

รายงานสืบเนื่อง

จากการประชุมทางวิชาการระดับชาติบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1
The 1st Phayao Graduate Research Conference

4-5 เมษายน 2558

ณ อาคารเรียนรวม(หลังเดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา

สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ได้มุ่งเน้นให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดโครงการ “ประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1” ขึ้นเพื่อสนับสนุนให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยของนิสิต/นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างนิสิต/นักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการ ตลอดจนเป็นเวทีที่เปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะ และทำให้เกิดการ กระตุ้นการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงต่อไป

โครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1 นี้ ได้รับเกียรติในการปาฐกถาพิเศษจากรองศาสตราจารย์ ดร. วรากรณ์ สามโกเศศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หัวข้อ “บทบาทของบัณฑิตในสังคมไทย” อันจะทำให้เห็นภาพบทบาทและความสำคัญของบัณฑิตในสังคมไทย ซึ่งสถาบันการศึกษาต้องเร่งพัฒนาบัณฑิตอย่างไรให้มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต

มหาวิทยาลัยพะเยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1 นี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาให้ก้าวไปสู่การเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติต่อไป จึงขอขอบคุณวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร รวมทั้งผู้มีส่วนสนับสนุนการจัดกิจกรรมครั้งนี้ให้สำเร็จด้วยดี

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.มณฑล สงวนเสริมศรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

เกี่ยวกับการประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1 The 1st Phayao Graduate Research Conference (PGRC 1)

หลักการและเหตุผล

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งพัฒนากำลังคน ที่มีความสามารถไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ชุมชน ท้องถิ่น โดยพื้นฐานการวิจัยเป็นศาสตร์ที่มีหลักวิชาและเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ คิดค้นใหม่ที่เชื่อถือได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการวิจัยและพัฒนาเป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากรมนุษย์ต่อการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว รวมถึงไปถึงเพื่อให้เป็นไปตามประกาศเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดโครงการ “ประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1” ขึ้น เพื่อสนับสนุนให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยของนิสิต / นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างนิสิต/นักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการ ตลอดจนเป็นเวทีที่เปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะและทำให้เกิดการกระตุ้นการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิต/นักศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน สู่สาธารณชน
2. เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการวิจัยและเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานและข้อมูลการวิจัยระหว่างนิสิต/ นักศึกษา คณาจารย์ สาขาวิชาต่าง ๆ ระหว่างมหาวิทยาลัย และองค์กรเครือข่าย
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ผู้การวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ต่อชุมชน สังคมและประเทศต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้เข้าร่วมประชุมและเสนอผลงาน เป็นนิสิต/ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ
2. ผู้เข้าร่วมประชุมโดยไม่นำเสนอผลงาน ได้แก่ นิสิต/ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ ผู้บริหาร นักวิชาการ นักวิจัย ผู้สนใจทั่วไป

รูปแบบการประชุม

1. การบรรยายพิเศษโดยวิทยากรกิตติมศักดิ์ (Keynote speaker)
2. การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (Oral Presentation)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นิสิต/ นักศึกษาได้เข้าร่วมประชุมงานเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา และผู้นำเสนอผลงานได้รับประสบการณ์ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการนำเสนองานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาสู่สาธารณชน
2. งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิต/ นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชน
3. ได้เสริมสร้างบรรยากาศการวิจัย และเปิดโอกาสการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างนิสิต/นักศึกษาคณาจารย์ สาขาวิชาต่าง ๆ ระหว่างมหาวิทยาลัย และองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ
4. งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาที่มีคุณภาพของนิสิต/ นักศึกษา ได้รับการสนับสนุนให้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบที่เป็นเอกสารทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ
5. นิสิต/ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ให้มีคุณภาพสู่การวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ต่อชุมชน สังคมและประเทศต่อไป

กำหนดการ
การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1
The 1st Phayao Graduate Research Conference (PGRC 1)
วันที่ 4 -5 เมษายน 2558
ณ อาคารเรียนรวม(หลังเดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา

วันเสาร์ที่ 4 เมษายน 2558		
เวลา	กิจกรรม	สถานที่
08.00 น. – 08.45 น.	ลงทะเบียน	ห้องภูมามยาว 1
08.45 น. – 09.00 น.	กล่าวเปิด โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุภกร พงศบางโพธิ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา	
09.00 น. – 10.30 น.	ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “บทบาทบัณฑิตในสังคมไทย” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ - อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ - อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	
10.30 น. – 11.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
11.00 น. – 12.20 น.	นำเสนอผลงาน	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104 / C-201
	- วิทยาลัยการศึกษา	ห้อง C-202
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-203 / C-204
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-301 / C-302
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้องประชุม 3 / ห้อง B-102
	- คณะศิลปศาสตร์	ห้องประชุม 3
	- คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ห้องประชุมคณะวิศวกรรมศาสตร์
- คณะวิศวกรรมศาสตร์	อาคารเวฟเพลส ชั้น 8 กรุงเทพฯ	
12.20 น. – 13.20 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	

วันเสาร์ที่ 4 เมษายน 2558 (ต่อ)		
เวลา	กิจกรรม	สถานที่
13.20 น. – 17.00 น.	นำเสนอผลงาน	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104
	- วิทยาลัยการศึกษา	/ C-201
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-202
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-203 / C-204
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้อง C-301 / C-302
	- คณะศิลปศาสตร์	ห้อง B-102
- คณะวิศวกรรมศาสตร์	ห้องประชุมคณะวิศวกรรมศาสตร์	

วันอาทิตย์ที่ 5 เมษายน 2558		
เวลา	กิจกรรม	สถานที่
08.00 น. – 08.30 น.	ลงทะเบียน	ห้องฎกามยาว 1
08.30 น. – 09.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
09.00 น. – 12.00 น.	นำเสนอผลงาน	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 /
	- วิทยาลัยการศึกษา	C-104 / C-201
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-202
	- คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	ห้อง C-203 / C-204
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้อง C-301 / C-302 / ห้องประชุม 3
- คณะวิศวกรรมศาสตร์	ห้องประชุมคณะวิศวกรรมศาสตร์	
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 น. – 16.00 น.	นำเสนอผลงาน	ห้อง C-101 / C-102 / C-103 / C-104
	- วิทยาลัยการศึกษา	/ C-201
	- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	ห้อง C-202
	- คณะแพทยศาสตร์	ห้อง C-301 / C-302

จำนวนการนำเสนอผลงาน Oral Presentation

รวม 300 ผลงาน

กลุ่ม	สังกัด	จำนวน
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะแพทยศาสตร์	54
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	คณะวิศวกรรมศาสตร์	18
	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์	34
	คณะศิลปศาสตร์	9
	คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	29
	วิทยาลัยการศึกษา	149
	วิทยาลัยการจัดการ (กรุงเทพ)	6
รวม		300

สารบัญ

สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา.....	ก
เกี่ยวกับการประชุมทางวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1.....	ข
กำหนดการ การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1.....	ง
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ : คณะแพทยศาสตร์	
การวิเคราะห์ผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา จังหวัดพะเยา (Analysis of village health volunteer development on the veinpuncture fingertip for diabetes screening by using glucometer in Phayao Province) โดย จันทรทิพย์ ยะแสง และประจวบ แหลมหลัก (Janthip Yasaeng and Prachuab Lamluk)	2
การประยุกต์ใช้ระบบเอบีซี และตัวแบบสำหรับการสั่งซื้อที่ประหยัด ในการบริหารคลังเวชภัณฑ์ โรงพยาบาลสองจังหวัดแพร่ (The application of ABC classification and economic order quantity model (EOQ model) for pharmaceutical inventory control at pharmacy department, Song Hospital, Phrae Province) โดยสุรชัย จิตจง และบุญญลือ นิมบ้านไร่ (Surachai Jitjo and Boonlue Chimbanrai).....	16
การเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวต่อระดับเคมีในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน (A comparison between the consumption of coarse rice and white rice on chemical levels among diabetic patient's blood) โดย ชิตตินัย ชัยณีวรรณ รัตนาทิพย์บำเรอ และพยุงค์กิติ์ ตันติโพบูลย์วงศ์ (Chittinai Chaimaneewan, Ratana Sapbamrer and Payungsak Tantipibunwong).....	24
การศึกษาการเล่นคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี ในตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย (The study of computer game playing of 10-15 years old pupils in Pasang Subdistrict, Wiangchiangroong District, Chiangrai Province) โดย ฉัตรฤทัย น้อยกมล และประจวบ แหลมหลัก (Chatruethai Noikamon and Prachuab Lamluk).....	32
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสองพิทยาคม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (Relationships between Developmental Assets, Affective Life Skills and Responsible Behaviors of Secondary Education Students in Songpittayakom school, Song District, Phrae Province) โดย เพ็ญศรี ใจคนอง และเทียนทอง ต๊ะแก้ว (Pensri Jaikanjong and Tienthong Takaew)	47
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย (A study of factor affecting smoking behavior in district health management of Chediluang Subdistrict health promoting hospital, Maesuai District, Chiangrai Province) โดย พงษ์ศธร แก้วพลิก และสมคิด จูหว้า (Pongsatom Kaewplik and Somkid Juwa)	56

การศึกษาผลของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวเทียบกับการประคบสมุนไพรผู้รับบริการที่มีอาการปวดหลังที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดดอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย (Study compared the hot press of green beans and the hot press of Thai herbs in patients with low back pain Padad subdistrict health promoting hospital, Padad District, Chiang Rai Province) โดย ฉานนัทศ เสาร์รังษี และอนุกุล มะโนทน (Chantuch Saorungsri and Anukul Manoton) 66

การศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่ในผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูเกตุ จังหวัดพะเยา (The study effect of smoking cessation programs to smokers in smoking cessation clinic, Banpafang Health Promoting Hospital, Huaikaeo Subdistrict, Phukamyao District, Phayao Province) โดยศิริพร สุขศรี และอนุกุล มะโนทน (Siripom Suksri and Anukul Manoton) 76

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (Smoking behavior of the high school students in Rajprachanukroh 15 School, Wiang Subdistrict, Chiangsaen District, Chiangrai Province) โดย วชิระ หน่อแหวน และเทียนทอง ต๊ะแก้ว (Wachira Norvan and Tienthong Takaew) 93

การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพ ของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงความดันโลหิตสูง ในตำบลป่าเป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (Health behavior of high-risk hypertensive patients in Papae sub-district, Mae Taeng district, Chiang Mai province) โดย พัชรินทร์ แซ่ย่าง และเทียนทอง ต๊ะแก้ว (Patcharin Saeyang and Tienthong Takaew) 106

การศึกษาระดับและปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตื่น อำเภอสิริ จังหวัดลำพูน (The study of levels and factors of participation in dengue fever prevention and control of organizations in Weangkeaw subdistrict administration organization, Maetuen Subdistrict, Li District, Lamphun Province) โดย สิงหนาท พรามจร และสมคิด จูหว่า (Singhanat Pramjom and Somkid Juwa) 116

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนชาวเขาเผ่าอี๊วเมี่ยนบ้านน้ำตัม ตำบลผาซำงน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา (The study of participational model for waste management planning, case study: the lu Mien community Namtom village, Phachangnoi Subdistrict, Pong District, Phayao Province) โดย อภิญญา ใจดี และประจวบ แผลมหลัก (Aphinya Jaidee and Prachuab Lamluk) 126

การศึกษาวิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าบิซู ในหมู่บ้านดอยขมภู ตำบลโป่งแพร์ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย (The Study health care lifestyle of Bisu tribe's in Doichomphu Village, Pongphrae Subdistrict, Maelao District, Chiangrai Province) โดย ฉัตรชัย ไวยะกา และประจวบ แผลมหลัก (Chatchai Waiyaka and Prachuab Lamluk) 139

ความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลทั่วไป (The satisfaction of pay for performance among nurses : a case of general hospital) โดย สุพรรณณี ไชยวงศ์ และทวีวรรณ ชาลีเครือ (Suphannee Chaiwong and Taweewun Chaleekrua) 150

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกร ตำบลเชิงแรง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (The relationship between perception and prevention behaviors of the use of chemical pesticides of farmers in Chiangrang Subdistrict,Phusang District, Phayao Province) โดยวีรพรรณ คุ่มม่วง และบุญลือ นิมบ้านไร่ (Weerapan Khummoung and Boonlue Chimbanrai) 164

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลลี อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน (Relationship between knowledge and behavior with blood cholinesterase enzyme level of agriculturists in Longan farm, Lee Subdistrict, Lee District, Lumphun Province) โดย สมศักดิ์ ปาอินทร์ และบุญลือ นิมบ้านไร่ (Somsak Pa-in and Boonlue Chimbanrai) 173

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้เบี้ยยังชีพ ในเขตเทศบาลตำบลหางว อำเภoting จังหวัดเชียงราย (Quality of life of elders who receive subsistence allowance in Ngao Sub-district, Thoeng District, Chiangrai Province) โดย ศุภกาญจน์ สีมอญ และประจวบ แหลมหลัก (Supakan Seemon and Prachuab Lamluk) 187

ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพ จากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวม ตำบลแม่่นาเรว อำเภอมือง จังหวัดพะเยา (Effectiveness of participatory learning program for reducing health effects from pesticide uses among onion farmers in health promotion and prevention centre Ban Rongkumluang Subdistrict area, Maenareu Subdistrict, Muang District, Phayao Province) โดย เบญจมาศ ปัญญา และรัตนา ทรัพย์บำเรอ (Benchamas Panya and Ratana Sapbamrer) 198

ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (Health belief factors affecting smoking behaviors of primary school in Songkware District, Nan Province) โดย ณัฐพร อินอ้าย และอนุกุล มะโนทน (Nattaporn In-ay and Anukul Manoton) 211

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา (Factors predicting alcohol drink behavior of secondary education students in Chiang Muan District, Phayao Province) โดย ศุภชक्र มุลศรี และอนุกุล มะโนทน (Suphuchkhakom Moonsri and Anukul Manoton) 220

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ของสตรีในตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (Factors relating to having the cervical screening in Dokkhamtai Hospital among woman in Donsrichum Subdistrict, Dokkhamtai District, Phayao Province) โดย ธนัชญา ชัยมณีวรรณ และทวิวรรณ ชาลีเครือ (Thanatchaya Chaimaneeewan and Taweewun Chaleekrua) 235

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งตั่ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (Factors associated with helminth infections among the students in Ban Thungtiw School, Phu Sang District, Phayao Province) โดย อภินันท์ แสงพล และ รัตนา ทรัพย์บำเรอ (Apinun Swangpol and Ratana Sapbamrer) 243

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน ตำบลปึงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน
(Factors related with people’s behavior towards using medical herbs for illness treatments among people in Pinglung Subdistrict, Namuen District, Nan Province) โดย วิรดา การินไชย และบุญลือ ชิมบ้านไร่ (Wirada Karinchai and Boonlue Chimbanrai).....253

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่
(Factors correlated with self-care behaviors of the elders in the elderly Thaton Subdistrict Maeai District, Chiangmai Province) โดย สถิติย์ พงษ์เจตสุพรรณ และสมคิด จุฬหาว้า (Satid Pongjetsupan and Somkid Juwa) 263

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานยาของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ในเขตตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
(Factor affect medication behavior of hypertention patient in Pore Subdistrict, Wiangkean District, Chiangrai Province) โดย ปักควพิกา โรงสะอาด และ เทียนทอง ต๊ะแก้ว (Pakwalika Rongsaard and Tienthong Takaew).....275

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
(Factors associated with smoking behaviors of novices in Phothatchaohaeng school buddhism, Phupiang District, Nan Province) โดย สงกรานต์ เสนมันตา และสมชาย จาดศรี (Songkran Sennunta and Somchai Jadsr) 290

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
(Factors Associated with smoking behaviors of High School Students, Sitia Subdistrict, Ban Hong District, Lumpun Province) โดย พัชรี อินถา และรุ่ง วงศ์วัฒน์ (Patcharee Intha and Rung Wongwa).....299

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่
(Relative Factors for Exclusive Breastfeeding of Pregnancy Group in Bonds of Family Love Project in Huaikat Health Promoting Hospital, Rongkwang District, Phrae Province) โดย วรangkan วังศ์ธีรวัฒน์ และทิววรรณ ชาลีเครือ (Warangkana Wongteerawat and Taweewun Chareekrua).....307

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
(Behavioral factors associated with inappropriate drug use in patients with type 2 diabetes who received services in the clinic. Clinical Diabetes Thung hua chang Hospital Thung hua chang District, Lamphun) โดย โชคชัย นวลกันยา และสมคิด จุฬหาว้า (Chokchai Nualkanya and Somkid Juwa) 318

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้นมีน อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
(Factors affecting village health volunteer participated in competition best of village health volunteers provincial level awards of village health volunteers in zone of Ban Thonmuen Subdistrict Health Promoting Hospital Muang District, Lampang Province) โดย จุฬารัตน์ รียาพันธ์ และสมคิด จุฬหาว้า (Chularat Riyaphun and Somkid Juwa)..... 330

**ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
ปง จังหวัดพะเยา (Factors affecting stress at work of Health Personnel under the Health center in Pong District Health Office, Phayao
Province) โดย อมรรัตน์ ฟ้าแลบ และสมชาย จาคศรี (Amomrat Falaband Somchai Jadsri)..... 342**

**ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน
(Factors affected to public health volunteers' needs in Songkhwae District, Nan Province) โดย เฉลิมศักดิ์ รักษา และประจวบ แผลมหลัก
(Chalemsak Raksa and Prachuab Lamluk)..... 353**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของโรงพยาบาลเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย
(Factors affecting the insulin injection behaviors in type 2 diabetes patients: Chiangsaen Hospital, Chiangrai) โดย วิภาพร ชัยวรรณ และ
น้ำฝน เอกตาแสง (Wipapom Chaiworn and Numfon Eaktasang) 363**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน (Factors Affecting Self-care Behavior of Diabetes Mellitus Risk Group in Suad Subdistrict health
promoting hospital, Banluang District, Nan Province) โดย ทิพย์รัตน์ กันทะ และทวิวรรณ ชาลีเครือ(Thippayarat Kantha and Taweewun
Chareekrua) 376**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย (Factors affecting self-care behaviors of hypertensive patients, Ban Pangkha Subdistrict Health
Promoting Hospital, Chiangrai Province) โดย อติเรก วงศ์อารินทร์ และรัตนา ทวีทรัพย์บำเรอ (Adirek Wongarin and Ratana Sapbamrer) 391**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย (Factors affecting preventive behaviors of dental caries among students grade 6 in Huay Krai Subdistrict,
Maesai District, Chiangrai Province) โดย มนต์ฤทัย ยะนัน และอนุกุล มะโนทน (Monruethai Yanan and Anukool Manoton)..... 404**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมของสตรีในตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (Factors
affecting on breast cancer-surveillance behaviors among women: Kohchang Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province) โดย
ภาวิณี บุคดี และน้ำฝน เอกตาแสง (Pawinee Buddee and Numfon Eaktasang) 417**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือน ของมารดา ในโครงการตำบลนมแม่
เพื่อสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (The Factors
that affect the exclusives breastfeeding only at least 6 months of breastfeeding mothers in the parish to Thu Feb, Takham
Subdistrict health promoting hospital, Wiangkaen District Chiangrai Province) โดย ปัททิตยา ตีบกอร์ณ และสมคิด จูหว่า (Pattiya
Tibkom and Somkid Juwa)..... 428**

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย
อำเภอปง จังหวัดพะเยา (Factors affecting health behaviors of health volunteers in Oil Subdistrict health promoting hospital, Pong
District, Phayao Province) โดย สุธาสินี สุขจริง และทวีวรรณ ชาลีเครือ (Suthasinee sukjing and Taweewan Chaleekrua) 439**

**ปัจจัยที่มีผลต่อระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (Factors
affecting on cholinesterase enzyme level in farmers: Huaikrai Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province) โดย เฉลิมวุฒิ
สิทธิขันแก้ว และน้ำฝน เอกตาแสง (Chalemwut Sithikhankaew and Numfon Eaktasang)..... 450**

**ปัจจัยที่มีผลต่อโรคฟันผุของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (Factors affecting to
dental caries of children in childcare center, Doihang Subdistrict, Mueang District, Chiangrai Province) โดย วริศรา
ชุมภูริรัตน์ และอนุกุล มะโนทม (Waritsara Chumpurat and Anukool Manoton)..... 461**

**ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ โรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (Factors related to anemia
of pregnant women in Song Hospital, Song District, Phare Province) โดย อารีวรรณ กันทะสอน และสมชาย จาดศรี (Areewan Kantason and
Somchai Jadsri) 472**

**ผลกระทบของการดื่มสุราต่อสุขภาพของผู้ดื่มสุราในตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา (Effect of alcohol drinking on health
of drinker in Khunkhuan Sub-district, Pong District, Phayoa Province) โดย พงษ์ศักดิ์ ตักเตือน และสมชาย จาดศรี (Phongsak taktaun and
Somchai Jadsri) 484**

**ผลการเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อระยะเวลา ผ่านไป 2 ปี เครือข่ายสุขภาพเชิงคำ-ภูซาง
จังหวัดพะเยา (Effectiveness of sealant in primary school after 2 year of Health Network ChangKham-PhuSang Phayao Province) โดย
สุนันทา วงศ์ชัย และสมชาย จาดศรี (Sunanta wongchai and Somchai Jadsri)..... 495**

**ผลของการใช้โปรแกรมสุขภาพตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน (Effect of health education program based on reflection concept on pregnancies health care in Tontong Subdistrict, Muang
District, Lumphun Province) โดย แววดา คำวังพุกษ์ และประจวบ แผลมหลัก (Waewta Kamwangphurk and Prachuab Lamluk) 509**

**ผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ (Effect of
changing health behavior program on prehypertension group in Song Hospital catchment area, Phrae province) โดย พีรดา ไทยเก่ง
และสมชาย จาดศรี (Peerada Thaikeng and Somchai Jadsri)..... 521**

**ผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพต่อกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวาน ในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ (Effect of
changing health behavior on pre-diabetes mellitus group in Song Hospital catchment area, Phrae Province) โดย พิติตินันท์
ทะนันชัย และสมชาย จาดศรี (Pittinan Tananchai and Somchai Jadsri) 536**

พฤติกรรมกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงของผู้ป่วยในเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่
สาย จังหวัดเชียงราย (Behaviors Control to Hypertension in Primary Care Unit of Srimuangchum Subdistrict; Maesai District;
Chaingrai Province) โดย ชุตินันท์ ไชยเนตร และรุ่ง วงศ์วัฒน์ (Chutinanchai and Rung Wongwat)..... 548

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่า
เหล่า อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ (Alcohol drinking behaviors among working age in Ta Lao health promoting hospital, Long
District, Phrae Province) โดย อริศรา เมตติกัน และรุ่ง วงศ์วัฒน์ (Arisara Matikan and Rung Wongwat) 560

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านศาลาไชย ตำบลศาลา
อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง (Alcohol drinking behaviors of the youth in Bansalachai health promoting hospital, Sala
Subdistrict, Kohka District, Lamphun Province) โดย ชินราพร รัชตะวรรณ และรุ่ง วงศ์วัฒน์ (Chinnarapom Rachatawan and Rung
Wongwat)..... 572

พฤติกรรมการดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชน ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
บ้านจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง (Drinking behaviors and effects from alcohol drinking of people in Ban
Jomping Tambon Health Promoting Hospital, Nakeaw Sub-District, Kohka District, Lamphun Province) โดย ประเสริฐ วงศ์จันทร์ และ
บุญลือ ฉิมบ้านไร่ (Prasert Wongchan and Boonlue Chimbanrai)..... 581

พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของเยาวชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่น
ดอกลำไย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (Alcohol Consumption of Youth in the Responsible Area of Tandokmai
Health Promoting Hospital, Saptai Subdistrict, Chomthong District, Chiangmai Province) โดย วรรัตน์ แดงปะละ และรุ่ง วงศ์วัฒน์
(Wararat Daengpala and Rung Wongwat)..... 589

รับรู้ การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคเบาหวานและ โรคความดันโลหิตสูง โครงการ
หมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย ตำบลสันมะเค็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Perception, social support,
and health behavior for diabetes mellitus and hypertension prevention in Healthy Village Model, Sanmakhet Subdistrict,
Phan District, Chiang rai Province) โดย วราลี นรรัตน์ และรัตนา ทริพย์บำเรอ (Waralee Norarat and Ratana Sapbamer)..... 597

สถานการณ์สุขาภิบาลอาหารของโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน (The situation of food sanitation at
Wiangjatee Wittaya School, Li District, Lamphun Province) โดย โชคชัย เป็งปะนัน และน้ำฝน เอกตาแสง (Chokechai Pengpanun and
Numfon Eaktasang) 609

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์

การปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียโรงพยาบาลน่าน (Improved Wastewater Collection System Nan Hospitals) โดย นพรุจ เปียงชมภู และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ (Nopparut Piengchompoo and Kittipong Vuthijumnonk) 617

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม กรณีศึกษาหมู่บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลสระ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา (Water Resources Development for Agriculture : Case Study Ratphattana Village, Sra Sub-District, Chiang Muan District, Phayao Province) โดย ภาณุกร ช่วยคำชู และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ (Panukorn Chuaykamchoo and Kittipong Vuthijumnonk)..... 624

การวางผังบริเวณและความคุ้มค่าการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยา (Land Adjustment and Worthy at Value for Money Wise Exhibition of Phayao Inland Fisheries Research and Development Center) โดย ศุภชัย วิฑูรย์ และธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ (Supachai Vivasook and Teeraphot Supaviriyakit)..... 634

การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (Risk Analysis of Residential Construction Business in Muang District, Chiang Rai Province) โดย กมล ทะเขียว บังอร สวัสดิ์สุข และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุกาพ (Kamol Takeaw Bungon Sawatsuk and Nattapong Damrongwiriyanupap) .. 643

การวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนอาคารพาณิชย์ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ 4 (Scenario Analysis of Commercial Building Investment in Chiang Khong District Chiang Rai Province After the Opening of the 4th Thai-Lao Friendship Bridge) โดย เอกวัฒน์ อะทะไชย และสมบูรณ์ เชียงฉิน (Eakkawat Atachai and Somboon Shaingchin) 653

การศึกษาความเป็นไปได้โครงการคอนโดวิว บางแสน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (The Feasibility study of Condoview Bangsaen Project, Muang District, Chonburi Province) โดย คงเดช บุญแปง และธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ (Khongdat Bonpaeng and Teeraphot Supaviriyakit) 663

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำกากตะกอนอลูมิเนียมมาใช้ผลิตบล็อกมวลเบา (A Study on the Possibility of Using Aluminum Dross in Lightweight Concrete Block Manufactures) โดย จุฬาลักษณ์ ปะละนัน และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุกาพ (Julaluk Palanan and Nattapong Damrongwiriyanupap)..... 674

การศึกษาความเหมาะสมของการขยายเขตการส่งน้ำ : กรณีศึกษาโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (The Feasibility Study of the Irrigated Area Expansion : Case Study Ban Jam-Pong Irrigation Pumping Project, Wiang-Khan District, Chiangrai Province) โดย ณัฐ ชวะนานนท์ และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ (Nut Chavananon and Kittipong Vuthijumnonk) 684

การศึกษาความเหมาะสมในการใช้หินในกล่องลวดตาข่ายสร้างฝายต้นน้ำลำธาร : กรณีศึกษาตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ (Feasibility Study of Using Rock Gabion for Check Dam Construction : Case Study Tambon Thaton, Mae Ai District, Chiangmai Province) โดย สมศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ (Somsak Srisawat and Kittipong Vuthijumnonk)..... 692

การศึกษาแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยในมุมมองของ สถาปนิกและวิศวกร (Study on Application of Sufficiency Economic Used in Residential Construction Projects in View of Architects and Engineers) โดย ณัฐวิทย์ ชาวศรี และปรีดา ไชยมหาวัน (Nattawit Khaosri and Preeda Chaimahawan) 701

การศึกษาปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงราย (A Study on Internal Factors Affecting Work Supervision in Small Construction Companies in Chiang Rai Province) โดยวิภาสา พลสว่าง และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุภาพ (Vipasa Pholsawang and Nattapong Damrongwiriyanupap) 711

การศึกษาปัญหาการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (A Study of Problems in Construction Project Planning of Local Administration in Chiang rai Province) โดยสุทธิพงษ์ จรัญ และ สมบูรณ์ เชียงจิน (Suthipong Jaran and Somboon Shaingchin)..... 721

การศึกษาเปรียบเทียบข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง (Comparative Study of Principle City Plan in Phayao, Chiang Rai and Lamphang Province) โดย ธภัทรนน ธรรมรัตน์ และธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ (Tapatnon Thammarattanakorn and Teeraphot Supaviriyakit)..... 733

การศึกษาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับโครงการประปาหมู่บ้าน : กรณีศึกษาดำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย (The Study of Water Resources for Village Water Supply Project. : Case Study Tambon Sridonchai, Theong District, Chiangrai Province) โดย สุขเกษม ศรีมูล และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ (Sukkasame Srimoom and Kittipong Vuthijumnonk)..... 744

ความคุ้มค่าในการยกจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวรบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (The Cost Effective of Upgrading Dan Ban Huak from Temporary to Permanent Border Station, Amphoe Phusang, Phayao province) โดย พิมพร ปาปวน และธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ (Pimporn Papuan and Teerapoj Supaviriyakit)..... 753

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าในงานก่อสร้าง (Factors Causing Delays in Construction Projects) โดย ณาศิส เกตุเครือกิจ และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุภาพ (Nasit Ketkhrueakit and Nattapong Damrongwiriyanupap)..... 763

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (Factors Affecting Efficiency of Construction control of Local Administration Organization in Chiang Rai Province) โดย เกียรติศักดิ์ ดวงแก้ว และ ปรีดา ไชยมหาวัน (Kriangsak Douangkew and Preeda Chaimahawan)..... 770

ปัจจัยราคาที่ดินที่มีผลกระทบในการฟื้นฟูโครงการบ้านจัดสรรร้าง ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

(A Land Price Sensitivity In The Abandoned Real Estate Rehabilitation In Tumbon Maeka, Amphur Muang, Phayao

Province, Thailand) โดย จรัสพงษ์ จงถนอม และธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ (Jaraspong jongtanom and Teeraphot

Supaviriyakit)..... 779

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ (The content management system of the grade evaluation)

โดย หัชราดล มूलเมือง และสาคร เมษรักราวนิช (Hucharadol Moolmuang and Sakorn Mekruksavanich) 790

**รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์**

การจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา (Knowledge Management in Accordance with the Quality Assurance in University of Phayao) โดย นิธิมา ผัดวงศ์ และณัฐทรี สินธุมาวา พงษ์พิพัฒน์ (Nithima Phatwong and Nattaree Sinthunava Pongpipat) 800

การจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Local Wisdom Management ; Case Study of Subdistrict Administrative Organization of Bantun, Mueang District, Phayao Province) โดย ปิยาภรณ์ จักร์เขียว และพงษ์สนธิ คุณณะลา (Piyaporn Jakkeaw and Pongsanit Koonnala) 810

การจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติของเทศบาลนครเชียงใหม่ (Organizing the Residence of Migrant Workers, Chiang Mai Municipality) โดย ชีรگانต์ จีสัน และเกรียงไกร เจริญผล (Teerakan Jeeson and Kriengkrai Charoenphon) 822

การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา (Civil Society Forum for Development Planning of Subdistrict Administrative Organization, NaPrang Subdistrict, Phayao Province) โดย รัชณีกร พวงจำ และวีระ เลิศสมพร (Ratchaneekron Phungjam and Veera Lertsomporn) 827

การนำนโยบายส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: การส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา (The Implementation of Public Transport Safety Promotion Policy: The Case Study of Promotion of Passengers to Wear Seat Belts in Phayao) โดย อำพร ปัญญาสืบ และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ (Amporn Panyaseub and Chatthip Chaichakan) 837

การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (Administration in Accordance with the Buddhism Saraniyadhamma : A Case Study of Bandoo Municipality, Muang District, Chiangrai Province.) โดย นพรัตน์ ยานะนวล และอรรณสิทธิ์ เมืองอินทร์ (Nopparat Yananuan and Atthasit Muang-In) 851

การบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (Personnel administration of Thungruangthong sub-district municipality, Chun district, Phayao province) โดย ณาตยา ปัญญา และพงษ์สนธิ คุณณะลา (Nattaya Panya and Pongsanit Kunnala) 863

การบริหารจัดการชุมชนในเขตพื้นที่ทับซ้อนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (Community Management in the Area Overlapping of Maejo Muang Municipality, Sansai District, Chiang Mai Province) โดย กมล บัวงาม และเกรียงไกร เจริญผล (Kamon BuaNgam and Kriengkrai Charoenphon) 876

การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ กรณีศึกษา: นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (Results Based Management in Public Service: A Case Study of Infrastructure Policy of Phayao Provincial Administrative Organization) โดย ประหยัด มุณีแก้ว และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ (Prayad Muneekaew and Chatthip Chaichakan) 893

การประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (Competency Needs Assessment for Library Staff in Library Resources and Educational Medias Center, University of Phayao) โดย สุปรานี ทยานายมา และณัฐชรี ลินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์ (Supraanee Tanaima and Nattaree Sinthunava Pongpipat)..... 906

การประเมินคุณภาพบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (Quality Assessment of Information Resource Services Provided by Library Resource and Educational Medias Center, University of Phayao) โดย วาณิชชา ตาชม และพงษ์สนธิ คุณณะลา (Wanitchaya Tachom and Pongsanit Koonnala) .916

การปรับตัวของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Adaptation of Chiangmai Truck Transportation Enterprises for ASEAN Economic Community Preparation) โดย กนกพร ชันชวिति และเกรียงไกร เจริญผล (Kanokporn Kantavithi and Kriengkrai Charoenphon) 926

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จำป่าหวาย จังหวัดพะเยา (The Community, s Participation in Early Childhood Development Center Management in Jumpawai SAO, Phayao Province) โดย พิศาล ศรีเมือง และณัฐชรี ลินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์ (Pisam Srimuang and Nattaree Sinthunava Pongpipat) 935

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Peoples Participation in Local Health Insurance Fund Management : Mueang Phan Sub–District Municipality, Chiangrai Province) โดย ชิสา โชติภักทรพิบูล และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ (Chisa Chotephatharapibool and Chatthip Chaichakan)..... 946

การศึกษาผลกระทบจากการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (The Study About the Effect from Drinking of Local Whisky of People in Ban San Pa Nard, Dok Kham Tai Sub district, Dok Kham Tai District, Phayao province) โดย นิมิตร ปิวคิลป์ และรัศมีศรี เกียรติบุตร (Nimit Pivasilp and Raksi Kiattibutra) 957

ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตร กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Expectation of Farmers on a Role of a Local Administrative Organization to Support Agriculture : A Case Study of Champawai Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Phayao Province) โดย อติศร แลวงคณิน และอรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์ (Adisorn Laewongnil and Atthasit Muang–In)..... 967

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักผู้ป่ดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา (An Opinion About Effectiveness of Service of UP Dorm for First Year Students at the University of Phayao) โดย เนตรชนก สุขยั้ง และรักรักษ์ศรี เกียรติบุตตร (Netchanok Sukying and Raksi Kiattibutra) 977

ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร สายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Opinion of The University Executive Towards Competency of Supporting Staff at University of Phayao) โดย วศิณีวัลย์สิริบรรรลพ และรักรักษ์ศรี เกียรติบุตตร (Vasinee Siribansop and Raksi Kiattibutra) 988

ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพะเยา เขต 2 (Parent’s Opinions Toward the Effectiveness of Educational Subsidy Policy : The Case of Phayao Primary Educational Service Area Office 2) โดย ปานมนัส โปธา และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ (Panmanas Potha and Chatthip Chaichakan) 1000

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา (The Quality of Work Life of Supporting Personnel of University of Phayao) โดย น้าฝน รัตนพระ และณัฐทรี สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์ (Namphon Rattanaphra and Nattaree Sinthunava Pongpipat)..... 1013

แนวทางการปฏิรูประบบการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ จังหวัดพะเยา (Local Government Reform : A Case Study of Election the Governorship in Phayao) โดย ประวีณ เกรื่อนวล และพงษ์สนธิ คุณณะลา (Prawin Khruenuan and Pongsanit Kunnala)..... 1026

แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล แม่ยางตาล อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ (The Quality Developing Guidelines for Child Development Center of Maeyangtar Subdistrict Administrative Organization,Rongkwang District,Phrae Province) โดย ปิโยรส ใจเอื้อ และวีระ เลิศสมพร (Piyorod Jai-ua and Veera Lertsomporn) 1036

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (Approach to increase efficiency of the personnel performance of Chun municipality, Chun district, Phayao province) โดย ชนิดาภา สีสัน และวีระ เลิศสมพร (Chanidapha Seesan and Veera Lertsomporn) 1046

แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Approaches to Increase The Collaboration of People for Taxes Payment of Phayao Municipality, Phayao District, Phayao Province) โดย หยาดเพชร พุทธสาร และวีระ เลิศสมพร (Yardped Phutthasan and Veera Lertsomporn) 1056

แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (Approaches to strengthening Good government in Youn sub–district municipality, Chiangkham district, Phayao province) โดย กุณนิภา ใจวังโลก และวีระ เลิศสมพร (Kunnipa Jaiwanglok and Veera Lertsomporn) 1068

แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา (Approach to Strengthen the Efficiency of the Council Office of University of Phayao) โดย สุทธาทิพย์ ยามจีน และวีระ เลิศสมพร (Suthathip Yamchin and Veera Lertsomporn)..... 1077

แนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา (Approach for the Lanna language and culture conservation of local educations: a case study of Thungruangthong sub–district, Chun district, Phayao province) โดย อาทิตย์ ธงสิบเจ็ด และอรรณณิณี เมืองอินทร์ (Artit Thongsibjet and Atthasit Muang–In)..... 1086

บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 :กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ (Buddhist Temple’s Abbots on developing Community by the Noble Eightfold Path : a case study of Buddhism at Ban–Kad ,Sungmen, Phare Province) โดย ชนะชัย นิลราศไศรภ และอรรณณิณี เมืองอินทร์ (Chanachai Nilassok and Atthasit Muang–in)..... 1099

บทบาทผู้นำต่อการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (The Role of Leaders in Sustainable Eco–Village Management of OntalSub–District, San Kamphaeng District,Chiang Mai Province) โดย ดวงกมล อินจินดา และเกรียงไกร เจริญผล (Duangkamol Injinda and Kriengkrai Charoenphon) 1109

ประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด จังหวัดพะเยา ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 – 2557 (The Effectiveness of Policies Implementation to tackle the Drugs Problem of the Command Center for Drugs Elimination Phayao Province for Fiscal Years 2012– 2014) โดยเชาว์วัฒน์ รัตนการุณจิต และอรรณณิณี เมืองอินทร์ (Chaowat Rattanakarunjit and Atthasit Muang–in)..... 1119

ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา (Efficiency of Performance Assigned to Volunteer Guard of Phayao Province) โดยสุรสิทธิ์ ลอยลม และรักษศรี เกียรติบุตร (Surasit Loylom and Raksi Kiattibutra)..... 1131

ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทางพะเยา–บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Efficiency of Bus Service No.2398 Routed Phayao– Ban Mae Ka Na Rai Diew Muang District , Phayao Province) โดย ศรีเพ็ญ กันแสงแก้ว และรักษศรี เกียรติบุตร (Sripen Kansengkaew and Raksri Kiattibutra)..... 1142

ปัจจัยที่นำไปสู่การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด : ศึกษากรณีจังหวัดน่าน (Factors that Contribute to the Election of the Province Governor : A Case Study of Nan Province) โดย ชัยณรงค์ วงศ์ใหญ่ และพงษ์สนธิ คุณณะลา (Chainarong Wongyai and Pongsanit Koonnala)..... 1153

ระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (System and Mechanism of the

Participatory Wetland Administration and Management for Sustainable Utilization Case Study to Wieng Nong Lom

Wetland, Mae Chan and Chiang Saen District, Chiang Rai Province) โดย สุชาครีย์ ศรีรัตน์ และวันชาติ นภาศรี

(Suchakhri Srirat and Wanchai Napasri) 1165

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนบ้านแม่มา (Using Storytelling Activity for Listening and Speaking Development of Prathom Suksa 6

Students at Ban Maema School) โดย จิราภรณ์ วิญญกุล และสนิทธ ยืนศักดิ์ (Jiraporn Winyakool and Sanit Yeunsak)

..... 1179

การใช้แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือ

วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง (Utilization of Skills Training Module for English Vocabulary Knowledge Development of Muttayom Suksa

3 Students, Wangnua Wittaya School, Lumpang) โดย ปิยธิดา คนเก่ง และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล (Piyathida Khonkeng^{1*} and

Sukanya Kaowiwattanakul) 1193

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนบ้านจำปาหวาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (A Development of English

Reading Skill by Using English Newspaper for the students in Matthayomsuksa 3, Banchampawai School of Phayao

Primary Educational Service Area Office 1) โดย พิมภรณ์ ศรีเมือง และคมกฤช ตาชม (Phimborn Srimuang and

Khomkrit Tachom) 1207

การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของประชาชนในชุมชน

ตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (An analysis of English

Communication Problems for English Skills Development of The people Residual in Dutai Sub-district, Nan Province

for ASEAN Community Preparation) โดย ชญาณิศา แสงเจริญ และพนินทรာ ชีรานนท์ (Chayanisa Sangjaroen and

Phanintra Teeranon) 1215

การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนในการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนในระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงราย (Peer Scaffolding during Writing Processes of Lower Secondary School

Students in Chiang Rai Province) โดย ศิริรินทร์ อิ่นแก้ว และรัตนา ยาวิโลง (Sirin Inkaew and Rattana Yawiloeng) .1225

บทบาทของสุตสาครในวรรณคดีต้นฉบับกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (The Comparative study on the Role of Sudsakorn in the

Original Literary work and New Media) โดย ปิยนุช สูดยอด และพรสวรรค์ สุวรรณธาดา (Piyanut Sudyod and

Pornsawan SuwanaThada)..... 1244

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Factors affecting English language learning development for ASEAN Community preparation of the lower secondary students learning in Non – Formal and Informal Education, Wiang Sub-district, Muang District, Phayao Province) โดย เนตรนภา ประเสริฐสังข์ และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล (Natenapa Prasirthsang and Sukanya Kaowiwattanakul).....1255

รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายกัลยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 35 ลำปาง (Grammar teaching patterns of the teachers in upper secondary school of Kallaya group, Lamphang Secondary Educational Service Area Office 35) โดย ทิพย์วรรณ กาอินตะ และสนธิ ยืนศักดิ์ (Tipwan Ka-inta and Sanit Yeunsak).....1262

โวหารรักในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา (The Love phraseology in Legitimate Drama ‘Mattanapata) โดย สุกัญญา ชุมภูกุล และพรสวรรค์ สุวรรณธาดา (Sukanya Chumphukul and Pomsawan Suwanathada) 1276

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Readiness for the ASEAN Economic Community of Community enterprise in Muang district, Phayao province) โดย นิราภร ทรรศวย และบังอร สวัสดิ์สุข (Niraporn Tornchuai and Bungon Sawatsuk) 1289

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงของอู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (Cost-Benefit and Risk Analysis of the P.CharoenKanchang in Chiangkham District, Phayao Province) โดย ทิพวรรณ แก้ววงศ์ และปิยะพงษ์ แสงแก้ว (Thippawan Kaewwong and Piyapong Sangkaew) 1298

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนธุรกิจให้เช่าอาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (Cost And Return On Investment Of Houses For Rent Lamphang Province) โดย วัฒนกร เต็งเจริญพงศ์ธร และบังอร สวัสดิ์สุข (Wattanakorn Tengcharoenpongthon and Bungon Sawatsuk) 1309

การศึกษาการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม กรณีการจัดสัดส่วนโคนมในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา (A Study on Dairy Farm Productivity: a case study of Proportion Dairy Farms,and of Dairy Farmer Cooperative Members in Phayao Province) โดย พนม พยงค์ยิ้ม และอนุสรณ์ คุณานานุสรณ์ (Phanom Phayonyim and Anuson kuanuson) 1320

การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (A Study of problems and Working Development guidelines in the preparation of a map system and Property Tax of the district and the district administration. In MuangPhayao) โดย ภัทราภรณ์ เมืองวงศ์ และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ P(atraporn Muangwong and Suntaree Tungsrivong).....	1334
การศึกษารูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Study of Coffee Shop Business Model in Mueang District, Phayao Province) โดย ณัฐ ใหม่ประสิทธิ์กุล* และบังอร สวัสดิ์สุข (Nut Maiprasitthikul and Bungon Sawatsuk)	1349
ความพร้อมการบริการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน (The availability of a restaurant in the city of Phayao To support the launch of the ASEAN Community) โดย เบญจทิพย์ ตัญยานนท์ และฤทัยภัทร พิมลศรี (Benjatip Taruyanon and Luethaipat Pimonsree).....	1364
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (People Satisfaction to public Revenue Collection Service at Baanmai Municipality, MuangPhayao District, Phayao Province) โดย เกื้อกุล หอมดอก และปิยะพงษ์ แสงแก้ว (Kuakuln Homdok and Piyapong Sangkaew)	1377
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (Job Satisfaction of the MuagPhayao Municipality Employees, Phayao Province) โดย เพ็ญภา หาดาย และปิยะพงษ์ แสงแก้ว (Pennapa Hakhay and Piyapong Sangkeaw)	1389
ทิศทางการพัฒนาการบริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (The Development Directions of Hotel Hospitality in Muang Phayao Municipality , Phayao Province) โดย เบญจวรรณ ชัยวร และฤทัยภัทร พิมลศรี (Benjawan Chaiwon and Luethaipat Pimonsree).....	1399
แนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Guidelines in Marketing Management of Ban So Home Stay, Muang District, Phayao Province) โดย นิตยา ยาวิชัย และฤทัยภัทร พิมลศรี (Nittaya Yawichai and Luethaipat Pimonsree)	1411
ปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา (Factors Affciting the Working Motivation of Worker of Electronic Government Case Study: Schools of Officeo of The Basic Education Commissio Phayao Province) โดย พีระพงษ์ กัลยา และสิทิชชัย สิริวัฒนวงศ์ (Peerapong Kanlaya and Sititichai Leevivatwong)	1422

ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมี ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (Marketing factors influence the decision to purchase fertilizer of the rubber farmers in Chiangkham district, Phayao province) โดย กสิติ แก้วพาคำ และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์ (Kasiti Kaewpakam and Anusorn Kunaanusorn) 1435

ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว กรณีศึกษา หอพักเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Human resource management factors that affected long-term loyalty to workplace. Case study dormitories in Maeka sub-district, Muang district, Phayao province) โดย กัญญารัตน์ อุดคำมี และ บุญญาหุช ชีวาเกียรติยิ่งยง (Kanyarat Autcomeme and Boonyanuch Cheewakiayingyong) 1445

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ (Factors Affecting the Payment of the Treasury Office-tenants in Phrae) โดย พิมพิไล ศรีชัย และปิยะพงษ์ แสงแก้ว (Pimpilai Srichai and Piyapong Sangkaew) 1458

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขา ปง จังหวัดพะเยา (Factors affecting Agricultural Credit repayment of customers to the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Pong Branch, at Phayao) โดย อุไรลักษณ์ สุพรหม และวิวัฒน์มณฑิร พุทธวโรตม์ผล (Urailak Suphrom and Vidamanabhattha Buddhavarotamaphala)..... 1472

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย (Factors influencing decision on buying Special Government Saving Bank Lottery of Government Saving Bank, Maekhachan Branch, Chiangrai Province) โดย ปาณิศรา ดวงทิพย์ และวิวัฒน์มณฑิร พุทธวโรตม์ผล (Panisara Duangthip and Vidamanabhatta Buddhavarotamaphala) 1484

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา (Factors affecting the purchase of smart phones of the Master degree’s students at the University of Phayao) โดย จิตภา บุญเรือง และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์ (Jidabha Boonruang and Anusorn Kunaanusorn).....1498

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Factors leading to success of SMEs performance in Muang district, Phayao province) โดย พิทักษ์ บุญทา และบังอร สวัสดิ์สุข (Phitak Buntha and Bungon Sawatsuk) 1513

ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Factors Affecting the Working Motivation of Administrative Staff Members of the University of Phayao) โดย ปวลี ดวงดี และบุญญาหุช ชีวาเกียรติยิ่งยง (Pawalee Duangdee and Boonyanuch cheewakiatyinyong)..... 1521

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา (Factors Influencing Service Receiving Of Phayao Hospital) โดย รณภัทร อักษรศิริ และสุจิตรา วสุวัต (Ronnapat Aksornsiri and Suchitra Vasuvat).....1532

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา (Factors Influencing Morale of Operational Employees at the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives in Phayao Province) โดย ราชนันท์ แก้วประภา และบังอร สวัสดิ์สีสุข (Rachan Kaewprapa and Bungon Sawatsuk)..... 1544

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาที่ดินและแนวโน้มราคาที่ดินในอนาคต: บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Factors Affecting the Price of Land and the Trend of Land Prices in the Future: In Front of University of Phayao Area, Muang District, Phayao Province) โดย นิชชา ปุณศรีธัญย์ และวิวัฒน์มัทธ พุทธวโรตมผล (Nitcha Poonsaran and Vidamanabhattha Buddhavarotamaphala)..... 1551

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (Marketing Mix factors influencing people’s decision on buying real estate in Muang District, Chiangmai Province) โดย ลลิตยา สิงห์แก้ว และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์ (Laliya Singkeaw and Anusorn Kunanusorn)..... 1563

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้า màn ของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (Marketing Mix Factors Affecting the purchase of curtains of customers in Muang District, Chiang Mai) โดย อุนพงษ์ หอมหวาน และบุญญา นุช ชีวาเกียรติยิ่งยง (Aunpong Homwan and Boonyanuch Cheewakiatyingyong).....1576

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (The Marketing Mix Factors affecting the decision of choose a private dormitory of Phayao university Students) โดย สิริพร กาจิณา และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์ (Siriporn kajina and Anusorn Kunanusorn).....1587

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (Marketing mix factors affecting the choice of chemists in Muang district, Phayao province) โดย เสาวลักษณ์ ปัญสุวรรณ และบุญญา นุช ชีวาเกียรติยิ่งยง (Saowalak Pansuwan and Boonyanuch cheewakiatyingyong) 1604

พฤติกรรมกรบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา (The Consumer Behavior of Students of The University of Phayao; Specifically With Regards to Their Purchasing if Frozen Ready to Eat Meals) โดย เขมจิรา นิลนนท์ และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์ (Khemjira Ninnon and Anusorn Kunanusorn)..... 1614

ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (Principle of Management Competencies of Community Enterprise in Chiangkham District, Phayao Province) โดย สุภรัตน์ ใจคำ และบังอร สวัสดิ์สีสุข (Suparat Chaikahm and Bungon Sawatsuk).....1624

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยการศึกษา
กระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 36 (Process to Promote Loyalty in The Organization of Teachers in The Secondary Educational
Service Area 36 Group 2) โดย อุรารัตน์ แก้วศิลา และสุชาติ ลีตระกูล (Urarat Kaewsila and Suchart Leetagool)... 1636

การจัดการความรู้ตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพ การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 (The knowledge management of measures to read and
communicate credit guidelines for international student assessment (PISA) Pong school group 2, under Phayao
Primary Educational Service Area Office 2) โดย ภาณุวงศ์ ชัยวร และสุนทร คล้ายอ่ำ (Panuwong Chaiworm and
Sunthon Khlaum) 1648

การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
(Learning Management of Teachers According to the Quality Classroom. Group Chiangkham 1 School, Chiangkham
Districts, Phayao Province) โดย เกียรติศักดิ์ สินเปียง และน้ำฝน กันมา (Kreangsak Sinpeang and Namfon Kanma).1657

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
(Usage of Local Wisdom to Provide the Learning and Instruction Management of Local Administration Organization in
Chiang Rai Province) โดย กมลลักษณ์ ก้อนคำหน้อย และธิดาวลัย อุ๋นกอง (KamonluckKonkhomnoi and Thidawan
Unkong) 1668

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (The Use of Local Knowledge in Learning and Teaching of The School Belong to
Primary Educational Service CHIANG RAI Area 4) โดย กนกนาฏ สุกใส และอนวัช อุ๋นกอง (Kanooknard Sooksai and
Anawat uonkong)..... 1681

การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา (Using the media for learning and
teaching of the teachers Phayao Vocational Collage) โดย พรชัย สว่างทิศ และพงษ์กร หงษ์กราย (Pornchai sawangtis and
Pongsakron hongkrai) 1691

ใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36
เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 (The Power of School Administrators in School
Under The Sacondary Educational Service Area Office 36 (Subdivision 4) Chiang Rai Province Academic Year 2014)
โดย วันเฉลิม ระลาธิ และปราณี อยู่ศิริ (Wanchalerm Ralathi and Pranee Usiri)..... 1702

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF THE SCHOOLS IN MAE FHA LUANG UNDER CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) โดย บุญญาดา อินทพันธ์ และเจ็ดหล้าสุนทรวิภาต (Bunyada Intapat and Jeodla Suntarawipat) 1717

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย (The operation of the drug prevention and problem solution of students in Padadwitthayakom School Chiang Rai province) โดย ชีระศักดิ์ ลาภภพเพิ่มพูน และพงษ์กร หงษ์กราย (Teerasak Lappoppermpoon and Pongsakron Hongkrai) 1733

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (The operation of the Student Supporting System Operation in Schools under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 3) โดย เขมณิจ วังเสาร์ และกัมพล ไชยนันท์ (Kammanid Wangsao and Kumpon Chainunt) 1746

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 (Operation of Student Care Taking System for Educational Opportunity Expansion Schools at Wiangkaen District Chiang Rai Province Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4) โดย ชัชวาลย์ นาระตะ และพงษ์กร หงษ์กราย (Chatchawan Narata and Pongsakron Hongkrai) 1759

การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 (Academic Affairs Implementation of the Schools in Patueng Educational Networking Development Group, Mae Chan District, Office of Primary Education Service Area Chiang Rai 3) โดย ปรางปัจฉมาภรณ์ พิบุรพัฒน์ และกัมพล ไชยนันท์ (Prangpatchamaporn Phiboonpat and Kumpon chainunt) 1773

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (Academic Affairs Performance of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2) โดย ศุภัสดา ชัยวงษ์ และกัมพล ไชยนันท์ (Supasuta Chaiwong and Kumpon Chainunt) 1785

การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Affecting Parents' Decision to enroll their children in Child Development Centre under Subdistrict Administration Organization, Phan District, Chiangrai Province) โดย สองเมือง ทรรศวย และฐิติชัย รักบำรุง (Songmuang Thonchuai and Thitichai Luckbumrung) 1800

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 (The Preparation For Participation in ASEAN Community of Schools in Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) โดย สำเนียง โกพา และกัมพล ไชยนันท์ (Samniang Kopha and Kampon chainunt) 1810

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง)ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (Readiness Preparation for Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy Schools Assessments (Sufficiency Schools) Elementary Level under Phayao Educational Service Area Office 2) โดย ภาณุพงษ์ ต๊ะอ้าย และสุนทร คล้ายอ่ำ (Phanuphong Ta-ai and Sunthon Khlaium) 1822

การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Preparation of the earthquake disaster under the Department of Local Government schools, in Phan District, Chiang Rai) โดย เอกชัย ยาวิลาส และสุชาติ ลีตระกูล (Akekachai Yawilas and Suchart Leetagool)....1834

การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The supervision of school administrators and teachers in Maelao District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 โดย ศิริลักษณ์ กาศมณี และฐิติชัย รักบำรุง (Sirilak Kadmanee and Thitichai Luckbumrung).....1846

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา การศึกษาดอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (The study on conflict management of school administrators affecting teacher’s teamwork of Doisantikeeree School Cluster Mae Fah Luang District,Chiangrai Province โดย ณัฐรดา อ่อนดี และบรรจง ไชยรินคำ (Natrada Orndee and Banjong Chairinkom)..... 1859

การบริหารงานการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชียงราย โซนเหนือ (The Management of Schools Public Relations under the Chiangrai Local Administration Educational Development Unit, Northern Zone) โดย สุภาวรรณ สมณา และกัมพล ไชยนันท์ Supawan Somman and Kumpon Chainunt) 1871

การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 The Personnel administration of the secondary Educational (the 6th Group of Phayao) Service Area Office 36 โดย พรทิพย์ กันทวี และน้ำฝน กันมา (Phorntip Kantawee and Numfon Gunma)..... 1881

การบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 The study on student's Discipline Administration at Ban Santikeeree school Office of Chiang Rai Primary Education service Area 3 โดย จักรพันธ์ มาจักร์ และบรรจง ไชยรินคำ (Chakkaphan Machak and Banjong Chairinkham)	1891
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา)(Academic Administration of Secondary School Administrators the Secondary Educational Service Area office 36 (6 th Group of Phayao)) โดย กัลยา สวয়งาม และน้ำฝน กันมา (Kanlaya Souyngam and Numfon Ganma)	1903
การบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Academic Administration for Preparing to the ASEAN Community of the Schools in Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) โดย เกษรินทร์ ไชยวุฒิ และอนวัช อุ๋นกอง (Ketsarin Chaiwut and Anawat UnKong)	1917
การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (Academic Administration of Educational Opportunity Expansion Schools in The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1 โดย วิลาลินี จันทร์ลือ และบรรจง ไชยรินคำ (ilasinee Chunlue and Banjong Chairinkham)	1931
การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย Management of the Sub-district Administrative Organization's Center for Child DevelopmentIn the Mae Chan district, Chiang Rai province โดย ปราณีย์ คำจันทร์ และ อรวีช อุ๋นกอง (Pranee Khamchan and Anawat Uookon)	1941
การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (Managament Of Information Technology Education In Chaiprakran District Under Chingmai Primary Education Service Area Office 3) โดย วิทย์ อินต๊ะแก้ว และอนวัช อุ๋นกอง (Worawit Intakaew and Anawat Aunkong)	1952
การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 (Administration Structure of Mae Sai District Schools under Chiangrai Primary Education Office Area 3) โดย อุษณภา พลศักดิ์ และฐิติชัย รักบำรุง (Usanapa Polsak and Thitichai Ruckbumrung).....	1967
การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Management of Information Technology and Communication for Academic Administration of school In Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) โดย สุภัทรา ศรีเจริญ และ กัมพล ไชยนันท์ (Supattra Sricharoen and Kampon Chainunt)	1979

การบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Information System Management of the School Maesalongnai Network, Mae Fa Luang District, Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) โดย ภูเบศ มูลเจริญ และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Phoobest Mooncharoen and Thoetchat Chaiphong).....	1992
การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (The Information Management System in Schools under the Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3) โดย เกวลี ศิริแสน และกัมพล ไชยนันท์ (Kewalee Sirisan and Kampon Chinunt).....	2004
การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The participatory management in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย จิรายุ เหลี่ยมใส และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Jirayu Liamchai and Thoetchat Chaiphong).....	2016
การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (School Management to ASEAN Community of the Padaet school under the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย ธนสร ใจเสาร์ดี และอนวัช อุ้มทอง (Thanason Chaisaodee and Anawath Unkong).....	2026
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนวัดฝางหมีนวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (The Development of Educational Quality of Wat Fang Min Wittaya School, Rimkok sub-district Meung District Chiang Rai Province) โดย พระมหาภูศล คำจันทร์วงศ์ และเจ็ดหล้า สุนทรวิภาต (Pramahakutsorn Khamchantawong and Jeodla Suntarawipat)	2036
การพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 (The development of Internal Supervision of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2) โดย เจริญศักดิ์ ธาตุอินจันทร์ และกัมพล ไชยนันท์ (Charansuk Tatinjunand and Kumpon Chainunt)	2047
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพ การศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 (Participation of the Community in the Management of a small Elementary School School Study on Quality Development Center of Thaton the center 1 Province Thaton District Chiangmai 3) โดย จิรภัทร วังที และ น้ำฝน กันมา (JirapateWangtee and Namfon Kunma)	2060

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา The (Participation of the Community in Education of Rajprachanukroh 24 School, Phayao) โดย นัทธวัฒน์ พลเมฆ และ สันติ บุรณะชาติ (Nuttawat Phonmek and Santi Buranachats)	2069
การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (The Participation of sub-district municipality for the basic instructional management at Wiangkaen District Chiangrai Province) โดย วีระศักดิ์ น้อยหอม และพงษ์กร หงษ์กราย (Weerasak Noimor and Pongsakorn Hongkrai)	2082
การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ (Participation of Administrator's Assistant in the Catholic School of Chiangmai Diocese) โดย สมาน อวดครอง และน้ำฝน กันมา (Saman Uadkrong and Namfon Gunma).....	2094
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Parents' Participations of Kindergarten Students Development under the Local Center Schools in Phan District, Chiangrai Province) โดย อรอนงค์ จันทร์กำวี และสุชาติ ลีตระกูล (Onanong Jankawee and Suchart Leetagool)	2101
การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย (The Participation of Associate Network in Education Development of non- formal Education Centre in Mealao District, Chiangrai Province) โดย สุรเกียรติ อำพันธ์ และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Surakiet Ampun and Thoetchat Chaiphong)	2116
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย (The Education Management of the School Committee in Extend School, Vavee Sub-district, Maesuy District, Chiangrai Province) โดย บัณฑิต วุฒแพ และพงษ์กร หงษ์กราย (Bundit Wuiphae and Pongsakorn Hongkrai).....	2127
การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The participation management for principles of Good Governance in a small school of basic education school committees under Chiangrai primary educational service area office 2) โดย ญาณิน แก้วกัน และโสภา อำนวยรัตน์ (Yanin Kaewkun and Sopa Amnuayrat)	2141

**การมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอขุนตาลขุนตาล จังหวัดเชียงราย (Participation in School Administration of Basic Education Institution Committees
in the Expand Educational Opportunities School in Khun Tan District, Chiang Rai Province) โดย สาริกา ธรรมรักษา และ
นันท์ทิมา นาคาพงศ์ (Sarika Thummaruksa and Nanthima nakapong) 2152**

**การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (A study of the participation management of school administration
in the area Mae Suai District, Chiangrai Province under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย
วันวิสาข์ สาบุญมา และโสภา อำนวยรัตน์ (Wanwisa sabunma and Sopa Amnuayrat)..... 2163**

**การศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวง
พิทยาศาสตร์ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย (Education, school administrators and school board's participation in development. Coordinating
Center of Chedi Luang Phitthaya School, Mae Suai District, Chiang Rai Province) โดย กาญจนา สุริยะวงค์และ จิตติชัย
รักบำรุง (Kanchana Suriyawong and Thitichai Luckbumrung) 2173**

**การศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (A Study of Teachers' Participation In The True Friend
Supervision In Mae Salong Nai Education Development Network Group Under Chiang Rai Primary Educational Service
Area Office 3) โดย รดา แสงธรรม และอนวัช อุ๋นกอง (Rada Sawangtrum and AnawatUnKong) 2180**

**การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วย
ไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 (The morale of education personnel performance in
Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย ปรีตนา เหลี่ยมใส และ
เทอดชาติ ชัยพงษ์ (Prissana Liamsai and Thoetchat Chaiyapong)..... 2195**

**การศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The Study of School Administrator's Role to the Local Curriculum Development
of the Secondary Educational Service Area Office 36) โดย สมบุญ ไชยวงศ์ และธิดาวลัย อุ๋นกอง (Somboon Chaiwong
and Thidawan Unkong) 2206**

**การศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาอดอยตุง จังหวัดเชียงราย (Study the problems of management information system to be
operational personnel in Doi Tung Community Education Development Project Schools, Chiang Rai Province) โดย
จันจิรา ชัยภูวนารถ และจิตติชัย รักบำรุง (ChanchiraChaiphuwanart and Thitichai Rckbumrung)..... 2220**

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (The Study Problem Of Internal Quality Assurance Maelao Subdistrict Administrative Organization Child Development Center,Chiangkham Distric,Phayao Province) โดย ธัญกมล สุนทร และฐิติชัย รักบำรุง (Tunyakamol Sunton and Titichai Luckbumrung)..... 2234

การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (Administrative Behavior of Administrators in Schools under the Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1) โดย เกรียงไกร เดชวงศ์ และกัมพล ไชยนันท์ (Kriangkrai Techawong and Kumpon chainunt) 2245

การศึกษาภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย (The Study of the working tension of teachers under The Secondary Educational Service Area Office 36) โดย พรชรินทร์ มาลัย และกัมพล ไชยนันท์ (Porncharin Malai and Kumpon Chainunt)..... 2256

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 (A Study of Transformation Leadership in Administrators with Internal of Basic Education School of The Secondary Educational Service Area 36 Group 2) โดย สาวิตรี จิตเฟือก และสันติ บูรณะชาติ (Sawitree Jitphuak and Santi Buranachart)..... 2269

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย (The Study of the School Director Effective Leadership in the Secondary Education Service Area Office 36 (Group 4), Chiang Rai Province) โดย วัชรพล เทพลีทธิ และปราณี อยุธยา (Watcharapon Tapesith and Pranee Usiri) 2281

การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียน มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The Study of World Class Standard Schools' Potentials on Teacher Learning towards ASEAN Community Preparations in Secondary Educational Service Area Office 36) โดย แสงดาว ลาภใหญ่ และธิดาวลัย อุ๋นกอง (Sangdow Lapyai and Thidawan Unkong)..... 2293

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียน เทศบาล 6 นครเชียงราย (A study on the effectivity of the elective subjects to the students of Chiangrai municipality school 6) โดย ณัฐชัย นิมประเสริฐ และอนวัช อุ๋นกอง (Nattachai Nimprasert and Anawat Uoonkong)..... 2305

การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา (The Study about Solution in the Implementation with the Standards of the Educational Quality of the Childhood Development Center Under Thoongruangthong Municipality) โดย พัชรินทร์ พุทธวงศ์ และฐิติชัย รักบำรุง (Phatcharin buddhawong and Thitichai Luckbumrung) 2318

**การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (THE STUD IN THE SYSTEM OF CARE FOR STUDENT IN
THE SCHOOL,MAE SALONG NAI EDUCATION DEVELOPMENT NETWORK GROUP UNDER CHIANG RAI PRIMARY
EDCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) โดย อาชีระ วิชาทยานนท์ และปรานี อยู่ศิริ (Acheera Vichatayanon and
Pranee Issiri)..... 2327**

**การศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา (The
Study of Learning Organization State of Dongjen Subdistrict Municipality, Phikamyao District, Phayao Province) โดย
อรวรรณ วงศ์ไชย และสันติ บุรณะชาติ (Orawan Wongchai and Santi Buranachart) 2335**

**การศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือ
ตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (The Study of Current Situation and Expectation About Personal
Administration from Rajaprajanugroh, Group 6, upper Northern Region, Bureau of Special Education) โดย สุธชญาณ์
นามวงศ์ และน้ำฝน กันมา (Suttaya Namwong and Namfon Gunma) 2347**

**การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่จ้อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (A Study Working Management Conditions based on Strategy Plan of
Meaoo Wittayakom School. Secondary Educational Service Area Office 36) โดย สุวิมล ม้าดี และฐิติชัย รักบำรุง
(Suwimon Madee and Thitichai Luckbumrung)..... 2360**

**การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) (A study of State and Problems on the Administration
of Students Affair of schools in the Secondary Educational Service Area Office 36 (The 6th Group of Phayao)) โดย
เจนจิรา ชูประเสริฐ และ น้ำฝน กันมา (Jenjira Chuprasert and Numfon Gunma)..... 2370**

**การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายเทอดไทย
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (The Promotion on Knowledge Sharing of Local Wisdom from Community to
School in TherdThai Network Learning on Mae Fah Luang, Chiang Rai) โดย มัลลิกา บุญพิทักษ์ และเจ็ดหล้า สุนทร
วิภาต (Mullika Boonpituk and Cherdla Soontornvipart) 2382**

**การสร้างสุขภาพองค์การของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (The study health
organization of primary schools in Wiangkaen District Chiangrai Province) โดย สுகนธ์ทิพย์ ตานา และพงษ์กร หงษ์กราย
(Sukhonthip Tana and Pongsakron Hongkrai) 2392**

ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (Needs in Using Information Technology System for Management of the Teachers in Nang Lae School Group under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 1) โดย วรพพร อารีย์ และสุชาติ ลีตระกูล (Waraporn Aree and Suchart Leetagool).....	2404
ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 (Satisfaction of Teachers in Academic affairs Administration of Secondary Schools, Secondary Educational service Area Office 36, Group 3) โดย กุหลาบ ฮองลี่ก และกัมพล ไชยพันธ์ (Kulab Hongluek and Kumpon Chainunt)	2414
ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The Relationships of Transformational Leadership with Decision Making Behavior of School Administrators under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4) โดย กันตพิชญ์ สีตมไชย และ โสภา อำนวนรัตน์ (Kantapich Sitonchai and Sopa Amnuayrat)	2425
ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The relationship between leadership styles and conflict management of Administrators in basic educational schools subdivision 1 under Chiang Rai Educational Service Area Office 36) โดย ไพวดี ศักยาภินันท์ และอนวัช อุนกกอง (Paiwadee Sakyabhinant and Anawat Uoonkong).....	2436
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย (Relationship Between Transformational Leadership of School Administrators and School Based Management under Chiang Rai Municipality) โดย กนกวรรณ เรืองสวัสดิ์ และธิดาวลัย อุนกกอง (Kanokwan Ruangsawas and Thidawan Unkong)	2449
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The Relationships between Transformational Leadership and Effectiveness of Sri Tumbon School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย วิจิตา ตาวงค์ และโสภา อำนวนรัตน์ (Witida Tawong and Sopa Amnuayrat).....	2464
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (Relationship between Transformational Leadership and Effectiveness of School Administrations of School Group Subdivision 1 of the Secondary Educational Service Area office 36) โดย สันติ ชุมภู และอนวัช อุนกกอง (Santi Chumpoo and Anawat Unkong)	2475

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The Relationship between Administrators' Transformational Leadership and Organizational Health of Secondary School Under The Secondary Educational Service Area Office 36) โดย กรรณิกา ปัญญาติ และธิดาวลัย อุ๋นกอง (Kannika Panyati and Tidawan Unkong) 2488

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (The Relationship between The Transformational Leadership of School Administrators and Developing Students'21st Century Learning skills in Opportunity Expansion Schools, Phayao Primary Educational Service Area Office 1) โดย บุษยพรรณ พรหมวาทย และสุนทร คล้ายอ้า (Busayaphan Phromwat and Sundhorn Klai-Um).....2501

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (The relationship between transformational leadership of administrators and teachers professional standard of teacher under the jurisdiction of Chiangmai primary educational service area office 3) โดย กรรณิการ์ จันสม และธิดาวลัย อุ๋นกอง (Kannika Chansom and Thidawan Unkong) 2508

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (The relationship between transformational leadership of administrators and health organization in school of Chiangmai primary educational service area office 3) โดย สิทธิพงษ์ จันสม และธิดาวลัย อุ๋นกอง (Sittipong Chansom and Thidawan Unkong)..... 2519

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา เชียงรายเขต 1 (Relationship Between Administrators Of Leadership and teacher Job Satisfaction Performance in Hauychompoo Group Under Chaingrai Pimary Eduation Service Arae Office 1) โดย พิษณุ พลอยศรี และโสภา อำนวยรัตน์ (Pitsanu ploysee and Sopa Amnuayrat).....2531

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา (THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND EFFICIENCY OF TEACHERS PERFORMANCE OF SCHOOLS IN MATTAYOMSUKSA SCHOOL GROUP PONG DISTRICT PHAYAO) โดย สุวรรณรักษ์ ใหม่ดี และน้ำฝน กันมา (Suwannarak Maita and Numfon Gunma)..... 2540

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา (The Relationship between the Core Competency of School Administrators and Being Learning Organization Of Schools In Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao) โดย สายัณห์ ชูประเสริฐ และน้ำฝน กันมา (Sayan Chuprasert and Numfon Gunma) 2550

คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (THE QUALITY OF WORKING LIFE THE SERVICE EMPLOYEES AT THA UNIVERSITY OF PHAYAO) โดย อัจฉรา ชัดติ และบรรจง ไชยรินคำ (Aujchara Kutti and Banjong Chairinkham)..... 2563

คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The Characteristics of School Administrators to Performance of teachers in schools Area Maesuai District under Chiangrai Primary Educational Services Area Office 2) โดย อรสา เปล่งใส และโสภา อำนวนรัตน์ (Orasa Plengsai and Sopa Amnauyrat) 2571

คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (Characteristics as Authentic and Desirable Characteristics of the School Administrators Rajapranugroh Groups 6 Northern Bureau of Special Education) โดย จรัล พึ่งเร็ว และธิดาวลัย อุ๋นกอง (Jarun Fungrew and Tidawan Unkong) 2583

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีวะวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา (Desirable Characteristics of Student Trainees Pong Technology and Management College Phayao Province) โดย สุดาวรรณ วรณบวร และพงษ์กร หงษ์กราย (Sudawan vannabovorn and Pongsakron hongkrai)..... 2593

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (GOOD GOVERNANCE OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN SMALL SCHOOLS OF BELONG TO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE CHIANG RAI AREA 4) โดย นฤนาถ สุกใส และอนวัช อุ๋นกอง (Naruenart sooksai and Anawat uonkong) 2607

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 (Participation of Basic Educational Institution Committees in School Administration of Primary School in Wiangchiang roong District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1) โดย ชนัญชิตา บุญคำปิ่น และกัมพล ไชยนันท์ (Chananchita Bunkhampan and Kampon Chainunt) 2619

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี (Administrators Role On Personnel Development Towards Professional Teachers In Educational Reform Period of Doi Santikeeree School Classter) โดย พนมรัตน์ชาติสิงห์ทอง และบรรจง ไชยรินคำ (Panomrat Chatsingthong and Banjong Chairinkom) 2630

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (School-Administrators’ Roles in Promoting Students’ Ethics in The Area of Winag Chiang Rung District Under The Office of Chiangrai Primary Education Service Area 1) โดย มุกดา แก้วสม และบรรจง ไชยรินคำ (Mukda Kaewsom and Banjong Chairinkom)..... 2643

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปรียัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย (Efficiency of management at the Phrapariyattham School Prathat Wianghor Pariyatseuksa, Wiang Pa Pao district, Chiang Rai Province) โดย พระชาญชัย ช่งดี และเจ็ดหล้า สุนทรวิภาต (Phrachanchai Chongdi and Jeodla Suntarawipat). 2653

ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง (เทิงท่ามูประชา) อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย (Parents’ Decision to enroll Their Children in Wiengthoeng(Thoengthamnupracha) School Thoeng District Chiangrai Province) โดย จุฬาลักษณ์ ใจโน และสุนทร คล้ายอ่ำ (Julaluck Jainov and Sunthon Klai-Um) 2663

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Factors affecting the job performance satisfaction of the service personnel at University of Phayao) โดย กรวิกา ดวงปัญญารัตน์ และบรรจง ไชยรินคำ (Kornwikar Duangpanyarat and Banjong Chairinkam)..... 2676

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา (Factors affecting decision of the parents outside the service area to send their children to study at Chiangkhamwittayakhom School, Phayao province) โดย นคร ผ่องใส และบรรจง ไชยรินคำ (Nakorn Phongsai and Banjong Chairinkham) 2688

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (FACTOR AFFECTING TO SELF – DEVELOPMENT OF SUPPORTING STAFF AT UNIVERSITY OF PHAYAO) โดย พีระชาติ อูปแก้ว และบรรจง ไชยรินคำ (Peerachat Aupkaew and Banjong Chairinkham)..... 2696

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา (Factors affecting dropout for student in vocational certificate level at Pong Technology and Management college Phayao Province) โดย ดวงใจ ขาวงาม และพงษ์กร หงษ์กราย (Duangjai Khawngam and Pongsakron hongkrai) 2704

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 (The Study of Current Situation and Expectation about Personal Administration from Rajapranugroh, group 6, upper Northern Region, Bureau of Special Education) โดย อภิญา ใจมีภักดี และสันติ บูรณะชาติ (Apinya Chaimiphak and Santi Buranachat).....2717

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา (001111) ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา (Factors Affecting an Academic Achievement of Undergraduates in Fundamental English (001111) at University of Phayao) โดย อัศวิน ดวงปัญญารัตน์ และบรรจง ไชยรินคำ (Aswin Duangpanyarat and Banjong Chairinkam) 2729

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 (Factors Affecting the Motivation Performance Perceived by Government Teachers and Education Officers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3) โดย ภัทธานิชฐ์ ดาววงศ์ศรี และสุชาติ ลีตระกูล (Bhathanich Tawongsri and Suchat Leetrakul) 2738

ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา (Factors for the Decision making of Students to study Vocational Certificate of 5 Vocational College in Phayao Province) โดย พิพัฒน์ นวลนิ่ม และสันติ บูรณะชาติ (Pipat Nualnim and Santi Booranachat)..... 2753

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษานอกโรงเรียน (Instruction practice problems of non-formal and informal education center in Mae Suay district, Chiangrai province as perceived by students in high school and non-formal education teachers) โดย วิเศษ พลชนะ และเจิดหาล้า สุนทรวิภาต (Viset Phonthana and Jeodla Suntarawipat)..... 2763

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (The study of problems and suggestions on the academic administration in order to improve the student's learning improvement at Doisantikeeree Mae FahLuang District office of Chiang Rai Primary Education Service Area 3) โดย ธนันชัย พิพิทพงษ์สันต์ และบรรจง ไชยรินคำ (Thananchai Phiphitphongsan and Banjong Chairinkom)..... 2774

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (Problems And Gvidelines On Academic Administration of Wiang Chiang Rung Disitric Under The Office of Chiangrai Primary Education Service Area 1) โดย พัชรินทร์ กันทะสุข และบรรจง ไชยรินคำ (Patcharin Kantasuk and Banjong Chairinkham) 2791

พฤติกรรมกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (The behavior of conflicted management of School Administrators under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 1) โดย เอื้อมพร บุญเกิด และกัมพล ไชยพันธ์ (Uamporn Boonkerd and Kampon Chainan)	2803
พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อย ที่ 1 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต36 (Academics Leadership Behavior of Administrators of School Group Subdivison 1 of the Secondary Educational Service Area office 36) โดย ชนุพร คำอ้าย และอนวัช อุ๋นกอง (Chanuporn Kamoay and Anawat Unkong)	2818
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (Transformational Leadership of the School Administrators Phayao Administrators Primary Educational Service Area Office 2) โดย รัตติกาล ชยวุฒิ และนันทิมา นาคาพงศ์ (Rattikan Chaiwut and Nanthima Nakaphong)	2832
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 (A Study Of The Transformational Leadership Style Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) โดย ศักดิ์สิทธิ์ พลศักดิ์ และกัมพล ไชยพันธ์ (Saksit Polsak and Kumpol Chaiyanun)	2842
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุ เคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (The Transformational Leadership of the Principals that Affect to the Organizational Culture of Rajaprajanugroh School, Group 6, upper Northern, under the Office of the Administration of Special Education) โดย ดุษฎี เย็นใจ และน้ำฝน กันมา (Dussadee Yenjai and Namfon Khunma)	2856
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (Leadership of School Administrators to the Contentment of Teachers Wiangkaen District Chiangrai Province Chiangrai Primary Educational Service Office Area 4) โดย วรณพญา นาระตะ และพงษ์กร หงษ์กราย (Wanpaya Narata and Pongsakron Hongkrai)	2869
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 (Academic Leadership of school administrators in Phan District Under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย ภัทธชนน อินพรม และฐิติชัย รักบำรุง (Phattarachanon Inprom and Thitichai Luckbumrung)	2879

ภาวะผู้นำและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 (Leadership and Guidelines for the development leadership of School Administrators under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office1) โดย วีรวัลย์ สิริบุญยงพร และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Werawan Siriboonyporn and Terdchart Chaipong) 2895

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (The Motivation of Government Teachers in Chiangkham Network school 1 Under the Office of Phayao Primary Education Service Area 2 Chiangkham Distric, Phayao Province) โดย เจนนิศา ลินเปียง และน้ำฝน กันมา (Janesita Sinpiang and Namfon Kanma).....2905

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย (The Motivation in Job Performance of Teachers in the Non-Formal and informal Education Chaingrai Province) โดย อรวรรณ ศรีใจ* และฐิติชัย รักบำรุง² Orawan Srijai* and Thitichai Luckbumrung² 2915

ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556ในเขต อำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (The study of the academic administration of primary schools with the higher national scores in the academic year of 2556 in Wiangchiangrung District Chiangrai office of elementary rai 1) โดย สุชีรา จันทร์สุข และบรรจง ไชยรินคำ (Sucheera Jansuk and Banjong Chairinkham) 2925

ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนบ้านสันติคีรี (The study of problems and solutions on internal school educational assurance system affecting the student quality at Ban Santikiri school) โดย สุภัตสร กาทิ๊บ และบรรจ ไชยรินคำ (Supadsorn Katip and Banjong Chairinkham).....2936

ศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยพะเยา (A Study of Problems and Guidelines to Solve Teaching and Learning of General Education Courses of The University of Phayao) โดย สุกัญญา เสมอเชื้อ และบรรจง ไชยรินคำ (Sukunya Samerchur and Banjong Chairinkham) 2946

สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (A stateand of knowledge management of Sansalee school network under Chiangrai primary Education Servic Area office 2) โดย กาญจนา สุจรัต และนันท์ทิมา นาคาพงศ์ (Kanjana Sutjarot and Nanthima Nakaphong) 2955

สภาพการเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (The State of Readiness of School Based Curriculum To ASEAN.Community of Primary School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3) โดย อนุโชติ โยสุยะ และอนวัช คุ้มทอง (Anuchot Yosuya and Anawat Aunkong) 2965

สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (The Circumstance of Effective Team–Working Educational Personnel in the Educational Network Center of Tabtao 2 under the Chiangrai Primary Educational Area Office 4) โดย ปุณณวัฒน์ โพธิ์คง และสุนทร คล้ายอ่ำ (Phunnawat Phokhong and Sunthon Khlaium) 2978

สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทัศนระของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (The Condition of Internal Supervision of Basic School Administrators Towards Academic according to the Teachers’ Attitude in Secondary School Group 2 under Secondary Educational Service Area Office 36) โดย นवलจันทร์ กันทร และฐิติชัย รักบำรุง (Nuanchan Kanthorn and Thitichai Ruckbamrung) 2987

สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2 (The conditiom of school – based management of educational opportunity expansion school of Pong 2 group under Phayao Primary Educational Service Area Office 2) โดย รัตนาภรณ์ คำเฝ้า และสุนทร คล้ายอ่ำ (Rattanaporn Kompao and Sunthon Khlaium) 3000

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (The Condition of Good Governance Administration of Private Schools in Chiangrai Primary Education Area 2) โดย ณัฐชา เตชะธีราวัฒน์ และ สันติ บุรณะชาติ (Natcha Techateerawat and Santi Buranachat)..... 3012

สภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 (THE STATE OF PERSONNEL ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION PRIMARY SCHOOL IN MAENAWANG EDUCATION QUALITY DEVELOPMENT CENTER UNDER CHIANGMAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) โดย จิราภร ก้างออนตา และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Jiraporn Kangonta and Thoetchat Chaiyapong)..... 3023

สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (State of Administration of Quality Assurance in Education School of Liberal Arts, University of Phayao) โดย ณัฐพัชร์ ตติย์ธานุกุล และ น้าฝน กันมา (Nutthapat Tatithanukul and Namfon Gunma)..... 3036

- สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (Conditions of Academic Administration of Administrators in Schools Under the Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1) โดย วรากร ชินะกุล และกัมพล ไชยพันธ์ (Warakoan chinakunand and Kumpon chainunt) 3046
- สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (Academic Administration Of A Small School In Phan District, Under Chiangrai Primary Educational Office Area 2) โดย วชิรา มุลกลาง และฐิติชัย รักบำรุง (Wachira Moonklang and Thitichai Luckbumrung) 3058
- สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (A Study of Academic Administration of Schools in Dokkhamtai Group 1 Schools Under Phayao Primary Educational Service Area Office 1) โดย ฟองจันทร์ ทองคำ และ สันติ บุรณะชาติ (Fongchan Thongkam and Santi Buranachart)..... 3068
- สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Condition Academic Administration Phrapariyattidhamma Schools study Chiang Rai. Schools under the initiative of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn presided) โดย นงศ์พร ตีบบาละ และน้ำฝน กันมา (Nongporn Tippala and Namfon Gunma) 3081
- สภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลท่า 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (The Circumstance of Administration in Accordance with Educational Reform in 2nd Decade by School Directors Administrating in Opportunity Expansion Schools under the Educational Network Center of Tabtao 2, the Chiangrai Primary Educational Area Office 4) โดย มนต์ธิดา ตามัย และสุนทร คล้ายอ่ำ (Montida Tamai and Sunthon Khlauium) 3090
- สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย (School administration state applying good governance of administrator in group of Ban Wawee schools Mae Suai District, Chiangrai Province) โดย เบญจวรรณ บัวบาน และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Benjawan Buaban and Thoetchat Chaiphong)..... 3100
- สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 (The state of promotion in Classroom Research of school directors in secondary schools under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4) โดย จารุวรรณ หน่อแหวน และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Jaruwat Norvan and Thoetchat Chaiphong) 3112

สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Learning Resources in schools to ASEAN Community of Schools Under Chiangrai Primary Education Service Area Office 3) โดย สยาม ตาววงศ์ และอนวัช อุ๋นกอง (Sayam Tawon and Anawat Aunkong) 3123

สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (PROBLEMS AND SUGGESTIONS OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS IN WIANGHAENG DISTRICT UNDER CHIANGMAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) โดย สุรินพร ก้างอนตา และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Surinporn Kangonta and Thoetchat Chaiphong)..... 3133

สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย (THE PROBLEM AND THE GUIDELINE OF MANAGEMENT FOR ENHANCING SELF-KNOWLEDGE SEEKING SKILL OF THE STUDENTS IN THE DEVELOPING EDUCATION GROUP SCHOOLS AT SANTIKIREE MOUNTAIN, CHIANGRAI PROVINCE) โดย ธัญญธรณ์ เสนาะ และสุชาติ ลีตระกูล (Thanyathom Senna and Suchart Leetagool).....3148

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู ในสถานศึกษาอำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The States of Problem and Solution to Solve the Problem of Manpower Administration of Teacher in School, Phayamengrai District, Chiang Rai Primary Educational Service Office 4) โดย ศรีไพร สิทธิราช และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Sriprai Sitthirat and Theochat Chaiyapong) 3159

สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (PROBLEMS AND GUIDELINES FOR MANAGEMENT PERSONNEL ADMINISTRATION OF SCHOOL IN DOI SANTIKEEREE DEVELOPMENT NETWORK GROUP CHIANG RAI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3) โดย ศิริลักษณ์ สุดแสง และสุชาติ ลีตระกูล (Siriluck Sudsawaeng and Suchart Leetagool).....3173

สภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 (State And Proceedin Project Trend Encourage The Habit Love Reading Of The School Under Chiang Rai Prlmary Educatlional Service Area Officce 3) โดย สุพาณี คำก้อน และอนวัช อุ๋นกอง (Supanee Khamkon and Anawat uoonkong)..... 3182

สภาพและแนวทางการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (Guidelines for Academic Supervision of the schools under the Department of Local Government, in Phan, Chiang Rai) โดย พิมพกา จันตะวงศ์ และฐิติชัย รักบำรุง (Phimphaka Jantawong and Thitichai Ruckbumrung) 3192

สภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (A study the State and Guidelines Implementation Development of Advising and Helping Student System Management of Educational Opportunity Expansion Schools in Maesuai District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย ศิริรัตน์ ชัดทะชนันท์ และโสภกา อำนวยรัตน์ (Sirirat Khudtakhun and Sopa Amnuayrat) 3203

สภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทีในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย (Situation and problem of management in Inclusive Schools by using SEAT Framework in Office of the Doi Tung Development Education Chiang Rai) โดย สิริยาดา กิตติรัตนทรัพย์ และจิตติชัย รักบำรุง (Siriayada Kittirattanasup and Thitichai Luckbumrung)..... 3216

สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 (The condition and problem of the operation of prevention and solution to drug abuse at the school in Educational Opportunity Expansion School, Phayao Primary Educational Service Area Office 2) โดย พรศักดิ์ บรรเทาทุกข์ และสุนทร คล้ายอ่ำ (Pornsak Bantaotook and Soontorn Klai-Am)..... 3226

สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (The State and Problems of Internal supervision of Administrator in Thoeng District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4) โดย มัญชุศา พังเร็ว และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Manchusa Fungrew and Thoetchat Chaiphong)..... 3237

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (THE STATE AND ADMINIATRATION WORK TECHNICAL PROBLEM OF GROUP MONK SCHOOL SPLIT TO CONDEMN THE DHARMA (GRADE SCHOOL EDUCATION DEPARTMENT) CHIANG RAI IN THE PROJECT FOLLOWS ROYAL THOUGHT OR IDEA HIS MAJESTY GOD NIGHT OFFICE OF THE PRIME MINISTER SUDA LINE. SIAM SMOKES DAUGHTER FUNGUS UNDER GRADUATE IN BUDDHIST ABBOT ASSOCIATION THEOLOGY BUDDHISM NATIONAL OFFICE) โดย พระมหาอเนกพงษ์ เลี้ยงถนอม แล ธิดาวลัย อุ๋นกอง (Anekpong Leangthanom and Tidawan Uoonkong)..... 3247

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The situation and the problems of academic administration small size schools in Thoeng district, under Chiangrai primary educational service area office 4) โดย ชุฬิภรณ์ นवलนุช และสุนทร คล้ายอ่ำ (Chuleeporn Nounnuch and Sunthorn Khlaium)..... 3263

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 (The states and problems of Academic Administration by Educational personnel in Pha–Thai Network school in Ngao district under the Lampang Primary Education Service Area Office 1) โดย นวพรรณ แก้วร่วมวงศ์ และนันธิมา นาคาพงศ์ (Nawaphan Kaewruamwong and Nanthima Nakaphong).....	3278
สภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 (The conditions and problems of education administration in border schools Wieng Kean District under the office of Chiang Rai educational Service area 4) โดย ศิริประภา บุญสูง และเทอดชาติ ชัยพงษ์ (Siriprapa Boonsoong and Thoetchart chaiphong).....	3289
สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (States And Problems of Secondary Schools Curriculum Management in Pong District, the Secondary Education service area Office 36) โดย จิตรลดา อุบัติมา และสันติ บุรณะชาติ (Jitlada Upatima and Santi Buranachart).....	3305
สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 (The condition and problem of basic educational committee’s participation in educational administration in Phusang group under Phayao Primary Educational Service Area Office 2) โดย เขาวรัตน์ ยอดแก้ว และสุนทร คล้ายอ่ำ (Yaowarat Yodkaew and Sunthon Khlaium).....	3317
สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย (The Organizational Health of the Child Development center under Tabtao sub–district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai Province) โดย อุดร พังเร็ว และธิดาวลัย คุ้มทอง (Udon Fangrew andTidawan Unkong).....	3327
สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (A study Academic Management to Competencies of school Administrators as Opinion Teacher in small school area Mae Suai Disrdict under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2) โดย เกียรติศักดิ์ อุดชี่ และโสภา อำนวยรัตน์ (Kiattisak Utchee and Sopa Amnuayrat).....	3341
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Competency of school administrator In Doi Luang Education Development Network Group Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3) โดย อัจฉรา มณีรัตน์ และ เทอดชาติ ชัยพงษ์ (Utchara Maneerat and Thoetchat Chaiphong).....	3353

สุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (Organization Health of The Phayao Primary Educational Service Area Office 2th) โดย กาญจณี พุดำใบ และ สันติ บุรณะชาติ (Kanjaneek ukumbai and Santi Buranachart)..... 3366

**รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยการจัดการ**

**การจัดกิจกรรมและความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติ
นีวา (Activity Management and Parents' Satisfaction towards Activities Hosted by Thai Language and Culture
Department of NIVA International School) โดย อัมภิกา ป้อมบุปผา และนรา สมประสงค์ (Amphika Pombuppa and Nara
Somprasonk)..... 3375**

**การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชวัตรบวร กรุงเทพมหานคร (Environmental
Management in Schools under the Jurisdiction of Ratburana District Office, Bangkok Metropolitan Administration) โดย
สุเทพ เกตุศักดิ์ และอัจฉรา วัฒนาณรงค์ (Suthep Ketsak and Achara Whattananarong)..... 3387**

**คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชวัตรบวร กรุงเทพมหานคร (Characteristics of
Administrators in Schools under the Jurisdiction of Ratburana District, Bangkok Metropolitan Administration) โดย
พุทธิชาติ เนตรานนท์ และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ (Putachart Netranon and Achara Whattananarong)..... 3401**

**แนวทางการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Guidelines on Sustainable Tourism Development at Nakornshum Retro Market, Nakornchum
Municipality, Muaeng District, Kamphangphet Province) โดยธัญญภัสกร สัทพ์ทิมและละเอียด ศิลาน้อย
(Thannapassakorn Sritubtim and La-iyad Silanoi)..... 3414**

**บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ (Administrator's Role in
Development of Classroom Action Research of School Teachers in South Krungthon School Group) โดย สุรพล ภาโสเม
และนรา สมประสงค์ (Surapon Pasom and Nara Somprasonk) 3430**

**ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชวัตรบวร
กรุงเทพมหานคร (Problems of Using Information Technology in Administration of Schools under the Jurisdiction of
Ratburana District Office, Bangkok Metropolitan Administration) โดย ณัฐนนท์ รัตนวรธำรง และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์
(Natanon Rattanavoratamrong and Achara Whattananarong)..... 3442**

The background features a large, semi-transparent watermark of the University of Phayao logo. The logo is a shield-shaped emblem with a purple-to-white gradient. At the top, there are five lit candles of varying heights. Below the candles is a central figure that appears to be a traditional Thai deity or guardian figure. The bottom of the shield contains the Thai characters 'พะเยา' (Phayao) in a stylized font. A yellow banner at the very bottom of the shield contains the text 'UNIVERSITY OF PHAYAO' in English.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ

การวิเคราะห์ผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา จังหวัดพะเยา

Analysis of village health volunteer development on the veinpuncture fingertip for diabetes screening by using glucometer in Phayao Province

จันทร์ทิพย์ ยะแสง^{1*} และ ประจวบ แหลมหลัก²
Janthip Yasaeng^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการการฝึกอบรบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้ว เพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา จังหวัดพะเยา ซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็น อสม. ที่ผ่านการอบรมจำนวน 1,636 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป โดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 345 คน ในการสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิให้ได้สัดส่วนกัน จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก จากการศึกษาพบว่า การประเมินผลโครงการด้านบริบทอยู่ในระดับสูง ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านผลลัพธ์อยู่ในระดับสูง และจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่า อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า เพศ และระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่เป็น อสม. มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านกระบวนการ และพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านผลลัพธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนลักษณะทางประชากร ด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่เป็น อสม. ไม่มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านบริบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา ปรับปรุง หลักสูตรและการฝึกอบรมมาตรฐาน อสม. ต่อไป

คำสำคัญ: การประเมินผล ลักษณะทางประชากร อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ning_janthip@hotmail.com

Abstract

This study aims to investigate people characteristics, context, input factors, processes, outcomes, and the relationship among these factors to the training of village health volunteer development on the veinpuncture fingertip for diabetes screening by using glucometer in Phayao Province. The research methodology is a survey research through 345 samples. The result reveals that the evaluation of context is in high level, the input factor is in intermediate level, the process is also in intermediate level, but the outcome is in high level. According the statistical analysis, it was found that age, career and incomes are related to input factors. Both gender and period of time working as a village health volunteer are related to the process. In addition, the age is related to the outcomes significantly. However, gender, age, education, career, incomes, and working time as a village health volunteer have no relationship to the context based on statistics. The result of this research can be utilized as important information for the improvements of training program for village health volunteers.

Keywords: Evaluation, People Characteristics, Village Health Volunteer

บทนำ

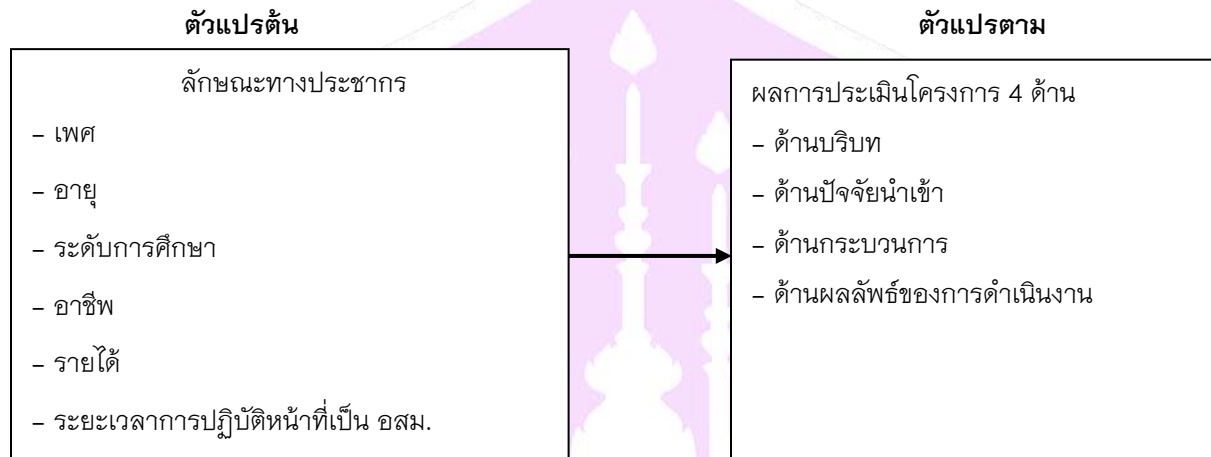
โรคเบาหวาน เป็นโรคเรื้อรังที่รักษาไม่หายขาด และเป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากรายงานสถิติสุขภาพทั่วโลก ปี พ.ศ. 2555 ขององค์การอนามัยโลกพบว่า 1 ใน 10 ของประชาชนในวัยผู้ใหญ่ ป่วยเป็นโรคเบาหวาน จากรายงานจากการสำรวจสุขภาพประชาชนโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 พบความชุกของโรคเบาหวานในประชากรไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.9 ทั้งนี้พบว่าหนึ่งในสามของผู้ที่เป็นเบาหวานแต่ไม่ได้รับการรักษา คิดเป็นร้อยละ 3.3 (กระทรวงสาธารณสุข, 2556) สำหรับสถานการณ์ในจังหวัดพะเยาพบว่าอัตราป่วยโรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2551 อัตราป่วย 514.82 ต่อประชากร 100,000 คน และเพิ่มขึ้นในปี 2555 เป็น 807.65 ต่อ ประชากร 100,000 คน สำหรับในปี 2555 จังหวัดพะเยาได้คัดกรองโรคเบาหวานในประชาชนอายุ 15 ปี ขึ้นไป โดยมีผลงานการคัดกรองเบาหวาน ร้อยละ 90.59 ซึ่งผู้ที่ผ่านการคัดกรองแล้วพบว่าผู้มีปัจจัยเสี่ยงได้รับการตรวจระดับน้ำตาลในเลือด ร้อยละ 67.59 ของผู้มีปัจจัยเสี่ยงทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2556) จังหวัดพะเยาได้จัดทำโครงการการฝึกอบรม อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา เพื่อให้ อสม. ที่ผ่านการอบรม สามารถคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพาได้ ภายใต้การควบคุมกำกับของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ดังนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของ อสม. กับ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงานของโครงการการฝึกอบรม อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา ปรับปรุง หลักสูตรและการฝึกอบรมมาตรฐาน อสม. ต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็น อสม. ทั้งเพศชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยา จำนวน 9 อำเภอ และผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐาน อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา จำนวน 1,636 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 0.95 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 345 คน ในการสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิให้ได้สัดส่วนกัน จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก (รัตนา ทรัพย์บำเรอ, 2556, หน้า 89)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะทางประชากร เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
- ส่วนที่ 2 แบบประเมินบริบทของโครงการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
- ส่วนที่ 3 เป็นแบบประเมินปัจจัยนำเข้า ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
- ส่วนที่ 4 เป็นแบบประเมินกระบวนการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
- ส่วนที่ 5 เป็นแบบประเมินผลลัพธ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
- ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมของข้อมูลได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.80 จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรเป้าหมายจำนวน 30 ราย ที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลจริง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.78

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนระดับอำเภอ และประธานชมรม อสม. ระดับอำเภอทุกแห่งในจังหวัดพะเยา เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย มีการชี้แจงแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูล แปรผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- วิเคราะห์แบบสอบถาม บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของโครงการ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics)

- ใช้สถิติ Chi-Square วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลทั่วไปของประชากร กับการดำเนินงานด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของโครงการ

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาการวิเคราะห์ผลการพัฒนา อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา จังหวัดพะเยา มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์จากแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 16.5 มีอายุอยู่ในช่วง 41-60 ปี ร้อยละ 75.5 มีสถานภาพการสมรส คู่ ร้อยละ 83.5 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. ร้อยละ 41.2 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 59.1 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 65.2 มีช่วงระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม. ในช่วง 1-10 ปี ร้อยละ 46.4 มีจำนวนครัวเรือนที่รับผิดชอบน้อยกว่า 10 หลังคาเรือน ร้อยละ 82.9 และไม่มีจำนวนหลังคาเรือนที่มีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในความรับผิดชอบ ร้อยละ 69.3

จากการศึกษาการประเมินบริบทของโครงการ พบว่า มีระดับการประเมินบริบทอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 52.8 ระดับปานกลาง ร้อยละ 46.7 และระดับต่ำ ร้อยละ 0.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับเรื่องการคัดกรองโรคเบาหวานในประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ทำให้ทราบจำนวนประชากรกลุ่มเสี่ยง ซึ่งสามารถหาวิธี

ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดโรคเรื้อรังในอนาคตได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.50 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ โครงการฝึกอบรม อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา มีความสำคัญ/ความจำเป็น ต่อการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในพื้นที่มี ค่าเฉลี่ย 4.48 และท่านมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดอบรมตามโครงการฝึกอบรม อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพามีค่าเฉลี่ย 4.34 และพบว่า การดำเนินงานคัดกรองโรคเบาหวานด้วยการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเป็นการเพิ่มภาระงานของท่าน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.80

จากการศึกษาปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่ามีระดับปัจจัยนำเข้าของโครงการอยู่ใน ระดับปานกลาง ร้อยละ 53 ระดับสูง ร้อยละ 29.6 และระดับต่ำ ร้อยละ 17.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับเรื่องท่านมีความเชื่อมั่นในระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ อสม. สามารถเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา ภายใต้การดูแลและควบคุมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.37 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ท่านมีความเชื่อมั่นในระบบพี่เลี้ยง อสม. ที่คอยช่วยเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานการคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา มีค่าเฉลี่ย 4.31 และท่านได้รับข้อมูลการจัดอบรมหลักสูตรการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา ก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.25 และพบว่า เจ้าหน้าที่ที่เป็นนักเทคนิคการแพทย์ มีจำนวนเพียงพอต่อการดำเนินงานตามโครงการฝึกอบรม อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.67

จากการศึกษากระบวนการดำเนินงานของโครงการ พบว่า มีระดับกระบวนการดำเนินงานของโครงการอยู่ใน ระดับปานกลาง ร้อยละ 70.7 ระดับต่ำ ร้อยละ 17.7 และระดับสูง ร้อยละ 11.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีกระบวนการดำเนินงานของโครงการเกี่ยวกับเรื่อง ท่านได้แจ้งผลระดับน้ำตาลในเลือดให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่มารับบริการตรวจคัดกรองโรคเบาหวาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.38 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ท่านได้คัดกรองโรคเบาหวานให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีค่าเฉลี่ย 4.37 และวิธีการคัดเลือก หรือกำหนด อสม. ผู้รับผิดชอบการคัดกรองโรคเบาหวานในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 4.23 และพบว่า ท่านทิ้งเข็มและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเจาะเลือดรวมกับขยะทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.72

จากการศึกษาผลลัพธ์การดำเนินงานของโครงการ พบว่า มีระดับผลลัพธ์หรือผลผลิตการดำเนินงานของโครงการอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 93.9 ระดับปานกลาง ร้อยละ 5.8 และระดับต่ำ ร้อยละ 0.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลลัพธ์หรือผลผลิตการดำเนินงานของโครงการเกี่ยวกับเรื่อง ประชาชนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการมาตรวจคัดกรองโรคเบาหวาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.45 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดกรองโรคเบาหวานได้ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.33 และ ท่านอ่านค่าระดับน้ำตาลในเลือดได้อย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 4.30 และพบว่า ท่านมีความเข้าใจภาระงานที่ต้องปฏิบัติหลังการฝึกอบรมการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.24

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร กับ บริบทของโครงการ

ข้อมูลทั่วไป	ระดับบริบทของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
1. เพศ									
ชาย	0	0	23	6.7	34	9.9	1.361		0.520
หญิง	2	0.6	138	40.0	148	42.9			
รวม	2	0.6	161	46.7	182	52.8			
2. ช่วงอายุ									
20-40 ปี	0	0	37	10.7	33	9.6	2.557		0.692
41-60 ปี	2	0.6	117	33.9	142	41.2			
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	0	0	7	2.0	7	2.0			
รวม	2	0.6	161	46.7	182	52.8			
3. ระดับการศึกษา									
ประถมศึกษา	1	0.3	42	12.2	60	17.4	4.470		0.635
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	0	0	38	11.0	44	12.8			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	1	0.3	73	21.2	68	19.7			
ปริญญาตรี	0	0	8	2.3	10	2.9			
รวม	2	0.6	161	46.7	182	52.8			
4. อาชีพ									
เกษตรกร	2	0.6	91	26.4	112	32.5	12.300		0.151
ค้าขาย	0	0	18	5.2	10	2.9			
รับจ้าง	0	0	34	9.9	50	14.5			
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	0	0	14	4.1	9	2.6			
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	0	0	4	1.2	1	0.3			
รวม	2	0.6	161	46.7	182	52.8			

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับบริบทของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
5. รายได้									
ต่ำกว่า 5,000 บาท	1	0.3	105	30.4	119	34.5	5.142		0.994
5,001-10,000 บาท	1	0.3	52	15.1	58	16.8			
10,001-15,000 บาท	0	0	3	0.9	4	1.2			
15,001-20,000 บาท	0	0	1	0.3	1	0.3			
รวม	2	0.6	161	46	7	182			
6. ระยะเวลาเป็น อสม.									
1-10 ปี	0	0	76	22.0	84	24.3	9.373		0.157
11-20 ปี	0	0	52	15.1	69	20.0			
21-30 ปี	2	0.6	31	9.0	27	7.8			
31 ปีขึ้นไป	0	0	2	0.6	2	0.6			
รวม	2	0.6	161	46.7	182	52.8			

จากตาราง 1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. กับระดับผลการประเมินบริบทของโครงการ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับผลการประเมินบริบทของโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร กับ ปัจจัยนำเข้าของโครงการ

ข้อมูลทั่วไป	ระดับปัจจัยนำเข้าของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
1. เพศ									
ชาย	8	2.3	32	9.3	17	4.9	0.567	2	0.753
หญิง	52	15.1	151	43.8	85	24.6			
รวม	60	17.4	183	53.0	102	29.6			

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับปัจจัยนำเข้าของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
2. ช่วงอายุ									
20-40 ปี	5	1.4	40	11.6	25	7.2	14.120*		0.005
41-60 ปี	55	15.9	131	38.0	75	21.7			
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	0	0	12	3.5	2	0.6			
รวม	60	17.4	183	53.0	102	29.3			
3. ระดับการศึกษา									
ประถมศึกษา	14	4.1	57	16.5	32	9.3	3.524	6	0.741
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	17	4.9	38	11.0	37	7.8			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	26	7.5	77	22.3	39	11.3			
ปริญญาตรี	3	0.9	11	3.2	4	1.2			
รวม	60	17.4	183	53.0	102	29.6			
4. อาชีพ									
เกษตรกร	36	10.4	113	32.8	56	16.2	15.722*		0.030
ค้าขาย	7	2.0	18	5.2	3	0.9			
รับจ้าง	16	4.6	34	9.9	34	9.9			
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	1	0.3	15	4.3	7	2.0			
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	0	0	3	0.9	2	0.6			
รวม	60	17.4	183	53.0	102	29.6			
5. รายได้									
ต่ำกว่า 5,000 บาท	34	9.9	116	33.6	75	21.7	12.343*		0.025
5,001-10,000 บาท	24	7.0	64	18.6	23	6.7			
10,001-15,000 บาท	2	0.6	1	0.3	4	1.2			
15,001-20,000 บาท	0	0	2	0.6	0	0			
รวม	60	17.4	183	53.0	102	29.6			

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับปัจจัยนำเข้าของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
6. ระยะเวลาเป็น อสม.									
1-10 ปี	27	7.8	91	26.4	42	12.2	3.941		0.679
11-20 ปี	20	5.8	60	17.4	41	11.9			
21-30 ปี	13	30.8	30	8.7	17	4.9			
31 ปีขึ้นไป	0	0	2	0.6	2	0.6			
รวม	60	17.4	183	53.0	102	29.6			

จากตาราง 2 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. กับระดับผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อระดับผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับระดับผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร กับ กระบวนการของโครงการ

ข้อมูลทั่วไป	ระดับกระบวนการของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
1. เพศ									
ชาย	13	3.8	32	9.3	12	3.5	8.337*	2	0.015
หญิง	48	13.9	212	61.4	28	8.1			
รวม	61	17.7	244	70.7	40	11.6			
2. ช่วงอายุ									
20-40 ปี	17	4.9	49	14.2	4	1.2	6.766		0.126
41-60 ปี	41	11.9	187	54.2	33	9.6			
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3	0.9	8	2.3	3	0.9			
รวม	61	17.7	244	70.7	40	11.6			

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับกระบวนการของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
3. ระดับการศึกษา									
ประถมศึกษา	18	5.2	73	21.2	12	3.5	7.996	6	0.433
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	10	2.9	59	17.1	13	3.8			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	29	8.4	98	28.4	15	4.3			
ปริญญาตรี	4	1.2	14	4.1	0	0			
รวม	61	17.7	244	70.7	40	11.6			
4. อาชีพ									
เกษตรกร	35	10.1	151	43.8	19	5.5	12.362		0.102
ค้าขาย	6	1.7	22	6.4	0	0			
รับจ้าง	15	4.3	54	15.7	15	4.3			
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	4	1.2	14	4.1	5	1.4			
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	1	0.3	3	0.9	1	0.3			
รวม	61	17.7	244	70.7	40	11.6			
5. รายได้									
ต่ำกว่า 5,000 บาท	42	12.2	153	44.3	30	8.7	4.143		0.612
5,001-10,000 บาท	19	5.5	83	24.1	9	2.6			
10,001-15,000 บาท	0	0	6	1.7	1	0.3			
15,001-20,000 บาท	0	0	2	0.6	0	0			
รวม	61	17.7	244	70.7	40	11.6			
6. ระยะเวลาเป็น อสม.									
1-10 ปี	34	9.9	115	33.3	11	3.2	13.962*		0.021
11-20 ปี	15	4.3	88	25.5	18	5.2			
21-30 ปี	10	2.9	40	11.6	10	2.9			
31 ปีขึ้นไป	2	0.6	1	0.3	1	0.3			
รวม	61	17.7	244	70.7	40	11.6			

จากตาราง 3 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. กับระดับกระบวนการดำเนินงานของโครงการ พบว่าตัวแปรที่มีผล

ต่อระดับกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ได้แก่ เพศ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. มีความสัมพันธ์กับระดับกระบวนการดำเนินงานของโครงการโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับกระบวนการดำเนินงานของโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร กับ ผลลัพธ์ของโครงการ

ข้อมูลทั่วไป	ระดับผลลัพธ์ของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
1. เพศ									
ชาย	0	0	5	1.4	52	15.1	1.806		0.455
หญิง	1	0.3	15	4.3	272	78.8			
รวม	1	0.3	20	5.8	324	93.9			
2. ช่วงอายุ									
20-40 ปี	0	0	0	0	70	20.3	9.070*		0.050
41-60 ปี	1	0.3	20	5.8	240	69.6			
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	0	0	0	0	14	4.1			
รวม	1	0.3	20	5.8	324	93.9			
3. ระดับการศึกษา									
ประถมศึกษา	0	0	7	2.0	96	27.8	6.048		0.424
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	0	0	2	0.6	80	23.2			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	1	0.3	11	3.2	130	37.7			
ปริญญาตรี	0	0	0	0	18	5.2			
รวม	1	0.3	20	5.8	324	93.9			
4. อาชีพ									
เกษตรกร	1	0.3	12	3.5	192	55.7	9.854		0.428
ค้าขาย	0	0	3	0.9	25	7.2			
รับจ้าง	0	0	4	1.2	80	23.2			
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	0	0	0	0	23	6.7			
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	0	0	1	0.3	4	1.2			
รวม	1	0.3	20	5.8	324	93.9			

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับผลลัพธ์ของโครงการ						χ^2	df	P-value
	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง				
	N	%	N	%	N	%			
5. รายได้									
ต่ำกว่า 5,000 บาท	1	0.3	12	3.5	212	61.4	7.144		0.858
5,001-10,000 บาท	0	0	8	2.3	103	29.9			
10,001-15,000 บาท	0	0	0	0	7	2.0			
15,001-20,000 บาท	0	0	0	0	2	0.6			
รวม	1	0.3	20	5.8	324	93.9			
6. ระยะเวลาเป็น อสม.									
1-10 ปี	0	0	9	2.6	151	43.8	15.465*		0.013
11-20 ปี	0	0	8	2.3	113	32.8			
21-30 ปี	1	0.3	1	0.3	58	16.8			
31 ปีขึ้นไป	0	0	2	0.6	2	0.6			
รวม	1	0.3	20	5.8	324	93.9			

จากตาราง 4 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. กับระดับผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อระดับผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ได้แก่ อายุ และระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. มีความสัมพันธ์กับระดับผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาลักษณะทางประชากร กับการประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

ด้านบริบทของโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการประเมินบริบทของโครงการอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 52.8 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชาลี ยะวร และช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ (2553) ที่พบว่าการประเมินผลการพัฒนา อสม. เชี่ยวชาญ สาขาโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จังหวัดมหาสารคาม ผลการประเมินด้านบริบทอยู่ในระดับสูง

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่า มีระดับการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชาลี ยะวร และช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ (2553) ที่พบว่าการประเมินผลการพัฒนา อสม. เชี่ยวชาญ สาขาโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จังหวัดมหาสารคาม ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกระบวนการดำเนินงานโครงการ พบว่า มีระดับการประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.7 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแววตา พุกษา (2550) ที่พบว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการประเมินด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ พบว่า มีระดับการประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานของโครงการอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 93.9 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ซาลี ยะวร และช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ (2553) ที่พบว่า การประเมินผลการพัฒนา อสม. เชียงขวัญ สาขาโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จังหวัดมหาสารคาม ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ อยู่ในระดับสูง

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร กับบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ด้านบริบทของโครงการ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. ไม่มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านบริบท สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวภา ศรีสว่าง (2555) ที่ศึกษาการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการประเมินด้านบริบท ไม่แตกต่างกัน

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่า อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า แตกต่างกับการศึกษาของ เสาวภา ศรีสว่าง (2555) ที่ศึกษาการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ไม่แตกต่างกัน

ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ พบว่า เพศ และระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านกระบวนการ

ด้านผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ พบว่า อายุ และระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่เป็น อสม. มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลด้านผลลัพธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แตกต่างกับการศึกษาของ เสาวภา ศรีสว่าง (2555) ที่ศึกษาการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่า อายุ ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการประเมินด้านผลผลิตไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการประเมินระดับความคิดเห็นของการดำเนินงานโครงการฯ พบว่าด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการดำเนินงาน ในส่วนที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ สูงกว่าด้านบริบทและด้านผลลัพธ์ในระดับเดียวกัน จึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า อสม. มองปัจจัยนำเข้าและกระบวนการเป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นการทำวิจัยครั้งต่อไปเราจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการดำเนินงานให้มากขึ้นกว่าเดิม

ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษารูปแบบในการพัฒนาศักยภาพ อสม. เพื่อยกระดับเป็น อสม. เชียงขวัญดำเนินงานควบคุมโรคไม่ติดต่อ ด้านโรคเบาหวาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แหลมหลัก ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องการวิเคราะห์ผลการพัฒนา
อสม. เรื่องการเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวานโดยใช้เครื่องตรวจระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา
จังหวัดพะเยา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนระดับอำเภอ และ
ประธานชมรม อสม. ระดับอำเภอทุกอำเภอ และประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดพะเยา ที่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (10 มกราคม 2556). **แผนงานป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (เบาหวานและความดันโลหิตสูง)**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557, จาก

http://www.skko.moph.go.th/dward/document_file/ncd/ncd_media_link/20130122143129_20861416.doc

ชาลี ยะวร, ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์. (2553). **การประเมินผลผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน
เชี่ยวชาญสาขาโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จังหวัดมหาสารคาม**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2557,
จาก <http://thailand.digitaljournals.org/index.php>

รัตนา ทรัพย์บำรุง. (2556). **การวิจัยทางสาธารณสุข (ครั้งที่1)**. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. (2556) พย0032.002.3/2/2556. **เอกสารสรุปผลการดำเนินงานด้านสุขภาพ
ประจำปีงบประมาณ 2555**.

แววดา พฤกษา. (2550). **ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. สารนิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,
กรุงเทพมหานคร.

เสาวภา ศรีสว่าง. (2555). **ศึกษาการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ สังกัดกรุงเทพมหานคร
เขตตลิ่งชัน**. สารนิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

การประยุกต์ใช้ระบบเอบีซี และตัวแบบสำหรับการสั่งซื้อที่ประหยัด ในการบริหารคลัง เวชภัณฑ์ โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่

The application of ABC classification and economic order quantity model (EOQ model)
for pharmaceutical inventory control at pharmacy department, Song Hospital, Phrae Province

สุรัชชัย จิตจง^{1*} และบุญลือ ฉิมบ้านไร่²

Surachai Jitjong^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการคลังเวชภัณฑ์ระหว่างวิธีปัจจุบัน กับวิธี ABC classification และ EOQ model และเพื่อหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคลังเวชภัณฑ์ โดยใช้วิธี ABC classification และ EOQ model กลุ่มตัวอย่าง คือ รายการยา กลุ่ม A จำนวน 35 รายการ จากจำนวนรายการยาทั้งหมด 233 รายการ และมีมูลค่าของการเบิกจ่ายจากคลังเวชภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 72.70 ของมูลค่าการเบิกจ่ายทั้งหมด ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์ทั้งหมด ต้นทุนรวมของการจัดเก็บยา และต้นทุนรวมของการจัดซื้อยา ระหว่างการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ model กับระบบที่ดำเนินการในปัจจุบัน พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติพบว่าระบบ ABC classification และ EOQ model สามารถลดจำนวนครั้งของการสั่งซื้อยา และลดจำนวนครั้งของรายการยาขาดคราว ซึ่งเป็นผลดีต่อการลดต้นทุนองค์กร

คำสำคัญ: ระบบเอบีซี การสั่งซื้อที่ประหยัด การบริหารคลังเวชภัณฑ์

Abstract

The objectives of this research were to compare the output of pharmaceutical inventory control between the existing system with the ABC classification and EOQ model and to research the way to approve the efficiency of the pharmaceutical inventory control by the ABC classification and EOQ model. The population of this research was 233 items and the sample was 35 items (group A drugs), but they were represented 72.70 percent of the total budget. The result showed that the compared cost of pharmaceutical inventory control (total inventory cost, ordering cost, holding cost)

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: sura_jit01@hotmail.com

between the existing system with the ABC classification and EOQ model, it was not difference output at the level of 0.05. However, in practice, it was found that the ABC classification and EOQ model could reduce the number of orders and the number of drug outages. These were beneficial to reduce the cost of the organization.

Keywords: ABC classification, economic order quantity model, pharmaceutical inventory control

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการจ่ายเพื่อสุขภาพของประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มขึ้นจากมูลค่า 25,315 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2523 เป็นมูลค่า 588,154 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 20 เท่าเท่า และคิดเป็นรายจ่ายด้านยาเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 46.4 ต่อรายจ่ายด้านสุขภาพทั้งหมดของประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย พบว่ารายจ่ายด้านสุขภาพต่อประชากรของประเทศไทยไม่สูงมากนัก แต่เมื่อคิดเป็นร้อยละต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ กลับมีค่าที่สูงเป็นอันดับหนึ่งของเอเชีย คือ 6.4% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (เกาหลีใต้ 6.3% มาเลเซีย 4.4% สิงคโปร์ 3.1% อินโดนีเซีย 2.2% ตามลำดับ) (สุทธิชัย วิบูลผลประเสริฐ, 2554)

จากข้อมูลการรายงานทางการเงินของหน่วยบริการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 831 แห่ง ในปีงบประมาณ 2555 และ 2556 หน่วยบริการที่ประสบปัญหาภาวะวิกฤตทางการเงิน มีจำนวนเฉลี่ย 150 แห่งต่อปี ซึ่งจังหวัดแพร่มีหน่วยบริการทั้งหมด 8 แห่ง มีหน่วยบริการที่ประสบปัญหาภาวะวิกฤตทางการเงิน จำนวน 2 และ 3 แห่งต่อปี ตามลำดับ (**กลุ่มประกันสุขภาพ, 2556**) นอกจากนี้ผลการดำเนินงานการบริหารคลังเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลสอง พบว่า มูลค่าในการจัดซื้อยามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีมูลค่าเท่ากับ 6.52 6.78 และ 7.39 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2554 2555 และ 2556 ตามลำดับ และนอกจากนี้ยังพบปัญหาในการบริหารคลังเวชภัณฑ์ ตัวอย่างเช่น ยาบางรายการใกล้หมดอายุก่อนส่งมอบให้แก่หน่วยงาน ยาบางรายการมีการสำรองในปริมาณมากเกินไปความเหมาะสม ยาบางรายการขาดครวไม่เพียงพอต่อการให้บริการ และมีการสั่งซื้อยาฉุกเฉินไม่เป็นไปตามแผน เป็นต้น

จากการศึกษาในการลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารคลังพัสดุพบว่า มีการประยุกต์ใช้ ABC classification และ Economic Order Quantity Model (EOQ model) ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ พัชรินทร์ ดอรอมา (2550) สามารถลดต้นทุนรวมการบริหารคลังยาได้ทั้งสิ้น 262,184.44 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.65 บาท ของระบบการบริหารเวชภัณฑ์ที่ดำเนินการในปัจจุบัน สุกัญญา หอมมาน (2554) สามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการยาคลังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเชิงคำ เป็นเงิน 26,540.54 บาท และสามารถลดมูลค่าคงคลังเฉลี่ยได้ 125,032.39 บาท และ ชัยยงค์ สุขศรีสมบูรณ์ (2550) มีการประยุกต์ใช้หลักการ EOQ model ร่วมกับจุดสั่งซื้อ (Reorder Point) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสามารถควบคุมปริมาณยาคลัง กำหนดจุดสั่งซื้อได้อย่างเหมาะสม และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลงได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการประยุกต์ใช้แนวคิด ABC classification ร่วมกับ EOQ model ในการบริหารจัดการคลังเวชภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคลังเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการ และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการคลังเวชภัณฑ์ระหว่างวิธีปัจจุบัน กับวิธี ABC classification และ Economic Order Quantity (EOQ) โดยมีความคาดหวังว่ารูปแบบการบริหารคลังเวชภัณฑ์แบบใหม่จะสามารถลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารคลังยาได้ดีกว่ารูปแบบการบริหารคลังเวชภัณฑ์แบบปัจจุบัน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยทำการศึกษาจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2557 ถึงเดือนตุลาคม 2557 ของงานบริหารเวชภัณฑ์ กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลสอง

วัตถุประสงค์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบบันทึกการเก็บข้อมูล 6 แบบ ที่ได้พัฒนาจากเครื่องมือของ พัชรินทร์ ดอรอมาน (2550) เพื่อใช้เก็บข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกมูลค่าการจ่ายยา แบบบันทึกอาคารและสิ่งก่อสร้าง แบบบันทึกครุภัณฑ์ แบบบันทึกค่าแรงบุคลากร แบบบันทึกมูลค่าวัสดุ และแบบบันทึกค่าใช้จ่ายหมวดสาธารณสุขภาค

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ข้อมูลรายการยาทั้งหมดในฐานข้อมูลโปรแกรมบริหารคลังเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ ในปีงบประมาณ 2557 ที่มีการเบิกจากคลังเวชภัณฑ์ในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 233 รายการ และต้นทุนค่าใช้จ่ายของการบริหารคลังเวชภัณฑ์ เช่น ต้นทุนของหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงพยาบาลสองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการบริหารเวชภัณฑ์ ตั้งแต่ การจัดซื้อ จัดหา การตรวจรับ การควบคุมเก็บรักษา และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทำการคัดเลือกเฉพาะรายการยาในกลุ่ม A จำนวน 35 รายการ เนื่องจากเป็นรายการยาที่มีความสำคัญมากที่สุด มีมูลค่าการเบิกจ่ายจากคลังเวชภัณฑ์รวมกันทั้งหมดประมาณร้อยละ 80 ของมูลค่าการเบิกทั้งหมด และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาล เพื่อขอเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา เช่น ค่าแรงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารเวชภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายสาธารณสุขภาค ค่าเสื่อมราคาของอาคารและครุภัณฑ์ เป็นต้น

ขั้นตอนการ ดำเนินการ

1. การจัดลำดับความสำคัญของยาโดยวิธี ABC classification เพื่อทำการจัดแบ่งกลุ่มยาออกเป็นทั้งหมด 3 กลุ่ม แล้วทำการคัดเลือกเฉพาะรายการยาในกลุ่ม A ที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารคลังเวชภัณฑ์ เนื่องจากเป็นรายการยาที่มีมูลค่าการเบิกจ่ายสูงแต่มีจำนวนรายการยาค่า มาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างการศึกษา
2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเวชภัณฑ์อย่างครบถ้วน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาทั้งหมด 6 แบบ เช่น ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุ ค่าครุภัณฑ์ ค่าใช้สอยพื้นที่ เป็นต้น แล้วนำมาวิเคราะห์หาต้นทุนการจัดซื้อ ต้นทุนการจัดเก็บ และต้นทุนรวมของการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบการดำเนินการในปัจจุบัน
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาปริมาณการสั่งซื้อแบบประหยัด (EOQ model) การคำนวณหาปริมาณคงคลังเพื่อขาด (Safety Stock) ในรายการยาในกลุ่ม A เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และตัวแบบสำหรับการสั่งซื้อที่ประหยัด (EOQ) แล้วผู้ศึกษาทำการบริหารคลังเวชภัณฑ์ตามรูปแบบที่กำหนดที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เป็นระยะเวลา 3 เดือน

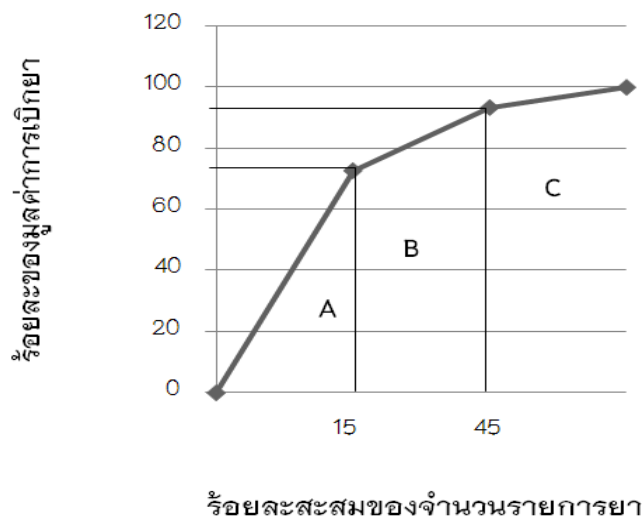
การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบการดำเนินการในปัจจุบัน และรูปแบบการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และตัวแบบสำหรับการสั่งซื้อที่ประหยัด (EOQ) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีการกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และใช้สถิติในการศึกษา 2 รูปแบบ ได้แก่

1. **สถิติเชิงพรรณนา** วิเคราะห์ข้อมูลทางคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติร้อยละ

2. **สถิติเชิงอนุมาน** เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยต้นทุนการจัดซื้อ ต้นทุนการจัดเก็บยา และต้นทุนรวมการบริหารคลังเวชภัณฑ์ ระหว่างการบริหารคลังเวชภัณฑ์ในระบบการดำเนินการปัจจุบัน กับการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ โดยใช้สถิติ Paired sample t-test

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลการเบิกจ่ายยาจากคลังเวชภัณฑ์ ในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2557 มีจำนวนรายการยา 233 รายการ และมีมูลค่าการเบิกยารวมกันทั้งหมด 3,009,921.75 บาท ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มความสำคัญของยาโดยวิธี ABC classification ผลการศึกษาพบว่า สามารถจัดแบ่งประเภทยาได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มยา A มีจำนวน 35 รายการ คิดเป็นร้อยละ 15.02 ของรายการยาทั้งหมด มีมูลค่ายาต้นทุนในการเบิกจ่ายรวมกันทั้งหมด ร้อยละ 72.70 กลุ่มยา B มีจำนวน 70 รายการ คิดเป็นร้อยละ 30.04 ของรายการยาทั้งหมด คิดเป็นมูลค่าการเบิกยารวมกัน ร้อยละ 20.67 และกลุ่มยา C จำนวน 128 รายการ คิดเป็นร้อยละ 54.94 ของรายการยาทั้งหมด มีมูลค่าการเบิกยารวมกันเพียงแค่อ้อยละ 6.63 ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละสะสมของจำนวนรายการยา และร้อยละของมูลค่าการเบิกยา จากคลังเวชภัณฑ์

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ กับระบบการบริหารเวชภัณฑ์ที่ดำเนินการในปัจจุบัน พบว่า ต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์ทั้งหมด ต้นทุนรวมของการจัดเก็บยา และต้นทุนรวมของการจัดซื้อยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่าต้นทุนรวมของการจัดให้มียาสำรองเพื่อขาดในการบริหารคลังเวชภัณฑ์ สามารถพบได้เฉพาะการบริหารคลังเวชภัณฑ์รูปแบบ ABC classification และ EOQ เท่านั้น ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนการบริหารคลังเวชภัณฑ์แต่ละประเภท ของระบบ ABC classification และ EOQ กับระบบที่ดำเนินการในปัจจุบัน

ต้นทุนการบริหาร คลังเวชภัณฑ์	ABC & EOQ	รูปแบบปัจจุบัน	ความแตกต่าง	t-value	p-value
1. ต้นทุนรวมของการบริหาร เวชภัณฑ์ (TIC)					
$\bar{X}$	10,655.06	9,416.63	1,238.44	1.15	0.37
S.D.	2,040.57	1,923.04	1,866.53		
2. ต้นทุนรวมของการจัดเก็บยา (HC)					
$\bar{X}$	3,940.58	3,369.52	571.06	3.08	0.09
S.D.	162.44	275.14	320.81		
3. ต้นทุนรวมของการจัดซื้อยา (OC)					
$\bar{X}$	4,787.30	6,047.11	1,259.82	1.15	0.37
S.D.	2,152.77	1,652.23	1,902.28		
4. ต้นทุนรวมของการจัดให้มียา สำรอง (SC)					
$\bar{X}$	1,927.19	-	-	-	-
S.D.	89.18	-	-	-	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วิจารณ์และสรุปผล

1. การจัดกลุ่มความสำคัญของยา โดยวิธี ABC classification พบว่ายาในกลุ่ม A เป็นกลุ่มยาที่มีมูลค่าสูง รายการยาส่วนมากเป็นยาสำหรับรักษาโรคเรื้อรังที่ไม่ติดต่อ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง มีจำนวนรายการยา และมูลค่ายาของการเบิกจ่ายทั้งกลุ่ม มีค่าที่คำนวณได้มีความใกล้เคียงกับทฤษฎี ABC classification ที่กล่าวว่า สินค้ากลุ่ม A เป็นสินค้าคงคลังที่มีปริมาณน้อย 5-15% ของสินค้าคงคลังทั้งหมด แต่มีมูลค่ารวมค่อนข้างสูง ประมาณ 80% ของมูลค่าทั้งหมด จากทฤษฎีได้นำมาสู่การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการบริหารคลังเวชภัณฑ์ กำหนดให้มีการลงบัญชีรับจ่ายให้เป็นปัจจุบัน มีการตรวจสอบความถูกต้องของปริมาณสินค้าเทียบกับใบคุมคลังทุก 2 สัปดาห์ มีการกำหนดจุดสั่งซื้อสินค้าที่แน่นอน มีการกำหนดปริมาณการสั่งซื้อสินค้าแต่ละรอบที่ชัดเจนตามรูปแบบ EOQ model และมีการจัดหาบริหารยา

ที่จำหน่ายรายการยาในกลุ่ม A ไว้สำรอง เพื่อป้องกันปัญหาขาดคราว ส่วนรายการยาในกลุ่ม B และกลุ่ม C มีจำนวนรายการยา และมูลค่ายาต้นทุนในการเบิกจ่ายรวมกัน ตรงตามทฤษฎีที่กล่าวว่า สินค้ากลุ่ม B เป็นสินค้าคงคลังที่มีปริมาณปานกลาง มีจำนวนรายการสินค้าประมาณ 30% ของสินค้าคงคลัง มีมูลค่ารวมปานกลาง 15% ของมูลค่าทั้งหมด และรายการยา กลุ่ม C เป็นสินค้าคงคลังที่มีปริมาณมากประมาณ 50-60% ของสินค้าคงคลัง แต่มีมูลค่ารวมค่อนข้างต่ำ 5-10% ของมูลค่าทั้งหมด จากข้อมูลยาในกลุ่ม B และกลุ่ม C พบว่าเป็นกลุ่มยาที่มีจำนวนรายการยาที่สูงมากแต่มูลค่าต่ำงานบริหารเวชภัณฑ์จึงได้มีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการคลังเวชภัณฑ์ เพื่อให้เอื้อต่อการทำงานแต่คงซึ่งควมมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบปริมาณยาคงคลังป้องกันขาดคราว และการตรวจสอบความถูกต้องของปริมาณยาและใบคุมคลังทุก 1 เดือน ในรายการยาในกลุ่ม B ส่วนรายการยาในกลุ่ม C เป็นกลุ่มรายการยาที่มีปริมาณมากที่สุด การสั่งซื้อสินยาในกลุ่มนี้ใช้ระบบสองกล่อง คือ เมื่อมีการใช้ยาในกล่องแรกหมดก็นำเอายาจากกล่องสำรองมาใช้ แล้วรีบดำเนินการซื้อยาเติมใส่กล่องสำรองป้องกันขาดคราว และทำการตรวจสอบความถูกต้องของปริมาณยาและใบคุมคลังทุก 3 เดือน เป็นต้น (บุรณะศักดิ์ มาตหมาย, 2556)

2. การเปรียบเทียบต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์ทั้งหมด (Total Inventory cost) ระหว่างสองระบบ พบว่าต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์เฉลี่ยทั้งสองระบบไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเนื่องจากระยะเวลาที่ทำการศึกษานี้สั้นเกินไป ข้อมูลที่จัดเก็บได้จึงไม่สามารถจำแนกถึงความแตกต่างของของต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์ทั้งสองระบบได้ แต่จากข้อมูลการศึกษายังพบว่าระบบการบริหารเวชภัณฑ์แบบปัจจุบัน สามารถบริหารต้นทุนรวมของการจัดซื้อยา และต้นทุนรวมของการจัดเก็บยาได้ค่อนข้างสมดุลกัน (117,162.77 บาท และ 155,139.58 บาท ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการคำนวณหาปริมาณการสั่งซื้ออย่างประหยัด (EOQ model) ที่กล่าวว่าจุดที่เหมาะสมที่สุดที่ทำให้ต้นทุนในการจัดให้มีสินค้าคงคลังทั้งหมด (TIC) ต่ำสุด คือ ตรงจุดตัดของกราฟระหว่างต้นทุนในการจัดให้มีสินค้าคงคลัง กับต้นทุนในการสั่งซื้อ นั่นก็คือจุดที่ต้นทุนรวมของการจัดซื้อยาเท่ากับต้นทุนรวมของการจัดเก็บยา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ (ระพีพรรณ พิริยะกุล, 2550)

3. ต้นทุนรวมของการจัดเก็บยา (Holding cost) เมื่อทำการเปรียบเทียบทางสถิติ พบว่าต้นทุนรวมของการจัดเก็บยาของทั้งสองระบบไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเนื่องมาจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเพียงแค่ 3 เดือนต่อรูปแบบ เป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป เมื่อนำผลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบจึงไม่สามารถบอกความแตกต่างได้ แต่นอกเหนือจากผลการทดลองที่กำหนดไว้ยังพบว่า จำนวนรายการยาขาดคราว คือ จำนวนรายการยาที่คลังเวชภัณฑ์ไม่สามารถสนับสนุนให้หน่วยรับบริการที่มาขอเบิกยาในแต่ละรอบนั้น มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ระบบที่ดำเนินการในปัจจุบันมีรายการยาในกลุ่ม A ขาดคราวตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา 3 เดือน จำนวน 17 รายการ (6, 4 และ 7 รายการต่อเดือน ตามลำดับ) ส่วนระบบ ABC classification และ EOQ มีรายการยาในกลุ่ม A ขาดคราวตลอดระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล จำนวน 4 รายการ (3, 1 และ 0 รายการต่อเดือน ตามลำดับ)

4. ต้นทุนรวมของการจัดซื้อยา (Ordering cost) เมื่อทำการเปรียบเทียบทางสถิติ พบว่าต้นทุนรวมของการจัดซื้อยาของทั้งสองระบบไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเนื่องมาจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองที่ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลน้อยเกินไป แต่จากผลการทดลองยังพบว่าจำนวนครั้งของการจัดซื้อยามีความแตกต่างกัน คือ ระบบที่ดำเนินการในปัจจุบัน มีจำนวนครั้งของการจัดซื้อยาตลอดระยะเวลา 3 เดือน รวม 72 ครั้ง (25, 17 และ 30 ครั้ง) และระบบ ABC classification และ EOQ มีจำนวนครั้งของการจัดซื้อยารวม 57 ครั้ง (28, 11 และ 18 ครั้ง)

5. ต้นทุนรวมของการจัดให้มียาสำรองเผื่อขาด (Safety Stock Cost) จากการศึกษาต้นทุนประเภทนี้ พบได้เฉพาะรูปแบบการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ เท่านั้น เนื่องจากระบบนี้ได้จัดให้มียาสำรอง (Safety Stock) เผื่อขาดในกรณีที่มีการเบิกจ่ายยาไม่เป็นไปตามอัตราการเบิกปกติ หรือมีการจัดส่งยาที่ล่าช้ากว่ากำหนด ส่งผลต่อการบริหารคลังเวชภัณฑ์สามารถลดจำนวนรายการยาขาดคราวได้ ซึ่งไม่พบการดำเนินงานรูปแบบนี้ในระบบที่ดำเนินการในปัจจุบัน ต้นทุนรวมของการจัดให้มียาสำรองเผื่อขาดจะกระทบต่อต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์ทั้งหมดเท่านั้น

จากผลการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการบริหารเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ กับระบบการบริหารเวชภัณฑ์ที่ดำเนินการในปัจจุบัน พบว่า ต้นทุนรวมของการบริหารเวชภัณฑ์ ต้นทุนรวมของการจัดเก็บยา และต้นทุนรวมของการจัดซื้อยาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาจเนื่องมาจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเพียงแค่ 3 เดือนต่อรูปแบบ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของข้อมูลที่รวบรวมมาศึกษา พบว่าการบริหารคลังเวชภัณฑ์ระบบ ABC classification และ EOQ อาจมีประสิทธิภาพมากกว่าระบบการบริหารเวชภัณฑ์ที่ดำเนินการในปัจจุบัน ซึ่งมีเหตุผลที่มาสนับสนุนประเด็นแรก คือ จำนวนครั้งของการสั่งซื้อยาลดลง ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานในการทำงานแต่ละขั้นตอนที่เกี่ยวข้องลดลง เช่น การติดต่อประสานงาน การจัดทำเอกสารทางการเงิน การตรวจรับยาเข้าคลังเวชภัณฑ์ การจ่ายเงินให้แก่บริษัทฯ เป็นต้น และประเด็นที่สอง คือ จำนวนรายการยาขาดคราวที่ลดลงมีผลต่อการปฏิบัติงาน สามารถลดการสั่งซื้อยาฉุกเฉิน หรือลดการยืมยาจากสถานพยาบาลใกล้เคียงได้ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรขององค์กร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความหมายและความสำคัญในทางปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชุมชี้แจงทีมงานที่เกี่ยวข้องในการทำงานบริหารคลังเวชภัณฑ์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และความถูกต้องตามระเบียบพัสดุของทางราชการ
2. ควรทำการขออนุญาต และชี้แจงโครงการการศึกษาต่อผู้บริหารองค์กรก่อนลงมือทำการศึกษา เนื่องจากรูปแบบการศึกษาอาจจะกระทบกับขั้นตอนการดำเนินงานตามระเบียบพัสดุ หรือนโยบายของกระทรวง เช่น การจัดส่งยาตามแผนการจัดซื้อยาประจำปี อัตราการสำรองยาคงคลังต้องน้อยกว่า 2 เดือน หรือรอบของการตรวจสอบพัสดุดังกล่าว
3. การศึกษาควรมีการกำหนดรายการยาในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาให้ชัดเจน ควรยกเว้นรายการยาที่มีผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายเดียว เช่น ยามอร์ฟีนรูปแบบเม็ดซึ่งจัดเป็นยาเสพติดให้โทษ ที่จัดจำหน่ายโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเท่านั้น เพราะไม่สามารถควบคุมระยะเวลาในการจัดส่งยาให้เป็นไปตามรูปแบบที่ทำการศึกษาได้ หรืออาจมีปัญหาขาดไม่สามารถจัดส่งให้ได้ตามกำหนด หรือการยกเลิกการผลิตหรือจำหน่ายยา
4. ควรมีการทำบัญชีรายชื่อบริษัทยาสำรองในแต่ละรายการยา เพื่อความสะดวกในการสั่งซื้อยา เมื่อบริษัทฯ เดิมที่เคยจำหน่าย หรือองค์การเภสัชกรรมแจ้งรายการยาขาด

5. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารคลังเวชภัณฑ์ ควรเปรียบเทียบผลลัพธ์ในการศึกษา ด้านอื่นเพิ่มเติม เช่น จำนวนรายการยาขาดคราวต่อเดือน อัตราการสำรองยาคลัง อัตราความถูกต้องของรายการยา เทียบกับใบคุมคลัง อัตราความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

6. ควรเพิ่มระยะเวลาที่ทำการศึกษาในแต่ละรูปแบบของการบริหารคลังเวชภัณฑ์อย่างน้อย 6-12 เดือน เพื่อให้ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น

7. การศึกษาอาจมีการผสมผสานแนวคิดในการจัดแบ่งกลุ่มยา เช่น ABC classification และ VED (V = Vital drug, E = Essential drug and D = Desirable drug) เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการแบ่งกลุ่มยาในมุมมองที่หลากหลาย มีความครอบคลุม เหมาะสมกับบริบทในการทำงานของแต่ละที่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารโรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านทุกหน่วยงาน ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มประกันสุขภาพ. (2556). ตารางวิกฤติ 7 ระดับ หน่วยบริการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2557, จาก <http://hfo56.cfo.in.th/>

ชัยยงค์ สุขศรีสมบุญ. (2550). การพัฒนาจัดการระบบพัสดุคลัง สำหรับคลังยากองทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการด้านโลจิสติกส์), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

บูรณะศักดิ์ มาดหมาย. (23/04/2556). เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโซุ่ปทานของสินค้าด้วยระบบควบคุมสินค้าคลัง. ไทยแลนด์อินดัสตรีดอทคอม. สืบค้นเมื่อ 16/12/2556, จาก

<http://www.thailandindustry.com/guru/view.php?id=19063&section=9&rcount=Y>

พัชรินทร์ ดอรอมา. (2550). ประสิทธิภาพการบริหารคลังยาของโรงพยาบาลหนองจอก. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (บริหารโรงพยาบาล), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ระพีพรรณ พิริยะกุล. (01/04/2550). การจำลองระบบด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer Simulation). การควบคุมสินค้าคลัง (Inventory Control). สืบค้นเมื่อ 02/12/2556, จาก

<http://e-book.ram.edu/e-book/c/CT487/CT487-9.pdf>

สุกัญญา หอมนาน. (2554). การประยุกต์ใช้ ABC classification และ EOQ model ในการบริหารคลังยา กรณีศึกษา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ บธ.ม.

(การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน), มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ. (2554). การสาธารณสุขไทย 2551-2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

การเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวต่อระดับเคมีในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน

A comparison between the consumption of coarse rice and white rice on chemical levels among diabetic patient's blood

ชิตตินัย ชัยฉวีวรรณ^{1*}, รัตนา ททรัพย์บำเรอ² และพยุงค์ดี ตันติไพบูลย์วงศ์³

Chittinai Chaimaneewan^{1*}, Ratana Sapbamrer² and Payungsak Tantipibunwong³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวต่อระดับน้ำตาลในเลือดและไลโปโปรตีนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ดำเนินการเก็บเลือดจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการทุก 2 สัปดาห์ เป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ถูกจัดให้บริโภคข้าวแต่ละชนิดด้วยวิธีการจับฉลาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Independent sample t-test และ Pair sample t-test ผลการทดลองพบว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน มีระดับน้ำตาล ไชมันไตรกลีเซอไรด์ และไขมัน LDL-c ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ผู้ป่วยที่บริโภคข้าวแดงมีระดับน้ำตาล และระดับโคเลสเตอรอลในเลือดหลังการทดลองที่แตกต่างกัน (135.30 ± 25.58 มก./ดล. และ 161.73 ± 26.72 มก./ดล. ตามลำดับ) ต่ำกว่าก่อนการทดลอง (154.30 ± 23.05 มก./ดล. และ 172.53 ± 34.28 มก./ดล. ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษานี้สามารถส่งเสริมการบริโภคข้าวแดงเพื่อลดระดับน้ำตาล และโคเลสเตอรอลในเลือดในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน และยังใช้เป็นแนวทางด้านโภชนาบำบัดในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ได้

คำสำคัญ: ข้าวแดง ข้าวขาว ระดับน้ำตาลในเลือด ไลโปโปรตีน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

³School of Medical Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: c_chittinai@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the effect of consumption of coarse rice and white rice to blood sugar levels and a test group of type 2 diabetic patients with lipid profile in Dokkhamtai District, Phayao. Blood tests were conducted to laboratory analyzes every 2 weeks for 2 months. There was sample size of 40 patients. All of them were selected based on the specific selection. They were divided into 2 groups of 20 patients each. Both groups were selected by random drawing to take types of rice, coarse rice or white rice. The data were analyzed by Independent sample t-test and Pair sample t-test. The results showed that the level of Glucose, Triglycerides and LDL-c fat among patients consumed coarse rice and white rice were not statistically different at the 0.05 level. The results also found that the levels of blood sugar and cholesterol among the patients who consumed coarse rice significantly decreased at the 0.05 level (pre-154.30 $\pm$ 23.05 mg/dL and 172.53 $\pm$ 34.28 mg/dL, respectively, and post-135.30 $\pm$ 25.58 mg/dL and 161.73 $\pm$ 26.72 mg/dL, respectively). These results can be used to promote the consumption of coarse rice to lower blood sugar and cholesterol levels, and used as a guideline of a dietary therapy in type 2 diabetic patients.

Keywords: Coarse rice, White rice, Fasting Blood Sugar, Lipid Profile

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคที่มีสาเหตุอย่างหนึ่งมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรตที่ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับความต้องการของร่างกาย คาร์โบไฮเดรตจะถูกย่อยน้ำตาลกลูโคสและส่งผลให้ระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดเพิ่มสูงขึ้น เมื่อร่างกายไม่สามารถใช้น้ำตาลกลูโคสได้ ก็จะเกิดการคั่งค้างอยู่ในกระแสเลือดมากเกินไปจนเกิดภาวะเบาหวาน สำหรับประเทศไทย พบความชุกของโรคเบาหวานในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 6.9 (สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์.เอกสารข้อมูลโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง (Fact sheet), 2557, ระบบออนไลน์)

จังหวัดพะเยา มีผู้ป่วยเบาหวานที่ต้องได้รับการดูแลรักษา จำนวน 19,839 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.13 เป็นผู้ป่วยรายใหม่ในปี 2556 จำนวน 2,211 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.14 ในปี 2557 (มกราคม – พฤษภาคม 2557) จำนวน 1,570 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.91 อำเภอดอกคำใต้ มีผู้ป่วยเบาหวานที่ต้องได้รับการดูแลรักษา จำนวน 3,985 ราย คิดร้อยละ 20.09 ซึ่งมีอัตราป่วยสูงกว่าจังหวัดพะเยา และประเทศ ซึ่งผู้ป่วยเบาหวานที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลได้คิดเป็นร้อยละ 35.78 อีกร้อยละ 64.22 ยังควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดี (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา ระบบคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจังหวัดพะเยา, 2557, ระบบออนไลน์)

ข้าวจัดเป็นอาหารหลักของคนไทย เป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานกับร่างกาย ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่ยังคงรับประทานข้าวทุกวัน บ้างก็รับประทานข้าวเจ้า บ้างก็รับประทานข้าวเหนียว แล้วแต่ความคุ้นเคย และการสืบทอดวัฒนธรรมอันยาวนาน ซึ่งส่วนของข้าวที่รับประทาน คือ เมล็ดข้าว (Rice Grain) มีเปลือกหุ้มหลายชั้น โดยชั้นนอกสุดคือ แกลบ (Rice Husk) เมื่อสีเอาแกลบออกจะได้ข้าวกล้อง (Brown rice) ซึ่งมีเยื่อหุ้มเมล็ด (Seed Coat) เรียกว่า รำข้าว (Rice Bran) และมีส่วนจมูกข้าว (Rice Germ) ส่วนเมล็ดข้าวขาว เป็นข้าวที่ถูกขัดสีเอาเยื่อหุ้มออก เหลือไว้แต่ส่วนที่เป็นเมล็ดข้าวสีขาว และอุดมไปด้วยคาร์โบไฮเดรต เยื่อหุ้มเมล็ดที่ถูกขัดสีออกไปนั้นประกอบด้วยสารอาหารที่มีประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มวิตามินบี

ไนอาซิน วิตามินอี โซเดียม โยอาหาร เป็นต้น (บริษัท อีสเทิร์นโรซ์ จำกัด, 2557. ระบบออนไลน์) ดังนั้นการรับประทานข้าวกล้องจึงทำให้เราได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์มากกว่าข้าวขาว โดยเฉพาะข้าวกล้องที่มีสีแดงหรือดำ ซึ่งมีสารต้านอนุมูลอิสระสะสมอยู่มากมาย การบริโภคข้าวกล้องจึงถือเป็น “โภชนบำบัด” อย่างหนึ่ง ซึ่งข้าวกล้องไทยสามารถช่วยลดความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังบางชนิด ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคไขมันในเลือดสูง เป็นต้น (สยาม ภัทลือชัย, 2556, หน้า 6-7) จากปรากฏการณ์ของโรคเบาหวานที่กล่าวในข้างต้น ข้าวจึงเป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรตที่ส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยเบาหวาน ผู้วิจัยจึงใส่ใจศึกษาเปรียบเทียบผลของการบริโภคระหว่างข้าวแดงกับข้าวขาว ต่อระดับเคมีในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งผลการศึกษาดังนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลด้านโภชนบำบัดสำหรับการเลือกบริโภคข้าวที่ได้ประสิทธิภาพสูงสุดในการลดระดับน้ำตาลในเลือด และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) เพื่อเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวต่อระดับเคมีในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2557 รวมเป็นระยะเวลา 2 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 (ไม่พึ่งอินซูลิน) ที่ขึ้นทะเบียนรักษาในคลินิกเบาหวานในโรงพยาบาลดอก อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยขนาด และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 40 คน ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

เกณฑ์การเลือกผู้เข้าร่วมการศึกษา (Inclusion criteria) มีดังนี้

1. เพศหญิง
2. อายุระหว่าง 45-65 ปี
3. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างน้อย 6 เดือน
4. มีค่าระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่า 150 มิลลิกรัม/เดซิลิตร
5. ควบคุมเบาหวานโดยใช้อาหาร หรือยาเกินระดับน้ำตาล
6. ไม่เป็นโรคทางพันธุกรรมหรือโรคแทรกซ้อน ได้แก่ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง โรคตับ

เรื้อรัง โรคไตเรื้อรัง โรคจิตเภท

7. ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่มีประวัติการใช้สารเสพติด

8. ตลอดระยะเวลาเข้าร่วมการวิจัย ผู้ป่วยต้องไม่บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมหรือยาสมุนไพรที่มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด

เกณฑ์การคัดออกของผู้เข้าร่วมการศึกษา (Exclusion criteria) มีดังนี้

1. ใช้ Insulin ในการรักษา
2. เป็นโรคทางพันธุกรรมหรือโรคแทรกซ้อน ได้แก่ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง โรคตับเรื้อรัง

โรคไตเรื้อรัง โรคจิตเภท

3. รับประทานยาหรือยาลดน้ำตาลในช่อง 3 เดือนที่ผ่านมา

4. ดื่มสุรา สูบบุหรี่ มีประวัติการใช้สารเสพติด
  5. บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมหรือยาสมุนไพรที่มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด
- เกณฑ์การยุติการเข้าร่วมการศึกษา (Termination criteria) มีดังนี้

1. มีอาการไม่พึงประสงค์จากการรับประทานอาหารทดสอบ
2. มีอาการแสดงของภาวะน้ำตาลที่ต่ำหรือสูงมากเกินไปในระหว่างการทดสอบอาหาร
3. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่ต้องการทดสอบอาหารอีกต่อไป

จากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือก จำนวน 40 คน จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มชนิดการบริโภคข้าวโดยวิธีจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลระดับเคมีในเลือด (Blood Chemistry) ของผู้ป่วยเบาหวานที่เข้าร่วมการศึกษา จากการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ จำนวน 40 ตัวอย่าง ทุก 2 สัปดาห์ ติดต่อกันเป็นเวลา 2 เดือน โดยมีเงื่อนไขกำหนดให้กลุ่มตัวอย่าง บริโภคข้าวอย่างน้อยวันละ 2 มื้อ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2557 วิเคราะห์ผล ดังนี้

1. Glucose ในสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8
2. Lipid profile: Cholesterol, Triglyceride, HDL-c และ LDL-c ในสัปดาห์ที่ 4 และ 8

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่บริโภคข้าวแดง และข้าวขาวก่อนการทดลอง โดยใช้สถิติ Independent sample t-test
2. วิเคราะห์ผลการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการของผู้ป่วยเบาหวาน โดยใช้สถิติ Pair sample t-test

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ เป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวน 40 คน ร้อยละ 100 อายุเฉลี่ย 58 ปี ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นเบาหวานชนิดที่ 2 เฉลี่ย 8 ปี มีค่าระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ย 161.78 มิลลิกรัม/เดซิลิตร ควบคุมเบาหวานโดยใช้ยาอินซูลินระดับน้ำตาล ร้อยละ 100 ไม่เป็นโรคหรือโรคแทรกซ้อน ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเมะเร็ง โรคมะเร็ง โรคมะเร็ง โรคมะเร็ง โรคมะเร็ง บกพร่อง โรคตับเรื้อรัง โรคไตเรื้อรัง โรคจิตเภท ร้อยละ 100 ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่มีประวัติการใช้สารเสพติด ร้อยละ 100 ผู้ป่วยไม่บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมหรือยาสมุนไพรที่มีฤทธิ์ลดน้ำตาล ในเลือด ร้อยละ 100

จากตาราง 1 การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับน้ำตาลในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ระดับน้ำตาลของ กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.124$) ระดับไขมันไตรกลีเซอไรด์ของกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.574$)

ระดับไขมันที่มีความหนาแน่นต่ำ LDL-c ของกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.382$) ส่วนไขมันโคเลสเตอรอล และไขมัน HDL-c มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดง และข้าวขาวในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ทั้งก่อนทดลอง และหลังทดลองพบว่า กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่บริโภคข้าวแดงมีระดับน้ำตาลในเลือดก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.015$) เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่บริโภคข้าวแดงมีระดับโคเลสเตอรอลก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.039$) ส่วนไขมันไตรกลีเซอไรด์ ไขมัน HDL-c และไขมัน LDL-c ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่บริโภคข้าวขาว มีระดับน้ำตาลในเลือด ไขมันไตรกลีเซอไรด์ ไขมันโคเลสเตอรอล และไขมัน LDL-c ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นไขมัน HDL-c ที่มีความแตกต่างเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.000$)

ตาราง 1 ผลของการเปรียบเทียบการบริโภคข้าวแดงกับข้าวขาวระหว่างการทดลองเป็นเวลา 2 เดือน
(กลุ่มทดลอง = 20 คน, กลุ่มควบคุม = 20 คน)

ตัวแปร		ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ความแตกต่าง	P-value ©
				ค่าเฉลี่ย	
น้ำตาลในเลือด มก./ดล. [#]	ข้าวแดง	154.30±23.05	135.30±25.58	19.00	0.015*
	ข้าวขาว	170.58±38.87	153.78±27.85	9.53	0.529
ไขมันไตรกลีเซอไรด์, มก./ดล. [#]	ข้าวแดง	150.95±76.85	117.80±48.72	38.79	0.083
	ข้าวขาว	162.90±53.07	133.40±49.94	14.30	0.262
ไขมันโคเลสเตอรอล มก./ดล. ^{##}	ข้าวแดง	172.53±34.28	161.73±26.72	10.00	0.039*
	ข้าวขาว	148.60±33.74	169.65±26.72	-6.20	0.382
ไขมัน HDL-c มก./ดล. ^{##}	ข้าวแดง	49.89±9.78	48.47±18.37	0.43	0.935
	ข้าวขาว	36.50±12.39	51.00±11.11	-10.70	0.000**
ไขมัน LDL-c มก./ดล. [#]	ข้าวแดง	92.53±33.88	86.87±25.66	4.57	0.468
	ข้าวขาว	83.37±29.82	87.70±28.47	0.75	0.923

หมายเหตุ: [#] ระดับเคมีในเลือดของกลุ่มบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวไม่แตกต่างกัน

^{##} ระดับเคมีในเลือดของกลุ่มบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวแตกต่างกัน

© P-value ที่ได้จากการเปรียบเทียบระหว่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

* P-value < 0.05

** P-value < 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาวต่อระดับเคมีในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ป่วยเบาหวานที่บริโภคข้าวแดงที่เข้าร่วมโครงการมีระดับเคมีในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ตัวแปร คือ ระดับน้ำตาลในเลือด (Glucose) และโคเลสเตอรอล (Cholesterol) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และสรุปได้ดังนี้

1. ระดับน้ำตาลในเลือด (Glucose) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่บริโภคข้าวแดงก่อนทดลองเปรียบเทียบกับหลังทดลอง มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.015$) กล่าวคือ กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่บริโภคข้าวแดงติดต่อกันเป็นประจำ ส่งผลให้มีระดับน้ำตาลในเลือดลดลง (Pre 154.30 ± 23.05 , Post 135.30 ± 25.58) ซึ่งสอดคล้องกับ Akiko Nanri และคณะ (2010) ได้ศึกษาพบว่า ในประเทศแถบเอเชียใต้แก่ ไทย จีน ญี่ปุ่น มีการบริโภคข้าวขาวมากกว่าคนในแถบยุโรป และคนในกลุ่มดังกล่าวที่บริโภคข้าวขาวทุกวันมีอัตราเสี่ยงการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มากที่สุด และพบในประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จากการศึกษาการบริโภคข้าวขาวเทียบกับข้าวกล้องสีน้ำตาลที่ผ่านการขัดสีน้อย พบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่รับประทานข้าวกล้องสีน้ำตาลสามารถลดระดับน้ำตาลและไขมันในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ได้ และสอดคล้องกับเนริสา วงศ์เลิศประยูร, (2013) ได้ศึกษาผลของการรับประทานข้าวกล้องต่อการเปลี่ยนแปลงระดับน้ำตาลและอินซูลินในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ชุดอาหารเช้า ข้าวกล้องมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำตาลในเลือดหลังอาหารน้อยกว่าข้าวขาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่เวลา 120 และ 180 นาที (เนริสา วงศ์เลิศประยูร, 2013) แต่ไม่สอดคล้องกับสมชาย ภพลือชัย ที่กล่าวว่า การวัดการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร (เป็นเวลา 3 ชั่วโมง) หรือเรียกว่า ดัชนีน้ำตาล (Glycemic Index: GI) ค่า $GI < 55$ จัดให้อยู่ในกลุ่ม GI ต่ำ หากค่าอยู่ระหว่าง 56-69 จัดอยู่ในกลุ่ม GI ระดับปานกลาง และหากค่ามากกว่า 70 จัดอยู่ในกลุ่ม GI ระดับสูง โดยข้าวที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วยเบาหวานคือ ข้าวที่มีค่า GI ต่ำ หรือปานกลาง สำหรับชาวไทยที่มีรายงานการศึกษาค่า GI ในข้าวหอมมะลิแดงพบว่ามีค่า $GI = 80$ ไม่เหมาะสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน (สมชาย ภพลือชัย, 2556, หน้า 6) เช่นเดียวกับรสสุคนธ์ วาริตสกุล กล่าวว่า ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจากเบาหวานควรควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดโดยการเลือกรับประทานอาหารที่มีค่าดัชนีน้ำตาล (GI) ต่ำหรือน้อยกว่า 55 (รสสุคนธ์ วาริตสกุล. 2557)

2. โคเลสเตอรอล (Cholesterol) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่บริโภคข้าวแดงก่อนทดลองเปรียบเทียบกับหลังทดลองมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.039$) กล่าวคือ กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่บริโภคข้าวแดงติดต่อกันเป็นประจำทุกวัน ส่งผลให้มีระดับโคเลสเตอรอลในเลือดลดลง (Pre 172.53 ± 34.28 , Post 161.73 ± 26.72) ซึ่งสอดคล้องกับ Aggarwal BB และคณะ, (2010) การศึกษาข้าวเกี่ยวกับโรคเบาหวานในสัตว์ทดลองและมนุษย์ของสารพฤกษเคมีกลุ่มดังกล่าว พบว่า การบริโภคข้าวที่มีสารสีสามารถลดสภาวะเครียดออกซิเดชัน (Oxidative stress) และเพิ่มความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระทั้งในหลอดทดลองและในสัตว์ทดลอง ยังพบว่า สารสำคัญทางพฤกษเคมีที่มีฤทธิ์ในการส่งเสริมสุขภาพ (health promoting compounds) คือ สารในกลุ่มสารประกอบฟีนอลิกรวมและอนุพันธ์ของวิตามินอี เป็นวิตามินธรรมชาติจากพืชละลายได้ในไขมัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ในรูปของสาร Tocopherols และ Tocotrienols นอกจากนี้ยังพบว่า Tocopherol สามารถยับยั้งการอักเสบ (Anti-inflammation) ยับยั้งเอนไซม์ที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์โคเลสเตอรอลและลดปริมาณของปฏิกิริยาการรวมตัวของไขมันไม่ดีกับออกซิเจน (LDL oxidation) ได้ทั้งในหลอดทดลองและสัตว์ทดลองได้ และสอดคล้องกับสมชาย ภพลือชัย ที่กล่าวว่า

ในเมล็ดข้าวกล้อง หรือข้าวไม่ขัดสี ซึ่งมีส่วนของรำข้าว (Rice Bran) ติดอยู่ และรำข้าวอุดมไปด้วยไขมันที่มีประโยชน์ และอ้างรายงานการศึกษาในอาสาสมัคร พบว่าการบริโภครำข้าว 84 กรัม/วัน เป็นอาหารเสริมนาน 6 สัปดาห์ มีส่วนช่วยลดปริมาณโคเลสเตอรอลลงได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สมชาย ภาพลือชัย, 2556, หน้า 7)

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การควบคุมตัวแปรเชื่อมโยง ซึ่งได้แก่พฤติกรรมของผู้ป่วยที่บริโภคข้าวแดงและข้าวขาว ตัวแปรที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมในระหว่างการศึกษาระดับระดับเคมีในเลือด ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากภายในบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ ได้แก่ การง่วงใจ การปรับตัว ความใส่ใจ ความวิตกกังวล เป็นต้น

2. การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน หรือตัวแปรภายนอก เป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการศึกษา เปรียบเทียบผลของการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาว ที่อาจมีอิทธิพลต่อระดับเคมีในเลือด ซึ่งตัวแปรดังกล่าวได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา อาจเกิดตัวแปรแทรกซ้อนได้ เช่น อายุ ความรู้พื้นฐาน อาชีพ สภาพครอบครัว เจตคติ เป็นต้น

2.2 วิธีดำเนินการวิจัย อาจเกิดตัวแปรแทรกซ้อนได้ เช่น ระยะเวลาการเก็บข้อมูล ลักษณะและวิธีการเก็บข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปล่อยให้การควบคุมตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปตามธรรมชาติ ตามวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการควบคุมเฉพาะการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาว โดยกำหนดให้รับประทานอย่างน้อยวันละ 2 มื้อ ในช่วงเวลาที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การส่งเสริมด้านโภชนาบำบัดให้ผู้ป่วยเบาหวานดูแลสุขภาพโดยการบริโภคข้าวแดง จะช่วยให้สามารถควบคุมระดับน้ำตาล และไขมันคลอเลสเตอรอลในเลือดให้ลดลง หรืออยู่ในเกณฑ์ปกติ ซึ่งจะส่งผลต่อระดับปริมาณยาที่รับประทานลดลง หรือไม่เพิ่มไปจากเดิม ลดการเกิดผลข้างเคียงของการใช้ยา สามารถป้องกันโรคอื่น ๆ เช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคอ้วน เป็นต้น

2. ในการพัฒนาการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาในการทดลองให้นานขึ้นจากเดิม 2 เดือน เป็น 3 เดือน หรือ 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อติดตามดูความต่อเนื่อง แนวโน้มของการลดของระดับเคมีในเลือด รวมทั้งเพิ่มการตรวจระดับเคมีในเลือดประเภทอื่น ๆ เช่น ระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสม (Hemoglobin A1C: HbA1C) เพื่อให้ทราบระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมของผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งสามารถทราบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยได้ และเพิ่มการตรวจหน้าที่การทำงานของไต (Kidney Function Tests) เพื่อทราบลักษณะการทำงานของไตระหว่างที่มีการบริโภคข้าวแดงและข้าวขาว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ขอบพระคุณอาจารย์ ผศ.ดร.รัตนา ทรัพย์บำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ในการชี้แนะในการวิจัยครั้งนี้ ขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พญศักดิ์ ต้นติไพบลอยด์ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้โอกาสร่วมเป็นส่วนหนึ่ง

ในโครงการศึกษาริวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ทุกหน่วยงาน ตลอดจนกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เนริสา วงศ์เลิศประยูร. (2013). **ผลของการรับประทานข้าวกล้องต่อการเปลี่ยนแปลงระดับน้ำตาลและอินซูลินในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2**. กรุงเทพฯ: สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บริษัท อีสเทิร์นไรซ์ จำกัด. **ประโยชน์ของข้าว**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.easternricemill.com/ricebenefit.html>
- รสสุคนธ์ วาริตสกุล. (2557). การจัดการอาหารเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจากเบาหวาน. **วารสารการพยาบาลทหารบก**, 15(1), 22–28.
- สมชาย ภพสิทธิ์ชัย. (2556). ศักยภาพของข้าวกล้องไทยในการใช้เป็นโภชนบำบัด. **เอสไอเอส แม็กกาซีน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง**, 3, 6–7.
- สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์. **เอกสารข้อมูลโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง (Fact sheet)**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2557, จาก http://www.dms.moph.go.th/imrta/images/data/doc_dm_ht.pdf
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. **ระบบคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดพะเยา**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 มิถุนายน 2557, จาก http://61.7.231.104/chronic/rep_dmptall.php
- Aggarwal BB, Sundaram C, Prasad S, Kannappan R. (2010). Tocotrienols: the vitamin E of the 21st century: Its potential against cancer and other chronic diseases. **Biochem Pharmacol.** 2010, 80, 1613–1631.
- Akiko Nanri, Tetsuya Mizoue, Mitsuhiro Noda, Yoshihiko Takahashi, Masayuki Kato, Manami Inoue, and Shoichiro Tsugane. (2010). Rice intake and type 2 diabetes in Japanese men and women: the Japan Public Health Center-based Prospective Study. **Am J Clin Nutr** 2010, 92, 1468–77.

การศึกษาการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี ในตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

The study of computer game playing of 10-15 years old pupils in Pasang Subdistrict,
Wiangchiangroong District, Chiangrai Province

ฉัตรฤทัย น้อยกมล^{1*} และประจวบ แหลมหลัก²
Chatruethai Noikamon^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพฤติกรรม ประสบการณ์การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี รวมถึงอธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ แนวคิด ทศนคติ ค่านิยม และการรับรู้ถึงข้อดีและข้อเสียของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ เด็กนักเรียนอายุในช่วง 10-15 ปี ผู้ปกครองเด็ก ครูในโรงเรียนที่เด็กเรียนอยู่ และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ในพื้นที่ รวมจำนวน 24 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยวิธีการของ Graneheim and Lundman (2004) อ้างอิงใน ชมพูนุช ดอกคำใต้, (2555) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักเรียน อายุ 10-15 ปี จำนวน 10 ราย เพศชาย 6 ราย และเพศหญิง 4 ราย เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 เริ่มเล่นเกมคอมพิวเตอร์ครั้งแรกตอนอายุ 8 ถึง 11 ปี เนื่องจากการชักชวนของเพื่อน คนรู้จัก และการอยากรู้ อยากรลองของเด็ก ลักษณะการเล่นในปัจจุบันพบว่าเด็กผู้ชาย จะเล่นเกมประเภทเกมแอคชั่น เกมวางแผนการรบ เกมผจญภัยและเกมกีฬา เด็กผู้หญิงจะเล่นเกมประเภท เกมปาร์ตี้ และเกมออนไลน์ ความถี่ในการเล่นเกมอยู่ระหว่าง 1-7 วันต่อสัปดาห์และใช้เวลาในการเล่นเกมแต่ละครั้ง 2-8 ชั่วโมง มีค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมต่อครั้ง 15-100 บาท ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถรับรู้ แยกแยะข้อดีและข้อเสียของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ได้ ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การเล่นเกมคือ ปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ความชอบ ความสนุกเพลิดเพลินที่ได้รับจากการเล่นเกม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ ต้องดูแลและควบคุมเด็กในการการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งการดูแลและควบคุมการใช้คอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่สร้างสรรค์และป้องกันปัญหาการติดเกมได้

คำสำคัญ: เกมคอมพิวเตอร์ เด็กนักเรียน ผู้ปกครอง ครู ผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : audy_oar@hotmail.com

Abstract

This qualitative study aimed to describe the behavior of a PC gaming experiences for pupils aged 10–15 years old. Including the explanation on the factors related to computer gaming, concept, attitudes, values and perceptions of the advantages and disadvantages of playing computer games. There were 24 key informants of pupils aged between 10–15 years and their parents, teachers in schools where children learned and the local computer stores. Data was collected by in-depth interviews. Analyzed using content analysis with the approach of Graneheim & Lundman (2004) as cited in Chumpunuch Dokkhumtai (2012). The results showed that the data with 10 pupils which consisted 6 boys and 4 girls aged 10–15 years old in Prathomsurksa 4 to Matthayomsurksa 3. They started playing computer games for the first time when their ages were 8 to 11 years old because of persuasion of friends, acquaintances and curiosity. The styles of current games found that boys play action games, war planning, adventure and sport games. Girls will play party games and online games categories. Frequency of playing games between 1–7 days a week and take in a game at a time for 2–8 hours at a cost of 15–100 baht per game. The main informants can be perceived, sort out the pros and cons of playing computer games. The factors related to gaming habits were the internal factors included liking and pleasure from playing games. External factors included parents, teachers and entrepreneurs' computer stores. They took care of the children in the control of using the computers, which will encourage children to be skilled in the use of computers in a creative way and prevent the problems of a gaming addiction.

Keywords: Computer game, Pupils, Parents, Teachers, entrepreneurs' computer stores

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีบทบาทในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนไทยจากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจข้อมูลของเด็กและเยาวชนด้านความสนใจทาง IT ในปี พ.ศ. 2551 พบว่าเด็กและเยาวชนชนอายุ 5–24 ปีทั่วประเทศในระหว่าง 12 เดือน ก่อนทำการสัมภาษณ์ มีอัตราการใช้คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 55.6 กลุ่มเด็กอายุ 11–17 ปี มีอัตราการใช้สูงที่สุด ร้อยละ 82.6 รองลงมาเป็นเด็กกลุ่มอายุ 5–10 ปี มีอัตราการใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 44.2 กิจกรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มเด็กอายุ 5–10 ปี ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียน ร้อยละ 85.2 ใช้เพื่อการบันเทิง ร้อยละ 11.1 กลุ่มเด็กอายุ 11–17 ปี ใช้เพื่อการเรียน ร้อยละ 90.0 ใช้เพื่อการบันเทิง ร้อยละ 4.6 กลุ่มเยาวชนอายุ 18–24 ปี ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียน ร้อยละ 61.1 ใช้เพื่อการทำงานร้อยละ 15.0 ใช้เพื่อความบันเทิง ร้อยละ 11.8 โดยก่อนหน้านี้สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเกมออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าร้อยละ 59ของประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปเล่นเกมออนไลน์ และร้อยละ 18.0 เป็นผู้เล่นเกม Ragnarok 2 และสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตหรือคอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าร้อยละ 69 ของเด็กและวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีใช้อินเทอร์เน็ตหรือคอมพิวเตอร์เพื่อเล่นเกมคอมพิวเตอร์ และร้อยละ 21 ใช้เพื่อเล่นเกมออนไลน์

เกมคอมพิวเตอร์ ถือเป็นสื่อบันเทิงประเภทหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมสูงขึ้นในปัจจุบัน เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน เกมคอมพิวเตอร์ จึงเป็นสิ่งที่เหล่าเด็ก และเยาวชนทั้งหลายมีความปรารถนาที่จะเข้าไปสัมผัส และเมื่อเข้าไปสัมผัสแล้ว ก็เกิดอาการติดใจอย่างถอนตัวได้ยาก เกมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลาย บางเกมเป็นเกมที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เล่น (วนิพพล มหาอาษา, 2554) เช่น ทักษะด้านการใช้ความคิด และจินตนาการ พัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เล่น เสริมสร้างแรงจูงใจ เรียนรู้การควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ อย่างสมเหตุสมผล เป็นต้น แต่เกมบางประเภทนั้น อยู่ในลักษณะที่เข้าข่ายมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของโครงสร้างของเกมแนวคิดของเกม วิธีการเล่น หรือสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงออกมาในเกม โดยมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมคือ ใช้ความรุนแรง ปาเถื่อน และลามกอนาจารหรือสื่อสารด้านเพศที่ไม่เหมาะสมและในประเทศไทยเกมคอมพิวเตอร์ในมีกระแสตื่นตัวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยมีปัจจัยสนับสนุน 4 ด้าน คือ การพัฒนาประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์เกมที่ถูกลง การแพร่กระจายของสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ และผู้ประกอบการจำนวนมากหันมาเปิดบริการร้านอินเทอร์เน็ต (ฉัตรพี เกษมสันต์ ณ ออยุธยา, 2550) อ้างอิงใน วีระพงศ์ รัตนพันธ์ศรี, สัมภาษณ์) ข้อมูลด้านระบาดวิทยาของสถานการณ์ปัญหาเด็กติดเกมของไทยอยู่ที่ ร้อยละ 14.4 และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเด็กที่ระบุว่าตนเองเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมออนไลน์เป็นประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20.12 ในปี 2550 เป็น ร้อยละ 26.79 ในปี 2552 โดยใช้เวลาเฉลี่ยอย่างน้อย 2 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนร้านเกมจาก 16,077 แห่ง ในปี 2550 เป็น 25,398 แห่ง ในปี 2552 ด้วย (สถาบันรามจิต โครงการ Child Watch, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) จากสถานการณ์ที่เด็กและวัยรุ่นนิยมเล่นเกมคอมพิวเตอร์มากขึ้น สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ ผลกระทบที่ตามมาจากการเล่นเกมมากเกินไป และผู้เล่นเกมส่วนหนึ่งหมกมุ่นกับการเล่นเกมมากจนถึงขั้นที่เรียกได้ว่ามีปัญหาดิตเกมคอมพิวเตอร์ (ศิริโชค หงษ์สงวนศรี และพนม เกตุมาน, 2557, สื่อออนไลน์) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการติดเกมมีทั้งต่อสุขภาพทางร่างกายเช่น แสบตา ปวดเมื่อย อ่อนเพลีย และต่อสุขภาพจิต เช่นเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจ ขัดแย้งกับครอบครัว ครู และเพื่อน (จันทร์พิมพ์ สุขเสริม และฉันทนา กล่อมจิต, 2553)

ในพื้นที่ตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง กลับพบว่ามีย่านเกมคอมพิวเตอร์อยู่หลายแห่งโดยมีเด็กและเยาวชนไปใช้บริการเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จึงต้องการที่จะศึกษาถึงการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนในตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงรายโดยการศึกษาในเชิงลึก โดยละเอียดถึงลักษณะและพฤติกรรมการเล่นคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-15 ปี รวมถึงศึกษาในผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านเกมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาการติดเกมของเด็กนักเรียน และส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ในทางที่เหมาะสม ให้กับเด็กนักเรียนและเยาวชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเล่นคอมพิวเตอร์และอธิบายถึงลักษณะ ประสบการณ์ในการเล่นคอมพิวเตอร์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ แนวคิด ทศนคติ ค่านิยม และการรับรู้ถึงข้อดีข้อเสียของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนที่มีอายุ 10-15 ปี ผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ ในตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเด็กนักเรียนทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากเด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านป่าซางเหนือ ตำบลป่าซางอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย และมาใช้บริการที่ร้านเกมคอมพิวเตอร์ในพื้นที่ โดยมีเงื่อนไขประกอบคือมีประสบการณ์ในการเล่นเกมนคอมพิวเตอร์มาเป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักตามช่วงชั้นการเรียน ดังนี้ ช่วงชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 5 คนและช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 5 คน และเพื่อให้ไม่ให้เกิดข้อจำกัดในด้านเพศของผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลหลักคละกันทั้งเพศชายและหญิงในทั้งสองช่วงชั้นเรียน

2. ผู้ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน คัดเลือกจากผู้ปกครองที่เป็นผู้ดูแลหลักและนักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักอาศัยอยู่ด้วย เช่น บิดา มารดา หรือญาติ

3. ครูผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากครูผู้ดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเรียนอยู่ ซึ่งในพื้นที่มีสองโรงเรียน จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 คน

4. ผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ คัดเลือกจากผู้ที่เป็นเจ้าของร้านคอมพิวเตอร์ในพื้นที่ ที่นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักไปใช้บริการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 แห่ง

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย “ผู้วิจัย” เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงใช้อุปกรณ์ภาคสนาม ที่จำเป็นในการเก็บบันทึกข้อมูลได้แก่ สมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่จะทำการศึกษา รวมถึงกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นความจริง ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ใช้การสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้วิจัยผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคำถามหลักไว้แล้วในแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้อธิบายหรือเล่าประสบการณ์โดยละเอียด โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 ถึง 10 มกราคม 2558

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างมีส่วนประกอบของคำถาม ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน สถานภาพบิดา-มารดา อาชีพบิดา-มารดาหรือผู้ปกครอง รายได้บิดา-มารดาหรือผู้ปกครอง ลักษณะครอบครัว

ข้อมูลด้านการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกได้แก่ สถานภาพและความสัมพันธ์ในครอบครัว การคบเพื่อน ความสัมพันธ์กับครูที่โรงเรียน การมีหรือไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในบ้าน เป็นต้น ปัจจัยภายในได้แก่ ประสบการณ์การเล่นเกมนคอมพิวเตอร์ในอดีต และปัจจุบัน ลักษณะเกมที่เล่น ความถี่ในการเล่น เกมระยะเวลาที่ใช้ในการเล่น ค่าใช้จ่าย แหล่งที่มาของค่าใช้จ่าย ทักษะคิด ค่านิยม ในการเล่นเกมน การรับรู้ผลกระทบจากการเล่นเกม

ข้อมูลจากผู้ปกครอง ครูในโรงเรียนที่เด็กเรียนหนังสืออยู่ และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ลักษณะความสัมพันธ์กับเด็ก และข้อมูลด้านการรับรู้ถึงพฤติกรรมการเล่นเกมของเด็ก ทักษะคิด ค่านิยม ต่อการเล่นเกมนของเด็ก การส่งเสริมการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมแก่เด็กและข้อมูลจากประกอบการเพิ่มข้อมูลด้าน จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ในร้าน จำนวนผู้ใช้บริการเฉลี่ยต่อวัน และข้อมูลด้านลักษณะการให้บริการด้านคอมพิวเตอร์แก่เด็ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาการศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีจำแนกชนิดข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวทางของ Graneheim & Lundman (2004) อ้างอิงใน ชมพูนุช ดอกคำใต้, 2555) โดยนำข้อมูลที่สัมภาษณ์มาถอดเป็นประโยค และดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนด Unit of Analysis คือ ข้อมูลการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 ค้นหา Content Area ซึ่งได้แก่ คำ ประโยค หรือย่อหน้า (Words, sentences or paragraph) ที่สะท้อนถึงประสบการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 3 กำหนด Meaning Unit ซึ่งเป็นกลุ่มคำหรือประโยคที่มีเนื้อหาสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องและแสดงถึงคุณลักษณะ ประสบการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี

ขั้นที่ 4 Coding เป็นการให้ความหมายหรือนิยามแก่ Meaning unit เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันด้วยคำสั้น ๆ (Concept)

ขั้นที่ 5 Creating categories เป็นการสร้างกลุ่มคำของข้อความหรือ Code ขึ้น เพื่อจะจัดกลุ่มไว้ใน category เดียว

ขั้นที่ 6 Creating Theme เป็นการตั้งชื่อ categories โดยอาศัยการอภิปรายและการสะท้อนกลับระหว่างผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยได้ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ และครูจากโรงเรียนในพื้นที่ที่เด็กเรียนหนังสืออยู่

1. เด็กนักเรียน อายุ 10-15 ปี จำนวน 10 ราย แบ่งเป็นชาย 6 ราย และหญิง 4 ราย ทั้ง 10 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียน 2 แห่งในพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าซางเหนือ ในจำนวนนี้มีเด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ 3 ราย และ 7 ราย มาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน ซึ่งเด็กที่พ่อแม่แยกทางกันส่วนใหญ่จะอยู่กับพ่อหรือแม่ คนใดคนหนึ่ง บางคนก็อยู่กับ ปู่ ย่า หรือ ตา ยาย

2. ผู้ปกครองของเด็กผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย แม่ 7 ราย พ่อ 2 ราย และยาย 1 ราย ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา และมีจบชั้นมัธยมศึกษา 1 ราย ผู้ปกครองจะประกอบอาชีพเกษตรกรได้แก่ ทำนา ทำสวน ยางพารา ทำไร่มันสำปะหลัง ทำสวนถั่วเหลือง และรับจ้างทั่วไป ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,000-12,000 บาท และผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้อยู่กับลูกในช่วงค่ำหลังเลิกงานและช่วงเช้านก่อนไปโรงเรียน

3. ผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ในพื้นที่ 2 แห่ง เป็นเพศชายทั้งสองคน จบการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรี ทั้งคู่เป็นทั้งเจ้าของและผู้ดูแลระบบภายในร้าน และมี 1 ร้านที่เป็นทั้งร้านให้บริการคอมพิวเตอร์และจำหน่ายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์รวมทั้งรับติดตั้ง ซ่อมบำรุงและดูแลระบบคอมพิวเตอร์ในบ้านและในสำนักงานต่าง ๆ ด้วยร้านทั้งสองแห่งเปิดบริการมา 1 ปี และ 9 ปี มีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการ 10 และ 18 เครื่อง มีผู้ใช้บริการด้านการใช้คอมพิวเตอร์ทั้งอินเทอร์เน็ตและเล่นเกมเฉลี่ย 15-20 คนต่อวัน

4. ตัวแทนครูในโรงเรียนจาก 2 โรงเรียน ในพื้นที่เป็นครูที่สอนวิชาคอมพิวเตอร์และดูแลห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน รวมทั้งดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียน ทั้งคู่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และสอนอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้ 2 ปี และ 5 ปี

พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี

1. พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ครั้งแรก

การเริ่มเล่นเกมคอมพิวเตอร์ครั้งแรกเริ่มจาก การที่มีเพื่อน หรือคนรู้จักชวนไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์ โดยที่เพื่อน หรือคนรู้จักที่ชักชวนไปมีการใช้คำพูดเชิญชวน โน้มน้าวให้เกิดความอยากรองมากยิ่งขึ้นด้วย อีกทั้งการที่ได้เห็นบุคคลอื่นเล่นเกมบ่อย ๆ หรือการที่เห็นบุคคลอื่นไปร้านคอมพิวเตอร์บ่อย ๆ เป็นเหตุอีกประการหนึ่งที่จูงใจให้เด็กเหล่านั้นเกิดความอยากรู้ และอยากรอง สิ่งเหล่านี้จึงนำไปสู่การได้เริ่มลองเล่นเกมคอมพิวเตอร์ในครั้งแรก เกมที่เริ่มเล่นครั้งแรกจะเป็นเกมประเภท เกมแอคชั่น เกมลับสมอง และเกมปาร์ตี้ โดยส่วนใหญ่จะเล่นเกมกับเพื่อน คนรู้จัก และไปเล่นเกมที่ร้านคอมพิวเตอร์ มีบางคนเล่นเกมที่บ้านและบ้านเพื่อน ในขณะที่เล่นเกมเด็กมีความรู้สึก สนุก ตื่นเต้น และเกิดความชอบในเกมนั้น ๆ หลังจากเล่นแล้วเกิดอาการติดใจ และอยากจะทำอีก

2. พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน

ในด้านการเล่นเกมในปัจจุบันพบว่า เด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปีที่เป็นผู้ชาย จะเล่นเกมประเภทเกมแอคชั่น เกมวางแผนการรบ เกมผจญภัยและเกมกีฬา เด็กผู้หญิงจะเล่นเกมประเภท เกมปาร์ตี้ และเกมออนไลน์ โดยที่เด็กผู้ชายจะนิยมมาเล่นเกมที่ร้าน และใช้เวลาในการเล่นมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กส่วนใหญ่ที่มาเล่นเกมที่ร้านคอมพิวเตอร์ มีการชักชวนกันมาเป็นกลุ่ม หรือบางครั้งก็มาเพียงคนเดียวแต่จะมาเจอเพื่อนที่มาเล่นเกมที่ร้าน ซึ่งเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่รู้จักและคุ้นเคยกัน เนื่องจากอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน บางคนก็เป็นญาติกัน ในด้านความถี่ในการเล่นพบว่าเด็กที่เล่นเกมน้อยที่สุด 1 วันต่อสัปดาห์ และมากที่สุด คือ 7 ต่อสัปดาห์ ใช้เวลาในการเล่นแต่ละครั้งน้อยที่สุด 1 ชั่วโมงและมากที่สุด 8 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่เล่นเกมเด็กมีความรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น มีความเป็นส่วนหนึ่งในเกม และในเด็กกลุ่มนี้บางคนใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูลและทำรายงานที่ได้รับมอบหมายจากครูที่โรงเรียน เมื่อเสร็จจากการทำงานจึงเล่นเกมต่อ และบางคนมีโทรศัพท์ คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต ที่สามารถเล่นเกมได้ โดยที่เด็กจะดาวน์โหลดเกมต่าง ๆ ไว้ในอุปกรณ์เหล่านี้ โดยเฉพาะในเด็กผู้หญิงที่ชอบเล่นเกมออนไลน์ผ่านทางโปรแกรมพูดคุยต่าง ๆ เช่น Facebook และ Line ในด้านค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเล่นเกมนั้น เด็กจะใช้เงินที่ผู้ปกครองให้ไปโรงเรียน และเหลือเก็บไว้ บางคนก็จะขอกับผู้ปกครองเพื่อนำไปใช้ในการเล่นเกมโดยเฉพาะ และมีเด็กบางคนช่วยผู้ปกครองทำงานและได้รับค่าจ้างจากการช่วยงานของ โดยค่าใช้จ่ายในการเล่นแต่ละครั้ง อยู่ที่ 15 บาทถึง 100 บาท ซึ่งจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ชั่วโมงละ 15 บาท ถ้าใช้ 2 ชั่วโมงจะมีค่าใช้จ่าย 25 บาท นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ ค่าเติมเงินในเกม ซึ่งอยู่ที่ 30-50 บาท ค่าขนม น้ำดื่ม และอาหารกลางวัน ด้วยแต่อย่างไรก็ตามเด็กก็ยังมึกิจกรรมผ่อนคลายอย่างอื่นที่นอกเหนือจากการใช้คอมพิวเตอร์ด้วย เช่น เล่นกีฬา ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง และเด็กบางคนช่วยพ่อแม่ทำงานในเวลาว่างและวันหยุดด้วย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี มีดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่ความชอบส่วนตัวของเด็ก ซึ่งเกิดจากความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้รับจากการเล่นเกม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเกมที่เล่น ดังข้อมูลที่ได้รับจากเด็กคือ รู้สึกตื่นเต้น ดีใจ เวลาที่เล่นเกมชนะหรือผ่านด่านต่าง ๆ ในเกมได้ ถ้าแพ้ก็จะเกิดอาการเสียใจ หงุดหงิด และโมโห

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน และปัจจัยด้านผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์

ปัจจัยด้านครอบครัว

พบว่าลักษณะของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นเกมของเด็กนั้นมีทั้งครอบครัวที่มีการควบคุมและดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก และครอบครัวที่ปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก

ลักษณะของครอบครัวที่มีการควบคุมและดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก มีวิธีการคือ การควบคุมด้านค่าใช้จ่ายของเด็กโดยการจำกัดเงินค่าใช้จ่ายที่ให้แก่เด็กในแต่ละวัน ถึงแม้ว่าเด็กจะขอเงินเพื่อใช้ในการเล่นเกมก็จะให้ในจำนวนที่ไม่มากนัก และผู้ปกครองบางคนมีการทำข้อตกลงกับเด็กในด้านการใช้คอมพิวเตอร์และการเล่นเกม โดยการกำหนดเวลาในการไปใช้บริการที่ร้านคอมพิวเตอร์ และถ้าเด็กไปใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นรายงานต่าง ๆ ก็จะให้เด็กนำงานมาให้ผู้ปกครองตรวจสอบด้วย และผู้ปกครองบางคนดูแลโดยการคาดโทษไว้ว่าถ้าเด็กไปใช้บริการร้านคอมพิวเตอร์แล้วกลับบ้านเลยเวลาก็จะไม่ให้ไปร้านคอมพิวเตอร์อีกระยะเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ผู้ปกครองบางคนยังติดต่อสอบถามกับผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ถึงการมาใช้บริการร้านคอมพิวเตอร์ของเด็กในปกครองด้วย

ในครอบครัวที่ไม่มีการควบคุมและดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก จะพบว่าผู้ปกครองไม่เคยสอบถามตัวเด็กถึงการใช้คอมพิวเตอร์หรือการเล่นเกมของเด็ก ทำให้ผู้ปกครองไม่ทราบถึงลักษณะการเล่นเกมของเด็ก และไม่มีการควบคุมในด้านค่าใช้จ่ายประจำวันรวมถึงค่าใช้จ่ายในการเล่นคอมพิวเตอร์ และผู้ปกครองบางคนดูตา และทำโทษเด็กโดยการตีถ้าเด็กกลับบ้านเลยเวลา แต่ก็ยังคงให้เด็กไปใช้บริการร้านคอมพิวเตอร์เหมือนเดิม

ปัจจัยด้านสถานประกอบการ

ลักษณะของสถานประกอบการคอมพิวเตอร์ที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็ก พบว่ามีลักษณะของสถานประกอบการที่มีการควบคุมและดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก และสถานประกอบการที่ไม่มีการควบคุมและดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กโดยสถานประกอบการที่มีการควบคุมและดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก นั้นทางสถานประกอบการมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วย พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ในส่วนร้านเกมและอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้บริการด้านอินเทอร์เน็ตและการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ทั้งด้านเวลาการให้บริการ อายุผู้ให้บริการ และลักษณะเกมคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการในร้าน แต่ผู้ประกอบการเองก็ยังคงมีการละเลยและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้างเช่น ให้เด็กเข้าใช้บริการก่อนเวลา และยังมีบริการที่เอื้อต่อการเข้าถึงการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็ก เช่น ไม่กำหนดอัตราการค่าบริการต่ำสุด หรือ สูงสุดในการเล่นของเด็ก โดยเด็กสามารถเล่นเกมคอมพิวเตอร์ได้ไม่จำกัดระยะเวลาและค่าใช้จ่าย

ปัจจัยด้านโรงเรียน

ในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนพบว่า ทางโรงเรียนและครูในโรงเรียนมีการดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก โดยให้เด็กใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนเท่านั้น และในโรงเรียนที่มีห้องอินเทอร์เน็ต ไว้ให้นักเรียนใช้ในการสืบค้น

ข้อมูลต่าง ๆ ครูในโรงเรียนจะควบคุมเวลาในการใช้โดยให้เด็กใช้ได้ไม่เกิน 30 นาที และระยะเวลาที่ใช้ได้คือในช่วงพักเที่ยง และตอนเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนที่มีสัญญาณ Wifi ใช้งาน จะทำการล็อกสัญญาณเพื่อไม่ให้นักเรียนใช้เชื่อมต่อในช่วงที่เรียนหนังสือได้ และยังมีกฎในโรงเรียนไม่ให้นักเรียนนำ โทรศัพท์ หรือ คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต มาโรงเรียน

การรับรู้ประโยชน์/ข้อดี ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักรับรู้และแยกแยะข้อดีและข้อเสียของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ได้ ดังนี้

ประโยชน์/ข้อดี ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ระบุข้อดี หรือประโยชน์ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์

ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก
2. ช่วยในด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์/การวางแผน
3. ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิต ผ่อนคลายความเครียด
4. ช่วยสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น

โทษ/ข้อเสีย ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์คอมพิวเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ระบุข้อเสีย หรือโทษของการเล่นเกม

คอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. ผลเสียด้านสุขภาพ ได้แก่ ผลกระทบต่อสายตา หู ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย เป็นโรคกระเพาะอาหาร
2. ผลเสียด้านการเรียน/กิจกรรมในการเรียน ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ทำการบ้าน ไม่ส่งงาน และทำให้ ผลการเรียนไม่ดี

สอบตก หนีกิจกรรมของโรงเรียน

3. ผลเสียด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว/บุคคลอื่น บุคลิกภาพ ได้แก่ ถูกพ่อ แม่ ผู้ปกครองดุตำ ทำโทษ เด็กมีบุคลิกที่มีโลกส่วนตัวสูง ไม่สนใจคนรอบข้าง และนำพฤติกรรมจากในเกมมาใช้ถ้าเด็กเล่นเกมจนเกิดการติดเกม เช่น อารมณ์รุนแรง หงุดหงิดโมโหง่าย

4. ผลเสียด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้แก่ การไม่ช่วยพ่อทำงาน
5. ผลเสียด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เปลืองค่าใช้จ่าย ใช้เงินในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ และเด็กใช้เงินเกินตัว

บทบาทของผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้ปกครองต้องดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อการศึกษาและเพื่อการบันเทิง โดยการพูดคุยกับเด็กเป็นประจำ และกำหนดเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงควบคุมการใช้อุปกรณ์สื่อสารอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตของเด็กด้วย และผู้ปกครองยังต้องศึกษาความรู้เพิ่มเติมในด้านการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถพูดคุยกับเด็กได้ นอกจากนี้ยังต้องควบคุมและสอบถามการใช้จ่ายเงินประจำวันของเด็กด้วย อีกทั้งยังต้องช่วยให้เด็กได้มีกิจกรรมอย่างอื่นที่ไม่ต้องใช้คอมพิวเตอร์ เช่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองทำงาน ส่งเสริมการเล่นกีฬาในด้านโรงเรียนและครูนั้นต้องกำกับดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนและในการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์

จะสอนการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและสอนถึงข้อเสียของการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่ผิดด้วยในด้านผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์นั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วย

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าเด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปี เริ่มเล่นเกมคอมพิวเตอร์ครั้งแรกตั้งแต่อายุ 8-11 ปี โดยเริ่มจากการที่มีเพื่อน หรือคนรู้จักชวนไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การได้เห็นบุคคลอื่นเล่นเกมบ่อย ๆ และการที่เห็นบุคคลอื่นไปร้านคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดการอยากรู้และอยากลอง ซึ่งนำไปสู่การได้เริ่มลองเล่นเกมคอมพิวเตอร์เกมที่เริ่มเล่นครั้งแรกจะเป็นเกมประเภทเกมแอคชั่น เกมลับสมอง โดยส่วนใหญ่จะเล่นเกมกับเพื่อน คนรู้จัก และไปเล่นเกมที่ร้านคอมพิวเตอร์ที่ร้านมีบางคนที่บ้านและบ้านเพื่อน หลังจากเล่นแล้วมีความรู้สึกสนุก ชอบ และอยากจะทำอีก ซึ่งพฤติกรรมอยากรู้และอยากลองนี้เป็นการพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมที่สำคัญทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สมบัติ แรงจูงใจ และพฤติกรรมชอบความเสี่ยง (ฉันทวรจันท์ บุรณสุขสกุล, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) หากวัยรุ่นมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวในช่วงวัยนี้ อาจเกิดการหลงผิด มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้ แต่หากวัยรุ่นสามารถปรับตัวและเข้าใจปัญหาในวัยของตน ก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม คือ วัยรุ่นที่มีความสุข มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตซึ่งต้องมาจากการได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว รวมทั้งการฝึกให้รู้จักระเบียบวินัย การควบคุมตัวเอง การฝึกทักษะชีวิต ให้แก้ไขข้อบกพร่องได้ถูกต้อง มีทักษะในการปฏิเสธ สิ่งที่ไม่ถูกต้อง การสอนให้เด็กรู้จักคบเพื่อน ทักษะสังคมดีและการฝึกให้เด็กมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง (สุรียเดช ทรีปาตี, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์)

เด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปีมีพฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันแบ่งตามลักษณะและประเภทของเกม พฤติกรรมด้านการควบคุมและการจัดการเวลาในการเล่นเกมคอมพิวเตอร์และพฤติกรรมด้านการควบคุมและจัดการค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ เด็กนักเรียนอายุ 10-15 ปีที่เป็นผู้ชาย จะเล่นเกมประเภทเกมแอคชั่น เกมวางแผนการรบ เกมผจญภัยและเกมกีฬา เด็กผู้หญิงจะเล่นเกมประเภท เกมปาร์ตี้ และเกมออนไลน์ ดังที่ สุรพล สิทธิรุ่งรงค์ (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่พบว่า เด็กจะเล่นเกมที่เรียงลำดับความสำคัญได้แก่ เกมแอคชั่น เกมต่อสู้ เกมผจญภัย เกมวางแผน เกมเดิน เกมแต่งตัว เกมแข่งรถ เกมกีฬา และสุรทิน อ่องพิมาย (2558, สื่อออนไลน์) ที่พบว่าจากการสำรวจความนิยมในการเล่นคอมพิวเตอร์จากร้านทั่วประเทศ พบว่าเกมที่ได้รับ ความนิยมในปัจจุบันจะแบ่งตามประเภทของเกม และลักษณะของเกม ประเภทของเกมได้แก่ เกมออนไลน์ เกมมือถือ เกมพีซี เกมคอนโซล เกมแอนดรอยด์ เกมอาเขต ส่วนลักษณะของเกมได้แก่ เกมแอคชั่น เกมเล่นตามบทบาท เกมกีฬา เกมวางแผนการรบ และเกมผจญภัย

พฤติกรรมการควบคุมและการจัดการเวลาในการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ โดยเด็กที่มีเด็กที่เล่นเกมเป็นประจำทุกวันและใช้เวลาในการเล่นเกมนาน 4-8 ชั่วโมงต่อวันซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าเด็กเริ่มติดเกม ซึ่ง สุชาติา โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์ (ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) ได้ให้คำจำกัดความของเด็กติดเกม คือ เด็กที่ใช้เวลาในการเล่นเกมนาน 3 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน และเล่นติดต่อกันอย่างน้อยอาทิตย์ละ 3 วัน และหากเล่นติดต่อกันเป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ขึ้นไปจะส่งผลให้เกิดการเสพติดเกมเหมือนยาเสพติด และชาญวิทย์ พรนภดล (ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) ที่ระบุว่าเด็กติดเกมจะมีลักษณะ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ในเวลาที่กำหนด ทำให้ใช้เวลาในการเล่นนานหลายชั่วโมงติดกันและใช้เวลาเล่นนานขึ้นเรื่อย ๆ ในด้านค่าใช้จ่ายที่ใช้

ในการเล่นเกมนั้นได้มาจากผู้ปกครอง และมีบางคนที่ช่วยผู้ปกครองทำงานในวันหยุดและได้รับค่าจ้างเป็นการตอบแทน โดยค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมนั้นแต่ละครั้ง อยู่ที่ 15 บาท ถึง 100 บาท

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นเกมนั้นของเด็ก ได้แก่ ปัจจัยภายในด้านตัวเด็ก ได้แก่ความชอบส่วนตัวของเด็ก ซึ่งเกิดจากความสนุกสนาน เพลิดเพลินที่ได้รับจากการเล่นเกม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเกมที่เล่น ดังข้อมูลที่ได้รับจากเด็กคือ รู้สึกตื่นเต้น ดีใจ เวลาที่เล่นเกมชนะ หรือผ่านด่านต่าง ๆ ในเกมได้ ถ้าแพ้ก็จะเกิดอาการเสียใจ หงุดหงิด และโมโห

ปัจจัยภายนอกได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน ซึ่งปัจจัยด้านครอบครัวพบว่า เด็กที่สามารถควบคุมเวลาและค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมนั้นได้ เนื่องจาก ผู้ปกครองควบคุมค่าใช้จ่าย ควบคุมดูแลด้านการเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเด็กเองจะจ่ายค่าเล่นเกมก่อนถ้าหมดเวลาก็จะหยุดเล่น ซึ่งเด็กในกลุ่มนี้จะใช้เวลาในการเล่นเกมนั้น 1-2 ชั่วโมง ส่วนเด็กที่ไม่มีการควบคุมเวลาและค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมนั้นพบว่าผู้ปกครองไม่ได้ดูแลเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต และเด็กจะจ่ายค่าเล่นเกมเมื่อเลิกเล่นซึ่งเป็นผลให้เด็กใช้เวลาในการเล่นเกมนานและใช้ค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมนั้นมาก ประกอบกับข้อมูลจากผู้ปกครอง คือ เด็กถูกปล่อยปละละเลยจากผู้ปกครอง และไม่มีการควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้ปกครองไม่เท่าทันเด็กในด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจันทรหอม (2551) ที่พบว่าความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับวัยรุ่น การอบรมของผู้ปกครองต่อการเล่นเกมออนไลน์ มีผลต่อความถี่และระยะเวลาในการเล่นเกมนั้น และการศึกษาของมาณิตา เทพยา (2551) พบว่า รายรับจากผู้ปกครอง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นเกมนั้น และการศึกษาของมุสลิม โต๊ะกาณี (2555) พบว่า เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ทำหน้าที่ครอบครัวดีเล็กน้อย มีโอกาสติดเกมมากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่ทำหน้าที่ครอบครัวดีมาก 3.5 เท่า

ปัจจัยด้านผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นเกมนั้นของเด็ก โดยสถานประกอบการต้องมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วย พรบ.การประกอบกิจการด้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้บริการด้านอินเทอร์เน็ตและการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ทั้งด้านเวลาการให้บริการ อายุผู้ใช้บริการ ถ้าหากผู้ประกอบการมีการละเลยและไม่ปฏิบัติตามกฎเช่น ให้เด็กเข้าใช้บริการก่อนเวลา และยังมีบริการที่เอื้อต่อการเข้าถึงการเล่นเกมนั้นของเด็ก เช่น ไม่กำหนดอัตราค่าบริการที่ต่ำสุด หรือสูงสุดในการเล่นเกมนั้นของเด็ก โดยเด็กสามารถเล่นเกมคอมพิวเตอร์ได้ไม่จำกัดระยะเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการเล่นเกมนั้นที่ไม่เหมาะสมและเสี่ยงต่อการติดเกมมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของอัศวพงษ์ เพ็ชรพูล และคุณากร สุปน (2552) เจ้าของสถานประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ออนไลน์ควรมีการกำหนดประเภทและเนื้อหาของเกมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน

ในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนพบว่า ทางโรงเรียนและครูในโรงเรียนมีการดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก โดยให้เด็กใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนเท่านั้น และในโรงเรียนที่มีห้องอินเทอร์เน็ต ไว้ให้นักเรียนใช้ในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ครูในโรงเรียนจะควบคุมเวลาในการใช้โดยให้เด็กใช้ได้ไม่เกิน 30 นาที และระยะเวลาที่ใช้ได้คือในช่วงพักเที่ยง และตอนเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนที่มี Wifi ใช้งาน จะทำการล็อกสัญญาณเพื่อไม่ให้นักเรียนใช้เชื่อมต่อในช่วงที่เรียนหนังสือได้ และยังมีกฎในโรงเรียนไม่ให้นักเรียนนำ โทรศัพท์ หรือแท็บเล็ต มาโรงเรียน ดังการศึกษาของ สิทธิศักดิ์ อยู่ขำ (2552) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการป้องกันการติดเกมออนไลน์ของนักเรียน ผลการศึกษา

พบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการสนับสนุนสร้างสรรค์แผนงานและกิจกรรม และบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน บทบาทในการเป็นผู้ช่วยเหลือนักเรียนที่ติดเกม บทบาทในการกำหนดมาตรการป้องกันการติดเกมออนไลน์

การรับรู้ประโยชน์/ข้อดี ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักรับรู้และแยกแยะข้อดีและข้อเสียของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ได้ดังนี้

ประโยชน์/ข้อดี ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ระบุข้อดี หรือประโยชน์ของการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็ก
2. ช่วยในด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์/การวางแผน
3. ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิต ผ่อนคลายความเครียด
4. ช่วยสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น

ดังจะเห็นได้จากจากการศึกษาของฉัตรพรทิ เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2550) ที่พบว่าการเล่นเกมคอมพิวเตอร์มีทั้งประโยชน์และโทษประโยชน์คือ มีประโยชน์ต่อสติปัญญาอารมณ์ และสังคม ส่วนโทษคือ มีโทษต่อสุขภาพ การเรียน และอารมณ์ ปัจจัยที่จะทำให้เกมคอมพิวเตอร์มีอิทธิพลในทางลบหรือบวกต่อวัยรุ่นนั้น เงื่อนไขที่สำคัญคือ เรื่องของเวลา หากไม่หมดเปลืองเวลาไปกับการเล่นเกมจนมากเกินไปนัก การเล่นเกมคอมพิวเตอร์จะเป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์มากกว่าโทษ และสามารถเล่นเกมคอมพิวเตอร์เชิงสร้างสรรค์เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ฝึกฝนให้เด็กและวัยรุ่นรู้จักการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ รวมถึงเรียนรู้ที่จะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล นอกจากนั้นแล้วเกมเชิงสร้างสรรค์ยังช่วยสร้างแรงจูงใจที่ดีในการช่วยให้ผู้เล่นได้ปลดปล่อยจินตนาการ ความเครียด และความคับข้องใจ ซึ่งจะพัฒนาอารมณ์สุข ทำให้มีความสมดุลทางอารมณ์ และสุรทิน อ่องพิมาย (2558, สื่อออนไลน์) ที่ระบุว่าเกมคอมพิวเตอร์มีทั้งผลดีและผลเสียต่อเด็กขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ในการเล่น เกม ข้อดีหรือประโยชน์ได้แก่ เพิ่มทักษะในการพิมพ์ดีด ฝึกทักษะความสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตา ฝึกการวางแผน ฝึกการทำงานเป็นทีม รู้จักแบ่งหน้าที่ ฝึกทักษะด้านการค้า การคำนวณ ฝึกการเข้าสังคม ฝึกการขอโทษให้อภัยผู้อื่น ฝึกปฏิบัติตามกฎกติกา ฝึกสมาธิความอดทน ความพยายาม และกระตุ้นให้เกิดความอยากในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ในด้านผลเสียและผลกระทบจากการเล่นเกมนั้นมีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ ผลกระทบด้านการเรียน เด็กจะไม่ไปโรงเรียน ไม่ทำการบ้าน ไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ ด้านสุขภาพร่างกาย เด็กจะทรมาน ซุปผอม เนื่องจากการบริโภคอาหารที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้เกิดโรคกระเพาะอาหารหรือบางคนอาจเกิดโรคอ้วนเพราะไม่ขยับร่างกายและทานขนม ขณะเล่นเกม ด้านสุขภาพจิต อาจกลายเป็นคนแปลกแยก ไม่มีสังคม ด้านพฤติกรรมอาจก่อให้เกิดการโกหก เกิดปัญหาภายในครอบครัว นอกจากนี้ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ยังระบุว่าปัญหาการติดเกมส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นในด้าน จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม ขาดความสัมพันธ์ในครอบครัว และยังมีผลต่อสุขภาพทางด้านสายตา กินอาหารไม่ตรงเวลา และบกพร่องด้านการเรียน และยังมีรายงานของกระทรวงสาธารณสุขที่พบว่าผลกระทบจากการเล่นเกมคอมพิวเตอร์เกมออนไลน์ ได้แก่ สิ้นเปลืองเงินและเวลา สายตาแยลง ผลการเรียนลดลง ร่างกายไม่แข็งแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยและบทความวิชาการต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ระบุถึงโทษหรือข้อเสียของการเล่นเกม ได้แก่

1. ผลเสียด้านสุขภาพ ได้แก่ ผลกระทบต่อสายตา หู ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย เป็นโรคกระเพาะอาหาร

2. ผลเสียด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้แก่ การไม่ช่วยพ่อทำงาน
3. ผลเสียด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เปลืองค่าใช้จ่าย ใช้เงินในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ และเด็กใช้เงินเกินตัว
4. ผลเสียด้านการเรียนและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ทำการบ้าน ไม่ส่งงาน จึงทำให้ ผลการเรียนไม่ดี สอบตก หนีกิจกรรมของโรงเรียน ดังการศึกษาของศุภกนิจ วิชาญพร (2552) ที่ได้ศึกษาว่าพฤติกรรมการเล่นเกมนอนไลน์ของเด็กนักเรียนหากอยู่ในภาวะที่มีการแสวงหาการเล่นเกมนตลอดเวลาหรือหมกมุ่นอยู่กับการเล่นเกมจะส่งผลให้เด็กไม่ทำกิจกรรมหรือหน้าที่หลักด้านการเรียนทำให้ผลการเรียนตกต่ำ

ผลเสียด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว/บุคคลอื่น บุคลิกภาพ ได้แก่ ถูกพ่อ แม่ ผู้ปกครองดุตำ ทำโทษ เด็กมีบุคลิกที่มีโลกส่วนตัวสูง ไม่สนใจคนรอบข้าง และนำพฤติกรรมจากในเกมมาใช้ถ้าเด็กเล่นเกมจนเกิดการติดเกม เช่น อารมณ์รุนแรง หงุดหงิดไม่โหยงายจากการศึกษาของสุทธิดา วรรณะปรกรณ์ (2555) พบว่าพฤติกรรมในเกมมักจะมีการระบายโทสะ ก้าวร้าว เกิดความเครียดจากการจริงจังกับการเล่นเกม ในส่วนของเด็กและเยาวชน มีพฤติกรรมการเล่นแบบความรุนแรง โดยลอกเลียนแบบตามตัวละครที่ชื่นชอบ จะแสดงออกกับเพื่อนในกลุ่ม และมีผลกระทบในชีวิตประจำวันและ งานวิจัยเชิงคุณภาพของศรีัญญา อธิชิตะ (2553) ที่สรุปว่าการเล่นเกมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนการเล่นเกมนประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงมีอิทธิพลต่อนักเรียนให้ซึมซับเอาไว้กับตนและจะแสดงความรุนแรงออกมากับเพื่อนและการเล่นเกมออนไลน์มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็ก โดยที่เด็กจะลดความสัมพันธ์กับเพื่อนลงแต่จะไปลงที่เครื่องคอมพิวเตอร์ แทนเพราะสามารถเอาชนะทุกอย่างได้ในเกม อาจกลายเป็นเด็กก้าวร้าว

บทบาทของผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้ปกครองต้องดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมนคอมพิวเตอร์ หรือการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อการศึกษาและเพื่อการบันเทิง โดยการพูดคุยกับเด็กเป็นประจำ และกำหนดเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงควบคุมการใช้อุปกรณ์สื่อสารอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ตของเด็กด้วย และผู้ปกครองยังต้องศึกษาความรู้เพิ่มเติมในด้านการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถพูดคุยกับเด็กได้ นอกจากนี้ยังต้องควบคุมและสอบถามการใช้จ่ายเงินประจำวันของเด็กด้วย อีกทั้งยังต้องช่วยให้เด็กได้มีกิจกรรมอย่างอื่นที่ไม่ต้องใช้คอมพิวเตอร์ เช่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองทำงาน ส่งเสริมการเล่นกีฬาในด้านโรงเรียนและครูนั้นต้องกำกับดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนและในการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ จะสอนการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและสอนถึงข้อเสียของการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่ผิดด้วยในด้านผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์นั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วย พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ในส่วนร้านเกมและอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ อย่างเคร่งครัดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ สุรทิน อ่องพิมาย (ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) และสถาบันรามจิตติ โครงการ Child Watch (2558, สื่อออนไลน์) ที่ระบุว่าแนวทางในการป้องกัน ดูแล และแก้ไขปัญหาเด็กติดเกมและการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ของเด็กและเยาวชนนั้นจะต้องมีตั้งแต่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชนควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การป้องกันปัญหาเด็กติดเกมให้เป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอน และนอกจากนี้ภาครัฐยังต้องดำเนินการควบคุมร้านเกมคอมพิวเตอร์ให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ผู้ประกอบการเองก็ต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการ

จัดระเบียบร้านเกมออนไลน์ให้เหมาะสมด้วย รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ โรงเรียน สถานศึกษา สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์และควบคุมไม่ให้เด็กใช้คอมพิวเตอร์ของโรงเรียนในการเล่นเกมน และผู้ที่มิบทบาทในการดูแลเด็กมากที่สุดซึ่งก็คือผู้ปกครอง ซึ่งรูปแบบการเลี้ยงดูจากครอบครัว การให้เวลาที่มีคุณภาพกับลูก การสนับสนุนให้ลูกมีกิจกรรมสร้างสรรค์ และการกำหนดหรือควบคุมกฎกติกาในการใช้คอมพิวเตอร์ ส่งผลต่อระดับการติดเกมคอมพิวเตอร์ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ผู้ปกครองเด็ก ให้ตระหนักถึงบทบาทของตนเอง และมีส่วนร่วมในการดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ของเด็ก รวมถึงการให้ความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองรู้เท่าทัน อันจะนำไปสู่การป้องกันปัญหาการติดเกมคอมพิวเตอร์ในเด็กและเยาวชน

1.2 ควรมีการการบังคับใช้กฎหมายกับร้านที่ให้บริการคอมพิวเตอร์ ให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมในเชิงปริมาณควบคู่กันไปด้วยทั้งในเด็กที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาให้ทราบข้อมูล และสถิติที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านการเล่นเกมนของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้

2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในอุปกรณ์ประเภทอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการใช้และเข้าถึงเทคโนโลยี

2.3 ควรศึกษาในกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมติดเกมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการติดเกม และศึกษาโดยละเอียดถึงพฤติกรรมการติดเกมของเด็ก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แผลมหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ประกอบด้วย ดร.พิชญ์รักษ์ กันทวิ จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย อาจารย์ ดร.จตุพงศ์ สิงหราไชย จากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง อาจารย์ ดร.กฤษณะ คำฟอง จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และอาจารย์ธนะภูมิ รัตนานุกงศ์ จากคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และรวมไปถึง คุณนิกร จันทาพูน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าซางเหนือ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลบ้านป่าซางเหนือ นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการร้านคอมพิวเตอร์ และครูจากโรงเรียน ในพื้นที่ ตำบลป่าซาง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จันทร์พิมพ์ สุขเสริม และฉันทนา กล่อมจิต. 2553. ผลของการใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงติดเกมคอมพิวเตอร์. วารสารวิจัย มข. (บศ), 10(1), 96-103.

ฉัตรพรที เกษมสันต์ ณ อยุธยา. (2550). เกมคอมพิวเตอร์สร้างสรรค์กับการพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์

ของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ว.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ชมพูนุช ดอกคำใต้. (2555). การศึกษาประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น เขตตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ชาญวิทย์ พรนภดล. (ม.ป.ป.). เด็กติดเกม. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก www.si.mahidol.ac.th/th/department/psychiatrics/cap/.../114.pdf
- ณัฐปภัทร์ จันทร์หอม. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการติดเกมออนไลน์ของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ฉันทวรรณ บุรณสุขสกุล (ม.ป.ป.). พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก www.smartteen.net/main/load_click.php?id=13
- มาณิตา เทพยา (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตบางขุนเทียน. ปัญหาพิเศษ ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- มุสลิม โต๊ะกานี (2555). การทำหน้าที่ของครอบครัวและพฤติกรรมเกมเรที่มีผลต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ของเยาวชนชายแดนใต้. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 18(2), 76-89.
- วนิพพล มหาอาชา (2554). เกมคอมพิวเตอร์และพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กและเยาวชนข้อค้นพบจากงานวิจัย. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557, จาก www2.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVII/Download/2011-Article-17.pdf
- ศรัญญา อธิชิตะ (2553). การศึกษาพฤติกรรมรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศิริโชค หงษ์สงวนศรี และพนม เกตุมาน. (2557). เด็กและวัยรุ่นติดเกมคอมพิวเตอร์. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2557, จาก http://www.rcpsych.org/cap/detail_new.php?news_id=67.
- ศุภกนิช วิชาญพงษ์พร (2552). พฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สถาบันรามจิตติ โครงการ Child Watch (ม.ป.ป.). พื้นที่สื่อในชีวิตเด็กไทย. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก http://www.childwatchthai.org/issues.php?issues_id=1
- สิทธิศักดิ์ อยู่ซ่า (2552). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีต่อการป้องกันการติดเกมส์ออนไลน์ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุชาติา โรจนฤทธิพิเชษฐ์ (ม.ป.ป.). ครอบครัว ภูมิคุ้มกันเด็กติดเกม. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=1029:2555-01-30-04-m-s&catid=239:all-content&Itemid=270
- สุจิตา วรรณนะปรกรณ์ (2555). พฤติกรรมของผู้เล่นเกมออนไลน์ กรณีศึกษาผู้เล่นเกมออนไลน์ในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุรทิน ช่องพิมาย (ม.ป.ป.). **องค์ความรู้เด็กติดเกม**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558,

จาก province.mculture.go.th/nakhonratchasima/data/data.../2555/gmae.pdf

สุรพล สีห์สุรงค์ (2551). **พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กนักเรียนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่**

จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สุริยเดว ทรีปาตี (ม.ป.ป.). **พัฒนาการและการปรับตัวในวัยรุ่น**. สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2557,

จาก www.nicfd.cf.mahidol.ac.th/th/images/documents/3.pdf

อัศรพงษ์ เพ็ชรกุล และคุณากร สุปน. (2552). **การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบจากการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์กรณีศึกษานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสองพิทยาคม อำเภอสอง จังหวัดแพร่
Relationships between Developmental Assets, Affective Life Skills and Responsible
Behaviors of Secondary Education Students in Songpittayakom school, Song District,
Phrae Province

เพ็ญศรี ใจคะนอง^{1*} และเทียนทอง ต๊ะแก้ว
Pensri Jaikanjong^{1*} and Tienthong Takaew²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิต พฤติกรรมความรับผิดชอบ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสองพิทยาคม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 245 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิลคอกซ์ (Wilcoxon Signs Ranks Test) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาคเท่ากับ 0.83 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีต้นทุนชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีทักษะชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมความรับผิดชอบในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และต้นทุนชีวิตได้แก่ ด้านพลังตัวตน ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.51) ด้านพลังครอบครัว ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.66) ด้านพลังสร้างปัญญา ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.59) ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.55) และด้านพลังชุมชน ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.51) มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

คำสำคัญ: ต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิต พฤติกรรมความรับผิดชอบ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: yayee_jai@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research was to investigate the level of developmental assets, affective life skills and responsible behaviors of secondary education students in Songpittayakom School, Song District, Phrae Province and the relationships between developmental assets, affective life skills and responsible behaviors of secondary education students in Songpittayakom School, Song District, Phrae Province. There were 245 samples by lottery simple random sampling. Questionnaire was used to collect data and percentage, mean, standard deviation, Wilcoxon Signs Ranks Test was used for analysis. Cronbach's Alpha Coefficient 0.83. The result found that the student under study exhibited developmental assets at a high level, affective life skills at a high level, and responsible behaviors at a high level. The developmental assets in self assets $\bar{X} = 2.51$, family assets $\bar{X} = 2.66$, intellectual assets $\bar{X} = 2.59$, friends and activity assets $\bar{X} = 2.55$ and community assets $\bar{X} = 2.51$. That the developmental assets of these students were relationship with affective life skills and responsible behaviors at the statistically significant level of 0.05. That should include activities that strengthen developmental assets life skills and responsible behaviors.

Keywords: developmental assets, affective life skills, responsible behaviors, secondary education students

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนี้ ก่อให้เกิดองค์การทางการศึกษาระดับแนวหน้าของสหรัฐอเมริกาในนาม “ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ที่ผลักดันให้บรรจุทักษะแห่งอนาคตเข้าไปในระบบการศึกษานำโดย Ken Kay ประธานภาคีฯ เขาได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยสาระสำคัญของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้น ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน และ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นักบุคคลสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก จึงได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การถ่ายเทวัฒนธรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งกระแสวัฒนธรรมที่เข้ามาจากต่างชาติส่งผลให้ ค่านิยมของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็น อาชญากรรม เศรษฐกิจ ความเสื่อมทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และค่านิยมในการดำเนินชีวิต อันนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เช่นเดียวกันดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมโดยมี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัวและ ชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกที่ดีด้วย จากนโยบายที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุค ศตวรรษที่ 21

ซึ่งในพื้นที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่ก็มักจะมีปัญหาที่เกิดขึ้นในวัยรุ่น เช่นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด การใช้ความรุนแรง การตั้งครุฑในวัยเรียน เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในชุมชนคนหนึ่ง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงได้ศึกษาต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิต พฤติกรรมความรับผิดชอบ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมในการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตที่ดีให้สอดคล้องเหมาะสมตรงกับลักษณะความต้องการและธรรมชาติของเยาวชนกลุ่มนี้ต่อไปเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวให้เกิดขึ้นน้อยลงหรือไม่ให้เกิดขึ้นเลยในอนาคต

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

วัตถุประสงค์

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนสองพิทยาคม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน 628 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนสองพิทยาคม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน 245 คน โดยการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณของ Yamane (1967, p.886) เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้วิธีจับฉลาก

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนพี่น้อง สถานภาพของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ตอนที่ 2 ต้นทุนชีวิต มี 5 ด้านได้แก่ด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมและด้านพลังชุมชน ตอนที่ 3 ทักษะชีวิตมี 4 ด้าน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตนเองการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา และตอนที่ 4 พฤติกรรมความรับผิดชอบมี 4 ด้านได้แก่ด้านครอบครัว ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านสถานศึกษา ด้านสังคม มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ค่า IOC เท่ากับ 0.89 และค่าสัมประสิทธิ์كرونบาค เท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 เริ่มทำการศึกษาผู้วิจัยได้เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

1.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยื่นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสอง ผู้อำนวยการโรงเรียนสองพิทยาคม รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดการศึกษา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนการ

2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกและรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเอง โดยชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เข้าใจถึงจำนวนข้อและจำนวนหน้าของแบบประเมิน รวมถึงลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาว่าเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง จำนวน 245 ฉบับ

2.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด 245 ฉบับ และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติร้อยละ (percentage) ความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation-SD) และสถิติ Nonparametric แบบ Wilcoxon Signs Ranks Test

ผลการศึกษา

จากการศึกษาต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิต พฤติกรรมความรับผิดชอบและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิต กับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง นั้นได้ผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของต้นทุนชีวิตรายด้าน

ต้นทุนชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านพลังตัวตน	2.51	0.563	ระดับปานกลาง
ด้านพลังครอบครัว	2.66	0.590	ระดับปานกลาง
ด้านพลังสร้างปัญญา	2.59	0.541	ระดับปานกลาง
ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม	2.55	0.589	ระดับปานกลาง
ด้านพลังชุมชน (min = 1, max = 3)	2.51	0.570	ระดับปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังสร้างปัญญา ด้านพลังเพื่อน และกิจกรรม และด้านพลังชุมชน ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.51, 2.66, 2.59, 2.55, 2.51) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของต้นทุนชีวิตในภาพรวม

	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ต้นทุนชีวิตในภาพรวม (min = 48, max = 240)	193.32	23.57	ระดับมาก

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 193.32)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะชีวิตรายด้าน

ทักษะชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
การคิดวิเคราะห์	2.67	0.478	ระดับปานกลาง
ความคิดสร้างสรรค์	2.62	0.501	ระดับปานกลาง
การตระหนักรู้ในตนเอง	2.61	0.512	ระดับปานกลาง
การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา	2.59	0.516	ระดับปานกลาง
(min = 1, max = 3)			

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตนเอง การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.67, 2.62, 2.61 ,2.59) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะชีวิตในภาพรวม

	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ทักษะชีวิตในภาพรวม	193.15	26.60	ระดับมาก
(min = 50, max = 250)			

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 193.15)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบรายด้าน

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านครอบครัว	2.86	0.349	ระดับปานกลาง
ด้านการศึกษาเล่าเรียน	2.60	0.498	ระดับปานกลาง
ด้านสถานศึกษา	2.69	0.461	ระดับปานกลาง
ด้านสังคม	2.73	0.469	ระดับปานกลาง
(mi = 1, max = 3)			

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านสถานศึกษา ด้านสังคม ($\bar{X}$ เท่ากับ 2.86, 2.60, 2.69, 2.73) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อในภาพรวม

	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ	106.35	12.24	ระดับสูง
(min = 27, max = 135)			

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ เท่ากับ 106.35)

ตาราง 7 ค่าความสัมพันธ์วิเศษคอกซ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา	ทักษะชีวิต	
	Z	P-value
ต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตน	-13.570	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังครอบครัว	-13.570	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังสร้างปัญญา	-13.570	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม	-13.570	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังชุมชน	-13.570	0.000*
ภาพรวม	-13.570	0.000*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 7 การหาค่าว่าความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตและทักษะชีวิต แสดงว่าต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังสร้างปัญญา ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม และด้านพลังชุมชน ของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ที่ว่าต้นทุนชีวิตของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต

ตาราง 8 ค่าความสัมพันธ์วิเศษคอกซ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ	
	Z	P-value
ต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตน	-13.571	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังครอบครัว	-13.571	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังสร้างปัญญา	-13.571	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม	-13.571	0.000*
ต้นทุนชีวิตด้านพลังชุมชน	-13.571	0.000*
ภาพรวม	-13.571	0.000*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 8 การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบ แสดงว่าต้นทุนชีวิต ด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังสร้างปัญญา ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม และด้านพลังชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่ว่าต้นทุนชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์ทางกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ดูตาราง 1) และต้นทุนชีวิต ด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังสร้างปัญญา ด้านพลังเพื่อนและด้านพลังชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะต้นทุนชีวิตในกลุ่มตัวอย่างนี้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความอบอุ่น และการดูแล เอาใจใส่เป็นอย่างดีจาก พ่อแม่ ผู้ปกครอง แม้ในช่วงที่มีปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ก็สามารถปรึกษาและรับคำแนะนำจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและเพื่อนได้ด้วยความเข้าใจ ซึ่งจากแรงสนับสนุนที่ได้รับนี้จะส่งผลทำให้เกิดพัฒนาการทางด้าน จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมทำให้มีความคิดที่จะยึดมั่นในการประพฤติดี มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุริยเดว ทรีปาตี (2552, หน้า 33) กล่าวว่าพลังครอบครัวทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าปฏิเสธ เพื่อนในพฤติกรรมเลวร้าย ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง การยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี และพลังตัวตนถือเป็นแกนที่มีความหมาย โดยเฉพาะการรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองเพราะเป็นเหมือนฟางเส้นสุดท้ายในกรณีที่พลังด้านอื่นอ่อนแอ เพราะเมื่อรู้สึกว่าคุณค่าก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

ในส่วนของทักษะชีวิตผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับมากและทักษะชีวิต ด้านคิดวิเคราะห์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองและด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกลุ่มที่มีการคิดวิเคราะห์ที่เกิดจากการใช้เหตุผลและสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่า ความเคยชิน หรือสิ่งที่ชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงสาธารณสุข สุขภาพจิต (2545, หน้า 78-79) กล่าวว่า พัฒนาการทางความคิด สติปัญญา ในระยะวัยรุ่นเริ่มมีความเจริญเติบโตทางสมองถึงขีดสุดจึงสามารถคิดได้ทุก ๆ แบบ และทุก ๆ แบบของวิธีคิด หากวัยรุ่นได้รับการอบรมมาตามขั้นตอนด้วยดี ระยะนี้จะเป็นระยะที่จะแสดงความปรารถนาอย่างชัดเจน และเห็นความแตกต่างของวัยนี้กับวัยอื่น ๆ ได้ชัด การเรียนรู้เรื่องยาก ๆ เรื่องที่เป็นนามธรรมซับซ้อน วัยรุ่นก็สามารถเข้าใจได้ อย่างไรก็ตาม คุณภาพของความคิดของวัยรุ่นนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสมอง พันธุกรรม การเรียนรู้ในวัยที่ผ่านมา และบทเรียนทางวิชาการต่าง ๆ ที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อหรือไม่เอื้อต่อพัฒนาการ ทางความคิดของเด็ก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (กระทรวงสาธารณสุข สุขภาพจิต, 2546, หน้า 79) ชั้น Formal Operation สามารถคิดโดยไม่ใช้วัตถุเป็นสื่อ (นามธรรม) มีความคิดในเชิงตั้งคำถามและวิธีหาคำตอบ สามารถคิดรวบยอดได้ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความหมาย คิดในรูปแบบต่าง ๆ ได้สมบูรณ์แล้ว รู้จักตั้งสมมติฐานและแสวงหาความเป็นจริง เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน พัฒนาความคิดเชิงอุดมคติที่เข้มข้น

สำหรับพฤติกรรมความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงและในรายด้านครอบครัว ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านสถานศึกษาและด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน (ดูตาราง 3) อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างนี้ มีความเชื่อฟังและปฏิบัติตามในสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองได้อบรมสั่งสอนและมอบหมายให้ทำ มีความเคารพในสถาบันการศึกษา และมีความเอาใจใส่ในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งการตระหนักรู้ในหน้าที่และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมนี้

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยินดี ศรีศักดิ์ศิริ (2542) เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมความรับผิดชอบของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่าวัยรุ่นรู้จักทำตามหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบในเรื่องการเงิน การงานและการเรียน ตั้งใจทำงานไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค กล้าเผชิญกับความจริง รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม คือช่วยเหลืองานของครอบครัวและงานของส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ ดังนั้นความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้กับเด็ก เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะมีความเพียรพยายาม อดทน ตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเจริญรุ่งเรืองต่อตนเองและสังคม

ในด้านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตและทักษะชีวิต (ตาราง 5) พบว่า ต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังสร้างปัญญา ด้านพลังเพื่อน และกิจกรรม และด้านพลังชุมชน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบ (ตาราง 5) พบว่า ต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตน ด้านพลังครอบครัว ด้านพลังสร้างปัญญา ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม และด้านพลังชุมชน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน โดยมีพื้นฐานการสนับสนุนที่เหมือนกัน คือ จากตนเอง ครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมทั้งสังคมเพื่อน สถานศึกษา หรือว่าชุมชนที่อาศัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐธิดา กาญจนกุล (2555) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีต้นทุนชีวิต มีการเห็นคุณค่าในตนเอง และการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางนักเรียนที่มีต้นทุนชีวิตต่างกันมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่างกันและมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีต้นทุนชีวิตสูงมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและมีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีต้นทุนชีวิตต่ำต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการปรับตัวทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวทางสังคม และผลการวิจัยของศรียา ตั้งโฉลก (2555) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 300 คน พบว่า นักเรียนที่มีต้นทุนชีวิตต่างกัน มีทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบแตกต่างกัน และต้นทุนชีวิตของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมต้นทุนชีวิตในส่วนของตัวนักเรียนเอง เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่มีประสิทธิภาพและพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม
2. เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ดี
3. โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงวัยเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับเด็กนักเรียนซึ่งจะส่งผลให้เกิดการรู้จักคิด มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมทำให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิต ทักษะชีวิต และพฤติกรรมความรับผิดชอบ ของเด็กในแต่ละช่วงวัย ที่ต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าควรจะพัฒนาองค์ประกอบด้านใด ในช่วงเวลาใด ที่จะเกิดประโยชน์มากที่สุด
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมในโรงเรียนประเภทอื่นด้วยเช่น โรงเรียนในสังกัดเอกชน วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเทคนิค อาชีวศึกษา หรือกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนเช่นการศึกษานอกโรงเรียน
3. ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับตัวแปรอื่นที่น่าสนใจ เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ พฤติกรรมในการกล้าแสดงออก สิ่งแวดล้อมทางสังคม สังคมออนไลน์ ซึ่งมีอิทธิพลมากในยุคนี้ ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุได้ก็ตาม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะผู้บริหารโรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และผู้บริหารรวมถึงคณะครูและนักเรียน โรงเรียนสองพิทยาคม โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 31 อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต. (2545). การสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตและผลการส่งเสริมทักษะชีวิต โดยใช้โรงเรียนฐานนทบุรี. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ณัฐธิดา กาญจนกุล. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ยีนดี ศรีศักดิ์ศิริบุญ. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมความรับผิดชอบของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย: แผนสุขภาพวัยเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ.
- ศรียา ตั้งโฉลก. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนชีวิตกับทักษะชีวิตและพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis (2nd ed.)*. New York: Harper & Row.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในโครงการตำบลจัดการสุขภาพ
ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
A study of factor affecting smoking behavior in district health management of Chediluang
Subdistrict health promoting hospital, Maesuai District, Chiangrai Province

พงษ์ศธร แก้วพลิก^{1*} และสมคิด จูหว่า²

Pongsatorn Kaewplik^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทัศนคติ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์ จากกลุ่มตัวอย่าง 170 คน ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของปัจจัยด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.41 ในส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 80 จากการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.021, df = 6, $\chi^2 = 13.058$) ส่วนปัจจัยทัศนคติกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.375, df = 4, $\chi^2 = 4.235$)

คำสำคัญ: ทัศนคติ สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการสูบบุหรี่

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jojo_pongsatorn@hotmail.com

Abstract

This study explores the survey (Survey research). The study personal factors attitude factors and environmental factors. That influence smoking behavior of the participants. District health management of Chediluang Subdistrict health promoting hospital, Maesuai District, Chiangrai Province. Using questionnaires and analyzed descriptive statistics and statistical analysis of 170 samples. The results showed that, in an overview of the attitudes towards smoking, most samples have the attitude toward smoking habits were moderate 79.41 percent. The environmental factors that influence smoking behavior, most samples have opined for environmental that influence smoking behavior is moderate 80 percent. From an analysis of the relationship for the individual factors with attitude factors, that affect smoking behavior. Found that individual factors not relationship with the attitude factors, that affects smoking behavior statistically significant at the 0.05. And the relationship of the individual factors with environmental factors, that influence smoking behavior. Found that age is associated with environmental factors, that influence smoking behavior statistically significant at 0.05. The Attitude factors with environmental factors, not relationship with smoking behavior statistically significant at the 0.05.

Keywords: Attitude, Environment, Smoking Behavior

บทนำ

ตามบันทึกประวัติศาสตร์ (เครื่องข่ายครุเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่, 2557) พบว่า ยาสูบเป็นพืชพื้นเมืองที่ชาวอินเดียนแดงในทวีปอเมริกาเหนือ ใช้นำมาสูบในพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเมื่อสูดเอาควันจากใบยาสูบเข้าไปแล้ว รู้สึกว่าสมองโล่ง ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย โดยในสมัยนั้น ยังไม่รู้ว่าการสูดเอาควันจากใบยาสูบเข้าไปนั้นเป็นอันตรายหรือไม่ ต่อมา พ.ศ. 2035 ชาวอิตาลี ชื่อ คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส เป็นนักเดินเรือให้โปรตุเกส ได้เดินทางไปพบทวีปอเมริกา และได้นำยาสูบกลับสู่แผ่นดินยุโรป หลังจากนั้นประมาณ 70 ปี ใน พ.ศ. 2103 เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ชื่อ นายฌอง นิโกต์ เป็นผู้นำยาสูบมาขังไปปลูกในกรุงปารีส ยาสูบจึงเผยแพร่ทั่วแผ่นดินยุโรปในที่สุด ต่อมาชาวฮอลันดาหรือเนเธอร์แลนด์ เป็นผู้นำยาสูบมายังประเทศอินโดนีเซีย และได้แพร่หลายไปทั่วทวีปเอเชีย ในช่วงนั้นบุหรียังไม่แพร่หลาย เนื่องจากบุหรียังเป็นแบบที่ใช้มวนด้วยมือ 200 ปีต่อมา พ.ศ. 2325 ได้มีการผลิตบุหรีด้วยเครื่องจักรแทนการมวนด้วยมือ ทำให้สามารถผลิตได้ในจำนวนมาก อุตสาหกรรมบุหรีจึงขยายตัวอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง พ.ศ. 2461 การสูบบุหรีในประเทศต่างๆ ถือเป็นเรื่องปกติ การสูบบุหรีกลายเป็นแฟชั่น และถือเป็นค่านิยมแพร่หลายกันทั่วไป โดยที่ยังไม่มีใครสามารถพิสูจน์ได้ว่าการสูบบุหรีมีผลกระทบต่อร่างกายหรือไม่ และในปัจจุบันได้มีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับอันตรายจากบุหรี และเป็นที่ยอมรับว่าบุหรีมีอันตรายต่อสุขภาพ นอกจากตัวผู้สูบบุหรีเองแล้วยังส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้างอีกด้วย แต่ก็ยังพบว่ามีการสูบบุหรีกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ปัจจุบันพบว่ามีจำนวนผู้ที่สูบบุหรี มากถึง 1,300 ล้านคนทั่วโลก โดยจำแนกออกเป็นทวีปเอเชีย (ร้อยละ 54.5) รองลงมาเป็นทวีปแอฟริกา (ร้อยละ 11.8) ยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก (ร้อยละ 10.8) และยุโรปตะวันตก (ร้อยละ 9.8) ลาตินอเมริกา และหมู่เกาะแคริเบียน (ร้อยละ 8.9) อเมริกาเหนือ (ร้อยละ 4.6) (World Health Organization, 2007) นอกจากนี้ ยังพบว่าบุหรีเป็นสาเหตุ ที่ก่อให้เกิดโรคมากมายที่ทำให้หลายสุขภาพ ผลจากการสำรวจพบว่าการมีผู้ที่เสียชีวิตเพราะบุหรี เฉลี่ยปีละ 6 ล้านคน ในจำนวนนี้เสียชีวิตจากโรคมะเร็ง ร้อยละ 33 (ประมาณ

2.2 ล้านคน) เสียชีวิตเพราะป่วยด้วยระบบโรคทางเดินหายใจ โรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 29 (ประมาณ 1.87 ล้านคน) และจากโรคอื่น ๆ ร้อยละ 7 (ประมาณ 4.8 แสนคน)

จากการสำรวจของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (2549) พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวนผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ 9.54 ล้านคน เป็นผู้ชาย 9.02 ล้านคน ผู้หญิง 0.52 ล้านคน และสูบเป็นครั้งคราวรวม 1.5 ล้านคน อัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันของประชากรไทย คือ 21.91% โดยสูบเป็นประจำ 18.94 % ปริมาณการสูบเป็นประจำเฉลี่ย 10 มวนต่อวัน โดยเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 15-19 ปี ร้อยละ 58.2 อายุ 20-24 ปี ร้อยละ 27.7 และ เริ่มสูบเมื่ออายุ 10 ปี ร้อยละ 6.5 อัตราการสูบบุหรี่จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา จะมีอัตราการสูบสูงกว่าคนที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยพบว่า 67 % ของผู้สูบบุหรี่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา ตอนปลาย และร้อยละของคนไทยจำแนกตามภาครวมทุกเพศ พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ของคนกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 15.7 ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) ร้อยละ 19.9 ภาคเหนือ ร้อยละ 23.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 25.7 และภาคใต้ ร้อยละ 24.4

จากปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคคลากรสาธารณสุขซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ ผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ รวมไปถึงความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ว่าเป็นไปในลักษณะใด เพื่อที่จะนำข้อมูลจากศึกษาครั้งนี้ไปเป็นประโยชน์ในการวางแผน และแก้ไขปัญหา รวมถึงเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้สูบบุหรี่ และป้องกันอันตรายไม่ให้เกิดกับบุคคลรอบข้างในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทัศนคติกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 307 คน

กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่ม และคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p. 125) โดยให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 170 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีจำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น ระดับ อายุ เพศ สถานสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ (ค่าความเชื่อมั่น = 0.687)

มีมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ

- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงกับความรู้สึกและความคิดมากที่สุด
- ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงกับความรู้สึกและความคิดมากกว่า 50%
- ไม่แน่ใจ หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่แน่ใจในคำตอบ
- เห็นด้วย หมายถึง ข้อคำถามตรงกับความรู้สึกหรือความคิดมากกว่า 50%
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อคำถามตรงกับความรู้สึกและความคิดมากที่สุด

โดยที่ผู้ตอบคำถามจะสามารถเลือกคำตอบได้เพียง 1 ข้อเท่านั้นในแต่ละข้อคำถามโดยให้เลือกคำตอบข้อที่คิดว่าจะมากที่สุดตามความคิดของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะมีระดับการให้คะแนนสำหรับคำถามแต่ละข้อ คือ

ข้อความเชิงบวก มีลำดับคะแนนคือ

- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1 คะแนน
- ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 2 คะแนน
- ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3 คะแนน
- เห็นด้วย ให้คะแนน 4 คะแนน
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5 คะแนน

ข้อความเชิงลบ มีลำดับคะแนน คือ

- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5 คะแนน
- ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 4 คะแนน
- ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3 คะแนน
- เห็นด้วย ให้คะแนน 2 คะแนน
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลความหมายความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของแผนงานโครงการ พิจารณาค่าคะแนนที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ร้อยละ ของระดับความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ดังนี้

1.00-2.33	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับต่ำ
2.34-3.66	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับกลาง
3.67-5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับสูง

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรการสูบบุหรี่ จำนวน 10 ข้อ (ค่าความเชื่อมั่น = 0.712) มีมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงกับความรู้สึกและความคิดมากที่สุด
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงกับความรู้สึกและความคิดมากกว่า 50%
ไม่แน่ใจ	หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่แน่ใจในคำตอบ
เห็นด้วย	หมายถึง ข้อคำถามตรงกับความรู้สึกหรือความคิดมากกว่า 50%
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง ข้อคำถามตรงกับความรู้สึกและความคิดมากที่สุด

โดยที่ผู้ตอบคำถามจะสามารถเลือกคำตอบได้เพียง 1 ข้อเท่านั้นในแต่ละข้อคำถามโดยให้เลือกคำตอบข้อที่คิดว่าใช้มากที่สุดตามความคิดของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะมึระดับการให้คะแนนสำหรับคำถามแต่ละข้อ คือ

ข้อความเชิงบวก มีลำดับคะแนนคือ			
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน
ข้อความเชิงลบ มีลำดับคะแนน คือ			
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน

การแปลความหมายความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของแผนงานโครงการ พิจารณาค่าคะแนนที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ร้อยละ ของระดับความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ดังนี้

1.00-2.33	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับต่ำ
2.34-3.66	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับกลาง
3.67-5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับสูง

ซึ่งได้จากการคำนวณสูตรอันตรายภาคชั้นดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยพร้อมทั้งขออนุญาตและทำหนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานต้นสังกัดและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. กำหนดนัดหมายผู้เข้าร่วมโครงการที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่
3. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยกำหนดระยะเวลาในการทำแบบสอบถาม 30 นาที โดยหลังจากที่ได้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วต้องทำการเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับไม่มีการเผยแพร่รายชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. สถิติพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล กับ ปัจจัยด้านทัศนคติและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการทดสอบ Chi-square test

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 170 คน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 52-68 ปี ร้อยละ 55.88 มีอายุเฉลี่ย 56.98 ปี เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.18 เพศหญิง ร้อยละ 18.82 ส่วนใหญ่มีสถานะภาพสมรสเป็นคู่ ร้อยละ 89.41 รองลงมาเป็นหม้าย โสด และอยู่ย่ำร้าง ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 89.41 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 7.65 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ร้อยละ 88.82 รองลงมาคือ รองลงมารับจ้าง ร้อยละ 5.88 และส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 90.00 รองลงมาคือ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 7.06 และไม่มีรายได้ ร้อยละ 2.94

พฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่าส่วนใหญ่ สูบบุหรี่วันละ 1-3 มวน สูบบุหรี่มานาน 37-54 ปี และเริ่มสูบเมื่ออายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 89.41, 51.76 และ 55.88 ตามลำดับ ส่วนใหญ่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวันร้อยละ 95.29 โดยหลังจากตื่นเช้าแล้ว ส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่หลังจากตื่นนอนมากกว่า 30 นาที ร้อยละ 90.00 ชอบสูบบุหรี่หลังจากรับประทานอาหารเสร็จ ร้อยละ 79.41 ส่วนใหญ่เคยเลิกสูบบุหรี่มาแล้ว และส่วนใหญ่เคยเลิกมาสูบบนมาแล้ว 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.53 และ 87.42 ตามลำดับ โดยสาเหตุที่ทำให้เคยเลิกสูบบุหรี่ส่วนใหญ่คือ สุขภาพไม่ดี ร้อยละ 60.38 ใช้วิธีการเลิกสูบแบบ เลิกสูบทันที ร้อยละ 84.28 แต่สาเหตุที่กลับไปสูบบุหรี่อีกครั้ง ส่วนใหญ่เป็นเพราะจิตใจไม่เข้มแข็งพอ ร้อยละ 71.70 ส่วนใหญ่เคยได้รับคำแนะนำในการเลิกบุหรี่ และได้รับคำแนะนำจากโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 88.82 และ 54.97 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ระดับทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คือ การสูบบุหรี่เป็นการสิ้นเปลืองเงินทอง รองลงมาคือ การสูบบุหรี่เป็นการทำลายสุขภาพตนเองและคนใกล้ตัว มีค่าเฉลี่ย 2.70 และ 2.69 ตามลำดับ ส่วน ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การสูบบุหรี่ทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น รองลงมา คือ การเลิกสูบบุหรี่เป็นการทำลายบุคลิกภาพของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.47 และ 1.62 ตามลำดับ

ส่วนภาพรวมของปัจจัยด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.41 รองลงมา คือ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 19.41 และอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 1.18

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คือ บุคคลในครอบครัวเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องปกติทั่วไปรองลงมาคือ ข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของการสูบบุหรี่ ทำให้ท่านอยากเลิกสูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ย 2.64 และ 2.62 ตามลำดับ ส่วน ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การเห็นภาพคนสูบบุหรี่ หรือซองบุหรี่ ที่ถูกทำให้มองเห็นไม่ชัดจากสื่อโทรทัศน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ทำให้อยากสูบบุหรี่ รองลงมา คือ การโฆษณาบุหรี่ ภาพคนสูบบุหรี่ ที่ทำให้คิดถึงการสูบบุหรี่ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.33 และ 1.53 ตามลำดับ

ส่วนภาพรวมของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 80 รองลงมา คือ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 17.65 และอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 2.35

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ คือ อายุ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ระดับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	อายุ				รวม
	18-34 ปี	35-51 ปี	52-68 ปี	67-83 ปี	
ต่ำ	0	2	0	2	4
กลาง	7	35	72	22	136
สูง	1	5	23	1	30
รวม	8	42	95	25	170

หมายเหตุ: ค่า P-value = 0.021, df = 6, $\chi^2 = 13.058$

จากตาราง 1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของอายุกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.021)

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทัศนคติ กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทัศนคติกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ระดับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับปัจจัยด้านทัศนคติ			รวม
	สูง	กลาง	ต่ำ	
ต่ำ	3	27	0	30
กลาง	30	104	2	136
สูง	0	4	0	4
รวม	33	135	2	170

หมายเหตุ: ค่า P-value = 0.375, $df = 4$, $\chi^2 = 4.235$

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านทัศนคติกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.375)

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในโครงการตำบลจัดการสุขภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจริญหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูบบุหรี่นี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลวัยแรงงานและวัยสูงอายุซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ในอดีตมีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องปกติ และทำให้มีผู้สูบบุหรี่กันเป็นจำนวนมาก และพบเห็นกันภายในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน เกิดเป็นความเคยชิน ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บัวสาย และนวนอนันต์ ตันติเกตุ (2540) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยทั่วประเทศ พบว่า ในครอบครัวที่สมาชิกมีการสูบบุหรี่จะทำให้วัยรุ่นมีโอกาสติดบุหรี่สูง และการสูบบุหรี่ของบิดามีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของบุตร และสอดคล้องกับยุวลักษณ์ ชันอาสา (2541) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วัยรุ่นหญิง มักใช้กลุ่มเพื่อนอ้างอิงเสมอในแง่ความคิด ความรู้สึก การกระทำ เพราะบุคคลต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เมื่อก่อนตนเองใช้อ้างอิงสูบบุหรี่ บุคคลที่ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มนั้นก็จะยอมมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ตามไปด้วย และการเอาตามอย่างบุคคลอื่น ในสังคมทุกสังคมจะมีบุคคลแทบทุกประเภทที่สูบบุหรี่ เด็กนักเรียนได้รับแบบอย่างจาก พ่อ แม่ หรือครอบครัว ครู อาจารย์ ดารา ภาพยนตร์ ดังนั้นเด็กนักเรียนจึงเอาแบบอย่าง โดยการลองสูบบุหรี่ จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้สภาพสังคมกลายเป็นสังคมที่มีแต่การสูบบุหรี่และกลายเป็นเรื่องปกติ ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 15 - 24 ปี แต่เมื่อบุหรี่มีราคาแพงก็จะทำให้ลดปริมาณการสูบบุหรี่ลงที่สอดคล้องกับ

ลด เลื่อนตระกูล (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า 1. พฤติการณ์สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ นิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในหอพัก มีรายได้ต่อเดือน 5,000 บาทขึ้นไป 2. วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มาจากอยากรู้อยากลอง ในแต่ละวัน สูบบุหรี่ต่ำกว่า 10 มวน วัยรุ่นเมื่อเห็นผู้สูบบุหรี่มีความคิดเห็นเฉยๆ หากบุหรี่ปริมาณแพงขึ้นจะลดปริมาณการสูบลง เพราะเป็นการสิ้นเปลือง การสูบบุหรี่ทำให้เกิดผลกระทบต่อคนรอบข้าง ภาพโฆษณาข้างซองบุหรี่และข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายจากบุหรี่ทำให้อายากลิกสูบบุหรี่ กลุ่มสังคมหรือกลุ่มเพื่อนสูบบุหรี่ทำให้ท่านสูบบุหรี่ตามเพื่อเข้ากลุ่มหรือสังคมสอดคล้องกับ จิราพร สุวรรณธีรางกูร (2542) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในสถานศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีเพื่อนสูบบุหรี่มีโอกาสมากขึ้นให้สูบบุหรี่ตามเพื่อนได้ เพราะฉะนั้นในการดูแลและป้องกันการสูบบุหรี่ควรมีการวางแผนจัดการแก้ไขปัญหาก่อนที่จะติดหรือสูบบุหรี่ และจากการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของอายุกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.021$) แต่จากการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ปัจจัยด้านทัศนคติกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.375$) เนื่องการสูบบุหรี่มีผลกระทบต่างๆ รอบด้าน ทั้งด้านครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควรสร้างความตระหนักถึงอันตรายจากการสูบบุหรี่ สร้างแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ให้กับกลุ่มผู้สูบ ชี้นำให้เห็นถึงประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพตนเอง คนรอบข้างในสังคม รวมไปถึงป้องกันปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแก้ไขความเข้าใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวและสังคม ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่าบุคคลในครอบครัวเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องปกติทั่วไป
2. ควรมีการวิจัยพัฒนานวัตกรรมแนวทางการช่วยเหลือผู้ที่เลิกสูบบุหรี่ได้ไม่ให้เกิดกลับไปสูบบุหรี่ซ้ำอีก และศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนต่อการเลิกบุหรี่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.สมคิด จูหว่า อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ คุณวรภากร ไร่คำ คุณวันเพ็ญ บุญล้วน คุณภูริภัทร์ ชีระลักษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้การช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือ และอำนวยความสะดวกในการเข้าศึกษาในพื้นที่ ตลอดจนอาสาสมัครผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่ให้ความร่วมมือ จนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร สุวรรณธีรางกูร. (2542). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในสถานศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บังสาย และนวลอนันต์ ดันติเกตุ. (2541). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ลดา เลื่องตระกูล. (2548). การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย ในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ยุวลักษณ์ ชันอาสา. (2541). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงในมัธยมศึกษา ตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

World Health Organization. (2007). Tobacco Free Initiative (TFI). WHO Document Production Services, Geneva, Switzerland.

Yamane, Taro. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. Third edition. Newyork: Harper and Row Publication.

การศึกษาผลของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวเทียบกับการประคบสมุนไพรผู้รับบริการ
ที่มีอาการปวดหลังที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดดอำเภอป่าแดด
จังหวัดเชียงราย

Study compared the hot press of green beans and the hot press of Thai herbals
in patients with low back pain Padad subdistrict health promoting hospital,
Padad District, Chiang Rai Province

ฉันทutch เสาร์รังษี^{1*} และอนุกุล มะโนทน²
Chantuch Saorungsri^{1*} and Anukol Manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและการประคบสมุนไพรด้วยลูกประคบสมุนไพรในผู้รับบริการที่มีอาการปวดหลัง กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบบังเอิญ จำนวนทั้งสิ้น 50 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 25 คน โดยวิธีการจับฉลาก คือ กลุ่มที่ 1 ประคบร้อนด้วยถั่วเขียว และกลุ่มที่ 2 ประคบสมุนไพรด้วยลูกประคบสมุนไพร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ Paired t-test และ Independent t-test

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.00) มีอายุระหว่าง 45-52 ปี (ร้อยละ 34.00) อายุเฉลี่ย 44 ปี อายุมากที่สุด 68 ปี และอายุน้อยที่สุด 28 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ย 8,762 ต่อเดือน จากการเปรียบเทียบผลการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและการประคบสมุนไพรให้ผลที่ไม่แตกต่างกัน โดยทั้ง 2 รูปแบบการประคบส่งผลต่อระดับชีพจรลดลง เพิ่มความยืดหยุ่นของหลัง และลดอาการปวดหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และกลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและการประคบสมุนไพร

คำสำคัญ: ปวดหลัง การประคบ ถั่วเขียว สมุนไพร

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: chantuch@gmail.com

Abstract

The objectives of the quasi-experimental study aimed to investigate and compare the results of the hot press between green beans and Thai herbs for people who had backache. The samples were 50 participants which were divided into 2 groups (25 participants who were treated by the hot press of green beans and 25 participants were treated by the hot press of Thai herbs.). The tool for collecting data was a questionnaire. The data were systematically analyzed through frequency, percentage, mean, standard deviation, paired sample t-test and independent t-test.

The results of the study were found as follows; most participants of this study were female (52%). They are among 45–53 years old (34%) which was averaged at 44 year-old. However, they were the oldest at 68 year-old and the youngest at 28 year-old. Most of them were farmers who had average income at 8,762 Baht per a month. According to the results of the hot press between green beans and Thai herbs were not different. These two methods also decreased the level of pulsation, increased the resilience of their backs and decrease their backache at the statistic significance level of 0.01. Moreover, the satisfaction of the hot press by green beans and herbs was showed at high level.

Keywords: low back pain, the hot press, green beans, Thai herbs

บทนำ

การแพทย์แผนไทย (Thai Traditional Medicine) หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์แผนโบราณของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจวินิจฉัย การบำบัดรักษา การป้องกันโรคหรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ โดยใช้ การนวด การอบ และการประคบสมุนไพร โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมาจัดการ ให้บริการผู้ป่วย โดยอาศัยความชำนาญเฉพาะทางความรวดเร็วความถูกต้องและความมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ป่วย ที่รับบริการได้รับประโยชน์สูงสุด (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2555, หน้า 12)

การประคบสมุนไพรเป็นการนำประโยชน์ของความร้อนผสมผสานกับสมุนไพรไทยมาใช้รักษาอาการปวด ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การทำลูกประคบสมุนไพรใช้สมุนไพรไทยหลายอย่างมาห่อรวมกัน ส่วนใหญ่จะเป็นยาสมุนไพร ที่มีน้ำมันหอมระเหยซึ่งเมื่อถูกความร้อนจะระเหยออก เช่น ไพล ขมิ้นชัน ตะไคร้ ผิดมะกรูด ใบมะขาม ใบส้มป่อย เกือบ การบูร พิมเสน เป็นต้น การประคบสมุนไพรเป็นวิธีการบำบัดรักษาของแพทย์แผนไทย โดยสามารถนำไปใช้คู่กับ การนวดแผนไทยโดยใช้ลูกประคบสมุนไพรหลังการนวดแผนไทยซึ่งผลที่ได้ เช่น บรรเทาอาการปวดเมื่อย ลดอาการบวมอักเสบ ของกล้ามเนื้อเอ็นข้อต่อ ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ช่วยให้เนื้อเยื่อพังผืดยึดตัวออก ลดการติดขัดของข้อต่อ ลดอาการปวด ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต เป็นต้น นอกจากนี้ลูกประคบสมุนไพรยังมีกลิ่นเฉพาะของสมุนไพรช่วยทำให้ผ่อนคลาย ความตึงเครียดได้ (พรธณี ปิงสุวรรณ, 2552)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยงานที่เปิดให้บริการ แพทย์แผนไทยโดยการตรวจรักษาการใช้ยาสมุนไพร การประคบสมุนไพร การอบสมุนไพร การนวดรักษาโรค ให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่สนับสนุน

ให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเปิดให้บริการแพทย์แผนไทยและตามภารกิจของงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงรายที่มีภารกิจพัฒนารูปแบบส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริการด้านการแพทย์แผนไทยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่น จากสถิติปีงบประมาณ 2556 ที่ผ่านมา การแพทย์แผนไทยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด นั้น มีประชาชนมารับบริการรักษาด้วยแพทย์แผนไทยคิดเป็นร้อยละ 41.40 ของผู้มารับบริการการรักษาพยาบาลทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2557) ซึ่งถือว่าสูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องมีผู้มารับบริการรักษาด้วยแพทย์แผนไทย ร้อยละ 16 ของผู้มารับบริการการรักษาพยาบาลทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2557) ส่วนใหญ่ผู้มารับบริการแพทย์แผนไทยจะมารับบริการด้วยอาการปวดตามร่างกาย เช่น หลัง แขน ขา ป่าและไหล่ เป็นต้น โดยในปีงบประมาณ 2557 ที่ผ่านมามีผู้มารับบริการแพทย์แผนไทยบริเวณหลังมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 44.31 โดยผู้รับบริการได้รับการรักษาด้วยวิธีหัตถการแผนไทย คือ การนวดเพื่อการรักษา และประคบสมุนไพร บริเวณที่มีอาการปวด และจากการสังเกตการให้บริการประคบสมุนไพรที่ผ่านมา พบว่าผู้รับบริการส่วนหนึ่งรู้สึกไม่พึงพอใจต่อกลิ่นสมุนไพรจากลูกประคบ และมีอาการเวียนศีรษะร่วมด้วย ทางผู้ให้บริการก็จะเปลี่ยนจากการประคบสมุนไพรเป็นการประคบร้อนด้วยผ้าขนหนูหนึ่งแทน แต่มักจะเกิดปัญหาเสื้อผ้าของผู้รับบริการเปียกจาก การประคบร้อนด้วยผ้าขนหนู และเวลาในการเก็บความร้อนของผ้าขนหนูมีระยะเวลาที่สั้นกว่าลูกประคบมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดหาวิธีในการประคบร้อน อื่น ๆ ที่สามารถทดแทนการประคบสมุนไพรขึ้น และจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าเมล็ดถั่วเขียวสามารถเก็บความร้อนได้ (โนริ ชันชะอะ, 2556) จึงเกิดแนวคิดในการประยุกต์ผลการเก็บความร้อนของเมล็ดถั่วเขียวมาทำลูกประคบถั่วเขียวแทนลูกประคบสมุนไพรในกรณีที่ผู้มารับบริการไม่พึงพอใจต่อกลิ่นของสมุนไพรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดดและเพื่อเป็นการศึกษาประสิทธิผลของการประคบร้อนด้วยลูกประคบถั่วเขียวต่อการลดปวดและเปรียบเทียบกับประคบสมุนไพร จึงเกิดเป็นงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียว ในผู้มีอาการปวดหลัง
2. เพื่อศึกษาผลของการประคบสมุนไพร ในผู้มีอาการปวดหลัง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและการประคบสมุนไพร ในผู้มีอาการปวดหลัง

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้รับบริการที่มีอาการปวดหลัง ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ไม่มีโรคประจำตัว มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ได้รับการตรวจวินิจฉัยโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดดและได้รับคำแนะนำให้รักษาโดยวิธีการแพทย์แผนไทย จำนวนอาสาสมัครทั้งหมด 50 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่มโดยวิธีการจับฉลาก แบ่งกลุ่มละ 25 คน คือ กลุ่มที่ 1 ประคบร้อนด้วยถั่วเขียว และกลุ่มที่ 2 ประคบสมุนไพรด้วยลูกประคบสมุนไพร การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยสุ่มจากผู้รับบริการที่มีอาการปวดหลังและไม่ได้รับการรักษาด้วยวิธีอื่นที่มารับบริการ

ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด ทั้งเพศชายและเพศหญิงจำนวนทั้งหมด 50 คน โดยต้องเป็นผู้ที่ได้รับ การตรวจวินิจฉัยโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดดไม่มีโรคประจำตัว ไม่มีอาการอักเสบบริเวณที่ปวด คือ บวม แดง ร้อน ไม่มีไข้เกิน 38.5 องศาเซลเซียส ไม่เป็นโรคผิวหนัง ไม่เป็นโรคติดต่อที่เป็น อันตราย เช่น วัณโรค และมีความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพและ รายได้

ส่วนที่ 2 แบบบันทึกการรักษาก่อนและหลังการทดลอง ได้แก่ ความดันโลหิต (มิลลิเมตรปรอท) ชีพจร (ครั้ง/นาที) และความยืดหยุ่นของลำตัว (เซนติเมตร)

ส่วนที่ 3 แบบวัดระดับความเจ็บปวด (Visual rating scale: VRS) โดยใช้ประเมินวัดความปวดตามความรู้สึกของ ผู้รับบริการ ตั้งแต่ไม่มีความรู้สึกปวดจนกระทั่งรู้สึกปวดมาก จนรู้สึกทนไม่ได้ โดยทำเครื่องหมายกากบาท หรือขีดบนตัวเลข ระหว่าง 0-10 ที่ตรงกับความรู้สึกปวดของผู้รับบริการมากที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการประคบ แบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) โดยให้ทำเครื่องหมายลงในช่องว่างหน้าระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความรู้สึกของผู้รับบริการมากที่สุด แบ่งเป็นระดับตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ 3 ท่านช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ให้ครอบคลุมเนื้อหา (Content validity) และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาในตำบลใกล้เคียง คือ ผู้รับบริการที่มีอาการปวดหลัง ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ไม่มีโรคประจำตัว รับบริการที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแะ อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย ได้รับการตรวจวินิจฉัยโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแะ และได้รับคำแนะนำให้รักษาโดยวิธีการแพทย์แผนไทย จำนวน 20 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronach's Alpha Coefficient) มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูล 1 เดือน ซึ่งแบ่งขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และประสานงานกับกลุ่มประชาชนในเขตรับผิดชอบในการวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยชี้แจงกับกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นคนปกติไม่มีโรคประจำตัวและมีอาการปวดหลัง ในพื้นที่ตำบลป่าแดด อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย หรือใกล้เคียงที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย ถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยและวิธีการวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยคัดเลือกอาสาสมัครที่มีอาการปวดหลังตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดดเป็นผู้ตรวจประเมินร่างกาย โดยสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และผู้ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการวิจัยจะได้รับคำอธิบายถึงขั้นตอน และวิธีการทดลองต่าง ๆ อย่างละเอียด และให้ผู้เข้าร่วมโครงการเซ็นชื่อในใบยินยอม พร้อมรับการอธิบายการเตรียมตัวก่อนเข้าร่วมโครงการ แล้วจึงจับฉลากเลือกวิธีการทดสอบทำการทดลองและวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ ก่อน และ หลังการทดลองรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลต่อไป

3. ขั้นรวบรวมข้อมูล

ให้อาสาสมัครจับฉลากเลือกวิธีการประคบ

สภาวะที่ 1 คือ ประคบร้อนด้วยถั่วเขียว โดยไม่มีการนวดก่อน ที่บริเวณหลังของอาสาสมัครในท่านอนคว่ำ ใช้เวลาในการประคบ 20 นาที

สภาวะที่ 2 คือ ประคบสมุนไพรด้วยลูกประคบสมุนไพร โดยไม่มีการนวดก่อน ที่บริเวณหลังของอาสาสมัครในท่านอนคว่ำ โดยใช้เวลาในการประคบ 20 นาที

การเก็บข้อมูลโดยการวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ ก่อนและหลังการทดสอบหลังการสอบถามของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเปรียบเทียบวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ให้วิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก สถานภาพ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แบบบันทึกการรักษา โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics) วิเคราะห์เปรียบเทียบภายในกลุ่มเดียวกัน ระหว่างก่อนและหลังการประคบ โดยการทดสอบค่า Paired t-test และเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ระหว่างกลุ่มประคบร้อนและกลุ่มประคบสมุนไพร โดยการทดสอบค่า Independent t-test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีอายุระหว่าง 45-52 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 28-36 ปีคิดเป็นร้อยละ 32.00 ช่วงอายุน้อยที่สุดอายุระหว่าง 53-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.00 โดยมีอายุมากที่สุด คือ 68 ปี และมีอายุน้อยที่สุด คือ 28 ปี ค่าเฉลี่ยของอายุทั้งหมดอยู่ที่ 44 ปี กลุ่มตัวอย่างมีดัชนีมวลกาย (BMI) อยู่ในช่วง 18.5-22.9 มากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาอยู่ในช่วง 23-24.9 คิดเป็นร้อยละ 18.00 ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาอยู่ในสถานภาพหม้ายคิดเป็นร้อยละ 18.00 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 20.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมาประกอบอาชีพ

รับจ้างทั่วไปและค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 16.00 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดในช่วง 5,001-10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาไม่น้อยกว่า 5,001 บาทคิดเป็นร้อยละ 32.00 โดยค่าเฉลี่ยของรายได้ทั้งหมดอยู่ที่ 8,672 บาทต่อเดือน

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และค่าการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังประคบร้อน ด้วยถั่วเขียวในกลุ่มตัวอย่างที่มีอาการปวดหลัง จำนวน 25 คน

ตัวแปร	ประคบถั่วเขียว Mean (S.D.)		
	ก่อน	หลัง	เปลี่ยนแปลง (p-value)
ความดันโลหิตตัวบน (มิลลิเมตรปรอท)	120.08(9.19)	122.68(4.90)	2.60(p = 0.177)
ความดันโลหิตตัวล่าง (มิลลิเมตรปรอท)	69.96(4.70)	71.96(4.10)	2.00(p = 0.098)
อัตราชีพจร (ครั้ง/นาที)	74.76(8.16)	70.76(8.16)	-4.00(p = 0.000)**
ความยืดหยุ่นของร่างกาย (เซนติเมตร)	3.48(1.33)	5.92(1.71)	2.44(p = 0.000)**
ระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา (Visual rating scales : VRS)	5.40(0.71)	3.00(0.76)	-2.40(p = 0.000)**
ระดับความพึงพอใจ	3.48(0.65)	4.20(0.58)	0.72(p = 0.000)**

หมายเหตุ: สัญลักษณ์ ** หมายถึง p-value < 0.01

จากตาราง 1 พบว่า เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความดันโลหิตตัวบน ความดันโลหิตตัวล่าง อัตราชีพจร ความยืดหยุ่นทางร่างกาย ระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา (Visual rating scales: VRS) และระดับความพึงพอใจ โดยวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้ Paired t-test ของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียว พบว่า ระดับอัตราชีพจรหลังการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวมีอัตราลดลง ที่ 4 ครั้ง/นาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 กลุ่มตัวอย่างมีความยืดหยุ่นของร่างกายหลังการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวเพิ่มขึ้น 2.44 เซนติเมตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และจากการประเมินระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับความเจ็บปวดลดลง จาก 5.40 เหลือ 3.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นหลังการประคบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย(ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และค่าการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังประคบสมุนไพร
ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอาการปวดหลัง จำนวน 25 คน

ตัวแปร	ประคบสมุนไพร Mean (S.D.)		
	ก่อน	หลัง	เปลี่ยนแปลง (p-value)
ความดันโลหิตตัวบน (มิลลิเมตรปรอท)	123.36 (4.99)	122.80 (5.57)	-0.56 (p=0.747)
ความดันโลหิตตัวล่าง (มิลลิเมตรปรอท)	73.48 (5.46)	74.00 (5.52)	0.560 (p=0.696)
อัตราชีพจร (ครั้ง/นาที)	80.48 (4.83)	76.36 (5.02)	-4.12 (p=0.000)**
ความยืดหยุ่นของร่างกาย (เซนติเมตร)	4.44 (1.16)	6.76 (1.51)	2.32 (p=0.000)**
ระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา (Visual rating scales : VRS)	5.62 (1.00)	2.92 (1.12)	-2.68 (p=0.000)**
ระดับความพึงพอใจ	3.52 (0.96)	4.00 (0.76)	0.48 (p=0.015)

หมายเหตุ: สัญลักษณ์ ** หมายถึง p-value < 0.01

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความดันโลหิตตัวบน ความดันโลหิตตัวล่าง อัตราชีพจร ความยืดหยุ่นทางร่างกาย ระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา (Visual rating scales: VRS) และระดับความพึงพอใจ โดยวิเคราะห์ ค่าทางสถิติโดยใช้ Paired t-test ของการประคบสมุนไพรพบว่า ระดับอัตราชีพจรหลังการประคบสมุนไพร มีอัตราการลดลงที่ประมาณ 4 ครั้ง/นาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 กลุ่มตัวอย่างมีความยืดหยุ่นของร่างกายหลังการประคบสมุนไพรเพิ่มขึ้น 2.32 เซนติเมตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และจากการประเมินระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับความเจ็บปวดลดลง จาก 5.62 เหลือ 2.92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ 4 คือพึงพอใจมากหลังการประคบ

ตาราง 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยความแตกต่างของผลหลังการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและประคบสมุนไพรในอาสาสมัคร จำนวนกลุ่มละ 25 คน

ตัวแปร	ประคบถั่วเขียว	ประคบสมุนไพร	Mean Difference	95% CI
	Mean	Mean	(p-value)	
ความดันโลหิตตัวบน (มิลลิเมตรปรอท)	122.68	122.80	-3.16 (p=0.219)	-8.264 ถึง 1.944
ความดันโลหิตตัวล่าง (มิลลิเมตรปรอท)	71.96	74.00	-1.44 (p=0.435)	-5.120 ถึง 2.240
อัตราการชีพจร (ครั้ง/นาที)	70.76	76.36	-0.12 (p=0.598)	-0.574 ถึง 0.334
ความยืดหยุ่นของร่างกาย (เซนติเมตร)	5.92	6.76	-0.12 (p=0.737)	-0.834 ถึง 0.594
ระดับความเจ็บปวดด้วย สายตา (Visual rating scales : VRS)	3.00	2.92	-0.28 (p=0.268)	-0.782 ถึง 0.222
ระดับความพึงพอใจ	4.20	4.00	-0.24 (p=0.327)	-0.728 ถึง 0.248

จากตาราง 3 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยความแตกต่างหลังการทดลอง ระหว่างการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและประคบสมุนไพร ทั้งสองวิธีพบว่า ระดับความดันโลหิต อัตราชีพจร ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มอยู่ในระดับปกติ มีความยืดหยุ่นของร่างกายในเกณฑ์ปกติ ระดับความเจ็บปวดด้วยสายตา (Visual rating scales: VRS) อยู่ในเกณฑ์ไม่ปวดมาก และระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบระหว่างการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวและประคบสมุนไพร ให้ผลไม่แตกต่างกัน

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การประคบร้อนด้วยถั่วเขียวให้ผลต่อการลดปวด ในอาสาสมัครที่มีอาการปวดหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นผลมาจากการที่ ถั่วเขียว สามารถเก็บความร้อนได้ดี สามารถบรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ตามผลงานนวัตกรรม ถั่วเขียวบรรเทาอาการปวดท้องประจำเดือน (เสริมศิริ ไชยชาญ, 2556) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี gate control theory ที่กล่าวอ้างว่า การรักษาด้วยความร้อนจะทำให้เกิดการไหลเวียนเลือดเพิ่มมากขึ้นภายในเนื้อเยื่อนั้น ๆ ซึ่งส่งผลให้มีการนำเลือดและออกซิเจนมาเลี้ยงบริเวณดังกล่าวมากขึ้น ทำให้มีผลต่อทางเดินประสาทที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บปวด จึงช่วยส่งผลให้ยับยั้งความเจ็บปวดได้ และ สอดคล้องกับ ผลงานนวัตกรรมทางเลือกสุขภาพ เรื่องถุงสปาคลายปวดที่พบว่า ถุงสปาคลายปวดที่ทำมาจากการนำถั่วเขียวเทใส่ถุงผ้า สามารถใช้งานได้จริง หยิบใช้ได้ง่าย และพบว่าเมล็ดถั่วเขียวที่ไม่เกาะตัวกันจะช่วยคลึงให้เลือดไหลเวียนดี หรือประคบร้อนตามต้นคอ หัวไหล่ ข้อมือ

คล้ายปวดเมื่อยได้ (ทวิคักดี ลิมถึ, 2554) และสอดคล้องกับ (นุสรรา อึ้งอภิธรรม, 2555) กล่าวว่า ผู้ทดลองกลุ่มที่ได้รับการประคบร้อนมีคะแนนความเจ็บปวดในระยะปากมดลูกเปิดเร็วและระยะเปลี่ยนผ่านต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผลการศึกษา ผลของการประคบสมุนไพรต่อการลดปวด ในอาสาสมัครที่มีอาการปวดหลัง พบว่า การประคบสมุนไพรมีผลต่อการลดปวด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตาม ประโยชน์ของลูกประคบสมุนไพร (จากตัวยาสสมุนไพรรวมและความร้อน) ซึ่งสามารถกระตุ้นหรือเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อและบรรเทาอาการปวดเมื่อย ลดการติดขัดของข้อต่อบริเวณที่ประคบและทำให้เนื้อเยื่อ พังผืด ยึดตัวออก ลดอาการบวมที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อหรือบริเวณข้อต่อต่าง ๆ (วงเดือน จินดาวัฒน์, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับผลของการนวดประคบสมุนไพรต่อการปวด และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันในผู้มีภาวะข้อเข่าเสื่อม ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการนวดประคบสมุนไพรร่วมกับการใช้ยาครบสามวัน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอาการปวดลดลงเพิ่มขึ้นกว่าตอนรับประทานยาอย่างเดียว โดยมีค่าเฉลี่ยอาการปวดเท่ากับ 3.56 คะแนน ลดลงจากเดิมร้อยละ 33.2 (สาธิตา ตรีสัตยตระกูล, 2552)

3. จากการศึกษาเปรียบเทียบผลของการประคบร้อนด้วยลูกประคบถั่วเขียว และผลการประคบสมุนไพรด้วยลูกประคบสมุนไพร ในอาสาสมัครที่มีอาการปวดหลัง ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย นั้น ผลการศึกษาพบว่าให้ผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงของระดับอาการปวด และค่าทางสรีรวิทยาระหว่างแผ่นร้อนและลูกประคบสมุนไพรในอาสาสมัครปวดหลังส่วนล่างแบบไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งพบว่า ระดับความเจ็บปวด (visual analog scale: VAS) ของอาสาสมัครลดลงหลังได้รับแผ่นประคบร้อน (ค่าเฉลี่ย VAS ลดลง 1.36, $P < 0.01$) และลูกประคบสมุนไพร (ค่าเฉลี่ย Vas ลดลง 1.03, $P < 0.001$) ทั้งสองวิธี มีผลปวดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความร้อนทั้งสองรูปแบบมีผลทำให้อาการปวดลดลงไม่แตกต่างกัน แต่การใช้ลูกประคบสมุนไพรมีผลทำให้อัตราการเต้นหัวใจลดลง ทั้งนี้อาจเป็นผลจากกลิ่นสมุนไพรและการกดคลึงไปตามกล้ามเนื้อหลัง อาจส่งผลทำให้เกิดการผ่อนคลายได้ดีกว่า (พรณี ปิงสุวรรณ, 2552) และผลการประคบทั้งสองวิธียังส่งผลให้ความยืดหยุ่นของร่างกายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนระดับความพึงพอใจพบว่าอาสาสมัครมีระดับความพึงพอใจ ในระดับปานกลางถึงมาก ต่อการประคบทั้งสองวิธีด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการประคบร้อนด้วยถั่วเขียว รู้สึกมีการเจ็บปวดของกล้ามเนื้อหลังลดลง มีระดับชีพจรลดลง ความยืดหยุ่นของหลังเพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้ผลไม่แตกต่างกันกับการประคบสมุนไพรด้วยลูกประคบสมุนไพร ดังนั้น สามารถประยุกต์วิธีการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวในการบริการเพื่อลดอาการปวดหลังอีกหนึ่งทางเลือกในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีประสิทธิภาพช่วยลดการปวดหลังได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลการเก็บความร้อนระหว่างลูกประคบถั่วเขียว และลูกประคบสมุนไพร รวมไปถึงเปรียบเทียบกับตัวเก็บความร้อนแบบอื่น ๆ เช่น ผ้าขนหนูหนึ่ง และควรมีการศึกษาถึงอาการที่ไม่พึงประสงค์ที่ก่อให้เกิดขึ้นจากการประคบต่อผู้รับบริการด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.อนุกุล มะโนทน ที่ปรึกษาการศึกษาผลของการประคบร้อนด้วยถั่วเขียวเทียบกับการประคบสมุนไพรในผู้รับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแดด และกลุ่มอาสาสมัครตำบลป่าแดด ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบที่ได้ เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2555). **การบูรณาการการแพทย์แผนไทยเข้าในระบบบริการ**

สาธารณสุขแผนปัจจุบัน. นนทบุรี: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ทวีศักดิ์ ลิ้มณี. (2554). **ถุงสปาคลายปวด**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2557, จาก

d203.157.165.4/ssko_presents/file.../3330300924544-8-2138.doc.

นุชสรวิ อึ้งอภิธรรม. (2555). ผลของการประคบเย็นและการประคบร้อนต่อความเจ็บปวดในการคลอดของผู้คลอดครั้งแรก.

พยาบาลสาร, 39(4), 46-58.

โนรีชนัน สะอะ. (2556). **ถั่วเขียว สบายอุรา โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ครั้งที่ 13**.

สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2557, จาก 1.179.167.1:10000/cqi/CQI/Innovation-2556/ถั่วเขียวสบายอุรา.pdf.

พรรณี ปิงสุวรรณ. (2552). การเปรียบเทียบผลของความร้อนระหว่างแผ่นประคบร้อนและลูกประคบสมุนไพร

ต่อการบรรเทาปวดและการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา. **วารสารเทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัด**, 21(1),

74-82.

วงเดือน จินดาวัฒน์. (2555). **สุขภาพสร้างได้: 35 หลักสูตรดูแลสุขภาพตนเอง**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสุขภาพไทย.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2557). **ผลการดำเนินงานแพทย์แผนไทย**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2557,

จาก <http://118.175.13.52/kpicr/>

สาธิตา ตรีสัตยตระกูล. (2552). **ผลของการนวดประคบสมุนไพรต่ออาการปวด และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน**

ในผู้มีภาวะข้อเข่าเสื่อม. สารนิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

เสริมศรี ไชยชาญ. (2556). **ถุงถั่วเขียวบรรเทาอาการปวดท้องประจำเดือน**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2557,

จาก 203.157.169.5/Eoffice/e./25560705040234no042035file01.doc

การศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่ในผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอกงกช จังหวัดพะเยา

The study effect of smoking cessation programs to smokers in smoking cessation clinic, Banpafang Health Promoting Hospital, Huaikaeo Subdistrict, Phukamyao District, Phayao Province

ศิริพร สุขศรี^{1*} และอนุกุล มะโนทน²
Siriporn Suksri^{1*} and Anukul Manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การสูบบุหรี่ของผู้รับบริการของคลินิกอดบุหรี่ และศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่สำหรับผู้รับบริการของคลินิกอดบุหรี่ รูปแบบวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบ่งการศึกษา ออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน และระยะที่ 2 ขนาดของกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาระยะที่ 1 คือ แบบสอบถาม และระยะที่ 2 คือ โปรแกรมอดบุหรี่ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่ (Paired sample t-test) และ Binomial test วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการศึกษาได้แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ผลการศึกษาระยะที่ 1 ได้ดำเนินการสอบถาม (Ask) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 78.70 เพศหญิง ร้อยละ 21.30 กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 51 ปี มีประวัติเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 10 ปี เคยพยายามเลิกบุหรี่มาอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง และบางคนเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงสุดถึง 17 ครั้ง โดยวิธีที่เคยใช้ในการเลิกบุหรี่คือ การค่อย ๆ ลดการสูบบุหรี่โดยสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้นานเฉลี่ย 3 เดือน และนานสูงสุด 36 เดือน แต่ก็กลับมาสูบบุหรี่ซ้ำ และผลการศึกษาระยะที่ 2 โดยใช้โปรแกรมอดบุหรี่ ตามแนวคิด 5A ได้แนะนำลด ละ เลิกบุหรี่ (Advice) ประเมินความตั้งใจหรือความพร้อมที่จะเลิกบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ (Assess) การช่วยเหลือเลิกบุหรี่ให้กับผู้ที่พร้อมจะเลิกสูบบุหรี่ (Assist) และติดตามผู้สูบบุหรี่ (Arrange follow up) พบว่า ระดับการตัดสินใจตัดสินใจของผู้สูบบุหรี่หลังการทดลองน้อยกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และก่อนการใช้โปรแกรมอดบุหรี่กลุ่มทดลองสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 9 มวนต่อวัน และหลังใช้โปรแกรมอดบุหรี่ กลุ่มทดลองสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 5 มวนต่อวัน กลุ่มทดลองสามารถลดการสูบบุหรี่ได้ จำนวน 16 คน และกลับไปสูบบุหรี่ซ้ำเท่าเดิม จำนวน 4 คน โดยสัดส่วนของกลุ่มทดลองที่ลดการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มทดลองที่ไม่ลดการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นควรมีการดำเนินการช่วยเหลือเลิกบุหรี่ และมีการประยุกต์โปรแกรมอดบุหรี่ตามแนวคิด 5A อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มระยะเวลาดำเนินการช่วยเหลือเลิกบุหรี่ให้มากกว่า 3 เดือน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : joysrp.suksri@gmail.com

คำสำคัญ: โปรแกรมอดบุหรี่ คลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

The objective of this study was to investigate the smoking situation of smokers in smoking cessation clinic and the effectiveness of smoking cessation programs for smokers in smoking cessation clinic. The quasi-experimental research was divided into 2 phases. Phase 1, the sample size included 136 people. Phase 2, the experimental group included 20 people. The research instruments used in this study were questionnaires and smoking cessation programs. Descriptive statistics were percentage, mean, standard deviation and inferential statistics were paired sample t-test and binomial test. The results were divided into 2 stages. Phase 1, according to the inquiries (Ask), the results showed that 78.70% of the samples were male and 21.30% of the samples were female. The average age was 51 years and smoking history on first time at the age of 10 years. The smokers have tried to quit smoking at least one time and some of them have tried to quit up to 17 times. The method used to help to quit smoking. The smokers quit were gradually decreased smoking. The smokers quitted smoking for an average of 3 months and a maximum of 36 months, but smokers returned to smoking again. The results of Phase 2 using by the cessation program of the concept 5A that were advised to quit smoking (Advise), assess the willingness or readiness to quit cigarette smokers (Assess) to help smokers to those who are ready, quit smoking (Assist) and follow smokers (Arrange follow up). The results showed that Nicotine level of smokers after experiment was less than before experiment with statistical significance at level 0.05. Before using the smoking cessation program, the experimental group had average of 9 cigarettes per day and after the smoking cessation program, they had smoking average of 5 cigarettes per day. 16 smokers can reduce amount of smoking, but 4 smokers did not. The proportion of experimental group reduces smoking more than those who had not reduce smoking statistically significant at 0.05 levels. Therefore, the implementation of smoking cessation, application of the concept 5A cessation program continues and increase the period of time using the cessation programs help smokers stop smoking for more than 3 months.

Keywords: smoking cessation programs, cessation services clinic, health promoting hospital

บทนำ

องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้การบริโภคยาสูบเป็นปัญหาสุขภาพ และจำเป็นต้องได้รับการรักษาเช่นเดียวกับโรคเรื้อรังอื่น ๆ จากสถิติขององค์การอนามัยโลกพบว่า ในปี 2556 มีผู้เสียชีวิตที่เป็นผู้สูบบุหรี่ จำนวน 5 ล้านคนและเสียชีวิตเพราะรับควันบุหรี่ 600,000 คน หากแนวโน้มที่มีคนสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้นและไม่ได้รับการควบคุมต่อไปจะอดผู้เสียชีวิตที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่จะเพิ่มขึ้นเป็น 8 ล้านคนในปี 2573 และจากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรไทยปี 2554 พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของประเทศไทย จำนวน 53.9 ล้านคน สูบบุหรี่ 11.5 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 21.4 โดยอัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชาย ร้อยละ 41.7 และผู้หญิงร้อยละ 2.1 อัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชายจึงมากกว่าผู้หญิง 20 เท่า (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) และคนไทยเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ปีละประมาณ 52,000 คน เฉลี่ยวันละ 142 คน ชั่วโมงละ 6 คน และที่น่าเป็นห่วงคือผลสำรวจยังพบว่ามีคนไทยที่สูดควันบุหรี่มือสองในตลาดสดหรือตลาดนัดมากที่สุด ร้อยละ 68.8 ในบ้านร้อยละ 36 และที่ทำงานร้อยละ 30.5 (สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค) จังหวัดพะเยา มีผู้สูบบุหรี่เป็นอันดับที่ 39 ของประเทศ และโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอันดับที่ 6 ของจังหวัดพะเยา และจากข้อมูลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง มีผู้ป่วยด้วยโรคหอบหืดจำนวน 29 คน โรคถุงลมโป่งพอง จำนวน 17 คน และมีผู้สูบบุหรี่จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ของประชากรทั้งหมด การสูบบุหรี่มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งผู้สูบและผู้ที่อยู่ใกล้ซึ่งโดยมีนิโคตินที่ทำให้เกิดการเสพติดและร่างกายจะต้องการนิโคตินในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และถ้าไม่ได้สูบบุหรี่จะเกิดอาการอยากบุหรี่ (nicotin withdrawal syndrome) ซึ่งอาการนี้ทำให้การเลิกบุหรี่สำหรับผู้สูบเป็นเรื่องยาก ในบางครั้งก็กลับมาสูบบอกอีก ไม่สามารถเลิกได้ ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขมีแนวทางการให้บริการช่วยเลิกบุหรี่โดยใช้แนวคิด 5A ช่วยให้เลิกสูบบุหรี่ (วรารักษ์ ภูมิสวัสดิ์ และคณะ, 2546) มีแนวทางปฏิบัติคือสอบถามสถานภาพการสูบบุหรี่ แนะนำให้เลิกบุหรี่ ประเมินความพร้อมในการเลิกบุหรี่ ช่วยเลิกสูบบุหรี่ โดยใช้เทคนิคแรงจูงใจ และติดตามผลการเลิกสูบบุหรี่ในโรงพยาบาล และสถานบริการสาธารณสุข ดังนั้น การช่วยผู้ที่ติดบุหรี่ทุกกลุ่มอายุให้เลิกบุหรี่ได้สำเร็จจึงมีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ลดความสูญเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต เพิ่มผลผลิตของประเทศชาติ ลดภาระการใช้เวชภัณฑ์ บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝางซึ่งเป็นหน่วยบริการในเครือข่ายบริการโรงพยาบาลพะเยา ได้ดำเนินการตามนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปลอดบุหรี่ และยังมีเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้ลด ละ เลิกบุหรี่ได้อย่างน้อย หน่วยบริการปฐมภูมิละ 10 คน การให้บริการส่งเสริมสุขภาพผู้สูบบุหรี่จึงได้ดำเนินการตามแนวคิด 5A แต่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมา คือ บทบาทของผู้ให้บริการคลินิกอดบุหรี่ได้ดำเนินการสอบถาม และได้ให้คำแนะนำในการเลิกบุหรี่ จำนวน 30 ราย ไม่พบผู้เลิกสูบบุหรี่สำเร็จ และการดำเนินการส่งต่อผู้สูบบุหรี่เข้ารับการบำบัดเลิกบุหรี่ที่คลินิกอดบุหรี่โรงพยาบาลพะเยา ผู้รับบริการไม่สามารถเดินทางเข้ารับบริการต่อเนื่องได้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์การสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ในพื้นที่รับผิดชอบ และเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่ตามแนวคิด 5A สำหรับผู้รับบริการของคลินิกอดบุหรี่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการสูบบุหรี่ของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝางในการ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการจัดบริการช่วยลด ละ เลิกบุหรี่ ร่วมกับการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ และจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อช่วยลด ละ เลิกบุหรี่ต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) แบบศึกษากลุ่มเดียว (Single Subject Research Design) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษาทดลองโดยวัดผลก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ระยะเวลาที่ทำการศึกษา ระหว่างเดือน มิถุนายน 2557-มกราคม 2558

วัตถุประสงค์

ได้แบ่งเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 ประกอบด้วยแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามในการให้บริการให้คำปรึกษา ลด ละ เลิกบุหรี่ ในคลินิกอดบุหรี่ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากโครงการพัฒนาให้บริการให้คำปรึกษา ลด ละ เลิกบุหรี่ เป็นงานประจำในหน่วยบริการสาธารณสุข ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา แบ่งออก 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนาระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 17 ข้อ ได้แก่ ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันระยะเวลาที่สูบบุหรี่ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ลักษณะการสูบบุหรี่ ชนิดของบุหรี่ที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ขณะเจ็บป่วยประสบการณ์การเลิกสูบบุหรี่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการขอรับคำปรึกษาจากครอบครัว เพื่อเลิกบุหรี่ อาการที่ทำให้กลับไปสูบบุหรี่ และผลของการได้รับคำแนะนำและการยินยอม ให้ติดตามการเลิกสูบบุหรี่ โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินสถานะการติดยาโคตินของผู้สูบบุหรี่(Fagerstromtest for nicotine dependence) ของมูลนิธิรณรงค์ เพื่อการไม่สูบบุหรี่ นำมาใช้ในการประเมินระดับการติดยาโคตินของกลุ่มทดลอง โดยการแปลผลคะแนนคือ คะแนนเท่ากับ 0-3 ติดยาโคตินในระดับต่ำ คะแนนเท่ากับ 4-6 ติดยาโคตินระดับปานกลาง คะแนนเท่ากับ 7-10 ติดยาโคตินในระดับสูงมาก

รูปแบบการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 2 คือ โปรแกรมอดบุหรี่ โดยมีรูปแบบการทดลองในระยะเวลา 3 เดือน ดังนี้ O1 การบรรยายให้ความรู้เรื่องพิษภัยของบุหรี่ และโรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการสูบบุหรี่และผลดีของการเลิกบุหรี่ คู่มือที่ค้นเกี่ยวกับบุหรี่ แจกเอกสาร แผ่นพับเกี่ยวกับบุหรี่ และอันตรายของบุหรี่ สัมภาษณ์พฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยใช้แบบประเมินสถานะการติดยาโคตินของผู้สูบบุหรี่(Fagerstromtest for nicotine dependence)

X1 จัดกิจกรรมกลุ่ม และสร้างการมีส่วนร่วมโดยเชิญวิทยากรในการเล่าประสบการณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาการเลิกบุหรี่ให้สำเร็จ ,ตั้งเป้าหมายในการเลิกบุหรี่ โดยใช้แนวทาง 5R ในการจูงใจช่วยเลิกบุหรี่ และบันทึกติดตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ หลังทดลอง 1 สัปดาห์

X2 ติดตามเยี่ยมบ้านหลังทดลอง 2 สัปดาห์ ในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน เพื่อกระตุ้นแรงสนับสนุนจากครอบครัว ร่วมช่วยเลิกบุหรี่ โดยใช้แบบบันทึกติดตามพฤติกรรมกาสูบหรี่

X3 ติดตามเยี่ยมบ้านหลังทดลอง 1 เดือน มอบกระเป๋าผ้า และเสื้อยืดที่มีข้อความรณรงค์งดสูบบุหรี่

X4 ติดตามเยี่ยมบ้านหลังทดลอง 2 เดือน ในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน โดยเยี่ยมเพื่อติดตามพฤติกรรมกาสูบหรี่ และให้คำแนะนำเสริมความเชื่อมั่นในการเลิกบุหรี่และวิธีผ่อนคลายเมื่อมีอาการอยากบุหรี่

X5 ติดตามหลังการทดลอง 3 เดือน ในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน เกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมกาสูบหรี่ สัมภาษณ์พฤติกรรมกาสูบหรี่โดยใช้แบบประเมินสภาวะการตัดสินใจโคตินของผู้สูบหรี่ ซักถามปัญหาและอุปสรรคในการเลิกบุหรี่ และวิธีแก้ไข ปัญหา โดยใช้แบบบันทึกติดตามพฤติกรรมกาสูบหรี่

O2 จัดกิจกรรมมอบเกียรติบัตรสำหรับผู้เลิกบุหรี่สำเร็จชื่นชมยินดีและสำหรับผู้ลดการสูบหรี่ เพื่อเป็นการสร้างเสริมแรงจูงใจในการพยายามเลิกบุหรี่ในครั้งต่อไป

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการทดสอบความตรงหรือความถูกต้อง และทดสอบความเชื่อถือได้

การตรวจสอบความตรง

โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำมาวิเคราะห์และแปลผล โดยการศึกษาครั้งนี้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องตามเนื้อหา แต่ถ้า ข้อคำถามใดที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 จะพิจารณาตัดข้อคำถามทิ้ง

การตรวจสอบความเชื่อมั่น

นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.71

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้สูบหรี่ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูเกียมยาว จังหวัดพะเยา โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะคือ

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การสูบหรี่ของผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูเกียมยาว จังหวัดพะเยา ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน จากประชากรที่ศึกษา จำนวน 210 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่สำหรับผู้รับบริการของคลินิกอดบุหรี่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านป่าฝาง กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน คัดเลือกกลุ่มทดลองโดยเป็นผู้สูบหรี่ที่สมัครใจ และแสดงความจำนงขอ เข้าร่วมโปรแกรมอดบุหรี่ ในระยะ 3 เดือน คัดเลือกกลุ่มทดลองแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูเกียมยาว จังหวัดพะเยา คลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลพะเยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา เพื่อขอความร่วมมือ

ในการดำเนินการวิจัย และประสานงาน ซึ่งแจ้งการดำเนินการแก่ผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ ถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และวิธีการวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จัดเก็บข้อมูลพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลอง

ดำเนินการตามกิจกรรมโปรแกรมอดบุหรี่ ดังนี้

1. บรรยายให้ความรู้เรื่องพิษภัยของบุหรี่ โรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และผลดีของการเลิกบุหรี่
2. สัมภาษณ์พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่โดยใช้แบบประเมินสภาวะการตัดสินใจตัดสินใจของผู้สูบบุหรี่
3. จัดกิจกรรมกลุ่ม และสร้างการมีส่วนร่วมโดยเชิญวิทยากรในการเล่าประสบการณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาการเลิกบุหรี่ให้สำเร็จ ,ตั้งเป้าหมายในการเลิกบุหรี่ โดยใช้แนวทาง 5R ในการจูงใจช่วยเลิกบุหรี่
4. การติดตามกลุ่มทดลอง ผลการจัดโปรแกรมอดบุหรี่ตามแนวคิด 5A และผลการติดตามพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ในสัปดาห์ที่ 1, 2, 4, 8 และสัปดาห์ที่ 12
5. จัดกิจกรรมมอบเกียรติบัตรสำหรับผู้เลิกบุหรี่สำเร็จชื่นชมยินดีและสำหรับผู้ลดการสูบบุหรี่ เพื่อเป็นการสร้างเสริมแรงจูงใจในการพยายามเลิกบุหรี่ในครั้งต่อไป

ขั้นรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเขียนรายงานการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพในครอบครัว ศาสนา อาชีพหลัก และสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และผลของโปรแกรมอดบุหรี่โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) คือ ค่าสถิติที่ (paired sample t-test) และค่าสัดส่วนเชิงกลุ่ม (Binomial test)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องการศึกษาผลของโปรแกรมอดบุหรี่ในผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูเกตุ ยาว จังหวัดพะเยา จากกลุ่มตัวอย่าง 136 คน ได้ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามครบสมบูรณ์ จำนวน 136 ชุด และกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ได้ให้บริการสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพการสูบบุหรี่ (Ask) โดยได้ดำเนินการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของผู้มารับบริการคลินิกอดบุหรี่ ผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูบบุหรี่เป็นเพศชาย ร้อยละ 78.70 เพศหญิง ร้อยละ 21.30 การประกอบอาชีพ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 80.88 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 16.91 ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 1.40 ค้าขาย ร้อยละ 0.74 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 73.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.30 จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 78.70 ผู้สูบบุหรี่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 33.82 อายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 28.68 อายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 23.53 อายุระหว่าง 30-49 ปี ร้อยละ 9.56 อายุระหว่าง 20-29 ปี ร้อยละ 3.68 และอายุต่ำกว่า 19 ปี ร้อยละ 0.70 ตามลำดับ โดยอายุเฉลี่ย คือ 51 ปี

ข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่

1. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ปริมาณวันบุหรี่ที่สูบเฉลี่ย 9 มวนต่อวัน (S.D. = 4.98) ระยะเวลาในการสูบ สูบมานานกว่า 20 ปี ร้อยละ 59.56 อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เฉลี่ย 23 ปี (S.D. = 10.4) ลักษณะการสูบเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 91 ช่วงเวลาที่สูบส่วนใหญ่สูบทุกช่วงเวลา ร้อยละ 46.32 หลังรับประทานอาหารเย็น ร้อยละ 37.50 ช่วงเวลาว่าง ร้อยละ 5.88 ขณะดื่มสุราและอยู่ในงานเลี้ยง ร้อยละ 2.21 และ 1.47 ตามลำดับ ชนิดบุหรี่ที่สูบเป็นบุหรี่ไทย ร้อยละ 61.76 บุหรี่มวนเอง ร้อยละ 37.50 และบุหรี่นอก ร้อยละ 0.74 ตามลำดับ แต่ในขณะที่เจ็บป่วยจะไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 94.12 แสดงให้เห็นว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะงดสูบบุหรี่เมื่อเกิดการเจ็บป่วยต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คน ร้อยละ 55.88 ไม่เคยเลิกสูบบุหรี่ และเคยเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 60 คน ร้อยละ 44.12

2. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ไม่มีสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่ในบ้านของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 1.47 จำนวนผู้สัมผัสในครอบครัวเฉลี่ย 3 คนต่อครอบครัว (S.D. = 1.47) และกลุ่มตัวอย่าง มีเพื่อนร่วมงานที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 76.47 โดยบุคคลในครอบครัวได้เคยขอร้องให้กลุ่มตัวอย่างเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 62.50 การได้รับคำแนะนำเลิกบุหรี่ในคลินิกอบุหรี่ของสถานบริการของรัฐ เคยได้รับคำแนะนำเลิกบุหรี่ จำนวน 91 คน ร้อยละ 66.91 เคยถูกซักถามถามประวัติ ในการสูบบุหรี่แต่ไม่ได้รับคำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 45 คน ร้อยละ 33.09 ผลของการได้รับคำแนะนำของคลินิกอบุหรี่ในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการค่อย ๆ ลดการสูบบุหรี่ ร้อยละ 35.29 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจหรือลังเลใจในการเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 34.56 ไม่ต้องการเลิก ร้อยละ 28.68 ตั้งใจเลิกทันที ร้อยละ 1.47 โดยกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ติดตามการเลิกสูบบุหรี่ได้ร้อยละ 69.12 ไม่ยินยอมให้ติดตามการเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 29.41 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 1.47

ผลของโปรแกรมอบุหรี่ของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

1. ผลการศึกษาตามแผนการจัดโปรแกรมอบุหรี่ครั้งที่ 1 วันที่ 1 ตุลาคม 2557 เวลาที่ใช้ 6 ชั่วโมง ได้ให้บริการแนะนำให้หยุดสูบบุหรี่ (Assess) โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องบุหรี่และพิษภัยของบุหรี่

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง

ความรู้เรื่องบุหรี่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	t	df	p-value
			มาตรฐาน			
ก่อนการอบรม	20	9	3.11	-4.442	19	0.000
หลังการอบรม	20	11	2.78			

ผลการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ย ความรู้เรื่องบุหรีของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ก่อนการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 9 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.11 และหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เรื่องบุหรีเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 11 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.78 จะเห็นได้ว่า เมื่อทดสอบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องบุหรี ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องบุหรีก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการศึกษาตามแผนการจัดโปรแกรมอบุหรีครั้งที่ 2 วันที่ 8 ตุลาคม 2557 เวลาที่ใช้ 6 ชั่วโมง ได้ให้บริการประเมิน ความพร้อมที่จะเลิกบุหรีของผู้สูบบุหรี (Assess) และช่วยเหลือในการเลิกสูบบุหรีให้กับผู้ที่พร้อมจะเลิกสูบบุหรี (Assist) โดยมีการประเมินระดับการติดนิโคตินและจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับการเชิญตัวแทนซึ่งเป็นชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ ในการเลิกสูบบุหรี โดยมุ่งเน้นถึงวิธีการเลิกการจัดการต่อความอยากบุหรีขณะเลิกบุหรีและหลังจากที่เลิกบุหรีสำเร็จ ตลอดจนจนถึงผลดีที่ตัวแบบได้รับหลังจากเลิกสูบบุหรีสร้างการมีส่วนร่วมโดยเชิญวิทยากรในจัดการกับปัญหาการเลิกบุหรี ให้สำเร็จการตั้งเป้าหมายในการเลิกบุหรีและเปิดโอกาสให้ซักถาม ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า การได้พบปะ ผู้ที่สูบบุหรีเหมือนกัน และได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสูบบุหรีและความตั้งใจที่จะเลิกบุหรี ตลอดจนจนถึง การชักชวนกันเลิกบุหรี ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีกำลังใจในการเริ่มต้นเลิกบุหรีซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ใจยาก แต่หากมีความตั้งใจจริง ที่จะเลิกบุหรีก็จะสามารถเลิกบุหรีได้โดยวิธีการเลิกบุหรีที่กลุ่มตัวอย่างสนใจก่อนการเข้าโปรแกรมอบุหรี คือการเลิกบุหรี ด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่ต้องการค่อย ๆ ลดการสูบลง และเลิกบุหรีให้ได้ในระยะเวลา 3 เดือน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างได้มีความสนใจ ซักถามถึงการเลิกบุหรีด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การใช้หมากฝรั่ง การใช้ยาช่วยเลิกบุหรี หรือสมุนไพรช่วยเลิกบุหรี

3. ผลการศึกษาแผนการจัดโปรแกรมอบุหรีครั้งที่ 3 การติดตามผลในรูปแบบการติดตามเยี่ยมบ้าน (Arrange follow-up) วันที่ 3 พฤศจิกายน 2557 หลังการทดลอง 1 เดือนเวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงต่อราย ติดตามเยี่ยมบ้านหลังทดลอง 1 เดือนในกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน เพื่อกระตุ้นแรงสนับสนุนจากครอบครัวร่วมช่วยเลิกบุหรี และมอบกระเป๋าผ้าเสื้อยืดที่มีข้อความรณรงค์งดสูบบุหรี ผลการดำเนินงานตามโปรแกรม โดยการกระตุ้นแรงจูงใจที่เกิดจากตัวผู้สูบบุหรีเองหรือผู้ใกล้ชิดเช่นลูกคู่สมรสขอรับรองให้เลิก และ บุคลากรด้านสุขภาพเป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจ ที่ทำให้ผู้สูบบุหรีลงมือเลิกสูบบุหรีจากการติดตามการเข้าร่วมโครงการเป็นระยะ ผู้สูบบุหรีรู้สึกว่าการจัดโปรแกรมนี้คือกำลังใจสำคัญในการเลิกสูบบุหรีและตั้งใจที่ใส่ใจและให้ความสำคัญกับสุขภาพของเขาเอง

4. ผลการศึกษาแผนการจัดโปรแกรมอบุหรีครั้งที่ 4 วันที่ 1 ธันวาคม 2557 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงต่อราย โดยมีการจัด กิจกรรมติดตามเยี่ยมบ้านหลังทดลอง 2 เดือนในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน โดยเยี่ยมเพื่อติดตามพฤติกรรมเลิกสูบบุหรีครั้งที่ 3 ให้ข้อมูลและคำแนะนำเสริมความเชื่อมั่นในการเลิกบุหรี เช่น วิธีการเลิกบุหรีและสูตรสำเร็จในการเลิกบุหรีด้วยตนเอง และ วิธีผ่อนคลายเมื่อมีอาการอยากบุหรี และแผนการจัดโปรแกรมอบุหรี ครั้งที่ 5 วันที่ 6 มกราคม 2558 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง ต่อราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังสิ้นสุดการทดลองในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คนเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมเลิกสูบบุหรีปัญหาและอุปสรรค ในการเลิกบุหรี วิธีแก้ไขปัญหาและบันทึกติดตามพฤติกรรมเลิกสูบบุหรีผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองจำนวนทั้งหมด 20 คน มีระดับพฤติกรรมที่เข้าหลักเกณฑ์การประเมินระดับนิโคติน จำแนกเป็น 6 ด้าน ดังแสดงในตาราง

ตาราง 2 สรุปการวัดระดับนิโคตินของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. คุณสูบบุหรี่มวนแรก หลังตื่นนอนตอนเช้าเมื่อใด	1	9.73	0	8.90	5.7	0.000
2. คุณรู้สึกอย่างไร หากไม่สามารถสูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบ เป็นเวลานาน	0.9	0.37	0.6	0.50	2.5	0.020
3. ในแต่ละวันบุหรี่มวนได้ ที่คุณคิดว่าถ้าไม่ได้สูบแล้วจะหงุดหงิด	0.70	0.47	0.4	0.49	3.2	0.010
4. คุณสูบบุหรี่เฉลี่ยกี่มวนต่อวัน	0.50	0.51	0.20	0.37	2.9	0.010
5. โดยเฉลี่ยคุณสูบบุหรี่จัดในช่วง 2-3 ชั่วโมงแรกหลังตื่นนอน มากกว่าช่วงอื่นของวัน	0.3	0.44	0.1	0.22	2.18	0.42
6. คุณคงสูบบุหรี่ แม้คุณกำลังเจ็บป่วยซึ่งต้องพักผ่อนเตียงเกือบตลอดทั้งวัน	0.1	0.22	0	0.00	1	0.33

ผลการศึกษาเปรียบเทียบรายชื่อ พบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบรายชื่อ พบว่า ด้านการสูบบุหรี่มวนแรก ด้านความรู้สึกผู้สูบบุหรี่หากไม่สามารถสูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบเป็นเวลานาน ด้านบุหรี่มวนที่ คิดว่าถ้าไม่ได้สูบแล้ว จะทำให้หงุดหงิดมาก ด้านปริมาณการสูบบุหรี่เฉลี่ยต่อวัน ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านความถี่ในการสูบบุหรี่ และด้านการสูบบุหรี่ขณะเจ็บป่วย พบว่า ก่อนการทดลอง ไม่แตกต่างกับหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 3 เปรียบเทียบการวัดระดับนิโคตินของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับนัยสำคัญ
1. คะแนนประเมินการติดนิโคติน ก่อนการทดลอง	20	4.5	2.28	0.001
2. คะแนนประเมินการติดนิโคติน ก่อนการทดลอง	20	2.25	2.05	
รวม	20	3.38		

ผลการศึกษาระดับการติดนิโคตินก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ย 4.5 หมายถึง กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ติดนิโคตินในระดับปานกลาง และหลังการทดลองติดนิโคตินในระดับต่ำ และระดับการติดนิโคตินของผู้สูบบุหรี่หลังการทดลองน้อยกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 การทดสอบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ลดการสูบบุหรี่ได้หลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าสัดส่วนเชิงกลุ่ม

Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	p-value
ผลสำเร็จ Group 1 ลดการสูบบุหรี่	16	0.80	0.80	0.589
โปรแกรม Group 2 ไม่ลดการสูบบุหรี่	4	0.20		
รวม	20	1.00		

จากตาราง 4 พบว่า ก่อนการเข้าโปรแกรมอดบุหรี่ของกลุ่มทดลอง มีกลุ่มทดลองผู้สูบบุหรี่ทั้งหมด 20 คน และหลังจากการเข้าโปรแกรมอดบุหรี่ กลุ่มทดลองสามารถลดการสูบบุหรี่ได้จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80 กลับไปสูบบุหรี่เท่าเดิม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 แต่เมื่อทดสอบทางสถิติโดยใช้สถิติ Binomial test ทดสอบสัดส่วนของกลุ่มทดลองที่ลดการสูบบุหรี่ได้ สัดส่วนที่ใช้ในการทดสอบคือ สัดส่วนของกลุ่มทดลองที่ลดการสูบบุหรี่ต่อกลุ่มทดลองที่ไม่ลดการสูบบุหรี่หลังเข้าโปรแกรมอดบุหรี่ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.589$)

ตาราง 5 แสดงปริมาณการสูบบุหรี่ จำแนกปริมาณมวนต่อวัน และค่าเฉลี่ยจำนวนมวนต่อวันต่อคน

การติดตาม	ปริมาณการสูบบุหรี่ (มวน) ต่อวัน				จำนวนมวน	เฉลี่ย (มวน/วัน/คน)
	1-10 มวน	11-20 มวน	21-30 มวน	มากกว่า 30 มวน		
ก่อนใช้โปรแกรม	11	9	0	0	176	9
ติดตามครั้งที่ 1	10	10	0	0	168	8
ติดตามครั้งที่ 2	14	6	0	0	137	7
ติดตามครั้งที่ 3	16	4	0	0	112	7
ติดตามครั้งที่ 4	17	3	0	0	95	5

จากการเข้าโปรแกรมอดบุหรี่ ก่อนการใช้โปรแกรมอดบุหรี่กลุ่มทดลองสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 9 มวนต่อวัน และหลังใช้โปรแกรมอดบุหรี่จากการติดตามครั้งที่ 4 กลุ่มทดลองสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 5 มวนต่อวัน

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาระยะที่ 1 ได้ดำเนินการสอบถาม (A1: Ask) ตามแนวคิด 5A เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของผู้มารับบริการคลินิกอดบุหรี่ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาประถมศึกษา และประกอบอาชีพเกษตรกร สถานภาพสมรสคู่ โดยกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูบบุหรี่มีอายุต่ำสุด 19 ปี และอายุสูงสุด 81 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 51 ปี แสดงให้เห็นว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Hoefler, Rebecca Murphy (Hoefler, Rebecca Murphy, 2004, อ้างอิงใน กฤษณวรรณ สนิทมวง, 2549, หน้า 84) ได้ศึกษาการรับรู้ความเข้าใจอันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักศึกษา ที่พบว่า กลุ่มผู้สูบบุหรี่ไม่ใส่ใจเรื่องของอันตรายของบุหรี่ เนื่องจากผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงาน มีอาชีพเกษตรกร และ มีการศึกษาน้อย ทำให้มีระดับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ และพิษภัยของบุหรี่อยู่ในระดับต่ำ ไม่มีความใส่ใจในข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้ยังคงมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้น การให้ความรู้ควรทำควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการลด ละ เลิกบุหรี่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากวัยแรงงานมักจะให้ความใส่ใจกับอาชีพมากกว่าสุขภาพ ประกอบกับวัยแรงงานในภาคเกษตรกรรม มักมีลักษณะการทำงานที่ไปทำงานตั้งแต่เช้าของวัน และกลับบ้านไม่ตรงเวลา นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น การสังสรรค์หลังเลิกงานอาชีพเกษตรกร ที่ประชาชนทางภาคเหนือจะมีค่านิยมในการดื่มสุราหลังเลิกงาน และมีค่านิยมในการสูบบุหรี่ร่วมกับการดื่มสุรา ดังนั้น การให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จึงต้องอาศัยความสมัครใจ และความพร้อมของกลุ่มผู้รับบริการซึ่งการให้บริการบำบัดเพื่อช่วยเลิกบุหรี่ในชุมชน ควรมีการดำเนินงานควบคู่กับการควบคุมกำกับการจำหน่ายบุหรี่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ที่มีสาระสำคัญในการห้ามจำหน่ายบุหรี่ให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และควรมีการควบคุมกำกับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และเพื่อเป็นการช่วยลดจำนวนผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่ที่เป็นวัยรุ่น และวัยแรงงาน เชื่อมโยงกับผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างที่มีประวัติเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ

น้อยสุด คือ อายุ 10 ปี อายุเริ่มสูบบุหรี่เฉลี่ย 23 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ที่ผ่านมามีผู้สูบบุหรี่มักเริ่มสูบตั้งแต่อายุยังน้อย และกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการสูบเป็นประจำทุกวัน ส่วนใหญ่สูบทุกช่วงเวลาของวัน และบุหรี่ที่นิยมสูบกันมากคือ บุหรี่ไทย และบุหรี่ชนิดมวนเอง แต่ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะงดสูบบุหรี่เมื่อเกิดการเจ็บป่วยต่าง ๆ เพราะมีความเชื่อว่าการสูบบุหรี่ขณะที่เจ็บป่วยหรือไม่สบาย อาจทำให้อาการป่วยที่มีอยู่นั้นไม่หายหรือรุนแรงขึ้นได้ เชื่อมโยงกับข้อมูลแรงจูงใจที่ทำให้เลิกบุหรี่สำเร็จที่ผ่านมามีของกลุ่มตัวอย่างที่เคยเลิกสูบบุหรี่ ที่พบว่า ผู้สูบบุหรี่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ด้วยสาเหตุจากการเจ็บป่วย ก้าวอันตรายของบุหรี่ และแรงจูงใจจากครอบครัวขอให้ออกจากบุหรี่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยเลิกสูบบุหรี่เคยพยายามเลิกบุหรี่มาอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง และบางคนเคยพยายามเลิกสูงที่สุดถึง 17 ครั้ง แต่ก็กลับมาสูบบุหรี่ซ้ำเหมือนเดิม โดยบางคนสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้นานเฉลี่ย 3 เดือน และนานสูงสุด 36 เดือน โดยวิธีที่ผู้สูบบุหรี่เคยเลิกบุหรี่ใช้คือ ค่อย ๆ ลดการสูบบุหรี่ หรือใช้วิธีเลิกทันที ส่วนน้อยจะมีการใช้หมากฝรั่ง ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่า หมากฝรั่งช่วยเลิกบุหรี่ไม่มีจำหน่ายในชุมชน ผู้สูบบุหรี่ไม่สามารถหาซื้อได้ง่ายเท่ากับการหาซื้อบุหรี่ ประกอบกับค่านิยมในการใช้ยังคังมีน้อย ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ที่อยากเลิกสูบบุหรี่จึงเคยใช้วิธีที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สะดวกในการเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง และการใช้ยาช่วยเลิกบุหรี่ยังคงเป็นวิธีที่ผู้สูบบุหรี่ไม่ได้ให้ความสนใจ และกล่าวถึงมากนัก รวมถึงความนิยมในการบำบัดบุหรี่สำหรับประชาชนในพื้นที่นั้นก็ยังไม่แพร่หลาย เนื่องจาก ผู้สูบบุหรี่ไม่คิดว่า การสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมการเสพติด ทั้งในมุมมองทางการแพทย์ และมุมมองทางสังคมของคนในพื้นที่ ก็ไม่ได้ชี้ชัดว่า การสูบเป็นการติดสารเสพติด และผู้สูบบุหรี่เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการบำบัด เช่นเดียวกับผู้ติดสารเสพติดชนิดอื่น ๆ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ เนื่องจากมีอาการเครียด หงุดหงิดเกิดขึ้นขณะเลิกสูบบุหรี่ และการแก้ไขอาการที่เกิดขึ้นนั้นคือ กลับมาสูบบุหรี่ซ้ำ ซึ่งเป็นผลมาจากร่างกายต้องการนิโคตินในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และถ้าไม่ได้สูบบุหรี่จะเกิดอาการอยากบุหรี่ (nicotin withdrawal syndrome) ซึ่งอาการนี้ทำให้การเลิกบุหรี่สำหรับผู้สูบบุหรี่ เป็นเรื่องยาก จากผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะช่วยในการเลิกบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในครอบครัวที่สมาชิกครอบครัวไม่สูบบุหรี่นั้นจะมีผู้สัมผัสอยู่ในครอบครัวเฉลี่ย 3 คนต่อครอบครัว ถึงแม้ว่าบุคคลในครอบครัวเคยมีการขอให้ออกจากกลุ่มตัวอย่างเลิกสูบบุหรี่ แล้วก็ตาม ก็ยังมีมีการกลับมาสูบบุหรี่ซ้ำเหมือนเดิม บ่งชี้ถึงสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูงต่อสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ เป็นอันตรายต่อเด็ก เยาวชน ผู้หญิง และคนชรา ที่เป็นผู้สัมผัสใกล้ชิดในครอบครัว

คลินิกอดบุหรี่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง จึงมีการให้คำแนะนำ การเลิกสูบบุหรี่ (A2: Advice) แก่ กลุ่มตัวอย่างทุกคน และประเมินความตั้งใจ หรือความพร้อมที่จะเลิกบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ โดยกลุ่มตัวอย่าง ที่เคยได้รับการสอบถาม และให้คำแนะนำเลิกบุหรือนั้นบางส่วนมีความต้องการที่จะเลิกสูบบุหรี่ทันที แต่บางส่วนต้องการค่อย ๆ ลดการสูบบุหรี่ลง ส่วนน้อยที่ยังไม่แน่ใจ ลังเลใจ หรือไม่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ โดยหากมีกิจกรรมการติดตามการเลิกสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างบางส่วนยินยอมให้มีการติดตามการเลิกสูบบุหรี่ได้ แต่บางส่วนไม่ยินยอมให้ติดตาม ดังนั้น คลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง จึงจัดเตรียมความช่วยเหลือในการเลิกสูบบุหรี่ให้กับผู้ที่พร้อมจะเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งต้องอาศัย ความสมัครใจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างสมัครใจเข้าร่วมลด ละ เลิกบุหรี่ จำนวน 20 คน

ผลการศึกษาระยะที่ 2 ผลของโปรแกรมอดบุหรี่ปีก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ในด้านกิจกรรมการบรรยายประกอบสื่อวีดิทัศน์ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของบุหรี่ และโรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และประโยชน์ที่ผู้สูบบุหรี่จะได้รับหลังจากเลิกสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์ความรู้เรื่องบุหรี่ปริียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนทดลอง และหลังทดลอง พบว่า ก่อนการอบรมให้ความรู้กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องบุหรี่ในระดับต่ำ และหลังการอบรมให้ความรู้

เรื่องบุหรี กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องบุหรีในระดับต่ำลดลง และมีความรู้ในระดับสูงเพิ่มขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องบุหรี คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องบุหรี หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญศรี วิเศษพันธ์พงศ์ (2552) ที่ได้ศึกษาการหาประสิทธิผลโปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรีของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร โปรแกรมเป็นแบบพักค้างคืน 4 คืน 5 วัน และติดตามผลหลังเข้าร่วมโปรแกรม 1 เดือน 2 เดือน 6 เดือน พบว่า บุคลากรสาธารณสุขลด ละ เลิกบุหรีหลังเข้าร่วมโปรแกรม 6 เดือน ได้ร้อยละ 58 และระดับความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของบุหรี สูงกว่าเข้าร่วมโปรแกรม แต่ระดับเจตคติที่มีต่อบุหรี ก่อนการทดลอง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของยลฤดี ดันทุพลสิทธิ์ และคณะ (2549) ในการศึกษาการจัดการจัดการความรู้ในโครงการชีวิตไม่สูบบุหรี่เปล่าถ้ารู้เท่าทันเรื่องร้าย ๆ จากภัยบุหรี โดยมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุหรี การจัดการความรู้จากการรับฟังประสบการณ์การติดบุหรี และการเลิกบุหรีได้สำเร็จ และแนวทางการรณรงค์การควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคบุหรี และยาสูบด้วยกิจกรรม และโครงการโดยใช้กรอบแนวคิด CIPP model ผลการวิจัย พบว่า หลังการอบรมนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการอบรม 8.82 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญศรี วิเศษพันธ์พงศ์ (2552) ได้ศึกษาการหาประสิทธิผลโปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรีของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร โปรแกรมเป็นแบบพักค้างคืน 4 คืน 5 วัน และติดตามผลหลังเข้าร่วมโปรแกรม 1 เดือน, 2 เดือน และ 6 เดือน พบว่า บุคลากรสาธารณสุขลด ละ เลิกบุหรีหลังเข้าร่วมโปรแกรม 6 เดือน ได้ร้อยละ 58 และระดับความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของบุหรีสูงกว่าเข้าร่วมโปรแกรม แต่ระดับเจตคติที่มีต่อบุหรี ก่อนการทดลอง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อมาเดือนทิพย์ เขมมโสภาส และ พรทิพย์ ชิวะพัฒน์ (2555) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อครอบครัวปลอดควันบุหรี โดยกิจกรรมของโปรแกรม มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องบุหรี และพิษภัยของบุหรี การให้คำปรึกษา และติดตามในวันที่ 3, 7, 14, 21 วัน และเดือนที่ 1, 3, 4 ตามลำดับ ซึ่งการติดตามสอดคล้องกับระยะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อครอบครัวปลอดควันบุหรี มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี และความตั้งใจเลิกบุหรีสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังเสนอแนะให้มีการให้คำปรึกษาเลิกบุหรีเป็นงานประจำ ติดตามผู้ที่เลิกสูบบุหรี่ในระยะเวลา 1 ปี และเสนอแนะให้มีการศึกษาเชิงคุณภาพในผู้เลิกบุหรีได้และผู้ที่ไม่ได้เลิกบุหรีไม่ได้

ผลการศึกษาตามแผนการจัดโปรแกรมลดบุหรีในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และเชิญตัวแทนซึ่งเป็นชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่โดยมุ่งเน้นถึงวิธีการเลิก การจัดการต่อความอยากบุหรีขณะเลิกสูบบุหรี่ และหลังจากที่เลิกบุหรีสำเร็จตลอดจนถึงผลดี ที่ตัวแทนได้รับหลังจากเลิกสูบบุหรี่ สร้างการมีส่วนร่วมโดยเชิญวิทยากรในการจัดการกับปัญหา การเลิกบุหรีให้สำเร็จ การตั้งเป้าหมายในการเลิกบุหรี และเปิดโอกาสให้ซักถาม ผลการศึกษา พบว่า การได้พบปะผู้ที่สูบบุหรี่เหมือนกัน และได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสูบบุหรี่ และความตั้งใจที่จะเลิกบุหรี ตลอดจนถึงการชักชวนกันเลิกบุหรี ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีกำลังใจในการเริ่มต้นเลิกบุหรี การเลิกสูบบุหรี่เป็นเรื่องที่ทำได้หากมีความตั้งใจจริงที่จะเลิกบุหรี ก็สามารเลิกบุหรีได้ โดยวิธีการเลิกสูบบุหรี่ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจก่อนการเข้าโปรแกรมลดบุหรีคือการเลิกบุหรีด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่ต้องการค่อย ๆ ลดการสูบลอง และเลิกบุหรีให้ได้ในระยะเวลา 3 เดือน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างได้มีความสนใจซักถามถึงการเลิกบุหรีด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การใช้หมากฝรั่ง การเข้าช่วยเลิกบุหรี หรือสมุนไพรช่วยเลิกบุหรี สอดคล้องกับการศึกษาของนันทินี วัฒนวรานันต์ และคณะ (2554) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร

การบำบัดรักษานักเรียนที่สูบบุหรี่ในสถานศึกษาในจังหวัดเชียงราย ได้ให้ความเห็นว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนได้แต่ควรจัดกิจกรรมเสริมด้านอื่น ๆ ให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วย ตัวอย่างกิจกรรมเสริม เช่น การศึกษาดูงานผู้ที่ป่วยเป็นโรคจากการสูบบุหรี่ การจัดกิจกรรมรณรงค์ในโรงเรียน และควรติดตามนักเรียนหลังร่วมโครงการเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้คำปรึกษาในกรณีที่เกิดกลับไปสูบบุหรี่

ผลการศึกษาตามแผนการจัดโปรแกรมอดบุหรี่ การติดตามเยี่ยมบ้าน และติดตามผู้สูบบุหรี่ (A5: Arrang follow up) ดำเนินการติดตามพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 3 ครั้ง ในระยะเวลา 12 สัปดาห์ โดยติดตามพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ในสัปดาห์ที่ 1, 4, 8 และสัปดาห์ที่ 12 เพื่อกระตุ้นแรงสนับสนุนจากครอบครัวให้มีส่วนร่วมช่วยเลิกบุหรี่ และมีการมอบกระเป๋าผ้า เสื้อยืดที่มีข้อความรณรงค์งดสูบบุหรี่ และให้ข้อมูลหรือคำแนะนำเสริมความเชื่อมั่นในการเลิกบุหรี่ เช่น วิธีการเลิกบุหรี่ สูตรสำเร็จในการเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง และวิธีผ่อนคลายเมื่อมีอาการอยากบุหรี่ แนะนำวิธีการเลิกสูบบุหรี่ และข้อเสนอแนะด้านกฎหมายด้านบุหรี่ เช่นการห้ามสูบในที่ห้ามสูบ การคุ้มครองสิทธิผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยการศึกษาได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ เพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์ (Ronald W.Rogers, 1975) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การเริ่มต้นจากการกระตุ้นให้เกิดความกลัวโดยใช้สื่อกระตุ้นให้เกิดความกลัวมากกว่าการใช้สื่อกระตุ้นตามปกติ เพื่อให้เกิดการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค หรือสิ่งที่กำลังคุกคามที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อโรคและความเจ็บป่วย การได้รับทราบถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากปฏิบัติตามคำแนะนำว่าจะลดความรุนแรงของการเกิดโรคได้ แรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคจะสูงสุดเมื่อบุคคลเห็นว่า ความน่ากลัวที่เกิดขึ้นกับสุขภาพนั้นรุนแรง บุคคลจะรู้สึกถึงอันตราย การตอบสนองที่เหมาะสม และบุคคลมีความเชื่อมั่นว่า เขามีความสามารถพอที่จะตอบสนองให้เหมาะสมได้ ดังนั้น การจูงใจช่วยเลิกบุหรี่ โดยใช้เทคนิค 5R และการติดตามเยี่ยม และกระตุ้นเตือนให้เกิดแรงจูงใจ เพื่อการให้ข้อมูลและโน้มน้าวให้ไม่ท้อแท้ในการเลิกสูบบุหรี่ ทำให้ผู้สูบบุหรี่ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองยังคงเข้าร่วมกิจกรรมโปรแกรมอดบุหรี่จนครบระยะเวลาการศึกษา และการกระตุ้นแรงจูงใจที่เกิดจากตัวผู้สูบบุหรี่เองหรือผู้ใกล้ชิด เช่น บุตร คู่สมรส เพื่อขอรับรองให้เลิก และบุคลากรด้านสุขภาพเป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจที่กระตุ้นให้ผู้สูบบุหรี่ลงมือเลิกสูบบุหรี่ และจากการติดตามการเข้าร่วมโครงการเป็นระยะของผู้สูบบุหรี่ ผู้สูบบุหรี่รู้สึกว่าการจัดโปรแกรมนี้คือ กำลังใจสำคัญในการเลิกสูบบุหรี่ และตั้งใจ ที่ใส่ใจและให้ความสำคัญกับสุขภาพของกลุ่มทดลองที่สูบบุหรี่ และผลการศึกษาตามแผนการจัดโปรแกรมอดบุหรี่ตลอดระยะเวลา 3 เดือนนั้น กลุ่มทดลองสามารถลดการสูบลองได้จำนวน 16 คน และกลับไปสูบบุหรี่เท่าเดิม จำนวน 4 คน โดยสัดส่วนของกลุ่มทดลองที่ลดการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มทดลองที่ไม่ลดการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งก่อนการใช้โปรแกรมอดบุหรี่กลุ่มทดลองสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 9 มวนต่อวัน และหลังใช้โปรแกรมอดบุหรี่จากการติดตามครั้งที่ 5 กลุ่มทดลองสูบบุหรี่เฉลี่ยคนละ 5 มวนต่อวัน สอดคล้องกับการศึกษาของ โสมรัตน์ บัณฑิตเลิศรัศมี (2551) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของบุคลากรชายโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต จำนวน 47 คน พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างพยายามลดจำนวนมวนบุหรี่ลง และสัดส่วนของบุคลากรชายโรงพยาบาลวชิระภูเก็ตที่เลิกสูบบุหรี่ภายหลังใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Prochaska and Diclemente (1996) ได้ศึกษาการป้องกันกลับไปสูบบุหรี่ พบว่า คนที่เลิกสูบบุหรี่จะมีการกลับไปสูบบุหรี่ซ้ำได้ ค่าเฉลี่ยในการเลิกประมาณ 7 ครั้ง กว่าจะหยุดสูบบุหรี่ได้อย่างต่อเนื่องได้ ดังนั้น ความล้มเหลวในการเลิกสูบบุหรี่อาจเกิดขึ้นได้ จึงควรเข้าใจและให้กำลังใจกับผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ อีกทั้งการศึกษาของศุภวิงศ์ สนสุผล (2551) ศึกษาการประยุกต์ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โดยโปรแกรมดำเนินการ 10 สัปดาห์ มีการะบวนการ

10 ขั้นตอน และติดตามทุกสัปดาห์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถ แห่งตนในการเลิกสูบบุหรี่ดีกว่ากลุ่มควบคุม และผลของการศึกษา ยังพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง สามารถลด ละ เลิกบุหรี่ มากกว่ากลุ่มควบคุม รวมถึงการศึกษาของศิริกุล รัตนะเรื่อง ประสิทธิภาพการใช้ยา Nortriptyline สำหรับ ผู้สูบบุหรี่ที่มีภาวะติดสารนิโคตินในหน่วยบริการปฐมภูมิ พบว่า การช่วยเลิกบุหรี่ในกลุ่มตัวอย่างที่ติดสารนิโคตินในระดับต่ำ หรือระดับปานกลาง ควรใช้พฤติกรรมบำบัดซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสม ที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเลิก สูบบุหรี่ได้ดี ส่วนผู้สูบบุหรี่ ที่ติดสารนิโคตินในระดับมาก ควรใช้วิธีพฤติกรรมบำบัดร่วมกับการใช้ยา ซึ่งมีความแตกต่างจาก การศึกษาของศิริภาณี อิ่มน้ำขาว และคณะ (2555) ได้ศึกษารูปแบบพฤติกรรมกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ที่เข้ารับ การบำบัดในคลินิกเลิกบุหรี่ โรงพยาบาลมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามแบบจำลองทฤษฎี ชำมชั้นไม่สนใจปัญหาในระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีผู้เลิกสูบบุหรี่ได้ ร้อยละ 40 โดยเหตุผลที่ทำให้สำเร็จคือ ตั้งใจจริง มีความเชื่อว่า สามารถเลิกบุหรี่ได้ และกลัวอันตราย ตามลำดับ

การศึกษาหลังสิ้นสุดโปรแกรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ แต่พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ เป็นไปในทิศทางที่ดี รวมทั้งการกระตุ้นเตือนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความพยายามที่จะเลิกสูบบุหรี่ โดยผู้ที่เลิกสูบบุหรี่จะกลับมาสูบบุหรี่ ในขณะที่กำลังพยายามเลิกสูบบุหรี่หรือเลิกสูบลำบากไปแล้วได้ โดยบางคนอาจต้องใช้ ความพยายามหลายครั้งจึงจะเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ หากมีผู้ที่จะพยายามเลิกบุหรี่แต่ประสบความล้มเหลวผู้ให้บริการควร จะให้กำลังใจ พยายามหาสาเหตุ ช่วยเหลือและหาวิธีการช่วยเลิกบุหรี่ให้สำเร็จต่อไป ดังนั้นคลินิกอดบุหรี่ โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง จึงมีการมอบเกียรติบัตรสำหรับผู้เข้าร่วมโปรแกรมอดบุหรี่ เกียรติบัตรสำหรับผู้ลด การสูบบุหรี่ เพื่อเป็นการสร้างเสริมแรงจูงใจในการพยายามเลิกบุหรี่ในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้า

1. ควรดำเนินการช่วยเลิกบุหรี่หลากหลายวิธี สำหรับผู้สูบบุหรี่ที่สมัครใจ และมีความตั้งใจที่จะเลิกสูบบุหรี่
2. การช่วยเลิกบุหรี่ให้สำเร็จโดยวิธีพฤติกรรมบำบัด เหมาะสำหรับผู้สูบบุหรี่ที่มีระดับการติดนิโคตินในระดับต่ำ แต่สำหรับผู้ติดนิโคตินในระดับปานกลางและในระดับสูงควรมีการใช้ยาช่วยเลิกบุหรี่ร่วมด้วย
3. ควรมีการติดตามผลการเลิกสูบบุหรี่ และมีการจัดโปรแกรมอดบุหรี่ตามแนวคิด 5A อย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่ม ระยะเวลาการดำเนินการให้มากกว่า 3 เดือน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในเชิงสาเหตุการกลับไปสูบบุหรี่ และช่วยเลิกบุหรี่ให้สำเร็จ เพื่อทำให้การ ช่วยเลิกบุหรี่สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่รายบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้จาก ดร.อนุกุล มะโนทน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาเสียสละ เวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความช่วยเหลือต่าง ๆ อย่างดียิ่ง รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ จนสามารถ ดำเนินการการศึกษาค้นคว้าอิสระได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าฝาง

และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้ผู้วิจัยทำการเข้าเก็บข้อมูลผู้มารับบริการและดำเนินงานโปรแกรมอดบุหรี่ รวมทั้งขอขอบคุณ ดร.สมชาย จาตศรี คุณสุรียภรณ์ เลิศวัชรกุล คุณณัฐธิดา นิมิตดี ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลพะเยา และกลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลพะเยา ในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ และขอขอบคุณผู้มารับบริการทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนจนสิ้นสุดการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณวรรณ สนิทม่วง. (2549). **รูปแบบการให้ความรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การลด ละ เลิกสูบบุหรี่ ของประชากรตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- เดือนทิพย์ เขมมโสภาส และ พรทิพย์ ชิวะพัฒน์. (2555). การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อครอบครัวปลอดบุหรี่. **วารสารกึ่งการวิจัย**, 19(1), 103–117.
- นัทธินี วัฒนวรานันต์ และคณะ. (2554). ประสิทธิภาพของหลักสูตรการบำบัดรักษานักเรียนที่สูบบุหรี่ในสถานศึกษา ในจังหวัดเชียงราย. **วารสารสาธารณสุขล้านนา**, 7(2), 142–157.
- เบญจมาศ สุขศรีเพ็ง. (2550). ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค (Protection motivation theory). สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2557, จาก <https://www.gotoknow.org>
- พ่องศรี ศรีมรกต. (2555). **การบำบัดทางเลือกเพื่อช่วยเลิกบุหรี่วิถีไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: อัมพพยู ครีเอทีฟ.
- เพ็ญศรี วิเศษพันธ์พงศ์. (2552). **ประสิทธิผลโปรแกรมการลด ละ เลิกบุหรี่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- รัตติยา เพชรน้อย. (2556). **การประเมินโปรแกรมการเลิกบุหรี่ในกลุ่มผู้ที่เข้าคลินิกอดบุหรี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.myfirstbrain.com>
- วรารณ ภูมิสวัสดิ์ และคณะ. (2546). **แนวเวชปฏิบัติในการรักษาผู้ติดบุหรี่**. กรมการแพทย์: กระทรวงสาธารณสุข.
- ศิริณี อิ่มน้ำขาว และคณะ. (2555). **รูปแบบพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ ที่เข้ารับการบำบัดในคลินิกเลิกบุหรี่โรงพยาบาลมหาสารคาม**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พย.บ., วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ศิริกุล รัตน์ะ. (2551). **ประสิทธิผลการใช้ยา Nortriptyline สำหรับผู้สูบบุหรี่ที่มีภาวะสารนิโคตินในหน่วยบริการปฐมภูมิ**. วิทยานิพนธ์ ภ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศุภวิงศ์ สนสุผล. (2551). **การประยุกต์ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีต่อการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). **การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา**. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์.
- โสภรัตน์ บัณฑิตเลิศรักษ์. (2551). **ประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของบุคลากรชายโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Krejcie, Robert and Morgan, Daryle. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement, 30, pp. 607–610.

Prochaska, and Diclementel. (1996). **Psychotherapy Psychological Treatments and the Addictions**, pp. 189–205. Cambridge: Cambridge University Press.

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
ราชประชานุเคราะห์ 15 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

Smoking behavior of the high school students in Rajprachanukroh 15 School,
Wiang Subdistrict, Chiangsaen District, Chiangrai Province

วชิระ นน่อแหวน^{1*} และเทียนทอง ต๊ะแก้ว²

Wachira Norvan^{1*} and Tienthong Takaew²

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยข้อมูลพื้นฐาน (ได้แก่) ทัศนคติ (ได้แก่) ทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและทัศนคติ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวนทั้งหมด 332 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Fisher's Exact Test

ผลการศึกษาค้นคว้าการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า สมาชิกในครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่เป็นประจำ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 9.94 ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 22.63 และทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 7.40 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับผลการศึกษา การสูบบุหรี่ของบุคคลในครอบครัว ทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ทัศนคติโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: wachira.norvan@hotmail.com

Abstract

The study of smoking behavior of the high school students in Rajprachanukroh 15 School, Wiang Subdistrict, Chiangsaen District, Chiangrai Province was a quantitative research. The purpose of the research was to find out the factors of background information: attitude of Non-smoker's Health Protection Act, B.E. 2535. and danger of smoking, smoking behavior and the relationship between factors and attitude and smoking behavior. The population of the study was 322 high school students in Rajprachanukroh 15 School, Wiang Subdistrict, Chiangsaen District, Chiangrai Province. A questionnaire was used for data collection. The statistics applied for data analysis was percentage, average, range, standard deviation, Chi-square Test and Fisher's Exact Test.

The findings of smoking behavior of the high school students in Rajprachanukroh 15 School, Wiang Subdistrict, Chiangsaen District, Chiangrai Province showed that family members who frequently smoke were at the moderate level with the overall average of 9.94. The attitude of the smoking danger was moderate with the overall average of 22.63. Also, the attitude of Promulgated pursuant to the Tobacco Product Control Act B.E. 2535 was moderate with the overall average of 7.40. The analysis result to find out the relationship showed that the factors of background information were genders, ages, study results, smoking behavior of family members, the attitude of Promulgated pursuant to the Tobacco Product Control Act B.E. 2535, the attitude of smoking danger and the overall attitude was related to smoking behavior of high school students with statistic significance of 0.05.

Keywords: smoking behavior, high school students

บทนำ

จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ปี 2554 พบว่าประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 53.9 ล้านคน เป็นผู้ที่สูบบุหรี่ 11.5 ล้านคน หรือร้อยละ 21.4 โดยเป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ 9.9 ล้านคน (ร้อยละ 18.4) และเป็นผู้ที่สูบบุหรี่นาน ๆ ครั้ง 1.6 ล้านคน (ร้อยละ 2.9) โดยอัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 20 เท่า คือร้อยละ 41.7 และ 2.1 ในบุคคลที่มีอายุ 15-60 ปี ที่รวมทั้งเพศชายและหญิง เท่ากับ 9,535,484 คน หากไม่มีการ รณรงค์แก้ปัญหาใด ๆ คาดว่าในอีก 14 ปีข้างหน้า หรือในปี 2563 ครั้งหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ในวันนี้ หรือประมาณ 650 ล้านคน จะเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นมากเรื่อย ๆ โดยเฉพาะผู้ที่สูบบุหรี่ ยังไม่ความตระหนักต่ออันตรายจากการสูบบุหรี่ที่มีผลต่อตนเองและบุคคลรอบข้างมากแค่ไหน จึงเป็นอีกปัญหาที่สมควรจะได้รับการแก้ไขอย่างยิ่ง อาจมาสาเหตุการเอาย่างบุคคลในครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่เห็นอยู่เป็นประจำ นั้นเป็นปอเกิดแห่งการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย หรือนักสูบบุหรี่ใหม่ซึ่งมีอันตรายและก่อให้เกิดความพิการเรื้อรัง ที่มีสาเหตุจากการบริโภคยาสูบกำลังกลายเป็นปัญหาและเป็นสาเหตุการตายที่สูงกว่าสาเหตุอื่น ๆ (ภาวิณี วิสมล, 2538) โดยส่วนใหญ่การสูบบุหรี่มักเริ่มสูบตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น และเยาวชน ด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น ความอยากรู้อยากลอง ความคึกคะนอง ความต้องการเข้ากลุ่ม ครอบครัวยุติการเห็นเป็นประจำ จากการเรียนแบบคนดังในสื่อต่าง ๆ หรือเพื่อชักชวน เป็นต้น

ปัจจุบันได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการผลิทยาสูบ พ.ศ. 2535 และประกาศของกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2549 ข้อ 3 (1) เรื่อง กำหนดชื่อหรือประเภทของสถานที่สาธารณะที่ให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่และกำหนดส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่สาธารณะดังกล่าวเป็นเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่ และประกาศ ฉบับที่ 18 กระทรวงสาธารณสุข ห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะซึ่งผู้ที่ฝ่าฝืนอาจได้รับโทษปรับตามกฎหมายจะมีโทษปรับเจ้าของสถานที่ไม่เกิน 20,000บาท ส่วนผู้สูบบุหรี่ที่มีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายระดับชั้น 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในการศึกษาอุบัติการณ์การสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น สมชาย ชื่นตา (2528) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนชายระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ของกลุ่มที่สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เริ่มเมื่ออายุ 16 ปี รองลงมาประมาณ 17 ปี และ 18 ปี พบว่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว วัยรุ่นมากกว่า 3,000 คนเข้ามาเป็นผู้สูบบุหรี่ การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนรวมถึงปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนในอำเภอเชียงแสน และตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการเรื่องโรงเรียนปลอดบุหรี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาโรงเรียนด้วยตระหนักว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสุขภาพ และการสูบบุหรี่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การติดยาเสพติดชนิดอื่น ๆ นอกจากนั้นยังมีกฎหมายคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่โดยกำหนดให้สถานที่สาธารณะ หน่วยงานราชการและรวมถึงโรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่จึงมีความจำเป็นในการศึกษาถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียน รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดชนิดอื่นในอนาคต กับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่กับของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่และทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและทัศนคติกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 ถึงเดือนมกราคม 2558 ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ ผลการเรียน สมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่เป็นประจำ

2. ส่วนที่ 2 ทศนคติ

2.1 ทศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ มีทั้งหมด 20 ข้อ ด้านลบ 10 ข้อ ด้านบวก 10 ข้อ

2.2 ทศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 มีทั้งหมด 15 ข้อ ด้านลบ 5 ข้อ ด้านบวก 10 ข้อ

3. ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีทั้งหมด 15 ข้อ ด้านลบ 5 ข้อ ด้านบวก 10 ข้อ

วิธีการศึกษา

กลุ่มประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียน-
ราชประชานุเคราะห์ 15 อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 332 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอเข้าไปชี้แจงรายละเอียดงานวิจัยแก่ผู้บริหารโรงเรียน และอาสาสมัครแกนนำนักเรียนเพื่อนำแบบสอบถามไปใช้เก็บ
ข้อมูลในกลุ่มประชากรการศึกษาวิจัยต่อไป

ขั้นตอนการ ดำเนินการ ได้แก่

1. ให้อาสาสมัครแกนนำนักเรียนนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มประชากรในแต่ละระดับชั้น และรวบรวมให้
ผู้ทำวิจัยตามกำหนด

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความครบถ้วนของแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 ตามจำนวนกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 332 ชุด

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับประมวลผลข้อมูลทางสถิติ SPSS (SPSS for Windows)
ใช้สถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Fisher's Exact Test

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์
ข้อมูลส่วนของทศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ทศนคติเกี่ยวกับ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพฤติกรรมการ
สูบบุหรี่ของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยมีการกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยครั้งนี้มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้การทดสอบ Fisher's Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15
อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง มกราคม พ.ศ. 2558 จำนวนกลุ่มประชากร 332 ราย
ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 ทศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ตอนที่ 2 ทศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุม
ผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 และตอนที่ 3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มประชากรจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 332)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	130	39.20
หญิง	202	60.80
อายุ		
อายุ 15 ปี	33	9.90
อายุ 16 ปี	124	37.30
อายุ 17 ปี	92	27.70
อายุ 18 ปีขึ้นไป	83	25.00
ระดับผลการเรียน		
ระดับต่ำ	58	17.50
ระดับปานกลาง	215	64.80
ระดับสูง	59	17.80
อาศัยอยู่กับ		
บิดา หรือมารดา หรือญาติพี่น้อง	126	38.00
บิดา และ มารดา	206	62.00
สมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่เป็นประจำ		
บิดา หรือมารดา หรือญาติพี่น้อง	146	44.00
บิดา และมารดา	186	56.00

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.80 อายุ 16 ปี ร้อยละ 37.30 มีระดับเฉลี่ยผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.80 อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา จำนวน 206 ร้อยละ 62.00 สมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่เป็นประจำบิดาและมารดา จำนวน 186 ร้อยละ 56.00

ตาราง 2 ร้อยละทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่

ระดับทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย		
ระดับต่ำ	19	5.70
ระดับปานกลาง	313	94.30
การสูบบุหรี่ติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ		
ระดับต่ำ	26	7.80
ระดับปานกลาง	306	92.20

ตาราง 2 (ต่อ)

ระดับทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี	จำนวน	ร้อยละ
คนที่ไม่สูบบุหรีแต่สุดตมควนบุหรีเป็นประจำมีโอกาสป่วยเป็น “โรคมะเร็งปอด” ได้		
ระดับต่ำ	27	8.10
ระดับปานกลาง	305	91.90
คนเราไม่รู้วันตายของตนเอง เราอาจตายเร็วกว่าปกติเพราะการสูบบุหรี		
ระดับต่ำ	32	9.60
ระดับปานกลาง	300	90.40
การสูบบุหรีเป็นอันตรายต่อสุขภาพ		
ระดับต่ำ	48	14.50
ระดับสูง	284	85.50
การสูบบุหรีทำให้มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น		
ระดับต่ำ	151	45.50
ระดับปานกลาง	69	20.80
ระดับต่ำ	112	33.70
กักรองบุหรีช่วยลดอันตรายจากการสูบบุหรีได้		
ระดับต่ำ	80	24.10
ระดับปานกลาง	201	60.50
ระดับสูง	51	15.40
ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของการสูบบุหรีโดยรวม		
ระดับต่ำ	30	9.00
ระดับปานกลาง	251	75.60
ระดับสูง	51	15.40

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มประชากรมีระดับทัศนคติปานกลางเกี่ยวกับเรื่องพิษภัยของบุหรี อันดับ 1 การสูบบุหรีเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุดร้อยละ 94.3 อันดับที่ 2 การสูบบุหรีติดต่อกันเป็นระยะเวลาานทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพมีทัศนคติระดับปานกลาง ร้อยละ 92.20 และทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของการสูบบุหรีโดยรวมสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 75.60

ตาราง 3 ร้อยละทัศนคติของเกี่ยวกับ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535

ระดับทัศนคติของเกี่ยวกับ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีผลกระทบต่อผู้คนที่อาศัยในบริเวณนั้นได้รับพิษภัย		
จากควันบุหรี่		
ระดับต่ำ	31	9.30
ระดับปานกลาง	301	90.70
ควรมีการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา และหน่วยงานราชการ หรือที่		
สาธารณะ		
ระดับต่ำ	32	9.60
ระดับปานกลาง	300	90.40
การออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานบันเทิงสถานศึกษาหน่วยงานราชการหรือ		
ที่สาธารณะเป็นการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่		
ระดับต่ำ	36	10.80
ระดับปานกลาง	296	89.20
กฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ และผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นการควบคุมแรงกระตุ้นนักสูบ		
หน้าใหม่		
ระดับต่ำ	41	12.30
ระดับปานกลาง	291	87.70
ผู้ไม่สูบบุหรี่ สามารถเรียกร้องเจ้าของสถานที่ที่ไปใช้บริการให้จัดเขตปลอดบุหรี่ได้		
ระดับต่ำ	49	14.80
ระดับปานกลาง	283	85.20
การจัดเขตปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของสถานศึกษา		
ให้ดีขึ้น		
ระดับต่ำ	56	16.90
ระดับปานกลาง	275	82.80
ระดับสูง	1	0.30
ทัศนคติโดยรวมเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535		
ระดับต่ำ	51	15.40
ระดับปานกลาง	219	66.00
ระดับสูง	62	18.70

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มประชากรมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่อง พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 อันดับที่ 1 การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีผลกระทบต่อผู้คนที่อาศัยในบริเวณนั้นได้รับพิษภัยจากควันบุหรี่สูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 90.70 อันดับที่ 2 ควรมีการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา และหน่วยงานราชการ หรือที่สาธารณะ ร้อยละ 90.40 อันดับที่ 3 การออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานบันเทิงสถานศึกษาหน่วยงานราชการหรือที่สาธารณะเป็นการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 89.20 และทัศนคติโดยรวมเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 สูงสุดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 66.00

ตาราง 4 ร้อยละของระดับทัศนคติของพิษภัยของบุหรี่และ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535

ระดับทัศนคติพิษภัยและทัศนคติ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ 2535	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	30	9.00
ระดับปานกลาง	251	75.60
ระดับสูง	51	15.40

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มประชากรมีทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่และ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 อยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุดร้อยละ 75.60 รองมา คือ มีทัศนคติระดับสูง ร้อยละ 15.40

ตาราง 5 ร้อยละของระดับด้านพฤติกรรมกาสูบหรี่

ระดับพฤติกรรมกาสูบหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	51	13.30
ระดับปานกลาง	219	66.00
ระดับสูง	62	18.70

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มประชากรมีพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง มากที่สุดร้อยละ 66.00 รองมา คือ ระดับสูง ร้อยละ 18.70

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกาสูบหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 4-6

ตาราง 6 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับพฤติกรรมกาสูบหรี่

	ปัจจัย	X^2	p-value
เพศ			
	ชาย	12.50	0.001
	หญิง		

ตาราง 6 (ต่อ)

	ปัจจัย	χ^2	p-value
ผลการเรียน	ระดับผลการเรียนอ่อน	7.61	0.076
	ระดับผลการเรียนปานกลาง		
	ระดับผลการเรียนดี		
อายุ	น้อยกว่า 17 ปี	3.77	0.128
	มากกว่าหรือเท่ากับ 17 ปี		
สมาชิกในครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่เป็นประจำ	บิดาหรือมารดาหรือญาติพี่น้อง	9.94	0.003
	บิดารและมารดา		
ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่	ระดับต่ำ	22.63	0.000
	ระดับปานกลาง		
	ระดับสูง		
ทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535	ระดับต่ำ	7.40	0.084
	ระดับปานกลาง		
	ระดับสูง		
ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่และ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535	ระดับต่ำ	22.63	0.000
	ระดับปานกลาง		
	ระดับสูง		

จากตาราง 6 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ผลการเรียน อายุ และสมาชิกในครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่เป็นประจำ กับพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของประชากร พบว่า เพศ สมาชิกในครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่เป็นประจำ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และพบว่า ผลการเรียน อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความสัมพันธ์ ระหว่างระดับทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ กับพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของประชากร พบว่า ระดับทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติ

เกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 กับพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของประชากร พบว่า ระดับทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมการการสูบบุหรี่และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการการสูบบุหรี่

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มประชากร

พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.80 อายุ 16 ปีร้อยละ 37.3 มีระดับการศึกษานานกลาง ร้อยละ 64.80 อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 62.00 มีบิดาและมารดาที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 56.00 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ร้อยละ 75.60 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ร้อยละ 66.00 ระดับทัศนคติโดยรวม ร้อยละ 75.60 ระดับพฤติกรรมระดับกลาง ร้อยละ 66.00 สอดคล้องกับภาวิณี วิสมล (2538) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง จำนวน 162 คน พบว่าการสูบบุหรี่ของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดของความสัมพัทธ์ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำเล็กน้อย

ธิตี รัตน์โชติ (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงศึกษาเฉพาะนักศึกษาหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 433 คนพบว่าเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิภารัตน์ สุวรรณไวพฒนะ และคณะ (2556) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติของผู้สูบบุหรี่ในการป้องกันการสัมผัสควันบุหรี่มือสองให้กับสมาชิกในครอบครัวผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 45.6 มีอายุอยู่ในช่วง 41 ถึง 60 ปี ร้อยละ 35.6 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 61.1 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 72.2 ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่คือบิดาร้อยละ 52.7 สูบบุหรี่วันละ 16-20 มวนร้อยละ 41.1 มีการป้องกันการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในครอบครัวและชุมชนโดยส่วนใหญ่ สูบบุหรี่นอกร้านร้อยละ 71.1 แต่ขณะสูบบุหรี่สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยร้อยละ 28.9 และสูบบุหรี่ในที่สาธารณะถึงร้อยละ 11.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 96.7 มีความรู้อยู่ในระดับดี ($M = 10.89, S.D. = 1.22$) ร้อยละ 82.2 มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ($M = 46.14, S.D. = 3.36$) และพบว่าความรู้และทัศนคติของผู้สูบบุหรี่ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.101, p > 0.05$)

ชูชัย ศุภวงศ์, สุกกร บัวสาย และนวนลอนันต์ ตันติเกตุ (2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยทั่วประเทศ จำนวน 5,598 คน พบว่า เยาวชนชายที่มีผลการเรียนดี มีอัตราการสูบบุหรี่เพียงร้อยละ 2.1 ในขณะที่กลุ่มที่มีการเรียนไม่ดี มีอัตราการสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 21.2 ในกลุ่มเยาวชนหญิงก็เช่นเดียวกันโดยพบว่า เยาวชนหญิงที่มีผลการเรียนดี มีอัตราการสูบบุหรี่เพียงร้อยละ 0.3 ในขณะที่กลุ่มที่มีการเรียนไม่ดี มีอัตราการสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 4.6 การที่สมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่หรือสนับสนุนให้สูบบุหรี่จะทำให้วัยรุ่นมีโอกาสติดบุหรี่สูง โดยพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ของบิดาสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของทั้งบุตรชาย และบุตรหญิงส่วนพฤติกรรมการการสูบบุหรี่มารดาจะมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของบุตรหญิงมากกว่าบุตรชาย และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนมากที่สุด คือ เพื่อนสนิท โดยส่วนใหญ่แล้วการสูบบุหรี่ในครั้งแรกจะเกิดจาก

การชักนำของเพื่อนและหัดสูบบุหรี่ครั้งแรกที่บ้านเพื่อน และผู้ที่สูบบุหรี่มักมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมโดยพบว่า ร้อยละ 52 ของเยาวชนชายที่สูบบุหรี่มีเพื่อนที่เคยลองเสพยาเสพติดมาก่อน และร้อยละ 60 ของเยาวชนหญิงที่สูบบุหรี่มีเพื่อนสนิทที่ดื่มเหล้าเป็นประจำ และพบว่าการมีรายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนไทยสูบบุหรี่โดยเยาวชนที่มีรายได้ต่ำสูบบุหรี่ในอัตราเพียงร้อยละ 4.9 ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้สูงสูบบุหรี่จำนวนถึง ร้อยละ 14.5 และยังพบว่ายิ่งเยาวชนมีรายได้หรือฐานะดีเท่าไร อัตราการลองสูบบุหรี่ของเยาวชนก็จะยิ่งมากขึ้น

ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และประภาพรธณ เอี่ยมอนันต์ (2554) สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2554 กลุ่มอายุที่มีอัตราการลดการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องในรอบ 18 ปี คือ กลุ่มอายุ 41-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่ามาตรการควบคุมยาสูบได้ผลดีในกลุ่มอายุดังกล่าว แต่มาตรการดังกล่าวยังให้ผลไม่ดีเท่าที่ควรในกลุ่มอายุ 15-18 ปี และกลุ่มอายุ 19-24 ปี ซึ่งมีอัตราการบริโภคยาสูบเพิ่มขึ้นระหว่างพ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2552 การสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนไทยในปี พ.ศ.2552 อัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยอายุ 13-15 ปีสูงถึง 11.7% (เพศชาย 20.1% เพศหญิง 3.8%)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ของนักเรียน

1.1. จากผลการวิเคราะห์ ทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 22.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ข้อที่มีระดับทัศนคติอันดับ 1 คือ การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.94 ส่วนข้อที่มีระดับทัศนคติอันดับที่ 2 คือ การสูบบุหรี่ติดต่อกันเป็นระยะเวลาทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.92 และคนที่ไม่ได้สูบบุหรี่แต่สูบควันบุหรี่เป็นประจำมีโอกาสป่วยเป็นโรคมะเร็งปอดได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.92 ซึ่งมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน และอันดับที่ 3 คือ กันกรองบุหรี่ช่วยลดอันตรายจากการสูบบุหรี่ได้ มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.91

1.2. จากการวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 7.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ข้อที่มีระดับทัศนคติอันดับ 1 คือ การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีผลกระทบต่อคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นได้พิษภัยจากควันบุหรี่ไปด้วย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.91 อันดับที่ 2 ควรมีการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา และในหน่วยงานราชการ หรือที่สาธารณะ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.90 และอันดับที่ 3 ควรมีการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ในสถานศึกษา และหน่วยงานราชการ หรือที่สาธารณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.89

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน

2.1. จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 พบว่าโดยรวมนักเรียนมีระดับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 1.90

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ข้อที่มีระดับพฤติกรรมอันดับ 1 คือ เพื่อสนิทในกลุ่มของท่าน มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.90 อันดับที่ 2 ท่านสูบบุหรี่มากกว่า 2 มวนต่อวัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.88 และอันดับ 3 ท่านมักสูบบุหรี่ที่บ้านตัวเองหรือในห้องนอน หรือที่บ้านเพื่อน และ ท่านมักสูบบุหรี่ที่โรงเรียน หรือในที่สาธารณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.87

3. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 พบว่า เพศ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 12.5 ผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 7.61 สมาชิกในครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่เป็นประจำ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 9.94 ทักษะคิดเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 22.63 และ ทักษะคิดเกี่ยวกับ พรบ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ 7.40

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายระดับชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 15 พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุน ควรจัดอบรม หรือสัมมนาที่จำเป็นให้กับบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจและเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่
2. จัดหน่วยงานให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนให้เลิกบุหรี่ (การให้คำปรึกษา) เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข จัดโปรแกรมการเลิกบุหรี่ เป็นต้น
3. ควรนำไปจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ในปัญหาการสูบบุหรี่จะช่วยป้องกันและลดปัญหาการสูบบุหรี่ได้
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการเลิกบุหรี่ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนต่อไป และพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ในโรงเรียน เช่น ฝึกอาสาสมัครให้ช่วยเหลือ หรือฝึกผู้นำกลุ่มแกนนำนักเรียน
5. ศึกษาการผลให้คำปรึกษาครอบครัวของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการให้คำปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว สาธารณสุขอำเภอเชียงแสน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะอาจารย์ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครแกนนำนักเรียนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านทุกหน่วยงานผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บัวสาย และนวลอนันต์ ตันติเกตุ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย ทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ธิดิรัตน์ รัตนาชิต. (2539). วิทยุร่นหญิงกับการสูบบุหรี่: ศึกษาเฉพาะนักเรียนหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภาวิณี วิสมล. (2538). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่และการไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(บริหารงานยุติธรรม), มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- วิภารัตน์ สุวรรณไวพัฒนะ และคณะ (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติของผู้สูบบุหรี่ในการป้องกันการสัมผัสควันบุหรี่มือสองให้กับสมาชิกในครอบครัว. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://thailand.digitaljournals.org/index.php/JBCNN/article/view/21954>
- ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และประภาพรรณ เอี่ยมอนันต์. (2554). สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2554. ม.ป.ท.: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) วิทยาเขตราชวิถี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมชัย ชื่นดา. (2528). การศึกษาถึงพฤติกรรมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนชายระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพ ของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงความดันโลหิตสูง ในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Health behavior of high-risk hypertensive patients in Papae sub-district, Mae Taeng district, Chiang Mai province

พัชรินทร์ แซ่ย่าง^{1*} และเทียนทอง ต๊ะแก้ว²
Patcharin Saeyang^{1*} and Tienthong Takaew²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป ปัจจัยเสริม พฤติกรรมสุขภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป ปัจจัยเสริม ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง ในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาสาสมัครจำนวน 123 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากรายชื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยง ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาชเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ และค่าโคสแควร์ ผลการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 55.30 อายุ 48-59 ปี ร้อยละ 56.90 ดัชนีมวลกายปกติ ร้อยละ 73.00 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.48 อาชีพเกษตรกรร้อยละ 54.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 54.50 มีประวัติการดื่มสุราร้อยละ 53.70 มีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 55.30 มีความเชื่อระดับมากที่สุด ร้อยละ 86.18 มีแรงสนับสนุนทางสังคมระดับมาก ร้อยละ 71.5 มีพฤติกรรมสุขภาพระดับดีมาก ร้อยละ 71.5 และความสัมพัทธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และประวัติการดื่มสุรา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมสุขภาพ ภาวะเสี่ยง โรคความดันโลหิตสูง

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: rin_y17@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were to study health behavior and relationship between health behavior and factors affected to high risk hypertensive people in Papae Sub-district, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. Subjects included 123 people using simple random sampling. Research instrument included questionnaire with calculated reliability the Chonbach's Alpha Coefficient at 0.87 Statistical methods employed included Percentage, and Chi-square. Results revealed that 55.30 percent of them is women, 56.90 percent of them is 48–59 years old, 73.00 percent of them have normal body mass index, 48.48 percent of them have primary school diploma, 54.50 percent of them engage in agriculture, 54.50 percent of them have income below 3,000 bath per month, 53.70 percent of them drink alcohol, 55.30 percent of them have intermediate level knowledge, 86.90 percent of them have high level belief, 71.5 percent of have high level social support. 71.5 percent of them have a good level of health behavior and It also found that Age, Education level, and alcohol profile correlate with it at the 0.05 level of significance.

Keywords: health behavior high, risk hypertension condition, people in high risk hypertension condition

บทนำ

ความดันโลหิตสูงเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่มีการระบาดไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประมาณไว้ว่าจำนวนผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทั่วโลก จาก 194 ประเทศ มีจำนวนถึง 970 ล้านคน โดย 330 ล้านคนอยู่ในประเทศพัฒนา และ 640 ล้านคนอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ศุภวรรณ มโนสุนทร (2556) โดยประชากรวัยผู้ใหญ่ทั่วโลก 1 คน ใน 3 คน มีภาวะความดันโลหิตสูง และประชากรวัยผู้ใหญ่ในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็พบมี 1 คน ใน 3 คน ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเช่นกัน และได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 (ค.ศ. 2025) ประชากรวัยผู้ใหญ่ทั่วทั้งโลกจะป่วยเป็น โรคความดันโลหิตสูง 1.56 พันล้านคน ความดันโลหิตสูงเป็นปัจจัยเสี่ยงเดี่ยวที่สำคัญที่สุดสำหรับการตาย (mortality) โดยเป็นสาเหตุการตาย 1 ราย ใน 10 รายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สาลิ เปลี่ยนบางช้าง, 2556)

จากข้อมูลสถิติสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าใน ปี 2554 มีผู้เสียชีวิตจากสาเหตุความดันโลหิตสูง เป็นจำนวน 3,664 คน สถานการณ์ป่วยและเข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขด้วยโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกภาค เมื่อเปรียบเทียบ จากปี 2544 และปี 2554 พบว่า อัตราผู้ป่วยในต่อประชากรแสนคนด้วยโรคความดันโลหิตสูงจาก 287.5 เป็น 1433.61 ถือว่ามีอัตราเพิ่มขึ้น 5 เท่า จากรายงานพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนพบว่ามีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงปี พ.ศ. 2554 มีผู้ป่วยสะสม จำนวน 264,441 ราย อัตราความชุก เท่ากับ 7,444.91 ต่อประชากรแสนคน มีผู้ป่วยรายใหม่ จำนวน 55,542 ราย พบเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นอัตราส่วน 1.38: 1 กลุ่มอายุที่มีอัตราความชุกสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็น 29,716.30 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 50–59 ปี 40–49 ปี และน้อยกว่า 40 ปี คิดเป็น 13,686.61, 5,274.52 และ 596.13 ต่อประชากรแสนคน

การดำเนินงานที่ผ่านมาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแป๋ ได้มีการตรวจคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงตามกรอบนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่ให้ความสำคัญต่อการค้นหาและคัดกรองกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยง

ดังกล่าวไม่ให้เป็นผู้ช่วยความดันโลหิตสูง โดยมีเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินงานไว้ชัดเจน นอกจากจะทำการคัดกรองแล้ว ยังมีการติดตามให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม แต่ยังมีจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งดูจากจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ปี พ.ศ. 2555 จำนวน 276 คน พ.ศ. 2556 จำนวน 283 คน พ.ศ. 2557 จำนวน 295 คน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง ในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพเพื่อลดอัตราผู้ป่วยความดันโลหิตสูงต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย

เป็นวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไป ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่ ที่ได้รับการประเมินว่ามีภาวะเสี่ยงจากการคัดกรองภาวะโรคความดันโลหิตสูง ด้วยวาจา จำนวน 175 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการประเมินว่ามีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane จำนวน 123 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากรายชื่อของประชากรที่มีภาวะเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง

เครื่องมือที่ใช้

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) พฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง ในตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยเสริม

1. ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบถูกและผิด
2. ความเชื่อเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ เป็นคำถามเชิงบวกและเชิง
3. แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีผู้ช่วยเก็บคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน เริ่มแรกโดยการนัดประชุมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน ทั้ง 13 หมู่บ้าน เพื่ออธิบายเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่จะนำไปใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน นำเครื่องมือไปใช้ แล้วก็รอรับคืน เมื่อคืนตามเวลาที่กำหนดเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้ง 123 ชุด นำเครื่องมือที่ได้จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน มาวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับประมวลผลข้อมูลทางสถิติ SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ โดยสถิติ Chi-square เพื่ออธิบายความสัมพันธ์

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 123)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	55	44.7
หญิง	68	55.3
อายุ		
ต่ำกว่า 35 ปี	2	1.6
อายุ 36-47 ปี	29	23.6
อายุ 48-59 ปี	70	56.9
อายุ 60 ปีขึ้นไป	22	17.9
ดัชนีมวลกาย		
ผอม	18	14.6
ปกติ	90	73.2
อ้วน	15	12.2
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ/อ่านเขียนไม่ได้	31	25.2
ประถมศึกษา	60	48.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	8.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	16	13.0
ปริญญาตรี	6	4.9
อาชีพ		
ไม่มีอาชีพแม่บ้าน	14	11.4
ค้าขาย	13	10.6
เกษตรกรรม (ทำนาทำไร่ทำสวน)	67	54.5
รับจ้างระบุ ทั่วไป	28	22.8
อื่น ๆ ระบุ รับราชการ	1	0.8
รายได้		
ต่ำกว่า 3,000 บาท	67	54.5
3,001-6,000 บาท	41	33.3
6,001 บาทขึ้นไป	15	12.2

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประวัติการดื่มสุรา		
ดื่ม	66	53.7
ไม่ดื่ม	57	46.3

จากตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.3 อายุอยู่ช่วง 48-59 ปี ร้อยละ 56.9 ดัชนีมวลกายปกติร้อยละ 73.2 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.8 มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน) ร้อยละ 54.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 54.5 และมีประวัติการดื่มสุรา ร้อยละ 53.7

ตาราง 2 ร้อยละของระดับความรู้ ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ระดับต่ำ	2	1.6
ความรู้ระดับปานกลาง	68	55.3
ความรู้ระดับมาก	53	43.1

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.3 รองมาคือมีความรู้ระดับมาก 43.1

ตาราง 3 ร้อยละของระดับด้านความเชื่อ ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความเชื่อเรื่องโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน	ร้อยละ
ความเชื่อระดับปานกลาง	17	13.82
ความเชื่อระดับมาก	106	86.18

จากตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อในระดับมาก ร้อยละ 86.18 รองมาคือ มีความเชื่อระดับปานกลาง 13.82

ตาราง 4 ร้อยละของระดับด้านการสนับสนุนทางสังคม ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับแรงสนับสนุนทางสังคมเรื่องโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน	ร้อยละ
แรงสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง	35	28.9
แรงสนับสนุนทางสังคมระดับมาก	88	72.1

จากตาราง 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแรงสนับสนุนทางสังคมสูงอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 72.1 รองมาคือ มีแรงสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง 28.9

ตาราง 5 ร้อยละของระดับด้านพฤติกรรมสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับพฤติกรรมสุขภาพเรื่องโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมสุขภาพดีระดับปานกลาง	35	28.5
พฤติกรรมสุขภาพดีระดับมาก	88	72.1

จากตาราง 5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 72.1 รองมาคือ มีพฤติกรรมสุขภาพระดับปานกลางร้อยละ 28.5

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตาราง 6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม

	ปัจจัย	N	χ^2	p-value
เพศ	ชาย	55	1.812	0.178
	หญิง	68		
อายุ	ต่ำกว่า 50 ปี	79	9.729	0.002
	มากกว่า 51 ปี	44		
ดัชนีมวลกาย	ปกติ	90	1.161	0.281
	ไม่ปกติ	33		
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ/อ่านเขียนไม่ได้	31	8.088	0.04
	ได้เรียนหนังสือ/อ่านเขียนได้	92		
อาชีพ	เกษตรกรรม (ทำนาทำไร่ทำสวน)	67	0.001	0.979
	ทั่วไป	56		
รายได้	ต่ำกว่า 3,000 บาท	67	2.493	0.114
	มากกว่า 3,001	56		
ประวัติการดื่มสุรา	ดื่ม	66	13.651	0.001
	ไม่ดื่ม	57		
ความรู้กับพฤติกรรมสุขภาพ	ความรู้ระดับต่ำถึงปานกลาง	70	0.705	0.401
	ความรู้ระดับมาก	53		

ปัจจัย	N	χ^2	p-value
ความเชื่อกับพฤติกรรมสุขภาพ			
ความเชื่อระดับปานกลาง	17	3.354	0.067
ความเชื่อระดับมาก	106		
การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมสุขภาพ			
แรงสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง	35	0.021	0.884
แรงสนับสนุนทางสังคมระดับมาก	88		

จากตาราง 6 อายุ ระดับการศึกษา และประวัติการดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ

1. ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.3 อายุอยู่ช่วง 48-59 ปี ร้อยละ 56.9 ดัชนีมวลกายปกติ ร้อยละ 73.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.48 มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน) ร้อยละ 54.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 54.5 และมีประวัติการดื่มสุรา ร้อยละ 53.7 ซึ่งสอดคล้องกับบุพผชาติ ที่งามและคณะ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชากรกลุ่มเสี่ยง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านโพนม่วง อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่าประชากรกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 52.4 ปี จบประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้ 7,928.70 บาท ซึ่งสอดคล้องกับคณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดาวเรือง (2554) ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน ของประชากรกลุ่มเสี่ยงในตำบลดาวเรือง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 48 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา และมีอาชีพทำไร่ นาสวน โดยส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และมีดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ

2. ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุดร้อยละ 55.3 รองลงมาคือ มีความรู้ระดับมากร้อยละ 43 อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 48.8 ทำให้ไม่สนใจที่จะอ่านหรือศึกษาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน) ร้อยละ 54.5 ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีจึงไม่ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ คณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดาวเรือง (2554) ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน ของประชากรกลุ่มเสี่ยงในตำบลดาวเรือง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่ามีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความเชื่อด้านสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับมาก มากที่สุดร้อยละ 86.18 รองมาคือ มีความเชื่อระดับปานกลางร้อยละ 13.82 อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นชนเผ่า ทำให้มีวัฒนธรรมความเชื่อที่แตกต่างจากชุมชนในเมือง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อกับกลุ่มในชุมชนและเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่พบเจอ ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิธร อุตตมะ (2548) ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. แรงสนับสนุนทางสังคม ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับมาก มากที่สุดร้อยละ 71.5 รองมาคือ มีแรงสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลางร้อยละ 28.5 อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นชนเผ่าจึงมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คอยช่วยเหลือกัน รวมทั้งการให้บริการสาธารณสุขที่เน้นการทำงานแบบเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษฎี พงศ์อุดม (2549) ศึกษาความสามารถในการดูแลตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคม และความเครียดของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก

5. พฤติกรรมสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับดีมาก มากที่สุดร้อยละ 71.5 รองมาคือ มีพฤติกรรมสุขภาพดีปานกลาง ร้อยละ 28.5 อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอส. ในเรื่องการคัดกรองความเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงด้วยวาจาจาก อสม. เป็นประจำ ร้อยละ 54.9 ได้รับข้อมูลการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกครั้งที่ได้รับบริการ ร้อยละ 52.5 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ใส่ใจหาข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงมาบอกท่านเป็นประจำ เป็นประจำร้อยละ 51.6 ซึ่งสอดคล้องกับเนาวรัตน์ จันทานนท์ และคณะ (2555) ศึกษาพฤติกรรมและการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในอำเภอเมืองจังหวัดชุมพร พบว่า พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม

พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และ ประวัติการดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ระดับปานกลางและมาก ร้อยละ 55.3 และ 43.1 ตามลำดับ แต่ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เรื่อง อาการบวคศีรษะในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมักเป็นตอนเย็น บวคบริเวณท้ายทอย ผู้สูบบุหรี่เป็นประจำไม่มีผลต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง และเมื่อมีอาการใจสั่น แขนขาอ่อนแรง ตาพร่ามัว ต้องรับประทานยา ลดความดันโลหิตเพิ่มเป็น 2 เท่า ตอบผิดร้อยละ 70.7, 50.4 และ 41.5 ตามลำดับ ซึ่งต้องส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างดูแลตนเอง โดยการให้ความรู้ในประเด็นดังกล่าวต่อไป

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อระดับมากและปานกลาง ร้อยละ 86.18 และ 13.82 ตามลำดับ แต่ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความเชื่อเรื่อง คนอ้วนมีโอกาสเกิดโรคความดันโลหิตสูงเท่ากับคนปกติ ผู้ที่มีความดันโลหิตสูง จะทำให้เส้นเลือดแดงอ่อนตัว เพิ่มความเร็วในการไหลเวียนเลือด และ ผักและผลไม้มีกลิ่นเหม็น รสชาติไม่อร่อย ควรทาน นาน ๆ ครั้ง ไม่เข้าใจร้อยละ 55.7, 51.6 และ 40.2 ตามลำดับ ควรให้ความรู้ในประเด็นดังกล่าวเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจ เรื่องดังกล่าวได้ถูกต้องและสามารถปรับเปลี่ยนความเชื่อ

1.3 จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแรงสนับสนุนทางสังคมระดับมากและปานกลาง ร้อยละ 71.5 และ 28.5 ตามลำดับ แต่ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้รับแรงสนับสนุนด้าน ได้เข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย กับคนในชุมชน ได้รับ คำปรึกษาการรับประทานยาลดความดันโลหิตสูงจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อสม. มีการให้ความรู้เรื่องความดันโลหิตสูง ทางเสียงตามสาย ร้อยละ 27.0, 19.7 และ 19.7 ตามลำดับ ควรมีการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันโรค โดยมีการ ประชาสัมพันธ์โดยใช้หอกระจายข่าว และการออกติดตามเยี่ยมบ้าน โดย อสม. อย่างต่อเนื่อง

1.4 จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดีมากและดีปานกลาง ร้อยละ 71.8 และ 28.5 ตามลำดับ แต่ก็พบว่ามีกลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมสุขภาพในเรื่อง ท่านรับประทานอาหารที่ผ่านการถนอมอาหาร เช่น เนื้อเค็ม ปลาเค็ม ไข่เค็ม ปลาร้า กะปิ น้ำปู ต้มกะเพา หรือชา ท่านใช้เวลาว่างในการนั่งพักผ่อนอยู่กับที่ ไม่ทำกิจกรรม เคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 42.3, 39.0 และ 35.0 ตามลำดับ ควรมีการจัดทำโครงการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมให้กับกลุ่มตัวอย่าง เช่น การออกกำลังกาย การแนะนำเรื่องเมนูอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่สามารถ นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1 ควรขยายพื้นที่ในการศึกษาให้ครอบคลุมในระดับอำเภอหรือจังหวัด
- 2.2 รูปแบบการศึกษาในงานวิจัยควรศึกษาเป็นโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง เช่นการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร การจัดการสุขภาพจิตใจ เป็นต้น
- 2.3 ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของแต่ละชนเผ่าในตำบล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการให้สุขศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงได้เหมาะสมกับชนเผ่า

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าแป๋ และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านทุกหน่วยงาน ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดาวเรือง. (2554). **ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวานของประชากรกลุ่มเสี่ยงในตำบลดาวเรือง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ดุขฎี พงศ์อุดม. (2549). **ศึกษาความสามารถในการดูแลตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมและความเครียดของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- เนาวรัตน์ จันทานนท์ บุษราคัม สิงห์ชัย และวิวัฒน์ วรวงษ์. (2555). **พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในอำเภอเมืองจังหวัดชุมพร**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- บุปผชาติ ทิงาม เขียวภา ตี้อัสสุวรรณ และช่อทิพย์ บรมธนรัตน์. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชากรกลุ่มเสี่ยง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านโพม่วง อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ศศิธร อุตตะมะ. (2548). **ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลเชิงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ศุภวรรณ มโนสุนทร. (2556). **รายงานการพยากรณ์โรคความดันโลหิตสูง**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สาลี เปลียนบางช้าง. (2556). **สารจากผู้อำนวยการภูมิภาคเนื่องในวันอนามัยโลก ปี 2556**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

การศึกษาระดับและปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
ของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตื่น อำเภอสี
จังหวัดลำพูน

The study of levels and factors of participation in dengue fever prevention and
control of organizations in Weangkeaw subdistrict administration organization,
Maetuen Subdistrict, Li District, Lamphun Province

สิงหนาท พรามจร^{1*} และสมคิด จูหว่า²

Singhanat Pramjorn^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

โรคไข้เลือดออก พบการแพร่ระบาดและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในหลายจังหวัดของประเทศไทย รวมถึงอำเภอสี
จังหวัดลำพูน จึงเป็นที่มาของการศึกษาริวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของกลุ่มองค์กรต่างๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตื่น
อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็น
แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.16
ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 79.48 และด้านการติดตามประเมินผล ระดับต่ำ ร้อยละ 92.11 จากการวิเคราะห์
หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ กับระดับการมีส่วนร่วม พบว่า อายุ และการดำรงตำแหน่ง มีความสัมพันธ์
กับระดับการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้
ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน และการดำเนินงาน
เพศ มีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงาน ส่วนสถานภาพสมรส และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับ
การวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงาน และพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้
ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และการร่วมแก้ไขปัญหาและติดตาม
ประเมินผล อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืนต่อไป

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : phc_51@hotmail.com

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก

Abstract

Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) was found outbreak and rising in various province of Thailand including Li District, Lamphun Province. Thus, it led to the aims of research to studied the rate and Factors of participation for DHF prevention and control of the organization in Weangkeaw Subdistrict Administration Organization, Maetuen Subdistrict of Li District, Lamphun Province. The survey research of 380 enrolled samples determined to answer the questionnaire.

The result of rate of cooperation divided into three groups, namely (1) the problem analysis and planning, (2) the operation process, and (3) the monitoring and evaluation, which data showed (1) the moderate rate (63.16%), (2) the high rate (79.48%) and (3) the low rate (92.11%), respectively. However, the correlation analysis of factors to degree participation found that age and position of person were related to all group of rate cooperation. then, the degree of education, job salary and period time of stay in the community were related to (1) and (2) groups of rate participation, while the gender was related to only the operation process. Furthermore, marital status and perceived the informing were non related to all groups of rate correlation.

This research could be the database for planning and developing process to increasing participation of organization in term of DHF prevention and control that led to the people good health in the long term period.

Keywords: Participation, Prevention and Control, Dengue Fever

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเดงกี (Dengue Hemorrhagic Fever) หรือ DHF เป็นโรคติดเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง มียุงลาย (Aedes Species) เป็นพาหะนำโรค ในประเทศไทยเริ่มมีการระบาด ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 มีรายงานผู้ป่วย 2,158 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 8.8 ต่อประชากรแสนคน มีอัตราป่วยตายน้อยละ 13.9 มีรายงานผู้ป่วยสูงสุดในปี พ.ศ. 2530 คือ 174,285 ราย (กระทรวงสาธารณสุข, 2548, หน้า 2) จากการศึกษาทางระบาดวิทยาของสำนักงานสาธารณสุขลำพูน พบว่า มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก 85.82, 38.47, 131.44, 25.15, 58.44 และ 308.55 ต่อแสนประชากร และมีผู้ป่วยตาย จำนวน 1 ราย ในปีพ.ศ.2556 (งานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน, 2556) จากข้อมูลระบาดของอำเภอสี พบอัตราป่วยในปี พ.ศ. 2552-2556 จำนวน 85.77, 290.97, 92.23, 46.85, 259.11 ต่อแสนประชากร และในพื้นที่รับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตืน พบอัตราป่วยในปี พ.ศ.2552-2556 จำนวน 63.12, 515.59, 36.51, 88.02, 250.49 ต่อแสนประชากร และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุก 3 ปี (กลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและชุมชน โรงพยาบาลสี, 2556)

จากการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ส่งผลกระทบมากมาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ เช่น เป็นภาระของครอบครัว เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่สำคัญอาจทำให้เสียชีวิต ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้น จะไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ถ้าหากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไข ดังนั้นการศึกษาค้นคว้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงาน และพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยมุ่งให้ประชาชนพึ่งตนเองและมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ทำให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหา การระดมความคิด การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และร่วมแก้ไขปัญหาติดตามประเมินผล อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตืน อำเภอสี จังหัดลำพูน 2. กลุ่มผู้นำท้องที่ ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้วตำบลแม่ตืน อำเภอสี จังหัดลำพูนจำนวน 3. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่เขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้วตำบลแม่ตืน อำเภอสี จังหัดลำพูน 4. กลุ่มบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย บุคลากรทางการศึกษา ครูผู้ช่วย นักการภารโรงครูผู้ดูแลเด็ก ในพื้นที่เขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้วตำบลแม่ตืน อำเภอสี จังหัดลำพูน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Study) ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 30 คน 2. กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 39 คน 3. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 234 คน 4. กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 77 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 380 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับความคิดเห็น มีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความตรงของเนื้อหา ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่คล้ายกับประชากรในพื้นที่ตำบลใกล้เคียงจำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา แล้วผู้วิจัยจึงประสานงานกับผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้นำท้องที่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา ตำบลแม่ตืน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย มีการชี้แจงแบบสอบถามกับกลุ่มประชากร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทหาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Chi-Square Test

ผลการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาระดับและปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตืน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน 380 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.32 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 43.68 มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 35.26 มีสถานภาพสมรส คู่ ร้อยละ 73.16 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 49.74ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 37.63 มีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 64.74 ดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 61.58 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 31 - 40 ปี ร้อยละ 71.84 มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 97.37ส่วนใหญ่รับรู้จาก หอกระจายเสียง ร้อยละ 43.56 ในหมู่บ้านหรือที่ทำงานมี คนป่วยเป็นไข้เลือดออก ร้อยละ 52.89 มีการระบาดของโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 65.79 มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ในหมู่บ้าน ร้อยละ 55.00 ส่วนใหญ่พบใน กะลามะพร้าวหรือถังสี ร้อยละ 29.01 และในครัวเรือนมีการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการ ทิ้งกับรถจัดเก็บขยะในหมู่บ้าน ร้อยละ 45.96

ตาราง 1 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน

การวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	88	23.16
ระดับปานกลาง	240	63.16
ระดับสูง	52	13.68
รวม	380	100.00

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วม ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 63.16) ระดับต่ำ (ร้อยละ 23.16) และระดับสูง (ร้อยละ 13.68) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน เกี่ยวกับเรื่อง ได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการเกิดไข้เลือดออกในหมู่บ้านหรือในที่ประชุมอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.50 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ได้เข้าร่วมการประชุมเรื่องไข้เลือดออกของหมู่บ้านหรือในที่ประชุมอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.46 และ ได้ร่วมให้ข้อมูลในที่ประชุมเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของภาชนะที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบริเวณบ้านที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ย 3.46 และพบว่าได้ติดตามผู้ที่มีอาการไข้สูงลอยนาน 2-7 วัน ไม่มีน้ำมูก แ่น้ำมูก มีจุดเลือดตามผิวหนังหรือมีเลือดกำเดาไหล อาเจียนเป็นเลือดซึ่งสงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.03

ตาราง 2 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน

การดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	77	20.26
ระดับปานกลาง	1	0.26
ระดับสูง	302	79.48
รวม	380	100.00

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 79.48) ระดับต่ำ (ร้อยละ 20.26) และระดับปานกลาง (ร้อยละ 0.26) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินงาน เกี่ยวกับเรื่อง ได้สำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบริเวณบ้านที่ทำงานของทุกสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.38 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ได้ขัดล้างภาชนะบรรจุน้ำ เปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน มีค่าเฉลี่ย 4.37 และ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพ่นหมอกควันกำจัดยุงลายในบ้านที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.36 และพบว่าได้ร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การป้องกัน ของโรคไข้เลือดออกแก่คนในครอบครัวและคนอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.05

ตาราง 3 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล

การติดตามประเมินผล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	350	92.11
ระดับปานกลาง	20	5.26
ระดับสูง	10	2.63
รวม	380	100.00

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วม ด้านการติดตามประเมินผล ระดับต่ำ (ร้อยละ 92.11) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 5.26) และระดับสูง (ร้อยละ 2.63) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ด้านการติดตามประเมินผล เกี่ยวกับเรื่อง ได้ร่วมดำเนินการในการรวบรวมและสรุปจำนวนและชนิดของแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในหมู่บ้าน/ที่ทำงานทุกสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1.69 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ ได้ติดตามการระบาดของโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/ที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ย 1.49 และได้ร่วมสรุปการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน หรือที่ประชุมอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 1.46 และพบว่า ได้ติดตามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/ที่ทำงานทุกสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.43

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน

ปัจจัย	df	χ^2	P-Value
เพศ	2	4.502	0.105
อายุ	6	84.633	0.000*
สถานภาพสมรส	8	13.624	0.092
ระดับการศึกษา	10	26.732	0.003*
อาชีพ	8	28.851	0.000*
รายได้ต่อเดือน	6	25.861	0.000*
การดำรงตำแหน่ง	16	79.698	0.000*
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน	6	22.123	0.001*
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	2	0.222	0.895

หมายเหตุ: *p-value < 0.05

จากตาราง 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับระดับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหา

และการวางแผน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.000, 0.003, 0.000, 0.000 และ 0.001 ตามลำดับ) และพบว่า เพศ สถานภาพสมรส การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.105, 0.092 และ 0.895 ตามลำดับ)

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับระดับ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน

ปัจจัย	df	χ^2	P-Value
เพศ	2	9.199	0.010*
อายุ	6	69.692	0.000*
สถานภาพสมรส	8	5.686	0.682
ระดับการศึกษา	10	28.216	0.002*
อาชีพ	8	25.452	0.001*
รายได้ต่อเดือน	6	15.485	0.017*
การดำรงตำแหน่ง	16	78.999	0.000*
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน	6	55.543	0.000*
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	2	0.704	0.703

หมายเหตุ: *p-value < 0.05

จากตาราง 5 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.010, 0.000, 0.002, 0.001, 0.017, 0.000 และ 0.000 ตามลำดับ) และพบว่า สถานภาพสมรส การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.682 และ 0.703 ตามลำดับ)

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล

ปัจจัย	df	χ^2	P-Value
เพศ	2	2.926	0.231
อายุ	6	21.128	0.000*
สถานภาพสมรส	8	5.137	0.743
ระดับการศึกษา	10	13.574	0.193
อาชีพ	8	10.638	0.223
รายได้ต่อเดือน	6	10.955	0.090
การดำรงตำแหน่ง	16	40.045	0.001*
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน	6	10.426	0.108
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	2	0.880	0.644

หมายเหตุ: *p-value < 0.05

จากตาราง 6 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่ อายุ และการดำรงตำแหน่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.000 และ 0.001 ตามลำดับ) พบว่า เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.231, 0.743, 0.193, 0.223, 0.090, 0.108 และ 0.644 ตามลำดับ)

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการมีส่วนร่วม ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับสูง ด้านการติดตามประเมินผล ระดับต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของดาราวรรณ นันทะ (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่าการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของพูนสุข ช่วยทอง (2556) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของสุดใจ มอนไซ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน

จังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วม ด้านเนื้องานอยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา ด้านการประเมินผล และด้านการวางแผนงานอยู่ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า อายุ และการดำรงตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับระดับการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ที่ $p < 0.05$ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน และการดำเนินงาน ที่ $p < 0.05$ เพศ มีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงาน ที่ $p < 0.05$ สถานภาพสมรส และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ที่ $p > 0.05$ สอดคล้องกับการศึกษาของพูนสุข ช่วยทอง (2556) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วน สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแตกต่างกับการศึกษาของสุดใจ มอนไซ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างความตระหนักและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อบรมให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยเน้นปัจจัยสำคัญคือความครอบคลุมสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกเชิงรุก โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระตุ้นให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
3. ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกระดับตำบลให้ชัดเจน เพื่อทำหน้าที่ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะคณะกรรมการจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรกำลังคนและงบประมาณรวมทั้งการสนับสนุนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.สมคิด จูหว่า ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตืน อำเภอสี่ จังหวัดลำพูน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกที่ที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้นำท้องที่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงแก้ว ตำบลแม่ตืน อำเภอสี่ จังหวัดลำพูน ที่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2548). **แนวทางการวินิจฉัยและรักษาโรคไข้เลือดออกเดงกี ฉบับแก้ไขปรับปรุง ครั้งที่ 1** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและชุมชน โรงพยาบาลลี้. (2556). **สรุปสถานการณ์สุขภาพและปัญหาสาธารณสุข**. ลำพูน: ม.ป.พ.
- งานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน. (2556). **สรุปผลการดำเนินงานโรคไข้เลือดออก**. ลำพูน.
- ดาราวรรณ นันทะ. (2551). **การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าแบบอิสระ พย.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พูนสุข ช่วยทอง. (2556). **ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก จังหวัดศรีสะเกษ**. **วารสารกิจการุณย์**, 20(2), 55-68.
- สุดใจ มอนไซ้. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ ชุมชน บ้านวังไทร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 6(3), 461-477.

การศึกษาแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนชาวเขา
เผ่าอีวเมี่ยนบ้านน้ำตัม ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา

The study of participational model for waste management planning, case study:
the lu Mien community Namtom village, Phachangnoi Subdistrict, Pong District,
Phayao Province

อภิญา ใจดี^{1*} และประจวบ แผลมหลัก²

Aphinya Jaidee^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action research) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนด้านการจัดการขยะของชุมชน รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชน และประเมินผลจากการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนชาวเขาเผ่าอีวเมี่ยน บ้านน้ำตัม ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ได้แก่ ผู้ร่วมกระบวนการที่เป็นตัวแทนครัวเรือน 54 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 6 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกต การบันทึกภาพ การประชุมกลุ่มโดยใช้เทคนิคเอไอซี (A-I-C) การจดบันทึกการสนทนา รวมถึงการศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาการใช้กระบวนการเอไอซี พบว่า ผู้ร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และผู้รับผิดชอบ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดแผนปฏิบัติการในการจัดการขยะนั้นคือ “โครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ บ้านน้ำตัม หมู่ที่ 5 ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา” ผลการศึกษาการประเมินความเหมาะสมของแผนงาน/โครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่ผู้เข้าร่วมจัดทำแผน ประเมินความเหมาะสมมากที่สุดคือประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม ผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า การใช้รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) ในการจัดทำแผนการจัดการขยะชุมชน เป็นรูปแบบที่เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการยอมรับ รู้สึกเป็นเจ้าของปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมกันแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลลัพธ์จากการศึกษาครั้งนี้ได้เพียงแผนปฏิบัติการที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนเท่านั้น แต่ยังไม่เกิดผลการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรเป็นการศึกษาเชิงประเมินผล เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ของแผนที่วางไว้

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : stang2531orio@gmail.com

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การจัดทำแผน การจัดการขยะ

Abstract

This study aimed to investigate community context in waste management, explore participatory model for waste management planning and evaluate waste management plan of Lu Mien hill tribe community in Namtom village, Phachangnoi Subdistrict, Pong District, Phayao Province. Subjects consisted of 54 represented household villagers and 6 related person selected by purposive sampling. Data were collected by using informal interview, observation, photograph taking, workshops by using A-I-C techniques, note-taking of information included taken from files and documents and other related research studies, analysis the data by using content analysis and descriptive statistics.

The results after using A-I-C techniques showed that participants perceived problems, set vision and goal for problem solving as well as undertaker finding out which led to formulate community waste management action plan that is "The creating community and local to livable project Namtom village, Phachangnoi Subdistrict, Pong District, Phayao Province." The results of plan/project evaluation showed that overall opinion was at high level. The most appropriate issue that participants evaluated was activity of planning. The result of this participatory model for community waste management planning can be concluded that A-I-C techniques is appropriate model for acceptable and ownership feeling that lead to solve problems in the further.

The result of this study was only action plan, no effect tangible solutions, so the next study should be evaluation study for to see output of this plan.

Keywords: Participation, Planning, Waste management

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยที่เป็นปัญหาที่นับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น สาเหตุมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของประชากร รวมถึงการนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต และสุขภาพของประชาชน เช่น น้ำเสีย เกิดแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรค เป็นต้น สถานการณ์มลพิษในปี 2556 ที่ผ่านมา จากการสำรวจข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ 7,782 แห่ง โดยใช้แบบสำรวจลงพื้นที่พบว่าปริมาณขยะมูลฝอย 26.77 ล้านตัน ซึ่งเพิ่มจากปี 2555 ถึง 2 ล้านตัน โดยขยะดังกล่าวได้เก็บขนและนำไปกำจัดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 4,179 แห่ง โดยถูกกำจัดแบบถูกต้อง 7.2 ล้านตัน กำจัดไม่ถูกต้อง 6.9 ล้านตัน และยังมีขยะตกค้างอีก 7.6 ล้านตัน นอกจากนี้ยังมีขยะที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 5.1 ล้านตัน (ทีมข่าวไทยรัฐออนไลน์. 2557)

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน ทั้งนี้พบว่าปัญหา

สำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ได้แก่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ข้อจำกัด ในด้านสมรรถนะองค์กร ปัญหาด้านการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ ปัญหาผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ (ปิยชาติ ศิลปะสุวรรณ, 2557) ทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นปัญหามูลฝอยจึงเป็นปัญหาที่ทุก ๆ หน่วยงานไม่ว่าภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ทาง การเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ (พิริยุตม์ วรรณพุกษ์, 2555)

ชุมชนบ้านน้ำตม หมู่ที่ 5 ตำบลผาซางน้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยบ้านเรือนทั้งสิ้น 68 หลังคาเรือน มีประชากรอาศัยอยู่ 325 คน เป็นชุมชนชาวเขาเผ่าอ้าวเมี่ยน (เย้า) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงเชิงเขา ทำให้ประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาขยะในหมู่บ้านที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นเนื่องจากการกำจัดไม่ถูกวิธี เช่น การทิ้งเรี่ยราดบริเวณบ้านเรือน และที่สาธารณะ ทั้งนี้มีสาเหตุประการหนึ่ง คือการขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย การขาดมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการลงทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อม และไม่มี การจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนบ้านน้ำตม โดยใช้รูปแบบการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ สถานการณ์ต่างๆ และได้ประสบการณ์ทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเอง ของชุมชน โดยที่ชุมชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานโครงการ หรือกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ และขยะได้รับการกำจัดที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน สามารถนำผลงานศึกษาไปใช้ ประโยชน์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการขยะในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทด้านการจัดการขยะของชุมชน ชาวเขาเผ่าอ้าวเมี่ยนบ้านน้ำตม ตำบลผาซางน้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนชาวเขาเผ่าอ้าวเมี่ยนบ้านน้ำตม ตำบลผาซางน้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพะเยา
3. เพื่อประเมินผลการจัดทำแผนในการจัดการขยะชุมชนชาวเขาเผ่าอ้าวเมี่ยนบ้านน้ำตม ตำบลผาซางน้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 325 คน 68 หลังคาเรือน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผาซางน้อย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ หัวหน้าครอบครัว หรือสมาชิกในครอบครัวที่อาศัย อยู่ในชุมชนบ้านน้ำตัม 68 ครอบครัว ครอบครัวละ 1 คน รวม 68 คน แต่มีผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการเพียง 54 คน ดังนั้น มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชุมชน รวม 54 คน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย 2 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 2 คน เจ้าหน้าที่โครงการหลวง 1 คน ครู กศน. 1 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประเด็นการสัมภาษณ์บริบทชุมชน

1.1 วิถีชีวิต/ วัฒนธรรม/ ความเชื่อ

1.2 พฤติกรรมการทิ้งขยะ และกำจัดขยะของคนในชุมชน

ส่วนที่ 2 กิจกรรมตามกระบวนการ AIC

2.1 ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation:A)

A1 : การวิเคราะห์สภาพการของหมู่ชุมชนในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการขยะ (ใช้เวลา 15 นาที)

A2 : การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ อันเป็นภาพพึงประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะของชุมชน (ใช้เวลา 20 นาที)

2.2 ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence:I)

I1 : การคิดเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการจัดการขยะที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามภาพที่พึงประสงค์ (ใช้เวลา 30 นาที)

I2 : การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม/ โครงการ (ใช้เวลา 30 นาที)

2.3 ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control:C)

C1 : การแบ่งความรับผิดชอบ (ใช้เวลา 30 นาที)

C2 : การตกลงใจในรายละเอียดของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติ (ใช้เวลา 30 นาที)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการดำเนินงาน

โดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของแผนงาน/ โครงการ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วยข้อความเชิงบวก 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา แล้วผู้ศึกษาจึงประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจในการศึกษาครั้งนี้กับผู้ร่วมกระบวนการศึกษา และประชาชน ในชุมชน บ้านน้ำตม ตำบลผาซำน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาบริบทชุมชนโดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยมีผู้นำชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก แบบบันทึกข้อมูล และกล้องบันทึกภาพ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมตามกระบวนการ AIC 6 ขั้นตอน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของแผนงาน/ โครงการ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเก็บรวบรวมได้ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสร้างเป็นข้อสรุป ในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ในลักษณะเชิงปริมาณวิเคราะห์ เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการดำเนินงาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทชุมชนและสภาพปัญหาของชุมชน

ชุมชนบ้านน้ำตม หมู่ที่ 5 ตำบลผาซำน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นชุมชนชาวเขาเผ่าอ้าวเมี่ยน (เย้า) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงเชิงเขา มีลำห้วยน้ำตมไหลผ่าน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำหรับการทำประปาหมู่บ้าน และใช้ประโยชน์ทางการเกษตร นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ป่าชุมชนประมาณ 1,500 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่แหล่งต้นน้ำ มีบ้านเรือนทั้งสิ้น 68 หลังคาเรือน มีประชากรอาศัยอยู่ 325 คน ซึ่งจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านมีฐานะค่อนข้างยากจน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพด แต่ก็มีการทำสวนลิ้นจี่ และยางพาราเป็นบางส่วน ด้านการศึกษา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะมีปัญหาค่อนข้างมากเนื่องจากเป็นชนเผ่ามีปัญหาด้านการสื่อสาร และไม่มีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้านถ้าต้องการเรียนหนังสือจะต้องไปเรียนอีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งห่างออกไปประมาณ 6 กิโลเมตร

วิถีชีวิตในปัจจุบันชาวบ้านมุ่งออกไปทำงานหารายได้เป็นหลัก นิยมความสะดวก รวดเร็ว จึงมีค่านิยมซื้ออาหารบริโภคจากรถเร่ที่เข้ามาขายในหมู่บ้านทุกวัน เช่น กุ้งข้าวถุ้ง ขนมขบเคี้ยว อาหารแห้ง นอกจากนี้ยังได้นำเอาวัสดุที่ย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติกต่าง ๆ เข้ามาใช้ในชุมชนมากขึ้น ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น และชาวบ้าน ยังขาดความตระหนักในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จากการสังเกตและสอบถามจากคนในชุมชน ทำให้ทราบว่ามีการนำขยะไปทิ้งตาม

ข้างทาง ที่สาธารณะ บริเวณรอบ ๆ บ้านเรือน และมักจะมีส่วนมาขุดค้ำย ทั้งสุนัข ไก่ และหมู ที่ชาวบ้านได้เลี้ยงไว้ จึงทำให้เกิดความไม่น่าดู สูญเสียทัศนียภาพของชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะที่มีทั้งขยะมูลฝอยทั่วไป และขยะอันตราย มีพิษจากการทำเกษตรกรรม โดยวิธีการเผา หรือนำไปทิ้งที่หลุมขยะของชุมชน ซึ่งอยู่ในที่สาธารณะประโยชน์ ห่างจากหมู่บ้านไปราว 3 กิโลเมตร และจากการเก็บข้อมูลยังพบว่าปริมาณขยะทั้งหมดที่บ้านเฉลี่ย วันละ 200 กิโลกรัม (เฉลี่ยครัวเรือนละ 3 กิโลกรัม) หากชาวบ้านยังขาดการคัดแยกขยะ การจัดการขยะที่ดี ก็จะส่งผลให้หลุมขยะเต็มเร็วมากขึ้น และก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ตามมา เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค หรือพาหนะนำโรคต่าง ๆ เช่นโรคอุจจาระร่วง โรคใช้เลือดออก เป็นต้น และเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ต้นน้ำ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านอื่น ๆ ที่อยู่ถัดไปด้วยและด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ยังขาดกฎกติกาและมาตรการในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (A-I-C) ในการจัดทำแผนจัดการขยะชุมชน

การกำหนดแผนการดำเนินงานให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการขยะชุมชนบ้านน้ำตม ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในช่วงแรกของกระบวนการผู้ศึกษาได้ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน ชุมชน เพื่อเสนอตัวผู้ศึกษา และแนะนำตัวอย่างเป็นทางการด้วยการจัดประชุมแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อรับรู้ถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ และเป็นการสร้างความคุ้นเคย และความไว้วางใจจากชุมชนมากขึ้น โดยผู้ศึกษาได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ในวันที่ 21 กันยายน 2557 ณ หอประชุมหมู่บ้านน้ำตม ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนครอบครัวจากชุมชนบ้านน้ำตม หรือคณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลผาซางน้อย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมผู้ศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 61 คน เพื่อดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (A-I-C) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขั้น Appreciation (A)

ผู้ศึกษาได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ปัญหา ในวันที่ 21 กันยายน 2557 ณ หอประชุม หมู่บ้านน้ำตม ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยแบ่งผู้เข้าร่วมประชุม เป็นกลุ่มย่อยจำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน แล้วแจกกระดาษให้ผู้เข้าร่วมประชุมสำหรับเขียนความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชนเพื่อเสนอเป็นภาพรวมของกลุ่ม ขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาตั้งกติกาที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าประชุมแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สร้างบรรยากาศที่มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่ได้แย้งความคิดของสมาชิกคนอื่น จนได้ประเด็นปัญหาที่หลากหลาย ได้วิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา และเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่ทุกคนยอมรับ แล้วสรุปเป็นภาพรวมของกลุ่ม

2. ขั้น Influence (I)

จากการที่ผู้ศึกษาได้สำรวจพินด้านกายภาพ พบว่า ชุมชนบ้านน้ำตมประสบปัญหาขยะในชุมชน และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ดังนั้นในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2557 เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญ ในการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยให้ชุมชนได้เสนอปัญหาและผลกระทบจากขยะในกลุ่มใหญ่ ต่อเนื่องจากกระบวนการ appreciation จากนั้นผู้ศึกษาได้ดำเนินการนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะ ด้วยคำถาม “อยากให้มีการจัดการขยะอย่างไรในอนาคต” เพื่อให้ชุมชนได้จินตนาการถึงอนาคตที่พึงประสงค์ ที่ชุมชนอยากเห็น อยากให้เป็นในอนาคต

3. ชั้น Control (C)

ขั้นตอนของการหาผู้รับผิดชอบ และกำหนดแผนปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมประชุมได้ช่วยกันพิจารณาหาผู้รับผิดชอบ ที่จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติการตามแผนงานที่ได้วางแผนไว้แล้ว

ส่วนที่ 3 ข้อมูลผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์

(A-I-C)

ตาราง 1 แสดงผลลัพธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ AIC ในการจัดทำแผนการจัดการขยะชุมชน

ขั้นตอน	ภารกิจหลัก	ผลกิจกรรม
A-1	เข้าใจสถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality)	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มเป้าหมาย รับรู้ถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการศึกษา 2. ได้ประเด็นปัญหาการจัดการขยะ คือ <ul style="list-style-type: none"> - ในชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการดูแลสิ่งแวดล้อม - ค่านิยมสมัยใหม่ในการซื้ออาหารบริโภคจากรถเร่ แทนที่จะมีการปลูกพืชผักกินเอง - ชาวบ้านขาดความรู้ความตระหนัก เกี่ยวกับการจัดการขยะ ทำให้ทิ้งขยะเรี่ยราด - หน่วยงานท้องถิ่นขาดการลงทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อม และไม่มี การจัดการขยะอย่างเป็นระบบ-ไม่มีการเก็บขยะ ไม่มีแหล่งฝังกลบหรือทำลาย
A-2	สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต (ideal vision หรือ Scenario)	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิสัยทัศน์-ชุมชนบ้านน้ำตมมีระบบการจัดการขยะที่ถูกวิธี และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อสุขภาพและลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ยั่งยืน 2. เป้าหมาย-ชุมชนบ้านน้ำตมมีระบบการจัดการขยะที่ถูกวิธี และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่
I-1	คิดค้น หากวิธี (solution design)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะทั้งระดับครัวเรือน และชุมชน 2. ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดทำแผนงาน/ โครงการ
I-2	จัดความสำคัญ จำแนกกิจกรรม (priority)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางแก้ไขปัญหaxyะโดยชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - การจัดการในการทิ้งขยะให้ถูกวิธี - ใช้ถังขยะ - การคัดแยกขยะ - การแยกขยะสร้างรายได้

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	ภารกิจหลัก	ผลกิจกรรม
C-1	วางแผน หาผู้รับผิดชอบ (responsibility)	<ol style="list-style-type: none"> 1. นายเกรียงศักดิ์ดา เกียรติช่างน้อย นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล ผาช่างน้อย เป็นประธานโครงการ 2. นายสุทิน ศรีสมบัติ ผู้ใหญ่บ้านบ้านน้ำตัม ผู้รับผิดชอบโครงการ 3. นายรุ่งโรจน์ พันธุ์ดี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านปางค่า ที่ปรึกษาโครงการ 4. ครู กศน. 5. เจ้าหน้าที่โครงการหลวงปางค่า 6. คณะกรรมการชุมชน จำนวน 5 คน 7. ประชาชนในชุมชนบ้านน้ำตัม
C-2	จัดทำแผน/ กิจกรรม/ โครงการ (Action Plan)	แผนงาน/ โครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ บ้านน้ำตัม หมู่ที่ 5 ตำบลผาช่างน้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของแผนงาน/โครงการ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินระดับของความเหมาะสมของแผนการดำเนินงานในการจัดการขยะชุมชน

ความคิดเห็น	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. แผนงาน/ โครงการนี้มีความชัดเจน	4.08	0.28	มาก
2. แผนงาน/ โครงการนี้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง	4.83	0.38	มาก
3. แผนงาน/ โครงการนี้มีความเหมาะสมในด้านระยะเวลา	4.08	0.28	มาก
4. แผนงาน/ โครงการนี้มีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้	4.08	0.46	มาก
5. มีรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม	4.85	0.36	มาก
6. การได้มีส่วนร่วมในการวางแผน	4.58	0.50	มาก

จากตาราง 2 ระดับความเหมาะสมของแผนงาน/ โครงการ ในภาพรวมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อยู่ในช่วงคะแนนเฉลี่ย (mean) 3.67-5.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกประเด็นการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยประเด็นที่ผู้เข้าร่วมจัดทำแผนประเมินและมีความเหมาะสมมากที่สุดคือประเด็นเกี่ยวกับ

รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม รองลงมาคือมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.85 และ 4.83 ตามลำดับ

วิจารณ์และสรุปผล

1. บริบทชุมชน

วิถีชีวิตในปัจจุบันชาวบ้านมุ่งออกไปทำงานหารายได้เป็นหลัก นิยมความสะดวก รวดเร็ว จึงมีค่านิยมซื้ออาหารบริโภคจากรถเร่ที่เข้ามาขายในหมู่บ้านทุกวัน นอกจากนี้ยังได้นำเอาวัสดุที่ย่อยสลายยาก เช่น ถุงพลาสติกต่าง ๆ เข้ามาใช้ในชุมชนมากขึ้น ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น ข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจของชาวบ้าน ที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ รวมถึงการขาดความตระหนักในการจัดการขยะ และด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ก็ยังขาดกฏกติกา มาตรการในการในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอดิศักดิ์ รัตนะ (2552) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองบ้านพรุ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านพรุ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะไม่มาก เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะที่มีทั้งขยะมูลฝอยทั่วไป และขยะอันตราย มีพิษจากการทำเกษตรกรรม โดยวิธีการเผา หรือนำไปทิ้งที่หลุมขยะของชุมชน ซึ่งอยู่ในที่สาธารณะประโยชน์ ห่างจากหมู่บ้านไปราว 3 กิโลเมตร จากการสำรวจปัญหาขยะในชุมชน พบว่า มีการทิ้งขยะตามข้างทาง ที่สาธารณะ ทำให้เกิดความไม่น่าดู สูญเสียทัศนียภาพของชุมชน การทิ้งขยะบริเวณรอบ ๆ บ้านเรือน และมักจะมีสัตว์มาขุดคุ้ย ทั้งสุนัข ไก่ และหมู ที่ชาวบ้านได้เลี้ยงไว้ จึงทำให้เกิดความไม่น่าดู เป็นแหล่งก่อโรค และเนื่องจากชุมชนบ้านน้ำตมเป็นหมู่บ้านที่อยู่ต้นน้ำ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านอื่น ๆ ที่อยู่ถัดไปด้วย

2. กระบวนการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (A-I-C)

จากการทำกระบวนการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (A-I-C) ในการจัดทำแผนการจัดการขยะชุมชนร่วมกับผู้เข้าร่วมศึกษา สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

2.1 ชั้น Appreciation (A)

ผู้ศึกษาได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ปัญหา ในวันที่ 21 กันยายน 2557 ณ หอประชุมหมู่บ้านน้ำตม ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยแบ่งผู้เข้าร่วมประชุม เป็นกลุ่มย่อยจำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน แล้วแจกกระดาษให้ผู้เข้าร่วมประชุมสำหรับเขียนความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชนเพื่อเสนอเป็นภาพรวมของกลุ่ม ขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาตั้งกติกาที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าประชุมแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สร้างบรรยากาศที่มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่ได้แย้งความคิดของสมาชิกคนอื่น จนได้ประเด็นปัญหาที่หลากหลายได้วิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา และเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่ทุกคนยอมรับ แล้วสรุปเป็นภาพรวมของกลุ่ม

2.2 ชั้น Influence (I)

จากการที่ผู้ศึกษาได้สำรวจพื้นฐานกายภาพ พบว่า ชุมชนบ้านน้ำตมประสบปัญหาขยะในชุมชน และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ดังนั้นในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2557 เป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแผนงาน (Planning) โครงการ หรือกิจกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยให้ชุมชนได้เสนอปัญหาและผลกระทบจากขยะในกลุ่มใหญ่ ต่อเนื่องจากกระบวนการ appreciation จากนั้น

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะ ด้วยคำถาม “อยากให้มีการจัดการขยะอย่างไรในอนาคต” เพื่อให้ชุมชนได้จินตนาการถึงอนาคตที่พึงประสงค์ ที่ชุมชนอยากเห็น อยากให้เป็นในอนาคต

2.3 ชั้น Control (C)

ขั้นตอนของการหาผู้รับผิดชอบ และกำหนดแผนปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมประชุมได้ช่วยกันพิจารณาหาผู้รับผิดชอบและวิธีการที่จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติการตามแผนงานที่ได้วางแผนไว้แล้ว

3. ผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (A-I-C)

จากการจัดกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (A-I-C) ทำให้ได้ผลลัพธ์ในการจัดทำแผนการจัดการขยะชุมชน สรุปเป็นประเด็นดังนี้

3.1 สถานการณ์ สภาพที่แท้จริง (reality) ในประเด็นปัญหาการจัดการขยะของชุมชน ได้แก่

3.1.1 ค่านิยมสมัยใหม่ในการซื้ออาหารบริโภคจากรถเร่ แทนที่จะมีการปลูกพืชผักกินเอง

3.1.2 ชาวบ้านขาดความรู้ความตระหนัก เกี่ยวกับการจัดการขยะ ทำให้ทิ้งขยะเรี่ยราด

3.1.3 ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม

3.1.4 หน่วยงานท้องถิ่นขาดการลงทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อม และไม่มีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ

ไม่มีการเก็บขยะ ไม่มีแหล่งฝังกลบหรือทำลาย

3.2 สร้างวิสัยทัศน์ สภาพที่คาดหวังในอนาคต

ในการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแผนงาน (Planning) โครงการนั้น ผู้ศึกษา และผู้เข้าร่วมศึกษาได้กำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะทั้งระดับครัวเรือน และชุมชน ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (vision)-ชุมชนบ้านน้ำตมมีระบบการจัดการขยะที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อสุขภาพและลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ยั่งยืน

เป้าหมาย (GOAL)-ชุมชนบ้านน้ำตมมีระบบการจัดการขยะที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

3.3 กลวิธี กิจกรรมการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน

3.3.1 แนวทางแก้ไขปัญหามาโดยชุมชน

3.3.2 การจัดการในการทิ้งขยะให้ถูกต้อง

3.3.3 ใช้ถังขยะ

3.3.4 การคัดแยกขยะในครัวเรือน

3.3.5 การแยกขยะสร้างรายได้

3.4 แนวทางการแก้ไขปัญหามาโดยคณะกรรมการชุมชน

3.4.1 การมีที่ทิ้งขยะ/ ถังขยะชุมชน

3.4.2 จัดตั้งกฎกติกาของชุมชนด้านการจัดการขยะ

- 3.4.3 การจัดทำธนาคารขยะ
- 3.4.4 ศึกษาดูงานในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะ
- 3.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะโดยเจ้าหน้าที่หรือองค์กรภายนอกชุมชน
  - 3.5.1 อบรมให้ความรู้แก่ประชาชน
  - 3.5.2 จัดสรร/ สนับสนุนงบประมาณ ด้านการจัดการขยะ
  - 3.5.3 มีการจัดการขยะที่เป็นระบบ

4. การกำหนดแผนปฏิบัติการ และผู้รับผิดชอบ

ในการกำหนดแผนปฏิบัติการ และผู้รับผิดชอบ จากการระดมความคิดสรุปได้ว่าควรให้มีกิจกรรม “โครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ บ้านน้ำตม หมู่ที่ 5 ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา” โดยจัดกิจกรรมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยมีกิจกรรมดังนี้

- 4.1 กิจกรรม-ประชุมชี้แจงโครงการแก่ประชาชนในชุมชนทราบถึงผลดี และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น
ผู้รับผิดชอบ-ผู้นำชุมชน คณะกรรมการโครงการ
- 4.2 กิจกรรม-อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน ตัวแทนหลังคาเรือนละ 1 คน เกี่ยวกับการกำจัดขยะ
คัดแยกขยะ ธนาคารขยะ
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการโครงการ ผู้เชี่ยวชาญในด้านสาขา
- 4.3 กิจกรรม-ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะที่บ้านด้าสุขเกษม อำเภอขุนตาล
จังหวัดเชียงราย
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการโครงการ คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4.4 กิจกรรม-จัดเวทีประชาคมเพื่อจัดตั้งกติกาของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการขยะ
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการโครงการ ประชาชนในพื้นที่
- 4.5 กิจกรรม-จัดตั้งธนาคารขยะ
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการโครงการ ประชาชนในพื้นที่
- 4.6 กิจกรรม-ส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารเคมีทุกหลังคาเรือน
ผู้รับผิดชอบ-เจ้าหน้าที่โครงการหลวง ประชาชนในพื้นที่
- 4.7 กิจกรรม-ติดตามประเมินผล
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการโครงการ
- 4.8 กิจกรรม-ประชุมคณะทำงานโครงการ
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการโครงการ
- 4.9 กิจกรรม-จัดเวทีถอดบทเรียน สรุปผลการดำเนินงาน และวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป
ผู้รับผิดชอบ-คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการโครงการ

ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2538) ที่ได้ให้ความหมายว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมที่คาดหวังจะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการค้นหาและกำหนดวิธีทำงานในอนาคตเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ และ

เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร และให้รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา จาอ้าย (2549) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการเอไอซี (A-I-C) ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหามูลฝอย นำไปสู่กิจกรรมโครงการ ดังนี้ 1) โครงการการให้ความรู้เกี่ยวกับขยะและการจัดการขยะ 2) โครงการจัดตั้งกองทุนขยะ และ 3) โครงการนำบ้านนามอง ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสำเร็จในการจัดทำแผนในครั้งนี้ คือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่ง Szentendre (सानิตซ์ บัญชู, 2527) ได้กล่าวถึงการแบ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

5. ระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของแผนงาน/โครงการ

ในภาพรวมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อยู่ในช่วงคะแนนเฉลี่ย (mean) 3.67-5.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกประเด็นการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยประเด็นที่ผู้เข้าร่วมจัดทำแผนได้ประเมินแล้วมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม รองลงมา คือ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.85 และ 4.83 ตามลำดับ

6. สรุป จากผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนในจัดการขยะชุมชนในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าการใช้รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) ในการจัดทำแผนการจัดการขยะชุมชนชาวเขาเผ่าอ้าวเมี่ยน บ้านน้ำตม ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นรูปแบบที่ทำให้เกิดกระบวนการการยอมรับ และรู้สึกเป็นเจ้าของปัญหา อันนำไปสู่การร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่ากระบวนการ AIC เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาขยะในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสะท้อนได้จากผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจในระดับสูงทุกประเด็น ดังนั้นเราสามารถนำกระบวนการ AIC ไปใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชนได้
2. ในการดำเนินการตามกระบวนการ AIC มีข้อสังเกตว่าผู้ดำเนินการจะต้องมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมประชุม มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้ดำเนินการที่นำกระบวนการ AIC ไปใช้ จะต้องมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลลัพธ์จากการศึกษานี้ได้เพียงแผนปฏิบัติการที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนเท่านั้น แต่ยังไม่เกิดผลการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นการศึกษารุ่นต่อไปควรเป็นการศึกษาเชิงประเมินผล เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ของแผน ที่วางไว้

2. ควรมีการศึกษาในลักษณะที่มีการนำกระบวนการ AIC ไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อเป็นการยืนยันว่ากระบวนการ AIC เป็นกระบวนการที่แก้ปัญหาของชุมชนอย่างได้แท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แผลมหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ คณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา คุณสุทิน ศรีสมบัติ คณะเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ตลอดจนประชาชนบ้านน้ำตม ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยาที่ให้ความร่วมมือ จนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา จาอ้าย. (2549). **การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ทีมข่าวไทยรัฐออนไลน์. (2557). กรมควบคุมมลพิษ สรุปสถานการณ์มลพิษในไทยปี 56. **ไทยรัฐออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.thairath.co.th/content/411086>
- ปิยชาติ ศิลปะสุวรรณ. (2557). **ขยะมูลฝอยชุมชน ปัญหาใหญ่ที่ประเทศกำลังเผชิญ**. *บทความวิชาการ*, 4, ก.
- พิริยุตม์ วรรณพุกษ์. (2555). **การปรับปรุงนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย**. ปร.ต. (การจัดการสิ่งแวดล้อม), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สานิตย์ บุญชู. (2527). **การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดิศักดิ์ รัตน์ะ. (2552). **การจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. ปร.ม. (การปกครองท้องถิ่น), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). **การวางแผนการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาวิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซู ในหมู่บ้านดอยชมภู ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

The Study health care lifestyle of Bisu tribe's in Doichomphu Village, Pongphrae Subdistrict, Maelao District, Chiangrai Province

ฉัตรชัย ไวยะกา^{1*} และประจวบ แหลมหลัก²
Chatchai Waiyaka^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซู ในบ้านดอยชมภู หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) และการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กลุ่มคือ กลุ่มวัยรุ่น จำนวน 7 ราย กลุ่มวัยแรงงาน จำนวน 10 ราย และกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 9 ราย กรอบในการศึกษาตามแนวคิดของ Kleinman และการดูแลสุขภาพองค์รวม 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาวิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซู ในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า การบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เช่น ผักพื้นบ้านที่ปลูกเอง และไม่มีการใช้เครื่องปรุงรส การดูแลสุขภาพของตนเองชนเผ่าปืซู ด้านการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ ชนเผ่าปืซูในอดีตมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ การเจ็บป่วยด้วยโรคที่เป็นและรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันไม่หายเนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงโทษ เมื่อเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยจะมีการดูแลตนเองเบื้องต้น ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อการเจ็บป่วยที่รุนแรงจะเลือกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล แม้ว่าความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตชาวบ้านนั้น จะมีผลต่อภาวะสุขภาพของชนเผ่าปืซู แต่เมื่อได้ทำการศึกษาในเชิงลึกลงไปก็พบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ก็มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตด้านสุขภาพของชนเผ่า ดังนั้นการทำความเข้าใจในมิติของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะทำให้การดูแลสุขภาพในองค์รวมของชาวบ้านได้ผลดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: วิถีชีวิตด้านสุขภาพ ชนเผ่าปืซู

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: i_bb1988@hotmail.com

Abstract

The objective of a qualitative study was to investigate the health care lifestyle of Bisu tribe's in Doichomphu Village, Moo. 7, Pongphrae Subdistrict, Maelao District, Chiangrai Province. The samples were the purposive sampling which were divided into 3 groups (7 teenagers, 10 workers, 9 elders) following by framework of Kleinman and 4 dimensions of holistic health; there are health promotion, disease prevention, medical care and medical rehabilitation. The data of this study was analyzed by content analysis.

The results were found as follows: the health care lifestyle of Bisu tribe's in Doichomphu Village in term of health promotion showed that the villagers ate healthy food such as own grown vegetables or non-monosodium glutamate food. They had talked and shared with each other. Besides, Buddhism was mental centre for everyone. In the past, disease prevention, medical care and medical rehabilitation of Bisu tribe were related to ghost or supernatural. They were believed that their illness were gotten by punishing of holy things. They will take care of their physical and mental for first aid. Besides, most villagers went to the health promotion and prevention center first for primary care and went to the hospital for being in a coma. According to the results of this study, they were seen that although villagers' belief, festival, ceremony, eating lifestyle impacted on health care lifestyle of Bisu tribe but deep-studying was presented that changed factors of economic, social and culture impacted on not only changing which affected to health care lifestyle but also it affected to lifestyle of tribe. Thus making the understanding for changed dimension can make holistic health is better.

Keywords: health care lifestyle, Bisu tribe

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากกระแสหลักของการพัฒนาที่นำไปสู่ภาวะความทันสมัย ในกระแสโลกาภิวัตน์ ทิศทางการพัฒนาประเทศ ที่ขาดความสมดุล กระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม (Industrialization) และการเป็นเมือง (Urbanization) เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตที่กำหนดแบบแผนการดำเนินชีวิตแบบบริโภคนิยม วัตถุนิยม ที่ให้ความสำคัญแก่วัตถุมากกว่าจิตใจ คือ มีความพร้อมพร้อมทางวัตถุ ยึดถือวัตถุมากกว่าจิตใจหรือคุณค่าของความเป็นคน ที่มีได้ทำให้คนในสังคมมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข กลับนำไปสู่การบั่นทอนสุขภาพทั้งทางกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณอย่างมาก โดยละเลยกับสุขภาพมุ่งแสวงหาความสนุกสนานทางวัตถุและความสะดวกสบาย อีกทั้งเมื่อโครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนไปทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยน เช่น การทำมาหากินที่จำเป็นต้องดิ้นรนต่อสู้กับความผิดเคืองทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการแก่งแย่งกันในอาชีพการงานและรายได้ทำให้เกิดความเครียด ปัญหาสุรา ยาเสพติด อาชญากรรม ฆ่าตัวตาย การเอารัดเอาเปรียบรวมทั้งอิทธิพลทางลบของสื่อมวลชนและการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาโดยขาดการเลือกสรรคัดกรอง เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อสุขภาพตามมา เช่นเดียวกับศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ และจูน เจริญเสียง (2547) กล่าวว่า ภาวะความเป็นเมืองหรือภาวะความทันสมัยไม่ได้มีผลต่อประชากรในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อรูปแบบทางสังคมอื่น ๆ ด้วย ได้แก่

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ในด้านค่านิยม รูปแบบการประกอบอาชีพ และพฤติกรรมกรการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ ความเร่งรีบ ความเครียดจากการทำงาน ค่านิยมตะวันตก และลักษณะอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรง ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ การดูดซับวัฒนธรรม (Cultural assimilation) Sen, (2000) กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า “ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับอำนาจคุกคามของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบตะวันตก ที่จะฝังกลบวิถีการดำรงชีวิต (Models of living) และ ขนบธรรมเนียมทางสังคม (Social norms) แบบดั้งเดิม” แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางการดำเนินชีวิต การพัฒนาที่ผิดพลาดที่เน้นความมั่งคั่ง ในที่สุดตกเป็นเหยื่อของโลกาภิวัตน์ ในขณะที่เดียวกันสังคมไทยยังไม่สามารถนำเอาวัฒนธรรมของประเทศอุตสาหกรรมที่อาศัยความรู้ ความคิดความเข้าใจ ทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานมาเป็นเครื่องนำทาง ประกอบกับความอ่อนแอของระบบต่าง ๆ จึงทำให้เราไม่สามารถรับมือกับแรงกดดันของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ความมั่งคั่งเป็นระบบการผลิตและบริโภคที่เน้นว่าฟุ่มเฟือยไร้ขีดจำกัด ไม่คำนึงถึงความสิ้นเปลืองของทรัพยากร นำไปสู่ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงนำมาสู่ปัญหาหลากหลาย โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพต่าง ๆ มากมาย หากเปลี่ยนกระบวนการคิดที่เน้นความมั่งคั่งมาเป็นการมีวิถีชีวิตที่พอดี เป็นการอยู่กินอย่างพอดี มีการผลิตและบริโภคที่ไม่ฟุ่มเฟือย คำนึงถึงความสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์กับความสามารถรองรับของฐานทรัพยากร ที่นำไปสู่ความยั่งยืน ทั้งของทรัพยากรและการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความพอเพียง คือ พอดีพอประมาณ มีเหตุมีผล มีความอิสระและพึ่งตนเองได้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพื่อการมีวิถีชีวิตที่ดีเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อภาวะสุขภาพ

ในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา ซึ่งมีจำนวน 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5-9 ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีประชากรรับผิดชอบจำนวน 3,248 คน มีผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.69 และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 และจากการ คัดกรองสุขภาพประจำปี พบว่ามีผู้ป่วยเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ เพิ่มจำนวนขึ้นในทุก ๆ ปี ในพื้นที่จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยล้านพลับพลา หมู่ที่ 5, 6 บ้านเหมืองลึก หมู่ที่ 8 และบ้านห้วยล้านอาชา หมู่ที่ 9 แต่มีเพียงหมู่บ้านเดียว คือ บ้านดอยขมพู่ หมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นหมู่บ้านชนเผ่าปืซู จากรายงานการคัดกรองโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-พ.ศ. 2557 ไม่พบผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูงรายใหม่ มีเพียงผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายเดิม จำนวน 10 ราย ซึ่งสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้อยู่ในระดับปกติ จึงเห็นได้ว่า ประชากรในหมู่บ้านแห่งนี้ มีภาวะสุขภาพที่ดี แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน จากการสังเกตของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลาซึ่งรับผิดชอบดูแลชุมชนแห่งนี้ พบว่าประชาชนในชุมชนแห่งนี้ ส่วนใหญ่ ยังคงใช้ชีวิตแบบวิถีดั้งเดิม คือการทำไร่นาโดยไม่ใช้สารเคมี การปลูกผักไว้บริโภคเอง และการหาของป่าบริโภค และจำหน่ายให้แก่เพื่อนบ้านและชุมชนใกล้เคียง จึงเป็นที่มาของความเชื่อที่ว่า การใช้ชีวิตในแบบฉบับของชนเผ่าปืซูนี้เอง น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชากรในชุมชนแห่งนี้ มีภาวะสุขภาพที่ดี เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนใกล้เคียงอื่น ๆ จึงจะได้ทำการศึกษาถึงภาวะวิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซู ในบ้านดอยขมพู่ หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ ว่าเป็นอย่างไรร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตให้แก่ชุมชนใกล้เคียงต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซู ในบ้านดอยชมภู หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบแผนการศึกษา วิทยานิพนธ์ (Case Studies) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group discussions) และการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรในการศึกษาค้างนี้คือ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไปในชนเผ่าปืซู ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่จริงในบ้านดอยชมภู หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยจะให้ความสำคัญโดยอาศัยหลักการเป็นตัวแทนที่ดีของปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยเป็นบุคคลที่ ผู้วิจัยไปทำความรู้จัก และการแนะนำแบบเครือข่ายและแบบก้อนหิมะ (Network or Snowball selection) และมีคุณสมบัติที่จะสามารถให้ข้อมูลในการวิจัยได้ และเป็นแกนนำของกลุ่มในชนเผ่าปืซู ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นจำนวน 7 ราย กลุ่มวัยแรงงานจำนวน 10 ราย และกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 9 ราย

2. ขอบเขตเนื้อหาประเด็นที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาวิถีชีวิตด้านสุขภาพของชนเผ่าปืซู ในบ้านดอยชมภู ตามแนวคิดของ Kleinman (1980) และการดูแลสุขภาพองค์รวม 4 มิติ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การส่งเสริมสุขภาพ เป็นกลไกการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคมและสุขภาพจิตวิญญาณ

2.2 การป้องกันโรค ได้แก่ มาตรการลดความเสี่ยงในการเกิดโรค รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะโรค ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เพื่อมิให้เกิดโรคร่างกาย โรคจิต โรคสังคม และโรคจิตวิญญาณ

2.3 การรักษาโรค เมื่อเกิดโรคขึ้นแล้ว เราต้องเร่งวินิจฉัยโรคว่าเป็นโรคอะไร แล้วรีบให้การรักษาดูแลวิธีที่ได้ผลดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดเท่าที่มนุษย์จะรู้และสามารถให้การบริการรักษาได้ เพื่อลดความเสียหายแก่สุขภาพ หรือแม้แต่เพื่อป้องกันมิให้เสียชีวิต

2.4 การฟื้นฟูสุขภาพ หลายโรคเมื่อเป็นแล้วก็อาจเกิดความเสียหายต่อการทำงานของระบบอวัยวะหรือทำให้พิการ จึงต้องเริ่มมาตรการฟื้นฟูให้กลับมามีสภาพใกล้เคียงปกติที่สุดเท่าที่จะทำได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สำคัญมากคือตัวของผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เนื่องจากผู้วิจัยจะตั้งคำถามศึกษาหาความรู้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องสร้างทักษะให้ได้เข้าใกล้ผู้ให้ข้อมูลหลักมากที่สุด จนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลหลักไว้วางใจ เปิดใจ และยอมให้ข้อมูลเชิงลึกของเหตุผลที่มาที่ไป การก่อเกิดอารมณ์ความรู้สึกในแต่ละเหตุการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา รวมถึงใช้อุปกรณ์ภาคสนาม ที่จำเป็นในการเก็บบันทึกข้อมูลได้แก่ สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่จะทำการศึกษา รวมถึงกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นความจริง ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามหลักไว้แล้ว ในแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนาได้อธิบายหรือเล่า

ประสบการณ์โดยละเอียด โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยระหว่างวันที่ 10 มกราคม ถึงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของโคไลซซี่ (Colaizzi, 1978 cited in Streubert and Carpenter, 2007) ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปคำให้สัมภาษณ์ของการสนทนากลุ่มมาเขียนบรรยายและบันทึกไว้ ผู้วิจัยอ่านข้อความที่ได้จากการถอดเทปการสนทนากลุ่มทั้งหมดเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาในภาพรวมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยดึง (Extracting) คำ กลุ่มคำ ประโยคหรือแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลที่ได้ จากการถอดเทปสัมภาษณ์ไปบันทึกในตารางข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยอ่านแต่ละข้อความหรือกลุ่มคำที่ค้นพบทุกคำที่มีความสำคัญบรรทัดต่อบรรทัด คำต่อคำแล้วให้ความหมาย (Formulate Meaning) หรือให้รหัส (Coding) ให้แก่ประโยคสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ดึงออกมาในขั้นตอนของการดึงคำหรือประโยคสำคัญ ซึ่งในแต่ละประโยคอาจมีความหมายซึ่งเกี่ยวกับประสบการณ์วิถีชีวิต มากกว่า 1 ประเด็น ผู้วิจัยนำข้อความที่ให้ ความหมายหรือให้รหัสแล้วไปบันทึกไว้ และผู้วิจัยวิเคราะห์ว่ายังมีข้อมูลใดที่ยังไม่ชัดเจนหรือยังขาดก็จะทำการวางแผนกำหนดประเด็น และเตรียมแนวคำถามเพื่อใช้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเป็นรายบุคคลต่อไป

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ถอดความคำพูดของผู้ให้ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ความหมายแล้ว เพื่อป้องกันความลำเอียงของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลทั้งหมดของการสนทนากลุ่มแรกให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยตรวจสอบการตั้งคำถาม ในการแกะรอยข้อมูลว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องหรือไม่ ผู้วิจัยมีความลำเอียงในการถาม การสรุป หรือการวิเคราะห์ข้อมูลหรือไม่ อย่างไร และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งต่อไป

ผู้วิจัยทบทวนความหมายที่ได้จากสนทนากลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม นำความหมายที่ได้มาจัดกลุ่มเป็นแต่ละประเด็นสำคัญ (Cluster of Themes) เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำให้ได้ข้อสรุปที่เป็นความคิดรวบยอด ทั้งกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อย (Sub-Themes) ที่อยู่ภายใต้ความหมายเดียวกันกับกลุ่มใหญ่นั้น ๆ ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มาผสมผสานกัน และเขียนคำอธิบายปรากฏการณ์แต่ละข้อสรุปอย่างละเอียด (Exhaustive Description) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำคำอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดมาลดรูป (Reduce) ให้เป็นโครงสร้างที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (Essential Structure) โดยใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลมาเป็นตัวอย่างเพื่อแสดงว่าข้อมูลนั้นมีความจริง มีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ แสดงถึงความน่าเชื่อถือ ความชัดเจนของข้อมูลที่ได้

การสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการในการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้หลักเกณฑ์ของ Lincoln และ Guba (1985) ซึ่งกล่าวถึงวิธีการในการพิจารณาตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ของข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ 4 ประการ ดังนี้

ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านทฤษฎี และโดยผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความลุ่มลึกของข้อมูล นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ

(Member Checks) โดยผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นย้อนกลับมาตรวจสอบความเข้าใจของการสรุปและตีความของข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปที่ได้เป็นข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลจริงในการสนทนากลุ่ม

ความสามารถในการถ่ายโอน (Transfer ability) ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม

ความสามารถในการพึ่งพา (Depend ability) ผู้วิจัยได้ใช้หลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการจดบันทึก และเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวเข้าด้วยกันเพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ตลอดจนนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลอภิปรายร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อลดอคติจากการวิเคราะห์และตีความข้อมูล

ความสามารถในการยืนยัน (Conform ability) โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบกระตุ้นแนวความคิดในการสร้างแนวคำถามเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ และภายหลังสิ้นสุดการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการถอดเทปด้วยตนเองและนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกให้เป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ทุกครั้งภายหลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ในแต่ละวัน

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ของมหาวิทยาลัยพะเยา และการดำเนินการศึกษากระทำภายใต้ความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษาจากผู้วิจัย และรับทราบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ได้ ผู้ให้ข้อมูลจะได้รับการแจ้งว่า การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปอภิปรายหรือพิมพ์เผยแพร่จะกระทำในภาพรวม เพื่อจุดมุ่งหมายในศึกษาภายใต้ขอบเขตที่ได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยได้ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักใน 3 กลุ่มคือ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

1. กลุ่มวัยรุ่น (อายุ 15-24 ปี) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 ราย แบ่งเป็นชาย 5 ราย และหญิง 2 ราย จำนวน 4 ราย ยังอยู่ในช่วงของวัยเรียนและเดินทางกลับบ้านเฉพาะในช่วงวันหยุด อีก 2 รายพักอาศัยอยู่ในชุมชน แต่ต้องออกไปทำงานนอกหมู่บ้านในตอนกลางวัน มีเพียง 1 ราย ที่ยังคงทำงานอยู่ในชุมชน ทั้ง 7 อาศัยอยู่กับครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และบางรายอาศัยอยู่ในครอบครัวใหญ่ที่มี ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยร่วมด้วย

2. กลุ่มวัยทำงาน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 ราย แบ่งเป็น เพศชาย 5 ราย เพศหญิง 5 ราย ทั้ง 10 ราย ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำนา ทำสวนข้าวโพด สวนมัน และรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,000-12,000 บาท และมีพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ในละแวกหมู่บ้าน และจำนวน 7 ราย จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 3 ราย ที่เป็นผู้นำชุมชน จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 ราย แบ่งเป็น เพศชาย 3 ราย เพศหญิง 6 ราย จำนวน 2 รายใน 9 ราย ซึ่งเป็นเพศชาย สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยได้รับการศึกษาจากการบวชเรียน ส่วนอีก 7 รายที่เหลือ ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะเพศหญิง เนื่องจากค่านิยมของชุมชนในยุคก่อนที่ไม่นิยมให้เพศหญิงศึกษาเล่าเรียน และชนเผ่าปืซุ

เป็นชนเผ่าที่รักความสันโดษ ชอบอาศัยอยู่ห่างไกลผู้คนและไม่นิยมปฏิบัติสัมพันธ์กับชนชาติอื่นซึ่งในปัจจุบันเริ่มมีการเปิดรับมากขึ้น

วิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซูในบ้านดอยชมภู สรุปได้ว่า

1. การส่งเสริมสุขภาพ

การบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพเช่นผักพื้นบ้านที่ปลูกเอง โดยไม่มีการใช้เครื่องปรุงรส เช่น ผงชูรสหรือรสดี ในอาหารเลย เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นชินและมักรู้สึกไม่สบายเมื่อทานสิ่งเหล่านี้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ผงชูรส รสดีหมูนี เป็นของดีเฮาป่าเกยกินมาก่อน สมัยเป็นละอ่อนก็ป่าเกยมี กำลังมาป่าเมินนี เฮาตั้งป่ากิน เวลาถูกยะกินใส่ผงชูรส รสดี หรือว่าคนอริอ้อมีแม่จะต้องยะกินของตัวเก่าต่างหาก จะบ่กินตวยเฮา” และมีความตระหนักว่าการบริโภคส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีหรือไม่ดีด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “พยาธิมันมากบ่ของกิน ถ้าป่าอยากเป็นโรค เป็นพยาธิหนัก ก็ต้องเลือกกินกิน ของบ้านเฮา ผักก็มีอยู่ทุกบ้าน ลำก้าลำ สตางค์ก็บ่ได้จ่าย” มีการบริโภคสมุนไพรในมื้ออาหารเป็นประจำ “เกือบทุกมื้อ จะขาดบ่ได้เลย คือ ชิงซ่า ขมิ้น เพราะกินแล้วมันสบายท้อง อาหารที่ทานบ่อย ๆ ก็มีผักและสมุนไพรเป็นส่วนประกอบ เช่น ลาบพริกสมุนไพร ดีถือว่าเป็นอาหารประจำชนเผ่าของเฮา” แต่ในกลุ่มวัยรุ่น พบว่ามีความนิยมในการบริโภคผัก แต่มีความแตกต่างในการบริโภคเครื่องปรุงรส ดังคำกล่าวที่ว่า “พ่ออ้อมแม่อ้อมป่าชอบกินผงชูรส รสดี ยะกินก็มีแต่ต้มผักใส่เกลือเม็ดกับหอม กินตวยป่าล่า บางครั้งก็ยะกิน คนละที แล้วเอามานั่งกินตวยกัน”

การเข้าสังคม ชาวปืซูในบ้านดอยชมภู จะอาศัยเวลาว่างในตอนกลางวันรวมกลุ่มกันในชุมชน เพื่อการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและไถ่ถามเรื่องราวชีวิต รวมไปถึงการสร้างความเป็นกันเองด้วยการจ้อยชอตามแบบฉบับของชาวล้านนา ทำให้เกิดการผ่อนคลายได้ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนเมื่อวัน ถ้ามีเวลา ก็จะไปแอ่วหากัน รวมหมู่ฮู้กัน ชอบไปหมั้นที่สุตก็คือ บ้านหนานบุญ เพราะมีคนรัก มีที่นั้งสบาย แล้วเป็นก็ใจดี บางวันก็แซวกันเป็นจ้อยเป็นชอ ม่วนดีขนาด”

การพักผ่อน เนื่องจากชุมชนปืซู เป็นชุมชนเล็กๆและอยู่ห่างไกลจากชุมชนอื่น มีความเงียบสงบ คนในชุมชนแห่งนี้จึงนอนแต่หัวค่ำ ประมาณ 1-3 ทุ่ม ซึ่งก่อนนอนมักจะดูโทรทัศน์ร่วมกันเป็นครอบครัวตั้งแต่ราว 1 ทุ่ม และทยอยกันเข้านอนซึ่งผู้สูงอายุมักจะนอนก่อนและกลุ่มวัยรุ่นมักจะนอนดึกที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่เกิน 5 ทุ่ม เพราะหากเกินกว่านี้ มักจะถูกตำหนิจากพ่อ แม่ หรือปู่ ย่า ตา ยาย

การหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เนื่องจากชาวปืซู ในชุมชนนี้ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ และมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติในหลักพุทธศาสนา ทุก ๆ วันพระ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา ชาวปืซูทุกหลังคาเรือน จะมารวมตัวกันที่วัดดอยชมภู ซึ่งเป็นวัดแห่งเดียวของชุมชนและเป็นທີ່เลื่อมใสศรัทธาของทุกคนในชุมชน เพื่อประกอบพิธีกรรม และรับฟังคำสอนจากพระอาจารย์โชคชัย พุทธญาโณ พระนักพัฒนาของชุมชนแห่งนี้ และในกลางคืนของวันพระ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ชาวชุมชนแห่งนี้ก็จะมานอนที่วัด เพื่อปฏิบัติธรรมและทำสมาธิ โดยพระอาจารย์โชคชัย พุทธญาโณ เป็นผู้นำกิจกรรม

2. การป้องกันโรค

การออกกำลังกาย ชนเผ่าปืซูมีวิธีการป้องกันโรคด้วยการออกกำลังกายจากการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเดินไปตลาดหรือไร่นา แทนการใช้รถ เนื่องจากส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้สูงอายุไม่สามารถขับรถจักรยานยนต์ได้และมักอาศัยการเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่ พูดคุยเป็นเพื่อนกันขณะเดินทาง ทำให้เกิดความเพลิดเพลินระหว่างเดินทาง และนอกจากนี้ยังอาศัยเวลาว่างขณะรอข้าวที่นึ่งไว้ในตอนเช้า ออกกำลังกายด้วยการเดินไปสนทนากับเพื่อนบ้านหรือการแะไปดูพืชผัก

ในเรื่องสนวนไร่ณา ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนเช้า ถ้านิ่งข้าวแล้ว รอข้าวสุก ก็ยังไม่ไปกาตฟอง ไปแ้วตามบ้านฟอง บางเดือก็ไปสนวนไปนา แล้วค้อยปึกมาฟ้อข้าวที่นึ่งไว้ว่าสุกหรือยัง”

ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ในการป้องกันโรคและความเจ็บป่วย เช่นการเลี้ยงผีในบ้านในเดือน 4 8 และ 12 เหนือเพื่อขอพรให้มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่เจ็บไม่ป่วยซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ทุกคนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วม และห้ามทำงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในวันนี้ แม้กระทั่งพินทอนเดียวก็ไม่อนุญาตให้นำเข้ามาในบ้าน ดังคำกล่าวที่ว่า “ในเดือน 4 เดือน 8 เดือน 12 ของชาวเหนือเขา ในหมู่บ้านเขาจะมีกานเลี้ยงผี ทุกคนจะมาช่วยกันในพิธี และหยุดทำงานทุกอย่าง แม้แต่หลังดั้นเดียว ก็ห้ามเอาเข้าบ้าน ทุกคนจะต้องไปช่วยกันในงานเลี้ยงผีกานเลี้ยงผีนี้ จะยะฮื้อคนในหมู่บ้านอยู่ดีมีแวง บ่เมือบใช้ มีความสุข”

นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนยังขาดความตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน เนื่องจากชาวปืชูล่วนใหญ่ มักไม่สนใจที่จะสวมใส่หมวกกันน้อค เมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ เนื่องจากมองว่าไม่จำเป็น ดังคำกล่าวที่ว่า “เวลาขี่รถเครื่องบ่จำเป็นต้องใส่หมวกกันน้อคก็ได้เพราะว่าเขาขับเร็ว และก็บ่ได้ไปไหนไกล ๆ แถว ๆหมู่บ้านเขา รถก็บ่ค้อยมี ” “บ้านเขาอยู่ไกล ตำรวจบ่มาจับหมวกกันน้อคหรอก”

การป้องกันโรคที่ได้รับจากระบบสุขภาพภาควิชาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลาทำงานเชิงรุกในพื้นที่ที่ด้วยการสอนการออกกำลังกายอย่างง่ายด้วยฤชิตัดตน และการรำไม้พอง รวมถึงการคัดกรองสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา ร่วมกับ อสม.ดังคำกล่าวที่ว่า “หมอที่อนามัยก็มาสอนให้ออกกำลังกาย เป็นมีหมอแผนไทยมาช่วยสอนเหยียดแขนเหยียดขา เป็นฮ้องว่าฤชิตัดตน บางเดือก็พาแม่ฮ้อยบาง บ้านห้วยล้านหมู่ 6 มาสอนรำไม้พอง ที่บ้านตะกอนมีไม้พองเกือบทุกหลัง แต่ตอนนื่บค้อยได้รวมกลุ่มกันทำแล้ว”

3. การรักษาพยาบาล

มีการพึ่งพิงตนเองด้านสุขภาพ เมื่อเกิดความเจ็บป่วยเล็กน้อยมักจะมีการรักษาสุขภาพตนเอง ด้วยการทานยาสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ เพราะส่วนใหญ่ มีความรู้พื้นฐานทางด้านสมุนไพร หรือบางทีก็อาศัยหมอเมืองในชุมชน ซึ่งมีอยู่จำนวน 5 ราย หากอาการไม่ดีขึ้นจึงไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา ดังคำกล่าวที่ว่า “เวลาเมือย เวลาไข้ ถ้านิ่งกบ่หนา ก็จะไม่เขาหาหาสมุนไพรกินก่อน ถ่าบ่ดีขึ้น ค้อยไปหาหมอที่อนามัยห้วยล้านพลับพลา”

ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์กับการรักษา หากทำการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันไม่หาย มักอาศัยศาสตร์ทางด้านไสยศาสตร์เข้ามาช่วย เช่น การเลี้ยงผี การแก้บน แกว่งหม้อข้าว การส่งเคราะห์ หรือการฮ้องขวัญ เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า “ถ่าไปหาหมอที่อนามัยหรือโฮงยาบ่หาย ก็จะไปดูเมือดูหมอ ฮื้อเป็นช่วยเขาหาสาเหตุ ถ่าได้ทำพิธีหยั่งเหยียดอาการก็จะดีขึ้น”

การช่วยเหลือกันในชุมชน เมื่อมีคนในชุมชนเจ็บป่วย ก็จะมีการแบ่งปันสมุนไพรให้กัน หากอาการป่วยไม่สามารถรักษาได้ ก็จะมีการส่งต่อมายังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา โดยมีจิตอาสาเป็นผู้นำส่ง ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ่าเมือยถ่าไข้ บ้านใกล้บ้านไกล ดึงช่วยกันเอาสมุนไพรมาแบ่งฮื้อกิน ถ่าอาการหนัก กินสมุนไพร กินยาเมือบ่หาย ลูกหลานก็จะพาไปส่งอนามัย ถ่าลูกหลานบ่อยู่ ฟ้อหลวงกับ อสม.ก็จะไปส่ง คนที่ชอบไปส่งตลอดก็เป็นบ่าวขาว ไปส่งตั้งกับเอาสักบาท มันมีน้ำใจดี ”

4. การฟื้นฟูสุขภาพ

การฟื้นฟูจิตใจด้วยความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ มีการจุดเทียนสะเดาะเคราะห์ การเลี้ยงผี การอาบน้ำมนต์ พิธีเรียกขวัญ ซึ่งพิธีกรรมจะประกอบขึ้นในชุมชนโดยมีพี่หนานบุญ เป็นผู้ดำเนินการเรียกขวัญ ส่วนการอาบน้ำมนต์จะทำในวัดโดยพระอาจารย์โชคชัย เป็นผู้ดำเนินการ ส่วนการเลี้ยงผีปู่บ้าน จะมีพ่อคำมา ซึ่งเป็นปู่ตั้ง เป็นผู้ดำเนินการให้

การช่วยเหลือกันในชุมชน เมื่อมีใครเจ็บป่วยหรือออกจากโรงพยาบาล ชาวบ้านก็จะพากันไปเยี่ยมให้กำลังใจกัน มีของฝากให้กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระอาจารย์โชคชัย เจ้าอาวาสวัดคอยชมภู มักมีของฝากของเยี่ยมที่ได้จากการเก็บของถวายสังฆทานไปมอบให้ผ่านทาง อสม. จิตอาสา หรือผู้นำชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยติดเตียงหรือผู้พิการ มักจะได้รับสิ่งของเหล่านี้เสมอ

การมีเครือข่ายผู้ดูแลผู้พิการและผู้ป่วยเรื้อรัง หากมีผู้ป่วยพักฟื้น ผู้ป่วยเรื้อรังหรือผู้พิการเกิดอาการผิดปกติ เครือข่าย อสม. และจิตอาสา ก็จะประสานเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า “หมออนามัยห้วยล้านพลับพลา” ให้มาช่วยดูแลผู้ป่วยถึงที่บ้าน

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาสรุปว่า วิถีชีวิตด้านสุขภาพชนเผ่าปืซู ในบ้านคอยชมภู ในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพ พบว่าการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เช่น ผักพื้นบ้านที่ปลูกเอง และไม่มีการใช้เครื่องปรุงรส ยังคงปฏิบัติกันอยู่ การร่วมสังคมด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและไต่ถามเรื่องราวชีวิต รวมไปถึงการสร้างความบันเทิงด้วยการจ้อยซอตามแบบฉบับของชาวล้านนา มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ และมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติในหลักพุทธศาสนา ซึ่งข้อมูลด้านการส่งเสริมสุขภาพของชนเผ่านี้ ส่งผลให้ประชากรในหมู่บ้านแห่งนี้ มีภาวะสุขภาพที่ดี แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน จากการสำรวจข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลา พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-พ.ศ. 2557 ไม่พบผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูงรายใหม่ มีเพียงผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายเดิมจำนวน 10 ราย ซึ่งสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้อยู่ในระดับปกติ อาจเป็นชนเผ่าปืซูในบ้านคอยชมภู ยังคงมีวิถีชีวิตด้านการบริโภคที่ใกล้เคียงวิถีชีวิตแบบเดิม ยังไม่ได้รับกระแสตะวันตก หรืออิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมภายนอก มากนัก เพราะวิถีชีวิตการรับประทานอาหาร ของสังคมยุคใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการบริโภคซึ่งจะส่งผลต่อภาวะสุขภาพ (Health Status) ดังเช่นที่ Nelson (1956) อ้างอิงใน เกื้อ วงศ์บุญสิน,2545) สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ตามกระแสตะวันตกว่ามีผลต่อภาวะสุขภาพ

ด้านรักษาพยาบาล การป้องกันโรคและการฟื้นฟูสุขภาพ พบว่า ยังคงความเชื่อด้านไสยศาสตร์ในการป้องกันโรคและความเจ็บป่วย เช่น การเลี้ยงผีปู่บ้านในเดือน 4, 8 และ 12 เหนือ เพื่อขอพรให้มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่เจ็บไม่ป่วย ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ทุกคนในหมู่บ้านจะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองชนเผ่าปืซู ไม่ว่าจะป็นระบบความคิดเรื่องการเจ็บป่วย ความเชื่อ เกี่ยวกับการนับถือผีหรือความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ มีอิทธิพลต่อระบบความคิดเรื่องการเจ็บป่วย การวิเคราะห์สาเหตุของการเจ็บป่วย (สุธาทิพย์ สว่างผล, 2531) เริ่มจากความเชื่อในการ รับรู้ว่าเขามีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค และความรุนแรงของการเกิดโรค ชนเผ่าปืซูในอดีตมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีหรือความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติค่อนข้างมาก ทำให้ชาวชนเผ่าปืซู รับรู้ความรุนแรงของโรคและอันตรายของโรคที่เกิดขึ้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่องกับตนเอง ว่ามีสาเหตุจากสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยเชื่อว่าการเจ็บป่วยเป็นส่วนหนึ่งจากการลงโทษ

ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น อาการปวดท้องมาก ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำจะเกิดจากการโดนของ การเจ็บป่วยด้วยโรคที่เป็นและรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันไม่หายเนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงโทษ ดังนั้นการรักษาส่วนใหญ่ จึงใช้การรักษาด้วยหมอบโราณ หมอมด หมอมนต์ โดยการพนั้ใช้อาคม หรือการใช้ยาสมุนไพร นอกจากนี้เมื่อบริการสาธารณสุขครอบคลุมทุกพื้นที่ การให้ความรู้ด้านสุขภาพมีการขยายวงกว้าง เข้าถึงทุกกลุ่ม ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประชาชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสุขภาพ เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่ได้รับการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง และชุมชนมีความรู้ กลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชน ที่ได้รับข่าวสารด้านสุขภาพเมื่อเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยจะมีการ ดูแลตนเองเบื้องต้นด้วยการรักษาดูแล ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยส่วนใหญ่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เมื่อการเจ็บป่วยที่รุนแรงจะเลือกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีทางเลือกในการรับบริการด้านสุขภาพ จากหลากหลายแหล่งบริการไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลของรัฐ และโรงพยาบาลเอกชน รวมถึงคลินิก เมื่อเจ็บป่วยจะเลือกสถานบริการด้านสุขภาพที่ตนเองสะดวก ไม่ต้องรอคอย โดยไม่คำนึงว่าจะมีราคาแพง หรือมีระยะทางไกลจากชุมชนของตนเอง เช่น โรงพยาบาลรัฐ โรงพยาบาลเอกชน และคลินิก ซึ่งสอดคล้องกับโรเซนสตัดท์ และเบคเกอร์ (1974) กล่าวไว้ว่า ความเชื่อของบุคคลที่มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพ ทั้งในภาวะปกติ และเจ็บป่วย แต่ละบุคคลจะมีความเชื่อระดับที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นบุคคลเหล่านี้ จึงหลีกเลี่ยงต่อการเป็นโรคด้วยการปฏิบัติตามเพื่อป้องกันและรักษาสุขภาพที่แตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แม้ว่าความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม วิถีชีวิตด้านการบริโภคของชาวบ้านนั้นจะมีผลต่อภาวะสุขภาพของชนเผ่าปืซู แต่เมื่อได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกลงไปก็พบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ก็มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เพียงแต่การส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตด้านสุขภาพ หากแต่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขาเลยทีเดียว ดังนั้นการทำความเข้าใจในมิติของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะทำให้การดูแลสุขภาพในองค์รวม หรือสุขภาพของชาวบ้าน และชุมชนน่าจะได้ผลดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ชนเผ่าปืซู ในบ้านดอยขมภู มีการส่งเสริมสุขภาพด้วยการบริโภคอาหารที่ประกอบด้วยสมุนไพร และเน้นการใช้พืชผักที่ปลอดสารเคมีในการประกอบอาหาร จึงส่งผลให้มีสุขภาพที่ดี ดังนั้นจึงควรส่งเสริมเมนูอาหารชนเผ่า เช่น ยำดอกแค ลาบพริกสมุนไพร ซึ่งเป็นอาหารที่ใช้วัตถุดิบธรรมชาติ และมีส่วนประกอบของสมุนไพรหลากหลายชนิด ให้เป็นเมนูสุขภาพของชุมชน และขยายผลไปยังชุมชนอื่นในการนำมาประกอบอาหารรับประทาน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวัยรุ่นในชุมชนเผ่าปืซูในบ้านดอยขมภู ไม่มีความตระหนักถึงประโยชน์ในการใช้วิถีชีวิตแบบชาวปืซูดั้งเดิม เพราะวัยรุ่น ในชุมชนแห่งนี้ เริ่มถูกกระแสสังคมสมัยใหม่ครอบงำ มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม อาจส่งผลทางลบต่อสุขภาพได้ จึงควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักในการใช้วิถีชีวิตที่ดีในแบบฉบับของชาวปืซูให้แก่กลุ่มวัยรุ่นในชุมชน

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ชุมชนยังขาดความตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน เนื่องจากชาวปืซูส่วนใหญ่ มักไม่สนใจที่จะสวมใส่หมวกนิรภัยหรือหมวกกันน็อค เมื่อขับซั้รถจักรยานยนต์ ดังนั้นควรมีการจัดทำโครงการเพื่อสร้างความตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนให้แก่ชาวปืซู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อความเชื่อ และวิถีชีวิตด้านสุขภาพของชนเผ่า

2.2 ควรมีการศึกษาโดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพของเผ่าให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชนเผ่า

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ประจวบ แหลมหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ประกอบด้วย นายน้อม ปิจมิตร สาธารณสุขอำเภอแม่ลาว ดร.พิษณุรักษ์ กันทวิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย และที่สำคัญอย่างยิ่ง ดร.สมนึก หงษ์ยิ้ม นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ จากโรงพยาบาลทัพทัน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินงานวิจัย จนงานวิจัยบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี รวมไปถึงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยล้านพลับพลาทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด ตลอดจนผู้นำชุมชน ประชาชน บ้านดอยชมภูทุกคน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2545). **ประชากรศาสตร์: สาระเพื่อการตัดสินใจเชิงธุรกิจ**. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ และจูน เจริญเสียง. (2547). **ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดจากปัญหาทางด้านโภชนาการ และสุขภาพ และแนวโน้มอุตสาหกรรมอาหาร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เศรษฐศาสตร์สาธารณสุขคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติพิทย์ สว่างผล. (2531). **วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของชาวไทยยวน บ้านคลองน้ำไหล จังหวัดกำแพงเพชร**. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Becker, M.H. & Maiman, A.B. (1975). **The Health Belief Model and Sick Role Behavior**. In the **Health Belief Model and Personal Health Behavior**. New Jersey: Chales B. Slack Inc,
- Kleinman A. (1980). **Patients and healers in the context of culture**. Berkerley: University of California Pres.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Beverly Hills, CA: Sage.
- Streubert, H. J., & Carpenter, D. R. (2007). **Qualitative Research in Nursing (4 th ed.)**. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Sen, Amartya. (2000). **Development As Freedom**. New York: Alfred A. Knopf.

ความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล : กรณีศึกษา โรงพยาบาลทั่วไป

The satisfaction of pay for performance among nurses : a case of general hospital

สุพรรณณี ไชยวงศ์^{1*} และ ทวีวรรณ ชาลีเครือ²

Suphannee Chaiwong^{1*} and Taweewun Chaleekrua²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานและศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling) ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557-15 ตุลาคม 2557 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.96 ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ นโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน เพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจและพัฒนาระบบงาน มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.95) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และ ปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05)

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน พยาบาล ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: annee086@gmail.com

Abstract

This research aims to study the satisfaction of pay-for-performance and study the relationship of individual factors on the pay-for-performance for nurses in a general hospital. Samples were selected from the sampling system (Systematic random sampling) from 1 October 2557–15 October 2557. The size of the sample were 212 persons. Tool was used to collect this information is a questionnaire. The reliability of the questionnaire was 0.96. The result showed that the level of satisfaction with pay-for-performance overall was moderate ($\bar{X} = 3.30, SD = 0.92$). As considering the survey in detail, compensation policy to the workload to help motivate and develop the system had an average of the satisfaction level high ($\bar{X} = 3.58, SD = 0.95$). Factors that were related to the level of satisfaction with pay-for-performance were age, educational background, work experience, job position. Motivation factors and supporting factors were statistically significantly relation (p -value < 0.05).

Keywords: satisfaction, pay-for-performance, nurses, motivation factors, supporting factors

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขนำการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมาใช้ มีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาด้านกำลังคน นั่นคือปัญหาการกระจายบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศ โดยเฉพาะการกระจายระหว่างเมืองกับชนบท และระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ วิธีการดำเนินการของกระทรวง เป็นการมุ่งพัฒนาและแก้ปัญหากระบวนการสร้าง “แรงจูงใจ” ในส่วนที่เรียกว่า “เบี้ยเลี้ยงเหมาจ่าย” ที่ผ่านมากกระทรวงได้ใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทางการแพทย์ (โดยเฉพาะแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาล) ให้คงอยู่ในหน่วยงานรัฐ และมีการกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การให้ค่าตอบแทนในส่วน “เบี้ยเลี้ยงเหมาจ่าย” เป็นขวัญกำลังใจส่วนหนึ่ง ที่ให้เพิ่มเติมจากเงินรายได้ที่มีอยู่เดิม คือเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และเงินค่าตอบแทนการทำงานนอกเวลาราชการ โดยเบี้ยเลี้ยงเหมาจ่ายนี้ กำหนดในอัตราแตกต่างกัน ระหว่างพื้นที่ปกติกับพื้นที่พิเศษ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ “ทุรกันดาร” และพื้นที่เสี่ยงภัยด้วย (เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า เบี้ยเลี้ยงเหมาจ่ายนี้ ยังทำหน้าที่เป็นค่าตอบแทนความยากลำบาก (hardship allowance) ในการทำงานในพื้นที่พิเศษด้วย เพราะจะได้รับในอัตราสูงกว่าพื้นที่ปกติ (วิรุฬ, 2556)

กระทรวงฯ มีการพัฒนาปรับหลักเกณฑ์ในเรื่องเบี้ยเลี้ยงเหมาจ่ายนี้มาเป็นระยะ จนกระทั่งในปี 2551-2552 มีการเพิ่มอัตราเบี้ยเลี้ยงเหมาจ่ายให้สูงขึ้น เพื่อให้บุคลากรภาครัฐมีรายได้ในระดับพอทัดเทียมได้กับภาคเอกชนที่กำลังเติบโตอย่างมาก (กระทรวงสาธารณสุข, 2552) อย่างไรก็ตามการเพิ่มดังกล่าวทำให้ค่าตอบแทนเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างต่างพื้นที่และต่างวิชาชีพ มีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดกระแสเรียกร้องว่า ระบบดังกล่าว “ไม่เป็นธรรม” ดังนั้นนับแต่ปี 2554 กระทรวงฯ จึงหาแนวทางพัฒนาระบบดังกล่าว จึงมีการนำแนวทางของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานเข้ามาใช้ในระบบค่าตอบแทน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ (ซึ่งเป็นเป้าหมายเดิมของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานที่ใช้ในต่างประเทศ) และสร้างขวัญกำลังใจ (สร้างความเป็น

ธรรม) ทั้งนี้โดยมีบทเรียนจากโรงพยาบาลบางแห่งที่ได้ทดลองดำเนินการเรื่องนี้มาแล้วกว่าสิบปี (คณะทำงานจัดทำคู่มือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน, 2554)

กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินโครงการทดลอง “จ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน หรือ Pay for Performance” โดยได้ดำเนินการนำร่องที่โรงพยาบาลพาน จังหวัดเชียงราย และ โรงพยาบาลสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นมา จากการประเมินผลเบื้องต้น พบว่า การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั้งสองแห่ง และใช้ศักยภาพของตนเองได้มากขึ้น จึงได้ดำเนินการขยายพื้นที่ทดลองรูปแบบเพิ่มเติม ในปีงบประมาณ 2551 ในโรงพยาบาลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โรงพยาบาลมะการักษ์ จังหวัดกาญจนบุรี โรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงพยาบาลพนมสารคามและโรงพยาบาลบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น และจากประสบการณ์การดำเนินการทดลองในโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขที่ผ่านมา ได้เกิดองค์ความรู้ในการกำหนดเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานในลักษณะแตกต่างกัน และเหมาะสมกับบริบทของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง (สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2556)

ในโรงพยาบาลทั่วไปทั่วประเทศ จึงใช้แนวคิดที่จะจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเพิ่มคุณภาพและ สร้างแรงจูงใจ ให้กับบุคลากรที่ทำงานหนัก โดยคำนึงถึงงานบริหาร บริการ วิชาการและงานพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกราชการ (กระทรวงสาธารณสุข, 2552) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาไม่พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน ในมุมมองของผู้ให้บริการ ดังนั้นการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลทั่วไป ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูล เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการให้บริการในมิติต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความพึงพอใจในภาพรวมของผู้รับบริการ ความพึงพอใจและข้อคิดเห็นของบุคลากรผู้ให้บริการ ผู้บริหารต่อนโยบายการบริหารการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาคุณภาพระบบงานที่เป็นรูปธรรม โดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการช่วยให้การดำเนินงานและพัฒนาระบบงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน ของพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา รายได้เฉลี่ย ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional survey research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึง 15 ตุลาคม 2557 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling) จากจำนวนพยาบาลทั้งหมดที่สังกัดกลุ่มการพยาบาล ประจำเดือน สิงหาคม 2557 ซึ่งมีจำนวนรวม 468 ราย นำมาคำนวณตามสูตร

ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ผลลัพธ์เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 212 ราย และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้พัฒนาจากเครื่องมือของ พรศิษฐ์ อุปพันธ์ และ วราภรณ์ ภัทรมงคลเขตต์ (2556) เพื่อใช้เก็บข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลในโรงพยาบาลทั่วไป ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงจิตด้านต่าง ๆ ปัจจัยด้านจิตด้านต่าง ๆ และแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล โดยผู้วิจัยได้นำปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแต่ละข้อคำถาม >0.5 ทุกข้อ และทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2544) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.96 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะคำถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด (Close/Open-Ended Questions) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา รายได้เฉลี่ย ประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดจน ตำแหน่งงาน โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียว และเติมข้อมูลในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลในโรงพยาบาลทั่วไป ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงจิตด้านต่าง ๆ จำนวน 20 ข้อ และ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตด้านต่าง ๆ จำนวน 18 ข้อ มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended Questions) แบบมาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีอยู่ 5 ระดับ และทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยเชิงจิต ปัจจัยด้านจิต กับ ความพึงพอใจของพยาบาลต่อนโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน และมีเกณฑ์การพิจารณาระดับความสัมพันธ์ (Munro, 2001) ดังนี้ 0.00-0.25 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก, 0.26-0.49 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ, 0.50-0.69 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง, 0.70-0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง, 0.90-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของพยาบาลต่อนโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงานโรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 13 ข้อ มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended Questions) แบบมาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีอยู่ 5 ระดับ นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ แปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก และ ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จากคณะผู้บริหารโรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่ง เพื่อขอสำรวจข้อมูล พร้อมโครงร่างการวิจัย

ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองตามวันที่กำหนด คือ วันที่ 1 ตุลาคม 2557-15 ตุลาคม 2557 จนได้จำนวนตัวอย่างครบตามจำนวนอย่างน้อย 212 ฉบับ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่ม

ตัวอย่างตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ประมวลผล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบ ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการอธิบายตัวแปร เพื่อจัดหมวดหมู่ และให้ทราบลักษณะ พื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผล การปฏิบัติงานของพยาบาล ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และ Chi-square

ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลทั่วไป จากกลุ่มตัวอย่าง 212 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบ สมบูรณ์ จำนวน 212 ชุด สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 97.2 ส่วนใหญ่ มีอายุในช่วง 36-40 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 โดยอยู่ในสถานภาพสมรส จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 85.4 ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 โดยส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ทั้งนี้มีตำแหน่งงานเป็นพยาบาลระดับปฏิบัติการเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 94.8

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป มีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทน ตามผลการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ นโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน เพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจและพัฒนาระบบงาน มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาระงานที่ได้รับมอบหมายหลังจากมีนโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ ช่องทางการสื่อสาร ข้อมูล ข่าวสาร มุมสื่อสาร ของคณะกรรมการการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน ในการเข้าถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความโปร่งใส ของระบบบริหารจัดการกรณีที่มีข้อสงสัยหรือสอบถามข้อมูล มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	นโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน (P4P) เพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจและพัฒนาระบบงาน	3.58	0.95	มาก
2.	การจัดสรรงบประมาณของโรงพยาบาลทั่วไปแห่งนี้ ในการจ่ายเงินค่าตอบแทนตามภาระงาน	3.51	0.91	มาก
3.	ภาระงานที่ได้รับมอบหมายหลังจากมีนโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน	3.52	0.86	มาก
4.	การได้รับเงินค่าตอบแทนสอดคล้องกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ในหน่วยงาน	3.39	1.01	ปานกลาง
5.	การได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับ ระบบการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน (P4P)	3.29	0.84	ปานกลาง
6.	ประเด็นการพิจารณาค่าแถมที่เหมาะสม ยุติธรรม และสอดคล้องกับงานที่ทำ	3.20	0.93	ปานกลาง
7.	กระบวนการแก้ไขปัญหา และการยุติความขัดแย้งในองค์กรต่อระบบการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน (P4P)	3.18	0.86	ปานกลาง
8.	การตรวจสอบ ติดตาม ของคณะกรรมการบริหาร ทีมนำ และ คณะกรรมการ (P4P) ที่เข้ามาตรวจสอบในหน่วยงานของท่าน	3.15	0.89	ปานกลาง
9.	การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน	3.11	0.92	ปานกลาง
10.	ช่องทางการสื่อสาร ข้อมูล ข่าวสาร มุมสื่อสาร ของคณะกรรมการ (P4P) ในการเข้าถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความโปร่งใสของระบบบริหารจัดการกรณีที่ท่านมีข้อสงสัย หรือ สอบถามข้อมูล	3.08	0.92	ปานกลาง
11.	เงินค่าตอบแทนตามภาระงานในแต่ละเดือนที่ท่านได้รับนั้น ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ท่านได้ทำ/ได้รับผิดชอบ	3.28	0.93	ปานกลาง
12.	เงินค่าตอบแทนตามภาระงานในแต่ละเดือนที่ท่านได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่ทำงานในลักษณะงานเดียวกันแล้ว ท่านมีความพึงพอใจ	3.25	0.95	ปานกลาง
13.	ความพึงพอใจในภาพรวมทั้งหมดของท่านที่มีต่อนโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน (P4P)	3.32	0.98	ปานกลาง
	เฉลี่ยรวม	3.30	0.92	ปานกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยที่มีผลกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผล การปฏิบัติงาน

จากการวิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)สรุปได้ว่า ปัจจัยทั้งหมด ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และ ปัจจัยค้ำจุน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลปฏิบัติงานของพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไป : กรณีศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และ ปัจจัยค้ำจุน ดังตาราง 2 โดยอธิบายได้ดังนี้

1. การทดสอบอายุด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ได้ค่า r เท่ากับ -0.181 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.004^{**} ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ 0.05 จึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงผกผันต่อกันและมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

2. การทดสอบประสบการณ์ในการทำงานด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ได้ค่า r เท่ากับ -0.142 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.019^* ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ 0.05 จึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงผกผันต่อกันและมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

3. การทดสอบปัจจัยจูงใจด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ได้ค่า r เท่ากับ 0.457 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000^{***} ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ 0.05 จึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อกันและมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

4. การทดสอบปัจจัยค้ำจุนด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ได้ค่า r เท่ากับ 0.485 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000^{***} ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ 0.05 จึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค้ำจุนกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อกันและมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆต่อความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน

ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีผลกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการ จ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน	ความพึงพอใจ		
	r	p-value	ระดับ
อายุ	-0.181	0.004**	ต่ำมาก
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-0.048	0.243	
ประสบการณ์ในการทำงาน	-0.142	0.019*	ต่ำมาก
ปัจจัยจูงใจ	0.457	0.000***	ต่ำ
ปัจจัยค้ำจุน	0.485	0.000***	ต่ำ

หมายเหตุ: *p-value <0.05, **p-value <0.01, ***p-value <0.001

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และ ปัจจัยค้ำจุน ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ นโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน เพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจและพัฒนาระบบงาน มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.95) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน ปัจจัยจูงใจ และ ปัจจัยค้ำจุน มีผลต่อความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05)

วิจารณ์และอภิปรายผล

จากการศึกษาความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่ง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ข้อสรุป ซึ่งอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่ง มีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ นโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามภาระงาน เพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจและพัฒนาระบบงาน มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพรศิลป์ อุปนันท์ และวารภรณ์ ภัทรมงคลเขตต์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการศึกษากำหนดระบบการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการ โรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย

พบว่า ความพึงพอใจมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ความพึงพอใจที่มีต่อภาระงานในการสร้างแรงจูงใจและพัฒนางาน รองลงมาได้แก่ความพึงพอใจที่มีต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมายหลังจากมีนโยบายการบริหารค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน เป็นไปตามทฤษฎีเฮิร์ซเบิร์ก ที่กล่าวว่าปัจจัยอยู่ 2 ประการ ที่เป็นแรงจูงใจให้คนอยากทำงาน คือ ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้น (Motivator factors) และปัจจัยค้ำจุน หรือปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) ซึ่งนโยบายและการบริหารงาน (Company Policy and Administration) เป็นปัจจัยค้ำจุนที่ใช้ในการจัดการและการบริหารงานขององค์กร การให้อำนาจแก่บุคคลในการดำเนินงานได้สำเร็จ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารในองค์กร เช่น การให้บุคคลได้ทราบว่าเป็นงานให้ใคร นั่นคือ นโยบายขององค์กรจะต้องแน่ชัดเพื่อให้บุคคลดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง ยอมรับความสามารถของบุคคล ให้บุคคลได้มีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้มีผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ทำให้คนเกิดความพึงพอใจ ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนช่วยให้การทำงานสุขสบายมากขึ้น ป้องกันมิให้คนผละออกจากงาน ขณะเดียวกันยังมีส่วนในการสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่คนทำงานได้ด้วย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานของพยาบาล พบว่า อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน รวมทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน มีผลต่อความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านอายุ จากการศึกษพบว่า อายุกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงผกผันต่อกัน ($r = -0.181$, $p\text{-value} = 0.004$) อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยมีความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากมีความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านอายุมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จะสอดคล้องกับการศึกษาของศิริลักษณ์ พรหมเมศ (2551) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จากการศึกษาพบว่า อายุ ที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท เนสท์ เล่ (ไทย) จำกัด โรงงานนวนคร ของภาคศูนย์ ปัญญารัตน์เมธี และคณะ (2550) ที่พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของจันทร์แรม พุทธนุกูล (2556), วราภรณ์ คำเพชรดี (2552), ณิชฐา กริหิรัญ (2550), สุภาณี จินดาหลวง (2550), วงศ์วิรัช สมฤทธิ์ฐิติกุล (2550) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จากหลากหลายอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.2 ปัจจัยด้านวุฒิการศึกษา จากการศึกษพบว่า วุฒิการศึกษากับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับ การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยจะทำงานเป็นทีม พยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคาดหวังในงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายใกล้เคียงกับพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี/สูงกว่า ซึ่งการจ่ายค่าตอบแทน ตามผลการปฏิบัติงาน (Pay for Performance) ที่เป็นการจ่ายค่าตอบแทนแก่บุคลากร ด้านสุขภาพแต่ละคน ตามผลการปฏิบัติงานทั้งงานบริการ งานบริหารและงานวิชาการ ผลการ

ปฏิบัติงานนั้นต้อง ประกอบด้วย ปริมาณภาระงานและคุณภาพงานที่เพิ่มขึ้นเกินจากมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด โดยมี หลักการพื้นฐาน คือ ค่าตอบแทนนี้ เป็นค่าตอบแทนเพื่อการจูงใจ (Incentives) ที่ให้เพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าตอบแทนพื้นฐานที่เป็นการจ่ายสำหรับปริมาณภาระงานปกติตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนดไว้ โดยค่าตอบแทนเพื่อการจูงใจนี้จะจ่ายเพิ่มเติมสำหรับปริมาณภาระงานที่มากกว่ามาตรฐาน ทั้งในด้านของผลงาน ภาระงาน คุณภาพงาน หรือความชำนาญในงานที่เพิ่มขึ้น ตามตำแหน่งงานนั้น ๆ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ เกษัชกร พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลเทคนิค ค่าตอบแทนดังกล่าวจะผันแปรตามผลงาน โดยยึดหลักการพื้นฐานของความเป็นธรรมภายใน หมายถึง การจ่ายค่าตอบแทนที่เท่ากันสำหรับกำลังคนที่มีผลการปฏิบัติงานเท่ากัน และจ่ายค่าตอบแทนสูงกว่าสำหรับกำลังคนที่ทำผลงานได้มากกว่า หรือดีกว่า หรือที่มีความยากมากกว่า ดังนั้น จึงต้องมีการวิเคราะห์งานและการประเมินค่างานอย่างโปร่งใส ด้วย หลักเกณฑ์เชิงประจักษ์ที่จะสามารถเปรียบเทียบกันได้ระหว่าง งานทุกงาน และทักษะของกำลังคนทุกคนและทุกสาขา (คณะทำงานจัดทำคู่มือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน, 2554) ด้วยหลักการดังกล่าวจึงอาจทำให้มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริลักษณ์ พรหมเมศ (2551), วงศ์วิศ สมฤทธิ์ฐิติกุล (2550) และบรรพต ศรีวิเศษ (2549) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์แรม พุทธนุกูล (2556), วราภรณ์ คำเพชรดี (2552), ณัฐรา กริทธิรัญ (2550), ภาสณีย์ ปัญญารัตนเมธี (2550), ศักดิ์พงศ์ ธรรมอาชกุล (2550), สุภาณี จินดาหลวง (2550) และวรรณมา คุณชัยพาณิชย์ (2540) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้มีการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.3 ปัจจัยด้านประสพการณ์ในการทำงาน จากการศึกษาพบว่า ประสพการณ์ในการทำงานกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงผกผันต่อกัน ($r = -0.142$, $p\text{-value} = 0.019$) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสพการณ์ในการทำงานน้อยมีความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสพการณ์ในการทำงานมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีประสพการณ์ในการทำงานมากมีความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านประสพการณ์ ในการทำงานมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จะสอดคล้องกับการศึกษาของศิริลักษณ์ พรหมเมศ (2551) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จากการศึกษาพบว่า ประสพการณ์ในการทำงาน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวม ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และจากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ประสพการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐรา กริทธิรัญ (2550) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีประสพการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของศักดิ์พงศ์ ธรรมอาชกุล (2550) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดลพบุรี ที่พบว่า ระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.4 ปัจจัยด้านตำแหน่งงาน จากการศึกษาพบว่า ตำแหน่งงานกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กัน อธิบายได้ว่า เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานส่วนที่ 1 ที่กำหนดให้ค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน เป็นค่าตอบแทนที่เป็นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง (Basic Salary) จ่ายตามประสบการณ์การทำงานและความเชี่ยวชาญของกำลังคน ซึ่งเป็นค่าตอบแทนพื้นฐานที่เป็นการจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ตามคุณวุฒิ ประสบการณ์และระดับความเชี่ยวชาญ ซึ่งมีอัตราตามบัญชีเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งที่ ก.พ. กำหนด (คณะทำงานจัดทำคู่มือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน, 2554) และเป็นไปตามหลักการพื้นฐาน ที่กำหนดให้ค่าตอบแทนนี้ เป็นค่าตอบแทนเพื่อการจูงใจ (Incentives) ที่ให้เพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าตอบแทนพื้นฐานที่เป็นการจ่ายสำหรับปริมาณภาระงานปกติตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนดไว้ โดยค่าตอบแทนเพื่อการจูงใจนี้ จะจ่ายเพิ่มเติมสำหรับปริมาณภาระงานที่มากกว่ามาตรฐาน ทั้งในด้านของผลงาน ภาระงาน คุณภาพงาน หรือความชำนาญในงานที่เพิ่มขึ้น ค่าตอบแทนดังกล่าวจะผันแปรตามผลงาน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงในแต่ละโรงพยาบาล โดยจะมีการจ่ายค่าตอบแทนนี้ภายหลังจากการประเมินผลงานแล้ว (คณะทำงานจัดทำคู่มือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน, 2554) ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ของ สุภาณี จินดาหลวง(2550) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า ตำแหน่งงานที่ต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด โรงงาน นวนคร ของภาคเหนือ ปัญญารัตน์เมธี (2550) พบว่าพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด โรงงาน นวนคร ที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เช่นกัน

2.5 ปัจจัยจูงใจ พบว่า ปัจจัยจูงใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความพึงพอใจการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน ($r = 0.457$, $p\text{-value} = 0.000$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านความรับผิดชอบ มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, $S.D. = 0.59$) ทั้งนี้เป็นไปตามที่เฟรดเดอริค เฮอริชเบิร์ก (Frederick Herzberg) นักจิตวิทยาซึ่งได้คิดค้นทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงาน ได้กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในงานที่รับผิดชอบ เนื่องจากเป็นการได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ความรับผิดชอบ รวมถึงข้อผูกพันของผู้ใต้บังคับบัญชาอันสืบเนื่องมาจากการที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จุดสำคัญของความรับผิดชอบ คือ ข้อผูกพัน ความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องมาจากสาเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ความรับผิดชอบอาจเป็นข้อผูกมัดที่มีลักษณะต่อเนื่องกันไปหรืออาจสิ้นสุดด้วยการที่ได้กระทำตามที่ได้รับมอบหมายจนประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิดความพึงพอใจ เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจ ก็จะมีปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ กำลังความสามารถ จึงเป็นเหตุให้แรงจูงใจในด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ คำเพชรดี (2552), สุภาณี จินดาหลวง (2550) ที่พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ปัจจัยคำจูน พบว่า ปัจจัยคำจูน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความพึงพอใจ การจ่ายค่าตอบแทนตามผล การปฏิบัติงาน ($r = 0.485$, $p\text{-value} = 0.000$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยคำจูนที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ สูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $S.D. = 0.63$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า พยาบาลในโรงพยาบาล และ เพื่อนร่วมงาน มีความสามัคคีและเป็นกันเอง เนื่องจาก ลักษณะงาน ที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม และเกี่ยวข้องกับสหวิชาชีพ ต้องได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้เมื่อประสบปัญหา เพื่อนร่วมงานก็ให้ความช่วยเหลือ ดังทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ในขั้นที่ 3 (Maslow's Hierarchy of Need) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมต้องการเข้าร่วมและได้รับการ ยอมรับในสังคม ต้องการได้รับความเป็นมิตร และ ได้รับความรักจากเพื่อนร่วมงาน (Maslow, 1970) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จันท์แรม พุทธนุกูล (2554), ณัฏฐา กริหิรัญ (2550), สุภาณี จินดาหลวง (2550), ภาสณีย์ ปัญญารัตน์เมธี (2550) และวรรณ คุณชัยพาณิชย์ (2540) ที่พบว่า ปัจจัยคำจูน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ ได้แก่ เพศ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จึงไม่สอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาจะพบว่า ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาข้อข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ช่องทางการสื่อสาร ข้อมูล ข่าวสาร มุมสื่อสาร ของคณะกรรมการการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน ในการเข้าถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความโปร่งใสของระบบบริหารจัดการกรณีที่มีข้อสงสัยหรือสอบถามข้อมูล และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ การจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ ปัจจัยคำจูนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ในเชิงนโยบาย หน่วยงานควรมีการจัดตั้งศูนย์ หรือ เพิ่มช่องทางการสื่อสารโดยเฉพาะระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับ กรรมการแกนนำ หรือ ผู้ปฏิบัติงานกับหัวหน้าฝ่าย/งาน ในการสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ของคณะกรรมการการจ่าย ค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อความโปร่งใสของระบบบริหารจัดการกรณีที่มีข้อสงสัยหรือสอบถามข้อมูล และ ควรมีทีมประเมินเพื่อพัฒนาระบบเป็นลักษณะ R2R

ในเชิงปฏิบัติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในการกำหนดคะแนน หรือกิจกรรม ก่อให้เกิดความชัดเจน เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดคะแนน ควรจัดให้มีการประชุมของกรรมการแกนนำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามแก้ไข ปัญหาของผู้ปฏิบัติงานได้อย่างทันเวลาและเหมาะสม อาจเปิดโอกาสให้ผู้สนใจและผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมประชุม การพิจารณา defend แต้มหรือคะแนน เป็นลักษณะเปิดกว้างแบบเวทีสาธารณะตลอดจนมีระบบการสื่อสารทั้งในแนวราบ และแนวตั้งอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น การจัดการอบรม Organization Development การจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างหน่วยงาน หรือแผนก เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณา และการอนุเคราะห์ของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความช่วยเหลือต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยม และขอขอบคุณ ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่ง ที่ให้ความเอื้อเฟื้อเป็นอย่างดีในการอนุญาตให้ผู้วิจัยทำการเข้าเก็บข้อมูลของพยาบาลในโรงพยาบาล รวมทั้งขอขอบคุณ ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัยคุณประกาย สุทธธง ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแก้ไข เครื่องมือในการวิจัย และให้คำแนะนำในการปรับปรุงให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณอย่างสูงมาในโอกาสนี้

ขอขอบคุณ คุณไพฑูรย์ เรื่องสง่างามสิริ ที่ได้สละเวลาในการตรวจสอบ ชัดเกล้า บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คณะพยาบาล ในโรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่ง ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (วันที่ 1 กรกฎาคม 2552). **หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการจ่ายเงินค่าตอบแทน แขนงทำย**
ข้อบังคับกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการจ่ายเงินค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้กับหน่วย
บริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข, กรุงเทพฯ.
- คณะทำงานจัดทำคู่มือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน. (2554). **คู่มือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการ**
ปฏิบัติงาน. กระทรวงสาธารณสุข. (Pay for Performance: P4P). สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2557 จาก
<http://neo.moph.go.th/pay/Y2555/13PayforPerformance-P4P.pdf>
- จันทร์แรม พุทธนุกุล. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยการอาชีพ**
สระบุรี จังหวัดสระบุรี. การค้นคว้าอิสระ บธ.บ., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ณัฐภา กรීธิริฎ. (2550). **การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
กศ.บ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- บรรพต ศรีวิเศษ. (2550). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ฮีโน่มอเตอร์ส์ แมนูแฟคเจอร์ริง**
(ประเทศไทย) จำกัด. ปริญญาโท (รปม.). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น (ครั้งที่7).** สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์, กรุงเทพฯ.
- พรศิลป์ อุพันธ์ และวารภรณ์ ภัทรมงคลเขตต์. (2556). **ผลการศึกษานำระบบการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการ**
ปฏิบัติงาน(Pay for Performance) มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการ โรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย.
วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา, 14 (2), 14-23
- ภาสณีย์ ปัญญารัตน์เมธีและคณะ. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับ**
ปฏิบัติการของบริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด โรงงานนวนคร. บธ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วงศ์วริศ สมฤทธิ์ฐิติกุล. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการพิซซ่า บริษัท ยัม เรสเทอรองตส์ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด.**วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- วรรณมา คุณชัยพาณิชย์. (2540). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นในจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วรารณณ์ คำเพชรดี. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- วิรุฬ ลิ้มสวาท. (2556). P4P Insights. สืบค้นเมื่อ 25 พ.ค.2557,
จาก <http://www.thaidentalmag.com/dent-p4p-detail.php>
- ศักดิ์พงศ์ ธรรมอาชวกุล. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดลพบุรี.** มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2556). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.** (ครั้งที่19). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริลักษณ์ พรหมเมศ. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพมหานคร.
- สุภาณี จินดาหลวง. (2550). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน.** ภาคนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- Maslow A.H., (1970). **Motivation and personality.** New York: Harper & Row, p. 369
- Munro, B.H., (2001). **Statistical methods for health care research.** (4th ed). Philadelphia: Lippincott.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรตำบลเชียงแวง อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา

The relationship between perception and prevention behaviors of the use of chemical pesticides of farmers in Chiangrang Subdistrict, Phusang District, Phayao Province

วีรพรรณ คุ่มม่วง^{1*} และบุญลือ ชิมบ้านไร่²

Weerapan Khummoung^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม การรับรู้ของเกษตรกรและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรตำบลเชียงแวง อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 คน พบว่า มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมี ระดับสูง ร้อยละ 77 ส่วนขณะใช้และหลังใช้สารเคมีอยู่ใน ระดับปานกลาง ร้อยละ 72.2, 49.4 ตามลำดับ นอกจากนี้การรับรู้ประโยชน์อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 95.7 ด้านการรับรู้อุปสรรคอยู่ใน ระดับต่ำ ร้อยละ 49.4 และการรับรู้ความสามารถแห่งตนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 98.1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่าการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมากต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนและหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมขณะใช้ ส่วนการรับรู้อุปสรรคมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ต่อพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมขณะใช้ ในด้านการรับรู้ความสามารถแห่งตนนั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมากต่อพฤติกรรมก่อนการใช้ แต่กลับไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมขณะใช้และหลังการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบของการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกร เพื่อให้มีพฤติกรรมการป้องกันอันตราย จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกร

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: weerapan1991ph@gmail.com

Abstract

This study aimed to find the perception behaviors of farmers and the relationship between perception and prevention behaviors of the use of chemical pesticides behavior of farmers in Chiangrang Subdistrict, Phusang District, Phayao Province. This research was a survey. According to 162 surveyed samples, it was found that the prevention behavior before use chemical pesticides was in high level at a percentage of 77. The prevention behaviors while use and after use chemical pesticides were in intermediate levels at percentages of 72.2 and 49.4, respectively. The perception of advantage of prevention was in high level at a percentage of 95.7 while the perception of obstacles was in low level at a percentage of 49.4. In addition, the perception of self-ability was in an intermediate level at a percentage of 98.1. Based on such statistical analyzed, it can be concluded that the perception of advantages had a positive relationship at relatively low level to behaviors at before and after use of chemical pesticides, but it had not relationship at an instant use of chemical pesticides. However, the perception of obstacles had a relationship at high level to behaviors at before and after use of chemical pesticides, but it had not relationship at an instant use of chemical pesticides. Besides, the perception of self-ability had a positive relationship at relatively low level to behaviors only at before the use of chemical pesticides, but it had not relationship at an instant and after used at a significant level of 0.05.

The results of this study can be applied as fundamental information for determining the solutions that support farmers to have appropriate behaviors in use chemical pesticides.

Keywords: prevention behaviors, chemical pesticides, farmer

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น จากปี 2548 มีการนำเข้า 80,166 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 118,152 ตัน ในปี 2552 หรือเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 47 (กรมวิชาการเกษตร, 2553) ปริมาณการใช้ที่เพิ่มขึ้นประกอบกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมของเกษตรกร ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรเอง เช่น ในรายงานการเจ็บป่วยด้วยโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม จากปี 2548 ที่มี 5,249 คน เพิ่มขึ้นเป็น 6,299 คนในปี 2552 หรือเพิ่มกว่าร้อยละ 20 ในจำนวนนี้ 1 ใน 3 มีอาชีพรับจ้างและเกษตรกร เมื่อจำแนกตามกลุ่มโรคพบกว่าร้อยละ 5.5 เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ได้รับพิษขณะทำงานและอุบัติเหตุ (แสงโสม ศิริพานิช, 2552)

การใช้สารเคมีให้สารพิษแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในระบบนิเวศ เนื่องจากการใช้สารเคมีในที่ต่างกันการฟุ้งกระจายของสารเคมีจะแตกต่างกันอีกด้วย ปัญหาเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้นมิได้เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีเท่านั้น แต่อาณาเขตพื้นที่ซึ่งสามารถที่จะขยายและกระจายในพื้นที่บริเวณกว้างได้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและที่สำคัญอย่างยิ่งคือก่อให้เกิดพิษภัยต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้และผู้บริโภคอีกด้วย

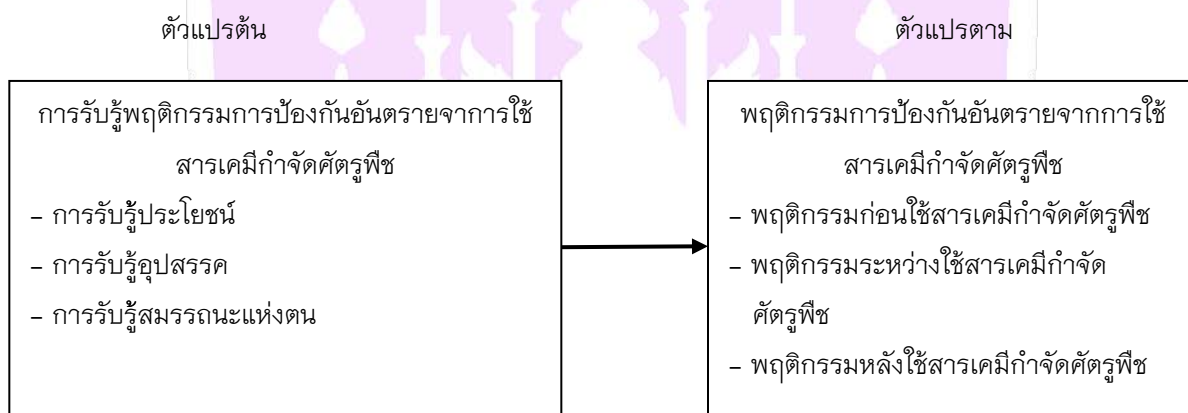

จากสภาพปัญหาและอุบัติการณ์ ของการใช้สารเคมีทางการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไข ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรม การรับรู้ของเกษตรกรและความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรตำบลเชียงแวง อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดรูปแบบของการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีพฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง ตลอดจนลดผลกระทบต่อ สุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผู้บริโภค รวมทั้งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษานี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่างๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ 8 หมู่บ้าน ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเชียงแวง อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา โดยขึ้นทะเบียนของสำนักงานเกษตรจังหวัด 1 ปี ขึ้นไป จำนวน 280 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ในระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 162 คน ในการสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิให้ได้สัดส่วนกัน จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลาก (รัตนหาทรัพย์บำรุง, 2556, หน้า 89)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้คือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้แบบประเมิน ชนิดเลือกตอบแบบ ปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ

ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบชนิดเลือกตอบแบบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอภูซาง ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย มีการชี้แจงแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูล แปรผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS และเขียนรายงานการวิจัย

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา พฤติกรรม การรับรู้ของเกษตรกรและความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีการเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน โดยใช้แบบแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้แก่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 92.60 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 7.40 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 50.00 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 47.50 มีรายได้ 100,001-150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 38.30 ประกอบอาชีพเกษตรกรมาเป็นระยะเวลา น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 74 คน (ร้อยละ 45.70) มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาเป็นระยะเวลา น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 63.60 มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ร้อยละ 75.30 โดยชนิดที่ใช้มากที่สุด คือ กรัสม็อกไซน ร้อยละ 74.70 มีการใช้สารเคมีกำจัดแมลง ร้อยละ 96.30 โดยชนิดที่ใช้มากที่สุดคือ อะบาแมกติน ไทเกอร์ และไซเปอร์เมทิน ร้อยละ 95.10 และไม่ใช้สารเคมีกำจัดเชื้อรา ร้อยละ 96.30

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 79 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกี่ยวกับเรื่อง อานฉลากการใช้ จนเข้าใจก่อนเปิดใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาคือ ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในฉลากทุกขั้นตอน ร้อยละ 99.40 และตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นก่อนการใช้งาน และใส่หน้ากาก/ผ้าปิดปาก และจุ่มขณะเตรียมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 98.80 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกี่ยวกับเรื่องท่านผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลาย ๆ ชนิดในถังเดียวกัน มีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 50.60

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.2 พบว่า มีพฤติกรรมสวมรองเท้าบูตขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ใส่หน้ากาก/ผ้าปิดปากและจุ่มขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาคือ สวมถุงมือขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 99.40 และสวมแว่นตา หรือที่ครอบตาขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 98.80 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกี่ยวกับเรื่องท่านสูบบุหรี่ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 85.20

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรม ทำความสะอาดภาชนะบรรจุสารเคมีเพื่อนำกลับมาใช้อีก มีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 98.80 รองลงมาคือ เก็บสารเคมีไว้ในที่สูงหรือที่ลับพ้นมือเด็ก อาบน้ำ สระผมด้วยสบู่และแชมพู ทันทีหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่หลังการอาบน้ำ สระผม ชำระร่างกาย ซักเสื้อผ้าชุดที่สวมใส่ปน สารเคมีทุกครั้ง ร้อยละ 98.10 และทำความสะอาดแว่นตาและ ถุงมือด้วยน้ำสบู่หลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 95.70 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกี่ยวกับเรื่องท่านกำจัดสารเคมีที่ผสมแล้วใช้ไม่หมดโดยเททิ้งลงดินหรือแหล่งน้ำ มีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 51.90

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 95.7 มีการรับรู้ประโยชน์ เกี่ยวกับเรื่อง การงดรับประทานอาหาร งดสูบบุหรี่ขณะใช้สารเคมีกำจัด การสวมหมวก/ผ้าโพกศีรษะ ช่วยป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกาย การสวมแว่นตา หรือที่ครอบตาช่วยป้องกันสารเคมีกำจัด การสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ผิวหนัง การสวมรองเท้าบู๊ตและการสวมถุงมือช่วยลดการสัมผัสกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกาย มีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาคือ การเปิดขวดหรือผสมสารเคมีอย่างระมัดระวังเป็นการป้องกันไม่ให้สารเคมีสัมผัสเข้าสู่ร่างกาย การอาบน้ำ หลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันทีช่วยลดการสัมผัสสารเคมีเข้าสู่ผิวหนัง การใส่หน้ากาก/ผ้าปิด ปากและจมูกช่วยป้องกันการสูดดมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 99.40 และการอ่านฉลากให้เข้าใจก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ใช้ได้ถูกต้อง ร้อยละ 98.80 ตามลำดับ และพบว่าการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตามที่ฉลากระบุทุกครั้งในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชช่วยลดการสัมผัสสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย มีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 97.50

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้อุปสรรคจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 49.4 ส่วนใหญ่การรับรู้อุปสรรค เกี่ยวกับเรื่อง หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ จำเป็นต้องอาบน้ำทันทีเพราะทำให้เสียเวลาทำงานอื่น การสวมหน้ากาก/ผ้าปิดปากและจมูกทำให้หายใจลำบากเห็น้อย่าง การสวมแว่นตา หรือที่ครอบตาทำให้ร้อน กระจุกเป็นผ้าทำให้มองเห็นไม่สะดวก มีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 50.60 รองลงมาคือ หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่จำเป็นต้องซักผ้าที่สวมใส่ทุกครั้งเพราะทำให้สิ้นเปลือง การสวมหมวก/ผ้าโพกศีรษะทำให้ร้อนและเหงื่อออกมาก การสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวทำให้ร้อน อึดอัด ร้อยละ 50.00 การงดรับประทานอาหาร งดสูบบุหรี่ ขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ยุ่งยาก และการสวมรองเท้าบู๊ตและการสวมถุงมือทำให้ทำงานลำบาก คิดเป็นร้อยละ 48.80 ตามลำดับ และพบว่า การรับรู้อุปสรรคจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกี่ยวกับเรื่อง ฉลากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อ่านเข้าใจยากมีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 1.92

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ความสามารถแห่งตนจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 98.1 ส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตน เกี่ยวกับเรื่อง เชื่อมั่นว่าสามารถอ่านและปฏิบัติตามคำแนะนำ ทุกครั้งในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เชื่อมั่นว่าสามารถงดการรับประทาน อาหาร ดื่มน้ำและสูบบุหรี่ขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้งเชื่อมั่นว่า สามารถใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น ผ้า/หน้ากาก ปิดปากและจมูก แว่นตา เสื้อแขนยาวกางเกง ขายาวถุงมือ รองเท้าบู๊ตได้อย่างถูกต้องทุกครั้งก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมา คือ เชื่อมั่นว่าสามารถอาบน้ำทันที หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ร้อยละ 99.40 และเชื่อว่า

สามารถจัดหาหรือซื้ออุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น ผ้า/หน้ากาก ปิดปากและจมูก แว่นตา เลือแขนยาวกางเกงขายาวถุงมือ รองเท้าบู๊ต มาใช้งานได้ เชื่อกันว่า ขณะทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ฉีดพ่นสารเคมี ท่านสามารถใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น แว่นตา เลือแขนยาวกางเกงขายาว ถุงมือ รองเท้าบู๊ต ทุกครั้งและอย่างถูกต้อง ร้อยละ 98.80 ตามลำดับ

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (n = 162)

การรับรู้	r	p-value
การรับรู้ประโยชน์	0.158*	0.045
การรับรู้อุปสรรค	0.911*	0.000
การรับรู้ความสามารถของตน	0.185*	0.018

จากตาราง 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถของตน กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าการรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) การรับรู้อุปสรรค มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (n = 162)

การรับรู้	r	p-value
การรับรู้ประโยชน์	0.086	0.275
การรับรู้อุปสรรค	0.011	0.892
การรับรู้ความสามารถแห่งตน	0.058	0.465

จากตาราง 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถแห่งตน กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถแห่งตน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (n = 162)

การรับรู้	r	p-value
การรับรู้ประโยชน์	0.172*	0.029
การรับรู้อุปสรรค	0.942*	0.000
การรับรู้ความสามารถแห่งตน	0.115	0.145

จากตาราง 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถแห่งตน กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า การรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) การรับรู้อุปสรรค มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการรับรู้ความสามารถแห่งตน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 79 สอดคล้องกับการศึกษาของ นนทชา มานะวิสาร (2551) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ตำบลนาทะนุง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน มีระดับพฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง อยู่ในระดับสูงและการศึกษาของ นิติชกมล นันต๊ะแก้ว (2548) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง ในตำบลบ้านโอง อำเภอบ้านโอง จังหวัดลำพูน มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขั้นตอนก่อนการฉีดพ่นสารเคมีที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.2 สอดคล้องกับการศึกษาของ วราพันธ์ุ พรวิเศษศิริกุล (2548) พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านทุ่งแดง ตำบลไหล่งขอด อำเภอรัว จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.4 สอดคล้องกับการศึกษาของ นิติชกมล นันต๊ะแก้ว (2548) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง ในตำบลบ้านโอง อำเภอบ้านโอง จังหวัดลำพูน มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขั้นตอนหลังการฉีดพ่นสารเคมีมีพฤติกรรมที่ถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 95.7) สอดคล้องกับการศึกษาของ นนทชา มานะวิสาร (2551) ได้ศึกษาความรู้ ความเข้าใจด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ตำบลนาทะนุง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันตนเอง อยู่ในระดับสูง

พบว่า ระดับการรับรู้อุปสรรคจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 49.4 แตกต่างกับการศึกษาของ นนทชา มานะวิสาร (2551) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ตำบลนาทะนุง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน มีการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันตนเอง อยู่ในระดับสูง และพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความสามารถแห่งตนจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 98.1 จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าการรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) การรับรู้อุปสรรค มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

พบว่า การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้ความสามารถแห่งตน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ อนุเทพ แซ่เล้า และคณะ (2548) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผัก อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีการรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้

อุปสรรค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และพบว่าการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) การรับรู้อุปสรรค มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงมาก กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการรับรู้ความสามารถแห่งตน ไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุเทพ แซ่เล่า และคณะ (2548) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผัก อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีการรับรู้ประโยชน์ ที่ได้จากการปฏิบัติตามหลักการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา พบว่าการรับรู้ด้านต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการที่จะแก้ไขปัญหาพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อเสนอผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเชียงแวง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ถูกวิธี โดยชี้ให้เห็นถึงผลเสียและพิษภัยของสารเคมีต่อสุขภาพอนามัยและต่อสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติตัวในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยการให้ความรู้ให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของบุคคล ชี้ให้เห็นผลดีของการปฏิบัติตามในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องและก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพของตนเอง โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรเกิดความตระหนักต่อความรุนแรงของโรคที่เกิดจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเพื่อให้มีการคงอยู่ของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการและนำไปสู่การมีสุขภาพดีต่อไป และส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเกษตร หรือการอบรมปรับเปลี่ยนเกษตรกรรมแบบเดิมให้เป็นเกษตรกรรมแบบผสมผสาน มีการใช้เกษตรแบบชีวภาพเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ชี้ให้เห็นข้อดีของการลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในด้านต้นทุนการผลิตและความปลอดภัยต่อสุขภาพเพื่อให้เกษตรกรลดความเสี่ยงที่จะได้รับพิษจากสารเคมี ลดต้นทุนการผลิต และไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อประชาชนในพื้นที่และสิ่งแวดล้อม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.บุญลือ ฉิมบ้านไร่ ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเชียงแวง และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเชียงแวง ที่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2553). การสำรวจผลกระทบของสารกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- ณิษฐ์กมล นันตะแก้ว. (2548). พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในตำบลบ้านโอง อำเภอบ้านโอง จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นนทชา มานะวิสาร. (2551). ความรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ตำบลนาทะนุง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัย-สมเด็จพระเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.
- รัตนา ทรัพย์บำเรอ. (2556). การวิจัยทางสาธารณสุข (ครั้งที่ 1, หน้า 77-89). พระยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วรพันธ์ พรวิเศษศิริกุล. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกรหมู่บ้านทุ่งแดง ตำบลโหล่งขอด อำเภอรัว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- แสงโสม ศิริพานิช. (2554). รายงานผลการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม (เชิงรับ) พ.ศ. 2546-2552. สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- อนุเทพ แซ่เล่า และคณะ. (2548). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านเขว้า.

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับระดับ เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลลี่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

Relationship between knowledge and behavior with blood cholinesterase enzyme level of agriculturists in Longan farm, Lee Subdistrict, Lee District, Lumphun Province

สมศักดิ์ ปาอินทร์^{1*} และบุญลือ ฉิมบ้านไร่²
Somsak Pa-in^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด ของกลุ่มเกษตรกร
ผู้ปลูกลำไย ตำบลลี่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จำนวน 120 คน รวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้
พฤติกรรม และการเจาะเลือด เพื่อตรวจหาระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสโดยใช้กระดาษทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงวิเคราะห์ (ได้แก่
สถิติไคว-สแควร์) ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับ
เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมขณะใช้และหลังการใช้
สารเคมี กำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลัก
วิชาการผ่านสื่อและแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมถึงการตรวจหาระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกร
เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นและการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัด
ศัตรูพืช ส่งผลให้เกษตรกรมีสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างปลอดภัย

คำสำคัญ: ความรู้ พฤติกรรม เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: Som.sak47@hotmail.com

Abstract

The purposes of this survey study were to study the relationship between knowledge and behavior with blood cholinesterase enzyme level among 120 agriculturists in Longan farm, Lee Subdistrict, Lee District, Lumphun Province. Pesticide sprayers were collected by interview regarding knowledge, behavior and blood tests for pesticide exposure effect levels using reactive paper. The data were analyzed and presented by using descriptive statistics (i.e. frequency, percentage, mean and standard deviation) and analytical statistics. (i.e. Chi-square). The result found that knowledge and behavior spraying pesticides were not associated with blood cholinesterase enzyme level. Remarkable findings were found that knowledge was associated with behavior during and after spraying pesticides at the level of .05.

The results suggested that the knowledge of safety and the use of pesticide should be provided via various media, including the determination of blood cholinesterase enzyme level should be frequently done in order to rise up the health impact awareness for agricultural workers and occupational disease awareness including personal protection from exposure to pesticides. This would subsequently result in good health and safety in agriculturists.

Keywords: knowledge, behavior, cholinesterase enzyme, pesticide

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งตั้งอยู่ในเขตร้อน สามารถทำการเกษตรได้ทั้งปี จากผู้ที่มีงานทำทั้งหมด 37.79 ล้านคน ประกอบอาชีพทางการเกษตร 11.71 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 31.0 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) จากวิวัฒนาการที่เปลี่ยนไปได้มีการพัฒนาการด้านเกษตรกรรมอย่างรวดเร็ว เกษตรกรส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อความอยู่รอดและเพิ่มพูนรายได้ สารเคมีชนิดต่าง ๆ ก่อให้เกิดพิษต่อผู้ใช้ได้เข้ามามีบทบาท และถูกนำมาใช้เป็นจำนวนมากขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่จึงนึกถึงสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นสิ่งที่แรก ที่นำมาใช้ในการกำจัดแมลงและวัชพืช โดยถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลผลิต เพื่อให้มนุษย์อยู่รอดจากแมลงศัตรูพืชกว่า 10,000 ชนิด วัชพืชอีก 600 ชนิด โรคพืช 1,500 โรค และไส้เดือนฝอยอีก 1,500 ชนิด (Brady, 1990)

การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกาย ทางผิวหนัง ช่องปาก และการหายใจ ทำให้เกิดพิษได้ทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง ถ้าได้รับในปริมาณมาก ๆ ทำให้เสียชีวิตได้ง่าย รายงานผู้ป่วยพิษจากสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชระหว่างปี พ.ศ. 2546-2555 ผู้ป่วยได้รับสารพิษจากสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ยปีละ 1,734 ราย เสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 19 ราย อัตราตายเฉลี่ย 0.03 ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้ป่วยสูงขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ของทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน เกษตรกรเริ่มมีการเพาะปลูก และมีการใช้สารเคมี ภาคเหนือมีรายงานสูงสุด 569 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.70 (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2556) จากรายงานผู้ป่วยพิษจากสารป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ระบบรายงานแผ่ระวางทางระบาดวิทยา ซึ่งหากเปรียบเทียบกับปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นในภาคเกษตร พบว่ายังมีปริมาณการนำเข้าค่อนข้างสูงถึง 120,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 18,000 ล้านบาท โดยเฉพาะสารกำจัดวัชพืช นำเข้าถึงร้อยละ 74 ของสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชทั้งหมด

(สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, 2553) จากข้อมูลดังกล่าวอาจบ่งชี้ถึงความเสี่ยงของประชาชนจะได้รับพิษสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพเกษตรกรกรรม มีแนวโน้มการได้รับพิษค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นผู้นำสารเคมีมาใช้โดยตรงกับพืชผลทางการเกษตร มีการใช้อย่างหลากหลายและไม่ถูกวิธี จึงทำให้เกิดผลต่อสุขภาพได้มาก จังหวัดลำพูนมีพื้นที่ในการทำการเกษตรเพาะปลูกพืชจำนวนมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย จึงพบผู้ป่วยพิษจากสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย

ในพื้นที่ตำบลลี้ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ในการเพิ่มคุณภาพและผลผลิตทางการเกษตร จึงมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชปริมาณมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับแอนโซมโคลิโนเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่ตำบลลี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและหาแนวทางการป้องกันแก้ไขผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มเกษตรกร ลดการสะสมของสารเคมีที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey study) โดยทำการศึกษาจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2557 ถึงเดือนตุลาคม 2557 ของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกลำไย และมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่อาศัยอยู่ในบ้านากลาง หมู่ 2 ตำบลลี้ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

วัสดุอุปกรณ์

การศึกษานี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัว การเจ็บป่วยหรือโรคประจำตัวของเกษตรกร (ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์) พฤติกรรมสุขภาพ (การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระยะเวลาในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระยะเวลาในการใช้/สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผสมเพื่อใช้ในการฉีดพ่นแต่ละครั้ง ชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด ประเมินความรู้โดยพิจารณาจากคะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน รวมจำนวน 12 ข้อ คะแนนเต็ม 12 คะแนน จัดกลุ่มคะแนนแบบอิงเกณฑ์ คือ ระดับดี (เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 80) ระดับไม่ดี (น้อยกว่าร้อยละ 80)

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ การปฏิบัติตัวในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้งก่อนการฉีดพ่น ขณะฉีดพ่น และหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ลักษณะข้อคำถามเป็นการสอบถามการปฏิบัติจริง มี 3 ลักษณะคำตอบ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติ รวม 23 ข้อ คะแนนเต็ม 69 คะแนน โดยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะต้องเลือกตอบคำถามเพียงข้อละ 1 คำตอบ ที่ตรงกับการปฏิบัติจริงของผู้ตอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน	1 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติ	ให้คะแนน 1 คะแนน	3 คะแนน

จัดกลุ่มคะแนนแบบอิงเกณฑ์ คือ พฤติกรรมถูกต้อง (เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 80) พฤติกรรมไม่ถูกต้อง (น้อยกว่าร้อยละ 80)

ส่วนที่ 4 ผลตรวจหาระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร

แบบสัมภาษณ์ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเกี่ยวกับความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระจำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยบ้านโฮ้ง หมู่ 11 ตำบลสี อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยแบบสัมภาษณ์ความรู้ เรื่อง การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีคูเดอริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson, KR-20) ได้เท่ากับ 0.84 และแบบสัมภาษณ์เรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้วยสูตรผสมประสิทธิภาพคอบราคัลฟา (cronbach's alpha coefficients) ได้เท่ากับ 0.73 ส่วนในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้แก่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยพร้อมทั้งขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกลำไย และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านกลาง หมู่ที่ 2 ตำบลสี อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรทาร์โยมาเน่ จากประชากรจำนวน 170 คน กำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 120 คน โดยเจาะจงเลือกเกษตรกรที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในสวนลำไย และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลาง เพื่อขอเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ขั้นดำเนินการ มีรายละเอียดในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวทาง และกิจกรรมการดำเนินงานในการวิจัย แก่สาธารณสุขอำเภอสี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลาง ผู้นำในพื้นที่ และเกษตรกร ในการสัมภาษณ์ และเจาะเลือดจากปลายนิ้ว
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และเจาะเลือดจากปลายนิ้ว เพื่อตรวจวัดระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือด
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) โดยมีการกำหนดนัยสำคัญที่ 0.05 และใช้สถิติในการศึกษา 2 รูปแบบ ได้แก่

1. **ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)** วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร ข้อมูลความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ข้อมูลอาการผิดปกติที่เกิดขึ้นขณะใช้ หรือภายหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ข้อมูลผลตรวจหาระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับระดับความรู้ พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและระดับเอนไซม์โคลีลินเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอนไซม์โคลีลินเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร โดยใช้สถิติไคว-สแควร์ (Chi-square)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรที่ทำการศึกษ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.3 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 16.7 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี อายุเฉลี่ย 49.24 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ 86.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 58.3 ส่วนมีรายได้จากสวนลำไยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท รายได้เฉลี่ย 51,016.67 บาทต่อปี (ดังตาราง 1) เกษตรกรทุกคนมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยทำหน้าที่ฉีดพ่น ผสม หรือได้ใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร่วมกับจ้างคนอื่นฉีดพ่น และใช้ทั้งสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสารชีวภาพ ร้อยละ 25.8 ส่วนใหญ่ เกษตรกรเพาะปลูกลำไยเป็นระยะเวลามากที่สุด 6-10 ปี ร้อยละ 56.7 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 1-5 ปี ร้อยละ 22.5 ส่วนใหญ่มีการฉีดพ่น ใช้ สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชครั้งหลังสุดน้อยกว่า 7 วัน ร้อยละ 55.0 รองลงมาคือ 7-14 วัน ร้อยละ 25.0 จำนวนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผสมเพื่อใช้ในการฉีดพ่นแต่ละครั้ง โดยผสมกัน 3 ชนิดขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาคือ ผสมกัน 2 ชนิด และใช้เพียง 1 ชนิด ร้อยละ 55.0, 28.3 และ 16.7 ตามลำดับ ปริมาณและลักษณะของการ ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชซึ่ง พบว่า ความถี่ในการใช้ส่วนใหญ่ คือ ระหว่าง 16-20 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 55.8 ปริมาณการใช้ส่วนใหญ่ คือ 11-15 แกลลอนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 46.7 เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีฯ คือ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมา คือ ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 31.7 (ดังตาราง 2)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัว

ลักษณะทั่วไปของประชากร	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	100	83.3
หญิง	20	16.7
อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 20 ปี	1	0.8
20-40 ปี	11	9.2
41-60 ปี	98	81.7
มากกว่า 60 ปี	10	8.3
อายุเฉลี่ย 49.24 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.91 ปี ต่ำสุด 19 ปี สูงสุด 69 ปี		
สถานภาพสมรส		
โสด	8	6.7

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของประชากร	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
คู่	104	86.7
หม้าย/หย่าร้าง/แยก	8	6.7
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	2	1.7
ประถมศึกษา	70	58.3
มัธยมศึกษา	34	28.3
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตร	10	8.3
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	4	3.3
รายได้ครอบครัวต่อปี		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	64	53.3
50,000-100,000 บาท	48	40.0
100,001-150,000 บาท	6	5.0
มากกว่า 150,000 บาท	2	1.7
รายได้เฉลี่ย 51,016.67 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 34,611.53 บาท ต่ำสุด 7,500 บาท สูงสุด 200,000 บาท		

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำแนกตามการใช้ ระยะเวลาในการใช้ ฉีดพ่น/ใช้/สัมผัสครั้งสุดท้าย และจำนวนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผสม เพื่อใช้ในการฉีดพ่นแต่ละครั้ง ความถี่ ปริมาณ และค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ลักษณะทั่วไปของการใช้สารเคมี	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
ฉีดพ่น ผสม หรือได้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	120	100.0
จ้างคนอื่นฉีดพ่น	15	12.5
ใช้ทั้งสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสารชีวภาพ	31	25.8
ระยะเวลาในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
1-5 ปี	27	22.5
6-10 ปี	68	56.7
11-15 ปี	14	11.7
มากกว่า 15 ปี	11	9.2
ระยะเวลาเฉลี่ย 9.65 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.54 ปี ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 30 ปี		
ระยะเวลาฉีดพ่น/มีการใช้/สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชครั้งสุดท้าย		
น้อยกว่า 7 วัน	66	55.0
7-14 วัน	30	25.0
มากกว่า 14 วัน	24	20.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของการใช้สารเคมี	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
จำนวนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผสม เพื่อใช้ในการฉีดพ่นแต่ละครั้ง		
ใช้เพียง 1 ชนิด	20	16.7
ผสมกัน 2 ชนิด	34	28.3
ผสมกัน 3 ชนิดขึ้นไป	66	55.0
ความถี่ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ต่อปี		
น้อยกว่า 5 ครั้ง	11	9.2
5-10 ครั้ง	24	20.0
11-15 ครั้ง	15	12.5
16-20 ครั้ง	67	55.8
มากกว่า 20 ครั้ง	3	2.5
ความถี่เฉลี่ย 13.24 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.25 ครั้ง ต่ำสุด 2 ครั้ง สูงสุด 36 ครั้ง		
ปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อปี		
น้อยกว่า 5 แกลลอน	11	9.2
5-10 แกลลอน	24	20.0
11-15 แกลลอน	56	46.7
16-20 แกลลอน	27	22.5
มากกว่า 20 แกลลอน	2	1.7
ปริมาณเฉลี่ย 11.57 แกลลอน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.12 แกลลอน ต่ำสุด 3 แกลลอน สูงสุด 30 แกลลอน		
ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	44	36.7
5,000-10,000 บาท	38	31.7
10,001-15,000 บาท	24	20.0
15,001-20,000 บาท	8	6.7
มากกว่า 20,000 บาท	6	5.0
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 8,598.33 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6,007.99 บาท ต่ำสุด 1,500 บาท สูงสุด 25,000 บาท		

ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี (ดังตาราง 3) ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.12 (S.D. = 1.486) เมื่อพิจารณาถึงข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกทุกคน ได้แก่ การเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชควรแยกเก็บให้ห่างจากที่เก็บอาหารคน สัตว์และพื้นมือเด็กคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนข้อคำถามที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด ได้แก่ การฉีดพ่นสารเคมี ต้องอยู่เหนือลมเท่านั้น และเสื้อผ้าที่สวมขณะฉีดพ่นสารเคมีนำมาทำความสะอาดรวมกับเสื้อผ้าโดยทั่วไปได้ คิดเป็นร้อยละ 40

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำแนกตามคะแนนและระดับความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับความรู้	คะแนน	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
ไม่ดี	ต่ำกว่า 9 คะแนน	16	13.3
ดี	9-12 คะแนน	104	86.7
รวม		120	100.0

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.486

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยรวมถูกต้อง (ดังตาราง 4) ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 59.43 (S.D. = 4.367) จำแนกตามพฤติกรรมการปฏิบัติ ก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดังนี้

1. พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือก่อนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ใช้มือเปล่าในการผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เลือกซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีฉลาก หรือรายละเอียดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบนภาชนะบรรจุ และอ่านฉลาก หรือรายละเอียดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้เข้าใจก่อนใช้ คิดเป็นร้อยละ 86.7, 76.7 และ 71.7 ตามลำดับ ส่วนข้อที่เกษตรกรปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ผสมสารเคมีมากกว่า 2 ชนิดในการฉีดพ่นครั้งเดียว ไม่ยืนอยู่เหนือลมในขณะที่ผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 48.3 และ 33.3 ตามลำดับ

2. พฤติกรรมขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า เกษตรกรปฏิบัติได้ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ไม่สูบบุหรี่ในขณะที่ทำการฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และไม่กินอาหาร หรือดื่มน้ำขณะทำการฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สวมเสื้อผ้า หมวก แว่นตา ถุงมือและหน้ากากให้มิดชิดขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยืนเหนือลม หรือดูทิศทางลมในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมี คิดเป็นร้อยละ 93.3, 75 และ 70 ตามลำดับ ส่วนข้อที่เกษตรกรปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ไม่ใช้แปรงขัด หรือใช้น้ำฉีดชิ้นส่วนอุปกรณ์ เมื่อเกิดการอุดตัน ร้อยละ 48.3

3. พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า เกษตรกรปฏิบัติได้ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ เก็บสารเคมีและอุปกรณ์ในที่ปลอดภัยห่างไกลจากเด็กและสัตว์เลี้ยง อาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่เผาภาชนะบรรจุสารเคมีที่มีความดันภายใน คิดเป็นร้อยละ 88.3, 76.7 และ 73.3 ตามลำดับ ส่วนข้อที่เกษตรกรปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ไม่ล้างภาชนะบรรจุสารเคมีที่หมดแล้วก่อนนำไปกำจัด หุงทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว คิดเป็นร้อยละ 66.7 และ 20 ตามลำดับ

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำแนกตามระดับพฤติกรรมในการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้ง 3 ขั้นตอน

ระดับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	คะแนน	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
ไม่ถูกต้อง	0-55 คะแนน	20	16.7
ถูกต้อง	50-69 คะแนน	100	83.3
รวม		120	100.0

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.367

ผลตรวจหาระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด

ผลตรวจหาระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า ระดับเอนไซม์-โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกรที่พบมากที่สุด คือ ระดับปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา คือ ระดับเสี่ยง ปกติ และไม่ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 28.3, 27.5 และ 13.3 ตามลำดับ (ดังตาราง 5)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำแนกตามระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด

ระดับเอนไซม์	ระดับการแพ้พิษ	จำนวน (N = 120)	ร้อยละ
100 หน่วยต่อมิลลิลิตร	ปกติ	33	27.5
87.5 หน่วยต่อมิลลิลิตร	ปลอดภัย	37	30.8
75.5-87.5 หน่วยต่อมิลลิลิตร	เสี่ยง	34	28.3
น้อยกว่า 75.5 หน่วยต่อมิลลิลิตร	ไม่ปลอดภัย	16	13.3
รวม		120	100.0

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2=4.332$, p-value=.04) (ตาราง 6) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า ความรู้และพฤติกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

ระดับพฤติกรรม	ระดับความรู้				χ^2	P-value
	ไม่ดี		ดี			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีฯ						
ไม่ถูกต้อง	6	5.0	30	25.0	0.495	0.48
ถูกต้อง	10	8.33	74	61.7		
พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีฯ						
ไม่ถูกต้อง	3	2.5	5	4.2	4.332	0.04*
ถูกต้อง	13	10.8	99	82.5		
พฤติกรรมหลังฉีดพ่นสารเคมีฯ						
ไม่ถูกต้อง	4	3.3	18	15.0	0.548	0.46
ถูกต้อง	12	10.0	86	71.7		
พฤติกรรมการใช้สารเคมีฯทั้ง 3 ขั้นตอน						
ไม่ถูกต้อง	4	3.3	16	13.3	0.923	0.34
ถูกต้อง	12	10.0	88	73.3		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี ในเรื่อง การเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชควรแยกเก็บให้ห่างจากที่เก็บอาหารคน สัตว์และพื้นมือเด็ก การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชใช้ไม้พายสำหรับคนหรือผสมสารเคมีเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอังคณา อ่างทอง (2545) ที่พบว่าเกษตรกรได้เห็นถึงความปลอดภัยของตนเองในด้านการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพราะว่าเมื่อสารเคมีถูกผิวหนังแล้วจะทำให้เกิดการระคายเคืองหรืออันตรายต่อผิวหนังได้ และข้อที่แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ที่น้อยที่สุด คือ การฉีดพ่นสารเคมี ต้องอยู่เหนือลมเท่านั้น และเสื้อผ้าที่สวมขณะฉีดพ่นสารเคมีนำมาทำความสะอาดรวมกับเสื้อผ้าโดยทั่วไปได้ สอดคล้องกับการศึกษาของโกวิท สารโศคา (2552) ที่พบว่า เสื้อผ้าที่ใส่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถนำไปซักรวมกับผ้าอื่น ๆ ได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้สารเคมีตกค้างในเสื้อผ้าของคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเด็กเล็กและผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยที่อ่อนแอ และมีการตอบสนองของระบบภูมิคุ้มกันต่อยากว่าวัยอื่น ๆ ทำให้เกิดอาการแพ้พิษได้ง่าย

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ถูกต้อง โดยแยกพฤติกรรม ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ถูกต้อง โดยพบว่า เกษตรกรตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือก่อนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวนมากที่สุด เพราะเมื่ออุปกรณ์ในการฉีดพ่นอยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม จะช่วยลดการสัมผัสกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทางผิวหนังของเกษตรกรได้ และการศึกษายังพบพฤติกรรมที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุดคือ ยืนอยู่เหนือลมในขณะที่ผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จะเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืชของ

เกษตรกรไม่ถูกต้อง ในเรื่องทิศทางลม อาจเนื่องมาจากเกษตรกรใช้ความสะดวก และความเคยชิน โดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง ถ้าหากขณะผสมสารเคมีอยู่ในทิศทางใต้ลม อาจส่งผลให้ละอองของสารเคมีกระเด็นมาโดนร่างกายของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรได้รับพิษของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกายได้มากขึ้น

พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ถูกต้อง โดยพบว่า เกษตรกรสวมเสื้อผ้า หมวก แว่นตา ถุงมือและหน้ากากให้มิดชิดขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งในการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นจำเป็นต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันทุกครั้งเพื่อป้องกันมิให้ร่างกายได้รับสารพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรเชษฐ์ ขอบใจ และคณะ (2553) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและสวมถุงมือ ถุงเท้า รองเท้าบูทในขณะปฏิบัติงาน ร้อยละ 83.50 แต่การศึกษายังมีเกษตรกรบางคนมีพฤติกรรมไม่ถูกต้อง คือ ใช้ปากเป่าเมื่อขึ้นส่วนอุปกรณ์ในการฉีดพ่นเกิดการอุดตัน ซึ่งค้านกับการศึกษาของของวรเชษฐ์ ขอบใจ และคณะ (2553) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้ปากเป่าหรือดูดหัวฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเมื่อประสบปัญหาหัวฉีดอุดตัน ร้อยละ 86.4 และจากการศึกษา ยังพบพฤติกรรมที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องอีกประเด็น คือ เกษตรกรไม่ใช้แปรงขัด หรือใช้น้ำฉีดขึ้นส่วนอุปกรณ์ เมื่อเกิดการอุดตัน โดยพฤติกรรมเหล่านี้หากยังมีการปฏิบัติเช่นนี้ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกรได้โดยตรงและการรับสารเคมีป้องกันศัตรูพืชทางปากจะมีความรุนแรงมากกว่าทางผิวหนัง ซึ่งอาจเกิดอันตรายโดยเฉียบพลัน ถ้ารักษาไม่ทันอาจเสียชีวิตทันที หรืออาจเกิดการสะสมของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในร่างกาย ทำให้เกิดอาการต่าง ๆ เช่น มะเร็ง ถ้าปล่อยทิ้งไว้อาจเสียชีวิตได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้กับเกษตรกรถึงอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความตระหนักถึงอันตรายในการใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืชมากขึ้น

พฤติกรรมหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ถูกต้อง โดยพบว่า เกษตรกรเก็บสารเคมีฯ และอุปกรณ์ในที่ปลอดภัยห่างไกลจากเด็กและสัตว์เลี้ยง เนื่องมาจากเด็กมีภูมิคุ้มกันต่ำ ถึงแม้ได้รับหรือสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชปริมาณเล็กน้อย แต่ผลกระทบต่อสุขภาพ เป็นอันตรายถึงขั้นเสียชีวิตได้ และจากการศึกษายัง พบว่า มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง คือ เผาภาชนะบรรจุสารเคมีที่มีความดันภายใน ภาชนะบรรจุสารเคมีที่ทำจากพลาสติก และทุบทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโกวิท สารโกตา (2552) ที่พบว่าเกษตรกรนำภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้หมดแล้วไปทำลายโดยการทิ้งขยะ ร้อยละ 28.9 โดยพฤติกรรมเหล่านี้หากยังมีการปฏิบัติ อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

ระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดอยู่ในระดับปลอดภัย รองลงมา คือ ระดับปกติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรพันธ์ พรวิเศษศิริกุล(2548) ที่พบว่าผลการตรวจระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด อยู่ในระดับปลอดภัย ร้อยละ 44.4 รองลงมา คือ ระดับปกติ ร้อยละ 34.3 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรใช้อาจเป็นกลุ่มอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่มออร์แกโนฟอสเฟสและคาร์บาเมต ซึ่งกระดาษทดสอบพิเศษไม่สามารถตรวจพบความผิดปกติของระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดได้ ประกอบกับการศึกษาครั้งนี้ได้เจาะเลือดเกษตรกรภายใน 1 สัปดาห์จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกลุ่มคาร์บาเมตมีค่าครึ่งชีวิต (half life) สั้นเพียง 2-8 ชั่วโมง การเจาะเลือดเพื่อตรวจระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสของเกษตรกรหลังการใช้สารเคมีกลุ่มคาร์บาเมตเกิน 8 ชั่วโมงแล้ว จึงไม่พบความผิดปกติ

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ระดับเอนไซม์โคสิเนสเอสเตอเรสในเลือดลดต่ำลงได้โดยไม่ต้องรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น การเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง การเคยเป็นโรคตับ เป็นต้น แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของนงเยาว์ อุดมวงศ์ และคณะ (2546) ที่พบว่าระดับเอนไซม์โคสิเนสเอสเตอเรสในกระแสโลหิตของเกษตรกรร้อยละ 37.0 อยู่ในระดับเสี่ยง และไม่ปลอดภัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรเพศชายมีระดับความรู้ดีกว่าเพศหญิง สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นชาย เป็นผู้ทำหน้าที่ในการฉีดพ่นหรือใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงทำให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มากกว่าเพศหญิง การศึกษาเกษตรกรที่มีระยะเวลาฉีดพ่น มีการใช้ สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชครั้งหลังสุดน้อยกว่า 7 วัน มีระดับความรู้ดีกว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาฉีดพ่น มีการใช้ สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชครั้งหลังสุดตั้งแต่ 7 วันขึ้นไป และเกษตรกรที่มีระดับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชถูกต้องมีระดับความรู้ดีกว่าเกษตรกรที่มีระดับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ถูกต้อง แสดงว่า เกษตรกรที่มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชถูกต้อง อาจมีการศึกษา ได้รับความรู้ คำแนะนำหรือเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้อันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และก่อให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรเพศหญิงมีระดับพฤติกรรมถูกต้องมากกว่าเพศชาย เนื่องจากจรรยาบรรณของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน เพศหญิงจะประพฤติปฏิบัติตนอยู่ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์มากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งในสังคมไทยส่วนใหญ่ เพศชายจะได้รับอิสระมากกว่าเพศหญิง และจะอบรมเลี้ยงดูให้เพศหญิงอ่อนโยน สุภาพ มีระเบียบมากกว่าเพศชาย เพศชายจะมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบมากกว่าเพศหญิง จึงอาจทำให้เพศหญิงมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชถูกต้องมากกว่าเพศชาย ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของวิชชาดา ลิ้มลา และตัม บัญรอด (2555) ที่พบว่า เกษตรกรเพศชายมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากกว่าเพศหญิง

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติยา ศิริเดชากุล (2557) ที่พบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรอาจมีความรู้ความเข้าใจ แต่ไม่ได้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยอีกทั้งไม่ได้คำนึงถึงอันตรายอันจะเกิดขึ้นกับตัวของเกษตรกรเอง แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอังคณา อ่างทอง (2545) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจกับพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สามารถอธิบายได้ว่าระดับความรู้ความเข้าใจมีแนวโน้มที่จะทำให้พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยตามไปด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอนไซม์โคสิเนสเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร พบว่า ความรู้ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคสิเนสเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติยา ศิริเดชากุล (2557) ที่พบว่าความรู้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และระดับเอนไซม์โคสิเนสเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความรู้แต่ไม่นำไปปฏิบัติ เกิดจากความเคยชินของเกษตรกร ปฏิบัติตามเพื่อนบ้านหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. การให้ความรู้แก่เกษตรกร และผู้เกี่ยวข้อง ควรเน้นให้ทราบถึงพิษภัยที่แท้จริง มีความเข้าใจในการใช้ และการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อันจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น การเลือกใช้สารเคมีอย่างเหมาะสม ไม่ใช้สารเคมีเมื่อไม่จำเป็น สังเกตอาการผิดปกติที่เกิดจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พร้อมกับดำเนินการแก้ไข
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรดำเนินการและส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย เพื่อลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้วยวิธีการต่าง ๆ และถ่ายทอดองค์ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ สู่เกษตรกร
3. กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการดูแลสุขภาพประชาชน จำเป็นจะต้องเฝ้าระวังสุขภาพเกษตรกร ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ พัฒนาให้มีความครอบคลุม และรายงานสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว
4. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในชุมชน ที่มีประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพาะปลูกพืช ควรทำการเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาปัญหาด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่ ซึ่งอาจจะทำให้พบผลการศึกษาที่แตกต่างออกไปจากการศึกษาในครั้งนี สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบ แล้วทำให้ได้ผลการศึกษาที่น่าไปใช้เพื่อวางแผนการดำเนินงานด้านสาธารณสุขได้ดียิ่งขึ้น
5. การแก้ไขปัญหาจะต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้เพราะปัญหาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความเกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง ทั้งเศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม สุขภาพ สิ่งแวดล้อมและวิถีความเป็นอยู่ของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการโรงพยาบาล्ली สาธารณสุขอำเภอ्ली เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนากลาง ผู้ใหญ่บ้านนากลาง และ บ้านโห่ง ตำบล्ली อำเภอ्ली จังหวัดลำพูน เป็นอย่างสูงที่อำนวยความสะดวกและกรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใฝ่ศึกษาทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา ศิริเดชากุล. (2557). ความรู้ พฤติกรรม อาการแสดงทางระบบประสาท และระดับเอนไซม์อะซิติลโคลีน เอสเตอเรส ของเกษตรกรผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในไรข้าวโพด หมู่บ้านศรีบุญเรือง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- โกวิท สารโศคา. (2552). พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลพระเพลิง อำเภอเขาคกรร์ จังหวัดสระแก้ว. ค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- นงเยาว์ อุดมวงศ์, นันทวรรณ ศิรแดง, อมรรัตน์ นามสวดี และเดชา ทำดี. (2546). พฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชบ้านหนองแวม ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วรเชษฐ์ ขอบใจ. (2553). **พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ : กรณีศึกษาชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดพะเยา**.วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 4(2). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พะเยา.
- วรพจน์ พิริยเศษศิริกุล. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกรหมู่บ้านทุ่งแดง ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าวกง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิชาดา สิมลา และตัม บุญรอด. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ตำบลแหลมไทรนาค อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง**. วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 42(2), 103-113.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **ผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนมกราคม พ.ศ. 2557**. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2557, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/lfs57/reportJan.pdf>
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค. (2556). **สรุปรายงานเฝ้าระวังโรค ประจำปี 2555**. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2557, จาก <http://boe.moph.go.th/>
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร. (2553). **รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตราย ปี 2553**. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2557, จาก http://www.doa.go.th/ard/images/stories/stat/stat_302.pdf
- อังคณา อ่างทอง. (2545). **ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงในการปลูกผักของเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- Brady, N.C. (1990). Chapter 18 : Solis and Chemical pollution. In the Nature and Properties of soils. 10th ed. Mac Millan Pub. Co., New York.

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้เบี้ยยังชีพ ในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัด เชียงราย

Quality of life of elders who receive subsistence allowance in Ngao Sub-district, Thoeng District, Chiangrai Province

ศุภกาญจน์ สีมอญ^{1*} และประจวบ แหลมหลัก²
Supakan Seemon^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเชิงวัดคุณลักษณะและคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย และเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะการอยู่อาศัย ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 1,340 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 309 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ T-test และ One-way ANOVA

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 51.5 อยู่ช่วงอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 59.2 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 49.5 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 84.5 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 60.2 และพักอาศัยอยู่กับคู่สมรสมากที่สุด ร้อยละ 45.6 ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิต พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวม คุณภาพชีวิตเชิงวัดคุณลักษณะและคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย อยู่ในระดับสูง ส่วนผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อายุต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตเชิงวัดคุณลักษณะ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สุขภาพกาย สภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ด้านความวิตกกังวล ความซึมเศร้าแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สถานภาพสมรสต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตเชิงวัดคุณลักษณะ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ด้านความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตเชิงวัดคุณลักษณะ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สุขภาพกาย สภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ด้านความวิตกกังวล ความซึมเศร้า ความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และลักษณะการอยู่อาศัยต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและแนะนำการดูแลสุขภาพด้านต่าง ๆ ที่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: sasumisang@hotmail.com

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

Abstract

This survey study aimed to explore objective and subjective quality of life and compare quality of life among difference personal factors; sex, age, education, marital status and existence of elder in Ngao sub-district, Thoeng district, Chiangrai province. The population of this study was 1340 elder who had gotten subsistence allowance. The 309 sample was calculated by using Taro Yamane formula and sampled by using cluster sampling. Data were collected by using questionnaire and analyzed by using descriptive statistics; frequencies, percentage, means and standard deviation and using inferential statistics; T-test and One-way ANOVA.

The results of the study showed personal factors that most of elders were men; 51.5 percent, 60–69 years of age; 59.2 percent, educated upper primary education; 84.5 percent, married; 49.5 percent, earned their life by agriculture; 60.2 percent and lived with spouse 45.6 percent. All of dimensions of elders' quality of life that were analyzed showed that both total part and separate part; objective and subjective quality of life were in high level. The results of quality of life comparison among difference personal factors show that difference sex didn't make difference in quality of life, difference age made difference in both objective quality of life; daily routine, health, economy and subjective quality of life; anxiousness and sadden ($P > 0.05$). The difference marital status made difference both objective quality of life; daily routine, economy and subjective quality of life; difference complacence ($P > 0.05$). The difference education made difference in both objective quality of life; daily routine, economy and subjective quality of life; anxiousness, sadness, complacence of life ($P > 0.05$). The living conditions didn't make difference in quality of life.

The result will be used for suggestion, planning and development quality of elder for better quality of elder life.

Keywords: Elder, Quality of elder life

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดให้การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545–2564) ไว้แล้ว การที่รัฐต้องกำหนดแผนงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการนั้น เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางประชากรของประเทศแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ การประมาณการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ โดยองค์การสหประชาชาติระหว่างปี พ.ศ. 2533 ถึงพ.ศ. 2593 แสดงว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรไทยทั้งหมดในปี พ.ศ. 2523 ร้อยละการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 47 ในปี พ.ศ. 2533 และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 770 ในปี พ.ศ. 2593 นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติ ยังพบว่า

การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุของประเทศไทย มีระยะเวลาที่จะเข้าสู่ภาวะประชากรสูงอายุค่อนข้างสั้น สืบเนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากรสูงอายุจากร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 16 ของในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งใช้เวลาเพียงประมาณ 20 ปี ในการเพิ่มสัดส่วนประชากรสูงอายุเป็นเท่าตัว ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 70 ปี ถึงกว่า 100 ปี (ศิริวรรณ ศิริบุญ, 2551)

จากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 พบว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน สืบเนื่องได้จากสัดส่วนของผู้สูงอายุวัยปลาย จะเพิ่มจากประมาณร้อยละ 12.7 ของประชากรสูงอายุทั้งหมดเป็นเกือบ 1 ใน 5 ของประชากรสูงอายุ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุนี้จะสะท้อนถึงการสูงอายุขึ้นของประชากรสูงอายุและนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ เมื่อพิจารณาสัดส่วนเพศของประชากรสูงอายุพบว่าประชากรสูงอายุเพศหญิง มีสัดส่วน ร้อยละ 55.1 ในปี พ.ศ. 2553 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 56.8 ในปี พ.ศ. 2583 โดยเฉพาะประชากรสูงอายุวัยปลายเพศหญิงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ 13.9 ในปี พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 21.3 ในปี พ.ศ. 2583 เนื่องจากเพศหญิงจะมีอายุยืนยาวกว่าเพศชาย

ตำบลหางาว เป็นตำบลหนึ่งที่ประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า ปี พ.ศ. 2540 มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 3.21 ของประชากรทั้งหมด ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 จำนวนผู้สูงอายุได้เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 5.23 (สถิติผู้สูงอายุตำบลหางาว, 2550) ซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัย ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพกาย ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม เป็นต้น และยังมีผลทำให้อัตราส่วนภาระพึ่งพิงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นด้วย จึงทำให้วัยแรงงาน ต้องหางานเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้วัยแรงงานต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานในตัวเมืองมากขึ้น ซึ่งการย้ายถิ่นฐานดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมตามมา คือ ผู้สูงอายุจะถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพังหรือถูกละเลย ขาดที่พึ่งขาดคนดูแลทำให้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุเสื่อมลง ดังนั้นถ้ามีการเตรียมพร้อมรองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ก่อน ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุและมีผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นด้วย เพราะคุณภาพชีวิตถือเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ และสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ (วรรณ กุมารจันทร์, 2543)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่แสดงถึงความสำคัญและจำเป็นของเรื่องการศึกษาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหางาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย” ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนทางการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลหางาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
  2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลหางาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
- ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะการอยู่อาศัยแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิจัยวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลหางาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 1,340 คน

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณ โดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 309 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จากการทบทวนเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และดัดแปลงจากแบบวัดที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วบางส่วน (อารีวรรณ คุณเจตน์, 2541) ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะการอยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิญญาณ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สุขภาพกาย สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 แบบวัดคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิญญาณ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ สภาพจิต ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า ความพึงพอใจในชีวิต

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณความเที่ยงตรงของเนื้อหา ได้เท่ากับ 0.86 และคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา แล้วผู้วิจัยจึงประสานงานกับนายกเทศบาลตำบลหางาวและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังได้รับอนุมัติจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ให้วิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ สถิติ T-test และ One-way ANOVA

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 51.5 มีอายุน้อยที่สุด 61 ปี มากที่สุด 107 ปี ค่ามัธยฐานอายุเท่ากับ 68 ปี ช่วงอายุที่มากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 59.2 รองลง ได้แก่ ช่วงอายุ 70-79 ปี ร้อยละ 31.1 และช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 9.7 ตามลำดับ มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 45.6 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษา ขั้นสูงระดับประถมศึกษา ร้อยละ 84.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 60.2 และผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่กับ คู่สมรสมากที่สุด ร้อยละ 45.6

2. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย อยู่ในระดับสูง และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย อยู่ในระดับสูง แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับคุณภาพชีวิต ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตกลุ่มตัวอย่าง

องค์ประกอบคุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
เชิงจิตวิสัย	2.60	0.14	สูง
- การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.88	0.25	สูง
- สุขภาพกาย	2.71	0.16	สูง
- สภาพสังคม	2.61	0.37	สูง
- สภาพเศรษฐกิจ	1.71	0.48	ปานกลาง
- สภาพสิ่งแวดล้อม	2.64	1.15	สูง
เชิงจิตวิสัย	2.58	0.19	สูง
- สภาพจิต	1.60	0.23	ต่ำ
- ความวิตกกังวล	2.79	0.25	สูง
- ความซึมเศร้า	2.74	0.22	สูง
- ความพึงพอใจในชีวิต	2.22	0.40	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตโดยรวม	2.59	0.42	สูง

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า เพศต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน

คุณภาพชีวิต	เพศ		t	P-value
	ชาย	หญิง		
เชิงวัตถุวิสัย				
1. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.87	2.88	-0.65*	0.516
2. สุขภาพกาย	2.71	2.72	-0.27*	0.786
3. สภาพสังคม	2.60	2.61	-0.18*	0.855
4. สภาพเศรษฐกิจ	1.71	1.71	-0.49*	0.961
5. สภาพแวดล้อม	2.63	2.64	-0.13*	0.869
เชิงจิตวิสัย				
1. สภาพจิต	1.59	1.61	-0.73*	0.462
2. ความวิตกกังวล	2.80	2.78	0.81	0.422
3. ความซึมเศร้า	2.75	2.72	0.83	0.402
4. ความพึงพอใจในชีวิต	2.19	2.32	-0.62*	0.340

3.2 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน พบว่า อายุต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตเชิงวัตถุวิสัย ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ด้านสุขภาพกาย ด้านสภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ด้านความวิตกกังวล ด้านความซึมเศร้า แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน

คุณภาพชีวิต	อายุ			F	P-value
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
เชิงวัตถุวิสัย					
1. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.94	2.83	2.58	33.63	0.001*
2. สุขภาพกาย	2.74	2.70	2.59	12.89	0.001*
3. สภาพสังคม	2.60	2.61	2.52	0.74	0.477
4. สภาพเศรษฐกิจ	1.78	1.62	1.55	5.63	0.004*
5. สภาพแวดล้อม	2.63	2.63	2.64	0.01	0.983
เชิงจิตวิสัย					
1. สภาพจิต	1.61	1.60	1.53	1.30	0.273
2. ความวิตกกังวล	2.81	2.77	2.68	5.60	0.004*
3. ความซึมเศร้า	2.79	2.67	2.62	10.46	0.001*
4. ความพึงพอใจในชีวิต	2.22	2.20	2.19	0.10	0.903

3.3 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีสถานภาพแตกต่างกัน พบว่า สถานภาพสมรสต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตเชิงวัตถุวิสัย ด้านสภาพเศรษฐกิจ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน

คุณภาพชีวิต	สถานภาพสมรส		t	P-value
	โสด	หม้าย หย่า แยก คู่		
เชิงวัตถุวิสัย				
1. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.85	2.89	-1.41*	0.159
2. สุขภาพกาย	2.71	2.71	-0.04*	0.997
3. สภาพสังคม	2.55	2.65	-2.47*	0.013
4. สภาพเศรษฐกิจ	1.61	1.80	-3.49*	0.001*
5. สภาพแวดล้อม	2.63	2.64	-0.47*	0.639
เชิงจิตวิสัย				
1. สภาพจิตใจ	1.58	1.61	-1.19*	0.235
2. ความวิตกกังวล	2.77	2.80	-1.30	0.193
3. ความซึมเศร้า	2.72	2.75	-1.30*	0.192
4. ความพึงพอใจในชีวิต	2.16	2.26	-2.08*	0.038

3.4 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตเชิงวัตถุวิสัย ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ด้านสุขภาพกาย ด้านสภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ด้านความพึงพอใจในชีวิต แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

คุณภาพชีวิต	ระดับการศึกษา		t	P-value
	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษาขึ้นไป		
เชิงวัตถุวิสัย				
1. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.60	2.91	-6.85*	0.001*
2. สุขภาพกาย	2.60	2.73	-4.22*	0.001*
3. สภาพสังคม	2.45	2.62	-2.34*	0.020
4. สภาพเศรษฐกิจ	1.47	1.75	-2.97*	0.003*
5. สภาพแวดล้อม	2.65	2.63	0.37	0.709
เชิงจิตวิสัย				
1. สภาพจิตใจ	1.57	1.60	-0.66*	0.504
2. ความวิตกกังวล	2.71	2.79	-2.01*	0.045
3. ความซึมเศร้า	2.63	2.75	-2.37*	0.018
4. ความพึงพอใจในชีวิต	2.01	2.22	2.99*	0.003*

3.5 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีลักษณะการอยู่อาศัยแตกต่างกัน พบว่า ลักษณะการอยู่อาศัยต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน

คุณภาพชีวิต	ลักษณะการอยู่อาศัย		t	P-value
	อยู่คนเดียว/อยู่กับญาติ	อยู่กับคู่สมรส/บุตร		
เชิงวัตถุวิสัย				
1. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	2.90	2.87	0.71	0.476
2. สุขภาพกาย	2.69	2.72	-0.73*	0.465
3. สภาพสังคม	2.29	2.64	-5.25*	0.008
4. สภาพเศรษฐกิจ	1.61	1.72	-1.22*	0.223
5. สภาพแวดล้อม	2.64	2.63	0.30	0.761
เชิงจิตวิสัย				
1. สภาพจิต	1.54	1.60	-13.9*	0.164
2. ความวิตกกังวล	2.76	2.79	-0.57*	0.565
3. ความซึมเศร้า	2.75	2.73	0.26	0.791
4. ความพึงพอใจในชีวิต	2.18	2.21	-0.40*	0.683

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สปีค โควาท และเพลเลท (Speak, Cowart, & Pellet, 1989, pp. 93-100 อ้างอิงใน วรณนวิมล เมฆวิมล, 2555, หน้า 62) ที่พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารีวรรณ คุณเจตน์ (2541) ที่ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเพศชายมีคุณภาพชีวิตเชิงวัตถุวิสัยดีกว่าผู้สูงอายุเพศหญิงในด้านสภาพแวดล้อมแต่ ผู้สูงอายุเพศหญิง มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันดีกว่าผู้สูงอายุเพศชาย

2. ผู้สูงอายุที่มีอายุกลุ่ม (1) 60-69 ปี, กลุ่ม (2) 70-79 ปี และกลุ่ม (3) อายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นรายคู่ พบว่าด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันระหว่างกลุ่มอายุ (1) กับกลุ่ม (2), กลุ่ม (1) กับกลุ่ม (3) และกลุ่ม (2) กับกลุ่ม (3) พบว่าทั้งสามคู่แตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันพบว่ากลุ่ม (1) กับกลุ่ม (3) และกลุ่ม (2) กับกลุ่ม (3) แตกต่างกัน ด้านสุขภาพกายพบว่า กลุ่ม (1) กับกลุ่ม (3) และกลุ่ม (2) กับกลุ่ม (3) แตกต่างกัน ด้านสภาพเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่ม (1) กับกลุ่ม (2) และกลุ่ม (1) กับกลุ่ม (3) แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูติเดช เจียนดอน และคณะ (2554) พบว่า ปัจจัยด้านอายุสามารถทำนายคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มมีความพอใจในคุณภาพชีวิตมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก

3. ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส โสด หม้าย หย่า แยก กับผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสคู่ พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน และด้านสภาพเศรษฐกิจ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทัศนีย์ ระย้า (2537) พบว่า สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถของผู้สูงอายุในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

4. ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตเชิงวัตถุประสงค์ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ด้านสุขภาพกาย และด้านสภาพเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตเชิงวัตถุประสงค์ ด้านความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิมล พนาวัฒน์กุล (2534) ผลการศึกษา พบว่า จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา ในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ ความสามารถในการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ผลการศึกษาดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารีวรรณ คุณเจตน์ (2541) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตเชิงวัตถุประสงค์และเชิงจิตวิสัยดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา

5. ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว/ญาติ กับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับบุตร/คู่สมรส มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาทา (Tartar, 1988 อ้างอิงใน ชวกร ชมภูคา, 2555, หน้า 22) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นรูปทรงที่มีหน้าตาที่หลากหลาย ซึ่งรวมความสามารถทางความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมของคน ๆ หนึ่ง ความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ และความสามารถที่ต้องการแสดงออกมาทางบทบาทภายในอาชีพและสังคม ส่วนฮอร์นควิสต์ (Homquist, 1982 อ้างอิงใน เจษฎา บุญทา, 2545, หน้า 5-6) ได้ให้ความหมายของ คุณภาพชีวิต ว่าเป็นเรื่องความพึงพอใจต่อความต้องการทางกาย จิตวิทยา สังคม กิจกรรม วัตถุ และโครงสร้าง แต่ผลการศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารีวรรณ คุณเจตน์ (2541) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสหรือบุตรหลาน ร่วมสายโลหิตทางตรง มีคุณภาพชีวิตเชิงวัตถุประสงค์ดีกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวหรือที่อาศัยอยู่กับผู้อื่น ที่ไม่ใช่สายโลหิตทางตรง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวหรือที่อาศัยอยู่กับผู้อื่น ที่ไม่ใช่สายโลหิตทางตรง มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันดีกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสหรือบุตรหลาน ร่วมสายโลหิตทางตรง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเชิงวัตถุประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้านเห็นว่าด้านสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรสนับสนุนให้แต่ละชุมชนมีการฝึกอาชีพแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีช่องทางในการหารายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมเพราะรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุช่วยลดภาระให้กับบุตรหลานหรือผู้ที่คอยดูแลได้ และถือเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย นอกจากนี้ควรนำวิถีชีวิตแบบพอเพียงมาปรับใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของผู้สูงอายุด้วย

2. จากการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัยโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้าน เห็นว่าด้านสภาพจิต อยู่ในระดับต่ำ และความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ครอบครัวหรือชุมชนควรเอาใจใส่และให้ความอบอุ่นกับผู้สูงอายุ เพราะสถาบันครอบครัวและชุมชนมีความใกล้ชิดและสามารถเข้าใจถึงความต้องการของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการให้การดูแลการช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและไร้คุณค่า อันส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นและมีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น

3. จากการศึกษา พบว่า อายุแตกต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้นควรให้การดูแลผู้สูงอายุที่มีอายุมาก และผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ โดยให้คนในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดคอยดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. จากการศึกษา พบว่า สถานภาพสมรสแตกต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้นควรจะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข เข้าไปดูแลและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติกับผู้สูงอายุทั้งที่มีคู่สมรสและไม่มีคู่สมรส ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้น ควรเตรียมการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้เบี่ยงชีฟ ในเขตเทศบาลตำบลหางว อำเภอกิ่งจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการวิจัยและประเมินผลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นรายปีในด้านปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์ในการให้ความช่วยเหลือหรือสร้างนโยบายใหม่เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แผลมหลัก คณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ อาจารย์วิพรดิ พูนลาภ คุณณัฐพงษ์ ท้วมจันทร์ คุณปวีณนุช วงศ์ภักดิ์ คุณสมควร ลือเรื่อง ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตเทศบาลตำบลหางว ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา บุญทา. (2545). **คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557, จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2545/mpb0645jb_obs.pdf
- ชวกร ภูคำ. (2555). **นโยบายสร้างหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557, จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/mpa30955cc_ch2.pdf
- ชุตติเดช เจียนดอน และคณะ. (ธันวาคม 2554). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา**. **วารสารสาธารณสุข**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557, จาก http://www.ph.mahidol.ac.th/journal/41_3/03.pdf

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ทัศนีย์ ระย้า. (2537). การประเมินความสามารถของผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตำบลริมเหนือ

อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557,

จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2537/mph0937tr_abs.pdf

วรรณมา กุมารจันทร์. (2543). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน. วิทยานิพนธ์ พย.ม.,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557,

จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2543/nuger0943wk_abs.pdf

วรรณวิมล เมชวิมล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ

จังหวัดสมุทรสงคราม. วท.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, จังหวัดกรุงเทพมหานคร,

สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557, จาก http://www.ssuir.ssru.ac.th/bitstream/ssuir/829/1/079_2555.pdf

ศิริวรรณ ศิริบุญ และ คณะ. (สิงหาคม 2551). ผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2557,

จาก http://www.cps.chula.ac.th/cps/research_division/article_ageing/ageing_001.html

สุวิมล พนาวัฒน์กุล. (2535). อัฒมโนทัศน์ ความสามารถในการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ.

ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2557,

จาก http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?book_id=26157

อารีวรรณ คุณเจตน์. (2541). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา.

จังหวัดชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2557,

จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files//05014/chapter5.pdf

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3 rdEd. New York. Harper and Row Publications.

ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Effectiveness of participatory learning program for reducing health effects from pesticide uses among onion famers in health promotion and prevention centre Ban Rongkumluang Subdistrict area, Maenareu Subdistrict, Muang District, Phayao Province

เบญจมาศ ปัญญา^{1*} และรัตนา ทรัพย์บำเรอ²
Benchamas Panya^{1*} and Ratana Sapbamrer²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอมในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรกลุ่มปลูกต้นหอมที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 52 คน ซึ่งถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มได้รับโปรแกรมจำนวน 26 คน และกลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมจำนวน 26 คน โดยได้รวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ และการตรวจเลือด ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ chi-square และ 2-Related sample test

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม หลังจากได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดีขึ้นกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม ของกลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมพบวก่อนและหลังเข้าโปรแกรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: เกษตรกรปลูกต้นหอม กระบวนการมีส่วนร่วม ผลกระทบสุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิต สุขภาพทางสังคม

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: nuben_150449@hotmail.com

Abstract

The objective of a quasi-experimental study was to investigate the effectiveness of participatory learning program for reducing health effects from pesticide uses among onion farmers in health promotion and prevention center, Ban Rongkumluang Subdistrict area, Maenareu Subdistrict, Muang District, Phayao Province. The study population was 52 onion farmers who sprayed pesticides, and divided into 2 groups (26 experimental group and 26 control group). Research tools for collecting data were a questionnaire and blood testing. They were collected the data 2 times, before and after getting the program. Data was analyzed by Chi-square and 2-Related sample test. The results were found that the impacts on physical, mental, and social health after getting the program were better than before getting the program with statistical significance at the 0.05 level. However, the impacts on physical, mental, and social health of the control group between before and after getting the program were not different with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: onion farmers, participatory process, physical health, mental health, social health

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมและถือเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพมีพิษทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรังตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนรุนแรงถึงแก่ชีวิตขึ้นอยู่กับระดับความเข้มข้นความเป็นพิษและปริมาณที่ได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง ผลกระทบจากการใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรมต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนได้ทวีความรุนแรงขึ้น โครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผักปลอดสารเคมี กองควบคุมอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข (2551) พบว่าจากการตรวจผักจากภาคเหนือ มีสารตกค้างสูงในระดับไม่ปลอดภัยส่วนใหญ่ที่พบได้แก่ กะหล่ำดอก ถั่วลันเตา และต้นหอม ในการสำรวจพบสารตกค้างในต้นหอมร้อยละ 23.33 ของตัวอย่างทั้งหมด 90 ตัวอย่าง อยู่ในปริมาณที่สูงเกิน ค่าความปลอดภัย โดยเฉพาะกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ซึ่งพบว่าเกษตรกรปลูกต้นหอมนิยมใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย เพื่อป้องกันแมลงศัตรูตัวร้ายของต้นหอมซึ่งจำเป็นต้องใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช เพื่อป้องกันการเสียหายจากผลผลิตในการทำเกษตร ได้แก่ เพลี้ยไฟ หนอนกินใบ เป็นต้น จากข้อมูลผลการสถิติกระทรวงสาธารณสุข พบว่าเกษตรกรมีสารเคมีตกค้างในร่างกายอยู่ในขั้นระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัยในสัดส่วนที่สูงขึ้น การตกค้างของสารเคมีส่งผลต่อความเสี่ยงของผู้บริโภคมากขึ้น (รพีจันทร์ ฐิริสัมบรรณ, 2552)

จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม โดยพื้นที่สำหรับการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา ทำไร่ ทำสวนผลไม้และปลูกผัก จากผลตรวจหาสารเคมีด้านการเกษตรตกค้างในปี 2556 ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่ณาเรือในกลุ่มเกษตรกลุ่มปลูกต้นหอม มีระดับสารเคมีตกค้างในเลือดในระดับไม่ปลอดภัยและมีความเสี่ยงร้อยละ 56.41 ของเกษตรกรที่เข้ารับการตรวจ ซึ่งผลการตรวจพบสารที่เป็นอันตรายสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดสารศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อลดความผิดปกติในระยะเริ่มแรกป้องกันและลดความสูญเสียจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและกระตุ้นให้เกษตรกรหันมาเอาใจ

ใส่ป้องกันตัวเองจากสารเคมีซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นโปรแกรมกระตุ้นให้เกษตรกรปลูกต้นหอมให้เรียนรู้ รับประทาน เข้าใจ ปัญหา สถานการณ์ อันตรายจากการใช้สารเคมี วิธีป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ก่อให้เกิดความสำคัญตระหนักในปัญหา ร่วมคิด ร่วมทำ ตัดสินใจ หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ตั้งแต่การคิดวิเคราะห์รับรู้ผลกระทบ ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา และวางแผนดำเนินการ สอดคล้อง กับบริบทพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม จากการ ใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบ มี ส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอมในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพ จากการ ใช้ สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอมในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในการลดผลกระทบทางสุขภาพในเกษตรกร กลุ่มปลูกหัวหอมที่สอดคล้องกับพื้นที่และเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวางแผนในการส่งเสริม ป้องกัน ในเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอมในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านร่องคำหลวงตำบลแม่เนาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา ก่อนและหลังการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ และการตรวจ ทางห้องปฏิบัติการ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวน แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสัมภาษณ์มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อจาก การเพาะปลูกในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการใช้และสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเกี่ยวกับระยะเวลาประกอบอาชีพเกษตรกร ระยะเวลาการใช้การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวนพื้นที่ทำการเพาะปลูก ชนิดของพืชที่ปลูก จำนวนเงินที่ใช้ซื้อสารเคมี กำจัดศัตรูพืช ชนิดของสารกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ความถี่ในการใช้ อุปกรณ์ในการใช้พ่นสารเคมี เหตุผลในการใช้สารเคมี และ ช่องทางการได้รับข้อมูลการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามผลกระทบทางสุขภาพทางกาย

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามผลกระทบทางสุขภาพจิตและสังคม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการกลุ่มศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม การสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยอาศัยเทคนิคการจัดประชุมชาวบ้าน (อรพินธ์ สพิโชคชัย, 2537, หน้า 23-35) มาเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม

ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การคืนข้อมูลสถานการณ์

กิจกรรมที่ 2 การอบรมให้ความรู้ เรื่องสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง ผลกระทบต่อสุขภาพโรคที่สำคัญปลูกต้นหอมและการป้องกัน

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมขั้นตอนการรับรู้ (Appreciation)

การทำให้ทุกคนยอมรับ ชื่นชม ในความคิดเห็น ความรู้สึก ของสมาชิก เข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการยอมรับ โดยไม่รู้สึกต่อต้านหรือวิจารณ์เชิงลบในความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน

A1 วิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม

วัตถุประสงค์ เพื่อทราบผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม

1. โดยให้ผู้เข้าร่วมคิดถึงภาพผลกระทบทางสุขภาพ (ทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม) จากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอมในปัจจุบัน และเขียนหรือวาดภาพลงบนกระดาษ “ในปัจจุบันท่านคิดว่าสถานการณ์การใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอมเป็นอย่างไร”

2. พร้อมทั้งให้แต่ละคนอธิบายภาพของตนให้สมาชิกในกลุ่มฟัง สมาชิกสามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ ห้ามวิพากษ์วิจารณ์ เป็นการเปิดโอกาสการเรียนรู้ ให้สมองรับรู้ จดจำ

3. เมื่อสมาชิกอธิบายครบทุกคน ให้รวบรวมภาพทุกคน ให้เป็นภาพผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม เป็นการรวมภาพของทุกคน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในแนวคิด นำไปสู่การยอมรับ และการเป็นเจ้าของความคิดร่วมกัน พร้อมนำเสนอ

A2 สร้างภาพที่พึงประสงค์สุขภาพกาย จิต และสังคม จากใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม

วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการลดผลกระทบทางสุขภาพของเกษตรกรปลูกต้นหอม

1. โดยให้ผู้เข้าร่วมจินตนาการสุขภาพกาย จิตและสังคม ที่ต้องการจะเห็นของเกษตรกรปลูกต้นหอมในอนาคต และเขียนหรือวาดภาพลงบนกระดาษ “ท่านอยากเห็นสุขภาพกาย จิตและสังคม ของเกษตรกรปลูกต้นหอมเป็นอย่างไร” เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้สร้างจินตนาการในอนาคต กระตุ้นให้มองภาพพัฒนา

2. พร้อมทั้งให้แต่ละคนอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

3. รวบรวมภาพจินตนาการทุกคนที่ต้องการจะเห็นสุขภาพในอนาคตของกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม ให้ตัวแทนกลุ่มคนใหม่นำเสนอ

4. นำภาพทุกกลุ่มพิจารณาเหมือนหรือแตกต่าง โดยวาดลงบนภาพใดภาพหนึ่ง คัดเลือกอาสาสมัครต่อเติมภาพอนาคตที่ต้องการของทุก ๆ กลุ่ม ผู้เข้าร่วมจะได้สร้างทิศทางพัฒนาเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอมเป็นภาพเดียว ทำให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของความคิด พร้อมทั้งนำเสนอสรุปภาพรวม

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม (Influence)

การใช้ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่มีอยู่ ช่วยกันกำหนดกลวิธีเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน

I1 ระดมความคิดกิจกรรมพัฒนา

วัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางวิธีการลดผลกระทบทางสุขภาพของกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม

1. ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคนเขียนรายชื่อกิจกรรม “ถ้าจะไปถึงเป้าหมายวิธีการลดผลกระทบทางสุขภาพในอนาคตจะต้องทำกิจกรรมใดบ้าง” เพื่อคัดค้นกิจกรรม ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และนำเสนอกิจกรรม โดยให้เหตุผล ความจำเป็น ประโยชน์อย่างไร เพื่อให้สมาชิกกลุ่มพิจารณาความสำคัญ
2. รวบรวมกิจกรรม โครงการ เป็นหมวดหมู่ ที่เห็นพ้องต้องกันเป็นข้อเสนอของกลุ่ม พร้อมตัวแทนนำเสนอ

I2 จำแนกประเภทกิจกรรมและคัดเลือกจัดลำดับความสำคัญ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการลดผลกระทบทางสุขภาพของกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม

1. รวมกิจกรรมที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน
2. จัดกิจกรรมแยกประเภทเป็นกิจกรรมที่สมาชิกทำตัวเอง และกิจกรรมที่ขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น
3. จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมโครงการ ให้สมาชิกแต่ละคนเขียนลำดับเลือกกิจกรรมที่คิดว่าสำคัญที่สุด 3-5 กิจกรรม หากมีงบประมาณจำกัดควรดำเนินกิจกรรมใดก่อน รวมคะแนน กิจกรรมที่ได้คะแนนมากที่สุดให้เป็นลำดับที่ 1 กิจกรรมใดที่ไม่มีใครเลือกที่ประชุมคิดว่าไม่จำเป็น หรือยังไม่สำคัญ หรือทำไม่ได้ อาจพิจารณาลำดับสุดท้ายหรือตัดออก

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมวางแผนเพื่อดำเนินการ (Control)

กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยสมาชิกจะเลือก สมัครใจ รับผิดชอบปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายร่วมกับกลุ่ม วัตถุประสงค์ จัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม

C1 การแสวงหาผู้รับผิดชอบ

1. กิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมประชุมสมาชิกทำตัวเอง เปิดโอกาสให้ทุกคนเลือกกิจกรรมที่สนใจ โดยลงชื่อทำกิจกรรม
2. กิจกรรมที่ขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น สมาชิกร่วมกันเสนอ มอบหมายบุคคลหรือกลุ่มดำเนินการประสานต่อ

C2 การทำแผนแต่ละกิจกรรม

1. จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมที่ทำตัวเอง
2. จัดทำแผนกิจกรรม โครงการขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น
3. นำเสนอแผนงาน รายละเอียด มอบหมายผู้รับผิดชอบ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ คือเกษตรกรกลุ่มปลูกต้นหอมจำนวน 52 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง จำนวน 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 12 หมู่ 13 และหมู่ 15 ตำบลแม่ณาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา
2. เป็นผู้ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลักในเกษตรกรปลูกพริกทอง 2 ปีขึ้นไป
3. เพศชาย
4. อายุ 25 ปีขึ้นไป
5. มีความสมัครใจยินดีเข้าร่วมการศึกษา

โดยแบ่งเกษตรกรกลุ่มปลูกต้นหอม เป็น 2 กลุ่ม สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจับฉลาก ประกอบด้วย กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม (กลุ่มศึกษา) จำนวน 26 คน และกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม (กลุ่มควบคุม) จำนวน 26 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวงตำบลแม่ณาเรืออำเภอมือง จังหวัดพะเยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่ณาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา รับทราบถึงวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอมตำบลแม่ณาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรม

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งแจ้งหลักการพิทักษ์สิทธิ์

2.2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรกลุ่มปลูกต้นหอมทั้งหมด 52 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจับฉลาก โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (กลุ่มศึกษา) จำนวน 26 คน และกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (กลุ่มควบคุม) จำนวน 26 คน ก่อนและหลังจัดโปรแกรม

2.3 เก็บตัวอย่างเลือดตรวจหาระดับไซม์โคลินเอสเทอเรสในเลือดเกษตรกรกลุ่มปลูกต้นหอม ทั้งหมด 52 คน จำนวน 2 ครั้ง ครั้ง ๆ ละ 1 มิลลิลิตร เพื่อตรวจวัดหาระดับไซม์โคลินเอสเทอเรสก่อนและหลังจัดโปรแกรม

2.4 จัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอมในกลุ่มศึกษาจำนวน 26 คน โดยใช้แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม (A-I-C)

อาศัยเทคนิคการจัดประชุมชาวบ้าน (อรพินธ์ สฟโชคชัย, 2537, หน้า 23-35) มาเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม ประกอบด้วยการสร้างความรู้ (Appreciation: A) กระบวนการกลุ่ม ร่วมสนทนา หาแนวทางแก้ไข (Influence: I) และกิจกรรมวางแผนเพื่อดำเนินการ (Control: C)

3. ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. หาคความสัมพันธ์ระหว่างของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพทางกาย จิตใจและสังคม ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม รายชื่อ โดยใช้สถิติ chi-square ทดสอบโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม ผลกระทบทางสุขภาพทางกาย จิตใจและสังคม ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม โดยใช้สถิติ 2-Related sample test ทดสอบโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุโดยเฉลี่ยเท่ากับ 48.33 ปี อายุต่ำสุดคือ 32 ปี อายุสูงสุด 61 ปี กลุ่มที่มากที่สุด มีอายุอยู่ในช่วง 46-55 ปี (ร้อยละ 53.8) รองลงมา กลุ่มอายุ 36-45 ปี (ร้อยละ 30.8) กลุ่มอายุ 56-65 ปี (ร้อยละ 13.5) และกลุ่มอายุ 25-35 ปี (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 57.7 รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 26.9 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.6 อนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 3.8 และปริญญาตรี ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 96.2 รองลงมาโสด คิดเป็นร้อยละ 1.9

หย่า/แยก คิดเป็นร้อยละ 1.9 และ หม้ายคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ รายได้จากการเพาะปลูกโดยเฉลี่ยเท่ากับ 78627.88 บาท รายได้จากการเพาะปลูกน้อยที่สุด คือ 8000 บาท รายได้จากการเพาะปลูกมากที่สุด คือ 21,0000 บาท ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลแสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=52)	ร้อยละ
อายุ		
25-35 ปี	1	1.9
36-45 ปี	16	30.8
46-55 ปี	28	53.8
56-65 ปี	7	13.5
(ค่าเฉลี่ย = 48.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.47 ค่าต่ำสุด = 32 ค่าสูงสุด = 61)		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	30	57.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	9.6

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=52)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	14	26.9
อนุปริญญา/ปวส	2	3.8
ปริญญาตรี	1	1.9
สถานภาพสมรส		
โสด	1	1.9
สมรส	50	96.2
หม้าย	0	0
หย่า/แยก	1	1.9
รายได้จากการเพาะปลูก (บาท/ปี)		
8,000-48,399	15	28.8
48,400-88,799	15	28.8
88,800-129,199	14	26.9
129,200-169,599	2	3.8
169,600-210,000	6	11.5

(ค่าเฉลี่ย = 78,627.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 59,378.32 ค่าต่ำสุด = 80 ค่าสูงสุด = 210,000)

2. ข้อมูลการใช้และสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

พืชที่ปลูกนอกจากปลูกต้นหอม ส่วนใหญ่เป็นข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 90.4 รองลงมา ข้าว คิดเป็นร้อยละ 78.8 พักทอง คิดเป็นร้อยละ 75 พืชผัก คิดเป็นร้อยละ 71.2 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 7.7 และสวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมืดพ่นต้นหอม ส่วนใหญ่ใช้สารกำจัดแมลง คิดเป็นร้อยละ 84.6 รองลงมาสารกำจัดวัชพืช คิดเป็นร้อยละ 82.7 สารกำจัดเชื้อรา คิดเป็นร้อยละ 69.2 และสารอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 11.5 ตามลำดับ อุปกรณ์ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมืดส่วนใหญ่ใช้แบบสะพายหลัง คิดเป็นร้อยละ 73.1 รองลงมา แบบเครื่องยนต์ คิดเป็นร้อยละ 25 เหตุผลในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ประสบปัญหาแมลงและศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 90.4 รองลงมา ป้องกันการเกิดปัญหาศัตรูพืชรบกวน คิดเป็นร้อยละ 88.5 ผู้บริโภคนิยมผักสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 53.8 เพิ่มผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 46.2 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ ช่องทางการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมืดส่วนใหญ่โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมา วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 67.3 แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 61.5 โปสเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 44.2 เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.8 เจ้าหน้าที่เกษตร คิดเป็นร้อยละ 26.9 ตัวแทนจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 17.3 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ระยะเวลาประกอบอาชีพเกษตรกรรมเฉลี่ยปีละ 18.79 ต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 50 ปี ระยะเวลาประสบการณ์ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมืดปีละ 15 ปี ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 30 ปี พื้นที่ทำการปลูกต้นหอมเฉลี่ย 4 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 22 ไร่ ชื่อสารกำจัดศัตรูพืช

ในการปลูกต้นหอมเป็นเงินเฉลี่ยปีละ 7,616 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 50,000 บาท ความถี่ในการใช้สารกำจัดพืช ในการปลูกต้นหอมเฉลี่ยเท่ากับ 4 ครั้ง ต่อรอบการปลูก ต่ำสุด 1 ครั้งต่อรอบการปลูก สูงสุด 10 ครั้งต่อรอบการปลูก ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลแสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามลักษณะการใช้และสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การใช้และสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พืชที่ปลูกนอกจากปลูกต้นหอม		
ข้าวโพด	47	90.4
ฟักทอง	39	75.0
ข้าว	41	78.8
พืชผัก	37	71.2
สวนผลไม้	3	5.8
อื่น ๆ	4	7.7
สารเคมีกำจัดศัตรูพืชชนิดพ่นต้นหอม		
สารกำจัดแมลง	44	84.6
สารกำจัดวัชพืช	43	82.7
สารกำจัดเชื้อรา	36	69.2
สารอื่น ๆ	6	11.5
อุปกรณ์ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรู		
แบบสะพายหลัง	38	73.1
แบบเครื่องยนต์	13	25.0
อื่น ๆ	0	0.0
เหตุผลในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
ประสบปัญหาแมลงและศัตรูพืช	47	90.4
เพิ่มผลผลิต	24	46.2
ป้องกันการเกิดปัญหาศัตรูพืช	46	88.5
รบกวน	28	53.8
ผู้บริโภคนิยมผักสวยงาม	28	53.8
อื่น ๆ	4	7.7
ช่องทางที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
โทรทัศน์	30	57.7
วิทยุ	23	44.2
แผ่นพับ	14	26.9
โปสเตอร์	9	17.3
เพื่อนบ้าน	35	67.3
เจ้าหน้าที่เกษตร	15	28.8
ตัวแทนจำหน่าย	32	61.5
อื่น ๆ	1	1.9

3. พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กลุ่มได้รับโปรแกรม ก่อนและหลังศึกษา พบว่าพฤติกรรมการเลือกซื้อสารเคมีที่มีฉลาก มีเครื่องหมายแสดงค่าเตือน ชื่อสารเคมี ชื่อผู้ผลิต เลขทะเบียนวัตถุอันตราย พฤติกรรมการผสมสารเคมีให้เข้ากันโดยใช้ไม้กวน พฤติกรรมขณะฉีดพ่นอยู่เหนือลม พฤติกรรมระหว่างการพ่นสารเคมีหยุดพักดื่มน้ำหรือรับประทานอาหารในบริเวณฉีดพ่น พฤติกรรมเมื่อสารกำจัดศัตรูพืชกระเด็นเข้าตาควรล้างด้วยน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้ง และพฤติกรรมการล้างภาชนะและอุปกรณ์การฉีดพ่นสารก่อนเก็บก่อนและหลังศึกษา สัมพันธ์กันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมก่อนและหลังศึกษา พบว่า ไม่สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลกระทบทางสุขภาพ

เปรียบเทียบผลกระทบทางกาย จากการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (AChE) พบว่ากลุ่มได้รับโปรแกรม และกลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมก่อนและหลังศึกษามีค่าเฉลี่ยลดลงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

เปรียบเทียบผลกระทบทางกาย จากการสัมภาษณ์ กลุ่มได้รับโปรแกรม ก่อนและหลังศึกษา พบว่าอาการ เจ็บคอ คอแห้ง คันผิวหนัง ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ มึนงง หน้ามืด หายใจติดขัด และกล้ามเนื้ออ่อนแรง ก่อนและหลังศึกษา สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมก่อนและหลังศึกษา พบว่า ไม่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เปรียบเทียบผลกระทบทางจิตและสังคม กลุ่มได้รับโปรแกรม ก่อนและหลังศึกษา พบว่า ความรู้สึกกังวลว่าสารเคมีที่ใช้จะส่งผลต่อสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และญาติพี่น้อง รู้สึกหงุดหงิด เครียด ที่ต้องคลุกคลี จำเป็นต้องใช้สารเคมี รู้สึกกังวลว่าตนเองจะได้รับผลกระทบเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมี รู้สึกว่าตนเองเจ็บป่วยเนื่องจากได้รับสารเคมี

รู้สึกไม่สบายใจ ในอาการแสดง ที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี และรู้สึกกังวลว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการกำจัดศัตรูพืชลดลงหรือสูญหายไปก่อนและหลังศึกษาลดลงสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมก่อนและหลังศึกษา พบว่า ไม่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรม ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิต และสังคม พบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม กลุ่มได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดีขึ้นแตกต่างจากก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมพบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ย ระดับเอ็นไซม์อะซิติลโคลีนเอสเตอเรสกลุ่มได้รับและไม่ได้รับโปรแกรม ก่อนและหลังเข้าโปรแกรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยลดลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรม ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม

หัวข้อ	ก่อนเข้าโปรแกรม Median (P25 th -P75 th)	หลังเข้าโปรแกรม Median (P25 th -P75 th)	ระดับ นัยสำคัญ
พฤติกรรม			
กลุ่มได้รับโปรแกรม	23.50(21-26)	28(26-29)	0.000*
กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรม	24(23-26)	24.50(24-26)	0.816
ระดับเอนไซม์อะซิติลโคลีนเอสเตอเรส			
กลุ่มได้รับโปรแกรม	8658(7956-9185)	7488(6728-3717)	0.004*
กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรม	8775(8190-9185)	7722(7137-8307)	0.002*
ผลกระทบทางสุขภาพกาย			
กลุ่มได้รับโปรแกรม	3.50(1-8)	0.50(0-1)	0.001*
กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรม	3(1-6)	2(1-6)	0.638
ผลกระทบทางจิตและสังคม			
กลุ่มได้รับโปรแกรม	7(4-10)	5(2-6)	0.011*
กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรม	8(5-9)	8(5-9)	0.810

หมายเหตุ: ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในการวัดผล Pretest กลุ่มได้รับโปรแกรมและกลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกต้นหอม กลุ่มได้รับโปรแกรม และกลุ่มไม่ได้รับโปรแกรม พบว่า พฤติกรรม Ache ผลกระทบทางสุขภาพกาย ผลกระทบทางจิตและสังคม ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอมในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่เนาเรือ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา โดยการอบรมให้ความรู้เรื่องสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมการใช้สารเคมี ข้อมูลผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การป้องกันโรคและศัตรูต้นหอมที่สำคัญ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพสร้างภาพที่พึงประสงค์ กระบวนการกลุ่ม ร่วมสนทนา กำหนดเป้าหมาย และหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม พบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม

กลุ่มได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดีขึ้น แตกต่างกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มไม่ได้รับโปรแกรมพบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลกระทบทางสุขภาพกาย จิตและสังคม ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าเฉลี่ย ระดับเอนไซม์โคสิเนสเอสเทอเรสกลุ่มได้รับและไม่ได้รับโปรแกรม ก่อนและหลังเข้าโปรแกรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยลดลง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับภาคิน บัวผัน (2553) ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรการลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในเขตพื้นที่สถานีอนามัยห้วยจรเข้ม อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สัดส่วนของเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชของเกษตรกรกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ ชีรพัฒน์ สุทธิประภา (2550) ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารเคมี พบว่า หลังจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สารเคมีตกค้างในดิน และการตกค้างของสารเคมีในเลือดของเกษตรกรหลังจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมลดลงจากก่อนและหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสมศรี ภูแพง (2553) ศึกษาผลของกระบวนการมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกเห็ดกระด้างของเกษตรกร ตำบลโนนสะอาด อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าหลังการทดลองเกษตรกรมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมปฏิบัติ เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอมในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง ตำบลแม่่นาเรือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้เข้าร่วมได้ร่วมสนทนา กำหนดเป้าหมาย แสดงความคิดเห็นและแนวทางคัดเลือกโครงการเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในกลุ่มเกษตรกรปลูกต้นหอม ซึ่งแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมที่ทำได้เอง ได้แก่ ลดการใช้สารสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง การรวมกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพและปลูกผักปลอดสาร มีแกนนำขยายความรู้ให้กับชุมชน
2. กิจกรรมโครงการขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องสารเคมีและเกษตรอินทรีย์ และจัดตั้ง หาดตลาด จำหน่ายผักปลอดสาร

ข้อเสนอแนะ

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์และบรรยากาศไม่น่าเบื่อ กระตุ้นให้ผู้ร่วมเกิดความคิด จินตนาการ และหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถนำไปประยุกต์แก้ปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพในชุมชน ซึ่งสามารถให้ชุมชนมีบทบาทร่วมคิด วางแผนในการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับพื้นที่และความต้องการของชุมชน
3. ควรนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนกองทุนสุขภาพเพื่อจัดทำโครงการในการแก้ปัญหาในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบทางสุขภาพในกลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับเอนไซม์อะซิติลโคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกร
3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาผลกระทบทางสุขภาพของเกษตรกรกลุ่มไม่ปลอดภัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ทรัพย์บำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้ความรู้ คำชี้แนะ คำแนะนำ ช่วยตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่อง ให้กำลังใจ คอยกระตุ้นให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ผ่านไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจจสอบความตรงของเนื้อหา ดร.ประจวบ แหลมหลัก คุณนพดล จำรัส และคุณรัตน์สุดา ทันทปา และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง และเกษตรกรกลุ่มปลูกต้นหอมที่ได้เข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองควบคุมอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (2551). **โครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยของผักปลอดสารเคมี**. กรุงเทพฯ: กองอาหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ธีรพัฒน์ สุทธิประภา. (2550). **กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารเคมี**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (สิ่งแวดล้อมศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ภาติน บัวผัน. (2553). **กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรการลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในเขตพื้นที่สถานีอนามัยห้วยจรเข้ม้า อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- รพีจันทร์ ภูริสัมบรรณ. (2552). **สถานการณ์ปัญหาสุขภาพของเกษตรกรและการควบคุมสารกำจัดศัตรูพืชมูลนิธิชีวิตวิถี**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่องคำหลวง. (2556). **งานอาชีวอนามัยปี 2556. ผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2556**, 34.
- สมศรี ภูแพง. (2553). **ศึกษาผลของกระบวนการมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกเห็ดกระด้างของเกษตรกร ตำบลโนนสะอาด อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อรพินท์ สพิชคชัย. (2537). **คู่มือการจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน: การพัฒนาหมู่บ้านโดยพลังประชาชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

**ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน**

**Health belief factors affecting smoking behaviors of primary school in
Songware District, Nan Province**

ณัฐพร อินอ้าย^{1*} และอนุกุล มะโนทน²

Nattaporn In-ay^{1*} and Anukool Manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ในกลุ่มตัวอย่าง 127 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ เชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์ไคว์สแควร์ (chi-square)

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ ร้อยละ 11.0 สูบครั้งแรกอายุต่ำสุด 12 ปี เป็นเพศชาย ร้อยละ 8.70 เพศหญิง ร้อยละ 2.40 พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่ สูบครั้งแรกอายุ 12 ปี ร้อยละ 8.70 สูบวันละ 1-5 มวน ร้อยละ 100 สูบมาเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 42.90 กลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่เพราะอยากรู้ อยากรอง ร้อยละ 57.14 และพบว่าผู้ที่สูบบุหรี่ ไม่เคยคิดที่จะเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 57.14 การรับรู้โอกาสเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.1) ระดับการรับรู้ถึงประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.5) การรับรู้ความรุนแรงของโรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการรับรู้ถึงอุปสรรคจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ในเรื่องการสูบบุหรี่ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง การสูบบุหรี่ทำให้เป็นที่น่ารังเกียจของสังคม เพราะควันบุหรี่มีกลิ่นเหม็น

ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และการรับรู้ถึงประโยชน์จากการสูบบุหรี่ และไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ บุหรี่

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: tozy_toyz@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the smoking behaviors and health belief factors affecting smoking behaviors of primary school in Songkware District, Nan Province. The research methodology is a survey research with 127 samples. Data were analyzed using both descriptive and analytical statistics through the use of chi-square. The results reveal that the sample with a percentage of 11.00 starts smoking in the age 12 years old percentage of 8.70. Percentage of Male 8.70 and female 2.40. Percentage of 100 smokes 1 to 5 cigarettes per day. The percentage of 42.90 has been smoking less than one year. The percentage of 57.14 tries to smoke just for new experiences. It was also found that the percentage of 57.14 never thought to quit smoking. According to the research results, the percentage of risk and advantage has relationship to the smoking behaviors with statistical significance. However, the perception of violence and treats has no relationship significantly. This research results can be applied to strategic planning for middle school student through the connection of related organizations so that student can realize the disadvantage of smoking.

Keywords: health belief, smoking behaviors, smoking

บทนำ

บุหรี่เป็นสิ่งเสพติดชนิดแรก (กมลภู ถนอมลัตย์, 2553) ของการนำไปสู่การใช้สารเสพติดอันตรายประเภทอื่น ๆ บุหรี่จึงเป็นยาเสพติดชนิดหนึ่งที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตของคนทั่วโลกมาเป็นระยะเวลายาวนาน ปัญหาเรื่องการสูบบุหรี่จึงเป็นสิ่งที่มิพียงและทำลายสุขภาพทั้งของผู้เสพและบุคคลใกล้ชิด ตลอดจนทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย มีกลิ่นเหม็น ก้นบุหรี่เป็นขยะ ทำให้สกปรก สนิโคตินเกาะติดฟัน สุขภาพช่องปาก และสุขภาพฟันไม่ดี นอกจากนี้การสูบบุหรี่ยังมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งต่อการเกิดโรคได้มากกว่า 25 โรค เช่น โรคมะเร็งปอด โรคหลอดเลือดหัวใจตีบตัน โรคเกี่ยวกับระบบการหายใจทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ บุหรี่นั้นเสพติดง่าย และเลิกยาก วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่ลองสูบบุหรี่แล้วกลายเป็นผู้ที่ติดบุหรี่ ถึงแม้จะทราบว่าบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่เมื่อติดแล้วก็ยากที่จะเลิกสูบบุหรี่ เนื่องจากนิโคตินในบุหรี่เป็นสารเสพติดที่มีอำนาจการเสพติดสูง นิโคตินจากควันบุหรี่จะผ่านปอดเข้าสู่กระแสเลือด และถูกส่งไปถึงสมองภายในระยะเวลาเพียง 6 วินาที ซึ่งสมองจะได้รับนิโคตินเร็วกว่ากรณีของผู้ติดเฮโรอีนได้รับเฮโรอีนจากการฉีดเข้าเส้นเลือด ผลจากการที่ร่างกายสามารถได้รับนิโคตินอย่างง่ายและรวดเร็ว จึงทำให้ผู้ที่ติดบุหรี่เกิดความพึงพอใจทุกครั้งที่สุดควันเข้าสู่ปอด เมื่อใดที่ระดับนิโคตินในเลือดต่ำลง ผู้สูบบุหรี่จะมีอาการอยากสูบบุหรี่ และต้องสูบเพื่อเพิ่มระดับนิโคตินในเลือดให้สูงพอที่จะกระตุ้นสมองและประสาทในครั้งถัดไป (สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ, 2545) ความเชื่อ ความเข้าใจผิด เกี่ยวกับบุหรี่ เป็นสาเหตุหนึ่งของการนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการสูบบุหรี่

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) พบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมในการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยเยาวชนไทย อายุ 13-15 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่เฉลี่ยถึง ร้อยละ 16.40 เพศชายมีอัตราสูบบุหรี่ร้อยละ 25.40 ซึ่งมากกว่าเพศหญิง ถึง 3.33 เท่า อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ อยู่ที่ 9-12 ปี (กมลภู ถนอมลัตย์, 2553) ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนติดบุหรี่ มักมาจากความอยากรู้อยากลอง ซึ่งเป็นธรรมชาติของวัยรุ่นคิดว่าเป็นเรื่องที่ท้าทาย เป็นเรื่องน่า

ตื่นเต้นและสนุกสนาน การทำเลียนแบบบุคคลใกล้เคียง เลียนแบบโฆษณา มักคิดว่าคนที่ผู้ใหญ่สูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก สามารถพบเห็นได้ทั่วไป คงไม่เป็นอันตรายใด จึงเลียนแบบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ถูกเพื่อนชักชวน บางคนมีเจตคติว่า ถ้าไม่สูบบุหรี่จะเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ทำให้เพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม อีกปัจจัยหนึ่ง มักอ้างว่า สูบบุหรี่เพราะความเครียด สูบบุหรี่แล้วทำให้สมองโล่ง ซึ่งแท้จริงแล้วสารนิโคติน ในควันบุหรี่เมื่อเข้าสู่สมองภายในเวลา 6 วินาที จะออกฤทธิ์ ทำให้เส้นเลือดแดงหดตัว ความดันโลหิตสูงขึ้น หายใจเร็วขึ้น และกระตุ้นสมองส่วนกลาง ทำให้รู้สึกผ่อนคลายในระยะต้น หลายคนจึงสูบบุหรี่เพื่อคลายความเครียด แต่เมื่อปริมาณนิโคตินในสมองลดลง จะทำให้เกิดอาการหงุดหงิด

ในพื้นที่ของอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ในปี พ.ศ.2556 มีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสูบบุหรี่ จำนวน 18 คน จากสถิติ 3 ปีย้อนหลังของโรงพยาบาลสองแคว (โรงพยาบาลสองแคว, 2553-2556) พบว่า ปี พ.ศ. 2555 จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสูบบุหรี่ จำนวน 12 คน ปี พ.ศ. 2554 จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสูบบุหรี่ จำนวน 10 คน และ ปี พ.ศ. 2553 จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสูบบุหรี่ จำนวน 9 คน ตามลำดับจะเห็นได้ว่า การสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ ดังนั้นทางผู้ศึกษาจึงมีความตระหนักถึงความสำคัญที่จะชี้ให้เห็น ถึงโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่ จึงศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่านซึ่งสามารถนำไปใช้ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าการสูบบุหรี่ในนักเรียน ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคต่าง ๆ อันเป็นผลกระทบมาจากบุหรี่ได้การป้องกันนักเรียนไม่ให้ สูบบุหรี่ จึงเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันปัญหาสังคม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทยในขณะนี้ เนื่องจากสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ทำให้ปัจจัยของการสูบบุหรี่มีเพิ่มมากขึ้น และจำเป็นต้องมีการวิจัยอยู่เป็นระยะ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยที่เคยมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ และอาจจะพบปัจจัยใหม่ที่มีผลต่อการพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการควบคุมและป้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่านเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยการใช้แบบสอบถามมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลความเชื่อด้านสุขภาพ โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติ Chi-Square วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป ระดับความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมพฤติกรรมการสูบบุหรี่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 127 คน ประกอบไปด้วย การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติไควสแควร์ (chi-square) นำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.7 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 32.3 มีอายุอยู่ในช่วง 14-15 ปี ร้อยละ 66.1 ($\bar{X} = 14.06$, S.D. = 0.898) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 34.6 มีเกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.50-2.99 ร้อยละ 31.5 กลุ่มตัวอย่างไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 100 ผู้ปกครองมีสถานภาพคู่ ร้อยละ 84.3 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 501-600 บาท ร้อยละ 41.7 ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 63.8

พฤติกรรมการสูบบุหรี่

กลุ่มตัวอย่างไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 89.00 และสูบบุหรี่ ร้อยละ 11.0 เป็นเพศชาย ร้อยละ 8.70 เพศหญิง ร้อยละ 2.40 พบว่า ผู้ที่สูบบุหรี่ สูบครั้งแรกอายุ 12 ปี ร้อยละ 8.70 สูบวันละ 1-5 มวน ร้อยละ 100 สูบมาเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 42.90 กลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่เพราะอยากรู้ อยากรลอง ร้อยละ 57.14 และพบว่าผู้ที่สูบบุหรี่ ไม่เคยคิดที่จะเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 57.14

ระดับปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ

1. ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.10) ระดับต่ำ (ร้อยละ 17.30) และระดับสูง (ร้อยละ 16.50) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยง เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.46 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ มีการสูบบุหรี่ทำให้ฟันและเล็บกลายเป็นสีเหลืองได้มีค่าเฉลี่ย 4.27 และการสูบบุหรี่ทำให้ปากมีกลิ่นเหม็นมีค่าเฉลี่ย 4.06 และพบว่าการสูบบุหรี่ทำให้สุขภาพแข็งแรงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.33

2. ระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.7) ระดับต่ำ (ร้อยละ 14.2) และระดับสูง (ร้อยละ 14.2) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงความรุนแรง เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ระยะเวลาติดต่อกันหลายปี ทำให้เสียชีวิตจากการเป็นโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.36 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ นิโคติน เป็นสารประกอบในบุหรี่ ที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่ต้องสูบอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 4.03 และการสูบบุหรี่ทำให้เกิดโรคได้มากกว่าหนึ่งโรค มีค่าเฉลี่ย 3.83 และพบว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่จะมีสุขภาพที่แข็งแรงกว่าผู้ที่สูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.39

3. ระดับการรับรู้ถึงประโยชน์

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ถึงประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.5) ระดับต่ำ (ร้อยละ 37.8) และระดับสูง (ร้อยละ 4.7) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงประโยชน์ เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ทำให้น่ารังเกียจของสังคม เพราะคว้นบุหรี่มีกลิ่นเหม็นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.44 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคือ การสูบบุหรี่ทำให้กระวนกระวาย

ขาดสมาธิ และทำให้การเรียนแยลงมีค่าเฉลี่ย 4.42 และการสูบบุหรี่เป็นการทำลายสุขภาพของผู้ที่อยู่รอบข้าง มีค่าเฉลี่ย 4.36 และพบว่าการสูบบุหรี่ทำให้เท่าทำให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.40

4. ระดับการรับรู้ถึงอุปสรรค

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ถึงอุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 58.3) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.6) และระดับต่ำ (ร้อยละ 7.1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงอุปสรรคเกี่ยวกับเรื่องผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ เป็นผู้ที่น่าชื่นชมมากกว่าผู้ที่สูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.85 จากคะแนนเต็ม 5 รองลงมาคืออาการสูบบุหรี่ทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง มีค่าเฉลี่ย 4.83 และนักเรียนควรหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ผู้ที่สูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ย 4.65 และพบว่าผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง คือผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.39

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้านข้อมูลทั่วไป และความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

1. ความสัมพันธ์ ด้านข้อมูลทั่วไป กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ยสถานภาพสมรสของผู้ปกครองรายได้ของนักเรียนเฉลี่ยต่อเดือน อาชีพของผู้ปกครอง กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ได้แก่ เพศ มีความสัมพันธ์กับกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยเพศชายมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง และ ช่วงเกรดเฉลี่ย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.003 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่เกรดเฉลี่ยในช่วง 0.00-2.99 มีพฤติกรรมพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ย อยู่ในช่วง 3.00-4.00 และพบว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสของผู้ปกครองรายได้ของนักเรียนเฉลี่ยต่อเดือน อาชีพของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

การรับรู้โอกาสเสี่ยง ในการเป็นโรค	พฤติกรรมการสูบบุหรี่						X ²	df	P
	สูบ		ไม่สูบ		รวม				
	N	%	N	%	N	%			
ระดับต่ำ	0	0	22	17.3	22	17.3			
ระดับปานกลาง	6	4.7	78	61.4	84	66.1	17.001*	2	0.000
ระดับสูง	8	6.3	13	10.2	21	16.5			
รวม	14	11.0	113	89.0	127	100			

จากตาราง 1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่าระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยนักเรียนที่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคสูง จะมีการสูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูง

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

การรับรู้ถึงความรุนแรง ของโรค	พฤติกรรมการสูบบุหรี่						X ²	Df	p
	สูบ		ไม่สูบ		รวม				
	N	%	N	%	N	%			
ระดับต่ำ	3	2.4	15	11.9	18	14.3			
ระดับปานกลาง	11	8.7	80	63.5	91	72.2	4.587	2	0.101
ระดับสูง	0	0	17	13.5	17	13.5			
รวม	14	11	113	89	127	100			

จากตาราง 2 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่าระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ถึงประโยชน์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่

การรับรู้ถึงประโยชน์	พฤติกรรมการสูบบุหรี่						X ²	df	P
	สูบ		ไม่สูบ		รวม				
	N	%	N	%	N	%			
ระดับต่ำ	1	0.8	47	37.0	48	37.8			
ระดับปานกลาง	10	7.9	63	49.6	73	57.5	13.737	2*	0.001
ระดับสูง	3	2.4	3	2.4	6	4.7			
รวม	14	11	113	89	127	100			

จากตาราง 3 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ถึงประโยชน์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่าระดับการรับรู้ถึงประโยชน์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ถึงอุปสรรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่

การรับรู้ถึงอุปสรรค	พฤติกรรมการสูบบุหรี่						X ²	df	p
	สูบ		ไม่สูบ		รวม				
	N	%	N	%	N	%			
ระดับต่ำ	0	0	9	7.1	9	7.1			
ระดับปานกลาง	4	3.1	40	31.5	44	34.6	2.719	2	0.257
ระดับสูง	10	7.9	64	50.4	74	58.3			
รวม	14	11	113	89	127	100			

จากตาราง 4 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้ถึงอุปสรรคกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่าระดับการรับรู้ถึงอุปสรรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กัน

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคระดับการรับรู้ถึงความรุนแรง ระดับการรับรู้ถึงประโยชน์ และระดับการรับรู้ถึงอุปสรรค กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่าระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรค และระดับการรับรู้ถึงประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าระดับการรับรู้ถึงความรุนแรง และระดับการรับรู้ถึงอุปสรรค ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยภาพรวม

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนอภิปรายผล การศึกษาตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ ร้อยละ 11.0 สูบครั้งแรกอายุต่ำสุด 12 ปี เป็นเพศชาย ร้อยละ 8.70 เพศหญิง ร้อยละ 2.40 พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่ สูบครั้งแรกอายุ 12 ปี ร้อยละ 8.70 สูบวันละ 1-5 มวน ร้อยละ 100 สูบมาเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 42.90 กลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่เพราะอยากรู้ อยากรลอง ร้อยละ 57.14 และพบว่าผู้ที่สูบบุหรี่ไม่เคยคิดที่จะเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 57.14 การรับรู้โอกาสเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.1) ระดับการรับรู้ถึงประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.5)

ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่านพบว่ากลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ ร้อยละ 11.0 สูบครั้งแรกอายุ 12 ปี ร้อยละ 8.70 สูบวันละ 1-5 มวน ร้อยละ 100 สูบมาเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 42.90 กลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่เพราะอยากรู้ อยากรลอง ร้อยละ 57.14 และพบว่าผู้ที่สูบบุหรี่ไม่เคยคิดที่จะเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 57.14

ศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน พบว่า

1. ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรค ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเป็นโรค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ที่ $p > 0.05$ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุลัยมาน มะฮิซ๊ะ (2552) ศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐในจังหวัดปัตตานี พบว่า การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงมีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนารัตน์ จันดามิ (2551) ศึกษาถึงการใชโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดหนองคายพบว่ากลุ่มทดลองที่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีความตั้งใจที่จะไม่สูบบุหรี่และการปฏิเสธการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของใจเพชร พลสงคราม (2549) ศึกษาถึงผลการใช้โปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อปรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของหัวหน้าครอบครัวคุณวุฒิชุมชนนาขา-

โคกคอน อำเภอท่าบ่อจังหวัดหนองคายพบว่ากลุ่มทดลองที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ด้านโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีการปฏิบัติตัวในการลดพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ถึงความรุนแรงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสูบบุหรี่ที่ $p > 0.05$ ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ สุลัยมาน มะไซ๊ะ (2552) ศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐในจังหวัดปัตตานี พบว่า การรับรู้ความรุนแรงมีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ระดับการรับรู้ถึงประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ถึงประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสูบบุหรี่ที่ $p > 0.05$ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุลัยมาน มะไซ๊ะ (2552) ศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐในจังหวัดปัตตานี พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ระดับการรับรู้ถึงอุปสรรคผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ถึงอุปสรรคไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสูบบุหรี่ที่ $p > 0.05$ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุลัยมาน มะไซ๊ะ (2552) ศึกษาปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐในจังหวัดปัตตานี พบว่า การรับรู้ถึงอุปสรรคไม่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนและแตกต่างกับการศึกษาของ นันทิชา ภาษา (2550) ศึกษาพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเบญจมราชาอนุสรณ์ พบว่าการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาของ ดร.อนุกุล มะโนทน อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งคอยดูแลให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆทุกขั้นตอน ตลอดระยะเวลาของการการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย รวมถึงคณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณ นายชูชาติ นางอรพิน อินอ้าย ที่ให้กำเนิด และสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีเสมอมา การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จลงได้หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เกิดประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อมทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ขอมอบความดีครั้งนี้ให้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยอัครราชวิทยาลัยการเทิดทูน

เอกสารอ้างอิง

- กมลภู ถนอมสวัสดิ์. (2553). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง พย.บ., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กรมควบคุมการบริโภคยาสูบ สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2546). **บุหรี่หรือสุขภาพ**.
กรุงเทพฯ. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ใจเพชร พลสงคราม. (2549). **ผลการใช้โปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับแบบแผนความเชื่อ
ด้านสุขภาพเพื่อปรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของหัวหน้าครอบครัวศูนย์สุขภาพชุมชนนาข่า-โคกคอน
อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ สม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- นันทิชาภาษา. (2550). **พฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียน
เบญจมราชานุสรณ์**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เนาวรัตน์ เจริญคำ และคณะ. (2548). **การทบทวนองค์ความรู้การควบคุมการบริโภคยาสูบ**. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรม
ควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข.
- ประกิต วาทีสาธกิจ. (2547). **พิษภัยบุหรี่**. กรุงเทพฯ. สำนักงานโครงการสารานุกรมไทย.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่. (2535). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.moph.go.th>
- โรงพยาบาลสองแคว. (2553-2556). **ข้อมูลจากการสำรวจการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของนักเรียน**.
- ธนารัตน์ จันดาณี. (2551). **การใช้โปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับแรง
สนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ สม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
ขอนแก่น.
- สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบกรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข. 2545. **มลพิษจากควันบุหรี่**. จุลสารบุหรี่หรือ
สุขภาพ. 1-20.
- สุลัยมาน มะไซ๊ะ. (2552). **ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนรัฐในจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ สม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2549). **ความสูญเสียที่เกิดจากการสูบบุหรี่**. **วารสาร
สำนักงาน ป.ป.ส.** สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557, จาก <http://nctc.oncb.go.th>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (10 มีนาคม 2555). **การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา ปี 2554**. **สำนักงานสถิติแห่งชาติ**.
สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.service.nso.go.th>

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

Factors predicting alcohol drink behavior of secondary education students in Chiang Muan District, Phayao Province

ศุภชคกร มวลศรี^{1*} และอนุกูล มะโนทน²
Suphuchkhakorn Moonsri^{1*} and Anukul Manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ข้อมูลรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 171 คน โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ตอน คือ ปัจจัยทางชีวสังคม ความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Correlation และ Multiple regression

ผลการศึกษาพบว่าเป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.39 อายุเฉลี่ย 13.87 ปี ศึกษาอยู่ในชั้น ม.3 ร้อยละ 35.68 อาศัยอยู่กับบิดา และมารดา ร้อยละ 70.76 สถานะครอบครัว อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 77.19 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 41.52 รายได้เฉลี่ย 10,422.28 บาทต่อเดือน ได้เงินมาโรงเรียนเฉลี่ยวันละ 35.99 บาท พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 39.77 อายุต่ำสุดที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก คือ 8 ปี เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มครั้งแรกคือเบียร์ ร้อยละ 42.65 สาเหตุที่ดื่มคืออยากลอง ร้อยละ 52.94 และพบว่าบุคคลในครอบครัวที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดคือบิดา ร้อยละ 64.91 การศึกษาหาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางชีวสังคมได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น รายได้ครอบครัว การได้เงินมาโรงเรียน ปัจจัยนำได้แก่ทัศนคติ ค่านิยม ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยเอื้อได้แก่ การเข้าถึงแหล่งจำหน่าย เทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย ปัจจัยเสริม ได้แก่ บุคคลในครอบครัวบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อน การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายสุรา สื่อโฆษณา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ระดับ 0.05 สมการทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ = 13.774 - 0.481(ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) และทำนายได้ร้อยละ 73.20

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: aod.amn_2@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were to determine factors predicting alcohol drink behavior of secondary education students in Chiang Muan District, Phayao Province. Data was collected from 171 persons by questionnaires, designed to 6 parts including biosocial factors, knowledge, attitude, value, predisposing factors, enabling factors, reinforcing factors and alcohol drink behavior. Statistics was analyzed by percentage, means, standard deviation, Correlation and Multiple regressions.

The results showed that the percent female 54.39, average age of 13.87 years, of education in the classroom 3 is 35.68 percent, lived with his father and mother of 70.76 percent, family status with the percentage 77.19 of farmers of 41.52 revenue. average 10,422.28 baht per month for the average school day to 35.99 baht, biological and social factors that sex, age, grade or year level, family income, school allowance predisposing factors that attitude, value and intentional alcohol drinking enabling factors that accessibility to liquor shops, traditional cultural festivals of communities and economic prosperity reinforcing factors that members of the family who drink alcohol, following regulations of liquor producers and media advertisements have significant relationships statistically with alcohol drink behavior at the 0.05 level respectively. Finally, the predicting equation of practices emphasized behaviors was $practice = 13.774 - 0.481(\text{alcohol drink intention})$ with accuracy of 73.20 percent.

Keywords: drink behavior, alcohol, secondary education student

บทนำ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยม เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดมา และได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายในทุกเพศ ทุกวัย ในประเทศไทยพบว่าเป็นประเทศที่มีปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์มากจัดเป็นอันดับ 5 ของโลก (WHO) และปัจจุบันมีจำนวนผู้ดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้นคือ กลุ่มวัยรุ่น โดยวัยรุ่นเพศชายอายุ 11-19 ปี มีการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ประมาณ 1.06 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21.23 ของประชากรในกลุ่มอายุนี้ ปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วงคือ นักเรียนชายและหญิงระดับชั้นมัธยมปลาย และระดับปวช. ที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ ร้อยละ 50 เริ่มดื่มเมื่ออายุต่ำกว่า 15 ปี ทั้งนี้ ผู้ชายเริ่มต้นดื่มในอายุน้อยกว่าผู้หญิง แต่กลุ่มผู้หญิงวัย 15-19 ปี เป็นกลุ่มที่น่าจับตามากที่สุดเนื่องจากมีการเพิ่มจำนวนเกือบ 6 เท่า คือ จากร้อยละ 1.0 เป็นร้อยละ 5.6 และในกลุ่มหญิงในวัยนี้เป็นผู้ดื่มประจำถึง ร้อยละ 14.1 (ดื่ม 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ถึงดื่มครั้งวัน) จากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปี 2554 ของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข (2556) พบว่าคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นนักดื่มปัจจุบัน (Current drinker) หรือผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 12 เดือนที่ผ่านมาจำนวน 16,992,017 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.5 ของประชากรผู้ใหญ่ โดยพบว่าความชุกของการดื่มของเยาวชนอายุ 15-24 ปีกลับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.6 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 23.7 ในปี 2554 เป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5 ในระยะเวลาสิบปี คิดเป็นการเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1 ต่อปี และจากรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด ของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข ใน

จังหวัดพะเยา พบว่าความชุกของนักตี๋มในประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.4 ความชุกของนักตี๋มในประชากรวัยร่น (อายุ 15-19 ปี) ร้อยละ 30.4 เป็นอันดับที่ 1 ของประเทศไทย ส่งผลให้ดัชนีความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยา (0.766) เป็นอันดับที่ 1 ของประเทศเช่นเดียวกัน จากข้อมูลดังกล่าวสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเป็นนักตี๋ม และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็ก และเยาวชนไทยเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เห็นว่าการตี๋มสุราเป็นเรื่องธรรมดา สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยแรงสนับสนุนการตี๋ม และเด็กเข้าถึงสุราได้ง่าย จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการตี๋มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ยืนยันว่า ปัจจัยแวดล้อมได้แก่ การเปิดรับสื่อโฆษณา การเติบโตในครอบครัวที่มีนักตี๋ม อิทธิพลของเพื่อน บริบทในชุมชนที่มีการตี๋มมาก ค่านิยมทางสังคม ความสามารถในการซื้อหรือ ราคาเครื่องดื่มที่ไม่แพง และความยากง่ายในการซื้อล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการตี๋มของเยาวชนไทย นอกจากนี้ยังมีความจริงที่สะท้อนสภาพสังคมไทยว่าคนไทยใช้เวลาเฉลี่ยเพียง 4.5 นาที ในการเดินทางไปร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงการสำรวจพบว่า เด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี ถึงร้อยละ 98.7 ยังสามารถซื้อหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ด้วยตนเอง (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข, 2556)

อำเภอเชียงม่วนเป็นอำเภอหนึ่งซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดพะเยา มีอาณาเขตทางทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน และทางทิศใต้ติดต่อกับอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์สุราเสรี แหล่งใหญ่ของภาคเหนือ อีกทั้งในชุมชนยังมีการผลิตสุราเสรีดื่มกันเองภายในชุมชน ซึ่งมีการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายได้ง่าย ประกอบกับการแบ่งขายในราคาถูก ทำให้ประชาชนเข้าถึงและซื้อหาได้ง่าย จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาของอำเภอเชียงม่วนในปี 2547-2549 พบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุหนึ่งของอุบัติเหตุทั้งจากการจราจร การพลัดตกหกล้ม ตกจากที่สูง การจมน้ำ ถึงแม้จะเป็นจำนวนไม่มากในแต่ละปี แต่ก็เป็สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเสียชีวิต และเกิดความพิการในประชาชนที่อยู่ใญ่วัยแรงงานของอำเภอ ซึ่งยังไม่ม้งานวิจัยที่ทำการศึกษปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคของวัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นในระดับอำเภอ

จากปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้บริบทของสังคม ที่แตกต่างกันในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแนวทางในการสร้างมาตรการทางสังคมไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอนาคตอย่างเป็นระบบ อีกทั้งจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือที่ค่อนข้างมีสังคม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมที่หลากหลายซึ่งเอื้อให้เกิดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และด้วยสถานการณ์ปัจจุบันจากนโยบายการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เสรี ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้เพิ่มมากขึ้นในชุมชน ดังนั้น ทางจังหวัดได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องสร้างแนวคิดและแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลด้านการผลิตการจำหน่าย การบริโภค ตลอดจนผลกระทบอันเนื่องมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเสนอมาตรการ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหามาในอนาคต จึงได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนควบคุม และป้องกันปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และสร้างมาตรการที่เหมาะสมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน และประชาชน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2557 ในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำนวน 296 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 171 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่
  - 1.1 ปัจจัยทางชีวสังคม
  - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
  - 1.3 ทักษะคิดเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
  - 1.4 ค่านิยมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
  - 1.5 ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สถานที่ทำวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ระยะเวลาการทำวิจัย

ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เสร็จสิ้น 30 เมษายน พ.ศ. 2558 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ประยุกต์มาจากคูขุฎี แสงดำ, 2552 เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เรื่องการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับชั้น ลักษณะการพักอาศัย สถานะครอบครัว การประกอบอาชีพของครอบครัว รายได้ของครอบครัว การได้รับเงินมาโรงเรียน ซึ่งเป็นคำถามมี

ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) และเติมข้อความ จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นคำถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) และเติมข้อความ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบตามระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบถูกผิด จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วัดตามวิธีของ Likert's scale จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วัดตามวิธีของ Likert's scale จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 6 แบบสอบถามปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วัดตามวิธีของ Likert's scale จำนวน 60 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย หัวหน้าสาธารณสุขอำเภอเชียงม่วน 1 ท่าน หัวหน้างานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา 1 ท่าน หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านม่วง 1 ท่าน และอาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา 1 ท่านเป็นผู้พิจารณา ตรวจสอบเนื้อหา และนำผลไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : The Index of Item Objective Congruence) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้คือช่วง 0.50-1.00 เท่านั้นจึงจะนำมาเป็นข้อคำถาม

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ประยุกต์มาจาก ดุษฎี แสงคำ, 2552 ซึ่งได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วคำนวณหาความเชื่อมั่นของข้อมูล โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของคอน บราค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ มีค่าเท่ากับ 0.76, ด้านทัศนคติมีค่าเท่ากับ 0.72, ด้านค่านิยมมีค่าเท่ากับ 0.90 และด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมมีค่าเท่ากับ 0.91

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้เสนอโครงการค้นคว้าแบบอิสระต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยาและได้รับการอนุมัติหมายเลข 57 02 02 0023

จากนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการศึกษา และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ โดยการเข้าร่วมในการศึกษานี้เป็นไปตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะยกเลิกการเข้าร่วมการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลเสียใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวม นำมาใช้ประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อเป็นแบบสอบถามข้อมูลแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

2. ยื่นเสนอพิจารณาโครงการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยพะเยา

3. ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยา
4. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยาถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงใหม่วิทยาคม เพื่อขออนุญาต
5. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามเข้าไปสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่จัดเก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

6. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์หาตัวแปรที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ละตัวแปร โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation)
3. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regressions) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และตัวแปรปัจจัยหลายตัวพร้อม ๆ กัน

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคม

ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จำนวน 171 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.39 มีอายุเฉลี่ย 13.87 ปี อายุสูงสุด 16 ปี และอายุต่ำสุด 12 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.3 ร้อยละ 35.68 ม.1 และ ม.2 ร้อยละ 32.16 พักอาศัยอยู่กับบิดา และมารดา ร้อยละ 70.76 รองลงมา คือ ญาติ ร้อยละ 12.87 สถานะครอบครัว อยู่ด้วยกัน บิดา มารดา บุตร ร้อยละ 77.19 รองลงมาคือ บิดา และมารดา หย่าร้าง ร้อยละ 11.70 ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 41.52 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 35.09 ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ย 10,422.28 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ต่ำสุด 1,500 บาทต่อเดือน และสูงสุด 50,000 บาทต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างได้เงินมาโรงเรียนเฉลี่ยวันละ 35.99 บาท โดยได้เงินต่ำสุดวันละ 20 บาท และสูงสุด 100 บาท

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พบว่ากลุ่มตัวอย่างเคยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 39.77 บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกอายุเฉลี่ย 13 ปี อายุต่ำสุดที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ 8 ปี เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มครั้งแรกคือเบียร์ ร้อยละ 42.65 รองลงมา คือ ไวน์/สปาย ร้อยละ 20.59 สาเหตุที่ดื่มครั้งแรกคืออยากลอง ร้อยละ 52.94 รองลงมาคือไม่รู้ว่าเป็นอะไร และเพื่อนชวน ร้อยละ 16.16 และ 14.71 ตามลำดับ และพบว่าบุคคลในบ้าน หรือในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดคือบิดา ร้อยละ 64.91 รองลงมาคือมารดา ร้อยละ 40.94

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำแนกตามเครื่องดื่ม (N = 171)

พฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	เป็นบางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. การบริโภคสุรา	4 (2.34)	4 (2.34)	15 (8.77)	27 (15.79)	121 (70.76)
2. การบริโภคเบียร์	5 (2.93)	5 (2.93)	14 (8.18)	32 (18.71)	115 (67.25)
3. การบริโภคไวน์ สพาย	2 (1.17)	4 (2.34)	11 (6.43)	33 (19.30)	121 (70.76)
4. การบริโภคสุราขาว สุราพื้นเมือง	2 (1.17)	11 (6.43)	6 (3.51)	22 (12.87)	130 (76.02)

จากตาราง 1 พบว่าพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างบริโภคเบียร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.75 รองลงมา คือ บริโภคสุรา และบริโภคไวน์ สพาย คิดเป็นร้อยละ 29.24 บริโภคสุราขาว สุราพื้นเมือง ร้อยละ 23.98 และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริโภคสุราขาว สุราพื้นเมือง และสุราเป็นประจำและบ่อยครั้งมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.60 และร้อยละ 5.86 ตามลำดับ เนื่องจากสุราขาว สุราพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่ผลิตเองในชุมชน แบ่งขายในราคาถูกสามารถซื้อบริโภคได้ตลอดเวลา

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการศึกษาหาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น ลักษณะการพักอาศัย สถานะครอบครัว การประกอบอาชีพของครอบครัว รายได้ของครอบครัว การได้รับเงินมาโรงเรียน กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แสดงผลการศึกษา ดังนี้

เพศ พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพศชายมีค่าเท่ากับ 6.51 เพศหญิงมีค่าเท่ากับ 5.44 และพบว่าเพศมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.043)

อายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อายุ 12 ปีมีค่าเท่ากับ 4.30 อายุ 13 ปีมีค่าเท่ากับ 4.74 อายุ 14 ปีมีค่าเท่ากับ 6.44 อายุ 15 ปีมีค่าเท่ากับ 7.08 อายุ 16 ปีมีค่าเท่ากับ 4.00 และพบว่าอายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.001)

ระดับชั้น พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระดับชั้น ม.1 มีค่าเท่ากับ 4.33 ระดับชั้น ม.2 มีค่าเท่ากับ 6.27 ระดับชั้น ม.3 มีค่าเท่ากับ 7.07 และพบว่าระดับชั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.000)

ลักษณะการพักอาศัย พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การพักอาศัยอยู่กับบิดา และมารดา มีค่าเท่ากับ 5.85 การพักอาศัยอยู่กับบิดา มีค่าเท่ากับ 8.67 การพักอาศัยอยู่กับมารดา มีค่าเท่ากับ 5.47 การพักอาศัยอยู่กับญาติ มีค่าเท่ากับ 5.95 การอยู่ลำพัง หรือบ้านพัก หอพัก มีค่าเท่ากับ 6.33 และพบว่าลักษณะการพักอาศัยไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.340)

สถานะครอบครัว พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การอยู่ด้วยกัน บิดา มารดา บุตร มีค่าเท่ากับ 5.98 บิดา หรือมารดา เสียชีวิต มีค่าเท่ากับ 6.67 บิดา และมารดา แยกกันอยู่ มีค่าเท่ากับ 6.85 บิดา และมารดา หย่าร้าง มีค่าเท่ากับ 4.75 และพบว่าสถานะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.281)

การประกอบอาชีพของครอบครัว พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีค่าเท่ากับ 4.75 เกษตรกรรม มีค่าเท่ากับ 5.51 ค้าขาย มีค่าเท่ากับ 6.46 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีค่าเท่ากับ 6.63 ลูกจ้างของ รัฐ/เอกชน มีค่าเท่ากับ 6.29 รับจ้างทั่วไป มีค่าเท่ากับ 6.17 และพบว่าการประกอบอาชีพของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.694)

รายได้ของครอบครัว พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รายได้น้อยกว่า 5,000 มีค่าเท่ากับ 4.67 รายได้ 5,001-10,000 มีค่าเท่ากับ 6.47 รายได้ 10,001-15,000 มีค่าเท่ากับ 6.86 รายได้ 15,001-20,000 มีค่าเท่ากับ 9.73 รายได้ 20,001-25,000 มีค่าเท่ากับ 5.60 รายได้มากกว่า 25,001 มีค่าเท่ากับ 5.00 และพบว่ารายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.000)

การได้รับเงินมาโรงเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้รับเงินน้อยกว่า 25 มีค่าเท่ากับ 4.38 ได้รับเงิน 26-35 มีค่าเท่ากับ 4.96 ได้รับเงิน 36-45 มีค่าเท่ากับ 7.14 ได้รับเงิน 46-55 มีค่าเท่ากับ 7.22 ได้รับเงินมากกว่า 56 มีค่าเท่ากับ 5.40 และพบว่าการได้รับเงินมาโรงเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.000)

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัจจัยนำ	พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	0.023
ทัศนคติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-0.423**
ค่านิยมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-0.449**
ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-0.610**

หมายเหตุ: ** สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 ผลการศึกษาปัจจัยนำแสดงให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = 0.023$, P-value = 0.763) ทัศนคติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.423$, P-value = 0.000) ค่านิยมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.449$, P-value = 0.000) ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.610$, P-value = 0.000)

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัจจัยเชื้อ	พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
การเข้าถึงแหล่งจำหน่าย	-0.309**
เทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน	-0.246**
ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย	-0.431**
การรับรู้นโยบายของรัฐ และกฎหมายควบคุม	0.087
ทักษะการปฏิเสธ	-0.046

หมายเหตุ: ** สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

จากตาราง 3 ผลการศึกษาปัจจัยเชื้อแสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.309$, $P\text{-value} = 0.000$) เทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.246$, $P\text{-value} = 0.001$) ความเพียงพอของค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.431$, $P\text{-value} = 0.000$) การรับรู้นโยบายของรัฐ และกฎหมายควบคุมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = 0.087$, $P\text{-value} = 0.258$) ทักษะการปฏิเสธไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.046$, $P\text{-value} = 0.550$)

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัจจัยเสริม	พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
บุคคลในครอบครัวบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-0.316**
เพื่อน	-0.422**
แรงสนับสนุนทางสังคม	-0.047
การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายสุรา	-0.207**
สัมพันธภาพในครอบครัว	-0.086
สื่อโฆษณา	-0.426**

หมายเหตุ: ** สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4 ผลการศึกษาปัจจัยเสริมแสดงให้เห็นว่าบุคคลในครอบครัวบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.316$, $P\text{-value} = 0.000$) เพื่อนมีความสัมพันธ์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.422$, $P\text{-value} = 0.000$) แรงสนับสนุนทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.047$, $P\text{-value} = 0.538$) การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายสุรามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.207$, $P\text{-value} = 0.007$) สัมพันธภาพในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.086$, $P\text{-value} = 0.265$) สื่อโฆษณาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($r = -0.426$, $P\text{-value} = 0.000$)

ตอนที่ 4 แสดงปัจจัยร่วมทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (MR)

Model	Unstandardized Coefficients		p-value
	B	Std. Error	
(Constant)	13.774	0.810	0.000
ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-0.481	0.048	0.000

หมายเหตุ: $R=0.610$ $R^2=0.732$ $F=99.913$

จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ สามารถนำมาสร้างเป็นสมการเชิงเส้นตรงอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ = $13.774 - 0.481(\text{ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์})$ ซึ่งหมายถึง ความตั้งใจบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะทำให้คะแนนพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น -0.481 คะแนน ทั้งนี้ตัวแปรอิสระ คือ ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถร่วมอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ร้อยละ 73.20

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา พบว่ากลุ่มตัวอย่างเคยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 39.77 พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 51.47 สอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา วงศ์วาน (2548) ที่ศึกษาความชุกและพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่านักเรียนที่ดื่มแอลกอฮอล์เป็นนักเรียนชายมากกว่า นักเรียนหญิง โดยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยอายุ 13 ปี และพบว่าอายุต่ำสุดที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ 8 ปี โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มครั้งแรก คือ เบียร์ ร้อยละ 42.65 สอดคล้องกับการศึกษาของอัมมมندا ไชยกาญจน์ (2549) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดแรกที่กลุ่มตัวอย่างดื่มมากที่สุดคือ เบียร์ ร้อยละ 54.8 สาเหตุ ที่ดื่มครั้งแรกคืออยากลอง ร้อยละ 52.94 สอดคล้องกับการศึกษาของปรพร แซ่ห่าน (2550) ที่ศึกษาพฤติกรรมเครื่องดื่ม

สุราของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย พบว่าสาเหตุที่นักเรียนส่วนใหญ่ดื่มสุราครั้งแรกคือ อยากรองร้อยละ 34.45 การศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำ โดยบริโภคเบียร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.75 รองลงมาคือบริโภคสุรา และบริโภคไวน์ สบายคิดเป็นร้อยละ 29.24 บริโภคสุราขาว สุราพื้นเมือง ร้อยละ 23.98 สอดคล้องกับการศึกษาของดุขฎิ แสงดำ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าวัยรุ่นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์มากที่สุด เนื่องจากเป็นเครื่องดื่มที่หาง่าย ไม่ยุ่งยากในการบริโภค

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พบว่า

2.1 ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวรรณิ แสงอาทิตย์ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และสารเสพติดในวัยรุ่น พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเสพยาเสพติดในวัยรุ่นสุขภาพปกติ ($r = 0.23, p < 0.01$) อายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของกัลยาณี ศรีบุระ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้บริโภคที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ต่างกัน ($p < .05$) ระดับชั้น มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของอนงค์ ดิษฐ์สังข์ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ พบว่า ระดับชั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประจวบ โลแก้ว (2552) ที่ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่พบว่า รายได้มีผลต่อระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การได้รับเงินมาโรงเรียน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของมณฑนา ขอนดอก (2555) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะแรกของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าค่าใช้จ่ายที่ได้รับของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะแรก

2.2 ปัจจัยนำที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พบว่า ทักษะคติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของพรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2552) ที่ศึกษาความเชื่อแบบแผนการดื่มและปัจจัยทำนายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทักษะคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ค่านิยมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของดุขฎิ แสงดำ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าค่านิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของคุชฎี แสงดำ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าความตั้งใจดื่มมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา พบว่า การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ศักดิ์ ดาวโคกสูง (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ตำบลตลาดไทร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมาพบว่า การเข้าถึงแหล่งซื้อขายมีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของบรรจง ครอบครอง (2551) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่น กรณีศึกษาชุมชนล้วย ลาว เขมร อำเภอบ้านดง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประเพณี วัฒนธรรม หรือกิจกรรมในชุมชนที่เอื้อต่อการดื่มสุราที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดื่มสุราแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความเพียงพอของค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของชลวิทย์ บุญศรี (2549) ที่ศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นพบว่า ความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา พบว่า บุคคลในครอบครัวบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย (2553) ที่ศึกษาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก การดื่มแบบเม้าท์วอร์มน้ำและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในเขตอำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของเยาวชนมีบุคคลในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบ้านซึ่งการที่มีบุคคลในบ้านดื่มอาจทำให้เกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมเลียนแบบได้ เพื่อนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของคุชฎี แสงดำ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายสุรามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของคุชฎี แสงดำ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายสุรา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สื่อโฆษณามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับการศึกษาของศรีรัช ลอยสมุทร และคณะ (2555) ที่ศึกษาปัญหาและผลกระทบของโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ต่อกลุ่มผู้บริโภคเยาวชนและวัยรุ่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เลิกดื่มจากการเห็นโฆษณามากที่สุด (60%) อาจเนื่องมาจากสื่อโฆษณามีการนำเสนอที่มีเนื้อหาดี โดนใจ เป็นการนำเสนอแนวสร้างสรรค์สังคม อาจทำให้เด็กและเยาวชนอยากลองบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

จากข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเนื่องจากการศึกษานี้ได้ทำในช่วงที่มีการขับเคลื่อนนโยบายอำเภอเชียงใหม่ เป็น “วาระคนเชียงใหม่ชวนกัน ลด ละ เลิก สุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด” ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ผู้นำ แกนนำชุมชน ตลอดจนภาคประชาชนมีการทำบันทึกข้อตกลงกันในการลด ละ เลิก สุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดร่วมกัน ส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นลดลงตามไปด้วย

3. ปัจจัยร่วมทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา โดยผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (MR) ของตัวแปรต่าง ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ = $13.774 - 0.481(\text{ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์})$ สามารถร่วมอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 73.20

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาพบว่า ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนได้ ดังนั้นการที่จะป้องกันพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีการร่วมมือกันจากหลาย ๆ ฝ่ายทั้งในส่วนของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนชุมชน และครอบครัวที่จะมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้นักเรียนมีกิจกรรมที่กล้าแสดงออกให้มากขึ้น อาจจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่นการเล่นดนตรี เล่นกีฬา รวมกลุ่มทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

2. ควรมีการเสริมความรู้ เพื่อสร้างทัศนคติ และค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียน ด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้รับรู้โทษภัยของสุรา โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายเริ่มต้นจากการเป็นตัวอย่งที่ดีของผู้ปกครอง คณะอาจารย์ ผู้นำทุกภาคส่วน ผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชน ในการลด ละ เลิกพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโอกาสต่าง ๆ และกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะร่วมกันในการดำเนินงานควบคุม และป้องกันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนต่อไป

3. ควรมีการสร้างมาตรการโดยชุมชน ในการควบคุม และป้องกันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน นักเรียน ตลอดจนประชาชนในชุมชน โดยการสอดส่องดูแลกันและกัน มีการบังคับใช้กฎหมาย มาตรการ ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่จริงจัง และควบคุมร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมในนักเรียนกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดจนนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส หรือศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นในเขตอำเภอเชียงใหม่ เพื่อจะได้นำมาแก้ไขปัญหามาตรฐานพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นเช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ยาเสพติด และอุบัติเหตุ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนหาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

3. ควรมีการศึกษาหารูปแบบ หรือแนวทางในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนในโรงเรียน โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้ามาแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนในโรงเรียนร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาให้ความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.อนุกุล มะโนทน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ช่วยตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ตลอดจนทำให้กำลังใจ และเอาใจใส่แก่ผู้ศึกษาตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี ศรีปุระ. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี. ภาควิชาการศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จินตนา วงศ์วาน. (2548). **ความชุกและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชลวิทย์ บุญศรี. (2549). **แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ดุขฎิ แสงดำ. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.
- บรรจง ควรคง. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่น กรณีศึกษาชุมชนสว่าง ลาว เขมร อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- ปรพร แซ่ห่าน. (2550). **พฤติกรรมการดื่มสุราของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี. ภาควิชาการศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประจวบ โลแก้ว. (2552). **พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย. (2553). **การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก การดื่มแบบเม้าท์วอร์มน้ำและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).
- พรณา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2552). **ความเชื่อ แบบแผนการดื่มและปัจจัยทำนายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 5(2), 28-39.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- มัทนา ชอนดอก. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะแรกของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข . (2556). **สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. นนทบุรี: บริษัท เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด.
- ศรีรัช ลอยสมุทร และคณะ. (2555). **การศึกษาปัญหาและผลกระทบของโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ต่อกลุ่มผู้บริโภคเยาวชนและวัยรุ่น**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส).
- สุวรรณณี แสงอาทิตย์. (2550). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และสารเสพติดในวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (บทคัดย่อ) อ้างถึงใน จุฑาภรณ์ แก้วมงคล (2551). การทบทวนองค์ความรู้และการวิเคราะห์ทิศทางการวิจัยการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย พ.ศ. 2493–2550: 210. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).
- อนงค์ ดิษฐ์สังข์. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- อนันต์ศักดิ์ ดาวโคกสูง. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา**. วารสารสุขภาพภาคประชาชน ภาคอีสาน. 22(9) กรกฎาคม 2551, 158–164.
- อัมมάνดา ไชยกาญจน์. (2549). **ปัญหา และแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ของสตรีในตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

Factors relating to having the cervical screening in Dokkhamtai Hospital among woman in Donsrichum Subdistrict, Dokkhamtai District, Phayao Province

ธนัชญา ชัยมณีวรรณ^{1*} และทวีวรรณ ชาลีเครือ²
 Thanatchaya Chaimaneewan^{1*} and Taweewun Chaleekrua²

บทคัดย่อ

มะเร็งปากมดลูกเป็นโรคมะเร็งที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขของโลก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรค ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ และปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ของสตรีในตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ สตรีอายุ 30-60 ปี ในเขตพื้นที่ตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 306 คน และทำการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามด้านพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรค โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 59.8 ($\bar{X} = 10.42$, S.D. = 3.7) ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคมะเร็งปากมดลูกโดยรวม ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง และการรับรู้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.69, $\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.92 และ $\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.52) และการรับรู้อุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.79) ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.71) ส่วนปัจจัยบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม (odds ratio = 3.854, 95%CI = 1.390-10.687) และรายได้ (odds ratio = 0.000, 95%CI = 1.000-1.000) ผลที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถนำไปส่งเสริมให้สตรีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม ความเชื่อด้านสุขภาพ มะเร็งปากมดลูก

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: dawkrjay36@gmail.com

Abstract

Cervical cancer is a global health problem especially in developing countries. This research aims to study the relationship between personal factor, the disease knowledge factor, the health belief factor and the information obtaining factor with the behavior of the cervical cancer screening in Dokkhamtai Hospital of women in Donsrichum Subdistrict, Dokkhamtai District, Phayao Province. The 306 samples of women were aged between 30–60 years in Donsrichum Subdistrict, Dokkhamtai District, Phayao Province with Systematic Random Sampling. Data were collected by using behavioral questionnaire. General data was analyzed by using descriptive statistics. Statistic data was analyzed by logistic regression analysis. The results showed that all samples had the disease knowledge factor over all was low 59.8 percentage ($\bar{X} = 10.42$, S.D. = 3.7). the health belief factor about cervical cancer overall. Perception for risk, severity and benefit were high ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.69; $\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.92 and $\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.52). Perception for difficulty was medium ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.79). The information obtaining factor over all was high ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.71). Personal factor having a statistic significance with cervical cancer screening were farmers (odds ratio = 3.854, 95%CI = 1.390–10.687) and income (odds ratio = .000, 95%CI = 1.000–1.000) The results of this study can be used to educate target group of women about cervical cancer and encourage them to get cervical cancer screening.

Keywords: Knowledge, Attitude, Behavior, Health Beliefs, Cervical cancer

บทนำ

มะเร็งปากมดลูกเป็นโรคมะเร็งที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขของโลก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา สถิติจากการคาดการณ์ประมาณในปี 2557 จะมีผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกรายใหม่เป็นจำนวน 493,243 ราย ซึ่งประมาณร้อยละ 80 ในประเทศที่กำลังพัฒนาของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกทั้งหมดในโลกและในทุก ๆ ปีจะมีสตรีที่เสียชีวิตจากโรคมะเร็งปากมดลูกจำนวน 273,505 ราย (เพชรรินทร์ ศรีวัฒนกุล, อีรุฒติ คูหะเปรมะ และสมยศ รัตมี, 2551) จังหวัดพะเยาจากมีรายงานสถิติการเสียชีวิตของสตรีจากมะเร็งปากมดลูก เป็นอันดับ 3 รองจากมะเร็งตับ และมะเร็งปอด สำหรับอำเภอดอกคำใต้ ในปี 2555 พบผู้ป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูก จำนวน 7 ราย และในปี พ.ศ. 2556 พบผู้ป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูก จำนวน 11 ราย โดยในจำนวนนี้เสียชีวิตจำนวน 4 ราย คิดเป็น 5.71 ต่อแสนประชากร อัตราป่วย คิดเป็น 29.62 ต่อแสนประชากร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2556) โรงพยาบาลดอกคำใต้ รับผิดชอบประชากรในตำบลดอนศรีชุม มีอัตราการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ ตั้งแต่ปี 2554–2556 เป็น 10,220, 10,135, 11,406 ต่อแสนประชากรตามลำดับ และเป็นตำบลที่มีผู้เข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกต่ำกว่าร้อยละ 50 และมีจำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งปากมดลูกสูงเป็นอันดับ 2 ของอำเภอดอกคำใต้รองจากอำเภอเมืองพะเยา จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาของพื้นที่สูงกว่าข้อมูลระดับจังหวัด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2556) ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ เพื่อนำปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ไปวิเคราะห์และนำไปสู่การหาแนวทางการส่งเสริมการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ของสตรีในตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาต่อไป สำหรับวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรค ปัจจัย

ความเชื่อด้านสุขภาพ ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมกรเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ ของสตรีในตำบลอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ด้านสมมติฐานของการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัย ความรู้เกี่ยวกับโรค ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการตรวจ มะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ของสตรีในตำบลอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สตรีอายุ 30-60 ปี ในเขตพื้นที่ตำบลอนศรีชุม จำนวน 10 หมู่บ้าน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีประชากรจำนวน 978 คน ใช้สูตรการคำนวณ Cross-sectional (องอาจ นัยพัฒน์, 2548) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 คน และทำการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยจำนวนตัวอย่างที่เลือกมาของแต่ละ หมู่บ้านเป็นสัดส่วนกับจำนวนประชากรทั้งหมด และการวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่รับรองโครงการ 57 02 02 0024

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/รวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา ที่ใช้ ความสอดคล้องและความครอบคลุม คำถามกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาแล้วจึงนำมา ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ โดยถือตามเกณฑ์ความเห็นสอดคล้อง (IOC) นำเครื่องมือที่ได้มา Reliability ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbachs alpha coefficient) มีระดับความเชื่อมั่น ค่า Alpha = 0.78 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจในการเข้ารับการตรวจมะเร็งปากมดลูก โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 11 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ อายุ สมรสครั้งแรก สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัว ผ่านการคลอด ญาติเป็นมะเร็งปากมดลูก การตรวจมะเร็งปากมดลูก เหตุผลของการตรวจ มะเร็งปากมดลูก และเหตุผลไม่เข้ารับการตรวจมะเร็งปาก

ส่วนที่ 2 ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรค จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 3 ตัวเลือก คือ เชื่อ ไม่เชื่อ และไม่ทราบโดยให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ลักษณะคำถามเป็นข้อความเชิงบวกและเชิงลบให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ จำนวน 25 ข้อประยุกต์มาจากแบบสอบถามของลูวิมล บุญจันทร์ (2551) เป็นลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ (การรับรู้โอกาสเสี่ยง 6 ข้อ การรับรู้ความรุนแรง 6 ข้อ การรับรู้ประโยชน์ 5 ข้อและการรับรู้อุปสรรค 8 ข้อ) โดยให้เลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบมากที่สุด ลักษณะคำถามเป็นเชิงบวกและเชิงลบ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เข้ารับการตรวจ มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อโดยเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับการปฏิบัติของผู้ตอบ มากที่สุด ลักษณะคำถามเป็นเชิงบวกทั้งหมด

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับประธาน อสม. และ อสม. ตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย มีการชี้แจงอธิบายให้ประธาน อสม. และ อสม. ตำบลดอนศรีชุมเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามให้กลุ่มเป้าหมายตอบเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ความเชื่อ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 4.1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้สถิติ Binary Logistic regression analysis

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรค ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพและปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อความสัมพันธ์กับการเข้ารับการตรวจมะเร็งเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลดอกคำใต้ของสตรีในตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลที่ได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 25.5 มีอายุระหว่าง 51-55 ปี อายุของการสมรสครั้งแรกต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.2 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 80.1 ส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 57.2 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 41.5 มีรายได้ของครอบครัวไม่เกิน 15,000 บาท ร้อยละ 89.9 ส่วนใหญ่ผ่านการคลอดบุตรจำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 46.7 ไม่เคยทำแท้ง ร้อยละ 87.25 ส่วนใหญ่ไม่มีญาติเป็นมะเร็งเร็งปากมดลูก ร้อยละ 96.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยตรวจมะเร็งเร็งปากมดลูก ร้อยละ 91.8 และเหตุผลที่ไปรับการตรวจมะเร็งเร็งปากมดลูกมากที่สุด คือ การตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 75.5

2. ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งเร็งปากมดลูก พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้เรื่องมะเร็งเร็งปากมดลูก โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 59.80 ($\bar{X} = 10.42$, S.D. = 3.7) กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้อง เห็นด้วยกับปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งเร็งปากมดลูก การป้องกันโรคมะเร็งเร็งปากมดลูกที่ดีที่สุด คือ การใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาเป็นการป้องกันโรคมะเร็งเร็งปากมดลูก ร้อยละ 90.85 ส่วนกลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้อง ไม่เห็นด้วยกับปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งเร็งปากมดลูก ได้แก่ โรคมะเร็งเร็งปากมดลูกระยะแรกไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ โดยตอบถูกต้องถึง ร้อยละ 95.42

3. ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงโดยรวม การรับรู้ความรุนแรงของโดยรวม การรับรู้ประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.69, $\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.92, $\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ การรับรู้อุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.79)

4. ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสารการเข้ารับการตรวจมะเร็งเร็งปากมดลูกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.71) แยกเป็นรายข้อ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัจจัยต่าง ๆ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยความรู้เรื่องโรคมะเร็งปากมดลูกโดยรวม	10.42	3.7	น้อย
2. ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ			
2.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงโดยรวม	3.69	0.69	มาก
2.2 ความรู้ความรุนแรงโดยรวม	3.79	0.92	มาก
2.3 การรับรู้ประโยชน์โดยรวม	4.44	0.52	มาก
2.4 การรับรู้อุปสรรคโดยรวม	2.82	0.79	ปานกลาง
3. ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร	4.02	0.71	มาก

3. ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ทั้งหมด 7 ตัวแปร ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก ความเชื่อด้านสุขภาพและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากผลการวิเคราะห์ที่ได้ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการตรวจมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ อาชีพเกษตรกรรม (odds ratio = 3.854, 95%CI = 1.390-10.687) และรายได้ (odds ratio = 1.000, 95%CI = 1.000-1.000) ส่วนตัวแปรตัวอื่น ๆ ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	B	Odds Ratio	95%CI	P-value
Constant	2.419	11.240		
อายุ	-0.002	0.998	0.949-1.050	0.936
สถานภาพการสมรส				
โสด				0.332
สมรส	1.410	4.095	0.588-28.514	2.028
หม้าย/หย่า/แยก	1.007	2.737	0.316-20.762	0.330
อาชีพ				
รับจ้างทั่วไป				0.059
ค้าขาย	1.878	6.538	0.814-52.44	0.077
เกษตรกรรม	1.349	3.854	1.390-10.687	0.010**
อื่น ๆ	0.812	2.252	0.420-3.865	0.702
รายได้	0.000	1.000	1.000-1.000	0.035*
ความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก	0.050	1.056	0.850-1.313	0.621

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ	B	Odds Ratio	95%CI	P-value
ความเชื่อด้านสุขภาพ				
การรับรู้โอกาสเสี่ยง	-0.037	0.963	0.807-1.150	0.649
การรับรู้ความรุนแรง	-0.079	0.924	8.25-1.035	0.171
การรับรู้ประโยชน์	0.104	1.110	0.919-1.340	0.279
การรับรู้อุปสรรค	-0.092	0.912	0.810-1.027	0.128
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร				
	0.036	1.036	0.926-1.159	0.534
-2 log Likelihood	154.364			
Pseudo R ²	.196			
N	306			

หมายเหตุ: * = P-value < 0.05, ** = P-value < 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาพบว่า อาชีพเกษตรกร (odds ratio = 3.854, 95%CI = 1.390-10.687) มีความสัมพันธ์ทางบวก หมายความว่า ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรจะเข้ารับการตรวจมะเร็งเรื้อรังปากมดลูกมากกว่าอาชีพอื่น ๆ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนริศรา พิงโพธิ์สภ (2551) และยุภาพร ศรีจันทร์ (2548) ที่พบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการทำให้พฤติกรรมเราเปลี่ยนไป มีผลต่อการคิด การตัดสินใจ ความเข้าใจซึ่งเชื่อมโยงกับทัศนคติ และความเชื่อ และรายได้ (odds ratio = 1.000, 95%CI = 1.000-1.000) มีความสัมพันธ์ทางบวก หมายความว่า ผู้มีรายได้ต่ำจะมีการเข้ารับการตรวจมะเร็งเรื้อรังปากมดลูกมากกว่าผู้มีรายได้สูง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิมล บุญจันทร์ (2551) และปริญานุช มณีโชติ และคณะ (2554) ที่พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการตรวจมะเร็งเรื้อรังปากมดลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของสตรีไทยในชนบท

สรุปผลการศึกษา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับโรค ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมการเข้ารับการตรวจมะเร็งเรื้อรังปากมดลูก ในโรงพยาบาล ดอกคำใต้ของสตรีในตำบลคอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับ โรคโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 59.80 ($\bar{x}$ = 10.42, S.D. = 3.7) ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยง โดยรวม การรับรู้ความรุนแรงของโดยรวม การรับรู้ประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.69, S.D. = 0.69, $\bar{x}$ = 3.79, S.D. = 0.92, $\bar{x}$ = 4.44, S.D. = 0.52) ตามลำดับ การรับรู้อุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.82, S.D. = 0.79) และกลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารการเข้ารับการตรวจมะเร็งเรื้อรังปากมดลูกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.71)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากสตรีกลุ่มเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งปากมดลูกน้อย ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์กัน อย่างทั่วถึง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงเพื่อจะได้มารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกมากขึ้น
2. ควรมีการสร้างแกนนำสตรีในหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเชื่อที่ดีในการป้องกันมะเร็งปากมดลูก ให้มีความรู้ความเข้าใจและความเชื่อที่ถูกต้อง และหันมาให้ความสำคัญของการมารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.ทวิวรรณ ซาลีเครือ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา และตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ในด้านวิชาการ รวมถึงกลุ่มเป้าหมายในตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่มีคุณค่ายิ่ง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามได้ทั้งหมด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- นริศรา พิงโพธิ์สก. (2551). การตรวจมะเร็งปากมดลูกของสตรีไทย. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (ประชากรศาสตร์), มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ปรียานุช มณีโชติ และคณะ. (2554). ผลของโปรแกรมการสอนแบบสร้างแรงจูงใจต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรค และอัตราการมาตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีไทยในชนบท. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาล ผู้ใหญ่), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,สงขลา.
- เพชรรินทร์ ศรีวัฒนกุล, ชีรวิทย์ คุหะเปรมะ และสมยศ รัตมี. (2551). แผนการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคมะเร็งปากมดลูกที่เหมาะสมในประเทศไทย. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ยุภาพร ศรีจันทร์. (2548). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรี ตำบลป่าสักกิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ สม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุวิมล บุญจันทร์. (2551). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจหาเซลล์มะเร็งปากมดลูกของสตรีที่มีอายุ 35-60 ปี ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. สถาบันอนามัยตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2557, จาก <http://kudhamsai.igetweb.com/index.php?mo=21&list&catid=376>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. 2556, ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดพะเยา ปีงบประมาณ 2556. พะเยา: กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

องอาจ นัยพัฒน์, 2548, หน้า 450, วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งติ้ว ตำบล ภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

Factors associated with helminth infections among the students in Ban Thungtiw School,
Phu Sang District, Phayao Province

อภินันท์ แสงวงผล^{1*} และ รัตนา ทรัพย์บำเรอ²

Apinun Swangpol^{1*} and Ratana Sapbamrer²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งติ้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 77 คน ได้แก่ นักเรียนเพศชาย และเพศหญิง ที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน chi square นำผลการตรวจจุลพยาธิวิทยาของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งติ้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ปี 2557 จากโครงการควบคุมโรคหนอนพยาธิในนักเรียนและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่ภูเขา พัฒนาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ได้ทำการตรวจเป็นประจำทุกปี มาเปรียบเทียบผลการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียน คือ ความรู้ทางโภชนาการและการรับประทานปลาปิ้งแบบสุก ๆ ดิบ ๆ มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การติดเชื้อหนอนพยาธิ นักเรียน พฤติกรรม

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: kapajao_o@hotmail.com

Abstract

The present study is to investigate factors associated with helminth infection among the students in Ban Thungthiw School, Phu Sang District, Phayao Province. The study population in the 77 students studying in Grad 1 to Grade 6, and were sampled by purposive sampling. Research instrument is questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, chi square. The results were found that factors associated with helminth infection were nutrition knowledge and eating fish toast in half-cooked at significance level 0.05.

Keywords: Helminth infections, student, behavior

บทนำ

โรคหนอนพยาธิยังคงส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชนในหลายภูมิภาคของประเทศไทยแตกต่างกันไปตามประเภทและชนิดของโรค ซึ่งสาเหตุและการแพร่โรคจากพฤติกรรมสุขภาพไม่ถูกต้อง การศึกษาสถานการณ์โรคหนอนพยาธิและโปรโตซัวของประเทศไทยทำการศึกษาในช่วงเดือน ธันวาคม 2551-เมษายน 2552 โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากร 15,555 คน จากทุกจังหวัดของประเทศไทย โดยเทคนิคการสุ่มแบบ cluster sampling random ทำการตรวจวินิจฉัยด้วยเทคนิค Kato's thick smear technique และ Formalin ether concentration technique จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.6 เพศชายตรวจพบความชุกของโรคหนอนพยาธิมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 22.9) กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 46.61 ปี ส่วนใหญ่มีอายุในกลุ่ม 40-49 ปี โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุ 50-59 ปี พบความชุกของโรคหนอนพยาธิสูงสุด (ร้อยละ 19.6) ผลการตรวจพบไข่ของพยาธิทุกชนิดในอุจจาระ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรคหนอนพยาธิชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดในคนเดียว ร้อยละ 18.1 เมื่อพิจารณารายภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาในภาคอีสานพบอัตราความชุกของการเป็นโรคพยาธิสูงสุด (ร้อยละ 26.0) กลุ่มตัวอย่างที่ตรวจพบไข่ของพยาธิพบว่าส่วนใหญ่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ร้อยละ 8.7 รองลงมาคือ พยาธิปากขอ ร้อยละ 6.5 ผลการตรวจนับไข่ของพยาธิเพื่อหาระดับความรุนแรงของโรคโรคพยาธิใบไม้ตับ พยาธิปากขอ และพยาธิไส้เดือน ด้วยวิธี Kato's thick smear technique พบว่ามีระดับความรุนแรงอยู่ในระดับต่ำ จากผลการศึกษาสถานการณ์โปรโตซัวในลำไส้ ด้วยวิธี Formalin ether concentration technique พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีโปรโตซัวในลำไส้ ร้อยละ 4.9 โดยพบมากในกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือ (ร้อยละ 6.4) ชนิดของโปรโตซัวในลำไส้ที่พบมากที่สุด คือ Sarcocystis hominis (ร้อยละ 1.5) พบว่า เพศชายมีสัดส่วนของการตรวจพบโปรโตซัวในลำไส้มากกว่าเพศหญิง และพบมากในกลุ่มอายุ 10-14 ปี (กลุ่มโรคหนอนพยาธิ สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, ตุลาคม 2552)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนามัยกับการติดเชื้อหนอนพยาธิของเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากผลการวิจัยของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 198 คน พบว่ามีนักเรียนติดเชื้อหนอนพยาธิ ร้อยละ 21.7 ความสัมพันธ์ ($p < 0.001$ และ 0.004 ตามลำดับ) โดยนักเรียนที่บริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อหนอนพยาธิเป็นบางครั้ง จะมีโอกาสติดเชื้อหนอนพยาธิเป็น 11.275 เท่า ของนักเรียนที่ไม่ได้รับประทานอาหารเหล่านี้ และนักเรียนที่ไม่ทำความสะอาดผ้าเช็ดตัวผ้าเช็ดหน้าจะมีโอกาสติดเชื้อหนอนพยาธิเป็น 3.111 เท่า ของนักเรียนที่ทำความสะอาดผ้าเช็ดตัวผ้าเช็ดหน้าเป็นบางครั้ง ส่วนพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนอนพยาธิ

ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่หนึ่งเป็นเป้าหมายของโครงการควบคุมโรคหนองพยาธิในนักเรียน และเยาวชนในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่กึ่งป่าพัฒนาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจนในเรื่องของพฤติกรรมอนามัยกับการติดเชื้อหนองพยาธิในกลุ่มนักเรียน ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพฤติกรรมประกอบอาหารและรับประทานอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งตั่ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการดำเนินการให้ความรู้แก่นักเรียนให้เกิดความตระหนักในการป้องกันการติดเชื้อหนองพยาธิ และในกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งตั่ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงการศึกษาในครั้งนี้ เป็นศึกษาเชิงความสัมพันธ์ (Correlation research)

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนในโรงเรียนบ้านทุ่งตั่ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 77 คน ปีการศึกษา 2557

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถาม เก็บข้อมูลของนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 77 คน ปีการศึกษา 2557

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 สถิติเชิงความสัมพันธ์ (Correlation research) ศึกษาข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ปัจจัยด้านประชากร ความเชื่อเรื่องอาหาร ความรู้ทางโภชนาการ และความรู้เกี่ยวกับอาหารที่นำไปสู่โรคหนองพยาธิ พฤติกรรม โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งต้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาโดยใช้สถิติ chi square และ Independent samples t-test และนำผลการตรวจวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งต้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ปี 2557 จากโครงการควบคุมโรคหนองพยาธิในนักเรียนและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ได้ทำการตรวจเป็นประจำทุกปี มาเปรียบเทียบผลการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียน

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร

ข้อมูลประชากรพบว่านักเรียน จำนวน 77 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 2 คน ร้อยละ 50 เพศชาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 2 คน ร้อยละ 50 สมาชิกภายในบ้านส่วนใหญ่เป็นแบบครอบครัวเดี่ยว พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 3 คน ร้อยละ 75 รองลงมา คือ ครอบครัวขยาย พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 1 คน ร้อยละ 25 ผู้ปรุงอาหารอาหารสดที่นำปรุงบริโภคส่วนใหญ่ได้มาจากร้านค้าและตลาด พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 3 คน ร้อยละ 75 รองลงมา คือ หาเองจากแหล่งธรรมชาติ พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 1 คน ร้อยละ 25 ผักสดที่ได้มาจากแหล่งน้ำหรือแหล่งอื่น ๆ ก่อนนำมารับประทานส่วนใหญ่จะดำเนินการคลี่ผักล้างน้ำที่ละใบเพื่อให้เศษสิ่งของหรือที่อาจติดมากับพืชผักนั้นออกไปให้หมดพบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 3 คน ร้อยละ 75 รองลงมาคือ ล้างเพียง 1 ครั้งให้เศษดินหรือทรายออกก็พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 1 คน ร้อยละ 25 ชนิดปลาเกิดขาว หรือปลาในตระกูลปลาตะเพียน ที่ทำนนำมาปรุงเป็นอาหารภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ได้แก่ ปลาขาว ปลาสวาย ปลาชิว ปลาตะเพียน ปลาปาก ปลาไส้ตัน และปลาอื่น ๆ พบการติดเชื้อหนองพยาธิ จำนวน 4 คน ร้อยละ 100 ผลการตรวจวิเคราะห์หาไข่พยาธิพบไข่ของพยาธิไส้เดือน จำนวน 2 คน ร้อยละ 50 ไข่ของพยาธิปากขอ จำนวน 1 คน ร้อยละ 25 ไข่ของพยาธิใบไม้ตับ จำนวน 1 คน ร้อยละ 25 จากการวิเคราะห์พบว่า เพศ สมาชิกภายในบ้าน ผู้ปรุงอาหารในครอบครัวจบการศึกษา อาหารสดที่นำปรุงบริโภค ผักสดที่ได้มาจากแหล่งน้ำหรือแหล่งอื่น ๆ ก่อนนำมารับประทาน ชนิดปลาเกิดขาว หรือปลาในตระกูลปลาตะเพียน ที่ทำนนำมาปรุงเป็นอาหารภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งต้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (ตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากร

รายการ	ผลการติดเชื้อหนองพยาธิ		X ²	P-value
	พบ	ไม่พบ		
1. เพศ				
1.1 ชาย	2(50.0)	31(42.5)	0.088	0.767
1.2 หญิง	2(50.0)	42(57.5)		
2. สมาชิกภายในบ้าน				

รายการ	ผลการติดเชื้อหนองพยาธิ		X ²	P-value
2.1 ครอบครัวเดี่ยว	3(75.0)	68(93.2)	3.431	0.180
2.2 ครอบครัวขยาย	1(25.0)	3 (4.1)		
2.3 อื่น ๆ (อยู่กับแม่ พ่อ ปู่ย่า ตายาย)	0	2(2.7)		
3. ผู้ปรุงอาหารในครอบครัวจบการศึกษา				
3.1 ไม่ได้เรียน	2(50.0)	24(32.9)	0.529	0.768
3.2 ประถมศึกษา	2(50.0)	48(65.8)		
3.3 สูงกว่ามัธยมศึกษา	0	1(1.4)		
4. อาหารสดที่นำปรุงบริโภคได้มาจาก				
4.1 ร้านค้า ตลาด	3(75.0)	68(93.2)	3.431	0.180
4.2 เลี้ยงสัตว์เอง ปลูกผักเอง	0	2(2.7)		
4.3 หาเองจากแหล่งธรรมชาติ	1(25.0)	3(4.1)		
5. ผักสดที่ได้มาจากแหล่งน้ำหรือแหล่งอื่น ๆ ก่อนนำมารับประทานจะดำเนินการ				
5.1 รับประทานโดยไม่ล้างเพราะว่าสะอาดอยู่แล้ว	0	73(100.0)	0.198	0.656
5.2 ล้างเพียง 1 ครั้งให้เศษดินหรือทรายออกก็พอ	1 (25.0)			
5.3 คลี่ผักล้างน้ำที่ละใบเพื่อให้เศษสิ่งของหรือที่อาจติดมากับพืชผักนั้นออกไปให้หมด	3 (75.0)			
6. ชนิดปลาเกิดขาวหรือปลาในตระกูลปลาตะเพียนที่ทานนำมาปรุงเป็นอาหารภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา				
6.1 ปลาขาว			0.413	0.520
6.2 ปลาสวาย			0.000	0.988
6.3 ปลาชิว			0.006	0.937
6.4 ปลาตะเพียน	4(100.0)	73(100.0)	0.056	0.814
6.5 ปลาปาก			0.056	0.814
6.6 ปลาไส้ตัน			0.056	0.814
6.7 ปลาอื่น ๆ			0.056	0.814
7. ผลการตรวจจุลจากระหาไชพพยาธิ				
7.1 ไข่เดือน	2(50.0)	73(100.0)	77.0	0.000
7.2 ปากขอ	1(25.0)			
7.3 ไข่ไม้ตบ	1(25.0)			

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องอาหาร ความรู้ทางโภชนาการ และความรู้เกี่ยวกับอาหารที่นำไปสู่โรคหนองพยาธิ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม

ความเชื่อเรื่องอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม พบว่าการเลือกซื้ออาหารมารับประทาน การยึดหลักสำคัญ การปรุงอาหารประเภทเนื้อสัตว์ การปรุงอาหารประเภทปลา โอกาสที่รับประทานเนื้อปลาปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ สถานที่รับประทานเนื้อสัตว์ที่ปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ การใช้เขียง มีด หรือเครื่องมืออื่น ๆ สำหรับทำเนื้อสัตว์สด เช่น หั่น ลับ เป็นต้น หลังจากประกอบอาหารเสร็จแล้ว เศษปลาสดหรือเศษอาหารที่รับประทานแล้ว และพฤติกรรมการบริโภค มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียน

แต่พบว่าความรู้ทางโภชนาการ และอาหารที่นำสู่โรคมีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียน และวิธีประกอบอาหารจากปลาเกล็ดขาว เช่น ปลาตะเพียน ปลาชิว ปลาสวาย เป็นต้น นำมาบั้งแบบสุกบ้าง ไม่สุกบ้าง มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งดิว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องอาหาร ความรู้ทางโภชนาการ และความรู้เกี่ยวกับอาหารที่นำไปสู่โรคหนองพยาธิ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม

รายการ	ผลการติดเชื้อหนองพยาธิ		X ²	P-value
	พบ	ไม่พบ		
1. การเลือกซื้ออาหารมารับประทาน ท่านเลือกโดยยึดหลักสำคัญ				
1.1 ราคาถูก	3(75.0)	15(20.5)	6.309	0.097
1.2 หาง่าย	0	4(5.5)		
1.3 มีประโยชน์	1(25.0)	53(72.6)		
1.4 ชอบและดีใจในรสชาติ	0	1(1.4)		
2. ตามปกติท่านปรุงอาหารประเภทเนื้อสัตว์อย่างไร				
2.1 ปรุงสุก	4(100)	72(98.6)	0.056	0.814
2.2 ดิบ	0	1(1.4)		
3. ตามปกติท่านปรุงอาหารประเภทปลาอย่างไร				
3.1 ปรุงสุก	4(100)	77(100)		
4. โอกาสที่รับประทานเนื้อปลาปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ (ตอบได้หลายข้อ)				
4.1 เป็นอาหารประจำวัน			4.102	0.43
4.2 งานเลี้ยงนอกบ้าน			0.628	0.428
4.3 หลังจับปลาร่วมกับเพื่อน ๆ	4(100)	77(100)	0.857	0.355
4.4 สถานที่จับปลา			0.188	0.665

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ	ผลการติดเชื้อหนองพยาธิ		X ²	P-value
	พบ	ไม่พบ		
4.5 งานประเพณี งานบุญ			0.056	0.814
4.6 ไม่รับประทาน			0.779	0.377
5. สถานที่รับประทานเนื้อสัตว์ที่ปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ คือ ที่ไหน (ตอบได้หลายข้อ)				
5.1 ที่บ้าน			3.778	0.052
5.2 งานเลี้ยงนอกบ้าน			0.628	0.428
5.3 ร้านอาหาร	4(100)	77(100)	0.293	0.588
5.4 บ้านเพื่อนฝูง			0.396	0.529
5.5 งานประเพณี งานบุญ			0.557	0.428
5.6 ไม่รับประทานที่ไหนเลย			0.630	0.427
6. วิธีประกอบอาหารจากปลาเกล็ดขาว เช่น ปลา ตะเพียน ปลาชิว ปลาสวาย ฯลฯ (ตอบได้หลายข้อ)				
6.1 นำมาทำลาบแบบสุก ๆ ดิบ ๆ			3.778	0.052
6.2 นำมาบั้งแบบสุกบ้าง ไม่สุกบ้าง	4(100)	73(100)	20.895	0.000**
6.3 นำมาทอด ต้ม แกง จนสุก			0.346	0.557
6.4 นำมาทำปลาจ๋า ปลาต้ม ปลาจ่อม เวลา รับประทาน นำมาปรุงเครื่องแล้วรับประทานเลย			1.267	0.260
7. การใช้เขียง มีด หรือเครื่องมืออื่น ๆ สำหรับทำ เนื้อสัตว์สด เช่น หั่น สับ ทานทำอย่างไร				
7.1 ใช้ประกอบอาหารทุกอย่างในมือนั้นจนเสร็จสิ้น แล้วจึงทำความสะอาดครั้งเดียวเลย	2(50.0)	52(71.2)	1.346	0.510
7.2 ล้างทำความสะอาดหลังทำปลาสด แล้วจึงนำไป ประกอบอาหารอื่น ๆ เช่น หั่นผัก ฯลฯ	2(50.0)	18(24.7)		
7.3 แยกใช้ต่างหากสำหรับอาหารสดทุกอย่าง โดยไม่ปนกับอาหารแห้ง	0	3(4.1)		
8. หลังจากประกอบอาหารเสร็จแล้ว เศษปลาสดหรือ เศษอาหารที่รับประทานแล้ว ทานทำอย่างไร				
8.1 โยนทิ้งใต้ถุนบ้าน	2(50.0)	22(30.1)	1.053	0.591
8.2 ทิ้งในถังขยะหรือหลุมขยะที่สัตว์เลี้ยงคุ้ยมากินไม่ได้	1(25.0)	37(50.7)		

8.3 ให้สุนัขหรือแมวกินดิบ	1(25.0)	14(19.2)		
9. ลาบปลาดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.056	0.814
10. ลาบหมูดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.113	0.737
11. ลาบวัวดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.056	0.814
12. ลาบควายดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.056	0.814
13. ลาบเบ็ดดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ	4(100)	73(100)	0.056	0.814
14. ลาบไก่ดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.056	0.814
15. ลาบสัตว์ป่าต่าง ๆ			0.056	0.814
16. ปลาไร่ดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.006	0.936
17. ปลาส้มดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ			0.712	0.399
18. แอ็บปลาสุก ๆ ดิบ ๆ			0.727	0.695
19. น้ำพริกใส่น้ำปลาไร่ดิบ			1.292	0.256
20. ส้มตำใส่ปลาไร่ดิบ			1.480	0.224
21. ปลาบั้งสุก ๆ ดิบ ๆ			0.056	0.812
22. สาเหตุที่รับประทาน เพราะ				
22.1 ชอบและติดใจในรสชาติ	1(25.0)	43(58.9)	4.119	0.128
22.2 ราคาถูก หาง่าย	1(25.0)	3(4.1)		
22.3 ง่ายต่อการปรุง สะดวก รวดเร็ว	0	0		
22.4 ทำให้รับประทานซ้ำได้มากขึ้น	0	0		
22.5 ถูกชักชวนหรือมีตมนำมาให้	2(50.0)	27(37.0)		

หมายเหตุ: **P < 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร พบว่าเพศ สมาชิกภายในบ้าน ผู้ปรุงอาหารในครอบครัวจบการศึกษา อาหารสดที่นำปรุงบริโภค ผักสดที่ได้มาจากแหล่งน้ำหรือแหล่งอื่น ๆ ก่อนนำมารับประทาน ชนิดปลาเกิดขาว หรือปลาในตระกูลปลาตะเพียน ที่ทำนมนำมาปรุงเป็นอาหารภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งตั่ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณชัย มณีบุญยัง และคณะ (2547, หน้า 62-68) ได้ทำการศึกษาระบาดของพยาธิติดเชื้อหนองพยาธิในเด็กนักเรียนกะเหรี่ยงไกล่สายแดนไทย-พม่า อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องอาหาร ความรู้ทางโภชนาการ และความรู้เกี่ยวกับอาหารที่นำไปสู่โรคหนองพยาธิ พบว่าความเชื่อเรื่องอาหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรกฤษ ลิ้มสมมุติ และคณะ (2542) ได้ศึกษาความเชื่อและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคหนองพยาธิของประชาชนบ้านไทรดงยั้ง และบ้านห้วยป่อทอง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แต่พบว่าความรู้ทางโภชนาการและ

อาหารที่นำสู่โรคมีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งด้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร์ ศรีศุภกร และคณะ (2536, หน้า 106-112) ได้ศึกษาความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิลำไส้ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม พบว่าการเลือกซื้ออาหารมารับประทาน การยึดหลักสำคัญ การปรุงอาหาร ประเภทเนื้อสัตว์ การปรุงอาหารประเภทปลา โอกาสที่รับประทานเนื้อปลาปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ สถานที่รับประทานเนื้อสัตว์ ที่ปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ การใช้เชียง มีด หรือเครื่องมืออื่น ๆ สำหรับทำเนื้อสัตว์สด เช่น หั่น สับ เป็นต้น หลังจากประกอบอาหารเสร็จแล้ว เศษปลาสดหรือเศษอาหารที่รับประทานแล้ว และพฤติกรรมการบริโภค ไม่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียน แต่พบว่าวิธีประกอบอาหารจากปลาเกล็ดขาว เช่น ปลาตะเพียน ปลาชิว ปลาสลัด เป็นต้น นำมาปรุงแบบสุกบ้าง ไม่สุกบ้างมีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งด้ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญเกียรติ สุขขี (2551, หน้า56) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนามัยกับการติดเชื้อหนองพยาธิของเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณชัย มณีบุญยัง และคณะ (2547, หน้า 62-68) ได้ทำการศึกษาระบาดวิทยาของการติดเชื้อหนองพยาธิในเด็กนักเรียนกะเหรี่ยงใกล้ชายแดนไทย-พม่า อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การแก้ปัญหาการติดเชื้อหนองพยาธิจะต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาทำแผนงานควบคุมการติดเชื้อหนองพยาธิ ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อหนองพยาธิ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบสถานการณ์ความชุกและความรุนแรงของการติดเชื้อหนองพยาธิ การป้องกันการติดเชื้อหนองพยาธิ เป็นต้น

1.2 นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในวางแผนการส่งเสริม ป้องกัน รักษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิของนักเรียนและในกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการติดเชื้อหนองพยาธิ

2.2 ควรเปรียบเทียบการติดเชื้อหนองพยาธิกับนักเรียน และกลุ่มเป้าหมาย อื่น ๆ ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง เพื่อที่จะได้ทราบปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อและสถานการณ์ความชุกของการติดเชื้อหนองพยาธิ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการติดเชื้อหนองพยาธิในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ทรัพย์บำเรอ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ คุณอาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา คณะกรรมการพิจารณา จริยธรรมในมนุษย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภูซาง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งดี๊ว และนักเรียนโรงเรียน บ้านทุ่งดี๊ว ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือ จนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรรณชัช ลิ้มสมมุติ และคณะ. (2542). ศึกษาความเชื่อและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคหนองพยาธิของประชาชน บ้านไทรตงยั้ง และบ้านห้วยบ่อทอง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

กลุ่มโรคหนองพยาธิ สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค. (2552). การศึกษาสถานการณ์โรคหนองพยาธิและโปรโตซัว ของประเทศไทย. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

กัญเกียรติ สุขชี. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนามัยกับการติดเชื้อหนองพยาธิของเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. การค้นคว้าอิสระ สม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.

วรรณชัย มณีบุญยัง และคณะ. (2547). การศึกษาระบาดวิทยาของการติดเชื้อหนองพยาธิในเด็กนักเรียนกะเหรี่ยง ไกล่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.

สมจิตร ศรีศุกร และคณะ. (2536). ศึกษาความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อหนองพยาธิลำไส้ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน ตำบลปิงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน

Factors related with people's behavior towards using medical herbs for illness treatments among people in Pinglung Subdistrict, Namuen District, Nan Province

วิรดา การินไชย^{1*} และบุญลือ ชิมบ้านไร่²

Wirada Karinchai^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนตำบลปิงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple linear regression) จากผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 317 คน พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.9) ระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 59.9) ระดับการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.3) ระดับการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 59.9) และระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.2) จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่า อายุ อาชีพ ระดับความรู้ ระดับทัศนคติ และระดับการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < 0.05) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ การศึกษา รายได้ ผลการเคยใช้สมุนไพร สาเหตุที่เลือกใช้ การได้รับความรู้ และการสนับสนุนทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value > 0.05)

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผน ด้านการแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปิงหลวง เพื่อให้ประชาชนมีการรักษาตนเองด้วยสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สมุนไพร, สมุนไพรรักษาโรค

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: bumbim_boba@hotmail.com

Abstract

This research was to investigate factors related with behavior towards using medical herbs for illness treatments among people in Pinglaung Sub-district, Namuen District, Nan province, Thailand. Questionnaires were used for data collection by interviewed from a total of 317 samples. Statistics used to analyze data were Descriptive statistics and Multiple linear regression statistics. The results showed that knowledge towards using medical herbs for illness treatments in the level of 60.9%, Attitude towards using medical herbs for illness treatments in medium percentage of 60.3%, Community support level of using medical herbs in medium level 59.9%, and Behaviour level of using medical herbs in medium level at 55.2%. Analysis of related shows age, career, knowledge level, attitude and level of daily use of herb have relation with the behaviour of using medical herbs in the significant statistic meant of P -value < 0.05 , but gender, education, income, past experience of using herb, reason for using herb, distributed herbal information, and Community support about herbs for treatments of illness had no correlation with behavior towards using medical herbs for illness treatments at statistical significant (P -value < 0.05 .)

Research results of this study can be benefit in planning health promotion program of Pingluang Public Health Centre Hospital in order to encourage the people in the community to use more herb for their daily treatment.

Keywords: The factors related with herbs, Behavior of using herbs for medical treatments.

บทนำ

การใช้สมุนไพรรักษาโรคเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีการสั่งสมและสืบทอดมายาวนาน เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดูแลสุขภาพซึ่งบรรพชนได้ค้นพบ สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพึ่งตนเองเพื่อแสวงหาทางออกที่ยั่งยืนให้กับสุขภาพ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่งของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง (กองการประกอบโรคศิลปะ, 2549) แต่เมื่อการแพทย์แผนปัจจุบันเริ่มเข้ามามีบทบาทในบ้านเรา สรรพคุณและคุณค่าของสมุนไพรเป็นสิ่งที่เรียกได้ว่าภูมิปัญญาโบราณก็เริ่มถูกลดทอนไปเรื่อยๆ และถูกทอดทิ้งไปในที่สุด ความจริงคนส่วนใหญ่ทราบว่า สมุนไพรไทยเป็นสิ่งที่มีความค่าใช้ประโยชน์ได้จริง และใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่เป็นเพราะเราใช้วิธีการรักษาโรคแผนใหม่มานานมากจนวิชาแพทย์แผนโบราณที่มีสมุนไพรเป็นยาหลักถูกลืม ภาครัฐจึงเริ่มกลับมาเห็นคุณค่าของสมุนไพรไทยอีกครั้งให้มีการผสมผสานการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเข้ากับระบบบริการสาธารณสุขของชุมชนอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาข้อมูลเรื่องสถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ระหว่างปี 2546-2550 ซึ่งเป็นข้อมูลจากการสำรวจอนามัยและสวัสดิการที่จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เมื่อเจ็บป่วยประชาชนมีแนวโน้มที่จะเลือกรักษาด้วยการใช้สมุนไพรลดลง โดยในปี 2546 ใช้วิธีการรักษาโดยใช้ยาแผนโบราณหรือยาสมุนไพร ร้อยละ 2.1 ลดลงเหลือร้อยละ 1.3 ในปี 2547 และในช่วง 3 ปี ถัดมา (2548-2550) การใช้สมุนไพรและยาสมุนไพรเหลือเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น และมีแนวโน้มลดลงในปีต่อมา (ปริยา มิตานนท์, 2551) จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการรักษาโรคของประชาชน ตำบลปิงหลวงพบว่า เมื่อมีการเจ็บป่วยประมาณ 2 ใน 3 เข้ารับการรักษาแพทย์แผนปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ (75.24%) รองลงมาซื้อยาตามร้านค้าในหมู่บ้าน (16.44%) และมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่ยังใช้สมุนไพรในการรักษาโรค (8.32%)

สาเหตุที่ทำให้ประชาชน นิยมใช้สมุนไพรลดลง เนื่องจากเห็นผลช้า และรูปแบบของสมุนไพรไม่สะดวกในการใช้ และไม่แน่ใจว่าความรู้ที่มีอยู่เพียงพอ และถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากการใช้สมุนไพรเป็นการปฏิบัติตามประสบการณ์ที่สืบทอดกันมา และเกรงว่าจะขัดแย้งกับแผนการรักษาในการแพทย์แผนปัจจุบัน (การศึกษานอกโรงเรียนตำบลปึงหลวง, 2555) จากข้อมูลงานบริการแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปึงหลวง พบว่ามีผู้มารับบริการทางแพทย์แผนไทยซึ่งได้แก่ นวด อบสมุนไพร และประคบสมุนไพรร้อยละ 7.78 ในปี 2555 และ ร้อยละ 8.40 ในปี 2556 ซึ่งจะทำให้เห็นว่าประชาชนมีความสนใจเรื่องของแพทย์แผนไทยเป็นจำนวนน้อย (งานบริการแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปึงหลวง, 2556) และจากข้อมูลการมาซื้อสมุนไพรพื้นบ้านในตำบลปึงหลวงพบว่ามีผู้มาซื้อสมุนไพรคิดเป็นอัตรา 2,880 ต่อแสนประชากร (บันทึกการมารับบริการสมุนไพรพื้นบ้านของนายแสวง สุทธิ, 2556)

จากสภาพปัญหาและสถานการณ์เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยของตำบลปึงหลวง หากประชาชนให้ความสนใจและใช้สมุนไพรน้อยลงมีผลทำให้มูลค่ายาแผนปัจจุบันเพิ่มมากยิ่งขึ้น ประชาชนพึ่งตัวเองน้อยลงและภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีการสั่งสมมานานหายไปตามกาลเวลา ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคของประชาชนตำบลปึงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปส่งเสริมการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถนำไปส่งเสริมและพัฒนาพืชสมุนไพรที่น่าสนใจเป็นผลิตภัณฑ์ และยารักษาโรคต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถผสมผสานองค์ความรู้ในการพัฒนาทรัพยากร ในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นรูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview schedule) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน ตำบลปึงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview schedule) ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ส่วน ได้แก่ สัมภาษณ์ปัจจัยส่วนบุคคล สัมภาษณ์ปัจจัยนำเข้า สัมภาษณ์ปัจจัยเอื้อ สัมภาษณ์ปัจจัยเสริม และสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค โดยนำแบบสอบถามปรีक्षाผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามวัตถุประสงค์ และความชัดเจนของข้อความความเหมาะสมของภาษาก่อนนำไปทดลองใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในตำบลใกล้เคียง คือ ประชาชนตำบลเมืองลี อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือโดยวิธีของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) และสูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson (Kidder, Louise H. 1986) ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ประชาชนเพศหญิงและชาย ที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ ตำบลปิงหลวง 10 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนมูล บ้านปิงหลวง บ้านปิงใน บ้านห้วยเย็น บ้านต้นตอง บ้านน้ำแพะ บ้านน้ำเค็ม บ้านน้ำลิได้ บ้านน้ำทา และบ้านมะค่างาม จำนวน 1,523 คน โดยคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่แน่นอน ในระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 317 คน ในการสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่าง แต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิให้ได้สัดส่วนกัน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก (Librero, 1985 อ้างอิงใน รัตนา ทรรศย์บำเรอ, 2556, หน้า 77-89) และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยาเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับการพิจารณาและรับรองแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูล 1 เดือน

ขั้นเตรียมการ

1. เขียนโครงการวิจัย ออกแบบสอบถามการวิจัย ยื่นโครงการวิจัยและแบบสอบถาม เพื่อขอรับรองจริยธรรมกับมหาวิทยาลัยพะเยา นำไปหาความตรงและความเชื่อมั่น
2. ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอฮอดและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปิงหลวง อำเภอฮอด จังหวัดน่าน เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง ในเขตรับผิดชอบในการวิจัยในครั้งนี้
3. คัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุข หมู่บ้านละ 1 คน จากหมู่บ้านที่ทำการวิจัยจำนวน 10 หมู่บ้าน เพื่อความสะดวกในเก็บข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยชี้แจงแบบสอบถาม กับอาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 10 หมู่บ้านที่ทำการวิจัย หมู่บ้านละ 1 คน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และความถูกต้อง ในเก็บข้อมูล ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหลักหมื่น อำเภอฮอด จังหวัดน่าน
4. ผู้วิจัยชี้แจงกับผู้นำหมู่บ้านและกลุ่มประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 10 หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปิงหลวง อำเภอฮอด จังหวัดน่าน ถึงวัตถุประสงค์ในการทำศึกษาและวิธีการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนการวิจัยศึกษา

อาสาสมัครสาธารณสุขจากหมู่บ้านที่ทำการศึกษาจำนวน 10 หมู่บ้านละ 1 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับปัจจัยเจตคติ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค

ชั้นรวบรวมข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีการกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และใช้สถิติในการศึกษา 2 รูปแบบ ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร วิเคราะห์แบบสัมพัทธ์ ความรู้ทัศนคติ การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคด้วย ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics) ใช้สถิติ Multiple linear regression วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลทั่วไปของประชากร ระดับความรู้ ระดับทัศนคติ ระดับการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน ระดับการสนับสนุนทางสังคม กับระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษา

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าผู้ชาย อายุอยู่ในช่วง 35-44 ปีมากที่สุด ร้อยละ 64.1 กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยที่สุด 25 ปี อายุมากที่สุด 82 ปี ($\bar{x} = 44.22$, S.D. = 11.109) มีสถานภาพการสมรสมากที่สุด ร้อยละ 81.4 มีระดับการศึกษาประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.3 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 71.9 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และรายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 43.8 และร้อยละ 32.2 ตามลำดับ ประสบการณ์การเคยใช้สมุนไพรรักษาโรค ร้อยละ 78.2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่เคยใช้สมุนไพรรักษาโรค ร้อยละ 21.8 เคยใช้สมุนไพรรักษาโรคแล้วหายเป็นปกติ ร้อยละ 89.92 และพบไม่หายเป็นปกติ ร้อยละ 10.08 สาเหตุที่เลือกใช้ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย เพราะสะดวกใกล้บ้าน มั่นใจในประสิทธิภาพของยาสมุนไพร ร้อยละ 42.74 และร้อยละ 33.47 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรหรือแพทย์แผนไทย ร้อยละ 89.00 ส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้จากหมอยาพื้นบ้าน ร้อยละ 56.4 จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 17.4 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรหรือแพทย์แผนไทย ร้อยละ 11.00

ระดับปัจจัยนำ

ระดับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในการรักษาโรค กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60.9 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและอาการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจที่มีอาการไอ และระคายคอกจากเสมหะ คือ มะขามป้อมมีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 94.6 รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับ การใช้สมุนไพรอย่างถูกต้อง คือ ใช้ถูกต้อง ถูกส่วน ถูกขนาด ถูกวิธี ถูกกับโรคและระวังเรื่องความสะอาด มีค่าคะแนนตอบถูก ร้อยละ 91.8 และพบว่าความรู้เกี่ยวกับโรคหรืออาการที่ไม่ควรใช้สมุนไพรรักษา คือ โรคจิตสติดวงทวาร มีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 40.7

ระดับทัศนคติเกี่ยวกับสมุนไพรในการรักษาโรค กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.9 รองลงมาในระดับต่ำ ร้อยละ 21.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องการใช้สมุนไพรมาประกอบอาหารเป็นวิธีการรักษาโรคอีกวิธีหนึ่ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.87 รองลงมาคือทัศนคติเกี่ยวกับเรื่อง การรับประทานพืชสมุนไพรเป็นประจำช่วยให้มีสุขภาพดี มีค่าเฉลี่ย 3.76 และพบว่าทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องในการรักษาโรคสามารถใช้ยาสมุนไพรควบคู่กับยาแผนปัจจุบันได้ไม่มีผลต่อร่างกาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.55

ระดับปัจจัยเอื้อ เป็นการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.3 รองลงมาระดับต่ำ ร้อยละ 27.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับเรื่องการนำสมุนไพรมาประกอบอาหารมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาคือการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับเรื่องการปลูกสมุนไพรไว้ใช้เองในบริเวณบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.34 และพบว่าการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับเรื่องการนำสมุนไพรมาประยุกต์ใช้ในการย้อมสีผ้า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.80

ระดับปัจจัยเสริม คือ การสนับสนุนทางสังคมซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.9 ระดับต่ำ ร้อยละ 27.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับเรื่อง สมาชิกในครอบครัว เห็นด้วยในการใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.13 รองลงมาคือการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับเรื่อง อสม. สนับสนุนและแนะนำให้ใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น และพบว่าการสนับสนุนทางสังคม วิทยุชุมชนแนะนำให้ปลูกสมุนไพรไว้ที่บ้านเพื่อใช้ดูแลสุขภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.51

ระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.2 ระดับต่ำ ร้อยละ 27.1 และระดับสูง ร้อยละ 17.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การใช้สมุนไพรในการรักษาโรคเกี่ยวกับเรื่อง ใช้वानทางจระเข้รักษาแผลไฟไหม้น้ำร้อนลวก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.07 รองลงมาคือมีพฤติกรรมในการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคเกี่ยวกับการรับประทานมะขามป้อมบรรเทาอาการไอ มีค่าเฉลี่ย 3.95 และพบว่ามีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ใช้เพชรสังฆาตเพื่อรักษาโรคริดสีดวงทวาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.60

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไประหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ผลการเคยใช้สมุนไพร สาเหตุที่เลือกใช้ พบว่า มีเพียงอายุและอาชีพเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคและทัศนคติเรื่องการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค พบว่า ทั้งความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคและทัศนคติเรื่องการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ผลการเคยใช้
 สมุนไพร สาเหตุที่เลือกใช้ การได้รับความรู้ ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้และทัศนคติ ปัจจัยเอื้อ การใช้สมุนไพร
 ในชีวิตประจำวัน และปัจจัยเสริม การสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ (b)	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย (β)	ค่าสถิติทดสอบ (t-test)	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (sig)
> Content	-0.059		-0.282	0.778
> เพศ		-0.035	-0.653	0.514
> อายุ	0.007	0.130	2.481	0.014*
> การศึกษา		-0.073	-1.025	0.306
> อาชีพ	0.122	0.232	4.422	0.000**
> รายได้		0.035	0.553	0.581
> ผลการใช้สมุนไพร		-0.054	-1.047	0.296
> สาเหตุที่เลือกใช้		-0.024	-0.455	0.649
> การได้รับความรู้		-0.034	-0.646	0.519
> ระดับความรู้	0.153	0.134	2.464	0.014*
> ระดับทัศนคติ	0.268	0.268	4.657	0.000**
> ระดับการใช้สมุนไพร ในชีวิตประจำวัน	0.260	0.260	4.575	0.000**
> การสนับสนุนทางสังคม		0.110	1.662	0.106

หมายเหตุ: * P-value <0.05, ** P-value <0.01

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคของประชาชนตำบลปึงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน โดยมีวัตถุประสงค์ ศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชน ตำบลปึงหลวง อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน ได้อภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคและอาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจากรวรรณ ศรีสร้อย และพิไลวรรณ ลีพล(2550) พบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการดื่มยาต้มสมุนไพร การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับยาสมุนไพรระดับความรู้และระดับทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการบริโภคยาต้มสมุนไพรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 35-44 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน มีอาชีพเกษตรกร ทำเกษตรกรรมจำพวกพืชไร่ เมื่อเจ็บป่วยไม่สบายการเลือกใช้การรักษาด้วยตนเองเบื้องต้นตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในพื้นที่ตำบลปึงหลวง

2. ข้อมูลปัจจัยนำ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรค ผลการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิด PRECEDE Model ของกรีนและกรูเธอร์ (Green and Kreuter, 1991) ได้กล่าวถึง ความรู้ ว่าเป็นปัจจัยนำที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม แต่ความรู้อย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้ จะต้องมียปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เนื่องด้วยพื้นที่ตำบลปึงหลวงเป็นพื้นที่ชนบทอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามบริบททำให้เกิดการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ทักษะติดต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรค ผลการศึกษาพบว่า ทักษะติดต่อการใช้สมุนไพรรักษาโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ ยิ่งประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้สมุนไพรมาก การใช้สมุนไพรรักษาโรคก็จะมากตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิด PRECEDE Model ของกรีนและกรูเธอร์ (Green and Kreuter, 1991) ที่ว่า ทักษะติดต่อเป็นปัจจัยภายในที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุกิจ ไชยชมพู และคณะ (2555) พบว่า ทักษะติดต่อการใช้สมุนไพรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากประชาชนตำบลปึงหลวงเติบโตมากับพื้นที่และมีวิถีชีวิตในชนบทจึงมีผลต่อระดับทัศนคติกับสมุนไพรในระดับหนึ่ง

2.3 ข้อมูลปัจจัยเอื้อ การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาพบว่า การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องผลการศึกษาของสุกิจ ไชยชมพู และคณะ (2555) พบว่า การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันประชาชน ในเขต 11 กระทรวงสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนตำบลปึงหลวงได้นำสมุนไพรมาใช้ในชีวิตประจำวันเพราะบริบทพื้นที่ที่เอื้อต่อการใช้สมุนไพร

2.4 ข้อมูลปัจจัยเสริม การสนับสนุนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมในการส่งเสริมให้ใช้สมุนไพรของประชาชนตำบลปึงหลวงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ไม่สอดคล้องกับจากรูธรรณ ศรีสร้อย และพิไลวรรณ ลีพล (2550) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการบริโภคยาต้มสมุนไพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 พฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรค ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 55.2 เกือบเดียวกับระดับน้อย ร้อยละ 27.1 และระดับมากที่สุดเพียงร้อยละ 17.7 อาจเป็นเพราะมีการใช้สมุนไพรที่หลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นรักษาอาการเจ็บป่วย และมีผู้ให้คำปรึกษาทางด้านการใช้สมุนไพรโดยหมอพื้นบ้านที่ผ่านการอบรมและชำนาญเรื่องของยาสมุนไพรจากการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ หรือประชาชน มีความสะดวกในการหาทางรักษาด้วยวิธีอื่นที่ไม่ใช่สมุนไพร สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุกิจ ไชยชมพู และคณะ (2555) พบว่าประชาชนในเขต 11 กระทรวงสาธารณสุขแห่งประเทศไทยมีการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตัวเองเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากอย่างดียิ่งจาก ดร.บุญลือ ฉิมบ้านไร่ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาแนะนำ เสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณ ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ แขนงอนามัยชุมชน มหาวิทยาลัยพะเยา นางพัชรา ถาวรระ หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค และเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน และนายนทชา มานะวิสาร นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนาหมื่น ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณสาธารณสุขอำเภอนาหมื่น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปิงหลวง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเมืองลี ที่ได้อนุญาตและการสนับสนุนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ขอขอบคุณต่อประชาชนในเขตตำบลเมืองลีและตำบลปิงหลวงที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ และท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก ความร่วมมือ ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยตัวเองครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองการประกอบโรคศิลปะ. (2549). **ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเวชกรรมไทย เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร: ไทภูมิพับลิชชิง.
- การศึกษานอกโรงเรียนตำบลปิงหลวง. (2555). [สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการรักษาโรคของประชาชนตำบลปิงหลวง]. จังหวัดน่าน : การศึกษานอกโรงเรียนตำบลปิงหลวง จังหวัดน่าน.
- งานบริการแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปิงหลวง. (2556). **ข้อมูลงานบริการแพทย์แผนไทย.** [ระบบงานสถานีอนามัย HOSXP PCU]. (HOSXP PCU: 3.57.9.29)
- จารุวรรณ ศรีสร้อย และพิไลวรรณ ลีพล. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคยาต้มสมุนไพรของประชาชนบ้านโคกกลาย ตำบลม่วงลาย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ วท.ม.(วิทยาศาสตร์สุขภาพ), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2557, จาก <http://cph.snru.ac.th/>
- บันทึกการมารับบริการสมุนไพรพื้นบ้านของนายแสวง สุทธิ.** (2556). [บันทึกการมารับบริการสมุนไพรพื้นบ้าน]. จังหวัดน่าน : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปิงหลวง.
- ปรีชา มิदानนท์. (2551). **สถานการณ์และแนวโน้มข้อมูลเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย. สถานการณ์การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทยการแพทย์ทางเลือก, ปีที่ 2(1), 1-8.**
- รัตนา ทรัพย์บำเรอ, (2556). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาชีวสถิติ.** พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุกิจ ไชยชมพู่ และคณะ. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนในเขต 11 กระทรวงสาธารณสุข.** วิทยานิพนธ์ สม., มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, กรุงเทพมหานคร.
- ต้นสนธิ์ ฤทธิ์ทองพิทักษ์. (2546). **การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการใช้สมุนไพรไทยของคน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Cronbach, Lee J. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. New York: Harper and Row Publishers.

Green, Lawrence W., Kreuter. (1991). **Health Education Planning : A Diagnostic Approach**.
Toronto: Mayfield Publishing Company.

Kidder, Louise H. (1986). **Research Methods in Social Relations**. (5th). Japan : CBS Publishing.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

Factors correlated with self-care behaviors of the elders in the elderly Thaton Subdistrict Maeai District, Chiangmai Province

สถิตย์ พงษ์เจตสุพรรณ^{1*} และสมคิด จูหว่า²
 Satid Pongjetsupan^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน หาความเชื่อมั่นด้านปัจจัยสนับสนุนและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 และ 0.92 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และค่าทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า 1) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมมีการดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 65.0 โดยแยกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.23 ด้านการออกกำลังกาย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.06 ด้านการจัดการกับความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.14 ด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.23 2) ปัจจัยนำ ได้แก่ เพศ และอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ 3) ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ 4) ปัจจัยเสริม ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ ปัจจัย พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: satid2521@hotmail.com

Abstract

The objective of a descriptive study was to investigate the factors associated with self-care behaviors of the elders in the elderly Thaton Subdistrict, Maeai District, Chiangmai Province. The samples used in this study were 315 elders by the purposive sampling technique. The study instrument drawn for this study was a questionnaire which based on Cronbach's Alpha Coefficient with its reliability of 0.82 and 0.92 respectively. The data was systematically analyzed through percentage, mean, standard deviation, ranking and Chi-square.

The results of the study were found as follows; firstly, the self-care behaviors of the elders in the elderly Thaton Subdistrict, Maeai District, Chiangmai Province in general was referred that they always took care of their own health and ranked at 65.0%. This was considered into 4 aspects, food eating was ranked at the average level (2.33), exercise was ranked at the average level (2.06), anxiety management was ranked at the average level (2.14) and self-care behavior was ranked at the average level (2.23). Secondly, the predisposing factor was showed that sex and age were related to the self-care behaviors of the elders at the statistic significance level of 0.05 and 0.01 respectively. Thirdly, the enabling factor was presented that reaching to healthy care centre was not related to the self-care behaviors of the elders. Finally, the reinforcing factor was showed social supporting form their own family, public health officers and getting information were not related to the self-care behaviors of the elders.

Keywords: elders, factors, self-care behaviors

บทนำ

ปัจจุบันการแพทย์และการสาธารณสุขเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทำให้ประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์การอนามัยโลกพบว่าสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 ในปี พ.ศ. 2498 เป็น 12.3 ในปี พ.ศ. 2538 และคาดว่าจะสูงขึ้นไปถึงร้อยละ 17.2 ในปี พ.ศ. 2568 (วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ, 2554 อ้างถึงใน WHO, 2009) นอกจากนั้นยังคาดการณ์ว่าประชากรผู้สูงอายุทุกประเทศของประชาคมอาเซียนในอีก 25 ปีข้างหน้า ใน พ.ศ. 2583 จะเป็นสังคมผู้สูงอายุทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555) ประเทศไทยเองก็เช่นกันได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 จะมีประชากรผู้สูงอายุมากถึง 11 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ปัจจุบันมีจำนวนของผู้สูงอายุเกือบ 7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรไทยทั้งหมดและคาดการณ์ทางสถิติว่าในปีพ.ศ.2565 จะมีจำนวนผู้สูงอายุในสังคมไทยถึงร้อยละ 18 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555) จากการที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่จะตามมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากวัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่สุขภาพเริ่มเสื่อมลง มีแนวโน้มที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ รวมไปถึงโรคเรื้อรัง จากการสำรวจพบว่าประชากรผู้สูงอายุป่วยเป็นโรคเรื้อรังในอัตราร้อยละ 69.3 (สถาบันสาธารณสุขไทย, 2541)

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการดูแลประชาชนในพื้นที่ตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยตำบลท่าตอนมีประชากรทั้งหมดจำนวน 19,758 คน และมีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 1,474 คน คิดเป็นร้อยละ 7.46 และยังพบว่าผู้สูงอายุมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังจำนวนมาก ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคระบบกล้ามเนื้อและกระดูก โรคระบบทางเดินหายใจ และโรคระบบกระเพาะและลำไส้ ซึ่งโรคที่พบ 3 อันดับแรกเป็นจัดเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องใช้ระยะเวลาในการรักษายาวนานและมีค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากผู้สูงอายุมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การขาดการออกกำลังกายอย่างเหมาะสมและเพียงพอ รับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม และผู้สูงอายุบางกลุ่มเกิดความเครียดสูงเนื่องจากสภาวะทางครอบครัวและสังคม ผู้สูงอายุบางคนดื่มสุราและสูบบุหรี่ สุขภาพจิตของผู้สูงอายุถดถอย สุขภาพกายเสื่อมโทรม จากรายงานการเสียชีวิตของผู้สูงอายุในปี 2555-2556 พบว่า มีผู้สูงอายุเสียชีวิตจำนวน 34 ราย และเป็นผู้สูงอายุที่เสียชีวิตจากโรคเรื้อรังจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.76 จากสภาพการณ์ดังกล่าวหากผู้สูงอายุมีความใส่ใจและเอาใจใส่ในสุขภาพของตนเองก็จะทำให้มีสุขภาพที่ดี อายุยืนยาวและมีอายุการทำงานยาวนาน มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์และสมศักดิ์ศรี สามารถช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวดูแลบุตรหลานได้

ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมดูแลสุขภาพและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 10 ข้อ แล้วนำมาแจกแจงในรูปของสถิติ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ในการแปลความหมายและอธิบายข้อมูล ส่วนที่ 2 เป็นการถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ จำนวน 55 ข้อ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการจัดลำดับ และส่วนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ จำนวน 33 ข้อ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยไคสแควร์ (Chi-Square) เกณฑ์การให้คะแนน 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะให้คะแนนกลับกัน การแปลความหมายใช้เกณฑ์การแปลผลของเบสท์

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเป็นชายและเพศหญิง จำนวน 315 คน และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าตอน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่ามะแกง และประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนดำเนินการ

1. นำแบบสอบถามไปแจกผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอนและขออนุญาตผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยมอบแบบยินยอมการเข้าร่วมวิจัย โดยรับเฉพาะผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมวิจัยเท่านั้น
2. ชี้แจงแบบสอบถามขอให้ผู้สูงอายุตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองเท่านั้น หรือให้บุตรหลานอ่านให้ฟัง แต่ผู้สูงอายุจะต้องตัดสินใจเองว่าจะเลือกข้อใด โดยมอบแบบสอบถามให้กลับไปตอบ ซึ่งผู้วิจัยได้ลงรหัสไว้แล้ว และให้นำกลับคืนมาภายใน 1 สัปดาห์
3. เมื่อครบ 1 สัปดาห์ ผู้สูงอายุนำแบบสอบถามมาคืนให้ผู้วิจัย พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนทั้งหมดลงรหัสและมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. **สถิติเชิงพรรณนา** วิเคราะห์ข้อมูลทางคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ
2. **สถิติเชิงอนุมาน** วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ ไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.4 อายุอยู่ระหว่าง 60-70 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.8 การศึกษาไม่ได้ศึกษาคิดเป็นร้อยละ 43.8 และรองลงมาจบชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 70.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 33.3 นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 81.9 รายต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.9 ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือนเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 43.2 ได้รับเงินจากตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 74.9 และรองลงมาได้รับเงินจากบุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 22.9 ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 68.6 การดูแลสุขภาพสุขภาพของตนเองเป็นประจำสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 65.0

2. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมมีการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 65.0 โดยแยกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.23 2) ด้านการออกกำลังกาย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.06 3) ด้านการจัดการกับความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.14 4) ด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.23 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในภาพรวม

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
การดูแลสุขภาพของตนเอง		
ดูแลสุขภาพของตนเองเป็นประจำ สม่ำเสมอ	205	65.0
ดูแลสุขภาพของตนเองเป็นบางครั้ง	110	35.0
รวม	315	100.0

ตาราง 2 แสดงพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ (n=315)

พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการบริโภคอาหาร				
ไม่เคยปฏิบัติ	2	0.6	2.23	0.24
ปฏิบัติบางครั้ง	233	74.0		
ปฏิบัติทุกครั้ง	80	25.4		
ด้านการออกกำลังกาย				
ไม่เคยปฏิบัติ	58	18.4	2.06	0.54
ปฏิบัติบางครั้ง	173	54.9		
ปฏิบัติทุกครั้ง	84	26.7		
ด้านการจัดการกับความเครียด				
ไม่เคยปฏิบัติ	20	6.3	2.15	0.29
ปฏิบัติบางครั้ง	203	64.4		
ปฏิบัติทุกครั้ง	92	29.3		
ด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย				
ไม่เคยปฏิบัติ	9	2.9	2.22	0.44
ปฏิบัติบางครั้ง	196	62.2		
ปฏิบัติทุกครั้ง	110	34.9		

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำ ได้แก่ เพศ และอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง

ปัจจัยนำ	พฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ				Chi-square	P-value
	สม่ำเสมอ		บางครั้ง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ						
ชาย	109	34.6	44	14.0	4.971	0.026*
หญิง	96	30.4	66	21.0		
รวม	205	65.0	110	35.0		
อายุ (ปี)						
60 – 65	86	27.3	55	17.4	50.124	0.002**
66 – 70	67	21.2	34	10.8		
71 – 75	32	10.2	11	3.5		
76 ปีขึ้นไป	20	6.3	10	3.3		
รวม	205	65.0	110	35.0		
อายุเฉลี่ย 67.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.67 อายุต่ำสุด 60 ปี อายุสูงสุด 87 ปี						
ระดับการศึกษา						
ไม่ได้ศึกษา	83	26.3	39	12.5	4.850	0.434
ชั้นประถมศึกษา	85	27.0	41	13.0		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	14	4.4	12	3.8		
ชั้นมัธยมศึกษาตอน	10	3.2	6	1.9		
ปลาย/ปวช.						
อนุปริญญา/ปวส.	10	3.2	7	2.2		
ปริญญาตรี	3	0.9	5	1.6		
รวม	205	65.0	110	35.0		
สถานภาพ						
โสด	17	5.5	12	3.8	4.059	0.255
สมรส	142	45.0	79	25.1		
หม้าย	34	10.7	10	3.2		

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยนำ	พฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ				Chi-square	P-value
	สม่ำเสมอ		บางครั้ง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
หย่า/แยกกันอยู่	12	3.8	9	2.9		
รวม	205	65.0	110	35.0		
อาชีพ						
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	43	13.7	18	5.7	2.510	0.779
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	43	13.7	18	5.7		
รับจ้าง	66	21.0	39	12.5		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	29	9.2	21	6.7		
ข้าราชการ	2	0.6	1	0.3		
เกษตรกรรม	62	19.6	30	9.5		
อื่น ๆ	3	0.9	1	0.3		
รวม	205	65.0	110	35.0		
รายได้ (บาทต่อเดือน)						
ต่ำกว่า 5,000	140	44.4	71	22.5	45.910	0.149
5,001 – 15,000	63	20.0	38	12.2		
15,001 ขึ้นไป	2	0.6	1	0.3		
รวม	205	65.0	110	35.0		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,922.86 บาท				ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2,869.79		
รายได้ต่ำสุด คือ 1,200 บาท				รายได้สูงสุด คือ 25,000 บาท		
ศาสนา						
พุทธ	169	53.6	89	28.3	0.130	0.937
ศาสนาอื่นๆ	36	11.4	21	6.7		
รวม	205	65.0	110	35.0		
ภาวะการมีโรคประจำตัว						
ไม่มีโรคประจำตัว	135	42.8	81	25.7	2.012	0.156
มีโรคประจำตัว	70	22.2	29	9.3		
รวม	205	65.0	110	35.0		

หมายเหตุ: *มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ **มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยเชื้อ ได้แก่ การเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ
ดังตาราง 4

ปัจจัยเสริม ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชื้อและปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	Chi-square	P-value
ปัจจัยเชื้อ				
การเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ	2.34	0.39	6.01	0.73
ปัจจัยเสริม				
แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว	2.35	0.38	13.65	0.55
แรงสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	2.01	0.44	11.66	0.92
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ	2.20	0.32	15.91	0.06

วิจารณ์และสรุปผล

จากการสรุปผลการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัจจัยนำ จากการศึกษาปัจจัยนำของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง
ของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ และอายุ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด
จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงว่าเพศของผู้สูงอายุมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ
ของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของโอเร็ม (Orem, 1985) ที่กล่าวว่า เพศเป็นตัวกำหนดบทบาทและบุคลิกภาพ
ในครอบครัวชุมชนและสังคม และสอดคล้องกับการศึกษาของฉันทนา กาญจนพั่ง (2529) ที่พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์
กับการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด
จังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของโอเร็ม (Orem, 1985) ที่กล่าวว่า อายุ มีอิทธิพลในการกำหนดความสามารถ
ในวัยผู้ใหญ่ และสอดคล้องกับการศึกษาของศุภวรินทร์ หันกิตติกุล (2539) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ
ส่งเสริมสุขภาพ

ปัจจัยเชื้อ จากการศึกษาพบว่า การเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ
ตนเองของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ ขัดแย้งกับการศึกษาของจุรีย์ เลหาพงษ์
(2549) ที่พบว่า การมีและเข้าถึงสถานบริการสาธารณสุข และสถานบริการสุขภาพอื่นๆที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปใช้บริการ
ได้อย่างสะดวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

ปัจจัยเสริม จากการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว แรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ชัดแย้งกับแนวคิดของโอเร็ม (Orem, 1985) ที่กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะทำให้บุคคลได้รับความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ มีความรักใคร่ผูกพันเป็นเพื่อน และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เสริมการใช้ความสามารถในการดูแลตนเอง ชัดแย้งกับการศึกษาของจूरีย์ เลาหงษ์ (2549) ที่พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ และศุภวรินทร์ หนักติดิกุล (2539) ที่พบว่า การได้รับคำสนับสนุนจากบุคคล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ชัดแย้งกับการศึกษาของ จूरีย์ เลาหงษ์ (2549) ที่พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อจากแหล่งต่างๆมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมผู้สูงอายุมีการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 65.0 ประกอบด้วยพฤติกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการจัดการกับความเครียด และด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ผู้สูงอายุมีระดับการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 อธิบายได้ว่าการรับประทานอาหารที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต นอกจากจะรับประทานอาหารเพื่อให้มีพลังงานทำให้แข็งแรงมีชีวิตยืนยาว เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามพบว่า การรับประทานอาหารเป็นเวลา (เช้า กลางวัน เย็น) ทุกวัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.65 รองลงมา คือ รับประทานอาหารผักและผลไม้เสมอ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.45 และน้อยที่สุดคือท่านชอบรับประทานอาหารประเภทผัด ทอดเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.86 ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการรับประทานอาหารเหมาะสมกับตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญภา กาญจนภาส (2541, หน้า 23 อ้างถึงใน เกษม ต้นติผลาชีวะ และกุลยา ต้นติผลาชีวะ, 2528) ที่พบว่า การกินเป็น หมายถึง การรับประทานอาหารที่ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของร่างกายและหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีผลเสียต่อสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสุรัชย์ อยู่สาโก (2550) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมือง ท่าเรือ-พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง ชัดแย้งกับการศึกษาของธราดล ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอดมู (2550) ที่พบว่า ผู้สูงอายุตำบลโพรงมะเดื่ออำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีพฤติกรรมการรับประทานอาหาร อยู่ในระดับดี

2. ผู้สูงอายุมีระดับการออกกำลังกาย อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า ออกกำลังกายไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ 3 วัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.14 รองลงมาคือ การออกกำลังกายเริ่มจากการทำท่าเบา ๆ ก่อนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.05 และที่น้อยที่สุดคือท่านทำการอบอุ่นร่างกายก่อนออกกำลังกาย และผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังออกกำลังกายเสร็จทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.01 สอดคล้องกับการศึกษาของบรรลุ ศิริพานิช (2549, หน้า 15-16) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้ฝึกปฏิบัติ มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ดำรงชีวิต

อยู่ด้วยความสุข และสอดคล้องกับการศึกษาของธราดล ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชชอดมู (2550) ที่พบว่า พฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุตำบลโพรงมะเดื่ออำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่ง มีความสอดคล้องกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าดอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.06 และสอดคล้องกับการศึกษาของสุรัชย์ อยู่สาโก (2550) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมือง ท่าเรือ-พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลาง

3. ผู้สูงอายุมีระดับการจัดการกับความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าดอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสำคัญกับการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนที่สามารถรับรู้ได้ถึงการมีสุขภาพที่ดี เมื่อพิจารณาวิจัยข้อคำถาม พบว่าสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีสติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.34 รองลงมา คือ เมื่อรู้สึกเครียดท่านอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.26 และที่น้อยที่สุดคือ เมื่อรู้สึกเครียดจะออกกำลังกาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 สอดคล้องกับแนวคิดของลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus and Folkman, 1984, p. 34) ที่อธิบายว่า กลวิธีในการจัดการกับความเครียดเป็นกระบวนการที่ใช้จัดการกับปัญหาและปรับการตอบสนองทางอารมณ์ที่มีต่อปัญหานั้น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของสุรัชย์ อยู่สาโก (2550) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมือง ท่าเรือ-พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีพฤติกรรมการออกกำลังกายด้านอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ชัดแย้งกับการศึกษาของธราดล ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชชอดมู (2550) ที่พบว่า พฤติกรรมการจัดการความเครียด อยู่ในระดับพอใช้

4. ผู้สูงอายุมีระดับการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าดอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีการดูแลตนเองด้านการเจ็บป่วย เมื่อพิจารณาวิจัยข้อคำถาม พบว่า เมื่อท่านเจ็บป่วยท่านไปพบแพทย์หรือบุคลากรทางสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 รองลงมา คือ เมื่อท่านเจ็บป่วยท่านรับประทานยาตามที่แพทย์หรือบุคลากรสาธารณสุขสั่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 และน้อยที่สุดคือ เมื่อท่านเจ็บป่วยท่านใช้อาหารเสริม หรือยาสมุนไพรในท้องถิ่นเพื่อรักษาอาการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 สอดคล้องกับแนวคิดของ Kleinman (1980) ที่กล่าวว่า การดูแลสุขภาพของตนเองนั้นเป็นการปฏิบัติตัวทางด้านสุขภาพอนามัยที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์เมื่อเผชิญกับความเจ็บป่วย และสอดคล้องกับการศึกษาของสุรัชย์ อยู่สาโก (2550) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมือง ท่าเรือ-พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลาง ชัดแย้งกับการศึกษาของ ธราดล ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชชอดมู (2550) ที่พบว่าพฤติกรรมการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย อยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าดอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีการตระหนักในสุขภาพของผู้สูงอายุ และความรู้สึกมีคุณค่าของตนเอง อยู่ในระดับมาก แรงสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรให้คำแนะนำส่งเสริมการตระหนักในสุขภาพ ให้ผู้สูงอายุรับรู้และเข้าใจในการดูแลตนเองและรู้ถึงประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเองให้แข็งแรง โดยการจัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุข บุคลากรที่มีความรู้ด้านสุขภาพมาให้คำแนะนำ หรืออบรมให้ความรู้ วิธีการปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อสร้างภาวะสุขภาพ

ร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่ดีต่อไป

1.2 จากการศึกษาพบว่า ในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการจัดการกับความเครียด และด้านการปฏิบัติตนในภาวะเจ็บป่วย อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรให้คำแนะนำส่งเสริมและควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการดูแลตนเองและปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม รวมถึงควรส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดทักษะการดูแลตนเองที่ดีและเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ควรมีการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาดูว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุต่อไป

2.2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงประสิทธิผล โดยนำเอาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นแนวทางการดำเนินการวิจัยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.สมคิด จุฬหว่า ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่ามะแกงและบ้านท่าตอน ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าตอน คณะผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้เป็นเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ต้นติผลาชีวะ และกุลยา ต้นติผลาชีวะ. (2538). **การรักษาสภาพในผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2542). **ผู้สูงอายุไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- จूरีย์ เลหาพงษ์. (2549). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลชลประทาน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี** วิทยานิพนธ์ วท.ม (สุขศึกษา), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ฉันทนา กาญจนพจน์. (2529). **ความสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมกับอัตมโนทัศน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พยาบาลศึกษา), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธราธร ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอุดม . (2550). **พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม**. โปรแกรมวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ประจำปี พ.ศ. 2555**.
กรุงเทพฯ: บริษัท เอสเอส พลัส มีเดีย จำกัด.
- ศุภวรินทร์ หันกิตติกุล. (2539). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย. (2541). **การสำรวจสภาวะสุขภาพของประชาชนโดยการตรวจร่างกาย พ.ศ. 2539-
2540**. สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพฯ.
- สุรัชย์ อยู่สาโก. (2550). **พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองท่าเรือ-พระแท่น
อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (พัฒนศึกษา), มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย. (2553). **การเข้าถึงและใช้บริการรักษาพยาบาลกลุ่มผู้สูงอายุ
อายุปีงบประมาณ 2553**. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557. จาก www.hisro.or.th
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). **รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2553**. สืบค้นเมื่อ
8 สิงหาคม พ.ศ. 2557, จาก www.nso.go.th/
- Lazarus, RS., and S. Folkman. (1984). **Stress, Appraisal and Coping**. New York: Springer
Publishing.
- Orem, D. (1985). **Nursing: Concepts of practice**. 3th ed. New York: Mc Graw – Hill Book Co.
- Kleimann, A. (1980). **Patient and Healer in the Context of Culture**. Berkeley:
University of California Press .
- WHO. (1989). Expectation committee. **Health of the elderly**. In Who Technical report services
Geneva: World Health Organization, N. 779.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานยาของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ในเขตตำบลพอ อำเภอยางแก้ว จังหวัดเชียงราย

Factor affect medication behavior of hypertention patient in Pore Subdistrict,
Wiangkean District, Chiangrai Province

ภัควฬิกา โรงสะอาด^{1*} และ เทียนทอง ต๊ะแก้ว²
Pakwalika Rongsard^{1*} and Tienthong Takaew²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ 0.85, 0.76 และ 0.79 สถิติที่ใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Mann Whitneg U test และ kruskal Wallis test ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 40-59 ปี ไม่ได้รับการศึกษา สถานภาพคู่ อาชีพเกษตรกร มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ไม่มีโรคประจำตัว ระยะเวลาป่วยอยู่ 1-5 ปี ดูแลตนเองเรื่องการรับประทานยา มีแบบแผนความเชื่อด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรค และด้านการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80.9, 95.8 และ 61.4 ตามลำดับ มีพฤติกรรมการสุขภาพอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 77.7 และด้านความสัมพันธ์ พบว่า เพศ โรคประจำตัวอื่น ผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา แบบแผนความเชื่อทั้ง 3 ด้าน และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความดันโลหิตสูง พฤติกรรมการรับประทานยา

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: min.wasine@hotmail.com

Abstract

The object of this research was to study personal fundamentals, health belief model, hypertension drug-taking behavior and correlation between them. This research use basic randomness. By random drawing not returned. Research instrument included questionnaire with calculate reliability Chonbach's Alpha at 0.85, 0.76 and 0.79 Statistics methods employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, Mann Whitneg U test, and kruskal Wallis test. The result are female, age are between 45–59 years old, was not educated, are married, engage in agriculture, have income below 10,000 bath per month, do not have underlying disease, have been hypertension for 1 to 5 years, take hypertension drug. They have high level of belief patterns in virulence of the disease, benefit of taking drug, and problem of taking drug. The levels are 80.9, 95.8, and 61.4. 77.7% of them have high level of heath behavior. Sex, other underlying disease, and the three belief patterns. Typical health belief pattern also correlate with hypertension drug-taking behavior at 0.05 significance level.

Keywords: hypertension, medication taking behaviors

บทนำ

ความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญของประเทศในปัจจุบัน จากข้อมูลสถิติสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2554 มีผู้เสียชีวิตจากสาเหตุความดันโลหิตสูงเป็นจำนวน 3,664 คน สถานการณ์ป่วย และเข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุข ของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกภาค เมื่อเปรียบเทียบจากปี 2544 และปี 2554 พบว่า อัตราผู้ป่วยในต่อประชากรแสนคนด้วยโรคความดันโลหิตสูงจาก 287.5 เป็น 1433.61 ถือว่ามีอัตราเพิ่มขึ้น 5 เท่า และจากข้อมูลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 (พ.ศ.2551–2552) พบว่า ประชากรไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป มีภาวะความดันโลหิตสูง 11.5 ล้านคนและที่น่าวิตกอย่างยิ่ง คือ ในจำนวนผู้ที่มีความดันโลหิตสูงร้อยละ 60 ในชายและร้อยละ 40 ในหญิงไม่เคยได้รับการวินิจฉัยมาก่อนร้อยละ 8–9 ได้รับการวินิจฉัยแต่ไม่ได้รับการรักษาส่งผลให้อาการทวีความรุนแรงขึ้นเพราะไม่ได้รับการรักษา และในกลุ่มของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษา พบว่า จำนวนน้อยกว่าประมาณ 1 ใน 4 ที่ได้รับการรักษาและควบคุมความดันโลหิตได้

สถานการณ์ความดันโลหิตสูงของเชียงราย ในปี 2552–2553 จากการคัดกรองสุขภาพประชาชนอายุตั้งแต่ 35 ขึ้นไป พบว่าปี 2552 มี ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายใหม่ 3,011 คน สำหรับปี 2553 มีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายใหม่ 5,043 คน จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ที่เพิ่มขึ้น จากการคัดกรองกลุ่มนี้ส่งเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่มีผลต่อสุขภาพ อาทิเช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคหลอดเลือดหัวใจ ตาบอดจากเบาหวาน และภาวะไตวายเรื้อรัง ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ภาวะความดันโลหิตสูงที่เป็นอยู่นาน และไม่ได้รับการรักษา จะทำให้เกิดการทำลายของอวัยวะสำคัญต่าง ๆ ในร่างกายได้ เช่น หัวใจ สมอง ไต หลอดเลือด และตา เป็นต้น เพราะความดันโลหิตสูงที่เป็นอยู่

นานจะทำให้ผนังหลอดเลือดแดงหนาตัวขึ้น และรูเล็กลง ทำให้เลือดที่ไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ลดลง ส่งผลให้อวัยวะเหล่านี้ทำงานได้ไม่เป็นปกติ และหากทำลายรุนแรงมากพออาจเสียชีวิตได้ ระยะเวลาที่เป็นความดันโลหิตสูงจนเกิดผลร้ายดังกล่าวตามมา จะขึ้นอยู่กับระดับความดันโลหิต สำหรับสถานการณ์ความดันโลหิตสูงในอำเภอเวียงแก่น ในปี 2555-2556 จากการคัดกรองสุขภาพของประชาชนตั้งแต่อายุ 15 ปี ขึ้นไป พบมีกลุ่มเสี่ยง และผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น บางรายอายุ อยู่ในช่วง 15-34 ปี จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากเดิม จาก 758 คน เป็น 801 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.37 และในเขตตำบลปอแก้วเช่นกัน มีกลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยมากขึ้นจากปีก่อน (ทะเบียนผู้ป่วยโรคเรื้อรังโรงพยาบาลเวียงแก่น)

สำหรับแนวทางป้องกันของกระทรวงสาธารณสุขการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการกินอาหาร ให้น้เน้นการกินผัก ผลไม้ให้มาก ๆ ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน และทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความเครียดเกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เจ็บป่วยเกิดโรค ขอแนะนำให้ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป ไปรับการตรวจคัดกรองสุขภาพประจำปี ๆ ละ 1 ครั้ง ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลอำเภอ โรงพยาบาลจังหวัด และหน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ เพื่อค้นหาความเสี่ยงและผู้ป่วย เจ้าหน้าที่จะนำเข้าสู่โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการรักษาพยาบาลที่ได้มาตรฐาน สำหรับกลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายเก่า จะได้รับการตรวจคัดกรองภาวะแทรกซ้อนและตรวจสุขภาพตามมาตรฐานประจำปี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคภาวะแทรกซ้อน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้มีความสุขไม่เป็นภาระในการดูแลรักษาพยาบาลทั้งของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การลดความดันโลหิตให้กลับสู่ระดับปกติหรือใกล้เคียงปกติมากที่สุดเป็นเป้าหมายสำคัญในการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งนอกจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแล้ว การมารักษาและรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอจะช่วยป้องกันหรือชะลอภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น มีผู้ป่วยจำนวนไม่น้อยเมื่อไม่มีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้นจะไม่มารับการรักษา ไม่รับประทานยา หรือรับประทานยาไม่สม่ำเสมอสิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การรักษา ไม่ประสบผลสำเร็จ และก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงขึ้นแก่ผู้ป่วยครอบครัวทำให้สูญเสียรายได้ของประเทศที่ต้องใช้ในด้านสาธารณสุขมากยิ่งขึ้น การรับประทานยาเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการป้องกันตนเองจากโรค ซึ่งความเชื่อเป็นสิ่งจูงใจประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ความเชื่อมักเป็นสิ่งที่ฝังแน่นอยู่ในตัวบุคคล เป็นการรับรู้ตามความเข้าใจของตนเอง ถ้าบุคคลมีความเชื่อในเรื่องใดก็จะปฏิบัติพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อหรือความเข้าใจของตน สุมาลี วัฒนกร, ชูติมา ผาติดำรงกุล และปราณี คำจันทร์ (2551)

จากการปฏิบัติงานพบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงบางรายมารับการรักษาไม่ต่อเนื่องขาดนัดหลังได้รับการวินิจฉัยทำให้ผู้ป่วยไม่ได้รับยาอย่างสม่ำเสมอ และจากการติดตามเยี่ยมบ้านพบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงบางรายถึงแม้มารับบริการรักษาและรับยา และเมื่ออยู่ที่บ้านไม่รับประทานยาไม่รับประทานยาไม่สม่ำเสมอ หรือรับประทานยาไม่ถูกต้องตามแบบแผนรักษาสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ป่วยมีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงตามมา (ทะเบียนเยี่ยมบ้านผู้ป่วยเรื้อรังและทะเบียนติดตามการรักษาของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) โรงพยาบาลเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายเป็นสถานบริการสุขภาพแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงรายที่ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมารับบริการซึ่งเป็นสถานบริการที่มีเขตรับผิดชอบอยู่ 4ตำบล คือ ตำบลห้วยยาว ตำบลม่วงยาย ตำบลท่าข้าม และตำบลปอแก้วที่ตัวผู้วิจัยเลือกตำบลปอแก้วเนื่องจากสถานที่ทำงานอยู่ในตำบลปอแก้ว และมีพื้นที่เป็นภูเขาสูง ส่วนใหญ่ผู้มารับบริการเป็นชาวเขา และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงก็เพิ่มขึ้นทุกปี ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือไม่มารับการรักษาอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานยารักษา

โรคความดันโลหิตสูงของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในเขตตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ในการทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับประทานยาของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยกลุ่มนี้ให้มารับการรักษาและตระหนักถึงความสำคัญของการรับประทานยาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำไปสู่การพัฒนางานของหน่วยงาน

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research)

กลุ่มประชากร

กลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทั้งหมดที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ และขึ้นทะเบียนรักษาในคลินิกผู้ป่วยความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลเวียงแก่น มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 462 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ และขึ้นทะเบียนรักษาในคลินิกผู้ป่วยความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลเวียงแก่น มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 215 คนคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของยามาเน (Yamane) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรค การรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง และการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบและบวก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งเป็นคำถามเชิงลบและบวก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ และนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ 2 ท่านและเภสัชกรชำนาญการ ผู้วิจัยแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือแล้วนำมาหาค่า IOC ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 ราย ในตำบลใกล้เคียงคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ได้ค่าแอลฟา = 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีผู้ช่วยเก็บ คือ

เริ่มแรกโดยการนัดประชุมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน เพื่ออธิบายเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่จะนำไปใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน นำเครื่องมือไปใช้แล้วก็รอรับคืน เมื่อคืนตามเวลาที่กำหนดเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้ง 215 ชุด นำเครื่องมือที่ได้จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้าน มาวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับประมวลผลข้อมูลทางสถิติ SPSS (SPSS for Windows) ความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Mann-Whitney U test และ kruskal Wallis test สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วน 3 ระดับ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส โรคประจำตัวอื่น ระยะเวลาที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ผู้ที่ดูแลในการรับปรึกษา และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรับปรึกษารักษาโรคความดันโลหิตสูง และด้านการรับรู้ต่ออุปสรรคของการรับปรึกษารักษาโรคความดันโลหิตสูงตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการรับปรึกษารักษาโรคความดันโลหิตสูง

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับปรึกษารักษาโรคความดันโลหิตสูง

ตอนที่ 5 คะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการรับปรึกษารักษาโรคความดันโลหิตสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=215)

ข้อมูล	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	71	33.0
หญิง	144	67.0
อายุ (M=59.78)		
20-39 ปี	3	1.5
40-59 ปี	113	52.4
60-79 ปี	87	40.5

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
≥ 80 ปี	12	5.6
สถานภาพสมรส		
โสด	1	0.5
คู่	165	76.7
หม้าย/หย่า/แยก	49	22.8
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	61	28.4
รับจ้าง	28	13.0
ค้าขาย	4	1.9
เกษตรกร	122	56.7
รายได้ครอบครัว(M=2713.72)		
น้อยกว่า 10,000 บาท	212	98.5
10,001-20,000 บาท	1	0.5
20,001-30,000 บาท	2	1.0
โรคประจำตัวอื่น		
ไม่มี	166	77.2
โรคเบาหวาน	19	8.8
โรคเก๊าท์	20	9.3
โรคมะเร็ง	1	0.5
โรคถุงลมโป่งพอง	5	2.3
โรคอื่น ๆ	4	1.9
ระยะเวลาที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง		
1-5 ปี	109	50.5
6-10 ปี	96	44.7
11-15 ปี	7	3.4
16-20 ปี	3	1.4
ผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา		
ตนเอง	200	93.2
คู่สมรส	4	1.4
บุตรหลาน	11	5.1

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 67 อายุอยู่ในช่วง 40-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.4 ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 73 คิดเป็นร้อยละ 24.2 สถานภาพสมรสเป็นคู่คิดเป็นร้อยละ 76.7 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 98.5 ไม่มีโรคประจำตัวอื่นคิดเป็นร้อยละ 77.2 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.5 เรื่องการรับประทานยาจะดูแลเอง คิดเป็นร้อยละ 93.2

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

ตาราง 2 จำนวนละร้อยละของคะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกเป็นรายด้านและโดยรวม (n = 215)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง		
ระดับต่ำ (< 21.66)	0	0
ระดับปานกลาง (21.66-23.71)	41	9.1
ระดับมาก (>23.71)	174	80.9
การรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง		
ระดับต่ำ (<17.57)	0	0
ระดับปานกลาง (17.57-21.85)	9	4.2
ระดับมาก (>21.85)	206	95.8
การรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง		
ระดับต่ำ (<21.66)	0	0
ระดับปานกลาง (21.66-26.12)	83	38.6
ระดับมาก (>26.12)	132	61.4
แบบแผนความเชื่อโดยรวม		
ระดับต่ำ (<65.14)	31	14.5
ระดับปานกลาง (65.14-74.8)	62	56.7
ระดับมาก (>74.8)	102	28.8

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 80.9 ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 95.8 และด้านการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษา

โรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 61.4 และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 56.7

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมมารับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของคะแนนพฤติกรรมมารับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ของกลุ่มตัวอย่าง (n=215)

ระดับพฤติกรรมมารับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมระดับต่ำ (<48.75)	19	8.8
พฤติกรรมระดับปานกลาง (48.75-49.98)	29	13.5
พฤติกรรมระดับสูง (> 49.98)	167	77.7

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมมารับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมมารับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง

ตาราง 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมมารับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง

	ปัจจัย	Mean Rank	Z	p-value
เพศ	ชาย	112.63	-2.581	0.010
	หญิง	100.79		
อายุ	น้อยกว่า 50 ปี	107.37	-0.079	0.937
	50 ปีขึ้นไป	108.16		
ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	112.11	-1.697	0.090
	ได้รับการศึกษา	96.89		

ตาราง 4 (ต่อ)

ปัจจัย	Mean Rank	Z	p-value
สถานภาพสมรส			
โสด/หม้าย/หย่า/แยก	112.92	-0.878	0.380
คู่	106.51		
อาชีพ			
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	115.62	-1.672	0.094
ประกอบอาชีพอื่น	102.19		
โรคประจำตัวอื่น			
ไม่มี	99.80	-3.714	0.000
โรคอื่น ๆ	135.80		
ระยะเวลาป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง			
น้อยกว่า 5 ปี	109.45	-0.369	0.712
5 ปีขึ้นไป	106.51		
ผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา			
ตนเอง	111.22	-2.954	0.003
บุคคลอื่น	65.07		

จากตาราง 4 พบว่า เพศ โรคประจำตัวอื่น และผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 5 คะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ แยกเป็นรายชื่อ

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง		
1. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานาน อาจเกิดโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเนื่องจากหัวใจบีบตัวเร็วขึ้น	2.67	0.517
2. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานอาจเกิดโรคสมองขาดเลือด เนื่องจากเส้นเลือดตีบตันหรือแตก	2.85	0.398
3. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานอาจเกิดโรคเลือดออกในสมองเนื่องจากเส้นเลือดในสมองแตก	2.87	0.393

ตาราง 5 (ต่อ)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.
4. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานาน อาจเป็นอัมพาตจากเส้นเลือดในสมองแตก	2.82	0.398
5. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงแล้วอาจเสียชีวิตกะทันหันจากเส้นเลือดในสมองแตก	2.80	0.401
6. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดตามัวได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเส้นเลือดในตา	2.57	0.514
7. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงทำให้กล้ามเนื้อหัวใจหนาและหัวใจโตขึ้นจนทำงานไม่ไหวแล้วเกิดหัวใจวาย	2.79	0.484
8. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานทำให้ไตเสื่อมเนื่องจากหลอดเลือดไปเลี้ยงไตตีบตัน	2.62	0.541
9. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงมากไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ เช่น กรรมกรแบกหาม	2.18	0.889
รวม	24.1581	2.04919
ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง		
1. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องทำให้ระดับความดันโลหิตสูงลดลง	2.97	0.178
2. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ทำให้อาการปวดศีรษะดีขึ้น	2.93	0.263
3. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้อง จะลดการเกิดโรคแทรกซ้อน	2.84	0.439
4. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องจะลดการเกิดภาวะ หัวใจเต้นผิดปกติ	2.72	0.535
5. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องจะลดการเกิดภาวะ หลอดเลือดตีบตัน	2.62	0.532
6. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องจะลดการเกิดโรคไตวายเรื้อรัง	2.77	0.504
7. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงลดการเสื่อมของสมอง	2.87	0.434
รวม	19.7116	2.13572
ด้านการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง		
1. หน้าของยาเขียนไม่ชัดเจน ทำให้รับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงไม่ถูกต้อง	1.10	0.360
2. ชื่อยาเป็นภาษาอังกฤษ จึงอ่านชื่อยาไม่ออก	1.39	0.576
3. ใช้วิธีจำลักษณะของยา สีของยา หรือขนาดของเม็ดยาแทนการอ่านชื่อยา	1.36	0.595
4. ไม่สามารถอ่านฉลากยาได้เนื่องจากไม่รู้หนังสือ	1.73	0.934
5. ไม่สามารถรับประทานยาได้ถูกต้องเนื่องจากไม่มีผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา	1.98	0.939
6. รับประทานยาหลายชนิดเกินไป ทำให้เกิดความสับสน และจำยาไม่ได้	2.44	0.673

ตาราง 5 (ต่อ)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.
7. เกิดความเบื่อหน่ายในการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง เนื่องจากต้องรับประทานยาไปตลอดชีวิต	2.29	0.816
8. เคยรับประทานยาในระยะแรกแล้วแต่ระดับความดันโลหิตไม่ลดจึงไม่รับประทานยาต่อ	2.82	0.563
9. กลัวจะเกิดอันตรายหากรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงไปนาน ๆ	2.56	0.800
10. มีอาการข้างเคียงหลังจากรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง เช่น ซ้อเท้าบวม ไอ จึงไม่ยอมรับประทานยาต่อ	2.46	0.695
11. มีผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง	3.00	0.068
12. อยู่บ้านหลังเดียวกับผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง	3.00	0.000
รวม	26.1163	4.46486
2. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานอาจเกิดโรคสมองขาดเลือด เนื่องจากเส้นเลือดตีบ ตันหรือแตก	2.85	0.398
3. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานอาจเกิดโรคเลือดออกในสมองเนื่องจาก เส้นเลือดในสมองแตก	2.87	0.393
4. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานาน อาจเป็นอัมพาตจากเส้นเลือดในสมองแตก	2.82	0.398
5. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงแล้วอาจเสียชีวิตกะทันหันจากเส้นเลือดในสมองแตก	2.80	0.401
6. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดตามัวได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ของเส้นเลือดในตา	2.57	0.514
7. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงทำให้กล้ามเนื้อหัวใจหนาและหัวใจโตขึ้นจนทำงานไม่ไหวแล้วเกิด หัวใจวาย	2.79	0.484
8. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานทำให้ไตเสื่อมเนื่องจากหลอดเลือดไปเลี้ยงไตตีบตัน	2.62	0.541
9. ผู้ที่มีความดันโลหิตสูงมากไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ เช่น กรรมกรแบกหาม	2.18	0.889
รวม	24.1581	2.04919
ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง		
1. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องทำให้ระดับความดันโลหิตสูง ลดลง	2.97	0.178
2. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ทำให้อาการปวดศีรษะดีขึ้น	2.93	0.263
3. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้อง จะลดการเกิดโรคแทรกซ้อน	2.84	0.439
4. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องจะลดการเกิดภาวะ หัว ใจเต้นผิดปกติ	2.72	0.535

ตาราง 5 (ต่อ)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.
5. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องจะลดการเกิดภาวะ หลอดเลือดตีบตัน	2.62	0.532
6. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างถูกต้องจะลดการเกิดโรคไตวาย เรื้อรัง	2.77	0.504
7. การรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงลดการเสื่อมของสมอง	2.87	0.434
รวม	19.7116	2.13572
ด้านการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานรักษายารักษาโรคความดันโลหิตสูง		
1. หน้าของยาเขียนไม่ชัดเจน ทำให้รับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงไม่ถูกต้อง	1.10	0.360
2. ชื่อยาเป็นภาษาอังกฤษ จึงอ่านชื่อยาไม่ออก	1.39	0.576
3. ใช้วิธีจำลักษณะของยา สีของยา หรือขนาดของเม็ดยาแทนการอ่านชื่อยา	1.36	0.595
4. ไม่สามารถอ่านฉลากยาได้เนื่องจากไม่รู้หนังสือ	1.73	0.934
5. ไม่สามารถรับประทานยาได้ถูกต้องเนื่องจากไม่มีผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา	1.98	0.939
6. รับประทานยาหลายชนิดเกินไป ทำให้เกิดความสับสน และจำยาไม่ได้	2.44	0.673
7. เกิดความเบื่อหน่ายในการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง เนื่องจาก ต้องรับประทานยาไปตลอดชีวิต	2.29	0.816
8. เคยรับประทานยาในระยะแรกแล้วแต่ระดับความดันโลหิตไม่ลดจึงไม่รับประทานยาต่อ	2.82	0.563
9. กลัวจะเกิดอันตรายหากรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงไปนาน ๆ	2.56	0.800
10. มีอาการข้างเคียงหลังจากรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง เช่น ซ้อเท้า บวม ไอ จึงไม่ยอมรับประทานยาต่อ	2.46	0.695
11. มีผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง	3.00	0.068
12. อยู่บ้านหลังเดียวกับผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง	3.00	0.000
รวม	26.1163	4.46486

จากตาราง 5 พบว่า ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านการรับรู้อุปสรรคของการ
รับประทานรักษายารักษาโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุดเท่ากับ 26.1163 และ 4.46486 ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการรับประทานยา
รักษาโรคความดันโลหิตสูง

ตาราง 6 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อกับพฤติกรรมการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัย	N	χ^2	p-value
แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ			
1. การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง			
ระดับต่ำ	14	8.702	0.013
ระดับปานกลาง	42		
ระดับมาก	159		
2. การรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง			
ระดับต่ำ	25	13.128	0.000
ระดับปานกลาง	190		
ระดับมาก	0		
3. การรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง			
ระดับต่ำ	30	9.288	0.002
ระดับปานกลาง	97		
ระดับมาก	88		
แบบแผนความเชื่อสุขภาพโดยรวม			
ระดับต่ำ	31	10.981	0.004
ระดับปานกลาง	89		
ระดับมาก	95		

หมายเหตุ: ** p < .05

จากตาราง 6 พบว่า แบบแผนความเชื่อทั้ง 3 ด้าน คือ การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง และการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงการ

1. พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 67 อายุอยู่ในช่วง 40-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.4 ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 73 (นิตยา สุภาพันท์, 2529 อ่างอิงใน พัฒนา โพธิ์แก้ว, 2537) ศึกษาในการปฏิบัติตามแผนการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษามีแรงจูงใจในด้านสุขภาพและการดูแลตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาตัดสินใจต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย สถานภาพสมรสเป็นคู่ คิดเป็นร้อยละ 76.7 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 98.5 ไม่มีโรคประจำตัวอื่น คิดเป็นร้อยละ 77.2 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.5 เรื่องการรับประทานยาจะดูแลเอง คิดเป็นร้อยละ 93.2 สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพ ไบแก้ว (2528) ซึ่งศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงและส่วนใหญ่จะดูแลเรื่องของการรับประทานยาด้วยตนเอง

2. พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 80.9 ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 95.8 และด้านการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 61.4 และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 56.7 ซึ่งสอดคล้องกับสุมาลี วัจนกร และคณะ (2551) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมรับประทานยาในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง และการรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ในระดับมาก ส่วนด้านการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ในระดับปานกลาง

3. พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสุมาลี วัจนกร และคณะ (2551) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมรับประทานยา ในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง พบว่า พฤติกรรมรับประทานยาส่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง

ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อกับพฤติกรรมรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง

1. พบว่า เพศ โรคประจำตัวอื่น และผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. พบว่า แบบแผนความเชื่อทั้ง 3 ด้าน คือ การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง การรับรู้ประโยชน์ของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง และการรับรู้อุปสรรคของการรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรับประทานยารักษาโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้วางแผนในการส่งเสริมให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีการรับประทานยาอย่างถูกต้องและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น และผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงควรประเมินความพร้อมในการบริหารยาของผู้ป่วยเมื่อจำเป็นต้องเริ่มให้การรักษาด้วยการรับประทานยา รวมถึงแนวทางให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเกี่ยวกับการบริหารยามากขึ้น ดังนั้นบุคลากรทางด้านสุขภาพ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยเน้นในเรื่องการตรวจสอบยา การปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้ยาหรือจัดการกับอาการข้างเคียงของยา และการปฏิบัติตัวที่เกี่ยวกับการใช้ยาอื่น ๆ และเน้นกลุ่มผู้ป่วยรายใหม่ที่ได้รับการรักษาด้วยยาเพื่อให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมการใช้ยาเหมาะสมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับประทานยา เช่น ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม โดยศึกษาในเชิงคุณภาพ
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการรับประทานยาของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง อาจนำไปใช้ในการศึกษาในโรคเรื้อรังอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ วัณโรค เพื่อนำมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับประทานยาในโรคที่ต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของอาจารย์ ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย และขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ ที่สละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของแผนการสอบตรวจทานความถูกต้องของภาษา และพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- พิษณุกร สานคำทอน. (2554). **สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงจังหวัดเชียงราย**. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557, จาก www.thairath.co.th/425058
- สุมาลี วังธนากร สุมาลี วังธนากร ชุตติมา ผาติดำรงกุล และปราณี คำจันทร์. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับประทานยาในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- พัฒนา โพธิ์แก้ว. (2537). **การปฏิบัติตามแผนการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุภาพ ไบแก้ว. (2528). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

Factors associated with smoking behaviors of novices in Phathatchaehaeng school buddhism,
Phupiang District, Nan Province

สงกรานต์ เสนุนันตา^{1*} และสมชาย จาดศรี²
Songkran Sennunta^{1*} and Somchai Jadsri²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) รูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) เพื่อมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน จำนวน 116 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามด้านปัจจัยนำ แบบสอบถามด้านปัจจัยเอื้อ แบบสอบถามด้านปัจจัยเสริม แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยมีค่าความตรงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.79 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติสถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยใช้สถิติ Chi-square test

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสามเณร ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ควรเน้นกระบวนการสุขศึกษา ประชาสัมพันธ์ หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการรับรู้ในโทษและพิษภัยบุหรี่

คำสำคัญ: ปัจจัย พฤติกรรมการสูบบุหรี่ สามเณร

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: sennunta_bum@hotmail.com

Abstract

The purpose of this descriptive research were to investigate factors associated with smoking behaviors of novices in Phathatchaehaeng buddhism school, Phupiang District, Nan Province. One hundred and sixteen novices included in study. Data were collected with questionnaire constructed by researcher. The collected data were analyzed by computerized program for descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics such as Chi-square test. The significance level was assigned as 0.05.

The results were as follows: The bio-social factor had no relation with smoking behavior. Predisposing factors namely perceived susceptibility, perceived severity, perceived benefits were significantly relationship to smoking behavior ($p < 0.05$). Enabling factors and reinforcing factors had no relation with smoking behavior.

The results of this study suggested that for modifying smoking behavior should emphasis on health education, public relation or promote experience learning in order to allow people to perceive smoking susceptibility and severity, perceive benefits from smoke cessation.

Keywords: factors, smoking behaviors, novices

บทนำ

การสูบบุหรี่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญระดับโลก โดยก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพหลายประการ จากการศึกษาพบว่าการสูบบุหรี่และการได้รับควันบุหรี่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด โรคถุงลมโป่งพอง โรคหัวใจและหลอดเลือด บุหรี่เป็นสารเสพติดที่ถูกกฎหมาย สร้างปัญหาด้านสุขภาพต่อผู้บริโภคอย่างมากมาย สร้างภาระโรคเป็นอันดับสองของประเทศ รองจากโรคเอดส์ ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณมหาศาลเป็นจำนวนมากกว่าที่เก็บภาษียาสูบ (สมเกียรติ วัฒนศิริชัย, 2550)

องค์การอนามัยโลกได้ระบุถึงสาเหตุของการเจ็บป่วยและการเสียชีวิตว่า การระบาดของยาสูบเป็นภัยสำคัญที่คุกคามต่อสุขภาพของประชาชน โดยเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนเสียชีวิต ประมาณ 6 ล้านคน ต่อปี และมากกว่า 600,000 คน ที่เสียชีวิตจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง และคาดการณ์ว่ามีคนเสียชีวิตด้วยโรคจากการสูบบุหรี่ 1 คน ในทุก ๆ 6 วินาที (WHO., 2014) สำหรับสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2555 พบว่ามีจำนวนผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้น 6 แสนคน จากปี พ.ศ. 2552 ทำให้ปี พ.ศ. 2554 มีผู้สูบบุหรี่เป็นจำนวน 11.5 ล้านคน การสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนไทยใน ปี พ.ศ. 2552 พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยอายุ 13-15 ปีสูงถึง ร้อยละ 11.7 และเป็นที่น่าตกใจว่า ร้อยละ 8 ของเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ในปัจจุบันคิดว่าตนเองจะเริ่มสูบบุหรี่ในปีหน้า สำหรับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดจากความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์ เท่ากับ 43.6 พันล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 0.5 ของ GDP โดยคิดเป็นค่าใช้จ่ายทางตรงทางการแพทย์ เท่ากับ 14,956 ล้านบาท (ร้อยละ 33.7) ค่าใช้จ่ายทางอ้อมทางการแพทย์ เท่ากับ 952 ล้านบาท (ร้อยละ 2.2) และข้อมูลการศึกษาภาระโรคจากปัจจัยเสี่ยงของประชาชนไทยของกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2552 พบว่าการสูบบุหรี่เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของประชากรไทยประมาณ 48,244 คนต่อปี โดยเฉลี่ยผู้ชาย 1 ใน 6 คน และผู้หญิง 1 ใน 25 คน เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และคณะ, 2555)

จากสถานการณ์ดังกล่าวพบว่ามีผู้สูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงแต่ในกลุ่มของประชาชนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของพระสงฆ์ไทย จากสรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2555 พบว่า ผู้นำศาสนามีอัตราการสูบบุหรี่ 30.8% (พุทธ 35.9%, คริสต์ 9.6%, อิสลาม 27.2%) (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และคณะ, 2555, หน้า 24) สถิติโรคของพระภิกษุสงฆ์ ที่เข้ารับรักษาตัวเป็นผู้ป่วยในรักษาโรงพยาบาลสงฆ์ 10 อันดับแรก มีถึง 5 อันดับที่เป็นผลมาจากการสูบบุหรี่ ได้แก่ โรคถุงลมโป่งพอง โรคเส้นเลือดหัวใจตีบ โรคปอดเสื่อมเรื้อรัง วัณโรคปอด และโรคเส้นเลือดสมองตีบตัน (เครือข่ายชุมชนคนเลิกบุหรี่, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) และยังพบข้อมูลอีกว่า ในวัดยังไม่เป็นเขตปลอดบุหรี่ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่า ยังมีพระภิกษุ สามเณร ที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่อยู่อีกมาก แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์ สามเณรยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะสามเณร ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงของวัยรุ่น ที่มีความอยากรู้ อยากรลอง มีพฤติกรรมเลียนแบบ อาจนำไปสู่การทดลองสูบบุหรี่และติดยาในที่สุด ก่อให้เกิดผลเสียทางด้านสุขภาพ ผลเสียทางด้านเศรษฐกิจตามมา การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรม อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรม อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน โดยใช้แนวคิดทฤษฎี PRECEDE PROCEED Model โดยประยุกต์ขั้นตอนที่ 4 และ ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนสิงหาคม 2557 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

นิยามศัพท์

1. สามเณร หมายถึง ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทตามพระธรรมวินัย ที่เรียนอยู่แผนกมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ที่มีอายุระหว่าง 12-20 ปี
2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง การสูบบุหรี่ที่มวนสำเร็จรูป การสูบบุหรี่มวนเอง การสูบบุหรี่ไฟฟ้า การสูบบารากู่ การสูบบไค์ ภายใน 1 เดือนที่ผ่านมาหรือปัจจุบันยังคงสูบบุหรี่อยู่
3. บุหรี่ หมายถึง บุหรี่ซิการ์เรต บุหรี่ซิการ์ยาเส้นหรือยาเส้นปรุงหรือใช้ใบจากใบตองมวนยาเส้นรวมทั้งบุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ บารากู่
4. ระยะเวลาในการบวช หมายถึง จำนวนเดือนตั้งแต่ได้รับการบวชจนถึงปัจจุบัน
5. ระดับการศึกษาทางโลก หมายถึง ระดับการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสายสามัญ แบ่งเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
6. ระดับการศึกษาทางธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดในหลักสูตรการศึกษาเฉพาะทางสงฆ์ แบ่งเป็นไม่ได้ศึกษา นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมชั้นเอก
7. รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายได้จากการทำงานรับจ้างนิมนต์ หรือรายได้อื่น ๆ รวมทั้งหมด

8. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ หมายถึง ความเข้าใจ ความตระหนัก การมองเห็นว่าการสูบบุหรี่อาจส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดโรคและอาจทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม
9. การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ หมายถึง ความเข้าใจ ความตระหนัก ความรู้สึก และการมองเห็นว่าโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีความรุนแรง ทำให้พิการหรือเสียชีวิตได้ และการรักษาใช้เวลายาวนาน
10. การรับรู้การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการไม่สูบบุหรี่ หมายถึง ความเข้าใจ ความตระหนัก ความรู้สึก และการมองเห็นว่าหากไม่สูบบุหรี่จะเกิดผลดีอย่างไรต่อร่างกาย

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) รูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ประชากรศึกษา คือ สามเณรที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน จำนวน 116 รูป การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามด้านปัจจัยนำ แบบสอบถามด้านปัจจัยเอื้อ แบบสอบถามด้านปัจจัยเสริม แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยมีค่าความตรงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.89 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.79 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยใช้สถิติ Chi-square test การศึกษาครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ครั้งที่ 6/2557 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2557

ผลการศึกษา

ประชากรศึกษาทั้งหมดเป็นสามเณร ศึกษาอยู่แผนกมัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง มีอายุอยู่ระหว่าง 12-20 ปี อายุเฉลี่ย 15 ปี มีระยะเวลาการบวช 5-30 เดือน (ร้อยละ 48.28) มีระดับการศึกษาทางธรรมอยู่ในชั้นนักธรรมตรีสูงสุด (ร้อยละ 42.24) และพบว่า มีเพียงร้อยละ 5.17 เท่านั้นที่ไม่ได้ศึกษาทางธรรม ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่ถึง 1,000 บาท (ร้อยละ 87.93) มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 29.31) มีชาติพันธุ์ชนพื้นเมือง (ร้อยละ 52.59)

ความชุกของการสูบบุหรี่ในสามเณร มีสามเณรที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 33 รูป จากสามเณรทั้งหมด 116 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.44

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ปัจจัยที่ศึกษา	สูบ	จำนวน	Prevalence (%)	Prevalence Ratio	p-value
อายุ					
น้อยกว่า 16 ปี	21	69	30.40	1.19	0.56
16 ปี ขึ้นไป	12	47	25.50		
ระยะเวลาการบวช					
34 เดือน ขึ้นไป	15	46	32.60	1.26	0.42
น้อยกว่า 34 เดือน	18	70	25.70		
ระดับการศึกษาทางโลก					
ม. ต้น	25	79	31.60	1.46	0.26
ม. ปลาย	8	37	21.60		
ระดับการศึกษาทางธรรม					
โท-นธ. เอก	20	61	32.80	1.38	0.27
ไม่ได้ศึกษา/นธ.ตรี นธ.	13	55	23.60		
รายได้ต่อเดือน					
ต่ำกว่า 200 บาท	15	48	31.20	1.78	0.57
200 บาท ขึ้นไป	18	68	26.50		
ผลการเรียนเฉลี่ย					
0.00-2.99	30	93	32.30	2.48	0.67
3.00-4.00	3	23	13.00		
ชาติพันธุ์					
พื้นเมือง	21	61	34.40	1.58	0.13
ชาติพันธุ์อื่น ๆ	12	55	21.80		

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ปัจจัยที่ศึกษา	สูง	จำนวน	Prevalence (%)	Prevalence Ratio	p-value
การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรค					
ต่ำ	25	67	37.30	2.28	0.013*
สูง	8	49	16.30		
รับรู้ความรุนแรงของโรค					
ต่ำ	22	59	37.30	1.93	0.032*
สูง	11	57	19.30		
การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่					
ต่ำ	26	61	42.60	3.35	0.000**
สูง	7	55	12.70		
การรับรู้อุปสรรคของการไม่สูบบุหรี่					
ต่ำ	19	60	31.70	1.26	0.426
สูง	14	56	25.00		
ปัจจัยเอื้อต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่					
สูง	16	53	30.20	1.10	0.703
ต่ำ	17	63	27.00		
ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่					
ต่ำ	18	61	29.50	1.07	0.839
สูง	15	55	27.30		

หมายเหตุ: * = P-value < 0.05 , ** = P-value < 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระยะเวลาการบวช ระดับการศึกษาทางโลก ระดับการศึกษาทางธรรม รายได้ต่อเดือน ระดับผลการเรียนเฉลี่ย และปัจจัยด้านชาติพันธุ์ พบว่า ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสรารุช นามเมือง (2546) ที่ศึกษาปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพระภิกษุ-สามเณรอาพาธ ที่มารับบริการตรวจรักษาในโรงพยาบาลสงฆ์ พบว่า ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการบวช ระดับการศึกษาทางโลก ระดับการศึกษาทางธรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และผลการศึกษายังแตกต่างจากการศึกษาของกิติพงษ์ ทองเหลือ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าการศึกษาคั้งนี้มีความแตกต่างกันด้านปัจจัย ส่วนบุคคลของกลุ่มประชากรที่ศึกษา จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ปัจจัยนำด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสรายุทธ นามเมือง (2546) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของพระภิกษุ-สามเณรอาพาธ ที่มารับบริการตรวจรักษาในโรงพยาบาลสงฆ์ พบว่าปัจจัยนำ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค และความคาดหวังในความสามารถตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และสอดคล้องกับการศึกษาของประภาพร โพธิ์ทอง (2551) ที่พบว่า ปัจจัยนำ การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p = .000$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติมา เปาะตะ (2552) พบว่าปัจจัยความเชื่อ ด้านสุขภาพในการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยง เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการสูบบุหรี่ของนักเรียนได้ กล่าวคือ ถ้านักเรียนมีระดับความเชื่อด้านการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงเพิ่มขึ้น จะมีโอกาสที่จะเป็นผู้ไม่สูบบุหรี่ น้อยลง 1.066 เท่า ของนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ ในโอกาสเสี่ยงระดับเดิม และสอดคล้องกับการศึกษาของประวิณ ปายคัล้อย (2553) ที่พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเกี่ยวกับบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับปัจจัยด้านการรับรู้อุปสรรคของการไม่สูบบุหรี่ ไม่พบความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังจะเห็นได้ว่าปัจจัยนำด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ต่อการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ว่าถ้าบุคคลรับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเกิดโรคหากมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โรคที่เกิดจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความรุนแรง และจะเกิดประโยชน์ใดแก่ตนเองบ้าง เมื่อไม่สูบบุหรี่ ก็จะมีผลลดความเสี่ยงพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จากการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของประภาพร โพธิ์ทอง (2551) ที่พบว่าปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ปริมาณเวลาที่ใช้ในการเรียน การใช้เวลาร่วมในสถานที่เสี่ยงต่อการ สูบบุหรี่ และความยากง่าย ในการเข้าถึงแหล่งซื้อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าการศึกษาคั้งนี้ ได้ศึกษาในกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และอาศัยอยู่ร่วมวัดเดียวกันทั้งหมด จึงทำให้คุณลักษณะ ของสิ่งแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและทางสังคม หรือทรัพยากรที่จะสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่คล้ายคลึงกัน จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสรายุทธ นามเมือง (2554) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพระภิกษุ-สามเณรอาพาธ ที่มารับบริการตรวจรักษา ในโรงพยาบาลสงฆ์ พบว่า ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลจากสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่ และการได้รับคำแนะนำ จากแพทย์และพยาบาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการเสริมแรงจะเป็นรางวัล ตอบแทนหรือการลงโทษภายหลังที่ได้แสดงพฤติกรรมออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น ที่อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

จะมีบทบาทสำคัญ ซึ่งการศึกษาของปริยาพร ชูเอียด (2550) พบว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสูบบุหรี่ นอกจากนี้การศึกษาของรัฐกฤษณ์ เนติรัตนทกุล (2551) ที่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเพื่อนสนิทมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมาก สันนิษฐานได้ว่าการศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาในกลุ่มประชากรที่อาศัย หรืออยู่ในบริบท ของปัจจัยเสริมที่คล้ายคลึงกัน คืออยู่ในโรงเรียนเดียวกัน พักอาศัยอยู่ในภูมิภาคหรือวัดเดียวกัน อยู่ภายใต้กฎกติกาและบริบท ทางสังคมร่วมกัน จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการ สูบบุหรี่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ นัยสำคัญ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มสามเณร ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่อป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มประชากร สามเณร โดยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาที่พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ สูบบุหรี่ ดังนั้นในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมการสูบบุหรี่ ควรดำเนินการเน้นหนักในด้านการให้ข้อมูล ข่าวสาร การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การให้ความรู้เกี่ยวกับโอกาสเกิดโรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่
2. ผลการศึกษาที่พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ควรเน้น การดำเนินงานในการให้ข้อมูล ข่าวสาร เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ว่าโรคมีความรุนแรง บางโรค อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต บางโรคไม่สามารถรักษาให้หายได้ อีกทั้งยังมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านการรักษาพยาบาลที่สูง
3. การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ควรเน้นการเรียนการสอนในห้องเรียน ให้เกิดการรับรู้ในประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ และควรมีการส่งเสริมให้การไม่สูบบุหรี่เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง ชื่นชม เป็นค่านิยม ที่ดีของกลุ่ม อันจะเป็นการป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสามเณรที่มีลักษณะของปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่แตกต่างกัน เพื่อนำ ผลการศึกษามาใช้ในการกำหนดปัจจัยในการดำเนินงานป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณรให้ คลอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการนำปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ มาเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อป้องกันและปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสูบบุหรี่

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณพระชยานันท์มณี ดร. เจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง พระครูสถาพรธีรกิตติ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้ง พระครูบวรเจตติยารักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนันทบุรีพระปริยัติธรรม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณ ดร.สมชาย จาตุศรี ดร.อนุกุล มะโนทน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา คุณวิฑูรย์ ชงเงิน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องในการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิติพงษ์ ทองเหลือ. (2550). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กิติมา เปาะเตะ. (2552). **ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เครือข่ายชุมชนคนเลิกบุหรี่. (ม.ป.ป.). **ศาสนากับการเลิกบุหรี่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558, จาก <http://www.smileclinic.org/shownews.asp?topicID=834>
- ประภาพร โพธิ์ทอง. (2551). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาโรงเรียนเซนต์จอร์จ-โปลีเทคนิค กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ปรวีณ ปายคัลลอย. (2553). **การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในตำบลดิ่งชั้น อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ปรียาพร ชูเอียด. (2553). **ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัฐกฤษณ์ เนติธรรมนัทกุล. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และแนวทางการแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และคณะ. (2555). **สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2555 (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สรายุทธ นามเมือง. (2546). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพระภิกษุสามเณรอาพาธที่มารับบริการตรวจรักษาในโรงพยาบาลสงฆ์**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล. (2550). **ตำราวิชาการสุขภาพ การควบคุมการบริโภคยาสูบ สำหรับบุคลากรและนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมปลอดบุหรี่.
- WHO. (2014). **Leading cause of death, illness and impoverishment**. Retried September 18, from <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs339/en/>

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่หรือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตำบลศรีเตี้ย
อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

Factors Associated with smoking behaviors of High School Students, Sitia
Subdistrict, Ban Hong District, Lumphun Province

พัชรี อินธา^{1*} และรุ่ง วงศ์วัฒน์²

Patcharee Intha^{1*} and Rung Wongwa²

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่หรือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยศึกษาทั้งนักเรียนทุกคน จำนวน 157 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและไค-สแควร์

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสูบบุหรี่ ร้อยละ 24.2 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่หรือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ เพศ การสูบบุหรี่ของมารดา และการสูบบุหรี่ของเพื่อน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่ นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this descriptive study was to examine factors associated with smoking behaviors of high school students. The population were 157 high school students. The data were collected by questionnaires. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and Chi-square

The results showed that high school students were smoke 24.8%. And found that sex, mothers smoking and friend smoking were statistical significance associated with smoking behaviors of high school students at 0.05 level.

Keywords: Smoking behaviors, High school students

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: puyupuy206@gmail.com

บทนำ

“บุหรี่” จัดเป็นสิ่งเสพติดประเภทสิ่งเสพติดกระตุ้นประสาทโดยปัจจุบันพบว่ามีกานิยมสูบบุหรี่ยิ่งเป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นและนอกจากนี้บุหรี่ยังมีสารประกอบต่าง ๆ อยู่ประมาณ 4,000 ชนิด มีสารก่อมะเร็งไม่ต่ำกว่า 42 ชนิด ซึ่งสารบางชนิดเป็นอันตรายที่สำคัญ คือ นิโคติน (Nicotine) ทาร์ หรือน้ำมันดิน (Tar) คาร์บอนมอนนอกไซด์ ไฮโดรเจนไซยาไนด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ แอมโมเนีย สารกัมมันตรังสี เป็นต้น โดยบุหรี่ยังถือเป็นสิ่งเสพติดที่อยู่ใกล้ ๆ ประชาชนทุกวัย นอกจากจะเกิดผลเสียต่อตัวผู้สูบบุหรี่ยังได้ส่งผลกระทบต่อสภาวะ สุขภาพของบุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นทั้งบุคคลใกล้ชิดหรือไม่ก็ได้ ในกรณีการสูดดมควันบุหรี่ยิ่งเข้าไป (Secondhand Smoke) สามารถนำไปสู่อันตรายต่อการเกิดโรค อาทิ โรคมะเร็งปอด โรคระบบทางเดินอาหาร โรคระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ เป็นต้นและนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การให้กำเนิดทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่าปกติ และทารกอาจต้องเสี่ยงต่อการเสียชีวิตอย่างเฉียบพลัน โดยไม่ทราบสาเหตุ (สำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ, 2543)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาคือผู้ที่มีอายุในระหว่าง 12-16 ปีโดยรับการศึกษาต่อจากระดับชั้นประถมศึกษา จัดอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เชื่อมต่อกับ วัยเด็ก สู่วัยผู้ใหญ่ ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการธรรมชาติของนักเรียนที่เป็นวัยรุ่นนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจอย่างชัดเจนโดยเมื่อเข้าสู่ วัยรุ่นแล้วมักต้องการเป็นอิสระ ต้องการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการการยอมรับ มีพฤติกรรมอยากรู้ อยากเห็น และบางครั้งมี พฤติกรรมชอบทดลองสิ่งต่าง ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยได้สัมผัสมาก่อนนอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มวัยที่ชอบเข้าสังคม โดยบางครั้งหากไม่มีการคิดไตร่ตรองที่ดีหรือมีเหตุผลเพียงพออาจส่งผลให้เกิดการเบี่ยงเบนในการดำรงชีวิตและการมี คุณภาพชีวิตในอนาคตได้ ถ้านักเรียนวัยรุ่นที่มีปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ ร่วมด้วยก็มักจะไม่สามารถปรับตัวได้ประกอบกับการขาด ที่ปรึกษาหาทางออกไม่ได้นักเรียนวัยรุ่น ก็อาจจะใช้ยาเสพติดเพื่อคลายทุกข์หลบหนีปัญหาได้มีผลการวิจัย (ประภิต วาทีสาธกกิจ, 2547)

สถานการณ์และแนวโน้มการบริโภคยาสูบชนิดมีควันของเยาวชนไทย จำนวนเยาวชนที่บริโภคยาสูบ หรือสูบบุหรี่ ชนิดมีควัน ในรอบ 18 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2534-2552) ได้ว่าจากจำนวนเยาวชนที่สูบบุหรี่ปัจจุบันชนิดมีควัน มีจำนวนลดลง จาก 2.8 ล้านคนในปี พ.ศ. 2534 เป็น 1.5 ล้านคนในปี พ.ศ. 2549 จากนั้น เริ่มปรับเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจาก 1.6 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 1.7 ล้านคนในปี พ.ศ. 2552 และจำนวนผู้ที่สูบบุหรี่ครั้งแรกในปี 2554 โดยจำแนกตามการสูบบุหรี่ ในครั้งแรกพบว่ามีจำนวนทั้งหมด 9,937,070 ราย โดยช่วงอายุที่พบว่ามีกานิยมเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกมากที่สุด ได้แก่ ช่วงอายุ 15-19 ปี โดยมีทั้งสิ้นจำนวน 5,828,946 คน รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ 20-24 จำนวน 2,348,548 คน และกลุ่มอายุ 10-14 ปี จำนวน 1,086,217 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้พบว่าจำนวนผู้ที่ริเริ่มและทดลองสูบบุหรี่เริ่มมีจำนวนที่มากยิ่งขึ้นและช่วงอายุที่มีการทดลองสูบบุหรี่เริ่มลดลงจากและกลุ่มวัยที่พบว่ามีกานิยมเริ่มและทดลองสูบบุหรี่มากขึ้นก็คือเยาวชนที่กำลังศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ครั้งแรกก็จะพบว่ามีกานิยมสูบในลักษณะต่อเนื่อง และนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อทั้งในเรื่องด้านการศึกษา สังคม และบุคคลรอบข้าง พบว่า ความสัมพันธ์ของการสูบบุหรี่ ของนักเรียน นักศึกษา กับพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ พบว่า กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่สูบบุหรี่มีผู้ที่ดื่มเหล้ามากกว่าผู้ที่ไม่ สูบบุหรี่ 3.5 เท่า เทียบกลางคืนมากกว่า 3.2 เท่า เคยมีเพศสัมพันธ์มากกว่า 3.7 เท่า เล่นการพนันมากกว่า 3.3 เท่า และ ใช้ยาเสพติดอื่นมากกว่า 16 เท่า นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยที่พบว่า หากนักเรียนได้มีโอกาสเริ่มทดลองสูบบุหรี่แล้ว

โอกาสจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ติดบุหรี่ในอนาคตย่อมเป็นไปได้สูง อีกทั้งการเลิกสูบบุหรี่ก็ทำได้ยาก (พรนภา หอมสินธุ์, 2550)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอัตรา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นม.1-ม.6 โรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา จังหวัดลำพูน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อกำหนดแนวทางส่งเสริมสุขภาพให้ปราศจากการสูบบุหรี่ และการเฝ้าระวัง การวางแผนให้การศึกษาเพื่อป้องกันควบคู่กับการแก้ไขปัญหาไปพร้อมกัน โดยนำไปสู่มาตรการควบคุม และป้องกันให้มีให้เกิดการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาและต่อยอดในการสร้างสรรค์งานวิจัย และการออกแบบนวัตกรรมพัฒนาคุณภาพให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งหมดที่กำลังศึกษาอยู่ ณ โรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา ปีการศึกษา 2558 จำนวน 157 คน โดยการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษากับกลุ่มประชากร

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้แบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ เป็นข้อคำถามเติมคำและ Checklist พัฒนาจาก อุทุมพร ณ นคร (2550)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) พัฒนาจาก อุทุมพร ณ นคร (2550)

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC (Index of Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม อำเภอบ้านโสม จังหวัดลำพูน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมที่ .634

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Test)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรพบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 18 ปี ร้อยละ 19.1 โดยมีอายุเฉลี่ย 15.52 ปี (S.D. = 1.86) มีอายุต่ำสุด 12 ปี และมีอายุสูงสุด 19 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 60.5 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 21.7 รองลงมาได้แก่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 19.1 พบว่าส่วนใหญ่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับปานกลาง ร้อยละ 72.0 โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 2.7893 (S.D. = .66288) โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุดได้แก่ระดับต่ำ ร้อยละ 12.7 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด ได้แก่ ระดับปานกลาง ร้อยละ 72.0 พบว่า จำนวนเงินที่ได้รับในแต่ละวันส่วนใหญ่ 31 บาท-41 บาท ร้อยละ 33.8 รองลงมา 41 บาท-51 บาท ร้อยละ 29.3 พบว่าส่วนใหญ่สถานภาพสมรสของบิดาและมารดาอยู่ด้วยกันร้อยละ 70.1 รองลงมา ได้แก่ บิดา มารดาหย่าร้างกัน ร้อยละ 18.5 พบว่าส่วนใหญ่อาชีพของบิดา รับจ้างร้อยละ 69.4 รองลงมาอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 21.0 พบว่าส่วนใหญ่อาชีพของมารดา อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 71.3 รองลงมาอาชีพเกษตรกรร้อยละ 22.3

พฤติกรรมส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มประชากรพบว่าไม่มีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 75.8 รองลงมาได้แก่พฤติกรรมสูบบุหรี่ ร้อยละ 24.2 โดยบิดามีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ร้อยละ 61.1 และมารดามีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 88.53 รวมถึงเพื่อนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ร้อยละ 58.6 และในขณะที่นักเรียนยังไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่เคยถูกเชื่อเชิญจากเพื่อน ร้อยละ 72.0 นอกจากนี้สถานทีนักเรียนใช้สูบบุหรี่ได้แก่ โรงเรียน ร้อยละ 47.4 รองลงมา ได้แก่ เคา/ผับ ร้อยละ 26.3 นักเรียนมีการออกกำลังกายทุกวัน ร้อยละ 36.3 รองลงมาได้แก่ออกกำลังกายวันเว้นวัน ร้อยละ 26.8 ส่วนใหญ่นักเรียนมีการวางแผนเลิกและหลีกเลี่ยงบุหรี่ ร้อยละ 64.3 รองลงมาได้แก่ไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.1 ส่วนใหญ่ในชุมชนมีร้านขายบุหรี่ร้อยละ 91.0 พบว่านักเรียนไม่สามารถซื้อบุหรี่ได้ในชุมชน ร้อยละ 54.1 พบว่าบุคคลที่สามารถมีผลให้นักเรียนเลิกและหลีกเลี่ยงบุหรี่ได้แก่ตัวเอง ร้อยละ 52.9 รองลงมาได้แก่ บิดา มารดา ร้อยละ 41.4

จากการศึกษาทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของกลุ่มประชากรพบว่าทัศนคติส่วนใหญ่คิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้เป็นโรครุมเร้ามากที่สุด ร้อยละ 4.75 รองลงมาได้แก่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อบุคคลรอบข้าง ร้อยละ 4.52 รองลงมาการสูบบุหรี่ทำให้มีกลิ่นปากและเล็บเหลือง ร้อยละ 4.34 รองลงมาได้แก่ การสูบบุหรี่ทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง ร้อยละ 4.17 รองลงมา ได้แก่ การสูบบุหรี่ช่วยทำให้มีความสนิทกับกลุ่มเพื่อนได้มากขึ้น ร้อยละ 4.04 พบว่าทัศนคติน้อยที่สุด ได้แก่ การสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดาและพบเห็นได้ทั่วไป ร้อยละ 2.79 รองลงมาได้แก่ฉันควรเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 3.04 รองลงมาได้แก่ การสูบบุหรี่ในสถานที่ไกลผู้คนไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง ร้อยละ 3.13 รองลงมาได้แก่ ผู้หญิงสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่ไม่ปกติ ร้อยละ 3.17 ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตาราง 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ปัจจัย	χ^2	P-Value
อายุ	.107	.444
เพศ	3.840	.041*
ระดับชั้นเรียน	3.642	.184
รายรับต่อวัน	1.771	.127
ทัศนคติ	3.274	.195
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.473	.790
การออกกำลังกาย	2.430	.084
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบิดา	.085	.463
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของมารดา	7.328	.011*
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเพื่อน	16.484	.000**
ร้านขายบุหรี่	.159	.492

หมายเหตุ: * P-Value <0.05 , ** P-Value <0.01

จากตาราง 1 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ (p-value=0.041) และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของมารดา (p-value=0.011) และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่พฤติกรรมสูบบุหรี่ของเพื่อน(p-value<0.001) ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ อายุ ระดับชั้นเรียน รายรับต่อวัน ทัศนคติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบิดา ร้านขายบุหรี่ ดังตาราง 1

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่าเพศชายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) โดยพบว่าอัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 20 เท่า อีกทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประภาพร นันทการัตน์ (2552) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ได้แก่ เรื่องเพศ อีกทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปรียาพร ชูเอียด (2550) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รวมทั้งสอดคล้องกับชูชัย แก้วมณีชัย (2551) พบว่านักเรียนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 56.9 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉันทัญญาดา รองเดช และคณะ (2552) ซึ่งพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเรณู บุญจันทร์ และคณะ (2552) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของมารดามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทนา จันทรไพจิตร (2541) โดยพบว่าการสูบบุหรี่ของกลุ่มประชากรที่ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา พี่ น้อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อ้อมใจ จิรพฤตศิริ (2548) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองสูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่เป็น 7.75 (95% CI = 2.51, 23.49) เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองไม่สูบบุหรี่ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุพยง วงศ์ฝัน (2544) ที่พบว่าบทบาทของครอบครัวด้านการเป็นแบบอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) โดยพบว่าในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่มีบุคคลในครอบครัวที่สูบบุหรี่ร้อยละ 72.7 และในขณะที่กลุ่มไม่สูบบุหรี่มีบุคคลในครอบครัวที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 55.8 อีกทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบัติ ดุสรรัตน์ (2552) โดยผลการศึกษาพบว่าการมีสมาชิกในบ้านสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการสูบบุหรี่ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจึงพบว่าผู้ปกครอง มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้อยากลองดังนั้นจึงอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือความเคยชินในการรับรู้พฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นระยะเวลานาน

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มประชากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($P\text{-value} = .000$) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสมอเหมือน โลหะกิจ (2548) โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ จำนวนเพื่อนในกลุ่มที่สูบบุหรี่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักศึกษาโดยนักศึกษาเพศชายจะมีแนวโน้มในการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิวรินทร์ ศิริวนารังสรรค์ (2535) โดยจากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนซึ่งหมายถึงการถูกเพื่อนเคยชักชวนสูบบุหรี่และการมีเพื่อนสนิทที่ติดบุหรี่มีอิทธิพลอย่างยิ่งที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทนา จันทรไพจิตร (2541) พบว่าปัจจัยเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนในระดับปานกลาง 3 ปัจจัย ได้แก่ เพื่อนชวนให้สูบบุหรี่เป็นอันดับหนึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิภาวรรณ หมีทอง (2551) พบว่าถ้านักศึกษาหญิงมีตัวแบบด้านการสูบบุหรี่สูงอันดับได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน ก็มีโอกาที่จะอยู่ในกลุ่มที่สูบบุหรี่ในทางตรงกันข้ามหากนักศึกษาหญิงมีตัวแบบที่มีการสูบบุหรี่ต่ำก็มีโอกาที่จะอยู่ในกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่เช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรณู บุญจันทร์และคณะ (2552) พบว่า เพศและการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสมอเหมือน โลหะกิจ (2548) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ รายได้ จำนวนเพื่อนในกลุ่มที่สูบบุหรี่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตนา พรวิวัฒน์ชัย (2552) พบว่าปัจจัยภายนอกตัวบุคคล จำนวนเพื่อนที่สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เนื่องจากจำนวนเพื่อนที่สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจะมีจำนวนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรณู บุญจันทร์ และคณะพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนจังหวัดระนองนั้น การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ข้อเสนอแนะ

1. เพศ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของมารดา พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้นการแก้ไขพฤติกรรมสูบบุหรี่ของนักเรียนนอกจากแก้ไขที่ตัวนักเรียนแล้วควรให้ความสำคัญในกลุ่มมารดา กลุ่มเพื่อนและรวมถึงการให้ความสำคัญของเพศตั้งนั้นควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่รวมถึงการออกกฎบังคับในชุมชน

2. ควรทำการศึกษาและเพิ่มกระบวนการในการวางแผนแก้ไขปัญหาลำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่เป็นลำดับต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.ประจวบ แหลมหลัก ดร.อนุกุล มโนทน และดร.สมคิด จูหว่า ที่ได้กรุณาตรวจทานแบบสอบถาม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มประชากร

ขอขอบคุณ นายสุทิศ มูลย่อง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหลายแก้ว และขอขอบคุณ ผอ.ประยูรชาติชำนาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมรวมถึงข้อเสนอแนะ คำแนะนำ รวมถึงให้แนวคิดต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้

ขอขอบคุณนักเรียนโรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในงานวิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จันทนา จันทรไพจิตร. (2541). **เหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่.**

วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชูชัช แก้วเมธีชัย. (2551). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนโพธิ์ตากพิทยาคม**

อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย. **วารสารสุขภาพภาคประชาชน**, 22, 84-89.

ณินท์ญาดา รองเดชและคณะ. (2552). **การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดตรัง.**

การศึกษาด้วยตนเอง, ศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, กรุงเทพมหานคร.

นิภาวรรณ หมีทอง. (2551). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง**

ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ประกิต วาทีสาธกิจ. (10 มกราคม 2551). **ความเป็นมาเกี่ยวกับบุหรี่ สารอันตรายเกี่ยวกับสุขภาพ.** สืบค้นเมื่อ 10

มิถุนายน 2557, จาก http://www.baanjomjut.com/library_2/extension-1/history_of_smoking/index.html

ประภาพร นันทการรัตน์. (2552). **การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล**

กรุงเทพ. การศึกษาด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.

ปริศนา คำเงิน. (2553). **ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักศึกษาปริญญาตรีคณะพัฒนาการ**

ท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศ.บ., มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ปรียาพร ชูเอียด. (2550). **ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนักศึกษาวิทยาลัยสังกัด กรมอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ พย.ศ., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พรณา หอมลินธุ์. (2550). การสูบบุหรี่ในวัยรุ่น. **วารสารพยาบาลศาสตร์**, 15, 40-48.
- ยุพยง วงศ์ผืน. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทครอบครัวกับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชาย วิทยาลัยสังกัด กรมอาชีวศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เรณู บุญจันทร์และคณะ. (2552). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน จังหวัดระนอง**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง, ระนอง.
- สมบัติ ดุสรรัตน์. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ. (1 ตุลาคม 2554). **การควบคุมการบริโภคยาสูบ**. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557, จาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/10439>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (1 เมษายน 2554). **สรุปการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2554**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557, จาก http://www.hiso.or.th/hiso/tonkit/tonkits_65.php
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (1 เมษายน 2554). **การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากร พ.ศ. 2554**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm
- สิวพันธ์ ศิริวรรณรังสรรค์. (2535). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2553**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุรัตนา พรวิวัฒน์ชัย. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากร และสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสมอเหมือน โลหะกิจ. (2547). **ทัศนคติกับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ มหาวิทยาลัยแม่โจ้โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกลุ่ม**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อ้อมใจ จิรพถุณศิริ. (2548). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของสตรีวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อุทุมพร ณ นคร. (2550). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนชลราษฎรอำรุง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1, ชลบุรี.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน กลุ่มหญิงตั้งครรภ์
โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว
อำเภอร่องขาว จังหวัดแพร่

Relative Factors for Exclusive Breastfeeding of Pregnancy Group in Bonds of
Family Love Project in Huaikat Health Promoting Hospital, Rongkwang District,
Phrae Province

วรางคณา วงศ์ธีรวัฒน์^{1*} และทวีวรรณ ชาลีเครือ²
Warangkana Wongteerawat^{1*} and Taweewun Chareekrua²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ศึกษาระหว่าง พฤษภาคม 2557-มกราคม 2558 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ สมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว โดยมีบุตรอายุมากกว่า 6 เดือน จำนวน 72 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน Chi-square Test และFisher's Exact Test ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวมากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน ร้อยละ 76.39 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ อาชีพ และประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนลักษณะการทำงาน และระยะเวลางานหลังคลอด มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ในการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ มีการเจริญเติบโตสมวัย และพัฒนาการที่ดีตามศักยภาพ

คำสำคัญ: การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author e-mail : rainnypink_johyun@windowslive.com

Abstract

The purpose of this research was to study the rate and relative factors of exclusive breastfeeding. The duration of research implementation was from May 2014 to January 2015. The research samples consisted of 72 mothers, their infants aged over 6 months of pregnancy group in Bonds of Family Love Project in Huaikat Health Promoting Hospital. The data were collected through the questionnaire, verified the content validity by 3 experts and determined the reliability by alpha reliability coefficient. The data were analyzed by descriptive statistics and inferential statistics, Chi-square Test and Fisher's Exact Test. The research findings showed that 76.39 percent of the research samples were exclusively breastfeeding over 6 months. Relative factors for exclusive breastfeeding at the 0.05 level of statistical significance were as follows: occupation and experiences of breastfeeding. Quality of employment and period of maternity leave relative for exclusive breastfeeding at the 0.01 level of statistical significance.

The results of this study were used to promote and encourage the exclusive breastfeeding. Consequently, children were fully breastfed, growing properly and achieved development as well as their potential.

Keywords: breastfeeding, pregnancy group, Bonds of Family Love Project

บทนำ

นมแม่ เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ธรรมชาติสร้างมาเพื่อลูก นมแม่มีใช้เพียงแต่อาหารสำหรับลูกเพื่อการเจริญเติบโต ด้านร่างกายเท่านั้น แต่การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดสายสัมพันธ์แม่-ลูก ซึ่งส่งผลถึงการพัฒนาสมอง สถิติปัญญา ความเฉลียวฉลาด มีอารมณ์ และจิตใจที่ดี นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวทั้งด้านความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่น และเศรษฐกิจของครอบครัว รวมถึงมีประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้แนะนำให้ดื่มนมแม่อย่างเดียวยุถึง 6 เดือน (exclusive breastfeeding) และควบคู่กับอาหารเสริมตามวัย จนกระทั่งลูกอายุครบ 2 ปี หรือนานกว่านั้น (พัชราณี ภาวัตกุล, 2554)

“นมแม่” คือ หยอดแรกของสายใยรัก เป็นพระราชดำริของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานแก่โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย, 2550) ในปี 2548 มีการจัดตั้งโครงการ-สายใยรักแห่งครอบครัว ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่เกิดขึ้นจากพระปณิธานอันแน่วแน่ของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลูกได้รับความรัก ความอบอุ่น และได้รับการดูแลที่ดีตั้งแต่เริ่มชีวิตขณะอยู่ในครรภ์มารดา จนกระทั่งคลอดอย่างปลอดภัย ได้กินนมแม่ตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิต ตลอดจนได้รับการเลี้ยงดูมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการสมวัย

สถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทยมีแนวโน้มค่อนข้างต่ำ ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์เด็ก และสตรีในประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (MICS) พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว มีเพียงร้อยละ 12.3 ใน พ.ศ. 2555 สำหรับสถานการณ์ล่าสุดของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในประเทศไทย พ.ศ. 2556

โดยสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ ได้สำรวจแม่ในสถานพยาบาลของรัฐทุกระดับ จำนวน 995 คน พบว่า ร้อยละ 33 ของแม่กลุ่มตัวอย่างเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน มีร้อยละ 32.8 และมีแม่เพียงร้อยละ 10.3 เท่านั้น ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวมากกว่า 6 เดือน สาเหตุที่แม่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวครบ 6 เดือน เนื่องจากคิดว่าน้ำนมไม่เพียงพอ รองลงมาคือ กังวลว่านมแม่มีสารอาหารไม่พอ และต้องกลับไปทำงาน กรณีของแม่ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือน โดยส่วนมากแม่กลุ่มตัวอย่างจะให้นมผงเพิ่มเติม ร้อยละ 61.8 รองลงมาคือ น้ำ ร้อยละ 61.6 และผลไม้จำพวกกล้วย ร้อยละ 33.6 (สำนักนโยบาย และยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2557) อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว ในปี 2554, 2555, 2556 และ 2557 มีแนวโน้มลดลง คิดเป็นร้อยละ 100, 40, 20 และ 16.67 ตามลำดับ (เวชระเบียนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว, 2557)

จากอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว มีแนวโน้มค่อนข้างต่ำส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กในอนาคต หากไม่ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมเห็นความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ลดลงมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญในการหาแนวทางในการวางแผนพัฒนาระบบบริการ และเป็นแนวทางจัดทำโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว เพื่อให้เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัย และพัฒนาการที่ดีตามศักยภาพ เติบโตเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีสุขภาพกาย และจิตใจที่ดีไม่ก่อปัญหาสังคม เป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างมากทั้งต่อมารดา ทารก และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการศึกษานี้เพื่อศึกษาอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

สมมติฐานการศึกษา

ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ทำการศึกษาระหว่าง 1 พฤษภาคม 2557–31 มกราคม 2558

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 72 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยมีบุตรอายุมากกว่า 6 เดือน มีความสมัครใจ และมีความพร้อมที่จะเข้าร่วม กำหนดความคลาดเคลื่อน ในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ (Somchai Supanvanich and Amomrath Podhipak, 1994) ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{NZ^2(\alpha/2)}{4Nd^2 + Z^2(\alpha/2)}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = ประชากรที่ศึกษา = 72 คน

$Z(\alpha/2)$ = คะแนนมาตรฐาน เมื่อกำหนด $\alpha = 0.05 = 1.96$

d = ค่าความคลาดเคลื่อน = 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าจากสูตร } n &= \frac{72(1.96)^2}{4(72)(0.05)^2 + (1.96)^2} \\ &= \frac{276.595}{4.562} \end{aligned}$$

$$n = 60.63 = 61 \text{ คน}$$

เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บตัวอย่าง และป้องกันการตอบคำถามที่ไม่สมบูรณ์ จึงทำการเก็บตัวอย่างสำรองเพิ่มเติมอีกร้อยละ 10 เนื่องจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 68 คน ทำให้ประชากร 4 คน ไม่ได้ถูกคัดเลือกมาศึกษา โดยได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ให้ปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมเป็นจำนวนทั้งหมด 72 คน

ตัวแปรของการวิจัย ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ อาชีพ ลักษณะการทำงาน ระยะเวลาว่างงานหลังคลอด ประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะดีในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ และบริการสาธารณสุขในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแรงสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากครอบครัว เพื่อนบ้าน อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2. ตัวแปรตาม คือ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว หมายถึง โครงการที่สร้างสายใยรักของพ่อ แม่ และลูกที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว และมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกไม่ออก โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่น เริ่มแรกจากสุขภาพแม่ลูก ความรักความผูกพัน ในครอบครัว ให้แม่มีเวลาเลี้ยงดูบุตร ให้แม่สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมเพียงอย่างเดียว 6 เดือน และกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม

2. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน หมายถึง การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่ให้น้ำ นมผสม หรืออาหารเสริมอย่างอื่นตั้งแรกเกิดจนถึงอายุครบ 6 เดือน

3. กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว หมายถึง มารดาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ครรภ์แรก ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเก็ด อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ ตั้งแต่พ.ศ. 2548-พ.ศ. 2557

4. โรงเรียนพ่อแม่ หมายถึง การให้ความรู้อย่างมีมาตรฐาน โดยกำหนดหลักสูตรในเวลาราชการ มีแผนการสอน แยกตามประเภทหลักสูตร ระยะเวลาที่ใช้ วิธีการสอนสื่อการสอน และการประเมินผลการสอน เพื่อให้เกิดความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการเลี้ยงดูบุตร

5. ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง ความรู้ประโยชน์นมแม่ และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสอบถาม ข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ส่วน ประกอบด้วย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ ศาสนา รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาลางานหลังคลอด และประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่ได้เห็นด้วย ไม่แน่ใจ จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบประเมินทัศนคติแบบ IOWA Infant feeding Attitude Scale ของ Ho YJ and McGrath JM ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 การวัดอุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความสามารถในการเข้าถึงความรู้ และบริการสาธารณสุขในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 ระดับ คือ ได้รับ ไม่ได้รับ ไม่แน่ใจ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลการสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน จากครอบครัว เพื่อนบ้าน อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 7 ข้อ

แบบสอบถามทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณา ตรวจสอบความตรงความครอบคลุมของเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความชัดเจนถูกต้อง ความเหมาะสมของ ภาษา และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือทดสอบโดยใช้ วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) แบบสอบถามประกอบด้วย ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ และบริการ สาธารณสุข ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดี่ยว 6 เดือน จากครอบครัว เพื่อนบ้าน อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเท่ากับ 0.648, 0.722, 0.602, 0.924 และ 0.901 ตามลำดับ

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และรายละเอียดในการ ตอบแบบสอบถาม การเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปโดยความสมัครใจ ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

ในขณะที่เข้าร่วมโครงการวิจัยหากผู้เข้าร่วมวิจัยเกิดความไม่สบายใจ หรือ เกิดความเครียดจากการตอบแบบสอบถาม สามารถบอกเลิก หรือ ยุติการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลใด ๆ ให้ผู้วิจัยทราบแบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับ และทำลายทิ้งหลังการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จ ภายใน 1 เดือน โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวม

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน สถิติ Chi-square test และสถิติ Fisher's Exact test

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 5702020026

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 29-38 ปี ร้อยละ 43.05 สถานภาพสมรส ร้อยละ 93.05 เป็นแม่บ้านไม่ได้ประกอบอาชีพ ในระยะ 6 เดือนหลังคลอด ร้อยละ 51.39 มารดาทำงานอยู่กับบ้านเลี้ยงลูกได้ตลอด ร้อยละ 47.22 ไม่ได้ทำงานหลังคลอด ร้อยละ 80.55 ในระยะ 6 เดือน หลังคลอดมารดาอาศัยรวมกับครอบครัวของตนเอง ร้อยละ 43.05 มีบุตรน้อยกว่า 4 คน ร้อยละ 93.06 และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยลูกคนก่อน เคยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวโดยไม่ให้ผสม และอาหาร ร้อยละ 56.94

อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว โดยไม่ให้ผสม และอาหาร ของกลุ่มส่วนใหญ่มากกว่า หรือ เท่ากับ 6 เดือน ร้อยละ 76.39 รองลงมาคือน้อยกว่า 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 23.61 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวน และร้อยละอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของกลุ่มตัวอย่าง (N = 72)

อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) น้อยกว่า 6 เดือน	17	23.61
2) มากกว่า หรือ เท่ากับ 6 เดือน	55	76.39

ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพหลังคลอด ลักษณะการทำงาน ระยะเวลาทำงาน หลังคลอด และประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p = .038, .003, .005 และ .039 ตามลำดับ) อายุ ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p = .884, .908 และ .720 ตามลำดับ) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

ปัจจัยนำ	ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว		X ²	df	p-value
	นมแม่อย่างเดียว				
	น้อยกว่า 6 เดือน จำนวน(ร้อยละ)	มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน จำนวน(ร้อยละ)			
ข้อมูลส่วนบุคคล					
1. อายุ					
1) 19-33 ปี	8(47.1)	27(49.1)	.210	1	.884
2) 34-48 ปี	9(52.9)	28(50.9)			
2. อาชีพมารดาในระยะ 0-6 เดือน หลังคลอด					
1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5(29.4)	32(58.2)	4.303	1	.038*
2) ประกอบอาชีพ	12(70.6)	23(41.8)			
3. ลักษณะการทำงาน					
1) ทำงานอยู่กับบ้าน	12(70.6)	52(94.5)	8.827	1	.003**
2) ทำงานที่อื่น	5(29.4)	3(5.5)			
4. ระยะเวลาว่างงานหลังคลอด					
1) น้อยกว่า 3 เดือน (รวมถึงไม่ได้ว่างงานหลังคลอด)	10(58.8)	50(90.9)	9.626	1	.005**
2) 3 เดือน	7(41.2)	5(9.1)			
5. ประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวโดยไม่ให้นมผสม และอาหาร มาก่อน					
1) ไม่เคยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มาก่อน	11(64.7)	20(36.4)	4.255	1	.039*
2) เคยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มาก่อน	6(35.3)	35(63.6)			
ความรู้ประโยชน์นมแม่ และวิธีการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว					
1) ระดับสูง	9(52.9)	30(54.5)	.013	1	.908
2) ระดับต่ำ	8(47.1)	25(45.5)			
ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
1) ระดับสูง	10(58.8)	35(63.6)	.128	1	.720
2) ระดับต่ำ	7(41.2)	20(36.4)			

หมายเหตุ: *p < 0.05 **p < 0.01

ปัจจัยเชื้อ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ และบริการสาธารณสุขในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .804$ และ $.335$ ตามลำดับ) ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชื้อกับระยะเวลาการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

ปัจจัยเชื้อ	ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว		X^2	df	p-value
	น้อยกว่า 6 เดือน	มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ และบริการสาธารณสุขในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข					
1) ระดับสูง	9(52.9)	31(56.4)	.062	1	.804
2) ระดับต่ำ	8(47.1)	24(43.6)			
2. อุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
1) ระดับสูง	7(41.2)	30(54.5)	.929	1	.335
2) ระดับต่ำ	10(58.8)	25(45.5)			

ปัจจัยเสริม คือ การสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน จากครอบครัว เพื่อนบ้าน อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .070$) ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับระยะเวลาการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

ปัจจัยเสริม	ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว		X^2	df	p-value
	น้อยกว่า 6 เดือน	มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
การสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน จากครอบครัว เพื่อนบ้าน อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข					
1) ระดับสูง	5(29.4)	30(54.5)	3.284	1	.070
2) ระดับต่ำ	12(70.6)	25(45.5)			

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัย พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว โดยไม่ให้นมผสม และอาหาร ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 76.39 สอดคล้องกับการศึกษาของมณฑล ไชยะวัฒน์ (2550) กิตติพร นาคเสน (2556) เพราะมารดาได้รับความรู้ประโยชน์นมแม่ และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว จากการเข้ารับบริการในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ที่ได้มีการจัดกิจกรรมหลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่ (ศูนย์อนามัยที่ 8 กรมอนามัย, 2554) ในระยะตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนถึงกระทั่งหลังคลอด โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และการสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน มารดามีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งเกิดประโยชน์สูงสุดกับลูกส่งผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาคความสัมพันธ์พบว่า อาชีพของมารดาในระยะ 6 เดือนหลังคลอด ยอมรับสมมติฐานที่ 1 และ สอดคล้องกับการศึกษาของมณฑล ไชยะวัฒน์ และคณะ (2550) ชัยวัฒน์ อภิวันทนา และคณะ (2553) และ กิตติพร นาคเสน (2556) มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากมารดาไม่ได้ประกอบอาชีพหลังคลอดเป็นแม่บ้าน มารดามีเวลาอยู่กับลูก และสามารถให้นมลูก ได้ตลอดเวลาตามที่ลูกต้องการ จึงมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ประสบความสำเร็จ

ลักษณะการทำงาน ยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสอดคล้องกับการศึกษาของชัยวัฒน์ อภิวันทนา และคณะ (2553) มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะมารดามีการ ทำงานอยู่กับบ้านมีเวลาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และมีการให้คำปรึกษาเตรียมความพร้อมของมารดาที่ทำงาน นอกบ้านตั้งแต่ฝากครรภ์จนถึงหลังคลอด เพื่อส่งเสริมให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนสำเร็จ

ระยะเวลาทำงานหลังคลอด ยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสอดคล้องกับการศึกษาของชัยวัฒน์ อภิวันทนา และคณะ (2553) กิตติพร นาคเสน (2556) และภัทรพร ชูประพันธ์ และคณะ (2557) มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะมารดาส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่ได้ทำงาน หลังคลอด จึงมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนสูงกว่ามารดาที่ลาคลอดในระยะเวลา 3 เดือน เนื่องจาก มารดามีเวลาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ ไม่มีความกังวลใจในเรื่องการทำงาน ทำให้มารดารู้สึกผ่อนคลาย มีน้ำนม เพียงพอสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวประสบผลสำเร็จได้

ประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ยอมรับสมมติฐานที่ 1 และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวัฒน์ อภิวันทนา และคณะ (2553) และภัทรพร ชูประพันธ์ และคณะ (2557) มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากมารดามีประสบการณ์เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ในลูกคนแรกมาก่อน ทำให้มีความตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมในลูกคนต่อไป มีความมั่นใจในสิ่งที่ถูกต้องในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่อย่างเดียวที่จะเกิดผลดีแก่ลูก ตามทฤษฎี PRECEDE-PROCEED ของ(Lawrence W.Green and Marshall W. Kreuter, 2005) แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของBecker กล่าวว่าความเชื่อเกี่ยวกับ ผลตอบแทนที่ได้จากการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องว่าจะคุ้มค่างมากกว่าราคา เวลาและสิ่งต่าง ๆ ที่ลงทุนไปเมื่อมีความเชื่อ ดังกล่าวแล้วจะทำให้บุคคลมีความพร้อมในการแสดงพฤติกรรม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ผลการศึกษาพบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวมากกว่า หรือ เท่ากับ 6 เดือน ร้อยละ 76.39 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาชีพ ลักษณะการทำงาน ระยะเวลาลางานหลังคลอด และประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านนโยบาย

นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการให้บริการหลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่ในระยะตั้งครรรภ์ เพื่อให้มารดา มีความเข้าใจ ตระหนักถึงคุณค่า และประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ด้านปฏิบัติ

1. ควรมีการการสนับสนุน ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในกลุ่มมารดาที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีลักษณะการทำงานอยู่กับบ้าน เพื่อให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวเพิ่มมากขึ้น และมารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการส่งเสริมมารดาให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะได้ และมีการส่งเสริมให้มีสถานที่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ทำงานนอกบ้าน เช่น มีมุมนมแม่ในสถานที่ทำงาน และสถานที่สาธารณะต่าง ๆ
3. ส่งเสริมให้มารดาครรภ์แรก มีความมั่นใจที่จะวางแผนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน
4. ควรมีการติดตามเยี่ยมหลังคลอด และให้ความช่วยเหลือมารดา จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. ชมรมแม่อาสา และชมรมสายใยรักแห่งครอบครัวมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ประสพผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเชิงคุณภาพโดยการติดตามเยี่ยมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่บ้าน รวมทั้งศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้มารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวครบ 6 เดือน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกลุ่มหญิงตั้งครรรภ์ สมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว ที่อนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพร นาคเสน. (2556). **อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน**. วารสารศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น, 5(2), 49-66.
- ชัยวัฒน์ อภิวันทนา และคณะ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน**. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์. ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์. นครสวรรค์.
- พัชรานี ภาวักุล. (2554). **นมแม่ดีอย่างไร**. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, (41), 95-97.
- ภัทรพร ชูประพันธ์, วิภา เทียงธรรม และปานัน พิษยัญญู. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของแม่ในเขตภาคกลางตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- มณฑา ไชยะวัฒน์, ศิริรัตน์ รักยงค์ และบุษบา แพงบุปผา. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี**. วิทยานิพนธ์, ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2557, จาก http://www.hpc4.go.th/rcenter/_fulltext/20130318154302_3775/fullmonta.pdf
- เวชระเบียนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแก้ว. (2557). **อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว**. [HosXP_PCU].
- ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย. (2550). **พระกษีรธारा ด้วยรักจากแม่ แต่พระองค์ที่**. (ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).
- ศูนย์อนามัยที่ 8 กรมอนามัย. (2554). **คู่มือโรงเรียนพ่อแม่ สำหรับบุคลากร**. (ครั้งที่1). นครสวรรค์: พิมพ์ดีการพิมพ์. สำนักนโยบาย และยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2557). **สถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทย**. วารสารสาระสุขภาพเรื่องเด่นประจำสัปดาห์, ปีที่4, 1-2.
- Lawrence W.Green and Marshall W. Kreuter. (2005). **Health Program Planning**. United States: Quebecor World Fairfield Inc.
- Somchai Supanvanich and Amornrath Podhipak. (1994). **EPIDEMIOLOGY**. Second printing Mahhidol University.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

Behavioral factors associated with inappropriate drug use in patients with type 2 diabetes who received services in the clinic. Clinical Diabetes Thung hua chang Hospital Thung hua chang District, Lamphun

โชคชัย นวลกันยา^{1*} และสมคิด จูหว่า²
Chokchai Nualkanya^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน จำนวน 225 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการใช้ยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้างนั้นอยู่ในระดับ ร้อยละ 72.4 ระดับปานกลาง ร้อยละ 25.8 และระดับที่น้อยร้อยละ 1.8 และ พบว่า ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สิทธิการรักษา ระยะเวลาการเจ็บป่วย จำนวนชนิดของยาที่ใช้ในการรักษาและข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผู้ป่วยเบาหวาน พฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสม

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: teeraka15@gmail.com

Abstract

This objective of a descriptive study was to investigate the factors relating on the behavior of using the unsuitably medicines for curing 2nd type Diabetes Mellitus patients who were serviced by by an after-hours clinic, Diabetes Mellitus clinic, Thung Hau Chang hospital, Thung Hau Chang district, Lamphun province. The samples were 225 Diabetes Mellitus patients who were cured by Diabetes Mellitus clinic. The study instruments drawn for this study were an individual questionnaire and the behavior of using the medicines. The data were systematically analyzed through percentage, mean, standard deviation and chi -square.

The results of the study were found as follows; the behavior of using the medicines for curing 2nd type Diabetes Mellitus patients who were serviced by an after-hours clinic, Diabetes Mellitus clinic, Thung Hau Chang hospital was ranked at high level (72.4), at average level (25.8) and at low level (1.8). Moreover, the factor of sex, age, education, income, right of curing, time of illness, the number of medicines for curing and getting of information related to the behavior of using the unsuitably medicines at the statistic significance level of 0.05.

Keywords: Diabetes Mellitus patients, The behavior of using the unsuitably medicines

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับการจัดการโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น เนื่องจากสภาวะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2547) จากรายงานสถิติสุขภาพทั่วโลกปี พ.ศ. 2555 ขององค์การอนามัยโลก พบว่า 1 ใน 10 ของประชาชนในวัยผู้ใหญ่เป็นโรคเบาหวาน (สถาบันและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2556) ซึ่งโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันพบผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลก 371 ล้านคน และประมาณ 280 ล้านคน เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน คาดว่าปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้ป่วยโรคเบาหวานถึง 500 ล้านคน โรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่สามารถป้องกันและควบคุมได้ (WDD 2013-DIABETES : PROTECT OUR FUTER)

สำหรับประเทศไทย ปี 2555 พบผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งหมด 7,749 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 22 คน คิดเป็นอัตราตายด้วยโรคเบาหวาน 12.06 ต่อแสนประชากร และมีผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวานเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 674,826 ครั้ง คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน เท่ากับ 1050.05 ต่อแสนประชากร (สำนักโรคไม่ติดต่อ ข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง) การสำรวจสุขภาพของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 ความชุกของโรคเบาหวานในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 6.9 หรือ 3,185,639 คน โดยผู้หญิงมีความชุกสูงกว่าในผู้ชาย พบร้อยละ 7.7 และ 6 ตามลำดับ และความชุกเพิ่มขึ้นตามอายุ จากร้อยละ 0.6 ในกลุ่มอายุ 15-29 ปี ความชุกขึ้นสูงสุดพบในกลุ่มอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 16.7 (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2552) ปี พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา มีผู้ป่วยสะสมทั้งหมด 342,326 ราย อัตราความชุกเท่ากับ 6,035.61 ต่อประชากรแสนคน มีผู้เสียชีวิตทั้งหมด 2,142 ราย คิดเป็น 37.77

ต่อประชากรแสนคน โดยพบมากที่สุดที่กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป อัตราความชุก และอัตราตายเท่ากับ 23,182.69 และ 219.63 ตามลำดับ พบผู้ป่วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อัตราส่วน 1.60 : 1 และพบผู้เสียชีวิตเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อัตราส่วน 1.08 : 1 เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ป่วยรายใหม่ พบผู้ป่วยรายใหม่ จำนวน 74,799 อัตราอุบัติการณ์เท่ากับ 1,318.79 มีผู้เสียชีวิต 63 ราย คิดเป็น 1.11 ต่อประชากรแสนคน โดยพบมากที่สุดที่กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป อัตราอุบัติการณ์ และอัตราตายเท่ากับ 4,814.02 และ 19.83 ตามลำดับ พบผู้ป่วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อัตราส่วน 1.49 : 1 และพบผู้เสียชีวิตเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อัตราส่วน 1.42 : 1 เมื่อจำแนกตามภาวะแทรกซ้อน ภาวะแทรกซ้อนที่พบสูงสุด ได้แก่ ภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ จำนวน 26,842 ราย รองลงมา ได้แก่ ภาวะแทรกซ้อนทางตา และภาวะแทรกซ้อนหลายอย่าง จำนวน 9,976 และ 9,519 ราย ตามลำดับ (พิษณุพร สายคำทอน, 2555)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่าในปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2555 มีผู้ที่เป็นเบาหวานมารับบริการจำนวนทั้งสิ้น 78 ราย 148 ราย และ 225 ราย ตามลำดับ ในจำนวนนี้มีผู้ที่เป็นเบาหวานที่มีระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าเกิน 140 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร มากกว่า 3 ครั้งจำนวน 20, 47 และ 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.64, 31.75 และ 34.66 ตามลำดับ (งานสถิติโรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง, 2555) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่เป็นเบาหวานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและควบคุมโรคไม่ได้ดี

การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน เพื่อลดพฤติกรรมการใช้ยา และการดูแลตนเองที่ไม่ถูกต้องของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เพื่อให้มีการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาพดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องพฤติกรรมการใช้ยาที่ต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมของผู้ป่วยโรคเบาหวาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ วิธีจ่ายค่ารักษา ระยะเวลาของการเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน จำนวนเม็ดยาต่อวัน จำนวนชนิดยาต่อวัน กับพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์

1. คอมพิวเตอร์
2. โปรแกรมสำเร็จรูป
3. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 9 ข้อ แล้วนำมาแจกแจงในรูปของสถิติ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ในการแปลความหมายและอธิบายข้อมูล จากแหล่งใดจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นการถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริมการสนับสนุนข้อมูลในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ยา
ดูแลตนเองเรื่องโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จากแหล่งใด ข้อ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ยา จำนวน 10 ข้อ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยไคสแควร์ (Chi-Square)
เกณฑ์การให้คะแนน 3, 2 และ 1 ตามลำดับส่วน ข้อความที่ตรงกันข้ามจะให้คะแนนกลับกัน การแปลความหมายใช้เกณฑ์
การแปลผลของเบสต์ (Best, 1977, หน้า 174)ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00–1.66	หมายถึง ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเหล่านี้อยู่ในระดับที่น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.67–2.33	หมายถึง ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเหล่านี้อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.34–3.00	หมายถึง ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเหล่านี้อยู่ในระดับมาก

วิธีการศึกษา

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการ
ในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยการสร้างแบบสอบถาม
ขึ้นมาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถาม
ไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปใช้จริง จำนวน 30 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา
ของ ครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95

2. สอบถามผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกเบาหวานโรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง
อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ระหว่างวันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ.2557 ถึง 31 เดือนธันวาคม พ.ศ.2557 จากนั้นนำข้อมูล
มาสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่เข้ามาใช้บริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง
จังหวัดลำพูน ระหว่างวันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ.2557 ถึง 31 เดือนธันวาคม พ.ศ.2557

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ามาใช้บริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง
อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ระหว่างวันที่ ตุลาคม พ.ศ.2557 ถึง 31 เดือนธันวาคม พ.ศ.2557

ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป เพศหญิงจำนวน 180 คน เพศชาย 45 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และร้อยละ 20 ตามลำดับ อายุอยู่ในช่วง 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 58.20 การศึกษาไม่ได้ศึกษาคิดเป็นร้อยละ 72.40 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.00 การประกอบอาชีพ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 79.10 รับจ้าง 9.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 77.30 สิทธิการรักษาพยาบาล บัตรทอง 30 บาท คิดเป็นร้อยละ 91.10 เบิกได้ คิดเป็นร้อยละ 4.90 ระยะเวลาของการป่วยด้วยโรคเบาหวาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 92.00 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.90 จำนวนเม็ดยาที่ทานต่อวัน 1-5 เม็ดต่อวันคิดเป็นร้อยละ 64.00 6-10 เม็ดต่อวันคิดเป็นร้อยละ 22.20 จำนวนของชนิดยาที่ทาน 1-5 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 64.40 6-10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 27.60 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อมูลสนับสนุนเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ได้จากแพทย์/พยาบาล/บุคลากรสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 73.30 และจากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.70 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไป

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	45	20.00
หญิง	180	80.00
รวม	225	100.00
อายุ (ปี)		
15-24 ปี	2	0.90
25-34 ปี	21	9.30
35-49 ปี	71	3.16
50 ปีขึ้นไป	131	58.20
รวม	225	100.00
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	163	72.4
ชั้นประถมศึกษา	27	12.00
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	24	10.70
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	1	0.40
อนุปริญญา/ปวส.	5	2.20
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	5	2.20
รวม	225	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกรรม	178	79.10
รับจ้าง	22	9.80
ธุรกิจส่วนตัว	5	2.20
ค้าขาย	9	4.00
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	0.90
อื่น ๆ	9	4.00
รวม	225	100.00
รายได้เฉลี่ย		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	28	12.40
2,000-6,000 บาท	174	77.30
6,001-10,000 บาท	6	2.70
10,000 บาทขึ้นไป	17	7.60
รวม	225	100.00
สิทธิการรักษาพยาบาล		
บัตรทอง 30 บาท	205	91.10
เบิกได้	11	4.90
ประกันสังคม	6	2.70
ชำระเงินเอง	3	1.30
รวม	225	100.00
ระยะเวลาป่วยโรคเบาหวาน		
1-5 ปี	207	92.00
6-10 ปี	11	4.90
มากกว่า 10 ปี	7	3.10
รวม	225	100.00
จำนวนเม็ดยาที่ทานต่อวัน		
1-5 เม็ด/วัน	144	64.00
6-10 เม็ด/วัน	50	22.20
มากกว่า 10 เม็ด/วัน	31	13.80
รวม	225	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนชนิดของยาที่ทาน		
1-5 ชนิด	145	64.40
6-10 ชนิด	62	27.60
11-15 ชนิด	8	3.60
16-20 ชนิด	10	4.40
รวม	225	100.00
แหล่งข้อมูลข่าวสาร		
หนังสือพิมพ์วารสาร	11	4.90
โทรทัศน์วิทยุ	5	2.20
อินเทอร์เน็ต	17	7.60
เพื่อนบ้าน	24	10.70
แพทย์/พยาบาล/บุคลากรสาธารณสุข	165	73.30
ร้านขายยา	3	1.30
รวม	225	100.00

พฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติในการอ่านฉลากก่อนรับประทานยา เพื่อให้แน่ใจว่าเป็น ยารักษาโรคหรืออาการอะไร มีวิธีกินอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 50.70 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อลืมกินยา กินทันทีที่นึกขึ้นมาได้ แล้วกิน เมื่อต่อไปตามปกติไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 56.00 กลุ่มตัวอย่างบางครั้งเพิ่มขนาดยาเอง เมื่ออาการเจ็บป่วยรุนแรงมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.20 เยาวชนของตัวเองให้กับผู้อื่นรับประทานเมื่อเขามีอาการหนึ่งอาการใดคล้ายกันคิดเป็นร้อยละ 73.30 รับประทานยาของผู้อื่นเมื่อทราบว่าชนิดนั้น สามารถใช้รักษาโรคหรืออาการของตนเองได้คิดเป็นร้อยละ 72.40 เมื่อมีอาการผดผื่นคันหรือลมพิษหลังใช้ยาที่ทานหยุดใช้ ยา และกลับมาพบแพทย์คิดเป็นร้อยละ 56.40 ซื้อยาชนิดใหม่มารับประทานเอง เมื่อรับประทาน ยาที่ได้จากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแล้วอาการ ไม่ทุเลาลงคิดเป็นร้อยละ 79.10 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติสังเกตว่ายาเสื่อมสภาพวันหมดอายุหรือไม่ก่อนใช้ยา (ดูจากลักษณะยาและฉลากยา) คิดเป็นร้อยละ 57.80 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หยุดยาหรือลดขนาดยาเองเมื่ออาการดีขึ้น ถึงแม้ว่ายานั้นจำเป็นต้องใช้ติดต่อกันอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 80.40 และไปพบแพทย์ตามนัดอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติทุกครั้งคิดเป็นร้อยละ 85.80 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงพฤติกรรมการใช้ยา

พฤติกรรมการใช้ยา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ก่อนรับประทานยา ท่านอ่านฉลากเพื่อให้แน่ใจว่าเป็น ยา รักษาโรคหรืออาการอะไร มีวิธีกินอย่างไร		
ไม่เคยปฏิบัติ	114	50.70
ปฏิบัติบางครั้ง	52	23.10
ปฏิบัติทุกครั้ง	59	26.20
เมื่อท่านลืมกินยา ท่านกินทันที ที่นึกขึ้นมาได้ แล้วกิน มีต่อไปตามปกติ		
ไม่เคยปฏิบัติ	126	56.00
ปฏิบัติบางครั้ง	24	10.70
ปฏิบัติทุกครั้ง	75	33.30
ท่านเพิ่มขนาดยาเอง เมื่ออาการเจ็บป่วยรุนแรงมากขึ้น		
ไม่เคยปฏิบัติ	42	18.70
ปฏิบัติบางครั้ง	113	50.20
ปฏิบัติทุกครั้ง	70	31.10
ท่านเอายาของท่านให้กับผู้อื่นรับประทานเมื่อเขามี อาการ หนึ่งอาการใดคล้ายกับท่าน		
ไม่เคยปฏิบัติ	27	12.00
ปฏิบัติบางครั้ง	33	14.70
ปฏิบัติทุกครั้ง	165	73.30
ท่านรับประทานยาของผู้อื่นเมื่อทราบว่ายาชนิดนั้น สามารถ ใช้รักษาโรคหรืออาการที่ท่านเป็น		
ไม่เคยปฏิบัติ	44	19.60
ปฏิบัติบางครั้ง	18	8.00
ปฏิบัติทุกครั้ง	163	72.40
หากมีอาการผื่นคันหรือลมพิษหลังใช้ยาท่านหยุดใช้ยา และกลับมาพบแพทย์		
ไม่เคยปฏิบัติ	93	41.30
ปฏิบัติบางครั้ง	5	2.20
ปฏิบัติทุกครั้ง	127	56.40

ตาราง 2 (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้ยา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ท่านซื้อยาชนิดใหม่มารับประทานเองเมื่อรับประทาน ยาที่		
ได้จากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแล้วอาการ		
ไม่ทุเลาลง		
ไม่เคยปฏิบัติ	24	10.70
ปฏิบัติบางครั้ง	23	10.20
ปฏิบัติทุกครั้ง	178	79.10
ท่านสังเกตว่ายาเสื่อมสภาพ		
วันหมดอายุหรือไม่ก่อนใช้ยา		
(ดูจากลักษณะยาและฉลากยา)		
ไม่เคยปฏิบัติ	130	57.80
ปฏิบัติบางครั้ง	76	33.80
ปฏิบัติทุกครั้ง	19	8.40
ท่านหยุดยาหรือลดขนาดยาเอง		
เมื่ออาการดีขึ้น ถึงแม้ว่ายานั้นจำเป็นต้องใช้ติดต่อกันอย่าง		
ต่อเนื่อง		
ไม่เคยปฏิบัติ	13	5.80
ปฏิบัติบางครั้ง	31	13.80
ปฏิบัติทุกครั้ง	181	80.40
ท่านไปพบแพทย์ตามนัดอย่างสม่ำเสมอ		
ไม่เคยปฏิบัติ	14	6.20
ปฏิบัติบางครั้ง	18	8.00
ปฏิบัติทุกครั้ง	193	85.80

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับพฤติกรรมการใช้ยาที่มีความไม่เหมาะสมปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ จำนวนเม็ดยาต่อวัน จำนวนชนิดยาต่อวัน การได้รับการสนับสนุนข้อมูล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ตารางแสดงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2

แปร	df	χ^2	P-value
เพศ	2	31.609	< 0.001***
อายุ	6	27.346	< 0.001***
ระดับการศึกษา	10	131.729	< 0.001***
อาชีพ	10	22.598	< 0.012**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	6	137.305	< 0.001***
สิทธิการรักษาพยาบาล	6	8.350	0.214
ระยะเวลาป่วยด้วยโรค	4	7.442	0.114
จำนวนเม็ดยาที่ทานต่อวัน	4	35.201	< 0.001***
จำนวนชนิดของยาที่รับประทาน	6	47.218	< 0.001***
การได้รับการสนับสนุนข้อมูล	10	159.414	< 0.001***

วิจารณ์และสรุปผล

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสมในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับบริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ยาเบาหวานอยู่ในระดับมากหรือดี มีถึงร้อยละ 72.40 พฤติกรรมการใช้ยาระดับดี ($\bar{X} = 22.71$, S.D. = 3.91) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วณิรัฐ ศรีชนะ (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการในคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จำนวน 150 คน พบว่าพฤติกรรมการใช้ยาในกลุ่มตัวอย่างหากสัมผัสรับประทานยาแก้ไขโดยการรับประทานยาเพิ่มในมือต่อไป สามารถปฏิบัติตัวได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 78 และเมื่อใช้ยาแล้วไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้สามารถปรับปริมาณการใช้ยาเองได้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 74 และสอดคล้องกับสมศักดิ์ วราอัศวปติ (2535) ศึกษาแบบแผนการใช้ยาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ฟังอินซูลินที่โรงพยาบาลสกลนคร จำนวน 171 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ไม่อ่านฉลากเมื่อใช้ยา แต่หยิบใช้ยาตามความเคยชินโดยอาศัยความจำ ร้อยละ 85.4 กลุ่มตัวอย่างมีการสัมผัสรับประทานยาเป็นประจำและเปลี่ยนวิธีรับประทานยาทันทีหลังจากเสร็จกิจวัตรส่วนตัวในเวลาตื่นนอนตอนเช้า ร้อยละ 46.8 และกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงขนาดการใช้ยาตัวเองคิดเป็นร้อยละ 11.1 เมื่อพบว่ามีอาการป่วยเพิ่มมากขึ้น

จากการศึกษา พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ามาใช้บริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน มีพฤติกรรมการใช้ยาไม่เหมาะสม ได้แก่ ก่อนรับประทานยา ทานอ่านฉลากเพื่อให้แน่ใจว่าเป็น ยารักษาโรคหรืออาการอะไร มีวิธีกินอย่างไร พบว่า ไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 50.70 เมื่อทานลืมกินยา ทานกินทันทีที่นึกขึ้นมาได้ แล้วกินมือต่อไปตามปกติ ไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 56.0 ทานเพิ่มขนาดยาเอง เมื่ออาการเจ็บป่วยรุนแรงมากขึ้น ปฏิบัติบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.2 หากมีอาการผื่นคันหรือลมพิษหลังใช้ยาทานหยุดใช้ยา และกลับมาพบแพทย์ ไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 41.3 ทานสังเกตว่ายาเสื่อมสภาพ

วันหมดอายุหรือไม่ก่อนใช้ยา (ดูจากลักษณะยาและฉลากยา) ไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 57.80 จะเห็นได้ว่าผู้ป่วยยังมีพฤติกรรมในการใช้ยาที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นจึงควรให้คำแนะนำส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการใช้ยาเพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานเกิดความตระหนักในความสำคัญของการใช้ยาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการรักษาโรค

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ จำนวนเม็ดยาต่อวัน จำนวนชนิดยาต่อวัน การได้รับการสนับสนุนข้อมูล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และแรงสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับดี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและบุคคลากรทางด้านสาธารณสุขจึงควรให้คำแนะนำส่งเสริมถึงการตระหนักในสุขภาพของผู้ป่วยรับและเข้าใจในการใช้ยาและรู้ถึงประโยชน์ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม โดยการอบรม ให้ความรู้ คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีภาวะสุขภาพร่างกายที่ดีและใช้ชีวิตอย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ามาใช้บริการในคลินิกพิเศษ คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของชาวเขาเผ่าปะกาเกอญอ ควรมีผู้สื่อสารอธิบายให้ผู้ป่วยทำความเข้าใจถึงการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาในการสื่อสารด้านภาษากับผู้ป่วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.สมคิด จุฬว้า ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ตลอดจนเพื่อนร่วมงานในกลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภคทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้เป็นเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2547). **รู้ทันเบาหวาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:

สำนักกิจการโรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

งานสถิติโรงพยาบาลทุ่งหัวช้าง. (2555). **ข้อมูลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง**. ม.ป.ท. ม.ป.พ.

พิษณุพร สายคำทอน. (2555). **สถานการณ์โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนปี พ.ศ. 2555**.

กลุ่มระบาดวิทยา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่. ม.ป.พ.

วรณัฐศรีชนะ. (2548) **ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการ**

คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลฝางจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม.,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมศักดิ์ วราห์ทวี. (2535). พฤติกรรมการใช้ยาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินที่

โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สถาบันและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **สถานการณ์โรคเบาหวาน/ ความดันโลหิตสูงและภาวะแทรกซ้อนในประเทศไทย. พ.ศ. 2556. ม.ป.ท. ม.ป.พ.**

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2552). **การสำรวจสภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.**

Best, John W. 1977. *Research in Education*. (3rd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับ
จังหวัดของอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้นมื่น
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Factors affecting village health volunteer participated in competition best of village
health volunteers provincial level awards of village health volunteers in zone of Ban
Thonmuen Subdistrict Health Promoting Hospital Muang District, Lampang Province

จุฬารัตน์ รียาพันธ์^{1*} และสมคิด จูหว่า²
Chularat Riyaphun^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 222 คน โดยศึกษาปัจจัย 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูลทั่วไป ด้านความรู้ทั่วไปในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ตลอดจนปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล(อายุ,อาชีพ,รายได้,ระยะเวลาการเป็น อสม.) มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด (p-value = 0.001 , 0.001, 0.000 และ 0.014 ตามลำดับ) และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด (p-value = 0.04) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส) และปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

คำสำคัญ: อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่น การเข้าร่วมประกวด

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: poohpoohmaru@hotmail.com

Abstract

The objectives of this survey research were to studied factor affecting village health volunteers participated in competition best of village health volunteers provincial level awards. Studied amount 222 samples. By divided 3 factors were general information, knowledge of competition been best of village health volunteers provincial level awards, included social and environment which affected to participated in competition best of village health volunteers provincial level awards. Collected data and any factors in pattern of questionnaire which passed by specialists that authorized. Result of study found that general information factors (age, occupation, income, period of village health volunteer) was related with village health volunteers participated in competition best of village health volunteers provincial level awards (p -value = 0.001, 0.001, 0.000 and 0.014) and factor of social supported and environmental too, (p -value = 0.04). But the other of general information factors (sex, education, status) and knowledge of competition been best of village health volunteers provincial level awards wasn't related village health volunteers participated in competition best of village health volunteers provincial level awards.

Keywords: best of village health volunteers, participated in, village health volunteers

บทนำ

เนื่องด้วยอัตรากำลังของบุคลากรสาธารณสุขที่มีอยู่อย่างจำกัดและในปัจจุบันยังถูกจำกัดด้วยภารกิจในการให้บริการเชิงรับเพื่อการดูแลผู้ที่เจ็บป่วยให้ได้รับการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพให้ได้มาตรฐานถือเป็นภารกิจเฉพาะหน้าที่ที่ต้องให้บริการเป็นอันดับแรก เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้บทบาทหน้าที่ในการสนับสนุน การส่งเสริมสุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพหรือการทำงานเชิงรุกของบุคลากรสาธารณสุขไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในชุมชนจึงถือเป็นสิ่งที่สำคัญ

อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในพื้นที่หรือชุมชนให้เป็นตัวแทนในการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ในการดูแลสุขภาพทั้งของตนเองบุคคลในครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมามีการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบวิธีการดำเนินงานการดูแลสุขภาพให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสามารถนำเอานโยบายมาสู่การปฏิบัติโดยประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง งานสุขภาพภาคประชาชน (2557) ได้จัดทำโครงการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดขึ้นปีละหนึ่งครั้ง และจากการศึกษาข้อมูลย้อนหลังในเรื่องของผลการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดในแต่ละปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้เข้ารับการคัดเลือก อสม. ดีเด่นที่เป็นตัวแทนจากอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดลำปางเป็นบุคคลที่เข้ามาใหม่เรื่อย ๆ แต่ก็มีส่วนที่เคยเป็นตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขที่เคยประกวดในปีก่อนหน้ามาเข้าร่วมประกวด ชาวเจ้าจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดของ อสม. เพราะการค้นหาสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ จะทำให้เกิดประโยชน์และเอื้อต่อการตัดสินใจ การคัดเลือก การให้การสนับสนุนตลอดจนการตัดสินใจเข้าร่วมประกวด อสม. ดีเด่นในระดับพื้นที่เข้ามาสู่ระดับในระดับจังหวัด ซึ่งกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการยกย่องเชิดชูเกียรติการทำงานของคุณที่อุทิศตน

และสร้างผลงานดีเด่นในการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองในด้านสุขภาพและมีสุขภาพที่ดีตามวิถีที่เหมาะสมกับบริบทและตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้นมื่น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีการศึกษา

การศึกษาเชิงสำรวจในครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะทำการสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้นมื่น อำเภอเมือง จังหวัดลำปางจำนวน 222 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการสอบถามข้อมูลของสิ่งที่ต้องการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard of deviation) และหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 222 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.2 เพศชายร้อยละ 10.8 มีอายุในช่วงระหว่าง 21-67 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 46-58 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.71 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 33-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.97 ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.70, 18.90, 36.50, 9.90 และ 9.00 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 41.40 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 25.20 ระยะเวลาการเป็น อสม. ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระยะ 1-9 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.99 รองลงมาอยู่ในช่วงระยะ 10-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.28 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.80 รองลงมาอยู่ในช่วงรายได้ระหว่าง 5,001-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.20

ความรู้ทั่วไปในการประกวด

ตาราง 1 ความรู้ทั่วไปในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด (กลุ่มตัวอย่าง 222 คน)

ข้อความถาม	จำนวนผู้ตอบถูก (คน)	ร้อยละ
1. วันอาสาสมัครสาธารณสุขแห่งชาติตรงกับวันที่ 20 มีนาคม ของทุกปี	222	100.00
2. อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นในแต่ละระดับต้องผ่านการนำเสนอผลงานหรือข้อมูลในการปฏิบัติงานในสาขาที่เข้าประกวดทุกคน	199	89.60
3. คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้มีวัน อสม. แห่งชาติขึ้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2526	130	58.60
4. ผู้เข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานประจำหมู่บ้านหรือชุมชนติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี	137	61.70
5. สาขาที่จัดให้มีการคัดเลือกในการประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นมีจำนวนทั้งหมด 10 สาขา	190	85.60
6. การคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ ระดับตำบล/ระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด/ระดับเขตหรือภาค/ระดับชาติ	204	91.90
7. ผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นในแต่ละระดับ จะต้องมีการคะแนนรวมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90	71	32.00
8. เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นในแต่ละระดับ แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ๆ คือ การครองตน การครองคน การครองงาน	180	81.10
9. เครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด คือ ข้อคำถามของคณะกรรมการแต่ละคน เท่านั้น	118	53.20
10. อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับชาติ มีสิทธิ์ได้รับการเสนอชื่อขอรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นมงกุฎไทย	71	32.0

จากตาราง 1 แสดงความรู้ทั่วไปในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 รับทราบและมีความรู้ว่าวันที่ 20 มีนาคมของทุกปีเป็นวัน อสม. แห่งชาติ รองลงมากรุปตัวอย่างทราบว่าการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คิดเป็นร้อยละ 91.90 และทราบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นในแต่ละระดับทุกคนต้องผ่านการนำเสนอผลงานในสาขาที่เข้าประกวด คิดเป็นร้อยละ 89.60

ส่วนข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปในการประกวดที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างทราบว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับชาติมีสิทธิ์ได้รับการเสนอชื่อขอรับเพียงร้อยละ 32.00

ตาราง 2 ระดับความรู้ในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด (กลุ่มตัวอย่าง 222 คน)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูง	198	89.20
ต่ำ	24	10.80

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด อยู่ในระดับสูง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 89.20 ระดับต่ำ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80

ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดีเด่นระดับจังหวัด

ตาราง 3 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดีเด่นระดับจังหวัด

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ
ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวและครอบครัว			
1. ครอบครัวให้การสนับสนุนด้านการทำงาน หากท่านได้รับคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดอย่างเต็มที่	3.55	1.02	มาก
2. ท่านคิดว่าการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของท่าน	3.05	1.04	มาก
3. ท่านคิดว่าการทำงานในตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด จะทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของท่านเปลี่ยนไป	2.69	0.92	น้อย
สรุปภาพรวม	3.10	0.99	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอสม.และผู้ที่เกี่ยวข้อง (เพื่อนร่วมงาน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ญาติเครือญาติต่าง ๆ ในชุมชน)			
4. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับต่าง ๆ (รพ.สต. สสอ. สสจ. อบท.) ให้การสนับสนุน หากท่านมีความประสงค์จะสมัครเข้ารับการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด	3.81	0.80	มาก
5. ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับอำเภอ มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด	3.72	0.88	มาก
6. ท่านคิดว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างท่านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับต่าง ๆ (รพ.สต. สสอ. สสจ. อบท.) มีส่วนช่วยทำให้เกิดความสำเร็จ หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นในระดับจังหวัด	3.90	0.71	มาก

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ
7. ท่านคิดว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างท่านกับเพื่อน อสม. ไม่มีส่วนช่วยทำให้เกิดความสำเร็จหากท่านตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด	3.45	1.06	มาก
สรุปภาพรวม	3.72	0.86	มาก
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ			
8. ท่านจะมีความภาคภูมิใจมากขึ้น หากท่านได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด	3.76	0.72	มาก
9. ประชาชนในชุมชนจะให้การยอมรับนับถือท่านมากขึ้น หากท่านผ่านการคัดเลือกและเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด			
10. ท่านคิดว่าผลการดำเนินงานอสม. ของท่านที่ดำเนินงานอยู่ในชุมชน ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน ชุมชนและเจ้าหน้าที่	3.35	1	มาก
11. ท่านจะมีความภูมิใจในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมากขึ้นหากท่านตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่น	3.47	0.74	มาก
สรุปภาพรวม	3.59	0.80	มาก
ด้านผลประโยชน์ตอบแทน			
12. การได้รับสิทธิพิเศษในการรักษาพยาบาลเพิ่มมากขึ้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดของท่าน	3.46	0.93	มาก
13. ท่านคิดว่าการได้เป็นอาสาสมัครดีเด่นระดับจังหวัดมีผลต่อกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข	2.35	0.92	น้อย
14. ท่านคิดว่ารางวัลที่ได้รับจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดของท่าน	2.72	1.00	น้อย
15. ท่านจะสามารถนำความรู้ ความสามารถเพิ่มเติมที่ได้รับจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดไปใช้ประโยชน์กับตัวท่าน ครอบครัว เพื่อน อสม. หรือภาคีเครือข่ายในชุมชนได้	3.98	0.84	มาก
สรุปภาพรวม	3.13	0.92	มาก

จากตาราง 3 เป็นการศึกษาปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดโดยที่ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดออกเป็น 4 ด้านใหญ่ ๆ

1. **ด้านความเป็นอยู่และครอบครัว** ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ ครอบครัวให้การสนับสนุนการทำงาน หากได้รับคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02

รองลงมา คือ อุปสรรคในอาชีพที่จะเกิดขึ้นหากได้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04

2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง อสม. และผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ สัมพันธภาพที่มีส่วนช่วยทำให้เกิดความสำเร็จระหว่าง อสม. กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 รองลงมาคือ การได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆหากอสม.มีความประสงค์จะเข้ารับการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88

3. ด้านการยอมรับนับถือ ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ ความภาคภูมิใจที่มากขึ้นหากเข้ารับการประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 รองลงมาคือ ประชาชนจะให้การยอมรับนับถือหากเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

4. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ ความรู้ที่ได้รับหากผ่านการคัดเลือก อสม. ดีเด่นสามารถนำไปประยุกต์กับตัวเอง ครอบครัวและชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 รองลงมาคือ สิทธิประโยชน์ในการรับการรักษาพยาบาลเพิ่มมากขึ้น หากตัดสินใจและผ่านการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93

ทั้งนี้ ระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นทั้งด้านครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่าง อสม. และผู้ที่เกี่ยวข้อง การยอมรับนับถือและผลประโยชน์ตอบแทนอยู่ในระดับมาก

ตาราง 4 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

ผลของระดับของแรงสนับสนุนทางสังคม และสิ่งแวดล้อม	จำนวนของผู้ได้รับการจัดระดับ (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก	208	93.70
ระดับน้อย	14	6.30

จากตาราง 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับแรงสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมประกวดอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 93.70 และอีกกลุ่มมีระดับแรงสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมประกวดอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.30

ผลเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของความรู้ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านระดับดีเด่น

ตาราง 5 ผลของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

ความรู้	การเข้าร่วมประกวด		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
ต่ำ	9	15	24
สูง	88	110	198
รวม	97	125	222

หมายเหตุ: ค่าทดสอบทางสถิติ p-value = 0.517, df = 1, $\chi^2 = 0.420$

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้ในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด พบว่า ความรู้ในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.517)

สรุปได้ว่า ความรู้ในการประกวดและการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัดไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด

ตาราง 6 ความสัมพันธ์ของอายุกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

อายุ	การเข้าร่วมประกวด		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
20-35	13	1	14
36-51	43	63	106
52-68	41	61	102
รวม	97	125	222

หมายเหตุ: ค่าทดสอบทางสถิติ p-Value = 0.001, df = 2, $\chi^2 = 14.683$

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอายุกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.001)

สรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด

ตาราง 7 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

อาชีพ	การเข้าร่วมประกวด		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
เกษตรกรรวม	13	44	57
ค้าขาย	22	20	42
รับจ้าง	35	46	81
ธุรกิจส่วนตัว	15	7	22
แม่บ้าน	12	8	20
รวม	57	42	222

หมายเหตุ: ค่าทดสอบทางสถิติ p-Value = 0.001, df = 4, $\chi^2 = 18.927$

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.001)

สรุปได้ว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด

ตาราง 8 ความสัมพันธ์ของรายได้กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

รายได้	การเข้าร่วมประกวด		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
< 5,000 บาท	24	31	55
5,001-6,000 บาท	8	39	47
6,001-7,000 บาท	11	18	29
7,001-8,000 บาท	12	12	24
8,001-9,000 บาท	17	14	31
9,001-10,000 บาท	6	8	14
> 10,000 บาท	19	3	22
รวม	97	125	222

หมายเหตุ: ค่าทดสอบทางสถิติ p-Value = 0.000, df = 6, $\chi^2 = 32.221$

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.000)

สรุปได้ว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด

ตาราง 9 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็น อสม. กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

ระยะเวลาการเป็น อสม.	การเข้าร่วมประกวด		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
≤ 15	78	78	156
16-30	18	45	63
≥ 31	1	2	3
รวม	97	125	222

หมายเหตุ: ค่าทดสอบทางสถิติ p-Value = 0.014, df = 2, $\chi^2 = 8.509$

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นอสม.กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด พบว่า ระยะเวลาการเป็น อสม. มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.014)

สรุปได้ว่า ระยะเวลาการเป็นอสม.มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	การเข้าร่วมประกวด		รวม
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	
น้อย	1	13	14
มาก	96	112	208
รวม	97	125	222

หมายเหตุ: ค่าทดสอบทางสถิติ p-Value = 0.004, df = 1, $\chi^2 = 8.114$

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมกับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.004)

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับจังหวัด

วิจารณ์และสรุปผล

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเป็น อสม. และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด (p -value = 0.001, 0.001, 0.000, 0.014 และ 0.004 ตามลำดับ) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

การศึกษาของ House (1981) อ้างอิงใน วรรณญา มุรินทร์ (2541) ที่ได้กล่าวว่าการสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านอารมณ์ ซึ่งเกิดจากความใกล้ชิดผูกพัน ความรัก ความห่วงใย ความไว้วางใจ การสนับสนุนด้านความคิด การตัดสินใจ ซึ่งเกิดจากการยอมรับนับถือเห็นถึงความมีคุณค่า และการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คำแนะนำ ข้อมูล วัตถุสิ่งของ หรือบริการด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการเรียนรู้และการประเมินตนเอง

สอดคล้องกับการศึกษาของกนกพร สุวรรณบุลย์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรม สิ่งจูงใจ การสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุข จังหวัดระยอง พบว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถร่วมกับการทำนุบำรุงการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดระยองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต/การปฏิบัติงานของอสม.หากได้รับตำแหน่ง อสม. ดีเด่นในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ อสม. มีกำลังใจในการปฏิบัติงานและไม่รู้สึกลำบากใจหากเข้าร่วมประกวด อสม. ดีเด่นระดับจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพหรือร่วมหาปัจจัยทำนายผล และทำการวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบความแตกต่างกับกรณีที่มีการศึกษามาก่อนหน้า เพื่อที่จะได้ดำเนินการสนับสนุน อสม.ที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาในพื้นที่ของท่านอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะอาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยพะเยา ครอบคลุม ผู้ทรงคุณวุฒิทุกด้านทุกท่าน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ได้อนุญาต และช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และขอขอบพระคุณอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ใกล้เคียง ที่ได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ ในเรื่องที่คุณศึกษาที่มีความสนใจศึกษาเป็นอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กนกพร สุวรรณบุลย์ (2545). **อิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรม สิ่งจูงใจ การสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงาน**

อาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง งานสุขภาพภาคประชาชน. (2557). **โครงการเตรียมความพร้อมและพัฒนา**

ศักยภาพ อสม.ดีเด่นจังหวัดลำปาง เพื่อการคัดเลือกอสม.ดีเด่น ระดับเขต ระดับภาค ปี 2557. [โครงการ].

ลำปาง: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง.

วรัญญา บุญรินทร์. (2541). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแรงสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรม**

การดูแลตนเองของครูวัยหมดประจำเดือนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้า

แบบอิสระ ศษ.ม. (การส่งเสริมสุขภาพ), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการ สังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา

Factors affecting stress at work of Health Personnel under the Health center in Pong District Health Office, Phayao Province

อมรรัตน์ ฟ้าแลบ^{1*} และสมชาย จาดศรี²
Amornrat Falab^{1*} and Somchai Jadsri²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียด ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน และสร้างสมการในการทำนายระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา ตัวอย่างในการวิจัย คือ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 110 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลาก รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน-มาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent samples t-test, Pearson correlation, One-way ANOVA และ Multiple linear regression

ผลการวิจัยพบว่า ความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการ อยู่ในระดับปกติ/ไม่เครียด ร้อยละ 58.18 เครียดสูงกว่าปกติเล็กน้อย ร้อยละ 20.00 และพบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด คือ อายุ ($r = -0.216$, $p\text{-value} = 0.023$) ปัจจัยด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($r = 0.231$, $p\text{-value} = 0.015$) ด้านการบริหารจัดการ ($r = 0.253$, $p\text{-value} = 0.008$) ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($r = 0.228$, $p\text{-value} = 0.017$) ด้านเศรษฐกิจการเมือง และสิ่งแวดล้อม ($r = 0.207$, $p\text{-value} = 0.030$) และด้านการดำเนินชีวิต ($r = 0.300$, $p\text{-value} = 0.001$) และสมการที่ทำนายความเครียด คือ ระดับความเครียด = $1.983 + .246(\text{การดำเนินชีวิต}) - .014(\text{อายุ})$

คำสำคัญ: ความเครียด บุคลากรสาธารณสุข

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: mozz_zz@hotmail.com

Abstract

The aims of this research were to study stress level, factors that influenced stress level and to formulate predicting equation for stress level in work of public health officers in health service centers in Pong district, Phayao province. There were 110 officers in the study by simple random sampling. Data was collected by questionnaire and analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics such as Independent samples t-test, Pearson correlation, One-way ANOVA, and multiple linear regression.

The result found that stress of officers was at normal/hot stress 58.18%, slightly stress 20.00%. Factors found correlated with stress were age ($r = -0.216$, $p\text{-value} = 0.023$), type of work ($r = 0.231$, $p\text{-value} = 0.015$), administrative factors ($r = 0.253$, $p\text{-value} = 0.008$), work successful factor ($r = 0.228$, $p\text{-value} = 0.017$), political economic and environment factor ($r = 0.207$, $p\text{-value} = 0.030$), and life style ($r = 0.300$, $p\text{-value} = 0.001$). And the predictive equation was formulated as stress level = $1.983 + .246(\text{life style}) - .014(\text{Age})$

Keywords: Stress, Health Personnel

บทนำ

จากภาวะความจำเป็นที่มนุษย์ต้องดำรงเลี้ยงชีพและต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้นั้น ทำให้เกิดภาวะกดดันและเกิดความเครียดขึ้นได้ ซึ่งความเครียดเกิดขึ้นได้กับบุคคลทั่วไป แต่จะเกิดในลักษณะและระดับที่แตกต่างกัน บุคคลที่สามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสมในเวลาอันรวดเร็วย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต ได้ดีกว่าบุคคลที่จัดการความเครียดได้น้อย

เมื่อประเทศไทยเร่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวกและลบ ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง แต่ผลกระทบทางสังคมทำให้ครอบครัวและชุมชนอ่อนแอลง ย่อมกระทบต่อสภาพจิตใจของคนไทย ผู้คนประสบปัญหาความเครียดมากขึ้น ความเจ็บป่วยทางร่างกายจำนวนมากมีสาเหตุสัมพันธ์มาจากจิตใจและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชนห่างเหินกันมากกว่าเดิม ปัญหาสังคม ทั้งเรื่องความรุนแรง ยาเสพติดอาชญากรรมต่างส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้คน (อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และคณะ, 2554)

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอและนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เป็นสายบังคับบัญชา และมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานบริการสาธารณสุขชุมชนเป็นสถานบริการในสังกัด มีหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน รับนโยบายจากสำนักงานสาธารณสุข-จังหวัด นิเทศ ติดตาม กำกับผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสถานบริการสาธารณสุขชุมชนในสังกัดซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในชุมชน ภารกิจหลักของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสถานบริการสาธารณสุข-ชุมชนได้แก่ งานส่งเสริมสุขภาพ งานป้องกันโรค งานรักษาพยาบาลเบื้องต้น งานฟื้นฟูสภาพ ปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านซึ่งมีผลกระทบต่อภารกิจบางประการซึ่งอาจต้องมีการปรับหรือลดบทบาทและเพิ่มบทบาทบางภารกิจมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ภารกิจทุกอย่างในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

และสถานบริการสาธารณสุขชุมชนเป็นงานที่ครอบคลุมเกือบทุกด้านในงานสาธารณสุขทั้งหมดในขณะที่บุคลากรและงบประมาณมีจำกัด (ลัดดา เหล็กมัน, 2550) การที่บุคคลจะทำงานให้กับองค์กรได้ดีมากน้อยเพียงใดนั้นล้วนมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากมายทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลซึ่งปัจจัยด้านลักษณะงาน ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน ด้านโครงสร้างและบรรยากาศขององค์กรและด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดความเครียด เนื่องจากบุคคลย่อมตั้งความหวังและความตั้งใจในการทำงานไว้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าองค์กรไม่สนับสนุน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จดังที่มุ่งหวังไว้ย่อมเกิดความผิดหวังไม่พึงพอใจในงานเกิดความกดดันภายในจิตใจจนกลายเป็นความเครียดได้ และถ้าไม่ได้รับการแก้ไขก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเหนื่อยหน่ายท้อแท้ขาดแรงจูงใจในการทำงานหรือทำงานด้วยคุณภาพและหาทางหลีกเลี่ยงงาน ด้วยวิธีการต่าง ๆ จนในที่สุดถึงขั้นลาออกจากงาน (นริศรา วงศ์เลย, 2551)

จากปัญหาดังกล่าวและจากการดำเนินงานที่ผ่านมาซึ่งไม่มีข้อมูลหรือรายงานวิจัยใดที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จังหวัดพะเยา ในฐานะผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสถานบริการสาธารณสุขชุมชนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จังหวัดพะเยา เพื่อจะได้ทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเครียดและนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการลดความเครียดจากการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จังหวัดพะเยา
3. เพื่อสร้างสมการในการทำนายระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จังหวัดพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จังหวัดพะเยา จำนวน 115 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Thorndike, 1978 อ้างอิงใน ธวัชชัย ชัยปัญญา, 2532) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$n \geq 10K + 50 \quad (n = \text{ขนาดตัวอย่าง และ } K = \text{จำนวนของตัวแปรที่ศึกษา})$$

การศึกษาดังนี้ได้ศึกษาตัวแปรทั้งหมด 6 ตัว คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงาน รายได้ต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ จำนวนบุคคลที่อยู่ในการดูแล ภาระหนี้สิน)

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน (ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบรรยากาศในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน) และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินชีวิต) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 110 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ใช้แบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสถานีอนามัย จังหวัดอุดรดิตถ์ (ลัดดา เหล็กมัน, 2550) โดยมีปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบรรยากาศในการทำงานและด้านความสำเร็จในการทำงาน ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ใช้แบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสถานีอนามัย จังหวัดอุดรดิตถ์ (ลัดดา เหล็กมัน, 2550) โดยมีปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจการเมืองและสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินชีวิต ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความเครียดจากการปฏิบัติงานประเมินโดยใช้แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

นำแบบสอบถามที่ได้จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-congruence Index : IOC) ข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ไม่นำมาใช้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับบุคลากรในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค คำนวณได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 ซึ่งผ่านการพิจารณาและการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลด้านความเครียดจากการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent samples t-test, Pearson correlation, One-way ANOVA และ Multiple linear regression ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า บุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภออง จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 70 มีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 59.10 ระดับการศึกษาปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 47.27 ตำแหน่งงานพบว่า บุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่น ๆ เช่น พนักงานบันทึกข้อมูล พนักงานทำความสะอาด คนสวน เป็นต้นคิดเป็นร้อยละ 35.46 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีคิดเป็นร้อยละ 45.45 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 66.36 มีรายได้ต่อเดือนหลังจากหักค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 78.18 และมีภาระหนี้สินน้อยกว่า 100,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 42.73 มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 34.87 และมีจำนวนบุคคลที่อยู่ในการดูแลเฉลี่ยเท่ากับ 2.60

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความเครียด ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภออง จังหวัดพะเยา

ระดับความเครียด	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ตอบไม่จริงใจ ไม่แน่ใจในคำถาม	22	20.00
2. ปกติ/ไม่เครียด	64	58.18
3. เครียดสูงกว่าปกติเล็กน้อย	22	20.00
4. เครียดปานกลาง	1	0.91
5. เครียดมาก	1	0.91
รวม	110	100.00

จากตาราง 1 พบว่า บุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภออง จังหวัดพะเยา มีความเครียดอยู่ในระดับปกติ/ไม่เครียดคิดเป็นร้อยละ 58.18 รองลงมา คือ มีความเครียดอยู่ในระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อยกับผู้ตอบไม่จริงใจ ไม่แน่ใจในคำถามคิดเป็นร้อยละ 20 และมีความเครียดอยู่ในระดับเครียดปานกลางและเครียดมากคิดเป็นร้อยละ 0.91 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ดังแสดงในตาราง 2-3

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภออง จังหวัดพะเยา

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	P-value
1. สถานภาพสมรส			
โสด	40	36.36	.337
สมรส	65	59.10	

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	P-value
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	5	4.54	
2. ระดับการศึกษา			
อนุปริญญา	25	22.73	.750
ปริญญาตรี	52	47.27	
ปริญญาโท	7	6.36	
อื่น ๆ	26	23.64	
3. ตำแหน่งงาน			
นักวิชาการสาธารณสุข	23	20.91	.511
พยาบาลวิชาชีพ	14	12.73	
เจ้าพนักงานสาธารณสุข	20	18.18	
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	6	5.45	
เจ้าพนักงานเภสัชกรรม	1	0.91	
พนักงานสุขภาพชุมชน	7	6.36	
อื่น ๆ	39	35.46	
4. ประสบการณ์การทำงาน			
น้อยกว่า 5 ปี	50	45.45	.614
5-10 ปี	21	19.09	
11-15 ปี	15	13.64	
มากกว่า 15 ปี	24	21.82	
5. รายได้ต่อเดือน			
ต่ำกว่า 15,000 บาท	73	66.36	.853
15,000-20,000 บาท	12	10.91	
มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป	25	22.73	
6. ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือนหลังจากหักค่าใช้จ่าย			
เพียงพอ	24	21.82	.296
ไม่เพียงพอ	86	78.18	
7. ภาระหนี้สิน			
ต่ำกว่า 100,000 บาท	47	42.73	.423
100,001-500,000 บาท	23	20.91	
มากกว่า 500,001 ขึ้นไป	40	36.36	

หมายเหตุ: *P-value < .05

จากตาราง 2 พบว่า สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน รายได้ต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้/เดือนหลังจากหักค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สิน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา

ปัจจัย	R	P-value
1. อายุ	-.216	.023*
2. จำนวนบุคคลที่อยู่ในการดูแล (พ่อ-แม่ หรือ บุตรที่ต้องพึ่งพา)	.049	.608
ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน		
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	.231	.015*
4. ด้านการบริหารจัดการ	.253	.008*
5. ด้านบรรยากาศในการทำงาน	.052	.593
6. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	.228	.017*
ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม		
7. ด้านเศรษฐกิจการเมืองและสิ่งแวดล้อม	.207	.030*
8. ด้านการดำเนินชีวิต	.300	.001*

หมายเหตุ: *P-value < .05

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อายุ ปัจจัยด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านเศรษฐกิจการเมืองและสิ่งแวดล้อม และด้านการดำเนินชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -.216, .231, .253, .228, .207 และ .300 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ได้แก่ จำนวนบุคคลที่อยู่ในการดูแล (พ่อ-แม่ หรือบุตรที่ต้องพึ่งพา) และปัจจัยด้านบรรยากาศในการทำงาน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเครียด ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปง จังหวัดพะเยา

ตัวแปรที่ศึกษา	b	SE.	t-statistic	P-value
ค่าคงที่ (constant)	1.983			
การดำเนินชีวิต	.246	.076	3.239	.002*

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	b	SE.	t-statistic	P-value
อายุ	-.014	.006	-2.421	.017*
R = .364 R ² = .133				

หมายเหตุ: *P-value < .05

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตและอายุ สามารถทำนายระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพะเยา จังหวัดพะเยา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำมาจัดเป็นสมการในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ ความเครียดในการปฏิบัติงาน = 1.983 + .246(การดำเนินชีวิต) - .014(อายุ) จากสมการพยากรณ์ พบว่าปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตมีผลตรงต่อระดับความเครียดในการปฏิบัติงาน ส่วนอายุพบว่ายิ่งอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะไม่เครียด โดยสามารถทำนายระดับความเครียดได้ร้อยละ 13.30

วิจารณ์และสรุปผล

1. ระดับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า มีความเครียดอยู่ในระดับปกติ/ไม่เครียด คิดเป็นร้อยละ 58.18 อาจเนื่องมาจากบุคลากรส่วนใหญ่สามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มองว่าการทำงานย่อมมีปัญหาลุप्तรรคเป็นเรื่องธรรมดา สามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนิรัตน์ เขียวประไพ (2546) กล่าวว่า บุคลากรที่ผ่านการทำงานและมีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถควบคุมการใช้อารมณ์ที่จะไม่ให้โกรธต่อความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ ได้ จึงมองเรื่องต่าง ๆ เป็นเรื่องธรรมดาของการทำงาน และจากบทบาท ภารกิจที่ได้รับ ทำให้ได้รับการฝึกบังคับจิตใจตัวเองจนเกิดเป็นความเคยชินเป็นเรื่องปกติ มีอารมณ์และสมาธิที่มั่นคง

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ได้แก่ อายุ ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการบริหารจัดการ และด้านความสำเร็จในการทำงาน ส่วนปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม และด้านการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cooper and Davidson (1987, ออนไลน์) ได้อธิบายปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ปัจจัยจากการทำงาน ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ บทบาทในหน่วยงาน ปริมาณงาน ความปลอดภัย การสนับสนุนในหน่วยงาน ตลอดจนนโยบาย กฏระเบียบของหน่วยงาน ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว การได้รับแรงสนับสนุนจากคู่สมรส ความปลอดภัยของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปารวี ทองแพง (2547) ที่พบว่า ความเครียดมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับอายุ สถานะทางเศรษฐกิจ ภาระงาน สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทรงศักดิ์ ลิตา (2549) พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล อายุ มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจษฎา คุณามมาก (2555) ได้ศึกษาความเครียดในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ค่าตอบแทน ระบบบริหารและการจัดการภายในหน่วยงาน

มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ส่วนสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน รายได้ต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้/เดือนหลังจากหักค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน จำนวนบุคคลที่อยู่ในการดูแล (พ่อ-แม่ หรือบุตรที่ต้องพึ่งพา) และปัจจัยด้านบรรยากาศในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปารวี ทองแพง (2547) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และภาระ ในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กันกับความเครียด และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนยา เสนโสภา (2551) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน ส่วนปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมรรัตน์ อาจมีแก้ว (2552) พบว่า รายได้ต่อเดือน ปฏิบัติงานในแผนกและสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน กับความเครียดไม่มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบัติ ธิยาพันธ์ และคณะ (2552) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ- การสมรส ระดับการศึกษา รายได้หนี้สิน แผนกงานที่ปฏิบัติ ระยะเวลาการทำงานในวิชาชีพพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของพยาบาลวิชาชีพ

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเครียด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเครียด ได้แก่ ปัจจัยด้าน- การดำเนินชีวิตและอายุ โดยพบว่าปัจจัยด้านการดำเนินชีวิตมีผลตรงต่อระดับความเครียดในการปฏิบัติงาน ส่วนอายุ พบว่ายิ่งอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะไม่เครียด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปารวี ทองแพง (2547) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มี ผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์นครปฐม ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลที่มีอายุ มากมีแนวโน้มที่จะมีความเครียดน้อย หรือพยาบาลที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีความเครียดมาก แสดงให้เห็นว่าวัยผู้ใหญ่ มีวุฒิภาวะสูง รู้จักชีวิต เชื่อมมั่นในตนเอง คิดตัดสินใจด้วยเหตุผล มีใจคอหนักแน่นไม่อ่อนไหวง่าย ดังนั้นแนวโน้มที่จะเกิด ความเครียดและความวิตกกังวลต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงมีน้อย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดา เหล็กมัน (2550) ที่ทำการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสถานีอนามัย จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว ความสัมพันธ์กับญาติมิตรมีปัญหา ปัญหาที่อยู่อาศัยในสังคมเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์กับคู่ครองหรือคนรักมีปัญหา การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ปัญหาเรื่องสุขภาพ มีผลทำให้บุคลากรสังกัดสถานีอนามัยมีความเครียด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Lazarus and Folkman กล่าวถึง ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความเครียดประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางสังคมและเหตุการณ์ในชีวิต เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว เศรษฐกิจและสภาพการดำรงชีวิต เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียด (Lazarus and Folkman, 1984)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในหน่วยงานควรจัดให้มีการติดตามและประเมินความเครียดจากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน แม้ในการศึกษานี้จะพบว่า บุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภออง จังหวัดพะเยา มีความเครียดอยู่ในระดับปกติไม่เครียดก็ตาม เพราะหากผู้ปฏิบัติงานมีความเครียดสะสมอยู่เป็นเวลานาน และไม่ได้รับการแก้ไขที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานเอง ผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าถึงการกำหนดนโยบาย การบริหารงานต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน เพื่อให้ทราบและเข้าใจ

ถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง เสร็จตามเวลาที่กำหนด ช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีเวลาให้กับครอบครัว ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งจุดเริ่มต้นของการทำงานให้มีความสุขเกิดจากการสร้างความสุขให้เกิดในครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเทียบกับบุคลากรสาธารณสุขในสังกัดโรงพยาบาลว่ามีความเครียดแตกต่างกันหรือไม่ รวมทั้งควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดพะเยาและควรทำการศึกษาวิธีการจัดการกับความเครียดของบุคลากรสาธารณสุขในสถานบริการสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมชาย จาดศรี อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา ปรับแต่งภาษา พร้อมทั้งแนวคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อนุกุล มะโนทน คุณรพีพรรณ ตีรินารถ และคุณอัญญารัตน์ ภมรมานพ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญและตรวจเครื่องมือในการวิจัยขอขอบพระคุณสาธารณสุขอำเภอและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งที่ได้อนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณบุคลากรสาธารณสุขอำเภอทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา คุณามมาก. (2555). *ความเครียดในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2557, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=328036&query
- ทรงศักดิ์ ลีตา. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนในเขตจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=157876&query
- ธวัชชัย ชัยปัญญา. (2532). *ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศน์อำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557, จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/2532/edadm0332tc_tpg.pdf
- นริศรา วงศ์เลข. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรในเรือนจำกลางเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2557, จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=19369&word=2551&check_field=YEAR&select_study=&condition=2&search=9&philosophy=&master=#

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ปารวี ทองแพง. (2547). **ปัจจัยที่ผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ นครปฐม**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- สุนิรัตน์ เขียมประไพ. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สระบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณในพระบรมราชูปถัมภ์, สระบุรี, สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=40981&query
- ลัดดา เหล็กมัน. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสถานีอนามัยจังหวัด อุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์, สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2556, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=678&query
- ศรินยา เสนโสภา. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บค่าผ่านทางพิเศษเฉลิมมหานคร การทางพิเศษแห่งประเทศไทย**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บช.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, กรุงเทพมหานคร, สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=27892&query
- สมบัติ ธิยาพันธ์และคณะ. (2552). **ปัจจัยส่วนบุคคล ความเครียดและพฤติกรรมการดูแล ตนเองด้านสุขภาพจิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร**. วารสารกองการพยาบาล, 36(3), 32-46.
- สุนิรัตน์ เขียมประไพ. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สระบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณในพระบรมราชูปถัมภ์, สระบุรี, สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=25084&query
- อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และคณะ. (2554). **สถานการณ์สุขภาพจิตคนไทย**. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2557, จาก http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?book_id=257825
- อมรรัตน์ อาจมีแก้ว. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของผู้หญิงวัยทำงานศึกษาเฉพาะวิชาชีพพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร, สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2556, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=46685&query
- Cooper and Davidson. (1987). **ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2557, จาก http://www.thaihypno.com/content/viewContent.php?menu_id=224&page_id=2
- Lazarus, R. S. and Folkman, S. (1984). **Stress appraisal and coping**. New York: Springer Publishing Company.

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

Factors affected to public health volunteers' needs in Songkhwa District, Nan Province

เฉลิมศักดิ์ รักษา^{1*} และประจวบ แผลมหลัก²
Chalermsak Raksa^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการปฏิบัติงาน และปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างคือ อสม. จำนวน 155 คน คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ multiple linear regression

จากผลการศึกษาลักษณะทางประชากร พบว่า อสม.ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.4 มีช่วงระยะเวลาที่อยู่ในหมู่บ้าน 23-32 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.4 มีช่วงระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม. 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 49 สัมผัสใจเป็นสมาชิก อสม.โดยความสมัครใจ คิดเป็นร้อยละ 97.4 และมีจำนวนครัวเรือนที่รับผิดชอบ 8-15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 92.3 ด้านความต้องการในการปฏิบัติงานพบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการปฏิบัติงานของอสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่าชุมชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือขาดแผนและการประชาสัมพันธ์ล่าช้า งบประมาณและวัสดุได้รับสนับสนุนยังไม่เพียงพอซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปวางแผนพัฒนาคุณภาพและปรับปรุงกลวิธีในการดำเนินงานทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้

คำสำคัญ: ความต้องการ ปัญหา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: emos_r@hotmail.com

Abstract

This survey study aimed to investigate factors affected to public health volunteers' needs in Songkhwa district, Nan province and explore problem on work. Samples were 155 public health volunteers that were calculated by using Taro Yamane formula and selected by using stratified random sampling technique. Data were collected by using questionnaire and were analyzed by using descriptive statistics; frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics; multiple linear regression

The results revealed population characteristics that most of public health volunteers were female; 68.4%, stay in village for 23–32 years; 28.4%, work experience 1–5 years; 49%, obtain voluntary to be public health volunteer 97.4% and take care 8–15 households; 92.3. It was found that both overall need and separate needs were in high level, factors related to public health volunteers' at 0.05 of significant level were attitude and motivation. For detail problem on work, it was found that there were no good cooperation form villagers, the lack of planning, and the delay in promotions. In addition, the supporting budget and materials are not sufficient. This research results can be used for improving the plans and strategy so that the village health volunteers can work for good achievements.

Keywords: need, problem, public health volunteers

บทนำ

เมื่อปี พ.ศ.2520 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศเป้าหมายให้ประเทศที่เป็นสมาชิกพัฒนางานด้านสาธารณสุข คือ การบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าของประชาชนภายในปี พ.ศ. 2547 และในปีพ.ศ. 2521 ได้มีข้อตกลงร่วมกัน ณ เมืองอัลมาตา ประเทศสหภาพโซเวียต โดยใช้ในการสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลวิธีหลักในการพัฒนางานสาธารณสุข โดยคัดเลือกและอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพราะปัญหาสุขภาพอนามัยเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) รัฐได้กำหนดนโยบายและแผนงานสาธารณสุข โดยกลวิธีที่กระทรวงสาธารณสุขนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน คือ การพัฒนาคนทางด้านสาธารณสุขเพื่อพัฒนาประชาชนทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้โรคที่เกิดจากพฤติกรรมอนามัยไม่ถูกต้อง เช่นโรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเบาหวานได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งโรคทั้งหลายเหล่านี้ต้องการการแนะนำและเฝ้าระวังอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาในอดีตที่ผ่านมาประชากรของประเทศไทยประสบปัญหาการเจ็บป่วย และการตายด้วยโรคที่ป้องกันได้เป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) ได้มีแนวคิดของการพัฒนาแกนนำประจำครอบครัว โดยผ่านองค์ความรู้ไปที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน โดยมีประเทศแตกต่างจากอดีตโดยเน้นการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งกาย จิต และสังคมเป็นการพัฒนาโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบของการพัฒนาความรู้ด้านสาธารณสุข แก้วตฤประสงค์คือ ต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน (ยุคนธ์ ชูติปัญญาบุตร, 2546) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้จากแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่10 (พ.ศ. 2550–2554) ได้ให้ความสำคัญ

กับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศ โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์ความรู้จัดการองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และมุ่งเน้นเรื่องการเสริมสร้างสุขภาพคนไทย ให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ เน้นการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจรมุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ

กระทรวงสาธารณสุขโดยสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน จึงได้ดำเนินงานการพัฒนาสาธารณสุข เพื่อให้ทุกคนมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยใช้วิธีการสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลวิธีหลักและผ่านกลไกการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชนจะเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะมีส่วนช่วยการพัฒนาสาธารณสุขของชาติเป็นอย่างมาก เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขที่มาจากชุมชนของตนเอง และผ่านการอบรมโดยกระทรวงสาธารณสุข โดยอบรมหลักสูตรทางด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง และกระทรวงสาธารณสุขได้ตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญของอาสาสมัครสาธารณสุข จึงเสนอให้รัฐบาลได้กำหนดวันที่ 20 มีนาคมของทุกปี เป็นวันอาสาสมัครสาธารณสุขแห่งชาติ เพื่อสร้างเสริมพลังของอาสาสมัครสาธารณสุขให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นนอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขได้มอบบัตรประกันสุขภาพให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชนได้รับสิทธิในการรักษาฟรีทั้งครอบครัว ตลอดระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชนโดย มีกำหนดเป้าหมาย คือ สุขภาพดีถ้วนหน้า ประเทศไทยจะประกาศก่อนประเทศอื่น ๆ ในโลก ว่าสุขภาพพี่น้องประชาชนคนไทยเรามีมาตรฐานชีวิตที่มีความสุขให้สมกับคำขวัญที่ว่า “สาธารณสุขคือ ความผาสุกของสาธารณสุขชน”

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า อสม. นั้น เป็นบุคคลในชุมชนที่ถูกเลือกหรือสมัครมาเพื่อพัฒนาให้ชุมชนมีความก้าวหน้าในด้านสุขภาพอนามัยและมีความสำคัญมากต่อการที่จะพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง และเป็นผู้ที่เสียสละเวลา ความคิด เงินทอง และแรงกายต่างๆ เพื่อการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ทั้งการพึ่งตนเอง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน จึงเป็นตัวกลางของการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ของประชาชนในด้านสุขภาพ และเป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนในชุมชนดังนั้นบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชนจึงมีบทบาทหน้าที่ แก่ชาวร้าย กระจายข่าวดี ชีวีบริการ ประสานงานสาธารณสุขบำบัดทุกข์ให้ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี บทบาทดังกล่าวนี้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชนได้ยึดถือการปฏิบัติตลอดมา และเป็นบุคคลที่ได้ด้วยการมาสมัครอบรมงานด้านสาธารณสุข ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีหน้าที่ให้คำแนะนำ เผยแพร่ความรู้และประสานงานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตามบทบาทหน้าที่ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือ ส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวัง การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและการฟื้นฟูสุขภาพ (ยุคนธ์ ชุตินิพนธ์บุตร, 2546) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขให้บรรลุเป้าหมาย จึงกำหนดหน้าที่และขอบเขตในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยมีวัตถุประสงค์ คือต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นที่ปรึกษาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ห่างไกล ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานมาเป็นเวลาพอสมควร และพบปัญหาที่สามารถป้องกันได้ เช่น โรคไข้เลือดออก โดยการดูแลสุขภาพแวดล้อมไม่ให้เกิด ลูกน้ำยุงลาย แต่เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี จากการทำมีวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องกระจายเสียงไม่ตี และขาดการมีส่วนร่วมจากกรรมการ ทำให้ยัง

มีปัญหาน้อยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ การที่มีประชากรมาก บางชุมชนขาดการดูแลเอาใจใส่ตนเองและครอบครัว จึงต้องมี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลสุขภาพอนามัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ทักษะคิดและแรงจูงใจ ปัจจัยสนับสนุน ความต้องการ และปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร คืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสองแคว จังหวัดน่านจำนวน 248 คนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คนโดยคำนวณจากประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่ทัศนคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยสนับสนุน และความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติ Multiple linear regression วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยสนับสนุนในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยาเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับการพิจารณาและรับรองแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูล 1 เดือน

ขั้นเตรียมการ

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอสองแคว และประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง ในเขตรับผิดชอบในการวิจัยในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ทัศนคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยสนับสนุนในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ 3 ท่าน ช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ในอำเภอใกล้เคียง คือ อาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมา วิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือโดยวิธีของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.71

ผลการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการ ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน และเพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ผลการศึกษาแบ่งได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป พบว่า อสม.ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.4 ส่วนใหญ่มีช่วงระยะเวลาที่อยู่ในหมู่บ้าน อยู่ในช่วง 23-32 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.4 ส่วนใหญ่มีช่วงระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม.อยู่ในช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 49 ส่วนใหญ่สมัครใจเป็นสมาชิก อสม.โดยความสมัครใจ คิดเป็นร้อยละ 97.4 และส่วนใหญ่มีจำนวนครัวเรือนที่รับผิดชอบ 8-15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 92.3

2. ระดับทัศนคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2.1 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของ อสม.ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ความรู้สึกภูมิใจและคุณค่าในสังคม การมี อสม. ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น และการที่มี อสม.ในหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ดีโดยมีค่าเฉลี่ย 3.81, 3.72 และ 3.70 ตามลำดับ ส่วนทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการเห็นด้วยกับการจัดการประชุมทุก ๆ เดือน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63

2.2 จากผลการวิเคราะห์แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของ อสม.ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือการให้ความร่วมมือของ อสม.จะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ การยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้านทำให้ อสม.ปฏิบัติงานได้ดี และการมีค่าตอบแทนจะมีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. โดยมีค่าเฉลี่ย 3.68, 3.66 และ 3.55 ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีการคัดเลือก อสม. ดีเด่น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.52

3. ความต้องการการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

3.1 ความต้องการด้านการสนับสนุนการฝึกอบรม

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการสนับสนุนการฝึกอบรมในการปฏิบัติงาน พบว่า ทั้งภาพรวม และรายข้อ อสม.มีความต้องการในระดับสูง โดยประเด็นความต้องการด้านการอบรมที่ อสม.มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ อสม. ต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น, การฝึกปฏิบัติการใช้อุปกรณ์ และการอบรมด้านสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.62, 3.60 และ 3.55 ตามลำดับ ส่วนความต้องการด้านการอบรมที่ อสม.มีความต้องการต่ำสุดคือการประชุม แลกเปลี่ยนความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.51

3.2 ความต้องการด้านการสนับสนุนการนิเทศงาน

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการสนับสนุนการนิเทศงาน พบว่า ทั้งภาพรวม และรายข้อ อสม. มีความต้องการในระดับสูง โดยประเด็นความต้องการสนับสนุนการนิเทศงานที่ อสม.มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ทำให้ อสม.มีความมั่นใจมากขึ้น ทำให้ อสม. มีเข้าใจงานมากขึ้น และทำให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58, 3.57 และ 3.55 ส่วนความต้องการด้านการสนับสนุนการนิเทศงานที่ อสม. มีความต้องการต่ำสุดคือ ทำให้ อสม. มีกระตือรือร้นมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.48

3.3 ความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการสนับสนุนการนิเทศงาน พบว่า ทั้งภาพรวม และรายข้อ อสม. มีความต้องการในระดับสูง โดยประเด็นความต้องการสนับสนุนการนิเทศงานที่ อสม. มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ทำให้ อสม. มีความมั่นใจมากขึ้น ทำให้ อสม.มีเข้าใจงานมากขึ้น และทำให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58, 3.57 และ 3.55 ส่วนความต้องการด้านการสนับสนุนการนิเทศงานที่ อสม. มีความต้องการต่ำสุดคือ ทำให้ อสม. มีกระตือรือร้นมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.48

3.4 ความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ทั้งภาพรวม และรายข้อ อสม. มีความต้องการในระดับสูง โดยประเด็นความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์ที่ อสม.มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การประชาสัมพันธ์สุขภาพแก่ประชาชน, การประชาสัมพันธ์เครื่องกระจายเสียงและช่วยควบคุมและป้องกันโรคโดยมีค่าเฉลี่ย 3.53, 3.52 และ 3.51 ตามลำดับ ส่วนความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์ที่ อสม.มีความต้องการต่ำสุด คือ การทำให้เกิดการพัฒนา โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.13

3.5 ความต้องการด้านงบประมาณ

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านงบประมาณในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อสม.มีความต้องการในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ โดยประเด็นความต้องการด้านงบประมาณที่ อสม.มีความต้องการสูงสุด คือ สามารถนำมาบริหารจัดการได้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนความต้องการด้านงบประมาณที่ อสม.มีความต้องการต่ำสุดคือ ได้รับงบประมาณอย่างพอเพียง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.97

3.6 ความต้องการด้านวัสดุ อุปกรณ์

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า ทั้งภาพรวม และรายข้อ อสม.มีความต้องการในระดับสูง โดยประเด็นความต้องการด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ อสม.มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ประหยัด

ค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาล,ปฏิบัติงานได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและทำให้แก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาได้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.66, 3.63 และ 3.61 และ 3.47 ตามลำดับ ส่วนความต้องการด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ อสม.มีความต้องการต่ำสุดคือ การได้รับวัสดุอุปกรณ์อย่างพอเพียง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.00

3.7 ความต้องการการปฏิบัติงานของ อสม. ในภาพรวม

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการการปฏิบัติงานของ อสม. ในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ในภาพรวม

ความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.สนับสนุนการฝึกอบรม	3.60	0.43	สูง	1
2.สนับสนุนการนิเทศงาน	3.54	0.41	สูง	3
3.ด้านการมีส่วนร่วม	3.56	0.95	สูง	2
4.ด้านการประชาสัมพันธ์	3.43	0.51	สูง	5
5.ด้านงบประมาณ	3.42	0.42	สูง	6
6.ด้านวัสดุและอุปกรณ์	3.48	0.41	สูง	4
รวม	3.50	0.40	สูง	

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการปฏิบัติงานภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยค่าเฉลี่ยความต้องการในการปฏิบัติงานสูงสุด 3 อันดับแรกคือด้านการสนับสนุนการฝึกอบรม,ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสนับสนุนการนิเทศงาน โดยค่าเฉลี่ย 3.60, 3.56 และ 3.54 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการต่ำสุดคือด้านงบประมาณ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42

4. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ทักษะคิดต่อการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กับความต้องการในการปฏิบัติงานของ อสม.ในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ทักษะคติ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กับความต้องการในการปฏิบัติงานของ อสม. ในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ปัจจัย	B	Beta	t	P-value
Constant	0.501	-	1.786	0.076
เพศ		0.065	1.098	0.274
ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน		0.033	0.539	0.591
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม.		-0.064	-1.034	0.303
วิธีการเข้ามาเป็น อสม.		-0.011	-0.189	0.851
จำนวนครัวเรือนที่รับผิดชอบ		-0.073	-1.265	0.208
ระดับทัศนคติในการปฏิบัติงาน		0.257	3.686	0.000*
ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน		0.537	7.810	0.000*

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม. วิธีการเข้ามาเป็น อสม. และจำนวนครัวเรือนที่รับผิดชอบ ทักษะคติต่อการปฏิบัติงาน ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กับความต้องการในการปฏิบัติงานของ อสม. ในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน พบว่า ทักษะคติต่อการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการปฏิบัติงานของ อสม.

5. ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากการศึกษาพบว่า มีชาวบ้านบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือ ผู้นำชุมชนไม่เข้าใจบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังขาดทักษะการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และขาดแผนการประชาสัมพันธ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์ล่าช้า งบประมาณในการสนับสนุนในชุมชนยังมีน้อยในบางชุมชนมีประชากรมาก แต่ได้รับงบประมาณน้อยทำให้การบริหารจัดการได้ลำบาก และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนให้ควรมีคุณภาพและมีอายุการใช้งานนาน และวัสดุอุปกรณ์ควรมีงบประมาณในการซ่อมบำรุง

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจุฑามาศ โกศล (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรีพบว่า ทัศนคติในการปฏิบัติงานมีผลต่อการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ในด้านศูนย์ข้อมูลข่าวสารและด้านการจัดเก็บอุปกรณ์ของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการ ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพบว่า ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม.และจำนวนครัวเรือนที่รับผิดชอบ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุพจน์ จิตสงวนสุข (2544) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสระบุรี ปี 2543 ว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของนันทกานต์ ธนะสถิตย์ (2545) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อกิจกรรมสำคัญของระบบสุขภาพชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็น อสม. ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และพบว่าความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชน ความต้องการฝึกอบรม ความต้องการการประชาสัมพันธ์ ความต้องการการนิเทศงาน ความต้องการด้านงบประมาณ และความต้องการด้านวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง และพบว่าทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจุฑามาศ โกศล (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานเป็นการช่วยเหลือ และนำเสนอสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และผลงานวิจัยของยุคนันท์ ชูติปัญญาบุตร (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานในด้านการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นิเทศงานมีส่วนกระตุ้นให้ อาสาสมัครสาธารณสุขมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและสอดคล้องผลงานวิจัยของกนกทอง สุวรรณบุญ (2545) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรม สิ่งจูงใจ การสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดระยองว่า มีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน การเข้ารับความรู้อบรมต่าง ๆ และการช่วยเหลืองานที่ได้รับมอบหมายและจากการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าชาวบ้านบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือ ผู้นำชุมชนไม่เข้าใจบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังขาดทักษะและแผน ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ทำให้การประชาสัมพันธ์ล่าช้า งบประมาณในการสนับสนุนในชุมชนยังมีน้อยทำให้การบริหารจัดการได้ลำบาก วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ดังนั้นในการดำเนินงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควรมีการวางแผนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการคัดเลือก จัดหา การฝึกอบรม การติดตามนิเทศงาน และปรับปรุงกลวิธีในการดำเนินงาน ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้มากขึ้น และควรประสานท้องถิ่นในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ ในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาของ ดร.ประจวบ แผลมหลัก อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งคอยดูแลให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเอง ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้กราบขอบพระคุณ คุณศรัจจันทร์ อุดมแก้วกาญจน์ คุณมาโนชญ์ ชายครอง และดร.ธนุศิลป์ สลีอ่อน ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย รวมถึงคณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอสองแคว จังหวัดน่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณ นายแก้ว รักษา นางบัวเร้ง นันตะปิ่นที่ให้กำเนิด และสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีเสมอมา ขอขอบคุณคุณเพียบ นันตะปิ่น ที่สนับสนุนให้กำลังใจตลอดมา และท้ายสุด ขอขอบคุณคุณณัฐพร อินอ้ายที่ได้ให้กำลังใจจนทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จลงได้ หากการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้เกิดประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ทำการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ขอมอบความดีครั้งนี้ให้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยอันทรงคุณค่าควรแก่การเทิดทูน

เอกสารอ้างอิง

- กนกทอง สุวรรณบุญย์. (2545). **อิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรม สิ่งจูงใจ การสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา), มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- จุฑามาศ โกศล. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นันทกานต์ ธนะสถิตย์. (2545). **ความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อกิจกรรมสำคัญของระบบสุขภาพชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เวชศาสตร์ชุมชน), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ยุคนธ์ ชูดีปัญญาบุตร. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุพจน์ จิตสงวนสุข. (2543). **การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัด สระบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และการสาธารณสุข), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของโรงพยาบาลเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย

Factors affecting the insulin injection behaviors in type 2 diabetes patients:
Chiangsaen Hospital, Chiangrai

วิภาพร ชัยวรรณ^{1*} และน้ำฝน เอกตาแสง²

Wipaporn Chaiworn^{1*} and Numfon Eaktasang²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional study) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ได้รับการรักษาด้วยยาฉีดอินซูลินทั้งหมด ที่มารับการรักษาที่คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-เดือนกันยายน 2557 จำนวนทั้งหมด 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ค่า Independent sample T-test และค่า One-Way ANOVA

ผลการวิจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลิน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และพบว่า เพศ สถานภาพสมรส การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง และการดูแลของคนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการวิจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลิน พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรม อินซูลิน โรคเบาหวาน

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: ream_meko@hotmail.co.th

Abstract

The objective of this research was to investigate the factors affecting the insulin injection on behavior of type 2 diabetes patients in Chiangsaen hospital, Chiangrai. This study was Cross sectional study. The data was studied in patients (50 persons) during August to September 2014. All data were collected using questionnaire and analyzed by statistical analysis: percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, Independent sample T-test and One-way ANOVA.

The results of the factors affecting the insulin injection on behavior of type 2 diabetes were found that the knowledge about diabetes was positive related to the behavior of insulin injection in type 2 diabetes at $p=0.05$. In addition, sexuality, married status, family profile, family conditions (take care) were related to the behavior of insulin injection in type 2 diabetes patients at $p=0.05$. In the other hand, the results of the factors affecting the insulin injection on the problems of type 2 diabetes were found that education was related to the problems of insulin injection in type 2 diabetes at $p=0.05$. Furthermore, age was positive related to the problems of insulin injection in type 2 diabetes at $p=0.05$.

Keywords: behavior, insulin, diabetes

บทนำ

ปัจจุบันโรคเบาหวานเป็นโรคที่พบมากขึ้นในประชากรโลก จากรายงานพบว่า ทั่วโลกมีผู้ป่วยเบาหวานถึง 135 ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ในอีก 10 ปีข้างหน้า และพบอัตราความชุกของโรคเบาหวานที่องค์การอนามัยโลก ได้คำนวณไว้ใน ปี ค.ศ. 1995 อยู่ที่ร้อยละ 2.4 และเพิ่มเป็นร้อยละ 2.5 ในปี ค.ศ. 2000 คาดการณ์ว่าอัตราความชุกของโรคเบาหวานจะเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 3.7 ในปี ค.ศ. 2025 หรือปี พ.ศ. 2568 ซึ่งจะมีผู้ป่วยเบาหวานประมาณ 1,923,000 คน และจากการสำรวจของสมาคมโรคเบาหวานสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2547 พบผู้ป่วยเบาหวานประมาณ 18,200,000 คน หรือประมาณ ร้อยละ 6.2 ของประชากรในประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ในประเทศไทย จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2543 ที่ผ่านมา พบว่า ประชากรไทยที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ป่วยเป็นโรคเบาหวานสูงถึงร้อยละ 9.6 หรืออาจกล่าวได้ว่าประชากรไทยที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป 10 คน จะพบเป็นเบาหวาน 1 คน (Aekplakorn et al., 2003 อ้างอิงใน วณิรัฐ ศรีชนะ, 2548)

จากรายงานการแผ่ระบาดของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ของพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล 18/21 แฟ้มมาตรฐาน (ข้อมูลจาก แฟ้ม Person, Chronic และ Death) ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ และเชียงใหม่ พบว่า ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 4 โรค ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจขาดเลือด และโรคหลอดเลือดสมอง ที่เข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุขของพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนผู้ป่วยสะสม 343,583 ราย อัตราความชุก 11,217.43 ต่อประชากรแสนคน โรคที่มีอัตราความชุกสูงสุด คือ โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 219,239 ราย คิดเป็น 7,157.80 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ โรคเบาหวาน จำนวน 88,790 ราย คิดเป็น 2,898.85 ต่อประชากรแสนคน โรคหัวใจขาดเลือด จำนวน 17,977 ราย คิดเป็น 586.92 ต่อประชากรแสนคน และโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 17,577 ราย คิดเป็น 573.86

ต่อประชากรแสนคน (สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่, 2554) สำหรับโรคเบาหวาน (Diabetes mellitus) ปี พ.ศ. 2554 มีผู้ป่วยรายใหม่ เท่ากับ 18,263 ราย คิดเป็นอัตราอุบัติการณ์ เท่ากับ 596.26 ต่อประชากรแสนคน มีผู้ป่วยสะสม เท่ากับ 88,790 ราย คิดเป็นอัตราความชุก เท่ากับ 2,898.85 ต่อประชากรแสนคน เมื่อพิจารณาแนวโน้มของอุบัติการณ์ของการเกิดโรคจะพบว่าผู้ป่วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ ของผู้ป่วยสะสม พบผู้ป่วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นอัตราส่วน 1.58 : 1 กลุ่มอายุที่มีอัตราความชุกสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็น 10,975.48 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 50-59 ปี, 40-49 ปี และน้อยกว่า 40 ปี คิดเป็น 6,114.44, 2,133.64 และ 199.96 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ (สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่, 2554)

โรงพยาบาลเชียงใหม่เป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียงรับผิดชอบประชากรเขตอำเภอเชียงใหม่และโดยหลวง จังหวัดเชียงราย ให้บริการคลินิกเบาหวาน 2 วันต่อสัปดาห์ (วันพุธและวันพฤหัสบดี) มีผู้มารับบริการเฉลี่ยวันละ 70-90 คนต่อวัน ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และจัดเป็นโรคอันดับที่ 2 ใน 5 อันดับโรคแรกในผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลเชียงใหม่ จากสถิติย้อนหลัง 5 ปี มีการตรวจสุขภาพของประชากรในเขตอำเภอเชียงใหม่และโดยหลวง ปี พ.ศ. 2553-2557 พบว่า มีกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน จำนวน 3,584, 2,927, 2,885, 1,939 และ 914 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.38, 12.63, 11.86, 7.19 และ 14.37 ตามลำดับ ผู้ป่วยเบาหวาน ปี 2553, 2554, 2555, 2556 และ 2557 มีจำนวน 1,256 ราย, 1377 ราย, 1,774 ราย, 1,926 และ 2176 ราย ตามลำดับ มีอุบัติการณ์ผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่ ปี 2553, 2554, 2555, 2556 จำนวน 257, 314, 403, 132 และ 59 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เดือนมิถุนายน 2557 จากศูนย์ประกันสุขภาพ โรงพยาบาลเชียงใหม่) จากการติดตามและประเมินผลจากการใช้ยาฉีดอินซูลินในการรักษาเบาหวาน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-กันยายน 2556 โดยมีการประเมินการใช้ยาในผู้ป่วยที่ใช้ยาฉีดอินซูลิน 72 ราย พบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ยา (Drug-related problems, DRP) จำนวน 36 ราย (50 %) พบผู้ป่วยฉีดยาอินซูลินที่มีปัญหาเทคนิคการใช้ยาฉีดไม่ถูกต้อง มากที่สุด 14 ราย (38.88 %) จัดเก็บยาฉีดอินซูลิน ไม่เหมาะสม 7 ราย (19.44 %) ฉีดยาผิดขนาด 6 ราย (16.66 %) ปรับขนาดยาเองเนื่องจากเกิด Hypoglycemia 4 ราย (11.11 %) ฉีดยาเองไม่ได้ ถ้าผู้ดูแลไม่อยู่จะไม่ได้ฉีดยามื้อนั้น จำนวน 2 ราย (5.55 %) ปัญหาสุขภาพ: สายตาไม่ดี ทำให้ดูตัวเลขผิด จำนวน 2 ราย (5.55 %) เกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการใช้ยาจำนวน 1 ราย (2.77 %) ข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์-กันยายน 2556 จากกลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลเชียงใหม่

จากสถิติผู้ป่วยเบาหวาน ที่มารับบริการที่คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ยังพบผู้ป่วยเบาหวานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี และพบผู้ป่วยที่มีปัญหาในการใช้ยาฉีดอินซูลิน เนื่องจากผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และยาฉีดอินซูลินเป็นยาที่ต้องใช้เทคนิคพิเศษ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคเบาหวาน และเป็นแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลิน และเพื่อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาฉีดอินซูลินที่ถูกต้อง ลดภาวะแทรกซ้อนและลดอัตราการเสียชีวิตได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงราย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงราย จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional study) โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงราย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-เดือนกันยายน 2557

วัตถุประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเบาหวาน พฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลิน และปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลิน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบันว่าเป็นโรคเบาหวาน และได้รับการขึ้นทะเบียนที่คลินิกเบาหวานและได้รับยาฉีดอินซูลินที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2557 จำนวนทั้งหมด 50 คน ตามคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานและได้รับการรักษาด้วยยาฉีดอินซูลิน เข้าใจและสื่อสารด้วยภาษาไทย รู้ลึกตัวดี ไม่มีความผิดปกติทางด้านจิตใจ ไม่มีภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงที่ปรากฏชัดเจน เช่น อัมพาต แขนขา จอประสาทตาเสื่อมและภาวะไตวาย ไม่อยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ ไม่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาล เพื่อขอเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา เช่น ข้อมูลทั่วไป ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลิน พฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นดำเนินการ มีรายละเอียดในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. สุ่มตัวอย่างผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยยาฉีดอินซูลิน ที่มารับการรักษาที่คลินิกโรคเบาหวาน ในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2557
2. ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการสุ่มไว้ (สัมภาษณ์ก่อนที่ผู้ป่วยจะได้รับตรวจรักษาจากแพทย์/พยาบาล) โดยใช้แบบสัมภาษณ์และศึกษาข้อมูลในประวัติของผู้ป่วย
3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ และสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) โดยการแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ทดสอบค่า Independent sample T-test และทดสอบค่า One-Way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป และความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินและปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2

ผลการศึกษา

จากการศึกษา ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 62) มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี (ร้อยละ 46) การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 60) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 60) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 60) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 78) ระยะเวลาในการรักษาโรคเบาหวาน อยู่ในช่วง 6-10 ปี (ร้อยละ 70) ส่วนใหญ่มีพี่น้องที่ร่วมสายโลหิตป่วยด้วยโรคเบาหวาน (ร้อยละ 64) มีคนในครอบครัวช่วยในการดูแล (ร้อยละ 62) ส่วนใหญ่ฉีดยาอินซูลินด้วยตนเอง (ร้อยละ 90) และระยะเวลาในการใช้ยาฉีดอินซูลิน อยู่ในช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 เดือน (ร้อยละ 44)

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงใหม่ เชียงราย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-กันยายน 2557 พบว่า

1. ผลการหาความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2
    - 1.1 จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.506$)
    - 1.2 จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า เพศ สถานภาพสมรส การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง และการดูแลของคนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน เพศ สถานภาพสมรส การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง การดูแลของคนในครอบครัว จึงมีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลเชียงใหม่ เชียงราย
- เพศ สถานภาพสมรส การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง และการดูแลของคนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2

ข้อมูลทั่วไป	n	$\bar{x}$	S.D.	T, F	P-value
เพศ					
ชาย	19	27.84	4.741	-2.290	0.030*
หญิง	31	30.61	2.952		
อาชีพ					
เกษตรกร	30	29.40	3.233	-0.350	0.102
ไม่ใช่เกษตรกร	20	29.80	4.873		
การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง					
ไม่มี	18	26.06	4.022	-5.381	0.000*
มี	32	31.53	2.094		
การดูแลของคนในครอบครัว					
ไม่มี	19	26.00	3.916	-6.033	0.000*
มี	31	31.74	1.751		
การฉีดอินซูลินด้วยตนเอง					
ใช่	45	29.42	4.093	-0.740	0.208
ไม่ใช่	5	30.80	1.643		
ระดับการศึกษา					
ไม่ได้เรียน	10	29.40	3.596	1.794	0.177
ประถมศึกษา	30	30.27	3.226		
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	27.60	5.621		
สถานภาพ					
โสด	15	26.73	4.713	7.058	0.002*
แต่งงาน	30	30.90	3.044		
หย่าร้าง	5	30.00	0.707		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2

ข้อมูลทั่วไป	ระดับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลิน ของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2	P-value
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	
อายุ	0.004	0.976
รายได้ต่อเดือน	0.105	0.470
ระยะเวลาในการรักษาโรคเบาหวาน	0.267	0.061
ระยะเวลาในการใช้ยาฉีดอินซูลิน	0.013	0.931

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการหาความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2

2.1 จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.147$)

2.2 จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.360$)

ระดับการศึกษาและอายุ มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตาราง 3 และ 4 ตามลำดับ

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2

ข้อมูลทั่วไป	n	$\bar{x}$	SD	T, F	P-value
เพศ					
ชาย	19	3.47	1.307	-3.053	0.274
หญิง	31	4.55	1.028		
อาชีพ					
เกษตรกร	30	4.13	1.167	-0.046	0.219
ไม่ใช่เกษตรกร	20	4.15	1.387		
การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง					
ไม่มี	18	3.56	0.984	-2.635	0.223
มี	32	4.47	1.270		

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n	$\bar{x}$	SD	T, F	P-value
การดูแลของคนในครอบครัว					
ไม่มี	19	3.58	1.121	-2.641	0.616
มี	31	4.48	1.208		
การฉีดวัคซีนด้วยตนเอง					
ใช่	45	4.11	1.265	-0.488	0.663
ไม่ใช่	5	4.40	1.140		
ระดับการศึกษา					
ไม่ได้เรียน	10	3.00	1.054	6.728	0.003*
ประถมศึกษา	30	4.50	1.167		
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	4.20	1.033		
สถานภาพ					
โสด	15	3.87	1.125	0.729	0.488
แต่งงาน	30	4.20	1.324		
หย่าร้าง	5	4.60	1.140		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปกับปัญหาการใช้ยาฉีดวัคซีนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2

ข้อมูลทั่วไป	ระดับปัญหาการใช้ยาฉีดวัคซีน ของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2	P-value
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	
อายุ	0.360*	0.010
รายได้ต่อเดือน	0.042	0.770
ระยะเวลาในการรักษาโรคเบาหวาน	0.101	0.483
ระยะเวลาในการใช้ยาฉีดวัคซีน	0.064	0.659

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลิน

1.1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.506$)

สอดคล้องกับ ทวีวรรณ กิ่งโคกกรวด (2540) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับดี ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และสอดคล้องกับ ทานตะวัน ยมรัตน์ (2552) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสอนฉีดยาอินซูลินต่อพฤติกรรมการใช้ยาอินซูลินของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ที่ได้รับโปรแกรมการสอนการฉีดยาอินซูลิน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ กลุ่มละ 10 คน ผลการศึกษาที่ได้ พบว่า หลังได้รับโปรแกรมการสอนฉีดยาอินซูลิน ผู้สูงอายุโรคเบาหวาน มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ที่ได้รับโปรแกรมการสอนฉีดยาอินซูลิน มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ยาอินซูลินสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การให้โปรแกรมการสอนเพิ่มเติมเข้าไปจากการสอนเพิ่มเติมเข้าไป จากการสอนสุศึกษาปกติ จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ และจดจำได้มากขึ้น จากการสอนซ้ำเรื่องเดิม หลาย ๆ ครั้ง หรือ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยาฉีดอินซูลิน

1.2 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า เพศ สถานภาพสมรส การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง และการดูแลของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการรักษาโรคเบาหวาน และระยะเวลาในการใช้ยาฉีดอินซูลิน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สอดคล้องกับ ทวีวรรณ กิ่งโคกกรวด (2540) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับดี ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สอดคล้องกับ O'Conner and others (1987, อ้างอิงใน ศรียา วัฒนาพานุ และสนม สารณพ, 2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ที่รัฐอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 86 ราย พบว่า การมาตรวจตามนัดมีผลต่อภาวะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ส่วน อายุ เพศ ระยะเวลาที่เป็นโรค การมีโรคแทรกซ้อน และการเปลี่ยนแปลงน้ำหนัก ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด

สอดคล้องกับ สมศักดิ์ คำธัญญมงคล (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยนำ ลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ยกเว้น ระยะเวลาในการเป็นโรคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P -value < .01)

สอดคล้องกับ มาลินี จิตรนีก และคณะ (2545) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สอดคล้องกับ ธวัชชัย ฉันทวุฒินันท์ (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อ การลดลงของระดับน้ำตาลในเลือด ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.9 มีระดับน้ำตาลในเลือดลดลง และมีการปฏิบัติตัวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 53.4 พบว่า อายุ น้ำหนักตัว ระยะเวลาของการเป็นโรคเบาหวาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการลดลงของระดับน้ำตาลในเลือด แต่การปฏิบัติตัวมีความสัมพันธ์กับการลดลงของระดับน้ำตาลในเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องในการใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ที่มีรูปแบบแก่ผู้ป่วยโรคเบาหวานรายอื่น ๆ โดยเน้นการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยเบาหวานเป็นสำคัญ เพื่อให้การบริการการดูแลรักษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ไม่สอดคล้องกับ ปิยนุช ปัญญาธิระ (2542) ได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพและภาวะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน โรงพยาบาลราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน มีพฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้และเจตคติต่อโรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปฏิบัติตัวอยู่ในระดับดี และพบว่า ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัว ระยะเวลาเป็นโรคเบาหวานและการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และไม่สอดคล้องกับ อรุณ อบเชย (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ภายใต้โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า พบว่า ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ส่วนอายุและสถานภาพการสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลิน

2.1 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.147$)

ไม่สอดคล้องกับ ทวีวรรณ กิ่งโคกรวด (2540) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับดี ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.360$) และพบว่า เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ระยะเวลาในการรักษาโรคเบาหวาน การป่วยด้วยโรคเบาหวานของญาติสายตรง การดูแลของคนที่ครอบครัว การฉีดอินซูลินด้วยตนเองและระยะเวลาในการใช้ยาฉีดอินซูลิน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สอดคล้องกับ ปิยวรรณ เหลืองจิรโณทัย และคณะ (2550) ได้ศึกษาความร่วมมือในการใช้ยารักษาโรคเบาหวานชนิดที่ 2 รับประทานกับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด จากการทบทวนข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วย 1,816 ราย ผู้ป่วยที่ศึกษา มีอายุเฉลี่ย 56.5 ± 10.6 ปี เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.5 พบอัตราความร่วมมือในการใช้ยารักษาโรคเบาหวานร้อยละ 67.9 ที่เหลือ 582 ราย (ร้อยละ 32.1) ไม่ร่วมมือในการใช้ยาโดยจำแนก 3 ประเภท ได้แก่ สัมรับประทายยา รับประทานยาผิดวิธี และทั้งสัมรับประทายยาและรับประทานยาผิดวิธีคิดเป็นร้อยละ 51.1, 45.7 และ 2.2 ตามลำดับ กลุ่มที่ให้ความร่วมมือในการใช้ยาจำนวน 1,234 ราย มีค่าระดับน้ำตาลในเลือดอยู่ในช่วงที่ต้องการมากกว่ากลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือในการใช้ยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ร้อยละ 70.5 และ ร้อยละ 52.2, $P < 0.001$) ในขณะเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์ในกลุ่มผู้ป่วยที่ควบคุมอาหารร่วมด้วย จำนวน 1,161 ราย พบว่า กลุ่มที่ให้ความร่วมมือในการใช้ยา มีระดับน้ำตาลในเลือดอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการมากกว่ากลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน (ร้อยละ 85.7 และร้อยละ 75.6, $P < 0.001$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความรู้และปัญหาการใช้ยาฉีดอินซูลิน มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลิน ดังนั้น ควรมีการความรู้แก่ผู้ป่วยโรคเบาหวานและญาติผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มความตระหนักในการดูแลสุขภาพและการปฏิบัติตัวของตัวผู้ป่วยเอง
2. ควรมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับทีมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล (รพ.สต) หรือสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นทีมสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยในเขตรับผิดชอบให้มีการปฏิบัติตนหรือมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง
3. เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการรักษาโรคเบาหวาน และระยะเวลาในการใช้ยาฉีดอินซูลิน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม ต้องมีการติดตาม เยี่ยมบ้านผู้ป่วย จากทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อเป็นการสร้างความตระหนัก เสริมพลังในการปฏิบัติ พฤติกรรมที่ถูกต้องต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาฉีดอินซูลินของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2
2. ควรศึกษาพฤติกรรมอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น พฤติกรรมการรับประทานยาชนิดรับประทาน พฤติกรรมการบริโภค การปฏิบัติตัวของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารโรงพยาบาลเชียงใหม่ อําเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ทุกหน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 ในเขตอําเภอเชียงใหม่ ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และ ดร. น้ําฝน เอกตาแสง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ภูวดล มงคลดี เภสัชกรหญิงจุฬารัตน์ ไคว้ประเสริฐสุข และคุณศรีวรรณ เหลี่ยมทอง ที่กรุณาตรวจสอบ เครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณ ท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ทวีวรรณ กิ่งโคกกรวด. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ พย.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- ทานตะวัน ยมรัตน์. (2552). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการสอนฉีดยาอินซูลินต่อพฤติกรรมการใช้ยาอินซูลินของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน โรงพยาบาลเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- ธวัชชัย ฉันทวุฒินันท์. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 2, 1042-1047.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ปิยนุช รักพานิชย์. (2542). พฤติกรรมสุขภาพและภาวะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน โรงพยาบาลราชบุรี, ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ปิยนุช รักพานิชย์. (2542). พฤติกรรมสุขภาพและภาวะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน โรงพยาบาลราชบุรี, ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ปิยวรรณ เหลืองจิระโณทัย ศุภธิดา สิทธิหล่อ และรุ่งทิวา หมื่นป้า. (2550). ความร่วมมือในการใช้ยารักษาโรคเบาหวานชนิดรับประทานกับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด: กรณีศึกษา ณ คลินิกพิเศษอายุรกรรม. วารสารเภสัชกรรมโรงพยาบาล, 17(3), 223-30.
- มาสินี จิตรนีก และคณะ. (2545). ปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน. สุขุทัย: กลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลสวรรค์โลก.
- วณิรัฐ ศรีชนะ. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการที่คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2556, จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2548/mph1148ws_abs.pdf
- ศรียา วัฒนาพาหุ และสนม สาระนพ. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน โรงพยาบาลสระบุรี. สระบุรี: กลุ่มงานอายุรกรรมโรงพยาบาลสระบุรี.
- สมศักดิ์ คำอัญญมงคล. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: โรงพยาบาลบางระกำ.
- สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่. (2554). ข้อมูลผู้ป่วยโรคเบาหวาน. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://dpc10.ddc.moph.go.th/data/download>.
- อรุณ อบเชย. (2548). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ภายใต้โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

Factors Affecting Self-care Behavior of Diabetes Mellitus Risk Group in Suad Subdistrict health promoting hospital, Banluang District, Nan Province

ทิพย์รัตน์ กันทะ^{1*} และทวีวรรณ ชาลีเครือ²
Thippayarat Kantha^{1*} and Taweewun Chareekrua²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ศึกษาระหว่างเดือนพฤษภาคม 2557 ถึงเดือนมกราคม 2558 กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน จำนวน 135 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้นภูมิและแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านและทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟาและวิธี KR-20 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติ Chi-Square Test และสถิติ Spearman rank correlation coefficient ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองในระดับสูง ร้อยละ 51.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การรับรู้ความรุนแรงการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคเพื่อป้องกันโรคเบาหวาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพและการได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสาธารณสุข ส่วนการได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และการได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อนบ้านเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ผลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้แก่กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน และกำหนดรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเบาหวาน กระตุ้นการรับรู้และการมีส่วนร่วมของครอบครัว เพื่อนบ้านในการส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองให้แก่กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการดูแลตนเอง กลุ่มเสี่ยง โรคเบาหวาน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author e-mail : honishii@hotmail.com

Abstract

The purpose of this survey research was to examine self-care behaviors and factors affecting self-care behaviors of diabetes mellitus risk group during May 2014 to January 2015. The research sample consisted of 135 vulnerable populations with diabetes mellitus in Suad Subdistrict health promoting hospital, Banluang district, Nan province, selected by means of stratified sampling and simple random sampling. The research instrument was a questionnaire verified the content validity by 3 experts and determined the reliability by alpha reliability coefficient and KR-20. The data were analyzed by means of descriptive and inferential statistics. The research findings showed that 51.1 percent of research samples were rated at high level of self-care behaviors. Factors affecting self-care behaviors of diabetes mellitus risk group at the 0.05 level of significance were as follows: age, educational level, perceiving violence, perceiving benefits and obstacles for preventing diabetes mellitus, perceiving self-ability for health-care and supporting from health personnel. Supporting from family, neighbors and colleagues affecting self-care behaviors of diabetes mellitus risk group at the 0.01 level of significance.

The results of this study were used to promote health promotion activities for diabetes mellitus risk group and determine the form of health promotion and prevention of diabetes, awareness and participation of family, neighbors, to promote self-care behaviors of diabetes mellitus risk group.

Keywords : Self-care behaviors, Risk group, Diabetes mellitus

บทนำ

ปัจจุบันโรคเบาหวานเป็นปัญหาสำคัญของทางสาธารณสุข และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โรคเบาหวานแบ่งออกเป็น 4 ชนิดตามเกณฑ์ของสมาคมโรคเบาหวานแห่งสหรัฐอเมริกา (American Diabetes Association : ADA) พ.ศ. 2540 และองค์การอนามัยโลก โดยพบมากที่สุดคือโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างร่วมกัน โดยมีทั้งปัจจัยทางพันธุกรรม และปัจจัยจากภายนอก ได้แก่ พฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น อาหารที่รับประทานไม่ถูกหลักโภชนาการ ขาดการออกกำลังกายที่เหมาะสม ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วน รวมทั้งภาวะเครียด จึงส่งผลให้เกิดโรคเพิ่มมากขึ้น จากสถานการณ์ของโรคเบาหวานในประเทศไทย มีอุบัติการณ์เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจากปี 2549 และปี 2555 พบว่ามีอัตราป่วยจาก 586.82 ต่อแสนประชากร เพิ่มเป็น 1050.05 ต่อแสนประชากร ถือว่ามีอัตราเพิ่มขึ้น 2 เท่า (1.79 เท่า) (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2557) จากข้อมูลการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2553 พบอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน 839.31 ต่อแสนประชากร ปี พ.ศ. 2554 พบอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน 848.92 ต่อแสนประชากร และปี พ.ศ. 2555 พบอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน 911.47 ต่อแสนประชากร (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2557) จากข้อมูลการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2554 พบอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน 270 คน ปี พ.ศ. 2555 พบ 315 คน และปี พ.ศ. 2556 พบ 324 คน ตามลำดับ (เวชระเบียนโรงพยาบาลบ้านหลวง, 2557) และผลการคัดกรองโรคเบาหวานในประชากรกลุ่มเสี่ยง ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในปีงบประมาณ 2557

จำนวน 1590 คน พบมีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 11.13 (เวชระเบียนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด, 2557) ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่สูง จากอุบัติการณ์ของโรคเบาหวานในอำเภอบ้านหลวง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการคัดกรองความเสี่ยงโรคไม่ติดต่อ หากไม่ได้รับการแก้ไขประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานก็จะเป็นผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาที่ได้นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนางานควบคุมโรคไม่ติดต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด และใช้ในการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และตัวบุคคล ทำให้สามารถแก้ไขได้ตรงจุดและลดการเกิดผู้ป่วยโรคเบาหวานรายใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

สมมติฐานของการวิจัย

1. เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี โรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน
2. ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน
3. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน
4. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน กรณีศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน การศึกษาดังนี้เป็นรูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 31 เดือนมกราคม พ.ศ. 2558

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน จำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหลวง บ้านดอนหลายทุ่ง บ้านดอย บ้านป่าเป็ย บ้านดอน

บ้านทุ่งผึ้ง บ้านสวนเสด็จ บ้านเจริญราษฎร์ ซึ่งขึ้นทะเบียนจากการคัดกรองความเสี่ยงโรคไม่ติดต่อเรื้อรังปีงบประมาณ 2557 ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 177 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรของ (Somchai Supanvanich and Amornrath Podhipak, 1994) เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่แน่นอน ในระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05

$$\text{จากสูตร } n = \frac{NZ(\alpha/2)^2}{4Nd^2 + Z(\alpha/2)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง
N = ประชากรที่ศึกษา = 177 คน
Z(α/2) = คะแนนมาตรฐาน = 1.96
d = ค่าความคลาดเคลื่อน = 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าจากสูตร } n &= \frac{177(1.96)^2}{4(177)(0.05)^2 + (1.96)^2} \\ n &= 121.17 \end{aligned}$$

จะได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 122 คน และเพื่อป้องกันการสูญเสียจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีก 10% เป็น 135 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แยกประชากรแต่ละหมู่ และหากกลุ่มตัวอย่างแยกรายหมู่บ้าน (รัตน ทรรศน์บำเรอ, 2555, หน้า 65) เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกรายหมู่บ้าน นำประชากรกลุ่มเสี่ยงแต่ละหมู่บ้านมาสุ่มหาตามจำนวนที่กำหนด ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก (รัตน ทรรศน์บำเรอ, 2555, หน้า 62) อีกครั้ง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี โรคประจำตัว ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรด้านสาธารณสุขของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยนำ หมายถึง ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมในการศึกษา ประกอบด้วย ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ
2. ปัจจัยเอื้อ หมายถึง การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ได้แก่ ระยะเวลา เวลาในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่
3. ปัจจัยเสริม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการดูแล เอาใจใส่ ท่วงโย ให้ข้อมูล คำแนะนำและได้รับการสนับสนุน ประกอบด้วย การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรด้านสาธารณสุข
4. พฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรค หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตัวของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด ประกอบด้วย ด้านการรับประทานอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านอารมณ์
5. กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน หมายถึง ประชาชนที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ซึ่งไม่เคยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคเบาหวาน และได้รับการคัดกรองความเสี่ยงโรคไม่ติดต่อ ปังประมาณ 2557 โดยใช้แบบคัดกรองของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี การมีโรคประจำตัว จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านปัจจัยนำประกอบด้วย ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ถูก ผิด จำนวน 8 ข้อ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 28 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือมากที่สุด มาก เฉย ๆ น้อย น้อยที่สุด จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านปัจจัยเสริม ประกอบด้วย การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และบุคลากรด้านสาธารณสุข ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือได้รับมากที่สุด ได้รับมาก เฉย ๆ ได้รับน้อย ได้รับน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 5 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการดูแลตนเอง ประกอบด้วย ด้านการรับประทานอาหาร ด้านการออกกำลังกาย และด้านอารมณ์ ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบวัดการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale คือปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ไม่น่าใจ ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย จำนวน 11 ข้อ

แบบสอบถามทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหา และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขไปทดสอบความเชื่อถือได้ โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในตำบลใกล้เคียงที่มีลักษณะประชากรคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี KR-20 ในการหาค่าความเชื่อมั่นของความรู้เรื่องโรคเบาหวาน ได้เท่ากับ 0.705 และใช้วิธีสัมประสิทธิ์ครอนบาคัลฟาในการหาค่าความเชื่อมั่นของ การรับรู้ การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคล และพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ได้เท่ากับ 0.914, 0.636, 0.952 และ 0.669 ตามลำดับ

เก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ รายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม การเข้าร่วมโครงการวิจัยและเก็บรวบรวมโดยอาสาสมัครสาธารณสุข วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Analytical Statistics) ได้แก่ Chi-Square Test และ Spearman rank correlation coefficient

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 5702020027

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี และโรคประจำตัว พบว่า

เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 และเป็นเพศชาย จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2

อายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 50-64 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาคือมีอายุอยู่ในช่วง 35-49 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 และมีอายุอยู่ในช่วง 65-79 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยที่สุดคือ 35 ปี มากที่สุดคือ 75 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 52.47 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.079

สถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 รองลงมาคือสถานภาพโสด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 และสถานภาพหม้าย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 และไม่ได้เรียน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มากกว่า 20,001 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 รองลงมาคือมีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และมีรายได้ในช่วง

0-5,000 บาท กับ 15,001-20,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้น้อยที่สุด 0 บาท มากที่สุด 240,000 บาท รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 32,264.44 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 38,446.498

โรคประจำตัว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 107 คิดเป็นร้อยละ 79.3 และมีโรคประจำตัว จำนวน 28 คิดเป็นร้อยละ 20.7

พฤติกรรมการดูแลตนเองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมา มีระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 48.9 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลตนเองเท่ากับ 39.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.08 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมการดูแลตนเอง (n = 135)

ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ	66	48.9
ระดับสูง	69	51.1
รวม	135	100

Mean = 39.56 S.D. = 5.08

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง โดยใช้สถิติ Chi-Square พบว่าเพศ สถานภาพสมรส รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี และโรคประจำตัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ($X^2 = 6.324$, p-value = 0.04) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ($X^2 = 10.369$, p-value = 0.02) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง (n = 135)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับพฤติกรรม		X^2	df	p-value
	ต่ำ	สูง			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เพศ					
1. ชาย	27(40.9)	30(43.5)	0.091	1	0.862
2. หญิง	39(59.1)	39(56.5)			
รวม	66(100)	69(100)			

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับพฤติกรรม		X ²	df	p-value
	ต่ำ	สูง			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
อายุ (ปี)					
1. 35-49 ปี	31(47.0)	20(29.0)	6.324	2	0.042
2. 50-64 ปี	26(39.4)	42(60.9)			
3. 65-79 ปี	9(13.6)	7(10.1)			
รวม	66(100)	69(100)			
สถานภาพสมรส					
1. ไม่เคยแต่งงาน	6(9.1)	8(11.6)	0.227	4	0.780
2. แต่งงานแล้ว/เคยแต่งงาน	60(90.9)	61(88.4)			
รวม	66(100)	69(100)			
ระดับการศึกษา					
1. ไม่ได้เรียน	9(13.6)	6(8.7)	10.36	4	0.026
2. ประถมศึกษา	34(51.5)	51(73.9)			
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	11(16.7)	2(2.9)			
4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช	11(16.7)	9(13.0)			
5.ปริญญาตรี	1(1.5)	1(1.4)			
รวม	66(100)	69(100)			
รายได้ของตนเองเฉลี่ยต่อปี (บาท)					
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	5(7.6)	12(17.4)	5.336	4	0.260
2. 5,001-10,000 บาท	9(13.6)	13(18.8)			
3. 10,001-15,000 บาท	6(9.1)	7(10.1)			
4. 15,001-20,000 บาท	11(16.7)	6(8.7)			
5. มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป	35(53.0)	31(44.9)			
รวม	66(100)	69(100)			

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ระดับพฤติกรรม		X ²	df	p-value
	ต่ำ	สูง			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
โรคประจำตัว					
1. มี	16(24.2)	12(17.4)	0.963	1	0.397
2. ไม่มี	50(75.8)	57(82.6)			
รวม	66(100)	69(100)			

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง โดยใช้สถิติ Spearman rank correlation coefficient พบว่า

ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เรื่องโรคเบาหวานและการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.183$, $p\text{-value} = 0.034$) การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.196$, $p\text{-value} = 0.023$) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.209$, $p\text{-value} = 0.015$)

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.304$, $p\text{-value} = 0.000$) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.273$, $p\text{-value} = 0.001$) และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรสาธารณสุข มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.183$, $p\text{-value} = 0.033$) ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง (n = 135)

ปัจจัย	r	p-value
1. ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน	-0.073	0.401
2. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน	0.065	0.453
3. การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน	0.183*	0.034
4. การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อ ป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน	0.196*	0.023
5. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ	0.209*	0.015
6. การเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพ	0.052	0.550
7. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว	0.304**	0.000
8. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน	0.273**	0.001
9. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรสาธารณสุข	0.183*	0.033

หมายเหตุ: *p < 0.05 **p < 0.01

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน กรณีศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่านครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน กรณีศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 51.1 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนันทวดี ดวงแก้ว (2551) ศึกษาเรื่องความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันโรคเบาหวานโดยรวมอยู่ในระดับสูง เพราะกลุ่มตัวอย่างทราบว่าตนเองเป็นกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานและได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคเบาหวานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จึงเกิดความตระหนักและปฏิบัติตามคำแนะนำ

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง พบว่า

อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ($X^2 = 6.324$, p-value = 0.04) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีอายุมากขึ้นจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีกว่า จึงยอมรับสมมติฐานข้อ 1 ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของมนต์ธิรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน แตกต่างกับเสาวนีย์ โคตรคก (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย

เบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจอายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และแตกต่างกับรัตมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ($X^2 = 10.369$, $p\text{-value} = 0.02$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีกว่า จึงยอมรับสมมติฐานข้อ 1 ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของมนต์ธิรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน แตกต่างกับเสาวนีย์ โคตรटक (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจอายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และแตกต่างกับรัตมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง พบว่าการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานสูง จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี อธิบายได้ว่าการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานเป็นแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเสาวนีย์ โคตรटक (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน สอดคล้องกับรัตมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน และแตกต่างกับมนต์ธิรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่าการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานสูง จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี อธิบายได้ว่าการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานเป็นแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเสาวนีย์ โคตรटक (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกัน

ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และสอดคล้องกับรัศมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอร่องคา จังหวัด กาฬสินธุ์ พบว่าการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ สูง จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี อธิบายได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพเป็นแรงจูงใจที่ ก่อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนต์ธีรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของ ผู้ป่วยเบาหวาน สอดคล้องกับเสาวนีย์ โคตรटक (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าการรับรู้ ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และ สอดคล้องกับรัศมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอ ร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแล ตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวสูง จะมี พฤติกรรมการดูแลตนเองดี อธิบายได้ว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม การดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนต์ธีรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน สอดคล้องกับเสาวนีย์ โคตรटक (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย เบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าการได้รับแรง สนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และสอดคล้องกับ รัศมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของ กลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแล ตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงานสูง จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี อธิบายได้ว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน เพื่อน ร่วมงาน เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของรัศมี (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

อำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน แตกต่างกับมนต์ธิรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และแตกต่างกับเสาวนีย์ โคตรดก (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรสาธารณสุข มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรสาธารณสุขสูง จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี อธิบายได้ว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรสาธารณสุขเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมนต์ธิรา ไชยแขวง (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรด้านสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน สอดคล้องกับเสาวนีย์ โคตรดก (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรทางการแพทย์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และสอดคล้องกับรัตมี ลือฉาย (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน อำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรด้านสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน ปัจจัยภายใน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และบุคลากรสาธารณสุข เป็นไปตามทฤษฎี PRECEDE-PROCEED Model

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เชิงปฏิบัติ

1.1 ควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการให้แก่กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน

1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของค่าดัชนีมวลกายที่มีผลต่อการเกิด

โรคเบาหวาน

1.3 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความรุนแรงของโรคเบาหวาน เรื่องการรักษาโรคเบาหวาน

1.4 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงประโยชน์และอุปสรรคของการดูแลตนเองเพื่อป้องกันเกิดโรคเบาหวาน เรื่อง การดื่มสุรามีผลต่อการเกิดโรคเบาหวาน

1.5 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสามารถของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานในการดูแลสุขภาพ เรื่องการลดรับประทานผลไม้ที่มีรสหวาน

1.6 ควรออกให้บริการสุขภาพในชุมชน เพื่อให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานเข้าถึงบริการสุขภาพ

1.7 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้บุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงาน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ให้กำลังใจ หรือคำแนะนำด้านอารมณ์เพื่อป้องกันโรคเบาหวาน

2. เชนโยบาย

กำหนดรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเบาหวานให้แก่กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน กระตุ้นการรับรู้และการมีส่วนร่วมของครอบครัว เพื่อนบ้าน ในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเบาหวานในกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน
2. ควรศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของครอบครัวกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของ ดร.ทวีวรรณ ชาลีเครือ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ พญ.กัลยาณี อัครชินเรต นางศิริรัตน์ สิทธิชัย และดร.ทวีวรรณ ชาลีเครือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยตรวจสอบ แก้ไขและให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถาม

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวด ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูลในพื้นที่

ขอขอบคุณกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลสวดที่ช่วยในการประสานงานและให้ความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณบิดา มารดา ที่คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำในการศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- นันทวดี ดวงแก้ว. (2551). **ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2557, จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=21718&word=2551&check_field=YEAR&select_study=MPH&condition=2&search=9&philosophy=&master=
- มนต์ธิดา ไชยแขวง. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลตะกั่วป่า จังหวัดพังงา**. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2557, จาก http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?book_id=159763
- รัตนา ทรัพย์บำเรอ. (2555). การสุ่มตัวอย่าง. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 326733 ระเบียบวิธีวิจัยทางสาธารณสุข (พิมพ์ครั้งที่ 5, หน้า 60-67). พะเยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยพะเยา
- รัตมี สีอฉาย. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวานอำเภอร่องคา จังหวัดกาฬสินธุ์**. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2557, จาก <http://thailand.digitaljournals.org/index.php/RDHSJ/article/view/13632/13076>
- เวชระเบียนโรงพยาบาลบ้านหลวง. (2557). **อัตราป่วยโรคเบาหวาน 3 ปีย้อนหลัง**. [HosXP].
- เวชระเบียนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลวด. (2557). **อัตราป่วยโรคเบาหวาน 3 ปีย้อนหลัง**. [HosXP_PCU].
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (1 มิถุนายน 2557). **อัตราผู้ป่วยเบาหวานต่อประชากร 100,000 คน ปี พ.ศ. 2549-2555**. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2557, จาก www.thincd.com.
- เสาวนีย์ โคตรดก. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการในห้องตรวจ อายุรกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช**. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2557, จาก <http://research.rdi.ku.ac.th/forest/Search.aspx?keyword=%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B9%8C%20%E0%B9%82%E0%B8%84%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%94%E0%B8%81>
- Somchai Supanvanich and Amornrath Podhipak, (1994). **EPIDEMIOLOGY**. Second printing Mahhidol University.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย

Factors affecting self-care behaviors of hypertensive patients, Ban Pangkha Subdistrict Health Promoting Hospital, Chiangrai Province

อดิเรก วงศ์อารินทร์^{1*} และรัตนา ทรัพย์บำเรอ²

Adirek Wongarin^{1*} and Ratana Sapbamrer²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และเป็นการศึกษาแบบเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการลงทะเบียน โดยได้รับ การวินิจฉัย จากแพทย์ว่า เป็นโรคความดันโลหิตสูงแบบไม่ทราบสาเหตุที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ทั้งหมดจำนวน 71 ราย เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถาม 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง ด้านพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และแบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ จากนั้นได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.890 แล้ว นำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.873 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับสูงมาก และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง คือ อาชีพปัจจุบัน ($\beta = -2.250$, $P\text{-value} = 0.049^*$) และปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ ($\beta = 0.733$, $P\text{-value} = 0.000^{**}$) ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย โดยได้สูตรสมการพยากรณ์ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า คือ -2.250 (อาชีพ) + 0.733 (การรับรู้)

คำสำคัญ: ความรู้เรื่องความดันโลหิตสูง การรับรู้ พฤติกรรมการดูแลตนเอง ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: ctor.djr@hotmail.com

Abstract

The objective of the present study was to investigate the association between personal factors, health perception, knowledge regarding hypertension and self-care behavior of hypertensive patients, Ban Pangkha Sub district Health Promoting Hospital, Chiangrai Province. The studied population was 71 patients who were diagnosed as hypertension non complication and were treat with medicines. Questionnaire were used for collecting the data regarding personal data, knowledge, health perception and self-care behavior. The validity and reliability of the questionnaire were 0.890 and 0.873, respectively Self-care behaviors of Hypertensive patient are in high level. Factors affecting on self-care behavior included. occupation and health perception in equation as -2.250 (occupational) + 0.733 (perceptions).

Keywords: knowledge of hypertension, perceptions, self-care behaviors, hypertensive patients.

บทนำ

โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หรือ Non Communicable Disease : NCD คือกลุ่มโรคไม่ติดต่อที่สามารถแพร่กระจายโรคจากคนสู่คนได้เรียกว่าโรคเรื้อรัง เป็นกลุ่มโรคที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของประชาชนคนไทยอย่างมาก แบ่งเป็น 4 กลุ่มโรค ได้แก่ 1. กลุ่มโรคระบบหัวใจและหลอดเลือด 2. กลุ่มโรคเบาหวาน 3. กลุ่มโรคมะเร็ง และ 4. กลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ โดยหนึ่งในโรคระบบหลอดเลือดหัวใจคือ โรคความดันโลหิตสูง (ทักษพล ธรรมรังสี, 2557) ข้อมูลจากรายงาน การคัดกรองความดันโลหิตตาม “โครงการสนองน้ำพระราชหฤทัยในหลวง ทรงห่วงใยสุขภาพประชาชน”พ.ศ. 2554 ในประชากร ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 19,328,463 คน เป็นผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายเก่า 2,661,954 คน มีภาวะแทรกซ้อนทางตา 18,255 คน (ร้อยละ 7.94) มีภาวะแทรกซ้อนทางไต 46,598 คน (ร้อยละ 20.26) มีภาวะแทรกซ้อนทางหัวใจ 51,840 คน (ร้อยละ 22.54) มีภาวะแทรกซ้อนทางสมอง 32,686 คน (ร้อยละ 14.21 มีภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ 75,503 คน (ร้อยละ 32.83) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านปางคำ ตำบลต๋ำ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ ว่าป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงแบบไม่ทราบสาเหตุทั้งหมด 146 ราย โดย 71 รายเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ยังไม่มีภาวะแทรกซ้อน (รายงานสถิติของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านปางคำ, 2557) โดยวิถีชีวิตของคนในชุมชนมีพฤติกรรมสุขภาพ ชอบรับประทานอาหารมีรสเค็ม เช่น ปลา ร้า กะปิ เมี่ยง อาหารกระป๋อง ฯลฯ และไม่ชอบออกกำลังกายเพราะเข้าใจว่าการทำงานคือ การออกกำลังกาย ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางคำ จังหวัดเชียงราย โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีรูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Believe Model : HBM) เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่ด้าน การสาธารณสุขนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรค ผู้ป่วยสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่าง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และเป็นการศึกษาแบบเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มาใช้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปได้รับการลงทะเบียน และได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงแบบไม่ทราบสาเหตุที่ยังไม่มีภาวะแทรกซ้อน ที่มารักษาและรับยาต่อเนื่องที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย ทั้งหมดจำนวน 71 ราย (ข้อมูลผู้ป่วย ณ. วันที่ 1 พฤษภาคม 2557) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาดัดแปลงมาจากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model : HBM.) โดยแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างแบบสอบถามเป็น 4 ส่วนแบ่งเป็น ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง ด้านพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และแบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และ Multiple linear regression ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวนผู้ป่วย (N = 71) ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 69 ระดับความดันโลหิตสูงอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 100 ทำอาชีพเกษตรกรร้อยละ 56.30 โดยไม่สูบบุหรี่ร้อยละ 83.10 และไม่เคยมึ่มสุราร้อยละ 53.52 ในด้านระดับการศึกษากลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 77.50 สถานภาพสมรสร้อยละ 78.90 ส่วนรายได้ต่อเดือนของครอบครัวอยู่ระหว่าง 2,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.30 และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล (ผู้ป่วยใน) ด้วยโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 98.60 (ตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	31
หญิง	49	69
ระดับความดันโลหิต (มิลิเมตรปรอท)		
น้อยกว่า 139/89 (ปกติ)	71	100
มากกว่า 140/90 (ผิดปกติ)	0	0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
แม่บ้าน	15	21.10
เกษตรกร	40	56.30
รับจ้าง	11	15.50
ค้าขาย	5	7.0
การสูบบุหรี่		
ไม่เคยสูบ	59	83.10
สูบบุหรี่	12	16.90
การดื่มสุรา		
ไม่เคยดื่ม	38	53.52
เคยดื่ม	33	46.48
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	14	19.70
ประถมศึกษา	55	77.50
มัธยม/ปวช.	2	2.80
สถานภาพสมรส		
สมรส	56	78.90
เป็นหม้าย	15	21.10
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว		
ต่ำกว่า 2,000 บาท	21	29.60
2,001-5,000 บาท	40	56.30
มากกว่า 5,000 บาท	10	14.10
การนอนรักษาในโรงพยาบาล		
ไม่เคย	70	98.60
เคย	1	1.40

ค่าเฉลี่ยของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 58.73 ปี มีน้ำหนักเฉลี่ย 54.59 กิโลกรัม ด้านระยะเวลาในการป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงนานที่สุด 22 ปี และผู้ป่วยมีการใช้ยารักษาโรคความดันโลหิตสูงสูงที่สุด 4 ชนิด (ตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลส่วนบุคคล

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
อายุ	58.73	10.621	86	43
น้ำหนัก	54.59	11.371	90	33
ระยะเวลาป่วย	6.66	4.154	22	2
ชนิดยารับประทาน	1.56	0.691	4	1

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่ชอบออกกำลังกายโดยวิธี ว่ายน้ำ เดินเร็ว วิ่ง ปั่นจักรยาน และเดินแอโรบิค คิดเป็นร้อยละ 69.0, 64.80, 25.40, 18.30 และ 14.10 ตามลำดับ ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้ป่วยได้รับคือ เจ้าหน้าที่/พยาบาล อ.ส.ม. โทรทัศน์ บุคคลในครอบครัว วิทยุ หอกระจายข่าว และหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 87.30, 84.50, 63.40, 49.30, 47.90, 8.50 และ 4.20 ตามลำดับ (ตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวนร้อยละข้อมูลด้านการออกกำลังกาย และแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพที่ผู้ป่วยได้รับเลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ จำนวนผู้ป่วย (N = 71)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
การออกกำลังกาย		
ว่ายน้ำ	49	69.00
เดินเร็ว	46	64.80
วิ่ง	18	25.40
ปั่นจักรยาน	13	18.30
เดินแอโรบิค	10	14.10
แหล่งข้อมูลข่าวสาร		
เจ้าหน้าที่/พยาบาล	62	87.30
อ.ส.ม.	60	84.50
โทรทัศน์	45	63.40
บุคคลในครอบครัว	35	49.30
วิทยุ	34	47.90
หอกระจายข่าว	6	8.50
หนังสือพิมพ์	3	4.20

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่มีความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับสูง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.85 โดยได้คะแนนระดับความรู้เฉลี่ย 8.352 คะแนน (ตาราง 4)

ตาราง 4 ความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง

ระดับความรู้		จำนวน (N = 71)	ร้อยละ
ต่ำ	(0-4 คะแนน)	19	26.76
ปานกลาง	(5-8 คะแนน)	23	32.39
สูง	(9-12 คะแนน)	29	40.85
ค่าเฉลี่ย = 8.352 ค่าสูงสุด = 12 ค่าต่ำสุด = 2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.64			

ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ตอบคำถามเรื่องความรู้ทั่วไปของโรคความดันโลหิตสูง ข้อ 1 ความดันโลหิตสูง คือ ความดันโลหิตเท่ากับหรือสูงกว่า 140/90 มม./ปรอท ตอบถูกต้องจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 60.56 ข้อ 2. ความดันโลหิตปกติ คือ ความดันโลหิตเท่ากับหรือต่ำกว่า 90/60-140/90 มม./ปรอท ตอบถูกต้องจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 71.83 ข้อ 3. บุตรหลานของผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมีภาวะเสี่ยงต่อการเป็นโรคความดันโลหิตสูงตอบถูกต้องจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 52.11 ข้อ 4. อายุที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้นเนื่องจากหลอดเลือดมีความเสื่อมตามวัยตอบถูกต้องจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 73.24 ข้อ 5. ผู้ที่มีภาวะอ้วน หรืออ้วนลงพุง เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูงได้เช่นเดียวกับคนไม่อ้วน ตอบถูกต้องจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 ข้อ 6. ผู้ที่รับประทานอาหารรสเค็มเป็นประจำเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตอบถูกต้องจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 84.51 ข้อ 7. ผู้ที่รับประทานอาหารมัน หรือกะทิ เป็นประจำ เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตอบถูกต้องจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 69.01 ข้อ 8. ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตอบถูกต้องจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 80.28 ข้อ 9. ผู้ที่สูบบุหรี่เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตอบถูกต้องจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 90.14 ข้อ 10. การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละอย่างน้อย 30 นาทีจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตอบถูกต้องจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 84.51 ข้อ 11. ผู้ที่มีภาวะเครียดเป็นประจำ เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตอบถูกต้องจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 91.55 ข้อ 12. เพศชายมีโอกาสเป็นโรคความดันโลหิตสูงเท่ากับเพศหญิง ตอบถูกต้องจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.39 (ตาราง 5)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตอบคำถามความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง
จำนวนผู้ป่วย (N = 71)

หัวข้อ	จำนวนคนที่ตอบถูก	ร้อยละ
1. ความดันโลหิตสูง คือ ความดันโลหิตเท่ากับหรือสูงกว่า 140/90 ม.ม./ปรอท	43	60.56
2. ความดันโลหิตปกติ คือ ความดันโลหิตเท่ากับหรือต่ำกว่า 90/60-140/90 ม.ม./ปรอท	51	71.83
3. บุตรหลานของผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมีภาวะเสี่ยงต่อการเป็นโรคความดันโลหิตสูง	37	52.11
4. อายุที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้นเนื่องจากหลอดเลือดมีความเสื่อมตามวัย	52	73.24
5. ผู้ที่มีภาวะอ้วนหรืออ้วนลงพุงเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูงได้เช่นเดียวกับคนไม่อ้วน	41	57.75
6. ผู้ที่รับประทานอาหารรสเค็มเป็นประจำ เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง	60	84.51
7. ผู้ที่รับประทานอาหารมัน หรือกะทิเป็นประจำ เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง	49	69.01
8. ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง	57	80.28
9. ผู้ที่สูบบุหรี่ เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง	64	90.14
10. การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละอย่างน้อย 30 นาที จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง	60	84.51
11. ผู้ที่มีภาวะเครียดเป็นประจำ เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง	65	91.55
12. เพศชายมีโอกาสเป็นโรคความดันโลหิตสูงเท่ากับเพศหญิง	23	32.39

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองด้านการควบคุมอาหารอยู่ในระดับมาก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 45.07 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 12.73 คะแนน พฤติกรรมด้านการดูแลตนเองด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับมาก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.84 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 8.68 คะแนน พฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดอยู่ในระดับมาก จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 13.52 คะแนน พฤติกรรมด้านการรับประทานยาอยู่ในระดับมาก จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 80.28 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 13.39 คะแนน พฤติกรรมด้านการตรวจตามนัดอยู่ในระดับมาก จำนวน 49 คิดเป็นร้อยละ 69.01 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 5.17 คะแนน พฤติกรรมด้านการควบคุมความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 73.24 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 12.27 คะแนน และพฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงโดยรวมได้คะแนนเฉลี่ยรวม 65.59 คะแนน (ตาราง 6)

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวนผู้ป่วย (N = 71)

พฤติกรรม		จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการควบคุมอาหาร			
-น้อยที่สุด	(0-4.50 คะแนน)	10	14.08
-น้อย	(4.51-9.0 คะแนน)	32	45.07
-มาก	(9.01-13.50 คะแนน)	29	40.85
-มากที่สุด	(13.51-18.00 คะแนน)		
ค่าเฉลี่ย = 12.73 ค่าสูงสุด = 18 ค่าต่ำสุด = 5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.41			
พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการออกกำลังกาย			
-น้อยที่สุด	(0-3.0 คะแนน)	8	11.27
-น้อย	(3.01-6.0 คะแนน)	6	8.45
-มาก	(6.01-9.0 คะแนน)	28	39.44
-มากที่สุด	(9.01-12.0 คะแนน)	29	40.84
ค่าเฉลี่ย = 8.68 ค่าสูงสุด = 12 ค่าต่ำสุด = 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.18			
พฤติกรรมด้านการจัดการความเครียด			
-น้อยที่สุด	(0-4.50 คะแนน)	0	0
-น้อย	(4.51-9.0 คะแนน)	12	16.90
-มาก	(9.01-13.50 คะแนน)	24	33.80
-มากที่สุด	(13.51-18.00 คะแนน)	35	49.30
ค่าเฉลี่ย = 13.52 ค่าสูงสุด = 18 ค่าต่ำสุด = 5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.75			
พฤติกรรมด้านการรับประทานยา			
-น้อยที่สุด	(0-3.75 คะแนน)	0	0
-น้อย	(3.76-7.50 คะแนน)	0	0
-มาก	(7.51-11.25 คะแนน)	14	19.72
-มากที่สุด	(11.26-15.0 คะแนน)	57	80.28
ค่าเฉลี่ย = 13.39 ค่าสูงสุด = 15 ค่าต่ำสุด = 9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.95			
พฤติกรรมด้านการตรวจตามนัด			
-น้อยที่สุด	(0-1.50 คะแนน)	2	2.82
-น้อย	(1.51-3.0 คะแนน)	2	2.82
-มาก	(3.01-4.50 คะแนน)	18	25.35
-มากที่สุด	(4.51-6.0 คะแนน)	49	69.01
ค่าเฉลี่ย = 5.17 ค่าสูงสุด = 6 ค่าต่ำสุด = 0 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.29			

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ ด้านการรับรู้สมรรถนะเพื่อ การดูแลตนเอง ด้านการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนของโรค ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการรักษาโรค และด้านการรับรู้ อุปสรรคในการดูแลตนเอง

ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีการรับรู้สมรรถนะ ด้านการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรค อยู่ในระดับสูง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 61.97 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 13.35 คะแนน ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 59.15 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 6.62 คะแนน ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่จะ ได้รับ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 67.61 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 14.15 คะแนน ด้านการรับรู้อุปสรรคจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 84.51 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 10.75 คะแนน การรับรู้ภาวะสุขภาพผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยรวม ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 44.87 คะแนน (ตาราง 7)

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ภาวะสุขภาพ ด้านการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยง ต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับและการรับรู้ อุปสรรคในการดูแลสุขภาพ

การรับรู้	จำนวน (N = 71)	ร้อยละ
การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูง		
- ต่ำ (0-6.0 คะแนน)		
- ปานกลาง (6.01-12.0 คะแนน)	3	4.23
- สูง (12.01-18.0 คะแนน)	24	33.80
ค่าเฉลี่ย = 13.35 ค่าสูงสุด = 18 ค่าต่ำสุด = 5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.50	44	61.97
การรับรู้ความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูง		
- ต่ำ (0-3.33 คะแนน)	0	0
- ปานกลาง (3.34-6.66 คะแนน)	42	59.15
- สูง (6.67-10.0 คะแนน)	29	40.85
ค่าเฉลี่ย = 6.62 ค่าสูงสุด = 10 ค่าต่ำสุด = 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.82		
การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับ		
- ต่ำ (0-6.0 คะแนน)	0	0
- ปานกลาง (6.01-12.0 คะแนน)	23	32.39
- สูง (12.0-18.0 คะแนน)	48	67.61
ค่าเฉลี่ย = 14.15 ค่าสูงสุด = 18 ค่าต่ำสุด = 8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.25		

การรับรู้อุปสรรค

- ต่ำ	(0-6.0 คะแนน)	0	0
- ปานกลาง	(6.01-12.0 คะแนน)	60	84.51
- สูง	(12.01-18.0 คะแนน)	11	15.49

ค่าเฉลี่ย = 10.75 ค่าสูงสุด = 15 ค่าต่ำสุด = 8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.78

รวม ค่าเฉลี่ย = 44.87 ค่าสูงสุด = 58 ค่าต่ำสุด = 28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.33

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มาใช้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย

พบว่า เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน การอยู่อาศัย ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อาชีพมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ -2.250 ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเท่ากับ .733

ตาราง 8 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ	ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย	p-value
1. เพศ	-0.648	2.478	0.794
2. อายุ	0.020	0.127	0.873
3. การศึกษา	0.732	2.610	0.780
4. สถานภาพ	1.262	1.539	0.416
5. อาชีพ	-2.250	1.120	0.049*
6. รายได้ต่อเดือน	0.382	2.095	0.856
7. การอยู่อาศัย	6.519	5.145	0.210
8. ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ	0.733	0.167	0.000**
9. ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปของโรคความดันโลหิตสูง	0.261	0.520	0.618

วิจารณ์และสรุปผล

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย คือ อาชีพปัจจุบัน ($\beta = -2.250$, Pvalue = 0.049*) และปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ ($\beta = 0.733$, Pvalue = 0.000**) ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยได้สูตรสมการพยากรณ์พฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า คือ -2.250 (อาชีพ) + 0.733 (การรับรู้)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยขออภิปรายผลการเปลี่ยนแปลง ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่มีความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับสูง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.85 โดยได้คะแนนระดับความรู้เฉลี่ย 8.352 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สว่างจิตต์ จันทร (2544) ผลของการสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง และอรรถพงษ์ เพ็ชรสุวรรณ (2552) พฤติกรรมสุขภาพ ของประชาชนเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน

2. ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับมาก โดยรวมได้คะแนนเฉลี่ยรวม 65.59 คะแนนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรกมล เรืองวุฒิ (2554) การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการคลินิกชุมชน เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และทรัพย์ทรง จอมพงษ์ (2546) ผลการส่งเสริมสมรรถนะในตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง และสุรีย์ คำพอง (2549) ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

3. ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับสูง โดยรวมได้คะแนนเฉลี่ยรวม 44.87 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรีย์ คำพอง (2549) ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และทรัพย์ทรง จอมพงษ์ (2546) ผลการส่งเสริมสมรรถนะในตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง.

4. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน การอยู่อาศัย ปัจจัยด้านความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กันยารัตน์ อู่ยสกุล (2554) ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงภาคใต้

5. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่า จังหวัดเชียงราย คือ อาชีพปัจจุบัน และปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วย

โรคความดันโลหิตสูง โดยได้สูตรสมการพยากรณ์พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มาใช้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางค่าคือ -2.250 (อาชีพ) $+ 0.733$ (การรับรู้)

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมการดูแลตนเอง และปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น
2. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปใช้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอื่น ๆ ช่างเคียงเพื่อหาคำตอบของระดับการความรู้ทั่วไปเรื่องโรคความดันโลหิตสูง พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และการรับรู้ภาวะสุขภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลผู้มีพระคุณหลาย ๆ ท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ทรัพย์บำเรอ อาจารย์ที่ปรึกษา ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ปรึกษา แก้ไข และชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองรวมทั้งได้รับความกรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา คืออาจารย์พยาบาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรียาชาติเซยแดง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรณัฐ ลาเซอร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณพรณ อินตะเพือก ที่ร่วมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ท้ายสุดขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำเนิดและอบรมสั่งสอน รวมทั้งครอบครัวที่เป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ประโยชน์อันเนื่องมาจากงานวิจัยฉบับนี้พึงมีเพียงใด ขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบา อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามทุกท่าน ที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนให้มีความรู้มาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรกมล เรืองวุฒิ. (2554). การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มาใช้บริการคลินิกชุมชน เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การส่งเสริมสุขภาพ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กันยารัตน์ อุษสกุล. (2554). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงภาคใต้. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ทรัพย์ทรง จอมพงษ์. (2546). ผลการส่งเสริมสมรรถนะในตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทักษพล ธรรมรังสี. (2557). NCDs:โรคเรื้อรังที่เราสร้างเอง. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2557, จาก <http://www.thaihealth.or.th>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สว่างจิตต์ จันทร. (2544). **ผลของการสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุรีย์ คำพอง. (2549). **ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง** โรงพยาบาลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สถิติผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง. (2557). **โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านปางคำ จังหวัดเชียงราย**
- อรรถพงษ์ เพ็ชรสุวรรณ. (2552). **พฤติกรรมสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน : กรณีศึกษา ผู้มารับบริการทางการแพทย์เขตสถานีอนามัย อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Factors affecting preventive behaviors of dental caries among students grade 6 in Huay Krai Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province

มนต์ฤทัย ยะนัน^{1*} และอนุกุล มะโนทน²

Monruethai Yanan^{1*} and Anukool Manoton²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและศึกษาปัจจัยทำนายที่มีผลต่อพฤติกรรมกันป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 155 คน จาก 5 โรงเรียน ในตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.60 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี และได้รับค่าขนมเฉลี่ย 20 บาทต่อวัน ร้อยละ 78.10 ปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 59.40 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.90 ปัจจัยเข้าด้านการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายขนม ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างซื้อเองเป็นประจำ ร้อยละ 59.40 ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างมีอุปกรณ์แปรงสีฟัน ยาสีฟัน โคมขัดฟัน และน้ำยาบ้วนปากจำหน่าย กลุ่มตัวอย่างเคยไปใช้บริการทันตกรรม ร้อยละ 98.10 ส่วนใหญ่เข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 91.60 ปัจจัยเสริมบุคคลในครอบครัวและครูมีบทบาทในการสนับสนุนแปรงสีฟันยาสีฟัน กระตุ้นเตือนให้แปรงฟัน พาไปหาหมอฟันและให้คำแนะนำการป้องกันโรคฟันผุ ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทในการตรวจสุขภาพฟัน ด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 73.50 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ คือ ปัจจัยเข้า สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้สมการทำนาย คือ พฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ = $9.245 + 0.244$ (ปัจจัยเข้า) โดยปัจจัยเข้าทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุได้ร้อยละ 14.60 ($R^2 = 0.1460$)

คำสำคัญ: ปัจจัย นักเรียน ฟันผุ

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: monru_16@hotmail.com

Abstract

The objective of this analytical study was to investigate behaviors of dental caries factors and predictive factors affecting preventive behaviors of dental caries among students grade 6. The subjects of this study included 155 schoolchildren grade 6 from 5 schools located in Huay Krai subdistrict, Maesai district, Chiangrai province. The data were collected through questionnaires for factors affecting preventive behaviors of dental caries, using Logistic regression analysis.

The results showed that 51.60% of subjects were female and the most aged 12 years. 78.10% of them spent an average 20 baht per day on snacks. The predisposing factors of knowledge about dental caries and oral health care 59.40% at high level. 72.90% were at the moderate level for attitudes about dental caries and oral health care. Enabling factors to access the distribution of snack the most sample always sold by them were 59.40%, in community sold toothbrush, toothpaste, dental floss and mouthwash. 98.10 % of the sample had access to dental services, the most of them used service from public health center were 91.60%. Reinforcing factors, family member and teachers played and vital role in providing the subjects toothbrushes and saw dentist for advice dental caries, reminding the sample to brush their teeth while public health officers exerted their role in tooth examination. The preventive behaviors of dental caries, 73.50 % at moderate level of preventive behaviors of dental caries. Enabling factors were factors affecting preventive behaviors of dental caries and used to preventive behaviors dental there was significance at 0.05 level. The standard predictive was as follow: $Z = 9.245 + 0.244(\text{enabling factors})$. This factors could predictive of the preventive behaviors of dental caries at 14.60% ($R^2 = 0.1460$)

Keywords: factors, students, dental caries

บทนำ

โรคฟันผุเป็นปัญหาสุขภาพช่องปากที่สำคัญในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ โดยโรคฟันผุเป็นปัญหาของเด็กวัยเรียนร้อยละ 60-90 ซึ่งโรคฟันผุนี้ยังพบได้มากในกลุ่มประเทศแถบเอเชียและละตินอเมริกาด้วย แต่ในประเทศแถบแอฟริกาพบได้น้อย จากข้อมูลสภาวะสุขภาพช่องปากของ องค์การอนามัยโลก แสดงให้เห็นว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเกิดการเปลี่ยนความชุก (prevalence) ของโรคฟันผุ โดยค่าฟันผุ ถอน อุด (DMFT) ของเด็กอายุ 12 ปี ในทวีปอเมริกามีค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ยุโรป กลุ่มประเทศทางด้านแปซิฟิกตะวันตก (กัมพูชา จีน มาเลเซีย สิงคโปร์) ตะวันออกกลาง (อียิปต์ เลบานอน ซาอุดีอาระเบีย) ตะวันออกเฉียงใต้ (อินเดีย อินโดนีเซีย ศรีลังกา ไทย) ตามลำดับ ข้อมูลองค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 1980 พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ของประชากรมีแนวโน้มลดลง แต่แนวโน้มความชุกของโรคฟันผุในประชากรที่ลดลงนั้น ส่วนใหญ่เป็นค่าความชุกที่ลดลงในประชากรของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ในประเทศที่กำลังพัฒนากลับมีแนวโน้มของค่า DMFT สูงขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนวิถีชีวิตจากชนบทเป็น

ชุมชนเมือง การเปลี่ยนการบริโภคอาหารจากผักและผลไม้เป็นการบริโภคอาหารประเภทแป้งและน้ำตาลมากขึ้น รวมทั้งขาดแคลนในเรื่องการรักษาทางทันตกรรม (จุฬารินทร์ กระพี้แดง, 2555) ปัญหาทันตสุขภาพที่พบบ่อยในเด็กวัยเรียน คือ ปัญหาโรคในช่องปาก โดยเฉพาะโรคฟันผุและเหงือกอักเสบ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขเรื้อรังมานาน แม้ว่าโรคฟันผุจะไม่ใช่ปัญหาร้ายแรงต้องรักษาอย่างเร่งด่วนหรือทำให้เสียชีวิต แต่ก็ถือได้ว่าเป็นภัยที่คอยคุกคามบั่นทอนร่างกายและจิตใจ ส่งผลกระทบต่อการศึกษาประจำวันของเด็กวัยเรียน ก่อให้เกิดความเจ็บปวด โดยการที่เด็กต้องหยุดเรียนเนื่องจากการเจ็บปวดด้วยโรคฟันผุ ร้อยละ 30.8 ของเด็กอายุ 12 ปี เคยประสบกับอาการปวดฟัน และร้อยละ 4.3 เคยต้องขาดเรียนเพราะอาการปวดฟัน เฉลี่ยวันขาดเรียน 2.5 วัน (กองทันตสาธารณสุข, 2555)

จากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศทุก 5 ปี พบว่า กลุ่มเด็กอายุ 12 ปีมีโรคฟันแท้ผุสูง มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย โดยพบว่าในเขตชนบทมีอัตราการเกิดโรคฟันผุสูงกว่าเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่เด็กอายุ 12 ปี มีประสบการณ์โรคฟันผุสูงกว่าภาคอื่น ๆ รองลงมาคือภาคเหนือ โดยมีความชุกของโรคฟันผุร้อยละ 56.9 และ 52.8 ค่าเฉลี่ยฟันผุถอนออก (DMFT) สูงถึง 1.80 และ 1.3 ซึ่งต่อคน ตามลำดับ (กองทันตสาธารณสุข, 2555) สำหรับสถานการณ์โรคฟันผุของจังหวัดเชียงราย จากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพระดับจังหวัด พบว่า กลุ่มเด็กอายุ 12 ปี มีฟันผุร้อยละ 50.20, 39.62 และ 57.11 โดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุถอนออก (DMFT) 2.32, 1.71 และ 1.58 ซึ่งต่อคน ในปี 2553, 2554 และ 2556 ตามลำดับ (ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2556) แม้ว่าเด็กกลุ่มนี้ได้รับการบริการทันตกรรมเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพ เช่น การแปรงฟันเพิ่มมากขึ้นเพียงเล็กน้อยไม่ครอบคลุมทุกโรงเรียน โดยมีโรงเรียนที่มีกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันจาก ร้อยละ 81.01 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 95.75 ในปี 2556 เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 14.74 และพบว่าเด็กกลุ่มนี้กินขนมกรุบกรอบมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 54.4, 86.67 และ 78.65 ในปี 2553, 2554 และ 2556 ตามลำดับ (ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย: 2556) และผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพกลุ่มเด็กอายุ 12 ปี โรงเรียนในเขตตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในปี 2556 พบว่า สภาวะฟันแท้ผุ ร้อยละ 67.00 โดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุถอนออก (DMFT) 2.08 ซึ่งต่อคน มีภาวะเหงือกอักเสบร้อยละ 20.00 เฉลี่ย 0.58 ส่วนต่อคน จากข้อมูลสภาวะทันตสุขภาพข้างต้นจะเห็นว่าฟันผุสูงมากกว่าที่เป้าหมายระดับประเทศที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือ ฟันแท้ผุไม่เกินร้อยละ 20 มีค่าเฉลี่ยฟันผุถอนออก (DMFT) ไม่เกิน 1.5 ซึ่งต่อคน และจากการสำรวจยัง พบว่า เด็กกลุ่มนี้กินขนมกรุบกรอบมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 99.50 และมีกิจกรรมการส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพโดยจัดกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกโรงเรียน จากข้อมูลแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมด้านทันตสุขภาพศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษายังมีข้อบกพร่อง แล้วยังส่งผลให้งานอนามัยโรงเรียนด้านทันตสุขภาพยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และการนำไปปฏิบัติการดูแลทันตสุขภาพของตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาปัจจัยทำนายที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดในการทำวิจัย แล้วออกแบบเครื่องมือ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยนำ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยเอื้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยเสริม และแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรง (Validity) ความตรงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3-5 ท่านตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำเครื่องมือนั้นมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโป่ง ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง 0.73 การหาค่าความเที่ยงด้วยสูตรนี้จะได้ค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0-1 ค่าที่ใกล้ 1 มีความเที่ยงสูง แสดงว่าแบบสอบถามนั้นวัดได้ มีความสอดคล้องภายในนำไปใช้ได้

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งหมด 227 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้ทำการคัดเลือกคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 145 คน เพื่อป้องกันการขาดความครบถ้วนของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จึงได้กำหนดเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ดังนั้นในการศึกษาจะเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจัดชั้น/แบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) และนำมาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เช่น การจับฉลาก

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่างจากการ คำนวณ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
บ้านห้วยไคร้	39	26.63	27
บ้านสันยาวสันลิดไม้	2	1.37	1
บ้านฮ่องแอ้	15	10.24	10
เฟื่องฟ้าวิทยา	10	6.83	7
มานิตวิทยา	161	109.93	110
รวม	227	155	155

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำหนังสือขออนุญาตโรงเรียนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ ทำหนังสือแจ้งผู้ปกครองเด็กเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นดำเนินการ เก็บข้อมูลโดยการประสานงานกับครูประจำชั้น ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม รวบรวมแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว แสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม บันทึกข้อมูล ลงรหัสข้อมูล เพื่อเตรียมวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. **สถิติเชิงพรรณนา** สถิติพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ อาชีพหลักของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง จำนวนเงินที่ได้รับค่าขนมต่อวัน แหล่งได้รับความรู้การป้องกันโรคในช่องปาก วิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคฟันผุ

2. **สถิติเชิงอนุมาน** โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเพศหญิง ร้อยละ 51.60 มีอายุ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 85.80 ด้านอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 60.60 รองลงมา คือ ค้าขาย เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 23.20 และ 9.70 ตามลำดับ ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.80 รองลงมาคือ ประถมศึกษา และไม่ได้เรียนหนังสือ/ไม่ได้จบ

การศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.20 และ 19.40 ตามลำดับ รายได้ผู้ปกครองรวมกันเฉลี่ยต่อเดือน 10,000–19,999 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.50 ด้านค่าขนมที่นักเรียน ส่วนใหญ่ได้รับต่อวันคือ วันละ 20 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.10 ส่วนช่องทางการได้รับความรู้การป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนส่วนใหญ่ได้รับจากผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 82.60 รองลงมาคือ ครูอนามัยโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.50 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 75.50

ความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก

จากการศึกษา พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 59.40 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.40 โดยมีค่าเฉลี่ย คะแนนความรู้เท่ากับ 7.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 มัธยฐานเท่ากับ 8.00 และค่าคะแนนต่ำสุด 4 ค่าสูงสุด 10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก

	ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ระดับสูง	(ช่วงคะแนนร้อยละ 80–100)	92	59.40
ความรู้ระดับปานกลาง	(ช่วงคะแนนร้อยละ 60–79)	58	37.40
ความรู้ระดับต่ำ	(ช่วงคะแนนร้อยละ 0–59)	5	3.20

เมื่อพิจารณารายชื่อความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุดคือ ความรู้เกี่ยวกับฟลูออไรด์ในยาสีฟันจะช่วยป้องกันฟันผุได้ คิดเป็นร้อยละ 97.40 รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับขนมประเภท ลูกอม ช็อกโกแลต น้ำอัดลม เป็นสาเหตุให้ฟันผุ และโรคฟันผุเกิดจากการรับประทานอาหารแล้วไม่แปรงฟัน คิดเป็นร้อยละ 96.80 และ 94.80 ตามลำดับ ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคฟันผุ คิดเป็นร้อยละ 10.30 รองลงมาคือระดับความรุนแรงของโรคฟันผุ คิดเป็นร้อยละ 25.80

ทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก

จากการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่า นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง พบร้อยละ 72.90 มีทัศนคติอยู่ในระดับสูงและทัศนคติระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 13.50 ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเท่ากับ 36.0 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.35

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามระดับทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก

	ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติระดับสูง	(คะแนน > 39.35)	21	13.50
ทัศนคติระดับปานกลาง	(คะแนน 32.65-39.35)	113	72.90
ทัศนคติระดับต่ำ	(คะแนน < 32.65)	21	13.50
รวม		155	100.00
$\bar{X} = 36.00$ S.D. = 3.35			

เพื่อพิจารณารายชื่อของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติ พบว่า ข้อที่นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความมากที่สุด คือ นักเรียนควรแปรงฟันก่อนนอน คิดเป็นร้อยละ 89.0 รองลงมาคือ โรคฟันผุเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ คิดเป็นร้อยละ 56.80 ส่วนข้อที่ทัศนคติที่ไม่ถูกต้องนักเรียนเห็นด้วยกับข้อความมากที่สุด คือ พ่อแม่ที่มีฟันผุมากมีแนวโน้มว่าฟันของลูกจะผุมากด้วย คิดเป็นร้อยละ 43.20 มีนักเรียนที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความมากที่สุดเพียง ร้อยละ 3.90

การเข้าถึงแหล่งขายขนม

จากการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ซื้อขนมเองเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 59.40 มีนักเรียนอีกร้อยละ 40.0 ที่ซื้อขนมกินเองเป็นบางครั้ง ส่วนบิดา มารดา และบุคคลอื่น เช่น ญาติ พี่น้อง คุณครู เพื่อน ซื้อขนมให้บางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.20, 72.90 และ 73.50 ตามลำดับ นักเรียนร้อยละ 56.80 ซื้อขนมร้านค้าใกล้บ้านเป็นประจำ ร้อยละ 74.80 ซื้อขนมที่ร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่น เทสโกโลดส์ เป็นบางครั้ง

การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน

จากการศึกษาการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน พบว่า ในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ส่วนใหญ่ มีแปรงสีฟันและยาสีฟันจำหน่ายในชุมชน มีน้ำยาบ้วนปากจำหน่ายในชุมชนร้อยละ 82.60 ส่วนไหมขัดฟันมีจำหน่ายในชุมชนเพียง ร้อยละ 34.20

การเข้าถึงแหล่งบริการทันตกรรม

จากการศึกษาการเข้าถึงแหล่งบริการทันตกรรม พบว่า นักเรียนเคยเข้ารับบริการทันตกรรม คิดเป็นร้อยละ 98.10 ไม่เคยเข้ารับบริการทันตกรรม คิดเป็นร้อยละ 1.90 สถานที่การเข้ารับบริการส่วนใหญ่คือ สถานีอนามัย/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คิดเป็นร้อยละ 91.6 รองลงมาคือโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน คิดเป็นร้อยละ 69.70 และ 56.80 ตามลำดับ

การได้รับสนับสนุนทางสังคม

จากการศึกษาการได้รับสนับสนุนทางสังคม จากครอบครัว ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำนักเรียน และเพื่อน พบว่า บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนคือ บุคคลในครอบครัวและครู โดยบุคคลในครอบครัวมีส่วนสำคัญที่สุดในการสนับสนุนแปรงสีฟันและยาสีฟันให้นักเรียน ร้อยละ 96.10 นอกจากนี้มีส่วนในการกระตุ้นเตือนให้แปรงฟันพานักเรียนไปหาหมอฟันเป็นที่ปรึกษาปัญหาสุขภาพช่องปาก คิดเป็นร้อยละ 95.50, 94.80 และ 87.10 ตามลำดับ และครู

มีส่วนสนับสนุนในเรื่องการสนับสนุนแปรงสีฟันและยาสีฟัน แนะนำให้ความรู้การป้องกันโรคฟันผุ คิดเป็นร้อยละ 87.70 และกระตุ้นเตือนให้นักเรียนแปรงฟัน คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทสำคัญในการตรวจฟันให้นักเรียน การสอนการใช้ไหมขัดฟัน และแนะนำให้ความรู้การป้องกันโรคฟันผุ คิดเป็นร้อยละ 72.30, 71.60 และ 69.0 ตามลำดับ

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก

จากการศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากในรอบปีที่ผ่านมา โดยนักเรียนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากครอบครัว/ผู้ปกครอง ครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 82.60, 75.5 และ 65.80 ตามลำดับ สำหรับเนื้อหาหรือความรู้ที่นักเรียนได้รับส่วนใหญ่ร้อยละ 91.0 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการแปรงฟัน ร้อยละ 60.0 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริหารโภชนาการที่มีผลต่อฟัน และร้อยละ 45.20 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ไหมขัดฟัน

พฤติกรรมกำบังโรคฟันผุ

จากการศึกษาพฤติกรรมกำบังโรคฟันผุ พบว่า ระดับพฤติกรรมกำบังโรคฟันผุของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 73.50 รองลงมาคือระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14.80 และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 11.60 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติพฤติกรรมกำบังโรคฟันผุเท่ากับ 57.55ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.69

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามระดับพฤติกรรมกำบังโรคฟันผุ

ระดับพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมระดับสูง (คะแนน > 62.24)	18	11.60
พฤติกรรมระดับปานกลาง (คะแนน 52.86-62.24)	114	73.50
พฤติกรรมระดับต่ำ (คะแนน < 52.86)	23	14.80
รวม	155	100.00
$\bar{x} = 57.55, S.D. = 4.69$		

เมื่อจำแนกพฤติกรรมกำบังโรคฟันผุเป็นรายด้าน พบว่า ความถี่การบริโภคอาหาร จากการศึกษา พบว่านักเรียนรับประทานอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุเป็นประจำทุกวัน มากที่สุด 3 อันดับ คือ ขนมถุง/ขนมกรุบกรอบ นมรสหวาน/รสช็อกโกแลต น้ำหวานและหมากฝรั่งที่มีรสหวานผสมน้ำตาล คิดเป็นร้อยละ 36.80, 18.10 และ 13.50 ตามลำดับ ส่วนอาหารประเภทขนมเหนียวติดฟัน ขนมหวานต่าง ๆ ผลไม้กวน และผลไม้ดอง/เชื่อม นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยกิน สำหรับอาหารที่ดีมีประโยชน์ต่อฟัน ได้แก่ นมจืด หมากฝรั่งผสมน้ำตาลเทียม และผัก ผลไม้รสไม่หวาน มีนักเรียนรับประทานทุกวันร้อยละ 54.80, 27.10 และ 25.20 ตามลำดับ

การไปพบทันตบุคลากร จากการศึกษา ความถี่การเข้ารับบริการทางทันตกรรมของนักเรียนในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนเคยเข้ารับบริการทันตกรรม คิดเป็นร้อยละ 78.10 ส่วนนักเรียนที่ไม่เคยเข้ารับบริการทันตกรรม คิดเป็นร้อยละ 21.90 ความถี่การเข้ารับบริการทันตกรรมร้อยละ 50.30 นักเรียนจะรับบริการเฉพาะเมื่ออาการเท่านั้น

ร้อยละ 41.30 เข้ารับบริการทันตกรรม 1-2 ครั้งต่อปี และร้อยละ 9.0 เข้ารับบริการทันตกรรม 3 ครั้งต่อปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่นักเรียนมารับบริการอุดฟัน คิดเป็นร้อยละ 63.90 รองลงมาคือ ถอนฟัน ขูดหินปูน รักษาโรคฟัน และเคลือบ หลุมร่องฟัน คิดเป็นร้อยละ 52.90, 33.50, 12.90 และ 8.40 ตามลำดับ

การทำความสะอาดฟัน นักเรียนส่วนใหญ่แปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า โดยปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 94.20 แต่การแปรงฟันก่อนนอนมีนักเรียนที่ปฏิบัติเป็นประจำเพียงร้อยละ 65.20 สำหรับการแปรงฟันหลังอาหาร กลางวันทำเป็นบางครั้ง ร้อยละ 73.50 นอกจากนี้มีนักเรียนที่ลืมแปรงฟันก่อนนอนที่ปฏิบัติเป็นบางครั้งร้อยละ 56.10 และ แปรงฟันก่อนนอนแล้วกินอาหารอีกที่ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 53.50 นักเรียนส่วนใหญ่เคยใช้ไหมขัดฟันเป็นบางครั้ง ร้อยละ 53.50 ส่วนน้ำยาบ้วนปากมีนักเรียนใช้เป็นบางครั้งร้อยละ 58.10

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ

ปัจจัย	พฤติกรรมการป้องกันโรคในช่องปาก					
	B	S.E	Wald	df	Sig.	Exp(B)
เพศ	-0.160	0.368	0.190	1	0.663	0.852
อายุ	0.512	0.486	1.109	1	0.292	1.668
การศึกษาของผู้ปกครอง	0.780	0.495	2.481	1	0.115	2.181
รายได้ของผู้ปกครอง	0.000	0.000	1.595	1	0.207	1.000
ค่าขนมที่นักเรียนได้รับ	0.057	0.051	1.229	1	0.268	1.058
ความรู้	-0.027	0.055	0.233	1	0.629	0.974
ทัศนคติ	-0.010	0.017	0.326	1	0.568	0.990
ปัจจัยอื่น	0.244	0.082	8.795	1	0.003*	1.276
Constant	-9.245	6.620	1.951	1	0.163	0.000

$X^2 = 19.234$, *Sig = 0.05, $R^2 = 0.1460$, -2LL = 196.544

จากการศึกษาตาราง 5 พบว่า สมการสามารถทำนายการพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุโดยรวมได้ร้อยละ 14.60 ($X^2 = 19.234$, *Sig = 0.05, $R^2 = 0.1460$) โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคในช่องปาก คือ ปัจจัยอื่น สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากค่าสัมประสิทธิ์ สามารถเขียนสมการถดถอยโลจิสติก ทำนายโอกาสของพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุได้ดังนี้

$$\text{Prob (พฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ)} = 1 / 1 + e^{-2}$$

$$\text{โดย } z = 9.245 + 0.244(\text{ปัจจัยอื่น})$$

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่ศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 12 ปี ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองจบชั้นมัธยมศึกษา รายได้ของผู้ปกครองรวมกันเฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในช่วงระหว่าง 10,000–19,999 บาท และนักเรียนได้รับค่าขนมที่เฉลี่ยต่อวันคือ 20 บาท โดยฐานะทางครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ฐานะปานกลาง มีการประกอบอาชีพ และมีรายได้เฉลี่ยทุกเดือน ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเลือกและการจัดอาหารที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยเรียน ครอบครัวที่มีรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจดีสามารถจัดหาอาหารที่มีคุณภาพมาเลี้ยงดูบุตรได้ให้มีสุขภาพแข็งแรง นอกจากนี้ยังสามารถสนับสนุนดูแลบุตรได้อย่างดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพร คุยเพียงภูมิ (2555) ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไป มีค่าขนมที่นักเรียนได้รับต่อวันที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของปาก

2. ปัจจัยนำ ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับสูง นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับฟลูออไรด์ในยาสีฟันจะช่วยป้องกันฟันผุได้ รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับขนมประเภท ลูกอม ช็อกโกแลต น้ำอัดลม เป็นสาเหตุให้ฟันผุ และโรคฟันผุเกิดจากการรับประทานอาหารแล้วไม่แปรงฟัน อาจเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฟลูออไรด์โดยได้รับการให้คำแนะนำจากครอบครัวและครูเป็นประจำ ด้านทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากควรแปรงฟันก่อนนอน รองลงมาคือ โรคฟันผุเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บังอร กล้าสุวรรณ และคณะ (2552) ศึกษาพบว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาหารที่มีน้ำตาลทำให้เกิดโรคฟันผุ และไม่สอดคล้องกับศิริพร คุยเพียงภูมิ (2555) ศึกษาพบว่าความรู้เกี่ยวกับฟลูออไรด์น้อยที่สุด

3. ปัจจัยเอื้อ ด้านการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายขนม ส่วนใหญ่นักเรียนซื้อขนมกินเองเป็นประจำโดยซื้อร้านค้าใกล้บ้านเป็นประจำ โดยสภาพแวดล้อมในชุมชน จะมีผลต่อการบริโภคอาหาร ชุมชนแต่ละแห่งจะมีความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการผลิตอาหารในท้องถิ่นแตกต่างกันซึ่งจะส่งผลต่อการบริโภคและภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนด้วยการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ทำความสะอาดช่องปากในชุมชนของนักเรียนมีแปรงสีฟัน ยาสีฟัน และน้ำยาบ้วนปากจำหน่าย ส่วนใหม่ขัดฟันมีจำหน่ายน้อยในชุมชน ด้านการเข้าถึงแหล่งบริการทางทันตกรรม นักเรียนเคยไปใช้บริการทันตกรรม ส่วนใหญ่เข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทวีชัย สายทอง (2551) พบว่า นักเรียนเคยไปใช้บริการทันตกรรมโดยไปใช้บริการที่โรงพยาบาลมากที่สุด เหตุผลที่ไปส่วนใหญ่เนื่องจากปวดฟันหรือเสียวฟัน การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายขนมพบว่า นักเรียนซื้อขนมกินเองเป็นประจำที่ร้านค้าในโรงเรียนและนักเรียนสามารถหาซื้อได้สะดวกแต่สำหรับใหม่ขัดฟันมีขายน้อยในชุมชน

4. การได้รับสนับสนุนทางสังคม บุคคลในครอบครัวและครูมีบทบาทในการสนับสนุนแปรงสีฟันยาสีฟันให้นักเรียน กระตุ้นเตือนให้นักเรียนแปรงฟัน พานักเรียนไปหาหมอฟันและได้รับคำแนะนำการป้องกันโรคฟันผุ ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทในการตรวจฟันให้นักเรียน นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการแปรงฟันและการบริโภคอาหารที่มีผลต่อฟัน โดยได้รับข้อมูลจากครอบครัว/ผู้ปกครอง ครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับทวีชัย สายทอง (2551) ได้ทำการศึกษาพบว่า บุคคลในครอบครัวและครู โดยมีส่วนในการซื้อแปรงสีฟันและยาสีฟันให้นักเรียน การเตือนให้นักเรียนแปรงฟัน เตือนให้นักเรียนกินขนมน้อยลง บุคคลในครอบครัวเป็นคนพานักเรียนไปหาหมอฟัน ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมี

บทบาทในการตรวจฟันและให้ความรู้แก่นักเรียน สำหรับเพื่อนนักเรียนมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนเลียนแบบการปฏิบัติทั้งการปฏิบัติที่ไม่ส่งเสริมการป้องกันฟันผุ ในส่วนของการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากนั้น จะได้จากพ่อแม่ ครู ทันตแพทย์หรือทันตบุคลากร และการศึกษาของ จุฬานารีน กระพีแแดง (2555) พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากครูมีโอกาสฟันผุมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากครู 2.7 เท่า

5. พฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ พฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนรับประทานอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุคือ ขนมถุง/ขนมกรุบกรอบ นมรสหวาน/รสช็อกโกแลต เป็นประจำทุกวัน ส่วนอาหารประเภทขนมเหนียวติดฟัน ขนมหวานต่าง ๆ ผลไม้กวน และผลไม้ดอง/เชื่อม นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยกินสำหรับอาหารที่ดีมีประโยชน์ต่อฟัน ได้แก่ นมจืด หมากฝรั่งผสมน้ำตาลเทียม และผัก ผลไม้รสไม่หวาน นักเรียนรับประทานเป็นบางครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของสุนี วงศ์คงคาเทพ (2554) พบว่า น้ำตาลเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของการเกิดฟันผุ จำนวนฟันผุเพิ่มขึ้นเมื่อความเข้มข้นของน้ำตาลเพิ่มขึ้น และแนวโน้มว่าความถี่ในการกินทำให้เกิดฟันผุเพิ่มขึ้น ถ้าบริโภคน้ำตาลปริมาณต่าง ๆ จะทำให้เกิดฟันผุน้อยจนถึงระดับหนึ่ง การเกิดฟันผุจะเพิ่มสูงขึ้นมาก และการศึกษาของรอยัน หะยีมะเย็ง (2552) พบว่า นักเรียนส่วนมากชอบอาหารรสหวาน ปานกลางแต่บริโภคบ่อย การบริโภคอาหารรสหวานของนักเรียนมีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ และรับประทานอาหารรสหวานประจำมีโอกาสเสี่ยงเกิดโรคฟันผุมากกว่านักเรียนที่รับประทานเป็นครั้งคราว

การไปพบทันตบุคลากร ความถี่การเข้ารับบริการทางทันตกรรมของนักเรียนในรอบปีที่ผ่านมา นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้ารับบริการทันตกรรมและจะรับบริการเฉพาะเมื่ออาการเท่านั้น โดยการรักษาอุด ถอนฟัน ขูดหินปูน รักษาโรคฟัน ซึ่งการศึกษาของธรินธร เหล่ากุลดิกลง (2552) พบว่า เพศและประสบการณ์ในการรับบริการทันตกรรม มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลต่อการรับบริการทางทันตกรรมโดยเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีความวิตกกังวลต่อการรับบริการทางทันตกรรมสูงกว่าเพศชาย ความวิตกกังวลต่อการรับบริการทางทันตกรรม มีความสัมพันธ์กับจำนวนฟันผุ (DT), จำนวนฟันที่ถูกถอนอันเนื่องมาจากฟันผุ (MT) และจำนวนฟันผุ อุด ถอน

การทำความสะอาดฟัน นักเรียนส่วนใหญ่แปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์หลังตื่นนอนตอนเช้าและการแปรงฟันก่อนนอน สำหรับการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทำเป็นบางครั้ง นอกจากนี้ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ลืมแปรงฟันก่อนนอน และแปรงฟันก่อนนอนแล้วกินอาหารอีกที่ปฏิบัติ นักเรียนส่วนใหญ่เคยใช้ไหมขัดฟันและใช้น้ำยาบ้วนปากเป็นบางครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของวิไลวรรณ แสงชูต (2552) มีการดูแลสุขภาพตนเองระดับปานกลาง การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนมีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ โดยนักเรียนรับประทานอาหารรสหวานบ่อย ถ้านักเรียนดูแลสุขภาพตนเองไม่ดีมีโอกาสเสี่ยงเกิดโรคฟันผุมากกว่านักเรียนที่ดูแลสุขภาพดี และการศึกษาของอัญชลิ มะเทศวร (2551) พบว่า นักเรียนประถมศึกษาที่ไม่แปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันจะมีฟันผุสูงกว่านักเรียนที่แปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนดูแลสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ

6. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุ คือ ปัจจัยเอื้อ เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสดงพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายนม การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ทำความสะอาดช่องปาก และการเข้าถึงแหล่งให้บริการทันตกรรม ซึ่งนักเรียนมีโอกาสเลือกซื้ออาหารบริโภคที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพฟัน ได้สะดวกจากร้านค้าใกล้บ้านในชุมชน และในชุมชนมีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์

ทำความเข้าใจของปาก เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน และน้ำยาบ้วนปาก ทำให้นักเรียนสามารถเลือกซื้อได้ง่าย นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ไปใช้บริการทันตกรรมเพื่อตรวจรักษาสุขภาพช่องปาก โดยเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลใกล้เคียงชุมชนที่อาศัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของทวิชัย สายทอง (2551)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุและการดูแลสุขภาพช่องปาก ควรมีการจัดนิทรรศการหรือการเรียนการสอนให้ความรู้ความเข้าใจ โดยครู เจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุข โดยออกแบบสื่อให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคฟันผุและการแปรงฟันที่ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องด้วย

2. ด้านปัจจัยเอื้อควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและสุขภาพฟัน โดยโรงเรียนมีส่วนร่วมสร้างนโยบายไม่ขายขนมหวาน น้ำอัดลมในโรงเรียน และการเลือกใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดช่องปากที่เหมาะสม เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ไหมขัดฟัน เป็นต้น รวมทั้งรณรงค์ให้ตรวจสุขภาพช่องปากประจำปีทั้งครอบครัว เพื่อให้เกิดการใส่ใจทันตสุขภาพทุกคน

3. ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยความร่วมมือจากครูและผู้นำนักเรียนเป็นผู้ควบคุม มีการจัดหาอุปกรณ์แปรงสีฟันและยาสีฟันสนับสนุน รวมถึงเตรียมสถานที่แปรงฟันที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรส่งเสริมกิจกรรมแปรงฟันก่อนนอน โดยผู้ปกครองหรือพ่อแม่ที่อาศัยอยู่ด้วยเป็นผู้ควบคุม เพื่อฝึกนิสัยรักทันตสุขภาพและการกระตุ้นให้นักเรียนดูแลสุขภาพช่องปากสม่ำเสมอ

4. การสนับสนุนทางสังคมบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดคือสถาบันครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการโรคฟันผุและพฤติกรรมป้องกันโรคฟันผุให้แก่พ่อ แม่ โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้และกิจกรรมเยี่ยมบ้าน เพื่อจะนำไปให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนได้อย่างถูกต้องต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในลักษณะเชิงคุณภาพ ในด้านพฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมป้องกันโรคฟันผุของนักเรียน เพื่อจะได้นำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติของนักเรียน

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องประเภทของสื่อที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนหรือมีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุ การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดโรคฟันผุ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเชิงทดลองในรูปแบบ การวิจัยเพื่อการพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบของการดูแลสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.อนุกุล มะโนทน อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ ให้ข้อคิดเห็นและให้คำแนะนำ และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตตำบลห้วยไคร้และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2555). รายงานผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพครั้งที่ 2-7 ปี 2555. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2557. จาก <http://www.203.157.64.26/ewtadmin/ewt/denta>
- จุฬารัตน์ กระพีแแดง. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาเขต อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ทวีชัย สายทอง. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ธรินธร เหล่ากุลดิลก. (2552). ความวิตกกังวลต่อการรับบริการทางทันตกรรมกับสภาวะทันตสุขภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านกาดวิทยาคม อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บังอร กล้าสุวรรณ และปิยะนุช เอกก้านตรง. ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 และ 12. กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 6, ขอนแก่น.
- ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2556). ผลการสำรวจสภาวะช่องปากกลุ่มอายุ 12 ปี จังหวัดเชียงราย. [โปรแกรมคอมพิวเตอร์].
- รอยัน หะยีมะเย็ง. (2552). การบริโภคอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิไลวรรณ แสงชูต. (2552). ผลการดูแลสุขภาพของตนเองที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนประชาศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศิริพร คุยเพ็ญภูมิ. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนนครวิทยาคม ตำบลสันมะเค็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สุณี วงศ์คงคาเทพ. (2554). แนวทางการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเชิงรุก. นนทบุรี: สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมของสตรีในตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Factors affecting on breast cancer-surveillance behaviors among women: Kohchang Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province

ภาวิณี บุคดี^{1*} และน้ำฝน เอกตาแสง²

Pawinee Buddee^{1*} and Numfon Eaktasang²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมของสตรีในตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรสตรีที่มีอายุ 30-70 ปี จำนวน 3,347 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านมการรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเองและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมด้านการได้รับข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมและด้านการได้รับข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น สถานภาพสมรส จำนวนบุตร อาชีพหลัก อายุ ที่มีประจำเดือนครั้งแรก การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านม แรงจูงใจด้านสุขภาพ และทัศนคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเฝ้าระวัง มะเร็งเต้านม การตรวจเต้านมด้วยตนเอง

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: rrr_narak@hotmail.com

Abstract

This study was to investigate the factor affecting on breast cancer-surveillance behaviors among women in Kohchang Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province. This research was studied in women aged 30–70 years (3,347 persons). The sample size calculated by Taro Yamane formula (388 persons). Selection of the sample used simple random sampling. All data were collected using questionnaire and analyzed by statistical analysis: percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The result of the study was found that age, level of education, income, perception severity of breast cancer and advantages, and obstacle in breast self-examination were related with the surveillance behavior of breast cancer at $p=0.05$. Other than that, the knowledge in breast cancer, breast self-examination, social support, and information about breast cancer were also related with the surveillance behavior of breast cancer at $p=0.01$. Otherwise, other factors such as marriage status, children number, first menstruation age, health motivation and attitude in breast, first menstruation age has not been related with the surveillance behavior of breast cancer at $p=0.05$.

Keywords: surveillance behavior, breast cancer, breast self-examination

บทนำ

ปัจจุบันโรคมะเร็งเป็นโรคไม่ติดต่อที่มีความสำคัญ และเป็นปัญหาทางสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลก The International Agency for Research on Cancer (IARC) ซึ่งเป็นองค์กรส่วนหนึ่งของ World Health Organization (WHO) ได้จัดทำโครงการ Globocan พบว่า ในปี พ.ศ.2555 มีผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งรายใหม่เกิดขึ้นถึง 14.1 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งถึง 8.2 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2551 ซึ่งมีผู้ป่วยด้วยมะเร็งรายใหม่เพียง 12.7 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็ง 7.6 ล้านคน จากการศึกษาความชุกของโรคมะเร็งพบว่าในปี พ.ศ.2555 มีผู้ป่วย 32.6 ล้านคน (ที่มีอายุเกิน 15 ปี) ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็งภายใน 5 ปีก่อน มะเร็งที่ได้รับการวินิจฉัยมากที่สุดในโลก คือ มะเร็งปอด (1.8 ล้าน หรือ 13% ของโรคมะเร็งทั้งหมด) มะเร็งเต้านม (1.7 ล้าน หรือ 11.9%) มะเร็งลำไส้ใหญ่ (1.4 ล้าน หรือ 9.7%) สาเหตุการเสียชีวิตจากโรคมะเร็งที่พบบ่อยที่สุดตามลำดับคือ มะเร็งปอด (1.6 ล้าน หรือ 19.4%) มะเร็งตับ (0.8 ล้าน หรือ 9.1%) และมะเร็งกระเพาะอาหาร (0.7 ล้าน หรือ 8.8%) ในปี พ.ศ. 2555 มีผู้หญิงที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็งเต้านมรายใหม่ถึง 1.7 ล้านคน และมียอดผู้ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคมะเร็งเต้านมภายใน 5 ปีก่อนถึง 6.3 ล้านคน หลังจากการประเมินปี พ.ศ. 2551 พบว่า อุบัติการณ์ของมะเร็งเต้านมเพิ่มขึ้นมากกว่า 20% ระหว่างที่อัตราการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอีก 14% มะเร็งเต้านมเป็นสาเหตุการเสียชีวิตมากที่สุดในผู้หญิงจากโรคมะเร็งทั้งหมด (มีการเสียชีวิตถึง 522,000 คน ในปี พ.ศ. 2555)

สาเหตุของมะเร็งเต้านมยังไม่ทราบแน่ชัด แต่สตรีทุกคนมีความเสี่ยงโดยเฉพาะสตรีที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป โอกาสรักษาให้หายและมีอัตราการรอดชีวิตสูงกว่า พบในระยะหลัง ๆ วิธีการป้องกันมะเร็งเต้านมที่ดีที่สุด คือ การตรวจเพื่อค้นหาให้ได้เร็วที่สุด (Early Detection) ซึ่งการตรวจหามะเร็งเต้านม มี 3 วิธี คือ 1) การตรวจด้วยเครื่องเอกซเรย์เต้านม (Mammogram) 2) การตรวจโดยบุคลากรทางการแพทย์ (Clinical Breast Examination) 3) การตรวจเต้านมด้วยตนเอง (Breast Self Examination) มะเร็งเต้านมเป็นมะเร็งที่สามารถตรวจค้นหาความผิดปกติได้ด้วยตนเอง เพราะการตรวจ

เด็ตามด้วยตนเองอย่างถูกต้องเป็นประจำนั้นจะทำให้ทราบถึงสภาพที่ปกติของเด็ตาม ซึ่งหากได้รับการวินิจฉัยและรักษาอย่างรวดเร็วจะลดความรุนแรงของการเป็นมะเร็งเด็ตามได้ ดังนั้นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในขณะนี้คือ การตรวจเด็ตามด้วยตนเอง แต่จากการสำรวจพฤติกรรมการตรวจเด็ตามด้วยตนเองของสตรีไทย ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า สตรีอายุ 30-70 ปี ตรวจเด็ตามด้วยตนเอง ร้อยละ 74 ตรวจเป็นประจำสม่ำเสมอ ร้อยละ 56 และตรวจถูกต้องมีเพียงร้อยละ 21 และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ที่พบความผิดปกติต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยและการส่งต่อเพื่อให้ได้รับการรักษาอย่างรวดเร็วจึงควรรณรงค์ให้สตรีทุกคนมีการดูแลและเฝ้าระวังตนเอง การพัฒนาคุณภาพผู้ให้บริการ ระบบบริการของหน่วยบริการสาธารณสุข ให้มีระบบบริการที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ พัฒนาระบบสารสนเทศและพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายให้มีความรู้ และทักษะในการดูแลและเฝ้าระวังมะเร็งเด็ตาม เพื่อช่วยเผยแพร่และกระตุ้นเตือนสตรีในชุมชนให้เกิดความตระหนักในการดูแลตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้สตรีไทยมีสุขภาพดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิต และเป็นการลดอัตราการเกิดโรคมะเร็งในสตรีที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในประเทศไทย (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2557) โดยในพื้นที่ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าสาเหตุการตายอันดับหนึ่งคือโรคมะเร็ง อัตราตาย 145.54 ต่อแสนประชากร และมะเร็งเด็ตามเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของประชากรเพศหญิง อัตราตาย 59.93 ต่อแสนประชากร (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะช้าง, 2556)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ต้องดำเนินการควบคุม ป้องกันโรคในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเด็ตามน่าจะส่งผลทำให้เกิดแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเด็ตามด้วยวิธีการตรวจเด็ตามด้วยตนเอง และเป็นแนวทางการศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนให้ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเด็ตาม และวิธีการตรวจเด็ตามด้วยตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้สตรีตรวจเด็ตามด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยค้นพบความผิดปกติของเด็ตามได้ในระยะแรก เพื่อให้ได้รับการรักษาอย่างทัน่วงทีและลดอัตราการเสียชีวิตจากโรคมะเร็งเด็ตามลง ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Analysis Study) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม 2557 ในสตรีอายุ 30-70 ปี ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับสตรีตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของ Cronbach โดยใช้โปรแกรมหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.7 ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูล การรับรู้ตามโครงสร้างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านทัศนคติต่อการตรวจเด็ตามด้วยตนเอง ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม

การตรวจเต้านมด้วยตนเองส่วนที่ 6 แบบสอบถาม การรับแรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นสตรีที่มีอายุ 30-70 ปี และอาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 3,347 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายกลุ่มตัวอย่าง และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรอง จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถาม ที่ได้รับปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตามจำนวนกลุ่มเป้าหมาย
2. ขอความร่วมมืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล
3. อธิบายชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย วิธีการใช้แบบสอบถามและสถิติวิธีการเก็บข้อมูลเป็นตัวอย่างแก่ อาสาสมัครสาธารณสุข
4. อาสาสมัครสาธารณสุขดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม 2557

5. รวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ลักษณะด้านบุคคล ใช้ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการ ตรวจเต้านมด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเอง การรับรู้โอกาส เสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านม การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคมะเร็งเต้านมการรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรค ต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง แรงจูงใจด้านสุขภาพ ทศนคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองและปัจจัยแรงสนับสนุน ทางสังคมด้านการรับรู้ข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมและข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเองกับพฤติกรรมการเฝ้า ระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างสตรีตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 388 คน พบว่าส่วนใหญ่ มีอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.8 มีสถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ 77.8 มีบุตร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีประจำเดือนครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี คิดเป็น ร้อยละ 26.0 มีระดับการศึกษาสูงสุดคือ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.6 ส่วนอาชีพหลักคือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 34.2

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ มีรายได้ในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 47.4 ระดับความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 35.5 อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 27.6 จากการศึกษาาระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งเต้านมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาอยู่ในระดับดี และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 63.7, 35.6 และ 0.8 ตามลำดับระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.8 และ 33.3 ตามลำดับระดับการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.0 และ 17.5 ตามลำดับระดับแรงจูงใจด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 73.4, 25.8 และ 0.8 ตามลำดับระดับทัศนคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 79.9, 18.0 และ 2.1 ตามลำดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีและไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมซึ่งอยู่ในระดับต้องปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 96.9 และ 3.1 ตามลำดับและพบว่าส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเองอยู่ในระดับดี และไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งอยู่ในระดับต้องปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 96.4 และ 3.6 ตามลำดับระดับพฤติกรรมตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นประจำ รองลงมาได้มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 50.2, 42.8 และ 7.0 ตามลำดับ

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	
	χ^2	P-value
1. อายุ	22.180	0.001*
2. สถานภาพสมรส	56.932	0.116
3. จำนวนบุตร	43.633	0.741
4. ระดับการศึกษา	63.986	0.000*
5. อาชีพหลัก	21.588	0.096
6. รายได้ต่อเดือน	19.600	0.012*
7. อายุที่มีประจำเดือนครั้งแรก	46.348	0.406

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ทางสถิติด้วยค่าไคส์แควร์ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพสมรส จำนวนบุตร อาชีพ และอายุที่มีประจำเดือนครั้งแรก พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ปัจจัยนำ	พฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	
	r	P-Value
ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านม	0.144	0.004**
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค	0.097	0.057
การรับรู้ความรุนแรงของโรค	0.107	0.035*
การรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรค	0.122	0.016*
แรงจูงใจด้านสุขภาพ	0.026	0.609
ทัศนคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	0.047	0.355
การได้รับข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านม	0.152	0.003**
การได้รับข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	0.227	0.000**

หมายเหตุ: *p < 0.05, **p < 0.01

จากการศึกษาความสัมพันธ์ทางสถิติ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านม และการรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางตรงกันข้ามการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านม แรงจูงใจด้านสุขภาพและทัศนคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง พบว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

1. ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของชญาณิต พรหมเยี่ยม (2553) ได้ศึกษาปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทย สถานีนอนามัยบ้านหัวมะหินฝน ตำบลแม่ะอำเภอสอด จังหวัดตาก พบว่า อายุ มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรี

อาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีมีการปฏิบัติเป็นประจำ อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตรวจ
เต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ขัดแย้งกับปรารภนา สถิติวิภาวี่
(2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 และปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข
จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัด
อุบลราชธานี มีการปฏิบัติเป็นประจำ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรี
อาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านม
ด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ชญานิศ
พรหมเอี่ยม (2553) ได้ศึกษาปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทย สถานีอนามัยบ้านห้วยมะหินฝน
ตำบลแม่เมะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า สถานภาพสมรส ไม่มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านม
ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปรารภนา สถิติวิภาวี่ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า
สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า จำนวนบุตร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านม
ด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่าจำนวนบุตรไม่มีผลต่อพฤติกรรม
การเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วย
วิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งขัดแย้งกับชญานิศ พรหมเอี่ยม (2553) ได้ศึกษา
ปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทย สถานีอนามัยบ้านห้วยมะหินฝน ตำบลแม่เมะ อำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก พบว่า ระดับการศึกษา มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปรารภนา สถิติวิภาวี่ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรอง
มะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์
กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษา
พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรม
การตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีมีการปฏิบัติเป็นประจำ ระดับการศึกษา
ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า อาชีพหลัก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการ
ตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของชญานิศ พรหมเอี่ยม
(2553) ได้ศึกษาปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทย สถานีอนามัยบ้านห้วยมะหินฝน ตำบลแม่เมะ
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า อาชีพหลัก ไม่มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมี

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีมีการปฏิบัติเป็นประจำ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของปรารณา สถิตวิภาวี (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีมีการปฏิบัติเป็นประจำ การรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ขัดแย้งกับชญาณิต พรหมเยี่ยม (2553) ได้ศึกษาปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทย สถานีอนามัยบ้านห้วยมะหินฝน ตำบลแม่ละ อำเภอสอด จังหวัดตาก พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านมไม่มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของดาริน โตะกานี และคณะ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีที่มารับบริการในคลินิกวัยทองของโรงพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองคือ การรับรู้ประโยชน์ของการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ขัดแย้งกับปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีมีการปฏิบัติเป็นประจำ การรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าแรงจูงใจด้านสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งขัดแย้งกับปรารณา สถิตวิภาวี (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจด้านสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ทักษะคิดต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของชญาנית พรหมเอี่ยม (2553) ได้ศึกษาปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทยสถานีอนามัยบ้านหัวมะหินฝน ตำบลแม่มะอำเภอมะเอนก จังหวัดตาก พบว่า ทักษะคิดต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองไม่มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ขัดแย้งกับทิพวันย์ เทียรธโรจน์ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มสตรีอายุ 35 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ทักษะคิดต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมด้านการได้รับข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมและด้านการได้รับข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเองกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของตาริน ไต่ะกานี และคณะ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีที่มารับบริการในคลินิกวัยทองของโรงพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมและด้านการได้รับข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปราณปรียา โคสะสุ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานีมีการปฏิบัติเป็นประจำ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมด้านการได้รับข่าวสารเรื่องโรคมะเร็งเต้านมและด้านการได้รับข่าวสารเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังมะเร็งเต้านมด้วยวิธีการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และควรมีการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองในสตรีกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น กลุ่มนักเรียนสตรีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มนักศึกษาสตรีในระดับอุดมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย
2. จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเองการรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านมการรับรู้ผลประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเต้านมด้วยตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ดังนั้น ควรเน้นให้เห็นในเรื่องเหล่านี้ด้วยการจัดโปรแกรมให้ความรู้และฝึกทักษะในการตรวจ

ด้านแม่สตรีต่อไป และควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระตุ้นและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนด้านการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสุขภาพอย่างยั่งยืนและเกิดผลโดยรวมจากการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมในอนาคตต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานหรือกระบวนการประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสู่สตรีอาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชนอย่างจริงจัง เพื่อให้ทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดรูปแบบมาตรฐานในการให้สุขศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างสตรีในเขตตำบลเกาะช้างที่ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และ ดร.น้ำฝน เอกตาแสงที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอขอบคุณ ดร.สมเกียรติ ศรีธรรมาธิคุณ นายวิระศักดิ์ หมีนมูลภาค และนางอมรรัตน์ เงินทอง ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อคิดเห็นคำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **แผนงานการดูแลและเฝ้าระวังสตรีไทยจากมะเร็งเต้านม 2557**. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ดาริน ไต่กานี และคณะ. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีที่มารับบริการในคลินิกวิทยุของโรงพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ พย.บ., มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, นราธิวาส.
- ทิพวันย์เกียรติโรจน์. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มสตรีอายุ 35 ปีขึ้นไป**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยคริสเตียน, นครปฐม.
- ชฎานิต พรหมเอี่ยม. (2553). **ปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทย สถานีอนามัยบ้านห้วยมะหินฝน ตำบลแม่มะ อำเภอมะนัง จังหวัดตาก**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ปราณปรียา ไคสะสุ. (2552). **พฤติกรรมการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ปรารธนา สถิตวิภาวี. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ ส.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะช้าง. (2556). **สรุปผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุขปีงบประมาณ 2556**. เชียงราย: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะช้าง.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือน ของมารดา
ในโครงการตำบลนมแม่เพื่อสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

The Factors that affect the exclusives breastfeeding only at least 6 months of
breastfeeding mothers in the parish to Thu Feb, Takham Subdistrict health
promoting hospital, Wiangkaen District Chiangrai Province

ภัททิยา ตีบกรณ์^{1*} และสมคิด จูหว่า²
Pattiya Tibkorn^{1*} and Somkid Juwa²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
อย่างน้อย 6 เดือน ของมารดาในโครงการตำบลนมแม่เพื่อสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หญิงหลังคลอดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่มีบุตรอายุ 6 เดือนถึง 1 ปี จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการทดสอบคุณภาพ โดยอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์
ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ด้วยสถิติ chi-square

ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว
อย่างน้อย 6 เดือน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับดี ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัย
ต่าง ๆ กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน พบว่ามีการได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการ
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก
ด้วยนมแม่ จากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.05)

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: tawhan_2533@hotmail.com

คำสำคัญ: เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มารดาหลังคลอด พฤติกรรมการเลี้ยงลูก

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study The Factors that affect the exclusives breastfeeding only at least 6 months of breastfeeding mothers in the parish to Thu Feb, Takham Subdistrict health promoting hospital, Wiangkaen District Chiangrai Province. The sample were 130 mothers with children aged 6 months to 1 year. The research instrument was the Questionnaire developed by the researcher. Data analysis was made by statistical package for percentage, mean, standard deviation, Chi-square.

The major finding were as follows. Factors correlated with Breastfeeding alone for at least 6 months, most behaviors Breastfeeding good. The analysis of the relationship of various factors on Breastfeeding at least 6 months showed a single factor, marital status, pregnancy, and to get information and advice about Breastfeeding. Obtaining information about Breastfeeding Advocacy correlated with behavioral Breastfeeding alone for at least 6 months, at a statistically significant (p -value < 0.05).

Keywords: Breastfeeding, postpartum mothers, child breastfeeding behavior.

บทนำ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นรากฐานเริ่มต้นของการส่งเสริมสุขภาพของเด็กในช่วงระยะ 2-3 ปีแรกของชีวิต เพราะนมแม่เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สมดุลและดีที่สุดสำหรับทารกและเด็กเล็ก เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของร่างกาย สมอง จอประสาทตา และอวัยวะอื่นๆที่ร่างกายยังพัฒนาไม่เต็มที่ รวมทั้งป้องกันการเกิดโรคต่างๆที่พบบ่อยในทารก เช่นโรคอุจจาระร่วง โรคระบบทางเดินหายใจและโรคภูมิแพ้ นอกจากนี้นมแม่มายังมีผลต่อสุขภาพในระยะยาวอีกมากมาย (กุลสุมา ชูศิลป์, 2550)

นมแม่ดีมีประโยชน์ และได้รับการใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการเลี้ยงทารก โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2522 องค์การอนามัยโลก แนะนำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว โดยไม่ให้อาหารอื่น แม่แต่น้ำในระยะทารกอายุ 4-6 เดือนแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 องค์การอนามัยโลกแนะนำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนเต็ม จึงเริ่มบ่อนอาหารอื่นและน้ำ พร้อมกินนมแม่ควบคู่ไปด้วย จนลูกอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) และต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศนโยบาย แนะนำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน และตั้งเป้าหมายไว้ว่า เมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2549) ทารกควรได้รับนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน อย่างน้อยร้อยละ 30 แต่ถ้าติดตามผลการดำเนินการเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นพบว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 4 เดือนที่ผ่านมามีตั้งแต่ปี 2536-2544 พบตั้งแต่ร้อยละ 1.0-16.3 ซึ่งตัวเลขของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำและไม่บรรลุเป้าหมาย โรงพยาบาลเวียงแก่น อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการตามโครงการสายสัมพันธ์แม่-ลูก และโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เพื่อให้มารดาได้ตระหนัก

และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือนและให้นานขึ้นอย่างน้อย 2 ปีหรือนานกว่านั้น แต่ผลการดำเนินการที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2555- 2557 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน คือร้อยละ 43.2 , 48.5 และ 52.6 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมาย (ร้อยละ 60) ข้อมูลจากสถิติมารดาหลังคลอด ที่คลอดในโรงพยาบาลเวียงแก่น อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ 2555 (ตุลาคม 2555-กันยายน 2557) ส่งผลให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สำเร็จได้ (โรงพยาบาลเวียงแก่น, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือนซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในงานอนามัยแม่และเด็กที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตั้งไว้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างมากทั้งต่อมารดา ทารก ซึ่งทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม ได้เป็นตำบลนมแม่ต้นแบบของอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เพื่อจะได้นำผลการศึกษาในครั้งนี้มาใช้วางแผนในการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ให้ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ของมารดาหลังคลอด ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา เป็นกลุ่มประชากร มารดาหลังคลอดที่มีบุตรอายุตั้ง 6 เดือน ถึง 1 ปี ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 130 คน

2. สถานที่ทำการศึกษา พื้นที่ในเขตรับผิดชอบตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป

ปัจจัยนำ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ปัจจัยเอื้อ การได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมจากสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิด

ปัจจัยเสริม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสื่อต่างๆ การได้รับข้อมูล

คำแนะนำ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

3.3 ระยะเวลาที่ดำเนินการศึกษา มิถุนายน 2557 ถึง เดือนมีนาคม 2558

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับหญิงหลังคลอดที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach 's alpha Coefficient) โดยอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป

แบบสอบถามด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามด้านเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามข้อมูลด้านปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การได้รับการกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด แบบสอบถามข้อมูลด้านปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากร ทางการแพทย์ในสถานพยาบาล และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากสื่อต่าง ๆ แบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ด้วยสถิติ chi-square

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของหญิงหลังคลอด

กลุ่มตัวอย่างหญิงหลังคลอด จำนวน 130 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง 22-27 ปี ร้อยละ 40.00 สถานภาพอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 82.3 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.7 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 49.9 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 73.1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง ร้อยละ 88.46 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่พอใช้ ร้อยละ 56.2 สมาชิกครอบครัวโดยเฉลี่ย 6 คน ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 75.4 และไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 99.2

ข้อมูลการฝากครรภ์และการคลอด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ฝากครรภ์ ร้อยละ 99.2 ครรภ์ครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นครรภ์ที่ 2 สถานที่ฝากครรภ์ครั้งแรกคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม ร้อยละ 89.2 อายุครรภ์ครั้งแรกที่ฝากครรภ์มากกว่า 12 สัปดาห์ ร้อยละ 63.8 มีการคลอดปกติ ร้อยละ 98.5 เด็กส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง ร้อยละ 98.5 น้ำหนักแรกคลอดระหว่าง 2,500 กรัม-3,500 กรัม ร้อยละ 76.20 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ร้อยละ 46.2

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับพอใช้	32	24.6
ระดับดี	98	75.4

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 11.42   S.D. = 1.28

จากตาราง 1 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 75.4 รองลงมาคือความรู้ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 24.6

เจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามระดับเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ระดับเจตคติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับพอใช้	51	39.2
ระดับดี	79	60.8

หมายเหตุ: $\bar{X} = 70.35$ S.D. = 4.85

จากตาราง 2 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมา มีความรู้ระดับพอใช้ ร้อยละ 39.2

ปัจจัยเอื้อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

1. การได้รับการกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เพื่อนหรือบุคคลใกล้เคียง

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามระดับการได้รับปัจจัยเอื้อในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ระดับการได้รับปัจจัยเอื้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับพอใช้	52	40.0
ระดับดี	78	60.0

หมายเหตุ: $\bar{X} = 49.58$ S.D. = 4.306

จากตาราง 3 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ได้รับปัจจัยเอื้อในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว นาน 6 เดือน ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา ได้รับปัจจัยเอื้อในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว นาน 6 เดือน ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 40.0

ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

1. การได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล
2. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากสื่อต่าง ๆ

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามระดับการได้รับปัจจัยเสริมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง
เดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ระดับการได้รับปัจจัยเสริม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับพอใช้	57	43.85
ระดับดี	73	56.15

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 73.07   S.D. = 6.40

จากตาราง 4 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ได้รับปัจจัยเสริมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 56.15 รองลงมาได้รับปัจจัยเสริมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 43.85

พฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย 6 เดือน

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามระดับพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย
น้อย 6 เดือน

ระดับพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับพอใช้	66	50.8
ระดับดี	64	49.2

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 34.21   S.D. = 2.22

จากตาราง 5 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมาพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 50.8

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลมารดาหลังคลอด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย 6 เดือน ของหญิงหลังคลอดที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม สถิติที่นำมาวิเคราะห์ คือ chi-square

ตาราง 6 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลมารดา กับพฤติกรรมกาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย 6 เดือน

ข้อมูลมารดา	df	p-value	χ^2
1. อายุ (ปี)	4	0.159	6.59
2. สถานภาพ	1	0.29	1.14

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลมารดา	df	p-value	χ^2
3. ศาสนา	2	0.36	2
4. ระดับการศึกษา	4	0.39	4.11
5. อาชีพ	4	0.83	1.43
6. รายได้ของครอบครัว	4	0.61	2.71
7 ความเพียงพอ	2	0.76	0.55
8. ลักษณะครอบครัว	2	0.126	2.34
9. โรคประจำตัว	1	0.32	0.98
10. การฝากครรภ์	1	0.32	0.98
11. สถานที่ฝากครรภ์	2	0.59	1.04
12. อายุครรภ์เมื่อฝากครรภ์ครั้งแรก	1	0.076	3.15
13. วิธีการคลอด	1	0.16	1.97
14. สุขภาพเด็กหลังคลอด	1	0.148	2.1
15. น้ำหนักแรกคลอด	2	0.63	0.91
16. ทานเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน	3	0.428	2.78

หมายเหตุ: ** p-value < 0.05

จากตาราง 6 พบว่าข้อมูลมารดา ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับได้

ตาราง 7 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ความรู้	พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		รวม
	พอใช้	ดี	
น้อย	18	14	32
มาก	48	50	98

หมายเหตุ: p-value = 0.47 df = 1 $\chi^2 = 0.510$

จากตาราง 7 พบว่าข้อมูลปัจจัยนำด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงไม่สามารถยอมรับได้

ตาราง 8 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง
เดียว อย่างน้อย 6 เดือน

เจตคติ	พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		รวม
	พอใช้	ดี	
น้อย	26	25	51
มาก	40	39	79

หมายเหตุ: p-value = 0.969 df = 1 $\chi^2 = .001$

จากตาราง 8 พบว่าข้อมูลปัจจัยนำด้านเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงไม่
สามารถยอมรับได้

ตาราง 9 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทาง
การแพทย์ในสถานพยาบาล และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากสื่อต่างๆ
กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน

ปัจจัยเสริม	พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		รวม
	พอใช้	ดี	
น้อย	23	34	57
มาก	43	30	73

หมายเหตุ: p-value = .036 df = 1 $\chi^2 = 4.41$

จากตาราง 9 พบว่าข้อมูลปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จาก
บุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์
ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น
จึงสามารถยอมรับได้

วิจารณ์และสรุปผล

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ของมารดาหลังคลอด
ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ในด้านความรู้ประชากร
ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดีซึ่งสอดคล้องกับภาวิณี คูตระกูล, (2553). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน โรงพยาบาลพุทธโธสง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชากรที่ใช้ในการตอบ
แบบสอบถามมีอายุที่ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ประชากรมีความรู้ที่อยู่ในระดับดี

ด้านเจตคติประชากรส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับจิราพร หอมชะเอม ร้อยโทหญิง, (2552) การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึงอายุ 6 เดือน ของแม่ที่มารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ทั้งนี้กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนไม่เท่ากัน และพื้นที่ที่ใช้ศึกษามีขนาดที่แตกต่างกันไปจึงทำให้เจตคติของกลุ่มประชากรแตกต่างกัน

ด้านการได้รับการกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด ที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับจำพร วงษ์ทรัพย์ทวี, (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในครอบครัวที่มีบุตรอายุ 6 เดือนในจังหวัดระยอง

ด้านการได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากสื่อต่างๆ อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ วิพร เกตุบำรุง, (25) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ระดับความพร้อมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลราชวิถี ทั้งนี้ประชากรส่วนใหญ่มีอายุที่ใกล้เคียงกับประชากรที่กำลังศึกษา และการศึกษาที่สอดคล้องกัน จึงทำให้ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับดี

ด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อยู่ในระดับพอใช้ ไม่สอดคล้องกับภาวิณี คูตระกูล, (2553). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน โรงพยาบาลพุทธโธ

การได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากสื่อต่างๆมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.036 สอดคล้องกับจิราพร หอมชะเอม ร้อยโทหญิง, (2552) การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึงอายุ 6 เดือน ของแม่ที่มารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึงอายุ 6 เดือน ของแม่ที่มารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับดี ปัจจัยนำมีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สำหรับปัจจัยอื่น ได้แก่ การได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยเสริม ได้แก่การกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิด และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสื่อต่างๆมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนม จากบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาลและการกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิด สามารถรวมทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนได้ร้อยละ 28.3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาด้านปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และเจตคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ควรให้มีการให้ความรู้ประชากรตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะให้นมบุตร มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แก่หญิงหลังคลอด เพื่อให้แม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน

2. จากการศึกษาปัจจัยเอื้อ พบว่าข้อมูลปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การได้รับการกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ดังนั้นคว่ำสถาบันครอบครัวจึง เป็นส่วนสำคัญอีกสถานบันหนึ่ง ซึ่งจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนมแม่ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลลัพธ์จากการวิจัยครั้งนี้ได้มาเพียงข้อมูลเชิงพฤติกรรม แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่แท้จริงได้ ดังนั้นควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน เพื่อที่จะได้ดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบของประชากรหลังคลอด เช่น ชนเผ่า และ คนพื้นเมือง ในเรื่องการรับรู้ของมารดาหลังคลอด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ มหาวิทยาลัยพระเยา ขอกราบขอบพระคุณดร.สมคิด จูหว่า อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ อีกทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอพระคุณไว้เป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณคุณพัชรินทร์ นุธรรม คุณกฤษณะพงษ์ สมพระมิตร และคุณสุกัลยา จันทาพูน ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ขอกราบขอพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม ในการเอื้อเพื่อการเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณนายสิทธิกาญจน์ สีมอญ และนางสาวกิตติมา คำกว้าง ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กุลสุมา ชูศิลป์. (2550). Complementary feeding. ใน นิพนธ์พร วรมงคล (บรรณาธิการ), **คู่มือการอบรมผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่** (หน้า 189–202). นนทบุรี: สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย.
- จิราพร หอมชะเอม. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึงอายุ 6 เดือนของแม่ที่มารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า วท.ม. (สุขศึกษา), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.**
- จำพร วงษ์ทรัพย์เทวี. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในครอบครัวที่มีบุตรอายุ 6 เดือน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**
- ภาวิณี คูตระกูล. (2553). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน โรงพยาบาลพุทธโสธร. การศึกษาอิสระ พย.ม. (การผดุงครรภ์ชั้นสูง), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.**
- ภาวีน พัวพรพงษ์. (2012). **การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2557,จาก**
<http://guruobgyn.com/category/%E0%B8%84%E0%B8%B3%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%9E%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A2/page/3/>
- วิพร เกตุบำรุง, 2555. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ระดับความพร้อมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลราชวิถี.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- โรงพยาบาลเวียงแก่น. 30 กันยายน 2557. **รายงานการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.**

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขต

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอบง จังหวัดพะเยา

Factors affecting health behaviors of health volunteers in Oil Subdistrict health promoting hospital, Pong District, Phayao Province

สุชาลีณี สุขจริง^{1*} และทวีวรรณ ชาลีเครือ²
Suthasinee sukjing^{1*} and Taweewan Chaleekrua²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ทศนคติต่อสุขภาพ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอบง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 100 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 36.78$, S.D. = 2.88) การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ และทัศนคติต่อสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 69.00, 66.00, 67.00 และ 63.00) สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ ปัจจัยนำการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .419$, $p\text{-value} < .001$) และ ($r = .388$, $p\text{-value} < .001$) ผลของการวิจัยนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาสาสมัครสาธารณสุข ให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน เป็นแบบอย่างด้านสุขภาพที่ดีและเป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อไป

คำสำคัญ : พฤติกรรมสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: oyoyow@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were to the awareness about health behaviors and factors associated with health behaviors of health volunteers in Oil Subdistrict health promoting hospital, Pong District, Phayao Province, The sample included 100 students by Stratified Sampling, The instrument used in this study was a questionnaire survey. Data were analyzed using descriptive statistics, chi-square and Pearson correlation coefficient. The results showed the level of health behaviors was medium level ($\bar{X} = 36.78$, S.D. = 2.88), Perceived risk of illness, Perceived of self-efficacy, Perceived of performance motivation and attitude were medium level. (69.00%, 66.00%, 67.00% and 63.00%). The factors those are positively associated with health behaviors, including the efficacy of their health behaviors. And the perceived motivation of duty (also correlated statistically significant at 0.001. ($r = .419$, $p\text{-value} < .001$) and ($r = .388$, $p\text{-value} < .001$), respectively. The result of this research should be; developed. The sustainable health of health volunteers; build to role model and selected people to be health volunteers.

Keywords: health behavior, health volunteers

บทนำ

ประเทศไทยได้นำกลยุทธ์สาธารณสุขมูลฐานเป็นแนวทางการพัฒนาสาธารณสุขที่องค์การอนามัยโลกได้มีมติในการประชุมนานาชาติ ณ กรุงอัลมาอาตา สหภาพโซเวียต ปี พ.ศ. 2521 ให้ทุกประเทศนำกลยุทธ์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า (health for all) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มาเป็นแกนนำในการพัฒนา งานสาธารณสุข เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนด้านสุขภาพอนามัยเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ ทักษะ และตระหนักถึง การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้ และการที่จะให้ประชาชน มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถดูแลตนเองได้นั้น ต้องใช้การส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพดีครอบคลุมทุกมิติ คือ กายดี จิตดี สังคมดี และปัญญาดี ภายใต้โครงการที่รัฐบาลได้ประกาศเป็นวาระแห่งชาติ คือ คนไทยแข็งแรงเมืองไทยแข็งแรง (healthy Thailand) โดยอาศัย กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำชุมชนชมรมสุขภาพ และองค์กรต่าง ๆ รวมทั้ง หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานองค์กรเอกชนในชุมชน

ด้านสุขภาพของประชาชนจังหวัดพะเยา พบว่า โรคที่เป็นปัญหาและเป็นสาเหตุการตาย มีจำนวนอัตราตายด้วย กลุ่มโรควิถีชีวิตในแนวโน้มที่สูงขึ้น ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง(เนื้องอก) โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และโรคหัวใจขาดเลือด โดยพบว่า อัตราตายด้วยกลุ่มโรควิถีชีวิตของประชาชนจังหวัดพะเยามีแนวโน้มสูงขึ้น โดยโรคความดันโลหิตสูงอัตราตายเพิ่มจาก 8.62 ต่อประชากรแสนคนในปี 2553 เป็น 26.88 ต่อประชากรแสนคน ในปี 2556 โรคมะเร็ง (เนื้องอก) อัตราตายเท่ากับ 136.65 ต่อประชากรแสนคนในปี 2553 เป็น 170.91 ต่อประชากร แสนคนในปี 2556 ส่วนโรคเบาหวานอัตราตายเท่ากับ 12.11 ต่อประชากรแสนคนในปี 2553 เป็น 14.36 ต่อประชากร แสนคนในปี 2556 โรคหลอดเลือดสมองอัตราตายเพิ่มจาก 30.78 ต่อประชากรแสนคน ในปี 2553 เป็น 46.78

ต่อประชากรแสนคนในปี 2556 และโรคหัวใจขาดเลือด อัตราตายเท่ากับ 12.52 ต่อประชากรแสนคนในปี 2553 เพิ่มเป็น 24.62 ต่อประชากรแสนคนในปี 2556 โดยมีอัตราป่วยในต่อประชากรแสนคน ด้วยโรคหัวใจขาดเลือด หลอดเลือดสมอง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และมะเร็งเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2553-2556 (ระบบข้อมูลสารสนเทศ, 2557) สถิติที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นได้ว่าจากสาเหตุการตายและสาเหตุการเจ็บป่วยนั้น ส่วนใหญ่เป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมของประชาชนทั้งสิ้น

การมีสุขภาพดี สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ดำเนินอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพื้นฐานที่ทุกคนสามารถแสวงได้ แต่ใช่ว่าจะเป็นเรื่องที่ยุ่คนอื่นหยิบยื่นให้กันได้ การที่เราและครอบครัวจะมีสุขภาพที่ดีนั้น ต้องปฏิบัติด้วยตนเอง ปลูกฝัง และส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในครอบครัว มีพฤติกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานของชีวิต เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ สิ่งสำคัญ คือ ต้องปฏิบัติต่อเนื่องจนเป็นนิสัย จึงจะส่งผลให้สุขภาพแข็งแรงเกิดสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการงาน มีภูมิคุ้มกันโรคมากขึ้น ไม่เจ็บป่วยง่าย เกิดความสุขทั้งกายและใจ พฤติกรรมสุขภาพได้แก่ การกิน อยู่ หลับนอน ออกกำลังกายฟังดูเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่เมื่อผ่านเข้าวัยสูงอายุจะเห็นผลของพฤติกรรมได้ชัดเจน (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2546)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย มีจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังค่อนข้างสูงในบางโรคและโรคมะเร็งที่เพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง โรคดังกล่าวเป็นสาเหตุการตาย ลำดับต้น ๆ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย อัตราการตายของประชาชนในเขตรับผิดชอบมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยพบว่า โรคมะเร็ง อัตราการตายเพิ่มจาก 120.11 ต่อประชากรแสนคนในปี 2556 เป็น 143.13 ต่อประชากรแสนคนในปี 2557 ซึ่งเป็นค่าที่สูงเมื่อเทียบกับเขตพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนโรคความดันโลหิตสูงอัตราตายเพิ่มจาก 48.04 ต่อประชากรแสนคนในปี 2556 เป็น 71.56 ต่อประชากรแสนคน ในปี 2557 ส่วนโรคเบาหวานตั้งแต่ปี 2554-2557 พบผู้เสียชีวิตเฉพาะปี 2555 คิดเป็นอัตราการตาย 72.64 ต่อประชากรแสนคน (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย, 2557) และในปัจจุบันจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังไม่ติดต่อในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย มีดังนี้ โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 207 คน โรคเบาหวาน จำนวน 61 คน โรคหัวใจ จำนวน 16 คน และโรคมะเร็ง จำนวน 8 คน ในจำนวนผู้ป่วยเหล่านี้ มีอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 15, 7, 1, และ 2 คน ตามลำดับ ยังพบโรคประจำตัวอื่น ๆ อีกดังนี้ โรคหอบหืด โรคภูมิแพ้ และโรคเกี่ยวกับกระดูก อีกจำนวนหนึ่ง

สำหรับในพื้นที่ การจะทำให้สุขภาพของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนและถือว่ามีความเหมาะสมและอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ แต่กระนั้นแล้วอาสาสมัครสาธารณสุขก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ มีการดำรงตนปฏิบัติตนพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นแบบอย่างรวมทั้งถ่ายทอดและชักนำให้ประชาชนเพื่อนบ้านมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม

ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีการดึงส่วนร่วมคนในชุมชนเข้ามาทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เป็นแกนนำ เป็นที่ปรึกษาและแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน ผลจากงานวิจัยนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาสาสมัครสาธารณสุข ให้เป็นแกนนำ และแบบอย่างด้านสุขภาพที่ดี นำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การดำเนินงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติหน้าที่ 7 หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย จำนวน 119 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คำนวณโดยใช้สูตร (Supanvanich and Podhipak, 1994) คำนวณได้ 91 คน จากนั้นใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น (Stratified Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวอย่างเหมาะสม แยกประชากรตามหมู่บ้าน และหากกลุ่มตัวอย่างแยกรายหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บตัวอย่างสำรองเพิ่มเติมอีกร้อยละ 10 เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บตัวอย่างและป้องกันการตอบคำถามที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น จึงมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 100 คนและการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว โรคประจำตัว ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวนการเข้าร่วมประชุม การศึกษาดูงาน การอบรม อสม.เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ชุด ดังนี้ 1. แบบสอบถามการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย 2. แบบสอบถามทัศนคติต่อสุขภาพ 3. แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ 4. แบบสอบถามการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้ (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สำหรับแบบสอบถามส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ โดยมีค่าความเชื่อมั่นดังนี้ แบบสอบถามการรับรู้ ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย มีค่าความเชื่อมั่น 0.8 แบบสอบถามทัศนคติต่อสุขภาพ มีค่าความเชื่อมั่น 0.72 แบบสอบถาม การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ 0.81 แบบสอบถามการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีค่าความเชื่อมั่น 0.9 ส่วนแบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ หาราค่าความเที่ยงของเครื่องมือด้วยวิธีคูเคอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย อำเภอลอย จังหวัดพะเยา เพื่อขอเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ขั้นดำเนินการ มีรายละเอียดในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชุมชี้แจงในวาระการประชุมประจำเดือนพฤศจิกายนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือ

2. อธิบายข้อคำถามในแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

3. กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และนำข้อมูลที่ได้ออกไปวิเคราะห์และแปลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ให้วิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมสุขภาพ

2. สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยกับพฤติกรรมสุขภาพด้วยสถิติ Chi-Square สำหรับปัจจัยที่มีระดับการวัดในระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient สำหรับตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบช่วง (Interval Scale)

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.00 เป็นเพศชาย ร้อยละ 41.00 มีอายุอยู่ในช่วง 36 ถึง 45 ปี ร้อยละ 38.00 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 สถานภาพส่วนใหญ่เป็นสถานภาพคู่ ร้อยละ 84.00 มีระดับการศึกษาสูงสุดคือชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 56.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 74.00 โดยมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 56.00 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 76.00 มีระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในช่วง 10 ถึง 20 ปี ร้อยละ 43.00 ส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุม งานสาธารณสุขงานสาธารณสุขประจำเดือนกับเจ้าหน้าที่ 12 ครั้งต่อปี ร้อยละ 88.00 เคยไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 ถึง 3 ครั้ง ร้อยละ 86.00 และเคยได้รับการอบรม อสม.เชี่ยวชาญ ร้อยละ 83.00

พฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ร้อยละ 70.00 รองลงมา ในระดับเหมาะสมดี ร้อยละ 17.00 ระดับไม่เหมาะสม ร้อยละ 13.00 ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมสุขภาพ (n = 100)

พฤติกรรมสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับเหมาะสมดี	17	17.00
ระดับเหมาะสมปานกลาง	70	7.00
ระดับไม่เหมาะสม	13	13.00

(Min = 26, Max = 40, $\bar{X}$ = 36.78, S.D. = 2.88)

การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.00 ร้อยละ 66.00 และร้อยละ 67.00 ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ (n = 100)

การรับรู้	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย		
ระดับสูง	15	15.00
ระดับกลาง	69	69.00
ระดับต่ำ	16	16.00
(Min = 29, Max = 50, $\bar{X}$ = 40.42, S.D. = 4.52)		
การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ		
ระดับสูง	18	18.00
ระดับกลาง	66	66.00
ระดับต่ำ	16	16.00
(Min = 51, Max = 80, $\bar{X}$ = 69.37, S.D. = 6.78)		
การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่		
ระดับสูง	19	19.00
ระดับกลาง	67	67.00
ระดับต่ำ	14	14.00
(Min = 36, Max = 60, $\bar{X}$ = 52.97, S.D. = 5.49)		

ทัศนคติต่อสุขภาพ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.00 รองลงมาอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 19.00 ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติต่อสุขภาพ (n = 100)

ทัศนคติต่อสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	19	19.00
ระดับกลาง	63	63.00
ระดับต่ำ	18	18.00

(Min = 28, Max = 48, $\bar{X}$ = 42.54, S.D. = 4.24)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ศึกษาตามปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยนำ ทั้งหมด 9 ตัวแปรได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ โรคประจำตัว การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ทัศนคติต่อสุขภาพ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า ปัจจัยนำ ที่วิเคราะห์ด้วยสถิติ ไคสแควร์ จำนวน 4 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังตาราง 4

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมสุขภาพ (n = 100)

ปัจจัยนำ	จำนวน	ร้อยละ	χ^2	p-value
เพศ				
ชาย	41	41	1.411	0.656
หญิง	59	59		
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	2	2	3.328	0.519
ประถมศึกษา	56	56		
มัธยมศึกษา	42	42		
สถานภาพ				
โสด	6	6	11.514	0.653
คู่	84	84		
หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	10	10		
โรคประจำตัว				
มี	24	24	4.459	0.072
ไม่มี	76	76		

ปัจจัยนำ ที่วิเคราะห์ด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่าด้านการรับรู้มี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพ คือ การรับรู้ความสามารถแห่งตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพ ($r = .419, p\text{-value} < .001$) มีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ($r = .388, p\text{-value} < .001$) โดยมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอายุ ทัศนคติต่อสุขภาพ และการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยเอื้อ คือ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพ คือ แรงสนับสนุนทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมสุขภาพ (n = 100)

ปัจจัย	df	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยนำ				
อายุ	1	0.083	0.412	ไม่สัมพันธ์
การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย	1	0.195	0.052	ไม่สัมพันธ์
ทัศนคติต่อสุขภาพ	1	0.157	0.118	ไม่สัมพันธ์
การรับรู้ความสามารถแห่งตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพ	1	0.419	0.000***	ระดับปานกลาง
การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่	1	0.388	0.000***	ระดับต่ำ
ปัจจัยเอื้อ				
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข	1	0.46	0.646	ไม่สัมพันธ์
ปัจจัยเสริม				
แรงสนับสนุนทางสังคม	1	0.033	0.746	ไม่สัมพันธ์

หมายเหตุ: ***p < 0.001

วิจารณ์และสรุปผล

1. พฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอบึง จังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 36.78, S.D. = 2.88$) ด้วยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังต้องปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน และเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ประชาชนนับถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเทิน จันทมาตย์ (2548) ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนเสริมสุขภาพ จังหวัดเลย ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมสุขภาพของผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ อินสุพรรณ (2551) ศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2. การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.00 ร้อยละ 66.00 และร้อยละ 67.00 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช วิเชียรประภา (2555) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57) มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 70.6) และมีการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 49.7) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ พาชิยานุกูล (2545) ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1.ค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

3. ทักษะติดต่อสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 42.54$, S.D. = 4.24) ทักษะคิดเป็นความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลที่นำมาซึ่งการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช วิเชียรประภา (2555) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ทักษะติดต่อสุขภาพอยู่ในระดับสูงเช่นกันเนื่องจาก ทักษะคิดเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบประเด็นหนึ่ง แต่ความคิดหรือความรู้สึกนั้นอาจไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมได้

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพ เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .419$, $p\text{-value} < .001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิรยุทธ์ คงนุ่น และนุชนัดดา แสงสินคร (2550) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของจังหวัดพิจิตร พบว่าการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของอมรรรัตน์ พาชิยานุกูล (2545) ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพในระดับต่ำ ($r = .388$, $p\text{-value} < .001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อของบุคคลจะส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำ ด้านสุขภาพทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย แต่แต่ละบุคคลจะมีความเชื่อในระดับที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงหลีกเลี่ยงต่อการเป็นโรคด้วยการปฏิบัติตามเพื่อป้องกันและรักษาสุขภาพที่แตกต่างกัน (Becker, 1974) บุคคลที่รับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยในระดับที่มาก จึงมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเทิน จันทมาตย์ (2548) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน

เสริมสุขภาพ จังหวัดเลย พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้นำเยาวชน สาธารณสุขในโรงเรียนเสริมสุขภาพจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษา ของ ธวัช วิเชียรประภา (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดจันทบุรี พบว่าการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้เกี่ยวกับ พฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้แรงจูงใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ทัดคนคิดต่อสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลาง ($r = .419$, $p\text{-value} < .001$) และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ ($r = .388$, $p\text{-value} < .001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาที่ได้ให้นำมาใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดมาตรการในการสร้างแรงจูงใจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตพื้นที่ให้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพ พัฒนาศักยภาพเพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีด้านสุขภาพและเป็นแนวทางในการคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ คือ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรมีการจัดกิจกรรมโครงการสร้างเสริมสุขภาพ เสริมความรู้ เพิ่มทักษะการดูแล สุขภาพตนเอง สร้างแรงจูงใจการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเชื่อพฤติกรรมสุขภาพ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ และควรจัด วิจัยโปรแกรมด้านต่างๆ เช่น การวิจัยโปรแกรมการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพสำหรับกลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ทวีวรรณ ชาลีเครือ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ ดร.ประจวบ แผลมหลัก น.ส.สุวณีย์ ใจวงศ์ (ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออย) คณะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตโรงพยาบาล- ส่งเสริมสุขภาพตำบลออย ตลอดจนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออยที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือ ความสำเร็จครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2546). **10 แนวทางสร้างสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- จิรยุทธ์ คงนุ่น และนุชนัดดา แสงสินคร. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของจังหวัดพิจิตร**. วารสารสุขภาพภาคประชาชนภาคเหนือ, 20(6), 36–41.
- ธวัช วิเชียรประภา. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- บุญเทิน จันทมาตย์ (2548). **การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนเสริมสุขภาพจังหวัดเลย**. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ระบบข้อมูลสารสนเทศ (2557). **สาเหตุการตาย**. ข้อมูลสถานะสุขภาพ. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2557, จาก <http://www.phayaodatacenter.com>
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย. (2557). **สรุปผลงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอยประจำปีงบประมาณ 2557**. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลอย, พะเยา
- สมบุรณ์ อินสุพรรณ. (2551). **พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสุขศึกษา, ภาควิชาพลศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อมรรัตน์ พาชิยานุกูล. (2545). **การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (สุขศึกษา) . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย
- Becker, M. H. (1974). **The Health Belief Model and Personal Health Behavior**. New Jersey: Charles B. Slack.
- Somchai Supanvanich and Amornrath Podhipak. (1994). **EPIDEMIOLOGY**. Second printing Mahhidol University.

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Factors affecting on cholinesterase enzyme level in farmers: Huaikrai Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province

เฉลิมวุฒิ สิทธิชนแก้ว^{1*} และน้ำฝน เอกตาแสง²

Chalermwut Sitthikhankaw^{1*} and Numfon Eaktasang²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้สารเคมี ที่มีผลต่อระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกรตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาในกลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช จำนวน 120 คน จากกลุ่มเกษตรกรในตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด จำนวน 163 คน สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ได้จำนวนการสุ่มตัวอย่างของเกษตรกรจำแนกหมู่บ้านแล้วนำมาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยการจับฉลากและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยใช้สถิติ spearman correlation ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรในตำบลห้วยไคร้อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.7 และ เพศหญิง ร้อยละ 43.3 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 46.2 ปี ระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 83.4 อาชีพการเกษตร (ปลูกข้าว) ร้อยละ 83.3 จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชใน แต่ละครั้งเฉลี่ย 3.7 ชั่วโมง และส่วนใหญ่ได้อ่านและปฏิบัติตามคำแนะนำก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สารเคมีกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.442$, $p\text{-value} = 0.000$) การศึกษานี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการฉีดพ่นสารเคมีของเกษตรกรให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องเพื่อลดความเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

คำสำคัญ: เกษตรกร พฤติกรรม โคลีนเอสเตอเรส

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: tam_sitthikhankaw@hotmail.com

Abstract

The purpose of this case study is to learn about the general information, perspectives and behaviors of Pesticides using affecting cholinesterase enzyme among farmers in Huaikrai Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province. The subjects of this study included 120 person from 163 person of farmers in Huaikrai Subdistrict, Maesai District, Chiangrai Province. The sampling used stratified sampling method and simple random. The data were collected through questionnaires, using spearman correlation analysis.

The calculated consequence is revealed that the percentage of all the among farmers are 56.7 and 43.3 of male and female. Most of them are average age 46.2 years old. 83.4 % of them graduated from primary schools and 83.3 % most rice farmers. The study shows the behavior of the example group, The use of pesticides in each average time must be used every 3.7 hours estimated, Most of them learned from instructions in handbooks. The study found that behavior before using pesticides and the level of enzyme is shown that they are statistically significantly related at 0.01 ($r = 0.442$, $p\text{-value} = 0.000$) The case study could be applicable in changing the routine of Pesticides using in the peasants more properly to reduce any risk from contamination.

Keywords: Farmers, Behavior, Cholinesterase

บทนำ

ประเทศไทยจัดเป็นเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญ คือ แผลงศัตรูพืช ซึ่งสร้างความเสียหายแก่ผลผลิตจำนวนมาก จึงส่งผลทำให้มีการใช้สารเคมีสารปราบศัตรูพืชอย่างแพร่หลายซึ่งเป็นทางออกที่ดีและรวดเร็ว (ทิพวรรณ ประภามณฑล และคณะ, 2547) จากรายงานการนำเข้าสารเคมีปราบศัตรูพืชกว่า 19,194 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2551, 16,837 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2552, 17,957 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2552, 22,070 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2554 และปี 2555 กว่า 19,379 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) สารปราบศัตรูพืชแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ยาเบื่อหนู ยาฆ่าหอยและยาฆ่าเชื้อรา ปัจจุบันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในหมู่เกษตรกร เนื่องจากสารเคมีเหล่านี้ทำให้ผักสวยงามน่ารับประทาน ขายได้ราคาดีและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค สารเคมีบางชนิดจำเป็นต้องฉีดพ่นหลายครั้งจนกว่าจะเก็บเกี่ยวผลผลิต

จากการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือดของกลุ่มเกษตรกรของตำบลห้วยไคร้ ปี 2556 จำนวน 310 คน พบว่าผู้ที่มีความเสี่ยง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้, 2556) ปัญหาดังกล่าวนับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพของประชาชนและกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนมากในตำบลห้วยไคร้ ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาโดยตลอด เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีของเกษตรกรของตำบลห้วยไคร้ การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมจึงมีความสำคัญซึ่งจะนำไปสู่การตระหนักและสามารถนำไปแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ปลอดภัยจากอันตรายของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่มีผลต่อระดับเอนไซม์โคเลสเตอรอลในกลุ่มเกษตรกร ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไข การส่งเสริมสุขภาพ อันจะทำให้ประชาชนเกิด ความตระหนัก เพื่อผลกระทบต่อสุขภาพโดยการใช้สารเคมีอย่างถูกวิธีและปลอดภัย

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และโอกาสเสี่ยงต่อการรับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย ทักษะที่มีต่อสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการตรวจระดับเอนไซม์โคเลสเตอรอล ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 163 คนและทำการสุ่มตัวอย่างที่จะศึกษามา จำนวน 120 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณ โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ยુทธ โกยวรรณ, 2549) จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจัดชั้น/แบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ได้จำนวนการสุ่มตัวอย่างของเกษตรกรจำแนกหมู่บ้านแล้วนำมาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากรายชื่อประชากรในเขตตำบลห้วยไคร้ ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและมีผลการตรวจระดับเอนไซม์โคเลสเตอรอล ตามสัดส่วนหมู่บ้านที่คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ด้านการเกษตรและด้านสาธารณสุข พิจารณาตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมทางด้านเนื้อหา และภาษาที่ในแต่ละข้อ หาค่าความเป็นไปได้ในสิ่งที่ต้องการและมีความชัดเจนเข้าใจตรงกัน โดยท่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดของเครื่องมือให้ถูกต้องแล้วจึงนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเกษตรกรใกล้เคียงที่มีลักษณะทางประชากรคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา 30 ราย คือ กลุ่มเกษตรกรตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แล้วนำไปหาความเชื่อมั่นโดยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการทดสอบด้านความรู้จากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาด้วยวิธีของ ครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการวัดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.68 และผลการทดสอบด้านทัศนคติและพฤติกรรมจากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาด้วยวิธีของ ครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทัศนคติเกี่ยวกับการการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.71 และค่าความเชื่อมั่นพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.72 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มเกษตรกรในตำบลห้วยไคร้ที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการจัดทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้และกำนันตำบลห้วยไคร้ เพื่อขอเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และทำหนังสือถึงคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อขออนุญาตทำการศึกษา

ขั้นดำเนินการ มีรายละเอียดในการดำเนินงานได้แก่

1. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้และกำนันตำบลห้วยไคร้เพื่อแนะนำตัว ประสานงาน และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำหนังสือแจ้งกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
3. รวบรวมแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว แสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถาม
4. รวบรวมข้อมูลผลการตรวจระดับแอนไซม์โคสไลน์เอสเตอเรส จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้
5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม บันทึกข้อมูล ลงรหัสข้อมูล เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติในการศึกษา 2 รูปแบบ ได้แก่

1. **สถิติเชิงพรรณนา**วิเคราะห์ข้อมูลทางคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. **สถิติเชิงอนุมาน**หาความสัมพันธ์ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่มีผลต่อระดับแอนไซม์โคสไลน์เอสเตอเรส โดยใช้สถิติ Spearman correlation

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 120 คน พบว่ากลุ่มเกษตรกรตำบลห้วยไคร้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 83.4 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10 กลุ่มเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 รองลงมา คือโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ประเภทการเกษตรส่วนใหญ่ คือ การปลูกข้าว จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 รองลงมาปลูกสับปะรด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเคมี-กำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากร้านค้า จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาจากเพื่อนบ้าน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	68	56.7
หญิง	52	43.3
รวม	120	100.0
การศึกษา		
ประถมศึกษา	100	83.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	10.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	5.8
ปริญญาตรี	1	0.8
รวม	120	100.0
โรคประจำตัว		
ไม่มีโรคประจำตัว	92	76.7
โรคความดันโลหิตสูง	20	16.7
โรคเบาหวาน	4	3.3
โรคเก๊าท์	6	5.0
โรคหอบหืด	2	1.7
รวม	120	100.0
ประเภทของการเกษตร		
ปลูกข้าว	100	83.3
ปลูกสับปะรด	30	25.0
ปลูกข้าวโพด	12	10.0
ปลูกสตอเบอรี่	11	9.2
ปลูกแตงโม	10	8.3
รวม	120	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

การได้รับข้อมูลจากแหล่งใดมากที่สุด		
สำนักงานการเกษตร	10	8.3
พนักงานขาย/บริษัท	14	11.7
เพื่อนบ้าน	34	28.3
วิทยุ	2	1.7
โทรทัศน์	2	1.7
ร้านค้า	57	47.5
หนังสือพิมพ์	1	0.8
รวม	120	100.0

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46.6 ปี ซึ่งมีอายุน้อยที่สุด 26 ปีอายุมากที่สุด 60 ปี รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี 188,283.3 บาท รายได้น้อยที่สุด 14,400 บาทต่อปี รายได้มากที่สุด 1,000,000 บาทต่อปี มีจำนวนพื้นที่ในการทำเกษตร เฉลี่ย 35.6 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดถึง 300 ไร่ และน้อยที่สุด จำนวน 5 ไร่ ระยะเวลาในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 12.8 ปี โดยมีระยะเวลาการใช้นานที่สุด 32 ปี และน้อยที่สุด 2 ปี ระยะเวลาในการพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละครั้งเฉลี่ย 3.7 ชั่วโมง โดยมีระยะเวลาในการฉีดพ่นที่นานที่สุด 8 ชั่วโมง และน้อยที่สุด 1 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 13,296.7 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดประมาณ 200,000 บาทต่อปี และน้อยที่สุด มีจำนวน 500 บาทต่อปี จากการตรวจหาระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกระแสเลือดโดยวิธีการดูกลืนแสง พบว่ามีค่าเฉลี่ย ที่ระดับ 7,837.1 mg/UL โดยค่าที่วัดได้สูงสุดอยู่ในระดับ 11,458 mg/UL และค่าน้อยที่สุดอยู่ในระดับ 5,364 mg/UL ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั่วไป

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
อายุ	46.2	9.2	26.0	60.0
รายได้ครอบครัวต่อปี (บาท)	188,323.3	171129.1	14,400	1,000,000
จำนวนไร่ที่ปลูก (ไร่)	35.6	52.9	5.0	300.0
ระยะเวลาในการใช้สารเคมี (ปี)	12.8	7.229	2	32
ระยะเวลาเฉลี่ยในการพ่น (ชั่วโมง)	3.7	2.060	1	8
ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชต่อปี (บาท)	13,296.7	34,095.6	500	200,000
ระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส	7,837.1	1,155.1	5,364	11,458

ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้สูง	89	74.2
ระดับความรู้ปานกลาง	18	15.0
ระดับความรู้ต่ำ	13	10.8
รวม	120	100.0

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 8.56 S.D. = 1.704 Min = 5 Max = 10

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีระดับความรู้สูง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 74.2 รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และระดับความรู้ต่ำสุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีผลต่อสุขภาพ

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับทัศนคติดี	72	60.0
ระดับทัศนคติปานกลาง	46	38.3
ระดับทัศนคติน้อย	2	1.7
รวม	120	100.0

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 2.58 S.D. = 0.528 Min = 1 Max = 3

ตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีผลต่อสุขภาพต่อสุขภาพ มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับดี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือระดับทัศนคติปานกลาง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และระดับทัศนคติน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมกรณีฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับของพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี	114	95.0
ระดับปานกลาง	6	5.0
ระดับต่ำ	0	0
รวม	120	100.0

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 2.95 S.D. = 0.219 Min = 2 Max = 3

ตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรณีฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีพฤติกรรมระดับดี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 95 และรองลงมาคือ ระดับปานกลาง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ตาราง 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมก่อน ขณะ และหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัด
ศัตรูพืชกับระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส

	ระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส	
	r	p-value
ความรู้	0.484	0.162
ทัศนคติ	0.407	0.158
พฤติกรรม	0.442	0.000**

หมายเหตุ: ** สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ตาราง 6 จากการความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ พฤติกรรม ก่อน ขณะ และหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสพบว่า ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีและหลังการฉีดพ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ในขณะที่พฤติกรรม ก่อนการฉีดพ่นสารเคมี พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ($r = 0.442$, $p\text{-value} = 0.000^{**}$)

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร ตำบลห้วยไคร้อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.7 มีอายุเฉลี่ย 46.2 ปีระยะเวลาในการใช้สารเคมีโดยเฉลี่ย 12.8 ปี ระยะเวลาในการพ่นสารเคมีโดยเฉลี่ย 3.7 ชั่วโมงรายได้เฉลี่ยครอบครัวต่อปี 188,323.3 บาท ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกข้าว ร้อยละ 83.3 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 83.4 ซึ่งระดับการศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลให้มีความแตกต่างกันโดยบุคคลที่มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสในการรับรู้และการปฏิบัติตนด้านสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า (ประภาเพ็ญ สุวรรณและ สวิง สุวรรณ, 2532) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โกวิท สารโสภา (2552) พบว่าลักษณะทางประชากรที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 59.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 57.9 ในรอบปีที่ผ่านมามีประกอบอาชีพเกษตรกรหลักทำนาอย่างเดียว ร้อยละ 50 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิชชดา สิมลา (2555) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาระยะเวลาในการทำการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความรู้สูง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ที่ค่าคะแนน 8.56 สอดคล้องกับ โกวิท สารโสภา (2552) ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ใน ระดับสูง ร้อยละ 73.6 ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติ ระดับปานกลาง ร้อยละ 80.0 พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติระดับปานกลาง ร้อยละ 88.6

ทัศนคติที่มีต่อสุขภาพที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ท่านมีโอกาสแพ้อาหารจนถึงชีวิตได้ ถ้าได้รับสารกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่สูงจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ส่วนทัศนคติที่มีต่อสุขภาพที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ท่านไม่อยากจะอุปกรณ์ป้องกันเพราะทำให้ไม่คล่องตัวรู้สึกอึดอัดไม่สะดวกในการฉีดพ่นจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 78.3 รองลงมา ได้แก่ การตีมน้ำขณะฉีดพ่นจะช่วยทำให้สารกำจัดศัตรูพืช เจือจางได้จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 71.7 ตามลำดับ ทัศนคติที่มีต่อสุขภาพ มีระดับทัศนคติที่ดี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ไม่สอดคล้องกับ วรรณภา อินทพิชัย (2551) ได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติในการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในเขตอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ระดับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากกลุ่มเกษตรกร มีกลุ่มของเกษตรกรในตำบลมีแหล่งของข้อมูล ข่าวสาร ในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่เป็นประจำ

พฤติกรรมการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติทำเป็นประจำมากที่สุด ได้แก่ การสวมเสื้อแขนยาวกางเกงขายาว จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและอุปกรณ์ฉีดพ่นให้ห่างไกลจากมือเด็กและสัตว์เลี้ยง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 การอ่านคำแนะนำจนเข้าใจก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และยื่นเหนือลมขณะผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 93 พฤติกรรมที่ทำเป็นบางวัน มากที่สุด ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่วิชาการเกษตรและผสมสารเคมีในที่อากาศถ่ายเทไม่สะดวกจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 พฤติกรรมที่ไม่เคยทำมากที่สุด คือ ใช้ปากเป่าหรือดูดหัวฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เมื่อมีสิ่งอุดตันจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 94.2 ใช้มือเปล่าในการผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 โดยมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่ค่าคะแนน 2.95 สอดคล้องกับ สมพร มูลเมืองมา (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมด้านใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.43$) สอดคล้องกับ วรเชษฐ์ ขอบใจและคณะ (2553) พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับดีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.24 (S.D. = 0.5) ซึ่งเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ขณะผสมสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างสวมเสื้อแขนยาว และสวมถุงมือ ถุงเท้ารองเท้าบูทในขณะที่ปฏิบัติงานมีจำนวนมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุดนอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างไม่ใส่แว่นตาขณะผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สอดคล้องกับ อุดม ชมาฤกษ์ (2551) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชพริกอยู่ในระดับดี โดยมีค่า $\bar{X} = 2.79$ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชพริกที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การแยกเก็บสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพริกห่างไกลจากอาหารและเครื่องดื่ม โดยมีค่า $\bar{X} = 2.99$ รองลงมาคือ หลังการฉีดสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพริกเกษตรกรอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายด้วยน้ำสะอาด และสบู่อุบัติค่า $\bar{X} = 2.95$ และเกษตรกรเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมฉีดพ่นสารเคมีไว้ อย่างมิดชิดห่างไกลจากเด็กและสัตว์เลี้ยง โดยมีค่า $\bar{X} = 2.94$ นอกจากนี้ยังพบว่า รายได้ครอบครัวต่อปี ประสบการณ์ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพริก ประสบการณ์การปลูกพริก จำนวนพื้นที่การปลูกพริก ความถี่ในการใช้สารชีวภาพ และระยะเวลาการพ่นสารเคมีแต่ละครั้งแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรมการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสจากการศึกษา ความรู้ ทักษะคิดไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 แต่พฤติกรรมการฉีดพ่นสารเคมี มีความสัมพันธ์กับระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ($r = 0.442$, $p\text{-value} = 0.000$) พฤติกรรมของกลุ่มเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดการสะสมของสารเคมีตกค้างในกระแสเลือด เช่น เลือกซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่มีฉลากผสมสารเคมีในที่อากาศถ่ายเทไม่สะดวกผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ปฏิบัติตามฉลากยาที่ระบุไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในกลุ่มเกษตรกร ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายขอเสนอแนะนำไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นและขณะฉีดพ่น เพื่อลดการสะสมของสารเคมีในกระแสเลือด
2. สร้างภาคีเครือข่าย สร้างภาคีเครือข่ายหรือแกนนำในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชนอื่นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษารุ่นต่อไปควรศึกษาเชิงลึกมากยิ่งขึ้นในการหาสาเหตุ เจาะจงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นและสะท้อนให้เกิดความตระหนัก การรับรู้ ประโยชน์และอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านทุกหน่วยงานผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณ ดร.น้ำฝน เอกตาแสงที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอขอบคุณ ดร.โกวิท นามบุญมี นางแก้วพา คุ่มกล้าและนายณรงค์ฤทธิ์ เงินทอง ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อคิดเห็นคำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

โกวิท สารโกตา. (2552). พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลพระเพลิงอำเภอเขา

ฉกรรจ์จังหวัดสระแก้ว. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.team.ako.moph>.

ทิพวรรณ ประภามณฑลและคณะ. (2547). การสัมผัสสารเคมีปราบศัตรูพืชและผลกระทบต่อสุขภาพในกลุ่ม

เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งในเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ประภาเพ็ญ สุวรรณและสวีน สุวรรณ. (2532). พฤติกรรมศาสตร์พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพฯ:

คณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.

ยุทธ ไถยวรรณ. (2549). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้. (2556). **สรุปผลงานประจำปี 2556**. เชียงราย: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยไคร้.

สมพร มูลเมืองมา. (2551). **พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาขารณสุขศาสตร์สิ่งแวดล้อม), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

วรรณ อันทพิชัย. (2551). **ความรู้และทัศนคติในการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในเขตอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่นวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วรเชษฐ์ ขอบใจและคณะ. (2553). **พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ**. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 4(2).

วิชชา สิมลา. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลแหลมไทรนอ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง**. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 42(2).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). **ตารางปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืช ปี 2551-2555**. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2557, จาก www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=146.

อุดม ชมาฤกษ์. (2551). **พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพริก: กรณีศึกษาเกษตรกรอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา), มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี

ปัจจัยที่มีผลต่อโรคฟันผุของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Factors affecting to dental caries of children in childcare center, Doihang Subdistrict, Mueang District, Chiangrai Province

วริศรา ชุมภูรัตน์^{1*} และอนุกุล มะโนทน²

Waritsara Chumpurat^{1*} and Anukool Manoton²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ ความรู้ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมของผู้ปกครองที่ทำให้เกิดโรคฟันผุของเด็กในศูนย์เด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของเด็กในศูนย์เด็กเล็กตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 113 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุของเด็กโดยใช้สถิติ Multiple linear regression

ผลการศึกษาพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.7 อายุเฉลี่ย 36 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีร้อยละ 28.3 ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่คือพ่อกับแม่ร้อยละ 79.6 เด็กมีฟันผุร้อยละ 78.8 ปัจจัยนำด้านความรู้ของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 54.0 ด้านทัศนคติผู้ปกครองอยู่ในระดับสูงร้อยละ 63.7 และด้านการปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับสูงร้อยละ 58.4 ปัจจัยเอื้อการเข้าถึงแหล่งบริการทันตกรรมพบว่าการเข้าถึงในการใช้สิทธิ เช่น บัตรทอง เบิกได้ ในการรักษาด้านบริการทันตกรรมของรัฐคิดเป็นร้อยละ 100 การเข้าถึงแหล่งขายอาหารขนม สำหรับเด็ก โดยเด็กสามารถซื้อและเลือกขนมต่างๆได้ด้วยตัวเองคิดเป็นร้อยละ 100 การเข้าถึงแหล่งขายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟันพบว่าร้านค้าใกล้บ้านหาซื้อได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 100 ปัจจัยเสริมด้านการได้รับสนับสนุนจากบุคคล พบว่า มีเจ้าหน้าที่อนามัยหรือ หมอฟันเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง เด็กๆเคยได้รับแปรงสีฟันหรือยาสีฟันจากหน่วยงานราชการคิดเป็นร้อยละ 100 การได้รับการสนับสนุนจากสื่อต่างๆพบว่าที่บ้านมีโทรทัศน์ในสภาพที่ใช้งานได้คิดเป็นร้อยละ 100 ปัจจัยที่มีผลต่อโรคฟันผุของศูนย์เด็กเล็ก คือ ด้านความรู้และด้านทัศนคติ สามารถใช้ทำนายโรคฟันผุในเด็กได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 ได้สมการทำนาย คือ โรคฟันผุ = 0.103 (ด้านความรู้) + 0.375 (ด้านทัศนคติ)

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : presiver_pk@hotmail.com

คำสำคัญ: โรคฟันผุ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The objective of this study was to investigate predisposing factors, enabling factors and reinforcing factors affecting to dental caries of children in childcare center, Doihang subdistrict, Mueang district, Chiangrai province. The subjects of this study included 133. The data were collected through questionnaires for factors affecting to dental caries children in childcare center, using multiple linear regressions analysis.

The results showed that the most of parents were female (63.7%), their mean age was 36 years old; 28.3% complete bachelor degree, 79.6% of the parents were fathers and mothers, 78.8% Children had dental caries. The predisposing factors 54.0% knowledge of the parents was moderate level, 63.7% attitude was high level and 58.4% practice was high level. The enabling factors of the parent for dental care were 100%. Access to distribution of food and snacks for children they were chosen by them 100%. Access to oral cleaning instruments were store that sold instruments near houses that could be easily to bought 100%. Reinforcing factors the support to individuals was advice by public health officials and toothbrushes from the government 100%. Children with dental caries who had the knowledge to the treat this disease at 0.05 levels. The standard predictive was as follow:
 $Y = 0.062(\text{attitudes}) + 0.375(\text{access to distribution of oral cleaning instruments})$

Keywords: dental caries, childcare center

บทนำ

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกำลังเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจ สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ ทำให้ทุกส่วนของสังคมต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองและสามารถแข่งขันระดับโลกได้ ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงต้องมีการเตรียมการ เพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอดและสามารถแข่งขันในยุคนี้ได้ ตัวจักรกลที่สำคัญของอนาคตของชาติ คือ คน จะต้องมิตศักยภาพที่สูง มีสุขภาพดีตั้งแต่เกิด เพื่อให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ที่สูงสุด เด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา เพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เด็กที่มีปัญหาฟันผุย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจ เด็กที่มีฟันผุจะไม่สามารถเคี้ยวอาหารให้ละเอียดได้ เด็กมักไม่ยอมกินอาหาร หรือกินน้อยลง ซึ่งจะมีผลต่อน้ำหนัก ส่วนสูงและการเจริญเติบโตของเด็กเกิดอาการเจ็บปวด ไม่สบาย นอนไม่หลับ รู้สึกหงุดหงิด ความสนใจในการเรียนรู้ลดลง นอกจากนี้ยังอาจทำให้เกิดการแพร่เชื้อไปยังอวัยวะอื่น ๆ ของใบหน้าและร่างกายได้ (จันทนา อึ้งชูศักดิ์ และคณะ, 2551, หน้า 18)

จากการสำรวจที่ผ่านมา มีแนวโน้มการปราศจากโรคฟันผุเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับการสำรวจในครั้งที่ผ่านมา โดยพบว่าเด็กอายุ 3 ปี ร้อยละ 48.3 และเด็กอายุ 5 ปี ร้อยละ 21.5 ปราศจากฟันผุ ในฟันน้ำนม อย่างไรก็ตามแม้ว่าโดยภาพรวมเด็กกลุ่มนี้จะปราศจากฟันผุมากขึ้น แต่ปัญหาสำคัญที่ยังต้องการการดูแลเพิ่มเติม คือ เรื่องการแปรงฟัน เพราะผู้ปกครองของเด็ก 3 ปี ร้อยละ 55.8 ยังปล่อยให้เด็กแปรงฟันด้วยตนเอง มีเด็กเพียงร้อยละ 44.2 ที่มีผู้ปกครองช่วย

ดูแลการแปรงฟันให้ นอกจากนี้การตีมนมเป็นปัจจัยสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กกลุ่มนี้ แม้ว่าโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะจัดนมจืดให้แก่เด็กแล้วก็ตามแต่ก็พบว่าเด็กเล็กอายุ 3 ปี และ 5 ปี ยังตีมนมหวาน และนมเปรี้ยวเมื่ออยู่ที่บ้าน สูงถึงร้อยละ 48.9 และร้อยละ 49.9 ตามลำดับ รวมทั้งยังมีการใช้ขวดนมอยู่ถึงร้อยละ 39.4 ในเด็ก 3 ปี ซึ่งนอกจากจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุแล้ว ยังมีโอกาสเกิดความผิดปกติของการสบฟันในอนาคต (สำนักทันตสาธารณสุข, 2556)

จากผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของจังหวัดเชียงราย ในกลุ่มเด็ก 3 ปี พบว่ามีอัตราฟันผุร้อยละ 32.50, 29.25 และ 65.70 ในปี 2553, 2554, และ 2556 ตามลำดับในเขตอำเภอเมืองเชียงรายมีอัตราฟันผุร้อยละ 66.2 (ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย) และจากผลการสำรวจสุขภาพช่องปากของในเขตรับผิดชอบ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ทั้งหมด 28 แห่ง พบว่ามีอัตราฟันผุ ร้อยละ 55.6 และในเขตตำบลดอยฮางพบว่า มีอัตราฟันผุ ร้อยละ 77.9 (กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์) จากข้อมูลสภาวะทันตสุขภาพข้างต้นจะเห็นว่า มีฟันผุสูงมากกว่าที่เป้าหมายระดับประเทศที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้คือ ฟันน้ำนมผุไม่เกิน ร้อยละ 50

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดอยฮาง ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อต้องการทราบปัจจัยที่มีผลที่ทำให้เกิดโรคฟันผุในเด็ก ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ PRECEDE-PROCEED MODEL โดยศึกษาปัจจัยนำ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ทศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากและการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กของผู้ปกครอง ในการเข้าถึงแหล่งบริการด้านทันตกรรม การเข้าถึงแหล่งชายชนม การเข้าถึงแหล่งชายอุปกรณ์ทำความสะอาดช่องปากสำหรับเด็ก ปัจจัยเสริมที่เกี่ยวกับแรงกระตุ้นจากบุคคล รวมถึงการได้รับข่าวสารและสื่อทันตสุขภาพของผู้ปกครองเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผน ป้องกันและควบคุมโรคฟันผุในกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของผู้ปกครองที่ทำให้เกิดโรคฟันผุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วัตถุประสงค์

การศึกษานี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ที่ได้พัฒนาจากเครื่องมือของ พัทธนันท์ ศิริพรวิวัฒน์ (2551) เพื่อใช้เก็บข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามปัจจัยนำ แบบสอบถามปัจจัยเอื้อ แบบสอบถามปัจจัยเสริม

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งหมด 140 คน ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวน 103 เพื่อป้องกันการขาดความครบถ้วนของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดให้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน

จากที่คำนวณได้ ดังนั้นในการศึกษานี้จะเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ผู้ปกครองของเด็ก จำนวน 113 คน จากจำนวนประชากร 140 คน ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ตัวแปรตามคือโรคฟันผุและการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ จัดทำหนังสือขออนุญาตเทศบาลตำบลคอยฮางเพื่อขอเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ข้อมูลของผู้ปกครองและการตรวจฟันของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นดำเนินการ ประสานงานกับครูผู้ดูแลเด็กดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ปกครองเพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตรวจฟันเด็กด้วยตนเอง รวบรวมแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถาม บันทึกข้อมูล ลงรหัสข้อมูล เพื่อเตรียมวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. **สถิติเชิงพรรณนา** โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาร้อยละ (Percentage) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

2. **สถิติเชิงอนุมาน** วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และโรคฟันผุ โดยใช้สถิติ Multiple linear regression

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.7 อายุอยู่ระหว่าง 29-37 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.4 อายุเฉลี่ยเท่ากับ 36 ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28.3 อาชีพหลักของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 31.0 ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับเด็กฐานะ พ่อ แม่ คิดเป็นร้อยละ 79.6

ปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุ

จากการศึกษาพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 39.8 และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 6.2 โดยมีค่าคะแนนความรู้เท่ากับ 6.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.4 ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 5 และค่าสูงสุด 10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามระดับความรู้ของผู้ปกครองการดูแลสุขภาพช่องปาก

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ระดับสูง	7	6.2
ความรู้ระดับปานกลาง	61	54.0
ความรู้ระดับต่ำ	45	39.8
รวม	113	100.0

ปัจจัยนำด้านทัศนคติเกี่ยวกับโรคฟันผุ

จากการศึกษาพบว่า ระดับทัศนคติของผู้ปกครองที่มีผลต่อโรคฟันผุอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 63.7 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.5 และน้อยที่สุดอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 16.8 ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเท่ากับ 32.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.19 ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับทัศนคติผู้ปกครอง

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติระดับสูง	72	63.7
ทัศนคติระดับปานกลาง	22	19.5
ทัศนคติระดับต่ำ	19	16.8
รวม	113	100.00

ปัจจัยนำด้านการปฏิบัติของผู้ปกครอง

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 58.4 รองลงมา อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.4 และน้อยที่สุดอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14.2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.0 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.3 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามระดับการปฏิบัติผู้ปกครอง

ระดับปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
การปฏิบัติของผู้ปกครองระดับสูง	66	58.4
การปฏิบัติของผู้ปกครองระดับปานกลาง	31	27.4
การปฏิบัติของผู้ปกครองระดับต่ำ	16	14.2
รวม	113	100.00

ปัจจัยอื่น

จากการศึกษาการเข้าถึงแหล่งบริการทันตกรรมพบว่า การเข้าถึงในการใช้สิทธิ เช่น บัตรทอง เบิกได้ ในการรักษา ด้านบริการทันตกรรมของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา การเข้ารับบริการได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 54.9 หากจำเป็นต้องจ่ายเงินเพื่อรักษาและใช้บริการด้านทันตกรรมเพิ่มเติมสามารถจ่ายได้ คิดเป็นร้อยละ 54.9 และน้อยที่สุดคือ จากบ้านไปสถานที่ให้บริการด้านทันตกรรมมีระยะทางไม่เกิน 10 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 24.8

จากการศึกษาการเข้าถึงแหล่งขายอาหาร ขนม สำหรับเด็ก โดยส่วนมากเด็กๆ สามารถซื้อและเลือกขนมต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 97.3 รองลงมา ผู้ปกครองซื้อขนมให้เด็กทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 93.8 และน้อยที่สุดคือ จากบ้านถึงร้านค้าสามารถเดินทางได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 63.7

จากการศึกษาการเข้าถึงแหล่งขายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน พบว่า ร้านค้าใกล้บ้านมีแปรงสีฟันและยาสีฟัน สำหรับเด็กขาย ร้านค้าที่ผู้ปกครองไปซื้อแปรงสีฟันและยาสีฟันสำหรับเด็กสามารถเดินทางได้สะดวก ผู้ปกครองสามารถ

จ่ายค่าแปรงสีฟันและยาสีฟันสำหรับเด็กได้ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา ผู้ปกครองได้จัดหาแปรงสีฟันหรือยาสีฟันสำหรับเด็กไว้พร้อมใช้เสมอ คิดเป็นร้อยละ 81.1 และน้อยที่สุดคือ ระยะทางจากบ้าน ไปยังร้านค้าที่ผู้ปกครองซื้อแปรงสีฟันและยาสีฟันสำหรับเด็กไม่เกิน 3 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 57.5

ปัจจัยเสริม

จากการศึกษาการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล พบว่ามีการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อนามัย และได้รับแปรงสีฟันจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 100

จากการศึกษาการได้รับการสนับสนุนจากสื่อต่างๆ พบว่า ที่บ้านมีโทรทัศน์ในสภาพที่ใช้การได้ดี คิดเป็นร้อยละ 100

ค่าอัตราเฉลี่ยฟันน้ำนม ผุ ถอน ขูด ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการศึกษาพบว่า เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีฟันผุ 89 คน ค่าอัตราเฉลี่ยฟันน้ำนม ผุ ถอน ขูด (dmft) เท่ากับ 3.5 ซึ่ง/คน เด็กที่ปราศจากฟันผุ คิดเป็นร้อยละ 21.2 เด็กที่มีฟันผุคิดเป็น 78.8

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในศูนย์เด็กเล็ก

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในศูนย์เด็กเล็ก

ตัวแปร	B	Beta	P-value
ปัจจัยด้านความรู้	.103	.341	.019
ปัจจัยด้านทัศนคติ	.035	.276	.042
ปัจจัยด้านการปฏิบัติ	-.017	-.309	.110
การเข้าถึงแหล่งบริการทันตกรรม	-.079	-.301	.259
การเข้าถึงแหล่งขายขนม อาหาร	-.009	-.025	.894
การเข้าถึงแหล่งขายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน	-.036	-.070	.832
การได้รับการสนับสนุนจากบุคคล	-.039	-.117	.765
การได้รับการสนับสนุนจากสื่อต่างๆ	.034	.071	.592

R=.300 R²=.090 SE_{est}=.407

จากการศึกษาตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(R)มีค่า .300 และค่าอำนาจการทำนาย(R²)มีค่า .090 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .407 ตัวแปรพยากรณ์ที่มีผลต่อโรคฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านความรู้ (X₁) ปัจจัยด้านทัศนคติ (X₂) โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y = a_1x_1+a_2x_2+a_3x_3+C$$

แทนค่า $Y =$ โรคฟันผุ

$X_1 =$ ด้านความรู้

$X_2 =$ ด้านทัศนคติ

$X_3 =$ ด้านการปฏิบัติ

$C =$ ค่าคงที่

$$Y = 0.103 X_1 + 0.035 X_2$$

$$\text{โรคฟันผุ} = 0.103(\text{ด้านความรู้}) + 0.375 (\text{ด้านทัศนคติ})$$

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 36 ปี การศึกษาของผู้ปกครองจบระดับปริญญาตรี อาชีพหลักของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท และผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่กับเด็กมีความสัมพันธ์กับเด็กฐานะ พ่อ แม่ ไม่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอุทัยวรรณ สวัสดิ์รักษา(2552)ศึกษาพบว่าปัจจัยนำ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์กับเด็ก อาชีพหลักผู้ปกครอง รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย สมาชิกในครอบครัว ของผู้ปกครองไม่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน

2. ปัจจัยนำด้านความรู้มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.019$) ผู้ปกครองมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ทราบว่าฟันผุเกิดได้จากหลายสาเหตุรวมกัน ทั้งการสะสมของเชื้อจุลินทรีย์ในช่องปาก ชนิดอาหาร ความถี่ในการบริโภค สภาพฟันรวมถึงการทำความสะดวกช่องปาก รองลงมาคือการถอนฟันน้ำนม ไปก่อนกำหนดมีผลต่อการขึ้นของฟันแท้และทำให้ฟันแท้ซ้อนเก ไม่เป็นระเบียบ และทอฟฟี่ น้ำอัดลม ไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและทำให้เกิดฟันผุได้ง่าย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคฟันผุแต่ยังขาดความรู้เรื่องการดูแลฟันน้ำนม และการกำจัดแผ่นคราบจุลินทรีย์หรือซัฟฟัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของของนฤชิต ทองรุ่งเรืองชัยและคณะ(2555) ศึกษาว่า ความรู้มีผลกับการลดโรคฟันผุ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอุทัยวรรณ สวัสดิ์รักษา(2552)ศึกษาว่า ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากความรู้เพียงอย่างเดียวไม่มีผลต่อพฤติกรรม ผู้ปกครองอาจมีความรู้แต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านทัศนคติมีผลกับการเกิดโรคฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.042$) ผู้ปกครองมีทัศนคติอยู่ในระดับสูง ทราบว่าน้ำอัดลมต่าง ๆ มีส่วนทำให้เกิดโรคฟันผุและยังทำให้กระดูกพรุนด้วยโดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก ๆ รองลงมาคือ ผู้ปกครองให้เด็กทำความสะอาดช่องปากเองเพราะเด็กแปรงฟันเองได้ และ ยังไม่จำเป็นต้องไปหาหมอฟัน ผู้ปกครองทราบว่าควรพาเด็ก ๆ เนื่องจากผู้ปกครองมีทัศนคติที่สูงแต่การทำความสะอาดช่องปากไม่ควรปล่อยให้เด็ก ๆ แปรงฟันเอง เพราะอาจจะแปรงไม่สะอาดผู้ปกครองจึงควรแปรงซ้ำให้อีก และควรพาเด็กไปพบหมอฟันอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤชิต ทองรุ่งเรืองและคณะ(2555) พบว่า ทัศนคติของผู้ปกครองมีผลกับการลดโรคฟันผุและมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของพัทธนันท์ ศิริพรวิวัฒน์ (2552) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของสภาวะสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน มี 3 ตัว คือ ปัจจัยด้าน

ทัศนคติ ด้านความรู้ และ ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งอุปกรณ์ทำความสะอาดฟันและมีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องการวิจัยของอุทัยวรรณ สวัสดิ์รักษา(2552) พบว่าทัศนคติไม่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากทัศนคติของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติแตกต่างกันออกไป แต่เมื่อได้รับรับแรงสนับสนุนจากสังคม ญาติ เจ้าหน้าที่และข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพช่องปากก็ทำให้ผู้ปกครองมีความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กได้

ด้านการปฏิบัติที่มีผลต่อโรคฟันผุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง ผู้ปกครองดูแลเด็กฯ ให้แปรงฟันหลังตื่นนอนในตอนเช้า มีการเปลี่ยนแปลงสีฟันให้เด็กฯเมื่อเห็นว่าขนแปรงบานและ ผู้ปกครองเคยพาเด็กฯไปพบหมอฟันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ไม่มีผลกับการเกิดโรคฟันผุซึ่งไม่สอดคล้องการวิจัยของนฤชิต ทองรุ่งเรืองและคณะ(2555) พบว่า ทักษะการแปรงฟันให้เด็กมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยเอื้อด้านการเข้าถึงแหล่งบริการพบว่าผู้ปกครองเคยพาเด็กไปใช้บริการทางทันตกรรมโดยส่วนเด็กส่วนใหญ่มีสิทธิการรักษา เช่น บัตรทอง เบิกได้ ผู้ปกครองสามารถนำเด็กไปรับบริการทันตกรรมได้สะดวกและหากต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาทันตกรรมเพิ่มเติมสามารถจ่ายค่ารักษาได้ ไม่มีผลกับการเกิดโรคฟันผุซึ่งสอดคล้องการวิจัยของอุทัยวรรณ สวัสดิ์รักษา(2552) การเข้าถึงแหล่งบริการทันตกรรมไม่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเข้าถึงแหล่งขายอาหาร ขนม สำหรับเด็ก พบว่าโดยส่วนมากเด็กฯสามารถเลือกซื้อขนมด้วยตัวเอง ผู้ปกครองซื้อขนมให้ทุกวัน และจากบ้านถึงร้านค้า สามารถเดินทางได้สะดวก ไม่มีผลกับการเกิดโรคฟันผุ ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของทวีชัย สายทอง (2551)พบว่า การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายขนมพบว่านักเรียนซื้อขนมกินเองเป็นประจำที่ร้านค้าในโรงเรียนและนักเรียนสามารถหาซื้อได้สะดวก

การเข้าถึงแหล่งขายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน พบว่า มีร้านค้าใกล้บ้านมีแปรงสีฟันและยาสีฟันสำหรับเด็กขายได้สามารถเดินทางได้สะดวก ผู้ปกครองสามารถจ่ายค่าแปรงสีฟันและยาสีฟันสำหรับเด็กได้ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการเข้าถึงอุปกรณ์ทำความสะอาดช่องปาก ไม่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งไม่สอดคล้องการวิจัยของพัทธนันท์ ศิริพรวิวัฒน์ (2552) พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน มีผลต่อการพยากรณ์สภาวะสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยเสริม พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลมีการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อนามัย และได้รับแปรงสีฟันจากหน่วยงานราชการ มีสื่อโทรทัศน์ และเด็กสามารถเลือกดูรายการโทรทัศน์ได้เอง ไม่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยของอุทัยวรรณ สวัสดิ์รักษา(2552) พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากญาติ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานต่างๆมีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีการสนับสนุนจากคนในครอบครัว เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหน่วยงานต่างๆโรงพยาบาล ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยระดับการได้รับการสนับสนุนมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ คือ ปัจจัยนำด้านความรู้และปัจจัยนำด้านทัศนคติสามารถใช้ทำนายการเกิดโรคฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้สมการทำนาย คือ โรคฟัน = 0.019 (ด้านความรู้) + 0.042 (ด้านทัศนคติ) ซึ่งสอดคล้องกับการของนฤชิต ทองรุ่งเรืองและคณะ(2555) ความรู้และทัศนคติด้านทันตสุขภาพ ทักษะของผู้ปกครองในการแปรงฟันให้เด็กมีผลต่อการลดโรคฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับการวิจัยของพัทธนันท์ ศิริพรวิวัฒน์ (2552) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของสภาวะสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน มี 3 ตัว คือ ปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านความรู้ และ ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งอุปกรณ์ทำความสะอาดฟันและมีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความรู้ควรเน้นให้มีการส่งเสริมการความรู้เรื่องโรคฟันผุให้กับผู้ปกครองเห็นความสำคัญ กับการป้องกันฟันน้ำนม และให้ทราบถึงประโยชน์และโทษของการดูแลสุขภาพช่องปากให้มากขึ้นก็จะสามารถลดอัตราการเกิดโรคฟันผุได้
2. ด้านทัศนคติควรเน้นให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์การดูแลสุขภาพช่องปากเป็นประจำของทุก ๆ ภาคเรียน โดยมีการจัดอบรมและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการดูแลสุขภาพช่องปาก เน้นให้มีการกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก โดยการแปรงฟันให้เด็กในช่วงเวลาก่อนนอนของทุก ๆ วัน เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสุขภาพช่องปากของเด็กได้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อนุกุล มะโนทน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้เชี่ยวชาญ นายเทศมนตรี เจ้าหน้าที่ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ครูผู้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และทุกหน่วยงาน ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์. (2557). ชร 0032.101. ๖543. **แจ้งผลการตรวจฟันเด็ก 3-5 ปี.**
- กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2540). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2540). **หลักสูตรและเนื้อหาวิชาประกอบการดูแลทันตสุขภาพสำหรับตนเองและครอบครัว.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.
- กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2545). **สุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จันทนา อึ้งชูศักดิ์, ศรีสุตา สีละศิธร, วิไลลักษณ์ บังเกิดสิงห์, บุบผา ไตรโรจน์. (2551). **คู่มือการดูแลสุขภาพช่องปากแม่และเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เอกสารอ้างอิง

- ทวีชัย สายทอง.(2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว.**วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ทวีศักดิ์ พากเพียรและคณะ. (2543). **ทันตกรรมป้องกัน.** ขอนแก่น: โครงการตำราวิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น.
- ทัศนีย์ มหาวัน และคณะ. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพเด็กเล็กของผู้ปกครองในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2549.** เชียงใหม่: กลุ่มงานบริหารทางการแพทย์ โรงพยาบาลสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- นฤชิต ทองรุ่งเรืองชัย และคณะ. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันให้เด็กอายุ 1-5 ปีของผู้ปกครองในเขตอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู.** วิทยานิพนธ์ ส.บ., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประคอง กรรณสูต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฝ่ายทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2556). **ผลการสำรวจสถานะทันตสุขภาพ จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2556.** เชียงราย: สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงราย.
- พัชรี เรืองงาม. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอขาคูวรลักขบุรี จังหวัดกำแพงเพชร.** วิทยาสารทันตสาธารณสุข, (18), 9-21.
- พัทธนันท์ ศิริพรวิวัฒน์. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดูแลภาวะสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ภาวิณี ดวงศรี. (2552). **พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดอำนาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ลักขณา อัญจิรากุล และคณะ. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเลี้ยงดูและโรคฟันผุในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วรรณศรี แก้วปินตา ,ทองเพ็ญ วัชรินทร์ตระกูลและยุพิน ศรีแพนบอล. (2536). **การดูแลทันตสุขภาพเด็กวัยก่อนเรียน 3-5 ปี อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่.** กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- วีระวุฒิ วงศ์วันดี. (2554). **พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลอากาศอำนวย อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **รายงานผลการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 ประเทศไทย พ.ศ. 2555 (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

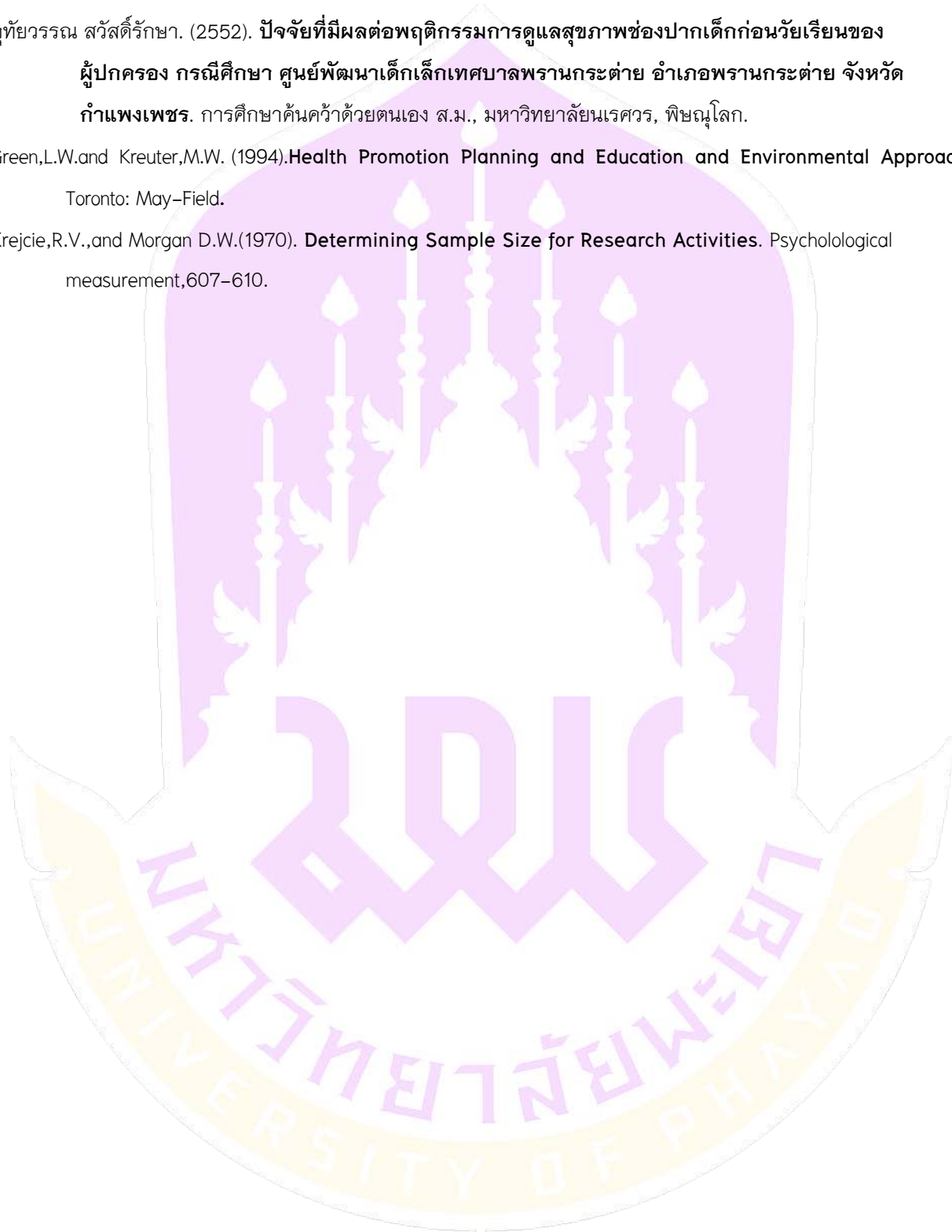

เอกสารอ้างอิง

อุทัยวรรณ สวัสดิ์รักษา. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

Green,L.W.and Kreuter,M.W. (1994).**Health Promotion Planning and Education and Environmental Approach**. Toronto: May-Field.

Krejcie,R.V.,and Morgan D.W.(1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Psychological measurement,607-610.

ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ โรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

Factors related to anemia of pregnant women in Song Hospital, Song District, Phare Province

อารีวรรณ กันทะสอน^{1*} และสมชาย จาดศรี²

Areewan Kantason^{1*} and Somchai Jadsri²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยศึกษาแบบ Analytical cross sectional study design มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกและปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ที่ฝากครรภ์ครั้งแรก โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ ประชากรที่ศึกษา คือ หญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์และตรวจเลือดครั้งแรก โดยไม่จำกัดอายุครรภ์ จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน หาความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบร็อค ได้เท่ากับ 0.7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ การทดสอบไคสแควร์ และ 95% confidence interval of prevalence ratio ผลการศึกษาพบว่า หญิงตั้งครรภ์จำนวน 126 คน เป็นหญิงตั้งครรภ์ครั้งแรก ร้อยละ 42.9 อายุอยู่ระหว่าง 20–25 ปี ร้อยละ 32.5 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 65.9 อาชีพ รับจ้าง ร้อยละ 34.1 ฝากครรภ์ครั้งแรกอายุครรภ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ร้อยละ 65.1 และมีภาวะโลหิตจาง 28 คน พบความชุกของภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 22.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจาง คือโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง (PR = 2.22, p = 0.042) และไม่ได้รับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กมาก่อนหรือขณะตั้งครรภ์ (PR = 2.0, p = 0.027)

คำสำคัญ: ปัจจัยสำคัญ ภาวะโลหิตจาง หญิงตั้งครรภ์

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: areenoot@hotmail.co.th

Abstract

This quantitative methodology were analytical cross sectional study design focused on the factors related to study the prevalence and the important factors relate of anemia in pregnant women who came for first antenatal care in Song hospital, Phrae province. The people who study were 126 pregnant women who have blood test and come for first antenatal care do not limit age the womb. The questionnaire was that use in the research and verified by three experts and the Cronbach's Alpha coefficient showing a score of 0.7. The quantitative data were analyzed using averages, percentages Chi-square test and 95% confidence interval of prevalence ratio. The result revealed that 126 pregnant women were gestational for first antenatal 42.9%, age between 20-25 years 32.5%, high school education 65.9%, occupation work 34.1%, the first time of pregnancy for little womb more or equal 12 weeks 65.1% and the prevalence of anemia was 22.2%. The factors found association with anemia were underlying disease (PR = 2.22, p = 0.042), and not taking iron supplement pill (PR = 2.0, p = 0.027).

Keywords: the important factors, anemia, pregnant women

บทนำ

ภาวะโลหิตจางเป็นภาวะที่ผิดปกติของเลือดที่พบบ่อยที่สุด เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาในประเทศไทย จากการสำรวจสถานการณ์ภาวะโลหิตจาง พบในประชากรทุกกลุ่มอายุ ตั้งแต่กลุ่มเด็กแรกเกิดจนถึงกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ การเกิดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ในประเทศไทยมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะของประชากร ภูมิภาค ทรัพยากรของแต่ละภูมิภาคของประเทศ ภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่พบส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการขาดธาตุเหล็ก การขาดธาตุเหล็กเป็นภาวะที่เม็ดเลือดในกระแสเลือดต่ำกว่าปกติ ปริมาณของฮีโมโกลบินนำออกซิเจนไปสู่เนื้อเยื่อร่างกายลดลง ในปี พ.ศ. 2553-2554 ประเทศไทย แนวโน้ม ความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้ระดับฮีมาโตคริตเป็นเกณฑ์ พบว่า ปี พ.ศ. 2553 ผลการตรวจฮีมาโตคริต ที่มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 33 เท่ากับร้อยละ 18.6 ในปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.6 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข, 2556) ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม การศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือ ในหญิงตั้งครรภ์จำนวน 648 คน พบมีอุบัติการณ์ของภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 20.1 โดยพบว่าเกิดในช่วง 3 เดือนแรก ร้อยละ 17.3 เกิดใน 3 เดือนที่สอง ร้อยละ 23.8 และเกิดใน 3 เดือนสุดท้ายของการตั้งครรภ์ถึง ร้อยละ 50 คือ สาเหตุของโลหิตจางของคนไทยเราไม่ได้เกิดจากการขาดธาตุเหล็กเป็นอันดับหนึ่ง แต่เกิดจากการที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย (โลหิตจางที่มีสาเหตุจากกรรมพันธุ์ มีความผิดปกติของการสร้างฮีโมโกลบิน ทำให้เม็ดเลือดแดงแตกง่าย) ไม่ว่าจะ เป็นโรคจริง ๆ หรือเป็นพาหะสูงถึง ร้อยละ 54.9 โดยที่เป็นโลหิตจางจากการขาดเหล็ก ร้อยละ 43.1 (ร้อยละ 8.7 ในนี้เกิดจากการที่มีพยาธิ) และอีก ร้อยละ 2.7 เกิดจากการสร้างเม็ดเลือดที่ไม่สมบูรณ์เป็นปกติจากการที่มีโรคอื่น ๆ ของร่างกายรบกวน (วิเชียร มงคลศรีตระกูล, ม.ป.ป.) สาเหตุการเกิดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่สำคัญ ได้แก่ โลหิตจางจากภาวะทุพโภชนาการ มีพฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสม ทำให้ร่างกายมีความบกพร่องของการได้รับสารอาหารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเม็ดเลือด ได้แก่ สารอาหารจำพวกธาตุเหล็ก กรดโฟลิก วิตามิน โลหิตจางจากสาเหตุอื่น ๆ

ได้แก่ การสูญเสียเลือดเรื้อรัง การติดเชื้อพยาธิโดยเฉพาะพยาธิปากขอ และโลหิตจางที่เกิดโรคทางพันธุกรรม เช่น โรคธาลัสซีเมีย ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของมารดาและทารกในครรภ์ โดยเฉพาะมารดาที่มีภาวะโลหิตจางตลอดระยะการตั้งครรภ์ ทำให้ร่างกายอ่อนแอมีภูมิคุ้มกันโรคร้าย ประสิทธิภาพการทำงานลดลง มีความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด ตกเลือดหลังคลอด มีโอกาสติดเชื้อระยะหลังคลอด ถ้ามีอาการรุนแรงอาจเกิดภาวะหัวใจล้มเหลวและเสียชีวิตได้ มารดาที่มีภาวะโลหิตจางทำให้เกิดผลกระทบต่อทารกคือ การคลอดก่อนกำหนดทารกมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ มีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตระหว่างคลอดและ

หลังคลอดสูง มีพัฒนาการทางด้านร่างกายล่าช้าและการเจริญเติบโตของสมองไม่สมบูรณ์ หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจาง ทำให้อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของมารดาเพิ่มขึ้น ร่างกายมีภูมิคุ้มกันโรคร้าย ทำให้เกิดการตกเลือดในระยะคลอด ที่นำไปสู่ภาวะช็อกได้รวดเร็ว อาจทำให้หญิงตั้งครรภ์ทนต่อการสูญเสียเลือดได้น้อยและอาจทำให้เกิดการเสียชีวิตได้ นอกจากนี้ ภาวะโลหิตจาง ยังส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์เนื่องจากเลือดและออกซิเจนไปเลี้ยงทารกไม่เพียงพอ และอาจเป็นสาเหตุของการแท้ง การตายของทารก การคลอดก่อนกำหนด ตลอดจนทารกมีน้ำหนักแรกเกิดน้อย

สถานการณ์ภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ของจังหวัดแพร่ พบว่าสูงกว่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่องมาตลอด ในปี 2554, 2555 และ 2556 คิดเป็นร้อยละ 28.54, 28.80 และ 66.60 ตามลำดับ (จากฐานข้อมูล 21 แฟ้ม สำนักรับนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข) เป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ จนถึงหลังคลอด คณะกรรมการอนามัยแม่และเด็กระดับจังหวัด ได้จัดทำแนวทางการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มาใช้บริการฝากครรภ์และตรวจเลือดครั้งแรก พบภาวะซีดคือค่าฮีมาโตคริตน้อยกว่าร้อยละ 33 ให้จ่ายยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก (FeSO₄) วันละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 เม็ด และจ่ายยา Folic acid วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เม็ด โดยให้รับประทานเป็นเวลา 1 เดือน และการให้ความรู้ แนะนำเรื่อง การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง หลังจากรับประทานยาครบกำหนด 1 เดือนแล้วนัดให้หญิงตั้งครรภ์มาเจาะเลือดตรวจซ้ำอีกครั้ง หากยังพบว่ามีภาวะโลหิตจางจึงให้พบแพทย์เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

หน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก มีภาวะโลหิตจาง ปี พ.ศ. 2554, 2555 และ 2556 คิดเป็นร้อยละ 22.61, 24.80 และ 26.16 ตามลำดับ ในขณะที่เป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 10 จากปัญหาดังกล่าว ทำให้หน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลสอง ได้มีการดำเนินการควบคุม และแนวทางการป้องกันภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ โดยการจ่ายยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก และการให้สุขศึกษา และโภชนาการแก่หญิงตั้งครรภ์ ที่มาฝากครรภ์ โรงพยาบาลสอง แต่ก็ไม่สามารถทำให้ภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ลดลงได้ในแต่ละปี ดังนั้นผู้วิจัย จึงต้องศึกษา และค้นหาปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความชุก และ ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ โดยการพิจารณา จากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ประวัติโรคเรื้อรัง โรคประจำตัว ประวัติการรับประทานยารักษาโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัว ประวัติการสูญเสียเลือดก่อนตั้งครรภ์ ภาวะโภชนาการ ก่อนตั้งครรภ์ ปัจจัยเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ได้แก่ อายุครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ ระยะห่าง ระหว่าง การตั้งครรภ์ ประวัติการแท้ง การตกเลือดก่อนคลอด ผลการตรวจคัดกรองธาลัสซีเมีย และปัจจัยด้านพฤติกรรม การบริโภคอาหารและยา ผู้วิจัยคาดว่า ผลการวิจัยที่ได้ สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนป้องกัน และแก้ไข ปัญหาอย่างเหมาะสมได้ตรงกับสภาพพื้นที่ของอำเภอสองต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) เพื่อศึกษาความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ครั้งแรกในโรงพยาบาลสอง

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามข้อมูลด้านการตั้งครรภ์ และแบบสอบถามข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและยา

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาแบบ Analytical cross sectional study design

นิยามศัพท์

ปัจจัยสำคัญ หมายถึง องค์ประกอบทางด้านร่างกาย การตั้งครรภ์ หรือทางด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและยา ที่ทำให้เกิดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์

ภาวะโลหิตจาง หมายถึง ผลการตรวจเลือดครั้งแรก ของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก โดยไม่จำกัดอายุครรภ์ และตรวจพบว่าความเข้มข้นของเลือดคือ ฮีโมโกลบิน (Hb) มีค่าน้อยกว่า 11 กรัม/เดซิลิตร หรือ ฮีมาโตคริต (Hct) มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 33

หญิงตั้งครรภ์ หมายถึง หญิงตั้งครรภ์ที่มาใช้บริการฝากครรภ์ครั้งแรก ในหน่วยฝากครรภ์ ที่โรงพยาบาลสอง โดยไม่จำกัดอายุครรภ์ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2557

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกในหน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลสอง โดยไม่จำกัดอายุครรภ์ ซึ่งคัดเลือกหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ และได้รับการเจาะเลือดตรวจหาค่าฮีมาโตคริตครั้งแรก เกณฑ์คัดออกคือ หญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ครั้งแรกในหน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลสอง แต่มีผลตรวจเลือดมาจากสถานบริการอื่นแล้ว โดยเก็บข้อมูลจากเวชระเบียน และทะเบียนการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ ที่มาฝากครรภ์ในโรงพยาบาลสอง ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 เป็นเวลา 6 เดือน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ใช้ Cross sectional study สูตร Cochran ได้ขนาดตัวอย่าง 140 ราย เก็บข้อมูลได้จริง 126 ราย จากเกณฑ์การคัดออกหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลการตรวจเลือดมาจากสถานบริการอื่น

การตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุม

2. นำแบบสอบถามทดลองกับหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ จำนวน 30 คน

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงหรือ Reliability โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. ผู้วิจัยยื่นแบบเสนอเพื่อขอรับรองการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แบบเร่งรัด

2. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษา

ขั้นดำเนินการ

1. ค้นหาและเก็บข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ จากทะเบียนฝากครรภ์ โดยคัดเลือกหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ และได้รับการเจาะเลือดตรวจหาค่าฮีมาโตคริตครั้งแรก

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการแนะนำและปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไป ดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ พร้อมกับลงรหัสแบบสอบถามแล้วนำมา วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มา แล้วนำมาลงรหัส และวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านการตั้งครรภ์

การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโลหิตจางโดยใช้ 95% confidence interval of prevalence ratio และสถิติการทดสอบ Chi-square

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

หญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ครั้งแรกในหน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีจำนวน 126 คน พบว่า หญิงตั้งครรภ์มีอายุในช่วง 20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.54 การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 65.9 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 96.8 มีอาชีพรับจ้าง และมีรายได้ของครอบครัว อยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.1 และ 31.0 ตามลำดับ ไม่มีโรคประจำตัวเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ โรคโลหิตจางหรือธาลัสซีเมีย คิดเป็นร้อยละ 13.5 ไม่ได้รับประทานยาเป็นประจำ และไม่เคยทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กก่อนตั้งครรภ์ไม่เคยบริจาคโลหิต มีประจำเดือนมาปกติ และมีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในช่วง 18.5-24.9 คิดเป็นร้อยละ 61.9 นอกจากนี้ยังพบค่าความชุกการเกิด ภาวะโลหิตจางของตัวแปรที่สำคัญคือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว โรคประจำตัว และไม่เคย รับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กก่อนตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ 46.4, 67.9, 46.4, 39.3, 25.0 และ 60.7 ตามลำดับ

ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์

พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ครั้งแรก ส่วนมากมีอายุครรภ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 65.1 ซึ่งเป็นการตั้งครรภ์แรก คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ การตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 42.1 และมีระยะห่างระหว่างการตั้งครรภ์มากกว่า 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.0 ไม่เคยมีประวัติการแท้ง และการตกเลือดก่อนคลอด คิดเป็นร้อยละ 88.9 และ 98.4 มีผลการคัดกรองธาลัสซีเมียที่ปกติ คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ ผลผิดปกติคิดเป็นร้อยละ 38.1

ภาวะโลหิตจาง

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ หน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลสองพบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการเจาะเลือดตรวจหาค่าความเข้มข้นหรือฮีมาโตคริต จำนวน 126 คน มีค่าฮีมาโตคริตน้อยกว่า 33% จำนวน 28 คน อัตราความชุกของ เท่ากับ ร้อยละ 22.2 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ครั้งแรกในโรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่

หญิงตั้งครรภ์	ฮีมาโตคริตน้อยกว่า 33%		ฮีมาโตคริตมากกว่า 33%	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
126	28	22.2	98	77.8

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ กับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์

ตาราง 2 แสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างข้อมูลทั่วไปกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์

ตัวแปร	ผล	จำนวน	โลหิตจาง	ความชุก (%)	PR	95%CI-PR	p-value
อายุ	< 20	31	6	19.4	0.870	0.3884-1.9531	0.735
	≥ 20	99	22	22.2			
การศึกษา	ไม่ได้เรียนหรือต่ำกว่า	93	22	23.7	1.458	0.6435-3.3068	0.353
	อนุปริญญาหรือสูงกว่า	37	6	16.2			
ศาสนา	พุทธ	122	27	22.1	1.770	0.2747-11.4117	0.522
	อื่น ๆ	8	1	12.5			
อาชีพ	เกษตรกร	84	17	20.2	0.846	0.4340-1.6503	0.6273
	รับจ้าง ค้าขาย แม่บ้าน	46	11	23.9			

ตัวแปร	ผล	จำนวน	โลหิตจาง	ความชุก (%)	PR	95%CI-PR	p-value
	รับราชการ						
	นักศึกษา						
รายได้	≤ 10,000	77	20	26.0	1.720	0.8197-3.6123	0.139
	> 10,000	53	8	15.1			
โรคประจำตัว/ เรื้อรัง	เป็นโรค	17	7	41.2	2.215	1.1148-4.4035	0.035
	ไม่เป็น	113	21	18.6			
ยาที่ทานประจำ	เป็นโรค	1	0	0	0	infinity	0.600
	ไม่เป็น	129	28	21.7			
ประจำเดือน	มาปกติ	104	22	78.6	0.775	0.3567-1.6865	0.532
	มาไม่ปกติ	22	6	21.4			
บริจาคโลหิต	เคย	8	0	0	0	infinity	0.119
	ไม่เคย	118	28	100			
ดัชนีมวลกาย	< 18.5	25	8	32.0	1.68	0.8390-3.3638	0.158
	≥ 18.5	105	20	19.0			

จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ คือหญิงตั้งครรภ์ที่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง จำนวน 17 คน มีภาวะโลหิตจาง 7 คน หรืออัตราความชุกร้อยละ 41.2 สูงกว่าอัตราความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง 2.215 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CL-PR 1.1148-4.4035, P = 0.035) ส่วนตัวแปรอื่น ๆ พบว่าไม่เกี่ยวข้องกันภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์

ตาราง 3 แสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างข้อมูลการตั้งครรภ์กับภาวะโลหิตจาง

ตัวแปร	ผล	จำนวน	โลหิตจาง	ความชุก (%)	PR	95%CL-PR	p-value
อายุครรภ์ฝาก ครั้งแรก	≤ 12สัปดาห์	82	15	18.3	0.675	0.3520-1.2960	0.241
	> 12 สัปดาห์	48	13	27.1			
จำนวนครั้งการ ตั้งครรภ์	ครั้งแรก	54	11	20.4	0.910	0.4644-1.7858	0.785
	ครั้งที่ 2 หรือ มากกว่า	76	17	22.4			
การแท้ง	ไม่เคย	112	27	24.1	4.339	0.6280- 29.9828	0.076
	เคย	18	1	5.6			
ตกเลือดก่อนคลอด	ไม่เคย	124	27	21.8	1.306	0.2117-8.0638	0.767

ตัวแปร	ผล	จำนวน	โลหิต จาง	ความชุก (%)	PR	95%CL-PR	p-value
	เคย	6	1	16.7			
ผลัดกรอง	ผิดปกติ	48	15	31.3	1.875	0.9790-3.5912	0.056
ธาลัสซีเมีย	ปกติ	78	13	16.7			

จากตาราง 3 ข้อมูลด้านการตั้งครรภ์กับภาวะโลหิตจาง ตัวแปรคือ อายุครรภ์ฝากครั้งแรก จำนวนครั้งการตั้งครรภ์ การแท้ง การตกเลือดก่อนคลอด และผลการคัดกรองธาลัสซีเมีย พบว่า ไม่มีตัวแปรใด ที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจาง ตาราง 4 แสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างพฤติกรรมบริโภคอาหารและยา กับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์

ตัวแปร	พฤติกรรม บริโภค	จำนวน	ภาวะ โลหิตจาง	ความชุก (%)	PR	95%CL-PR	P-value
1. รับประทาน อาหารหลัก	ไม่ทาน	17	4	23.5	1.107	0.4381-2.8012	0.831
	ทาน	113	24	21.5			
2. รับประทาน เนื้อสัตว์	ไม่ทาน	20	3	15.0	0.66	0.2200-1.9802	0.441
	ทาน	110	25	22.7			
3. รับประทาน เครื่องในสัตว์	ไม่ทาน	82	19	23.2	1.235	0.6084-2.5101	0.5556
	ทาน	48	9	18.8			
4. รับประทาน ผักใบเขียว	ไม่ทาน	21	4	19.0	0.865	0.3346-2.2366	0.7626
	ทาน	109	24	22.0			
5. รับประทาน เผือก มัน	ไม่ทาน	100	22	22.0	1.1	0.4917-2.4610	0.815
	ทาน	30	6	20.0			
6. รับประทาน ถั่วเมล็ดแห้ง	ไม่ทาน	90	17	18.9	0.686	0.3548-1.3298	2.722
	ทาน	40	11	27.5			
7. รับประทาน ธัญพืช	ไม่ทาน	89	18	20.2	0.829	0.4206-1.6347	0.592
	ทาน	41	10	24.4			
8. รับประทานไข่	ไม่ทาน	33	6	18.2	0.801	0.3560-1.8051	0.588
	ทาน	97	22	22.7			
9. ดื่มนม นมถั่วเหลือง	ไม่ดื่ม	17	5	29.4	1.445	0.6353-3.2868	0.398
	ดื่ม	113	23	20.4			
10. ทานยาเม็ด เสริมธาตุเหล็ก	ไม่ทาน	47	15	31.9	2.037	1.0628-3.9065	0.031
	ทาน	83	13	15.7			
11. ทานอาหาร	ไม่ทาน	118	25	21.2	0.847	0.2996-2.3975	0.760

สูง ๆ ดิบ ๆ	ทาน	12	3	25.0			
12. ต่อมชา กาแฟ	ไม่ดื่ม	126	26	20.6	0.412	0.1461-1.1654	0.161
	ดื่ม	4	2	50.0			
13. ไข่ก บะหมี่	ไม่ทาน	108	20	18.5	0.509	0.2581-1.0050	0.064
	ทาน	22	8	36.4			
14. N/V หลังทานยาเสริมธาตุเหล็ก	ไม่มี	121	27	22.3	2.008	0.3072-13.1293	0.432
	มี	9	1	11.1			
15. ทานยาร่วมกับตีมนม	ไม่ทาน	94	21	22.3	1.148	0.5350-2.4673	0.720
	ทาน	36	7	19.4			
16. ยาแก้ปวด	ไม่ทาน	127	28	22.0	0	infinity	0.360
	ทาน	3	0	0			

จากตาราง 4 พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่ไม่รับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก จำนวน 47 คน มีภาวะโลหิตจางจำนวน 15 คน หรืออัตราความชุกร้อยละ 31.9 สูงกว่าอัตราความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่รับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก 2.037 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI-PR 1.0628-3.9065, P = 0.027) ส่วนตัวแปรอื่น ๆ พบว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจาง

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบว่า การศึกษาข้อมูลทั่วไปใน กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นัถือศาสนาพุทธ มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยเดือนละ 5,000-10,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว แต่มีประวัติการเป็นโรคโลหิตจางก่อนตั้งครรภ์ ซึ่งไม่เคยได้รับการรับประทานยารักษาโรคประจำหรือยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก ทำให้มีโอกาสเกิดภาวะโลหิตจางได้ เนื่องจากร่างกายของหญิงตั้งครรภ์ มีการเพิ่มปริมาตรของเลือด พลาสมา และเม็ดเลือดแดง เพื่อใช้ในการสร้างเซลล์ร่างกายของทารกในครรภ์ จึงทำให้มีความเสี่ยงและจะโอกาสเสี่ยงจะเพิ่มมากขึ้นหากหญิงตั้งครรภ์ไม่ได้รับการป้องกันโดยการรับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของการตั้งครรภ์ (ชบาไพร สุขกาย และจิราพร เขียวอยู่, 2555) และมีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ที่ปกติ ข้อมูลด้านการตั้งครรภ์ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรก และรับบริการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ มีระยะห่างระหว่างการตั้งครรภ์ 3-4 ปีเป็นส่วนมาก ไม่มีประวัติการแท้งหรือการตกเลือดก่อนคลอด จากผลการตรวจคัดกรองธาลัสซีเมียพบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีผลการคัดกรองธาลัสซีเมียผิดปกติ แต่มีค่าของฮีมาโตคริตอยู่ในเกณฑ์ที่ปกติ โดยวินิจฉัยจากการตรวจ complete blood count (CBC) และ mean corpuscular volume (MCV) (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2553)

การศึกษาค่าความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ พบว่า อัตราความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ เท่ากับ ร้อยละ 22.2 ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของราฮิน อโรรา และคณะ (2552) และการศึกษาของพงศ์ศรี แสนไชยสุริยา และคณะ (2552) ร้อยละ 22.1 นอกจากนี้ ยังใกล้เคียงกับรายงานเฉพาะกิจโรงพยาบาลสายใยรัก

แห่งครอบครัว ปีงบประมาณ 2554 พบความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ร้อยละ 19.68 (โรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว, 2555) จากการศึกษา ความแตกต่างของความชุกของ ภาวะโลหิตจางเกิดจากการทำการศึกษาในพื้นที่ และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน นโยบายการให้ยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กในหญิงตั้งครรภ์ต่างกัน และการใช้เกณฑ์การวินิจฉัยที่ไม่เหมือนกัน คือ บางรายงานใช้เกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข และใช้เกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก โดยการใช้ค่าฮีโมโกลบินน้อยกว่า 11 กรัมต่อเดซิลิตร หรือฮีมาโตคริต น้อยกว่าร้อยละ 33 (ณรงค์ชัย ผิวคำศรีบุญเรือง, 2553)

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีโรคประจำตัวคือ โรคโลหิตจาง และไม่ได้รับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ และขณะตั้งครรภ์ มีโอกาสเกิดภาวะโลหิตจางในขณะตั้งครรภ์ได้ เนื่องจากในระหว่างการตั้งครรภ์ร่างกายมีความต้องการปริมาณของเลือดเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ โดยเฉพาะเหล็ก เพื่อใช้ในการสร้างเม็ดเลือดแดง หญิงตั้งครรภ์ที่ขาดธาตุเหล็ก มีผลทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนในระหว่างตั้งครรภ์และการคลอดได้ง่ายเพราะเสี่ยงต่อการสูญเสียเลือดและเกิดการติดเชื้อได้ง่าย เป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อหญิงตั้งครรภ์ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ จนถึงหลังคลอด คณะกรรมการอนามัยแม่และเด็กระดับจังหวัด ได้จัดทำแนวทางการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์และตรวจเลือดครั้งแรก พบภาวะโลหิตจาง คือ ค่าฮีมาโตคริตน้อยกว่าร้อยละ 33 ให้จ่ายยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก (FeSO_4) วันละ 3 ครั้ง ๆ ละ 1 เม็ด และจ่ายยา Folic acid วันละ 1 ครั้ง ๆ ละ 1 เม็ด โดยให้รับประทานเป็นเวลา 1 เดือน และการให้ความรู้แนะนำเรื่อง การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง หลังจากรับประทานยาครบกำหนด 1 เดือนแล้วนัดให้หญิงตั้งครรภ์มาเจาะเลือดตรวจซ้ำอีกครั้ง หากยังพบว่ามีความโลหิตจางจึงให้พบแพทย์เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของชบาไพร สุขกาย และจิราพร เขียวอยู่ (2555) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะโลหิตจาง คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีประวัติเป็นโรคโลหิตจาง จะมีโอกาสเกิดภาวะโลหิตจาง 3.66 เท่า ส่วนหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลคัดกรองธาลัสซีเมียผิดปกติ หรือเป็นพาหะธาลัสซีเมีย เป็นสาเหตุการเกิดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของรายิน อโรว่า และคณะ (2552) กล่าวว่า สาเหตุของภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่เกิดจากการเป็นพาหะของภาวะธาลัสซีเมียหรือฮีโมโกลบินผิดปกติ ร้อยละ 47.1 สาเหตุจากการขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 22.4 นอกจากนี้ยังมีหญิงตั้งครรภ์อีก ร้อยละ 30.6 ที่ไม่สามารถสรุปสาเหตุได้ชัดเจน และจากการศึกษาจากต่างประเทศพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของภาวะโลหิตจาง เกิดจากภาวะทุพโภชนาการและการขาดธาตุเหล็ก สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ในการศึกษาวิจัยนี้ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ การมีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง ซึ่งการศึกษานี้พบว่าหญิงตั้งครรภ์ เป็นโรคโลหิตจางกันมาก ผลการตรวจคัดกรองโรคธาลัสซีเมีย ผิดปกติ และพบว่าหญิงครรภ์ส่วนมากไม่ได้รับประทานยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กก่อนตั้งครรภ์ ดังนั้นคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็กระดับจังหวัด ระดับอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชุมชน ร่วมกันวางแผน แก้ไข และพัฒนางานด้านอนามัยแม่และเด็กแบบบูรณาการให้ครอบคลุมมากขึ้น อย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์มารับการฝากครรภ์ให้เร็วที่สุดเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์มีภาวะสุขภาพที่ดี โดยได้รับการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย และการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อการวินิจฉัยที่ถูกต้อง รวดเร็ว ควรจัดโครงการให้ข้อมูล

ความรู้และคำแนะนำในการดูแลตนเองขณะตั้งครรภ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนนั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ และได้รับการตรวจเลือดครั้งแรกเท่านั้น ทำให้ทราบเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ และวางแผนแก้ไขปัญหาก็เฉพาะราย ยังไม่มีการติดตามศึกษา การตรวจเลือดครั้งที่ 2 จนถึงการคลอดและลักษณะของทารกแรกเกิด ดังนั้นควรมีการต่อยอดผลการศึกษาครั้งนี้อย่างต่อเนื่อง จนถึงผลลัพธ์ของการคลอด การติดตามพัฒนาการของทารก เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมกับพื้นที่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สมชาย จาตศรี อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้รับความกรุณาจาก นายแพทย์วันชัย วันทนิยวงศ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล สอง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่งานบริการสูติกรรมทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจในการเก็บข้อมูลในการวิจัย และขอขอบพระคุณกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ชบาไพร สุขกาย และจิราพร เขียวอยู่. (2555). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557. จาก <http://thailand.digitaljournals.org/index.php/SMJ/article/viewFile/11913/11608>.
- ณรงชัย ผิวคำศรีบุญเรือง. (2553). ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะเลือดจางของหญิงมีครรภ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดกาฬสินธุ์. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557. จาก <http://Thailand.digitaljournals.org/index.php/RDHSJ/article/download/13598/13042>.
- พ่องศรี แสนไชยสุริยา และคณะ. (2552). การศึกษาภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์และคลอดในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557, จาก http://203.157.71.148/Information/center/research/2054/anemia_54.pdf
- ราชิน อโรว่า และคณะ. (2552). ความชุก สาเหตุ และปัจจัยเสี่ยง ภาวะโลหิตจางในสตรีที่มาฝากครรภ์ ณ.โรงพยาบาลลำปาง สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557. จาก <http://thailand.digitaljournals.org/index.php/LMJ/article/download/1465/1253>.
- โรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว. (2555). ระบบรายงานเฉพาะกิจ. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2557, จาก <http://saiyairakhospital.com>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2553). การตรวจนับเม็ดเลือดอย่างสมบูรณ์. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557, จาก http://th.wikipedia.org/wiki/Complete_blood_count

เอกสารอ้างอิง

วิเชียร มงคลศรีตระกูล. (ม.ป.ป.). การตั้งครรภ์กับเลือดจาง อันตรายแค่ไหน. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2557,

จากhttp://www.healthtoday.net/thailand/women/women_95.html

สำนักนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข. (2556). รายงานการให้บริการสร้าง

เสริมสุขภาพและป้องกันโรค ในรูปแบบ 21 แห่ง. มาตรฐาน. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2557, จาก

http://203.157.10.11/report/std18report/rep_E03_province.php?year=2556&provincecode=54

ผลกระทบของการดื่มสุราต่อสุขภาพของผู้ดื่มสุราในตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา

Effect of alcohol drinking on health of drinker in Khunkhuan Sub-district, Pong District, Phayao Province

พงษ์ศักดิ์ ตักเตือน^{1*} และสมชาย จาดศรี²

Phongsak taktaun^{1*} and Somchai Jardsri²

บทคัดย่อ

ทำการศึกษาแบบ Retrospective Cohort Study เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการดื่มสุรากับผลกระทบด้านสุขภาพตามระดับพฤติกรรมกรรมการดื่มของผู้ดื่มสุราในตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลเวชระเบียนโปรแกรม Hos-XP ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2557 และแบบสอบถามประเมินพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา (Alcohol Use Disorders Identification Test) ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 423 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Relative Risk กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการดื่มสุราในระดับต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการเกิดผลกระทบด้านสุขภาพ ได้แก่ โรคความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการดื่มสุรา ($p = 0.002$) โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ($p = 0.0027$) โรคความดันโลหิตสูง ($p = 0.0122$) โรคตับ ($p = 0.0101$) และการเกิดอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา ($p = 0.001$) อุบัติการณ์โรคความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มดื่มแบบติดสุรา สูงกว่ากลุ่มดื่มระดับเสี่ยงถึง 7.927 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0227$) อุบัติการณ์โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มดื่มแบบติดสุราสูงกว่ากลุ่มเสี่ยงต่ำ 4.94 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) ไม่พบอุบัติการณ์ของโรคตับในกลุ่มกลุ่มดื่มเสี่ยงต่ำแต่พบแนวโน้มของการเกิดโรคตับสูงขึ้นตามระดับการดื่ม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) อีกทั้งยังพบอุบัติการณ์ของการเกิดอุบัติเหตุของกลุ่มดื่มแบบเสี่ยง ต่ำดื่มแบบอันตรายและดื่มแบบติดสุรา สูงกว่าอุบัติการณ์ของกลุ่มดื่มแบบเสี่ยงต่ำ 1.59, 2.38 และ 2.64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับ ($p < 0.05$)

คำสำคัญ: ผลกระทบด้านสุขภาพ, พฤติกรรมการดื่มสุรา

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: gussenzen50@gmail.com

Abstract

This research aimed to study relationship between alcohol drinking and effect on health based on drinking level of drinker in KhunKuan sub-district, Pong district, Phayao province. Type of study was retrospective cohort study that data was obtained from medical records, Hos-XP, during 1st January 2010–30th December 2014 and questionnaire applied from Alcohol Use Disorders Identification test (AUDIT). There were 423 samples in the study. Data was analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics such as relative risk. Significant level was assigned at 0.05.

The results revealed relation between drinking behavior and health effects, such as mental and behavioral disorders due to use of alcohol ($p = 0.002$), type II diabetes ($p = 0.0027$), hypertension ($p = 0.0122$), disease of liver ($p = 0.0101$) and accident unspecified ($p = 0.001$). Incidence of Alcohol-Related disorders due to use of alcohol in group of alcohol dependence was statistically higher than group of hazardous drinker 7.927 times ($p = 0.0227$). Incidence of type II diabetes in group of alcohol dependence was statistically higher than group of low risk drinker 4.94 times ($p = 0.001$). No incidence of disease of liver among low risk drinker, however trend of incidence of disease of liver was found increase related to degree of drinking, but not statistically significant ($p > 0.05$).

In addition incidence of unspecified accident in groups of hazardous drinker, harmful drinker and alcohol dependence were statistically higher than incidence in group of low risk drinker 1.59, 2.38, and 2.64 times respectively ($p < 0.05$).

Keywords: Effect of alcohol drinking on health, Alcohol behavior

บทนำ

จากการศึกษาสถิติของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุข้อมูลว่า ทั่วโลกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 2,000 ล้านคน เฉลี่ยแล้วดื่มแอลกอฮอล์ถึงคนละ 6.13 ลิตรต่อปี ซึ่งการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นสาเหตุของการก่อโรคมามากกว่า 60 โรค สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยนั้นคนไทยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับ 40 ของโลก เป็นผลทำให้การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 90 โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาวของประเทศไทย ผลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2556 เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าใน พ.ศ. 2556 จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้ดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน ตลอดจนวัยสูงอายุอีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งพฤติกรรมการดื่มสุรายังเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญทำให้เกิดภาวะหรืออาการแสดงของโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ซึ่งเป็น 1 ใน 20 สาเหตุของโรคตามความสูญเสียอันเนื่องมาจากการตายก่อนวัยอันควรใน ปี พ.ศ. 2555 ของจังหวัดพะเยา อาทิ โรคตับมีอัตราป่วย 1,449.61 ต่อแสนประชากร โรคความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการดื่มสุรา มีอัตราป่วย 400.68 ต่อแสนประชากรและการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน จำนวน 3,955 ครั้ง และทำให้เป็นสาเหตุการตายถึง 21.6

ต่อพันประชากร ทั้งนี้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ดื่มเองอีกมากมายทั้งทางตรง และทางอ้อมตลอดจนส่งผลเสียกระทบต่อครอบครัวและบุคคลรอบข้าง

ผลจากการสำรวจข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพในพื้นที่ของตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผ่านการลงบันทึก ทะเบียนข้อมูลรายงานในระบบคัดกรองความเสี่ยงโรคเรื้อรัง ของ NHSO (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) พบว่า ความชุกของการดื่มสุราในกลุ่มประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป ของตำบลขุนควร 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านสบเกียง หมู่บ้าน น้ำริน หมู่บ้านผาตั้ง หมู่บ้านแสงไทร และหมู่บ้านใหม่สารภีในปี 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,981 คน โดยความชุก ของการดื่มสุราของประชาชนของตำบลขุนควร 5 หมู่บ้านคิดเป็น 212.02 ต่อพันประชากร และพบว่า มีถึง 453 ครั้งเรือน ที่สมาชิกในครอบครัวอย่างน้อย 1 คนที่ดื่มสุรา

การรวบรวมการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่ายังมีการศึกษาถึงผลกระทบ ด้านสุขภาพของกลุ่มผู้ดื่มสุรา โดยเฉพาะประชากรในชนบทค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ผู้ศึกษาจำเป็นต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งผลกระทบ ทางด้านสุขภาพของการดื่มสุราของกลุ่มผู้ดื่มในตำบลขุนควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาผลกระทบของการดื่มสุรา ต่อสุขภาพของผู้ดื่มสุราในตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้สำหรับวางแผนทางแก้ไขปัญหา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน ตามนโยบายลด ละ เลิกสุรา ของเครือข่ายสาธารณสุขอำเภอปงที่จะส่งเสริม ให้มีการจัดบริการคลินิก ลด เลิก สุราใกล้บ้านใกล้ใจในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

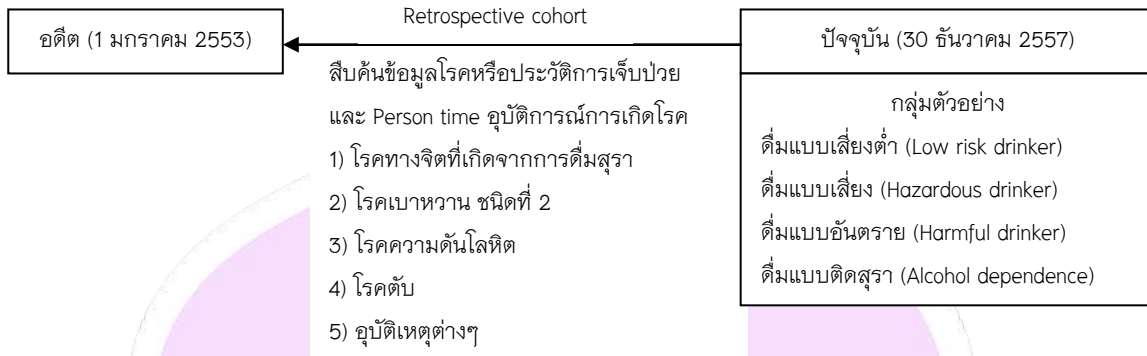
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการดื่มสุรากับผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนในตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบด้านสุขภาพตามปริมาณการดื่มสุราของประชาชนใน ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษาเป็นแบบ Retrospective Cohort Study เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการดื่มสุรากับผลกระทบ ด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะความคล้ายคลึงด้านพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราตามเกณฑ์ประเมินของปัญหา การดื่มสุรา (Alcohol Use Disorders Identification Test) แบ่งออกได้เป็น 4 ระดับมีรายละเอียดดังนี้

1. ไม่ดื่ม หรือดื่มเล็กน้อย (Low risk drinker)	ระดับ	0-7	คะแนน
2. ดื่มในระดับเสี่ยง (Hazardous drinker)	ระดับ	8-15	คะแนน
3. ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker)	ระดับ	16-15	คะแนน
4. ดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence)	ระดับ	20-40	คะแนน

ประชากร คือกลุ่มประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป ในตำบลขุนควร 5 หมู่บ้าน ทั้งหมดจำนวน 1,981 คน มีทั้งผู้ที่ดื่มสุราและไม่ดื่มสุรา คำนวณ การสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (1986) จากสูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = กลุ่มตัวอย่างของผู้ดื่มสุราในตำบลขุนควร 5 หมู่บ้าน
 N = ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้ง 5 หมู่บ้าน คือ 1,981 คน
 e = ความคลาดเคลื่อน คือ 0.045% (0.045)

แทนค่า

$$n = \frac{1,981}{1+1,981(0.45)^2}$$

$$n = 395.2889$$

สำหรับการผิดพลาดในการเก็บรวบรวม ข้อมูลอีก 12 % = $395.2889 \times 1.12 \sim 443$ คน

เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลเวชระเบียนโปรแกรม Hos-XP ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2557 และแบบสอบถามที่ประยุกต์จากแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา (Alcohol Use Disorders Identification Test) ซึ่งผ่านการตรวจความตรงของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (α -Coefficient) ได้เท่ากับ 0.72 รวมทั้งผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งการศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะโรคตามข้อกำหนดของบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย ปี 2556 ของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

1. โรคความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการดื่มสุรา (Mental and behavioural disorders due to use of alcohol) รหัส ICD-10 ระหว่าง F100-F109
2. โรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 (Diabetes mellitus type II) รหัส ICD-10 คือ E119

3. โรคความดันโลหิตสูง (Hypertensive diseases) รหัส ICD-10 ระหว่าง I10-I15
4. โรคตับ (Disease of Liver) รหัส ICD-10 ระหว่าง K70-K71
5. อุบัติเหตุการบาดเจ็บอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการตีบแอลกอฮอล์ (Accident unspecified) รหัส ICD-10 คือ S00-T98

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน Relative Risk และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา

ลักษณะทางประชากรทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 423 คน เป็นเพศชายจำนวน 246 คน (ร้อยละ 58.20) เพศหญิงจำนวน 177 คน (ร้อยละ 41.80) มีอายุเฉลี่ย 43.06 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.69 อายุน้อยสุดที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรกคือ 15 ปี และมากที่สุดคือ 35 ปีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 260 คน (ร้อยละ 61.50) ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 304 คน (ร้อยละ 71.90) มีพฤติกรรมกรสูบบุหรี่จำนวน 124 คน (ร้อยละ 29.40)

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ผลกระทบด้านสุขภาพระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมดื่มแบบเสี่ยงกับกลุ่มที่มีพฤติกรรมดื่มแบบอันตรายขึ้นไปเฉพาะโรคที่มุ่งศึกษา

ผลกระทบด้านสุขภาพ	พฤติกรรมกรดื่มสุรา		95%CI	RR	P-value
	ดื่มแบบเสี่ยงต่ำถึงระดับเสี่ยง (n = 303)	ดื่มแบบอันตรายขึ้นไป (n = 120)			
โรคความผิดปกติทางจิตจากการดื่มสุรา (Alcohol-Related Disorders)	ป่วย ไม่ป่วย	1 302	7 103	2.197 - 142.136	17.675 0.0002
โรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 (Diabetes mellitus type II)	ป่วย ไม่ป่วย	9 294	12 108	1.456 - 7.783	3.366 0.0027
โรคความดันโลหิตสูง (Hypertensive diseases)	ป่วย ไม่ป่วย	27 276	21 99	1.156 - 3.335	1.963 0.0122
โรคตับ (Diseases of liver)	ป่วย ไม่ป่วย	1 302	4 116	1.140 - 89.448	10.100 0.0101
อุบัติเหตุและการบาดเจ็บ (Accident Unspecified)	ใช่ ไม่ใช่	79 224	68 52	1.699 - 2.779	2.173 0.0001

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดื่มสุรากับการเกิดผลกระทบด้านสุขภาพที่มุ่งศึกษาเฉพาะโรคดังกล่าวข้างต้นนั้น พบว่าพฤติกรรมการดื่มสุราในระดับอันตรายขึ้นไป (Harmful drinker and Alcohol dependence) นั้นมีความสัมพันธ์กับการเกิดผลกระทบด้านสุขภาพและมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรค อันได้แก่ โรคหรือความผิดปกติทางจิตและพฤติกรรมที่เกิดจากการใช้แอลกอฮอล์ โรคเบาหวานชนิดที่ 2 โรคความดันโลหิตสูง โรคตับ และการเกิดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บ สูงกว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราแบบเสี่ยงต่ำถึงในระดับเสี่ยง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบการเกิดโรคความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มศึกษา

พฤติกรรมการดื่ม	จำนวนผู้ป่วย	Person Year (PY)	Cases/1000PY	95%CI	RR	p-value
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker)	0	1110	0	-	-	-
ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker)	1	403	2.48	reference	reference	-
ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker)	1	279	3.58	0.0903 - 23.0942	1.4444	0.7937
ดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence)	6	305	19.67	0.9544 - 65.8531	7.9278	0.0227

ในการศึกษาประวัติการเจ็บป่วยการเกิดโรคหรือความผิดปกติทางจิตและพฤติกรรมที่เกิดจากการใช้แอลกอฮอล์ของกลุ่มที่มีระดับการดื่มสุราแตกต่างกัน ไม่พบผู้ป่วยในกลุ่มดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) ในกลุ่มดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) พบ Incidence density 2.48 ต่อ 1,000 ปี หรือหากติดตามผู้ที่ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) จำนวน 1,000 คน ในระยะเวลา 1 ปี จะพบผู้ป่วย 2.48 คน กลุ่มที่ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker) พบ Incidence density 3.58 ต่อ 1,000 ปี หรือสูงกว่ากลุ่มดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) 1.44 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.7937$) ในกลุ่มดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence) พบ Incidence density 19.67 ต่อ 1,000 ปี หรือสูงกว่ากลุ่มดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) 7.93 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0227$) ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 2

**ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบทกการเกิดโรคเบาหวานของกลุ่มศึกษาแบ่งตามระดับพฤติกรรม
การดื่มสุรา**

พฤติกรรมการดื่ม	จำนวนผู้ป่วย	Person Year (PY)	Cases/1000PY	95%CI	RR	p-value
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker)	6	1093	5.49	reference	reference	-
ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker)	3	355	8.45	0.3850 – 6.1555	1.5394	0.5386
ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker)	4	275	14.54	0.7477 – 9.389	2.6496	0.1164
ดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence)	8	295	27.12	1.7141 – 14.2379	4.9401	0.001

ในการศึกษาประวัติการเจ็บป่วยการเกิดโรคเบาหวานของกลุ่มที่มีระดับการดื่มสุราแตกต่างกัน กลุ่มดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) พบ Incidence density 5.49 ต่อ 1,000 ปี หรือหากติดตามผู้ที่ดื่มระดับต่ำ (Low risk drinker) จำนวน 1,000 คน ในระยะเวลา 1 ปี จะพบผู้ป่วย 5.49 คนในกลุ่มดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) พบ Incidence density 8.45 ต่อ 1,000 ปี ซึ่งไม่แตกต่างกับกลุ่มดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.5386$) เช่นเดียวกับ กลุ่มที่ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker) ที่พบ Incidence density 14.54 ต่อ 1,000 ปี ไม่แตกต่างกับกลุ่มดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.1164$) กลุ่มดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence) พบ Incidence density 27.12 ต่อ 1,000 ปี หรือสูงกว่ากลุ่มดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) 4.94 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

**ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบทกการเกิดโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มศึกษาแบ่งตามระดับพฤติกรรม
การดื่มสุรา**

พฤติกรรมการดื่ม	จำนวนผู้ป่วย	Person year	Cases/1000PY	95%CI	RR	p-value
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker)	24	1034	23.21	reference	reference	-
ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker)	3	396	7.57	0.0983 – 1.0839	0.3264	0.0542
ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker)	9	250	36	0.7209 – 3.3368	1.551	0.2577
ดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence)	12	278	43.16	0.9300 – 3.7187	1.8579	0.0746

ในการศึกษาประวัติการเจ็บป่วยการเกิดโรคความดันโลหิตสูงที่เกิดจากการใช้แอลกอฮอล์ของกลุ่มที่มีระดับการดื่มสุราแตกต่างกันพบว่า ดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) มี Incidence density 23.21 ต่อ 1000 ปี ซึ่งไม่แตกต่างกับกลุ่มดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) ($p = 0.0542$) กลุ่มดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker) ($p = 0.2577$) และกลุ่มดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence) ($p = 0.0746$) ที่มี Incidence density เท่ากับ 7.57 ต่อ 1000 ปี 36.0 ต่อ 1,000 ปี และ 43.16 ต่อ 1,000 ปีตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบบการเกิดโรคตับของกลุ่มศึกษาแบ่งตามระดับพฤติกรรมการดื่มสุรา

พฤติกรรมการดื่ม	จำนวนผู้ป่วย	Person year	Cases/1000 PY	95%CI	RR	p-value
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker)	0	1110	0	-	-	-
ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker)	1	402	2.48	reference	reference	-
ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker)	1	278	3.59	0.0904 - 23.1198	1.446	0.7931
ดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence)	3	305	9.84	0.4113 - 38.0144	3.954	0.1982

ในการศึกษาประวัติการเจ็บป่วยการเกิดโรคตับของกลุ่มที่มีระดับการดื่มสุราแตกต่างกัน ไม่พบผู้ป่วยในกลุ่มดื่มสุราระดับต่ำ (Low risk drinker) ในกลุ่มดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) พบ Incidence density 2.48 ต่อ 1,000 ปี หรือหากติดตามผู้ที่ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) จำนวน 1,000 คน ในระยะเวลา 1 ปี จะพบผู้ป่วย 2.48 คน ซึ่งไม่ต่างกับกลุ่มที่ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker) ที่พบ Incidence density 3.59 ต่อ 1,000 ปี ($p = 0.7931$) และไม่ต่างกับกลุ่มดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence) ที่พบ Incidence density 9.84 ต่อ 1,000 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.1982$) ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 5

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบการได้รับอุบัติเหตุของกลุ่มศึกษาแบ่งตามระดับพฤติกรรมการดื่มสุรา

พฤติกรรมการดื่ม	ได้รับอุบัติเหตุ	จำนวน	อัตราอุบัติการณ์ (%)	RR	p-value
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker)	50	172	22.52	Reference	-
ดื่มแบบเสี่ยง (Hazardous drinker)	29	52	35.80	1.5896	0.02
ดื่มแบบอันตราย (Harmful drinker)	30	26	53.57	2.3785	0.001
ดื่มแบบติดสุรา (Alcohol dependence)	38	26	59.38	2.6362	0.001

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงของผลกระทบด้านสุขภาพในส่วนของการได้รับอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา ระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker) กับกลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มในระดับที่สูงกว่า นั้นพบว่าการดื่มสุราแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) นั้นมีโอกาสได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าการดื่มสุราแบบเสี่ยงต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 1.59 เท่า ($p = 0.02$) การดื่มสุราแบบอันตราย (Harmful drinker) มีโอกาสเสี่ยงที่จะได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าการดื่มสุราแบบเสี่ยงต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2.38 เท่า ($p = 0.001$) และการดื่มสุราแบบติด (Alcohol dependence) มีโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าการดื่มแบบเสี่ยงต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 2.64 เท่า ($p = 0.001$) ดังรายละเอียดในตาราง 6

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมการดื่มสุราในระดับอันตรายขึ้นไป (Harmful drinker and Alcohol dependence) นั้นมีความสัมพันธ์กับการเกิดผลกระทบด้านสุขภาพและมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคอันได้แก่ โรคความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการดื่มสุรา ($p = 0.002$) โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ($p = 0.0027$) โรคความดันโลหิตสูง ($p = 0.0122$) โรคตับ ($p = 0.010$) และการเกิดอุบัติเหตุ ($p = 0.001$) สูงกว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราแบบเสี่ยงต่ำถึงในระดับเสี่ยง (Low risk drinker and Hazardous drinker) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษามีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของณรงค์ศักดิ์ หนูสอน และคณะ (2550) ที่ศึกษาผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านสุขภาพในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผู้ป่วยที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสป่วยด้วยโรคเกี่ยวเนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า ผู้ที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ถึง 216 เท่า ($p = 0.01$) และมีโอกาสป่วยด้วยโรคตับแข็งมากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ดื่มสุราถึง 20 เท่า ($p = 0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของ บัณฑิต ตรีไพศาล (2549) เรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประเทศไทย พบว่า การติดสุรามีความสัมพันธ์กับภาวะเครียดและอาการซึมเศร้าในระดับสูง โดยคนที่มีอาการติดสุรา ร้อยละ 51.2 มีความเครียดอยู่ในระดับที่สูงหรือรุนแรง ร้อยละ 48.6 มีอาการซึมเศร้าอยู่ในระดับที่ควรได้รับการรักษาหรือพบแพทย์ ร้อยละ 11.9 มีความคิดอยากฆ่าตัวตาย ร้อยละ 11.3 มีความคิดอยากฆ่าผู้อื่นจากรายงาน การเฝ้าระวังการบาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุขนส่งในช่วงเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2547 สำนักงานระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบว่าร้อยละ 72 ของผู้บาดเจ็บรุนแรงจำนวน 1,405 จากพาหนะทุกประเภท ก่อนเกิดเหตุผู้ขับขี่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ และจากรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี 2557 ของ World Health Organization (2014) ระบุว่า การดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพและการบาดเจ็บในกลุ่มผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ร้อยละ 50 จะเสียชีวิตด้วยโรคตับ โดย ร้อยละ 25 ของผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้น ร้อยละ 4 เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และ ร้อยละ 10 ของผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะป่วยด้วยโรคหลอดเลือดในสมอง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และป่วยโรคเบาหวาน อยู่ร้อยละ 2 ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรคเบาหวาน กับการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มผู้มีอายุ 19 ปีขึ้นไป จากฐานข้อมูล MEDLINE ปี 1966 ถึงเดือนสิงหาคม ปี 2003 ของ Andrea A Howard และคณะ พบว่า ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ขนาดปานกลาง คือ 1-3 แก้วต่อวัน (1 แก้วมีปริมาณแอลกอฮอล์เทียบเท่า ethanol 12.6 g.) หรือประมาณ 3.5 ดื่มมาตรฐาน (หนึ่งดื่มมาตรฐานเท่ากับแอลกอฮอล์ เทียบเท่า ethanol 10 g.) สัมพันธ์กับการเกิดโรคเบาหวานที่ลดลง ร้อยละ 33-56 เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่ดื่มสุรา และในทางตรงข้ามการดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 3 แก้วขึ้นไป หรือตั้งแต่ 3.5 ดื่มมาตรฐานต่อวันขึ้นไป สัมพันธ์กับการเกิด

โรคเบาหวาน ที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 43 และนอกจากนี้ยังพบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณขนาดปานกลางนั้น ไม่รบกวนกระบวนการควบคุมระดับน้ำตาลในร่างกาย ที่ซึ่งการศึกษานี้ พบว่า พฤติกรรมการดื่มสุราในระดับเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker) ระดับเสี่ยง (Hazardous drinker) และระดับอันตราย (Harmful drinker) นั้นส่งผลต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่พฤติกรรมการดื่มสุราแบบติดสุรา (Alcohol dependence) จะทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สูงกว่ากลุ่มที่ดื่มแบบเสี่ยงต่ำถึง 4.94 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) ในส่วนของการเกิดอุบัติเหตุที่พบว่าการดื่มสุราในระดับที่แตกต่างกันจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (Low risk drinker) กับกลุ่มที่มีพฤติกรรมการดื่มในระดับที่สูงกว่านั้น พบว่าการดื่มสุราแบบเสี่ยง (Hazardous drinker) มีโอกาสได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าการดื่มสุราแบบเสี่ยงต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 1.59 เท่า ($p = 0.02$) การดื่มสุราแบบอันตราย (Harmful drinker) มีโอกาสเสี่ยงที่จะได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าการดื่มสุราแบบเสี่ยงต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2.38 เท่า ($p = 0.001$) และการดื่มสุราแบบติดสุรา (Alcohol dependence) มีโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าการดื่มแบบเสี่ยงต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 2.64 เท่า ($p = 0.001$) สอดคล้องกับการวิจัยของ ทักษพล ธรรมรังสี และคณะ (2555) ที่ศึกษาการบริโภคแอลกอฮอล์กับการบาดเจ็บในช่วงเทศกาลวันหยุดยาวเมื่อเทียบกับช่วงเวลาปกติ พบว่าผู้เข้ารับบริการรักษาอาการบาดเจ็บจากแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินของทางโรงพยาบาลในประเทศไทย โดยสุ่มสำรวจครอบคลุมทั้ง 4 ภูมิภาค รวม 9 โรงพยาบาล พบว่า ร้อยละ 27.87 ของผู้เข้ารับบริการนั้นมีการดื่มสุรา ก่อน 6 ชั่วโมง และมีปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ยังพบว่า พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการบาดเจ็บนั้น ร้อยละ 93.93 ของผู้ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ได้รับบาดเจ็บที่รุนแรงกว่าและเกิดอุบัติเหตุมากกว่าผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับผลกระทบด้านสุขภาพเกี่ยวกับ โรคความผิดปกติทางจิตที่สัมพันธ์กับการดื่มสุรา โรคตับ และโรคความดันโลหิตสูง ในการศึกษาไม่สามารถระบุได้ว่าพฤติกรรมการดื่มในระดับที่ต่างกัน จะส่งผลทำให้เกิดผลกระทบด้วยโรคดังกล่าวแตกต่างกันสรุปได้เพียงว่ามีแนวโน้มของการเกิดโรคสูงขึ้นตามระดับการดื่มของผู้ดื่มสุรา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง ไม่เพียงพอ แต่จากผลการศึกษาของ Xue-Xin, et.al (2013) บ่งชี้ว่าการดื่มสุราหรือแอลกอฮอล์ ที่มีปริมาณมากมีความสัมพันธ์ต่อระดับความดันโลหิตที่สูงขึ้น คล้ายกับการศึกษาของ Mamot, M.G., et.al (1994) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับระดับความดันโลหิต พบว่าการดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 300 มิลลิตรต่อสัปดาห์ขึ้นไปนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความดันโลหิตที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยในคนที่ดื่มแอลกอฮอล์ 300-400 มิลลิตรต่อสัปดาห์จะมีค่าเฉลี่ยของระดับความดันโลหิต ขณะหัวใจบีบตัว (systolic) และค่าเฉลี่ยของระดับความดันโลหิต ขณะหัวใจคลายตัว (diastolic) จะสูงกว่าคนที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ 2.7/1.6 มิลลิเมตรปรอท และจะเพิ่มสูงขึ้นตามปริมาณ การดื่มที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มที่ดื่มหนัก คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 500 มิลลิตรต่อสัปดาห์ จะมีค่าเฉลี่ยของระดับความดันโลหิตทั้ง systolic และ diastolic จะสูงกว่า คนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง 4.6/3.0 มิลลิเมตรปรอท

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลกระทบของการดื่มสุราในปริมาณที่แตกต่างกันในระยะยาว โดยเปลี่ยนรูปแบบเป็นการศึกษาแบบ Prospective Study หรือ Meta-analysis ในการวิเคราะห์ข้อมูลเวชระเบียนหรือประวัติการรักษาจากสถานพยาบาลทุติยภูมิในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมและเพียงพอต่อการวิเคราะห์และนำไปใช้อ้างอิงสำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหการดื่มสุราในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ กระบวนการกลุ่มสำหรับแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในพื้นที่ ผ่านเวทีชุมชนหรือโครงการในหมู่บ้านเพื่อสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้ประชาชนที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนปง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขุนควร และบุคลากรเจ้าหน้าที่ของสถานบริการ ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านการสืบค้นข้อมูล และ ดร.สมชาย จาคศิริ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขานามัยชุมชน ที่ให้การเสียสละเวลาในการให้คำชี้แนะแนวทาง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน และคณะ. (2550). **ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านสุขภาพในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2557 จาก <http://cas.or.th/researchs/view/18/desc>:
- ทักษพล ธรรมรังสี และคณะ. (2555). **การบริโภคแอลกอฮอล์กับการบาดเจ็บในช่วงเทศกาลวันหยุดยาวเมื่อเทียบกับช่วงเวลาปกติ**. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2557 จาก <http://cas.or.th/researchs/view/111/desc>
- บัณฑิต ศรีไพศาล (2549). **การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย**. วารสารคลินิก. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://info.thaihealth.or.th/>
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **บัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศฉบับประเทศไทย พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
- Andrea A Howard, Arnsten JH, Gourevitch MN **Effect of alcohol consumption on diabetes mellitus: a systematic review** Ann Intern Med 140 211–19 2004
- Marmot, M. G., Elliott, P., Shipley, M. J., Dyer, A. R., Ueshima, H., Beevers, D. G., et al. (1994). **Alcohol and blood pressure**. The INTERSALT study. BMJ, 308, 1263–1267.
- World Health Organization. (2014). **Global Status Report on Alcohol 2014**. Retrieved June 10, 2013 from http://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/en/
- Xue–Xin, Jiange He Maria G.Frontini, et al. **Effect of reduction on blood pressure**. Retrieved June 12, 2013 from <http://hyper.ahajournals.org/content/38/5/1112.short>

ผลการเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 ปี เครือข่ายสุขภาพเชิงคำ-ภูซาง จังหวัดพะเยา

Effectiveness of sealant in primary school after 2 year of Health Network ChangKham-PhuSang Phayao Province

สุนันทา วงศ์ชัย^{1*} และสมชาย จาดศรี²
Sunanta wongchai^{1*} and Somchai Jadsri²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันและเปรียบเทียบอัตราการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ของนักเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2555 เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 ปี ในโรงเรียนเครือข่ายของโรงพยาบาลเชิงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 581 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันจำนวน 387 คนและไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันจำนวน 194 คน เก็บข้อมูลด้วยการตรวจฟันและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ใสแควร์และอัตราเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า ฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันอยู่ครบร้อยละ 40.4 มีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วน ร้อยละ 44.1 และมีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดไปทั้งหมด ร้อยละ 15.5 ในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ทั้งบนและล่างที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันอยู่ครบสมบูรณ์พบว่าไม่มีฟันผุเลย ส่วนในฟันกรามแท้ ซี่ที่ 1 บนขวา บนซ้าย ล่างซ้าย และล่างขวา ที่วัสดุหลุดบางส่วนพบฟันผุ ร้อยละ 14.2 22.9 36.2 และ 29.1 ตามลำดับ ในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 บนขวา บนซ้าย ล่างซ้าย และล่างขวาที่วัสดุหลุดหมดพบฟันผุร้อยละ 33.3 26.9 30.8 และ 28.0 ตามลำดับ และในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 บนขวา บนซ้าย ล่างซ้าย และล่างขวา ที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันพบฟันผุ ร้อยละ 18.4 8.9 41.1 และ 39.5 ตามลำดับ ในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 บนขวา บนซ้าย ล่างซ้าย และล่างขวาของกลุ่มที่วัสดุหลุดหมดมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุเป็น 2.36 1.12 0.85 และ 0.9 เท่าของกลุ่มที่วัสดุหลุดบางส่วน ตามลำดับ และในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 บนขวา บนซ้าย ล่างขวา และล่างซ้ายของกลุ่มที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุเป็น 1.30 0.82 1.13 และ 1.36 เท่าของกลุ่มที่วัสดุหลุดบางส่วนตามลำดับ พฤติกรรมการแปรงฟันและการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 บนขวา บนซ้าย ล่างซ้าย และล่างขวา พบว่า ความถี่ของการแปรงฟัน (เช้า กลางวัน เย็น) มีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุแตกต่างกันเล็กน้อย และความถี่ในการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอม พบว่า การกินขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมมีโอกาสเกิดโรคฟันผุ

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author: may_dent@hotmail.co.th

ที่เท่ากันกับกลุ่มที่ไม่กิน แต่มีจำนวนซี่ที่เกิดฟันผุแตกต่างกัน จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนเคลือบหลุมร่องฟันและตรวจการคงอยู่เป็นระยะ ๆ

คำสำคัญ: การเคลือบหลุมร่องฟัน นักเรียนชั้นประถมศึกษา ฟันกรามแท้ซี่ที่ 1

Abstract

The objectives of the research were to study retention of sealant, and the dental caries between sealant of primary school student after 2 years passing of ChangKham – PhuSang Health Network, Phayao Province. The sample of 581 grade 3 students was randomly selected from 2 groups according to sealant and no sealant. The data were collected with dental examination, questionnaire and analyzed with percentage, mean. Effect of sealant was test by Chi-square test and odds ratio. The results had shown that complete retention of sealant, partial lost of sealant, complete lost at the rate of 40.4%, 44.1%, and 15.5% respectively. There were no caries found in the teeth with complete retention of sealant. Partial lost sealant teeth (#16, #26, #36, #46) got carried at rate of 14.2%, 22.9%, 36.2% and 29.1% respectively. While complete lost sealant teeth (#16, #26, #36, #46) got carried at rate of 33.3%, 26.9%, 30.8% and 28.0% respectively. No sealant teeth sealant teeth (#16, #26, #36, #46) got carried at rate of 18.4%, 18.9%, 41.1% and 39.5% respectively. The effect of sealant on dental caries that risk of caries in group of no sealant was 1.3, 0.82, 1.13 and 1.36 times respectively higher than partial lost sealant group. Complete loss of sealant group was 2.36, 1.12, 0.85 and 0.9 times respectively higher than partial lost sealant group. The frequency of brushing teeth no every day ,the risk of dental caries is slightly different to brush your teeth every day. The frequency of eating at snacks / drinks / candy with a higher risk of dental caries is a little different. But there's a different tooth decay. The suggestion from the study was that sealant should be promoted in school and follow up the retention.

Keywords: Sealant, Primary school, The permanent first molar

บทนำ

สุขภาพช่องปาก เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน โดยปัญหาสุขภาพช่องปากนั้นสามารถพบได้หลายรูปแบบ เช่น โรคฟันผุ โรคปริทันต์ ปัญหาการสูญเสียฟัน ฯลฯ ประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่แตกต่างกันออกไป โดยพบว่า ในกลุ่มของเด็กวัยเรียน มีอัตราการเกิดโรคฟันผุเพิ่มขึ้น การเคลือบหลุมร่องฟัน เป็นวิธีการทางคลินิกที่ได้รับการยอมรับในการป้องกันฟันผุของหลุมร่องฟัน โดยกลไกการป้องกันฟันผุของสารเคลือบหลุมร่องฟัน คือ ตัวสารจะทำหน้าที่เป็นสิ่งกีดขวางทางกายภาพ (Physical barrier) ป้องกันการกักเก็บสะสมของเชื้อจุลินทรีย์และสารอาหารที่เป็นเหตุของการเกิดฟันผุที่บริเวณหลุมร่องฟัน ทั้งนี้การเคลือบหลุมร่องฟันจะมีประสิทธิภาพในการป้องกันฟันผุได้ตราบที่วัสดุยังติดแน่นสมบูรณ์กับผิวเคลือบฟัน (กนกพร โพธิ์หอม 2550, หน้า 51-58) และทางสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ได้มีการจัดให้บริการเคลือบหลุมร่องฟันแก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เพื่อลดอัตราการเกิดฟันผุในฟันแท้ ในโครงการยิ้มสดใสเด็กไทยฟันดี และทางโรงพยาบาลเชิงคำ จังหวัดพะเยา ได้ดำเนินงานตามโครงการยิ้มสดใสเด็กไทยฟันดี โดยการออกตรวจสุขภาพช่องปาก และให้บริการเคลือบหลุมร่องฟัน ให้แก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ขึ้นมาในช่องปาก

จากรายงานผลสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ พ.ศ.2527-2555 ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย พบว่า สภาวะปราศจากฟันผุ (Caries free) ของเด็ก 12 ปี ในภาพรวมประเทศ คือ ร้อยละ 52.2 50.8 46.1 42.7 43.1 และ 47.3 ตามลำดับ (กรมอนามัย, 2555, หน้า 114) ส่วนสถานการณ์สุขภาพช่องปากเด็กประถมศึกษา จังหวัดพะเยา 3 ปีซ้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2554-2556 พบว่า เด็กอายุ 12 ปี มีสภาวะปราศจากฟันผุร้อยละ 64.78 57.29 และ 55.2 ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2556) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี มีแนวโน้มการปราศจากฟันผุลดลงหรือมีแนวโน้มการมีฟันผุเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง การคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันและเปรียบเทียบฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันกับฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน เมื่อนักเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2555 หลังจากได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 ปี ว่ามีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ มากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นข้อมูลสำหรับองค์การที่เกี่ยวข้องของระดับนโยบายใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานตามนโยบายที่เหมาะสม อันมุ่งประโยชน์สุดท้ายที่ได้แก่นักเรียนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันของนักเรียนประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2555 เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 ปี

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางระบาดวิทยาเชิงวิเคราะห์ (Analytical epidemiology) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลเชิงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 581 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือนักเรียนที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันจำนวน 387 คน และนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันจำนวน 194 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์และตรวจฟัน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน
ส่วนที่ 2 การแปรงฟัน ประกอบด้วยความถี่ของการแปรงฟันในรอบสัปดาห์และวิธีการแปรงฟัน
ส่วนที่ 3 ปัจจัยเสี่ยงและการป้องกันฟันผุ ประกอบด้วยพฤติกรรมการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอม การไปตรวจสุขภาพช่องปาก การไปพบหมอฟัน (ปวดฟัน ขูดหินปูน อุดฟัน ถอนฟัน รักษาโรคฟัน) ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 การได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน (ได้ข้อมูลจากงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา) ประกอบด้วย แบบบันทึกการคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน (ได้ข้อมูลจากแบบบันทึกสภาวะฟันผุ) และแบบ

บันทึกสภาวะโรคฟันผุ (ใช้เป็นข้อมูลของกลุ่มงานทันตกรรม) โดยจะตรวจในฟันกรามแท้ซี่แรก ทั้ง 4 ด้านของช่องปาก คือ บนขวา (#16) บนซ้าย (#26) ล่างซ้าย (#36) และล่างขวา (#46)

วิเคราะห์สถิติ ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบผลการเคลือบหลุมร่องฟันที่มีต่อการเกิดโรคฟันผุด้วยไคสแควร์ และอัตราเสี่ยง (Odds ratio)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 581 คน พบว่า เป็นเพศชายร้อยละ 49.4 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.6 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมารับราชการ อาชีพส่วนตัว รับจ้าง และแม่บ้านหรือไม่ได้ทำงาน ตามลำดับ (ร้อยละ 36.5, ร้อยละ 20.3, ร้อยละ 18, ร้อยละ 15.5 และร้อยละ 9.6) ผู้ให้การเลี้ยงดูนักเรียนส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ รองลงมาปู่ย่า/ตายาย และญาติ (ลุงป้า น้าอา) ตามลำดับ (ร้อยละ 71.3 ร้อยละ 26.5 และ ร้อยละ 2.2)

การคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน

ตาราง 1 การคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน

การคงอยู่ของวัสดุ	จำนวน(ซี่)	ร้อยละ
อยู่ครบ	442	40.4
หลุดบางส่วน	449	44.1
หลุดหมด	158	15.5
รวม	1019	100

การคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน พบว่า ภายหลังจากได้รับบริการเคลือบหลุมร่องฟันเมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 ปี พบว่า ฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน จำนวน 1,019 ซี่ มีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันอยู่ครบร้อยละ 40.5 มีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วนร้อยละ 44.0 และมีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดไปทั้งหมดร้อยละ 15.5

ผลการเคลือบหลุมร่องฟันที่มีต่อการเกิดโรคฟันผุ

ตาราง 2 การคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันกับการเกิดโรคฟันผุ

ซี่ฟัน	สถานะการเคลือบ	ไม่ผุ	ผุ	p-value
#16	1. อยู่ครบ	80(100)	0(0)	0.000
	2. หลุดบางส่วน	91(85.8)	15(14.2)	
	3. หลุดหมด	28(66.7)	14(33.3)	
	4. ไม่ได้ทำ	288(81.6)	65(18.4)	
#26	1. อยู่ครบ	68(100)	0(0)	0.000
	2. หลุดบางส่วน	74(77.1)	22(22.9)	
	3. หลุดหมด	38(78.1)	14(26.9)	
	4. ไม่ได้ทำ	296(81.1)	69(18.9)	
#36	1. อยู่ครบ	120(100)	0(0)	0.000
	2. หลุดบางส่วน	83(63.8)	47(36.2)	
	3. หลุดหมด	27(69.2)	12(30.8)	
	4. ไม่ได้ทำ	172(58.9)	120(41.1)	
#46	1. อยู่ครบ	145(100)	0(0)	0.000
	2. หลุดบางส่วน	83(70.9)	34(29.1)	
	3. หลุดหมด	18(72.0)	7(28.0)	
	4. ไม่ได้ทำ	178(60.5)	116(39.5)	

ตารางที่ 2 แสดงการศึกษาการคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันกับการเกิดโรคฟันผุ พบว่า กลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่ยังอยู่ครบสมบูรณ์ไม่มีการเกิดโรคฟันผุในทุกซี่ หรือสามารถป้องกันโรคฟันผุได้ทุกคนและทุกซี่ที่เคลือบหลุมร่องฟัน โดยการคงอยู่กับการเกิดโรคฟันผุจำแนกเป็นซี่ ดังนี้ การเกิดฟันผุในซี่ #16 พบร้อยละ 14.2 33.3 และ 18.4 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ การเกิดฟันผุในซี่ #26 พบร้อยละ 22.9 26.9 และ 18.9 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ การเกิดฟันผุในซี่ #36 พบร้อยละ 36.2 30.8 และ 41.1 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ และการเกิดฟันผุในซี่ #46 พบร้อยละ 29.1 28.0 และ 39.5 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ ซึ่งอัตราการเกิดฟันผุในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$)

สถานการณ์เคลือบหลุมร่องฟันกับการเกิดโรคฟันผุ

ตารางที่ 3 สถานการณ์เคลือบหลุมร่องฟันกับการเกิดโรคฟันผุ

ซี่ฟัน	สถานการณ์เคลือบ	Total	Caries	prevalence	Pr	p-value
#16	หลุดบางส่วน	106	15	14.2	-	-
	หลุดหมด	42	14	33.3	2.36	0.0083
	ไม่ได้เคลือบ	353	65	18.4	1.30	0.319
#26	หลุดบางส่วน	96	22	22.9	-	-
	หลุดหมด	52	14	26.9	1.17	0.59
	ไม่ได้เคลือบ	365	69	18.9	0.82	0.38
#36	หลุดบางส่วน	130	47	36.2	-	-
	หลุดหมด	39	12	30.8	0.85	0.53
	ไม่ได้เคลือบ	292	120	41.1	1.13	1.00
#46	หลุดบางส่วน	117	34	29.1	-	-
	หลุดหมด	25	7	28	0.90	0.92
	ไม่ได้เคลือบ	294	116	39.5	1.36	0.048

ตารางที่ 3 แสดงการศึกษาสถานการณ์เคลือบหลุมร่องฟันกับการเกิดโรคฟันผุ โดยจำแนกรายซี่ ดังนี้ การเกิดฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกบนขวา (#16) พบร้อยละ 14.2 33.3 และ 18.4 ในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วน, หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 2.36 เท่าของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0083$) แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 1.30 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.319$) การเกิดฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกบนซ้าย (#26) พบร้อยละ 22.9 26.9 และ 18.9 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 1.17 เท่าของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน ($p = 0.59$) แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 0.82 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.38$) การเกิดฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกล่างซ้าย (#36) พบร้อยละ 36.2 30.8 และ 41.1 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 0.85 เท่าของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน ($p = 0.53$) แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 1.13 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 1.00$) การเกิดฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกล่างขวา (#46) พบร้อยละ 29.1 28.0 และ 39.5 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคฟันผุ

ในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 0.90 เท่าของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน ($p = 0.92$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 1.36 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.048$)

การดูแลสุขภาพช่องปากที่มีต่อการเกิดโรคฟันผุ

ตาราง 4 พฤติกรรมการแปรงฟันและการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุในซี่ #16

พฤติกรรม	Total	Caries prevalence	Pr	p-value	
แปรงฟันเช้า	ทุกวัน	84	18.4	1.23	0.355
	ไม่ทุกวัน	44	22.7		
แปรงฟันกลางวัน	ทุกวัน	32	20	0.91	0.535
	ไม่ทุกวัน	341	18.2		
แปรงฟันเย็น	ทุกวัน	56	18.7	0.99	0.223
	ไม่ทุกวัน	202	18.8		
กินน้ำหวาน	ไม่กิน	25	14.1	1.21	0.223
	กิน	404	17.1		
กินน้ำอัดลม	ไม่กิน	41	13.9	1.34	0.075
	กิน	296	18.6		
กินขนม	ไม่กิน	10	22.7	0.69	0.157
	กิน	537	15.6		
กินลูกอม	ไม่กิน	42	14.0	1.33	0.081
	กิน	208	18.6		

ตารางที่ 4 แสดงการศึกษาการแปรงฟันกับการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกบนขวา (#16) พบว่า แปรงฟันตอนเช้าทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 18.4 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 22.7 แปรงฟันตอนกลางวันทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 20.0 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 18.2 แปรงฟันตอนเย็นทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 18.7 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 18.8 กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดโรคฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.355$) แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.535$) และแปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.223$)

การบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุ พบว่า การกินน้ำหวานเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 17.1 ไม่กินเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 14.1 การกินน้ำอัดลมเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 18.6 ไม่กินทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 13.9 การกินขนมเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 15.6 ไม่กินเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 22.7 การกินลูกอมเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 18.6 ไม่กินเกิดโรคฟันผุ

ร้อยละ 14.0 กลุ่มนักเรียนที่ดื่ม น้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่พุ่มไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่ม น้ำหวาน (p = 0.223) ไม่ดื่มน้ำอัดลม (p = 0.075) ไม่กินขนม (p = 0.157) และไม่กินลูกอม (p = 0.081)

ตาราง 5 พฤติกรรมการแปรงฟันและการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุในซี่ #26

พฤติกรรม		Total	Caries	prevalence	Pr	p-value
แปรงฟันเช้า	ทุกวัน	532	91	17.1	1.67	0.041
	ไม่ทุกวัน	49	14	28.6		
แปรงฟันกลางวัน	ทุกวัน	180	33	18.3	0.98	0.499
	ไม่ทุกวัน	401	72	18.0		
แปรงฟันเย็น	ทุกวัน	347	58	16.7	1.20	0.177
	ไม่ทุกวัน	234	47	20.1		
กินน้ำหวาน	ไม่กิน	177	34	19.2	0.92	0.358
	กิน	404	71	17.6		
กินน้ำอัดลม	ไม่กิน	285	55	19.3	0.88	0.259
	กิน	296	50	16.9		
กินขนม	ไม่กิน	44	5	11.4	1.63	0.159
	กิน	537	100	18.6		
กินลูกอม	ไม่กิน	301	56	18.6	0.94	0.406
	กิน	280	49	17.5		

ตารางที่ 5 แสดงการศึกษาการแปรงฟันกับการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกบนซ้าย (#26) พบว่า แปรงฟันตอนเช้า ทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 17.1 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 28.6 แปรงฟันตอนกลางวันทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 18.3 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 18.0 แปรงฟันตอนเย็นทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 16.7 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 20.1 กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดฟันผุมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน (p = 0.041) กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวัน และแปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดโรคฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน (p = 0.499) แปรงฟันตอนเย็นทุกวัน (p = 0.177)

การบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุ พบว่า การกินน้ำหวานเกิดโรคฟันผุร้อยละ 19.2 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 17.6 การกินน้ำอัดลมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 16.9 ไม่กินทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 19.3 การกินขนมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 18.6 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 11.4 การกินลูกอมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 17.5 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 18.6 กลุ่มนักเรียนที่ดื่มน้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่พุ่มไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่มน้ำหวาน (p = 0.358) ไม่ดื่มน้ำอัดลม (p = 0.259) ไม่กินขนม (p = 0.159) และไม่กินลูกอม (p = 0.406)

ตาราง 6 พฤติกรรมการแปรงฟันและการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุในซี่ #36

พฤติกรรม	Total	Caries prevalence	Pr	p-value		
แปรงฟันเช้า	ทุกวัน	532	163	30.6	1.07	0.441
	ไม่ทุกวัน	49	16	32.7		
แปรงฟันกลางวัน	ทุกวัน	180	60	33.3	0.88	0.215
	ไม่ทุกวัน	401	119	29.7		
แปรงฟันเย็น	ทุกวัน	347	100	28.8	1.00	0.120
	ไม่ทุกวัน	234	79	33.8		
กินน้ำหวาน	ไม่กิน	177	54	30.5	1.01	0.499
	กิน	404	125	30.9		
กินน้ำตาล	ไม่กิน	285	82	28.8	1.14	0.170
	กิน	296	97	32.8		
กินขนม	ไม่กิน	44	20	45.5	0.65	0.024
	กิน	537	159	29.6		
กินลูกอม	ไม่กิน	301	93	30.9	1.00	0.517
	กิน	280	86	30.7		

ตารางที่ 6 แสดงการศึกษาการแปรงฟันกับการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกล่างซ้าย (#26)พบว่า แปรงฟันตอนเช้า ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 30.6 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 32.7 แปรงฟันตอนกลางวันทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 33.3 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 29.7 แปรงฟันตอนเย็นทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 28.8 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 33.8 กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวัน และแปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวัน มีโอกาสเกิดฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.441$) แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.215$) แปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.120$)

การบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุ พบว่า การกินน้ำหวานเกิดโรคฟันผุร้อยละ 30.9 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 30.5 การกินน้ำตาลเกิดโรคฟันผุร้อยละ 32.8 ไม่กินทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 28.8 การกินขนมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 29.6 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 45.5 การกินลูกอมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 30.7 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 30.9 กลุ่มนักเรียนที่ดื่มน้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่มน้ำหวาน ($p = 0.499$) ไม่ดื่มน้ำอัดลม ($p = 0.170$) และไม่กินลูกอม ($p = 0.517$) และกลุ่มนักเรียนที่กินขนม มีโอกาสเกิดโรคฟันผุมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่กินขนม ($p = 0.024$)

ตาราง 7 พฤติกรรมการแปรงฟันและการบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุในซี่ #46

พฤติกรรม		Total	Caries	prevalence	Pr	p-value
แปรงฟันเช้า	ทุกวัน	532	143	26.9	1.06	0.459
	ไม่ทุกวัน	49	14	28.6		
แปรงฟันกลางวัน	ทุกวัน	180	55	25.6	1.20	0.119
	ไม่ทุกวัน	401	102	30.6		
แปรงฟันเย็น	ทุกวัน	347	80	23.1	1.42	0.006
	ไม่ทุกวัน	234	77	32.9		
กินน้ำหวาน	ไม่กิน	177	45	25.4	1.09	0.320
	กิน	404	112	27.7		
กินน้ำอัดลม	ไม่กิน	285	79	27.7	0.95	0.391
	กิน	296	78	26.4		
กินขนม	ไม่กิน	44	14	31.8	0.84	0.280
	กิน	537	143	26.6		
กินลูกอม	ไม่กิน	301	79	26.2	1.06	0.365
	กิน	280	78	27.9		

ตารางที่ 7 แสดงการศึกษาการแปรงฟันกับการเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่ที่แรกบนซ้าย (#46) พบว่า แปรงฟันตอนเช้าทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 26.9 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 28.6 แปรงฟันตอนกลางวันทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 25.6 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 30.6 แปรงฟันตอนเย็นทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 23.1 ไม่ทุกวันเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 32.9 กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.459$) แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.119$) และกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดโรคฟันผุมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.006$)

การบริโภคขนม/เครื่องดื่ม/ลูกอมกับการเกิดโรคฟันผุในฟันซี่ #46 พบว่า การกินน้ำหวานเกิดโรคฟันผุร้อยละ 27.7 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 25.4 การกินน้ำอัดลมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 26.4 ไม่กินทุกวันเกิดโรคฟันผุร้อยละ 27.7 การกินขนมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 26.6 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 31.8 การกินลูกอมเกิดโรคฟันผุร้อยละ 27.9 ไม่กินเกิดโรคฟันผุร้อยละ 26.2 กลุ่มนักเรียนที่ดื่มน้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่มน้ำหวาน ($p = 0.320$) ไม่ดื่มน้ำอัดลม ($p = 0.391$) ไม่ดื่มขนม ($p = 0.280$) และไม่กินลูกอม ($p = 0.365$)

วิจารณ์และสรุปผล

การคงอยู่ของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันบนฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ในระยะเวลา 2 ปี พบมีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันอยู่ครบร้อยละ 40.4 มีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วนร้อยละ 44.1 และมีวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดไปทั้งหมดร้อยละ 15.1 สอดคล้องกับการศึกษาของโนริด้า แวยูโซะ (2552) ที่พบว่า หลังเคลือบหลุมร่องฟัน 2 ปี วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันอยู่ครบ ไม่หลุดร้อยละ 42.0 หลุดบางส่วนร้อยละ 35.5 และหลุดหมดร้อยละ 22.7

การคงอยู่ของวัสดุกับการเกิดโรคฟันผุโดยจำแนกเป็นซี่ ดังนี้ พบว่า กลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่ยังอยู่ครบสมบูรณ์ไม่มีการเกิดโรคฟันผุในทุกซี่ หรือสามารถป้องกันโรคฟันผุได้ทุกคนและทุกซี่ที่เคลือบหลุมร่องฟันและวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่ยังอยู่ครบสมบูรณ์ในฟันล่างมากกว่าฟันบน โดยการคงอยู่กับการเกิดโรคฟันผุจำแนกเป็นซี่ ดังนี้ การเกิดฟันผุในซี่ #16 พบร้อยละ 14.2 33.3 และ 18.4 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ การเกิดฟันผุในซี่ #26 พบร้อยละ 22.9 26.9 และ 18.9 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันหลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ การเกิดฟันผุในซี่ #36 พบร้อยละ 36.2 30.8 และ 41.1 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ และการเกิดฟันผุในซี่ #46 พบร้อยละ 29.1 28.0 และ 39.5 ในกลุ่มที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน หลุดบางส่วน, หลุดหมด และไม่ได้เคลือบ ตามลำดับ ซึ่งอัตราการเกิดฟันผุในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) สอดคล้องกับการศึกษาของเดชา ธรรมธาดาวิวัฒน์ (2551) ที่พบว่า ฟันที่สารเคลือบหลุมร่องฟันยึดติดสมบูรณ์ไม่พบฟันผุ และมีอัตราการหลุดของฟันบนมากกว่าฟันล่าง เช่นเดียวกับการศึกษาของโคมสิต ออบสุวรรณ (2551) ขวัญชัย คัมภรณพจน์ (2551) ที่พบว่า ฟันบนมีอัตราการหลุดของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันในฟันบนพบมากกว่าฟันล่าง พบวัสดุอยู่ครบไม่หลุดในฟันล่างมากกว่าฟันบน และการศึกษาของนุชนารถ เปล่งศรีงาม และสร้อยสน ธาราสมบัติ (2554) ที่พบว่าฟันกรามแท้ซี่แรกบนขวา (#16) และฟันกรามแท้ซี่แรกบนซ้าย (#26) กลุ่มที่เคลือบหลุมร่องฟันและไม่ได้เคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราการเกิดโรคฟันผุไม่แตกต่างกัน แต่ฟันกรามแท้ซี่แรกล่างซ้าย (#36) ที่เคลือบและไม่ได้เคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราการเกิดโรคฟันผุร้อยละ 15.6 และ 29.4 ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$)

สถานะการคงอยู่ของวัสดุกับการเกิดโรคฟันผุโดยจำแนกรายซี่ ดังนี้ การเกิดฟันผุในซี่ #16 พบว่า โอกาสการเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 2.36 เท่าของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0083$) แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 1.30 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.319$) การเกิดฟันผุในซี่ #26 พบว่า โอกาสการเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 1.17 เท่า ของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน ($p = 0.59$) แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 0.82 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.38$) การเกิดฟันผุในซี่ #36 พบว่า โอกาสการเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 0.85 เท่า ของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน ($p = 0.53$) แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 1.13 เท่า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 1.00$) การเกิดฟันผุในซี่ #46 พบว่า โอกาสการเกิดโรคฟันผุในกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดทั้งหมดเป็น 0.90 เท่า ของกลุ่มนักเรียนที่วัสดุหลุดบางส่วน ($p = 0.92$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอัตราฟันผุสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่หลุดบางส่วน 1.36 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

($p = 0.048$) สอดคล้องกับการศึกษาของบานเย็น ศิริสกุลเวอร์จันและและสุกัญญา เขียรวิวัฒน์ (2551) พบว่า ความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุในคนที่ไม่ได้เคลือบร่องฟันเป็น 2.5 เท่าหรือฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันสามารถป้องกันฟันผุได้ 2.5 เท่า ในการศึกษาของปริญญา คงทวีเลิศ (2550) พบว่า การติดแน่นของวัสดุเคลือบหลุมและร่องฟันฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 ในระยะเวลา 2 ปี พบการติดแน่นทั้งหมดร้อยละ 36.0 หลุดบางส่วนร้อยละ 15 และหลุดทั้งหมดร้อยละ 49.0 พบอัตราการผุของฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน (14.5) น้อยกว่าในกลุ่มที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน (19.1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($p < 0.05$) เช่นเดียวการศึกษาของจรรยา ภาคีชีพ (2551) พบว่า ฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีอุบัติการณ์ของการเกิดฟันผุ ลดลงร้อยละ 43.2 และฟันที่ไม่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันมีความเสี่ยง (Relative risk) ในการเกิดฟันผุ 1.7 เท่าของฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน

การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกบนขวา (#16) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดโรคฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.355$) แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.535$) และแปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.223$) การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกบนซ้าย (#26) กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดฟันผุมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.041$) กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวัน และแปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดโรคฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.499$) แปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.177$) การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกล่างซ้าย (#36) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวัน และแปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.441$) แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.215$) และแปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.120$) การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกบนขวา (#46) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าไม่ทุกวัน แปรงฟันตอนกลางวันไม่ทุกวันมีโอกาสเกิดฟันผุไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเช้าทุกวัน ($p = 0.459$) แปรงฟันตอนกลางวันทุกวัน ($p = 0.119$) และกลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเย็นไม่ทุกวัน มีโอกาสเกิดโรคฟันผุมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่แปรงฟันตอนเย็นทุกวัน ($p = 0.006$) สอดคล้องกับแนวคิดการเกิดโรคฟันผุ ความถี่ในการแปรงฟัน การไม่แปรงฟัน แปรงฟันไม่สม่ำเสมอ การบริโภคอาหารและเครื่องดื่มหลังการแปรงฟันและลิ้มแปรงฟันซ้ำ พฤติกรรมเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเรื่องการแปรงฟันเพื่อทำความสะอาด เพราะหากแปรงฟันแล้วกินอาหารอีกจะไม่เกิดประโยชน์ในแง่ของการทำความสะอาดและความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุจะเป็นเช่นเดียวกันกับการไม่แปรงฟันก่อนนอน (กรมอนามัย, 2551, หน้า 29)

การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกบนขวา (#16) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ดื่มน้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่มน้ำหวาน ($p = 0.223$) ไม่ดื่มน้ำอัดลม ($p = 0.075$) ไม่กินขนม ($p = 0.157$) และไม่กินลูกอม ($p = 0.081$) การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกบนซ้าย (#26) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ดื่มน้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่มน้ำหวาน ($p = 0.358$) ไม่ดื่มน้ำอัดลม ($p = 0.259$) ไม่กินขนม ($p = 0.159$) และไม่กินลูกอม ($p = 0.406$) การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกล่างซ้าย (#36) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ดื่มน้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่มน้ำหวาน ($p = 0.499$) ไม่ดื่มน้ำอัดลม ($p = 0.170$) และไม่กินลูกอม ($p = 0.517$) และกลุ่มนักเรียนที่กินขนมมีโอกาสเกิดโรคฟันผุมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่กินขนม ($p = 0.024$) การเกิดโรคฟันผุในฟันกรามแท้ซี่แรกล่างขวา (#46) พบว่า กลุ่มนักเรียน

ที่ดื่ม น้ำหวาน ดื่มน้ำอัดลม กินขนม และกินลูกอมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ดื่ม น้ำหวาน ($p = 0.320$) ไม่ดื่ม น้ำอัดลม ($p = 0.391$) ไม่ดื่มขนม ($p = 0.280$) และไม่กินลูกอม ($p = 0.365$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโนริคิโกะ แวโยชิเงะ (2552) พบว่า ของการกินอาหารรสหวานบ่อยมาก บ่อยปานกลาง และไม่บ่อย มีดัชนีฟันผุที่แตกต่างกันเล็กน้อย ($\bar{x} = 1.72$, $\bar{x} = 1.35$, $\bar{x} = 1.55$ ตามลำดับ) แต่จำนวนที่เกิดฟันผุสูงสุดแตกต่างกัน คือ 8 ซี่ 11 ซี่ และ 10 ซี่ ตามลำดับ ทำให้มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยการกินอาหารรสหวานในการเกิดโรคฟันผุนั้น ความถี่ของการบริโภค น้ำตาล สำคัญกว่าจำนวนของน้ำตาล ความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุจะเพิ่มขึ้นถ้ามีการบริโภคอาหารว่างที่มีส่วนผสม ของน้ำตาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการเคลือบหลุมร่องฟันสามารถป้องกันการเกิดโรคฟันผุก็ต่อเมื่อ มีการยึดติดที่สมบูรณ์ และการเคลือบหลุมร่องฟันอย่างเดียวไม่สามารถลดอัตราการเกิดโรคฟันผุได้ จึงควรให้ การส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพด้านอื่นๆ เช่น การให้ทันตสุขศึกษา เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำความสะอาดช่องปาก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค รวมไปถึงการไปตรวจสุขภาพช่องปากอย่างสม่ำเสมอร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การเคลือบหลุมร่องฟันเป็นที่ยอมรับว่าสามารถป้องกันการเกิดโรคฟันผุในด้านบดเคี้ยว ความสำเร็จของ การเคลือบหลุมร่องฟัน คือการที่วัสดุสามารถป้องกันฟันผุแก่ฟันซี่ดังกล่าวได้ มีการศึกษาพบว่า การคงอยู่ของวัสดุเคลือบ หลุมร่องฟันเพียงบางส่วน หรือหลุดออกทั้งหมด ส่งผลทำให้เกิดโรคฟันผุได้ ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ผลต่อการหลุดของวัสดุ เช่น ระยะเวลาในการทำที่จำกัด ความร่วมมือของเด็ก บุคลากรผู้เคลือบหลุมร่องฟัน เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาต่อไป จึงควรตรวจการยึดติดและทำการเคลือบหลุมร่องฟันซ้ำ รวมถึงการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของวัสดุเคลือบ หลุมร่องฟัน และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการป้องกันฟันผุ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชา ขอขอบพระคุณ ดร.สมชาย จาตศรี อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาใช้เวลาให้ความรู้ และคำแนะนำ ตลอดจนการทำวิจัย ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตอำเภอเชียงคำและอำเภอภูซาง ในการเอื้อเพื่อการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณ ทพญ. พรพิมล ศิราพัชรนันท์ และนายสิทธิกาญจน์ สิมอญ ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร โพธิ์หอม. (2552). การเคลือบหลุมฟันกับสภาวะฟันกรามแท้ซี่แรกของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2550. **วารสารวิชาการสาธารณสุข**, 18 (1), 51-58.
- กรมอนามัย. (2551). **คู่มือการดูแลสุขภาพช่องปากของตัวเองและครอบครัว 2551**. 29
- กรมอนามัย. (2555). **รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 6 ประเทศไทย พ.ศ. 2549-2555**. 114
- ขวัญชัย คัมธมธูรพจน์. (2550). ประสิทธิภาพของโครงการเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กนักเรียนประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. **วารสารทันตสาธารณสุข**, 12, 7-15.
- โคมสิต อบสุวรรณ. (2551). ประสิทธิภาพของงานเคลือบหลุมร่องฟันในโครงการยิ้มสดใสเด็กไทยฟันดี จังหวัดเชียงราย. **วิทยาลัยทันตสาธารณสุข**, 13 (1), 53-59.
- จริยา ภาคีชีพ. (2551). ประสิทธิภาพของการเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กนักเรียนชั้นประถมต้น ของอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย. **พุทธชินราชเวชสาร**, 25 (2), 527-534.
- เดชา ธรรมธาดาวิวัฒน์. (2551). ประสิทธิภาพของโครงการเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อำเภอชะอำ จังหวัดชลบุรี. **วิทยาลัยทันตสาธารณสุข**, 13 (1), 25 - 35
- นุชนารถ เปล่งศรีงาม, และสร้อยสน ธาราสสมบัติ (2554). ประสิทธิภาพการเคลือบหลุมร่องฟันในโครงการยิ้มสดใส เด็กไทยฟันดี โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี. **วารสารวิชาการสาธารณสุข**, 23 (1), 91-93.
- โนรีต้า แวญไซ้. (2552). **ผลของการเคลือบหลุมร่องฟันที่มีต่อการเกิดโรคฟันผุ ในเด็กนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอป่าจະ จังหวัดนราธิวาส**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- บานเย็น ศิริสกุลเวโรจน์, และสุกัญญา เขียววิวัฒน์. (2551). ความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุกับการยึดติดของสารเคลือบหลุมร่องฟันที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันในหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่. **วิทยาลัยทันตสาธารณสุข**, 13 (1), 131-140.
- ปริญญา คงทวีเลิศ. (2550). การการยึดติดของการเคลือบหลุมร่องฟันกรามแท้ซี่ที่หนึ่ง ในระยะเวลา 2 ปี โดยเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในระดับสถานีอนามัยภายใต้โครงการ ยิ้มสดใส เด็กไทยฟันดี พ.ศ. 2548-2550 จ.สุโขทัย. **วิทยาลัยทันตสาธารณสุข**, 12 (3), 86-95.
- สำนักงานสาธารณสุขพะเยา. (2556). ส่งเสริมการดำเนินงานทันตสาธารณสุขในโรงเรียนประถมศึกษา. **สรุปผลการดำเนินงานสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยาปีงบประมาณ 2556**, 313-317

ผลของการใช้โปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

Effect of health education program based on reflection concept on pregnancies health care in Tontong Subdistrict, Muang District, Lumphun Province

แววตา คำวังพุกษ์^{1*} และประจวบ แหลมหลัก²

Waewta Kamwangphurk^{1*} and Prachuab Lamluk²

บทคัดย่อ

การศึกษาทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างคือหญิงตั้งครรภ์จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 15 คน กลุ่มศึกษาได้รับโปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง ประกอบด้วยกิจกรรม การบรรยายความรู้สึกลึกและประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กิจกรรมซักถามอภิปรายกลุ่มประเมินและวิเคราะห์ประสบการณ์ และสรุปแนวคิดหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาวางแผนการปฏิบัติหรือทดลองนำไปใช้ชุมชน ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้ดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธงระยะเวลาทดลองใช้เวลา 1 เดือน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test และ Wilcoxon Signed Ranks test

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มศึกษา มีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์และการเตรียมคลอดสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และกลุ่มศึกษากลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มศึกษามีความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ และการเตรียมคลอดสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลจากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สามารถส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์และการเตรียมคลอด สามารถปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การสะท้อนความคิด หญิงตั้งครรภ์

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: rabbit-waewta@hotmail.com

Abstract

This quasi-experimental study aimed to explore the results of health education program based on reflection concept on pregnancies health care in Tontong sub-district, Muang district, Lumphun province. Samples were 30 pregnancies. They were divided into 2 groups; 15 pregnancies of an study group and 15 pregnancies of a comparison group. An study group had gotten the health education program based on reflection concept on pregnancies health care in Tontong sub-district; which are consisted of feel explaining and experience, experience sharing, focus group and experience analysis. Then this was to summary of the idea or to find out how to solve the problems, to plan or try out with the community. Besides, a comparison group had done activities for supporting mother and children's health by public health officer. Research tool for collecting data was a questionnaire. Data was analyzed by Mann-Whitney U Test and Wilcoxon Signed Rank test.

The results of this study showed that knowledge, attitude and behaving while in being pregnant and the preparation for childbirth of an study group was higher than pre experiment with statistical significance differently at the 0.05 level. According to the result of post experiment, it presented that an study group had more knowledge attitude and behaving while in being pregnant and the preparation for childbirth than a comparison group with statistically significance at 0.05 level.

In addition, this study was found that the health education program based on reflection concept on pregnancies health care in Tontong subdistrict, Muang district, Lumphun province can support the pregnancies knowledge and attitude of behaving while in being pregnant and the preparation for childbirth. Moreover, it can support them to more behave while in being pregnant properly.

Keywords: reflection concept, pregnancies

บทนำ

ตามที่รัฐบาล ได้มอบเอกสารคำมั่นสัญญาของรัฐบาลไทยต่อโครงการ Every Woman Every Child (EWEC) ของสหประชาชาติ ต่อเลขาธิการสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2555 โดยยืนยันเจตนารมณ์ที่จะร่วมกับสหประชาชาติ ในการลดอัตราการเสียชีวิตของแม่และเด็ก โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพ การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการการดูแลแม่ และเด็ก และการเพิ่มอัตราการให้นมมารดาเป็นร้อยละ 60 ลดอัตราเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ไม่เกิน ร้อยละ 7 อัตราการตาย (สุจิต คุณประดิษฐ์, 2556, หน้า3) จากการคลอดตายไม่เกิน 10 ต่อพันการเกิดมีชีพแสนคน อัตราการเกิดภาวะทารกเกิดขาดออกซิเจน (Birth asphyxia) ร้อยละ 0 และอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะคลอดและ หลังคลอดร้อยละ 0 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2548) การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืน และวางรากฐาน บุคลิกภาพของเด็กเพื่อการป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว โดยการพัฒนาระบบบริการของสถานบริการสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กเชิงรุกอย่างมีส่วนร่วม ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการสร้างเด็กไทย แข็งแรง ฉลาด อารมณ์ดี อยู่ในครอบครัวอบอุ่นและมีความสุข จากผลการปฏิบัติงานด้านอนามัยแม่และเด็กของอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 3 ปีซ้อนหลัง พบปัญหาไม่ผ่านตัวชี้วัดของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูนกำหนดไว้ดังต่อไปนี้ ปี 2554-2556

พบว่าอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 10.82, 9.39, 9.15 อัตรามารดาที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 12.24, 19.07, 21.78 และอัตราหญิงตั้งครรภ์มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 10.39, 20.47, 13.79 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน, 2556) และตำบลต้นธงพบว่า อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 5.20, 11.76, 7.46 อัตรามารดาที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 10.41, 14.11, 1.49 และอัตราหญิงตั้งครรภ์มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 2.08, 3.52, 1.49 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง, 2556) จากสถานการณ์ดังกล่าวโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง ได้เกิดความตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการให้สุศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้หญิงตั้งครรภ์ขาดความตระหนักในการฝากครรภ์ การดูแลตนเองและปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ผลการศึกษาปัญหานามัยของมารดาในขณะตั้งครรภ์พบว่า มีความสัมพันธ์กับอายุครรภ์ การรับรู้ประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพขณะตั้งครรภ์และพฤติกรรมฝากครรภ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติตนในระยะตั้งครรภ์ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงควรปรับปรุงกระบวนการให้สุศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการให้สุศึกษาควรเลือกใช้แนวคิดที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายได้ ทฤษฎีการสะท้อนความคิดเป็นทฤษฎีหนึ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายได้ เนื่องจากทฤษฎีมุ่งที่จะให้กลุ่มเป้าหมายนำประสบการณ์ของตนเองมาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ กล่าวคือ ทฤษฎีการสะท้อนคิดมีขั้นตอนสำคัญคือการนำกระบวนการสะท้อนความคิดมาบรรยายความรู้สึกและประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การประเมินและวิเคราะห์ประสบการณ์ และการสรุปแนวคิดหรือหาวิธีแก้ไขปัญหา วางแผนการปฏิบัติหรือทดลองนำไปใช้ (รัชนิกร ทองสุคติ, 2545 หน้า 47-48) ดังนั้นการสะท้อนคิดซึ่งเป็นการนำประสบการณ์ของตนเอง มาเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญในการเรียนรู้ จึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการเผชิญปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าตำบลต้นธงประสบปัญหาการให้สุศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ ผู้ศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็ก ตระหนักถึงการแก้ปัญหาการให้สุศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ และพิจารณาว่าการเรียนรู้จากการสะท้อนคิดจะช่วยให้งานสุศึกษามีประสิทธิภาพขึ้น จึงได้ประยุกต์ทฤษฎีการสะท้อนคิด มาเป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการให้สุศึกษา เพื่อให้การนำงานสุศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของหญิงตั้งครรภ์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมสุศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมดูแลสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์กลุ่มศึกษาระหว่างก่อนทดลองกับหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมดูแลสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ระหว่างกลุ่มศึกษากับกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลอง

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะผู้เข้าร่วมการศึกษา คือ 1. หญิงตั้งครรภ์ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง 2. มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการจนครบทุกขั้นตอนการศึกษา ได้ผู้เข้าร่วมกระบวนการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 30 คน จากนั้นผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาแบบง่าย (Simple random sampling) แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกระบวนการเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มศึกษา จำนวน 15 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการฝากครรภ์ ได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุ ที่อยู่ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการตั้งครรภ์ จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์และการเตรียมหลังคลอด ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อมีระบบการให้คะแนนตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยอิงเกณฑ์ตามวิธีการประเมินผลของสุภาพร ศรีพนม (2549) การพยาบาลหญิงมีครรภ์ที่มีภาวะแทรกซ้อน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบทดสอบทัศนคติเกี่ยวกับ เรื่อง ความวิตกกังวลขณะตั้งครรภ์เป็นแบบประเมินความวิตกกังวลของตนเองขณะตั้งครรภ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับคือ ไม่เคยเลย เป็นครั้งคราว เป็นบ่อย เป็นประจำ จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวกจำนวน 18 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบจำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ เป็นแบบประเมินการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับคือปฏิบัติตัวเป็นประจำ ปฏิบัติตัวเป็นบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติตัว จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวกจำนวน 13 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบจำนวน 7 ข้อ

จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ 4 ท่าน ช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในตำบลใกล้เคียง คือ ประชาชนตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 15 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือนั่น โดยวิธีของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ยกเว้นในส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์และการเตรียมหลังคลอดหาค่าความเที่ยงด้วยสูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson ค่าความเที่ยงแบบสอบถามด้านความรู้ เท่ากับ 0.72 ด้านทัศนคติ เท่ากับ 0.82 ด้านการปฏิบัติตัว เท่ากับ 0.85 จึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูล 1 เดือน ซึ่งแบ่งขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ**

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และประสานงานกับกลุ่มประชาชนในเขตรับผิดชอบในการวิจัย ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาชี้แจงกับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และวิธีการวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. **ขั้นดำเนินการวิจัย**

กลุ่มศึกษาผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ ก่อนการทดลอง ดำเนินการทดลองกับกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังจากนั้นได้ดำเนินการให้สุศึกษา แก่กลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบตามแผนการจัดกิจกรรมดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 การให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ โดยมี 5 ขั้นตอน 1. บรรยายความรู้สึกละและประสบการณ์ 2. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3. ประเมินและวิเคราะห์ประสบการณ์ 4. สรุปแนวคิดหรือหาวิธีแก้ไขปัญหา 5. วางแผนการปฏิบัติ หรือทดลองนำไปใช้

กลุ่มเปรียบเทียบ สัปดาห์ที่ 1 การให้ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3. **ขั้นรวบรวมข้อมูล**

ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัว ขณะตั้งครรภ์ หลังการทดลองของกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ให้วิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร ได้แก่ อายุ ที่อยู่ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการตั้งครรภ์ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัว ขณะตั้งครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ก่อนการทดลองและหลัง การทดลองด้วย ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics) เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการดูแลตนเอง ขณะตั้งครรภ์ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัว เปรียบเทียบผลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ด้วยค่าสถิติ Wilcoxon signed ranks test และ Mann-Whitney U Test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มศึกษา		กลุ่มเปรียบเทียบ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
อายุ				
16-30	12	80.00	10	66.70
31-45	3	20.00	5	33.30
	$\bar{X} = 26.06$	S.D. = 5.92	$\bar{X} = 27.87$	S.D. = 6.66
นับถือศาสนา				
พุทธ	15	100	15	100
ระดับการศึกษาสูงสุด				
ประถมศึกษา	1	6.70	0	0
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช	2	13.40	4	26.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส	9	60.00	7	46.70
ปริญญาตรี	3	20.00	4	26.70
อาชีพหลัก				
แม่บ้าน	0	0	1	6.70
ว่างงาน	2	13.30	1	6.70
รับจ้าง	6	40.00	7	46.70
รับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ	2	13.30	1	6.70
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	5	33.30	5	33.30
รายได้ครอบครัวเฉลี่ย				
0-5,000 บาท/เดือน	8	53.30	6	40.00
5,001-10,000 บาท/เดือน	6	40.00	8	53.30
10,001-15,000 บาท/เดือน	0	0	1	6.70
15,001-20,000 บาท/เดือน	1	6.70	0	0
การตั้งครุภัณฑ์ครั้งนี้เป็นครุภัณฑ์ที่				
การตั้งครุภัณฑ์ครั้งที่ 1	10	66.70	7	46.70
การตั้งครุภัณฑ์ครั้งที่ 2	4	40.00	5	33.30
การตั้งครุภัณฑ์ครั้งที่ 3	1	6.70	3	20.00
ไม่มีการแทงบุตร	15	100	15	100

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มศึกษา		กลุ่มเปรียบเทียบ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
อายุครรภ์ปัจจุบัน				
ช่วงที่ 1 อายุครรภ์ 0-12 สัปดาห์	15	100	0	0
ช่วงที่ 2 อายุครรภ์ 13-25 สัปดาห์	0	0	7	46.70
ช่วงที่ 3 อายุครรภ์ 26-31 สัปดาห์	0	0	6	40.00
ช่วงที่ 4 อายุครรภ์ 32-37 สัปดาห์	0	0	2	13.30
ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์				
ช่วงที่ 1 อายุครรภ์ 0-12 สัปดาห์	7	46.70	10	66.70
ช่วงที่ 2 อายุครรภ์ 13-25 สัปดาห์	7	46.70	4	26.70
ช่วงที่ 3 อายุครรภ์ 26-31 สัปดาห์	1	6.70	1	6.70

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มศึกษาที่ได้รับโปรแกรม พบว่า มีอายุระหว่าง 16-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.00 ($\bar{X}$ = 26.06, S.D. = 5.92) รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 กลุ่มศึกษาทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส คิดเป็นร้อยละ 60.00 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.00 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช คิดเป็นร้อยละ 13.40 และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.70 อาชีพหลัก อาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.30 อาชีพรับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 13.30 และอาชีพว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 13.30 ตามลำดับ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน รายได้เฉลี่ยระหว่าง 0-5,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมา รายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และรายได้เฉลี่ยระหว่าง 15001-20000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 6.70 การตั้งครรภ์อยู่ในช่วงตั้งครรภ์ครั้งที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมา การตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 40.00 และการตั้งครรภ์ครั้งที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 6.70 การแท้งบุตรกลุ่มศึกษา ไม่มีการแท้งบุตรก่อนการตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ 100 อายุครรภ์ปัจจุบันกลุ่มที่มากที่สุด อยู่ในช่วงที่ 1 อายุครรภ์ 0-12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 100 และการฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ช่วงที่ 1 อายุครรภ์ 0-12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 46.70 ช่วงที่ 2 อายุครรภ์ 13-25 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมาช่วงที่ 3 อายุครรภ์ 26-31 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 6.70

กลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า มีอายุระหว่างอายุ 16-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.70 ($\bar{X}$ = 27.87, S.D. = 6.66) รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.30 กลุ่มเปรียบเทียบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมา ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช คิดเป็นร้อยละ 26.70 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.70 อาชีพหลัก อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมา อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.30 และอาชีพรับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 6.70 อาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.70 อาชีพว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 6.70 รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน รายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมา รายได้เฉลี่ยระหว่าง 0-5,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.00

และรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10001-15000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 6.70 การตั้งครุฑอยู่ในช่วงตั้งการครุฑครั้งที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมาการตั้งครุฑครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 33.30 และการตั้งครุฑครั้งที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 20.00 การแข่งขันบุตกรกลุ่มเปรียบเทียบ ไม่มีการแข่งขันก่อนการตั้งครุฑ คิดเป็นร้อยละ 100 อายุครุฑปัจจุบันอยู่ในช่วงที่ 2 อายุครุฑ 13-25 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมาช่วงที่ 3 อายุครุฑ 26-31 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 40.00 และช่วงที่ 4 อายุครุฑ 32-37 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 13.30 ด้านฝากครุฑครั้งแรกเมื่ออายุครุฑช่วงที่ 1 อายุครุฑ 0-12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมา ช่วงที่ 2 อายุครุฑ 13-25 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 26.70 และช่วงที่ 3 อายุครุฑ 26-31 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 6.70

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมคลอดระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มศึกษา

กลุ่มศึกษา	N	Z	Asymp.Sing (2-tailed)
postknow-preknow	15	-3.306 ^a	0.001*
postatt-preatt	15	-2.838 ^a	0.005*
postpract-prepract	15	-2.947 ^a	0.003*

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตัว ระหว่างก่อนทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มศึกษา ด้วยวิธี Wilcoxon Signed Ranks test พบว่า ระดับความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมคลอด ระหว่างก่อนทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมคลอด ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบ

กลุ่มเปรียบเทียบ	N	Z	Asymp.Sing (2-tailed)
postknow-preknow	15	-1.000 ^a	0.317
postatt-preatt	15	-2.198 ^a	0.028
postpract-prepract	15	-0.631 ^a	0.528

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตัว ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบ ด้วยวิธี Wilcoxon Signed Ranks test พบว่า ระดับความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมคลอด ระหว่างก่อนทดลอง และหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมคลอด กลุ่มศึกษา และกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean Rank	Z	Asymp.Sing (2-tailed)
postknow กลุ่มศึกษา	15	22.77	-4.571 ^a	0.000*
postknow กลุ่มเปรียบเทียบ	15	8.23		
postatt กลุ่มศึกษา	15	18.83	-2.083 ^a	0.037
postatt กลุ่มเปรียบเทียบ	15	12.17		
postpract กลุ่มศึกษา	15	20.40	-3.068 ^a	0.002*
postpract กลุ่มเปรียบเทียบ	15	10.60		

จากตาราง 4 พบว่า เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตัว ระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบ ด้วยวิธี Mann-Whitney U test พบว่า ระดับความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑ และการเตรียมคลอด กลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์และสรุปผล

1. ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาประกอบไปด้วยการบรรยายความรู้ลึกและประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กิจกรรมซักถามอภิปรายกลุ่มประเมินและวิเคราะห์ประสบการณ์ สรุปแนวคิดหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาวางแผนการปฏิบัติ ในเรื่องการปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมตัวคลอด ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของมารดาขณะตั้งครุฑ ความรู้การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑ อาการที่เกิดในขณะตั้งครุฑ อาการผิดปกติที่ต้องมาพบแพทย์ การมาตรวจตามนัดและการบรรยายจะช่วยให้หญิงตั้งครุฑกลุ่มศึกษาเกิดการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้มีการสะท้อนความคิด พุดคุยเพื่อแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก โดยมีการเตรียมประเด็นหรือคำถามสำหรับกระตุ้นให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผลและเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งต่อประเด็นหรือคำถาม สำหรับกระตุ้นให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผลและเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งต่อประเด็นนั้น ๆ อภิภา ปรัชญพฤทธ์. 2547, หน้า 477-478) ทำให้หญิงตั้งครุฑได้มองเห็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น สะดวกและรวดเร็วในการสอน ทำให้หญิงตั้งครุฑมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครุฑได้ถูกต้องมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (คุษณี พงศ์ศิริ, 2549, หน้า 45) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุฑและการมาฝากครุฑ การรับรู้โอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ ประโยชน์การฝากครุฑมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวและพฤติกรรมการฝากครุฑ เพื่อส่งเสริมสุขภาพในระหว่างการตั้งครุฑในทิศทางบวก ในทำนองเดียวกันกับ (สุพิศ สุวรรณประทีป, 2555, หน้า 58) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุฑ การปฏิบัติตัวและการฝากครุฑอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากการศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครุฑ พบว่า ระดับความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการเตรียมคลอด ระยะก่อนทดลองและระยะหลังการทดลอง

ของกลุ่มศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังพบว่ากลุ่มศึกษาและกลุ่มเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การดูแลตนเองขณะตั้งครรภ์เพื่อส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ มีความรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพราะวิธีการดังกล่าวเป็นกระบวนการให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สาโรช บัวศรี, 2544, หน้า 37-38) การเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการสะท้อนคิดจากการปฏิบัติ (Reflective Practice or Reflection on Practice) จึงมีความสำคัญต่อการคิดตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้มีมากขึ้นเกิดการเรียนรู้ การรับรู้ให้มีความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้น ส่งผลให้การดูแลสุขภาพดีขึ้นขณะตั้งครรภ์ การที่บุคคลมีโอกาสสะท้อนคิดความคิดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสในการสังเกตและวิเคราะห์ความคิดของตนและพัฒนาความมีระเบียบ และทักษะในการสร้างและจัดลำดับความคิดได้สื่อสารความคิดของตนกับผู้อื่นถึงสิ่งที่ตนเข้าใจ และพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของตนเอง ช่วยส่งเสริมให้เป็นนักคิดที่ดีขึ้นในการตั้งคำถามและให้เหตุผล (รัชนีกร ทองสุชาติ, 2545, หน้า 47- 48 และสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2547, หน้า 57 อ้างอิงใน Bandura, 1997) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมที่จำเป็นให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร คำรอด (2549, หน้า 86) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นเป็นการวิจัยและพัฒนาเน้นการมีส่วนร่วม ในทำนองเดียวกันกับศรีธนธ มังคะมณี (2547, บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นครรภ์แรกหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลตนเองสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หญิงตั้งครรภ์กลุ่มศึกษาที่ได้รับโปรแกรมการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ มีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์และการเตรียมคลอดสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ แสดงว่า โปรแกรมสุขภาพศึกษาส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้การปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ได้ถูกต้อง จึงควรนำโปรแกรมสุขภาพตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ไปใช้ในโปรแกรมความรู้หญิงตั้งครรภ์กลุ่มอื่น ๆ ตามโครงการโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัยในระยะต่อมา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำโปรแกรมนี้ไปใช้ในการศึกษาในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะแทรกซ้อน เพื่อให้สามารถดูแลสุขภาพตนเองเกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นหรือผลกระทบบที่เกิดขึ้นกับมารดาและทารก นอกจากนี้ควรนำโปรแกรมสุขภาพตามแนวคิดการสะท้อนความคิด ไปใช้กับผู้รับบริการอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาโปรแกรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ประจวบ แผลมหลัก ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องผลของการใช้โปรแกรมสุขภาพศึกษาตามแนวคิดการสะท้อนความคิดต่อการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง และหญิงตั้งครรภ์ตำบลต้นธง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบที่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2548). รายงานพิเศษ:การประชุมการส่งเสริมสุขภาพงานอนามัยแม่และเด็ก ครั้งที่ 6. วารสารงานอนามัยแม่และเด็ก พื้นที่เครือข่ายบริการที่ 1, 28(2), 10-24.
- จิราพร คำรอด. (2549). การพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- ดุษณี พงษ์ศิริ. (2549). พฤติกรรมการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การส่งเสริมสุขภาพ), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ วันที่ 22 มิถุนายน 2557, จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/index.php?word=2539&check_field.
- รัชนิกร ทองสุขดี. (2545). เอกสารประกอบการสอน วิชาสารสนเทศเพื่อการสอนสังคมศึกษา: 071732. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2557, จาก <http://www.kku.ac.th/news/2013/February>
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นธง. (2556). งานส่งเสริมงานอนามัยแม่และเด็ก ปี 2556 ลำพูน. ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2556, 34-36.
- ศรีนคร มังคะมณี. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลตนเอง ต่อ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์แรกวัยรุ่นครั้งแรก. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2557, จาก http://dric.nrct.go.th/bookdetail.php?book_id=159422
- สาโรช บัวศรี. (2547). การศึกษาและจริยธรรม. (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการจัดสร้างอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี และงานยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2557, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/558430>
- สุทธิ คุณประดิษฐ์. (2556). การดูแลหญิงตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ พลังแห่งการพัฒนางานอนามัยแม่และเด็ก. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- สุภาพร ศรีพนม. (2549). การพยาบาลหญิงมีครรภ์ที่มีภาวะแทรกซ้อน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน. (2556). รายงานพิเศษ:การประชุมการส่งเสริมสุขภาพงานอนามัยแม่และเด็ก ลำพูน. อนามัยแม่และเด็ก พื้นที่เครือข่ายบริการที่ 1, 10-12.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2547). การพัฒนาคุณภาพการวิจัยโดยการส่งเสริมการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์: มุมมองของนัก
ทฤษฎีเชิง วิพากษ์และยุคหลังสมัยใหม่. *วารสารครุศาสตร์*. 32(3), 49-67. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2557,
จาก http://www.eqd.cmu.ac.th/km/Teach_tech/data/Paper/hist%20-%20apipa.pdf
- Bandura, A. 1997. **Self-efficacy: The exercise of control**. Retrieved 25 July 2014,
from <http://samples.jbpub.com/9781449689742/Chapter2.pdf>

ผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในเขต โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่

Effect of changing health behavior program on prehypertension group in Song Hospital
catchment area, Phrae province.

พีรดา ไทยเก่ง^{1*} และสมชาย จาดศรี²

Peerada Thaikeng^{1*} and Somchai Jadsri²

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองดำเนินการเพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะคติ พฤติกรรมสุขภาพและภาวะสุขภาพก่อนและหลัง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ โดยประยุกต์ทฤษฎี แรงจูงใจในการป้องกันโรคมาใช้ในการจัดโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน ที่เข้า กิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติ Paired t-test ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมีผลให้กลุ่มตัวอย่าง เปลี่ยนแปลง ทักษะคติการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงและพฤติกรรมสุขภาพทั้งเรื่องอาหารรสเค็ม ไขมันสูง การออกกำลังกาย สม่ำเสมอ การหลีกเลี่ยงอารมณ์เครียด ลดพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ ส่งผลให้น้ำหนัก อัตราการเต้น ของหัวใจและระดับความดันโลหิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพ ช่วยปรับทัศนคติและพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงได้และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงและโรคเรื้อรังอื่นในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง พฤติกรรมสุขภาพ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: peerada_tai@hotmail.com

Abstract

The quasi-experimental research was done to compare knowledge, attitude, health behavior, and health status before and after changing health behavior of pre-hypertension population in Song Hospital catchment area, Phrae Province. The protection motivation theory was applied to health behavior changing program. There were 51 samples joint activities for 12 weeks. Questionnaire was used to collect data and paired t-test was used for analysis. The result found that the health behavior program effected sample on changing attitude of behavior to protect hypertension and health behavior such as oily food, salty food, continues exercise, avoid stress, decrease alcohols and smoking that led to decrease body weight, heart rate, and blood pressure at the statistical significant level of 0.05. Thus, this program should be applied for next pre-hypertension group in community.

Keywords: Changing health behavior program, pre-hypertension, health behavior

บทนำ

ความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ และประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจตะวันตก มีอุบัติการณ์เพิ่มสูงขึ้น องค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่ามีผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ประมาณ 1,000 ล้านคนทั่วโลก พบว่า 1 ใน 4 ทั้งชายและหญิงมีภาวะความดันโลหิตสูง มีส่วนทำให้เสียชีวิตปีละ 7.1 ล้านคน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2554) สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 579.89 ต่อแสน ประชากรในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 775.12 ต่อแสนประชากร ในปี พ.ศ. 2550 และเป็นอันดับต้นของอัตราผู้ป่วยและเสียชีวิต ในประเทศ ดังจะเห็นจากอัตราป่วย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกภาคเมื่อเปรียบเทียบจากปี 2544 และปี 2554 พบว่า มีอัตราป่วยจาก 287.5 ต่อแสนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 1,433.61 ต่อแสนประชากร ถือว่ามีอัตราเพิ่มขึ้น 5 เท่า (สำนักนโยบาย และยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

สำหรับจังหวัดแพร่ มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับประเทศ คือในปี พ.ศ. 2552-2554 อัตราป่วย 1,566.61, 1,656.40 และ 2,051.10 ต่อแสนประชากรตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่, 2555) โดยมีแนวโน้มสูงขึ้นตาม อายุที่มากขึ้นและหากไม่ได้รับการรักษาหรือควบคุมความดันโลหิตให้คงที่แล้วอาจจะมีปัญหาของร่างกาย ได้แก่ ระบบ หลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือดสมองและไต (Houston, Mark C., 1994) ที่เป็นสาเหตุสำคัญต่อการป่วยเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต ที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านร่างกายจิตใจเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้ผู้ป่วยและญาติเกิดความเครียดและวิตกกังวล ทำให้ผู้ป่วยและครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาเพิ่มขึ้นรวมถึงค่าเดินทางเพื่อไปรับการรักษาและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงสูงโรคความดันโลหิตสูง คือ กลุ่มที่มีระดับความดันโลหิตระหว่าง 130-139/85-89 มิลลิเมตรปรอท มีโอกาสเสี่ยงต่อภาวะหลอดเลือดสมองได้สูงถึงร้อยละ 95 มากกว่ากลุ่มเสี่ยงที่มีระดับความดันระหว่าง 120-129/80-84 มิลลิเมตรปรอท (Joint National Committee: JNC 7, update 2014) ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า ผู้ที่เป็นความดันโลหิตสูงที่เข้ารับการรักษาในคลินิกผู้ป่วยนอกของหน่วยปฐมภูมิโรงพยาบาลสอง จำนวน 998 คน ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลรวมกว่า 865,000 บาทต่อปีเฉลี่ย 867.50 บาทต่อรายต่อคน (โรงพยาบาลสอง, 2556) และจากผลการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง ในประชาชนอายุ 35 ปีขึ้นไป ปี 2555 และ 2556 พบกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องดังนี้

1,114, 38 และ 1,027 64 คน (โรงพยาบาลสอง, 2556) นอกจากกลุ่มเสี่ยงความดันโลหิตสูงในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลสองมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการค้นพบกลุ่มเสี่ยงในกลุ่มที่มีอายุลดลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดความดันโลหิตสูง ส่วนใหญ่เกิดจากความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสมทั้งในด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการกับอารมณ์ความเครียดและการควบคุมปัจจัยเสี่ยงด้านการดื่มสุราและสูบบุหรี่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กลุ่มเสี่ยงความดันโลหิตสูง ต้องรับรู้ในการปรับเปลี่ยนความเชื่อด้านสุขภาพว่าหากผู้รับรู้ว่าตนมีโอกาสเสี่ยงและรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูงจะแสวงหาและปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพและรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพเพื่อควบคุม ความดันโลหิตสูงจะทำให้ผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงความดันโลหิตสูงปฏิบัติพฤติกรรมที่ควบคุมความดันโลหิตได้และมีสุขภาพที่ปลอดภัยจากการเป็นกลุ่มป่วยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรมสุขภาพและภาวะสุขภาพก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ตลอดจนใช้แนวทางจากข้อมูลดังกล่าวมาสร้างเป็นโปรแกรม เพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่กลุ่มเสี่ยง โดยนำแนวคิดจากทฤษฎีแรงจูงใจมาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ใช้กับกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงและโรคเรื้อรังอื่นในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มเดียวกัน (The one group pre-post test design) เปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ ด้านพฤติกรรมกรบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย อารมณ์ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2557

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรตำบลบ้านหนอง และบ้านกลาง ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง จากการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงปี 2557 จำนวน 327 คน และการวิจัยครั้งนี้ได้รับใบรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยพะเยา ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรการทดสอบทางเดียว (One-sided test) โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ต้องการพิสูจน์ ผลการเข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยผลสวนทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคและทฤษฎีความคาดหวังในความสามารถของตนเองโดยให้อำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.8 ($\beta = 0.2$) ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนด standardized effect size = 0.5 effect size for 2 mean (Cohen's J., 1991)

$$\text{สูตร } n = \frac{2(Z_{\alpha} + Z_{\beta})^2}{d^2}$$

- เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- α = ค่าความแปรปรวนของตัวแปรตาม
- β = โอกาสจะเกิดความผิดพลาดชนิดที่ 2 (Type II error) = 0.2; Power of test 80 %
- d = ค่า Effect size ระดับปานกลาง = 0.5
- Z_α = ค่า Z ที่มีความน่าจะเป็นของความผิดพลาด ชนิดที่ 1 (Type I error) ที่ระดับ 0.05

มีค่าเท่ากับ 1.645

- Z_β = ค่า Z ที่มีความน่าจะเป็นของความผิดพลาด ชนิดที่ 2 (Type II error) ที่ระดับ 0.2

มีค่าเท่ากับ 0.842

จากสูตรแทนค่า

$$n = \frac{2(1.645 + 0.842)^2}{(0.5)^2} = 49.48$$

ได้นำผลมาของการแทนค่าสูตรได้ $n = 49.48$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 51 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยื่นต่อ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสอง หัวหน้ากลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและชุมชนโรงพยาบาลสอง และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานโรคเรื้อรังโรงพยาบาลสอง รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบบันทึกภาวะสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและพัฒนาจากงานวิจัยอื่นที่ศึกษาไว้ และเกี่ยวข้องกับกรวิจัยในครั้งนี้ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย ประวัติการเจ็บป่วยด้านพันธุกรรมเกี่ยวกับโรคเรื้อรัง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ มีลักษณะทั้งทางบวกและลบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 10 ข้อ เป็นลักษณะทางแบบเลือกตอบ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) การตอบแบบสอบถาม แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยมากที่สุด = 5, เห็นด้วยมาก = 4, เห็นด้วยปานกลาง = 3, ไม่เห็นด้วยเล็กน้อย = 2, ไม่เห็นด้วยมากที่สุด = 1 โดยเลือกได้เพียง 1 คำตอบเท่านั้น

ส่วนที่ 4 แบบประเมินตนเองในเรื่องพฤติกรรมสุขภาพ โดยประยุกต์จากสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย อารมณ์ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) การตอบแบบสอบถาม แต่ละข้อมี 3ตัวเลือก คือ เป็นประจำ (5-7 วันต่อสัปดาห์) เป็นบางครั้ง (1-4 วันต่อสัปดาห์) ไม่เคยเลย (0 วันต่อสัปดาห์) โดยการเลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบ เท่านั้น ข้อคำถามที่สร้างขึ้นประกอบด้วยประโยคบอกเล่าจะมีลักษณะทั้งทางบวกและลบ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงทั้งปริมาณและทิศทาง ข้อคำถามที่สร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ

ช่วงคะแนนมีค่าระหว่าง	0-100	คะแนน
เป็นประจำ	5	คะแนน
บางครั้ง	3	คะแนน
ไม่เคยเลย	0	คะแนน
การแปลผล		
คะแนน	90	คะแนนขึ้นไป พหุติกรรมสุขภาพดีมาก
คะแนน	80-89	คะแนน พหุติกรรมสุขภาพดี
คะแนน	60-79	คะแนน พหุติกรรมสุขภาพดีปานกลาง
คะแนน	< 60	คะแนน พหุติกรรมสุขภาพต้องปรับปรุง

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกภาวะสุขภาพ ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง รอบเอว ดัชนีมวลกาย ความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ โดยเครื่องวัดความดันโลหิตแบบดิจิตอลที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากศูนย์วิศวกรรมการแพทย์เขต 6 จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนการวิจัย ตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-2 ของการวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้วยแบบสอบถาม 4 ส่วน และแบบบันทึกภาวะสุขภาพ 1 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง

ส่วนที่ 4 แบบประเมินตนเองในเรื่องพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย อารมณ์ การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกภาวะสุขภาพ ได้แก่ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบเอว คำนวณค่าดัชนีมวลกาย วัดความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ

เข้ากลุ่มการดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงและผู้วิจัย สร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกและสมาชิกด้วยกัน แล้วชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนจำนวนครั้งและระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งแล้วเริ่มกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยถอดมาจากแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belief model) และทฤษฎีความคาดหวัง ในความสามารถของตนเอง (Self Efficacy) ได้แก่

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง
2. สาเหตุปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง และอาการแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น
3. สะท้อนข้อมูลจากการคัดกรองสุขภาพและการตอบแบบสอบถาม

4. ส่งเสริมสุขภาพการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย อารมณ์ การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่

สร้างแรงจูงใจโดยมีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากการประเมินภาวะสุขภาพ ด้านน้ำหนัก รอบเอว ดัชนีมวลกายและระดับความดันโลหิต และคัดเลือกผู้นำกลุ่มเพื่อง่ายต่อการติดตามและติดต่อประสานงาน

สัปดาห์ที่ 4-5 ติดตามกระตุ้นเพิ่มเสริมแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยการโทรศัพท์ประสานกับหัวหน้ากลุ่มเพื่อการกระตุ้นสมาชิกกลุ่ม

สัปดาห์ที่ 8 ติดตามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพในชุมชน กรณียังไม่เข้าใจการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องหรือส่งต่อกรณีมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น

สัปดาห์ที่ 12 สรุปผลของ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

โดยผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ด้วยแบบสอบถามชุดเดิมและประเมินภาวะสุขภาพ เพื่อสะท้อนข้อมูลเปรียบเทียบผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 13 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสามารถเพื่อคำถามและการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. **สถิติเชิงพรรณนา** (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. **สถิติเชิงวิเคราะห์** (Analytical Statistics) เปรียบเทียบคะแนนความรู้และพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเปรียบเทียบค่าระดับความดันโลหิตก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใช้สถิติ Paired t-test

ผลการศึกษา

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างด้านความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงและการรับรู้ความรุนแรงเกี่ยวกับ

โรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในกลุ่มตัวอย่าง 51 คน

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยน		หลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยน		t-test	p-value
	พฤติกรรมสุขภาพ		พฤติกรรมสุขภาพ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรู้เกี่ยวกับโรค	3.76	1.124	4.00	0.748	-1.231	0.224
การรับรู้โอกาสเสี่ยง	8.57	1.712	8.75	1.426	-0.654	0.516
การรับรู้ความรุนแรง	3.75	0.483	3.76	0.551	-0.240	0.811

จากตาราง 1 อธิบายได้ว่าความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 3.76 หลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมีคะแนนเฉลี่ย 4.00 พบว่าก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p = 0.224$) การรับรู้โอกาสเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงเฉลี่ย 8.57 หลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมีคะแนนเฉลี่ย 8.75 พบว่าก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p = 0.516$) การรับรู้ความรุนแรงเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีคะแนนการรับรู้ความรุนแรงเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงเฉลี่ย 3.75 หลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพมีคะแนนเฉลี่ย 3.76 พบว่าก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p = 0.811$)

ตาราง 2 เปรียบเทียบทัศนคติในการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในกลุ่มตัวอย่าง 51 คน

ทัศนคติการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง	ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		หลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		t-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การจำกัดปริมาณเกลือที่รับประทาน ลดการกินอาหารที่มีไขมันจากสัตว์และพวกที่มีคลอเรสเตอรอลสูง จะช่วยป้องกันความดันโลหิตสูงได้	4.31	0.84	4.75	0.52	-3.19	0.002*
2. การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้งจะช่วยป้องกันควบคุมโรคความดันโลหิตสูงได้	4.10	1.03	4.69	0.51	-4.27	0.000*
3. การควบคุมอารมณ์โกรธ หงุดหงิด และภาวะเครียด จะช่วยควบคุมความดันโลหิตได้	3.94	1.09	4.24	0.95	-1.70	0.096
4. การลดการดื่มสุราจะช่วยให้ความดันโลหิตลดลงได้	3.63	1.28	4.22	1.03	-2.56	0.013*
5. การสูบบุหรี่ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อหลอดเลือดแดงตีบและโรคความดันโลหิตสูงได้	4.29	1.06	4.69	0.74	-2.40	0.020*
6. อาชีพของท่านต่อการหาอาหารที่มีประโยชน์รับประทาน	2.39	1.37	3.29	1.33	-4.41	0.000*

ทัศนคติการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง	ก่อนได้รับโปรแกรม		หลังได้รับโปรแกรม		t-test	p-value
	ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม			
7. อาชีพต่อการออกกำลังกายหรือไม่	2.27	1.31	3.49	1.12	-7.31	0.000*
8. อาชีพกับการหลีกเลี่ยงภาวะเครียด	2.41	1.33	3.39	1.15	-5.19	0.000*
9. อาชีพต่อการปฏิเสธจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2.86	1.54	3.63	1.13	-3.57	0.001*
10. การไม่สูบบุหรี่ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.16	1.70	3.65	1.62	-1.75	0.087
รวม	3.34	0.55	4.00	0.51	-8.094	0.000*

พบว่าคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการจำกัดปริมาณเกลือที่รับประทาน ลดการกินอาหารที่มีไขมันจากสัตว์และพวกที่มีคลอเลสเตอรอลสูง การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ลดการดื่มสุรา และทัศนคติด้านการสูบบุหรี่ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อหลอดเลือดแดงตีบและโรคความดันโลหิตสูงได้ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนทัศนคติด้านอาชีพของตนเองต่อการหาอาหารที่มีประโยชน์รับประทาน การออกกำลังกาย การหลีกเลี่ยงภาวะเครียด การปฏิเสธจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การไม่สูบบุหรี่ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคะแนนทัศนคติด้านการควบคุมอารมณ์โกรธ หงุดหงิด ภาวะเครียด และทัศนคติด้านการสูบบุหรี่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ผลคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง หลังรับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.000$)

ตาราง 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพด้านการรับประทานอาหาร การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านอารมณ์ การออกกำลังกายในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลัง การได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในกลุ่มตัวอย่าง 51 คน

พฤติกรรมสุขภาพ	ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		หลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		t-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. กินอาหารครบ 5 หมู่	4.02	1.01	4.37	0.94	-1.84	0.071
2. กินอาหารหลากหลายไม่ซ้ำซาก	3.53	1.30	4.04	1.15	-1.97	0.054
3. กินผักมากกว่าวันละ 3 ทัพพี	3.73	1.36	3.76	1.12	-2.21	0.835
4. กินผลไม้วันละ 2-3 ส่วน	3.65	1.09	3.88	1.14	-1.17	0.248
5. กินปลาอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ	3.57	1.06	3.75	0.98	-1.17	0.366
6. กินเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน	3.39	1.12	3.59	1.20	-0.91	0.374
7. ดื่มนมขาดมันเนยวันละ 1-2 แก้ว	3.08	1.60	3.16	1.22	-0.35	0.727
8. กินอาหารมือเย็นห่างจากเวลานอนไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง	3.18	1.56	3.94	1.27	-2.90	0.006*
9. กินอาหารประเภทต้ม นึ่ง ลวก อบ	3.63	1.44	4.10	1.01	-2.10	0.041*
10. รับประทานอาหารประเภทผัด ทอดวันละ 2 มื้อ	2.71	1.62	3.35	1.34	-2.99	0.004*
11. ทานหลีกเลี่ยงของหวานและขนมที่มีแป้งและน้ำตาลมาก	3.22	1.14	3.53	1.30	-1.91	0.062
12. กินอาหารรสจัดไม่เติมน้ำปลาหรือเกลือในอาหาร	2.76	1.75	3.14	1.33	-1.34	0.187
13. เลือกดื่มน้ำเปล่าแทนน้ำอัดลมหรือน้ำหวาน	3.88	1.58	4.29	1.24	-1.52	0.134
14. หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	3.12	1.80	3.78	1.47	-2.50	0.016*
15. หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่	3.39	2.06	4.43	1.32	-3.35	0.002*
16. มีอารมณ์ดี ไม่เครียด	3.04	1.37	3.67	1.23	-3.34	0.002*
17. นอนหลับไม่น้อยกว่าวันละ 6-8 ชั่วโมง	3.94	1.27	4.08	1.15	-0.62	0.540
18. ความถี่ในการออกกำลังกาย	3.12	1.42	3.57	1.06	-2.02	0.048*
19. ออกกำลังกายแต่ละครั้งอย่างน้อย 30 นาที	3.12	1.42	3.80	1.13	-3.50	0.001*
20. ขณะออกกำลังกายหัวใจเร็วขึ้นกว่าปกติและเหงื่อซึม	3.43	1.76	3.88	1.38	-1.55	0.126
รวม	67.49	13.33	76.12	10.67	4.26	0.000*

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างพบว่า มีพฤติกรรมรับประทานอาหารประเภทผัก โดยการประกอบอาหารวิธีต้ม นึ่ง ลวกและรับประทานอาหารมือเย็นห่างจากเวลานอนไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหารประเภทผัด ทอดวันละ 2 มื้อ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการกินอาหารครบ 5 หมู่ กินอาหารหลากหลาย ไม่ซ้ำซาก กินผักมากกว่าวันละ 3 ทัพพี กินผลไม้วันละ 2-3 ส่วน กินผลไม้วันละ 2-3 ส่วน กินปลาอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ กินเนื้อสัตว์

ไม่ติดมัน ตีมนมขาดมันเนยวันละ 1-2 แก้ว การหลีกเลี่ยงของหวานและขนมที่มีแป้งและน้ำตาลมาก กินอาหารรสจืดไม่เติมน้ำปลาหรือเกลือในอาหาร และพฤติกรรมการเลือกดื่มน้ำเปล่าแทนน้ำอัดลมหรือน้ำหวาน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เฉลี่ย 3.12 หลังได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.016$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่เฉลี่ย 3.39 หลังได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.002$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมด้านอารมณ์ มีอารมณ์ดี ไม่เครียดเฉลี่ย 3.04 หลังได้รับโปรแกรม มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.002$) ส่วนพฤติกรรมกรนอนหลับไม่น้อยกว่าวันละ 6-8 ชั่วโมงไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมการออกกำลังกายเฉลี่ย 3.12 หลังได้รับโปรแกรม มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.048$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมการออกกำลังกายแต่ละครั้งอย่างน้อย 30 นาที เฉลี่ย 3.12 หลังได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$)

หลังรับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพพบว่ากลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ตาราง 4 เปรียบเทียบ น้ำหนัก รอบเอว ความดันโลหิตซิสโตลิก ความดันโลหิตไดแอสโตลิก อัตราการเต้นของหัวใจ และดัชนีมวลกาย ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 51 คน

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		หลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		t-test	p-value
	สุขภาพ		สุขภาพ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	64.96	10.91	64.04	10.85	3.38	0.001*
รอบเอว (เซนติเมตร)	86.02	8.23	84.90	9.01	1.46	0.150
ความดันโลหิตซิสโตลิก (มิลลิเมตรปรอท)	134.90	4.22	130.65	10.79	2.69	0.010*
ความดันโลหิตไดแอสโตลิก (มิลลิเมตรปรอท)	83.82	4.63	80.27	7.76	3.03	0.004*
อัตราการเต้นของหัวใจ (ครั้ง/นาที)	81.49	7.10	74.78	9.81	4.79	0.000*
ดัชนีมวลกาย	25.72	3.75	25.69	4.01	0.10	0.923

ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีน้ำหนักเฉลี่ย 64.96 กิโลกรัม หลังได้รับโปรแกรมมีน้ำหนักเฉลี่ยลดลงเป็น 64.04 กิโลกรัม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีรอบเอวเฉลี่ย 86.02 เซนติเมตร หลังได้รับโปรแกรมมีรอบเอวเฉลี่ยลดลงเป็น 84.90 เซนติเมตร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.150$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีความดันโลหิตซิสโตลิกเฉลี่ย 134.90 มิลลิเมตรปรอท หลังได้รับโปรแกรมมีความดันโลหิตซิสโตลิกเฉลี่ยลดลงเป็น 130.65 มิลลิเมตรปรอท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.010$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีความดันโลหิตไดแอสโตลิกเฉลี่ย 83.82 มิลลิเมตรปรอท หลังได้รับโปรแกรมมีความดันโลหิตไดแอสโตลิกเฉลี่ยลดลงเป็น 80.27 มิลลิเมตรปรอท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.004$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีอัตราการเต้นของหัวใจเฉลี่ย 81.49 ครั้งต่อนาที หลังได้รับโปรแกรมมีอัตราการเต้นของหัวใจเฉลี่ยลดลงเป็น 74.78 ครั้งต่อนาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) ก่อนได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีดัชนีมวลกายเฉลี่ย 25.72 หลังได้รับโปรแกรมมีดัชนีมวลกายเฉลี่ยลดลงเป็น 25.69 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.923$)

สรุปได้ว่าภาวะสุขภาพก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีน้ำหนัก ความดันโลหิตซิสโตลิก ความดันโลหิตไดแอสโตลิกและอัตราการเต้นของหัวใจลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรอบเอวและค่าดัชนีมวลกาย ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$)

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการวิจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงพบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของนุชนาถ สำนัก และคณะ (2555) พบว่ากลุ่มเสี่ยงมีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ที่ดีจากการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้ให้ความรู้ในชุมชน ตามแนวทางดำเนินการคัดกรองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพนโยบายสาธารณสุขปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ปัจจุบันโรงพยาบาลต่าง ๆ ได้มุ่งพัฒนาการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังหลักที่คนในชุมชนได้รับการแนะนำ การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของนุชนาถ สำนัก และคณะ (2555) พบว่ากลุ่มเสี่ยงมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ผลวิจัยด้านทัศนคติในการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการรับประทานอาหาร เค็ม ไขมัน การออกกำลังกายสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของสมบุญ บุญเกียรติ และคณะ (2545) พบว่าความรู้และเจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเองในทางบวกระดับปานกลาง ส่วนทัศนคติด้านการควบคุมอารมณ์โกรธ หงุดหงิด ภาวะเครียด และการสูบบุหรี่ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ทัศนคติการรับรู้อุปสรรคต่อการต่อการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การหลีกเลี่ยงภาวะเครียดและการหลีกเลี่ยงเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับผลวิจัยของณัฐริกา ประสาทแก้ว, ทองคำ, ชีระทองคำ และ วันทนา มณีศรีวงศ์กุล (2555) พบว่าความเชื่อด้านสุขภาพโดยการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพและค่าความดันโลหิตซิสโตลิก ดีดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติด้านการควบคุมอารมณ์โกรธและการรับรู้อุปสรรค ด้านการไม่สูบบุหรี่ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ผลวิจัยพบว่าพฤติกรรมสุขภาพด้านการรับประทานอาหารก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารประเภทผัก โดยการประกอบอาหารวิธีต้ม นึ่ง ลวกและ รับประทานอาหารมือเย็นห่างจากเวลานอนไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัย ของเสาวนีย์ ขวานเพชร และคณะ (2554) พบว่าการจัดโปรแกรมส่งเสริมโภชนาการมีส่วนช่วยส่งเสริมให้กลุ่มทดลอง มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคและส่งผลให้ระดับความดันโลหิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรม สุขภาพด้านการออกกำลังกายก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรม การออกกำลังกายสม่ำเสมอครั้งละ 30 นาทีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของ สารภี แสงเดช และเพชรไสว ลิ้มตระกูล (2555) พบว่าการออกกำลังกายแบบแอโรบิคสม่ำเสมอและต่อเนื่องครั้งละ 30 นาทีอย่างน้อย 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ช่วยลดความดันโลหิตสูงซิสโตลิก 4-9 มิลลิเมตรปรอท พฤติกรรมด้านอารมณ์ก่อนและหลังการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมด้านอารมณ์ มีอารมณ์ดี ไม่เครียดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรม การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของพัชรี รัตมีแจ่ม, ปรีศนา อัครชนพล และวนิดา คุรงค์ฤทธิชัย (2555) พบว่าเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีนและแอลกอฮอล์ จะกระตุ้นให้การเต้นของหัวใจเร็ว และแรงส่งผลให้ความดันเลือดสูงขึ้นตามมา พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพกลุ่มตัวอย่างพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของพัชรี รัตมีแจ่ม, ปรีศนา อัครชนพล และวนิดา คุรงค์ฤทธิชัย (2555) พบว่าการสูบบุหรี่มีโอกาสเกิดภาวะเสี่ยงต่อโรคความดัน- โลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง

การประเมินภาวะสุขภาพพบว่าหลังกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีน้ำหนัก ระดับความดันโลหิตซิสโตลิกและไดแอสโตลิกและอัตราการเต้นของหัวใจลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีแรงจูงใจเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การป้องกันโรคความดันโลหิตสูง การรับประทานอาหารลดเค็ม ไขมันสูง การออกกำลังกายสม่ำเสมอ การพักผ่อน การหลีกเลี่ยงอารมณ์เครียด การลดพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ สามารถช่วยให้กลุ่มเสี่ยงโรค ความดันโลหิตสูง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพรับประทานอาหารลดเค็ม ไขมันสูง การออกกำลังกายสม่ำเสมอ การพักผ่อน การลดพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ ที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้น้ำหนัก ระดับความดันโลหิต ซิสโตลิกและไดแอสโตลิกและอัตราการเต้นของหัวใจลดลง ส่วนรอบเอวและค่าดัชนีมวลกายไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Joint National Committee: JNC 7 (update 2014) ศึกษาพบว่าหากลดปริมาณเกลือโซเดียม ในอาหารลดลง 100 mmol/วัน จะสามารถลดระดับความดันโลหิต ช่วงซิสโตลิก ลงได้ 2-8 มิลลิเมตรปรอท สอดคล้องกับ การศึกษาของ (Houston, Mark C. 1994) สนับสนุนชัดเจนว่าลดปริมาณเกลือในอาหารที่รับประทานได้ ก็สามารถลดหรือ

ควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ส่วนผลวิจัยของณัฐริรา ประสาทแก้ว, ทองคำ ชีระทองคำ และวันทนา มณีศรีวงศ์กุล (2555) พบว่าผลของโปรแกรมการเยี่ยมบ้านร่วมกับการติดตามทางโทรศัพท์ ต่อความเชื่อด้านสุขภาพพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าความดันโลหิต ซิสโตลิกดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเสาวนีย์ ขวานเพชร และคณะ (2554) พบว่าผลของโปรแกรมส่งเสริมโภชนาการต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อควบคุมความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองมีส่วนช่วยส่งเสริมให้กลุ่มทดลองมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและระดับความดันโลหิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัยได้ว่า หลังจากที่ถูกกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพแล้วพบว่า มีทัศนคติในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้มีน้ำหนัก ความดันโลหิตซิสโตลิกและไดแอสโตลิกและอัตราการเต้นของหัวใจลดลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การดำเนินงานในเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ หากมุ่งสร้างเฉพาะความรู้ และปรับทัศนคติ ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายมีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้นได้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการปฏิบัติตนตามความรู้ที่ได้รับ และทัศนคติที่ดีจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ดังนั้น การประเมินผลด้วยการติดตามที่ต่อเนื่อง เรื่องการปฏิบัติตนของกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นข้อมูลสำคัญในการดำเนินงานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอย่างยั่งยืน

2. เนื่องจากกระบวนการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดการพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ควรนำกระบวนการไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อแก้ปัญหาในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง และโรคเรื้อรังต่าง ๆ ตามบริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างในด้านความสะดวกในการร่วมกิจกรรมการติดตามครั้งต่อไปในชุมชน เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมต่อเนื่องในชุมชนได้

2. โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพควรมีเจ้าหน้าที่มาร่วมกิจกรรมจากสหสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ นักโภชนาการ นักจิตวิทยา ตลอดจนบุคลากรด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเฉพาะเจาะจงในเนื้อหาและกระบวนการมากขึ้น

3. การกระตุ้นเตือนโดยใช้โทรศัพท์แจ้งหัวหน้ากลุ่มเพื่อกระตุ้นสมาชิกกลุ่ม เกิดความไม่สะดวกเนื่องจากขณะติดต่อผู้รับอาจไม่สะดวกในการให้ข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและชุมชนโรงพยาบาลสอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวิภา ประสาทแก้ว, ทองคำ ชีระทองคำ และ วันทนา มณีศรีวงศ์กุล (2555). ผลของโปรแกรมการเยี่ยมบ้านร่วมกับการติดตามทางโทรศัพท์ต่อความเชื่อด้านสุขภาพและค่าความดันโลหิตของผู้ที่เป็นความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้. *วารสารสาธารณสุข*, 42(3).
- นุชนาท สำนักร, มาเรียม แอญยี, ตัม บุนอรอต และกำไลสมรภัย (2554). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงในชุมชนหลักกิโลสามตำบลปากพ่องฝั่งตะวันออก อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(2).
- พัชรี รัศมีแจ่ม, ปรีดา อัครชนพล และวนิดา ตรงค์ฤทธิชัย. (2555). ปัจจัยทำนายภาวะก่อนความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุในตำบลนาเกลือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 27(1), 105–106.
- โรงพยาบาลสอง. (2556). *สรุปรายงานโรคเรื้อรังโรงพยาบาลสอง*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สมบูรณ์ บุญยเกียรติ, อุบล ตูลยากรณ์ และวิไล วิเทหะโยธิน. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลกลาง. *วารสารคณะพลศึกษา*, 5(1), 123–131.
- สารภี แสงเดช และเพชรไพล ล้อมตระกูล. (2555). แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงระยะก่อนความดันโลหิตสูงในชุมชนแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 35(1), 43.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่. (2555). *แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขจังหวัดแพร่ปี 2555*.แพร่: ม.ป.พ.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *อัตราตายและอัตราป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อสำคัญ*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.epid.moph.go.th>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีไทย 2554–2563*. [เอกสารโรเนียว]. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่. (2555). *สรุปผลการปฏิบัติงานสาธารณสุข*. [เอกสารโรเนียว]. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- เสาวนีย์ ขวานเพชร และคณะ. (2554). ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมโภชนาการต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อควบคุมความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัยจังหวัดแพร่. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์ฉบับพิเศษ*, (9–20).
- Cohen, J. (1991). *A Power Primer. Quantitative Methods in Psychology*. New York University, 155–159.
- Houston, Mark C. (1994). Sodium and Hypertension. *Arch Intern Med.*, 179–185.

เอกสารอ้างอิง

Joint National Committee: JNC 7 (up date 2014). **The Seven report of the Joint National Committee on Prevention, Evaluation and Treatment of High Blood Pressure**, Archives of International Medicine.

ผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพต่อกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวาน ในเขต โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่

Effect of changing health behavior on pre-diabetes mellitus group in Song Hospital catchment area, Phrae Province

พิตตินันท์ ทะนันชัย^{1*} และสมชาย จาดศรี²

Pittinan Tananchai^{1*} and Somchai Jadsri²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ พฤติกรรมสุขภาพ ภาวะสุขภาพก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่เสี่ยงต่อโรคเบาหวานในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ จำนวน 51 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามความรู้ ทักษะ พฤติกรรมสุขภาพและแบบบันทึกภาวะด้านสุขภาพ การศึกษาผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ใช้สถิติ Paired t-test ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ 3 เดือน มีระดับคะแนนความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันโรคเบาหวานและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งเรื่องอาหาร ลด หวาน มัน เค็ม การออกกำลังกายที่สม่ำเสมอ การทำให้อารมณ์ จิตใจเบิกบาน ไม่เครียด ลดพฤติกรรมการดื่มสุราและการสูบบุหรี่ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่เสี่ยงต่อโรคเบาหวานมีภาวะด้านสุขภาพ ได้แก่ ระดับน้ำตาลในเลือด น้ำหนัก และค่า BMI ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเสี่ยงสูงต่อภาวะเบาหวาน พฤติกรรมสุขภาพ การให้ข้อมูลแบบย้อนกลับ ภาวะสุขภาพ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: tananchai_3@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research was to compare knowledge, attitude, health behavior, health condition before and after changing health behavior of sample, aged 35 and older who were risk to diabetes, in Song Hospital catchment area, Phrae Province. The tool used to collect data was questionnaire including knowledge, attitude, health behavior, and health status. Study on effect of changing health behavior by paired t-test. The results found that after joining changing health behavior for 3 months, knowledge, perceive risk, perceive severity of diabetes statistically increased. And there was changing of attitude concerning behavior to prevent diabetes and changing health behavior such as, decreased sweet, oily and salty food, continue exercise, controlled emotion for joyfulness and no stress, decreased smoking and drinking that leading to decrease fasting blood sugar, weight, BMI at statistical significant level 0.05.

Keywords: Changing health behavior program, Pre-diabetes, Health behavior, Feedback, Health condition

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่พบบ่อยและเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเหล่านี้ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของประชากรเปลี่ยนไป ทางด้านของแบบแผน พฤติกรรม การบริโภค การพักผ่อน การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา ฯลฯ อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุขส่งผลให้ประชากรมีอายุยืนยาวเพิ่มมากขึ้น จากสาเหตุการเจ็บป่วยจากโรคติดเชื้อลดลง แต่การเจ็บป่วยจากโรคไม่ติดเชื้อมากขึ้นซึ่งสาเหตุของการเกิดโรคไม่ติดเชื้อ (WHO, 2010) จากการรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่าในปี พ.ศ. 2553 มีผู้ป่วยเบาหวานทั่วโลก 194 ล้านคน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2568 จะมีผู้ป่วยเพิ่มเป็น 333 ล้านคน สำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 (ชนิดไม่พึ่งอินซูลิน) องค์การอนามัยโลกคาดว่าในปี พ.ศ. 2568 ทั่วโลกจะมีผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เพิ่มขึ้น 2 เท่า คือจากจำนวน 150 ล้านคนเป็น 300 ล้านคน

สำหรับประเทศไทยการสำรวจในปี พ.ศ. 2550, 2552 และ 2553 มีผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานจากสถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศคิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 127.5, 148.7 และ 175.7 ต่อประชากรแสนคน โรคเบาหวานเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญโรคหนึ่งซึ่งมีอัตราตายสูงขึ้น โดยสาเหตุการตายส่วนใหญ่เกิดจากภาวะแทรกซ้อนซึ่งภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญและพบได้บ่อยคือหลอดเลือดแดงตีบและมีการติดเชื้อภาวะแทรกซ้อนจะปรากฏขึ้นภายใน 5-10 ปี นับตั้งแต่เริ่มเป็นโรคเบาหวานแต่ถ้าหากควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดีภาวะแทรกซ้อนอาจไม่ปรากฏเลยแม้จะเป็นโรคเบาหวานมานาน 10-20 ปี ผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินในประเทศไทยพบว่าผู้ป่วยเบาหวานมีภาวะแทรกซ้อนทางหลอดเลือดคือ ความดันโลหิตสูง ร้อยละ 38.4 เบาหวานที่จอตา ร้อยละ 32.1 ไชขาวในปัสสาวะ ร้อยละ 18.7 อัมพาต ร้อยละ 3.7 จากพยาธิสภาพของโรคผู้ป่วยเบาหวานมีโอกาสเกิดสายตาเสื่อมรุนแรงได้มากกว่าคนทั่วไปถึง 2.5 เท่า ทำให้เกิดโรคไตโรคหัวใจได้สูงกว่าคนปกติถึง 2 เท่า และมีอัตราเสี่ยงต่อการถูกตัดขาเนื่องจากแผลเน่าตายมากกว่าคนปกติถึง 5 เท่า

กลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวเป็นหน่วยงานของโรงพยาบาลสองมีเขตรับผิดชอบของหน่วยงาน ทั้งหมด 16 หมู่บ้าน ในปีงบประมาณ 2556 มีประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 8,754 คน และจากการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคเบาหวานปี 2555 , 2556 พบอัตรากลุ่มเสี่ยงเบาหวานเท่ากับร้อยละ 20.76, 22.39 และพบอัตราผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่เท่ากับร้อยละ 0.42, 0.53 ตามลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต และภาวะเศรษฐกิจของผู้ป่วยและครอบครัวรวมทั้งประเทศชาติด้วย การดูแลกลุ่มเสี่ยงสูงตั้งแต่ยังไม่มี อาการโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตที่ไม่เหมาะสมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานสามารถป้องกัน และยืดระยะเวลาเป็นโรคออกไปได้ถึงร้อยละ 50 จึงเป็นวิธีการป้องกันการเกิดโรคที่ดีที่สุด

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ พฤติกรรมสุขภาพ ภาวะสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่างที่เสี่ยงต่อโรคเบาหวานในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ และเพื่อ เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ พฤติกรรมสุขภาพ ภาวะสุขภาพ ก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ เสี่ยงต่อโรคเบาหวานในเขตโรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มเดียวกัน (The one group pre-post test design) เพื่อการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวาน ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย อารมณ์ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ ของกลุ่มตัวอย่างในเขต โรงพยาบาลสอง จังหวัดแพร่ อันเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยงสูง โรคเบาหวาน โดยเริ่มศึกษาในช่วง เดือนตุลาคม 2557 ถึงธันวาคม 2557

วัตถุประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและพัฒนาจากงานวิจัยอื่น ที่ศึกษาไว้ และเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมี เนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ จำนวน 2 ครั้ง และหนังสือคู่มือการดูแลสุขภาพ “อสม. อ่านแล้วบอกต่อ” สนับสนุนจาก สำนักโภชนาการ กรมอนามัย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาหารหลัก 5 หมู่ โภชนบัญญัติ 9 ประการ โรคที่เกิดจากพฤติกรรมการกินที่ไม่เหมาะสมและการแก้ไข นำเนื้อหาไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประชากรตำบลบ้านหนอง และบ้านกลาง ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ รับผิดชอบ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวาน ปี 2557 จำนวน 221 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลสอง กลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวานที่ได้รับการคัดกรองโรคเบาหวาน ประจำปี 2557 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive sampling) จากทะเบียนข้อมูลรายชื่อกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวานที่ได้รับการคัดกรองสุขภาพโรคเบาหวาน ประจำปี 2557 เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลสอง โดยกำหนดให้จำนวนกลุ่มเสี่ยงตัวอย่างในแต่ละชุมชนเป็นตัวแทนทั้งหมดของประชากรที่ทราบจำนวนแน่นอน และเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ จำนวน 51 คน จากสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{สูตร } n = \frac{2(Z_{\alpha} + Z_{\beta})^2}{d^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

α = ค่าความแปรปรวนของตัวแปรตาม

β = โอกาสจะเกิดความผิดพลาดชนิดที่ 2 (Type II error) = 0.2; Power of test 80%

d = ค่า Effect size ระดับปานกลาง = 0.5

Z_{α} = ค่า Z ที่มีความน่าจะเป็นของความผิดพลาดชนิดที่ 1 (Type I error) ที่ระดับ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.645

Z_{β} = ค่า Z ที่มีความน่าจะเป็นของความผิดพลาดชนิดที่ 1 (Type II error) ที่ระดับ 0.2 มีค่าเท่ากับ 0.842

จากสูตรที่กำหนด

$$n = \frac{2(1.645 + 0.842)^2}{(0.5)^2} = 49.48 \approx 50$$

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำผลของการแทนค่าสูตรได้ $n = 49.48$ ดังนั้นจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดสอบผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จำนวน 50 คน และเพิ่มเติมกรณีที่อาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน 10% รวมเป็นขนาดตัวอย่าง 55 คน แต่การศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างสมัครใจและยินยอมเข้าร่วมโครงการ จำนวน 51 คน และขนาดตัวอย่างสำหรับทดสอบค่า reliability จำนวน 30 คน รวมเป็นขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยทั้งหมด 81 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ชั้นเตรียมการ

2.1.1 เริ่มทำการศึกษาผู้วิจัยได้เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

2.1.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยื่นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสอง หัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานโรคเรื้อรังโรงพยาบาลสอง รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.3 ผู้วิจัยได้เลือกผู้ช่วยวิจัย 1 ท่าน เป็นพยาบาลวิชาชีพชำนาญการที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานความดันโลหิตสูง ในการช่วยกิจกรรม ตามโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวาน

โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดของการศึกษาวิจัยและอธิบายขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน ตลอดจนให้ผู้ช่วยปฏิบัติจนเกิดความชำนาญก่อนการปฏิบัติจริง

2.1.4 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากข้อมูลกลุ่มเสี่ยงสูงโรคเบาหวาน ปี 2557 ด้วยความสมัครใจ และยินยอมเข้าร่วมโครงการ จำนวน 51 คน

2.2 ขั้นตอนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือและยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัยและให้เซ็นชื่อยินยอมลงในแบบฟอร์มใบยินยอมอาสาสมัคร เพื่อแสดงความสมัครใจ

2.2.2 ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-2 ของการวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้วยแบบสอบถาม 4 ส่วน และแบบบันทึกภาวะสุขภาพ 1 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคเบาหวาน

ส่วนที่ 4 แบบประเมินตนเองในเรื่องพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย อารมณ์ การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกภาวะสุขภาพเบื้องต้น ได้แก่ ชั่งน้ำหนัก วัดสวนสูง วัดรอบเอว คำนวณค่าดัชนีมวลกาย ค่าระดับน้ำตาลในเลือด วัดความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ

เข้ากลุ่มการดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานและผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกและสมาชิกด้วยกัน แล้วชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนจำนวนครั้งและระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งแล้วเริ่มกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยถอดมาจากแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belief model) และทฤษฎีความคาดหวัง ในความสามารถของตนเอง (Self Efficacy) ได้แก่

1) การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน

2) สาเหตุปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน และอาการแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น

3) ให้ข้อมูลย้อนกลับจากการคัดกรองสุขภาพและการตอบแบบสอบถาม

4) ส่งเสริมสุขภาพการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย

อารมณ์ การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่

สร้างแรงจูงใจโดยมีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากการประเมินภาวะสุขภาพ ด้านน้ำหนัก รอบเอว ดัชนีมวลกาย ค่าระดับน้ำตาลในเลือด อัตราการเต้นของหัวใจและระดับความดันโลหิต และคัดเลือกผู้นำกลุ่มเพื่อช่วยต่อการติดตามและติดต่อประสานงาน

สัปดาห์ที่ 4-5 ติดตามกระตุ้นเพิ่มเสริมแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยการโทรศัพท์ประสานกับหัวหน้ากลุ่มเพื่อการกระตุ้นสมาชิกกลุ่ม

สัปดาห์ที่ 8 ติดตามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพในชุมชน กรณียังไม่เข้าใจการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องหรือส่งต่อกรณีมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น

สัปดาห์ที่ 12 สรุปผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

โดยผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ด้วยแบบสอบถามชุดเดิมและประเมินภาวะสุขภาพ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับและเปรียบเทียบผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 13 สรุปผลการวิจัย

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.3.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3.2 สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statistics) เปรียบเทียบคะแนนความรู้และพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเปรียบเทียบภาวะสุขภาพ ก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใช้สถิติ Paired t-test

ผลการศึกษา

จากการดำเนินการวิจัย หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

ตัวแปร ที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง (N = 51)		t	df	P-value
	ก่อนเข้าร่วม	หลังเข้าร่วม			
	การปรับเปลี่ยน พฤติกรรม $\bar{X} (\pm S.D.)$	การปรับเปลี่ยน พฤติกรรม $\bar{X} (\pm S.D.)$			
ความรู้เกี่ยวกับโรค	7.51(± 1.63)	8.31(± 1.44)	-4.10	50	< 0.001*
การรับรู้โอกาสเสี่ยง	7.10(± 1.69)	7.88(± 1.23)	-3.73	50	< 0.001*
การรับรู้ความรุนแรง	8.04(± 1.41)	8.57(± 1.22)	-2.48	50	0.017*

หมายเหตุ: ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

*หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$

จากตาราง 1 เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนความรู้ก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) ส่วนด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(P < 0.001) และด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.017)

ตาราง 2 การเปรียบเทียบทัศนคติในการป้องกันโรคเบาหวานก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง (N = 51)		t	df	P-value
	ก่อนเข้าร่วม	หลังเข้าร่วม			
	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม $\bar{X} (\pm S.D.)$	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม $\bar{X} (\pm S.D.)$			
การลดน้ำตาล ไขมันจะช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้	4.53(± 0.81)	4.61(± 0.75)	-0.50	50	0.62
การออกกำลังกายสม่ำเสมอจะช่วยให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลง	4.24(± 1.03)	4.65(± 0.56)	-2.93	50	0.005*
การควบคุมอารมณ์โกรธช่วยและภาวะเครียดจะช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้	3.98(± 1.07)	4.04(± 0.98)	-0.36	50	0.72
การลดการดื่มสุราจะช่วยให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลงได้	3.75(± 1.32)	3.92(± 1.20)	-0.82	50	0.42
การสูบบุหรี่เสี่ยงต่อหลอดเลือดแดงตีบและระดับน้ำตาลในเลือดสูง	4.31(± 1.03)	4.59(± 1.221)	-1.66	50	0.10
อาชีพมีอุปสรรคต่อการหาอาหารที่มีประโยชน์รับประทาน	2.67(± 1.42)	3.20(± 1.37)	-2.50	50	0.02*
อาชีพมีอุปสรรคต่อการออกกำลังกาย	2.47(± 1.37)	3.22(± 1.22)	-4.16	50	<0.001*
อาชีพกับการหลีกเลี่ยงภาวะเครียด	2.67(± 1.31)	3.06(± 1.29)	-1.79	50	0.08
อาชีพยากต่อการหลีกเลี่ยงแอลกอฮอล์	3.10(± 1.47)	3.33(± 1.23)	-1.01	50	0.32
การสูบบุหรี่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.10(± 1.78)	2.96(± 1.62)	0.56	50	0.58
รวม	3.48(± 0.49)	3.75(± 0.56)	-3.24	50	0.002*

หมายเหตุ: ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

*หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ P < 0.05

จากตาราง 2 เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พบว่าทัศนคติด้านการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง จะช่วยให้ระดับน้ำตาลลดลง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.005$)

ทัศนคติด้านอาชีพมีอุปสรรคต่อการหาอาหารที่มีประโยชน์รับประทาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.02$) ทัศนคติด้านอาชีพมีอุปสรรคต่อการออกกำลังกาย มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

ส่วนทัศนคติด้านอื่น ๆ ก่อนและหลังการเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$)

ผลรวมทัศนคติก่อนและหลังการเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.002$)

ตาราง 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

ด้านการรับประทานอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านอารมณ์ การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง (N = 51)				
	ก่อนเข้าร่วม	หลังเข้าร่วม	t	df	P-value
	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม $\bar{X} (\pm S.D.)$	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม $\bar{X} (\pm S.D.)$			
กินอาหารครบ 5 หมู่	4.06 (± 1.01)	4.29 (± 0.97)	-1.29	50	0.20
กินอาหารหลากหลายไม่ซ้ำซาก	3.76 (± 1.12)	3.94 (± 1.27)	-0.77	50	0.44
กินผักมากกว่าวันละ 3 ทัพพี	3.86 (± 1.27)	3.82 (± 1.26)	0.20	50	0.84
กินผลไม้วันละ 2-3 ส่วน	3.69 (± 1.10)	3.80 (± 1.13)	-0.62	50	0.54
กินปลาอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ	3.57 (± 1.06)	3.49 (± 1.03)	0.39	50	0.70
กินเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน	3.53 (± 1.05)	3.35 (± 1.34)	0.86	50	0.39
ดื่มนมขาดมันเนยวันละ 1-2 แก้ว	3.14 (± 1.54)	3.06 (± 1.27)	0.36	50	0.72
กินอาหารมือเย็นห่างจากเวลานอนไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง	3.33 (± 1.44)	3.94 (± 1.27)	-2.51	50	0.016*
กินอาหารประเภทต้ม นึ่ง ลวก อบ	3.59 (± 1.43)	4.06 (± 1.01)	-2.10	50	0.041*
หลีกเลี่ยงอาหารไขมันสูง	2.94 (± 1.61)	3.49 (± 1.29)	-2.48	50	0.016*
ท่านหลีกเลี่ยงของหวานและ	3.33 (± 1.21)	3.71 (± 1.24)	-1.92	50	0.60

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง (N = 51)		P-value		
ขนมที่มีแป้งและน้ำตาลมาก					
กินอาหารรสจืดไม่เติมน้ำปลา หรือเกลือในอาหาร	3.02(± 1.83)	3.14(± 1.33)	-0.42	50	0.68
เลือกดื่มน้ำเปล่าแทนน้ำอัดลม หรือน้ำหวาน	4.10(± 1.49)	4.25(± 1.25)	-0.63	50	0.53
หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์	2.86(± 1.90)	3.59(± 1.63)	-2.20	50	0.033*
หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่	2.65(± 2.27)	3.57(± 2.03)	-2.41	50	0.019*
มีอารมณ์ดี ไม่เครียด	3.31(± 1.32)	3.67(± 1.23)	-1.60	50	0.12
นอนหลับไม่น้อยกว่าวันละ 7-8 ชั่วโมง	4.12(± 1.14)	4.06(± 1.27)	0.26	50	0.79
ความถี่ในการออกกำลังกาย	3.00(± 1.34)	3.41(± 0.98)	-2.04	50	0.047*
ออกกำลังกายแต่ละครั้งอย่าง น้อย 30 นาที	3.16(± 1.45)	3.76(± 1.12)	-2.98	50	0.004*
ขณะออกกำลังกายหัวใจเร็วขึ้นกว่า ปกติและเหงื่อซึม	3.43(± 1.76)	3.69(± 1.35)	-0.89	50	0.38
รวม	68.45(± 12.93)	74.10(± 11.75)	-3.02	50	0.004*

หมายเหตุ: ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

* หมายถึง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ P < 0.05

จากตาราง 3 เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมการกินอาหารมื้อเย็นห่างจากเวลานอน ไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.016)

พฤติกรรมการกินอาหารประเภทหนึ่ง ต้ม ลวก อบ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.041) พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงอาหารไขมันสูง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.016)

พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.033) พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.019)

พฤติกรรมการความถี่ในการออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.047)

พฤติกรรมการออกกำลังกายแต่ละครั้งอย่างน้อย 30 นาที มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P = 0.004)

ส่วนพฤติกรรมการกินอาหารครบ 5 หมู่ กินอาหารหลากหลายไม่ซ้ำซาก การกินผักและผลไม้เป็นประจำ พฤติกรรมการกินปลาและกินเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน การดื่มนมขาดมันเนย พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงของหวาน กินอาหารรสจืด ดื่มน้ำเปล่า

แผนน้ำอัดลม การมีอารมณ์ดีไม่เครียด นอนหลับไม่น้อยกว่าวันละ 6-8 ชั่วโมงและขณะออกกำลังกายหายใจเร็วขึ้น ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$)

ผลรวมพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.004$)

ตาราง 4 การเปรียบเทียบภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ด้านน้ำหนัก รอบเอว ค่าดัชนีมวลกาย ค่าระดับน้ำตาลในเลือด ความดันโลหิตซิสโตลิก ความดันโลหิตไดแอสโตลิก และอัตราการเต้นของหัวใจ ก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง (N = 51)		t	df	P-value
	ก่อนเข้าร่วม	หลังเข้าร่วม			
	การปรับเปลี่ยน	การปรับเปลี่ยน			
	พฤติกรรม	พฤติกรรม			
	$\bar{X} (\pm S.D.)$	$\bar{X} (\pm S.D.)$			
น้ำหนัก	65.51 (± 10.91)	64.59 (± 10.88)	2.75	50	0.008*
รอบเอว	85.33 (± 8.58)	85.80 (± 8.83)	-0.56	50	0.58
ค่าดัชนีมวลกาย	26.06 (± 4.01)	25.76 (± 3.99)	2.33	50	0.024*
ค่าระดับน้ำตาลในเลือด	114.16 (± 16.50)	88.69 (± 20.63)	9.60	50	< 0.001*
ความดันโลหิตซิสโตลิก	135.65 (± 12.01)	132.98 (± 18.57)	0.97	50	0.34
ความดันโลหิตไดแอสโตลิก	84.61 (± 7.89)	81.51 (± 9.09)	2.34	50	0.023*
อัตราการเต้นของหัวใจ	80.29 (± 6.63)	75.20 (± 10.07)	3.31	50	0.002*

จากตาราง 4 เมื่อเปรียบเทียบภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พบว่า น้ำหนักของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.008$) โดยน้ำหนักลดลงเฉลี่ย 0.92 กิโลกรัม

ค่าดัชนีมวลกายของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.024$) โดยค่าดัชนีมวลกายลดลงเฉลี่ย 0.30

ค่าระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) โดยค่าระดับน้ำตาลในเลือดลดลงเฉลี่ย 25.47 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

ค่าความดันโลหิตไดแอสโตลิกของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.023$) โดยค่าระดับน้ำตาลในเลือดลดลงเฉลี่ย 3.10 มิลลิเมตรปรอท

อัตราการเต้นของหัวใจของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.002$) โดยอัตราการเต้นของหัวใจลดลงเฉลี่ย 5.10 ครั้งต่อนาที

ส่วนรอบเอวและค่าความดันโลหิตซิสโตลิกของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$)

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้และคำแนะนำ มีการประเมินพฤติกรรมสุขภาพ 3 อ. 2 ส. และสะท้อนข้อมูลให้กลุ่มเสี่ยงรับรู้ข้อมูลว่าพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง รู้ถึงข้อบกพร่องหรือต้องปรับปรุงพฤติกรรมสุขภาพอย่างไรและตัดสินใจที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งเรื่องอาหาร อด หวาน มัน เค็ม การออกกำลังกายที่สม่ำเสมอ การทำให้อารมณ์ จิตใจเบิกบาน ไม่เครียด และปรับเปลี่ยน อด ละ เลิกพฤติกรรมการดื่มสุราและการสูบบุหรี่ รวมถึงมีการสร้างแรงจูงใจโดยการแข่งขันระหว่างกลุ่มและกำกับติดตามทางโทรศัพท์เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่าง เกิดความตระหนักและปฏิบัติตัวด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาดำเนินการ 3 เดือน ทำให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค ทศนคติเกี่ยวกับโรคเบาหวาน พฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้น้ำหนัก ค่าดัชนีมวลกาย ค่าระดับน้ำตาลในเลือด ค่าความดันโลหิตไดแอสโตลิก และอัตราการเต้นของหัวใจของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเซนสต็อค (Rosenstock, 1974) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อป้องกันโรค บุคคลนั้นต้องมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค รับรู้ความรุนแรงของโรค ซึ่งการรับรู้นี้จะผลักดันให้บุคคลหลีกเลี่ยงจากภาวะคุกคามของโรค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของลาวรรณ์ ห้วยหงษ์ทอง (2552) ศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านลำทหารตำบลบ้านเก่าอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม (A-I-C) และใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) บูรณาการเข้ากับทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ 5 ด้านคือการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคการรับรู้ความรุนแรงของโรคการรับรู้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเองการรับรู้อุปสรรคในการดูแลสุขภาพตนเองและแรงจูงใจ ในด้านสุขภาพผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคการรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเองการรับรู้อุปสรรคในการดูแลสุขภาพตนเองและแรงจูงใจในด้านสุขภาพทั้ง 5 ด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและมีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายภายหลังทดลองน้อยกว่าก่อนทดลองและมีระดับน้ำตาลในเลือดอยู่ในเกณฑ์เสี่ยงที่ต้องควบคุมลดลงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เนื่องจากโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องมีการควบคุมอาหารและการดูแลเรื้อรังไปตลอดชีวิต ซึ่งเป้าหมายของการดูแลรักษาเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดียืนยาว สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนและความพิการได้และเป็นเป้าหมายของการควบคุมอาหารในกลุ่มเสี่ยงสูงต่อโรคเบาหวานจะช่วยป้องกันและชะลอการเกิดโรคเบาหวานได้กลุ่มเสี่ยงสูงต่อโรคเบาหวานควรมีบทบาทในการวางแผนการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่น การรับประทานอาหารเพราะการควบคุมอาหารเป็นสิ่งสำคัญลดการเกิดโรคเบาหวานและจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็น

ว่าการสอนเรื่องการควบคุมอาหารที่สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่ตามวิถีการดำเนินชีวิต ด้านการรับประทานอาหารที่เหมาะสมในบริบทพื้นที่ก็จะช่วยส่งเสริมให้กลุ่มเสี่ยงสูงเบาหวานสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้ดีขึ้น สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารได้ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นอารมณ์ให้กลุ่มเสี่ยงสูงเบาหวานเกิดแรงจูงใจมั่นใจในการควบคุมอาหารได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มเสี่ยงต่อโรคเบาหวานควรได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อป้องกันการป่วยด้วยโรคเบาหวาน ในโอกาสต่อไป
2. มีการติดตามพฤติกรรมสุขภาพในชุมชนและส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างถูกต้อง เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดภาวะเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคเบาหวานในระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพควรมีเจ้าหน้าที่มาร่วมกิจกรรมจาก สหสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ นักโภชนาการ นักจิตวิทยา ตลอดจนบุคลากรด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเฉพาะเจาะจงในเนื้อหาและกระบวนการมากขึ้น
2. การติดตามและกระตุ้นเตือนทางโทรศัพท์ของกลุ่มตัวอย่างให้มีการปฏิบัติตัวด้านพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการติดตามรายบุคคล เนื่องจากการติดตามจากหัวหน้ากลุ่มเพียงคนเดียว อาจทำให้การติดตามและการกระตุ้นเตือนไม่ครบถ้วน
3. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีการศึกษาและติดตามประเมินผลในระยะเวลาเพียง 3 เดือน จึงทำให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงในระยะแรกเท่านั้น ดังนั้นจึงมีการศึกษาและติดตามประเมินผลให้มีระยะเวลานานขึ้น อาจจะปรับเป็นระยะเวลา 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา คณะผู้บริหารโรงพยาบาลสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ทุกหน่วยงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านหนูนและตำบลบ้านกลาง ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ลาวรรณ ห้วยหงษ์ทอง. (2552). **ศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานโดยการมีส่วนร่วม**

ของชุมชนบ้านลำห้วยตำบลบ้านเก่าอำเภอมืองจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (การจัดการระบบสุขภาพ), มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Rosenstock, Irwin M. (1974). The Health Belief Model and Preventive Health Behavior. **Health Education Monographs**, 2, 1974.

World health organization. (2010). **Global Status Report on Non Communicable Diseases**, Retrieved 2 September 2013, form http://www.who.int/nmh/publications/ncd_report_full_en.pdf

พฤติกรรมกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงของผู้ป่วยในเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Behaviors Control to Hypertension in Primary Care Unit of Srimuangchum Subdistrict;
Maesai District; Chaingrai Province

ชุตินันท์ ไชยเนตร^{1*} และรุ่ง วงศ์วัฒน์²
Chutinan Chainet^{1*} and Rung Wonwat²

บทคัดย่อ

การศึกษาภาคตัดขวางครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพ ความฉลาดด้านสุขภาพและพฤติกรรม การควบคุมโรคความดันโลหิตสูง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพและความฉลาดทางสุขภาพ กับพฤติกรรมกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 131 ราย โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความเชื่อด้านสุขภาพ คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางสุขภาพ และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม การควบคุมโรคอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ความเชื่อสุขภาพโดยรวม ($r = 0.495$) ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิด โรคแทรกซ้อน ($r = -0.473$) ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค ($r = 0.631$) ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค ($r = 0.655$) และความฉลาดทางสุขภาพ ($r = 0.410$)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง

Abstract

The objectives of this cross sectional study were to study the health beliefs, health literacy and behaviors to control hypertension and to study the relationship between health beliefs, health literacy and behaviors control to hypertension. The samples of 131 were selected by simple random sampling. Data were collected by questionnaires. Data were analyzed by using descriptive statistics and correlation coefficients of Pearson. The results showed that health beliefs, health literacy and behaviors to control hypertension were in high level. The factors had statistically significant correlated with behaviors

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: pcusmc999@gmail.com

to control hypertension at the 0.01 level were overall health beliefs ($r = 0.495$) perceived susceptibility ($r = -0.473$), perceived benefits ($r = 0.631$), perceived barriers ($r = 0.655$) and health literacy ($r = 0.410$).

Keywords: Behaviors Control to Hypertension

บทนำ

ความดันโลหิตสูง (Hypertension) เป็นความเจ็บป่วยเรื้อรังที่เป็นปัญหา ด้านสาธารณสุขที่สำคัญของโลก และเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในประเทศไทย จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุขพบว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นสาเหตุการตายเป็นอันดับที่ 4 มีอัตราการตาย 24.7 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2552 และมีอัตราเพิ่มการเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในถึง 34.10 ต่อแสนประชากร ของสถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็น 3 เท่า จากปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2548 และในปี 2552 พบว่าโรคความดันโลหิตสูงมีอัตราป่วยเป็นอันดับสอง จากการจัดอันดับการป่วยของผู้ป่วยในของกระทรวงสาธารณสุข และในภาคเหนือจากการจัดอันดับสาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอกตามกลุ่มสาเหตุการป่วย 10 อันดับ พบว่าโรคความดันโลหิตสูงมีอัตราป่วย 429.93 ต่อพันประชากรมีอัตราป่วยมากเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร ในขณะที่จังหวัดเชียงรายพบว่าความดันโลหิตสูงเป็นความเจ็บป่วยเรื้อรังที่เป็นปัญหาสาธารณสุขและยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งในปี 2552 พบอัตราการตาย 44.38 ต่อแสนประชากร และจากรายงานการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อของอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในปี 2552 พบว่ามีประชากรที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 10,274 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 10,834.12 ต่อแสนประชากร และพบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีภาวะแทรกซ้อนเช่น โรคหลอดเลือดสมองแตก โรคหัวใจขาดเลือด เป็นต้น จากข้อมูลสาเหตุการป่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุม พบว่าโรกระบบไหลเวียนเลือดมีอัตราป่วยเป็นอันดับ 1 โดยมีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 484 รายแยกเป็นผู้ป่วยที่รับการรักษาและขึ้นทะเบียนผู้ป่วยโรคเรื้อรังของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุม จำนวน 195 ราย และยังพบว่ามีอัตราป่วยเพิ่มขึ้นทุกปี จากปี 2553 มีอัตราป่วย 1,974.44 ต่อแสนประชากร และปี 2556 มีอัตราป่วย 2,212.45 ต่อแสนประชากร ซึ่งมีแนวโน้มจะมีอัตราป่วยเพิ่มขึ้นในปีต่อไปการที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้องนั้น ขึ้นกับปัจจัยด้านการรับรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลประกอบด้วย สิ่งเร้า หรือข้อมูลนำมาสู่การสัมผัส การเลือก การแปลความ หรือการให้คุณค่า โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่ภายในอาคารและภายนอกตัวบุคคลมาแปลความหมายสิ่งเร้าเหล่านั้นให้กลายเป็นสิ่งที่รับรู้ซึ่งอาจตอบสนองออกมาในรูปความนึกคิด หรือการกระทำหรือเกิดความเข้าใจ เกิดการยอมรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพของตนเมื่อเจ็บป่วย ซึ่งมีผลต่อการเจ็บป่วยและการรักษา คือ เมื่อเกิดการเจ็บป่วยแล้วบุคคลจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไป ถ้าบุคคลสามารถแยกแยะและรับรู้ความต้องการของตนจะทำให้เกิดการเลือกรูปแบบกิจกรรมที่ตนมีความเชื่อว่าจะเป็นหนทางสู่ความสำเร็จของการควบคุมโรคซึ่งบุคคลต้องมีการรับรู้ที่เป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมควบคุมโรคตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (health belief model) ตามแนวคิดของ Becker (1974) ประกอบด้วย 1) การรับรู้ภาวะเรื่องความดันโลหิตสูงและการดำเนินของภาวะโรคความดันโลหิตสูงเป็นการได้รับรู้เมื่อได้รับการวินิจฉัยโรคแล้วส่งผลให้บุคคลเกิดการรับรู้การรักษาที่ถูกต้อง 2) การรับรู้ถึงความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน (perceived severity) เป็นการรับรู้ที่ภาวะความดันโลหิตสูง ถ้าควบคุมระดับความดันโลหิตไม่ได้จะเกิดภาวะแทรกซ้อนต่อร่างกายก่อให้เกิด

ความพิการหรือเสียชีวิตและมีผลกระทบต่ออบทบาทของตนในครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ 3) การรับรู้ถึงประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมภาวะความดันโลหิตสูง (perceived benefits) เป็นการรับรู้ของบุคคลต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าจะช่วยลดความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือสามารถควบคุมโรคได้ 4) การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรค (perceived barriers) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่าอุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรคใช้เวลานานเพียงใด ค่าใช้จ่ายสูงเพียงใด เกิดผลข้างเคียงของการรักษาอย่างไร รวมทั้งลักษณะความยาวนานของการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยการรับรู้อุปสรรคจะต้องมีน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ นอกจากความเชื่อด้านสุขภาพแล้ว ยังมีปัจจัยชักนำให้เกิดการปฏิบัติ (cues to action) เป็นสิ่งกระตุ้นทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก รวมทั้งบุคคลตัวอย่าง และจากการเรียนรู้จากกลุ่มมีผลต่อการรับรู้และความเข้าใจในแผนการรักษา เกิดการยอมรับการรักษาและให้ความร่วมมือในการรักษาจะนำไปสู่การปฏิบัติพฤติกรรมที่เหมาะสมทำให้ผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมการควบคุมภาวะความดันโลหิตสูงที่เหมาะสมจึงจะสามารถป้องกันภาวะแทรกซ้อนดังกล่าวได้ ซึ่งจะส่งผลทำให้ลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาและลดผลกระทบต่อครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคมได้

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงของผู้ป่วยในเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุมอำเภอมะนังจังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพ ความฉลาดทางสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมโรคของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพและความฉลาดทางสุขภาพกับพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงของผู้ป่วย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง ที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ทั้งเพศชายและหญิง และมารับบริการที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุม อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย จำนวน 195 คน ใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1970) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 131 ราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง
2. เป็นผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุม
3. มีความสนใจและยินดีเข้าร่วมการศึกษา
4. สื่อสารด้วยภาษาไทยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความพอเพียงของรายได้ สิทธิการรักษา ระยะเวลาการเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง การได้รับความรู้และแหล่งข้อมูลความรู้

ส่วนที่ 2 ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงโดยประยุกต์มาจากงานของรัตนา เรือนอินทร์ (2550) โดยสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของความเชื่อด้านสุขภาพของ Becker (1974) ได้ค่าความเที่ยง 0.78

ส่วนที่ 3 ความฉลาดทางสุขภาพของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง ที่ผู้วิจัยประยุกต์มาจากงานของ Chew, et. al., (2004) ลักษณะคำถามแบบ Check list ได้ค่าความเที่ยง 0.72

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมควบคุมโรคของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงโดยประยุกต์มาจากงานของรัตนา เรือนอินทร์ (2550) ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้ค่าความเที่ยง 0.82

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในสิ่งที่ต้องการวัด (Content Validity) จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach' s Coefficient Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดเตรียมแบบสอบถาม ที่ได้รับปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ตามจำนวนกลุ่มเป้าหมาย
2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการศึกษาผู้ทำการศึกษาอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามกรณีกลุ่มตัวอย่างมองไม่เห็น ผู้ศึกษาได้ทำการอ่านแบบสอบถามให้ฟังและให้เลือกตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson' correlation coefficient)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.90 เป็นเพศชายร้อยละ 35.10 มีอายุระหว่าง 55-64 ปี ร้อยละ 35.10 รองลงมาได้แก่อายุระหว่าง 45-54 ปี และอายุระหว่าง 65-74 ปี ร้อยละ 27.70 และร้อยละ 16.10 ตามลำดับสถานภาพสมรสส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 78.60 รองลงมา ได้แก่ สถานภาพหม้ายสถานภาพโสดร้อยละ 13.70 และร้อยละ 4.60 ตามลำดับ

พบว่า การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาร้อยละ 70.20 รองลงมาได้แก่ไม่ได้เรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 10.70 และร้อยละ 8.40 ตามลำดับ ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 42.70 รองลงมา ได้แก่

รับจ้างค้าขายร้อยละ 25.20 และร้อยละ 17.60 ตามลำดับโดยมีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 54.30 รองลงมา ได้แก่ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 1,001-5,000 บาท และมากกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 26.70 และร้อยละ 18.40 ตามลำดับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ที่ไม่พอเพียงร้อยละ 65.60 และมีรายได้พอเพียง ร้อยละ 34.40 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการรักษา 6-10 ปี ร้อยละ 45.10 รองลงมาได้แก่ระยะเวลาในการรักษา 0-5 ปี ระยะเวลาในการรักษา 16-20 ปีร้อยละ 34.40 และร้อยละ 10 ตามลำดับ ได้รับความรู้เกี่ยวกับความดันโลหิตสูง ร้อยละ 100 และแหล่งข้อมูลความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับคำแนะนำคือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด ร้อยละ 84 รองลงมา ได้แก่ โทรทัศน์อาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 80.20 และร้อยละ 75.60 สิทธิการรักษากลุ่มตัวอย่างใช้บัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าร้อยละ 88.50 รองลงมาใช้สิทธิข้าราชการใช้สิทธิชำระเงินเองร้อยละ 6.90 และร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกข้อมูลทั่วไป (n = 131)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	85	64.90
ชาย	46	35.10
อายุ		
< 35ปี	2	1.60
35-44 ปี	15	11.50
45-54 ปี	36	27.70
55-64 ปี	46	35.10
65-74 ปี	21	16.10
> 74 ปี	11	8.50
$\bar{X} = 56.96, S.D. = 11.63, \text{Min} = 27, \text{Max} = 85$		
สถานภาพสมรส		
โสด	6	4.60
คู่	103	78.60
หม้าย	18	13.70
หย่า/แยก	4	3.10
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	14	10.70
ประถมศึกษา	92	70.20
มัธยมศึกษา	11	8.40
อนุปริญญา	5	3.80
ปริญญาตรี	9	6.90

อาชีพ		
ไม่ประกอบอาชีพ	14	10.70
เกษตรกรรม	56	42.70
ค้าขาย	23	17.60
รับจ้าง	33	25.20
รับราชการ	5	3.80
รายได้เฉลี่ย		
≤1,000 บาท	1	0.80
1,001-5,000 บาท	35	26.70
5,001-10,000 บาท	71	54.30
> 10,000 บาท	24	18.40
ความเพียงพอของรายได้		
ไม่เพียงพอ	86	65.60
เพียงพอ	45	34.40
ระยะเวลาการรักษา		
0-5 ปี	45	34.40
6-10 ปี	59	45.10
11-15 ปี	12	9.30
16-20 ปี	13	10.00
21 ปีขึ้นไป	2	1.60
แหล่งข้อมูลความรู้		
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	110	84.00
บุคคลในครอบครัว ญาติ	79	60.30
โทรทัศน์	105	80.20
วิทยุ	89	67.90
หนังสือพิมพ์	85	64.90
แผ่นพับ	83	63.40
เพื่อนบ้าน	9	6.90
อาสาสมัครสาธารณสุข	99	75.60
ผู้นำชุมชน	3	2.30
การอบรม	32	24.40

สิทธิการรักษา

ข้าราชการ	9	6.90
ข้าราชการเงินเอง	4	3.10
บัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า	116	88.50
ประกันสังคม	2	1.50

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.510) และเมื่อพิจารณาความเชื่อด้านสุขภาพทุกด้านพบว่าด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.373) รองลงมา ได้แก่ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 0.376) ตามลำดับ และพบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.900) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้ด้านสุขภาพโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้าน (n = 131)

ความเชื่อด้านสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน	2.72	0.390	สูง
การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน	2.80	0.376	สูง
การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค	2.83	0.373	สูง
การรับรู้ถึงอุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค	2.35	0.900	สูง
ความเชื่อสุขภาพโดยรวม	2.68	0.510	สูง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการควบคุมโรคของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง

พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการควบคุมโรคโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.955) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการควบคุมอาหารมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.837) รองลงมาคือ พฤติกรรมการจัดการความเครียด ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.006) ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมการควบคุมโรคที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ พฤติกรรมการรับประทานยา ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.915) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของพฤติกรรมกรรมการควบคุมโรคโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกรายด้าน (n = 131)

พฤติกรรมควบคุมโรค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมกรรมการควบคุมอาหาร	3.38	0.837	สูง
พฤติกรรมกรรมการออกกำลังกาย	3.22	1.016	สูง
พฤติกรรมกรรมการรับปรึกษา	3.13	0.915	สูง
พฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียด	3.23	1.006	สูง
พฤติกรรมกรรมการตรวจตามนัด	3.23	1.002	สูง
พฤติกรรมควบคุมโรคโดยรวม	3.36	0.955	สูง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความฉลาดทางสุขภาพ

พบว่า ระดับความฉลาดทางสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในระดับสูงร้อยละ 79.39 รองลงมา พบว่า ระดับความฉลาดทางสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 11.45 และพบว่า ค่า Max = 1, ค่า Min = 0, ค่า $\bar{X}$ = 0.82 และค่า S.D. = 0.332

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความฉลาดทางสุขภาพ (n = 131)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	15	11.45
ระดับปานกลาง	12	9.16
ระดับสูง	104	79.39
รวม	131	100.00

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมกรรมการควบคุมโรคของผู้ที่มีความดันโลหิตสูง

พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับความฉลาดทางสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง จากจำนวนทั้งหมด 6 ตัวแปร พบว่า มีความเชื่อด้านสุขภาพ จำนวน 5 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1. ความเชื่อสุขภาพโดยรวม (r = 0.495, p-value < 0.001) 2. ความเชื่อสุขภาพ (coefficient ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อน (r = -0.473, p-value < 0.001) 3. ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค (r = 0.631, p-value < 0.001) 4. ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค (r = 0.655, p-value < 0.001) และ 5. ความฉลาดทางสุขภาพ (r = 0.410, p-value < 0.001)

สำหรับความเชื่อด้านสุขภาพด้านการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง ($r = -0.089$, $p\text{-value} = 0.345$)

ตาราง 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมโรคของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 131$)

ปัจจัย	r	p-value
ความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวม	0.495	0.000**
ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อน	-0.473	0.000**
ด้านการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน	-0.089	0.345
ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรค	0.631	0.000**
ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรค	0.655	0.000**
ความฉลาดทางสุขภาพ	0.410	0.000**

หมายเหตุ: **Level of significant at $p = 0.01$

วิจารณ์และสรุปผล

1. ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาความเชื่อด้านสุขภาพทุกด้านพบว่าด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรคมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนและพบว่าความเชื่อด้านสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรค

2. พฤติกรรมการควบคุมโรคของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการควบคุมโรคโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการควบคุมอาหาร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับสูงสุดรองลงมา ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการความเครียดและพบว่าพฤติกรรมการควบคุมโรคที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ พฤติกรรมการรับประทานยา

3. ความฉลาดทางสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดด้านสุขภาพ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.78 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.205

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพและความฉลาดทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อน ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรคและความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการควบคุมโรค

วิจารณ์

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมกับคะแนนพฤติกรรมการควบคุมโรคโดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูงยอมรับสมมติฐานที่ว่าความเชื่อด้านสุขภาพและความฉลาดทางสุขภาพของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงและยังพบว่า

มีทิศทางไปทางบวก หมายความว่า ผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง มีความเชื่อด้านสุขภาพถูกต้องจะมีพฤติกรรมการควบคุมโรคความดันโลหิตสูงในระดับดี ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่บุคคลมีความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีการตอบสนองต่อความเชื่อโดยแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้นๆดังคำกล่าวของ Rosenstock (1974) ที่พบว่าความเชื่อเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความเชื่ออย่างไร ความเชื่อนั้นก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคคลในการปฏิบัติตนหรือการดูแลตนเองเพื่อรักษาสุขภาพอนามัย ดังนั้นการที่ผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงมีความเชื่อด้านสุขภาพถูกต้องจะส่งผลให้มีพฤติกรรมการควบคุมโรคที่ดีด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของศศิธร อุตตะมะ (2549) ศึกษาถึงความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากจึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้ยาโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากรวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรรณิการ์ เรือนจันทร์ (2535) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพและการดูแลตนเองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงพบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจตุรงค์ ประดิษฐ์ (2540) พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และนอกจากนี้ผู้ศึกษาายังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพพรายด้านกับพฤติกรรมควบคุมโรคของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงโดยรวม ได้ผลการศึกษาดังนี้

ด้านความฉลาดทางสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางสุขภาพมีความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการควบคุมโรคในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าการที่กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางสุขภาพในระดับสูงจะมีพฤติกรรมการควบคุมโรคระดับสูง ดังที่ Nutbeam (2008) กล่าวไว้ว่าความรู้ความเข้าใจและทักษะทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจ และความสามารถเฉพาะบุคคลในการเข้าถึงทำความเข้าใจและใช้ข้อมูลเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีรวมทั้งการพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจในบริบทด้านสุขภาพการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sharif and Blank (2009) พบว่าความฉลาดทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์สุขภาพได้แก่สถานะสุขภาพโดยรวมการควบคุมเบาหวานการควบคุมการติดเชื้อเอชไอวีหรือบริการสุขภาพได้แก่การให้ภูมิคุ้มกันโรคใช้วัดใหญ่การคัดกรองโรคทางเพศสัมพันธ์การเข้าถึงโรงพยาบาลและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ความฉลาดทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ยาเสพติดการสูบบุหรี่หรือการให้นมลูกการปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของแพทย์ และรายงานวิจัยพบว่า ความฉลาดทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับดัชนีมวลกายของเด็กที่มีน้ำหนักเกิน โดยมีความสามารถทำนายค่า BMI ได้ถึงร้อยละ 38 เช่นเดียวกับการศึกษาของ DeWalt et al. (2004) พบว่า บุคคลที่มีระดับความฉลาดทางสุขภาพ จะส่งผลต่อการใช้ข้อมูลข่าวสารและการเข้ารับบริการสุขภาพ อาทิ ในเรื่องการดูแลโรคภัยไข้เจ็บด้วยตนเองการป้องกันโรครวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเชษฐาแก้วพรม และคณะ (2555) ศึกษาความฉลาดทางสุขภาพจิตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ความฉลาดทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความสามารถในการจำแนกโรคความเข้าใจปัจจัยเสี่ยงสาเหตุของการเกิดปัญหาสุขภาพจิตและกิจกรรมการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาทางจิตและทัศนคติต่อบุคคลที่มีปัญหาทางจิต โดยสามารถระบุการเจ็บป่วยด้วยโรคจิตเภทและโรคซึมเศร้าได้ถูกต้อง ร้อยละ 78.99 และ 59.42

ข้อเสนอแนะ

ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ควรให้ความสำคัญหรือควรเน้นในเรื่องของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อน ความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค และความเชื่อสุขภาพด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมควบคุมโรค

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีเมืองชุมที่ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้และขอขอบคุณ ดร.สมคิด จุฬาวา ดร.สมชาย จาดศรี และ ดร.อนุกุล มะโนทน ที่ช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เรือนจันทร์. (2535). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพและการดูแลตนเองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จตุรงค์ประดิษฐ์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลสันกำแพง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เชษฐา แก้วพรม และคณะ. (2555). **ความฉลาดทางสุขภาพจิตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน: กรณีศึกษาตำบลวันยาวและตำบลวังสรรพรส อำเภอชลียง จังหวัดจันทบุรี**. งานวิจัยโดยทุนอุดหนุนจากวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี, วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี, จันทบุรี.
- รัตนา เรือนอินทร์. (2550). **ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมโรคของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงในศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่ายโรงพยาบาลลี่ จังหวัดลำพูน**. การศึกษาแบบอิสระ พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศศิธรอุตตะมะ. (2549). **ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- Becker, M. H. (1974). The health belief model and sick role behavior. **Health Education Monograph**, 2, 409–419.
- Chew, et al., (2004). Brief question to identify patients with inadequate health literacy. **Fam Med**. 36(8), 588–94.
- DeWalt, et al. (2004). Literacy and Health outcomes. **Journal of General International Medicine**. 19, 1228–1239.
- Nutbeam, D. (2008). Health Literacy and adolescents: a framework and agenda for future research. **Health Education Research**. 23(5), 287–289.
- Rosenstock, I.M. (1974). Historical origins of the health belief model. **Health Education Monographs**. 2, 328–335.

เอกสารอ้างอิง

- Sharif I., and Blank E.A., (2009). **Relationship between Child Health Literacy and Body Mass Index in Overweight Children**. Retrieved 24 November 2014, form <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19716255>
- Yamane Taro. (1970). **Statistic: An Introductory Analysis**. Tokyo: Harper International Edition.

พฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่า อำเภอลอง จังหวัดแพร่

Alcohol drinking behaviors among working age in Ta Lao health promoting hospital,
Long District, Phrae Province

อริศรา เมติกัน^{1*} และ รุ่ง วงศ์วัฒน์²
Arisara Matikan^{1*} and Rung Wongwat²

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ จำนวน 322 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Chi-square

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับเสี่ยงต่ำ ร้อยละ 54 รองลงมา ได้แก่ เสี่ยง ร้อยละ 25 ต่ำ ร้อยละ 11 และอันตราย ร้อยละ 10 และพบว่าปัจจัยนำ ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ ค่านิยม การรับรู้และผลกระทบเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ อิทธิพลของสถานที่ อิทธิพลของเทศกาล การผลิต และการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยเสริม ได้แก่ อิทธิพลของเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว และการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มวัยทำงาน

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: gumousagi_47@hotmail.com

Abstract

The purposes of this descriptive study were to study predisposing factors, enabling factors, and reinforcing factors of the alcohol drinking behavior in working aged and to study the correlations between the predisposing factors, enabling factors, and reinforcing factors with alcohol drinking behavior in working age. The 322 samples were selected by using the systematic random sampling method. The data were collected by using a questionnaire. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Chi-square.

The results revealed the samples were drinking behavior in low risk drinker 54.0% followed by Hazardous drinker 24.8%, Harmful use 10.9% and alcohol dependence 10.2%. The predisposing factors had statistically significant with alcohol drinking behavior at 0.05 level were age, sex, source of income, values, and effective alcohol perceptions. The enabling factors had statistically significant with alcohol drinking behavior at 0.05 level were place, traditional, production, alcohol consumption behavior of beverage drinking. The reinforcing factors had statistically significant with alcohol drinking behavior at 0.05 level were friend, having family's member drink alcohol, relationship in family and compulsory of sellers.

Keywords: Dinking alcohol behavior, working aged

บทนำ

ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสังคมไทย มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีคนดื่มแอลกอฮอล์มากสุดเป็นอันดับที่ 5 ของโลก (องค์การอนามัยโลก อ้างอิงใน บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ, 2551) โดยผู้ชายเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อายุ 19.4 ปี ส่วนผู้หญิงเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อายุ 24.9 ปี และอายุเฉลี่ยรวมที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ที่อายุ 20.3 ปี (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข 2555) ส่วนการสำรวจ พบว่า ภูมิภาคที่ประชากรดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดได้แก่ ภาคเหนือ ร้อยละ 39.4 โดยเฉพาะ 6 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ พะเยา เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ประชากรส่วนใหญ่ที่ดื่มสุราเป็นคนกลุ่มวัยทำงาน (ศูนย์วิจัยสุรา, 2556) ผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพร่วมกับมูลนิธิเพื่อนหญิงและเครือข่ายผู้หญิง 4 ภาคได้ศึกษาผลกระทบของสุราที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง และเด็กทั้งในครอบครัว ชุมชน และสังคม พบว่าร้อยละ 70-80 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ชายที่ดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จะมีโอกาสใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้ง่ายขึ้น มักพบว่าจะทำร้ายผู้อื่น พุดจาหายาบคาย ด่าทอ ทะเลาะกัน ขาดความรับผิดชอบ การละเมิดทางเพศ การเกิดอุบัติเหตุทางจราจร ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวจนเกิดปัญหาหย่าร้างกันในครอบครัว จากข้อสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชนพบว่ามีความเสี่ยงในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ ไวน์ เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จากสถิติก็พบว่ามีความเสี่ยงจากการโดยทำร้ายร่างกายเป็นผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงสุด ร้อยละ 55.24 รองลงมาคือ อุบัติเหตุจากการขนส่ง ร้อยละ 34.3 และการตั้งใจทำร้ายตนเอง ร้อยละ 20.5 (สำนักงานระบาดวิทยา, 2555)

จากการข้อมูลการสำรวจของจังหวัดแพร่พบว่า ประชากรช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี เพศชายบริโภคแอลกอฮอล์ ร้อยละ 87.9 ส่วนเพศหญิงบริโภคแอลกอฮอล์ ร้อยละ 39.5 ประชากรช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี เพศชายบริโภคแอลกอฮอล์

ร้อยละ 81.5 เพศหญิง ร้อยละ 36.1 และประชากรช่วงอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป เพศชายบริโภคแอลกอฮอล์ ร้อยละ 73.4 เพศหญิง ร้อยละ 28.5 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เสียไปกับการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาบริโภคอยู่ที่คนละ 330 บาทต่อเดือน (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2554)

เขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่านำ ตำบลเวียงต้า อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ปี2556 พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 3,435 เป็นชาย 1,376 คนเป็นหญิง 1,699 คน จำนวน 964 หลังคาเรือน โรงผลิตสุรามีทั้งหมด 4 แห่ง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง รายได้ต่อหัวประชากรประมาณ 20,000 ต่อคนต่อปี ซึ่งนับว่าค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่งพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพที่สำคัญก็คือ ประชาชนในตำบลมีพฤติกรรมชอบดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น สุรา เบียร์ และสาโท เป็นต้น การดื่มส่วนมากหลังเลิกทำงาน โดยการรวมกลุ่มกันดื่มเป็นกลุ่ม ๆ จากการสำรวจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่านำ ตำบลเวียงต้า อำเภอลอง ซึ่งเป็นสถานบริการสาธารณสุขในตำบลและรับผิดชอบ 4 หมู่บ้าน ได้สำรวจในเดือนพฤษภาคม 2556 พบว่า ประชากรในเขตรับผิดชอบทั้งหมดจำนวน 3,435 คน ประชากรชาย 1,376 คน ประชากรหญิง 1,699 คน พบว่า มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง 2,541 คน หรือ ร้อยละ 72.58 ของประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และพบว่า เกิดอุบัติเหตุจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 41.5 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่านำ, 2556)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงานในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่านำ อำเภอลอง จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือประชาชนกลุ่มวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่านำ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ จำนวนทั้งสิ้น 1,641 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 322 คน ใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 5 ส่วน ประกอบด้วยดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยนำ มี 2 ส่วน โดยประยุกต์มาจาก (ดุขฎิ แสงคำ, 2552) ดังนี้

- 2.1 วัดค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.655

2.2 วัดการรับรู้ผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.693

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยเชื้อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยประยุกต์มาจาก (คุชฎี แสงคำ, 2552) มีค่าความเชื่อมั่น 0.778

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยเสริม เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยประยุกต์มาจาก (คุชฎี แสงคำ, 2552) มีค่าความเชื่อมั่น 0.602

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์และพฤติกรรมกรดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดัดแปลงแบบประเมินภาวะติดแอลกอฮอล์ (The Alcohol Use Disorder Identification Test [AUDIT])

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ Chi-Square

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ช่วงอายุ		
20-40 ปี	103	32.0
41-60 ปี	219	68.0
Min = 20 Max = 60 Mean = 44.89 S.D. = 10.476		
รวม	322	100.0
2. เพศ		
ชาย	175	54.3
หญิง	147	45.7
รวม	322	100.0
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	207	64.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	52	16.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	27	8.4
อนุปริญญาตรี/ปวส.	18	5.6
ปริญญาตรี	17	5.3
อื่น ๆ	1	0.3
รวม	322	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ		
นักศึกษา	7	2.2
รับจ้างทั่วไป	33	10.2
เกษตรกรรวม	237	73.6
ข้าราชการ	11	3.4
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	0.3
ค้าขาย/ประกอบกิจการส่วนตัว	30	9.3
อื่น ๆ	3	1.0
รวม	322	100.0
5. สถานภาพสมรส		
โสด	45	14.0
คู่	255	78.0
หย่าร้าง	8	3.0
แยกกันอยู่	6	2.0
หม้าย	8	3.0
รวม	322	100.0
6. รายได้ต่อเดือน (บาท)		
1,000-5,000	179	54.7
5,001-10,000	109	33.9
10,001-20,000	25	7.8
20,001-30,000	10	3.0
30,001-40,000	2	0.6
Min = 1,000 Max = 40,000 Mean = 7,057 S.D. = 6,210.78		
รวม	322	100.0
7. ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน		
ไม่เพียงพอ	222	86.9
เพียงพอ	94	29.2
เพียงพอและเหลือเก็บ	6	1.9
รวม	322	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
8. พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบิดา		
ดื่ม	180	55.9
ไม่ดื่ม	26	8.10
เลิก/หยุดดื่ม	116	36.0
รวม	322	100.0
9. พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของมารดา		
ดื่ม	79	24.5
ไม่ดื่ม	162	50.3
หยุด/เลิกดื่ม	81	25.2
รวม	322	100.0
10. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลอื่น ๆ		
ในครอบครัว		
มี	201	62.4
ไม่มี	121	37.6
รวม	322	100.0

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.3 มีอายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 68.0 อายุน้อยที่สุดที่พบคือ 20 ปี ร้อยละ 1.6 อายุมากที่สุดที่พบคือ 60 ปี ร้อยละ 4.3 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคือ 44.89 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 64.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 73.6 ส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 79.2 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ระหว่าง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 54.7 รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 7,057.14 บาท รายได้ส่วนใหญ่ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างไม่เพียงพอ ร้อยละ 68.9 และพบว่ามีบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 62.4 รองลงมาบิดามีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 55.9 และพบว่ามารดามีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยที่สุดร้อยละ 24.5

ผลการศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับค่านิยมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.1 รองลงมาคือระดับสูง ร้อยละ 19.0 และระดับต่ำร้อยละ 15.2

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับการรับรู้ผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.9 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 33.9 และระดับต่ำร้อยละ 15.2

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.5 รองลงมาคือ ระดับต่ำ ร้อยละ 17.7 และระดับสูง ร้อยละ 7.8

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับอิทธิพลของสถานที่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.1 รองลงมาคือ ระดับต่ำ 33.2 และระดับสูง 8.7

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับอิทธิพลของเทศกาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับอิทธิพลของเทศกาลอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.2 รองลงมาคือ ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.9 และระดับต่ำ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.9

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับการผลิตกับของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 73 รองลงมาคือ ระดับต่ำ 20.8 และระดับสูง 6.2

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับอิทธิพลของบุคคลในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.9 รองลงมาคือ ระดับสูงร้อยละ 16.1และระดับต่ำร้อยละ 14.0

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับอิทธิพลของเพื่อนกับของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.3

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับสัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.1

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เมื่อจำแนกตามระดับการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.1

พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับพฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์

ระดับพฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์	จำนวน	ร้อยละ
เสียงต่ำ	174	54.0
เสียง	80	25.0
อันตรราย	33	10.0
ติด	35	11.0
รวม	322	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์แบบเสียงต่ำ ร้อยละ 54.0 รองลงมาแบบเสียง ร้อยละ 25.0 แบบอันตรราย ร้อยละ 10.0 และแบบติด ร้อยละ 11.0

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตาราง 3 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัย	df	χ^2	P-value
ปัจจัยนำ			
เพศ	2	25.312	0.000**
อายุ	2	11.666	0.003*
อาชีพ	2	6.712	0.035*
การศึกษา	2	3.200	0.202
รายได้	2	35.137	0.000**
ค่านิยมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2	31.284	0.000*
การรับรู้ผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2	16.063	0.000*
ปัจจัยเอื้อ			
อิทธิพลของสถานที่	2	31.345	0.000**
อิทธิพลของเทศกาล	2	61.021	0.000**
การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2	12.309	0.006*
การผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2	12.294	0.002*
ปัจจัยเอื้อ			
บุคคลในครอบครัว	2	4.638	0.098
อิทธิพลของเพื่อน	2	12.474	0.002*
สัมพันธภาพในครอบครัว	2	17.088	0.000**
การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายแอลกอฮอล์	2	42.498	0.000**

หมายเหตุ: * = P-value < 0.05 , ** = P-value < 0.001

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ (P-value < 0.001) อายุ (P-value = 0.003) รายได้ (P-value < 0.001) อาชีพ (P-value = 0.035) ค่านิยมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.000) การรับรู้ผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.000) อิทธิพลของสถานที่ (P-value < 0.001) อิทธิพลของเทศกาล (P-value < 0.001) การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.006) การผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P-value = 0.002) อิทธิพลของเพื่อน (P-value = 0.006) สัมพันธภาพในครอบครัว (P-value < 0.001) การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายแอลกอฮอล์ (P-value < 0.001)

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า เพศชายมีการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิงในกลุ่มวัยทำงานเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ที่พบว่าประชากรที่ดื่มสุราส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุอยู่ในช่วงกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งยิ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจของจังหวัดแพร่ พบว่าประชากรช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี เพศชายบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี เพศชายก็บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าเพศหญิง และช่วงอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป เพศชายก็บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าเพศหญิงเหมือนกัน ซึ่งกลุ่มคนที่กลุ่มตัวอย่างตีมด้วยมากที่สุดคือเพื่อน แล้วความถี่ในการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ตีมเดือนละครั้งหรือน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิเชียร มีบุญล้ำ (2552) ผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่ตีมแอลกอฮอล์ด้วยมากที่สุดคือ เพื่อนและความถี่ในการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์คือตีมเดือนละครั้งหรือน้อยกว่า ส่วนปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่า อำเภอลอง จังหวัดแพร่ดังนี้

ปัจจัยนำที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ค่านิยม การรับรู้ผลกระทบการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ศักดิ์ ดาวโคกสูง (2550) ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ ค่านิยม และการรับรู้ผลกระทบจากการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์

ปัจจัยเอื้อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ได้แก่ การผลิตอิทธิพลของสถานที่ การเข้าถึงเครื่องตีมแอลกอฮอล์ อิทธิพลของเทศกาล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรณชัย ทิพย์มณฑา (2555) ผลการศึกษาพบว่า การผลิต สถานที่ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตีเครื่องแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาของอนันต์ศักดิ์ ดาวโคกสูง (2550) ผลการศึกษาพบว่า การเข้าถึงเครื่องตีมแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน รวมถึงสอดคล้องกับการศึกษาของปาลิตา ยอดวงศ์ (2555) ผลการศึกษาพบว่า งานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ของผู้ใหญ่เป็นเรื่องปกติ

ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยทำงาน ได้แก่ อิทธิพลของเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดุขฎิ แสงคำ (2552) ผลการศึกษาพบว่าบุคคลในครอบครัวส่งผลต่อการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ รวมถึงการศึกษาของปาลิตา ยอดวงศ์ (2555) กับวิเชียร มีบุญล้ำ (2552) ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ครั้งแรกเพราะเพื่อนชวน แล้วสอดคล้องกับการศึกษาของดุขฎิ แสงคำ (2552) ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวและการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้จำหน่ายแอลกอฮอล์อยู่ในระดับปานกลางมีผลต่อพฤติกรรมการตีเครื่องตีมแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษา พบว่ารายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างมีความไม่เพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน บุคลากรสาธารณสุข ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมเรื่องข้อเสียจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มากขึ้น เพียงแค่สื่อจากโฆษณาทางโทรทัศน์คงไม่เพียงพอ ต้องทำให้ประชาชนเห็นว่าการนำเงินที่ได้จากการทำงานไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มเป็นการทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายไม่มีเงินเหลือเก็บ ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตตกต่ำ

2. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ผลการทบทวนจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับสูง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่เนื่องจากว่ามีสถานที่ผลิตแอลกอฮอล์อยู่ในชุมชนซึ่งง่ายและสะดวกในการหาซื้อมาบริโภคทำให้อัตราการบริโภคแอลกอฮอล์ไม่ลดลงแต่เพิ่มขึ้น ดังนั้นควรมีการรวมตัวกันของภาคีภาคส่วนในชุมชนทุกฝ่าย ร่วมกันทำประชาคมหามาตรการของชุมชนเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แล้วหาข้อสรุป ให้เป็นแนวทางปฏิบัติของชุมชน

3. จากผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเพื่อนมักจะชวนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเพื่อนที่คบมักชอบดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงเห็นควรว่าหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดทำโครงการให้ประชาชนหันมาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ลดโอกาสให้ประชาชนเอาเวลาไปจับกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการสร้างแรงจูงใจหรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่เอื้อต่อการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเล่นกีฬา ปลูกผักสวนครัว ทำอาชีพเสริมภายในชุมชน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนได้รับการช่วยเหลือการตรวจสอบหาความเชื่อมั่นและแก้ไขแบบสอบถามจาก ดร.สมคิด จุฬหว่า ดร.สมชาย จาตศรี และดร.อนุกุล มะโนทน จนการศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายศิริ ไชยเนตร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่า ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน อสม. ที่ประสานกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลภาคสนามและกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่การศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- เกษราภรณ์ ไชยเนตร. (2555). **พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์:ศึกษากรณีเขตพื้นที่รับผิดชอบสถานีอนามัยตำบลท่าเหล่า อำเภอคลอง จังหวัดแพร่**. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าเหล่า จังหวัดแพร่. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. **สถิติการสำรวจการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย (2555)**. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557, จาก (<http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=998>).
- จิรพันธ์ แก้วกล้าและคณะ. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการได้รับผลกระทบของผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม: การศึกษาขั้นต้น**. ส.ม, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2557, จาก (<http://cas.or.th/researchs>).
- ฉานรัตน์ การรัตน์ (2545). **การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลางของเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์: กรณีศึกษาสถานบริการในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557, จาก (http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/index.php).
- ณรงค์ดี หนูสอน. (2549). **การศึกษาผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่ออุบัติเหตุในภาคเหนือของประเทศไทย, ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา**. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2557, จาก <http://cas.or.th/researchs/view/18>
- ดุขฎี แสงคำ. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์**, ส.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2557, จาก <http://thailis.or.th>
- นงนุช ตันติธรรม. (2549). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราของผู้บริโภคที่เมาสุราแล้วขับรถในเขตกรุงเทพมหานคร**. วท.ม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2557, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- บัณฑิต ศรีไพศาล. (2552). **รายงานสถานการณ์สุราประจำปี 2552**. พิมพ์ครั้งแรก:กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- ปาลิตา ยอดวงศ์ (2555). **พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**, รป.ม. (นโยบาย), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2557, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- รณชัย ทิพย์มณฑา. (2555). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเขตบ้านแม่กาโทกหวาก ตำบลแม่กา อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (นโยบาย), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2557, จาก <http://thailis.or.th>
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. **รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด (2556)**. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557, จาก <http://ihpphaigov.net/DB/publication/attachbook/144/chapter1.pdf>

เอกสารอ้างอิง

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่า. (2556). **สรุปผลการดำเนินงานสาธารณสุขประจำปี 2556**. แพร์
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้าเหล่า.
- วิเชียร มีบุญล้ำ (2552). **พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และอุดมคติด้านกาส่งเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่
สาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก**, ส.ม.(สุขศึกษา), มหาวิทยาลัยนเรศวร.พิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม
2557, จาก <http://ihpptaigov.net/DB/publication/attachbook/144/chapter1.pdf>
- ศูนย์วิจัยแอลกอฮอล์ (2556).**สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทย**.
สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557,จาก <http://www.m-society.go.th/ewtnews.php?nid=11295>
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. **รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด (2554)**. สืบค้นเมื่อ
12 มิถุนายน 2557, จาก <http://ihpptaigov.net/DB/publication/attachbook/144/chapter1.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **พฤติกรรมกาสูบบุหรี่และดื่มสุรา. (2557)**. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557,
จาก <http://www.nso.go.th/>
- อนันตศักดิ์ ดาวโคกสูง (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ตำบลตลาดไทร
อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสุขภาพภาคประชาชนภาคอีสาน นครราชสีมา**. สืบค้นเมื่อ
20 กรกฎาคม 2557, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- อารีกุล พวงสุวรรณ และคณะ. (2555). **การปฏิบัติตามกฎหมายของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกี่ยวกับการ
จำกัดอายุของผู้ซื้อ.ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา**. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2557,
จาก <http://cas.or.th/researchs/view/101/>

พฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบล บ้านศาลาไชย ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

Alcohol drinking behaviors of the youth in Bansalachai health promoting hospital,
Sala Subdistrict, Kokha District, Lampang Province

ชินราพร รัชตะวรรณ^{1*} และรุ่ง วงศ์วัฒน์²
Chinnaraporn Rachatawan^{1*} and Rung Wongwat²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น แบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 213 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมาน Chi-square

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 50.7 เครื่องดื่มที่ดื่มมากที่สุด คือ เบียร์ ร้อยละ 27.0 ผลกระทบต่อตัวเองที่พบมากที่สุดคือ อាកาไม่พึงประสงค์ร้อยละ 43.5 ผลกระทบจากการดื่มของผู้อื่นที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาต่อความสัมพันธ์กับครอบครัวร้อยละ 11.7 สาเหตุในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่อยากลองร้อยละ 74.1 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และปัจจัยสนับสนุนทางการตลาด

ค ำ ส ำ ค ัญ : พ ฤ ต ิ ก ร ร ม ก าร ด ื่ ม เ ค ร ื่ อ ง ด ื่ ม แ อ ล ก อ ฮ อ ล ์ ว ัย ร ู ่น

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: chinnim32@gmail.com

Abstract

The objectives of this descriptive research were to study alcohol consumption of youth alcohol drinking behavior, patterns of alcohol drinking and factors affected with alcohol drinking behavior of youth. The 213 samples were selected by systematic random sampling method. The data were collected by using a questionnaire. The data were analyze by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Chi-square.

The research results revealed that the percentage of youth who drink alcohol was 50.7. Beer was found to be the most drinking liqueur. The impact on teenager themselves was non-preferable behaviors with a percentage of 27.0. The impact on other people was the relationship in family with a percentage of 11.7. The factors had statistically significant correlated with alcohol drinking behaviors at the 0.01 level were age, education and marketing strategy.

Keywords: Alcohol drinking behaviors, Youth

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง ซึ่งทำให้มีการพบปะสังสรรค์กันมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจากการโฆษณา และการซื้อขายที่ง่าย และสะดวกทำให้ปัจจุบันปัญหาการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้มีมากขึ้นในกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย คือ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนและปัญหาอาชญากรรม ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศ (กนิษฐา ไทยกกล้า, 2550) โดยในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สาระสำคัญคือ ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาและห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา รวมทั้งห้ามมิให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551, 13 กุมภาพันธ์ 2551, หน้า 34-49) เพื่อเป็นการควบคุมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การขาย จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่กลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา และเป็นการลดปัญหาและผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเสริมสร้างสุขภาพร่างกายของประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่ถูกบั่นทอนจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเป็นการป้องกันกลุ่มวัยรุ่นไม่ให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่ายและสะดวก

โดยสถานการณ์ในระดับประเทศพบว่า ความชุกของนักดื่มไทยในกลุ่มประชากรผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) เท่ากับร้อยละ 31.5 หรือ 1 ใน 3 ของคนไทยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระยะเวลา 12 เดือน ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ต่ำกว่าอายุที่สามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามกฎหมาย มีความชุกของนักดื่มเท่ากับร้อยละ 14 หรือ 1 ใน 7 ของวัยรุ่น ไทยที่เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อนอายุตามที่กฎหมายได้กำหนด ภูมิภาคที่มีความชุกของนักดื่มในกลุ่มผู้ใหญ่ทั่วไปสูงมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ร้อยละ 39.4 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 37.2 สำหรับความชุกของนักดื่มประชากรวัยรุ่น (อายุ 15-19 ปี) ได้แก่ ภาคเหนือ ร้อยละ 17.7 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 18.7 อัตราส่วนการดื่มประจำและการดื่มหนัก อยู่ในช่วงร้อยละ 39.7-48.7 และ 6.6-12.1 ตามลำดับ ภาคที่มี

สัดส่วนการดื่มประจำและการดื่มหนัก ได้แก่ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ พบมากที่สุด ในภาคเหนือ คือ พฤติกรรมการดื่มในที่สาธารณะ ร้อยละ 56.1 การดื่มแล้วขับขี่ยานพาหนะ ร้อยละ 43.1 การดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ ภาษี ร้อยละ 21 เมื่อพิจารณาดัชนีคะแนนความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์ในระดับ ภูมิภาค พบว่า ภาคที่มีค่าดัชนีคะแนนสูงสุด คือ ภาคเหนือ ตามมาด้วย ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

โดยความชุกของนักดื่มในประชากรวัยรุ่น (อายุ 15–19 ปี) พบมาก ในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งพบว่าจังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดที่มีความชุกนักดื่มในประชากรวัยรุ่นสูงสุด (ร้อยละ 30.4) รองลงมา คือ สุโขทัย แพร่ น่าน ตามลำดับ ซึ่งจังหวัดเหล่านี้มีเขตติดต่อกับจังหวัดลำปางมีการเข้าศึกษาในจังหวัดลำปางของวัยรุ่น ทำให้เกิดการกระจายความชุก ในพื้นที่จังหวัดลำปางด้วย

เนื่องจากเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย มีวัยรุ่น (อายุ 10–19 ปี) จำนวน 452 คน และเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย มีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 10 ร้าน ร้านอาหารจำนวน 3 ร้าน อีกทั้งเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย มีที่ตั้งอยู่ใกล้เขตอำเภอเมืองลำปาง ซึ่งมีร้านอาหารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสถานบันเทิงต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งตามสภาพความเป็นจริงของวัยรุ่นในการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจากสาเหตุหลาย ๆ ด้าน ดังนี้ (1) เพื่อนชักชวนให้ดื่ม การเข้ากลุ่มเพื่อนและต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนเมื่อเกิดการชักชวนจากเพื่อนจึงยอมดื่มตามเพื่อน (2) เพื่อความสนุกสนาน เมื่อร่วมวงกับเพื่อน ๆ แล้วเกิดความสนุกสนาน (3) ถูกยุ ถูกทำทนายให้ดื่มสุรา เช่น “ไม่ดื่มไม่ใช่ชาย” “ถ้าเป็นชายจริงต้องดื่ม” (4) ดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ตามเทศกาลดื่ม เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน (5) ดื่มเพื่อคลายความทุกข์ เมื่อมีความทุกข์ใจการดื่มสุราจะทำให้ผู้ ดื่มมีความรู้สึกตัวน้อยลง มีความสุขเพิ่มขึ้น อยากสนุกมากขึ้นจึงทำให้ลืมความทุกข์ใจได้ชั่วคราว (6) ดื่มเพื่อลดปมด้อย โดยการแสดงพฤติกรรมเด่น การดื่มสุราทำให้เกิดความกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมที่ในสภาวะปกติไม่กล้าแสดงออก แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ โดยไม่คำนึงผลเสียที่ตามมาจากการแสดงพฤติกรรมนั้น (<http://beernim.blogspot.com/>)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านศาลาไชย ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะทำให้ ทราบถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ซึ่งจะช่วยประเมินหรือคาดการณ์ แนวโน้มพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานอื่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรวัยรุ่นอายุ 10–19 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวนทั้งหมด 452 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 213 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systemic sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 4 ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยสนับสนุนทางการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและขอคำแนะนำในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้มีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วมาดำเนินการทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ ทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.5 ช่วงอายุของวัยรุ่นที่เข้าร่วมการศึกษา คือ ช่วงอายุ 10–14 ปี ร้อยละ 46.0 ช่วงอายุ 15–19 ปี ร้อยละ 54.0 โดยมีอายุเฉลี่ย 14.9 ปี (S.D. = 2.8) ด้านสถานะการศึกษา กำลังศึกษา ร้อยละ 94.80 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 31.0 ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) วัยรุ่นส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 2.01–3.00 ร้อยละ 63.9 ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 3.01–4.00 ร้อยละ 34.2 และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 1.01–2.00 ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

โดยค่าเฉลี่ยของผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่าง คือ 2.89 (S.D. = 0.5) ด้านรายได้ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ ร้อยละ 51.2 บุคคลที่พักอาศัยด้วยส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 57.7

พฤติกรรมกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์และผลกระทบจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์

1. พฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

พฤติกรรมกรรมการตี	จำนวน	ร้อยละ
การตีเครื่องตีแอลกอฮอล์		
ตี	108	50.7
ไม่ตี	105	49.3
รวม	213	100.0
การตีตามประเภทเครื่องตีแอลกอฮอล์		
เบียร์	30	27.8
เหล้าสี	25	23.1
ไวน์คูลเลอร์	21	19.4
เหล้าขาว	15	13.9
เหล้าปั่น	11	10.2
ไวน์องุ่น	6	5.6
รวม	108	100

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเคยตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 50.7 ไม่ตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 49.3 ประเภทเครื่องตีแอลกอฮอล์ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมตีมากที่สุดคือ เบียร์

2. ผลกระทบจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์

ตาราง 2 แสดงผลกระทบจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์

ผลกระทบ	จำนวน (n = 108)	ร้อยละ	Mean (S.D.)	Min-Max
ผลกระทบจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์				
ของตนเอง				
1. อาการไม่พึงประสงค์	47	43.5	2.3 (1.5)	1-10
2. อุบัติเหตุหรือบาดเจ็บ	30	27.8	1.4 (0.5)	1-2
3. ผลเสียต่อการเรียน	34	31.5		
4. การหยุด/ขาด/ลาเรียน	32	29.6	2.0 (1.0)	1-4
5. เคยเกิดปัญหาทางการเงิน	25	23.2	2.1 (1.9)	1-10
6. ปัญหาคงทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่าย	13	12.0	2.1 (1.9)	1-2
7. ถูกตำรวจจับในข้อหาเมาแล้วขับ	7	6.5	1.0 (0.0)	1

ตาราง 2 (ต่อ)

ผลกระทบ	จำนวน (n = 108)	ร้อยละ	Mean (S.D.)	Min-Max
8. ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว	15	14.0		
9. ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน	24	22.2		
10. เหตุทะเลาะวิวาททำร้าย/ร่างกายกับผู้อื่น	9	8.3	1.4 (0.5)	1-2
11. ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตจากการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของตนเอง				
ไม่มีเลย	18	17.0		
มีเล็กน้อย	50	46.0		
มีปานกลาง	20	18.0		
มีมาก	15	14.0		
มีมากที่สุด	5	5.0		
ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของผู้อื่น				
1. อุบัติเหตุหรือบาดเจ็บ	19	8.9	1.8 (0.4)	1-2
2. ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว	25	11.7		
3. ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน	23	10.8		
4. ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายจากการดื่มของ ผู้อื่น	7	3.3	1.6 (0.9)	1-2
5. ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตจากการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้อื่น				
ไม่มีเลย	105	49.3		
มีเล็กน้อย	52	24.4		
มีปานกลาง	42	19.7		
มีมาก	10	4.7		
มีมากที่สุด	4	1.9		

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตาราง 3 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัย	χ^2	P-value
เพศ	0.049	0.825
อายุ	1.314	0.000**
ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	0.789	0.375
ระดับการศึกษา	1.183	0.000**
การมีรายได้	0.803	0.370
บุคคลที่พักอาศัย	4.547	0.103
ปัจจัยสนับสนุนทางสังคม	1.626	0.444
ปัจจัยสนับสนุนทางการตลาด	21.741	0.000**

หมายเหตุ: ** p-value = 0.01 * p-value = 0.05

จากผลการศึกษา พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และปัจจัยสนับสนุนทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การมีรายได้ บุคคลที่พักอาศัย ปัจจัยสนับสนุนทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ร้อยละ 50.70 ซึ่งสูงกว่าผลการสำรวจอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยทั่วประเทศที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ของรายงานสถานการณ์สุรา พ.ศ. 2550 ที่พบว่าดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ร้อยละ 31.50 และสูงกว่าผลการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยทั่วประเทศที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่พบว่าดื่มในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ร้อยละ 36.8

อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดยพบว่า วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอายุเฉลี่ย 14.9 ปี (S.D. = 2.8) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชดาภรณ์ กาวิวงศ์ (2548) ที่ศึกษาความชุกในการเสพยาของวัยรุ่น และพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของวัยรุ่นที่เสพยาในกิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาในวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนมัธยม และการศึกษาในนักเรียนปรับสภาพชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ในจังหวัดสุโขทัย (กรมสุขภาพจิต, 2547) พบว่าความชุกใกล้เคียงกัน โดยผลการศึกษาเริ่มดื่มเมื่ออายุ 15 ปี มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษา การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็ก วัยรุ่นที่เสพยาในจังหวัดแพร่ของสุนันทา ศิริวาท (2548) มีอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่ม 17.5 ปี

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 31.00 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของการศึกษาของกมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล (2542) และสาวิตรี อักษรณรงค์รัชช และคณะ (2548) ที่พบว่านักเรียนระดับชั้นโตกว่ามีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่านักเรียนระดับชั้นเล็ก ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ได้โตมามีอายุมากและมีการรับรู้มากกว่าเด็กชั้นเล็ก การมีเพื่อนและมีสังคมมากขึ้น

ปัจจัยสนับสนุนทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของน้ำฝน ตรินเจริญ (2553) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่มเป็นความสำคัญอันดับแรก

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการรณรงค์ให้ความรู้แก่วัยรุ่นเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ควรมีการจัดกิจกรรม หรือ พัฒนาเพิ่มความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักถึงโทษที่เกิดจากการดื่มสุราที่ส่งผลต่อ สังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว และสุขภาพอนามัยของวัยรุ่น และเป็นข้อมูลให้แก่ทีมบุคลากรสาธารณสุข สำหรับวางแผนมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น โดยสามารถใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อโฆษณา สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีความเจาะจง เช่น กลุ่มวัยรุ่นชาย กลุ่มวัยรุ่นหญิง และควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไป เช่น วัฒนธรรม จิตวิทยา ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ในวัยรุ่น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อนุกุล มะโนทน ดร.สมชาย จาดศรี และดร.สมคิด จุฬา ที่ได้ให้ความเมตตาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งด้านวิชาการและข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณอาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ สาขาสาธารณสุขศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้วิชาความรู้ และแนวคิดตลอดหลักสูตร

ขอขอบพระคุณท่านสาธารณสุขอำเภอเกาะคา คณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอเกาะคา ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณวัยรุ่นในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศาลาไชย ทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์. วท.ม. (สุศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- กนิษฐา ไทยกกล้า. (2553). **กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย**. ม.ป.ท.;ม.ป.พ.
- กรมสุขภาพจิต. (2547). **การทบทวนองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องระบาดวิทยาของปัญหาสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวช**. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- นิ่ม. (2554). **วัยรุ่นกับแอลกอฮอล์**. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2557, จาก <http://beernim.blogspot.com/>
- น้ำฝน ตรันเจริญ. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่ม Functional Drink ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. รายงานวิจัย ศ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. (13 กุมภาพันธ์ 2551). **ราชกิจจานุเบกษา**. หน้า 34-49.
- รัชดาภรณ์ กาวิวงศ์. (2548). **ความชุกในการเสพยาของวัยรุ่นและพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ขอวัยรุ่นที่เสพยาในเขตกิ่งอำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ พย.ม. (สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สาวิตรี อัยณางค์กรชัย และคณะ. (2543). **รายงานการทบทวนองค์ความรู้ เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากแอลกอฮอล์**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนันทา ศิริวาท. (2548). **การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพยาในจังหวัดแพร่**. การค้นคว้าแบบอิสระ พย.ม. (สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุรศักดิ์ ไชยสงค์, กัณณพนธ์ ภักดีเศรษฐกุล และทักษพล ธรรมรังสี. (2554). **รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. นนทบุรี: บริษัท เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด.

**พฤติกรรมการดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชน
ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา
จังหวัดลำปาง**

**Drinking behaviors and effects from alcohol drinking of people in Ban Jomping Tambon
Health Promoting Hospital, Nakeaw Sub-District, Kohha District, Lampang Province**

ประเสริฐ วงศ์จันทร์^{1*} และบุญลือ ฉิมบ้านไร่²
Prasert Wongchan^{1*} and Boonlue Chimbanrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่ม ผลกระทบจากการดื่ม และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.1 และมีพฤติกรรมการดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46 นอกจากนี้ยังมีผลกระทบจากการดื่มในด้านสุขภาพ ร้อยละ 2.70 ในด้านครอบครัว ร้อยละ 4.80 และในด้านสังคม ร้อยละ 0.50 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P -value < 0.05) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับความรู้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปกำหนดรูปแบบของการวางแผนป้องกันการดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิงตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แอลกอฮอล์

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: prasert.w09@gmail.com

Abstract

This study in order to find drinking behaviors, effects of drinking, and factors that affect the drinking behaviors for alcohol drinking people in Ban Jomping Tambon Health Promoting Hospital, NakeawSub- District, Kohha District, Lampang Province. This research is a survey. According to the results of 187 surveyed samples, it was found that most samples have knowledge on alcohol-based liqueurs in a high level at a percentage of 70.1. The drinking behavior is in an intermediate level at a percentage of 46. In terms of the effects of drinking, the percentages of effects in health, family and society are 2.70, 4.80, and 0.50, respectively. Based on statistical analyses, it was found that education level has positive relationship to drinking behaviors at P-value < 0.05. Other factors involving gender, age, career, salary, and level of knowledge have no statistically significant relationship to drinking behaviors.

The results of this study can be applied to design the prevention programs and the solution of effects of drinking people in Ban Jomping Tambon Health Promoting Hospital, NakeawSub-District, Kohha District, Lampang Province.

Keywords: alcohol drinking behaviors, alcohol

บทนำ

การดื่มสุรา ถือว่าเป็นปัญหาและมีผลกระทบ ต่อบุคคล ครอบครัว สังคม ดังจะเห็นได้จากการประชุมสมัชชาองค์การอนามัยโลกครั้งที่ 32 ได้ระบุให้ปัญหาสาธารณสุขเนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ โดยองค์การอนามัยโลกได้จัดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดประเภทหนึ่งที่ยากที่สุดทำลายจิตประสาท ซึ่งประชากรโลกกว่า 2 พันล้านคนดื่มสุรา และมีปริมาณการดื่มสุราบริสุทธิ์เฉลี่ย 5.1 ลิตรต่อคนต่อปี ในจำนวนนี้กว่า 76.3 ล้าน (World Health Organization, 2004) จากการจัดอันดับการบริโภคสุราในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกขององค์การอนามัยโลก พบว่าประเทศไทยมีการบริโภคสุราเป็นอันดับ 5 ของโลก คิดเป็นการบริโภคเท่ากับ 7.13 แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปี เบียร์ เป็นอันดับที่ 85 ของโลกคิดเป็นปริมาณการบริโภคเท่ากับ 1.31 ลิตร แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปี และบริโภคไวน์เป็นอันดับที่ 124 ของโลกคิดเป็นปริมาณการบริโภคเท่ากับ 0.04 ลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปี (World Health Organization, 2004)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ของประชากร พบว่า ภาคเหนือมีอัตราการบริโภคหรือสัดส่วนของนักดื่มสูงถึง ร้อยละ 39.4 ซึ่งสูงกว่าภาคอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีคะแนน ความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์ ยังพบว่า 10 จังหวัดที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ จ.พะเยา ปราจีนบุรี แพร่ พิชญ์โลก เชียงใหม่ เชียงราย ร้อยเอ็ด สุโขทัย ลำปาง และแม่ฮ่องสอน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550)

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของการดื่มสุราในภาคเหนือและจังหวัดลำปางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไข ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่ม ผลกระทบจากการดื่ม และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้วอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนป้องกัน และแก้ปัญหาการดื่มและ

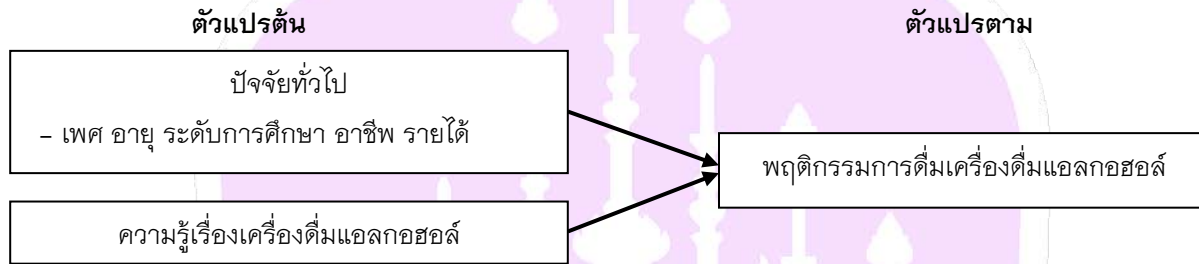

ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันดังนี้

ภาพ 1 แสดงแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้วอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากการสำรวจพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของประชาชนในปีงบประมาณ 2556 จำนวน 365 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ในระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 187 คน ในการสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิให้ได้สัดส่วนกัน จากนั้นนำมาสุ่มตัวอย่างจากขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านมาศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก (รัตนา ทรัพย์บำเรอ, 2556, หน้า 89)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้แบบประเมินความรู้ ชนิดเลือกตอบแบบ ถูก ผิด ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน 3 ระดับความคิดเห็น และข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอเกาะคา ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้วอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อขอข้อมูลและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย มีการชี้แจงแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูล แปรผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS และเขียนรายงานการวิจัย

ผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการดื่ม ผลกระทบจากการดื่ม และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีการเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 คน โดยใช้แบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 73.30 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 26.70 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 29.90 ระดับการศึกษาสูงสุด มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 55.60 มีอาชีพหลัก รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 40.10 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 54.50

ตาราง 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ระดับต่ำ	7	3.7
ความรู้ระดับปานกลาง	49	26.2
ความรู้ระดับสูง	131	70.1
รวม	187	100.0

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 70.1) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 26.2) และระดับต่ำ (ร้อยละ 3.7) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการดื่มสุราเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายมีค่าคะแนนตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 98.4 รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับบ้านพัก/ที่พักส่วนบุคคลในสถานที่ราชการสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ มีค่าคะแนนตอบถูก ร้อยละ 97.3 และปัจจุบัน มีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีค่าคะแนนตอบถูก ร้อยละ 96.8 และพบว่าความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอานันทบูชา วันเข้าพรรษา ประเทศไทยกำหนดให้งดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าคะแนนตอบถูกต่ำที่สุด ร้อยละ 74.3

ตาราง 2 ระดับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	37	19.8
ระดับปานกลาง	87	46.5
ระดับสูง	63	33.7
รวม	187	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 46.5) ระดับสูง (ร้อยละ 33.7) และระดับต่ำ (ร้อยละ 19.8) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกี่ยวกับเรื่องท่านดื่มสุราในบริเวณบ้านของท่าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2.28 จากคะแนนเต็ม 3 รองลงมาคือ

มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกี่ยวกับเรื่อง ท่านดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เมื่อมีงานสังสรรค์หรือตามวันเทศกาลมีค่าเฉลี่ย 2.22 และท่านปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีค่าเฉลี่ย 2.21 และพบว่าพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่องทุกครั้งที่ท่านดื่มสุราท่านจะมีอาการเมามากจนไม่ได้สติมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1.13

โดยมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนี้ ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมบริโภคมากที่สุด คือ เหล้าขาว จำนวน 133 คน (ร้อยละ 71.10) ความถี่ในการดื่มส่วนใหญ่พบว่า ดื่ม 3-5 วัน/สัปดาห์ จำนวน 69 คน (ร้อยละ 36.90) พบว่ามีการดื่มเป็นประจำ จำนวน 65 คน (ร้อยละ 40.10) มีการดื่มมาแล้วเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี จำนวน 97 คน (ร้อยละ 51.90) เสียค่าใช้จ่ายในการดื่ม 500-999 บาท/เดือน จำนวน 96 คน (ร้อยละ 51.30) ผลที่เกิดขึ้นจากการดื่มพบว่าเมื่อบ้างเล็กน้อย และเมื่อก่อนข้างมาก แต่ยังมีสติรู้เรื่อง จำนวน 82 คน (ร้อยละ 43.90) ส่วนใหญ่พบว่าดื่มช่วงเย็น (17.00-23.59 น.) จำนวน 183 คน (ร้อยละ 97.90) มีอาการคุดสนุกมากขึ้นหลังจากการดื่ม จำนวน 135 คน (ร้อยละ 72.20) เป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะภายหลังการดื่มบางครั้ง จำนวน 90 คน (ร้อยละ 48.10) และพบว่ากลุ่มตัวอย่างหรือผู้อื่นไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 185 คน (ร้อยละ 97.90)

พบผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านสุขภาพ ร้อยละ 2.70 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอาการกระหายน้ำเกิดขึ้น จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 109 คน (ร้อยละ 58.30) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาด้านสุขภาพ ที่มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 182 คน (ร้อยละ 97.30) ในกรณีที่มีปัญหาสุขภาพ จะเข้ารับการรักษาโดยไม่นอนโรงพยาบาล จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.10) และเข้ารับการรักษาโดยนอนโรงพยาบาล จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.60) ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับอุบัติเหตุที่มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 185 คน (ร้อยละ 96.90) ในกรณีที่ได้รับอุบัติเหตุเข้ารับการรักษาโดยนอนโรงพยาบาล จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.10) พบผลกระทบด้านครอบครัว ร้อยละ 4.80 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัวที่มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด จำนวน 9 คน (ร้อยละ 4.80) รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างเอะอะ โวยวายกับคนในครอบครัว ในขณะที่หรือภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.20) และกลุ่มตัวอย่างถูกตำรวจจับจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ยานพาหนะ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.60) พบผลกระทบด้านสังคม ร้อยละ 0.50 คือกลุ่มตัวอย่างเอะอะ โวยวายกับเพื่อน หรือคนภายนอก ในขณะที่หรือภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.50) กลุ่มตัวอย่างทะเลาะวิวาทกับเพื่อน หรือคนภายนอก ในขณะที่หรือภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.50) กลุ่มตัวอย่างถูกว่ากล่าวจากบุคคลรอบข้าง หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงในขณะที่หรือภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.50) และกลุ่มตัวอย่างเกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงหรือชีวิตสังคม จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.50)

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ความรู้ กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัย	b	Beta	t	sig
Content	1.913	-	21.832	0.000**
เพศ		0.017	0.231	0.818
อายุ		-0.035	-0.477	0.634
ระดับการศึกษา	0.119	0.228	3.188	0.002*

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	b	Beta	t	sig
อาชีพ		0.048	0.673	0.501
รายได้ต่อเดือน		0.075	0.965	0.336
ระดับความรู้		-0.005	-0.768	0.443

จากตาราง 3 พบว่า จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ระดับความรู้ กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ได้แก่ ระดับการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ $p < 0.05$ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยเท่ากับ 0.228 และพบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับความรู้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ $p > 0.05$

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.1 มีระดับพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.5 สอดคล้องกับการศึกษาของ รัตติยา บัวสอน (2556) พบว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีในเขต มีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยนิยมบริโภค เหล้าขาว มากที่สุด ร้อยละ 71.10 มีการดื่มเป็นประจำ ร้อยละ 40.10 ดื่ม 3-5 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 36.90 มีการดื่มมาแล้ว เป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี ร้อยละ 51.90 เสียค่าใช้จ่ายในการดื่ม 500-999 บาท/เดือน จำนวน 96 คน ร้อยละ 51.30 ผลที่เกิดขึ้นจากการดื่ม พบว่าเมาบ้างเล็กน้อย และเมาค่อนข้างมาก แต่ยังมีสติรู้เรื่อง ร้อยละ 43.90 มีดื่มช่วงเย็น (17.00-23.59 น.) ร้อยละ 97.90 มีอาการคุดสนุกมากขึ้นหลังจากการดื่ม ร้อยละ 72.20 เป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะภายหลังการดื่มบางครั้ง ร้อยละ 48.10 และพบว่ากลุ่มตัวอย่าง หรือผู้อื่นไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการดื่มแอลกอฮอล์จำนวน ร้อยละ 97.90 สอดคล้องกับ การศึกษาของสุปราณี สูงแข็ง (2552) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มนาน ๆ ครั้ง ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่นิยมดื่ม ได้แก่ ไวน์ เหล้าขาว วิสกี้ เป็นเครื่องดื่มที่มีลักษณะพร้อมดื่มไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดื่มอื่นมาผสมรวม ทำให้ง่าย และสะดวกต่อการดื่ม และเหล้าขาวยังมีราคาถูก สอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติที่พบว่าแรงงานไทยมีพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ดื่มทุกสัปดาห์ ดื่มทุกเดือน ดื่มนาน ๆ ครั้ง) ร้อยละ 45.4 พบผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ด้านสุขภาพ ร้อยละ 2.70 พบผลกระทบด้านครอบครัว ร้อยละ 4.80 ส่วนใหญ่ทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัว ที่มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 4.80 รองลงมา คือ เอะอะ โวยวายกับคนในครอบครัว ในขณะที่หรือ ภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 3.20 พบผลกระทบด้านสังคม ร้อยละ 0.50 คือเอะอะ โวยวายกับเพื่อน หรือคนภายนอก ในขณะที่หรือภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 0.50 สอดคล้องกับการศึกษาของ อติศวีร หลายชูไทย และคณะ (2545) พบว่า สุราเป็นสาเหตุสำคัญของการทะเลาะวิวาท โดยข้อมูลแสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่ดื่มสุรา เป็นประจำ มีโอกาสจะเกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกายกับทั้งคนในบ้านและคนนอกบ้านได้มากกว่าผู้ดื่ม เป็นครั้งคราว ปัญหาที่เกิดในครอบครัวจากการที่สามีดื่มสุราเป็นประจำ และทำร้ายร่างกายภรรยาเกิดขึ้น ร้อยละ 6.2 และภรรยา ที่ดื่มสุราประจำและทำร้ายสามีเกิดขึ้น ร้อยละ 5.7 ของผู้ที่ดื่มเป็นประจำ และภรรยาที่ดื่มประจําไม่มีโอกาสที่จะถูกคน

ในบ้านทำรายร่างกายร้อยละ 5.5 จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ $p < 0.05$ และพบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับความรู้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ $p > 0.05$ สอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์เดช สารกา และคณะ (2552) ศึกษาในกลุ่มวัยแรงงานภาคอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของบรรจง ควรคง (2551) ศึกษาการดื่มสุราของวัยรุ่น พบว่า การศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดื่มสุราที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดต่าง ๆ ร่วมกัน และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับเครื่องดื่มชูกำลัง ควรมีการประเมินปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อศึกษาว่ามีผู้ติดแอลกอฮอล์หรือไม่เพื่อหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน และการช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานด้านสาธารณสุข สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบายร่วมกัน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการจัดให้มีการรณรงค์ทางสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.บุญลือ ฉิมบ้านไร่ ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการดื่ม ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจอมปิง ที่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- บรรจง ควรคง. (2551). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่น กรณีศึกษา ชุมชนส่วย ลาว เขมร อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์.
- พงษ์เดช สารกา และคณะ. (2552). พฤติกรรมการดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยแรงงานภาคอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา.
- รัตติยา บัวสอน. (2556). พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- รัตนา ทวีทรัพย์บำเรอ. (2556). การวิจัยทางสาธารณสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 1) พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุปราณี สูงแข็ง. (2552). พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2550.

กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อดิศวร์ หลายชูไทย และคณะ. (2545). สุราในสังคมไทย ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้อง

กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย

ระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.

World Health Organization. (2004). Preventing health risks from use of pesticides in agriculture. N.P.: n.p.

พฤติกรรมกรบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของเยาวชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดงไม้ ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง
จังหวัดเชียงใหม่

Alcohol Consumption of Youth in the Responsible Area of Tandokmai Health
Promoting Hospital, Soptai Subdistrict, Chomthong District ,Chiangmai Province

วรารัตน์ แดงปะละ^{1*} และรุ่ง วงศ์วัฒน์²
Wararat Daengpala^{1*} and Rung Wongwat²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน จำนวน 272 คน โดยการสุ่มอย่าง อย่างเป็นระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มอยู่ในระดับเสี่ยงต่ำ ร้อยละ 67.30 รองลงมา ได้แก่ ระดับเสี่ยง ร้อยละ 21.70 แบบอันตราย ร้อยละ 6.60 และ แบบติด ร้อยละ 4.40 และพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อาชีพ และการ รับรู้ข่าวสารโฆษณา

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เยาวชน

Abstract

The objectives of this survey research were to study alcohol consumption of youth alcohol drinking behavior and factors affected with alcohol drinking behavior of youth. The 272 samples were selected by using the systematic random sampling method. The data were collected by using a questionnaire. The data were analyze by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Chi-square.

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: yoadtawe@hotmail.com

The results revealed that the most of samples were drinking behaviors in low risk drinker (67.30%) followed by hazardous drinker (21.70%), harmful use (6.60%) and alcohol dependence (4.40%). And showed that the factors affected statistically significant with alcohol drinking behavior drinking at 0.05 level were sex, occupation and advertising perception.

Keywords: Alcohol drinking behaviors, Youth

บทนำ

ปัจจุบันอัตราการดื่มสุราที่เพิ่มขึ้นไม่ได้พบในผู้ใหญ่เพียงวัยเดียว แต่ยังมีวัยรุ่นหรือเยาวชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นจำนวนมาก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนก่อนวัยอันควร นับเป็นปัญหาที่ควรใส่ใจ เพราะการดื่มสุราในช่วงการเป็นเยาวชนจะส่งผลให้มีภาวะสุขภาพที่เป็นปัญหาในอนาคต และก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาด้านการเงิน เสียความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เสียอนาคต หรือหนักที่สุด คือ เสียชีวิต การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการบริโภคของคนไทยในปัจจุบัน และผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ที่สุดก็คือกลุ่มเยาวชน

ในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2504-2547) อัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยเพิ่มขึ้น 33 เท่าตัว และอยู่ในอันดับที่ 40 ของโลก (WHO, 2004 อ้างอิงใน ทัศนทนา ขอนดอก, 2555) และมีอัตราการดื่มเหล้ากันมากเป็นอันดับ 5 ของโลก ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรถึงร้อยละ 90 ประชากรอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.8 เป็นร้อยละ 20.2 (พ.ศ. 2550) โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงที่สุด จากร้อยละ 4.7 เป็นร้อยละ 8 รายงานการสำรวจจึงทำให้เห็นว่าผู้ที่มิประสบการณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นมีแนวโน้มที่จะยังคงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อไป ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพหรืออันตรายด้านอื่น ๆ

จังหวัดเชียงใหม่มีความชุกของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรวัยรุ่น (อายุ 15-19 ปี) ร้อยละ 18.5 (อันดับที่ 17 ของประเทศ) และมีความชุกของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากร (อายุ 20 ปีขึ้นไป) มากถึงร้อยละ 42.7 (อันดับที่ 14 ของประเทศ) โดยส่วนใหญ่ดื่มเบียร์ ร้อยละ 67.0 รองลงมาคือ สุราแดง ร้อยละ 50.5 สุราขาวหรือสุรากลั่นชุมชนร้อยละ 41.0 และมีดัชนีคะแนนความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์ของจังหวัด อยู่ที่ 0.660 เป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2554) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดอกไม้ ตั้งอยู่ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรในเขตรับผิดชอบทั้งหมดจำนวน 6,462 คน 11 หมู่บ้าน จากข้อมูลจำเ็นพื้นฐานปี 2557 (จปฐ.) พบว่าครัวเรือนที่ตกเกณฑ์จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีทั้งหมด 570 ครัวเรือน มีผู้ดื่มทั้งหมด 679 คน ซึ่งสูงขึ้นกว่าปี 2556 ที่มีครัวเรือนตกเกณฑ์จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด 301 ครัวเรือน 250 คน จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนอายุ 15-25 ปี ทั้งหมด 849 คน พบจำนวนผู้ดื่ม 199 คน คิดเป็นร้อยละ 23.43 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดอกไม้, 10 พฤศจิกายน 2557)

การควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาความเสียหายต่าง ๆ เพราะกลุ่มเยาวชนอยู่ในกลุ่มวัยเรียน และเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของเยาวชนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดอกไม้ ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลด้านพฤติกรรมและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไปวางแผน สร้างมาตรการป้องกันและรณรงค์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในเขต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เยาวชนอายุ 15–25 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดอกไม้ ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 849 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 272 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systemic sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีทั้งหมด 6 ส่วน ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล
2. ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. ทศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. การรับรู้ข่าวสารโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. การเห็นตัวแบบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
6. ความรู้เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของเยาวชน

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.7 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 20–25 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 20.59 ปี (S.D. = 2.942) ด้านระดับการศึกษากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ร้อยละ 32.0 ด้านรายได้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001–10,000 บาท

จำนวน ร้อยละ 64.3 โดยมีรายได้เฉลี่ย 7,586.54 บาท (S.D. = 2648.198) ด้านอาชีพกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพนักเรียนนักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 37.1 รองลงมาคือมีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 34.2

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสียด่ำ ร้อยละ 67.30 รองลงมา คือ มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสียง และมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบอันตราย ร้อยละ 21.70 และ 6.60 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบติด ร้อยละ 4.40

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

1. ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 53.30 โดยมีอายุเฉลี่ย 15.54 ปี (S.D. = 1.945) เครื่องดื่มที่ดื่มในครั้งแรกส่วนใหญ่คือ เบียร์ ร้อยละ 51.80 รองลงมาคือ เหล้าแดง และ เหล้าขาว ร้อยละ 21.30 และ 13.60 ตามลำดับ ด้านเหตุผลในการดื่มครั้งแรก คือ ความอยากรู้อยากลองมากที่สุด ร้อยละ 39.70 รองลงมา คือ ถูกชักชวนจากเพื่อน ร้อยละ 25.4

2. ทักษะการตัดสินใจการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 71 ค่าคะแนนต่ำสุด 29 ค่าคะแนนเฉลี่ย 45.83 แบ่งตามระดับทักษะการตัดสินใจกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการตัดสินใจสูง ร้อยละ 46.30 และมีทักษะการตัดสินใจต่ำ ร้อยละ 53.70

3. การรับรู้ข่าวสารโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า สื่อที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้จักเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ สื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 23.90 และมีการรับรู้สื่อข่าวสารโฆษณาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย ร้อยละ 42.30 ระดับการรับรู้ของสื่อที่รับรู้มาก ร้อยละ 57.70

4. การเห็นตัวแบบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า อิทธิพลจากพ่อ-แม่ เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 45 ค่าคะแนนต่ำสุด 18 ค่าคะแนนเฉลี่ย 32.40 แบ่งตามระดับอิทธิพลจากพ่อ-แม่พบว่าอิทธิพลจากพ่อ-แม่มีสูง ร้อยละ 41.90 อิทธิพลจากพ่อ-แม่มีต่ำ ร้อยละ 56.10 ด้านอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน พบว่า มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 ค่าคะแนนต่ำสุด 9 ค่าคะแนนเฉลี่ย 21.99 แบ่งตามระดับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมีมาก ร้อยละ 51.10 อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมีน้อย ร้อยละ 48.90 ด้านอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม พบว่า มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 39 ค่าคะแนนต่ำสุด 9 ค่าคะแนนเฉลี่ย 23.50 แบ่งตามระดับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีมีมาก ร้อยละ 43.80 และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีมีน้อย ร้อยละ 56.30

5. ความรู้เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยเท่ากับ 10.90 คะแนน ค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 ค่าคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 5 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.909 แบ่งตามระดับความรู้เกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง ร้อยละ 57.70 และความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีต่ำ ร้อยละ 42.30

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสียด่ำ ร้อยละ 67.30 รองลงมา คือ มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสียง และมีพฤติกรรมการดื่ม

เครื่องตีมแอลกอฮอล์แบบอันตราย ร้อยละ 21.70 และ 6.60 ตามลำดับ ส่วน มีพฤติกรรมการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์แบบติด ร้อยละ 4.40

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์

ปัจจัย	χ^2	P-value
เพศ	19.800	0.000**
อายุ	2.030	0.362
ระดับการศึกษา	3.706	0.157
รายได้	2.205	0.332
อาชีพ	24.545	0.000**
ประสบการณ์การตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์	0.215	0.898
ทัศนคติต่อการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์	5.195	0.074
การรับรู้ข่าวสารโฆษณาเครื่องตีมแอลกอฮอล์	6.948	0.031*
การเห็นตัวแบบการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์		
อิทธิพลจากพ่อแม่	0.032	0.860
อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน	2.044	0.360
อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม	0.784	0.676
ความรู้เกี่ยวกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์	0.667	0.713

หมายเหตุ: *P-value = 0.05, **P-value = 0.001

จากผลการศึกษา พบว่า เพศ อาชีพ และการรับรู้ข่าวสารโฆษณาเครื่องตีมแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ทัศนคติต่อการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ การเห็นตัวแบบด้าน อิทธิพลจากพ่อแม่ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม และความรู้เกี่ยวกับการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของเยาวชน

วิจารณ์และสรุปผล

พฤติกรรมการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของเยาวชน พบว่า เยาวชนมีการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงต่ำ ร้อยละ 67.30 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพร สิทธิสงคราม (2549) เสกสรรค์ วิทย์ปรีชากุล (2550) และเกรียงไกร พึ่งเชื้อ (2555) ที่พบว่าเยาวชนมีการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงต่ำหรือเสี่ยงน้อย เนื่องจาก

กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มวัยที่ยังไม่สามารถรับผิดชอบตัวเองได้อย่างเต็มที่ เช่น รายได้ยังคงได้รับจากพ่อ-แม่ ทำให้พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับน้อย

เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน โดยพบว่า เพศชายมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง คือร้อยละ 57.72 และ 42.28 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญพัทธกุลมาตย์ (2550) สุภา ชัยประเศียร (2550) ยงยุทธ ยั่งยืน (2552) และปาลิดา ยอดวงษ์ (2555) ที่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ของของกลุ่มเยาวชน โดยเพศชายจะมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก เพศชายเป็นเพศที่มีความอยากรู้อยากลอง มีสภาพอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย รวดเร็ว ว่าง่าย และมีการเจริญเติบโตของร่างกายที่สมบูรณ์ รวมไปถึงค่านิยมของคนไทยที่มองว่าการที่เพศชายดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติ

อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน โดยพบว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเยาวชนที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 62.87 โดยเยาวชนที่ประกอบอาชีพมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบอันตรายสูงถึงร้อยละ 4.04 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิราพร เข้มขันธ์ดิถาวร (2550) และสุภาวิดา นิมอร่าม (2553) ที่พบว่า ส่วนใหญ่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มแรงงานจะมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มอายุที่ทำการวิจัยอยู่ในช่วงอายุ 15-25 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มอายุของนักเรียนและนักศึกษา

การรับรู้ข่าวสารโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของดุขุฎิ แสงคำ (2552) และกษิตินทร์ ไตรทิพย์ (2552) ที่พบว่า อิทธิพลของสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงบวกกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันการเข้าถึงสื่อหรือข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมไปถึงไม่มีการควบคุมสื่อต่าง ๆ เช่น ป้ายโฆษณา สื่อทางอินเทอร์เน็ต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนรับรู้ข่าวสารโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายขึ้น และเป็นกระตุ้นให้เยาวชนมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้พบว่าเยาวชนมีระดับทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับน้อย และการรับสื่อข่าวสารโฆษณามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จึงควรใช้สื่อเป็นสื่อกลางในการรณรงค์ให้ความรู้แก่เยาวชนเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการจัดกิจกรรม หรือรณรงค์ เช่น เสี่ยงตามสาย จัดทำชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แจกไปยังโรงเรียนในเขตรับผิดชอบ หรือ พัฒนาเพิ่มความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักถึงโทษที่เกิดจากการดื่มสุราที่ส่งผลต่อตนเอง ครอบครัว สังคมเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดอัตราการเกิดนักดื่มหน้าใหม่ได้ รวมไปถึงควรมีการควบคุมสื่อโฆษณาในพื้นที่ เช่น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ป้ายส่งเสริมการขาย เป็นต้น

2. จากการสำรวจข้อมูลพบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี การควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีในพื้นที่ควรมีความจริงจังมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องด้วยเครื่องดื่มที่ดื่มครั้งแรกส่วนใหญ่คือ เครื่องดื่มประเภทเบียร์ ซึ่งเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่หาซื้อได้ง่าย และราคาถูก ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ ในพื้นที่จะต้องได้รับคำแนะนำอย่างเหมาะสม ตลอดจนให้ความร่วมมือกับภาคีภาคส่วนในการ

จำหน่ายสุรา เพื่อเป็นการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชน

3. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีความเจาะจง เช่น กลุ่มวัยรุ่นชาย กลุ่มวัยรุ่นหญิง และควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไป เช่น วัฒนธรรม จิตวิทยา ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ในเยาวชน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อนุกุล มะโนทน ดร.สมชาย จาตศรี และดร.สมคิด จุฬา ที่ได้ให้ความเมตตาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งด้านวิชาการและข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณอาจารย์ คณะแพทย์ ศาสตราจารย์ สาธารณสุขศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้วิชาความรู้ และแนวคิดตลอดหลักสูตร

ขอขอบพระคุณท่านสาธารณสุขอำเภอจอมทอง คณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอจอมทอง ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเยาวชนในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแทนดอกไม้ ทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กษิตินทร์ ไตรทิพย์. (2552). **อิทธิพลของสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้น ในอำเภอหนองระเวง จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=179898&query=

เกรียงไกร ฟิ่งเชื้อ. (2555). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ), มหาวิทยาลัยเกษตร, นครปฐม. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2557, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=320554&query=

จิราพร เขี่ยมขันติถาวร. (2550). **การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนหมู่ที่ 3 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=21381&query=

ดุษฎี แสงคำ. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=14631&query=

เอกสารอ้างอิง

पालิตา ยอดวงศ์. (2555). **พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง**

จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม.(นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2558, จาก

http://tdc.thailis.or.th/tdc//browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=313001&query=

เพียงหทัย กุลมาตย์. (2550). **การตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ครั้งแรกและการตีมีแบบเมาหัวรำน้าในนักเรียน**

มัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ส.ม.(สาธารณสุขศาสตร์),

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2557, จาก

http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/detail.php?id=18030&word

ยงยุทธ ยิ่งยีน. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความตื่นตัว ไร้ใจ และแรงจูงใจกับการตีมีเครื่องตีมี**

แอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ ส.ม.

(สาธารณสุขศาสตร์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2557, จาก

http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/detail.php?id=21724&word

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดอกไม้. (10, พฤศจิกายน 2557). **สรุปรายงานผลการดำเนินงานโรงพยาบาล**

ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่นดอกไม้ ปี 2557. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอจอมทอง:

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอจอมทอง.

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (1 กุมภาพันธ์ 2557). รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่ม. แอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2554.

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2556, จาก

<http://ihpptaigov.net/DB/publication/attachbook/144/chapter1.pdf>

สมพร ลิทธิสงคราม. (2549). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น.** วิทยานิพนธ์ พย.ม.

(สุขภาพจิตและการพยาบาลสุขภาพจิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2557,

จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/detail.php?id=16172&word

สุภา ชัยประเคียร. (2550). **พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**

อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(สิ่งแวดล้อมศึกษา), มหาวิทยาลัยสารคาม, มหาสารคาม.

สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2557, จาก

http://tdc.thailis.or.th/tdc//browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=69319&query=

สุภาวิตา นิมอร่าม. (2553). **ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อของวัยรุ่นหญิง**

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(สื่อสารศึกษา), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เสกสรรค์ วิทย์ปรีชากุล. (2550). **พฤติกรรมกรรมการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์และความคิดเห็นต่อมาตรการควบคุม**

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ส.ม.(สาธารณสุขศาสตร์),

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

รับรู้ การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง โครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย ตำบลสันมะเค็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Perception, social support, and health behavior for diabetes mellitus and hypertension prevention in Healthy Village Model, Sanmakhet Subdistrict, Phan District, Chiang rai Province

วราลี นรรัตน์^{1*} และรัตนา ทรัพย์บำเรอ²

Waralee Norarat^{1*} and Ratana Sapbamrer²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบ การรับรู้ประโยชน์ อุปสรรค สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงของประชาชนที่อยู่ในและนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย ตำบลสันมะเค็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative research) ในประชาชน ที่มีอายุ 20 ปี ถึง อายุ 60 ปี จำนวน 811 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามโดยให้ อสม. เก็บข้อมูลโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ประโยชน์, อุปสรรค และสมรรถนะแห่งตน เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง มีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนการรับรู้ประโยชน์,อุปสรรค และสมรรถนะแห่งตน หมู่บ้านในโครงการมีค่ากลางของคะแนน สูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ ด้านการสนับสนุนทางสังคม พบว่า มีความแตกต่างกัน หมู่บ้านในโครงการ จะได้รับการสนับสนุนทางสังคม มากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ ด้านพฤติกรรมสุขภาพด้านการจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมลดหรือเลิกดื่มสุรา มีความแตกต่างกัน หมู่บ้านในโครงการ ดีกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ ส่วนในด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และการลดหรือหลีกเลี่ยงควันบุหรี่ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีค่ากลางของคะแนนหมู่บ้านในโครงการ สูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการออกกำลังกาย ในภาพรวมทั้งการรับรู้,การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบฯ ดีกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพ ควรมีนโยบายให้ทุกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

¹ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Warslee222@gmail.com

ตำบล พัฒนาและขยายโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

คำสำคัญ : การรับรู้, การสนับสนุนทางสังคม, พฤติกรรมสุขภาพ, โรคเบาหวาน, โรคความดันโลหิตสูง

Abstract

The objective of the study the perception in obstacles, self-capacity, social support and health behavior to prevent diabetes and hypertension in the Healthy Village Model and other people who not in the Healthy Village Model. San Ma Ked Subdistrict, Pan District, Chiang Rai Province. The study is a comparative study with samples of 811 people at age 20–60. The research instrument is a questionnaire with the method of purposive sampling collected by Village Health Volunteer.

The results showed that there were no differences among advantage perception, obstacles and self-capacity to prevent diabetes and hypertension. The median of advantage perception, obstacles and self-capacity of in the Healthy Village Model were higher than those of people out of the Healthy Village Model. In terms of social support, it was found that there were differences between in the Healthy Village Model and other people who not in the Healthy Village Model. In addition to health behavior, emotional management was dissimilar to behavior of reducing or quitting alcohol. In other word, this behavior in the Healthy Village Model was better than other villages out of the projects. There were no differences among the behavior of consumptions, doing exercise and reducing or quitting smoking. However, the median of the Healthy Village Model was higher than other villages in the behavior of consumptions and, exercise. People's perception, social support and health behavior in the Healthy Village Model were better than other villages out of the projects. In other to promote people's health behavior, a policy is needed for every Tambon Health Promoting Hospital, so that in the Healthy Village Model will be developed and extended to cover all villages.

บทนำ

โรคติดต่อเรื้อรัง กำลังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่ทำนายของโลก องค์การอนามัยโลกได้ระบุว่าในปี พ.ศ. 2548 มีผู้เสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมมากถึง 35 ล้านคน หรือร้อยละ 60 ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด 58 ล้านคนทั่วโลก สำหรับข้อมูลประเทศไทย โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง โรคเบาหวาน อัตราการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์โรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง ของจังหวัดเชียงราย ในปี 2552-2553 พบว่า ปี 2552 มีผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่ จำนวน 2,188 คน คิดเป็นร้อยละ 0.46 ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายใหม่ จำนวน 5,043 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.9 สถานการณ์ของโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ของอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบมีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ปี 2553-2555 พบว่า มีจำนวน 9,372 คน 10,406 คน และ 11,385 คน ตามลำดับ และมีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน ปี 2553-2555 พบว่า มีจำนวน 4,005 คน 4,413 คนและ 4,678 คน ตามลำดับ จะพบว่าอัตราความชุกของโรคเบาหวาน

และโรคความดันโลหิตสูง เพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กระทรวงสาธารณสุขได้เห็นความสำคัญของการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จึงได้ดำเนินโครงการบูรณาการการสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย ลดภัยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมุ่งเน้นการสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทยด้วยมาตรการหลัก 3อ.2ส. เพื่อส่งเสริมการบริโภคที่เหมาะสม (ลดหวาน มัน เค็ม เพิ่มผัก ผลไม้) การออกกำลังกายที่เพียงพอ และการจัดการอารมณ์ได้เหมาะสม ดูปัญหาหรือหลีกเลี่ยงควันบุหรี่ และงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. โดยใช้แนวทางการลดความเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพานใช้ หมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนสุขภาพตำบล ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลดปัจจัยเสี่ยง ของคนในหมู่บ้าน การดำเนินการควบคุม และป้องกันโรค จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัย ในฐานะที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพาน จึงมีสนใจที่จะศึกษา การรับรู้ การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย ตำบลสันมะเค็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อเปรียบเทียบ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงของประชาชนที่อยู่ในและนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย และนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงาน ควบคุมป้องกันโรค และดำเนินงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อลดอุบัติการณ์ของโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีรูปแบบของการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative research) ในประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ถึง อายุ 60 ปี ที่อาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย นอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย จำนวน 811 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) ให้มีความคาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสุขภาพดีวิถีชีวิตไทย จำนวน 463 คน หมู่บ้านอยู่นอกโครงการ จำนวน 348 คน ให้ อสม. เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบเจาะจง เลือกผู้ที่สามารถอ่าน และตอบแบบสอบถามได้ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended question) และปลายเปิด (Open-ended question) แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป 20 ข้อ ส่วนที่ 2 การรับรู้ในการปฏิบัติพฤติกรรม เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ของประชาชน ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ 20 ข้อ การรับรู้อุปสรรค 10 ข้อ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรม 11 ข้อ ส่วนที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม ในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชาชน 8 ข้อ ส่วนที่ 4 พฤติกรรมสุขภาพ เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชาชน ด้าน 3อ.2ส. (อาหาร ออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์ งดหรือลดการดื่มสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ งดหรือเลิกสูบบุหรี่และหลีกเลี่ยงควันบุหรี่) 33 ข้อ แบบสอบถามตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และมีระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.815 และดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างมิถุนายน 2557-กันยายน 2557 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การรับรู้ การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในการป้องกันโรคเบาหวาน และ

โรคความดันโลหิตสูง โดยวิธีแจกแจงความถี่ ร้อยละ และใช้สถิติอนุमान Mann-Whitney U test ใช้ทดสอบความแตกต่าง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพ ในการป้องกันโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูงของประชาชน

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 401 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.9 อายุ อยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 43.9 มีน้ำหนักตัวอยู่ระหว่าง 51-60 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 42 ส่วนสูงอยู่ระหว่าง 151-160 เซนติเมตร คิดเป็น ร้อยละ 41.1 ค่าดัชนีมวลกาย อยู่ระหว่าง 18.5-22.9 คิดเป็นร้อยละ 46.1 รอบเอวอยู่ระหว่าง 81-90 เซนติเมตร คิดเป็น ร้อยละ 35.7 ระดับน้ำตาลในกระแสเลือด น้อยกว่า 110 มก./ดล คิดเป็นร้อยละ 47 ระดับความดันโลหิต อยู่ช่วง 120-139/80-89 mmHg คิดเป็นร้อยละ 54.9 การนับถือศาสนา นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 93.8 สถานภาพสมรส อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 71.1 สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.6 การประกอบ อาชีพ ภาพรวมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 56.9 เคยตรวจสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 64.8 ข้อมูลด้าน สุขภาพ ส่วนใหญ่ ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 68.8 และเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 13.0 รองลงมา ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 8.2 โรคภูมิแพ้ ร้อยละ 4.0 ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพจาก แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับจาก คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ หรือพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 84.3 รองลงมา โทรทัศน์ ร้อยละ 83.0 วิทยุ ร้อยละ 62.6 หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ร้อยละ 58.9

พฤติกรรมสุขภาพเพื่อการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง

1. พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร ของประชาชนหมู่บ้าน ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร ท่านทานอาหารมากกว่า วันละ 3 มื้อ หมู่บ้านในโครงการ มีการปฏิบัติพฤติกรรมเป็นบางครั้งสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 43.3 เช่นเดียวกับหมู่บ้านนอกโครงการมีการ ปฏิบัติพฤติกรรมเป็นบางครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.2 ทานอาหารที่มีไขมันต่ำ เช่นเนื้อหมูไม่ติดมัน ในโครงการการ ปฏิบัติพฤติกรรมเป็นบางครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.2 และนอกโครงการ คิดเป็นร้อยละ 69.4 ด้านการใส่ถุงชूरสลง ในอาหารแต่ละมื้อ หมู่บ้านในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 47.0 และ 48.9 ตามลำดับ การทาน อาหารหวานหรือใส่กะทิ หมู่บ้านในโครงการปฏิบัติ นาน ๆ ครั้ง มากสุดคิดเป็นร้อยละ 44.7 และหมู่บ้านนอกโครงการ ปฏิบัติพฤติกรรม บ้างครั้งมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.8 ด้านทานอาหารประเภทผักปริมาณครึ่งหนึ่งของอาหารที่ท่าน แต่ละมื้อ ทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมบ้างครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.3 และร้อยละ 65.6 ตามลำดับ ท่านทานอาหารประเภทต้ม ลวก นึ่ง อบมี้อ ทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมบ้างครั้ง มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 58.1 และ ร้อยละ 64.5 ตามลำดับ ไม่ดื่ม น้ำอัดลม น้ำหวาน ไอศกรีม ชา กาแฟ หมู่บ้านในโครงการปฏิบัติ พฤติกรรมนานครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.7 ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรม บ้างครั้งมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.0 ท่านมักใส่น้ำปลาเพิ่มหรือเติมน้ำตาลลงในอาหารแต่ละมื้อทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรม นาน ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.7 และร้อยละ 49.5 ตามลำดับ ทานอาหารมี้อเย็นน้อยกว่ามี้ออื่น ๆ มี้อ ทั้งในและนอก โครงการปฏิบัติพฤติกรรมนาน ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.7 และร้อยละ 54.3 ตามลำดับ

2. **พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย** พฤติกรรมด้านการออกกำลังกายของประชาชนหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยทำนออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที ประชาชนทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมบ้างครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.7 และร้อยละ 41.9 ตามลำดับ ทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาเบา ๆ ในยามว่าง เช่น กวาดบ้าน ซักผ้า รดน้ำต้นไม้ทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมประจำ มากที่สุด คิดเป็น 64.7 และ ร้อยละ 55.4 ตามลำดับชอบนอนดูทีวีมากกว่าออกกำลังกายประชาชนทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมบ้างครั้ง มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 44.4 และ ร้อยละ 45.7 ตามลำดับ

3. **พฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์** พฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์ ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยท่านจะเก็บตัวอยู่คนเดียวเมื่อเครียดประชาชนทั้งในและนอกโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.5 และร้อยละ 40.9 ตามลำดับเมื่อท่านคิดมากจนปวด ศีรษะ ท่านจะพักผ่อน หรือออกกำลังกายเพื่อคลายเครียดทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมนานครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.9 และร้อยละ 37.6 ตามลำดับ ท่านมองโลกในแง่ดีเสมอ ประชาชนทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมเป็นประจำ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.7 และร้อยละ 50.5 ตามลำดับ

4. **พฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรา** พฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรา ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยพฤติกรรมการดื่มสุรา เบียร์เหล้าดองยา ประชาชนทั้งในและนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมบางครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.5 และร้อยละ 39.5 ตามลำดับ การดื่มสุรา เพื่อคลายเครียด ประชาชนทั้งในและนอกโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.1 และร้อยละ 52.7 ตามลำดับ ท่านดื่มสุรา กับเพื่อนร่วมงาน หลังเลิกงาน ประชาชนในโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.6 ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการปฏิบัติพฤติกรรมนาน ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.2 และการดื่มสุราเพื่อช่วยเจริญอาหารประชาชนทั้งในและนอกโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.1 เท่ากัน

5. **พฤติกรรมด้านการลดหรือหลีกเลี่ยงควันบุหรี่** พฤติกรรมด้านการลดหรือหลีกเลี่ยงควันบุหรี่ ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ประชาชนทั้งในและนอกโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.7 และ ร้อยละ 79.6 ท่านสูบบุหรี่เพื่อ คลายเครียด ทั้งในและนอกโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.1 และร้อยละ 82.8 ตามลำดับ สูบบุหรี่เพื่อเพิ่มความมั่นใจทั้งในและนอกโครงการไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.9 ร้อยละ 91.9 ตามลำดับ และได้รับควันบุหรี่จากคนใกล้ชิดท่านเสมอ ในโครงการไม่เคยได้รับควันบุหรี่จากคนใกล้ชิดท่านเสมอ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.2 นอกโครงการได้รับควันบุหรี่จากคนใกล้ชิดท่านเสมอบ้างครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.3

การเปรียบเทียบการรับรู้ ประโยชน์ อุปสรรค สมรรถนะแห่งตน เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ของหมู่บ้าน ในและนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย

1. การเปรียบเทียบการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง

พบว่า การรับรู้ประโยชน์ เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการ มีค่ากลางอยู่ที่ 210.6 คะแนน (ร้อยละ 9-13)หมู่บ้านนอกโครงการ มีค่ากลางอยู่ที่ 189.9 คะแนน (ร้อยละ 8-12) ค่ากลางของคะแนนการรับรู้ประโยชน์ ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการ ไม่แตกต่างกับ หมู่บ้านนอกโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.072$)

การรับรู้อุปสรรค ของประชาชนในโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 208.5 คะแนน (ร้อยละ 5-9) ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 192.4 คะแนน (ร้อยละ 5-8) ค่ากลางของคะแนนการรับรู้อุปสรรค ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการ ไม่แตกต่างกับ หมู่บ้านนอกโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.158$)

การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 209.9 คะแนน (ร้อยละ 5-8) ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 190.8 คะแนน (ร้อยละ 5-7.5) ค่ากลางของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการ ไม่แตกต่างกับ หมู่บ้านนอกโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.097$) ดังรายละเอียดตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบ การรับรู้ประโยชน์ รับรู้อุปสรรค รับรู้สมรรถนะแห่งตน เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชาชน ในและนอกโครงการสร้างสุขภาพดีวิถีไทย

การรับรู้ในการเพื่อการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง	median	P ₂₅ -P ₇₅	P-value
ด้านการรับรู้ประโยชน์			
ในโครงการ	210.6	9-13	0.072
นอกโครงการ	189.9	8-12	
ด้านการรับรู้อุปสรรค			
ในโครงการ	208.5	5-9	0.158
นอกโครงการ	192.4	5-8	
ด้านการรับรู้สมรรถนะ			
ในโครงการ	209.9	5-8	0.097
นอกโครงการ	190.8	5-7.5	

2. การเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคม

การเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง พบว่าการสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการ มีค่ากลางอยู่ที่ 236.8 คะแนน (ร้อยละ 7-11) หมู่บ้านนอกโครงการ มีค่ากลางอยู่ที่ 159.6 คะแนน (ร้อยละ 6-9) โดยค่ากลาง

ของคะแนนการสนับสนุนทางสังคม ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการสูงกว่า หมู่บ้านนอกโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.000^{**}$) ดังรายละเอียดตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 การเปรียบเทียบ การสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชาชน ใน และนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย

การสนับสนุนทางสังคม	median	P ₂₅ -P ₇₅	P-value
ด้านการสนับสนุนทางสังคม			
ในโครงการ	236.8	7-11	0.000**
นอกโครงการ	159.6	6-9	

หมายเหตุ: ** $P < 0.01$

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง

พบว่า พฤติกรรมสุขภาพด้านการบริโภคอาหาร เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประชาชนหมู่บ้านในโครงการ มีค่ากลางอยู่ที่ 202.4 คะแนน (ร้อยละ 22-25) หมู่บ้านนอกโครงการ มีค่ากลางอยู่ที่ 199.4 คะแนน (ร้อยละ 22-26) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า $p = 0.799$)

ด้านการออกกำลังกาย ของประชาชนในโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 207.1 คะแนน (ร้อยละ 7-10) หมู่บ้านนอกโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 192.9 คะแนน (ร้อยละ 7-10) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า $p = 0.214$)

ด้านการจัดการอารมณ์ ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 226.7 คะแนน (ร้อยละ 9.00-11.00) ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 171.3 คะแนน (ร้อยละ 8-10) โดยค่ากลางคะแนนพฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการจะสูงกว่า หมู่บ้านนอกโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.000^{**}$)

พฤติกรรมการดื่มสุราของประชาชนหมู่บ้านในโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 211.5 คะแนน (ร้อยละ 10-16) ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 188.9 คะแนน (ร้อยละ 9-15) โดยค่ากลางคะแนนพฤติกรรมการดื่มสุราของประชาชนหมู่บ้านในโครงการจะสูงกว่า หมู่บ้านนอกโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.049^{*}$)

ด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของประชาชนหมู่บ้านในโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 200.6 คะแนน (ร้อยละ 13.00-16.00) ส่วนหมู่บ้านนอกโครงการมีค่ากลางอยู่ที่ 201.5 คะแนน (ร้อยละ 13.00-16.00) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.938$) รายละเอียดดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 การเปรียบเทียบ พฤติกรรมสุขภาพ เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ของประชาชน
ในและนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย

ด้านพฤติกรรมสุขภาพเพื่อการป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง	median	P ₂₅ -P ₇₅	P value
1. ด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร			
ในโครงการ	202.4	22-25	0.799
นอกโครงการ	199.4	22-26	
2. ด้านพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกาย			
ในโครงการ	207.1	7-10	0.214
นอกโครงการ	192.9	7-10	
3. ด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการอารมณ์			
ในโครงการ	226.7	9-11	0.000**
นอกโครงการ	171.3	8-10	
4. ด้านพฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรา			
ในโครงการ	211.5	10-16	0.049*
นอกโครงการ	188.9	9-15	
5. ด้านพฤติกรรมกรรมการพฤติกรรมด้านการลดหรือหลีกเลี่ยงควันทันบุหรี่			
ในโครงการ	200.6	13-16	13-16
นอกโครงการ	201.5		0.938

หมายเหตุ: *P<0.05 , **P<0.01

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผลการศึกษา

การรับรู้ประโยชน์ อุปสรรค และสมรรถนะแห่งตนเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง มีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนด้านการรับรู้ประโยชน์ อุปสรรค และสมรรถนะแห่งตน ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยมีค่ากลางของคะแนนการรับรู้สูงกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย

การสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง พบว่า การสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงมีความแตกต่างกัน โดย ประชาชนในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง มากกว่า ประชาชนที่อยู่นอกโครงการ

พฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงในด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการอารมณ์ และด้านพฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรามีความแตกต่างกัน โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย มีพฤติกรรมสุขภาพด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการอารมณ์ และด้านพฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรา เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ดีกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ส่วนในด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร ด้านพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกาย และด้านพฤติกรรมกรรมการลดหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงควันบุหรี่ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ค่ากลางของคะแนนการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร ด้านพฤติกรรม กรรมการออกกำลังกาย สูงกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ประโยชน์ รับรู้อุปสรรค และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ระหว่างประชาชนในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย และหมู่บ้านนอกโครงการ ไม่ได้แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานมากขึ้นถึงจะเห็นผลชัดเจนมากขึ้น แต่การรับรู้มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากค่ากลางของคะแนนการรับรู้ ของหมู่บ้านในโครงการทั้ง 3 ด้าน ในแต่ละด้านจะมีค่ากลาง สูงกว่า ประชาชนนอกโครงการ แสดงว่าประชาชนในโครงการหมู่บ้านต้นแบบ มีการรับรู้ประโยชน์ รับรู้อุปสรรค และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เพื่อป้องกันโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูงดีกว่าหมู่บ้านนอกโครงการเล็กน้อย ส่วนการได้รับการสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูงของประชาชนในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ดีกว่า หมู่บ้านนอกโครงการนั้นเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน ในด้านพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงในด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการอารมณ์ และด้านพฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรามีความแตกต่างกัน โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย มีพฤติกรรมสุขภาพด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการอารมณ์ และด้านพฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุราเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ดีกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ส่วนในด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร ด้านพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกาย และด้านพฤติกรรมกรรมการลดหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงควันบุหรี่ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้นเช่นกัน โดยมีค่ากลางของคะแนนการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย สูงกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร ด้านพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพันธ์ทิพา อินทรศร ที่ได้ประเมินโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า ประชาชนประชาชนมีความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินโครงการมีการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีส่วนร่วมของชุมชน และปรับช่วงเวลาของกิจกรรมโครงการให้เข้ากับวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับสูง และการศึกษาของปริมประภา ก้อนแก้ว ที่ได้ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของข้าราชการที่มีภาวะไขมันในเลือดผิดปกติ โดยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการที่มีภาวะไขมันในเลือดผิดปกติ ที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 267 คน พบว่า มีปัจจัย 3 ตัวแปร ได้แก่ อิทธิพลระหว่างบุคคล ความรู้สึกที่มีต่อการปฏิบัติพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่สามารถทำนายพฤติกรรมสร้างสุขภาพได้

การรับรู้ประโยชน์ รับรู้อุปสรรค และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน จะมีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพของคนในชุมชน ซึ่งจะสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงรัตน์ วัฒนากิจ (2554) ว่า การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการศึกษาของ กิ่งกาญจน์ ลิทธิชนแก้ว และรุ่งระวี นาวิเจริญ (2554) การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางระดับ 0.05 ด้านการรับรู้สมรรถนะแห่งตน สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงรัตน์ วัฒนากิจไกรเลิศ (2554) การรับรู้สมรรถนะในการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการศึกษาของปริมประภา ก้อนแก้ว (2554) พบว่า มีปัจจัย 3 ตัวแปร ได้แก่ อิทธิพลระหว่างบุคคล, ความรู้สึกที่มีต่อการปฏิบัติพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมสร้างสุขภาพได้

การสนับสนุนทางสังคมในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพนั้น ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันจัดทำแผนสุขภาพชุมชน ร่วมกับท้องถิ่นเพื่อสร้างเป็นนโยบายสาธารณะด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย เช่น ลานกีฬา และสนับสนุนอุปกรณ์การเล่นกีฬา มีการปรับปรุงสถานที่ออกกำลังกาย สนับสนุนอุปกรณ์และจัดการแข่งขันกีฬา เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนหันมาใส่ใจต่อสุขภาพ และมีพฤติกรรมสุขภาพมากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับ แนวคิดของเพนเดอร์ ที่ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิพลระหว่างบุคคล เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ความเชื่อ เจตคติของบุคคลอื่น ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน บุคลากรด้านสาธารณสุข การที่บุคคลได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลเหล่านี้ จะส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และทางอ้อมโดยผ่านเจตจำนงในการปฏิบัติพฤติกรรมตามแผน และสอดคล้องกับ จิตรพร เกาบัว ที่กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้มีการแลกเปลี่ยน ความรู้สึก ความคิดเห็น คำปรึกษา กำลังใจ ให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และเสาวนีย์ วรระออบ ซึ่งได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดูแลผู้ที่เป็นเบาหวาน บุคลากรในทีมสุขภาพต้องทำความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงสนับสนุนทางสังคม

ในการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย ได้มีการส่งเสริมให้คนในชุมชน เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีพฤติกรรมสุขภาพโดยใช้หลัก 3อ.2 ส. มีการสนับสนุนส่งเสริม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ โดยมีการให้ความรู้ ในรูปแบบการรณรงค์ สร้างความตระหนักแก่ประชาชนให้เกิดการรับรู้ถึงประโยชน์ ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพโดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ และสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากต้นแบบในชุมชนเพื่อให้เกิดมุ่งมั่น ที่จะปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ และร่วมกันหาแนวทางในการกำจัดหรือแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ โดยส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้นโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทย เป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาและกระตุ้นปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ โดยเน้นหลักการส่งเสริมสุขภาพ 3อ.2ส. ได้แก่ ด้านการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย

การจัดการอารมณ์ พฤติกรรมด้านการลดหรือเลิกดื่มสุรา และพฤติกรรมด้านการลดหรือหลีกเลี่ยงควันบุหรี่ เพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการกำหนดนโยบายให้ทุกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดำเนินการก่อสร้าง และขยายหมู่บ้านต้นแบบให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และขับเคลื่อนให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชน เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง และควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านต้นแบบสร้างสุขภาพดีวิถีไทยรวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานทั้งระบบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ทรัพย์บำเรอ ที่ได้ให้คำชี้แนะเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนจนถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ท่านศักดิ์ดีดา ธาณินทร์ สาธารณสุขอำเภอพาน บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสันมะเค็ด ที่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการวิจัย และอาสาสมัครสาธารณสุขบ้านกล้วยและบ้านสันมะเค็ดที่ช่วยเก็บข้อมูลวิจัย และประชาชนที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้กำลังใจและช่วยเหลืองานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กึ่งกาญจน์ ลิทธิขันแก้ว (บทคัดย่อ) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วย

เบาหวานชนิดที่ 2 ที่รักษาด้วยยา ฉีดอินซูลินร่วมกับยารับประทาน วิทยานิพนธ์ พย.ม.,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

จิตราพร เกาบัว. (2552). การดำเนินงานหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็งโรคความดันโลหิตสูง

โรคหัวใจและโรคหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มทวชิราลงกรณ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญา ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ดวงรัตน์ วัฒนกิจไกรเลิศ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของตำรวจไทย.

วารสารพยาบาลศาสตร์, 29(2), 133-142.

ปริมประภา ก้อนแก้ว. (2554). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมสร้างสุขภาพของข้าราชการที่มี

ภาวะไขมันในเลือดผิดปกติ. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ, 5 (3).

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ประสงค์ ชิดศรี (2551) การประเมินพฤติกรรมสุขภาพตามเกณฑ์เมืองไทยแข็งแรงของกระทรวงสาธารณสุขตามระดับอายุ ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ วท.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- พันธ์ทิพา อินทรศร. (2554). การประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็งโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ไมตรี ตาควัน. (2550). พฤติกรรมสุขภาพ ของประชากรวัยแรงงานเขตเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. การศึกษาอิสระ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- สำนักนโยบายและแผน 2554-2558. กรอบยุทธศาสตร์ งานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคระดับชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2554). คู่มือการดำเนินงานโครงการสนองน้ำพระราชหฤทัยในหลวงทรงห่วงใยสุขภาพประชาชน. ม.ป.ท.: ม.ป.ท.
- สมสมัย สุธีรคานต์. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ. วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 23(1).
- สุรินทร์ สีระสูงเนิน. (2553). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ. แบบพอเพียง ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์.
- เสาวนีย์ วรลลอบ. (2552). แรงสนับสนุนจากครอบครัวตามการรับรู้ของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้. ราชบัณฑิตยบาลสาร, 18(3).

สถานการณ์สุขาภิบาลอาหารของโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน
The situation of food sanitation at Wiangjedee Wittaya School, Li District,
Lamphun Province

โชคชัย เป็งปะนัน^{1*} และน้ำฝน เอกตาแสง²

Chokechai Pengpanun^{1*} and Numfon Eaktasang²

บทคัดย่อ

อาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความปลอดภัยของอาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ หากอาหารเกิดการปนเปื้อนขึ้นย่อมส่งผลต่อสุขภาพของมนุษย์ การปนเปื้อนของอาหารเกิดจากหลายปัจจัย เช่น สถานที่ประกอบอาหาร สุขลักษณะส่วนบุคคล การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสถานการณ์สุขาภิบาลอาหารของโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพของการสุขาภิบาลอาหารในกลุ่มตัวอย่าง 10 คน พบว่าไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 100 จากการตรวจสอบลักษณะทางเคมีในตัวอย่างอาหาร พบว่าไม่มีการปนเปื้อน คิดเป็น ร้อยละ 100 และการตรวจสอบลักษณะทางชีวภาพ พบว่ามีการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียมากที่สุด ในตัวอย่างอาหาร ร้อยละ 53.85 และพบในภาชนะและอุปกรณ์ ร้อยละ 29.03

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปวางแผนพัฒนาความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบการ และที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรนำข้อมูลไปกำหนดนโยบายด้านคุณภาพร้านอาหาร รวมทั้งมีการเฝ้าระวังติดตามอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : สุขาภิบาลอาหาร ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางทางเคมี ลักษณะทางทางชีวภาพ

¹นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Medicine, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author: robin_lp1@hotmail.com

Abstract

Food is a basic need for human being and therefore food safety is important. If there is contamination in foods, it would directly results in human health. Contamination in foods can occur due to various factors such as cooking place and personal hygienic practice. This study is a survey research through the use of questionnaire forms in order to investigate the situation of food sanitation at Wiangjedeewittaya School, Li, Lamphun. According to physical characteristics of food sanitation with 10 samples, the sanitation did not pass the standard with a percentage of 100. The investigation on chemical characteristics in food samples reveals that there is no contamination with a percentage of 100. In addition, the investigation on biological characteristics reveals a contamination of Coliform Bacteria in food sample with a percentage of 53.85 and in container with a percentage of 29.03. The result of this study is applicable for a planning of knowledge developments for entrepreneur. Additionally, information in this study can be used to set a policy relating to food quality and to a continuous monitoring of food sanitation.

Keywords : food sanitation, physical characteristic, chemical characteristic, biological characteristic.

บทนำ

อาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ เพราะถ้าหากขาดอาหารแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ ปัจจุบันการบริโภคอาหารของคนได้เปลี่ยนจากการปรุงหรือประกอบอาหารในบ้านไปเป็นการบริโภคอาหารนอกบ้าน เพื่อความสะดวกในการดำรงชีวิต เกิดผลกระทบที่สำคัญตามมาคือปัญหาสุขภาพของประชาชน เกิดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อจากอาหาร (Food-born infection) และโรคอาหารเป็นพิษ (Food poisoning) ทั้ง 2 โรคเรียกว่า เป็นโรคที่เกิดจากอาหาร (Food born disease) (กองระบาดวิทยา, 2547)

จากข้อมูลการเฝ้าระวังโรคอาหารเป็นพิษของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค มีรายงานว่าตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-21 ตุลาคม 2556 พบผู้ป่วยจำนวน 108,507 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 170.81 ต่อแสนประชากร และมีผู้เสียชีวิต 1 ราย และจากข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาอำเภอสี ในปี 2556 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-30 ตุลาคม 2556 พบผู้ป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษ จำนวน 198 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 290.02 ต่อแสนประชากร ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต ในปี 2557 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-30 กรกฎาคม 2556 พบผู้ป่วยสะสม จำนวน 233 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 345.69 ต่อแสนประชากร ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต สถานการณ์โรคอาหารเป็นพิษของอำเภอสีในปี 2557 มีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2556 และจากคำมัยฐานย้อนหลัง 5 ปี นอกจากนี้จากข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาอำเภอสี พบว่า มีอุบัติการณ์ของการเกิดโรคอาหารเป็นพิษกับเด็กนักเรียนในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2557 โดยพบผู้ที่มีอาการทั้งหมด 13 ราย เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล จำนวน 9 ราย และตรวจคัดกรองในโรงเรียน จำนวน 4 ราย และจากการสอบสวนโรคเบื้องต้นพบว่านักเรียนที่มีอาการทั้งหมดได้รับประทานอาหารจากร้านอาหารในโรงเรียน (โรงพยาบาลสี, 2557)

ดังนั้น สถานประกอบการอาหารในโรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารเพื่อป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดจากอาหารไม่สะอาดโดยการจัดการในเรื่องจัดสถานที่และปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านสุขาภิบาลอาหารของร้านจำหน่ายอาหารในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน เพื่อการเฝ้าระวังด้านสุขาภิบาลอาหารและนำไปสู่การพัฒนา ระบบสุขาภิบาลอาหารของโรงเรียน เพื่อการมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียนและบุคลากรการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเคมี และลักษณะทางชีวภาพ ของการสุขาภิบาลอาหารของร้านจำหน่ายอาหารในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน

วิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ศึกษาได้แก่ ร้านจำหน่ายอาหารทุกร้านในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 10 ร้าน เครื่องมือในการศึกษาตามกรอบแนวคิดการศึกษา คือ

1. การเฝ้าระวังทางกายภาพ ใช้แบบสำรวจโรงอาหารตามมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 30 ข้อ
2. การเฝ้าระวังทางเคมี ใช้ชุดตรวจคุณภาพอาหารทดสอบ บอแรกซ์ ฟอรัมาลิน กรดซาลิซิลิก สารฟอกขาว และสารเคมีตกค้างในผัก ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
3. การเฝ้าระวังทางชีวภาพ โดยการตรวจโคลิฟอร์มแบคทีเรียด้วยน้ำยาตรวจการปนเปื้อนเบื้องต้น(SI-2) ในอาหารปรุงสุก ภาชนะอุปกรณ์ และมือผู้สัมผัสอาหาร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการดังนี้

1. การเฝ้าระวังทางกายภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้านสุขาภิบาลอาหารโดยการสอบถามและสำรวจภายในร้านจำหน่ายอาหารทุกร้านในโรงเรียน
  2. การเฝ้าระวังทางเคมี เก็บรวบรวมข้อมูลสารปนเปื้อนบอแรกซ์ ฟอรัมาลิน กรดซาลิซิลิก สารฟอกขาว และสารเคมีตกค้างในผัก โดยการสุ่มจากร้านจำหน่ายอาหาร เนื่องจากการเก็บตัวอย่างอาหารไม่จำเป็นต้องเก็บทุกชนิด จึงใช้วิธีการสุ่มในอาหารที่มักพบมีการปนเปื้อนบ่อย
  3. การเฝ้าระวังทางชีวภาพ เก็บข้อมูลด้านการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ในอาหารปรุงสุกและเครื่องดื่ม ภาชนะอุปกรณ์ และมือผู้สัมผัสอาหาร โดยการเก็บตัวอย่างทุกร้านตามเกณฑ์มาตรฐานทางแบคทีเรีย
- การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90 อายุอยู่ในช่วง 36-40 ปี ร้อยละ 30 และอยู่ในช่วง 41-45 ปี ร้อยละ 30 ($\bar{X} = 37$, S.D. = 5.538) มีสถานภาพการสมรส ร้อยละ 80 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 40 ชายประเภทอาหารจานเดียว/ข้าวราดแกง ร้อยละ 50 เปิดกิจการอยู่ในช่วง 4-5 ปี ร้อยละ 40 ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 2.011) มีผู้สัมผัสอาหาร 1-2 คน/ร้าน ร้อยละ 80 ($\bar{X} = 2$, S.D. = 0.667) มีจำนวนผู้มารับบริการในร้านอาหาร 141-150 คน/วัน ร้อยละ 40 ($\bar{X} = 151$, S.D. = 28.460) เคยการผ่านการอบรมด้านสุขาภิบาลอาหาร ร้อยละ 90

ผลการสำรวจสถานการณ์สุขาภิบาลอาหารด้านกายภาพ

จากการสำรวจข้อมูลด้านกายภาพ โดยใช้แบบสำรวจร้านอาหาร ตามมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 30 ข้อ ผลการสำรวจ พบว่า ไม่มีร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 100 เมื่อพิจารณา รายข้อตามเกณฑ์มาตรฐาน มีข้อกำหนดที่ผ่านทุกร้าน จำนวน 17 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1-5, 7, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 27, 28, 29 และ 30 พบว่า ด้านสถานที่ที่รับประทานอาหารและบริเวณทั่วไป สะอาด เป็นระเบียบ โต๊ะ เก้าอี้ สะอาด แข็งแรง จัดเป็นระเบียบ มีการระบายอากาศที่ดี ด้านบริเวณที่เตรียม-ปรุงอาหาร สะอาด เป็นระเบียบ พื้นทำด้วยวัสดุถาวร แข็ง เรียบ สภาพดี มีการระบายอากาศรวมทั้งกลิ่นและควันจากการทำอาหารได้ดี โต๊ะเตรียม-ปรุงอาหาร และผนังบริเวณ เตาไฟ ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย มีสภาพดี และพื้นโต๊ะต้องสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. ด้านตัวอาหาร น้ำ น้ำแข็ง เครื่องดื่มมีตู้สำหรับปกปิดอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้ว และด้านหน้าของตู้ต้องเป็นกระจก น้ำดื่ม เครื่องดื่ม น้ำผลไม้สะอาด ใส่ในภาชนะที่สะอาด มีฝาปิด มีก๊อกหรือทางเทริน้ำ หรือมีอุปกรณ์ที่มีด้ามสำหรับตักโดยเฉพาะ และวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. ด้านภาชนะอุปกรณ์ ล้างภาชนะอุปกรณ์ด้วยวิธีการอย่างน้อย 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ล้างด้วยน้ำยาล้างภาชนะ และขั้นตอนที่ 2 ล้างด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้ง หรือล้างด้วยน้ำไหลและอุปกรณ์การล้างต้องสูงจากพื้น อย่างน้อย 60 ซม. และใช้อ่างล้างภาชนะอุปกรณ์ที่มีท่อระบายน้ำที่ใช้การได้ดี อย่างน้อย 2 อ่าง ด้านผู้ปรุง ผู้เสิร์ฟ มีการแต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน ผูกผ้ากันเปื้อนสีขาว หรือมีเครื่องแบบ ผู้ปรุงจะต้องใส่หมวก หรือเน็คคลุมผมด้วย เป็นผู้มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคผิวหนัง มีหลักฐานการตรวจสุขภาพในปีนั้น มีสุขนิสัยที่ดี เช่น ตัดเล็บสั้น ไม่สูบบุหรี่ในขณะที่ปฏิบัติงาน ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารที่ปรุงเสร็จแล้วโดยตรง ส่วนข้อกำหนดตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่ไม่ผ่านทุกร้าน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 23 มีท่อหรือรางระบายน้ำที่มีสภาพดี ไม่แตกร้าว ระบายน้ำจากห้องครัวและที่ล้างภาชนะอุปกรณ์ลงสู่ท่อระบายหรือแหล่งบำบัดได้ดี และต้องไม่ระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ ข้อที่ 24 มีบ่อตักเศษอาหารและดักไขมันที่ใช้การได้ดี ก่อนระบายน้ำเสียทิ้ง ข้อที่ 25 ห้องน้ำ ห้องส้วมต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีน้ำใช้เพียงพอ และ ข้อที่ 26 ห้องส้วมแยกเป็นสัดส่วน ประตูไม่เปิดสู่บริเวณที่เตรียม-ปรุงอาหาร ที่ล้างและเก็บภาชนะอุปกรณ์ ที่เก็บอาหาร และต้องมีอ่างล้างมือที่ใช้การได้ดีอยู่ในบริเวณห้องส้วม

ผลการสำรวจสถานการณ์สุขาภิบาลอาหารด้านเคมี

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางเคมีของการสุขาภิบาลอาหาร

ลักษณะทางเคมีของการสุขาภิบาล	จำนวน	ร้อยละ
บอแรกซ์	8	
ไม่พบสารปนเปื้อน	8	100
พบสารปนเปื้อน	0	0
ฟอร์มาลีน	2	
ไม่พบสารปนเปื้อน	2	100
พบสารปนเปื้อน	0	0
สารกันรา(กรดซาลิซิลิค)	3	
ไม่พบสารปนเปื้อน	3	100
พบสารปนเปื้อน	0	0
สารฟอกขาว	2	
ไม่พบสารปนเปื้อน	2	100
พบสารปนเปื้อน	0	0
สารเคมีตกค้าง	5	
ไม่พบสารปนเปื้อน	5	100
พบสารปนเปื้อน	0	0
รวม	20	100

จากตาราง 1 จากการใช้ชุดตรวจคุณภาพอาหารทดสอบสารปนเปื้อน บอแรกซ์ ฟอร์มาลีน กรดซาลิซิลิค สารฟอกขาว และสารเคมีตกค้างในผัก ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จากร้านอาหารทุกร้านที่เปิดจำหน่าย จำนวน 10 ร้าน ทำการตรวจคุณภาพอาหาร จำนวน 20 ตัวอย่าง ผลการตรวจ พบว่า ไม่พบสารปนเปื้อน บอแรกซ์ ฟอร์มาลีน กรดซาลิซิลิค สารฟอกขาว และสารเคมีตกค้างในผัก ในตัวอย่างอาหารทั้งหมด จำนวน 20 ตัวอย่าง (ร้อยละ 100)

ผลการสำรวจสถานการณ์สุขาภิบาลอาหารด้านชีวภาพ

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางชีวภาพของการสุขาภิบาล

ลักษณะทางชีวภาพของการสุขาภิบาล	จำนวน	ร้อยละ
อาหาร		
ไม่พบแบคทีเรีย	12	46.15
พบแบคทีเรีย	14	53.85
ภาชนะ / อุปกรณ์ประกอบอาหาร		
ไม่พบแบคทีเรีย	22	70.97
พบแบคทีเรีย	9	29.03
มือผู้สัมผัสอาหาร		
ไม่พบแบคทีเรีย	9	90
พบแบคทีเรีย	1	10
รวม	67	100

จากตาราง 2 พบว่า การตรวจลักษณะทางชีวภาพของการสุขาภิบาล โดยการตรวจการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรียด้วยน้ำยาตรวจการปนเปื้อนเบื้องต้น (SI-2) จำนวน 67 ตัวอย่าง พบว่า มีการปนเปื้อนแบคทีเรีย จำนวน 24 ตัวอย่าง (ร้อยละ 35.82) โดยตัวอย่างอาหาร มีการปนเปื้อนมากที่สุด จำนวน 14 ตัวอย่าง (ร้อยละ 53.85) รองลงมา คือ ภาชนะ/อุปกรณ์ประกอบอาหาร จำนวน 9 ตัวอย่าง (ร้อยละ 29.03) และมีผู้สัมผัสอาหาร จำนวน 1 คน (ร้อยละ 10)

การอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้านี้ ใช้แนวทางการเฝ้าระวังทางด้านสุขาภิบาลอาหาร ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ คือ 1. การเฝ้าระวังทางกายภาพ 2. การเฝ้าระวังทางเคมี และ 3. การเฝ้าระวังทางกายภาพ การอภิปรายผลจะพิจารณาถึงผลการสำรวจทั้ง 3 ด้าน

1. การเฝ้าระวังทางกายภาพ พบว่า ไม่มีร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารทั้งหมด ร้อยละ 100 แตกต่างกับการศึกษาของ อุดม วรโครต และนันทา ศรีนา (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร พบว่า สถานะการสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 10 แห่ง อยู่ในระดับดี ร้อยละ 10 และไม่เข้าเกณฑ์ ร้อยละ 90 ซึ่งจากการตรวจลักษณะทางกายภาพ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนยังมีสภาพการสุขาภิบาลอาหารไม่ดี โดยเฉพาะด้านการรวบรวมขยะและน้ำโสโครก ใ้แก่ ท่อหรือรางระบายน้ำมีสภาพชำรุด แตกร้าว ไม่มีที่ระบายน้ำจากห้องครัวและ ที่ล้างภาชนะอุปกรณ์ล้างตู้ระบายหรือแหล่งบำบัดได้ดี มีบ่อตกเศษอาหารไม่มีที่ตักไขมันที่ใช้การได้ดี ก่อนระบายน้ำเสียทิ้ง ห้องน้ำ ห้องส้วมไม่สะอาด มีกลิ่นเหม็น ห้องส้วมไม่ได้แยกเป็นสัดส่วน ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะตระหนักและร่วมกันพัฒนาระบบการสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนให้ถูกต้องตามหลักการสุขาภิบาลอาหารเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค

2. การเฝ้าระวังทางเคมี พบว่า ไม่พบสารปนเปื้อนบอแรกซ์ ฟอรัมาลีน กรดซาลิซิลิก สารฟอกขาว และ สารเคมีตกค้างในผักในตัวอย่างอาหาร ร้อยละ 100 แตกต่างกับการศึกษาของ ลภัสรดา หนู่มคำ และ ชุติวรรณ ปุรินทรภิบาล (2551) ได้ศึกษาสถานการณ์ด้านสุขาภิบาลอาหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พบสารเคมี ตกค้างเกินมาตรฐานในผักสด ร้อยละ 2 ซึ่งจากการตรวจลักษณะทางเคมี แสดงว่าในขั้นตอนของการเลือกวัตถุดิบมี ประสิทธิภาพไม่มีการนำวัตถุดิบที่มีการปนเปื้อนมาใช้ในการประกอบอาหาร

3. การเฝ้าระวังทางชีวภาพ โดยการตรวจการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย พบว่า ตัวอย่างที่มีการปนเปื้อน แบคทีเรีย ร้อยละ 35.82 โดยตัวอย่างที่มีการปนเปื้อนมากที่สุด คือ อาหาร มีการปนเปื้อน ร้อยละ 53.85 รองลงมา คือ ภาชนะ/อุปกรณ์ ร้อยละ 29.03 และมีผู้สัมผัสอาหาร ร้อยละ 10 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลภัสรดา หนู่มคำ, ชุติวรรณ ปุรินทรภิบาล (2551) พบว่าตัวอย่างอาหารที่มีการปนเปื้อนมากที่สุด ร้อยละ 22 รองลงมาคือ มือ ร้อยละ 4 และภาชนะอุปกรณ์ ร้อยละ 3.5 ซึ่งจากการตรวจลักษณะทางชีวภาพ แสดงให้เห็นว่ายังมีการปนเปื้อนแบคทีเรียของ อาหารทั้งที่มาจากอาหาร การปนเปื้อนจากภาชนะ/อุปกรณ์ประกอบอาหาร และมีผู้สัมผัสอาหาร ซึ่งมาจากขั้นตอน ต่างๆ หากพิจารณาร่วมกับ การปฏิบัติตามมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่าร้านขาย อาหาร และน้ำ/ของหวาน จำนวนทั้งหมด 10 ร้าน ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกข้อ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการพัฒนาทั้งความรู้และเจตคติด้านสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบการจำหน่ายอาหาร ลูกจ้างภายใน ร้าน หรือผู้สัมผัสอาหารทุกคน เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบใน การประเมินโรงอาหารต้องมีความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหาร มีการกำหนดนโยบายคุณภาพร้านอาหาร เฝ้าระวังและติดตาม ผลอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

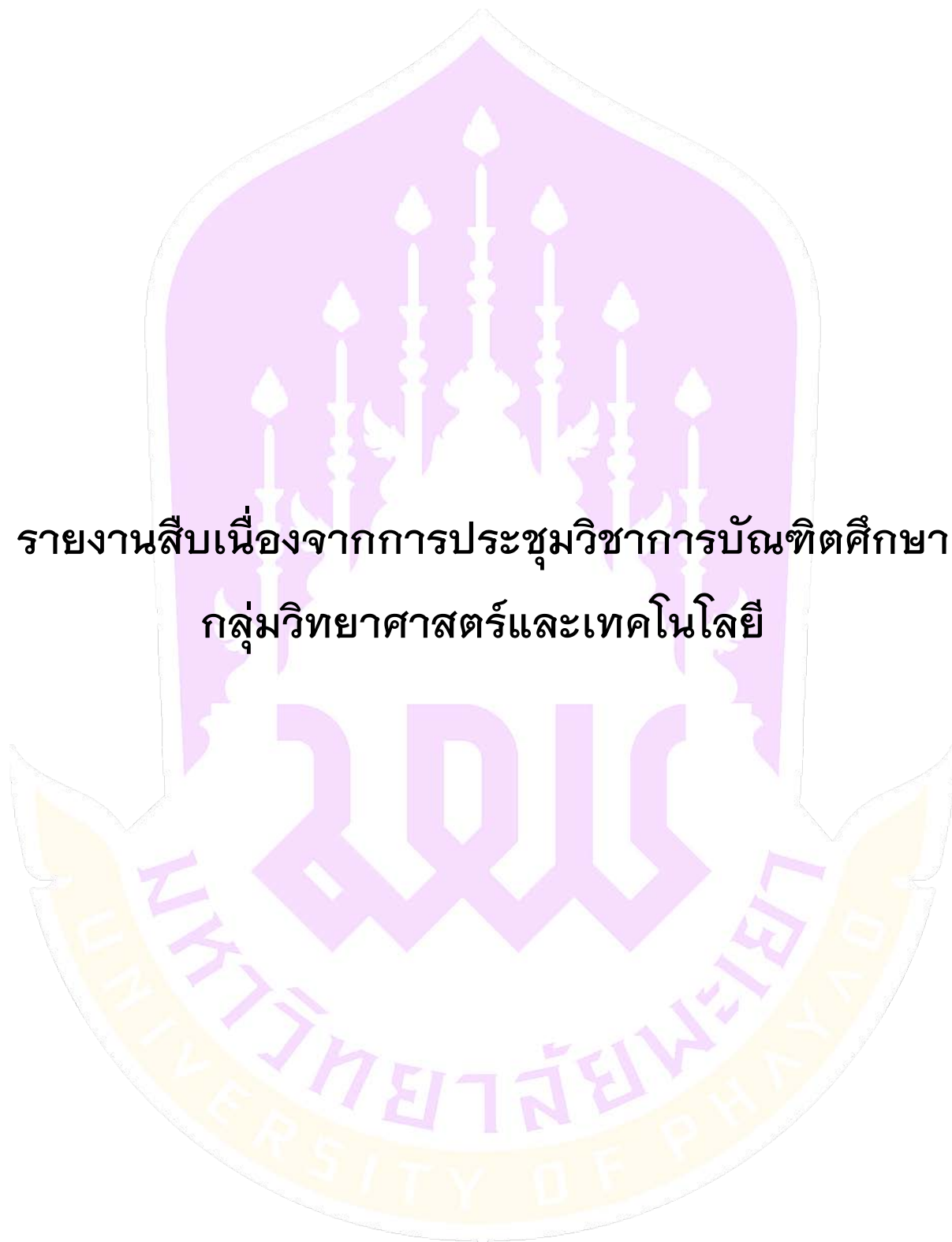
ขอขอบพระคุณ ดร.น้ำฝน เอกตาแสง ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สถานการณ์สุขาภิบาลอาหาร ในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ผู้อำนวยการ โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา คณะครูทุกคน และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอสี จังหวัดลำพูน ที่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองระบาตวิทยา. (2556). **สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค**. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี.
- ลภัสรดา หนู่มคำ, ชุติวรรณ ปุรินทรภิบาล (2551) ศึกษาสถานการณ์ด้านสุขาภิบาลอาหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**. 38(2), 186-196.
- โรงพยาบาลสี. (2557). **รายงานการเฝ้าระวังทางระบาตวิทยา**. ลำพูน.
- อุดม วรโครต และนันทา ศรีนา. (2542). การดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดการประถมศึกษาอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร. **วารสารการส่งเสริมสุขภาพ และ อนามัยสิ่งแวดล้อม**, 23(3), 13-317.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียโรงพยาบาลน่าน

Improved Wastewater Collection System Nan Hospitals

นพรุจ เปียงชมภู^{1*} และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Nopparut Piengchompoo^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียโรงพยาบาลน่าน ผลการศึกษาพบว่าระบบรวบรวมน้ำเสียปัจจุบัน มีปริมาณน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้ว มีปริมาณน้อยกว่าปริมาณน้ำที่ใช้จริง แสดงว่าระบบการรวบรวมน้ำเสียอาจมีปัญหา เช่น การรั่วออกจากกระบบรวบรวม และการตกสะสมของตะกอนในบ่อแมนโฮล หรือท่อ เมื่อทำการสำรวจบ่อแมนโฮล จำนวน 104 บ่อ ในระบบรวบรวมน้ำเสีย พบว่า มีจำนวน 74 บ่อ ที่ควรจะต้องทำการบำรุงรักษา ในขณะที่อีก 30 บ่อที่เหลือ จำเป็นจะต้องทำการก่อสร้างใหม่ทดแทนของเดิม การปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสีย ตามผลของการสำรวจ ต้องใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 4,090,000 บาท ระบบรวมน้ำเสียที่ได้รับการปรับปรุงแล้วนี้ จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการรวบรวมน้ำเสีย ไปยังโรงบำบัดน้ำเสียได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ระบบรวบรวมน้ำเสียภายใน แมนโฮล ประสิทธิภาพ โรงพยาบาลน่าน

Abstract

This research study is to propose guideline for improving wastewater collection system in Nan hospital. The resulted of the study reveal that the volume of the treated wastewater from the existed wastewater treatment plant is less than the volume of used water. These show that the wastewater collection system may have some problems such as seepage from the system and accumulated solid waste in manholes and sewers. The survey of 104 manholes in the collection system discovered that 74 manholes need maintenance work, while the other 30 manholes need displacement. The innovation of the wastewater collection system according to the surveying costs 4,090,000 THB. The improved wastewater collection system will increase its efficiency in collection wastewater to the wastewater treatment plant.

Key words: Wastewater collection system, Manhole, Efficiency, Nan Hospital

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : niwatp_a@hotmail.com

บทนำ

น้ำ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ ทั้งด้านการสาธารณสุข โภค อุโภคนบริโภค กิจกรรมต่างๆเหล่านี้จะก่อให้เกิดน้ำเสีย ซึ่งประกอบด้วยสารอินทรีย์ โดยจุลินทรีย์ต่างๆที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดน้ำเน่าเสีย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและยังมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ อาจก่อให้เกิดมลพิษทางแหล่งน้ำธรรมชาติ และเพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติให้ปลอดภัยเพื่อการใช้สอยของคนและสัตว์ดังนั้นจึงต้องมีการบำบัดน้ำก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำทางธรรมชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของแหล่งน้ำทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

เนื่องด้วยโรงพยาบาลน่านเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดที่มีการขยายตัวเพื่อรองรับประชาชนที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และได้มีการใช้งานมานาน ระบบได้มีการปรับปรุงมานานไม่เพียงพอต่อการรองรับผู้รับบริการโรงพยาบาล จึงมีนโยบายการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียจากเดิม ซึ่งเป็นระบบบำบัดน้ำเสียขนาด 250 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่เนื่องจากปัจจุบันได้มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดจากระบบปัจจุบัน พบว่าน้ำยังมีตะกอนปะปนอยู่มาก ระบบทำงานไม่เต็มความสามารถ เพราะมีกำลังไม่พอที่จะบำบัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐาน และมีการปนเปื้อนจากสารพิษโลหะหนักเกินค่ามาตรฐาน ทางโรงพยาบาลน่านจึงได้ขอความอนุเคราะห์ไปทางกองวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ช่วยออกแบบปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียให้ใหม่ และทางกองวิศวกรรมฯ ได้ออกแบบให้เป็นระบบบำบัดน้ำเสียขนาด 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เมื่อร่วมกับของเดิมจึงเพิ่มเป็น 1,250 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่เมื่อมีการตรวจสอบน้ำที่ผ่านการบำบัดเมื่อปล่อยลงสู่สาธารณะพบว่ามึ้น้ำปริมาณ 650 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้น้ำประปาต่อวัน กลับพบว่ามีการใช้น้ำมากกว่าน้ำที่ปล่อยลงสู่ระบบบำบัด โรงพยาบาลน่านมีน้ำเสียจากอาคารรักษาผู้ป่วย อาคารสำนักงาน อาคารพัก และบริเวณพื้นที่อื่นๆภายในโรงพยาบาลน่าน ซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่างๆของการให้บริการ พักอาศัยของเจ้าหน้าที่ และบุคลากร ของโรงพยาบาลน่าน โดยน้ำเสียที่เกิดขึ้นจะระบายลงสู่รางระบบรวบรวมน้ำเสีย แสดงว่าระบบรวบรวมน้ำเสียไม่สามารถเก็บรวบรวมน้ำเสียได้ทั้งหมด จึงตั้งข้อสงสัยว่าระบบการรวบรวมน้ำเสียอาจจะเกิดความเสียหาย ทำให้ระบบไม่สามารถเก็บรวบรวมน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ จึงทำให้การรวบรวมน้ำเสียลงไปยังโรงบำบัดน้ำเสียไม่เป็นตามปริมาณที่ใช้จริง จึงจำเป็นที่จะต้องทำการหาสาเหตุที่แท้จริงของระบบรวบรวมน้ำเสีย ว่าทำไมจึงไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียได้ทั้งหมด และควรจะมีการปรับปรุงอย่างไร เพื่อรองรับการขยายตัวของโรงพยาบาล และการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้รับบริการและบุคลากรในโรงพยาบาลน่านในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อบกพร่องของระบบรวบรวมน้ำเสียของโรงพยาบาลน่าน
2. เพื่อศึกษาวิธีการหรือขบวนการในการปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสีย
3. เพื่อประเมินค่าลงทุนในการปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสีย

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. คอมพิวเตอร์ พกพารุ่น Acer ASPIRE 4736
  - 1.1. ใช้เพื่อพิมพ์และรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์บทความในเชิงปฏิบัติการข้อมูลงานวิจัย
  - 1.2. ใช้เพื่อคำนวณออกแบบ เขียนแบบงานก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสีย และประมาณราคาก่อสร้าง
2. โปรแกรมออกแบบก่อสร้าง และจัดทำข้อมูล
  - 2.1. ในการออกแบบ เขียนแบบได้ใช้โปรแกรม Auto CAD 2009. โปรแกรม Google Sketup 8
  - 2.2. ในการคำนวณราคาก่อสร้างและวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel 2003
  - 2.3. การพิมพ์ข้อมูลและรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้ใช้โปรแกรม Microsoft Word
3. เครื่องพิมพ์เอกสาร สแกนเนอร์ Cannon All in one.
4. เทปวัดระยะ ใช้ในการสำรวจพื้นที่จริงใช้ในการวัดระยะห่างของแนวท่อระบายน้ำเสีย และวัดระยะของบ่อแมนโฮล (Manhole)
5. เครื่องคำนวณ ใช้ในการคำนวณและประมาณการราคาก่อสร้างบ่อแมนโฮล (Manhole)

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลพื้นที่การใช้น้ำของโรงพยาบาลน่าน ตรวจสอบปริมาณน้ำที่ใช้จริงในแต่ละวัน โดยใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบปริมาณน้ำที่จะถูกปล่อยลงสู่ระบบรวบรวมน้ำเสีย
2. ประเมินปริมาณการใช้น้ำประปา เนื่องจากน้ำประปาจะมีการใช้สองระบบคือ โรงพยาบาลผลิตน้ำประปาเพื่อใช้เอง แต่ปัจจุบันมีการขยายตัวเพิ่มจึงไม่สามารถผลิตน้ำให้เพียงพอได้ จึงได้นำน้ำจากการประปาส่วนภูมิภาคเข้ามาใช้ในตึกรักษาผู้ป่วยบางตึก ทำให้ปริมาณน้ำเสียในระบบรวบรวมน้ำเสียเพิ่มมากขึ้น
3. ทำการสำรวจบ่อแมนโฮล (Manhole) จำนวน, ขนาด และเส้นทางการไหลของน้ำเสีย, จุดที่มีความเสี่ยงต่อการที่จะเกิดความเสียหายของระบบรวบรวมน้ำเสีย จากการสำรวจปริมาณของบ่อดักเศษตะกอน พบว่ามีจำนวนบ่อแมนโฮล (Manhole) ที่ยังใช้งานอยู่จำนวนทั้งหมด 104 บ่อ ขนาด 0.60 x 0.80 x 1.20 เมตร ลักษณะบ่อเป็นแบบดักตะกอนปล่อยน้ำไหลตามธรรมชาติ
4. สำรวจเส้นทางการไหลของน้ำเสียทั้งหมด จากการสำรวจเส้นทางการไหลของน้ำเสีย พบว่ามีระยะทางการไหลประมาณ 3.817 เมตร บางเส้นทางมีการก่อสร้างทับแนวท่อ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาที่ระบบรวบรวมน้ำเสียได้

ผลการศึกษา

พบว่าบ่อ Manholes มีเศษตะกอนคั่งค้างอยู่มากและบางบ่อมีการทรุดแตกเสียหาย และเมื่อสังเกตดูว่าเศษตะกอนตกสะสมอยู่มานาน ไม่มีการดูแลรักษา มีกากตะกอนทับถมจนกลายเป็นดินจึงตื่นเขิน และบางจุดมีเศษดินที่เกิดจากการทรุดของบ่อ พื้นที่บางจุดมีการก่อสร้างทับแนวท่อระบาย ทำให้บ่อ Manhole ทรุดตัวเกิดความเสียหาย บางจุดควรจะทำบ่อ Manhole เพิ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จุดแยกจุดเลี้ยวของแนวท่อระบาย เพราะบางจุดมีท่อมาต่อในบ่อ

Manhole มากเกินความพอดี และจุดที่มีการรวมน้ำป่อ Manhole มีขนาดเล็กทำให้การลงไปบำรุงรักษายาก ทำให้เป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียได้เต็มประสิทธิภาพ

ได้มีการสันนิษฐานว่าอาจจะมีการแตกของท่อรวบรวมน้ำเสีย เนื่องจากเมื่อปี 2557 ได้มีการเจาะทดสอบดินเพื่อใช้คำนวณหาเสาเข็มอาคารทางเชื่อม พบว่าเมื่อเจาะหลุมทดสอบพบว่า ที่ระยะความลึก 3-4 เมตร จากผิวดิน น้ำใต้ดินมีปริมาณมากผิดปกติ และยังสังเกตเห็นว่าบริเวณรอบอาคารบางหลังใต้ถุนมีแอ่งน้ำ เหมือนพื้นที่ที่มีความชุ่มน้ำอยู่เสมอ แม้จะอยู่สูงกว่าระดับน้ำของแม่น้ำน่านอยู่มาก

จากการสำรวจป่อ Manhole ทั้งหมดแล้ว มีข้อเสนอให้ทำการปรับปรุงจำนวนทั้งหมด 104 ป่อ โดยแบ่งเป็นการบำรุงรักษา จำนวน 74 ป่อ โดยการทำการล้างตะกอนออกพร้อมซ่อมแซมในส่วนที่เสียหาย และทำการก่อสร้างทดแทนในป่อที่เสียหาย และอยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 30 แห่ง จากข้อเสนอดังกล่าว ได้ทำการประเมินราคา สำหรับทั้งการบำรุงรักษาป่อ และการก่อสร้างทดแทนของเดิม ตามข้อกำหนด ดังนี้

1. การบำรุงรักษาป่อ Manholes จำนวน 74 แห่ง ค่าดำเนินการปรับปรุงทั้งหมด 1,800,000 บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน) แบ่งเป็นค่าดำเนินการ
  - 1.1. ค่าจ้างขุดลอกตะกอนออกจากป่อ คิดเป็นราคาเหมารวม ป่อละ 18,500 บาท รวมเป็นเงินทั้งหมด = $74 \times 18,500$ บาท = 1,369,000 บาท (A)
  - 1.2. ค่าขนตะกอนที่ขุดออกมา นำไปทิ้งยังจุดที่กำหนด พร้อมค่าเช่ารถน้ำแรงดันสูง เหมารวมเป็นเงินทั้งหมด 45,600 บาท (B)
  - 1.3. รวมราคาค่าบำรุงรักษาป่อ Manholes จำนวน 74 ป่อ = $(A + B) \times \text{Factor F}$ งานอาคาร = ราคา
 ค่าบำรุงรักษา = $(1,369,000 + 45,600) \times 1.2726 = 1,800,219.96$ บาท
 ปรับราคาให้เหมาะสม = 1,800,000 บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน)

ตารางที่ 1 แสดงค่าบำรุงรักษาระบบ Manholes

ลำดับที่	รายการ	จำนวนงบประมาณ	หมายเหตุ
1	ทำการขุดลอกตะกอนออกจากป่อ Manholes จำนวน 74 แห่ง คิดราคาแบบเหมารวมและค่าทำงานยากขะขุดเชื้อ	1,369,000 บาท (A)	
2	ค่าขนตะกอนที่ขุดออกขนทิ้งที่ป่อขยะเทศบาลเมืองน่าน พร้อมใช้รถน้ำแรงดันสูงเพื่อทำการล้างป่อระบบน้ำเสีย	45,600 บาท (B)	
	ราคารวมทั้งหมด + Factor F 1.2726	1,800,219.96 บาท	
	ปรับราคาให้เหมาะสม	1,800,000.00 บาท	
	(หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน)		

รายละเอียด และวิธีการคิดค่างานนี้เป็นค่าเฉลี่ยของการบำรุงรักษาป่อ Manholes ทั้ง 74 ป่อ เนื่องจากจุดที่ตั้งของป่อ Manholes บางป่ออยู่ใต้ถุนอาคารและมีความสูงของอาคารไม่เกิน 0.80 เมตร และพื้นที่มีน้ำขังแฉะ เข้าทำงานได้

ยาก และมีกากของเสียที่มีการตกตะกอนสะสมมานาน จนกลายเป็นดินต้องขุดด้วยแรงคน บางบ่อเนื่องจากไม่ได้เปิดฝา บ่อมานานประกอปกบ่ออยู่ในพื้นที่ยากจะเข้าถึง จึงจำเป็นต้องใช้รถน้ำแรงดันสูง มาฉีดน้ำเพื่อทำการล้างบ่อที่มีตะกอน สะสมอยู่นาน และเมื่อใช้น้ำแรงดันสูงก็อาจจะทำให้ท่อเกิดความเสียหายได้ ทำให้ต้องใช้แรงงานคนในการตักออก และ ทำการทะลวงท่อเดิม เอากากตะกอนที่ตกค้างออกเพื่อให้การไหลของน้ำเสียมีความคล่องตัวดีขึ้น ส่วนตะกอนที่ขนออกก็ จะนำไปทำการฝังกลบเป็นปุ๋ยให้ดินต่อไป ส่วนบ่อ Manholes จำนวน 30 บ่อ มีความเสียหายจากการก่อสร้างอาคาร มีการแตกหักทำให้น้ำไหลออกจากบ่อ ไหลไปตามระบบรวมน้ำเสียเดิม จึงต้องดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงใหม่ ทดแทนของเดิมที่เกิดความเสียหาย เพื่อการใช้งานระบบรวมน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2. ค่าก่อสร้างทดแทนจำนวน 30 แห่ง โดยการก่อสร้างบ่อ Manholes ใหม่ทดแทนของเดิม ขนาดของบ่อ Manhole ใหม่ เท่ากับ 0.80 ม. x 1.20 ม. x 1.20 ม. เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก เหล็กเสริมเป็น เหล็กเส้นกลมข้ออ้อย SR. 24 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 9 มิลลิเมตร ใช้ประมาณค่าก่อสร้างทั้งหมด 2,290,000 มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1. ค่าก่อสร้างบ่อใหม่ทดแทน บ่อละ 23,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น = $30 \times 23,000 = 720,000$ บาท (A)

2.2. ค่าต่อท่อใหม่เข้าบ่อ Manholes โดยใช้ท่อ PVC. Ø 10" ชั้น 8.5 มอก. ความยาวรวมประมาณ 850 เมตร ราคาเมตรละ 1,150 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น = $850 \times 1,150 = 977,500$ บาท (B)

2.3. ขุดบ่อเดิมออกพร้อมขนทิ้งระยะทางที่ขนทิ้งห่างจากโรงพยาบาลนาน 18 กิโลเมตร คิดราคาแบบ เหมารวมต่อจุดละ 3,500 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น = $30 \times 3,500 = 105,000$ บาท (C)

2.4. รวมราคาค่าก่อสร้างบ่อ Manholes ทดแทนของเดิมจำนวน 30 บ่อ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น = $(A + B + C) \times \text{Factor F}$ งานอาคาร = ราคาค่าก่อสร้างพร้อมงานประกอบ

$$= 720,000 + 977,500 + 105,000 = 1,802,500 \times 1.2726$$

$$= 2,293,861.50 \text{ บาท}$$

ปรับราคาให้เหมาะสม = 2,290,000 บาท (สองล้านสองแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน)

ตารางที่ 2 แสดงค่าก่อสร้าง Manholes ทดแทน

ลำดับที่	รายการ	จำนวนงบประมาณ	หมายเหตุ
1	ค่าทำบ่อใหม่ทดแทนของเดิมที่เสียหาย	720,000 บาท	
2	ค่าต่อท่อใหม่ทดแทนของเดิมที่เสียหาย	977,500 บาท	
3	ค่าขุดบ่อเดิมออกพร้อมขนทิ้ง	105,000 บาท	
	ราคารวมทั้งหมด + Factor F 1.2726	2,293,861.50 บาท	
	ปรับราคาให้เหมาะสม	2,290,000.00 บาท	
	(สองล้านสองแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน)		

เนื่องจากของเดิมชำรุดเสียหายและบางจุดก็เป็นช่วงแนวต่อท่อหลายทาง จึงจำเป็นที่จะต้องใช้บ่อที่มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าของเดิมเพื่อให้สามารถรวบรวมน้ำได้ดีขึ้น และคนจะสามารถลงไปทำงานเมื่อเกิดการตกสะสมของตะกอนมากขึ้น เพราะบางจุดอยู่บริเวณทางแยกของแนวท่อรวบรวมน้ำเสีย

3. รวมเป็นงบประมาณในการบำรุงรักษาระบบและค่าก่อสร้างทดแทนของเดิมชำรุด รวมทั้งหมด 104 บ่อ จะเป็นงบประมาณที่ต้องใช้เท่ากับ $1,800,000 + 2,290,000 = 4,090,000$ บาท

วิจารณ์และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพบว่าระบบรวบรวมน้ำเสียในปัจจุบันมีปัญหา เนื่องจากสามารถรวบรวมปริมาณเสียไปยังโรงบำบัดได้น้อยกว่าปริมาณน้ำที่ใช้จริง ซึ่งอาจจะมีการรั่วซึมออกจากระบบรวบรวม และการตกทับถมของตะกอน จึงได้สำรวจบ่อ Manhole พบว่ามีจำนวน 104 บ่อ ที่มีปัญหาแตกต่างกัน จึงได้กำหนดวิธีการปรับปรุงแตกต่างกัน 2 แบบ คือ ทำการบำรุงรักษาจำนวน 74 แห่ง โดยการขุดลอกตะกอนที่ตกทับถมออกไป และทำก่อสร้างบ่อใหม่ทดแทนของเดิมจำนวน 30 บ่อ ใช้งบประมาณในการปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสีย ทั้งหมด 4,090,000 บาท (สี่ล้านเก้าหมื่นบาทถ้วน) การปรับปรุงระบบรวมน้ำเสียนี้ ถ้าได้ดำเนินการแล้ว ก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการรวมน้ำเสียได้ดีขึ้น

วิจารณ์ผลการวิจัย

ระบบรวบรวมน้ำเสียจะประกอบด้วย ท่อรวบรวมน้ำเสีย และ Manholes ที่ใช้เป็นที่พัก และรวบรวมตะกอน เป็นจุดที่จะมีการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือความลาดเทของท่อรวมน้ำเสีย ระบบรวมน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถ ทำการรวมน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมด ไปยังโรงบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถ้าระบบรวมน้ำเสียมีปัญหาไม่สามารถรวมน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ ก็จะเป็นผลทำให้น้ำเสียไหลลงไปยังแหล่งน้ำใต้ดิน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของแหล่งน้ำใต้ดินในบริเวณใกล้เคียง เมื่อมีการตรวจพบว่าระบบรวมน้ำเสียมีปัญหา ก็ควรจะต้องทำการศึกษาหาสาเหตุต่างๆ และดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว

ความสามารถของโรงบำบัดน้ำเสีย (Treatment Plant) จะต้องสัมพันธ์กับปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะทำการบำบัดน้ำเสีย ให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหลังการบำบัด ก่อนที่จะปล่อยลงทางน้ำธรรมชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าระบบรวมน้ำเสีย มีการรวบรวมปริมาณน้ำเสียที่ส่งไปยังโรงบำบัดน้อยกว่า ปริมาณที่ควรจะเป็น หรือที่ออกแบบไว้ ก็จะทำให้โรงบำบัดน้ำเสียทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่ถ้าระบบรวมน้ำเสีย นำน้ำเสียไปยังโรงบำบัดในปริมาณที่มากกว่าความสามารถของโรงบำบัด ก็จะทำให้คุณภาพของน้ำหลังการบำบัดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เมื่อปล่อยลงทางน้ำธรรมชาติก็อาจจะก่อให้เกิดมลพิษ หรือคุณภาพของน้ำในทางน้ำนั้นๆต่อไป

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบรวมน้ำเสีย ของโรงพยาบาล จังหวัดน่าน เนื่องจากสังเกตว่า ระบบรวมน้ำเสีย นำน้ำเสียไปยังโรงบำบัดน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไข ระบบรวมน้ำเสียของโรงพยาบาล รวมทั้งทำการประมาณราคาค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบน้ำเสียนี้ ในวงเงิน 4,090,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงพยาบาล ที่จะ

ข้อมูลนี้ไปพิจารณาว่า จะดำเนินการอย่างไร กับระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่กำลังดำเนินการก่อสร้างเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสีย ในขณะที่ระบบรวบรวมน้ำเสียยังคงมีปัญหาอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องด้วยโรงพยาบาลจังหวัดน่านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและประชากรในอนาคต จึงควรจัดหาระบบที่บำบัดน้ำเสียที่สามารถใช้พื้นที่การทำงานไม่มาก แต่มีประสิทธิภาพในการบำบัดที่มีประสิทธิภาพสูง
2. ควรจะทำการเพิ่มจุดและเส้นทางรวบรวมน้ำเสีย เพื่อรองรับกับการขยายตัวของโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อสร้างอาคารใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้ระบบรวบรวมน้ำเสีย สามารถรวบรวมน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลน่าน ที่ให้การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำวิจัย ตลอดจนข้าราชการ พนักงานและเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ตลอดจนกรมอนามัยและสิ่งแวดล้อม และกรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ข้อมูลในโครงการวิจัยนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความรู้ และให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย. (2540). **เทคนิคการตรวจสอบอาคารเพื่อความปลอดภัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ : วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

กรุงเทพมหานคร. (2544) **ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมอาคาร(ท่อ)**. ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร.

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (2557) **อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณราคากลางงาน**

ก่อสร้าง. กรุงเทพมหานคร : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง.

กระทรวงมหาดไทย **ระบบระบายน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสีย** กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) แก้ไขเพิ่มเติมโดย

กฎกระทรวง ฉบับที่ 42 (พ.ศ. 2537) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 50 (พ.ศ.2540) กรุงเทพมหานคร

บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). **ข้อมูลราคาวัสดุ + ค่าแรงงาน** สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2558 SCG.

[http:// www.scgexperience.co.th/th/home_service/standard_list.aspx](http://www.scgexperience.co.th/th/home_service/standard_list.aspx)

สำนักงานดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. **ราคากลางค่าวัสดุก่อสร้าง** สืบค้นเมื่อ

22 กุมภาพันธ์ 2558 <http://rakaklang.yotathai.com/>

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม กรณีศึกษาหมู่บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลสระ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

Water Resources Development for Agriculture : Case Study Ratphattana Village, Sra Sub-District, Chiang Muan District, Phayao Province

พานุกกร ช่วยคำชู^{1*} และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Panukorn Chuaykamchoo^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ จากผลการศึกษาพบว่า ปริมาณน้ำท่าที่ไหลเข้ามาในพื้นที่มีปริมาณรวมประมาณ 785.64 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในทุกกิจกรรม ที่มีค่าประมาณ 8.23 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งจากปริมาณน้ำต้นทุนและสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ สามารถพัฒนาระบบชลประทานเพื่อนำน้ำต้นทุนไปใช้ในกิจกรรมต่างๆได้ 2 ลักษณะ คือ โครงการประตुरบายน้ำ และ โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม พบว่า โครงการประตुरบายน้ำ และโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า มีค่าอัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) เท่ากับ 0.87 และ 4.49 ตามลำดับ ดังนั้น ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมในพื้นที่นี้จึงควรเลือกการดำเนินโครงการเป็นสถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า

คำสำคัญ : การพัฒนาแหล่งน้ำ , อัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อต้นทุน

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : root69_2004@yahoo.com

Abstract

The purposes of this study are to solve the problem of water scarcity in the area. The results of the study reveal that the inflow into the area is approximately 785.64 million cubic meters per year while the outflow for all activities is only about 8.23 million cubic meters annually. The water resources development for agriculture, from the volume of runoff and topography point of view, can be done in 2 aspects: the regulator and the electrical pumping station. The engineering – economic analyses for these 2 aspects disclose that the benefit – cost ratio (B / C Ratio) for regulator and electrical pumping station aspect are 0.87 and 4.49 respectively. The development of water resources for agriculture in this area, the electrical pumping aspect is preference.

Keywords: water resources development, benefit–cost ratio

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2556 จังหวัดพะเยามีเนื้อที่ถือครองการเกษตร 1,442,361 ไร่ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ทำนามากที่สุด ประมาณ 678,646 ไร่ ที่ปลูกพืชไร่พืชผัก ประมาณ 507,007 ไร่ ที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ประมาณ 256,708 ไร่ นอกนั้นเป็นที่อยู่อาศัย ที่สวนผักและไม้ดอก ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ที่รกร้าง และเนื้อที่ทำการเกษตรอื่นๆ อาชีพหลัก ของประชากร คือ การทำนา และพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ ที่สุดของภาคเหนือ

พื้นที่ บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลสระ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญคือ ข้าว ซึ่งมักประสบปัญหาภัยแล้งขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรและอุปโภค-บริโภค อยู่เป็นประจำ รายงานการศึกษาค้นคว้านี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกของเกษตรกรในพื้นที่ บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลสระ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยทำการศึกษาระยะพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรทั้งหมด 2,200 ไร่ และใช้อุปโภคบริโภคในพื้นที่บ้านราษฎร์พัฒนาและหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำและแก้ไขปัญหาภัยแล้งได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปริมาณน้ำทำในพื้นที่บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลสระ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
2. ประเมินความเพียงพอของปริมาณน้ำในพื้นที่ต่อการใช้น้ำในทุกกิจกรรมของพื้นที่
3. ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง
4. ศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรมในการดำเนินโครงการ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์

1. เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (COMPUTER NOTEBOOK) พร้อมติดตั้ง โปรแกรม MS OFFICE
2. เครื่องมือวัดพื้นที่ (DIGITAL PLANIMETER)

วิธีการศึกษา

1. การวิเคราะห์ปริมาณน้ำที่เข้ามาในพื้นที่ (Inflow)

ปริมาณน้ำที่เข้ามาในพื้นที่ ประกอบด้วย ปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในพื้นที่ และปริมาณน้ำท่าของลำน้ำยมที่ไหลเข้ามาในพื้นที่

2. การวิเคราะห์หาปริมาณการใช้น้ำจากกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ (Outflow)

เป็นการวิเคราะห์หาปริมาณการใช้น้ำทั้งหมดภายในพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น

2.1 การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค

ปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค จะมีค่าเท่ากับ ผลคูณของ จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่กับ อัตราการใช้น้ำเฉลี่ยในพื้นที่ชนบท ซึ่งกำหนดให้มีค่าประมาณ 60 ลิตร/คน/วัน (ปราโมทย์ ไม้กลัด, มิถุนายน 2557, คู่มืองานสระเก็บน้ำสำหรับชุมชน หน้า 2)

2.2 ปริมาณการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ปริมาณการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ขึ้นกับชนิดของพืช ขนาดของพื้นที่เพาะปลูก และอัตราการใช้น้ำของพืช โดยค่าปริมาณการใช้น้ำเพื่อการเกษตร จะเป็นอัตราการใช้น้ำรายเดือน

3. การวิเคราะห์สมดุลน้ำ

เพื่อกำหนดหาความพอเพียงของปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ในพื้นที่ จาก

3.1 ปริมาณน้ำท่ารวมที่เข้ามาในพื้นที่ (Inflow) มากกว่า ปริมาณการใช้น้ำในพื้นที่ (Outflow) แสดงว่า ปริมาณน้ำต้นทุนมีเพียงพอต่อความต้องการ

3.2 ปริมาณน้ำท่ารวมที่เข้ามาในพื้นที่ (Inflow) น้อยกว่า ปริมาณการใช้น้ำในพื้นที่ (Outflow) แสดงว่า ปริมาณน้ำต้นทุนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ

4. การกำหนดประเภทของโครงการ

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วทำให้ทราบถึงปริมาณน้ำต้นทุนที่มี และเมื่อพิจารณาสภาพภูมิประเทศแล้วสามารถนำมาเลือกรูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำการตามแนวทางที่เหมาะสม

5. การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม

5.1 การวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการ

การประเมินต้นทุนด้านเศรษฐกิจของโครงการจะคิดเฉพาะในส่วนของค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Cost) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุน และค่าใช้จ่ายรายปีในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทาน โดยมีผลการวิเคราะห์ต้นทุนในแต่ละด้าน ดังนี้

5.1.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุน

ค่าใช้จ่ายในการลงทุนในการดำเนินโครงการ เป็นผลจากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรม ซึ่งจะรวมถึงค่าสำรวจภูมิประเทศ ค่าออกแบบรายละเอียด ค่าก่อสร้างหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานระบบชลประทาน ค่าควบคุมการก่อสร้าง รวมทั้งค่าลงทุนทดแทนเมื่ออายุการใช้งานของสิ่งก่อสร้างหมดลงก่อนสิ้นอายุโครงการ

5.1.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบำรุงรักษา

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบำรุงรักษา รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นประจำปีสำหรับการดำเนินงาน การส่งน้ำ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบ ซึ่งรวมถึงค่าบำรุงรักษาปกติประจำปี และการบำรุงรักษาพิเศษ (Periodic Maintenance) และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการ ในการประเมินค่าใช้จ่ายในการส่งน้ำและบำรุงรักษา และการบริหารจัดการใช้อัตรา **ร้อยละ 1** ของค่าก่อสร้าง

5.2 การวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ

ในการคิดผลประโยชน์ด้านการเกษตร จะคิดจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูก และการเพิ่มขึ้นของผลผลิตทางการเกษตรเนื่องจากการกระจายน้ำอย่างทั่วถึง ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการลงทุน และใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม และผลประโยชน์จากการลดต้นทุนการผลิตในส่วน of ค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำที่ลดลง ในการประเมินผลประโยชน์ส่วนเพิ่มด้านการเกษตร ได้ทำการเปรียบเทียบผลประโยชน์ด้านการเกษตรในกรณีที่ไม่มีการปรับปรุงโครงการ และกรณีที่มีการปรับปรุงโครงการ ตามรายละเอียดการประเมิน ดังนี้

5.2.1 พื้นที่การเกษตร

จากผลการศึกษา โครงสร้างการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่โครงการ มีกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญที่มีการผลิต ได้แก่ การปลูกข้าวนาปี จำนวน 2,200 ไร่ ในอนาคตกรณีมีการปรับปรุงโครงการ รูปแบบการผลิตด้านการเกษตรที่สำคัญไม่มีการเปลี่ยนแปลง คงมีเฉพาะการปรับเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกของข้าวนาปีตามปริมาณน้ำที่ได้รับ

5.2.2 ปริมาณผลผลิต

จากผลการพยากรณ์ผลผลิตต่อไร่ แยกตามพันธุ์ (ที่ความชื้น 15%) ปีเพาะปลูก 2555/56 ของข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ที่อยู่นอกเขตการจัดเขตศักยภาพการผลิตข้าวจังหวัดพะเยา ของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ คือ 519 กก./ไร่

5.2.3 ราคาผลผลิต

จากราคาข้าวเปลือก ความชื้น 15% ณ จุดรับซื้อแหล่งผลิตภาคเหนือ ของสำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการค้าข้าว ประจำวันที่ 13 มกราคม 2558 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 ราคา 11,350 บาท/ตัน

5.2.4 ผลประโยชน์ส่วนเพิ่มทางการเกษตร

จากข้อมูล พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ราคาผลผลิต ที่กล่าวข้างต้น ได้นำไปจัดทำประมาณการผลประโยชน์ของโครงการทั้งในกรณีไม่มีและมีโครงการ

5.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมในเชิงเศรษฐศาสตร์

คือ การวิเคราะห์งบประมาณ (Cost) ที่ใช้ไป เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit) โดยพิจารณาตัวชี้วัด (Indicator) คือ อัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาว่าตัวชี้วัดมีความเหมาะสม หรือ มูลค่าการลงทุนเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่าหรือไม่นั้นมีเกณฑ์กำหนด ดังนี้

$$B/C \text{ Ratio} = \frac{\sum_{t=0}^N B_t (1+i)^n}{\sum_{t=0}^N C_t (1+i)^n}$$

โดยที่	B_t	=	มูลค่าผลประโยชน์จากโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t
	C_t	=	มูลค่าการลงทุนในโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t
	i	=	อัตราคิดลด (Discount Rate)
	n	=	อายุของโครงการ หรือ ปีที่สิ้นสุดอายุของโครงการ
	B/C Ratio	=	อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน

อัตราส่วนระหว่างประโยชน์เทียบกับต้นทุนอาจเท่ากับ 1 หรือมากกว่า 1 หรือน้อยกว่า 1 แต่เกณฑ์ที่ใช้ไปเพื่อยอมรับโครงการก็คืออัตราส่วนจะต้องมากกว่า 1

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์สมดุลน้ำ

วิเคราะห์ปริมาณน้ำที่เข้ามาในพื้นที่ (INFLOW) จากการคำนวณปริมาณน้ำท่าของน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ ด้วยวิธี SCS-CN Method รวมกับปริมาณน้ำท่าจากลำน้ำยมที่ไหลผ่านพื้นที่ที่ทำการศึกษาจากสถานีวัดปริมาณน้ำ และวิเคราะห์ปริมาณการใช้น้ำจากกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ (Outflow) จากการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค รวมกับปริมาณการใช้น้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ สามารถสรุปสมดุลของน้ำในพื้นที่ ได้ดัง ตาราง 1

ตาราง 1 สมดุลของน้ำในพื้นที่

ประเภท	สมดุลน้ำในพื้นที่ (ล้านลูกบาศก์เมตร)											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ปริมาณน้ำที่												
เข้ามาในพื้นที่	11.35	8.18	7.38	9.01	31.29	43.40	86.48	214.29	236.56	83.41	35.13	19.13
(Inflow)												
ปริมาณการ												
ใช้น้ำในพื้นที่	0.83	0.75	0.27	0.0027	0.0028	1.43	0.83	0.83	0.81	0.22	1.43	0.83
(Outflow)												
คงเหลือ	10.52	7.43	7.11	9.0073	31.2872	41.97	85.65	213.46	235.75	83.19	33.70	18.30

การกำหนดประเภทโครงการ

จากข้อมูลปริมาณน้ำที่เข้ามาในพื้นที่ (INFLOW) ปริมาณต้นทุนส่วนใหญ่มาจากลำน้ำยม ซึ่งเป็นลำน้ำธรรมชาติ และจากการพิจารณาลักษณะภูมิประเทศแล้ว สามารถกำหนดประเภทของโครงการได้ 2 ลักษณะ คือ

1. โครงการประตูประบายน้ำ

2. โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า

การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม

การวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการ

รายละเอียดการประมาณราคาค่าก่อสร้างเบื้องต้นของทั้ง 2 โครงการ จากการเปรียบเทียบกับโครงการประเภทเดียวกันที่มีขนาดพื้นที่ส่งน้ำใกล้เคียงกันและมีความยาวของคลองส่งน้ำใกล้เคียงกัน ที่ขอรับอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558 และ ปี 2559 ของโครงการชลประทานพะเยา สำนักชลประทานที่ 2 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถสรุปรายละเอียดต้นทุนของโครงการได้ดัง ตาราง 2 และ ตาราง 3 โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 12 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราขั้นสูงสุด ตามแนวทางและหลักเกณฑ์การวิเคราะห์โครงการ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งกำหนดไว้ระหว่าง ร้อยละ 9 ถึง 12

ตาราง 2 สรุปต้นทุนของโครงการประตुरะบายน้ำ

รายการต้นทุน	เป็นเงิน	อายุโครงการ	อัตรา	Capital	คิดเป็นต้นทุน
โครงการ	(บาท)	(ปี)	คิดลด	Recovery	รายปี
1.งานสำรวจและออกแบบ	3,210,000.00	50	12%	0.12042	386,548.20
รายละเอียด (3%)					
2.ค่าก่อสร้างโครงการ					
2.1 งานประตुरะบายน้ำ	98,000,000.00	50	12%	0.12042	11,801,160.00
2.2 งานระบบส่งน้ำ	9,000,000.00	10	12%	0.17698	1,592,820.00
และอาคารประกอบ					
รวมค่าลงทุนทั้งหมด	110,210,000.00				13,780,528.20
3.ค่าบำรุงรักษา (1%)	1,102,100.00				1,102,100.00
รวม					14,882,628.20

ตาราง 3 สรุปต้นทุนของโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า

รายการต้นทุน	เป็นเงิน	อายุโครงการ	อัตรา	Capital	คิดเป็นต้นทุน
โครงการ	(บาท)	(ปี)	คิดลด	Recovery	รายปี
1.งานสำรวจและออกแบบ	450,000.00	10	12%	0.17698	79,641.00
รายละเอียด (3%)					
2.ค่าก่อสร้างโครงการ					
2.1) งานสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า	6,000,000.00	10	12%	0.17698	1,061,880.00
ไฟฟ้า					
2.2 งานระบบส่งน้ำ	9,000,000.00	10	12%	0.17698	1,592,820.00

รายการต้นทุน	เป็นเงิน	อายุโครงการ	อัตรา	Capital	คิดเป็นต้นทุน
และอาคารประกอบ					
รวมค่าลงทุนทั้งหมด	15,450,000.00				2,734,341.00
3.ค่าบำรุงรักษา (1%)	154,500.00				154,500.00
			รวม		2,888,841.00

การวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ

จากปริมาณผลผลิตต่อไร่ และราคาผลผลิตการเกษตร สามารถสรุปผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของโครงการ ได้ดังตาราง 4

$$\begin{aligned}
 \text{ผลตอบแทน/ไร่} &= \text{จำนวนผลผลิต/ไร่} \times \text{ราคาข้าวเปลือก ณ จุดรับซื้อ} \\
 &= (519/1,000) \text{ ตัน/ไร่} \times 11,350 \text{ บาท/ตัน} \\
 &= 5,890 \text{ บาท / ไร่}
 \end{aligned}$$

ตาราง 4 สรุปผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของโครงการ

รายการ	จำนวน	กรณีไม่มีโครงการ			กรณีมีโครงการ			ผลตอบแทนสุทธิ ที่เพิ่มขึ้น
		ผลตอบแทน/ไร่	เป็นเงิน	จำนวน	ผลตอบแทน/ไร่	เป็นเงิน	ที่เพิ่มขึ้น	
	(ไร่)	(บาท)	(บาท)	(ไร่)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	
ข้าวนาปี	2,200	5,890	12,958,000	2,200	5,890	12,958,000		
ข้าวนาปรัง	-	-	-	2,200	5,890	12,958,000		
รวม	2,200	-	12,958,000	4,400	-	25,916,000	12,958,000	

การวิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม

จากการวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการและการวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของโครงการสามารถวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการประตุระบายน้ำ และโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ตาม ตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม

รายการ	ผลการวิเคราะห์ด้านเศรษฐศาสตร์			
	อัตราคิดลด	BENEFIT	COST	B/C
โครงการประตุระบายน้ำ	12%	12,958,000	14,882,628.20	0.87
โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า	12%	12,958,000	2,888,841.00	4.49

จากผลการวิเคราะห์พบว่า โครงการประตูปรับน้ำ มีอัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) เท่ากับ 0.87 และ โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ให้ค่า อัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) เท่ากับ 4.49

วิจารณ์และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ปริมาณน้ำท่าที่ไหลเข้ามาในพื้นที่ที่มีปริมาณรวมประมาณ 785.64 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในทุกกิจกรรม ที่มีค่าประมาณ 8.23 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี
2. จากการศึกษาพบว่า ปริมาณน้ำมีเพียงพอต่อความต้องการ แต่เนื่องจากยังขาดการพัฒนาระบบชลประทานที่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถนำปริมาณน้ำต้นทุนไปใช้เพื่อการเพาะปลูกและเพื่อการอุปโภค-บริโภค ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
3. จากปริมาณน้ำต้นทุนและสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ สามารถพัฒนาระบบชลประทานเพื่อนำน้ำต้นทุนไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ที่ทำการศึกษได้ 2 ลักษณะ คือ
  - 3.1 โครงการประตูปรับน้ำ
  - 3.2 โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า
4. จากการศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรมของทั้ง 2 โครงการ พบว่าโครงการประตูปรับน้ำ มีอัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) เท่ากับ 0.87 และ โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า มีอัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) เท่ากับ 4.49

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม กรณีศึกษา บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลสระ อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา เพื่อทำการเปรียบเทียบปริมาณความต้องการใช้น้ำกับปริมาณน้ำต้นทุนในพื้นที่ โดยปริมาณน้ำต้นทุนในพื้นที่ นอกจากมีปริมาณน้ำฝนแล้ว ยังมีน้ำจากลำน้ำยม ปริมาณน้ำจากแหล่งน้ำต้นทุนดังกล่าว มีเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ ซึ่งจากปริมาณน้ำต้นทุนและสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ สามารถพัฒนาระบบชลประทานเพื่อนำน้ำต้นทุนไปใช้ในกิจกรรมต่างๆได้ 2 ลักษณะ คือ โครงการประตูปรับน้ำ และ โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม พบว่าโครงการประตูปรับน้ำ และโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า มีค่าอัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) เท่ากับ 0.87 และ 4.49 ตามลำดับ ดังนั้น ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมในพื้นที่นี้จึงควรเลือกการดำเนินโครงการเป็นสถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่าปริมาณน้ำในพื้นที่มีเพียงพอต่อความต้องการ แต่ยังขาดระบบชลประทานที่เหมาะสมทำให้ไม่สามารถนำน้ำต้นทุนที่มีอยู่ไปใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรมีการรวบรวมข้อมูลโดยละเอียดและควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์โครงการในด้านต่างๆ ซึ่งมีความต้องการในการใช้งานข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำสูงสุด เพื่อสามารถช่วยเหลือประชากรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. นอกจากการศึกษาและนำเสนอข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมของหมู่บ้านราษฎร์พัฒนา ควรมีการศึกษาสำรวจพื้นที่ในหมู่บ้านอื่นๆ โดยรอบด้วย โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ในเขตลำนายม เพื่อทำการวางแผนการบริหารจัดการน้ำ และนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้กับราษฎรในพื้นที่ ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานชลประทาน จังหวัดพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้อุปกรณ์สำหรับทำงานวิจัย และเอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณคณาจารย์ ประจำหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และให้คำปรึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งช่วยตรวจทาน แก้ไขรายงานการศึกษาค้นคว้านี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). **ราคาข้าวเปลือก ความชื้น 15% ณ จุดรับซื้อแหล่งผลิต.**

สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2558, จาก

http://www.ricethailand.go.th/home/index.php?option=com_content&view=article&id=3140:-8-2557&catid=123:2014-01-27-06-25-04

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (2557). **ผลการพยากรณ์ผลผลิตต่อไร่ แยกตามพันธุ์ (ที่ความชื้น 15%)**

ปีเพาะปลูก 2555/56. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2558, จาก

<http://www.dit.go.th/uploads/%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%84%E0%B8%A3%20%E0%B8%9B%E0%B8%B5%202555.pdf>

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). **ระบบนำเสนอแผนที่ชุดดิน มาตรฐาน 1 : 25,000.**

สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://eis.ldd.go.th/lddeis/SoilView.aspx>

กิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์. (2557). **วิจัยจกัรน้ำ.** เอกสารประกอบการเรียนวิชาการพัฒนาและจัดการทรัพยากรน้ำ (Water Resources Development and Management) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา

ดิเรก ทองอร่าม. (2525). **ความต้องการน้ำชลประทานและค่าชลประทานในการออกแบบระบบส่งน้ำ.**

เอกสารการสัมมนาวิชาการเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทางานชลประทาน

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ. (2556). **การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์**. เอกสารประกอบการเรียนวิชาต้นทุนเศรษฐศาสตร์และการเงิน ในงานก่อสร้าง(Economics and Finance in Construction Cost) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา
- ปราโมทย์ ไ้มักลัด. (มิถุนายน 2557). **น้ำใช้เพื่ออุปโภคบริโภคหรือน้ำกินน้ำใช้ของคน**. คู่มืองานสระเก็บน้ำสำหรับชุมชน หน้า 2, สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ปราโมทย์ ไ้มักลัด. (8 ธันวาคม 2553). **ปัญหาความแห้งแล้ง ภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำ**. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://www.paipibut.org/view.php?dataid=2613>
- ปราโมทย์ ไ้มักลัด. (15 ธันวาคม 2553). **มาตรการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำ**. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://www.paipibut.org/view.php?dataid=2613>
- พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุตินกุล และ พิณทิพย์ อิติโรจนวัฒน์. (2551). **การกำหนดค่า SCS-CN ของพืชคลุมดินเพื่อการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ**. ส่วนวิจัยต้นน้ำ สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ (เอกสารเผยแพร่ที่ 7/2551) : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ภรณ์ ธนภรรคภวิน. (2551). **การบริหารความเสี่ยงน้ำท่วมน้ำแล้ง:กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำทับมาจังหวัดระยอง**. เอกสาร Proceedings of 3rd THAICID NATIONAL SYMPOSIUM.
- วัชระ ลีมิพิเศษศิลป์. (2557). **รายละเอียดประมาณการงานประตุระบายน้ำบ้านพวงพยอม ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา**. เอกสารประกอบการขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2559 โครงการชลประทานพะเยา สำนักชลประทานที่ 2 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- วัชระ ลีมิพิเศษศิลป์. (2557). **รายละเอียดประมาณการงานสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านนาเจริญ ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา**. เอกสารประกอบการขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558 โครงการชลประทานพะเยา สำนักชลประทานที่ 2 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- วรพัฒน์ เพ็ชรประสิทธิ์. (2557). **รายละเอียดประมาณการงานปรับปรุงระบบส่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยเข็อก ตำบลตำบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**. เอกสารประกอบการขออนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558 โครงการชลประทานพะเยา สำนักชลประทานที่ 2 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ศูนย์อุทกวิทยาและบริหารน้ำภาคเหนือตอนบน กรมชลประทาน. (2557) . **ข้อมูลน้ำท่าสูงสุดรายปีลุ่มน้ำภาคเหนือตอนบน**. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 15 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.hydro-1.net/>
- ศูนย์อุทกวิทยาและบริหารน้ำภาคเหนือตอนบน กรมชลประทาน. (2557) . **ข้อมูลน้ำฝนรายปี ลุ่มน้ำภาคเหนือตอนบน**. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 15 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.hydro-1.net/>
- Mishra, S.K. and V.P. Singh. (2003) . **Soil Conservation Service Curve Number (SCS-CN) Methodology** . Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.

**การวางผังบริเวณและความคุ้มค่าการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน ศูนย์วิจัย
และพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยา**

**Land Adjustment and Worthy at Value for Money Wise Exhibition of Phayao
Inland Fisheries Research and Development Center**

ศุภชัย วิวิธสุข^{1*} และธีระพงษ์ ศุภวิริยะกิจ²

Supachai Vivasook^{1*} and Teeraphot Supaviriyakit²

บทคัดย่อ

รายงานการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่าย และรายได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและบริหารจัดการ และวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ทางการเงิน โดยนำเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลให้กับผู้ดำเนินการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” ผลการศึกษาพบว่า มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่าเท่ากับ 12,629,505 บาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวันมีค่าเท่ากับ 1.097% ต่อวัน อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C) มีค่าเท่ากับ 11 ดังนั้นความคุ้มค่าการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยาเป็นนิทรรศการที่น่าลงทุนมาก

คำสำคัญ: อัตราผลตอบแทนภายใน อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน

Abstract

This study is intended to study the costs, expenses and income comparisons, considering revenues and expenses on the construction and management, investigating financial possibility by economic criteria. The organizing exhibition is announced as "wisdom of the Earth". Study results showed that the current value of the net yield is equal to both yields within a project the interest rate of return compounded daily is equal to 1.097. The benefit cost ratio of 11.0 meaning that the value of the intelligence establishment arms exhibition research & Development Center, Kwan Phayao fresh water fish exhibitions, as an investment.

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

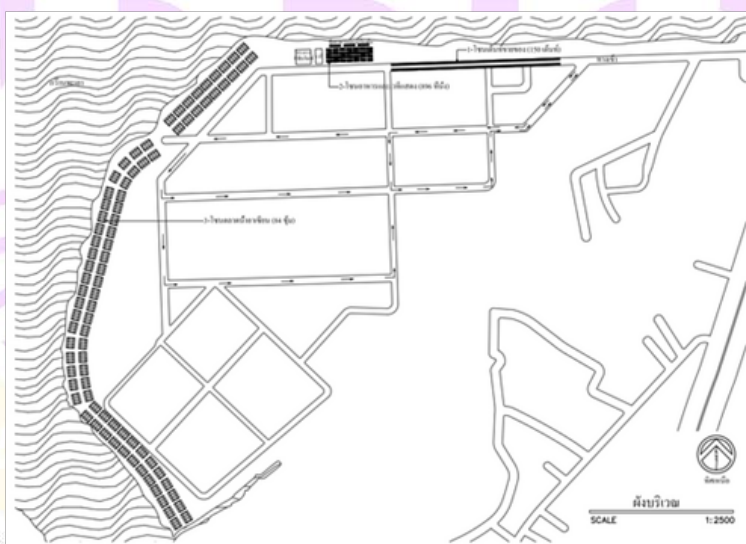
*Corresponding author : Vivasook555@hotmail.co.th

Keywords: Interest rate of return, Effective rate Benefit cost ratio

บทนำ

แนวความคิดการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” โดยพระสภกรณ ภูริวฑฒโก และพระครูสุจินธรรมสาร หรือพะเยาสะยาตอ ครูบาธรรมมาจิณณะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดหาทุนร่วมสร้างพระเจดีย์ชเวดากอง (จำลอง) และจัดหาทุนสมทบสร้างศูนย์การเรียนรู้ วิชาของแผ่นดิน “พุทธกษัตริย์-พุทธเกษตรฯ” ในรูปแบบการแสดงผลนิทรรศการทางวิชาการ วิชาของแผ่นดินและกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช พระมหากษัตริย์ผู้ทรงงานหนักที่สุดของโลก ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยา (ฝ่งตะวันตก)

ดังนั้นในการศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” จึงดำเนินการเพื่อศึกษาความคุ้มค่าในการจัดงานเพื่อหาทุนร่วมสร้างพระเจดีย์ชเวดากอง (จำลอง) และจัดหาทุนสมทบสร้างศูนย์การเรียนรู้วิชาของแผ่นดิน “พุทธกษัตริย์-พุทธเกษตรฯ” เพื่อที่จะใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งประชาชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งการค้า โดยความสำคัญต้องการจะสร้างแหล่งศึกษาและเรียนรู้ สำหรับ นิสิต นักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไป รูปแบบของการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” นั้นประกอบไปด้วยการจัดงานใน 3 พื้นที่ใหญ่ๆ คือ พื้นที่ส่วนที่ 1 จะเป็นพื้นที่ขายสินค้าเพื่อให้ประชาชนได้จับจ่ายใช้สอยสินค้าที่ต้องการ พื้นที่ส่วนที่ 2 เป็นส่วนของเวทีการแสดงและพิพิธภัณฑ์ประมง (จำลอง) เพื่อให้ผู้สนใจได้รับชมการแสดงศิลป วัฒนธรรม และนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” และพื้นที่ส่วนที่ 3 จะเป็นตลาดน้ำอาเซียนจัดทำเพื่อให้ประชาชนได้เข้าชม และท่องเที่ยวการจัดงานตลาดน้ำของทุกประเทศในอาเซียนซึ่งจัดทำเป็นพื้นที่ให้เช่าแสดงสินค้านานาชาติ หรือ คอมมูนิตีมอลล์ (Community Mall) โดยในส่วนของการจัดงานและจัดกิจกรรมในครั้งนี้ต้องมีต้นทุน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 ผังบริเวณการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน”

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ทำการศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาถึงความคุ้มค่าของการลงทุน การจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” บริเวณศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยา (ฝ่งตะวันตก) ดังกล่าว เพื่อต้องการ

ทราบถึงความคุ้มค่าของการลงทุนหรือไม่ ซึ่งหากโครงการดังกล่าวคุ้มค่า ก็จะสามารถทำการจัดหาทุนร่วมก่อสร้าง พระเจดีย์ชเวดากอง (จำลอง) และจัดหาทุนสมทบสร้างศูนย์การเรียนรู้วิชาของแผ่นดิน “พุทธกษัตริย์-พุทธเกษตร” ให้สำเร็จได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาความคุ้มค่าของการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด พะเยา (ฝั่งตะวันตก) มีวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาต้นทุน ค่าใช้จ่าย และรายได้จากการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด พะเยา (ฝั่งตะวันตก)
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและบริหารจัดการ งานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด พะเยา (ฝั่งตะวันตก)

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์
2. เครื่องคำนวณ และโปรแกรม MS OFFICE

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ค้นหารายละเอียดการเสนอราคาก่อสร้างพื้นที่จัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน
2. วิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value ; NPV)

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธินำมาใช้ในการคำนวณหาผลรวมมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการโดยการหาผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับหรือผลตอบแทน (มูลค่าปัจจุบันของผลได้) กับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายหรือต้นทุน (มูลค่าปัจจุบันของต้นทุน) ซึ่งสามารถเขียนเป็นความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\text{มูลค่าปัจจุบัน} = \text{มูลค่าปัจจุบันของผลได้} - \text{มูลค่าปัจจุบันของต้นทุน}$$

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t}$$

ถ้าค่า NPV ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่าโครงการให้ผลตอบแทนคุ้มค่า

ถ้าค่า NPV ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่า 0 แสดงว่าโครงการให้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า

3. วิเคราะห์ผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return; IRR)

อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการหมายถึงอัตราส่วนคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่าเป็นศูนย์สามารถคำนวณได้จากสมการความสัมพันธ์ดังนี้

$$IRR \text{ ที่ทำให้: } NPV = 0 = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} =$$

ถ้า IRR สูงกว่าค่าเสียโอกาสของทุน (r) แสดงว่าการลงทุนคุ้มค่า

ถ้า IRR สูงกว่าค่าเสียโอกาสของทุน (r) แสดงว่าการลงทุนไม่คุ้มค่า

4. วิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio: B/C Ratio)

อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายหมายถึงอัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนซึ่งสามารถคำนวณออกมาในรูปของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนเทียบกับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนที่จ่ายไปในการดำเนินการของโครงการสามารถคำนวณได้จากสมการความสัมพันธ์ดังนี้

$$B/C = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}}$$

ตัดสินใจลงทุนเมื่อ B/C Ratio มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1

ตัดสินใจไม่ลงทุนเมื่อ B/C Ratio มีค่าน้อยหรือเท่ากับ 1

ผลการศึกษา

จากการศึกษา การวางผังบริเวณและความคุ้มค่าการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดกว๊านพะเยาเป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ หาได้จาก

ตารางที่ 1 ค่าก่อสร้างพื้นที่จัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคาวัสดุ		รวมราคา (บาท)
				ราคาต่อ หน่วย (บาท)	รวม (บาท)	
1	ZONE 1 ร้านค้า					
1.1	งานเตรียมการ	1.00	เหมา	10,000	10,000	10,000
1.2	งานปรับพื้นที่	1.00	เหมา	10,000	10,000	10,000
1.3	งานก่อสร้างร้านค้าเช่า ขนาดพื้นที่ 3x3 ตร.ม.	15	ห้อง	2,500	375,000	375,000
1.4	งานไฟฟ้า-แสงสว่างชั่วคราว	15	ห้อง	25	37,500	37,500
1.5	งานประปาชั่วคราว	15	ห้อง	12	18,000	18,000
1.6	งานป้ายโครงการ	1.00	เหมา	25,00	25,000	25,000
		รวม			475,500	475,500

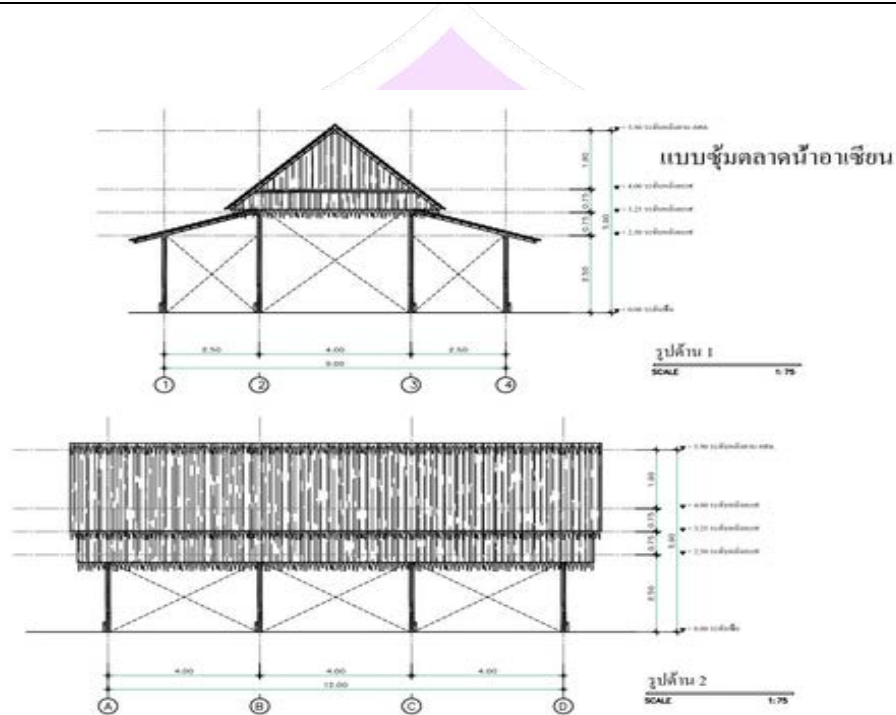
ตาราง ค่าก่อสร้างพื้นที่จัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคาวัสดุ		รวมราคา (บาท)
				ราคาต่อ หน่วย (บาท)	รวม (บาท)	
2	ZONE 2 เวทีการแสดง					
2.1	งานเตรียมการ	1.00	เหมา	10,000	10,000	10,000
2.2	งานปรับพื้นที่	1.00	เหมา	10,000	10,000	10,000
2.3	งานก่อสร้างเวทีการแสดง	1.00	เหมา	25,000	25,000	25,000
2.4	งานไฟฟ้า-แสงสว่างชั่วคราว	1.00	เหมา	5,000	5,000	5,000
2.5	งานป้ายโครงการ	1.00	เหมา	3,000	3,000	3,000
	รวม				53,000	53,000
3	ZONE 3 พิพิธภัณฑน์จำลอง					
2.1	งานเตรียมการ	1.00	เหมา	2,500	2,500	2,500
2.2	งานปรับพื้นที่	1.00	เหมา	2,500	2,500	2,500
2.3	งานก่อสร้างป้ายคัดเอ้าท์	1.00	เหมา	5,000	5,000	5,000
2.4	งานไฟฟ้า-แสงสว่างชั่วคราว	1.00	เหมา	1,200	1,200	1,200
2.6	งานป้ายโครงการ		เหมา	25,000	-	-
	รวม				11,200	11,200
4	ZONE 4 ตลาดน้ำ					
2.1	งานเตรียมการ	1.00	เหมา	10,000	10,000	10,000
2.2	งานปรับพื้นที่	1.00	เหมา	10,000	10,000	10,000
2.3	งานก่อสร้างร้านค้าเช่า ขนาดพื้นที่ 3x6 ตร.ม.	84.00	ซุ้ม	4,500	675,000	630,000
2.4	งานไฟฟ้า-แสงสว่างชั่วคราว	15	ห้อง	25	37,500	37,500
2.5	งานประปาชั่วคราว	15	ห้อง	12	18,000	18,000
2.6	งานป้ายโครงการ	1.00	เหมา	25,000	25,000	25,000
	รวม				730,500	730,500

รวมราคาทั้งหมด

1,270,200

1,270,200

แบบซุ้มตลาดน้ำอาเซียน

หาอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวัน

จากการกำหนดอัตราดอกเบี้ย 7.25% ต่อปี คิดเป็นอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวัน จะได้เท่ากับ

$$\frac{7.25\%}{365} = 0.0199\%$$

หามูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการจัดนิทรรศการ

จากการเช่าที่ขายของมี 2 ลักษณะ

1. ค่าเช่าร้าน

1.1 ร้านค้าเช่า ขนาดพื้นที่ 3x3 ตร.ม. มีร้านค้าจำนวน 150 ห้อง คิดเป็นเงิน 400 บาท/วัน

จะได้ค่าเช่าร้านค้าเท่ากับ $400 \times 150 \times 10 = 600,000$ บาท

1.2 ร้านค้าเช่า ขนาดพื้นที่ 3x6 ตร.ม. มีร้านค้าจำนวน 88 ห้อง คิดเป็นเงิน 800 บาท/วัน

จะได้ค่าเช่าร้านค้าเท่ากับ $800 \times 88 \times 10 = 704,000$ บาท

2. ค่าบัตรเข้าชมนิทรรศการ ราคาบัตรละ 25 บาท ผู้คนที่เข้าชมประมาณ 350 คน/วัน

จะได้ค่าเข้าชมเท่ากับ $25 \times 350 \times 10 = 87,500$ บาท

วิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value ;NPV)

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิหมายถึงการคำนวณหาผลรวมมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ โดยการหาผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับหรือผลตอบแทน (มูลค่าปัจจุบันของผลได้) กับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายหรือต้นทุน (มูลค่าปัจจุบันของต้นทุน) ซึ่งสามารถเขียนเป็นความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การลงทุนค่าก่อสร้างทั้งหมดเท่ากับ 1,270,200 บาท
มูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการจัดนิทรรศการเท่ากับ 1,391,500 บาท
อัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวันเท่ากับ 0.02%

จะได้

$$NPV = 1,391,500(P / A, 0.02\%, 10) - 1,270,200$$
$$NPV = 1,391,500\left(\frac{(1 + 0.02\%)^{10} - 1}{i(1 + 0.02\%)^{10}}\right) - 1,270,200$$
$$NPV = 13,899,705 - 1,270,200$$
$$NPV = 12,629,505 \text{ บาท}$$

NPV ที่ได้มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่ามีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กวีานพะเยา เนื่องจาก NPV ไม่ติดลบ

วิเคราะห์ผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return; IRR)

อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการหมายถึงอัตราส่วนคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่าเป็นศูนย์สามารถคำนวณได้จากสมการความสัมพันธ์ดังนี้

การลงทุนค่าก่อสร้างทั้งหมดเท่ากับ 1,270,200 บาท
มูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการจัดนิทรรศการเท่ากับ 1,391,500 บาท
อัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวันเท่ากับ 0.02%

จะได้

$$1,391,500(P / A, i, 10) = 1,270,200$$
$$1,391,500\left(\frac{(1 + i)^{10} - 1}{i(1 + i)^{10}}\right) = 1,270,200$$
$$irr = 1.095\%$$

IRR ที่ได้มีค่า 1.097% แสดงว่าอัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่ามากกว่าอัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่กำหนดไว้ 0.02% แสดงว่ากิจการการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กวีานพะเยา ควรจะลงทุนต่อไป

วิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio: B/C Ratio)

อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายหมายถึงอัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนซึ่งสามารถคำนวณออกมาในรูปของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนเทียบกับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนที่จ่ายไปในการดำเนินการของโครงการสามารถคำนวณได้จากสมการความสัมพันธ์ดังนี้

การลงทุนค่าก่อสร้างทั้งหมดเท่ากับ 1,270,200 บาท
มูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการจัดนิทรรศการเท่ากับ 1,391,500 บาท
อัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวันเท่ากับ 0.02%

$$B/C = \frac{1,391,500 \left(\frac{(1 + 0.02\%)^{10} - 1}{i(1 + 0.02\%)^{10}} \right)}{1,270,200}$$

$$B/C = \frac{13,899,705}{1,270,200}$$

$$B/C = 10.94$$

การลงทุนของการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยามีอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ 11 แสดงว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้น จากการลงทุนให้ผลมากกว่าหรือคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไป

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาการวางแผนบริเวณและความคุ้มค่าการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยา เพื่อทราบถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายและรายได้ของการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด พะเยา (ฝั่งตะวันตก) ผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้ดำเนินการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ตัดสินใจในการจัดงานนิทรรศการ “ปัญญาของแผ่นดิน” ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด พะเยา (ฝั่งตะวันตก) สามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยาแล้วนำมาประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนในอีก 10 วันจากนั้นก็นำมาวิเคราะห์หาค่าทางทฤษฎีสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นได้ทางเศรษฐศาสตร์เมื่อเทียบกับเกณฑ์ในการตัดสินใจลงทุน ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นทุกวัน 0.02%

1. มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) ของการจัดงานนิทรรศการปัญญาของมีค่าเท่ากับ 12,629,505 บาทแสดงว่าให้ผลตอบแทนที่น่าสนใจ

2. อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) ของการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยกู้ยืม (แบบทบต้นทุกวัน 0.02%) คือมีค่าเท่ากับ 1.097% แสดงว่าผลตอบแทนนำลงทุน

3. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio: B/C Ratio) ของการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดิน มีค่าเท่ากับ 11 แสดงว่าโครงการนี้มีผลบวกมากกว่าผลงานเสีย

สรุปได้ว่าความคุ้มค่าการจัดงานนิทรรศการปัญญาของแผ่นดินศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กว๊านพะเยาเป็นนิทรรศการที่นำลงทุนและมีความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่านิทรรศการที่ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์นั้นผลการวิเคราะห์จะให้ผลตอบแทนใกล้เคียงกับความจริงมากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับการประมาณการด้านต้นทุนและผลตอบแทนว่ามีความคลาดเคลื่อนมากน้อยเพียงใด

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยละเอียด เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์โครงการในด้านต่างๆ ซึ่งมีความต้องการในการใช้งาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอดขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อนๆ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา สาขาวิชาการจัดการบริหารงานก่อสร้างที่ให้คำแนะนำ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด และได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณ ดร. ชีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก้ไขตรวจทานความถูกต้อง เรียบร้อยและข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบคุณ บริษัท The one Development จำกัด และขอขอบคุณ บริษัท Ppsn Co.,LTD ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้อุปกรณ์สำหรับทำงานวิจัย และขอขอบคุณ นายภาณุกร ช่วยคำชู ที่ช่วยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชาย กิตติคุณภรณ์. (2539).**กรณีศึกษาโครงการพัฒนาที่ดินจัดสรร อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา**. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร
- ชีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ. (2556). **การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์**. เอกสารประกอบการเรียนวิชาต้นทุนเศรษฐศาสตร์และการเงินในงานก่อสร้าง (Economics and Finance in Construction Cost) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา
- วาสนา รอดอารมณ์. (2555).**การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลานอเนกประสงค์องค์การบริหารส่วนตำบลคลองกิวอำเภอบ้านปึงจังหวัดชลบุรี**. รัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี

การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Risk Analysis of Residential Construction Business in Muang District, Chiang Rai Province

กมล ทะเชียว^{1*} บังอร สวัสดิ์สุข² และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุภาพ³

Kamol Takeaw^{1*} Bungon Sawatsuk² and Nattapong Damrongwiriyanupap³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและศึกษาผลกระทบของปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย 12 ราย ผลการศึกษาพบว่า โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยโดยภาพรวม ด้านงานบริหารองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =3.31) ส่วนระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาและอุปสรรคภาพรวมมีระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ งานบริหารองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =3.73)

คำสำคัญ: ความเสี่ยง ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย

Abstract

The objective of the present study was to determine risk factors and significant level effects of residential construction business in Muang District, Chiang Rai province. The data collection was carried out using questionnaires for the samples that is 12 contractors who registered in the residential construction business with in the city of Chiang Rai province. Results of this study were found that the highest probabilistic chance in risk factors of residential construction was the administrative work with its mean ($\bar{X}$) of 3.31. The effect due to the problems of the construction was in the greatest impact that is the administrative work, with its mean ($\bar{X}$) of 3.73.

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and Information Science, University of Phayao, Phayao 56000

³School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kamolttt1@gmail.com

Keywords: Risk Analysis, Residential Construction Business

บทนำ

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากเป็นธุรกิจที่ผลักดันและช่วยขับเคลื่อนกลไกวงจรธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ สูงมากการดำเนินงานมักจะประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน (Uncertainty) หรือ “ความเสี่ยง (Risk)” เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาโครงการก่อสร้างเป็นงานที่มีความซับซ้อนและต้องใช้ความเข้าใจด้านเทคนิคการออกแบบการก่อสร้างและการบริหารจัดการรวมทั้งกระบวนการและขั้นตอนของเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทรัพยากรมนุษย์และอื่น ๆ เช่น ความคาดหวัง สัญญากับผู้ว่าจ้าง ตารางการทำงานงบประมาณและแผนงานต่าง ๆ ดังนั้นผู้จัดการโครงการจำเป็นต้องมีความเข้าใจในแผนงานโครงการอย่างชัดเจน และแผนงานโครงการจะต้องเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนแต่จะต้องอยู่ในกรอบของการบรรลุวัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง

ในปี 2557 ตลาดที่อยู่อาศัยไทยโดยรวมยังคงมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ราคาที่อยู่อาศัยจะสูงขึ้นตามต้นทุนที่ดินและต้นทุนก่อสร้างที่ปรับสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่ยังต่ำและการแข่งขันปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกำลังซื้อ โดยกำลังซื้อภายในประเทศจะเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในตลาด กลุ่มที่เติบโตจะเป็น คอนโดมิเนียม ในกทม.และปริมณฑล ส่วนในภูมิภาคกลุ่มที่เติบโตจะเป็นบ้านจัดสรร ในจังหวัดใหญ่ๆ สำหรับทิศทางในอีก 3 ปีข้างหน้า (ปี 2558-2560) คาดว่าตลาดที่อยู่อาศัยไทย ยังมีโอกาสขยายตัวได้อีกมาก เนื่องจากในปี 2558 จะเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ทำให้มีการร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียนมากขึ้นและเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่ม AEC ทั้งหมด จังหวัดเชียงราย มีความน่าสนใจในระดับต้น ๆ ประกอบกับสภาพแวดล้อมโดยรวมเอื้อต่อการที่จะมีคนต่างชาติเข้ามาใช้ประโยชน์ในแง่การพักผ่อน การอยู่อาศัย การลงทุน ซึ่งจะส่งผลทำให้มีการขยายตัวในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านผู้บริโภค โดยจะมีผู้บริโภคในกลุ่มคนต่างชาติเข้ามามากขึ้น การเติบโตของที่อยู่อาศัยจะขยายตัวไปสู่เมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองที่ต่อเชื่อมกับประเทศในกลุ่ม AEC อย่างจังหวัดเชียงราย

แต่เนื่องด้วยในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ยังมีความเสี่ยงในการก่อสร้างด้วยปัจจุบันประสบกับภัยแผ่นดินไหวยังคงเป็นภัยธรรมชาติที่ยังไม่สามารถพยากรณ์ได้การป้องกันและบรรเทาภัยแผ่นดินไหวที่มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีและความรู้ในปัจจุบันจำเป็นต้องการข้อมูลความสั่นสะเทือนของพื้นที่ที่ต้องจากระบบตรวจวัดที่มีมาตรฐาน สำหรับงานด้านแผ่นดินไหวและวิศวกรรมแผ่นดินไหวปัจจุบันหน่วยงานที่มีระบบเครือข่ายตรวจวัดความสั่นสะเทือนในระดับชาติและเป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ สำนักเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยาทำหน้าที่ในการตรวจและวิเคราะห์แผ่นดินไหวทั้งภายในและต่างประเทศ จำเป็นต้องมีการวางแผน ทั้งทางด้านนโยบาย ด้านปฏิบัติการด้านวิชาการ วิเคราะห์วิจัยและด้านมวลชน การพัฒนาโครงการก่อสร้างใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตามแผนการขยายธุรกิจเชิงรุกของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมดูแลการก่อสร้างโครงการต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐานของงานก่อสร้าง ตลอดจนการใช้งานงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการลงทุนและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ระบุปัจจัยความเสี่ยงในการก่อสร้างมีโอกาสที่จะเกิดสูงและส่งผลกระทบอย่างมากในการดำเนินกิจการก่อสร้างและนำผลวิเคราะห์มากำหนดแนวทางควบคุมความเสี่ยงเพื่อลดความเสี่ยง

และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามผู้ประกอบการที่รับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เพื่อหาแนวทางการแก้ไขความเสี่ยงที่นำเสนอในงานวิจัยนี้สามารถช่วยลดโอกาสเกิดความเสี่ยงที่ทำงานก่อสร้างล่าช้ากว่าแผน เพิ่มคุณภาพของงาน เพิ่มความปลอดภัยและเพิ่มประสิทธิผล ของงานก่อสร้างต่อไป (จังหวัดเชียงราย, 2556)

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความสนใจในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงรายจึงสนใจที่จะวิเคราะห์หาความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้รับเหมาก่อสร้างรายใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หาความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์หาความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงราย มีขอบเขตของการทำวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ประกอบการที่รับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย จำนวน 12 ราย (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย, 2557)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้
ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระดับการศึกษาสูงสุด
ประสมการณ์การทำงานในการก่อสร้างบ้านพักอาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่ง และประเภทของสถานประกอบการ
ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์

1. แบบสอบถามความคิดเห็น

วิธีการศึกษา

1. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่แจกให้ผู้ตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์โดยประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติซึ่งได้เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution)

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2, 3 และ 4 คือโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

ระดับโอกาสที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นจากความเสี่ยงต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมพบว่า ระดับเกี่ยวกับโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ งานบริหารองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.31) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ งานเอกสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และลำดับสุดท้ายคือ งานโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนงานสถาปัตยกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.41) อยู่ในระดับน้อย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของระดับโอกาสที่จะเกิดขึ้นในแต่ละด้าน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับโอกาสที่เกิดขึ้น
งานบริหารองค์กร	3.31	1.06	ปานกลาง
1. ด้านการบริหารและการจัดการโครงการ	2.60	1.04	น้อย
2. ด้านงบประมาณ	3.48	1.09	มาก
3. ด้านปัจจัยภายนอก	3.58	1.04	มาก
งานเอกสาร	2.78	1.16	ปานกลาง
1. ด้านแบบก่อสร้าง	2.95	1.05	ปานกลาง
2. ด้านสัญญาก่อสร้าง	3.00	1.18	ปานกลาง
3. ด้านประมาณราคา	2.39	1.26	น้อย

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับโอกาสที่เกิดขึ้น
งานโครงสร้าง	2.71	1.11	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	2.62	1.14	ปานกลาง
2. ด้านเครื่องจักรกล	2.71	0.98	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุก่อสร้าง	2.69	1.17	ปานกลาง
4. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	2.81	1.15	ปานกลาง
งานสถาปัตยกรรม	2.41	1.05	น้อย
1. ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	2.48	1.11	น้อย
2. ด้านเครื่องจักรกล	2.39	1.08	น้อย
3. ด้านวัสดุก่อสร้าง	2.40	0.92	น้อย
4. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	2.36	1.10	น้อย
งานระบบได้แก่งานไฟฟ้า ประปา และสุขาภิบาล	2.42	0.90	น้อย
1. ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	2.55	1.25	น้อย
2. ด้านเครื่องจักรกล	2.34	0.85	น้อย
3. ด้านวัสดุก่อสร้าง	2.39	0.78	น้อย
4. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	2.39	0.70	น้อย

ระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงที่มีต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมพบว่า มีระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ งานบริหารองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.73) โดยด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.05) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ งานโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 โดยด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ มีค่ามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.67) และงานเอกสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โดยด้านแบบก่อสร้างมีค่ามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.38) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับโอกาสที่เกิดขึ้น
งานบริหารองค์กร	3.73	1.00	มาก
1. ด้านการบริหารและการจัดการโครงการ	3.20	1.09	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	4.05	0.91	มาก
3. ด้านปัจจัยภายนอก	3.95	1.00	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับโอกาสที่เกิดขึ้น
งานเอกสาร	3.33	1.13	ปานกลาง
1. ด้านแบบก่อสร้าง	3.38	1.04	ปานกลาง
2. ด้านสัญญาก่อสร้าง	3.37	1.22	ปานกลาง
3. ด้านประมาณราคา	3.25	1.14	ปานกลาง
งานโครงสร้าง	3.39	1.15	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	3.35	1.28	ปานกลาง
2. ด้านเครื่องจักรกล	3.31	1.10	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุก่อสร้าง	3.23	1.03	ปานกลาง
4. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	3.67	1.17	มาก
งานสถาปัตยกรรม	3.21	1.25	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	3.26	1.32	ปานกลาง
2. ด้านเครื่องจักรกล	3.09	1.22	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุก่อสร้าง	3.42	1.09	มาก
4. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	3.08	1.36	ปานกลาง
งานระบบได้แก่งานไฟฟ้า ประปา และสุขาภิบาล	3.20	1.16	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	3.28	1.24	ปานกลาง
2. ด้านเครื่องจักรกล	3.08	1.13	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุก่อสร้าง	3.17	1.07	ปานกลาง
4. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	3.25	1.18	ปานกลาง

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและร้อยละปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	ค่าก่อสร้าง	ระยะเวลา	ขอบเขต	คุณภาพ
			งาน	งาน
1 ด้านการบริหารและการจัดการโครงการ	16	46	29	40
2 ด้านงบประมาณ	36	3	12	3
3 ด้านปัจจัยภายนอก	30	14	8	8
4 ด้านแบบก่อสร้าง	6	18	17	27
5 ด้านสัญญาก่อสร้าง	8	34	12	4
6 ด้านประมาณราคา	19	8	1	10

ตาราง 3 (ต่อ)

	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	ค่าก่อสร้าง	ระยะเวลา	ขอบเขต	คุณภาพ
				งาน	งาน
7	ด้านบุคลากรหรือแรงงาน	15	43	17	66
8	ด้านเครื่องจักรกล	13	28	12	35
9	ด้านวัสดุก่อสร้าง	27	27	16	20
10	ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ	3	9	13	11
	รวม	173	230	137	224
	ค่าเฉลี่ยรวม	17.30	23.00	13.70	22.40
	ร้อยละ	43.25	57.50	34.25	56.00

จากตาราง 3 แสดงถึงผลกระทบรายปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของผู้ตอบแบบสอบถามต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมพบว่า ระยะเวลาในการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 23.00) คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาคือ คุณภาพของงานในการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 22.40) คิดเป็นร้อยละ 56 และขอบเขตงานในการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 13.70) คิดเป็นร้อยละ 34.25

วิจารณ์และสรุปผล

วิจารณ์ผล

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผู้รับเหมาก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี ตำแหน่งงานผู้จัดการ ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในงานก่อสร้างอาคารพักอาศัยมากกว่า 15 ปี ประเภทของสถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากงานด้านการรับเหมาก่อสร้างเป็นงานที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ก่อสร้างจึงต้องการบุคลากรที่มีความกระฉับกระเฉง มีความรู้ความสามารถ และต้องมีประสบการณ์ และรับความเชื่อมั่นในโครงการและมีความรับผิดชอบ เพราะบุคลากรหรือแรงงานที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ จะสามารถแก้ปัญหาหน้างานได้ดี เพราะได้เจอและประสบกับปัญหามาก่อน

ด้านตำแหน่งงาน พบว่าตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีผลต่อความสามารถในการทำงานและการทำงานแตกต่างกัน เนื่องจากวิศวกรโครงการและผู้รับเหมาก่อสร้าง ทำงานประจำเฉพาะหน้า และเนื้องานก่อสร้างเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้จัดการและกรรมการผู้จัดการ ทำงานในเฉพาะเทคนิค การพบปะ และสื่อสารกับบุคคลด้านอื่น ๆ จึงทำให้ความสามารถในการให้บริการน้อยกว่าตำแหน่งอื่น ๆ

งานบริหารองค์กร พบว่า ระดับเกี่ยวกับโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมพบว่า งานบริหารองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

คิดเป็นร้อยละ 66.20 อยู่ในระดับปานกลาง และงานสถาปัตยกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.41) คิดเป็นร้อยละ 48.20 อยู่ในระดับน้อย และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเสียงต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมพบว่า งานบริหารองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.73)คิดเป็นร้อยละ 74.60 อยู่ในระดับมาก ส่วนงานระบบได้แก่งานไฟฟ้า ประปา และสุขาภิบาลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.20) คิดเป็นร้อยละ 64 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทุกด้าน มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งหมายความว่า ทุกด้านในงานบริหารองค์กรที่ผู้วิจัยได้ยกมานี้ ล้วนมีโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตวิทย์ สรรพคุณ (2551) ได้ศึกษาการประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการใช้ผู้รับเหมาช่วงของโครงการอาคารสูงเพื่อประเมินโอกาสและระดับความรุนแรงของเหตุการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดจากผู้รับเหมาช่วงในโครงการก่อสร้างอาคารสูงที่ส่งผลต่อผู้รับเหมาหลักของโครงการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการศึกษาพบว่าเหตุการณ์ที่ประเมินว่าจะเกิดมากคือความเสี่ยงจากการขาดแคลนแรงงานการทำงานล่าช้าการ เร่งงาน และความประมาทจากการทำงานผู้รับเหมาช่วงซึ่งพบว่าส่งผลกระทบต่อเวลา คุณภาพ และความปลอดภัยโดยรวมของโครงการโดยเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุต่าง ๆ แล้วนั้นเห็นได้ว่าการรับงานหลายงานของผู้รับเหมาช่วงส่งผลทำให้เกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะเมื่อผู้รับเหมาช่วงรับงานหลายงานแต่ไม่มีการจัดการด้านอื่น ๆ ที่ดีพอจะทำให้มีปัญหามาตามมาได้และเมื่อพิจารณาขนาดของโครงการพบว่าโครงการที่มีมูลค่าสูงจะมีแนวโน้มให้เกิดความเสี่ยงสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารเฉพาะทางเช่นโรงแรม โรงพยาบาล จะมีแนวโน้มเกิดความเสี่ยงมากกว่าการก่อสร้างอาคารประเภทที่อยู่อาศัยหรืออาคารพาณิชย์ทั่วไปและถ้ามีการจ้างผู้รับเหมาช่วงมากหลากหลายรายเท่าใดก็จะมีแนวโน้มเกิดความเสี่ยงมากเท่านั้น

สรุปผล

ผลการศึกษา การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัยมีดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และร้อยละ

ด้านเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่เพศชายคิดเป็นร้อยละ 83.33 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 16.67

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่อายุ 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมาได้แก่อายุ 41-50 และอายุต่ำกว่า 30 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.67 และอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่อายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.33

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.67 และน้อยที่สุด ได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.33

ด้านตำแหน่งงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่ ผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่วิศวกรโครงการ กรรมการผู้จัดการ และผู้รับเหมาก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 16.67 เท่ากัน

ด้านรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่อปีมากที่สุดได้แก่ 3,000,000 บาทต่อปี และต่ำที่สุดได้แก่ 180,000 บาทต่อปี

ด้านประสบการณ์ในงานก่อสร้างอาคารพักอาศัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่ประสบการณ์ในงานก่อสร้างอาคารพักอาศัยมากกว่า 15 ปีคิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาได้แก่ประสบการณ์ในงานก่อสร้างอาคารพักอาศัยระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 และประสบการณ์ในงานก่อสร้างอาคารพักอาศัยระหว่าง 3-5 ปี และ 11-15 ปี

คิดเป็นร้อยละ 16.67 และน้อยที่สุด ได้แก่ ประสิทธิภาพในงานก่อสร้างอาคารพักอาศัยต่ำกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.33 ตามลำดับ

ด้านประเภทของสถานประกอบการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มากที่สุดได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด/ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล คิดเป็นร้อยละ 83.34 รองลงมาได้แก่ ร้านค้าบุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 16.66

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ประกอบด้วยงานบริหารองค์กร งานเอกสาร งานโครงสร้าง งานสถาปัตยกรรม และงานระบบได้แก่ งานไฟฟ้า งานประปาและสุขาภิบาลโดยการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยของประชากร และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร พบว่า ปัจจัยหลักด้านต่าง ๆ ของผู้รับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ งานบริหารองค์กร งานเอกสาร และงานโครงสร้าง งานระบบ และงานสถาปัตยกรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31, 2.78, 2.71, 2.42 และ 2.41 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเสียงประกอบด้วยงานบริหารองค์กร งานเอกสาร งานโครงสร้าง งานสถาปัตยกรรม และงานระบบได้แก่ งานไฟฟ้างาน ประปาและสุขาภิบาลโดยการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยของประชากร และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร พบว่า ปัจจัยหลักด้านต่าง ๆ ของผู้รับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ งานบริหารองค์กร งานโครงสร้าง งานเอกสาร งานสถาปัตยกรรมและงานระบบซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78, 3.39, 3.33, 3.21, และ 3.20 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบรายปัจจัยที่เกิดจากปัญหา และอุปสรรค ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง ระยะเวลาในการก่อสร้าง ขอบเขตงานก่อสร้าง และคุณภาพงานก่อสร้าง โดยการวิเคราะห์ด้วย ค่าความถี่ และร้อยละ แสดงให้เห็นว่าผลกระทบรายปัจจัยของผู้ตอบแบบสอบถามต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างบ้านพักอาศัย ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมพบว่า ระยะเวลาในการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 23.00) คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาคือ คุณภาพของงานในการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 22.40) คิดเป็นร้อยละ 56 และขอบเขตงานในการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 13.70) คิดเป็นร้อยละ 34.25

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้รับเหมาก่อสร้างรายใหม่สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโครงการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย
2. ทำให้ผู้รับเหมาก่อสร้างทราบแนวทางที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อปัจจัยเสี่ยงต่อการบริหารโครงการก่อสร้าง
3. ผู้รับเหมาก่อสร้างงานอาคารที่พักอาศัย ได้แนวทางในการให้ความสำคัญกับปัจจัยเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการเงินและงบประมาณก่อสร้างโดยเน้นในเรื่องของการเสนองานราคาที่เหมาะสม และสภาพคล่องทางการเงินที่ดีในการดำเนินโครงการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่องานก่อสร้างและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานกับการบริหารจัดการโครงการก่อสร้างของผู้รับเหมา
2. ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลแบบอื่น ๆ ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม เช่นการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก คณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้และขอขอบคุณผู้รับเหมาก่อสร้างสำหรับงานก่อสร้างที่พักอาศัยในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีทุกท่านรวมถึง เทศบาลตำบลสายน้ำคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมสาขาอาชีพ และผู้ที่สนใจทุกท่าน หากการศึกษาค้นคว้านี้ยังมีคุณค่าและประโยชน์บ้าง ผู้ศึกษาขอมอบความดีทั้งหมดให้กับครูบาอาจารย์ทุกท่าน และบิดา มารดาที่อบรมสั่งสอนจนเติบโตใหญ่มาจนวันนี้

เอกสารอ้างอิง

กฤตวิทย์ สรรพคุณ. (2551). การประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการใช้ผู้รับเหมาช่วงของโครงการอาคารสูง.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

จังหวัดเชียงราย. (2556) **แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย**. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2557, จาก

http://www.chiangrai.net/cpwp/?wpfb_dl=148

สำนักงานธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย. (2557) **ข้อมูลธุรกิจ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557, จาก

<http://www.dbd.go.th/chiangrai/main.php?filename=index>

การวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนอาคารพาณิชย์ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 4

Scenario Analysis of Commercial Building Investment in Chiang Khong District
Chiang Rai Province After the Opening of the 4th Thai-Lao Friendship Bridge

เอกวัฒน์ อະทะไชย^{1*} และ สมบูรณ์ เชียงฉิน²
Eakkawat Atachai^{1*} and Somboon Shaingchin²

บทคัดย่อ

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือตอนบนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายได้พัฒนาเพื่อเป็นเมืองเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย เป็นฐานการผลิตและการลงทุนที่สามารถเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน โดยการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขง ไทย-ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ – ห้วยทราย) การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การลงทุนอาคารพาณิชย์ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มผู้ใช้อาคารพาณิชย์ 95 คน ผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์ในปัจจุบันอำเภอเชียงของกำลังพัฒนาให้เกิดธุรกิจหลากหลาย และเป็นแหล่งกระจายสินค้า โดยอาคารพาณิชย์ควรมีลักษณะที่มีถนนเชื่อมกับเส้นทางขนส่งหลัก มีรูปทรงที่ทันสมัย และราคาสมเหตุสมผล

คำสำคัญ: การลงทุน อาคารพาณิชย์ สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4

²นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

¹School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author e-mail : n.ceak@hotmail.com

Abstract

According to the strategic development of northern areas, Chiang Khong district, Chiang Rai province, has developed in order to be a Chiang Rai special economic zone which is an area of manufacturing and investment linked to neighboring countries by constructing The 4th Thai-Lao Friendship Bridge (Chiang Khong – Huai Sai). The objectives of this study are to study the situation of commercial investment and the factors that affect the decision to invest in commercial buildings in Chiang Khong district after the opening of The 4th Thai-Lao Friendship Bridge. Samples used to study are 95 people who are using the commercial building. The results showed that Chiang Khong district is developing a variety of business and a distribution of many products. The good commercial building should be linked with the main transport routes, has a modern shapes, and reasonable prices.

Keywords : Investment, Commercial building, The 4th Thai-Lao Friendship Bridge

บทนำ

การเติบโตเป็นเมืองเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขง ไทย – ลาว แห่งที่ 4 (เชียงทอง – ห้วยทราย) เป็นการเชื่อมต่อถนนเส้นทาง R3A จากกรุงเทพมหานคร – คุณหมิง เพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ีระหว่าง จีน – ลาว – ไทย เพื่อเชื่อมโยงการค้ามาคมในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง เป็นการบูรณาการเศรษฐกิจทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นการสร้างอำเภอเชียงทองให้เป็นฐานการผลิตและการลงทุนที่สามารถเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือตอนบนและการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจเชียงราย – เชียงใหม่ – ลำพูน ตามแผนพัฒนาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เป็นการพัฒนาระดับภูมิภาคที่จะเชื่อมจุดการค้าที่มีความสำคัญและเปิดโอกาสการลงทุนในการลงทุนในอำเภอเชียงทองรวมถึงนโยบายการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์อำเภอเชียงทองที่ร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารอำเภอเชียงทอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่อำเภอเชียงทองจังหวัดเชียงราย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนอาคารพาณิชย์ และนโยบายการพัฒนาในพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 4 ในอำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย ในบริบทของสภาพเขตเศรษฐกิจใหม่ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจการลงทุนให้เกิดประโยชน์ความคุ้มค่าสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย หลังจากเปิดสะพาน

มิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การศึกษานี้มีสมมติฐานคือสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขง ไทย – ลาว แห่งที่ 4 (เชียงของ – ห้วยทราย) ทำให้สถานการณ์ในอำเภอเชียงของเปลี่ยนแปลงและมีผลต่อการตัดสินใจการลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และปัจจัยพื้นฐานของอาคารพาณิชย์ มีผลต่อการตัดสินใจการลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ดังแสดงเป็นกรอบความคิดได้ในรูปที่ 1

ปัจจัยพื้นฐานของอาคารพาณิชย์

1. จำนวนชั้น
2. จำนวนคูหา
3. พื้นที่ใช้สอยต่อคูหา
4. ราคาต่อหน่วย
5. คุณภาพการก่อสร้าง

ปัจจัยด้านสถานการณ์การเปิดสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขง ไทย – ลาว แห่งที่ 4

1. คาดการณ์ว่าจะเป็นแหล่งกระจายสินค้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน
2. คาดการณ์ว่าจะมีการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยว
3. คาดการณ์ว่าจะมีความหลากหลายของธุรกิจ

การตัดสินใจลงทุนอาคารพาณิชย์ ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย หลังจากเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4

รูปที่ 1 กรอบความคิดของการศึกษา

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ บ้านดอนมหาวัน บ้านใจไก่ ในตำบลเวียง และบ้านใหม่ทุ่งหมอต บ้านทุ่งจัว ในตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ คือ รวบรวมข้อมูลประชากรและเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือในการศึกษา (แบบสอบถาม) การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ใช้อาคารพาณิชย์ในโครงการต่างๆ ที่ก่อสร้างในเขตเทศบาลตำบลสถาน และเขตเทศบาลตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายหลังเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 จำนวน 95 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม โดยวิธีการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และสามารถวัดตัวแปรที่นิยามไว้ได้

1.3 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยการสร้างของอาคารพาณิชย์ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยทางด้านต่างๆที่มีผลต่อการเลือกลงทุนอาคารพาณิชย์ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และสามารถวัดตัวแปรที่นิยามไว้ได้

2.3 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นสภาพทั่วไป การเติบโต สถานการณ์การลงทุน การก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ของอำเภอเชียงของ หลังเปิดสะพาน แห่งที่ 4 -หลังเปิดสะพาน แห่งที่ 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม

ดำเนินการโดยการลงพื้นที่จริงแจกแบบสอบถามให้กับผู้ใช้อาคารพาณิชย์ในโครงการต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลสถาน และเขตเทศบาลตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถาม

2. แบบสัมภาษณ์

ทำการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ ด้วยการสนทนา ซักถามพูดคุยกับนายกเทศมนตรีตำบลสถาน ปลัดเทศบาลตำบลสถาน นายกเทศมนตรีตำบลเวียง ปลัดเทศบาลตำบลเวียง นายอำเภอเชียงของ ปลัดอำเภอเชียงของหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6 ชุด และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติดังต่อไปนี้

1.1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าของอาคารพาณิชย์ในโครงการต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลสถาน และเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอาคารพาณิชย์ในโครงการต่าง ๆ ในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยในการเลือกอาคาร อิทธิพล และตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายในทำเลที่ตั้งและกิจการของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาคารพาณิชย์ในโครงการต่าง ๆ ในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

1.2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 ระดับการตัดสินใจซื้ออาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

1.3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) เพื่อใช้อธิบายค่าเบี่ยงเบนของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

2. แบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลแบบสัมภาษณ์มาการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจัดให้เป็นระบบ แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล

ผลการศึกษา

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจากผู้ใช้อาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลตำบลสถานและเขตเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายจำนวน 95 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 64.21 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 37.89 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 34.74 เป็นผู้เช่าอาคาร จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 54.74 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงความถี่ และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
	95	100.00
1. เพศ		
1) ชาย	34	35.79
2) หญิง	61	64.21
รวม	95	100.00
2. อายุ		
1) 20 - 30 ปี	22	23.16
2) 31 - 40 ปี	36	37.89
3) 41 - 50 ปี	23	21.21
4) มากกว่า 50 ปี	14	14.74
รวม	95	100.00

3. ระดับการศึกษา		
1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	9	9.47
2) มัธยมศึกษา	18	18.95
3) ปวช. – ปวส. / อนุปริญญา	27	28.42
4) ปริญญาตรี	33	34.74
5) สูงกว่าปริญญาตรี	8	8.42
รวม	95	100.00
4. ความเกี่ยวข้องกับอาคารพาณิชย์		
1) เจ้าของอาคาร	14	14.74
2) ผู้เช่าอาคาร	52	54.74
3) ผู้ซื้ออาคาร	29	30.52
รวม	95	100.00

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลตำบลสถานและเทศบาลตำบลเวียง

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอาคารพาณิชย์ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย จำนวนชั้นของอาคารพาณิชย์ จำนวนคูหาของอาคารพาณิชย์ พื้นที่ใช้สอยต่อ 1 คูหาของอาคารพาณิชย์ ราคาต่อหน่วยของอาคารพาณิชย์ ผลการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และ ค่าร้อยละ รายละเอียดดังตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงความถี่ และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอาคารพาณิชย์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอาคารพาณิชย์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
รวม	95	100.00
1. จำนวนชั้นของอาคารพาณิชย์		
1) 1 ชั้น	7	7.37
2) 1 ½ ชั้น	5	5.26
3) 2 ชั้น	24	25.26
4) 3 ชั้น	59	62.11
รวม	95	100.00
2. จำนวนคูหาของอาคารพาณิชย์		
1) น้อยกว่า 4 คูหา	16	16.84
2) 4 – 8 คูหา	58	61.05
3) 8 – 12 คูหา	21	22.11
รวม	95	100.00

3. พื้นที่ใช้สอยต่อ 1 คูหาของอาคารพาณิชย์		
1) น้อยกว่า 100 ตร.ม.	15	15.79
2) 100 – 150 ตร.ม.	24	25.26
3) 151 – 200 ตร.ม.	56	58.95
รวม	95	100.00
4. ราคาต่อหน่วยของอาคารพาณิชย์		
1) ต่ำกว่า 2 ล้านบาท	15	15.79
2) 2 ล้านบาท – 2.5 ล้านบาท	24	25.26
3) 2.5 ล้านบาท – 3 ล้านบาท	43	45.26
4) มากกว่า 3 ล้านบาท	13	13.69
รวม	95	100.00

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน พบว่าอาคารพาณิชย์ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นอาคาร 3 ชั้น จำนวน 59 คูหา คิดเป็นร้อยละ 62.11 จำนวนคูหา 4-8 คูหา จำนวน 58 คูหา คิดเป็นร้อยละ 61.05 พื้นที่ใช้สอยต่อ 1 คูหา 151-200 ตร.ม. จำนวน 56 คูหา คิดเป็นร้อยละ 58.95 ราคาต่อคูหา 2.5 ล้านบาท-3ล้านบาท จำนวน 43 คูหา คิดเป็นร้อยละ 45.26

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนอาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลตำบลสถานและเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน อาคารพาณิชย์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคะแนน
1. ปัจจัยพื้นฐานของอาคารพาณิชย์				
1.1	ทำเลที่ตั้งสะดวกต่อการคมนาคม	3.71	0.756	มาก
1.2	รูปแบบอาคารสวยงามทันสมัย	3.63	1.011	มาก
1.3	ความเหมาะสมของราคา	3.57	0.953	มาก
1.4	รูปแบบอาคารเอื้อประโยชน์เหมาะแก่การค้าขาย	3.54	0.897	มาก
1.5	ออกแบบจัดการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม	3.54	0.873	มาก
1.6	มีการออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทได้ดี	3.52	0.823	มาก
2. ปัจจัยด้านสถานการณ์หลังเปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 4				
2.1	คาดการณ์ว่าจะมีความหลากหลายของธุรกิจที่จะเพิ่มขึ้น	3.82	0.785	มาก
2.2	คาดการณ์ว่าจะเป็นแหล่งกระจายสินค้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน	3.60	0.830	มาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนอาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลตำบลสถานและเทศบาลตำบลเวียง

ปัจจัยทางด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการลงทุนอาคารพาณิชย์ได้สรุปไว้ในตารางที่ 3 โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากไปหาน้อย ปัจจัยพื้นฐานของอาคารพาณิชย์ที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนที่สำคัญมาก คือ ทำเลที่ตั้ง สะดวกต่อการคมนาคม ($\bar{X}=3.71$) รูปแบบอาคารสวยงามทันสมัย ($\bar{X}=3.63$)ความเหมาะสมของราคา ($\bar{X}=3.57$)รูปแบบอาคารเอื้อประโยชน์เหมาะแก่การค้าขาย ($\bar{X}=3.54$)ออกแบบจัดการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.54$)และมีการออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทได้ดี ($\bar{X}=3.52$) สำหรับปัจจัยด้านสถานการณ์หลังเปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนที่สำคัญมาก คือ คาดการณ์ว่าจะมีความหลากหลายของธุรกิจที่จะเพิ่มขึ้น ($\bar{X}=3.82$) และ คาดการณ์ว่าจะเป็นแหล่งกระจายสินค้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ($\bar{X}=3.60$)

สรุปผลการศึกษา

จากแผนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์อำเภอเชียงของและองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น 1.การส่งเสริมความร่วมมือการค้าชายแดนในภาพรวม เพื่อให้เกิดการแข่งขันเสรีทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศ GMS/AEC+6 2.พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักเพื่ออำนวยความสะดวกทางระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งสนับสนุนการลงทุนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศ GMS/AC+6 3.พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบ logistic เพื่อสนับสนุนทางการค้าและบริการการค้าชายแดน โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้เขตชายแดนรวมทั้งพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการท้องถิ่น 4.วางแผนแม่บทและแผนการบริหารจัดการเมืองศูนย์กลางความเจริญอย่างมีบูรณาการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น ผู้ที่มีความสนใจลงทุนในอาคารพาณิชย์ควรตัดสินใจลงทุนเนื่องจากสถานการณ์การค้าการคมนาคม ธุรกิจหลังการเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว พบว่าธุรกิจมีความหลากหลายเพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากมีการเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นธุรกิจที่รองรับการเปิดประเทศของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนซึ่งปัจจุบันหลังการเปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว ประเทศไทยถือเป็นจุดที่มีการขนส่งสินค้าข้ามชายแดนที่สำคัญและปริมาณการขนส่งโดยรถส่งสินค้าเพิ่มขึ้นสามารถวิเคราะห์ได้จากการขยายถนนสี่เลนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม อาคารพาณิชย์ควรมีลักษณะที่มีถนนเชื่อมกับเส้นทางขนส่งหลัก มีรูปทรงที่ทันสมัย และมีราคาสมเหตุสมผล

อภิปรายผล

จากการรวบรวมข้อมูลอาคารพาณิชย์ที่ได้ก่อสร้างในอำเภอเชียงของ แล้วมาวิเคราะห์สถานการณ์เปรียบเทียบกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนอาคารพาณิชย์ที่สำคัญมาก สรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ในปัจจุบันอาคารพาณิชย์ที่ก่อสร้างในปัจจุบันมีทำเลที่ตั้งติดถนนหรือในซอยที่สามารถเข้า-ออก ได้สะดวก ง่ายต่อการคมนาคมขนส่ง อาคารพาณิชย์มีการก่อสร้างมีรูปแบบที่ทันสมัยสวยงามและมีการพัฒนารูปแบบที่สวยงามขึ้นตรงตามความต้องการของตลาดอาคารพาณิชย์มีราคาอาจสูงและปรับลดลงตามสถานการณ์ของความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจการค้าชายแดน อาคารพาณิชย์มีการออกแบบให้เอื้อประโยชน์เหมาะแก่การค้าขายเพิ่มขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้อาคารพาณิชย์มีการออกแบบให้มีพื้นที่ที่เหมาะสมมีพื้นที่ใช้สอยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อาคารพาณิชย์

ตาราง 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในอำเภอเชียงของ

ลำดับ	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน	สถานการณ์ปัจจุบัน
อาคารพาณิชย์		
1. ปัจจัยพื้นฐานของอาคารพาณิชย์		
1.1	ทำเลที่ตั้งสะดวกต่อการคมนาคม	อาคารพาณิชย์ที่ก่อสร้างในปัจจุบันมีทำเลที่ตั้งติดถนนหรือในซอยที่สามารถเข้า-ออก ได้สะดวกง่ายต่อการคมนาคมขนส่ง
1.2	รูปแบบอาคารสวยงามทันสมัย	อาคารพาณิชย์ที่ก่อสร้างมีรูปแบบที่ทันสมัยสวยงามและมีการพัฒนารูปแบบที่สวยงามขึ้นตรงตามความต้องการของตลาด
1.3	ความเหมาะสมของราคา	อาคารพาณิชย์มีราคาตามมาตรฐานอาจจะสูงและปรับลดลงตามสถานการณ์ของความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจการค้าชายแดน
1.4	รูปแบบอาคารเอื้อประโยชน์เหมาะแก่การค้าขาย	อาคารพาณิชย์มีการออกแบบให้เอื้อประโยชน์เหมาะแก่การค้าขายเพิ่มขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้อาคาร
1.5	ออกแบบจัดการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม	อาคารพาณิชย์มีการออกแบบให้มีพื้นที่ที่เหมาะสมมีพื้นที่ใช้สอยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อาคาร
1.6	มีการออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทได้ดี	อาคารพาณิชย์มีการออกแบบให้อาคารมีการถ่ายเทอากาศได้ดี รับผิดชอบต่อสภาพอากาศของประเทศไทย
2. ปัจจัยด้านสถานการณ์หลังเปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 4		
2.1	คาดการณ์ว่าจะมีความหลากหลายของธุรกิจที่จะเพิ่มขึ้น	สถานการณ์การค้าการคมนาคมธุรกิจหลังการเปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว พบว่าธุรกิจมีความหลากหลายเพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากมีการเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นธุรกิจที่รองรับการเปิดประเทศของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน
2.2	คาดการณ์ว่าจะเป็นแหล่งกระจายสินค้าไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน	สถานการณ์การค้าการคมนาคมธุรกิจหลังการเปิดสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว ประเทศไทยเป็นจุดที่มีการขนส่งสินค้าข้ามชายแดนที่สำคัญและปริมาณการขนส่งโดยรถส่งสินค้าเพิ่มขึ้นสามารถวิเคราะห์ได้จากการขยายถนนสี่เลน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องทางผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ใช้อาคารพาณิชย์ ผู้บริหารระดับอำเภอ ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลเวียง และตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งสนับสนุนข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- มารีย์ วงษ์สันต์. (2546). **ศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนในโครงการอพาร์ทเมนท์ให้เช่าย่านรามคำแหง**, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.softbizplus.com/apartment/793-the-feasibility-study-of-rental-apartment-project-in-the-area-behind-the-university-of-the-thai-chamber-of-commerce>.
- ดร.ชลิศา รัตตสารและ ดร.วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล. (2549). **งานวิจัยการศึกษาการค้าไทย-ลาว ณ จุดที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจ**. มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.research-system.siam.edu/2013-12-20-03-57-52/248-2013-12-20-05-58-106>.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (24 มิถุนายน 2556). **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2557-2559)**. เชียงราย : เทศบาลตำบลเวียง.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (2557). **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2558-2560)**. เชียงราย : เทศบาลตำบลสถาน.
- คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ. (2556). **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอเชียงของ 4 ปี (พ.ศ.2558-2561)**. เชียงราย : ที่ว่าการอำเภอเชียงของ.
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549**. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=91>

การศึกษาความเป็นไปได้โครงการคอนโดวิว บางแสน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

The Feasibility study of Condoview Bangsaen Project, Muang District, Chonburi Province

คงเดช บุญแปง^{1*} และ ธีระพงษ์ ศุภวิริยะกิจ²

Khongdat Bonpaeng^{1*} and Teeraphot Supaviriyakit²

บทคัดย่อ

การศึกษา “ความเป็นไปได้” ของโครงการ ก่อสร้างคอนโดมิเนียมภายใต้ค่าก่อสร้าง และเงินทุนที่ดิน จังหวัดชลบุรี เป็นกรณีศึกษาที่เน้น ถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน โดยใช้เกณฑ์ การตัดสินใจในการลงทุนโครงการได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) โครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทคอนโดมิเนียม ที่ทำการศึกษาตามเงื่อนไขทั้งเรื่องมูลค่าที่ดินแบบไม่คิดมูลค่า (ที่ดินมรดก) หรือ 10 ล้านบาท ผลที่ได้จากการวิเคราะห์กระแสเงินสดของโครงการ พบว่าเงื่อนไขที่ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด คือ การที่เจ้าของโครงการสามารถได้ที่ดินมรดกแบบไม่คิดมูลค่า และมูลค่างานก่อสร้างพร้อมตกแต่ง 45 ล้านบาท สร้างผลตอบแทนได้ถึง 35.7% และภายใต้ผลตอบแทนที่คาดหวัง 15% หากตีราคาที่ดินถึง 10 ล้านบาทแล้ว การทำโครงการนี้ความน่าสนใจเริ่มจะมีน้อยลง คือได้ผลตอบแทนภายในเพียง 16.8% อัตราส่วน B/C เท่ากับ 1.07 ส่วนล้ำมูลค่าหุ้นอยู่ที่ 1.72 บาท และหากมูลค่าการก่อสร้างและตกแต่งภายในสูง 52.0 ล้านบาทแล้ว โครงการนี้ไม่อยู่ในจุดคุ้มทุน

คำสำคัญ : ความเป็นไปได้

¹ นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : khom_mo@hotmail.com

Abstract

The feasibility of a project-condominium on construction cost, financial Land and in Chonburi Province. The case study focused on The legal requirements and an analysis of the possible financial, the decision of investment are based on investment projects- net present value (NPV), the benefit cost (BCR) and internal rate of return (IRR). Condominium project is studied under the conditions of the land value and charge (inheritance) or 10 million baht. Its cash flow results from the analysis of the project. Both the inherited land (free of charge) and furnishing and equipment worth 45 million baht considered as the best case is able to invest of a internal rate of return of up to 35.7%. If the revaluation of land is equal to 10 million baht. In case of both high cost of construction and interior cost of 52.0 million bath, the project is under the break-even point.

Keywords : The feasibility

บทนำ

ปัจจุบันเขตพื้นที่บางแสน มีนิคมอุตสาหกรรมอยู่มากที่ขึ้นอยู่รอบๆ เขตเมืองชลบุรี ทำให้เกิดการขยายตัวของประชากรที่เข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ จากการสำรวจพบว่าคนที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่มักจะเริ่มต้นด้วยการหาห้องพักอาศัยที่มีขนาดตั้งแต่ 20- 50 ตารางเมตร เนื่องด้วยราคาที่ไม่สูงจนเกินไป (ไม่เกิน 1,000,000 บาท) ประกอบกับราคาที่สามารถผ่อนชำระรายเดือนแล้วถูกกว่าการเช่ารายเดือน ทำให้ความสามารถที่จะเป็นเจ้าของที่พักเองได้ คอนโดมิเนียมจึงเป็นโครงการที่ตอบโจทย์กับผู้ที่ต้องการมาอยู่อาศัยเป็นลำดับต้นๆของโครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่นๆ ดังนั้นการศึกษาความเป็นไปได้โครงการ CONDOVIEW BANGSAEN จึงประเด็นให้เกิดการวิจัยเพื่อทราบถึงความคุ้มค่าในการลงทุน

รูปที่ 1 ผังบริเวณที่ตั้งโครงการที่ศึกษาตั้งอยู่
อยู่ในซอยบางแสน 8 (ตรงข้ามกับการไฟฟ้าบางแสน)
ถนนบางแสนสาย 2 เขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนของโครงการ CONDOVIEW BANGSAEN
2. วิเคราะห์การประมาณการลงทุน รายรับ และรายจ่าย

วิธีการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา

วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการตลาด

โครงการประเภทคอนโดมิเนียมในตลาดเกรด B ถึง C ในอำเภอเมืองชลบุรียังเป็นไปได้มาก เนื่องจากยังมีคู่แข่งไม่มากในระดับตลาดเดียวกับโครงการนี้ ที่สำคัญยังไม่มีผู้พัฒนาโครงการที่เป็นแบรนด์ใหญ่ๆ ที่ติดตลาดแข่งขันในเขตพื้นที่บางแสน โดยโครงการส่วนใหญ่จะเป็นนักลงทุนในพื้นที่เอง ที่เป็นผู้พัฒนาโครงการในเขตบางแสน - อ่างศิลา โครงการที่มีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงขณะนี้ คือ 1) ลิฟวิ่งอเวนิว คอนโด 2) เดอะรूम 1-3 คอนโด 3) The Green Glad คอนโด 4) เดอะฮัก คอนโด 5) Nalinporn Condo 6) @ East condo 7) The idol condo 8) ดี คอนโด(โครงการแสนสิริ) 9) ศุภร์สิริ คอนโด 10) สุนิสาเพลส เฟส 2 คอนโด และส่วนใหญ่กำลังจะปิดการขายเนื่องจากห้องที่ขายของเหลืออยู่ไม่มากบางโครงการเหลือไม่ถึง 30%

2. กำหนดกลยุทธ์ของโครงการ

- สร้างและจัดการฐานข้อมูลลูกค้าอย่างเป็นระบบ

- พัฒนาการขายและส่งเสริมการขายให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่สูงที่สุด
- สร้างการรับรู้ สื่อ และภาพลักษณ์ของโครงการ ผ่านทางการโฆษณาในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี และออกบูธ
- สร้างแคมเปญโฆษณาที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 ปี
- ได้รับความคิดเห็นของลูกค้า และมีการพัฒนาและให้บริการอย่างต่อเนื่อง

2.1 Pre – Launch

- จัดเตรียมเอกสารการขาย เว็บไซต์ เสนอรายละเอียดโครงการ มีดังนี้ ใบราคา ใบจอง หนังสือ สัญญา จะซื้อจะขาย แปลนห้อง แปลนชั้น ผังโครงการ ใบปลิว โบชัวร์
- จัดทำ Sale Office หน้าโครงการเพื่อสะดวกในการติดต่อเรื่องการจอง, การผ่อนดาวน์ และชมห้องตัวอย่าง
- จัดทำแคมเปญส่งเสริมการขาย เพื่อมียอดจองของลูกค้าก่อนโครงการเสร็จ โดยการทำโปรโมชั่น จอง เพียง 999 บาท แถมเฟอร์นิเจอร์ Built-in ครบชุด

2.2 Launching

- เปิดตัวโครงการ โดยมีการจัดงบประมาณการตลาดและการขายผ่านสื่อโฆษณา และประชาสัมพันธ์

2.3 After – Launch

- ทำกิจกรรมการตลาดอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ปี
- จัดทำบูธห้างอมตะพลาซ่ามอลล์ ทุก 3 เดือน ห้างเซ็นทรัล ชลบุรี ทุก 6 เดือน
- แจกใบปลิวตามหน่วยราชการ ห้างร้าน บริษัท เดือนละ 1 ครั้ง
- ลงโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์ 1 ปี ใน www.condobangsaen.com
- ลงโฆษณาผ่านทาง Facebook ในชื่อ พีเค คอนโดวิว บางแสน
- ติดตั้งป้ายโฆษณา ทุก 3-6 เดือน บริเวณถนนข้าวหลาม ถนนสุขุมวิท ถนนมิตรสัมพันธ์

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบข้อมูลคอนโดมิเนียมในพื้นที่ใกล้เคียง

ข้อมูล	The Pulss	The Hug	Mc	Magenta	The Green Glad	Park Siri	Living Avenue	The Room 2,3
ตำแหน่ง	condo bangsaen	condo bangsaen	condo bangsaen	condo bangsaen	condo bangsaeh	condo bangsaen	condo bangsaen	condo bangsaen
	8 ชั้น 2 อาคาร ประมาณ 130 ยูนิต	8 ชั้น 4 อาคาร 300 ยูนิต	8 ชั้น 1 อาคาร 50 ยูนิต	8 ชั้น 1 อาคาร 140 ยูนิต	8 ชั้น 1 อาคาร 1 40 ยูนิต	8 ชั้น 1 อาคาร 80 ยูนิต	4 อาคาร 400 ยูนิต	8 ชั้น 1 อาคาร 100 ยูนิต
ตร.ม	37,42	28,34	31	28,32	28,32	30,45	30,41	35
ราคาขาย	1,312,000 – 1,772,400	1,038,600 – 1,656,240	เริ่ม 910000	1,027,000 – 1,727,000	1,097,000 – 1,577,000	2,202,750 – 2,336,000	1,455,000 – 2,193,000	1,299,000
PROMOTION	เตียง ตู้ข้างเตียง ตู้เสื้อผ้า ชุดครัว แอร์,	เตียง ตู้เสื้อผ้า ชุดครัว แอร์	ฟรี เฟอร์นิเจอร์ครบ ชุด	ฟรี เฟอร์นิเจอร์ครบ ชุด ,แอร์	ฟรี เฟอร์นิเจอร์ครบ ชุด แอร์ 2 ตัว	ฟรี เฟอร์นิเจอร์ครบ ชุด	ฟรี เฟอร์นิเจอร์ครบ ชุด แอร์	ฟรี เฟอร์นิเจอร์ครบ ชุด
	โต๊ะเครื่องแป้ง โต๊ะ กลาง โซฟา โต๊ะ อาหาร ชั้นวางทีวี			เครื่องทำน้ำอุ่น		ส่วนลดเงินทำ สัญญาทอง 1 บาท	เตาอบไมโครเวฟ ตู้เย็น	
หมายเหตุ	อยู่ระหว่างขอใบ อนุญาตก่อสร้าง	สำนักงานขายยังไม่ มี	กำลังจะเปิด โครงการ	เปิดขายโครงการ เปิดโครงการ ต้นปี 55	เปิดโครงการ ต้นปี 55	เป็นโครงการที่ 2	เป็นโครงการที่ 2	ปัจจุบันขาย โครงการ 2
		กำลังจะก่อสร้าง ไม่ รอขาย	จะเปิดขายทางการ 15 พ.ย 55	สำนักงานขายยังไม่ เปิดให้ชม	เดือน ก.ย 55	ขายก่อนสร้าง	เพิ่งเปิดขาย ส.ค 55	เปิดขาย พ.ค 55
	สำนักงานขายเปิดให้	แต่ เปิดรับจอง 1 พ.ย 55	คาดว่าจะเปิด 16 พ.ย 55 นี้	ขายก่อนก่อสร้าง	เพิ่งเริ่มก่อสร้าง	โครงการแรกขาย หมดแล้ว	ยังไม่ได้ก่อสร้าง	กำลังสร้างโครงการ 2
	ชมห้องตัวอย่างแล้ว	ลูกค้านัดจองแล้ว ยังไม่ก่อสร้าง	ยังไม่ก่อสร้าง			ขายก่อนสร้าง		โครงการ 2 จะหมด โครงการแล้ว

ตารางที่ 2 ตารางข้อมูลคอนโดมิเนียมในพื้นที่ใกล้เคียง

ข้อมูล	The Pulss	The Hug	Mc	Magenta	The Green Glad	Park Siri	Living Avenue	The Room 2,3
สถานที่ตั้ง	จากถนนข้าวหลาม 100 เมตร	จากถนนข้าวหลาม 50 เมตร	สำนักงานขายอยู่ ถนนข้าวหลาม	จากถนนข้าวหลาม	จากถนนข้าวหลาม 1 กิโลเมตร	จากถนนลงหาด 1 กิโลเมตร	จากถนนลงหาด 500 เมตร	จากถนนข้าวหลาม 1 กิโลเมตร
		(ข้างโครงการ the pulss)	สถานที่ก่อสร้าง บางแสนสาย 2	1 กิโลเมตร	ตรงข้าม Magenta	จากถนนข้าวหลาม 1.5 กิโลเมตร	จากถนนข้าวหลาม 1.5 กิโลเมตร	แถวๆ Magenta, Green Glad
ยอดขาย	มีลูกค้าสนใจหลาย คน แต่ยังไม่จอง	มีลูกค้าสนใจหลาย คน	มีลูกค้าสนใจหลาย คน	เปิดขายมา 2 เดือน	เปิดขายประมาณ กลางปี 54		ขายหมดแล้ว 1 อาคาร	โครงการที่ 1 ปิด โครงการแล้ว
ปัจจุบัน	เปิดขาย 15 ต.ค 56	โครงการแจ้งว่า มี ลูกค้านัดจอง	โครงการแจ้งว่า มี ขายแล้ว	เปิด ขายได้ ประมาณ 15 ยูนิต	ขายใกล้จะหมด โครงการแล้ว		อาคาร 2-4 มีลูกค้า จองแล้ว	โครงการที่ 2 เหลือ 10 ยูนิต
		วันที่ 1 พ.ย 55 หลายคน	จะโทรแจ้ง				ประมาณ 20%	โครงการที่ 3 กำลัง เปิดให้จอง

หมายเหตุ :

*** โครงการ The Pulss ราคาใกล้เคียงกับโครงการอื่น แต่ทำเลอาจจะดีกว่าโครงการอื่น และ แบบห้องลงตัวไม่ต้องยกกว่าโครงการคู่แข่ง กลุ่มลูกค้าได้ทุกกลุ่ม
ทั้งคนทำงาน อาจารย์ ม.บูรพา และซื้อให้นักศึกษาเช่า

*** แต่!ค่าส่วนกลาง เงินกองทุน สูงกว่าโครงการใกล้เคียงมาก

3. ประเมินความสามารถในการแข่งขันของโครงการ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของโครงการ และมีผลต่อศักยภาพในการขายมากที่สุดคือ เรื่องของทำเลและราคาขายเป็นสำคัญ สำหรับโครงการ PK CONDOVIEW นี้ได้เน้นจุดแข็งของโครงการคือ

- 1) ทำเลที่ตั้งโครงการซึ่งอยู่ติดกับถนนบางแสนสาย 2 และสถานที่ราชการ ศูนย์การค้า
- 2) เรื่องของราคาขายที่การตั้งราคาขายที่ไม่สูงกว่าโครงการอื่นๆ เหมาะกับการลงทุน หรือซื้อไว้ให้เช่า
- 3) ความเป็นเอกลักษณ์ของโครงการ ภายนอกโครงการเน้นความทันสมัยและรูปแบบของห้องพักที่มีความหลากหลายกับการใช้งานของผู้บริโภคมากกว่าโครงการอื่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 4) ทีมขาย ทางโครงการได้เลือกทีมขายที่มีประสบการณ์การขายคอนโดในเขตพื้นที่ ชลบุรี ศรีราชา โดยตรง เข้ามาดูแลบริหารการขายให้ในโครงการ

4. กำหนดกลุ่มลูกค้า

กลุ่มตลาดหวัง: กลุ่มนักธุรกิจ ในเขตบางแสน-อ่างศิลาและในเขตเมืองชลบุรี ที่ต้องการเป็นเจ้าของคอนโด หรือซื้อเพื่อการลงทุน อยู่ในทำเลที่เดินทางสะดวก

กลุ่มโอกาส: กลุ่มชาวต่างชาติที่มีธุรกิจ ใน จ.ชลบุรี

กลุ่มทางเลือก: กลุ่มพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม เครือสหพัฒน์ อีสเทิร์นซีบอร์ด อมตะนคร และคณาจารย์ใน ม.บูรพา และผู้ประกอบการที่ส่งบุตรหลานเรียนที่ ม.บูรพา พนักงานหน่วยราชการในเขตชลบุรี บางแสน

การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด (SWOT ANALYSIS)

จุดแข็ง

- รูปแบบ และขนาดของแต่ละห้อง ถูกออกแบบให้สวยงามสไตล์โมเดิร์นสะดวกปลอดภัย พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญ และตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งเหมาะกับการเป็นเจ้าของ
- ทำเล ที่ตั้ง อยู่ใจกลางบางแสน ถนนบางแสนสาย 2 ตรงข้ามการไฟฟ้าบางแสน ใกล้แหล่งช้อปปิ้ง ห้างแหลมทองบางแสน ชายหาดบางแสน เขาสามมุข ตลาดหนองมนม.บูรพา ใกล้สถานที่ราชการ โรงพยาบาล โรงเรียน และหน่วยงานราชการต่างๆ
- ประสบการณ์ ของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโครงการมากกว่า 1 ปี สำหรับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
- ราคาขาย อัตราผ่อนชำระเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับกลาง เมื่อเทียบกับคู่แข่งในพื้นที่ราคาขายเหมาะสมและคุ้มค่างกับคุณภาพห้องพัก
- ทีมการขาย ที่มีประสบการณ์การขายในชลบุรีมากกว่า 15 ปี

จุดอ่อน - เนื่องจากเป็นโครงการแรกในเขต บางแสน จ.ชลบุรี ชื่อเสียงยังไม่เป็นที่รู้จักในด้านธุรกิจ

โอกาส - เขต บางแสน เป็นเมืองท่องเที่ยว เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีศักยภาพในการพัฒนาธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์สูง และเป็นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เติบโตในทิศทางที่ดี

- ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขต บางแสน จ.ชลบุรี การแข่งขันอยู่ในระดับกลาง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มลูกค้า ที่ต้องการเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ ที่เพียงพอพร้อมด้วยเทคโนโลยีความปลอดภัย และความสะดวกรวดเร็ว เป็นปัจจัยสำคัญ

การวิเคราะห์ทางด้านกฎหมาย

การศึกษาได้ทำการพิจารณาเฉพาะการออกแบบผังโครงการ ตามข้อกำหนดการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2535 และข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2545 ซึ่งผลการศึกษา พบว่าผังโครงการจัดสรรที่ดินถูกต้องตามข้อกำหนดทุกโครงการ

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้การลงทุนในโครงการจะวิเคราะห์โครงการจากสมมุติฐานโครงการที่คาดว่าจะขายได้หมด โดยแบ่งการศึกษาได้เป็น 4 กรณี ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 เงินลงทุนงานก่อสร้างและค่าตกแต่งอาคาร 45.0 ล้านบาท ส่วนราคาที่ดินไม่คิดมูลค่า เนื่องจากเป็นที่ดินมรดก ผู้ลงทุนพัฒนาโครงการวางแผนการขายอาคารชุดได้หมด โดยขายได้เดือนละ 4 ห้องหมดภายใน 2 ปี โอนหมดภายใน 3 ปี

กรณีศึกษาที่ 2 เงินลงทุนงานก่อสร้างและค่าตกแต่งอาคาร 52.0 ล้านบาท ส่วนราคาที่ดินไม่คิดมูลค่า เนื่องจากเป็นที่ดินมรดก โดยมีแผนการขายเช่นเดียวกับกรณีแรก

กรณีศึกษาที่ 3 เงินลงทุนงานก่อสร้างและค่าตกแต่งอาคาร 45.0 ล้านบาท ส่วนราคาที่ดินคิดมูลค่า 10 ล้านบาท โดยมีแผนการขายเช่นเดียวกับกรณีแรก

กรณีศึกษาที่ 4 เงินลงทุนงานก่อสร้างและค่าตกแต่งอาคาร 52.0 ล้านบาท ส่วนราคาที่ดินคิดมูลค่า 10 ล้านบาท โดยมีแผนการขายเช่นเดียวกับกรณีแรก

เครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษา

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินให้ผลลัพธ์ ซึ่งจะช่วยให้คาดการณ์รายได้ที่รับเข้ามาและต้นทุนรวมที่จ่ายออกไป และต้นทุนของโครงการจะได้ใกล้เคียงความถูกต้องมากที่สุดโดยใช้เครื่องมือทางการเงินเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่ามีความคุ้มค่าและความเหมาะสมในการลงทุนหรือไม่ ทางผู้วิจัยได้ประเมินความเหมาะสมต่อการลงทุน ในเกณฑ์การประเมินด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

1. ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Cost Capital, WACC)
2. ประมาณการงบกระแสเงินสด (Cash Flow)
3. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value, NPV)
4. อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return, IRR)
5. อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (Benefit Cost Ratio, BCR)
6. ราคาหุ้นที่แท้จริง ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น

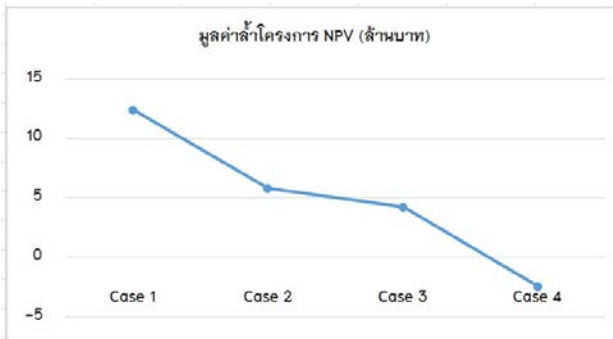

ผลการวิจัย

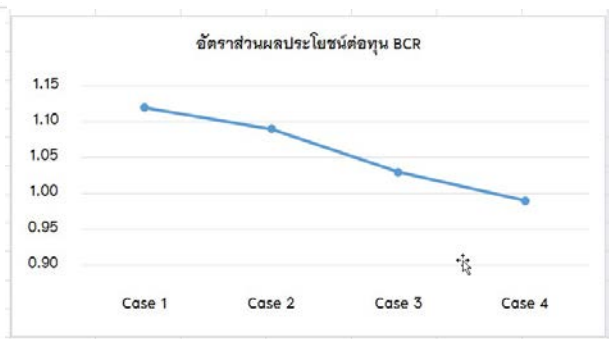
จากการวิเคราะห์ดัชนีค่าตอบแทนต่างๆ สามารถแสดงได้ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 3 ตารางสรุป มูลค่าก่อสร้าง ยอดขาย และผลตอบแทนโครงการ

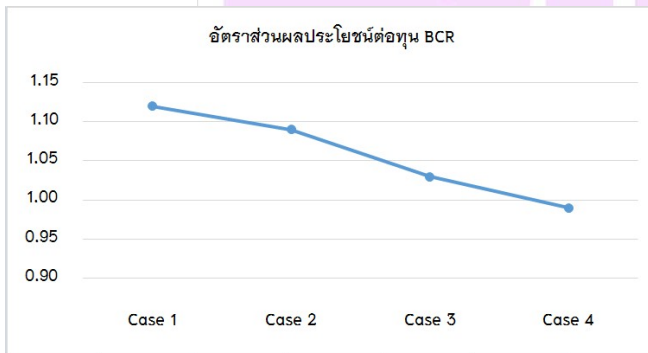
รายละเอียด	กรณี 1	กรณี 2	กรณี 3	กรณี 4
ยอดขายโครงการ (ล้านบาท)	79.5	79.5	79.5	79.5
มูลค่าการก่อสร้าง + ตกแต่ง (ล้านบาท)	45.0	52.0	45.0	52.0
มูลค่าที่ดิน (ล้านบาท)			10.0	10.0
ระยะเวลาขายหมดโครงการ (เดือน)	24	24	24	24
ระยะเวลาของโครงการ (เดือน)	36	36	36	36
- เงินกู้ค่าที่ดินโครงการ	0%	0%	0%	0%
- เงินกู้ค่าก่อสร้าง	70%	70%	70%	70%
คืนเงินต้นร้อยละ x ของเงินโอน	80%	80%	80%	80%
เงินลงทุนทั้งสิ้น(ล้านบาท)	14.631	17.211	24.631	27.211
กระแสเงินสดสุทธิ (ล้านบาท)	24.167	16.33	14.167	6.33
เงินกู้โครงการ (ล้านบาท)	31.509	36.403	31.509	36.403
ผลตอบแทนที่คาดหวัง (MARR)	15%	15%	15%	15%
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR+2%	9.5%	9.5%	9.5%	9.5%
NPV (ล้านบาท)	12.516	5.842	4.242	-2.447
BCR	1.261	1.107	1.075	0.961
IRR(%)	35.7%	21.4%	16.8%	6.8%
มูลค่าหุ้นที่แท้จริง (บาท/หุ้น)	18.55	13.39	11.72	9.10
ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น (บาท/หุ้น)	8.55	3.39	1.72	- 0.90

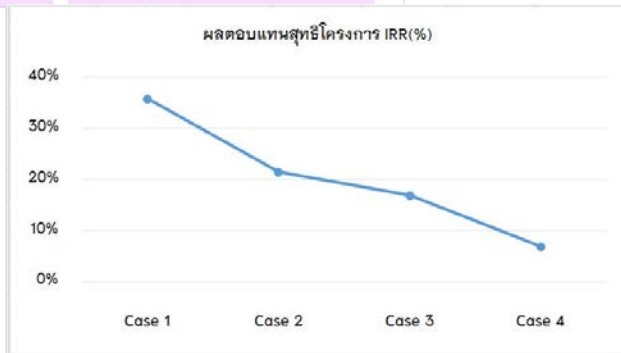
รูปที่ 2

รูปที่ 3

รูปที่ 4

รูปที่ 5

สรุปผลการวิจัย

โครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทคอนโดมิเนียม ที่ทำการศึกษาตามเงื่อนไขทั้งเรื่องมูลค่าที่ดินแบบไม่คิดมูลค่า (ที่ดินมรดก) หรือ 10 ล้านบาท ผลที่ได้จากการวิเคราะห์กระแสเงินสดของโครงการ พบว่าเงื่อนไขที่ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด คือ กรณีที่ 1 คือการที่เจ้าของโครงการสามารถได้ที่ดินมรดกแบบไม่คิดมูลค่า และมูลค่างานก่อสร้างพร้อมตกแต่ง 45 ล้านบาท สร้างผลตอบแทนได้ถึง 35.7% และภายใต้ผลตอบแทนที่คาดหวัง 15% ดังแสดงในภาพหากที่ราคาที่ดินถึง 10 ล้านบาท (กรณีที่ 3) แล้ว การทำโครงการนี้ความน่าสนใจเริ่มจะมีน้อยลง คือ ได้ผลตอบแทนภายในเพียง 16.8% อัตราส่วน B/C เท่ากับ 1.075 ส่วนล้ามูลค่าหุ้นอยู่ที่ 1.72 บาท และหากมูลค่าการก่อสร้างและตกแต่งภายในสูง 52.0 ล้านบาทแล้ว โครงการนี้ไม่อยู่ในจุดคุ้มทุน

วิจารณ์ผลการวิจัย

1. ในด้านความต้องการซื้อเพื่อที่อยู่อาศัยประเภทคอนโด ทุกโครงการในเขตบางแสนที่กำลังเปิดขายยังมีลูกค้าที่สนใจคอนโดอีกมาก ทุกโครงการมีลูกค้าจองแล้วเฉลี่ยประมาณ 10 - 20 ยูนิต ต่อเดือน โดยเฉพาะโครงการที่มีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการ (Grand Opening) วันงานมียอดจองประมาณ 20-50 ยูนิต เกือบทุกโครงการ

2. ในด้านการลงทุน โครงการนี้ให้ผลตอบแทนไม่น่าสนใจหากต้องคิดมูลค่าที่ดิน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้ลงทุน จำเป็นที่ราคาขายต้องสูงกว่าเดิม หรือไม่สัดส่วนการกู้เงินมาลงทุนต้องน้อยลง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณผู้ประกอบการโครงการคอนโดมิเนียม ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา สมาชิกทุกคนในครอบครัว เพื่อน ๆ ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือคอยเป็นกำลังใจและคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ณ โอกาสนี้ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ. (2556). **การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์**. เอกสารประกอบการเรียนวิชาต้นทุนเศรษฐศาสตร์และการเงินในงานก่อสร้าง(Economics and Finance in Construction Cost) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2557, จาก

<http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dcontact.aspx?pv=56>

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดระยอง. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2557, จาก

<http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dcontact.aspx?pv=53>

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำกากตะกัณอลูมิเนียมมาใช้ผลิตบล็อกมวลเบา

A Study on the Possibility of Using Aluminum Dross in Lightweight Concrete Block Manufactures

จุฬาลักษณ์ ปะละนัน ^{1*} และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุภาพ ²

Julaluk Palanan ^{1*} and Nattapong Damrongwiriyanupap ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำกากตะกัณอลูมิเนียมมาใช้ผลิตบล็อกมวลเบาจากการศึกษาบล็อกมวลเบา 3 ประเภทได้แก่ บล็อกมวลเบาแบบเติมฟองอากาศ (Cellular Lightweight Concrete, CLC) แบบบ่มด้วยไอน้ำภายใต้ความดันสูง (Autoclaved Aerated Concrete, AAC) และการใช้กากตะกัณในการผลิตบล็อกมวลเบา พบว่ามูลค่าเงินปัจจุบัน (Net Present Value, NPV) ของบล็อก 3 ประเภทมีค่าเป็นบวกคือ 12,456,196 25,597,689 และ 16,328,687 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return, IRR) เท่ากับ 108% 132% และ 85% ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio, B/C ratio) 1.70 2.42 และ 2.58 ตามลำดับ คุณสมบัติทางด้านความหนาแน่นแห้งเชิงปริมาตร และกำลังรับแรงอัดเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม มอก.1505–2541 และ มอก.2601–2556 จากการวิเคราะห์ทางการเงินจึงมีความเป็นไปได้ในการนำกากตะกัณมาผลิตบล็อกมวลเบาเพื่อช่วยลดปริมาณขยะจากอุตสาหกรรม

คำสำคัญ: บล็อกมวลเบา ผลตอบแทนสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน

Abstract

The purpose of this research was to study the possibility of using an aluminum dross in lightweight concrete block manufactures compared to cellular lightweight concrete (CLC) and autoclaved aerated concrete (AAC). Results have shown that the net present value (NPV) of these three types of blocks are positive and equals to 12,456,196, 25,597,689, and 16,328,687, respectively. Internal rate of return (IRR) equals to 107% 132% and 85%, respectively. Benefit–Cost Ratio (B/C ratio) equals to 2.10, 2.42, and 2.56, respectively. The physical

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Ju___lal@hotmail.com

properties of dry density and compressive strength were met the requirement of the Thailand Industry Standard (TIS) 1505–2541 and 2601–2556. In terms of financial analysis, it is possible to use aluminum dross to produce AAC in order to reduce the amount of waste from industry.

Keywords: Lightweight concrete block, Net present value, Internal rate of return, Benefit–cost ratio

บทนำ

งานวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาถึงคุณสมบัติของบล็อกมวลเบาที่จำหน่ายในท้องตลาด รวมทั้งได้ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการใช้กากอะลูมิเนียมเป็นวัสดุที่ใช้ผลิตบล็อกมวลเบาแทนผงอะลูมิเนียมที่มีราคาค่อนข้างสูง การใช้ประโยชน์จากกากตะกอนอะลูมิเนียมช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดและเพิ่มมูลค่าของกากตะกอน ปัจจุบันอะลูมิเนียมที่นำเข้าประเทศ มีมูลค่าประมาณ 305.7 ล้านบาทต่อปี มีปริมาณหมุนเวียนอะลูมิเนียมประมาณ 100,000 ตันต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2549, สื่อออนไลน์) เกิดกากตะกอนจากการหลอมอะลูมิเนียมเพื่อหมุนเวียนขึ้นรูปใหม่ มากกว่า 7.978 พันตัน (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2556, สื่อออนไลน์) โรงงานอุตสาหกรรมต้องเสียงบประมาณจำนวนมากในการกำจัดกากอะลูมิเนียมอย่างถูกวิธีเช่น การฝังกลบ โดยจัดให้มีระบบกันซึม ระบบตรวจสอบการรั่วไหล ระบบระบายก๊าซ การเผาซึ่งให้ดำเนินการเผาโดยควบคุมค่ามาตรฐานของมวลสารที่ระบายออกจากปล่อง (Stack emission standards) ให้เป็นไปตามประกาศของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และการกำจัดโดยวิธีอื่นซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม การนำกลับไปใช้ประโยชน์อีก (Recycle/reuse) สำหรับสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

บล็อกมวลเบาที่ใช้กันโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ใช้สารเคมี (Cellular Lightweight Concrete) เพื่อให้เนื้อคอนกรีตฟู และทิ้งให้แข็งตัว คอนกรีตประเภทนี้จะมีการหดตัวมากกว่า ทำให้ปูนฉาบแตกร้าวได้ง่าย ไม่ค่อยแข็งแรง คอนกรีตที่ไม่ผ่านกระบวนการอบไอน้ำภายใต้ความดันสูงนี้ส่วนใหญ่เนื้อผลิตภัณฑ์มักจะมีสีเป็นสีปูนซีเมนต์ ต่างจากอีกประเภท คือผ่านการอบไอน้ำภายใต้ความดันสูง (Autoclaved System) เรียกว่า Autoclaved Aerated Concrete ซึ่งมีการหดตัวที่ต่ำกว่าและมีความแข็งแรงกว่า การอบไอน้ำทำให้ตกผลึก บล็อกที่ได้จึงมีสีขาว อย่างไรก็ตามบล็อกที่ผลิตโดยวิธีการนี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ ผงอะลูมิเนียม ซึ่งผงอะลูมิเนียมดังกล่าวต้องนำเข้าจากต่างประเทศ มีราคาที่สูง

ปัจจุบันวัสดุก่อสร้างมีให้เลือกใช้หลากหลายประเภท ทำให้บล็อกมวลเบาเป็นวัสดุก่อสร้างที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีน้ำหนักเบา ทนไฟ มีขนาดที่เที่ยงตรง ทำงานได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังมีราคาที่สูงเนื่องจากวัตถุดิบ และเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต มีราคาค่อนข้างสูง รวมถึงขั้นตอนในการผลิตที่ต้องใช้ความชำนาญของผู้ผลิตในการผลิต การลงทุนผลิตบล็อกมวลเบาเพื่อจำหน่ายจึงต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน ผลกำไร งานวิจัยนี้จึงได้คำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return : IRR) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost ratio : B/C ratio)

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำกากตะกอนอะลูมิเนียมมาเป็นส่วนผสมในการผลิตบล็อกมวลเบา
2. ศึกษาคุณสมบัติบล็อกมวลเบาที่ผลิตจากกากตะกอนอะลูมิเนียม บล็อกมวลเบาที่ผลิตโดยวิธี AAC

(Autoclaved Aerated Concrete) และ CLC (Cellular Lightweight Concrete)

3. ศึกษาต้นทุนการผลิต ของบล็อกมวลเบาที่ผลิตจากกากตะกอนอะลูมิเนียม บล็อกมวลเบาที่ผลิตโดยวิธี

AAC (Autoclaved Aerated Concrete) และ CLC (Cellular Lightweight Concrete)

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วิธีศึกษา

วิธีการวิจัยแบ่งเป็น 3 ช่วง ในช่วงแรกเป็นการหาข้อมูล งานวิจัยที่ผ่านมา รวมถึงการศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบล็อกมวลเบา ที่มีอยู่ในท้องตลาด สรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ศึกษาคุณสมบัติทางเคมี พบว่ากากตะกอนอะลูมิเนียมประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางเคมีหลายชนิด ดังตารางที่ 1 องค์ประกอบทางเคมีที่เด่นชัดมากที่สุดคือ อลูมินาออกไซด์ (Al₂O₃) สูงถึงร้อยละ 74 ซึ่งอะลูมินาออกไซด์เป็นตัวที่ทำให้เกิดฟองก๊าซไฮโดรเจน เพราะฉะนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูง ที่จะใช้กากตะกอนอะลูมิเนียมเป็นตัวกำเนิดฟองก๊าซในมอร์ตาร์มวลเบา คุณสมบัติความสามารถรับกำลังรับแรงอัด (Compressive Strength) แสดงดังตารางที่ 2 และความหนาแน่นแห้ง (Dry Density) แสดงดังตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมคอนกรีตมวลเบาแบบเติมฟองอากาศ มาตรฐานเลขที่ 2601-2556 สำหรับบล็อกที่ผลิตโดยวิธี Cellular Lightweight Concrete และตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชิ้นส่วนคอนกรีตมวลเบาแบบมีฟองอากาศ-อบไอน้ำ มาตรฐานเลขที่ 1505-2541 รวมทั้งศึกษาคุณสมบัติของบล็อกมวลเบาที่ใช้กากตะกอนอะลูมิเนียมในการผลิต

ตาราง 1 คุณสมบัติทางเคมีของวัสดุกากตะกอน

องค์ประกอบทางเคมี	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	K ₂ O	Na ₂ O	SO ₃
กากตะกอน	5.93	73.50	2.24	0.99	2.77	2.37	3.00	1.06

ที่มา : กากตะกอนจาก ห้างหุ้นส่วน จำกัด ช.ชชพล การหล่อ 138/8 หมู่ 2 ต.บางน้ำจืด อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

ทดสอบด้วยเครื่อง X – ray fluorescence ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง

ตาราง 2 การเปรียบเทียบค่าการทดสอบกำลังรับแรงอัดของบล็อกมวลเบา

รายการ	กำลังรับแรงอัด(ksc.)	ชั้นคุณภาพ
การผลิตแบบ AAC	23.2	2 ชนิด 0.5
การผลิตแบบ AAC(กากตะกอน)	37	
การผลิตแบบ CLC	25	C9
กากตะกอนบ่มขึ้น	116	

หมายเหตุ: AAC ตามมอก.1505-2541 และ CLC ตามมอก.2601-2556

ตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าการทดสอบความหนาแน่นของบล็อกมวลเบา

รายการ	ความหนาแน่น (kg./m ³)	ชั้นคุณภาพ
การผลิตแบบ AAC	500	2 ชั้น 0.5
การผลิตแบบ AAC(กากตะกั่ว)	1430	
การผลิตแบบ CLC	900	C9
กากตะกั่วบ่มขึ้น	1450	

หมายเหตุ: AAC ตามมอก.1505-2541 และ CLC ตามมอก.2601-2556

2. ศึกษาราคาบล็อกมวลเบาที่จำหน่ายในท้องตลาด โดยการสำรวจราคาขายตามร้านขายวัสดุก่อสร้างชั้นนำ ราคาแสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 ราคาคอนกรีตบล็อกมวลเบาในท้องตลาดของบล็อกมวลเบา

รายการ	ขนาด	ราคา(บาท/ก้อน)	แหล่งจำหน่าย
การผลิตแบบ AAC	20x60x10 ซม.	28.5	ไทยวัสดุ
		29	บจก.โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์
		28	บจก.ซีอาร์ซี ไรวัสดุ
		29	หจก.เชียงใหม่รุ่งถาวร
		29	หจก.แสงไพบุลย์
การผลิตแบบ CLC	20x60x7.5 ซม.	22	Myblock
		19	T-Block Concrete
		26	บจก.ดีคอนโปรดักส์
		27.5	บจก.อินเตอร์โฮมวัสดุ

3. ศึกษาต้นทุนในการผลิตบล็อกมวลเบา แบ่งออกเป็นต้นทุนด้านเครื่องจักรสำหรับผลิตแสดงดังตารางที่ 5 ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ผลิตแสดงดังตารางที่ 6-8 และวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV) ของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) และอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio: B/C ratio) โดยประมาณการค่าผลตอบแทนแสดงดังตารางที่ 9

วิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV)

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t} - \left(\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} \right) + C_0$$

- โดย NPV = Net Present Value
 B_t = ผลตอบแทนในปีที่ $t(t=1, 2, 3, \dots, n)$
 C_t = ต้นทุนในปีที่ $t(t=1, 2, 3, \dots, n)$
 C_0 = ต้นทุนปีเริ่มแรก
 i = อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราส่วนคิดลด (Discount rate)

การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR)

$$\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+r)^t} - \left(\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} + C_0 \right) = 0$$

- โดย B_t = ผลตอบแทนในปีที่ $t(t=1, 2, 3, \dots, n)$
 C_t = ต้นทุนในปีที่ $t(t=1, 2, 3, \dots, n)$
 C_0 = ต้นทุนปีเริ่มแรก
 r = IRR

วิเคราะห์อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio: B/C ratio)

$$B/C \text{ ratio} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} + C_0}$$

- โดย B_t = ผลตอบแทนในปีที่ $t(t=1, 2, 3, \dots, n)$
 C_t = ต้นทุนในปีที่ $t(t=1, 2, 3, \dots, n)$
 C_0 = ต้นทุนปีเริ่มแรก
 i = อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราส่วนคิดลด (Discount rate)

ตาราง 5 ราคาการลงทุนเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต

รายการ	การผลิตแบบCLC	การผลิตแบบACC	การผลิตแบบACC(กากตะกั่ว)
เครื่องจักร	1,400,000	2,500,000	2,500,000
รถขนย้าย	450,000	450,000	450,000
อุปกรณ์อื่นๆ	30,000	30,000	30,000
รวม	1,880,000	2,980,000	2,980,000

อายุเครื่องจักรการผลิตแบบCLC 6 ปี หลังจากปีหนึ่งมีค่าบำรุงรักษา 10,000 บาททุก 2 ปี อายุเครื่องจักรการผลิตแบบACC 12 ปี หลังจากปีหนึ่งมีค่าบำรุงรักษา 15,000 บาททุก 2 ปี ราคาซาก 20%ของมูลค่าเครื่องจักร

ตาราง 6 ราคาวัตถุดิบในการผลิตแบบ AAC

รายการ	จำนวน(กก.)	ราคา(บาท/กก.)	ราคา(บาท/ลบ.ม.)
ปูนซีเมนต์	170	2.30	391
ทราย	250	0.25	62.5
ปูนขาว	19	1	15
ยิปซั่ม	15	9	135
ผงอะลูมิเนียม	1.2	160	320
รวม			923.5
1 ลบ.ม.ผลิตได้ 111 ก้อน ราคา			8.32 บาท/ก้อน

ตาราง 7 ราคาวัตถุดิบในการผลิตแบบ CLC

รายการ	จำนวน(กก.)	ราคา(บาท/กก.)	ราคา(บาท/ลบ.ม.)
ปูนซีเมนต์	300	2.30	690
ทราย	555	0.25	138.75
น้ำยาลดน้ำ	1	29	29
น้ำยาโฟม	2	25	50
รวม			907.75
1 ลบ.ม.ผลิตได้ 111 ก้อน	ราคา		8.14 บาท/ก้อน

ตาราง 8 ราคาวัตถุดิบในการผลิตแบบ AAC โดยใช้กากตะกอนอะลูมิเนียม

รายการ	จำนวน(กก.)	ราคา(บาท/กก.)	ราคา
ปูนซีเมนต์	250	2.30	575
ทราย	500	0.33	165
ปูนขาว	25	1	25
กากตะกอนอะลูมิเนียม	250	-250	-250
รวม			515
1 ลบ.ม.ผลิตได้ 111 ก้อน	ราคา		4.64 บาท/ก้อน

ตาราง 9 การประมาณค่าผลตอบแทน

รายการ	การผลิต(ก้อน/วัน)	ราคาขาย(บาท/ก้อน)	ผลตอบแทนทั้งปี (75%ของการผลิต)
การผลิตแบบCLC	1,000	20.25	5,467,500
การผลิตแบบAAC	1,000	29	7,830,000
AACกากตะกั่ว	1,000	18.25	4,927,500

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV) และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) โดยนำกระแสเงินสด (Cash flow) วิเคราะห์หามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV) วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) และอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C ratio) อายุโครงการ 12 ปี $i=13.1$ ผลแสดงดังตารางที่ 9

ตาราง 10 มูลค่าการวิเคราะห์ทางการเงิน

ปีที่	กระแสเงินสด (บาท)			ปัจจัยค่าลด	มูลค่าปัจจุบัน (บาท)		
	CLC (1)	AAC (2)	กากตะกั่ว(3)		D.F.(4)	CLC (5)	AAC (6)
0	-1,880,000	-2,980,000	-2,980,000	1.0000	-1,880,000	-2,980,000	-2,980,000
1	2,537,100	4,834,800	3,257,100	0.8842	2,243,236	4,274,801	2,879,841
2	2,537,100	4,834,800	3,257,100	0.7818	1,983,409	3,779,665	2,546,278
3	2,537,100	4,834,800	3,257,100	0.6912	1,753,678	3,341,879	2,251,351
4	2,522,100	4,834,800	3,257,100	0.6112	1,541,388	2,954,800	1,990,585
5	2,537,100	4,834,800	3,257,100	0.5404	1,370,959	2,612,555	1,760,022
6	2,817,100	4,834,800	3,257,100	0.4778	1,345,943	2,309,952	1,556,164
7	657,100	4,819,800	3,242,100	0.4224	277,583	2,036,061	1,369,582
8	2,537,100	4,834,800	3,257,100	0.3735	947,626	1,805,833	1,216,551
9	2,537,100	4,819,800	3,242,100	0.3302	837,865	1,591,716	1,070,688
10	2,522,100	4,834,800	3,257,100	0.2920	736,438	1,411,733	951,054
11	2,537,100	4,819,800	3,242,100	0.2582	655,012	1,244,344	837,024
12	2,817,100	5,319,800	3,853,100	0.2283	643,059	1,214,350	879,547

NPV=ผลรวม(กระแสเงินสด x D.F.)	12,456,196	25,597,689	16,328,687
IRR	108%	132%	85%
B/C=ผลประโยชน์/เงินลงทุน(มูลค่าปัจจุบัน)	1.70	2.42	2.58

ที่มา : คิดค่าอัตราดอกเบี้ย $i=13.1\%$ จากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อการลงทุน ประกาศเมื่อ มิถุนายน 2557

$$D.F. = \frac{1}{(1+i)^t} \text{ โดย } t = \text{ปีที่ } t(=1, 2, 3, \dots, n)$$

$$i = \text{อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราส่วนคิดลด (Discount rate)}$$

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการใช้กากตะกอนมาผลิตบล็อกมวลเบาแทนการใช้ผงอะลูมิเนียม เมื่อวิเคราะห์ทางการเงินที่อายุโครงการ 12 ปี เท่ากัน $i=13.1\%$ (อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อการลงทุน ประกาศเมื่อ มิถุนายน 2557) เปรียบเทียบกันระหว่างการลงทุนผลิตบล็อกแบบเติมฟองอากาศ (CLC) แบบบ่มด้วยไอน้ำภายใต้ความดันสูง (AAC) และการใช้กากตะกอนเป็นส่วนผสม พบว่า มูลค่าเงินปัจจุบัน (NPV) มีค่าเป็นบวกคือ 12,456,196 25,597,689 และ 16,328,687 เมื่อวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) เท่ากับ 108% 132% และ 85% ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) 1.70 2.46 และ 2.58 ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์ทางการเงิน จะเห็นได้ว่าการผลิตบล็อกมวลเบาแบบบ่มด้วยไอน้ำภายใต้ความดันสูง (AAC) มีความน่าลงทุนแม้การลงทุนสูงกว่าการผลิตแบบเติมฟองอากาศ (CLC) แต่มีผลตอบแทนที่สูงกว่าเช่นกัน และพบว่าในกากตะกอนอะลูมิเนียมมีอะลูมิเนียมออกไซด์เป็นส่วนประกอบหลักสูงถึงร้อยละ 73.5 ซึ่งสามารถใช้กากตะกอนเป็นส่วนผสมในการผลิตบล็อกมวลเบาได้ถึงร้อยละ 50 โดยน้ำหนักปูนซีเมนต์ จากผลการทดสอบพบว่า บล็อกมวลเบาที่ใช้กากตะกอนเป็นส่วนผสมมีความหนาแน่นแห้งเท่ากับ 1.43 g/cm^3 และมีกำลังอัดเท่ากับ 37 ksc เมื่อเปรียบเทียบกับบล็อกมวลเบาที่ผลิตโดยใช้ผงอะลูมิเนียมพบว่า มีความหนาแน่นเชิงปริมาตรที่สูงกว่า

จากการศึกษาจะเห็นว่าผลตอบแทนค่อนข้างสูงอาจเป็นเพราะไม่ได้ระบุถึงที่ตั้งโรงงาน ทำให้ค่าวัสดุดิบในการผลิตแปรผันตามระยะทางที่ตั้งโรงงาน อีกทั้งต้องวิเคราะห์ความอ่อนไหวทางการเงิน ราคาวัสดุดิบที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งการยอมรับของผู้ใช้งานในการนำขยะอุตสาหกรรมเป็นส่วนผสม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาอัตราส่วนผสมกากตะกอนอะลูมิเนียมในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ความหนาแน่นแห้งที่ต่ำลง
2. การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตต้องคำนึงการผันแปรของต้นทุนเนื่องจากราคาวัสดุดิบมีการปรับตัวสูงขึ้น และวิเคราะห์แนวโน้มทางการตลาด ค่าการปริมาณใช้งานบริเวณใกล้เคียงที่ตั้งโรงงาน ชั้นคุณภาพที่ตลาดต้องการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากมหาวิทยาลัยพะเยา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ ชี้แนะตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, (2549) การลงทุน-อุตสาหกรรม. 12 พฤศจิกายน 2557 จาก

<http://www.thanonline.com/index.php>

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, (6 กรกฎาคม 2556) การลงทุน-อุตสาหกรรม. 12 พฤศจิกายน 2557 จาก

<http://www.thanonline.com/index.php>

การศึกษาความเหมาะสมของการขยายเขตการส่งน้ำ : กรณีศึกษาโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

The Feasibility Study of the Irrigated Area Expansion : Case Study Ban Jam-Pong Irrigation Pumping Project, Wiang-Khan District, Chiangrai Province

ณัฐ ชวะนانونท์^{1*} และกิตติพงษ์ วุฒิจำมงศ์²
Nut Chavananon^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

การศึกษาความเหมาะสมของการขยายเขตการส่งน้ำโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการขยายเขตโดยการก่อสร้างคลองส่งน้ำเป็นคลองลอยตาดคอนกรีต อัตราการไหล 0.10 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ยาว 1,700 เมตร จะสามารถส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่ได้ 350 ไร่ การศึกษาความเหมาะสมของโครงการ จะทำโดยการวิเคราะห์โครงการทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม ผลการวิเคราะห์พบว่า ต้นทุนในการก่อสร้างคลองส่งน้ำ และค่าบำรุงรักษารายปีเท่ากับ 491,759 บาท (ต้นทุนรายปีคิดที่ อัตราดอกเบี้ย 7% และอายุโครงการ 20 ปี) ส่วนผลตอบแทนของโครงการคิดจากผลผลิตข้าวเปลือกนาปรัง จำนวน 350 ไร่ เท่ากับ 1,543,850 บาท เมื่อทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อต้นทุน (B-C Ratio) ของโครงการ ได้ค่าเท่ากับ 3.13 ซึ่งสรุปได้ว่า โครงการดังกล่าวมีความเหมาะสมในการดำเนินการ

คำสำคัญ : การศึกษาความเหมาะสม โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nutchavananon249@gmail.com

Abstract

The Feasibility Study of the Irrigated Area Expansion Ban Jam–Pong Irrigation Pumping Project, Wiang–Khan District, Chiangrai Province, The result of the study shows that the irrigated area expansion by constructing elevated concrete irrigation canal meters long with 0.10 cubic meter per second discharge This canal can irrigate 350 rai for dry season paddy field. The project feasibility study is done by engineering economic analyses. The outcome of the analyses reveals that the total annual cost of construction and maintenance is around 491,759 THB (at 7% interest and 20 years period). The project benefit comes from the value of dry season paddy produces in 350 rai which is about 1,543,850 THB annually. The project benefit–cost ratio is 3.13, which indicated that this project is very feasible for commencement.

Key words: feasibility study, Ban Jam–Pong Irrigation Pumping Project, benefit–cost ratio

บทนำ

โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เดิมก่อสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2534 โดยการควบคุมดูแลของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานไฟฟ้าให้เป็นประโยชน์ ด้านการเกษตรและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการเร่งรัดขจัดปัญหาความแห้งแล้งของประเทศ ในพื้นที่ที่อยู่นอกเขตโครงการชลประทานด้วยการจัดตั้งสถานีสูบน้ำขึ้นที่บริเวณริมฝั่งของแหล่งน้ำที่มีน้ำบริบูรณ์ตลอดทั้งปีทั่วประเทศ และมีเป้าหมายในการส่งน้ำให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปีตามนโยบายของกระทรวง ก่อนจะถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวให้กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2543 ต่อมากรมชลประทานจึงได้ถ่ายโอนภารกิจให้แก่ เทศบาลตำบลหลายางว ควบคุมดูแล เมื่อปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน

รูปที่ 1 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง ได้ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เกษตรกรบ้านแจมปองใช้น้ำในการทำนาปรัง ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่เขตชลประทานได้รับผลผลิตในการทำนาปรังเพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีชาวนาอีกส่วนหนึ่งซึ่งมีพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทานของสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมปอง มีความต้องการใช้น้ำและยังไม่ได้รับการขยายเขตชลประทาน ผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าความเหมาะสมของการขยายเขตการส่งน้ำ ตามความต้องการของเกษตรกร เพื่อหาความคุ้มค่าของโครงการ และนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาประกอบการตัดสินใจลงทุนของภาครัฐในอนาคตต่อไป

รูปที่ 2 คลองส่งน้ำตาดคองกริต

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของการขยายเขตชลประทานบ้านแจมปอง ตำบลหล้ายางว อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อทราบถึงต้นทุนของการขยายเขตชลประทาน สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในแต่ละปี ว่ามีต้นทุนเท่าไร นำข้อมูลที่ศึกษาได้ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมาะสมในการดำเนินโครงการว่ามีความเหมาะสม และความคุ้มค่าในการลงทุนหรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อนำผลการวิเคราะห์โครงการที่ได้ มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินโครงการในกิจการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า เช่น ประกอบกับการขอรับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างขยายเขตคลองส่งน้ำ จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือกรมชลประทาน เป็นต้น

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลจากส่วนราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเชิงสถิติทางอินเทอร์เน็ต ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. ข้อมูลการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป๋อง และแบบแปลนการก่อสร้างเดิมจากกองช่างเทศบาลตำบลหลายาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
2. ข้อมูลพื้นที่การเพาะปลูกข้าวบ้านแจมป๋อง จากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหลายาง
3. ข้อมูลแสดงผลผลิตข้าวต่อไร่ จากกรมการข้าว ปี 2556
4. ข้อมูลราคาข้าวแต่ละชนิด จากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ปี 2557
5. ข้อมูลการคำนวณเพื่อออกแบบคลองส่งน้ำ แบบแปลน และประมาณราคาก่อสร้างคลองส่งน้ำ
6. ข้อมูลค่าบำรุงรักษารายปีของสถานีสูบน้ำ จากสำนักงานเทศบาลตำบลหลายาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูลในปัจจุบันของโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป๋อง ประกอบกับการสอบถามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง จากพนักงานสูบน้ำประจำสถานี
2. ศึกษาพื้นที่ทำนาทั้งหมด และจำแนกเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทานมีกี่ไร่ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานที่รอการขยายเขตการส่งน้ำมีกี่ไร่ และพื้นที่นอกเขตชลประทานที่ไม่สามารถขยายเขตชลประทานได้มีจำนวนกี่ไร่
3. นำข้อมูลผลผลิตการทำนาปรังของเกษตรกรต่อไร่ต่อปี มาคำนวณหารายได้ของเกษตรกรโดยใช้ข้อมูลราคาข้าวจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย จะได้ตัวเลขออกมาเป็นผลตอบแทนของโครงการ (Benefit)
4. ศึกษาเก็บข้อมูลในอนาคตของโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป๋อง ว่ามีพื้นที่ต้องการการขยายเขตการส่งน้ำประมาณกี่ไร่ และเขียนแผนผังการวางแนวคลองส่งน้ำออกมาอย่างชัดเจน
5. ออกแบบหน้าตัดคลองส่งน้ำต่อพื้นที่ที่ต้องการน้ำ ตามหลักวิชาด้านวิศวกรรม และนำมาทำการประมาณราคาค่าใช้จ่ายในการขยายเขตการส่งน้ำ โดยนำมาเฉลี่ยตามอายุการใช้งานออกมาเป็นรายปี ตามอัตราดอกเบี้ยปัจจุบัน จะได้ตัวเลขเป็นต้นทุนของโครงการ (Cost)
6. เปรียบเทียบและวิเคราะห์โครงการด้วยวิธีด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม เพื่อนำมาสรุปว่าโครงการดังกล่าวมีความเหมาะสมในการลงทุนเพื่อก่อสร้างหรือไม่อย่างไร

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเป็นการเปรียบเทียบโครงการระหว่าง ผลตอบแทนของเกษตรกร (Benefit) กับต้นทุนการก่อสร้าง เพื่อเขตการส่งน้ำ (Cost) เพื่อทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อต้นทุน (B-C Ratio) ของโครงการมีรายละเอียดดังนี้

ผลตอบแทน (Benefit)

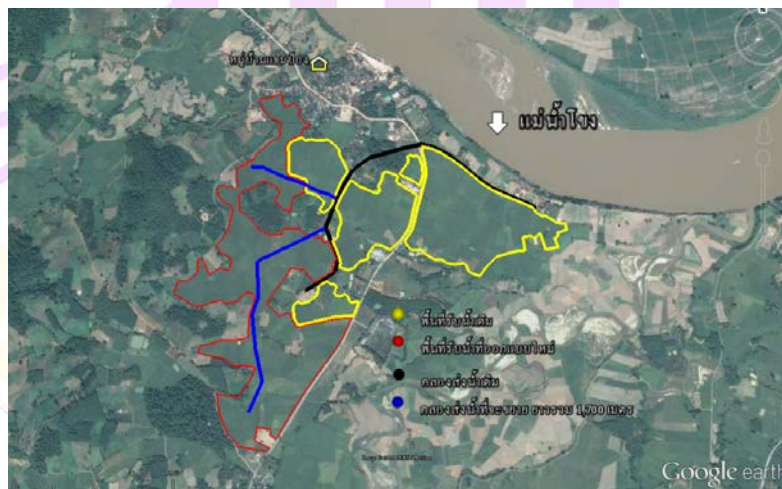
ตารางที่ 1 การจำแนกพื้นที่เพาะปลูกข้าว

ลำดับ	พื้นที่	ผลผลิต กก./ไร่	รายได้หน้าปี บาท (12.10บ /กก) ข้าวเหนียว	รายได้หน้าปี บาท/ไร่ (7.74บ.) ข้าวเจ้า	รวมเป็นรายได้ ต่อไร่/ปี
1	ปลูกข้าวในเขตชลประทาน 350 ไร่	570	6,897	4,141	11,308
2	ปลูกข้าวนอกเขตชลประทานที่รอการขยายเขต 350 ไร่	570	6,897	-	6,897
3	ปลูกข้าวนอกเขตชลประทานที่ไม่สามารถขยายเขตได้ 202 ไร่	570	6,897	-	6,897

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ในเขตชลประทานจะมีรายได้ 11,308 บาท/ไร่/ปี ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่นอกเขตชลประทานจะมีรายได้ 6,897 บาท/ไร่/ปีซึ่งมีรายได้น้อยกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่อยู่ในเขตชลประทานอยู่ 4,411 บาท/ไร่/ปี โดยเกษตรกรจะมีรายได้จากการทำนาปรังในเนื้อที่ประมาณ 350 ไร่ คิดเป็นเงินรายได้ 4,411 X 350 เท่ากับ 1,543,850 บาท/ปี

ต้นทุน (Cost)

โครงการตั้งออกแบบเพื่อรองรับจำนวนพื้นที่ที่ต้องการรับน้ำเท่า 350ไร่ มีขนาดคลองส่งน้ำในอัตราการใช้ 0.10 ลบ.ม./วินาที ความยาว 1,700 เมตร ลักษณะเป็นคลองแบบลอย ตามแบบมาตรฐานคลองลาดคอนกรีต ดังรูป

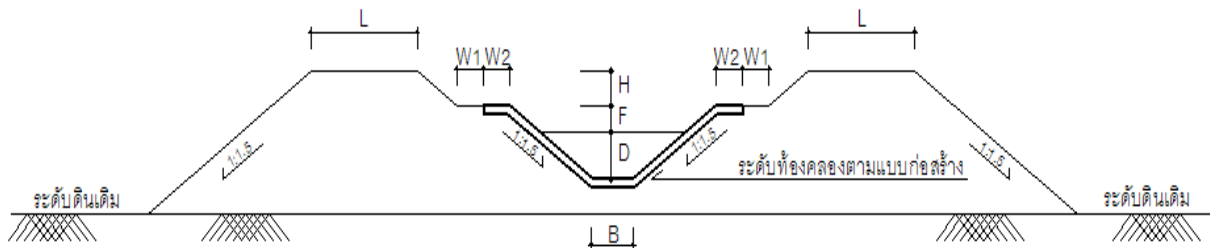
รูปที่ 3 แสดงแผนผังคลองส่งน้ำ

ตารางที่ 2 มาตรฐานขนาดหน้าตัดคลองส่งน้ำตาดคอนกรีต

ขนาด คลอง ลบ.ม./ วินาที	SLOPE						B (ม)	t (ม)	F (ม)	H (ม)	L (ม)	W1 (ม)	W2 (ม)	หมายเหตุ
	1:500	1:1000	1:2000	1:3000	1:4000	1:5000								
0.10	0.23	0.27	0.32	0.35	0.38	0.40	0.30	0.05	0.15	0.20	0.80	0.20	0.20	

รูป
ที่ 4

รูปตัดแบบที่ 1 กรณีคลองลอย

แสดงรูปแบบหน้าตัดคลองส่งน้ำ

จากการประมาณราคาค่าก่อสร้างปัจจุบันทั้งหมด จะได้ราคาค่าก่อสร้างคลองส่งน้ำเท่ากับ 4,680,000 บาท และค่าบำรุงรักษารายปีอีก 50,000 บาท เมื่อคำนวณค่าเฉลี่ยเป็นรายปีแล้วจะได้เท่ากับ 491,759 บาท/ปี เมื่อกำหนดอายุของโครงการ 20 ปี อัตราดอกเบี้ย 7% สูตร $P=A(P/A ,i\%,n)$

ตารางที่ 3 แสดงต้นทุนรายปี

ลำดับ	รายการ	งบประมาณทั้งหมด (บาท)	ระยะเวลา (ปี)	ต้นทุนรายปี (บาท)
1	ค่าก่อสร้างคลองส่งน้ำ	4,680,000	20	441,759
2	ค่าบำรุงรักษารายปี	50,000	-	50,000
รวมค่าต้นทุนคลองส่งน้ำรายปี				491,759

การวิเคราะห์โครงการทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม

การขยายเขตการส่งน้ำ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป่อง จะมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนก่อสร้างคลองส่งน้ำ และค่าบำรุงรักษารายปีเท่ากับ 491,759 บาท/ปี ส่วนเกษตรกรจะมีรายได้จากการทำนาปรังในเนื้อที่ประมาณ 350 ไร่ คิดเป็นเงินรายได้ 4,411 X 350 เท่ากับ 1,543,850 บาท/ปี จึงนำเงินรายได้ของเกษตรกรต่อปีมาเทียบกับเงินลงทุนทั้งหมดต่อปี โดยใช้อัตราส่วนของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit cost ratio, B/C ratio) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ} \quad B &= 1,543,850 \text{ บาท/ปี} \\ C &= 491,759 \text{ บาท/ปี} \\ \text{จากสูตร} \quad B/C & \\ &= 1,543,850 / 491,759 \\ &= 3.13 \end{aligned}$$

ดังนั้น จากการเปรียบเทียบระหว่าง ผลตอบแทนที่ได้รับ กับงบประมาณการลงทุน B/C ratio ได้ค่าเท่ากับ 3.13 ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่า 1 จึงเป็นโครงการที่เหมาะสมในการลงทุนของภาครัฐ

วิจารณ์และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมของการขยายเขตการส่งน้ำ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป่อง ตำบลหลายางว อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น และบวกกับความต้องการการมีรายได้ของประชาชนในพื้นที่ที่สูงขึ้น โดยอาศัยการคำนวณหาต้นทุนการขยายเขตการส่งน้ำและข้อมูลผลผลิตของเกษตรกรคิดเป็นรายได้มาวิเคราะห์โครงการ โดยใช้วิธีการหาอัตราส่วนของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit cost ratio, B/C ratio) เมื่อการขยายเขตการส่งน้ำคิดเป็นต้นทุนค่าก่อสร้างคลองส่งน้ำมีต้นทุนรายปี C=491,759 บาท/ปี ส่วนรายได้เกษตรกรผู้ทำนาปรังคิดเป็นเงินรายได้ B=1,543,850 บาท/ปี เมื่อ B/C มีผลลัพธ์ 3.13 มีค่ากว่า 1 ซึ่งเป็นโครงการที่เหมาะสมในการลงทุน เนื่องจากผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ มีมูลค่ามากกว่างบประมาณการลงทุนก่อสร้างในการขยายเขตการส่งน้ำ และสามารถใช้ประกอบกับการตัดสินใจลงทุนของผู้มีอำนาจพิจารณาของหน่วยงานรัฐต่อไป

วิจารณ์ผลการวิจัย

การศึกษาความเหมาะสมของการขยายเขตการส่งน้ำ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป่อง ตำบลหลายางว อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาหาความคุ้มค่าคุ้มทุนของการจะลงทุนก่อสร้างขยายเขตคลองส่งน้ำของรัฐว่าคุ้มค่ากับผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับหรือไม่ อย่างไร

สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านแจมป่องในการดูแลของเทศบาลตำบลหลายางว ปัจจุบันมีลักษณะเป็นคลองส่งน้ำตาดคอนกรีตแบบคลองลอย มีขนาดคลองเท่ากับอัตราการไหลของน้ำ 0.30 ลบ.ม./วินาที ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการปลูกข้าวนาปรังโดยมีอายุการใช้งานของโครงการมากกว่า 20 ปี มีการบำรุงรักษาประจำปีละประมาณ 50,000 บาท จากข้อมูลของเกษตรกรผู้ทำนาข้าวบ้านแจมป่องตามสถิติของแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีพื้นที่ทำนาข้าวจำนวน

902 ไร่ และใช้ราคากลางข้าวจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมาคำนวณเป็นรายได้อีก โดยจำแนกเป็นรายได้จากพื้นที่ที่ต่างกันได้แก่ 1.พื้นที่นาข้าวในเขตชลประทาน 350 ไร่ คิดเป็นเงิน 11,308 บาท/ไร่/ปี 2. พื้นที่นาข้าวนอกเขตชลประทานที่รอการขยายเขตอีก 350 ไร่ คิดเป็นเงิน 6,897 บาท/ไร่/ปี 3. นอกนั้นเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถขยายเขตต่อไปได้ 202 ไร่ เพราะฉะนั้นเกษตรกรที่มีพื้นที่ในเขตชลประทานจะมีรายได้มากกว่าเกษตรกรที่อยู่นอกเขตชลประทานเป็นเงินส่วนต่างเท่ากับ 4,411 บาท/ไร่/ปี จึงใช้ค่าผลตอบแทนของโครงการ (Benefit) 4,411 บาท X 350 ไร่ จะได้ $B = 1,543,850$ บาท/ปี

จากนั้นจึงคำนวณหาต้นทุน (Cost) จากความต้องการการขยายเขตการส่งน้ำประมาณ 350 ไร่ เพื่อมาคำนวณหาจำนวนความต้องการน้ำของต้นข้าวในนาข้าว ซึ่งเป็นปริมาณน้ำเท่ากับ 0.0002 ลบ.ม./วินาที/ไร่ จากนั้นนำมาคำนวณหาขนาดคลองส่งน้ำตาดคอนกรีตซึ่งได้ขนาดเท่ากับอัตราการไหลของน้ำ 0.10 ลบ.ม./วินาที มีความยาวของคลองเท่ากับ 1,700 เมตร และใช้งบประมาณในการก่อสร้างเท่ากับ 4,680,000 บาท กำหนดอายุการใช้งาน 20 ปี ในอัตราดอกเบี้ย 7% ต่อปี เมื่อคิดค่าเฉลี่ยเป็นปีแล้วได้เท่ากับ 441,759 บาท /ปี บวกกับค่าบำรุงรักษาปีละ 50,000 บาท เป็นเงินลงทุน (Cost) เท่ากับ 491,759 บาท/ปี จึงวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการ โดยใช้วิธีการหาอัตราส่วนของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit cost ratio, B/C ratio) โดย $1,543,850 / 491,759$ ได้ผลลัพธ์เท่ากับ 3.13 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 โครงการมีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าทั่วประเทศ ได้ทำการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล ซึ่งมีโอกาสสูงที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงการ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำการวิเคราะห์โครงการให้ดี มีความประหยัด และให้เกษตรกรได้รับประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณของแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลห้วยวาง ที่ได้สนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลห้วยวางทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงแก่น ที่ได้ให้ข้อมูลการเกษตรในเขตท้องที่อำเภอเวียงแก่น และขอขอบคุณอาจารย์ สาขาวิชาบริหารงานก่อสร้าง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความรู้ในการทำการวิจัย ตลอดจนการควบคุมและให้คำแนะนำในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงแก่น. (2556). **ข้อมูลสถิติการเกษตรอำเภอเวียงแก่น**. จังหวัดเชียงราย.
งานวิชาการเกษตร. (2556). **ข้อมูลต้นทุนการเพาะปลูกตำบลห้วยวาง**. สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลห้วยวาง.
โครงการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า. (2534). **คู่มือสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า**. สำนักงานพลังงานแห่งชาติ.
กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว. (2556). **การพยากรณ์การผลิตข้าวนาปรัง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์

2558. จาก www.brrd.in.th

การศึกษาความเหมาะสมในการใช้หินในกล่องลวดตาข่ายสร้างฝายต้นน้ำลำธาร :
กรณีศึกษาตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

Feasibility Study of Using Rock Gabion for Check Dam Construction : Case Study
Tambon Thaton, Mae Ai District, Chiangmai Province

สมศักดิ์ ศรีสวัสดิ์^{1*} และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Somsak Srisawat^{1*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

การศึกษาความเหมาะสมในการใช้หินในกล่องลวดตาข่ายสร้างฝายต้นน้ำลำธาร กรณีศึกษา ลำห้วยมะเฟือง ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความเหมาะสมในการสร้างฝายต้นน้ำลำธารในรูปแบบผสมผสาน และวิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ของฝายต้นน้ำลำธารแบบชั่วคราวที่ใช้กระสอบทราย ฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในกล่องลวดตาข่าย และฝายต้นน้ำลำธารแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน ของ ฝายต้นน้ำลำธารแบบชั่วคราวที่ใช้กระสอบทราย ฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในกล่องลวดตาข่าย และ ฝายต้นน้ำลำธารแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก มีค่าเท่ากับ 34.36, 76.63 และ 38.26 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความเหมาะสม ต้นทุนในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร

Abstract

Feasibility study of using rock gabion for check dam construction case study Tambol Thaton, Mae Ai District, Chiangmai Province. The purposes of this study are to study the suitability of check dam construction in integrate pattern and analyze the economic feasibility of temporarily check dam by using sandbag, gabion check dam and reinforce concrete check dam. The study reveals that the benefit – cost ratio of temporarily sandbag, gabion and reinforce concrete check dam are 34.36, 76.63 and 38.26 respectively.

Keywords: feasibility, cost of check dam construction

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : somsak1182521@hotmail.com

บทนำ

สถานการณ์เกี่ยวกับน้ำในปัจจุบันมีปัญหาคើขึ้นเป็นอันมาก ทั้งในด้านการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งตามท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ ภาวะน้ำท่วมในฤดูฝนทำความเสียหายให้กับพืชผลและชุมชน ตลอดจนการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรน้ำในทุกภูมิภาคเกิดสภาพของปัญหาน้ำใกล้เคียงกัน ภาคเหนือโดยทั่วไปมีปัญหาคาดแคลนน้ำเกิดขึ้นเฉพาะบางพื้นที่และตามฤดูกาล แต่ในด้านการพัฒนาแล้วภูมิภาคนี้มีความต้องการให้ขยายงานชลประทานให้มากขึ้น และบางพื้นที่ต้องการการป้องกันภัยเนื่องจากน้ำท่วม ซึ่งมีสาเหตุมาจากป่าไม้ บริเวณต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงไปมาก และการนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ แต่ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการที่เหมาะสมรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทำให้ทรัพยากรที่เหลืออยู่มีสภาพเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ต่อบริเวณนิเวศน์ และอุตุนิยมิวิทยา เนื่องจากปัญหาฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ปัญหาขาดระบบควบคุมปริมาณน้ำ และขาดระบบการกระจายน้ำ

ตำบลท่าตอนเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะทั่วไปมีลักษณะเป็นพื้นที่ภูเขาสูง มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 46% และเป็นพื้นที่ราบเพาะปลูกประมาณ 20.31% มีการแบ่งเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 7,622 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 19,775 คน แยกเป็น ชาย 9,921 คน หญิง 9,854 คน ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาข้าว ข้าวไร่ กระเทียม พริก ข้าวโพด ผักสวนครัว และกิจกรรมอื่นที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดในช่วงนั้น โดยปริมาณน้ำฤดูกาลต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชากรในพื้นที่ เช่น ในฤดูแล้งปริมาณน้ำที่ใช้ในการเกษตรมีไม่เพียงพอหรือในฤดูฝนเกิดน้ำท่วมและไหลหลากท่วมพื้นที่การเกษตรส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรก่อให้เกิดความเสียหายทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้อยู่เป็นประจำทุกปี

รูปที่ 1 สภาพความเสียหายที่เกิดจากน้ำหลาก

รูปที่ 2 สภาพความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วม

การสร้างฝายต้นน้ำลำธารเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากฝายต้นน้ำลำธารจะช่วยชะลอการไหลของน้ำ ลดความเร็วและรุนแรงในการไหล โดยการสร้างฝายต้นน้ำลำธารสามารถใช้วัสดุได้หลายวิธี เช่น ดินหิน หินเรียง เรียงกระสอบ ฯลฯ แต่การศึกษาครั้งนี้จะทดลองใช้หินในร่องลวดตาข่าย ซึ่งสามารถทำได้เร็วและเมื่อเกิดมีความเสียหายก็สามารถทำการซ่อมแซมได้ง่าย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารในรูปแบบผสมผสานในลำน้ำ ห้วยมะเฟือง หมู่ 2 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่
2. วิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารแบบชั่วคราวโดยกระสอบทราย ฝายต้นน้ำลำธารแบบผสมผสานที่ใช้หินในร่องลวดตาข่ายกับการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารแบบถาวรที่ใช้คอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อหาต้นทุนและความคุ้มค่าในการก่อสร้างฝาย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์

1. ก่องลวดตาข่าย
2. หินใหญ่หรือกรวด
3. ไม้ยูคา
4. จอบหรือเสียม

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาและทำการเก็บข้อมูลในการใช้งบประมาณสำหรับบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วม ภัยแล้ง
2. กำหนดตำแหน่งที่ก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารในรูปแบบผสมผสานที่ใช้หินในช่องลวดตาข่ายในลำน้ำ ห้วยมะเฟือง

รูปที่ 3 สถานที่ก่อสร้างฝายหินในช่องลวดตาข่าย

3. ดำเนินการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารในรูปแบบผสมผสานที่ใช้หินในช่องลวดตาข่ายในลำน้ำจริง เพื่อหาต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารในรูปแบบผสมผสานที่ใช้หินในช่องลวดตาข่ายเพื่อเปรียบเทียบกับฝายเรียงกระสอบและฝายคอนกรีตที่จำลองขึ้น ณ จุด ๆ เดียวกันกับฝายที่ก่อสร้างด้วยการใช้หินในช่องลวดตาข่าย

รูปที่ 4 การก่อสร้างฝายหินในกล่องลวดตาข่าย

ตารางที่ 1 ประมาณการค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างฝายแบบกระสอบทราย (แบบจำลอง)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคาต่อหน่วย/บาท	ราคารวมบาท
1	กระสอบใส่ทราย	300.00	ใบ	7.00	2,100.00
	ทรายหยาบ	4.50	ลบ.ม.	145.00	652.50
	ไม้ยูคา ตก. 4 นิ้ว ยาว 3.00 ม.	10.00	ท่อน	75.00	750.00
2	ค่าแรงงาน	3.00	คน	200.00	600.00
3	รวมค่าวัสดุ-ค่าแรงงาน				4,102.50
4	Factor F (1.3274)				5,445.65
5	รวมค่าก่อสร้างทั้งหมด				5,440.00

ตัวอักษร (ห้าพันสี่ร้อยสี่สิบบาทถ้วน)

ตารางที่ 2 ประมาณการค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างฝายแบบหินในกล่องลวดตาข่าย (แบบสร้างจริง)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคาต่อหน่วย/บาท	ราคารวมบาท
1	กล่องลวดตาข่าย	3.00	กล่อง	625.00	1,875.00
	หิน	3.00	ลบ.ม.	500.00	1,500.00
	ไม้ยูคา ตก. 4 นิ้ว ยาว 3.00 ม.	8.00	ท่อน	75.00	600.00
2	ค่าแรงงาน	5.00	คน	200.00	1,000.00
3	รวมค่าวัสดุ-ค่าแรงงาน				4,975.00
4	Factor F (1.3274)				6,603.81
5	รวมค่าก่อสร้างทั้งหมด				6,600.00

ตัวอักษร (หกพันหกร้อยบาทถ้วน)

ตารางที่ 3 ประมาณการค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างฝายถาวรแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก (แบบจำลอง)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคาต่อ หน่วย/บาท	ราคารวม บาท
1	งานดินซุด	3.00	ลบ.ม.	99.00	297.00
	ปูนซีเมนต์	22.00	ถุง	149.00	3,278.00
	หินผสมคอนกรีต	4.00	ลบ.ม.	854.00	3,416.00
	ทรายหยาบ	2.00	ลบ.ม.	145.00	290.00
	เหล็กเส้นกลมผิวเรียบ 9 มม.	26.00	เส้น	115.00	2,990.00
	ลวดผูกเหล็ก	4.00	กก.	32.00	128.00
	ไม้แบบ	21.00	ลบ.ฟ.	467.00	9,807.00
	ไม้เคร่า	7.00	ลบ.ฟ.	134.00	938.00
	ไม้ค้ำยัน	10.00	ต้น	50.00	500.00
	ตะปู	5.00	กก.	32.00	160.00
	รวมค่าวัสดุ				21,804.00
2	ค่าแรงงานคิด 30%				6,541.20
3	รวมค่าวัสดุ-ค่าแรงงาน				28,345.20
4	Factor F (1.3274)				37,625.41
5	รวมค่าก่อสร้างทั้งหมด				37,620.00

ตัวอักษร (สามหมื่นเจ็ดพันหกหรือยี่สิบบาทถ้วน)

- วิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนโดยใช้ทฤษฎี (Benefit – Cost Ratio : B/C ratio) เพื่อที่จะทราบทางเลือกในการดำเนินการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารที่ให้ประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด
- สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การศึกษาความเหมาะสมในการใช้หินในกล่องลวดตาข่ายสร้างฝายต้นน้ำลำธารกรณีศึกษา ตำบลท่าดอน อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและความเสียหายอื่น ๆ ที่เกิดจากน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมจำนวน 200,000 บาท/ปี (ข้อมูลงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปีงบประมาณ 2557) โดยการวิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ของฝายต้นน้ำลำธารที่ใช้หินในกล่องลวดตาข่าย ฝายต้นน้ำลำธารชั่วคราวแบบใช้กระสอบทรายและฝายต้นน้ำลำธารถาวรแบบใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งมีข้อกำหนดดังนี้

ลำดับที่	รายละเอียด	จำนวน	หน่วย
1	ค่าบำรุงรักษารายปีฝายหินในกล่องลวดตาข่าย	1,000	บาท/ปี
2	ค่าบำรุงรักษารายปีฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก	2,000	บาท/ปี
3	ผลประโยชน์ที่ได้รับ	200,000	บาท/ปี
4	อัตราดอกเบี้ยร้อยละ	7	ต่อปี
5	อายุการใช้งานฝายกระสอบทราย	1	ปี
6	อายุการใช้งานฝายหินในกล่องลวดตาข่าย	5	ปี
7	อายุการใช้งานฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก	25	ปี
8	กำหนดให้การก่อสร้างฝายทุกชนิด ณ จุด ๆ เดียวกัน		

โดยต้นทุนในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารที่ใช้หินในกล่องลวดตาข่าย ได้จากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการก่อสร้างฝายในลำห้วยในจุดที่กำหนดเสียค่าใช้จ่าย 6,600 บาท ในขณะที่ต้นทุนฝายที่ใช้กระสอบทรายเสียค่าใช้จ่าย 5,440 บาท และฝายคอนกรีตเสริมเหล็กเสียค่าใช้จ่าย 37,620 บาท ซึ่งได้จากการประมาณราคาตามที่ได้ออกแบบฝายที่จะสร้างในบริเวณเดียวกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงว่า ฝายชั่วคราวแบบใช้กระสอบทรายอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ $34.36 (200,000 / (5,440 \text{ AP}, 7\%, 1))$ ฝายคอนกรีตเสริมเหล็กอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ $38.26 (200,000 / ((37,620 \text{ AP}, 7\%, 25) + 2,000))$ และฝายที่ใช้หินในกล่องลวดตาข่ายผลอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ $76.63 (200,000 / ((6,600 \text{ AP}, 7\%, 5) + 1,000))$

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผล

ฝายต้นน้ำลำธารที่มีความเหมาะสมมากที่สุดที่ในลำน้ำห้วยมะเฟืองคือ ฝายฝายต้นน้ำลำธารแบบที่ใช้หินในกล่องลวดตาข่าย เนื่องจากมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนสูงที่สุด (76.63) ในประเภทของฝายต้นน้ำลำธารทั้งหมดที่ทำการศึกษา ถึงแม้ว่าฝายต้นน้ำลำธารแบบที่ใช้หินในกล่องลวดตาข่ายจะมีอายุการใช้งานน้อยกว่าฝายคอนกรีตเสริมเหล็กก็ตาม

วิจารณ์ผล

ฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในกล่องลวดตาข่ายเป็นฝายที่สามารถสร้างได้ค่อนข้างง่ายและรวดเร็ว วัสดุที่ใช้ในการทำฝายสามารถหาได้ง่ายซึ่งมีอยู่ตามลำห้วยทั่วไป แม้ว่าฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในกล่องลวดตาข่ายจะมีอายุการใช้งานมากกว่าฝายต้นน้ำลำธารแบบกระสอบทรายแต่ก็ยังมีอายุการใช้งานน้อยกว่าฝายต้นน้ำลำธารแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก เนื่องจากฝายต้นน้ำลำธารแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก มีความมั่นคงแข็งแรงแต่มีต้นทุนในการก่อสร้างค่อนข้างสูง ใช้เวลาในการก่อสร้างที่ยาวนานกว่า อย่างไรก็ตามในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารควรเลือกใช้วัสดุที่หาได้ง่ายตามธรรมชาติ มีปริมาณมากในท้องถิ่นและมีราคาถูก ควรมีการเลือกทำเลและออกแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพของ

พื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสิ่งสำคัญเมื่อมีการสร้างฝายต้นน้ำลำธารแล้ว ประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง การตรวจสอบและบำรุงรักษาฝายต้นน้ำลำธารตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากฝายต้นน้ำลำธารได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาน้ำป่าไหลหลาก เราสามารถเลือกที่จะกระทำการแก้ไขและป้องกันได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้ต้องหาวิธีการที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในแต่ละแห่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรทำการเปรียบเทียบฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในร่องลวดตาข่ายกับฝายต้นน้ำลำธารชนิดอื่น เช่น ฝายคอกหมู ฝายหินเรียง ฝายคันดิน ฯลฯ
2. ควรทำการศึกษาฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในร่องลวดตาข่ายในลำห้วยหลายลำห้วยเพื่อหาความเหมาะสมของแต่ละลำห้วย
3. ควรทำการศึกษาฝายต้นน้ำลำธารแบบใช้หินในร่องลวดตาข่ายในลำห้วยที่มีปริมาณหินอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อลดต้นทุนในการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร
4. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ทำการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร
5. ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ที่ทำการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน ท่านปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยมะเฟือง คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านห้วยมะเฟืองและราษฎรบ้านห้วยมะเฟือง หมู่ที่ 2 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและคำแนะนำ ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้านี้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญณา สุขคร. (2557). ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำฝายชะลอน้ำ กรณีชุมชนบ้านกิวท่ากลาง-ท่าใต้ ตำบลบ้านกิว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง .วารสารวิจัย มสค,ปีที่ 10 (1),255
- จีระ ทรงพุฒิ. เทศา พลภักดิ์. วาริช รัตนกรรติ. (2550). ศึกษาการสะสมตะกอนหลังสร้างฝายดักตะกอนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร. จังหวัดพิษณุโลก.
- ชัยวัฒน์ อ้อยงาม. (2557). ศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างฝายต้นน้ำลำธารจากยางรถยนต์เก่า. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา. จังหวัดพะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นิยม กิตติวงศ์ตระกูล. (2553). **ศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของฝายต้นน้ำลำธารในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. จังหวัดมหาสารคาม.
- พันโท รุ่ง สันป่าแก้ว. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างฝายต้นน้ำลำธารในบ้านแพกแซม อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. จังหวัดเชียงใหม่.
- วรวิทย์ พิลัยหล้า. (2553). **ศึกษาการจัดการฝายต้นน้ำของเกษตรกรหมู่บ้านขุนช่างเคี่ยน ในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่.
- ส่วนจัดการทรัพยากรต้นน้ำ. (2550). **คู่มือการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช** จาก trackexam.mnre.go.th/Upload/Manual/Dam1.pdf
- อาจารย์ปรีชา วุฒิการณ์. (2554). **ศึกษาผลกระทบของฝายกักเก็บน้ำที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านดอนไชย อำเภอป่า จังหวัดน่าน**. งานวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพมหานคร.

การศึกษาแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยในมุมมองของสถาปนิกและวิศวกร

Study on Application of Sufficiency Economic Used in Residential Construction Projects in View of Architects and Engineers

ณัฐวิทย์ ขาวศรี^{1*} และปรีดา ไชยมหาวัน²

Nattawit Khaosri^{1*} and Preeda Chaimahawan²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจข้อมูลจากกลุ่มประชากรซึ่งเจาะจงไปที่กลุ่มสถาปนิกและวิศวกรที่ถือว่าเป็นกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานก่อสร้างที่พักอาศัย จากการศึกษาระดับความคิดเห็นทั่วไปพบว่าเห็นด้วยสูงมาก 1 หัวข้อ และเห็นด้วยมาก 4 หัวข้อและเห็นด้วยปานกลาง 8 หัวข้อ ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญพบว่า สถาปนิกและวิศวกรให้ความสำคัญกับแนวทางในด้านงบประมาณมากที่สุด รองลงมาคือด้านขอบเขตงาน ด้านคุณภาพและด้านกำหนดเวลาตามลำดับ การศึกษาเรื่องนี้จึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ให้มีความเป็นไปได้และมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: หลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านพักอาศัย สถาปนิก วิศวกร

Abstract

This research work is the studies in the Sufficiency Economy which is used in the construction of residential project by using the questionnaire survey. The population that is specific to a group of architects and engineers who are directly responsible in the residential construction. The study about the general opinion found a very high level of agreement with one topic. Strongly agree 4 topics and moderate agree 8 topics. The opinions about the importance of using, it found that, architects and engineers emphasis the budgets of construction in first priority. The following priorities are the scope, the quality and the timing of construction, respectively. This study can be a good guideline for the application of sufficiency economy with residential construction in the feasibility and substantial way.

¹ นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : shrine@hotmail.com

Keywords: Sufficiency Economy, Residential, Architects, Engineers

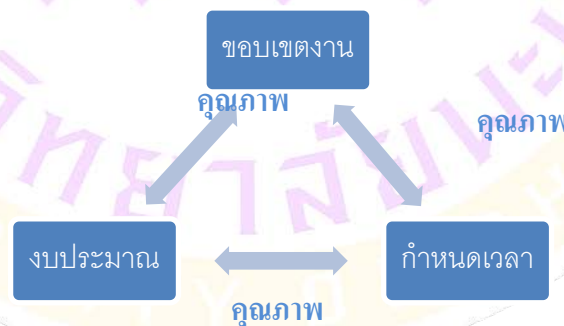
บทนำ

ปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยที่มีความทันสมัย ตอบสนองความสะดวกสบายด้วยเทคโนโลยีต่างๆ บ้านหรือที่พักอาศัยจึงกลายเป็นเครื่องมือที่ผู้คนส่วนใหญ่มักจะใช้ในการแสดงออกถึงระดับฐานะชีวิตของตน จนบางครั้งไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของตน

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง โดยมีแนวคิดของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 หลักเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 2 การบริหารงานก่อสร้าง

สถาปนิก และวิศวกรเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการก่อสร้างทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ทั้งในแง่กฎหมายและในแง่ขององค์ความรู้ เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการออกแบบและควบคุมการก่อสร้างโดยใช้หลักการบริหารโครงการที่ประกอบด้วย ขอบเขตงาน กำหนดเวลา และงบประมาณ เพื่อให้ได้งานออกมามีคุณภาพตามความต้องการของเจ้าของโครงการ (รูปที่ 2)

งานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดที่จะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานก่อสร้าง โดยการตีความหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับการบริหารงานก่อสร้าง และสอบถามความคิดเห็นจากสถาปนิก และวิศวกรต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในโครงการก่อสร้างโดยเน้นที่บ้านพักอาศัยเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสถาปนิกและวิศวกร ต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสถาปนิกและวิศวกร ต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย จำแนกตาม ชนิดและระดับวิชาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย กับชนิดและระดับวิชาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์ ใช้แบบสอบถามในการสำรวจระดับความคิดเห็นต่างๆ แบ่งเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

วิธีการศึกษา ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เริ่มจากรวบรวมได้จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การบริหารงานก่อสร้าง การบริหารโครงการ หลักเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยอื่นๆ นำมาบูรณาการและจัดทำแบบสอบถามเพื่อรวบรวมความคิดเห็นทั่วไป และความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยจากนั้นจึงตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการดำเนินการตรวจสอบทำให้ได้แนวทางทั้งหมด แบ่งตามรายด้านดังนี้ 1. ด้านขอบเขตงาน 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านกำหนดเวลา 4. ด้านคุณภาพ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการสอบถาม สถาปนิกและวิศวกร จำนวน 50 คนโดยแบ่งเกณฑ์พิจารณาค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best and Kahn (1998) และวิเคราะห์ผลที่ได้ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t test และ F test เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการนำหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% กรณีที่ค่าเฉลี่ยเท่ากันจะพิจารณาค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่น้อยกว่า และทำการสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการสำรวจแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศชาย 42 คนเป็นเพศหญิง 8 คน
- 1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย สถาปนิก 25 คน และวิศวกร 25 คน
- 1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ผู้ประกอบวิชาชีพระดับภาคี 44 คน ระดับสูงกว่าภาคี 6 คน
- 1.4 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 40 คน ระดับปริญญาโท 8 คน ระดับปริญญาเอก 2 คน
- 1.5 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ผู้มีอายุ 20-30 ปี 7 คน 30-40 ปี 23 คน 40-50 ปี 15 คน 50 ปีขึ้นไป 5 คน
- 1.6 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ผู้มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี 10 คน 5-10 ปี 18 คน 10-20 ปี 17 คน 20 ปีขึ้นไป 5 คน

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย สามารถแสดงดังตารางที่ 1 ซึ่งแสดงผลการจัดอันดับความเห็นที่มีต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ซึ่งพิจารณาค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best and Kahn(1998) แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- 1) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 แสดงระดับความเห็นด้วยสูงมาก
- 2) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 แสดงระดับความเห็นด้วยมาก
- 3) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 แสดงระดับความเห็นด้วยปานกลาง
- 4) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 แสดงระดับความเห็นด้วยน้อย
- 5) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 แสดงระดับความเห็นด้วยน้อยมาก

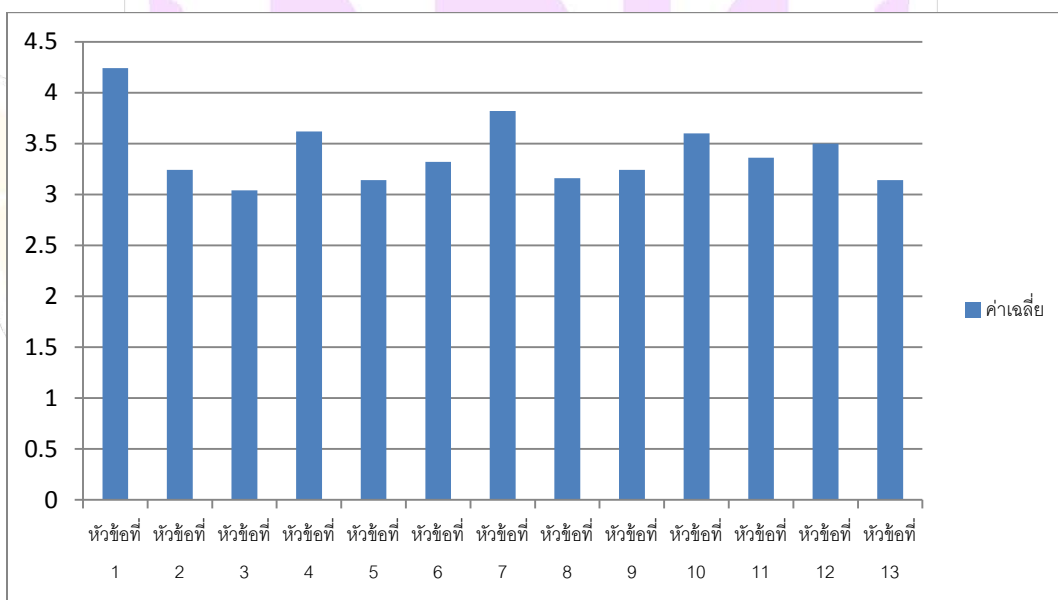
ตารางที่ 1 แสดงผลการจัดลำดับระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย

หัวข้อ ที่	อันดับ	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้าง บ้านพักอาศัย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
1	1	หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะการดำรงอยู่ และปฏิบัติตน โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของ สังคมไทย	4.24	0.72	สูงมาก
7	2	การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะทำ ให้เกิดทั้งวิถีการพัฒนาและผลของการพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่าง กว้างขวางทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก	3.82	0.63	มาก
4	3	บุคคลจำเป็นต้องเป็นใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	3.62	0.67	มาก
10	4	ผู้รับเหมาควรนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการประกอบกิจการด้วย	3.60	0.83	มาก
12	5	ควรมีการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ใน โครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย	3.50	0.58	มาก
11	6	แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความจำเป็น ต่อสังคมในปัจจุบันมากขึ้น	3.36	0.88	ปานกลาง
6	7	ในการตัดสินใจ การกระทำและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของบุคคล จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และ ความระมัดระวังและต้องมีมีจิตสำนึกในคุณธรรม ความ ซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มี สติ ปัญญา และความรอบคอบ	3.32	0.74	ปานกลาง
2	8	เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติ ได้ในทุกระดับได้จริง	3.24	0.69	ปานกลาง
9	9	ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ใช้ในการออกแบบบ้านพักอาศัยด้วย	3.24	0.75	ปานกลาง
8	10	หากคิดจะสร้างบ้านพักอาศัยเจ้าของบ้านควรคำนึงถึง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.16	0.84	ปานกลาง
5	11	บุคคลจำเป็นต้องต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การ เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้าน	3.14	0.67	ปานกลาง

หัวข้อ ที่	อันดับ	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้าง บ้านพักอาศัย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น					
13	12	หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ ก่อสร้างบ้านพักอาศัยได้จริง	3.14	0.76	ปานกลาง
3	13	บุคคลจำเป็นต้องมีความพอประมาณในการดำรงชีวิต และมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ย ทั้ง 13 ข้อ เท่ากับ 3.42 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก	3.04	0.90	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยสามารถแสดงดังตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 5 ซึ่งแสดงผลการจัดระดับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย โดยเลือกเอา 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านคือ ด้านขอบเขตงาน ด้านงบประมาณ ด้านกำหนดเวลา และด้านคุณภาพ พิจารณาค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best and Kahn (1993) แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- 1) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 แสดงระดับความสำคัญสูงมาก
- 2) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 แสดงระดับความสำคัญมาก
- 3) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 แสดงระดับความสำคัญปานกลาง
- 4) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 แสดงระดับความสำคัญน้อย
- 5) ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 แสดงระดับความสำคัญน้อยมาก

รูปที่ 3 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นทั่วไป

ตารางที่ 2 แสดงผลการจัดลำดับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านขอบเขตงาน

หัวข้อ ที่	อันดับ	แนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการ ก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านขอบเขตงาน	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความสำคัญ
1.14	1	ผู้ออกแบบควรออกแบบบ้านให้มีความมั่นคงแข็งแรง และ บำรุงรักษาง่าย	3.86	0.83	มาก
1.4	2	ผู้ออกแบบควรเสนอแนวความคิดที่เหมาะสมในการมี บ้านพักอาศัยแก่เจ้าของบ้าน	3.76	0.80	มาก
1.1	3	เจ้าของบ้านควรมีความต้องการขนาดของบ้านให้เหมาะสม กับตนเอง	3.60	0.93	มาก

และมีระดับความสำคัญเฉลี่ยในด้านขอบเขตงาน เท่ากับ 3.42 อยู่ในระดับสำคัญมาก

ตารางที่ 3 แสดงผลการจัดลำดับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านงบประมาณ

หัวข้อ ที่	อันดับ	แนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการ ก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านงบประมาณ	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความสำคัญ
2.14	1	ผู้ออกแบบควรออกแบบบ้านให้อยู่ในงบประมาณที่เหมาะสม	3.78	0.98	มาก
2.1	2	เจ้าของบ้านควรกำหนดงบประมาณให้เหมาะสมกับ ศักยภาพของตน	3.60	0.57	มาก
2.4	3	ควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับแต่ละงาน	3.56	0.81	มาก

และมีระดับความสำคัญเฉลี่ยในด้านงบประมาณ เท่ากับ 3.60 อยู่ในระดับสำคัญมาก

ตารางที่ 4 แสดงผลการจัดลำดับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านกำหนดเวลา

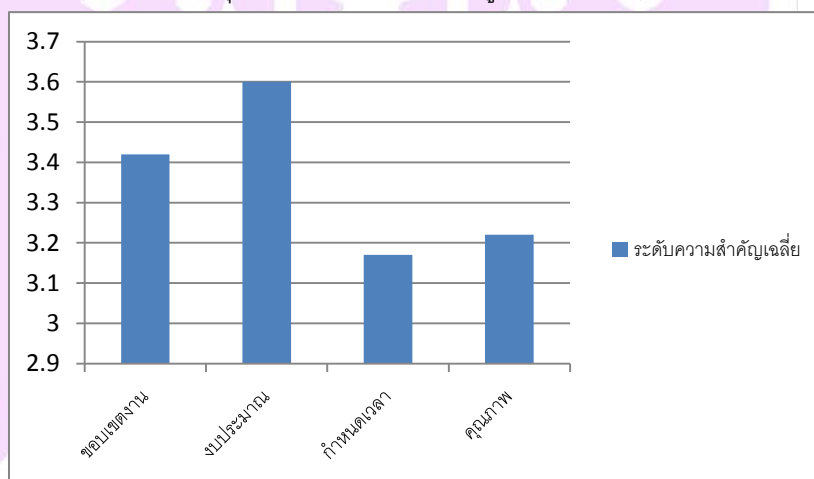
หัวข้อ ที่	อันดับ	แนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการ ก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านกำหนดเวลา	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความสำคัญ
3.7	1	ควรทำการต่อรองกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมไม่ควรเผื่อ หรือเร่งงานเกินไป	3.42	0.86	มาก
3.2	2	ผู้รับเหมาไม่ควรเร่งงานหรือละเลยให้ล่าช้าเกินไปเพราะจะ ส่งผลต่อคุณภาพงาน	3.36	0.72	ปานกลาง
3.6	3	ควรวางแผนการทำงานให้สอดคล้องกับฤดูกาล	3.24	0.85	ปานกลาง

และมีระดับความสำคัญเฉลี่ยในด้านกำหนดเวลา เท่ากับ 3.17 อยู่ในระดับสำคัญปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงผลการจัดลำดับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านคุณภาพ

หัวข้อ ที่	อันดับ	แนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการ ก่อสร้างบ้านพักอาศัย ด้านคุณภาพ	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความสำคัญ
4.3	1	ผลงานควรมีคุณภาพดีพอสามารถใช้งานได้ตามอายุการใช้งานที่เหมาะสม	3.46	0.68	ปานกลาง
4.5	2	หากผลงานเกิดบกพร่องในคุณภาพส่วนใดให้ปรึกษาหา ทางออกในการแก้ไขร่วมกัน	3.28	0.67	ปานกลาง
4.1	3	ควรตั้งมาตรฐานคุณภาพของงานที่เหมาะสมไม่เข้มงวดหรือ หย่อนยานเกินไป	3.20	0.80	ปานกลาง

และมีระดับความสำคัญเฉลี่ยในด้านคุณภาพ เท่ากับ 3.22 อยู่ในระดับสำคัญปานกลาง

รูปที่ 4 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญด้านต่างๆ

ส่วนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ชนิดของวิชาชีพ ระดับวิชาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่ามีดังนี้

4.1 จำแนกตามเพศ พบว่า มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้น หัวข้อที่ 6 ในการตัดสินใจ การกระทำและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของบุคคล จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง และต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ มีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยเพศชาย เห็นด้วยกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ในขณะที่เพศหญิง เห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

4.2 จำแนกตามชนิดของวิชาชีพ พบว่า มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยสถาปนิก เห็นด้วยกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ในขณะที่วิศวกรเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

4.3 จำแนกตามระดับของวิชาชีพ พบว่า มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ระดับภาคี เห็นด้วยกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ส่วนระดับสูงกว่าภาคีเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

4.4 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยระดับปริญญาตรี เห็นด้วยกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในขณะที่ระดับปริญญาโท และ ปริญญาเอก เห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

4.5 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่ามีความเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นหัวข้อที่ 7 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะทำให้เกิดทั้งวิถีการพัฒนาและผลของการพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างกว้างขวางทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก มีความเห็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

- ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี เห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
- ประสบการณ์ทำงาน 5-10ปี เห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง
- ประสบการณ์ทำงาน 10-20 ปี เห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง
- ประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไป เห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผล จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มสถาปนิกและวิศวกรกรเห็นด้วยกับการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยหากจำแนกตามประเภทต่างๆพบว่ามีความคิดเห็นไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ในส่วนในระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญในการนำแนวทางในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย อยู่ในระดับปานกลางถึงมากเช่นกัน โดยให้ความสำคัญในด้าน งบประมาณมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ด้านขอบเขตงาน ด้านคุณภาพ และด้านกำหนดเวลาตามลำดับ

วิจารณ์ผล จะเห็นได้ว่าในทุกๆด้านกลุ่มสถาปนิกและวิศวกรมองว่าผู้ออกแบบซึ่งก็หมายถึงพวกเขาเองนั้นมีส่วนสำคัญในการที่จะเป็นปัจจัยที่จะสามารถผลักดันให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการก่อสร้างบ้านพักอาศัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน โดยเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีดา ไชยมหาวัน ที่ปรึกษา รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงราย และเพื่อนๆ ร่วมสาขาการบริหารงานก่อสร้างทุกท่านด้วย จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ปกรณัม ปรียาการ. (2552). การบริหารโครงการ: แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จ (พิมพ์ครั้งที่ 9).

กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

วิสูตร จิระคำแข็ง. (2548). การบริหารงานก่อสร้าง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

วิสูตร จิระคำแข็ง. (2545). การวางแผนงานและแผนกำหนดเวลางานก่อสร้าง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วรธรรมกิจ

วิสูตร จิระคำแข็ง. (2554). การบริหารต้นทุนงานก่อสร้าง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วรธรรมกิจ

สันติ ชินานุวัตินวงศ์.(2546).วิศวกรรมก่อสร้างและการจัดการ.(พิมพ์ครั้งที่ 1).กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิดี ชัดติยะ และ วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์.(2554).แบบแผนการวิจัยและสถิติ.(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ:

ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง

Best,J.W.,& J.V.Kahn.(1998).Reserch in Education(8 th ed.).Englewood Criffs,New Jersey:Prentice–Hall.

<http://th.wikipedia.org/wiki>

<http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html>

<http://www.sufficiencyeconomy.org>

การศึกษาปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อการควบคุมงานของผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

A Study on Internal Factors Affecting Work Supervision in Small Construction Companies in Chiang Rai Province

วิภาสา พลสว่าง^{1*} และณัฐพงษ์ ดำรงวิริยะนุภาพ²

Vipasa Pholsawang^{1*} and Nattapong Damrongwiriyanupap²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ได้ทำการสำรวจผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมงานในธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กในเขตจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กที่รับงานกับหน่วยงานเอกชน และผู้รับเหมาก่อสร้างที่รับงานกับหน่วยงานราชการ พบว่าความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยทางสถิติในปัจจัยต่าง ๆ เมื่อวัดด้วย F-test ไม่แตกต่างกัน และมีความเห็นสอดคล้องกัน 9 ปัจจัยแรก ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการเงินมีจำนวน 5 ข้อและมีค่าเฉลี่ย 4.08 คะแนน และปัจจัยด้านบุคลากรจำนวน 4 ข้อมีค่าเฉลี่ย 4.12 คะแนนดังนั้นสรุปได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กในเชียงรายนั้นให้ความสำคัญกับปัญหาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเงินและบุคลากรมากกว่าด้านอื่น

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อควบคุมงานก่อสร้าง

Abstract

This study was the survey research of work supervision and control of small construction businesses in Chiang Rai province which was divided into 2 groups that is contractors working for private sectors and contractors working for public sectors. The results showed that both contractor groups have the same average statistic values when it was measured with F-test. The results illustrated the similar trend of 9 factors from all 10 factors, which were 5 from financial factor with an average of 4.12 and 4 from the manpower factor with an average of 4.12. These two factors showed the big impact when compared to others. Thus, it can be concluded that small construction companies in Chiang Rai province concern mainly on financial and manpower factors.

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: firstvipa@gmail.com

Keywords: Small construction business, Factors affecting work supervision in construction

บทนำ

จังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางเนื่องจากการเปิดเส้นทางเศรษฐกิจแนวชายแดนทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมีการขยายตัวมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจจะส่งผลโดยตรงกับการพัฒนาด้านมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ทำให้มีผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเพิ่มขึ้นจำนวนหนึ่งและเนื่องด้วยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง เพราะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่จึงควรทราบถึงปัญหาในด้านต่าง ๆ

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่ปัจจุบันมีการแข่งขันสูง การพัฒนาศักยภาพขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพจึงส่งผลกับการประกอบกิจการรับเหมาก่อสร้างอย่างมาก ซึ่งธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ในการดำเนินงานดังนั้นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจก่อสร้างควรมีการศึกษากระบวนการในการทำธุรกิจโดยละเอียดรอบคอบ รวมทั้งการติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงาน

ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจเพื่อเป็นการรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจมีทั้ง ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกับการควบคุมงานก่อสร้างให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในการควบคุมงานของผู้ประกอบการกลุ่มหลัก 2 กลุ่มหลักในจังหวัดเชียงใหม่ คือ กลุ่มผู้ประกอบการรับเหมารับเหมาที่รับงานกับเอกชนและกลุ่มผู้ประกอบการรับเหมารับเหมาที่รับงานกับราชการ
3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานก่อสร้างของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างหรือผู้ที่กำลังเริ่มต้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. แบบสอบถาม
2. โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรโดยใช้สูตรของ W.G.cochran (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549)

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (โดยใช้สัดส่วน 5% หรือ 0.05)

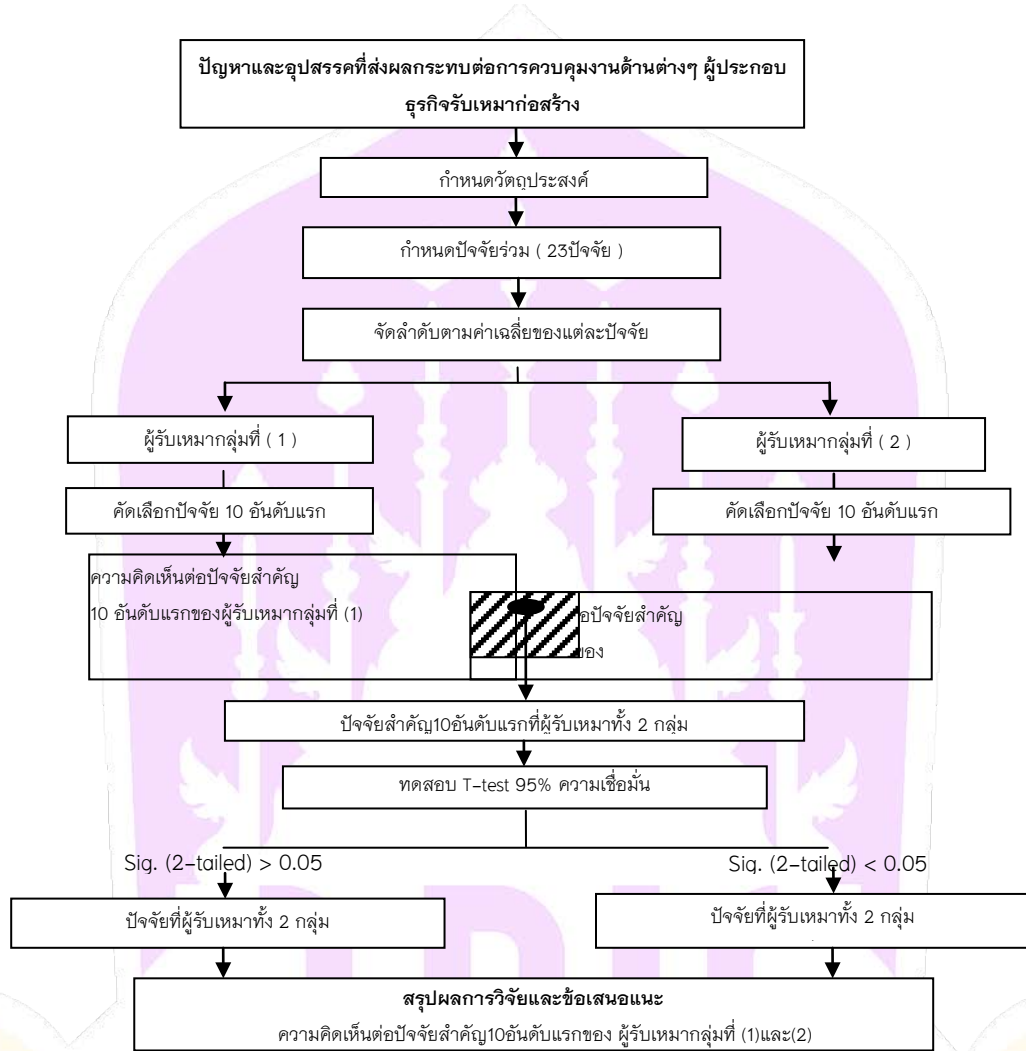
Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น 95%) >> Z = 1.96

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (จะต้องสอดคล้องกับค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นนั้นๆ) เช่น ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$\begin{aligned} n &= \frac{0.05(1-0.95)1.96^2}{0.05^2} \\ &= 73 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

จากการคำนวณจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 ตัวอย่าง แต่จะเก็บเพิ่มเป็น 100 ตัวอย่าง ด้รับตอบกลับโดยนับเป็นแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์ สามารถนำมาประมวลผลได้จำนวนทั้งหมด 80 ตัวอย่าง

วิธีดำเนินงานวิจัย

ภาพ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ในการแปลความหมายของข้อมูล จะกระทำโดยอาศัยขอบเขตของคะแนน 0, 1, 2, 3, 4 และ 5 แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้ วิธีการแปลผลแบบสอบถามส่วนนี้ได้ใช้ค่าเฉลี่ย (X) ตามเกณฑ์คะแนนดังนี้สำหรับการแปลผลคะแนนเฉลี่ยของผลกระทบ ผู้วิจัยแบ่งตามเกณฑ์ของเบส (Best,1977) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ใช้สูตรการหาค่าดังนี้ (วิจิต อุอิน, 2550)

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}} = \frac{5 - 0}{6} = 0.83$$

ระดับคะแนน

ความหมาย

ระดับ 5 ค่าเฉลี่ย 4.16–5.00	หมายถึง ระดับความสำคัญในระดับส่งผลกระทบมากที่สุด
ระดับ 4 ค่าเฉลี่ย 3.33–4.15	หมายถึง ระดับความสำคัญในระดับส่งผลกระทบมาก
ระดับ 3 ค่าเฉลี่ย 2.50–3.32	หมายถึง ระดับความสำคัญในระดับส่งผลกระทบปานกลาง
ระดับ 2 ค่าเฉลี่ย 1.67–2.49	หมายถึง ระดับความสำคัญในระดับส่งผลกระทบน้อย
ระดับ 1 ค่าเฉลี่ย 0.84–1.66	หมายถึง ระดับความสำคัญในระดับส่งผลกระทบน้อยที่สุด
ระดับ 0 ค่าเฉลี่ย 0.00–0.83	หมายถึง ระดับความสำคัญในระดับไม่ส่งผลกระทบ

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ผู้วิจัยได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูล โดยวิธีการใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ให้กับบุคลากรที่ทำงานในกิจการรับเหมาก่อสร้าง ที่ดำเนินธุรกิจรับเหมาในเขต จ. เชียงราย จำนวน 80 ราย

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง กำหนดรหัสและบันทึกข้อมูล จากนั้นก็ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยกำหนดสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Description Analysis)

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่แสดงเป็นจำนวนและค่าร้อยละ (Percentage : %) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) เพื่อบรรยายลักษณะข้อมูล ประกอบด้วย

2.1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ (%) ใช้เพื่อบรรยายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุงาน ตำแหน่งงาน จำนวนพนักงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ ทุนจดทะเบียน และมูลค่างานก่อสร้าง

2.1.2 การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) โดยการหาค่ากลางของข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลแต่ละชุดด้วยค่าเฉลี่ยหรือมัชฌิมเลขคณิต (Mean)

2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic Analysis)

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการควบคุมงานธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก จ. เชียงราย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเลือกใช้สถิติ ดังนี้

2.2.1 ค่า t-test (Independent Sample t-test) ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างประชากร 2 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานที่รับดำเนินการ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการควบคุมงานธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก จ. เชียงราย แตกต่างกัน โดยใช้สูตร Independent t-test ณ ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ร้อยละ 95 (df = 0.05)

2.2.2 ค่า F-test (One way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญที่แตกต่างกัน จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระต่อกันมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุงาน ตำแหน่งงาน จำนวนพนักงาน ทุนจดทะเบียน และมูลค่างานก่อสร้าง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความแตกต่างกันของปัจจัยจาก ค่า Sig หรือค่าความน่าจะเป็นที่คำนวณได้จากค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ได้จากการคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเทียบกับระดับนัยสำคัญ ดังนี้

ค่า Sig. ที่ได้ มากกว่า 0.05 คือ ไม่แตกต่างกัน (None Significant or H1 Rejectable)

ค่า Sig. ที่ได้ น้อยกว่า 0.05 คือ แตกต่างกัน (Significant or H0=Acceptable) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แทนด้วย *

ตาราง 1 การทดสอบข้อมูลทางสถิติความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้รับเหมาที่รับงานกับหน่วยราชการและกลุ่มผู้รับเหมางานเอกชน

ปัจจัยภายในที่มีผลกระทบต่อการควบคุมงานของบริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก	รับงานราชการ		รับงานเอกชน		T-TEST	
	Mean	Rank	Mean	Rank	Sig (2tailed)	Sig.at 0.05
1. ปัจจัยด้านการเงิน						
1.1 ขาดการวางแผนและบริหารการเงินที่ดีในการดำเนินธุรกิจ	4.34	1	4.20	3	.284	ไม่แตกต่าง
1.2 ไม่มีเงินทุนส่วนตัวหรือเงินทุนจากหุ้นส่วนเพียงพอ	4.07	10	4.08	9	.941	ไม่แตกต่าง
1.3 ปัญหาจากสภาพคล่องทางการเงินของผู้รับเหมาช่วง	4.13	7	4.13	5	.992	ไม่แตกต่าง
1.4 รับงานปริมาณมากเกินไปทำให้หมดเวียนเงินไม่ทัน	4.13	7	4.15	4	.900	ไม่แตกต่าง
1.5 ประมูลงานมาในราคาต่ำเกินไปทำให้การบริหารงบประมาณทำได้ยาก	4.20	4	4.06	10	.285	ไม่แตกต่าง
1.6 เจ้าของงานไม่จ่ายเงินหรือจ่ายเงินให้ผู้รับเหมาล่าช้า	4.07	10	4.01	14	.650	ไม่แตกต่าง
ภาพรวม	4.16	1	4.10	2	.646	ไม่แตกต่าง
2. ปัจจัยด้านปัจจัยด้านวัสดุ - อุปกรณ์การก่อสร้าง						
2.1 ขาดการวางแผนด้านปริมาณ,วันที่ใช้งาน,และการสั่งซื้อ	4.00	15	4.11	8	.346	ไม่แตกต่าง
2.2 ข้อจำกัดเรื่องผู้ว่าจ้างกำหนดให้ใช้วัสดุที่หายากหรือใช้เวลาจัดซื้อนาน	4.00	15	4.05	11	.676	ไม่แตกต่าง
2.3 ปัญหาการประสานงานระหว่างฝ่ายจัดซื้อและหน่วยงานก่อสร้าง	3.98	19	4.03	12	.716	ไม่แตกต่าง
2.4 วัสดุก่อสร้างขึ้นราคา	4.02	14	3.99	16	.838	ไม่แตกต่าง
2.5 การเปลี่ยนแปลงวัสดุจากผู้ว่าจ้างหรือที่ปรึกษาโครงการ	3.99	17	4.00	15	.933	ไม่แตกต่าง
ภาพรวม	4.00	3	4.04	3	.728	ไม่แตกต่าง

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยภายในที่มีผลกระทบ ต่อการควบคุมงานของบริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก	รับงาน ราชการ		รับงาน เอกชน		T-TEST	
	Mean	Rank	Mean	Rank	Sig (2tailed)	Sig.at 0.05
3. ปัจจัยด้านเครื่องจักร-เครื่องทุ่นแรง						
3.1 ขาดการวางแผนการใช้งานเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรงอย่างมีประสิทธิภาพ	3.97	20	3.88	22	.607	ไม่แตกต่าง
3.2 เครื่องจักรเครื่องทุ่นแรงมีไม่เพียงพอ	4.04	12	3.94	20	.523	ไม่แตกต่าง
3.3 การใช้เครื่องจักรเครื่องทุ่นแรง ไม่เหมาะสมหรือผิดประเภท	3.92	23	3.85	23	.668	ไม่แตกต่าง
3.4 เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงขาดการบำรุงรักษาหรือดูแลรักษาไม่เหมาะสม	3.99	17	3.98	18	.988	ไม่แตกต่าง
3.5 ขาดความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องมือเครื่องจักร	3.96	21	3.92	21	.811	ไม่แตกต่าง
ภาพรวม	3.97	4	3.92	4	.682	ไม่แตกต่าง
4. ปัจจัยด้านบุคลากร						
4.1 ขาดการวางแผนจัดคนงานที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานในแต่ละช่วง	4.32	2	4.29	1	.790	ไม่แตกต่าง
4.2 ขาดทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการทำงาน	4.25	3	4.24	2	.936	ไม่แตกต่าง
4.3 ขาดความรับผิดชอบ และความตั้งใจในการ ทำงาน	4.15	6	4.12	7	.866	ไม่แตกต่าง
4.4 เกิดความขัดแย้งระหว่างคนงาน,ผู้ควบคุมงานหรือระหว่างผู้รับเหมา ช่วง	4.19	5	4.13	5	.616	ไม่แตกต่าง
4.5 คนงานมีจำนวนไม่เพียงพอกับงานที่ทำ	3.96	21	3.98	18	.874	ไม่แตกต่าง
4.6 ผู้รับเหมาช่วงไม่ฟังคำสั่งจากผู้ควบคุมงานของผู้รับเหมาหลัก	4.10	9	3.99	16	.456	ไม่แตกต่าง
4.7 ปัญหาจากการใช้แรงงานต่างด้าวในการทำงาน	4.03	13	4.03	12	.983	ไม่แตกต่าง
ภาพรวม	4.14	2	4.11	1	.791	ไม่แตกต่าง

ตาราง 2 ความคิดเห็นของผู้รับเหมาทั้ง 2 กลุ่ม ต่อปัจจัยที่มีความคิดเห็นที่ตรงกันและความคิดเห็นที่ต่างกัน

ความคิดเห็นของผู้รับเหมาที่รับ งานกับราชการ (จำนวน 1 ปัจจัย)	ความคิดเห็นที่ตรงกันของผู้รับเหมาทั้ง 2 กลุ่ม (จำนวน 9 ปัจจัย)	ความคิดเห็นของผู้รับเหมาที่ รับงานกับเอกชน (จำนวน 1 ปัจจัย)
4. ปัจจัยด้านบุคลากร	1. ปัจจัยด้านการเงิน	2. ปัจจัยด้านปัจจัยด้านวัสดุ และอุปกรณ์การก่อสร้าง
4.6 ผู้รับเหมาช่วงไม่ฟังคำสั่งจากผู้ ควบคุมงานของผู้รับเหมาหลัก	1.1 ขาดการวางแผนและบริหารการเงินที่ดีในการดำเนินธุรกิจ 1.2 ไม่มีเงินทุนส่วนตัวหรือเงินทุนจากหุ้นส่วนเพียงพอ 1.3 ไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนเพื่อกู้ยืมเงินมาลงทุนได้ 1.4 การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยสูง 1.5 ปัญหาการขาดสภาพคล่องและสถาบันการเงินเข้มงวด	2.1 ขาดการวางแผนด้าน ปริมาณ,วันที่ใช้งานและการ สั่งซื้อ

ตาราง 2 (ต่อ)

<p>ความคิดเห็นของผู้รับเหมาที่รับงานกับราชการ</p>	<p>ความคิดเห็นที่ตรงกันของผู้รับเหมาทั้ง 2 กลุ่ม</p> <p>4. ปัจจัยด้านบุคลากร</p> <p>4.1 ขาดการวางแผนจัดคนงานที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานในแต่ละช่วงของงาน</p> <p>4.2 ขาดทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการทำงาน</p> <p>4.3 ขาดความรับผิดชอบ และความตั้งใจในการทำงาน</p> <p>4.4 เกิดความขัดแย้งระหว่างคนงาน,ผู้ควบคุมงานหรือระหว่างผู้รับเหมาช่วง</p>	<p>ความคิดเห็นของผู้รับเหมาที่รับงานกับเอกชน</p>
--	---	---

สรุปผล

จากผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้รับเหมาที่รับงานกับราชการและกลุ่มผู้รับเหมาที่รับงานกับเอกชน ใน 10 อันดับแรกตรงกันถึง 9 อันดับซึ่งประกอบ 1) ขาดการวางแผนและบริหารการเงินที่ดีในการดำเนินธุรกิจ 2) ไม่มีเงินทุนส่วนตัวหรือเงินทุนจากหุ้นส่วนเพียงพอ 3) ไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนเพื่อกู้ยืมเงินมาลงทุนได้ 4) การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยสูง 5) ปัญหาการขาดสภาพคล่องหรือสถาบันการเงินเข้มงวด 6) ขาดการวางแผนการจัดการคนงานที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานในแต่ละช่วงของงาน 7) ขาดทักษะความชำนาญและประสบการณ์ในการทำงาน 8) ขาดความรับผิดชอบและความตั้งใจในการทำงาน 9) เกิดความขัดแย้งระหว่างคนงาน ผู้ควบคุมงานหรือระหว่างผู้รับเหมาช่วง ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการเงินจำนวน 5 ข้อ และปัจจัยด้านบุคลากรจำนวน 4 ข้อ ใน 10 ข้อแรกมีการจัดอันดับที่แตกต่างกันระหว่างทั้งสองกลุ่ม โดยกลุ่มผู้รับเหมาที่รับงานกับราชการเลือก ผู้รับเหมาช่วงไม่ฟังคำสั่งจากผู้ควบคุมงานของผู้รับเหมาหลักซึ่งเป็นปัจจัยด้านบุคลากร และกลุ่มผู้รับเหมาที่รับงานกับเอกชนเลือก ขาดการวางแผนด้านปริมาณวันที่ใช้งานและการสั่งซื้อซึ่งเป็นปัจจัยด้านวัสดุและอุปกรณ์

ตาราง 3 แสดงแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงิน

ด้านผู้รับเหมา	ด้านเจ้าของงานและผู้ควบคุมงาน
<p>ผู้รับเหมารายย่อยก็มักจะประสบปัญหาเดียวกับผู้รับเหมาหลัก ขนาดเล็กคือเรื่องสภาพคล่องทางการเงิน สาเหตุหลัก ๆ มักจะมาจากกรรับช่วงงานกันหลาย ๆ ทอดทำให้ราคาต่ำลงไปจนทำงานได้ยากและการจ่ายเงินต่อกันหลาย ๆ ช่วงซึ่งมักประสบปัญหาการดำเนินงานเพราะขาดสภาพคล่องผู้รับเหมาหลักเองก็ควรมีมาตรการในการคัดเลือกผู้รับเหมาย่อยโดยมีเงื่อนไขไม่ให้มีการรับช่วงกันมากเกินไปหากไม่มีความจำเป็นและควรตั้งงบประมาณในราคาที่ทำได้โดยไม่ประสบปัญหาในการจัดซื้อจัดจ้างแก่ผู้รับเหมาช่วง</p>	<p>เจ้าของงานอาจให้ผู้รับเหมารายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณให้แก่ผู้รับเหมาช่วงในการส่งรายงานความก้าวหน้าหรือการเบิกเงินงวด เพื่อเพิ่มความมั่นใจว่าผู้รับเหมาช่วงไม่ต้องประสบปัญหาสภาพคล่องอันเนื่องมาจากการถ่วงรั้งการจ่ายเงินโดยไม่มีเหตุอันควรของผู้รับเหมา นอกจากนี้อาจมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้รับเหมาช่วงด้วย เพราะเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน โดยตั้งเงื่อนไขไว้ในสัญญาตั้งแต่เริ่มดำเนินงานว่า ผู้รับเหมาช่วงที่จะเข้ามาดำเนินงานต่อต้องได้รับการพิจารณาคุณสมบัติจากทางเจ้าของงานก่อน</p>

ตาราง 4 แสดงแนวทางแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร

ด้านผู้รับเหมา	ด้านเจ้าของงานและผู้ควบคุมงาน
<p>ผู้รับเหมาควรมีการวางแผนเกี่ยวกับช่างฝีมือและแรงงานในระยะยาว มากกว่าการจัดหาเฉพาะเพื่อทำงานระยะสั้นเฉพาะโครงการหนึ่งโครงการใดเท่านั้นซึ่งจะสามารถจะวางแผนอัตรากำลังในการรับงานใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาเรื่องขาดแคลนกำลังคน โดยการวางแผนกำลังคนจะต้องพิจารณาจากขนาดของโครงการเป็นหลัก นอกจากนี้ในการวางแผนการทำงานควรหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการทำงานในช่วงที่เป็นวันหยุดเทศกาล เพื่อป้องกันปัญหาการหยุดงานของพนักงานในช่วงเวลาดังกล่าว และอาจจะต้องเตรียมแผนการเพิ่มผลผลิต (Productivity) ของงานทั้งในช่วงก่อนและหลังวันหยุดดังกล่าวเป็นการชดเชยไว้ล่วงหน้า</p>	<p>เจ้าของงานควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนงานโดยให้ผู้รับเหมาจัดทำแผนงานการจัดสรรคนงานนำเสนอก่อนเริ่มดำเนินงานเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมการดำเนินงานให้ตรงกับแผนงานก่อสร้าง</p>

วิจารณ์ผล

จากผลสรุปพบว่า อันดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มให้ความสำคัญและจัดอันดับความสำคัญใน 10 อันดับแรกตรงกัน ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านการเงินอยู่ 5 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าผู้รับเหมาขนาดเล็กมีปัญหาทางการเงินและได้ตระหนักถึงปัจจัยข้อนี้เป็นข้อสำคัญ ซึ่งสาเหตุนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลส่วนมากเป็นผู้รับเหมารายย่อยและผู้รับเหมาช่วงซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการเงินมากจึงให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านนี้มาก จากการสอบถามข้อมูลพบว่า ผู้รับเหมาส่วนใหญ่ยังไม่มีกรวางแผนการใช้เงินระยะยาว และผู้รับเหมาบางรายมีการรับงานหลายโครงการพร้อมกัน ทำให้เกิดปัญหาด้านการเงิน และปัจจัยด้านบุคลากร ถึง 4 ปัจจัยซึ่งมีอันดับในการส่งผลกระทบต่อคนช่างสูงเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่น และสามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กให้ความสำคัญกับปัญหาด้านบุคลากรเป็นอย่างมาก จากการสอบถามได้ข้อสรุปคือแรงงานช่างฝีมือมีน้อยแต่แรงงานที่เป็นกรรมกรมีมาก และเมื่อแรงงานที่เป็นกรรมกรทำงานเก่งแล้วมักถูกดึงตัวไปทำงานที่อื่นที่มีค่าแรงสูงกว่า

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ จากคณาจารย์ทุกท่าน และงานวิจัยนี้จะสำเร็จลงมิได้ ถ้าขาดผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ถูกต้องสมบูรณ์ของงานวิจัยนี้ ขอกราบขอบพระคุณ นายวิเชียร ผลสว่าง (บิดา) นางจารุภา ผลสว่าง (มารดา) นางสาว วิภาวี ผลสว่าง (น้องสาว) นางสาววิภาดา ผลสว่าง (น้องสาว) และนายดวงคำ พรหมพันธ์ ที่คอยเป็นกำลังใจ เป็นที่ปรึกษาในหลายด้าน อีกทั้ง นางวิชุดา รุ่งเรือง และ นางสาวปรียานุช ใจสุข เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยาวิทยาลัยเขตเชียงราย ที่ช่วยเหลือข้าพเจ้าในหลายด้าน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2545). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชิต คู่อ้น. (2550). "การวิจัยและการสืบค้นข้อมูลทางธุรกิจ". กรุงเทพฯ: พรินท์แอดมี.

การศึกษาปัญหาการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดเชียงราย

A Study of Problems in Construction Project Planning of Local Administration in Chiang rai Province

สุทธิพงษ์ จรรย์^{1*} และสมบูรณ์ เชียงฉิน²

Suthipong Jaran^{1*} and Somboon Shaingchin²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรกองแผนและนโยบาย กองช่าง และสมาชิกสภาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ที่ปฏิบัติหน้าที่จัดทำแผนโครงการก่อสร้างจำนวน 105 คน ๆ

การศึกษาพบว่า ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน มีระดับผลกระทบสูงสุด ส่วนระดับการปฏิบัติในปัจจุบันพบว่า ขั้นตอนการประชุมประชาคมมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด ดังนั้น เพื่อให้การวางแผนโครงการก่อสร้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรปรับปรุงขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน ให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: การวางแผนโครงการ การก่อสร้าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this study is to study the factors that affect the efficiency of construction project planning of local administration. The samples used in this study are 105 peoples who are working in local administrations in Chiang rai in division of planning and budgeting, division of public works, and the local councilor and involved to construction project planning.

The results of the research were as follows: the process of community meeting has the highest average score of factors that affect efficiency. The level of current practice, the process of community meeting has the minimum level of current practice. Therefore, in order to improve the efficiency of construction project planning, the process of community meeting must be improved.

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : suthipongjara@gmail.com

Keywords: Project planning, Construction, Local administration

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองอย่างเต็มรูปแบบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นได้ปกครองตนเองตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา โดยท้องถิ่นมีอำนาจการบริหารการใช้งบประมาณจากรายได้การเก็บภาษีต่างๆในท้องถิ่นเอง ภาษีที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานอื่น และการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนมากจะมุ่งเน้นการใช้งบประมาณในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็น ภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548)

ดังนั้น ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในแต่ละปีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นโครงการก่อสร้างเสียส่วนใหญ่ ซึ่งการจะได้มาแต่ละโครงการนั้นต้องมีการจัดทำแผนสามปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ในแต่ละปีงบประมาณที่ผ่านมา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีการเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าเกินปีงบประมาณ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโครงการก่อสร้าง ทำให้แผนงานด้านงบประมาณคลาดเคลื่อนและทำให้การจัดทำโครงการก่อสร้างในปีงบประมาณถัดไปล่าช้า และเกิดผลกระทบต่อประชาชน เนื่องจากโครงการก่อสร้างนั้นมาจากความต้องการของประชาชนเพื่อบรรเทาหรือแก้ปัญหาของชุมชน (ภูธน ยืนมะเริง (2550) สาโรจน์ ชาวแพรกน้อย (2549) ดิษฐพล กอหรั่งกุล (2546) สุทธิ สุกุลทอง (2555)) สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากขั้นตอนการจัดทำแผนโครงการก่อสร้าง หากล่าช้าจะทำให้เกิดผลกระทบต่อเมืองไปถึงขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างและขั้นตอนการก่อสร้าง ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผนโครงการก่อสร้างนั้นอาจมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าได้ ไม่ว่าจะเป็นการออกประชาคมหมู่บ้าน การรวบรวมข้อมูลโครงการ การสำรวจโครงการ การออกแบบและประมาณการ การทราบถึงปัจจัยของความล่าช้าในการจัดทำแผนโครงการก่อสร้าง จะช่วยให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนโครงการก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย และเรียงลำดับความสำคัญ
2. เพื่อทราบปัญหาที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ คือ

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัญหา จากการประชุมชมรมช่าง และการประชุมหัวหน้าส่วนราชการอำเภอเชียงแสน และสรุปปัญหาและสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1

เป็นข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และ ประสบการณ์การทำงานด้านการวางแผนโครงการ ส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยต่างๆในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนโครงการก่อสร้าง โดยสอบถามถึงระดับผลกระทบต่อกรวางแผนโครงการก่อสร้าง และระดับการปฏิบัติในปัจจุบัน โดยแบ่งสเกลแบบ Likert

3. การประสานหน่วยงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยโดยการนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปทำการเก็บด้วยตนเอง หรือส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

4. ทำการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรได้แก่บุคลากรฝ่ายวิเคราะห์นโยบายและแผน ฝ่ายสมาชิกสภาท้องถิ่นและฝ่ายช่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายจาก 18 อำเภอ จำนวน 143 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสัดส่วนโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ Yamane ของ ประชากรจาก 143 แห่ง ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้เท่ากับ 0.05 เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% เมื่อแทนค่าแล้วจะได้จำนวนตัวอย่าง 105 คน

5. เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Office เพื่อหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. วิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 33.33

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่ อายุ 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.74 รองลงมาได้แก่ อายุ 41 – 45 คิดเป็นร้อยละ 26.98 และอายุ 31 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.92 และอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่อายุมากกว่า 56 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.63

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.26 รองลงมาได้แก่ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 17.77 และน้อยที่สุด ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

ด้านตำแหน่งงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดได้แก่ วิเคราะห์นโยบายและแผน คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมาได้แก่ กองช่าง สมาชิกสภาท้องถิ่น และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 32.70, 18.73 และ 3.17 ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มากที่สุด ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการวางแผนโครงการก่อสร้าง 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 40.32 รองลงมาได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการวางแผนโครงการก่อสร้าง 10 – 15 ปี 5-10 ปี และ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.92 ,20.32 และ 4.44 ตามลำดับ

ระดับผลกระทบของปัจจัยในการวางแผนโครงการก่อสร้าง

ระดับผลกระทบของปัจจัยต่างๆต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงในตารางที่ 1

1. **ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน** ผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$) โดยปัจจัยการประชุมมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเข้าประชุมทุกครั้ง มีผลกระทบมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.58$)

2. **ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา** ผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$) โดยปัจจัยขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา มีการกำหนดแผนและดำเนินแล้วเสร็จภายในช่วงเวลา มีผลกระทบมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=3.85$)

3. **ขั้นตอนการสำรวจโครงการ** ผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการสำรวจโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) โดยปัจจัยผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ประชาคมหมู่บ้าน ให้ความร่วมมือในการสำรวจโครงการ มีผลกระทบมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.43$) รองลงมา

4. **ขั้นตอนการออกแบบ** ผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการออกแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$) โดยปัจจัยการมีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงพอต่อการออกแบบโครงการ มีผลกระทบในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.43$)

5. **ขั้นตอนการจัดทำประมาณราคา** ผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการจัดทำประมาณการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$) โดยปัจจัย ขั้นตอนการประมาณการมีการกำหนดแผนและดำเนินการแล้วเสร็จตามช่วงเวลา มีผลกระทบในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.22$)

6. **ขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ** ผลกระทบต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ ในภาพรวมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) โดยปัจจัยการมีสารสนเทศร่างข้อบัญญัติต่อสภาท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบหรือปรับแก้ไขได้ มีผลกระทบในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.06$)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับผลกระทบต่อการวางแผนงานโครงการก่อสร้าง

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	$\bar{x}$	มาตรฐาน S.D.	ผลกระทบ
ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน	4.48	0.58	มากที่สุด
1. ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านมีผู้เข้าร่วมประชุมเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร	4.46	0.54	มากที่สุด
2. การประชุมประชาคมมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง	4.58	0.62	มากที่สุด
3. การประชุมมีเจ้าหน้าที่เข้าประชุมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้าง	4.46	0.64	มากที่สุด
4. ผู้เข้าร่วมประชุมโครงการมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการประชุม	4.50	0.65	มากที่สุด
5. โครงการก่อสร้างที่มีมติเห็นชอบอยู่ในแผนพัฒนาสามปี	4.50	0.54	มากที่สุด
6. มีการกำหนดแผนการประชุมประชาคม และดำเนินการได้ตามแผนงาน	4.50	0.57	มากที่สุด
7. ขั้นตอนการประชุมประชาคมมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จภายในช่วงเวลา	4.33	0.61	มากที่สุด
ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา	3.67	0.95	มาก
1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมข้อมูลทำแผนพัฒนาโดยมีตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	3.60	0.90	มาก
2. มีกำหนดแผนการประชุมของคณะกรรมการ และดำเนินการได้ตามแผน	3.48	1.18	มาก
3. โครงการที่ได้จากการประชาคมหมู่บ้านถูกบรรจุในแผน	3.73	0.89	มาก
4. ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนามีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จภายในช่วงเวลา	3.85	0.84	มาก
ขั้นตอนการสำรวจโครงการ	4.35	0.68	มากที่สุด
1. กองช่างมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อกำหนดแผนการออกสำรวจโครงการ	4.21	0.61	มากที่สุด
2. กองช่างได้ดำเนินการสำรวจโครงการตามแผนงานที่กำหนด	4.42	0.63	มากที่สุด
3. บุคลากรกองช่างมีความสามารถเพียงพอในการสำรวจโครงการ	4.22	0.72	มากที่สุด
4. ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ประชาคมหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการสำรวจโครงการ	4.47	0.70	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ผลกระทบ
5. การสำรวจโครงการได้มีการสรุปรูปแบบของโครงการเบื้องต้นและ เซ็นเอกสารรับทราบ	4.25	0.78	มากที่สุด
6. มีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงพอต่อการสำรวจโครงการ และ เพียงพอสำหรับการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างสำรวจ โครงการ	4.43	0.72	มากที่สุด
7. ขั้นตอนการสำรวจโครงการมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้ว เสร็จภายในช่วงเวลา	4.42	0.61	มากที่สุด
ขั้นตอนการออกแบบ	4.29	0.77	มากที่สุด
1. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการหลังจากการดำเนินการ สำรวจโครงการ	4.32	0.79	มากที่สุด
2. การออกแบบโครงการตรงตามข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	4.36	0.84	มากที่สุด
3. งบประมาณที่ได้ตั้งไว้เหมาะสมและสามารถออกแบบโครงการ	4.28	0.70	มากที่สุด
4. บุคลากรกองช่างมีความสามารถเพียงพอในการออกแบบโครงการ	4.33	0.85	มากที่สุด
5. บุคลากรกองช่างมีผู้ที่มีคุณวุฒิทางด้านวิศวกรรมสามารถออกแบบ โครงสร้างได้	4.15	0.85	มาก
6. มีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงพอต่อการออกแบบโครงการ	4.43	0.65	มากที่สุด
7. ขั้นตอนการออกแบบมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จ ภายในช่วงเวลา	4.19	0.72	มาก
ขั้นตอนการจัดทำประมาณราคา	4.16	0.90	มาก
1. มีข้อมูลราคาวัสดุก่อสร้างมีครบทุกรายการในการประมาณราคา	4.16	0.86	มาก
2. บุคลากรกองช่างมีความสามารถเพียงพอในการประมาณราคา	4.15	0.89	มาก
3. บุคลากรกองช่างมีความรู้ด้านระเบียบและหลักเกณฑ์การประมาณ ราคา	4.12	0.90	มาก
4. การสืบราคาวัสดุก่อสร้างได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการ	4.15	0.94	มาก
5. ขั้นตอนการประมาณราคามีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จ ภายในช่วงเวลา	4.22	0.92	มากที่สุด
ขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ	3.89	1.04	มาก
1. มีการจัดทำร่างข้อบัญญัติตามแผนโครงการ	4.04	1.18	มาก
2. มีการเสนอร่างข้อบัญญัติต่อสภาท้องถิ่น เพื่อให้ความเห็นชอบหรือ ปรับแก้ไขได้	4.06	0.90	มาก

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ผลกระทบ
3. มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดงบประมาณในร่างข้อบัญญัติ ที่ต้องนำไปปรับแก้ในขั้นตอนการออกแบบและการประมาณราคา	3.74	1.22	มาก
4. ขั้นตอนการทำร่างข้อบัญญัติมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จภายในท่วงเวลา	3.72	0.87	มาก

ระดับการปฏิบัติในปัจจุบันของปัจจัยในการวางแผนโครงการก่อสร้าง

ระดับการปฏิบัติในการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงในตารางที่ 2

1. **ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน** การปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$) โดยปัจจัยขั้นตอนในการประชุมประชาคมหมู่บ้านมีผู้เข้าร่วมประชุมเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร มีระดับการปฏิบัติในปัจจุบันในระดับมาก เป็นอันดับแรก ($\bar{X}=3.95$)

2. **ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา** การปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.24$) โดยปัจจัยการมีกำหนดแผนการประชุมของคณะกรรมการ และดำเนินการได้ตามแผน มีการปฏิบัติในปัจจุบันในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.34$)

3. **ขั้นตอนการสำรวจโครงการ** การปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการสำรวจโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$) โดยปัจจัยบุคลากรกองช่างมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อประสานแผนการออกสำรวจโครงการ มีการปฏิบัติในปัจจุบันในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.01$)

4. **ขั้นตอนการออกแบบ** การปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการออกแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$) โดยปัจจัยมีระยะเวลาดำเนินการเพียงพอต่อการออกแบบโครงการมีการปฏิบัติในปัจจุบันในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.07$)

5. **ขั้นตอนการจัดทำประมาณราคา** การปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการจัดทำประมาณราคา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) โดยปัจจัย ขั้นตอนการประมาณราคามีการกำหนดแผนและดำเนินการแล้วเสร็จตามห้วงเวลาที่มีการปฏิบัติในปัจจุบันในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.33$)

6. **ขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ** การปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนโครงการก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) โดยปัจจัย มีการจัดทำร่างข้อบัญญัติตามแผนโครงการ มีการปฏิบัติในปัจจุบันในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.34$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติในปัจจุบันต่อการวางแผนงานโครงการก่อสร้าง

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	$\bar{X}$	มาตรฐาน S.D.	การปฏิบัติ
ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน	3.80	0.89	มาก
1. ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านมีผู้เข้าร่วมประชุมเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร	3.95	0.85	มาก
2. การประชุมประชาคมมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง	3.65	1.02	มาก
3. การประชุมมีเจ้าหน้าที่เข้าประชุมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้าง	3.88	0.88	มาก
4. ผู้เข้าร่วมประชุมโครงการมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการประชุม	3.69	0.95	มาก
5. โครงการก่อสร้างที่มีมติเห็นชอบอยู่ในแผนพัฒนาสามปี	3.81	0.83	มาก
6. มีการกำหนดแผนการประชุมประชาคม และดำเนินการได้ตามแผนงาน	3.74	0.89	มาก
7. ขั้นตอนการประชุมประชาคมมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จภายในห้วงเวลา	3.90	0.82	มาก
ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา	4.24	0.82	มากที่สุด
1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมข้อมูลทำแผนพัฒนาโดยมีตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	4.26	0.71	มากที่สุด
2. มีกำหนดแผนการประชุมของคณะกรรมการ และดำเนินการได้ตามแผน	4.34	0.99	มากที่สุด
3. โครงการที่ได้จากการประชาคมหมู่บ้านถูกบรรจุในแผน	4.22	0.72	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนามีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จภายในห้วงเวลา	4.13	0.77	มาก
ขั้นตอนการสำรวจโครงการ	3.87	0.90	มาก
1. กองช่างมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อกำหนดแผนการออกสำรวจโครงการ	4.01	0.74	มาก
2. กองช่างได้ดำเนินการสำรวจโครงการตามแผนงานที่กำหนด	3.89	0.87	มาก
3. บุคลากรกองช่างมีความสามารถเพียงพอในการสำรวจโครงการ	3.79	0.79	มาก

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
4. ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ประชาคมหมู่บ้าน ให้ความร่วมมือในการสำรวจโครงการ	3.81	0.96	มาก
5. การสำรวจโครงการได้มีการสรุปรูปแบบของโครงการเบื้องต้นและ เซ็นเอกสารรับทราบ	3.75	0.90	มาก
6. มีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงพอต่อการสำรวจโครงการ และ เพียงพอสำหรับการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างสำรวจ โครงการ	3.81	1.15	มาก
7. ขั้นตอนการสำรวจโครงการมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้ว เสร็จภายในห้วงเวลา	4.02	0.94	มากที่สุด
ขั้นตอนการออกแบบ	3.85	0.90	มาก
1. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการภายหลังจากการ ดำเนินการสำรวจโครงการ	3.91	0.91	มาก
2. การออกแบบโครงการตรงตามข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	3.75	0.97	มาก
3. งบประมาณที่ได้ตั้งไว้เหมาะสมและสามารถออกแบบโครงการ	3.87	0.82	มาก
4. บุคลากรกองช่างมีความสามารถเพียงพอในการออกแบบโครงการ	3.76	1.04	มาก
5. บุคลากรกองช่างมีผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิศวกรรมสามารถออกแบบ โครงสร้างได้	3.66	0.85	มาก
6. มีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงพอต่อการออกแบบโครงการ	4.07	0.87	มาก
7. ขั้นตอนการออกแบบมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จ ภายในห้วงเวลา	3.91	0.84	มาก
ขั้นตอนการจัดทำประมาณราคา	4.11	0.90	มาก
1. มีข้อมูลราคาวัสดุก่อสร้างมีครบทุกรายการในการประมาณราคา	4.04	0.92	มาก
2. บุคลากรกองช่างมีความสามารถเพียงพอในการประมาณราคา	3.99	0.92	มาก
3. บุคลากรกองช่างมีความรู้ด้านระเบียบและหลักเกณฑ์การประมาณ ราคา	4.04	0.90	มาก
4. การสืบราคาวัสดุก่อสร้างได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการ	4.11	0.95	มาก
5. ขั้นตอนการประมาณราคามีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้วเสร็จ ภายในห้วงเวลา	4.33	0.81	มากที่สุด
ขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ	4.15	0.90	มากที่สุด
1. มีการจัดทำร่างข้อบัญญัติตามแผนโครงการ	4.34	0.95	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
2. มีการเสนอร่างข้อบัญญัติต่อสภาท้องถิ่น เพื่อให้ความเห็นชอบหรือ ปรับแก้ไขได้	4.23	0.78	มากที่สุด
3. มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดงบประมาณในร่างข้อบัญญัติ ที่ต้อง นำไปปรับแก้ในขั้นตอนการออกแบบและการประมาณราคา	4.11	1.04	มาก
4. ขั้นตอนการทำร่างข้อบัญญัติมีการกำหนดแผน และดำเนินการแล้ว เสร็จภายในห้วงเวลา	3.90	0.85	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

เมื่อนำค่าระดับผลกระทบในแต่ละชั้นตอนที่มีคะแนนมากที่สุดมาแสดงในตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าขั้นตอนของการประชุมประชาคม และขั้นตอนการสำรวจโครงการและขั้นตอนการออกแบบมีปัจจัยย่อยภายในที่มีระดับผลกระทบต่อประสิทธิภาพการวางแผนโครงการมากที่สุด ดังนั้น เพื่อให้การวางแผนโครงการก่อสร้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ล่าช้า ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนและดำเนินการตามแผนในขั้นตอนการประชุมประชาคม และขั้นตอนการสำรวจและออกแบบโครงการให้มากขึ้น เช่น ควรประชุมประชาคมเกี่ยวกับการวางแผนโครงการก่อสร้างเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการสำรวจและการออกแบบโครงการก่อสร้างมีระยะเวลาที่เพียงพอ

เมื่อนำระดับผลกระทบและระดับปฏิบัติการในภาพรวมของแต่ละชั้นตอนมาแสดงในตารางที่ 4 จะเห็นได้ ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน มีผลกระทบค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.48) รองลงมา คือ ขั้นตอนการสำรวจโครงการ (ค่าเฉลี่ย = 4.35) และขั้นตอนการออกแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.29) ส่วนระดับการปฏิบัติในปัจจุบันในภาพรวมพบว่า ขั้นตอนการประชุมประชาคมมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.80) รองลงมา คือ ขั้นตอนการสำรวจโครงการ (ค่าเฉลี่ย = 3.87) และขั้นตอนการออกแบบ (ค่าเฉลี่ย = 3.85) ดังนั้น เพื่อให้การวางแผนโครงการก่อสร้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน ขั้นตอนการสำรวจโครงการ และขั้นตอนการออกแบบโครงการให้ดีขึ้น

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีระดับผลกระทบมากที่สุดของแต่ละชั้นตอน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยระดับ ผลกระทบ ($\bar{x}_1$)	ระดับ ผลกระทบ
1. ขั้นตอนการประชุมประชาคม - การประชุมประชาคมมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเข้าประชุมทุกครั้ง	4.58	มากที่สุด
2. ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา - ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนามีการกำหนดแผนและ ดำเนินแล้วเสร็จภายในห้วงเวลา	3.85	มาก
3. ขั้นตอนการสำรวจโครงการ	4.47	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยระดับ ผลกระทบ ($\bar{X}_1$)	ระดับ ผลกระทบ
- ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ประชาคมหมู่บ้าน ให้ ความร่วมมือในการสำรวจโครงการ		
4. ขั้นตอนการออกแบบ		
- การมีระยะเวลาในการดำเนินการเพียงพอต่อการออกแบบโครงการ	4.43	มากที่สุด
5. ขั้นตอนการประมาณราคา		
- ขั้นตอนการประมาณราคามีการกำหนดแผนและดำเนินการแล้วเสร็จ ตามห้วงเวลา	4.22	มากที่สุด
6. ขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ		
- การมีการเสนอร่างข้อบัญญัติต่อสภาท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบ หรือปรับแก้ไขได้	4.06	มาก

ตารางที่ 4 ระดับผลกระทบและระดับการปฏิบัติในภาพรวมของแต่ละขั้นตอน

รายการประเมิน	ระดับผลกระทบ ($\bar{X}_1$)	ระดับการปฏิบัติ ($\bar{X}_2$)	ข้อคิดเห็น
1. ขั้นตอนการประชุม ประชาคม หมู่บ้าน	4.48	3.80	ควรปรับปรุง
2. ขั้นตอนการประชุมรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนา	3.67	4.24	ดีแล้ว
3. ขั้นตอนการสำรวจโครงการ	4.35	3.87	ควรปรับปรุง
4. ขั้นตอนการออกแบบ	4.29	3.85	ควรปรับปรุง
5. ขั้นตอนการจัดทำประมาณราคา	4.16	4.11	ดีแล้ว
6. ขั้นตอนการพิจารณาร่างข้อบัญญัติ	3.89	4.15	ดีแล้ว

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษาปัญหาการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด เชียงราย พบว่าขั้นตอนการประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งขั้นตอนนี้จะส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการสำรวจโครงการ การออกแบบและการประมาณราคา โดยขั้นตอนการประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นขั้นตอนที่ควบคุมให้เป็นไปตามแผนงานได้ยากเนื่องจากมีปัจจัยภายนอกที่ ส่งผลกระทบต่อหลายอย่างเช่น การให้ความร่วมมือของคนชุมชน การประชาสัมพันธ์ ช่วงเวลาในการจัดประชุมประชาคม ความพร้อมของเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน ล้วนส่งผลต่อขั้นตอนการประชุมประชาคมทั้งสิ้น หากสามารถควบคุมการ

จัดการประชุมประชาคมให้เป็นไปตามแผนงานจะสามารถทำให้มีเวลาเพียงพอขั้นตอนการสำรวจ ออกแบบและประมาณราคา และสามารถปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้

ในการศึกษาปัญหาการวางแผนโครงการก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบอุปสรรคในการจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากบางหน่วยงานหรือมีการตอบแบบสอบถามล่าช้า ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอาจจะไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล ซึ่งหากจะทำการศึกษาเพิ่มเติมควรที่จะดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเองและทำการอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงจะทำให้ได้ข้อมูลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ และควรทำการศึกษาในเชิงลึกของแต่ละปัจจัยย่อยในแต่ละขั้นตอนเพื่อที่จะได้ข้อมูลและนำไปปรับปรุงขั้นตอนการวางแผนโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายและได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณหน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**
ภูธน ยืนมะเริง. (2550). **การวางแผนโครงการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคในเขตพื้นที่ อบต.ป่ามะนาว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สาโรจน์ ชาวแพรกน้อย. (2549). **ปัจจัยสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อโครงการก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดิษฐพล กอหรั่งกุล. (2546). **ประสิทธิผลโครงการก่อสร้างด้านโครงสร้างพื้นฐานตามแผนการกระจายอำนาจของรัฐ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธี สกุลทอง. (2555). **ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินโครงการก่อสร้าง ตามแผนงานโครงการไทยเข้มแข็งที่สอง กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาเปรียบเทียบข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย และ จังหวัดลำปาง

Comparative Study of Principle City Plan in Phayao, Chiang Rai and Lampang Province

ถภัทธมน ธรรมรัตน์กร^{1*} และธีระพงษ์ ศุภวิริยกิจ²

Tapatnon Thammrattanakorn^{1*} and Teeraphot Supaviriyakit²

บทคัดย่อ

ผลของการศึกษาและเปรียบเทียบข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำปาง พบว่าข้อกำหนดมีความคล้ายคลึงกัน ยกเว้นจังหวัดพะเยาที่กำหนดให้เว้นระยะห่างจากแนวถนน 15 เมตร ในขณะที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำปางกำหนดไว้เพียง 6 เมตร ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและสร้างตัวอย่างวิเคราะห์ให้เห็นผลประโยชน์จากอัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์กับเงินลงทุน (B/C ratio) ตามหลักเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม ทำให้จังหวัดพะเยามีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่าผลตอบแทนที่ได้จากผังเมืองนี้ไม่เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ คือไม่คุ้มค่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการลงทุน

คำสำคัญ: ข้อกำหนดผังเมืองรวม, การใช้ประโยชน์ที่ดิน

Abstract

The result of the study and comparison of principle city plan Phayao, Chiang Rai and Lampang province. The result shows that all three provinces have similar requirements, except Phayao which requiring the distance from the edge of road to the building is 15 meters which the other 2 provinces requiring 6 meters only. After analyzing, the data would then be compared and create a model showing the advantage from ratio between the present value of the benefits and the present value of the investment. By analyzing engineering economics (B/C ratio), it shows that the (B/C ratio) value of Phayao province is less than 1, thus making this principle city plan is not feasible investment.

¹นิสิตดุษฎีนิพนธ์วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author e-mail : teeraphot@hotmail.com

Keywords: principle city plan, land use

บทนำ

ปัจจุบันเมืองได้มีการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ตามการเพิ่มจำนวนขึ้นของประชากร การขยายตัวของเขตชุมชน และการย้ายถิ่นฐานของประชาชน การจัดระเบียบเมือง การกำหนดการใช้พื้นที่ และการวางผังเมือง จึงมีความจำเป็นเพื่อเข้ามาแก้ปัญหาในการกำกับดูแล และกำหนดพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขยายตัวของเมืองที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การกำหนดและเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ดังกล่าว มักจะเป็นปัญหาต่อทั้งผู้อยู่อาศัยเดิมและผู้ที่จะเข้ามาอยู่อาศัยใหม่ ตลอดจนนักลงทุน ที่จะดำเนินการก่อสร้าง ปรับปรุง อีกทั้งการเข้ามาลงทุนก่อสร้างโครงการในปัจจุบัน ในการเปลี่ยนแปลงของผังเมืองทุกครั้ง จะมีทั้งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และผู้ที่เกี่ยวข้องเสียผลประโยชน์ อีกทั้งยังมีกลุ่มคนที่อาศัยโอกาสนี้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงผังเมืองอีกด้วย เนื่องด้วยการกำหนดขอบเขตเมือง การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ใช้สอย อีกทั้งการทำความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการ ยังไม่เป็นที่ทราบกันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งประชาชนคิดว่าไม่มีผลกระทบกับตนเองจึงไม่ได้ให้ความสนใจหน่วยงานราชการมักติดประกาศในสถานที่ราชการ การลงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งคนส่วนมากของประเทศไทย ยังยากที่จะเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้ง่าย อีกทั้งการวางแผนผังเมืองของประเทศไทยมักจะมีมาจกส่วนกลาง ซึ่งขาดข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ที่แท้จริง จนนำไปสู่กรณีพิพาทระหว่างประชาชนและหน่วยงานราชการ จนต้องมีการประชุมแก้ไขข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการกับชาวบ้านในเขตเทศบาลตำบลห้วยวน อ.เชียงคำ จ.พะเยา เหตุที่จังหวัดพะเยาต้องเว้นระยะห่างตามแนวขนานริมเขตทางมากถึง 15 เมตร เพราะขนาดการขนส่งทางบกที่มาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนคือเส้นทาง R3A เป็น เส้นทางที่มีความสัมพันธ์กับ 3 ประเทศคือ กรุงเทพฯ (ประเทศไทย) – คูณหมิง (สาธารณรัฐประชาชนจีน) – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังแสดงในภาพด้านล่าง

ภาพ 1 แผนที่แสดงเส้นทางหลวงแผ่นดินจังหวัดพะเยา

ดังนั้นจึงเห็นว่าควรทำการวิจัยในเรื่อง การเปรียบเทียบผังเมืองของจังหวัดพะเยา กับจังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำปาง เพื่อแสดงให้เห็นผลดี ผลเสียของผังเมืองแต่ละจังหวัด และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้เป็นทิศทางเดียวกันในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง

เครื่องมือและวิธีดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือที่สำคัญในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การสังเกต (Observation) โดยใช้การสังเกตในสิ่งแวดล้อมโดยรอบพื้นที่ศึกษา
2. เอกสาร (Document) โดยศึกษาทั้งจากหนังสือวารสารสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. หาหัวข้อ ความสำคัญและที่มาของปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้
2. หาข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎี และบทความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้
3. ศึกษา เอกสาร ทฤษฎี บทความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

4. นำข้อมูลที่หามาได้เพื่อนำมาประมวลผล
5. สร้างตารางเปรียบเทียบผลต่างผังเมืองรวมของแต่ละจังหวัด
6. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบ
7. สรุปเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้เพื่อหาข้อแตกต่างระหว่างจังหวัด
8. จัดทำรูปเล่มเพื่อนำเสนอ

ผลการศึกษา

หลังจากทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

1. การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้สีเป็นสัญลักษณ์ การจำแนกการใช้ที่ดินแตกต่างกัน ขึ้นอยู่สภาพความเป็นจริงของพื้นที่แต่ละจังหวัดเป็นหลัก มีการแบ่งโซนโดยยึดพื้นที่เดิม ทั้งยังมีการละเว้นให้กับประชาชนที่ได้กระทำการต่างๆ ก่อนที่จะมีการประกาศบังคับใช้ผังเมือง เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยเหตุที่ต้องแบ่งพื้นที่ออกเป็นโซนๆก็เพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนาทั้งทางด้านการคมนาคม และสาธารณูปโภค และการบริหารจัดการ

สี	จังหวัดพะเยา	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำปาง
เขตสีชมพู ที่ดินประเภทชุมชน	มี	มี	มี
เขตสีม่วง ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า	มี	มี	มี

1. การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้สีเป็นสัญลักษณ์ (ต่อ)

สี	จังหวัดพะเยา	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำปาง
เขตสีเขียว ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม	มี	มี	มี
เขตสีเขียวมีการอบและเส้นทแยงสีน้ำตาล ที่ดินประเภทปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม	มี	มี	มี
เขตสีเขียวอ่อน ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	มี	ไม่มี	มี
เขตสีเขียวอ่อนมีเส้นทแยงสีขาว ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้	มี	มี	มี
เขตสีฟ้า ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	มี	ไม่มี	ไม่มี
เขตสีน้ำตาลอ่อน ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย	มี	มี	ไม่มี
เขตสีเขียวมีการอบและเส้นทแยงสีขาว ที่ดินประเภทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว	ไม่มี	มี	ไม่มี

2. **ที่ดินประเภทชุมชน** ทุกจังหวัดใช้พื้นที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน สถานศึกษา สถานที่ราชการ และธุรกิจที่สัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตในชุมชน โดยห้ามมิให้สร้างสถานที่ ที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชน อาทิ เช่น โรงงาน คลังน้ำมันเชื้อเพลิง สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นต้น

เงื่อนไข	จังหวัด พะเยา	จังหวัด เชียงราย	จังหวัดลำปาง
ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ห้ามมิให้ก่อสร้างอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่และต้องเว้นที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของที่ดิน	บังคับ	บังคับ	ไม่กำหนด
ห้ามมิให้สร้างโรงงาน คลังน้ำมันเชื้อเพลิงหรืออาคารที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน	บังคับ	บังคับ	บังคับ
ที่ดินในเขตปฏิรูปเพื่อการเกษตรและสาธารณะ	บังคับ	ไม่กำหนด	บังคับ
การใช้ประโยชน์ทางหลวงริมทางหลวงหมายเลข 1 ให้มีที่ว่างตามแนวขนานเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตร	บังคับ	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ	15 เมตร	6 เมตร	ไม่กำหนด
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งลำคลอง	6 เมตร	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด

3. **ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า** เป็นพื้นที่ ที่ผังเมืองทุกจังหวัดวางไว้ห่างไกลจากที่ดินประเภทชุมชนเพื่อป้องกันอันตรายและง่ายต่อการวางแผนในการควบคุมมลพิษ

เงื่อนไข	จังหวัด พะเยา	จังหวัด เชียงราย	จังหวัดลำปาง
ให้ดำเนินหรือประกอบกิจการในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 15 เมตร และให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของแปลงที่ดินที่ขออนุญาต	15 เมตร	12 เมตร	ไม่กำหนด
ให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ ของแปลงที่ดินที่ขออนุญาต	30	30	ไม่กำหนด
ให้มีที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมไม่เกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ของแต่ละตำบล เมตร และให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของแปลงที่ดินที่ขออนุญาต	ไม่กำหนด	มี	ไม่กำหนด
การใช้ประโยชน์ทางหลวงริมทางหลวงหมายเลข 1 ให้มีที่ว่างตามแนวขนานเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตร	มี	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง	6 เมตร	6 เมตร	ไม่กำหนด

4. **ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม** เป็นพื้นที่ ที่จัดสรรไว้เพื่อการเกษตรกรรมและการสาธารณสุข ประโยชน์ ห้ามมิให้ตั้งโรงงาน จัดสรรที่อยู่อาศัย สนามกอล์ฟ เป็นต้น

เงื่อนไข	จังหวัด พะเยา	จังหวัด เชียงราย	จังหวัดลำปาง
สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีใช้เพื่อการเกษตรกรรม ให้ดำเนินหรือประกอบกิจการในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน	15 เมตร	12 เมตร	ไม่กำหนด
สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีใช้เพื่อการเกษตรกรรม ให้เว้นที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ	30	30	ไม่กำหนด
ที่ดินในเขตปฏิรูปเพื่อการเกษตรและสาธารณสุข	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด	บังคับ
การใช้ประโยชน์ทางหลวงริมทางหลวงหมายเลข 1 ให้มีที่ว่างตามแนวขนานเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตร	บังคับ	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ	15 เมตร	6 เมตร	15 เมตร
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งลำคลอง	6 เมตร	6 เมตร	ไม่กำหนด

5. **ที่ดินประเภทปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม** เป็นที่ดินที่จัดไว้ด้วยกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมหรือสาธารณสุขประโยชน์โดยเฉพาะ ซึ่งที่ดินประเภทนี้มักตั้งอยู่ใกล้กับแนวเขตที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ จึงมีความจำเป็นต้องห้ามมิให้สร้างอาคารขนาดใหญ่และอาคารสูง

เงื่อนไข	จังหวัด พะเยา	จังหวัด เชียงราย	จังหวัดลำปาง
ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 12 เมตร	ไม่กำหนด	บังคับ	ไม่กำหนด
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ	15 เมตร	6 เมตร	ไม่กำหนด
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งลำคลอง	15 เมตร	6 เมตร	ไม่กำหนด

6. **ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม** เป็นที่ดินที่จัดไว้ให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หากเอกชนถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินประเภทนี้ให้ก่อสร้างได้เฉพาะที่อยู่อาศัยและห้ามมิให้สร้างอาคารสูง ที่ดินประเภทนี้ไม่มีระบุไว้ในจังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เนื่องจากจัดแบ่งที่ดินที่มีลักษณะใกล้เคียงกันนี้ออกเป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

เงื่อนไข	จังหวัด พะเยา	จังหวัด เชียงราย	จังหวัดลำปาง
ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 4 เมตร หรืออาคารที่ไม่ใช่อาคารสูง	บังคับ	-	บังคับ
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ	15 เมตร	-	15 เมตร
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งลำคลอง	6 เมตร	-	ไม่กำหนด

หมายเหตุ จังหวัดเชียงรายไม่ได้กำหนดให้มีที่ดินประเภทนี้

7. **ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้** เป็นที่ดินที่สงวนและคุ้มครองดูแล เพื่อบำรุงป่าไม้และต้นน้ำลำธาร หากเอกชนถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินประเภทนี้ให้ก่อสร้างได้เฉพาะที่อยู่อาศัยและห้ามมิให้สร้างอาคารสูง

เงื่อนไข	จังหวัดพะเยา	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำปาง
ที่ดินประเภทนี้หากมีเอกชนถือครองอยู่ให้สร้างอาคารที่มีความสูงได้ไม่เกิน	4 เมตร	6 เมตร	6 เมตร
ที่ดินประเภทนี้หากมีเอกชนถือครองอยู่ให้สร้างอาคารที่มีขนาดใหญ่ไม่เกิน 200 ตารางเมตร	ไม่กำหนด	บังคับ	บังคับ
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด	15 เมตร
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งลำคลอง	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด	15 เมตร

8. **ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม** มีเฉพาะจังหวัดพะเยาจังหวัดเดียว และให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การประมงหรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยพื้นที่ที่ประกาศเป็นที่ดินประเภทนี้คือ กวีนพะเยา หนองเล็งทราย อ.แม่ใจเป็นต้น

เงื่อนไข	จังหวัดพะเยา	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำปาง
ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การประมงหรือเกี่ยวข้องกับการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น	บังคับ	-	-

หมายเหตุ จังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำปางไม่ได้กำหนดให้มีที่ดินประเภทนี้

9. **ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย** มีเฉพาะจังหวัดพะเยาและจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์เมืองโบราณ โบราณสถาน ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

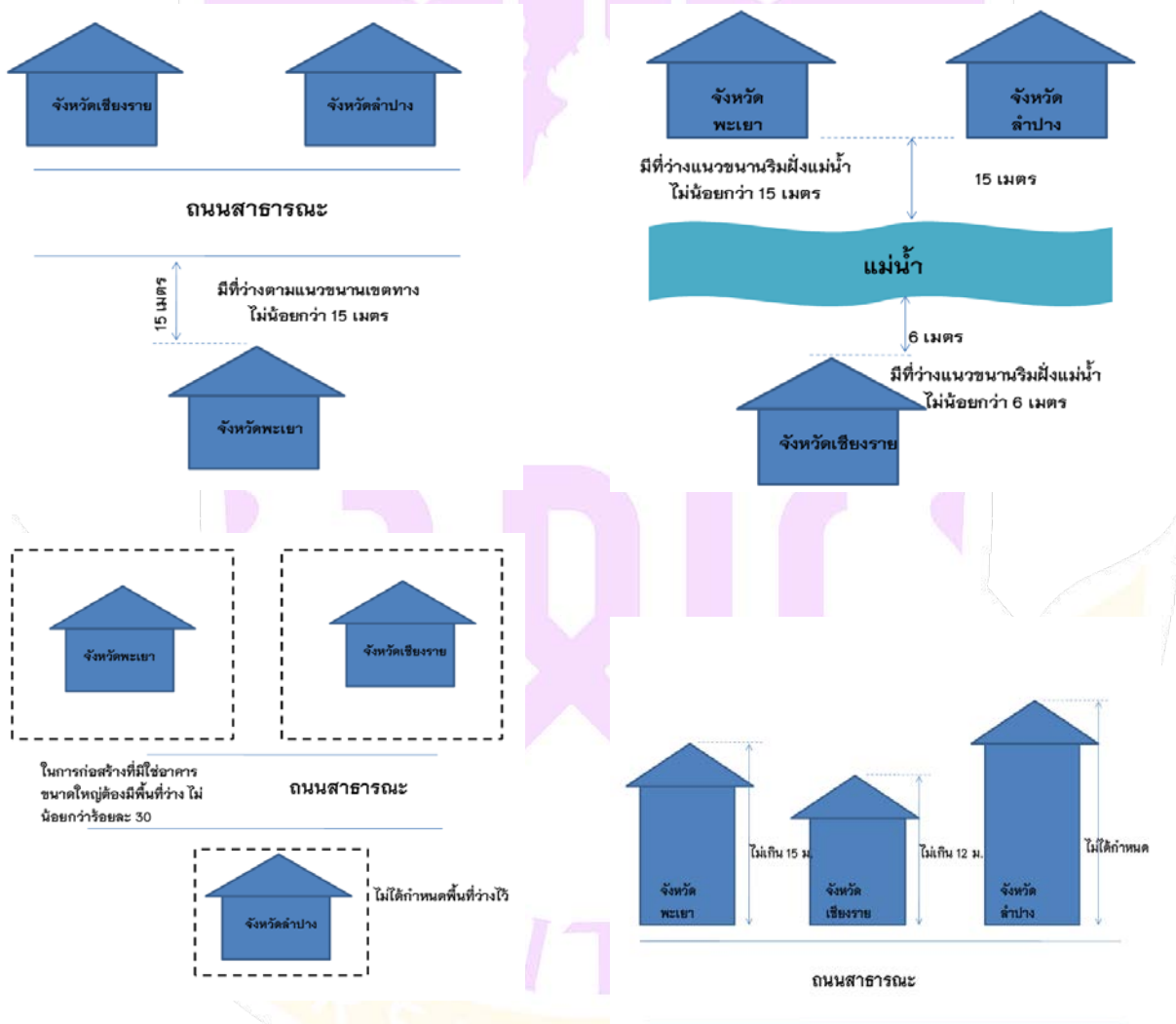
เงื่อนไข	จังหวัดพะเยา	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำปาง
สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ดำเนินหรือประกอบกิจการในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน	ไม่กำหนด	8 เมตร	-
สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีใช้เพื่อการอนุรักษ์ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้ดำเนินหรือประกอบกิจการในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน	15 เมตร	8 เมตร	-
สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีใช้เพื่อการอนุรักษ์ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้เว้นที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ	30	30	-
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ	15 เมตร	6 เมตร	-
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งลำคลอง	6 เมตร	6 เมตร	-

หมายเหตุ จังหวัดลำปางไม่ได้กำหนดให้มีที่ดินประเภทนี้

10. ที่ดินประเภทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าที่ดินประเภทนี้มีเฉพาะจังหวัด เชียงรายเพียงจังหวัดเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ในแต่ละจังหวัดว่ามีที่ดินประเภทนี้หรือไม่

เงื่อนไข	จังหวัด พะเยา	จังหวัด เชียงราย	จังหวัดลำปาง
ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อบันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวหรือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น	-	บังคับ	-
ระยะเว้นที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง	-	6 เมตร	-

หมายเหตุ จังหวัดพะเยาและจังหวัดลำปางไม่ได้กำหนดให้มีที่ดินประเภทนี้

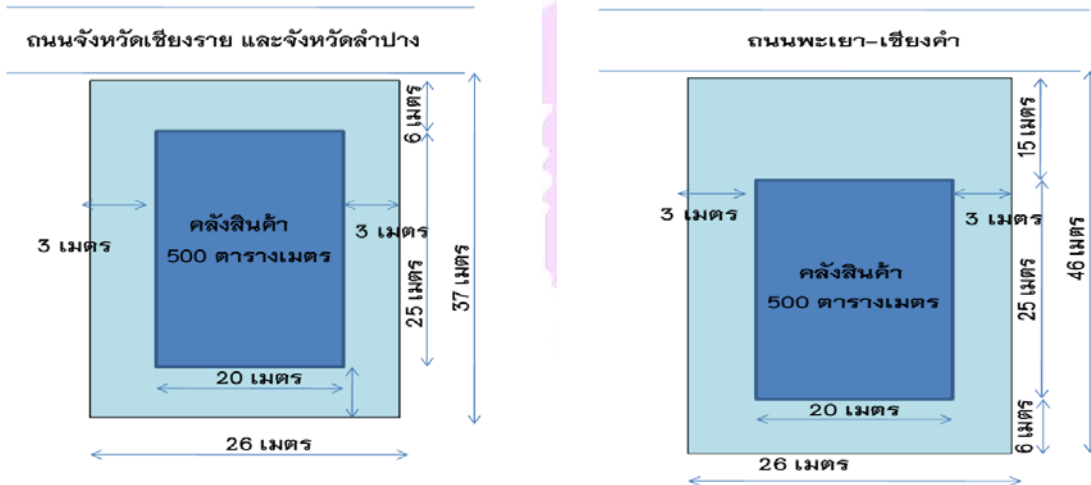

ภาพ 2 ตัวอย่างความแตกต่างตามข้อกำหนดผังเมืองของแต่ละจังหวัด

การวิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจของเมือง

การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม (B/C ratio) หากเราต้องการสร้างคลังสินค้าขนาด 500 ตารางเมตร ให้เช่า

ภาพ 3 ฟังอาคารคลังสินค้า ขนาด 500 ตารางเมตร

ตาราง 1 ตารางข้อมูลที่ใช้ประกอบการคำนวณ

	จังหวัดพะเยา	จังหวัดเชียงรายและลำปาง
ค่าที่ดิน	299 ตารางวา 299x2,500=747,500 บาท	240.5 ตารางวา 240.5x2,500=601,250 บาท
ค่าก่อสร้างคลังสินค้า	500 ตารางเมตร 500x7,000=3,500,000 บาท	500 ตารางเมตร 500x7,000=3,500,000 บาท
อัตราดอกเบี้ยทบทุกวัน	MRR+4%=12% ต่อปี	MRR+4%=12% ต่อปี
ระยะเวลาของโครงการ	7 ปี	7 ปี
รวมมูลค่าการลงทุน	4,247,500 บาท	4,101,250 บาท
รายได้จากการเช่าต่อเดือน	500x200=100,000 บาท	500x200=100,000 บาท
เงินลงทุนขั้นต้น	4,247,500	4,101,250

หมายเหตุ อัตราดอกเบี้ย MRR+4%=12% ต่อปี อ้างอิงจากธนาคารกรุงไทย

การคำนวณ

จากการคำนวณอัตราส่วนประโยชน์ต่อทุน (Benefit Cost Ratio: B/C Ratio) จะเห็นว่าผังเมืองจังหวัดพะเยาทำให้มีค่า (B/C Ratio) น้อยกว่า 1 แสดงว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการลงทุนให้ผลน้อยกว่าไม่คุ้มค่ากับต้นทุนที่เสียไป

ตาราง 2 ตารางการคำนวณ

	จังหวัดพะเยา (A)	จังหวัดเชียงรายและลำปาง (B)
เงินลงทุนขั้นต้น (บาท/ปี)	$4,247,500(A/P, i_y \%, 7)$ $=4,247,500(0.2273) = 965,456.75$	$4,101,250(A/P, i_y \%, 7)$ $=4,101,250(0.2273) = 932,214.13$
ค่าดำเนินการ (บาท/เดือน)	$20,000(F/A, i_m \%, 12)$ $=20,000(12.7124) = 254,248$	$20,000(F/A, i_m \%, 12)$ $=20,000(12.7124) = 254,248$
ค่าน้ำ, ค่าไฟ (บาท/เดือน)	$5,000(F/A, i_m \%, 12)$ $=5,000(12.7124) = 63,562$	$5,000(F/A, i_m \%, 12)$ $=5,000(12.7124) = 63,562$
รายได้จากค่าเช่า (บาท/เดือน)	$100,000(F/A, i_m \%, 12)$ $=100,000(12.7124) = 1,271,240$	$100,000(F/A, i_m \%, 12)$ $=100,000(12.7124) = 1,271,240$
B/C	$\left[\frac{1,271,240 - 254,248 - 63,562}{965,456} \right]$ $=0.9875$	$\left[\frac{1,271,240 - 254,248 - 63,562}{932,214} \right]$ $=1.0228$

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาและเปรียบเทียบข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง ในด้านต่างๆ ได้สรุปผลกรณีศึกษาและเปรียบเทียบข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปางในการศึกษาครั้งนี้ได้ผลดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิดการวางผังของแต่ละจังหวัดแตกต่างกัน โดยปัจจัยที่ทำให้แตกต่างกันคือ ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดและลักษณะภูมิประเทศของแต่ละจังหวัด
2. ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (Benefit Cost Ratio: B/C Ratio) เปรียบเทียบระหว่างผังเมืองจังหวัดพะเยา กับ ผังเมืองจังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำปาง เห็นได้ว่าโครงการชนิดเดียวกัน ต่างกันตรงที่สถานที่ก่อสร้างจังหวัดพะเยามีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการลงทุนให้ผลน้อยกว่าหรือไม่คุ้มค่ากับเงินลงทุนที่เสียไป แต่จังหวัดเชียงรายและลำปางมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการลงทุนให้ผลมากกว่าหรือคุ้มค่ากับเงินลงทุนที่เสียไป ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจังหวัดพะเยากำหนดให้ผังเมืองรวมจังหวัดพะเยาให้มีที่ว่างตามแนวนานริมเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตรระยะเว้น มีผลกระทบกับประชาชนในพื้นที่และการลงทุนจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนการวางผังเมืองหรือบังคับใช้ควรเปรียบเทียบกับจังหวัดข้างเคียงในข้อกำหนดต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อให้ข้อกำหนดที่ออกมาบังคับใช้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. การทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหากรณีพิพาท ที่จะเกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ควรออกพื้นที่แจ้งวัตถุประสงค์ในการวางผังเมืองแบบนี้ ทำความเข้าใจอันดีกับ

ประชาชนในพื้นที่ แฉถึงผลดีผลเสีย ที่ประชาชนในพื้นที่จะได้รับในระยะต่อไป จริงอยู่ในขั้นแรกประชาชนจะได้รับความเดือนร้อนเรื่องผลกระทบเพราะประชาชนเสียผลประโยชน์ แต่หากเจ้าหน้าที่อธิบายที่มาที่ไปให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจ กรณีพิพาทจะไม่เกิดขึ้น “ผลสำเร็จจะไม่เกิดขึ้นได้ หากเราไม่เข้าใจในคำว่าเสียสละ”

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ พ่อ แม่ และครอบครัว ญาติ มิตรสหาย ว่าที่พันตรีสุพรรณ แสนพันธ์ รุ่นพี่ เพื่อนร่วมรุ่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ. (2556). **การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์**. เอกสารประกอบการเรียนวิชาต้นทุนเศรษฐศาสตร์และการเงินในงานก่อสร้าง (Economics and Finance in Construction Cost)
หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา
ข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดพะเยา (2556) กรมโยธาธิการและผังเมือง
ข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดเชียงราย (2556) กรมโยธาธิการและผังเมือง
ข้อกำหนดผังเมืองรวมจังหวัดลำปาง (2556) กรมโยธาธิการและผังเมือง
ข้อบังคับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (2522) กรมโยธาธิการและผังเมือง
สมาพร นิลประพันธ์ ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เอกสารทฤษฎีการวางผังเมืองและผังภาพ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การศึกษาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับโครงการประปาหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลศรีดอนไชย
อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

The Study of Water Resources for Village Water Supply Project. : Case Study
Tambon Sridonchai, Theong District, Chiangrai Province

สุขเกษม ศรีมูล^{1*} และกิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์²

Sukkasame Srimoom^{*} and Kittipong Vuthijumnonk²

บทคัดย่อ

ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อต้นทุนรายปีของโครงการพบว่า โครงการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับระบบการผลิตน้ำประปา โดยใช้บ่อบาดาลขนาดใหญ่ ตามแบบของการประปานครหลวง บ้านทุ่งต้อม มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ -107,023.08 บาท และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนรายปี (B/C) ของโครงการมีค่าเท่ากับ 0.57 เป็นโครงการที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ส่วนโครงการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับระบบการผลิตประปา โดยใช้แหล่งน้ำบนผิวดินขนาดใหญ่ ตามแบบกรมทรัพยากรน้ำ ที่บ้านป่าตึงงาม มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 61,374.04 บาท และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนรายปี (B/C) ของโครงการมีค่าเท่ากับ 1.27 เป็นโครงการที่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ในอนาคต

คำสำคัญ: แหล่งน้ำต้นทุน ระบบบาดาล ระบบการแบบแหล่งน้ำผิวดิน ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง

Abstract

The results of the study by analyses the benefit costs ratio reveal that the water resources for village water supply project by using large artesian well according to MWA design at Ban Tung Tom, the project net present value (NPV) was -107,023.08 THB and the project benefit - cost ratio was 0.57 The project is not worth the investment. The water resources for village water supply project by using large surface water resources according to the Department of Water Resources, at Ban Pa Tueng Ngam, the project net present value (NPV) was 1,374.04 THB and the project benefit - cost ratio was 1.27 The project is worth the investment. The result of this study will be used as an evidence for the Local Administrative Organization commencement in the future.

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : samecivil@gmail.com

Keyword : water resources, artesian well system, surface water resources system, T.Sridonchai, Theong District

บทนำ

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มมาใช้ โดยได้ดำเนินการจัดหาน้ำสะอาดให้กับประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เสมอมา การดำเนินงานจัดหาน้ำสะอาดในชนบทที่ได้เริ่มดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า น้ำเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพอนามัยที่ดี การมีน้ำสะอาดไว้ดื่มและใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเพียงพอ ย่อมเป็นพื้นฐานในการทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากน้ำ งานจัดหาน้ำสะอาดในชนบทได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมอนามัย พ.ศ. 2496 โดยรัฐบาลกำหนดให้กรมอนามัยรับผิดชอบโครงการประปาชนบทในเขตพื้นที่เร่งรัดพัฒนาชนบท และมีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้สะอาดและส่งถึงประชาชนโดยสะดวกและปลอดภัย

โครงการจัดหาน้ำสะอาดด้วยระบบประปาหมู่บ้าน ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ระยะของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานของรัฐทำการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน โดยหน่วยงานหลัก จะมี 2 หน่วยงานคือ กองประปาภูมิภาค กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งรับผิดชอบการก่อสร้างระบบประปาและดูแลการผลิตจำหน่ายน้ำประปาในเขตเมืองหรือในชุมชนที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป และ กองประปาชนบท กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านหรือการประปาขนาดเล็กในชุมชนที่มีจำนวนประชากรระหว่าง 1,000 – 5,000 คน เมื่อก่อสร้างระบบประปาแล้วเสร็จ จะมอบให้สุขาภิบาลหรือหมู่บ้านบำรุงรักษาต่อไป ต่อมาความต้องการน้ำสะอาดสำหรับใช้อุปโภคบริโภคได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น การให้บริการของกองประปาภูมิภาค กรมโยธาธิการ ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านระเบียบราชการ ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัว ไม่สามารถดำเนินกิจการประปาได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนหน่วยงานธุรกิจทั่วไป ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อ 9 พฤษภาคม 2521 ให้มีการปรับรูปแบบการบริหารกิจการประปาในส่วนภูมิภาคเป็นแบบรัฐวิสาหกิจ ซึ่งต่อมาได้มีการจัดตั้ง การประปาส่วนภูมิภาค หรือ กปภ. ขึ้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2522 โดยรวมกิจการประปาภูมิภาคของกรมโยธาธิการจำนวน 185 แห่ง กับกิจการประปาชนบทของกรมอนามัยจำนวน 550 แห่ง เข้ามาดำเนินงานในรัฐวิสาหกิจ

นอกจากนี้ก็ยังมีการประปาอื่นๆที่ได้รับสัมปทานกิจการประปาจากกรมโยธาธิการด้วย เช่นการประปาเทศบาล ซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้การบริหารของ การประปาส่วนภูมิภาค แต่จะอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนการบริหารระบบประปาหมู่บ้าน ตามแบบการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน ของกรมทรัพยากรน้ำ และการประปานครหลวง ในพื้นที่ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อทราบถึงความแตกต่างของต้นทุนในการบริหารระบบประปาหมู่บ้าน ตามแบบการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน ของกรมทรัพยากรน้ำ และการประปานครหลวง ในพื้นที่ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

วิธีการศึกษา

การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการการจัดการระบบประปาหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตามแบบการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน ของกรมทรัพยากรน้ำ และการประปานครหลวง เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทที่มีต่อต้นทุนการการจัดการประปาหมู่บ้าน ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (time series data) โดยผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์ ประมวลผลโดยจัดทำในโปรแกรม Microsoft Excel และนำผลที่ได้มาทำการอธิบายและสรุปผลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวม ศึกษา ค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่างๆ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลทางสถิติด้วยโปรแกรม Microsoft Excel
3. สรุปผลการวิจัยและจัดทำรูปเล่มงานวิจัย

ผลการศึกษา

การศึกษาระบบการผลิตน้ำประปาชุมชน กรณีศึกษาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับเป็นฐานระบบผลิตประปาหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาประปาไม่เพียงพอ อันเนื่องจากสาเหตุของแหล่งน้ำต้นทุนฐานระบบผลิตน้ำประปาทั้ง 2 คือแหล่งน้ำบาดาล (หมู่ 5 บ้านทุ่งด้อม) และแหล่งน้ำผิวดิน (หมู่ 6 บ้านป่าดิงงาม) การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน การผลิตของกิจการประปาของเขตบ้านทุ่งด้อม หมู่ที่ 5 สำหรับแหล่งน้ำบาดาล สำหรับฐานระบบผลิตแบบบาดาลขนาดใหญ่ ตามแบบการประปานครหลวงและ หมู่ที่ 6 บ้านป่าดิงงาม สำหรับแหล่งน้ำผิวดิน สำหรับฐานระบบผลิตแบบผิวดินขนาดใหญ่ โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

ข้อมูลจากการสำรวจเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์

ความต้องการน้ำดิบในปัจจุบัน

จากการศึกษาติดต่อข้อมูลการใช้น้ำจำนวน 12 เดือน ในปี 2557 โดยได้รับข้อมูลการกลุ่มผู้ใช้น้ำคณะกรรมการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน (โดยไม่คิดปริมาณน้ำสูญเสีย) เพื่อให้ทราบถึงความต้องการน้ำดิบของกิจการประปาในช่วงระยะเวลา 1 ปี ได้ว่าในปี พ.ศ. 2557 ปริมาณน้ำต้นทุนที่ใช้ในการผลิตน้ำประปา แต่ละช่วงเวลามีความต้องการปริมาณน้ำดิบที่ไม่เท่ากัน อันเนื่องจากสาเหตุ ตามฤดูกาลและสภาพอากาศ และส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เท่ากับความต้องการน้ำดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำประปา สำหรับ หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งด้อม คือ 79.41 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยแหล่งน้ำดิบจากบ่อบาดาลขนาด 6 นิ้วความลึก 100 เมตร จากบ่อน้ำบาดาลสาธารณะวัดทุ่งด้อม และจำนวน 164 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยแหล่งน้ำดิบจากแหล่งน้ำผิวดินสระเก็บน้ำสาธารณะประโยชน์ วัดป่าดิงงาม

ปริมาณหรือขนาดของแหล่งน้ำต้นทุน มีรายละเอียด ดังนี้

1. บ้านทุ่งต้อม สำหรับเป็นแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับผลิตน้ำประปาแบบบาดาลขนาดใหญ่ ตามแบบการประปานครหลวง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ขนาด 6 นิ้ว ความลึก 100 เมตร ปริมาณน้ำที่ดำเนินการทดสอบปริมาณน้ำ มีประมาณ 11.42 ลูกบาศก์ เมตรต่อชั่วโมง
2. บ้านป่าดิงงาม สำหรับเป็นแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับผลิตน้ำประปาแบบผิวดินขนาดใหญ่ ตามแบบกรมทรัพยากรน้ำ ขนาดสระเก็บน้ำ ขนาดกว้าง 60 เมตร ยาว 70 เมตร ลึก 4.00 เมตร มีปริมาณความจุเต็มที่ 16,800.00 ลูกบาศก์เมตร รับน้ำเพิ่มจากลำเหมืองร่องย้าง เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน หักการสูญเสียน้ำเนื่องจากการระเหยของน้ำ คิดถ่วงเฉลี่ยเท่ากับ ความลึกของน้ำ 1.00 เมตร และส่วนของกันบ่อที่ไม่สามารถสูบขึ้นมาใช้ได้ และอื่นๆ คิดถ่วงเฉลี่ยเท่ากับ ความลึกของน้ำ 0.50 เมตร คิดเป็นปริมาณน้ำสูญเสีย เท่ากับ $60 \times 70 \times 1.50 = 6,300$ ลูกบาศก์เมตร คงเหลือปริมาณน้ำที่ใช้ได้ $16,800 - 6,300 = 10,500$ ลูกบาศก์เมตรต่อปริมาตรของสระเก็บน้ำที่ขุดขยาย

การตรวจสอบสภาพการใช้งานของระบบการผลิตน้ำประปาของ บ้านทุ่งต้อมและป่าดิงงาม

การประปา บ้านทุ่งต้อม

จากการตรวจสอบระบบการผลิตน้ำประปาของกิจการประปาทุ่งต้อม ตามรอบการบำรุงรักษาของมาตรฐานระบบน้ำสะอาด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย (2548) มีรายละเอียดดังนี้ ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำประปา ของกิจการประปาทุ่งต้อม มีการดูแลสภาพแวดล้อมของที่ตั้งประปาโดยการกางหญ้า กำจัดวัชพืช แต่การทำความสะอาดอาคารผลิตน้ำประปายังไม่สะอาดเท่าที่ควรตรวจสอบแหล่งน้ำบาดาล พบว่า ไม่มีเศษขยะ ไม่พบรอยรั่วซึมตามแนวท่อน้ำดิบ และโรงสูบน้ำดิบมี การดูแลเครื่องสูบน้ำดิบ และระบบควบคุม พบว่า เครื่องสูบน้ำดิบมีการทำงานเป็นปกติ ตู้ควบคุมสามารถใช้งานได้เป็นปกติ มีความสะอาดเรียบร้อยไม่มีสัตว์ทำรังอยู่ และ Storage Tank ไม่มีความเสียหายแต่อย่างใด มีเพียงคราบน้ำของแหล่งน้ำต้นทุนที่ล้นออกมาเป็นคราบสนิมเท่านั้น

การประปา บ้านป่าดิงงาม

จากการตรวจสอบระบบการผลิตน้ำประปาของกิจการประปาป่าดิงงาม ตามรอบการบำรุงรักษา ของมาตรฐานระบบน้ำสะอาด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย (2548) มีรายละเอียดดังนี้ ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำประปา ของกิจการประปาป่าดิงงาม มีการดูแลสภาพแวดล้อมของที่ตั้งประปาโดยการกางหญ้า กำจัดวัชพืช และไม่มีวัชพืชในสระเก็บน้ำดิบแต่อย่างใด การทำความสะอาดอาคารผลิตน้ำประปายังไม่สะอาดเท่าที่ควร ถังน้ำใส พบว่า ไม่มีการแตกร้าวของโครงสร้าง บ้ายบอกระดับถังน้ำใสมีสภาพเก่าใช้งานไม่ได้ สภาพฝาปิดถังน้ำใสมีสภาพเก่าและเป็นสนิมและไม่พบเครื่องจ่ายสารละลายคลอรีน ระบบจ่ายน้ำ การดูแลเครื่องสูบน้ำดิบ และระบบควบคุม พบว่า เครื่องสูบน้ำดิบมีการทำงานเป็นปกติไม่มีการล้นสะเทือน ตู้ควบคุมสามารถใช้งานได้เป็นปกติ มีความสะอาดเรียบร้อยไม่มีสัตว์ทำรังอยู่ หอถังสูง พบว่าไม่มีการแตกร้าวของโครงสร้าง และรอยรั่วซึมของท่อเมนจ่ายน้ำ ไม่พบสายล่อฟ้า มาตราวัดน้ำรวม และป้ายบอกระดับน้ำหอถังสูง

ข้อมูลผู้ใช้น้ำในเขตกิจการประปา

การประปา บ้านทุ่งต้อม

ข้อมูลผู้ใช้น้ำในเขตกิจการประปา ทุ่งต้อมในการรวบรวมข้อมูลประชากรในครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลจำนวนประชากรผู้ใช้น้ำ และอัตราการใช้น้ำเฉลี่ยต่อคนต่อวัน โดยพิจารณาข้อมูลจำนวนประชากรในช่วงเวลา 1 ปีเพื่อ นำข้อมูลจำนวนประชากรเชื่อมโยงกับปริมาณการใช้น้ำต่อวัน และคำนวณหาอัตราการใช้น้ำเฉลี่ยต่อคนต่อวันในรอบ 1 ปี มีอัตราการใช้น้ำโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.1604 ลูกบาศก์เมตรต่อคนต่อวัน

การประปา บ้านป่าดิงงาม

ในการรวบรวมข้อมูลประชากรในครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลจำนวนประชากรผู้ใช้น้ำ และอัตราการใช้น้ำเฉลี่ยต่อคนต่อวัน โดยพิจารณาข้อมูลจำนวนประชากรในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบันเพื่อ นำข้อมูลจำนวนประชากรเชื่อมโยงกับปริมาณการใช้น้ำต่อวันและคำนวณหาอัตราการใช้น้ำเฉลี่ยต่อคนต่อวันและคำนวณหาอัตราการใช้น้ำเฉลี่ยต่อคนต่อวันในรอบ 1 ปี มีอัตราการใช้น้ำโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.1603 ลูกบาศก์เมตรต่อคนต่อวัน

โครงการจัดหาเพิ่ม แหล่งน้ำต้นทุนปรับปรุงระบบการผลิต

แหล่งน้ำต้นทุนโดยการเจาะบ่อบาดาลเพื่อเพิ่มน้ำต้นทุนสำหรับผลิตระบบประปา ทุ่งต้อม

ดำเนินการก่อสร้างขุดเจาะบ่อบาดาลขนาดเส้นศูนย์กลาง 6 นิ้วขนาดความลึกไม่น้อยกว่า 100 เมตร พร้อมขยายไฟฟ้าก่อสร้างโรงสูบรวมถึงวางระบบสูบน้ำดิบ เมื่อดำเนินการขุดเจาะแล้วสามารถทดสอบปริมาณน้ำไม่น้อยกว่า 8.00 ลบ.ม.ต่อชั่วโมง อ้างอิงตามแบบมาตรฐานการขุดเจาะบ่อบาดาลของกรมทรัพยากรธรณี ราคาค่าดำเนินการจากสำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง มีอัตราการผลิตรวมกันระบบการผลิตน้ำประปาเดิมไม่น้อยกว่า 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ซึ่งจะทำให้กิจการประปาทุ่งต้อม สามารถผลิตน้ำประปาได้ประมาณ 240 ลูกบาศก์เมตรต่อวันดังนี้

ต้นทุนจมจัดหาแหล่งน้ำดิบและงานก่อสร้างและงบประมาณ 508,000 บาท (ตามงบประมาณที่ตั้งไว้)

ต้นทุนคงที่ จำพวกพวกค่าพนักงาน ค่าจ้างอื่น ๆ งบประมาณ 72,000 บาท (ต่อปี)

ต้นทุนแปรผัน ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าสารปรับปรุงคุณภาพน้ำ ค่าบำรุงรักษา งบประมาณ 86,765 บาท (ต่อปี)

แหล่งน้ำต้นทุนโดยการเจาะบ่อบาดาลเพื่อเพิ่มน้ำต้นทุนสำหรับผลิตระบบประปา ป่าดิงงาม

ดำเนินการขุดขยายสระเก็บเพื่อขยายแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับผลิตระบบประปา ตามแบบที่ อบต.กำหนด ใช้งานกับระบบประปาแบบผิวดินขนาดใหญ่ ตามแบบมาตรฐานระบบประปาหมู่บ้านสำนักบริหารจัดการน้ำกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งส่วนประกอบอื่น ๆ มีอัตราการผลิตรวมกันระบบการผลิตน้ำประปาเดิม 20 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ซึ่งจะทำให้กิจการประปาป่าดิง สามารถผลิตน้ำประปาได้ 480 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยมีรายละเอียดงานก่อสร้างและงบประมาณดังนี้

ต้นทุนจมจัดหาแหล่งน้ำดิบและงานก่อสร้างและงบประมาณ 401,000 บาท (ตามงบประมาณที่ตั้งไว้)

ต้นทุนคงที่ จำพวกพวกค่าพนักงาน ค่าจ้างอื่น ๆ งบประมาณ 78,000 บาท (ต่อปี)

ต้นทุนแปรผัน ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าสารปรับปรุงคุณภาพน้ำ ค่าบำรุงรักษา งบประมาณ 123,015 บาท (ต่อปี)

ผลตอบแทนโครงการ

ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการทั้ง 2 โครงการเป็นผลตอบแทนทางตรงที่สามารถวัดค่าเป็นตัวเงินได้ ซึ่งได้แก่ รายได้จากการจำหน่ายน้ำประปา โดยนำผลการคาดการณ์ปริมาณการใช้น้ำต่อปีคูณกับราคาจำหน่ายน้ำ (ราคาจำหน่ายน้ำของกิจประปามีมูลค่าลูกบาศก์เมตรละ 5 บาท) สามารถดูได้จากสรุปผลการดำเนินการตลอดระยะเวลา 1 ปี ดังนี้

ตารางที่ 1 บ้านทุ่งต้อม ประปาบาดาลขนาดใหญ่ ตามแบบการประปานครหลวง

เดือน	F ผลประโยชน์หรือ รายได้	F ต้นทุนรวม	F ผล ประโยชน์ สุทธิ	DF อัตราเงิน เพื่อ 4.00%	PV ผลประโยชน์ (รายได้)	PV ต้นทุนรวม	PV ผลประโยชน์สุทธิ
ม.ค.	12,121.00	21,276.49	-9,155.49	0.96	11,636.16	20,425.43	- 8,789.27
ก.พ.	11,088.00	21,364.49	-10,276.49	0.96	10,644.48	20,509.91	-9,865.43
มี.ค.	12,429.45	21,633.49	-9,204.04	0.96	11,932.27	20,768.15	-8,835.88
เม.ย.	12,399.75	21,765.49	-9,365.74	0.96	11,903.76	20,894.87	- 8,991.11
พ.ค.	13,119.95	21,874.49	-8,754.54	0.96	12,595.15	20,999.51	- 8,404.36
มิ.ย.	12,474.00	21,417.49	-8,943.49	0.96	11,975.04	20,560.79	- 8,585.75
ก.ค.	12,352.70	21,404.49	-9,051.79	0.96	11,858.59	20,548.31	- 8,689.72
ส.ค.	11,969.10	21,337.49	-9,368.39	0.96	11,490.34	20,483.99	- 8,993.65
ก.ย.	11,360.25	21,266.49	-9,906.24	0.96	10,905.84	20,415.83	- 9,509.99
ต.ค.	12,045.80	21,043.49	-8,997.69	0.96	11,563.97	20,201.75	- 8,637.78
พ.ย.	11,508.75	20,936.49	-9,427.74	0.96	11,048.40	20,099.03	- 9,050.63
ธ.ค.	12,010.75	21,041.49	-9,030.74	0.96	11,530.32	20,199.83	- 8,669.51
รวม	144,879.50	256,361.88	-111,482.38	0.96	139,084.32	246,107.40	-107,023.08

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV)

ผลรวมของค่าปัจจุบันของผลตอบแทน = 139,084.32 บาท

ผลรวมของค่าปัจจุบันของต้นทุน = 246,107.40 บาท

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ NPV = 139,084.32 - 246,107.40 บาท

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ NPV = -107,023.08 บาท

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C) = 139,084.32 / 246,107.40

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C) = 0.57

ผลจากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ ของแนวทางเลือกการออกแบบระบบการผลิตน้ำประปา สำหรับการผลิตน้ำประปาแบบผิวดินขนาดใหญ่ บ้านทุ่งด้อม พบว่าโครงการขาดทุนจากการลงทุนเนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ -107,023.08 บาท บาท นั่นคือโครงการนี้ไม่เหมาะสมในการลงทุนด้านการเงิน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าเงินที่ลงทุนไป (B/C) ของโครงการมีค่าน้อยกว่า 1 คือ 0.57 นั้น หมายถึงผลตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าเงินที่ลงทุนไป จึงเป็นโครงการที่ไม่น่าลงทุน

ตารางที่ 2 บ้านป่าดิงงาม ผิวดินขนาดใหญ่ ตามแบบกรมทรัพยากรน้ำ

เดือน	F ผลประโยชน์ หรือรายได้	F ต้นทุนรวม	F ผลประโยชน์ สุทธิ	DF อัตราเงิน เพื่อ 4.00%	PV ผลประโยชน์ (รายได้)	PV ต้นทุนรวม	PV ผลประโยชน์สุทธิ
ม.ค.	25,028.75	19,424.25	5,604.50	0.96	24,027.60	18,647.28	5,380.32
ก.พ.	22,606.90	19,512.25	3,094.65	0.96	21,702.62	18,731.76	2,970.86
มี.ค.	25,662.40	19,781.25	5,881.15	0.96	24,635.90	18,990.00	5,645.90
เม.ย.	25,601.10	19,913.25	5,687.85	0.96	24,577.06	19,116.72	5,460.34
พ.ค.	27,088.10	20,022.25	7,065.85	0.96	26,004.58	19,221.36	6,783.22
มิ.ย.	25,754.40	19,565.25	6,189.15	0.96	24,724.22	18,782.64	5,941.58
ก.ค.	26,296.05	19,552.25	6,743.80	0.96	25,244.21	18,770.16	6,474.05
ส.ค.	24,711.95	19,485.25	5,226.70	0.96	23,723.47	18,705.84	5,017.63
ก.ย.	23,454.90	19,414.25	4,040.65	0.96	22,516.70	18,637.68	3,898.22
ต.ค.	23,454.90	19,414.25	4,040.65	0.96	22,516.70	18,637.68	3,879.02
พ.ย.	24,870.35	19,191.25	5,679.10	0.96	23,875.54	18,423.60	5,451.94
ธ.ค.	23,761.50	19,084.25	4,677.25	0.96	22,811.04	18,320.88	4,490.16
รวม	298,291.30	234,360.00	63,931.30		286,359.64	224,985.60	61,393.24

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV)

ผลรวมของค่าปัจจุบันของผลตอบแทน = 286,359.64 บาท

ผลรวมของค่าปัจจุบันของต้นทุน = 224,985.60 บาท

มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ NPV	=	286,359.64 - 224,985.60 บาท
มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ NPV	=	61,374.04 บาท
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C)	=	286,359.64 / 224,985.60
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C)	=	1.27

ผลจากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ ของแนวทางเลือกการจัดการแหล่งน้ำต้นทุน สำหรับการผลิตน้ำประปาแบบบาดาลขนาดใหญ่ บ้านป่าตึง พบว่าโครงการได้กำไรจากการลงทุนเนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 61,374.04 บาท นั่นคือโครงการนี้เหมาะสมในการลงทุนด้านการเงิน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าเงินที่ลงทุนไป (B/C) ของโครงการมีค่ามากกว่า 1 คือ 1.27 นั้น หมายถึงผลตอบแทนที่ได้รับมากกว่าเงินที่ลงทุนไป จึงเป็นโครงการที่น่าลงทุน

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎี ได้ทำการวิเคราะห์แหล่งน้ำต้นทุนสำหรับผลิตน้ำประปาไว้ 2 ทางเลือกโดย ทางเลือกที่ 1 จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับระบบประปาแบบบาดาลขนาดใหญ่บ้านทุ่งต้อม ตามแบบการประปานครหลวง โครงการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 นิ้ว พร้อมวางระบบสูบน้ำดิบและปรับปรุงระบบกรองน้ำดี เพื่อเพิ่มแหล่งน้ำต้นทุนการผลิตน้ำประปา ให้มีอัตราการผลิตไม่น้อยกว่า 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง เป็น ตลอดช่วงเวลา 12 เดือน ใช้งบประมาณในการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลทั้งสิ้น 500,000 บาท จะให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C) เท่ากับ 0.57 หมายถึง ลงทุนไปเป็นเงิน 1 บาท มีรายได้กลับคืนมา 0.57 บาท ซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าเงินที่ลงทุนไป จึงเป็นโครงการที่ไม่น่าลงทุน

ทางเลือกที่ 2 จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับระบบประปาแบบผิวดินขนาดใหญ่บ้านป่าตึง ตามแบบกรมทรัพยากรน้ำ โครงการขุดขยายสระเก็บน้ำดิบเพื่อเป็นแหล่งน้ำดิบ สำหรับฐานระบบผลิตน้ำประปา ขนาดกว้าง 60 เมตรยาว 70 เมตร ลึก 4.00 เมตร ปริมาณพื้นที่ขุดขยายสระเพิ่มอัตราน้ำดิบได้ไม่น้อยกว่า 4,200.00 ลูกบาศก์เมตร เพื่อเพิ่มแหล่งน้ำต้นทุนการผลิตน้ำประปา ให้มีอัตราการผลิตไม่น้อยกว่า 30 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง เป็น ตลอดช่วงเวลา 12 เดือน ใช้งบประมาณในการขุดขยายสระเก็บน้ำดิบและพัฒนาาระบบน้ำประปาผิวดินทั้งสิ้น 401,000 บาท จะให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าลงทุน (B/C) เท่ากับ 1.27 หมายถึงลงทุนไป 1 บาท มีรายได้กลับคืน 1.27 บาท ซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับมากกว่าเงินที่ลงทุนไป จึงเป็นโครงการที่น่าลงทุน

แนวทางเลือกการออกแบบระบบการผลิตประปา	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์	
	NPV (บาท)	B/C (เท่า)
- ระบบประปาแบบบาดาลขนาดใหญ่ ตามแบบการประปานครหลวงบ้านทุ่งต้อม	-107,023.08	0.57
- ระบบประปาแบบผิวดินขนาดใหญ่ ตามแบบกรมทรัพยากรน้ำ บ้านป่าตึงงาม	61,374.04	1.27

อภิปรายผลการวิจัย

ระบบการบริหารจัดการยังคงขาดศักยภาพในการจัดการ อันเนื่องจากระบบประปาทั้งสองระบบยังขาดเจ้าหน้าที่บุคลากร คุณผลที่มีความรู้ความสามารถ มีเข้าใจในฐานระบบการผลิตระบบน้ำประปาอย่างแท้จริง อีกทั้งงบประมาณสำหรับงานก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน เป็นงบลงทุนของรัฐบาลโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการจัดสรรงบประมาณเฉพาะกิจ สำหรับระบบงานก่อสร้างแต่ไม่ได้รับการถ่ายโอน หรือจัดสรรบุคลากรมาดำเนินการบริหารกิจการประปาหมู่บ้านโดยตรง โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ดังนั้น ระบบประปาหมู่บ้านจึงเป็นการบริหารกิจการภายในหมู่บ้าน อาศัยผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกสรรหาบุคคลภายในหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มประปาหมู่บ้าน ส่วนมากก็จะเป็นเครือญาติของผู้นำชุมชนเอง ซึ่งยังขาดความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงมาบริหารจัดการระบบประปาทั้งระบบโดยไม่มุ่งเน้นผลประกอบการ เพียงแค่ให้ประชาชนได้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคอย่างเพียงพอเท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนไชย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้อุปกรณ์สำหรับงานวิจัย และเอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนไชย ผู้ใหญ่บ้านทุ่งด้อม หมู่ 5 และผู้ใหญ่บ้านป่าดิงงาม หมู่ 6 ตลอดจนผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล พื้นที่ และให้คำแนะนำในส่วนต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2548). **มาตรฐานระบบน้ำสะอาด**. กรุงเทพฯ :

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คู่มือการเลือกรูปแบบประปาหมู่บ้าน ตามโครงการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค (ออนไลน์) ได้จาก

http://202.129.59.73/ebook/manual_select_prapatype3.pdf

สุจริต คุณธนกุลวงศ์ . (26 พฤศจิกายน 2552). **การบริหารจัดการแหล่งน้ำในชุมชนบทเรียนจาก**

กรณีตัวอย่างจากระยะของ: คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัตตยรัตน์ สงวนสัตย์. (2554). **ศักยภาพระบบผลิตน้ำประปาของกิจการประปากระฉูด**

ตำบลตลาดอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, จังหวัดนครราชสีมา.

รัตนา พลอิสริยะกุล (2550) .**การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการน้ำประปาดื่มได้**

กรณีศึกษาพื้นที่สำนักงานประปาอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สมคิด บัวเพ็ง . (1 ตุลาคม 2648). **โครงการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค** กรมทรัพยากรน้ำบาดาล.

ความคุ้มค่าในการยกจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวรบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

The Cost Effective of Upgrading Dan Ban Huak from Temporary to Permanent Border Station, Amphoe Phusang, Phayao province

พิมพ์พร ปาปวน^{1*} และ ธีระพจน์ ศุภวิริยกิจ²

Pimporn Papuan^{1*} and Teerapoj Supaviriyakit²

บทคัดย่อ

ผลของการศึกษาแสดงถึงความเป็นไปได้ในการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร จากการวิเคราะห์ผลตอบแทน โดยคาดการณ์ข้อมูลการส่งออกที่เพิ่มขึ้น จากการเปรียบเทียบกับด่านข้างเคียง พบว่าก่อนยกระดับ และหลังยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรแล้วส่งผลให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นถึง 606.62% มูลค่าการส่งออกของจุดผ่อนปรนบ้านฮวกในปี.ศ. 2557 เท่ากับ 198,178,398.19 บาท ดังนั้นมูลค่าดุลการค้าหลังจากยกระดับจุดผ่านแดนถาวร จะมีค่าเท่ากับ 1,200,961,093 บาท มูลค่าที่เพิ่มขึ้นของการเปิดด่านถาวร เท่ากับ 1,002,782,695 บาท และกำไรที่ได้ของการเปิดด่านถาวร (Benefit) ประเมินการที่ 5%, 10%, 15% และ 20% เท่ากับ 50,144,134.75, 100,278,269.5, 150,417,404.25 และ 200,556,539 บาท ตามลำดับ ด้านต้นทุน (Cost) เท่ากับ 18,703,367 บาท ดังนั้นอัตราผลตอบแทนประเมินการที่ 5%, 10%, 15% และ 20% ต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 2.68, 5.36, 8.04 และ 10.72 ตามลำดับ การตัดสินใจยกระดับด่านบ้านฮวกนี้มีความคุ้มค่าเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ: จุดผ่อนปรน, จุดผ่านแดนถาวร, การยกระดับจุดผ่านแดน

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author e-mail : Snoopy_213@hotmail.co.th

Abstract

The result of the study shows that the upgrading Dan Ban Huak is possible. The analysis of increased benefit from export value compared to neighboring border station. The export value increases 606.62 per cent after upgrading. In the year 2557 the export value at Dan Ban Huak is 198,178,398.19 THB, so it can be 1,200,961,093 THB which is 1,002,782,695 THB increasing after upgrading. The benefit calculated at 5, 10, 15, and 20 per cent are 50,144,134.75 THB, 100,278,269.50 THB, 150,417,404.25 THB, and 200,556,539.00 THB respectively. The cost of upgrading Dan Ban Huak is around 18,703,376 THB. The benefit cost ratio calculated at 5, 10, 15, and 20 of benefit are 2.68, 5.36, 8.04 and 10.72 respectively. The decision in upgrading Dan Ban Huak to permanent border station is very cost effective.

Keywords: temporary border station, permanent border station, upgrading border station.

บทนำ

จังหวัดพะเยาตั้งอยู่บริเวณส่วนกลางของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา) สามารถเชื่อมต่อทั้งด้านเส้นทางและบูรณาการยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงตามกรอบความร่วมมือ AEC GMS BIMSTEC ACMECS มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ที่บ้านฮวก อำเภอภูซาง กับเมืองคอบ แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ระยะทาง 42 กิโลเมตร โดยมีจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง และด่านประเพณีบ้านปางมอญ เมืองคอบ แขวงไชยบุรี เป็นช่องทางชายแดน ซึ่งจุดผ่อนปรนดังกล่าวมีมูลค่าการค้าเข้า – ออก ในระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2556 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 28,554,996.72 บาท 41,950,161.47 บาท 183,565,432.45 บาท และมีผู้เดินทางผ่านเข้า – ออก ในระหว่างปี พ.ศ. 2552 – 2556 โดยการเดินทางเข้าออก 20,262 คน และเดินทางเข้า 169,263 คน

ในปัจจุบันจุดผ่อนปรนบ้านฮวกมีฐานะเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้า (Cheek Point Border Trade) เป็นจุดที่มีการนัดหมายกันตามเวลาเพื่อทำการค้าเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จะอนุมัติให้เปิด โดยคำเสนอของกรมศุลกากรร่วมกับตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ให้ผ่อนปรนการซื้อขายสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ที่จำเป็นต่อการอุปโภคบริโภค ในชีวิตประจำวัน ยกเว้นไม้และต้องไม่เป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมายอื่นใด เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน อนุโลมให้มูลค่าการค้าบริเวณชายแดน จำนวนไม่เกิน 500,000 บาทต่อคนต่อวัน ซึ่งทางจังหวัดพะเยาได้กำหนดเวลาเข้า-ออก ตั้งแต่เวลา 6.00 น. – 18.00 น. ของทุกวันโดยไม่มีการหยุดพักเที่ยง และจัดตลาดนัดทุกวันทั้ง 10 และ 30 ของทุกเดือน ณ บริเวณตลาดบ้านฮวก

เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2555 คณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบให้ยกกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ให้แก่ทั้ง 2 ประเทศ สามารถค้าขายสินค้าได้หลายประเภท/ชนิด ยกเว้นสินค้าผิดกฎหมายและสินค้าต้องห้าม สามารถค้าขายได้ไม่จำกัดปริมาณและวงเงิน รายได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมในการนำเข้า-ส่งออก เพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวสามารถเข้า-ออกผ่านด่านได้สะดวกมากขึ้น

รวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายโลจิสติกส์ กับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศตามกรอบความร่วมมือ AEC GMS BIMSTEC ACMECS

จากการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวกให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร จำเป็นจะต้องมีการดำเนินการโครงการต่างๆ ของภาครัฐ จากแผนการดำเนินการโครงการรองรับปริมาณการพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร จึงควรจะทำการศึกษา วิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ โดยการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม เพื่อประกอบการตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อคาดการณ์มูลค่าการดำเนินงานในการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวกเป็นจุดผ่านแดนถาวร
2. เพื่อวิเคราะห์อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน ในการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการดำเนินการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือที่สำคัญในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) โดยใช้การสังเกตในสิ่งแวดล้อมโดยรอบพื้นที่ศึกษา
2. เอกสาร (Document) โดยศึกษาทั้งจาก หนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. วิเคราะห์ต้นทุนของโครงการจากสรุปการดำเนินการรองรับปริมาณการพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
2. วิเคราะห์ผลตอบแทนโครงการใช้ข้อมูลมูลค่าการดำเนินงานของจุดผ่านแดนถาวรที่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา คือ จุดผ่านแดนถาวรภูดู่ (Phu Doo International Point Of Entry)
3. วิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการ หาอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน ค่าใช้จ่ายในที่นี้ก็คือ ค่าใช้จ่ายทั้งทางด้านต้นทุน (CostI) และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบำรุงรักษา เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกโครงการคือ B/C ratio ที่มีค่ามากกว่า1 เนื่องจากถ้า B/C ratio มากกว่า 1 หมายความว่าผลตอบแทนที่ได้จากโครงการมีค่ามากกว่าค่าใช้จ่ายที่เสียไปโดยมีสูตรที่ใช้ในการคำนวณดังนี้

$$B/C = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}}$$

- เมื่อ
- B_t = ผลประโยชน์ในปีที่ t
  - C_t = ค่าใช้จ่ายในปีที่ t
  - t = ปีของโครงการซึ่งมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง n
  - i = อัตราดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสของทุน

ผลการศึกษา

หลังจากทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ครบแล้ว สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการ

จากสรุปการดำเนินการขอรับงบประมาณการพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ตารางแผนการดำเนินโครงการ จากการกำหนดอัตราดอกเบี้ย 6.75% อายุโครงการตามลักษณะของโครงการประเภทต่างๆ สามารถสรุปต้นทุนในการดำเนินการ

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินโครงการขอรับงบประมาณพัฒนาด่านบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

รายการต้นทุนโครงการ	เป็นเงิน (บาท)	อายุโครงการ (ปี)	ดอกเบี้ย	คิดเป็นต้นทุน รายปี
1. ดำเนินการซ่อมสร้างถนนสายบ้านฮวก – กิ่งหวก ระยะทาง 2.198 กม. (ช่วงสถานีอนามัยบ้าน ฮวก – จุดผ่อนปรนบ้านฮวก)	8,000,000	7	6.75%	1,471,513
2. ยกกระดับมาตรฐานทางก่อสร้างถนนลาดยาง AC ในเส้นทางดังกล่าว	43,000,000	7	6.75%	7,909,382
3. การบำรุงรักษาทางหลวง งานขยายทางจราจร ทางหลวงหมายเลข 1093 หมายเลขควบคุม 0100 ตอนสบง – ชุนห้วยไคร้ ระหว่าง กม. 1+425 – กม. 2+550	9,999,000	7	6.75%	1,839,207
4. ปรับปรุงเส้นทางหลวงหมายเลข 1093 ตอน สบง – เล้าอู ระหว่าง กม. 2+550 – กม. 3+900	15,000,000	7	6.75%	2,759,087
5. โครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการด่านชายแดนพร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์	5,015,000	25	6.75%	420,693
6. โครงการก่อสร้างกำแพงกันดินบริเวณอาคารที่ทำการด่านชายแดน	10,000,000	15	6.75%	1,080,673
7. ปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดชายแดนบ้านฮวก	9,134,500	15	6.75%	987,141
8. ติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ถนนในการเดินทางไปจุดผ่อนปรนบ้านฮวก (ถ บ้านม่วงชุม ต. ป่าสัก – บ้านทุ่งแถม ต. ภูซาง อ. ภูซาง)	2,000,000	5	6.75%	484,521
9. จัดออกแบบยกฐานะจุดผ่อนปรนชั่วคราวเป็นด่านชายแดนถาวรพร้อมพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนบ้านฮวก	7,070,000	25	6.75%	593,080
10. พัฒนาศักยภาพด่านชายแดนไทย – ลาว	9,433,380	25	6.75%	791,337
ต้นทุนค่าก่อสร้าง (รายปี)				18,336,634
ต้นทุนค่าบำรุงรักษา 2% (รายปี)				366,733
รวมต้นทุนโครงการ (รายปี)				18,703,367

***หมายเหตุ อายุการใช้งานของไฟฟ้าแสงสว่าง 24,000 ชั่วโมง เฉลี่ยเปิดวันละ 12 ชั่วโมง ถ้าคิดเป็นปีจะเท่ากับ $24,000/12 = 5.48$ ปี ประมาณ 5 ปี, อายุการใช้งานของถนนทางหลวงจังหวัดที่กำหนดไว้เท่ากับ 7 ปี

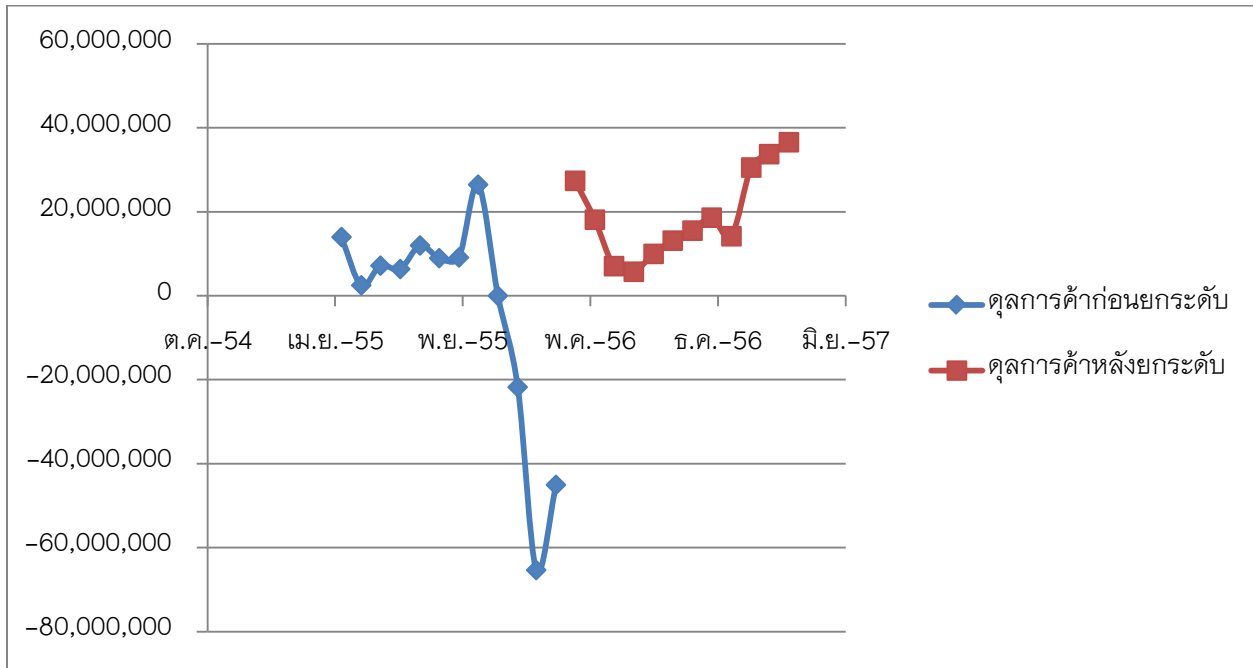
วิเคราะห์ผลตอบแทนโครงการ

การวิเคราะห์มูลค่าการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นของด่านข้างเคียง

การวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการได้ใช้ข้อมูลมูลค่าการค้าของจุดผ่านแดนถาวรที่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา คือ จุดผ่านแดนถาวรภูดู (Phu Doo International Point Of Entry) หรือด่านภูดู จุดผ่านแดนถาวรไทย-ลาวแห่งที่ 2 ของประเทศไทยที่เชื่อมต่อกับ แขวงไชยบุรี ประเทศลาว ตั้งอยู่ที่ บ้านภูดู หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ฝั่งตรงข้ามติดต่อกับด่านสากลผาแก้ว บ้านผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ประเทศลาว ได้ทำการยกระดับจากจุดผ่อนปรนช่องภูดูให้เป็นจุดผ่อนแดนถาวรช่องภูดู ในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ก่อนยกระดับและหลังยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรแล้วส่งผลให้มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นดังนี้

ตารางที่ 2 มูลค่าการค้าของจุดผ่อนแดนถาวรช่องภูดูก่อนยกระดับและหลังยกระดับ

ก่อนยกระดับ		หลังยกระดับ	
เดือน/พ.ศ.	มูลค่าการค้า	เดือน/พ.ศ.	มูลค่าการค้า
พ.ค.-55	13,996,138	พ.ค.-56	27,389,602
มิ.ย.-55	2,496,631	มิ.ย.-56	18,124,656
ก.ค.-55	7,184,530	ก.ค.-56	7,064,867
ส.ค.-55	6,373,859	ส.ค.-56	5,729,847
ก.ย.-55	11,990,201	ก.ย.-56	9,979,315
ต.ค.-55	8,966,818	ต.ค.-56	13,138,894
พ.ย.-55	9,128,500	พ.ย.-56	15,519,603
ธ.ค.-55	26,480,498	ธ.ค.-56	18,610,574
ม.ค.-56	-	ม.ค.-57	14,186,813
ก.พ.-56	-21,756,553	ก.พ.-57	30,552,194
มี.ค.-56	-65,340,122	มี.ค.-57	33,740,486
เม.ย.-56	-45,041,930	เม.ย.-57	36,582,441
รวม	-45,521,430	รวม	230,619,292

ภาพที่ 1 กราฟแสดงตุลการค้ำก่อนยกระดับและหลังยกระดับ

$$\text{จะได้มูลค่าส่งออก} = \frac{230,619,292 - (-45,521,430)}{|-45,521,430|} \times 100 = 606.62\%$$

ดังนั้นมูลค่าการส่งออกของจุดผ่านแดนถาวรภูตู เพิ่มขึ้นเท่ากับ 606.62% นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เปรียบกับมูลค่าการส่งออกของจุดผ่อนปรนบ้านฮวกในปี พ.ศ. 2557

การคาดการณ์มูลค่าตุลการค้ำ

มูลค่าที่เพิ่มขึ้นของการเปิดด่านถาวร

ตารางที่ 3 ตุลการค้ำของจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ปีพ.ศ.
2557

= 1,200,961,093-198,178,398.19

= 1,002,782,695 บาท

เดือน	ตุลการค้ำ
ตุลาคม 2556	11,893,250.44
พฤศจิกายน 2556	12,073,090.14
ธันวาคม 2556	14,260,400.61
มกราคม 2557	13,975,665
กุมภาพันธ์ 2557	11,979,855
มีนาคม 2557	19,050,028
เมษายน 2557	20,394,840
พฤษภาคม 2557	12,815,312
มิถุนายน 2557	17,949,815
กรกฎาคม 2557	13,392,984
สิงหาคม 2557	10,896,787
กันยายน 2557	39,496,371
รวม	198,178,398.19

กำไรที่ได้ของการเปิดด่านถาวร (Benefit)

- ประมาณการณที่ 5%

= 1,002,782,695 × 5%

= 50,144,134.75 บาท

- ประมาณการณที่ 10%

= 1,002,782,695 × 10%

= 100,278,269.5 บาท

- ประมาณการณที่ 15%

= 1,002,782,695 × 15%

= 150,417,404.25 บาท

- ประมาณการณที่ 20%

= 1,002,782,695 × 20%

= 200,556,539 บาท

สามารถคาดการณ์มูลค่าตุลการค้ำหลังจากยกกระดบัจุด
ผ่านแดนถาวร

= 6.06 × 198,178,398.19

= 1,200,961,093 บาท

การวิเคราะห์ความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์วิศวกรรมของโครงการ

ตารางที่ 4 จากการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรม สามารถสรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ประมาณการ	Benefit (B)	Cost (C)	B/C
5%	50,144,134.75	18,703,367	2.68
10%	100,278,269.5	18,703,367	5.36
15%	150,417,404.25	18,703,367	8.04
20%	200,556,539	18,703,367	10.72

การดำเนินการขอรับงบประมาณการพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีอัตราส่วนผลตอบแทนประมาณการณที่ 5%, 10%, 15% และ 20% ต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 2.68, 5.36, 8.04 และ 10.72 ตามลำดับ แสดงว่าผลตอบแทนประมาณการณที่ 5%, 10%, 15% และ 20% เกิดขึ้น จากการลงทุนให้ผลประโยชน์มากกว่าหรือคุ้มค่างบค่าใช้จ่ายที่เสียไป

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาความคุ้มค่าในการยกจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวรบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร สามารถทราบความเป็นไปได้ในการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร และนำไปใช้เป็นแนวทางในการลงทุนและการดำเนินการยกระดับจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ต้นทุนของโครงการ (C) พบว่าการดำเนินการขอรับงบประมาณการพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา กำหนดอัตราดอกเบี้ย 6.75% อายุโครงการตามลักษณะของโครงการประเภทต่างๆ สามารถสรุปต้นทุนค่าก่อสร้างรายปีได้เท่ากับ 18,336,634 บาท ต้นทุนค่าบำรุงรักษารายปี (2%) เท่ากับ 366,733 บาท รวมต้นทุนในการดำเนินการรายปีทั้งหมดเท่ากับ 18,703,367 บาท

วิเคราะห์ผลตอบแทนโครงการ (B) ได้ใช้ข้อมูลดุลการค้าของจุดผ่านแดนถาวรที่ใกล้เคียงกับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา คือ จุดผ่านแดนถาวรภูตู (Phu Doo International Point Of Entry) เป็นจุดผ่านแดนถาวรไทย-ลาวแห่งที่ 2 ของประเทศไทยที่เชื่อมต่อกับ แขวงไชยบุรี ประเทศลาว ได้ทำการยกระดับจากจุดผ่อนปรนช่องภูตูให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรช่องภูตู ในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 พบว่าก่อนยกระดับและหลังยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรแล้วส่งผลให้มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเท่ากับ 606.62% มาใช้เปรียบเทียบกับมูลค่าการส่งออกของจุดผ่อนปรนบ้านฮวกในปีพ.ศ. 2557 เท่ากับ 198,178,398.19 บาท สามารถคาดการณ์มูลค่าดุลการค้าหลังจากยกระดับจุดผ่านแดนถาวร ได้เท่ากับ 1,200,961,093 บาท มูลค่าที่เพิ่มขึ้นของการเปิดด่านถาวร เท่ากับ 1,002,782,695 บาท และกำไรที่ได้ของการเปิดด่านถาวร (Benefit) เท่ากับ 100,278,269.5 บาท

การวิเคราะห์ความเหมาะสมทางด้านเศรษฐศาสตร์วิศวกรรมของโครงการ พบว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดทางด้านต้นทุน (Cost) เท่ากับ 18,703,367 บาท และกำไรที่ได้ของการเปิดด่านถาวร (Benefit) ประมาณการที่ 5%, 10%, 15% และ 20% เท่ากับ 50,144,134.75, 100,278,269.5, 150,417,404.25 และ 200,556,539 บาท ตามลำดับ ดังนั้นอัตราผลตอบแทนประมาณการณที่ 5%, 10%, 15% และ 20% ต่อดัชนี (B/C ratio) เท่ากับ 2.68, 5.36, 8.04 และ 10.72 ตามลำดับ แสดงว่าการตัดสินใจเลือกโครงการนี้มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่าผลตอบแทนที่ได้จากโครงการนี้มีค่ามากกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการลงทุน

จากการคาดการณ์ผลกำไรที่ได้จากการเปิดด่านในอัตรา 5%, 10%, 15% และ 20% พบว่าอัตราผลตอบแทนต่อดัชนีมีค่ามากกว่า 1 ในทุกกรณี

ข้อเสนอแนะ

1. ในการดำเนินการใช้งบประมาณในการลงทุนมาก หากไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องอาจจะไม่สามารถพัฒนาจุดผ่อนปรนบ้านฮวกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยละเอียด ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์โครงการในด้านต่างๆ ซึ่งมีความต้องการในการใช้งาน ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำสูงสุด เพื่อสามารถช่วยเหลือประชากรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
3. เนื่องจากต้องใช้งบประมาณในการลงทุนมาก หากไม่ได้รับอนุมัติงบประมาณได้ทั้งหมด ควรมีการจัดลำดับการพัฒนาตามความสำคัญก่อนและหลัง
4. เนื่องจากมีหน่วยงานมาเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ดังนั้นควรมีการประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะทำการพัฒนาได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอดขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อนๆ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา สาขาวิชาการจัดการบริหารงานก่อสร้างที่ให้คำแนะนำ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด และได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณ ดร. ชีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก้ไขตรวจทานความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบคุณ แฉวงการทางจังหวัดพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการค้นหาข้อมูลร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาคู่ผ่านแดนถาวรบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ขอขอบคุณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการค้นหาข้อมูล สินค้าการนำเข้าและส่งออกระหว่างประเทศไทย - สปป. ลาว ที่มีส่วนร่วมในงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงคำลานนาก่อสร้าง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้อุปกรณ์สำหรับทำงานวิจัย และขอขอบคุณ นายภานุกร ช่วยคำชู ที่ช่วยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ. (2556). **การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์**. เอกสารประกอบการเรียนวิชาต้นทุนเศรษฐศาสตร์และการเงิน ในงานก่อสร้าง (Economics and Finance in Construction Cost) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา

ภัทร พรหมอาสน์. (2555). **การค้าชายแดน : กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอ กุซาง จังหวัดพะเยา. ภูมิภาคศึกษาคณะรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่**

สำนักงานจังหวัดพะเยา. **การค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.phayao.go.th/au/info/bordertrade.pdf>

สำนักงานจังหวัดพะเยา (2557) **“ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรบ้านฮวก อำเภอกุซาง จังหวัดพะเยา”** **กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพะเยา**

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา. **การค้าชายแดน**. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2557, จาก <http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dcontact.aspx?pv=56>

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์. **การค้าชายแดน**. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dcontact.aspx?pv=53>

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าในงานก่อสร้าง

Factors Causing Delays in Construction Projects

ณาศิส เกตุเครือกิจ^{1*} และณัฐพงศ์ ดำรงวิริยะนุภาพ²

Nasit Ketkhrueakit^{1*} and Nattapong Damrongwiriyanupap²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในงานก่อสร้าง ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาหาข้อมูลจากผู้รับเหมา ในเขตจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา โดยการสุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถาม และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเสวนาจากบุคลากรทั้งสามฝ่าย คือ ฝ่ายข้าราชการการเมือง ฝ่ายข้าราชการประจำ และ ผู้รับเหมา จากจำนวนโครงการก่อสร้างที่เกิดความล่าช้านั้นพบว่า เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านการจัดการ ปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้รวบรวมข้อมูลจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ได้นำมาวิเคราะห์หาผลกระทบ และหาแนวทางหลีกเลี่ยง ป้องกัน แก้ไข เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานก่อสร้างต่อไป

คำสำคัญ: ความล่าช้า ความเสี่ยง

Abstract

This research aims to collect the data of factors affecting on the construction delays. The information gathered from the contractors in Chiang Rai, Chiang Mai, and Phayao by sending the questionnaires and doing an in-depth interview with the representatives of 3 parties which are the political officials, government officials, and contractors. Results showed that there were many factors causing the project delays such as lack of manpower, poor management, lack of financial support, etc. Therefore, the present study provides the information of factors influencing the construction delays and approaches to avoid, prevent, and improve the efficiency of construction work.

Keywords: Delays, Risks

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: cmrit_rc@hotmail.com

บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันโครงการก่อสร้างมีการพัฒนาความก้าวหน้ามากกว่าในอดีต และมีขนาดใหญ่ขึ้น ส่งผลทำให้การบริหารงานก่อสร้างมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ถึงแม้จะนำการบริหารงานงานก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพมาประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ตามหลาย ๆ โครงการก่อสร้างยังประสบปัญหาความล่าช้าในการก่อสร้าง ทั้งที่ได้ทำการวางแผนไว้แล้วเป็นอย่างดี ผลที่ตามมาคือ การสูญเสียงบประมาณ เวลา ชื่อเสียงต่อองค์กร และ ต่อเศรษฐกิจโดยรวม

การป้องกันความล่าช้าในการดำเนินการก่อสร้างนั้น จำเป็นที่จะต้องได้ผู้ที่มีความชำนาญ และมีประสบการณ์ในการก่อสร้าง และจะต้องมีสถิติข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาถึงปัญหาที่ก่อให้เกิดความล่าช้า รวมทั้งการกำหนดระยะเวลาในการก่อสร้าง การดำเนินการก่อสร้างที่ไม่เป็นไปตามตารางกำหนดเวลา ที่เป็นเช่นนี้เพราะในปัจจุบันข้อจำกัดต่าง ๆ ในงานก่อสร้างก่อให้เกิดปัญหาโครงการก่อสร้างล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ จึงทำให้เกิดผลเสียแก่ทุกฝ่ายตามมา เช่น ผู้รับเหมาจะได้รับผลกระทบในค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน(overhead cost) และ ผลกระทบในส่วนของการที่ผู้รับเหมาจะได้รับ เพราะเหตุนี้จึงต้องมีการตัดสินใจในเรื่องการป้องกันความล่าช้าในการดำเนินการก่อสร้างเพื่อให้งานแต่ละขั้นตอนเสร็จตรงตามเวลาที่กำหนดไว้

การศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าในงานก่อสร้าง ในเขตจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นจึงต้องมีการหาแนวทางการป้องกัน และ แก้ไขความล่าช้าโครงการก่อสร้างเพื่อดำเนินการก่อสร้างให้เป็นไปตามแผนงานการก่อสร้างที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาปัญหาซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความล่าช้าขึ้นในงานก่อสร้าง
2. เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด และ มุมมองจากบุคลากรทั้งสามฝ่าย (ฝ่ายข้าราชการการเมือง ฝ่ายข้าราชการประจำ และผู้รับเหมาก่อสร้าง)
3. เพื่อสรุป และ หาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาล่าช้าในโครงการก่อสร้าง ต่อไป

อุปกรณ์ และ วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การศึกษาหาข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการส่งแบบสอบถามไปสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นจำนวน 135 แห่ง และ เชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) มีกลุ่มตัวอย่าง 60 ตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการการเมือง กลุ่มข้าราชการประจำ กลุ่มผู้รับเหมา โดยทำการบันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ที่ใช้การตั้งคำถาม โดยมีเพียงคำถามที่นำไปสู่การพูดคุยสนทนาที่ดำเนินไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งทำให้ผู้สัมภาษณ์ไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังถูกสัมภาษณ์ และไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังถูกสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกได้อย่างชัดเจน

หลังจากได้ข้อมูลแล้วผู้ศึกษาจะดำเนินการวิเคราะห์ผลของข้อมูลในเชิงสถิติซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยมีรายละเอียดดังนี้

- นำข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การก่อสร้าง มาหาค่าร้อยละ
- นำค่าคะแนนช่วงความถี่และระดับความรุนแรงมาทำการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าร้อยละ และจัดอันดับปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าและทำการอธิบายผลที่ได้จากแบบสอบถามในมุมมองของผู้รับเหมาโดยการกำหนดระดับคะแนนช่วงความถี่และระดับความรุนแรงกำหนดไว้ 5 ระดับ

เกณฑ์การจัดระดับช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยใช้วิธีคำนวณความกว้างของชั้นคะแนน

คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด

จำนวนชั้น

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

เกณฑ์การแปลผล

4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

- สถิติที่ใช้ในการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังต่อไปนี้

การหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

P = ร้อยละ n = จำนวนที่สนใจ N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ผลการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าในโครงการก่อสร้างตามที่ได้แจกแบบสอบถามและได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าร้อยละ สรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามวิศวกรโครงการ หัวหน้าสายงาน ผู้ควบคุมงาน
เจ้าของโครงการ จำแนกตามกลุ่ม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ควบคุมงาน	30	24.00
หัวหน้าสายงาน	32	25.60
วิศวกรโครงการ	29	23.20
เจ้าของโครงการ	34	27.20
รวม	125	100

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับผลกระทบของปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าในงานก่อสร้าง

รายการประเมิน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	X	SD	แปลผล
	5	4	3	2	1			
ขาดแคลนแรงงานก่อสร้าง	53	41	20	11	0	4.16	0.832	มาก
ขาดแคลนช่างฝีมือ	50	39	30	6	0	4.06	0.812	มาก
ช่างก่อสร้างขาดทักษะในการทำงาน	0	17	55	25	28	2.48	0.497	น้อย
แรงงานก่อสร้างหยุดงานบ่อย	33	36	30	16	6	3.49	0.699	ปานกลาง
การสื่อสารระหว่างแรงงาน ผู้ควบคุมไม่ชัดเจน	0	39	36	35	15	2.79	0.558	ปานกลาง
ทำงานล่วงเวลามากเกินไป	9	21	45	45	5	2.87	0.574	ปานกลาง
แบบก่อสร้างไม่สมบูรณ์	0	0	0	79	46	1.63	0.326	น้อย
วัสดุไม่มีคุณภาพ ไม่ถูกต้องตามแบบแปลน	0	69	35	21	0	3.38	0.676	ปานกลาง
ตำแหน่งการวางวัสดุไม่เหมาะสม	0	0	31	20	74	1.65	0.331	น้อย
การขาดแคลนวัสดุเนื่องจากการบริหารจัดการโครงการ	0	50	37	19	19	3.07	0.614	ปานกลาง
การขาดแคลนวัสดุเนื่องจากขาดตลาด	0	50	30	28	17	2.90	0.580	ปานกลาง
วัสดุก่อสร้างมีลักษณะเฉพาะหายาก	11	48	51	15	0	3.44	0.680	ปานกลาง
เกิดข้อพิพาทเรื่องขอบเขตที่ทำให้การก่อสร้างชะงัก	0	0	22	36	60	1.69	0.339	น้อย
ที่ตั้งโครงการก่อสร้างเข้าถึงยาก	15	10	57	36	11	2.95	0.590	ปานกลาง
สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย	0	28	6	60	31	2.24	0.449	ปานกลาง
เกิดอุบัติเหตุในการทำงานก่อสร้าง	22	26	31	36	10	3.11	0.622	ปานกลาง
ไม่ใช้เครื่องทุ่นแรงช่วยในงานก่อสร้าง	22	16	33	38	20	2.95	0.590	ปานกลาง

ตาราง 2 (ต่อ)

เครื่องมือ เครื่องจักร เลี้ยวบ่อย	15	31	31	28	20	2.94	0.588	ปานกลาง
วิศวกรโครงการขาดประสบการณ์ ไม่มี ความชำนาญ	27	17	25	18	38	2.81	0.563	ปานกลาง
ช่างคุมงานขาดประสบการณ์	0	44	31	36	25	2.92	0.584	ปานกลาง
ไม่มีการวางแผนก่อนดำเนินงาน ก่อสร้าง	29	16	26	38	16	3.03	0.606	ปานกลาง
การวางแผนงานก่อสร้างผิดพลาด	20	17	25	42	21	2.78	0.556	ปานกลาง
ละเลยการตรวจสอบคุณภาพของงาน	15	19	39	21	31	2.75	0.545	ปานกลาง
มีการเปลี่ยนแปลงการก่อสร้างบ่อย	26	26	20	20	33	2.93	0.587	ปานกลาง
ผู้รับเหมารายย่อยหนึ่งงาน	31	29	29	20	16	3.31	0.662	ปานกลาง
ผู้รับเหมาขาดสภาพคล่องทางการเงิน	25	21	33	26	20	3.04	0.608	ปานกลาง
การขาดสภาพคล่องของเจ้าของงาน	25	37	21	23	18	3.20	0.640	ปานกลาง
เจ้าของโครงการมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อ งานบ่อยครั้ง	22	21	33	29	20	2.96	0.593	ปานกลาง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์ผลกระทบต่อความล่าช้าในงานก่อสร้าง และได้แบ่งออกเป็นด้าน ๆ ตามลำดับความสำคัญของผลกระทบ 4 ด้านดังนี้

1. ด้านการจัดการคิดเป็นร้อยละ 88.80 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในงานก่อสร้างหลัก ได้แก่
  - 1.1 ไม่มีการวางแผนงานก่อสร้างที่ชัดเจน
    - 1.2 วางแผนการจัดซื้อวัสดุผิดพลาด
    - 1.3 วางแผนการใช้เครื่องจักรกล เครื่องทุ่นแรงผิดพลาด เป็นต้น
  2. ด้านบุคคลากรคิดเป็นร้อยละ 87.20 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในงานก่อสร้างหลัก ได้แก่
    - 2.1 การขาดแคลนแรงงานก่อสร้าง
    - 2.2 การขาดแคลนช่างฝีมือ เป็นต้น
    - 2.3 วิศวกรโครงการขาดประสบการณ์
  3. ด้านการเงินคิดเป็นร้อยละ 62.40 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในงานก่อสร้างหลัก ได้แก่
    - 3.1 ขาดการควบคุมค่าใช้จ่ายของผู้รับเหมาก่อสร้าง
    - 3.2 ผู้รับเหมาขาดสภาพคล่องทางการเงิน
    - 3.3 เจ้าของโครงการขาดสภาพคล่องทางการเงิน
  4. ด้านอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 61.60 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในงานก่อสร้างหลัก ได้แก่
    - 4.1 การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของผู้ว่าจ้าง
    - 4.2 ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับแนวเขตพื้นที่ก่อสร้าง
    - 4.3 ผู้รับเหมารายย่อยหนึ่งงาน

แนวทางการป้องกัน และ แก้ไขปัญหา

ด้านการจัดการ

ผู้รับเหมาควรมีการวางแผนงานให้เหมาะสม กับการทำงาน ปริมาณงาน งบประมาณ ระยะเวลา และการวางแผนการจัดซื้อวัสดุเข้าหน้างาน การใช้เครื่องจักรกลให้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้องาน และมีการประเมินผลงาน ติดตามความก้าวหน้าของงาน ตลอดระยะเวลาการทำงาน มีหัวหน้างานควบคุมที่สามารถตัดสินใจแก้ไขหน้างาน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามสัญญา และ วัตถุประสงค์ของการทำงานก่อสร้าง

ด้านบุคลากร

ผู้รับเหมาควรมีการวางแผนการใช้บุคลากรแต่ละด้านไว้ล่วงหน้า ให้เหมาะสมกับปริมาณงาน ช่วงระยะเวลา ช่วงฤดูกาลต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการขาดแรงงาน และช่วงฝืดมือในการทำงาน

ด้านการเงิน

ผู้รับเหมาต้องประมาณราคางานก่อสร้าง วัสดุ แรงงาน วางแผนการเบิกเงินงวดงานให้เหมาะสมกับการจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ ค่าแรงงาน และ เตรียมแหล่งเงินทุนสำรองในการทำงานล่วงหน้าในงวดต่อไปเพื่อการทำงานที่ต่อเนื่อง กรณีผู้ว่าจ้างขาดสภาพคล่องต้องทำบันทึกข้อตกลงไว้ในสัญญาจ้างเพื่อไม่ให้กระทบต่อระยะเวลาในการทำงาน

ด้านอื่น ๆ

กรณีที่ต้องรอการส่งมอบพื้นที่ทำงาน และการเปลี่ยนแปลงเนื้องานต้องทำบันทึกข้อตกลงไว้ในสัญญาจ้างเพื่อไม่ให้กระทบต่อระยะเวลาในการทำงาน เพิ่มราคาค่าจ้าง ค่าวัสดุอุปกรณ์เนื่องจากการเพิ่มเนื้องาน กรณีผู้รับเหมารายย่อย หนึ่งงานเป็นเหตุค่อนข้างสุดวิสัยไม่สามารถทราบได้ล่วงหน้า แต่เราสามารถเช็คตรวจสอบประวัติก่อนการทำงานได้ หรือ ตรวจสอบจากผู้ที่แนะนำมา เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาหากการหนึ่งงานได้

วิจารณ์ผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าในงานก่อสร้างโดยได้ทำการสำรวจกลุ่มเป้าหมายจากผู้รับเหมา ผู้ควบคุม หัวหน้างาน และได้แจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นั้นทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้งานก่อสร้างเกิดความล่าช้าไม่ว่าจะทางด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านการจัดการและ ด้านอื่น ๆ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ทราบสาเหตุและแนวทางการแก้ไขจากกลุ่มผู้รับเหมา ผู้ควบคุมงาน หัวหน้างานเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้รับเหมาก่อสร้างรายใหม่สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ได้

2. ทำให้ผู้รับเหมาก่อสร้างทราบแนวทางที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อปัจจัยเสี่ยงต่อการบริหารโครงการก่อสร้าง และหาแนวทางหลีกเลี่ยง ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเหล่านี้ได้

3. ผู้รับเหมาก่อสร้างงานอาคารที่พักอาศัยในกลุ่มของคอนโดมิเนียม อาคารชุด อพาร์ทเมนต์ ได้แนวทางในการให้ความสำคัญกับปัจจัยเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการเงินและงบประมาณก่อสร้างโดยเน้นในเรื่องของการเสนองานราคาที่เหมาะสม และสภาพคล่องทางการเงินที่ดีในการดำเนินโครงการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่องานก่อสร้าง และ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานกับการบริหารจัดการโครงการก่อสร้างของผู้รับเหมา

2. ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลแบบอื่น ๆ ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม เช่น การสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากคณาจารย์ทุกท่านในสาขาการบริหารงานก่อสร้าง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์กิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา ไชยมหาวัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เชื้อยฉิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนกร ชมภูรัตน์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา อย่างดียิ่งตลอดมาตั้งแต่เริ่มงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

Factors Affecting Efficiency of Construction control of Local Administration Organization in Chiang Rai Province

เกรียงศักดิ์ ดวงแก้ว^{1*} และ ปรีดา ไชยมหาวัน²

Kriangsak Douangkew^{1*} and Preeda Chaimahawan²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและปัญหาผลกระทบต่อคุณภาพในการควบคุมงานก่อสร้าง ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ช่างโยธา นายช่างโยธา วิศวกรควบคุมงาน และบุคลากรส่วนโยธา จำนวนทั้งหมด 105 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล พบว่าผลกระทบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การควบคุมงานที่มีปริมาณงานมากเกินไปทำให้คุณภาพของงานก่อสร้างไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยด้านการปฏิบัติงานพบว่า ค่าปริมาณผลกระทบสูงสุด คือด้านเอกสารและสัญญา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การควบคุมงาน ก่อสร้าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this project were to investigate factors affecting efficiency and to study total impact of problems in construction control. The four parts of questionnaire were used to collect data from 105 project controllers. The results showed that ; For personal factors, the top factors with greatest impact was as follows: The excessive control make it work affected the performance of construction. For operation factors, the top factors with greatest impact was as follows: the most of mean is the contract and document.

Keywords: Efficiency, Control, Construction, Local Administration

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tu.2520@hotmail.com

บทนำ

ในงานก่อสร้างประกอบด้วยวิธีการขั้นตอนหลายขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนดังนั้นผลงานจะดีหรือไม่จำเป็นต้องมีการติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน การควบคุมงานในงานก่อสร้างจึงมีความจำเป็นเพราะเป็นงานที่ต้องใช้เทคนิคการควบคุมงานควบคู่กับหลักวิชา ดังนั้นผู้ควบคุมงานก่อสร้างจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในงานก่อสร้างรวมทั้งสัญญา ระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในงานก่อสร้างหนึ่ง ๆ มักประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น เจ้าของงาน ผู้บริหารโครงการ ผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน และผู้รับเหมาก่อสร้าง ซึ่งผู้ควบคุมงานทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการ และฝ่ายผู้รับเหมาต่างก็ต้องทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้กับฝ่ายของตนมากที่สุด

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในเขตอำนาจของตน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องควบคู่กับการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการสาธารณสุข โภค ซึ่งอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวก่อให้เกิดโครงการก่อสร้างต่าง ๆ มากมาย เห็นได้จากยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลตามแผนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้ควบคุมงานก่อสร้างจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ที่มีหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบรูปและรายการตามข้อกำหนดของสัญญาจ้าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของโครงการ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ควบคุมงานก่อสร้างนั้นมักพบปัญหาตั้งแต่เริ่มทำการก่อสร้างและระหว่างการก่อสร้างจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงานก่อสร้าง (กรมโยธาธิการ, 2543) โดยปัญหานั้นเกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ความผิดพลาดจากแบบเอกสารสัญญา การขาดความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ การขาดความรู้ความชำนาญ ระยะเวลาการก่อสร้าง สภาพพื้นที่ ศักยภาพของผู้รับจ้าง มาตรฐานฝีมือแรงงาน การทุจริตต่อหน้าที่ ผลประโยชน์ทับซ้อน และการใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี

การศึกษาเพื่อป้องกันปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างของผู้ควบคุมงานก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อทราบปัญหาที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อคุณภาพในการควบคุมงานก่อสร้างขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีของผู้ควบคุมงานที่แตกต่างกันผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างแตกต่างกัน
2. ปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการควบคุมงานก่อสร้าง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรส่วนโยธา สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานด้านก่อสร้าง จำนวน 143 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสัดส่วน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจาก 18 อำเภอ จำนวน 105 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคคล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์
2. ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน เครื่องมือ, งบประมาณ, นโยบาย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างของผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ส่วนโยธา กองช่าง สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา

วัสดุอุปกรณ์

1. แบบสอบถามความคิดเห็น
2. โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

วิธีการศึกษา

1. ขออนุญาตจากสำนักวิทยบริการศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือติดต่อประสานงานไปยังองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงรายทุกแห่ง เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถาม
2. การประสานหน่วยงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยโดยการนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปทำการเก็บด้วยตนเอง หรือส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์
3. ทำการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ช่างโยธา นายช่างโยธา นักบริหารงานช่างและวิศวกร จำนวน 105 คน
4. เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

การสรุปผลจากการศึกษาสามารถแยกออกเป็น 3 ส่วนได้ดังนี้

ส่วนที่ 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นับเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 1 – 10 ปี

ส่วนที่ 2. ผลการวิเคราะห์การประเมินระดับความคิดเห็นของผู้ควบคุมงานก่อสร้างที่มีต่อหน้าที่ต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ควบคุมงานก่อสร้างที่มีหน้าที่ต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้าง ด้านความรู้ความเข้าใจในงานวิศวกรรม

ข้อ	รายละเอียด	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1	ผู้ควบคุมงานศึกษาสัญญาจ้าง แบบแปลน เอกสารที่เป็นส่วนประกอบของสัญญาทุกครั้งก่อนเริ่มการก่อสร้าง	4.66	0.15	มากที่สุด
2	ผู้ควบคุมงานตรวจสอบสภาพพื้นที่ก่อสร้างกับแบบแปลนทุกครั้งก่อนเริ่มการก่อสร้าง	4.55	0.31	มากที่สุด
3	ผู้ควบคุมงานมีการศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานก่อสร้างเป็นอย่างดี	4.52	0.41	มากที่สุด
4	ผู้ควบคุมงานส่งตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเพื่อทดสอบคุณภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในแบบแปลน	4.39	0.66	มาก
5	เมื่องานก่อสร้างเริ่มสัญญาแล้วผู้รับจ้างไม่เข้าทำงาน ผู้ควบคุมงานได้แจ้งเจ้าหน้าที่พัสดุเพื่อเร่งรัดผู้รับจ้าง	4.43	0.59	มาก
6	ควบคุมงานเข้าพื้นที่ก่อสร้างเพื่อตรวจงานก่อสร้างของผู้รับจ้างทุกวัน	4.48	0.36	มาก
7	กรณีพบปัญหาในงานก่อสร้างผู้ควบคุมงานได้รายงานไปยังคณะกรรมการตรวจการจ้างเพื่อพิจารณา	4.57	0.51	มากที่สุด
8	เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคผู้ควบคุมงานได้ใช้หลักวิชาการและระเบียบอ้างอิงในการแก้ไขปัญหาปริมาณงานที่เกี่ยวข้อง	4.65	0.49	มากที่สุด
9	เมื่อท่านเป็นผู้ควบคุมงานงานก่อสร้าง โครงการนั้นแล้วเสร็จตามกำหนดและคณะกรรมการทำการตรวจรับทุกโครงการ	4.52	0.51	มากที่สุด
รวม		4.53	0.44	มากที่สุด

สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญของระดับความคิดเห็นของผู้ควบคุมงานก่อสร้างที่มีหน้าที่ต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้าง ด้านความรู้ความเข้าใจในงานวิศวกรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ซึ่งอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้ควบคุมงานศึกษาสัญญาจ้าง แบบแปลน เอกสารที่เป็นส่วนประกอบของสัญญาทุกครั้งก่อนเริ่มการก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 รองลงมา ได้แก่ เมื่อพบ

ปัญหาและอุปสรรคผู้ควบคุมงานได้ใช้หลักวิชาการและระเบียบอ้างอิงในการแก้ไขปัญหาปริมาณงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ควบคุมงานส่งตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเพื่อทดสอบคุณภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในแบบแปลนการเอาใจใส่ในหน้าที่ของผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39

ส่วนที่ 3. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลและการปฏิบัติงานที่พบในการควบคุมงานก่อสร้างต่าง ๆ
ที่มีผลกระทบรวมของผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล

ข้อ	รายละเอียด	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1	ผู้ควบคุมงานมีความละเอียดรอบคอบและเข้มงวดจะสามารถควบคุมงานก่อสร้างให้ถูกต้องตามแบบได้	4.62	0.66	มากที่สุด
2	ผู้ควบคุมงานที่มีภาวะการเป็นผู้นำที่ดียอมเป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือในการทำงาน	4.57	0.50	มากที่สุด
3	ผู้ควบคุมงานที่เข้าใจวิธีการก่อสร้างจะมีประสบการณ์สามารถควบคุมงานก่อสร้างได้ดีและสามารถแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องได้	4.90	0.30	มากที่สุด
4	ผู้ควบคุมงานที่มีความสามารถในการประสานงานได้ดีทั้งภายนอกและภายในจะสามารถควบคุมงานได้อย่างราบรื่น	4.06	0.41	มาก
5	อัตรากำลังผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่มีมาก	3.62	0.64	มาก
6	ผู้ควบคุมงานมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบพัสดุและระเบียบที่เกี่ยวข้องจะทำให้งานก่อสร้างมีประสิทธิภาพ	4.35	0.57	มาก
7	การฝึกอบรมบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานมีความจำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน	4.17	0.38	มาก
8	ผู้ควบคุมงานได้เข้าตรวจสอบสถานที่ก่อสร้างอย่างสม่ำเสมอ	4.53	0.50	มาก
9	เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคในงานก่อสร้างผู้ควบคุมงานได้ใช้หลักการวิชาการในการแก้ไขปัญหา	4.38	0.49	มาก
10	การควบคุมงานที่มีปริมาณงานมากเกินไปทำให้คุณภาพของงานก่อสร้างไม่มีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ	รายละเอียด	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
	รวม	4.42	0.45	มาก

ปัจจัยด้านบุคคล สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็น ด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อย พบว่า คือ อันดับที่ 1 การควบคุมงานที่มีปริมาณงานมากเกินไปทำให้คุณภาพของงานก่อสร้างไม่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อันดับที่ 2 ผู้ควบคุมงานที่เข้าใจวิธีการก่อสร้างจะมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมงานก่อสร้างได้ดีและสามารถแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และอันดับที่ 3 ผู้ควบคุมงานมีความละเอียดรอบคอบและเข้มงวดจะสามารถควบคุมงานก่อสร้างให้ถูกต้องตามแบบได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของด้านต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้าง

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านบุคคล	4.46	0.47	มาก
ด้านการเงิน	3.97	0.78	มาก
ด้านเอกสารและสัญญา	4.60	0.54	มากที่สุด
ด้านวัสดุ	3.98	0.64	มาก
ด้านการบริหารจัดการ	4.15	0.60	มาก
ด้านลักษณะกายภาพของโครงการ	3.86	0.85	มาก
ด้านฝีมือแรงงานและเครื่องจักร	4.05	0.80	มาก
ภาพรวม	4.15	0.66	มาก

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อปริมาณผลกระทบรวมของผู้ควบคุมงานก่อสร้างที่มีต่อหน้าที่ต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้าง ที่มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านเอกสารและสัญญา โดยมีค่าระดับความสำคัญ 4.60 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคคล โดยมีค่าระดับความสำคัญ 4.46 และด้านการบริหารจัดการโดยมีค่าระดับความสำคัญ 4.15 ตามลำดับ

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผล

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการควบคุมงานก่อสร้างได้แก่ ด้านบุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31- 40 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ทำงาน 1 - 10 ปี เนื่องจากการควบคุมงานก่อสร้างต้องมีความเข้าใจวิธีการและกระบวนการงานก่อสร้าง การเอาใจใส่ต่อหน้าที่ความคุมงานผู้ควบคุมงานต้องมีวุฒิภาวะการเป็นผู้นำยอมทำให้ประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างมีประสิทธิภาพและการที่ผู้ควบคุมงานและการที่ผู้ควบคุมงานก่อสร้างทำหน้าที่ควบคุมงานหลายโครงการพร้อมกันส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือจำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้างไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน จึงควรสรรหาบุคลากรเพิ่ม และจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการก่อสร้าง ขั้นตอนการควบคุมงานก่อสร้าง กฎหมายและสัญญาจ้างให้แก่บุคลากรที่มีหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้าง และควรเพิ่มฝ่ายสำรวจ ออกแบบ เพื่อให้มีเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มาทำการสำรวจ ออกแบบ โดยตรงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแบบ

ก่อสร้าง

การประเมินระดับความคิดเห็นของผู้ควบคุมงานก่อสร้างที่มีต่อหน้าที่ต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้างของผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในด้านความรู้ความเข้าใจในงานวิศวกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญเท่ากับ 4.53 ซึ่งอยู่ในระดับความคิดเห็น มากที่สุด

ผลกระทบรวมของปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ของระดับความคิดเห็นของผู้ควบคุมงานก่อสร้างที่มีต่อหน้าที่ต่าง ๆ ในการควบคุมงานก่อสร้าง โดยภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการเงิน ระดับผลกระทบรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 การกำหนดราคากลางผิดพลาดตกหล่นทำให้เกิดปัญหาระหว่างการก่อสร้าง มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.30 อันดับที่ 2 ควบคุมจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการให้แก่ผู้ควบคุมงานก่อสร้างเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.01 และอันดับที่ 3 มีปัญหาการเงินระหว่างการก่อสร้างเช่น เจ้าของโครงการสร้างขาดสภาพคล่องในการทำงาน มีค่าระดับผลกระทบรวม 3.97

ด้านเอกสารสัญญาาระดับผลกระทบรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 ปัญหาแบบแปลนกับสภาพหน้างานจริงขัดแย้งกันอยู่เสมอ แบบก่อสร้างที่มีความละเอียดถูกต้องสามารถก่อสร้างได้จริงจะทำให้การก่อสร้างมีประสิทธิภาพ มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.80 อันดับที่ 2 สัญญาจ้างที่รัดกุมทำให้ผู้ควบคุมงานก่อสร้างสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและอันดับที่ 3 วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่มีคุณภาพเป็นไปตามที่ระบุในแบบก่อสร้างทำให้งานก่อสร้างมีคุณภาพดี มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.60

ด้านวัสดุระดับผลกระทบรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 ผู้ควบคุมงานไม่รอบคอบปล่อยปะละเลยให้มีการใช้วัสดุผิดประเภทส่งผลกระทบต่องานก่อสร้าง มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.05 อันดับที่ 2 ขั้นตอนการขออนุมัติใช้วัสดุล่าช้า มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานก่อสร้าง มีค่าระดับผลกระทบรวม 3.98 และอันดับที่ 3 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างมีความเหมาะสมกับงานและอยู่ในสภาพที่เรียบร้อย ใช้งานได้ดี มีค่าระดับผลกระทบรวม 3.90

ด้านการบริหารจัดการระดับผลกระทบรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 การสั่งผู้รับจ้างให้แก่ทีมงานมักพบปัญหาไม่ยอมปฏิบัติตาม มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.38 อันดับที่ 2 เมื่องานก่อสร้างมีปัญหาผู้ควบคุมงานมักถูกแทรกแซงจากนักการเมืองท้องถิ่นอยู่เสมอ มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.30 และอันดับที่ 3 การเกิดเหตุหรืองานที่ไม่คาดการณ์ล่วงหน้ามีผลกระทบต่องานก่อสร้างมีความล่าช้า มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.23

ด้านลักษณะกายภาพของโครงการ ระดับผลกระทบรวมสูงสุดได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานเป็นคนนอกพื้นที่ท้องถิ่น มักมีผลต่อการเดินทางมาควบคุมงานในวันหยุด มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.13 ที่เหลือได้แก่ การควบคุมคุณภาพผู้รับจ้าง เช่น มีทีมงานที่มีความรู้และความชำนาญในงานก่อสร้างทำให้งานมีคุณภาพดี มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมงาน มีค่าระดับผลกระทบรวม 3.58

ด้านฝีมือแรงงานและเครื่องจักรระดับผลกระทบรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 แรงงานที่ผู้รับจ้างใช้ไม่มาตรฐานฝีมือขั้นดี มีทักษะการช่างก่อสร้างตามสัญญามาปฏิบัติงาน มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.58 อันดับที่ 2 แรงงานของผู้รับจ้างที่เป็นต่างดาวทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและควบคุมงานก่อสร้าง มีค่าระดับผลกระทบรวม 4.49 และอันดับที่ 3 ทักษะในการทำงานของช่างและแรงงานจะมีผลกระทบต่อโครงการก่อสร้าง มีค่าระดับผลกระทบ 4.30

วิจารณ์ผล

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมงานก่อสร้างด้านการปฏิบัติงาน ที่พบว่ามีผลกระทบต่อ การควบคุมงานมากที่สุด ได้แก่ ความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบก่อสร้างที่สามารถนำไปก่อสร้างได้จริง สัญญาจ้างที่รัดกุม การเอาใจใส่ต่อการควบคุมคุณภาพวัสดุก่อสร้าง การส่งวัสดุเพื่อทดสอบคุณภาพ การประสานงานที่ดีทั้งภายในและภายนอก จะสามารถควบคุมงานได้อย่างราบรื่น และปัญหาการถูกแทรกแซงจากนักการเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบมากเช่นกัน ซึ่งกฎหมายให้อำนาจนักการเมืองท้องถิ่นมากกว่าการให้อำนาจข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่โดยตรง ซึ่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรฑูรย์ ต้นอุต (2547) ศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของโครงการก่อสร้างถนนขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยใช้การวิเคราะห์แบบฟอร์ลทรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของโครงการก่อสร้างถนนขององค์การบริหารส่วนตำบล เรียงตามลำดับ 5 ลำดับ คือ ขาดผู้รับผิดชอบดูแลควบคุมการใช้งานและ ผู้ใช้งานมีพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่เหมาะสม ขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐานในการสำรวจ ระยะเวลาในการสำรวจมีจำกัด ขาดแคลนงบประมาณในการสำรวจ ขาดบุคลากรในการสำรวจ และ งานวิจัยของ ศิวพล สงวนนวนล, (2548) จาก การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงกระบวนการการควบคุมงานก่อสร้าง วิธีการควบคุมงานให้เกิด ประสิทธิภาพ และปัญหาที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้าง ซึ่งยังขาดปัจจัยในเรื่องของความถี่ของการเกิดปัญหาและความรุนแรงของ ปัญหาที่มีผลกระทบต่อโครงการก่อสร้าง จึงเป็นที่น่าสนใจของการศึกษาเพื่อกำหนดแผนหรือมาตรการในการป้องกันการ เกิดผลกระทบต่อโครงการก่อสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด

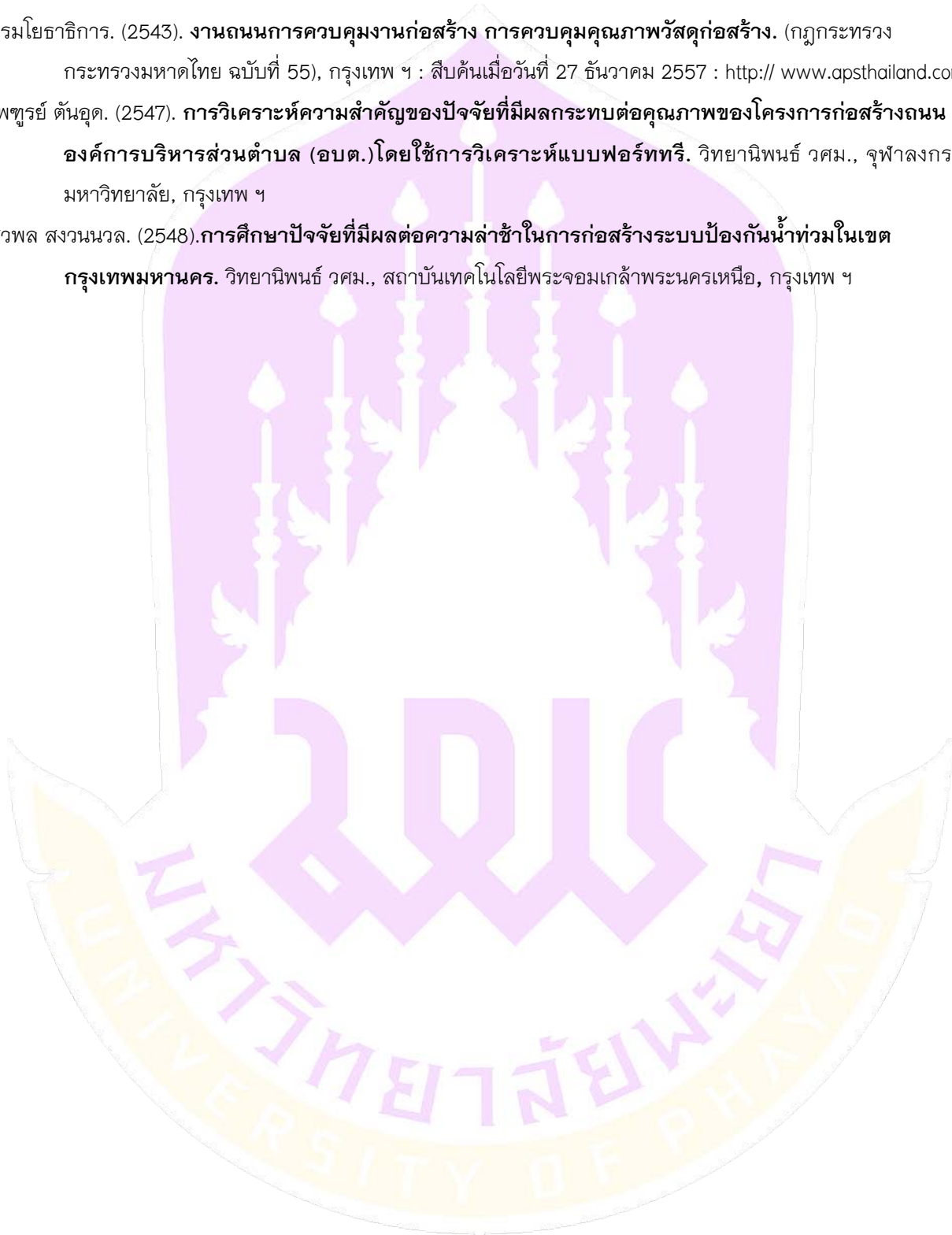
กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี ต้องขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านใน สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้คำปรึกษา ในเรื่องต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้และขอขอบคุณ ช่างโยธา นายช่างโยธา นักบริหารงานช่าง วิศวกร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้าง สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายทุกท่านที่กรุณาสละเวลา อันมีค่าตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลศรีค้ำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่มอบทุนการศึกษาและให้โอกาสแก่ผู้ศึกษาจนจบหลักสูตรนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมสาขาอาชีพ และผู้ที่สนใจทุกท่าน หากการศึกษาค้นคว้านี้ยังพอมีคุณค่าและประโยชน์บ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการ. (2543). งานถนนการควบคุมงานก่อสร้าง การควบคุมคุณภาพวัสดุก่อสร้าง. (กฎกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 55), กรุงเทพฯ ฯ : สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2557 : [http:// www.apsthailand.com](http://www.apsthailand.com)
- ไพฑูริย์ ต้นอูด. (2547). การวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของโครงการก่อสร้างถนน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยใช้การวิเคราะห์แบบฟอร์ททรี. วิทยานิพนธ์ วศม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ ฯ
- ศิวพล สงวนนวน. (2548). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าในการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วศม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ ฯ

ปัจจัยราคาที่ดินที่มีผลกระทบในการฟื้นฟูโครงการบ้านจัดสรรร้าง ตำบลแมกกา อำเภอมือง จังหวัดพะเยา

A Land Price Sensitivity In The Abandoned Real Estate Rehabilitation In Tumbon Maeka, Amphur Muang, Phayao Province, Thailand

จรัสพงษ์ จงถนอม^{1*} และ ทีระพจน์ ศุภวิริยกิจ²

Jaraspong jongtanom^{1*} and Teeraphot Supaviriyakit²

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดสรรที่พักอาศัยร้างประเภทบ้านเดี่ยวชั้นเดียว รวม 103 แปลง เป็นกรณีศึกษาที่เน้นถึงข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน โดยใช้เกณฑ์มูลค่าโครงการปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ผลการศึกษาทางด้านกฎหมายพบว่า ผังโครงการนี้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดการจัดสรรที่ดินจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2545 และข้อกำหนดควบคุมอาคารทุกประการ เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ทางการเงินโดยการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ราคาที่ดินที่รับซื้อคืน สัดส่วนการถือครองที่ดินของโครงการ ส่วนเงื่อนไขที่ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด คือ ราคาที่ดินที่รับซื้อคืนมีราคา 2,000 บาท ต่อตารางวา และมีผู้ถือครองที่ดินเดิมร่วมโครงการ 100% จากผลการศึกษาเงื่อนไขนี้พบว่าโครงการจะมีมูลค่าโครงการปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 15.28 ล้านบาท อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของโครงการเท่ากับ 37.9% (มากกว่าอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง 20%) และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) เท่ากับ 1.12 โดยมีส่วนล้ามูลค่าหุ้นเท่ากับ 11.89 บาท/หุ้น จึงสรุปได้ว่ามีความน่าสนใจที่จะลงทุนในโครงการบ้านจัดสรรร้างตามกรณีศึกษา

Abstract

The feasibility study of real estate project type composing of 103 plots of one floor house. It is a case study involving land-use law and financial feasibility. The criterion used to make a decision to invest such as Net Present Value (NPV), Benefit Cost Ratio (BCR), and Internal Rate of Return (IRR). The result of legally study shows that the layout of these projects are under the specification of land allocation, Phayao 2545 and all of the building regulation. According to the financial feasibility, the best case, both the land refunding prize of 2,000 bath and all former land owners in cooperation, the result of this condition shows that the net present value (NPV) is equal to 15.28 million baht. Internal Rate of Return (IRR) in this project is more than minimum attractive rate of return (20%) which is equal

¹นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Engineering, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Jukka_pat@hotmail.co.th

to 37.9%. Benefit Cost Ratio (BCR) is equal to 1.12 and the premium share value is 11.89 baht/stock. According to the results, the compensation in this real estate project should be worth to invest

Keywords: real estate, allocation, premium share

บทนำ

ความรู้ทางการวิเคราะห์ โครงการทางการเงินเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการแล้ว ความรู้ทางด้านสินเชื่อโครงการก็ยังมีส่วนสำคัญในการช่วยบริษัทอสังหาริมทรัพย์ ให้มีการเตรียมความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้ เพราะความรู้ทางสินเชื่อจะช่วยให้ผู้ประกอบการทราบถึงโครงสร้างทางการเงินของโครงการ ว่ามีความเป็นไปได้ในแง่การขอรับการสนับสนุนสินเชื่อหรือไม่ ซึ่งความรู้ทางสินเชื่อดังกล่าว พบว่าบริษัทอสังหาริมทรัพย์ จำนวนมาก ยังขาดความรู้ ในหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติ ในการพิจารณาการก่อสร้าง เป็นเหตุให้ เกิดผลเสียหายต่อโครงการหลายประการ อาทิ เช่น การลงทุนก่อนล่วงหน้าในขณะที่ โครงการของตนขาดความเป็นไปทางโครงสร้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูโครงการบ้านจัดสรรร้าง ต.แม่กา อ.เมืองพะเยา จ.พะเยา
2. หาผลตอบแทนตามแนวทางการฟื้นฟูโครงการบ้านจัดสรรร้าง ที่ตำบลแม่กา อ.เมือง จ.พะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. แนวทางการฟื้นฟูโครงการ

1.1 ศึกษาต้นทุนมาตรฐานของการฟื้นฟูโครงการอสังหาริมทรัพย์แนวราบทุกรายการ อาทิเช่น ต้นทุนค่าที่ดิน ค่าก่อสร้าง ระบบสาธารณูปโภค ฯลฯ อีกทั้งต้นทุนค่าธรรมเนียมที่ปรึกษาต่าง ๆ ในการดำเนินการฟื้นฟูโครงการดังนี้

1.2 การวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงิน จะทำการประมาณกระแสเงินสดของโครงการ (Cash Flow) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value, NPV) ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Cost Capital, WACC) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio, BCR) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return, IRR) การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) และการหาราคาหุ้นมาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการฟื้นฟูโครงการ

2. จัดทำรายละเอียดโครงการบ้านจัดสรร ต.แม่กา อ.เมืองพะเยา จ. พะเยา ประเภทบ้านเดี่ยว 1 ชั้น ซึ่งจัดสรรจำนวน 103 แปลง ตั้งอยู่บริเวณถนนพหลโยธินพะเยา-ลำปาง บนพื้นที่โครงการ 27 ไร่ 3 งาน 88 ตารางวา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการฟื้นฟูโครงการบ้านจัดสรร ให้สอดคล้องกับสภาพเงื่อนไขต่างๆ
2. เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการลงทุน การบริหารทางการเงินหลายด้าน เช่น ตัดสินใจลงทุนฟื้นฟูโครงการ จัดโครงสร้างสินเชื่อและบริหารควบคุมงบประมาณการฟื้นฟูโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานที่เชี่ยวชาญทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตรวมถึงตำราวิชาการเพื่อใช้ในการอ้างอิงประกอบการศึกษาโครงการ

สภาพแวดล้อมของโครงการโดยทั่วไป

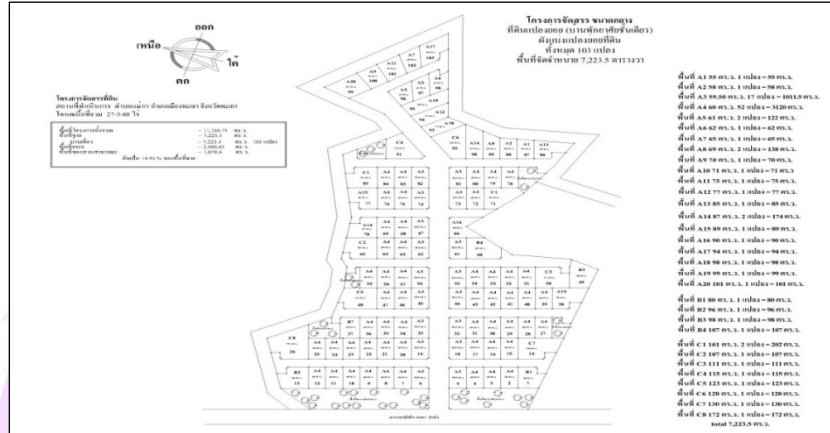
การวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งของโครงการมีส่วนสำคัญในการศึกษาค่าศักยภาพของที่ดินที่ใช้ทำโครงการทั้งในด้านการตลาด การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน และกำหนดแผนการก่อสร้าง โดยผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจ มีข้อมูลรายละเอียดดังนี้

1. ทำเลที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองพะเยาประมาณ 12 กิโลเมตร
2. มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร และเส้นทางคมนาคม มีรถประจำทางผ่าน และมีรถโดยสารขนาดเล็กให้บริการเดินทางในบริเวณดังกล่าว และยังมีศักยภาพในการเจริญเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว
3. เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน อาทิ ศูนย์พัฒนาและฝีมือแรงงานจังหวัดพะเยา สถานีวิทยุ ทดสอบพันธุ์สัตว์พะเยา ศูนย์อุตสาหกรรมอัญมณีจังหวัดพะเยา มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสถานีวัฒนธรรมวิทยุแม่กา กรมป่าไม้

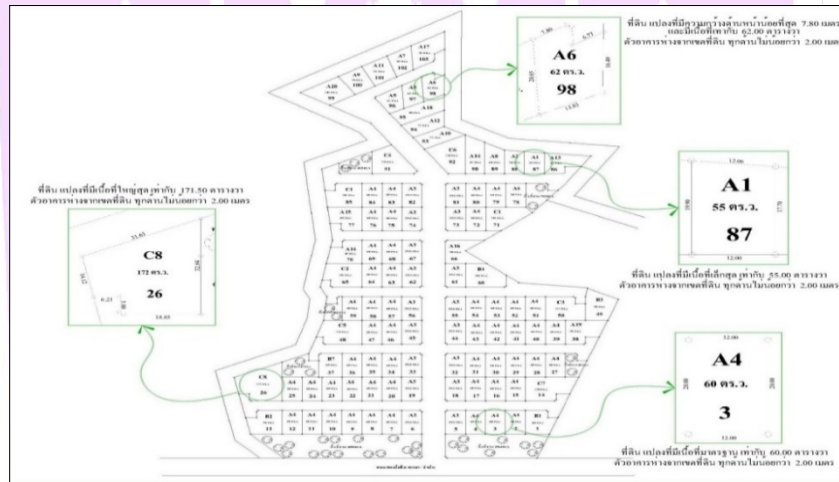

ภาพ 1 แสดงผังที่ตั้งโครงการ

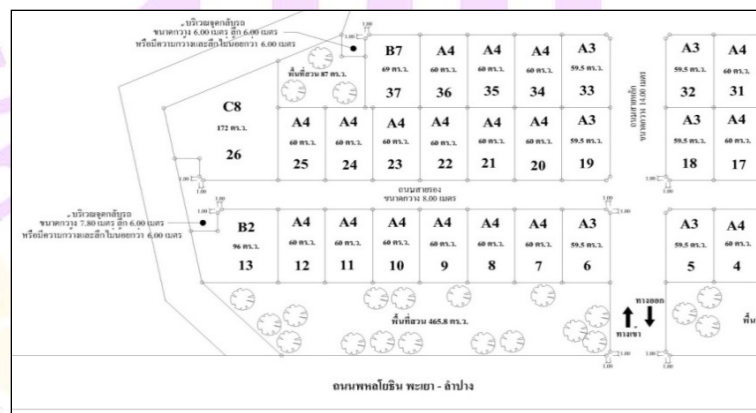
แผนผังโครงการ โครงการบ้านจัดสรร ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (ดังแสดงในภาพ 2)

ภาพ 2 แสดงผังโครงการรูปแบบที่ 1

ภาพ 3 แสดงผังโครงการ รูปแบบที่ 2

ภาพ 4 แสดงผังโครงการรูปแบบที่ 3

ตาราง 5 แสดงอัตราส่วนของที่ดินที่ใช้ในการพัฒนาโครงการ

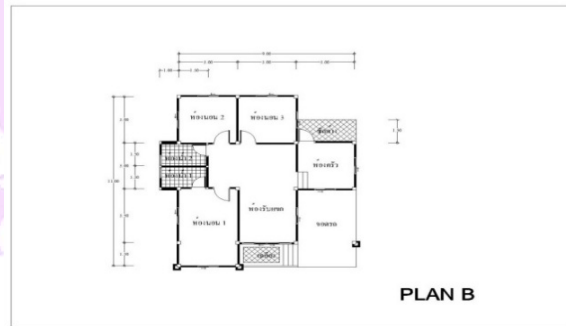
รายการ	เนื้อที่ตามผัง	อัตราส่วนของพื้นที่ทั้งหมด(ร้อยละ)
พื้นที่ขาย	7,223.5	64.56
พื้นที่ถนน	2,886.65	25.8
พื้นที่สวนสาธารณะ	1,078.6	9.64
พื้นที่ดินทั้งโครงการ	11,188.75	100

ที่มา:จากการคำนวณผังของโครงการ

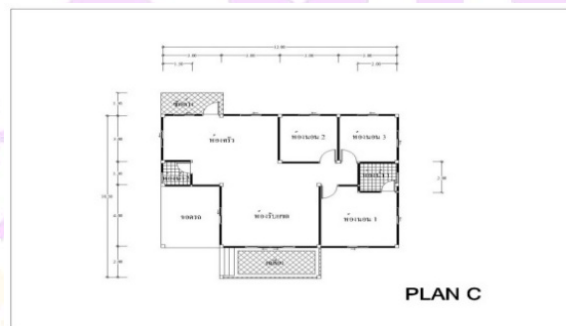
ภาพ 5 แสดงแบบแปลนพื้นที่ใช้สอยอาคาร

อาคารเพื่อแสดงขนาดและรูปแบบที่ 1

ภาพ6 แสดงแบบแปลนอาคารเพื่อแสดงขนาดและพื้นที่ใช้สอยอาคาร รูปแบบที่ 2

ภาพ 7 แสดงแบบแปลนอาคารเพื่อแสดงขนาดและพื้นที่ใช้สอยอาคาร รูปแบบที่ 3

การวิเคราะห์ด้านกฎหมาย

- ใช้ข้อมูลจากข้อกำหนดการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2535 มากำหนดผังโครงการจัดสรรที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

- ใช้ข้อมูลจากข้อกำหนด ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงที่ออกความตาม พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร มากำหนดรูปแบบของอาคารให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ตาราง 7 แสดงการตรวจสอบรายละเอียดและข้อกำหนดการจัดสรรที่ดิน

การจัดสรรที่ดินขนาดกลาง		
รายการ	รายละเอียดข้อกำหนด	รายละเอียดการจัดสรร
บ้านเดี่ยว	ที่ดินแต่ละแปลงต้องมีความกว้าง และ ความยาวไม่ต่ำกว่า 10 เมตร และเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 50 ตารางวา หากความกว้าง และความยาวไม่ได้ขนาดตามที่ระบุต้องมีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 60 ตารางวา	ที่ดินแปลงที่มีความกว้างน้อยที่สุดเท่ากับ 7.80 เมตร และมีเนื้อที่ดินเท่ากับ 62.00 ตารางวา
	ตัวอาคารของบ้าน ต้องห่างจากเขตที่ดินทุกด้านไม่ต่ำกว่า 2.00 เมตร	ตัวอาคารของบ้าน ห่างจากเขตที่ดินทุกด้านไม่ต่ำกว่า 2.00 เมตร

ขนาดของถนน (ผิวจราจรและทางเท้า)

รายละเอียดข้อกำหนด	ความกว้างเขตทาง (เมตร)	ผิวจราจร(เมตร)	ทางเท้า (เมตร)	
			ด้านบัสไฟฟ้า	ด้านตรงข้าม
	12.00	6.00	1.00	1.00
	ทางเข้าหลักกว้าง 14.00	ผิวจราจรทางเข้าหลัก	1.00	1.00
รายละเอียดการจัดสรร	ทางเข้าแปลงย่อย 8.00	กว้าง 12.00 ผิวจราจรทางเข้าแปลง ย่อยกว้าง 6.00	1.00	1.00

ระยะห่างระหว่างแยกและที่กัลบรถ

รายละเอียดข้อกำหนด	รายละเอียดการจัดสรร
ถนนแต่ละสายให้มีความยาว จากทางแยกหนึ่งถึงอีกทางแยกหนึ่งไม่เกิน 300 เมตร และไม่ควรถูกให้เป็นแนวตรงยาวเกินกว่า 600 เมตร	ทางเข้าหลักและทางเข้าแปลงย่อยระยะห่างแต่ละแยกไม่เกินข้อกำหนดระยะห่างระหว่างทางแยกยาวสุด 104 เมตร
ที่กัลบรถกรณีที่เป็นรูปตัวแอล ต้องมีความยาวสุทธิของขาแต่ละด้านไม่ต่ำกว่า 5.00 เมตร และผิวจราจรกว้างไม่ต่ำกว่า 4.00 เมตร	จัดทำตามรายละเอียดข้อกำหนด

ขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางภายในท่อระบายน้ำและบ่อพักท่อระบายน้ำ

รายละเอียดข้อกำหนด	รายละเอียดการจัดสรร
ขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางภายในท่อระบายน้ำขนาดเล็กสุดไม่ต่ำกว่า 40 ซม.	ขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางภายในท่อระบายน้ำภายในโครงการขนาด 40 ซม. และ 60 ซม.
บ้านเดี่ยว ต้องจัดให้มีบ่อพักท่อระบายน้ำประจำทุกแปลงย่อย	จัดทำตามรายละเอียดข้อกำหนด
พื้นที่ส่วนกลาง	
รายละเอียดข้อกำหนด	รายละเอียดการจัดสรร
พื้นที่ส่วนกลาง เพื่อใช้เป็น สาธารณูปโภค และ บริการสาธารณะคำนวณจากเกณฑ์ร้อยละ 5 ของพื้นที่ขาย	พื้นที่ส่วนกลาง เพื่อใช้เป็น สาธารณูปโภค และ บริการสาธารณะคำนวณจากเกณฑ์ร้อยละ 5 ของพื้นที่ขาย 361.175 ตร.วา แต่การจัดสรรได้กันพื้นที่ไว้ 1,078.6 ตร.วา

ผลการวิเคราะห์การลงทุน

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้การลงทุนในโครงการจะต้องวิเคราะห์โครงการจากแผนการขายที่คาดว่าจะทำได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการณ์รายได้ที่รับเข้ามาและต้นทุนรวมที่จ่ายออกไป และต้นทุนของโครงการจะได้ใกล้เคียงความถูกต้องมากที่สุดโดยใช้เครื่องมือทางการเงินเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่ามีความคุ้มค่าและความเหมาะสมในการลงทุนหรือไม่ โดยแบ่งการศึกษาได้เป็น 4 กรณี ดังนี้การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินให้ผลลัพธ์ ดังตาราง 3

กรณีศึกษาที่ 1 เจ้าของที่ดินทุกรายนำที่ดินขายคืนให้โครงการในราคา 2000 บาทต่อตารางวา ผู้ลงทุนพัฒนาโครงการวางแผนการขายบ้านให้หมดภายใน 2 ปี โอนหมดภายใน 3 ปี โดยมีแผนการขายดังตารางด้านล่างนี้

กรณีศึกษาที่ 2 เจ้าของที่ดินทุกรายนำที่ดินเปล่าขายให้แก่ผู้ลงทุนในราคาที่สูงกว่ากรณีที่ 1 ราคา 3,000 บาทต่อตารางวา โดยมีแผนการขายเช่นเดียวกับกรณีแรก

กรณีศึกษาที่ 3 เจ้าของที่ดินประมาณ 75% นำที่ดินเปล่าขายให้แก่ผู้ลงทุนในราคา 2,000 บาทต่อตารางวา อีก 25% เจ้าของที่ดินไม่นำที่ดินเข้าร่วมโครงการ แต่ร่วมพัฒนาระบบสาธารณูปโภค (ร่วมชำระค่าระบบสาธารณูปโภคกลาง)

กรณีศึกษาที่ 4 เจ้าของที่ดินประมาณ 75% นำที่ดินเปล่าขายให้แก่ผู้ลงทุนในราคา 2,000 บาทต่อตารางวา อีก 25% เจ้าของที่ดินไม่นำที่ดินเข้าร่วมโครงการ และไม่ร่วมพัฒนาระบบสาธารณูปโภค (ไม่ขายไม่ร่วม ไม่จ่าย) ประมาณการการขาย โดยปริมาณบ้านทั้งหมด 103 หลัง แบ่งเป็นบ้านแต่ละรูปแบบ ดังนี้

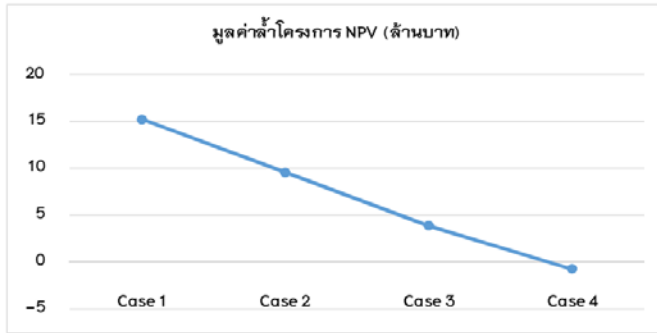
รูปแบบที่ 1 จำนวน 90 หลัง รูปแบบที่ 2 จำนวน 4 หลัง และรูปแบบที่ 3 จำนวน 9 หลัง

ตาราง แผนการ ขาย	จำนวนบ้านที่ขายได้ในแต่ละเดือน																							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
สมเด็จพระ ฐาน	(A)			3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5
	(B)			3	1																			
	(C)	4	4	1																				

จากการจัดทำประมาณการกระแสเงินสดของโครงการสามารถสรุปได้ดังนี้

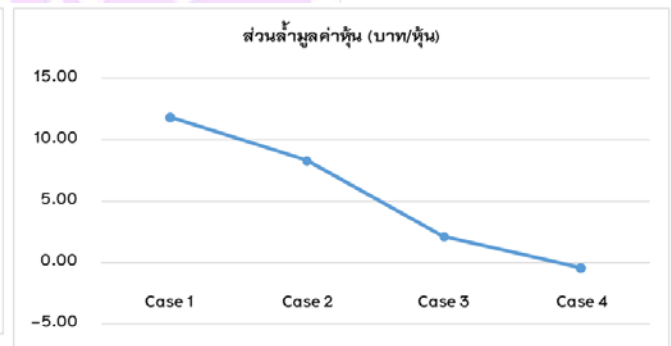
ตาราง 3 สรุปรายละเอียดต้นทุนของ รายรับจากโครงการและผลตอบแทน

กรณีศึกษา ที่	1	2	3	4
ราคาซื้อที่ดินโครงการ(บาท/ว ²)	2,000	2,000	4,000	4,000
เจ้าของที่ดินเข้าร่วมโครงการ	100%	75%	100%	75%
เจ้าของที่ดินร่วมจ่ายสาธารณูปโภค	-	0%	-	0%
ราคาขายที่ดินโครงการ(บาท/ว ²)				
ราคาขายพื้นที่ใช้สอยในบ้าน (บาท/ม ²)				
ระยะเวลาขายหมดโครงการ (เดือน)	24	24	24	24
ระยะเวลาของโครงการ (เดือน)	36	36	36	36
เงื่อนไข ร้อยละการเบิกเงินกู้				
- เงินกู้ค่าที่ดินโครงการ	70%	70%	70%	70%
- เงินกู้ค่าสาธารณูปโภค	70%	70%	70%	70%
- เงินกู้ค่าก่อสร้าง	70%	70%	70%	70%
คืนเงินต้นร้อยละ x ของเงินโอน	65%	65%	65%	65%
เงินลงทุนทั้งสิ้น(ล้านบาท)	12.857	11.564	18.201	18.195
กระแสเงินสดสุทธิ (ล้านบาท)	39.771	25.680	22.857	13.332
เงินกู้โครงการ (ล้านบาท)	97.077	76.321	107.190	83.906
อัตราดอกเบี้ยที่คาดหวัง	20%	20%	20%	20%
ดอกเบี้ยจ่ายที่ MLR 7.875 %	3.014	2.800	5.191	4.277
มูลค่าโครงการ NPV (ล้านบาท)	15.28	9.602	3.885	-0.803
BCR	1.12	1.09	1.03	0.99
IRR(%)	37.9%	37.0%	21.6%	15.4%
ราคาหุ้น (บาท/หุ้น)	21.89	18.30	12.13	9.56
ส่วนล้ามูลค่าหุ้น (บาท/หุ้น)	11.89	8.30	2.13	-0.44

ภาพ 7 แสดงกราฟมูลค่าโครงการ NPV

ภาพ 9 แสดงกราฟผลตอบแทนสุทธิโครงการ IRR

ภาพ 10 แสดงกราฟอัตราผลประโยชน์ต่อทุน BCR

ภาพ 9 แสดงกราฟส่วนมูลค่าหุ้น

วิจารณ์และสรุปผล

ผลจากการศึกษาประมาณการงบกระแสเงินสดของโครงการโดยละเอียดพบว่าแต่ละกรณีศึกษาให้ผลตอบแทนจากการลงทุนดังนี้

1. กรณีแรกเจ้าของที่ดินนำที่ดินทุกรายขายคืนให้โครงการในราคา 2000 บาทต่อตารางวา และโครงการสามารถขายบ้านจัดสรรได้หมดภายในระยะเวลา 24 เดือน ใช้เวลาดำเนินการจนถึงโอนกรรมสิทธิ์เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 36 เดือน โดยมีเงื่อนไขชำระคืนเงินกู้ให้กับสถาบันการเงิน 65% ของเงินโอนกรรมสิทธิ์ ใช้เงินกู้จากธนาคารร้อยละ 70 พบว่าโครงการนี้น่าสนใจลงทุนมาก จากการคาดหวังว่าจะได้ผลตอบแทนโครงการ 20% นอกจากนี้ยังให้มูลค่าโครงการ(NPV) ที่เป็นบวกอีกเท่ากับ15.28 ล้านบาท ค่า BCR เท่ากับ 1.12 และผลตอบแทนที่แท้จริงอยู่ที่ 37.9% มีส่วนล้ามูลค่าหุ้น 11.89 บาท

2. กรณีที่สอง เจ้าของที่ดินประมาณ 75% นำที่ดินเปล่าขายให้แก่ผู้ลงทุนในราคา 2,000 บาทต่อตารางวา อีก 25% เจ้าของที่ดินไม่นำที่ดินเข้าร่วมโครงการ แต่ร่วมพัฒนาระบบสาธารณูปโภค (ร่วมชำระค่าระบบสาธารณูปโภคกลาง)จะเห็นว่าโครงการนี้ให้ผลตอบแทนไม่ด้อยไปกว่ากรณีที่ 1 เนื่องจากส่วนที่เป็นสาธารณูปโภค เจ้าของแปลงที่ดินรวม

จ่ายเช่นเดียวกับโครงการมูลค่าโครงการ(NPV) ที่เป็นบวกอีก เท่ากับ 9.60 ล้านบาท ค่า BCR เท่ากับ 1.09 และผลตอบแทนที่แท้จริงอยู่ที่ 37.0% มีส่วนล้ามูลค่าหุ้น 8.30 บาท

3. กรณีที่สาม เจ้าของที่ดินทุกรายนำที่ดินเปล่าขายให้แก่ผู้ลงทุนในราคา 4,000 บาทต่อตารางวา โดยมีแผนการขายเช่นเดียวกับกรณีแรกและโครงการสามารถขายบ้านจัดสรรได้หมด และใช้เวลาดำเนินการจนถึงโอนกรรมสิทธิ์เสร็จสิ้นเช่นเดียวกับกรณีที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า แม้นราคาที่ดินจะสูงขึ้นก็ตาม โครงการนี้ยังให้ความสนใจลงทุนอยู่ ผลตอบแทนโครงการ 21.6% เงินในส่วนของผู้ลงทุนยังให้ผลมากกว่า 20% นอกจากนี้ยังให้มูลค่าโครงการ(NPV) ที่เป็นบวกอีกเล็กน้อย 3.885 โดยมีส่วนล้ามูลค่าหุ้น 2.13 บาทต่อหุ้น

4. กรณีที่สี่ เจ้าของที่ดินประมาณ 75% นำที่ดินเปล่าขายให้แก่ผู้ลงทุนในราคา 4,000 บาทต่อตารางวา อีก 25% เจ้าของที่ดินไม่นำที่ดินเข้าร่วมโครงการไม่ร่วมจ่ายระบบสาธารณูปโภค จะเห็นว่าโครงการนี้เริ่มให้ผลตอบแทนไม่น่าสนใจ มูลค่าโครงการ(NPV) ที่เป็นลบเล็กน้อยเท่ากับ -0.803 ล้านบาท ค่า BCR เท่ากับ 0.99 และผลตอบแทนที่แท้จริงอยู่ที่ 15.4% มีส่วนล้ามูลค่าหุ้น -0.44 บาท

ข้อเสนอแนะ

โครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทบ้านจัดสรร ที่ทำการศึกษาตามเงื่อนไขทั้งเรื่องราคาที่ดิน 2,000 และ 4,000 บาทต่อตารางวา หรือ การเข้าร่วมโครงการของเจ้าของที่ดินเดิมโดยไม่มียินดีชำระระบบสาธารณูปโภค ผลที่ได้จากการวิเคราะห์กระแสเงินสดของโครงการ พบว่าเงื่อนไขที่ให้ผลตอบแทนดีที่สุด คือ การที่เจ้าของโครงการสามารถได้ที่ดินราคาไม่แพง 2,000 บาทต่อตารางวา โดยสร้างผลตอบแทนได้ถึง 37.9% และแม้ว่าเจ้าของที่ดินเดิมจะไม่ร่วมชำระค่าสาธารณูปโภคส่วนกลางร้อยละ 25% โครงการเช่นนี้ก็ยังคงสร้างความน่าสนใจในการลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20% ส่วนกรณีที่ได้ราคาที่ดิน 4,000 บาทต่อตารางวา และไม่เข้าร่วมโครงการ จะให้ผลตอบแทนน้อยกว่าที่คาดหวังเล็กน้อย โดยมีส่วนล้ามูลค่า -0.44 บาทต่อหุ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้วยดีจาก มหาวิทยาลัยพะเยา และความกรุณาของ ดร.ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา ที่ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจทานความถูกต้องเรียบเรียงและข้อบกพร่องต่างๆ จนให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการีครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอดขอขอบคุณรุ่นพี่เพื่อนๆ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยาสาขาวิชาการจัดการบริหารงานก่อสร้างที่ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

ธีระพจน์ ศุภวิริยะกิจ. (2556). การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการทางเศรษฐศาสตร์. เอกสารประกอบการเรียนวิชาต้นทุนเศรษฐศาสตร์และการเงินในงานก่อสร้าง(Economics and Finance in Construction Cost) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยพะเยา

ภัทร พรหมอาสน์. (2555) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา. การค้าชายแดน.สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม2557,จาก <http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dcontact.aspx?pv=56>

ระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์

The content management system of the grade evaluation

หัชราดล มूलเมือง^{1*} และสาคร เมษรักษาวณิช²

Hucharadol Moolmuang^{1*} and Sakorn Mekruksavanich²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ ได้พัฒนาระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ กรณีศึกษา โรงเรียนห้วยสักวิทยาคม เพื่อนำไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการในโรงเรียน โดยในส่วนของโปรแกรมมีระบบงานย่อย 13 ระบบ ประกอบด้วย ระบบจัดการกลุ่มรายวิชา รายวิชา ประมวลผลรายวิชา การคิดเกรด ระดับชั้น เทอมการศึกษา ห้องเรียน นักเรียน การลงทะเบียน การให้คะแนน การสอบ การเก็บคะแนน การให้เกรด และระบบการออกรายงานทางหน้าจอ ซึ่งระบบถูกพัฒนาขึ้นด้วยภาษา PHP เชื่อมต่อกับฐานข้อมูล MySQL ทำการเชื่อมต่อกับ CMS Joomla ระบบที่ติดตั้งขึ้นและแสดงข้อมูลของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้สามารถเข้าดูผลการเรียนอย่างรวดเร็ว สะดวกและมีประสิทธิภาพ มีความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมากหรือ 3.88

คำสำคัญ: การประเมินผล

Abstract

This research has developed a management evaluation classes through the website Huysakwitthayakom school Case Study. In order to enhance the performance of services in schools. On the part of the system and sub-system 13, Course Groups, Courses, Syllabuses, Grading, Class Levels, Semesters, Class Rooms, Students, Registrations, Scoring Plans, Exams, Raw Scores, Grades. And out of the screen development in PHP. Connect to a MySQL database connected to the CMS Joomla installed system and displays the information of each student to be able to see the results quickly and effectively. Were satisfied or very satisfied with the level of 3.88

Keywords: evaluation

¹นิสิตคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Technology and communication, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Technology and communication, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kroo_yo@hotmail.com

บทนำ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะใช้การวัดและประเมินผลออกมาเป็นระบบตัวเลข 8 ระดับ คือ (0) (1) (1.5) (2) (2.5) (3) (3.5) และ (4) หรือระบบตัวอักษร 8 ระดับ คือ (F) (D) (D+) (C) (C+) (B), (B+) และ (A) ซึ่งในแต่ละระดับผลการเรียนนั้นสามารถบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการประเมินการเรียนการสอนในประเทศไทยนั้น ยังมีอยู่ในวงจำกัด และไม่แพร่หลาย ส่งผลให้ผู้สอนมีภาระต้องจัดการกับเอกสารและรายละเอียดการประเมินจำนวนมากในกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา นอกเหนือจากภาระการสอนที่ต้องทำหน้าที่อยู่แล้ว ส่งผลให้ผู้สอนไม่สามารถให้เวลาในการทุ่มเทการให้ความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษาได้มากเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้พัฒนาจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนทางเว็บไซต์ขึ้นบน CMS JOOMLA เพื่อใช้ในการวัดและประเมินผล ตลอดจนสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ในการเขียนโปรแกรมสามารถนำมาใช้กับการศึกษาได้ และครู อาจารย์ที่สามารถนำระบบนี้มาใช้ประโยชน์ในการบันทึกผลการเรียนของนักเรียน นักศึกษาต่อไปได้

สมมติฐานของการวิจัย

หน่วยการเรียนรู้เป็นช่องที่ใช้ในการกรอกคะแนนเก็บของนักเรียน เช่น คะแนนจิตพิสัย คะแนนใบงาน คะแนนสอบกลางภาค คะแนนสอบปลายภาค และผู้สอนสามารถนำสถิติในแต่ละภาคเรียนมาวิเคราะห์ว่านักเรียนดี หรืออ่อนในด้านใด และสามารถเป็นประโยชน์ในการปรับกลยุทธ์ทางการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ โดยที่ระบบสามารถนำคะแนนที่ได้หลังจากครูผู้สอนได้บันทึกคะแนนในแต่ละหน่วยเรียบร้อยแล้วมาตัดสินผลการเรียนในแต่ละรายวิชาได้

วิธีการศึกษา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาและออกแบบระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยสักวิทยาคม ผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบและหลักเกณฑ์ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และรวบรวมความต้องการของผู้ใช้ที่ต้องการแก้ไขจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบงานปัจจุบัน
3. วิเคราะห์และออกแบบ ทำการวิเคราะห์ เครื่องมือที่มีอยู่เดิมกับความต้องการที่ได้ทำการ สัมภาษณ์ แล้วทำการออกแบบ ER-Diagram และฟังก์ชันงาน
4. พัฒนาและทดสอบ ทำการพัฒนาเครื่องมือตาม Diagram ที่ได้ทำการวิเคราะห์และออกแบบเอาไว้และทำการทดสอบข้อผิดพลาด
5. ทดลองใช้งานระบบ

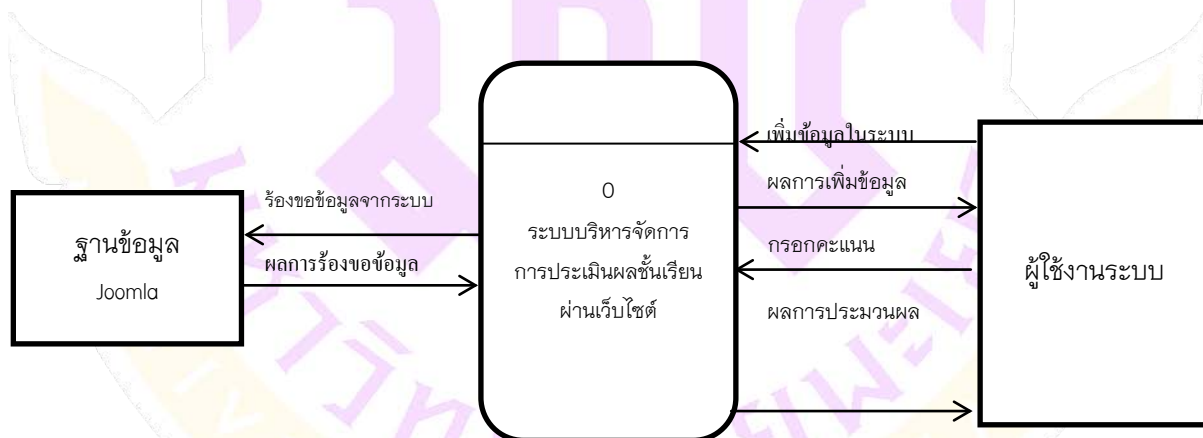
6. เก็บผลการทดลองใช้งาน ข้อผิดพลาดหรือข้อเสนอแนะจากผู้ทดลองให้นำผลที่ได้จากการทดลองใช้ มา รวบรวมและวิเคราะห์ปัญหา
7. แก้ไขข้อผิดพลาดและข้อเสนอแนะของผู้ทดลองใช้ทำการแก้ไขปัญหาและข้อผิดพลาดจากผลการทดลองใช้ งาน
8. นำระบบที่พัฒนาขึ้นมาใช้กับการวัดและประเมินผล โรงเรียนห้วยสักวิทยาคม
9. ทำการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของระบบระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่าน เว็บไซต์ กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยสักวิทยาคม
10. ทำการสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

ในขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบนั้น เป็นขั้นตอนที่จะแสดงให้เห็นว่าระบบมีโครงสร้างอย่างไรและมี วิธีการดำเนินงานอย่างไร ในการออกแบบระบบจะอ้างอิงถึงการทำงานบนระบบ Eschool ที่ทำงานบน CMS Joomla โดย ระบบจะนำข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ เช่น ชื่อ กลุ่มสาระ วิชาเรียน ปีการศึกษา ระดับชั้น และคะแนน เป็นต้น มาบันทึกลง ฐานข้อมูลเพื่อทำการจัดเก็บ และประมวลผลเพื่อแสดงผลการเรียนผ่านทางหน้าเว็บไซต์

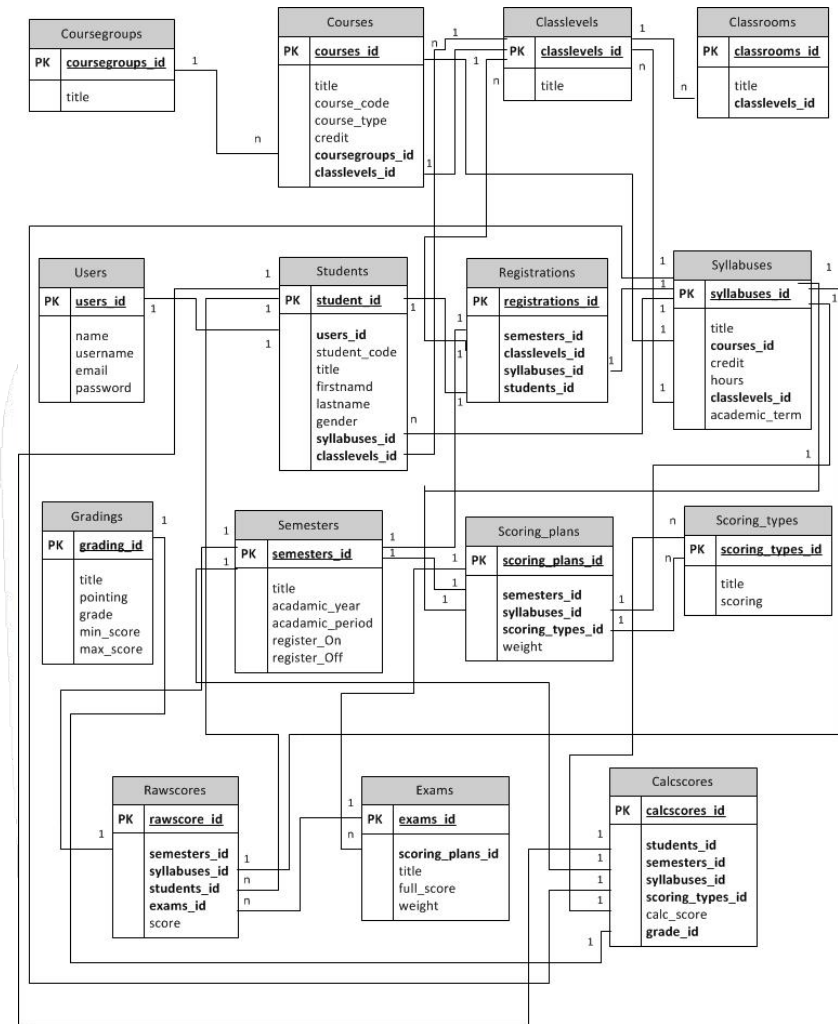
แผนภาพบริบท (Context Diagram)

แผนภาพแสดงข้อมูลของระบบ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระบบกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยข้อมูลในแผนภาพแสดง ให้เห็นถึงการไหลของข้อมูลโดยมีผู้ดูแลระบบและครูผู้สอนเป็นผู้ใช้งาน ผู้ดูแลระบบสามารถทำการสร้างผู้ใช้ (ครูผู้สอน) จากนั้น ครูผู้สอนทำงานนำข้อมูลเข้า แล้วแสดงผลออกทางหน้าจอ และหากกรอกข้อมูลครบถ้วน ข้อมูลคะแนนของ นักเรียนจะแสดงออกมาทางหน้าจอทันที

ภาพที่ 1 แสดงแผนภาพที่ใช้ในการอธิบายภาพรวมของระบบ ER-Diagram ของระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์

ภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของข้อมูล ER-Diagram ผลการออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้

การวิเคราะห์และออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้ระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ กรณีศึกษา โรงเรียนห้วยสักวิทยาคม ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้งานระบบไว้ดังนี้

1. ด้านหน้าเว็บจะมีส่วนของเมนูอยู่ด้านซ้ายมือและพื้นที่สำหรับแสดงข้อมูลผลการเรียน

แสดงชื่อของระบบ	
<input style="width: 90%; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 90%; height: 20px;" type="text"/>	แสดงผลการเรียนของผู้เรียน
<input type="button" value="Log in"/>	

ภาพ 3 แสดงหน้าลงชื่อเข้าระบบและชื่อของระบบ (Frontend)

2. ส่วนการจัดการข้อมูล (Backend) ของระบบบนเมนูภาษาไทย

เครื่องมือ	กลุ่มสาระ	วิชาเรียน	หลักสูตร	สร้างเกรด	ระดับชั้น	ปีการศึกษา	ห้องเรียน	นักเรียน
Filter: <input type="text"/> Search Clear								
☐	Full Name	Semester	Course	Progress	Scoring Percent	Grade	F	
☐	Mr hucharadol moolmuang (Alias: 100001)	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	0.00	79.00	B+		
☐	Mr กฤษณศักดิ์ ธารุม (Alias: 06642)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	0.00	83.60	A		
☐	Mr ทินกร เต็มประดา (Alias: 06643)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	0.00	115.00	A		

ภาพ 4 แสดงส่วนจัดการข้อมูลของระบบ (Backend)

ผลการทดลอง

ในการทดลองผู้ใช้ระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ กรณีศึกษา โรงเรียนหัวสักวิทยาคม ได้ทำการทดลองเป็น 2 รูปแบบคือ

- การเก็บคะแนนเก็บเป็น 1 หน่วย โดยน้ำหนักคะแนนอยู่ที่ 100%
- การเก็บคะแนนเก็บออกเป็น 2 หน่วย โดยน้ำหนักคะแนนอยู่ที่หน่วยละ 50%

1. แบบการเก็บคะแนนเก็บเป็น 1 หน่วย

กำหนดน้ำหนักของคะแนน โดยแบ่งคะแนนเก็บ 60% ,กลางภาค 20%,ปลายภาค 20%

Scoring Plans				
CPanel Course Groups Courses Syllabuses Gradings Class Levels Semesters Class				
Filter: <input type="text"/> Search Clear				
☐	Semester	Course	Scoring Type	Weight
☐	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	คะแนนเก็บ	20.00
☐	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	สอบกลางภาค	40.00
☐	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	สอบปลายภาค	40.00
☐	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	คะแนนเก็บ	60.00
☐	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	สอบกลางภาค	20.00
☐	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	สอบปลายภาค	20.00

Display # 20

ภาพที่ 5 แสดงแผนการเก็บคะแนน Scoring Plans

เมื่อกรอกคะแนนครบทุกช่องแล้วระบบจะแสดงผลการเรียน

Grades

CPanel | Course Groups | Courses | Syllabuses | Grading | Class Levels | Semesters | Class Rooms | Students

Filter: Search Clear

☐	Full Name	Semester	Course	Progress	Scoring Percent	Grade
☐	Mr hucharadol moolmuang (Alias: 100001)	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	0.00	79.00	B+
☐	Mr กฤษณะศักดิ์ ธารงม (Alias: 06642)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	0.00	83.60	A
☐	Mr ทินกร เล็มประลา (Alias: 06643)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	0.00	85.00	A

ภาพที่ 6 แสดงการประเมินผลจากการรวมคะแนน

2. แบบการเก็บคะแนนเก็บเป็น 2 หน่วย

กำหนดน้ำหนักของคะแนนเก็บ โดยแบ่งเป็น 2 หน่วย หน่วยละ 50%

☐	คะแนนเก็บวิชาการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ (Alias:)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	คะแนนเก็บ	60	100.00	✓
☐	คะแนนสอบกลางภาคการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ (Alias:)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	สอบกลางภาค	20	100.00	✓
☐	คะแนนสอบปลายภาคการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ (Alias:)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	สอบปลายภาค	20	100.00	✓
☐	คะแนนเก็บวิทย์(1) (Alias: 1)	เทอม 1/2557	วิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต	คะแนนเก็บ	50	50.00	✓
☐	คะแนนเก็บวิทย์(2) (Alias: 2)	เทอม 1/2557	วิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต	คะแนนเก็บ	50	50.00	✓
☐	วิทย์กลางภาค (Alias:)	เทอม 1/2557	วิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต	สอบกลางภาค	20	100.00	✓
☐	วิทย์ปลายภาค (Alias:)	เทอม 1/2557	วิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต	สอบปลายภาค	20	100.00	✓

ภาพที่ 7 แสดงการให้น้ำหนักของคะแนนเก็บ

เมื่อกรอกคะแนนครบทุกช่องแล้วระบบจะแสดงผลการเรียน

Grades

CPanel | Course Groups | Courses | Syllabuses | Grading | Class Levels | Semesters | Class Rooms | Students

Filter: Search Clear

☐	Full Name	Semester	Course	Progress	Scoring Percent	Grade
☐	Mr hucharadol moolmuang (Alias: 100001)	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	0.00	79.00	B+
☐	Mr กฤษณะศักดิ์ อามุน (Alias: 06642)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	0.00	83.60	A
☐	Mr ทินกร เล็มประลา (Alias: 06643)	เทอม 1/2557	การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์	0.00	115.00	A
☐	Mstr สุธี กันทน (Alias: 100002)	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	0.00	0.00	
☐	Mstr โรจน์ได้ ไปรดเกษ (Alias: 100003)	เทอม 1/2557	คอมพิวเตอร์	0.00	0.00	
☐	Mstr โรจน์ได้ ไปรดเกษ (Alias: 100003)	เทอม 1/2557	วิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต	0.00	83.00	A

ภาพที่ 8 แสดงการประเมินผลจากการรวมคะแนน

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของระบบ

จากการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเจ้าหน้าที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในงานควบคุมตรวจสอบระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เชิงวิจัยจำนวน 24 ชุด นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพและแปลความหมายของข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละให้ได้ผลของการใช้โปรแกรมเพื่อการพัฒนาปรับปรุง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้ การศึกษาความพึงพอใจในการใช้ระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์กรณีศึกษา โรงเรียนห้วยสักวิทยาคมได้กำหนดความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ได้แก่ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย พอใจน้อยที่สุด โดยให้นำหนักในแต่ละระดับไว้ดังนี้

- พอใจมากที่สุด   เท่ากับ   5
- พอใจมาก   เท่ากับ   4
- พอใจปานกลาง   เท่ากับ   3
- พอใจน้อย   เท่ากับ   2
- พอใจน้อยที่สุด   เท่ากับ   1

ข้อมูลระดับความพึงพอใจได้ทำการหาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจเป็นรายกลุ่มจากสูตรคะแนนเฉลี่ยรายกลุ่ม = (5xความถี่ระดับมากที่สุด) + (4xความถี่ของระดับมาก) + (3xความถี่ระดับปานกลาง) + (2xความถี่ของระดับน้อย) + (1xความถี่ของระดับน้อยที่สุด) / จำนวนทั้งหมด (จำนวนคน)

การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (Mean) แปลค่าเฉลี่ยความพึงพอใจใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพอใจมากที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความพอใจมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน

ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ในระดับข้อมูลอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 1 แสดงข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

รายการ	จำนวน(คน)	คิดเป็นร้อยละ
ชาย	20	37.04
หญิง	34	62.96
รวม	54	100

ตาราง 1 แสดงข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 34 คนคิดเป็นร้อยละ 62.96 และเป็นเพศชาย 20 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04

ตาราง 2 แสดงข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน(คน)	คิดเป็นร้อยละ
25 – 45 ปี	33	61.11
46 – 60 ปี	21	38.89
รวม	54	100

ตาราง 2 แสดงข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25-45 ปี 33 คน คิดเป็นร้อยละ 61.11 รองลงมา ช่วงอายุ 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.89

ตาราง 3 แสดงข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน(คน)	คิดเป็นร้อยละ
ปริญญาเอก	0	0
ปริญญาโท	12	22.22
ปริญญาตรี	42	77.78
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
รวม	54	100

ตาราง 3 แสดงข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 42 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 22.22

ตาราง 4 แสดงการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ลักษณะในการใช้งานโปรแกรมในด้านต่าง ๆ	มากที่สุด		ระดับความพึงพอใจ		ค่าเฉลี่ย
	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ความสะดวกต่อการใช้งานของผู้ใช้	7	25	22		3.72
2. ความสวยงามของเว็บเพจ	4	22	18	10	3.55
3. ช่วยลดขั้นตอนการทำงาน	14	30	10		4.07
4. ช่วยลดระยะเวลาในการทำงาน	12	36	6		4.11
5. การจัดวางเมนูการใช้โปรแกรม บนจอภาพเหมาะสม	21	17	16		4.09
6. หน้าต่างการใช้งานโปรแกรม ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย	16	22	16		4.00
7. ความถูกต้องของการประมวลผล ของระบบ	2	13	25	4	2.68
8. ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รายงาน	10	15	27	2	3.68
9. ได้สารสนเทศตรงความต้องการของผู้ใช้	18	27	9		4.16
10. สามารถเป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการ พัฒนาโปรแกรมอื่น ๆ	23	20	11		4.22
11. สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลประกอบการ การตัดสินใจ และการประเมินผล	21	27	6		4.27
12. การใช้งานคู่มือการใช้โปรแกรม	19	23	12		4.12

สรุปผลการประเมินความพอใจในการใช้งานระบบบริหารจัดการการประเมินผลชั้นเรียนผ่านเว็บไซต์ กรณีศึกษาโรงเรียนห้วยสักวิทยาคม จากมากไปหาน้อยพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.88 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินและเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าสามารถใช้เป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเพื่อใช้กับสถานศึกษาอื่น

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลฐานความรู้และความต้องการ นำมาวิเคราะห์และออกแบบ โดยสามารถแบ่งเป็นระบบย่อยได้ 13 ระบบ และการแสดงผลทางหน้าจอ ผู้ศึกษาได้ทำการพัฒนาระบบ โดยการสร้างตารางฐานข้อมูลโดยใช้ phpMyAdmin เป็นเครื่องมือในการจัดการระบบฐานข้อมูลของ MySQL ทำการติดตั้งเว็บไซต์ด้วย CMS Joomla และใช้ภาษา PHP ในการควบคุม การทำงานของระบบผ่านโปรแกรม Eclipseและติดต่อกับฐานข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการพัฒนาแล้วนำเสนอ ระบบกับกลุ่มผู้ใช้งานเพื่อทดสอบการทำงาน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบจาก แบบสอบถามผลการพัฒนาระบบพบว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ ครูผู้สอนสามารถทำการสร้าง นำข้อมูลเข้าและบันทึกเพื่อดูรายงานผลทางหน้าจอได้ และในส่วนของผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากระบบมาช่วยในการตัดสินใจพิจารณาในการวางแผนนโยบายการให้บริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เพชรศิริวรรณ อินธิสาร.(2553). การเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง การสร้างผลงานด้วย

ทักษะคอมพิวเตอร์กลุ่มสาระเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายตามรูปแบบ 4 MAT กับการเรียนปกติ, สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

พิพัฒน์ สอนสมณี.(2553). การพัฒนาโมเดลการจัดการชั้นเรียนแบบคละชั้น สำหรับชั้นเรียน

ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1, สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

พิศณุ วงษ์ศิลา.(2553). การพัฒนาศักยภาพของครูโดยใช้โปรแกรมประมวลผลการ

เรียนรู้ของนักเรียน, สารนิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร

แสงประเสริฐ เหมธูนนท์.(2553) การพัฒนาระบบวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้โรงเรียน

บึงกาฬ จังหวัดหนองคาย, สารนิพนธ์ วท.บ., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร

พิชัยศักดิ์ เจริญศรี.(2552). การพัฒนาระบบบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียน

มัธยมศึกษา, สารนิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุบลราชธานี

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา
กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานใน มหาวิทยาลัยพะเยา

Knowledge Management in Accordance with the Quality Assurance in University of Phayao

ณิธิมา ผัดวงศ์^{1*} และณัฐชรี สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์²

Nithima Phatwong^{1*} and Nattaree Sinthunava Pongpipat²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 300 คน จากหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 16 หน่วยงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ ร้อยละ 52.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.4 สังกัดคณะสหเวชศาสตร์ ร้อยละ 14 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 2-5 ปี ร้อยละ 47.6 ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกำหนดให้การจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา หรือดูงาน และนำความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกำหนดประเด็นความรู้และเป้าหมายของการจัดการความรู้สอดคล้องกับพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต มีการกำหนดประเด็นความรู้และเป้าหมายของการจัดการความรู้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถาบัน วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการนำความรู้ ทักษะที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากผู้นำความรู้มาปรับใช้ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ในปีการศึกษาปัจจุบันหรือปีการศึกษาที่ผ่านมา มาปรับใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : yimyam38@hotmail.com

Abstract

The objective of this research was to study the system to manage the knowledge which corresponded with the quality assurance in several departments in University of Phayao. The samples were the personnel in University of Phayao in total of 300 people. The tool was a set of questionnaires. The data were analysed by using the following statistics : frequency, percentage, mean and standard deviation.

The result showed that the data obtained from the staffs who participated in the knowledge management (KM) were categorized 52.4%, female 62.4%, staffs from School of Allied Health Sciences 14%, persons with 2-5 years and working experience 47.6%. In terms of the factors facilitated the KM, the overall evaluation for this criteria was rated as “high” because the administrators positioned KM as the most important strategy to support the quality assurance processes. They encouraged and provided opportunities to the staffs to enhance their knowledge through workshops, seminars or field trips. The knowledge obtained from the mentioned activities would be applied to the work in relation to the quality assurance later on. In the case of the level of participation of the personnel, it was evaluated as “high” in total. For this criterion, there was a clear focus on the specific list of knowledge and objectives of the KM to correspond well with the mission to produce successful grandaunts as well as the strategy and university main values as a learning organization. For this, it was evaluated as “high” because the knowledge and good practices observed from the leaders were applied to the work which related to the quality assurance. Finally, the knowledge obtained from the KM held on both current and previous academic year will be applied to benefit the quality of assurance in the next academic year.

Keywords: Knowledge management, University of Phayao

บทนำ

สังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันที่รุนแรงไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา ซึ่งส่งผลให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องมีการปรับบทบาทหน้าที่และ พฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อการอยู่รอด และรักษาความเป็นเลิศให้ยั่งยืน กลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความสำคัญกับ “ความรู้” ซึ่งความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ โดยใช้ความรู้ในการพัฒนาการทำงาน และแก้ไขปัญหาให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นความรู้จึงเป็นทรัพย์สินที่สำคัญขององค์กร ความรู้ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้อย่างรวดเร็ว และมีความรู้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เรียกได้ว่าเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based society) ที่ใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวตน เป็นสติปัญญาความคิดที่อยู่ในสมอง ยังมิได้จัดการให้อยู่ในรูปที่ผู้อื่นนำไปใช้ได้ และอีกประเภทหนึ่งคือความรู้ที่มีการบันทึกจัดเก็บในสื่อทุกประเภทอย่างเป็นระบบ มีการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในวงกว้าง ซึ่งความรู้ประเภทแรกที่อยู่

ในตัวคน เป็นความรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะบุคคลที่ทำงานมาเป็นเวลานาน จะแสวงหาความรู้ สะสม สังเคราะห์สร้าง เป็นปัญญาความรู้ หลักการความคิดความชำนาญ ทักษะ วิธีการปฏิบัติงาน แต่ไม่มีการบันทึก จัดเก็บ องค์กรจึงขาด ความรู้ที่เป็นฐานสำคัญต้องพัฒนาบุคลากรใหม่ สร้างคนใหม่ตลอดเวลา นับเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาองค์กร (คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2548 หน้า 8) ด้วยเหตุนี้ ทำให้การบริหารความรู้หรือการจัดการความรู้ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในสังคมปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หรือแม้กระทั่ง สถานศึกษาต่างก็ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก

การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย 1.ระบบการพัฒนาคุณภาพโดยการใช้ QA2KM ในกระบวนการประกันคุณภาพ เพื่อสร้างประชาคมที่มีวัฒนธรรมในการเรียนรู้ ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เป็น พลวัต มีการกำหนดเป้าหมายการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับคณะร่วมกัน คือ ค่าเฉลี่ยผลการ ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ≥ 4.51 และ ค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามกฎเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ≥ 3.51 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กองบริหารงานวิจัยและประกัน คุณภาพการศึกษาได้นำกระบวนการ QA2KM มาใช้ในกระบวนการวางแผน โดยกำหนดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการตาม เกณฑ์ในแต่ละตัวบ่งชี้ มอบหมายผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบแต่ละกิจกรรม และกำหนดเป้าหมายของแต่ละตัวบ่งชี้ร่วมกัน เพื่อให้ผลการประเมินในภาพรวมบรรลุเป้าหมายที่กำหนด 2. ระบบการตรวจสอบคุณภาพ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ รายงานผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เมื่อครบรอบ 6 เดือนและ 9 เดือน เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้กระบวนการ QA2KM เพื่อเร่งรัดให้การดำเนินงานบรรลุ เป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดในข้อ 1 ทั้งระดับตัวบ่งชี้และระดับภาพรวม 3.ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน และกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ มหาวิทยาลัยได้กำหนดระบบในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน โดยจะจัด ประเมินหน่วยงานระดับคณะภายในเดือนกรกฎาคม และระดับมหาวิทยาลัยภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี เพื่อนำผลการ ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการ QA2KM ร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำผลการปรับปรุงเสนอคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัยให้ความเห็นชอบและให้ ข้อเสนอแนะตามที่เห็นสมควร (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555)

มหาวิทยาลัยพะเยามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยนำการจัดการความรู้มา เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานด้านประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกหน่วยงานได้เรียนรู้การดำเนินการจัดการความรู้ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพที่นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยในร่างแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัย พะเยา พ.ศ.2558-2561 ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหาร แผนงานด้านการจัดการความรู้ ได้มีการกำหนดกลยุทธ์ไว้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 Target Setting : กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่รับรู้ทั่วกัน โดยต้องมี เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน กลยุทธ์ที่ 2 Innovate KM Tools : สร้างนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวก ในการนำ KM ไปประยุกต์ใช้ได้โดยง่าย โดยต้องมีทั้งเวทีจริงและเวทีเสมือนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กลยุทธ์ที่ 3 Personal Mastery : สร้างคนให้มีความรู้ และศรัทธาในการประยุกต์ใช้ KM โดยหน่วยงานและบุคลากรจะต้องสามารถใช้ KM เป็นเครื่องมือในการพัฒนางาน กลยุทธ์ที่ 4 Appreciate Success and Failure : ติดตามสร้างขวัญกำลังใจให้กับ คนทำงานให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยต้องมีการประยุกต์ใช้ KM ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพไว้ว่าทุกหน่วยงานจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทั้งนี้ ส่วนงานระดับคณะจะต้องได้รับผลการประเมินในระดับดีมาก ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

จากนโยบายดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ความจริงเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยพะเยา ว่ามีระบบการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร ผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ในการยกระดับและสร้างมาตรฐานการจัดการความรู้ จากแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อการส่งเสริมการดำเนินการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานทุกระดับ ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานการจัดการความรู้ และบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การแสวงหาวิธีการ และพัฒนาระบบการจัดการความรู้ให้สอดคล้องการประกันคุณภาพการศึกษา และสนองตอบนโยบายได้อย่างครบถ้วน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มหาวิทยาลัยพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาระบบการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ**
1. ผู้บริหาร
  2. ผู้รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา
  3. ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้
  4. บุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้

- แนวคิดของระบบการจัดการความรู้**
1. ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ (Knowledge Management Enablers)
  2. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ (Participation Process of CoPs)
  3. วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization Culture)

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ และบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ จำนวน 1,189 คน จากหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้รับการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ปีการศึกษา ๒๕๕๖ จำนวน 16 หน่วยงาน ผู้วิจัยมีขั้นตอนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สํารวจประชากรที่ต้องการศึกษาทั้งหมดจากข้อมูลของกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา ในเดือนตุลาคม 2557 เป็นกรอบในการสุ่ม (Sampling Frame)
2. หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ของหาโร ยามาเน่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คนต่อประชากร 1,189 คนที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
3. จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้สอบถามระบบการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้
- ตอนที่ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ
- ตอนที่ 4 วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ การประกันคุณภาพ จากเอกสาร ตำรา หลักการและแนวคิด แนวปฏิบัติ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษา โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงด้วยวิธีการหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแต่ละข้อ (Index of Item Objective congruence:IOC)
5. นำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดส่งแบบสอบถาม จัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 300 ชุด และเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 234 ชุด คิดเป็นร้อยละ 78
2. การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการความรู้ควบคู่ไปกับการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยบางส่วนได้รวบรวมจากเอกสารและแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าสถิติคือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามข้อเสนอนแนะ นำมาเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

เกณฑ์การให้คะแนน ใช้เกณฑ์แบบ Likert Scale (อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 หน้า 107 – 108) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00	แปลว่า มากที่สุด
3.50 – 4.49	แปลว่า มาก
2.50 – 3.49	แปลว่า ปานกลาง
1.50 – 2.49	แปลว่า น้อย
0.01 – 1.49	แปลว่า น้อยที่สุด

ผลการศึกษา

พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการจัดการความรู้ ร้อยละ 52.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.4 สังกัดคณะสหเวชศาสตร์ ร้อยละ 14 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 2-5 ปี ร้อยละ 47.6

ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 โดยมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยาให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ และตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ เนื่องจากได้กำหนดให้การจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และยังมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา หรือดูงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม สัมมนา หรือดูงานนั้นมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างบรรยากาศให้บุคลากรกล้าคิด กล้าทำ กล้าเปิดเผย และกล้าแลกเปลี่ยนความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีการ

ประชุม กำหนดข้อตกลง และอธิบายรายละเอียด ก่อนการดำเนินการจัดการความรู้ มีบรรยากาศของการประชุม หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ พบว่าควรเพิ่มเติมในเรื่องของระบบเครือข่ายความรู้ เช่น เว็บไซต์ และระบบฐานความรู้ เช่น โปรแกรมการสืบค้นความรู้ เพื่อให้บุคลากรสามารถสืบค้นความรู้ที่สอดคล้องกับการ ประกันคุณภาพการศึกษาได้

ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้าน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ได้กำหนดประเด็นความรู้ที่ สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ากับพันธกิจทั้ง 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้าน การวิจัย ด้านบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และยังมีกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ไปยังกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณาจารย์ กลุ่มเจ้าหน้าที่ และกลุ่มนิสิต มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะของผู้มีประสบการณ์ ตรงเพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี มีการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีไปยังกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณาจารย์ กลุ่มเจ้าหน้าที่ และกลุ่มนิสิต ทั้งนี้ ควรเพิ่มเติมในเรื่องของการจัดเก็บความรู้จากผู้ให้ความรู้ลงในฐานข้อมูล เช่น Internet เป็นต้น

ด้านวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมองค์กร แห่งการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 มีการนำความรู้ ทักษะที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากผู้นำความรู้ มาปรับใช้ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ในปี การศึกษาปัจจุบันหรือปีการศึกษาที่ผ่านมา มาปรับใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป มีความคุ้มค่าในการจัด ประชุมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดการประชุมให้ ความรู้หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ ใฝ่รู้ และใช้ความรู้ตามพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวิจัย ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจากกิจกรรมการ จัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะเป็นทุนความรู้สำหรับคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตาม พันธกิจทั้ง 4 ด้าน แต่อย่างไรก็ตามการใช้สื่อสารสนเทศในการสืบค้นความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษามีการดำเนินการยังไม่ครอบคลุม ครบถ้วน ทุกด้าน และเป็นการดำเนินงานในบางคณะเท่านั้น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานใน มหาวิทยาลัยพะเยา จากการศึกษาพบว่า

ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการ ความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นเห็นว่า ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยาให้ความสำคัญ กับการจัดการความรู้ และตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ เนื่องจากได้กำหนดให้การจัดการความรู้เป็นกล ยุทธ์สำคัญในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และยังมีส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรแสวงหา ความรู้ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา หรือดูงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม สัมมนา หรือดูงานนั้นมาประยุกต์ใช้ ในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างบรรยากาศให้บุคลากร กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปิดเผย และกล้าแลกเปลี่ยนความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาการ

จัดการความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีการประชุม กำหนดข้อตกลง และอธิบายรายละเอียด ก่อนการดำเนินการจัดการความรู้ มีบรรยากาศของการประชุม หรือการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ พบว่าควรพัฒนาในเรื่องของระบบเครือข่ายความรู้ เช่น เว็บไซต์ และระบบฐานความรู้ เช่น โปรแกรมการสืบค้นความรู้ เพื่อให้บุคลากรสามารถสืบค้นความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งไม่ครบถ้วน ครอบคลุมกับ สราวุฒิ พงษ์พิพัฒน์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาบริบทองค์กร ประเมินความต้องการจำเป็น และการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ในมหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิจัยพบว่า บริบทองค์กรมหาวิทยาลัยพะเยา มีข้อค้นพบที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ 1) ขาดการมีส่วนร่วมในการกระบวนการจัดการความรู้ ส่งผลถึงการเรียนรู้ที่ไม่เป็นระบบต่อเนื่อง และ 2) ขาดการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ การประเมินความต้องการจำเป็น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ต้องการจัดการปัจจัยที่เอื้อให้เชื่อมโยงกับกระบวนการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของนิสิต บุคลากร และ 3) การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบการจัดการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา

ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนักปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในมาก มีความคิดเห็นว่าได้กำหนดประเด็นความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ากับพันธกิจทั้ง 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และยังมีกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ไปยังกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณาจารย์ กลุ่มเจ้าหน้าที่ และกลุ่มนิสิต มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ทั้ง 4 ด้านดังกล่าวข้างต้นที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะของผู้มีประสบการณ์ตรงเพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี มีการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีไปยังกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณาจารย์ กลุ่มเจ้าหน้าที่ และกลุ่มนิสิต ทั้งนี้ ควรเพิ่มการจัดการเก็บความรู้จากผู้ให้ความรู้ลงในฐานข้อมูล เช่น Internet เป็นต้น ซึ่งไม่ครบถ้วน ครอบคลุมกับ ผุสดี ศิริวัฒนา (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดกองทัพเรือ พบว่า ด้านการถ่ายโอนความรู้และการใช้ประโยชน์ พบว่า มีการสนับสนุนให้บุคลากรถ่ายโอนความรู้ที่อยู่ในตัวคน ด้วยวิธีจัดให้มีการบรรยายจัดให้อยู่ในระดับน้อย และใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตขององค์กร ในการถ่ายโอนความรู้ ให้อยู่ในระดับข้างมาก ส่วนความรู้ที่ได้นั้นนำมาพัฒนาตนเองด้านวิชาการและพัฒนาด้านความคิด นำมาพัฒนาอยู่ในระดับน้อย 2. สภาพการจัดการความรู้ของวิทยาพยาบาลกองทัพเรือ 1) ด้านการแสวงหาความรู้ พบว่า จากแหล่งความรู้ภายใน ด้วยการเข้าร่วมประชุมวิชาการ และแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ภายนอก จากการเข้ารับการศึกษาอบรมนอกหน่วยงานและเข้าร่วมสัมมนา นอกหน่วยงาน ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างมากทั้งสองเรื่อง ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้อยู่ในระดับมาก

ด้านวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า หน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 มีการนำความรู้ ทักษะที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากผู้นำความรู้มาปรับใช้ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ในปีการศึกษาปัจจุบันหรือปีการศึกษาที่ผ่านมา มาปรับใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป มีความคุ้มค่าในการจัดประชุมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการ

จัดการประชุมให้ความรู้หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ ใฝ่รู้ และใช้ความรู้ตามพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวิจัย ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจากกิจกรรมการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะเป็นทุนความรู้สำหรับคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตามพันธกิจทั้ง 4 ด้าน แต่อย่างไรก็ตามการใช้สื่อสารสนเทศในการสืบค้นความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการยังไม่ครอบคลุม ครบถ้วน ทุกด้าน และเป็นการดำเนินงานในบางคณะเท่านั้น ซึ่งไม่ครบถ้วน ครอบคลุมกับงานวิจัย จุฬารัตน์ ศราวณะวงศ์ (2552, บทคัดย่อ) ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวแบบของกลยุทธ์การจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าเริ่มนำการจัดการความรู้มาใช้เมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 จากการผลักดันของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) โดยเน้นการใช้การจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารทั่วไป กระบวนการจัดการความรู้เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มบุคลากร โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ได้แก่ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และชุมชนนักปฏิบัติ อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยยังขาดความสามารถในการจัดเก็บ จัดระบบ การจับและประมวลความรู้ ผู้ปฏิบัติงานขาดวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการความรู้ เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้นจึงประสบปัญหาค่อนข้างมากในการเริ่มต้นดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหาร

1. มหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำระบบเครือข่ายความรู้ เช่น เว็บไซต์ ระบบฐานความรู้ และโปรแกรมการสืบค้นความรู้ เพื่อให้บุคลากรสามารถสืบค้นความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว
2. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายให้หน่วยงานในมหาวิทยาลัยมอบหมายผู้รับผิดชอบในเรื่องของการจัดเก็บความรู้ลงในระบบฐานความรู้แยกตามพันธกิจและรายคณะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติงาน

1. ควรมีการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษารวมถึงการจัดเก็บความรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้นั้นด้วย
2. ควรมีการให้รางวัลกับหน่วยงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยาได้อย่างเหมาะสม
2. การประเมินผลการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการจัดการความรู้และพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.ณัฐทรี ลินธนูวา พงษ์พิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย บุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทำให้งานวิจัยครั้งนี้ และครอบครัวที่คอยให้กำลังใจให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2555). **รายงานการประเมินของคณะกรรมการตรวจประเมินคุณภาพภายใน ปีการศึกษา 2556 ระดับมหาวิทยาลัย**. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์. (2552). **การพัฒนาตัวแบบของกลยุทธ์การจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปรด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- มุสดี ศิริวัฒนา. (2552). **สภาพปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดกองทัพเรือ**, งานวิจัย วิทยานิพนธ์ คม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2548) **การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2548 และการประชุมวิชาการ เรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการองค์ความรู้ในห้องสมุด วันที่ 21-24 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- สรารุณี พงษ์พิพัฒน์. (2554). **การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยา**. วิทยานิพนธ์ วท.ด.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Local Wisdom Management ; Case Study of Subdistrict Administrative Organization of Bantun, Mueang District, Phayao Province

ปิยาภรณ์ จักร์เขียว^{1*} และพงษ์สนธิ คุณนະລา²

Piyaporn Jakkeaw^{1*} and Pongsanit Koonnala²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 12 คน ผู้วิจัยได้ทำการแยกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยวิธีบรรยายและอภิปราย จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคของในการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ทั้ง 6 ด้าน พบว่า 1) ไม่มีการจัดทำประวัติข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้โดยตรง 2) ยังขาดการจัดระบบข้อมูล และไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ 3) ไม่ได้ดำเนินการประชุมกลุ่มผู้ทรงความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง 4) ได้มีการจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจ และสอบถามผู้ทรงความรู้เก็บเป็นรูปเล่ม 5) ได้เผยแพร่ข้อมูลจัดอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน และประชาชน 6) การสอดแทรกในงานประเพณีต่างๆ นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ภายในครอบครัวและชุมชน ส่วนประเด็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาในการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า 1) ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อนจัดเก็บรวบรวมเป็นรูปเล่มอย่างชัดเจน จัดให้มีพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม 2) ควรมีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเครือข่ายของชุมชน 3) ควรจัดให้มีการประชุมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประจำทุกเดือน 4) ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง จัดทำตู้เอกสารคลังปัญญา และจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ 5) ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่คนในชุมชน รวมถึงบุคคลที่สนใจ เช่น การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เสี่ยงตามสาย เป็นต้น 6) ควรสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในทุกโอกาส นำไปสอนหรือจัดอบรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : piya-1982@outlook.co.th

Abstract

This research aims to study management for the local wisdom; case Study of Subdistrict Administrative Organization of Bantun, Mueang District, Phayao Province. The method of this research is qualitative method which use a semi-structured for In-dept interview can collecting the data, which are the 12 people as the key information. The researcher has distinguish data into categories and analyze with the descriptive analysis method by descriptive and discussion.

This research found the problems of management for the Local Wisdom of Subdistrict Administrative Organization of Bantun, in 6 issues that 1) There is no implement of the information system of local wisdom in directly. 2) There is lack of the management of information system and there is no official responsibility. 3) It did not arrange a group meeting of local philosopher. 4) There is no collection of survey data from local philosopher. 5) There is no published information the youth and public. 6) Using traditional ceremony for applied in the family and community daily life.

The issues on developing management for the local wisdom, it is recommended that 1) There should collect a book clearly and establish the museum of local wisdom. 2) There should have a systematic data collecting which using the network of community. 3) There should arrange a monthly meeting involving local wisdom. 4) There should be directly responsible person and set up a file cabinet and collect the data in the electronic system. 5) There should be add more channel for public relations. 6) There should interpolate the local wisdom in teaching or training to be used in daily life.

Keywords: Local Wisdom

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งประกาศใช้เมื่อ วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 เพื่อวางแนวทาง Roadmap ของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. และได้กำหนดให้มี องค์กรสำคัญ 5 องค์กร คือ 1.สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) 2.คณะรัฐมนตรี (ครม.) 3. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 4.สภาพัฒนาการเมือง (สปร.) และ 5 คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญในส่วนของ คณะรัฐมนตรี โดยวัตถุประสงค์มุ่งที่จะแก้ปัญหาสถานการณ์การเมืองไทยในปัจจุบันเป็นสำคัญ ในส่วนประเด็นการ กระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นซึ่งยังไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ แต่ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78 มาตรา 283 ได้กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่น ได้เอง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ และต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับ การพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวม จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็น อิสระในการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์กร ของประชาชนในท้องถิ่นบริหารจัดการโดยประชาชนในท้องถิ่นและดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เพราะถ้าท้องถิ่นแห่งใดมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี ปฏิบัติงานโดยยึดผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ประชาชนในท้องถิ่นแห่งนั้นก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าท้องถิ่นแห่งใดมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ดี ประชาชนในท้องถิ่นแห่งนั้นก็ย่อมไม่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกลักษณะไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองพัทยาหรือกรุงเทพมหานครล้วนมีสถานะเป็นนิติบุคคล ในทางกฎหมายองค์กรเหล่านี้สามารถทำนิติกรรม และ/หรือสัญญาได้เองโดยไม่ต้องรอให้อำเภอหรือจังหวัดเป็นผู้ทำให้เหมือนแต่ก่อนหากมองในแง่ดีสามารถพิจารณาได้ว่า นี่คือการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นที่เป็นการแบ่งเบาภาระของอำเภอ จังหวัด รวมไปถึงกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นองค์กรบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง ยิ่งไปกว่านี้คือ ก่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และการดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้เหมาะสมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ลบการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นดังกล่าวสามารถนำไปสู่การบริหารจัดการที่ไม่โปร่งใสขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการอนุมัติและกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินเพื่อการบริหารกิจการสาธารณะ แม้จะมีระบบการตรวจสอบหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในทางการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่นอยู่แล้วหลายลักษณะ ทั้งในระบบควบคุมการเมืองการปกครองและระบบการควบคุมและตรวจสอบทางการเงินการคลัง แต่ก็พบว่ามิช้องโหวหรือช่องทางที่นำไปสู่การดำเนินงานที่ไม่โปร่งใสได้ การตรวจสอบหรือการมีส่วนร่วมโดยให้ภาคประชาชนซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน่าจะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติโดยรวมและต่อชุมชนเองโดยตรง (มนัส สุวรรณ, เอกกมล สายจันทร์, ไพสิฐ พาณิชย์กุล, 2546)

แต่ขณะเดียวกันสภาพความเป็นจริงในระบบการบริหารงานและการจัดกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังประสบปัญหาในด้านนโยบาย/แผนงาน/โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นมานั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองอย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ไขปัญหา ระบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความพร้อมในการรองรับภารกิจที่ถ่ายโอนมา เช่น งบประมาณมีจำนวนจำกัดระบบการทำงานของผู้บริหารขึ้นอยู่กับฐานเสียงและความนิยมชมชอบของประชาชนบุคคลากรของหน่วยงานขาดทักษะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน กิจการสาธารณะที่ได้รับถ่ายโอนภารกิจมายังไม่มีความชัดเจน และไม่มีคามอิสระในการดำเนินงาน อีกทั้งรวมถึงปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบของข้าราชการ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีการร่วมกันทุจริตอย่างเป็นกระบวนการ เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็น ระยะเวลายาวนานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม กับยุคสมัย ภูมิปัญญาอาจแสดงออกมาทั้งในรูปแบบที่ป็นนามธรรม เช่น โลกทัศน์ ความคิด ความเชื่อ หรือปรัชญาในการดำเนินชีวิต และในเชิงรูปธรรม เช่น เทคโนโลยีการทอผ้า การเกษตร ศิลปะ หัตถกรรม หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึง

เป็นพื้นความรู้ที่ชาวบ้านได้บันทึกและจดจำ แล้วนำมาใช้ในชีวิตประจำวันโดยมีการถ่ายทอดจากผู้เฒ่าไปสู่ชุมชน สังคมต่อไป ความสำคัญของภูมิปัญญาจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรตระหนักและให้ความสำคัญ แต่ในยุคปัจจุบันภูมิปัญญาดั้งเดิมได้เลือนหายไปพร้อมกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผู้คนก็เริ่มพลະหนีจากความเป็นเอกลักษณ์ของตนจึงก่อให้เกิดปัญหามากมายตามมา นักวิชาการและภาครัฐจึงหันมาให้ความสนใจต่อภูมิปัญญามากขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยภารกิจหน้าที่แล้วองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะครอบคลุมวิถีชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง ผู้ศึกษาจึงได้สนใจศึกษา การจัดการ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการเพิ่มคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน และยังเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

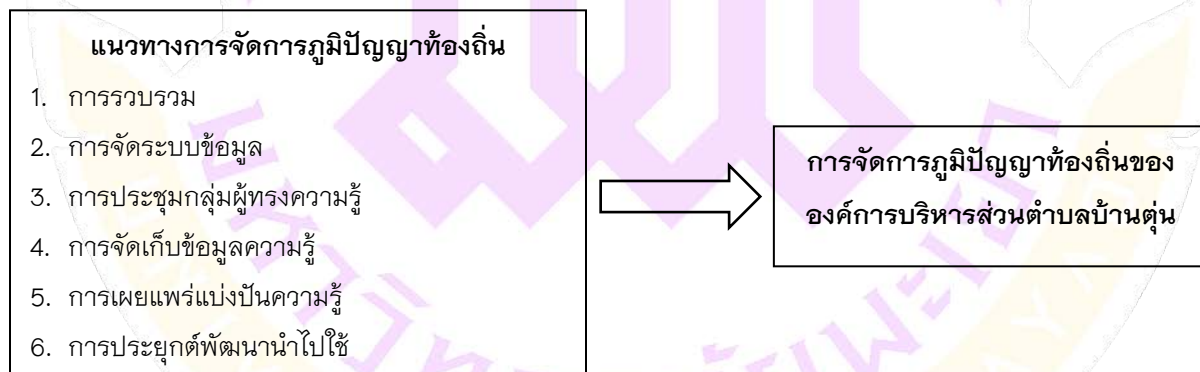
1. เพื่อศึกษาการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง “การจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่” ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของ วุฒิชัย วงศ์บา จากการศึกษา เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบแนวคิด ในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สูงอายุ ประชาชนชาวบ้าน ผู้แทนชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลบ้านต๋อน จำนวน 12 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน ซึ่งผู้ศึกษาขอสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)
2. ผู้สูงอายุ ประชาชนชาวบ้าน โดยการเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 5 คน ซึ่งผู้ศึกษาขอสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)
3. ผู้แทนชุมชนและประชาชนในพื้นที่ โดยการเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 6 คน ซึ่งผู้ศึกษาขอสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เพื่อศึกษาการจัดการ และแนวทางการพัฒนาการจัดการ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหาสำคัญและอธิบายความเชื่อมโยง ภายใต้วิธีการที่สำคัญดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการในการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ คุณวุฒิการศึกษา อาชีพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า จะอยู่ในช่วงอายุ 46- 55 ปี และอายุ 56 ปีขึ้นไป ผู้ให้สัมภาษณ์จะมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส และผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบอาชีพเกษตรกร/ทำนา

ด้านประสบการณ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ มีประสบการณ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ดังนี้ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ ด้านการบูรณาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีระยะเวลาเฉลี่ย 15 ปี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบ ดังนี้

1. ด้านการรวบรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ไม่ได้มีการจัดทำประวัติข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้โดยตรง แต่จะเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้านไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้านนั้นๆ ได้แก่ วัด บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน บ้านของเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ด้านการจัดระบบข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดระบบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน จัดการระบบข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเก็บเป็นหลักฐาน และเอกสารประวัติของตำบลบ้านต๋อน แต่ยังไม่มีการจัดระบบข้อมูล และไม่ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ในการจัดการดูแลจัดทำข้อมูลดังกล่าว

3. ด้านการประชุมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประชุมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ไม่ได้ดำเนินการประชุมกลุ่มผู้ทรงความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง แต่จะมีกระบวนการในการรวบรวมข้อมูล ความรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขามาเป็นข้อมูล จัดเก็บไว้ การจัดการประชุมร่วมกับองค์กรต่างๆ เป็นบางโอกาส รวมถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการเฉพาะกลุ่ม

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูลความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดเก็บข้อมูลความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ได้มีการจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจ และสอบถามนักปราชญ์ ผู้ทรงความรู้ เก็บเป็นรูปเล่มพร้อมรูปถ่ายเป็นขั้นตอนในแต่ละสาขา หรือแต่ละกลุ่มนั้น ๆ

5. ด้านการเผยแพร่แบ่งปันความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเผยแพร่แบ่งปันความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบล โดยวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถ แบ่งออกได้ ดังนี้

- 1) จัดอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน และประชาชน ในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) เผยแพร่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต
- 3) จัดกิจกรรม พิธีกรรมต่าง ๆ
- 4) ให้บริการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในศูนย์การเรียนรู้ของตำบล

6. ด้านการประยุกต์และการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประยุกต์และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีการสอดแทรกในงานประเพณีต่างๆ นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ภายในครอบครัวและชุมชน ทำศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปัญหาอุปสรรค และแนวทางพัฒนาการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการรวบรวม

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีปัญหาและอุปสรรคในการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ขาดการจัดทำประวัติข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือทำการบันทึกไว้ จึงทำให้มีโอกาสที่จะเกิดการสูญหาย

แนวทางในการพัฒนา การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อนจัดเก็บรวบรวมเป็นรูปเล่มอย่างชัดเจน จัดให้มีพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม

2. ด้านการจัดระบบข้อมูล

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดระบบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ขาดข้อมูลพื้นฐานและข้อเท็จจริงต่างๆ ในอดีต ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ และบุคลากรตลอดจนขาดงบประมาณส่งเสริมการจัดการระบบดังกล่าว

แนวทางในการพัฒนา การจัดระบบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ควรมีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเครือข่ายของชุมชน ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ต้องให้การสนับสนุนในด้านบุคลากร และงบประมาณในการจัดทำระบบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. ด้านการประชมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีปัญหาและอุปสรรคในการประชุมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น พบว่า การจัดเวที หรือการประชุมจัดให้มีน้อยครั้ง และปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถมาร่วมประชุมได้

แนวทางในการพัฒนา การประชุมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อนควรจัดให้มีการประชุมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประจำทุกเดือน และจ่ายเบี้ยประชุมให้เพื่อเป็นการตอบแทน

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูลความรู้

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บข้อมูลความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ไม่มีการสื่อสารกันในชุมชน ไม่มีศูนย์กลางที่จะจัดเก็บข้อมูล ซึ่งปัจจุบันจัดเก็บไว้แต่ละหมู่บ้าน กระจัดกระจาย ข้อมูลที่จัดเก็บไว้จึงไม่ครบถ้วนและทั่วถึง

แนวทางในการพัฒนา การจัดเก็บข้อมูลความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อนควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง จัดทำตู้เอกสารคลังปัญญา และจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์

5. ด้านการเผยแพร่แบ่งปันความรู้

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีปัญหาและอุปสรรคในการเผยแพร่แบ่งปันความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ยังขาดการประชาสัมพันธ์ในชุมชนอย่างเพียงพอ ประชาชนจึงจะเลยที่จะแบ่งปันความรู้ดังกล่าวให้กับลูกหลาน หรือบุคคลที่สนใจ ขาดงบประมาณ

แนวทางในการพัฒนา การเผยแพร่แบ่งปันความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่สมาชิกภายในชุมชน และบุคคลอื่นที่สนใจ เช่น การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เสียงตามสาย เป็นต้น

6. ด้านการประยุกต์และการนำไปใช้

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน มีปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์และการนำไปใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ชาวคนที่จะสืบทอด เกษตรกรไม่นิยม ไม่สนใจ การไม่เข้าใจข้อมูล และมีการนำไปใช้เพียงกลุ่มเล็กๆ ไม่ขยายไปถึงทุกชุมชน ขาดความต่อเนื่อง

แนวทางในการพัฒนา การประยุกต์และการนำไปใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ควรสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นไปในแต่ละโอกาส เช่น งานประเพณี งานประชุมสัมมนา งานพิธีกรรม เป็นต้น นำไปสอนหรือจัดอบรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย แนวทางพัฒนาในการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ศึกษาได้พบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการรวบรวม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ไม่ได้มีการจัดทำประวัติข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้โดยตรง แต่จะเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้านไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้านนั้นๆ ได้แก่ วัด บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน บ้านของเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดเก็บข้อมูลความรู้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ควรจัดเก็บรวบรวมเป็นรูปเล่มอย่างชัดเจน โดยจัดให้มีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมหลังจากนำมาจัดพิมพ์ในรูปของสื่อสารสนเทศประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือ จุลสาร วารสาร หอสมุดดิจิทัลภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยไว้กับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษานามทองที่ ของวุดิษฐ์ วงศ์บา (2553) เพื่อทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในวงกว้างยิ่งขึ้น ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงานควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ องค์การของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยที่อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อขอความร่วมมือและเก็บรวบรวมข้อมูลตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยการออกสำรวจตามพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และชัดเจน

2. ด้านการจัดระบบข้อมูล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน จัดการระบบข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเก็บเป็นหลักฐาน และเอกสารประวัติของตำบลบ้านต๋อน แต่ยังไม่มีการจัดระบบข้อมูล และไม่ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ในการจัดการดูแลจัดทำข้อมูลดังกล่าว โดยข้อเสนอแนะของการจัดระบบ ควรมีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเครือข่ายของชุมชน ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน ต้องให้การสนับสนุนในด้านบุคลากร และงบประมาณในการจัดทำระบบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ เป็นการจัดการความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ และนำไปประยุกต์ใช้อย่างสะดวก ซึ่งนักวิชาการบางท่านจะเรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นการลงรหัส (Codify) ความรู้เพื่อนำไปเก็บและนำมาใช้ใหม่ได้ในภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน:กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ของกนกพร ฉิมพลี (2555) การ

กำหนดความรู้เกี่ยวกับการกำหนดผลิตภัณฑ์ ผ่านการคิดและตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม จากนั้นจึงนำไปสู่ การแสวงหา และยึดกุมความรู้ที่มาจากภายในกลุ่มและภายนอก เพื่อให้เกิดความรู้เฉพาะของกลุ่ม และนำไปสู่ การแลกเปลี่ยนความรู้อย่างไม่เป็นทางการ

3. ด้านการประชมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุน มีปัญหาและอุปสรรคในการประชมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น พบว่า การจัดเวที หรือการประชมจัดให้มีน้อยครั้ง และปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถมารวมประชมได้ ส่วนข้อเสนอแนะ ควรจัดให้มีการประชมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประจำทุกเดือน และจ่ายเบี้ยประชมให้เพื่อเป็นการตอบแทน หรือเป็นกำลังใจ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยไว้กับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีภูมินามท้องถิ่น ของวุฒิชัย วงศ์บา (2553) การประชมกลุ่มผู้ทรงความรู้ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยไว้ไม่ได้ดำเนินการประชมกลุ่มผู้ทรงความรู้เรื่องชื่อบ้านนามเมืองแต่ได้ประสานร่วมมือกับสภาวัฒนธรรมตำบลช่วยไว้ โดยประโยชน์เพื่อทำการประชม เสาวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ทรงความรู้ รวมทั้งการระดมสมองในการวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งต่อพลังทางกาย ทางใจ และทางปัญญาซึ่งกันและกัน

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูลความรู้ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุน มีการจัดเก็บไว้แต่ละหมู่บ้าน กระจาย กระจาย ข้อมูลที่จัดเก็บไว้จึงไม่ครบถ้วนและทั่วถึง ส่วนแนวทางในการพัฒนา การจัดเก็บข้อมูลความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง จัดทำตู้เอกสารคลังปัญญา และจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการนำเอาความรู้ที่ได้จากสร้างและพัฒนาที่กำหนดสิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ โดยต้องพิจารณาถึงวิธีการในการเก็บรักษาและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการขององค์การ โดยต้องเก็บรักษาส่งที่องค์การเรียกว่าเป็นความรู้ให้ดีที่สุด ไม่ว่าจะเก็บข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนผลสะท้อนกลับ การวิจัยและการทดลอง การจัดเก็บเกี่ยวข้องกับด้านเทคนิค เช่น การบันทึกเป็นฐานข้อมูล(Database) หรือการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางมนุษย์ด้วย เช่น การสร้างและการจดจำของปัจเจกบุคคล เป็นต้น ทั้งนี้การเก็บสะสมความรู้ องค์การควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ ด้านโครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ ควรเป็นระบบที่สามารถค้นหาและส่งมอบได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว มีการจัดจำแนกรายการต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน:กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ของกนกพร นิยมพลี (2555) โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะในการผลิตมากขึ้น และเป็นที่มาของการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล และการถ่ายทอดความรู้

5. ด้านการเผยแพร่แบ่งปันความรู้ ได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบล โดยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต กิจกรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ของตำบล เป็นต้น ส่วนแนวทางในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุน ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่คนในชุมชน รวมถึงบุคคลที่สนใจ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับองค์การเนื่องจากองค์การจะมีการเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อความรู้มีการกระจายถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์การ นอกจากนี้การถ่ายทอดความรู้ยังเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ของข้อมูลสารสนเทศ และความรู้ระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งนั้นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการ เช่น การสื่อสารด้วยการเขียน การฝึกอบรม การประชม การสรุปข่าวสาร สื่อสารในองค์การด้วยสิ่งพิมพ์หรือเครื่องเสียงการไปเยี่ยมชมนานต่าง ๆ และการใช้ระบบที่เลี้ยง เป็นต้น ส่วนการถ่ายทอดความรู้อย่างไม่

เป็นทางการที่เกิดขึ้นในหน้าที่ที่ให้เป็นประจำอย่างไม่มีแบบแผน เช่น จากประสบการณ์เรื่องเล่าที่เล่าต่อกันมา และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าบ้านคลองเตย ตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ของศิริสุภา เหมหยวก และคณะ (2548) ด้วยการ “ทำให้ดู จับมือสอน” รวมทั้งใช้แรงผลักดันด้านค่านิยมความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนภาคอีสานที่ชี้ให้เห็นว่า การทอผ้าจึงฝังอยู่ในสายเลือดของชาวอีสานทุกคน ส่วนกระบวนการถ่ายทอดในปัจจุบันได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนที่รวมกลุ่มกัน

6. ด้านการประยุกต์และการนำไปใช้ โดยแนวทางในการพัฒนา การประยุกต์และการนำไปใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต้น ควรสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในทุกโอกาส เช่น งานพิธีกรรม งานประเพณี งานประชุมสัมมนา เป็นต้น นำไปสอนหรือจัดอบรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน คุณค่าของความรู้นั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้ถูกนำไปใช้ การใช้ความรู้ คือการนำความรู้ที่ได้รับจากการเผยแพร่ หรือถ่ายทอดความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน สามารถนำความรู้มาช่วยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้ง ที่ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Knowledge Exploitation) นั้น เป็นขั้นตอนที่ต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนหรือส่งเสริมให้สมาชิกในองค์การมีใช้และแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งการนำไปใช้ประโยชน์นี้แบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ๆ คือ เทคโนโลยี การปฏิบัติการ และแง่มุมทางสังคม เนื่องจากในด้านเทคโนโลยีนั้นเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าถึงความรู้ที่มีการจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ในขณะที่ด้านปฏิบัติการและแง่มุมทางสังคม (Social Aspects) เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษา บ้านสระดอกเกษ ตำบลโลกสว่าง อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี ของเพชรชรินทร์ บุญสนอง (2550) มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในด้านการดำรงชีวิตมีการผลิตของใช้เองในครัวเรือน การปรุงอาหารที่อาศัยวัตถุดิบที่ปลูกและหาเองในชุมชน การปฏิบัติตามประเพณีฮีตสิบสองและการบูชาผีแถน อีกทั้งยังบ่งบอกถึงความสามารถในการจัดการภูมิปัญญาของชาวบ้านสระดอกเกษ โดยมีการหล่อหลอมองค์ความรู้ให้เกิดการสืบสานและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีการปลูกฝังและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นมรดกอันล้ำค่าของบรรพบุรุษที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง แนวทางพัฒนาในการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต้น ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ส่งเสริมการเผยแพร่ เมื่อมีการเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น ๆ ของแต่ละสาขาแล้วเรียบร้อย ควรพิจารณาสื่อที่จะใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์และความเหมาะสม เพื่อให้ผู้รับมีโอกาสได้รู้จักและศึกษาหาความรู้ โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้

2) สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้มีการถ่ายทอดมวล ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลที่มีความสนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาหาความรู้เพื่อทำการสืบทอดความรู้เหล่านั้นให้คงอยู่ต่อไป หรือเป็น

การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ต่อกัน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น การสนับสนุนจากรัฐหรือองค์กร สมาคม กลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ควรร่วมมือประสานงานกัน เพื่อให้ผู้สนใจศึกษาเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

3) จัดทำเป็นหลักสูตรทางการศึกษา ควรมีการจัดหลักสูตรหรือเพิ่มบรรจุเนื้อหาด้าน ภูมิปัญญาไว้เป็นสาระในการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยเน้นให้เยาวชนได้เรียนรู้และ ตระหนักถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

4) การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง เช่น ดำเนินการให้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพเป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในแบบสังเคราะห์ โดยแยกประเภทของความเชื่อ จารีต ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นมีอยู่

2) ควรมีการศึกษาด้านกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา หรือผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของประชาชนต่อภูมิปัญญาที่พัฒนาขึ้นเพิ่มเติม

3) ควรมีการศึกษาด้านอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตूं และประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

รายงานจากการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ของท่านดร.พงษ์สนธิคุณณะลา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งกรุณาสละเวลาให้ความรู้และคำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน เพื่อให้การเขียนรายงานค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการพิจารณาเครื่องมือผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันเป็นพื้นฐานต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนให้คำแนะนำเป็นอย่างดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด จนทำให้รายงานจากการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สำหรับความดีของการจัดทำผลงานจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขอมอบแก่บุพการีและคณาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้แก่ผู้เขียนทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษา
วิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร
- เพชรชรินทร์ บุญสนอง. (2550). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษา บ้านสระดอกเกษ ตำบลโคกสว่าง
อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2546). การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการ
สาธารณะของท้องถิ่น. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- วุฒิชัย วงศ์บา. (2553). องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยไว้กับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีภูมินามท้องถิ่น
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- ศิริสุภา เอมหยวก และคณะ. (2548). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้า บ้านคลองเตย ตำบลบึงกอก
อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก, รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก

การจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติของเทศบาลนครเชียงใหม่

Organizing the Residence of Migrant Workers, Chiang Mai Municipality

ธีรกานต์ จีสัน^{1*} และเกรียงไกร เจริญผล²

Teerakan Jeason^{1*} and Kriengkrai Charoenphon²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการไร้ที่อยู่อาศัยหรือการอยู่อาศัยแบบกระจัดกระจายอย่างไม่เป็นหลักแหล่งของแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการหน่วยงานของรัฐในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผลการศึกษาพบว่า จากการไร้ที่อยู่อาศัยหรือการอยู่อาศัยแบบกระจัดกระจายอย่างไม่เป็นหลักแหล่งของแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ทำให้เกิดผลกระทบเกิดขึ้นทั้งในด้านสังคม สาธารณสุข และความมั่นคง โดยผลกระทบในด้านความมั่นคงมากที่สุด และในด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้ คือ หน่วยงานภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบาย และวางแผนที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานข้ามชาติเพื่ออำนวยความสะดวกและควบคุม ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ต่อไป

คำสำคัญ: การจัดระเบียบที่อยู่อาศัย แรงงานข้ามชาติ เทศบาลนครเชียงใหม่

Abstract

This qualitative study was conducted to explore impacts of strayed migrant worker or those having no permanent residence scattering in Chiangmai municipality. The population in this study were 24 government officials working in Chiangmai municipality. In-depth interview was used for data collection and found that strayed migrant workers or those having no permanent residences caused impacts on security most, followed by public health and the society, respectively. For suggestion, concerned government agencies should have a policy and a plan about migrant workers' residence in Chiangmai municipality in order to be easy for monitoring and control.

Keywords: Residence reorganizing, Migrant workers, Chiangmai municipality

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตบริหารศาสตร มหาวิทยาลัแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

²คณะวิทยาลับริหารศาสตร มหาวิทยาลัแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹Graduate Student, School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

²School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

*Corresponding author :bankPCza@gmail.com

บทนำ

การขยายตัวทางเศรษฐกิจการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนับว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการโดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 จึงทำให้เกิดความต้องการแรงงานในภาคธุรกิจเป็นจำนวนมากเพราะแรงงานเหล่านี้จะเข้ามาทำงานแทนแรงงานไทยเนื่องจากแรงงานไทยไม่นิยมทำงานที่ สกปรก เสี่ยงตาย และเสี่ยงต่อปัญหาทางด้านสุขภาพ ซึ่งหากไม่มีแรงงานข้ามชาติเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องประกาศนโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 17 แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 โดยใช้วิธีการออกเป็นมติคณะรัฐมนตรีประกาศผ่อนผันเป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่ทำให้มี จำนวนแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานใน จังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นและแรงงานข้ามชาติเหล่านี้อาศัยรวมกันที่บริเวณหลังตลาดค้าที่ียงแต่เนื่องจาก ความสกปรกและความไม่เป็นระเบียบนั้นหน่วยงานเทศบาลและหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงได้ทำการรื้อถอน บ้านพักออกไปโดยไม่มี การจัดเตรียมสถานที่ไว้รองรับทำให้แรงงานข้ามชาติอยู่แบบกระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆทั่วเขต เทศบาลนครเชียงใหม่และไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักเป็นแหล่งนั้นและไม่ทราบจำนวนและที่พักอาศัยของแรงงานข้ามชาติ ทั้งหมดที่มีอยู่แท้จริงจึงย่อมส่งผลกระทบต่อจังหวัดเชียงใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การควบคุมดูแลเป็นไปได้ อย่างยากลำบากเนื่องจากการย้ายที่อยู่อย่างไม่แน่นอน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการอยู่อย่างกระจัดกระจายของแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เพื่อที่จะเป็น แนวทางให้กับหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ได้มีนโยบายและมีวิธีการอย่างไรในการ จัดการให้ปัญหาต่างๆที่ได้กล่าวมาในช่วงต้นแล้วนั้นเพื่อที่จะสามารถป้องกันและลดความเสียหายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป ในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาผลกระทบจากการไร้ที่อยู่อาศัยหรือการอยู่อาศัยแบบกระจัดกระจายอย่างไม่เป็นหลักแหล่งของ แรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติของเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิง คุณภาพ เนื่องจาก เป็นการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมจากสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นใน ปัจจุบัน โดยใช้วิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้าน และมีความครอบคลุมในประเด็นที่ทำการศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ จึงต้องมีการวางแผนการดำเนินการเพื่อคัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่างที่จะเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ (Key Informant) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูล ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยขั้นนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเอกสารวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูลการเก็บรวบรวม ข้อมูลและการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบจากการไร้ที่อยู่อาศัยหรือการอยู่อาศัยแบบกระจัดกระจายอย่างไม่เป็นหลักแหล่งของแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการหลักในการวิเคราะห์เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษารูปแบบหรือข้อมูลจำนวนหนึ่งวิเคราะห์ข้อมูลในการตรวจสอบ แยกแยะ จัดลำดับความสำคัญ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลแบบบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ แล้วจัดบันทึกไว้ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาโวหาร

ผลการศึกษา

ผลกระทบจากการไร้ที่อยู่อาศัยหรือการอยู่อาศัยแบบกระจัดกระจายอย่างไม่เป็นหลักแหล่งของแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง ด้านสาธารณสุข และด้านสังคม โดยผลกระทบในด้านความมั่นคงมากที่สุด และในด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ตามลำดับ

ด้านความมั่นคง การไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัดและจำนวนแรงงานข้ามชาติที่แท้จริงนั้นทำให้การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาตินั้นเป็นไปได้ยากลำบากอันเนื่องมาจากการที่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้เคลื่อนย้ายตัวเองอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากเรื่องของสถานที่ทำงานและการทำงานตามเพื่อนฝูงซึ่งทำให้มีผลกระทบโดยตรงกับความมั่นคงของประเทศ ด้านสาธารณสุข การดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เป็นการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายตามวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ติดตัวทั้งในเรื่องของการกินและสุขลักษณะที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตทำให้บางครั้งอาจก่อให้เกิดเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคหรือเสี่ยงต่อการเกิดโรคประจำตัวและการเจ็บป่วย อีกทั้งการเข้าถึงการรักษาพยาบาลยังเป็นไปค่อนข้างยากลำบาก ด้านสังคม เนื่องจากแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการดื่มสุราและพูดคุยเสียงดัง ในบางครั้งมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นปัญหาเหล่านี้จึงทำให้คนไทยบางส่วนเกิดความหวาดระแวงกลัวภัยที่จะเกิดขึ้นจากแรงงานข้ามชาติเหล่านี้จึงทำให้เกิดการสร้างอคติที่ไม่ดีต่อแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กับทางหน่วยงานของภาครัฐได้ให้ความคิดเห็นเดียวกันว่าเป็นแนวความคิดที่ดีเนื่องจากแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันมีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นการที่จะทราบจำนวนที่แท้จริงและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติเหล่านั้นเป็นไปได้ยากเนื่องจากการที่มีที่อยู่อย่างไม่เป็นหลักแหล่งของตัวแรงงานข้ามชาติเองจึงทำให้การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติเหล่านั้นเป็นไปได้ยากขึ้นหากมีการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักเป็นแหล่งให้กับแรงงานข้ามชาติเหล่านี้จะเป็นแนวทางที่ดีที่จะทำให้ทราบถึงจำนวนของแรงงานข้ามชาติที่แท้จริงที่พักอาศัยภายในเทศบาลนครเชียงใหม่ทำให้การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติก็จะสามารถเป็นไปได้ อย่างง่ายขึ้นตามที่วิภาดา โนดา (2552:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาจากจังหวัดสมุทรสาครมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความต้องการแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ทำให้มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่ เกิดเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าว จึงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพการอยู่

อาศัย พฤติกรรมความต้องการ และปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับคนต่างด้าวต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคารอยู่อย่างกระจุกกระจายตัวของแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่โดยการบังคับใช้ระเบียบที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ควรวางแผนร่วมกันในการจัดการระบบสาธารณูปโภค ที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค การให้บริการด้านสาธารณสุข การให้การศึกษาแก่เยาวชน ให้เพียงพอและเหมาะสม กับจำนวนของแรงงานข้ามชาติ
3. ให้ความรู้สำหรับแรงงานข้ามชาติในเรื่องสุขลักษณะที่ดีในการอยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องสภาพการอยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ และป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป
4. มีการตรวจตราจำนวนผู้ที่พักอาศัยในชุมชนอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการแอบแฝงตัวเข้ามาอยู่ของแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงานเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆที่จะตามมากับกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาโดยไม่ถูกกฎหมาย
5. ผู้ประกอบการที่มีส่วนทำให้เกิดแรงงานข้ามชาติ ควรมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจทำได้โดยใช้ระบบภาษี

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติของเทศบาลนครเชียงใหม่ เกิดขึ้นจากการให้ความอนุเคราะห์ความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายหน่วยงานที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญในการทำการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งได้แก่สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และที่สำคัญงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการให้คำปรึกษาและแนะนำจาก อาจารย์ ดร.ศราภา ศุภรินทร์ อาจารย์ปริญญาหลัก อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญผล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ดร.นพวรรณ บุญธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่งที่ทำให้การวิจัยในครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สงวน. (2537). **มานุษยวิทยากายภาพ: วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4, รามการพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, ประไพร์ วิริยะสมบุรณ์, เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์. (2540). **วัฒนธรรม: สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2541), มกราคม-เมษายน. **การพัฒนาจริยธรรม**.วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์.13(1):21-36.
- เพ็ญนิภา แสงชื่น. (2548). **ศักยภาพของชุมชนเทพประทาน ในการจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อนิษฐ์ แก้วจำนงค์, (2552). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. ม.ป.ท.

นุชรรัตน์ ดันตระกูล. (2553). **สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาชุมชนมหาชัยนิเวศน์ ตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ คพ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นียบพรรณ วรระณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. มานุษยวิทยา เศรษฐกิจ. สหมิตรออฟเซต. กรุงเทพฯ

ปวีณา ราชสิทธิ์. (2555). **ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของแรงงานข้ามชาติชาวไทยใหญ่**, วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สุดา ภิรมย์แก้ว, สุรพันธ์ เพชรภา. (2543). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักจัดหางานจังหวัดเชียงใหม่ , สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557 จาก <http://www.cmemployment.org/index.php>

วรางคณา วันธนาวิชัย. (2548). **คุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วิภาดา โนนดา. (2552). **สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร.กรณีศึกษา: ชุมชนวัดตึก**. วิทยานิพนธ์ คพ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา

Civil Society Forum for Development Planning of Subdistrict Administrative Organization, NaPrang Subdistrict, Phayao Province

รัชนิกร พวงจำ^{1*} และวีระ เลิศสมพร²

Ratchaneekron Phungjam^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการทำประชาคม และเพื่อศึกษาแนวทางการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมจำนวนทั้งสิ้น 26 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา ได้แก่ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) แนวทางการมีส่วนร่วมการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา ได้แก่ (5) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์การทำประชาคม ควรมีการควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปอย่างเหมาะสม โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดผลของการดำเนินงานการจัดทำประชาคม

คำสำคัญ: แนวทางการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา

Abstract

The purposes of this study were to study the problem and obstacle that affect the civil society forum for study guidelines the civil society of subdistrict administrative organization, Na Prang subdistrict, Phayao province. This study was a qualitative study. A group of people who provided the important information, There were 26 people. The instrument used was a set of questionnaire. The study found that 1) the problem and obstacle that affect the civil society forum for development planning of subdistrict administration organization, Na Prang subdistrict, Phayao

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: chanida_susy@hotmail.com

province are (1) participation in decision (2) participation in the operation (3) participation of beneficiaries and (4) participation in the evaluation. 2) The process of civil society forum for development planning it (5) should permit to the people for participation comment and issue review. It should be instructive about the benefit of civil society forum. It should control the administration as appropriate, transparent and efficient. Opportunity for the people from all sectors participates in the evaluation and result analysis of the civil society forum.

Keywords: process of civil society forum for development planning

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูลและการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการเมืองให้เข้มแข็งและเป็นอิสระมากขึ้น สภาวะการณ์ที่เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมทำให้ภาครัฐต้องมุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเกิดการรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง โดยให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมติดตามตรวจสอบ มีลักษณะการดำเนินการทั้งในรูปบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังใช้กระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล แกนนำชุมชน เครือข่าย ภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาชนบทในด้านต่างๆ ที่ผ่านมายังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความล้มเหลวในการดำเนินการพัฒนาต่างๆ ของรัฐบาลมาจากการยึดกลยุทธ์การพัฒนาและยึดแนวคิดทฤษฎีที่มาจากภายนอก บ่อยครั้งที่หน่วยงานภาครัฐบาลเอง ก็มุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาชนบทที่เหมาะสมจากต่างประเทศโดยหวังเป็นสูตรสำเร็จของทั่วประเทศ แต่การแสวงหาแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาจากภายนอกโดยหวังนำมาประยุกต์ใช้ต่อชนบทนั้นไม่ได้ผล ซึ่งไม่สามารถแทนแนวการศึกษาสภาวะเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยได้ (อ้างถึงใน สิริพัฒน์ ลากิจิตร, 2550)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง ได้รับการประกาศจัดตั้งยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรังเมื่อวันที่ 21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2542 มีเนื้อที่ 21,875 ไร่ หรือ ประมาณ 36 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,484 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน (แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง, 2556)

จากผลการออกประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา ในปีที่ผ่านมาประชาชนและกลุ่มองค์กรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการร่วมทำประชาคมและกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคมไม่มีบทบาทในการเสนอแนวทางในการวางแผนพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญในการทำประชาคมและคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาให้อยู่แล้วโดยไม่ต้องเสนอความคิดเห็น จึงทำให้แผนพัฒนาที่จัดทำขึ้นมา ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชน ส่งผลให้ชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาตามวัตถุประสงค์และตอบสนองความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร ผู้ทำการศึกษาวิจัย จึงมีความสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์และสามารถนำผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาเรื่อง การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของ โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977, p. 6 อ้างถึงใน สุทัศน์ ทาวงศ์มา, 2544, หน้า 7 – 9) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ และกลุ่มประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ภายใต้วิธีการที่สำคัญดังนี้

1) การจำแนก และจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้ มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาและแนวทางการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ซึ่งนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น คือ การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่ที่มากพอสมควร ขาดความหลากหลายของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศและทุกวัย ทำให้ปัญหาความต้องการของประชาชนขาดความครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมการทำประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ปัญหาที่จะรวบรวมมาจากคนกลุ่มน้อย ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย

1.1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ คือ ประชาชนส่วนมาก ขาดความรู้ ความเข้าใจในการตัดสินใจ ในการกำหนดช่องทาง หรือลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาของแต่ละชุมชนมีมากขึ้นไป ทำให้การลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการเกิดความยุ่งยากวุ่นวาย

ของขั้นตอน ขาดมุมมอง และแนวทางใหม่มาช่วยในการตัดสินใจการลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมที่ ดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ขาดแนวทางที่เหมาะสมและชัดเจนในการกำหนดช่องทาง

1.1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจปฏิบัติ คือ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญ และขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดสรรบุคลากรเป็นตัวแทนปฏิบัติการทำประชาคมในชุมชนของตนเอง การคัดสรรบุคลากรเป็นตัวแทนปฏิบัติการทำประชาคมขาดความหลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มบุคคลเดิม ๆ การ คัดสรรบุคลากรเป็นตัวแทนปฏิบัติการทำประชาคมขาดความหลากหลายในกลุ่มต่างๆ เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่มาถึงหน่วยงาน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

1.2.1 การมีส่วนร่วมในการสลายทรัพยากร คือ ประชาชนไม่ได้ร่วมการสละแรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และคำแนะนำ เกี่ยวกับการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาเพราะคิดว่าเป็นภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เท่านั้น การจัดทำงบประมาณเกี่ยวกับการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนามีงบประมาณ ที่จำกัดและไม่มีความ เหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่

1.2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน คือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการ จัดสรรคัดเลือกบุคลากรเข้ามาดำเนินการเพราะคิดว่ามีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

1.3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ ปัญหาในพื้นที่มีมาก ทำให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการมีมาก งบประมาณมีน้อยมีส่วนทำให้การเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สินลดลง ประชาชนบางพื้นที่ ยังไม่ได้รับผลประโยชน์จาก กิจกรรม/โครงการจากการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลให้ความสำคัญด้านโครงสร้างพื้นฐานมากเกินไปโดยไม่กระจายการเพิ่มผลผลิต รายได้ด้านอื่นๆ

1.3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม คือ ปัญหาของประชาชนในพื้นที่มีมากเกินไป ทำให้ โรงเรียน ชุมชนไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเน้นแก้ไขปัญหาของประชาชนเท่านั้น โรงเรียน ชุมชน ไม่ได้รับ ผลประโยชน์จากการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา เนื่องจากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมการทำ ประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับประชาชนมากกว่าชุมชน สังคม และชุมชนบางแห่ง บางพื้นที่

1.3.3 การมีส่วนร่วมกับผลประโยชน์ในด้านบุคคล คือ เนื่องจากกิจกรรม/โครงการมีมากเกินไปทำให้ประชาชน ไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง ไม่ได้รับการตอบรับการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาจากประชาชนหรือบุคคลผู้ เสียผลประโยชน์ ประชาชนหรือบุคคลไม่ให้ความร่วมมือเมื่อไม่ได้รับผลประโยชน์จากการทำประชาคมเพื่อการวางแผน พัฒนา เกิดการร้องเรียนจากประชาชนหรือบุคคลผู้เสียผลประโยชน์จากกิจกรรม/โครงการ จากการทำประชาคมเพื่อการ วางแผนพัฒนา ไม่ได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรม/โครงการจากการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลเพราะเป็นคนต่างพื้นที่ และบางกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนหรือบุคคลไม่ได้รับ ผลประโยชน์เลยเพราะผู้บริหารองค์กรเน้นกลุ่มของตนเองเท่านั้น

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประชาชน ชาติความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดผล และวิเคราะห์ผลของการดำเนินงานการจัดทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้รับเข้าร่วมในการเข้าไปติดตามการวัดผล และวิเคราะห์ผลภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลมีข้อจำกัดหลายด้าน สำหรับให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดผล และวิเคราะห์ผล ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการวัดผล และวิเคราะห์ผล ขาดกลไกในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลอย่างจริงจังและเหมาะสม องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่เปิดโอกาสในประชาชน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล เพื่อให้มีความคิดเห็นที่หลากหลายและแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

2. แนวทางการมีส่วนร่วมการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบาง จังหวัดพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบาง จังหวัดพะเยา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น

- 1) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา
- 2) ให้คนในชุมชนได้ร่วมตัดสินใจในการชี้แจง วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลปัญหาในชุมชน

2.1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ

- 1) ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดช่องทาง หรือลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการทุกขั้นตอน
- 2) ให้ประชาชนร่วมกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเลือกปัญหาเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป

2.1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจปฏิบัติ

- 1) ควรมีการพบปะพูดคุยกับสมาชิกเวทีประชาคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกสรรบุคลากรกับการมีส่วนร่วมทางการบริหาร เพื่อให้การดำเนินการทำประชาคมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) ให้ชุมชนร่วมคัดเลือกบุคลากรในหมู่บ้านที่มีความรู้ ความสามารถในการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

2.2.1 มีส่วนร่วมในการสลายทรัพยากร

- 1) ควรมีการพิจารณาด้านงบประมาณโครงการ/แผนงานการทำประชาคมผ่านการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง

2) ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน

1) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้คัดเลือกบุคลากรเข้ามาดำเนินการ ผู้ประสานงาน การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา และการให้คำแนะนำเป็นประจำทุก ๆ ปี

2) ควรสร้างการมีส่วนร่วมทางการบริหารให้ไปในทิศทางเดียวกันและดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

2.3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

1) ควรอนุมัติข้อบัญญัติพิจารณาผ่านสภาองค์การบริหารส่วนตำบลฯ แผนโครงการช่วยเหลือปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทำให้ประชาชนมีการเพิ่มผลผลิต รายได้

2) ควรมีการนำข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสสามารถนำเสนอกิจกรรม/โครงการ ลงในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนแก่ตนเองได้

2.3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม

1) ควรนำข้อมูลที่ได้จากการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาจัดทำนโยบายที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ชุมชน สังคม โรงเรียน

2) ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและแก้ปัญหาโรงเรียน ชุมชน สังคม

2.3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล

1) ควรมีการควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปอย่างเหมาะสม โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ มีการนำข้อมูลของกิจกรรม/โครงการที่ได้จากการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา มาประกอบการพิจารณาเพื่อเห็นชอบในการร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2) ควรมีความร่วมมือกันดำเนินการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1) ควรมีการร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามโครงการและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน โดยยึดหลักโปร่งใส ตรวจสอบได้

2) ควรจัดให้มีเวทีประชุมร่วมกันสรุปผล และประเมินการจัดเวทีประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาจากกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา

จากการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา คือ ควรมีการสำรวจปัญหาความต้องการจากคนในท้องถิ่น และวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอากิจกรรม/โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคมและมีความเป็นรูปธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา ทั้งในเรื่องการเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและสนับสนุนโครงการที่จะนำเข้ามาความคิดเห็นต่าง ๆ จึงจะได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน สังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรม/โครงการในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม สอดคล้องกับแนวคิดของ ยาดาฟ (Yadav, 1980, p. 87 อ้างถึงใน สุวรรณ พิณฑานนท์, 2546, หน้า 46) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบังคับ ซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนและโครงการ 4) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา และยังสอดคล้องแนวคิดของ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 272 - 273) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของประชาชนเนื่องจากมีเหตุผลพื้นฐาน คือชาวชนบทประสบปัญหาอย่าไม่รู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ควรเป็นประชาชนในชุมชน ไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เหมาะสมกับทรัพยากรและศักยภาพในการพัฒนาชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะการร่วมแรงทำกิจกรรม จะทำให้ประชาชน มีความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของผลงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งนำมาเป็นบทเรียนในการแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุก ๆ กระบวนการมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง ซึ่งแต่ละกระบวนการมีความสำคัญจะขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งไปไม่ได้เพราะถ้าขาดแล้วจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า ในการมีส่วนร่วมการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ทุกภาคส่วนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารและพนักงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนรวมถึงประชาชนในชุมชน เพื่อให้ได้กิจกรรม/โครงการที่เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขของคนในชุมชนที่เป็นรูปธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา ทั้งในเรื่องการเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและสนับสนุนโครงการที่จะนำเข้ามาแก้ไขปัญหาด้านความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการทำประชาคม เพื่อการวางแผนพัฒนาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน รวมถึงประเมินผลวิเคราะห์และสรุปผล

การดำเนินงานตามโครงการที่ได้จัดทำ และยังคงคล้องกับผลการศึกษาของ **ยุทธพิชัย อาจวัฒน์ (2555)** ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม ซึ่งมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ด้านการตัดสินใจผู้บริหารควรสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ มีความรับผิดชอบมี โอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการชี้แจงในเรื่องปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของ ประชาชนตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมกำหนดวิธีการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ทั้งเป้าหมาย ในภาพรวมและเป้าหมายของแต่ละหน่วยงานย่อยซึ่งกรณีเช่นนี้ประชาชนโดยทั่วไปจะได้มีโอกาสคิดและวางแผน เพื่อให้ได้ แนวทางการปฏิบัติให้บรรลุและรองรับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ ในขณะที่เดียวกันการได้มีโอกาสร่วมวางแผน ของประชาชนจะทำให้ทราบถึงโอกาสที่จะเป็นไปได้ของแผนที่ได้วางไว้ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และยังคงคล้องกับผลการศึกษาของ **กตัญญู แก้วหานาม (2553)** ซึ่งพบว่าประชาชนจะมี ส่วนร่วมในกระบวนการเริ่มต้นในการจัดทำแผนเท่านั้น การจัดเวทีประชาคมกลายเป็นเสมือนพิธีการ ประชาชนไม่มีส่วน ร่วมของในการตรวจสอบ ติดตาม การประเมินผลการปฏิบัติตามแผนต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ที่สำคัญ คือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการตามแผน การขาดแคลน บุคลากรในสาขาที่จำเป็น เช่น สัตวแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัด พะเยา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ เป็นแนวการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยาในการนำผลการวิจัยไป ประยุกต์ใช้ มีดังนี้

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ที่ได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และ หลากหลายช่องทาง
2. ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในองค์กร และประชาชนในพื้นที่ ตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม ของการทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา และทำงานเป็นทีม เช่น การเปิดโอกาสให้บุคลากร และประชาชนได้แสดง ความคิดเห็นในการดำเนินการจัดประชาคมหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และชุมชน เป็นต้น
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลแผนพัฒนาขององค์การ บริหารส่วนตำบล เพื่อพัฒนางานด้านการติดตามและประเมินผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และทราบข้อมูล ข่าวสารอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการในการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนและองค์การบริหารส่วน ตำบล การจัดทำวารสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานสำหรับแจกจ่ายแก่ประชาชน เป็นต้น
4. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนทุกระดับให้ความสำคัญต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน และ แนวทางแก้ไขปัญหอย่างรวดเร็วและตรงความต้องการ สำหรับใช้การทำประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนา เช่น การเปิด

ช่องทางรับเรื่องร้องทุกข์ตลอด 24 ชั่วโมง การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร และผู้นำชุมชน การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการติดต่อประสานงาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจ แก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริหาร บุคลากร และประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู แก้วหานาม. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลศึกษาเปรียบเทียบกับเทศบาลนครขอนแก่นกับเทศบาลนครกาฬลีนธุ์. วิทยานิพนธ์ร.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬลีนธุ์,กาฬลีนธุ์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ยุทธพิชัย อาจวัฒน์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต., วิทยาลัยทองสุข, นครปฐม.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุนัน ทาวงค์มา. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหามลพิษของหมู่บ้านแม่ตำ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวรรณ พิณตานนท์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง. (2555). แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง. พะเยา: องค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง

การนำนโยบายส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะไปปฏิบัติ กรณีศึกษา:
การส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา

The Implementation of Public Transport Safety Promotion Policy: The Case Study
of Promotion of Passengers to Wear Seat Belts in Phayao

อำพร ปัญญาสืบ^{1*} และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์²

Amporn Panyaseub^{1*} and Chatthip Chaichakan²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะไปปฏิบัติของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา เฉพาะด้านการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ และเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะจากการส่งเสริมของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา จำนวน 10 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา 2. ผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ จำนวน 395 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ยทางสถิติ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความแปรปรวน (S^2) ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสม ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ข้อมูลทั่วไป และการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลมาจากการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยามีโครงสร้างหน่วยงานที่มีความพร้อม มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีปัจจัยด้านบุคลากรด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และด้านสถานที่ ในการปฏิบัติภารกิจบริการประชาชนสัมพันธ์กับผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะให้มีความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การประเมินผล ลักษณะทางประชากร อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nia_ning@hotmail.com

Abstract

This study aimed to examine The implementation of public transport safety promotion policy: The case study of Provincial Land Transport Office of Phayao. Exclusively for the promotion of public transport of passengers to wear seat belts. And to study the behavior of a passenger bus seat belts from the promotion of Transportation Office Region. Population is divided into 2 groups include: 1. The Executive and staff of the Provincial Land Transport Office of Phayao was 10 using a purposive sampling. Data were collected by interview Data were analyzed using descriptive 2. passenger bus of 395 people on accident sampling. Questionnaire data collection Data were analyzed by percentage (%) statistical average ($\bar{X}$), standard deviation (SD) and the variance (S^2). The results showed that the behavior of a passenger bus seat belts were at the right level. The hypothesis testing found that information and awareness about the passenger's seat belt use different behavior of seatbelts is no different. The result of the Provincial Land Transport Office of Phayao structural units are ready. There are factors that affect the success of its implementation. A factor of budget and personnel, equipment. Tools and places In the mission The publicity given to public transport passengers to have a better understanding. And appropriate behavior.

Keywords: Evaluation, People Characteristics, Village Health Volunteer

บทนำ

ปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจรเป็นปัญหาสำคัญของการคมนาคมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุบัติเหตุจากการจราจรทางบกที่เกิดจากรถโดยสารสาธารณะขนาดใหญ่หรือรถ เนื่องจากมีการบรรทุกผู้โดยสารครวระมาก ๆ เมื่อเกิดอุบัติเหตุมาแล้วย่อมก่อให้เกิดความสูญเสียมากที่สุด ทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเทียบกับอุบัติเหตุทางรถยนต์ แม้ว่ารถโดยสารสาธารณะจะอยู่ในการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ ผู้บังคับใช้กฎหมายก็ตาม ในปี พ.ศ. 2553 มีผู้ประสบอุบัติเหตุจากอุบัติเหตุขนส่ง สามารถแยกได้เป็นผู้เสียชีวิตจากการใช้รถจักรยานยนต์ 377 คน (ร้อยละ 62.5) รถยนต์ส่วนบุคคลและรถยนต์รับจ้างบรรทุกคน 166 คน (ร้อยละ 27.5) รถตู้ 49 คน (ร้อยละ 8.1) รถโดยสารประจำทาง 11 คน (ร้อยละ 1.8) โดยพบว่า ผู้โดยสารรถยนต์ที่คาดเข็มขัดนิรภัยบาดเจ็บเพียงร้อยละ 11.2 และผู้ขับขี่ยานยนต์ที่คาดเข็มขัดนิรภัยบาดเจ็บ ร้อยละ 28.3 องค์การอนามัยโลกให้คำแนะนำมาตรการด้านเข็มขัดนิรภัยเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญที่ลดการตายและการบาดเจ็บรุนแรง เมื่อมีการชนกันของยานยนต์ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือรถโดยสารประจำทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ(รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ ฉบับที่ 35. 2554)

กรมการขนส่งทางบก ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านมาตรฐานความปลอดภัยของรถในระบบรถโดยสารประจำทางหรือรถโดยสาร ได้กำหนดให้รถโดยสารสาธารณะทุกคันต้องติดตั้งเข็มขัดนิรภัยทุกที่นั่งตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2555 ซึ่งในการกำกับดูแลให้ผู้โดยสารจะต้องคาดเข็มขัดนิรภัย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ และเสนอกฎกระทรวงกำหนดความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยที่ผู้โดยสาร ต้องปฏิบัติในระหว่างการโดยสาร พ.ศ. 2557 ที่กำหนดให้ผู้โดยสารรถสาธารณะจะต้องคาดเข็มขัดนิรภัยตลอดเวลาที่อยู่ระหว่างการโดยสารโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการขนส่งทางบก มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม ดูแล และจัดระเบียบการขนส่งทางถนนภายในจังหวัดพะเยา โดยมีกลุ่มวิชาการขนส่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับ

ดูแลการดำเนินงาน ควบคุมความปลอดภัยของรถโดยสารที่อยู่ภายใต้การควบคุม และดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยบนรถโดยสารสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดตั้งและการคาดเข็มขัดนิรภัยบนรถโดยสารสาธารณะตามที่กรมการขนส่งกำหนดถือเป็นเรื่องที่สำคัญอยู่ในขณะนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และลดความสูญเสียของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ

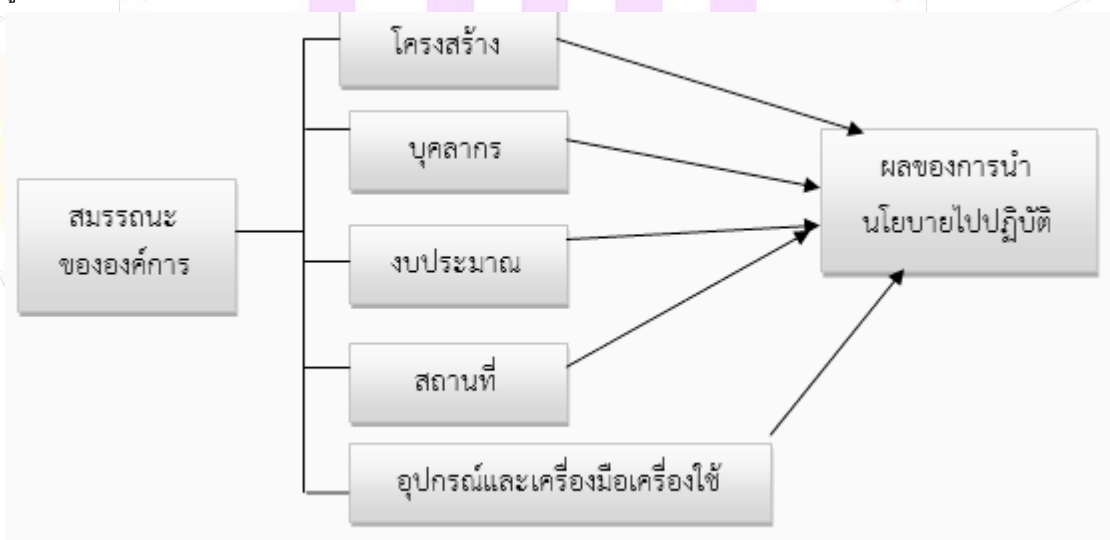
จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาถึงการนำนโยบายส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะไปปฏิบัติ ในด้านการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ ของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมของประชาชนผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ ที่มีต่อการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ ของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะขนาดใหญ่ ที่ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ณ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับไปหามาตรการควบคุม ดูแล ความปลอดภัยเกี่ยวกับรถโดยสารสาธารณะ ของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยาในฐานะผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะไปปฏิบัติของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา เฉพาะด้านการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ จากการส่งเสริมของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

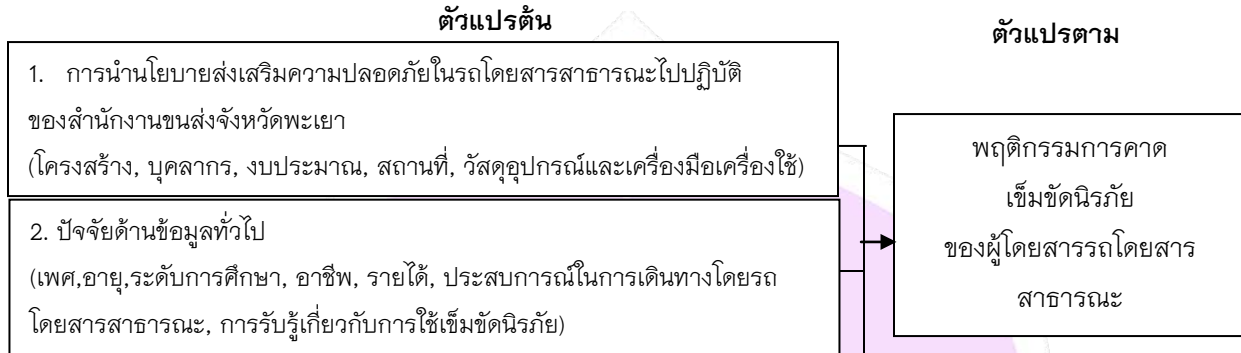
การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ โดยใช้ตัวแบบการจัดการของวรเดช จันทรศร (2552) และเชิงปริมาณ ดัดแปลงมาจากกรอบแนวคิดในการประเมินความตระหนักในความปลอดภัยในการเดินทางและการใช้เข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะของ ขจรศักดิ์ จันทรพาณิชย์ (2552)

ภาพที่ 1 : แสดงตัวแบบการจัดการ ของวรเดช จันทรศร, 2552 หน้า 134

กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมุติฐาน

การศึกษาเชิงคุณภาพไม่สามารถคาดคะเนไว้ล่วงหน้าได้ผู้ศึกษาจึงตั้งสมมุติฐานเฉพาะการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ผู้โดยสารที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน
2. ผู้โดยสารที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน
3. ผู้โดยสารที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน
4. ผู้โดยสารที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน
5. ผู้โดยสารที่มีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน
6. ผู้โดยสารที่มีประสบการณ์ในการเดินทางโดยสารโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน
7. ผู้โดยสารที่มีการรับรู้ในการใช้เข็มขัดนิรภัยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ ประชากร คือ กลุ่มผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ (ข้าราชการและลูกจ้างประจำ) ของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 32 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เนื่องจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สังกัดกลุ่มวิชาการขนส่ง เป็นผู้มีความรู้และส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะโดยตรง

1.2 การศึกษาเชิงปริมาณ ประชากร คือ กลุ่มผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ สายที่ 922 เส้นทางกรุงเทพฯ - พะเยา โดยมีประชากร จำนวน 31,979 คน จากสถิติการใช้สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา ประจำปี พ.ศ. 2556 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ชีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เท่ากับ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการเดินทาง ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มชัตนिरภัยตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมของผู้โดยสารโดยสำรวจโดยสาธารณะในการคาดเข็มชัตนिरภัย มีลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert Scale เป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

4	หมายถึง	เหมาะสม
3	หมายถึง	ค่อนข้างเหมาะสม
2	หมายถึง	ค่อนข้างไม่เหมาะสม
1	หมายถึง	ไม่เหมาะสม

โดยมีหลักเกณฑ์ในการแปลผลระดับพฤติกรรม ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\frac{4-1}{4} = 0.75$$

4

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.75 แปลผลเป็น ไม่เหมาะสม

คะแนนเฉลี่ย 1.76 – 2.50 แปลผลเป็น ค่อนข้างไม่เหมาะสม

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.25 แปลผลเป็น ค่อนข้างเหมาะสม

คะแนนเฉลี่ย 3.26 – 4.00 แปลผลเป็น เหมาะสม

และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ของสำนักงานขนส่งจังหวัดจำนวน 10 คนด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากนั้นสรุปความ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) S.D. ความแปรปรวน (S^2) สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า ทีเทสต์ (T-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติ

1.1 โครงสร้างของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ เกี่ยวกับการนำกฎกระทรวงนี้มาบังคับใช้ในจังหวัดพะเยา พบว่า มีความพร้อม คือ มีการกำหนดโครงการ/แผนงาน/แนวทางปฏิบัติ ที่รองรับ คือ โครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โครงการออกตรวจความพร้อมด้านตัวรถ พนักงานขับรถ ผู้ประกอบการรถโดยสาร และให้คำแนะนำ ณ สถานีขนส่งผู้โดยสาร และจุดตรวจการในเขตจังหวัดพะเยา

ไม่มีปัญหาในการติดต่อสื่อสาร/การบังคับบัญชาระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีปัญหาด้านการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานส่วนกลางกฎหมายนี้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากกฎกระทรวงออกมาบังคับใช้โดยระบุผู้นำไปบังคับใช้อย่างชัดเจนและเอื้อต่อการปฏิบัติงานในการตรวจตรา ดูแล

1.2 ปัจจัยด้านบุคลากร ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ พบว่า บุคลากรมีส่วนในการสนับสนุนและไม่เป็นอุปสรรคในการนำกฎกระทรวงไปปฏิบัติ คือ มีความเพียงพอมีความรู้ความสามารถ เพียงพอเหมาะสม มีการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ หาเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมในการปฏิบัติงานเหมาะสม แต่อาจต้องนำเทคโนโลยี หรือ Social Network เข้ามาช่วยในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้เพิ่มขึ้นบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การนำกฎกระทรวงมาบังคับใช้บรรลุผลสำเร็จ

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ พบว่า ต้องใช้งบประมาณในปัจจุบันยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการนำกฎกระทรวงนี้มาปฏิบัติโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณจากเงินกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ภายใต้โครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน และการประชาสัมพันธ์อื่น ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่เพียงพอ

1.4 ปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ พบว่า ไม่มีความจำเป็นต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ในการนำกฎกระทรวงนี้มาบังคับใช้ เนื่องจากมองว่าเป็นการตรวจตรา กำกับดูแลของเจ้าหน้าที่เท่านั้น หรือหากจำเป็นต้องใช้ก็สามารถใช้ของเดิมจากแผนงาน โครงการที่มีอยู่แล้วนำมาประยุกต์ใช้ซึ่งมีเพียงพอ เหมาะสมแล้ว

1.5 ปัจจัยด้านสถานที่ ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ พบว่า สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติภารกิจ คือ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยามีความเหมาะสม เนื่องจากเป็นจุดศูนย์กลางในการเริ่มต้นเดินทาง และแลกเปลี่ยนผู้โดยสารซึ่งเป็นจุดที่เจ้าหน้าที่ขนส่ง หรือผู้ตรวจการสามารถกำกับดูแลได้สะดวกจุดตรวจการขนส่งและทุกเขตพื้นที่ในจังหวัดพะเยา เนื่องจากสามารถตรวจสอบระหว่างทางได้ว่าผู้โดยสารได้มีการคาดเข็มขัดนิรภัยหรือไม่

1.6 ทักษะ/ความคิดเห็นในภาพรวม ผลจากการสัมภาษณ์ คือ เห็นด้วยกับการประกาศบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ เพราะ มีความชัดเจนดี เช่น ระบุชัดเจนว่าบังคับใช้กับรถอะไร แบบไหน ประเภทไหน เป็นมาตรฐานเบื้องต้นมีประโยชน์ คือ สร้างความปลอดภัยให้ผู้โดยสาร ป้องกัน และลดการสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สิน ลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ประหยัดงบประมาณในการรักษาดูแลผู้ป่วย และสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยามีความพร้อม เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ขนส่งเป็นผู้ตรวจการขนส่ง คอยตรวจตรากำกับดูแล มีการประชาสัมพันธ์อยู่อย่างสม่ำเสมอ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บ้ายเตือน แผ่นพับ สถานีวิทยุ เสียงตามสายภายในสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ตลอดจนการตั้งจุดตรวจในด้านที่เกี่ยวกับผลสำเร็จของการนำกฎกระทรวง ไปบังคับใช้ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา และ พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะเกิดผลสำเร็จ เนื่องด้วยปัจจัยทั้ง 10 ข้อ (มยุรี อนุมานราชชน. 2548) ส่วนใหญ่ล้วนมีส่วนผลต่อการกำหนดความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ประกอบด้วย ต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติต้องมีการบูรณาการกับทุกภาคส่วน รณรงค์ให้เห็นความสำคัญของการคาดเข็มขัดนิรภัยผ่านสื่อ ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จัดให้มีหน่วยงานเฉพาะในการตรวจสอบระหว่างทางควรมีกฎหมายบังคับให้พนักงานขับรถมีความผิดร่วมหากละเลยไม่ตักเตือนผู้โดยสารให้คาดเข็มขัดนิรภัย ควรมีการ

จัดทำสถิติเปรียบเทียบ ควรมีการสำรวจความคิดเห็น และความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานและการนำกฎกระทรวงไปบังคับใช้ควรมีการกำหนดมาตรฐานการเดินรถ โดยเอาแบบอย่างของมาตรฐานการบินของเครื่องบิน ปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนได้รับรู้ในการคาดเข็มขัดนิรภัย

2. พฤติกรรมของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จำนวน 395 ชุด วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ สำหรับตอบสมมติฐานการวิจัยพร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้ ระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสม ($\bar{x} = 3.34$)

ข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 45.1 และเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 อยู่ในระดับไม่มีรายได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.4 บาท เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถโดยสารสาธารณะ, รถทัวร์, รถบัส คิดเป็นร้อยละ 63.3 โดยเดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถโดยสารสาธารณะบ่อยที่สุดคือปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะมากที่สุด คือ ปัจจุบันมีกฎหมายบังคับใช้เข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ และ เข็มขัดนิรภัย หมายถึง ชุดอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อลดความรุนแรงจากอันตรายเนื่องจากอุบัติเหตุที่มีต่อผู้ขับขี่/ผู้โดยสารรถยนต์ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 96.2 และส่วนใหญ่เคยรับรู้ถึงการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยามากที่สุด คือ เคยเห็นป้ายรณรงค์การคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะที่ติดตั้งไว้ในเขตจังหวัดพะเยาจำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1

2.1 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะกับตัวแปรที่มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยการทดสอบค่าที (Independent t-test)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะจำแนกตามเพศ

พฤติกรรม	เพศ				t	p-value	แปลผล
	ชาย		หญิง				
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
พฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ	3.35	0.54	3.34	0.51	0.100	0.461	ไม่แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ จำแนกตามเพศพบว่า ผู้โดยสารที่มีเพศต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะกับตัวแปรที่มีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way analysis of variance)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะจำแนกตามอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะ (ส่วนใหญ่เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถประเภทใด, เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถโดยสารสาธารณะบ่อยแค่ไหน)

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p	แปลผล
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	23	51.26	2.23	1.490	.070	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	555.09	1.50			
	รวม	394	606.35				
การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	23	37.70	1.64	.823	.703	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	738.87	1.99			
	รวม	394	776.57				
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	23	45.96	2.00	.712	.834	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	1040.61	2.81			
	รวม	394	1086.57				
รายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	23	54.35	2.36	.979	.492	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	895.71	2.41			
	รวม	394	950.06				
ส่วนใหญ่เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถประเภทใด	ระหว่างกลุ่ม	23	6.50	.28	.774	.764	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	135.46	.37			
	รวม	394	141.96				
เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถโดยสารสาธารณะบ่อยแค่ไหน	ระหว่างกลุ่ม	23	39.77	1.73	.726	.819	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	883.78	2.38			
	รวม	394	923.55				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ จำแนกตามอายุการศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์การเดินทางโดยรถสาธารณะแตกต่างกัน พบว่ามีระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 - 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะจำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ และการรับรู้ถึงการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p	แปลผล
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ	ระหว่างกลุ่ม	23	.89	.04	1.402	.105	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	10.25	.03			
	รวม	394	11.14				
การรับรู้ถึงการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา	ระหว่างกลุ่ม	23	3.88	.17	1.552	.052	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	371	40.35	.03			
	รวม	394	44.23				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ จำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยพบว่า ผู้โดยสารที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยแตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน **ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ พบว่าผู้ที่มีเพศอายุการศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์การเดินทางโดยรถสาธารณะ และการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยแตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะไม่แตกต่างกัน **ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1-7** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปได้ดังนี้ควรมีการติดตั้งป้ายรณรงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะมากกว่านี้เจ้าหน้าที่ควรบังคับใช้กฎหมายให้จริงจังมากกว่าแค่การทำป้ายรณรงค์ (จับและปรับให้ได้จริง ๆ) ควรแนะนำประชาสัมพันธ์ผู้โดยสารให้คาดเข็มขัดนิรภัย เพื่อความปลอดภัยควรจัดหน่วยเคลื่อนที่ เจ้าหน้าที่ออกให้ความรู้ในการใช้เข็มขัดนิรภัยให้กับประชาชนตามชนบทควรมีเข็มขัดนิรภัยที่ได้มาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยมากกว่านี้ควรปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่วัยเด็ก และมีการบอกต่อ

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. **การนำนโยบายไปปฏิบัติ** จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเป็นด้วยกับการประกาศบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ เพราะมีความชัดเจน มีประโยชน์ มีความพร้อม และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งมีการกำหนดโครงการ/แผนงาน/แนวทางการปฏิบัติ ที่รองรับไม่มีปัญหาในการติดต่อสื่อสาร/การบังคับบัญชาระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานส่วนกลาง และกฎหมายนี้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความเพียงพอ ขาดการจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะมีเพียงงบประมาณภายใต้โครงการอื่น แต่ขณะนี้ยังถือว่าเพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ไม่มีความจำเป็น สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติภารกิจ มีความเหมาะสม และมีความคิดเห็นอื่น ๆ ประกอบด้วย ต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นตัวอย่างที่ดี ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง มีการจัดทำสถิติ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ปลุกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนได้รับรู้ประโยชน์ในการคาดเข็มขัดนิรภัยควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนี้โดยเฉพาะ

2. **พฤติกรรมของผู้โดยสารสาธารณะ** ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับไม่มีรายได้มากที่สุด มีประสบการณ์ในการเดินทาง เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถโดยสารสาธารณะ, รถทัวร์, รถบัส เดินทางไปต่างจังหวัดโดยรถโดยสารสาธารณะบ่อยที่สุดคือปีละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะมากที่สุด คือ ปัจจุบันมีกฎหมายบังคับใช้เข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ และเข็มขัดนิรภัย หมายถึง ชุดอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อลดความรุนแรงจากอันตรายเนื่องจากอุบัติเหตุที่มีต่อผู้ขับขี่/ผู้โดยสารรถยนต์ และการรับรู้ถึงการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา พบว่า เคยเห็นป้ายรณรงค์การคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะที่ติดตั้งไว้ในเขตจังหวัดพะเยา ระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสม ($\bar{x} = 3.34$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือเมื่อเดินทางในระยะไกลท่านจะคาดเข็มขัดนิรภัย ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสม ($\bar{x} = 3.81$) รองลงมา คือเมื่อผ่านเส้นทางที่อันตรายนำหวาดเสียว ท่านจะคาดเข็มขัดนิรภัย ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสม ($\bar{x} = 3.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การคาดเข็มขัดนิรภัยทำให้รู้สึกอึดอัด/ไม่สบาย ท่านจึงไม่คาด อยู่ในระดับค่อนข้างเหมาะสม ($\bar{x} = 2.53$) ซึ่งผู้โดยสารที่มีเพศอายุระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ ประสบการณ์การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะ และการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะไม่แตกต่างกัน

โดยมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์มากยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ควรเข้มงวดมากยิ่งขึ้น มีการปลุกฝังจิตสำนึก เข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารควรมีคุณภาพมาตรฐานมากกว่าเดิมมีมาตรฐานบังคับใช้เหมือนกับการโดยสารเครื่องบิน

อภิปรายผล

1. **การนำนโยบายไปปฏิบัติ** จากการศึกษา พบว่า การประกาศบังคับใช้กฎกระทรวง มีความชัดเจน มีประโยชน์ ซึ่งสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยามีความพร้อมเนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่เป็นผู้ตรวจการอยู่แล้ว โดยมี

การประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ **มยุรี อนุমানราชชน (2548)** ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบาย ซึ่งอาจเป็นกฎหมายหรือคำสั่งของรัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรีให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ **เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2550)** ได้กล่าวว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายความว่า เป็นกระบวนการนำการตัดสินใจที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปปฏิบัติ อาทิ กฎหมาย คำตัดสินของศาล คำสั่งผู้บริหาร หรือการออกกฎหมายตามระบอบรัฐสภา หรือมติและคำสั่งของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำกฎกระทรวงไปปฏิบัติ ให้ประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ **มยุรี อนุมารราชชน (2548)** ได้กล่าวว่า การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญบางประการ ในทางปฏิบัติปัจจัยที่ควรจะต้องเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยามีความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากรงบประมาณด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และสถานที่ มีเพียงพอเหมาะสม และเป็นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ **วรเดช จันทรศร (2552)** ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นแบบบนลงล่างประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนระดับมหภาค และขั้นตอนระดับจุลภาค ซึ่งมีการกำหนดกฎกระทรวงจากหน่วยงานส่วนกลางและให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาคเป็นผู้นำไปปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับ และได้แสดงตัวแบบทางด้านการจัดการ ที่ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ เน้นให้ความสนใจไปที่สมรรถนะขององค์การ เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด โดยให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับ 5 ปัจจัยซึ่งสอดคล้องกับ **บทพิธ รัตนบุรี (2552)** ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ไปปฏิบัติ ศึกษากรณีสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยงานปฏิบัติมีความพร้อม มีศักยภาพ และประสบความสำเร็จในด้านโครงสร้างการบริหารและการจัดทำผังสำนักงานของศูนย์บริการ แต่ในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในศูนย์บริการ รวมถึงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในศูนย์บริการ พบว่า มีความขาดแคลน ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จโดยตรงให้ไม่ประสบความสำเร็จได้

2. พฤติกรรมของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ จากการศึกษา พบว่าผู้โดยสารมีพฤติกรรมในภาพรวมในระดับเหมาะสมเนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ และมีการรับรู้ถึงการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บ้ายรณรงค์ เจ้าหน้าที่ (ผู้ตรวจการ) ให้คำแนะนำ และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **คะเชนทร์ ยืนยง (2543)** ศึกษาการส่งเสริมการใช้เข็มขัดนิรภัยในการขับซึรถยนต์ ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ใช้รถยนต์ถนนมิตรภาพเขตอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า มาตรการส่งเสริมการใช้เข็มขัดนิรภัยในการขับซึรถยนต์ เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนา ความรู้ทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้เข็มขัดนิรภัยของผู้ขับซึ ประกอบด้วยกิจกรรมแทรกแซง หรือแนวทางแก้ไขหลายวิธี ซึ่ง

แต่ละวิธีมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการใช้มาตรการหลายวิธีประกอบกันจึงได้ผลมากกว่า และจากการมีกิจกรรมแทรกแซงส่งผลให้ผู้ขับขี่รถยนต์ใช้เข็มขัดนิรภัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

3. ทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์ในการเดินทาง และการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยที่ต่างกันมีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากในปัจจุบันผู้โดยสารที่มีปัจจัยแตกต่างกันนั้นมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการรับรู้ในการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะจากสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ใกล้เคียงกัน จึงทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ **ธีระยุทธ ธรรมสารโรธ (2541)** ศึกษาการรับรู้ของผู้ขับขี่รถยนต์ต่อการใช้เข็มขัดนิรภัยในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์ ระดับการศึกษา อาชีพ สภาพความเร็วของรถยนต์ วัตถุประสงค์ในการใช้รถยนต์ ประเภทรถยนต์ และความถี่ในการใช้รถยนต์ ทำให้การรับรู้ของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับ **ขจรศักดิ์ จันทร์พาณิชย์ (2552)** การวิจัยการประเมินความตระหนักในความปลอดภัยในการเดินทางและการใช้เข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในความปลอดภัยของผู้โดยสาร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ความถี่ในการเดินทาง การเลือกประเภทของรถโดยสาร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเข็มขัดนิรภัย ประสบการณ์ในการเคยเกิดอุบัติเหตุของผู้โดยสาร การเคยใช้และไม่เคยใช้เข็มขัดนิรภัยบนรถโดยสารสาธารณะแตกต่างกันจะมีความตระหนักในความปลอดภัยในการเดินทางแตกต่างกัน จากการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินการส่งเสริมความปลอดภัยในรถโดยสารสาธารณะไปปฏิบัติ ในการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ ด้วยการใช้ความพร้อมด้านโครงสร้างของหน่วยงาน การปฏิบัติงานโดยมีผู้บริหารร่วมกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการส่งเสริมความปลอดภัยคือ กลุ่มวิชาการขนส่ง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำกฎกระทรวงไปปฏิบัติ มีความพร้อมของสำนักงาน โดยมีโครงการรองรับ ไม่มีปัญหาในการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรหรือระหว่างหน่วยงาน และกฎกระทรวงนี้ยังเอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 5 ด้าน จะเห็นได้ว่า ด้านบุคลากรถือว่าเพียงพอ มีความรู้ความสามารถเหมาะสมและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านงบประมาณไม่มีการจัดสรรให้กับการดำเนินการด้านการคาดเข็มขัดนิรภัยโดยตรง แต่ยังคงเพียงพอจากโครงการอื่น ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สามารถประยุกต์ใช้กับโครงการ แผนงาน อื่นได้ และด้านสถานที่ที่มีความเหมาะสมในทุกจุดเช่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร จุดตรวจการขนส่งในเขตจังหวัดพะเยา มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พฤติกรรมในการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสม นอกจากนี้พฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารก็ไม่มีแตกต่างกันเมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลทั่วไปและการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เข็มขัดนิรภัยกับพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ เนื่องจากปัจจุบันผู้โดยสารได้รับข้อมูลข่าวสารกันอย่างทั่วถึงจากการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่ส่งเสริมความปลอดภัยทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งจากหน่วยงานในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค รวมถึงสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ มีข้อเสนอแนะให้มีเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการด้านนี้โดยตรง เพื่อที่จะได้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีการปลูกฝังจิตสำนึกประชาชนให้มากยิ่งขึ้น และที่สำคัญให้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และจากการเก็บข้อมูลจากผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ มีข้อเสนอแนะ

ว่าต้องการให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเช่นเดียวกัน และให้มีการประชาสัมพันธ์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยาควรมีการกำหนดโครงการ/แผนงาน/แนวทาง ปฏิบัติที่ชัดเจนในด้านการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยโดยตรง
2. สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ควรมีการสำรวจความต้องการ/ความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้ทราบถึงแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาแผนงานในการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารสาธารณะ
3. สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ควรมีการจัดประชาสัมพันธ์และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของผู้โดยสารสาธารณะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของสำนักงานขนส่งจังหวัดอื่น ว่ามีการดำเนินการหรือนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา รวมทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติอย่างแท้จริง
3. ควรศึกษาการส่งเสริมการคาดเข็มขัดนิรภัยในรถโดยสารขนาดเล็ก เช่น รถตู้โดยสารสาธารณะที่วิ่งระหว่างจังหวัด เนื่องจากรถดังกล่าวใช้ความเร็วสูง และมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการส่งเสริม ควบคุมและดูแล ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากดร. ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ขอขอบพระคุณประชาชนที่โดยสารรถโดยสารสาธารณะในเขตจังหวัดพะเยาและผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บูรพาจารย์ พร้อมกับมอบความดีนี้ให้แก่บิดา มารดา และครอบครัวของผู้ศึกษาที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ จันทร์พาณิชย์และคณะ. (2552). การประเมินความตระหนักในความปลอดภัยในการเดินทาง และการใช้
เข็มขัดนิรภัย ของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ.นนทบุรี: กรมควบคุมโรค.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2543).ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏ-
อุบลราชธานี.
- ธีระยุทธ ธรรมสาโรช. (2541).ศึกษาการรับรู้ของผู้ขับขีรถยนต์ต่อการใช้เข็มขัดนิรภัยในเขตพื้นที่พัฒนา
ชายฝั่งตะวันออก. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย-
บูรพา.
- บพิศ รัตน์บุรี. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียว
เบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ไปปฏิบัติศึกษากรณีสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม).สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิมพ์พา เตชะกมลสุข. การบังคับใช้เข็มขัดนิรภัยในผู้โดยสารและที่นั่งนิรภัยสำหรับเด็กทารก. รายงานการเฝ้าระวังทาง
ระบาดวิทยาประจำสัปดาห์.ปีที่ 42 (ฉบับที่ 35), หน้า 545 – 548.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2548). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด กระบวนการ และการวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
เชียงใหม่: คະนิงนิจการพิมพ์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- วรเดช จันทร์ศร. (2552). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

การบริหารงานตามหลักสาราณีธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย

Administration in Accordance with the Buddhism Saraniyadhamma : A Case Study of Bandoo Municipality, Muang District, Chiangrai Province.

นพรัตน์ ยานะนวนล^{1*} และ อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์²
Nopparat Yananuan^{1*} and Atthasit Muang-In²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสาราณีธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณีธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ดำเนินการโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 127 คน และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 390 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 517 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักสาราณีธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านเมตตาทายกรรม ด้านเมตตาวิจิตรกรรม ด้านเมตตาโมกกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านศีลสามัญญา และด้านทิวสิลสามัญญา บุคลากรเทศบาลตำบลบ้านดู่และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านดู่ มีความคิดเห็นว่าเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีการบริหารงานตามหลักสาราณีธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักสาราณีธรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารตามหลักสาราณีธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ควรเข้าหาประชาชนเวลาที่เดือดร้อน และควรได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติอย่างที่เป็นอยู่ ควรลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมประชาชนในพื้นที่ เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนให้ดีกว่านี้และทั่วถึง ควรจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า อาทิ การซ่อมถนนที่ชำรุด พอถึงเวลาถนนชำรุด ก็อ้างว่าไม่มีงบประมาณ ดังนั้นควรวางแผนล่วงหน้าเอาไว้ ควรจัดสรรแบ่งปัน

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author e-mail : macchaingrai@gmail.com

ผลประโยชน์ต่างๆ ที่ชุมชนสมควรได้ให้เสมอภาค เท่าเทียมกันและทั่วถึงทุกหมู่บ้าน บุคลากรของเทศบาลตำบลบ้านคูควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัยในตัวเอง ไม่เห็นแก่พวกพ้องหรือประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และควรทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก รับฟังความคิดเห็นคนอื่นหรือความเห็นที่แตกต่าง ควรมีความสามัคคีปรองดองกัน หากมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน ควรใช้เหตุผล ไม่ควรใช้อารมณ์และยึดมั่นในความคิดของตนเองมากเกินไป เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านคูต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารงานตามหลักสารานีธรรม

Abstract

The objective of this research is 1) To study the administration in accordance with the Saraniyadhamma of Bandoo Municipality, Muang District, Chiangrai Province. 2) To study the suggestions on administration in accordance with the Saraniyadhamma of Bandoo Municipality, Muang District, Chiangrai Province. This is a Survey Research, with a Quantitative Method. The sample group in this study are 127 officers in Municipality office of Bandoo Municipality, Muang District, Chiangrai Province and 390 residents in municipality of Bandoo, Muang District, Chiangrai Province, total of 517 sample group. Research tool used in this study is the questionnaire, then the information will be analysed by finding frequency, percentage, average and standard deviation.

The results show that the opinions on services accordance with the Saraniyadhamma principal, namely Metta-kayakamma, Metta-vacikamma, Metta-manokamma, Sadharana-bhogi, Sila-samannata, and Ditthi-samannata. In the opinion of sample group of Municipality office of Bandoo Municipality, Muang District, Chiangrai Province administration in accordance with the Saraniyadhamma principal, overall is moderate.

The suggestions for this study are that the officers should provide the immediate and equal assistance to the public. The officers should also visit the local people and learn their real demands. The officers should have more publicity available to the public. The officers should be prepared for the service like the bridge mending. The officers should allocate the budget to every part of the community. The officers should be honest, self-disciplined and impartial. Their team should be harmonious and broad-minded.

Keywords : Administration in Accordance with the Buddhism Saraniyadhamma

บทนำ

ในกรอบของการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น นอกจากจะมีหน่วยงานองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งขึ้นแล้ว ตามกระทรวงมหาดไทย ก็ยังจะต้องจัดบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารงานของส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่นแต่ละรูปแบบด้วย บุคลากรหรือคนที่เข้ามาบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้หมายรวมแต่เฉพาะข้าราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานหรือลูกจ้างเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงผู้บริหารที่มาจากทางเลือกตั้งของประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้นด้วย การบริหารงานขององค์กรท้องถิ่นจะเป็นไปโดยมีคุณภาพมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน ย่อมจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนหรือบุคลากรทุกที่เข้ามาทำงานร่วมกัน หากบุคลากรมี

คุณภาพดีเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูง และเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติที่ดียึดมั่นอยู่ในกรอบของศีลธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแล้ว ย่อมจะเป็นปัจจัยหนุนให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่ประชาชนและสังคมท้องถิ่นต้องการ และอยากเห็น ในทางตรงกันข้าม ถ้าท้องถิ่นได้บุคลากรที่ไม่ดีขาดความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติงานขาดความรับผิดชอบและขาดความโปร่งใส ก็ย่อมกระทบกับคุณภาพของงานและการปฏิบัติภารกิจขององค์กรเป็นอย่างมาก อันอาจนำมาซึ่งความเสียหายแก่ท้องถิ่นและประเทศชาติในส่วนรวมได้

หลักธรรมในพระพุทธศาสนา มีหลักธรรมอยู่อีกมากมายที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารงาน เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อธิปไตย 4 อริยสัจ 4 โลกธรรม 8 ทศพิธราชธรรม 10 เป็นต้น ล้วนแต่เป็นหลักธรรมที่สอนให้คนมีความเสมอภาคและเสรีภาพ ไม่ได้บังคับให้เชื่อ สอนให้คนใช้เหตุผล สอนให้สังคมเกิดความสามัคคีกันและรวมกลุ่ม สอนให้คนประพฤติดีมีศีลธรรม

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านบางหมู่บ้านขาดการพัฒนา ปัญหาระบบไฟฟ้าแสงสว่างยามค่ำคืนยังไม่เพียงพอ ปัญหาหน้าอุบโภคบริโภคสำหรับการเกษตรยังมีไม่ถึงทั่วถึงและเพียงพอกับความต้องการของประชาชน และปัญหาการดูแลสุขภาพของประชาชนยังไม่เพียงพอและทั่วถึง เป็นต้น (แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2555-2557) เทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย), หน้า 17-18)

ผู้วิจัยขอยกหลักธรรมที่ว่า “หลักสาราณียธรรม” ได้แก่ เมตตาโมกกรรม การคิดดี เมตตาจักษกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม เมตตากายกรรม การทำความดีต่อกัน สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม สีสสามัญญตา การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ อย่างเดียวกัน ทิฏฐิสามัญญตา มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ เป็นหลักธรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง ผู้วิจัยจึงต้องการนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อจะช่วยให้การทำงานหรือการบริหารงานประสบผลสำเร็จ เสริมสร้างความมั่นคงของการพัฒนาท้องถิ่น จูงใจให้คนมาร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ยังนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต (พระมหาเอกมร ฐิตปัญโญ, 2553, หน้า 2)

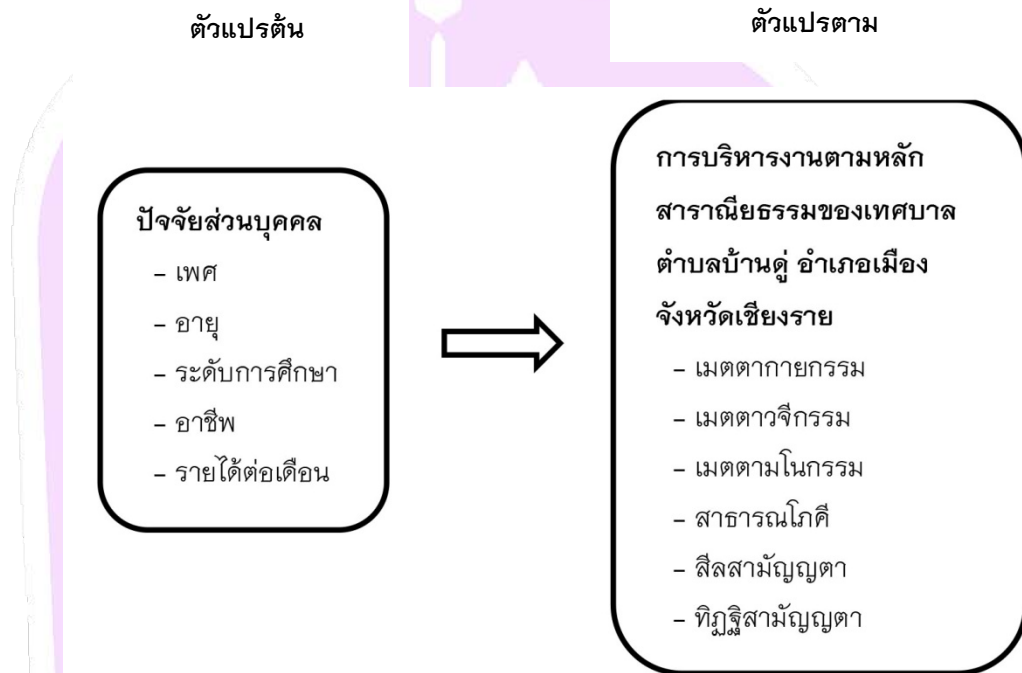
จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาหลักสาราณียธรรม ไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อต้องการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักสาราณียธรรม และร่วมพัฒนาการปกครองการบริหารในส่วนของผู้ทำหน้าที่ปกครอง หรือนักบริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ลูกจ้าง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ทราบและรู้แนวทางปฏิบัติ ทราบถึงข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังแผนภาพ ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลบ้านดู่ จำนวน 186 คน และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ จำนวน 15,864 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านเมตตากายกรรม 2.ด้านเมตตาวจีกรรม 3.ด้านเมตตามโนกรรม 4.ด้านสาธารณโภคี 5.ด้านสีสสามัญญา 6.ด้านทิฏฐิสามัญญา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

การแปลความหมาย	คะแนน
----------------	-------

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	5
ระดับความคิดเห็นมาก	4
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	3
ระดับความคิดเห็นน้อย	2
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	1

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบโดยเสรี จำนวน 6

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีคิดคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (สุวริย์ ศิริโกตาภิรมย์, 2546, หน้า 129-130) บุคลากรใช้เพียง 127 คน และประชาชนใช้เพียง 390 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 517 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม มีดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
- ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย มีดังนี้
  - ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แปลว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับมากที่สุด
  - ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับมาก
  - ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับปานกลาง
  - ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับน้อย
  - ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับน้อยที่สุด
 แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนสรุปเป็นข้อความต่อไป
- ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ รวบรวมข้อมูลตามประเด็น แล้วนำมาเรียบเรียงในรูปแบบการบรรยาย และโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เขียนสรุปเป็นข้อความต่อไป

ผลการศึกษา

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 50.68 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 24.37 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 34.42 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 23.21 และมีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00
- ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านเมตตาการุณกรรม ด้านเมตตาวัจจกรรม ด้านเมตตาโมกกรรม ด้านสาธาณโภคิตี ด้านศีลสามัญญตา

และด้านทิวทัศน์สามัญญาตา พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลบ้านดู่และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านดู่ มีความคิดเห็นว่าเป็นเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านเมตตาทายกรรม (การสร้างความประทับใจทางการกระทำ)

1. ควรเข้าหาประชาชนเวลาที่เดือดร้อน และควรได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว
2. ควรมีการบริการแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติอย่างที่เป็นอยู่

3.2 ด้านเมตตาตวจีกรรม (การสร้างความประทับใจทางวาจา)

1. ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนให้ดีกว่านี้และทั่วถึง
2. บุคลากรควรใช้วาจาสุภาพ ทักทายเป็นกันเอง ให้คำแนะนำกันด้วยดี แก้ไขปัญหา และเป็นที่ปรึกษา

ให้กับชุมชนหรือประชาชนได้

3.3 ด้านเมตตาโมกกรรม (คิดทำสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อกัน)

1. ควรจะมีการวางแผนล่วงหน้า อาทิ การซ่อมถนนที่ชำรุด พอถึงเวลาถนนชำรุด ก็อ้างว่าไม่มีงบประมาณ ดังนั้นควรวางแผนล่วงหน้าเอาไว้
2. เทศบาลตำบลบ้านดู่ควรมีความสามัคคี ไม่แตกแยกกัน เป็นพรรคเป็นพวกอย่างที่เป็นอยู่ ร่วมกันคิดที่จะช่วยทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับชุมชน

3.4 ด้านสาธารณโภคี (การแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม)

1. ควรจัดสรรแบ่งปันประโยชน์ต่างๆ ที่ชุมชนสมควรได้ให้เสมอภาค เท่าเทียมกันและทั่วถึงทุกหมู่บ้าน
2. ควรพัฒนาปรับปรุงการคมนาคมภายในชุมชนอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

3.5 ด้านลีสสามัญญาตา (มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย)

1. บุคลากรของเทศบาลตำบลบ้านดู่ควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัยในตัวเอง ไม่เห็นแก่พวกพ้องหรือประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน

3.6 ด้านทิวทัศน์สามัญญาตา (มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน ปรับความคิดเห็นเข้าหากันได้ รู้จักยอมรับความคิดเห็นคนอื่น)

1. ควรทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก รับฟังความคิดเห็นคนอื่นบ้าง ควรมีความปรองดอง รักใคร่ สามัคคีกัน ควรใช้เหตุผล ไม่ใช้อารมณ์และยึดมั่นในความคิดของตนเองมากเกินไป
2. เมื่อมีปัญหา ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ปัญหานั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สรุปผลและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. **ด้านเมตตาทายกรรม** จากการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านเมตตาทายกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลบ้านดู่ควรให้การช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก และที่ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็ว ควรปฏิบัติให้มากกว่านี้ รองลงมาคือ บุคลากรเทศบาลตำบลบ้านดู่ควรแต่งกายเหมาะสม มีบุคลิกและลักษณะท่าทางที่สุภาพ พร้อมให้บริการมากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาเอมกร วิถีปัญญา (2553, หน้า 145) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลงานวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นกัน ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของกรมการปกครอง (2536, หน้า 3) ที่กล่าวถึงหลักการให้บริการที่ดี ว่า การที่ข้าราชการ ซึ่งทำงานติดต่อกับผู้มาติดต่อรับบริการ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว เสมอภาค เป็นธรรมและมีอัธยาศัยต่อผู้รับบริการด้วยดี และได้กล่าวถึงการปฏิบัติตน คือการแต่งกายที่ตีเหมาะสม และยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547, หน้า 23) ได้กล่าวในด้านเมตตาทายกรรม คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ ด้วยความเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2. **ด้านเมตตาวิชาจักรกรรม** จากการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านเมตตาวิชาจักรกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า บุคลากรเทศบาลตำบลบ้านดู่ควรมีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ ให้คำแนะนำ ปรีกษา แก้ไขปัญหา ชี้แจงข้อสงสัยแก่ผู้มารับบริการได้เป็นอย่างดี ควรปฏิบัติให้มากกว่านี้ รองลงมา คือ เทศบาลตำบลบ้านดู่ควรใช้วาจาสุภาพ เป็นกันเอง พร้อมให้บริการแก่ประชาชนมากกว่านี้ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระพงษ์พัฒน์ อธิปัญญา (2555, หน้า 57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเมตตาวิชาจักรกรรม อยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 5) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารตามแบบอย่างของพุทธศาสนาในหนังสือ “พุทธวิธีบริหาร” ในส่วนของหน้าที่ของนักบริหาร เป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ของนักบริหารในส่วนของ S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากรเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนา บุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของทองหล่อ วงษ์ธรรมมา (2538, หน้า 294) ได้กล่าวถึงหลักสาราณียธรรม ในด้านเมตตาวิชาจักรกรรมว่า จะพูดอะไรก็พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน เช่น แนะนำ สั่งสอนตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ พูดจริง ไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่าย

เดียวและยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของลูเธอร์ กุลิค (Luther Gulick อ้างในศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2545, หน้า 86) ซึ่งได้นำเสนอหลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCORB Model ในส่วนของ O = Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการโดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนก จะพิจารณาปริมาณงานคุณภาพงาน ขนาดของการควบคุม และพิจารณาแบ่งสายงานหลัก และสายงานที่ปรึกษา โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบคู่กันไป นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของกรมการปกครอง (2536 หน้า 11) ได้กล่าวในส่วนของ การปฏิบัติงานของข้าราชการว่า การชักถาม ควรทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องนั้น ด้วยวาจาสุภาพเหมาะสม ไม่ให้ประชาชนมีความรู้สึกถูกรังแก เหมือนเป็นผู้กระทำผิด

3. ด้านเมตตามโนกรรม จากการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านเมตตามโนกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมืองควรมีการบริหารจัดการสาธารณะที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก ควรปฏิบัติให้มากกว่านี้ รองลงมาคือ เทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมืองควรมีระบบการตรวจสอบความต้องการของประชาชน รับผิดชอบต่อปัญหา และแก้ไขปัญหาของประชาชนให้ได้มากกว่านี้ **ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ** (2553, หน้า 118) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม 6 : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ในด้านเมตตามโนกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ก็พบว่ามีการบริหารตามด้านเมตตามโนกรรมมากทุกข้อ และยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเฮอริท ซิมอน (Herbert A. Simon, 1947) (อ้างจาก ธงชัย สันติวงษ์และชัยยศ สันติวงษ์, 2542 : 196) กล่าวว่า การบริหารก็คือการตัดสินใจ เนื่องจากว่าคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องเผชิญกับภาวะที่จะต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากทางเลือกหลายๆ ทางที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็ทางเลือกในการกำหนดแผนในการทำงานหรือว่าทางเลือกในการแก้ไขปัญหา หากนักบริหารสามารถที่จะเลือกทางเลือกที่ดีมีประสิทธิภาพก็จะสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ แต่หากเลือกทางเลือกที่ไม่ดีมา ก็ทำให้การทำงานล้มเหลว **ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของสมยศ นาวิการ** (2539, หน้า 12) ได้กล่าวว่าว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นการตัดสินใจและการบริหารที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานระยะยาวขององค์การประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์ และการควบคุมกลยุทธ์ จะมุ่งตรวจสอบประเมินโอกาสและอุปสรรคภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และมุ่งตรวจสอบประเมินจุดอ่อนและจุดแข็ง อุปสรรคภายในสภาพแวดล้อมภายนอกบริษัทหรือองค์การได้ และ**ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต)** (2549, หน้า 4) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารตามแบบอย่างของพุทธศาสนาในหนังสือ “พุทธบริหาร” ได้ศึกษาหน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการ ได้กล่าวในส่วนของ P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

4. ด้านสาธารณโภคี จากการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านสาธารณโภคี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมืองควรมุ่งพัฒนาด้านการคมนาคมภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึงทุกหมู่บ้านให้มากกว่านี้ รองลงมา คือ เทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมืองควรมีศูนย์บริการประชาชน บัณฑิตวิทยาลัย และห้องสมุดประชาชน

ธารณภัยต่าง ๆ แก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงมากกว่านี้ ซึ่ง**ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอาภรณ์รัตน์ เลิศไฝรอด** (2554, หน้า 107-108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสภาราณียธรรม ด้านสาธารณะโภคี โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวในรายการเดินหน้าประเทศไทย เรื่อง ธรรมะสร้าง ความสมานฉันท์ ทางสถานีโทรทัศน์ NBC วันที่ 4 ก.ค. 2557 ที่ผ่านมา หากต้องการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศ คนไทยควรน้อมนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธเจ้า เรื่อง “สภาราณียธรรม” หรือหลักธรรมแห่งความรักและสามัคคี 6 ประการมาปรับใช้ ได้กล่าวในด้านสาธารณโภคี ว่าการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ และยังไม่**สอดคล้องกับแนวคิดของ John D. Millett** (อ้างในเทพศักดิ์ บุญยรัตน์, 2536, หน้า 20) กล่าวว่าเป้าหมายสำคัญของการบริการ คือ การสร้างความพึงพอใจในการให้บริการประชาชน หมายถึงประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในแง่กฎหมาย ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล ที่ใช้มาตรฐานการให้บริการ

5. ด้านศีลสามัญญตา จากการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านศีลสามัญญตา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า กรณีพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานจัดกิจการสาธารณะต่าง ๆ เทศบาลตำบลบ้านคู่อควรพร้อมรับผิดชอบและจัดให้มีการแก้ไขปัญหานั้นโดยเร็ว โดยไม่เลือกปฏิบัติ ควรปฏิบัติให้มากกว่านี้ รองลงมา คือ เทศบาลตำบลบ้านคู่อควรเปิดเผยข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้กฎระเบียบมากกว่านี้ **ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์พัฒน์ ธีรปญโญ** (2555, หน้า 98-99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศีลสามัญญตา ซึ่งอยู่ในระดับมาก แต่**สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาเอกมร ฐิตปญโญ** (2553, หน้า 148) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นกัน **ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวในรายการเดินหน้าประเทศไทย เรื่อง ธรรมะสร้าง ความสมานฉันท์ทางสถานีโทรทัศน์ NBC เมื่อวันที่ 4 ก.ค.ที่ผ่านมามีว่า หากต้องการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศ คนไทยควรน้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เรื่อง “สภาราณียธรรม 6” หรือหลักธรรมแห่งความรักและความสามัคคี 6 ประการมาปรับใช้ ได้กล่าวในส่วนด้านศีลสามัญญตา ว่าทุกคนในสังคมควรเริ่มจากรักษาศีล 5 และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัดและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ผู้ใดทำผิดก็ต้องได้รับโทษ จึงจะทำให้สังคมสงบสุขได้ และยังไม่**สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** (2549, หน้า 5) ได้กล่าวในหนังสือ “พุทธวิธีบริหาร” ไว้ว่าหน้าที่ของนักบริหารเป็นเป็นกรอบพิจารณาหน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ 5

ประการ (POSDC) ได้กล่าวถึง C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร โดยพุทธวิธีบริหารยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญ

6. ด้านทฤษฎีสამัญญาตา จากการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านทฤษฎีสამัญญาตา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลบ้านดู่ควรมีการเปิดรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อตอบรับไปสู่การพัฒนาและการแก้ไขปัญหา ตามสภาพความเป็นจริงต่อไป ควรปฏิบัติให้มากกว่านี้ รองลงมา คือ เทศบาลตำบลบ้านดู่ควรมีการปรึกษาหารือกันและมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การขจัดซึ่งปัญหาของประชาชนหรือชุมชนมากกว่านี้ **ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา พิมพ์สุข (2555, หน้า 76-77)** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีระดับการบริหารอยู่ในระดับมากเช่นกัน **ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)** (2547, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีสამัญญาตา คือการปรับความเห็นเข้ากันได้ หมายถึง เคารพรับฟังความคิดเห็น มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน **ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ได้กล่าวในรายการเดินหน้าประเทศไทย เรื่อง ธรรมะสร้างคามสมานฉันท์ทางสถานีโทรทัศน์ NBC เมื่อวันที่ 4 ก.ค. 2557 ที่ผ่านมามีว่า หากต้องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศ คนไทยควรน้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เรื่อง “สาราณียธรรม 6” หรือหลักธรรมแห่งความรักและความสามัคคี 6 ประการมาปรับใช้ ได้กล่าวในด้านทฤษฎีสამัญญาตา ว่าการปรับความเห็นให้เสมอกัน โดยไม่ยึดความเห็นส่วนตนเป็นหลัก แต่ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย และ**ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของวีระ อัมพันธ์** (2526 : 1-10) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารต้องใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการบริหารงานต้องอาศัยบุคคล เงินทุน อุปกรณ์ต่างๆ และการจัดการ และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ และ**ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารัตนะ** ได้กล่าวว่าการบริหารงาน ต้องมีการควบคุม คือ การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมายมุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

ข้อเสนอแนะ

ผลงานวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่ต้น ทำให้มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ดังนี้

1. ครอบนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน การบริหารงานของเทศบาลตำบลให้มีคุณภาพ ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
2. ครอบนำหลักธรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนา มาใช้ควบคุมกันไปกับการพัฒนาเทศบาลอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันจะมาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่
3. ครอบมีช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนกับบุคลากรผ่านเครือข่ายของเทศบาลตำบลหรือเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สมาชิกเทศบาลตำบล, ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวกลางในการสื่อสารการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางเทศบาลหรือห้องเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงที

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมของเทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่หลากหลาย จึงได้ขอคิดสำหรับผู้วิจัยที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ครอบศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมในเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจะได้ทราบถึงระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรอยู่ในระดับใด
2. ครอบศึกษาการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมของเทศบาลอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกันในระดับการบริหาร หรือนำหลักสภาราณียธรรมหรือหลักธรรมอื่นๆ ในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานองค์กร
3. ครอบทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรม วิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนและบุคลากรได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ ลุล่วงไปด้วยความกรุณาจาก ดร.อรุณสิทธิ์ เมืองอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องและข้อบกพร่องต่าง ๆ และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2536). รายงานการวิจัยการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนระดับอำเภอ. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.
- คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง. (2546). หนังสือบูรณาการแผนใหม่ นักธรรมชั้นตรี. กรุงเทพมหานคร : เสียงเชียง.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2536). การให้บริการแบบครบวงจรและแนวทางการให้บริการเชิงรุกของกรมการปกครอง, วารสารเทศบาล. 88 (7).
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. (2538). ปรัชญา 201 พุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรีนติ้ง เฮ้าส์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระครูอนนท์วิวัฒน์ วิระธมฺโม. (2553). การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม 6 : กรณีศึกษา

เทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/library1/Thesis/4.pdf>.

พระพงษ์พัฒน์ ชีรปัญญา. (2555). การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น **อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 4 ก.ค. 2557. **ธรรมะสร้างความสมานฉันท์ทางสถานีโทรทัศน์ NBC**, สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2557. <http://www.komchadluek.net/detail/20140707/187782.html>.

พระมหาเอกมร วิฑิตปัญญา. (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/library1/Thesis/171.pdf>.

วีระ อัมพันสุข. (2526). **พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : เยาว์ฉันทการพิมพ์.

อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลัก สาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

การบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

Personnel administration of Thungruangthong sub-district municipality, Chun district, Phayao province

ณัตยา ปัญญา^{1*} และพงษ์สนธิ คุณณะลา²

Nattaya Panya^{1*} and Pongsanit Kunnala²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารงานบุคคล ของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร บุคลากร และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 30 คนใช้แบบสัมภาษณ์ ในการรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อบริหารงานบุคคล ของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ได้แก่ ด้านการให้ได้มาซึ่งบุคลากรด้านการบำรุงรักษาบุคลากรด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน 2) แนวทางการบริหารงานบุคคล 2.1) ควรมีการวางแผนด้านอัตรากำลัง/แผนพัฒนาบุคลากรในระยะยาว 2.2) จัดทำระบบและขั้นตอนการสรรหาบุคลากร/ยกเลิกระบบอุปถัมภ์ 2.3) จัดทำระบบและขั้นตอนในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร 2.4) ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและควรมีการติดตามกำกับ ตรวจสอบ การนำผลมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 2.5) มีระบบและกลไกในการสอบวินัยของบุคลากรอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : gobbgabb88@hotmail.com

Abstract

This study aimed to investigate the problems and solutions to Human resource management in Thunguangthong Sub-district Municipality, Chun District, Phayao Province this study. Key interments are administrators, staff, and citizen in Thunguangthong Sub-district Municipality area, 30 people. The data were collected by structured depth interview. Results showed that: 1) barriers that affect management. The acquisition personnel. The maintenance personnel Human resource development and the personnel from the 2) Guidelines for Administration 2.1) should be planned workforce/development plan for the long term, 2.2) develop a system and procedures for recruitment/Cancel the patron-client system 2.3) to prepare the system. And steps to consider the merits of personnel 2.4) support personnel to develop knowledge continuously and should be monitored to check the results used to work regularly 2.5) and systematic Mechanism for the discipline of personnel clearly.

Keywords: Personnel administration

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีอิสระในการบริหารจัดการของตนเอง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะและการจัดสรรส่วนภูมิภาคและอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนดำเนินการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้มีศักยภาพในการรองรับภารกิจที่ถ่ายโอนในขณะเดียวกันก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นของตนเองเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานส่วนท้องถิ่นได้โดยตรงและเพื่อให้การบริหารงานบุคคลของพนักงานส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีทิศทางที่เหมาะสมและเป็นธรรมจึงกำหนดให้คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมีลักษณะไตรภาคีประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิแบ่งเป็น 3 ระดับคือคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการบริหารงานบุคคลรวมทั้งกำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นแต่ทั้งนี้การกำหนดค่าใช้จ่ายด้านกำลังคนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะกำหนดสูงกว่าร้อยละ 40 ของเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ได้ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, 8 ตุลาคม 2555, หน้า 35)

องค์กรเป็นการรวมตัวของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยอาศัยกระบวนการจัดโครงสร้างกิจกรรมหรืองานออกเป็นประเภทต่างๆเพื่อแบ่งเบาให้สมาชิกในองค์กร

ดำเนินการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย องค์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ5ประการได้แก่บุคลากรเทคนิคข่าวสารโครงสร้างและเป้าหมายและในองค์ประกอบเหล่านี้บุคลากรนับเป็นทรัพยากรหลักที่มีคุณค่าและสำคัญยิ่งในองค์การเพราะคนหรือทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารไม่ว่ายุคใดสมัยใดก็ตามในการพัฒนาประเทศให้เจริญกำลังคนถือว่าสำคัญที่สุดเพราะเหตุที่ว่าถ้าองค์กรใดมีจำนวนคนที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในองค์การประกอบกับมีการบริหารจัดการที่ดีแล้วโอกาสที่จะให้องค์การประสบความสำเร็จก็ย่อมที่จะมีมากกว่าองค์การอื่นเป้าหมายขององค์การในการทำงานคือทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุดโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดแต่เป้าหมายของคนที่ทำงานคือการประสบความสำเร็จในความต้องการหรือความคาดหวังที่มีต่อองค์การและการประสานเป้าหมายทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

การบริหารจัดการกับบุคคลในองค์การจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งโดยเฉพาะในหน่วยงานราชการที่มีบุคลากรตำแหน่งต่างๆ มากมายการบริหารงานมีการจัดสายการบังคับบัญชาและหน้าที่ความรับผิดชอบที่หลากหลายการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นิยามความหมายของการบริหารงานบุคคลว่าหมายถึงงานที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ในองค์การนับตั้งแต่การสรรหาการรับสมัครการสอบคัดเลือกการบรรจุแต่งตั้งการโอนการย้ายการฝึกอบรมการประเมินผลการปฏิบัติงานการพิจารณาความดีความชอบการเลื่อนขั้นตำแหน่งการจัดชั้นและตำแหน่งตามหน้าที่และระดับความรับผิดชอบของงานการกำหนดอัตราเงินเดือนค่าจ้างการจัดสวัสดิการการปกครองบังคับบัญชาการดำเนินการทางวินัยการให้พ้นจากตำแหน่งการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่างๆแก่ผู้ปฏิบัติงานตลอดจนการให้สินน้ำใจการให้รางวัลบำเหน็จบำนาญเมื่อออกจากราชการบริหารงานบุคคลนั้นเป็นการบริหารจัดการกับคนตั้งแต่ก่อนเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์การขณะที่เป็นสมาชิกขององค์การจนกระทั่งคนนั้นพ้นสภาพการเป็นสมาชิกขององค์การ (ชรินทร์ เพิ่มพูน, 2546)

เทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น ให้มีศักยภาพในการรองรับภารกิจที่ถ่ายโอนในการดำเนินกิจการทั้งปวงเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

แต่การบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ยังประสบปัญหาหลายประการ ทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ เช่น เกิดปัญหาในแผนอัตรากำลัง 3 ปี คือมีตำแหน่งพนักงานเทศบาลว่างเป็นจำนวนมากและเป็นระยะเวลานาน ภารกิจงานกับคนไม่สอดคล้องกัน ไม่เป็นไปตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งคือ งานบางสายงาน ต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือความชำนาญงานเป็นการเฉพาะงานบางสายงานมีปริมาณงานที่มาก แต่ไม่มีผู้ปฏิบัติงานโดยตรง เกิดปัญหาการปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างไม่เรียบร้อยบุคลากรบางคนในองค์กรขาดองค์ความรู้ ขาดทักษะ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ประชาชนเกิดความไม่พึงพอใจต่อการรับบริการส่งผลให้องค์กรเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี

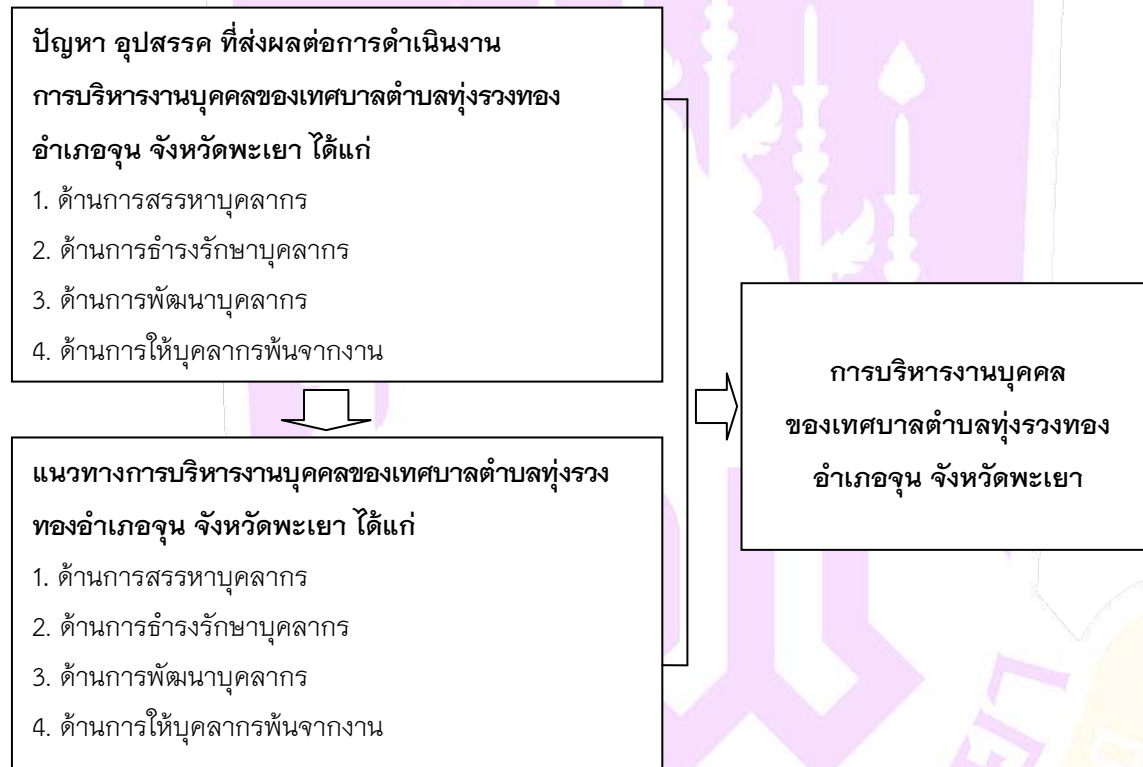
ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรมีแนวทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นไปตามนโยบายการพัฒนา โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในด้านอื่นๆให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ ลินธุ์ แสงเนตร (2545, หน้า 25-26) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารงานบุคคลไว้ ผู้ศึกษาจึงนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ:** ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มหน่วยงาน/องค์กร และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาดังนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา กล่าวคือ

2.1 เพื่อหาแนวทางในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2.2 เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคดังกล่าว ในการดำเนินการบริหารงานบุคคลในเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยใช้คุณวุฒิด้านการศึกษา ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาดังนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

4.1 จัดเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) สอบถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มหน่วยงาน/องค์กร และประชาชน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

4.1.1 เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

4.1.2 เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาอุปสรรค รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคดังกล่าว ในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากรวบรวมเอกสาร การทบทวน แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สิ่งพิมพ์ ข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

ในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 แหล่งดังกล่าว ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วารสาร สิ่งพิมพ์ ข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

2. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์หรือสนทนาตัวต่อตัวแบบเผชิญหน้า ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มต้นจากการแนะนำตัวเอง แนะนำวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และพยายามสร้างความเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์มากที่สุด ผู้สัมภาษณ์เริ่มต้นการสัมภาษณ์แบบสองทาง (Two-way communication) โดยเริ่มต้นจากการสนทนาในประเด็นคำถามที่ง่าย ๆ ก่อน ปล่อยให้ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการตอบให้มากที่สุด จากนั้นนำเข้าสู่ประเด็นลึก ๆ ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ภายใต้วิธีการที่สำคัญ ดังนี้

5.1 การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น

5.2 การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาทสรูปร่วมกันของเรื่องนั้น

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคคล ของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. แนวทางการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยาผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการให้ได้มาซึ่งบุคลากร

- 1) ควรยกเลิกระบบอุปถัมภ์
- 2) ควรมีระบบและขั้นตอนการสรรหาบุคลากรเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถมาปฏิบัติงาน
- 3) ควรมีการวางแผนด้านอัตรากำลังในระยะยาว
- 4) ผู้บริหารต้องเปิดใจให้กว้าง เปิดรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถและตรงในตำแหน่งที่ว่างเข้ามาร่วมงาน

อย่างเปิดเผย

1.2 ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร

- 1) มีระบบและขั้นตอนในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรอย่างชัดเจน
- 2) กำหนดรายได้และกำหนดค่าตอบแทนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและยึดหลักประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- 3) ควรจัดให้มีสวัสดิการอย่างเพียงพอและทั่วถึง
- 4) มีวิธีการสร้างขวัญและกำลังใจที่หลากหลาย
- 5) ส่งเสริมความปลอดภัยของบุคลากรในการปฏิบัติงาน
- 6) ควรใช้ระบบการบริหารงานของเอกชนมาประยุกต์ใช้เพื่อพิจารณาความดีความชอบ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร

- 1) ควรมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น
- 2) ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรมีการสำรวจและจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

งบประมาณอย่างเพียงพอ

4) ควรมีการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ การนำผลการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อมาใช้ ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน

1) ควรมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน โดยยึดกฎระเบียบของส่วนงานราชการเป็นแนวทางในการกำหนด บทบาทไทย

2) ควรมีระบบและกลไกในการสอบวินัยของบุคลากรอย่างชัดเจน

3) ผู้บริหารต้องชัดเจน ในการออกคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือให้นโยบาย

4) กระตุ้น ให้บุคลากรสำนึก รับผิดชอบและรักในบทบาทหน้าที่ของตนและต่อองค์กร

5) ผู้บังคับบัญชาควรใช้อำนาจหน้าที่ให้ความเป็นธรรมต่อบุคลากรทุกคน มีความเด็ดขาดในการลงโทษ ต่อบุคลากรที่กระทำความผิดซ้ำซากหรือรุนแรง

6) เมื่อบุคลากรกระทำความผิดควรพิจารณาอย่างเป็นธรรมในรูปแบบของคณะกรรมการสอบสวน ข้อเท็จจริง

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

จากการศึกษา สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ได้ดังนี้

2.1 ด้านการให้ได้มาซึ่งบุคลากร พบว่า การประชาสัมพันธ์การรับสมัคร/การเปิดสอบไม่ทั่วถึง และ บางครั้งมีระยะเวลาในการเปิดรับสมัครน้อย มีการเปิดรับสมัคร การสอบ อย่างเป็นระบบขั้นตอน เพื่อคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานแต่บางครั้งก็ยังใช้ระบบบัญชีจากส่วนกลางเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเปิดสอบ และยังมีระบบอุปถัมภ์บ้างในบางตำแหน่งงาน

2.2 ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรพบว่าระบบการพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน ขั้นพิเศษ มีความอ่อนแอค่อนข้างสูง เพราะการประเมินความดี ความชอบ การเลื่อนขั้นเงินเดือน มีแนวทางปฏิบัติ เน้นการเวียนกัน ไม่ได้เน้นที่ผลงานเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจ ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานหย่อนยาน ไม่เต็มศักยภาพ

2.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่าเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ไม่มีแผนในการส่งบุคลากรไปพัฒนาตนเอง อย่างชัดเจน มีเงื่อนไขในการส่งไปอบรมพัฒนา มีข้อจำกัดเกี่ยวกับ งบประมาณ ระยะเวลา ของหน่วยงานที่ต้องการไปอบรม

2.4 ด้านการให้บุคลากรพ้นจากงานพบว่ามีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ อยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับการนำมาใช้ว่าจะปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงแค่ไหน เช่น ไม่ใช้เป็นเครื่องมือในการทำร้ายกัน ไม่หย่อนยานกับคนบางกลุ่ม ชัดเจน มีขั้นตอนชัดเจน มีช่องทาง มีความเป็นธรรม

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดการบริหารงานบุคคล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผนด้านอัตรากำลัง/แผนพัฒนาบุคลากรในระยะยาวจัดทำระบบและขั้นตอนการสรรหาเพื่อการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถมาปฏิบัติงาน ยกเลิกระบบอุปถัมภ์จัดทำระบบและขั้นตอนในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนโดยมีการกำหนดรายได้และกำหนดค่าตอบแทนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนโดยยึดหลักกรรมภิบาลและยึดหลักประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมถึงจัดให้มีสวัสดิการและระบบความปลอดภัยของบุคลากรอย่างเพียงพอและทั่วถึง มีวิธีการสร้างขวัญและกำลังใจที่หลากหลาย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและควรมีการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ การนำผลการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคลากรได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรม ประชุม สัมมนา หรือศึกษาต่อ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง องค์กร และชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มีระบบและกลไกในการสอบวินัยของบุคลากรอย่างชัดเจน โดยยึดกฎระเบียบของส่วนงานราชการเป็นแนวทางในการกำหนดบทลงโทษ และผู้บริหารควรกระตุ้น ให้บุคลากรสำนึก รับผิดชอบและรักในบทบาทหน้าที่ของตนและต่อองค์กรสอดคล้องกับ **บัณฑิตย อินทรชื่น (2526, หน้า 1)** ได้ให้ความหมายการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในองค์การ นับตั้งแต่เข้ามาปฏิบัติงานจนกระทั่ง ออกจากงานไป โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนและแผนงานเกี่ยวกับการจัดอัตรากำลัง การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาทำงาน การกำหนดขั้นและตำแหน่งงาน การกำหนดอัตราเงินเดือน และค่าจ้าง การสรรหาหรือการรับสมัคร การสอบ การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การให้ทดลองปฏิบัติงาน การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติ การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การจัดสวัสดิการรักษาสุขภาพและความปลอดภัย การปกครองบังคับบัญชา การพิจารณาโทษทางวินัย การให้พ้นจากงานและการให้บำเหน็จบำนาญและสอดคล้องกับ **สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(2550)** กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล (Personal Management : PM) หมายถึงการปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากรในองค์การนับตั้งแต่กระบวนการสรรหาการคัดเลือกการบรรจุแต่งตั้งการโอนย้ายการฝึกอบรมการพิจารณาความดีความชอบการเลื่อนตำแหน่งการเลื่อนเงินเดือนการปกครองบังคับบัญชาการดำเนินการทางวินัยการพ้นจากงานตลอดจนการจ่ายบำเหน็จบำนาญเมื่อออกจากงานไปแล้วทั้งนี้ หากผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองต้องการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพแล้ว ควรกำหนดนโยบาย กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ การได้มาซึ่งบุคลากร การธำรงรักษา การพัฒนา และการลงโทษบุคลากร ควรมีวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน รวมทั้งควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับได้มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างเต็มศักยภาพ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ **สันติธร ยิ้มละมัย (2540, หน้า 32-34)** และ **สินธุ์ แสงเนตร (2545, หน้า 25-26)** กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานบุคคลประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆดังนี้ 1)การวางแผนนโยบาย การออกกฎหมายระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับตัวบุคคลเพื่อให้บุคคลในองค์การได้ยึดเป็นหลักปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความ

เป็นระเบียบเรียบร้อยและปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ2)การวางแผนกำลังคนคือการคาดคะเนถึงปริมาณ และคุณภาพของกำลังคนที่องค์การมีความต้องการในอนาคตทั้งการกำหนดวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังคนดังกล่าว 3)การกำหนดตำแหน่งหมายถึงการกำหนดตำแหน่งในองค์การว่าเป็นงานเกี่ยวกับอะไรและบุคคลที่จะรับผิดชอบต้องมีความรู้ความสามารถอย่างไรซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งเพราะว่าชี้ให้เห็นถึงความเจริญเติบโตขององค์การ (Organization Growth)4)การกำหนดเงินเดือนหมายถึงการกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทนโดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา4.1)หลักการ “งานเท่ากันเงินเท่ากัน” (Equal pay for Equal work) 4.2)เงินเดือนจะต้องปรับเปลี่ยนตามสภาพ เศรษฐกิจและค่าครองชีพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป4.3)อัตราเงินเดือนเปรียบเทียบการกำหนดอัตราเงินเดือนควร พิจารณาถึงอัตราเงินเดือนของงานที่มีความรับผิดชอบคล้ายคลึงกันของหน่วยงานอื่นด้วยเพื่อให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพที่ต้องการมาปฏิบัติงาน5)การสรรหาบุคคลหมายถึงการเลือกสรรบุคคลจากตลาดแรงงานมา ปฏิบัติงานในหน่วยงานเพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถนับตั้งแต่การรับสมัครการประชาสัมพันธ์และวิธีการสอบประเภท ต่างๆ เป็นต้น6)การบรรจุและแต่งตั้ง7)การพัฒนาบุคลากรส่งเสริมให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะในการ ปฏิบัติงานรวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดย ดำเนินการในรูปของการฝึกอบรมการศึกษาดูงานหรือวิธีการอื่นๆ 8)การพิจารณาความดีความชอบและประเมินผลการ ปฏิบัติงานเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ การพิจารณาผลงานของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อเลื่อนระดับให้สูงขึ้น ต้องพิจารณาถึงคุณภาพและปริมาณของงานที่รับผิดชอบ 9)การดำเนินการทางวินัยหมายถึงกฎระเบียบข้อบังคับที่ กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในหน่วยงานให้อยู่ในกรอบและมีวินัยที่ดี10)สวัสดิการหรือสิทธิ ประโยชน์ต่างๆที่หน่วยงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานนอกเหนือจากเงินเดือนเช่นค่าเช่าบ้านค่า รักษาพยาบาลค่าเล่าเรียนบุตรเงินช่วยเหลือบุตร เป็นต้นนอกจากนั้นยังมีสวัสดิการที่ไม่เป็นตัวเงินเช่นสิทธิในการลาป่วยลา กิจ ลาพักผ่อนลาคลอดบุตรลาอุปสมบทลาไปประกอบพิธีฮัจย์ลาไปศึกษาฝึกอบรมหรือดูงานทั้งภายในและต่างประเทศเป็น ต้นและ 11)การให้ออกจากงานและบำเหน็จบำนาญการออกจากราชการมีหลายกรณีเช่นการเกษียณอายุลาออกถูกสั่งให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกหากับราชการด้วยความซื่อสัตย์เมื่อออกจากราชการก็มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญด้วย

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผนด้านอัตรากำลัง/แผนพัฒนาบุคลากรในระยะยาวจัดทำระบบและขั้นตอนการสรรหาเพื่อการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถมาปฏิบัติงาน ยกเลิกระบบอุปถัมภ์จัดทำระบบและขั้นตอนในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนโดยมีการกำหนด รายได้และกำหนดค่าตอบแทนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและยึดหลักประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานรวมถึงจัดให้มีสวัสดิการและระบบความปลอดภัยของบุคลากรอย่างเพียงพอและทั่วถึง มีวิธีการสร้างขวัญและ กำลังใจที่หลากหลาย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและควรมีการติดตาม กำกับ ตรวจสอบ การนำผลการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ บุคลากรได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรม ประชุม สัมมนา หรือศึกษาต่อ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง องค์กร และชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มีระบบและกลไกในการสอบวินัยของบุคลากรอย่างชัดเจน โดยยึด กฎระเบียบของส่วนงานราชการเป็นแนวทางในการกำหนดบทลงโทษ และผู้บริหารควรกระตุ้น ให้บุคลากรสำนึก

รับผิดชอบและรักในบทบาทหน้าที่ของตนและต่อองค์กรสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ศตปพร มีสุขศรี (2554)** ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและผลกระทบในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคล ควรมีการสรรหาบุคลากรตามแผนอัตรากำลัง และใช้ระบบการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่และระบบคุณธรรมในการสรรหาบุคลากร รัฐบาลควรจัดสวัสดิการเพิ่มขึ้นเทียบเท่ากับพนักงานรัฐวิสาหกิจ ใช้ระบบการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่ และระบบคุณธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรจัดฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการนำไปปฏิบัติจริง ควรเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในหน่วยงาน และควรมีการติดตามประเมินผลบุคลากรทุกครั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **พงศธร ผาสิงห์ (2554)** ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของเทศบาลในจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ และจังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลของเทศบาลในจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ และจังหวัดน่าน พบว่า ควรมีการวิเคราะห์อัตรากำลัง และความต้องการคนที่ต้องการในอนาคต ควรนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการสรรหาบุคลากรให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสามารถได้เข้ารับราชการ และควรประชาสัมพันธ์การรับสมัครบุคลากรโดยใช้สื่อต่างๆ ให้มีความแพร่หลาย และควรแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริม สนับสนุนให้นำความคิดเห็นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงานบุคคลเพื่อเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจพนักงาน ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในการพิจารณาความดีความชอบ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนระดับ และควรนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการพิจารณาความดีความชอบให้เกิดความยุติธรรมและโปร่งใสแก่บุคลากร ควรฝึกอบรมบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ แม่นยำ ในระเบียบข้อกฎหมาย ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการอบรมสัมมนา และการเข้ารับการศึกษเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และควรส่งเสริมให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลเป็นประจำทุกปี และ ด้านการให้บุคลากรพ้นออกจากงาน พบว่า ควรปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมและเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ในการโยกย้ายหน้าที่การงานของบุคลากรควรคำนึงถึงความก้าวหน้าตามสายงาน และผู้บังคับบัญชา ควรชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจถึงสาเหตุที่ต้องพ้นจากงาน และควรรับฟังความคิดเห็นสุดท้ายของบุคลากรที่จะพ้นจากงาน เพื่อก่อนให้เกิดแนวคิดที่จะนำมาปรับปรุงระบบและพัฒนาคนสอดคล้องกับการศึกษาของ **ณัฐภาพ สีดาแก้ว (2554)** ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการดำเนินงานการบริหารบุคคล ได้แก่ การบรรจุแต่งตั้งควรจัดให้มีการทดสอบความสามารถอย่างแท้จริง การเลื่อนขั้นเงินเดือนควรพิจารณาถึงความสามารถของบุคลากร และความพิจารณาให้พนักงานเข้าศึกษาต่อเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ ควรให้โอกาสบุคลากรเข้ารับการอบรม ศึกษาต่ออย่างเท่าเทียม ควรมอบหมายงานให้เป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่ และควรมีการปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยระบบ กฎเกณฑ์เดียวกันทั้งองค์กร ควรเพิ่มสวัสดิการและผลประโยชน์แก่บุคลากร ควรกำหนดระเบียบดูแลบุคลากรเกษียณอายุราชการ และควรมีกฎหมายคุ้มครองบุคลากรระหว่างปฏิบัติงาน และ ควรมีความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน ไม่อิงต่อระบบนักการเมือง ควรยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างทางการเมือง และควรมีความเป็นอิสระในการแสดงออกทางการเมืองและยังสอดคล้องกับการศึกษาของ **สุวารินทร์ ทอดแสน และคณะ (2554)** ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดเด่น คือ 1) ด้าน

นโยบายและการจัดระบบงาน พบว่า ได้มีการจัดทำแผนอัตรากำลังคนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล มีการกำหนดโครงสร้างส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน 2) ด้านกระบวนการจัดหาและการบริหารทรัพยากรบุคคล พบว่า ทุกขั้นตอนการบริหารงานบุคคลได้มีการปฏิบัติตามระเบียบราชการและหนังสือสั่งการ 3) ด้านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการฝึกอบรม การให้ทุนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน 4) ด้านกระบวนการธำรงรักษาและการสร้างความผูกพันแก่ทรัพยากรบุคคล พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบทุกขั้นตอน ให้อิสระในการโอนย้าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ต้องกำหนดนโยบายและให้ความสำคัญกับการได้มาซึ่งบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เนื่องจากบุคลากรเป็นปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญที่สุดขององค์กร ดังนี้

1. ด้านการสรรหาบุคลากร

- 1.1 ควรให้สำนักปลัดเทศบาลงานการเจ้าหน้าที่จัดทำแผนอัตรากำลัง3ปีโดยแต่งตั้งคณะกรรมการประชุมทบทวนปริมาณงานและอัตรากำลังคน เพื่อให้สอดคล้องและเป็นปัจจุบันทุกๆไตรมาส
- 1.2 ผู้บริหารและพนักงานเทศบาล ควรประชุมเฉพาะเรื่องการบริหารบุคคลทุกๆเดือนเพื่อตรวจสอบงบประมาณรายจ่ายด้านบุคลากรไม่ให้เกิน 40% ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- 1.3 ควรให้สำนักปลัดเทศบาล งานธุรการติดประกาศประชาสัมพันธ์การรับสมัคร การสอบ ที่บอร์ดข้อมูลข่าวสารของหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน และทำหนังสือส่งประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

2. ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร

- 2.1 ผู้บริหารควรปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัดในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าตอบแทน และยกเลิกระบบอุปถัมภ์ในการบริหารงานบุคคล
- 2.2 ควรจัดทำประกาศหลักเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรอย่างชัดเจน เมื่อมีผู้ทำผลงานให้กับองค์กร ควรมีการประกาศยกย่อง หรือมอบเกียรติบัตรเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานต่อไป
- 2.3 ควรจัดตั้งงบประมาณในเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการต่างๆเงินรางวัลประจำปี ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร

- 3.1 ควรมีการสำรวจความต้องการการพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร
- 3.2 ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร เป็นประจำทุกปี เพื่อกำหนดการพัฒนาความรู้ ทักษะ ของแต่ละบุคคลให้ตรงกับสายงาน

3.3 ควรจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและทั่วถึงทุก
สายงาน

4. ด้านการให้บุคลากรพ้นจากงาน

4.1 ผู้บริหารควรออกคำสั่ง หรือข้อบังคับเทศบาล กำหนดหลักเกณฑ์ หรือข้อตกลงร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงาน
ถึงบทลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจน

4.2 ผู้บริหารควรมีความเด็ดขาดในการลงโทษ ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

4.3 ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานด้านวินัยเป็นการเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัด
พะเยา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัด
พะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและลุล่วงลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร. พงษ์สนธิ คุณณะลา
อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา คำแนะนำแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและขอבקพร่องต่างๆ
ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน และขอขอบคุณผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง
ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้
ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลจากการศึกษาค้นคว้านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับท่านผู้อ่านทุกท่าน ในการนำแนวทางการ
บริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง เป็นแนวศึกษาปฏิบัติ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้า
อิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บุพการี ครอบครัวของผู้ศึกษา บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐภาพ สีดาแก้ว. (2554). ปัญหาการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็กจังหวัด

กาฬสินธุ์.วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บัณฑิตย์ อินทรชื่น. (2526). การบริหารงานบุคคลและการสัมมนาของเทศบาล. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.

พงศธร ผาลิ่งห์. (2554). สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของเทศบาลในจังหวัดอุดรดิติต์ แพร่ และจังหวัด

น่าน. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิติต์, อุดรดิติต์.

ศตปพร มีสุขศรี. (2554). ปัญหาและผลกระทบในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สินธุ์ แสงเนตร. (2545).สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญ

ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ กศ.ม., สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เอกสารอ้างอิง

- สุวารินทร์ ทอดแสน และคณะ. (2554). **ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2550). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสวนจิตรลดา.
- สันติธร ยิ้มละมัย. (2540). **กระบวนการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานครูเทศบาล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การบริหารจัดการชุมชนในเขตพื้นที่ทับซ้อนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Community Management in the Area Overlapping of Maejo Muang Municipality, Sansai District, Chiang Mai Province

กมล บัวงาม^{1*} และ เกริญไกร เจริญผล²

Kamon BuaNgam^{1*} and Kriengkrai Charoenphon²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวิถีชีวิตดั้งเดิมของหมู่บ้านก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในมิติการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนของชุมชนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในมิติการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการตรวจเอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จำนวนทั้งหมด 30 ราย โดยแบ่งพื้นที่ละ 10 คน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการหมู่บ้านก่อนการแบ่งเขตพื้นที่หมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านมีการบริหารจัดการต่างๆ โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมีการบริหารจัดการกันเองโดยในขณะนั้นหน่วยงานของภาครัฐยังไม่มีนโยบายหรือโครงการที่เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมให้กับชุมชนมากนัก และการบริหารจัดการหมู่บ้านหลังการแบ่งเขตพื้นที่หมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านพบว่า ในช่วงแรกของการแบ่งเขตพื้นที่ หมู่บ้านมีการบริหารจัดการเหมือนกับก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ แต่หมู่บ้านมีการบริหารที่เปลี่ยนไปหลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ส่วนผลกระทบของการแบ่งพื้นที่หมู่บ้านพบว่าในช่วงแรกของการแบ่งพื้นที่ของหมู่บ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้านยังไม่ได้รับผลกระทบอะไร แต่ในช่วงหลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเริ่มได้รับผลกระทบเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการชุมชน พื้นที่ทับซ้อน ทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ

¹ นิสิตคณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

² คณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹ Graduate Student, School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

² School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

*Corresponding author e-mail : kamon4616@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were to explore: 1) traditional ways of life management of villages before and after the separation of overlapped areas of the communities in Sansai district, Chiang Mai province and 2) impacts of the overlapped area separation: Data were collected through documentary review and in-depth interview conducted with 30 people living in the overlapped area, 10 people per each area. Results of the study revealed that most of the informants managed the overlapped areas by themselves before the overlapped area separation. During that time, concerned government agencies had no policy or project encouraging local people to do activities for their respective communities. For the management of the 3 villages in the overlapped area, it was found that the villages had the same village management as that of before the overlapped area separation at the initial stage. However, the village management changed after Maejo sub-district municipality was elevated to be Maejo Muang municipality. Regarding impacts of the overlapped area separation, it was found that the 3 villages had no affect on it at the initial stage. After that, however, the 3 villages began to be affected in terms of access to resources in accordance with the government's policy.

Keywords: Community Management, Overlap Areas, Resources by State Policies

บทนำ

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจ โดยส่วนกลางได้โอนมอบอำนาจระดับหนึ่งไปให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเองอย่างอิสระ ซึ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน กิจกรรมที่ท้องถิ่นทำได้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการพัฒนา และมีอิสระในการตัดสินใจต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการเสริมสร้างสนับสนุนกิจกรรมของท้องถิ่น เช่น ออกข้อบังคับหรือระเบียบต่าง ๆ มาบังคับประชาชนในเขตการปกครองของตนได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย (วิรัช ธีรพันธุ์เมธี, 2557: ระบบออนไลน์)

พัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นของไทย เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่การปฏิรูประบอบราชการ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดกิจการท้องถิ่นฉบับแรก คือ พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 โดยกำหนดให้ สุขาภิบาลกรุงเทพฯ มีหน้าที่ดำเนินการรักษาความสะอาด และป้องกันโรค กำจัดขยะมูลฝอย จัดสถานที่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะสำหรับราษฎรทั่วไป ห้ามการปลูกสร้าง หรือซ่อมแซมโรงเรือน ที่จะเป็นเหตุให้เกิดโรค รวมทั้งการขนย้ายสิ่งโสโครก ที่ทำความรำคาญให้กับราษฎรไปทิ้ง เป็นต้น

สมัยรัชกาลที่ 6 ก็ได้ตราธรรมนูญการปกครองคณะนคราภิบาลดุสิตธานี พ.ศ.2461 เพื่อทดลองรูปแบบเมืองจำลอง "ดุสิตธานี" นับเป็นการปกครองในรูปแบบนคราภิบาลครั้งแรก อันเป็นรูปแบบการปกครองอย่างประเทศอังกฤษ โดยกำหนดให้เป็นนิติบุคคล แยกจากส่วนกลาง มีรายได้ของตนเอง ดูแลการคมนาคม การดับเพลิง สวนสาธารณะ โรงพยาบาล สุสาน โรงฆ่าสัตว์ ดูแลโรงเรียนราษฎร การรักษาความสะอาด และการป้องกันโรค ทำบริการสาธารณสุขที่มี

กำไร เช่น ตั้งโรงรับจำนำ ตลาด รถราง เป็นต้น ออกใบอนุญาต และเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับยานพาหนะ ร้านจำหน่ายสุรา โรงละคร โรงหนัง สถานเริงรมย์ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของประเทศไทย ในปี พ.ศ.2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญประเทศไทยได้จัดระเบียบการบริหารราชการ เป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2476 โดยในส่วนของราชการส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2476 (ปัจจุบันใช้ พรบ.เทศบาล พ.ศ.2496) แต่ต่อมาปรากฏว่า การดำเนินงานของเทศบาลไม่ได้ผลเต็มที่ตามที่มุ่งหมายไว้ จึงไม่อาจขยายการตั้งเทศบาลออกไปทุกท้องที่ที่วราชอาณาจักรได้ จึงตั้งขึ้นได้เพียง 120 แห่ง กระทั่งการจัดตั้งเทศบาลขึ้นใหม่ เป็นเวลานานหลายสิบปี และได้มีการตั้งสุขาภิบาลขึ้นแทนเทศบาลในท้องที่ที่ยังไม่มีฐานะเป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495 จนกระทั่งถึงปี 2500 จึงได้มีการยกฐานะสุขาภิบาลบางแห่ง ขึ้นเป็นเทศบาลตำบล คือ เทศบาลตำบล กระบี่นทร์ เทศบาลโรกสำโรง เทศบาลตำบลบัวใหญ่ เป็นต้น (สำนักที่ปรึกษากรมอนามัย, 2557: ระบบออนไลน์)

สุขาภิบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก โดยทั่วไปเป็นสุขาภิบาล มีการจัดตั้งโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2494 จึงให้ยกฐานะท้องถิ่นบางส่วนของตำบลหนองหาร และตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่จัดตั้งเป็นสุขาภิบาล เพื่อประโยชน์ในการทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (ประกาศกระทรวงมหาดไทย, 2530)

ต่อมาสุขาภิบาลแม่ใจก็เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความพร้อมและเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลแม่ใจเป็นเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยก่อนการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลแม่ใจ ปี พ.ศ.2540 สุขาภิบาลแม่ใจมีการตรวจสอบและมีการแบ่งแนวเขตการปกครองใหม่ ซึ่งการวางแนวเขตการปกครองของการเปลี่ยนแปลงฐานะนั้นทำให้หมู่บ้านบางหมู่บ้านถูกแบ่งพื้นที่เป็นสองส่วน อยู่เขตการปกครองสองที่ หลังจากที่สุขาภิบาลเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลแม่ใจ ปี พ.ศ.2540 จึงส่งผลกระทบต่อหมู่บ้าน ในการเข้าถึงทรัพยากรตามนโยบายของรัฐ

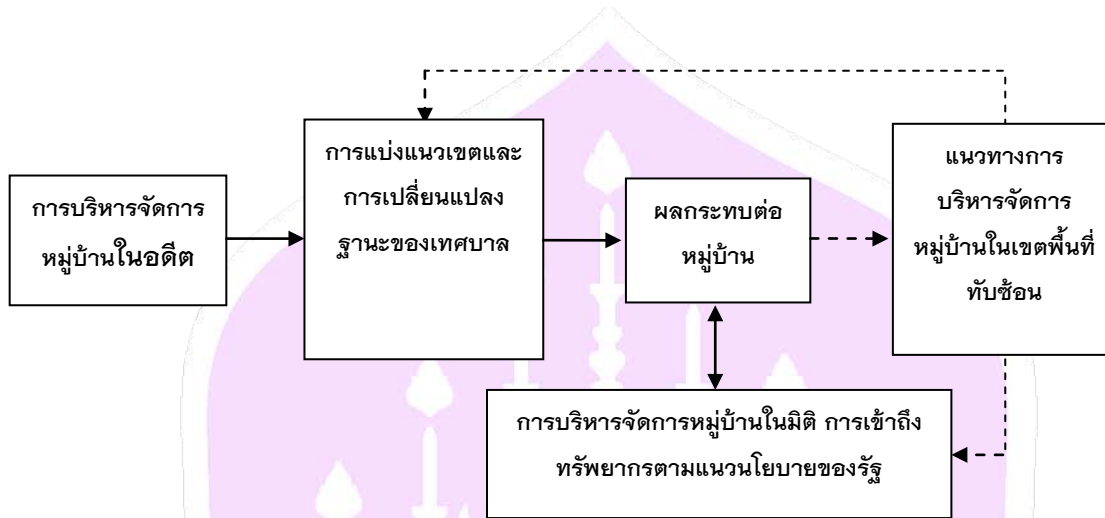
จากความเป็นมาและผลกระทบปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะค้นหาคำตอบจากคำถาม ดังนี้ การบริหารจัดการวิถีชีวิตดั้งเดิมของหมู่บ้านก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร ผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนของชุมชนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวิถีชีวิตดั้งเดิมของหมู่บ้านก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในมิติการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนของชุมชนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในมิติการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการชุมชนพื้นที่ทับซ้อนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวิถีชีวิตดั้งเดิมของหมู่บ้านก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน รวมถึงผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนของชุมชนของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในมิติการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเลือกศึกษาการบริหารจัดการวิถีชีวิตดั้งเดิมของหมู่บ้านก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน รวมถึงผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อน และผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อนของชุมชนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้าน ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

แหล่งข้อมูลด้านพื้นที่สำหรับการศึกษา ผู้วิจัยเลือกศึกษาหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อนของชุมชนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งได้แก่ บ้านเกษตรใหม่ บ้านเต่าไห บ้านแพะป่าห้า

แหล่งข้อมูลด้านบุคคล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของการศึกษา ด้วยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จำนวน 30 คน กำหนดผู้ให้ข้อมูลพื้นที่ละ 10 คน จากประชากรทั้งหมด 2795 คน ด้วยเหตุที่ว่าประชากรในบางพื้นที่เป็นคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยในเขตพื้นที่ที่จะการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้รับมาจากการสัมภาษณ์ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2, และ 3 ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ชุมชนอย่างน้อย 10 ปี ขึ้นไป
2. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้ที่เคยมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมเอกสาร (Review Literature) ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสาร เฉพาะในส่วนที่มีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ที่เป็นเอกสารวิชาการ หนังสือ ตำรา เอกสารทางประวัติศาสตร์ บทความทางวิชาการ วารสาร ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นจากสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ตโดยศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน และการบริหารจัดการชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้งที่จะนำมาสรุปประมวลผลได้ ด้วยการ สัมภาษณ์เจาะลึกแบบตัวต่อตัว กับเจ้าหน้าที่และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแบ่งเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่กองช่างของเทศบาลเมืองแม่ใจ เจ้าหน้าที่กองช่างของเทศบาลตำบลหนองหาร เจ้าหน้าที่กองช่างของเทศบาล ตำบลหนองจ่อม เป็นการเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และกำหนดคำถามออกเป็น ประเด็นให้ครอบคลุม สอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย

ผลการศึกษา

การบริหารจัดการบ้านแต่้าไหก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน และผลกระทบของการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นว่า “การแบ่งพื้นที่หมู่บ้าน มีการแบ่งขึ้นเมื่อประมาณปี 2539 ส่วนการแบ่งพื้นที่ นั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อสะดวกต่อการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การดูแล และการแบ่งเขตการปกครองของสภาตำบลหนอง หารและสุขาภิบาลแม่ใจ” ซึ่งในขณะนั้นการแบ่งพื้นที่ของหมู่บ้านนั้นไม่มีการประชาคมหมู่บ้านในเรื่องของการแบ่งเขตพื้นที่ หมู่บ้าน โดยผู้ที่ชี้แนวเขตในขณะนั้นเป็นผู้นำของหมู่บ้าน(กำนันผู้ใหญ่บ้าน) โดยการแบ่งแนวเขตโดยส่วนหนึ่งอาศัยลำห้วย แต่้าไหจนถึงสะพานห้วยแต่้าไหและอีกส่วนหนึ่งอาศัยจากสะพานห้วยแต่้าไหไปตามแนวเส้นพื้นที่นาของชาวบ้าน จากการชี้ แนวเขตหมู่บ้านทำให้พื้นที่หมู่บ้านแบ่งออกเป็นสองส่วนคือส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของสภาตำบลหนองหารและส่วนหนึ่ง อยู่ในเขตพื้นที่สุขาภิบาลแม่ใจ โดยที่หลังจากการชี้แนวเขตเขตพื้นที่แล้ว สภาตำบลหนองหารเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร ปี พ.ศ.2540 ต่อมาปี พ.ศ. 2542 สุขาภิบาลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาล ตำบลแม่ใจ จึงทำให้ต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงฐานะ โดยในส่วนของ การตรวจสอบแนวเขต และการประชาคมหมู่บ้านในขณะนั้นยังไม่มีการประชาคม โดยการตรวจสอบแนวเขตนั้นยังอาศัยแนวเขตเดิม ในปี พ.ศ. 2551 เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ การตรวจสอบ แนวเขตยังไม่มีการประชาคมหมู่บ้าน โดยการตรวจสอบแนวเขตยังอาศัยแนวเขตเดิม และประกอบกับพื้นที่ของบ้านแต่้า ไห บางส่วนที่อยู่ในเขตการดูแลของเทศบาลเมืองแม่ใจต้องถูกเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน และอีกส่วนหนึ่งที่อยู่ในเขตการดูแล ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหารยังคงมีสถานะเป็นหมู่บ้าน

ภาพที่ 2 แสดงพื้นที่ทั้งหมดของบ้านเต่าไห

ที่มา : google map และตัดแปลงจากเอกสาร

การบริหารจัดการหมู่บ้านเต่าไหในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน หมู่บ้านเต่าไหมีการบริหารจัดการตามโครงการที่หมู่บ้านได้เสนอขอดำเนินการ โดยชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน เช่น เงิน คน และอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ ชาวบ้านจะมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยทรัพยากรที่รัฐจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน หมู่บ้านมีการนำทรัพยากรเหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ซ่อมอุปกรณ์ต่างๆที่หมู่บ้านยังขาดแคลน การพัฒนาถนน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมต่างๆตามโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ ชาวบ้านมีการให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า

“บ้านเต่าไหแต่เดิมหมู่บ้านมีการบริหารจัดการโครงการต่างๆกันเอง เมื่อหมู่บ้านจะมีโครงการที่หมู่บ้านจัดขึ้นเอง ชาวบ้านจะมีการประชุมหมู่บ้านและระดมความคิดของชาวบ้าน การระดมคน เงิน และอุปกรณ์ร่วมกัน โดยชาวบ้านจะช่วยกันในการจัดกิจกรรม ผู้ชายก็จะจัดเตรียมโต๊ะเก้าอี้ เวกี ส่วนผู้หญิงจะช่วยในการจัดทำอาหารและเตรียมอาหาร ส่วนโครงการของภาครัฐที่มาสู่หมู่บ้าน เมื่อภาครัฐมีโครงการมาสู่หมู่บ้าน หมู่บ้านก็มีการประชุมหมู่บ้าน ระดมความคิดในการนำทรัพยากรที่รัฐจัดสรรให้นำไปใช้ และเตรียมการจัดกิจกรรมร่วมกันของชาวบ้าน”

การบริหารจัดการหมู่บ้านเต่าไหในช่วงหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน ในช่วงแรกหมู่บ้านเต่าไหมีการบริหารจัดการหมู่บ้านเหมือนกับในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ แต่หมู่บ้านเต่าไหมีการบริหารจัดการหมู่บ้านที่เปลี่ยนไปช่วงหลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ กล่าวคือ หลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านที่มีพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ใจถูกเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน (เทศบาลเมืองแม่ใจ) และอีกส่วนหนึ่งยังคงเป็นหมู่บ้านเช่นเดิม (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร) หลังจาก that เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านและชุมชนถูกแบ่งพื้นที่แยกออกจากกันและการบริหารจัดการหมู่บ้านและชุมชนมีการบริการจัดการแยกออกจากกัน

การบริหารจัดการหมู่บ้านเต่าไห หลังจาก that เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ หมู่บ้านมีการบริการจัดการเช่นเดียวกับก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน เช่น เงิน คน และอุปกรณ์ต่างๆ

การบริหารจัดการชุมชนเตาไห หลังจากทีเทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ชุมชนเตาไหมี การบริหารจัดการชุมชนร่วมกับเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยการจ้ดกิจกรรมของชุมชน ชุมชนจะได้รับการสนับสนุน การ อุดหนุนจากเทศบาลเมืองแม่ใจ เมื่อชุมชนมีกิจกรรมหรือมีงานเทศบาลเมืองแม่ใจจะคอยเข้ามาอำนวยความสะดวกในการ จ้ดงาน เช่น การเข้ามาจัดเต็น โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่ โดยเทศบาลเมืองแม่ใจจะมีเจ้าหน้าที่เข้า มาคอยให้ความอำนวยความสะดวกต่างๆ

ส่วนโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ เมื่อภาครัฐมีนโยบายหรือโครงการหมู่บ้านและชุมชน ภาครัฐจะมีการ จัดสรรทรัพยากรผ่านรหัสหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนไม่มีรหัสจึงทำให้เมื่อภาครัฐมีโครงการและจัดสรรทรัพยากรให้กับหมู่บ้าน หมู่บ้านก็จะนำทรัพยากรที่ได้มาแบ่งครึ่งกับชุมชน โดยหมู่บ้านและชุมชนจะมีการแยกการบริหารออกจากกัน ซึ่ง สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า

“หลังจากการแบ่งเขตพื้นที่ในช่วงแรกหมู่บ้านยังคงมีการบริหารจัดการเหมือนก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน จนกระทั่งเทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านที่อยู่ในเขตของเทศบาลเมืองแม่ใจ เปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน และทำให้ชุมชนและหมู่บ้านถูกแยกการบริหารออกจากกัน เมื่อหมู่บ้านและชุมชนมีการจัด กิจกรรมหรือมีโครงการต่างๆ ชุมชนเตาไหจะได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจ ส่วนหมู่บ้านเตาไหจะมีการ บริหารจัดการโดยชาวบ้านจัดงาน กิจกรรมขึ้นกันเอง”

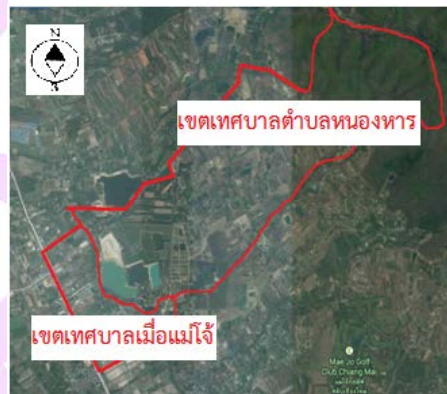
ผลกระทบของการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน

1. เมื่อชุมชนเตาไห มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ชุมชนเตาไห ได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจในการ เข้ามาให้บริการต่างๆ เช่น การเข้ามาจัดเต็น โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่
2. ความสามัคคีของประชาชนในชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากเทศบาลเมืองแม่ใจเข้ามาให้ความอำนวยความสะดวกแก่ ชุมชนเพิ่มมากขึ้นทำให้เมื่อชุมชนมีการจัดงานหรือกิจกรรม ประชาชนก็จะคอยแต่ให้เทศบาลเข้ามาอำนวยความสะดวก จึงทำให้เมื่อชุมชนจัดกิจกรรมเทศบาลเข้ามาให้บริการซ้ำ ประชาชนโดยส่วนน้อยจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการจัด กิจกรรมร่วมกัน รวมถึงเมื่อถึงช่วงประเพณีวัฒนธรรม หรือกิจกรรมศาสนา หมู่บ้านและชุมชนถูกแยกออกจากกันในการ จัดกิจกรรม โดยที่ชุมชนจะมีการเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของเทศบาลเมืองแม่ใจ และหมู่บ้านจะมีการจัดกิจกรรมตาม ประเพณีขึ้นเองของชาวบ้าน โดยจะมีเทศบาลตำบลหนองหารเข้ามาให้การอุดหนุนในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านเตาไห
3. ประชากรของหมู่บ้านเตาไหในช่วงแรกมีจำนวนน้อย ชาวบ้านมีไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม เนื่องจาก หลังจากการแบ่งพื้นที่ในช่วงแรกหมู่บ้านเตาไหที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองหารมีจำนวน 6 หลังคาเรือน เพราะ ประชาชนโดยส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนเตาไหเขตเทศบาลเมืองแม่ใจ หมู่บ้านเตาไหจึงต้องเข้ามาอาศัยในการจัดกิจกรรม ร่วมกับชุมชนเตาไหที่มีประชาชนเป็นจำนวนมาก แต่ในช่วงหลังหมู่บ้านเตาไหมีการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆกันเอง เพราะหมู่บ้านเริ่มมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น หลังจากที่ประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเตาไหตามโครงการบ้านเอื้อ ออาทร ในเขตเทศบาลตำบลหนองหาร
4. การเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของภาครัฐ ชุมชนยังต้องคอยการจัดสรรทรัพยากรจากหมู่บ้าน ที่หมู่บ้านต้องคอยแบ่งทรัพยากรที่ได้รับจากภาครัฐให้แก่ชุมชน

การบริหารจัดการบ้านเกษตรกรใหม่ก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ และผลกระทบของการแบ่งเขตพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นว่า “การแบ่งพื้นที่หมู่บ้าน มีการแบ่งขึ้นเมื่อประมาณปี 2539 ส่วนการแบ่งพื้นที่นั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อสะดวกต่อการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การดูแล และการแบ่งเขตการปกครองของสภาตำบลหนองหารและสุขาภิบาลแม่ใจ” ซึ่งในขณะนั้นการแบ่งพื้นที่ของหมู่บ้านนั้นไม่มีการประชาคมหมู่บ้านในเรื่องของการแบ่งเขตพื้นที่หมู่บ้าน โดยผู้ที่ชี้แนวเขตในขณะนั้นเป็นผู้นำของหมู่บ้าน(กำนันผู้ใหญ่บ้าน) โดยการแบ่งแนวเขตพื้นที่โดยส่วนใหญ่อาศัยลำคลองชลประทานแม่แฝก จากการชี้แนวเขตหมู่บ้านทำให้พื้นที่หมู่บ้านแบ่งออกเป็นสองส่วนคือส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของสภาตำบลหนองหารและส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สุขาภิบาลแม่ใจ โดยที่หลังจากการกำหนดแนวเขตเขตพื้นที่สภาตำบลหนองหารเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร ปี พ.ศ.2540 ต่อมาปี พ.ศ.2542 สุขาภิบาลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลแม่ใจ จึงทำให้ต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงฐานะ โดยในส่วนของการตรวจสอบแนวเขตและการประชาคมหมู่บ้านนั้นยังไม่มีมีการประชาคม โดยการตรวจสอบแนวเขตนั้นยังอาศัยแนวเขตเดิม ในปี พ.ศ.2551 เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ในการตรวจสอบแนวเขตและการประชาคมหมู่บ้านนั้นยังไม่มีมีการประชาคม โดยการตรวจสอบแนวเขตนั้นยังอาศัยแนวเขตเดิม และประกอบกับพื้นที่ของบ้านเกษตรกรใหม่บางส่วนของพื้นที่อยู่ในเขตการดูแลของเทศบาลเมืองแม่ใจ ต้องถูกเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน และอีกส่วนหนึ่งที่อยู่ในเขตการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหารยังคงมีสถานะเป็นหมู่บ้าน

ภาพที่ 3 แสดงพื้นที่ทั้งหมดของบ้านเกษตรกรใหม่

ที่มา : google map และตัดแปลงจากเอกสาร

การบริหารจัดการหมู่บ้านเกษตรกรใหม่ในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน หมู่บ้านแต่ใหม่มีการบริหารจัดการตามโครงการที่หมู่บ้านได้เสนอขอดำเนินการ โดยชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน เช่น เงิน คน และอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ ชาวบ้านจะมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยทรัพยากรที่รัฐจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน หมู่บ้านมีการนำทรัพยากรเหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ซื้ออุปกรณ์ต่างๆที่หมู่บ้านยังขาดแคลน การพัฒนาถนน การพัฒนาระบบสาธารณสุขโรคของหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมต่างๆตามโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ ชาวบ้านมี

การให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า

“แต่เดิมหมู่บ้านเกษตรใหม่มีการบริหารจัดการหมู่บ้าน โดยในช่วงก่อนการแบ่งพื้นที่หมู่บ้านยังไม่ค่อยได้รับโครงการ หรือการสนับสนุนต่างๆจากภาครัฐ โดยส่วนมากเมื่อหมู่บ้านจะมีการจัดกิจกรรมอะไร หมู่บ้านก็จะมีการเรียกประชุมและมีการระดมทรัพยากรร่วมกันของคนในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่”

การบริหารจัดการหมู่บ้านเกษตรใหม่ช่วงหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน ในช่วงแรกหมู่บ้านเกษตรใหม่มีการบริหารจัดการหมู่บ้านเหมือนกับในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ แต่หมู่บ้านเกษตรใหม่มีการบริหารจัดการหมู่บ้านที่เปลี่ยนไป ช่วงหลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ กล่าวคือ หลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านที่มีพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ใจถูกเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน (เทศบาลเมืองแม่ใจ) และอีกส่วนหนึ่งยังคงเป็นหมู่บ้านเช่นเดิม (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร) หลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านและชุมชนถูกแบ่งพื้นที่แยกออกจากกันและการบริหารจัดการหมู่บ้าน และชุมชนมีการบริการจัดการแยกออกจากกัน

การบริหารจัดการหมู่บ้านเกษตรใหม่ หลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ หมู่บ้านมีการบริการจัดการเช่นเดียวกับก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน เช่น คน เงิน และอุปกรณ์ต่างๆของหมู่บ้าน

การบริหารจัดการชุมชนเกษตรใหม่ หลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ชุมชนเกษตรใหม่มีการบริหารจัดการชุมชนร่วมกับเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยการจัดกิจกรรมของชุมชน ชุมชนจะได้รับการสนับสนุน การอุดหนุนจากเทศบาลเมืองแม่ใจ เมื่อชุมชนมีกิจกรรมหรือมีงานเทศบาลเมืองแม่ใจจะคอยเข้ามาอำนวยความสะดวกในการจัดงาน เช่น การเข้ามาจัดเต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่ โดยเทศบาลเมืองแม่ใจจะมีเจ้าหน้าที่เข้ามาคอยให้ความอำนวยความสะดวกต่างๆ

ส่วนโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ เมื่อภาครัฐมีนโยบายหรือโครงการสู่หมู่บ้านและชุมชน ภาครัฐจะมีการจัดสรรทรัพยากรผ่านรหัสหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนไม่มีรหัสจึงทำให้เมื่อภาครัฐมีโครงการและจัดสรรทรัพยากรให้กับหมู่บ้าน หมู่บ้านก็จะนำทรัพยากรที่ได้มาแบ่งให้กับชุมชนบางส่วน โดยหมู่บ้านและชุมชนจะแยกการบริหารออกจากกัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า

“หลังจากการแบ่งเขตพื้นที่ในช่วงแรกหมู่บ้านยังคงมีการบริการจัดการเหมือนก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน จนกระทั่งเทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านที่อยู่ในเขตของเทศบาลเมืองแม่ใจเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน และทำให้ชุมชนและหมู่บ้านถูกแยกการบริหารออกจากกัน เมื่อหมู่บ้านและชุมชนมีการจัดกิจกรรมหรือมีโครงการต่างๆ ชุมชนเกษตรใหม่จะได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจ ส่วนหมู่บ้านเกษตรใหม่จะมีการบริหารจัดการกิจกรรมขึ้นกันเอง โดยชาวบ้านจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือกันและระดมทรัพยากรร่วมกัน เช่น เงิน แรงงานคน และอุปกรณ์ต่างๆของหมู่บ้านเกษตรใหม่”

ผลกระทบของการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน

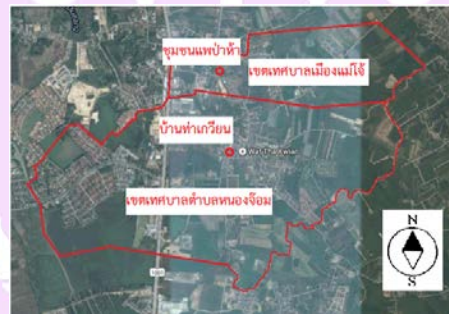
1. เมื่อชุมชนเกษตรใหม่ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ชุมชนเกษตรใหม่ ได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่โจ้ในการเข้ามาให้บริการต่างๆ เช่น การเข้ามาจัดเดิน โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่
2. ความสามัคคีของประชาชนในชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากเทศบาลเมืองแม่โจ้เข้ามาให้ความอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้นทำให้เมื่อชุมชนมีการจัดงานหรือกิจกรรม ประชาชนก็จะคอยแต่ให้เทศบาลเข้ามาอำนวยความสะดวก จึงทำให้เมื่อชุมชนจัดกิจกรรมเทศบาลเข้ามาให้บริการซ้ำ ประชาชนโดยส่วนน้อยจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงเมื่อถึงช่วงประเพณีวัฒนธรรม หรือกิจกรรมศาสนา หมู่บ้านและชุมชนถูกแยกออกจากกันในการจัดกิจกรรม โดยที่ชุมชนจะมีการเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของเทศบาลเมืองแม่โจ้ และหมู่บ้านจะมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีขึ้นเองของชาวบ้าน โดยจะมีเทศบาลตำบลหนองหารเข้ามาให้การอุดหนุนในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านเกษตรใหม่
3. ตั้งแต่แบ่งเขตพื้นที่หมู่บ้านเกษตรใหม่ ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมืองแม่โจ้ จนถึงปัจจุบันเป็นช่วงที่ชุมชนเกษตรใหม่ได้รับผลกระทบที่สุด เนื่องจากเปลี่ยนแปลงฐานะของเทศบาลแล้วยังมีเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้นำของชุมชน
4. ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐตามแนวนโยบายของรัฐของชุมชน เนื่องจากชุมชนไม่มีรหัสหมู่บ้าน เมื่อภาครัฐมีโครงการสู่หมู่บ้านและชุมชน ชุมชนเกษตรใหม่ต้องคอยให้หมู่บ้านแบ่งทรัพยากรเหล่านั้นให้กับชุมชน ซึ่งบางครั้งหมู่บ้านเกษตรใหม่ก็จัดสรรทรัพยากรให้และบางครั้งหมู่บ้านก็ไม่จัดสรรทรัพยากรให้ชุมชน เนื่องจากมุมมองของผู้นำของหมู่บ้านและชุมชนมีมุมมองที่จะนำทรัพยากรที่ได้มาไปบริหารที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง และความสามัคคีของหมู่บ้านและชุมชนลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งที่ได้ให้ความเห็นว่า

“โครงการบางโครงการหมู่บ้านเกษตรใหม่ (เขตเทศบาลตำบลหนองหาร) ได้ บางโครงการชุมชนเกษตรใหม่ (เขตเทศบาลเมืองแม่โจ้) ก็ไม่ได้ เช่นโครงการ SML ทางหมู่บ้านเกษตรใหม่ได้รับงบประมาณ (เนื่องจากมีรหัสหมู่บ้าน) ส่วนชุมชนเกษตรใหม่ไม่มีรหัส จึงต้องอาศัยใช้ทรัพยากรร่วมกับหมู่บ้านเกษตรใหม่ บางครั้งการใช้ทรัพยากรร่วมกันหมู่บ้านเกษตรใหม่ก็แบ่งทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน รวมถึงมุมมองในการนำทรัพยากรที่จะทำไปพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร และทำให้ความสามัคคี การให้ความร่วมมือต่างๆของหมู่บ้านและชุมชนลดลง”

การบริหารจัดการบ้านแพะป่าห่าก่อนและหลังการแบ่งเขตพื้นที่ และผลกระทบของการแบ่งเขตพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า แต่เดิมชุมชนแพะป่าห่าเป็นส่วนหนึ่งของบ้านท่าเกวียน โดยบ้านท่าเกวียนจะแบ่งออกเป็น ก๊ก โดยใช้วัดท่าเกวียนเป็นศูนย์กลางในการแบ่ง โดยมี ก๊กใต้ ก๊กตะวันตก ก๊กบ้านทุ่ง ก๊กบ้านแพะ ก๊กตะวันออก(ก๊กพญา) ส่วนการแบ่งพื้นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความเห็นในลักษณะเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลหลักบ้านเตาไหและบ้านเกษตรใหม่ ว่า “การแบ่งพื้นที่หมู่บ้าน มีการแบ่งขึ้นเมื่อประมาณปี 2539 ส่วนการแบ่งพื้นที่นั้นมิวัดดูประสงค์เพื่อสะดวกต่อการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การปกครอง” ซึ่งในขณะนั้นการแบ่งพื้นที่ของหมู่บ้านนั้นไม่มีการประชาคมหมู่บ้านในเรื่องของการแบ่งเขตพื้นที่ โดยผู้ชี้แนวเขตในขณะนั้นเป็นผู้นำของหมู่บ้าน(กำนันผู้ใหญ่บ้าน) โดยการแบ่งแนวเขตโดยพื้นที่โดยส่วนใหญ่อาศัยลำน้ำเหมืองของบ้านท่าเกวียน จากการชี้แนวเขตหมู่บ้านทำให้บ้านท่าเกวียนถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนคือส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของสภาตำบลหนองจ่อมและส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่สุขาภิบาลแม่โจ้ โดยที่

หลังจากการชี้แนวเขตเขตพื้นที่แล้ว สภาตำบลหนองจ้อมเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อม ปี พ.ศ.2540 ต่อมาปี พ.ศ.2542 สุขาภิบาลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลแม่ใจ จึงทำให้ต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงฐานะ โดยในส่วนของ การตรวจสอบแนวเขตและการประชาคมหมู่บ้านนั้นยังไม่มี การประชาคมเช่นเดียวกับบ้านเต่าไหและบ้านเกษตรใหม่ โดยการตรวจสอบแนวเขตนั้นยังอาศัยแนวเขตเดิม ในปี พ.ศ.2551 เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้หมู่บ้านมีการประชาคมและ ทำให้มีการกำหนดแนวเขตใหม่ โดยที่กักบ้านแพะป่าห้าและกักบ้านทุ่งถูกแยกออกมาจากบ้านท่าเกวียน และรวมกักบ้านแพะและบ้านทุ่งด้วยกันเป็นบ้านแพะป่าห้าแล้วเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชนแพะป่าห้า โดยชุมชนแพะป่าห้ายังคงอาศัยเป็นหมู่ลี ร่วมกับบ้านท่าเกวียนเช่นเดิม

ภาพที่ 4 แสดงแนวเขตพื้นที่ทั้งหมดของบ้านท่าเกวียนและชุมชนแพะป่าห้า

ที่มา : google map และตัดแปลงจากเอกสาร

การบริหารจัดการหมู่บ้านแพะป่าห้าก่อนการแบ่งเขตพื้นที่หมู่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การบริการจัดการพื้นที่ในหมู่บ้านแพะป่าห้าในอดีตก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ หมู่บ้านมีการบริการจัดการในหมู่บ้านร่วมกับบ้านท่าเกวียน ซึ่งในขณะนั้นบ้านแพะป่าห้ายังเป็นส่วนหนึ่งของบ้านท่าเกวียน เมื่อบ้านท่าเกวียนมีการบริหารจัดการตามโครงการที่หมู่บ้านได้เสนอขอดำเนินการ โดยชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ด้วยการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน เช่น เงิน คน และอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนโครงการตามแผนนโยบายของภาครัฐ ชาวบ้านจะมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยทรัพยากรที่รัฐจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน หมู่บ้านมีการนำทรัพยากรเหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ซื้ออุปกรณ์ต่างๆที่หมู่บ้านยังขาดแคลน การพัฒนาถนน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมต่างๆตามโครงการตามแผนนโยบายของภาครัฐ ชาวบ้านมีการให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า

“การบริหารจัดการพื้นที่ในหมู่บ้านแพะป่าห้าในอดีตก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ หมู่บ้านมีการบริการจัดการในหมู่บ้านร่วมกับบ้านท่าเกวียน ในขณะนั้นบ้านแพะป่าห้ายังเป็นส่วนหนึ่งของบ้านท่าเกวียน โดยในขณะนั้นเมื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 4 มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ชาวบ้านก็จะมีการร่วมกลุ่มและให้ความร่วมมือร่วมกันในการจัดกิจกรรม”

การบริหารจัดการชุมชนแพะป่าห้าในช่วงหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน ในช่วงแรกชุมชนแพะป่าห้ายังคงเป็นส่วนหนึ่งของบ้านท่าเกวียนและมีการบริหารจัดการร่วมกับบ้านท่าเกวียนเหมือนกับในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ แต่หลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้กักบ้านแพะป่าห้าและกักบ้านทุ่งถูกแยกออกมาจากบ้านท่าเกวียน และรวมกักบ้านแพะกับบ้านทุ่งเป็นบ้านแพะป่าห้าแล้วเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชนแพะป่าห้า โดยชุมชนแพะป่าห้ายังคงอาศัยเป็นหมู่สี่ร่วมกับบ้านท่าเกวียนเช่นเดิม ส่วนการบริหารจัดการโครงการของชุมชนแพะป่าห้ายังมีการบริหารจัดการของชาวบ้านร่วมกับบ้านท่าเกวียน (กิจกรรมที่ชุมชนแพะป่าห้าและหมู่บ้านท่าเกวียนจัดขึ้นร่วมกันในลักษณะกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ชาวบ้านจะระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้านและชุมชน เช่น เงิน คน และอุปกรณ์ต่างๆร่วมกัน) เว้นแต่โครงการของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนบ้านแพะป่าห้าก็จะแยกออกมาบริหารจัดการโครงการกันเอง โดยเทศบาลเมืองแม่ใจจะคอยเข้ามาให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆของชุมชน เช่น การเข้ามาจัดเต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่

ส่วนโครงการตามแนวนโยบายของภาครัฐ เมื่อภาครัฐมีนโยบายหรือโครงการสู่หมู่บ้านและชุมชน ภาครัฐจะมีการจัดสรรทรัพยากรผ่านรหัสหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนไม่มีรหัสจึงทำให้เมื่อภาครัฐมีโครงการและจัดสรรทรัพยากรให้กับหมู่บ้าน หมู่บ้านก็จะนำทรัพยากรที่ได้มาจัดสรรให้กับชุมชนแพะป่าห้า โดยหมู่บ้านท่าเกวียนและชุมชนแพะป่าห้าจะมีการแยกการบริหารออกจากกัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า

“หลังจากที่หมู่บ้านถูกเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน โครงการต่างๆที่ถูกส่งลงมาจากรัฐบาลกลางจะมีการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นเงินอุดหนุนให้กับหมู่บ้านและชุมชน ทางรัฐบาลกลางจะจัดสรรทรัพยากรลงมาผ่านรหัสหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนแพะป่าห้าไม่มีรหัสหมู่บ้าน จึงต้องอาศัยการใช้งบประมาณร่วมกับหมู่บ้านท่าเกวียนที่มีรหัสหมู่บ้านและได้รับทรัพยากรจากภาครัฐ ส่วนโครงการต่างๆที่มาจากท้องถิ่นชุมชนแพะป่าห้าก็ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองแม่ใจ”

ผลกระทบของการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อน

1. เมื่อชุมชนแพะป่าห้า มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ชุมชนแพะป่าห้า ได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจในการเข้ามาให้บริการต่างๆ เช่น การเข้ามาจัดเต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่
2. หลังจากชุมชนแพะป่าห้าแยกออกจากบ้านท่าเกวียน ชุมชนแพะป่าห้าได้รับการดูแลและการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่ใจที่ดีขึ้น เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การส่งเสริมการดูแลสุขภาพแอดล้อม เป็นต้น
3. การเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของภาครัฐ ชุมชนยังต้องคอยการจัดสรรทรัพยากรจากหมู่บ้านท่าเกวียนที่มีรหัสหมู่บ้าน หมู่บ้านท่าเกวียนต้องคอยแบ่งทรัพยากรที่ได้รับจากภาครัฐให้แก่ชุมชนแพะป่าห้า

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการบ้านเต่าไห

ก่อนการแบ่งเขตพื้นที่	หลังการแบ่งเขตพื้นที่			
	ช่วงแรก	หลังแม่ใจยกฐานะหมู่บ้านและชุมชนแยกการบริหารออกจากกัน		ผลกระทบ
		หมู่บ้าน	ชุมชน	
<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง - การระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน - การระดมความคิด การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - หมู่บ้านเต่าไหมีการบริหารจัดการหมู่บ้านเหมือนกับในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง - การระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาลเข้ามาคอยให้บริการ เช่น จัดเดิน โต๊ะเก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อชุมชนเต่าไห มีการจัดกิจกรรมชุมชนเต่าไห ได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจในการเข้ามาให้บริการ - ความสามัคคีของประชาชนในชุมชนลดน้อยลง - ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐตามแนวนโยบายของรัฐของชุมชน

การบริหารจัดการบ้านเกษตรใหม่

ก่อนการแบ่งเขตพื้นที่	หลังการแบ่งเขตพื้นที่			
	ช่วงแรก	หลังแม่ใจยกฐานะหมู่บ้านและชุมชนแยกการบริหารออกจากกัน		ผลกระทบ
		หมู่บ้าน	ชุมชน	
<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง - การระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน - การระดมความคิด การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - หมู่บ้านเกษตรใหม่มีการบริหารจัดการหมู่บ้านเหมือนกับในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกันเอง - การระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาลเข้ามาคอยให้บริการ เช่น จัดเดิน โต๊ะเก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อชุมชนเกษตรใหม่ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ชุมชนเกษตรใหม่ได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจในการเข้ามาให้บริการ - ความสามัคคีของประชาชนในชุมชนลดน้อยลง - มีเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้นำของชุมชน - ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐตามแนวนโยบายของรัฐของชุมชน

การบริหารจัดการบ้านแพะป่าห้า

ก่อนการแบ่งเขตพื้นที่	หลังการแบ่งเขตพื้นที่			
	ช่วงแรก	หลังแม่ใจยกฐานะ		ผลกระทบ
		หมู่บ้านและชุมชนแยกการบริหารออกจากกัน		
		หมู่บ้าน	ชุมชน	
- ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมร่วมกับบ้านท่าเกวียน - มีการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน - มีการระดมความคิด การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	- หมู่บ้านเกษตรใหม่มีการบริหารจัดการหมู่บ้านเหมือนกับในช่วงก่อนการแบ่งเขตพื้นที่	- การระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้าน	- ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นกับบ้านท่าเกวียน - มีการระดมทรัพยากรของคนในหมู่บ้านท่าเกวียนและชุมชนแพะป่าห้า - โครงการของท้องถิ่น สนับสนุนเทศบาลเมืองแม่ใจ คอยเข้ามาให้บริการ เช่น จัดเดิน โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงการจัดเตรียมป้ายบอกสถานที่	- เมื่อชุมชนแพะป่าห้า มีการจัดกิจกรรม ชุมชนแพะป่าห้า ได้รับอำนวยความสะดวกจากเทศบาลเมืองแม่ใจในการเข้ามาให้บริการ - หลังจากชุมชนแพะป่าห้าแยกออกจากบ้านท่าเกวียน ชุมชนแพะป่าห้าได้รับการดูแลและการให้บริการของเทศบาลเมืองแม่ใจที่ดีขึ้น - ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐตามแนวนโยบายของรัฐของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการชุมชนในเขตพื้นที่ทับซ้อนของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง 3 หมู่บ้านนั้น พบว่า การบริหารจัดการหมู่บ้านก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อนหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านมีการบริหารจัดการหมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมีการบริหารจัดการกันเอง เช่น การจัดกิจกรรมในหมู่บ้านด้วยการระดมทรัพยากร ของคนในหมู่บ้านร่วมกัน ซึ่งในขณะนั้นหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการอุดหนุนหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในการจัดกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน

ส่วนการบริหารจัดการหมู่บ้านหลังการแบ่งเขตพื้นที่ทับซ้อนหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านพบว่า ในช่วงแรกของการแบ่งเขตพื้นที่ หมู่บ้านมีการบริหารจัดการเหมือนกับก่อนการแบ่งเขตพื้นที่ แต่หมู่บ้านมีการบริหารที่เปลี่ยนไปหลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยที่เทศบาลเมืองแม่ใจเข้ามามีส่วนในการสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชนทั้งในเรื่องของ (1) คนในการให้พนักงานของเทศบาลคอยให้บริการต่างๆทั้งในด้านของคำปรึกษาและการให้อำนวยความสะดวก (2) เงินอุดหนุนในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน (3) สถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน เทศบาลจะมีการบริการชุมชนโดยให้ชุมชนมีการยืม ตั้งเดิน โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงป้ายสัญลักษณ์ในการบอกทาง (4) การจัดการในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน เทศบาลจะมีการจัดการให้กับชุมชนโดยเช่น การทำความสะอาดถนน การจัดตั้งและการจัดเก็บ เดิน โต๊ะ เก้าอี้ ป้ายสัญลักษณ์ในการบอกทางร่วมงาน ซึ่งเป็นการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองแม่ใจ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2544: 205) กล่าวว่า บริการสาธารณะ เป็นหัวใจในการทำงานของรัฐบาล การบริการสาธารณะจึงเกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า

ทรัพยากรทางด้านการเงินและบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการดำเนินงาน หรือการบริหารงานของหน่วยงาน ภาครัฐต่างๆ

ส่วนผลกระทบของการแบ่งพื้นที่ทับซ้อน พบว่า ในช่วงแรกของการแบ่งพื้นที่ของหมู่บ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้านยังไม่ได้รับผลกระทบอะไร แต่ในช่วงหลังจากที่เทศบาลตำบลแม่ใจเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองแม่ใจ ทำให้หมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเริ่มได้รับผลกระทบต่างๆ ในการจัดการชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากรตามแนวนโยบายของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประสิทธิ์ ตั้งยั้งศิริ (2542 : 10) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบไว้ว่า คำว่าผลกระทบ (Impact) หมายถึงผลของการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบดังกล่าวอาจจำแนกออกตามประเภท ขนาด และระยะเวลา หลังจากหมู่บ้านถูกเปลี่ยนสถานะเป็นชุมชน โครงการต่างๆ ที่ถูกส่งลงมาจากรัฐบาลส่วนกลางจะมีการมอบทรัพยากรที่เป็นเงินอุดหนุนในการทำโครงการ โดยผ่านรหัสชุมชน ซึ่งชุมชนทั้ง 3 ชุมชนนั้นไม่มีรหัสชุมชน จึงต้องอาศัยการใช้งบประมาณร่วมกับหมู่บ้าน ซึ่งบางครั้งหมู่บ้านแบ่งหรือจัดสรรทรัพยากรให้แก่ชุมชนที่ไม่เป็นธรรม เอาัดเอาเปรียบชุมชนจึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างหมู่บ้านและชุมชนในการแย่งชิงทรัพยากร รวมถึงการนำไปสู่ความอ่อนแอของชุมชนในการบริหารจัดการตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการชุมชนในเขตพื้นที่ทับซ้อนของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ระดับหมู่บ้านและชุมชน

1. หมู่บ้านและชุมชนควรมีการส่งเสริมและจัดตั้งองค์กรชุมชนร่วมกันในมิติของการจัดการตนเองที่หลากหลาย เพื่อช่วยพัฒนากิจกรรมความร่วมมือ ความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชน
2. เมื่อหมู่บ้านและชุมชนมีโครงการต่างๆ จากรัฐสู่หมู่บ้านและชุมชน หมู่บ้านและชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ในการจัดสรรทรัพยากรของหมู่บ้านและชุมชนร่วมกัน โดยอาจใช้ประโยชน์จากเสียงตามสายในหมู่บ้านและชุมชน หรือมีการประชุมประจำเดือนหมู่บ้านและชุมชน เพื่อสร้างความรู้ และให้เกิดความตระหนักในการให้ความร่วมมือของชาวบ้านในการนำทรัพยากรไปบริหาร

ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประชาคมหมู่บ้านในทุกพื้นที่ในการเปลี่ยนแปลงฐานะขององค์กร หรือควรกำหนดพื้นที่การปกครองเป็นหมู่บ้านๆไป ไม่ควรแยกพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นสองส่วน
2. หลังจากการแบ่งพื้นที่การปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการหรือจัดทำรหัสแก่ชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมือง เพื่อที่จะทำให้ชุมชนมีทรัพยากรเป็นของตนเองในการบริหารจัดการตนเอง
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน เพื่อส่งเสริมให้หมู่บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร

ระดับหน่วยงานภาครัฐหรือในระดับนโยบาย

ในการที่ภาครัฐจะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยผ่านหมู่บ้าน/ชุมชน ภาครัฐควรมรการจัดสรรเงินอุดหนุนหรือจัดสรรงบประมาณให้กับหมู่บ้านและชุมชนโดยตรง เพื่อที่จะให้หมู่บ้านและชุมชนจะได้มีการบริหารจัดการในส่วนของตนเอง

ภาครัฐควรมีนโยบายผลักดันให้หมู่บ้าน/ชุมชนสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการ/จัดตั้งรัฐวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความการบริหารจัดการชุมชนในเขตพื้นที่ทับซ้อนของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ฉบับนี้เกิดขึ้นจากความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ดร.เกรียงไกร เจริญผล ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ดร.ธรรมพร ตันตรา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลืออย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักบ้านเตาไห บ้านเกษตรใหม่ บ้านแพะป่าห้า ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้เข้าสัมภาษณ์ และให้ความช่วยเหลือในเรื่องการให้ข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และสุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา-มารดา ที่คอยเป็นกำลังใจให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนมาโดยตลอด และพี่ๆเพื่อนๆทุกคนที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาครั้งนี้ผ่านลุล่วงด้วยดี ตลอดจนรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2530). **การจัดตั้งสุขาภิบาลแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**.
ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2542). **การวางแผนวิเคราะห์โครงการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- วรเดช จันทรศร. (2545). **การพัฒนาต้นแบบการบริการสาธารณะที่เป็นเลิศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ**.
กรุงเทพฯ. สถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. **การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย**. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2557,
จาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=636>
- วุฒิสาร ตันไชย. (2544) **บทบาทของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะในระดับจังหวัดและอำเภอ**. กรุงเทพฯ:
คณะสังคมศาสตร์สงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บ้านเกษตรใหม่. **แสดงแนวเขตพื้นที่ทั้งหมดของบ้านเกษตรใหม่**. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2558, จาก:
<https://www.google.co.th/maps/place/%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B9%88+Tambon+Nong+Han,+Amphoe+San+Sai,+Chang+Wat+Chiang+Mai+50290/@18.9139842,99.0068361,1410m/data=!3m1!1s0x30da3cdaf7d3c381:0xb9b0cb2757321103>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

บ้านเต่าไห. แสดงแนวเขตพื้นที่ทั้งหมดของบ้านเต่าไห. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2558, จาก

<https://www.google.co.th/maps/place/%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B9%84%E0%B8%AB/@18.934835,98.996003,704m/data=!3m2!1e3!4b1!4m2!3m1!1s0x30da3d3b58524e01:0x14538f5277afc8b3>

บ้านแพะป่าห้า. แสดงแนวเขตพื้นที่ทั้งหมดของบ้านท่าเกวียนและชุมชนแพะป่าห้า. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2558, จาก

<https://www.google.co.th/maps/place/Sahakon+3,+Amphoe+San+Sai,+Chang+Wat+Chiang+Mai+50290/@18.8739993,99.020374,704m/data=!3m2!1e3!4b1!4m2!3m1!1s0x30da23561bdbfb8f:0x1350274429726e8a>

สำนักที่ปรึกษากรมอนามัย. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่นไทย.** สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2557, จาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=tambon03>

การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ กรณีศึกษา: นโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

Results Based Management in Public Service: A Case Study of Infrastructure Policy of Phayao Provincial Administrative Organization

ประหยัด มุณีแก้ว^{1*} และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์²

Prayad Muneekaew^{1*} and Chatthip Chaichakan²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ ภายใต้ นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในการ ให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่ใช้ใน การศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร,กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด,กลุ่มหัวหน้างาน และ กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 31 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดย การบรรยายเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ ภายใต้ นโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การได้นำหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) มาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งหลักการปฏิบัติที่เห็นได้ชัดเจน คือ การมีส่วนร่วม ผู้บริหารรวมถึงผู้ปฏิบัติงาน ในองค์การ ได้ดำเนินการพบปะประชาชนในแต่ละพื้นที่ในการแก้ปัญหาความเดือดร้อน ประชาชนได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพ จึงทำให้มีความเชื่อมั่นและเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การมากขึ้น ความรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความ ชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติโดยเน้นประโยชน์ให้กับประชาชนและมีประสิทธิภาพ ความโปร่งใสและการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง โดยมีการประกาศให้ครอบคลุมด้านหน้าที่ ที่ได้ลงสู่พื้นที่ในการให้บริการสาธารณะและสามารถตรวจสอบได้โดยการบริหาร จัดการทั้งระบบในองค์การ และพร้อมแก้ไขในการดำเนินการ ส่วนผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ ในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา พบว่า ภายใต้แนวคิดการ ประเมินผลการจัดการเชิงสมดุล (Balanced Scorecard : BSC) การบริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้าน โครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีการเน้นในมิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการและมิติด้านคุณภาพ การให้บริการ เป็นสำคัญ

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : m193mm-5.56@hotmail.com

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การให้บริการสาธารณะ การบริหารจัดการแบบสมดุล
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

Abstract

The purpose of study is to study the result based management of public service and the difficult conditions for public service ; these are under the infrastructure of policy of Phayao Provincial Administrative Organization. The important groups of persons who gave data are divided into 4 groups ; 1. The administrators of PAO 2. The member of PAO council 3.The chief of work 4. 31 practical persons, by using the specific groups random. Data studied are from interview and descriptive data analysis. The result of study of the result based management of public service of POA beneath the infrastructure of POA found that it takes the administrative principle in the way of Results Based Management : RBM The distinct administration are Partnership principle : The POA has met the people in it's area to solve their problems and also give qualitative service to them, thus, they convince and come to be it's partnership. Responsibility : Administrators have practiced distinctly for people 's benefit and qualitative service. Transparency and projects : POA has announced the public service to all people in its responsible aereas. All POA project systems can be checked for transparency and ready to improve. The study of problems or difficulties that effect to the public service management beneath POA's insparency of policy found that the Balanced Scorecard : BSC evaluation of public service management beneath infrastructure of policy has emphasized the quality of the government practice and qualitative service significantly.

Keywords: Results Based Management in Public Service Balanced Scorecard : BSC Phayao Provincial Administrative Organization

บทนำ

การบริหารงานโดยยึดหลักการพื้นฐานของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-Based Management-RBM) ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการคือ การมีส่วนร่วม, ความรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบ, ความโปร่งใส, ความเรียบง่าย, การเรียนรู้จากการปฏิบัติ, นำไปใช้อย่างกว้างขวาง และการบริหารจัดการองค์กรโดยนำการบริหารจัดการเชิงสมดุล (Balanced Scorecard : BSC) ประกอบด้วย 4 มิติ คือ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ, มิติด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ, มิติด้านคุณภาพการให้บริการ และมิติด้านการพัฒนาองค์กร ถือเป็นหลักและมิติที่สำคัญในการบริหารองค์กรให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด และการบริหารมีความรับผิดชอบ เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมทั้งจะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น เสริมสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคไม่ว่าจะเป็นในระหว่างการปฏิบัติงานหรือหลังจากการให้บริการสาธารณะ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาเป็นไปตามนโยบายที่ผู้บริหารได้กำหนดและเพื่อตอบสนองของความต้องการของประชาชน ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องนำเอาหลักการพื้นฐานของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ

การบริหารจัดการเชิงสมดุล เข้ามาใช้ในการบริหารงานอย่างเคร่งครัด เพื่อส่งผลให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ตามอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะเชื่อว่าหลักการพื้นฐานของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารจัดการเชิงสมดุล เป็นแนวทางการบริหารงานเพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะด้านนโยบายโครงสร้างพื้นฐาน อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาต่อไป

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและครอบคลุมพื้นที่ภายในจังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ทั้งหมด 6,335,060 ตร.กม. ลักษณะภูมิประเทศมีพื้นที่เป็นเนินเขาผลมที่ราบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 488,864 คน และแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 68 ตำบล 779 หมู่บ้าน 39 ชุมชน 2 เทศบาลเมือง 30 เทศบาลตำบล 39 องค์การบริหารส่วนตำบล

จากการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐานเป็นการให้บริการสาธารณะที่มีความชัดเจนและมีผลต่อความสะดวกรวดสบายในการดำเนินชีวิต ความปลอดภัยในการเดินทางและการเข้าสู่พื้นที่การเกษตรของประชาชน ซึ่งตามคำแถลงนโยบายของ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้กล่าวถึงรายละเอียดของนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไว้ดังนี้ 3.1) เร่งรัดปรับปรุงซ่อมแซมถนน สะพานที่อยู่ในโครงข่ายความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาทุกสายทางและเพิ่มการประสานการพัฒนาถนนเข้าสู่พื้นที่การเกษตร โดยการบูรณาการร่วมกับท้องถิ่นขนาดเล็กคือเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่โดยใช้เครื่องจักรกลอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม 3.2) ส่งเสริมและประสานงานเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานเข้าสู่พื้นที่การเกษตรอย่างทั่วถึง เช่น การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ระบบส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพ พื้นฟูแหล่งกักเก็บน้ำเดิมให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนขยายโครงการพัฒนาแหล่งน้ำตามแนวพระราชดำริ 3.3) ติดตั้งระบบไฟฟ้าสาธารณะและแสงสว่างถนนในเขตชุมชน เพื่อลดอุบัติเหตุและเพิ่มความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน 3.4) พัฒนาและซ่อมแซมแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคประจำหมู่บ้าน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น การขุดลอกแหล่งน้ำ การบำรุงทางระบายน้ำ 3.5) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำผังเมืองของจังหวัดพะเยา

ในปีที่ผ่านมา ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น พบว่า การบริหารงานและการปฏิบัติงานในด้านการให้บริการประชาชน ผู้บริหารและบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีการบริหารจัดการตามหลักการพื้นฐานของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารจัดการเชิงสมดุล ที่ยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมมากนัก เช่น ทักษะคติในมุมมองของประชาชนที่ยังมององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ในด้านลบ การเปิดโอกาสให้ประชาชน รับรู้ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างทั่วถึง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในการให้บริการสาธารณะ ภายใต้นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหารในการนำไป พัฒนาและส่งเสริมการ

บริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ ภายใต้ นโยบายโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM (CIDA 2000))

1. การมีส่วนร่วม (participation)
2. ความรับผิดชอบหรือความพร้อมรับผิด (accountability)
3. ความโปร่งใส (transparency)
4. ความเรียบง่าย (simplicity)
5. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (learning by doing)
6. การนำไปใช้อย่างกว้างขวาง (broaden application)

การบริหารจัดการเชิงสมดุล (Balanced Scorecard : BSC)

1. มิติด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขององค์กร
2. มิติด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ
3. มิติด้านคุณภาพการให้บริการ
4. มิติด้านการพัฒนาองค์กร

การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ ตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ กรณีศึกษา:นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ : ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติ และจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารกลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ,กลุ่มหัวหน้างาน ,กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล : ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล : การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล : ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ภายใต้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วจัดระเบียบข้อมูลโดยแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เรียงตามประเด็นคำถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบและข้อสรุปในการตอบปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้โดยได้ดำเนินการไปตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive)

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ซึ่งนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) ในการให้บริการสาธารณะ ภายใต้นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภาหัวหน้างาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ ภายใต้นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ผลการวิเคราะห์พบว่า

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM)

1.1 การมีส่วนร่วม

การบริหารงานภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ทั้งระดับผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงาน มีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานที่ดี แต่จะมีปัญหาในเรื่องของการติดต่อสื่อสารระหว่างปฏิบัติงานภายในองค์กร เช่น บุคลากรมีทัศนคติในด้านลบต่อกัน โดยใช้ความรู้สึกส่วนตัวมาเป็นตัวชี้้นำ ทำให้เกิดการปฏิบัติระหว่างบุคลากรมีปัญหา ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้มีการส่งเสริมการสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร บุคลากร และเพื่อนร่วมงาน ให้ความสนใจซึ่งกันและกัน ปรับเปลี่ยนความรู้สึกส่วนตัวออกไปในระหว่างปฏิบัติงาน ส่วนภาคประชาชน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้มีการออกสำรวจและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการทำประชาคมร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยากับกลุ่มประชาชน แต่ปัญหาที่พบคือ ประชาชนส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ไม่ได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริงของประชาชน แต่สิ่งที้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้นำไปปฏิบัติเมื่อพบปัญหานี้คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และสร้างความเป็นกันเองกับประชาชน

1.2 ความรับผิดชอบหรือความพร้อมรับผิด

ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับจะได้รับมอบหมายงานตามอำนาจหน้าที่ ที่ตนได้รับ ในส่วนของการปฏิบัติงานภายในองค์กรไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของความรับผิดชอบของหน้าที่ของตน แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติงานนอกองค์กรหรือเข้าร่วมกับองค์กรภายนอก มักพบเจอปัญหาอยู่บ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น การปรับปรุงซ่อมแซมถนน ผู้รับผิดชอบโครงการคือองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาและผู้รับเหมาโครงการในการเข้าดำเนินการแก้ปัญหาที่นั้น แต่ระยะเวลาการแก้ปัญหามักจะใช้เวลานาน จึงทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน และทำให้มุมมองภาพลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาอยู่ในด้านลบ เป็นต้น ในส่วนนี้ผู้บริหาร หัวหน้างาน ได้มีการส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการหรืองานที่ได้รับมอบหมาย อย่างทันท่วงที

1.3 ความโปร่งใส

ในเรื่องของความโปร่งใส ภายในองค์กรจะไม่มีปัญหา ซึ่งองค์กรใช้วิธีการส่งหนังสือประกาศเวียนให้ทราบโดยทั่วกันทั้งองค์กร เช่น การตั้งงบประมาณประจำปี, การจัดซื้อ-จัดจ้าง เป็นต้น ส่วนในภาคประชาชน มักจะมีการร้องเรียนจากองค์กรภายนอกและประชาชนมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะความไม่ชัดเจนของการแจ้งข้อมูลข่าวสาร เรื่องงบประมาณของโครงการ หรือเกิดจากปัญหาด้านการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีข้อเสนอที่ว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นทั้งภายในองค์กร ภายนอกองค์กรและส่วนของประชาชน ให้หลากหลายรูปแบบ เช่น ทำหนังสือแจ้งเวียนในองค์กรและหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และรณรงค์ให้ประชาชนใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ขององค์กร เป็นต้น ประชาชนหรือองค์กรภายนอก เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานป้องกันปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สามารถเข้ามาทำการตรวจสอบและองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาพร้อมที่จะให้ตรวจสอบข้อมูลอย่างถูกต้องทุกขั้นตอน

1.4 ความเรียบง่าย

ลักษณะการปฏิบัติงานภายในองค์กร จะมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ บางเรื่องเป็นความจำเป็นเร่งด่วน ก็ยังคงเป็นการรอคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา หรือรอคำสั่งจากหนังสือราชการ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานทำให้บางครั้งผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างทันที ต้องรอการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหาร ในส่วนนี้ผู้บริหารพยายามปรับให้เข้ากับงานราชการให้มากที่สุด เสริมสร้างแนวทางในการปฏิบัติตามรูปแบบและระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีลักษณะที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำไปปรับใช้กับการทำงาน ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาตลอดเวลา

1.5 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ

โดยส่วนใหญ่แล้วนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีการวางแผน มีระบบการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน แต่มักจะเกิดปัญหาจากการปฏิบัติงาน เช่น เรื่องราวใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน ปัญหาในลักษณะที่ยังไม่เคยเจอมาก่อน หรือผู้ปฏิบัติไม่เลือกที่จะปฏิบัติงานเป็นทีม โดยเลือกปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งใช้ความสามารถเฉพาะตน ทำให้เสียเวลา เสียงบประมาณ แทนที่จะมีเรียนรู้ไปพร้อมกันๆ ถ้าเลือกที่จะปฏิบัติงานเป็นทีมเกิดการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมทีมและจากการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหัวใจหลักสำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา คือ การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน การ

ดูแลพัฒนาระบบการดำรงชีวิตของประชาชนให้เกิดความสะดวกรสบาย การปฏิบัติงานเหล่านี้เราต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม ถึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการให้บริการสาธารณะ

1.6 การนำไปใช้อย่างกว้างขวาง

โครงการต่างๆที่มาจากนโยบายของผู้บริหาร มีการวางแผนปฏิบัติงานตามโครงการที่ตั้งไว้ แต่ทีมผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้มแข็งในขณะปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายตามข้อกำหนดค่อยข้างขาดประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้มักจะไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน เช่น ประชาชนมีความต้องการถนนลาดยาง แต่ด้วยงบประมาณขององค์กรมีไม่เพียงพอ เพราะต้องดูแลทั้งจังหวัด องค์กรเลยทำได้เพียงสร้างถนนคอนกรีตให้ประชาชนใช้สอยให้เกิดความสะดวกในระดับหนึ่ง เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในส่วนนี้คือการกำหนดกรอบการปฏิบัติงานและการกำหนดผลสัมฤทธิ์ของโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการส่งเสริมในเรื่องของความเข้มแข็งของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ขับเคลื่อนโครงการไปในทางที่ดี และประชาชนมีความพึงพอใจ ทำให้โครงการต่างๆเกิดผลสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายที่กำหนด และส่งเสริมการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภากลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะกรณีศึกษา : นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ผลการวิเคราะห์โดยใช้หลักการประเมินแบบสมดุล (Balanced Scorecard : BSC) พบว่า

2.1 มิติด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขององค์กร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังคงเป็นองค์กรที่อยู่ในระบบแบบเก่า องค์กรไม่ได้เปิดโลกทัศน์ที่เชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆเท่าที่ควร ทำให้องค์กรยังคงอยู่ในกรอบเดิม บุคลากรขาดการพัฒนา และอยู่ในระบบอุปถัมภ์ ทำให้เวลาปฏิบัติงานในการให้บริการสาธารณะค่อยข้างใช้เวลานานและเกิดการใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีข้อเสนอแนะทางคือ 1) สร้างความเข้าใจในการดำเนินการตามกลยุทธ์ จุดเน้นและตามคำรับรองอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกัน 2) กำหนดกรอบการประเมินผลความสามารถในการบริหารจัดการและปฏิบัติราชการ โดยคำนึงถึงผลลัพธ์กับปัจจัยนำเข้า เช่น การลดระยะเวลาการให้บริการและความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ เป็นต้น

2.2 มิติด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ

จากพันธกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้นั้น ในการปฏิบัติงานตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนนี้ไม่มีปัญหา เพราะวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แท้จริงขององค์กรคือ การดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและผู้รับบริการ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาหากกลับไม่ใช่ว่าภายในองค์กรแต่เป็นภายนอกองค์กรที่อาจยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือขาดการให้ข้อมูลที่แท้จริงสำหรับองค์กรภายนอก เช่น โครงการทุ่งทานตะวัน ที่ก่อนหน้านี้ได้มีองค์กรภายนอก อย่างเช่น กรมป่าไม้ ที่ออกมาขัดขวางการปฏิบัติงาน โดยไม่ได้รับการชี้แจง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ว่าเป็นอย่างไร สิ่งที่ต้องการได้นำไปใช้แก้ปัญหาในส่วนนี้ คือ 1) สร้างความเข้าใจในเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจน และถูกต้องแก่องค์กรภายนอก หรือประชาชน 2) กำหนดกรอบการประเมินผลงานที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและผู้รับบริการ 3) เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตามที่องค์กรได้กำหนด หรือเป็นไปตามนโยบายที่ผู้บริหารได้กำหนดไว้ และตั้งใจที่จะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและผู้รับบริการ

2.3 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ

การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐานนั้น ไม่มีปัญหาเพราะองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ให้ความสำคัญกับประชาชน ในการให้บริการสาธารณะเป็นหลักสำคัญที่สุดในการดำเนินงานตามนโยบายขององค์กร แต่มีปัญหาในเรื่องของความพึงพอใจของผู้รับบริการ บางคนพึงพอใจ บางคนไม่พึงพอใจเท่าที่ควร แต่ละกลุ่ม แต่ละคนก็มีความหลากหลายความต้องการและความพึงพอใจ ฉะนั้น จึงส่งเสริมองค์กรแสดงการให้ความสำคัญกับประชาชนและผู้รับบริการ ในการให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนอย่างสูงสุด เข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน คือการออกสำรวจความต้องการ พบปะพูดคุยกับประชาชน โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างมิตรภาพที่ดีแก่ประชาชน สร้างความเป็นกันเองกับประชาชนให้มากที่สุดเพื่อที่จะได้ทราบสิ่งที่ประชาชนต้องการที่แท้จริง สร้างความเข้าใจในเรื่องของการกำหนดงบประมาณ และความจำเป็นในการใช้งบประมาณขององค์กร ว่าอยู่ในระดับไหน และชี้แจงเหตุผลของการกำหนดโครงการต่างๆ เพื่อให้เข้าใจตรงกันระหว่างประชาชนกับองค์กร

2.4 มิติด้านการพัฒนาองค์กร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบัน ยังคงเป็นระบบชั้นแบบเก่า คือ ระบบซี แต่ในอนาคตก็จะมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบซี ไปเป็นระบบแท่ง ซึ่งก่อนหน้านี้เกิดปัญหาติดขัดในเรื่องของกระบวนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง เลยทำให้ทุกๆองค์กรท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ต้องมีการเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และปัญหาอีกอย่างคือ บุคลากรบางส่วนยังขาดความเข้าใจในเรื่องของการปรับเปลี่ยนระบบของตำแหน่งงาน ทำให้เกิดการเตรียมการรับมือไม่ทัน หรือเกิดความวิตกกังวลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นในส่วนนี้ คือ องค์กรต้องแสดงความสามารถในการเตรียมพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ในอนาคต มีการเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ให้แก่บุคลากรในองค์กรรับทราบอย่างชัดเจน เช่น การส่งหนังสือเวียนภายในองค์กร ให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบข่าวสารการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเตรียมพร้อมกับสิ่งนั้น และเสริมสร้างการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ในรูปแบบใหม่ๆ เช่น เปิดโอกาสให้เข้ารับการประชุม สัมมนากับองค์กรภายนอก ส่งเสริมให้บุคลากรติดตามข่าวสารประชาสัมพันธ์จากเว็บไซต์ขององค์กร เป็นต้น

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้เสนอแนะการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ วิธีการเน้นการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบและความถูกต้องตามกฎหมายมาตรฐานที่วางไว้ มีความเสมอภาคในการบริหารงาน รวมทั้งการควบคุมตรวจสอบก่อนการดำเนินการเข้าสู่การให้บริการสาธารณะตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ **สุพจน์ ทราภัยแก้ว (2545)** ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการยึดติดตทฤษฎีองค์การระบบราชการ เพื่อเสริมสร้างเอกภาพของการบังคับบัญชา ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้การบริหารงานของระบบราชการเป็นไปอย่างปลอดจากระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) มีความเป็นกลางทั้งในด้านการเมืองและการส่งมอบบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน และสอดคล้องกับ **Canadian International Development Agency หรือ CIDA (2000)** ได้นำเสนอหลักการพื้นฐานของนโยบายและการปฏิบัติที่สำคัญของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไว้ 6 ประการดังนี้

1) การมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้ จะเสริมให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นควรมาจากการยอมรับร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย ผลสัมฤทธิ์ของการทำงานที่เกิดขึ้นมาจากความคาดหวังร่วมกัน โดยอาจจะมีขบวนการสร้างประชาคมท้องถิ่นจะเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของบุคลากรมีคำมั่นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องและเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) ความรับผิดชอบหรือความพร้อมรับผิด คือ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าการมีส่วนร่วมนั้น เป็นปัจจัยสำคัญของการเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามโครงการ

3) ความโปร่งใส คือ ของการรายงานผลการดำเนินงานต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องสามารถวัดได้ สามารถตรวจสอบได้

4) ความเรียบง่าย คือ แนวทางในการปฏิบัติตามรูปแบบและระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ควรมีลักษณะที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำไปปรับใช้กับการทำงาน ระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัดผลที่ซับซ้อนเกินไปมักพบว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

5) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ การทำซ้ำๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ประสบการณ์จากการปฏิบัติโดยทั่วไปมักเป็นเรื่องของการลองผิดลองถูก ซึ่งจัดว่าเป็นบทเรียนที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความสามารถรวมทั้งการปรับปรุงวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

6) การนำไปใช้อย่างกว้างขวาง คือ โครงการทุกโครงการขององค์การหนึ่ง ๆ ควรมีการกำหนดกรอบการปฏิบัติงานและการกำหนดผลสัมฤทธิ์ของโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ นอกจากนี้แล้วโครงการต่างๆ ที่กำลังดำเนินงานอยู่ ซึ่งก็ควรจะใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เช่นเดียวกัน

2. อภิปรายผลกับการบริหารจัดการเชิงสมดุล (Balanced Scorecard: BSC)

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้เสนอแนะการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา โดยนำหลักการบริหารจัดการเชิงสมดุล เข้ามาใช้ประเมินผลการบริหารจัดการองค์การให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ที่ผู้บริหารได้กำหนดและตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556)** กล่าวว่าส่วนราชการต้องได้รับการประเมินผลการบริหารจัดการขององค์การ เพื่อรับสิ่งจูงใจตามข้อตกลงผลการปฏิบัติราชการ ซึ่งอยู่ในกรอบการประเมินผล 4 มิติ ดังนี้

1) มิติด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการขององค์การ หลักการ คือ การประเมินผลความสามารถในการบริหารจัดการและปฏิบัติราชการ โดยคำนึงถึงผลลัพธ์กับปัจจัยนำเข้า เช่น การลดค่าใช้จ่าย การลดระยะเวลาการให้บริการและความคุ้มค่าของการใช้เงิน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับมิติของ BSC ที่ใช้โดยทั่วไป ก็คือ มิติด้านการเงินซึ่งมุ่งที่กำไรสูงสุด แต่ในระบบราชการผลการดำเนินงานสูงสุดก็คือ การให้คุณค่าต่อประชาชนที่คุ้มกับเงินที่ใช้จ่าย

2) มิติด้านประสิทธิภาพตามพันธกิจ หลักการ คือ การประเมินผลงานที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนและผู้รับบริการ เช่น ผลสำเร็จในการพัฒนาการปฏิบัติราชการ เป็นต้น ซึ่งหากเปรียบเทียบกับมิติของ BSC ที่ใช้โดยทั่วไป ก็คือ มิติด้านกระบวนการภายใน ซึ่งต้องมีการจัดขั้นตอน ระบบการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุผลตามที่กำหนดไว้

3) มิติด้านคุณภาพในการให้บริการ หลักการ คือ ให้ส่วนราชการแสดงการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการในการให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับมิติของ BSC ที่ใช้โดยทั่วไปก็คือ มิติด้านลูกค้า ซึ่งให้ความสำคัญกับการคิดค้นวิธีในการบริการอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว

4) มิติด้านการพัฒนาองค์การและนำไปปรับใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ หลักการ คือ ให้ส่วนราชการแสดงความสามารถในการเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงขององค์การ เช่น การลดอัตราค่าจ้าง การมอบอำนาจการตัดสินใจ การอนุมัติ อนุญาตไปยังระดับปฏิบัติการ การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับงาน เป็นต้น ซึ่งหากเปรียบเทียบกับมิติของ BSC ที่ใช้โดยทั่วไป ก็คือ มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต ของบุคลากร เพื่อเป็นพื้นฐานของการดำเนินงานให้องค์การบรรลุเป้าหมาย

ในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้มีการพัฒนาในเรื่องของระบบการปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในการให้บริการสาธารณะอย่างเป็นระบบ สามารถตอบสนองความ

ต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) กล่าวว่าการปฏิบัติราชการสามารถสนองต่อนโยบายได้อย่างครบถ้วน จึงเห็นสมควรให้มีการบูรณาการปฏิบัติราชการให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

- 1) การกำหนดตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี ต้องเป็นตัวชี้วัดที่ปรากฏในแผนปฏิบัติราชการประจำปีหรือให้มีกิจกรรมรองรับครบถ้วนทุกตัวชี้วัด
- 2) กำหนดเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ จุดเน้น และทุกตัวชี้วัด เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบหลักทั้งในระดับกลยุทธ์ จุดเน้น และทุกตัวชี้วัดที่ต้องการดำเนินการ ทั้งนี้อาจจัดให้มีเจ้าภาพร่วมในกรณีตัวชี้วัดที่ต้องการดำเนินงานร่วมกันด้วย
- 3) สร้างความเข้าใจในการดำเนินการตามกลยุทธ์ จุดเน้นและตามคำรับรองอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกัน
- 4) ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิบัติราชการประจำปีอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยให้ถือเป็นวาระสำคัญขององค์กรที่สะท้อนความสำเร็จของการปฏิบัติราชการสู่สาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการประเมินเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะ
- 5) พัฒนาระบบกำกับติดตามการดำเนินงานที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ติดตามการปฏิบัติงานและเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อพัฒนาระบบการติดตามให้สามารถเชื่อมโยงการรายงานผลการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามนโยบายโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา คือ “การให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา บริหารจัดการตามนโยบายของผู้บริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ สนองต่อความต้องการและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและก้าวไกล เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความเข้มแข็ง ยินดีที่จะรับแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้เสมอ ซึ่งพร้อมไปด้วยการให้บริการสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง ประชาชนได้รับความปลอดภัยในท้องถิ่นและช่วยลดปัญหาต่างๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะ ส่งผลให้เกิดความสุขและสะดวกสบาย มีสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน”

3. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะตามนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ควรส่งเสริมการให้บุคลากรภายในองค์กร องค์กรภายนอกและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ โดยผ่านการประชาคมเพื่อทำความเข้าใจ ในการออกกฎ ระเบียบต่างๆ อธิบายให้ประชาชนทุกระดับเข้าใจ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา เชื้อนขันท์ (2553)

ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แล้ง อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านการเมืองการบริหาร จากผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง มีการจัดการประชุมในหมู่บ้านหรือการประชุมประชาคมเพื่อให้ เจ้าหน้าที่และประชาชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันหาและร่วมกันแก้ปัญหา ในการลงพื้นที่จะทำให้เจ้าหน้าที่รับทราบปัญหา อย่างแท้จริง และนามาวางแผนในการแก้ปัญหาได้ตรงจุด เนื่องจากประชาชนจะรู้ดีว่าในชุมชนมีปัญหาอะไร หรือต้องการ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยเหลือสิ่งใดและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ฉัญญารัตน์ เรียนกะศิลป์ (2556)** ได้ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า (1) ระดับผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี มี มากกว่าร้อยละ 70 (2) ปัจจัยด้านการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) จุดแข็งในการให้บริการสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี คือ มีการให้บริการสาธารณะด้วยความรวดเร็ว ทันใจ จุดอ่อน คือ ขาดความพร้อมทางด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการให้บริการประชาชน โอกาส คือ สามารถเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะทุกขั้นตอน และ (4) กลยุทธ์ในการปรับปรุงการให้บริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ควรส่งเสริมการออกให้บริการประชาชนนอกสถานที่เพื่อ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติในการ ปฏิบัติงานการให้บริการสาธารณะ มีการนำความต้องการของประชาชนมาเป็นแนวทางในการให้บริการสาธารณะ และ ควรดำเนินการให้บริการสาธารณะโดยมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น

แต่อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปฏิบัติทั้ง องค์กร บุคลากร ต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร บุคลากร และเพื่อนร่วมงาน โดยเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปรับเปลี่ยนความรู้สึกส่วนตัวออกไปในระหว่างปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่อโครงการหรืองานที่ได้รับมอบหมายจริงจัง เตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากโครงการหรืองานที่ได้รับมอบหมาย อย่างทัน่วงที่ เสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักการปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรในองค์กร และประชาชนในชุมชนทุก ระดับ มีความโปร่งใส ซึ่งประชาชนหรือองค์กรภายนอก สามารถเข้ามาทำการตรวจสอบได้ สร้างความเรียบง่ายโดย กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตามรูปแบบและระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ควรมีลักษณะที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำไปปรับใช้กับการทำงาน ยอมรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ พร้อมทั้งจะแก้ไขและปรับปรุงวิธีการ ส่งเสริมการ ให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะ กรณีศึกษา : นโยบายโครงสร้าง พื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้ เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะตามนโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร ตระหนักและให้ความสำคัญกับหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด และทำงานร่วมกันเป็นที่มืออย่างสร้างสรรค์
2. ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบอย่างหลากหลายช่องทาง
3. เปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และทราบข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ
4. ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาให้ความสำคัญต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและตรงกับความต้องการ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและลุล่วงได้ด้วยความรู้ความเข้าใจอย่างยิ่งจาก ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บูรพาจารย์ พร้อมกับมอบความดีนี้ให้แก่บิดา มารดา และครอบครัวผู้ศึกษาที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- ฉัญญารัตน์ เรียนกะศิลป์. (2556). **ผลสัมฤทธิ์ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา, กรุงเทพฯ.
- จิตติมา เชื้อนขันธ. (2553). **ประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เลย์ อำเภอแม่वंกจังหวัดนครสวรรค์**. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพจน์ ทรายแก้ว. (2545). **การจัดการภาครัฐแนวใหม่**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนานโยบายและการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). **เอกสารรายละเอียดตัวชี้วัดตามกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงานราชการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.).
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา. (2555). **แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา**. พะเยา : องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา. (2555). **คำแถลงนโยบายนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา**. พะเยา : องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

การประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Competency Needs Assessment for Library Staff in Library Resources and Educational Medias Center, University of Phayao

สุปราณี ทะนายมา^{1*} และ ณัฐฐารี ลินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์²
Supraneer Tanaima^{1*} and Nattaree Sinthunava Pongpipat²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปฏิบัติงานให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 19 คน โดยทำการศึกษาจากสมรรถนะหลัก 5 ด้าน และสมรรถนะประจำสายงาน 7 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในรูปแบบการตอบข้อมูลสองชุด หรือการตอบสนองคู่ (Dual-response Format) ตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่ตรงความต้องการพัฒนาที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานให้บริการห้องสมุด มีการตอบด้วยการประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดระดับสมรรถนะในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยที่เป็นจริงต่ำกว่าระดับที่ต้องการพัฒนาทุกสมรรถนะ และโดยภาพรวมสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ที่ต้องการพัฒนาเรียงลำดับรายด้านตามความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ 1) ด้านบริการที่ดี 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านจริยธรรม 4) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 5) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน 7 ด้าน โดยภาพรวมสมรรถนะประจำสายงานที่ต้องการพัฒนา เรียงลำดับรายด้านตามความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านศิลปะการสื่อสารจูงใจ 2) ด้านการมองภาพรวมองค์กร 3) ด้านการสืบเสาะหาข้อมูล 4) ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน 5) ด้านการทำงานเชิงรุก 6) ด้านการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการ 7) ด้านการคิดวิเคราะห์

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Supraneer.ta1022@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to study competency needs assessment for library staff in Library Resources and Educational Medias Center, University of Phayao. The population in this study consisted of 19 library staff in Library Resources and Educational Medias Center, University of Phayao. The study of core competency 5 aspects and performance in the 7. The research instrument was questionnaire towards competency needs assessment of library staff by researchers with dual-response format at 5 rating scale measurement followed by both expected stage and authentic stage that were as same as the library staff' thought levels. The research statistics used in this study were frequency, percentage, standard deviation, which were analyzed by computer program.

The finding of this research were as follows: Competency needs assessment for library staff authentic stage average levels are actually lower than the average of all levels expected stage average to improve performance. And overall core competency 5 aspects to develop a sort each aspect according to the importance from most to least: 1) Service mind. 2) Teamwork. 3) Integrity. 4) Expertise. 5) Achievement Motivation. For functional competency 7 aspect the overall performance along party lines to develop a sort each aspect according to its importance from most to least: 1) Communication & Influencing. 2) Conceptual. 3) Information Seeking. 4) flexibility. 5) Pro Activeness. 6) Concern for Order. 7) Analytical.

Keywords: Needs assessment, Core competency, Functional competency

บทนำ

สมรรถนะ (Competency) เป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และเป็นปัจจัยหลักที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร การกำหนดสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในตำแหน่งงานให้เกิดความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพราะสมรรถนะช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2547, หน้า 16) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้มีการกำหนดสมรรถนะในข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553, หน้า 1) ซึ่งเป็นการบริหารทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ในข้าราชการพลเรือน โดยให้ส่วนราชการใช้เป็นแนวปฏิบัติในการกำหนดความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะสำหรับตำแหน่งงานมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพมีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้มีการออกแบบให้มีการนำสมรรถนะมาเชื่อมโยงกับคำตอบแทน รวมถึงสมรรถนะถูกนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างระบบบริหารทรัพยากรบุคคลทางด้านต่างๆ ให้มีคุณภาพมากขึ้น

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคณาจารย์ บุคลากร และนิสิต

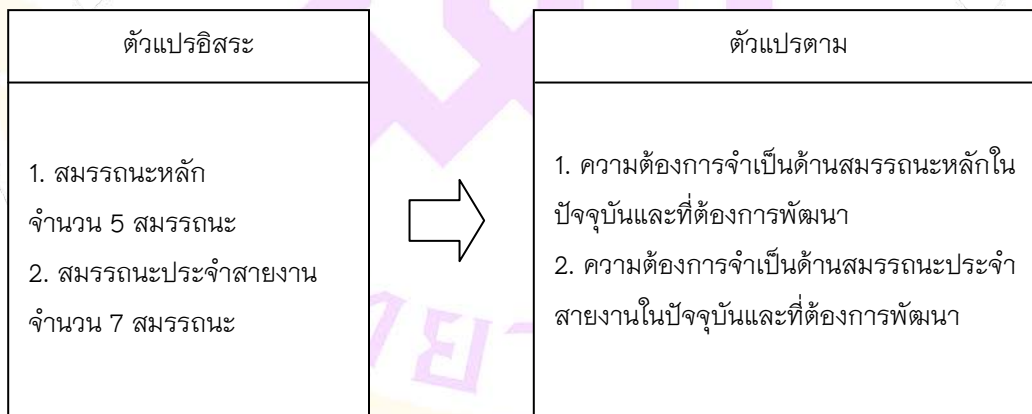
ของมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้ใช้บริการภายนอกมหาวิทยาลัย (ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2556, หน้า 4) ตลอดจนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ฉะนั้น บุคลากรผู้ทำหน้าที่ให้บริการห้องสมุด จึงเป็นบุคลากรหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภารกิจหลักของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ดังนั้นศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล จึงได้นำสมรรถนะเข้ามาใช้ในการพัฒนาผู้ให้บริการห้องสมุดเพื่อนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาผู้ให้บริการห้องสมุดที่เหมาะสมตามลักษณะงาน และมีพฤติกรรมการทำงานตามที่ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาคาดหวัง ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีที่สุด สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่บุคลากรแต่ละคนรับผิดชอบ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้ให้บริการห้องสมุดให้เป็นผู้มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จะทำให้สามารถทำงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังรู้จักปรับปรุงและประยุกต์ใช้ความรู้ในเชิงวิชาการและเทคโนโลยีให้เข้ากับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จากความจำเป็นของการพัฒนาบุคลากรดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการบริหารหรือตัดสินใจเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร: ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรคือ บุคลากรทั้งหมดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ จำนวน 12 คน นักเอกสารสนเทศ จำนวน 1 คน นักวิชาการคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป จำนวน 2 คน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ทำหน้าที่ให้บริการ จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม เป็นแบบให้เลือกตอบชนิดปลายปิดโดยแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากสมรรถนะหลักของข้าราชการพลเรือนไทยของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จำนวน 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 7 สมรรถนะ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเลือกตอบ (Check List) จำนวน 6 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะในปัจจุบันและสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของผู้ให้บริการห้องสมุด ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 12 สมรรถนะ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 7 สมรรถนะ มีรายละเอียดดังนี้

สมรรถนะหลัก จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	จำนวน	3	ข้อ
ด้านบริการที่ดี	จำนวน	3	ข้อ
ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	จำนวน	3	ข้อ
ด้านจริยธรรม	จำนวน	3	ข้อ
ด้านการทำงานเป็นทีม	จำนวน	3	ข้อ

สมรรถนะประจำสายงาน จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วย

ด้านการคิดวิเคราะห์	จำนวน	3	ข้อ
ด้านการมองภาพรวมองค์กร	จำนวน	3	ข้อ
ด้านการสืบเสาะหาข้อมูล	จำนวน	3	ข้อ
ด้านการดำเนินงานเชิงรุก	จำนวน	3	ข้อ
ด้านการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการงาน	จำนวน	3	ข้อ
ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน	จำนวน	3	ข้อ
ด้านศิลปะการสื่อสารจูงใจ	จำนวน	3	ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล: ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2557 จากประชากรของคณบดีบรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 19 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้วจัดระเบียบข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของคณบดีบรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.7 จำนวนเกือบครึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.4 จำนวนเกินครึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.9 ซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.4 โดยปฏิบัติในหน้าที่ต่างๆ ดังนี้ งานพัฒนาและวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 42.1 งานบริการ คิดเป็นร้อยละ 36.8 งานธุรการ คิดเป็นร้อยละ 10.5 งานบริหารและงานสมุดสาขา คิดเป็นร้อยละ 5.3 บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ คิดเป็นร้อยละ 68.4 ด้านการบริการสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 63.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 57.9 ด้านการวิเคราะห์หมวดหมู่และการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ และด้านห้องสมุดดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 42.1 ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 36.8 ด้านการวิจัยและสถิติทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ด้านการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 31.5 การฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านอื่นๆ ร้อยละ 21.1

2. ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้านในปัจจุบันและที่ต้องการพัฒนาของผู้ให้บริการห้องสมุดของคณบดีบรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา มีดังนี้

2.1 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 โดยเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

- 1) ด้านบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.95
- 2) ด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.54
- 3) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.50
- 4) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.19
- 5) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.07

2.2 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักที่ต้องการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 โดยเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

- 1) ด้านบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.94
- 2) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.94
- 3) ด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.92

4) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4.89

5) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75

3. ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานทั้ง 7 ด้านในปัจจุบันและที่ความต้องการพัฒนาของผู้ให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา มีดังนี้

3.1 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 โดยเรียงลำดับรายชื่อจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

- 1) ด้านศิลปะการสื่อสารจูงใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35
- 2) ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33
- 3) ด้านการมองภาพรวมองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26
- 4) ด้านการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.21
- 5) ด้านการสืบเสาะหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.19
- 6) ด้านการทำงานเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.15
- 7) ด้านการคิดวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.05

3.2 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานที่ต้องการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 โดยเรียงลำดับรายชื่อจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

- 1) ด้านศิลปะการสื่อสารจูงใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.89
- 2) ด้านการมองภาพรวมองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.87
- 3) ด้านการสืบเสาะหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.87
- 4) ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.87
- 5) ด้านการทำงานเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.85
- 6) ด้านการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.85
- 7) ด้านการคิดวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.77

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้ให้บริการห้องสมุดในปัจจุบันและที่ความต้องการพัฒนา ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักในปัจจุบันและที่ความต้องการพัฒนา

1.1 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับรายชื่อจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านบริการที่ดี ด้านจริยธรรม ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

1.2 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักที่ต้องการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 โดยเรียงลำดับรายชื่อจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

โดยภาพรวมความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะหลักในปัจจุบันและที่ความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากเท่ากันสองด้าน คือ ด้านบริการที่ดี และด้านการทำงานเป็นทีม อาจกล่าวได้ว่า ผู้ให้บริการห้องสมุดต้องให้บริการด้วยความสุภาพ เต็มใจและให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องรวมถึงการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้ให้บริการห้องสมุดต้องเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการทรัพยากรสารสนเทศอย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้วผู้ให้บริการห้องสมุดจะต้องมีวิธีแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป้าหมายของงานบริการคือ ผู้รับบริการ วัตถุประสงค์ของการจัดบริการก็เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก ผู้บริหารห้องสมุดต่างๆ ในปัจจุบันได้นำแนวคิดและวิธีการในการให้บริการมาใช้ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือสนับสนุนและกลยุทธ์การตลาดได้ถูกนำมาใช้ในการจัดบริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นบริการพื้นฐานของห้องสมุด และบริการพิเศษอื่นๆ โดยที่ผู้ให้บริการห้องสมุดจำเป็นต้องมีการอบรมและพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้ให้บริการที่มีประสิทธิภาพและมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรเป็นหลักโดยคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นอันดับแรก การบริการคือ การสร้างความพึงพอใจ ความชอบใจ ให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ และสิ่งสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานให้บริการห้องสมุดต้องมีคือ จิตสำนึกในการให้บริการที่ดี ที่ต้องเปี่ยมไปด้วยความต้องการที่จะช่วยเหลือ เอาใจใส่ และมีเมตตาจิตที่ดีต่อผู้รับบริการ ซึ่งการบริการเป็นการเน้นที่การให้แม้กระทั่งการให้อภัยก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการพึงมี ส่วนด้านการทำงานเป็นทีมอาจเป็นเพราะผู้ให้บริการห้องสมุดต้องทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานที่เน้นการทำงานเป็นทีม ต้องมีการยอมรับและการให้ความร่วมมือ การให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นทักษะส่วนบุคคลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรวมทั้งการให้ความร่วมมือ สนับสนุนส่งเสริม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละฝ่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความราบรื่นในการทำงาน รวมทั้งการติดต่อประสานงานระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน และระหว่างผู้ให้บริการห้องสมุดกับผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของอังคณา แวซอหะ และโสภกา ไทยลา (2552, หน้า 51) ศึกษาเรื่องความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต่องานบริการห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังต่องานบริการห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านบริการของห้องสมุด ซึ่งมีบุคลากรของห้องสมุดทำหน้าที่ให้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการให้ได้รับสารสนเทศและบริการที่ตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล ณัฐธิดา เป็นวงศ์ (2552, หน้า 64-65) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการห้องสมุดด้านการบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้ให้บริการห้องสมุดให้คำแนะนำวิธีค้นคว้าหนังสือของห้องสมุดแก่ผู้ใช้บริการ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของการให้บริการเมื่ออาจารย์และนักศึกษาเข้ามาค้นคว้าหนังสือ บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จะช่วยแนะนำค้นคว้าและช่วยเหลือในทันที จึงก่อให้เกิดความประทับใจและเกิดสัมพันธภาพระหว่างผู้ใช้บริการกับผู้ให้บริการ

2. ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานในปัจจุบันและที่ต้องการพัฒนา

2.1 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านศิลปะการสื่อสารเชิงใจ ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน ด้านการมองภาพรวมองค์กร ด้านการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการ ด้านการสืบเสาะหาข้อมูล ด้านการทำงานเชิงรุก ด้านการคิดวิเคราะห์

2.2 ความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานที่ต้องการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านศิลปะการสื่อสารเชิงใจ ด้านการมองภาพรวมองค์กร ด้านการสืบเสาะหาข้อมูล ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน ด้านการทำงานเชิงรุก ด้านการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการ ด้านการคิดวิเคราะห์

โดยภาพรวมความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะประจำสายงานในปัจจุบันและที่ต้องการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านศิลปะการสื่อสารเชิงใจ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ให้บริการห้องสมุดต้องมีความเข้าใจในความต้องการของผู้รับบริการและให้บริการด้วยความเอาใจใส่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงจะต้องมีการนำเสนอข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุดได้อย่างถูกต้อง มีการปรับรูปแบบการให้บริการตามความต้องการสารสนเทศของผู้รับบริการ อีกทั้งการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อประสานงานระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ การสื่อสารที่ดีทำให้สามารถลดปัญหาหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจ ทศนคติเชิงลบอันมีผลกระทบต่อ การให้บริการโดยตรง นอกจากนี้ความสามารถทางการสื่อสารเพื่อสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากรกับองค์กร ระหว่างบุคลากรด้วยกันและช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญมณี ศรีวัชรินทร์ (2553, หน้า 93) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะตามสายงานบริการของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะด้านส่วนบุคคลของบรรณารักษ์ตามสายงานบริการ ที่ต้องการพัฒนาในระดับมาก คือ ความสามารถทางด้าน การสื่อสาร สามารถพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษ ได้เป็นอย่างดี เพราะปัจจุบันบทบาทของบรรณารักษ์บริการสารสนเทศต้องปรับเปลี่ยนไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม ภาษา เพื่อรองรับการให้บริการตามความต้องการของผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด บุชราภรณ์ อัครนิธยานนท์ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้บริหารและบรรณารักษ์ต่อความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะด้านทักษะการสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นด้วยอัธยาศัยมาตรี เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น และยกย่องชมเชยให้เกียรติผู้อื่นด้วยความจริงใจ บรรณารักษ์บริการจำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารกับผู้ใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการ และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

1.1 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ควรจัดให้มีโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ตามกรอบสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน เพื่อที่จะช่วยให้บุคลากรรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสมรรถนะในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริงและถือปฏิบัติให้ได้ผลงานที่ดีและมีคุณภาพ

1.2 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการวางแผนในการพัฒนาการให้บริการที่เป็นเลิศ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้อย่างมีศักยภาพ

1.3 ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีทุนสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านทักษะการสื่อสารให้สามารถฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ รวมถึงทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะในการพัฒนาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการให้บริการของบรรณารักษ์ หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการของห้องสมุด
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะตามสายงานบริการของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในระดับประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการให้บริการของผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการของห้องสมุดให้มีความสอดคล้องและตรงตามสายงานมากขึ้น
3. ควรมีการประชุมวิพากษ์กลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศจากการวิจัยในครั้งนี้เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้อย่างแท้จริง
4. การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาไม่ได้ทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องด้วยมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาทำการเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา หากมีการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดในครั้งต่อไป ควรต้องมีการตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยเพื่อหาค่าความเที่ยง หรือความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจาก ดร.ณัฐพร สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานให้บริการห้องสมุดของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). **มารู้จัก Competency กันเถอะ**. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ณัฐธิดา เป็นวงศ์. (2553). **การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- บุษราภรณ์ อัครนิชยานนท์. (2545). **ความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้บริหารและบรรณารักษ์ต่อความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิศมัย พวงคำ. (2551). **สมรรถนะของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2556). **รายงานประจำปี 2556**. พะเยา: ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). **คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน :**

คู่มือสมรรถนะหลัก. นนทบุรี: สำนักพัฒนาระบบบำนาญตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ.

อังคณา แวซอหะ และโสภา ไทยลา. (2552). **ความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต้องานบริการห้องสมุด**

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

อัญมณี ศรีวัชรินทร์. (2553). **สมรรถนะตามสายงานบริการของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน**

เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

การประเมินคุณภาพบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและ สื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Quality Assessment of Information Resource Services Provided by Library Resource and Educational Medias Center, University of Phayao

วาณิชยา ตาชม^{1*} และพงษ์สนธิ์ คุณณะลา²
Wanitchaya Tachom^{1*} and Pongsanit Koonnala²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ใช้บริการศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา จำนวน 392 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการการศึกษาพบว่า คุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือด้านบริการทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.10) ด้านบริการศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.91) ความพึงพอใจบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 3.88) ความคาดหวังบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 3.77)

คำสำคัญ: คุณภาพ การบริการ ทรัพยากรสารสนเทศ

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : lek-tp@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were to investigate the quality of information resource service and users' satisfaction with and expectation of the information resource service. The subjects were 392 users of the Library Resources and Education Media Center, the University of Phayao. The subjects were chosen through simple random sampling technique. The instrument used for collecting data was a questionnaire constructed by the researcher. Percentages, arithmetic mean and standard deviation were adopted to analyze the data. The findings show that the quality of the information resources service was at a high level. The overall mean scores of the four areas concerning services of the center were also at a high level: quality of information resource service ($\bar{X} = 4.10$), quality of the center service ($\bar{X} = 3.91$), satisfaction with information resource service ($\bar{X} = 3.88$) and expectation of information resource service ($\bar{X} = 3.77$).

Keywords: quality, service, information resource

บทนำ

ในปัจจุบันข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งสารสนเทศนั้นถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดนโยบาย และตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาประเทศ ในด้านการศึกษา นั้น ห้องสมุดถือว่าเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เอกสารวิชา หนังสือ ตำราเพื่อสนับสนุน การเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย สำหรับนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ เพื่อที่นิสิตนักศึกษาจะใช้ข้อมูลดังกล่าวในการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต การบริการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุดที่จะตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ เพื่อให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว และสามารถเพิ่มพูนความรู้ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา และการประกอบอาชีพ (สุนี เลิศแสงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย, 2546 : 8) แต่อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาการต่างๆ ส่งผลให้ห้องสมุดต้องได้รับการพัฒนา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานในห้องสมุดเพื่อช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ผู้ใช้ได้รับบริการทรัพยากรสารสนเทศรวดเร็ว และผู้ใช้เกิดความพึงพอใจต่อการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ

ห้องสมุด หรือ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย 4 ส่วนงาน คือ งานธุรการ งานพัฒนาและวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ งานบริการทรัพยากรสารสนเทศ และงานห้องสมุดสาขา ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษามีภารกิจหลักในการให้บริการสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อันเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนภารกิจของมหาวิทยาลัยในด้านการเรียนการสอน วิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศรวมถึง หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สื่อโสตทัศนวัสดุ โดยใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ การค้นคว้าหาความรู้จากทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภททั้งภายในศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา และแหล่งข้อมูลอื่นๆ การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศจากคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศตามต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

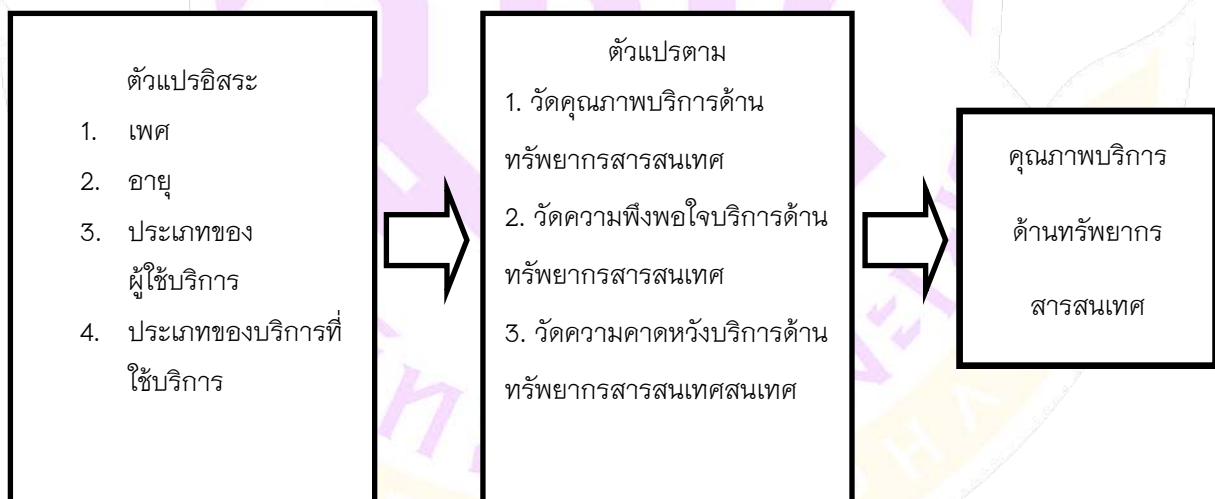
ยิ่งขึ้น หนึ่งศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาได้พยายามพัฒนา ปรับปรุง รูปแบบงานบริการประเภทต่างๆ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เป็นการศึกษายุคใหม่ และตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนไปของผู้ใช้บริการ

เพื่อสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ การประเมินคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศจึงเป็นพันธกิจที่สำคัญสำหรับศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ที่จะได้ทราบว่าคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้มากน้อยเพียงใด การที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบริการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้บริการ และสิ่งที่จะประเมินผลคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศนั้น คือ ความพึงพอใจ และความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา อันจะนำซึ่งผลการศึกษาที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน หนึ่งการประเมินคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศจะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพผลการดำเนินงานของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 19,467 คน บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 1,425 คน ที่ใช้บริการศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนิสิตระดับปริญญาตรีและบุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 392 คน ซึ่งได้มาจากกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด หรือ ขนาดของประชากรทั้งหมด
 E คือ ความคาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) ในที่นี้ จะกำหนดเท่ากับ + / - 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% จึงแทนค่าสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{20,892}{1 + 20,892(0.05)^2} = 392 \text{ คน}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ
 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ และความคาดหวังการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ
 ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103)

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา เรื่อง การประเมินคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยการสำรวจความคิดเห็นของนิสิต และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 392 คน และได้รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับการกรอกข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้รับคืนมา จำนวน 310 ชุด โดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 310 คน แบ่งเป็น

1. เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และเป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 จากการศึกษาครั้งนี้ นิสิตระดับปริญญาตรี และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไม่แตกต่างกัน ($p < 0.05$)

2. อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ น้อยกว่า 25 ปี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 ช่วงอายุ 26 – 35 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 ช่วงอายุ 36 – 45 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ช่วงอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 จากการศึกษาครั้งนี้ นิสิตระดับปริญญาตรี และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

3. ประเภทของผู้ใช้บริการ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิต จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 บุคลากร จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และอื่นๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 จากการศึกษาครั้งนี้ นิสิตระดับปริญญาตรี และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

4. ประเภทของบริการที่ใช้บริการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการยืมคืน จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5 ใช้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 53.9 ใช้บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 ใช้บริการการอ่าน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ใช้บริการอินเทอร์เน็ต/WIFI จำนวน 112 คนคิดเป็นร้อยละ 36.1 ใช้บริการวารสารและหนังสือพิมพ์ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 ใช้บริการห้องค้นคว้ากลุ่ม จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 อื่นๆ จำนวน 51คนคิดเป็นร้อยละ 16.5 จากการศึกษาครั้งนี้ นิสิตระดับปริญญาตรี และบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ใช้บริการประเภทบริการต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

ตอนที่ 2 คุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา

1. จากศึกษาคุณภาพด้านการบริการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าคุณภาพด้านการบริการทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ 4.10) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีระบบการจัดหา จัดเก็บที่ได้มาตรฐาน ($\bar{x}$ 4.31) รองลงมา คือ ความน่าเชื่อถือของทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{x}$ 4.25) ระยะเวลาที่รอคอยเพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{x}$ 4.17) ความถูกต้องของทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{x}$ 4.14) ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ และมีการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$ 4.12) มีการ

รวบรวมหนังสือ ตำรา ผลงานทางวิชาการครบทุกสาขาวิชา (ฯ 4.05) มีระบบการจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย (ฯ 4.04) มีฐานข้อมูลเฉพาะด้านครบทุกสาขาวิชา (ฯ 4.01) ทรัพยากรสารสนเทศมีความหลากหลาย (ฯ 3.88)

2. จากการศึกษาคุณภาพด้านการบริการของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา พบว่า คุณภาพการบริการของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก (ฯ 3.91) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า บริการอินเทอร์เน็ต/WIFI (ฯ 4.28) รองลงมา คือ บริการยืม – คืน (ฯ 4.12) บริการจองทรัพยากรสารสนเทศ (ฯ 4.07) บริการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศใหม่ (ฯ 4.04) บริการยืมระหว่างห้องสมุด (ฯ 4.03) บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า (ฯ 4.02) บริการฐานข้อมูลออนไลน์ (ฯ 3.99) บริการนำหนังสือขึ้นชั้นและจัดชั้นหนังสือ (ฯ 3.95) บริการห้องค้นคว้ากลุ่ม (Study Room) (ฯ 3.84) บริการไอแพด(iPad)และแท็บเล็ต(Tablet) (ฯ 3.83) บริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์(E-Book) (ฯ 3.82) บริการวารสารและหนังสือพิมพ์ (ฯ 3.81) บริการฐานข้อมูลสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ(OPAC) (ฯ 3.80) บริการพื้นที่อ่าน (ฯ 3.72) บริการแนะนำการใช้บริการศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา และบริการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Access Center) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ฯ 3.65)

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ

1. ความพึงพอใจการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า อยู่ในระดับมาก (ฯ 3.86) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า เว็บไซต์ของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มีการปรับปรุงให้ทันสมัย (ฯ 4.03) รองลงมา คือ สามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศได้ง่าย และสะดวก รวดเร็ว (ฯ 3.97) การจัดเรียงทรัพยากรสารสนเทศบนชั้นค้นหาได้ง่าย และสะดวก รวดเร็ว (ฯ 3.94) ฐานข้อมูลที่ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ให้บริการมีประโยชน์และน่าสนใจ (ฯ 3.92) เครื่องมือสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ(OPAC) สามารถเข้าถึงและสืบค้นได้ง่าย (ฯ 3.91) มีทรัพยากรสารสนเทศใหม่ออกให้บริการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถสืบค้นฐานออนไลน์ได้จากภายนอกศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เช่น ที่บ้าน และอื่นๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ฯ 3.88) ระบบการสืบค้น และบริการฐานข้อมูลต่างๆ ค้นหาสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (ฯ 3.87) วารสาร หนังสือพิมพ์ที่ทางศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา บอกรับตรงต่อความต้องการ (ฯ 3.86) สารสนเทศหรือทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับตรงต่อความต้องการ (ฯ 3.83) ทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ (ฯ 3.79) มีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพียงพอต่อการเรียน การสอน การวิจัย (ฯ 3.77) ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการตรงต่อความต้องการ (ฯ 3.76) และทรัพยากรสารสนเทศมีความทันสมัย (ฯ 3.65)

2. ความคาดหวังการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า อยู่ในระดับมาก (ฯ 3.77) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ควรมีหนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย (ฯ 3.88) รองลงมา คือ การจัดเก็บหนังสือ วารสาร และสื่อต่างๆ สามารถค้นหาได้สะดวก และควรมีหนังสือ วารสาร เอกสาร ซีดี-รอม เป็นต้น ที่มีเนื้อหาเต็มรูปแบบ(Full text) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ฯ 3.82) หนังสือแต่ละสาขาวิชา มีความทันสมัยและหลากหลาย และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ มีความทันสมัยและหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ฯ 3.81) วารสาร หนังสือพิมพ์ มีความ

ทันสมัยและหลากหลาย (ฯ 3.80) ควรมีหนังสือประเภทบันเทิงคดี มีความทันสมัยและหลากหลาย (ฯ 3.77) หนังสืออ้างอิง ควรมีเนื้อหาที่ทันสมัยและหลากหลาย (ฯ 3.74) การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ สะดวก รวดเร็ว (ฯ 3.71) ควรมีการแนะนำหนังสือ และสื่อใหม่ๆ ที่มีภายในศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา (ฯ 3.69) และเพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยทุกประเภทให้ตรงต่อความต้องการ (ฯ 3.68)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

ผลการศึกษา การประเมินคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ต่อการดำเนินงานของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ควรมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพได้ดีขึ้น ดังนี้

1. ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ทางศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ควรมีตู้ยืม-คืน อัตโนมัติเพื่อสะดวกในการใช้บริการ
2. ผู้ใช้บริการมีความต้องการ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการได้เสนอแนะรายชื่อ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ในการสั่งซื้อ ทางหน้าเว็บศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง การประเมินคุณภาพบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา สามารถอภิปรายผลด้านคุณภาพการบริการ ความพึงพอใจ และความคาดหวังการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ได้ดังนี้

1. ด้านคุณภาพบริการทรัพยากรสารสนเทศ ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า คุณภาพบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศมีระบบการจัดหา จัดเก็บที่ได้มาตรฐาน และทรัพยากรสารสนเทศที่เพียงพอกับความต้องการ เข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีคุณภาพบริการทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกัน และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจคุณภาพบริการทรัพยากรสารสนเทศ พร้อมทั้งปรับปรุงบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ และศึกษาปัญหาที่ผู้ใช้บริการประสบเมื่อใช้บริการ ทั้งนี้ศึกษาจากผู้ใช้บริการของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา คือ นิสิต และบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤตย์ นิมสมบุญ และฮารุกิ นางาตะ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ทรัพยากรที่สมบูรณ์ เข้าถึงได้อย่างสะดวก โดยศึกษาจากผู้ใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ และศูนย์รังสิต จำนวน 4 กลุ่ม คือ อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ความคาดหวังของผู้ใช้บริการห้องสมุดเกี่ยวข้องกับสถานที่ห้องสมุดในฐานะที่เป็นสถานที่สำหรับศึกษาอย่างมีสมาธิ ทรัพยากรห้องสมุดและการรับประกันความน่าเชื่อถือ และความรู้ของผู้ใช้บริการผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากห้องสมุดจะประกอบไปด้วย ทรัพยากรที่สมบูรณ์ เข้าถึงได้สะดวกและสถานที่ที่เงียบสงบทำให้ผู้ใช้และห้องสมุดสามารถรับประกันความเที่ยงตรงและความถูกต้องในเรื่องข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้

2. ด้านคุณภาพบริการของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้ใช้บริการได้ใช้บริการ อินเทอร์เน็ต/WIFI เป็นอันดับแรก โดยได้ศึกษาบริการ 16 ด้าน ได้แก่ บริการยืม-คืน บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการยืมคืนระหว่างห้องสมุด บริการจองทรัพยากรสารสนเทศ บริการวารสารและหนังสือพิมพ์ บริการอินเทอร์เน็ต/WIFI บริการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศใหม่ บริการนำหนังสือขึ้นชั้นและจัดชั้นหนังสือ บริการฐานข้อมูลออนไลน์ บริการฐานข้อมูลสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ(OPAC) บริการห้องค้นคว้ากลุ่ม (Study Room) บริการไอแพด (iPad) และแท็บเล็ต (Tablet) บริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์(E-Book) บริการพื้นที่อ่าน บริการแนะนำการใช้บริการศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา และบริการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Access Center) พบว่า ผู้ใช้บริการมีการใช้บริการแตกต่างกัน 14 ด้าน ยกเว้นบริการแนะนำการใช้ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา และบริการศูนย์เรียนรู้ด้วยตนเองที่ไม่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วงเดือน เจริญ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่มีต่อบริการสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา โดยศึกษาบริการด้านต่างๆ 8 ด้าน ได้แก่ บริการยืม-คืน บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการวิทยานิพนธ์ บริการหนังสืออ้างอิง บริการรับฝากของ และการจัดที่นั่งอ่านหนังสือ พบว่าอาจารย์และนิสิตมีความพึงพอใจในการใช้บริการแตกต่างกัน 7 ด้าน ยกเว้น บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าที่ไม่แตกต่างกัน และมีความคาดหวังบริการทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ด้านความพึงพอใจบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมาก คือ เว็บไซต์ของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มีการปรับปรุงให้ทันสมัย รองลงมา สามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว การจัดเรียงทรัพยากรสารสนเทศบนชั้นค้นหา และสะดวก รวดเร็ว ฐานข้อมูลที่ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาให้บริการมีประโยชน์และน่าสนใจ เครื่องมือสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ(OPAC)สามารถเข้าถึงและสืบค้นได้ง่าย มีทรัพยากรสารสนเทศใหม่ออกให้บริการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถสืบค้นฐานออนไลน์ได้จากภายนอกศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เช่น ที่บ้าน และอื่นๆ ระบบการสืบค้นและบริการฐานข้อมูลต่างๆ ค้นหาสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ วารสาร หนังสือพิมพ์ที่ทางศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา บอกรับตรงต่อความต้องการ สารสนเทศหรือทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับตรงต่อความต้องการ ทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ มีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพียงพอต่อการเรียน การสอน การวิจัย ทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนที่ให้บริการตรงกับความต้องการ ทรัพยากรสารสนเทศมีความทันสมัย ตามลำดับพร้อมกันนี้ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ยังต้องปรับปรุงพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ บุคลากรผู้ให้บริการ อาคารสถานที่ เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และสะดวกในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ และคุณภาพ ความพึงพอใจที่ดีในการให้บริการให้เป็นที่ยอมรับของทุกคน โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิรา เหลืองอุบล และน้ำลิน เทียมแก้ว (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ด้านที่ 1 ทรัพยากรห้องสมุด ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการมากที่สุด คือ วารสารหนังสือพิมพ์ สื่อโสต สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือ ตำรา ผลงานทางวิชาการ ครอบคลุมกับความต้องการ ด้านที่ 2 กระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ สิทธิในการเข้าใช้บริการ มีแบบฟอร์มการขอใช้บริการต่างๆ ที่พร้อมให้บริการ ด้านที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การตรวจผู้ใช้บริการบริเวณประตูเข้า-ออก ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ฉับไว ให้คำแนะนำและช่วยเหลือใน

การให้บริการ ด้านที่ 4 สถานที่/สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ มีแผ่นป้ายบอกหมวดหมู่ที่ชั้นหนังสือสะดวกต่อการค้นหา มีที่นั่งจัดไว้อย่างเป็นระเบียบเพียงพอพร้อมใช้บริการ และมีแผ่นป้ายบอกประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ชัดเจน ด้านที่ 5 การประชาสัมพันธ์ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ เอกสารแนะนำการให้บริการมีความครบถ้วนชัดเจน มีช่องทางในการเสนอแนะข้อคิดเห็นหลากหลาย เว็บไซต์สำนักวิทยบริการมีข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

4. ด้านความคาดหวังบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังมาก คือ ควรมีหนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย รองลงมา การจัดเก็บหนังสือ วารสารและสื่อต่างๆ สามารถค้นหาได้สะดวก ควรมีหนังสือ วารสาร เอกสาร ซีดี-รอม ที่มีเนื้อหาเต็มรูป(Full Text) หนังสือแต่ละสาขาวิชามีความทันสมัยและหลากหลาย ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์มีความทันสมัยและหลากหลาย วารสาร หนังสือพิมพ์มีความทันสมัยและหลากหลาย ควรมีหนังสือประเภทบันเทิงคดีมีความทันสมัยและหลากหลาย หนังสืออ้างอิงควรมีเนื้อหาที่ทันสมัยและหลากหลาย การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศสะดวก รวดเร็ว ควรมีการแนะนำหนังสือและสื่อใหม่ๆ ที่มีภายในศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยทุกประเภทให้ตรงต่อความต้องการตามลำดับ พร้อมกันนี้ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ยังต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศใหม่ๆ และทันสมัยที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ ที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการและปรับปรุงพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมล เมษสวัสด์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับบริการที่คาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับดังนี้ ห้องสมุดคือแหล่งค้นคว้า การเข้าถึงสารสนเทศ การควบคุมสารสนเทศ และความรู้สึกที่มีต่อบริการ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับบริการที่ได้รับจริงโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับดังนี้ การเข้าถึงสารสนเทศ ความรู้สึกที่มีต่อบริการ การควบคุมสารสนเทศ และห้องสมุดคือแหล่งค้นคว้า เมื่อพิจารณาคุณภาพบริการจากความแตกต่างของบริการที่คาดหวัง และบริการที่ได้รับจริง พบว่า ช่องว่างของบริการที่ได้รับจริงต่ำกว่าบริการที่คาดหวังในทุกด้าน และมีค่าเป็นลบแสดงว่าคุณภาพการบริการอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง เนื่องจากไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรปรับปรุงคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องและเกิดความพึงพอใจสูงสุด
2. ควรมีการประเมินคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการบริการด้านทรัพยากรสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.พงษ์สนธิ คุณณะลา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขตรวจทานความถูกต้องเรียบร้อยและขอขอบพระคุณของบทความฉบับนี้ จนทำให้บทความฉบับนี้มีความสมบูรณ์ และผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- นฤตย์ นิมสมบุญ และฮารุกิ นางาตะ.(2546).การประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมล เมฆสวัสดิ์.(2549).การประเมินคุณภาพการบริการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุจิรา เหลืองอุบล, น้ำลีน เทียมแก้ว.(2554).ความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ.
- วงเดือน เจริญ.(2553).ความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่มีต่อบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด.ชลบุรี: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

การปรับตัวของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Adaptation of Chiangmai Truck Transportation Enterprises for ASEAN Economic Community Preparation

กนกพร ชันชววิธิ^{1*} และ เกียรติกร เจริญผล²
Kanokporn Kantavithi^{1*} and Kriengkrai Charoenphon²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการปรับตัวในปัจจุบันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยในการศึกษาใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการตรวจเอกสาร(Document Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ประกอบการกิจการขนส่งรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 40 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า กิจการขนส่งโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่ มีการปรับตัวในการบริหารจัดการมาอย่างต่อเนื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในด้านเงินทุนมากกว่าการเปลี่ยนแปลงจากสภาพภายนอก จุดแข็งของกิจการที่สำคัญคือ การมีฐานลูกค้าที่ดีส่งผลให้กิจการดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงแม้จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ในปีพ.ศ.2540 ที่ผ่านมา สำหรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีแนวทางในการปรับตัวคือการบริหารจัดการแรงงานที่ต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก การวางแผนด้านต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมุ่งรักษารฐานลูกค้าของตนเองมากกว่าจะเข้าสู่การแข่งขัน และหากมีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น ก็คาดการณ์ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีแนวทางที่จะยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุก

คำสำคัญ: การปรับตัว,ขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุก,ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

¹นิสิตคณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

²คณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹Graduate Student, School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

²School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

*Corresponding author : kantavithi10921@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the adaptation of truck transportation in Chiangmai for support to ASEAN economic communities (AEC). This research used data from document researches and in-depth interview with 40 of entrepreneur truck transportation in Chiangmai to content analysis. The results showed that undertaking were developed continuously which related to internal management in investment rather than a change from outside. Furthermore, significantly strength of a venture was to have a good customer base, making venture could hold under the circumstances to change, although the economic crisis occurred in 1997 ago. Most ventures had a way to adaptation. There were the labor administrations requiring from neighboring countries, costs planning related to transport which were likely to steadily increase and maintain their own customer base. If foreign companies come to invest more, the relevant authorities have the way to raise ability of competitiveness of the transportation by truck.

Keywords: Adaptation, Track Transportation, ASEAN Economic Communities (AEC)

บทนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ประเทศไทยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางด้านขนส่ง (Logistic Hub) ในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ตามกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS: Great Maekong Sub-region) (สำนักพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรม, 2552 อ้างใน อรชума หนูน้อย, 2554: 1) เมื่อพิจารณาถึงระบบการขนส่งที่สำคัญของประเทศไทยพบว่าประกอบด้วย การขนส่งทางถนน การขนส่งทางราง การขนส่งทางน้ำ และการขนส่งทางอากาศ ซึ่งรูปแบบการขนส่งที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือการขนส่งทางถนนที่ส่วนใหญ่ใช้รถบรรทุกในการขนส่งเป็นการขนส่งรูปแบบนี้มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจการค้าของไทยมานาน (อรชума หนูน้อย, 2554: 2)

จากการที่ประเทศไทยลงนามเข้าร่วมเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนและมีกำหนดเปิดการค้าเสรีในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) อย่างเป็นทางการในปีพ.ศ. 2558 ประเทศไทยจึงได้รับบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางในการขนส่งสินค้าและการเดินทางของผู้คนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน อีกทั้งยังมีการกล่าวถึงการเปิดเสรีโลจิสติกส์ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดความตื่นตัวในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับมีการคาดการณ์ว่า ธุรกิจไทยจะเสียเปรียบในแง่ของการแข่งขัน เพราะในปัจจุบันต้นทุนโลจิสติกส์ของไทยค่อนข้างสูง แม้ปี 2554 ที่ผ่านมา มีการวางแผนเป้าหมายในการลดต้นทุนโลจิสติกส์ให้เหลือ 16% ต่ออัตราการเติบโตของเศรษฐกิจประเทศ(GDP) แต่ปัจจุบันก็ยังไม่ได้ประสบผลสำเร็จ ต้นทุนโลจิสติกส์ของไทยยังคงอยู่ที่ 18.6% เมื่อพิจารณาต้นทุนโลจิสติกส์ของชาติในอาเซียน เช่น ประเทศมาเลเซีย ต้นทุนโลจิสติกส์อยู่ที่ 13% สิงคโปร์ 7% ส่วนในภูมิภาคเอเชีย อินเดียอยู่ที่ 13% ญี่ปุ่น10.5% ขณะที่กลุ่มประเทศในแถบยุโรป เฉลี่ยอยู่ที่ 11% และสหรัฐ อยู่ที่ 9.5% ยิ่งไปกว่านั้นผู้ประกอบการในธุรกิจโลจิสติกส์ของไทยกว่า 70% เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็ก(หรือSMEs) (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์,2555:1) เรื่องต้นทุนโลจิสติกส์จึงมองว่าเป็นจุดอ่อน หากมีการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเสรีเต็มรูปแบบและในปี2558ปล่อยให้ทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในไทย ย่อม

ส่งผลให้ SMEs จำนวนมากรวมถึงผู้ประกอบการขนส่งได้รับผลกระทบทั้งในด้านการแข่งขันและการเติบโต (ชิตชัย บัวผาย , 2555: 2)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งสินค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศของภาคเหนือตอนบน ซึ่งปรากฏชัดเจนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 โดยรูปแบบการขนส่งสินค้าในเขตภาคเหนือที่ได้รับความนิยมใช้บริการมากที่สุด คือ การขนส่งสินค้าทางบก โดยเฉพาะรถยนต์บรรทุก การขนส่งสินค้าทางน้ำและทางอากาศไม่ค่อยได้รับความนิยมในภาคเหนือเท่าที่ควร เพราะการขนส่งสินค้าทางอากาศโดยเครื่องบินมีอัตราค่าขนส่งที่สูงมาก และสินค้าที่ขนส่งต้องมีลักษณะเบาและมูลค่าสูง ส่วนการขนส่งสินค้าทางน้ำโดยเรือบรรทุกสินค้ามักขนส่งสินค้าระหว่างกรุงเทพถึงจังหวัดนครสวรรค์ อีกทั้งไม่สามารถทำการขนส่งได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากปัญหาเรื่องน้ำตื้นเขิน สำหรับการขนส่งสินค้าทางรถไฟ มีข้อจำกัด คือไม่สามารถขนส่งสินค้าในพื้นที่ที่มีรางรถไฟเข้าไปถึง เนื่องจากรถไฟวิ่งได้เฉพาะบนรางและสามารถขนส่งสินค้าได้ตามสถานีที่จอดรับ-ส่ง เท่านั้น ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การขนส่งสินค้าโดยรถไฟได้รับความนิยมน้อยกว่าการขนส่งสินค้า โดยรถยนต์บรรทุก ประกอบกับการลงทุนในธุรกิจรถยนต์บรรทุกผู้ลงทุนสามารถเริ่มดำเนินธุรกิจได้ง่ายเพียงขออนุญาตประกอบการขนส่งและเมื่อได้รับอนุญาตก็มีสิทธิดำเนินการได้อย่างอิสระ หากสามารถรถยนต์บรรทุกจึงสามารถประกอบกิจการได้ทันที โดยไม่ต้องลงทุนในด้านการสร้างถนนเอง เนื่องจากเป็นบริการด้านสาธารณูปโภคที่รัฐบาลเป็นผู้ลงทุน เป็นเหตุให้มีผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนในธุรกิจขนส่งสินค้าทางบกด้วยรถยนต์บรรทุกมากมาย (สายพินณ เครือดคล้าย, 2535: 5-6)

สำหรับผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยรถยนต์บรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่มีโกดังสินค้าและรถยนต์บรรทุกเป็นของตนเอง (2) กลุ่มที่มีโกดังสินค้าแต่ไม่มีรถยนต์บรรทุก และ (3) กลุ่มมีรถยนต์บรรทุกรับจ้างขนส่งสินค้าแต่ไม่มีโกดังสินค้า ซึ่งผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยและเป็นกิจการในครอบครัวทั้งที่ดำเนินกิจการมานานรวมถึงบางรายที่กำลังเข้าสู่ธุรกิจ ดังนั้นหากมีการเปิดเสรีทางการค้าในปี2558นี้ ผู้ประกอบการเหล่านี้ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญร่วมกันต่อสถานการณ์ปัญหาข้างต้นโดยมีปัจจัยที่จะกระทบทั้งทางตรง คือ การเปิดเสรีโลจิสติกส์ที่ไทยมีต้นทุนค่อนข้างสูง รวมถึงปัจจัยที่จะกระทบทางอ้อม เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียน เป็นต้น หากไม่มีการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยรถยนต์บรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ประกอบการเหล่านี้ต้องได้รับผลกระทบทางลบทั้งในด้านต้นทุน แรงงาน และการแข่งขันมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและตั้งคำถามการวิจัยว่า สภาพการปรับตัวในปัจจุบันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถยนต์บรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่สามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพการปรับตัวในปัจจุบันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถยนต์บรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาสภาพการปรับตัวในปัจจุบันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถยนต์บรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เครื่องมือการวิจัยใช้การตรวจเอกสาร(Document Research)และการสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-Depth Interview) ผู้ประกอบการกิจการขนส่งรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 40 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(Content Analysis)

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ เพื่อศึกษาสภาพการปรับตัวในปัจจุบันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ขอบเขตประชากร คือ ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ธุรกิจขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกภายในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษา

สภาพการปรับตัวในปัจจุบันของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ในส่วนของพัฒนาการของกิจการ ผู้ประกอบการขนส่งโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่มีพัฒนาการต่อเนื่องมาจากการขนส่งสินค้าโดยรถไฟจากกรุงเทพฯมายังจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในอดีตก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 รถไฟมีบทบาทเป็นอย่างมากในการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯมายังจังหวัดเชียงใหม่ ในขณะที่การขนส่งในจังหวัดเชียงใหม่ใช้ล้อเกวียนเป็นหลักในการขนส่งสินค้า โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าทางการเกษตรจากพื้นที่รอบนอกเข้ามายังตัวเมืองเชียงใหม่ และขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภคจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปยังพื้นที่รอบนอกโดยมีตลาดประตูเชียงใหม่เป็นศูนย์กระจายสินค้า และมีถนนเจริญเมืองเป็นจุดจอดล้อเกวียนที่รับจ้างขนของอยู่เป็นจำนวนมาก จุดเปลี่ยนสำคัญมาจากเหตุการณ์การโจมตีเส้นทางรถไฟ สถานีรถไฟในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้กิจการได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ประกอบกับช่วงหลังทศวรรษที่ พ.ศ. 2510 ได้มีการก่อสร้างถนนทำให้มีการนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์มาใช้กันมากขึ้น กลุ่มคนจีนเป็นกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มแรกที่เริ่มนำรถบรรทุกมาขาย และนำมารับจ้างขนส่งสินค้าจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปยังพื้นที่รอบนอก รวมทั้งการขนส่งจากกรุงเทพฯมายังเชียงใหม่ด้วย โดยสมัยนั้นเรียกกันว่า “รถคอกหมู” และในช่วงนี้เองที่กิจการการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกเติบโตขึ้นซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การขนส่งสินค้าโดยรถไฟซบเซาลง ประกอบกับราชการห้ามมิให้ใช้ล้อเกวียนขนส่งสินค้าเข้ามาในเขตตัวเมืองด้านในของเมืองเชียงใหม่ ส่งผลให้การขนส่งโดยรถบรรทุกเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงเวลาการก่อตั้ง ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ประกอบการยุคบุกเบิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน เช่น เม่งไถ่ขนส่ง รวมทั้งบริษัท นิมชี้เส็ง ที่เป็นผู้ประกอบการขนส่งรายใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ (2) กลุ่มผู้ประกอบการยุคกลาง คือ กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นลูกหลานชาวจีนที่ขยายกิจการ หรือสืบทอดกิจการมาจากครอบครัว เช่น สหะหล่มลักขนส่ง และ (3) กลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการที่มาจากต่างพื้นที่เข้ามาดำเนินกิจการในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ผู้ประกอบการในกลุ่มบุกเบิก และยุคกลางเป็นผู้ประกอบการที่รู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี และประกอบกิจการแบบเจ้าของคนเดียวมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง เนื่องจากมีความสะดวกในการเริ่มต้นประกอบการ โดยกลุ่มผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่มนี้ดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันด้วยการใช้การบริหารกิจการด้วยความเชี่ยวชาญส่วนบุคคลของผู้ประกอบการแต่ละราย และมีลูกค้าที่ใช้สายสัมพันธ์ยึดโยงกันมาตั้งแต่ก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน และลูกค้าที่ใช้บริการในการขนส่งสินค้าจะตัดสินใจเลือกใช้บริการจากผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งเป็นประจำ

“การทำกิจการขนส่งด้วยรถบรรทุกที่ส่วนใหญ่เป็นประเภทกิจการเจ้าของคนเดียว เพราะถ้าทำเป็นบริษัทใหญ่ๆ นั้นจะต้องมีพนักงานหลายฝ่ายเข้ามาทำงาน และต้องไปเจาะตลาดเพื่อหาลูกค้ารายใหญ่ซึ่งอย่างนั้นต้องใช้เงินทุนสูง เช่น นิ่มซี่เส็ง ที่เป็นระบบบริษัทและเป็นกิจการขนส่งรายใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ แต่สำหรับการทำเป็นกิจการรายย่อยแบบเจ้าของคนเดียวก็มีจุดแข็งที่ได้เปรียบระบบบริษัทอยู่บ้าง เช่น ถ้าลูกค้าต้องการทราบรายละเอียดในการขนส่งสินค้าถ้าโทรไปบริษัทใหญ่จะต้องผ่านขั้นตอน ต้องใช้คอมพิวเตอร์ ต้องใช้เวลากว่าจะได้คำตอบ แต่สำหรับกิจการเจ้าของรายเดียวที่เป็นจุดแข็ง คือ ผู้ประกอบการขนส่งแต่ละคนจะจดจำลูกค้าและรายละเอียดสินค้าได้อย่างแม่นยำ รวดเร็ว ตอบได้โดยไม่ต้องผ่านการค้นหาด้วยคอมพิวเตอร์ ไม่เกิดปัญหาว่าพนักงานรับเรื่องไม่ใช้คน ๆ เดียวกัน หรือโดยเฉพาะการสอบถามข้อมูลจากผู้แทนฝ่ายขายที่ต้องการสอบถามข้อมูลของสินค้าซึ่งผู้ประกอบการประเภทรายย่อยจะตอบได้อย่างทันท่วงทีตรงนี้เองที่ทำให้การขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกประเภทรายย่อยดำรงอยู่ได้มากกว่า 20 – 30 ปี พัฒนาจนเกิดเป็นสายสัมพันธ์ที่บริษัทใหญ่ ๆ ไม่สามารถแข่งขันได้” (สมจิต สิมรัตน์สุวรรณ สัมภาษณ์ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558)

การปรับตัวของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่ในระยะแรกของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับตัวเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2536 ที่เกิดจากการประสบปัญหาในการดูแลบำรุงรักษารถบรรทุก ซึ่งเป็นรายจ่ายและต้นทุนที่สูงมาก ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ปรับตัวในการดำเนินการโดยเป็นการเชื่อมโยงใช้บริการจากรถบรรทุกที่ขนส่งสินค้าการเกษตรโดยเฉพาะ ผัก ผลไม้ จากจังหวัดเชียงใหม่ ไปยังกรุงเทพฯ ซึ่งผู้ประกอบการกลุ่มนี้ไม่ต้องการเดินทางกลับด้วยรถบรรทุกเปล่า จึงจับกลุ่มกันขนส่งสินค้าจากผู้ประกอบการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯมายังจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ผู้ประกอบการขนส่งส่วนหนึ่งตัดสินใจขายรถบรรทุกและเลือกใช้บริการจากผู้เป็นเจ้าของรถบรรทุกที่ขนส่งสินค้าการเกษตรจากเชียงใหม่-กรุงเทพฯแทน

การปรับตัวครั้งที่สองของการประกอบกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกเกิดขึ้นอีกครั้งในช่วง ปี พ.ศ. 2540 โดยในช่วงก่อนปีพ.ศ. 2540 การขนส่งโดยรถบรรทุกมีความเจริญรุ่งเรือง แต่ละแห่งมีแรงงานตั้งแต่ 10 – 40 คน แต่เมื่อเกิดวิกฤติในปีพ.ศ. 2540 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่อาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะการขนส่งสินค้ายังดำเนินการได้ประกอบการการเป็นผู้ประกอบการรายย่อยรวมทั้งมีสายสัมพันธ์ที่ติดกับผู้ใช้บริการที่ยังส่งสินค้ามายังจังหวัดเชียงใหม่ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก แต่ในช่วงหลังปีพ.ศ. 2540 เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศฟื้นตัว เกิดการขยายตัวของกิจการประเภท มินิฮอชชีลส์โตร์ ทำให้ห้างสรรพสินค้าที่จำหน่ายสินค้าประเภทบริโภคขยายสาขามากขึ้น สถานการณ์นี้ทำให้สินค้าที่เคยขนส่งจากกรุงเทพฯมายังเชียงใหม่ผ่านการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งโดยรถบรรทุกเริ่มลดลงมาจำหน่ายในพื้นที่แทน ทำให้ปริมาณการขนส่งสินค้าลดลง ผู้ประกอบการต้องปรับตัวต่อเหตุการณ์เป็นอย่างมาก การปรับตัวที่พบมากที่สุดคือ การปรับลดจำนวนแรงงานลงให้สมดุลกับจำนวนของปริมาณการขนส่งต่อเที่ยวที่ลดลงจากก่อนหน้านั้น

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการกิจการขนส่งจำนวน 40 รายสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. การปรับตัวของผู้ประกอบการขนส่งโดยรถบรรทุกในปัจจุบันนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ปรับตัวกับต้นทุนการประกอบกิจการ ผู้ประกอบการที่มีลักษณะเป็นเจ้าของรายเดียวไม่สามารถขยายกิจการให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าได้ เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุน และไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากหน่วยงานของภาครัฐ การปรับตัวจากต้นทุนด้านการขนส่ง ทั้งน้ำมันเชื้อเพลิง และอะไหล่รถบรรทุกที่ปรับเพิ่มขึ้น เช่น ยางรถยนต์ ซึ่งต้องเปลี่ยนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ยางของรถยนต์บรรทุกราคามากกว่า 10,000 บาทต่อเส้น ในขณะที่การขนส่งในสภาพเส้นทางขึ้น

เขาลาดชันจากจังหวัดเชียงใหม่ยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนต้องเปลี่ยนยางทุก ๆ 40 วัน และต้องบำรุงรักษาระบบห้ามล้อ และคลัชมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งต้นทุนในส่วนนี้ยังไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นความปลอดภัยของแรงงานที่ต้องขับรถเป็นประจำ รวมทั้งความปลอดภัยของสินค้าที่ต้องถึงมือผู้รับโดยไม่เสียหาย

2. การปรับตัวด้านแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านแทนแรงงานในท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นปรับเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นแทนการเป็นแรงงาน ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวเรียนรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ข้อกำหนดด้านการขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานในสถานประกอบการที่ผู้ประกอบการต้องการให้แรงงานได้ทดลองงานก่อนขึ้นทะเบียน เพราะการขนส่งถือได้ว่าเป็นงานหนัก หากให้แรงงานทดลองก่อนนำไปขึ้นทะเบียนในช่วงเวลานี้หากมีการตรวจสอบนายจ้างจะมีความผิด แต่หากไม่ทดลองงานก่อนเมื่อขึ้นทะเบียนแล้วแรงงานทำงานต่อไม่ไหว ผู้ประกอบการก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนแรงงานไปโดยสูญเปล่า เป็นต้น

3. การปรับตัวเพื่อรักษาทรัพยากรมนุษย์ หรือ แรงงาน ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ ต้องดูแลแรงงานเป็นอย่างดี ทั้งรายได้ สวัสดิการ รวมทั้งต้องมีระบบดูแลรักษาให้แรงงานอยู่ในสถานประกอบการระยะยาว โดยเฉพาะแรงงานที่เป็นคนขับรถสำหรับผู้ประกอบการที่มีรถบรรทุกเป็นของตนเองต้องรักษาคนขับรถที่มีความชำนาญเส้นทาง เช่น มีเงินเดือนเดือนละกว่า 20,000 บาท มีค่าเที่ยวพิเศษให้อีกเที่ยวละ 1,300 บาท (ในแต่ละเดือนเฉลี่ยขนส่ง 8 เที่ยว) และหากช่วยขนส่งสินค้าลงให้ค่าจ้างพิเศษอีกวันละ 200 บาท รวมแล้วมีรายได้รวมกว่า 40,000 บาท นอกจากนี้ยังต้องดูแลครอบครัวของแรงงานแต่ละคนเพิ่มอีก เช่น จัดที่พักให้ ให้ภรรยามาเป็นแม่บ้าน สำหรับแรงงานบางคนที่อยู่มานานหลังอายุ 60 ปี ก็ยังจ้างให้อยู่แพนช่อมบำรุงต่อไป ช่วงเทศกาลสงกรานต์มีช่วงวันหยุดยาวให้พักผ่อนกว่า 2 สัปดาห์ ตรีชนมีเงินพิเศษให้แรงงานทุกคน เป็นต้น

กรณีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเห็นต่อการปรับตัว ดังนี้

1. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะส่งผลให้มีผู้ประกอบการหรือกลุ่มทุนจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามาลงทุนประกอบกิจการขนส่งเพิ่มขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันด้านราคาที่จะทำให้เกิดการลดราคาค่าขนส่ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับกิจการขนส่งโดยรถบรรทุกประเภทกิจการขนาดใหญ่ที่ต้องทำการตลาดให้มีฐานลูกค้าจำนวนมาก ในขณะที่จุดแข็งของผู้ประกอบการรายย่อย คือ มีฐานลูกค้าในลักษณะสายสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างผู้ประกอบการขนส่งกับผู้ใช้บริการในลักษณะพันธมิตรทางธุรกิจที่มีความใกล้ชิดกันเสมือนเครือญาติ ซึ่งบริษัทต่างชาติหรือกลุ่มทุนจากต่างประเทศยังเจาะตลาดได้ยาก ผู้ประกอบการขนส่งโดยรถบรรทุกรายย่อยจึงต้องปรับตัวรักษารฐานลูกค้าปัจจุบันเอาไว้ให้ดีที่สุด ซึ่งผู้ประกอบการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต่างมีความมั่นใจว่าจะยังคงรักษารฐานการตลาดของตนเองเอาไว้ได้เช่นกัน

2. ผู้ประกอบการที่ให้ข้อมูลทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ที่ผ่านมานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการ การปรับตัวที่ผ่านมาผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเป็นหลัก ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจำเป็นต้องมีมาตรการ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์ขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

3. แนวคิดหลักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หน่วยงานราชการ มุ่งให้ความสำคัญกับความเป็น “โลจิสติกส์” ซึ่งผู้ประกอบการขนส่งมีความเห็นว่า เป็นการก้าวข้ามองค์ความรู้อันเป็นฐานเดิม

ในด้าน “การขนส่ง” ซึ่งยังขาดการรวบรวมเป็น “การบริหารกิจการขนส่ง” ที่เป็นองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะที่อยู่ในตัวของผู้ประกอบการแต่ละราย (Tacit Knowledge) ทำให้ “โลจิสติกส์” กลายเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย และหากละเลยองค์ความรู้ในการบริหารกิจการขนส่งเดิมอาจทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการขนส่งลดลง เช่น ปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงโลจิสติกส์มักเป็นการให้ความสำคัญกับเส้นทางการขนส่ง สถานที่ขนถ่ายสินค้า ในขณะที่องค์ความรู้ในการประกอบการขนส่งในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการสร้างพันธมิตรในการขนส่ง การรับส่งสินค้าของผู้ประกอบการรายย่อยที่กำลังเติบโตขึ้น เช่น การจำหน่ายสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่จะต้องใช้บริการขนส่งในการกระจายสินค้าถึงผู้ซื้อเป็นรูปแบบของสังคมใหม่ที่กำลังเติบโตขึ้น และผู้ประกอบการมองว่าเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญและพัฒนาเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจแบบ SMEs ที่เติบโต และแข็งแกร่งที่เคยปรากฏในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมา

4. ผู้ประกอบการ บางรายมีความเห็นว่า ที่ผ่านมามีความพยายามในการรวมกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยให้เป็นกลุ่มผู้ประกอบการของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากผู้ประกอบการกังวลเรื่องความลับทางธุรกิจฐานลูกค้าที่จะถูกเปิดเผย แต่เมื่อเกิดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว การรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นจะอย่างไรให้เกิดการรวมกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่าผู้ประกอบการมีการรวมตัวกันแบบหลวมๆ อยู่แล้ว เช่น กลุ่มผู้ประกอบการยุคบุกเบิกกับผู้ประกอบการยุคกลางที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปรึกษาหารือกันอยู่เป็นประจำ จะพัฒนาให้เป็นกลุ่มในลักษณะที่สอดคล้องกับความสะดวกของผู้ประการได้อย่างไร

สรุปผลและอภิปรายผล

ผู้ประกอบการขนส่งโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีบทบาทสำคัญแทนการขนส่งโดยรถไฟที่ขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯมายังจังหวัดเชียงใหม่ และเข้ามาแทนการใช้ล้อเกวียนขนส่งสินค้าจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปยังพื้นที่รอบนอก โดยเป็นกิจการที่มีการปรับตัวในการบริหารจัดการมาอย่างต่อเนื่อง และด้วยลักษณะกิจการที่ส่วนใหญ่เป็นกิจการประเภทเจ้าของรายเดียว การปรับตัวจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในในด้านเงินลงทุนมากกว่าการเปลี่ยนแปลงจากสภาพภายนอก จุดแข็งที่สำคัญคือ การมีฐานลูกค้าที่ดีส่งผลให้กิจการดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงแม้จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ เช่น ในปีพ.ศ.2540 ที่ผ่านมาเป็นต้น สำหรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีแนวทางในการปรับตัวโดยมุ่งรักษาฐานลูกค้าของตนเองมากกว่าจะเข้าสู่การแข่งขันหากมีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น และคาดหวังว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีแนวทางที่จะยกระดับขีดความสามารถในการดำเนินการให้ดำเนินต่อไปได้ โดยประเด็นที่ผู้ประกอบการมีความเห็นตรงกันที่สุดคือ การบริหารจัดการแรงงานที่ต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากข้อสรุปข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการสินค้าโดยรถบรรทุกมีการปรับตัวอันเนื่องมาจากสภาพปัญหาต้นทุนในการดำเนินกิจการเป็นหลัก โดยการปรับตัวช่วงแรกมาจากต้นทุนในการบำรุงดูแลรักษารถบรรทุก ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการที่มีทั้งโกดังและรถบรรทุกของตนเองปรับตัวเลิกใช้รถบรรทุกที่เป็นของตนเองเปลี่ยนไปใช้บริการรถบรรทุกจ้างแทน และเมื่อพิจารณาจากการปรับตัวในปัจจุบันผู้ประกอบการที่ให้ข้อมูลครั้งนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าปัญหาสำคัญมาจาก

ปัญหาแรงงานที่ต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านแทนแรงงานคนไทยที่ไม่นิยมทำงานในลักษณะใช้แรงงาน ซึ่งสอดคล้องกันกับที่ จีราพร เรื่องทวิศิลป์ (2557) ที่ได้ทำการวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจขนส่งสินค้าทางถนนในช่วงระยะ 1 ปีข้างหน้าคือ พ.ศ. 2558 เอาไว้ว่า แนวโน้มการเติบโตของกิจการจะอยู่ในระดับ “ค่อนข้างดี” แต่ในด้านของผู้ประกอบการก็ยังคงเผชิญกับอุปสรรคต่างๆต่อการดำเนินธุรกิจ อาทิ การแข่งขันที่รุนแรงและแนวโน้มด้านต้นทุนการดำเนินกิจการที่สูงขึ้น ปัญหาการขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะพนักงานขับรถบรรทุกซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบัน ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือแม้ จีราพร เรื่องทวิศิลป์ (อ้างแล้ว) จะมีความเห็นในบทวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกโดยปัจจัยสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจน่าจะมีผลมาจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจภายในประเทศ แต่ผลจากการสัมภาษณ์กลับพบว่า การฟื้นตัวของเศรษฐกิจในประเทศส่งผลให้กิจการประเภทห้างสรรพสินค้า และมินิมอลซูเปอร์ เด็บโตขึ้น เป็นปัจจัยลบที่ทำให้การกระจายสินค้าจากกรุงเทพฯมายังเชียงใหม่จากเดิมที่ใช้บริการโดยรถบรรทุกลดลง โดยห้างสรรพสินค้ากำลังจะทำหน้าที่กระจายสินค้าต่าง ๆ แทน

ดังนั้น สินค้าหลักที่ยังคงใช้บริการขนส่งอยู่ในปัจจุบันคือ วัตถุดิบการผลิต และสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปที่ขนส่งกันระหว่างห้างร้านซึ่งเป็นธุรกิจ SMEs เช่นเดียวกับกับกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุก ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยผู้ประกอบการเห็นว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะไม่ได้รับผลกระทบที่จะทำให้เกิดการแข่งขันมากนักเนื่องจากจะยังคงไม่สามารถเข้าสู่ระบบการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯมายังจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ อีกทั้งยังมีความเห็นว่าการที่ประเทศไทยก้าวกระโดดไปสู่การบริหารจัดการโลจิสติกส์โดยไม่ได้ให้ความสนใจกับองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญต่อการรวมประเด็นการพัฒนาด้านโลจิสติกส์เข้าไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่ง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์โดยตรง ซึ่งยุทธศาสตร์ที่กล่าวมายังไม่ตอบสนองกับการบริหารจัดการการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกมากนัก โดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนของผู้ประกอบการ ยิ่งขาดการให้ความสำคัญกับแรงงานในกิจการขนส่งโดยเฉพาะพนักงานขับรถบรรทุก การพัฒนาและยกระดับการขนส่งสินค้าที่มีอยู่เดิมให้เกิดเครือข่าย SMEs ที่มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อเชื่อมโยงการผลิตและการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบให้สามารถผลิตสินค้าและบริการให้ถึงมือลูกค้าได้อย่างตรงความต้องการรวดเร็ว และถูกที่สุด ซึ่งผู้ประกอบการเห็นว่า หาก SMEs ไทยมีความเข้มแข็ง การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยก็จะมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น ประเด็นสำคัญที่ผู้ประกอบการมีความเป็นกังวลคือที่ผ่านมามีภาคเอกชนในกิจการขนส่งต้องปรับตัวด้วยตนเองมาตลอด และเมื่อจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภาครัฐเองที่ปรับตัวไม่ทันและความไม่เข้าใจต่อระบบการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกอาจส่งผลให้เกิดมาตรการ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่กระทบต่อผู้ประกอบการไทยเองด้วยซ้ำไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องการปรับตัวของกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนฉบับนี้เกิดขึ้นจากความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ดร.เกรียงไกร เจริญผล ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.ปรารธนา ยศสุข ดร.นพวรรณ บุญธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ขอขอบคุณผู้ประกอบการกิจการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกใน

จังหวัดเชียงใหม่ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้เข้าสัมภาษณ์ และให้ความช่วยเหลือในเรื่องการให้ข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และสุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา-มารดา ที่คอยเป็นกำลังใจให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนมาโดยตลอด และพี่ๆเพื่อนๆทุกคนที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผ่านลุล่วงด้วยดี ตลอดจนรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร สุรการคำ และ ธัญญา วสุศรี. (2551). การศึกษาเพื่อพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์เพื่อรองรับเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ. (2557). ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC). สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/th/other/2361>
- ชนิดา สุনারักษ์ และคณะ. (2550). โครงการการศึกษาปัจจัยชี้วัดที่เหมาะสมในการวินิจฉัยความสามารถทางด้านโลจิสติกส์ สำหรับผู้ประกอบการ SMEs. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- สายพิน เครือคล้าย. (2535). การวิเคราะห์การขนส่งสินค้าด้วยรถยนต์บรรทุกในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อรชума หนูน้อย. (2554). ปัจจัยการบริหารทั่วไปและปัจจัยการจัดการเพื่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งโดยรถบรรทุก. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จำป่าหวาย จังหวัดพะเยา

The Community, s Participation in Early Childhood Development Center Management in Jumpawai SAO, Phayao Province

พิศาล ศรีเมือง^{1*} และณัฐชรี ลินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์²
Pisarn Srimuang^{1*} and Nattaree Sinthunava Pongpipat²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด ผู้ใหญ่บ้านตำบลจำป่าหวาย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำป่าหวาย ครูและบุคลากรของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลจำป่าหวาย และผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 196 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการวางแผนและด้านการประสานงาน ด้านที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการจัดหาทรัพยากรและด้านการติดตามประเมินผล ในส่วนของปัญหา ขาดการหารือจากทุกภาคส่วนในเรื่องการวางแผน การประชาสัมพันธ์ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกองค์กร และในส่วนของข้อเสนอแนะ ชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pisarn_civil@hotmail.com

Abstract

The purpose of the independent study was to study the level of community participation in early childhood development center management in Jumpawai Sub-district Administration Organization, Phayao Province. The population were the chief executive and council members of Jumpawai Subdistrict Administration Organization, sub-district headman, village headman and hospital director of Jumpawai Subdistrict, committees, teachers, and parents of childhood development center in Jumpawai Subdistrict in total of 196 people. The tool was a set of questionnaires with the reliability of 1. In this study, 4 categories of community participation in management were planning, coordinating, resources Providing and evaluating. The data were analysed by using the following statistics : frequency, percentage, mean and standard deviation.

The result showed that the community participation in early childhood development center management in Jumpawai Sub-district Administration Organization in overall aspect were at moderate level. When considering each category, the community participation in early childhood development center management were found at moderate level in a category of planning and coordinating ,whereas those of the rest were at low level. In part of the problem. The lack of consultation from all sectors of the plan. The public relations to obtain the budgetary support from outside organizations. And in the comments. The community needs to participate in the management child development center. For child development center has developed continuously.

Keywords: Community Participation In Early Childhood Development Center, Jumpawai SAO

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการจะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถตอบสนองทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้ การศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีหน่วยงานจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับผิดชอบดำเนินงาน เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีคุณภาพนั้นต้องเกิดจากความร่วมมือของ ครอบครัว ชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก และองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญในการกำหนดแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549) ได้เน้นให้ทุกส่วนของสังคม คือ บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาและชุมชน โดยมีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมเสนอแนะ เมื่อมีการประชุม จนถึงการร่วมติดตามการประเมินผลการดำเนินงาน และร่วมระดมทรัพยากรร่วมกัน เพื่อนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกัน ทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็กเล็กที่จะทำให้มีการเสริมการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กและผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ก้าวหน้าต่อไป (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547 หน้า 46)

ปัจจุบันการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำปาหวายในระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นการจัดการแบบบริหารจัดการกันเอง ซึ่งเป็นการกำหนดโดยคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชนในตำบลและหมู่บ้านเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการจัดการที่ถูกกำหนดโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วนในตำบล ดังนั้นในการดำเนินการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำปาหวายจึงมีคำถามว่า “ระดับการเข้ามามีมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีมากน้อยเพียงใด” โดยทำการวิเคราะห์จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

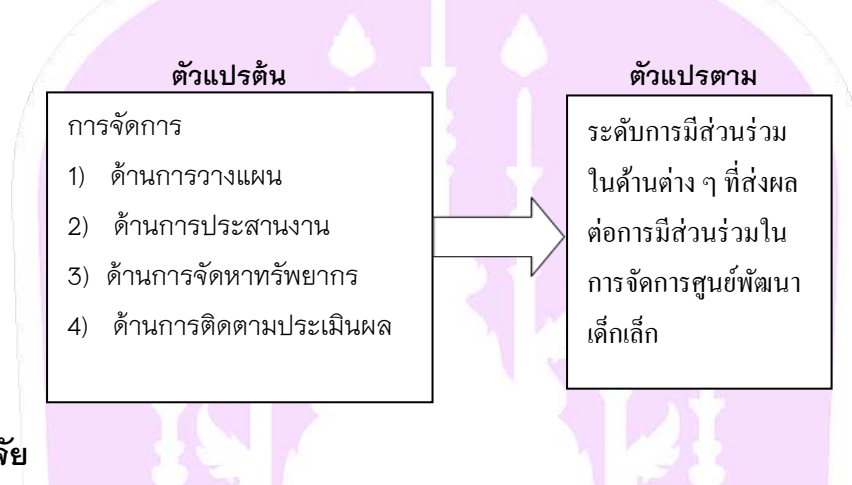
จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริงและถูกต้อง ชัดเจน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และที่สำคัญที่สุดผลการศึกษาคั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย แบบมีส่วนร่วมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มประชากรต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวายในแต่ละด้าน โดยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ปีการศึกษา 2557 รวม 196 คน

คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	15	คน
ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย	3	คน
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย	26	คน
กำนัน	1	คน
ผู้ใหญ่บ้านตำบลจำป่าหวาย	12	คน
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำป่าหวาย	1	คน
ครูและบุคลากรของโรงเรียนในตำบลจำป่าหวาย	10	คน
ผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	128	คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแบบสอบถามรายการ (check list) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผน จำนวน 6 ข้อ
2. ด้านการประสานงาน จำนวน 6 ข้อ
3. ด้านการจัดหาทรัพยากร จำนวน 6 ข้อ
4. ด้านการติดตามประเมินผล จำนวน 6 ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนนตามลำดับดังต่อไปนี้

แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert Five Rating Scale, อ้างอิง บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open – ended)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. วิเคราะห์คำถามการวิจัย เพื่อศึกษารายละเอียดในการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามตามข้อความรู้ที่ศึกษา ให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย จังหวัดพะเยา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย
4. นำร่างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือ เพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา 2 ท่าน และนักบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย 1 ท่าน
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งผู้ศึกษาได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งก่อนจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 196 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้ 196 ชุด คิดเป็น 100%

2. การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการความรู้ควบคู่ไปกับการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ประมวลผลข้อมูลโดย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยการหาค่าสถิติ คือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

เกณฑ์การให้คะแนน ใช้เกณฑ์แบบ Likert Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00	แปลว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	แปลว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	แปลว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	แปลว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
0.01 – 1.49	แปลว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31–40 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ค่า $\bar{X}= 2.69$ ระดับปานกลาง
2. ด้านการประสานงาน ค่า $\bar{X}= 2.62$ ระดับปานกลาง
3. ด้านการติดตามประเมินผล ค่า $\bar{X}= 2.45$ ระดับน้อย
4. ด้านการจัดหาทรัพยากร ค่า $\bar{X}= 2.34$ ระดับน้อย

1. ด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าสูงที่สุด คือ (1) การรับรู้ความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผน (2) การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำปรึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่างๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (3) การติดตามการวางแผนการจัดการด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ มีส่วนกำหนดแนวทางการจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านการประสานงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ด้านการประสานงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าสูงที่สุดเท่ากัน มี 2 ข้อ คือ (1) การร่วมมือในการประสานงานระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน และ (2) ให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาคือ แจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับรู้ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ เป็นตัวแทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น

3. ด้านการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ด้านการติดตามประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าสูงที่สุด คือ (1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2) การติดตามผลการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ (3) ท่านให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

4. ด้านการจัดหาทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ด้านการจัดหาทรัพยากรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าสูงที่สุดเท่ากัน มี 2 ข้อ คือ (1) การสนับสนุนให้ปราชญ์ชาวบ้านได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้ดูแลเด็ก และ (2) ร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก รองลงมาคือ ให้ความร่วมมือในการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์จากองค์กรภายนอกให้ศูนย์พัฒนาเด็ก และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การหางบประมาณจากภายนอกท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ด้านการวางแผน

ปัญหา - ขาดการวางแผนที่ต่อเนื่องและขาดการหารือร่วมกันจากหลายภาคส่วน ซึ่งส่วนมากการวางแผนจะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและครูที่เลี้ยงในการกำหนดทิศทางการทำงาน

ข้อเสนอแนะ - ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และมีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ดูแลเด็ก เพื่อหารือข้อตกลงในการกำหนดและวางแผนร่วมกัน

ด้านการประสานงาน

ปัญหา - ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการประสานงานขาดความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ - ควรเพิ่มการประสานงานให้มากกว่าเดิม และการประสานงานต้องมีความชัดเจนเพื่อให้ผู้นำและชุมชนได้ทราบและมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านการจัดหาทรัพยากร

ปัญหา - ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกองค์กร และทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน คือ ขาดเทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กและครูที่เลี้ยงในการจัดการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ - ควรขอความร่วมมือจากภายนอกองค์กรในการจัดหาทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นงบประมาณในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นต่อการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านการติดตามประเมินผล

ปัญหา - ผู้นำและชุมชนไม่ได้เข้าร่วมในการติดตามประเมินผล ทำให้ไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ - ทุกฝ่ายต้องร่วมกันประเมินผล ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง คณะกรรมการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการตั้งคณะทำงานติดตามผลจากผู้นำในชุมชน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรายงานผลประจำปีเพื่อปรับปรุงให้ได้ตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายไว้ ดังนี้

ด้านการวางแผน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผน มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่างๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการติดตามการวางแผนการจัดการด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา สุจจันท์ (2549, หน้า 48-49) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน ดังที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถาบันจัดการศึกษา ต้องมีบทบาทในการร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และครูให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนกิจการการศึกษา โดยสนับสนุนด้านความคิดการเป็นผู้นำ การเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็นการปกป้องดูแล การสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อนำมาวางแผนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านการประสานงาน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาชุมชนให้ความเห็นต่อการประสานงาน คือ การประสานงานขาดความต่อเนื่องและขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และในด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วม คือ ร่วมมือในการประสานงานระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน และให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมิต ลัชณุกร (2546, หน้า 11, 16, 33-40, 43) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การประสานงานจะต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายโดยอาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลัง

ความคิด วิธีการ เทคนิคและระดมทรัพยากรมาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน เช่นเดียวกับ กฤษณา สวัสดิ์ชัย (2551, หน้า 63) ได้กล่าวว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องติดต่อสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสียสละเวลาในการประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

ด้านการจัดหาทรัพยากร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ทำให้การจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในชุมชนเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การหางบประมาณจากภายนอกท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ แต่ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในด้านนี้ คือ การสนับสนุนให้ประชาชนชาวบ้านได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้ดูแลเด็ก และร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก อีกทั้งยังให้ความร่วมมือในการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์จากองค์กรภายนอกให้ศูนย์พัฒนาเด็ก โดยในด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดหาวัสดุวัสดุครุภัณฑ์ก็สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 108-109, 156-157) ได้ให้คำจำกัดความของทรัพยากรไว้ว่า “ทรัพยากร” คือ “ความรู้” ทุกเรื่องที่มีอยู่ในชุมชนรวมไปถึง “ภูมิปัญญา” ก็ถือเป็นทรัพยากรของชุมชน เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ถ้าสามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ก็ถือว่าเป็นทรัพยากร เช่นเดียวกับ ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547, หน้า 44) ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชน การแสวงหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ทางโรงเรียน ซึ่งแตกต่างจาก ชูเดช เฟื่องฟู (2549, หน้า 46) ที่พบว่าชุมชนไม่มีส่วนร่วมจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านการติดตามประเมินผล ผลการศึกษาที่ได้ซึ่งภาพรวมในด้านการติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย ทำให้ชุมชนไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนในการประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่จากผลการศึกษา ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการประเมินผลอยู่ที่ระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและติดตามผลการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ว่า ผู้ปกครอง ครอบครัวยุทธศาสตร์ และสถาบันจัดการศึกษา ต้องมีบทบาทร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรพัฒนาการของบุตรหลานและการเรียนการสอนประจำวัน ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครูให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการวางแผน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรชี้แจงให้ชุมชนมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการวางแผน ร่วมกันในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ควรจัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ส่วนการประสานงาน ทางผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลที่ชัดเจนและควรมีการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวคราวให้กับชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. สำหรับการจัดหาทรัพยากร ชุมชนควรร่วมกันนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตนเอง
4. การติดตามประเมินผล ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และชุมชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อชุมชนจะได้รับรู้ถึงผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มว่ามีส่วนร่วมของในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากน้อยเพียงใด
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
3. ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามประเด็นและสามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณ ดร.ณัฐศรี สิ้นธุนาวา พงษ์พิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และบุคลากรในตำบลจำปาหวายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สำนักงานประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย.
- กฤษณา สวัสดิ์ชัย. (2551). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลต้นธง จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตนา สุจจามันท์. (2549). **การศึกษาและการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- จิราณิลย์ คำดอน. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาโรงเรียน เทศบาลสบง ตำบลสบง อำเภอกุขาง จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา. พะเยา.
- ชูเดช เฟื่องฟู. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **พิมพ์ครั้งที่ 6. การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. (2547). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

สมิต สัจฉกร. (2546). **เทคนิคการประสานงาน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข**

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์ จำกัด.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **เขตพื้นที่การศึกษาสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับ
ท้องถิ่นหรือพื้นที่ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Peoples Participation in Local Health Insurance Fund Management : Mueang Phan
Sub-District Municipality, Chiangrai Province

ชิสา โชติภัทรพิบูล^{1*} และฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์²

Chisa Chotephatrapibool^{1*} and Chatthip Chaichakan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม และปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งสิ้น 16 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มตัวอย่างของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 คน 2) กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 10 คน 3) กลุ่มตัวอย่างของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเมืองพานที่ปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายในตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนจำนวน 11 คน แต่ที่รับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานกองทุน มีจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตามแนวคิดการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีแนวทางในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย (democratic management) มีการสนับสนุนส่งเสริมและให้โอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง มอบอำนาจในการจัดการและการบริหารงานร่วมกันในระดับบุคคลและระดับกลุ่มในการดูแลสุขภาพทั้งตนเองและคนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลหลายช่องทางและอย่างทั่วถึง อีกทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมและคิดโครงการตามความเหมาะสมตามความสามารถ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงศักยภาพและมอบอำนาจอย่างเต็มที่ โดยทางกองทุนจัดกระบวนการเรียนรู้การรับฟังความคิดเห็นการนำเสนอโครงการ การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติร่วมกันส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพ ที่สำคัญยังให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เช่น การประชุม

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chisa.opor@gmail.com

การถ่ายทอดข้อมูล การทำประชาคม การคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกองทุน การจัดกิจกรรม รวมถึง การส่งตัวแทนเข้าไปร่วมรับฟังการพิจารณาโครงการและงบประมาณโครงการ การประเมินผลงานของโครงการ ตลอดจนถึงขั้นสรุปโครงการ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน คือ ประชาชนให้ความสนใจน้อย และความล่าช้าของเงินอุดหนุนกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

Abstract

This study aimed to examine the participation and problems , obstacles in community participation in the Local Health Insurance Fund Management of Meuang Phan Sub-District Municipality, Phan District, Chiang Rai Province. The population is divided into 3 groups include : 1. The Executive committee of The Local Health Insurance Fund Management of MueangPhan Sub – District Municipality , Phan District , Chiangrai Province was using for 4 persons. 2. The sample of people in local include Head volunteer of health was using for 10 persons. 3. MueangPhan Municipal officials are sub-committee operational in the local Health Insurance Fund Management of MueangPhan Sub-District Municipality , Phan District , Chiangrai Province have 11 persons ,but using for directly responsible 2 persons. The research tool was the in-depth interview based on the theories of participation. The result shows

the fund operates the guidelines for the implementation of democratic management style (democratic management) is to support, encourage and provide opportunities for people to express their own opinions. Authority in the management and administration together at the individual and group level in health care, both themselves and the community. The promotion of multiple data channels and thoroughly. We encourage all citizens to participate in group activities and project ideas as appropriate. The ability There is an opportunity for people to demonstrate their fully authorized by the Fund in the learning process hearing on the proposed project. Participation act jointly promote the development and training of potential. The key is to encourage the public to participate in the operation the Local Health Insurance Fund Management of Meuang Phan Sub-District Municipality, Phan District, Chiang Rai Province. such as the transfer of information to the community to elect representatives to the committee. Activities Including sending representatives to attend the hearing and project budgeting. Evaluation of the project Project lifecycle Problems in the implementation is less public attention. And the delay of subsidies the Local Health Insurance Fund Management of Meuang Phan Sub-District Municipality, Phan District, Chiang Rai Province

Keywords: Community participation, Health Security Fund in Local Level or in the Area

บทนำ

เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่กับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เพื่อดำเนินการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพขึ้น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 มีเป้าหมายในการสร้างหลักประกันสุขภาพให้กับประชาชนในเทศบาลตำบลเมืองพาน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุข โดยเน้นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการฟื้นฟูสมรรถภาพและการรักษาพยาบาลปฐมภูมิเชิงรุกที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยง และกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่อยู่ในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขในด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพและการรักษาพยาบาลเชิงรุกที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชนโดยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของคนในเขตเทศบาลตำบลเมืองพาน รวมถึงสามารถดำเนินกิจกรรมหรือโครงการได้โดยผ่านคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพพิจารณาและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานได้ กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เทศบาลตำบลเมืองพานที่ประสบปัญหาด้านการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ได้แก่ ประชาชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ การบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ และที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย หรือท้องถิ่น โครงการบางโครงการไม่ได้มาจากความต้องการจากภาคประชาชนที่แท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุน (สมลักษณ์ ไชยเสริฐ, 2549 : 142 – 149) และรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Keith, 1981 : 162 – 167) เพื่อต้องการทราบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร และอะไรคือปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพานอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ให้ประชาชนเกิดองค์ความรู้และความเข้าใจในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่มากยิ่งขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

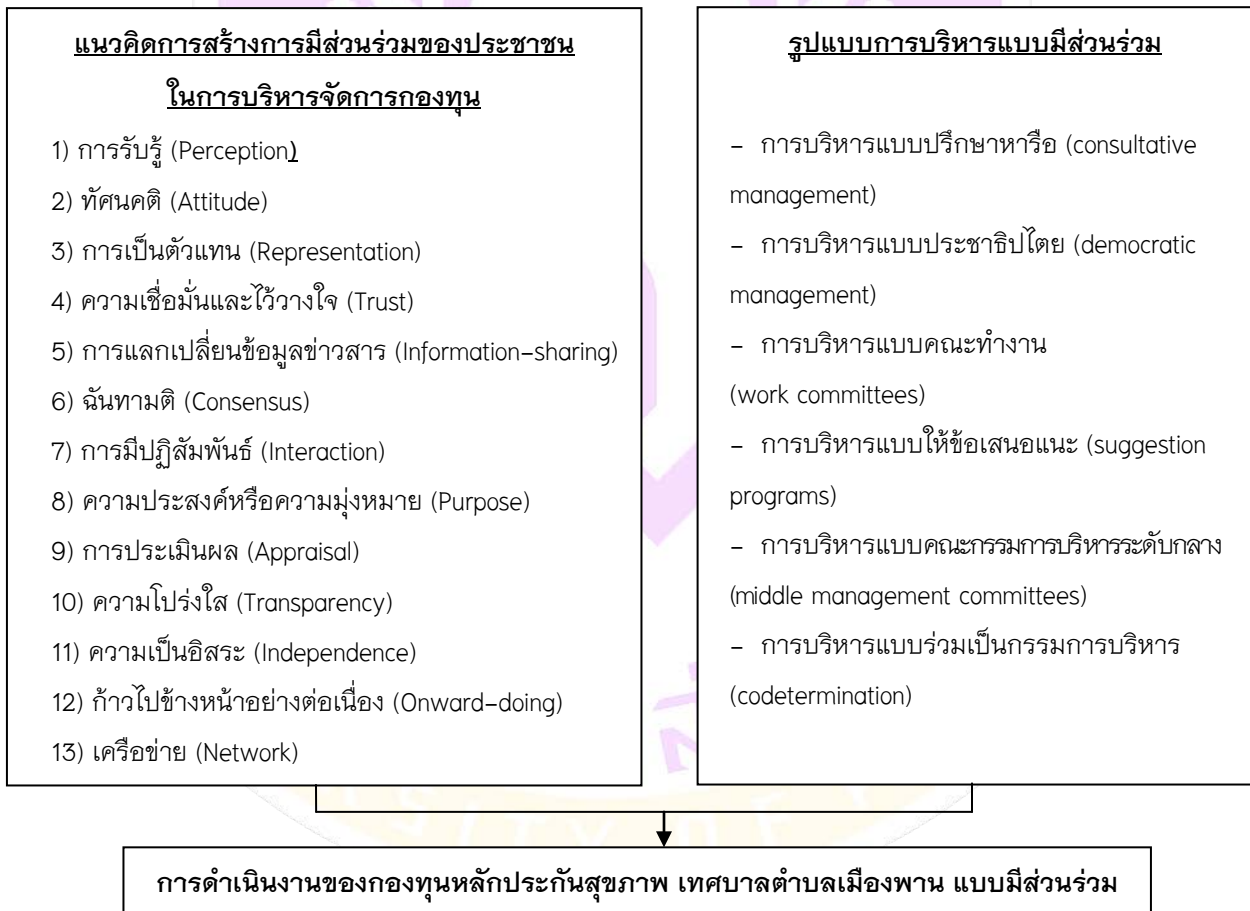
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพานอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

การศึกษาค้นคว้านี้ได้เลือกแนวคิดการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่ออธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ตาม 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ 13 ขั้นตอน ในการดำเนินการพัฒนาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งร่วมประเมินผล และแนวคิดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 รูปแบบ เพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพ เทศบาลตำบลเมืองพาน แบบมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การมีส่วนร่วมในงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน ประชาชนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน ซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างเครื่องมือตามประเด็นกรอบความคิด การมีส่วนร่วม 13 ขั้นตอนตามแนวคิดการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน (สมลักษณ์ ไชยเสีรฐ, 2549) และ 6 รูปแบบตามแนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Keith, 1981) 3) จัดการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 4) นำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วนำมาสรุปให้ครบถ้วน ถูกต้องตามประเด็นต่างๆ ที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตรวจสอบประเด็นต่างๆ ที่ตั้งไว้ และผลการศึกษาที่ครบถ้วนตามต้องการ

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีแนวทางในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย (democratic management) เพราะในแต่ละปีเทศบาลตำบลเมืองพาน จะจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้านภายใต้กิจกรรมเทศบาลตำบลเมืองพาน พบประชาชนปีละ 1 ครั้งเพื่อรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ผ่านการทำเวทีประชาคมการประชุมประชาคมจะเน้นในส่วนของงานการดำเนินงานด้านสุขภาพหรืองานสาธารณสุขในพื้นที่ในเบื้องต้น ซึ่งทุกฝ่าย ทุกคน ทุกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ตามแนวคิดการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) การรับรู้ (Perception) กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พยายามสร้างช่องทางและโอกาสให้ประชาชนได้ดูแลสุขภาพตนเอง มีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยในพื้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง และจะจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับงานและโครงการของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2) ทศคติ (Attitude) โดยทางกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ให้ข้อมูลข่าวสารและจัดการฝึกอบรมให้แก่ประชาชนเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งที่มีการกระตุ้นและการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยแกนนำชุมชน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงอย่างเป็นรูปธรรมการสะท้อนให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่

3) การเป็นตัวแทน (Representation) เลือกจากตัวแทนประชาชนซึ่งก็คือกรรมการชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีประสบการณ์ มีความโปร่งใส เข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วม และมีจิตสำนึกสาธารณะ ทำเพื่อชุมชนท้องถิ่น โดยประชาชนคัดเลือกตัวแทนที่มีคุณสมบัติเด่น ๆ คือต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมสามารถปรับการทำงานให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตและความพร้อมของชุมชนโดยไม่ยึดหลักการที่ตายตัว

4) ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) แต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเมืองพาน เพื่อร่วมดำเนินการช่วยเหลือ ติดตามกลุ่มต่าง ๆ จนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จึงส่งผลให้เกิดโครงการพัฒนาเชิงบูรณาการ เมื่อได้รับการประสานขอความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือ

5) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) วิธีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมโดยการจัดเวทีประชาคม และพบปะประชาชนปีละ 1 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ เป็นต้น ภายหลังจากการทำเวทีประชาคมจะนำข้อมูลหรือปัญหามาสรุปแยกเป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญ โดยคณะกรรมการของแต่ละชุมชนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป รวมถึงการพยายามแก้ไขปัญหาคความล่าช้าในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นของประชาชน โดยให้สามารถนำเสนอข้อมูลความต้องการหรือความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลเมืองพาน

6) ฉันทามติ (Consensus) เป็นการเปิดโอกาสให้ตัวแทนประชาชนสามารถให้ข้อมูลหรือเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยมีการดำเนินการผ่านเวทีการประชุมที่จัดขึ้น

7) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) คือจะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกบางช่วงเวลาประชาชนให้ความสนใจมาร่วมกิจกรรมน้อยลงอันเนื่องมาจากการประชาสัมพันธ์ที่น้อยครั้งหรือจัดกรรมในช่วงเวลาที่ประชาชนออกไปทำกิจกรรมอื่นหรือทำงานจึงควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและต้องทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง

8) ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการ หรือสถานบริการ หรือหน่วยงานสาธารณสุข หรือหน่วยงานอื่น หรือสนับสนุนและส่งเสริมให้กลุ่มหรือองค์กรประชาชนดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อให้กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยง และกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่อยู่ในพื้นที่ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9) การประเมินผล (Appraisal) การปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใสและซื่อสัตย์ส่วนตัวได้นั้น ทางชุมชนได้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมการจัดทำแบบประเมินผลการดำเนินงาน การทำโครงการ และงบประมาณของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

10) ความโปร่งใส (Transparency) ในแต่ละปีจะมีการสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ทั้งหมด จำนวน 10 ชุมชน ชุมชนละ 20 คน รวมเป็นจำนวน 200 คนต่อปี ทำให้ได้รับทราบความเห็นและข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริต และข้อผิดพลาดของนโยบาย แผนงาน โครงการลงได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชุมชน

11) ความเป็นอิสระ (Independence) การประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งจัดขึ้นเพื่อค้นหาปัญหาทุกด้าน หลังจากนั้นคณะกรรมการชุมชนจะมาร่วมพิจารณาปัญหา

12) ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing) การร่วมกันการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปด้วยดีและต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ประชาชนจึงสังเกตเห็นถึงความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

13) เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการฝึกกำลังร่วมกันของทั้งรัฐและประชาชนในลักษณะเครือข่ายคือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน ในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน เพื่อให้สามารถดำเนินการสร้างหลักประกันสุขภาพได้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Davis Keith, 1981: 162 – 167) มีดังนี้

รูปแบบที่ 1 การบริหารแบบปรึกษาหารือ (consultative management) มีการปรึกษาหารือถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการดำเนินงานกองทุนฯ อย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นน้อยมีความเข้มแข็งและมุ่งมั่นในการทำงานมีการสร้างกติการ่วมในระดับชุมชน

รูปแบบที่ 2 การบริหารแบบประชาธิปไตย (democratic management) แต่ละปีเทศบาลตำบลเมืองพาน จะจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้านภายใต้กิจกรรมเทศบาลตำบลเมืองพาน พบประชาชนปีละ 1 ครั้งเพื่อรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ผ่านการทำเวทีประชาคมการประชุมประชาคมจะเน้นในส่วนของการดำเนินงานด้านสุขภาพหรืองานสาธารณสุขในพื้นที่ในเบื้องต้น ซึ่งทุกฝ่าย ทุกคน ทุกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย

รูปแบบที่ 3 การบริหารแบบคณะกรรมการ (work committees) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับและเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชน โดยมีเป้าหมาย คือ สุขภาวะ ตามหลักการสุขภาพพอเพียงการยึดหลักการประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย

รูปแบบที่ 4 การบริหารแบบให้ข้อเสนอแนะ (suggestion programs) ข้อเสนอแนะว่าบางช่วงเวลาประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจมาร่วมกิจกรรมจึงควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและต้องทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งอีกทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงศักยภาพและให้อำนาจอย่างเต็มที่

รูปแบบที่ 5 การบริหารแบบคณะกรรมการบริหารระดับกลาง (middle management committees) การดำเนินงานทั้งหมดมีการให้เทศบาลตำบลเมืองพาน เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานในการส่งเสริมสนับสนุนประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเองครอบครัวชุมชนสภาพแวดล้อมและสังคมจึงจัดทำข้อมูลและจัดทำแผนดำเนินงานที่เกี่ยวกับปัญหาด้านสาธารณสุข จากการประชุมร่วมกันกับชุมชน ดำเนินการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในความรับผิดชอบสามารถ

เข้าถึงบริการสาธารณสุขทั้งที่บ้านและในชุมชนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการระบบกองทุนฯ ให้มีความโปร่งใส และจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและงบดุลเมื่อสิ้นสุดปี ยึดหลักธรรมาภิบาล

รูปแบบที่ 6 การบริหารแบบร่วมเป็นกรรมกรบริหาร (codetermination) ด้วยลักษณะความสัมพันธ์ในชุมชนแบบปฐมภูมิคือแบบญาติพี่น้องชุมชนมีค่านิยมในการให้ความนับถือต่อแกนนำชุมชนรวมถึงการบริหารงานทั้งหมดก็เพื่อผลประโยชน์ที่ตกแก่ประชาชนชุมชน จากผลของศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทำให้ทราบว่าชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองพาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างดี จึงทำให้ไม่ส่งผลกระทบหรือปัญหาใด ๆ ต่อการดำเนินงานของกองทุนฯ

ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน ที่พบ 2 ประการ ได้แก่

1. ประชาชนให้ความสนใจน้อยในเรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. ความล่าช้าของเงินอุดหนุนกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ประการแรก คือ ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า ผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีแนวทางในการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย (democratic management) ตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ คีท (Keith, 1981) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารแบบประชาธิปไตย (democratic management) เป็นการบริหารที่ใช้ความคิดจากกลุ่มให้เป็นประโยชน์โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แต่แต่ละคนมีเสียงหนึ่งเสียงเท่านั้น (one man-one vote) การตัดสินใจมาจากมติของกลุ่มโดยสมาชิกทุกคนมีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและโน้มน้าวคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามผู้บริหารแบบประชาธิปไตยอาจใช้สิทธิ์ที่จะไม่ปฏิบัติตามความเห็นของกลุ่มได้กรณีที่ความเห็นนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน และการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการตาม 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ คือ สนับสนุนส่งเสริมและให้โอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง มอบอำนาจในการจัดการและการบริหารงานร่วมกันในระดับบุคคลและระดับกลุ่มในการดูแลสุขภาพทั้งตนเองและคนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลหลายช่องทางและอย่างทั่วถึง อีกทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมและคิดโครงการตามความเหมาะสม ตามความสามารถ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงศักยภาพและมอบอำนาจอย่างเต็มที่ โดยทางกองทุน จัดกระบวนการเรียนรู้การรับฟังความคิดเห็นการนำเสนอโครงการ การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติร่วมกันส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพ ที่สำคัญยังให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เช่น การประชุม การถ่ายทอดข้อมูล การทำประชาคม การคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกองทุน การจัดกิจกรรม รวมถึงการส่งตัวแทนเข้าไปร่วมรับฟังการพิจารณาโครงการและงบประมาณโครงการ การประเมินผลงานของโครงการ ตลอดจนจนถึงขั้นสรุปโครงการ ตามแนวคิดของสมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ (2549 : 142-149) ได้แบ่งแนวทางการจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้าน ภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วน ร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิด ผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังที่ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) ได้ระบุไว้ว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็น กระบวนการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้อง สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองพาน มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง และความผูกพันต่อกันทั้งในกลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นอย่างมาก และมีบทบาทในการผลักดันให้เกิดความสามัคคี สร้างความศรัทธาให้แก่ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น และให้ ความร่วมมือในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ประชาชนในชุมชนมีความสนใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เป็น ผลมาจากความใกล้ชิดกับกลุ่มแกนนำชุมชนและกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังนั้น ประชาชนจึงพร้อมที่จะร่วม กิจกรรมของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของ**การศึกษาประการที่สอง** เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหา อุปสรรคที่พบมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนให้ความสนใจน้อยในเรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เนื่องจากกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นกองทุนที่เทศบาลตำบลเมืองพานเพิ่งเข้าร่วม ตามพระราชบัญญัติประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 ในระยะแรกมีการประชาสัมพันธ์ไม่สม่ำเสมอ และไม่ทั่วถึง จึงทำ ให้ประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพน้อย รองลงมา ได้แก่ ความล่าช้าของเงินอุดหนุนกองทุน หลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช เครือศรี (2552) ซึ่งได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ

ประชาคมหมู่บ้านด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตำบลลาดบัวขาวอำเภอต๋อยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคคือ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยซึ่งผู้นำชุมชนได้ตั้งข้อสังเกตว่าอาจเพราะประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญและการประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีน้อยประกอบกับการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้งไม่ตรงเวลาทำให้ประชาชนเป้าหมายต่อการทำงานของระบบราชการจึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับแต่ขึ้นอยู่กับมุมมองของประชาชนต่อคุณค่าหรือความสำคัญของประโยชน์นั้น และพรพิมล การญาณ (2555) ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมะขุนหวานอำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคหลายประการที่สำคัญคือระยะแรกประชาชนไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและความกระตือรือร้นของประชาชนไม่คงที่แต่มีการแก้ปัญหาโดยการสร้างแรงจูงใจด้วยการแจกล้างของการกระตุ้นด้วยแกนนำชุมชนด้านสุขภาพการให้ข้อมูลที่ชัดเจนต่อเนื่องและบ่อยครั้งการให้คำปรึกษาและพูดคุยสร้างความเข้าใจโดยกรรมการบริหารกองทุนฯและแกนนำชุมชนปัญหาอีกประการหนึ่งคือข้อจำกัดของระเบียบและหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมะขุนหวานในการพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายและกรรมการบริหารกองทุนฯวิธีการแก้ไขคือการจัดหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่นมาสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯและการใช้โอกาสเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่หน่วยงานอื่นมาศึกษาดูงานในพื้นที่ นอกจากนี้ยังตรงกับงานวิจัยของ วรธนา ทองกาแก้ว (2554) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่อย่างทั่วถึงในการนำไปปรับใช้กับประชาชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่และบริบทของพื้นที่
- 2) ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมและระดับของความสนใจในประชาชนกลุ่มคนหนุ่มสาว เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในกองทุนฯ
- 3) ควรมีการศึกษาถึงบทบาทความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาจาก ดร. ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้คำแนะนำและตรวจแก้ไขจนการค้นคว้าแบบอิสระเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณ คุณวชิร ดวงแสงทอง นายกเทศมนตรีตำบลเมืองพาน กรรมการบริหาร และเจ้าหน้าที่กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทุกท่าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 10 ชุมชน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เทศบาลตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- นงนุช เครือศรี. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาคมหมู่บ้านด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตำบลตลาดขวัญอำเภอคลองสะแกก่ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรพิมล การญาณ. (2555). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณมา ทองกาแก้ว. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดยะลา. จังหวัดยะลา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา.
- สมลักษณ์ ไชยเสริฐ. (2549). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Davis, Keith. (1981). *Human Behavior at Work: Organizational behavior*. New York: McGraw – Hill Book.

การศึกษาผลกระทบจากการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด
ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

The Study About the Effect from Drinking of Local Whisky of People in Ban San
Pa Nard, Dok Kham Tai Sub district, Dok Kham Tai District, Phayao province

นิมิตร ปิวคิลป์^{1*} และ รักษ์ศรี เกียรติบุตร²

Nimit Pivasilp^{1*} and Raksi Kiattibutra²

บทคัดย่อ

การศึกษาอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้าน และผลกระทบด้านครอบครัว ค่านิยม สังคม และวัฒนธรรม จากการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 234 คน ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านพฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้านกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดื่มสุราครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี ดื่มสุราต่อเนื่องมาต่ำสุด 2 ปี ดื่มสุราในช่วงเวลาตอนเย็นแรงจูงใจให้ดื่มสุรา คือ เพื่อนประเภทสุราที่ดื่มเป็นประจำ และมีปริมาณมาก คือ สุราที่บ้านสาเหตุที่ดื่มคือหาซื้อได้ง่าย เหตุผลหลักในการดื่มสุรา คือ เพื่อเข้าสังคมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ และไม่คิดอยากเลิกดื่มสุรา 2) ผลกระทบจากพฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ครอบครัว 2. ค่านิยม 3. สังคม 4. วัฒนธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านครอบครัว ด้านวัฒนธรรมและด้านค่านิยมซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ผลกระทบ สุราที่บ้าน

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: nmpivasilp@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to study about the drinking behavior of local whisky and the effect to family, value, society and culture from the drinking behavior of local whisky of people in Ban San Pa Nard, Dok Kham Tai Sub district, Dok Kham Tai District, Phayao Province. This research was a quantitative study. The instrument used was a set of questionnaire. The sample people in this study were 234 households. Statistic used in data analysis was frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results found that 1) The drinking behavior of local whisky, the most sample drank whisky for the first time when they were 13 years old and they drank continually for minimum 2 years in the evening. Motivation of whisky drinking was friends. Local whisky was the type of whisky which they drank much and regularly. Drinking cause was easy to purchase. The main reason of alcohol drinking was sociability. The most sample never had an accident and they didn't want to stop drinking. 2) The effect about the drinking behavior of local whisky found that in all 4 aspects include 1. Family 2. Value 3. Society 4. Culture was a moderate level. If considering in each aspect, the aspect which was the most level was society. The secondary was family. Culture and value didn't accord with the hypothesis.

Keywords: effect, local whisky

บทนำ

การดื่มสุราก็เป็นต้นเหตุที่สำคัญในการก่อให้เกิดการบาดเจ็บ และเสียชีวิต ประเทศไทยมีผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุการขนส่งทางบกเป็นจำนวนมาก ถึง 105,725 คนทั่วประเทศในปี 2556 และการดื่มสุราก็เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรถึงร้อยละ 45 ในช่วงปกติ และเพิ่มเป็นร้อยละ 50-60 ในช่วงเทศกาล เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันตรุษจีน หรือวันวาเลนไทน์ (สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ, 2556) นอกจากนี้การดื่มสุราก็ยังเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดภาวะโรค และเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับ 3 ที่มีผลต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรและมีผลต่อความพิการของประชากรโลก จากรายงานของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ ระบุว่า การดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนโดยก่อให้เกิดโรคมามากกว่า 60 โรค เช่น โรคตับแข็ง มะเร็งตับ โรคพิษสุราเรื้อรัง ฯลฯ

ทั้งนี้การดื่มสุราในประเทศไทยกำลังเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพอันดับ 1 โดยเกิดภาวะโรคถึง ร้อยละ 10.6 ของภาวะโรคทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนานาชาติ ซึ่งค่าเฉลี่ยของนานาชาติเท่ากับ ร้อยละ 4.5 ของภาวะโรคทั้งหมดของโลก สำหรับประเทศไทย การดื่มสุรามีมูลค่าสูงถึง 1.51 แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.98 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเมื่อเทียบมูลค่าการดื่มสุราในปี พ.ศ.2548 มีมูลค่า 3.2 ล้านบาท สูงเพิ่มถึง 1.19 แสนล้านบาท มีผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 260,000 คน และมีอัตราที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องการดื่มสุราอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอันเนื่องมาจากการก่อให้เกิดโรค เช่น โรคหัวใจ และหลอดเลือด ปัญหาสุขภาพจิต รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น อาชญากรรม ความรุนแรง ปัญหาการว่างงานครอบครัวแตกแยก คนจรจัด คนไร้ที่อยู่

จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดที่มีการดื่มสุราที่บ้านมากที่สุดของประเทศ จากการศึกษาข้อมูลปัจจุบันของพัฒนาชุมชนอำเภอดอกคำใต้ (2555) มีสุราที่บ้านที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสรรพสามิตในจังหวัดพะเยา มีจำนวนมากกว่า

260 แห่ง ซึ่งเป็นจำนวนมากในลำดับต้น ๆ ของประเทศ โดยการผลิตสุราที่บ้านเหล่านี้ ยังพบปัญหาสำคัญ คือ มีผู้ผลิตบางแห่งลักลอบเติมสารเคมี สารฆ่าแมลงลงในกระบวนการผลิตเพื่อหวังผลให้เกิดความมึนเมามากขึ้นและยังเป็นการลดต้นทุนการผลิต โดยที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ทั้งหมด เนื่องจากมีการผลิตทุกๆ 3-5 วัน โดยการลักลอบเติมสารเหล่านี้ทำให้เสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อผู้ดื่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาการเลี้ยงภาชนะทำให้สุรามีราคาถูกลง และยังมี การแบ่งขาย ทำให้เกิดการเข้าถึงได้อย่างง่ายดายเคยเมื่อปี พ.ศ.2555 มีจำนวนประชากร 400 ครอบครัว มีผู้เสียชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับสุรา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.47 ครอบครัวมีรายได้นเฉลี่ย 5,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราเฉลี่ย 1,100 บาทต่อครอบครัวที่ดื่มสุรา หนี้สินเฉลี่ยครอบครัวละ 15,000 บาท (พัฒนาชุมชนอำเภอดอกคำใต้, 2555) สุราจัดเป็นสารที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ต่ออวัยวะที่สำคัญหลายระบบและยังส่งผลให้เร็วหรือช้าแตกต่างกันไปในแต่ละคน ผลกระทบต่อสุขภาพ พบว่าสุราที่มีผลต่อระบบทางเดินหายใจจะทำให้เกิดอาการปอดอักเสบและการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ มีผลต่อระบบหัวใจและหลอดเลือดจะทำให้เกิดความดันโลหิตสูง กล้ามเนื้อหัวใจอ่อนแรงและล้มเหลว ระบบทางเดินอาหารทำให้เกิดการทำลายเยื่อบุกระเพาะอาหารได้นอกจากนี้การดื่มสุราในปริมาณที่มากอาจเกิดผลกระทบต่อเนื้อทำให้เกิดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ นำไปสู่การบาดเจ็บ ทูพพลภาพหรือรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ทั้งของตนเองและผู้อื่น ยิ่งไปกว่านั้นการดื่มสุราอย่างต่อเนื่องจนเป็นพฤติกรรม ไม่ว่าจะดื่มเป็นครั้งคราวหรือดื่มเป็นประจำนั้น ย่อมบั่นทอนสุขภาพทำให้เกิดโรคเรื้อรังโดยอาการรุนแรงมักปรากฏให้เห็นในวัยกลางคนขึ้นไป (อวิสดา จันทรแสนตอ, 2541, หน้า 18) ที่สำคัญอย่างยิ่งสุรา ยังมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวตลอดจนมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย

จากการที่ภาครัฐ มีนโยบายออกกฎหมาย และบทโทษของการดื่มสุราที่มากมาย แต่ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมดื่มสุราไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมหรืออาจมีแนวโน้มการดื่มสุราอย่างต่อเนื่อง เช่น ประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ยังมีผู้ที่ดื่มสุราแบบเสี่ยงในอัตราที่สูง และมีแนวโน้มของผู้ที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรกมีอายุน้อยลง กอปรทั้งในพื้นที่บ้านสันป่าหนาด มีโรงผลิตสุราที่บ้าน จำนวน 2 แห่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบจากพฤติกรรมในการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและแนวทางในการวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนเพื่อเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาผลกระทบด้านครอบครัว ค่านิยม สังคมและวัฒนธรรม จากการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

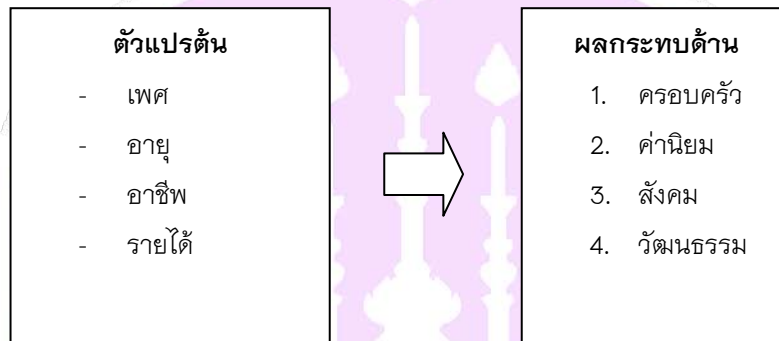
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้ศึกษาผลกระทบจากพฤติกรรมในการดื่มสุราของประชาชนในพื้นที่บ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยกรอบแนวคิดในการศึกษาผลกระทบด้านครอบครัว

ค่านิยม สังคมและวัฒนธรรม นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอันเป็นแนวทางในการตั้งคำถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

การตีมูลค่าพื้นบ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้จังหวัดพะเยา มีผลกระทบด้านครอบครัวมากที่สุด

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนบ้านสันป่าหนาด อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ทั้งหมดจำนวน 598 คนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน สามารถคำนวณ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ประชากรในช่วง } 600 - 550 \text{ มีประชากรเพิ่มขึ้น } 50 \text{ ครั้วเวียน ตัวอย่างเพิ่มขึ้น } (234-226) &= 8 \text{ คน} \\ \text{ถ้า ช่วง } 598 - 550 \text{ มีประชากรเพิ่มขึ้น } 48 \text{ คน ตัวอย่างเพิ่มขึ้น} &= \frac{8 \times 48}{50} \\ &= 7.68 \text{ หรือ } 8 \text{ คน} \\ \text{ดังนั้น มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย } 598 \text{ คน ขนาดของกลุ่มของตัวอย่าง} &= 226+8 \\ &= 234 \text{ คน} \end{aligned}$$

และใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการเก็บข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลผู้ตีมูลค่าพื้นบ้านในแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส

การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการดื่มสุรา ส่วนที่ 3 ผลกระทบด้านต่างๆ จากพฤติกรรมการดื่มสุรา และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน และทำการวิเคราะห์ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ระดับผลกระทบ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ระดับผลกระทบ	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ระดับผลกระทบ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ระดับผลกระทบ	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ระดับผลกระทบ	น้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีจำนวน 204 คนคิดเป็นร้อยละ 87.2 และเป็นเพศหญิงมีจำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 12.8 มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปีมีจำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 25.6 รองลงมาคืออายุ 41 – 50 ปีมีจำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 23.0 และอายุ 51 – 60 ปีมีจำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 22.6 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสมีจำนวน 140 คนคิดเป็นร้อยละ 59.8 ผู้ที่โสดมีจำนวน 85 คนคิดเป็นร้อยละ 36.3 และหม้าย/หย่าจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 119 คนคิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับปวช./มัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 42 คนคิดเป็นร้อยละ 17.9 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 11.1 ประกอบอาชีพเกษตรกรมีจำนวน 128 คนคิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาคือรับจ้างมีจำนวน 70 คนคิดเป็นร้อยละ 29.9 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 9.4 ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001 – 7,500 บาท จำนวน 85 คนคิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมา 2,501–5,000 บาทจำนวน 70 คนคิดเป็นร้อยละ 29.9 และ 7,501 – 10,000 บาทจำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 14.1

2. พฤติกรรมการดื่มสุรา

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างดื่มสุราครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และดื่มสุราครั้งแรกเมื่ออายุสูงสุดที่ 30 มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 อายุเฉลี่ยของการดื่มสุราครั้งแรก คือ 19 ปี การดื่มสุราอย่างต่อเนื่อง พบว่า ดื่มสุราต่อเนื่องมาต่ำสุด 2 ปี มีจำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 6.0 ดื่มสุราต่อเนื่องมาเป็นเวลา 3 ปีมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และ ดื่มสุราต่อเนื่องมาเป็นเวลา 10 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ดื่มสุราต่อเนื่องเฉลี่ยเป็นเวลาประมาณ 7 ปี โดยช่วงเวลาดื่มสุรา คือช่วงเย็น มีจำนวน 168 คนคิดเป็นร้อยละ 71.8 รองลงมาคือเวลามิงานสังสรรค์ มีจำนวน 59 คนคิดเป็นร้อยละ 25.2 และกินตลอดเวลา และเวลาอื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 แรงจูงใจที่ทำให้ดื่มสุรามากที่สุดคือ เพื่อน มีจำนวน 121 คนคิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาเพื่อเข้าสังคมมีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และเครียด/ลดความวิตกกังวล จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ดื่มสุราประเภทสุราพื้นบ้าน

มีจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 รองลงมาสุราแดง มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 และเบียร์ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 สาเหตุที่ดื่มสุราคือ หาซื้อได้ง่ายมีจำนวน 121 คนคิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมาคือ ราคาถูก มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 และรสชาติดี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ส่วนมากดื่มเป็นกลุ่มเพื่อนฝูง/เพื่อนร่วมงาน มีจำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 รองลงมาคือ อื่นๆ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และดื่มคนเดียวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 เหตุผลหลักในการดื่มสุราคือเพื่อเข้าสังคมมีจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมา คือ เพื่อแก้เหนื่อยจากการทำงานมีจำนวน 100 คนคิดเป็นร้อยละ 42.7 และเพื่อความบันเทิง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 ส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ มีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1 และเคยประสบอุบัติเหตุ มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 ส่วนใหญ่ไม่คิดอยากเลิกดื่มสุรา มีจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 81.7 และคิดมีจำนวน 46คน คิดเป็นร้อยละ 18.3

3. ผลกระทบด้านต่างๆ จากพฤติกรรมการดื่มสุรา

จากผลการศึกษา ทั้ง 4 ด้านพบว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มากที่สุดคือด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านครอบครัว ด้านวัฒนธรรมและด้านค่านิยมซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 และเมื่อจำแนกรายประเด็นพบว่าผลกระทบมากที่สุดคือ การดื่มสุราทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว รองลงมาคือ การดื่มสุราทำให้มีค่าใช้จ่ายและหนี้สินในครอบครัวเพิ่มขึ้น และการดื่มสุราทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้กันน้อยลง

ด้านค่านิยม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 และเมื่อจำแนกรายประเด็นพบว่าผลกระทบมากที่สุดคือ การดื่มสุราจะช่วยให้เข้ากับชุมชนและการพบปะสังสรรค์ได้ดีขึ้น รองลงมาคือ การดื่มสุราแล้วเกิดพฤติกรรมเลียนแบบทำให้มีคนดื่มสุรามากยิ่งขึ้น และการดื่มสุราจะช่วยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนได้มากขึ้น

ด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 และเมื่อจำแนกรายประเด็นพบว่าผลกระทบมากที่สุดคือ การดื่มสุราก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนเพิ่มขึ้น รองลงมาคือ การดื่มสุราทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทในหมู่คณะ และบุคคลที่เมินเมาสุราก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนเพิ่มขึ้น

ด้านวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 และเมื่อจำแนกรายประเด็นพบว่าผลกระทบมากที่สุด คือ การดื่มสุรามีส่วนทำให้ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมเสื่อมถอย รองลงมาคือ การดื่มสุราอาจมีส่วนทำให้งานประเพณีต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่หยุดชะงัก และการดื่มสุราเป็นอุปสรรคของการพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน

จากผลการวิจัยจึงไม่ตรงตามสมมติฐาน คือ การดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีผลกระทบด้านครอบครัวมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ควรมีมาตรการในการมีส่วนร่วมในการลดการดื่มสุราของคนในชุมชน ผู้ประกอบการวิสาหกิจสุราพื้นบ้านในชุมชนควรเข้ามามีบทบาทในการลดการดื่มสุราของประชาชนในพื้นที่ด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

การศึกษาเรื่องผลกระทบจากพฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สามารถนำมาสรุปผลได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 87.2 มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.9 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 54.7 และมีรายได้ 5,001 – 7,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.3

1. พฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

พฤติกรรมการดื่มสุรา พบว่า กลุ่มตัวอย่างดื่มสุราครั้งแรกอายุเฉลี่ย คือ 19 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างดื่มสุราต่อเนื่องมาเป็นเวลาเฉลี่ยประมาณ 7 ปี ดื่มสุราในช่วงเวลาตอนเย็น แรงจูงใจที่ทำให้ดื่มสุรามากที่สุดคือเพื่อน ดื่มสุราประเภทสุราที่บ้านมากที่สุด สาเหตุที่ดื่มสุราคือหาซื้อได้ง่าย โดยดื่มกับกลุ่มเพื่อนฝูง/เพื่อนร่วมงานมากที่สุด เหตุผลหลักในการดื่มสุราคือ เพื่อเข้าสังคม ส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ และไม่คิดอยากเลิกดื่มสุรามากที่สุด

2. ผลกระทบด้านต่างๆ จากพฤติกรรมการดื่มสุรา

ข้อมูลการศึกษาผลกระทบจากพฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา : โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 2.98$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีผลกระทบค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมาก คือ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมา คือ ด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.07$) ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.00$) และด้านค่านิยม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.72$)

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องผลกระทบจากพฤติกรรมการดื่มสุราที่บ้านของประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีผลกระทบดังต่อไปนี้

ผลกระทบด้านครอบครัว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลกระทบด้านครอบครัวระดับมากที่สุดคือ การดื่มสุราทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยพิจารณาได้ทั้งทางบวกและทางลบ ในทางการแพทย์ระบุอย่างชัดเจนว่า การดื่มสุรามีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ดื่มเป็นส่วนใหญ่ผลกระทบของสุราแม้จะมีข้อดีอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ปรากฏชัดเจนเป็นที่ยอมรับในบางประเด็น เช่น ในการสร้างความสบายใจให้ผู้ดื่มสุรา ซึ่งจากการศึกษาของบุญเลิศ จุลเกียรติ และคณะ (2534) ได้แบ่งภาวะการดื่มสุรา ออกเป็นระดับขั้นและการเป็นพิษต่อร่างกาย กล่าวคือ การดื่มสุราทำให้ผู้ดื่มติดอาการง่วงนอน ร่าเริง เมื่อมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด 30 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ แต่ลักษณะอาการอาจเปลี่ยนไป เมื่อระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเพิ่มขึ้น เช่น จะเสียการควบคุมการเคลื่อนไหว เมื่อ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และจะแสดงอาการเมาให้เห็น เดินไม่ตรงทาง เมื่อระดับแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นเป็น 100 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โดยการดื่มระยะแรกๆ จะไม่มีผลกระทบต่อร่างกายมากนัก แต่เมื่อยิ่งเพิ่มปริมาณมากขึ้นเมื่อเกิดความคุ้นเคย และผลกระทบจะรุนแรงขึ้นเมื่อดื่มในระยะเวลายาวนาน และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและปัญหาอื่นๆ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม

ผลกระทบด้านค่านิยม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การตี๋มสุราจะช่วยให้ท่านเข้ากับชุมชนและการพบปะสังสรรค์ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544) ในโครงการศึกษาปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันและแก้ไข ซึ่งพบว่า ค่านิยมของคนในปัจจุบันที่ใช้การตี๋มสุราเป็นสื่อกลางในการสังคมสมาคม และแสดงความยินดีกำลังได้รับการยอมรับทางสังคมมากขึ้น ผู้ตี๋มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการตี๋มสุราที่บ้าน ทำให้เป็นคนที่มีเพื่อนเยอะและกล้าแสดงออกได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจ พิรุณสาร (2538) ได้อธิบายไว้ว่าการตี๋มสุราที่บ้านนั้นเกิดจากการที่มนุษย์ให้คุณค่าและความหมายต่างๆ เกี่ยวกับ “สุรา” รวมทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งค่านิยมการตี๋มสุรา มีหลายประการ เช่น การตี๋มสุราเป็นการแสดงถึงความมีอำนาจ การมีพลังตี๋มเพื่อสังสรรค์ในหมู่เพื่อน นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางในการเข้าสังคมอีกด้วย

ผลกระทบด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การตี๋มสุราก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนเพิ่มขึ้น โดยมักพบว่าผู้ตี๋มสุรา เม้าขาดสติ มีพฤติกรรมรุนแรงไม่สามารถควบคุมตนเองได้ การสร้างความวุ่นวายเนื่องจากการควบคุมตนเองไม่ได้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ โดยเฉพาะผลที่เกิดขึ้นกับ “คุณภาพของสังคม” ที่ถือว่าได้รับผลกระทบอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียในด้านปริมาณและคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ทั้งจากอุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บ ผลกระทบต่อสุขภาพของครอบครัว ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายเน้นการเตรียมตัวรักษาสุขภาพในปัจจุบัน เพื่อให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้าในอนาคต ดังนั้นผู้จะเป็นผู้บริโภคสุรา ควรตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว และสังคมในอนาคตด้วย ที่ผ่านมามีการรณรงค์ให้เห็นผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการตี๋มสุราหลายโครงการ เช่น โครงการเมาไม่ขับ ก็มักจะทำเป็นระยะๆ ตามเทศกาลหรือโอกาสต่างๆ ยังไม่ต่อเนื่อง แต่ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปได้เห็นถึงด้านลบของการตี๋มจนเมา

ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือการตี๋มสุรามีส่วนทำให้ประเพณีวัฒนธรรมดีงามเสื่อมถอยการตี๋มสุราที่บ้านยังมีความเกี่ยวข้องทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากการตี๋มสุรา มีในทุกสังคมและวัฒนธรรม บางครั้งการตี๋มสุรา ส่วนหนึ่งที่เป็นมาจากวัฒนธรรม ประเพณี หรือพิธีกรรมต่างๆ ที่ต้องใช้สุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานมงคล หรืองานบุญต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง ทำให้มีการร่วมสังสรรค์ด้วยการตี๋มสุรา ดังนั้น การตี๋มสุรา จึงส่งผลให้เกิดการสังสรรค์ทางสังคม เช่นเดียวกับที่ วิชัย ไชยยะจินดา และคณะ (2543)ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกัน การแก้ไขพบว่า วัฒนธรรม ประเพณี และพัฒนาการของสังคมไทยหลายๆ ด้าน มีผลทำให้สุราเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตและมักมีการบริโภคสุราในงานเลี้ยงฉลองตามประเพณีนิยมในครัวเรือนของสังคมเมืองและชนบท เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานสงกรานต์ งานปีใหม่ ฯลฯ ทั้งนี้เพราะค่านิยมทางสังคมให้ความสำคัญกับการตี๋มสุราฯ ในพิธีกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ควรนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาสุราในหมู่บ้านและเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายวางแผนกลยุทธ์ ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพโดยเฉพาะการป้องกันการตี๋มสุราในเขตชนบท
2. การรณรงค์หรือกิจกรรมในการป้องกันแก้ไขปัญหาค่าการตี๋มสุรา ควรมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อดำเนินกิจกรรมให้เกิด

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มสุรา ควรบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

4. ครอบครัวยุคใหม่มีบทบาทสำคัญในการพูดคุยหรือวางแผนแก้ไขปัญหการดื่มสุราเพื่อป้องกันการดื่มสุราของบุตรหลานในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและมีแนวโน้มในการใช้สุรา เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหา เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและวิเคราะห์พฤติกรรมที่นำไปสู่การตัดสินใจ ตลอดจนปัจจัยอิทธิพลต่อการเลือกใช้สุรา เป็นทางออกในการแก้ปัญหา

2. จากการที่มีการนำเสนอถึงผลกระทบ หรือโทษของการดื่มสุราของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาควรมีการประเมินถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นว่า การนำเสนอดังกล่าวมีผลต่อประชาชนมีการรับรู้เพียงใด และเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง ตลอดจนช่องทางของสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีที่สุด และเกิดประโยชน์ที่สุดควรเป็นอย่างไร

3. ควรมีการศึกษาเชิงนโยบายของรัฐต่อมาตรการการควบคุมการบริโภคสุราเพื่อนำไปสู่มาตรการในการปฏิบัติ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก ดร. รัชต์ศรี เกียรติบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณประชาชนบ้านสันป่าหนาด ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือให้ ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแต่บูรพาจารย์ พร้อมกับมอบความดีนี้ให้แก่บิดา มารดาและครอบครัวผู้ศึกษาที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

บุญเลิศ จุลเกียรติ. (2534). สุรากับสุขภาพ.คู่มือรณรงค์ป้องกันปัญหาจากสุรา. สมาคมป้องกันปัญหาจากสุรา. กรุงเทพมหานคร.

พัฒนาชุมชนอำเภอดอกคำใต้. (2555). รายงานประจำปี 2555. พะเยา : พัฒนาชุมชนอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. จังหวัดพะเยา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์ การพิมพ์.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอกคำใต้. รายงานประจำปี 2556. อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ. (2551). พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจกรรมการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

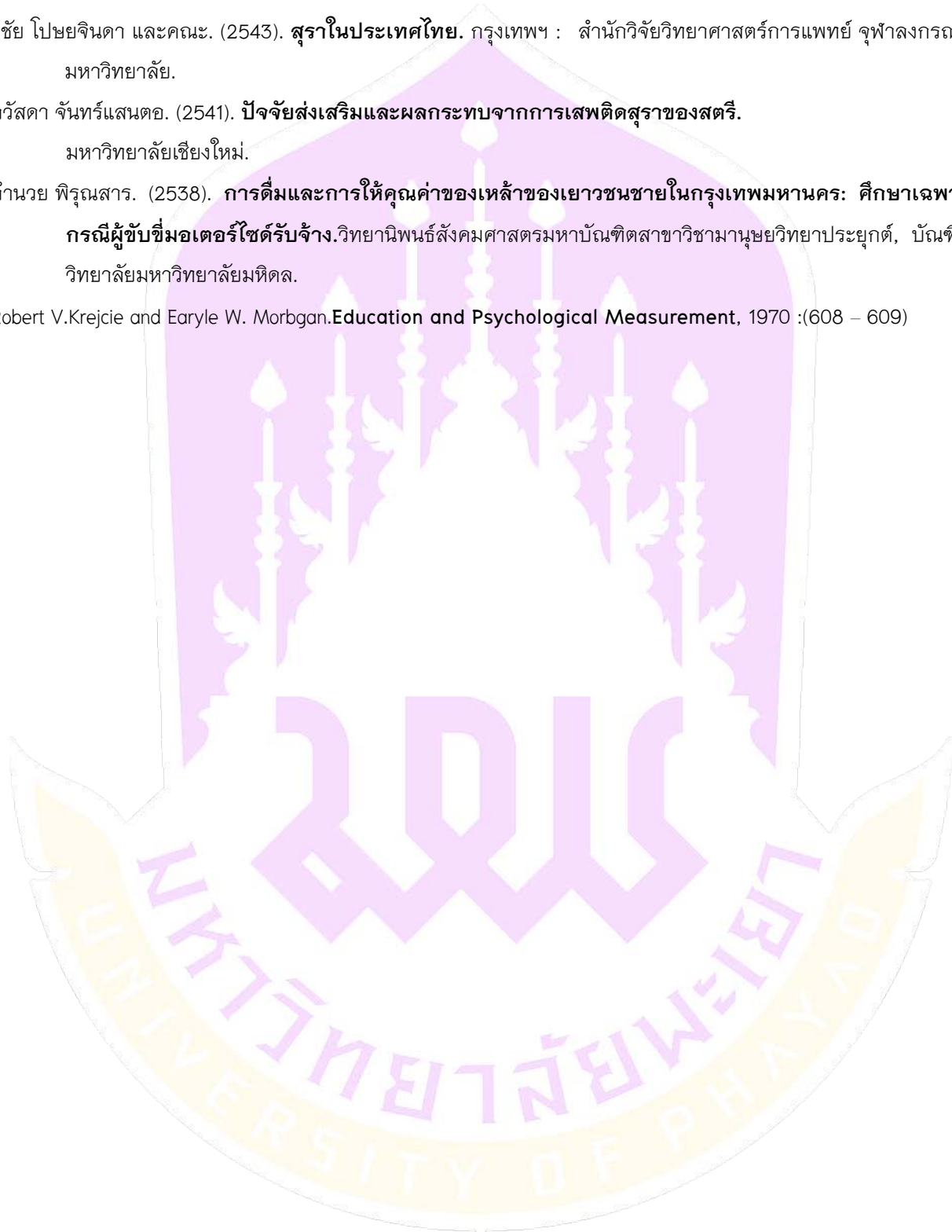
เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วิชัย โปษยจินดา และคณะ. (2543). **สุราในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อวิศดา จันทรแสนตอ. (2541). **ปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการเสพติดสุราของสตรี**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อำนาจ พิรุณसार. (2538). **การดื่มและการให้คุณค่าของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขี้ออเตอร์ไซด์รับจ้าง**.วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชามานุษยวิทยาประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.

Robert V.Krejcie and Earyle W. Morbgan. **Education and Psychological Measurement**, 1970 :(608 – 609)

ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริม
การเกษตร กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
The Expectation of Farmers on a Role of a Local Administrative Organization to
Support Agriculture : A Case Study of Champawai Subdistrict Administrative
Organization, Muang District, Phayao Province

อดิศร แลวงคณีนิล^{1*} และอรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์²
Adisorn Laewongnil^{1*} and Atthasit Muang-In²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตร กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรและศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่มีต่อการส่งเสริมภาคเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลจำป่าหวาย

การศึกษาใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามจำนวน 380 ตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ ซึ่งแสดงผลเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายถึงลักษณะของข้อมูลในส่วนต่างๆ ของแบบสอบถาม และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยส่วนนี้ใช้ Independent-sample T-Test และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่าสิ่งที่เกษตรกรคาดหวังสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ความคาดหวังให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี ความคาดหวังให้จัดตั้งศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าการเกษตรในชุมชน และความคาดหวังให้ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าได้เอง ผลการศึกษา

ความแตกต่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับระดับความคาดหวังของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยด้าน เพศ อายุ พื้นที่เพาะปลูก ต่างกันมีระดับความคาดหวังของเกษตรกรโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของเกษตรกร มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรที่เพาะปลูก และรายได้จากการทำการเกษตรของเกษตรกรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรแตกต่างกัน

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : adisorn.la@gmail.com

ข้อเสนอแนะ ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเกษตรโดยให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี และสามารถจัดการทรัพยากรทางการเกษตรให้เหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The study is aimed to investigate an expectation of farmers on a role of a local administration, Champawai Subdistrict Administrative Organization (SAO), Muang district, Phayao, in order to support agriculture. Moreover, the study also sheds the light on a problem occurred from an ineffective role of SAO to support agricultural sector, and on a solution for the stated problem.

The study methodology is a survey research. Descriptive Statistics is applied to analyze data collected from 380 survey respondents. Analyzed survey data is shown in a frequency distributive table, including percentage, mean, and standard deviation. While Inferential Statistics, Independent-sample T-Test and One-Way ANOVA, is applied to examine an assumption of the study.

The study results indicate three main expectations of farmers towards SAO. First, a role of SAO to promote and support knowledge and know-how to produce organic fertilizer so as to decrease a utilization of chemical fertilizer. Second, farmers expect an SAO promotion to establish a community center for agricultural product sale. Finally, a farmer cooperation group is expected to set up in order to get farmers together to gain more negotiation power on price setting. Furthermore, the study also examines a relationship between differences on demographics and expectations on a supporting role of a local administration to agriculture and the results indicate that gender, age, and a land size make no difference on farmer expectations. On the other hand, differences in educational levels, types of agricultural products, and incomes make differences on farmer expectations towards a role of SAO on agricultural sector.

This recent study suggests an SAO to launch a policy to support agricultural sector and farmers whoes incomes rely heavily on agricultural products by acknowledging them hoe to produce organic fertilizers in order to decrease a utilization of chemical substances and to manage natural resources properly and worthily.

Keywords: Expectations, Role of a local administration

บทนำ

การเกษตรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีต โดยมนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์ อย่างหลากหลาย จากพืช สัตว์ ในการดำรงชีพ โดยการเก็บพืชผักจากป่า และการล่าสัตว์ มากินเป็นอาหาร จนมีการพัฒนามาถึงการเรียนรู้ ในการเพาะปลูกพืช และนำสัตว์มาเลี้ยง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำการเกษตรจนกลายเป็นวิถีชีวิตทำให้มนุษย์มี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค ให้มนุษย์ได้บริโภค

เกษตรกรสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรที่ เหลือจากการบริโภคสามารถนำไปจำหน่ายได้ทั้งตลาด ภายในประเทศ และต่างประเทศ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น การเกษตรของไทยเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนระบบ เศรษฐกิจให้ประเทศชาติหลายประการ แต่ในปัจจุบันการทำการเกษตรของไทยเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมาหลายด้านเป็นผล ทำให้ระบบการทำการเกษตรของประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาและแข่งขันกับต่างประเทศได้ ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิต ของภาคเกษตร ปัญหาด้านราคาและตลาดของสินค้าเกษตรที่มีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา ปัญหาการขาดแคลน แรงงานในภาคการเกษตร ปัญหาเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตร ปัญหาการเกิดโรคใหม่และซ้ำใน การผลิต ปัญหาดินและน้ำ ที่มีปริมาณและคุณภาพลดลง

องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ปัจจุบันมีที่ทำการตั้งอยู่เลขที่ 221 หมู่ที่ 1 ตำบลจำป่าหวาย อำเภอ เมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ในเขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน รวม 2,834 ครัวเรือน จำนวนประชากรในตำบล รวม 8,475 คน แยกเป็นชาย 4,193 คน, หญิง 4,282 คน (ที่มา : สำนักทะเบียนและบัตรอำเภอเมืองพะเยา, เมษายน 2553) เกษตรกรในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วน ตำบลจำป่าหวาย ได้มีการบันทึกร้องขอรับความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย โดยส่วนใหญ่ประสบ ปัญหาจากการประกอบอาชีพทำการเกษตร คือ ปัญหาด้านการผลิตของภาคเกษตร ปัญหาด้านราคาของสินค้าเกษตรมี ความแปรปรวนไม่แน่นอน ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร ปัญหาเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของ สินค้าเกษตร ปัญหาการเกิดโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำในการผลิต ปัญหาดินและน้ำที่มีปริมาณและคุณภาพลดลง

ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย สอดคล้องกับความ คาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการกำหนดนโยบาย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เพราะองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ ได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ และเป็นหน่วยงานในระดับต้นๆ ใน การกำหนดนโยบายในการส่งเสริม หรือแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่ ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญต่อ การศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นและความ ต้องการของประชาชนที่คาดหวังต่อบทบาทการส่งเสริมจากหน่วยงานในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศึกษาตาม กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากการเกษตรตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เพื่อ นำข้อมูลที่ได้ศึกษาได้เสนอผู้รับผิดชอบเพื่อใช้ในการวางนโยบายการส่งเสริมด้านการเกษตรให้สอดคล้องกับปัญหาและตรง ตามความคาดหวังของเกษตรกรต่อไป โดยผู้ศึกษาใช้องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวายเป็นกรณีศึกษาเพราะเกษตรกร ในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ซึ่งมีความครอบคลุมในระบบการทำเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลจำปาหวาย ที่มีต่อการส่งเสริมภาคเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลจำปาหวาย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่มีต่อการส่งเสริมภาคเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลจำปาหวาย

กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

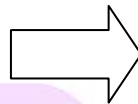
1. เกษตรกรในพื้นที่ ตำบลจำปาหวาย มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมภาคเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลจำปาหวาย ในระดับมาก
2. ลักษณะประชากรที่มีความแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการส่งเสริมภาคเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลจำปาหวายที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

คุณลักษณะประชากร

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- รายได้จากการทำการเกษตร
- ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตร(อาชีพเสริม /อาชีพหลัก)
- จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร
- ลักษณะพืชผลทางการเกษตรที่เพาะปลูก

ความคาดหวังของเกษตรกร

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัยในการศึกษานี้ คือ เกษตรกรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวายจำนวน 6,780คน ในพื้นที่เขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน รวม 2,834 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% คำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง 380 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตร กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะพืชผลทางการเกษตร พื้นที่ทำการเกษตร และรายได้จากการทำการเกษตร

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านส่งเสริมการเกษตร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ด้านพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร และด้านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรให้เหมาะสม และคุ้มค่า

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์คำถามในการศึกษาเพื่อศึกษารายละเอียดของการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนด ตัวแปร เพื่อเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบสอบถามตามข้อที่ศึกษาให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตร ตามยุทธศาสตร์การพัฒนากการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 นำร่างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือ IOC (Index of item objective congruence) จากนั้นผู้ศึกษาจึงปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามค่าเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากวารสาร เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไป จำนวน 380 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 380 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ซึ่งแสดงผลเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายถึงลักษณะของข้อมูลในส่วนต่างๆ ของแบบสอบถาม

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ซึ่งการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยส่วนนี้ใช้ independent-sample T-Test สำหรับการทดสอบลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันด้านเพศ และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับการทดสอบลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันด้าน อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรลักษณะพืชผลทางการเกษตรที่เพาะปลูกพื้นที่ทำการเกษตรและรายได้จากการทำการเกษตรต่อปี ที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านส่งเสริมการเกษตร กรณีศึกษาเทศบาลตำบลจำป่าหวาย จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตรสามารถสรุปผลการศึกษา ได้ ดังนี้

1. ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตรในแต่ละด้าน ผลการศึกษาที่ได้ คือ

1.1 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในระดับครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้เกษตรกรแต่ละครอบครัว ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง รองลงมา คือ ความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้ความรู้ ช่วยเหลือ และติดตามเกษตรกรในการผลิตอาหารเพื่อใช้รับประทานในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จัดตั้งศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าด้านการเกษตรในชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าได้เอง

1.3 ด้านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรให้เหมาะสม และคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี มากที่สุด รองลงมา คือ ความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้ความรู้ในการใช้น้ำในการเกษตรให้เหมาะสมและคุ้มค่า

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 57.89% เพศหญิง 42.11% โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็น 38.68% ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็น 58.68% ลักษณะพืชผลทางการเกษตรที่เพาะปลูกมากที่สุด คือ ปลูกข้าว คิดเป็น

82.63 % พื้นที่ทำเกษตรทุกชนิด ของเกษตรกร อยู่ระหว่าง 10-20 ไร่ คิดเป็น 49.47 % และกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท คิดเป็น 46.84 %

3. ระดับความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตร ผลการศึกษาพบว่าสิ่งที่เกษตรกรความคาดหวังสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความคาดหวังให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี รองลงมา คือ ความคาดหวังให้จัดตั้งศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าด้านการเกษตรในชุมชน และความคาดหวังให้ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าได้เอง ตามลำดับ

4. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกษตรกรมีความคาดหวังให้มีการส่งเสริมด้านพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในระดับครัวเรือน และด้านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรให้เหมาะสม และคุ้มค่า ตามลำดับ

5. การศึกษาความแตกต่างของลักษณะทางประชากรศาสตร์กับระดับความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตร พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ พื้นที่เพาะปลูก แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังของเกษตรกรโดยรวมที่ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านระดับการศึกษา พื้นที่เพาะปลูก และรายได้จากการทำการเกษตรที่ต่างกัน มีระดับความคาดหวังของเกษตรกรในการส่งเสริมด้านการเกษตร แตกต่างกัน สรุปดังนี้

เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา และปริญญาตรี

เกษตรกรที่ปลูกข้าว มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่เพาะปลูกหอมแดง / กระเทียม และเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า 50,001 บาท มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 150,001-200,000 บาท เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 50,001-100,000 มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 150,001-200,000 บาท เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 100,001-150,000 บาท มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 150,001-200,000 และเกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง ระหว่าง 150,001-200,000 บาท มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ มากกว่า 200,000 บาท หรืออาจสรุปได้ว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการทำการเกษตรยิ่งสูงยิ่งมีความคาดหวังจากการส่งเสริมด้านการเกษตรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากเท่านั้น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านส่งเสริมการเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีประเด็นที่ต้องนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในระดับครัวเรือน จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย ส่งเสริมให้เกษตรกรแต่ละครอบครัว ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รองลงมา คือ ความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย ส่งเสริมให้ความรู้ ช่วยเหลือ

และติดตาม เกษตรกรในการผลิตอาหารเพื่อใช้รับประทานในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความคาดหวังนั้นได้สอดคล้องกับหลักพระราชดำริ "ทฤษฎีใหม่" ในขั้นที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพของการผลิต เสถียรภาพด้านอาหารประจำวัน ความมั่นคงของรายได้ ความมั่นคงของชีวิต และความมั่นคงของชุมชนชนบท เป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น มีการจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย มีการแบ่งพื้นที่ ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วนที่หนึ่งประมาณ 30% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและ ใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่าง ๆ (สามารถเลี้ยงปลา ปลูกพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉดฯ ได้ด้วย) พื้นที่ส่วนที่สองประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สามประมาณ 30% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และพื้นที่ส่วนที่สี่ประมาณ 10% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนอื่น ๆ

2. ในด้านพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร และด้านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรให้เหมาะสม และคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จัดตั้งศูนย์กลองการจำหน่ายสินค้าด้านการเกษตรในชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าได้เอง และในด้านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตรให้เหมาะสม และคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี มากที่สุด รองลงมา คือ ความคาดหวังให้ องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ส่งเสริมให้ความรู้ในการใช้น้ำในการเกษตรให้เหมาะสมและคุ้มค่า จึงสอดคล้องตามหลักทฤษฎีใหม่ใน ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 คือ

ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่ม ขั้นที่สองคือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อดำเนินการผ่านขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรจะมีรายได้ดีขึ้น ฐานะมั่นคงขึ้น เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัทห้างร้านเอกชน มาช่วยในการทำธุรกิจ การลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงทฤษฎีเกษตรยั่งยืนและระบบเกษตรธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นความสำคัญในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาในลักษณะที่จะมุ่งใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เช่น ให้มีการปลูกพืชหมุนเวียน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เพื่อลดค่าใช้จ่ายเรื่องปุ๋ย หรือกรณีที่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยก็ทรงสนับสนุนให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยธรรมชาติแทนปุ๋ยเคมีซึ่งมีราคาแพง รวมทั้งให้หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของดินในระยะยาว ทำให้ราษฎรอยู่ในชุมชนและสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของ "การเกษตรยั่งยืน" (กรมวิชาการเกษตร, 2539) และผลการศึกษาของ นภาพร ทางทิศ (2549) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดลำพูน พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมด้านการเกษตร 5 อันดับแรกได้แก่ 1) การทำปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมัก 2) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืช 3) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ 4) โครงการอบรมเรื่องลำไย 5) โครงการอบรมฝึกปลอดสารพิษ

3. การที่เกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย มีสถานะพื้นฐานของการเป็นเกษตรกรที่มีความ

แตกต่างกัน แต่ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่มีเพศต่างกัน หรือมีพื้นที่ทำการเกษตรที่ต่างกันไม่ส่งผลต่อระดับความคาดหวังของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย ถ้าเกษตรกรนั้นยังมีความสามารถในการผลิตและการบริโภคอาหารประจำวัน ด้วยการพึ่งพาตนเอง มีความมั่นคงของรายได้ มีความมั่นคงของชีวิต และความมั่นคงของชุมชนชนบท อย่างเหมาะสมตามสภาพของเกษตรกรแต่ละราย จึงสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง (expectancy theory) โดย กรกนก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (2535) ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังของบุคคลได้รับอิทธิพลจาก วรูม (Vroom, 1964) ได้นำแนวคิดทฤษฎีชื่อว่าทฤษฎี V. I. E. โดย V มาจากคำว่า valence หมายถึง ความพึงพอใจ I มาจากคำว่า instrumentality หมายถึง สื่อเครื่องมืออุปกรณ์ซึ่งเป็นวิธีที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ E มาจากคำว่า Espectency หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้นๆ โดยที่บุคคลมีความต้องการ และมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่างและทุกบุคคลมีการแสวงหาโดยอย่างน้อยที่สุดก็คือความต้องการด้านอาหารเสื้อผ้าที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคเมื่อปัจจัยดังกล่าวได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ จากความต้องการในหลายสิ่งหลายอย่างทำให้เกิดความพยายามที่จะกระทำด้วยด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งด้วยสื่อหรือเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบรรลุความพอใจหรือเพื่อให้ได้รับผลของการดำเนินการตามที่ได้แสดงความพยายามเรียกว่าความคาดหวังหรือความพึงพอใจในสิ่งต่างๆ

4. ผลการวิจัยอีกด้านที่ทำให้ความคาดหวังนั้นมีความแตกต่างกันไปก็ คือ รายได้จากการทำการเกษตร ระดับการศึกษาของเกษตรกร และพืชผลที่เพาะปลูก ที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความคาดหวังของเกษตรกรในการส่งเสริมด้านการเกษตร แตกต่างกัน โดยผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการทำการเกษตรยิ่งสูง ยิ่งมีความคาดหวังจากการส่งเสริมด้านการเกษตรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากเท่านั้นเกษตรกร เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา และปริญญาตรี เกษตรที่ปลูกข้าว มีความคาดหวังต่อการส่งเสริมด้านการเกษตร ต่ำกว่าเกษตรกรที่เพาะปลูกหอมแดง /กระเทียม และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสอดคล้องของกับ นवलจันทร์ เพิ่มพูนรัตนกุล (2540) กล่าวถึงการกำหนดความคาดหวังว่าการกำหนดความคาดหวังของบุคคล นอกจาก ขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของงานแล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาในครั้งนั้นๆ ด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามระดับความคาดหวังที่ต่ำ อาจเพื่อป้องกันมิให้ตนเกิดความรู้สึกล้มเหลวจากการที่วางระดับความคาดหวังไว้สูงกว่าความสามารถจริงและสมลักษณะ เพชรช่วย (2540) ได้สรุปความคาดหวังไว้ว่า การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของคนนั้นจะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิด และคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยสิ่งนั้นๆ อาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ก็ได้ความรู้สึกนึกคิด หรือคาดการณ์นั้นๆ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคล แม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรมชนิดเดียวกัน ก็อาจจะแตกต่างออกไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจและการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมด้านการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย จากผลการศึกษาตามความคาดหวังของเกษตรกรสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี รองลงมาคือ การจัดตั้งศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าด้านการเกษตรในชุมชนและ

ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าได้เอง โดยเกษตรกรที่มีรายได้มาก จากการประเภทรักษาชีพ
เกษตรกรกรม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยในการ
เข้าไปเก็บข้อมูลและดำเนินงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรรณก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์. (2535). **ความเข้าใจตนเองและความคาดหวังต่อการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง : ศึกษา
เฉพาะกรณีสถานฝึกและอบรมบ้านกรูณา**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่นท้องถิ่น. (2546). **การบริการประชาชน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: คัดดีโสภาการพิมพ์.
- นภาพร ทางทิศ. (2549). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีทางการเกษตร ประจำตำบลในจังหวัดลำพูน**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์).
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันเพ็ญ บุญเดือก. (2546). **ความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาเทศบาลตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวัฒน์ บุญลา. (2545). **ทัศนคติการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในทัศนะของกลุ่มประชาสังคมศึกษาเฉพาะกรณี
องค์การบริหารส่วนตำบลเสรี อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- แสงนภา ทองวิทยา. (2544). **การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการพัฒนาท้องถิ่น :
ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมลักษณ์ เพชรช่วย. (2540). **ความคาดหวังในการเรียนการศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกลของผู้ใช้แรงงานใน
โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาผู้ใหญ่, บัณฑิต
วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักทะเบียนและบัตรอำเภอเมืองพะเยา. (2553). **สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล
จำป่าหวาย**. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2557.

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1

มหาวิทยาลัยพะเยา

An Opinion About Effectiveness of Service of UP Dorm for First Year Students at the University of Phayao

เนตรชนก สุขยิ่ง^{1*} และ รักษิศรี เกียรติบุตร²

Netchanok Sukying^{1*} and Raksi Kiattibutra²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีดอร์มของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะของนิสิตต่อการให้บริการหอพักยูพีดอร์ม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักยูพีดอร์ม จำนวน 371 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการหอพักนิสิตยูพีดอร์ม ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่ให้บริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ ด้านความปลอดภัย รองลงมาคือด้าน เจ้าหน้าที่ ด้านระบบและการจองห้องพัก ด้านค่าใช้จ่าย และด้านรูปแบบการให้บริการหอพักตามลำดับ ส่วนด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพัก อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาพบว่า 1. ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพักควรปรับปรุงราคาสินค้าในร้านสะดวกซื้อ ซึ่งมีราคาแพง ควรมีการกำหนดราคา หรือออกประกาศให้ผู้ประกอบการร้านค้ายึดถือเป็นแนวปฏิบัติ 2. ด้านระบบการจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ ควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตในการจองห้องพัก และควรตรวจสอบระบบในช่วงระยะเวลาที่เปิดให้นิสิตจองห้องพัก หากพบว่าระบบติดขัดควรขยายระยะเวลาในการจองห้องพัก และควรเพิ่มการให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สายภายในหอพัก 3. ด้านความปลอดภัย ควรคำนึงถึงความปลอดภัยบริเวณเข้า-ออกหอพัก และป้องกันการเข้า-ออกของบุคคลภายนอก เพื่อเป็นการป้องกันด้านความปลอดภัยและทรัพย์สินของนิสิต

คำสำคัญ: หอพักยูพีดอร์ม นิสิต

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : birddy_pink@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the An Opinion effectiveness of service of University of Phayao dormitory (UP DORM) in 371 first year bachelor's degree students of University of Phayao, and to find out the solution and recommendation of students for service performance of UP DORM, in 2014 academic year. Data were analyzed by using percentage, frequency, average and standard deviation. The research results show that the service efficiency of UP DORM in all 6 aspects at a high level. When considering in each aspect by descending sort, found that the most is security. The secondary service efficiency was service of staff, reservation system, cost, and dormitory service system respectively. The shop and dormitory welfare were at a moderate level. For problem solution found that 1. The shop and dormitory welfare in UP DORM should improve the price of goods in convenience store which are expensive and should have the price maker or announce to the trader of the shop to follow for regulation. 2. The internet service for room reservation should be improved and should check the system in the duration which open to reserve the room, If they find the jamming system, should extend the duration in room reservation and should increase the wireless Internet service in dormitory. 3. The security should consider the safety in area-out and prevent the in-out of outsider for the safety and asset prevent of student.

Keywords: Dormitory UP DORM, Students

บทนำ

สถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาเป็นการสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นพร้อมที่จะประกอบอาชีพ และต่อสู้เพื่อตนเองและสังคมได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญอกงาม ทั้งด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม การศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคนอย่างองค์รวม ซึ่งกระบวนการพัฒนานิสิตให้มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของสถาบันนั้น จำเป็นต้องมีระบบที่ช่วยให้นิสิตได้รับการพัฒนาไปสู่จุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พักตร์วิภา ศุภโกศล, ๒๕๔๖) หอพักนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นส่วนหนึ่งของระบบกิจการนิสิต นับเป็นเครื่องมือสำคัญที่หล่อหลอมให้นิสิตสามารถปรับตัวใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข หอพักที่ดีจึงต้องมีลักษณะที่เป็น “ศูนย์ศึกษาและอาศัย” ที่มีประสิทธิภาพ เพราะหอพักที่มีคุณภาพที่ดีจะส่งผลคุณภาพชีวิตและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การศึกษาของเยาวชนไทยในบางช่วงอาจต้องห่างไกลจากครอบครัวเพื่อไปศึกษาเล่าเรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ชีวิตที่ห่างไกลจากครอบครัวจึงเป็นภาวะที่มีความเสี่ยงทั้งเรื่องความปลอดภัยการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม หอพักจึงเป็นสถานที่ที่ควรมีความสะดวก สะอาดถูกสุขลักษณะ และมีความปลอดภัยสูง

มหาวิทยาลัยพะเยา ได้แยกออกจากมหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐที่ไม่ได้เป็นส่วนราชการ อย่างเต็มรูปแบบ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2553 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 ขึ้น และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2553 ซึ่งถือเป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่มีคุณภาพผ่านการผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตออกมารับใช้สังคมและประเทศชาติอย่าง

มากมาย ด้วยการนำของอธิการบดีและคณะผู้บริหารที่มีประสบการณ์และวิสัยทัศน์ที่รุ่ดไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้งและมีนโยบายการบริหารงานมุ่งเน้นการพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University)

หอพักนิสิตในมหาวิทยาลัยพะเยา เกิดจากมหาวิทยาลัยพะเยาได้มีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาของนิสิตในเรื่องของที่พักอาศัย ยาเสพติดและปัญหาสังคม เนื่องจากในแต่ละปี มหาวิทยาลัยพะเยาได้รับนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 เป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และหอพักเดิมของมหาวิทยาลัยไม่เพียงพอ มหาวิทยาลัยจึงได้ร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อมาลงทุนหอพักนิสิต ในมหาวิทยาลัยพะเยา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า UP Dorm (University of Phayao Dormitory) โดยความร่วมมือกับบริษัท พี เอ็น เอส โซน จำกัด เป็นผู้ลงทุนสร้างหอพักบนที่ดินของมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นิสิตระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะนิสิตระดับปริญญาชั้นปีที่ 1 ได้มีประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระหว่างเพื่อน นิสิตต่างคณะวิชา โดยอาคารหอพักจะเป็นที่พักอาศัยที่อบอุ่นปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการแสดงออกและพัฒนาคุณภาพชีวิตนิสิต และมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริการด้านหอพักนิสิต และได้เล็งเห็นว่าบรรยากาศ ในมหาวิทยาลัยมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ นิสิตสามารถปรับวิถีชีวิตและวิธีการแสวงหาความรู้ให้เต็มตามศักยภาพ เนื่องจากหอพักเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนานิสิตให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนในด้านการเรียนรู้ และรู้จักปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งหอพักเป็นที่พักอาศัยและที่เรียนเพราะเป็นสถานที่ที่นิสิตใช้เวลาอยู่ในแต่ละวันเป็นสัดส่วนถึงสองในสาม (วสิพร ตันตพพานิช, 2547, หน้า 6) นอกจากนี้หอพักยังเป็นสถานที่เสริมสร้างความเจริญงอกงามทางสติปัญญา พัฒนาความเป็นผู้นำความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ ความมีวินัย ความสามัคคีและการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันของนิสิต (มนตรี แยมกสิกร, 2542, หน้า 8) ซึ่งเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย

จากการดำเนินงานของหอพักยูพีดอร์ม ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการสำรวจเกี่ยวกับการให้บริการหอพักในด้านต่างๆ ของหอพักอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 ว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการอยู่ในระดับใด ใน 6 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการหอพักนิสิตยูพีดอร์ม ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน การบริการของหอพักนิสิตที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีแนวทางเสนอผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์และผู้จัดการหอพัก สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของหอพักในมหาวิทยาลัยพะเยาต่อไป

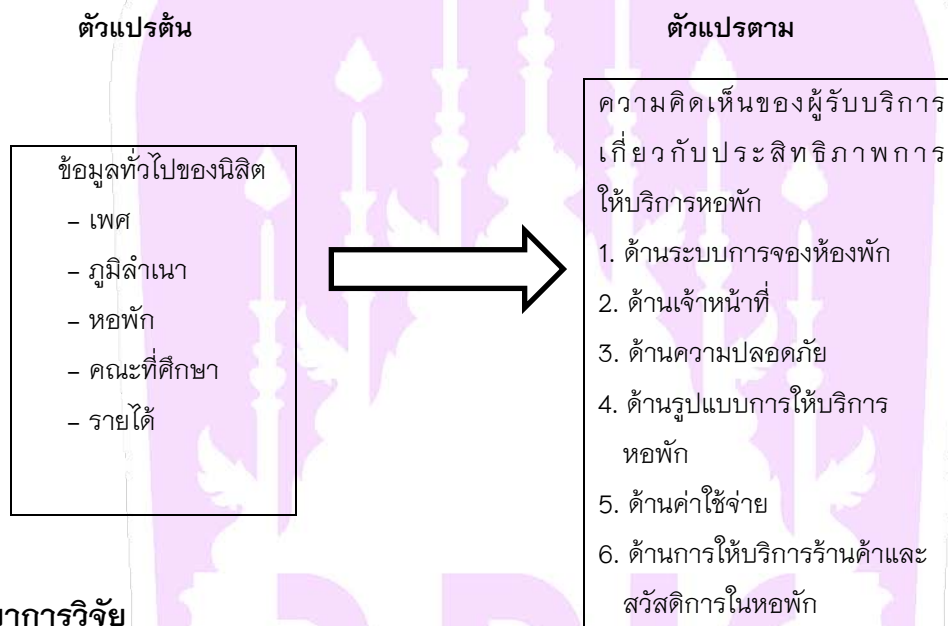
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักนิสิตยูพีดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะของนิสิตต่อการให้บริการหอพักนิสิตยูพีดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วยกรอบแนวคิดในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพัก ในครั้งนี้เกิดจากการได้รับบริการในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านระบบการจองห้องพัก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านความปลอดภัย ด้านรูปแบบการให้บริการหอพัก ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพัก นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอันเป็นแนวทางในการตั้งคำถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีดอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักยูพีดอร์ม ทั้งนิสิตชายและหญิงทุกคณะที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557 จำนวน 5,029 คน (ข้อมูลจากหอพักยูพีดอร์ม ณ วันที่ 16 ตุลาคม 2557)

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีโดยสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างในธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 371 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือในการในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีเตอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ ภูมิลำเนา หอพักอาศัย คณะที่กำลังศึกษา และรายได้

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีเตอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 ด้าน โดยมีคำถามในแต่ละด้านรวมทั้งสิ้นจำนวน 27 ข้อ ได้แก่ด้านระบบการจองห้องพัก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านความปลอดภัย ด้านรูปแบบการให้บริการหอพัก ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพัก

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักนิสิตยูพีเตอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านระบบการจองห้องพัก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านความปลอดภัย ด้านรูปแบบการให้บริการหอพัก ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพัก

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการ บทความ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือแบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้ถูกต้อง จากนั้น นำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์ หาความเที่ยงตรง ด้วยวิธีการหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแต่ละข้อ (Index of Item Objective congruence: IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้กับประชากรและเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 371 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูลโดยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าสถิติคือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักนิสิตผู้พิการ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ด้านระบบการจองห้องพัก ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านความปลอดภัย ด้านรูปแบบการให้บริการหอพัก ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพัก

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักผู้พิการ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 รวบรวมข้อมูลตามด้านต่างๆ มาเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

เกณฑ์การให้คะแนน

การวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการ วัดโดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและตัวแปรของค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนดระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการออกเป็น 5 ระดับ ที่มีคะแนนแต่ละระดับขึ้นออกเป็นช่วงๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยเกณฑ์การหาความกว้างของอัตราภาคชั้น แปลความหมายของระดับคะแนนโดยแต่ละระดับมีคะแนนต่างกัน 0.08

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการลงศึกษาทำการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 159 คิดเป็นร้อยละ 42.86 นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดพะเยา จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 29.65 รองลงมา คือ นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตจังหวัดพะเยา จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 70.35 นิสิตที่พักอาศัยตามหอพักอาคาร UP12 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 รองลงมา คือ หอพักอาคาร UP1 หอพักอาคาร UP16 หอพักอาคาร UP20 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 หอพักอาคาร UP19 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.31 หอพักอาคาร UP5 หอพักอาคาร UP8 หอพักอาคาร UP18 หอพักอาคาร UP23 หอพักอาคาร UP30 หอพักอาคาร UP31 คิดเป็นร้อยละ 3.77 หอพักอาคาร UP21 หอพักอาคาร UP29 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 หอพักอาคาร UP2 หอพักอาคาร UP6 หอพักอาคาร UP14 หอพักอาคาร UP27 หอพักอาคาร UP28 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.23 หอพักอาคาร UP3 หอพักอาคาร UP24 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 หอพักอาคาร UP9 หอพักอาคาร UP22 หอพักอาคาร UP26 หอพักอาคาร UP32 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 หอพักอาคาร UP4 หอพักอาคาร UP11 หอพักอาคาร UP25 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.43 หอพักอาคาร UP13 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 หอพักอาคาร UP7 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89 และน้อยที่สุดคือ หอพักอาคาร UP10 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 กำลังศึกษาอยู่คณะแพทยศาสตร์ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.02 รองลงมาคือ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.82 คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.51

คณะนิติศาสตร์ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.09 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.47 คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.39 คณะเภสัชศาสตร์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.23 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยการศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89 และน้อยที่สุด คือ คณะสหเวชศาสตร์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนซึ่งเป็นรายได้จากผู้ปกครอง 7,001–8,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมาคือ 6,001–7,000 บาท จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 29.65 รายได้ต่อเดือน 5,001–6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.99 รายได้ต่อเดือนมากกว่า 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.32 และน้อยที่สุดคือ รายได้ต่อเดือน 4,001–5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.23

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักฟิเตอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ผลการศึกษาทั้ง 6 ด้านพบว่า ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการมาก คือด้านความปลอดภัย รองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่ ด้านระบบและการจองห้องพัก ด้านรูปแบบการให้บริการหอพัก ด้านค่าใช้จ่าย และด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการหอพัก จำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านระบบและการจองห้องพัก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพัก คือ ท่านเห็นด้วยกับระบบการชำระค่าบำรุงห้องพักผ่านธนาคาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ ท่านเห็นด้วยกับระบบการจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพัก น้อยที่สุดคือ ระบบที่ใช้ตรวจดูรายชื่อเพื่อนร่วมห้องมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$)

ด้านเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพัก คือเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และมีประสิทธิภาพการให้บริการหอพักน้อยที่สุดคือเจ้าหน้าที่กล่าววาจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมตอบ ข้อซักถาม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$)

ด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพัก คือระบบการรักษาความปลอดภัย ภายในห้องพักตลอด 24 ชั่วโมง ระบบป้องกันอัคคีภัย และระบบกล้องวงจรปิดภายในห้องพักอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมา คือ เห็นด้วยกับระบบเข้า-ออกห้องพักนิสิตที่มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักน้อยที่สุดคือ ด้านการประสานงานกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ตลอด 24 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)

ด้านรูปแบบการให้บริการหอพัก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพัก คือ ขนาดของห้องพักมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา คือ ระบบการรักษาความสะอาดของห้องพัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวประสิทธิภาพการให้บริการห้องพักน้อยที่สุดคือ การให้บริการอินเทอร์เน็ตเครือข่ายไร้สาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$)

ด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการห้องพัก คือ เห็นด้วยกับการเก็บค่ามัดจำคีย์การ์ดและกุญแจห้องมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา คือ การเก็บค่าประกันของเสียหาย มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการห้องพักน้อยที่สุดคือ เห็นด้วยกับค่าบริการห้องพัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$)

ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในห้องพัก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวประสิทธิภาพการให้บริการห้องพัก คือ เห็นด้วยที่มีบริเวณรวบรวมทั้งเศษอาหารเป็นสัดส่วน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ เห็นด้วยกับราคาสินค้าในร้านสะดวกซื้อ ราคาอาหารมีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) และมีความคิดเห็นเกี่ยวประสิทธิภาพการให้บริการห้องพักน้อยที่สุดคือ เห็นด้วยกับเวลาเปิด-ปิด ของร้านสะดวกซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเพศชาย จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตจังหวัดพะเยา จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 70.35 และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดพะเยา จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 29.65 ส่วนใหญ่อาศัยในห้องพัก UP12 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในคณะแพทยศาสตร์ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.02 และเป็นผู้มีรายได้ 7,001-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.80

2. ข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการห้องพักนิสิตยูพีเตอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 : โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีประสิทธิภาพค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมาก คือด้านความปลอดภัย รองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่ รองลงมาด้านระบบและการจองห้องพัก รองลงมาด้านรูปแบบการให้บริการห้องพัก รองลงมาด้านค่าใช้จ่าย และปานกลาง ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในห้องพัก ตามลำดับ ซึ่งสร้อยญา สุขเพิ่ม (2556,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการของนิสิตต่อการบริการด้านห้องพักนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนิสิตต่อการบริการด้านห้องพักนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความต้องการต่อการบริการด้านห้องพักนิสิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นิสิตมีความต้องการด้านรักษาความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม ส่วนด้านบริการและสวัสดิการ มีความต้องการน้อยที่สุด ดังที่จันจิรา สุวรรณไตร (2551:บทคัดย่อ). ได้ศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของห้องพักกรีนเพลส มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความมุ่งหมาย

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหอพักกรีนเพลส มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าปัญหาด้านการบริหารและการจัดการ มีการจัดการกับคุณภาพการบริหาร กิจกรรม 5 ส.กำหนดกฎระเบียบ ในการทำงาน ให้แก่พนักงาน สำนวญความพึงพอใจและทัศนคติในการปฏิบัติงานของพนักงาน มีการจัดทำ Job Description ,Job Specification และการฝึกอบรมเพื่อให้พนักงานมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นแนวทางที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีการปรับปรุงแผนการตลาด โดยใช้กลยุทธ์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ลูกค้า สร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ คือ การรักษาความปลอดภัยและความสะอาด กลยุทธ์ด้านราคา คือ มีการตั้งราคาห้องพักให้ต่ำกว่าคู่แข่งชั้นเล็กน้อย รวมไปถึงค่าน้ำ และค่าไฟฟ้า กลยุทธ์ด้านสถานที่บริการ คือ ความสะดวกในการคมนาคม และความสะดวกในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหอพัก กลยุทธ์ด้านบุคลากร คือ ความเอาใจใส่ในงานบริการ หรือแก้ปัญหาของพนักงานและการให้บริการอย่างถูกต้องแม่นยำ กลยุทธ์ด้านการให้บริการ คือ การอำนวยความสะดวกต่อการใช้บริการและจำนวนพนักงานที่ให้บริการ กลยุทธ์ด้านบรรยากาศ คือ ความสะอาด ความร่มรื่น สภาพแวดล้อม ที่เงียบสงบ และการตกแต่งบริเวณอย่างเป็นสัดส่วน กลยุทธ์ด้านคุณภาพการให้บริการ คือ การบริการตามสัญญา โดยให้บริการตามข้อตกลงกับลูกค้าก่อนทำสัญญาเข้าพัก เพื่อเสริมสร้างหอพักกรีนเพลสให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ เสรี สุวรรณภักดี (2538:128-130) ยังได้ศึกษาเรื่องสภาพที่พึงประสงค์และสภาพที่เป็นจริงในการพักอาศัยหอพัก ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม มีความประสงค์อยากเข้าพักในหอพักที่มีสภาพดี ทั้ง 4 ด้าน โดยให้ความสำคัญจากด้านสวัสดิภาพ ด้านความสะดวก ด้านองค์ประกอบของหอพัก และด้านระเบียบประจำหอพัก ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาในรายชื่อนั้น นักศึกษามีความประสงค์อยากให้อัดหอพักในสภาพที่ดีเกือบทุกข้อ มีเพียงเจ็ดข้อเท่านั้นที่นักศึกษาประสงค์ให้จัดหอพักในสภาพปานกลางก็พอใจแล้ว คือ การกำหนดเวลาเข้าออกหอพัก การเก็บค่าเช่าในอัตราที่เหมาะสม การจัดทำสมุดทะเบียนหอพัก การกำหนดระเบียบปฏิบัติกรณีผู้เช่าไปพักค้างแรมที่อื่น การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์คัดเลือกผู้เช่าพัก นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามเห็นว่า หอพักโดยส่วนรวมและในด้านต่าง ๆ อยู่ในสภาพปานกลางเท่านั้น เรียงลำดับจากด้านองค์ประกอบของหอพัก ด้านสวัสดิภาพ ด้านระเบียบประจำหอพัก และด้านความสะดวก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักพีตอร์ม มหาวิทยาลัยพะเยา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักพีตอร์ม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 รวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีแนวทางเสนอผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์และผู้จัดการหอพัก สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของหอพักภายในมหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

1. ด้านการให้บริการร้านค้าและสวัสดิการในหอพัก ควรปรับปรุงราคาสินค้าในร้านสะดวกซื้อ ซึ่งมีราคาแพง โดยมีการกำหนดราคา หรือออกประกาศให้ผู้ประกอบการร้านค้ายึดถือเป็นแนวปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบของร้านค้า ควรมีระบบบำบัดน้ำเสียและที่ทิ้งเศษอาหารเพื่อไม่ให้มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ อันเป็นสาเหตุทำให้ไม่ยอมมาใช้บริการ

2. ด้านระบบการจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ ควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตในการจองห้องพักและควรตรวจสอบระบบในช่วงระยะเวลาที่เปิดให้นิสิตจองห้องพัก หากพบว่าระบบติดขัดควรขยายระยะเวลาในการจองห้องพัก และควรเพิ่มการให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สายภายในห้องพัก

3. ด้านความปลอดภัย ควรคำนึงถึงความปลอดภัยบริเวณเข้า-ออกห้องพัก และป้องกันการเข้า-ออกของบุคคลภายนอกเพื่อเป็นการป้องกันด้านความปลอดภัยและทรัพย์สินของนิสิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาการความต้องการของนิสิตทุกชั้นปีที่จะเข้าพักอาศัยห้องพักภายนอกมหาวิทยาลัย
2. ควรมีการศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองของนิสิตทุกชั้นปีที่จะเข้าพักอาศัยในห้องพักภายในมหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจาก ดร.รัชศศิริ เกียรติบุตร ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องเรียบเรียงและข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือคือ 1. นายณรงค์ศักดิ์ บูรพาณิช ตำแหน่ง ที่ปรึกษาหอพักยูพีดอร์ม 2. นายสุรชาติ ดอนลาว ตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการโครงการหอพักยูพีดอร์ม 3. นายชำนาญ แสงแก้ว ผู้อำนวยการกองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณบุพการีอย่างสูง ที่ได้อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและสนับสนุนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณที่ปรึกษาหอพักยูพีดอร์ม มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการหอพักยูพีดอร์ม เจ้าหน้าที่หอพักยูพีดอร์มทุกท่าน ตลอดจนนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักยูพีดอร์ม ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการหอพักยูพีดอร์มและขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์จรา สุวรรณไตร. (2551:บทคัดย่อ). การเพิ่มประสิทธิภาพของหอพักกรีนเพลส มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
รายงานสัมมนาการจัดการ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัทตร์วิภา ศุภโกศล. (2546). ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีที่มีต่อการให้บริการหอพักมหาวิทยาลัยบูรพา.
มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- มนตรี แยมกลีกร. (2542). รูปแบบขอหอพักนักศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลีพร ตันชพานิช. (2547). แนวทางพัฒนาการจัดระเบียบหอพักมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารและ นโยบายสวัสดิการสังคมคณะ
สังคมศาสตร์,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรัญญา สุขเพิ่ม. (2556 บทคัดย่อ). ความต้องการของนิสิตต่อการบริการด้านหอพักนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร.
รายงานการวิจัย กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เสรี สุวรรณภักดี. สภาพที่พึงประสงค์และสภาพที่เป็นจริงในการพักอาศัยหอพักของนักศึกษาวิทยาลัย
อาชีวศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร สายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Opinion of The University Executive Towards Competency of Supporting Staff at University of Phayao

วศินีย์ สิริบรรสพ^{1*} และรัศมีศรี เกียรติบุตร²

Vasinee Siribansop^{1*} and Raksi Kiattibutra²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น ในปีงบประมาณ 2558 จำนวน 210 คน รวม 48 หน่วยงาน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติทางคอมพิวเตอร์ และสถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า 1) สมรรถนะด้านความรู้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาทุกระดับต้องการให้บุคลากรมีสมรรถนะด้านความตระหนักในผู้รับบริการและการแข่งขัน โดยสามารถนำข้อมูลและผลการวิเคราะห์ผู้รับบริการ และสภาพการแข่งขันมาปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ หรือวิธีการดำเนินงานได้ 2) สมรรถนะด้านทักษะ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาทุกระดับต้องการให้บุคลากรมีสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ โดยสามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและระบุถึงปัญหาในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้คำแนะนำและปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ 3) สมรรถนะด้านความสามารถ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาทุกระดับต้องการให้บุคลากรสามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐานตามกำหนดเวลา บุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำหรือที่ปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ ตลอดจนสามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่วิธีการทำงานที่ดีได้

คำสำคัญ: สมรรถนะในการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร บุคลากรสายบริการ

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : vasiri17@gmail.com

Abstract

The research aimed to study the competency of desirable performance and the requirement of competency development of supporting staff by administrator Attitude, University of Phayao. This research is qualitative research. The data was collected from a sample consists of 210 chief executive officers, middle managers and first line managers in 48 divisions in 2015 budget year. The research used the specific sampling method and the simple random sampling. The instrument used was a set of questionnaire. The researcher used the statistical calculation of computer program and descriptive statistics. The result of data analysis showed that 1. Competency of knowledge, the administrators of University of Phayao in all level focus on the awareness of service recipient and competition by to be able to take the data and analysis result of service recipient and the condition of competition to adjust the strategy or performance method. 2. Competency of skill, the administrators of University of Phayao in all level focus on the research competency and creative development of supporting staff by to be able to analyze the error and specifying of the problems in the operation research to provide the advice and counsel for the others. 3. Competency of ability, the administrators of University of Phayao in all level focus on the ability of staff for the specifying of performance guideline and to follow the performance guideline which leads to the standard result creation with scheduled. The supporting staff who can advise and counsel the work for the colleague and can make the quality production. As well as they can specify the performance guideline and to follow the good governance and the performance guideline which lead to the good performance.

Keywords: Competency in performance, administrator, supporting staff

บทนำ

ในโลกยุคการแข่งขันในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยสังคมฐานความรู้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรและเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาหลายประการ เช่น บุคลากรขาดความรู้และทักษะเป็นต้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญและท้าทาย ทำอย่างไรให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานรวมทั้งสามารถรักษาบุคลากรที่มีสมรรถนะสูงไว้ได้ จากการศึกษาของ อาจารย์ ดร.พีรธร บุญยรัตพันธ์ (การประเมินผลการปฏิบัติงาน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554) พบว่าปัจจุบันแนวโน้มการทำงานในองค์กรเปลี่ยนเป็นการให้ความสนใจเรื่องผลการปฏิบัติงาน โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและมอบหมายความรับผิดชอบให้บุคลากรแต่ละคนมีส่วนร่วมในแต่ละงานทั้งกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร รวมถึง การสร้างความผูกพันต่อองค์กร และที่สำคัญผู้บริหารต้องสามารถแก้ไขจุดอ่อนและก่อให้เกิดความเจริญ แก่องค์กร และตอบสนองความต้องการของบุคลากรทั้งส่วนตนและส่วนรวมควบคู่กันไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารทรัพยากรบุคคลโดยใช้สมรรถนะเป็นพื้นฐาน นับว่าเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารกำลังให้ความสนใจมาก เนื่องจากสมรรถนะ (Competency) เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่กำลังได้รับความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรบุคคล และเมืองต่าง ๆ ได้นำเอาระบบสมรรถนะมาปรับใช้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ดังนั้น สมรรถนะจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กรอย่างมีระบบต่อเนื่องและ

สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัฒนธรรมองค์กร และยุทธศาสตร์ขององค์กร และเป็นมาตรฐานการแสดงผลการดำเนินงานของบุคลากร ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นพื้นฐานสำคัญในด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กร เช่น การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนา ความก้าวหน้าทางอาชีพ การวางแผนการสืบทอดตำแหน่งและการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2553 มหาวิทยาลัยพะเยามีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวโดยกลไกของสภามหาวิทยาลัย บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยประกอบด้วยพนักงานสายวิชาการ และพนักงานสายบริการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะพนักงานสายบริการควรได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะในการทำงานสูงขึ้นเพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยจะต้องอาศัยความสามารถของบุคลากรสายบริการควบคู่ไปกับสายวิชาการ ทั้งนี้ กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอโดยยึดรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรของ ดร.พีรธร บุญยรัตน์ (แผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2554) ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการ ตำแหน่ง หัวหน้างานบริหาร ตำแหน่งและอัตรากำลัง สังกัด กองการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล จึงมีความประสงค์จะค้นหา รูปแบบของการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา นำเสนอมหาวิทยาลัยเพื่อใช้ในการวางแผนการรับและการพัฒนาบุคลากรสายบริการต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ของบุคลากรสายบริการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรสายบริการ ตามทัศนะของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

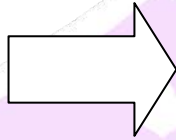
จากรูปแบบสมรรถนะของ ดร.พีรธร บุญยรัตน์ (2554) โดยพัฒนามาจากสมรรถนะตามทัศนะของ David McClelland ซึ่งได้กำหนดตัวแบบสมรรถนะ (Competency Model) แบ่งออกเป็น 3 มุมมอง ได้แก่ ด้านความรู้(K) ด้านทักษะ (S) และด้านความสามารถ(A) นำมาพัฒนาเป็นรายการสมรรถนะหลัก 8 ด้าน (แผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2554) ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา และประกอบกับการศึกษาแผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 – 2558 ของกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาทัศนะของผู้บังคับบัญชาต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสายบริการ โดยเขียนเป็นแผนภาพแสดงกรอบแนวคิด ในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ
2. ระดับการศึกษา
3. สายงานที่สังกัด
4. ลำดับชั้นการบริหาร

ตัวแปรตาม

ความคิดเห็นต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสายบริการ

1. ด้านความรู้ Knowledge (K)
  - ความตระหนักในผู้รับบริการและการแข่งขัน
2. ด้านทักษะ Skill (S)
  - การวิจัยและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์
  - การสร้างเครือข่ายและภาคี
3. ด้านความสามารถ Ability (A)
  - การใส่ใจในผลลัพธ์
  - การมุ่งเน้นคุณภาพ
  - การใฝ่เรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
  - จิตสำนึกความภาคภูมิใจและความผูกพัน
  - จิตสำนึกธรรมาภิบาล

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยผู้ศึกษามีวิธีการศึกษาค้นคว้า ตามระเบียบวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น ตั้งแต่อธิการบดี จนถึงหัวหน้างานของมหาวิทยาลัยพะเยาในปีงบประมาณ 2558 ทั้งสิ้นจำนวน 309 คน รวมจำนวน 48 หน่วยงาน

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 210 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้มีการกระจายของกลุ่มตัวอย่างทั่วถึง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด โดยมีข้อความคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักทั้ง 3 ด้าน โดยแยกได้เป็น 8 สมรรถนะ ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการ ได้แก่

1) สมรรถนะด้านความตระหนักในผู้รับบริการและการแข่งขัน (Client and Competitiveness Understanding)

2) สมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ (Research and Development)

3) สมรรถนะด้านการสร้างเครือข่ายและภาคี (Networking and Partnership)

4) สมรรถนะด้านการใส่ใจในผลลัพธ์ (Result Oriented)

5) สมรรถนะด้านการมุ่งเน้นคุณภาพ (Concern for Quality)

6) สมรรถนะด้านการใฝ่เรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning and Improvement)

7) สมรรถนะด้านจิตสำนึกความภักดีและความผูกพัน (Loyalty and Commitment Awareness)

8) สมรรถนะด้านจิตสำนึกธรรมาภิบาล (Governance Awareness)

ลักษณะคำถามเป็นแบบมีหลายคำตอบให้เลือก และให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีการกำหนดระดับการประมาณค่าเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยา เกี่ยวกับความต้องการสมรรถนะหลักทั้ง 8 สมรรถนะ ของพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งได้นำมาจัดกลุ่มความคิดเห็นแยกเป็นรายด้าน

ทั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประชากร ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.50 มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 41.00 เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายบริการ คิดเป็นร้อยละ 71.40 และเป็นผู้บริหารระดับต้น คิดเป็นร้อยละ 73.80

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของพนักงานมหาวิทยาลัย

พะเยา

จากการศึกษาสมรรถนะ ทั้ง 8 ด้าน ข้างต้น กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งสามารถจัดกลุ่ม ดังนี้

1. ด้านสมรรถนะด้านการใฝ่เรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning and Improvement)

- ควรมีความกระตือรือร้นและเมื่อมีเวลาควรจะศึกษาและหาความรู้เพิ่มเติมและมีการพัฒนางานในหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ที่สำคัญมีความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

- ควรเน้นให้มีความกระตือรือร้น ศึกษาความรู้ในงานด้วยตนเอง ไม่ต้องรอให้หัวหน้างานสั่งการ หรือ สอนงาน ไม่ทำตัวเฉื่อยชา

- จัดกิจกรรมสนับสนุนและสร้างประสบการณ์ให้เหมาะสมกับภารกิจหน้าที่ปฏิบัติประจำ

2. ด้านสมรรถนะด้านจิตสำนึกความภักดีและความผูกพัน (Loyalty and Commitment Awareness)

- ควรจะมีการเสียสละและคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

3. ด้านสมรรถนะด้านจิตสำนึกธรรมาภิบาล (Governance Awareness)

- บุคลากรส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเพียงเพื่อให้ผ่านพ้นไป ไม่ค่อยคำนึงถึงคุณภาพงาน การสร้างเครือข่าย การวิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหา หรือการพัฒนางานมากนัก ควรจัดให้มีการอบรม ปฐมนิเทศ ในเรื่องงานเฉพาะของ แต่ละหน้าที่อย่างเร่งด่วนและจริงจัง

ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา แยกตามลำดับชั้นบริหาร

ผลการศึกษาพบ ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านความตระหนักในผู้รับบริการและการแข่งขัน (Client and Competitiveness Understanding)

1.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่ทราบและสามารถ อธิบายถึงความสำคัญของผู้รับบริการในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

1.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่ทราบและสามารถอธิบายถึงความสำคัญของผู้รับบริการในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันได้ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$)

1.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถนำข้อมูลและผล การวิเคราะห์ผู้รับบริการคู่แข่ง และสภาพการแข่งขันมาปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ หรือวิธีการดำเนินงานได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ทราบและสามารถอธิบายถึง ความสำคัญของผู้รับบริการในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันได้

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ (Research and Development)

2.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถอธิบายถึง โครงสร้างและวิธีการวิจัยและการพัฒนา รวมทั้งกำหนดประเด็นปัญหาและหัวข้อสำหรับการวิจัยได้ และบุคลากรสามารถ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดและระบุถึงปัญหาในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ และบุคลากรที่ สามารถนำผลการวิจัยไปสู่การถ่ายทอด และเผยแพร่เป็นที่ยอมรับได้ ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 5.00$)

2.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ ข้อผิดพลาดและระบุถึงปัญหาในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$)

2.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและระบุถึงปัญหาในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและระบุถึงปัญหาในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการสร้างเครือข่ายและภาคี (Networking and Partnership)

3.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่มีความตระหนักและสามารถอธิบายถึงเป้าหมาย ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายและภาคีได้ และบุคลากรสามารถระบุถึงเครือข่ายและภาคีในการดำเนินงานของตน และสร้างเครือข่ายภาคีในขอบเขตงานของตนได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

3.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีความตระหนักและสามารถอธิบายถึงเป้าหมาย ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายและภาคีได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$)

3.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 และ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่มีความตระหนักและสามารถอธิบายถึงเป้าหมาย ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายและภาคีได้ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีความตระหนักและสามารถอธิบายถึงเป้าหมาย ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายและภาคีได้

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการใส่ใจในผลลัพธ์ (Result Oriented)

4.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อ บุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐาน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$)

4.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวซึ่งนำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐานตามกำหนดเวลา ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)

4.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวซึ่งนำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐานตามกำหนดเวลา ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวซึ่งนำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐานตามกำหนดเวลา

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการมุ่งเน้นคุณภาพ (Concern for Quality)

5.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

5.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำหรือที่ปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$)

5.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 และ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำหรือที่ปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำหรือที่ปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการใฝ่เรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning and Improvement)

6.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ อธิบาย และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานโดยอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้นจากการพัฒนาตนเอง สามารถวิเคราะห์ อธิบาย และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานโดยอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้นจากการพัฒนาตนเอง และสามารถกำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์เพื่อการส่งเสริมการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งชักจูงให้ผู้ร่วมงานร่วมกันเรียนรู้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 5.00$)

6.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ อธิบาย และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานโดยอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้นจากการพัฒนาตนเอง ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$)

6.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 และ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ อธิบาย และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานโดยอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้นจากการพัฒนาตนเอง ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์ อธิบาย และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานโดยอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้นจากการพัฒนาตนเอง

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านจิตสำนึกความภักดีและความผูกพัน (Loyalty and Commitment Awareness)

7.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กร ในฐานะเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

7.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กร ในฐานะเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$)

7.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 และ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กร ในฐานะเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กร ในฐานะเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

8. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านจิตสำนึกธรรมาภิบาล (Governance Awareness)

8.1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่วิธีการทำงานที่ดีที่สุด ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

8.2 กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่วิธีการทำงานที่ดีที่สุด ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$)

8.3 กลุ่มผู้บริหารระดับต้น พบว่า ในทำนองเดียวกับกลุ่มที่ 1 และ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับ บุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่วิธีการทำงานที่ดีที่สุด ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่สามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่วิธีการทำงานที่ดีที่สุด

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตามสายงานที่สังกัด และลักษณะส่วนบุคคล(เพศ)

1. พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่ไม่แตกต่างกัน

2. พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่มีสายงานแตกต่างกัน มีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยาที่ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้พบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยอภิปรายจากแนวคิดของทฤษฎีของ David Mc Clelland อ้างถึงในณรงค์วิทย์ แสนทอง, (2547) โดยเฉพาะสมรรถนะหลัก (Core Competency) ทั้งนี้ ประกอบกับแผนพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 – 2558 ซึ่งได้กำหนดตัวแบบสมรรถนะ (Competency Model) โดยกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งหมด 8 ด้าน ตามที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการศึกษาไปแล้วข้างต้น ซึ่งการศึกษาดังนี้ได้นำสมรรถนะหลัก (Core Competency) สำหรับบุคลากรทุกคนที่ต้องมีส่วนร่วม มาอภิปรายตามแนวทางของสมรรถนะ จากการศึกษาของสำนักงาน ก.พ., สือฮอนไลน์, (2557) ที่ได้สรุปการศึกษาของ David Mc Clelland แบ่งออกเป็น 3 มุมมอง ได้แก่ K, S และ A ดังนี้

ตาราง แสดงรายการสมรรถนะหลัก มหาวิทยาลัยพะเยา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

รายการสมรรถนะหลัก มหาวิทยาลัยพะเยา (Core Competency List)	
สมรรถนะหลัก (Core Competency List)	ประเภท
1) การใส่ใจในผลลัพธ์	Ability (A)
2) ความตระหนักในผู้รับบริการและการแข่งขัน	Knowledge (K)
3) การมุ่งเน้นคุณภาพ	Ability (A)
4) การวิจัยและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์	Skill (S)
5) การใฝ่เรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	Ability (A)
6) การสร้างเครือข่ายและภาคี	Skill (S)
7) จิตสำนึกความภาคภูมิใจและความผูกพัน	Ability (A)
8) จิตสำนึกธรรมาภิบาล	Ability (A)

จากตาราง ซึ่งแสดงรายการสมรรถนะหลัก มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้ง 8 ด้าน และความเชื่อมโยงตามมุมมองของสำนักงาน ก.พ. สื่อออนไลน์, (2557) ที่ได้สรุปการศึกษาของ David Mc Clelland ไว้ 3 กลุ่ม ผู้ศึกษามีประเด็นที่สนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ Knowledge (K) เป็นมุมมองของสมรรถนะด้านความตระหนักในผู้รับบริการและการแข่งขัน โดยผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อบุคลากรต้องสามารถนำข้อมูลและผลการวิเคราะห์ผู้รับบริการ และสภาพการแข่งขันมาปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ หรือวิธีการดำเนินงานได้ ถือเป็นความสามารถในการคาดการณ์และกำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องการให้บุคลากรต้องเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) หลักการและแนวปฏิบัติ ของเทียน ทองแก้ว (2557) ทั้งนี้ จะเห็นว่า ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ สิ่งที่แสดงออกถึงสมรรถนะหลักในด้านความรู้ของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา คือ ความตระหนักในผู้รับบริการ

2. ด้านทักษะ Skill (S) คือ สิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องการให้บุคลากรปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลัก 2 สมรรถนะ ได้แก่ ด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ นอกเหนือจากการปฏิบัติงานตามภาระงานประจำแล้ว การวิจัยและพัฒนางานให้ดีขึ้นก็ถือเป็นเรื่องที่ต้องใส่ใจ โดยบุคลากรต้องสามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและระบุถึงปัญหาในการดำเนินการวิจัย ให้คำแนะนำและปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ และการตระหนักและสามารถอธิบายถึงเป้าหมาย ความสำคัญด้านการสร้างเครือข่ายและภาคีได้ โดยสร้างโอกาสในการพัฒนาสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลและองค์กรใหม่ๆ และมีการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลและองค์กรที่มีสัมพันธภาพอยู่แล้ว เช่น ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของพนักงานมหาวิทยาลัยของ จีระประภา อัครบวร (2549) โดยยังพบอีกว่า ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จโดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน สามารถจำแนกได้ 2 ส่วนย่อย ได้แก่ สมรรถนะเชิงเทคนิคหลัก(Core Technical Competency) และสมรรถนะเชิงเทคนิคเฉพาะ (Specific Technical Competency)

3. ด้านความสามารถ Ability (A) หรือพฤติกรรม นิสัย ที่มหาวิทยาลัยพึงปรารถนา ซึ่งบุคลากรต้องมี ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อ สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1)ด้านการใส่ใจในผลลัพธ์ กล่าวคือ บุคลากรมีความสามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐานตามกำหนดเวลา 2)ด้านการมุ่งเน้นคุณภาพ คือ บุคลากรจะต้องสามารถให้คำแนะนำหรือที่ปรึกษาแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน และการผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ 3)ด้านการใฝ่เรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คือ บุคลากรสามารถวิเคราะห์ อธิบาย และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานโดยอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถที่เพิ่มพูนขึ้นจากการพัฒนาตนเอง 4)ด้านจิตสำนึกความภักดีและความผูกพัน คือ บุคลากรสามารถปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กร ในฐานะเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 5)ด้านจิตสำนึกธรรมาภิบาล คือ บุคลากรสามารถระบุถึงแนวทางการทำงานและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวที่นำไปสู่วิธีการทำงานที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ของสุภาพร ตันติสันติสม และกระมล ทองธรรมชาติ (2555) ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา คือ ควรมีความมุ่งมั่น เสียสละ รักองค์กร ควรมีการแบ่งปันความรู้ ทักษะในงานของตนเองให้แก่บุคคลอื่นได้รับรู้ว่า มีภาระหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวกับอะไรบ้างจากการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในภาระงานของตนเอง ส่งเสริมให้มีการชี้แจงหาแนวทางแก้ไขปัญหาในงานที่เกิดขึ้นตามสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งกฎ ระเบียบ ประกาศต่างๆ ที่มีอยู่ในภาระหน้าที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จัดกิจกรรมสนับสนุนและสร้างประสบการณ์ให้เหมาะสมกับภาระกิจหน้าที่ปฏิบัติประจำ กระบวนการทำงาน การศึกษาค้นคว้าหรือหาความรู้ทั่วไป ความรู้รอบกรอบ ความเข้าใจในระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมถึงการเป็นผู้ให้บริการที่ดี
2. ควรมีการจัดกิจกรรมแบ่งปันความรู้ ทักษะการทำงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน สายบริการด้วยกัน (KM)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของบุคลากรมหาวิทยาลัยสายวิชาการ โดยศึกษาอ้างอิงตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรมหาวิทยาลัย
2. ควรมีการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนากรอบแนวคิด หรือตัวแบบสมรรถนะของพนักงานมหาวิทยาลัย

พะเยา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานจากการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ของท่านอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา ท่านรองอธิการบดี และผู้บริหารทุกระดับที่ให้ความอนุเคราะห์อนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ครู – อาจารย์ ผู้บังคับบัญชาทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้กับข้าพเจ้า รวมถึง บิดา มารดา พี่น้อง สามี เพื่อนๆ ตลอดจนทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ เลิศสมพร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ นายสิทธิธิ จินเอียด ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำหรับคุณค่า ประโยชน์ และคุณงามความดีอันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). **คู่มือสมรรถนะราชการพลเรือนไทย**. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ซีฟวิง.
- จิระประภา อัครบวร. (2549). **สร้างคนสร้างผลงาน**. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์ (1996).
- ณรงค์วิทย์ แสันทอง. (2547). **มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ**. กรุงเทพมหานคร : เอชอาร์เซ็นเตอร์.
- เทือน ทองแก้ว. 2550. **สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.กรุงเทพฯ สมฤทัย อยู่รอด. (2555). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของพนักงานมหาวิทยาลัย (สายสนับสนุน) สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**.ภาคนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี
- สุภาพร ตันติสันติสม และ กระมล ทองธรรมชาติ. (2555). **สมรรถนะหลักของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**.วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, ปีที่ (11), 196.

ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่าย
ในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษา
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Parent's Opinions Toward the Effectiveness of Educational Subsidy Policy : The
Case of Phayao Primary Educational Service Area Office 2

ปานมนัส โปธา^{1*} และ ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์²
Panmanas Potha^{1*} and Chatthip Chaichakan²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 390 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำไปเทียบกับเกณฑ์เพื่ออภิปรายผล สรุปผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน แปรผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา รองลงมา คือ ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ปกครองที่มี เพศอายุ อาชีพและระดับการศึกษาของบุตรหลานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงสุดรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษาอยู่ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ:นโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พะเยา

¹ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student , School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao, 56000

² School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: panmanas008@gmail.com

Abstract

The purpose of this study aimed to investigate the parent's opinions toward the effectiveness of educational subsidy policy: the case of Phayao primary educational service area office 2. For data collection, a questionnaire was conducted with 390 parents of the schools under the Phayao primary educational service area office 2. The data were statistically analyzed through using percentage, and mean. The findings of the study revealed that all the four aspects of the parent's opinions toward the effectiveness of educational subsidy policy : the case of Phayao primary educational service area office 2 were respectively rated at a higher level in terms of learning and development , policy process , students and parents , and budget. According to the hypotheses, it was also stated that the parent's opinions toward the effectiveness of educational subsidy policy : the case of Phayao primary educational service area office 2 compared with their gender , age, occupation and education of children were not difference . But parents with educational level, monthly income and the type of school were significantly different at 0.05.

Keywords: Educational subsidy policy, Phayao

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆของประเทศ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการสร้างทุนมนุษย์เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) จนถึงปัจจุบันฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรหลักและให้ยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจึงได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านการศึกษา โดยมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาในสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับงบประมาณด้านอื่นๆ กอปรพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

รัฐบาลไทยเริ่มมีแนวคิดในการจัดทำนโยบายการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า โดยเริ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยใช้ชื่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นการจัดให้มีการเรียนฟรี ใน 5 ส่วน ได้แก่ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า โดยเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2552 (ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551) ซึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่าง

มีคุณภาพ และได้สิ้นสุดการดำเนินงานเมื่อปีงบประมาณ 2554 ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลโดยมีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ยังคงแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าภายใต้นโยบายการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555-2558

การดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยรัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายในรายการพื้นฐานให้ ได้แก่ ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีการใช้งบประมาณในปีงบประมาณ 2555 จำนวน 42,552,628,000 บาท ปีงบประมาณ 2556 จำนวน 41,892,628,000 บาท และปีงบประมาณ 2557 จำนวน 41,793,545,100 ซึ่งเป็นโครงการของกระทรวงศึกษาธิการที่มีการใช้งบประมาณสูงสุด เมื่อปีงบประมาณเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามนโยบายค่อนข้างสูง ผลที่คาดหวังจากสังคมย่อมสูงตามไปด้วยเช่นกัน แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งจากการทดสอบระดับชาติ และระดับสากลชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำ และในปัจจุบันปัญหาคุณภาพการศึกษาถือเป็นวิกฤตของประเทศไทยที่ต้องได้รับการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการที่รัฐลงทุนโดยใช้งบประมาณที่ค่อนข้างสูงในนโยบายด้านการศึกษาอาจจะไม่คุ้มค่า และไม่มีประสิทธิผล โดยอาจเป็นผลมาจากกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ หรือความไม่เหมาะสมของนโยบายในบริบทของประเทศไทย ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลของนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประสิทธิผลของนโยบาย วัดจากการบรรลุผลสำเร็จของนโยบายใน 4 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง 2.ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย 3.ด้านการเรียนรู้และพัฒนา 4.ด้านงบประมาณ โดยประเมินผลจากความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนซึ่งจะแสดงถึงระดับผลสำเร็จ ความสามารถในการตอบสนอง จนสามารถทำให้ผู้ปกครองเกิดระดับความพอใจในนโยบายโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินผลแบบสมดุล (Balanced Scorecard) ของ Robert S. Kaplan และ Dr. David P. Norton มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ซึ่งดำเนินการศึกษาในบริบทของผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งครอบคลุม 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจุน อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน อำเภอเชียงคำ และอำเภอภูซาง มีสถานศึกษาทั้งหมด จำนวน 137 แห่ง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 16,348 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2557) โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะสมารถนำไปพัฒนาการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

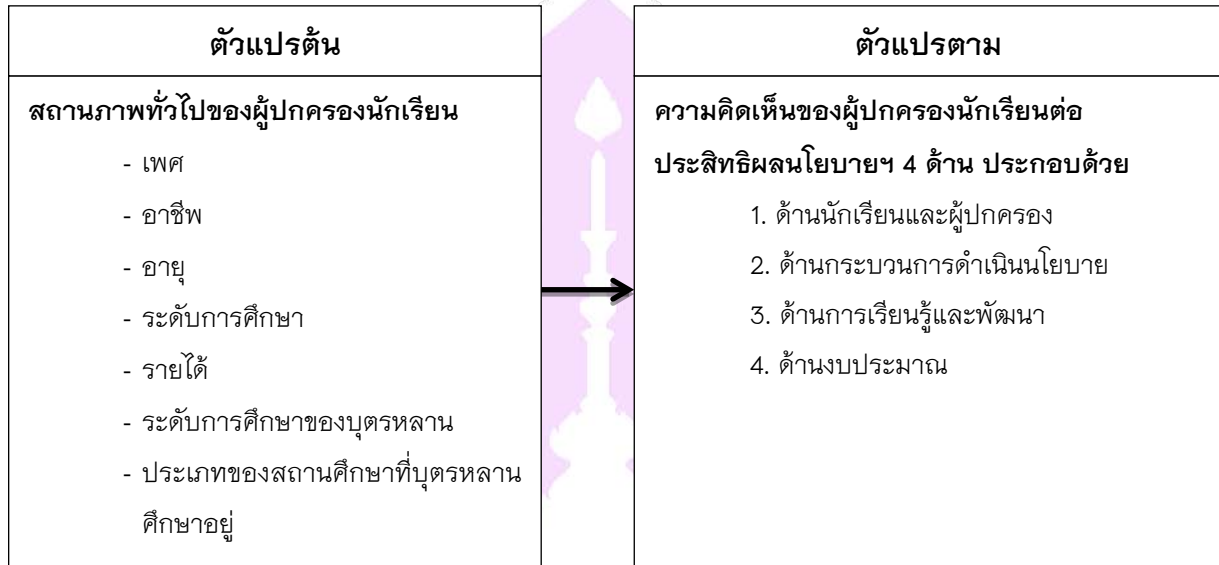
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาในครั้งนี้ได้นำแนวคิด การประเมินผลแบบสมดุล (Balanced Scorecard) มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังแสดงในแผนภาพ ดังต่อไปนี้

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เพศของผู้ปกครองนักเรียนที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อายุของผู้ปกครองนักเรียนที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 รายได้ของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ระดับการศึกษาของบุตรหลานที่แตกต่างกันผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษาอยู่ที่แตกต่างกันผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยคิดจากอัตรานักเรียน 1 คน ต่อผู้ปกครอง 1 คน จำนวน 16,348 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2557) คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, หน้า 155) และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 390 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาของบุตรหลาน และประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษาอยู่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง ด้านกระบวนการดำเนินงาน นโยบาย ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และด้านงบประมาณ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Consistency) และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วดำเนินการทดสอบ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 20 คน จากนั้นนำข้อมูลจากการทดสอบวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ข้อมูลตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูลสำหรับปัจจัยที่มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วย วิธีการ LSD (Least-Significant Different)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. **สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 46.41 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 47.44 ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.41 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 39.74 และระดับการศึกษาของบุตรหลาน ส่วนใหญ่คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 74.10 และประเภทของโรงเรียนที่บุตรหลานศึกษาอยู่ ส่วนใหญ่ คือ ขนาดกลาง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 45.38

2. **ประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า** ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก

3. **การทดสอบสมมติฐาน** เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตาม เพศอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาของบุตรหลาน พบว่า ผู้ปกครองที่มี เพศอายุ อาชีพและระดับการศึกษาของบุตรหลาน ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 2 สมมติฐานที่ 3 และสมมติฐานที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตาม ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองนักเรียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่มี ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองนักเรียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบาย

สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานที่ 4 สมมติฐานที่ 5 และสมมติฐานที่ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. **สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น
เพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับประถมศึกษา มีรายได้
เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 และระดับการศึกษาของบุตรหลาน ส่วนใหญ่คือ ระดับประถมศึกษา และประเภทของ
โรงเรียนที่บุตรหลานศึกษาอยู่ ส่วนใหญ่ คือ ชนาดกลาง

2. **สรุปผลข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่
ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน** 4 ด้าน พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา รองลงมา คือ ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย ด้านนักเรียนและ
ผู้ปกครอง และน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง** โดยภาพรวมอยู่ใน
ในระดับมาก ซึ่งรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนค่าหนังสือเรียน ทำให้โรงเรียนสามารถจัดหาหนังสือเรียน
ให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม และมีคุณภาพ **ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย** โดยภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก ซึ่ง
รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนดำเนินการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา
ฯ ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส **ด้านการเรียนรู้และพัฒนา** โดยภาพรวมอยู่ในระดับระดับ
มาก ซึ่งรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน มีความร่วมมือกันในการ
ดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาฯ ให้บรรลุผลสำเร็จและ**ด้านงบประมาณ** โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
ระดับมาก ซึ่งรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนสามารถบริหารงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบาย
สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาฯ ได้อย่างคุ้มค่า

3. **สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน** พบว่า ผู้ปกครองที่มี เพศอายุ อาชีพและระดับการศึกษาของบุตรหลาน ที่
แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัด
การศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงสุด รายได้
เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับ
ประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุน
ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา พบว่า ในภาพรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุด 4 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การดำเนินงานตามนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการต่อเนื่องมาจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปีตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 (ปีงบประมาณ พ.ศ.2552) จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลาประมาณ 7 ปี ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดได้มีการเรียนรู้และพัฒนาวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนของนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิผล และด้วยระยะเวลาของการดำเนินนโยบายต่อเนื่องมา 7 ปี ผู้ปกครองนักเรียนจึงสามารถเห็นถึงการพัฒนาวิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายฯ เป็นประจำทุกปีเพื่อให้สถานศึกษาได้ศึกษา ทำความเข้าใจ ยึดเป็นแนวปฏิบัติ และนำไปพัฒนาวิธีการดำเนินนโยบายฯ ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผล จึงส่งผลให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาในระดับมาก

2. ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย พบว่า ในภาพรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า กระบวนการดำเนินนโยบายเป็นด้านที่มีความสำคัญต่อประสิทธิผลโดยรวมของนโยบาย ซึ่งกระบวนการดำเนินนโยบายที่ดีจะส่งผลต่อระดับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายที่สูงด้วย ประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายฯ ด้านกระบวนการดำเนินนโยบาย อาจเกิดจากการกำหนดขั้นตอนของการดำเนินนโยบายที่มีความชัดเจนจากส่วนกลาง และสถานศึกษาสามารถบริหารให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว มีการดำเนินงานตามนโยบายอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานจากผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้ง่ายไปมาตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษามีความยืดหยุ่นเพื่อให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีข้อควรระวังตามขั้นตอนที่นโยบายกำหนด จึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียนเกิดความพึงพอใจและสะท้อนความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของนโยบาย ด้านกระบวนการดำเนินนโยบายในระดับมาก เทียบเคียงได้กับแนวคิดการบริหารดุลยภาพ BSC ในทัศนะของ นิमित เทียมทัน (2555) ที่ว่าในมิติด้านกระบวนการบริหารภายในเป็นการสัมผัสในรูปของความรวดเร็ว ความคล่องตัว ศักยภาพ การปรับตัว ทักษะความสามารถ ความโปร่งใส ตรงไปตรงมา เพื่อสร้างความพึงพอใจกับลูกค้าและหุ้นส่วนรวมทั้งบ่งบอกถึงศักยภาพของพนักงานที่จัดการกับกระบวนการ และกิจกรรมซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลของกิจกรรมงานในการบริหารจัดการองค์กร

3. ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า ในภาพรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถสร้างโอกาสให้นักเรียนได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความสามารถในการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ปกครองได้รับการสนับสนุนโดยตรงในรายการค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่าอุปกรณ์การเรียน ทำให้ผู้ปกครองได้เห็นการสนับสนุนจากนโยบายฯ อย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้แก่สถานศึกษาใช้ในการจัดการศึกษา

โดยไม่ให้เรียกเก็บเงินค่าเล่าเรียนเพิ่มจากผู้ปกครองเทียบเคียงกับการศึกษาของ มลฤดี คำผุย (2554) ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านงบประมาณ พบว่า ในภาพรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพด้านงบประมาณ เป็นด้านที่เกี่ยวกับการใช้งบประมาณของนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างคุ้มค่า และเพียงพอสำหรับความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายฯ ในระดับมาก อาจเพราะนโยบายฯ เป็นนโยบายการศึกษาแบบให้เปล่า และไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง ทั้งนี้ผู้ปกครองนักเรียนยังได้รับการสนับสนุนเป็นเงินสดเพื่อใช้สำหรับซื้ออุปกรณ์การเรียน และเครื่องแบบนักเรียน และนโยบายฯ ยังกำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน จัดหาหนังสือเรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามรายการที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน อาจทำให้ผู้ปกครองรับรู้ถึงการใช้งบประมาณที่คุ้มค่า สามารถเกิดผลขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และผู้ปกครองยังสามารถเห็นผลที่ได้รับจากนโยบายในรูปแบบของอุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน หนังสือเรียนของบุตรหลาน และกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เทียบเคียงกับการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2552) สสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.06 มีความคิดเห็นว่านโยบายมีความคุ้มค่า เพราะเป็นการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่เด็กยากจนได้มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และเป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครองได้บางส่วน แต่ทั้งนี้ ประสิทธิภาพด้านงบประมาณ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดใน 4 ด้าน อาจเนื่องมาจากความไม่เพียงพอของงบประมาณที่ไม่สามารถทำให้นักเรียนได้เรียนฟรีอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในรายการค่าเครื่องแบบนักเรียน ซึ่งงบประมาณที่รัฐสนับสนุนไม่สอดคล้องกับราคาจริงในตลาดเทียบเคียงได้กับการศึกษาของ **สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2553)** ติดตามการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ของหน่วยงานและสถานศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 7 ประจำปีงบประมาณ 2553 โดยเก็บข้อมูลจากครู รองผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่าในรายการเครื่องแบบนักเรียน จำนวนเงินที่ได้รับการจัดสรรไม่สอดคล้องกับราคาเครื่องแบบนักเรียนในท้องตลาด ทำให้ผู้ปกครองต้องมีการจ่ายเงินเพิ่ม และพบปัญหาผู้ปกครองไม่สามารถหาร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องแบบในท้องถิ่นและไม่สามารถหาใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการจ่ายเงินมาแสดงกับสถานศึกษาได้

5. การทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายฯ ไม่แตกต่างกันซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการสนับสนุนตามนโยบายฯ มีหลักการสนับสนุนหรือการจัดสรรงบประมาณมีความแตกต่างตามระดับชั้นเรียนของนักเรียน ประเภทของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน ทำให้นโยบายสนับสนุน

ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองทั้งเพศชายและเพศหญิง

จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายฯ ไม่แตกต่างกันซึ่งอาจเป็นไปได้ว่านโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในทุกช่วงอายุ ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่มุ่งให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยรัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายในรายการพื้นฐาน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กนักเรียน

จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายฯ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า การสนับสนุนจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสนับสนุนหรือการจัดสรรงบประมาณมีความแตกต่างตามระดับชั้นเรียนของนักเรียน ประเภทของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน ทำให้นโยบายฯ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองทุกอาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพากร ที่น้ำคำ (2553) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพแตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายฯ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะรับรู้ถึงผลของนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต่างกันโดยผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีการศึกษาต่ำกว่าจะมีความต้องการการสนับสนุนจากนโยบายมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า แต่เมื่อนโยบายมีหลักการสนับสนุนหรือการจัดสรรงบประมาณมีความแตกต่างกันตามระดับชั้นเรียนของนักเรียน ประเภทของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน ทำให้นักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน ในโรงเรียนประเภทเดียวกัน ได้รับการสนับสนุนเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพากร ที่น้ำคำ (2553) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพแตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายฯ ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่ผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันได้แก่ ด้านกระบวนการดำเนินนโยบายฯ และ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยพบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายฯ ต่ำกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท ถึง 30,001 บาทขึ้นไป อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำจะมีความรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนจากนโยบายไม่เพียงพอ และไม่มีความเหมาะสมสำหรับผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า เพราะได้รับการสนับสนุนในจำนวนที่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพากร ทีน้ำคำ (2553) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีตอนนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพแตกต่างกัน

จำแนกตามระดับการศึกษาของบุตรหลาน พบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาของบุตรหลาน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายฯ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการสนับสนุนจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีการเพิ่มจำนวนงบประมาณขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เพราะเมื่อนักเรียนเรียนต้องศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย นโยบายจึงสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาของบุตรหลานต่างกันได้ไม่แตกต่างกัน

จำแนกประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษา พบว่าผู้ปกครองที่มีประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษา ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายฯ แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถดูแลนักเรียนให้ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างครบถ้วน กระบวนการดำเนินนโยบายทำได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมาก อาจทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง การดำเนินงานล่าช้า จึงทำให้ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีประเภทของสถานศึกษาที่บุตรหลานศึกษาต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

การดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ควรมีการพัฒนาการดำเนินงานในทุกกระบวนการ ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้สามารถตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้รับผิดชอบ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติตามแนวทางที่นโยบายกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความตระหนักให้ครูผู้รับผิดชอบมีความทุ่มเท และเต็มใจในการอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนและผู้ปกครองให้ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายอย่างครบถ้วนและรวดเร็วทันเวลา พัฒนาปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานตามแนวทางที่นโยบายกำหนดให้มีความยืดหยุ่น และมีความคล่องตัวมากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณตามรายการที่นโยบาย

กำหนดควรมีการทบทวนให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ หรือราคาสินค้าในตลาด เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้มากขึ้น และพิจารณาการจัดสรรตามความจำเป็นที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินนโยบายฯ โดยสร้างตัวชี้วัดประสิทธิผลนอกเหนือจากระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน เช่นการนำข้อมูลในส่วนที่มีการจัดทำเป็นสถิติ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน การประเมินด้านต่างๆของนักเรียนและโรงเรียน โดยนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์
2. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพหรือความคุ้มค่าของนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกิดผลต่อนักเรียนอย่างแท้จริง ครอบคลุมทุกมิติที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และสามารถวัดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาศาสนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจาก ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและขอขอบคุณต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือคือ 1. ดร.วิระ เลิศสมพร ตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา 2. ดร.อรุณสิทธิ์ เมืองอินทร์ ตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา 3. ดร.สกวรัตน์ ไกรมาก ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอนุภาพอย่างสูง ที่ได้อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและสนับสนุนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะทุกท่านที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

คุณค่าของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทิพากร ที่น้ำคำ. (2553). **ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- มลฤดี คำผุด. (2554). **ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ปีงบประมาณ พ.ศ.2555. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ปีงบประมาณ พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ปีงบประมาณ พ.ศ.2557. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลัดดา.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

The Quality of Work Life of Supporting Personnel of University of Phayao

น้ำฝน รัตนพระ^{1*} และณัฐทรี สินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์²

Namphon Rattanaphra^{1*} and Nattaree Sinthunava Pongpipat²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 257 คน โดยได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างที่จะทำการสำรวจ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 5 เปอร์เซ็นต์ เพื่อนำมาคำนวณหาขนาด ตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973 ,อ้างอิงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและนำข้อมูลมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามได้กลับมา 100%

ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานในสังคม และด้านบูรณาการทางสังคม คุณภาพชีวิตการทำงานที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

และในส่วนของปัญหาและข้อเสนอแนะผลจากการตอบแบบสอบถามพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนต้องการให้มีการกำหนดสวัสดิการ ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ ให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน ควรมีนโยบายหรือประกาศเกี่ยวกับการเลื่อนขั้น และการทำตำแหน่งของสายสนับสนุนให้ชัดเจน มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ให้ถูกสุขลักษณะ สะอาด และมาตรการด้านรักษาความปลอดภัยทั่วทั้งมหาวิทยาลัย และควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: im_noo_may@hotmail.com

Abstract

The objects of this research were to study work life quality of supporting personnel of university of Phayao. The samples were 257 of supporting personnel of university of Phayao. The research tool was a set of questionnaires with the reliability of 0.96 In this study, 8 categories of the work life quality were, Adequate and fair compensation, Safe and Healthy Environment, The development of the individual, The progress and stability, Pride and Social Integration, The regulations in practice, The balance between working life and Social relevance. The data were analysed by using the following statistics : frequency, percentage, mean and standard deviation. And sampling stratified proportionally.

The result of this research showed that the work life quality of supporting personnel of university of Phayao in overall aspect were at moderate level. When considering each category, the quality of working life was found at good level in only a category of Organization Pride and Social Integration and, whereas those of the rest were at moderate level.

And some of the problems and suggestions of the respondents found. Staff need to determine the welfare compensation benefits. To suit the current economic situation, Should have a policy or an announcement about the next steps. And the position of the support line to clear. With environmental improvements For hygienic cleanliness and security measures throughout the campus. And should be developed and promoted to staff development skills appropriate to the task. To improve the performance.

Keywords: work lift quality, supporting personnel, university of phayao

บทนำ

โดยทั่วไปแล้วทรัพยากรบุคคลถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดภายในองค์กรเพราะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมายที่องค์กรตั้งไว้แต่ทั้งนี้้องค์กรต้องมีการประเมินความรู้ความสามารถของทรัพยากรบุคคลด้วยว่ามีความสามารถในการทำงานให้กับองค์กรได้มาก-น้อยเพียงใดหากมีการมอบหมายงานโดยที่ไม่ได้ดูความสามารถของบุคคลากรก็อาจจะทำให้งานที่มอบหมายไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

นอกจากนี้การดูแลเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการทำงาน เพราะคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสุขในการทำงานและสร้างความพึงพอใจของบุคคลากรสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองต่องานและต่อองค์กรนอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมในเรื่องสุขภาพจิต ช่วยให้เจริญก้าวหน้ามีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพขององค์กรและยังช่วยลดปัญหาการขาดงานการลาออกลดอุบัติเหตุและส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและการบริการที่ดีทั้งคุณภาพและปริมาณช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ (Hickman and Suttle, 1977 อ้างถึงใน ทิพวรรณ ศิริคุณ, 2542)

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life) ของบุคคลากรในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการทำงานของบุคคลากรให้มีแรงจูงใจในการทำงานคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นความหมายที่กว้างครอบคลุมไปในทุกด้านที่เกี่ยวข้อง

กับชีวิตการทำงานของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กรแต่มีเป้าหมายสำคัญร่วมกันอยู่ที่การลดความตึงเครียดทางจิตใจเพื่อเพิ่มความพึงพอใจในงานที่ทำซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงาน (ผจญ เฉลิมสาร, 2540)

มหาวิทยาลัยพะเยา ได้กำหนดเป้าหมาย ไว้ว่าต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากล โดยการให้ได้รับการยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ การปฏิบัติภารกิจไม่ว่าจะเป็นการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะตั้งเป้าหมายให้นำไปสู่ความมั่นคงและความยั่งยืนของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

เพื่อให้การสอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ มหาวิทยาลัยพะเยาจึงได้จัดทำนโยบายด้านการบริหารงานบุคลากร ไว้อยู่ 4 เป้าหมาย คือ 1. เป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการจัดการ และพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ และสายสนับสนุน ตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด 2. เป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาวิจัย มุ่งสร้างผู้นำทางการวิจัยภายใต้ความร่วมมือกับสถาบันที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ โดยจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยเพิ่มเติมจากแหล่งทุนอื่น เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัยอย่างทั่วถึง และให้นำไปสู่การตีพิมพ์ในวารสารระดับประเทศ และระดับนานาชาติ 3. เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญทางด้านประกันคุณภาพการศึกษาโดยจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพของทุกหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง และจะต้องกำหนดมาตรการในการประกันคุณภาพให้เป็นภารกิจของบุคลากรทุกคน ของมหาวิทยาลัย 4. เป็นมหาวิทยาลัยที่ต้องมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการพัฒนาด้านกายภาพ เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด บุคลากรสายสนับสนุน นับเป็นกำลังสำคัญในการช่วยสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา เฉพาะบุคลากรสายสนับสนุน ให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี จะเป็นแรงจูงใจในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร เพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่มหาวิทยาลัยพะเยา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงระดับ/ปัญหาของคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งถ้าหากเกิดสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในสภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับค่าตอบแทน สวัสดิการที่ได้รับ และความมั่นคงก้าวหน้าในอาชีพ กับค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในการบริหารมหาวิทยาลัยอย่างแน่นอน

ผลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะได้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง หรือนำเสนอเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ได้ทำงานอยู่ในองค์กรได้อย่างยาวนาน ร่วมยึดหยัดที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยพะเยาให้เจริญก้าวหน้า ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ปัจจัย 8 ด้าน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

1. ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
2. ด้านความปลอดภัยในการทำงาน
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพ
4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน
5. ด้านสังคมสัมพันธ์
6. ด้านลักษณะการบริหารงาน
7. ด้านภาวะอิสระจากงาน
8. ด้านความภูมิใจในองค์กร

ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 717 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2557)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยพะเยา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 257 คน โดยได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างที่จะทำการสำรวจ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 5 เปอร์เซนต์ เพื่อนำมาคำนวณหาขนาด ตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973 ,อ้างอิงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม เป็นแบบให้เลือกตอบ และแบบคำถามปลายเปิด ได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวความคิดของ ฮิวส์และ คัมมิง (Huse and Cumming) คือโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สังกัด อายุ อัตราเงินเดือน และประสบการณ์ทำงานในมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- องค์ประกอบที่ 1 ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเมิดและปลอดภัย จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 3 ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 4 ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 5 ด้านบูรณาการทางสังคม จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 6 ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 7 ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน จำนวน 5 ข้อ
- องค์ประกอบที่ 8 ด้านการปฏิบัติงานในสังคม จำนวน 5 ข้อ

เป็นแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่าตามแบบของ Likert แต่ละข้อจะมีมาตรา (Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง พนักงานมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับ ดีมาก
- 4 หมายถึง พนักงานมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับ ดี
- 3 หมายถึง พนักงานมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง พนักงานมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับ ต่ำ
- 1 หมายถึง พนักงานมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับ ต่ำมาก

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม เพื่อใช้สำหรับตรวจสอบคุณภาพ และความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่า IOC (Index of Concurrence) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การวัด โดยข้อคำถามที่มีความสอดคล้อง คือ ข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าเครื่องมือนี้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือ โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

- 2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 1 ท่าน
- 2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

จำนวน 1 ท่าน

- 2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประสานงานเกี่ยวกับการชี้แจงข้อมูลและแก้ไข ปัญหา ระหว่างมหาวิทยาลัยกับบุคลากร จำนวน 1 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2557 ถึง มกราคม 2558

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ โดยศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งสร้างจากแนวคิดของฮิวส์และ คัมมิง (Huse and Cumming) เพื่อสอบถามบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 257 ฉบับ แจกจ่ายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยพะเยา โดยแบ่งแบบสอบถามตามจำนวนสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ที่ได้จากแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จัดหมวดหมู่วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อทราบข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา ได้แก่ สังกัด อายุ อัตราเงินเดือน และประสบการณ์ทำงานในมหาวิทยาลัยพะเยา โดยแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ กำหนดเกณฑ์ ความหมายของคะแนนเฉลี่ย (Class Interval) โดยอาศัยแนวคิด Best (1978: 246)) ซึ่งได้แปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

4.50 - 5.00	แปลความหมายว่า	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดีมาก
3.50 - 4.49	แปลความหมายว่า	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี
2.50 - 3.49	แปลความหมายว่า	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง
1.50 - 2.49	แปลความหมายว่า	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำ
1.00 - 1.49	แปลความหมายว่า	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำที่สุด

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษามีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัด กอง/ศูนย์/หน่วยงานอื่น ๆ มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีอัตราเงินเดือน 15,000 – 20,000 บาท และมีประสบการณ์ทำงานในมหาวิทยาลัยพะเยา 4-6 ปี
2. ระดับคุณภาพการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของ บุคลากรสายสนับสนุนใน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมและรายด้าน

คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน
1. ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	3.62	0.7997	ดี
2. ด้านบูรณาการทางสังคม	3.61	0.8069	ดี
3. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย	3.41	0.786	ปานกลาง
4. ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน	3.4	1.3927	ปานกลาง
5. ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล	3.38	0.8801	ปานกลาง
6. ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน	3.34	0.9415	ปานกลาง
7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	3.33	0.8241	ปานกลาง
8. ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	2.88	0.8167	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.38	.9060	ปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดี ได้แก่

ด้านการปฏิบัติงานในสังคม ($\bar{X} = 3.63$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือสังคม คุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมา คือ บุคลากรยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อหน่วยงานอื่น ขอความร่วมมือ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.86$) และหน่วยงานของท่านให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายใน มหาวิทยาลัย ในการทำกิจกรรม เพื่อสาธารณประโยชน์ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.52$)

ด้านบูรณาการทางสังคม ($\bar{X} = 3.61$) โดยเฉพาะเรื่อง คือ บุคลากรสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้ดี ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ บุคลากรได้รับความช่วยเหลือหรือความ

ร่วมมือจากผู้ร่วมงาน และผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.76$) และบุคลากรมีความพอใจในการทำงานกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.53$)

ด้านที่มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ($\bar{X} = 3.42$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรมีเครื่องมือเครื่องใช้ หรืออุปกรณ์ของใช้สำนักงานเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัยสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และอาคารและสถานที่ของท่านมีการจัดตกแต่งสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามปราศจากมลพิษ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$)

ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.40$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรสามารถทำตามระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานของหน่วยงานท่านได้ทุกข้อ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมา คือ งานที่บุคลากรทำมีระเบียบแบบแผน และขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ยุ่งยากเกินไป ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.6$) และหน่วยงานของบุคลากรมีระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.4$)

ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล ($\bar{X} = 3.38$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรมีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมา คือ หน่วยงานของบุคลากรสนับสนุน และส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างชัดเจน ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.54$) และท่านสามารถกำหนดวิธี การทำงานและตัดสินใจในงานของท่านได้ด้วยตนเอง ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$)

ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ($\bar{X} = 3.35$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรรู้สึกว่าหน่วยงานที่ท่านทำอยู่มีความมั่นคงดีอยู่แล้ว ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา คือ หน่วยงานของบุคลากรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และหน่วยงานของบุคลากรเปิดโอกาสให้ท่านได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในงาน เช่น ไปดูงาน อบรมสัมมนา ศึกษาต่อ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$)

ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ($\bar{X} = 3.33$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรพอใจกับการกำหนดเวลาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของท่าน ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมา คือ บุคลากรสามารถจัดเวลาการทำงาน และภาระหน้าที่ในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานดี ($\bar{X} = 3.57$) และบุคลากรมีเวลาสำหรับการพักผ่อน และร่วมกิจกรรมสันทนาการ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$)

ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ($\bar{X} = 2.28$) โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรได้รับเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับผิดชอบ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมา คือ บุคลากรมีความพึงพอใจในสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับ ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) และบุคลากรมีความพึงพอใจในการปรับเงินเดือนครั้งล่าสุด ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีผู้แสดงความคิดเห็นในส่วนของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

1. ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ ค่าตอบแทนน้อย ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับสถาบันอื่น โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรปรับฐานเงินเดือนและค่าตอบแทนให้เทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยอื่น และปรับให้เหมาะสมกับปริมาณงานและภาวะเศรษฐกิจ ควรมีความโปร่งใสด้านการปรับฐานเงินเดือนรวมถึงเกณฑ์การพิจารณา และควรปรับค่าประสบการณ์

2. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ ไม้มีความปลอดภัยในเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์รักษาความปลอดภัยไม่เพียงพอ มีปัญหาเกี่ยวกับการกำจัดขยะเคมีและสารพิษ พื้นที่ใช้สอยน้อยคับแคบ แออัด ไม่สะดวกในการทำงาน โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดสถานที่ให้พอดีกับจำนวนบุคลากรและปรับปรุงสภาพแวดล้อม ให้ถูกสุขลักษณะ สะอาด ควรจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอ รวมทั้งจัดให้เป็นระเบียบ มีการตรวจสอบเครื่องมืออยู่เสมอ และควรจัดโครงการในด้านสิ่งแวดล้อม/การเดินทาง/สถานที่/อาหาร เช่นโครงการ Heathy workplace

3. ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ ไม่มีโอกาสได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ควรให้บุคลากรทำงานที่ถนัดและเหมาะสม ควรมีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ หรืออบรมภายในมหาวิทยาลัยเพื่อปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และควรให้การสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ

4. ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ ไม้มีความมั่นคงเพราะต้องทำงานกับหัวหน้าหลายคน แต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน โอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งงานมีน้อย โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องของตำแหน่งงาน

5. ด้านบูรณาการทางสังคม โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ โดยให้ข้อเสนอแนะคือ มหาวิทยาลัยควรมีโครงการให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้าร่วมทำประโยชน์/กิจกรรม ร่วมกันกับหน่วยงานอื่นๆ

6. ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ กฎระเบียบข้อบังคับบางอย่างไม่ชัดเจนระเบียบเดียวกัน แต่บางกอง/คณะมีข้อยกเว้น แต่บางกอง/คณะทำไม่ได้ โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรมีกฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนและครอบคลุม เช่น การมาทำงานบางหน่วยงานมาสายได้ บางหน่วยงานต้องมาก่อน 08.00 น. และควรมีกฎระเบียบข้อบังคับให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือ ปริมาณงานมีมากกว่า จำนวนบุคลากรที่ทำงาน เวลาส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการทำงาน อยู่ทำงาน ไม้มีเวลาให้กับตนเองและครอบครัว โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดระบบการบริหารทรัพยากรให้สมดุลกับงาน ควรเน้นความสามารถมากกว่าปริมาณงาน ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เหมาะสมกับปริมาณงาน และมหาวิทยาลัยควรมีเวลาทำกิจกรรมออกกำลังกายอาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง

8. ด้านการปฏิบัติงานในสังคม ให้ข้อเสนอแนะคือ มหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรม หรือทำโครงการร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกปี และควรมีความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนรอบข้างมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มากกว่านี้

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่สังกัด กอง/ศูนย์/หน่วยงานอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 60.7 และสังกัดคณะ คิดเป็นร้อยละ 39.3 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่างอายุ 26 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.6 ส่วนใหญ่มีอัตราเงินเดือนอยู่ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 82.1 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 4 – 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.5

ข้อมูลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า

ด้านการปฏิบัติงานในสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือสังคม ,บุคลากรยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อหน่วยงานอื่น ขอความร่วมมือ และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ในการทำกิจกรรม เพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ดอนชัย (2555) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา อยู่ในระดับมาก คือ ด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน บุคลากรสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างดี เป็นกันเอง ยินดีให้ความช่วยเหลือ และคำปรึกษา และตรงตามทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, Page 199 – 200) ได้กล่าวว่า ความรู้สึกของพนักงานที่มีความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีชื่อเสียงและได้รับรู้ว่าจะองค์กรอำนวยประโยชน์และรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกของบุคลากรสายบริการในการที่มีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการทำประโยชน์ให้แก่สังคม

ด้านบูรณาการทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะเรื่อง คือ บุคลากรสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชาได้ดี, บุคลากรได้รับความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน และผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี และบุคลากรมีความพอใจในการทำงานกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเนตร นามโคตรศรี (2553) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเด่นชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับความเป็นจริงอยู่ในระดับดีมากมีเพียงด้านเดียว คือ ด้านประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม บุคลากรพร้อมสนับสนุนในการพัฒนาสังคมและชุมชน ผลที่ได้จากการวิจัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในองค์กร แต่ข้อที่นำมาสนับสนุนเป็นเรื่องการพัฒนาสังคมและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2538) ที่กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ในการพิจารณาสภาพในการทำงานว่ามีคุณภาพชีวิตการทำงานหรือไม่ ควรจะมีส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ร่วมอยู่ด้วย และตรงตามทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, Page 199 – 200) ได้กล่าวว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานที่ทำงานมีบรรยากาศของความเป็นมิตรมีความอบอุ่นเอื้ออาทรปราศจากการแบ่งแยกเป็นหมู่เหล่าผู้ปฏิบัติได้รับการยอมรับและมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อความสามัคคีของบุคลากรหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรมีเครื่องมือเครื่องใช้ หรืออุปกรณ์ของใช้สำนักงานเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน, การบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัยสม่ำเสมอ และอาคารและสถานที่มีการจัดตกแต่งสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามปราศจากมลพิษ ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, 199–200) ได้กล่าวว่า การที่พนักงานได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสถานที่ทำงานไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพและไม่เสี่ยงอันตราย ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและบรรยากาศในการดำเนินงาน

ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรสามารถทำตามระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานของหน่วยงานท่านได้ทุกข้อ ,งานที่บุคลากรทำมีระเบียบแบบแผน และขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ยุ่งยากเกินไป และหน่วยงานของบุคลากรมีระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, 199–200) ได้กล่าวว่า การมีความยุติธรรมในการบริหารงานมีการปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเหมาะสมมีการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลผู้บังคับบัญชายอมรับฟังข้อคิดเห็นของพนักงาน บรรยากาศขององค์กรมีความเสมอภาคและยุติธรรม ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานและแนวทางการปฏิบัติงานมีระเบียบ และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรมีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่, หน่วยงานของบุคลากรสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างชัดเจน และท่านสามารถกำหนดวิธีการทำงานและตัดสินใจในงานของท่านได้ด้วยตนเอง ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, 199–200) ได้กล่าวว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำ โดยพิจารณาลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ได้แก่ งานที่ใช้ทักษะและความสามารถหลากหลาย งานที่ผู้ปฏิบัติมีความเป็นตัวของตัวเองในการทำงาน งานที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง มากขึ้น

ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรรู้สึกว่าหน่วยงานที่ท่านอยู่มีความมั่นคงดีอยู่แล้ว, หน่วยงานของบุคลากรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร และหน่วยงานของบุคลากรเปิดโอกาสให้ท่านได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในงาน เช่น ไปดูงาน อบรมสัมมนา ศึกษาค้นคว้า ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, 199–200) ได้กล่าวว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในอาชีพแต่ละตำแหน่งมีความมั่นคงในอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำงาน การทุ่มเทให้กับงาน

ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรพอใจกับการกำหนดเวลาในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน, บุคลากรสามารถจัดเวลาการทำงาน และภาระหน้าที่ในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม และบุคลากรมีเวลาสำหรับการพักผ่อน และร่วมกิจกรรมสันทนาการ ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Commings (1958, 199–200) ได้กล่าวว่า ภาวะของบุคคลมีความสมดุลของช่วงเวลาการทำงานกับช่วงเวลาการดำเนินชีวิตโดยส่วนรวมมีความสมดุลของการทำงานกับการใช้เวลาว่างและเวลาที่ให้กับครอบครัว มีช่วงเวลาที่คลายเครียดจากภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากร สามารถอยู่ได้ตามปกติ มีเวลาให้กับครอบครัว

ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่อง บุคลากรได้รับเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับผิดชอบ, บุคลากรมีความพึงพอใจในสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับ และบุคลากรมีความพึงพอใจในการปรับเงินเดือนครั้งล่าสุด ซึ่งตรงตามแนวคิดทฤษฎีของ Huse and Comming (1958, 199-200) ได้กล่าวว่า การได้รับรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอและสอดคล้องกับมาตรฐานของผู้รับมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ทำเหมาะสมกับค่าตอบแทนที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดสวัสดิการ ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ ให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน
2. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายหรือประกาศเกี่ยวกับการเลื่อนขั้น และการทำตำแหน่งของสายสนับสนุน ให้ชัดเจน
4. มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ให้ถูกสุขลักษณะ สะอาด ปราศจากมลพิษ
5. มหาวิทยาลัยควรมีมาตรการด้านรักษาความปลอดภัยทั่วทั้งมหาวิทยาลัย ให้มากขึ้น
6. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนการทำกิจกรรมหรือออกกำลังกายในระหว่างวันหรือประจำสัปดาห์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหาร

1. มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดของแต่ละงาน เพื่อมาช่วยสนับสนุนในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนได้อย่างเหมาะสม
2. มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาความสามารถของบุคคล มหาวิทยาลัย ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน
3. มหาวิทยาลัยควรมีกฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกหน่วยงานในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน กับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน
2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรสายสนับสนุน พี่ๆและเพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุน คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- พจณฺ์ เณลิสมสาร. (2540). **คุณภาพชีวิตการทำงาน**. กรุงเทพฯ: โปรดักทิวิตี้ เวิร์ด.
- วรารภรณ์ ดอนชัย. (2555). **คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2538). **คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยทวารวดี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.

Best, J.W. (1978). **Research in Education**. 3rd ed. New delhi :Prentice Hall.

Hackman, R. J. and Suttle, L. J. (1977). **Improving life at work:Behavioral science approach to organizational change**. Santa Monica: Goodyear.

Huse. E. F., and Cummings, T.G. (1985). **Organization Development and Change**. Minnerota: West Publishing.

Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introductory Analysis**. 3 rd ed. New York: Harper and Row.

แนวทางการปฏิรูประบบการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ จังหวัดพะเยา

Local Government Reform : A Case Study of Election the Governorship in Phayao

ประวีณ เครือนวนล^{1*} และพงษ์สนิธ คุณณะลา²

Prawin Khruenuan^{1*} and Pongsanit Kunnala²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา 3) เพื่อศึกษาความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ประชาชนชาวจังหวัดพะเยา ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1) เมื่อศึกษาความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวเกี่ยวกับการเสนอให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ร้อยละ 56.0 อีกทั้งยังคิดว่าควรพิจารณาความพร้อมของจังหวัดในด้านเศรษฐกิจและความเจริญของจังหวัดพะเยา ร้อยละ 64.8 และมีความพร้อมเช่นเดียวกับกรุงเทพ ร้อยละ 60.3 เห็นได้จากคนพะเยาส่วนใหญ่จะออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ร้อยละ 49.8 เมื่อเจาะจงไปที่การออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ของคนจังหวัดพะเยา พบว่าประชาชนสนับสนุนในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ร้อยละ 58.5 อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังคิดว่าผู้มีสิทธิพลหรือผู้ซื้อเสียงในจังหวัดพะเยา จะไม่สามารถกำหนดและมีบทบาทต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาได้ ร้อยละ 77.3และคาดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาควรดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ร้อยละ 61.8 และจำเป็นจะต้องเป็นคนจังหวัดพะเยา ร้อยละ 56.8 ส่วนอุปสรรคที่สำคัญที่สุด ในการจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา คือ รัฐบาลไม่ประสงค์จะกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค/ท้องถิ่น ร้อยละ 37.5

2) เมื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่า ข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ความพร้อมของจังหวัด ความพร้อมในการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด การไปใช้สิทธิออกเสียง บทบาทของผู้มีสิทธิพล การดำรงตำแหน่ง ทัศนคติอุปสรรค ต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mate_coffe_mate@hotmail.com

3) เมื่อศึกษาความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) เมื่อพิจารณา 3 ลำดับความพร้อม พบว่า 1) การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา จะเป็นการสร้างความเจริญให้กับจังหวัดได้อย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.24) 2) ผู้ว่าราชการสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.19) 3) การเลือกตั้งผู้ว่าราชการเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.18)

คำสำคัญ : แนวทางการปฏิรูป

Abstract

This study aimed to study factors that affect the level of knowledge, attitude. And the availability of the election the Governorship of Phayao Province. The samples were People aged 18 years and over Phayao provincial electorate of 400 people. The instrument was a questionnaire. Statistics used were the average percentage deviation standard T-test and F-test.

The results showed that

Knowledge and attitudes about the election the Governorship of Phayao Province. Found that the majority do not know about the election of the governorship 56.0 percent. It also think should consider the availability and economic prosperity of the province of Phayao Province 64.8 percent and are available as well as Bangkok 60.3 percent. Most people consider Phayao Province out to vote 49.8 percent. When specific to the exercise of voting Phayao Province found that public support in the election for Governorship of Phayao Province 58.5 percent. Moreover was also thought that the influence or vote buying in Phayao Province. It can't be determined and be responsible for the election of the Governorship of Phayao Province was 77.3 percent. And expected that the Governorship of Phayao Province. Supposed be in office for 2 years, 61.8 percent of pitches and must be the Phayao Province 56.8 percent. The most important obstacle for the Governorship of Phayao Province elected government is not willing to decentralization to Provincial Region / local 37.5 percent.

The availability of election Governorship of Phayao Province found that most people are ready at a high level (average 4.05). Considering 3 sequence with that 1) the election Governorship of Phayao Province this will contribute to the province quickly (average 4.24). 2) The Governor can't truly represent the people (average 4.19). And 3) election, the governor created a new political culture (average 4.18).

The hypothesis testing found that the factors that affect the availability of the election Governorship of Phayao Province, including election news. The availability of the province Availability, as well as Bangkok Attitude to the voting influential tenure. Determining tenure political party affiliation barriers attitude statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : Local Government

บทนำ

จากการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยตามกำหนดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ได้นำเอาหลักการรวมอำนาจปกครองมาใช้เป็นหลักสำคัญ 2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นการนำเอาหลักการแบ่งอำนาจและมอบอำนาจปกครองมาใช้เป็นหลักสำคัญ และ 3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นการนำเอาหลักการกระจายอำนาจปกครองมาใช้เป็นหลักสำคัญเมื่อพิจารณาการจัดระเบียบราชการทั้ง 3 ส่วนแล้ว จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและพื้นที่เกือบทั้งประเทศอยู่ภายใต้การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หรือแม้แต่ในเขตที่มีรูปแบบการปกครองตนเองในรูปราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นก็มีการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเข้าไปช่วยปฏิบัติงานหรือควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการบริหารราชการส่วนภูมิภาค จึงเป็นลักษณะของการกระจายอำนาจบางส่วน (Deconcentration) จากส่วนกลางไปให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนและได้รับแต่งตั้งให้ไปประจำอยู่ในเขตปกครองส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลคณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติให้เหมาะสมกับภูมิภาคในเขตจังหวัด รวมทั้งรับผิดชอบในการบริหารราชการจังหวัด และอำเภอ (กนิษฐ ประสานสุข, 2538: หน้า 2)

แต่กระนั้นประชาชนคนไทยบางกลุ่มได้กล่าวว่าอำนาจการตัดสินใจล้วนมาจากศูนย์อำนาจที่อยู่ในส่วนกลางซึ่งเป็นปัญหาทำให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ค่อยเจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร การบริหารของผู้ว่าราชการจังหวัดในปัจจุบันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านการเมืองและการปกครองทำให้เกิดความล่าช้าในการบริหารราชการแผ่นดิน การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเป็นการแก้ไขปัญหายุ่งยากและยังเป็นการปฏิรูปการปกครองประเทศให้ก้าวไปสู่ความเจริญอย่างเป็นระบบต่อไป โดยนายอัครา พรหมเผ่า รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) พะเยา กล่าวว่า เหตุผลที่ออกมาเรียกร้องและสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการโดยตรง เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ข้าราชการระดับสูงในจังหวัดมาจากระบบอุปถัมภ์ของบุคคลบางกลุ่มหรือบางคน เมื่อมองให้ลึกจะสังเกตพบผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้ง ไม่ได้เข้าใจและสัมผัสถึงความต้องการที่แท้จริงของภาคประชาชนในท้องถิ่นเท่าองค์กรท้องถิ่นส่งผลให้ท้องถิ่นทำงานลำบากท้ายที่สุดคือประชาชนเป็นผู้เสียผลประโยชน์” ดังนั้นประเด็นสำคัญของท้องถิ่นจัดการตนเอง คือ รัฐบาลต้องจริงจังกับท้องถิ่น โดยปรับปรุงระบบราชการไทยเสียใหม่ให้ราชการระดับสูงที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์ มีการแก้ไขกฎหมายใหม่ให้ท้องถิ่นมีภารกิจที่ชัดเจนและบริหารจัดการเองได้อย่างโปร่งใส การบริหารเน้นการบริหารท้องถิ่นที่ภาคประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

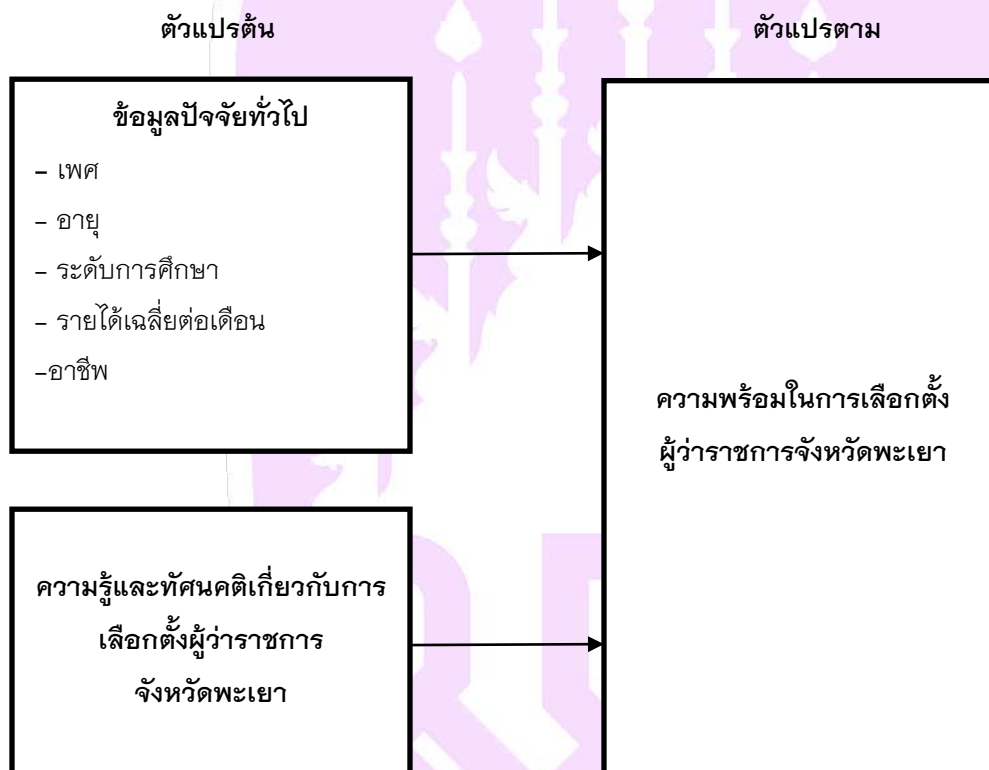
จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการปฏิรูประบบการเมือง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการในจังหวัดพะเยาเพื่อศึกษาระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการ

เลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา และศึกษาความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพที่ 1.1 แสดงแนวคิดในการศึกษา

สมมุติฐาน

สมมุติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติการทราบข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมุติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติความพร้อมของจังหวัดในด้านต่าง ๆ ต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติความพร้อมในการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด เช่นเดียวกับกรุงเทพต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติการไปใช้สิทธิออกเสียง ต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติการไปใช้สิทธิออกเสียงของคนพะเยาต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 6 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติการสนับสนุนการกระจายอำนาจการปกครองต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 7 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติบทบาทของผู้มีอิทธิพล ต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 8 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 9 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 10 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรจะสังกัดพรรคการเมืองต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 11 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติความจำเป็นของผู้ว่าราชการจำเป็นต้องเป็นคนจังหวัดพะเยาต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 12 ประชาชนที่มีความรู้และทัศนคติอุปสรรคต่างกัน มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งการศึกษาแนวทางการปฏิรูประบบการเมือง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการในจังหวัดพะเยาโดยมีขอบเขตของงานวิจัยโดยใช้ประชากรประชาชนชาวจังหวัดพะเยา ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีสิทธิ์เลือกตั้งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง จากการสุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยกำหนดตามแนวทางของ Yamane (1973, 188) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Accident sampling) ให้ครบตามจำนวนที่กำหนด เพื่อความสะดวกต่อการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ประมวลผล

ผลการศึกษา

1) จากการศึกษาความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวเกี่ยวกับการเสนอให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 อีกทั้งยังคิดว่าควรพิจารณาความพร้อมของจังหวัดในด้านเศรษฐกิจและความเจริญของจังหวัดพะเยาจำนวน 259

คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 และเห็นว่าควรมีความพร้อมในการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด เช่นเดียวกับกรุงเทพมหานครจำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 เห็นได้จากคนส่วนใหญ่จะออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 เมื่อเจาะจงไปที่ประชาชนจังหวัดพะเยา พบว่าจะออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 และสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครอง ด้วยการจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 อีกทั้งยังคิดว่าผู้มีอิทธิพลหรือผู้ซื้อเสียงในจังหวัดพะเยา จะไม่สามารถกำหนดและมีบทบาทต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาได้จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 และคาดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาควรจะดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และควรจะตั้งมีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งจำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 อีกทั้งคิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ควรจะสังกัดพรรคการเมืองจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และจำเป็นจะต้องเป็นคนจังหวัดพะเยาจำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมา ส่วนอุปสรรคที่สำคัญที่สุด ในการจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา คือรัฐบาลไม่ประสงค์จะกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค/ท้องถิ่นจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5

2) จากการศึกษาความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มี 3 ลำดับแรกที่มีความพร้อม ได้แก่ 1) หากว่าจะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา จะเป็นการสร้างความเจริญให้กับจังหวัดพะเยาได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาที่มาจากจากการเลือกตั้ง จะรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในจังหวัดเป็นอย่างดี อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 2) ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นตัวแทนส่วนราชการ โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยเพียงอย่างเดียว และหากว่าจะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในกรณีผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาที่ได้รับการเลือกตั้งอยู่คนละพรรคกับฝ่ายรัฐบาล อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 เป็นจำนวนเท่ากัน และ 3) การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา เป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

3) จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่า ชาวการเลือกตั้งความพร้อมของจังหวัดความพร้อมเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานครคนคิดการไปใช้สิทธิออกเสียงผู้มีอิทธิพลการดำรงตำแหน่งการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งสังกัดพรรคการเมือง และทัศนคติอุปสรรค ที่แตกต่างกันของประชาชนส่งผลต่อความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการปฏิรูประบบการเมือง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการในจังหวัดพะเยาสามารถอภิปรายผลความรู้และทัศนคติ ความพร้อม และปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาได้ดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวเกี่ยวกับการเสนอให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำงานรับจ้าง/รับเหมาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถานที่ทำงานจึงทำให้ไม่มีความรู้ในเรื่องการเมืองเท่าไรนักอีกทั้งประชาชนยังคิดว่าการที่จะเลือกตั้งผู้ว่าราชการขึ้นมาั้นควรพิจารณาความพร้อมของจังหวัดใน

ด้านเศรษฐกิจและความเจริญของจังหวัดพะเยา เสียก่อนและผู้ว่าราชการจังหวัดควรจะเป็น เช่นเดียวกับกรุงเทพ และเมื่อสอบถามไปถึงการออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ยังพบอีกว่าประชาชนจังหวัดพะเยา มีความตั้งใจจะออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครอง อีกทั้งยังคิดว่าผู้มีอิทธิพลหรือผู้ซื้อเสียงในจังหวัดพะเยา จะไม่สามารถกำหนดและมีบทบาทต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาได้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาพัฒนาบ้านเมืองได้นั้นจะต้องมาจากการไปใช้สิทธิของประชามชไม่ใช่ว่าได้มาจากการซื้อเสียง และคาดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาควรจะต้องกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เพื่อดูผลงานกันต่อไปอีกทั้งยังคิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ควรที่จะสังกัดพรรคการเมือง และจำเป็นจะต้องเป็นคนจังหวัดพะเยา เพื่อที่จะทราบอุปสรรคปัญหาที่สำคัญของจังหวัดพะเยาเป็นอย่างดี และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรสร กองฉลาด (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น ได้กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในระดับน้อย แต่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ในระดับปานกลาง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐ ประสานสุข (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของข้าราชการตำรวจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่ทัศนคติและความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดแตกต่างกันคือ เห็นด้วยกับผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจาก การเลือกตั้งจะมีบทบาทต่อความริเริ่มในการพัฒนา แก้ไขปัญหาของจังหวัด ความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชน และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นเนื่องจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้ เพราะการขยายตัวของเมืองทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นจำเป็นต้องให้บุคคลในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด

อีกทั้งเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาพบว่า มีปัจจัยดังนี้ คือ 1) การทราบข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด 2) ความพร้อมของจังหวัดในด้านต่าง ๆ 3) ความพร้อมในการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด เช่นเดียวกับกรุงเทพ 4) การไปใช้สิทธิออกเสียง 5) บทบาทของผู้มีอิทธิพล 6) การดำรงตำแหน่ง 7) การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง 8) การสังกัดพรรคการเมือง และ 9) ความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา อาจเป็นเพราะประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เนื่องจากไม่ค่อยอยากทราบข่าวทางการเมืองมากนัก อีกทั้งความพร้อมด้านเศรษฐกิจและความเจริญของจังหวัดพะเยา อาจยังไม่มีความพร้อมมากนักเนื่องจากประชาชนยังไม่มีความตื่นตัวทางการเมืองมากนัก แต่กระนั้นประชาชนก็อยากจะมีการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด เช่นเดียวกับกรุงเทพ จะได้ไปใช้สิทธิออกเสียงของตนเองได้เต็มที่ของตนเอง แต่ยังมีปัญหาที่ฝังรากลึกมาตั้งแต่อดีตไม่ว่าจะเป็นผู้มีอิทธิพลมีชื่อเสียงทำให้ประชาชนไม่ได้ผู้ว่าราชการที่เป็นคนดี ตั้งใจจะพัฒนาชาวจังหวัดพะเยาอย่างจริงจัง อีกทั้งประชาชนยังคาดหวังไว้ว่าการดำรงตำแหน่งของผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยานั้น ควรจะมีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเพื่อดูผลการทำงานกันไป เมื่อมีผลงานดีจึงอยากที่จะเลือกต่อในสมัยถัดไป ควรมีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเพียงครั้งละ 2 ปี เท่านั้น เพื่อไม่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาผูกติดกับอำนาจตำแหน่งจนเกินไป และไม่ควรถูกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง และมีความพร้อม ความตั้งใจที่จะพัฒนาจังหวัดพะเยาอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐ ประสานสุข (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชน

ที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวว่า ประชากรเห็นด้วยกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและปัจจัยด้านความเข้าใจเรื่องการกระจายอำนาจเพื่อการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นในเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมีความเข้าใจเรื่องการกระจายอำนาจเพื่อการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส รัฐไพโท (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่า ประชาชนกลัวว่าเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ จะมีการแทรกแซงการทำงานของข้าราชการประจำ มีการซื้อเสียงมากกว่าการเลือกตั้งโดยเฉพาะผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า อาจมีการเล่นพรรคเล่นพวกมากกว่าผู้ว่าราชการที่มาจากการแต่งตั้ง และไม่เป็นผลดีต่อประชาชน

และเมื่อศึกษาความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ มีความพร้อมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก อาจเป็นเพราะการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา จะเป็นการสร้างความเจริญให้กับจังหวัดพะเยาได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาที่มาจากการเลือกตั้ง จะรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในจังหวัดเป็นอย่างดี เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นตัวแทนส่วนราชการ โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยเพียงอย่างเดียว แต่กระนั้นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในกรณีผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาที่ได้รับการเลือกตั้งอยู่คนละพรรคกับฝ่ายรัฐบาล เนื่องจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา เป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิลิน กุศลสถานภาพ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนชาวสงขลา ได้กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่กว่า 1 ใน 2 เห็นว่าจังหวัดมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเจตนารมณ์ทางการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยนำเข้าที่จะพิสูจน์ว่าจังหวัดสงขลาพร้อมแล้วที่จะปกครองตนเองโดยวิธีการเลือกตัวแทนของตนขึ้นเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อทำหน้าที่บริหารงานการเมือง โดยคาดหวังว่าการปกครองตนเองโดยการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นหนทางนำไปสู่ความเป็น “สงขลาธานีประชาคม” ได้ในที่สุดและยังสอดคล้องกับ จิรศักดิ์ บุญโชคช่วย (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่า การบริหารของผู้ว่าราชการจังหวัด มีลักษณะรวมศูนย์เพื่อเอกภาพในการบังคับบัญชา ในลักษณะงานการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นนิติบุคคล มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น และปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในการการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดการรวมอำนาจ การแบ่งอำนาจ และการกระจายอำนาจตามโครงสร้างการบริหารงานจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นซึ่งโดยแท้จริงแล้วผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นตำแหน่งที่ได้มีการกำหนดไว้ก่อนการนิยามด้านอำนาจและการบริหาร และผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีบทบาทควบคู่กับการพัฒนามาตลอด ดังนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดยังมีความสำคัญในส่วนจังหวัดเป็นอันมาก และมีความเหมาะสมในการประสานการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะส่วนท้องถิ่นซึ่งศักยภาพในการพัฒนายังไม่สมบูรณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 จากภาพรวมของการปกครองจังหวัดพะเยา พบว่าเป็นการจัดระบบการบริหารและการปกครองไปตามหลักการแบ่งอำนาจการปกครอง อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง เป็นสำคัญ ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาจึงเป็นศูนย์กลางการแบ่งอำนาจ รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานของส่วนกลางให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่และประชาชนจังหวัดพะเยาให้มากที่สุด จึงมีบทบาทในด้านการปกครองที่สำคัญสูงสุดในจังหวัดเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวโน้มการปกครองในภูมิภาค ย่อมชี้ได้ว่าโครงสร้างระบบการปกครองส่วนภูมิภาคที่เก่าแก่เกินไป ไม่สามารถรับภารกิจของรัฐบาลในสังคมสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.2 การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา จำเป็นต้องมีการวางแผน บูรณพื้นฐาน เตรียมประชาชนเพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลกลางต้องมีความกระฉับกระชวย ต้องพิจารณากลไกทางการเมือง ระบบประชาธิปไตยอยู่ในลักษณะที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ ความมั่นคงแห่งชาติ โดยประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีความสุขหรือไม่ ต้องคำนึงถึงเสถียรภาพและความมั่นคงเป็นสำคัญ

1.3 การที่ประชาชนจังหวัดพะเยา เคยแต่ถูกปกครองตลอดฝ่ายเดียว ไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนคิดว่า การปกครองไม่ใช่เรื่องของตนเอง จึงไม่มีความสนใจที่จะทักท้วงในสิทธิปกครองแต่อย่างใด ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะอาจจะตกอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มบุคคลหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นการสั่งให้ปฏิบัติราชการมากกว่า ดังนั้นรัฐบาลน่าจะกำหนดนโยบายการกระจายอำนาจให้จังหวัดพะเยาไว้อย่างชัดเจนและจริงจัง ส่วนกลางควรควบคุมแต่เฉพาะนโยบาย และความช่วยเหลือด้านเทคนิคตามความจำเป็น ดูแลติดตามผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลของประเทศก็พอ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความแนวทางการสร้างยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางต่อการเตรียมความพร้อมต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาต่อไป

2.2 ควรศึกษาความพร้อมของข้าราชการภายในจังหวัดพะเยาต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากดร. พงษ์สนธิ คุณณะลา อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ขอขอบพระคุณประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดพะเยาและผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บูรพาจารย์ พร้อมกับมอบความดีนี้ให้แก่บิดา มารดา และครอบครัวของผู้ศึกษาที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐ ประสานสุข. (2538). **ทัศนคติของข้าราชการต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ รม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ไกรสร กองสะอาด. (2539). **ความคิดเห็นของข้าราชการสังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- ศิริน กุศลสถานภาพ. (2541). **รูปแบบองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนชาวจังหวัดสงขลาพึงประสงค์ : ศึกษาความต้องการของประชาชนในการปกครองตนเองโดยการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด.** สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิรศักดิ์ บุญโชคช่วย. (2533). **ความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด.** สารนิพนธ์ รม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นงนภัส รัฐผไท. (2538). **ทัศนคติของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด.** วิทยานิพนธ์ รม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล แม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

The Quality Developing Guidelines for Child Development Center of Maeyangtar Subdistrict
Administrative Organization, Rongkwang District, Phrae Province

ปิยอรส ใจเอื้อ^{1*} และ วีระ เลิศสมพร²
Piyorod Jai-ua^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบในด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล ควรส่งเสริมให้มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้รวมกันเป็นที่เดียวเพื่อกำหนดมาตรฐานเดียวกัน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเต็มที่ และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม จัดการอาคาร สิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความสะอาด ปลอดภัย เชื้อต่อการทำกิจกรรม มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็ก และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี จัดกิจกรรมแบบบูรณาการและการจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ปรับกิจกรรมการเล่นให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด หรือระดับภาค

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : piyorod236@gmail.com

Abstract

This study aimed to explore the problems and deterrence influencing on the development of a Child Development Center of Maeyangtam' s Subdistrict Administrative Organization (SAO) at Rongkwang District, Phrae Province. This exploratory study also purposed to discover the guidelines for developing the Child Development Center. Key informants (n = 20) were selecting by utilizing on a convinced sampling technique. Interview questions were implemented to collect data. Findings revealed that the problems and deterrence influencing on the development of the Child Development Center involved on management, personnel, buildings, facilities and environment, securities, academic affairs and curriculum-based activities, participation and support of all sectors, and promotion of early childhood development networks. Moreover, the researcher suggested that, on guidelines for developing of the Child Development Center of Maeyangtam's Subdistrict Administrative Organization, administrators should promote to establish only mingle one center of the Child Development Center to operate in the same standard. They should enrich staff to have knowledgeable development and gain fully skills related to the Child Development Center. Thus, the staff can apply concretely performance, including managing on buildings and environment of the center to have wellbeing, safety, and facility on performing activities that fit for the childhood development. The well standard security, integrated activities, and provided children to learn from directing experience should be done. The adjustment of playing activities would enhance their learning and skills. It also promotes physical, emotional, mental, social, and intelligent developments. To create networks between the Child Development Center, parents and community should be participated. The established networks of the Child Development Centers should be cooperated among other Subdistrict Administrative Organizations, including other district, province, or regional levels.

Keywords: The quality developing guidelines, child development center, Maeyangtam Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

เด็กปฐมวัยหรือเด็กเล็กถือเป็นวัยที่ควรให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตอย่างยิ่ง เพราะวัยเด็กเป็นช่วงที่สมองจะมีพัฒนาการสูงสุด ซึ่งหากเด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี จะสามารถส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ในอนาคต ซึ่ง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ ตลอดคุณลักษณะพื้นฐานต่าง ๆ เด็กทุกคนจึงควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับช่วงวัย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยระบบการจัดการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพในทุกระดับ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เพราะเป็นวัยเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้เป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดผลดังกล่าวขึ้นได้ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาค้นให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ โดยเชื่อว่า หาก

คนได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด คนจะสามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8,2540)

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ได้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านการบริหารจัดการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานด้านบุคลากรมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และมาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น,2553)

จากการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ถูกคาดหวังให้เป็นสถานที่ในการเริ่มต้นการพัฒนาเด็กเล็กอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเบื้องต้น พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล ยังเกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ทั้ง 6 ด้าน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำระเบียบของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553 เรื่อง การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน

การพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็ก

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
5. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

คุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติและจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 20 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร 2 คน กลุ่มบุคลากรส่วนการศึกษา 6 คน กลุ่มนักวิชาการด้านพัฒนาการเด็ก 2 คน และกลุ่มผู้ปกครอง 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล:

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุป จากนั้นนำมาจำแนกแยกแยะ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเพื่อนำไปสู่การตีความ หาความหมายของตัวแปรด้านต่างๆ ที่มีนัยต่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ซึ่งจะเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มบุคลากร ส่วนการศึกษา กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มนักวิชาการด้านพัฒนาการเด็ก เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ยังขาดความพร้อมในเรื่องของอาคารสถานที่สำหรับจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องทำการยืมสถานที่ราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่บริการมาปรับปรุง ทำให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความพร้อมเร็วในการประสานงานต่างๆ ตลอดจนการควบคุมดูแลเรื่องมาตรฐานการดำเนินงาน ส่วนด้านงบประมาณได้รับเงินล่าช้า หรือไม่ครบตามจำนวนที่ขอไป และการบริหารงานบุคคล มีอุปสรรคสำคัญคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ มีบุคลากรไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กเล็ก ทำให้ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนและการดูแลเด็ก

1.2 ด้านการดำเนินการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พบปัญหาบางอย่างที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน เช่น การเกิดความรับผิดชอบระหว่างบุคลากร ความสามัคคี เป็นต้น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล ไม่มีบุคลากรตำแหน่งพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นและภาระงาน อันเนื่องมาจากปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณทำให้ผู้รับผิดชอบหน้าที่ดังกล่าวจึงต้องเป็นครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กแทน

1.3 ด้านการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ยังขาดความพร้อมในเรื่องของอาคารสถานที่สำหรับจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องทำการยืมสถานที่ราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่บริการมาปรับปรุง ทำให้การก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์เต็มที่

1.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีบางจุดที่ยังทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์มีเด็กแต่ละช่วงอายุรวมกัน เวลาจัดกิจกรรมหลายครั้งที่ต้องจัดรวมกันทั้งเด็ก 2 ขวบไปจนถึงเด็ก 4 ขวบ ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กระบุว่า อยากจะแยกจัดกิจกรรมตามอายุ เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากจำนวนครูไม่เพียงพอจึงต้องจัดรวมกัน และผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่จะไม่ยอมรับ หรือไม่ให้ความสนใจที่จะร่วมมือกับครูเวลาครูแจ้งว่าพบปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเองก็ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนตามความเหมาะสม แต่ในบางครั้งก็ทางศูนย์ฯ ได้มีการจัดกิจกรรมและต้องการให้

ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม มักจะได้รับความร่วมมือบางส่วน สาเหตุหลักคือผู้ปกครองต้องไปทำงาน ซึ่งส่งผลให้โอกาสในการสื่อสาร พบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูและผู้ปกครองมีน้อยลง

1.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ยังขาดการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง กล่าวคือ การประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมร่วมกันยังมีน้อย

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มบุคลากรส่วนการศึกษา กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มนักวิชาการด้านพัฒนาการเด็ก ได้เสนอแนะแนวทางเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้เป็นศูนย์เดียว เพื่อความรวดเร็วในการบริหารจัดการและความสะดวกในการตรวจสอบกำกับดูแลการดำเนินงานของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ติดตามเรื่องงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งจัดเตรียมแผนการล่วงหน้าหากเกิดปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ

2.2 ด้านการดำเนินการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กโดยฝ่ายบริหารอย่างจริงจัง เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่องการเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่น ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาและการปฏิบัติงานที่อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากร ตลอดจนการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ด้านการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย จัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้เป็นศูนย์เดียว ให้อยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสม ใกล้กับที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ สร้างตัวอาคารให้เป็นไปตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสม และจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัย ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย ดูแลรักษาอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร จัดกิจกรรมแบบบูรณาการและการจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ปรับกิจกรรมการเล่นให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูและผู้ปกครองควรประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อผลประโยชน์ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐสถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา เข้ามีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้บริหารและบุคลากรส่วนการศึกษาให้บทบาทแก่คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเต็มที่

ควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และชุมชนควรให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กต่อไป

2.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และสร้างเครือข่ายบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา หรือการร่วมมือต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายผลกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. อภิปรายผลกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนตำบลแม่ยางตาลในด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่าดำเนินการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้เป็นศูนย์เดียว เพื่อความรวดเร็วในการบริหารจัดการและการตรวจสอบกำกับดูแลการดำเนินงานของบุคลากรให้เป็นไปภายใต้มาตรฐานเดียวกันและติดตามเรื่องงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งจัดเตรียมแผนการล่วงหน้า หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 หน้า 9-10) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่

ในด้านบุคลากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อเสนอแนะว่า เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพด้านบุคลากร ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 หน้า 14-20) ด้านบุคลากร ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างยั่งยืน สนับสนุนงบประมาณด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ การพัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งคุณภาพครู ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือของบุคลากรในศูนย์และเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ในด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้อยู่ในพื้นที่ที่มีขนาด สร้างตัวอาคารและบริเวณพื้นให้เป็นไปตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 หน้า 21-26) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ว่า ที่ตั้งควรอยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสม มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น พื้นที่ใช้สอยภายในต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็กโดยแยกเป็นสัดส่วน แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา

ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะแนวทางว่า ควรจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ และการจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ปรับกิจกรรมการเล่นให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูและผู้ปกครองควรประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,2553 หน้า 27-28) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ที่ว่า 1)ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และ 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐสถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,2553 หน้า 46-49) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ที่ว่าในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนา

ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางว่า ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา หรือการร่วมมือต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,2553 หน้า 52) ที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ พบว่าด้านงบประมาณได้รับเงินล่าช้า หรือไม่ครบตามจำนวนที่ขอไป ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงาน ผู้ปกครองค่อนข้างที่จะให้ร่วมมือกับครูน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **อนุรักษ์ มาสเนตร (2552)** ศึกษาการดำเนินการบริการด้านการศึกษาตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กกรมอนามัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเขตบางซื่อ เป็นการศึกษาคำแนะนำการบริการด้านการศึกษาตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กกรมอนามัย ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเขตบางซื่อ ที่มีการศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินการพบว่า มีการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กกรมอนามัย ค่อนข้างน้อย เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอที่จะมาดำเนินงาน รวมถึงขาดการดูแลและสนับสนุนจากภาครัฐ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองก็ค่อนข้างน้อย

เนื่องจากว่าผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และไม่ค่อยมีเวลาเพราะต้องทำงาน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ คือ ดำเนินการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้เป็นศูนย์เดียว มีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการและการจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ปรับกิจกรรมการเล่นให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูและผู้ปกครองควรประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ปรีศณี เจริญใจ (2551)** ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ผู้ดูแลเด็กควรได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางการศึกษาทุกคน เพื่อให้เกิดการยอมรับในคุณภาพของผู้สอน ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจะนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนและการจัดทำระบบข้อมูลต่าง ๆ ในศูนย์ เพื่อให้เกิดความเป็นปัจจุบันของข้อมูลและเด็กนักเรียนสนใจที่เรียนหนังสือมากขึ้น และด้านผู้เรียนควรที่จะเลือกสื่อและมีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเล็กซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับเป็นแนวในการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล ควรส่งเสริมให้มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้รวมกันเป็นที่เดียวเพื่อการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเต็มที่ และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม
3. จัดการอาคาร สิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความสะดวก ปลอดภัย เชื้อต่อการทำกิจกรรม มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็ก และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี
4. จัดกิจกรรมแบบบูรณาการและการจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ปรับกิจกรรมการเล่นให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

5. สร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด หรือระดับภาค

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา และผู้บริหารบุคลากร ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544)**. กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ปรีดี เจริญใจ. (2551). **การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ อำเภอตอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อนุรักษ์ มาสเนตร. (2552). **ศึกษาการดำเนินงานการบริการด้านการศึกษาตามมาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กกรมอนามัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเขตบางซื่อ**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

Approach to increase efficiency of the personnel performance of Chun municipality, Chun district, Phayao province

ชนิดาภา สีสัน^{1*} และวีระ เลิศสมพร²

Chanidapha Seesan^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) จากการศึกษาพบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน ด้านความสามารถในการวางแผน ควรส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการฝึกอบรมในการจัดทำแผน ควรจัดให้มีการฝึกคิดวิเคราะห์ เพื่อเป็นการปรับปรุงวิธีการทำงาน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประจำปี จัดประชุมหรือให้มีการจัดเวทีเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ควรจัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ปลูกฝังจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ด้านความสามารถการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ควรมีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และมีการตรวจสอบการใช้วัสดุ มีการคิดค้นหาวิธีนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ควบคุมระบบการเบิกจ่ายทรัพยากร ด้านความสามารถในการให้บริการ ควรส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคลากร หัวใจสำคัญของการทำงานนั้น คือ การให้บริการแก่ประชาชน เน้นการให้บริการที่ถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว โดยให้ถือคติว่า “ข้าราชการคือผู้รับใช้ประชาชน”

คำสำคัญ: แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลตำบลจุน

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: chanida_susy@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the problem and obstacle that affect to increase efficacy of the personnel performance of Chun municipality, Chun district, Phayao province and to find out the approach to increase efficiency of the personnel performance of municipal district, Chun subdistrict, Chun district, Phayao province. The sample population of the study is 30 personnel. Data analysis in this research is qualitative analysis. The research results showed that the approach to increase efficiency of the personnel performance in municipal district, Chun subdistrict. The ability to plan should encourage the personnel to receive the training about the preparation of the plan. It should have the practicing about the critical thinking to improve the working method. To encourage all sections participate in the preparation of the annual plan. It should have the conference or the public hearing about the participatory exchange of views for all sections. The ability to perform should have the personnel development training for awareness in the performance, morale and teamwork. The worthily resource utilization should have the resource plan about the resource usage seriously, continuously, and monitoring the use of materials. To find out the way to recycle materials, It is information technology using to control the disbursement system of resource and to encourage the use of recycled materials in the office. The ability to serve should encourage the moral and ethics for personnel. The main purpose of working is the public service which focuses on accurate, convenient and fast service. By slogan is "Public Servant is Servant of the People".

Keywords: approach to increase efficiency, the personnel performance, municipal district of Chun

บทนำ

การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีผลงานได้คุณภาพ เป็นที่ปรารถนาของทุกคนในองค์กร เป็นที่ทราบกันดีว่า คุณภาพเป็นมาตรฐานของการปฏิบัติโดยมีเป้าหมาย ข้อกำหนดคุณภาพเป็นเป้าหมายที่วัดได้ เป็นพลังต่อเนื่องที่จะปรับปรุงการปฏิบัติให้ได้ระดับความเป็นเลิศ เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำ สามารถสร้างคุณภาพได้ เป็นมาตรฐานที่เป็นฐานให้ตัดสินใจว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าที่จะส่งผลให้ลูกค้ามีความพึงพอใจสินค้า หรือบริการที่เสนอหรือไม่ หากพึงพอใจก็อาจเรียกได้ว่าบรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพ ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจ เรียกว่า มีประสิทธิผล ส่วนการใช้ทรัพยากรในการทำงานอย่างประหยัดเรียกว่า ทำงานมีประสิทธิภาพ ในที่นี้ เสนอการสร้างประสิทธิภาพโดยการลดต้นทุน และการลดความสูญเปล่า การสร้างประสิทธิผลโดยการทำงานให้ได้คุณภาพตามเป้าหมาย

การพัฒนาองค์การตามหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน เน้นไปที่การพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกของบุคลากรและของหมู่คณะ โดยอาศัยการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในการทำงาน การสนองแรงจูงใจ ด้านการยอมรับทางสังคม และความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน เมื่อบุคคลมั่นใจในความรู้ ความสามารถ มีความสุข ความพอใจ ในสิ่งแวดล้อมและสภาพการทำงาน ก็หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลที่ตามมา คือ บุคคลนั้นย่อมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Productivity) เพิ่มขึ้น เป็นผลดีแก่องค์การ

อาจสรุปได้ว่า ประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงานก็คือ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น วัสดุดิบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือผลที่ตั้งไว้ ประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นกุญแจนำไปสู่ผลกำไร เพราะเป็นการทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น เป็นการทำงานอย่างฉลาดขึ้นไม่ใช่ทำงานหนักขึ้น การสร้างประสิทธิผลในการทำงานเราต้องรวบรวมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และประสิทธิภาพแก่พนักงานด้วยการให้การศึกษาฝึกอบรม แรงจูงใจ เทคโนโลยีใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้มีการใช้ความพยายามของกลุ่ม เพื่อรักษาระดับการพัฒนาผลงานให้มากที่สุด (จิวรรณ ธาราหิรัญโชติ 2532 หน้า 14 -15)

เทศบาลตำบลจุน ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นไป ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 พื้นที่ความรับผิดชอบในเขตเทศบาล จำนวนทั้งสิ้น 17 หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการจัดตั้งเทศบาล คือ ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยมีเทศบาลเป็นศูนย์กลางและมีหน้าที่หลัก คือการดำเนินกิจการทั้งปวงเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในการบริหารจัดการ ด้านการให้บริการแก่ประชาชนยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการ ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เช่น เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่ให้บริการประชาชน เจ้าหน้าที่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เจ้าหน้าที่แต่งกายไม่สุภาพ ฯลฯ ด้านอาคารสถานที่ เช่น สถานที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ แสงสว่างมีไม่ทั่วถึง ห้องสุขามีไม่เพียงพอ การจัดสถานที่ให้บริการไม่เป็นสัดส่วนและไม่ชัดเจน เทคโนโลยีที่ใช้ในการให้บริการไม่ทันสมัย หรือแม้แต่ด้านสิ่งแวดล้อมก็ยังมีปัญหา เช่น แก้วน้ำทิ้งมีไม่เพียงพอ ไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน เอกสารคู่มือต่างๆ มีน้อยเกินไป เป็นต้น ทำให้ประชาชนที่มาใช้บริการไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขเป็นรูปธรรมได้ อีกทั้งการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในด้านอื่นๆของเทศบาลยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

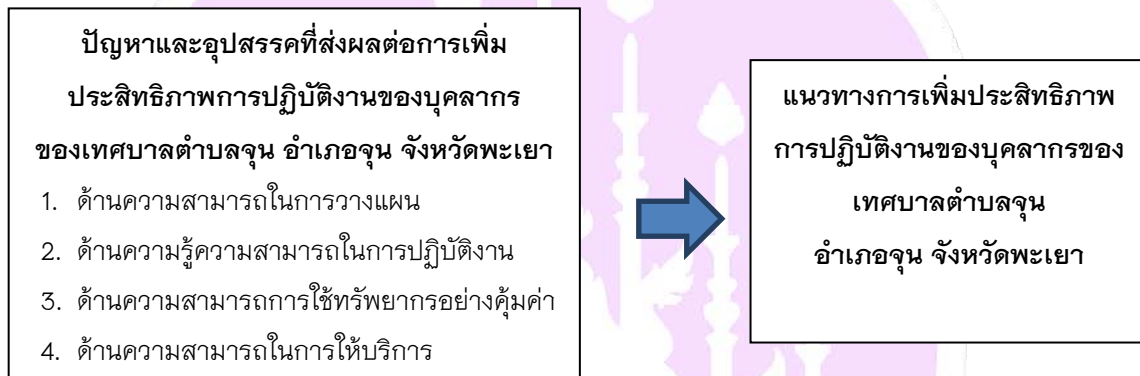
ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลตำบลจุน จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาครั้งนี้จะมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา ยกระดับและการสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารในองค์กรเพื่อแสวงหาวิธีการหรือพัฒนารูปแบบนโยบาย กิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร จาก จงรักษ์ มีอุตสาหกรรม (2553 หน้า 36) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไว้ ผู้ศึกษาจึงนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ : ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล : ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ภายใต้วิธีการที่สำคัญ ดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาล

ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ด้านความสามารถในการวางแผน พบว่า บุคลากรไม่มีทักษะความรู้ด้านการวางแผนที่ดี ยังไม่เป็นระบบตามเป้าหมาย บุคลากรไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มความสามารถ และการไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรยังขาดการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม ขาดทักษะความรู้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรยังไม่นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ขาดการประสานงานที่ดีในการทำงานเป็นทีมยังมีน้อยเนื่องจากระบบโครงสร้างเทศบาลแบ่งเป็นกอง/ฝ่าย ต่างฝ่ายต่างทำงาน

ด้านความสามารถการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พบว่าการใช้ทรัพยากรในหน่วยงานยังไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร ยังไม่คำนึงถึงความประหยัดและคุ้มค่า ไม่มีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่มีการตรวจสอบการใช้วัสดุสำนักงานของหน่วยงาน ไม่มีการคิดค้น ทหารวิธี นำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ ผู้บริหารและบุคลากรไม่ให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ด้านความสามารถในการให้บริการ พบว่า การให้บริการยังไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวนทั้งสิ้น 17 หมู่บ้าน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนบุคลากรของเทศบาลตำบลจุนทั้งหมด จำนวน 55 คน จึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากบุคลากรต้องรับผิดชอบหลากหลายหน้าที่ในเวลาเดียวกัน ทำให้การบริการไม่ทั่วถึง บุคลากรขาดทักษะความรู้ในเรื่องงานที่ให้บริการ ขาดการประสานงานภายในหน่วยงาน และบุคลากรให้บริการข้อมูลแทนกันไม่ได้ หรือขาดความต่อเนื่องและแม่นยำในการให้ข้อมูลแก่ประชาชน การประชาสัมพันธ์ยังไม่ชัดเจนไม่ทั่วถึง ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ และหากมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจะแจ้งผ่านตัวแทนชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกสภาเทศบาลเป็นหลัก

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้เสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

ด้านความสามารถในการวางแผน ผู้บริหารระดับสูง (นักการเมือง/ข้าราชการ) ต้องตระหนักและให้ความสำคัญด้านการวางแผน โดยการจัดส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการวางแผนตามหลักสูตรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่จัดขึ้น

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม เพิ่มทักษะ ความรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน ให้อำนาจรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

ด้านความสามารถการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ควรมีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรของเทศบาล ควรมีการควบคุมและตรวจสอบการใช้วัสดุสำนักงานภายในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักถึงความประหยัดและความคุ้มค่า

ด้านความสามารถในการให้บริการ บุคลากรควรมีใจรักงานบริการประชาชน “ข้าราชการคือผู้รับใช้ประชาชน” เสริมสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรให้มีแนวคิดที่จะมีความยินดีและมีความใส่ใจในการให้บริการแก่ประชาชน

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุนมีประสิทธิภาพ ทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านความสามารถในการวางแผน เนื่องจากบุคลากรยังขาดทักษะ ความรู้ด้านการวางแผน ควรส่งเสริมบุคลากร ให้ได้รับการฝึกอบรมการจัดทำแผน เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุคลากร ควรจัดให้มีการฝึกคิดวิเคราะห์ เพื่อเป็นการปรับปรุงวิธีการทำงาน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประจำปี จัดประชุมหรือการจัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัช มีอุตสาหกรรม (2553) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการวางแผน พบแนวทางที่สำคัญ คือ การจัดให้มีการฝึกอบรมกับผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการแผนงานการทำงานเป็น และการจัดให้มีการพัฒนาความรู้ แนวคิด และหลักในการวางแผนเชื่อมโยงกับภาระหน้าที่และนโยบายให้มีการฝึกคิดวิเคราะห์ เพื่อเป็นการปรับปรุงวิธีการทำงาน

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ปลูกฝังจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจ และการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับ ปรีชา คงฤทธิศึกษาการ (2536) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม คือ การรวมกลุ่มบุคคล ร่วมมือร่วมใจ และมีความพร้อมเพรียงที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ ตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี โดยเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสามารถดำเนินการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน หน่วยงาน หรือองค์กร (เทศบาล) จัดให้มีการฝึกอบรม เสริมทักษะ การสัมมนา การพัฒนาความรู้ด้านสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร พัฒนาความรู้ความสามารถให้บุคลากรในทุกด้านเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ และมีการศึกษาดูงานจากผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการยกย่อง

ด้านความสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ควรจัดทำแผนการใช้ทรัพยากร และมีการตรวจสอบการใช้วัสดุ มีการคิดค้น ทาวิธี นำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สถิติ ค่าาเลียง (2544) กล่าวถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ว่าปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติงานเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดเสมอการปฏิบัติงานโดยใช้ทรัพยากร อุปกรณ์ และอะไหล่ได้อย่างประหยัด มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และผู้ศึกษาวิจัยก็มีความเห็นตรงกับผู้ให้ข้อมูลเช่นเดียวกัน คือ ควรมีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ควบคุมระบบการเบิกจ่ายทรัพยากร และส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้ภายในสำนักงานนำกลับมาใช้ใหม่

ด้านความสามารถในการให้บริการ ควรส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่บุคลากร ซึ่งหัวใจสำคัญของการทำงานนั้น คือการให้บริการแก่ประชาชน เน้นการให้บริการข้อมูลที่ถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว โดยให้ถือคติว่า “ข้าราชการคือผู้รับใช้ประชาชน” แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านความสามารถในการให้บริการ ผู้ศึกษาวิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมทุกสื่ออย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการ และมีการพัฒนาระบบการให้บริการให้มีความสะดวกรวดเร็ว

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ดังนี้

ด้านความสามารถในการวางแผน แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ คือ การจัดส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม เรื่องการวางแผนตามหลักสูตรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นที่จัดขึ้นและส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะความรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักคิดและวางแผนการทำงานให้เป็นระบบขั้นตอน และให้ถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัช มีอุตสาห์ (2553) ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการวางแผน พบแนวทางที่สำคัญ คือ การจัดให้มีการฝึกอบรมกับผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการแผนงานการทำงานเป็นทีม และการจัดให้มีการพัฒนาความรู้ แนวคิด และหลักในการวางแผนเชื่อมโยงกับภาระหน้าที่ และนโยบาย ให้มีการฝึกคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นการปรับปรุงวิธีการทำงาน

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ คือ ควรจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะ ความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับชั้น จัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ พัฒนาความรู้ความสามารถให้กับบุคลากรในทุกด้านที่เกี่ยวกับกับการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในทุกส่วนงาน ศึกษาระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ สร้างขวัญกำลังใจ โดยการยกย่อง ชมเชย เชิดชูเกียรติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรดา เอกจักรแก้ว (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ลูกจ้าง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสัตต ังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ลูกจ้าง ควรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งด้านสมรรถนะ ด้านคุณลักษณะของตัวข้าราชการและลูกจ้าง ด้านบทบาทหน้าที่ให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการฝึกอบรมและการพัฒนา และการประเมินการปฏิบัติงาน กำหนดตำแหน่งหน้าที่ และมอบหมายงาน ให้ตรงกับงาน ควรมีการปรับปรุงระบบ

การจูงใจการปฏิบัติงาน และสวัสดิการต่างๆ จัดสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้น่าอยู่ น่าทำงาน จัดให้มีอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอและทันสมัย

ด้านความสามารถการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ คือ จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรของเทศบาล มีการตรวจสอบการใช้วัสดุสำนักงานภายในหน่วยงาน เสริมสร้างความตระหนักถึงความประหยัดและคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรให้มากที่สุด มีการซ่อมแซม บำรุงรักษา วัสดุอุปกรณ์เป็นประจำ คิดค้น หาวิธี นำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัชช์ มีอุตสาหกรรม (2553) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่า ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ที่พบแนวทางที่สำคัญ คือ จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรของหน่วยงาน และตรวจสอบการใช้วัสดุสำนักงานภายในสำนักงาน

ด้านความสามารถในการให้บริการ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ คือ ควรมีใจรักงานบริการประชาชน ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากร โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม บริการรวดเร็ว ทันใจ ถูกต้อง มีการศึกษาดูงานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีผลงานการให้บริการยอดเยี่ยม พัฒนาระบบการให้บริการแก่ประชาชนให้เกิดความรวดเร็วและครอบคลุม การจัดทีมงานประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวัญใจ สุขุขมย์ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า ด้านความสามารถในการให้บริการ พนักงานส่วนตำบลมีความกระตือรือร้นในการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อ ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือในการให้บริการ จัดเตรียมสถานที่สำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขอรับบริการ มีการปรับปรุง หรือมีกระบวนการลดขั้นตอนในการให้บริการ และได้รับการอบรมเกี่ยวกับการให้บริการเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบจากผลการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ มีดังนี้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุน ควรส่งเสริมบุคลากรให้เข้ารับการอบรม เพิ่มทักษะความรู้ โดยมุ่งเน้นทุกระดับชั้น เช่น อบรมด้านการจัดทำแผน อบรมด้านการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ อบรมด้านการให้บริการ
2. ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุน ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญการจัดทำระบบจัดเก็บวัสดุ และทรัพยากรภายในให้ชัดเจน เช่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดเก็บ เบิกจ่ายวัสดุต่างๆ
3. ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุน ควรพิจารณาความดีความชอบ มีการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งให้มีความยุติธรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับให้ความสำคัญกับระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างจริงจังยึดหลักสมรรถนะ และประเมินตามเกณฑ์ตัวชี้วัดอย่างเคร่งครัด และต้องแจ้งผลให้ผู้ถูกประเมินทราบด้วย
4. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายวัสดุ และมีการนำวัสดุสำนักงานหรือวัสดุอื่นๆ นำกลับมา

ใช้ใหม่ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นหรือไม่สร้างรายได้ ผู้บริหารต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อองค์กร แก้ไขระเบียบ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรค

5. เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำชุมชนและทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ตลอดจนการจัดทำประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการของเทศบาล เช่น การจัดทำวารสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล สำหรับแจกจ่ายแก่ประชาชน เป็นต้น

6. ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุนควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม เช่น การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นการจัดประชาคมหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน และชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการนำแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับเทศบาลอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและลุล่วงลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริหาร บุคลากรและประชาชนเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. **แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาของ**

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 125 ก. พ.ศ. 2551.

กาญจนา เลิศวุฒิ. (2545). **การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลวังผาง จังหวัดลำพูน/** กาญจนา เลิศวุฒิ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ขวัญใจ สุขธรมย์. (2555). **แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก.** การศึกษาอิสระ รป.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, (2549). **การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ที่ดี.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557

http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/index.php?option=com_content&view=article&id=271:2011-07-03-02-49-33&catid=50:mes-work&Itemid=257

ศทวรุช พรหมายน. (2545). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองตรวจคนเข้าเมือง: ศึกษา**

เฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจฝ่าย1 ฝ่าย2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

จงรักษ์ มีอุตสาห์. (2553). **แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหาร**

ส่วนจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

จิรัชช (บรรพต) วีระชัย, ดร. และคณะ. (2546). **รัฐศาสตร์ทั่วไป.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2539). **การบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพ.

ติน ปรัชญพฤทธิ. (2542). **ทฤษฎีองค์การ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช.

ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์. (2538). **สามประสานในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. นานาสาระจากรวมพลังเพื่อการ**

สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

ธงชัย สันติวงษ์. (2526). **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. (2532). **พฤติกรรมบุคคลในองค์การ.** กรุงเทพฯ มหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ธิดัตถ์ พุททสงส์. (2554). **แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคำหว่า**

อำเภอตาลสุ่ม จังหวัดอุบลราชธานีโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. การศึกษาอิสระ รม.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

นิตย์ สัมมาพันธ์.(2546). **ภาวะผู้นำ:พลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ : บริษัทอินโนกราฟฟิกส์ จำกัด.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2547). **การจัดการสมัยใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทเซ็นทรัลเอกเพลส จำกัด.

ปรีชา คงฤทธิศึกษาการ. (2536). **“การสร้างทีมงาน”.** นิตยสารท้องถิ่น. ตุลาคม.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

พรรณณพิลาศ สมศรี. (2546). **การสำรวจความคิดเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ**

การจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษ รม.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

อักษรเจริญทัศน์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์การพิมพ์.

รัชนี้ ลิงห์บุญตา. (2541). **การทดลองกิจกรรม 5 ส ในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม**

ในโรงพยาบาลอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Approaches to Increase The Collaboration of People for Taxes Payment of Phayao Municipality, Phayao District, Phayao Province

หยาดเพชร พุทธสาร^{1*} และวีระ เลิศสมพร²
Yardped Phutthasan^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการ ชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา และเพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร, กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองพะเยา, กลุ่มหัวหน้างาน, กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน, กลุ่มผู้มีหน้าที่เสียภาษี, กลุ่มบุคคลและองค์กรภายนอก จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ได้แก่ 1) การรับรู้ 2) ทักษะคติ 3) ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ 4) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 5) การมีปฏิสัมพันธ์ 6) ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย 7) การประเมินผล 8) ความโปร่งใส 9) ความเป็นอิสระ และ 10) การพัฒนาและก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ต้องเสริมสร้างความตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของตน และมีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารขององค์กรที่ชัดเจน สร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชำระภาษี เสริมสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจระหว่างองค์กร บุคลากร และประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความจริงใจในการเข้าร่วม มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน แล้วเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีมีมิตรภาพที่ดี มีกิจกรรมร่วมกัน ต้อง

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author : p.yardped@hotmail.com

กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมให้ชัดเจน และมีระบบประเมินผลจากระบวนการของการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีให้เกิดความโปร่งใส ส่งเสริมความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สิ่งที่สำคัญเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมร่วมกัน ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้าง ความร่วมมือของประชาชน การชำระภาษี เทศบาลเมืองพะเยา

Abstract

This purposes of this research were to study the barriers that affect the collaboration of public to payment taxes to phayao town municipality, and to determine approaches to increase the collaboration of people for taxes payment of phayao municipality, phayao district, phayao province. This study is a qualitative research. The important groups of persons who gave data are divided into 6 groups : 1) Management group, 2) Members of groups municipal district 3) Head groups 4) Group of practitioners 5) Group of person liable to taxes 6) Group of individuals and outside organizations were total 36 practical persons, by using the specific groups random. Data studied are from interview and descriptive data analysis. The result of study of the barriers that affect the collaboration of people for taxes payment of phayao municipality, phayao district, phayao province. Include 1) Perception 2) Attitude 3) Trust 4) Information-sharing 5) Interaction 6) Purposes 7) Appraisal 8) Transparency 9) Independence and 10) Onward-doing.

Approaches to increase the collaboration of people for taxes payment of phayao municipality, phayao district, phayao province found that, need to strengthen the awareness of their rights and duties and are perceived news information of the organization clear create understanding and the attitude toward participation of the public to pay taxes. The strengthen confidence and trust between organizations, staff and the public promoting public are sincere in joining the exchange news information between them. To strengthen good relations have a good friendship with activities together to define the objectives or aims to contribute to a clear and systematic evaluation of the process.

Keywords: Approaches To Increase The Collaboration of people , Taxes Payment ,Phayao Municipality

บทนำ

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ 10 ประการ คือ การรับรู้ทัศนคติ ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การมีปฏิสัมพันธ์ ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย การประเมินผล ความโปร่งใส ความเป็นอิสระและก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง เป็นแนวทางสำคัญที่เชื่อว่า ถ้าการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น มีการเสริมสร้างความตระหนักในการรับรู้บทบาทหน้าที่ของตน มีความชัดเจนในส่วนข้อมูลข่าวสาร สร้างทัศนคติที่ดีต่อกัน มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีกับ

เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส พร้อมยินดีที่จะให้องค์กรภายนอกและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการตรวจสอบและประเมินผล ของการให้บริการสาธารณะในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นของ ประชาชน และกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน นอกจากนี้จะทำให้เทศบาลมีบรรยากาศการทำงานที่ดี มีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรและประชาชนแล้ว ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการ สาธารณะในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ปรับเปลี่ยนมุมมองที่ดีให้กับ องค์กรในการให้บริการและการดำเนินกิจกรรมต่างๆของเทศบาล ดังนั้น เพื่อให้การจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของ เทศบาลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมของประชาชน และทำให้การบริการสาธารณะเกิดประโยชน์สุขแก่ ประชาชนอย่างแท้จริง ผู้บริหารองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องนำการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน เข้า มาใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานด้านบริการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด เพื่อส่งผลให้องค์กรสามารถ ปฏิบัติงานได้ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เทศบาลเมืองพะเยา ได้รับการตราราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดพะเยา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 94 ตอน 67 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2520 มีเนื้อที่ทั้งหมด 9 ตารางกิโลเมตร (5,625 ไร่) ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 17,585 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเวียงและตำบลแม่ต้า (แผนพัฒนา 3 ปี เทศบาลเมืองพะเยา, 2556)

จากผลการปฏิบัติงานในปีที่ผ่านมา ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรของเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น พบว่า รายได้จากการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเทศบาลเมืองพะเยามีรายได้ เพิ่มขึ้นจริงตามข้อบัญญัติการประมาณการรายรับ แต่ปัญหาที่แท้จริงพบอยู่ทุกปี คือ ลูกหนี้ค้างชำระภาษีมีเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้มี หน้าที่เสียภาษีบางรายไม่ทราบถึงวิธีการชำระและกำหนดการชำระภาษีท้องถิ่นที่ถูกต้องและชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาลูกหนี้ ค้างชำระเพิ่มขึ้นทุกปี และในส่วนของงานที่เกี่ยวข้อง (ฝ่ายแผนที่ภาษีและฝ่ายพัฒนารายได้) ยังขาดประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงาน เช่น การออกสำรวจพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ การชี้แจงในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร หรือการติดตามลูกหนี้ค้างชำระภาษี ที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เป็นสาเหตุหลักๆที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเทศบาลเมืองพะเยา ถึงแม้ บุคลากรฝ่ายแผนที่ภาษีและฝ่ายพัฒนารายได้ ซึ่งมีหน้าที่สำรวจพื้นที่และจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเทศบาลเมืองพะเยา และ ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี หรือองค์กรภายนอกบางส่วน มีการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย ในการชำระ ภาษีท้องถิ่น โดยนำแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็ยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและดีขึ้นมากนัก เช่น การเสริมสร้างการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารขององค์กร การสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชน การปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์อย่างครอบคลุม การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ได้รับการประเมินผลจากการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกและประชาชน สร้างความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือของประชาชนใน การชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา ตลอดจนแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาล เมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหารในการนำไปกำหนดแนวทางการเสริมสร้าง

การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในองค์กร ผู้มีหน้าที่เสียภาษี และองค์กรภายนอกต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาแนวคิดของ สมลักษณ์ ไชยเสริฐ, (2549) ได้กล่าวไว้ในเรื่องแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. การรับรู้ (Perception)
2. ทักษะคติ (Attitude)
3. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust)
4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing)
5. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)
6. ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose)
7. การประเมินผล (Appraisal)
8. ความโปร่งใส (Transparency)
9. ความเป็นอิสระ (Independence)
10. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing)

แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) กลุ่มผู้บริหาร จำนวนรวม 4 คน 2) กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองพะเยา จำนวนรวม 2 คน 3) กลุ่มหัวหน้างาน จำนวนรวม 3 คน 4) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวนรวม 6 คน 5) กลุ่มผู้มีหน้าที่เสียภาษี จำนวนรวม 19 คน 6) กลุ่มบุคคลและองค์กรภายนอก จำนวนรวม 2 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วจัดระเบียบข้อมูลโดยแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เรียงตามประเด็นคำถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบและข้อสรุปในการตอบปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้โดยได้ดำเนินการไปตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive)

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา และแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร ,กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลเมืองพะเยา ,กลุ่มหัวหน้างาน ,กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ,กลุ่มผู้มีหน้าที่เสียภาษี ,กลุ่มบุคคลและองค์กรภายนอก รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา และแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า

1.1 การรับรู้

ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีท้องถิ่น ได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร กำหนดการชำระภาษีของเทศบาลเมืองพะเยาที่ไม่เพียงพอและไม่ชัดเจน ส่งผลกระทบคือ ประชาชนไม่มาชำระภาษีตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ทำให้เกิดลูกหนี้ค้างชำระภาษี และทางเทศบาลเมืองพะเยาขาดรายได้จากการเก็บภาษีท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา

1.2 ทศนคติ

มุมมองทัศนคติของประชาชนผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ มีอคติต่อเทศบาลเมืองพะเยาและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีไม่มาชำระภาษีท้องถิ่น คือ ประชาชนผู้เสียภาษีท้องถิ่นไม่ยอมเสียเงินส่วนตัวให้กับเทศบาลเมืองพะเยา

1.3 ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ

ประชาชนผู้เสียภาษีไม่มีความเชื่อมั่นในการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนทรัพย์สิน สาเหตุเกิดจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนที่ภาษีไม่ได้ไปออกสำรวจประเมินข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ จึงเกิดความเข้าใจผิดทำให้ข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินไม่ตรงตามความเป็นจริง และทำให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี คำนวณภาษีที่จะจัดเก็บผิดพลาด ความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชนผู้เสียภาษีกับเทศบาล และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจึงขาดหายไป

1.4 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ประชาชนผู้เสียภาษีไม่มีความเข้าใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการชำระภาษีท้องถิ่นที่ดีพอ ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารไม่ตรงกันระหว่างประชาชนผู้เสียภาษีกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี ตัวอย่างเช่น เรื่องการแจ้งบ้านว่าง กรณีที่บ้านหรืออาคารเปิดให้ผู้อื่นเช่าไม่ว่าจะอยู่อาศัยหรือใช้ประกอบการค้า จะมีการคำนวณและเก็บภาษี ตามที่เจ้าหน้าที่แผนที่ภาษีออกสำรวจเก็บข้อมูลในพื้นที่และตามที่ประชาชนผู้เสียภาษีเจ้าของทรัพย์สินได้แจ้งข้อมูลไว้ มีประชาชนผู้เสียภาษีบ้างรายที่บ้านหรืออาคารของตนเองถูกปิดไม่มีคนเช่าหรืออาศัยอยู่ แต่ไม่ได้มาแจ้งบ้านว่าง ซึ่งการแจ้งบ้านว่าง เป็นการปรับข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินเพื่อใช้คำนวณประเมินการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ทำให้เจ้าหน้าที่คำนวณเก็บภาษีเต็มจำนวนตามข้อมูลเดิม ประชาชนผู้เสียภาษีต้องชำระภาษีตามข้อมูลเดิม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น

1.5 การมีปฏิสัมพันธ์

ประชาชนผู้เสียภาษีบางรายมีอคติส่วนตัวไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีหรือเทศบาล ทำให้บรรยากาศของการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีไม่ราบรื่นเท่าที่ควร เกิดสภาวะทางอารมณ์ที่ไม่ดีนัก ส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้เสียภาษี

1.6 ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย

ประชาชนผู้เสียภาษีไม่เข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเทศบาลเมืองพะเยา เช่น ทำไมเทศบาลต้องจัดเก็บภาษี ทั้งๆที่สินทรัพย์เหล่านี้เป็นทรัพย์สินส่วนตัว เป็นต้น

1.7 การประเมินผล

ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการประเมินแบบสอบถามในการให้บริการของเจ้าหน้าที่และองค์กรเท่าที่ควร เป็นเพราะแบบประเมินผลมีความยุ่งยาก ซับซ้อนมากเกินไป ทำให้การประเมินผลในการให้บริการของเจ้าหน้าที่และองค์กร ไม่เกิดประสิทธิภาพ ผลที่ได้ คือ ไม่ได้รับรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงในการให้บริการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

1.8 ความโปร่งใส

ประชาชนผู้เสียภาษี มีทัศนคติทางความคิดเป็นไปในด้านลบอยู่เสมอ โดยคิดว่าเงินที่ตนเองเสียภาษีไปนั้น เทศบาลนำไปใช้อย่างอื่นที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.9 ความเป็นอิสระ

ประชาชนผู้เสียภาษี ใช้ความเป็นอิสระทางด้านความคิดในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ให้เกียรติเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี โดยใช้คำพูดและอารมณ์ที่รุนแรง ส่งผลกระทบทางด้านอารมณ์ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกัน

1.10 การพัฒนาและก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง

ประชาชนผู้เสียภาษีท้องถิ่น ไม่ได้รับข่าวมูล ข่าวสาร ในระบบการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และเทศบาลเมืองพะเยา ไม่ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เท่าที่ควร เนื่องจากงบประมาณที่จำกัดเทศบาลต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน จนไม่ได้คำนึงถึงบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้เป็นอุปสรรคและปัญหาต่อการพัฒนาและการก้าวไปข้างหน้าเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง

2. แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การรับรู้

1) เสริมสร้างความตระหนักในการรับรู้บทบาทหน้าที่ของตน ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่นต่างก็มีสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมเสมอกันตามหลักการเท่าเทียมกัน

2) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ให้มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม เช่น การประกาศเสียงตามสายให้ประชาชนผู้เสียภาษีเข้ามาชำระภาษีตามเวลาที่กำหนด โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนผู้เสียภาษีมาชำระภาษีให้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้น

3) สนับสนุนเจ้าหน้าที่ออกสำรวจความเข้าใจในข้อมูล ข่าวสาร ของประชาชนผู้เสียภาษีในเรื่องของการชำระภาษีท้องถิ่น และชี้แจงข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ตาม กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

2.2 ทักษะคน

1) เสริมสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรในองค์กรและประชาชน ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) ส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้มีความผู้รับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วม ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน และกระบวนกรมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยม ตลอดจนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชน

3) ตัดทัศนคติส่วนตัวออกไปในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ และมีการเตรียมพร้อมทั้งสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้การให้บริการสาธารณะในการจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างราบรื่น และเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างประชาชนผู้เสียภาษีกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี

2.3 ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ

1) ส่งเสริมการสร้าง ความเชื่อมั่นและไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในองค์กร ต้องแสดงให้เห็นประชาชนผู้เสียภาษีเห็นได้อย่างชัดเจน กำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

2) เสริมสร้างความไว้วางใจที่ทำได้โดย การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วม อย่างต่อเนื่องและนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วน

3) สร้างความน่าเชื่อถือให้มากขึ้น โดยการปรับปรุงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ออกไปสำรวจข้อมูล อย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบข้อมูลที่แท้จริง

2.4 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

1) ส่งเสริมการสร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีกับประชาชนผู้เสียภาษี ให้เข้าใจถึงข้อมูล ข่าวสาร ที่ถูกต้องและชัดเจน

2) สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เสียภาษี มีความเข้าใจข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการชำระภาษี และได้แสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้อง เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างกันที่ถูกต้อง เหมาะสม

3) มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแจ้งข้อมูล ข่าวสาร เช่น เว็บไซต์ของเทศบาลเมืองพะเยา เป็นต้น แนะนำให้ประชาชนผู้เสียภาษีเข้าไปเว็บไซต์ของเทศบาล เพื่อรับข้อมูล ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ จากเทศบาลที่ถูกต้อง และสะดวกรวดเร็ว

2.5 การมีปฏิสัมพันธ์

1) ส่งเสริมให้บุคลากรต้องสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในองค์กรและประชาชน คือ จัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เช่น จัดกิจกรรมการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นนอกสถานที่ ,จัดกิจกรรมรณรงค์การชำระภาษีท้องถิ่น หรือจัดกิจกรรมเทศบาลพบปะประชาชน เป็นต้น ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกัน

2) ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีกับประชาชนผู้เสียภาษี ให้มีทัศนคติที่ดีต่อกัน

3) ช่วยปรับทัศนคติที่ดีให้กับประชาชนผู้เสียภาษี เพื่อเป็นการเพิ่มบรรยากาศการทำงานที่ดีขึ้น เช่น ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน สุวลดีและขอบคุณโดยการยกมือไหว้ เป็นต้น

2.6 ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย

1) ควรกำหนดวัตถุประสงค์ ความมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมไว้อย่างครบถ้วน มีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุชัดเจน ทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีได้เข้าใจตรงกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2) สนับสนุนการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่ประชาชนได้รับข้อมูลที่แท้จริง และถูกต้องเหมาะสม

3) เสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนผู้เสียภาษี ในเรื่องของวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมสัมมนากลุ่มผู้นำชุมชน ในเรื่องการชำระภาษีท้องถิ่น ,จัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อเป็นการให้นักเรียนเข้าใจเรื่องการชำระภาษีท้องถิ่น และนำไปสื่อสารกับผู้ปกครองของตนเอง เป็นต้น

2.7 การประเมินผล

1) ส่งเสริมการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และจัดทัศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์

2) ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลการดำเนินงานที่ได้รับการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) จัดทำแบบสอบถามที่กระชับ และผู้ประเมินเข้าใจเนื้อหาของแบบสอบถาม ไม่ให้ยุ่งยากต่อการประเมิน การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการควบคู่กับการประเมินเพื่อความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น ใช้เครื่องประเมินวัดระดับความพึงพอใจในการให้บริการ ซึ่งมีวิธีใช้ที่ง่ายต่อการประเมิน คือ การกดปุ่มวัดระดับการให้คะแนน 1 2 3 4 5 อาจมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากกว่านี้ , การประเมินผลเป็นคำพูด โดยพูดความพึงใจหรือไม่พึงพอใจอย่างไร ลงไปในเครื่องบันทึกเสียง แล้วเครื่องประเมินโดยรวมออกมาว่าอยู่ในระดับใด เป็นต้น

2.8 ความโปร่งใส

- 1) ปรับปรุงระบบการให้บริการสาธารณะในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น โดยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เสมอ และรวดเร็ว
- 2) องค์กรยินดีที่จะให้ประชาชนและองค์กรภายนอก เข้ามาทำการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อลดการทุจริตและข้อผิดพลาดของนโยบาย
- 3) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของภาษีท้องถิ่น ว่าเป็นอย่างไร และแสดงข้อมูลที่แท้จริงให้แก่ประชาชนได้รับรู้ ว่าองค์กรได้นำเงินรายได้ที่รับจากการเสียภาษีของประชาชน มาใช้พัฒนาท้องถิ่นและสร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

2.9 ความเป็นอิสระ

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช้คำพูดที่รุนแรงในการแสดงความคิดเห็น
- 2) เสริมสร้างความตระหนักถึงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ และเจ้าหน้าที่ควรใช้เหตุผลและควบคุมอารมณ์ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การให้บริการสาธารณะที่ดี

2.10 การพัฒนาและก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง

- 1) ขอบบประมาณในการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีท้องถิ่น เข้าร่วมรับการอบรม การสัมมนา ในเรื่องเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่น เพื่อเป็นการนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- 2) ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสารและทันสถานการณ์ปัจจุบัน เตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใหม่ที่จะเกิดขึ้นได้เสมอ
- 3) ส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่เปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่น ระบบการชำระภาษีในอนาคต ถ้าเป็นไปได้ในส่วนของคุณสมบัติที่ถูกต้องและสามารถมีการรับชำระเหมือนกรมสรรพากร ธนาคารต่างๆ ในการรับชำระภาษี หรือจะเป็นการชำระภาษีท้องถิ่นแบบออนไลน์ เป็นต้น ถือเป็นก้าวไปข้างหน้าของอนาคตอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรมีความตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของตนในการชำระภาษี

ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีและเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ท้องถิ่น เพื่อทำความเข้าใจและปรับทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้อย่าง ถูกต้อง เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งในองค์กรและประชาชน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการมีส่วนร่วม ให้ชัดเจนมากขึ้น และจัดระบบการประเมินผลจากระบบการของการมีส่วนร่วม เพื่อให้ระบบการทำงานเกิดความ โปร่งใส เกิดการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สิ่งที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพการทำงานที่ดี นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ แนวคิดของ สมศักดิ์ชัย เสรีรัฐ (2549) ที่อธิบายว่า แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน มีแนวทางที่ สำคัญอยู่ 10 ประการ คือ 1) การรับรู้ 2) ทศนคติ 3) ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ 4) การแลกเปลี่ยนข้อมูล 5) การมี ปฏิสัมพันธ์ 6) ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย 7) การประเมินผล 8) ความโปร่งใส 9) ความเป็นอิสระ และ 10) การ พัฒนาและก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง

และยังสอดคล้องคำอธิบายของ ชิต นิลพานิช และกุลชน ธนาพงศธร (2532) ที่กล่าวว่า หลักการสำคัญ ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1) หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับ ประชาชน โดยยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล 2) หลักการขจัดความขัดแย้งในเรื่อง ผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว 3) หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะ อุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน 4) การให้การศึกษาอบรม อย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น 5) หลักการ ทำงานเป็นทีมสามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้ 6) หลักการสร้างพลังชุมชนการรวมกลุ่มกัน ทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับ เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของ ประชาชน คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากร มีความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เสริมสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ อย่างถูกต้อง สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งในองค์กรและประชาชน กำหนดวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมให้ชัดเจน มี ระบบการประเมินผลจากระบบการของการมีส่วนร่วม ปรับปรุงระบบการทำงานให้เกิดความโปร่งใส มีการยอมรับ ความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพการ ทำงานที่ดี มีแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิทธิ ตักดี รูปขำดี (2545) ศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่แวน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า แนวทางการ เสริมสร้างความร่วมมือในการชำระภาษีให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แวน ที่ได้มีการทำเป็นประจำทุกปีนั้น เป็น แนวทางที่พอใช้ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือที่ อบต.ได้ดำเนินการไม่ว่าจะ เป็นการเชิญประชาชนมาเข้าร่วมประชุม เพื่อประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือในการจัดเก็บภาษี การประชุมชี้แจงให้

ประชาชนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดในการจัดเก็บภาษี ตลอดจนการอธิบายชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจถึงหน้าที่ของตนที่ต้องชำระภาษีให้แก่ อบต.พร้อมทั้งชี้แจงให้เห็นถึงความจำเป็นที่รัฐต้องเก็บภาษีและกำหนดแนวทางการชำระภาษีให้แก่ อบต.มีการติดตามและตักเตือนให้ชาวบ้านชำระภาษีให้ตรงตามกำหนด พร้อมชี้แจงถึงโทษที่จะได้รับตามกฎหมาย ถ้าไม่เสียภาษี เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการดำเนินการของอบต.แม่แวนแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นแนวทางที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน

และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธรรมรัตน์ กิตติวิบูลย์ (2550) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี พบว่า ความรู้ ความเข้าใจจิตสำนึก ความร่วมมือ ความถี่ในการชำระภาษีของประชาชนในเขตตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเภทการเก็บภาษีของ อบต. และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีตลอดจนความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการชำระภาษีอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีพอเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการชำระภาษีของประชาชนถือเป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับเป็นแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้กับเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ควรส่งเสริมความตระหนักและให้ความสำคัญของการรับรู้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบอย่างหลากหลายช่องทาง เช่น การประกาศเสียงตามสายให้ประชาชนผู้เสียภาษีเข้ามาชำระภาษีตามเวลาที่กำหนด โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ,การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแจ้งข้อมูล ข่าวสาร เปิดดูเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองพะเยา เป็นต้น
2. ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร และประชาชน ตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เสียภาษี มีความเข้าใจข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการชำระภาษี และได้แสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้อง เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างกันที่ถูกต้อง เหมาะสม การจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน และชุมชน เป็นต้น
3. ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีกับประชาชนผู้เสียภาษี ให้มีทัศนคติที่ดีต่อกัน และสร้างความเข้าใจในระบบการจัดเก็บภาษี โดยการจัดกิจกรรมสัมมนากลุ่มผู้นำชุมชน ในเรื่องการชำระภาษีท้องถิ่น ,จัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อเป็นการให้นักเรียนเข้าใจเรื่องการชำระภาษีท้องถิ่น และนำไปสื่อสารกับผู้ปกครองของตนเอง เป็นต้น

4. ส่งเสริมและปรับปรุงระบบการให้บริการสาธารณะในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น โดยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เสมอและรวดเร็ว

5. ส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่เปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่น ระบบการชำระภาษีในอนาคต ถ้าเป็นไปได้ ในส่วนของข้อมูลที่ต้องการและสามารถมีการรับชำระเหมือนกรมสรรพากร ธนาคารต่างๆ ในการรับชำระภาษี หรือจะเป็นการชำระภาษีท้องถิ่นแบบออนไลน์ เป็นต้น ถือเป็นก้าวไปข้างหน้าของอนาคตอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร บุคลากรเทศบาลเมืองพะเยา ประชาชน ห้างร้าน ธนาคาร บริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด ที่อยู่เขตเทศบาลเมืองพะเยา ตลอดจนองค์กรภายนอกอย่าง เทศบาลเมืองดอกคำใต้ และเทศบาลท่าวังทอง ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บูรพาจารย์ พร้อมกับมอบความดีนี้ให้แก่บิดา มารดา และครอบครัวผู้ศึกษาที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลเมืองพะเยา. (2556). **ประวัติความเป็นมาของเทศบาลเมืองพะเยา**. พะเยา: เทศบาลเมืองพะเยา
- ธรรมรัตน์ กิตติวิบูลย์. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ รม.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมลักษณ์ ไชยเสริฐ. (2549). **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สิทธิศักดิ์ รูปขำดี. (2545). **แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการชำระภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลแวน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ รม.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2555). **คู่มือการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: บริษัท ลีโอ แลนเซ็ท จำกัด. กรุงเทพฯ.

แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

Approaches to strengthening Good government in Youn sub-district municipality,
Chiangkham district, Phayao province

กุนนิภา ใจวังโลก^{1*} และวีระ เลิศสมพร²

Kunnipa Jaiwanglok^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล และเพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหาร บุคลากร และประชาชน เทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า 2) แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน แสดงความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในรูปของคณะกรรมการภาคประชาชนกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนทุกระดับทำงานเป็นทีม และสร้างความตระหนักให้ประชาชนทุกระดับเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวม

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้าง ธรรมาภิบาล เทศบาลตำบลหย่วน

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kunnipa2182@hotmail.com

Abstract

This study was to identify the problem, obstacle, and guideline to implementation of the principles of good governance in Youn sub-district municipality, Chiangkham District, Phayao Province. The data were collected by structured depth interview from 32 key informants purposively sampled from management personnel and public municipal Chiangkham. Results showed that: 1) the issues and barriers that affect the implementation of the principles of good governance in Youn sub-district municipality, Chiangkham district, Phayao province. Including the rule of law The moral principles The Transparency The principles involved The primary responsibility And the primary value 2) the strengthening Good governance in Youn sub-district municipality, Chiangkham district, Phayao province promote public and staff participate Strengthen unity in the community Sincerely responsibility and Release information openly Opportunity for people to get involved in monitoring the Commission's public sector. 2.5) Urged people in the organization, and to all the team and Awareness to people at all levels to see the benefits of the collective.

Keywords: Approach to Strengthening, Good Governance, Youn sub-district municipality

บทนำ

การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล หรือ การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือที่เรียกว่า หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการคือหลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่า เป็นหลักสำคัญที่เชื่อว่า ถ้าการบริหารมีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน นอกจากจะทำให้เทศบาล มีบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรในการบริหารงานของเทศบาล ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของเทศบาล เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้อง นำเอาหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารงาน และการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด เพื่อส่งผลให้องค์กรสามารถ ปฏิบัติงานได้ตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะเชื่อว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทาง สนับสนุนการกระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคสังคมทั้งในระดับชาติ และระดับชุมชนท้องถิ่น

เทศบาลตำบลห้วยวน ได้รับการจัดตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยวน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นเทศบาลตำบลห้วยวน ลงวันที่ 4 เมษายน 2555 มีเนื้อที่ทั้งหมด 7,181 ไร่ (11.5 ตารางกิโลเมตร) ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,759 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน (เทศบาลตำบลห้วยวน, 2555)

จากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรของเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น พบว่า บุคลากรในเทศบาลห้วยวน มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่ยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมมากนัก เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนวทาง

ในการพัฒนาท้องถิ่น การให้บริการที่มีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของเทศบาล อย่างทั่วถึง เป็นต้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตลอดจนแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหารในการนำไปกำหนดแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาล และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มหัวหน้างานกลุ่มผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลหย่วน กลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มหน่วยงาน/องค์กร และ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วจัดระเบียบข้อมูลโดยแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เรียงตามประเด็นคำถาม และทำการ

วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบและข้อสรุปในการตอบปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้โดยได้ดำเนินการไปตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive)

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล และแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มหัวหน้างาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มหน่วยงาน/องค์กร และกลุ่มประชาชน เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลและแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการวิเคราะห์พบว่า

1.1 ด้านหลักนิติธรรม

ในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ พบว่า เทศบาลออกกฎ ระเบียบเอง โดยไม่มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ที่ไม่สอดคล้องและคุ้มค่ากับผลกระทบที่เกิดขึ้น และประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้ และไม่เข้าใจ ในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติต่างๆ ที่บังคับใช้ในเทศบาลตำบล หย่วน

1.2 ด้านหลักคุณธรรม

ผู้บริหารทุกระดับเป็นตัวอย่งที่ดีแก่ประชาชน เสียสละ แต่บางครั้ง ประชาชนอยากได้ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มารับใช้ประชาชน เนื่องจากปัจจุบันนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ในการแข่งขัน/การเลือกผู้แทน ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ลงสมัครที่มีญาติพี่น้องเยอะ หรือมีฐานเสียงเยอะ จะได้รับการคัดเลือก โดยไม่พิจารณาถึงคนที่มีความรู้ความสามารถแต่ฐานเสียงน้อย ทำให้คนที่มีความรู้ความสามารถเสียโอกาสในการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาชุมชน

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังไม่เป็นรูปธรรม และยังไม่ทั่วถึง เข้าถึงเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ การประชาสัมพันธ์ไม่ชัดเจน ไม่ทั่วถึง และไม่คอยมีการประชาสัมพันธ์ หากมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจะแจ้งโดยผ่านตัวแทนชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกสภาเทศบาล เป็นหลัก ในส่วนของการตรวจสอบการทำงาน ยังไม่ชัดเจน ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในการดำเนินงานได้ เช่น การจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะ ไม่มีการชี้แจงว่าเอางบประมาณส่วนนี้ไปทำอะไรที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน เป็นต้น

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

บางครั้งงบประมาณหรือโครงการที่ดำเนินการหรือได้รับการจัดสรรก็ไม่ได้ตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ

บางครั้งเทศบาลไม่ค่อยมีความจริงจังในการรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ค่อยยอมรับผลของการกระทำที่ผิดพลาด ทำให้เรื่องหรือปัญหาให้ผ่านเลยไปโดยไม่มี การแก้ไข หรือปัดความรับผิดชอบ ทำให้ประชาชนมองว่าขาดความกระตือรือร้นในการที่จะช่วยแก้ไข ปัญหาของประชาชน ส่งผลทำให้การบริหารงานเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อความต้องการของประชาชน

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

ระบบการตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้สูญเสียทรัพยากรและงบประมาณอย่างมากแต่สิ่งที่ได้กลับมามีประโยชน์ และไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน เป็นเพียงเพื่อตอบสนองตามนโยบายของผู้บริหารเท่านั้น เช่น การก่อสร้าง ขุดลอกคลอง ไม่เสร็จสิ้นตามเป้าหมายที่กำหนด

2. แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานในเทศบาลตำบลห้วยวน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านหลักนิติธรรม

1) ส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรในเทศบาลตำบลห้วยวน มีสิทธิในการเสนอข้อคิดเห็น ความต้องการ หรือคัดค้านการพิจารณาการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้มีอำนาจทั้งในระดับหมู่บ้าน จนถึงผู้มีอำนาจสูงสุด

2) ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ โดยผ่านการประชาคมเพื่อทำความเข้าใจ ในการออกกฎ ระเบียบต่าง ๆ และอธิบายให้ประชาชนทุกระดับเข้าใจ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับผังเมือง เป็นต้น

3) เสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของกลไกการตรวจสอบโดยภาคประชาชน

2.2 ด้านหลักคุณธรรม

1) เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ทั้งระดับผู้บริหาร จนถึงประชาชนทุกระดับ โดยยึดธรรมะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

2) จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับจิตสำนึกรักองค์กร การบริการประชาชนในพื้นที่แก่บุคลากรภายในเทศบาลตำบลห้วยวน อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

3) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลแก่บุคลากรในองค์กร และประชาชนในชุมชนทุกระดับ

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส

1) ควรแสดงความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง

2) ควรมีการบริหารจัดการงบประมาณ มีการรายงานงบประมาณคงเหลือ แจ้งให้ประชาชนทราบ เพื่อจะได้นำงบประมาณมาใช้ประโยชน์ต่อไป

3) ควรประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและหลากหลายรูปแบบ เช่น ทำหนังสือแจ้งเวียนในทุกหมู่บ้าน เพื่อประกาศในหมู่บ้านการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และรณรงค์ให้ประชาชนใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ขององค์กร

4) ควรมีการชี้แจงเกี่ยวกับข้อมูลว่า ข้อมูลไหนที่สามารถเผยแพร่ได้/ไม่ได้

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

1) ส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยใช้กระบวนการตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ในการหาฉันทามติร่วมกันระหว่างประชาชน และผู้บริหาร

2) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในรูปของคณะกรรมการภาคประชาชน

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ

1) การเสริมสร้างให้เกิดการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดความชัดเจน การอบรมให้ความรู้ในบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนอีกทางหนึ่ง

2) แสดงความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง

3) เสริมสร้างและกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนทุกระดับเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้ายอมรับผลของการกระทำ

4) เสริมสร้างและกระตุ้นให้มีการทำงานเป็นทีม

5) สร้างความตระหนักให้ประชาชนทุกระดับเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

1) ควรมีการบริหารจัดการงบประมาณ และมีการรายงานงบประมาณคงเหลือ และแจ้งให้ประชาชนทราบ เพื่อจะได้นำงบประมาณมาใช้ประโยชน์ต่อไป

2) มีวิธีการและขั้นตอนในการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลคือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ โดยผ่านการประชาคม มีสิทธิในการเสนอข้อคิดเห็น ความต้องการหรือคัดค้านการพิจารณาการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้มีอำนาจทั้งในระดับหมู่บ้าน จนถึงผู้มีอำนาจสูงสุดเสริมสร้างความภาคภูมิใจในชุมชน ทั้งระดับผู้บริหาร จนถึงประชาชนทุกระดับ โดยยึดธรรมะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแสดงความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในรูปของคณะกรรมการภาคประชาชนกระตุ้นให้บุคลากร

ในองค์กรและประชาชนทุกระดับทำงานเป็นทีม เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และสร้างความตระหนักให้ประชาชนทุกระดับเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญสอดคล้องกับ สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) กล่าวว่า หลักสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลักคือ 1) หลักนิติธรรมได้แก่การตรากฎหมายกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรมได้แก่การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ 3) หลักความโปร่งใส ได้แก่การสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ 4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ เช่น การแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ 5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้า และบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันในเวทีโลก และรักษา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน และสอดคล้องกับ คณะกรรมการโครงการพัฒนาสหประชาชาติ (United Nations Development Programmer: UNDP) กล่าวว่า องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนกฎหมายที่ยุติธรรม ความเปิดเผยโปร่งใส การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม กลไกการเมืองที่ชอบธรรม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพและประสิทธิผล พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม และยังคงสอดคล้องกับ สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2545, หน้า 5-9) กล่าวว่า กรอบแนวทางการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีระบบการกำกับดูแล และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและชุมชน จัดระบบการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในทิศทางและความคาดหวัง การสื่อสารควรเป็นไปในลักษณะสองทิศทาง มีการประชุมสม่ำเสมอเพื่อรับฟังปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากร จัดรายการพบผู้บริหารอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการที่ต้องดำเนินการด้านสัญญาให้กับผู้มาขอรับบริการ 2) มีการกำหนดเป้าหมายแผนการทำงานระยะเวลาแล้วเสร็จของงานหรือโครงการ และงบประมาณที่ต้องใช้ และต้องเผยแพร่ให้แก่บุคลากรในองค์กรและประชาชนรับทราบโดยทั่วกันเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า โดยจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้อันมั่นใจว่าสามารถปฏิบัติตามแผนได้สำเร็จ รวมถึงการบริหารงบประมาณค่าใช้จ่ายให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานได้อย่างเพียงพอ 3) การมุ่งเน้นให้ประชาชนผู้รับบริการ ต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน รวมถึงคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในเทศบาลตำบลห้วยวน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ ต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการบริหารงานแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

และยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเทศบาลตำบลหย่วน คือ “การให้เทศบาลตำบลหย่วนมีการบริหารงานเป็นระบบ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและก้าวไกล เป็นเทศบาลตำบลที่น่าอยู่ ซึ่งพร้อมไปด้วยการบริการให้ประชาชนอย่างทั่วถึง ประชาชนได้รับความสะดวกในบริการ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนมีความเข้มแข็ง”

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า แนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ โดยผ่านการประชาคม มีสิทธิในการเสนอข้อคิดเห็น ความต้องการ หรือคัดค้านการพิจารณาการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้มีอำนาจ ทั้งในระดับหมู่บ้าน จนถึงผู้มีอำนาจสูงสุดเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ทั้งระดับผู้บริหาร จนถึงประชาชนทุกระดับ โดยยึดธรรมะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแสดงความรับผิดชอบอย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในรูปของคณะกรรมการภาคประชาชน กระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนทุกระดับทำงานเป็นทีม เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และสร้างความตระหนักให้ประชาชนทุกระดับเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ชำนาญ คงรอด (2555)** ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานเขต 8 กรมราชทัณฑ์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ สนับสนุนให้บุคลากรยึดหลักความมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ตลอดจนจนฝึกรวมข้าราชการให้มีความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **จรัส จิตรรัตนอนันต์ (2548)** ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง บังคับใช้กฎอย่างเสมอภาค เท่าเทียม มีการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อแสดงความคิดเห็น 2) หลักคุณธรรม พบว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรรักองค์กร สร้างความตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และมีการพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม 3) หลักความโปร่งใสพบว่า ควรให้ตัวแทนจากชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการให้แก่ประชาชนในชุมชนทราบ 4) หลักความมีส่วนร่วมพบว่า ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน เช่น การจัดประชุมประจำเดือน การทำงานเป็นทีม 5) หลักความรับผิดชอบพบว่า ควรส่งเสริม ปลูกฝัง กระตุ้นให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลมีจิตสำนึก และรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และ 6) หลักความคุ้มค่า พบว่า ควรมีการกำหนดแผนการติดตาม ตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในเป็นผู้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับเป็นแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลห้วยวน ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบอย่างหลากหลายช่องทาง เช่น การเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อจะได้พบปะประชาชนอย่างใกล้ชิด การเปิดเสียงตามสาย “ผู้บริหารพบประชาชน” โดยกำหนดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
2. ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร และประชาชน ตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม และทำงานเป็นทีม เช่น การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น การจัดประชาคมหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน และชุมชน เป็นต้น
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และทราบข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการในการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนและเทศบาล การจัดทำวารสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานสำหรับแจกจ่ายแก่ประชาชน เป็นต้น
4. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนทุกระดับให้ความสำคัญต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว และตรงความต้องการ เช่น การเปิดช่องทางรับเรื่องร้องทุกข์ตลอด 24 ชั่วโมง การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร และผู้นำชุมชน การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการติดต่อประสานงาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริหารบุคลากร และประชาชนเทศบาลตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส จิตรัตนอนันต์. (2548). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- ชำนาญ คงรอด. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานเขต 8 กรมราชทัณฑ์. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, อยุธยา.
- เทศบาลตำบลห้วยวน. (2555). แผนพัฒนา 3 ปี เทศบาลตำบลห้วยวน. พะเยา: เทศบาลตำบลห้วยวน
- สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2545). คู่มือการจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ชุมชนุเมสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

Approach to Strengthen the Efficiency of the Council Office of University of Phayao

สุทธาทิพย์ ยามจีน^{1*} และวีระ เลิศสมพร²

Suthathip Yamchin^{1*} and Veera Lertsomporn²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาและเพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มหน่วยงานที่ขอรับบริการของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ได้แก่ (1) ด้านการวางแผน พบว่า บุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญและความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเท่าที่ควรก่อให้เกิดความล่าช้า และไม่คล่องตัว ทำให้ผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด (2) ด้านการจัดองค์กร พบว่า ในการมอบหมายงานให้กับผู้ปฏิบัติงานนั้น บางครั้งมีการมอบหมายงานที่ไม่ค่อยตรงกับความรู้ความสามารถทำให้งานที่ทำออกมาไม่ตรงกับความต้องการ (3) ด้านการขึ้นนำ พบว่า การสื่อสารภายในองค์กรควรจะมีการปรับปรุงค่อนข้างมาก เนื่องจากการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นยังไม่ชัดเจน (4) ด้านการควบคุมองค์กร พบว่า ควรมีการพูดคุยหรือประสานงานระหว่างหน่วยงาน (กอง/คณะ) ให้มากขึ้น 2) แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ประกอบด้วย 1) ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา 2) ควรกำหนดภาระหน้าที่ของบุคลากรภายในสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาทุกคนและมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีการปรับปรุงทุกปี 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานและส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และ 4) ควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน ตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีการติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรตามลำดับลดหลั่นล้นกันไป แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: por.tot@hotmail.com

คำสำคัญ : การเสริมสร้างประสิทธิภาพ สำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

This research aims to study the problems and barriers that affect strengthen the efficiency the council office fo university of phayao. To specify the guidelines for strengthen the efficiency. The data for this research is from 21 peoples who are in different position such the administrators, officer and clients of the office. The tools used in this study is interviewing. The result showed that the problems and barriers that effect strengthen efficiency the council office university of phayao are planning, organization management, directing and controlling.

Guidelines for strengthen efficiency the council office University of Phayao 1) All personnel should be encouraged to participated in the preparation and operational plans of the office. (1) Planning Found personnel have the expertise and knowledge about the plan as it could cause delays and agile performance is not required. (2) The organizing Found in assigning tasks to perform, it can sometimes be assigned a job does not quite match the job skills that do not meet the requirements. (3) Top cues internal communications should be improved quite a lot since asynchronous communication and coordination with other agencies is not clear. (4) The control of the organization should have a talk or coordination between agencies (Division / Corps) more. 2) Should define the responsibilities personnel within of the office and everyone has a manual. The performance of office which is updated every three year. 3) Support personnel to increase their knowledge by attending educational seminars and having study trip and promote them to continue to higher level for education and 4) Should evaluate the operation according to their assigned duties and find out the guideline how to perform in the future.

Keywords: Approach to strengthen the Efficiency, The council office University of Phayao

บทนำ

มหาวิทยาลัยพะเยา (University of Phayao) ถือเป็นมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ที่มีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ไม่ได้มีการบริหารงานแบบระบบราชการทั่วไป (ออกนอกระบบ) ทำให้มีความคล่องตัว มีอิสระจากระบบระเบียบทางราชการตามปกติ อิสระในวิธีการคิดและการบริหารงานที่ไม่ถูกจำกัดอยู่ในระบบวิธีการเหมือนดังเช่นหน่วยงานราชการที่คุ้นเคยกัน ความเป็นอิสระดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยสามารถวางแนวทางนโยบายทางวิชาการ ทางการบริหาร ได้อย่างเต็มที่ โดยรัฐบาลมีหน้าที่เพียงสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยพะเยา (Council of University of Phayao) ตั้งขึ้นตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 โดยมีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 21 ในการควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และสนับสนุนการดำเนินงานมหาวิทยาลัย ให้บรรลุตามพันธกิจที่กำหนดไว้ สำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา (Council of University of Phayao) ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553 มาตรา 7(1) ให้สำนักงานสภามหาวิทยาลัย

ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการและขึ้นตรงต่อสภามหาวิทยาลัย โดยมีการแบ่งหน่วยงานภายในออกเป็น 3 งาน คือ
1) งานธุรการ 2) งานประชุมและประสานงาน 3) งานเลขานุการคณะกรรมการที่ตั้งโดยสภามหาวิทยาลัย

จากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น พบว่า บุคลากรในสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา มีการดำเนินงานตามแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาที่ยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมมากนัก เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์กรสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา การให้บริการที่มีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้ผู้บริหารบุคลากร และผู้ที่มาขอรับใช้บริการให้ได้รับรู้กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาอย่างทั่วถึง เป็นต้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึง ปัญหา และอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหารในการนำไปกำหนดแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ตามกรอบแนวคิดกระบวนการบริหารประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีภารกิจการบริหาร 4 ประการ ที่เรียกว่า “Four Function of Management” (กาญจนา เลิศวุฒิ, 2545, หน้า 28) และ สมพงษ์ เกษมสิน (2519, อ้างอิงใน ศทาวุธ พรหมายน, 2545, หน้า 14) ได้กล่าวถึง แนวคิดของ Harring Emerson ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ในหนังสือ “The Twelve Principles of Efficiency” ผู้วิจัยจึงนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ ดังนี้

**ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการ
เสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงาน
สภามหาวิทยาลัยพะเยา**

5. ด้านการวางแผน
6. ด้านการจัดการองค์การ
7. ด้านการซื้อ
8. ด้านการควบคุมองค์กร

แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพ

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ : ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มหน่วยงานที่ขอรับบริการของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล: ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ มาทำการวิเคราะห์ ภายใต้วิธีการที่สำคัญดังนี้

- 1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้ มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวด การสัมภาษณ์ เป็นต้น
- 2) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มหน่วยงานที่ขอรับบริการของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิเคราะห์พบว่า

1.1 ด้านการวางแผน พบว่า องค์การมีการกำหนดขอบเขตการดำเนินงานที่ชัดเจน มีโครงสร้างขององค์กร และการแบ่งงานอย่างเป็นระบบ แต่ก็ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคบ้าง คือ บุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญและความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเท่าที่ควร และการจัดประชุมมีการวางแผนกำหนดปฏิทินการประชุมประจำปี แต่ถ้ามีการเลื่อนการประชุมเกิดขึ้น ทำให้แผนที่วางไว้ไม่เป็นไปตามขั้นตอน การดำเนินงานก่อให้เกิดความล่าช้า และไม่คล่องตัว ทำให้ผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด และองค์กรยังไม่มี การแสดงขั้นตอนการดำเนินงานให้หน่วยงานอื่นรับทราบข้อปฏิบัติในการติดต่อขอรับบริการ

1.2 ด้านการจัดองค์การ พบว่า องค์การมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน โดยมีการแบ่งแยกกลุ่มงานผู้รับผิดชอบ ตามลำดับจากบนลงล่าง และในการมอบหมายงานให้กับผู้ปฏิบัติงานนั้น บางครั้ง

มีการมอบหมายงานที่ไม่ค่อยตรงกับความรู้ความสามารถ ทำให้งานที่ทำออกมาไม่ตรงกับความต้องการ
สั่งงานซ้ำซ้อน และไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดขึ้นระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากมีการสื่อสาร
ที่ไม่ชัดเจน ภาระงานในหน่วยงานย่อยของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยายังไม่มีความชัดเจน และองค์กรยังไม่มี
จัดการองค์กรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน สร้างความเข้าใจ ซึ่งแข็งขันตอนการดำเนินงานและประสานงานกับ
หน่วยงานอื่นๆ

1.3 ด้านการชี้แนะ พบว่า ด้านการชี้แนะไม่มีปัญหาและอุปสรรคเนื่องจากผู้บริหารมีการส่งเสริมและ
สนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการบริหารงานภายในสำนักงาน
โดยให้บุคลากรดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ การสื่อสารภายในองค์กรควรจะมีการปรับปรุงค่อนข้างมาก เนื่องจากการ
สื่อสารที่ไม่ตรงกัน และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นยังไม่ชัดเจน

1.4 ด้านการควบคุมองค์กร พบว่า ด้านการควบคุมองค์กรไม่มีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากมีบุคลากร
ค่อนข้างน้อย ควบคุมค่อนข้างง่าย และมีกฎ ระเบียบ และข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงานและการดำเนินงานและ
การควบคุมองค์กรภายในองค์กรดีมาก บุคลากรทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ แต่ควรมีการพูดคุยหรือ
ประสานงานระหว่างหน่วยงาน (กอง/คณะ) ให้มากขึ้น

2. แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัย
พะเยา ผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน

ด้านการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้นั้น องค์กรต้อง
เน้นการวางแผนจากระดับบนลงล่าง และจากระดับล่างขึ้นไปข้างบน กล่าวคือ ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีส่วนร่วมใน
การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา

2.2 ด้านการจัดองค์การ

- 1) ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้ทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายนั้น ต้องมีการกำหนดหน้าที่
ความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละระดับอย่างชัดเจน
- 2) มีการกำหนดภาระหน้าที่ของบุคลากรภายในสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา
- 3) มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีการปรับปรุง
ทุกปี เพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข
ปัญหา

2.3 ด้านการชี้แนะ

- 1) การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา
ศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางาน
- 2) ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3) เมื่อมีการประชุม บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นและมีการลงมติ ใช้เสียงข้างมากในการลงมติ กล่าวคือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ดังนั้น การเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่แล้วนั้น ย่อมจะทำให้งานที่ทำออกมานั้นมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดความรักองค์กร รักวิชาชีพ และพร้อมจะทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการควบคุมองค์กร

- 1) องค์กรต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 2) มีการติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรตามลำดับลดหลั่นล้นกันไป
- 3) การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีเกณฑ์มาตรฐานกำหนดชัดเจน เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรทุกระดับมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา โดยอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลกับแนวคิดการเสริมสร้างประสิทธิภาพ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา คือ ต้องการให้มีการกำหนดขอบเขต การดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจน ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและตามความต้องการ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ สอดคล้องกับ **วิสัยทัศน์ขององค์กรที่กำหนดไว้** คือ “สำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน ของสภามหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยพะเยา” และสอดคล้องกับ **พันธกิจขององค์กร** คือ “(1) สนับสนุนการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยพะเยา (2) ดำเนินงานตามนโยบายและทิศทางการบริหารของมหาวิทยาลัยพะเยา (3) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยพะเยาและสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา” เน้นเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาเพื่อลดการเกิดความขัดแย้งในเรื่องของความคิด/การสื่อสารไม่ตรงกัน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสหรือจัดเวทีเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นของบุคลากรทุกระดับ เพื่อนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงองค์กรอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ **สมยศ นาวิการ** (2544, หน้า 14) กล่าวว่า “มีปัจจัย 7 ประการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร คือ

- 1) กลยุทธ์ (strategy) คือ กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อน จุดแข็งภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคภายนอก
- 2) โครงสร้าง (structures) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน
- 3) ระบบ (systems) ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
- 4) แบบ (styles) แบบของการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

- 5) บุคลากร (staff) ผู้ร่วมองค์การ
- 6) ความสามารถ (skill)
- 7) ค่านิยม (shared values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์การ”

ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับ **กาญจนา เลิศวุฒิ (2545, หน้า 28)** ได้กล่าวไว้ว่า “กระบวนการประสิทธิภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการที่มีลักษณะ ประหยัด ตามกำหนดเวลา และมีคุณภาพ ในกระบวนการบริหารนั้นต้องมีภารกิจ 4 ประการ นั้นคือ

1) Planning คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดขั้นตอน การปฏิบัติงานที่เหมาะสม การวางแผนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดเป้าหมายและการกำหนดแนวทางเพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2) Organizing คือ การกำหนดตัวบุคคล จัดสรรคนและวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมและกลมกลืนกับการปฏิบัติงานตามแผนงาน ดังนั้น การจัดองค์การจะแปรเปลี่ยนไปเพื่อให้เข้ากับศักยภาพในภารกิจที่ปฏิบัติ รวมไปถึงการมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติ และการจัดทรัพยากรสนับสนุนการปฏิบัติงานด้วย

3) Leading คือ การชี้แนะให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ทั้งการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติตามแผน และรวมไปถึงการสร้างความเห็นชอบร่วมกันและสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุตามจุดประสงค์นั้น

4) Controlling คือ การติดตามการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่วางไว้ และทำการปรับปรุงแก้ไขงาน เป็นกระบวนการในการรวบรวมและสะท้อนผลของการปฏิบัติงานเพื่อปรับเปลี่ยน ตลอดจนสร้างวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องเดียวกับผลการปฏิบัติงาน นั่นคือ เมื่อผลการปฏิบัติงานดีก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ถ้าผลการปฏิบัติงานไม่ดีก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ (พรธณพิลาศ สมศรี, 2546, หน้า 13)”

2. อภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอปัญหาและแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดการองค์การ 3) ด้านการชี้แนะ 4) ด้านการควบคุมองค์การ พบว่า สำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยายังมีจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไขในเรื่องของ 1) **ด้านการวางแผน** ซึ่งบุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญและความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเท่าที่ควร และการจัดประชุมมีการวางแผนกำหนดปฏิทินการประชุม เมื่อมีการเลื่อนวันการประชุมเกิดขึ้นทำให้แผนที่วางไว้ไม่เป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินงาน ก่อให้เกิดความล่าช้า ส่วนหน่วยงานที่ขอรับบริการได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า องค์การยังไม่มีกรวางแผนการทำงานหรือแสดงแผนขั้นตอนการดำเนินงานให้หน่วยงานอื่นรับทราบข้อปฏิบัติในการติดต่อขอรับบริการ ซึ่งยังถือว่าเป็นจุดอ่อนของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาที่ยังต้องคงปรับปรุงในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปัทมา จักขุรัตน์ , ราตรี ใจสัตย์ และกนิษฐา สีตระกูล (2554)** ที่ทำการศึกษารื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีแนวทางการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันเพื่อในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

2) **ด้านการจัดองค์การ** พบว่า บางครั้งมีการมอบหมายงานที่ไม่ค่อยตรงกับความรู้ความสามารถ ทำให้งานที่ทำออกมาไม่ตรง กับความต้องการ สั่งงานซ้ำซ้อน และไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดขึ้นระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ปฏิบัติงาน ส่วนหน่วยงานที่ขอรับบริการได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า องค์การยังไม่มีจัดการองค์การที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน สร้างความเข้าใจ ซึ่งแจ้งขั้นตอนการดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ 3) **ด้านการชี้แนะ** พบว่า ส่วนหน่วยงานที่ขอรับบริการได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า องค์การยังไม่มี การแนะนำหน่วยงาน หรือขั้นตอนในการติดต่อประสานงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิสา โรจน์รุ่งสัจด์ (2545)** ที่ศึกษาเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และ **อาวรุ จุมปา (2550)** ที่ทำการศึกษาขวัญและกำลังใจของบุคลากร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า แนวทางในการปฏิบัติหรือการวางแผนไว้ล่วงหน้าจะทำให้การทำงานมีระบบมากขึ้น และบุคลากรหรือพนักงานจะมีขวัญในการทำงานดีขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความสำเร็จกับกับองค์กรมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งปัญหาทั้ง 3 ด้านถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญงานสภา มหาวิทยาลัยพะเยาควรที่จะเร่งแก้ไขและปรับปรุง อย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงและเสริมสร้างประสิทธิภาพให้กับองค์ต่อไปในอนาคตภายหน้า

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบจากผลการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ มีดังนี้

1. สำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา ควรจัดทำคู่มือขั้นตอนในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน
2. ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน
3. ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ เลิศสมพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบคุณ คณาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ผู้บริหาร บุคลากรสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยา และหน่วยงานที่ขอรับบริการของสำนักงานสภามหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่เป็นกำลังใจให้ศึกษาจนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เลิศวุฒิ. (2545). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กตำบลวังผาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ รมป., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดุษฎา อาชามาส. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิภาพการควบคุมภายในระบบสารสนเทศ : การประปานครหลวง. บข.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นริศกานต์ อรรคอุตม. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการองค์การความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ : กรณีองค์การมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- ปัทมา จักขุรัตน์ , ราตรี ใจสัตย์ และกนิษฐา ลีตระกูล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รมป., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรรณพิลาศ สมศรี. (2546). การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ รมป., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ภาวนา กิตติวิมลชัย และคณะ. (2551). ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2550.
- วิสา โรจน์รุ่งสัตย์. (2545). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.
- สุวินชา การพัคซี , รศ.อภิรดา สุทธิสานนท์. (2556). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.
- อาวุธ จุมปา. (2550). การศึกษาขวัญและกำลังใจของบุคลากร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, เชียงราย.

แนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น:

กรณีศึกษาตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

Approach for the Lanna language and culture conservation of local educations: a case study of Thungruangthong sub-district, Chun district, Phayao province

อาทิตย์ ธงสิบเจ็ด^{1*} และอรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์²

Artit Thongsibjet^{1*} and Atthasit Muang-In²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน และแนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 7,773 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของทาร์ยามานะ ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน และปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 13 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 393 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชน ตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยาโดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรม พื้นบ้านล้านนา ของปราชญ์ท้องถิ่นกรณีศึกษา ตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 2.1) ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา คือ ส่งเสริมการสอนภาษาพื้นเมืองล้านนาในโรงเรียน และผู้สนใจ 2.2) ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา ได้แก่ สนับสนุน และส่งเสริมการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา 2.3) ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา คือ จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อรวบรวมสูตรอาหารพื้นเมืองล้านนา 2.4) ด้านดนตรีนาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาคือ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาในชุมชน และ 2.5) ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ คือ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมประเพณีของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน ส่งเสริม ตามบทบาท เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรม สถานศึกษา และสร้างเครือข่ายกับองค์กร หน่วยงานต่างๆ ในการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมพื้นเมืองสืบต่อไป

คำสำคัญ: ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : peplemobile@yahoo.co.th

Abstract

The objectives of this study are 1) to learn the current situation of Lanna language and culture of new generation in Thungruangthong sub-district, Chun district, Phayao province. 2) to search for the approach of their preservation. The sample group as 7,773 of local residents. The sampling based on the formula of Taro Yamane at the confidence level of 95% of the sample was 380 local and philosopher of 13 random samples of 393 persons. The data have been collected by Questionnaires the statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The study's results are suspects language and culture preservation of the local residents are on an average level. 2) The approach of preservation are 2.1) to support the Lanna language education at the school 2.2) to support the Lanna costume wearing 2.3) to establish the information technology network to collect the Lanna food recipe 2.4) to support establishing the Lanna musical bands in the community, and 2.5) to support more frequent public participation in the local traditional activities.

The suggestion is that the sectors like the local government, the Culture council; the schools should support and enhance the cultural preservation. They should also establish the network with the other sectors in these activities.

Keywords: lannalanguage, cultureand local educators

บทนำ

การพัฒนาประเทศเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและสังคมไทย การรับวัฒนธรรมอื่นโดยขาดการเลือกสรรและคัดอย่างรอบคอบ ทำให้ละเลยวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิม เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกทางด้านวัฒนธรรมของไทยให้คนรุ่นต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งเน้นและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ซึ่งจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า มีความเสื่อมถอยทางด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เป็นผลให้มีการรับวัฒนธรรมอย่างขาดการศึกษาและเลือกสรรให้เหมาะสมกับรากฐานวัฒนธรรมไทย เช่น

1. ด้านภาษาล้านนา พบว่า ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนในท้องถิ่นใช้ภาษากลางในการสื่อสารในชีวิตประจำวันแทนภาษาคำเมือง ใช้ภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2. ด้านวัฒนธรรม พบว่า

2.1 ด้านการแต่งกายพื้นบ้านล้านนาเช่น ปัจจุบันนิยมแต่งกายตามสมัยนิยมที่รับวัฒนธรรมมาจากต่างชาติ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี หรือชาติตะวันตก ยกตัวอย่างเช่น การใส่เสื้อฟ้ายืดรูป สั้น ไม่เหมือนคนสมัยก่อนที่นิยมสวมใส่เสื้อฝ้ายมัดชิด เป็นต้น

2.2 ด้านอาหารพื้นบ้านล้านนาหลังคมไทยปัจจุบัน นิยมปลูกฝังให้ลูกหลานทานขนมปังที่เป็นแป้งแทนข้าวเหนียวรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ด อาหารขยะ นิยมให้กินขนมกรุบกรอบที่ทำมาจากแป้ง มากกว่ารับประทานขนมพื้นบ้านในท้องถิ่น

2.3 ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนาปัจจุบันวัยรุ่นทั่วไปนิยมการเล่น กีตาร์ เปียโน แทนการเล่นเป่าขลุ่ย สะล้อ ซอซึง และนิยมการเต้นเพลงที่เป็นจังหวะเร็ว มากกว่าการฟ้อนรำ เช่น การฟ้อนเล็บ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชาวล้านนา เป็นต้น

2.4 ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ เช่น การละเล่นของเด็ก เพลง นิทาน และวรรณกรรมท้องถิ่น ประเพณีต่าง ๆ ที่กำลังจะถูกดัดแปลงไปสู่สมัยนิยมมากขึ้น เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัว ประเพณีทานก๋วยสลาก เป็นต้น มีค่านิยมในการที่คนมีเงินมักเป็นผู้มีอำนาจ และปัจจุบันความเชื่อด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษาพยาบาล ย่อมเสื่อมถอยลง เนื่องจากปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์มีความเจริญก้าวหน้า การรักษาก็เน้นแพทย์แผนปัจจุบันมากกว่าแพทย์แผนโบราณ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กและเยาวชนในชาติละเลยค่านิยมอันดีงามของสังคมไทย จนสุดท้ายก็จะเป็นคนไทยที่ไม่เข้าใจ ไม่เห็นคุณค่า ไม่ภูมิใจในศักดิ์ศรีของภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2544, หน้า 21)

ตำบลทุ่งรวงทอง เป็นตำบลหนึ่งที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอจุน เดิมอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของตำบลล่อ ต่อมาได้รับการตั้งเป็นตำบลทุ่งรวงทอง โดยประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในตำบลทุ่งรวงทอง เป็นบุคคลต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ จึงทำให้มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ที่หลากหลาย ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนาดั้งเดิมเริ่มสูญหายไป และประกอบกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยสังคมออนไลน์ปัจจุบันทำให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ถูกสัมผัสเลื่อนสูญหายไปกับการเวลาและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ตำบลทุ่งรวงทองได้มีการมีการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของชุมชน โดยมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในอนุรักษ์ พื้นฟู ประกอบด้วย 1) ครูอ้วน ชันทะวงศ์ นักอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา มีแนวทางการอนุรักษ์ คือ เป็นครูผู้สอนการเขียนภาษาคำเมือง ตัวอักษรเมือง คำว โคลง จ้อย ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน วัด และประชาชนทั่วไปในเขตตำบลทุ่งรวงทอง 2) ประชาชนของชุมชนบ้านร่องแมต หมู่ 4 ที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ด้านการแต่งกายด้วยชุดไทลื้อ 3) นางศิริวรรณ ใจกล้า และนางจุมไปทาวี นายรงค์ และนางบุตตี ซ้อนกัน เป็นปราชญ์ด้านอาหาร เช่น น้ำพริกขาทรงเครื่อง จิ้นส้ม (แหนมหมู, แหนมเนื้อ) และน้ำปู่ 4) นางแสงพลอย ธงสิบเจ็ด เป็นปราชญ์ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา เช่น ซอพื้นบ้าน ฟ้อนสาวไหม 5) ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ เช่น การบายศรีสู่ขวัญ ประเพณีบวชป่าชุมชน หมู่ 1 ประเพณี สิบชะตา และบวงสรวงเจ้าพ่อเสือ หมู่ 2 ประเพณีบั้งไฟวิสาขะ และงานบั้งไฟดอก เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ภาษา และวัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้านล้านนาของตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เป็นไปอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรม และชุมชนมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึงแนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาให้มีการคงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

สภาพปัญหาการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาในตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา
2. ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา
3. ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา
4. ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา
5. ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ

แนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น กรณีศึกษา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา “แนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา”เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 7,773 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน และปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 13 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 393 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล: การศึกษาคั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล: สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 และ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา”สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 มีสถานภาพครอบครัว สมรส จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 และประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60

2. สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชน ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

พบว่า ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชน ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13)เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.28) รองลงมา ได้แก่ ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา (ค่าเฉลี่ย 3.11) และด้านที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา (ค่าเฉลี่ย 2.58) เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ท่านใช้ภาษาพื้นเมืองล้านนาในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านศึกษา ค้นคว้า ประวัติความเป็นมาของภาษาพื้นเมืองล้านนา

2.2 ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากคือ ท่านแต่งกายพื้นเมืองล้านนาเป็นประจำ/เทศกาลสำคัญต่าง ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านออกแบบชุดแต่งกายพื้นเมืองล้านนาให้มีรูปแบบที่ทันสมัย และสวยงาม

2.3 ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากคือ ท่านส่งเสริม และปลูกฝังค่านิยมการรับประทานอาหารพื้นเมืองล้านนาแก่เยาวชนในชุมชนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมเกี่ยวกับอาหารพื้นเมืองล้านนา

2.4 ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาพบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลางคือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาในชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย คือ ท่านเป็นวิทยากรให้ความรู้ เกี่ยวกับดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา

2.5 ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านปลูกฝัง และส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนเห็นคุณค่าของ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อของท้องถิ่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านศึกษา ค้นคว้า ประวัติความเป็นมาของประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ของคนพื้นเมืองล้านนา

3. แนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรม พื้นบ้านล้านนา ของปราชญ์ท้องถิ่นศึกษา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

3.1 ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมการสอนภาษาพื้นเมืองล้านนาในโรงเรียน และผู้สนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรภาษาพื้นเมืองล้านนา

3.2 ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สนับสนุน และส่งเสริมการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา

3.3 ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อรวบรวมสูตรอาหารพื้นเมืองล้านนา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประชาสัมพันธ์อาหารพื้นเมืองล้านนาที่โดดเด่นของท้องถิ่น

3.4 ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ด้านดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาในชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ เกี่ยวกับดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา กับชุมชนใกล้เคียง

3.5 ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยาด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมประเพณีของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าการแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ จัดทำระบบสารสนเทศเกี่ยวกับ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ของท้องถิ่น

4. ผลสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรม พื้นบ้าน ล้านนา กรณีศึกษา ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

4.1 ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา

อุปสรรคและปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ปัจจุบันส่วนใหญ่พ่อแม่ มาจากหลากหลายพื้นที่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร จึงมีหลากหลาย บางที่ใช้ภาษาพูดพื้นเมืองผิดเพี้ยน และใช้ภาษากลางในการพูดคุยกับลูก/บุคคลทั่วไป	1. ควรจะมีครูผู้สืบทอดภาษาล้านนา
2. เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ใช้ภาษากลางในการพูด จากสื่อสารกันมากกว่าภาษาพื้นเมืองล้านนา	2. จัดทำหลักสูตรภาษาล้านนาอย่างจริงจัง
3. เยาวชนบางกลุ่มใช้ภาษาไปในแนวทางที่ผิด	3. ใช้ภาษากลางในการสื่อสารเวลาไปติดต่อสถานที่ราชการ
4. คนในชุมชนนิยมพูดภาษาตามสื่อ เลียนแบบ ดารา นักร้อง พูดคำทับศัพท์	4. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับภาษาพื้นเมืองล้านนาให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ ให้มีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในภาษาพื้นเมืองล้านนา โดยให้โรงเรียน/สถานศึกษา มีส่วนร่วมในการปลูกฝังค่านิยมที่ดี
	5. โรงเรียนควรจัดทำสื่อเกี่ยวกับล้านนา ให้เยาวชนได้ศึกษา วัฒนธรรม อันเก่าแก่ เช่น การทำเป็นสื่อ CD หรือการจัดกิจกรรมในห้องเรียน
	6. ควรจัดตั้งกลุ่มภาษาถิ่นแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษา เช่น ในโรงเรียน หรือสถานที่สำคัญของท้องถิ่น
	7. ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งวิทยากร ต้องให้ความสำคัญ และส่งเสริมการใช้ภาษาพื้นเมืองล้านนาในการสื่อสาร เช่น คำว่า พ่อ อู๋ย แม่ อู๋ย แทนคำเรียก ตา ยาย, คำว่า ชั่ว แทนคำว่า สะพาน เป็นต้น

4.2 ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา

อุปสรรคและปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. เด็กและเยาวชนไม่เห็นความสำคัญของการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา	1. ควรส่งเสริม อนุรักษ์ ให้แต่งกายชุดพื้นเมืองในเทศกาลต่างๆ
2. บางคนยังไม่เข้าใจในการแต่งกายพื้นเมืองของคนล้านนาพอ	2. ควรมีสถานที่/พิธีกร ในการอบรม/แนะนำ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ
3. ปัจจุบัน คนนิยมทำตามแฟชั่น นุ่งน้อยห่มน้อย	3. โรงเรียนควรส่งเสริม และกระตุ้นให้นักเรียน แต่งกายชุดพื้นเมืองล้านนา ในเทศกาลต่างๆ
	4. ควรนำผ้าพื้นเมืองล้านนาไปประยุกต์เป็นแฟชั่นแนวใหม่ เพื่อดึงดูดให้คนสนใจ

4.3 ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา

อุปสรรคและปัญหา

1. อาหารบางอย่างต้องใช้เวลาทำมาก ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับอาหารจานด่วนเพราะรวดเร็ว
2. บางคนยังไม่เข้าใจว่าอาหารของคนพื้นเมืองล้านนามีคุณค่าอย่างไร
3. อาหารบางอย่างสูญหายไป

แนวทางแก้ไข

1. บิดา-มารดา ควรทำให้ทานที่บ้านเป็นประจำ
2. ควรจัดสถานที่ฝึกอบรม แนะนำให้รู้ประโยชน์ของอาหารพื้นเมืองล้านนาแต่ละชนิด
3. นำเมนูอาหารพื้นเมืองดั้งเดิมมาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก

4.4 ด้านดนตรี นาฏศิลป์ พื้นเมืองล้านนา

อุปสรรคและปัญหา

1. ขาดการฝึกอย่างต่อเนื่อง
2. เยาวชนให้ความสนใจกับดนตรีสากล

แนวทางแก้ไข

1. ควรจัดสถานที่สำหรับฝึกสอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
2. โรงเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมเกี่ยวกับด้านดนตรี นาฏศิลป์ พื้นเมืองล้านนา เช่น ทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นกิจกรรมเสริม เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี นาฏศิลป์ให้กับเยาวชนได้เรียนรู้และหันมาสนใจ โดยการผสมผสานความเป็นอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกัน

4.5 ด้านประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ

อุปสรรคและปัญหา

1. ขาดการเอาใจใส่
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนยังไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร

แนวทางแก้ไข

1. ควรมีสถานที่จัดแสดงด้าน ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ของคนท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม
2. ส่งเสริม กระตุ้น ให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมกันอนุรักษ์ ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ภาษา ของท้องถิ่นให้สืบทอดต่อไปยังลูกหลาน
3. จัดทำสื่อการเรียนการสอน เกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี ในท้องถิ่นให้เยาวชนได้ศึกษา
4. จัดทำแผนประจำปี เกี่ยวกับประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ
5. ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนตามบทบาท เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนด้านงบประมาณ เป็นต้น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย “แนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา พบว่า สภาพสังคมปัจจุบันใช้ภาษากลางในการสื่อสารกันทั้งในครอบครัว โรงเรียน หรือการติดต่อสถานที่ราชการเนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทุ่งรวงทอง มาจากหลายพื้นที่ ทำให้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือภาษาไทยภาคกลาง อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนกำหนดให้ใช้ภาษากลางในการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้มีการใช้ภาษากลางทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมถึงในครอบครัวมากขึ้น อีกทั้งในส่วนของทัศนคติของครูและนักเรียนบางคนเห็นว่าภาษาท้องถิ่นพื้นเมือง ไม่ทันสมัยเกิดความล้าสมัยที่จะพูดคุยหรือสื่อสารในที่สาธารณะ และบางครั้งคนในชุมชนนิยมพูดภาษาตามสื่อ เลียนแบบดารานักร้อง พูดคำทับศัพท์ แนวทางแก้ไข คือ ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งวิทยากร ต้องให้ความสำคัญ และส่งเสริมการใช้ภาษาพื้นเมืองล้านนาในการสื่อสารจัดทำหลักสูตรภาษาล้านนาอย่างจริงจังรวมทั้งจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับภาษาพื้นเมืองล้านนาให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ ให้มีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในภาษาพื้นเมืองล้านนา โดยให้โรงเรียน/สถานศึกษา มีส่วนร่วมในการปลูกฝังค่านิยมที่ดี **สอดคล้องกับงานวิจัยของ** น้ำทิพย์ มณฑาทอง (2547) พบว่าควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนา และครูควรสร้างและปลูกฝังทัศนคติให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจและพูดภาษาพื้นเมือง **และสอดคล้องกับงานวิจัยของ** ขวัญภา สุขคร (2549) พบว่า แนวทางการดำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนา คือ การสร้างเครือข่ายและพุ่มพักจิตสำนึกทางด้านวัฒนธรรม คือ ต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา รวมทั้งพุ่มพักจิตสำนึกของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญ คุณค่า รู้จักรัก และหวงแหนวัฒนธรรมของตนเอง

2. ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนาพบว่า เด็กและเยาวชนไม่เห็นความสำคัญของการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา บางคนยังไม่เข้าใจในการแต่งกายพื้นเมืองของคนล้านนา และนิยมทำตามแฟชั่น นุ่งน้อยห่มน้อยจากสภาพปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทและแทรกซึม โดยผ่านสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งนับวันจะพัฒนาให้โลกแคบเพียงแค่มือสัมผัส การเข้าถึงง่าย และรวดเร็วมากขึ้น ส่งผลให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมและวัฒนธรรมไทยอย่างง่ายดาย และฝังรากลึกอย่างแยกไม่ออก จากสภาพสังคมในปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของสถาบันครอบครัว สังคม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งครู สถานศึกษา ครอบครัวยุวมชน และส่งเสริมการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา กระตุ้นให้เยาวชนรวมทั้งประชาชนแต่งกายพื้นเมืองล้านนาในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ /ในชีวิตประจำวัน และสร้างความตระหนักให้ประชาชนทุกภาคส่วนเห็นคุณค่า และให้ความสำคัญต่อการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา **สอดคล้องกับงานวิจัยของ** น้ำทิพย์ มณฑาทอง (2547) พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดให้มีวันแต่งกายพื้นเมืองสัปดาห์ละ 1 วัน และกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้ครูแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองล้านนา เพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนด้วย

3. ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา พบว่า จากสภาพการปฏิบัติที่ได้ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม คือ มีการปฏิบัติด้านอาหารพื้นเมืองล้านนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติคือ ส่งเสริม และปลูกฝังค่านิยมการรับประทานอาหารพื้นเมืองล้านนาแก่เยาวชนในชุมชน ส่วนปัญหาที่พบ คือ อาหารบางอย่างต้องใช้เวลานานมาก ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับอาหารจานด่วน เพราะรวดเร็ว อีกทั้งบางคนยังไม่เข้าใจว่าอาหารของคนพื้นเมืองล้านนามี

คุณค่าอย่างไร และอาหารบางอย่างสูญหายไป แนวทางแก้ไขปัญหา คือ จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อรวบรวมสูตรอาหารพื้นเมืองล้านนา ปลูกฝังค่านิยมการรับประทานอาหารพื้นเมืองล้านนาแก่เยาวชนในชุมชน ส่งเสริม และกระตุ้นให้คนในชุมชนรับประทานอาหารพื้นเมืองล้านนา พัฒนารูปแบบและรสชาติอาหารพื้นเมืองล้านนาให้เป็นที่ยอมรับ ส่งเสริมการจัดทำสูตรอาหารพื้นเมืองล้านนาเพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจ และ ประชาสัมพันธ์อาหารพื้นเมืองล้านนาที่โดดเด่นของท้องถิ่น **สอดคล้องกับการศึกษาของ** ธเนศวร์ เจริญเมือง (2544 ข หน้า 101) กล่าวว่า ควรมีการรื้อฟื้นอาหาร และขนมท้องถิ่นที่สูญหายไป รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของดีในท้องถิ่น จัดรายการแนะนำ ประกวดการทำอาหารและขนมที่เป็นของท้องถิ่น และ**สอดคล้องกับงานวิจัยของ** น้ำทิพย์ มณฑาทอง (2547) พบว่า ในชีวิตประจำวันของครูทำอาหารพื้นเมืองรับประทานในครัวเรือนเสมอ รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมและสนับสนุนให้นักเรียนรับประทานอาหารพื้นเมือง สนับสนุนให้มีอาหารพื้นเมืองจำหน่ายในโรงเรียน และสนับสนุนให้มีอาหารพื้นเมืองในกิจกรรมจัดเลี้ยงของโรงเรียน รวมทั้งได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านอาหารพื้นเมืองว่า สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรและนำมาบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระ จัดให้มีการสอนทำอาหารพื้นเมืองอย่างง่ายแก่นักเรียน

4. ด้านดนตรี นาฏศิลป์ พื้นเมืองล้านนา จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมล้านนา ของตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ด้านดนตรี นาฏศิลป์ พื้นเมืองล้านนา อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ปัญหาที่พบคือ เยาวชนให้ความสนใจกับดนตรีสากล ขาดการฝึกที่ต่อเนื่อง ไม่มีสถานที่และเครื่องดนตรี/อุปกรณ์ แนวทางแก้ไข พบว่า ควรจัดสถานที่สำหรับฝึกสอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมเกี่ยวกับด้านดนตรี นาฏศิลป์ พื้นเมืองล้านนา เช่น จัดกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี นาฏศิลป์ให้กับเยาวชนได้เรียนรู้ และหันมาสนใจ โดยการผสมผสานความเป็นอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกัน ทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นกิจกรรมเสริม เป็นต้น **สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ** ชวัญญา สุขคร (2549) กล่าวว่า แนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการดำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนา ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง เช่น การจัดการข้อมูลสารสนเทศ การศึกษาค้นคว้าวิจัย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การเปิดเวทีและเพิ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่น เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณค่าที่แท้จริง เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณ จิตใจ และการอยู่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และ**สอดคล้องกับงานวิจัยของ** น้ำทิพย์ มณฑาทอง (2547) พบว่า โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรี นาฏศิลป์พื้นเมือง และสนับสนุนให้มีการนำดนตรีพื้นเมืองมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และสนับสนุนให้จัดตั้งวงดนตรีพื้นเมืองในโรงเรียน และองค์กรปกครองท้องถิ่นควรสนับสนุนอุปกรณ์ดนตรีพื้นเมืองล้านนา อีกทั้งโรงเรียนควรจัดทำหลักสูตรที่มีเนื้อหาและกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีนาฏศิลป์พื้นเมือง เช่น จัดชั่วโมงดนตรี นาฏศิลป์ เป็นต้น

5. ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมล้านนา ของตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่ออยู่ในระดับการปฏิบัติมาก คือ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมประเพณีของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนปัญหา อุปสรรค ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนยังไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร ขาดการเอาใจใส่ แนวทางแก้ไข คือ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมประเพณีของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ปลูกฝัง และส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนเห็นคุณค่าของ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อของท้องถิ่นเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเพณี

ค่านิยม และความเชื่อของท้องถิ่นแก่เยาวชน/ประชาชนทั่วไป ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนตามบทบาท เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนด้านงบประมาณ และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี เกี่ยวกับประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ของท้องถิ่น **สอดคล้องกับงานวิจัยของ** จินตนา สนามชัยสกุล และคณะ (2552) พบว่า อำเภอหล่มเก่าควร กำหนดนโยบายให้หน่วยงานท้องถิ่นฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยการจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรมในงานประเพณีต่างๆให้ โรงเรียนจัดทำหลักสูตรวัฒนธรรมท้องถิ่น **และสอดคล้องกับงานวิจัยของ** ชวัญนภา สุขคร (2549) พบว่า ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ต้องเน้นให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น กำหนดนโยบายที่มีความสอดคล้องและความต้องการของท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมในทุกระดับ เช่น การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผนวัฒนธรรม กระบวนการจัดการ การมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกที่ดี จัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง เช่น การจัดการข้อมูลสารสนเทศ การศึกษาค้นคว้าวิจัย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การเปิดเวทีและเพิ่มพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่น เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณค่าที่แท้จริง เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณ จิตใจ และการอยู่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา พุ่มพุกจิตสำนึกของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญ คุณค่า รู้จักรัก และหวงแหนวัฒนธรรมของตนเอง **สอดคล้องกับงานวิจัยของ** น้ำทิพย์ มณฑาทอง (2547) พบว่า ครูสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตาม ประเพณีพื้นเมืองล้านนา ปลูกฝังค่านิยมในประเพณีพื้นเมืองล้านนาแก่นักเรียน และเผยแพร่ประเพณีพื้นเมืองล้านนาทาง สื่อมวลชนต่างๆ และสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่นเพื่อเป็นการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นตามฤดูกาล เพื่อ ปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกและภูมิใจในประเพณีท้องถิ่นของตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ (Fact Finding) จากผลการศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ ได้แก่ 1) ด้านภาษาพื้นเมืองล้านนา 2) ด้านการแต่งกายพื้นเมืองล้านนา 3) ด้านอาหารพื้นเมืองล้านนา 4) ด้านดนตรีนาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา และ 5) ด้านประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สำหรับแนวทางการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาของปราชญ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม ตามบทบาท เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรม และสถานศึกษา เป็นต้น
2. หน่วยงานส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีกระบวนการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ
4. ควรมีการสร้างเครือข่ายกับองค์กร สถาบันการศึกษา ชุมชน วัด และหน่วยงานต่างๆในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ควรส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมด้านภาษาพื้นเมืองล้านนาทั้งในระดับหมู่บ้าน และโรงเรียน มีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการอนุรักษ์ภาษาพื้นเมืองล้านนาอย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง
2. ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ควรร่วมมือ/ส่งเสริม/สนับสนุน ประชาชนชาวบ้าน ชุมชน และโรงเรียน ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมล้านนา
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรมล้านนา
4. จัดเวทีเพื่อเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนาอย่างต่อเนื่อง เช่น เปิดเป็นช่วงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงาน/องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนา
2. ควรศึกษาเรื่อง บทบาทของสภาวัฒนธรรมกับการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนา
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนากับองค์กร หรือหน่วยงานอื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณ ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา และประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญณา สุขคร. (2549). แนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการดำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนา วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- จินตนา สนามชัยสกุล และคณะ. (2552). การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านไทลื้อเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ธนศวรรี เจริญเมือง. (2544). 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- น้ำทิพย์ มณฑาทอง. (2547). การอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นเมืองล้านนาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- มณี พยอมยงค์. (2525). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณคดีล้านนาไทย เรื่อง โคลงอมรา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

มณี พยอมยงค์. (2529). **วัฒนธรรมล้านนาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ลมูล จันทน์หอม. (2538). **วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงใหม่: สุริวงศ์บุ๊คเซ็นเตอร์.

สุรสิงห์ ส้ารวม ฉิมพะเนาว์. (2527). **การละเล่นของเด็กล้านนาไทยในอดีต**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2544). **คู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

**บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 :กรณีศึกษา พระ
สังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่**

**Buddhist Temple's Abbots on developing Community by the Noble Eightfold Path
: a case study of Buddhism at Ban-Kad ,Sungmen, Phare Province**

ชนะชัย นิลาศโคตรก^{1*} และ อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์²

Chanachai Nilassok^{1*} and Atthasit Muang-in²

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก เพื่อศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 ประการที่สอง เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ และประการที่สามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยพระภิกษุสงฆ์ ที่จำพรรษาอยู่ในวัดในตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และพุทธศาสนิกชน จำนวน 7 หมู่บ้าน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คนโดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรและได้ทำการประมวลผลโดยใช้สถิติพื้นฐาน 1.ค่าร้อยละ (Percentage) 2. ค่าเฉลี่ย (Mean) 3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (Ferguson,1981:68) สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha –Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach,1990:160)

จากการวิจัยบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ พบว่ามีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสัมมาสังกัปปะ ด้านบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสัมมาสมาธิ และที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมาอาชีวะ ด้านสัมมาสติ ด้านสัมมาทิฐิ ด้านสัมมากันมันตะและที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านสัมมาวาจา

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chnch2531@gmail.com

ความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะต่างๆ พบว่า พระสังฆาธิการในตำบลบ้านกาศมีอายุมาก ความรู้ทางด้านการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานมีน้อย และขาดประสบการณ์ในการเทศน์ จึงควรที่จะต้องเรียนรู้เพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านทางธรรม และทางโลก ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนพุทธศาสนิกชนต้องการให้พระสังฆาธิการจากการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งมองว่าเป็นการผิดศีล และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่พุทธศาสนิกชน พระสังฆาธิการสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อเป็นประโยชน์กับการพัฒนาชุมชนได้

คำสำคัญ : บทบาทการพัฒนาชุมชน หลักมรรคมีองค์ 8

Abstract

The objectives of this are to 1) study Buddhist temple's abbots roles in the development by Noble Eightfold Paths. 2) study the problems ,obstacles and suggestions of their roles. The sampling group of this study is 354, consisting of the leaders and the Buddhists from 7 villages. It has a questionnaire as a tool and processes by SPSS program for computing the average of percentage, mean average and standard deviation (Ferguson,1981:68). Using Alpha – Coefficient for simulates reliability of the tools and content validity by Cronbach (Cronbach,1990:160)

The study has shown the results that the roles of the abbots overall is on the middle level. The highest level of development on fold eight paths is the Righteous Premeditation , high level is the Righteous concentration. In the medium level are Righteous perseverance, Righteous Concentration, Righteous Thinking, Righteous career.

The suggestions are the leaders are senile, so their secular affairs and knowledge of management are weak, lacking of teaching skills. Then they should study more in Dharma and the secular affairs for the development of community. Also the local Buddhists urge them to stop smoking. Those leaders can be inventive to develop community.

Keyword : Noble eightfold paths, Buddhist monk, Buddhist temple, the monk leaders.

บทนำ

การที่พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการปกครองบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ปฏิบัติตามกฎหมายเถรสมาคมและถูกต้องตามพระธรรมวินัยบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามอำนาจหน้าที่และภารกิจได้ จะต้องมีหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานคณะสงฆ์ นั้นคือมรรคมีองค์ 8 เริ่มที่สัมมาทิฐิเห็นชอบสัมมาสังกัปปะดำริชอบสัมมาวาจาจาจาชอบสัมมากันมันตะการงานชอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีวิตชอบสัมมาวาชามะความเพียรชอบสัมมาสติระลึกชอบสัมมาสมาธิตั้งใจมั่นชอบ

ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ระดับผู้ปกครองมีข่าวในทางที่เสียหายหลายประการ ก่อให้เกิดความเสียหาย และมีการปฏิบัติศาสนกิจหนักไปทางด้านใดด้านหนึ่ง อาจจะไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสกับความ ต้องการในชุมชน เช่น ชุมชนอาจจะต้องการให้พระสงฆ์ส่งเสริมการศึกษา ฝึกอบรมให้กับเยาวชน แต่เจ้าอาวาสบางวัด

อาจจะเน้นไปทางการก่อสร้างวัดอุทยานในวัดมากขึ้น ซึ่งในการศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน จะเป็นผลสะท้อนให้เห็นความต้องการของชุมชน ว่าต้องการจะให้ส่งเสริมด้านไหนบ้าง ผู้ทำวิจัยจึงสนใจบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสว่ามีบทบาทอย่างไรบ้าง โดยใช้หลักกรรมมรดกมืองค์ 8 เป็นแนวทางในการศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะได้มุมมองจากฆราวาสที่ได้รับผลในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงของเจ้าอาวาสว่าเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่องควรที่จะแก้ไขหรือไม่ หรือควรจะมีวิธีการพัฒนาชุมชนไปทางด้านไหนให้เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน

จากเหตุผลสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่จะศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เพื่อต้องการทราบข้อมูลเป็นกรณีศึกษาว่าในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาสได้มีบทบาทในงานการพัฒนาชุมชนอย่างไรและในการทำงานของ เจ้าอาวาสย่อมต้องมีปัญหาและอุปสรรคไม่น้อยในฐานะแกนนำทางความคิดและจิตวิญญาณเพื่อการพัฒนาชุมชนอาจสร้างความพอใจและไม่พอใจบ้างกับคนบางกลุ่มจึงต้องมีกุศโลบายและกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาเพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จในการพัฒนาคน พัฒนางานของชุมชนให้สำเร็จผลตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
3. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัย เรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 เปรียบเทียบบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามมรดกมืองค์ 8 จำแนกตามเพศ สถานะ อายุ และ วุฒิการศึกษา และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนตามหลักกรรมมรดกมืองค์ 8 โดยมีการกำหนดตัวแปร ดังนี้

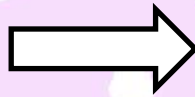
ตัวแปรต้น

พระสงฆ์

- เจ้าอาวาส
- พระลูกวัด

ฆราวาส

- พุทธศาสนิกชน
ตำบลบ้านกาต อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่

ตัวแปรตาม

บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษาพระสังฆาธิการตามหลักกรรมวิธี 8 ตำบลบ้านกาต อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านสัมมาทิฐิ
2. ด้านสัมมาสังกัปปะ
3. ด้านสัมมาวาจา
4. ด้านสัมมากันมันตะ
5. ด้านสัมมาอาชีวะ
6. ด้านสัมมาวายามะ
7. ด้านสัมมาสติ
8. ด้านสัมมาสมาธิ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักกรรมวิธี 8
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักกรรมวิธี 8
3. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชนตามหลักกรรมวิธี จำนวน 7 หมู่บ้าน เป็นหน่วยวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ผู้นับถือศาสนาพุทธที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านกาต อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ จำนวน 1,048 หลังคาเรือน 7 หมู่บ้าน 4 วัด ประชากรในเขตตำบลบ้านกาต 3,472คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (Ferguson,1981:68)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha – Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach,1990:160)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาคุณภาพเครื่องมือการทดสอบความน่าเชื่อถือ

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา รวมถึงโครงสร้างของชุดคำถามให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ครอบคลุมองค์ประกอบของตัวแปรอย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำแบบสอบถามที่หาความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับพุทธศาสนิกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น(Reliability)ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีของ ครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 คน มีเพศชาย 188 คน ร้อยละ 53.10 เพศหญิง 166 คน ร้อยละ 46.90 สถานภาพเป็นพระสงฆ์ 10 คน ร้อยละ 2.82 พุทธศาสนิกชน 344 คน ร้อยละ 97.18 อายุต่ำกว่า 20 ปี 10 คน ร้อยละ 2.82 อายุ 21 – 30 ปี 39 คน ร้อยละ 11.01 อายุ 31 – 40 ปี 60 คน ร้อยละ 16.94 อายุ 41 – 50 ปี 101 คน ร้อยละ 28.53 อายุ 51 – 60 ปี 79 คน ร้อยละ 22.31 อายุ 61 ปีขึ้นไป 65 คน ร้อยละ 18.39 วุฒิการศึกษา ประถมศึกษา 145 คน ร้อยละ 40.96 มัธยมศึกษา 142 คน ร้อยละ 40.11 ปริญญาตรี/เทียบเท่า 63 คน ร้อยละ 17.77 สูงกว่าปริญญาตรี 4 คน ร้อยละ 1.14สังกัดหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 47 คน ร้อยละ 13.27 หมู่ที่ 2 51 คน ร้อยละ 14.40 หมู่ที่ 3 59 คน ร้อยละ 16.66 หมู่ที่ 4 53 คน ร้อยละ 14.97หมู่ที่ 5 50 คน ร้อยละ 14.12 หมู่ที่ 6 46 คน ร้อยละ 12.99 หมู่ที่ 7 48 คน ร้อยละ 13.59

2. บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8

จากการศึกษาพบว่า มีบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสัมมาสังกัปปะ ($\bar{X}$ =3.92) ด้านบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับมาก คือ ด้านสัมมาสมาธิ ($\bar{X}$ =3.50) และที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับปานกลางเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านสัมมาวาจา ($\bar{X}$ =3.46) ด้านสัมมาอาชีวะ ($\bar{X}$ =3.40) ด้านสัมมาสติ ($\bar{X}$ =3.36) ด้านสัมมาทิฐิ ($\bar{X}$ =3.21) ด้านสัมมากันมันตะ ($\bar{X}$ 2.68 SD =0.74) และที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักมรรคมีองค์ 8 อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านสัมมาวาจา ($\bar{X}$ =2.46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านสัมมาทิฐิอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.24) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ(วันพระ) รองลงมาได้แก่ การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่างๆตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน

ด้านสัมมาสังกัปปะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.92) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การส่งเสริมการจัดงานประเพณีในวันสำคัญๆ เช่นวันวิสาขบูชา เทศน์มหาชาติ ฯลฯรองลงมาได้แก่ ออกกฏ ระเบียบข้อบังคับต่างๆแก่

พุทธศาสนิกชน เช่นการห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุรารายในบริเวณวัดและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดหาหนังสือไหว้พระ สวดมนต์เพื่อรักษาศีลธรรมไว้เพียงพอ

ด้านสัมมาวาจา ($\bar{X}=2.46$) อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การแก้ไขปัญหาเพื่อยุติเหตุความ ชัดแย้ง หรือลงโทษปัญหาที่เกิดขึ้นภายในวัด รองลงมาได้แก่ ให้คำปรึกษา แนะนำ พระภิกษุสงฆ์-สามเณรและประชาชน เมื่อเกิดปัญหาในทุกๆด้านและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและอบรมประชาชนในหลักของ ศีลธรรม

ด้านสัมมากรรมันตะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.68$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ บริหารจัดการกิจการของ วัด เช่น บัญชี รายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดีรองลงมาได้แก่ควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่พักรงฆ์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือพัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและ ประชาชน

ด้านสัมมาอาชีวะ ($\bar{X}=3.40$) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ไม่มีการเกี่ยวข้องกับสิ่ง เสพติดทั้งหลาย รองลงมาได้แก่ วางตัวอย่างเหมาะสมไม่เบียดเบียนสิ่งที่ทำให้ประชาชน สามเณร พระสงฆ์ เดือดร้อน มี และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ฝึกสอนอาชีพแก่ประชาชนหรือ ให้สถานที่ในการจัดอบรมให้ความรู้

ด้านสัมมาวายามะ ($\bar{X}=3.46$) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีการส่งเสริมจัดทำสวด วัตรเช้า วัตรเย็น ทุกวันและประชาชนมีโอกาสเข้าร่วม และ ส่งเสริมให้มีการทำบุญในเทศกาลของทุกเดือน หรือ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ เช่น วันพระ วันสำคัญต่างๆ รองลงมาได้แก่ มีการบริจาคปัจจัยในการบูรณะโบราณสถานและวัตถุและ สถานที่ในชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในชุมชนให้คงอยู่ กับพระพุทธศาสนา

ด้านการสัมมาสติ ($\bar{X}=3.36$) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง ไม่ปิดป้องด้วยอคติโดยมีการวิเคราะห์พิจารณาอย่างถูกต้องตามความจริงและ สามารถถ่ายทอดความรู้ หรือเทศน์ให้ธรรมะ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพเข้าใจง่ายรองลงมาได้แก่ สามารถนำความรู้มา ประยุกต์ใช้ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จฉลาด ในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย และทำงานร่วมกับผู้นำชุมชน

ด้านสัมมาสมาธิ ($\bar{X}=3.50$) อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ให้ความรู้ แนวคิด เกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างไม่ประมาท เช่น เทศน์ในวาระต่างๆ รองลงมาได้แก่บูรณาการหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา กับการใช้ ในชีวิตประจำวัน โดยมีการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสามารถควบคุมอารมณ์ให้สงบได้ ไม่ว่าจะ เจอสถานการณ์ที่วุ่นวาย ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น

สรุปผลและอภิปรายผล

บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสูง เม่น จังหวัดแพร่ พระสังฆาธิการได้มีการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติ เมื่ออยู่ภายในบริเวณวัด ห้ามมีการสูบบุหรี่ ห้ามมีการเล่นการพนัน อบายมุข ทุกชนิด เพื่อไม่ให้เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่เยาวชน ทางวัดได้มีการปฏิบัติ ธรรม รักษาศีลในวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา และวันพระ มีการจัดเตรียมหนังสือสวดมนต์ไว้ให้แก

พุทธศาสนิกชน อย่างเพียงพอ และทั้งนี้ทางวัดได้มีการส่งเสริมการจัดประเพณีวันสำคัญต่างๆ เช่น วันวิสาขบูชา วันลอยกระทง สวดมนต์ข้ามปี อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิระพล ปากาโร (สุชอาษา) (2550 : 25) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดและพัฒนาชุมชน ของวัดอาวูธวิกลิตาราม และวัดสร้อยทอง ผลการศึกษาพบว่า พระราชปริยัติวิมล (ทองดี ลีตายุโก) เจ้าอาวาสวัดอาวูธวิกลิตาราม และพระเทพปริยัตยาจารย์ (จัด โกวิท) เจ้าอาวาสวัดสร้อยทองมีภาวะการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการวัด และบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ประสพผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทั้งสองท่านนี้มีบุคลิกลักษณะน่าเลื่อมใส คือ มีเมตตาบารมีสูงมาก ให้โอกาสพระภิกษุและสามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนจนมีโอกาสจบการศึกษาระดับสูงสุด ท่านทั้งสองมีมนุษยสัมพันธ์ดีมาก มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล สร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน และครูอาจารย์ ในสำนักเรียน โดยมีกองทุนเพื่อการศึกษาทุกระดับชั้นเรียน ได้มีการพัฒนาวัดจนได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณต่างๆ จากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 กรณีศึกษา พระสังฆาธิการ ตำบลบ้านภาค อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ด้านสัมมาสติ มีบทบาทระดับ ปานกลาง โดยสามารถมีสติคิดพิจารณาในการดำเนินได้อย่างถูกต้อง มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโดยใช้เหตุและผล จัดการดำเนินการ ให้สำเร็จรวมถึงนำความรู้ที่มีมาประยุกต์แก้ไขสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามได้ แต่เนื่องจากพระสังฆาธิการในตำบลบ้านภาค ส่วนใหญ่มีพรรษาเยอะ วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้การถ่ายทอดความรู้ข่าวสารต่างๆ บางครั้งเกิดข้อผิดพลาด ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสาครธรรมประสิทธิ์(2554 : 31) ที่ทำการวิจัยเรื่องหลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองอำเภอเมืองสมุทรสาคร ผลการศึกษา ด้านสัมมาสติ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองอำเภอเมืองสมุทรสาครด้านสัมมาสติระลึกชอบโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเรื่องท่านมีสติรู้ตัวอยู่ว่าท่านกำลังทำอะไรอยู่รองลงมาเรื่องท่านมีสติรู้ว่าสิ่งนี้ดีควรทำต่ำสุดเรื่องท่านมีสติรู้ว่าสิ่งนี้ไม่ดีไม่ควรทำ

จากแบบสอบถามทั้งหมด 354 ฉบับ มีผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะ จำนวน 88 คน ร้อยละ 24.85 ของแบบสอบถาม พบว่า

ด้านสัมมาทิวฐิ พระสังฆาธิการในตำบลบ้านภาคมีอายุมาก ความรู้ทางด้านการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานมีน้อย และขาดประสบการณ์ในการเทศน์ จึงควรที่จะต้องเรียนรู้เพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านทางธรรม และทางโลก ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนส่งเสริมให้พระเข้าไปปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอนทางด้านศีลธรรมตามโรงเรียนต่างๆ ของชุมชน อย่างน้อย 1 ครั้ง /สัปดาห์

ด้านสัมมาสังกัปปะ ภายในวัดควรจะมีการจัดระเบียบในเรื่องของกฎระเบียบกติกาข้อตกลงในการกระทำความผิดของพระสงฆ์และสามเณรอย่างเคร่งครัด จำนวนหนังสือการทำวัตรสวดมนต์ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อพุทธศาสนิกที่เข้ามาร่วมสวดมนต์ ควรทำการจัดหาหนังสือสวดมนต์เพิ่มเติมให้พอเพียงต่อจำนวนพุทธศาสนิกที่เข้าร่วมในการสวดมนต์แต่ละครั้ง การประชาสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมของวัดยังไม่ทั่วถึง ทำให้บางครั้งพุทธศาสนิกขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง

ด้านสัมมาวาจาพระสังฆาธิการใช้วาจาในการพูดในสถานการณ์ที่ไม่สุภาพ การพูดจะไปในลักษณะเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งทำให้พุทธศาสนิกคิดว่าเป็นการใช้คำพูดที่ไม่มีความเหมาะสม

ด้านสัมมากรรมมั่นตะภายในวัดมีความขัดแย้ง ไม่สนับสนุนส่งเสริมการกีฬาในวัดการใช้พื้นที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมไม่สะดวกและไม่ได้รับความร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนอย่างเต็มที่ วัดไม่ค่อยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะพระเณรส่วนมาก จะบวชชั่วคราว และวัดไม่ได้จัดระเบียบในเรื่องของสภาพแวดล้อมภายในวัดให้เหมาะสมต่อการประกอบศาสนพิธี

ด้านสัมมาอาชีวะ พุทธศาสนิกชนต้องการให้พระสังฆาธิการจากการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งมองว่าเป็นการผิดศีล 5 และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่พุทธศาสนิกชน

ด้านสัมมาวาชยามะ การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานในชุมชนยังไม่ยั่งยืน และเอกสารตำราทางวัฒนธรรมยังอยู่ในสภาพการที่ใช้งานไม่ได้

ด้านสัมมาสติ การดำเนินการในงานพิธีต่างๆ ยังยึดติดในความคิดของพระสังฆาธิการมากเกินไป ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้ ในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ที่ได้รับรู้มา ยังมีรายละเอียดไม่ครอบคลุมกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข พระสังฆาธิการสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อเป็นประโยชน์กับการพัฒนาชุมชนได้ในบางโอกาส

ด้านสัมมาสมาธิพระสังฆาธิการไม่สามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เมื่อเจอเหตุการณ์ที่วุ่นวาย และไม่มีการบูรณาการหลักของศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาชุมชน ตามหลักมรรคมีองค์ 8 กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ ตำบลบ้านภาค อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรแยกทำการวิจัยเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของแต่ละเรื่อง เช่น เรื่องคุณลักษณะหรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำของเจ้าอาวาสต่อการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน หรือ เรื่องแนวทางการบริหารและการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนของเจ้าอาวาส หรือเรื่องปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมด้านการบริหารและการจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนของเจ้าอาวาส
2. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบทั้งในเรื่องคุณลักษณะหรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำ แนวทางการบริหารและการพัฒนาวัดและปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการบริหารและการจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนระหว่างเจ้าอาวาสที่วัดนั้นๆ ตั้งอยู่
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบสังกัดหมู่บ้านที่พุทธศาสนิกที่สังกัดอยู่ เพื่อได้ทราบบทบาทของพระสังฆาธิการในการพัฒนาชุมชน ของแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้ถูกแนวทาง

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี จากความเมตตาอนุเคราะห์อย่างดียิ่งของ ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำระหว่างการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีและยังช่วยเหลือตรวจทานปรับปรุงแก้ไข ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้บรรลุความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.พงษ์สนธิ คุณมนะลา ดร.วีระ เลิศสมพร รองศาสตราจารย์อุดม สุวรรณภาค ที่กรุณาเป็น ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาความตรง เซึ่ง เนื้อหาของแบบสอบถาม ทำให้เครื่องมือวิจัยมีคุณภาพ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านภาค อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ในการ ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้ขอขอบพระคุณพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชน ใน ตำบลบ้านภาค อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกท่าน ได้มาซึ่งข้อมูลงานวิจัยใน ครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคน ในคณะบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขา นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าของวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจน ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2540).กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา,

ณรงค์ปัดแก้ว. (2539).**ศึกษากาการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองลำปางจังหวัดลำปาง.**วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.

ธัญพรพงษ์โสภณ.(2539).**บทบาทของพระสงฆ์ส่วนบุคคลในการชี้นำและปลูกจิตสำนึกประชาชน**

ชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ศึกษากากรณีพระสังฆาธิการระดับ

เจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี). วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระพีระพล ปากาโร (สุขอาษา).(2553).**บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดและชุมชน:ศึกษากากรณีวัดอาวรุวิ-กสิ ตาราม และวัดสร้อยทอง กรุงเทพมหานคร.**สาขาศาสนศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.

พระเศรฐฐา อิต.(2553).**คุณลักษณะผู้นำของเจ้าอาวาสกับการเป็นศูนย์กลางชุมชนของวัด: กรณีศึกษา วัดใน ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี.**สารนิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.

พระมหาสุระพงษ์สุวรรณโส (สีหมอก).(2555).**ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาพระ ครูโพธิ์วิฑูรคุณวัดโพธิ์การามตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตต์จังหวัดร้อยเอ็ด.**ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การ บริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐนุทโน).(2554).**ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชน ของพระสงฆ์ : กรณีศึกษาพระสงฆ์อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร.**วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พระอธิการอำนาจเลขาวัฒมนะและรช.ทพญ.ดร.สุพัตราจิตตเสถียร.(2553).**บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสันติ**

**วิธีในชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร.กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์สวจากัด.**

บทบาทผู้นำต่อการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

The Role of Leaders in Sustainable Eco-Village Management of Ontal Sub-District, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province

ดวงกมล อินจินดา^{1*} และเกรียงไกร เจริญผล²

Duangkamol Injinda^{1*} and Kriengkrai Charoenphon²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น เนื่องจากพื้นที่นี้ได้รับการยกย่องให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เครื่องมือคือ เอกสารการจัดการของชุมชนออนใต้และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนเชิงนิเวศ ซึ่งได้แก่ ผู้นำท้องที่ (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) ผู้นำ ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล จำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบตัวต่อตัว โดยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายและสรุปตามข้อเท็จจริง จากการศึกษาพบว่าสภาพการจัดการชุมชนมีกิจกรรมรักษาป่าชุมชน ปลูกผักสวนครัวอินทรีย์ นำเศษใบไม้ไปทำปุ๋ย ปุ๋ยอินทรีย์ มีการตัดแยกขยะชาย ไร้ไซเคิล เศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก การอบรมเยาวชนให้เยาวชนได้สืบทอดกิจกรรม ประเพณีต่างๆในชุมชน และการจัดหมวดหมู่ให้ชาวบ้านรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมาย แบ่งหน้าที่ตามกลุ่มที่ตนเองสนใจ ตามที่ตนเองถนัด และจูงใจชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการชุมชนนิเวศ และมีผู้นำเป็นผู้ควบคุมในการบริหารกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ เพื่อสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

คำสำคัญ : การจัดการชุมชน ชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

¹ นิสิตคณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

² คณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹ Graduate Student, School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

² School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

*Corresponding author : kantavithi10921@hotmail.com

Abstract

The study of the Refer of Leaders in sustainable Eco-village Management of ontai sub-district San Kamphaeng District in to study of Because this area is regarded as a prototype eco-communities of the province. Using Document on the management of the community. In-depth interviews with those involved with the management of ecological communities, including local leaders (village leader / chief) community leaders, village / district. The total population of 20 people by face to face interviewing. The descriptive content analysis and conclusions based on facts. The study found that the treatment of community forest management community activities. Organic vegetables Remove fallen leaves to compost organic waste is sold. Recycling food scraps into compost. Training young children can be traced to the spanning activities. Tradition in the Community And the classification of the residents responsibility assigned. Divided into groups according to their interests. According to self-handedness And motivate people to get involved with the community house. And a leader who controls the administrative activities. To fulfill the plan. To create a community, a community of sustainable eco-tai San Kamphaeng district. Chiang Mai.

Keywords : Community Management, Eco-sustainable community

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา จึงทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่การกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์)

ชุมชนนิเวศ (Eco - Village) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านจิตวิญญาณ : เป้าหมายชีวิตของคนในชุมชนไม่ได้อยู่ที่การสั่งสมความมั่งคั่ง อำนาจ และสถานะทางสังคม หากแต่อยู่ที่การแสวงหาความสุข ความสงบทางใจ การทำบุญสุนทาน มีความสมดุลระหว่างการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ด้าน

นิเวศวิทยา : ประชาชนมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับระบบธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า อากาศได้รับการทนุถนอมให้อุดมสมบูรณ์ สะอาดจากมลภาวะต่างๆ วิถีชีวิต การผลิตของชุมชนไม่เพิ่มภาวะโลกร้อนให้สูงขึ้น ชุมชนมีการจัดระบบหมุนเวียนทรัพยากรมาใช้ใหม่อย่างจริงจัง ด้านวัฒนธรรม : ชาวบ้านมีความภูมิใจในวัฒนธรรมของชุมชน รักรากเหง้าของตนเอง ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมได้รับการรักษาและสืบสาน อย่างมีวิจิตรนิพนธ์ คนรุ่นเก่า รุ่นกลาง รุ่นใหม่ เข้าใจความเป็นมาของชุมชน เข้าใจสภาพปัจจุบัน และมีวิสัยทัศน์ที่จะก้าวร่วมนำไปสู่ออนาคตด้วยกัน ด้านการเมือง : ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนร่วมกัน ทั้งชนิดที่เป็นทางการ เช่น ผ่านกลไกของการเมืองท้องถิ่น และไม่ใช่องานการ เช่น กลไกทางจารีตประเพณี การตั้งสมภารเจ้าวัด การรับฟังคำสอนของคนเฒ่าคนแก่ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น เมื่อมีปัจจัยภายนอกที่มากกระทบความเป็นไปของชุมชน ชาวบ้านจะได้รับข่าวสารอย่างรอบด้าน และมีสิทธิมีเสียงที่จะพิจารณาว่าจะรับหรือปฏิเสธอย่างแท้จริง ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิที่จะกำหนดว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไร การสร้างโรงงาน โครงการบ้านจัดสรร การเปิดศูนย์การค้า ฯลฯ ต้องได้รับความเห็นชอบจากชุมชนทั้งหมด ด้านเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสิ่งแวดล้อม มิใช่ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ เกษตรกรรมปลอดภัยและงานหัตถกรรมเป็นพื้นฐานหลักทางเศรษฐกิจ ถ้าในชุมชนมีการอุตสาหกรรม ควรเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมงานด้านการเกษตร ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันแบบสหกรณ์ ทั้งในด้านการซื้อและการขายเพื่อลดการเอารัดเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง การผลิตเน้นการซื้อขายในชุมชน และในท้องถิ่นใกล้เคียงเป็นหลัก แทนการผลิตเพื่อส่งออกไปในที่ไกลๆ ด้านเทคโนโลยี : ประชาชนรู้จักต่อรองกับโลกสมัยใหม่ เช่น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ไม่ทำร้ายสิ่งแวดล้อม เป็นเทคโนโลยีที่ใช้พลังงานทางเลือกแทนพลังงานหลักซึ่งมีอยู่จำกัดน้อยลงเรื่อยๆ ด้านการศึกษา : ประชาชนมีความรู้เท่าทันวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ไหลบ่าเข้ามาจากโลกสมัยใหม่ รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เข้าใจและวางแผนระบบนิเวศอันอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่น (ECO-Literacy) ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรของการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนรักและภูมิใจในภูมิปัญญา วัฒนธรรม ระบบนิเวศ วิถีชีวิตและประเพณีของท้องถิ่น เยาวชนพร้อมที่จะอยู่ในชุมชน และสร้างสรรค์ชุมชนให้น่าอยู่ยิ่งขึ้นไป ด้านความเป็นธรรมทางสังคม : ช่องว่างระหว่างรายได้และการเป็นเจ้าของทรัพย์สินของคนในชุมชน ไม่มากจนเกินไป ชุมชนมีกลไกที่ก่อให้เกิดการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (กรอบแนวคิด การขับเคลื่อน “ชุมชนนิเวศ”(ECO Village), ออนไลน์)

บริบทของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉมจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน รวมถึงการเพิ่มขึ้นของประชากรที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ได้ส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่กำลังประสบพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายเริ่มลดลง เสื่อมโทรม ไม่เพียงพอต่อความต้องการ บางพื้นที่มีการบุกรุกทำลายป่าและพื้นที่ป่าต้นน้ำ ในขณะที่ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลาย ๆ พื้นที่เริ่มสูญหาย ขาดการส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาสืบทอด จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่ต้องวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง ด้านเศรษฐกิจในการสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชากรอยู่ดีมีสุขบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์และยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงข้อมูลและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อการบริหารเชิงป้องกัน ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการบริโภคให้เกิดความยั่งยืน ควบคู่กับการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการฐานทรัพยากรของตนเองและสร้างทางเลือกของการพัฒนาบนความหลากหลายทางชีวภาพและความ

หลากหลายทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น โดยในลำดับต่อไปจังหวัดจะดำเนินการจัดทำแนวทางการดำเนินงาน หรือแผนแม่บทในการจัดตั้งตำบลน้อย (Eco Village) เพื่อใช้สำหรับจัดทำชุมชนต้นแบบเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ในทั้ง 25 อำเภอต่อไปในอนาคต

ซึ่งตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนโบราณอายุกว่า 600 ปี และเป็นตำบลขนาดเล็กด้านทิศตะวันออกของเชียงใหม่ ด้วยลักษณะเด่นหลายประการของตำบลนี้ จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ชุมชนนิเวศต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสภาพภูมิอากาศประเทศเป็นพื้นที่ราบท่ามกลางหุบเขา 11 หมู่บ้านของชุมชนแห่งนี้บรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ตลอดสองข้างทางเข้าหมู่บ้าน มีโครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ฮอน รายล้อมด้วยทุ่งนาสีเขียว สะท้อนถึงการเป็นวิถีเกษตรกรรมและระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จัดทำโครงการแผนแม่บทการพัฒนาเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาชุมชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศ ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังมีความพร้อม และยินดีที่จะสร้างสรรค์ชุมชนให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศ อีกทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลออนใต้ ได้มียุทธศาสตร์การพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่ความยั่งยืนและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (เมืองน่าอยู่: เชียงใหม่พลิก 25 อำเภอสู่ชุมชนนิเวศยั่งยืน บัน “ออนใต้” โมเดลต้นแบบ Eco Village, ออนไลน์) ดังนั้นงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาสภาพการจัดการชุมชนเชิงนิเวศในเขตชุมชนตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐาน คือ ผู้นำมีบทบาทต่อการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ในระดับมาก

กรอบแนวคิด

- 1. กิจกรรมในชุมชน
  - แผนปลูกป่า
  - การรีไซเคิล
  - การอบรมเยาวชน
  - ความสัมพันธ์ระหว่างกัน
- 2. การบริหารทั่วไป
  - การวางแผน
  - การจัดองค์การ
  - การจูงใจ
  - การควบคุม

สภาพการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบล ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ เพื่ออธิบายให้เห็นสภาพการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ เอกสารการจัดการของชุมชนออนใต้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนเชิงนิเวศ ของตำบล ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ ผู้นำท้องที่ (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 11 คน ผู้นำประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล จำนวน 9 คน จำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Context Analysis)

ผลการศึกษา

สภาพการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบล ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนตำบลออนใต้ได้มีกิจกรรมในชุมชน กิจกรรมรักษาป่าชุมชน โดยความเป็นมาการจัดตั้งป่าชุมชนป่าชุมชนคอยช่วยโป่ง บ้านป่าตึง ในอดีตเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ขนาดใหญ่อยู่เป็น นจำนวน มากเช่นไม้ประดู่ เป็น ต้น (ตอยกิวดู) และเป็นป่าที่ใกล้บ้านเป็นแหล่งทำมาหากินของคนในชุมชนอีกแห่ง หนึ่ง ปัจจุบันจัดว่าเป็น ป่าที่เสื่อมโทรมหาต้นไม้ขนาดใหญ่ไม่มีเลย ต่อมาในปี 2549 นายสมศักดิ์ วงศ์แก้วแปง ผู้ใหญ่บ้าน จึงได้ประชุมหารือกับชาวบ้านว่าขอฝืนป่าคอยช่วยโป่งไว้เป็นป่าชุมชน โดยให้ชุมชนร่วมกันรักษาเพื่อให้ป่าได้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ชาวบ้านก็เห็นด้วยและได้ร่างกฎระเบียบการดูแลรักษาป่าร่วมกัน ตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน และขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และพันธุ์ไม้ จากภาครัฐ เช่น จากศูนย์ส่งเสริมวนศาสตร์ชุมชนที่ 1 (เชียงใหม่) ตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปี 2552 เทศบาล ตำบลออนใต้และต่อมาได้มีองค์กรเอกชนคือ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA) สาขาเชียงใหม่ เข้ามาสนับสนุนอีกทางหนึ่ง ร่วมกับวัดและชุมชน การดูแลรักษาป่าชุมชน ปัจจุบันชุมชนได้กำหนดให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยได้แบ่งพื้นที่โดยรอบป่า ชุมชนให้กลุ่มหมวดต่าง จำนวน 13 หมวด แบ่งพื้นที่กันดูแล ทำแนวกันไฟ ปีละ 1 ครั้ง ปลูกป่าเสริม 1-2 ครั้ง/ ปี หรือวันสำคัญต่างๆ ชุมชนและคณะกรรมการจะต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลป่าชุมชนแห่งนี้ โดยการช่วยเหลือตรวจสอบเป็นหูเป็นตาคนที่เข้าบริเวณฝืนป่าชุมชนแห่งนี้ เป็นพิเศษ ถ้าหากพบการกระทำผิดกฎระเบียบก็ต้องมีการว่ากล่าวตักเตือน ถ้าผิดก็จะทำการปรับตามกฎระเบียบต่อไป

การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ดังนี้

1. เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นไม้กินได้ หน่อไม้ ผักหวาน เห็ดหลายชนิด เช่น เห็ดไข่ เห็ดอง เห็ดไข่ห่าน เห็ดลม(เห็ดदान) เห็ดแดง เห็ดน้ำแป้ง เห็ดขอนขาว เป็นต้น ช่วงเวลาที่ชาวบ้าน มักจะเข้าไปเก็บเห็ดหาอาหารป่าในช่วงฤดูฝน
2. เป็นแหล่งเชื้อเพลิง เนื่องจากเป็นป่าไม้ที่ใกล้บ้านชาวบ้านมักจะเข้าไปเก็บเศษไม้ ปลายไม้แห้งๆ หรือไม้ยืนต้นที่ตายแล้ว ตลออดจนไม้ที่โค่นล้มหรือหักลงมาจากแรงลม เพื่อนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงหาอาหาร ในครัวเรือน แต่ต้องได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการป่าชุมชนเสียก่อน
3. เป็นแหล่งสมุนไพร จากสภาพป่าชุมชนปัจจุบันก็ยังมีสมุนไพรที่ยังมีอยู่ เช่น ต้นมะเขือแจ้ดิน จุงจา ลิง กระชาย เครือแข้งม้า ฮ้อสะพายควาย และกล้วยไม้ชนิดต่าง ๆ

4. เป็นแหล่งปล่อยสัตว์เลี้ยง ในช่วงฤดูการทำนาและฤดูการเก็บเกี่ยวพืชข้าว ในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือน ธันวาคม ของทุกปี ชาวบ้านจะนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปปล่อยในป่าเพื่อป้องกันการไปรบกวน พืชผลทางการเกษตรของชาวบ้าน

กฎระเบียบข้อบังคับป่าชุมชนดอยห้วยโป่ง ซึ่งชุมชนได้ตั้งกฎข้อบังคับขึ้น เพื่อให้มีการจัดการได้ง่ายขึ้น โดยมีข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

1. กฎระเบียบของป่าชุมชนดอยห้วยโป่งนี้ คณะกรรมการร่วมกันร่างกฎระเบียบออกประกาศบังคับใช้ เป็นกฎข้อห้าม ด้วยความเห็นชอบของคนในชุมชน
2. ป่าชุมชนดอยห้วยโป่งมีคณะกรรมการป่าชุมชน / คณะกรรมการหมู่บ้าน / ชุมชนดูแลรักษาาร่วมกัน
3. ห้ามเข้าไปตัดไม้ในพื้นที่ป่าชุมชนดอยห้วยโป่ง โดยมีได้รับอนุญาต เด็ดขาด
4. หากผู้ใดมีความจำเป็นต้องการเข้าไปตัดไม้ในพื้นที่ป่าชุมชน จะต้องได้รับอนุญาตและได้รับความ เห็นชอบจาก คณะกรรมการป่าชุมชนก่อนทุกครั้ง
5. ผู้ใดเข้าไปหาผลประโยชน์ ในพื้นที่เขตป่าชุมชน โดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีโทษปรับตามระเบียบข้อห้ามป่าชุมชนของหมู่บ้าน
6. การกระทำใด ๆ อันเกิดความเสียหายแก่ป่าชุมชน โดยไม่ได้รับอนุญาต มีโทษปรับตามระเบียบข้อ ห้ามป่าชุมชนของหมู่บ้าน
7. ถ้ามีผู้ใดเข้าไปตัดไม้ในพื้นที่ป่าชุมชนดอยห้วยโป่ง จะต้องถูกปรับเป็นเงินมูลค่า 1,000 บาท ต่อ นิ้ว / ฟุต
8. หากพบการกระทำผิดจากการเผาป่า จะต้องถูกปรับตามระเบียบ คิดเป็นเงิน ตารางเมตรละ 1,000 บาท / ครั้ง
9. ผู้ใดเคลื่อนย้ายทำลาย ก่อสร้าง ไม้ สมนุไพร และพืชพันธุ์ต่างๆ อันที่เป็นสิ่งหวงห้ามของป่าชุมชนดอย ห้วยโป่ง จะต้องถูกปรับเป็นเงิน 1,000 บาท / ครั้ง
10. ห้ามล่าสัตว์ทุกชนิดภายในเขตป่าชุมชนแห่งนี้ ผู้ใดฝ่าฝืน จะต้องถูกปรับเป็น เงิน 1,000 บาท / ครั้ง (องค์ความรู้ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบ้านป่าตึง ม.7 ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่)

การดูแลรักษาป่า โดยมีการดูแลและจัดการดังนี้

1. การจัดเวรยามดูแลป่า กลุ่มผู้นำคณะกรรมการหมู่บ้านจะผลัดเปลี่ยนกันไปทำหน้าที่คอยดูแลการลักลอบตัด ไม้ในเวลากลางวัน คืนละ 2 คน สำหรับในตอนกลางวัน ชาวบ้านทุกคนจะช่วยกันสอดส่องดูแลการลักลอบขโมยป่าใน พื้นที่ดังกล่าว
2. การทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ป่าชุมชน ช่วงก่อนถึงฤดูไฟป่าประมาณเดือนธันวาคมหรือเดือนมกราคม กรรมการ หมู่บ้านแต่ละคนและลูกบ้านที่ตนเองรับผิดชอบจะไปช่วยกันทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ป่าชุมชน
3. ทำความสะอาดพื้นที่บริเวณป่าชุมชน ซึ่งจะทำในช่วงเดือนเดียวกับการทำแนวกันไฟ เพื่อเป็นการลดเชื้อเพลิงใน พื้นที่ป่า และมีการตัดแต่งกิ่งไม้ที่ถูกภัยธรรมชาติล้มอยู่เข้าไปใช้ประโยชน์ ถ้าเป็นเศษไม้หรือปลายไม้ทางคณะกรรมการจะ อนุญาตให้นำไปทำฟืนได้ แต่ถ้าเป็นไม้ใหญ่จะช่วยกันแปรรูปนำไปใช้ในการซ่อมแซมวัดและศาลากลางบ้านต่อไป
4. การร่วมกันดับไฟป่า ส่วนมากไฟป่าจะลุกลามมาจากภายนอก ถ้ามีปริมาณไม่มากนัก คณะกรรมการหมู่บ้าน จะช่วยกันดับ แต่ถ้าปริมาณมากจะร้องขอชาวบ้านมาช่วยกันดับ (องค์ความรู้ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบ้าน ป่าแพะ ม. 10 ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่)

ความเชื่อถือ, พิธีกรรมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน โดยชุมชนนี้ตั้งแต่ตั้งหมู่บ้านมา มีกิจกรรมการเลี้ยงผีขุนน้ำเป็นประจำทุกปี จัดช่วงเดือน 10 เหนือ หรือช่วงเดือน มิถุนายน สัตว์ที่ใช้เลี้ยงบูชาผีขุนน้ำ คือ วัว 1 ตัว สถานที่เลี้ยงผีขุนน้ำตรงสองสบลำห้วย การเลี้ยงผีปู่ บ้าน ทุกเดือน 9 แรม 9 ค่ำ ของทุกปี(ตามปี ปฏิทินคนเมือง ในภาคเหนือ) การเลี้ยงหรือทำบุญบวงสรวงใจหลักเมืองหรือหลักหมู่บ้าน ทุกวันที่ 18-19 เมษายน ของทุกปี และมีงานฉลองพิธีการขอฝน สรงน้ำพระธาตุ ฟังเทศน์และพิธีสืบชะตา การแห่ปลาจ๋อน (โดยการนำไม้ ชื่อไม้ไผ่ล่อนง” มาทำเป็น ปลาจ๋อน) และส่วนบริเวณจุดที่เป็นตาน้ำชาวบ้านจะเรียกว่า “ห้วยยุบ” หรือ “ห้วยน้ำรู” เชื่อกันว่าพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งหมู่บ้านว่าห้วยยุบมาก่อน เคยมีคนมาขุดพบสิ่งของมากมายและได้นำของไปเก็บไว้ที่บ้าน แต่ต้องมีอันเป็นไป ต่างๆนาๆ จนต้องนำของมีค่าเหล่านั้นกลับมาคืนที่เดิม และชาวบ้านยังมีความเชื่อว่าการที่มีน้ำไหลออกมา เพราะว่ามีผีป่าคอยปกป้องรักษาอยู่ ดังนั้น ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคมของทุกปี ชาวบ้านจะนำเครื่องเซ่นไหว้ไป บูชาได้แก่ ไก่และหมู วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเลี้ยงผีป่า และวิงวอนขอให้มีน้ำไหลอยู่ตลอดไป รวมทั้งเป็นการขอให้ฝนตกอีกด้วย

ด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม “ประชากรทุกคนนับถือศาสนาพุทธมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ยังคงมีความเชื่อและนับถือผีปู่ ย่า เช่น เมื่อจะแต่งงานจะต้องไปบอกผีปู่ ย่า เพื่อเป็นการบอกกล่าว บรรพบุรุษ มีพิธีสืบชะตาบ้าน หรือจัดขึ้นเมื่อมีคนป่วยให้หายจากโรค หรืองานมงคลขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำในช่วงเดือน 10 ก่อนที่จะเข้าสู่ฤดูการทำนา เพื่อบอกกล่าวท้าวอารักษ์ ธรณีเจ้าที่ เจ้าป่า เจ้าเขา และขุนน้ำต่างๆ เพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดปี ฤดูกาลทำนา ตลอดจนการทำพิธีตามความเชื่อในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันยี่เป็ง ประเพณีแข่งบั้งไฟวันสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ แห่ไม้ก้ำสะหลี งานทำบุญประจำปีของหมู่บ้าน เป็นต้น เลี้ยงผีปู่ย่า เดือน 9 (กรกฎาคม) สงกรานต์ประเพณีดำหัวเฒ่าชนกลุ่มหนุ่มสาวจะมีการแห่ตีกลองดำหัวแต่ละบ้าน เพื่อสานความสัมพันธ์และสืบทอดประเพณี ชาวบ้านได้มีการปลูกผักสวนครัวอินทรีย์ ชายผักอินทรีย์ที่ตลาดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำเศษใบไม้ไปทำปุ๋ยปุ๋ยอินทรีย์ ทำร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีการคัดแยกขยะขาย รีไซเคิลเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก บางกลุ่มบางครอบครัวก็เย็บผ้า ทอผ้า ปลูกยาสูบ” (นิคม ยะคำสัมภาษณ์ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2558)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำทั้ง 20 คน ด้านการบริหารทั่วไปของชุมชน ผู้นำและชาวบ้านต้องมีการมีการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ต่าง ๆ และจัดทำแผนงานเพื่อประสานกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำในอนาคต เป็นการเตรียมการเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีการจัดการชุมชน เป็นการพิจารณาถึงงานที่จะต้องกระทำใครเป็นผู้ทำงานนั้น ๆ ต้องมีการจัดกลุ่มงาน มีการรายงาน และมีผู้ตัดสินใจ นั่นคือการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ กำหนดสายการงาน โดยการจัดหมวดหมู่ให้ชาวบ้านรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แบ่งหน้าที่ตามกลุ่มที่ตนเองสนใจ ตามที่ตนเองถนัด เพราะชาวบ้านเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดการ เพราะชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกอย่างของชุมชน หากชาวบ้านไม่มีคุณภาพ การจัดการให้บรรลุเป้าหมายของชุมชนย่อมดำเนินไปได้ยาก วัตถุประสงค์ของการจัดการงานบุคคลคือ เพื่อเลือกสรรคนที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานและควบคุมดูแลให้ชาวบ้านเหล่านั้นปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จของชุมชน และการชักนำ (Leading) เป็นการนำและจูงใจ การกระตุ้นให้ชาวบ้านใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ รวมทั้งแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการชุมชนนิเวศ การจูงใจเป็นการนำคน นำงานไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำต้องกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานเห็นดีเห็นชอบ ยอมรับ ทำงานด้วยความพอใจ หรือมีความเห็นพ้องต้องกันที่จะทำงานสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับชุมชน ผู้นำต้องเป็นผู้จุดประกายความคิดให้

ชาวบ้านมาร่วมคิดร่วมทำ ทูมเทแรงกายแรงใจให้กับชุมชน การนำ คือการที่ผู้นำมอบหมายให้ชาวบ้านปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการสั่งด้วยวาจาหรือแบบลายลักษณ์อักษร การสั่งงานที่ดีต้องเป็นคำสั่งที่ผู้รับคำสั่งสามารถปฏิบัติได้ ผู้รับคำสั่งจะต้องมีอำนาจ เวลา และอุปกรณ์ในการดำเนินงานเพียงพอที่จะปฏิบัติตามคำสั่งนั้น และคำสั่งที่ดี คือ ต้องเป็นเรื่องที่ผู้รับคำสั่งสนใจ เป็นคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เป็นคำสั่งที่เหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ และเป็นคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรกระบวนการของการออกคำสั่ง ควรมีขั้นตอน คือ การกำหนดงานที่จะสั่งให้ปฏิบัติ การเลือกคนที่จะรับคำสั่ง การสั่งงานควรสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร การให้การสนับสนุนแก่ผู้รับคำสั่งการตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การวัดความสำเร็จของงานเพื่อกระตุ้นการทำงานทำให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นความสำคัญของงาน การตัดสินใจ คือการเลือกทางปฏิบัติ ซึ่งมีอยู่หลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี และบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนนั้น และผู้นำเป็นผู้ควบคุม (Controlling) การควบคุม การติดตามตรวจสอบกิจกรรมงาน และการปฏิบัติงานของชาวบ้าน มีการดำเนินตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ มีการจัดโครงสร้างที่ดีปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ มีการคัดเลือกคน โยกย้ายประเมินผลที่ดีหรือไม่ หากมีข้อบกพร่องจะต้องดำเนินการแก้ไข ตามวงจรของการควบคุม คือการกำหนดมาตรฐาน การวัดผลปฏิบัติงาน เปรียบเทียบผลงานกับมาตรฐาน หากผลการเปรียบเทียบต่ำกว่ามาตรฐานจะต้องแก้ไขการปฏิบัติงาน ต้องมีการตั้งมาตรฐานใหม่ วางแผนใหม่การจัดองค์การใหม่และการสั่งการใหม่ เพื่อสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบล ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลและอภิปรายผล

ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนโบราณอายุกว่า 600 ปี และเป็นตำบลขนาดเล็กด้านทิศตะวันออกของเชียงใหม่ ด้วยลักษณะเด่นหลายประการของตำบลนี้ จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ชุมชนนิเวศต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสภาพภูมิอากาศประเทศเป็นพื้นที่ราบท่ามกลางหุบเขา 11 หมู่บ้านของชุมชนแห่งนี้บรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ตลอดสองข้างทางเข้าหมู่บ้าน มีโครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่อน รายล้อมด้วย ทุ่งนาสีเขียว สะท้อนถึงการเป็นวิถีเกษตรกรรมและระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จัดทำโครงการแผนแม่บทการพัฒนาเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาชุมชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศ ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังมีความพร้อม และยินดีที่จะสร้างสรรค์ชุมชนให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศ โดยความสัมพันธ์ระหว่างมิติสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสมดุลธรรมชาติ ภัยและอันตรายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์และการพัฒนา และอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Hamdi and Goethert, 1997 : 9 (อ้างในภินิดา หอมชื่น, 2552, 29) อธิบายถึงคุณลักษณะของแนวคิดเชิงนิเวศ คือการสร้างสมดุลและความยั่งยืนของ 2 ส่วน คือ ความยั่งยืนเชิงนิเวศธรรมชาติ และความยั่งยืนทางสังคม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำคัญคือ การอยู่อย่างมีความสุขของมนุษย์ ดังนั้น ชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยใช้กระบวนการ กลไก กฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นการจัดการทางสังคมของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีรากฐานมาจากการสั่งสมสืบทอดกันมาเป็นองค์ความรู้ในการกำหนดแบบแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรโดยการจัดการความสัมพันธ์ทั้งภายในและระหว่างชุมชนที่สะท้อนถึงความเอื้ออาทรต่อกันระหว่างคนในสังคมในการใช้ทรัพยากรโดยชุมชน โดยมีผู้นำเป็นผู้บริหารจัดการชุมชน ตั้งแต่การวางแผนชุมชน

การจัดหมวดหมู่ให้ชาวบ้านรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และจูงใจชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการชุมชนนิเวศ และมีผู้นำเป็นผู้ควบคุมในการบริหารกิจกรรมต่างๆในชุมชน เพื่อให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ เพื่อสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบล ออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาบทบาทผู้นำต่อการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทผู้นำต่อการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาบทบาทผู้นำต่อการจัดการชุมชนเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับนี้เกิดขึ้นจากความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ดร.เกรียงไกร เจริญผล ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.ปรารธนา ยศสุข ดร.นพวรรณ บุญธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลืออย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้นำทุกท่านของตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ที่ช่วยให้ข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา-มารดา ที่ให้ความรัก ความอบอุ่น คอยเป็นกำลังใจสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนมาโดยตลอด และพี่ๆเพื่อนๆทุกคนที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาครั้งนี้ผ่านลุล่วงด้วยดี ตลอดจนรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มอนุรักษ์ป่าและชุมชนบ้านป่าตึงห้วยหม้อและมูลนิธิสังข์-กลุ่มเชื่อมโยงป่า น้ำและคน. (2554). **องค์ความรู้ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบ้านป่าตึงห้วยหม้อ**. เชียงใหม่: ช้างเผือก.

กลุ่มอนุรักษ์ป่าและชุมชนบ้านแพะและมูลนิธิสังข์-กลุ่มเชื่อมโยงป่า น้ำและคน. (2553). **องค์ความรู้ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเปิดตำนานชุมชนคนบ้านแพะ**. เชียงใหม่: ช้างเผือก.

กิจกรรมประชาสัมพันธ์และขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองเชียงใหม่สู่เมืองนิเวศ (ECO-Village) ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาเมืองเชียงใหม่มาอยู่ พ.ศ. 2557. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.livefm10425.com/event/index.php?page=1&item=25>.

ณัฐพงศ์ จารุวรรณพงศ์. (2548). **การอยู่อย่างเมืองเชิงนิเวศ**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ภนิดา หอมชื่น. (2552). **ระบบนิเวศชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนประมงพื้นบ้านเกาะกลางปากแม่น้ำกระเป๋**

ตำบลคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่. วางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ไรด์อะไบร์นิวส์. (2556). เมืองน่าอยู่: เชียงใหม่พลิก 25 อำเภอสู่ชุมชนนิเวศยั่งยืน ปั่น “ออนไต์” โมเดลต้นแบบ EcoVillage. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2557, จาก <http://www.rideabikeneews.com/travel-route-detail.php?id=23>.
- วรรัตน์ เขียวโพธิ์. (2542). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- สมคิด บางโม. (2540). **การประกอบธุรกิจ**. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- สุพัตรา สุภาพ. (2535). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์. (2530). **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรวรรณ ณะราช. (2546). **การบริหารเรือนนอนโรงเรียนในสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ เขตการศึกษา 8**. วิทยานิพนธ์ คม., สถาบันราชภัฏลำปาง, ลำปาง
- องค์การบริหารส่วนตำบลออนไต์, แผนพัฒนาสามปี ประจำปีงบประมาณ 2558-2560. (2557). สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2557, จาก <http://blog.politicalroad.org>.

ประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 – 2557

The Effectiveness of Policies Implementation to tackle the Drugs Problem of the Command Center for Drugs Elimination Phayao Province for Fiscal Years 2012–2014

เชาว์วัฒน์ รัตนการุณจิต^{1*} และอรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์²
Chaowat Rattanakarunjit^{1*} and Atthasit Muang-in²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 – 2557 (2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา โดยนำแนวคิดแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชน (2) ด้านการแก้ไขปัญหายูสเอและผู้ติดยาเสพติด (3) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด (4) ด้านการปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย (5) ด้านการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน (6) ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ปี พ.ศ. 2555 – 2557 ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ เป็นกรอบแนวคิดหลัก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากประชาชนในจังหวัดพะเยา จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายทั้ง 6 ด้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชน รองลงมา คือ ด้านการแก้ไขปัญหายูสเอและผู้ติดยาเสพติด ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้านการปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย และน้อยที่สุด คือ ด้านการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน และประชาชนส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย ดังนี้ (1) ประชาชนเข้าถึงช่องทางการแจ้งเบาะแสยาเสพติดได้ยาก (2) นโยบายการจัดการปัญหาเสพติดถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทำให้ไม่สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่เท่าที่ควร และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบาย ดังนี้ (1) ให้ดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดโดยเด็ดขาด ด้วยการจับบงกชโทษสูงสุด

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : m_emperor@hotmail.co.th

คือ การประหารชีวิตทุกราย (2) ควรใช้กฎหมายของประชาคมหมู่บ้านดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (3) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป (1) ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ (2) ควรเพิ่มตัวแปรต้นในเรื่องของภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากในพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองไม่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ขาดผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และอาจส่งผลต่อการดำเนินการตามข้อสั่งการหรือนโยบายของรัฐบาล ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้ในการกำหนดแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของจังหวัดพะเยาให้มีคุณภาพ ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา ประสิทธิภาพ

Abstract

The objectives of the research paper are: (1) To study the effectiveness of policies to tackle the drugs problem of the Command Center for Drugs Elimination Phayao Province for fiscal years 2012– 2014. (2) To study the problems and suggestion of management drug problems of the Command Center for Drugs Elimination Phayao Province. The concept plan to tackle drugs 6 models such as: (1) Social empowerment and power of community. (2) The solution of drug addiction. (3) Self–defense from drugs. (4) Drug enforcement and law enforcement. (5) Drug deprivation at border. (6) Integration of management in the strategy for Drugs Elimination for fiscal years 2012– 2014 of the Command Center for Drugs Elimination Phayao Province. This study was a quantitative research. The data is collected from the public in Phayao Province of 400 people by questionnaire.

The results showed public opinion on the effectiveness of policies to all 6 models. Average in high level, the side with the highest average was the social empowerment and powers of community, next below was the solution of drug addiction, integration of management, Self–defense from drugs, drug enforcement and law enforcement and at least was drug deprivation at border. Most people had commented on the problems in the policy: (1) Public access channel to report drug was rare. (2) The policy of tackling the drug was determined from the centralized and didn't correspond to the problems in the area. And the implementation of our recommendations: (1) to continue with the drug trafficking was strictly prohibited. Using the maximum penalties was the death penalty in all cases (2) should apply the rules of the community action against those involved with drugs (3) there should be the incentives to officer practitioner's drugs.

Suggestions for further research were (1) should be added to the collection in the form of interviews to obtain information qualitatively. (2) Should be more variable in the domicile of the respondents. There weren't any village leaders in municipality to solve problems and may affect the implementation of the order, or government policies. The results of this research should be used to formulate a plan to prevent and resolve the drugs of the Phayao province to high quality, efficient and more effective.

Keywords : Command Center for Drugs Elimination Phayao Province Effectiveness

บทนำ

การแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย เป็นภารกิจที่รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยพยายามที่จะแก้ไขมาโดยตลอด แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งผู้ค้า และผู้เสพ เห็นได้จากสถิติการจับกุมคดียาเสพติดของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ดังนี้ ปี พ.ศ. 2555 จับกุมผู้กระทำความผิดได้มากถึง 393,973 คดี ผู้ต้องหา 385,725 คน ยาบ้า ประมาณ 83 ล้านเม็ด ไอซ์ 1,551 กิโลกรัม เฮโรอีน 25.23 กิโลกรัม กัญชา 18 ตัน สารซูดออีเฟรดรีน 4.5 ล้านเม็ด และตรวจสอบทรัพย์สินได้มากถึง 5,058 คดี มูลค่าทรัพย์สิน 1,751 ล้านบาท นำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา จำนวนถึง 560,046 ราย ในปี พ.ศ. 2556 จับกุมผู้กระทำความผิดได้มากถึง 445,956 คดี ผู้ต้องหา 431,009 ราย รายสำคัญ จำนวน 44,925 ราย ของกลางยาบ้า ประมาณ 120.04 ล้านเม็ด ไอซ์ 1,631.66 กิโลกรัม เฮโรอีน 708.74 กิโลกรัม กัญชา 27,487.98 กิโลกรัม และตรวจสอบทรัพย์สินได้มากกว่า 2,395.41 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2557 จับกุมผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดได้จำนวน 347,028 คดี ผู้ต้องหา 365,918 คน ของกลางที่จับกุมได้ ไอซ์ 1,073.60 กิโลกรัม ยาบ้า 96,155,912 เม็ด เฮโรอีน 497.30 กิโลกรัม กัญชา 28,104.45 กิโลกรัม และดำเนินมาตรการด้านทรัพย์สินได้มากกว่า 1,454.44 ล้านบาท

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดพะเยา ก็ได้ยึดถือตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดของระดับชาติ โดยมีคำสั่งจังหวัดพะเยาที่ 2009/2554 ลงวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2554 เรื่องจัดตั้งศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นหน่วยงานบัญชาการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในจังหวัดพะเยา มีผลการดำเนินการในปี 2555 จับกุมได้ 1,206 คดี ผู้ต้องหา 1,321 คน ยึด ยาบ้า 2,625,126 เม็ด ไอซ์ 49.7 กิโลกรัม กัญชา 182 กิโลกรัม โคเคน 102 กิโลกรัม ปี 2556 จับกุมได้ 2,001 คดี ผู้ต้องหา 2,122 คน สามารถยึด ยาบ้า 2,271,556 เม็ด ไอซ์ 2.7 กิโลกรัม กัญชา 95 กิโลกรัม โคเคน 0.7 กิโลกรัม และในปัจจุบัน ปี 2557 จับกุมได้ 1,444 คดี ผู้ต้องหา 1,487 คน ยึดยาบ้า 2,000,126 เม็ด ไอซ์ 1.5 กิโลกรัม กัญชา 670 กิโลกรัม โคเคน 0.5 กิโลกรัม

จากผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระหว่างปี 2555 – 2557 ทั้งในระดับชาติ และจังหวัดพะเยา แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินการดังกล่าว สามารถบ่งชี้ได้ว่าบรรลุเป้าหมายในเชิงปริมาณอย่างแน่นอน แต่การวัดผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถแสดงถึงผลการดำเนินการในเชิงคุณภาพได้ด้วย ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดว่าประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่ เมื่อมีปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังตามแผนยุทธศาสตร์ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงประสิทธิผลของการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผล ของการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 – 2557
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา

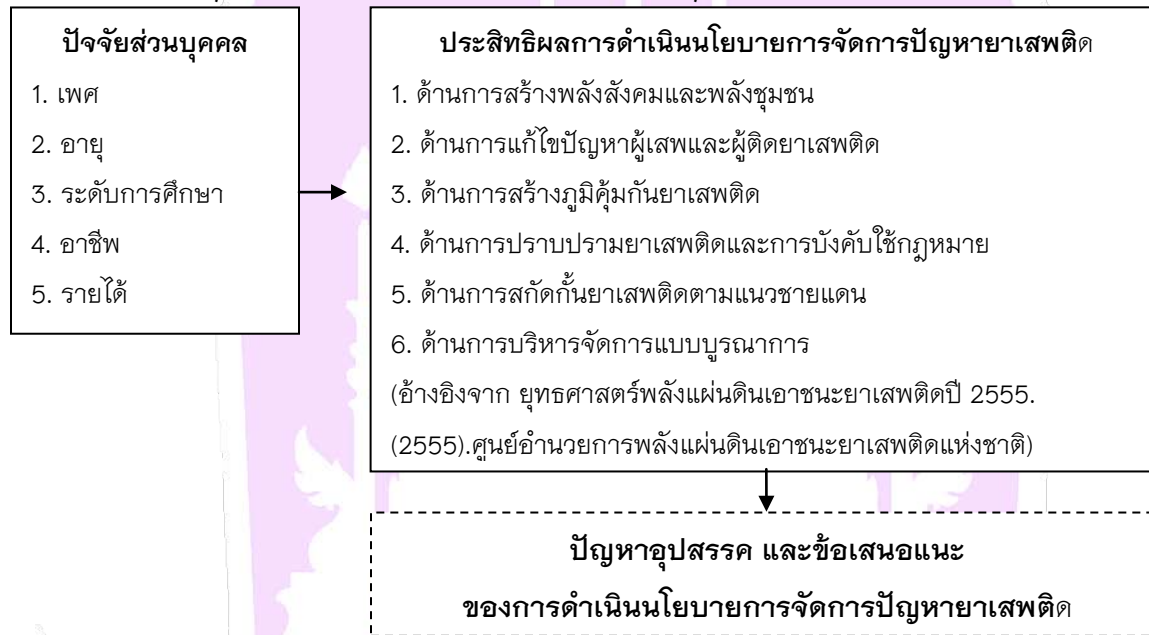
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ได้ศึกษาจากนโยบายยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด แผนงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 7 แผน จังหวัดพะเยาได้ดำเนินการ 6 แผน ได้แก่ การสร้างพลังสังคมและชุมชนเอาชนะยาเสพติด การแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด การปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน และการบริหารจัดการแบบบูรณาการ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ(Independent Variable)

ตัวแปรตาม(Dependent Variable)

สมมุติฐานของการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติดของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยา แยกเป็นรายชื่อได้ดังนี้

1. ประชาชนในจังหวัดพะเยาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
2. ประชาชนในจังหวัดพะเยาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
3. ประชาชนในจังหวัดพะเยาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
4. ประชาชนในจังหวัดพะเยาที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาแตกต่างกัน

5. ประชาชนในจังหวัดพะเยาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหาเสพติด ของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหาเสพติด ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยา จำนวน 400 คน โดยสอบถามข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ 9 อำเภอของจังหวัดพะเยา รวม 418,705 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ

1. สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายปัจจัยส่วนบุคคล

2. สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าทีเทสต์ (t - test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least - Significant Different)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบาย ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยทุกด้านค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชน รองลงมา คือ ด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ด้านการปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย และน้อยที่สุด คือ ด้านการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน และประชาชนส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย ดังนี้ (1) ประชาชนเข้าถึงช่องทางการแจ้งเบาะแสยาเสพติดได้ยาก (2) นโยบายการจัดการปัญหาเสพติดถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทำให้ไม่สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่เท่าที่ควร และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบาย ดังนี้ (1) ให้ดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดโดยเด็ดขาดด้วยการประหารชีวิตทุกราย (2) ควรใช้กฎหมายของประชาคมหมู่บ้านดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (3) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการทดสอบตามสมมติฐาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหาเสพติดของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 - 2557 ต่างกัน คือ อายุ และอาชีพ ส่วนปัจจัยที่ไม่ทำให้ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหาเสพติดของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพะเยาระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 - 2557 ต่างกัน คือ เพศ และรายได้ และระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชน ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากนโยบายการจัดการปัญหาหยาเสฟตีด ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2555 – 2557 สามารถตอบสนองความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนได้ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดันน์ Dunn, 1981, อ้างใน สุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2549:132 – 133 ซึ่งแสดงทัศนะไว้ว่า ประสิทธิภาพเป็นการพิจารณาถึงผลของนโยบายว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่หรือไม่ ซึ่งไม่สามารถพิจารณาเฉพาะการลงทุนและผลที่ได้รับเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วย นอกจากนี้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ได้มุ่งเน้นประชาชน มีส่วนร่วมร่วม โดยเรียกประชาชนเหล่านี้ว่า “พลังแผ่นดิน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพรัตน์ เตชะรินทร์(2527) แสดงทัศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รัฐบาลสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบาย

จากการที่ความคิดเห็นของประชาชน ทั้ง 6 ด้าน แผลผลอยู่ในระดับมาก ยังอาจเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายทั้ง 6 ด้าน มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน คือ เมื่อประชาชนมีความคิดเห็น ต่อด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนอยู่ในระดับมาก จะส่งผลให้การดำเนินงานในด้านอื่นๆ ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทัตพงศ์ เชื้อนธนะ (2547) เรื่อง ปัจจัยในการตอบสนองเอาชนะยาเสพติดในหมู่บ้านแนวชายแดน: กรณีศึกษาตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ผลกระทบจากนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านแนวชายแดน ทำให้ภายในหมู่บ้านมีจำนวนผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดลดลง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อนิรุช พิมพ์สรายุ (2549) เรื่องผลกระทบของการแก้ไขปัญหายาเสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดส่งผลด้านบวกทุกด้าน ที่สำคัญคือ หมู่บ้านมีความเข้มแข็งมากขึ้น

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านแผลผลอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชน รองลงมาคือ ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการปราบปรามยาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมาย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสกัดกั้นตามแนวชายแดน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชน ประชาชนมีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุดใน 6 ด้าน อาจเป็นผลมาจากมีการดำเนินนโยบายมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2555 – 2557 ซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และรับทราบนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการจัดทำเวทีประชาคมค้นหาผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่การบำบัด และกีดกันผู้ค้าภายในชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานในด้านนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน เป็นผลมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สนับสนุนงบประมาณการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระดับอำเภอ การจัดการกับปัญหาผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนได้อย่างเด็ดขาดและความสัมพันธ์เชื่อมโยงจากการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ส่งผลให้ผู้เสพลดลง และผู้ค้าภายในชุมชนไม่สามารถขายยาเสพติดได้ ถูกกีดกันจากการทำประชาคมหมู่บ้าน ทำให้ผู้ค้าถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายและบางส่วนหลบหนีออกนอกชุมชน

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือศูนย์ฯ สามารถชักนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สนับสนุนงบประมาณการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระดับอำเภอ รายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือศูนย์ฯ สามารถจัดการกับปัญหาผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งแปลผลในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงมาจากการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ส่งผลให้ผู้เสพลดลง และผู้ค้าภายในชุมชนไม่สามารถขายยาเสพติดได้ ถูกกีดกันจากการทำประชาคมหมู่บ้าน ทำให้ผู้ค้าถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายและบางส่วนหลบหนีออกนอกชุมชน **สอดคล้องกับการศึกษาของ ทัดพงศ์ เชื้ออนธนะ (2547)** เรื่อง ปัจจัยในการตอบสนองเอาชณะยาเสพติดในหมู่บ้านแนวชายแดน: กรณีศึกษาตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ผลกระทบจากนโยบายและมาตรการควบคุมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านแนวชายแดน ทำให้ปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้านลดลง รายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือศูนย์ฯ สามารถสร้างศักยภาพผู้นำหมู่บ้านและชุมชน ในการเฝ้าระวังป้องกันยาเสพติด ผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำหมู่บ้านและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคลเฉพาะกลุ่ม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมประกอบกับผู้นำหมู่บ้านและชุมชน มีหน้าที่หลากหลาย จึงไม่สามารถนำความรู้มาเผยแพร่ให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่เห็นผลการดำเนินงานในด้านนี้มากเท่าที่ควร

2. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผ่านการบำบัดรักษา เมื่อกลับสู่ครอบครัว ชุมชน และมีพฤติกรรมไปในแนวทางที่ดีขึ้น เลิกใช้ยาเสพติด และมีทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้ได้รับการยอมรับจากครอบครัว เพราะการดำเนินงานในด้านนี้ เป็นการให้ความรู้ อบรม และฝึกอาชีพแก่ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษา จึงทำให้ผู้ผ่านการบำบัด ได้ฝึกทักษะวิชาชีพตามความประสงค์ของตนเอง ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสร้างอาชีพที่มั่นคงได้ แต่ก็สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ผ่านการบำบัดให้มีพฤติกรรมในเชิงบวกมากขึ้น และได้รับการยอมรับจากครอบครัว ซึ่งจะทำให้ไม่กลับมายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก รวมทั้งสามารถต่อ ยอดการทำงานในสถานประกอบการต่อไปได้ รวมทั้งการติดตามค้นหาผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่การบำบัดรักษา โดยได้มีการจัดชุดปฏิบัติการเร่งรัดค้นหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดของจังหวัดและของอำเภอ ตั้งจุดตรวจในหมู่บ้านและชุมชน และการจัดตั้งศูนย์คัดกรองผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ทำให้สามารถคัดกรองผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ตามระดับการเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือศูนย์ฯ สามารถให้ความรู้ อบรม และฝึกอาชีพแก่ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษา แปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากผู้ผ่านการบำบัด ได้ฝึกทักษะวิชาชีพตามความประสงค์ของตนเอง ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถสร้างอาชีพที่มั่นคงได้ แต่ก็สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ผ่านการบำบัดให้มีพฤติกรรมในเชิงบวกมากขึ้น และได้รับการยอมรับจากครอบครัว ซึ่งจะทำให้ไม่กลับมายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก รวมทั้งสามารถต่อ ยอดการทำงานในสถานประกอบการต่อไปได้ **(ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ: 2556,11)** รายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือศูนย์ฯ สามารถติดตามค้นหาผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่การบำบัดรักษา แปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการติดตามค้นหาผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่การบำบัดรักษา ได้มีการจัดชุดปฏิบัติการเร่งรัดค้นหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดของจังหวัดและของอำเภอ ตั้งจุดตรวจในหมู่บ้านและชุมชน และการจัดตั้งศูนย์คัด

กรองผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ทำให้สามารถคัดกรองผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ตามระดับการเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์อำนาจการพลั้งแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ: 2556,10) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือศูนย์ฯ สามารถแนะนำแนวทางในการประกอบอาชีพให้กับผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู แปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากประชาชนมีความคิดเห็นว่าการบำบัดรักษา ส่วนใหญ่ไม่มีการประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ที่มีความมั่นคง จะมีการเปลี่ยนงานอยู่ตลอด ประกอบกับการฝึกทักษะด้านวิชาชีพให้ผู้ผ่านการบำบัด จะเป็นการฝึกทักษะเบื้องต้น เปรียบเสมือนการจุดประกายความคิดให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษามีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตต่อไปข้างหน้า โดยไม่กลับมาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก ดังนั้น ผู้ผ่านการบำบัดรักษาจะต้องหยุดทักษะด้านวิชาชีพด้วยตนเอง

3. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ประชาชนมีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจาก การสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเน้นหนักไปที่เด็กและเยาวชน ทั้งในและนอก ให้ได้รับรู้ถึงโทษ และพิษภัยของยาเสพติด ป้องกันผู้เสพหน้าใหม่ จึงทำให้ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก **สอดคล้องกับแนวคิดของเฮเลน โนวลิส (Helen Nolis) อังโนร์คมี วิศทเวทย์ (2546.หน้า 12 - 13) ตามแนวคิดรูปแบบสุขอนามัย ที่มองปัญหา ยาเสพติดเป็นเรื่องของสุขภาพอนามัยหรือโรคภัยไข้เจ็บ จึงต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคน โดยใช้มาตรการต่างๆ เป็นการดำเนินการโดยจัดชุดเคลื่อนที่เร็ว (mobile Team) ของจังหวัดพะเยาลงพื้นที่ทำกิจกรรมรณรงค์กับประชาชนในชุมชนเป็นประจำ เดือนละ 3 ครั้ง ในครั้งแรกประชาชนจะมีพฤติกรรมต่อต้านไม่เห็นด้วย แต่พอได้รับทราบถึงบทบาทภารกิจ และวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในแต่ละอำเภอเป็นอย่างดี**

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือศูนย์ฯ สามารถจัดชุดเคลื่อนที่เร็ว (mobile Team) ของจังหวัดพะเยา เข้าดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากชุดเคลื่อนที่เร็ว (mobile Team) ได้ลงพื้นที่ทำกิจกรรมรณรงค์กับประชาชนในชุมชน โดยจะลงพื้นที่เป็นประจำทุกเดือน เดือนละ 3 ครั้ง ในครั้งแรกประชาชนจะมีพฤติกรรมต่อต้านไม่เห็นด้วย แต่พอได้รับทราบถึงบทบาทภารกิจ และวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในแต่ละอำเภอเป็นอย่างดี **สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ในรูปแบบค่อยเป็นค่อยไป (อ้างใน สมศักดิ์ เทศงามถ้วน 2539 : 41 - 42) เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล และดำเนินไปพร้อมกัน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป รายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ศูนย์ฯ สามารถชักนำครอบครัวที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดเข้ารับการอบรม เพื่อมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากสิ่งสำคัญคือ การป้องกันมิให้ผู้ผ่านการบำบัดกลับมาเสพซ้ำอีก ดังนั้น จึงได้ให้ความสำคัญกับการให้การยอมรับ การให้โอกาสแก่ผู้ที่เคยหลงผิดไปใช้ยาเสพติด โดยเชิญผู้ปกครอง ของผู้เข้ารับการบำบัดมาทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดการยอมรับ การให้โอกาส กลับสู่ครอบครัว โดยกระบวนการสำคัญคือ จะต้องปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเดิมที่ผู้ติดยาเสพติดเคยดำรงชีวิตอยู่ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านของบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง **สอดคล้องกับ ศ.พ.ญ. อุมามพร ตรังคสมบัติ (2545, หน้า 159) อ้างในจารุวรรณ ใจลังกา พัชรวิลาชัย ลดาวัลย์ สิบเครือ ศรีพรรณ สักลอบ และเสรี ดอนศรีแก้ว กล่าวว่าการครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันสมาชิกให้เข้าสู่วงจรของยาเสพติด เช่นเดียวกับผลการศึกษาของกัญเกียรติ ดำรงวิริยะนุภาพ(2546) เรื่อง การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันและ****

แก้ไขปัญหาหยาเสพติดจากครอบครัวทำให้คนใกล้ชิดไม่ให้หลงผิดไปติดยามากที่สุด ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ศูนย์ฯ สามารถตรวจตรา จัดระเบียบสังคมสถานบริการที่อยู่ในชุมชน และศูนย์ฯ สามารถจัดการแก้ไขปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงหรือแหล่งมั่วสุมในหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจำนวนน้อยไม่สามารถตรวจตรา จัดระเบียบสังคมในสถานบริการ ได้อย่างทั่วถึง จึงอาจทำให้สถานบริการ หรือสถานประกอบการต่างๆ เป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติด สำหรับการแก้ไขปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงหรือแหล่งมั่วสุมในหมู่บ้านและชุมชน จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ พัฒนาให้เป็นลานกีฬา หรือสวนสาธารณะ ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก โดยจะสอดคล้องกับทัศนะของรัศมี วิศทเวทย์ (2546.หน้า 10 - 11) ซึ่งกล่าวว่าปัญหาหยาเสพติดมีเหตุจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ คน ด้วยา และสิ่งแวดล้อม ในประเด็นของสิ่งแวดล้อม มีทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อปัญหาหยาเสพติด เช่นเดียวกับผลการศึกษาของร้อยเอกอนุสรณ์ เชียงแรง (2546) เรื่องการยอมรับในการปรับตัวของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด : กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต จังหวัดทหารบกพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ทัศนคติของนักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการฟื้นฟูแล้ว ไม่คิดจะกลับไปเสพซ้ำ แต่มีสาเหตุมาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อชักชวน และชุมชนเป็นแหล่งค้ายาเสพติดหรือแหล่งผลิต ส่งผลต่อการกลับไปเสพซ้ำ

4. ด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย ประชาชนมีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจาก ประสิทธิภาพด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย มีการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดตั้งแต่รายย่อยจนถึงเครือข่ายรายใหญ่เป็นประจำทุกเดือน ประกอบกับภูมิประเทศของจังหวัดพะเยา เป็นเส้นทางหลักในการลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนใน โดยสามารถเป็นทางผ่านออกสู่จังหวัดอื่นๆ ได้หลายจังหวัด ประกอบด้วย ลำปาง แพร่ น่าน จึงทำให้จังหวัดพะเยามีผลการจับกุมคดียาเสพติดเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับการศึกษาของพลตำรวจตรีไชยยา รุจจนเวท กาญจน์ ทองใหญ่ และกฤษา สฟโชค (2555) เรื่องการพัฒนากระบวนการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของประเทศไทย พบว่า ผู้ค้า ผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติด มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการลักลอบลำเลียง และใช้เส้นทางใหม่ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเพิ่มความเข้มข้นในการตั้งด่านตรวจมากขึ้น

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือศูนย์ฯ สามารถปฏิบัติการปิดล้อม ตรวจค้น จับกุม ผู้ค้ายาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการกำหนดแผนปฏิบัติการกวาดล้างอาชญากรรม และยาเสพติดเป็นประจำทุกเดือน โดยมีผลการดำเนินงานเผยแพร่สู่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง รายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือศูนย์ฯ สามารถดำเนินการสืบสวน ขยายผล จับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ แปลผลอยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่า ส่งผลมาจากจังหวัดพะเยาเป็นเส้นทางหลักในการลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนใน อยู่บนถนนพหลโยธิน - เชียงราย - พะเยา - แพร่หรือลำปาง ซึ่งจะพบการลักลอบลำเลียงมากที่สุด จึงทำให้มีการเพิ่มความเข้มข้นในการสืบสวน ขยายผล จับกุมผู้ค้ายาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือศูนย์ฯ สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมาตรการและบทลงโทษของเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนได้รับรู้ ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากมีการเน้นหนักไปในด้านการจับกุมผู้ค้ายาเสพติด มากกว่าการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชน จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประเด็นการถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชน น้อยกว่าประเด็นอื่นๆ

5. การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำสุดใน 6 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากจังหวัดพะเยามีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านเส้นทางชายแดนดังกล่าวน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด คาดการณ์ว่า เครือข่ายยาเสพติดจะเปลี่ยนเส้นทางลำเลียงยาเสพติดจากชายแดนประเทศพม่ามาเป็นชายแดนด้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพิ่มมากขึ้น (**สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดประเทศไทยปี 2555 และแนวโน้ม: 2555,1**) ทำให้มีการเพิ่มความเข้มข้นในตรวจสอบแนวชายแดนมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือศูนย์ฯ สามารถจัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัดยาเสพติดตามแนวชายแดน ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้มีการเฝ้าตรวจตามแนวชายแดนมากยิ่งขึ้น **สอดคล้องกับการศึกษาของวรพจน์ เลี้ยงหล้า(2553)** เรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 พบว่าปัญหาอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของภาคเหนือ คือเป็นถิ่นทุรกันดาร มีแนวชายแดนเป็นป่าเขาตลอดแนว ทำให้มีปัญหาในการเฝ้าตรวจ จึงต้องเพิ่มความเข้มข้นในการสกัดกั้นพื้นที่ตอนใน รายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือศูนย์ฯ สามารถเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนตามแนวชายแดน ในการป้องกันยาเสพติดด้วยตนเอง ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการจัดทำโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนป้องกันตนเอง ทำให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือศูนย์ฯ สามารถเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดน มีผลอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายการจัดการปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดน ได้มีการเน้นหนักไปในด้านชายแดนที่ติดกับประเทศพม่า และการดำเนินการในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ จะต้องเป็นการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการระหว่างประเทศ จึงจะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม

6. ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ประชาชนมีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะจังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกการจัดการปัญหา ยาเสพติดภายในจังหวัดได้ทั่วถึง และมีข้อมูลยาเสพติดที่สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการได้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ ซึ่งได้ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด และผลของการจัดการปัญหา ยาเสพติดของจังหวัดพะเยา โดยใช้ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน คือ www.drugphayao.co.th

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือศูนย์ฯ สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด และผลของการจัดการปัญหา ยาเสพติดของจังหวัดพะเยา ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นประจำทุกเดือน โดยจะต้องสรุปผลงานนำเสนอต่อคณะกรรมการ และมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน คือ www.drugphayao.co.th **สอดคล้องกับการศึกษาของพลตำรวจตรีไชยยา รุจจนเวท กาญจน์ ทองใหญ่ และกฤษา สฟโชค (2555)** เรื่องการพัฒนาระบบการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของประเทศไทย พบว่าการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้สาธารณชนทราบอย่างทั่วถึงในความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

ตามยุทธศาสตร์ จะทำให้กลไกขององค์กร และการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ รายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือศูนย์ฯ สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการมีระบบข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีการรับแจ้งเบาะแสยาเสพติดจากประชาชน จึงทำให้กำหนดแผนปฏิบัติการได้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือศูนย์ฯ สามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของอำเภอ และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากรูปแบบในการประเมินผลการดำเนินงานเพียงรูปแบบเดียว คือ การประชุมเพื่อสรุปผลและติดตามผลประจำเดือน แต่สำหรับในด้านของการลงไปตรวจติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ จะทำให้การประเมินประสิทธิผลนโยบายครอบคลุมมากขึ้น
2. ควรเพิ่มตัวแปรต้นในเรื่องของภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากในพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองไม่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ขาดผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้ในการกำหนดแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดพะเยาให้มีคุณภาพ ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.อรรณสิทธิ์ เมืองอินทร์ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำงานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กัญเกียรติ ดำรงวิริยะนุภาพ. (2546). การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชน
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าด้วยตนเอง.ศปม.,มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา. พะเยา.
- จารุวรรณ ใจลังกา และคณะ. (2548). การดำเนินงานขององค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
กรณีศึกษาชุมชนบ้านล่อ ตำบลจุน อำเภอจุนจังหวัดพะเยา. การค้นคว้าด้วยตนเอง.ศปม.,มหาวิทยาลัย
นเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา.พะเยา.
- ทัตพงศ์ เชื้อธนะ. (2547). ปัจจัยในการตอบสนองเอาชนะยาเสพติดในหมู่บ้านชุมชนแนวชายแดน : กรณีศึกษา
ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.การค้นคว้าด้วยตนเอง.ศปม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่.
- พลตำรวจตรีไชยยา รุจจนเวท, กาญจน์ ทองใหญ่ และกรีธา สฟโชค. (2555). การพัฒนากระบวนการสกัด
กั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของประเทศไทย.วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยพะเยา**. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

รัศมี วิศวะเวทย์. (2546). **การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและกลุ่มเยาวชนทั่วไป**. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.กระทรวงยุติธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.กระทรวงยุติธรรม.

ร้อยเอกอนุสรณ์ เขียงแรง. (2546). **การยอมรับในการปรับตัวของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด : กรณีศึกษา**

นักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต จังหวัดทหารบกพะเยา. การศึกษา

ค้นคว้าด้วยตนเอง.ศบ.,มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา.จังหวัดพะเยา.

วรพจน์ เลี้ยงหล้า. (2553). **ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานป้องกันและ**

ปราบปรามยาเสพติด ภาค 5. การค้นคว้าด้วยตนเอง.ร.มบ.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่.

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ.(2555).**ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ปี 2555**.

สมศักดิ์ เทศงามถ้วน.(2539). **การศึกษาเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย**.วิทยานิพนธ์

สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2556). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**

ปี 2556.กระทรวงยุติธรรม.กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2557). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**

ปี 2557.กระทรวงยุติธรรม.กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2555). **สถานการณ์ปัญหายาเสพติด**

ประเทศไทยปี 2555 และแนวโน้ม. กระทรวงยุติธรรม.กรุงเทพฯ.

สุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2549). **นโยบายสาธารณะเบื้องต้น**: กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธเนศวร(1999) พรินต์ติ้ง จำกัด.

อนิรุท พิมพ์สราญ. (2549). **ผลกระทบของการแก้ไขปัญหายาเสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด**

อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่.การค้นคว้าด้วยตนเอง.ร.มบ.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่.

ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา

Efficiency of Performance Assigned to Volunteer Guard of Phayao Province

สุรสิทธิ์ ลอยลม^{1*} และ รักษ์ศรี เกียรติบุตร²

Surasit Loylom^{1*} and Raksi Kiattibutra²

บทคัดย่อ

จากการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา โดยศึกษาจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนในพื้นที่จังหวัดพะเยา แบ่งเป็นกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่ 2 และกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอจำนวน 9 อำเภอ ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจูงใจกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ซึ่งมีค่าแปลผลเท่ากันอยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านลักษณะงาน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และจากการทดสอบสมมติฐานการศึกษาสมมติฐานที่ 1 พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จะไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสมมติฐานที่ 2 พบว่าปัจจัยจูงใจ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีปัจจัยจูงใจต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาในภาพรวม แตกต่างกัน

คำสำคัญ : สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา ประสิทธิภาพ

¹นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: Surasit903@gmail.com

Abstract

The study about Efficiency of Performance Assigned to Volunteer Guard of Phayao province by study from the volunteer guard in Phayao province, there are the volunteer territorial defence division Phayao 2 and 9 the volunteer territorial defence division of districts. This study aimed (1) to study the role of the volunteer guard of Phayao province (2) to study personal factor and motivation factor that affect the efficacy of performance of the volunteer guard of Phayao province (3.) to study the relationship between personal factor and motivation factor and the Efficiency of Performance Assigned to volunteer guard of Phayao province. This research was quantitative research. Instrument used was the representative sample questionnaire in the area.

The research results showed that the Efficiency of Performance Assigned to volunteer guard of Phayao province. The overall of 5 aspects were at a high level. When considering in each aspect, the aspect which had the highest average score was working condition and stability of work which is interpreted in much level. The second was Responsibility which is interpreted in much level. Feature of work is interpreted in much level. The lowest average score is compensation and welfare which is interpreted in moderate level. From Hypothesis testing, the study of the first hypothesis found that personal factor of the volunteer guard of Phayao province who has the different gender, age, education, work experience. The Efficiency of Performance Assigned to volunteer guard of Phayao province in overall wasn't different and it didn't affect the efficacy of performance. The second hypothesis found that the motivation factor of the volunteer guard of Phayao province was different. The Efficiency of Performance Assigned to volunteer guard of Phayao province in overall was different

Keywords: the volunteer guard of Phayao province, Efficiency

บทนำ

กองอาสารักษาดินแดน เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.2497 (พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.2497, 10 กุมภาพันธ์ 2547, หน้า 1) เป็นหน่วยงานเทียบเท่ากองทัพต่างๆ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บังคับบัญชาของอาสารักษาดินแดน ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการ และมีอธิบดีกรมการปกครองเป็นหัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ซึ่งมีสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) อันได้แก่ราษฎรในท้องถิ่นที่อาสาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ โดยผ่านกระบวนการ ขั้นตอน ตามระเบียบและกฎหมาย แต่ไม่มีฐานะเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างประจำของทางราชการ มีหน้าที่ในการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของข้าศึก ทำหน้าที่ตำรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ รักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม ป้องกันการจารกรรม ฟังและรายงานข่าวของข้าศึก ช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ฝ่ายทหารตามที่ทหารต้องการ และตัดทอนกำลังข้าศึก เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมและสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็น แต่ในปัจจุบันสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นโดยได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทย มีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ (กรมการปกครอง, สื่อออนไลน์)

1. การบริการประชาชน โดยสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจะทำงานร่วมกับฝ่ายปกครองจัดให้บริการแก่ประชาชน อาทิ การบริการด้านจราจร ตรวจสอบการใช้รถใช้ถนน เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ บาดเจ็บ และเสียชีวิตของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย

2. **การรักษาความสงบเรียบร้อย** ซึ่งกองอาสารักษาดินแดนเป็นหน่วยขึ้นตรงกับกระทรวงมหาดไทย จึงมีหน้าที่หลักที่สำคัญในการปฏิบัติงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยให้บังเกิดผล โดยปฏิบัติภารกิจร่วมกับฝ่ายปกครอง ทหารและตำรวจ

3. **การแก้ไขปัญหายาเสพติด** โดยสมาชิก อส. ปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายปกครองและตำรวจ เพื่อดำเนินการปราบปรามยาเสพติด การตรวจสอบสถานบริการเพื่อค้นหายาเสพติด การเฝ้าระวังจุดตรวจ การบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด นำผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาจากสถานพยาบาลของรัฐบาล ส่วนกลุ่มผู้เสพยาจะต้องนำเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาและพัฒนาโดยใช้ชุมชนบำบัด กรมการปกครองได้ร่วมกับกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม และการเฝ้าระวัง เลิกใช้ยาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยดำเนินการด้านการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ซึ่งสมาชิก อส. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับองค์กร ภาครัฐ เอกชน ประชาชน และกลุ่มพลังมวลชนในพื้นที่ ในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ร่วมปฏิบัติงานกับชุดปฏิบัติการประจำตำบล นอกจากนี้ ยังมี “โครงการเยาวชนอาสารักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด” เพื่อใช้พลังเยาวชนอาสารักษาดินแดนในการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยอบรมให้เยาวชนเห็นภัยยาเสพติดไม่เข้าไป เกี่ยวข้องและช่วยกันสอดส่องดูแลด้านภัยยาเสพติดในสังคมของตน จะเป็นผลทำให้เยาวชนมีจิตสำนึก ในการเป็นเยาวชนที่ดี ส่งผลให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

4. **การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน** อาทิ จัดให้มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ในเรื่องการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีการฝึกซ้อม และจัดหน่วยปฏิบัติไว้ให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที

5. **การปฏิบัติการจิตวิทยา** สมาชิก อส. มีบทบาทในการทำงานร่วมกับประชาชน การพัฒนาชุมชน การอำนวยความสะดวก ความเป็นธรรม พัฒนาหมู่บ้าน สร้างและซ่อม สิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น ถนน เหมือง ฝาย การแสดงดนตรีในงานต่าง ๆ การบริการตัดผม และการบริการด้านอื่น ๆ

6. **การจัดระเบียบสังคม** การตรวจสอบสถานบริการตามนโยบายจัดระเบียบสังคมของกระทรวงมหาดไทย เช่นการสั่งใช้สมาชิก อส. ปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายปกครองและตำรวจในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานบริการ การหาข่าวอาชญากรรมและการกระทำผิดในพื้นที่ รวมทั้งผู้มีอิทธิพลและแหล่งอบายมุขต่าง ๆ

7. **การส่งเสริมการท่องเที่ยว** ได้จัดชุด “อส. ท่องเที่ยว” ดูแลสถานที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆอำนวยความสะดวกบริการข้อมูลแนะนำสถานที่ ท่องเที่ยวภายในประเทศและรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ฯลฯ

จากบทบาทหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้นของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จะเห็นว่ามีการกิจหน้าที่เพิ่มมากขึ้นจากอดีต แต่จำนวนสมาชิก อส. ยังคงมีจำนวนเท่าเดิม ซึ่งปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดกรอบอัตราสมาชิก อส. ในจังหวัดพะเยา ให้มีได้เพียง 185 คน แต่ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 228 คน และจะลดลงในทุกปี เนื่องจากการเกษียณอายุ การตาย และลาออกของสมาชิก อส. ซึ่งในจำนวนเท่านี้ไม่เพียงพอการปฏิบัติหน้าที่อย่างเร่งด่วนได้ ยิ่งในสภาวะการณ์ปัจจุบันในยุคของคณะ คสช. เป็นรัฐบาล ที่ได้ใช้กำลังสมาชิก อส. ร่วมกับตำรวจ ทหาร ในการปฏิบัติการรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด เพราะจำนวนที่น้อย ปริมาณงานที่มาก และสมาชิก อส. จำนวนมากอายุมากกว่าห้าสิบปี เป็นต้น โดย

จังหวัดพะเยามีโครงสร้างการบังคับบัญชาของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนแบ่งเป็นสองส่วน คือ 1. กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา (บก.อส.จ.พ.ย.) โดยมีสมาชิก อส. กองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่ 2 เป็นกองกำลังในการบังคับบัญชาของกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา มีภารกิจหน้าที่ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด ทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ และการสนับสนุนอำเภออื่น ๆ ตามที่อำเภอร้องขอการการสนับสนุน เนื่องจากการขาดแคลนกำลังพล โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในพื้นที่ 2. กองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ โดยมีสมาชิก อส. กองร้อยอาสารักษาดินแดนของแต่ละอำเภอ เป็นกองกำลังในการปฏิบัติภารกิจ มีนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชา

ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนโดยศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เช่น เพศ อายุ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้จะนำมาวิเคราะห์และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

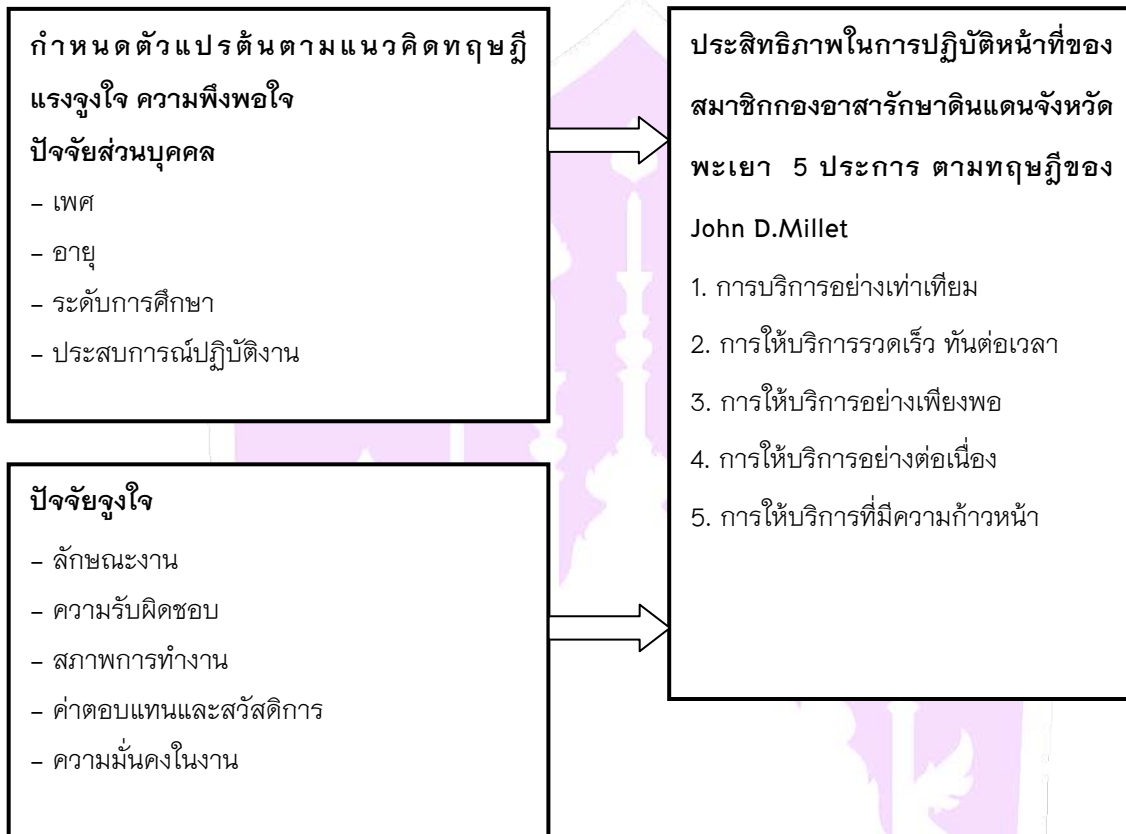
- 1) เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จังหวัดพะเยา
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจูงใจกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของ John D. Millet แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจของ McGregor และ Maslow และแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ Herzberg พร้อมทั้งประวัติความเป็นมา โครงสร้าง ลำดับชั้นบังคับบัญชา กวาระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของกองอาสารักษาดินแดน และได้สรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

สมมติฐานของการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสาฯ 5 ประการ จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน
2. ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ สภาพการทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และความมั่นคงในงาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสาฯ 5 ประการ จังหวัดพะเยา ต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสาฯ 5 ประการ จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกกองอาสาฯ 5 ประการ จังหวัดพะเยา จำนวน 228 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, หน้า 155) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 คน โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) (บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2550, หน้า 207) เพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยโดยใช้อัตราส่วน เป็น 1: 1.6 ต่อจำนวนสมาชิก อส. ในแต่ละ

กองร้อย และได้สุ่มคัดเลือกในแต่ละกองร้อยอีกทีหนึ่งโดยพิจารณาจากความเหมาะสมและความสะดวกของบุคคลที่จะให้ข้อมูล และพยายามให้มีการกระจายของประชากรและกลุ่มตัวอย่างของประชากรแต่ละกลุ่มให้มากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย เพศอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ชั้นยศ และประสบการณ์ปฏิบัติงาน อยู่ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ สภาพการทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และความมั่นคงในงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การให้บริการอย่างเท่าเทียม การให้บริการรวดเร็วทันต่อเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการที่มีความก้าวหน้าลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม โดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุมตามขอบเขตของการศึกษาวิจัย และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้กับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาและเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 145 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ T-test, One-Way ANOVA เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage)

ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้สถิติ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

ข้อมูลตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้สถิติได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

ข้อมูลตอนที่ 4 เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

ผลการศึกษา

1. **สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 95.86 ส่วนมากมีอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 58.62 และระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ คือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 60.69

2. **สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ในภาพรวม** ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ซึ่งมีค่าแปลผลเท่ากันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ด้านลักษณะงาน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$)

3. **สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน** การทดสอบสมมติฐาน เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับปัจจัยที่มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ได้ผลดังนี้ เปรียบเทียบความแตกต่างระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติงาน พบว่า สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีเพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติงาน ต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน **ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยา จำแนกตามปัจจัยปัจจัย พบว่า สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีปัจจัยปัจจัยต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ในภาพรวมแตกต่างกัน **ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. **สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม** พบว่า สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ ควรเพิ่มค่าตอบแทน สวัสดิการให้มากขึ้น รวมถึงโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง เป็นความคิดเห็นสูงสุด จำนวน 14 คน รองลงมา คือ ผู้บังคับบัญชาควรมีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียม และมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน 10 คน ผู้บังคับบัญชาควรดูแลเอาใจใส่ รับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชา จำนวน 6 คน เวลาออกปฏิบัติหน้าที่ ควรใช้อาวุธประจำกายทุกครั้ง จำนวน 5 คน ทำงานนอกเหนือภารกิจหน้าที่ของตนเอง ทำให้เป็นภาระที่หนักเกินไป จำนวน 2 คน

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และปัจจัยจูงใจ ที่แตกต่างกัน พบความแตกต่างดังนี้

การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ พบว่า สมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีเพศต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน **ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ การศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติงาน พบว่า สมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีการศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติงาน ต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน **ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยา จำแนกตามปัจจัยจูงใจ พบว่า สมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่มีปัจจัยจูงใจต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ในภาพรวมแตกต่างกัน **ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายของสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาถึงตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการทำงานในระบบราชการเป็นสำคัญ ซึ่งประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานทำให้เกิดความพึงพอใจและได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานดังกล่าว (Millet, 1954, p.4) ซึ่งความพึงพอใจนั้นหมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีประสิทธิภาพของ John D.Millet ดังนี้

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (equitable service) โดยยึดหลักว่าคนเราทุกคนเกิดมาทุกคนเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันนั้น หมายถึง ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกันทั้งกฎหมายและทางการเมือง การให้บริการของรัฐจะต้องไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ผิวหรือความยากจน ตลอดจนสถานะทางสังคม นั้น สมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา มีการให้บริการอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ และพร้อมให้บริการแก่บุคคลทุกระดับชั้น ซึ่งสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดนจังหวัดพะเยาในแต่ละกองร้อยอาสาฯ ศึกษาดินแดน มีบทบาทในการทำงานร่วมกับประชาชน การพัฒนาชุมชน การอำนวยความสะดวก เป็นธรรม พัฒนาหมู่บ้าน สร้างและซ่อม สิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น ถนน เหมือง ฝาย การแสดงดนตรีในงานต่าง ๆ การบริการตัดผม และการบริการด้านอื่น ๆ ในการออกอำเภอเคลื่อนที่หรือจังหวัดเคลื่อนที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น จากการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกกองอาสาฯ ศึกษาดินแดน ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนด้วยความเต็มใจ โดยไม่เลือกเพศ อายุ อาชีพ หรือสถานภาพอื่น ๆ ซึ่งมีการแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การให้บริการต่อประชาชนทุกคนโดยเท่าเทียมกันเสมอ ซึ่งมีการแปลผลอยู่ในระดับมาก

2. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (timely service) จะไม่มีผลงานสาธารณะใด ๆ ที่มีประสิทธิภาพ หากไม่ตรงต่อเวลาหรือทันต่อเหตุการณ์ เช่น รถดับเพลิงมาถึงหลังจากไฟไหม้หมดแล้ว การบริการนั้น ก็ถือว่าไม่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและน่าพอใจ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา มีการตั้งหน่วยเฉพาะกิจเครื่องที่เร็ว เพื่อดูแลพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายในการให้บริการประชาชน อำนวยความสะดวก และการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยปฏิบัติภารกิจร่วมกับฝ่ายปกครอง ทหารและตำรวจ จากการศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ในการให้บริการรวดเร็วทันต่อเวลา ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้เสร็จตามเวลาที่ได้รับมอบหมายเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้ทันต่อเหตุการณ์หรือสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเวลาเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service) นอกจากให้บริการอย่างเท่าเทียมกันและให้อย่างรวดเร็วแล้ว ต้องคำนึงถึงจำนวนคนที่เหมาะสม จำนวนความต้องการในสถานที่ที่เพียงพอในเวลาที่เหมาะสมอีกด้วย นั้น สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายปกครองและตำรวจ หน่วยงานข้างเคียงอื่น ๆ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ให้บริการที่มุ่งผลสำเร็จ และสามารถงานได้โดยล้าพ้ง จากการศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน การให้บริการอย่างเพียงพอ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้งานประสบความสำเร็จเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้ครบตามที่ได้รับมอบหมายเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานเพียงล้าพ้งได้สำเร็จ ในสถานการณ์ที่ไม่ยากนัก ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก

4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (continuous service) คือการให้บริการตลอดเวลาต้องพร้อมและเตรียมตัวบริการต่อความสนใจของสาธารณะชนเสมอ มีการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ เช่นการทำงานของตำรวจจะต้องบริการตลอด 24 ชั่วโมง นั้น ในการที่สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา มีหน้าที่ในการป้องกันภัยพลเรือน จึงได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ในเรื่องการป้องกันภัยพลเรือน มีการฝึกซ้อม และจัดหน่วยปฏิบัติไว้ให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที และมีการฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มศักยภาพของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอย่างต่อเนื่อง ได้ให้บริการอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ในด้านให้บริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติมีการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงานเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติเตรียมพร้อมเพื่อปฏิบัติงานตลอดเวลา ถึงแม้จะอยู่นอกเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีการแปรผลอยู่ในระดับมาก

5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progression service) เป็นการบริการที่มีความเจริญเติบโตทั้งทางด้านผลงานและคุณภาพ เทคโนโลยีที่ทันสมัย แนวคิดเชิงปรัชญา (Normative Concepts) แนวคิดเชิงประจักษ์ (Empirical Concepts)

นั้น สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการรักษาความสงบของประชาชน การบริการประชาชน และมีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นอยู่เป็นประจำ จากการศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ด้านบริการที่มีความก้าวหน้า ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติมีการพัฒนาขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีการแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ดีเสมอ ซึ่งมีการแปลผลอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และจากการให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยเสนอว่าควรเพิ่มค่าตอบแทน สวัสดิการให้มากขึ้น ซึ่งเป็นความคิดเห็นสูงสุด รวมถึงโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชาควรมีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียม มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และควรดูแลเอาใจใส่ รับผิดชอบต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และในเวลาออกปฏิบัติหน้าที่ ควรมียาเวชประจำกายทุกครั้ง พร้อมทั้งไม่ทำงานนอกเหนือจากภารกิจหน้าที่ของตนเอง ทำให้เป็นภาระที่หนักเกินไป โดยข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการเสนอการจูงใจให้สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จังหวัดพะเยา มีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งการจูงใจ หมายถึง ระดับความพร้อมของพนักงานที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งระดับความพร้อมเกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่นความสำเร็จ การที่ผลงานเป็นที่ยอมรับ ความรับผิดชอบ ความเจริญเติบโต ส่วนบุคคลและงานในตัวของมันเอง ภายหลังความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น เงินเดือน สภาพความมั่นคงในงาน และสภาพการทำงานได้รับการตอบสนองแล้ว (ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2535, หน้า 258) ซึ่งการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติว่าจะได้รับการตอบสนองความต้องการ ทั้งภายในและภายนอก (external and internal) มากน้อยเพียงใด ซึ่งถ้าหากว่าผู้ปฏิบัติงานได้รับการตอบสนองมาก การปฏิบัติงานก็ย่อมมีประสิทธิภาพมากด้วยเช่นกัน (Zaleanick, 1958, p.40)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจาก ดร.รักษ์ศรี เกียรติบุตร ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย และขอขอบคุณต่าง ๆ ตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ คือ 1. ดร.วีระ เลิศสมพร อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา 2. ดร.พงษ์สนธิ คุณนะลา อาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา 3. คุณสุทิน จันทร์งาม เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ ที่ทำการปกครองจังหวัดพะเยา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อน ๆ หลักรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาทุกท่าน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในงานศึกษาค้นคว้านี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบแต่ ผู้มีพระคุณทุกท่าน การค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง . (2543). **กฎหมายข้อบังคับและระเบียบการกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

กรมการปกครอง. (2543). **รวมหนังสือสั่งการเกี่ยวกับกิจการอาสารักษาดินแดนกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

พงษ์ศักดิ์ การดี. (2556). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประจำกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดพะเยาที่ 2**, มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา

เกตุรา ศรีอุตทาการ.(2548). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู : กรณีศึกษาข้าราชการครูเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2**, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

สำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง. เรื่องเกี่ยวกับกิจการ อส. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2557, จาก <http://asa.dopa.go.th/mission.html>

สำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง. โครงสร้าง. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2557, จาก <http://asa.dopa.go.th/line1.pdf>

อภิชาติ เหมือนมนัส.(2548). **การศึกษายทบาทและภารกิจของกองอาสารักษาดินแดน ภายหลังการปฏิรูประบบราชการ**, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี

ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทางพะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The Efficiency of Bus Service No.2398 Routed Phayao- Ban Mae Ka Na Rai Diew
Muang District , Phayao Province

ศรีเพ็ญ กันแสงแก้ว^{1*} และรัศมีศรี เกียรติบุตร²
Sripen Kansaengkaew^{1*} and Raksri Kiattibutra²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการรถโดยสารประจำทางเส้นทางดังกล่าว ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 127,242 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทาง เส้นทาง พะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านอัตราค่าบริการ และด้านการอำนวยความสะดวก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ สำหรับปัญหา พบว่า 1) มีการบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่ง 2) พนักงานขับรถเร็ว ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย 3) กลุ่มตัวอย่างต้องการใช้บริการรถโดยสารประจำทางนอกเวลาที่กำหนด แนวทางแก้ไขจากผู้ตอบแบบสอบถาม คือ 1) ควรบรรทุกผู้โดยสารให้พอดีกับที่นั่ง 2) ควรควบคุมอัตราความเร็วในการขับรถให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด 3) ควรขยายระยะเวลาการเดินทางให้มากกว่าเดิม

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการให้บริการ

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²ดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author : sripen999@hotmail.com

Abstract

The self-study aimed to study about the service efficiency of bus service (No.2398) Route from Phayao to Ban Mae Ka Na Rai Diew Muang District Phayao Province and to find out the problem and recommendation in the service of bus for abovementioned route. The 127,242 populations who stay in Mueng Phayao district were used in the study. The sample had 399 populations. The instrument used was a set of questionnaire. Statistic used in data analysis was frequency, percentage, mean and standard deviation and presented in tabular form with narrative.

The research results found that the service efficiency of bus service (No.2398) Route from Phayao to Ban Mae Ka Na Rai Diew In all 4 aspects were at a high level. When separation in each aspect found that the aspect which had the average of descending sort was service management at the highest average. The secondary average was security, rate and facilitation and there was the interpretation of the result at a high level respectively did accord with the hypothesis. For the problem found that 1) the bus got the passenger more than seat 2) driver drive fast so the passenger felt insecure 3) the sample want to use the bus outside the time limit. The solution from the respondent was 1) the bus should get the number of passengers equal the number of seats 2) the bus should control the speed of the driving in compliance with the law 3) The bus should extend the duration of bus service more.

Keywords: the service efficiency

บทนำ

ประชาชนจังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่จะต้องเดินทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน สถานศึกษา และสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้บริการรถโดยสารประจำทางและใช้รถส่วนตัว จังหวัดพะเยาได้กำหนดเส้นทางการเดินรถโดยสารประจำทางภายในจังหวัดพะเยา เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่ประชาชนภายในจังหวัดพะเยา โดยผ่านมติที่ประชุมคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดพะเยา และนายทะเบียนประจำจังหวัดพะเยาเป็นผู้ออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางในแต่ละเส้นทางภายในจังหวัดพะเยาให้แก่ผู้ยื่นคำขออนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางด้วยรถโดยสาร ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการเดินรถเพื่อบรรทุกผู้โดยสารและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางที่ประชาชนต้องการไปตามเส้นทางที่ทางราชการกำหนด และสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคสังกัดกรมการขนส่งทางบก มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตประกอบการขนส่ง การจัดระเบียบการขนส่งทางบกภายในจังหวัดพะเยา โดยการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ตรวจจับ ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง ทางบก รวมทั้งวางแผนการขนส่งทางบกและส่งเสริมสวัสดิภาพการขนส่งทางบกภายในจังหวัดพะเยา เพื่อให้ระบบการขนส่งทางบกภายในจังหวัดพะเยาเกิดความคล่องตัว สะดวก รวดเร็วและปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตท้องที่อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา เป็นท้องที่ที่มีประชากรมากที่สุด

จังหวัดพะเยาได้กำหนดเส้นทางการขนส่งด้วยรถโดยสารประจำทาง ภายในอำเภอเมืองพะเยา จำนวน 1 เส้นทาง คือ เส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) เป็นเส้นทางที่ให้บริการรับและส่งผู้โดยสารที่ท้องที่ชุมชนตำบล

เวียง ตำบลแม่ต้า และตำบลแม่กา ที่อยู่ในเส้นทาง โดยเริ่มต้นจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 1 ผ่านโรงเรียนบุญญิสฐวิทยา บ้านแม่ต้า บ้านหนองแก้ว บ้านโทกหาวก บ้านใหม่ บ้านห้วยเคียน บ้านแม่กาห้วยหลวง มหาวิทยาลัยพะเยา ไปสุดเส้นทาง ณ จุดจอดรถโดยสารประจำทางบ้านแม่กานาไร่เดียว และมีเส้นทางแยกช่วง พะเยา – มหาวิทยาลัยพะเยา โดยเริ่มต้นจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ผ่านโรงเรียนบุญญิสฐวิทยา บ้านแม่ต้า บ้านหนองแก้ว บ้านโทกหาวก บ้านใหม่ บ้านห้วยเคียน บ้านแม่กาห้วยหลวง แยกขวาไปตามถนนไปสุดเส้นทาง ณ จุดจอดรถโดยสารประจำทางบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา และเส้นทางนี้มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก ในทางกลับกันผู้ประกอบการขนส่งประจำทางเส้นทางดังกล่าวได้ขอลดจำนวนรถโดยสารลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาในฐานะเป็นบุคลากรสังกัดสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล และจัดระเบียบการขนส่งทางถนนภายในจังหวัดพะเยา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 และกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการขนส่งด้วยรถโดยสารประจำทางของสำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา- บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

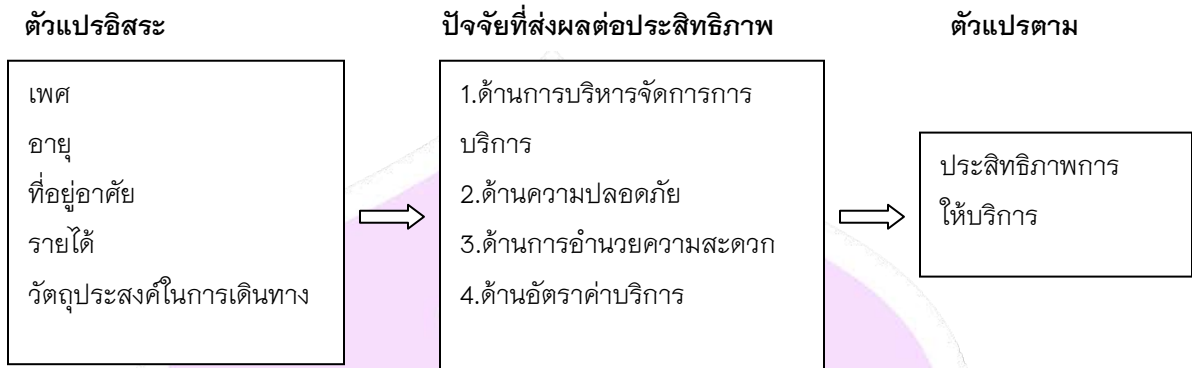
กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

สมมติฐาน

ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา- บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการบริการ ด้านความปลอดภัย ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านอัตราค่าบริการ มีประสิทธิภาพมาก

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาพระบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 31(อรุณ วิชกิจ หน้า 10) เกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขไว้ในใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง และกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (2534) เกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้โดยสารและความปลอดภัยในการขนส่ง (อรุณ วิชกิจ หน้า 161) และแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยในการประเมินคุณภาพของการบริการการ ของ Parasuraman et.al อ้างอิงในบันทึก ตีพิมพ์.(2551:11 – 12) ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาดังต่อไปนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทาง เส้นทาง พะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการศึกษาในท้องที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวนประชากร 127,242 คน ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ ขอศึกษาจากประชาชนผู้ใช้บริการรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา - บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) ในชุมชนที่อยู่ในเส้นทางได้แก่ท้องที่ชุมชนตำบลเวียง ตำบลแม่ต้า และตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน(quota sampling) ผู้ศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 399 คน ซึ่งได้มาจากการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane,1973 อ้างใน ธีรฤทธิ เอ กะกุล, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 และค่าความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม(questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประกอบด้วยคำถามเป็นแบบปลายปิด(close ended question)และคำถามแบบปลายเปิด(open ended question) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย รายได้ วัตถุประสงค์ที่ใช้บริการ ความถี่ที่ใช้บริการ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทางพะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทางพะเยา-บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) S.D.

เกณฑ์การแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	มีประสิทธิภาพมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	มีประสิทธิภาพมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	มีประสิทธิภาพปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	มีประสิทธิภาพน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) ในครั้งนี้ที่ได้จากแบบสอบถามจำนวน 399 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหา ค่าสถิติต่าง ๆ ผลการศึกษานำเสนอได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10 และเพศหญิง จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.90 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 รองลงมาได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 อายุระหว่าง 30–39 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 และอายุ 40 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 เป็นผู้ที่มิที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมืองพะเยา มากที่สุด จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.40 และผู้ที่อยู่อาศัยนอกเขตอำเภอเมืองพะเยามีจำนวนน้อยกว่าคือ 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.60 เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 0–5,000 บาท จำนวนมากที่สุด 281 คน คิดเป็นร้อยละ 70.40 รองลงมาได้แก่ รายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 รายได้ตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 และน้อยที่สุดคือกลุ่มรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางกลับภูมิลำเนามากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60 รองลงมาได้แก่ เรียนหนังสือ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 ท่องเที่ยว จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 ทำงาน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80 ธุรกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 และวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่น้อยที่สุดคือ โรงพยาบาล จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่

1. **ด้านการบริหารจัดการการบริการ** พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 ทั้งนี้ จำแนกเป็นรายชื่อและเรียงลำดับประสิทธิภาพการให้บริการดังนี้

1.1 พนักงานขับรถจอดรับ-ส่งผู้โดยสารตรงจุดรับ-ส่งผู้โดยสาร เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 53.90 (ค่าเฉลี่ย 4.06)

1.2 พนักงานขับรถมีมารยาท อภัยด้วยไมตรี และเต็มใจในการให้บริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50.60 (ค่าเฉลี่ย 4.02)

1.3 พนักงานขับรถมีบุคลิกภาพในการให้บริการที่สุภาพเรียบร้อย มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.60 (ค่าเฉลี่ย 3.99)

1.4 พนักงานขับรถมีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.10 (ค่าเฉลี่ย 3.93)

1.5 รถโดยสารมีการดูแลรักษาความสะอาดทั้งภายนอกและภายในรถ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.60 (ค่าเฉลี่ย 3.85)

1.6 พนักงานขับรถมีความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 43.60 (ค่าเฉลี่ย 3.67)

2. **ด้านความปลอดภัย** พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 ทั้งนี้ จำแนกเป็นรายชื่อและเรียงลำดับประสิทธิภาพการให้บริการดังนี้

2.1 พนักงานขับรถไม่สูบบุหรี่และดื่มสุราหรือของมีเมาในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 44.90 (ค่าเฉลี่ย 4.14)

2.2 พนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎจราจร มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.60 (ค่าเฉลี่ย 4.05)

2.3 รถโดยสารประจำทางมีสภาพมั่นคงแข็งแรงพร้อมให้บริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 47.60 (ค่าเฉลี่ย 3.92)

2.4 พนักงานขับรถขับรถด้วยความเร็วตามที่กำหนดกำหนด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 48.60 (ค่าเฉลี่ย 3.87)

2.5 อุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในรถโดยสารอยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมต่อการใช้งาน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 46.60 (ค่าเฉลี่ย 3.79)

2.6 การบรรทุกผู้โดยสารจำนวนพอดีกับที่นั่ง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 33.10 (ค่าเฉลี่ย 3.54)

3. **ด้านการอำนวยความสะดวก** พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 ทั้งนี้ จำแนกเป็นรายชื่อและเรียงลำดับประสิทธิภาพการให้บริการดังนี้

3.1 จุดรอรับส่งผู้โดยสารมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 42.90 (ค่าเฉลี่ย 3.98)

3.2 ความเหมาะสมของจำนวนรถที่ให้บริการเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ อยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมาก คิดเป็นร้อยละ 46.60 (ค่าเฉลี่ย 3.82)

3.3 การเดินรถตรงตามเวลาที่กำหนด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 27.60 (ค่าเฉลี่ย 3.97)

3.4 ตารางแสดงอัตราค่าโดยสารมีขนาดและรายละเอียดที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 41.90 (ค่าเฉลี่ย 3.65)

3.5 ช่วงเวลาของการเดินรถ(07.00 น. – 17.00 น.) มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.60 (ค่าเฉลี่ย 3.52)

3.6 มีการจัดช่องทางสำหรับแสดงความคิดเห็นหรือคำติชมจากผู้ใช้บริการ อยู่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 38.10 (ค่าเฉลี่ย 3.51)

3.7 ระยะเวลาในการรอรถโดยสารแต่ละเที่ยวไม่นานเกินไป อยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมาก คิดเป็น ร้อยละ 34.10 (ค่าเฉลี่ย 3.47)

4. **ด้านอัตราค่าบริการ** พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 ทั้งนี้ จำแนกเป็นรายชื่อและเรียงลำดับประสิทธิภาพการให้บริการดังนี้

4.1 อัตราค่าโดยสารมีความเหมาะสมกับระยะทาง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 46.60 (ค่าเฉลี่ย 3.93)

4.2 มีการเก็บอัตราค่าโดยสารตรงกับอัตราที่กำหนด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.10 (ค่าเฉลี่ย 3.91)

4.3 ราคาเหมาะสมเมื่อเทียบกับการเดินทางรูปแบบอื่น มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50.40 (ค่าเฉลี่ย 3.84)

4.4 จำแนกราคาตามประเภทของผู้ใช้บริการมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 49.10 (ค่าเฉลี่ย 3.82)

เมื่อพิจารณาโดยรวม 4 ด้านนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการบริหารจัดการการบริการ โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อพบว่า พนักงานขับรถจอดรับ-ส่งผู้โดยสารตรงจุดรับ-ส่งผู้โดยสาร เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 53.90 (ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมาได้แก่พนักงานขับรถมีมารยาท อภัยภัยไมตรี และเต็มใจในการให้บริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50.60 (ค่าเฉลี่ย 4.02) พนักงานขับรถมีบุคลิกภาพในการให้บริการที่สุภาพเรียบร้อย มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.60 (ค่าเฉลี่ย 3.99) พนักงานขับรถมีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 52.10 (ค่าเฉลี่ย 3.93) รถโดยสารมีการดูแลรักษาความสะอาดทั้งภายนอกและภายในรถ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.60 (ค่าเฉลี่ย 3.85) พนักงานขับรถมีความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 43.60 (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ เป็นไปตามสมมุติฐาน

ด้านความปลอดภัย โดยรวมมีประสิทธิภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า พนักงานขับรถไม่สูบบุหรี่และดื่มสุราหรือของมีนเมาในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 44.90 (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงมาได้แก่ พนักงานขับรถปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายจราจร มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.60 (ค่าเฉลี่ย 4.05) รถโดยสารประจำทางมีสภาพมั่นคงแข็งแรงพร้อมให้บริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 47.60 (ค่าเฉลี่ย 3.92) พนักงานขับรถขับรถด้วยความเร็วตามที่กำหนดที่กำหนด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.60 (ค่าเฉลี่ย 3.87) อุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในรถโดยสารอยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมต่อการใช้งาน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 46.60 (ค่าเฉลี่ย 3.79) การบรรทุกผู้โดยสารจำนวนพอดีกับที่นั่ง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 33.10 (ค่าเฉลี่ย 3.54) ตามลำดับ เป็นไปตามสมมุติฐาน

ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวมมีประสิทธิภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า จุตรอร์บัสส่งผู้โดยสารมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 42.90 (ค่าเฉลี่ย 3.98) รองลงมาได้แก่ ความเหมาะสมของจำนวนรถที่ให้บริการเพียงพอต่อผู้โดยสาร อยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมาก คิดเป็นร้อยละ 46.60 (ค่าเฉลี่ย 3.82) การเดินทางตรงตามเวลาที่กำหนด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 27.60 (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตารางแสดงอัตราค่าโดยสารมีขนาดและรายละเอียดที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 41.90 (ค่าเฉลี่ย 3.65) ช่วงเวลาของการเดินทาง (07.00 น. – 17.00 น.) มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.60 (ค่าเฉลี่ย 3.52) มีการจัดช่องทางสำหรับแสดงความคิดเห็นหรือคำติชมจากผู้ใช้บริการ อยู่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 38.10 (ค่าเฉลี่ย 3.51) ระยะเวลาในการรอรถโดยสารแต่ละเที่ยวไม่นานเกินไป อยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมาก คิดเป็น ร้อยละ 34.10 (ค่าเฉลี่ย 3.47) ตามลำดับ เป็นไปตามสมมุติฐาน

ด้านอัตราค่าบริการ โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อัตรา ค่าโดยสารมีความเหมาะสมกับระยะทาง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 46.60 (ค่าเฉลี่ย 3.93) รองลงมาได้แก่ มีการเก็บอัตราค่าโดยสารตรงกับอัตราที่กำหนด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.10 (ค่าเฉลี่ย 3.91) ราคาเหมาะสมเมื่อเทียบกับการเดินทางรูปแบบอื่น มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50.40 (ค่าเฉลี่ย 3.84) จำแนกราคาตามประเภทของผู้ใช้บริการมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 49.10 (ค่าเฉลี่ย 3.82) เป็นไปตามสมมุติฐาน

โดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 ทั้งนี้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการการบริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 รองลงมาได้แก่ ด้านความปลอดภัย มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 ด้านอัตราค่าบริการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 และด้านการอำนวยความสะดวก มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 แสดงให้เห็นว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทาง เส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว (สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าการให้บริการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการด้านความปลอดภัย ได้แก่ มีการบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่งและพนักงานขับรถเร็ว และด้านการอำนวยความสะดวก กลุ่มตัวอย่างต้องการที่ให้บริการรถโดยสารประจำทางนอกเวลาที่กำหนด แนวทางแก้ไขตามความเห็นของตอบแบบสอบถาม คือ ควรบรรทุกผู้โดยสารให้พอดีกับที่นั่ง ควรควบคุมอัตราความเร็วในการขับรถให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และควรขยายระยะเวลาการเดินทางให้มากกว่าเดิม

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใช้บริการรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมืองพะเยา เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 0-5,000 บาท มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางกลับภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน การบริหารจัดการการบริการ รองลงมาได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการอำนวยความสะดวก

1. **ด้านการบริหารจัดการการบริการ** พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พนักงานขับรถจอดรับ-ส่งผู้โดยสารตรงจุดรับ-ส่งผู้โดยสาร(ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมาคือ พนักงานขับรถมีมารยาท อธิบายชี้แจง และเต็มใจในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.02) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พนักงานขับรถมีความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67)

2. **ด้านความปลอดภัย** พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พนักงานขับรถไม่สูบบุหรี่และดื่มสุราหรือของมีเมาในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงมาคือ พนักงานขับรถปฏิบัติตามกฎจราจร (ค่าเฉลี่ย 4.05) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การบรรทุกผู้โดยสารจำนวนพอดีกับที่นั่ง (ค่าเฉลี่ย 3.54)

3. **ด้านการอำนวยความสะดวก** พบว่า ในภาพรวมประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จุดรอรับส่งผู้โดยสารมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.98) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของจำนวนรถที่ให้บริการเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.82) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ระยะเวลาในการรอรถโดยสารแต่ละเที่ยวไม่ยาวนานเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.47)

4. **ด้านอัตราค่าบริการ** พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อัตราค่าโดยสารมีความเหมาะสมกับระยะทาง (ค่าเฉลี่ย 3.93) รองลงมาคือ มีการเก็บอัตราค่าโดยสารตรงกับอัตราที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 3.91) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ จำแนกราคาตามประเภทของผู้ใช้บริการมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.82)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าการให้บริการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน เป็นไปตามสมมุติฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ในด้านความปลอดภัย คือการบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่งและขับรถเร็ว ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย และด้านการอำนวยความสะดวก กลุ่มตัวอย่างต้องการใช้บริการรถโดยสารประจำทางนอกเวลาที่กำหนด

อภิปรายผลการศึกษา

จากการสรุปผลการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทางพะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการการบริการ ด้านความปลอดภัย ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านอัตราค่าบริการ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางในเส้นทางดังกล่าวโดยรวมมีประสิทธิภาพมาก ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกด้าน และการจัดการเดินรถเป็นไปตามกฎ ระเบียบ ซึ่งใช้ควบคุมและกำกับในการจัดการเดินรถโดยสารประจำทาง เป็นไปตามนโยบายสาธารณะในการจัดให้มีบริการเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน **สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตตา ศิริวัฒน์ (2526,บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มี怨言พาทนะส่วนตัว สาเหตุที่ใช้รถบริการรถโดยสารประจำทางคือต้องการประหยัด คุณภาพการให้บริการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะภายนอก พนักงานที่ให้บริการมีมาตรฐานคุณภาพการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รถโดยสารมีความพร้อมใช้งาน มีจุดรับ-ส่งความเหมาะสมต่อการให้บริการ ด้านกระบวนการดำเนินงานสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ด้านอัตราค่าบริการ มีความเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพอยู่ในระดับประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) โดยรวมด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าตัวแปลผลอยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมาก คือด้านการบริหารจัดการการบริการ รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัย ด้านอัตราค่าบริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีค่าตัวแปลผลอยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมากคือ ด้านการอำนวยความสะดวก แสดงให้เห็นว่าการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) ทุกด้านมีประสิทธิภาพมาก สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการได้มาก ตามสภาพของทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจการคือการจัดให้มีการให้บริการสาธารณะที่อาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ คน เครื่องจักร เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการบริหารจัดการในการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ **สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารของธงชัย สันติวงษ์ (2541:14) อ่างในสุพัตรา มหาวรรณ (2555:31)** ได้กล่าวถึงปัจจัยในการจัดการที่เป็นมูลเหตุพื้นฐานที่สำคัญที่ผู้บริหารทุกคนต้องหันมาสนใจในงานด้านการจัดการ เพื่อใช้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกิจการจะประกอบด้วยปัจจัยคน(Man) คือทรัพยากรที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งในแง่ของปริมาณงานและคุณภาพงาน ปัจจัยเครื่องจักร (machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้อเข้ามาอย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่านำปัจจัยเงินทุน (Money) นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวยให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปโดยไม่ติดขัด ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงราคาต้นทุนของเงินคือดอกเบี้ยอีกด้วย และปัจจัยวัสดุสิ่งของ (material) ถือเป็นปัจจัย ที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและวัตถุดิบของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหามาใช้ดำเนินการผลิตหรือสร้างบริการตลอดมา

การทดสอบสมมุติฐาน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนผู้ใช้บริการได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทาง เส้นทาง พะเยา – บ้านแม่กานาไร่เดียว(สายที่ 2398) ในแต่ละด้าน มีประสิทธิภาพมาก เป็นไปตามสมมุติฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษานี้ ในการนำผลไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ด้านความปลอดภัย เกี่ยวกับการบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่งและขับเร็ว ควรมีการกำกับให้ผู้ประกอบการขนส่งและพนักงานขับรถตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้โดยสารและประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนร่วมกัน
2. ด้านการอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับความต้องการใช้บริการรถโดยสารประจำทางนอกเวลาที่กำหนด ควรมีการสำรวจข้อมูลความต้องการของผู้โดยสารและความพร้อมของผู้ประกอบการขนส่งนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดพะเยา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการให้บริการรถโดยสารประจำทาง อำนวยความสะดวก และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางภายในจังหวัดทุกเส้นทางเพื่อนำผลมาเปรียบเทียบและรวบรวมปัญหาอุปสรรคในการจัดให้มีบริการรถโดยสารสาธารณะ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการให้บริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร. รัชต์ศรี เกียรติบุตร อาจารย์ ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไขตรวจทานข้อบกพร่องให้ความถูกต้องเรียบร้อย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ รวมถึงประชาชนทุกคนที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นบุญกุศลและผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

บัณฑิตา ศิริวัฒน์. (2526) . **คุณภาพการให้บริการของรถโดยสารประจำทางเทศบาลนครเชียงใหม่.**

ค้นคว้าอิสระปริญญาโท, สำนักงานบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

สุพัตรา มหาวัน. (2555). **ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา.**การค้นคว้า

อิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา,พะเยา

อรุณ วิชกิจ . **รวมกฎหมายขนส่งทางบก.** กรมการขนส่งทางบก, กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่นำไปสู่การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด : ศึกษากรณีจังหวัดน่าน

Factors that Contribute to the Election of the Province Governor : A Case Study of Nan Province

ชัยณรงค์ วงศ์ใหญ่^{1*} และ พงษ์สนธิ์ คุณณะลา²
Chainarong Wongyai^{1*} and Pongsanit Koonnala²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด 2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และ 3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที-เทส และค่าเอฟ-เทส

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการกระจายอำนาจโดยเฉพาะในเรื่องความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดพบว่า ส่วนกลางยังไม่มีมีการกระจายอำนาจเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้พบว่าความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดยังอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนที่เข้มแข็งและมีความรู้ความเข้าใจมากเพียงพอต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

2. ปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด พบว่า ปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด พบว่า ด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) ด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.80$)

คำสำคัญ: การเลือกตั้ง, ผู้ว่าราชการจังหวัด

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Political and Social Science, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bonbon_0120@hotmail.com

Abstract

This study the purpose is to 1. To study aims to model the distribution of power, in particular the possibility of electing the governor 2. To study the affected factors that support for the election of the governor and 3. Nan. study the attitude of the respondents towards the election of the governor. The sample of 400 was used in this study were questionnaires and statistics used in this study were the frequency, percentage, mean, standard deviation, standard deviation and the f.

The results showed that

1. Decentralized model, in particular the possibility of electing the governor found no central power distribution as well. However, they found that the possibility of electing the governor is still at a low level. Due to the lack of participation from the public sector and strong enough to have a better understanding Gubernatorial Nan.

2. Factors contributing to support the election of the governor of the factors that have contributed to the election, gender, age, education and income, occupation and monthly income. A significant level of statistical significance. 05.

3. To study the attitudes of respondents towards the election, the governor found that the responses to the ruling democratic system. At the highest level ($\bar{X}$ = 4.54) in the development of the province. At a high level ($\bar{X}$ = 4.10) and the form of the governorship election. Was moderate ($\bar{X}$ = 3.80).

Keywords: Election , the Governor

บทนำ

การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้กำหนดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ๑) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ได้นำเอาหลักการรวมอำนาจปกครองมาใช้เป็นหลักสำคัญ หมายถึง การบริหารราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการอื่น ๆ ของส่วนกลาง และมีอำนาจหน้าที่ ริเริ่มกำหนดนโยบาย วิจัยสั่งการ จัดทำประมาณ และควบคุมดูแลให้ราชการบริหารส่วนอื่น ๆ ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน และโครงการทั้งหลาย ๒) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นการนำเอาหลักการแบ่งอำนาจและมอบอำนาจปกครองมาใช้เป็นหลักสำคัญ หมายถึง การบริหารราชการส่วนกลางไปจัดตั้งหน่วยงานของตนขึ้นในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ และแบ่งอำนาจบางอย่างไปให้ปฏิบัติและรับผิดชอบแทนส่วนกลาง โดยราชการบริหารส่วนกลางยังคงมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาการปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งหน่วยงานนี้ได้แก่ จังหวัด และอำเภอ ๓) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นการนำเอาหลักการกระจายอำนาจปกครองมาใช้เป็นหลักสำคัญ หมายถึงการบริหารราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยองค์การดังกล่าว มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นหรือเฉพาะในเขตชุมชนนั้นโดยมีผู้บริหารหรือองค์การบริหารที่เป็นบุคคลในท้องถิ่นนั้นๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เป็นต้น (กนิษฐิ์ สุนทรเทศ, ๒๕๓๘:หน้า ๑)

เมื่อพิจารณาการจัดระเบียบราชการทั้ง ๓ ส่วนแล้ว จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและพื้นที่เกือบทั้งประเทศอยู่ภายใต้การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หรือแม้แต่ในเขตที่มีรูปแบบการปกครองตนเองในรูปราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นก็มีการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเข้าไปช่วยปฏิบัติงานหรือควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการบริหารราชการส่วนภูมิภาค จึงเป็นลักษณะของการกระจายอำนาจบางส่วน (Deconcentration) จากส่วนกลางไปให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนและได้รับแต่งตั้งให้ไปประจำอยู่ในเขตปกครองส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลคณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติให้เหมาะสมกับภูมิภาคในเขตจังหวัด รวมทั้งรับผิดชอบในการบริหารราชการจังหวัด และอำเภอ (กนิษฐ ประสานสุข , ๒๕๓๘: หน้า ๒)

ในพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดไว้โดยสรุปดังนี้คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องบริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งการภายในจังหวัดนั้น ๆ และยังคงประสานงานและร่วมมือกับข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการอัยการ ข้าราชการในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และข้าราชการครู ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดยังมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดในนามของรัฐบาลกลางอีกด้วย จะเห็นได้ว่าตามรูปแบบการแบ่งส่วนการบริหารราชการออกไปเป็นส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นแล้วก็ตามโดยอำนาจหน้าที่ในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติแล้ว ส่วนกลางยังเป็นผู้กำกับควบคุมดูแลทั้งทางด้านงบประมาณ และบุคคลากร อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดบางหน่วยงานไม่ได้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด แต่อยู่ในความดูแลโดยตรงจากหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ดังนั้นตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจึงไม่ได้มีฐานะเป็นผู้บริหารสูงสุดในจังหวัดอย่างแท้จริง เพราะหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดต่างปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางเป็นสำคัญ ทำให้ไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องฟังคำสั่งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้เกิดปัญหาความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นบุคคลสำคัญในจังหวัดที่มีอำนาจหน้าที่และบทบาทสำคัญทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีประวัติความเป็นมาช้านานเคียงคู่กับการบริหารราชการแผ่นดินของไทยตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี แต่เดิมนั้นเรียกตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดว่า พ่อเมืองบ้างแบบพ่อปกครองลูก เจ้าเมืองบ้างตามระบอบศักดินา ข้าหลวงประจำจังหวัดบ้าง การดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดในอดีตเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งคัดเลือกญาติพี่น้องหรือบุคคลที่ไว้วางใจออกไปครอบครองเมืองต่างพระเนตรพระกรรณ เปรียบเสมือนแขนขาของพระมหากษัตริย์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 การคัดเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นไปด้วยความรอบคอบยิ่งขึ้น โดยเลือกจากบุคคลที่มีความสามารถและมีคุณภาพจากหน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ 10 (เทียบเท่าอธิบดี) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย มีฐานะเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของจังหวัด เป็นตัวแทนของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีในการบริหารงานระดับภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของปลัดกระทรวงมหาดไทย และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยการแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ.2524 ซึ่งต้องผ่านการกลั่นกรองของคณะกรรมการบริหารงาน

บุคคลระดับสูงของกระทรวงมหาดไทย ก่อนนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาสั่งการ ภายหลังเกิดแนวคิดจากบุคคลบางกลุ่มเสนอว่าผู้ว่าราชการจังหวัดควรมาจากหน่วยงานอื่นบ้าง เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ แทนที่จะผูกขาดโดยกระทรวงมหาดไทยเพียงกระทรวงเดียว เพื่อต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดจากนักการเมืองบางคนเสนอให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในบางจังหวัดที่มีความพร้อมด้วยเหตุผลเพื่อให้ประชาชนคัดเลือกบุคคลที่จะมาบริหารงานในจังหวัดด้วยตนเอง

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บริหารราชการตามที่ราชการบริหารส่วนกลางมอบหมาย จะเห็นได้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดต้องรับผิดชอบงานราชการในจังหวัดทั้งหมดแทนทุกกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีขอบเขตการปฏิบัติงานกว้างขวางมาก และในการปกครองบังคับบัญชาใน กฏหมายกำหนดให้มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัดนั้น ๆ และในพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดไว้โดยสรุปดังนี้คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องบริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งการภายในจังหวัดนั้น ๆ และยังคงประสานงานและร่วมมือกับข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการอัยการ ข้าราชการในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และข้าราชการครู ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดยังมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดในนามของรัฐบาลกลางอีกด้วย จะเห็นได้ว่าตามรูปแบบการแบ่งส่วนการบริหารราชการออกไปเป็นส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นแล้วก็ตามโดยอำนาจหน้าที่ในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติแล้ว ส่วนกลางยังเป็นผู้กำกับควบคุมดูแลทั้งทางด้านงบประมาณ และบุคคลากร ซึ่งเป็นผลทำให้การพัฒนาท้องถิ่นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคไม่สมบูรณ์และเจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ระบบการแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าราชการของรัฐบาลกลาง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด ประจำหน่วยการปกครองภูมิภาคต่าง ๆ ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งให้บริหารงานรับผิดชอบต่อรัฐบาลกลาง ไม่มีอำนาจอิสระที่จะกำหนดนโยบายและตัดสินใจได้เหมือนกับระบบเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัดถือว่าเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่อาจถูกแต่งตั้ง โยกย้าย ถอดถอน เมื่อไหร่ก็ได้ อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดบางหน่วยงานไม่ได้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด แต่อยู่ในความดูแลโดยตรงจากหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ดังนั้นตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจึงไม่ได้มีฐานะเป็นผู้บริหารสูงสุดในจังหวัดอย่างแท้จริง เพราะหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดต่างปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางเป็นสำคัญ ทำให้ไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องฟังคำสั่งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้เกิดปัญหาความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่

กระแสแนวคิดที่จะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นกระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นในวงวิชาการที่ต้องการให้ประเทศไทยมีระบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะคิดว่าจะทำให้มีอำนาจในการบริหารจัดการได้มากขึ้น นั่นเป็นมุมมองที่ไม่ลึกซึ้ง โดยกล่าวอ้างว่าระบบผู้ว่าราชการจังหวัดจากการแต่งตั้ง มีข้อเสีย คือไม่มีอำนาจเป็นของตนเอง ต้องรอรับฟังคำสั่งจากส่วนกลาง ทำให้จังหวัด ไม่อาจจะแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง แต่สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงคือ แม้ปัญหาดังกล่าวจะมีอยู่จริงแต่ปัญหาดังกล่าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถหรือคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้ง แต่เป็นปัญหาทางด้านโครงสร้าง กล่าวคือขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลหรือตัวบทกฎหมายว่าจะให้

อำนาจแก่จังหวัดมากขึ้นเพียงใด หากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจในการบริหารจัดการมาก ก็ สามารถบริหารจัดการได้มากขึ้น

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 78 (3) กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เองส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้นแต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรองรับหลักการดังกล่าวอีกทั้งการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบปัจจุบันตามที่กำหนดในกฎหมายต่างๆยังไม่ส่งเสริมให้เกิดการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริงดังนั้นเพื่อให้การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 281 ที่ต้องการให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นภายใต้หลักความเป็นรัฐเดี่ยวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับกลไกการปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันอันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนการพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่กระบวนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษากรณีจังหวัดน่าน เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการกระจายอำนาจโดยเฉพาะในเรื่องความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

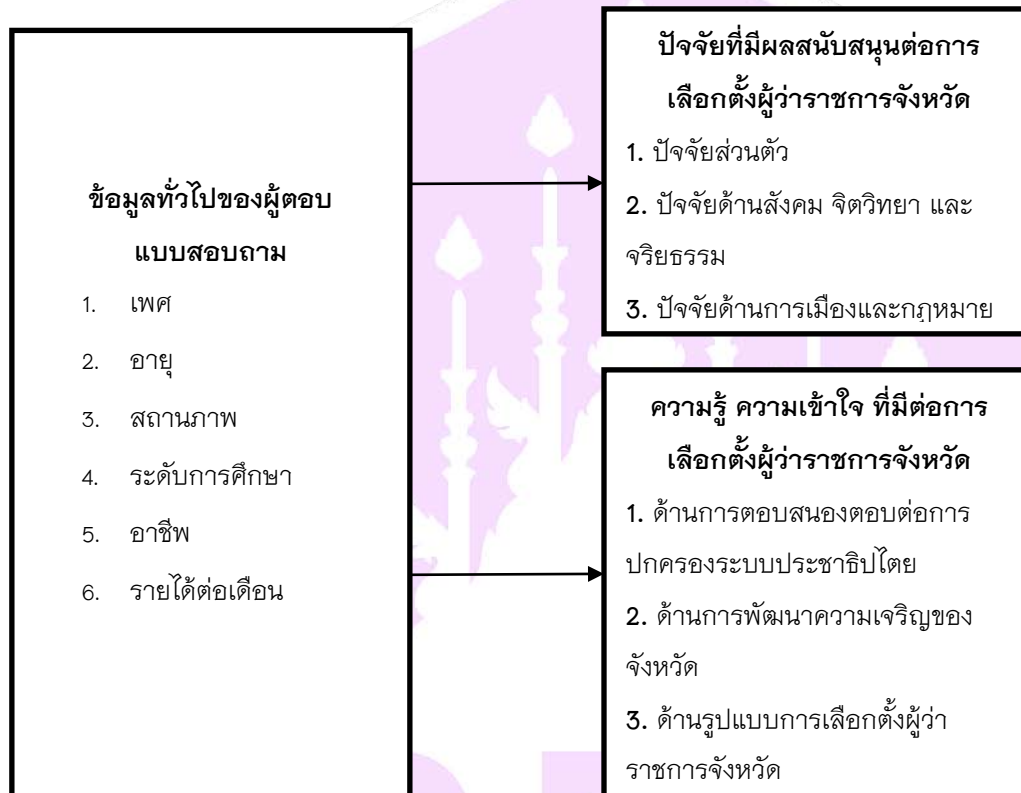

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 ประชากรที่มีเพศต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชากรที่มีอายุต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ประชากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรประชาชนชาวจังหวัดน่าน ทั้งหมด 477,912 ราย ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีโดยสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างในธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา และจริยธรรม และปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ปรับปรุงจากแบบสอบถามของ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย ด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด และด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ ชาย จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 มีอายุ ระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 มีสถานภาพโสด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 อาชีพ รับจ้าง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 และรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

ด้านปัจจัยส่วนตัว โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า นโยบายของพรรคการเมืองที่น่าสนใจและเอื้อประโยชน์ต่อท่าน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 รองลงมา พรรคการเมืองที่ชอบและสนับสนุน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และความสัมพันธ์ส่วนตัวกับหัวหน้าคณะ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36

ด้านปัจจัยสังคม จิตวิทยา และจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมา เป็นการเสนอความคิดเห็นผ่านทางการออกเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และได้ดำเนินการตามอุดมการณ์ในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46

ด้านการเมืองและกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า สิทธิที่จะได้รับในการใช้สิทธิเลือกตั้ง อาทิเช่น สามารถไปลงสมัครรับเลือกตั้งในเมืองท้องถิ่นได้ เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 รองลงมา ความถี่ในการจัดการเลือกตั้งมีผลต่อการออกไปใช้สิทธิของท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ที่ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86

อีกทั้งเมื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

ด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจะเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 รองลงมา การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนับว่าถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย เพราะเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนับว่าถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย เพราะเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37

ด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการทำให้เอกภาพและความมั่นคงของประเทศลดลง อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 รองลงมา ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งคือผู้เสนอตัวเข้ามารับใช้และแก้ปัญหาของประชาชน และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำให้ได้ผู้มีอิทธิพลเข้ามาครอบงำผลประโยชน์ไปสู่ตนเองและพวกพ้อง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจะทำให้การอนุมัติต่อโครงการใด ๆ ของจังหวัดเร็วขึ้นเนื่องจากไม่ต้องขอคำอนุมัติจากส่วนกลาง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

ด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ต้องเป็นบุคคลผู้ซึ่งมีภูมิลำเนา อยู่ในจังหวัดไม่น้อยกว่า 6 เดือน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 รองลงมา ผู้ว่าราชการจังหวัดควรมีสัญชาติไทย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และมีระบบการแจ้งผลการเรียนให้กับผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็วและชัดเจน และควรเปิดโอกาสให้บุคคลโดยทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ เพื่อความเสมอภาคกัน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53

และเมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชากรที่มีเพศต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนาน ต่างกัน ใน ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด และปัจจัยด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชากรที่มีอายุต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ต่างกัน ในปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา และจริยธรรม ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด และปัจจัยด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ต่างกัน ในปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยาและจริยธรรม และปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ต่างกัน ในปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยาและจริยธรรม ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย และปัจจัยด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 5 ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ต่างกัน ในปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด และปัจจัยด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6 ประชากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการสนับสนุน และความรู้ความเข้าใจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ต่างกัน ในปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยาและจริยธรรม ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย และปัจจัยด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลสนับสนุนต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้ง 3 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ว่า ด้านปัจจัยส่วนตัว โดยรวมอยู่ในระดับ มาก อาจเป็นเพราะ นโยบายของพรรคการเมืองที่น่าสนใจของผู้ว่าราชการจังหวัด เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนมาก จึงสนใจและสนับสนุน ที่จะเลือกบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนศิริ จันท์ศิริ (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอต๋อยสะกัดต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า ประชาชนเป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกตั้ง ดังนั้นถ้า นโยบายของพรรคใดน่าสนใจหรือมีผลประโยชน์ต่อประชาชน จะทำให้ประชาชนเลือกพรรคการเมืองดังกล่าวในการดูแลชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา พุดตาล (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจ: แนวโน้มและความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่า ระบบการเมืองที่เอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น จะเป็นตัวเร่งในการทำให้เกิดการกระจายอำนาจ อีกทั้งยังสืบเนื่องทำให้ระบบเศรษฐกิจพัฒนาเพิ่มขึ้น

ด้านปัจจัยสังคม จิตวิทยา และจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด อาจเป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม เช่น การได้เสนอความคิดเห็นผ่านทางออกเสียงเลือกตั้ง และการได้ดำเนินการติดตามอุดมการณ์ในการเลือกตั้ง ของพรรคการเมืองดังกล่าวจึงทำให้อยากที่จะสนับสนุนบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐ ประสานสุข (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของข้าราชการตำรวจต่อการ

เลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า การปกครองของผู้ว่าราชการที่มาจากความต้องการของประชาชนจะทำให้ประชาชนต้องการที่จะสนับสนุนผู้ว่าราชการคนดังกล่าว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา พุดตาล (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจ: แนวโน้มและความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่า ประชาชนมีความชื่นชอบในการกระจายอำนาจในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด จึงมีการสนับสนุน และติดตามอุดมการณ์ของพรรคการเมืองดังกล่าว และพร้อมที่จะสนับสนุนบุคคลดังกล่าวในพรรคนั้น เข้ามาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

ด้านการเมืองและกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก อาจเป็นเพราะสิทธิที่จะได้รับในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน อาทิเช่น สามารถไปลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่นได้ เป็นต้น ทำให้มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิของของประชาชน และนอกจากนั้นประชาชนยังเชื่อว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ที่ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา พุดตาล (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจ: แนวโน้มและความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่าประชาชนมีการตื่นตัวในการรักษาสหสิทธิของตนเองมากขึ้น เห็นได้จากการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ต่ำกว่า 300,000 คน ทั้งนี้เพื่อ ชะจัดปัญหาการใช้อำนาจเงินในการซื้อเสียงเข้ามาเป็นผู้ว่าราชการ อันเป็นผลเสียต่อการบริการได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส รัฐผไท (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่า ตัวชีวิตในการสนับสนุนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการของประชาชน คือ ประชาชนมีความสนใจในผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับจึงปกป้องสิทธิของตนเอง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อีกทั้งเมื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้ง 3 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ว่า

ด้านการตอบสนองต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก อาจเป็นเพราะ ประชาชนคิดเห็นว่าผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากเลือกตั้งจะเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง นับได้ว่า ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย เพราะเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐ ประสานสุข (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของข้าราชการตำรวจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า ผู้ว่าราชการที่มาจากเลือกตั้งของประชาชนจะต้องมีบทบาท ความรู้ความสามารถการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส รัฐผไท (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้กล่าวว่า ประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ด้านการพัฒนาความเจริญของจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด อาจเป็นเพราะประชาชนเกรงว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการทำให้เอกภาพและความมั่นคงของประเทศลดลง เนื่องจาก ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากเลือกตั้ง อาจไม่ได้เข้ามาเพื่อรับใช้และแก้ปัญหาของประชาชน แต่เข้ามาเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ไปสู่ตนเอง และพวกพ้อง ก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร กองสะอาด (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น ได้กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจต่อแนวทางการกระจายอำนาจโดยการเลือกตั้งผู้ว่าราชการเนื่องจากกลัวว่าผู้ว่าราชการที่เลือกมานั้นจะมากอบโกยผลประโยชน์เข้าสู่ตนเองและพวกพ้อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนศิริ จันท์ศิริ

(2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโดยสะกัดต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่ ได้กล่าวว่า ควรเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามาบริหารไม่ว่าจะเป็นนักพัฒนา นักเศรษฐศาสตร์ นักบริหารงานบุคคล นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม นักประชาสัมพันธ์ ที่ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลในจังหวัดมาบริหารเพื่อป้องกันนักการเมืองที่เข้ามาเพื่อกอบโกยเอาผลประโยชน์ที่นำไปสู่ตนเองและพวกพ้อง

ด้านรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่าการต้องการบุคคลท้องถิ่นมีภูมิลำเนาในจังหวัดนาน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีสัญชาติไทย เนื่องจากจะได้ทราบความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน และนอกจากนั้นเพื่อความเสมอภาคกัน ทางราชการควรเปิดโอกาสให้บุคคลโดยทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ เข้ามาบริหารงานด้วยเนื่องจากทั่วไป อาจจะมีมุมมองที่แตกต่างในการบริหารจังหวัดได้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐ ประสานสุข

(2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของข้าราชการตำรวจต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า รูปแบบการปกครองท้องถิ่นทุกรูปแบบ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนศิริ จันท์ศิริ (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโดยสะกัดต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่ได้กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ว่าราชการที่มาจากกาเลือกตั้งจะดีกว่าการแต่งตั้ง เพราะจะทำงานตอบสนองประชาชนได้ดีกว่า นอกจากนี้ประชาชนยังเห็นว่าในทศวรรษหน้าว่าควรเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปที่มีบทบาทเป็นนักพัฒนา นักเศรษฐศาสตร์ นักบริหารงานบุคคล นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม นักประชาสัมพันธ์ ที่สำคัญต้องไม่เป็นผู้มีอิทธิพลในจังหวัดมาช่วยดูแลจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีความต้องการอยากได้ตัวแทนของจังหวัดในการเป็นผู้ว่าราชการอย่างแท้จริง จึงต้องการอยากได้คนในพื้นที่ที่อยู่ในภูมิลำเนามาดูแล เพื่อที่บุคคลดังกล่าวจะได้ทราบความต้องการและปัญหาของท้องถิ่นที่แท้จริง และในอนาคตควรส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ทักษะในด้านต่าง ๆ เข้ามาดูแลด้วย เช่น นักพัฒนา นักเศรษฐศาสตร์ นักบริหารงานบุคคล นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม และนักประชาสัมพันธ์ ที่ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลในจังหวัดมาช่วยกันพัฒนาเพื่อเสริมจุดบอดพร่องของจังหวัด และพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดต่อไป

อีกทั้งประชาชนยังกังวลว่าผู้ว่าราชการที่เลือกมาดังกล่าวนั้นจะเข้ามาเพื่อกอบโกยผลประโยชน์และ ไม่ได้เข้ามาเพื่อรับใช้และแก้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงจึงต้องการที่ได้คนที่ตั้งใจทำงาน และรับใช้จังหวัดจริง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษา ปัญหาของท้องถิ่นที่ควรแก้ไข เพื่อให้ผู้ว่าราชการทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และนำมาพัฒนาปรับปรุงปัญหาของจังหวัดต่อไป

2.2 ควรทำการศึกษาบทบาทของผู้ว่าราชการ นักพัฒนา เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนาควบคู่กันไป

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจาก ดร.พงษ์สนธิ คุณณะลา ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องเรียบเรียงและข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณบุพการีอย่างสูง ที่ได้อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและสนับสนุนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณประชาชนในจังหวัดน่านมีให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด รวมถึงท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้กล่าววามไว้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้กำลังใจ

คุณค่า และประโยชน์ที่เกิดจากผลงานการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐิ์ สุนทรเทศ. (2538). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด:**

ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ไกรสร กองสะอาด. (2539). **ความคิดเห็นของข้าราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีต่อการเลือกตั้ง**

ผู้ว่าราชการจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น. การค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

เจนศิริ จันทศิริ. (2538). **ทัศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอดอยสะเก็ด ต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด**

เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การเมืองและการปกครอง), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

นงนภัส รัฐไพฑ. (2538). **ทัศนคติของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ**

จังหวัด. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การเมืองและการปกครอง), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

พัฒนา พุดตาล. (2537). **การกระจายอำนาจ: แนวโน้มและความเป็นไปได้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด.**

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์
อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงแสน
จังหวัดเชียงราย

System and Mechanism of the Participatory Wetland Administration and
Management for Sustainable Utilization Case Study to Wieng Nong Lom
Wetland, Mae Chan and Chiang Saen District, Chiang Rai Province

สุชาครีย์ ศรีรัตน์^{1*} และวันชาติ นภาศรี²

Suchakhri Srirat^{1*} and Wanchai Napsri²

บทคัดย่อ

พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่นที่ถูกคุกคามและอาจสูญเสียสภาพความ
เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำอันเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ บทความนี้เป็นผลของการศึกษาที่ให้
ความสำคัญกับระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยมี
วัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนอง
หล่ม และ 2) เพื่อเสนอระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มแบบมีส่วนร่วมเพื่อ การใช้ประโยชน์
อย่างยั่งยืน โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่
การถูกคุกคามและสูญเสียไปจากสาเหตุหลักอันเนื่องมาจากการเกษตรและการออกเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ชุ่มน้ำ ในกรณี
ประเด็นที่เป็นข้อเสนอต่อระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มประกอบด้วย (1) การจัดการเขตพื้นที่
เพื่อการใช้ประโยชน์ (2) การกำหนดองค์กรที่ภารกิจหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ (3) การกำหนดมาตรการ
ข้อกำหนดหรือสิ่งที่ควรดำเนินการและไม่ควรดำเนินการในพื้นที่ชุ่มน้ำ และประการสุดท้ายซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อน
การดำเนินการ ได้แก่คณะกรรมการทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น การประสานงาน รวมถึงการเข้าถึง
แหล่งงบประมาณ ตามลำดับ

คำสำคัญ: พื้นที่ชุ่มน้ำ ระบบและกลไก การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด
การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

¹นิสิตคณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

²คณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹Graduate Student, School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

²School of Administration Studies, Maejo University, Chiang Mai 50290

*Corresponding author : srirat62@gmail.com

Abstract

Wieng Nong Lom (WNL) wetland is one of the local important wetlands are threatened by human activities and others changes. This article focuses on system and mechanism of the participatory wetland administration and management for sustainable utilization, and two objectives: 1) study to situation of WNL wetland administration and management, and 2) to propose system and mechanism of the participatory wetland administration and management for sustainable utilization. The result shows that WNL wetland lack of administration and management lead to wetland loss and degradation causes of changed including agriculture and private property regime. Within this context, this article proposes four alternatives administration and management guidelines. First, should take area zoning for wetland management. Second, should be organizing to wetland administration. Third, it should set to wetland code of conduct. Lastly, it should mechanism of the participatory wetland administration and management by wetland committee, coordination and budget available.

Keywords: Wetland, System and Mechanism, The Participatory Administration and Management, The Wise Use, Sustainable Utilization.

บทนำ

พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) เป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของโลกใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตมานาน จากการให้บริการทางนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งในด้านการเป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร สมนุไพร และไม้พืชม รวมไปถึงการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ปรับสมดุลให้กับสภาพแวดล้อม การหมุนเวียนธาตุอาหาร การหมุนเวียนของน้ำ เป็นต้น จากบทบาทความสำคัญดังกล่าวนี้เอง นานาประเทศจึงได้ลงนามร่วมกันในอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หรืออนุสัญญาแรมซาร์ ซึ่งมีการรับรองในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) ณ เมืองแรมซาร์ ประเทศอิหร่าน มีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1975 โดยเป็นกลไกสำคัญในการรักษาคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำตามวัตถุประสงค์หลักคือการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดต่อพื้นที่ชุ่มน้ำ (ยนต์ มุสิก และคณะ, 2543: 15) ซึ่งไม่ได้หมายถึงการอนุรักษ์ ที่เน้นปกป้องรักษา (ห้ามใช้ประโยชน์) แต่หมายรวมถึงการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำให้มีความยั่งยืนตามแนวคิดหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนจนถึงรุ่นลูกหลาน (C.Max Finlayson, et al. (2005:183-275)

สำหรับประเทศไทยที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 ทั้งนี้ผลจากการประชุมคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ครั้งที่ 1/2557 (วันที่ 11 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุมชั้นที่ 17 อาคารกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เวลา 13.30 - 16.30 น.) ได้ระบุวาระระยะเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยส่วนใหญ่กลับถูกคุกคามอย่างหนัก การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทั้งๆ ที่พื้นที่ชุ่มน้ำมีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากมาย แต่องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปทั้งในเมืองและชนบท ยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและเพียงพอ ประเด็นสำคัญคือการดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นพันธกิจหลักของอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยที่ผ่านมุงให้มีความสำคัญกับพื้นที่ชุ่มน้ำที่ขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติและนานาชาติ (Ramsar Site) ไม่รวมถึงพื้นที่ชุ่มน้ำที่ยังไม่ได้รับการ

ขึ้นทะเบียนและพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้เองที่ส่งผลให้พื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่นถูกบุกรุก คุกคาม เปลี่ยนแปลงสภาพจนกลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมและสูญเสียความเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำไปในที่สุด จึงเป็นความท้าทาย ที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของประเทศไทยในเวลานี้คือจะบรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายของการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาที่จะต้องมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาดและยั่งยืนด้วยการดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำตามกรอบแนวทางการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ การพัฒนา ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะสามารถดูแลรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับท้องถิ่นเอาไว้ได้อย่างไร

พื้นที่ชุ่มน้ำ “เวียงหนองล่อง” เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่น ตั้งอยู่ระหว่างรอยต่อของอำเภอแม่จันกับอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นหนองน้ำสลับกับที่ลุ่มชื้นแฉะอยู่ในลุ่มน้ำสาขาหนึ่งของลุ่มน้ำกก และเชื่อมโยงกับแม่น้ำโขง ในอดีตรวมกว่า 30,000 ไร่ ปัจจุบันเหลือเพียงประมาณ 15,000 – 20,000 ไร่หรือน้อยกว่านี้ ซึ่งเป็นผลมาจากการตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ถูกบุกรุก คุกคาม เปลี่ยนแปลงระบบนิเวศให้เสื่อมสภาพอันเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ชุ่มน้ำอื่น ๆ ประกอบด้วย (1) การขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรมการนำพื้นที่หนองน้ำสาธารณะไปจัดสรรเป็นที่ทำกิน นำไปสู่การออกโฉนดให้เป็นกรรมสิทธิ์เอกชนในพื้นที่ชุ่มน้ำ (2) โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศทำลายโครงสร้างพื้นฐานความเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ (3) การดึงน้ำออกจากหนองน้ำธรรมชาติ ไปใช้มากเกินไปโดยเฉพาะการใช้น้ำทำการเกษตรในฤดูแล้ง (นาปรัง) (4) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำมากเกินไปขัดความสามารถในการเกิดขึ้นใหม่ได้เองทางธรรมชาติ รวมไปถึง (5) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการเสื่อมโทรมและสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสิ้น

ผู้วิจัยได้พิจารณาตามมุมมองทางรัฐประศาสนศาสตร์แล้วพบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำมีลักษณะเป็นทรัพย์สินส่วนกลางหรือ สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 ที่มีไว้เพื่อประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องบริหารจัดการให้เกิดการควบคุม คุ้มครองปกป้องและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในขณะที่ปัญหาการบุกรุกคุกคามทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำต้องสูญเสียไปล้วนมีสาเหตุหลักที่มาจากผลกระทบของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ดังนั้นการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำจึงมีความจำเป็นต้องนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะกรณีการบริหารจัดการที่รองรับการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามต่อการวิจัยในครั้งนี้ว่า การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ระบบและกลไกที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่จะนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง
2. เพื่อเสนอระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมาก เมื่อพิจารณาจากหัวใจสำคัญของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือการยึดประชาชนเป็นหลัก (Customer Oriented) การมีระบบการบังคับบัญชาที่สั้น คล่องตัว และเน้นการทำงานแบบแนวราบมากกว่าแนวตั้ง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันในการบริหารจัดการเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพการบริการ และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งแนวคิดการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่ควรจะเป็นการริเริ่มกระทำโดยประชาชน (Citizen Action) หมายถึง ประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและควบคุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ประชาชนเป็นผู้กำหนด จึงเป็นที่น่าสนใจว่าการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมจะมีระบบหรือการนำปัจจัยต่างๆ มาผสมผสานการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร รวมถึง กลไก หรือขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีปัจจัยนำเข้าที่ประกอบด้วย แนวคิดพื้นที่ชุ่มน้ำ แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทั้งเนื้อหาจากการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่กระบวนการในการศึกษาให้ทราบถึงสถานการณ์การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่วิจัย มุ่งค้นหาการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: แผนภาพปรับปรุงมาจากแนวคิดองค์ประกอบของระบบ โดยโวน เบอรัททาเลนฟี (Von Bertalanffy, 1968)

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยบทความนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาสถานการณ์ของการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มและเสนอระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน วิธีกรวิจัยประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารการเข้าร่วมประชุมวิชาการเนื่องในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของภาคส่วนต่าง ๆ จำนวน 50 คน ประกอบด้วย (1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในภาคประชาชนที่เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม จำนวน 25 คน (2) ผู้แทนจากภาคส่วนราชการ จำนวน 22 คน และ (3) ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 3 คน (สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากประชาชนรอบพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มซึ่งมีประชากรรวมทั้งสิ้น 27,005 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ตามตารางทาโร ยามาเน่ ได้จำนวน 400 คน ในขณะที่การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดสนทนากลุ่มร่วมกับการสังเคราะห์ตัวแบบการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ 3 ท่าน โดยจะได้นำเสนอผลการวิจัยในโอกาสต่อไป)

ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ของการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม

การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ของการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การเข้าร่วมประชุมวิชาการเนื่องในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ซึ่งผลของการวิจัยมุ่งประมวลให้เห็นถึง สภาพทางกายภาพ ชีวภาพ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ชุ่มน้ำ เวียงหนองหล่ม การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มในอดีต และการเปลี่ยนแปลงที่นำมาสู่การบริหารจัดการในปัจจุบัน ตลอดจนจรรยาบรรณการบริหารจัดการที่จะทำให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มที่จะนำไปสู่ความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 สภาพทางกายภาพและระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม

พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นส่วนหนึ่งของแอ่งเชียงแสน มีลักษณะโดยรวมเป็นที่ราบลุ่มล้อมรอบด้วยเนินเขา สำหรับบริเวณที่เรียกว่าพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มตั้งอยู่ในบริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอมแม่จันกับอำเภอเชียงแสน ประกอบด้วยพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอมแม่จัน ได้แก่ตำบลจันจว้า ตำบลจันจว้าใต้ และตำบลท่าข้าวเปลือก สำหรับพื้นที่ของอำเภอมแม่จันคือตำบลโยนก ตามลำดับ ภายในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มประกอบด้วยหนองน้ำธรรมชาติเป็นจำนวนมาก เช่น หนองยาว หนองแสนตอ หนองฝั่ง หนองหลวง หนองเก้าหาบ หนองมด หนองไคร้ ฯลฯ เป็นต้น แหล่งน้ำต้นทุนของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มมาจาก 4 แหล่ง ได้แก่

1.1.1 พื้นที่ป่าธรรมชาติบนเนินเขาที่ตั้งอยู่รอบพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม ซึ่งประกอบด้วยบริเวณที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ลำห้วย 6 สายจากเนินเขาในพื้นที่ชุมชนบ้าน ป่าสักหลวง บ้านกิ้วพรวัว ตำบลจันจว้าใต้ และลำห้วยอีกไม่น้อยกว่า 13 สายในเขตชุมชนบ้านห้วยน้ำราก ตำบลจันจว้า
- 2) ลำน้ำจากป่าธรรมชาติจากเนินเขาในบริเวณตำบลท่าข้าวเปลือก ได้แก่ ลำน้ำแม่หะ และลำน้ำแม่ลา
- 3) น้ำหลากจากแม่น้ำโขงและแม่น้ำกกเข้ามาในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มผ่าน ลำน้ำแม่ลาว
- 4) น้ำฝนจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะเริ่มมีฝนตกในเดือนเมษายน จนถึงเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีมีค่า 1,702 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกตลอดทั้งปีโดยเฉลี่ย 140 วัน/ปี ส่วนใหญ่ จะตกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน
- 5) การระบายน้ำเพื่อการเกษตรจากหนองเขียวและหนองมโนราห์ตำบลจันจว้าใต้เข้าสู่พื้นที่การเกษตรในชุมชนบ้านป่าสักหลวง บ้านดง บ้านต้นยาง และไหลเข้าสู่พื้นที่เมืองหนองบริเวณบ้านห้วยน้ำรากกลับไปยังบ้านป่าสักหลวง และกระจายลงสู่บ้านป่าถ่อน บ้านแม่หะ (ตำบลท่าข้าวเปลือก) ตามลำดับ

ความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มประกอบด้วย (1) การเป็นแก้มลิงทางธรรมชาติที่ทำหน้าที่เก็บกักน้ำจากลุ่มน้ำย่อยต่าง ๆ ในลุ่มน้ำแม่กก และแม่น้ำโขง (2) เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ที่พบความหลากหลายทางชีวภาพเป็นจำนวนมาก อาทิ พืชอย่างน้อย 214 ชนิด ปลาอย่างน้อย 23 ชนิด นกอย่างน้อย 78 ชนิด สัตว์อื่น ๆ อีกจำนวนมาก (3) พบแหล่งโบราณคดีทั้งโบราณสถานประเภท วัดเก่า กู่เก่า อีกกว่า 77 แห่ง โบราณวัตถุอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกันกับเรื่องราวตามพงศาวดารโยนกนครอาณาจักรโบราณที่กล่าวไว้ว่าตั้งอยู่ในบริเวณนี้ก่อนการตั้งเมืองเชียงแสนและเชียงราย และได้กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะรวมถึงเป็นภูมินามที่เรียกกันว่า “เวียงหนองหล่ม” มาจนถึงปัจจุบัน (4) เป็นแหล่งเลี้ยงควายที่ผู้เลี้ยงปลูกรวมกันหรือเรียกว่า “ปางควาย” ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงราย ตลอดจน (5) เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำนกอพยพนกหายาก และนกประจำถิ่นหลายชนิด นกที่สำคัญคือ นกเหยี่ยวทุ่งต่างดำ นกอีโก้ง (โก้ฮ่อม) เป็นต้น (6) ปัจจุบันยังเป็นแหล่งที่ประชาชนกว่า 7 กลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่รวมกันมานานโดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม เป็นแหล่งอาหาร แหล่งเลี้ยงควายร่วมกันนับเวลามากกว่า 100 ปี (ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2552: 10) นับได้ว่าพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นทั้งแหล่งสั่งสมความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย

1.1.2 การบริหารจัดการในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มในอดีต สภาพการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการในปัจจุบัน

สืบเนื่องมาจากพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง และเป็นพื้นที่ “หน้าหมู” ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันได้โดยเสรี ใช้แนวลำน้ำแม่ลาวเป็นเกณฑ์การแบ่งเขตพื้นที่ระหว่างตำบลจันจว้ากับตำบลท่าข้าวเปลือก ในอดีตการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม ประกอบด้วย การประมง หาของป่า และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งใช้ทักษะ และเครื่องมือจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น ไซ ตุ่ม ยอ แหล่น เป็นต้น ประกอบกับพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มมีความอุดมสมบูรณ์ มีขีดความสามารถในการฟื้นฟูตนเองได้ตามธรรมชาติอยู่ในระดับสูง

ดังนั้นที่ผ่านมาจึงไม่มีระบบ กฎเกณฑ์ กติกาใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พบเพียงความเชื่อเรื่องเจ้าที่ และเจ้าของทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม เช่น การหาปลาต้องบอกกล่าวเจ้าหนอง เจ้าที่เสียก่อน และยังเชื่ออีกว่าพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นเมืองเก่าที่ล่มสลายลงไป เมื่อพบของเก่า อัฐิเก่า จะไม่เก็บนำติดตัวกลับบ้านเด็ดขาด เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นผลมาจากการแบ่งเขตการปกครองเป็นตำบล และยกระดับเป็นเทศบาลซึ่งต้องมีการขอบเขตเพื่อระบุขอบเขตพื้นที่อย่างชัดเจนในแต่ละตำบลจึงนำไปสู่กรณีพิพาท พื้นที่ทับซ้อน และการระบุตำแหน่งขอบเขตของแต่ละตำบลกลายเป็นกรณีความขัดแย้งแนวเขตระหว่างตำบล จนจัวกับตำบลโยนก และตำบลจันจัวได้กับตำบลท่าข้าวเปลือก

“ปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มมาจากไม่ได้มีการออกเอกสารราชการแสดงเนื้อที่และขอบเขตที่ชัดเจนเอาไว้ตั้งแต่ต้น ... ในส่วนของจันจัวออกไปแล้วประมาณ 4,000 ไร่ มีพื้นที่บริเวณที่ยังมีแนวเขตทับซ้อนกันกับเทศบาลตำบลท่าข้าวเปลือก ซึ่งเป็นที่น่าตกใจว่าพื้นที่ของเขตเทศบาลตำบลท่าข้าวเปลือกกลายเป็นพื้นที่เอกสารสิทธิ์หรือ โฉนด ซึ่งเท่ากับว่าพื้นที่ที่จะเป็นพื้นที่สาธารณะจริง ๆ จะถูกออกโฉนดไปแทน ... สำหรับพื้นที่ของตำบลท่าข้าวเปลือกก็พบว่ามีการบุกเบิกปรับพื้นที่หนองน้ำเป็นพื้นที่ทำนาให้กับประชาชน มีการออกเอกสารสิทธิ์และมีนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินและบุกเบิกจับจองพื้นที่ใหม่ไปเรื่อย ๆ แม้ ปปป. (หรือ ปปช.) จะมีมติชี้มูลความผิดในการออกเอกสารสิทธิ์แต่ยังไม่ได้เพิกถอนอย่างจริงจัง และมีการบุกเบิกพื้นที่ทำนาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี จึงทำให้ขอบเขตของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเปลี่ยนไปจากอดีตมาก และจำนวนเนื้อที่ก็กลายเป็นเอกสารสิทธิ์พื้นที่ทำกินมากขึ้นด้วยนั่นเอง” (จำเอกปริดา ลากใหญ่ นิติกรประจำเทศบาลตำบลจันจัว, สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2558)

จากคำกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของ แนวคิดเรื่องระบอบทรัพย์สินที่รัฐรับรองทรัพย์สินของชาวบ้านเพียงระบบเดียว ได้แก่ ทรัพย์สินเอกชน ในขณะที่สมบัติชุมชนที่เคยมีมา มีสภาพเป็นสมบัติเปิดให้ใครเข้าไปใช้ได้อย่างเสรี แนวคิดนี้ส่งผลให้เกิดกระบวนการบุกเบิกพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นที่ทำกินแล้วนำไปออกเป็นเอกสารสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะเขตตำบลท่าข้าวเปลือกและตำบลโยนก ส่งผลให้พื้นที่บางส่วนของพื้นที่สมบัติสาธารณะเปลี่ยนมาเป็นสมบัติเอกชนหรือสมบัติส่วนบุคคลเพื่อปลูกพืชพาณิชย์และการขยายตัวของพื้นที่เกษตรที่ในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มและเนินเขาโดยรอบส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำในรูปแบบในอดีตที่ทำมา

ต่อกรณีนี้ แม้ว่าเมื่อปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปัจจุบันคือ ปปช.) มีมติชี้มูลความผิดในการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเขตตำบลท่าข้าวเปลือกมีที่ดินที่เข้าข่ายต้องถูกเพิกถอนจำนวน 124 แปลงเนื้อที่รวมกว่า 3,000 ไร่ แต่ที่ผ่านมากกว่า 20 ปี จนถึงปี 2558 นี้ได้ดำเนินการเพิกถอนไปเพียง 24 แปลงเนื้อที่ราว 900 ไร่ ส่วนที่เหลือยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการโดยกรมที่ดิน โดยประเด็นนี้ นายศักดิ์ณรงค์ พิชัยณรงค์ เจ้าพนักงานชำนาญการ สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย สาขาแม่จัน ได้กล่าวในที่ประชุมอำเภอแม่จันสัญจร (การประชุมอำเภอแม่จันสัญจร, 19 กุมภาพันธ์ 2558) สรุปได้ว่า

“การเพิกถอนที่ดินที่ออกโฉนดในเขตตำบลท่าข้าวเปลือก ซึ่ง ปปป. ในขณะนั้นชี้มูลความผิดว่าพื้นที่บริเวณที่ออกโฉนดนั้นเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่ดินที่ออกเอกสารไปอยู่บนหนองน้ำธรรมชาติ จึงมีมติชี้มูลความผิด ทำให้กรมที่ดินต้องทำการเพิกถอนจำนวนร้อยละ 80 แต่ที่เพิกถอนยังไม่ครบเนื่องจากเป็นระบบขั้นตอนของราชการที่เมื่อ

ออกโฉนดไปแล้วการเพิกถอนย่อมกระทบต่อผู้ได้รับประโยชน์ การดำเนินการจึงต้องมีระเบียบขั้นตอนที่ล่าช้า ...ในอดีตที่ผ่านมาการออกโฉนดมีความไม่ชัดเจน ไม่สามารถระบุตำแหน่งที่แน่ชัดได้ว่าหลักเขต แนวเขตเป็นอย่างไร เพราะในอดีตเป็นหนองน้ำ อย่างไรก็ตามเมื่อการดำเนินการเพิกถอนแล้ว ประชาชนต้องร่วมกันรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนควรออกเป็นเอกสารหนังสือสำคัญที่หลวงเป็นลำดับต่อไป”

การขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำจนนำไปสู่การออกเอกสารสิทธิ์ที่ทำกินและยังไม่สามารถเพิกถอนได้ ยังส่งผลกระทบต่อกลุ่มอาชีพประมงและกลุ่มอาชีพเลี้ยงควายในเขตตำบลจันจว้าและจันจว้าใต้ อันเนื่องมาจากการดึงน้ำจากหนองน้ำธรรมชาติมาใช้ในฤดูแล้งมากเกินไปจนหนองน้ำหลายแห่งแห้งจนดินแตกกระแหว่ พืชน้ำที่เป็นหญ้าอาหารของควายไม่สามารถเจริญเติบโตได้ และเป็นสภาพที่ทำให้โมยรายักษ์ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นแพร่ขยายพันธุ์เป็นบริเวณกว้าง ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ในกรณีนี้ เช่น

“...ช่วงหลังสัก 20 -30 ปีที่ผ่านมาทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปมาก น้ำแห้งจนดินแตกกระแหว่ ควายไม่มีหญ้ากิน พื้นที่ข้างเคียงก็บุกเบิกทำนา ขอบเขตพื้นที่ติดต่อกันก็กลายเป็นนา ตอนนี้แนวเขตยังทับซ้อนกัน หาข้อตกลงยังไม่ได้ ... ปัญหาเวียงหนองหล่มเป็นปัญหาใหญ่ เกินขีดความสามารถของอปท. ต้องให้หน่วยงานระดับที่สูงขึ้นมาช่วยเหลือ...” (นายบรรจง ยางยีน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจันจว้า, สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

“...ทุกวันนี้น้ำแห้ง บึงแตก ต้นอั้นตาย และถูกเผาเอาของป่าทุก ๆ ปี เวียงหนองหล่มจึงแห้งแล้งและทำมาหากินได้ยากลำบากมาก ตอนนี้มีผมจับกุ้งขาย และต้องเช่านาทำกิน เพราะพอไม่มีที่ดิน รายได้ประจำวันมาจากการจับกุ้งไปขายส่งลูกเรียนหนังสือ เมื่อก่อนได้ 300 - 500บาท ทุกวันนี้จับได้อย่างมากก็โลกกว่า ขายได้ 100 - 150 บาท ไม่ทำก็ไม่สู้กิน...” (นายไกรทอง รินดา, สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2557)

“...คนเลี้ยงควายใช้เมืองหนองเลี้ยงควายมานาน เมื่อก่อนน้ำ หญ้า อุดมสมบูรณ์ เลี้ยงควายได้สบาย ไม่มีการทำนา พื้นที่เลี้ยงจึงกว้างใหญ่ทั้งโยนก ทำข้าวเปลือก เอาควายไปเลี้ยงร่วมกันได้ ช่วงน้ำเยอะมาก ๆ อย่างกลางพรรษาที่ก็ปล่อยควายขึ้นไปหากินเนินเขา น้ำลดจึงนำกลับมาเลี้ยงในหนอง แต่พอมีการทำนาหนอง คือเอาหนองไปทำนากันมากขึ้น ประกอบกับที่ดินเชิงเขาถูกขายให้กับนายทุน มาทำสวนส้ม ยางพารา การเลี้ยงควายก็ลำบากมากขึ้น ... พื้นที่หนองลดลงทุก ๆ ปี” (นายพัต แก้วรามุก, สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มยังขาดระบบการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม โดยมีกรณีความขัดแย้งแนวเขตระหว่างตำบล ตลอดจน การออกเอกสารสิทธิ์ที่ทำกินในพื้นที่ชุ่มน้ำที่แม้จะมีการชี้แจงความผิด แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย หรือแนวทางในการบริหารจัดการใด ๆ ได้ทว่าได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของประชาชนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ด้านประมง และเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่อาจเสื่อมสภาพและสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำไปในที่สุด

2. ข้อเสนอระบบและกลไกการบริหารจัดการในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม

จากการศึกษาถึงระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยซึ่งสาระสำคัญจากการประชุมเนื่องในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกประจำปี 2558 จัดขึ้นในวันที่ 2-3 กุมภาพันธ์ 2558 ณ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร จังหวัดเพชรบุรี ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าที่ผ่านมามาประเทศไทยยังขาดระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างมีประสิทธิภาพแม้ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีและต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในการอนุรักษ์ พื้นฟูและดูแลรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำ ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หรืออนุสัญญาแรมซาร์ จากการศึกษาเอกสารรายงานการติดตามประเมินผลการ

บริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) ผู้วิจัยได้พบว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 โดยเห็นชอบกับการขึ้นทะเบียนรายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ รวมทั้งมาตรการอนุรักษ์ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกับพื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ในระดับท้องถิ่น จึงได้มีการเสนอให้มีการปรับปรุงให้มีการสำรวจตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับท้องถิ่นและมีมาตรการอนุรักษ์เพิ่มขึ้นรวมทั้งสิ้น 17 ประการซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 ในด้านองค์กรและหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจหน้าที่และภารกิจเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำนั้นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2547 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นองค์กรหลักเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ พร้อมกันนี้ ยังได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้นในวันที่ 28 พฤษภาคม 2555 เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณากลับกรองแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละพื้นที่ก่อนนำเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการฯ แนวทางที่กล่าวมานี้ได้กระจายอำนาจหน้าที่และภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 18 หน่วยงาน และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนทั้งสิ้น 12 ฉบับ ซึ่งมีเพียง 4 ฉบับที่กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ ระบบนิเวศและพื้นที่ชุ่มน้ำและสิ่งมีชีวิตไว้โดยตรง ประกอบด้วย (1) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (2) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (3) พระราชบัญญัติการประมง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 และ (4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ประกอบกับการบริหารจัดการตามแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นได้ มุ่งไปยังพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติเป็นหลัก ในขณะที่พื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่นอยู่ภายใต้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งไม่มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ แม้จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานแต่หน่วยงานเหล่านั้นยังขาดการบูรณาการภารกิจดำเนินการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำร่วมกัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับงบประมาณที่หน่วยงานต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเนื่องจากไม่ได้มีภารกิจโดยตรงจึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณหรือไม่ได้รับงบประมาณในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม รวมถึงพื้นที่ชุ่มน้ำอื่น ๆ ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบ่งออกเป็นแนวทางๆ ได้ดังนี้

1. การขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ หรือระดับชาติโดยใช้เกณฑ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งกรณีพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มนั้น นางศิริกุล บรรพพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มไว้ความว่า

“จากการลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม ซึ่งพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงและเสื่อมสภาพลงไปมาก แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็น Ramsar Site ส่วนขยายจากพื้นที่ชุ่มน้ำหนองบงคายซึ่งได้ประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ หรือ Ramsar Site ไปก่อนหน้านี้ เมื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพแล้วพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสองแห่งนี้มีขอบเขตติดต่อกัน ซึ่งอาจต้องศึกษาปริมาณของนกน้ำหรือสัตว์น้ำเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การขึ้นทะเบียนตามที่อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องประสานความร่วมมือให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 แห่งบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มร่วมกัน นอกจากนี้ สผ.ยังได้ทำ

หนังสือถึงจังหวัดเชียงรายเพื่อให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการพื้นที่ชุ่มน้ำจังหวัดเชียงรายและเสนอให้มีคณะทำงานในระดับพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องก็มีคณะทำงานของพื้นที่ชุ่มน้ำ เวียงหนองล่อง เพราะหากไม่มีการดำเนินการเตรียมการ เตรียมความพร้อมพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องอาจเสียหายไป ทั้งจากการเข้ามาของกลุ่มทุน โดยเฉพาะจากประเทศจีน หรือแม้กระทั่งจากหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาใช้ประโยชน์และดำเนินการพัฒนา เช่น บึงกะโล่ง จังหวัดอุตรดิตถ์ ก็ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนา เป็นต้น...” (นางศิริกุล บรรพพงค์, กล่าวในการประชุม 20 สิงหาคม 2557)

2. การบริหารจัดการโดยประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว เป็นแนวคิดที่เสนอโดย คุณสมประสงค์ โขมพัต ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยได้กล่าวในการประชุม (20 สิงหาคม 2557) โดยแนะนำให้หน่วยงานภาครัฐมุ่งให้ความสนใจกับ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยว พ.ศ. 2551 โดยภาครัฐควรเป็นหลักในการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเวียงหนองล่องภายใต้นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ มุ่งให้เกิดยุทธศาสตร์การใช้พื้นที่ชุ่มน้ำ การพัฒนาพื้นที่เชิงแสงและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เป็นพื้นที่พิเศษสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนา และการอนุรักษ์ ซึ่งหากดำเนินการในลักษณะนี้พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องจะเกิดการจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ (Land Use Zoning) อย่างชัดเจน ได้แก่ (1) เขตบริการ (Intensive Use Zone) (2) เขตการท่องเที่ยว ศึกษาหาความรู้และนันทนาการ (Outdoor Recreation Zone) (3) เขตอนุรักษ์พิเศษ (Special Nature Zone or Special Conservation Zone) (4) เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (Primitive Zone) (5) เขตกิจกรรมพิเศษ (Special Use Zone) และ (6) เขตฟื้นฟูสภาพทางธรรมชาติ (Recovery Zone)

3. การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำโดยกำหนดให้มีกฎหมายที่ให้อำนาจกับองค์กรที่มีภารกิจโดยตรงกับพื้นที่ชุ่มน้ำ และมีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในประเด็นนี้ ดร.อนุวัฒน์ นทีวัฒนา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

“ปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำคือไม่มีเจ้าภาพในการดำเนินการบริหารจัดการ สผ.เองทำได้เพียงกำหนดนโยบายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำนโยบายไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงาน แต่ที่ผ่านมาไม่มีเจ้าภาพที่รับผิดชอบ ตรงนี้มีบทเรียนจากการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีปัญหาในลักษณะเดียวกันกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยที่ผ่านมามาขาดหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ การแก้ไขปัญหาจึงได้เสนอให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งขึ้นเพื่อให้มี คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ รวมทั้งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการคุ้มครองทรัพยากรฯ ให้อำนาจแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีบทลงโทษที่ชัดเจน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในลักษณะของเครือข่ายชุมชนเพื่อบริหารจัดการร่วมกัน ที่สำคัญการมีหน่วยงานระดับกรมเกิดขึ้นคือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีอธิบดีกรมทำหน้าที่เป็นกรรมการเลขานุการ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานและการสั่งการให้เกิดการบริหารจัดการในทุกระดับตามลำดับ” (ดร.อนุวัฒน์ นทีวัฒนา, สัมภาษณ์ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2558)

4. การประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องเป็นพื้นที่คุ้มครองทางสิ่งแวดล้อม เป็นข้อเสนอจากการประชุมเนื่องในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก 3 กุมภาพันธ์ 2558 ณ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร จังหวัดเพชรบุรี โดยได้กล่าวถึง พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยเนื้อหา กล่าวถึงพื้นที่ที่ไม่เป็นเขตอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว หรือพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่น ที่มีลักษณะ

เป็นต้นน้ำลำธาร มีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่อาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมใด ๆ ตลอดจนพื้นที่ที่มีความวิกฤติซึ่งหน่วยงานราชการไม่มีอำนาจแก้ไขได้ แต่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างทันที พื้นที่ลักษณะดังกล่าวมานี้สามารถเสนอให้เป็นพื้นที่คุ้มครองทางสิ่งแวดล้อมได้ และพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มก็เป็นพื้นที่ที่อยู่ในข่ายที่สามารถเสนอชื่อเพื่อให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อกกกฎกระทรวงกำหนดเขตคุ้มครองซึ่งจะนำไปสู่ (1) การกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน (2) กำหนดห้ามประกอบกิจกรรมที่กระทบต่อสภาพแวดล้อม (3) กำหนดประเภทหรือขนาดโครงการที่ต้องศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) ก่อนดำเนินโครงการ (4) กำหนดวิธีการเฉพาะเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ และ (5) กำหนดมาตรการที่จำเป็น เช่น มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรการควบคุมอาคาร เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถยื่นเสนอขอรับงบประมาณดำเนินการจากกองทุนสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า จากการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งที่พักอาศัยของนกอพยพ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเลี้ยงควายแบบปางควายที่สำคัญของภาคเหนือ แต่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มสะท้อนให้เห็นว่ายังขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ทั้งจากรณีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ทำกินในพื้นที่ชุ่มน้ำเขตตำบลท่าข้าวเปลือก ความขัดแย้งแนวเขตระหว่างตำบลจันจว้ากับตำบลโยนก และตำบลจันจว้าได้กับตำบลท่าข้าวเปลือก รวมถึงผลกระทบจากการดึงน้ำไปใช้ทำนาในฤดูแล้งทำให้พื้นที่ทำการประมง และเลี้ยงสัตว์ลดลง เป็นต้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในประเด็นนี้ด้วยการเข้าร่วมประชุมวิชาการเนื่องในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2558 ที่ผ่านมา และพบข้อสรุปตรงกันว่าประเทศไทยยังขาดการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาดและยั่งยืนตามพันธกิจในการเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ แม้พื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ (Ramsar Site) เองยังคงประสบปัญหาการถูกคุกคามและได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ในขณะที่พื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่นหลายแห่งต่างถูกคุกคามและมีแนวโน้มสูญเสียน้ำไปด้วยเช่นกัน

สำหรับข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับระบบและกลไกในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มแบบมีส่วนร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยทางเลือก 4 แนวทาง ประกอบด้วย

1. การขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ หรือระดับชาติโดยใช้เกณฑ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเป็นส่วนต่อขยายจากพื้นที่ชุ่มน้ำหนองบงคาย และแต่งตั้งคณะกรรมการพื้นที่ชุ่มน้ำระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม เป็นเป็นกลไกการขับเคลื่อนให้บรรลุผลในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

2. การบริหารจัดการโดยประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้พรบ.การท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2551 ประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นพื้นที่พิเศษสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนา และการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ (Land Use Zoning) ได้แก่ (1) เขตบริการ/เขตการใช้พื้นที่เข้มข้น (2) เขตการท่องเที่ยวศึกษาหาความรู้และนันทนาการ (3) เขตอนุรักษ์พิเศษ (4) เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (5) เขตกิจกรรมพิเศษ และ (6) เขตฟื้นฟูสภาพทางธรรมชาติ

3. การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำโดยกำหนดให้มีกฎหมายที่ให้อำนาจกับองค์กรที่มีภารกิจโดยตรงกับพื้นที่ชุ่มน้ำ และมีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยดำเนินการจัดทำพรบ.พื้นที่ชุ่มน้ำ มีองค์ระดัภกรมที่มีภารกิจโดยตรงกับพื้นที่ชุ่มน้ำและมีคณะกรรมการพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งชาติที่มีอธิบดีกรมทำหน้าที่เป็นเลขานุการเพื่อเป็นกลไกการกำกับและประสานงานทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4. การประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มเป็นพื้นที่คุ้มครองทางสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิด การกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดสิ่งทีควรและห้ามดำเนินการในพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งการขอรับงบประมาณดำเนินการจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

จากข้อเสนอทั้ง 4 ประการจะเห็นได้ว่าระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มนั้นเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการดังนี้คือ (1)การจัดการเขตพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ (2) การกำหนดองค์กรที่ภารกิจหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ (3) การกำหนดมาตรการ ข้อกำหนดหรือสิ่งทีควรดำเนินการและไม่ควรดำเนินการในพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการ ได้แก่คณะกรรมการทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น การประสานงาน รวมถึงการเข้าถึงแหล่งงบประมาณ เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยอยู่ระหว่างการดำเนินการวิจัยค้นหาตัวแบบทีเหมาะสมในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มแบบมีส่วนร่วมเพือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเสนอต่อหน่วยงานทีเกี่ยวข้องและขยายผลสู่พื้นที่ชุ่มน้ำอื่น ๆ ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากสถานการณ์ทีพบในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม เป็นปรากฏการณ์ทีสอดคล้องกันกับยนต์ มุสิก และคณะ (2543: 51 – 94) ทีได้กล่าวถึงปัญหาในพื้นที่ชุ่มน้ำเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ทั้งสิ้น และสิ่งทีควบคุมได้ยากคือ ความต้องการทีไม่มีทีสิ้นสุดของมนุษย์ ขณะที่การขยายตัวของประชากรยังคงเพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติยังมีอยู่เท่าเดิม และเกิดความเสื่อมสลายลง ประเด็นปัญหาทีพบได้บอຍในพื้นที่ชุ่มน้ำ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ การบุกรุก คุกคาม ใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง
2. การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ สูญเสียแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ขาดแคลนแหล่งน้ำ
3. ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเปลี่ยนแปลงจากการเน้นผลิตเพือบริโภคไปสู่การผลิตเพือขาย เน้นส่งเสริมการผลิตสมัยใหม่
4. ภาครัฐและองค์กรประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศ การจัดทำแผนการพัฒนาทีเหมาะสม ขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ ภาครัฐกับประชาชน และภาครัฐกับเอกชน ขาดการเชื่อมโยงศาสตร์สาขาต่าง ๆ ในการพัฒนา

5. ขาดระบบการบริหารจัดการ การประสานงานทีมีประสิทธิภาพ ไม่มีการควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นทีจะต้องมีการควบคุมความต้องการของมนุษย์อย่างมีระเบียบแบบแผน ร่วมกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำร่วมกัน

ประเด็นสำคัญทีพบอีกประการหนึ่งคือความขัดแย้งแนวเขตระหว่างตำบล ซึ่งพบข้อเสนอของ วิชาการณ์ สุทธิประภา (2552: บทคัดย่อ) จากการวิจัยค้นหาแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำกรณีศึกษา:พื้นที่ชุ่มน้ำหนองปลาคุณ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งก็พบว่าพื้นที่ชุ่มน้ำหนองปลาคุณจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำทีมีความสำคัญระดับชาติทีกำลังเผชิญปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังพบ

ความขัดแย้งในการแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการหรือพัฒนาพื้นที่ร่วมกันได้อย่างเต็มที่ จึงได้เสนอให้การใช้หลักการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน 4 ประเด็น คือ (1) การบริหารจัดการทรัพยากรแบบองค์รวมคำนึงถึงความสัมพันธ์กันในระบบนิเวศ (2) การบริหารจัดการทรัพยากรโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางชีวภาพ (3) การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีลักษณะกระจายอำนาจสู่ชุมชนโดยประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ (4) การบริหารจัดการทรัพยากรโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสร้างความตระหนักแก่ชุมชนให้มีพลังสำหรับการรักษาและบริหารทรัพยากรธรรมชาติ

อีกทั้งยังพบรูปแบบการจัดการเขตพื้นที่เพิ่มเติมจากผลการวิจัยของ อภินันท์ สิมวงงาม (2553: บทคัดย่อ) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่โดยวางอยู่บนหลักการของศักยภาพในการพัฒนาและความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ส่วนคือ (1) พื้นที่อนุรักษ์ทางนิเวศภูมิทัศน์ (2) พื้นที่อนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย (3) พื้นที่อนุรักษ์เพื่อการเกษตร (4) พื้นที่กันชน และ (5) พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา

แต่เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาถึงประเด็นด้านการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยซึ่งยังไม่บรรลุผลตามพันธกิจของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำนั้น พบงานวิจัยของ สุชาติ วัฒนา (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเมืองของพื้นที่ธรรมชาติในท้องถิ่น ภายใต้วาระนโยบายสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ในประเทศไทย ซึ่งพบว่า ชุมชนนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ (Epistemic Community) มีบทบาทสำคัญในการใช้ภาษา และความรู้ของผู้เชี่ยวชาญนิยามความหมายของพื้นที่ธรรมชาติในท้องถิ่น ให้เป็นทรัพยากรประเทศต่าง ๆ ต้องใช้ร่วมกัน (International Commons) นอกจากนี้การเมืองและกระบวนการนโยบายในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแบบมีส่วนร่วม ยังเป็นการเมืองของผู้เชี่ยวชาญ (Politics of Expertise) หรือการที่ชุมชนผู้เชี่ยวชาญมีอิทธิพลในการครอบงำ ควบคุมชีวิต และการตัดสินใจนโยบาย

ด้วยเหตุนี้เองที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าทำอย่างไรประชาชนผู้ใช้ประโยชน์ องค์กรภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญจะร่วมกันเป็นเจ้าของ ตัดสินใจ และขับเคลื่อนการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่ภาครัฐต้องปรับตัวการบริหารจัดการให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับประชาชนและภาคเอกชนแบบพันธมิตร รวมทั้งเปิดโอกาสให้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพการบริการ และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การเป็นเครื่องมือสำคัญในการทบทวนบทบาทและภาระหน้าที่ใหม่และสร้างเครือข่ายเป็นพันธมิตรประสานงานให้เกิดการบูรณาการบทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง(วันชาติ นภาศรี , 2557: 31 – 32) ซึ่งมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่ 6 ส่วนหลัก ๆ คือ (1) องค์กรภาคประชาชนในฐานะผู้ใช้ประโยชน์และได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง (2) องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (3) องค์กรเอกชน นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ ที่มีส่วนได้เสียในการได้รับประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำ (4) องค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีส่วนในการดูแลอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ (5) นักวิชาการ และสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ และ (6) สื่อมวลชน ที่จะต้องร่วมกันดูแลอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาดและมีความรับผิดชอบ โดยการวิจัยในครั้งนี้ยังไม่พบว่าภาคส่วนที่เกี่ยวข้องข้างต้นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องอย่างชัดเจน จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างกลไกการเชื่อมร้อยให้ 6 ภาคส่วนนี้ได้เชื่อมโยงร่วมมือกันอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ดร.วันชาติ นภาศรี และคณาจารย์วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัย รวมทั้งภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature: IUCN) มูลนิธิพื้นที่ชุ่มน้ำไทย ตลอดจนประชาชนผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอขอบคุณครอบครัวและพี่น้องประชาชนกลุ่มคนรักรักษ์เมืองหนองที่ให้อกำลังใจด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- ยนต์ มุลิก, แสงเทียน อัจจิมากร และเชษฐพงษ์ เมฆสัมพันธ์. (2543). **แนวทางการจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ**. กรุงเทพฯ: คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชากรณ์ สุทธิประภา. (2552). **แนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ กรณีศึกษา: พื้นที่ชุ่มน้ำหนองปลาคุณ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ผ.ม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- วันชาติ นภาศรี. (2557). **รัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี ในมิติการจัดการภาครัฐแนวใหม่**. มหาวิทยาลัยเนชั่น, ลำปาง.
- สุชาติ วัฒนา. (2550). **การเมืองของพื้นที่ธรรมชาติในท้องถิ่น ภายใต้วาระนโยบายสิ่งแวดล้อมโลก กรณีศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ รด., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). **รายงานการติดตามประเมินผล การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม.
- ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, (2552). **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องเพื่อการจัดการอย่างยั่งยืน**.
- อภิรักษ์ สีม่วงงาม. (2553). **แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำติดเขตเมืองบึงห้วยทะเล**. วิทยานิพนธ์ ผ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- C.Max Finlayson, Nick Davidson, Dave Pritchard, G. Randy Milton and Heather Mackay , 2005.

“The Ramsar Convention and Ecosystem Based Approaches to the Wise Use and Sustainable Development of Wetlands”. Journal of International Wildlife Law and Policy. 14: 176 – 198.

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา

Using Storytelling Activity for Listening and Speaking Development of Prathom Suksa 6 Students at Ban Maema School

จิราภรณ์ วิญญกุล^{1*} และสนิธ ยืนศักดิ์²
Jiraporn Winyakool^{1*} and Sanit Yeunsak²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา และศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังจากการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 4 คน ทำการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผนแผนละ 1 เรื่อง แต่ละแผนใช้เวลา 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า T-Test ผลการศึกษาพบว่า

1. ความสามารถด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษมีการพัฒนาดีขึ้น จากคะแนนทดสอบหลังแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนที่สูงขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 จนถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน พบว่านักเรียนได้คะแนนในด้านการฟังเฉลี่ย($\bar{x}$) ก่อนเรียนมีค่า 5.25 คะแนนคะแนนเฉลี่ย($\bar{x}$) หลังเรียนมีค่า 8.00 คะแนน มีค่าความต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมดอยู่ที่ 2.75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และ

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : girl_in_diary@hotmail.com

คะแนน ในด้านการพูดเฉลี่ย($\bar{x}$) ก่อนเรียนมีค่า 11.00 คะแนนคะแนนเฉลี่ย($\bar{x}$) หลังเรียนมีค่า 16.50 คะแนน มีค่าความต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมดอยู่ที่ 5.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.5

คำสำคัญ: กิจกรรมการเล่านิทาน ทักษะการฟัง ทักษะการพูด นักเรียน

Abstract

The purposes of this study were to develop listening and speaking skills by using storytelling activity of Prathom Suksa 6 students and to study learning achievement of listening and speaking skills in English before and after learning English through storytelling.

The population was 4 Prathom Suksa 6 students at Ban Maema School, Wangnua District, Lamphang Province, Lamphang Primary Educational Service Area Office 3 in the first semester of academic year 2014. The research design was one group pretest-posttest design.

The instruments used to collect data in this study were 1) five lesson plans based on using storytelling activity and English listening-speaking abilities test. The data obtained were analyzed by using percentage, mean and standard deviation.

The findings revealed that

1. Listening and speaking skills of Prathom Suksa 6 students has improved after using storytelling activity.
2. The learning achievement of listening and speaking skills in English of Prathom Suksa 6 students after being taught by storytelling was higher than before with the mean score at 8 or 27.5 percent in listening test and the mean score at 16.50 or 27.5 percent in speaking test.

Keywords: Storytelling Activity, Listening Development, Speaking Development, Students

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่จะต้องและเป็นสำคัญยิ่ง เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551,2551,หน้า1) ประเทศไทยถือว่าใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ(สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2549,หน้า 4) จึงส่งผลให้สภาพชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งการใช้ในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ และเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้น ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร โดยใช้ทักษะทั้งสี่ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนการฝึกฝนทักษะทั้งสี่ ส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้เรียนฝึกในระดับประถมศึกษาขึ้นไป ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551ในบรรดาทักษะทั้งสี่ ทักษะการฟังเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะเป็นทักษะที่ใช้มากกว่าทักษะอื่น(สุมิตรา อังวัฒนกุล,2539,หน้า73) ทักษะการฟังในระดับเริ่มต้น เน้นการฟังเสียง พยางค์ คำศัพท์ วลี แล้วสามารถถอดเสียงได้ถูกต้อง (กุศยา แสงเดช,2548,หน้า132) ทักษะการฟังถือว่าเป็นทักษะแรกของการ

สื่อสาร ถ้าฟังไม่รู้เรื่องก็จะไม่สามารถพูดโต้ตอบได้ (ฐปทอง กว่างสวาสดี, 2549, หน้า 27) ส่งผลให้ทักษะการพูดเป็นทักษะ ต่อมาที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกให้ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูด การพูดเป็น ทักษะด้านการแสดงออก (Productive Skills) ในการพูดผู้พูดต้องมีความสามารถทางภาษาทุกด้าน เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ ต้องถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตนเองออกมาเป็นคำพูดให้ผู้ฟังเข้าใจ (พรสวรรค์ สืบป้อ, 2540, หน้า 162) ซึ่ง ความสำคัญของทักษะการฟังและพูด สอดคล้องกับกรมวิชาการ(กรมวิชาการ, 2539, หน้า 8-9) ที่กล่าวว่า ทักษะการฟัง และการพูดเป็นทักษะแรกๆที่ผู้เรียนจะได้ฝึกก่อนในระยะเริ่มเรียน ต่อมาจึงเริ่มฝึกทักษะการอ่านและการเขียนตามลำดับ เมื่อผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานแล้ว สามารถบูรณาการทุกทักษะเข้าด้วยกันในการจัดการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงความสำเร็จในการเรียนรู้และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาในประเทศไทยแล้ว ครูส่วนมากมักเน้นการสอนทักษะการอ่านและการเขียนแก่นักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษนักเรียนจึงรู้กฎเกณฑ์ทางภาษามากกว่าการฝึกฝนทักษะการฟัง-พูด(อารีญา เชี่ยวจวบ หอบ, 2551, หน้า 14) ครูจึงมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะด้านการฟัง พูด มากกว่าทักษะการอ่านและ เขียน ทั้งนี้เพราะนักเรียนฟังครูพูดภาษาอังกฤษแล้วไม่เข้าใจ เนื่องจากครูไม่ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน นักเรียน จึงไม่เกิดทักษะในด้านการฟังและการพูด (กัญญา กอบกาญจนสินธุ, 2545, บทคัดย่อ)

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่สอนภาษาอังกฤษนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อำเภอดงหลวง จังหวัดลำปาง พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ โดยในปีการศึกษา 2556 ที่ผ่านมา นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายปีวิชาภาษาอังกฤษร้อยละ 46.5 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายของโรงเรียนที่ กำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 โดยเฉพาะความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ จากการสอบถามจากครูประจำชั้น ตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเมื่อครูถามคำถามเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนฟังไม่เข้าใจจึงตอบ คำถามไม่ได้ และส่วนมากครูเน้นสอนทักษะการอ่านและการเขียนมากกว่าสอนทักษะการฟัง-พูดรวมถึงการสังเกตจากชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ของผู้วิจัยเอง ก็พบปัญหาเช่นเดียวกันจึงส่งผลให้นักเรียนขาดความคุ้นเคยกับการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก กลัวพูดผิด จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับการฟังคำสั่งและไม่สามารถบอก สารสำคัญ หรือตอบคำถามของเรื่องที่ฟังได้ ปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อทักษะทางภาษาด้านอื่นๆ ปัจจุบันส่วนใหญ่น่าจะ มาจากครูไม่ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนและสื่อสารกับนักเรียน ซึ่งในการเรียนการสอนโดยเฉพาะในห้องเรียน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษควรใช้ภาษาอังกฤษกับเด็กนักเรียนตลอดเวลาเพื่อให้เกิดทักษะการใช้ภาษาทั้งทักษะการพูดและ ทักษะการฟังควรสนทนานอกเรื่องกับนักเรียนไปด้วยเพื่อให้สามารถใช้ภาษาได้จริงในชีวิตประจำวัน ตลอดจนในการฝึก ทักษะฟัง-พูดในห้องเรียน ยังขาดสิ่งเร้าที่จะจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นและมีความเพลิดเพลินระหว่าง การฝึก เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพียงการพูดเลียนเสียงจากครู หรือเทปบันทึกเสียงเท่านั้น (พริ้งพงษ์ ไชยชาวงค์, 2535, หน้า 4)

ดังนั้นการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการฟัง-พูด ควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและไม่ยากจนเกินไปเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน เกิดความสุข สนุกสนาน ไม่เคร่งเครียด เกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้น เอื้ออำนวยต่อการฝึกทักษะการฟัง-พูด ของผู้เรียนระดับนี้ มีกิจกรรมหนึ่งที่มีความเหมาะสม คือ กิจกรรมการเล่านิทาน (Zaro and Salaberri, 1995, p.2)

นิทานเป็นสิ่งที่พัฒนาทักษะการฟังของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนฟังเข้าใจดีแล้ว ก็สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นในลักษณะของการเล่า ซึ่งก็คือ ทักษะการพูดโดยการเล่านิทานมีประโยชน์ในการเรียนรู้ภาษาของนักเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ Krashen(1985) เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเล่านิทานนั้น เป็นโอกาสที่ผู้เรียนได้รับตัวบ่อนที่เข้าใจได้ (Comprehensible Input) ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เล่าใช้กลวิธีหลายอย่างเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่เล่า ไม่ว่าจะเป็นการเน้นเสียง พูดซ้ำ พูดเพื่อให้ความกระจ่าง การสร้างจังหวะการพูด ซึ่งตัวผู้เรียนที่ยังอยู่ในวัยที่ยังสนใจฟังนิทานก็จะเกิดอารมณ์ร่วมได้ง่าย เปิดโอกาสรับประสบการณ์ทางภาษาอย่างไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารรับ-ส่งข้อมูลที่เหมือนเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติและมีความหมาย นอกจากนี้ผู้เรียนไม่ต้องเคร่งเครียดกับการเรียน เกิดแรงจูงใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการใช้นิทานในการสอนภาษาอังกฤษยังสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิมซึ่งเป็นแนวคิดของ Bartlett (1969) ได้กล่าวเกี่ยวกับโครงสร้างความรู้ในสมอง นั่นคือ ภายในสมองของมนุษย์จะมีระบบจัดความรู้และประสบการณ์เดิม ซึ่งสามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์เดิมนั้นมาปรับใช้กับประสบการณ์ใหม่ การที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้เดิมมาคาดคะเนข้อมูลใหม่จะช่วยให้เรียนเรื่องนั้นๆ ได้เร็วยิ่งขึ้นนิทานที่นำมาใช้วิจัยจึงถือได้ว่าเป็นประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งถึงแม้ว่าความรู้เดิมเกี่ยวกับนิทานที่นักเรียนเคยฟัง หรือเคยอ่านจะเป็นภาษาไทย แต่จะช่วยให้นักเรียนสามารถคาดคะเนคำศัพท์ใหม่ หรือรูปประโยคได้

ได้มีผู้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการใช้การเล่าเรื่องหรือเล่านิทาน เช่น เทเลอร์ (Taylor,1990,pp.4-15) ได้กล่าวว่านิทานสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะนำมาสอนแบบบูรณาการทักษะทั้งสี่หรือแยกสอนแต่ละทักษะก็ตาม ทั้งนี้เพราะเนื้อเรื่องในนิทานมีการเรียงลำดับเหตุการณ์ซึ่งนักเรียนสามารถคาดเดาเหตุการณ์การใช้คำเหตุการณ์ที่คล้ายๆกันช่วยให้นักเรียนจำคำศัพท์ประโยครวมทั้งโครงสร้างทางไวยากรณ์ สมบอง หลอมประโดม(2544,หน้า77) กล่าวว่ากิจกรรมการเล่านิทานประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในด้านคำศัพท์ของนักเรียน ให้ความบันเทิง เรียนรู้คำศัพท์ได้โดยไม่น่าเบื่อ ดังนั้นกิจกรรมการเล่านิทานเหมาะสำหรับการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเพิ่มพูนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ได้เป็นอย่างดี พันธณีย์ วิหคโต(2536,หน้า11) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าผู้สอนนำมาใช้จัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน

นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้นิทานเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูดของนักเรียนแล้วนั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนมีความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษอยู่แล้ว เพราะในแต่ละปี การศึกษา ทางโรงเรียนได้ส่งตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันการเล่านิทานภาษาอังกฤษในระดับกลุ่มเครือข่าย ตลอดจนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา นักเรียนแต่ละระดับชั้นให้ความสนใจในกิจกรรมนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ กิจกรรมการเล่านิทานจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและชื่นชอบ ผู้วิจัยจึงนำนิทานมาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูด ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อ.วังเหนือ จ.ลำปางโดยมีความมุ่งหวังว่ากิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการฟัง-พูดมากขึ้น อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้าน และการศึกษาภาษาอังกฤษต่อไปในระดับที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อ.วังเหนือ จ.ลำปาง
2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดของนักเรียนก่อนและหลังจากการใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อ.วังเหนือ จ.ลำปาง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาดังนี้จะทำให้ทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนพัฒนาดีขึ้นและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานและเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในการสอนทักษะการฟัง-พูดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ทำการทดลองแบบ One Group Pretest- Posttest Design ประชากรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำนวน 4 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 1 ห้องเรียน โรงเรียนบ้านแม่มาเป็นโรงเรียนเรียนรวม และนักเรียนในแต่ละชั้นจะมีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ถึงค่อนข้างอ่อน โดยดูจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายปีวิชาภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. แผนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานจำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 1 แผนการสอน แต่ละแผนใช้เวลา 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง โดยคัดเลือกนิทานภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนปลายที่มีวงคำศัพท์เนื้อหาและโครงสร้างภาษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 และใช้เกณฑ์การคัดเลือกนิทานของ Zaro and Salaberri(1995) และของ Wright(1995) ที่เสนอให้เลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจและระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน นิทานไม่ควรสั้นหรือยาวจนเกินไป มีโครงเรื่องและภาษาที่เหมาะสมกับระดับความคิดและระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนและเป็นนิทานที่ผู้เล่าชอบ เพราะจะทำให้การเล่านิทานมีชีวิตชีวาและสมจริง รวมถึงเป็นนิทานที่นักเรียนชอบและเคยฟังหรืออ่านมาแล้วนิทานที่ผู้วิจัยเลือก มี 5 เรื่อง มาจากการคัดเลือกนิทานร่วมกันของผู้วิจัยและนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้เล่าเอง ได้แก่

1).The frog and the ox	มีเนื้อหาให้ข้อคิด คติสอนใจ
2).Ghost	มีเนื้อหาที่สร้างจินตนาการ เรื่องเหนือธรรมชาติ
3).The enormous turnip	มีเนื้อหาที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่องและให้ข้อคิด
4).The little red riding hood	สร้างจินตนาการ การสังเกต
5).Three little pigs and the big bad wolf	มีเนื้อหาที่ใช้ปัญญาไหวพริบแก้ปัญหา

โดยแผนการสอนได้อิงกับข้อกำหนดต่างๆ เช่น ตัวชี้วัด และคำอธิบายรายวิชา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่ง แผนการสอนแต่ละแผนมีขั้นตอนในการสอน 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นก่อนเล่านิทาน เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียน มีการแนะนำตัวละครในนิทาน การสอน คำศัพท์และความหมาย การจับคู่คำศัพท์และความหมาย หรือคำศัพท์และรูปภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเล่านิทาน เป็นการฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้นิทานภาษาเป็นสื่อการสอน มีรูปแบบ การเล่านิทานคือ ครูเป็นผู้เล่า มีรูปภาพประกอบการเล่าและครูแสดงท่าทางน้ำเสียงประกอบด้วย มีการถามและตอบ คำถามเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่นักเรียนได้ฟัง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผลหลังกิจกรรมการเล่านิทาน โดยทดสอบความเข้าใจในการฟัง-พูดของ นักเรียนด้วยการฟังและตอบคำถามเป็นภาษาอังกฤษจากนิทานที่ได้ฟัง มีการเรียงลำดับเหตุการณ์และรูปภาพ ให้นักเรียน เล่าเรื่องจากภาพซึ่งเป็นตอนใดตอนหนึ่งของนิทานเป็นภาษาอังกฤษ ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ เล่นเกมและร้องเพลง ร่วมด้วยซึ่งผู้วิจัยได้ประเมินผลโดยใช้เครื่องมือการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับเกณฑ์การประเมินการ ฟัง-พูดที่เสนอโดยหุทัย กาศวิบูลย์ (2549) ดังนี้

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

เกณฑ์	คะแนน	คุณภาพ
1.ความเข้าใจใน การฟังและปฏิบัติ ตามคำสั่ง	5	เข้าใจคำถามหรือคำสั่งหลังการฟังเพียงครั้งเดียว ไม่ลังเล ไม่เสียเวลาคิด พร้อมกับแสดงท่าทางหรือ ปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง
	4	เข้าใจคำถามหรือคำสั่งหลังการฟัง 2 ครั้ง และลังเล ใช้เวลาในการคิดอยู่เล็กน้อย แสดงท่าทางหรือ ปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง
	3	เข้าใจคำถามหรือคำสั่งหลังการฟัง 3 ครั้งและยังมีความลังเล ใช้เวลาในการคิดคำตอบอยู่บ้าง แสดงท่าทางหรือปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่
	2	เข้าใจคำถามหรือคำสั่งหลังการฟังซ้ำๆ มากกว่า 3 ครั้ง และยังมีความลังเล ใช้เวลา ค่อนข้างนานในการคิดคำตอบ แสดงท่าทางหรือปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องเป็นบางส่วน
	1	เข้าใจคำถามหรือคำสั่งหลังการฟังซ้ำๆ มากกว่า 3 ครั้ง และมีความลังเล ใช้เวลามาก ในการคิดคำตอบ บางครั้งครูต้องทำท่าทางหรือให้คำแปลเป็นภาษาไทย แสดงท่าทางหรือปฏิบัติตามคำสั่งแทบไม่ได้
2.ความสามารถ ในการฟังและการ โต้ตอบเพื่อการ สื่อสาร	5	ฟังแล้วสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ในระดับร้อยละ 80-100 โดยการพูดและออก เสียงได้อย่างถูกต้อง
	4	ฟังแล้วสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ถูกต้องในระดับร้อยละ70-79 โดยการพูดและออกเสียง ได้อย่างถูกต้อง
	3	ฟังแล้วสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ค่อนข้างถูกต้องในระดับร้อยละ60-69 โดยการพูดและออกเสียงได้ ค่อนข้างถูกต้อง
	2	ฟังแล้วถ่ายทอดเนื้อหาโดยการพูดและออกเสียงได้ไม่ค่อยถูกต้องในระดับร้อยละ50-59
	1	ฟังแล้วถ่ายทอดเนื้อหาออกมาโดยการพูดได้น้อยมากหรือไม่ได้เลยและออกเสียงไม่ถูกต้อง

ตาราง 2 เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

เกณฑ์	คะแนน	คุณภาพ
1.ความสามารถในการสื่อสาร	5	สามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมเนื้อเรื่องทั้งหมด
	4	สามารถพูดสื่อสารได้ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อเรื่องค่อนข้างมาก
	3	สามารถพูดสื่อสารได้ดีพอสมควร มีความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อเรื่องพอสมควร
	2	สามารถพูดสื่อสารได้น้อย มีความถูกต้องน้อยและไม่ค่อยครอบคลุมเนื้อเรื่อง
	1	สามารถพูดสื่อสารได้น้อยมาก หรือไม่ได้เลย และไม่ครอบคลุมเนื้อเรื่อง
2. ความถูกต้องของคำศัพท์	5	ใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องตามหน้าที่ของคำ และเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียนแต่ละเรื่อง ร้อยละ80-100 และมีคำศัพท์อื่นๆที่หลากหลายมาเสริมร่วม
	4	ใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องตามหน้าที่ของคำและเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียนแต่ละเรื่อง ร้อยละ 70-79 และมีคำศัพท์อื่นๆที่หลากหลายมาเสริมร่วมบ้าง
	3	ใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องตามหน้าที่ของคำและเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียนแต่ละเรื่องร้อยละ 60-69
	2	ใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องบ้างตามหน้าที่ของคำและเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียนแต่ละเรื่องร้อยละ 50-59
	1	ใช้คำศัพท์ในเนื้อเรื่องได้น้อยมากและใช้หน้าที่ของคำผิด
3.ความถูกต้องของไวยากรณ์	5	มีข้อผิดพลาดน้อยมากหรือไม่มีในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ สามารถพูดประโยคได้ถูกต้องสมบูรณ์ตามไวยากรณ์
	4	มีข้อผิดพลาดน้อยในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ สามารถพูดประโยคได้ถูกต้องตามไวยากรณ์
	3	มีข้อผิดพลาดหลายแห่งในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ สามารถพูดประโยคได้ถูกต้องบ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นประโยคแบบง่าย
	2	มีข้อผิดพลาดมากในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ และการพูดประโยคผิดหลายประโยค
	1	พูดประโยคโดยใช้โครงสร้างไวยากรณ์ผิดมาก ทำให้สื่อความไม่ได้
4. ความคล่องแคล่วและการออกเสียง	5	พูดได้เสียงดังชัดเจน ราบรื่น คล่องแคล่วออกเสียงถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อหา พูดประโยคได้ถูกต้องและจบประโยค สามารถสนทนาและสื่อความหมายได้ดีมาก
	4	ออกเสียงได้ถูกต้อง มีการหยุดเพื่อเรียบเรียงคำพูด และสื่อสารเนื้อหาได้ระดับปานกลาง
	3	ออกเสียงคำศัพท์มีความผิดพลาดในระดับปานกลาง มีการหยุดพูดเพื่อเรียบเรียงคำพูดนาน การสื่อสารมีความเข้าใจในระดับปานกลาง
	2	ออกเสียงคำศัพท์มีความผิดพลาดมาก มีการหยุดคิดนาน ขาดความคล่องแคล่ว การสื่อสารไม่ชัดเจน ครบถ้วน
	1	ออกเสียงไม่ถูกต้อง ตะกุกตะกัก หยุดเป็นช่วงๆและนาน ไม่มีความคล่องแคล่ว พูดเป็นประโยคไม่ได้ ไม่สามารถสนทนาและสื่อความหมายได้

2. แบบทดสอบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งแบบทดสอบได้นำเนื้อหาจากนิทาน 1 เรื่อง ที่ไม่ได้ใช้สอนในแผนการสอน แต่มีโครงสร้างไวยากรณ์และคำศัพท์คล้ายคลึงกับนิทานที่ได้เรียน โดยแบบทดสอบประกอบไปด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบทดสอบการฟังแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกโดยฟังคำถามจากครู มีทั้งหมด 10 ข้อ มีคะแนน 10 คะแนน และส่วนที่ 2 เป็นแบบทดสอบการพูดของนักเรียน โดยให้บรรยายภาพที่เป็นตอนหนึ่งของเนื้อเรื่องในนิทานให้นักเรียนจับสลาก 1 ภาพจาก 4 ภาพคะแนน

เต็ม 20 คะแนน ซึ่งการให้คะแนนนั้นผู้วิจัยประเมินด้วยเครื่องมือการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังตาราง 2 โดยปรับเกณฑ์การประเมินการพูดที่นำเสนอโดย หฤทัย กาศวิบูลย์(2549)

ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยว โดยผู้เรียนทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสอบเป็นรายบุคคลเมื่อทดสอบแล้วผู้วิจัยได้ประเมินการฟังจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ประเมินการพูดโดยใช้แบบประเมินทักษะการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน ต่อมาได้ทำการสอนตามขั้นตอนการสอนตามแผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษจำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 1 แผนการสอน แต่ละแผนใช้เวลา 3 ชั่วโมง และนำแบบทดสอบหลังเรียนไปประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำการทดสอบและประเมินการฟัง-พูด ทดสอบหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า T-Test

ผลการศึกษา

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานจำนวน 5 แผนการสอน

คะแนนฟังหลังเรียน	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
แผนการสอนที่ 1	6.75	67.5	0.96
แผนการสอนที่ 2	7	70	1.15
แผนการสอนที่ 3	8.25	82.5	0.96
แผนการสอนที่ 4	9	90	0.82
แผนการสอนที่ 5	9.5	95	0.58

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานจำนวน 5 แผนการสอน

คะแนนพูดหลังเรียน	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
แผนการสอนที่ 1	12	60	1.63
แผนการสอนที่ 2	13	65	1.41
แผนการสอนที่ 3	13.5	67.5	1.29
แผนการสอนที่ 4	15.25	76.25	0.96
แผนการสอนที่ 5	17	85	0.82

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังภาษาอังกฤษในการทำแบบทดสอบของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

การทดสอบ	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D)	ผลต่างเฉลี่ย (D)	T-Test	Sig.
ก่อนการสอน	10	5.25	52.5	0.96	2.750	-11.000	.002
หลังการสอน	10	8	80	0.82			

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการพูดภาษาอังกฤษในการทำแบบทดสอบของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

การทดสอบ	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D)	ผลต่างเฉลี่ย (D)	T-Test	Sig.
ก่อนการสอน	20	11	55	1.41	5.500	-19.053	.000
หลังการสอน	20	16.5	82.5	1.29			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

1. ความสามารถด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมีการพัฒนาดีขึ้นหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จากคะแนนเฉลี่ยการฟังหลังเรียนที่สูงขึ้นในแต่ละแผนการสอนตามลำดับ ตั้งแต่แผนการสอนที่1 ที่มีคะแนนการฟังเฉลี่ย($\bar{x}$) 6.25 คะแนน ถึงแผนการสอนที่5 มีคะแนนการฟังเฉลี่ย($\bar{x}$)9.5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยจากการพูดหลังเรียน ตั้งแต่แผนการสอนที่ 1 ที่มีคะแนนการพูดเฉลี่ย($\bar{x}$) 12 คะแนน จนถึงแผนการสอนที่ 5 ที่มีคะแนนการพูดเฉลี่ย($\bar{x}$) 17 คะแนน
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig =.002< 0.01) โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 8 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 5.25 คะแนนผลต่างเฉลี่ย (D) ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 2.750 ค่าสถิติ t เท่ากับ -11.000 คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.01 (Sig =.000< 0.01) โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 16.50 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ11 คะแนนผลต่างเฉลี่ย (D) ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 5.500 ค่าสถิติ t เท่ากับ -19.053 ดังนั้น แสดงว่าความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา อ.วังเหนือ จ.ลำปาง และศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดของนักเรียนก่อนและหลังจากการใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

จากผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน มีการพัฒนาด้านทักษะการฟัง-พูด ดังจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยการฟังหลังเรียนในแต่ละแผนการสอน ตั้งแต่แผนการสอนที่ 1 ที่มีคะแนนการฟังเฉลี่ย($\bar{x}$) 6.25 คะแนน จนถึงแผนการสอนที่ 5 มีคะแนนการฟังเฉลี่ย($\bar{x}$) 9.5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยจากการพูดหลังเรียน ตั้งแต่แผนการสอนที่ 1 ที่มีคะแนนการพูดเฉลี่ย($\bar{x}$) 12 คะแนน จนถึงแผนการสอนที่ 5 ที่มีคะแนนการพูดเฉลี่ย($\bar{x}$) 17 คะแนน จะเห็นได้ว่าความสามารถด้านทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนตั้งแต่แผนการสอนที่ 1 จนถึงแผนการสอนที่ 5 มีการพัฒนาดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการฟัง หลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig = .002 < 0.01) โดยมีคะแนนด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษก่อนเรียนเฉลี่ย($\bar{x}$) เท่ากับ 5.25 คะแนน คะแนนเฉลี่ย($\bar{x}$) หลังเรียนเท่ากับ 8.00 คะแนน ผลต่างเฉลี่ย(D) ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 2.750 คิดเป็นร้อยละ 27.5 ค่าสถิติ t เท่ากับ -11.000 คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ หลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig = .000 < 0.01) โดยมีคะแนนในด้านทักษะการพูดเฉลี่ย($\bar{x}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 11.00 คะแนน คะแนนเฉลี่ย($\bar{x}$) หลังเรียนเท่ากับ 16.50 คะแนน ผลต่างเฉลี่ย (D) ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 5.500 คิดเป็นร้อยละ 27.5 ค่าสถิติ t เท่ากับ -19.053 โดยที่นักเรียนกลุ่มนี้มีความสามารถพื้นฐานในทักษะการฟัง-พูดไม่แตกต่างกันมาก

นัก ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าการใช้กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

ประการแรก นิทานเป็นสิ่งที่นักเรียนสนใจและชอบฟังมาก เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาแล้วยังอยู่ในวัยที่อยากรู้อยากเห็น มีแรงจูงใจที่จะฟังนิทานสูง นักเรียนแสดงความกระตือรือร้นที่จะฟังนิทานและพร้อมที่จะรับรู้ประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับในระหว่างฟังนิทาน จากการสังเกตจากความตั้งใจในการฟังนิทานและความร่วมมือในการทำกิจกรรมในระหว่างการเรียนรู้การสอน การที่นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะฟังนิทานเช่นนี้ เป็นไปตามคำกล่าวของ Krashen (1985) ที่ว่า เมื่อนักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสูง ผู้เรียนจะมีความพยายามที่จะแสวงหาและรับตัวป้อนทางภาษาช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกการฟัง พูดภาษาอังกฤษโดยไม่รู้ตัว และทำให้การนำเสนอภาษาใหม่ของผู้สอนเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการสื่อสารในห้องเรียนที่เป็นไปตามธรรมชาติ

ประการที่สอง การฟังนิทานทำให้เกิดความเพลิดเพลิน นักเรียนจะจินตนาการไปตามเรื่องราวในนิทาน ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนการสอนผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด ทำให้ผู้เรียนรับรู้สิ่งที่เรียนได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ภาษาของ Krashen (1985) ที่เห็นว่า ผู้เรียนจะเรียนได้ดีเมื่อปราศจากความวิตกกังวลที่คอยสกัดกั้นการรับรู้สิ่ง

ที่เรียน และช่วยให้ผู้เรียนกล้าเสี่ยงในการใช้ภาษาใหม่ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะในการสื่อสารของผู้เรียน ตลอดจนผู้วิจัยพยายามไม่พูดภาษาของนักเรียนในห้องเรียน ซึ่งก็คือภาษาไทย แต่จะใช้วิธีการออกท่าทาง กิริยา พูดซ้ำๆ การแลกเปลี่ยนคำถามระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียนจะเน้นภาษาพูดเป็นหลักสำคัญ จึงส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพูดโต้ตอบกับครูและเพื่อนได้ถูกต้องมากขึ้น และกล้าพูดมากขึ้น ไม่อาย เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ผ่อนคลาย เป็นกันเอง เมื่อพูดผิด นักเรียนจะไม่ได้รับการลงโทษ แต่จะมีการแก้ไขให้ถูกต้อง ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกกลัวและกดดันที่จะฝึกการเรียนรู้การฟัง พูดภาษาอังกฤษ

ประการที่สาม ด้านเนื้อหาในนิทาน ผู้วิจัยได้เลือกนิทาน โดยสำรวจความสนใจของนักเรียนก่อน และให้ตรงกับ ความชอบของผู้เล่าด้วย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากฟังเรื่องที่ชอบและผู้เล่าจะเล่านิทานที่ชอบอย่างมีชีวิตชีวาและสมจริง เป็นนิทานที่นักเรียนเคยอ่าน หรือเคยฟังมาแล้วบางเรื่อง จึงถือได้ว่าเป็นประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมของผู้เรียน การที่จะนำเอาข้อมูลพื้นความรู้ที่มีอยู่ออกมาคาดคะเน ตีความข้อมูลใหม่ได้ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ มีการปรับเปลี่ยนคำศัพท์ที่ยากแก่การจำให้ง่ายขึ้น และเรียบเรียงเนื้อเรื่องให้ไม่ซับซ้อน เพื่อง่ายต่อการเข้าใจและในการ ทดสอบความสามารถในการฟัง-พูดของนักเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีการบันทึกผลการทดสอบ จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งผลที่ได้คือนักเรียนมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษดีขึ้นเรื่อยๆ นักเรียนกล้าแสดงออก ทั้งในการพูด และการแสดงบทบาทสมมติ แม้คะแนนจะไม่สูงมากนัก แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าในอนาคต นักเรียนจะสามารถฟัง-พูด ภาษาอังกฤษดีขึ้นเรื่อยๆ เพราะนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษจากการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จากเหตุผลทั้งสามประการข้างต้น กล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมการเล่านิทานภาษาอังกฤษได้ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษมากขึ้น เพราะกิจกรรมการเล่านิทานทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี ช่วย สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยอื่นๆ ที่ได้ทำการทดลองโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เช่น สมปอง หลอมประโคน(2544) ที่ใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้ คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งปรากฏผลว่า กิจกรรมการเล่านิทานประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ทั้งในด้านคำศัพท์ของนักเรียน ให้ความบันเทิง เรียนรู้คำศัพท์ได้โดยไม่ต้องนั่งกิจกรรมการเล่านิทานเหมาะ สำหรับการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเพิ่มพูนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ได้ เป็นอย่างดี เทเลอร์(Taylor, 1990, pp.4-15)ได้กล่าวว่านิทานสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทาง ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะนำมาสอนแบบบูรณาการทักษะทั้งสี่หรือแยกสอนแต่ละทักษะก็ตามทั้งนี้ เพราะเนื้อเรื่องในนิทานมีการเรียงลำดับเหตุการณ์ซึ่งนักเรียนสามารถคาดเดาเหตุการณ์การใช้คำเหตุการณ์ที่คล้ายๆกัน ช่วยให้นักเรียนจำคำศัพท์ประโยครวมทั้งโครงสร้างทางไวยากรณ์ พันธณีย์ วิหคโต(2536, หน้า 11) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่มี ประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าผู้สอนนำมาใช้จัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการเรียน

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสามารถพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักเรียน เป็น วิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษวิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษได้ดี ทั้งนี้

นักเรียนจะต้องอาศัยระยะเวลาและการฝึกฝน ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นประจำเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้และการพัฒนาผลงานในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานในทุกรายวิชาและทุกชั้นเรียนนอกเหนือจากการสอนเนื้อหาวิชาในบทเรียนปกติเพราะนอกจากนิทานจะน่าสนใจสำหรับนักเรียนแล้ว ยังได้ฝึกทักษะการพูด อ่าน เขียน และนักเรียนยังจะได้รับข้อคิดในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมจากนิทานด้วย

2. ส่งเสริมให้ครูทุกชั้นเรียนที่สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ใช้ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียนกับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จะทำให้นักเรียนเกิดทักษะและความเคยชินในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ โดยอาจจะเริ่มจากบทสนทนาง่ายๆในชีวิตประจำวัน หรือการเรียนการสอนจากนิทานภาษาอังกฤษง่ายๆ

3. ครูผู้สอนควรเป็นแบบอย่างทางภาษาที่ดีให้แก่นักเรียนในการออกเสียงพูดภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง เพราะการเล่านิทานเป็นการจัดประสบการณ์ทางภาษาวิธีหนึ่ง นักเรียนจะได้ฟังการออกเสียงที่ถูกต้องจากครูผู้สอนแล้วนำไปใช้ได้ถูกต้องต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดลองนำวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานไปช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาด้านอื่นๆเช่นทักษะการอ่านและการเขียน

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการฟัง พูด ภาษาอังกฤษ เช่น ความรู้ด้านคำศัพท์ แรงจูงใจด้านการเรียน ประสบการณ์ทางภาษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผศ.สนิท ยืนศักดิ์อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าอิสระและ ดร.คารินทร อินทับทิม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อคิดเห็นต่างๆจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณดร.สิงห์คำ รักป่า ผศ.ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล และ ดร.อนงนาฏ เพชรประเสริฐที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผอ.สมคิด สืบแจ้ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งฮั้ววิทยา และคุณครูโรงเรียนทุ่งฮั้ววิทยาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูล และขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งฮั้ววิทยา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ครูสมหมาย พงษ์ทองเงิน รักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่มา และคณะครูโรงเรียนบ้านแม่มาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่มา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเยี่ยมในการวิจัย

ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ คุณตา คุณยาย และพี่สาว ที่ให้ความอุปการะและสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้จน
เสร็จสมบูรณ์

คุณความดีของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การทำการค้นคว้า
อิสระสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.กรมวิชาการ.(2551).**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กัญญา กอบกาญจนลินธ.(2545).**การศึกษาผลการใช้วิธีการสอนด้วยการโต้ตอบทางสระรีระที่มีต่อความสามารถ
ในการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5.** วิทยานิพนธ์ค.ม.(หลักสูตรการสอน),
บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

กุดชา แสงเดช.(2545).**ภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมศึกษา.**กรุงเทพฯ: แม็ค.

ฐุบทอง กว้างสวัสดิ์.(2549).**คู่มือการสอนภาษาอังกฤษ.มหาสารคาม:** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรสวรรค์ สีป้อ.(2550). **สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

พริ้งพงษ์ ไชยชาวงค์. (2535). **การพัฒนาชุดสื่อประสมเพื่อฝึกทักษะฟัง-พูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่5.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

พันธ์ณี วิทโคโต.(2546).**การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.**วารสารวิชาการ.6 (4):
24-27, กันยายน 2546.

สมปอง หลอมประโคน.(2544). **การใช้กิจกรรมการเล่านิทานส่งเสริมทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษและความ
คงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.**วิทยานิพนธ์ศษ.ม.(การสอนภาษาอังกฤษ),
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2549). **การสำรวจการใช้ภาษาับประชากรโลก.**กรุงเทพฯ: สารสถิติปีที่ 15 ฉบับที่ 3.

สุมิตรา อังวัฒนกุล.(2540).**วิธีสอนภาษาอังกฤษ.** (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หุทัย กาศวิบูลย์.(2549). **การพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษที่ใช้กิจกรรมตามแนวคิดทฤษฎีเพื่อส่งเสริมทักษะ
ภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับกำลังพัฒนา.**วิทยานิพนธ์ศษ.ม., บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.

อารีญา เขียวจอหอ.(2551). **การใช้การเล่าเรื่องเพื่อเพิ่มความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์สีลม.**สารนิพนธ์ศศ.ม.(การสอนภาษาอังกฤษในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ),บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Krashen.(1985).**The input hypothesis**. Harlow: Longman.

Taylor, Linda. (1990). **Teaching and learning vocabulary**.Cambridge:Prentice Hall International.

Wright, A.(1995). **Storytelling with children**.Oxford : Oxford University Press.

Zaro,J.J, and Sagrario,S.(1995).**Storytelling**.Oxford:Heinemann Publishers.

การใช้แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

Utilization of Skills Training Module for English Vocabulary Knowledge Development of
Muttayom Suksa 3 Students, Wangnua Wittaya School, Lumpang

ปิยธิดา คนแก่ง^{1*} และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล²
Piyathida Khonkeng^{1*} and Sukanya Kaowiwattanakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน.80/.80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนจำนวน 34 คนจาก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวังเหนือวิทยา สุ่มโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน 3) แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t (t-dependent) และ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1/E_2)

ผลการวิจัย พบว่า 1).ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังเรียน.ค่า E_1/E_2 เท่ากับ 82.3/80.1 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์จากการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$)

คำสำคัญ: การใช้แบบฝึกทักษะ ความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jujoob25@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to 1) construct and examine the efficiency of the Adverb of Frequency and Adjective exercises according to the standard criteria 80/80, 2) compare the achievement between pretest and posttest after using the exercises and 3) study students' satisfaction toward the exercises. The samples were Muttayom Suksa 3 students at Wangnua Wittaya school selected by purposive sampling. The research instruments were 1) lesson plans, 2) pretest and posttest, 3) exercises of Adverb of frequency and Adjectives, 4) the satisfaction assessment of Muttayom Suksa 3 students to the created exercises. The data was analyzed by means of descriptive statistics, percentage, mean ($\bar{X}$), the standard deviation (S.D.), T-Test, and the efficiency of the learning (E_1/E_2).

Results indicated that 1) the efficiency of the exercises was at 82.3/80.1 in theoretical achievement which was higher than the criteria set at 80/80, 2) students' learning achievement after using the exercises showed the difference between the means of the pretest and posttest was significant at .05, 3) the average score of students' contentment to the exercises was at a high level (4.24) overall.

Keywords: Utilization, English Vocabulary

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดี เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น อีกทั้งยังมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตที่กว้างไกล

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น การเรียนภาษาต่างประเทศมีสาระสำคัญในการเรียนรู้อยู่ทั้งสิ้น สี่สาระ อันประกอบด้วย สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และสาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยในด้านคุณภาพของผู้เรียนตามความมุ่งหมายของหลักสูตร สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรได้ระบุให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เน้นการฟัง พูด อ่าน และเขียน สื่อสารตามหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่าง และนันทนาการ สุขภาพ และสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้า อากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 2,100-2,250 คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 7)

จากผลการติดตามการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรได้ ซึ่งหนึ่งในผลการรายงานคือ ทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการศึกษาหาความรู้ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, หน้า 7) ในขณะที่กระแสสังคมในปัจจุบันที่กำลังตื่นตัวในด้านนโยบายที่สมาชิกกลุ่มอาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ระหว่างประเทศกลุ่มสมาชิก และกระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งเป้าหมายให้พัฒนาการเรียนการสอนแบบ English for Integrated studies (EIS) โดยบูรณาการสอนภาษาอังกฤษในวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงและพูดคุยกับเพื่อนต่างชาติในประชาคมอาเซียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 20-21)

แต่จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติโดยสำนักทดสอบทางการศึกษา องค์การมหาชนพบว่า คะแนนของการสอบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา ในปีการศึกษา 2554 จากจำนวนผู้เขาสอบทั้งสิ้น 301 คน คะแนนเต็ม 100 คะแนน คะแนนสูงที่สุดคือ 48 คะแนน คะแนนต่ำสุดคือ 8 คะแนน คะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ที่ 26.60 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศคือ 30.49 มีความแตกต่างกัน 3.89 คะแนน (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556, หน้า 1) โดยมาตรฐานที่โรงเรียนวังเหนือวิทยาควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศได้แก่สาระที่ 2 ภาษากับวัฒนธรรมในทุกมาตรฐาน และสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสารในมาตรฐาน ต.1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพมีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนอยู่ที่ 27.41 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ 31.30 ในมาตรฐาน ต.1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนคือ 28.26 แต่คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 32.26 และมาตรฐาน ต.1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน มีคะแนนเฉลี่ยของระดับโรงเรียนอยู่ที่ 26.33 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศนั้นอยู่ที่ 26.88 (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556, หน้า 4) จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาที่คะแนนของการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ หรือ ONET อยู่ในระดับต่ำ น่าจะมาจากสาเหตุที่นักเรียนมีความรู้ในเรื่องคำศัพท์ในระดับต่ำ จากการสอบถามนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสอนทุกปีการศึกษา นักเรียนได้พูดถึงปัญหาในการทำแบบทดสอบ ONET ว่านักเรียนไม่รู้จักคำศัพท์ อ่านไม่ออก ไม่รู้เรื่องหรือไม่เข้าใจคำถาม และไม่สามารถคาดเดาจากคำสำคัญในแต่ละข้อได้ และจากประสบการณ์ในการสอนเป็นระยะเวลา 10 ปีพบว่าความรู้ความจำในเรื่องคำศัพท์ของนักเรียนมีน้อยมาก โดยนักเรียนไม่สามารถจดจำคำศัพท์ที่ได้เรียนไปแล้ว แม้ว่าจะทบทวนซ้ำหรือให้เขียนตามคำบอก ผลปรากฏว่านักเรียนยังจำไม่ได้ซึ่งร้อยละ 60 ของนักเรียนได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมาก ทำให้ทักษะในการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน และเขียน ของนักเรียนไม่พัฒนาเท่าที่ควร เมื่อนักเรียนไม่รู้คำศัพท์ อ่านไม่ออก จำความหมายไม่ได้ จึงขาดความมั่นใจในการใช้ภาษา

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาความรู้ในด้านคำศัพท์แก่ผู้เรียน เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากการเรียนรู้คำศัพท์เป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา เมื่อรู้คำศัพท์ก็จะสามารถสื่อสารได้อย่างมั่นใจ และถูกต้องมากขึ้น ทักษะทางภาษานั้นจะเริ่มต้นที่ระดับ คำ วลี ประโยค แล้วพัฒนาต่อเนื่องเรื่อยไปจนถึงอนุบท ดังนั้น

คำ จึงเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้อาษา จากทฤษฎี Lexical Functional Grammar ของ Bresnan และ Kaplan (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2555, หน้า 226) ได้กล่าวถึงคำไว้ว่า คำเป็นหน่วยพื้นฐานที่เล็กที่สุดในวากยสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคเกิดจากกฎของคำ (Lexical Integrity Principles) ทฤษฎีนี้มองว่า คลังคำศัพท์ (Lexicon) มีบทบาทสำคัญในวากยสัมพันธ์ นอกจากนี้ ในทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์ทากรยังมองคำเป็นหน่วยพื้นฐานหลัก โดยคำประกอบด้วยสามส่วนคือ ความหมาย เสียง และการใช้ โดยมีเงื่อนไขข้อบังคับด้านคำคือ ไม่มีสุญรูป ไม่มีคำหลายความหมาย ซึ่งหากคำใดปรากฏหลายรูป หรือหลายการปรากฏจะถือเป็นคนละคำ ทฤษฎีนี้มองว่าทุกอย่างขยายจากคำ (pan lexicalist) เพราะถือว่าไวยากรณ์ทุกอย่างอยู่ที่คำ และถือว่าประโยคที่ถูกไวยากรณ์คือประโยคที่สร้างจากคลังคำ (lexicon) โดยคำต่างๆที่อยู่ในประโยคมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพา ตอบสนองของความต้องการหน่วยพึ่งพาได้ครบ (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2555, หน้า 183-185)

คำ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ เสียงพูด หรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด หรือมีความหมายในตัว ใช้ประกอบคำนำหน้าอื่น มีความหมายเช่นนั้น เช่น คำนาม คำกริยา คำบุรพบท (ราชบัณฑิตยสถาน , 2556, หน้า 258) ศัพท์ คือ เสียง เช่น ไทรศัพท์ หรือ คำ เช่น ศัพท์บัญญัติ, คำยากที่ต้องแปล (ราชบัณฑิตยสถาน , 2556, หน้า 1139) ส่วน Morris (1979) ได้ให้ความหมายของคำศัพท์ไว้ว่า คำศัพท์หมายถึง คำทุกคำในภาษาที่บุคคล วงสังคม วงการอาชีพ เชื้อชาติ ใช้ และเป็นที่น่าสนใจ ส่วน Richard (1985) ได้ให้ความหมายของคำศัพท์ไว้ว่า คำทั้งหมดซึ่งเป็นที่ตั้งคำโดด คำผสม และสำนวนต่างๆที่ปรากฏในภาษา ถือเป็น การสื่อความหมายที่มีใช้ตั้งแต่เพียงคำนาม คำกริยา หรือคำคุณศัพท์เท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงข้อมูลทุกอย่างที่ถูกถ่ายทอดออกมาได้มาจากคำศัพท์ นอกจากนี้ ในงานวิจัยต่างๆในประเทศไทย ได้มีผู้ให้ความหมายของคำศัพท์ต่างๆไว้ดังนี้ คำศัพท์หมายถึง ถ้อยคำทุกคำที่มนุษย์ใช้ในการถ่ายทอดความหมายที่แสดงถึงความรู้ ความคิด ตลอดจนสิ่งของหรือลักษณะอาการต่างๆ และความหมายของคำศัพท์นั้น ก็เป็นที่เข้าใจได้ในกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกัน ในทางใดทางหนึ่ง (นราวดี หลิมศิริ, 2553) และ คำศัพท์คือ เครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความคิดของคำศัพท์ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเข้าใจในกลุ่มผู้เรียน อีกทั้งคำ และแนวความคิดของคำศัพท์ควรจะต้องสอนควบคู่กันไปเสมอ (วิภาพรรณ รักษาศิลป์, 2545) ดังนั้น คำศัพท์จึงเป็นเสียงที่มีความหมาย เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด เพื่อสร้างความเข้าใจในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกัน

จากความหมายและความสำคัญที่ปรากฏดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าหากนักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางด้านศัพท์ดีแล้ว การเรียนภาษาอังกฤษย่อมดีขึ้น เพราะผู้เรียนจะมีความมั่นใจและจะสามารถนำความรู้เรื่องคำศัพท์ไปใช้ในการสร้างประโยค หรือใช้ในการสื่อสารได้มากขึ้น จตุพร เพชรแก้ว, (2546) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้น ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้คำศัพท์อย่างจริงจังและควรมีการเพิ่มวงความรู้คำศัพท์ของผู้เรียนในชั้นเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงน่าจะเป็นวิธีทางหนึ่ง ที่สามารถช่วยในการเพิ่มวงความรู้คำศัพท์ให้ผู้เรียนได้มากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การเขียนซึ่งเป็นทักษะในการถ่ายทอดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อนำไปสู่การใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เพราะการเรียนรู้คำศัพท์ยังมีประโยชน์ต่อการอ่าน และการใช้ภาษาด้านอื่นๆอีกด้วย (พะเยา พรหมเทศ, 2549)

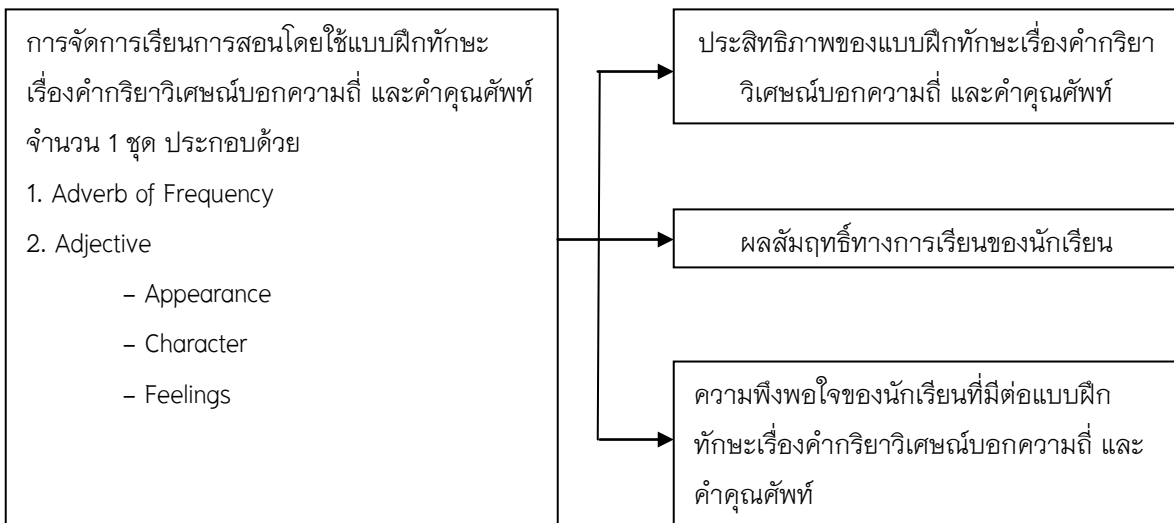
การวิจัยเรื่องการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จึงเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยพัฒนาความรู้ในการใช้คำศัพท์ และการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน.80./80 .
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

1. แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E₁/E₂)
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แบบฝึกทักษะ มีผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้ แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนวังเหนือวิทยา จำนวนทั้งสิ้น 34 คน สุ่มโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เนื่องด้วยเป็นนักเรียนห้องที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยาทั้งหมด 7 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 226 คน ซึ่งนักเรียนกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นนักเรียนห้องคัดพิเศษ คัดโดยการสอบเพื่อจัดกลุ่มการเรียน เมื่อแรกเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย นักเรียนในห้องนี้มีคะแนนสอบเป็นลำดับที่ 1 ถึง ลำดับที่ 34 จากนักเรียน ทั้งระดับชั้น และนักเรียนกลุ่มดังกล่าว มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ดี (3.00–4.00) แต่สำหรับในรายวิชาภาษาอังกฤษ พื้นฐานของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ และจากผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนพบว่านักเรียนโดยส่วนมากขาดความรู้ความจำเกี่ยวกับคำศัพท์พื้นฐานสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ

1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แผนละ 4 คาบ แต่ละแผนจะประกอบด้วยองค์ความรู้เกี่ยวกับคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ ประเภทต่างๆซึ่งปรากฏในหนังสือเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมจำนวนทั้งสิ้น 16 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ 1) แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยออกแบบเอง โดยการคัดเลือกคำศัพท์ จากหนังสือเรียน การพิจารณาคำศัพท์นั้นได้สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนถึงความประสงค์ในกลุ่มคำศัพท์ที่ต้องการ การพัฒนา แล้วนำคำศัพท์เหล่านั้นมาสร้างแบบฝึกทักษะ ซึ่งประกอบด้วยส่วนของใบความรู้ และแบบฝึกหัด ทบทวน คำศัพท์และการใช้คำศัพท์ประเภทคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ ประเภทต่างๆ (Appearance , Character and Feelings) และในตอนท้ายของแบบฝึกทักษะแต่ละส่วนจะกำหนดกิจกรรมการเขียนในระดับประโยคจำนวน 5 ประโยค เนื่องจากประโยคดังกล่าวเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้นี้ได้ผ่านการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1 ทุกแผน

2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ประเภทปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนทั้งสิ้น 60 ข้อ (ก่อน เรียน 30 ข้อ และหลังเรียน 30 ข้อ) ได้มาโดยการแต่งข้อสอบแบบคู่ขนาน ผ่านการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จากนั้นจึงคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC สูงสุดจำนวน 30 ข้อ (ทุกข้อที่คัดเลือกมีค่าดัชนีความ สอดคล้องเท่ากับ 1) เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วนำแบบทดสอบนั้นไปสลับข้อ สลับตัวเลือก เพื่อใช้ทดสอบหลังเรียน

3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และ คำคุณศัพท์ เป็นแบบ 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อซึ่งผ่านการตรวจประเมิน คุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้ว ขั้นตอนการเก็บข้อมูลคือ ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบความรู้ทางด้านคำกริยา วิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ประเภทต่างๆ ก่อนเรียน จากนั้นผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนการ สอน และการใช้แบบฝึกทักษะเสริมท้ายคาบเรียนเป็นเวลาทั้งสิ้น 15 คาบเรียน หลังจากนั้นผู้เรียนจะได้รับการทดสอบหลัง เรียนด้วยแบบทดสอบหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจหลังสิ้นสุดการทดลองในคาบเรียนที่ 16 สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t (t-dependent) และค่าประสิทธิภาพของ กระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1/E_2)

ผลการศึกษา

ตาราง 1 แสดงประสิทธิภาพของของแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และ คำคุณศัพท์ วิชาภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	ΣX	$\bar{X}$	ร้อยละ
การทำกิจกรรมตามแบบฝึกกิจกรรม (E ₁)	34	200	5595	165	82.3
แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (E ₂)	34	30	817	24.03	80.1

จากตาราง 1 พบว่าร้อยละของคะแนนการทำกิจกรรมตามแบบฝึกกิจกรรมระหว่างเรียนในแบบฝึกทักษะ มีค่าเท่ากับ 82.3 และร้อยละของคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 80.1 (82.3/80.1) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

ตาราง 2 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียน ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test
ก่อนเรียน	34	30	12.7	2.65	-17.583
หลังเรียน	34	30	24.03	3.61	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p<.001)

จากตาราง 2 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ 12.7 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.65 และเมื่อเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 24.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.61 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่าง (t-dependent) พบว่า คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอก
ความถี่ และคำคุณศัพท์ วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เนื้อหาในแบบฝึกทักษะ น่าสนใจและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน	4.37	0.78	มาก
ตาราง 3 (ต่อ)				
ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2.	ภาษาที่ใช้ในแบบฝึกทักษะเป็นภาษาที่ง่าย และเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.15	0.74	มาก
3.	เวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับงานที่มอบหมาย	4.28	0.75	มาก
4.	คำชี้แจงการเรียนรู้ชัดเจน ปฏิบัติได้	4.22	0.88	มาก
5.	การวัดและประเมินผล เหมาะสมกับกิจกรรมและผู้เรียน	4.21	0.86	มาก
6.	กิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้อยากเรียนรู้	4.27	0.85	มาก
7.	กิจกรรมการเรียนรู้มีการปฏิบัติเป็นขั้นตอน	4.21	0.83	มาก
8.	ครูให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.27	0.77	มาก
9.	ครูให้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น	4.04	0.83	มาก
10.	ครูให้โอกาสผู้เรียนปรับปรุง พัฒนางานของตนเอง	4.19	0.76	มาก
11.	นักเรียนมีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษดีขึ้น	4.18	0.86	มาก
12.	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.45	0.73	มาก
13.	นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องคำศัพท์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.32	0.76	มาก
14.	นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.19	0.79	มาก
15.	นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	4.32	0.86	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม		4.24	0.80	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า รายการ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยมากกว่ารายการอื่น ๆ คืออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ รายการ องค์ความรู้ในแบบฝึกทักษะ น่าสนใจและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ คือรายการครูให้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้¹⁾ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน.80/.80 .2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ โดยกำหนดสมมุติฐานทางการวิจัยว่า 1) แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E_1/E_2) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แบบฝึกทักษะ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้ แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากขึ้นไป ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการตรวจสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของของแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แสดงให้เห็นว่าร้อยละเฉลี่ยของคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียนในแบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 82.3 และร้อยละเฉลี่ยของคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 80.1 ($82.3/80.1$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80) แสดงว่าแบบฝึกทักษะที่ผู้รายงานสร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนต่าง ๆ ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจาก การวิเคราะห์หลักการทฤษฎี เอกสารหลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ เอกสารเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างละเอียดถี่ถ้วน ก่อนดำเนินการสร้างชุดการสอนแต่ละชุด ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของแบบฝึกทักษะ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน รวมทั้งด้านการวัดและการประเมินผล. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นที่พัฒนาผู้เรียนในลักษณะเดียวกันคืองานวิจัยของ สายพร นาคะทอง (2553) ซึ่งได้ใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิชา ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังเหนือวิทยา ประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.4. โรงเรียนวังเหนือวิทยา ชุดที่ 1-4.โดยรวมค่า E_1/E_2 เท่ากับ $83.61/81.75$ เมื่อพิจารณารายชุด ปรากฏว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้น มีคะแนนร้อยละสูงกว่า 80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่อง คำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.7 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.65 และเมื่อเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์แล้ว ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 24.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.61 เมื่อนำไปทดสอบความแตกต่าง (t-dependent) พบว่า คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลจากการพัฒนาความรู้ทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความจำในคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น ผ่านการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากมวลงประสบการณ์ที่ได้รับในแบบฝึกทักษะดังกล่าว แบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์ วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบฝึกทักษะที่มีกิจกรรมในการสอนมีความหลากหลายน่าสนใจ อาทิ ส่วนที่ 1 จะเป็นใบความรู้เรื่องกริยาวิเศษณ์บอกความถี่(Adverb of frequency) และแบบฝึกหัด 5 ข้อใหญ่ ซึ่ง

หมายความว่ารวมถึง แบบฝึกทักษะการเขียนระดับประโยค ด้วย ส่วนที่ 2 เป็นใบความรู้เรื่องคำคุณศัพท์ (Adjective)ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็นสามส่วน คือ คุณศัพท์บอกรูปร่างหรือขนาด (Appearance) คุณศัพท์บอกคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ (character) และคุณศัพท์บอกความรู้สึก (Feelings หรือ Verbal Adjective)โดยมีแบบฝึกหัดเรื่องละ 5 ข้อใหญ่ ซึ่งมีแบบฝึกทักษะการเขียนระดับประโยค อยู่ด้วยทุกส่วน รวมทั้งหมดเป็น 20 ข้อใหญ่ คะแนนเต็ม 200 คะแนน นอกจากนี้ในแบบฝึกทักษะดังกล่าว ยังมีการใช้ภาษาและความยากง่ายที่เหมาะสม เนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะทำการเรียนต่อไป นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีสื่อการเรียนการสอนและภาพประกอบที่หลากหลายชัดเจน เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ และความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีทักษะการใช้คำศัพท์เพิ่มขึ้น และมีความรู้ความจำคำศัพท์ที่เกิดจากการเน้นย้ำซ้ำทวนในการทำแบบฝึกทักษะ สามารถ นำความรู้จากการเรียนผ่านแบบฝึกทักษะชุดนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนและชีวิตประจำวันได้ โดยสามารถสังเกตได้จากค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบหลังเรียนที่มากกว่าค่าเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนเรียนถึง 11.33 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพะเยา พรหมเทศ (2550)ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความรู้คำศัพท์ และความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อน และหลังการสอนภาษาที่เน้นคำศัพท์ โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนในการวัด โดยหลังการพัฒนา นักเรียนมีความรู้คำศัพท์และคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ สูงกว่าก่อนได้รับการสอนโดยใช้ การสอนภาษาที่เน้นคำศัพท์ และ งานวิจัยของ จตุพร เพชรแก้ว (2546) ได้ทำการศึกษาคำกรใช้กลวิธีลินซ์ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ความคงทนในการจำ และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองมีความรู้ทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น และในงานวิจัยของ วิชาพรพรรณ รักษาศิลป์ (2545)ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการสอนด้วยคำคล้องจองพบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นรวาดิ หลิมศิริ (2553) ได้ทำการวิจัยในการเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ และความคิดเห็นของนักเรียนโดยใช้แนวการสอนโดยตรงกับแนวการสอนโดยอ้อม พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยอ้อมมีความรู้ในคำศัพท์และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยตรง จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นคำศัพท์นั้น ไม่ว่าจะใช้กลวิธีหรือการใช้แบบฝึกทักษะ ย่อมสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความจำในคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะเรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และคำคุณศัพท์วิชา ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 เมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า รายการ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยมากกว่ารายการอื่น ๆ คืออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ รายการองค์ความรู้ในแบบฝึกทักษะ น่าสนใจ และกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ คือรายการครูให้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) ซึ่ง จากการสอบถามนักเรียน ได้รับคำชี้แจงว่าสาเหตุที่ รายการครูให้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้นมีคะแนนต่ำกว่ารายการอื่นๆ เพราะ นักเรียนอยากให้ครูให้ข้อมูลย้อนกลับในงานเขียน และอธิบายเพิ่มเติมนอกบทเรียน แต่เนื่องด้วยจำนวนนักเรียนที่มีมากถึง 34 คน ทำให้การดูแล และตรวจสอบงานเขียนนั้นไม่สามารถกระทำได้ในระยะเวลาที่จำกัด ครูจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ทำให้นักเรียนออกมาเขียนงานของตนเองหน้าชั้นเรียน แล้วครูจึงให้คำแนะนำในภาพรวมทั้งชั้นเรียน ทำให้นักเรียน

บางคนอาจไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเท่าที่ควร ส่วนในด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนั้น นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าครูควรสอนแต่ละเนื้อหาให้ช้าลง หรือให้ใช้เวลากับแต่ละเนื้อหาให้มากขึ้น แต่ในภาพรวมนักเรียนหลายคนได้แสดงความคิดเห็นว่าพึงพอใจกับการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะดังกล่าว เพราะสามารถนำไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้านได้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนได้ เพราะมีใบความรู้ และมีกิจกรรมฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลาย แสดงว่านักเรียนมีความสนใจ ความตั้งใจ มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดในแบบฝึกทักษะแต่ละชุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพร นาละออง (2553) ที่ได้ใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิชา ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังเหนือวิทยาซึ่งลักษณะของชุดการสอนดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับแบบฝึกทักษะมาก หากแต่ต่างกันว่า แบบฝึกทักษะไม่มีเฉลยสำหรับแต่ละกิจกรรม อีกทั้งไม่มีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นองค์ประกอบ ซึ่งในงานวิจัยดังกล่าว ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ

1. แบบฝึกทักษะในงานวิจัยชุดนี้ เป็นแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาคำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียน ดังนั้น ผู้เรียนจึงได้รับการฝึกฝนแบบทวนซ้ำ ผ่านการทำแบบฝึกทักษะ จึงทำให้นักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้ง่าย และสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนได้ เนื่องจากเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนคุ้นเคย ดังนั้นครูผู้สอนท่านอื่น หรือนักเรียนกลุ่มอื่นในระดับเดียวกัน สามารถนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้โดยครูผู้สอนควรดูแลและให้คำอธิบายประกอบ

2. แบบฝึกทักษะชุดนี้มีส่วนเนื้อหาเพิ่มเติม และข้อสังเกตสำหรับการใช้คำศัพท์แต่ละประเภท ดังนั้น ครูผู้สอนควรเน้นและชี้ให้นักเรียนเห็นถึงข้อสังเกตดังกล่าว เช่น การใช้ Perceptive verb ถ้าอยู่ในประโยคปกติ จะแปลว่า “ทำให้” แต่หาก

เติม -ed หรือ -ing จะแปลว่า “รู้สึก” หรือ “น่า...” กล่าวคือ หน้าที่คำจะเปลี่ยนเป็นคำคุณศัพท์ ดังนั้นครูผู้สอนควรแนะนำนักเรียนถึงการสังเกตบริบท เพื่อการแปลเพื่อความที่ถูกต้อง

3. ครูผู้สอนควรอธิบายวิธีการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนการจัดการเรียนรู้

4. ครูผู้สอนควรตรวจสอบพิจารณาหาข้อมูลของผู้เรียน หลังจากทดสอบก่อนเรียน เพื่อดูว่าเรื่องใดหรือกิจกรรมใดที่ผู้เรียนมีความรู้แล้ว ครูอาจผ่านกิจกรรมนั้นไปหรือทบทวนเพียงเล็กน้อย เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนและครบกระบวนการ

5. ครูผู้สอนควรอธิบายเพิ่มเติม กรณีที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ หรือมีความผิดพลาดในกิจกรรมใดของแบบฝึกทักษะ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่นักเรียน เพราะจากผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่ารายการครูให้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ.

6. ครูผู้สอนควรบันทึกปัญหา อุปสรรคและข้อสงสัยที่นักเรียนซักถาม เพื่อเก็บข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรติดตามผลการใช้เพื่อจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาคำศัพท์ประเภทอื่นๆในระดับชั้นนี้ หรือระดับชั้นอื่นๆต่อไป
2. ควรมีการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่สอนโดยใช้ แบบฝึกทักษะกับการสอนปกติของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
3. ควรศึกษาในเรื่องเวลาที่เหมาะสม สำหรับใช้ในการเรียนและทำแบบฝึกทักษะตลอดจนความยากง่ายของคำศัพท์และกิจกรรมให้เหมาะสมและสัมพันธ์กัน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ(เรื่องคำกริยาวิเศษณ์บอกความถี่ และ คำคุณศัพท์) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา.ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก นาย ภูริต คันธชุมภูผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ.โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลและช่วยเหลือในการรายงาน และดร.พะอบ พวงน้อย ผศ.บุปผา เสโตบาล คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ร้อยตำรวจโทสมชาติ เล็กบางพลัดอาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ดร.บรรจง ไชยรินคำ ดร.สิงห์คำ รักป่า และดร.อนงค์นาฏ เพชรประเสริฐ ผู้เชี่ยวชาญ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผศ. ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยพะเยา คณาจารย์คณะศิลปศาสตร์ สาขา ภาษาอังกฤษมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน นายบุญสง นาสะของผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ทะพัฒนศึกษา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง นางสายพร นาสะของ ครูชำนาญการพิเศษ.วิชาภาษาไทย โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความกรุณา ในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง.ๆ.ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่งจนรายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณะครู นักเรียน และบุคลากรโรงเรียนวังเหนือวิทยาทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลและช่วยเหลือในการรายงานในครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าของรายงานฉบับนี้.ผู้รายงานขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดาตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร เพชรแก้ว.(2546).การใช้กลวิธีลิ้นซ์เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ความคงทนในการจำและ
ความสามารถในการอ่าน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ,วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.สืบค้นเมื่อ2 พฤศจิกายน 2555, จาก
http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=9980#
- นราวดี หลิมศิริ.(2553). การเปรียบเทียบความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษความคงทนในการ เรียนรู้คำศัพท์และ
ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวการสอนโดยตรงกับการแนวสอนโดย
อ้อม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- พะเยา พรหมเทศ .(2550).การใช้การสอนภาษาที่เน้นคำศัพท์เพื่อเพิ่มพูนความรู้คำศัพท์และความเข้าใจในการ
อ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับก้าวหน้า.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
สืบค้นเมื่อ2 พฤศจิกายน 2555, จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/fulltext.php?id=16265#
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2556).พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2554.(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ:บริษัทศิริวัฒนา
อินเตอร์พริ้นท์จำกัด(มหาชน).
- โรงเรียนวังเหนือวิทยา. (2550). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สาระและมาตรฐาน
การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ:โรงเรียนวังเหนือวิทยา.
- วิภาพรรณ รักษาศิลป์.(2545). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้การสอนด้วยคำคล้องจอง .วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประถมศึกษา),มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล.(2555).ทฤษฎีภาษาศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2555. จาก
pioneer.chula.ac.th/~awirote/courses/ling-theo/lx621-54b.pdf.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน).(2554).รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น
พื้นฐาน(O-NET)ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554.
- สายพร นาละออง.(2554).การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง โดยใช้ชุดการสอน.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย),มหาวิทยาลัยรามคำแหง,กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.(2554).ก้าวสู่อาเซียน.(พิมพ์ครั้งที่ 1).กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
(2555).แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล.(พิมพ์ครั้งที่ ฉบับปรับปรุง).
กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

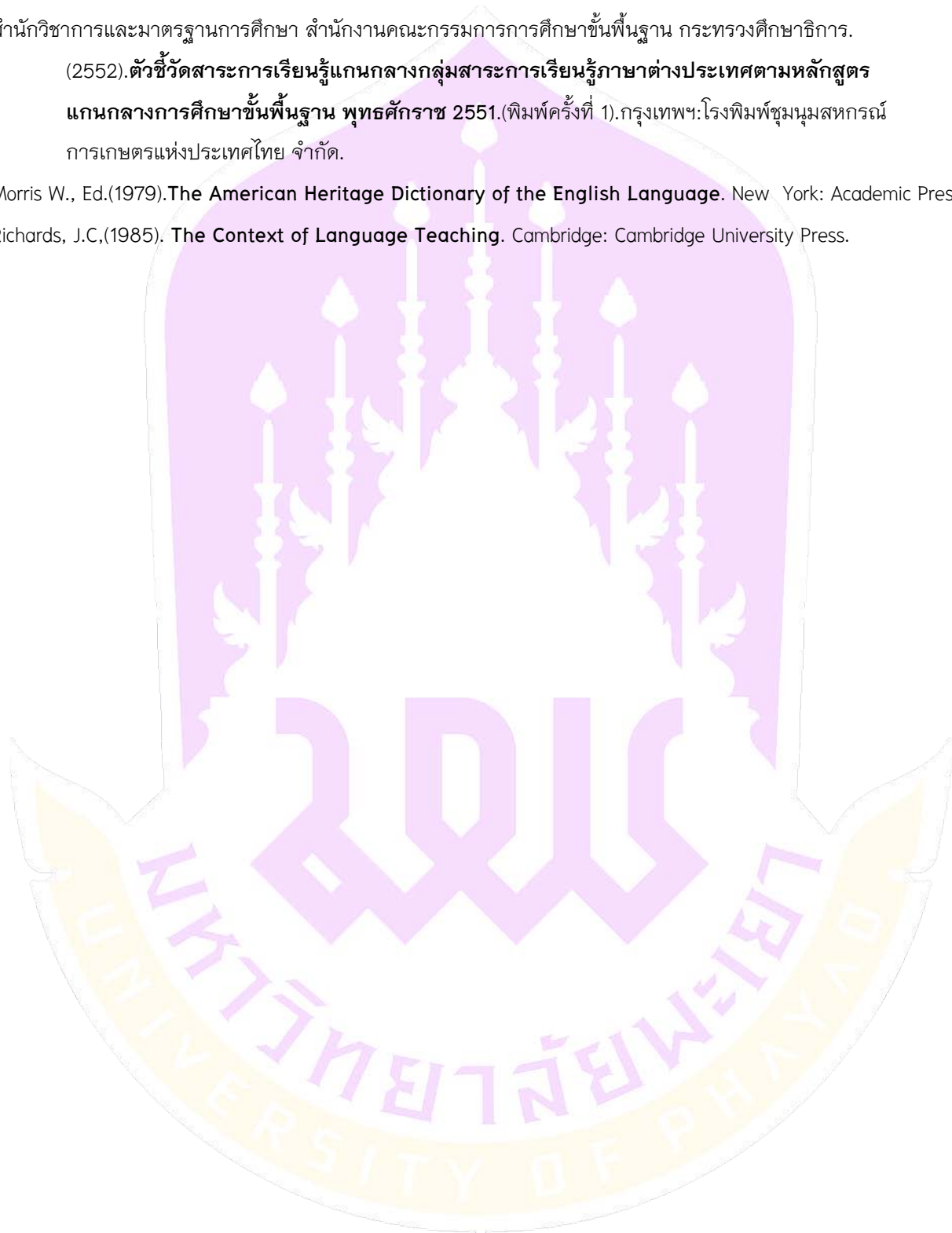
เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

(2552). **ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Morris W., Ed.(1979). **The American Heritage Dictionary of the English Language.** New York: Academic Press.

Richards, J.C.(1985). **The Context of Language Teaching.** Cambridge: Cambridge University Press.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำป่าหวาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพะเยา เขต 1

A Development of English Reading Skill by Using English Newspaper for the
students in Matthayomsuksa 3, Banchampawai School of Phayao Primary
Educational Service Area Office 1

พิมภรณ์ ศรีเมือง^{1*} และคมกฤช ตาชม²
Phimbhorn Srimuang^{1*} and Khomkrit Tachom²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำป่าหวาย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) แผนการ จัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 4 แผน 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจของหัวข้อจากหนังสือพิมพ์ ภาษาอังกฤษ 3) แบบทดสอบวัด ความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 20 ข้อ และ 4) แบบสอบถาม ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ ใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ภาษาอังกฤษ โดยการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะ การอ่าน โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97)

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการอ่าน หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ผลสัมฤทธิ์ทางการ

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pp_paew162504@hotmail.com

Abstract

The aim of this study was to investigate 1) the development of English reading skill by using English newspaper for the students in Matthayomsuksa 3 and 2) the Matthayomsuksa 3 students' satisfaction with the development of English reading skill by using English newspaper. The subjects were 34 students at Banchampawai school of Phayao Primary Educational Service Area Office 1, chosen by a purposive random sampling. The instruments used in this study were 1) four lesson plans of reading development for Matthayomsuksa 3 students by using newspapers; 2) a needs survey questionnaire about interesting topics in the newspaper; 3) a pre-test and post test reading achievement test; and 4) a satisfying questionnaire towards using English newspapers.

The findings showed that 1) the achievement of reading by using English newspapers was increased. 2) The students' satisfaction with the reading development by using English newspapers was at a very good level ($\bar{x} = 3.97$).

Keywords: Reading Skill Development, English Newspaper, Reading Achievement.

บทนำ

จากสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2544: 19-26) กล่าวว่า การศึกษาภาษาอังกฤษในระดับต้น เน้นให้นักเรียนสื่อสารในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนในการเรียนภาษาอังกฤษ ตลอดแนวการเรียนรู้ในระยะต้น การเน้นการพัฒนาเจตคติและความสามารถในการใช้ภาษาด้วยการฟังและการพูด และความสามารถด้านการอ่าน เขียน และสะกดคำได้ ส่วนการเรียนรู้ในระดับกลางและระดับปลาย มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น สามารถนำภาษาไปใช้ในบริบทภาษาต่างๆ กันด้วยตนเองในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง

ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ จากสื่อที่หลากหลาย และสามารถนำเสนอเรื่องราวต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษ ได้ในการเรียนระดับสูง เมื่อพิจารณาทักษะการเรียนรู้ในวิชาภาษาอังกฤษทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนแล้ว การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุด (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ 2532:1-2) เพราะ เป็นทักษะที่จำเป็นในการศึกษาหาความรู้ ช่วยเสริมสร้างความคิดและประสบการณ์ ตลอดจนเพิ่มความบันเทิงผู้อ่าน สามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านนี้ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (สุมิตรา อังวัฒนกุล 2540: 23) นอกจากนี้ การอ่านจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลทราบความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ และความเจริญก้าวหน้าต่อโลก ผู้มีความสามารถในการอ่านดี ย่อมมีโอกาสหาความรู้จากสื่อและสิ่งพิมพ์ต่างๆ มากกว่าผู้ที่ มีความสามารถในการอ่านน้อย ทักษะการอ่านนั้นผู้รับสารจำเป็นต้องตีความหรือวิเคราะห์ว่ากำลังอ่านข้อความอะไร วอร์ด (Ward 1980: 7) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่ให้ประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ มักขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษ แต่มีความจำเป็นในการใช้ทักษะในการอ่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเพ็ต (Pett.1982: 17) ที่กล่าวว่าผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ทักษะที่ผู้เรียนต้องเรียนตลอดชีวิต คือทักษะการอ่านนั่นเอง

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (วิชาภาษาอังกฤษ) เน้นการพัฒนาทักษะสำคัญ 4 ประการ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากปัจจุบันโอกาสที่เราจะเห็นและอ่านภาษาอังกฤษมีมากขึ้น เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การรับเอาเทคโนโลยีวิชาการสมัยใหม่รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคจากต่างประเทศ จึงเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ในชีวิตของคนไทยทำให้ ทักษะการอ่านมีความสำคัญมากขึ้น ไม่ว่าจะติดต่อ ทำสัญญาค้าขาย หรือแม้แต่การอ่าน ฉลากสินค้าอุปโภค และบริโภค ล้วนแต่ต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่านทั้งสิ้น แต่เนื่องจากทักษะการอ่านเป็นทักษะที่ซับซ้อน และต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างดี เพราะการอ่านไม่ใช่แต่เพียงอ่านตัวอักษรเท่านั้น แต่ต้องมีความเข้าใจด้วย ดังนั้น ทักษะการอ่านจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนจากการเรียนในห้องเรียนจากครูผู้สอนจนชำนาญก่อน แล้วจึงไปฝึกเพิ่มเติมนอกห้องเรียน และ เมื่อนักเรียนได้ฝึกการอ่านจนเกิดความชำนาญแล้ว ทักษะการอ่านจะติดตัวผู้เรียนตลอดไป และเป็นทักษะที่ติดทนกับ ผู้เรียนได้ยาวนานที่สุด (เรวัต หิรัญ, 2539: 149) นอกจากนี้ หลุยส์ เอ็ม โกเมซ (Louis M. Gomez) นักวิชาการด้าน การศึกษาในสหรัฐอเมริกา แห่งสถาบันสอนนโยบายการศึกษาและสังคม มหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น (Northwestern University) และคิมเบอร์ลี โกเมซ (Kimberley Gomez) แห่งมหาวิทยาลัย อิลลินอยส์ (University of Illinois) กล่าวว่า การขาดทักษะการอ่านของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัญหาใหญ่ ที่มีผลต่อการทำงานในอนาคต เนื่องจาก เศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ต้องการแรงงานคนที่มีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ และเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีทักษะดังกล่าวคือ การอ่านเพื่อการเรียนรู้ นั่นเอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 10 เมษายน 2551) ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านจำปาหวาย ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประสบปัญหาในด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะในสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการ สื่อสาร มาตรฐาน ต 1.1 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่าน (การประเมิน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.โรงเรียน บ้านจำปาหวาย ปีการศึกษา 2554-2555) ดังนี้

ในปีการศึกษา 2554 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) โดย เฉลี่ยร้อยละ 42.30 จำแนกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 24.76 ระดับพอใช้ 55.70 และระดับปรับปรุง ร้อยละ 19.54 ตามลำดับ ในปีการศึกษา 2555 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) โดย เฉลี่ยร้อยละ 35.29 จำแนกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 6.04 ระดับพอใช้ 48.65 และระดับปรับปรุง 45.31 ตามลำดับ จาก ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำปาหวาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปีการศึกษา 2555 มีนักเรียนที่สามารถทำคะแนนได้ระดับดีเพียง ร้อยละ 6.04 จึงถือได้ว่าเป็น ปัญหา ที่ต้องได้รับการแก้ไข ในฐานะที่ผู้ศึกษารับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษได้ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้เลือกใช้นั่งสื่อพิมพ์ภาษาอังกฤษมาใช้ในการพัฒนาทักษะ การอ่าน เนื่องจากเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม

ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนไม่ได้สัมผัสและไม่ได้เรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้ศึกษายังได้สำรวจความสนใจ หรือความต้องการหัวข้อ บทเรียนของนักเรียนก่อน ซึ่งพบว่า หัวข้อที่นักเรียนมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ Health รองลงมา ได้แก่ Science and Technology หัวข้อที่นักเรียนมีความต้องการน้อยที่สุด ได้แก่ Relation ผู้ศึกษาจึงได้จัดกิจกรรมตามกรอบ แนวคิดในภาพ 1 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ตามหัวข้อที่ผู้เรียนมีความต้องการ และมีความหวังว่า จะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ ผู้ศึกษาได้คาดหวังไว้

ภาพ 1 กรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำปาหวาย 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำปาหวาย

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำปาหวาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 34 คน

ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 4 แผน
2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจของหัวข้อจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่นำมาให้นักเรียนอ่าน
3. แบบทดสอบวัดความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ฉบับ 20 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ภาพ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการเรียนรู้

2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการความสนใจของหัวข้อจากสื่อหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่นำมาให้นักเรียนอ่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ หัวข้อคำถามและความถูกต้องทางภาษา นำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปสำรวจข้อมูล ความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอันดับต่อไป

3. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ฉบับ 20 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลัง การใช้สื่อหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความสอดคล้องของข้อความคำถามคำตอบ กับเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน

4. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้สื่อหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อความคำถาม และการใช้ภาษาให้ถูกต้อง

ผลการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนโดยการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษหลังการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า คะแนนเฉลี่ย หลังเรียน สูงกว่าคะแนน เฉลี่ย ก่อนเรียน ดังนั้น ถือว่าการพัฒนาทักษะการอ่าน ภาษาอังกฤษโดยการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับ การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน สอดคล้องกับ ชูดารัตน์ น่วมจิตร (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือพิมพ์ ของนักเรียนโรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย บุรีรัมย์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การใช้หนังสือพิมพ์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ช่วยให้ นักเรียนคุ้นเคยกับคำศัพท์สำนวนและรูปประโยคแปลกใหม่อยู่เสมอ จนสามารถสรุปทำความเข้าใจและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ ได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ภิญญาภรณ์ สุขประเสริฐ(2551) ได้ศึกษาการใช้หนังสือพิมพ์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้หนังสือพิมพ์ พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะ การอ่านเชิงวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 75 จำนวน 19 คน จากนักเรียน 24คน คิดเป็นร้อยละ 79.17 คะแนน เฉลี่ยของนักเรียนมีค่า ร้อยละ 83.10 ซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 7

จึงสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ สามารถช่วยในการ พัฒนาทักษะการอ่านได้และมีประสิทธิภาพดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำปาหวาย ต่อการพัฒนาทักษะการ อ่านภาษาอังกฤษ โดยการใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีประเด็นในการอภิปรายผลรวม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 4.13) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเลือกหัวข้อในการสอนทักษะการอ่านให้เหมาะสมกับความสามารถและตรงกับความต้องการของผู้เรียนทำให้นักเรียน สามารถพัฒนาทักษะและความสามารถในการอ่านได้ดียิ่งขึ้น (Woytek.1984: 512) ซึ่งหัวข้อที่นำมาจากหนังสือพิมพ์ ได้แก่ Land of Enchantment, Thunderstorm, Lanna teacher and First and Foremost. ระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 3.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอน สามารถควบคุมอารมณ์ในขณะที่สอนได้ดี อาจเนื่องมาจากในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความ คาดหวังเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และความสนใจเรียนของผู้เรียนสูงเกินไป เมื่อนักเรียนขาดความสนใจในบทเรียน ทำให้ครูมี อากัปกริยาที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจน้อย ส่วนด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดย ภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.93) เนื่องมาจากผู้ศึกษาได้นำทฤษฎีในการสอนอ่านของ Stoller มาใช้ในกิจกรรม การสอนอ่าน กล่าวคือ กิจกรรมก่อนการอ่าน

(Pre-reading-activities) กิจกรรมระหว่างอ่าน (While -reading-activities) และกิจกรรมหลังการอ่าน (Post-reading-activities) ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ไม่จำเจ มีบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นกันเอง จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาพบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

1. คำศัพท์จากบทอ่านบางคำ มีความยากสำหรับการอ่านของผู้เรียน ครูควรปรับคำศัพท์จากหนังสือพิมพ์ ภาษาอังกฤษให้มีความง่ายให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น
2. ในขั้นตอนกิจกรรมการสอนคำศัพท์ใหม่ ครูควรใช้กิจกรรมที่เร้าความสนใจของนักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน มีความต้องการที่จะเรียน เพื่อที่จะส่งผลให้การเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. การมอบหมายงานให้กับผู้เรียน ควรกำหนดเวลาให้นักเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้นักเรียนส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนด
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่แบ่งกลุ่ม ควรจัดนักเรียนที่มีความสามารถ คละกัน เพื่อที่จะให้นักเรียนที่เก่งกว่าได้ช่วยเหลือ แนะนำ นักเรียนที่อ่อนกว่า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้น อื่นๆ เนื่องจากนักเรียนจะได้มีพื้นฐานและได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง
2. ควรใช้การสอนแบบนี้ บูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจำป่าหวาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในครั้งนี้ สำเร็จได้ โดยได้รับความ กรณณาช่วยเหลือ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.คมกฤษ ตาชม, ผศ.ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล และ ดร.บรรจง ไชยรินคำ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำงานในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่างๆ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการเจริญ รัตนแพทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจำป่าหวาย ที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้า ในครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงานคณะศิลปศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในด้านการประสานงานเกี่ยวกับเอกสารและข้อมูลต่างๆ ตลอดจนผู้ที่มีได้เอื้อนามที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้

ทั้งนี้ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ขอมอบแต่ครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้มีความรู้และผู้มีพระคุณทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ.(2544).**หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.**

กรุงเทพมหานคร:คุรุสภาลาดพร้าว

ภิญญาภรณ์ สุขประเสริฐ (2551)การใช้หนังสือพิมพ์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เรวดี ทิรัญ. (2539:149) **แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา.**

กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนบ้านจำปาหวาย.**การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน:โรงเรียนบ้านจำปาหวาย** สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต1, 2554-2555.

สุภัทรา อักษรรานูเคราะห์. (2532). **การสอนทักษะภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540:23) **แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา.**

กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Stoller, F.L. “Making the most of a Newsmagazine Passage for Reading–Skills Development.” English Teaching Forum 32,1 (January 1994) :2–5

การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ
ของประชาชนในชุมชนตำบลตุ้ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อม
พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

An analysis of English Communication Problems for English Skills Development
of The people Residual in Dutai Sub-district, Nan Province for ASEAN
Community Preparation

ชญาณิศา แสงเจริญ^{1*} และผณินทรา ธีรานนท์²
Chayanisa Sangjaroen^{1*} and Phanintra Teeranon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพและความต้องการใช้ภาษาอังกฤษและวิเคราะห์ปัญหา เพื่อพัฒนา
ภาษาอังกฤษของประชาชนในชุมชนตำบลตุ้ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม
อาเซียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรในวัยแรงงานของชุมชนตำบลตุ้ ที่มีอายุตั้งแต่ 16-59 ปี จำนวน 320
คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ซึ่งใช้
วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ภาษาอังกฤษอยู่ของประชาชนในชุมชนตำบลตุ้ อยู่ในระดับอ่อนมาก เพราะ
เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันรวมถึงในการทำงาน ทำให้เมื่อถึง
คราวจำเป็นจะต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติจึงไม่กล้าที่จะสื่อสาร ในด้านการตระหนักรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษใน
การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประชาชนในชุมชนตำบลตุ้ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน มีความเห็นว่าภาษาอังกฤษมี
ความสำคัญในแง่ของการใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันเมื่อมีการเปิดประชาคมอาเซียนแล้ว และแนวทางที่ใช้ในการแก้ไข
ปัญหา คือ การส่งเสริมให้มีการเพิ่มทักษะทางภาษาอังกฤษ เช่น ฟังเพลง หรือการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความ
เพลิดเพลินผ่านการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้ประชาชนในชุมชนตำบลตุ้ได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

คำสำคัญ: ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษ ชุมชนบ้านตุ้ ความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sangjaroen1981@gmail.com

Abstract

This study aims to survey the conditions and requirements of the English and to analyze the problems to improve English of Dutai Sub-district people in Nan Province for ASEAN preparation. Participants were 320 working people aged between 16 to 59 years old; simple random sampling was used. Then, purposive sampling was applied with 30 organizations. The instruments used in this study were questionnaires and interviews. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results have showed that English knowledge is not very strong because most people do not use English in their daily activities as well as when in working place. This causes demotivation in Dutai Sub-district people to communicate with foreigners. In terms of recognizing the importance of English, the people have realized its importance as a medium language among ASEAN community. Regarding English skill problem solution, it is found that English skills can be promoted by singing songs, or edutainment through simulation; so that the people have an opportunity to practice English in real situations.

Keywords: English skills problems, Dutai community, Readiness for ASEAN community

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าเป็นภาษาสากล และเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารกับนานาชาติประเทศในทั่วโลกได้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมาตลอด ดังจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาของชาติที่กำหนดให้มีการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษในระดับต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลายาวนานเพื่อให้ประชากรของประเทศสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับนานาชาติประเทศ ทั้งทางด้านกาารฟัง การพูด การอ่านและการเขียน (กระทรวงศึกษาธิการ: 2551)

อีกทั้งในประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่การเปิดเสรีอาเซียนในปี 2558 ซึ่งจากกฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 ที่บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English” (องค์ความรู้เศรษฐกิจอาเซียน, 2555) ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นในฐานะเครื่องมืออันดับหนึ่งในการติดต่อสื่อสารสำหรับพลเมืองอาเซียน นอกเหนือจากภาษาประจำชาติที่ต้องมีความเชี่ยวชาญและใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม จึงกล่าวได้ว่า ภาษาอังกฤษเป็นจุดเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่างที่พลเมืองอาเซียนต้องการ ซึ่งเมื่อเปิดเสรีอาเซียนปัญหาด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของคนไทยอาจจะทำให้โอกาสของคนไทยในการแข่งขันกับประเทศต่างๆในอาเซียนลดลง (สมเกียรติ อ่อนวิมล , 2556)

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้จะมีการจัดการศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้นการศึกษาแล้วก็ตาม แต่ยังมีนักเรียน นิสิต นักศึกษาตลอดจนประชาชนจำนวนมากที่มีปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษ จากผลการจัดอันดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่จำนวน 54 ชาติ โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรประมาณ 1.7 ล้านคนทั่วโลก ผลที่ได้บ่งชี้ว่าประเทศไทยถูกจัดอยู่อันดับที่ 53 จาก 54 ประเทศ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2555) ประกอบกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้นี้บ่งชี้ว่าประชากรโดยรวมของประเทศไทยมีพื้นฐานการใช้ภาษาอังกฤษ

ในการติดต่อสื่อสารและนำมาใช้งานได้ต่อยกว่าหลายชาติในภูมิภาคอาเซียนรวมถึงทวีปเอเชีย ซึ่งหากเป็นอย่างนี้ต่อไป อาจส่งผลร้ายต่อแรงงานไทยเมื่อการเปิดประชาคมเสรีอาเซียน เริ่มขึ้นในปี 2558

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาซึ่งวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ โดยเฉพาะบริเวณชายแดนด้านเหนือและตะวันออก รอยต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งบริเวณรอยต่อของสองประเทศนั้นเป็นบริเวณที่มีด่านเข้า-ออกประเทศลาวเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าของ AEC โดยเส้นทางนี้มีโอกาสเติบโตหลังเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ในปี 2558 เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางเชื่อมโยงการคมนาคมโครงข่ายทางหลวงในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง หรือ เส้นทางสาย R2 (อาร์สอง) ตัดผ่าน จึงสามารถเดินทางเชื่อมต่อไปยังเมืองหลวงพระบางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองเดียนเบียนฟูของเวียดนาม และเมืองลา ในมณฑลยูนนานของจีนได้ จุดนี้อยู่ห่างจากแขวงพงสาของลาวเพียง 35 กิโลเมตร และห่างจากชายแดนประเทศจีน 295 กิโลเมตร ดังนั้นจังหวัดน่านจึงเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือ ที่มีทั้งธรรมชาติที่งดงาม และมีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ ทั้งด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน มีการอัตรการเติบโตทางเศรษฐกิจการลงทุนที่น่าสนใจ รวมถึงเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางขนส่งเชื่อมประเทศสมาชิกอาเซียนอีกแห่งหนึ่งที่สำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าจังหวัดน่านเป็นอีกหนึ่งเมืองสำคัญของตลาด AEC (สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน: 2556)

ตำบลคูใต้เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ภายใต้เขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลคูใต้ เขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่านโดยสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นที่ราบลุ่ม ชุมชนคูใต้มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ชุมชนนี้เป็นชุมชนที่น่าจะมีศักยภาพในการศึกษาปัญหาเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษ (สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน: 2556)

ในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 การสื่อสารระหว่างประเทศสมาชิกต่างๆทั้ง 10 ประเทศ จำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารกันในการสื่อสารเพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันและเป็นสากล ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาปัญหาเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษของคนในชุมชนตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ให้เกิดการพัฒนาภาษาอังกฤษสำหรับประชากรของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมตามบริบทสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ การศึกษาปัญหาการพูดภาษาอังกฤษแม้ว่าจะมีการศึกษากันอย่างหลากหลายหากด้วยความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและบริบทของชุมชน อาจจะทำให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลของการศึกษาวิจัยนี้หวังว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาภาษาอังกฤษและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อสำรวจสภาพและความต้องการการใช้ภาษาอังกฤษของประชาชนในชุมชนตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและนำไปพัฒนาภาษาอังกฤษของประชาชนในชุมชนตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรในวัยแรงงานของชุมชนตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ที่มีอายุระหว่าง 16-59 ปี จำนวน 320 คน ขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนคูใต้ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด แบบมีตัวเลือกและคำถามแบบปลายเปิด โดยมีทั้งหมด 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากรตัวอย่างด้านสภาพปัญหา ความต้องการและวิธีการแก้ปัญหา ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษ และส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ คือ ความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาปัญหา แนวความคิดในการเรียนรู้และการใช้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ แรงจูงใจในการเรียนรู้และการใช้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ข้อสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะการเรียนรู้และการใช้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ การหาคุณภาพของแบบสอบถามหาได้จากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 หลังจากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถาม ผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	42.20
	หญิง	57.80
อายุ	16 - 20 ปี	11.00
	21 - 30 ปี	25.30
	31 - 40 ปี	20.90
	41 - 50 ปี	22.50
	51 - 59 ปี	20.30

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ	แต่งงาน	187	58.40
	อื่นๆ	1	0.30
อาชีพ	รับจ้าง	113	35.30
	อื่นๆ	16	5.00
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	258	80.60
	40,001- 60,000 บาท	2	0.60
รวม		320	100

ตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.80 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.30 และอายุ 16 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11 สถานภาพที่พบ ได้แก่ สถานภาพแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 58.40 และสถานภาพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.30 ส่วนอาชีพพบว่า มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 35.30 และอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.00 โดยมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.60 และรายได้ต่อเดือน 40,001– 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานระดับภาษาอังกฤษของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานระดับภาษาอังกฤษของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
ระดับภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร	ใช้มาก	5	1.60
	ไม่ใช้เลย	167	52.20
ระดับทักษะการฟัง	ดีมาก	2	0.60
	อ่อน	133	41.60
ระดับทักษะการพูด	ดีมาก	1	0.30
	อ่อน	143	44.70
ระดับทักษะการอ่าน	ดี	20	6.30
	ปานกลาง	130	40.6
ระดับทักษะการเขียน	ดีมาก	2	0.63
	อ่อน	132	41.38
การเตรียมความพร้อมทางภาษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	เพียงพอ	91	28.40
	ไม่เพียงพอ	229	71.60
การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม	เรียน	281	87.80
	ไม่เรียน	39	12.20
รวม		320	100

ตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนตำบลคูได้ส่วนมากไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารคิดเป็นร้อยละ 52.20 ส่วนที่ใช้มาก คิดเป็นร้อยละ 1.60 เท่านั้น สำหรับระดับทักษะการฟังอยู่ในระดับอ่อน คิดเป็นร้อยละ 41.60 และระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 0.60 ซึ่งแตกต่างกันมาก ส่วนระดับทักษะการพูดอยู่ในระดับอ่อน คิดเป็นร้อยละ 44.70 และระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 0.30 ระดับทักษะการอ่านนั้นพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.60 และอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 6.30 ในด้านทักษะการอ่าน ระดับทักษะการอ่านอยู่ในระดับอ่อน คิดเป็นร้อยละ 41.38 และระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 0.63 สำหรับการเตรียมความพร้อมทางภาษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ายังไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 71.60 และที่คิดว่าเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 28.40 นอกจากนี้ ร้อยละ 87.80 เห็นว่าควรมีการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษ

สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความ
ทักษะฟัง	3.21	1.22	ปานกลาง
1. ฟังไม่ทัน	3.23	1.20	ปานกลาง
2. ไม่รู้ความหมายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ	3.19	1.29	ปานกลาง
ทักษะพูด	3.25	1.22	ปานกลาง
1. อายุที่จะพูด	3.10	1.46	ปานกลาง
2. นึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ออก	3.31	1.27	ปานกลาง
ทักษะอ่าน	3.14	1.35	ปานกลาง
1. อ่านภาษาอังกฤษไม่ออก	3.08	1.33	ปานกลาง
2. ไม่เข้าใจประโยคที่มีความยาวมากๆ	3.23	2.19	ปานกลาง
3. ไม่สามารถอ่านจับใจความในสิ่งที่อ่านได้	3.08	1.36	ปานกลาง
ทักษะเขียน	3.07	1.19	ปานกลาง
1. ไม่รู้จักตัวอักษรภาษาอังกฤษ	2.96	1.33	ปานกลาง
2. การเลือกใช้คำไม่เป็น	3.13	1.30	ปานกลาง
โดยภาพรวม	3.14	1.13	ปานกลาง

ตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการฟังอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ “ฟังไม่ทัน” รองลงมา “ความไม่คุ้นเคยกับสำเนียงชาวต่างชาติ” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ไม่รู้ความหมายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ” ด้านทักษะการพูดอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ “นึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ออก” รองลงมา คือ “ไม่ได้พูดในชีวิตประจำวัน” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “อายุที่จะพูด” ตามลำดับ ด้านทักษะการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ “ไม่เข้าใจประโยคที่มีความยาวมาก ๆ” รองลงมา คือ “ไม่รู้ความหมาย

คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่อ่าน” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ไม่สามารถอ่านจับใจความในสิ่งที่อ่านได้” ด้านทักษะการเขียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ “การเลือกใช้คำไม่เป็น” รองลงมา คือ “รู้คำศัพท์แต่ไม่สามารถนำมาใช้ในการเขียนภาษาอังกฤษได้” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ไม่รู้จักตัวอักษรภาษาอังกฤษ” ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษ

วิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความ
รูปแบบการเรียนรู้	3.00	1.23	ปานกลาง
1.การใช้เครื่องบันทึกเสียง หรือ CD/VCD ในการฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ	2.98	1.30	ปานกลาง
2. วิธีการเรียนรู้อื่นๆ	3.25	1.52	ปานกลาง
สาเหตุและอุปสรรคในการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษ	3.17	1.12	ปานกลาง
1. อายุมาก ความจำลดลง	3.11	1.35	ปานกลาง
2. สาเหตุอื่นๆ	3.35	1.37	ปานกลาง
โดยภาพรวม	3.14	1.13	ปานกลาง

ตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า วิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ “วิธีการเรียนรู้อื่นๆ” รองลงมา คือ “เรียนรู้จากผู้มีความรู้หรือจากประสบการณ์ตรงที่ได้พบเจอชาวต่างชาติ” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “การใช้เครื่องบันทึกเสียง หรือ CD/VCD ในการฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ” ด้านสาเหตุและอุปสรรคในการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ “สาเหตุอื่นๆ” รองลงมา คือ “การขาดความต่อเนื่องในการเรียนรู้” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “อายุมาก ความจำลดลง” ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษเพราะเล็งเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 60 และที่คิดว่าเป็นการเปิดประชาคมอาเซียนมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนภาษาอังกฤษทุกทักษะ ได้แก่ ฟัง – พูด – อ่าน – เขียน คิดเป็นร้อยละ 50 และน้อยที่สุด คือ ทักษะพูด เท่านั้น ส่วนความต้องการเรียนสองทักษะ ได้แก่ อ่านและเขียน คิดเป็นร้อยละ 16.67 นอกจากนั้น ส่วนใหญ่ยังต้องการให้มีการจัดการอบรมภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 50 และร้อยละ 60 มีความต้องการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการฟังเพลง และอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษ วิธีการฟังจากสื่อการเรียนการสอนและเรียนรู้ด้วยตนเองมีความต้องการคิดเป็นร้อยละ 20 และมีความต้องการให้เปิดสอนเสริมภาษาอังกฤษเป็นประจำในหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของความต้องการที่จะพัฒนาภาษาอังกฤษของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ความต้องการที่จะพัฒนาภาษาอังกฤษ		จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษ	มีความต้องการในการเรียนเพราะเล็งเห็นความสำคัญของภาษาในอนาคต	18	60
ภาษาอังกฤษ	มีความต้องการในการเรียนเพราะในอนาคตเมื่อมีการเปิดประชาคมอาเซียนมีความจำเป็นต้องใช้	12	40
ทักษะภาษาอังกฤษที่	ทักษะฟัง – ทักษะพูด – ทักษะอ่าน – ทักษะเขียน	15	50
ต้องการเรียนรู้	ทักษะพูด	5	16.67
	ทักษะอ่าน	5	16.67
	ทักษะเขียน	5	16.67
ความต้องการอบรม	ต้องการให้มีการจัดการอบรมภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	15	50
	ต้องการให้มีการจัดการอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	15	50
ความต้องการในการรับรู้ภาษาอังกฤษ	การฟังเพลงภาษาอังกฤษ	18	60.00
	จากการอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษ	6	20.00
	วิธีการฟังจากสื่อการเรียนการสอนและเรียนรู้ด้วยตนเอง	6	20.00
ความต้องการอื่นๆ	ความต้องการในการให้มีการเปิดสอนเสริมภาษาอังกฤษเป็นประจำในหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	30	100
รวม		30	100

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละวิธีการในการแก้ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษ

วิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ		จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ	การแก้ปัญหาโดยการจัดการอบรมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มความรู้	18	60.00
	การแก้ปัญหาโดยการสอนภาษาอังกฤษซ้ำๆ เพื่อให้เข้าใจง่าย	5	16.67
	การแก้ปัญหาโดยการพยายามใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันทุกวันจะ	7	23.33
	ได้มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษ		
รวม		30	100

ตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีการแก้ปัญหาโดยการจัดการอบรมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มความรู้ คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือ การแก้ปัญหาโดยการพยายามใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันทุกวันจะ

ได้มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 23.33 และการแก้ปัญหาด้วยการสอนภาษาอังกฤษซ้ำ ๆ เพื่อให้เข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษของประชาชนในชุมชนตำบลตูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่านในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งว่าทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาให้กับประชาชนในชุมชนตำบลตูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ ทุกทักษะ ได้แก่ ทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวรรณ เลห์ไมเออร์ (2553) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของปลัดอำเภอในจังหวัดขอนแก่น และเพ็ญจันทร์ จันทร์พราหมณ์ (2554) ที่ทำการสำรวจความสามารถและปัญหาในการใช้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของพนักงานต้อนรับส่วนหน้าของเกสต์เฮาส์ที่ถนนข้าวสาร

ด้านความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของประชาชนในชุมชนตำบลตูใต้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า มีความต้องการเรียนรู้ภาษาผ่านการเรียนรู้แบบเปลือดเปล็น เช่น ฟังเพลง หรือเรียนรู้ด้วยความเปลือดเปล็นสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร ไชยบัง (2554) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านแบบเปลือดเปล็นจะช่วยเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) ของมัลคอล์ม โนลส์ (1980) ที่กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ดังนั้น จากการประมวลผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรมีการจัดทำเอกสาร บ้าย ประกาศ และสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆที่เป็นภาษาอังกฤษให้ครอบคลุมทั่วหมู่บ้าน นอกจากนี้ให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประจำหมู่บ้าน จัดหาสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อให้ผู้ที่สนใจเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และควรมีการติดตามผลเป็นระยะๆ พร้อมให้คำปรึกษาในกรณีที่ชุมชนมีปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาษาอังกฤษอย่างยั่งยืน

สรุปผล

ชุมชนบ้านตูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน มีระดับภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารทักษะการฟัง การพูดและการอ่านอยู่ในระดับอ่อน ส่วนทักษะการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาส่วนใหญ่เกิดมาจากสาเหตุการไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและการไม่กล้าแสดงออกเพราะกลัวที่จะสื่อสารผิดพลาด และประชาชนในชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาภาษาอังกฤษในการเรียนเพราะเล็งเห็นความสำคัญของภาษาในอนาคตและมีความต้องการให้มีการจัดการอบรมภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและจัดการอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร แนวทางในการแก้ไขปัญหาใช้วิธีการส่งเสริมให้มีการเพิ่มทักษะทางภาษาอังกฤษ ผ่านการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้ประชาชนได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง วิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษที่ประชาชนในชุมชนตูใต้ต้องการ คือ การฟังเพลงภาษาอังกฤษ การอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษและวิธีการฟังจากสื่อการเรียนการสอนและเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวสามารถทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อนจำกัดในการศึกษาสามารถหาความรู้ได้ตามที่ผู้เรียนต้องการได้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ประชาชนในชุมชนตูใต้สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นได้ประกอบกับการเล็งเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษที่จำเป็นที่จะต้องนำมาใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้มีแรงผลักดันในการที่จะกล้าใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ระดับการใช้ภาษาอังกฤษดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้นำในชุมชนและประชาชนในชุมชนตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ ข้อมูล คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยพะเยา สดท้ายขอขอบคุณ กำลังใจจากครอบครัวที่มีส่วนในความสำเร็จของผลงานในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา หิรัญย์วัฒนพงษ์. (2555). **กฎบัตรอาเซียน**. คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กุลสุมา มานะสุนทร. (2519). **ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งในระดับมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทีมข่าวหน้า 1. (4 พฤศจิกายน 2555). **ยกวาระแห่งชาติพิตภาษาอังกฤษ**. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2557, จาก <http://www.thairath.co.th/content/303519>
- เพ็ญจันทร์ จันทรพรหมณี. (2554). **การสำรวจความสามารถและปัญหาในการใช้ทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษของพนักงานต้อนรับส่วนหน้าของเกสต์เฮาส์ที่ถนนข้าวสาร**. สารนิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ., กรุงเทพฯ.
- วิเชียร ไชยบัง.(2554). **โรงเรียนนอกกะลา ปฏิวัติการศึกษา ณ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 11). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (4 ธันวาคม 2556). คนไทยแพ้ภาษาอังกฤษในอาเซียน. **เดลินิวส์ออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2557, จาก <http://m.dailynews.co.th/Article.do?contentId=199472>
- สุวรรณณี พันธุ์พริกส์ และฉลิลิกา มหาพูนทอง. (2550). การศึกษาความสามารถ ปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. **วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, ปีที่17 (3), 66 - 72.
- สำนักงานเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน. (7 มีนาคม 2556). **คลังความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2557, จาก <http://www.dasta.or.th/dastaarea6/th/knowledge527.html>
- ศิริวรรณ เลห์ไมเออร์. (2553). **การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของปลัดอำเภอในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.,เลย.
- ศรีวิไล พลมณี. (2545). **ภาษาและการสอน**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ทิพย์เนตร.
- ศรีวิไล พลมณี. (2548). **พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์ความรู้ประชาคมอาเซียน. (07 พฤษภาคม 2555). **ประวัติความเป็นมาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2557, จาก <http://www.thai-aec.com>.

การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนในการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงราย

Peer Scaffolding during Writing Processes of Lower Secondary School Students in Chiang Rai Province

ศิริินทร์ อินแก้ว^{1*} และรัตนา ยาวิโลง²

Sirin Inkaew^{1*} and Rattana Yawiloeng²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์และรูปแบบของการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขุนตาลวิทยาคม จังหวัดเชียงราย จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงของกรณีศึกษาที่มีความแตกต่างกันจำนวน 3 คนที่มีคะแนนวิชาภาษาอังกฤษในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยการเลือกแบบนี้ จะให้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย แตกต่างกันไปในแต่ละกรณีศึกษาและผู้วิจัยต้องการได้ข้อมูลเชิงลึกด้านการเสริมต่อการเรียนรู้ โดยดำเนินการวิจัยตามการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นก่อนเขียน ขั้นระหว่างเขียน และขั้นหลังการเขียน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการสอนตามขั้นตอนดังกล่าว จำนวน 6 แผน จากนั้นใช้การวิเคราะห์บทสนทนา ระหว่างกลุ่มตัวอย่างและเพื่อนร่วมชั้นและอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ในขั้นตอนก่อนการเขียนและระหว่างเขียน โดยการระดมความคิดเกี่ยวกับคำศัพท์ ตรวจสอบความหมายคำศัพท์ และกระตุ้นความคิดด้วยการพูดกับตนเอง ส่วนขั้นตอนหลังเขียน กลุ่มตัวอย่างใช้การเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อการตรวจสอบความถูกต้องของไวยากรณ์ ถามความช่วยเหลือด้านการแปลคำศัพท์ และตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเขียน จากผลการศึกษาพบว่า การได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นมีผลต่อการเขียนภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างในระดับคำศัพท์และระดับประโยค โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อความหมายได้ถูกต้อง และสามารถเรียนรู้ความหมายคำศัพท์ใหม่ นอกจากนี้ยังสามารถใช้คำศัพท์และคำแปลภาษาอังกฤษที่เรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นมาเขียนเป็นประโยคได้ และนักเรียนในระดับเก่งสามารถใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการพูดกับตนเองเพื่อกระตุ้นความคิด ในการเขียนได้

คำสำคัญ: การเขียนแบบเน้นกระบวนการ การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sirintakky501@yahoo.com

Abstract

This study aims to investigate strategies and types of peer scaffolding through writing processes. The samples of this study included the three students studying in the grade nine at Khun Tan Wittayakom School, Chiang Rai. From the purposive sampling of variation cases, there are three kinds of students that are low, intermediate, and good competent learners in an English subject. By choosing this kind of purposive sampling case, the researcher wanted to get data for analyzing qualitative research. The research procedures were conducted underlying three stages of writing process, namely pre-writing, while-writing, and post-writing by using six instructional plans. Data analysis was descriptive analysis analyzing the dialogues occurred during writing processes between the samples and their peers.

The results of this study showed that the students used peer scaffolding's strategies during the pre-writing stage and while-stage of writing to support vocabulary brainstorming, vocabulary meaning checking, and idea generation of unfamiliar vocabulary by talking to the self. During the post-stage of writing, the students engaged in peer scaffolding strategies for checking grammar, asking for helps about translations, and checking understanding of writing processes. Thus, peer scaffolding impacted the students' writing processes in both word and sentence level. That is, after receiving scaffolding from the peers, the students were able to choose appropriate meaning of vocabulary. In addition, the students were able to use the vocabulary and the English translation learned from the peers to apply in their writing. Moreover, peer scaffolding during writing processes enabled to support the students in writing sentences grammatically. Importantly, there was an evidence of self-scaffolding occurred during the good competent learner talked to the self in order to write an unfamiliar vocabulary.

Keywords: Writing Process, Peer Scaffolding

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษาของเด็กไทยซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ จึงจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาในทุกระดับชั้นโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ในห้องเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารใน 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่การใช้ภาษาอังกฤษเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของเด็กไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนไทยที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษในระดับต่ำ (Paje, 2014, p.6) จึงทำให้นักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารโดยการใช้ภาษาอังกฤษได้ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารโดยการเขียนภาษาอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนที่สุด เนื่องจากในการเขียนภาษาอังกฤษ ผู้เขียนจะต้องมีความรู้และเข้าใจองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญในการเขียนภาษาอังกฤษ ได้แก่ คำศัพท์ การสะกดคำ ลำนวนทางภาษา และโครงสร้างไวยากรณ์ (สำเนียง พวงดอนเค็ง, 2550, หน้า 3)

ปัญหาของนักเรียนไทยในด้านการเขียนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่คือ นักเรียนสามารถเขียนประโยคภาษาอังกฤษในระดับง่ายตามประโยคตัวอย่างได้ แต่ไม่สามารถระดมความคิดหรือถ่ายทอดความคิดเพื่อเขียนเป็นประโยคด้วยตนเอง โดยปราศจากความช่วยเหลือจากครู ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับคำกล่าวของสุเพ็ญพรรณ ลับโกษา (2553, หน้า 1 – 2) และ วันเพ็ญ เรืองรัตน์ (2549, หน้า 1 – 2) ที่กล่าวไว้ว่า การสอนเขียนภาษาอังกฤษยังเน้นการฝึกเขียนประโยคสั้นๆ และเน้นให้เขียนตามประโยคตัวอย่าง โดยที่นักเรียนไม่ได้ฝึกการใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาอังกฤษอื่น ๆ นอกจากนี้ Yawiloeng (2013, pp.2-3) และ Watcharapunyawong และ Usaha (2013, pp.68 – 69) ได้กล่าวถึงปัญหาการสอนเขียนภาษาอังกฤษที่เกิดขึ้นในประเทศไทยคือ ผู้สอนเน้นการสอนด้านไวยากรณ์การเขียนและความถูกต้องของงานเขียนมากกว่าเน้นการสอนเขียนตามกระบวนการขั้นตอน จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนมีโอกาสน้อยในการฝึกเขียนและไม่สามารถถ่ายทอดความคิดในการเขียนด้วยตนเอง และยังเป็นผลให้นักเรียนใช้คำศัพท์และสำนวนการเขียนไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ Yawiloeng (2013, p.3) ได้กล่าวไว้ว่านักเรียนไทยยังต้องการกิจกรรมการเขียนที่สามารถช่วยส่งเสริมการเสริมต่อการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน และกิจกรรมที่สามารถสนับสนุนเหล่านี้ ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนในแต่ละขั้นตอนการเขียน

จากการสำรวจปัญหาการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขุนตาลวิทยาคม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สามารถเขียนประโยคภาษาอังกฤษเพื่อบอกเล่ากิจกรรมในชีวิตประจำวันของตนเองได้ นักเรียนเหล่านี้มีปัญหาด้านความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษน้อย และไม่สามารถถ่ายทอดความคิดของตนเองออกมาเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้วิจัยพบปัญหาดังกล่าวจากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ดังนั้น เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพบว่า การสอนเขียนภาษาอังกฤษควรจะเน้นกระบวนการเขียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้การเขียนภาษาอังกฤษร่วมกันกับครูและเพื่อนร่วมชั้นในแต่ละขั้นตอนการเขียน และช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาการเขียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ขั้นตอนก่อนเขียนจนถึงขั้นตอนหลังเขียนได้

การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนควรจะได้รับ การส่งเสริมและการสนับสนุนทักษะการเขียนในแต่ละขั้นตอนของการเขียน นักการศึกษาหลายท่านได้สังเกตเห็นความสำคัญของการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ในกิจกรรมการเขียน โดยการเน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สอนในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนด้วยการจัดเตรียมงานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ และการสนับสนุนในขณะที่ผู้เรียนกำลังอยู่ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone Proximal Development) จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Gillani, 2003 cited in Santoso, 2010, p.48) จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงสนใจการสนับสนุนการเสริมต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนระหว่างฝึกเขียนประโยคภาษาอังกฤษในแต่ละขั้นตอน ภายใต้สมมุติฐานที่ว่า การเสริมต่อการเรียนรู้อาจจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้รับความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาการเขียนภาษาอังกฤษในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมการเขียนแบบเน้นกระบวนการ

ในการจัดการเรียนการสอนเขียน มีวิธีการสอนอยู่ 2 กระบวนการหลักๆ คือ กระบวนการเขียนที่เน้นผลงาน (Product Approach) และกระบวนการเขียนที่เน้นกระบวนการ (Process Approach) ซึ่งกระบวนการ ทั้ง 2 อย่างนี้มีขั้นตอนการสอนที่แตกต่างกันคือ กระบวนการสอนเขียนที่เน้นผลงานนั้น จะให้ความสำคัญด้านการทำแบบฝึกหัดไวยากรณ์ด้วย ส่วนประกอบของประโยคและย่อหน้า และการเรียงลำดับคำในประโยค ซึ่งกระบวนการสอนนี้จะเน้นให้ผู้เรียนสามารถท่องจำและประยุกต์กฎของไวยากรณ์การเขียนได้ (Tangkiengsirisin, 2006, p.10) ส่วนกระบวนการสอนเขียนแบบเน้น

กระบวนการนั้น จะเน้นขั้นตอนการเขียนโดยการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ค้นพบความคิดเห็นของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อการเขียนด้วยตนเอง ให้โอกาสครูและเพื่อนให้ข้อมูลย้อนกลับ และกระตุ้นให้ผู้เรียนแก้ไขงานเขียน (Silva และ Matsuda, 2001, p.67 cited in Vaderpyl, 2012) อย่างไรก็ตาม จากกระบวนการสอนเขียนทั้ง 2 กระบวนการ Laksmi (2006, p.145) ได้เน้นความสำคัญของการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเขียนว่า การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการสามารถช่วยให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้กฎไวยากรณ์ และผู้เรียนยังสามารถสื่อสารความคิดของตนเองผ่านภาษาเขียนได้

การศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์และรูปแบบของการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ โดยใช้กระบวนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการนั้น จะเน้นขั้นตอนการเขียนโดยการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ค้นพบความคิดเห็นของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อการเขียนด้วยตนเอง ให้โอกาสครูและเพื่อนให้ข้อมูลย้อนกลับ และกระตุ้นให้ผู้เรียนแก้ไขงานเขียน (Silva และ Matsuda, 2001, p.67 cited in Vaderpyl, 2012) นอกจากนี้ Sabet (2013) ยังได้กล่าวว่า การฝึกฝนการเขียนของผู้เรียนในการเขียนเป็นคู่ ผู้เรียนที่เก่งกว่าจะสามารถช่วยเสริมต่อการเรียนรู้ และให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนที่อ่อนกว่าได้ และ Laksmi (2006, p.145) ได้เน้นย้ำความสำคัญของการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเขียนว่า การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการสามารถช่วยให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้กฎไวยากรณ์ และผู้เรียนยังสามารถสื่อสารความคิดของตนเองผ่านภาษาเขียนได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน (Peer scaffolding) ที่เกิดขึ้นระหว่างการเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ (Process Writing) (2) เพื่อศึกษารูปแบบของการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. กระบวนการสอนเขียนภาษาอังกฤษ

การเขียนเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ โดยผ่านตัวอักษรได้ โดยที่ผู้อ่านสามารถรับรู้ความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการสื่อออกมาได้ ซึ่งแนวคิดในการสอนเขียนมีอยู่ 2 แนวคิดหลัก ๆ ได้แก่ การเขียนที่เน้นผลงานเขียน (Product Approach) และการเขียนที่เน้นกระบวนการ (Process Approach) ซึ่งการเขียนทั้ง 2 แนวนี้มีจุดเน้นที่ต่างกัน การเขียนแบบเน้นผลงานเขียน เป็นการเขียนเลียนแบบตัวอย่างประโยคที่มุ่งเน้นรูปแบบทางไวยากรณ์ โครงสร้างระดับประโยค และกลไกทางภาษา เป็นการเขียนที่ให้ความสำคัญกับความถูกต้องของตัวภาษามากกว่าสิ่งที่ต้องการสื่อออกมา (Raimes, 1983 อ้างถึงใน มาลี รุ่งไธรรณ, 2550, หน้า 11) ส่วนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Approach) เป็นการเขียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิดที่จะเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อความที่สามารถสื่อความคิดได้อย่างชัดเจน โดยนำความรู้เดิมมาใช้ในการสร้างข้อความใหม่ (Flower และ Hayes, 1989, pp.21 – 24; Coe และ Gutierrez, 1981, p.254; Hairston, 1982, p.85 อ้างถึงใน สำเนียง พวงคอนเค็ง, 2550, หน้า 14 – 17)

กระบวนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมี 3 ขั้นตอนหลักๆ Abrams (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับขบวนการ สอนเขียนเป็นภาษาต่างประเทศ และได้เสนอขั้นตอนในการสอนเขียนไว้ดังนี้ (1) ขั้นตอนก่อนเขียน (Pre-writing) เป็นขั้นตอนการ

ทบทวนหรือสร้างทักษะในการเตรียมที่จะเขียน โดยให้คำนิยามถึงผู้อ่าน สิ่งที่เขียน และคำศัพท์ที่จำเป็นในการเขียน (2) ขั้นระหว่างเขียน (While-writing) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือเขียนและแก้ไขงานเขียน โดยผู้สอนคอยให้คำแนะนำในการเขียน (3) ขั้นหลังการเขียน (Post-writing) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถทบทวนงานเขียนของตนเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน และให้เพื่อนวิจารณ์งานเขียนของตนเอง จะเห็นได้ว่ากระบวนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการนั้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการเขียนในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Theory) เป็นทฤษฎีที่เกิดจากแนวคิดของ Vygotsky ที่มีแนวคิดด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ภายใต้สภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ มนุษย์จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยการสื่อสารกับผู้คนรอบข้าง (Lantolf และ Thorne, 2007) นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งเสริมการเรียนรู้นั้น ควรจะเป็นการสื่อสารระหว่างคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือระหว่างคนที่มีความแตกต่างกันในด้านความคิดหรือสติปัญญา ในเรื่องที่สนทนากัน จึงจะช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดกัน และช่วยให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น (Barnard และ Campbell, 2005, p.76)

แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมนี้ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านแนวคิดการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งมีสมมุติฐานที่ว่า การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการจะเกิดขึ้นได้โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันกับผู้คนรอบข้าง (Lantolf & Thorne, 2007, p.207) จากมุมมองดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแนวคิดการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการสามารถเสริมสร้างกรอบแนวคิดให้การพัฒนาการการเขียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศได้ โดย Lantolf และ Thorne (2007, p.216) ได้เน้นย้ำความสำคัญของแนวคิดนี้ไว้ว่า แนวคิดการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือทางด้านกรอบแนวคิดและทางด้านเรียนการสอนที่นักการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนภายใต้สิ่งแวดล้อมทางสังคมได้

3. แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding)

แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นแนวคิดของไวทอลสกีที่อยู่ภายใต้แนวคิดด้านเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ Lantolf และ Thorne (2007, p.200) ได้อธิบายแนวคิดนี้ไว้ว่า การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) จะเกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้เรียนได้รับการกำกับดูแลจากผู้อื่น (Other-regulation) ซึ่งการเสริมต่อการเรียนรู้ จะพบในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือ การให้คำชี้แนะหรือได้รับแนวทาง จากพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนร่วมชั้น ผู้ฝึกหัด และครู เป็นต้น แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้นี้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ฟาสว่าง พัฒนะพิเชษฐ (ม.ป.ป., ออนไลน์) ที่ศึกษาวิจัยภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ ฟาสว่าง ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้มีความเชื่อที่ว่า การชี้แนะหรือการช่วยเหลือเป็นการร่วมมือทางสังคมที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้การช่วยเหลือ ในการเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น การเสริมต่อการเรียนรู้ เป็นการเตรียมสิ่งที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือและการสนับสนุนในขณะที่ผู้เรียนอยู่ในช่วงรอยต่อพัฒนาการจนกระทั่งผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

นักการศึกษาที่ศึกษาภายใต้แนวคิดด้านการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาได้ศึกษารูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ มีหลายประเภท ดังที่นักวิจัยหลายท่าน เช่น Holton และ Clarke (2006 อ้างถึงใน Santoso, 2010, pp.57-58) และ Van Lier (2004 cited in Walqui, 2006, p.168) ได้เสนอรูปแบบของการเสริมต่อการเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท ได้แก่ (1) การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้มากกว่า เช่น ครู หรือเพื่อนร่วมชั้นที่เก่งกว่า (2) การเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นที่มีความรู้ในระดับเดียวกัน (3) การเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนที่มีความรู้ต่ำกว่า และ (4) การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยยึดการฝึกปฏิบัติและกลยุทธ์ของตนเองหรือการพูดกับตนเอง จากรูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมต่อการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า เมื่อผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันกับครูหรือเพื่อนร่วมชั้น และได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากคนรอบข้างดังกล่าว จนเกิดความเข้าใจหรือความรู้ใหม่ จะช่วยให้ผู้เรียนขอความช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อนน้อยลง และสามารถเรียนรู้หรือใช้ภาษาด้วยตนเองอย่างอัตโนมัติ

แนวคิดด้านการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ได้ถูกนำมาใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ (Writing Process) โดยนักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่าน (Laksmi, 2006; Sabet, Tahiri และ Pasand, 2013; Santoso, 2010) กล่าวไว้ว่า ในด้านการเขียนแบบเน้นกระบวนการ การเสริมต่อการเรียนรู้ถูกมองว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางด้านเขียนได้ หากผู้เรียนได้รับการคำแนะนำหรือการช่วยเหลือที่เหมาะสมจนสามารถเข้าใจและขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้างน้อยลง และในที่สุดก็สามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจมาช่วยในการเขียนได้ด้วยตนเอง (Laksmi, 2006, p.145) นอกจากนี้ Santoso (2010) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้น (Peer Scaffolding) จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนจะได้รับการชี้แนะและได้รับการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้โดยผ่านสังคมารอบข้างและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากกรอบแนวคิดการเสริมต่อความรู้ (scaffolding) ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สอนจะเน้นผลงานการเขียนภาษาอังกฤษด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์ มากกว่าเน้นการสอนแบบเน้นกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย จากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน พบว่านักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ด้านการเขียนภาษาอังกฤษน้อย ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ไม่กล้าถามครูในเรื่องที่ไม่เข้าใจในห้องเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จะเรียนรู้การเขียนภาษาอังกฤษโดยการคัดลอกแบบอย่างประโยคจากครูหรือจากเพื่อนที่เก่งกว่า นอกจากนี้นักเรียนเหล่านี้จะไม่ค่อยกล้าซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียน จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเสริมต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Approach) โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ให้แก่นักเรียน

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขุนตาลวิทยาคม จำนวน 3 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยนักเรียนทั้ง 3 คนมีระดับคะแนนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยวัดจากผลการเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 และเป็นนักเรียนที่เรียนวิชา อ 23102 (ภาษาอังกฤษ 6) ซึ่งเป็นรายวิชาพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งวิธีการเลือกกรณีศึกษา

แบบนี้เรียกว่า การเลือกกรณีศึกษาที่มีความแตกต่างกัน (Variation Cases) (ดิซฟงค์ พงศ์ภัทรชัย, 2556 หน้า 91) เป็นการเลือกที่จะให้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย แตกต่างกันไปในแต่ละกรณีศึกษา เพื่อรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในเรื่องการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนในการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างยังใช้อ้างอิงแทนกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในห้อง และเน้นความชัดเจนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาได้ (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2553, หน้า 42) เช่น นักเรียนเก่งสามารถแทนลักษณะกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่งที่มีอยู่ในห้อง เป็นต้น

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยของงานวิจัยเรื่องนี้คือ แผนการสอนโดยใช้กระบวนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ จำนวน 6 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ในหัวข้อ กิจวัตรประจำวัน อาชีพของคนในครอบครัว งานอดิเรกที่ชอบ การบอกลักษณะบุคคลต่าง ๆ กิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์ และ ดารา/นักร้องที่ชื่นชอบ ซึ่งเป็นหัวข้อที่อยู่ในสาระมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ที่ต้องการให้ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถเขียนสื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว เวลาว่างและนันทนาการ (กรมวิชาการ, 2551, หน้า 3)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Approach) โดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คน เข้าร่วมกิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษกับเพื่อนร่วมชั้น โดยกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนเขียน (Pre-writing) นักเรียนเตรียมพร้อมเข้าสู่หัวข้อในการเขียน โดยให้นักเรียนจับคู่ภาพกับคำศัพท์เพื่อทบทวนคำศัพท์

2. ขั้นระหว่างเขียน (While-writing) นักเรียนเขียนประโยคเกี่ยวกับตนเองหรือประโยคอธิบายรูปภาพ

3. ขั้นหลังการเขียน (Post-writing) นักเรียนแก้ไขงานเขียนและให้เพื่อนช่วยตรวจงานเขียน

ขั้นตอนที่ 2 บันทึกบทสนทนาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมการเขียน โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง MP3 อัดเสียง 1 คน ต่อ 1 เครื่อง กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะถูกบันทึกเสียงจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 3 ถอดบทสนทนาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน และนำเอาบทสนทนาที่มีการเสริมต่อการเรียนรู้เกิดขึ้นมาวิเคราะห์กลยุทธ์และรูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมชิ้นงานเขียนภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน คนละ 6 ชิ้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อจำกัดคือ ผู้วิจัยไม่ได้ฝึกฝนวิธีการเสริมต่อการเรียนรู้ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเก่ง เพื่อนำไปช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อนก่อนการเสริมต่อการเรียนรู้ จึงทำให้ผลของการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อนไม่มีประสิทธิผลเพียงพอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท คือ (1) การวิเคราะห์กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากบทสนทนา และ (2) การ

วิเคราะห์รูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ที่แยกตามรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ช่วย เสริมต่อการเรียนรู้ใน 4 ประเภท (Van Lier, 2004 cited in Walqui, 2006) คือ (1) การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้มากกว่า หรือเพื่อนที่เก่งกว่า (2) การเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นที่มีความรู้ในระดับเดียวกัน (3) การได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมชั้นที่มีความรู้้น้อยกว่า และ (4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการพูดกับตนเอง

ผลการศึกษา

ตาราง 1 ผลการศึกษากิจกรรมเสริมต่อการเรียนรู้จากกิจกรรมการเขียนโดยเน้นกระบวนการ

ขั้นตอนการเขียน	กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้	ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างกลุ่มตัวอย่างและเพื่อนร่วมชั้น	ผลงานเขียน
1.1 ขั้นตอนก่อนเขียน (Pre – writing)	1.1.1 ค้นหาคำแปลคำศัพท์	<p>อีว (นักเรียนเก่ง)</p> <p>อีว : ครูชา mechanic แปลว่าอะไรคะ</p> <p>ครู : ช่างยนต์ค่ะ</p> <p>ฟาง : ช่างยนต์ รูปที่ 2 เนอะ อีว รูปที่ 9 คนขายของใช้ใหม่</p> <p>อีว : ไม่นะ คนขายของรูปที่ 11</p> <p>ฟาง : จักรูปที่ 9 เป็นอะไรอะ</p> <p>อีว : ฉันทว่า เป็น receptionist นะ</p> <p>ฟาง : waiter / waitress รูปที่ 10 ใช่ไหม</p> <p>อีว : โหเนะ เอะเนาะ รูปที่ 10</p>	<p>→ - ระดับคำศัพท์ Picture 3: “mechanic”</p>
	1.1.2 ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีใช้คำศัพท์	<p>ฟาง (นักเรียนปานกลาง)</p> <p>ฟาง : อีว ข้อ 4 skating ภาพข้างบนใช่ไหม</p> <p>อีว : โหเน ที่รูปนี้เนะ</p> <p>ฟาง : skating ใช่ไหม</p> <p>อีว : skating หรือ skiing</p> <p>ฟาง : มี skiing ด้วยหรอ</p> <p>อีว : รูปนี้น่าจะเป็น skiing ส่วนรูปนี้น่าจะเป็น skating</p> <p>ฟาง : ครูชา อันนี้ใช่ skating แล้วนี่ skiing ใช่ไหมคะ</p> <p>ครู : ใช่ค่ะ</p> <p>อีว : เห็นไหม เคยเห็นในทีวี</p>	<p>→ - ระดับคำศัพท์ Picture = skiing</p>
	1.1.3 ระดมความคิดเกี่ยวกับคำศัพท์	<p>กุล (นักเรียนอ่อน)</p> <p>กุล : รูปนี้ คือรูปภาพอะไร</p> <p>มาย : ก็ว่านะ หมอฟันนะ รูปนี้น่าจะไม่ใช่ ฉันทว่าน่าจะเป็นรูปที่ 5 นะ</p> <p>กุล : receptionist คือ พนักงานต้อนรับ ใช้รูปที่ 3 ไหม</p> <p>มาย : รูปที่ 9 มากกว่านะ รูปที่ 3 นางพยาบาล</p> <p>กุล : เออ ใช่ สิมไปได้อย่างไรเนะ</p>	<p>→ -ระดับคำศัพท์ “Picture 3 : “nurse”</p>
1.2 ขั้นตอนระหว่างเขียน (While – writing)	1.2.1 ระดมความคิดเกี่ยวกับคำศัพท์	<p>อีว (นักเรียนเก่ง)</p> <p>อีว : ส่องนก ทำในหน้าร้อนหรอ ฟาง</p> <p>ฟาง : ก็นั่นละ</p> <p>อีว : แล้วปีนเขาทำในฤดูอะไร</p> <p>ฟาง : ฤดูหนาวมั้ง</p>	

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการเขียน	กลยุทธ์การเสริม ต่อการเรียนรู้	ตัวอย่างบทสนทนาระหว่าง กลุ่มตัวอย่างและเพื่อนร่วมชั้น	ผลงานเขียน
1.2 ขั้นตอนระหว่าง เขียน (While – writing)	1.2.2 ตรวจสอบความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายและ คำอธิบายคำศัพท์	<p>ยิว : ว่ายน้ำฤดูอะไรนะ</p> <p>ฟาง : ฤดูร้อนหรือเปล่านะ</p> <p>ยิว : ฤดูร้อน คุربول</p> <p>ยิว (นักเรียนเก่ง)</p> <p>ยิว : ฉันทำงานในออฟฟิศ คุยโทรศัพท์กับลูกค้า</p> <p>ฟาง : งั้นก็เลขานุการ</p> <p>ยิว : ดูจากตรงไหน คำศัพท์ข้างหน้าหรือที่จับคู่กับภาพอะ</p> <p>ฟาง : คราว ดูจากข้างหน้านะ</p> <p>ยิว : ฉันทำงานบนถนน ทำงานหนัก เมื่อคนทำสิ่งไม่ดี จะนำไปสถานีตำรวจ ตำรวจนะ</p> <p>ฟาง : ใช่ ตำรวจนะ</p>	-ระดับประโยค: "Swimming is in summer."
	1.2.3 พยายามกระตุ้น ความคิดด้วยการพูดกับ ตัวเอง	<p>ยิว (นักเรียนเก่ง)</p> <p>ยิว : skating เล่นในฤดูหนาว (พิมพ์)</p> <p>ฟาง : watching TV นี้ได้ทั้งปีเนาะ เฮ้ย ได้ทุกฤดูเนาะ แล้วอันนี้ แปลว่าอะไร singing ร้องเพลงเนาะ ได้ทุก ฤดูเนาะ</p> <p>ยิว : อืม</p> <p>นักเรียนปานกลางไม่มี</p>	- ระดับประโยค "Skating is in winter."
	1.2.4 ตรวจสอบความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายและ คำอธิบายคำศัพท์	<p>กุล (นักเรียนอ่อน)</p> <p>กุล : I work in an office. ....answer telephone and speak to visitors นักข่าวใช้ไหม</p> <p>มาย : receptionist มากกว่านะ</p> <p>กุล : When people do bad things. I take them to the police station. ตำรวจนี่ ... bring them food เสิร์ฟอาหารใช้ไหม มาย</p> <p>มาย : ซื่อไหมนะ</p> <p>กุล : I work in hospital. .... help people.</p> <p>มาย : พยาบาลใช้ไหม</p>	- ระดับคำศัพท์ Number 3 : "Police Officer"
1.3 ขั้นตอนหลังการ เขียน (Post – writing)	1.3.1 ค้นหาคำแปล คำศัพท์และการแปล ประโยค	<p>ยิว (นักเรียนเก่ง)</p> <p>ยิว : ครูชา คนขับรถส่งของจะเขียนอย่างไรคะ</p> <p>ครู : อาจจะเขียนว่าเป็น driver แต่ตอนเขียนลักษณะงาน อาจบอกว่า transfer things</p>	- ระดับประโยค My father is a driver. He transfers things.
	1.3.2 แก้ไขไวยากรณ์ ภาษาอังกฤษ	<p>ฟาง (นักเรียนปานกลาง)</p> <p>ฟาง : I get up get ตัด s ออก ใช้ไหม ยิว</p> <p>ยิว : ใช่ แล้วเราต้องบอกเวลาไหม</p> <p>ฟาง : นั่นนะสิ ต้องบอกไหม</p> <p>ยิว : งั้นก็เขียนว่า get up in the morning</p>	- ระดับประโยค "I gets up in the morning." → I get up in the morning.

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการเขียน	กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้	ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างกลุ่มตัวอย่างและเพื่อนร่วมชั้น	ผลงานเขียน
1.3 ขั้นตอนหลังการเขียน (Post – writing)	1.3.3 แก้ไขไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ	<p>ฟาง (นักเรียนปานกลาง)</p> <p>ฟาง : (พิมพ์) I get up in the morning. I breakfast ใช้ใหม่</p> <p>ยิว : เราแปรงฟันก่อนสิ I brush her teeth.</p> <p>ฟาง : I...I เขียนไปเลยใช้ใหม่ ตรงนี้ละ เปลี่ยนเป็น my ไม่ใช่เธอ</p> <p>ยิว : เออเนาะ จริงเธอ ฟาง</p> <p>ฟาง : ใช่ ๆ my เขียนตามนี้เล่นใช้ใหม่ ส่วน breakfast นี้ ไม่เปลี่ยนอะไรแล้วใช้ใหม่</p> <p>ยิว : F..F fast เนาะ breakfast นะ</p> <p>ฟาง : อือ ๆ I has lunch.</p> <p>ยิว : have นะ ไม่ใช่ has</p> <p>ฟาง : เออ ใช่ ๆ เปลี่ยนเป็น has เนาะ</p>	<p>ระดับประโยค: I brush her teeth. → I brush <u>my</u> teeth.</p> <p>– ระดับประโยค I –has lunch at 12.30 p.m. → I <u>have</u> lunch at 12.30 p.m.</p>
1.3.4 ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการเขียน	1.3.4 ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการเขียน	<p>ฟาง (นักเรียนปานกลาง)</p> <p>ฟาง : ครูให้ทำอะไรนะ ยิว ให้เขียนความสามารถของตัวเองและเพื่อน โอ้โห ต้องเขียนยาวแน่เลย</p> <p>ยิว : ดูตามที่เราเช็คในตารางนะ</p> <p>ฟาง : อ้อ แล้วนำมาเขียน โดยใช้ can ใช้ใหม่</p> <p>ยิว : ใช่</p>	
1.3.5 ค้นหาคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยความหมาย หรือไม่ค่อยได้ใช้	1.3.5 ค้นหาคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยความหมาย หรือไม่ค่อยได้ใช้	<p>กุล (นักเรียนอ่อน)</p> <p>กุล : ถ้าทำอาหารจะว่าอย่างไรดี</p> <p>มาย : cooker ไม่ใช่ ๆ cook เลย ๆ</p> <p>กุล : งั้นก็ She is a cook.</p>	<p>– ระดับประโยค: My sister is a <u>cook</u>. She is a <u>cook</u>.</p>

ผลการศึกษาโดยรวมจากกิจกรรมการเขียนโดยเน้นกระบวนการจำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละระดับความสามารถทางการเรียนของผู้เรียน จะมีการใช้กลยุทธ์ในการเสริมต่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. การใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่างกัน

1.1 ผู้เรียนที่เก่ง (Good learner) ใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ จำนวน 5 ครั้ง ในด้านการค้นหาคำแปล ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและคำอธิบายคำศัพท์ พยายามกระตุ้นความคิดด้วยการพูดกับตัวเอง และค้นหาคำแปลคำศัพท์และการแปลประโยค ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวจะใช้ในขั้นตอนระหว่างเขียนบ่อยที่สุดในการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับคำศัพท์ และตรวจสอบความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ นอกจากนี้ยังพยายามกระตุ้นความคิดด้วยการพูดกับตัวเองในขั้นตอนระหว่างเขียน ซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับขั้นตอนหลังเขียน

1.2 ผู้เรียนปานกลาง (Intermediate learner) ใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ จำนวน 4 ครั้ง ในด้านตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับคำทหายและวิธีใช้คำศัพท์ แก้ไขไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ และตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการเขียน ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวจะใช้ในขั้นตอนหลังเขียน บ่อยที่สุด โดยจะเป็นการใช้กลยุทธ์ในการค้นหาคำศัพท์ และเช็คไวยากรณ์ที่จะใช้ในการเขียน

1.3 ผู้เรียนที่อ่อน (Low learner) ใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้ง ในด้านระดมความคิดเกี่ยวกับคำศัพท์ ตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและคำอธิบายคำศัพท์ และค้นหาคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย ความหมาย หรือ ไม่ค่อยได้ใช้ ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวจะใช้ในขั้นตอนการเขียนทั้ง 3 ขั้นตอนอย่างละ 1 ครั้ง แต่การใช้ในแต่ละครั้งจะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้เดิมที่มีอยู่

2. รูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ที่ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นกับเพื่อนร่วมชั้นในการเขียนแบบเน้นกระบวนการ

2.1 การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้มากกว่า มีบทบาทส่งเสริมให้ผู้เรียนที่เรียนเก่งน้อยกว่าสามารถระดมความคิด ค้นหาคำศัพท์และตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีใช้คำศัพท์ได้

2.2 การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้เท่ากัน มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้ระดมความคิด ค้นหาคำศัพท์และไวยากรณ์ระดับคำ

2.3 การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้้น้อยกว่า มีส่วนช่วยให้นักเรียนได้ระดมความคิด ค้นหาคำศัพท์ และตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีใช้คำศัพท์

2.4 การเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีบทบาทในการช่วยให้นักเรียนได้กระตุ้นความคิดของตนเอง ด้วยการพูดกับตัวเองในขณะที่ค้นหาคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย

3. พัฒนาการการเขียนของผู้เรียนหลังจากได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้น จากการที่ได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้น พบว่า ผู้เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนมีพัฒนาการในการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น โดยดูจากพัฒนาการทางการเขียนจากการรวบรวมชิ้นงานเขียนตั้งแต่ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 ซึ่งสามารถแยกออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

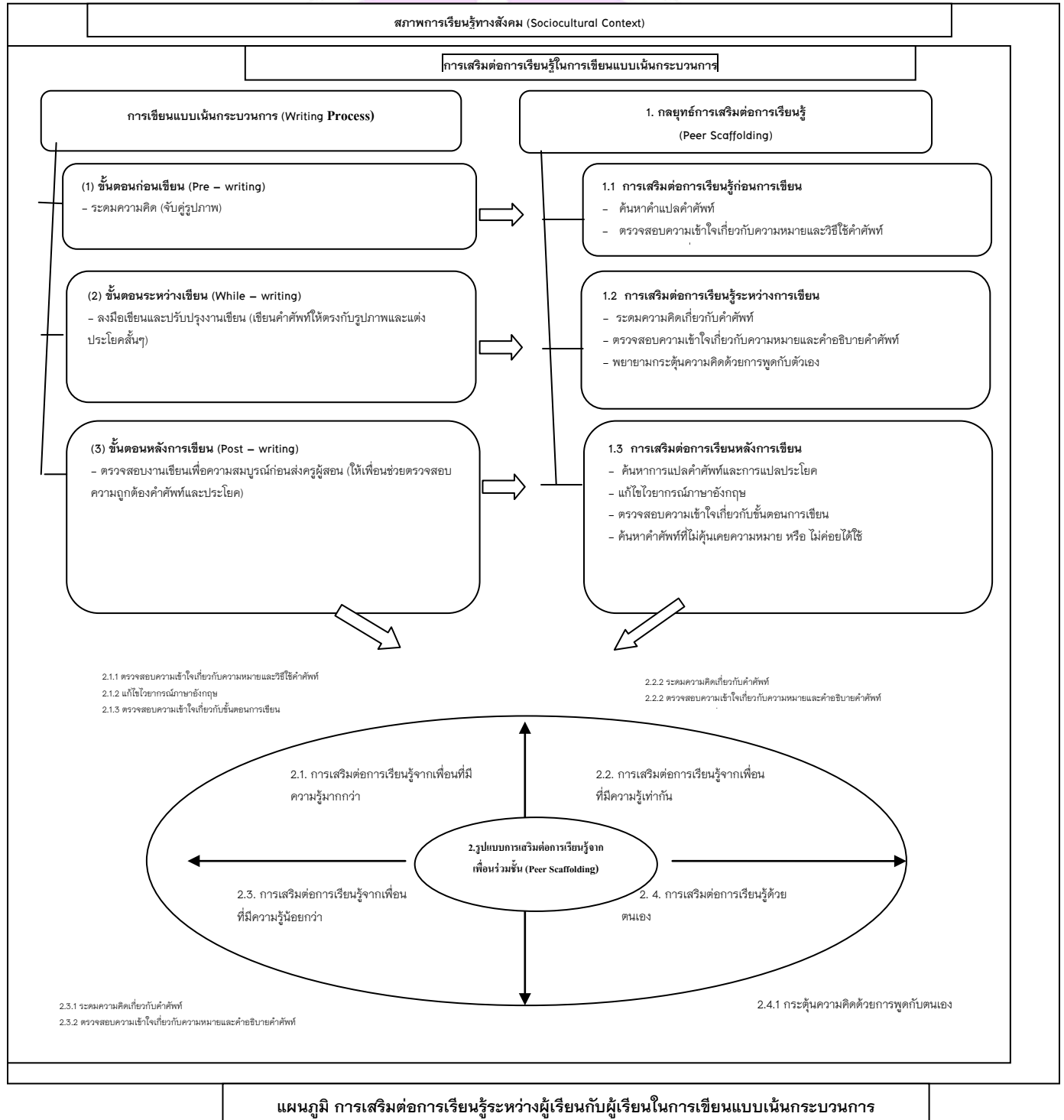
3.1 พัฒนาการของผู้เรียนเก่ง (1) ด้านคำศัพท์ พบว่า ผู้เรียนมีการใช้คำศัพท์ที่สามารถสื่อได้ตรงกับ ความหมายมากยิ่งขึ้น และเป็นคำศัพท์ที่ง่ายต่อการเข้าใจ สื่อความหมายได้ชัดเจน (2) ด้านประโยคและการสื่อความคิด พบว่า ผู้เรียนยังคงใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้อง และมีการใช้ประโยคที่นอกเหนือจากประโยคตัวอย่างตามใบงาน และสื่อความคิดของตนเองได้ใกล้เคียงกับตัวเองมากยิ่งขึ้น โดยสามารถคิดประโยคที่แตกต่างไปจากตัวอย่างตามใบงาน และ คำนี้ถึงความ เป็นจริงมากยิ่งขึ้น

3.2 พัฒนาการของผู้เรียนปานกลาง (1) ด้านคำศัพท์ พบว่า ผู้เรียนมีการใช้คำศัพท์ที่สื่อความคิดของตนเองออกมาได้มากยิ่งขึ้น และเป็นคำศัพท์ที่พบในชีวิตประจำวัน (2) ด้านประโยคและการสื่อความคิด พบว่า ผู้เรียนมีการแก้ไขไวยากรณ์ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น และใช้ประโยคที่มีการสื่อความคิดได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวเองมากยิ่งขึ้น โดยแตกต่างออกไปจากตัวอย่างประโยคในใบงาน

3.3 พัฒนาการของผู้เรียนอ่อน (1) ด้านคำศัพท์ พบว่า ผู้เรียนมีการใช้คำศัพท์ที่ตนเองไม่เคยได้ใช้มากขึ้น และมีการใช้คำศัพท์ที่สื่อความคิดตามประโยคที่ต้องการสื่อออกมาได้ (2) ด้านประโยคและการสื่อความคิด พบว่า ผู้เรียน มีการใช้ประโยคที่แตกต่างออกไปจากประโยคตัวอย่างและสื่อความคิดที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของตัวเอง นอกจากนี้ ยังมีการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนในการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหการเขียนภาษาอังกฤษโดยการเสริมต่อการเรียนรู้

เมื่อนักเรียนมีปัญหาด้านการเขียนภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนใช้การเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหการเขียนในระดับคำศัพท์ และระดับประโยคดังนี้

1.1 การเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาด้านการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนสามารถเลือกใช้คำศัพท์ได้ถูกความหมายมากยิ่งขึ้น และนักเรียนยังได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ จากเพื่อนร่วมชั้นที่อยู่ในระดับเก่งกว่า Schweiter (2010) กล่าวว่า ผู้เรียนอ่อนกว่า จะพัฒนาในการเรียนดีขึ้นเมื่อถูกช่วยเหลือจากผู้เรียนอื่นที่มีพื้นฐานและทักษะที่ดีกว่า โดยการซักถามข้อสงสัย จากคำกล่าวนี้เอง การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนเพื่อแก้ปัญหาด้านการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษจึงอาจเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่มและช่วยสร้างสรรค์ผลงานเขียนร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ การขอความช่วยเหลือ และการสอบถามข้อสงสัยอาจเกิดจากการที่นักเรียนได้มีโอกาสค้นหาความหมายคำศัพท์และตรวจสอบความหมายคำศัพท์ร่วมกันกับเพื่อนที่เก่งกว่า สามารถอนุมานได้ว่าเป็นการเสริมต่อการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ให้แก่นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษอ่อนกว่าได้

1.2 การเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหการเขียนประโยคภาษาอังกฤษ จากผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่นักเรียนมีโอกาสสอบถามเพื่อนร่วมชั้นด้านความถูกต้องของไวยากรณ์ และขอความช่วยเหลือด้านการแปลประโยค เป็นภาษาอังกฤษแล้วพบว่า การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มส่งผลให้นักเรียนได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่เรียน เก่งกว่า นอกจากนี้ การเรียนรู้การเขียนในห้องเรียนที่ดีที่สุดคือการได้รับผลสะท้อนกลับจากการทำการคู่ (Schweiter, 2010, p.32) และการพูดคุยกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ทางไวยากรณ์ในการสร้างผลงานเขียน (Storch, 1999 cited in Amerian, Ahmadian & Mehri, 2014, p.3) จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงพออนุมานได้ว่าการฝึกเขียนภาษาอังกฤษกับเพื่อนร่วมชั้นที่เก่งกว่า สามารถช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนที่อ่อนกว่าได้พัฒนาทักษะการเขียนในระดับประโยค โดยสามารถเขียนประโยคสั้นๆ ได้ถูกต้อง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้และทักษะมากกว่า ดังนั้น เพื่อนร่วมชั้นที่เก่งกว่าจึงสามารถช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนกว่าในการพัฒนาทักษะการเขียน

2. รูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการเขียนแบบเน้นกระบวนการ

2.1 การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้มากกว่า พบว่านักเรียนที่เรียนอ่อนกว่ามีโอกาสได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนที่เก่งกว่าในด้านการระดมความคิดและค้นหาคำศัพท์ได้มากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มนี้ยังสามารถใช้ความหมายคำศัพท์ได้ถูกต้องตามบริบทมากขึ้น และยังสามารถแก้ไขไวยากรณ์ในประโยคภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง ซึ่ง Schweiter (2010) ได้กล่าวว่า เมื่อมีการเขียนผิด โดยได้รับการแนะนำจากผู้ที่เก่งกว่า ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจในส่วนที่ผิด และสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และ Donato (1994 cited in Reza & Mahmood, 2013, p.69) กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถเสริมต่อการเรียนรู้กับบุคคลอื่นได้เมื่อผู้เรียนที่เก่งกว่าได้รับการสนับสนุนให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Santoso (2010, p.139) ที่พบว่า การได้รับการเสริมต่อจากบุคคลหรือเพื่อนร่วมชั้นที่มีความเชี่ยวชาญกว่านั้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับคำแนะนำในการแก้ปัญหาหรือจัดการกับปัญหาที่เผชิญหน้าอยู่ได้ การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนเก่งและเรียนอ่อนนั้น ยังเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่เรียนเก่งอีกด้วย กล่าวคือ นอกจากจะมีโอกาสช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนเก่งน้อยกว่า นักเรียนที่เรียนเก่งกว่ายังมีโอกาสฝึกฝนการจากระบบความคิดและฝึกฝนการอธิบายให้เพื่อนเข้าใจ ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนที่เก่งกว่าได้เรียนรู้ในขณะที่แนะนำเพื่อนได้อีกด้วย (Walqui, 2006, p.168)

2.2 การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้เท่ากัน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ต้องการเขียน ค้นหาคำศัพท์และความเข้าใจเกี่ยวกับไวยากรณ์ในระดับคำได้ การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้เท่ากันจะต่างกับการได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่เรียนเก่งกว่าที่ว่า ผู้เรียนที่มีผลการเรียนเท่ากันสามารถช่วยให้เพื่อนแก้ไขปัญหาในการเขียนภาษาอังกฤษได้ในระดับคำเท่านั้น จากผลการศึกษาดังกล่าวอาจเกิดจากสาเหตุที่ว่า ผู้เรียนทั้งสองมีความรู้ความเข้าใจไวยากรณ์ในระดับประโยคน้อย จึงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือกันและกันในการเขียนระดับประโยค

2.3 การเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้ต่ำกว่า พบว่านักเรียนที่เก่งกว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนที่เรียนเก่งน้อยกว่า ในการแก้ปัญหาด้านการระดมความคิด ค้นหาคำศัพท์ และตรวจสอบความหมาย และวิธีใช้คำศัพท์ จากการรูปแบบเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นข้างต้น ยังสรุปได้ว่า การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนมีผลต่อประสิทธิภาพของงานเขียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ stroch (1999 cited in Amerian, Ahmadian & Mehri) ที่ว่า การพูดคุยกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนได้รับการแก้ไขทางด้านไวยากรณ์ในการเขียนขั้นสุดท้าย

2.4 การเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์นี้เกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษดีเท่านั้น กล่าวคือนักเรียนในระดับเก่งสามารถใช้กลยุทธ์ในการเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการกระตุ้นความคิดของตนเองด้วยการพูดกับตนเองในขณะที่พยายามแก้ปัญหาการเขียน และส่งผลให้นักเรียนคนดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาการเขียนคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยได้ด้วยตนเอง จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่า นักเรียนเรียนเก่งมีความรู้พื้นฐานด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่แล้ว และเมื่อต้องการเขียนคำศัพท์ก็สามารถทบทวนความจำเกี่ยวกับคำศัพท์ด้วยการพูดกับตนเอง ซึ่งการพูดกับตนเองอาจเป็นรูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ยืนยันความทรงจำด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของตนเอง ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Santoso (2010, p.151) ที่พบว่าหลังจากที่ผู้เรียนพยายามทำบางสิ่งบางอย่าง การพูดกับตัวเองเป็นกลยุทธ์การเสริมต่อการเรียนรู้อย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นความคิดในการแก้ปัญหาขณะนั้น นอกจากนี้ การพูดกับตัวเองเกี่ยวกับการเขียน เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้กระตุ้นความคิดและเข้าใจการเขียนมากยิ่งขึ้น โดยผ่านขบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสื่อสารกับเพื่อนร่วมชั้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการเขียนในระหว่างการพูดกับตนเองขณะที่ทำกิจกรรมการเขียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการเขียนของตนเองได้ในที่สุด (Yawiloeng, 2013, p.196)

3. ปัญหาด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ปัญหาการเขียนในระดับคำศัพท์ นักเรียนส่วนใหญ่จำคำศัพท์ไม่ได้ และไม่แน่ใจว่าคำศัพท์บางคำเขียนถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากนักเรียนเหล่านี้ขาดความคุ้นเคยในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน จากปัญหาดังกล่าวพอจะอนุมานได้ว่าเกิดจากสาเหตุที่นักเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการเรียนรู้แบบท่องจำ เมื่อต้องเขียนภาษาอังกฤษ

ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ก็ไม่สามารถนำความรู้เดิมเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นมาใช้ได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุเพ็ญพรรณ ลับโกษา (2553, หน้า 1 – 2) และ วันเพ็ญ เรืองรัตน์ (2549, หน้า 1 – 2) ที่ได้กล่าวว่าปัญหาการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยนั้นมีสาเหตุมาจาก นักเรียนไม่ได้ฝึกการใช้คำศัพท์และสำนวนอื่น ๆ เนื่องจากครูมักจะให้นักเรียนเขียนตามประโยคตัวอย่างเท่านั้น

3.2 ปัญหาการเขียนในระดับประโยค นักเรียนส่วนใหญ่ใช้คำกริยาที่ไม่เหมาะสมตามโครงสร้างประโยค เมื่อผู้สอนเปลี่ยนแปลงประธานในประโยค นักเรียนไม่สามารถใช้คำกริยาให้ถูกต้อง และเรียงลำดับคำในประโยคได้ถูกต้อง เนื่องจากในภาษาไทย คำกริยาจะไม่เปลี่ยนแม้ว่าประธานหรือสถานการณ์จะเปลี่ยนก็ตาม ทำให้นักเรียนไม่คุ้นเคย เมื่อเรียนภาษาที่มีโครงสร้างแตกต่างออกไป จากปัญหาดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มนี้คุ้นเคยกับการฝึกเขียนภาษาอังกฤษตามโครงสร้างประโยคตัวอย่างที่ครูผู้สอนสอน และคุ้นเคยกับการคัดลอกประโยคจากครูหรือเพื่อนร่วมชั้น และเมื่อโครงสร้างของประโยคหรือสถานการณ์ในการแต่งประโยคเปลี่ยนแปลง นักเรียนก็ไม่สามารถเขียนประโยคภาษาอังกฤษโดยถ่ายทอดความคิดของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Watcharapunyawong และ Usaha (2013, หน้า 68 – 69) ที่พบว่า โครงสร้างและสำนวนของภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความแตกต่างกัน ดังนั้นโครงสร้างการเขียนภาษาไทยจึงมีอิทธิพลต่อการเขียนโครงสร้างภาษาอังกฤษของนักเรียน ทำให้นักเรียนใช้โครงสร้างและสำนวนไม่ถูกต้อง

4. การเสริมต่อการเรียนรู้ต่อกระบวนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ

การจัดการเรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในการทำงานร่วมกัน โดยการให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นคู่ เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาในขณะที่ทำกิจกรรมการเขียน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ Sabet, Tahiri และ Pasand (2013) ที่ว่า ประสิทธิภาพของการสอนเขียนและการเสริมต่อการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยในการเขียนของนักเรียนที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศได้ เนื่องจาก จำนวนนักเรียนในห้องมีจำนวนมาก ดังนั้นการใช้การเสริมต่อการเรียนรู้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น และยังเป็น การเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยเป็นการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนให้พูดคุย สอบถามข้อสงสัย และขอความช่วยเหลือจากครูผู้สอนหรือจากเพื่อนร่วมชั้นได้ และอาจเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้แบบพึ่งพาอาศัยกันได้ (Collaborative Learning) ซึ่ง Burnard และ Campbell (2005) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนเขียนควรจะเป็นการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมากกว่าแบบเน้นผลงาน เนื่องจาก การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจะมีการใช้เวลาในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการช่วยให้เกิดการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนได้มากกว่าการสอนเขียนแบบเน้นผลงาน ที่จำกัดเวลาในการทำงานเขียนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสในการขอความช่วยเหลือ และสอบถามข้อสงสัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Laksmi (2006) ที่ว่า การสอนเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการนั้น สามารถสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันกับเพื่อนโดยครูเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทำงานร่วมกันเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีโอกาสสอบถามเพื่อนหรือครูมากขึ้น ซึ่งช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและเป็นกันเองในระหว่างที่ทำกิจกรรมการฝึกเขียน จากงานวิจัยของ Reza และ Mahmood (2013) ยังพบว่า ประสิทธิภาพของการเสริมต่อการเรียนรู้ยังเกิดผลดีกับนักเรียนที่เรียนอ่อน ที่เกิดพัฒนาการด้านทักษะได้มากกว่านักเรียนที่เก่งกว่า และนักเรียนที่อ่อนจะได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะ

การอ่านมากกว่าผู้เรียนที่เก่งกว่า เนื่องจาก การเรียนรู้ผ่านสังคมช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการการเรียนรู้ขั้นต้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนเข้าใจได้ด้วยตนเอง

5. นัยสำคัญของการเสริมต่อการเรียนรู้ต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Perspective)

5.1 การเสริมต่อการเรียนรู้ภายใต้สภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Context) การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกเขียนภาษาอังกฤษร่วมกันในชั้นเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการเขียน และยังเอื้อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นทางสังคมจากการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นขณะประสบปัญหาด้านการเขียน และในที่สุด อาจเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่เป้าหมายทางการเรียนและการเรียนรู้ที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของ Vygotsky (1986 cited in Amerian, Ahmadian และ Mehri, 2014, p.2) ผลการศึกษาครั้งนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมต่อการเรียนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ทั้งนี้แนวคิดนี้ยังมีนัยสำคัญด้านการเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ว่า มนุษย์จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยการสื่อสารกับผู้คนรอบข้าง (Lantolf และ Thorne, 2007) ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดกัน และช่วยให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น (Barnard และ Campbell, 2005, p.76)

5.2 การเสริมต่อการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียนภาษาอังกฤษในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการโดยได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นที่เรียนเก่ง จะเกิดผลดีกับผู้เรียนอ่อนที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้คือ ผู้เรียนมีความตระหนักถึงจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน ลดความวิตกกังวลของผู้เรียนในระหว่างการทำกิจกรรม และ ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในขณะที่ทำกิจกรรมได้ (Wood et al., 1976 cited in Schwieter, 2010, p. 33) จากการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นที่เก่งกว่า อาจทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อยู่ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษมากขึ้น ดังที่ Lantolf และ Thorne (2007, p.207) ได้เน้นย้ำว่า การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการจะเกิดขึ้นได้โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันกับผู้คนรอบข้าง และผู้เรียนจำเป็นต้องผ่านการกำกับเรียนรู้จากผู้อื่น ในการทำกิจกรรมร่วมกันที่มีการให้การเสริมต่อการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือเต็มที่แล้ว ผู้เรียนจะลดระดับความช่วยเหลือลง จนกระทั่งผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอย่างเป็นอัตโนมัติด้วยตนเอง (Tharp และ Gillimore, 1988 cited in พ้าสว่าง พัฒนาพิเชษฐ, ม.ป.ป., หน้า 42) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะคำนึงถึงความสำคัญของบรรยากาศการเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะโอกาสในการเรียนรู้ภายใต้พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนการเสริมต่อการเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. **ด้านหลักสูตรการสอนเขียนภาษาอังกฤษ** ควรจะเน้นการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ วัตถุประสงค์ของรายวิชาควรส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนได้มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิด การวางแผน การจัดระบบความคิด และส่งเสริมการเสริมต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยให้ผู้เรียนทำงานเป็นคู่ หรือกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการซักถามข้อสงสัยและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

2. **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** ในระหว่างการทำกิจกรรมควรควรคำนึงถึงความสามารถของนักเรียน โดยให้นักเรียนที่เรียนเก่งและนักเรียนที่เรียนอ่อนได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งคู่ที่ทำให้เกิดการเสริมต่อการเรียนรู้มากที่สุดจากการศึกษาคือ คู่ของเด็กเก่ง กับเด็กปานกลาง เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลาในการทำงาน เด็กอ่อนกว่าจะได้รับความรู้ที่มากขึ้นจากเด็กเก่งกว่าในขณะที่ทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยให้เด็กอ่อนปรับตัวให้เข้ากับเด็กเก่งได้ จึงเกิดพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (Reza และ Mahmood, 2013, p.77) ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นคู่ ควรคำนึงถึงความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกันของนักเรียน และจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเก่งและเด็กอ่อนกว่าได้ทำงานร่วมกัน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ มีโอกาสได้รับหรือแลกเปลี่ยนการเสริมต่อการเรียนรู้จากครูและเพื่อนร่วมชั้นมากขึ้น และเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้มากขึ้น

3. **ด้านการวิจัยครั้งต่อไป** จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยแนะนำให้นักวิจัยท่านอื่นศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระหว่างการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียนที่เก่งกว่า โดยศึกษาว่า ผู้เรียนชอบวิธีการเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการใดมากกว่ากัน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่านในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้คำแนะนำในการคิดหัวข้อ และขอขอบคุณ ดร. รัตนา ยาวีเลิง ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำงานวิจัยครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.
- ดิชพงศ์ พงศ์ภัทรชัย. (2556). วิธีวิจัยเชิงกรณีศึกษา อีกทางเลือกของวิธีวิจัย. **วารสารวิชาชีพบัญชี**, 9(24), 85 – 102
- ฟ้าสว่าง พัฒนะพิเชฐ. (ม.ป.ป.). **แบบจำลอง 3 ชั้น: แนวทางในการสอนการสื่อสารทางการพูด**
ภาษาอังกฤษ. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2558, จาก <http://www.feu.ac.th/acad/llrc/JID/Detail.aspx?id=396>
- มาลี รุ่งไธรัญ. (2550). **การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เพื่อพัฒนาความสามารถทางการเขียน**
ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2553). การศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study). **Journal of Education**. Khon Kaen University, 33(4), 42 – 50
- วันเพ็ญ เรืองรัตน์. (2549). **การจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียน**
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
- สุเพ็ญพรรณ ลับโกษา. (2553). **การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้น**
งานปฏิบัติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำเนียง พวกดอนเตง. (2550). **การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและความคิดเห็นต่อ**
การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ.
วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา
- Abrams Z. (2002). **Foreign Language Teaching Methods: Writing**. Retrieved January 29, 2015, from <http://coerll.utexas.edu/methods/>.
- Amerian, Ahmadian and Mehri. (2014). Sociocultural Theory in Practice: The Effect of Teacher, Class, and Peer Scaffolding on the Writing Development of EFL Learners. **International Journal of Applied Linguistics & English Literature**, 3(5), 1–12.
- Barnard R. and Campbell L. (2005). **Sociocultural theory and the teaching of process writing: the scaffolding of learning in a university context**, University of Waikato, Hamilton.
- Laksmi, E. D. 2006. Scaffolding Students' Writing in EFL class: Implementing Process Approach. **Journal of TEFLIN**, 17(2), 144–156.
- Lantolf, J. & Thorne, S. L. (2007). **Sociocultural Theory and Second Language Learning**. Retrieved January 25, 2015, from <http://www.academia.edu>

เอกสารอ้างอิง

- Paje. S. (2014). **ภาษาอังกฤษกับคนไทย: ความมั่นใจในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน**. Retrieved January 24, 2015, from <http://www.addkute3.com>
- Reza and Mahmood. (2013). Sociocultural theory and reading comprehension: The scaffolding of readers in an EFL context. **International Journal of Research Studies in Language Learning**, 2(3), 67–80
- Sabet, M. K., Tahriri, A. and Pasand, P. G. (2013). The Impact of Peer Scaffolding through Process Approach on EFL Learner's Academic Writing Fluency. **Journal of Theory and Practice in Language Studies**, 3(10), 1893–1901.
- Santoso. A. (2010). **Scaffolding an EFL (English as a Foreign Language) Effective Writing Class a Hybrid Learning Community**. Dissertation. Queensland University of Technology, Australia.
- Schwietzer J. W. (2010). Developing second language writing through scaffolding in the ZPD: a magazine project for an authentic audience. *Journal of College Teaching & Learning*, 7(10), 31 – 45.
- Tangkiengsirisin S., (2006). Approaches to teaching second language writing. **Journal of Language Institute** , 3, 1 – 26
- Vaderpyl G. D., (2012). **The Process Approach as Writing Instruction in EFL (English as a Foreign Language) Classrooms**. Retrieved January 25, 2015, from <http://digitalcollections.sit.edu/ipp.collection>
- Vygotsky, L. (1978). **Interaction between learning and Development, Mind and Society**. M.A. Harvard University Press, Cambridge.
- Walcott D. M. (n.d.). **ELL Considerations for Common Core – Aligned Tasks in English Language Arts**. Retrieved January 25, 2015, from <http://schools.nyc.gov/>
- Walqui, A. (2006). Scaffolding Instruction for English Language Learners: A conceptual Framework. **Journal of Bilingual Education and Bilingualism**, 9(2), 159–180.
- Watcharapunyawong S. and Usaha S. (2013). Thai EFL students' writing Errors in Different text types: the interference of the first language. **Journal of English Language Teaching**, 6(1), 67 – 78.
- Yawiloeng R. (2013). **Self – Regulation in EFL Writing Composition: From Private Speech to the Triadic System**. Doctoral dissertation, Ph. D., University of New South Wales, Australia

บทบาทของสุตสาครในวรรณคดีต้นฉบับกับสื่อใหม่

The Comparative study on the Role of Sudsakorn in the Original Literary work and New Media

ปิยนุช สูดยอด^{1*} และพรสวรรค์ สุวรรณธาดา²

Piyanut Sudyod^{1*} and Pornsawan SuwanaThada²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของสุตสาครในวรรณคดีต้นฉบับกับสื่อใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของสุตสาครในสื่อใหม่ ที่เป็นฉบับนิทานการ์ตูน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์แอนิเมชัน และภาพยนตร์ กับ บทบาทของสุตสาครในวรรณคดีต้นฉบับ โดยเปรียบเทียบบทบาทของสุตสาคร 2 ประเด็น คือ ลักษณะทางกาย กับ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก วิเคราะห์ได้ดังนี้

ลักษณะทางกาย สุตสาครมีลักษณะใกล้เคียงตามวรรณคดีต้นฉบับ ในแต่ละสำนวนมีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์ มีพลังกำลังมหาศาล สามารถว่ายน้ำและดำน้ำได้ดี สุตสาครในวรรณคดีต้นฉบับและฉบับภาพยนตร์แอนิเมชันมีการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพมีความเจริญเติบโตตามการดำเนินเรื่อง ฉบับนิทานการ์ตูน การ์ตูนแอนิเมชัน และภาพยนตร์ สุตสาครมีลักษณะทางกายภาพคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ฉบับการ์ตูนแอนิเมชันและภาพยนตร์แอนิเมชันสุตสาครไว้ผมจุก แตกต่างจากฉบับนิทานการ์ตูนและฉบับภาพยนตร์ สุตสาครแต่งกายเป็นดาบหรือฤษีน้อยที่ทำมาจากหนังสือ ยกเว้น ในภาพยนตร์สุตสาครจะแต่งกายด้วยชุดสีขาวคล้ายพราหมณ์

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกของสุตสาครในสื่อใหม่ทั้ง 4 สำนวนนั้นมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ เหมือนกับในวรรณคดีต้นฉบับ คือมีคุณลักษณะเดียวตลอดทั้งเรื่อง ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่เด่นชัดที่ปรากฏในทุก ๆ สำนวน ได้แก่ ความกล้าหาญชาญชัย เชื้อฟังคำสั่งสอน มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

คำสำคัญ: บทบาท สุตสาคร สื่อใหม่

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : piyapiya0110@gmail.com

Abstract

The study entitled ‘The Role of Sudsakorn in the Original Literary work and New Media’ aimed to analyze and compare the role of Sudsakorn in new media; comic version, animation comic, animation movie and film with the role of Sudsakorn in the original literature in two aspects physical appearance, characteristics and explicit behavior. The analytical data revealed the followings:

In physical appearance, Sudsakorn in each version presented all appearances closed to the original literature, human body, and great strength, magnificent ability in swimming and diving. However, in the original literature and animation movie, Sudsakorn’s physical changes developed from the beginning to the end whereas comic version, comic animation and movie, there was no physical change. In the comic animation and animation movie, Sudsakorn kept his tuft or a topknot and this differed from that of comic tale and movie. The other difference was the clothes. In movie, Sudsakorn did not wear the hermit dress made from tiger skin, but in white cloth like Brahmin’s dress.

Characteristics and behaviors of Sudsakorn in four versions were the same with the original literature from beginning to the end. The prominent personality and behavior which were clearly shown in every version included bravery, obedience, gratitude to parents and benefactors, kindness and compassion and generosity.

Keywords: role, Sudsakorn, new media

บทนำ

วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ เป็นวรรณคดีที่มีความประณีต งดงาม ทั้งด้านการใช้ภาษา และด้านคุณค่าคติสอนใจ ซึ่งนับเป็นวรรณคดียอดเยี่ยมและสร้างชื่อเสียงมากที่สุดจนได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่า เป็นยอดของกลอนนิทาน ซึ่งมีผู้นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลาย ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวถึงความนิยมเรื่องพระอภัยมณีไว้ในอธิบายว่าด้วยเรื่องของพระอภัยมณีของสุนทรภู่ตอนหนึ่งว่า

อันหนังสือเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ผิดกับหนังสือซึ่งผู้อื่นแต่งหลายสถาน จะว่าไม่มีหนังสือใดเปรียบก็ว่าได้ ที่ว่าเช่นนี้ไม่ใช่ประสงค์จะยกย่องว่าหนังสือเรื่องพระอภัยมณีดีกว่าหนังสืออื่นทั้งหมด มุ่งหมายความที่กล่าวแต่ว่าหนังสือเรื่องพระอภัยมณีเป็นหนังสือดี แปลกกว่าเรื่องอื่น ๆ เบื้องต้น แต่กลอนของสุนทรภู่ก็แปลกกว่ากลอนของกวีอื่น ซึ่งนับว่าดีในสมัยเดียวกัน ความคิดและโวหารของสุนทรภู่ที่แต่งเรื่องพระอภัยมณีก็แปลกกว่าหนังสืออื่นด้วย จะเล่าความหลังพอเป็นอุทาหรณ์เมื่อข้าพเจ้ายังย่อมนเยาว์ เป็นสมัยแรกที่หนังสือเรื่อง พระอภัยมณีพิมพ์ขาย ครั้งนั้นเห็นคนชั้นผู้ใหญ่ทั้งผู้ชายผู้หญิงพากันชอบอ่านเรื่องพระอภัยมณีแพร่หลายถึงจำกลอนในเรื่องพระอภัยมณีไว้กล่าวเป็นสุภาษิตได้มากบ้างน้อยบ้าง แทบไม่เว้นตัว (สำนักหอสมุดแห่งชาติ, 2555, หน้า 83-92) เปลื้อง ณ นคร (2545, หน้า 317) ได้กล่าวถึงเรื่องพระอภัยมณีไว้ว่า

คำกลอนเรื่องพระอภัยมณีเป็นอมตะวรรณกรรมของสุนทรภู่ ถึงแม้เนื้อเรื่องจะทันสมัย แต่แก่นสารของเรื่องอันเกี่ยวข้องกับความรัก ความซึ้ง ความสัตย์ ความเสียสละ ซึ่งสุนทรภู่วะบายลงไว้ในท้องเรื่องนั้นจะเป็นสิ่งที่จับใจคนอ่านทุกสมัย ตัวละครในเรื่องพระอภัยมณี มีทั้งบรรพชิต เด็ก คนหนุ่มสาว คนชรา นักรบ ลัทธิ ปิศาจ ยักษ์ ผู้วิเศษ กษัตริย์ คนสามัญ ฉากในเรื่องมีทั้งในน้ำ บนบก ในป่า ในพระราชวัง สนามรบ เกือบจะพูดได้ว่าเรื่องพระอภัยมณีนั้นคือเรื่องของคนทั้งโลก

ตัวละครในเรื่องพระอภัยมณีไม่ได้มีตัวละครเอกที่เด่นเพียงตัวเดียว จะมีหลายตัว แต่ละตัวก็จะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2535, หน้า 112-114) กล่าวถึงตัวละครสรุปได้ว่า ตัวละครคือผู้มีบทบาทในเรื่องผู้แต่งจะเป็นผู้สร้างตัวละครให้มีตัวตนมีชีวิตชีวาอย่างแท้จริงจนทำให้ผู้อ่านรักหรือซึ้งสงสารเห็นใจตัวละครเหล่านั้นตัวละครจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านสนใจหรือนิยมชมชอบวรรณคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

ตัวละครทุกตัวในเรื่องพระอภัยมณีล้วนมีความน่าสนใจในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา พฤติกรรม บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย การสื่อสาร คุณธรรมจริยธรรม สุตสาครเป็นตัวละครหนึ่งในเรื่องพระอภัยมณี ถือกำเนิดมาจากมนุษย์และอมมนุษย์กล่าวได้ว่าเป็นตัวละครลูกครึ่ง เพราะสุตสาครเป็นพระโอรสของพระอภัยมณีและนางเงือก สุตสาครนั้นจัดเป็นตัวละครเด็กที่มีบทบาทมากผู้หนึ่งในเรื่องพระอภัยมณี เพราะเนื้อเรื่องส่วนหนึ่งในพระอภัยมณีได้นำเสนอชีวิตการผจญภัยของสุตสาคร ด้วยการออกเดินทางตามหาบิดา โดยมีไม้เท้าวิเศษที่ได้จากพระฤๅษีเป็นอาวุธป้องกันตัว และมีม้านิลมังกรเป็นพาหนะข้างกาย สุตสาครนับเป็นตัวละครในเรื่องพระอภัยมณีที่ถูกนำมาสร้างและดัดแปลงในรูปแบบอื่น ๆ นอกจากวรรณคดี และนำเสนอผ่านสื่อสมัยใหม่อย่างหลากหลายทั้งที่เป็นนิทาน การ์ตูน และภาพยนตร์ การสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่นี้ นอกจากจะเป็นการนำเสนอที่ได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปแล้ว ยังสามารถช่วยให้เยาวชนยุคใหม่กลับมาให้ความสนใจกับวรรณคดีโบราณที่เล่าผ่านกลวิธีอย่างใหม่มากขึ้นกว่าเดิมทั้งยังมีส่วนช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของเรื่องมากยิ่งขึ้นอีกด้วย และถือเป็นประโยชน์อย่างมากในปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลังนี้ได้รับรู้จักรวรรคดีโบราณ และเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยเป็นลำดับต่อมา

สุตสาครมีบทบาทโดยสรุปดังนี้ สุตสาครเป็นพระโอรสของพระอภัยมณีและนางเงือกผู้มีถิ่นกำเนิดอยู่ในน้ำ สุตสาครจึงมีนิสัยชอบเล่นน้ำมาตั้งแต่เกิด และมีพลังกำลังที่เหนือกว่าเด็กปกติ สุตสาครได้รับการเลี้ยงดูจากพระฤๅษี เนื่องจากนางเงือกไม่สามารถเลี้ยงดูสุตสาครได้ จึงฝากให้พระฤๅษีช่วยอบรมเลี้ยงดู พระฤๅษีเลี้ยงดูสุตสาครมาอย่างดี ตั้งแต่เล็กจนโต และสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้แก่สุตสาครจนสุตสาครมีความรู้ความสามารถรอบด้าน สุตสาครมีม้านิลมังกรเป็นพาหนะข้างกาย โดยมีม้านิลมังกรเป็นม้าที่มีลักษณะพิเศษ สามารถเดินบนน้ำได้ นอกจากม้านิลมังกรแล้ว สุตสาครยังมีไม้เท้าวิเศษที่ได้จากพระฤๅษีเป็นอาวุธป้องกันตัว เมื่ออายุได้ 3 ขวบ สุตสาครก็ออกเดินทางตามหาพระอภัยมณีผู้เป็นบิดา สุตสาครต้องพบเจอกับเหตุการณ์หลายอย่างระหว่างเดินทาง มีทั้งเหตุการณ์ที่ดีและไม่ดี แต่เหตุการณ์สุตสาครต้องใช้ความสามารถมากมายจึงจะผ่านพ้นเหตุการณ์นั้นมาได้ เช่น หลงทางเข้าไปเมืองผีดิบจนต้องต่อสู้กับผีดิบถึงเจ็ดวัน ถูกขี้เปื่อยลวงเพื่อขโมยของวิเศษ ทั้งไม้เท้าและม้านิลมังกร แล้วจึงผลัดตกเหวเข้า เมืองการะเวกได้เป็นบุตรบุญธรรมของท้าวสุริโยไทย ต่อสู้กับผีเสื้อค้างคาว ในที่สุดสุตสาครก็สามารถผ่านพ้นมาได้อย่างปลอดภัยทุกครั้ง เมื่อได้

พบกับพระอภัยมณี สุดสาครยังมีบทบาทในการช่วยพระบิดาทำศึกกับเมืองหลาย ๆ เมือง จนได้รับชัยชนะ และเมื่อศึกษายุติลงสุดสาครก็อภิเษกกับนางเสาวคนธ์และครองเมืองลังกา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสุดสาครในพระอภัยมณียุคหลังสุนทรภู่ ที่เป็นสื่ออนิเมิตั้งนิทาน การ์ตูนแอนิเมชัน และภาพยนตร์ โดยจะมุ่งศึกษาเปรียบเทียบกับบทบาทสุดสาครในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของสุดสาครในสื่ออนิเมิตั้งนิทาน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์แอนิเมชัน และภาพยนตร์กับบทบาทของสุดสาครในวรรณคดีต้นฉบับ

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของสุดสาครในวรรณคดีต้นฉบับกับสื่ออนิเมิตั้งนิทาน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์แอนิเมชัน มีวิธีวิทยาการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ บทบาทของสุดสาครในวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ทั้งหมดทุกสำนวน กลุ่มตัวอย่างคือ บทบาทของสุดสาครในวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ทั้งหมด 5 สำนวนที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ สุดสาครในวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ฉบับหอสมุดแห่งชาติ, สุดสาครฉบับนิทานการ์ตูน “การผจญภัยของสุดสาคร” ของสำนักพิมพ์บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัดตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อตุลาคม 2551, สุดสาครฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน “สุดสาคร” ของบริษัท แฟนตาซีทาวน์ จำกัด ออกอากาศครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2545, สุดสาครฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน “สุดสาคร” ของปยุต เงากระจ่างออกอากาศในปี พ.ศ. 2522 และสุดสาครฉบับภาพยนตร์ “สุดสาคร” ของบริษัท โมโน พิล์ม จำกัดออกอากาศในปี พ.ศ. 2549

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูล และแบบบันทึกการเปรียบเทียบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาบทบาทของสุดสาครในวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณีของสุนทรภู่ ฉบับหอสมุดแห่งชาติอย่างละเอียดกับบทบาทของสุดสาครในสื่ออนิเมิตั้งนิทาน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์แอนิเมชัน 4 สำนวน แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกจากนั้นเปรียบเทียบบทบาทของสุดสาครในวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ กับบทบาทของสุดสาครในสื่ออนิเมิตั้งนิทาน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์แอนิเมชัน 4 สำนวน แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกการเปรียบเทียบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบมาวิเคราะห์ลักษณะเหมือน และลักษณะแตกต่างของบทบาทของสุดสาครในสื่ออนิเมิตั้งนิทาน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์แอนิเมชัน กับบทบาทของสุดสาครในวรรณคดีต้นฉบับใน 2 ประเด็น คือ ลักษณะทางกาย กับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก โดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์บทบาทของสุตสาครในเรื่องพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติซึ่งเป็นต้นฉบับ กับสื่ออนิเมตซึ่งได้แก่ สุตสาครฉบับนิทานการ์ตูน “การผจญภัยของสุตสาคร” ของสำนักพิมพ์ บริษัท สกายบุ๊กส์, สุตสาครฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน “สุตสาคร” ของบริษัท แพนตาซีทาวน์ จำกัด, สุตสาครฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน “สุตสาคร” ของปยุต เนงกระจ่าง และสุตสาครฉบับภาพยนตร์ “สุตสาคร” ของบริษัท โมโน ฟิล์ม จำกัด รวม 4 ส่วนวน โดยศึกษาลักษณะของสุตสาครดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกาย
2. ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก

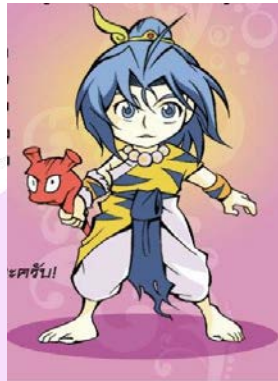
สุตสาครในเรื่องพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ

1. **ลักษณะทางกาย** สุตสาครเป็นพระโอรสของพระอภัยมณีและนางเงือก มีลักษณะเป็นมนุษย์ และมีหน้าตาคล้ายกับพระอภัยมณี เป็นเด็กที่มีรูปร่าง มีผิวพรรณเนียนเช่นนางเงือกผู้เป็นมารดา สุตสาครเป็นตัวละครที่ถือกำเนิดออกมาระหว่างมนุษย์และนางเงือก จึงมีพลังกำลังที่เหนือกว่ามนุษย์ธรรมดา แม้จะยังเป็นเพียงทารกแต่กลับมีร่างกายที่คล้ายกับเด็กอายุ 6-7 ขวบ แต่ก็มีพัฒนาการทางกายภาพตามลำดับเวลาที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ เมื่อเวลาผ่านไป สุตสาครก็เจริญเติบโตตามไปด้วย สุตสาครแต่งกายแบบฤษี ใส่ผ้าถุงที่ทำมาจากหนังเสือ

2. **ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก** สุตสาครมีความรักและความกตัญญูต่อบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ มีความเมตตากรุณา ไม่รังแกคนที่ไม่มีทางสู้ ไม่คิดอาฆาตพยาบาท แม้จะถูกขี้เป่ลี่ยทำร้ายและขโมยของแต่สุตสาครกลับให้อภัยมีความอ่อนน้อมถ่อมตน กิริยาเรียบร้อย รู้จักการมีสัมมาคารวะ มีความกล้าหาญ อดทนต่ออุปสรรคและความยากลำบาก มีความยึดมั่นในความสัตย์ และมีนิสัยซุกซน ชอบผจญภัย เที่ยวเล่นตามประสาเด็ก

สุตสาครฉบับนิทานการ์ตูน “การผจญภัยของสุตสาคร” ของสำนักพิมพ์ บริษัท สกายบุ๊กส์

1. **ลักษณะทางกาย** สุตสาครฉบับนิทานการ์ตูน ผู้สร้างได้สร้างสุตสาครให้ออกมาเป็นการ์ตูนลายเส้นสองมิติที่ดูราวกับมีชีวิต แต่ละครอบตัวการ์ตูนจึงถูกสร้างให้มีความต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา นักวาดภาพการ์ตูนของไทยได้รับอิทธิพลการวาดภาพมาจากนักวาดภาพการ์ตูนชาวญี่ปุ่น เพราะการ์ตูนประเภทนี้เป็นที่นิยมของเยาวชนเป็นอย่างมาก ด้วยความนิยมนี้ส่งผลให้รูปร่างหน้าตาของสุตสาครฉบับนิทานการ์ตูนถูกดัดแปลงให้มีลักษณะคล้ายการ์ตูนญี่ปุ่น มีดวงตากลมโต ปากนิดจุมูกหน้อย ผมยาวรุงรัง มวยผมไว้กลางศีรษะ รูปร่างเท่าเด็กอายุประมาณ 6-7 ขวบ แต่ความสามารถนั้นเกินเด็ก มีพลังกำลังมหาศาลสามารถอยู่ได้ทั้งบนบกและในน้ำ เริ่มเรื่องสุตสาครจะแต่งกายเหมือนเป็นชาวบ้านทั่วไป สวมกางเกงมีลักษณะคล้ายโจงกระเบน มีผ้าผูกเอว ไม่สวมเสื้อ แต่หลังจากที่สุตสาครตัดสินใจจะออกติดตามหาพระบิดา พระฤษีก็บวชให้สุตสาครเป็นตาบสน้อย ห่มร่างกายด้วยหนังเสือ ซึ่งสอดคล้องกับสุตสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ สุตสาครฉบับนิทานการ์ตูนมีลักษณะดังนี้ คือไม่มีเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเลย แม้เวลาจะผ่านไปหรือเนื้อเรื่องดำเนินไป แต่ร่างกายของสุตสาครก็ยังคงเป็นเด็กดังเดิม ดังแสดงในภาพ 1

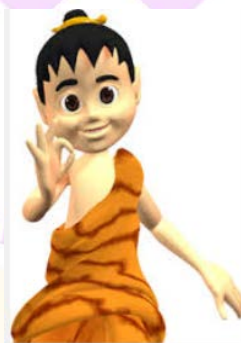

ภาพ 1 สุดสาครฉบับนิทานการ์ตูน

2. **ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก** สุดสาครมีนิสัยซุกซนตามประสาเด็ก ชอบออกไปเที่ยวเล่นอยู่ตลอดเวลา เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้มีพระคุณ มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นวิชาการป้องกันตัว เวทมนต์คาถาต่าง ๆ สุดสาครก็ตั้งใจศึกษาเป็นอย่างดี มีความกล้าหาญ แม้ว่าสุดสาครเป็นเพียงเด็กเล็ก แต่ก็สามารถต่อสู้กับศัตรูได้อย่างไม่เกรงกลัว มีความกตัญญูกตเวที มีความเมตตากรุณา ไม่ได้มีความต้องการที่จะทำร้ายผู้ใด แม้ผู้นั้นจะทำร้ายตนก็ตาม ซึ่งลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ปรากฏส่วนใหญ่ก็ตรงตามสุดสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ

สุดสาครฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน “สุดสาคร” ของบริษัท แฟนตาซีทาวน์ จำกัด

1. **ลักษณะทางกาย** สุดสาครฉบับการ์ตูนแอนิเมชันถูกสร้างให้ออกมาในรูปแบบของการ์ตูนแอนิเมชันคอมพิวเตอร์สามมิติ คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาททำให้การ์ตูนดูสมจริงมากยิ่งขึ้น สุดสาครในฉบับนี้จึงดูมีมิติความลึก โดยการใส่แสงเงา และมุมกล้องกล้องต่าง ๆ ทำให้มีรูปร่างหน้าตา ท่าทาง การเคลื่อนไหวที่ดูคล้ายมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในวัยเด็ก มีการกระทำที่สมจริง เป็นเด็กเล็กที่มีกำลังและความสามารถสูง แต่งกายด้วยชุดโยคีสายเสื้อที่พระฤๅษีเนรมิตให้ โดยลักษณะการแต่งกายนั้นเหมือนกับสุดสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ จะแตกต่างกันที่ สุดสาครฉบับการ์ตูนแอนิเมชันคุณลักษณะทางกายภาพลักษณะเดียวทั้งเรื่องไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้การดำเนินเรื่องจะผ่านระยะเวลามาถึง 3 ปี แต่สุดสาครก็ยังคงลักษณะเดียวตลอดทั้งเรื่อง ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 สุดสาครฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน

2. **ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก** สุดสาครมีความกล้าหาญ อายุเพียง 3 ขวบ แต่หาญกล้าที่จะออกไปตามหาบิดา ต่อสู้กับเหล่าร้ายจนชนะ มีความกตัญญู เชื้อฟังคำสั่งสอน มีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี ตลอดทั้งเรื่อง ที่สุดสาครมีการสู้รบกับใครก็ไม่เคยทำร้าย หรือสังหารใครเลย ยึดมั่นในความคิดของตนเอง รักการเล่นสนุก ชุกชวน ชี้เล่น เล็กเช่นเด็กทั่วไป ลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับสุดสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ

สุดสาครฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน “สุดสาคร” ของปยุต เงากระจ่าง

1. **ลักษณะทางกาย** สุดสาครฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน เป็นภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่องแรกของประเทศไทย แต่เป็นภาพยนตร์แอนิเมชันสองมิติเท่านั้น จึงดูไม่สมจริงเท่าที่ควรสุดสาครมีลักษณะเป็นมนุษย์เหมือนบิดา รูปร่างหน้าตาคล้ายเด็กไทยโบราณ ไร้ผมจุก สามารถหายใจได้ทั้งบนบกและในน้ำ ว่ายน้ำเก่งสมกับที่เป็นลูกของนางเงือก เครื่องแต่งกายของสุดสาครเป็นแบบญี่ปุ่นน้อย มัดผมจุกปักปิ่น สวมชุดหนังเสือ มีลูกประคำห้อยคอเช่นเดียวกับสุดสาครในฉบับหอสมุดแห่งชาติ และฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน และสุดสาครฉบับนี้ยังมีการเจริญเติบโตด้านร่างกายตามลำดับเวลา จากเด็กเล็กก็กลายเป็นเด็กที่โตขึ้นคล้ายกับสุดสาครในฉบับหอสมุดแห่งชาติ ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 3 สุดสาครฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน

2. **ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก** สุดสาครมีนิสัยชอบเล่นสนุกตามประสาเด็ก โดยมีนกฮูกที่อาศัยอยู่กับพระฤๅษีคอยเป็นที่เลี้ยง มีความกล้าหาญ สามารถต่อสู้กับทั้งลัทธิขงเบ้งและลัทธิเต๋า ตั้งใจศึกษาหาความรู้ มีความกตัญญูรู้คุณ มีเมตตากรรณา ให้อภัยแก่กระทั่งคนที่ทำผิดคิดร้ายกับตัวเองเช่นเดียวกับสุดสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ

สุดสาครฉบับภาพยนตร์ “สุดสาคร” ของบริษัท โมโน พิล์ม จำกัด

1. **ลักษณะทางกาย** สุดสาครมีลักษณะภายนอกเป็นมนุษย์เหมือนพระอภัยมณี สามารถอยู่อาศัยได้ทั้งบนบกและในน้ำ เป็นเด็กที่แข็งแรงและโตเกินอายุจริง รูปร่างสมส่วน ไร้ผมยาวรุงรัง ไม่มีผมจุก และไม่ได้ปักปิ่นไว้ที่ผม การแต่งกายของสุดสาครไม่ได้แต่งกายด้วยหนังเสือ โดยแต่งกายด้วยชุดสีขาวเหมือนอย่างพราหมณ์นักบวช ห้อยลูกประคำไว้ที่คอ ซึ่งตรงข้ามกับลักษณะของสุดสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติ และในสื่ออนิเมตอีก 3 ฉบับ และไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพเลยแม้แต่น้อย จึงยังคงลักษณะกายภาพลักษณะเดียวทั้งเรื่อง เช่นเดียวกับฉบับนิทานการ์ตูน และฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน ดังแสดงในภาพ 4

ภาพ 4 สุดสาครฉบับภาพยนตร์

2. **ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออก** สุดสาครจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดากับพระฤๅษี มีความกล้าหาญ สุดสาครแม้ว่าจะยังเด็ก ต้องออกเดินทางตามหาบิดาเพียงลำพัง มีเพียงไม้เท้าวิเศษและม้านิลมังกรเท่านั้นเป็นสิ่งที่อยู่ข้างกาย แต่ก็ไม่เคยเกรงกลัวอันตราย มีความเมตตากรุณาและรู้จักให้อภัย มีความกตัญญูรู้คุณ ถึงแม้ว่าสุดสาครไม่เคยพบกับพระอภัยมณีผู้เป็นบิดามาก่อน แต่ด้วยความกตัญญูของลูกที่มีต่อบิดา สุดสาครจึงออกเดินทางตามหาบิดาจนพบ โดยไม่ทราบเลยว่าระหว่างการเดินทางตนจะต้องพบกับอุปสรรคอะไรบ้าง สุดสาครจึงเป็นตัวอย่างลูกที่ดี

สุดสาครในพระอภัยมณีฉบับหอสมุดแห่งชาติเป็นตัวประกอบฝ่ายดี แต่ในสื่ออนิเมิตทั้ง 4 ฉบับ สุดสาครจะเป็นตัวละครเอก มีบทบาทสำคัญ คือ การเป็นผู้ช่วยของตัวละครเอกด้านการสู้รบกับศัตรู เป็นตัวละครเด็กที่มีความเก่งกล้าสามารถ มีไม้เท้าจากพระฤๅษีเป็นอาวุธคู่กาย และมีม้านิลมังกรเป็นพาหนะแสนวิเศษที่คอยช่วยในการสู้รบ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของสุดสาครนั้นสามารถรับรู้ผ่านทางคำพูดของตัวละคร ผ่านทางการกระทำของตัวละคร และผ่านการบรรยายของผู้แต่ง สุดสาครเป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง มีพฤติกรรมเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ สอดคล้องกับ ลาววัลย์ นิชรัตน์ (2537, หน้า 146) ที่กล่าวไว้ว่า

สุนทรภู่สร้างให้สุดสาครเป็นคนน่ารัก เจียมตัว บทบาทของสุดสาครจึงอยู่ในลักษณะ สุดสาครอ่อนหวาน สุดสาครอ่อนนงคัลลางคารพ สุดสาครอ่อนนงคัลลางอภิวาท สุดสาครขอรกร กราบ ฯลฯ นอกจากนี้ยังกำหนดให้สุดสาครเป็นผู้เสียสละ บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นเสมอ เช่น อาสาสู้ศึกเมืองลังกาที่มารบเมืองพลีท ซึ่งอุปนิสัยลักษณะนี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากเงือกผู้เป็นแม่ เพราะนางเงือกนั้นเป็นผู้ที่มีจิตใจดี และเสียสละทุกรูปแบบ

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทสุดสาครที่ปรากฏในวรรณคดีต้นฉบับกับสื่ออนิเมิตทั้ง 4 จำนวน มีส่วนที่เหมือนและส่วนที่ต่าง ดังนี้

1. ลักษณะทางกายสุดสาครในแต่ละสำนวนมีลักษณะใกล้เคียงตามวรรณคดีต้นฉบับ คือ ยังคงมีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เหมือนพระอภัยมณีผู้เป็นบิดา เป็นเด็กที่มีลักษณะพิเศษกว่าเด็กทั่วไป มีพลังกำลังมหาดาล แม้เป็นเด็กที่อายุน้อย แต่กลับมีร่างกายที่คล้ายกับเด็กที่โตแล้ว สามารถวิ่งเล่นได้ตลอดทั้งวัน ด้วยความที่เป็นลูกของนางเงือกจึงมีความสามารถในการว่ายน้ำ และดำน้ำได้ดี

สุดสาครในวรรณคดีต้นฉบับและฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน “สุดสาคร” ของปยุต เงากระจ่าง สุดสาครก็มีการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ นั่นแสดงให้เห็นว่า เมื่อเวลาของการดำเนินเรื่องผ่านไป ทำให้สุดสาครมีการเจริญโตทางด้านร่างกายตามไปด้วย ยกเว้นอีก 3 ส่วนวนที่เหลือ แม้เวลาการดำเนินเรื่องจะผ่านไป แต่สุดสาครก็ยังมีลักษณะทางกายภาพคงเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ในวรรณคดีต้นฉบับนั้นไม่ได้กล่าวถึงลักษณะผมของสุดสาคร ซึ่งทั้งฉบับการ์ตูนแอนิเมชัน “สุดสาคร” ของบริษัท แฟนตาซีทาว์น จำกัดและฉบับภาพยนตร์แอนิเมชัน “สุดสาคร” ของปยุต เงากระจ่าง ทั้ง 2 ส่วนนี้ สุดสาครจะมีลักษณะคล้ายกัน คือจะไว้ผมจุก และปักปิ่นของพระอภัยมณีที่มอบให้นางเงือกไว้บนศีรษะ แต่ในฉบับนิทานการ์ตูนนั้นจะไว้ผมยาวและมีจุกด้วย ส่วนฉบับภาพยนตร์ “สุดสาคร” ของบริษัท โมโน พิล์ม จำกัด สุดสาครในฉบับภาพยนตร์นั้นจะไว้ผมยาว ไม่ไว้ผมจุก ไม่ปักปิ่น แต่จะปักปิ่นที่นางเงือกมอบให้ไว้ข้างกายตลอดเวลาแทน

การแต่งกายของสุดสาครทุกสำนวนเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือเป็นดาบสหรือฤๅษีน้อยจะแต่งกายด้วยหนังสือ ยกเว้นในภาพยนตร์ “สุดสาคร” ของบริษัท โมโน พิล์ม จำกัด สุดสาครจะแต่งกายด้วยชุดสีชาวดลัษยพรหมณ์เพราะลักษณะของชุดสีชาวดลัษยพรหมณ์ตามการรับรู้ของคนทั่วไปจะแสดงถึงการเป็นนักบวชผู้ทรงศีล

ลักษณะทางกายภาพของสุดสาครในสื่ออนิเมิตที่แตกต่างกันไปจากวรรณคดีต้นฉบับ ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการสร้างตัวละครแบบญี่ปุ่น เพื่อให้ตัวละครสุดสาครดูเป็นการ์ตูนแบบแฟนตาซี สอดคล้องกับที่ สุพจน์ อนุวัชชกร (2545) กล่าวไว้ว่า “รูปแบบที่เป็นไปได้ต่อการทำการ์ตูนมากที่สุด ก็คือยึดเอาโครงเรื่องใหญ่และตัวละครไว้ แต่ปล่อยปัจจัยอื่น ๆ ในเรื่องพัฒนาอย่างอิสระโดยใช้แนวการ์ตูนแบบแฟนตาซี ซึ่งรักษาความคิดเดิมเอาไว้ และสามารถเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ” ซึ่งผู้สร้างล้วนต้องการให้ตัวละครสุดสาครนั้นมีจุดเด่น และจุดเด่นนี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงจุดขายของเรื่องช่วยดึงดูดผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับแนวความต้องการของตลาด โดยเฉพาะการ์ตูนแอนิเมชันที่มีลักษณะสามมิติ จุดขายจะอยู่ที่ความงามของภาพ รูปแบบการเคลื่อนไหวของภาพการ์ตูนที่ทำให้ดูเหมือนมีชีวิตจริง

2. ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกสุดสาครทั้ง 4 ส่วนนั้นก็มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่เหมือนกับในวรรณคดีต้นฉบับ คือมีคุณลักษณะเดียวตลอดทั้งเรื่อง

ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่เด่นชัดและปรากฏในทุกสำนวน ได้แก่ มีความกล้าหาญชาญชัย เสียสละ มีความสามารถในการเรียนรู้สูงทำให้มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เชื้อฟังคำสั่งสอน มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา และผู้มีพระคุณ เป็นเด็กที่มีจิตใจที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในภาพรวมแม้ว่าสุดสาครจะมีความรู้ความสามารถเพียงใด ก็ยังคงไว้ซึ่งความเป็นเด็กที่มีนิสัยซุกซน รักการเล่นสนุกตามประสาเด็กอยู่ไม่ขาด

เหตุที่ สุดสาครในสื่ออนิเมิตมีลักษณะคงที่ตลอดทั้งเรื่อง อาจอ้างอิงมาจากแนวคิดการรับรู้ของเด็ก ตามหลักจิตวิทยาของบรูคส์กัน และเลวิส (Brooks-Gunn and Lewis) อ้างอิงใน ชัยพร วิชชาวุธ (2525, หน้า 266) ซึ่งสามารถสรุปพัฒนาการการรับรู้ลักษณะบุคคลในช่วงวัยเด็กได้ว่า

การรับรู้ในวัยเด็กเล็กจำกัดอยู่ในลักษณะของกายภาพ เช่น จำแนกลักษณะบุคคลแปลกหน้า โดยอาศัยรูปร่างหน้าตาและน้ำเสียง จำแนกผู้ใหญ่และเด็กออกจากกันโดยอาศัยขนาดของรูปร่าง จำแนกผู้หญิงออกจากผู้ชาย โดยอาศัยลักษณะของการแต่งกาย ทรงผม และความทุ้มแหลมของเสียง การรับรู้ลักษณะกายภาพของบุคคลจะละเอียดมากยิ่งขึ้น เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น และก่อนที่จำแนกวัย 6-7 ขวบ การรับรู้ลักษณะบุคคลอื่นจะจำกัดในลักษณะรูปร่าง สีผิว

เสื้อผ้า ชื่อ ฯลฯ และถ้าจะรับรู้ลักษณะทางจิตก็จะจำกัดเพียงคนดี หรือคนไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ เมื่อพ้นวัย 6-7 ขวบไปแล้ว การรับรู้ลักษณะทางจิตก็จะเพิ่มขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว สุตสาครจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการลับสนของผู้บริโภค ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กช่วงอายุตั้งแต่ 3-12 ปี และตรงกับพื้นฐานการรับรู้ของเด็ก

แม้ว่าสุตสาครในสื่อนฤมิตร 4 ล้านวนจะเป็นส่วนที่สร้างขึ้นใหม่ มีการดัดแปลงเนื้อเรื่องเพื่อให้เข้ากับแนวโน้มความนิยมในปัจจุบัน แต่ก็ยังคงรักษาเค้าโครงเรื่องเดิมไว้ ไม่ได้มีการเพิ่มคุณลักษณะพิเศษใหม่ ๆ ให้แก่สุตสาคร เป็นเพียงการเดินทางตามคุณลักษณะเดิมของสุตสาครที่ปรากฏในวรรณคดีต้นฉบับเท่านั้น

การสร้างสรรค์วรรณคดีหรือวรรณกรรมในรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของนิทานการ์ตูน การ์ตูนแอนิเมชัน ภาพยนตร์ หรือในรูปแบบอื่น ๆ ยังคงเค้าโครงเรื่อง และลักษณะสำคัญของตัวละครเอาไว้อย่างครบถ้วน มีเพียงการดัดแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเพื่อให้มีความเป็นปัจจุบัน ไม่ได้เป็นการทำลายสำนวนดั้งเดิมแต่อย่างใด แต่เป็นการส่งเสริมให้บุคคลในยุคสมัยปัจจุบันได้เห็นคุณค่าของสำนวนดั้งเดิมในรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน ทั้งยังเป็นการสืบสานวรรณคดีหรือวรรณกรรมอันทรงคุณค่า และเป็นที่ยอมรับในอดีตกาลสืบต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้อยากรับรู้เรื่องราวอย่างสมบูรณ์ในสำนวนดั้งเดิม และยังเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มคนกลับมาสนใจวรรณคดีไทยโบราณอีกครั้ง เป็นแนวทางในการรักษาวรรณคดีไว้ เพราะผู้คนในสังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบถึงบทบาทของสุตสาครทั้งในวรรณคดีต้นฉบับ และในสื่อนฤมิตร ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับมานั้นไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นที่มีการเรียนเรื่อง พระอภัยมณี
2. ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครอื่น ๆ ในวรรณคดีไทย ทั้งที่เป็นตัวละครเอก และตัวละครประกอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารoles บทบาทของตัวละครในวรรณคดีเรื่องอื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรามเกียรติ์ ขุนช้างขุนแผน อิเหนา ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่ถูกสร้างสรรค์ใหม่ เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงและความคงอยู่ของลักษณะเด่นของตัวละครนั้น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.พรสวรรค์ สุวรรณธาดา ที่คอยแนะนำและเป็นที่ยปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ขอขอบพระคุณ ดร.วรวรรณ ศรียากษ์ ที่คอยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัย ขอขอบคุณคุณอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยทุกท่านที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ขอขอบคุณบุพการี บุคคลอันเป็นที่รัก และเพื่อน ๆ สาขาวิชาภาษาไทยที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ มัลลิกะมาส.(2535). **วรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

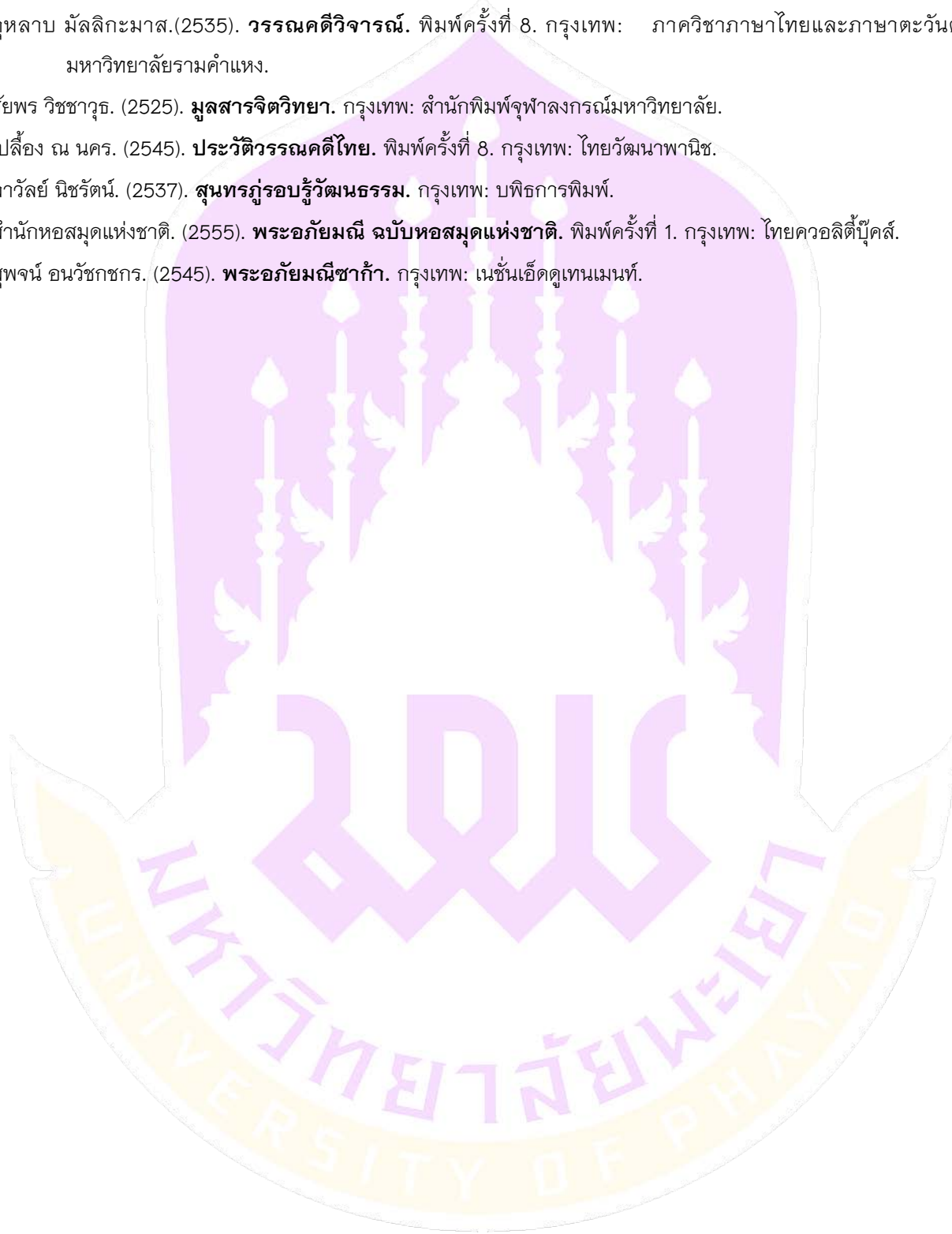
ชัยพร วิชชาวุธ. (2525). **มูลสารจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปลื้อง ณ นคร. (2545). **ประวัติวรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ลาวัลย์ นิชรินทร์. (2537). **สุนทรภู่รอบรู้วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

สำนักหอสมุดแห่งชาติ. (2555). **พระอภัยมณี ฉบับหอสมุดแห่งชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์.

สุพจน์ อนวัชกชกร. (2545). **พระอภัยมณีซาก้า**. กรุงเทพฯ: เนชั่นเ็ดดูเทนเมนท์.

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์
การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
Factors affecting English language learning development for ASEAN Community
preparation of the lower secondary students learning in Non – Formal and
Informal Education, Wiang Sub-district, Muang District, Phayao Province

เนตรนภา ประเสริฐสังข์^{1*} และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล²
Natenapa Prasirthsang^{1*} and Sukanya Kaowiwattanakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประจำปีการศึกษา 2556 โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 49 คน ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษาปัจจัย 5 ด้านได้แก่ ด้านตัวผู้เรียน ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านตัวผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 4.87 และปัจจัยด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ย 4.79 มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับมาก และด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมค่าเฉลี่ย 4.47 มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับมาก จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยด้านผู้เรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษมากที่สุดคือ กล่าวคือการที่นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษส่งผลให้นักศึกษาต้องการพัฒนาตนเองและเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีการตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทภาษาอังกฤษในโลกยุคปัจจุบัน ด้านปัจจัยครูผู้สอน พบว่าครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ครูต้องมีเทคนิคและวิธีการจูงใจจึงจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น ส่วนปัจจัย

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : duangtafah@gmail.com

ด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าปัจจุบันสื่อประเภทคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษมากที่สุด โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งนักศึกษาสามารถใช้ในการพัฒนาภาษาอังกฤษได้ตลอดเวลา การที่จะส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: การพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษ, การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The purpose of this study was to investigate the factors affecting English language learning development for ASEAN Community preparation of the lower secondary students learning in Non – Formal and Informal Education, Wiang Sub-district ,Muang District, Phayao Province. The factors included five aspects: students, instructors, instructional media innovation and technology of education, curriculum , context and environment of education. The population of this study were 49 lower secondary students of wiang Sub-district Non- formal and Informal Education, Muang Phayao Non-formal and Informal Education center. The instruments used for collecting data were questionnaire and interview. The data were statistically analyzed in terms of mean score, percentage and standard deviation.

The results showed that the factors of the students with the mean score of 4.87 and the instructors with the mean score of 4.79 appeared as the highest level. The factors of instructional media innovation and technology of education with the mean score of 4.44, curriculum with the mean score of 4.43, context and environment of education with the mean score of 4.47 were chosen at high level. According to interview results, it was found that the factors affecting English language learning was students factors. The students had to have good attitude towards English language learning. The instructors factors had an influence on the facilitation and motivation of English language learning. The participants had to be aware of the important of English language learning development.

Keywords: English language learning development, Non-formal and Informal education

บทนำ

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558(ค.ศ.2015)ของประเทศไทย นับเป็นก้าวสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทุกภาคส่วนกำลังตื่นตัวในการเตรียมตัวในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย(สำนักงาน กศน.)เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเพื่อเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะสถานการณ์ปัจจุบันหรือในอนาคตต่อไป การศึกษาจึงต้องเดินหน้าสู่การสร้างการพัฒนา เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นผลจากการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลก

เชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องสร้างและพัฒนาให้คนเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความสามารถ มีทักษะ ความถนัด ความชำนาญ และพัฒนาศักยภาพในการสื่อสารของคนในประเทศไทยเพื่อเตรียมตัวในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภาษากลางที่ถูกระบุให้ใช้ในการสื่อสารคือภาษาอังกฤษ ซึ่งนับเป็นภาษาสากลและมีการใช้อย่างแพร่หลาย และสถานการณ์เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของไทย ซึ่งปัจจุบันนักศึกษากคน.มีผลการเรียนต่ำในรายวิชาภาษาอังกฤษและไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษากคน.ให้มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษและสถานประกอบการต่างๆย่อมต้องการบุคคลที่มีทักษะทางภาษาอังกฤษ นักศึกษาจึงต้องมีการเตรียมตัว มีการปรับตัวและเตรียมการเพื่อให้ตนเองมีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต (ยุทธศาสตร์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานกคน.,2555)

กคน.ตำบลเวียง เป็นหน่วยงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยามีฐานะเป็นหน่วยจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นแหล่งจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆของชุมชน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร ข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ชุมชน ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา สาธารณสุข และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้อื่นๆ การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการสอดคล้องกับสภาพปัญหาของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และในการที่ประเทศไทยจะต้องเตรียมตัวในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจึงต้องมีการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษในการใช้เพื่อสื่อสาร และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและยังเป็นการส่งเสริมการรู้หนังสือของนักศึกษากคน.และประชาชนทั่วไป

กคน.ตำบลเวียงจึงได้มีการดำเนินงานตามแผนและโครงการตามยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงาน กคน.ในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยมีโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาและกลุ่มอาชีพต่างๆที่สนใจตามแต่รูปแบบและความต้องการของผู้เรียน เช่น กลุ่มแม่ค้า กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มนักศึกษาและประชาชนทั่วไป มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนอาเซียนศึกษาสู่ตำบล อย่างไรก็ตามจากข้อมูลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา(2556) พบว่านักศึกษากคน.ตำบลเวียงบางส่วนมีความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแต่ขาดพื้นฐานความรู้และความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ กคน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประจำปีภาคเรียนที่2 ปีการศึกษา 2556 เพื่อนำผลการศึกษา มาใช้ในการ วางแผน และพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ กคน.ตำบลเวียง ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนผู้รับบริการ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน.ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษในการเตรียมตัวรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน.ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวผู้เรียน ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน.ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 49 คน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ คือนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ กศน.ตำบลเวียง จำนวน 49 คน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปสอบถามกลุ่มประชากรคือนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดให้งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษารกรณีศึกษา(Case Study) ศึกษาเฉพาะบริบทของ กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถาม ปลายปิด (Close-Ended Form) ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อ่านภาษาอังกฤษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน.ตำบลเวียง สังกัดศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปของการสัมภาษณ์ (Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อใช้ในการยืนยันข้อมูลที่ได้ออกจากการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วให้มีความชัดเจนและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นเน้นการแสดงความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกศน. ตำบลเวียงสักัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 49 คน และเก็บรวบรวมด้วยตนเองจากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS)

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามที่สรุปประเด็นมาจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์นักศึกษา จำนวน 25 คน ตามประเด็นต่างๆ ที่ถูกกำหนดไว้ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงตามวัตถุประสงค์งานวิจัย หลังจากที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ทำการจัดแยกข้อมูลตามข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ ติความ และสรุปในแต่ละประเด็นและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน. ตำบลเวียงสักัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่าปัจจัยด้านตัวผู้เรียน มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษมากที่สุด และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่าการที่ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อังกฤษของตัวผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 51.02 จากผลการวิจัยยังพบว่าปัจจัยด้านครูผู้สอนที่มีผลต่อการเรียนรู้อังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด โดยครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อังกฤษคิดเป็นร้อยละ 57.14 และครูผู้สอนต้องมึเทคนิคและวิธีการจูงใจจึงจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าปัจจุบันสื่อประเภทคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.97 ด้านหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าสามารถนำความรู้ในวิชาบังคับและวิชาเลือกไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 42.85 ด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 40.81 ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อังกฤษ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ในหัวข้อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน. ตำบลเวียงสักัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตัวนักศึกษาต้องมีความชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษจะส่งผลให้ตัวนักศึกษามีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเกิดการต่อยอดความรู้โดยการศึกษาคำความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียนและหมั่นฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในภาษาอังกฤษซึ่งความรู้นอกห้องเรียนนั้นมีอยู่มากมาย สามารถเรียนรู้จากอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา และครูก็เป็นส่วนสำคัญที่เป็นคนช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และมีวิธีการที่สนุกสนานและจูงใจให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และตัวครูผู้สอนต้องมีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านภาษาอังกฤษ มีการเรียนรู้เพิ่มเติมหาเทคนิคและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ในทางกลับกันด้านที่เป็นปัญหาและอุปสรรคก็

คือตัวนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาอังกฤษ และยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่ต้องเตรียมตัวสำหรับการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน และชาติลืออุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมและดึงดูดความสนใจในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปัจจัยที่หนุนเสริมให้มีการพัฒนาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นคือทุกคนทุกภาคส่วนทุกหน่วยงานต้องร่วมกันสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็นตัวนักศึกษา ครอบครัว ครูและสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของ กศน.ตำบลเวียงสังกัตศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่าปัจจัยด้านตัวผู้เรียน และด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคลน์ (1990) ที่กล่าวว่า การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สองเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาที่สอง ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียนและนำไปฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ และยังสอดคล้องกับความเห็นของธีราภรณ์ พลายเล็ก (2554) ที่พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีผลต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ คือวิธีการเรียนและลักษณะนิสัยในการใช้ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษ และด้านครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษและมีเทคนิคในการจูงใจ ส่วนด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนของครอบครัวที่คอยช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษซึ่งตรงกับแนวคิดของการ์เดนอร์ (1973) ที่ได้กล่าวไว้ว่าปัจจัยด้านครอบครัวมีส่วนช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ภาษา นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อเทคโนโลยีและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม

โดยผลของการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดโครงการพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษของ กศน.ตำบลเวียงต่อไป เช่น จัดค่ายพัฒนาทักษะวิชาการในวิชาภาษาอังกฤษในทุกภาคเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ส่วนในด้านของการพัฒนาครูผู้สอนนั้น กศน.ตำบลเวียงควรต้องมีการส่งเสริมให้เข้ารับการพัฒนาตนเองด้านภาษาอังกฤษและอาเซียนตามแผนพัฒนาและโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะความรู้วิชาภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาในทุก ๆ ภาคเรียนและมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ควรมีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
3. จัดหาสื่อและจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาการเรียนรู้อังกฤษ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านต่างๆในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาเช่น ทักษะในการพูด การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุง ด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ตลอดจนคณะอาจารย์คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ในเรื่องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร คณะครู กศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาทุกท่าน ที่คอยให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณ นักศึกษาของ กศน.ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้แก่ผู้วิจัย

ท้ายสุดนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรม สั่งสอน ให้ความรู้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรภรณ์ พลายเล็ก (2554) ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร
- ยุทธศาสตร์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนสำนักงาน กศน. (2555) สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556) นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: กลุ่มแผนงานสำนักงาน กศน.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองพะเยา(2556) แผนการดำเนินงาน
- Gardner,R.C.(1973) Focus on Learner :Pragmatic Perspectives for the language Teacher. Rowley Mass :Newbury House
- Klein,Wolfgang(1990) Second Language Acquisition,London :Cambridge University Press

รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มเครือข่ายกัลยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง

Grammar teaching patterns of the teachers in upper secondary school of Kallaya group, Lampang Secondary Educational Service Area Office 35

ทิพย์วรรณ กาอินตะ^{1*} และสนิธ ยืนศักดิ์²

Tipwan Ka-inta^{1*} and Sanit Yeunsak²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง กลุ่มประชากรคือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) กลุ่มเครือข่ายกัลยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำปาง จำนวน 6 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษาข้อมูลจากการสังเกตการสอน พบว่า ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายมากที่สุดโดยใช้ทั้งการบรรยายที่เป็นแบบนิรนัยและอุปนัย แบบนิรนัยคือเริ่มจากอธิบายกฎเกณฑ์และการใช้ ผีกปฏิบัติด้วยการทำแบบฝึกหัด ส่วนการบรรยายที่เป็นแบบอุปนัยคือเริ่มจากการยกตัวอย่างประโยคที่หลากหลายเพื่อสรุปเป็นกฎเกณฑ์ ผีกปฏิบัติด้วยการทำแบบฝึกหัด ทั้งสองแบบครูเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไขและอธิบายเพิ่มเติม รูปแบบการสอนไวยากรณ์ที่ใช้มากรองลงมาคือการสอนแบบนำเสนอเป็นกลุ่ม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า 1) การสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งแก่นักเรียน 2) นักเรียนต้องเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะภาษาโดยเฉพาะทักษะการอ่านและทักษะการเขียน 3) รูปแบบการสอนอื่นที่ใช้สำหรับสอนไวยากรณ์ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การนำเสนอเป็นกลุ่ม การสอนด้วยเพลง การสอบแบบโครงการ การสอนแบบจิ๊กซอ 4) การสอนแบบบรรยายเป็นรูปแบบการสอนไวยากรณ์ที่ถูกใช้บ่อยที่สุด 5) การสอนแบบบรรยายช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความจำรูปแบบภาษา พัฒนาทักษะการอ่านและเขียนให้ดีขึ้น 6) การสอนนักเรียนต่างห้องเรียนกันรูปแบบการสอนไม่แตกต่างกัน แต่ต่างกันที่ความละเอียดของการบรรยาย ความยากง่ายของแบบฝึกหัด 7) การสอนเนื้อหาไวยากรณ์ที่ต่างกัน รูปแบบการสอนส่วนใหญ่ยังใช้แบบบรรยาย แต่แบบฝึกหัดมีความหลากหลายมากขึ้น 8) ปัญหาการสอนไวยากรณ์ที่พบมากที่สุดคือด้านนักเรียนเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ 9) การแก้ปัญหาที่ใช้คือการทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงสู่ความรู้ใหม่

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร มหาวิทาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : krubeebee@hotmail.com

การเน้นย้ำการตั้งคำถาม การใช้ใบความรู้ การท่องจำ การตัด การทำแบบฝึกหัด (Drill) ให้มากขึ้น 10) ความสำเร็จของการสอนไวยากรณ์คือนักเรียนสามารถนำความรู้ไวยากรณ์ไปใช้ได้จริงทั้ง 4 ทักษะ การทำข้อสอบได้และการศึกษาต่อ 11) โรงเรียนควรส่งเสริมครูให้เข้าร่วมการอบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองสำหรับการทดสอบและพัฒนาเทคนิคการสอนไวยากรณ์รูปแบบใหม่ๆ

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The aim of this study was to investigate the grammar teaching patterns of the teachers in upper secondary school of Kallaya group, Lamang Secondary Educational Service Area Office 35. The subjects were six secondary school teachers selected by a purposive sampling technique. The instruments used in this study were observations and interviews. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The finding of the observations revealed that secondary school teachers used the lecture both deductive pattern and inductive pattern to teach English grammar. Deductive pattern began with rules and functions and followed by doing exercises, but inductive pattern began with examples in order to conclude the rules and functions and followed by doing exercises. Both patterns were checked and given more details by the teachers. The other pattern which was used besides the lecture was group presentation.

The findings of the interviews revealed that 1) teaching English grammar was very important and essential for students. 2) Students must learn English grammar in order to improve their reading and writing skills. 3) The others teaching patterns that were used for teaching English grammar were role playing, group presentation, songs, project works and Jigsaw. 4) Lecture was used the most frequency. 5) Lecture could help students gain knowledge and recognition of grammar, could improve their reading and writing skills better. 6) In teaching different classrooms, the teaching patterns were not different ,but the details of describing were different and the exercises had different difficult level. 7) Teaching different grammar, the teaching pattern still was the lecture but more variety of exercises were used. 8) The problems of teaching grammar was students' knowledge background. 9) The ways to solve the problems were reviewing the previous knowledge to the new one, emphasising, asking questions, using handouts, doing more drills. 10) The success of teaching English grammar was that students could use grammar in four skills, could pass the test and study in higher levels. 11) The teachers should be supported to attend a seminar in order to improve themselves for the test and to learn more new English grammar teaching techniques.

Keywords: Teaching Pattern, English Grammar, Secondary Teachers

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และให้ผู้เรียนตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมอง ของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนเรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคือภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยทั่วไปนั้นมุ่งเน้นการฝึกทักษะทั้งสี่ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนแต่เนื่องจากภาษานั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ หน่วยเสียง คำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ ซึ่ง Chomsky (1966 อ้างถึงใน อัจฉรา วงศ์โสธร, 2539) ได้เสนอแนวคิดทางภาษาไว้ว่าทุกภาษามีระบบของตนเอง นั่นก็คือ มีไวยากรณ์เป็นแกนของภาษา ถ้าปราศจากกฎต่างๆ ที่ทุกคนมีอยู่ในตัวแล้ว มนุษย์ก็ไม่สามารถเข้าใจภาษาได้ แต่การเรียนการสอนไวยากรณ์ก็ยังคงต้องสอดแทรกไปในบทเรียนหรือเจาะจงสอนไวยากรณ์โดยตรงก็ยังคงมีอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้เพราะว่าไวยากรณ์เป็นองค์ประกอบร่วมที่สำคัญยิ่งในการเรียนภาษา ซึ่งก็คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างแยกจากกันไม่ได้เลย ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจะไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะเข้าใจและสื่อความหมายในระดับสูงได้ ถ้าผู้เรียนนั้นขาดความรู้ความเข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ไวยากรณ์เปรียบเสมือนเป็นจรรยาบรรณลักษณะและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนทราบเส้นทางที่ถูกต้องและสามารถควบคุมความก้าวหน้าทางภาษาของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิดา อติภักดิ์ (2554, หน้า1) ได้กล่าวว่า การเรียนไวยากรณ์ เป็นสิ่งสำคัญเพราะไวยากรณ์เป็นตัวนำที่สำคัญไปสู่การเรียนรู้ การเรียนไวยากรณ์จะช่วยให้คุณคิดอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากไวยากรณ์เป็นตัวสะท้อนความคิด ทั้งยังช่วยให้คุณมีความสามารถทางภาษาได้อย่างรวดเร็ว และเพิ่มพูนความสามารถในการใช้ภาษาทางด้านการพูดและการเขียนให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ และทำให้บุคคลกลายเป็นผู้พูด ผู้ฟัง ผู้อ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การสอนไวยากรณ์ในอดีตใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เน้นกฎเกณฑ์ทางภาษาต้องอาศัยการท่องจำ (Brown 2001, หน้า 18) ซึ่งวิธีการสอนแบบนี้ไม่เน้นการนำภาษามาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายเนื่องจากจะต้องท่องจำคำศัพท์ และโครงสร้างทางภาษามากเกินไป (กฤษมา ล่าม้าย, 2538, หน้า 5) ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของวารุณี จันทรานูวัฒน์ (2540, หน้า 121) ที่กล่าวว่า แม้ผู้เรียนจะได้เรียนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลาเกือบสิบปีหรือมากกว่านั้นก็ตาม แต่ยังไม่สามารถใช้ภาษาที่เรียนมานั้นสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจได้ เพราะผู้เรียนมีความกังวลในด้านการใช้ไวยากรณ์ ดังนั้นการใช้กิจกรรมในการสอนไวยากรณ์ที่ไม่เหมาะสม กิจกรรมที่ใช้ฝึกไวยากรณ์เน้นการสอนไวยากรณ์มากเกินไปทำให้การใช้ภาษาไม่เหมาะสมที่จะใช้ในสถานการณ์จริง และการฝึกไวยากรณ์มีความยากเกินไปไม่ชัดเจนในเรื่องรูปแบบและการใช้ภาษาซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่สนใจบทเรียน (Petrowitz. 1997, p. 201, Nunan. 1998, p. 102)

จากปัญหาการสอนด้วยวิธีการแบบดั้งเดิมดังกล่าว มีนักวิจัยให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และแนะนำการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ดังที่ Tudor (1996, p.229) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมและกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนรู้ของพวกเขาเอง ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาวิธีการเรียนรู้ภาษาด้วย สอดคล้องกับ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 240) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องใช้ทักษะการสอน เทคนิคการสอน วิธีการสอน หรือรูปแบบการสอนได้อย่างคล่องตัว กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการรวบรวมกลยุทธ์ทั้งหมดมาเลือกใช้อย่างมีการสลับปรับเปลี่ยน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ ติดตามการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ Finocchiaro (1989, p.22) ยังกล่าวว่าลักษณะของครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่ดีควรให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้สอน มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกใช้เทคนิคการสอนหรือรูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมายังพบว่า ตัวแปรด้านผู้สอน ในด้าน อายุ ประสบการณ์การสอน วุฒิการศึกษา มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย ดังเช่น งานวิจัยของ พัทธนันท์ นิลพัฒน์ (2543, 2-3 อ้างอิงจาก พิทักษ์ นิลพคุณ, 2539, Dunkin & Bidle, 1977, Bloom, 1976 และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2522) พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในด้านผู้สอน มีองค์ประกอบ ได้แก่ อายุ เพศ เจตคติ ประสบการณ์การเข้ารับการอบรม และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึง Harnisscfeger & Wiley (1978, p.224) กล่าวว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนโดยทั่วไปในด้านครูผู้สอน ได้แก่ ภูมิหลังของครูผู้สอน ประกอบด้วยภูมิหลังทางครอบครัวและสังคม อายุ เพศ ระดับการศึกษา นอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2530, หน้า 3-8) ได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 50 เรื่อง แล้วสรุปตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนโดยทั่วไปในด้านที่เกี่ยวกับผู้สอน ได้แก่ วุฒิ และประสบการณ์การสอน ทักษะของครูต่อนักเรียน การใช้เวลาของครูและเทคนิคการสอน

กลุ่มเครือข่ายกัลยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 35 ลำปาง ประกอบด้วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด 6 โรงเรียน เป็นโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 1 โรงเรียน และขนาดเล็ก 4 โรงเรียน ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวนทั้งสิ้น 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งจำแนกตามเพศชายมีจำนวน 1 คนและเพศหญิง มีจำนวน 5 คน วุฒิการศึกษา ปริญญาโท มีจำนวน 3 คน ปริญญาตรี มีจำนวน 3 คน วิทยฐานะชำนาญการ(คศ.2) มีจำนวน 1 คนและวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ(คศ.3) มีจำนวน 5 คน

จากตัวแปรที่เกี่ยวกับครูผู้สอนภาษาอังกฤษรายวิชาพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเกิดความสนใจว่าครูผู้สอนแต่ละคนที่เป็นกลุ่มประชากรของการศึกษาในครั้งนี้ จะมีการใช้รูปแบบการสอนไวยาคารณ์ภาษาอังกฤษอย่างไรบ้าง และตัวแปรของครู เช่น อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะทางการสอน ประสบการณ์หรือตัวแปรอื่นๆที่พบหลังจากได้สัมภาษณ์ครูผู้สอน มีผลต่อการเลือกรูปแบบการสอนหรือไม่ รูปแบบการสอนที่ใช้มีแบบใดบ้าง ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นอย่างไร เพื่อนำไปปรับใช้ในการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อสำรวจรูปแบบการสอนไวยาคารณ์ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายกัลยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (mixed method) เพื่อศึกษารูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายกัลยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเขลางค์นคร โรงเรียนลำปางกัลยาณี โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา โรงเรียนแม่สันวิทยา โรงเรียนโป่งหลวงวิทยารัชต์มงคลาภิเษก และโรงเรียนปงแสนทองวิทยา จำนวน 6 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive random sampling) ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลคือภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 วิธีการเก็บข้อมูลคือใช้วิธีสังเกตการสอนของครูคนละ 2 ครั้ง และใช้การสัมภาษณ์หลังการสังเกตการสอนครั้งที่ 2 โดยผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสังเกตการสอนรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. แบบสัมภาษณ์รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 11 ข้อ

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปางในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51-60 ปี วุฒิการศึกษา มีจำนวนเท่ากันทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทเฉลี่ยร้อยละ 50 ระบุสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่ร้อยละ 50 ไม่ระบุวิชาโท ครูร้อยละ 80 ได้รับวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โดยมีประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์อยู่ระหว่าง 12-18 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 100 มีประสบการณ์ในการพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพด้านการสอนภาษาอังกฤษด้วยการเข้าร่วมสัมมนาวิชาการและ/หรือเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 30 และร้อยละ 100 ได้รับมอบหมายให้ทำงานพิเศษมากกว่า 1 งาน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อมูลจากการสังเกตรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวนสองครั้งต่อครู 1 คน พบว่า การสอนทั้งสองครั้งของครูส่วนใหญ่ร้อยละ 50 ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายที่เป็น แบบนิรนัย โดยผู้สอนมักเริ่มต้นการสอนด้วยการแจ้งเรื่องที่จะสอน บรรยายเนื้อหาที่เตรียมมา ได้แก่ กฎเกณฑ์หรือรูปแบบไวยากรณ์ รวมถึงการใช้ จากนั้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการใช้กฎเกณฑ์หรือรูปแบบไวยากรณ์ด้วยการทำแบบฝึกหัดที่หลากหลาย เช่น การตอบคำถาม การสร้างประโยค การจับคู่ การเติมคำ การเรียงลำดับ ส่วนใหญ่เป็นทักษะการเขียน และครูตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขด้วยการอธิบายเพิ่มเติม มีการสรุปเนื้อหาอีกครั้งหลังการฝึกปฏิบัติ

รูปแบบการสอนอันดับรองลงมาที่ครูใช้ร้อยละ 33 คือการบรรยายที่เป็นแบบอุปนัย นั่นคือ เริ่มต้นด้วยการยกตัวอย่างประโยคในสถานการณ์ที่หลากหลาย ตั้งคำถามให้ฝึกคิดและตอบคำถาม จากนั้นให้นักเรียนวิเคราะห์และสังเกตโครงสร้างของประโยคเพื่อสรุปเป็นกฎเกณฑ์รวมถึงการใช้ไวยากรณ์ และฝึกปฏิบัติด้วยการทำแบบฝึกหัดที่หลากหลายทั้งด้านการพูดและการเขียนโดยครูเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขให้หากเกิดข้อผิดพลาด มีการสรุปเนื้อหาอีกครั้งหลังการฝึกปฏิบัติ

นอกจากนี้ครูร้อยละ 17 ใช้รูปแบบการสอนแบบให้นักเรียนทำการศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มและนำเสนอผลงานโดยครูมอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและศึกษาค้นคว้าเนื้อหาไวยากรณ์ที่ครูกำหนด ในเรื่องรูปแบบหรือกฎเกณฑ์ไวยากรณ์การนำไปใช้ ตัวอย่างประโยค และพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยใช้โปรแกรม Power Point ครูซักถามเพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและอธิบายเพิ่มเติม

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 67 มีความคิดเห็นว่าการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งแก่นักเรียน เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้ไวยากรณ์ไปใช้ในการสื่อสารได้ทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยครูต้องสอนการใช้ไวยากรณ์ให้ถูกต้องและสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาไวยากรณ์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสอนอย่างต่อเนื่องมาในแต่ละระดับชั้นเพื่อสร้างพื้นฐานความรู้แก่นักเรียนเมื่อเรียนในระดับที่สูงขึ้น

แต่ยังพบว่าครูร้อยละ 33 แสดงความคิดเห็นต่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษนั้นว่าเป็นเนื้อหาที่ยากที่จะสอนให้นักเรียนเข้าใจ เพราะไวยากรณ์เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ที่ต้องใช้ให้ถูกต้องในการสื่อสารโดยเฉพาะทักษะการพูดและทักษะการเขียน อีกทั้งนักเรียนไม่ให้ความสนใจเรียนเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ยาก

ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่มีต่อนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่นักเรียนต้องเรียนรู้การใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้องเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะทักษะการส่งสาร (Productive skills) คือทักษะการพูดและการเขียน และจำเป็นสำหรับการทดสอบอีกด้วย

จากข้อมูลประสบการณ์ของครูเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ครูร้อยละ 100 เลือกใช้รูปแบบการสอนอื่นๆนอกเหนือจากการสอนแบบบรรยาย ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การนำเสนอเป็นกลุ่ม การสอนด้วยเพลง การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบจิ๊กซอ

ส่วนรูปแบบการสอนไวยากรณ์ที่ครูเลือกใช้บ่อย พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 67 เลือกใช้การสอนแบบบรรยาย โดยเริ่มจากการยกตัวอย่างประโยคที่หลากหลาย และสรุปเป็นกฎเกณฑ์ หรืออธิบายกฎเกณฑ์ก่อนและตามด้วยการยกตัวอย่างที่หลากหลาย ขึ้นฝึกปฏิบัติใช้การทำแบบฝึกหัด ฝึกทบทวน ส่วนรูปแบบการสอนที่ครูเลือกใช้รองลงมาร้อยละ 33 คือการแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงละครสั้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น พบว่า การใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายทำให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องรูปแบบภาษาในด้านความรู้ความจำ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการอ่านและการเขียนได้ดีขึ้น ส่วนการสอนโดยใช้กิจกรรม ได้แก่การแสดงบทบาทสมมติและการแสดงละครสั้นนั้นช่วยพัฒนานักเรียนในการฝึกใช้รูปแบบภาษาในสถานการณ์จริงซึ่งช่วยให้นักเรียนจดจำได้ดีขึ้น และยังพบว่าจำนวนคาบสอนและเนื้อหาที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการสอนด้วย

และในประเด็นที่ครูสอนนักเรียนหลายห้องเรียนจะมีการเลือกรูปแบบการสอนไวยากรณ์ที่แตกต่างกันหรือไม่ พบว่า ครูร้อยละ 100 เลือกใช้รูปแบบการสอนที่ไม่แตกต่างกัน คือใช้แบบบรรยาย แต่มีการบรรยายที่แตกต่างกันในเรื่องความละเอียดเชิงลึกของเนื้อหาและการยกตัวอย่าง เนื่องจากนักเรียนแต่ละห้องเรียนมีความแตกต่างกันในเรื่องพื้นฐานความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ รวมถึงความรู้ด้านคำศัพท์มีผลอย่างมากต่อการฝึกทักษะการอ่านและการเขียน

นอกจากนี้ยังพบว่าถ้าหากครูสอนเนื้อหาไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน ครูร้อยละ 100 จะเลือกใช้รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน คือเลือกใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายในด้านเนื้อหา แต่การเลือกใช้ชนิดของแบบฝึกหัดสำหรับการฝึกปฏิบัติมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

ปัญหาในการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือด้านนักเรียน ในด้านพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่ไม่มีความแตกฉานด้านเนื้อหา ไม่จดจำเนื้อหาเพื่อเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาไวยากรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกัน รวมถึงปัญหาความรู้ด้านคำศัพท์ซึ่งส่งผลต่อทักษะการอ่านและการเขียนมากที่สุด สำหรับวิธีแก้ปัญหา พบว่า ในด้านพื้นฐานความรู้ครูใช้การทบทวนหรือเชื่อมโยงความรู้เดิมก่อนเริ่มเนื้อหาใหม่ การเน้นย้ำบ่อยๆทุกครั้งที่พบหลักภาษาในบทอ่าน การตั้งคำถามกระตุ้นให้ตอบ การใช้ใบความรู้ ใบงาน การท่องจำ การฝึกเขียนด้วยตนเอง การตัดโครงสร้างไวยากรณ์ การฝึกทำแบบฝึกหัด (Drill)

ส่วนความคิดเห็นของครูในเรื่องความสำเร็จของการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ครูร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่า ความสำเร็จของการสอนไวยากรณ์คือการที่นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงทั้ง 4 ทักษะ (การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน) รวมถึงการทำข้อสอบไวยากรณ์ และการศึกษาต่อด้วย

สำหรับการส่งเสริมของโรงเรียนต่อการพัฒนาครูในเรื่องการสอนไวยากรณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 100 มีความคิดเห็นตรงกันว่าโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทั้งความรู้ของตัวครูเองสำหรับการทดสอบที่กระทรวงจัดขึ้นและเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษรูปแบบใหม่ๆด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายภักดีลาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง

จากการสังเกตการสอนเพื่อศึกษารูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 50 ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายควบคู่กับการอธิบายที่เป็นแบบนิรนัยหรืออุปนัย การบรรยายแบบนิรนัยนั้นผู้สอนเริ่มต้นการสอนด้วยการแจ้งเรื่องที่จะสอน บรรยายเนื้อหาที่เตรียมมา ได้แก่ กฎเกณฑ์หรือรูปแบบไวยากรณ์ รวมถึงการใช้ไวยากรณ์ จากนั้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการใช้กฎเกณฑ์หรือรูปแบบภาษาด้วยการทำแบบฝึกหัดที่หลากหลาย เช่น การตอบคำถาม การสร้างประโยค การจับคู่ การเติมคำ การเรียงลำดับ ส่วนใหญ่เป็นทักษะการเขียน และครูตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขด้วยการอธิบายเพิ่มเติม มีการสรุปเนื้อหาอีกครั้งหลังการฝึกปฏิบัติ ส่วนการบรรยายแบบอุปนัยเป็นรูปแบบการสอนที่ครูใช้มาครองลงมาร้อยละ 33 ซึ่งครูเริ่มต้นด้วยการยกตัวอย่างประโยคในสถานการณ์ที่หลากหลาย ตั้งคำถามให้ฝึกคิดและตอบคำถาม จากนั้นให้นักเรียนวิเคราะห์และสังเกตโครงสร้างของประโยคเพื่อสรุปเป็นกฎเกณฑ์รวมถึงการใช้ไวยากรณ์ และฝึกปฏิบัติด้วยการทำแบบฝึกหัดที่หลากหลายทั้งด้านการ

พูดและการเขียนโดยครูเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขให้หากเกิดข้อผิดพลาด มีการสรุปเนื้อหาอีกครั้งหลังการฝึกปฏิบัติ

อีกรูปแบบการสอนหนึ่งประมาณร้อยละ 17 ที่พบว่าครูได้ใช้คือการให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและนำเสนอโดยครูมอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและศึกษาค้นคว้าเนื้อหาไวยากรณ์ที่ครูกำหนด ในเรื่องรูปแบบหรือกฎเกณฑ์ไวยากรณ์การนำไปใช้ ตัวอย่างประโยค และพุดนำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยใช้โปรแกรม Power Point ครูซักถามเพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและอธิบายเพิ่มเติม

จากข้อมูลข้างต้น รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ครูส่วนใหญ่ใช้คือการบรรยาย โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ข้อความรู้ ข้อเท็จจริง รวมทั้งทักษะต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและเป็นที่ยอมรับของนักเรียน โดยครูได้วางแผนการสอนมาเป็นอย่างดีในการนำเสนอข้อมูล ความรู้อย่างกระชับ ชัดเจน นำเสนออย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และระดับความรู้ของนักเรียน มุ่งฝึกทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนมากกว่า ซึ่งตรงกับแนวคิดของทิตานา แซมมณี (2552, หน้า 113)และงานวิจัยของ สลิตา ภูทอง (2552, หน้า 52) เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน ด้านการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ พบว่า รูปแบบการสอนที่ครูภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบนใช้สอนไวยากรณ์โครงสร้างเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่ การอธิบายหลักโครงสร้างไวยากรณ์ ยกตัวอย่างการใช้ แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ($\bar{x} = 3.78$) การให้ตัวอย่างรูปแบบประโยคและวลีอย่างพอเพียงแล้วครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเป็นหลักและกฎเกณฑ์แล้วให้ทำแบบฝึกหัด ($\bar{x} = 3.59$) นอกจากนี้ ทิตานา แซมมณี (2552, หน้า 338,342) ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนโดยใช้การนิรนัยคือช่วยถ่ายถอดเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วและไม่ยุ่งยาก ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนการนำทฤษฎี/หลักการไปใช้ในสถานการณ์ใหม่และช่วยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถหรือเรียนรู้ได้เร็วสามารถพัฒนา โดยไม่ต้องรอผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้ากว่า และข้อดีของการสอนโดยใช้การอุปนัยนั้นคือ ผู้เรียนสามารถค้นพบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำได้ดี สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และช่วยให้ผู้เรียนได้ทั้งเนื้อหาความรู้และกระบวนการที่เชื่อมโยงต่อการเรียนรู้เรื่องอื่นๆได้

จากการสังเกตการสอนเหตุผลที่ครูเลือกใช้การสอนแบบบรรยายเป็นเพราะในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีจำนวนนักเรียนต่อชั้นมากห้องเรียนคับแคบดังนั้นการสอนแบบบรรยายจึงเป็นวิธีที่สะดวกที่สุด การทำกิจกรรมที่ต้องแบ่งกลุ่มสามารถทำได้แต่ใช้เวลามากไม่เหมาะกับการสอนที่ครูต้องการเน้นเนื้อหาที่เป็นกฎเกณฑ์ที่ต้องอธิบายแบบชัดเจนการสอนแบบบรรยายจึงเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดที่พบว่ามีมากที่สุด

ส่วนการสอนแบบศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มและนำเสนอเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียนเพราะการค้นคว้าด้วยตนเองหากทำอย่างจริงจัง จะทำให้นักเรียนค้นพบข้อความรู้และเกิดความเข้าใจได้มากขึ้น อีกทั้งเป็นการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น ความกล้าแสดงออก โดย Perkin (1999, p. 8) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมทางสังคมมีการทำงานเป็นกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลึกซึ้งยิ่งกว่า อย่างไรก็ตามการสอนแบบบรรยายโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางนั้นนักเรียนมีโอกาสในการแสดงออกน้อยลง กิจกรรมการเรียนไม่เน้นทักษะการฟังและทักษะการพูด ส่วนการสอนแบบศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มและนำเสนอหากนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือในงานกลุ่มและไม่สนใจการเรียนจะไม่ได้ประโยชน์จากการสอนแบบนี้เท่าที่ควร การสอนแบบศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มและนำเสนอนี้มี

ประโยชน์มากหากนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพราะทำให้นักเรียนเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้มากขึ้น ซึ่งวิธีการแบ่งกลุ่มนักเรียนและการมอบหมายงานก็มีความสำคัญเช่นกัน จากการสังเกตการแบ่งนักเรียนต่อกลุ่มมีจำนวนมากแต่หัวข้อการศึกษาค้นคว้ามีน้อย นักเรียนที่ศึกษาจริงมีเพียงไม่กี่คนและคนที่ศึกษานั้นต้องเป็นผู้มานำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วย ส่วนนักเรียนที่เหลือภายในกลุ่มไม่มีบทบาทเลย ในกรณีนี้หากครูผู้สอนแบ่งกลุ่มนักเรียนให้เล็กลง กำหนดหัวข้อให้ทุกคนในกลุ่มได้รับผิดชอบ ให้นักเรียนกำหนดหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มให้ชัดเจน ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มมากขึ้นรวมทั้งการนำเสนอในหัวข้อที่ตนเองรับผิดชอบ ส่วนครูควรตั้งเกณฑ์การประเมินการทำงานกลุ่มและการนำเสนองานที่ชัดเจนและแจ้งนักเรียนล่วงหน้า วิธีการเหล่านี้จะทำให้นักเรียนตั้งใจศึกษาค้นคว้าและนักเรียนได้ประโยชน์จากการศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งฝึกความรับผิดชอบ ความสามัคคี ส่วนการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ควรให้นักเรียนที่เป็นผู้ฟังมีโอกาสได้ซักถามเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างนักเรียนโดยครูช่วยอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 67 มีความคิดเห็นว่าการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งแก่นักเรียน เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้ด้านไวยากรณ์ไปใช้ในการสื่อสารได้ทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยครูต้องสอนการใช้ไวยากรณ์ให้ถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหาไวยากรณ์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสอนอย่างต่อเนื่องมาในแต่ละระดับชั้นเพื่อสร้างพื้นฐานความรู้แก่นักเรียนเมื่อเรียนในระดับที่สูงขึ้น แต่ยังมีพบว่าครูร้อยละ 33 แสดงความคิดเห็นต่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษนั้นว่าเป็นเนื้อหาที่ยากที่จะสอนให้นักเรียนเข้าใจเพราะไวยากรณ์เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ที่ต้องใช้ให้ถูกต้อง ในการสื่อสารโดยเฉพาะทักษะการพูดและทักษะการเขียน อีกทั้งนักเรียนไม่ให้ความสนใจเรียนเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ยาก

จากข้อมูลข้างต้น ครูให้ความสำคัญต่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยเห็นว่าจะต้องสร้างพื้นฐานความรู้ในเรื่องไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและต่อเนื่องในทุกๆระดับชั้น เพราะหากนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้องและครอบคลุมจะเป็นประโยชน์ต่อการต่อยอดในระดับชั้นที่สูงขึ้นทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ครูลดเวลาของการทบทวน นักเรียนสามารถเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ที่ครูได้วางแผนไว้อย่างรวดเร็วและปัญหาที่ว่า การสอนไวยากรณ์เป็นเรื่องยาก นักเรียนไม่ให้ความสนใจเพราะคิดว่าเป็นเรื่องยากนั้นจะลดลงด้วย โดย สลิตา ภูทอง (2552, หน้า 54) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่พบมากคือ นักเรียนขาดแรงจูงใจและไม่เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ และผู้สอนมีความยุ่งยากในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจหลักภาษาอังกฤษ และสลินี วงษ์เส็ง (2546, หน้า 35) ได้กล่าวว่า พื้นความรู้เดิมทางภาษาอังกฤษหมายถึงความรู้ ทักษะและความสามารถทางภาษาอังกฤษที่มีมาก่อนที่จะเข้ามาเรียนในระดับชั้นปัจจุบัน พื้นความรู้เดิมทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนมีความสำคัญมากต่อผู้เรียนในการที่จะเรียนรู้ภาษาในระยะต่อไปหรือขั้นที่สูงขึ้น ดังนั้นสิ่งที่ครูควรทำคือครูผู้สอนภาษาอังกฤษแต่ละระดับชั้นควรวางแผนการสอนไวยากรณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดในแต่ละระดับชั้นและสอนการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้องเพื่อทำให้นักเรียนได้รับความรู้ในระดับชั้นของตนเองและเกิดความต่อเนื่องในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งช่วยลดระยะเวลาในการอธิบายหรือทบทวนเนื้อหาไวยากรณ์ในเรื่องเดิมอีกด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่มีต่อนักเรียน จะเห็นได้ว่าครูส่วนใหญ่คิดว่าความรู้เรื่องไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่นักเรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะทักษะการส่งสาร (Productive skills) คือทักษะการพูดและการเขียน และจำเป็นสำหรับการทดสอบอีกด้วย ซึ่งหากครูมีความคิดเห็นว่าการสอนไวยากรณ์เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต่อนักเรียนแล้ว จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษที่มีการกำหนดเนื้อหาไวยากรณ์ที่นักเรียนต้องเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้อง รวมถึงครูต้องมีความรู้เรื่องหลักไวยากรณ์อย่างถูกต้อง สามารถสอน อธิบายให้เข้าใจง่ายด้วย เพื่อนักเรียนจะสามารถนำความรู้เรื่องไวยากรณ์ไปใช้ในการพูด การเขียนรวมถึงการสอบต่างๆ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Weaver (1979) อ้างใน นิธิดา อติภัทร นันท์, 2554, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การเรียนไวยากรณ์เป็นสิ่งสำคัญเพราะไวยากรณ์เป็นตัวนำที่สำคัญไปสู่การเรียนรู้ การเรียนไวยากรณ์จะช่วยให้บุคคลคิดอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากไวยากรณ์เป็นตัวสะท้อนความคิด ทั้งยังช่วยให้บุคคลมีความสามารถทางภาษาได้อย่างรวดเร็ว และเพิ่มความสามารถ ในการใช้ภาษาทางด้านการพูดและการเขียนให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ และทำให้บุคคลกลายเป็นผู้พูด ผู้ฟัง ผู้อ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลประสบการณ์ของครูเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ครูร้อยละ 100 เลือกใช้รูปแบบการสอนอื่นๆนอกเหนือจากการสอนแบบบรรยาย ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การนำเสนอเป็นกลุ่ม การสอนด้วยเพลง การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบจิ๊กซอ จะสังเกตได้ว่าครูมีการเลือกใช้รูปแบบการสอนอื่นนอกเหนือจากการสอนแบบบรรยาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนได้แสดงออก ได้ทำงานเป็นกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่าครูสอนภาษาอังกฤษที่ดีควรมีความกระตือรือร้นในการสอน หาวิธีการสอน รู้จักใช้วิธีสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เนื้อหา เวลาในการสอน รวมถึงกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสนใจ เช่น เกม เพลง กิจกรรมการแก้ปัญหา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ (Miller, 1987, p.40-41, รวงอรุณ ลัมเล็ก, 2541, หน้า 25) กิจกรรมที่ครูสอนนอกเหนือจากการบรรยายนั้นเป็นกิจกรรมที่ครูใช้ไม่บ่อยนักหรือบางกิจกรรมให้ทำนอกเวลา เพื่อไม่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องนั่งฟังการบรรยายตลอด สังเกตได้ว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีเพียงการแสดงบทบาทสมมติเท่านั้น

ส่วนรูปแบบการสอนที่สำคัญที่ครูเลือกใช้บ่อยมีจำนวน 2 แบบคือ แบบบรรยาย และแบบกิจกรรม ซึ่งครูร้อยละ 67 เลือกใช้การสอนแบบบรรยาย โดยเริ่มจากการบรรยาย อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบ โครงสร้างไวยากรณ์ อาจเป็นการยกตัวอย่างประโยคที่หลากหลาย และสรุปเป็นกฎเกณฑ์ หรืออธิบายกฎเกณฑ์ก่อนและตามด้วยการยกตัวอย่างที่หลากหลาย จากนั้นขั้นฝึกปฏิบัติใช้การทำแบบฝึกหัด ฝึกทบทวน เหตุผลที่เลือกใช้แบบบรรยายคือจำนวนคาบสอนและเนื้อหาที่มีมาก การสอนแบบบรรยายทำให้การสอนเร็วขึ้น ส่วนครูร้อยละ 33 เลือกใช้การสอนแบบกิจกรรม ได้แก่การแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงละครสั้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการสอนนั้น พบว่า การสอนแบบบรรยายทำให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องรูปแบบภาษาในด้านความรู้ความจำ ซึ่งจากงานวิจัยของณรงค์ กาญจนะและคณะ (2551, บทคัดย่อ) วิธีสอน เทคนิคการสอนและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพของครูดีเด่นในประเทศไทย พบว่าครูดีเด่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศสอนโดยใช้การบรรยาย การนิรนัย การอภิปรายกลุ่มย่อยเป็นหลัก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการอ่านและการเขียนได้ดีขึ้น ส่วนการสอนแบบกิจกรรม ได้แก่การแสดงบทบาทสมมติและการแสดงละครสั้นนั้นช่วยพัฒนานักเรียนในการฝึกใช้รูปแบบภาษาในสถานการณ์จริงซึ่งช่วยให้นักเรียนจดจำได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยัง

พบว่าจำนวนคาบสอนและเนื้อหา มีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบการสอนด้วย ซึ่งเป็นผลจากการกำหนดคาบสอนของหลักสูตรเก่าทำให้โรงเรียนกำหนดโครงสร้างการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 4 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่า แต่หลักสูตรใหม่ทำให้โรงเรียนต้องลดคาบสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานเหลือเพียง 2 คาบต่อสัปดาห์แต่เนื้อหาในหลักสูตรยังมีมากเนื้อหา ส่งผลให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายเช่นเดิม ดังนั้นรูปแบบการสอนส่วนใหญ่จึงใช้การบรรยายเพื่อให้นักเรียนเรียนได้อย่างรวดเร็วและเรียนได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี แซมเมอเน่ (2552, หน้า 329) ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนแบบบรรยายว่าเป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบอื่นๆ สะดวก ไม่ยุ่งยาก และผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชาได้มาก

และในประเด็นที่ครูสอนนักเรียนหลายห้องเรียนจะมีการเลือกรูปแบบการสอนไวยาคารณ์ที่แตกต่างกันหรือไม่พบว่า ครูร้อยละ 100 เลือกใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย แต่จะแตกต่างในเรื่องความละเอียดของเนื้อหาเชิงลึกที่บรรยาย เนื่องจากนักเรียนแต่ละห้องเรียนมีพื้นฐานความรู้ด้านไวยาคารณ์ภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน รวมถึงความรู้ด้านคำศัพท์ซึ่งมีผลอย่างมากต่อทักษะการอ่านและการเขียน

นอกจากนี้ยังพบว่าหากครูสอนเนื้อหาไวยาคารณ์เรื่องใดก็ตาม ครูร้อยละ 100 ยังคงเลือกใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย แต่การเลือกใช้ชนิดของแบบฝึกหัดสำหรับการฝึกปฏิบัติจะมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย จะเห็นได้ว่าการที่ครูสอนหลายห้องเรียนหรือเปลี่ยนเนื้อหาเรื่องใดก็ตามนั้น ครูยังคงใช้การสอนแบบบรรยาย โดยการอธิบายเนื้อหาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ของนักเรียน ความรู้ด้านคำศัพท์เป็นปัญหาสำคัญของทักษะการอ่านและการเขียน ส่วนการฝึกปฏิบัติครูจะเลือกใช้แบบฝึกหัดที่มีความหลากหลายเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งฉวีวงศ์ สวางตุ้ย (2542, หน้า 37) ได้กล่าวสรุปถึงเกณฑ์แบบฝึกหัดที่ดีว่าควรมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายและต้องมีลักษณะที่เร้า ชั่วๆ ชู่งใจให้ได้คิด พิจารณาได้ศึกษาค้นคว้าจนเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะและมีเนื้อหาตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ปัญหาในการสอนไวยาคารณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือด้านนักเรียนเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่ไม่มี ความแตกต่างด้านเนื้อหา ไม่จดจำเนื้อหาเพื่อเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาไวยาคารณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกัน รวมถึงปัญหาความรู้ด้านคำศัพท์ซึ่งส่งผลต่อทักษะการอ่านและการเขียนมากที่สุด ซึ่งจากงานวิจัยของ วิจิต สุรัตน์ เรื่องรองและคณะ (2554, บทคัดย่อ) การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพาในด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่มีความพร้อม ขาดความมุ่งมั่นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ขาดระเบียบวินัย ไม่กล้าแสดงออก ไม่ตรงต่อเวลาและพื้นฐานไม่ดี สำหรับวิธีแก้ปัญหา พบว่า ในด้านพื้นฐานความรู้ครูใช้การทบทวนหรือเชื่อมโยงความรู้เดิมก่อนเริ่มเนื้อหาใหม่ การเน้นย้ำบ่อยๆทุกครั้งที่พบหลักภาษาในบทอ่าน การตั้งคำถามกระตุ้นให้ตอบ การใช้ใบความรู้ ใบงาน การท่องจำ การฝึกเขียนด้วยตนเอง การคัด การฝึกทำแบบฝึกหัด (Drill) ซึ่งหากนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่ไม่แตกต่างกันเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการสอนของครูที่ต้องใช้การบรรยายอธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจมากขึ้นและเป็นรูปแบบการสอนที่รวดเร็วมากกว่าการสอนเสริมรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยเพราะอาจทำได้ยากเนื่องจากภาระการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีมาก ภาระงานพิเศษของครูที่มีเวลารว่างไม่มากนัก ครูจึงต้องใช้คาบสอนในการอธิบายทบทวนให้กับนักเรียน

ด้านความสำเร็จของการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ครูร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่า ความสำเร็จของการสอนไวยากรณ์คือการที่นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงทั้ง 4 ทักษะ รวมถึงการทำข้อสอบไวยากรณ์และการศึกษาต่อด้วย จะเห็นได้ว่าความมุ่งหมายในการสอนของครูยึดความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก นั่นคือการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงใน 4 ทักษะ สามารถ ทำข้อสอบและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วย โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หน้า 209) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราว และวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ในสาระภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ระบุว่า ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

สำหรับการส่งเสริมของโรงเรียนต่อการพัฒนาครูในเรื่องการสอนไวยากรณ์นั้น พบว่า ครูร้อยละ 100 มีความคิดเห็นตรงกันว่าโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยการอบรมสัมมนา เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ของตัวครูเองสำหรับการทดสอบที่กระทรวงจัดขึ้น และพัฒนาเทคนิคการสอนไวยากรณ์รูปแบบใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ โดนาลด์ โบเวน (Donald J. Bowen. 1962, p. 47, อ้างถึงใน วรพงษ์ สุภูตะโยธิ. 2542, หน้า 24) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ของครู พบว่าการอบรม สัมมนาของครูสอนภาษาอังกฤษมีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยสร้างพื้นฐานอันสำคัญแก่ครู เพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพของครู ครูต้องได้รับความช่วยเหลือให้รู้หลักการสอนวิธีใหม่ๆ ให้รู้วิธีกาเทศภาษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

จากข้อมูลทั่วไปของครู การสังเกตการสอน และการสัมภาษณ์ พบว่า ตัวแปรของครูในเรื่องเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะทางการสอน ประสบการณ์ในการสอนและการพัฒนาในวิชาชีพ และงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนนั้น ตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือประสบการณ์การสอนของครูในการวิเคราะห์นักเรียน ความแตกต่างของนักเรียน ส่งผลให้ครูเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้นด้วยการพัฒนารูปแบบการสอน ถึงแม้จะพบว่ารูปแบบการสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้สอนเป็นแบบบรรยายก็ตาม แต่ครูแต่ละคนจะมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้ความจำและได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ฝึกการใช้ไวยากรณ์ด้วย นอกจากนี้งานพิเศษที่ครูได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนนั้นถ้ามีจำนวนหลายงานจะส่งผลให้ครูมีเวลาสำหรับเตรียมการสอนน้อยลงรูปแบบการสอนที่สะดวกที่สุดจึงเป็นการบรรยาย

ตัวแปรอื่นๆที่พบว่าส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษแบบบรรยายคือการกำหนดจำนวนคาบสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานที่ลดลงเหลือเพียง 2 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานนี้เน้นเรื่องการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และเนื้อหาไวยากรณ์ที่กำหนดไว้มีจำนวนหลายเรื่อง ดังนั้นวิธีที่จะสอนได้อย่างรวดเร็วและได้เนื้อหามากคือการสอนแบบบรรยาย

อีกตัวแปรหนึ่งคือพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่ไม่มีความแตกต่างมากพอที่จะต่อยอดในระดับชั้นที่สูงขึ้นจึงเป็นหน้าที่ของครูในระดับชั้นนั้นๆต้องสอนบรรยายทบทวนเนื้อหาเดิมให้นักเรียนเข้าใจก่อนเพื่อเชื่อมโยงไปหาเนื้อหาใหม่และใช้เวลามากพอสมควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ข้อมูลที่ได้ศึกษาจากการศึกษารูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายกัลยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง ครึ่งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ พบว่ากรณีมีคาบสอนน้อยแต่เนื้อหาไวยากรณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีจำนวนมากจะใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่เพราะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความจำแต่ควรแทรกกิจกรรมที่เน้นทักษะการสื่อสารเพื่อให้นักเรียนได้นำไปใช้สื่อสารจริงด้วย

2. การนำผลการศึกษาไปใช้ควรคำนึงถึงบริบทเกี่ยวกับโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนและเทคโนโลยีการสอนต่างๆ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและความร่วมมือของผู้ปกครอง และชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษานวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้ง 4 ทักษะ (ฟัง พูด อ่านและเขียน) มีความน่าสนใจต่อการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

2. ควรศึกษารูปแบบจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนและสามารถใช้สื่อสารได้

3. ศึกษาการสอนไวยากรณ์แบบการสื่อสาร (Communication) หรือการใช้เทคโนโลยี (IT)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษารูปแบบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายกัลยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ครึ่งนี้สำเร็จได้ โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลือจาก ผศ.สนิท ยืนศักดิ์ และ ดร.จิตติมา กาวีระ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำงานในครึ่งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤษ ตาขม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล และ ดร.สิงห์คำ รักษ์ป่า ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่างๆ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการเขต เปี้ยฮุด และผู้อำนวยการภูริต คันธขุมภู ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการเขลางค์นคร รวมถึงผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือในการทำงานในครึ่งนี้ ตลอดจนครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเครือข่ายกัลยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานคณะศิลปศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานเกี่ยวกับเอกสารและข้อมูลต่างๆ ตลอดจนผู้ที่มีได้เอื้อนามที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในครึ่งนี้

ทั้งนี้ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในครึ่งนี้ขอมอบแต่ครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้มีความรู้และผู้มีพระคุณทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ กาญจนนะ. (2551). **วิธีสอน เทคนิคการสอน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพครูดีเด่นในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2556, จาก http://www.thaiedresearch.org/thaied/index.php%3Fq%3Dthaied_results%26-table%3Dthaied_results%26...
- ทิตนา แชมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิดา ภูทอง. (2552). **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.,มหาวิทยาลัยแม่โจ้,เชียงใหม่.
- นิธิดา อติภัทรนันท์. (2553). **การใช้บล็อกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนสะท้อนคิดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาพรณ เล็งวงศ์. (2550). **การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- พัทธนันท์ นิลพัฒน์. (2543). **องค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- พิสนุ พงศรี. (2550). **วิจัยทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.
- รวงอรุณ ลี้มเล็ก. (2541). **การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 ของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. สารนิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วารุณี จันทรานุกวัฒน์. (2540). **แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิชิต สุรัตน์เรืองรองและคณะ. (2554). **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา**. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2556, จาก http://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/files_download/2011-06-222-54-%25E0%25B8%2595%25E0...
- สุมิตรา อังวัฒน์กุล. (2539). **วิธีสอนภาษาอังกฤษ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัจฉรา วงษ์โสธร. (2539). **แนวการสร้างข้อสอบทางภาษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Finocchiaro, Mary. (1989). **English/Foreign Language: From Theory to Practice (4th ed)**. Englewood Cliffs: Prentice Hall Regents.

โวหารรักในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา

The Love phraseology in Legitimate Drama ‘Mattanapata’

สุกัญญา ชุมภูกุล^{1*} และพรสวรรค์ สุวรรณชาติ²

Sukanya Chumphukul^{1*} and Pornsawan Suwanathada²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโวหารรักในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน 2 ประเด็น คือ ประเภทของโวหารรักและการประกอบสร้างโวหารรักด้านกลวิธีการนำเสนอและศิลปะการใช้ภาษาด้านเสียง ด้านคำและด้านโวหารภาพพจน์ ผลการศึกษาพบโวหารรักทั้งหมด 17 โวหาร วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้คือ ประเภทของโวหารรักพบโวหารรัก 4 ประเภทที่พบมากที่สุดคืออุปมาโวหาร รองลงมาคือพรรณนาโวหาร บรรยายโวหาร และสาธกโวหารตามลำดับ การประกอบสร้างโวหารรักด้านกลวิธีการนำเสนอด้านการนำเรื่องพบแบบเสนอแก่นเรื่องและแบบกล่าวเกริ่นนำการกล่าวเกริ่นนำที่พบมากที่สุดคือ เกริ่นนำแบบเสนอความคิดและจุดประสงค์ แบบคำคมรองลงมาพบแบบตั้งประเด็นคำถามและแบบใช้โวหารตามลำดับส่วนด้านการปิดความพบมากที่สุดคือสรุปความแบบโน้มน้าวและเน้นย้ำ รองลงมาพบแบบโวหารคำคม แบบตั้งประเด็นคำถามและแบบมีข้อสงสัย แบบแสดงความรู้สึกตามลำดับ การประกอบสร้างโวหารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านเสียง พบมีศิลปะการใช้ภาษาทางด้านนี้ครบทั้งด้านเสียงพยัญชนะ เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ การประกอบสร้างโวหารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านคำ พบมากที่สุดคือใช้ภาษาแบบการหลากคำ รองลงมาคือใช้ภาษาแบบเล่นคำ แบบคำซ้ำตามลำดับ และการประกอบสร้างโวหารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านโวหารภาพพจน์ พบมากที่สุดคือโวหารภาพพจน์แบบอุปมาแบบนามนัยและแบบอติพจน์ตามลำดับ

คำสำคัญ: โวหารรัก มัทนะพาธา

¹นิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chumphukul@hotmail.co.th

Abstract

This research aims to study love phraseology in legitimate play ‘Mattanapata’ composed by King Rama VI with two issues; types of love phraseology and construction in presentation strategy and arts of language use pertaining to sound, word, expression and image. Findings indicated that there were 17 love phraseology and subdivided into 4 types of love expression. The most found expression was figure of speech or simile, followed by description and narrative description with example respectively. The construction of love phraseology on presentation strategy consisted of leading part indicating theme and introductory part. In this introduction, the most found aspects were introduction with idea and objectives and epigram. In second to the previous finding, there was a form of question and expression respectively whereas a closing statement in the most found level included a persuasive speech and reiteration and the second to the previous finding was expression and epigram, question doubtful form and feeling expression respectively. With regard to the construction of love phraseology, the art of language use included consonant and vowel sounds together with intonation marks. In terms of the love phraseology construction in the art of using word, the most found was a synonymous word and the second to the synonym was a word play and repletion of words respectively. With regard to the art of using love phraseology construction, allegory, metonymy and hyperbole respectively were mostly found.

Keywords: Love Phraseology, Mattanapata

บทนำ

ภาษานับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ทั้งนี้ยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสำหรับคนในสังคม ดังที่ ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ (2542, หน้า 5) กล่าวไว้ว่า “ภาษาไทยเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะเปิดประตูไปสู่การเรียนรู้ ภาษาไทยเป็นสื่อของการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิดเห็นของคน” ดังนั้นเราจึงถือว่าการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกนั้นๆ การถ่ายทอดอารมณ์รักผ่านทางภาษาก็ต้องอาศัยการเลือกใช้ถ้อยคำและการถ่ายทอดอารมณ์ของกวีเพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ก่อเกิดรสหรืออารมณ์ได้ เช่น อารมณ์รัก โศกเศร้า หรือโกรธ ซึ่งทำให้วรรณคดีมีคุณค่าและมีความงดงามมากขึ้นและแนวความคิดนี้ได้สอดคล้องกับถ้อยคำและโวหารของ สมเกียรติ รัชมณี (2551, หน้า 63) โดยกล่าวถึงถ้อยคำและโวหารไว้ว่า “ถ้อยคำและโวหารเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ให้สื่อไปยังผู้อ่านและยังแสดงให้เห็นถึงปฏิภาณ ไหวพริบ และชั้นเชิงในการใช้คำของผู้ประพันธ์ บทประพันธ์ที่มีโวหารดี ก็ย่อมมีคุณค่าทางวรรณศิลป์สูงตามไปด้วย”

การศึกษาโวหารและศิลปะการใช้ภาษาที่ปรากฏในวรรณคดีไทยจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาโวหารรักและลีลาการใช้ภาษา ถ้อยคำ ที่มีความโดดเด่นในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา บทละครที่ได้ชื่อว่า “ตำนานแห่งดอกกุหลาบ” พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเนื้อหาของเรื่องมีการเลือกใช้ภาษาที่สละสลวย ช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการให้ผู้อ่านได้เป็น

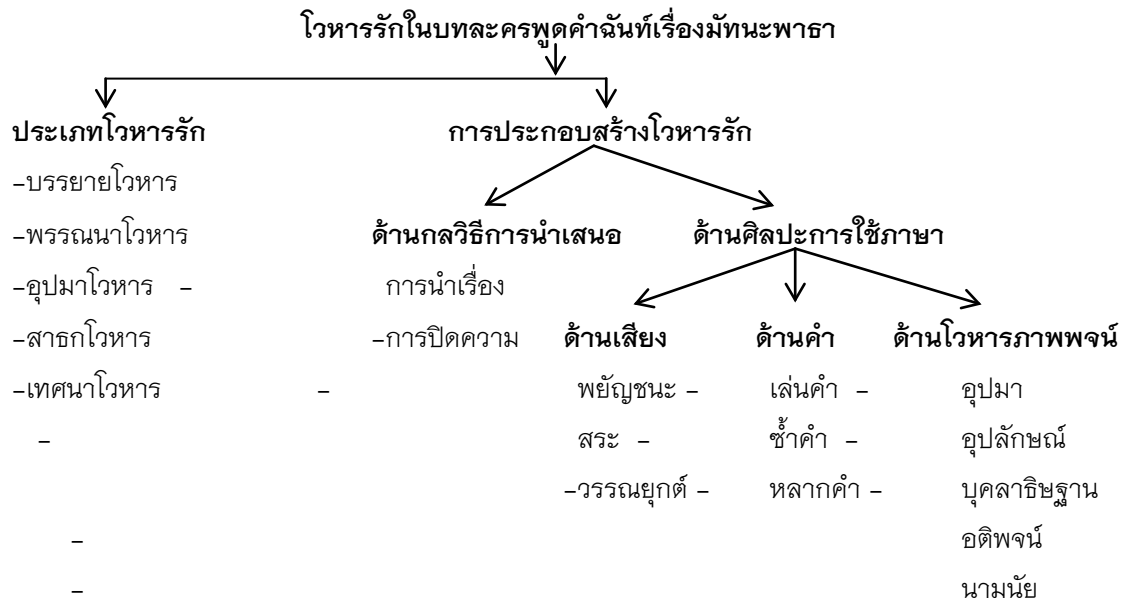
อย่างดีทั้งนี้บทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา ยังเป็นวรรณคดีเรื่องหนึ่งที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นหนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐานภาษาไทย ชุด “วรรณคดีวิจักขณ์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้เข้าใจถึงคุณค่าของวรรณคดีด้านต่างๆ เช่น คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคุณธรรม คุณค่าด้านวรรณศิลป์ และคุณค่าสร้างสรรค์จากจินตนาการของกวี

ดังนั้นบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาจึงถือว่าเป็นวรรณคดีที่มีความไพเราะ ให้คุณค่าทางวรรณศิลป์ อีกทั้งลักษณะคำประพันธ์ยังเป็นคำประพันธ์ประเภทฉันท์ ซึ่งแต่งได้โดยยากยิ่ง ตลอดจนชื่อตัวละครและภูมิประเทศนั้นก็ถูกต้องตามยุคแห่งการตวรรษจนได้รับการยกย่องจากคณะกรรมการวรรณคดีสโมสรให้เป็นหนังสือแต่งดี ประเภทบทละครพูดคำฉันท์ ด้วยสาเหตุนี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวรรณคดีเรื่องนี้ โดยจะศึกษาประเภทของโวหารรัก และศึกษาการประกอบสร้างโวหารรักทางด้านกลวิธีการนำเสนอและศิลปะการใช้ภาษาที่ปรากฏในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา อย่างละเอียดลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาประเภทของโวหารรักและการประกอบสร้างโวหารรักด้านกลวิธีการนำเสนอโวหารและด้านศิลปะการใช้ภาษาด้านเสียง ด้านคำ ด้านโวหารภาพพจน์ ที่ปรากฏในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “โหวารรักในบทละครพูดเรื่องมัทนะพาธา” มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย ได้แก่ โหวารรักในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ กลุ่มตัวอย่างคือ โหวารรักที่แบ่งประเภทตามแบบวิธีทางภาษาไทย 5 ชนิด คือ บรรยายโหวาร พรรณนาโหวาร อุปมาโหวาร สาธกโหวารและเทศนาโหวาร ที่ปรากฏในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาโดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลขึ้นมาเองและออกแบบให้เหมาะสมกับหัวข้องานวิจัย เครื่องมือนี้นี้ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลในรูปแบบตาราง จำนวน 5 ตาราง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยอ่านโหวารรักในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธอย่างละเอียดโดยหัวข้อพิจารณา ได้แก่ ประเภทโหวารรัก การประกอบสร้างโหวารรักด้านกลวิธีการนำเสนอ ศิลปะการใช้ภาษาด้านเสียง ด้านคำ ด้านโหวารภาพพจน์แล้วบันทึก ข้อมูลที่ได้ลงในตารางบันทึกข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft word 2007

4. การวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาประเภทของโหวารรักที่ปรากฏในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา ได้แก่ บรรยายโหวาร พรรณนาโหวาร อุปมาโหวาร สาธกโหวารและเทศนาโหวาร และศึกษาการประกอบสร้างโหวารรัก ใน 2 ประเด็น คือ ศึกษาการประกอบสร้างโหวารรักด้านกลวิธีการนำเสนอ คือ ศึกษาเฉพาะการกล่าวนำเรื่องและการปิดความ และศิลปะการใช้ภาษาทั้งด้านเสียง ด้านคำ และด้านโหวารภาพพจน์ ดังนี้ การประกอบสร้างโหวารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านเสียง คือ วิเคราะห์เสียงพยัญชนะ เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์การประกอบสร้างโหวารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านคำ คือวิเคราะห์การเล่นคำ การซ้ำคำและการหลกาคำส่วนการประกอบสร้างโหวารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านโหวารภาพพจน์ คือ การวิเคราะห์โหวารภาพพจน์อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ นามนัย ในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา

5. สรุปผล อภิปรายผลและเสนอแนะ โดยมีขั้นตอนการนำเสนออยู่ 3 กระบวนการ คือ สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์, อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาโหราารักในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเภทของโหราารัก

การศึกษาประเภทของโหราารักนั้น พบโหราารักทั้งหมด 17 โหราารและสามารถจำแนกโหราารรักได้ทั้งหมด 4 ประเภทโดยพบมากที่สุด คือ อุปมาโหราาร 9 โหราาร รองลงมาพบพรรณนาโหราาร 4 โหราาร บรรยายโหราาร 3 โหราาร และสาธกโหราาร 1 โหราาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างโหราารรักแบบอุปมาโหราาร เป็นบทร่ำพันถึงท้าวชัยเสนของนางมัทนา โดยอุปมาความรักแรกพบของนางว่าคราวใดที่สบตากลับร้อนหนาววูบวาบ และคิดเองว่าเมื่อยามที่ห่างไกลกันราวกับท้องฟ้าที่ปราศจากพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่ส่องสว่าง ดังนี้

มัทนา.	คราใดประสบเนตร เธอไกลก็ดูราว ไอ้ว่า ณ ครานี้ ด้วยรักกระทำเชือน	ฤก็เราละร้อนและหนาว นภาไร้ตะวันและเดือน แหละฤดีจะพันจะเพื่อน ละละนี้จะทำไฉน ? (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 68)
--------	---	--

ตัวอย่างโหราารรักแบบพรรณนาโหราาร เป็นบทสนทนาของ สุเทษณ์ – มัทนา บทสนทนานี้ได้กล่าวพรรณนาถึงความรักของท้าวสุเทษณ์ที่มีต่อนางมัทนา ขณะที่นางมัทนานั้นไม่ได้รักตอบท้าวสุเทษณ์ ซึ่งถ้อยคำที่นางพูดออกมานั้นยิ่งฟังก็ยิ่งเพิ่มพูนความทุกข์ระทมและชวนให้คลั่งไคล้ ดังนี้

สุเทษณ์.	ยิ่งฟังพะจิวรี ยิ่งซัดก็ยิ่งพูน อ้าเจ้าล้าเพาพักตร์ ที่จวนจะคลั่งไคล้	ก็ระดีประมวลงประมูล, ทุชะท่วมระทมทะหะทัย! สิริลักษณาวิไล, สติเพื่อพะวงอนงค์. (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 37)
----------	--	---

ตัวอย่างโหราารรักแบบบรรยายโหราาร เป็นบทสนทนาของ สุเทษณ์ – มัทนา บรรยายถึงความรักที่สุเทษณ์มีต่อนางมัทนา ซึ่งได้บรรยายถึงความรักและความเสนหาที่มีให้แก่กัน ดังนี้

สุเทษณ์.	อ้าโฉมวิไลยะสุปรिया พี่รักและกอบอภิระดี บอกหน่อยเถอะว่าตะรุณีเจ้า	มะทะนาสุรางค์ศรี, บมิเว็นลิเนห์หนัก ; ก็จะยอมสมัครัก. ..... (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 30)
----------	--	--

ตัวอย่างโหราารรักแบบสาธกโหราาร เป็นบทสนทนาของนางมัทนา – ท้าวชัยเสน โดยยกคำสอนโบราณที่ว่าความรักของชายนั้นขณะยามรักก็สามารถพูดได้ทุกอย่างซึ่งจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ไม่อาจทราบได้ ดังนี้

มัทนา.	กระหม่อมฉันก็เคยทราบ	สุภาษิตบุราณว่า
--------	----------------------	-----------------

บุรุษยามลิเนหา
ประจบนางและพลาถกอด
และหลอกเขาวะนาริน.

ก็พูดได้ละหลายลีน
พะนอพลอดและปลอดปลีน
.....

(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 71)

การประกอบสร้างโวหารรัก

1. การประกอบสร้างโวหารรักด้านกลวิธีการนำเสนอ การนำเรื่องพบแบบเสนอแก่นเรื่อง 3 โวหารของโวหารทั้งหมดนั้น และแบบกล่าวเกริ่นนำ 14 โวหารของโวหารทั้งหมด โดยการกล่าวเกริ่นนำ พบมากที่สุดคือนำเรื่องแบบเสนอความคิดและจุดประสงค์และแบบคำคม พบเท่ากันจำนวน 4 โวหาร รองลงมาพบแบบตั้งประเด็นคำถามและแบบใช้โวหารเท่ากันจำนวน 3 โวหาร ตามลำดับ

การปิดความนั้นพบมากที่สุดคือสรุปความแบบโน้มน้าวและเน้นย้ำพบ จำนวน 7 โวหารของโวหารทั้งหมด รองลงมาพบแบบโวหารคำคม แบบตั้งประเด็นคำถามและแบบมีข้อสงสัยพบเท่ากันจำนวน 3 โวหารของโวหารทั้งหมด และแบบแสดงความรู้สึกจำนวน 1 โวหารของโวหารทั้งหมด ตามลำดับ

2. การประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาด้านเสียง พบมีศิลปะการใช้ภาษาด้านนี้ครบทั้งเสียงพยัญชนะ เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

ด้านเสียงพยัญชนะ หรือ การสัมผัสอักษรผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะการสัมผัสอักษรภายในวรรคเดียวกันหรือสัมผัสในเท่านั้น พบมากที่สุดคือการสัมผัสอักษรแบบอักษรชิต 2 คำจำนวน 73 คำรองลงมาเป็นการสัมผัสอักษรแบบคั่นอักษรจำนวน 44 คำ และสัมผัสอักษรแบบชิต 3 คำจำนวน 2 คำ ตามลำดับ

ด้านเสียงสระ คือการสัมผัสสระผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะสัมผัสสระภายในวรรคเดียวกันของคำประพันธ์เท่านั้น พบมากที่สุดคือ การสัมผัสสระเสียงสั้นมากที่สุดจำนวน 88 คำรองลงมาคือสัมผัสสระเสียงยาวจำนวน 31 คำตามลำดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สุเทศน์.

อ้าช่วยระงับดับ

ทุชะพีระคายระคาง;

พี่รักอนงค์นาง

นิมิสมฤดีถวิล,

เหมือนพี่มิได้คง

วรชีวะชีวิติน-

ทริย์ไชรืบไฟเงิน-

ตะนะท่วงและท่อนนิยม.

ชีพอยูกี้เหมือนตาย,

เพราะมิวายระทวยระทม

ทุกข์ยากและกรากกรม

อูระช้ำระกำทวี.

อ้าฟังคนเถิด

มะทะนาและตอบวจี

พอให้ตุนนี้

สุชะรีนระเริงระทวย.

(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 35)

การสัมผัสเสียงพยัญชนะทั้งหมด 10 คู่ และสัมผัสเสียงสระ 10 คู่ ดังนี้

สัมผัสอักษร ปรากฏเสียงเช่น คาย-คาง, นาง-นาง, วะ-วิ, ทริย์-ไชรื, นะ-นิ, ท่วง-ท่อน, ระทวย-ระทม, กราก-กรม, รีน-ระ-เริง, นู-นี้

สัมผัสอักษรแบบอักษรขีด 2 คำ ปรากฏเสียงเช่น นงค์-นาง, ทรีย์-ไชรี้, กราก-กรม, นู-นี้

สัมผัสอักษรแบบคั่นอักษร ปรากฏเสียงเช่น ระคาย-ระคาง, วะ-วิ, นะ-นิ, ห่วง-ห่อน, ระทวย-ระทม

สัมผัสอักษรแบบขีด 3 คำ ปรากฏเสียงเช่น รื่น-ระ-เรียง

สัมผัสสระ ปรากฏเสียงเช่น ังบ-ดับ, ะ-ระ, ผิ-มิ, ะ-ระ, ไชรี้-ไฟ, ตะ-นะ, ยาก-กราก, ซ้ำ-กำ, มะ-ทะ-วะ, ะ-ระ

สัมผัสสระเสียงสั้น ปรากฏเสียงเช่น ังบ-ดับ, ะ-ระ, ผิ-มิ, ะ-ระ, ตะ-นะ, มะ-ทะ-วะ, ะ-ระ

สัมผัสสระเสียงยาว ปรากฏเสียงเช่น ไชรี้-ไฟ, ยาก-กราก, ซ้ำ-กำ

ด้านเสียงวรรณยุกต์ คือ ศึกษาเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคในบทประพันธ์ประเภทฉันทอนชนิดต่างๆ ที่ปรากฏเป็นโวหารรัก พบคำประพันธ์ที่กวีนิยมนำมาประพันธ์เป็นโวหารรัก จำนวน 6 ชนิด โดยคำประพันธ์ที่พบมากที่สุดคือ อินทวงส์ฉันทอน 12 จำนวน 8 บท รองลงมาคืออุกษคปะยาตฉันทอน 12 จำนวน 3 บทรองลงมาคืออินทริเชียรฉันทอน 11 และ อุปัฐิตาฉันทอน 11 พบเท่ากันจำนวน 2 บท รองลงมาคือโตฏกฉันทอน 12 และวลันตติลฉันทอน 14 พบเท่ากัน จำนวน 1 บท ตามลำดับ ส่วนเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคที่กวีนิยมใช้ มีดังนี้

อินทวงส์ฉันทอน 12

วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ 10, เอก 4, ตรี 4, โท 2, จัตวา 2

วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ 14, จัตวา 5, ตรี 2, เอก 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงโท

วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ 15, ตรี 5, โท 2 ไม่ปรากฏเสียงเอก, จัตวา

วรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ 13, จัตวา 8, ตรี 1 ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท

ตัวอย่างเช่น เหมือนพินิตไคคง วรรชีวะชีวิติน-
ทรีย์ไชรี้ไฟเงิน- ตะนะห่วงและห่อนนิยม
(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 35)

อุกษคปะยาตฉันทอน 12

วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ 2, เอก 2, โท 2, ตรี 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงจัตวา

วรรคที่ 2 นิยมเสียงจัตวา 3, เอก 2, ตรี 1, สามัญ 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงโท

วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ 3, โท 2, ตรี 1, จัตวา 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงเอก

วรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ 3, ตรี 2, จัตวา 2 แต่ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท

ตัวอย่างเช่น กระหม่อมฉันทดับคำ ตำรัสแห่งพระภุชช
ประณตนอบระขอบกาย และกราบแทบพระบาท
(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 71)

อินทริเชียรฉันทอน 11

วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ 2, โท 1, จัตวา 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงเอก, ตรี

วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ 4, ตรี 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท, จัตวา

วรรคที่ 3 นิยมเสียงจัตวา 2, สามัญ 1, โท 1, แต่ไม่ปรากฏเสียง เอก, ตรี

วรรคที่ 4 นิยมเสียงจัตวา 2, เอก 1, ตรี 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงสามัญ, โท

ตัวอย่างเช่น	พิศโฉมและพังเสียง ไอนนอนจะหลับไหล	ละก็เพียงจะขาดใจ, ฤจะนี่น่อกเอ๋ย! (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 66)
--------------	--------------------------------------	--

อุบัติฐานฉันทน์ 11

วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ 6, เอก 2, ตริ 2, โท 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงจัตวา
วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ 5, ตริ 3, เอก 1, โท 1, จัตวา 1
วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ 7, โท 2, เอก 1, จัตวา 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงตริ
วรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ 7, ตริ 2, จัตวา 2 แต่ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท

ตัวอย่างเช่น	อ้าโฉมมะทนา ใจพี่ละก็ความ	ผิวะหล่อนจะยอมตาม สุขะพี่จะพูนพี่ (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 70)
--------------	------------------------------	--

โตฏกฉันทน์ 12

วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ 5, ตริ 2, เอก 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงโท, จัตวา
วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ 5, เอก 2, ตริ 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงโท, จัตวา
วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ 6, โท 1, จัตวา 1 แต่ไม่ปรากฏเสียงเอก, ตริ
วรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ 6, ตริ 1, จัตวา 1 ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท

ตัวอย่างเช่น	และจะสูดสูวะคันธ ผิวะต้นก็จะดู	ระสะตางสูพะกา; ยุวะดีสิริมา, (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 73)
--------------	-----------------------------------	---

วสันตติลฉันทน์ 14

วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ 1 ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท, ตริ, จัตวา
วรรคที่ 2 นิยมเสียงจัตวา 1 ไม่ปรากฏเสียงสามัญ, เอก, โท, ตริ
วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ 1 ไม่ปรากฏเสียงเอก, โท, ตริ, จัตวา
วรรคที่ 4 นิยมเสียงเอก 1 ไม่ปรากฏเสียงสามัญ, โท, ตริ, จัตวา

ตัวอย่างเช่น	อ้าโฉมวิไลยะสุปรีชา พี่รักและกอบอภิระดี	มะทะนาสุรางค์ศรี, บมิเว็นลิเน่หนัก (รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 30)
--------------	--	---

การประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาด้านคำ พบมีศิลปะการใช้ภาษาด้านคำทั้ง 3 ชนิด ศิลปะการใช้ภาษาที่พบมากที่สุดคือการหลากคำ พบจำนวน 73 คำของการใช้คำทั้งหมด รองลงมาพบการเล่นคำ จำนวน 25 คำของการใช้คำทั้งหมด และพบการซ้ำคำ จำนวน 13 คำของการใช้คำทั้งหมด ตามลำดับ ดังตัวอย่างคำประพันธ์ต่อไปนี้

สุเทษณ์.	ยิ่งฟังพะจึศรี ยิ่งซัดก็ยิ่งพูน	ก็ระดีประมวลประมุล, ทุชะท่วมระทมิหะทัย!
----------	------------------------------------	--

อ้าเจ้าลำเพาพักตร์
พีจวนจะคลั่งไคล้

สิริลักษณวิไล,
สติเพื่อพะวงองค์.
(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 37)

การเล่นคำ มีการเล่นคำเพื่อต้องการให้เกิดความไพเราะขึ้นจำนวน 3 คำคือ ยิงฟัง, ยิงพูน, ยิงชด เล่นคำว่า “ยิง”
การซ้ำคำ เป็นการซ้ำคำเพื่อย้ำอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร มีการซ้ำคำ มี 1 คำ คือคำว่า ประมวลประมวล
การหลากคำ การใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน ในบทนี้กวีใช้เรียกแทนนางมีทนา มี 3 คำ คือ คำว่า ศรี, ลำเพา
พักตร์และอนงค์

การประกอบสร้างโวหารรักศิลปะการใช้ภาษาด้านโวหารภาพพจน์ พบมากที่สุดคือโวหารภาพพจน์แบบอุปมา
จำนวน 9 โวหาร รองลงมาพบโวหารภาพพจน์แบบนามนัย จำนวน 8 โวหาร และพบโวหารภาพพจน์แบบอติพจน์ จำนวน
3 โวหาร ตามลำดับ

ตัวอย่างโวหารภาพพจน์แบบอุปมา คำประพันธ์เป็นการกล่าวเปรียบเทียบความงามของนางมีทนาว่างามราวกับ
พระพรหมได้สร้างสรรคองค์มีทนาขึ้นมา ดังนี้

สุเทศน์.

รูปเจ้าวิไลราว
มิควรจะร้างรัก
ธาดา ๓ สร้างองค์
ไว้เพื่อจะผูกพัน-

สุระแสงรั้งประจิตประจักษ์,
เพราะพระภูพิถิปิถัน;
อรเพราะพิสุทธิสรรพ
ชนะจิตตะจองฤดี.

(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 34)

ตัวอย่างโวหารภาพพจน์แบบนามนัย ตัวอย่างเป็นคำนามนัยซึ่งทั้ง 3 คำ หมายถึง นางมีทนา ทั้งหมด ได้แก่คำว่า
สุปรียา, ตะรุณีเจ้าและมะทะนา ดังนี้

สุเทศน์.

อ้าโฉมวิไลยะสุปรียา
พี่รักและกอบอภิระดี
บอกหน่อยเถอะว่าตะรุณีเจ้า
.....

มะทะนาสุรางค์ศรี,
บมิเว้นลิเนห์หนัก ;
ก็จะยอมสมัครัก.
.....

(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 30)

ตัวอย่างโวหารภาพพจน์แบบอติพจน์ โดยได้กล่าวข้อความที่เกินจริงของท้าวชัยเสนที่ว่าไฟเสนาหาและความรัก
ของตนที่มีต่อนางมีทนานั้นท่วมท้นตั้งนางนั้นได้ล้วงใจและตรึงดวงใจของพระองค์ไว้ถ้าหากนางไม่รับรัก

ชัยเสน.

พอเห็นนรพักตร์
บัดนั้นฤก็มี
เหมือนโฉมตะรุณี
ล้วงใจคนคร่ำหี
แต่นั้นก็อนงค์
กำดวงฤดีใน

วนิดาวะรังคี
ฤดีท่วมลิเนหา;
นะแหละยื่นสุดถักมา
และกระสิ่งหทัยไว้;
นะลี้ยงบคินให้,
วรหัตถะแน่นครัน !

(รัชกาลที่ 6, 2554, หน้า 70)

นอกจากนี้การศึกษาศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ยังพบข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือในบางโวหารมีการกล่าวถึงโวหารภาพพจน์ทั้ง 2 แบบรวมกัน คือ แบบอุปมาและแบบนามนัย จำนวน 1 โวหารและกล่าวถึงโวหารภาพพจน์ทั้ง 3 แบบคือ แบบอุปมา แบบนามนัย แบบอติพจน์รวมกันจำนวน 1 โวหาร

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาโวหารรักในบทละครพูดคำฉันทน์เรื่องมัทนะพาธา เป็นดังนี้

ประเภทของโวหารรัก พบโวหารรักทั้งหมด 17 โวหารและสามารถจำแนกโวหารรักได้ 4 ประเภทโดยพบมากที่สุด คือ อุปมาโวหารจำนวน 9 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 52.94 รองลงมาพบพรรณนาโวหารจำนวน 4 โวหารคิดเป็นร้อยละ 23.5 บรรยายโวหาร จำนวน 3 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 17.65 และสาธกโวหารจำนวน 1 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 5.88 ตามลำดับ

การประกอบสร้างโวหารรัก

1. การประกอบสร้างโวหารรักด้านกลวิธีการนำเสนอพบการนำเรื่องแบบเสนอแก่นเรื่อง จำนวน 3 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 17.65 ของโวหารทั้งหมดและแบบกล่าวเกริ่นนำ 14 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของโวหารทั้งหมด การกล่าวเกริ่นนำ พบมากที่สุดคือนำเรื่องแบบเสนอความคิดและจุดประสงค์แบบคำคม พบเท่ากันจำนวน 4 โวหารคิดเป็นร้อยละ 23.53 ของโวหารทั้งหมด รองลงมาพบแบบตั้งประเด็นคำถามและแบบใช้โวหารเท่ากันจำนวน 3 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 17.65 ของโวหารทั้งหมดตามลำดับส่วนการปิดความพบมากที่สุดคือสรุปความแบบโน้มน้าวและเน้นย้ำ จำนวน 7 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 41.18 ของโวหารทั้งหมด รองลงมาพบแบบโวหารคำคม แบบตั้งประเด็นคำถามและแบบมีข้อสงสัยพบเท่ากันจำนวน 3 โวหารคิดเป็นร้อยละ 17.65 ของโวหารทั้งหมดและพบแบบแสดงความรู้สึกจำนวน 1 โวหารคิดเป็นร้อยละ 5.88 ของโวหารทั้งหมดตามลำดับ

2. การประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาพบมีศิลปะการใช้ภาษาด้านนี้ครบทั้งเสียงพยัญชนะ เสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

ด้านเสียงพยัญชนะ หรือ การสัมผัสอักษรผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะการสัมผัสอักษรภายในวรรคเดียวกันหรือสัมผัสในเท่านั้น พบมากที่สุดคือการสัมผัสอักษรแบบอักษรชิต 2 คำจำนวน 73 คำคิดเป็นร้อยละ 61.34 รองลงมาเป็นการสัมผัสอักษรแบบคั่นอักษรจำนวน 44 คำคิดเป็นร้อยละ 36.97 และสัมผัสอักษรแบบชิต 3 คำจำนวน 2 คำคิดเป็นร้อยละ 1.68 ตามลำดับ

ด้านเสียงสระ คือการสัมผัสสระผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะสัมผัสสระภายในวรรคเดียวกันของคำประพันธ์เท่านั้น พบว่ามีการสัมผัสสระเสียงสั้นมากที่สุดจำนวน 88 คำคิดเป็นร้อยละ 73.95 รองลงมาคือสัมผัสสระเสียงยาวจำนวน 31 คำคิดเป็นร้อยละ 26.05 ตามลำดับ

ด้านเสียงวรรณยุกต์ คือ ศึกษาเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคในบทประพันธ์ประเภทฉันทน์ชนิดต่างๆ ที่ปรากฏเป็นโวหารรัก พบคำประพันธ์ที่กวีนิพนธ์นำมาใช้แต่งเป็นโวหารรักจำนวน 6 ชนิด โดยคำประพันธ์ที่พบมากที่สุดคืออินทวงศ์ฉันทน์ 12 จำนวน 8 บท คิดเป็นร้อยละ 47.06 รองลงมาคืออุกฤษประยาตฉันทน์ 12 จำนวน 3 บทคิดเป็นร้อยละ

17.65 อินทริวิเชียรฉันทน์ 11 และอุปัฐิฐิตาฉันทน์ 11 พบเท่ากันจำนวน 2 บทคิดเป็นร้อยละ 11.76 ไตฎกฉันทน์ 12 วสันตติลกฉันทน์ 14 พบเท่ากันจำนวน 1 บท คิดเป็นร้อยละ 5.88 ตามลำดับ

ส่วนเสียงวรรณยุกต์ทำยวรรคที่กวีนิยมใช้ มีดังนี้

อินทวงส์ฉันทน์ 12 วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ แต่ไม่ปรากฏเสียงโท วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญไม่ปรากฏเสียงเอก, จัตวา และวรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, โท

กษุขตปะยาศฉันทน์ 12 วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียงจัตวา วรรคที่ 2 นิยมเสียงจัตวา ไม่ปรากฏเสียงโท วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก และวรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, โท

อินทริวิเชียรฉันทน์ 11 วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียงเอก, ตริ วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, โท, จัตวา วรรคที่ 3 นิยมเสียงจัตวา ไม่ปรากฏเสียง เอก, ตริ และวรรคที่ 4 นิยมเสียงจัตวา ไม่ปรากฏเสียงสามัญ, โท

อุปัฐิฐิตาฉันทน์ 11 วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง จัตวา วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญ วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียงตริ และวรรคที่ 4 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, โท

ไตฎกฉันทน์ 12 วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง โท, จัตวา วรรคที่ 2 นิยมเสียงสามัญไม่ปรากฏเสียงโท, จัตวา วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, ตริ และวรรคที่ 4 นิยมเสียง สามัญ ไม่ปรากฏเสียงเอก

วสันตติลกฉันทน์ 14วรรคที่ 1 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, โท, ตริ, จัตวา วรรคที่ 2 นิยมเสียงจัตวา ไม่ปรากฏเสียงสามัญ, เอก, โท, ตริ วรรคที่ 3 นิยมเสียงสามัญ ไม่ปรากฏเสียง เอก, โท, ตริ, จัตวา และวรรคที่ 4 นิยมเสียงเอก ไม่ปรากฏเสียงสามัญ, โท, ตริ, จัตวา

การประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาด้านคำ พบมีศิลปะการใช้ภาษาด้านคำทั้ง 3 ชนิดการใช้คำที่พบมากที่สุด คือ การหลากคำ พบจำนวน 73 คำของการใช้คำทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 65.77 รองลงมาพบการเล่นคำจำนวน 25 คำของการใช้คำทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 22.52 และพบการซ้ำคำ จำนวน 13 คำของการใช้คำทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 11.71 ตามลำดับ

การประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาด้านโวหารภาพพจน์ พบมากที่สุดคือโวหารภาพพจน์แบบอุปมาจำนวน 9 โวหารคิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมาพบโวหารภาพพจน์แบบนามนัย จำนวน 8 โวหารคิดเป็นร้อยละ 40.00 และโวหารภาพพจน์แบบอติพจน์ จำนวน 3 โวหาร คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

นอกจากนี้การศึกษาศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ยังพบข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ในบางโวหารมีการกล่าวถึงโวหารภาพพจน์ทั้ง 2 แบบรวมกัน คือ แบบอุปมาและแบบนามนัย จำนวน 1 โวหารและกล่าวถึงโวหารภาพพจน์ทั้ง 3 แบบคือ แบบอุปมา แบบนามนัย แบบอติพจน์รวมกันจำนวน 1 โวหาร

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโวหารรักที่ปรากฏบทละครพูดคำฉันทน์เรื่องมัทนะพาธา ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ปรากฏอยู่จำนวน 17 โวหาร ซึ่งการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่จำนวนค่อนข้างน้อยผู้วิจัยจึงศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาในเชิงลึกโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งเรื่องประเภทของโวหารรักและการประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาทั้งด้านเสียง ด้านคำ

และด้านโวหารภาพพจน์ โดยได้ศึกษาตามแนวทางทฤษฎีของ สมเกียรติ รัชภมณี และยังมีข้อสังเกตในหลายประเด็นที่ไม่ได้กล่าวไว้ในข้อสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ประเภทของโวหารรักที่พบทั้ง 4 ประเภท อันได้แก่ โวหารแบบบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร อุปมาโวหาร สาธกโวหาร และโวหารที่พบมากที่สุดคือ โวหารแบบอุปมาโวหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาโวหารรักจากวรรณคดีไทย ประเภทร้อยกรอง สมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ของไพเราะ คุณารักษ์ (2517, หน้า 229) ที่กล่าวถึงการเปรียบเทียบแนวโน้มของโวหารรักทั้งหมดว่า มีลักษณะการกล่าวโดยใช้โวหารโดยตรงและโวหารอุปมาที่มีความถี่มากขึ้น ทั้งนี้ก็น่าจะเป็นเพราะกวีต้องการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบความรักกับอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงรสรักที่ปรากฏในวรรณคดีมากยิ่งขึ้น

2. ส่วนการศึกษาการประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาในด้านเสียงนั้นมีการสัมผัสอักษรแบบคั่นอักษรมากกว่าแบบอักษรชิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำประพันธ์ที่ศึกษาเป็นประเภทฉันท การหาคำศัพท์มาใช้ต้องเป็นคำคำครู และคำกลุ่ที่มีลักษณะบังคับชัดเจน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่กวีจะใช้สัมผัสอักษรแบบชิดคำในหลายๆ พยางค์มาใช้ในคำประพันธ์

3. จากโวหารรักที่ปรากฏในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา จะเห็นได้ว่ากวีนิยมใช้ฉันทประเภทอินทวงส์ฉันท 12 ในการประพันธ์เป็นโวหารรักมากกว่าการคำประพันธ์จากฉันทชนิดอื่นๆ และการลงท้ายเสียงวรรณยุกต์ที่นิยมใช้ในการแต่งฉันทชนิดต่างๆ คือ วรรณคดี 1 ส่วนใหญ่นิยมเสียงวรรณยุกต์เสียงสามัญ ส่วนวรรณคดี 2 วรรณคดี 3 และวรรณคดี 4 นิยมใช้เสียงวรรณยุกต์เสียงสามัญและจัตวา เช่นเดียวกัน

4. การศึกษาการประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาในแง่มุมต่างๆ ทั้งเรื่องด้านเสียง ด้านคำ และด้านโวหารภาพพจน์นั้น สามารถทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์และการใช้ภาษาที่ประณีต การเลือกสรรคำที่สะท้อนอารมณ์ ก่อให้เกิดภาพพจน์ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งในทางวรรณคดี ทั้งนี้ยังสามารถช่วยขัดเกลาจิตใจให้ผู้อ่านมีความอ่อนโยนซาบซึ้งในรสทางวรรณคดีด้วยอีกทาง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังคุณค่าและความงามเหล่านี้ให้กับนักเรียนที่ศึกษาวรรณกรรมและวรรณคดีในประเภทต่างๆ ทั้งนี้ยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาทำให้ทราบถึงประเภทของโวหารรักและการประกอบสร้างของโวหารรักด้านกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในบทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาจึงควรนำความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องประเภทของโวหารชนิดต่างๆ จากวรรณกรรม วรรณคดี หรือบทความต่างๆ เพื่อให้นักเรียนศึกษาและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาและสามารถแยกประเภทของโวหารชนิดต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตลอดจนสามารถบอกถึงกลวิธีการนำเสนอโวหารของบทความ เรื่องสั้นหรือนวนิยาย โดยอ้างอิงความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้

2. การประกอบสร้างโวหารรักด้านศิลปะการใช้ภาษาในด้านต่างๆ อันได้แก่ ด้านเสียง ด้านคำ และด้านโวหารภาพพจน์นั้น สามารถทำให้ผู้อ่านมองเห็นถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์และการใช้ภาษาที่ประณีตและสะท้อนอารมณ์ ก่อให้เกิดภาพพจน์ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งในทางวรรณคดี ทั้งนี้ยังสามารถขัดเกลาจิตใจให้ผู้อ่านมีความอ่อนโยนซาบซึ้งในรสทางวรรณคดีอีกด้วย

3. การวิเคราะห์ลักษณะโดดเด่นทางด้านศิลปะการใช้ภาษาในการประพันธ์ถือเป็นการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อภาพ สื่อความ สื่อเสียงที่ไพเราะของกวีแต่ละท่าน สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประเภทและโวหารชนิดต่างๆ ตลอดจนการประกอบสร้างโวหารด้านศิลปะการใช้ภาษาที่นอกเหนือจากนี้เช่น ศิลปะด้านลีลาภาษา เรื่องการเลียนเสียงพูด คำย่อ คำตัด คำทับศัพท์ หรือคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งอาจศึกษาในวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ เพื่อสามารถนำผลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกันออกไป

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประเภทและโวหาร ตลอดจนการประกอบสร้างโวหารด้านศิลปะการใช้ภาษา กับวรรณคดีที่มีเนื้อหาและลักษณะโดดเด่นในเรื่องอื่นๆ หรือศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าที่ได้รับด้านต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียนได้ในมิติที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวรรณธาดา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและตรวจทานงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย ที่อนุเคราะห์เอกสารประกอบการจัดทำวิจัย ตลอดจนขอบคุณเพื่อนนิสิตร่วมชั้นทุกคนสำหรับความช่วยเหลือที่ดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดวรรณคดีวิภังค์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.**

กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.

ก่อ สวัสดิพิพานิชย์. (2542). **ลักษณะภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กัลยา กุลสุวรรณ. (2553). **วาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2536). **วรรณคดีไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กุหลาบ ไม้เรียง. (2486-2488). **วิจารณ์มัทนะพาธาหรือตำนานแห่งดอกกุหลาบ บทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.** วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, (2554). **มัทนะพาธา.** กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

ไพเราะ คุณารักษ์. (2517). **โวหารรักจากวรรณคดีไทยประเภทร้อยกรองสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สมเกียรติ รัชมณี. (2551). **ภาษาวรรณศิลป์.** กรุงเทพฯ: โครงการตำราภาควิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของวิสาหกิจชุมชน

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Readiness for the ASEAN Economic Community of Community enterprise in

Muang district, Phayao province

นิรากร ทรรศวัย^{1*} และบังอร สวัสดิ์สุข²

Niraporn Tornchuai^{1*} and Bungon Sawatsuk²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 115 กลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความพร้อมด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) ความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการเงินและบัญชี ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มี ความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.18 และระดับการเตรียมความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการผลิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.91 ด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 2.71 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.52 ด้านการเงินและบัญชี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.40

นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้ให้ข้อเสนอแนะว่าพวกเขาต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมพร้อมจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาธุรกิจจากการตลาดท้องถิ่นสู่ตลาด ASEAN

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม วิสาหกิจชุมชน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ni.61166@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research is to determine the readiness for the ASEAN Economic Community of Community enterprise in Muang district, Phayao province. There are two main categories, first is the readiness of basic knowledge about ASEAN and second is four aspects of the readiness, marketing aspect, management aspect, financial and accounting aspects, and 115 of community enterprise leaders were used as quantitative research sample. Close ended questionnaire is used as research tool for data collection.

The research results showed of the Community enterprise leaders The respondents have knowledge about ASEAN in low level. And majority of samples are not ready to enter ASEAN market, moderate level. In term of readiness of production item has highest average ($\bar{X} = 2.91$), readiness of market item has second high average ($\bar{X} = 2.71$), readiness of management item has third high average ($\bar{X} = 2.40$), and the lowest average of readiness is the finance and accounting ($\bar{X} = 2.40$).

In addition, the majority of the respondents have given feedback that they need to be promoted and supported the forthcoming from government and private sectors involved for business development from local market to ASEAN market.

Keywords: Readiness, Community Enterprise, ASEAN Economic community

บทนำ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีเป้าหมายของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market and Production Base) โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือ ภายในอาเซียนอย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้นภายในปี 2558 AEC จึงเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในการขยายการส่งออกและโอกาสทางการค้าและการบริการในสาขาที่ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน เช่น การท่องเที่ยว โรงแรมและภัตตาคารสุขภาพ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังจะช่วยเสริมสร้างโอกาสในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมายังอาเซียน ซึ่งจะเพิ่มอำนาจการต่อรองของอาเซียนในเวทีการค้าโลก และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในอาเซียนโดยรวม จึงเป็นความท้าทายและโอกาสใหม่ของประเทศไทย ที่จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่จะมีการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มในภูมิภาค (Regional Value Chain) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการขยายตลาดอาเซียนที่มีประชากรกว่า 590 ล้านคน (ศูนย์ข้อมูลประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, 2557)

การเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนก้าวสู่ประชาคมอาเซียน 2558 จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย จำเป็นต้องนำความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์มาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และปรับแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก ดังนั้นผู้ประกอบการ OTOP และ SMEs รวมทั้ง นักวิชาการและนักวิจัยทุกสาขาในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องศึกษา วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อการสร้างสิ่งใหม่ๆ ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ การบริการ รูปแบบธุรกิจใหม่ๆ

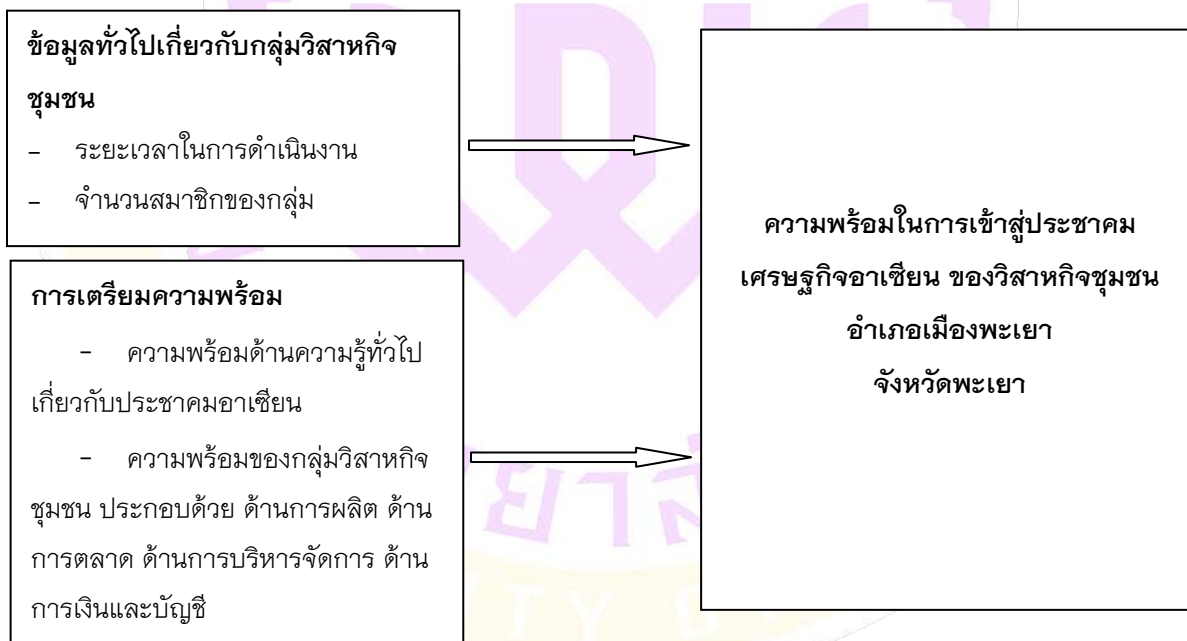
ตลอดจน ผลงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ฯลฯ เพื่อก้าวทันกระแสความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และมีความพร้อมก้าวสู่ AEC ได้อย่างแข็งแกร่งตั้งแต่ปี 2558

วิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองพะเยา มีจำนวน 115 กลุ่ม เป็นการประกอบกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์ของใช้อุปโภคและบริโภค ที่ดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการขึ้นโดยมุ่งที่วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน โดยมีพื้นฐานจากการมีวัตถุดิบในท้องถิ่น ลักษณะการจัดการกลุ่มนั้นเป็นการจัดการในรูปแบบเครือข่าย ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความแตกต่างหรือมีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดพะเยา ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สังคม จังหวัดพะเยาเป็นเขตพื้นที่หนึ่งที่เป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐในระดับต่างๆ ทั้งในระดับอำเภอจังหวัดและในระดับประเทศ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการศึกษาในวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจนและนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

รูปภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 115 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพะเยา, 2557) ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยเก็บข้อมูลจากตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed end questionnaire) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened end questionnaire) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายผลการวิจัยคือผู้ศึกษาค้นคว้าใช้วิธีทางสถิติคือสถิติพรรณนาโดยมีสูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าร้อยละคือร้อยละ(PERCENTAGE) ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยการวัดระดับของการเตรียมความพร้อมของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อหาข้อสรุปการเตรียมความพร้อมของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา สามารถสรุปของการศึกษา ได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับความรู้น้อย ค่าเฉลี่ย 2.18 เมื่อพิจารณารายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งประเทศสมาชิกอาเซียน ระดับความรู้ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.50 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของอาเซียน และกลุ่มตัวอย่างรู้ความหมายและความสำคัญของประชาคมอาเซียน ระดับความรู้น้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 และกลุ่มตัวอย่างทราบเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของความร่วมมือของอาเซียน ระดับความรู้น้อย ค่าเฉลี่ย 2.40 ตามลำดับ

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีผลดังนี้(ตารางที่ 1)

2.1 ด้านการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.91 เมื่อพิจารณารายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ คุณภาพของวัตถุดิบ ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.05 รองลงมา ได้แก่ แหล่งของวัตถุดิบ ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.99 และทักษะของฝ่ายผลิต ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.97 ตามลำดับ

2.2 ด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.71 เมื่อพิจารณารายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.81 รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.75 และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมและได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.73 ตามลำดับ

2.3 ด้านการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 2.52 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารกลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้ทุกด้านทุกระดับ ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.63 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารกลุ่มมีการวางแผนพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจที่ชัดเจน ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.58 และผู้บริหารกลุ่มมีพื้นฐานของการประกอบธุรกิจ ระดับความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.55 ตามลำดับ

2.4 ด้านการเงินและบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.40 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเตรียมความพร้อมด้านการเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม ระดับความพร้อมน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาความรู้ด้านการบริหารต้นทุนและผลตอบแทนให้กับผู้บริหารและสมาชิกกลุ่ม ระดับความพร้อมน้อย ค่าเฉลี่ย 2.42 และการพัฒนาความรู้ด้านการเงินและบัญชีให้กับผู้บริหารและสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ระดับความพร้อมน้อย ค่าเฉลี่ย 2.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ความพร้อม	$\bar{x}$	ระดับความพร้อม
ความพร้อมด้านการผลิต		
1.คุณภาพของวัตถุดิบ	3.05	ปานกลาง
2.แหล่งของวัตถุดิบ	2.99	ปานกลาง
3.ทักษะของฝ่ายผลิต	2.97	ปานกลาง
4.เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการขยายการผลิต	2.94	ปานกลาง
5.การเพิ่มกำลังการผลิตสำหรับตลาดเป้าหมาย	2.77	ปานกลาง
6.การนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิต	2.75	ปานกลาง
รวม	2.91	ปานกลาง
ความพร้อมด้านการตลาด		
1.การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย	2.81	ปานกลาง
2.การพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย	2.75	ปานกลาง
3.การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมและได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย	2.73	ปานกลาง
4.การเพิ่มช่องทางการโฆษณาผลิตภัณฑ์	2.69	ปานกลาง
5.การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมาย	2.67	ปานกลาง
6.การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์	2.66	ปานกลาง
7.การสร้างนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับตลาด	2.63	ปานกลาง
รวม	2.71	ปานกลาง

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (ต่อ)

ความพร้อม	$\bar{x}$	ระดับความพร้อม
ความพร้อมด้านการบริหารจัดการกลุ่ม		
1.ผู้บริหารกลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้ทุกด้านทุกระดับ	2.63	ปานกลาง
2.ผู้บริหารกลุ่มมีการวางแผนพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจที่ชัดเจน	2.58	ปานกลาง
3.ผู้บริหารกลุ่มมีพื้นฐานของการประกอบธุรกิจ	2.55	ปานกลาง
4.การพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหารจัดการให้กับสมาชิกกลุ่ม	2.53	ปานกลาง
5.ผู้บริหารกลุ่มมีการวางแผนรองรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง	2.52	ปานกลาง
6.ผู้บริหารกลุ่มมีการจัดทำแผนตามหลักการ SWOT	2.50	ปานกลาง
7.ผู้บริหารกลุ่มมีความรู้และมีความชำนาญในธุรกิจที่ทำอยู่ทั้งในทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	2.50	ปานกลาง
8.การปรับโครงสร้างการบริหารงานเพื่อรองรับการขยายงาน	2.46	น้อย
9.ผู้บริหารกลุ่มมีรูปแบบของการจัดตั้งธุรกิจที่มีนโยบายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน	2.42	น้อย
รวม	2.52	ปานกลาง
ความพร้อมด้านการเงินและบัญชี		
1.การเตรียมความพร้อมด้านการเงินหมุนเวียนของกลุ่ม	2.43	น้อย
2.การพัฒนาความรู้ด้านการบริหารต้นทุนและผลตอบแทนให้กับผู้บริหารและสมาชิกกลุ่ม	2.42	น้อย
3.การพัฒนาความรู้ด้านการเงินและบัญชีให้กับผู้บริหารและสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง	2.39	น้อย
4.การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนาระบบบัญชีและการเงินของกลุ่ม	2.38	น้อย
5.การเตรียมหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเพื่อขยายการลงทุนของกลุ่ม	2.37	น้อย
รวม	2.40	น้อย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความพร้อมด้านการผลิต กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความพร้อมสูงสุดในเรื่อง ด้านคุณภาพของวัตถุดิบ ระดับความพร้อมปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยด้านการผลิตปัจจัยด้านการผลิตถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจทำการผลิตของแต่ละกลุ่มโดยแต่ละกลุ่มต้องพิจารณาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบหรือ

โอกาสในสินค้าที่กลุ่มผลิตที่จะสามารถดำรงประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม ดังนั้นในการผลิตจึงจำเป็นต้องมีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอและสามารถหาได้สะดวกเพื่อลดต้นทุนอันเกิดจากการจัดหาวัตถุดิบนอกจากนี้ทักษะและความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญาชาวบ้านของสมาชิกในการผลิตจะช่วยให้สินค้าที่ผลิตได้นั้นมีคุณภาพได้มาตรฐาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เอ็ดเซล วอล์คเกอร์ และ สแตนตัน (2001: 9) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุดิบ (Raw Material) หรือวัสดุที่ใช้ในการผลิต (Material) ผู้ผลิตมีทางเลือกที่จะใช้วัตถุดิบหรือวัสดุหลายอย่างในการผลิต ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคว่าพอใจแบบใดตลอดจนต้องพิจารณาถึงต้นทุนในการผลิต และความสามารถในการจัดหาวัตถุดิบด้วย

2. ความพร้อมด้านการตลาด กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความพร้อมสูงสุดในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานของตลาดเป้าหมาย แต่ระดับความพร้อมปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของเอ็ดเซล วอล์คเกอร์และ สแตนตัน (2001: 9) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์ เป็นการวัดการทำงานและวัดความคงทนของผลิตภัณฑ์ เกณฑ์ในการวัดคุณภาพถือหลักความพึงพอใจของลูกค้าและคุณภาพที่เหนือกว่าคู่แข่งชั้นถ้าสินค้าคุณภาพต่ำผู้ซื้อจะไม่ซื้อซ้ำ ถ้าสินค้าคุณภาพสูงเกินอำนาจซื้อของผู้บริโภคสินค้าก็ขายไม่ได้นักการตลาดต้องพิจารณาว่าสินค้าควรมีคุณภาพระดับใดบ้างและต้นทุนเท่าใดจึงจะเป็นที่พอใจของผู้บริโภค รวมทั้งคุณภาพสินค้าต้องสม่ำเสมอและมีมาตรฐานเพื่อที่จะสร้างการยอมรับ

3. ความพร้อมด้านการบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความพร้อมสูงสุดในเรื่อง ผู้บริหารกลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้ทุกด้านทุกระดับ ระดับความพร้อมปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการปัจจัยด้านการบริหารจัดการนี้มีได้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนเนื่องจากสมาชิกที่เข้าร่วมควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทนอย่างไรก็ตามสมาชิกที่ไม่ได้เข้ามาร่วมในสายการบังคับบัญชายังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นหรือร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้กลุ่มที่ประสบความสำเร็จจะมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

4. ความพร้อมด้านการเงินและบัญชีของกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความพร้อมสูงสุดในเรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านการเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม แต่ระดับความพร้อมน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านการเงินสำหรับปัจจัยด้านการเงินนี้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเงินทุนที่กลุ่มจัดหานั้นมักอยู่ในรูปของการออกทรัพย์สินหรือการถือหุ้นเรือนหุ้นการสะสมทุนการดำเนินงานกิจกรรมด้านการเงินการบัญชีการกำหนดการจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วนและมีระบบที่ชัดเจนจะสามารถช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปได้อย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554: 45) ได้วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดพิษณุโลกด้านการเงิน ดังนี้ วิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และยังต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตและเงินทุนจากภายนอก และวิสาหกิจชุมชนบางแห่งที่มาจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงแต่มาจดทะเบียนเพื่อรับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆและเพื่อหวังกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำซึ่งมิได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ระดับการเตรียมความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมมีระดับการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเกิดขึ้นในปลายปี 2558 ซึ่งเหลือเวลาไม่นานนัก กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ในการแข่งขันกับนานาประเทศในอาเซียน โดยจะต้องมีการสนับสนุนการเตรียมความพร้อม ส่งเสริมและกระตุ้นการเตรียมความพร้อมจากหน่วยงานภาครัฐและสื่อต่างๆ คอยสนับสนุน

2. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน ยังคงมีในเรื่องขององค์ความรู้เกี่ยวกับ AEC ชุมชนไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของ AEC อีกทั้งช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนยังมีน้อย รวมถึงยังมีปัญหาในเรื่องของสมาชิกขาดประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันคือในส่วนเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องทุกด้าน ควรจะมีการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับ AEC แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมถึงมีส่วนในการจัดการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ภาคชุมชนหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของ AEC มากยิ่งขึ้น และเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องควรจะมีการช่วยเหลือในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มวิสาหกิจในอำเภออื่นๆ ด้วย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในภูมิภาคต่างกัน เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบ

2. ควรทำการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้ความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ดร.บังอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือของงานวิจัยในครั้งนี้ และร่วมประเมินตรวจสอบให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้วิชาความรู้ และให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเสียสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ ให้ข้อมูลเพื่อให้เกิดคุณค่าประโยชน์สูงสุด

ขอขอบคุณสหกรณ์การเกษตรอำเภอเมืองพะเยา ที่ได้ให้ความร่วมมือในเอกสาร ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ของ
วิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองพะเยา จากสำนักงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่คณาจารย์
ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูทเวทิตาคุณ แต่
บิดา มารดาและผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

วิทยา จันทะวงศ์ศรี. 2547. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัยจังหวัด
มหาสารคาม**.รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศูนย์ข้อมูลประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. 2557. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC)**. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2558, จาก
<http://www.thai-aec.com>

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. 2554. **รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก : กลุ่มส่งเสริม
และพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (อัดสำเนา).

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพะเยา 2557. **กลุ่มวิสาหกิจชุมชน**.สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2558,จาก
<http://www.phayao.doae.go.th>

Etzel,Michael J. Bruce J. Walker and William J.Stanton. (2001). Marketing. 12th ed. Boston : McGraw-Hill, Inc.

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงของอู่ ป.เจริญการช่าง

อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

Cost-Benefit and Risk Analysis of the P.CharoenKanchang in Chiangkham District, Phayao Province

ทิพวรรณ แก้ววงศ์^{1*} และปิยะพงษ์ แสงแก้ว²
Thippawan Kaewwong^{1*} and Piyapong Sangkaew²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างต้นทุน ผลตอบแทน และความไวต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงของอู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยใช้เกณฑ์การวัดความคุ้มค่าของโครงการเป็นเกณฑ์การตัดสินใจลงทุนว่าควรลงทุนหรือไม่ ประกอบด้วย ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน และการวิเคราะห์ความไว โดยการศึกษาครั้งนี้ได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการของอู่ ป.เจริญการช่าง เพื่อนำข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนมาใช้ประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการในการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถผลกรวิเคราะห์โครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถโดยมีอัตราคิดลดที่ 8 เปอร์เซ็นต์ พบว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 4,551,465 บาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับ 37.24 เปอร์เซ็นต์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.30 เท่า และระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 2 ปี 5 เดือน ผลการวิเคราะห์ความไวของโครงการ เมื่อกำหนดให้ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนเปลี่ยนแปลงไปจากยอดประมาณการ โดยแบ่งการทดสอบออกเป็น 3 กรณี กรณีที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซ็นต์ มีผลทำให้ NPV เท่ากับ 3,550,443 ลดลง 21.99 เปอร์เซ็นต์, กรณีที่ 2 ผลตอบแทนลดลง 10 เปอร์เซ็นต์ มีผลทำให้ NPV เท่ากับ 2,587,846 ลดลง 43.14 เปอร์เซ็นต์ และกรณีสุดท้าย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนของโครงการลดลงที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันมีผลทำให้ NPV เท่ากับ 1,036,261 ลดลง 77.23 เปอร์เซ็นต์ สรุปได้ว่าโครงการนี้มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่าย และความน่าสนใจของโครงการจะลดลงอย่างมากเมื่อทั้งสองตัวแปรเปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กัน โครงการดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจลงทุน จากทั้ง 3 กรณีในเรื่องของความเสี่ยงกิจการมีความเสี่ยงในส่วนของผลตอบแทนเมื่อผลตอบแทนลดลงจะทำให้จุดนี้เกิดความเสี่ยงมากที่สุด

คำสำคัญ : ต้นทุน ผลตอบแทน กำไร ความเสี่ยง

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : thippawan.aey0328@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study cost, benefit and sensitivity of the P.CharoenKanchang project in Chiangkham District, Phayao Province. Criteria used as investment decision in this study was Payback period (PB), Net present value (NPV), Internal rate of return (IRR), Benefit cost ratio (B/C ratio) and Sensitivity analysis. By interviewing P.CharoenKanchang owner, cost and return of the project have been estimated. With a discount rate at 8 percent, the estimated NPV, IRR, B/C ratio of P.CharoenKanchang were 4,551,465, 37.24 and 1.30, respectively. In addition, the payback period of this project was only 2 years and 6 months. Therefore, this project is worth to continue. As changes in cost and return of the project could affect the project worth, Sensitivity analysis technique was also applied. The changes were divided into 3 cases: (i) the cost of the project increasing by 10 percent, (ii) the revenue of the project decreasing by 10 percent and (iii) the increasing cost and decreasing revenue of project happening instantly by 10 percent. This study found NPVs of this project became 3,550,443, 2,587,846 and 1,036,261, decreasing 21.99, 43.14 and 77.23 percent respectively. These results indicate this project is more sensitive to the change in revenue than the change in the cost of the project. Interestingly, when both increasing cost and decreasing benefit exist simultaneously, the NPV became worse. Nevertheless, this project remains worth for investment.

Keywords : Cost, Benefit, Profit and Risk

บทนำ

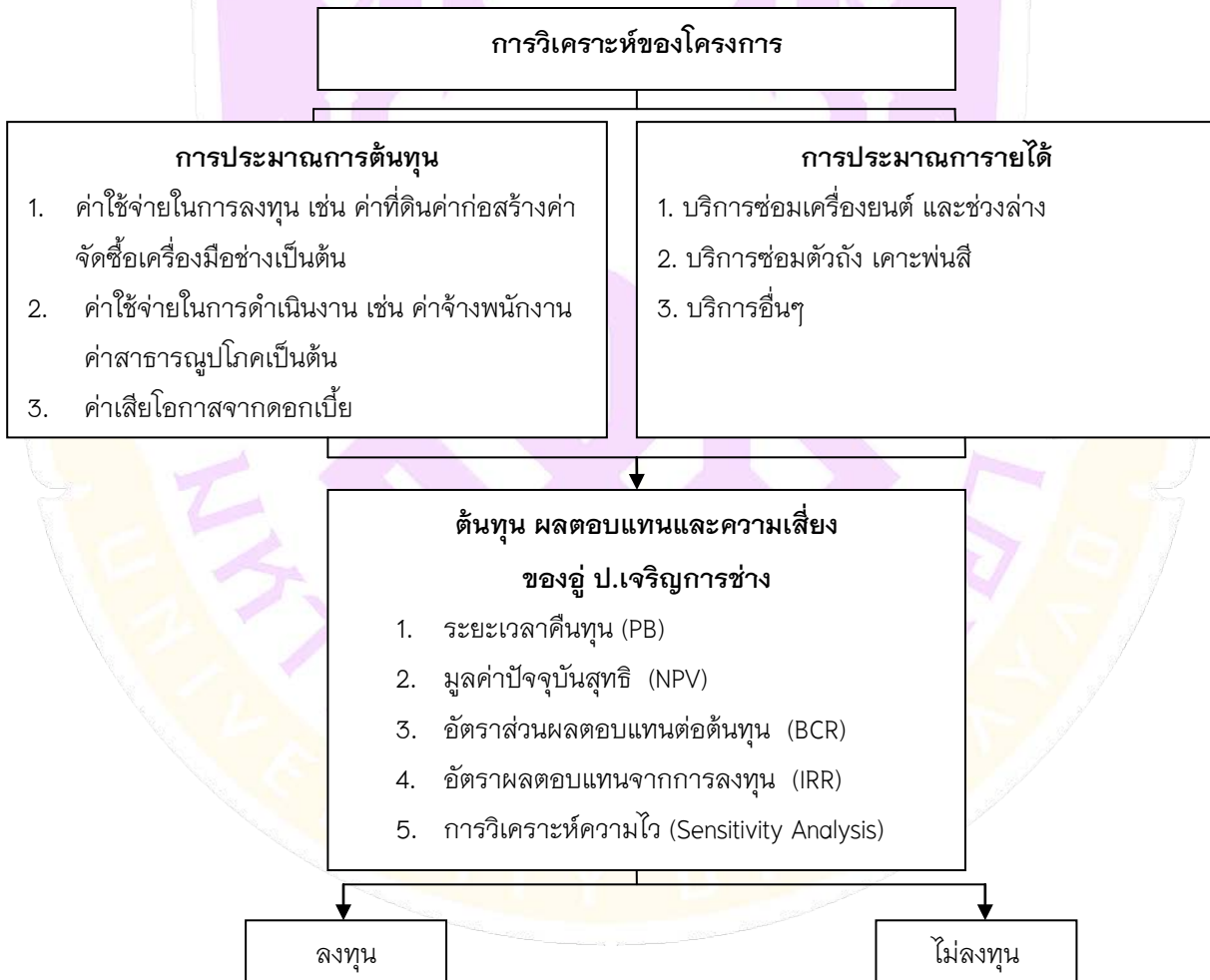
การประกอบกิจการส่วนตัวอาจเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่ง สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ กิจการใดที่ได้รับผลตอบแทนมากเมื่อเทียบกับการลงทุนย่อมได้รับความสนใจ จากลักษณะของจังหวัดพะเยากิจการที่น่าสนใจกิจการหนึ่งก็คือ “อู่ซ่อมรถ” เพราะในปัจจุบันประชาชนมีการใช้ยานพาหนะโดยเฉพาะรถยนต์เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น จากการที่กรมการขนส่งทางบกจังหวัดพะเยา จัดทำสถิติจำนวนรถที่จดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก ประเภทรถบรรทุกจำแนกตามลักษณะรถ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549–2557 จำนวนรถที่จดทะเบียนทั้งหมด 4,370 คัน ซึ่งจำนวนอู่ซ่อมรถยนต์ประเภทรถบรรทุก ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยามีจำนวน 3 แห่งส่งผลให้ความต้องการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้นกิจการเติบโตขึ้น ซึ่ง อู่ ป.เจริญการช่างมีสถิติรถยนต์ประเภทรถบรรทุกที่เข้ามาใช้บริการในปี 2556 จำนวน 3,428 คันซึ่งเป็นจำนวนรถยนต์ประเภทรถบรรทุกของทั้งในเขตอำเภอเชียงคำ และเขตอำเภอใกล้เคียงที่ได้ให้ความไว้วางใจมาใช้บริการ ทำให้กิจการอู่ซ่อมรถยนต์ประเภทรถบรรทุกเป็นอีกหนึ่งกิจการที่น่าสนใจเมื่อเทียบระหว่างรายได้และต้นทุนจะเห็นได้ว่ากิจการอู่ซ่อมรถเป็นกิจการที่ค่อนข้างน่าสนใจ ดังนั้นจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาด้านต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงของอู่ ป.เจริญการช่าง โดยผลการวิเคราะห์ที่ได้จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการลงทุนเพิ่มเติมโดยการซื้อเครื่องจักรในกิจการอู่ซ่อมรถ ผลการศึกษาที่ได้จะนำมาปรับปรุงการดำเนินงานและวางแผนการให้บริการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการในพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา นอกจากนี้การศึกษายังรวมถึงความเสี่ยงที่เป็นไปได้และคาดว่าจะเกิดขึ้นของตัวแปรทางด้านการเงินเช่น รายได้ ผลตอบแทน ซึ่งจะมีผลต่อความคุ้มค่าต่อการลงทุนในกิจการ ความสามารถดำรงกิจการและการเจริญเติบโตต่อไปในระยะยาว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาโครงสร้างต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงของกิจการอยู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาโครงสร้างรายรับของอยู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (3) เพื่อวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของอยู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (4) เพื่อวิเคราะห์ความไวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนและผลตอบแทนของอยู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของการศึกษานี้เป็นการศึกษา ต้นทุนและผลตอบแทน ของกิจการอยู่ซ่อมรถ ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยคาดว่าจะการประมาณการต้นทุน แบ่งการคำนวณออกเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุน (Investment Cost) และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Cost) เพื่อประมาณการผลตอบแทน ซึ่งจะมีผลต่อความเป็นไป/ความน่าสนใจในโครงการลงทุนใน อยู่ ป.เจริญการช่างโดยความเป็นไปได้ของโครงการการลงทุนสามารถวัดได้โดย 1.ระยะเวลาดำเนินการคิดลด (PB) 2.คำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) 3.อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) 4.คำนวณอัตราผลตอบแทน (IRR) 5. การวิเคราะห์ความไว (Sensitivity Analysis)

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุน รายได้และผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุนในกิจการอู่ซ่อมรถ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการ อู่ ป.เจริญ การช่างโดยข้อมูลที่สัมภาษณ์จะนำไปประมาณการต้นทุน และประมาณการรายได้เป็นต้น และมีการค้นคว้าจากแหล่งทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการจดทะเบียนรถยนต์ จากกรมการขนส่งทางบก ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี จากธนาคารแห่งประเทศไทย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการซ่อมรถ ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลด้านต้นทุนของกิจการ ส่วนที่ 3 ข้อมูลรายได้จากการให้บริการอู่ซ่อมรถ ส่วนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการ ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน รายได้จากการให้บริการ ข้อมูลทุติยภูมิได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการจดทะเบียนรถยนต์ จากกรมการขนส่งทางบก ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี จากธนาคารแห่งประเทศไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลต้นทุนและรายได้ นำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์มาทำการหาค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ทางการเงิน โดยการวิเคราะห์และประเมินต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการ การประเมินโครงการนั้นจำเป็นต้องประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนให้ชัดเจนถูกต้อง เนื่องจากการประกอบกิจการมีความเสี่ยง การศึกษาครั้งนี้จึงมีการกำหนดอายุของโครงการลงทุนเพียงแค่ 5 ปี และใช้อัตราคิดลดที่ 8 เปอร์เซ็นต์

ผลการศึกษา

การประมาณการต้นทุน

สำหรับการดำเนินโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ในการประมาณการต้นทุน อ้างอิงจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

ตารางที่ 1 แสดงรายการต้นทุนของกิจการอุ้มอมนยนต์

รายการ	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
1.ค่าใช้จ่ายในการลงทุน						
1.1 ค่าที่ดิน	2,500,000					
1.2 ค่าก่อสร้าง	350,000					
1.3 ค่าระบบ	35,000					
สาธารณูปโภค						
1.4 ค่าอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้	1,980,000					
1.5 ค่าอุปกรณ์สำนักงาน	150,000					
1.6 ค่ายานพาหนะ	50,000					
1.7 ค่าจดทะเบียน	9,500					
พาณิชย						
2.ค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน						
2.1 ค่าน้ำมันรถ		66,000	67,980	70,019	72,119	74,283
2.2 ค่าไฟฟ้า		30,000	30,900	31,827	32,781	33,764
2.3 ค่าโทรศัพท์		4,200	4,326	4,455	4,589	4,727
2.4 ค่าอะไหล่สิ้นเปลือง		600,000	618,000	636,540	655,636	675,305
2.5 ค่าอินเทอร์เน็ต		7,440	7,663	7,893	8,129	8,373
2.6 ค่าประกันสังคม		25,200	25,200	25,200	25,200	25,200
2.7 ค่าภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน		3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
2.8 ค่าใบอนุญาต		500	500	500	500	500
ประกอบกิจการ						
2.9 เงินเดือนพนักงาน		1,620,000	1,668,600	1,718,658	1,770,217	1,823,324
2.10 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด		11,900	12,257	12,624	13,003	13,393
รวมต้นทุน	5,074,500	2,368,240	2,438,426	2,510,716	2,585,174	2,661,869
ภาษีเงินได้	-	5,370.58	5,446.56	5,514.24	5,582.21	5,645.68
รวมต้นทุนทั้งสิ้น	5,074,500	2,373,611	2,443,873	2,516,230	2,590,756	2,667,515

การประมาณการผลตอบแทน

กำหนดให้อัตราการขยายตัวของธุรกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปีตามที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้วิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2557 ว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี

ตารางที่ 2 แสดงประมาณการรายได้

ประมาณการรายได้ต่อปี	ประมาณรายได้
ปีที่ 0	-
ปีที่ 1	4,652,655
ปีที่ 2	4,792,234
ปีที่ 3	4,936,001
ปีที่ 4	5,084,081
ปีที่ 5	5,236,603
รวม	24,701,574

ผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงทางการเงินของโครงการ

จากการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงทางการเงินของโครงการ เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาผลการดำเนินงานของโครงการว่าเมื่อดำเนินโครงการไปแล้วจะเกิดความคุ้มค่าหรือไม่ โดยการจัดทำประมาณการงบกระแสเงินสด (Cash flow) เพื่อแสดงต้นทุนทางการเงินที่เกิดขึ้นในแต่ละปีตลอดอายุโครงการโดยผลต่างระหว่างกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่าย คือ กระแสเงินสดสุทธิ การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงทางการเงินของโครงการในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ในครั้งนี้มีเกณฑ์ในการวัดความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการ 4 แนวทาง ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลตามเกณฑ์การตัดสินใจลงทุน

เกณฑ์การประเมิน	ผลการศึกษา	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
PB	2 ปี 5 เดือน	ระยะเวลาสั้น	คุ้มค่าน่าลงทุน
NPV	4,551,465	มีค่ามากกว่า 0	คุ้มค่าน่าลงทุน
IRR	37.24%	มีค่ามากกว่าค่าเสียโอกาส	คุ้มค่าน่าลงทุน
BCR	1.30	มีค่ามากกว่า 1	คุ้มค่าน่าลงทุน

พบว่าอัตราผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับร้อยละ 37.24 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเสียโอกาสของเงินทุน หรืออัตราผลตอบแทนต่ำสุดที่ต้องการ คือร้อยละ 8 ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของลูกค้ำรายย่อยชั้นดี (MRR) พบว่าอัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ดังกล่าว ดังนั้นการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์จึงให้ผลตอบแทนที่คุ้มค้ำกับการลงทุน

ตารางที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์ความไวของโครงการทั้ง 3 กรณี

สรุปผลการวิเคราะห์ความไวของโครงการ	PB	NPV (บาท)	BCR (เท่า)	IRR
กรณีปกติ	2 ปี 5 เดือน	4,551,465	1.30	37.24%
กรณีที่ 1 การกำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น				
1.1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5 ขณะที่ผลตอบแทนของโครงการและค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่	2 ปี 8 เดือน	4,050,954	1.26	34.30%
1.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10 ขณะที่ผลตอบแทนของโครงการและค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่	2 ปี 10 เดือน	3,550,443	1.22	31.31%
กรณีที่ 2 กำหนดให้ผลตอบแทนของโครงการลดลง				
2.1 ผลตอบแทนของโครงการลดลงในอัตราร้อยละ 5 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่	2 ปี 10 เดือน	3,569,655	1.24	31.42%
2.2 ผลตอบแทนของโครงการลดลงในอัตราร้อยละ 10 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่	3 ปี 2 เดือน	2,587,846	1.17	25.40%
กรณีที่ 3 กำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนของโครงการลดลงที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน				
3.1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5 ผลตอบแทนของโครงการลดลงในอัตราร้อยละ 5 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่	2 ปี 12 เดือน	2,018,071	1.12	21.78%
3.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10 ผลตอบแทนของโครงการลดลงในอัตราร้อยละ 5 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่	4 ปี 1 เดือน	1,036,261	1.06	15.30%

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ ในสถานการณปกติ โดยใช้เกณฑ์การวัดความคุ้มค่าเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ ปรากฏว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีค่าเท่ากับ 4,551,465 บาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่าเท่ากับร้อยละ 37.24 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.30 เท่า และระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 2 ปี 5 เดือน จากเกณฑ์การวัดความคุ้มค่าสามารถสรุปได้ว่าโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ มีความคุ้มค่าในการลงทุน เมื่อพิจารณามูลค่าปัจจุบันที่มีค่ามากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้เท่ากับร้อยละ 8 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการมีค่ามากกว่า 1 และสามารถคืนทุนภายในระยะเวลาเท่ากับ 2 ปี 5 เดือน

จากผลการวิเคราะห์ความไวในตารางที่ 4 กรณีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นผลตอบแทนของโครงการลดลงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในอัตราร้อยละ 5 สาเหตุที่ส่งผลให้ทั้งสองกรณีนี้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ซึ่งจากผลในตารางที่ 4 พบว่าระยะเวลาคืนทุนคิดลดกรณีค่าใช้จ่ายการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนของโครงการลดลงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ร้อยละ 5 เท่ากับ 3 ปี 12 เดือน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่มีผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5 เท่ากับ 3,069,145 บาท และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนที่มีผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5 เท่ากับ 1.20 เท่า อัตราผลตอบแทนภายในที่มีผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5 เท่ากับร้อยละ 28.38

จากผลดังกล่าวสรุปได้ว่าถึงแม้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนของโครงการลดลงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันร้อยละ 5 นั้นระยะเวลาคิดลดแตกต่างจากกรณีพิจารณาภายใต้สถานการณปกติ มูลค่าปัจจุบันสุทธิยังคงมีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยกว่ากรณีพิจารณาภายใต้สถานการณปกติไม่มากนักและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่ามากกว่า 1 ส่วนอัตราผลตอบแทนภายในยังมีค่ามากกว่าอัตราคิดลดของโครงการซึ่งกับร้อยละ 8 ดังนั้น กรณีการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ จึงยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน

สรุปผลและอธิปราชผล

การศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงของอู่ ป.เจริญการช่าง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ ในสถานการณปกติ โดยใช้เกณฑ์การวัดความคุ้มค่าเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ ปรากฏว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีค่าเท่ากับ 4,551,465 บาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่าเท่ากับร้อยละ 37.24 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.30 เท่า และระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 2 ปี 11 เดือน จากเกณฑ์การวัดความคุ้มค่าสามารถสรุปได้ว่าโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ มีความคุ้มค่าในการลงทุน เมื่อพิจารณามูลค่าปัจจุบันที่มีค่ามากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้เท่ากับร้อยละ 8 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการมีค่ามากกว่า 1 และสามารถคืนทุนภายในระยะเวลาเท่ากับ 2 ปี 11 เดือน

2. ผลการวิเคราะห์ความไวของโครงการเมื่อกำหนดให้ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนเปลี่ยนแปลงไปจากยอดประมาณการโดยแบ่งการทดสอบออกเป็น 3 กรณี คือกรณีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และ 10 ขณะที่ผลตอบแทนของโครงการ และค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่ กรณีผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 5 และ 10 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่ และกรณีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 5

ผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 5 และกรณีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 10 เกิดขึ้นพร้อมกัน ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่ ผลปรากฏว่าโครงการธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ ยังสามารถลงทุนในโครงการได้ เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการยังคงมีค่ามากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้เท่ากับ ร้อยละ 8 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการมีค่ามากกว่า 1 ในทุกกรณี

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ใช้เกณฑ์การวัดความคุ้มค่าเป็นเกณฑ์การตัดสินใจในการลงทุน ปรากฏว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีค่าเท่ากับ 4,551,465 บาท ซึ่งมีค่าเป็นบวกและมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่าเท่ากับร้อยละ 37.24 ซึ่งมีค่ามากกว่าอัตราคิดลดที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 8 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.30 เท่า ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 จากเกณฑ์การวัดความคุ้มค่าดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีความคุ้มค่าในการลงทุนและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันจิรา สัมพันธ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ผลตอบแทนและต้นทุนของกิจการร้านกาแฟแห่งหนึ่งบริเวณหลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชัชวาล สุวรรณเสวี (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของโครงการโรงเรียนนวดแผนโบราณในจังหวัดเชียงใหม่ โชติอนันต์ ไชยธาดา (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนในกิจการร้านอาหารกึ่งผับกรณีศึกษาร้าน Berlin เนรัญชรา นิลตุนวงศ์ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของร้านหัตถกรรมของที่ระลึกที่ทำด้วยผ้าไหมแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สันติพงษ์ ศุภกิจเจริญ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของร้านขายจักรยายนยนต์ แห่งหนึ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในธุรกิจขนาดย่อมเป้าหมายของผู้ประกอบการรายใหม่ควรคำนึงถึงความคุ้มค่าทางการเงินเป็นสำคัญ

2. ผลการวิเคราะห์ความไวตัวของโครงการ กรณีที่กำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นและผลตอบแทนของโครงการลดลงที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่ โครงการจะมีความเสี่ยงมากที่สุด เพราะโครงการมีระยะเวลาคืนทุนนานที่สุด มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการ มีค่าต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีอื่น และหากเปรียบเทียบระหว่างการเปลี่ยนแปลงของโครงการในกรณีที่ค่าใช้จ่าย เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และ 10 ขณะที่ผลตอบแทนของโครงการและค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่ กับกรณีที่ผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 5 และ 10 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลดลง ค่าใช้จ่ายในการลงทุนคงที่ ผลปรากฏว่า กรณีที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ให้ความคุ้มค่ามากกว่า กรณีที่ผลตอบแทนของโครงการลดลง จึงแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนส่งผลต่อความคุ้มค่าของโครงการมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเสี่ยงทางการเงินของกิจการอู่ซ่อมรถ ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จึงสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่าการลงทุนในโครงการธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ มีความเป็นไปได้ในการลงทุน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวกและมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่ามากกว่าอัตราคิดลดของโครงการ ผู้ที่สนใจลงทุนในโครงการลักษณะดังกล่าวสามารถลงทุนได้ในสถานการณ์ปกติ แต่ควรเปรียบเทียบผลตอบแทนของโครงการอื่นประกอบการตัดสินใจด้วย
2. จากการศึกษาพบว่าเมื่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนลดลง ส่งผลให้ระยะเวลาคืนทุนนานขึ้น แต่โครงการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยังคงมีความเป็นไปได้ในการลงทุน ดังนั้นผู้ที่สนใจลงทุนในธุรกิจนี้สามารถลงทุนได้ แต่ทั้งนี้ควรมีการบริหารจัดการต้นทุนที่ดีควบคุมไม่ให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงเกินไป เพื่อให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนลดลงไม่มาก
3. จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงผลตอบแทนของโครงการจะมีผลต่อความคุ้มค่าในการลงทุน มากกว่าการเปลี่ยนแปลงต้นทุน และพบว่าปัจจัยด้านผลตอบแทนมีความเสี่ยง ดังนั้น หากผู้ที่สนใจลงทุนในโครงการควรให้ความสำคัญกับรายได้ เพื่อให้โครงการมีกำไร และดำเนินโครงการต่อไปได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ในพื้นที่บริเวณอื่น ๆ เพื่อให้ทราบว่าพื้นที่ใดเหมาะสมที่จะลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถมากที่สุด
2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนเปิดธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์ ให้ครอบคลุมด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อช่วยในการตัดสินใจลงทุนในโครงการได้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตา จากคณาจารย์ทุกท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นอย่างสูงที่สละเวลาอันมีค่าของท่าน เพื่อให้คำปรึกษาและชี้แนวทาง และตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการจัดทำทุกขั้นตอน เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันจิรา สัมพันธ์.(2552).การวิเคราะห์ผลตอบแทนและต้นทุนของกิจการร้านกาแฟแห่งหนึ่งบริเวณหลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .สารนิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัชวาล สุวรรณเสวี.(2543). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของโครงการโรงเรียนนวดแผนโบราณในจังหวัดเชียงใหม่ .สารนิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โชติอนันต์ ไชยธา (2552).การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของกิจการร้านอาหารกึ่งผับ โดยเลือกศึกษาจากร้านอาหารกึ่งผับ Berlin ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เนรัญชรา นิลตมวงศ์.(2547).การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของร้านหัตถกรรมของที่ระลึกที่ทำด้วยผ้าไหมแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ .สารนิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สันติพงษ์ ศุภกิจเจริญ (2553).การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของร้านขายจักรยานยนต์แห่งหนึ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.สารนิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนธุรกิจให้เช่าอาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Cost And Return On Investment Of Houses For Rent Lampang Province

วัฒนกร เต็งเจริญพงศ์ธร^{1*} และบังอร สวัสดิ์สุข²

Wattanakorn Tengcharoenpongthon^{1*} and Bungon Sawatsuk²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนธุรกิจธุรกิจอาคารพาณิชย์ ให้เช่าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยได้ศึกษาความเป็นไปได้ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการเงิน

ด้านการปฏิบัติ โครงการตั้งอยู่บนที่ดิน 200 ตารางเมตรในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ลักษณะแบบอาคารมีชั้น 2 โดยมีจำนวนทั้งหมด 4 ห้อง มีขนาดห้อง 5x12 เมตร

ด้านการเงินโครงการ ณ การมองอนาคตในการลงทุน หรือผลตอบแทนในการลงทุนที่ต้องการเท่ากับ ร้อยละ 8 พบว่า โครงการมีความเป็นไปได้ในการลงทุน เนื่องจากมีมูลค่าปัจจุบัน (NPV) เป็นบวก เท่ากับ 1,074,816.99 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 14.38% มีค่ามากกว่าอัตราคิดลดที่กำหนดไว้ ส่วนระยะเวลาคืนทุนของโครงการ อยู่ที่ 5 ปี 120 วัน ดังนั้นโครงการลงทุนธุรกิจอาคารพาณิชย์ให้เช่าในเขต อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จึงเหมาะสมการลงทุนที่จะทำเป็นธุรกิจ

คำสำคัญ: การลงทุน, อาคารพาณิชย์เช่า

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kin-onono@hotmail.com

Abstract

This study aimed to study the feasibility of the investment business, house for rent in Muang districts Lampang province exploring the possibility of the two aspects of the operation and finance.

In terms of practice, the project is located on 200 square meters of land in Lampang with two floors, 4 rooms and with a 5x12 meter.

For the finance investment projects in the future or return on investment that required around 8 percent it was found that the project has the possibility to invest as the present value (NPV) was positive of 1,074,816.99 which is greater than 0 Rate of Return (IRR) of 14.38% percent ,greater than the discount rate to be determined. The payback period of the project was 5 years and 120 days, so large investments for rent in Lampang was appropriate to do as a business investment.

Keywords: Investment, Houses for Rent

บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในอดีตที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าเป็นธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมากเป็นอันดับต้น การเจริญเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ส่งผลในเชิงบวกต่อภาคเศรษฐกิจในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ภาคของวัสดุ ทำให้มีการผลิตวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านตลาดมากขึ้น ภาคแรงงาน ทำให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น ภาคของสถาบันการเงิน ทำให้เกิดสินเชื่อของโครงการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ภาคของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ซึ่งได้แก่ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจที่ปรึกษาทางโครงสร้างโดยวิศวกร และธุรกิจที่ปรึกษาทาง-สถาปัตยกรรม ล้วนแต่มีผลเกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามบางครั้งความต้องการที่อยู่อาศัยอาจมีใช้ที่อยู่อาศัยที่ถาวร โดยอาจเนื่องมาจากต้องโยกย้ายไปปฏิบัติตามท้องถิ่นต่าง ๆ หรือ เพื่อการศึกษา อาจจะเป็นการย้ายภูมิลำเนาชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เป็นเดือนหรือเป็นปีก็ตาม จึงส่งผลให้เกิดที่อยู่อาศัยประเภทให้เช่ามากขึ้น ผู้ประกอบการจึงหันมาให้ความนิยมทำธุรกิจอาคารพาณิชย์ให้เช่าจำนวนมากขึ้น เนื่องจากสามารถเลือกทำเลที่ตั้งของโครงการได้ง่าย ตลอดจนพื้นที่ในการก่อสร้างทำได้ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ อีกทั้งยังได้รับผลตอบแทนจากการให้เช่าพื้นที่ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งการจัดหาเงินทุนเพื่อการลงทุนจากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร ทำได้ไม่ยากนักโดยเฉพาะผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง สำหรับพื้นที่ในบริเวณเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มความต้องการที่อยู่อาศัยของประชากร ที่ต้องการอยู่ใกล้แห่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า มหาวิทยาลัย ซุปเปอร์มาเกต สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและโรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งแนวโน้มที่จังหวัดลำปางจะขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อยมีความเป็นไปได้สูง ซึ่งบางครั้งจำนวนแหล่งที่พักอาศัยยังไม่เพียงพอ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกถึงปัจจุบันจะมีการก่อสร้างตึกแถวให้เช่าเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านที่อยู่อาศัยได้อย่างเพียงพอ จึงทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจอาคารพาณิชย์ให้เช่าบริเวณเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนว่าคุ้มค่าหรือไม่

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนโครงการให้เช่าอาคารพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนโครงการให้เช่าอาคารพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนโครงการให้เช่าอาคารพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมุติฐาน

การศึกษความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจให้เช่าอาคารพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความเป็นไปได้ในการลงทุนโดยมีอัตราผลตอบแทนในการลงทุนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 8 ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อการลงทุนของธนาคารกรุงไทย และมีระยะเวลาคืนทุนภายในเวลา 10 ปี

วิธีวิทยาการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจให้เช่าอาคารพาณิชย์ ซึ่งผลที่ได้นั้นมีส่วนช่วยในการตัดสินใจของผู้ที่สนใจในธุรกิจเช่าอาคารพาณิชย์ ปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจนั้นมีทั้งทำเลและราคา โดยมีผลต่อการเลือกเช่าอาคารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยการสำรวจครั้งนี้ใช้วิธีสัมภาษณ์ได้ประยุกต์มาจากงานของ รุ่งนภา วิวัฒน์รุ่งกุล (2534)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจเช่าอาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ จากผู้ประกอบการ

ชนิดและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

วิธีการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ในการศึกษครั้งนี้จะทำการเก็บข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการของกิจการอาคารพาณิชย์ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารรายงานการวิจัยที่มีนักศึกษา นักวิชาการต่าง ๆ ได้ทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และจากหนังสือตำรา หรือบทความทางวิชาการต่าง ๆ

ผลการศึกษา

การคาดคะเนต้นทุนในการก่อสร้าง

เงินทุนที่ใช้งบประมาณ จำนวน 3,206,000.00 เป็นของเจ้าของโครงการ มีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการลงทุน ดังนี้

ตาราง 1 แสดงสินทรัพย์ของโครงการ

ประเภท	จำนวนเงิน (บาท)
ที่ดิน 200 ตารางเมตร	1,000,000.00
อาคารพาณิชย์ 2 ชั้น 4 ห้อง	2,000,000.00
อุปกรณ์	206,000.00
รวม	3,206,000.00

รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจ

โครงการลงทุนในธุรกิจอาคารพาณิชย์ให้เช่า มีการดำเนินการโดยเจ้าของคนเดียว ทำให้มีความสะดวกในการตัดสินใจและยังสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกี่ยวกับภาษี การจัดการก่อนการดำเนินงาน ต้องมีการขออนุญาตในการก่อสร้างอาคารพาณิชย์กับเทศบาลอำเภอเมือง และยังคงต้องมีการขออนุญาตในการใช้อาคารเป็นสถานประกอบการ เมื่อทำการก่อสร้างแล้วเสร็จ

การวิเคราะห์ด้านการเงิน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น สามารถนำมาประมาณทางการเงินสำหรับศึกษาความเป็นไปได้ของการลงทุนธุรกิจอาคารพาณิชย์ให้เช่าร่วมกับการวิเคราะห์ ด้านปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เงินลงทุนและแหล่งที่มาของเงินทุน

เงินลงทุนในโครงการทั้งหมดเป็นจำนวน 3,206,000 เป็นเงินในส่วนของเจ้าของทั้งหมด

ประมาณการงบกำไรขาดทุน งบดุล และงบกระแสเงินสด

จะมีการประมาณการล่วงหน้าของงบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และงบดุลของ โครงการ โดยสามารถแบ่งออกเป็น ดังนี้

1. ประมาณการงบกำไรขาดทุน ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 10 (ตาราง 2)
2. ประมาณการงบกระแสเงินสด ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 10 (ตาราง 3)
3. ประมาณการงบดุลตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 10 (ตาราง 4)

ตาราง 2 แสดงประมาณการงบกำไร ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 10

รายการ	จำนวนเงิน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	2567
รายได้ค่าเช่าอาคาร		600000	720000	720000	720000	720000	720000	720000	720000	720000	720000
หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ											
ค่าใช้จ่ายก่อนการดำเนินการ	60000										
เงินเดือนผู้ดูแล	200000		240000	240000	240000	240000	240000	240000	240000	240000	240000
ค่าซ่อมแซม	10000		12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000
ค่าประกันอัคคีภัย	3000		3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	273000	273000	255000	255000	255000	255000	255000	255000	255000	255000	255000
ค่าเสื่อมราคาอาคาร		83500	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์		34350	41220	41220	41220	41220	6770	0	0	0	0
รวมค่าใช้จ่ายดำเนินงานทั้งหมด		390850	396220	396220	396220	396220	361770	355000	355000	355000	355000
กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่าย		209150	323780	323780	323780	323780	358230	365000	365000	365000	365000
ดอกเบี้ยจ่าย											
กำไรสุทธิก่อนหักภาษีโรงเรือนและที่ดิน		209150	323780	323780	323780	323780	358230	365000	365000	365000	365000
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน		2000	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400
กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		207150	321380	321380	321380	321380	355830	362600	362600	362600	362600
หักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา											
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ		207150	321380	321380	321380	321380	355830	362600	362600	362600	362600
กำไรสะสม		207150	528530	849910	1171290	1492670	1848500	2211100	2573700	2936300	3298900

ตาราง 3 แสดงงบกระแสเงินสด ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 10

รายการ	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน											
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน		207150	321380	321380	321380	321380	355830	362600	362600	362600	362600
บวก ค่าเสื่อมราคาอาคาร		83500	321380	321380	321380	321380	355830	362600	362600	362600	362600
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์		34350	41220	41220	41220	41220	6770				
ภาษีเงินได้ปัจจุบัน											
หัก รายได้ปีก่อนหน้า											
ค่าใช้จ่ายก่อนการดำเนินงานตัดจ่าย		-60000									
เงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)จากกิจกรรมดำเนินงาน		265000	683980	683980	683980	683980	718430	725200	725200	725200	725200
กระแสเงินสดจากการลงทุน											
อาคาร	-2000000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
อุปกรณ์	-206000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายก่อนดำเนินงาน	-60000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมเงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)การดำเนินงาน	-2266000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
ส่วนของผู้ขาย	2266000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)จากกิจกรรม											
จัดหาเงิน	2266000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)ระหว่างปี		265000	683980	683980	683980	683980	718430	725200	725200	725200	725200
เงินสดต้นงวด			265000	948980	1632960	2316940	3035370	3760570	4485770	5210970	5936170
เงินสดปลายงวด		265000	948980	1632960	2316940	3000920	3753800	4485770	5210970	5936170	6661370
สินทรัพย์											
สินทรัพย์หมุนเวียน											
เงินสด		265000	948980	1632960	2316940	3000920	3753800	4485770	5210970	5936170	6661370
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		265000	948980	1632960	2316940	3000920	3753800	4485770	5210970	5936170	6661370

ตาราง 4 แสดงงบดุลตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 10

รายการ	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
สินทรัพย์ถาวร											
ที่ดิน	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000
อาคารพาณิชย์	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000	2000000
อุปกรณ์	206000	206000	206000	206000	206000	206000	206000	206000	206000	206000	206000
หักค่าเสื่อมราคาสะสม		117850	141220	141220	141220	141220	106770	100000	100000	100000	100000
รวมสินทรัพย์ถาวร	3206000	3088150	3064780	3064780	3064780	2347220	3312770	3106000	3306000	3306000	3306000
ค่าใช้จ่ายก่อนดำเนินงานรอดัดจ่าย	60000										
รวมสินทรัพย์	3266000	3353150	4013760	4697740	5381720	5348140	7066570	7591770	8516970	9242170	9967370
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น											
ส่วนของผู้ถือหุ้น	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000	3266000
กำไรสะสม		207150	528530	849910	1171290	1492670	1848500	2211100	2573700	2936300	3298900
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	3266000	3473150	3794530	4115910	4437290	4758670	5114500	5477100	5839700	6202300	6564900

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน

โดยจะทำการวิเคราะห์ใน 2 ด้านดังนี้

1. ระยะเวลาคืนทุน (Payback period)
2. มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net present value: NPV) ผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of return: IRR)

ตาราง 5 แสดงวิธีการคำนวณระยะเวลาคืนทุน (Payback period)

ปี	เงินลงทุนเริ่มแรก	รายปี	สะสม
0	-3,206,000	0	0
1		265,000.00	265,000.00
2		683,980.00	948,980.00
3		683,980.00	1,632,960.00
4		683,980.00	2,316,940.00
5		683,980.00	3,000,920.00
6		718,430.00	3,753,800.00
7		725,200.00	4,485,770.00
8		725,200.00	5,210,970.00
9		725,200.00	5,936,170.00
10		725,200.00	6,661,370.00

จากตาราง 11 โครงการมีระยะเวลาคืนทุนที่ 5 ปี 4 เดือนจึงจะได้รับเงินคืนเท่ากับเงินที่ลงทุนไป

ตาราง 6 แสดงมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net present value: NPV)

ผลตอบแทนภายในโครงการ(Internal Rate of return: IRR)

ปี	เงินสดรับ	Discount Factor , i=8%	มูลค่าปัจจุบัน
1	265,000.00	0.9259	245,363.50
2	683,980.00	0.8573	586,376.05
3	683,980.00	0.7938	542,943.32
4	683,980.00	0.735	502,725.30
5	683,980.00	0.6806	465,516.78
6	718,430.00	0.6302	452,754.58

ตาราง 6 (ต่อ)

ผลตอบแทนภายในโครงการ(Internal Rate of return: IRR)

ปี	เงินสดรับ	Discount Factor , I=8%	มูลค่าปัจจุบัน
7	725,200.00	0.5835	423,154.20
8	725,200.00	0.5403	391,825.56
9	725,200.00	0.5002	362,745.04
10	725,200.00	0.4632	335,912.64

มูลค่าของเงินสดรับทั้งสิ้น = 4,309,316.99

หัก มูลค่าเงินสดจ่ายทั้งสิ้น = 3,234,500

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) = 1,074,816.99

จากการคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ ได้มูลค่าประมาณ 1,074,816.99 บาท ซึ่งมีค่าเป็นบวก จึงกล่าวได้ว่าเมื่อประเมินผลโครงการด้วยมูลค่าปัจจุบันแล้ว โครงการนี้มีเหมาะสมกับการลงทุน

ผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of return: IRR)

NPV = 0 หรือ PVCO = PVIC

โดย

PVCO = มูลค่าปัจจุบันรวมกระแสเงินสดที่จ่ายลงทุน

PVIC = มูลค่าปัจจุบันรวมกระแสเงินสดที่ได้จากการลงทุน

K = 12% ได้ค่า PVIC = 3,571,433.68 - 3,234,500 = 336,933.68

K = 16% ได้ค่า PVIC = 3,006,121.83 - 3,234,500 = (228,378.17)

ค่า K ที่ IRR ของโครงการต้องเป็นอัตราส่วนที่ทำให้ NPV = 0 ดังนั้น K หรือ IRR ของโครงการต้องอยู่ระหว่าง 12%-16%

ตาราง 7 แสดงผลตอบแทนภายในโครงการที่อยู่ระหว่าง 12%-16%

	12%	y%	16%
NPV	336,933.68	-	-228,378.17

ค่า IRR ของโครงการนี้ = 8% + (6.38) = 14.38%

จากการคำนวณอัตราผลตอบแทนของโครงการนี้แล้วได้เท่ากับ 14.38% ซึ่งมากกว่าผลตอบแทนของสมมติฐานที่กำหนดไว้ที่ 8% จึงเป็นที่สรุปได้ว่าโครงการนี้เหมาะสมกับการปล่อยให้เช่า

ตาราง 8 แสดงการสรุปผลการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ

วิธีการ	เงื่อนไขการรับโครงการ	ผลการคำนวณ	การประเมินโครงการ
ระยะเวลาคืนทุน	10 ปี	ที่ 5 ปี 4 เดือน	อยู่ในเงื่อนไขรับโครงการ
มูลค่าปัจจุบัน	NPV>0	1074816.99	อยู่ในเงื่อนไขรับโครงการ
อัตราผลตอบแทนของโครงการ	IRR>8%	0.1438	อยู่ในเงื่อนไขรับโครงการ

จากผลตอบแทนในตาราง 14 กล่าวได้ว่า โครงการอาคารพาณิชย์ให้เช่า ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เหมาะสมกับการปล่อยให้เช่า

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจให้เช่าอาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งมีระยะของโครงการ 10 ปีนั้น ผลการสำรวจได้ผลออกมาคล้ายกับ วรรณภา กาวิล (2556) ที่ได้ทำการการศึกษา พบว่า มีระยะเวลาดำเนินทุนภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีอัตราผลตอบแทนของโครงการมากกว่าอัตราคิดลดที่กำหนดไว้ ของโครงการสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ

เมื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ ณ อัตราคิดลด หรือผลตอบแทนในการลงทุนที่ต้องการเท่ากับ ร้อยละ 8 พบว่า โครงการเหมาะสมกับการลงทุน เนื่องจากมีมูลค่าปัจจุบัน (NPV) เป็นบวกเท่ากับ 1,074,816.99 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 14.38% ซึ่งมีค่ามากกว่าอัตราคิดลดที่กำหนดไว้ ส่วนระยะเวลาคืนทุนของโครงการ อยู่ที่ 5 ปี 4 เดือน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.บังอร สวัสดิ์สุข ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ คณะผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ คณะผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศ แต่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

รุ่งนภา วิวัฒน์ราษฎร์. (2534). การวิเคราะห์โครงการที่พักอาศัยประเภทให้เช่าในโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษา บริษัท ชิต์แลมป์ จำกัด. วิทยานิพนธ์ พบ.ม., สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วรรณภา กาวิล. (2556). ความเป็นไปได้ในธุรกิจห้องแถวให้เช่าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง วิทยานิพนธ์ บธ.ม.,

มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

การศึกษาการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม กรณีการจัดสัดส่วนโคนมในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา

A Study on Dairy Farm Productivity: a case study of Proportion Dairy Farms, and of Dairy Farmer Cooperative Members in Phayao Province

พนม พยอนต์ยิม^{1*} และอนุสรณ์ คุณานานุสรณ์²
Phanom Phayonyim^{1*} and Anuson kuanuson²

บทคัดย่อ

การวิจัยการศึกษาการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม กรณีการจัดสัดส่วนโคนมในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรเพื่อหาข้อเสนอแนะการจัดสัดส่วนที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมให้แก่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา โดยศึกษาจากสภาพการเลี้ยงโคนมในปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา โดยมุ่งเน้นศึกษาในประเด็นการจัดการสัดส่วนโคนม ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม จำนวน 20 ชุดโดยมีประชากรในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยา แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ เป็น 2 กลุ่มตัวอย่างคือ 1) สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงโคนมในพื้นที่ อำเภอเมือง จำนวน 8 ราย 2) สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงโคนมในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้ จำนวน 12 ราย ใช้สถิติและวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะในการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม กรณีการจัดสัดส่วนโคนมในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ การเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบในฟาร์มโคนมสามารถเพิ่มได้โดยการจัดสัดส่วนโคนมที่เหมาะสม เกษตรกรมีสัดส่วนโคนมในฝูงใกล้เคียงฝูงมาตรฐาน และมีอัตราการเพิ่มผลผลิตตามเกณฑ์เงื่อนไขที่กำหนด เจ้าของฟาร์มมีส่วนสำคัญในการเพิ่มปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ยในฟาร์ม และมุ่งให้ความสำคัญของการจัดการฟาร์มในส่วนของ พันธุ์โคนม/การผสมพันธุ์ การจัดการด้านอาหารสัตว์ การจัดการเลี้ยงดูในระยะต่างๆ โรคและการสุขภาพในฟาร์ม และการจัดสัดส่วนโคนมตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างยังมีความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันโรคโคนม การควบคุมคุณภาพของน้ำนม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และส่งเสริมการบริโภคนมของประชาชนเพิ่มขึ้น

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pphayontyim@gmail.com

คำสำคัญ: การเพิ่มผลผลิต,ผลผลิตโคนม,ฟาร์มโคนม,การจัดสัดส่วนโคนม,สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม

Abstract

The purposes of the research entitled “A Study on Dairy Farm Productivity: a case study of Proportion Dairy Farms and of Dairy Farmer Cooperative Members in Phayao Province” was to study the condition of dairy farms and to find out suggestions for a suitable proportion of dairy farms and dairy farm cooperative members in Phayao Province. The study focused on the present condition of dairy farms, including factors affecting the productivity of dairy farms and the cooperative members in Phayao Province. The study also aimed to study the proportion of dairy farms using a mixed method of research. 20 questionnaires were used for collecting data and the sample group were dairy farmers in Phayao province which were divided into 2 groups: 1) 8 dairy farmer cooperative members in Muang District and 2) 12 dairy farmer cooperative members in Dok Kham Tai District. The data was analyzed using percentage, mean and a focus group for 10 people. The study found that the suggestions for dairy farm productivity were in accordance with the required hypothesis; i.e. that the productivity of raw milk could be completed by suitable proportion. The farmers had the proportion of dairy farms which was similar to the standard and the ratio of productivity was in line with the required conditions. The dairy farm owners were eager to increase the quantity of the raw milk average. The study also aimed to manage the dairy farm in terms of the species of dairy farm, breeding, animal food management, raising of animals in each stage, diseases and sanitation in the farm, proportion of dairy farms, respectively. In addition, the owners wanted to increase the efficiency of the control of and protection against diseases, the quality control of cow milk, establishment of a cooperation network, and promotion of milk consumption.

Keyword: productivity, dairy products, dairy farm, dairy proportion, dairy farmer cooperative members

บทนำ

ปัจจุบัน สถานการณ์การเลี้ยงโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทย กำลังได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากภาวะต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ผสมกับปัญหาที่สะสมมานาน ทั้งด้านการผลิต การตลาด ส่งผลให้การประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมมีกำไรลดลง บางรายประสบปัญหาขาดทุน และมีแนวโน้มเลิกกิจการเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งผลกระทบจากการจัดทำข้อตกลงเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ผ่านมา เนื่องจากประเทศคู่พันธมิตรทั้งสองเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์นมเหนือกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทย หลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านต้นทุนการผลิตและเทคโนโลยีการผลิต โดยเฉพาะนมผงซึ่งมีราคาถูกเมื่อนำมาทำเป็นนํ้านมดิบจะมีราคาถูกกว่านํ้านมดิบที่เกษตรกรจำหน่ายให้กับโรงงานแปรรูป ภายในประเทศ นำไปสู่การทดแทนนํ้านมดิบเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการปฏิเสธรับซื้อและปัญหามลพิษตลาด ดังนั้นหากเกษตรกรไทยไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถและสร้างความเข้มแข็งในการเลี้ยงโคนมได้ ก็จะได้รับผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในปี 2552 ประเทศไทยมีประชากรโคนม รวม 455,634 ตัว ฟาร์มโคนม 21,230 ฟาร์ม (กรมปศุสัตว์, 2552) ในส่วนของอำเภอเมือง

อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีฟาร์มโคนม จำนวน 28 ฟาร์ม ประชากรโคนม จำนวน 126 ตัว แต่การประกอบอาชีพ การเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพะเยา ประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การจัดสัดส่วนโคนมที่เลี้ยงไม่ สมดุล การจัดการด้านพืชอาหารสัตว์ไม่เหมาะสม การจัดการฟาร์มไม่เหมาะสม การดูแลสุขภาพสัตว์ไม่ถูกสุขลักษณะ การคัดเลือกพันธุ์หรือการปรับปรุงพันธุ์โคนมที่เหมาะสม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการจัดสัดส่วนโคนมที่ไม่สมดุล ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตทุกๆ ด้าน เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องเสียเวลา โอกาส และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู โคที่ไม่ให้ผลผลิตเป็นจำนวนมากในขณะที่ปริมาณน้ำนมดิบจากแม่โครีโคนมเท่าเดิม ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น เป็นเงาตามตัว อาทิเช่น ค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์ โคนมต้องการทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบในแต่ละอายุที่แตกต่างกัน ซึ่งการจัดการพืชอาหารสัตว์ที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งจากปัจจัยดังที่กล่าวมานี้ ทำให้เกษตรกรต้อง รับประทานต้นทุนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก ซึ่งจากการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ กิโลกรัมละ 13. 97 บาท (รักษิณา, วิดีนันท์, 2553) กับราคาขายน้ำนมดิบกิโลกรัมละ 15.32 บาท ซึ่งมีผลต่างซึ่งเป็นรายได้ของเกษตรกร เพียง 1.35 บาทต่อกิโลกรัม เท่านั้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ นอกจากนี้สัดส่วนของโคนม ระยะเวลา ๆ ในฝูงที่เหมาะสมของเกษตรกร ควรมีจำนวนตามฝูงมาตรฐาน เพื่อให้แม่โคที่คัดออกจากฝูงและโคทดแทน หมุนเวียนแทนกันได้อย่างสมดุล

ฝูงมาตรฐาน หมายถึง จำนวนโคนมในฟาร์มที่มีแม่โคและโคทดแทนได้สัดส่วนกัน จะทำให้เกษตรกรมีรายได้จาก น้ำนมดิบพอเพียงสำหรับเลี้ยงโคทดแทนระยะต่าง ๆ และยังเหลือสำหรับใช้จ่ายในครัวเรือน แต่ถ้าในฟาร์มเกษตรกรมี จำนวนโคทดแทนมากเกินไป จะทำให้รายได้จากการขายน้ำนมดิบลดลง ในทางตรงกันข้าม หากมีจำนวนแม่โคมาก แต่มี โคทดแทนน้อยจะทำให้ฟาร์มนั้น ๆ มีรายได้จากการขายน้ำนมดิบมาก แต่ในปีถัดๆ ไป ถ้าไม่มีการซื้อโคทดแทนเพิ่ม แม่โค ที่มีอายุมากและผลผลิตลดลงเรื่อย ๆ ทำให้รายได้ลดลงตามไปด้วย ซึ่งจำนวนโคนมทดแทนของเกษตรกรที่ผลิตได้ในแต่ละปีขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ช่วงห่างของการให้ลูก

จำนวนแม่โคที่คัดออกแต่ละปี อายุให้ลูกตัวแรกของโคสาว อัตราการตาย และจำนวนโคสาวที่ขายคัดออก การ เลี้ยงโคนมจำเป็นต้องคัดแม่โคนมออกจากฝูง 15-20 % เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดหาโคทดแทน ที่คัดออกไป ซึ่งอาจทำได้โดย

ตัวอย่าง ฝูงโคนมของเกษตรกรที่มีเป้าหมายเลี้ยงแม่โค 50 ตัว ควรมีฝูงโค ดังนี้

แม่โคจำนวน	50 ตัว
(แม่โครีโคนมมากกว่า 35 ตัว โคแห้งนมน้อยกว่า 15 ตัว)	
โคสาวท้อง	10-12 ตัว
โคสาว 1 ปี ผสมพันธ์	15-17 ตัว
โคอายุน้อยกว่า 1 ปี	17-20 ตัว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึง กระบวนการจัดสัดส่วน โคนมที่เลี้ยงที่สมดุลและ เหมาะสม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มผลผลิตของ โคนม : การจัดสัดส่วนโคนม ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาใช้ประกอบการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการเพิ่ม

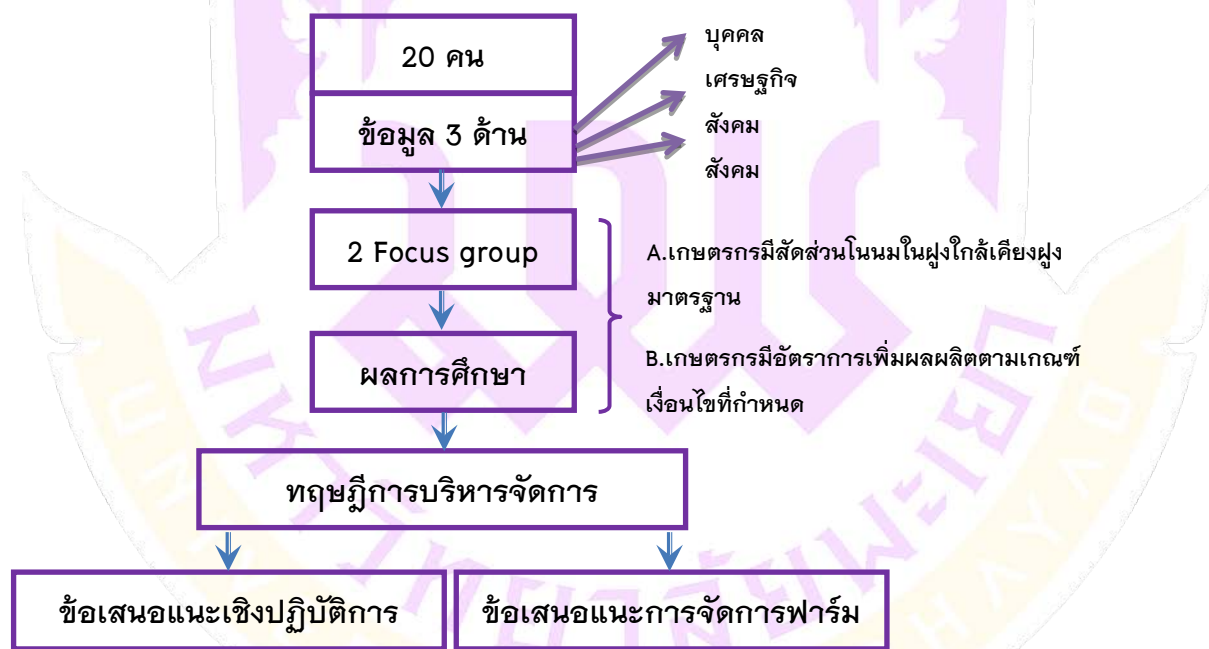
ผลผลิตของฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยา ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงโคนมในปัจจุบันของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยา มุ่งเน้นศึกษาในประเด็น การจัดการสัดส่วนโคนม

กรอบแนวคิด

จากการที่ได้รวบรวมแบบสอบถาม แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสัดส่วนฝูงโคนมมาตรฐานกับการจัดสัดส่วนโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา โดยการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์เงื่อนไขที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 กลุ่ม อันได้แก่ เกษตรกรที่มีสัดส่วนโคนมในฝูงใกล้เคียงฝูงมาตรฐาน และเกษตรกรที่มีอัตราการเพิ่มผลผลิตตามเกณฑ์เงื่อนไขที่กำหนด เพื่อนำไปศึกษาความคิดเห็น ทศนคติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลผลิต แนวทางการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม การจัดสัดส่วนโคนมที่เหมาะสม ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะต่อการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นศึกษาสภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรและเพื่อหาข้อเสนอแนะการจัดการสัดส่วนที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมให้แก่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา โดยศึกษาจากสภาพการเลี้ยงโคนมใน

ปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยา โดยมุ่งเน้นศึกษาในประเด็นการจัดการจัดการสัดส่วนโคนม การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบการวิจัย อาทิ การเพิ่มผลผลิต ทฤษฎีการบริหารจัดการมาตรฐานฟาร์มโคนม และการผลิตน้ำนมดิบ เทคนิคการเลี้ยงโคนมทดแทน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ตัวอย่างเกษตรกรที่ทำการศึกษาได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling Technique) สำหรับคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม คือ 1) สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงโคนมในพื้นที่ อำเภอเมือง จำนวน 8 ราย 2) สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงโคนมในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้ จำนวน 12 ราย เพื่อนำไปแสดงความคิดเห็นการจัดการสัดส่วนโคนมที่เหมาะสม และมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่สำรวจทำการวิจัย พบว่า สภาพการเลี้ยงโคนมในปัจจุบันของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา สรุปผลได้ว่า

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศชาย	14	70
2	ช่วงอายุ 30-39 ปี	11	55
3	สถานภาพสมรส	14	70
4	การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	8	40
5	สมาชิกครอบครัว 3-4 คน	8	40
6	แรงงานในฟาร์ม 1-2 คน	19	95
7	อาชีพอื่นนอกจากเลี้ยงวัว ทำนา	7	35
8	ระยะเวลาเลี้ยงโคนม 1-3 ปี	18	90
9	พื้นที่ทำการเลี้ยงโคนม 1-3 ไร่	7	35
10	สถานที่ส่งนมที่สำคัญ สหกรณ์โคนมจังหวัดเชียงราย	20	100
11	ระดับสายเลือดของโคนม 76-80 %	12	60
12	ความเหมาะสมของสายเลือดโคนมกับสภาพการเลี้ยง เหมาะสม	17	85
13	การใช้บริการผสมเทียมโคนม เจ้าหน้าที่ผสมเทียมกรมปศุสัตว์	14	70
14	การถ่ายพยาธิโคในฟาร์ม ถ่ายในช่วงโคแห้งนม	11	55
15	การการตรวจโรคประจำปี วัณโรค	12	60
16	การทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคในฟาร์ม ปีละ 1 ครั้ง	7	35
17	กลุ่มโรคทางด้านระบบสืบพันธุ์ ผสมติดยาก	13	65
18	กลุ่มโรคความผิดปกติเนื่องจากปัญหาด้านโภชนาการ ขาดธาตุอาหาร	19	95

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
19	การจดบันทึกภายในฟาร์ม ประวัติโค	9	45
20	จำนวนรายได้ การขายน้ำนมดิบ/ปี 50,000 – 100,000 บาท	7	35
21	จำนวนรายจ่าย ค่าอาหารสัตว์ (อาหารหยาบ) 15,001 – 20,000 บาท	7	35
22	จำนวนรายจ่าย ค่าอาหารสัตว์ (อาหารข้น) 31,001 – 35,000 บาท	9	45
23	จำนวนรายจ่าย ค่าอาหารสัตว์ (อาหารเสริม) 1 –5,000 บาท	11	55
24	จำนวนรายจ่าย ค่าใช้จ่ายในการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ 1 –5,000 บาท	15	75
25	จำนวนรายจ่าย ค่าใช้จ่ายในการผสมเทียม 1 –5,000 บาท	18	90
26	จำนวนรายจ่าย ค่าใช้จ่ายในการถ่ายพยาธิ 1 –5,000 บาท	19	95
27	จำนวนรายจ่าย ค่ารักษาเต้านมอักเสบ 1 –5,000 บาท	15	75
28	จำนวนรายจ่าย ค่าบำรุงสุขภาพนม 5,001 – 10,000 บาท	9	45
29	จำนวนรายจ่าย ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์รีดนม 1 –5,000 บาท	14	70

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุ 30-39 ปี สถานภาพสมรส มีการศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช มีจำนวนสมาชิกครอบครัวส่วนใหญ่ 3-4 คน มีจำนวนสมาชิกแรงงานในฟาร์มส่วนใหญ่ 1-2 คน มีอาชีพเสริมที่นอกจากเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ คือ ทำนา ระยะเวลาการเลี้ยงโคนมของส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1-3 ปี พื้นที่ทำการเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ 1-3 ไร่ สถานที่ส่งนมที่สำคัญ คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดเชียงราย เพียงแห่งเดียว โคนมมีระดับสายเลือดของโคนมส่วนใหญ่ คือ 76-80 %ความเหมาะสมของสายเลือดโคนมกับสภาพการเลี้ยงส่วนใหญ่มีความเหมาะสม มีการใช้บริการผสมเทียมโคนมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากโดย เจ้าหน้าที่ผสมเทียมกรมปศุสัตว์ การถ่ายพยาธิโคในฟาร์มโคนมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถ่ายในช่วงโคแห้งนม การตรวจโรคประจำปีของโคนมส่วนใหญ่ได้รับการตรวจวัณโรค มีการทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคในฟาร์มโคนมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก ปีละ 1 ครั้ง เมื่อจำแนกตามการประสบปัญหาด้านสุขภาพภายในฟาร์มในรอบระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มโรคทางด้านระบบสืบพันธุ์โคนมส่วนใหญ่ ผสมติดยาก และกลุ่มโรคความผิดปกติเนื่องจากปัญหาด้านโภชนาการโคนมส่วนใหญ่ขาดธาตุอาหารและมีการจดบันทึกภายในฟาร์ม เกี่ยวกับประวัติโคนม และยังพบว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา มีรายได้จากการขายน้ำนมดิบต่อปีส่วนใหญ่จะอยู่ที่ ช่วงรายได้ 50,000-100,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 35 ของการขายน้ำนมดิบต่อปี รายได้จากการขายผลผลิตพลอยได้ต่อปีส่วนใหญ่ มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40 ของการขายผลผลิตพลอยได้ต่อปี และพบว่า รายจ่ายในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยามีค่าใช้จ่ายที่สรุปจากช่วงค่าใช้จ่ายของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ในแต่ละรายการรายจ่ายจากรายจ่ายมากไปน้อยได้คือ ค่าอาหารสัตว์ (อาหารข้น) ค่าอาหารสัตว์ (อาหารหยาบ) ค่าใช้จ่ายในการบำรุงสุขภาพโคนม ค่าอาหารสัตว์ (อาหารเสริม) ค่าใช้จ่ายในการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ ค่าใช้จ่ายในการผสมเทียม ค่าใช้จ่ายในการถ่ายพยาธิ ค่าใช้จ่ายในการรักษาเต้านมอักเสบ และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอุปกรณ์รีดนม ตามลำดับ

รายการ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	อย่างยิ่ง	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
เจ้าของฟาร์มเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการเพิ่มปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ย	12 (60)	6 (30)	1 (5)	1 (5)	0 (0)	4.45	เห็นด้วย
การปลูกพืชอาหารสัตว์ช่วยลดต้นทุนการผลิตภายในฟาร์ม	14 (70)	6 (30)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.70	เห็นด้วย
การปลูกพืชอาหารสัตว์ช่วยลดต้นทุนการผลิตภายในฟาร์ม	14 (70)	6 (30)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.70	เห็นด้วย
อาหารหยาบมีความสำคัญมากกว่าอาหารข้น	5 (25)	5 (25)	6 (30)	4 (20)	0 (0)	3.55	ไม่แน่ใจ
หากจะต้องเลี้ยงโคนมให้ได้กำไรสูงสุดต้องมีแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์	10 (50)	7 (35)	3 (15)	0 (0)	0 (0)	4.35	เห็นด้วย
คุณภาพอาหารหยาบไม่ดี จึงจำเป็นต้องให้อาหารข้น	7 (35)	9 (45)	2 (10)	2 (10)	0 (0)	4.05	เห็นด้วย
การเลี้ยงโคนมที่ประสบความสำเร็จดูได้จากปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ยต่อฟาร์มตลอดทั้งปี	8 (40)	9 (45)	2 (10)	0 (0)	1 (5)	4.15	เห็นด้วย
การจัดสัดส่วนของอาหารหยาบและอาหารข้นเพื่อโคนมที่เหมาะสมส่งผลต่อการให้น้ำนมดิบเฉลี่ย	7 (35)	13 (65)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.35	เห็นด้วย
สัดส่วนการเลี้ยงโคนมที่เหมาะสมต้องมีแม่โคนม(โครีด+โคตราย) 50 % (ถ้ามีโค	0 (0)	9 (45)	8 (40)	3 (15)	0 (0)	3.30	ไม่แน่ใจ

รายการ	ระดับความคิดเห็น						
ทั้งหมด 100 ตัว ควรมีแม่โค 50 ตัว)							
เกษตรกรควรมีโคทดแทน 25 % ของฝูง	2 (10)	13 (65)	4 (20)	1 (5)	0 (0)	3.80	ไม่แน่ใจ
รวม						4.08	เห็นด้วย

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยาที่มุ่งเน้นศึกษาในประเด็นการจัดการสัดส่วนโคนมนั้นมีปัจจัยที่มีอิทธิพล คือ เเปอร์เซ็นต์แม่โคขึ้นรีดความเป็นไปได้สูงสุดสำหรับฟาร์มโคนมที่มีประสิทธิภาพในการผลิตดี จะมีเปอร์เซ็นต์ของแม่โคขึ้นรีดอยู่ที่ประมาณ 83% และอัตราการให้น้ำนม อัตราการให้น้ำนมยิ่งสูงมากเท่าไรก็จะมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงมากเท่านั้น รวมทั้งขนาดของฝูงโคนมทดแทน ขนาดของฝูงโคนมมีขนาดใหญ่เท่าไร ต้นทุนการผลิตก็สูงขึ้นเป็นเงาตามตัว ในต่างประเทศขนาดของฝูงโคทดแทนจะมีขนาดเท่ากับฝูงแม่โค ซึ่งจัดว่าเป็นขนาดที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามประเทศไทยซึ่งมีต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบค่อนข้างสูง การเก็บฝูงทดแทนให้มีขนาดประมาณ 50% ของขนาดฝูงแม่โค ก็เพียงพอและเหมาะสม

จากที่กล่าวถึงข้างต้น ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเปอร์เซ็นต์แม่โคขึ้นรีดอัตราการให้น้ำนมและขนาดของฝูงโคทดแทนนั้น คือ การผสมติด สายพันธุ์แม่โค การจัดการด้านโภชนาการ และอัตราการคัดทิ้ง

ปัญหาในการเลี้ยงโคนม	ความถี่	ร้อยละ
1. โคให้น้ำนมต่ำ	10	6
2. คุณภาพน้ำนมดิบต่ำ	3	2
3. เต้านมอักเสบ	15	10
4. ลูกสัตว์อ่อนตายในท้อง	7	4
5. โคนมคลอดลูกมดลูกอักเสบ/รกค้าง	13	8
6. กีบอักเสบ	4	3
7. อัตราการผสมติดต่ำ	9	6
8. ลูกโคนมเจริญเติบโตช้าและแคระแกรน	5	3
9. ขาดแคลนเครื่องรีดนม	4	3
10. ขาดความรู้เรื่องการจัดการฟาร์ม	11	7
11. ขาดเจ้าหน้าที่ด้านปศุสัตว์ไปให้การดูแลให้คำปรึกษา	13	8
12. โรงเรือนเลี้ยงโคนมไม่เหมาะสม	10	6
13. สายพันธุ์ไม่เหมาะสม	4	3
14. แหล่งอาหารหยาบมีไม่เพียงพอ	12	8

ปัญหาในการเลี้ยงโคนม	ความถี่	ร้อยละ
15. จำนวนแม่โครีโคนมมีน้อย	9	6
16. อาหารสัตว์ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบมีราคาแพง	14	9
17. ราคา ยา เคมีภัณฑ์ เวชภัณฑ์ ค่าบริการแพง	13	8
รวม		100

ตารางที่ 3 ปัญหาการเลี้ยงโคนม

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาในการเลี้ยงโคนม ของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ ส่วนใหญ่ คือ ปัญหาด้านนมอึกเสบ คิดเป็นร้อยละ 10 ของปัญหาในการเลี้ยงโคนมทั้งหมด รองลงมาคือ อาหารสัตว์ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบมีราคาแพง คิดเป็นร้อยละ 9 ของปัญหาในการเลี้ยงโคนมทั้งหมด และปัญหาที่พบน้อยคือคุณภาพน้ำนมดิบต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2 ของปัญหาในการเลี้ยงโคนมทั้งหมด

การหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาฟาร์ม	ความถี่	ร้อยละ
1. ความรู้เพียงพอแล้ว	2	3
2. สอบถามจากเจ้าหน้าที่ของ สนง.ปศุสัตว์จังหวัดพะเยา	11	17
3. สอบถามจากเจ้าหน้าที่ของ อสค.	-	
4. ศึกษาจากวารสาร / โทรทัศน์ / วิทยู	14	21
5. ร่วมกลุ่มคุยกับเพื่อนร่วมอาชีพ	14	21
6. ได้รับความรู้จากการร่วมประชุมสมาชิกสหกรณ์	15	23
7. เข้ารับการฝึกอบรม	10	15
รวม		100

ตารางที่ 4 การหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาฟาร์ม

จากตารางที่ 4 การหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาฟาร์ม พบว่า ส่วนใหญ่ ได้รับความรู้จากการร่วมประชุมสมาชิกสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาคือศึกษาจากวารสาร / โทรทัศน์ / วิทยู และร่วมกลุ่มคุยกับเพื่อนร่วมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21 ต่อรูปแบบการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาฟาร์ม น้อยที่สุดคือการได้รับความรู้เพียงพอแล้ว คิดเป็นร้อยละ 3

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนม	ความถี่	ร้อยละ
1. นโยบายส่งเสริมของรัฐบาล	7	15
2. โรงงานแปรรูปน้ำนมดิบ	6	13
3. การส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	10	21
4. ผู้บริโภคนม	7	15
5. สหกรณ์โคนม/บริษัทรับซื้อน้ำนมดิบ	15	32
6. อื่น ๆ	2	4
รวม		100

ตารางที่ 5 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ คือ สหกรณ์โคนม/บริษัทรับซื้อน้ำนมดิบ คิดเป็นร้อยละ 32 ของปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนมทั้งหมด รองลงมาคือการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 21 ของปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนมทั้งหมด และน้อยที่สุดเป็นปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 4ของปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเลี้ยงโคนมทั้งหมด

การดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาโคนม	ความถี่	ร้อยละ
1. ลดต้นทุนภายในฟาร์มโดยการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์	18	20
2. ให้ความสำคัญและปฏิบัติตามระเบียบมาตรฐานฟาร์มของกรมปศุสัตว์	12	13
3. ควบคุมคุณภาพน้ำนม	14	15
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	11	12
5. วางแผนการจัดการฟาร์มใหม่	14	15
6. จัดทำบัญชีฟาร์ม	11	12
7. ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่	12	13
รวม		100

ตารางที่ 6 การดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาโคนม

จากตารางที่ 6 พบว่า การดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาโคนมส่วนใหญ่มีการลดต้นทุนภายในฟาร์มโดยการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาคือวางแผนการจัดการฟาร์มใหม่ และควบคุมคุณภาพน้ำนม คิดเป็นร้อยละ 15 ของแต่ละรูปแบบการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาโคนม และน้อยที่สุดคือสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการจัดทำบัญชีฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 11 ของแต่ละรูปแบบการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาโคนม

ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนม	ความถี่	ร้อยละ
1. พัฒนาปรับปรุงพันธุ์โคนม	14	19
2. พัฒนาปรับปรุงระบบการผสมเทียม	12	16
3. เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมป้องกันโรคโคนม	14	19
4. ส่งเสริมการบริโภคนมของประชาชน	13	18
5. เลิกประกันราคาน้ำนมดิบ	3	4
6. ยกเลิกการนำเข้านมผง	8	11
7. กำหนดให้เรื่องการพัฒนาโคนมเป็นวาระแห่งชาติ	9	12
8. อื่น ๆ	1	1
รวม		100

ตารางที่ 7 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนม

จากตารางที่ 7 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนมส่วนใหญ่คือการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์โคนม และเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมป้องกันโรคโคนม โดยคิดเป็นร้อยละ 19 ของแต่ละความต้องการในความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนม รองลงมาคือการส่งเสริมการบริโภคนมของประชาชน คิดเป็นร้อยละ 18 ของความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนม และน้อยที่สุดคือความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนมด้านอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1 ของแต่ละความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการพัฒนาโคนม

ความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	ความถี่	ร้อยละ
1. เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับปรับปรุงโรงเรือน	14	17
2. เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการจัดการฟีดอาหารสัตว์	12	15
3. เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับรับซื้อโคนมเพิ่ม	15	18
4. การอบรมให้ความรู้ / ศึกษาดูงาน	14	17
5. การจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล แก้ไขปัญหาภายในฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ	14	17
6. การสนับสนุนวัสดุการเกษตร เวชภัณฑ์	13	16
รวม		100

ตารางที่ 8 ความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

จากตารางที่ 8 พบว่า ความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของส่วนใหญ่มีความต้องการ เงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำสำหรับรับซื้อโคนมเพิ่ม โดยคิดเป็น ร้อยละ 18 ของความต้องการความช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ขนาดตกรเลี้ยงโคนม	ความถี่	ร้อยละ
1. ขยายฟาร์ม	18	90
2. เพียงพอแล้ว	2	10
รวม		100

ตารางที่ 9 พบว่า อนาคตการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา

จากตารางที่ 9 พบว่า อนาคตการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยามีความต้องการที่จะขยายฟาร์มโคนมในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 90 ของอนาคตการเลี้ยงโคนม และเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 10 ของอนาคตการเลี้ยงโคนม

ข้อ	รายการ	ลำดับ					ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	แปลผล
		5 (ร้อยละ)	4 (ร้อยละ)	3 (ร้อยละ)	2 (ร้อยละ)	1 (ร้อยละ)		
1	พันธโคนม / การผสมพันธ์	17	2	0	0	1	4.70	สำคัญมาก
		(85)	(10)	(0)	(0)	(5)	(16)	
2	การจัดการเลี้ยงดูในระยะต่าง ๆ	11	4	4	0	1	4.20	สำคัญมาก
		(55)	(20)	(20)	(0)	(5)	(15)	
3	การจัดสัดส่วนโคนม	13	1	2	3	1	4.10	สำคัญมาก
		(65)	(5)	(10)	(15)	(5)	(14)	
4	การจัดการด้านอาหารสัตว์	14	3	2	0	1	4.45	สำคัญมาก
		(10)	(15)	(10)	(0)	(5)	(15)	
5	โรคและการดูแลสุขภาพภายในฟาร์ม	12	3	3	1	1	4.20	สำคัญมาก
		(60)	(15)	(15)	(5)	(5)	(15)	
6	การจัดการด้านการรีดนม	10	4	2	2	2	3.90	สำคัญปานกลาง
		(50)	(20)	(10)	(10)	(10)	(13)	
7	การจัดบันทึกภายในฟาร์ม	9	0	6	1	4	3.45	สำคัญปานกลาง
		(45)	(0)	(30)	(5)	(20)	(12)	
รวม							4.14	สำคัญมาก

ตารางที่ 10 การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการฟาร์ม

จากตารางที่ 10 พบว่า การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการฟาร์ม อยู่ในเกณฑ์ มีความสำคัญมาก โดยมีค่า ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.14

สรุปผลและอภิปรายผล

การดำเนินการศึกษาการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม กรณีการจัดสัดส่วนโคนมในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา เพื่อหาข้อเสนอแนะการจัดสัดส่วนที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนมให้แก่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา นั้น พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างยังมีความต้องการที่จะในการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม เพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันโรคโคนม การควบคุมคุณภาพของน้ำนม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และส่งเสริมการบริโภคนมของประชาชนเพิ่มขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กล่าวคือ การเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบในฟาร์มโคนมสามารถเพิ่มได้โดยการจัดสัดส่วนโคนมที่เหมาะสม เกษตรกรมีสัดส่วนโคนมในฝูงใกล้เคียงฝูงมาตรฐาน มีอัตราการเพิ่มผลผลิตตามเกณฑ์เงื่อนไขที่กำหนด เจ้าของฟาร์มมีส่วนสำคัญในการเพิ่มปริมาณน้ำนมดิบเฉลี่ยในฟาร์ม และมุ่งให้ความสำคัญของการจัดการฟาร์มในส่วน คือ พันธุ์โคนม/ การผสมพันธุ์ การจัดการด้านอาหารสัตว์ การจัดการเลี้ยงดูในระยะต่างๆ โรคและการสุขาภิบาลในฟาร์ม และการจัดสัดส่วนโคนม นอกจากนี้ในอนาคตการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยามีความต้องการที่จะขยายฟาร์มโคนมในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 90 ของความต้องการเลี้ยงโคนมในอนาคต จึงมีความต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุนดอกเบี้ยต่ำสำหรับรับซื้อโคนมเพิ่มจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการเพิ่มผลผลิตของฟาร์มโคนม กรณีการจัดสัดส่วนโคนมในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา สามารถเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบในฟาร์มโคนมโดยการจัดสัดส่วนโคนมที่เหมาะสม โดยสัดส่วนของโคนมระยะต่าง ๆ ในฝูงที่เหมาะสมของเกษตรกร ควรมีจำนวนตามฝูงมาตรฐานตามมาตรฐานของ กรมปศุสัตว์, 2546 เพื่อให้แม่โคที่คัดออกจากฝูงและโคทดแทนหมุนเวียนแทนกันได้อย่างสมดุล สำหรับในประเทศไทยซึ่งเป็นเขตร้อน ข้อมูลจากฟาร์มที่มีจำนวนแม่โคมากกว่า 100 ตัวขึ้นไปพบว่ามีค่าเฉลี่ยช่วงห่างการให้ลูกประมาณ 450 วัน (หรือ open day 170 วัน) มีการคัดแม่โคออกประมาณ 15-20% โคสาวอายุคลอดลูกตัวแรกไม่เกิน 30 เดือน ฟาร์มนี้จะผลิตโคทดแทนดังนี้

เปอร์เซ็นต์ที่ผลิตได้เฉพาะจากแม่โคในแต่ละปีหรือเปอร์เซ็นต์ลูกที่เกิด

$$= \frac{(365 - \text{จำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติด}) \times 100}{\text{ระยะตั้งท้อง}}$$

$$= \frac{(365 - 170) \times 100}{280} = 70$$

$$280$$

จำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติด = ช่วงห่างการให้ลูก - จำนวนวันตั้งท้อง

ถ้าฟาร์มหนึ่งมีแม่โคจำนวน 100 ตัว มีการคัดแม่โคออก 15% มีโคสาวท้องทดแทน 15% ดังนั้นจะเหลือแม่โค จำนวน 85 ตัว ซึ่งจะให้ลูก 70% เท่ากับ $(70 \times 85) / 100$ เท่ากับ 59 ตัว

จำนวนลูกโคที่เกิดในฟาร์มแต่ละปี

= ลูกโคที่คลอดจากแม่โค+ลูกโคที่คลอดจากโคสาวทดแทน 15 ตัว

= 59 ตัว+15 ตัว

= 74 ตัว หรือประมาณ 75 ตัว = 75%

= เบอร์เซนต์ลูกโคที่ผลิตได้ในฟาร์ม (จากแม่โคและโคสาว)

การเลี้ยงโคนมจำเป็นต้องคัดแม่โคนมออกจากฝูง 15-20 % เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดหาโคทดแทนที่คัดออกไป ซึ่งอาจทำได้โดย

1) ซื้อจากที่อื่น เป็นวิธีใช้อยู่ในฟาร์มที่มีโคนมน้อย ต้องการลดภาระการเลี้ยงลูกโค

2) เลี้ยงลูกโคที่เกิดในฝูง เป็นวิธีที่สามารถปรับปรุงพันธุโคในฝูงและสามารถป้องกันโรคจากภายนอกฝูง

การปลูกพืชอาหารสัตว์ช่วยลดต้นทุนการผลิตภายในฟาร์ม ควรมุ่งให้ความสำคัญของการจัดการฟาร์มในส่วน ของ พันธุ์โคนม/การผสมพันธุ์ การจัดการด้านอาหารสัตว์ การจัดการเลี้ยงดูในระยะต่างๆ โรคและการสุขาภิบาลในฟาร์ม และการจัดสัดส่วนโคนม รวมถึงส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้การด้านเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดพะเยาเพื่อใช้ในการ ซื้อโคนมเพิ่ม ปรับปรุงโรงเรือน ซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการจัดการพืชอาหารสัตว์ มีการ สนับสนุนวัสดุการเกษตร เวชภัณฑ์ การจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล แก้ไขปัญหาภายในฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ การอบรมให้ ความรู้ / ศึกษาดูงาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความ เอาใจใส่เป็นอย่างดี จนสำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริหาร และคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาที่มีประโยชน์คุณค่ายิ่งจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดพะเยา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและได้ให้ข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยใน ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

รักภิญญา สัตย์ชาพงษ์ และฐิตินันท์ วิเศษวงศา. 2553. “การศึกษาต้นทุนและกำไรจากการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้ เลี้ยงโคนมจังหวัดลพบุรี” http://www.pvio_lbr@dld.go.th (15 กันยายน 2553)
กรมปศุสัตว์, 2552. ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ ในประเทศไทย ประจำปี 2552, ศูนย์สารสนเทศ, กรมปศุสัตว์, กระทรวงเกษตร และสหกรณ์

การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและ
ทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง
พะเยา จังหวัดพะเยา

A Study of problems and Working Development guidelines in the preparation of
a map system and Property Tax of the district and the district administration. In
MuangPhayao

ภัทรภรณ์ เมืองวงศ์^{1*} และสุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์²

Patraporn Muangwong^{1*} and Suntaree Tungsrivong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่
ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มี
วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วน
ตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เสนอแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและ
ทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง
ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 52 คน ประกอบด้วย ปลัดเทศบาลตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองคลัง
ผู้อำนวยการกองช่าง เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ จำนวน 13 แห่ง ส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 52 ชุด ได้รับคืนทั้งหมด รวบรวม
ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

จากการศึกษานี้พบว่า ระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เทศบาล
ตำบลระดับปัญหาการปฏิบัติงานประกอบด้วย ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ได้แก่ด้านกระบวนการทำงาน ด้านนโยบาย ด้าน
บุคลากร มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.41-4.20) ด้านงบประมาณมีปัญหาในระดับปานกลาง (คะแนน
เฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.61-3.40) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย ด้านฐานข้อมูล ด้านโปรแกรม ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์
มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.41-4.20) องค์การบริหารส่วนตำบลระดับปัญหาการปฏิบัติงาน
ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ได้แก่ กระบวนการทำงานมีปัญหาอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.41-
4.20) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านนโยบาย มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยในช่วง 2.61-3.40) ปัจจัย

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pit_fist@hotmail.com

ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ด้านฐานข้อมูล ด้านโปรแกรม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.41-4.20) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยในช่วง 2.61-3.40)

การทดสอบความแตกต่างระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน ทั้งทางด้านปัจจัยด้านการดำเนินงานและปัจจัยด้านเทคโนโลยี ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเขตเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถใช้แนวทางการพัฒนาร่วมกันได้ ด้านการบุคลากร ควรให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการฝึกอบรม สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อให้มีจำนวนบุคลากรเพียงพอกับการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการทำงานเนื่องจากขั้นตอนการดำเนินงานซับซ้อนมีรายละเอียดมาก ควรมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนแต่ละขั้นตอนให้เข้าใจจากคู่มือหรือสอบถามจากหน่วยงานอื่นที่ประสบผลสำเร็จจากการใช้ระบบแผนที่ภาษี ด้านนโยบายต้องปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหนังสือสั่งการอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ด้านงบประมาณ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญของการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ควรตั้งงบประมาณให้เพียงพอกับขั้นตอนการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลการดำเนินงานที่จะได้รับ ใช้งบประมาณอย่างประหยัดและคุ้มค่า ด้านเทคโนโลยีควรเลือกเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมที่ใช้สำหรับในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อรองรับข้อมูลที่เพิ่มขึ้นและการพัฒนาโปรแกรมในอนาคต ด้านโปรแกรม ให้บุคลากรเห็นความสำคัญในการนำระบบโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ ด้านฐานข้อมูล ควรมีการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และมีการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือประชาชนในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง

คำสำคัญ: แผนที่ภาษี ทะเบียนทรัพย์สิน ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

Abstract

The self-study education problems and improve operational system for the preparation of the Municipal Property Tax Map and Tambon Administration Organization. In Muang Phayao is intended. To study the problems of the system and Property Tax Map of the District and Subdistrict. In Muang Phayao proposed to improve performance in a map system and Property Tax. The district and the district administration. In Muang Phayao sample in this study consisted of 52 permanent municipal district. Tambon Administrative Secretary Director of the Division Director of Sales Sales revenue collection of 13 of the 52 sets of questionnaires were returned. Questionnaires were used to collect data This study found that Level of performance issues in preparation for the Property Tax Map.

District level, performance problems are. Operational factors Including the processes of human resources policy issues at a high level (the average for the last 3:41 to 4:20) with a moderate budget. (Reviews in the range 2.61 to 3.40) technological factors include the database for the application of tools and equipment. The problem is the high level (Reviews in the 3:41 to 4:20). Tambon level consists of performance issues. Operational factors include

a high level in the process. (Reviews in the range 3.41 to 4.20), personnel, budget, policy issues are moderate. (Reviews in the 2.61 to 3.40), technology factors, including the database program in a high level. (Reviews in the 3.41 to 4.20), the top equipment. The problem is moderate (Reviews in the 2.61 to 3.40).

Testing different levels of performance issues in the preparation of the Tax Map of property. Skip to Tambon Administration Organization. The operational and technological factors. The problem is no different The development practitioners to create a map of the property tax and the municipality and the district administration. Can be used to guide the development together. The personnel Should provide the relevant personnel attend training. Recruiting personnel with expertise in particular areas of a map system and Property Tax. In order to have a sufficient number of personnel with the performance. The due process procedures are very detailed and complex. There should be a clear division of work. Learn step by step to understand the manual or contact the agency that achieved by the use of tax map. Policy to comply with the policies of the administration and the Department of Local Government or the written order strictly on a map system and Property Tax. To ensure the implementation of the policy laid down. Regularly monitor and evaluate the implementation of the budget, management must focus of a map system and Property Tax. The budget should provide adequate steps to create a Property Tax Map. Must take into account the results of operations that would have been. Cost efficient and cost effective. Technology should select tools and equipment suitable for the preparation of the Tax Map and assets to support the growth and development of future applications of the personnel the importance of implementing the Tax Map of property. to Data base Should be explored various information regularly. And the promotion of cooperation in providing the public with accurate information

Key words: Taxation mapping, property registration, Geographic Information System

บทนำ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการจัดเก็บรายได้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น ให้เพียงพอต่อการดำเนินการตามภารกิจ และตามอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหามากหลายด้าน ทำให้ไม่สามารถให้บริการสาธารณะได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะรายได้จากภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่างๆ ไม่สามารถจัดเก็บเองได้ตามประมาณการรายรับที่กำหนดไว้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการดำเนินการตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชน เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ จำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการจัดเก็บรายได้ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) มาใช้ในการบริการประชาชนผู้ชำระภาษี โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำและนำแผนที่ภาษีและ

ทะเบียนทรัพย์สินไปใช้ในการจัดเก็บภาษี กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการพัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTAX 3000) และโปรแกรมประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (LTAX GIS)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นกระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงบรรยาย(ทะเบียนทรัพย์สิน) และข้อมูลเชิงพื้นที่ (แผนที่ภาษี) โปรแกรมแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (LTAX3000) ใช้ในการบันทึกสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้าง ข้อมูลเกี่ยวกับป้าย ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบกิจการค้า การคำนวณภาษีแต่ละประเภท โดยที่ข้อมูลทั้งสองจะมีความสัมพันธ์กัน ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้ในการตรวจสอบข้อมูลทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายชำระภาษีและยังไม่ได้ชำระภาษี นอกจากนี้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินยังเป็นประโยชน์ ในการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การก่อสร้างถนน การวางแผนป้องกันน้ำท่วม การวางแผนการใช้ที่ดิน ด้านโยธา ข้อมูลเส้นทางหลวง การวางผังเมือง การวางแผนการสาธารณสุขโภชนาการขั้นพื้นฐาน การวางแผนการท่องเที่ยว การวางแผนป้องกันอุทกภัย การพัฒนาแหล่งน้ำ

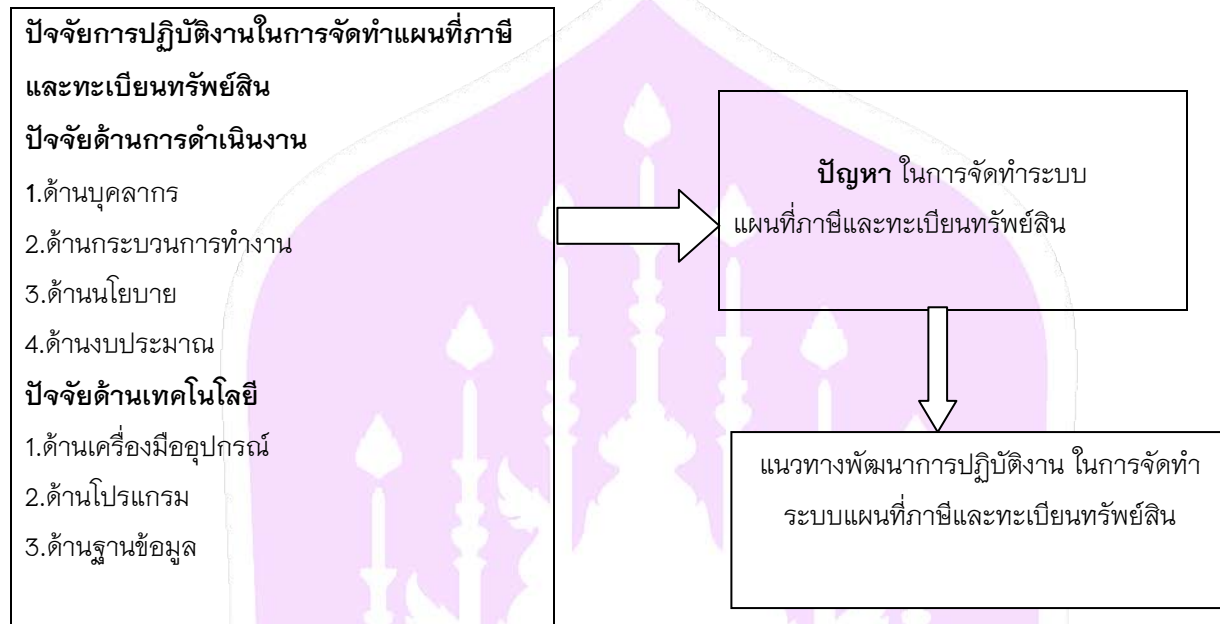
ปัจจุบันฐานะทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยามีปัญหาหลายด้าน ทำให้ไม่สามารถทำการบริการสาธารณะได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะรายได้จากภาษีอากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ซึ่งการจัดเก็บรายได้ไม่สามารถจัดเก็บได้ตามประมาณการรายรับที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติและข้อบัญญัติ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ส่งเสริมสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ยังไม่สามารถดำเนินการหรือใช้งานระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินได้ ทำให้การจัดเก็บรายได้ไม่เป็นไปตามประมาณการตามเทศบัญญัติและข้อบัญญัติที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจปัญหาในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเป็นแนวทางในการพัฒนาในการดำเนินการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บได้ครบถ้วน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
3. เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับปัญหาของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดนี้ได้จากหลักการบริหาร 4M คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และคู่มือการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ด้านองค์ประกอบหลักระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ประกอบด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรแกรม ข้อมูล บุคลากร และวิธีการหรือขั้นตอนการทำงาน นำมาปรับปรุงให้เข้ากับกรอบแนวคิด ปัจจัยการดำเนินงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือปัจจัยด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการทำงาน ด้านนโยบาย ซึ่งปรับให้อยู่ด้านการจัดการ ด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วยด้านเครื่องมืออุปกรณ์ ซึ่งปรับให้อยู่ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านโปรแกรม ด้านฐานข้อมูล ปรับให้อยู่ด้านองค์ประกอบหลักระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งเป็นปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและแนวทางการพัฒนาปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นประเด็นข้อคำถามของแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับปัญหาการปฏิบัติงานของการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิดและข้อเสนอแนะ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นแบบอิสระ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองคลังเทศบาลตำบล ผู้อำนวยการกองคลังองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลตำบล ผู้อำนวยการกองช่างองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้เทศบาลตำบล และ เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้องค์การบริหารส่วนตำบล รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 52 คน โดยการทำหนังสือถึงนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และติดต่อประสานงานเพื่อขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวนของระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ค่าระดับนัยสำคัญ ที่ $\alpha = 0.05$

ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สอบแบบสอบถาม

สถานะภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ หญิง	28	53.85
อายุ 40 ปี ขึ้นไป	33	63.43
การศึกษา ปริญญาตรี	27	51.92
สถานภาพ ข้าราชการ	52	100
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองคลัง	12	23.08
ผู้อำนวยการกองช่าง	12	23.08
ระยะเวลาปฏิบัติงาน 15 ปีขึ้นไป	33	63.46
สถานที่ทำงาน เทศบาลตำบล	36	69.23

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 ชาย 24 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 ส่วนใหญ่อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 63.43 อายุ รองลงมาคืออายุ 36-40ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 51.92 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 48.08 สถานะภาพเป็นข้าราชการ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลัง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 และผู้อำนวยการกองช่าง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ

23.08 รองลงมาคือ ปลัดเทศบาลตำบล จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.46 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23 รองลงมาคือ ระยะเวลาปฏิบัติงาน 6-10 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.15 สถานที่ทำงานส่วนใหญ่เป็นเทศบาลตำบล จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23 และเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77

ตารางที่ 2 แสดงระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (จำนวน 9 แห่ง)

ด้านการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ด้านเทคโนโลยี	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ด้านกระบวนการทำงาน	3.71	มาก	ด้านฐานข้อมูล	3.90	มาก
ด้านนโยบาย	3.46	มาก	ด้านโปรแกรม	3.78	มาก
ด้านบุคลากร	3.36	มาก	ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	3.41	มาก
ด้านงบประมาณ	3.25	ปานกลาง			

จากตารางที่ 2 พบว่าการศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ด้านที่มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมากที่สุดคือ ด้านกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมาคือด้านนโยบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านที่มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมากที่สุดคือ ด้านฐานข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 รองลงมาคือด้านโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41

ตารางที่ 3 แสดงระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (จำนวน 4 แห่ง)

ด้านการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ด้านเทคโนโลยี	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ด้านกระบวนการทำงาน	3.65	มาก	ด้านฐานข้อมูล	4.14	มาก
ด้านบุคลากร	3.33	ปานกลาง	ด้านโปรแกรม	3.64	มาก
ด้านงบประมาณ	3.03	ปานกลาง	ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	3.26	ปานกลาง
ด้านนโยบาย	3.00	ปานกลาง			

จากตารางที่ 3 พบว่าการศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ด้านที่มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมากที่สุดคือ ด้านกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 รองลงมาคือด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือด้านนโยบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านที่มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมากที่สุดคือ ด้านฐานข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 รองลงมาคือด้านโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

ตารางที่ 4 แสดงรายการทดสอบความแตกต่างระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ระหว่างเทศบาลตำบลกับเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (จำนวน 9 แห่ง)

	ปัญหาการปฏิบัติงาน	F	Sig
ด้านการดำเนินงาน	ด้านบุคลากร	1.320	.335
	ด้านกระบวนการทำงาน	1.017	.417
	ด้านนโยบาย	.423	.673
	ด้านงบประมาณ	3.211	.113
ด้านเทคโนโลยี	ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	.715	.527
	ด้านโปรแกรม	.611	.574
	ด้านฐานข้อมูล	.110	.898

จากตารางที่ 4 พบว่าการทดสอบความแปรปรวนระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ระหว่างเทศบาลตำบลกับเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ด้านบุคลากร พบว่าค่า $F = 1.320$ ค่า $Sig = .335$ (>0.05) ด้านกระบวนการทำงาน พบว่าค่า $F = 1.017$ ค่า $Sig = .417$ (>0.05) ด้านนโยบาย พบว่าค่า $F = .423$ ค่า $Sig = .673$ (>0.05) ด้านงบประมาณ พบว่าค่า $F = 2.211$ ค่า $Sig = .113$ (>0.05) ซึ่งแสดงว่า ปัญหาปัจจัยด้านการดำเนินงาน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยีด้านเครื่องมือและอุปกรณ์พบว่าค่า $F = .715$ ค่าSig = .527 (>0.05) ด้านโปรแกรม พบว่าค่า $F = .611$ ค่าSig = .574 (>0.05) ด้านฐานข้อมูลพบว่าค่า $F = .110$ ค่าSig = .898 (>0.05) ซึ่งแสดงว่า ปัญหาด้านเทคโนโลยี มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงรายการทดสอบความแตกต่างระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 4 แห่ง)

	ปัญหาการปฏิบัติงาน	F	Sig
ด้านการดำเนินงาน	ด้านบุคลากร	1.000	.423
	ด้านกระบวนการทำงาน	.085	.798
	ด้านนโยบาย	6.422	.127
	ด้านงบประมาณ	0.012	.922
ด้านเทคโนโลยี	ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	.400	.592
	ด้านโปรแกรม	.002	.966
	ด้านฐานข้อมูล	3.173	.217

จากตารางที่ 5 พบว่าการศึกษาทดสอบความแปรปรวนระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ด้านบุคลากร พบว่าค่า $F = 1.000$ ค่าSig = .423 (>0.05) ด้านกระบวนการทำงาน พบว่าค่า $F = .085$ ค่าSig = .798 (>0.05) ด้านนโยบาย พบว่าค่า $F = 6.422$ ค่าSig = .127 (>0.05) ด้านงบประมาณ พบว่าค่า $F = .012$ ค่าSig = .922 (>0.05) ปัญหาปัจจัยด้านการดำเนินงานมีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ พบว่าค่า $F = .400$ ค่าSig = .592 (>0.05) ด้านโปรแกรม พบว่าค่า $F = .002$ ค่าSig = .966 (>0.05) ด้านฐานข้อมูลพบว่าค่า $F = 3.173$ ค่าSig = .217 (>0.05) ปัญหาปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงรายการทดสอบความแตกต่างระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน ระหว่างเทศบาลตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 13 แห่ง)

ปัญหาการปฏิบัติงาน		F	Sig
ด้านการดำเนินงาน	ด้านบุคลากร	1.320	.335
	ด้านกระบวนการทำงาน	1.017	.417
	ด้านนโยบาย	.423	.673
	ด้านงบประมาณ	3.211	.113
ด้านเทคโนโลยี	ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	.715	.527
	ด้านโปรแกรม	.611	.574
	ด้านฐานข้อมูล	.110	.898

จากตารางที่ 6 พบว่าการศึกษาทดสอบระดับปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ด้านบุคลากร พบว่าค่า $F = 2.347$ ค่า $Sig = .143$ (>0.05) น ด้านกระบวนการทำงาน พบว่าค่า $F = .100$ ค่า $Sig = .97$ (>0.05) ด้านนโยบาย พบว่าค่า $F = .049$ ค่า $Sig = .953$ (>0.05) ด้านงบประมาณ พบว่าค่า $F = .839$ ค่า $Sig = .460$ (>0.05) ซึ่งแสดงว่า ปัญหาด้านการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ พบว่าค่า $F = .024$ ค่า $Sig = .976$ (>0.05) ด้านโปรแกรม พบว่าค่า $F = .042$ ค่า $Sig = .959$ (>0.05) ด้านฐานข้อมูลพบว่าค่า $F = .302$ ค่า $Sig = .746$ (>0.05) ซึ่งแสดงว่า ปัญหาปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และระดับปัญหาการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกันดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานสามารถใช้แนวทางร่วมกันได้ ดังนี้

ปัจจัยด้านการดำเนินการ

ด้านบุคลากร ปัญหาความรู้ความสามารถของบุคลากร ความรู้การปฏิบัติงาน การโอน (ย้าย) พนักงาน จำนวน

เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ปัจจุบันบุคลากรไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน บุคลากรขาดทักษะความชำนาญ ไม่มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาหรือการรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เนื่องจากปัจจุบันยังใช้ระบบมือทำ ทำให้การเรียนรู้ระบบใหม่ทำได้ยากและไม่มีการเรียนรู้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานโดยเฉพาะกองช่าง เนื่องจากมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงไม่สามารถช่วยเหลืองานด้านอื่นได้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางในการพัฒนา ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ให้เพียงพอต่อปริมาณงาน จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมการอบรมอย่างสม่ำเสมอ การดูงานหน่วยงานอื่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน กระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้แทนระบบมือ ให้ผู้บริหารจัดทำคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรช่วยปฏิบัติงานแผนที่ภาษีอย่างชัดเจน สร้างพันธมิตรเพื่อหาทางช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรัตน์ บุญวงศ์ (2556) ศึกษาถึงสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลตำบลบางเหริย จากผลการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และทักษะเฉพาะของงานในแต่ละตำแหน่ง ด้านการบริหาร ด้านคุณสมบัติส่วนตัว และด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการส่งตัวพนักงานไปฝึกอบรมกับหน่วยงานภายนอก และจัดให้มีการศึกษาดูงานในองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีการพัฒนาในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาต่อ และเปิดโอกาสให้พนักงานมีความก้าวหน้าในสายอาชีพ เนื่องจากเทศบาลตำบลบางเหริยเป็นองค์กรขนาดเล็ก มีบุคลากรน้อย ดังนั้นในการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลส่วนใหญ่จะส่งบุคลากรที่มีความสนใจเข้ารับการพัฒนาที่หน่วยงานภายนอกเช่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านกระบวนการทำงาน ปัญหาการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนใช้ระยะเวลานาน ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความเข้าใจในแต่ละขั้นตอน การสำรวจต้องใช้ระยะเวลาแตกต่างกันตามขนาดพื้นที่ ความร่วมมือของประชาชนในการออกสำรวจพื้นที่ ซึ่งกระบวนการทำงานหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาแตกต่างกัน บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการนำโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ในการทำงาน ต้องใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้ ในด้านการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

แนวทางในการพัฒนา แนะนำหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการทำงาน ทำให้กระบวนการทำงานรวดเร็วในการสืบค้นข้อมูล และศึกษาเรียนรู้คู่มือในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน กำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้งานเป็นไปตามที่กำหนดไว้สอดคล้องกับ พนิดา หวานเพชร (2555) การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยใช้แนวคิด ไคเซ็น การปรับปรุงการทำงานและนำมาประยุกต์ใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานลดข้อบกพร่องลงจากเดิม นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานมาตรฐาน สามารถรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น

ด้านนโยบาย ปัญหาการปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายในการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยังไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ การกำหนดเป้าหมายชัดเจนในการจัดเก็บภาษีในแต่ละปี ให้เป็นไปตามประมาณการรายรับตามเทศบัญญัติและข้อบัญญัติ การจัดเก็บรายได้ยังเป็นระบบเก่าการจัดเก็บยังเก็บได้ไม่ครบถ้วน การปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของผู้บริหารและให้ความสำคัญของระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน การ

เปลี่ยนแปลงผู้บริหารมีผลต่อการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของ
ผู้บริหาร

แนวทางในการพัฒนา ผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน สนับสนุน
การนำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ เพื่อให้การจัดเก็บรายได้เป็นไปตามประมาณการรายรับตามข้อบัญญัติ
และเทศบัญญัติ และปฏิบัติตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นตามกำลังการพัฒนาของหน่วยงานซึ่ง
สอดคล้องกับ

ด้านงบประมาณ ปัญหาการใช้งบประมาณในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินการใช้
งบประมาณในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินในแต่ละขั้นตอนแตกต่างกัน การจัดงบประมาณในการ
จัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินขึ้นอยู่กับรายได้ของท้องถิ่น การตั้งงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำระบบ
แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

แนวทางการพัฒนา ควรตั้งงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินในแต่ละ
ปี มีการติดตามการใช้งบประมาณในการจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ให้เหมาะสมและคุ้มค่า กับปริมาณ
งานที่ได้รับ ตั้งงบประมาณในการพัฒนาด้านบุคลากร ด้านระบบโปรแกรม และซ่อมบำรุงเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งสอดคล้อง
กับ โสภา สุวรรณวงศ์ (2550) การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณต้องมีควบคุมและตรวจสอบจากตามลำดับชั้นของการ
บังคับบัญชา และมีการกระจายอำนาจการควบคุมเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การติดตามรายงาน
งบประมาณมีการติดตามรายงานการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอหลายช่องทาง ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์รายงานกิจกรรมและ
ผลงาน แจกวารสารและจัดโครงการองค์การบริหารส่วนตำบลเคลื่อนที่พบประชาชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและความ
ต้องการของประชาชน การบริหารงบประมาณเป็นเรื่องที่ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ เพราะการใช้จ่ายเงินภาษีของ
ประชาชนจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ต้องมีการบริหารงบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาล

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ปัญหาเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน การใช้งานเครื่อง
คอมพิวเตอร์ต้องใช้กับระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเท่านั้น คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่
เหมาะสมกับการใช้งาน คอมพิวเตอร์ที่ใช้ไม่สามารถรองรับข้อมูลที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันเครื่องมือที่ใช้ในสำนักงานไม่เพียงพอ
และมีอายุการใช้งานนาน เป็นคอมพิวเตอร์รุ่นเก่าบางเครื่องไม่สามารถปรับให้ทันสมัยได้ ทำให้คุณสมบัติของคอมพิวเตอร์
ไม่สามารถรองรับข้อมูลที่มีปริมาณมากได้

แนวทางในการพัฒนา บุคลากรควรใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการใช้งาน ดูแลรักษาเครื่องมือและ
อุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถใช้งานได้ยาวนาน มีบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ในสำนักงานเพื่อ
แก้ไขระบบคอมพิวเตอร์ และดูแลระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับการใช้งาน โดย
เฉพาะงานระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ซึ่งต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กับงานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน
เท่านั้น ไม่สามารถนำระบบอื่นมาติดตั้งร่วมกันได้ มีงบประมาณเพียงพอในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ
ณัฐรดา ตัวละมูลและคณะ (2555) ทรรศนะที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป e-LAAS การ
ปฏิบัติงานจำเป็นต้องได้รับวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างครบครัน เครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะต้องมีคุณภาพ ทันสมัย

และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีการจัดตั้งงบประมาณในการจัดหาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และมีการจัดตั้งงบประมาณในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยด้านโปรแกรม ปัญหาความสนใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การปรับตัวของเจ้าหน้าที่ในการรับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นระบบที่ซับซ้อนบุคลากรต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ โปรแกรมไม่สมบูรณ์ทำให้ข้อมูลบางอย่างสูญหาย และบุคลากรไม่มีความตั้งใจในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสรร คงชวัน (2556) ศึกษาด้านการใช้งานระบบ E-auction บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลควนศรีส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ระบบ E-auction บุคลากรที่ไม่เคยใช้ระบบ E-auction ส่วนใหญ่ไม่ต้องการใช้ได้หรือใช้เป็น บุคลากรที่ใช้ระบบ E-auction เป็นจะใช้งานในด้านการประมูลงานอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด บุคลากรที่ใช้ระบบ E-auction เป็นที่มีปัญหาในการใช้งาน ระบุว่าปัญหาเกิดจากการขาดทักษะในการใช้งาน และบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ต้องการพัฒนาการใช้งานระบบ E-auction

แนวทางในการพัฒนา ควรให้บุคลากรตระหนักและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานด้านโปรแกรมแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สินและศึกษาการใช้ระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินอย่างจริงจัง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นสามารถหาทางแก้ไขได้ สอดคล้องกับ ปารวีร์ บุญชาติ (2555) ความตระหนักของผู้บริหารและพนักงานต่อการประชาสัมพันธ์ภายในบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญว่า การประชาสัมพันธ์ภายในมีส่วนสำคัญต่อทุกส่วนงานขององค์กร และประชาสัมพันธ์ภายในทำให้พนักงานรับทราบข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหว แต่เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ภายในยังมีการใช้สื่อที่ยังไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและไม่มีความหลากหลายเพียงพอ

ปัจจัยด้านฐานข้อมูล ปัญหาการซื้อขายหรือโอนทรัพย์สิน เจ้าของทรัพย์สินไม่ได้แจ้งให้กับเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลทราบ การประกอบกิจการ การยกเลิกกิจการเจ้าของกิจการไม่ได้แจ้งให้เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลทราบ ความร่วมมือจากสำนักงานที่ดินจังหวัด ในการให้ข้อมูลการซื้อขายจ่ายโอนที่ดิน เนื่องจากมีการซื้อขายจ่ายโอนที่ดิน ทำให้เจ้าของทรัพย์สินเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แปลงที่ดินขาดเอกสารสิทธิ์ การแบ่งเขตพื้นที่ไม่ชัดเจน ระบุว่าที่ดินไม่ครบถ้วน ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล เจ้าของทรัพย์สินไม่อยู่ในพื้นที่ทำให้ติดต่อได้ยาก ทำให้ข้อมูลผู้เสียภาษีไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ พรหม สิริลักษณ์มงคล (2550) ศึกษาถึงปัญหาในการปรับข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลนครเชียงใหม่ให้เป็นปัจจุบันพบว่า มีสภาพปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลางส่วนประเด็นย่อยพบว่ารายการที่มีสภาพปัญหาและอุปสรรคในระดับมากประกอบด้วยการประสานการปฏิบัติงานระหว่างแขวงกับส่วนกลางของเทศบาลยังไม่ดีเท่าที่ควร การสื่อสารระหว่างแขวงกับส่วนกลางของเทศบาลยังไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนกลางของเทศบาลประสบปัญหาในการขอใช้ข้อมูลที่จำเป็นในการปรับข้อมูลจากส่วนงานต่างๆภายในแขวงและส่วนกลางของเทศบาล ประสบปัญหาในการขอใช้ข้อมูลที่จำเป็นในการปรับข้อมูลแผนที่ภาษีจากสำนักงานที่ดินจังหวัด

แนวทางในการพัฒนา จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลการซื้อขายจ่ายโอนที่ดินจากสำนักงานที่ดินจังหวัด เพื่อนำมาปรับข้อมูล มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดทำระบบแผนที่ภาษีให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ติดตามสอบถามเกี่ยวกับเจ้าของทรัพย์สินที่ไม่ได้อยู่

ในพื้นที่ เพื่อจะได้ส่งเอกสารเกี่ยวกับงานภาษีให้รับทราบ ตรวจสอบเอกสารสิทธิ์กับเกษตรตำบลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงเอกสารสิทธิ์ที่ยังไม่ครบถ้วนขอความร่วมมือผู้นำชุมชนและตรวจสอบการประกอบกิจการหรือการยกเลิกกิจการในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานในการจัดหาระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาและเสียสละเวลาอันมีค่า แก่ไขข้อบกพร่องของเนื้อหาและสำนวนภาษา ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ พนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา ที่ให้การสนับสนุนการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม และแนะนำข้อเสนออื่นๆ จนทำให้งานสำเร็จด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อนพนักงานท้องถิ่นอำเภอดอกคำใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ จนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐรดา ตัวละมุล และคณะ. (2555). **องค์ประกอบภายในองค์กรและความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป e-LASS ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง.**วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.ปีที่ 1 (ฉบับที่ 2)หน้า 14
- ปารวีร์ บุษบาศรี. (2555). **ความตระหนักรู้และทัศนคติของผู้บริหารและพนักงานต่อการประชาสัมพันธ์ภายในของบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน).**การค้นคว้าแบบอิสระ. นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. กรุงเทพฯ.
- พนิดา หวานเพชร. (2555). **การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยใช้แนวคิด โคเซ็น กรณีศึกษาแผนกบัญชีค่าใช้จ่ายสำนักงานใหญ่ บริษัทเซ็นทรัลฟู้ด รีเทล จำกัด (มหาชน).** การค้นคว้าอิสระ.บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พรหม สิริลักษณ์มงคล. (2550). **“ปัญหาในการปรับข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลนครเชียงใหม่ให้เป็นปัจจุบัน”.** การค้นคว้าแบบอิสระ.รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่.
- เสาวรัตน์ บุญวงศ์.(2556).**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของเทศบาลตำบลบางเหริย อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา.**งานวิจัย รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จังหวัดขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เสกสรร คงคชวัน.(2556).การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์การบริหารส่วน

ตำบลควนศรี อำเภอบ้านสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.วารสารวิชาการ Veridian E-journalปีที่ 6

(ฉบับที่ 3).หน้า 244

โสภา สุวรรณวงศ์.(2550).การบริหารงบประมาณของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะอำเภอ

พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.งานวิจัย รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. วิทยาลัยการ

ปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.จังหวัดขอนแก่น.

การศึกษาารูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The Study of Coffee Shop Business Model in Mueang District, Phayao Province

ณัฐ ใหม่ประสิทธิ์กุล^{1*} และบังอร สวัสดิ์สุข²

Nut Maiprasitthikul^{1*} and Bungon Sawatsuk²

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 100 คน เป็นผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 59 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48 มีอายุระหว่าง 20 – 25 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 32 มีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยทางการตลาดมีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสด คือ ปัจจัยด้านราคามีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.86 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ปัจจัยด้านสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67

ผลการศึกษาารูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 2 คือ ผู้ประกอบการธุรกิจกาแฟสด จำนวน 6 ราย ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า รูปแบบร้านกาแฟที่ผู้บริโภคนิยมมาใช้บริการนั้น จะเน้นให้ความสำคัญกับ สถานประกอบการร้านกาแฟ มีบรรยากาศที่ดี บริการเป็นกันเองเรียบง่ายต่อการเข้าถึง มีการตกแต่งร้านและบรรยากาศเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการให้บริการ WIFI ฟรี ใช้สื่อ Social Network ในการเป็นสื่อกลางระหว่างลูกค้า เช่น Facebook, Instagram มีโปรโมชั่นส่วนลดทางการค้าต่าง ๆ บัตรสะสมแต้ม และการสมัครเป็นสมาชิกฟรีเพื่อของรางวัลสมนาคุณจากทางร้านประจำเดือนหรือประจำปี เป็นต้น นอกจากนี้ อุปกรณ์ในการชงกาแฟ เช่น เครื่องบดเมล็ดกาแฟ เครื่องชงกาแฟ เป็นต้น รวมถึงเมล็ดกาแฟ และ Barista และพนักงานเสิร์ฟภายในร้าน เป็นส่วนประกอบของรูปแบบร้านที่สำคัญเช่นกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค รูปแบบธุรกิจ ร้านกาแฟสด

¹ นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : lovenutzz@gmail.com

Abstract

This independent study has the objectives to study of coffee business model in Amphoe Mueang, Phayao province. In this study, the researcher survey sample group of 100 people and divide by 2 groups, the first group is the consumer that uses coffee services. The research was gathered by questionnaire and interview. So, the study found that overview of the respondents was female representing 59 percent and male 41 percent. The majority of respondents were aged between 20–25 years, representing 48 percent and the second is between the ages of 26–30 years, representing 26 percent. The most respondents completed a bachelor's degree total of 70 percent and the second is higher education degree total of 17 percent. The respondents are engaged in a student's representing 32 percent, followed by a career as an employee of the Government representing 26 percent include the majority have a monthly income of about 10,001–15,000 baht, representing 28 percent and revenue from 5,001–10,000 baht. Consumers Behavior found that marketing factors affecting the choice of a coffee shop. The price is equal to 3.86 with an average maximum factor of promotion with an average of 3.73 Factors place. The mean was 3.70 and the product. Overall, the mean is 3.67.

The study forms coffee business model from interviewing 2 is Entrepreneurs coffee 6 cases in Amphoe Mueang, Phayao province. Found that the coffee shop where consumers prefer to use that service. It emphasizes the importance of The establishment of a coffee shop There is a great atmosphere Service is friendly, simple to access. The decor and atmosphere is unique, free WIFI, Using Social Network as a mediator between clients such as Facebook, Instagram. With the promotion of trade discount cards and free membership to the rewards from the restaurant, monthly or annual onwards. In addition, the coffee equipment such as a coffee Grinder, a coffee machine and Barista and service staffs as important components of the Coffee Shop Business Model.

Keywords: Consumer Behavior/Business Model/Coffee Shop

บทนำ

ธุรกิจร้านกาแฟพรีเมียมในประเทศไทยเป็นธุรกิจที่น่าสนใจ และมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้บริโภคคนไทยนิยมดื่มกาแฟกันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคคนไทยเริ่มหันมาดื่มกาแฟเพื่อความบันเทิง และสนุกสนานมากขึ้น อีกทั้งวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ปัจจุบันผู้บริโภคนิยมดื่มกาแฟมากขึ้น ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาธุรกิจร้านกาแฟมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ทำให้นักลงทุนจำนวนมากลงทุนในธุรกิจร้านกาแฟ สภาพการแข่งขันในตลาดโดยรวมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ผู้ประกอบการจึงต้องสร้างมาตรฐานให้กับสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้นแนวโน้มความต้องการเมล็ดกาแฟในประเทศไทยจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ คาดการณ์ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟในปี 2555 ของโรงงานแปรรูปในประเทศ จะมี 67,620 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 61,480 ตัน ของปี 2554 ร้อยละ 9.99 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) เนื่องจากการบริหารโภคในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และประเทศไทยที่กำลังจะเข้าสู่ AEC โดย จังหวัดพะเยาก็เป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งที่มีเส้นทางR3A

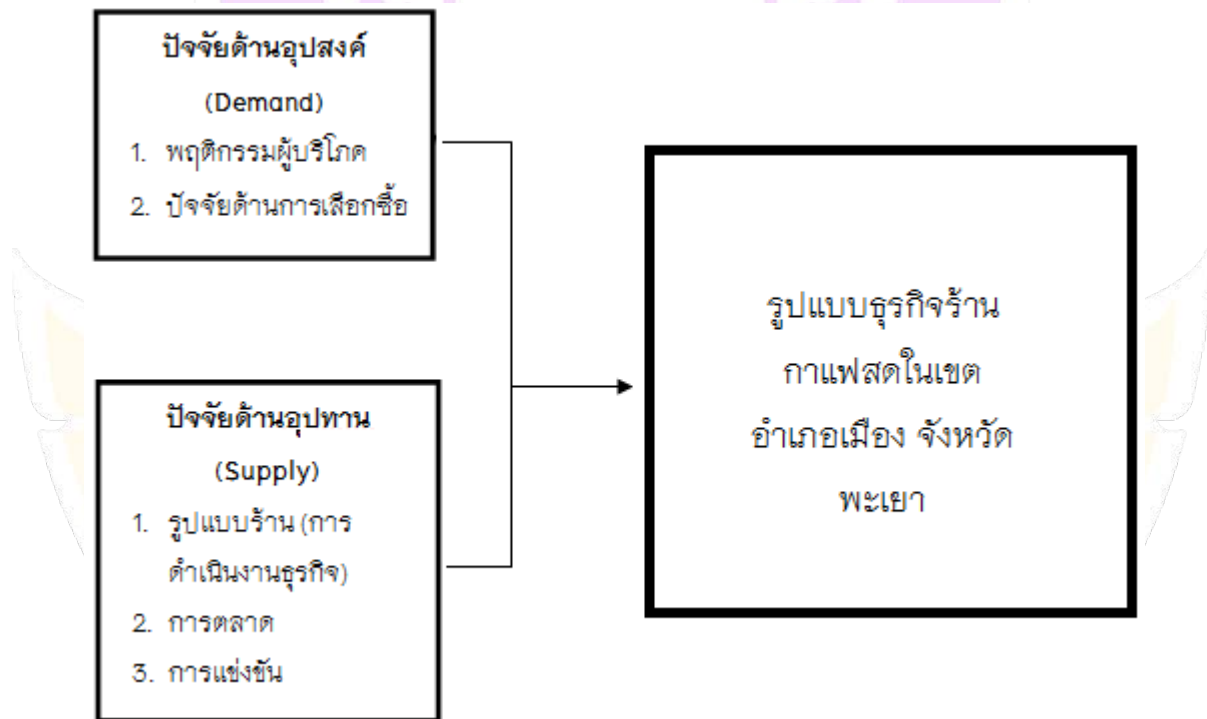
ผ่าน จึงอยากทราบพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดเป็นอย่างไร ปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาด 4P ใดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกาแฟสด พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดเป็นอย่างไร ปัจจัยส่วน ประสมทางการตลาดใดที่มีผลต่อการใช้บริการร้านกาแฟสด รูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดในอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา ธุรกิจร้านกาแฟสดในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยามีรูปแบบการดำเนินงาน Supply Chain อย่างไร และมีกลยุทธ์ทาง การตลาดอย่างไร ธุรกิจร้านกาแฟสดในอำเภอ จังหวัดพะเยามีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ดังนั้นจึงมีการสนใจศึกษา รูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดในจังหวัดพะเยา ในการศึกษาในครั้งนี้จะมุ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ลักษณะธุรกิจร้าน กาแฟสดและพฤติกรรมผู้บริโภคกาแฟในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดคำถามงานวิจัย (Research Question) ไว้อย่างชัดเจน ทั้งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. รูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสดในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้การศึกษารั้งนี้แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปีที่เป็นกลุ่มนักศึกษาและผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน และอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งอยู่ในข่ายที่เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในการใช้บริการร้านกาแฟสด จำนวน 100 ราย

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ประกอบการ การสัมภาษณ์สำหรับการรวบรวมในการวิเคราะห์บริษัทและสถานการณ์ปัจจุบันของการประกอบธุรกิจร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา การเปรียบเทียบรูปแบบการประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในภาคธุรกิจกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 6 ร้าน

- ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในภาคธุรกิจกาแฟสด ในเขตจังหวัดพะเยา

- การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสัมภาษณ์ ธุรกิจขนาดเล็ก 2 ร้าน ขนาดกลาง 2 ร้าน ขนาดใหญ่ 2 ร้าน และกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ข้อมูลที่น่ามาประกอบการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ใช้สอบถามผู้เข้ามาใช้บริการร้านกาแฟสด จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีการวางแผนการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย เอกสารต่างๆ และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับการดำเนินงานร้านกาแฟสดในด้านการตลาดและการเงิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. เครื่องมือสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สร้างขึ้นตามวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมา โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 6 ราย ในประเด็น ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการดำเนินงานด้านการตลาด ข้อมูลการดำเนินงานด้านการจัดการ ข้อมูลการดำเนินงานด้านการจัดเงิน ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการดำเนินงาน

2. เครื่องมือสำหรับการศึกษาเชิงปริมาณ แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของผู้ใช้บริการร้านกาแฟ และทัศนคติใช้บริการร้านกาแฟ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยาจำนวน 100 รายโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

จากข้อมูลทั้ง 2 ส่วนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ลักษณะธุรกิจบริการร้านกาแฟพฤติกรรมผู้บริโภค และวิเคราะห์รูปแบบธุรกิจจากแพลตฟอร์มที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของผู้บริโภค ใช้สถิติค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต (Mean หรือ $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย (Yamane ,1973) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบธุรกิจร้านกาแฟ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” โดยทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ร้านค้า และ 100 คน ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

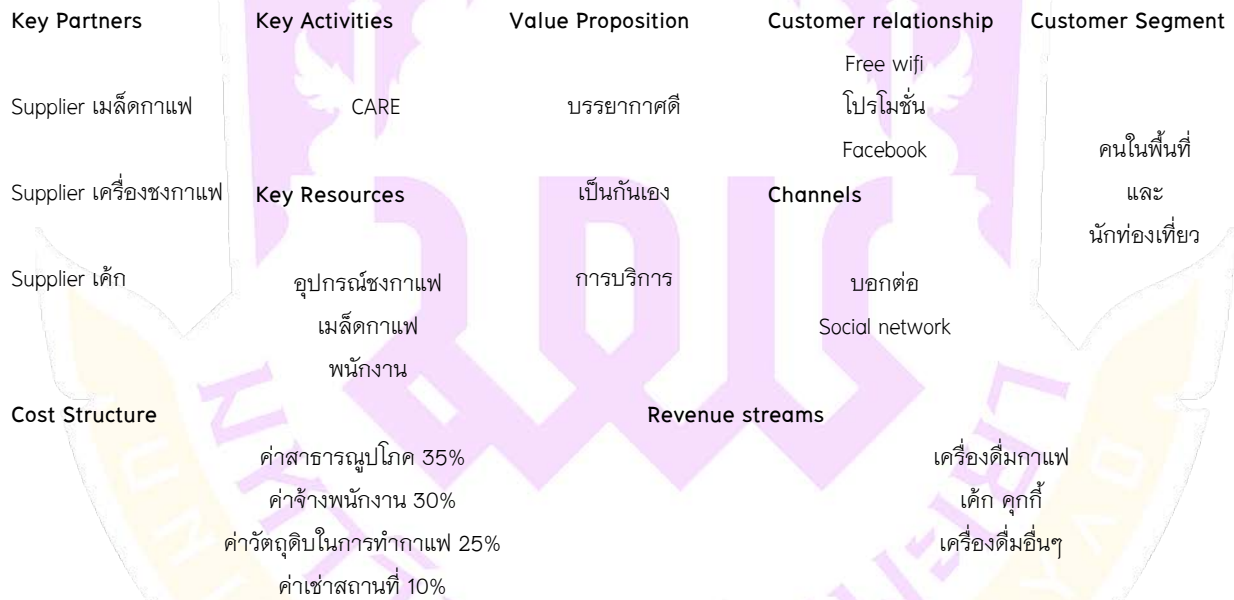
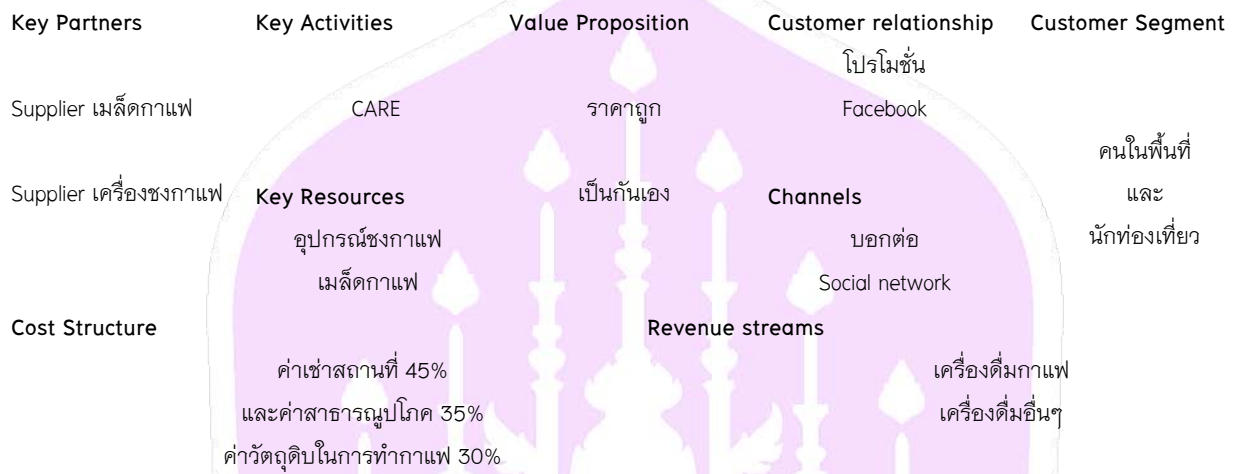
1. รูปแบบร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
  2. พฤติกรรมผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
1. รูปแบบร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

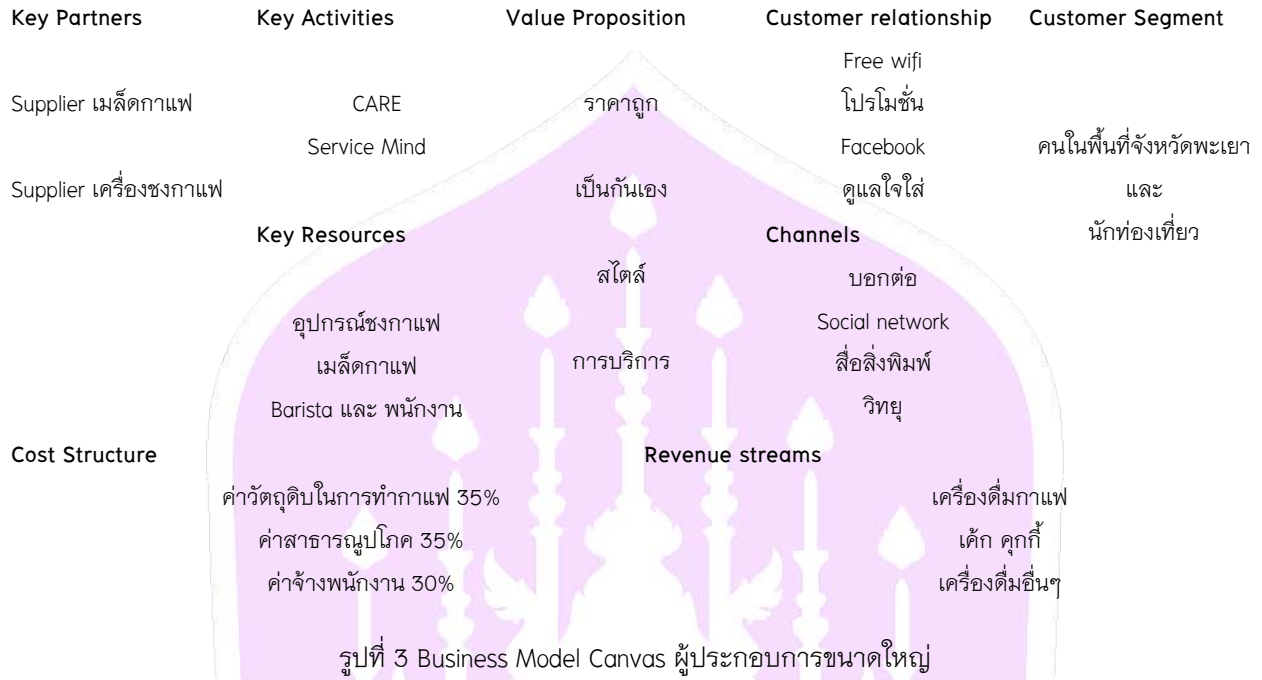
ในการศึกษารูปแบบร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้แบ่งการวิเคราะห์ด้วย Business model อธิบายลักษณะธุรกิจสภาพรวมโดยใช้ Business Model Canvas ในการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนต่าง ๆ และแบ่งลักษณะ Business Model Canvas ออกเป็น 3 โมเดล ตามการสัมภาษณ์สถานประกอบการธุรกิจร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แบ่งได้ดังนี้ ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ผู้ประกอบการขนาดกลาง และผู้ประกอบการรายใหญ่ได้ดังนี้

    1. ร้านกาแฟขนาดเล็ก หรือขนาดคิออส ใช้เงินลงทุนตั้งแต่ 30,000-80,000 บาท มีลักษณะเป็นซุ้ม คิออส ตั้งอยู่ตามแหล่งธุรกิจ ส่วนใหญ่เกิดจากแฟรนไชส์ คือ การแฟลล่า กาแฟเบิ้ล
    2. ร้านกาแฟขนาดกลาง ใช้เงินลงทุนตั้งแต่ 80,000-500,000 บาท เป็นลักษณะเป็นช้อปร้านกาแฟ มีเบเกอรี่ มีโต๊ะเก้าอี้ให้นั่งพักผ่อน คือ Nutsz coffee The garden Coffee
    3. ร้านกาแฟพรีเมียม ใช้เงินลงทุนตั้งแต่ 500,000 – มากกว่าหนึ่งล้านบาท เป็นลักษณะมีอาณาเขตกว้างขวาง มีกาแฟ มีเบเกอรี่ มีอาหารอื่นๆ มีที่นั่งพักผ่อน คือ ร้านชีวิต ชีวา Chan Coffee

จากการวิเคราะห์ด้วย Business Model อธิบายลักษณะธุรกิจในภาพรวมโดยใช้ Business Model Canvas ในการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนต่าง ๆ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้ผลดังนี้

จากการวิเคราะห์ด้วย Business Model อธิบายลักษณะธุรกิจในภาพรวมโดยใช้ Business Model Canvas ในการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนต่าง ๆ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สรุปเปรียบเทียบ ดังนี้

สรุปการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ Business Model Canvas

Customer Segment

กลุ่มลูกค้าของสถานประกอบการร้านกาแฟรูปแบบใหม่ ลูกค้าโดยทั่วไปคือคนในพื้นที่ในจังหวัดพะเยา และนักท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยาที่ตั้งใจมาดื่มกาแฟ

Value Propositions

สถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ มีบรรยากาศที่ดี สามารถเข้าใช้บริการของลูกค้าที่เป็นกันเองเรียบง่ายต่อการเข้าถึง มีการตกแต่งร้านและบรรยากาศเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตนเองด้วยสไตล์โมเดิร์นตามที่ ทัศนคติของผู้ใช้บริการร้านกาแฟสดส่วนใหญ่ได้มีความต้องการใช้บริการ เพื่อที่จะชักนำกลุ่มลูกค้าให้เกิดความสนใจเข้ามาใช้บริการร้านกาแฟสดได้มีมุมมองส่วนตัวในการใช้บริการอย่างความเป็นส่วนตัวเรียบง่าย เป็นกันเอง และการให้บริการให้ลูกค้ามีความพึงพอใจสูงสุดในการเข้ามาใช้บริการ

Channels Social Network

Channels Social Network เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากพอสมควร สถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ ได้ใช้ช่องทาง Social Network แบบ Viral ที่อาศัยการบอกต่อโดยใช้สื่อ Social Network ในการเป็นสื่อกลางระหว่างลูกค้า เช่น Facebook, Instagram รวมถึงการบอกต่อของลูกค้าอีกด้วย และการที่ร้านตกแต่งร้านและบรรยากาศเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตนเอง

มีบรรยากาศสวยงาม ก็จะถูกนิยตยสาร บ้านและสวน เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว หรือเกี่ยวกับนิตยสารกาแฟ ลงสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งรายการโทรทัศน์ จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ลูกค้าสนใจมาใช้บริการสถานประกอบการ

Customer Relationships

สายสัมพันธ์กับลูกค้าโดยการมีบริการ wifi ให้แก่ผู้ใช้บริการ มีโปรโมชั่นส่วนลดทางการค้าต่าง ๆ บัตรสะสมแต้ม และการสมัครเป็นสมาชิกฟรีเพื่อช่องทางวันสมนาคุณจากทางร้านประจำเดือนหรือประจำปี สามารถติดต่อ เว็บเพจทางเฟสบุ๊คในการติดต่อข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของทางร้าน ให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ สูงสุด

Revenue Streams

รายได้หลักสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ มาจากการเครื่องดื่มกาแฟ และ เค้ก เค้กช็อคโกแลต เบเกอรี่ควบคู่กันไปด้วย รวมถึงเครื่องดื่มอื่นๆที่ผู้บริโภคนิยมใช้บริการ เช่น ชา ชาเขียว โกโก้ ของทานเล่น และอาหาร

Key Resource

ทรัพยากรสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ มี 3 ส่วนหลัก คืออุปกรณ์ในการชงกาแฟ เช่นเครื่องบดเมล็ดกาแฟ เครื่องชง เป็นต้น รวมถึงเมล็ดกาแฟ และ Barista ที่มีความชำนาญในเรื่องของการชงกาแฟ เพื่อดึงรสชาติของกาแฟออกมามีคุณภาพ ประสิทธิภาพให้มีรสชาติที่ดี สามสิ่งนี้ คือหัวใจหลักของร้านกาแฟขนาดใหญ่ และพนักงานเสิร์ฟภายในร้าน

Key Activities

สิ่งที่ต้องทำเพื่อขับเคลื่อนให้โมเดลธุรกิจนี้ของสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดกลาง CARE และ Service Mind ถือเป็นหัวใจสำคัญของงานบริการ คนที่ทำงานบริการ

Key Partners

ที่สำคัญของสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่คือเครื่องชงกาแฟ เนื่องจากการที่มี Supplier เครื่องชงกาแฟ ขยายควบคุมแฟรนไชส์พร้อมเมล็ดกาแฟจึงเป็น Partners ที่สำคัญในการประกอบกิจการ หรือสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ที่ซื้อเครื่องชงกาแฟที่ไม่ใช่แฟรนไชส์ ได้มี Contract กับบริษัทนั้น ๆ หากเครื่องชงกาแฟมีปัญหา มีบริการซ่อม เครื่องกาแฟให้ รวมถึงเมล็ดกาแฟที่ไม่ใช่แฟรนไชส์ อาจมีสัญญาซื้อขายเมล็ดกาแฟจากไร่กาแฟของชาวสวนเพื่อนำเมล็ดกาแฟมาคั่วเอง

Cost Structure

ค่าใช้จ่ายหลักของสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ประกอบด้วย

4 ต้นทุนหลัก คือ ค่าจ้างพนักงาน ค่าวัตถุดิบในการทำกาแฟ ค่าเช่าสถานที่ และค่าสาธารณูปโภค หรือของสถานประกอบการร้านกาแฟขนาดใหญ่ที่มีสถานที่ที่เป็นของตัวเองก็จะมีค่าใช้จ่ายค่าเช่าสถานที่ในการประกอบกิจการ

จากการออก Business Model Canvas ในรูปแบบใหม่ที่ผู้บริโภคต้องการใช้บริการ ได้ออกกลยุทธ์ส่วนผสมทางการตลาด โดยการนำเครื่องมือทางการตลาด 4P มาใช้ได้ดังนี้

1. Product มีเมล็ดกาแฟที่หลากหลายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมถึงมีเครื่องดื่มที่หลากหลายนอกจากเครื่องดื่มกาแฟ ของทานเล่น เค้ก เบเกอรี่ และอาหาร ที่หลากหลาย
2. Price คุณภาพของเครื่องดื่ม และอาหารมีความเหมาะสมกับราคาค่าใช้จ่าย ไม่สูงเกินไปเกินจากคุณภาพของสินค้า จนไม่ทำให้ผู้ใช้บริการมองว่าคุณภาพไม่เหมาะสมกับราคาค่าใช้จ่าย
3. Place มีบรรยากาศดี มีสถานที่สวยงามมีสไตล์ มีความเป็นส่วนตัวในการใช้บริการ มีสถานที่จอดรถ การใช้บริการ Wifi ที่มีความเร็ว รวมถึงการให้บริการที่ดี และมุมถ่ายภาพต่าง ๆ ตามบรรยากาศร้าน
4. Promotion มีโปรโมชั่นในการเป็นสมาชิกแจกของรางวัลประจำเดือนหรือประจำปี มีส่วนลดทางการค้าต่าง ๆ เช่น บัตรสะสมแต้ม เว็บไซต์ทางเฟสบุ๊คในการติดต่อข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของทางร้าน เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและประทับใจอย่างสูงสุด

2. พฤติกรรมผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 100 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยที่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 41

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 20-25 ปีคิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมา คืออายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 และอายุไม่เกิน 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา คือ การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 17 และมัธยมศึกษาตอนปลายคิดเป็นร้อยละ 9 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 32รองลงมา คือ ลูกจ้างหน่วยงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 26 และเจ้าของกิจการตัวคิดเป็น ร้อยละ 22 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือนบุคคล

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 20 และรายได้ต่อมากกว่า 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18 ตามลำดับ

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคแบ่งออกเป็น 4P

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคด้าน Product จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ดื่มกาแฟแต่ละชนิด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดื่มกาแฟลาเต้ คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา คือ คาปูชิโน คิดเป็นร้อยละ 17 และเอสเพรสโซ่ คิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ ผู้ที่ไม่ดื่มกาแฟแต่ดื่มเครื่องดื่มอื่น ๆ สูงถึงร้อยละ 23

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่นิยมเครื่องดื่มที่ไม่ใช่กาแฟ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่นิยมเครื่องดื่มที่ไม่ใช่กาแฟส่วนใหญ่ดื่มชา คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาโกโก้ คิดเป็นร้อยละ 31 และน้ำผลไม้คิดเป็นร้อยละ 19 ตามลำดับ และเครื่องดื่มอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 3 โดยผู้ตอบแบบสอบถามดื่ม น้ำเปล่า และ Italian Soda

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของว่างที่รับประทานร่วมกับกาแฟ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รับประทานของว่างร่วมกับกาแฟ คือ เค้กช็อคโกแลต คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมา คือ เค้กผลไม้ คิดเป็นร้อยละ17 และเค้กชาเขียว คิดเป็น

ร้อยละ 15 ตามลำดับ ของว่างที่รับประทานร่วมกับกาแฟประเภทอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 9 โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้รับประทานของว่าง ดังนี้ พาย เครปเค้ก แซนวิช เค้กนมสด Creme Bulee และไม่รับทานของว่าง

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างลักษณะการใช้บริการร้านกาแฟ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาใช้บริการร้านกาแฟในลักษณะที่ดื่ม/รับประทานที่ร้านและซื้อไปรับประทานที่บ้าน ทั้งสองอย่าง คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาคือ ดื่ม /รับประทานที่ร้าน คิดเป็นร้อยละ 43 และซื้อไปรับประทานที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคด้าน Price จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างค่าใช้บริการต่อครั้ง

พบว่ากลุ่มตัวอย่างค่าใช้บริการต่อครั้งส่วนใหญ่มีค่าใช้บริการต่อครั้ง จำนวน 51-70 บาท และ มากกว่า 130 บาท คิดเป็นร้อยละ 24 เท่ากัน รองลงมาคือ 91-110 บาท คิดเป็นร้อยละ 15 และ 71-90 บาท คิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำนวนคนที่มาใช้บริการร่วมในแต่ละครั้ง

พบว่าจำนวนคนที่มาใช้บริการร่วมในแต่ละครั้งของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมาคือ มาคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 16 และ 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการใช้บริการร้านกาแฟสดที่บ่อยที่สุด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการใช้บริการร้านกาแฟสดที่บ่อยที่สุดร้านอเมซอน (Amazon) คิดเป็นร้อยละ 14 รองลงมาคือร้านชีวิต ชีวา (Shevitsheva) และ เดอะการ์เด้น (The Garden) คิดเป็นร้อยละ 13 และร้านอะกาลิโก (A Ga Li Go) คิดเป็นร้อยละ 12 ส่วนร้านอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 13 ได้แก่ ร้านนัทคอฟฟี่ (Nutz Coffee) ร้านนิทานบ้านต้นไม้ (Nitanbantongmai) ร้านกาแฟเฮือนไม้สัก (HMS Tropical Coffee) ร้านกาแฟดินสอ (Dinsor cafe' ได้นโซคาเฟ่)

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเวลาที่ใช้บริการร้านกาแฟสด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้บริการร้านกาแฟสดส่วนใหญ่ใช้เวลา 13.01-16.00 น.

คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาคือเวลา 12.01-13.00 คิดเป็นร้อยละ 17 และ เวลา 9.00-12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจสูงถึงร้อยละ 21

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างใช้บริการกี่ครั้งต่อสัปดาห์

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการ 1 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาคือ 2 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 30 และ 3 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 17 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของวันที่ใช้บริการร้านกาแฟสด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้บริการร้านกาแฟสดวันจันทร์-ศุกร์ คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาคือ วันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 24 และวันหยุดนักขัตฤกษ์ คิดเป็นร้อยละ 2 และไม่แน่ใจสูงถึงร้อยละ 33

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ใช้บริการร่วมกัน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการร่วมกับเพื่อนคิดเป็นร้อยละ 57รองลงมาคือ ใช้บริการคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 16 และใช้บริการร่วมกับครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัตถุประสงค์ในการไปใช้บริการร้านกาแฟสด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการไปใช้บริการร้าน

กาแฟสด คือ ไปดื่มกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคือ ไปเพื่อความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 20 และไปนั่งรอเวลา คิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคด้าน Promotion จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับส่วนลดทางการค้า

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับส่วนลดทางการค้าโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ บัตรสะสมแต้ม, ชื้อ 1 แกรม 1, ส่วนลด 10 เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมาคือ ชื้อ 1 แกรม 1, บัตรสะสมแต้ม, ส่วนลด 10 เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นร้อยละ 16 และบัตรสะสมแต้ม, ส่วนลด 10 เปอร์เซ็นต์, ชื้อ 1 แกรม 1 คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างด้านการสื่อสารทางการตลาดที่ผู้บริโภคสนใจ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจการสื่อสารทางการตลาดจาก Facebook คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาคือ Instagram คิดเป็นร้อยละ 12 และนิตยสาร/วารสารคิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสด

ทัศนคติที่มีผลต่อปัจจัยทางการตลาดในการใช้บริการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดของผู้บริโภคในปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ารายการที่มีค่าที่สูงที่สุด คือ เมล็ดกาแฟที่ปลูกจากต่างประเทศ (=4.86) เป็นผลมาจากการกลุ่มตัวอย่างอาจมีค่านิยมทางความคิดเรื่องเมล็ดกาแฟจากต่างชาติที่ดี จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความสำคัญเรื่องรสชาติเมล็ดกาแฟจากต่างชาติ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ บรรจุภัณฑ์/ภาชนะ ด้านการออกแบบของบรรจุภัณฑ์ (= 1.50)

ทัศนคติที่มีผลต่อปัจจัยทางการตลาดในการใช้บริการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านราคา

พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดของผู้บริโภคในปัจจัยด้านราคา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีค่าที่สูงที่สุด คือ ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพของกาแฟ (=3.90) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ราคามีความเหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ (=3.84)

ทัศนคติที่มีผลต่อปัจจัยทางการตลาดในการใช้บริการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านสถานที่

พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกในการใช้บริการร้านกาแฟสด ของผู้บริโภค ในปัจจัยด้านการตกแต่งร้านโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีค่าที่สูงที่สุดคือ การออกแบบตกแต่งร้านตกแต่งร้าน สไตล์โมเดิร์น (=4.79) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ตกแต่งร้านสไตล์อาร์ต แกลลอรี่ (=1.50) และ ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการที่มีค่าที่สูงที่สุด คือความเป็นส่วนตัวและ การบริการที่ดี (=4.89) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานที่สูบบุหรี่ (=1.50)

ทัศนคติที่มีผลต่อปัจจัยทางการตลาดในการใช้บริการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านส่งเสริมการขาย

พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดของผู้บริโภคในปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ารายการที่มีค่าที่สูงคือมีกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น ส่วนลด การแถม (=3.78)ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีสื่อโฆษณาหรือพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทาง Website หรือ Social network (=3.67)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบธุรกิจร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59 เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 41 มีอายุระหว่าง 20-25 ปีคิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 26-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 26 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 17 ประกอบอาชีพพนักงาน/นักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาประกอบอาชีพลูกจ้าง

หน่วยงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 26 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000บาทคิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20

ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญ ในปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านกาแฟสดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านราคา รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายปัจจัย ผลการศึกษาพบว่า

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ รายการที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ เมล็ดกาแฟที่ปลูกจากต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.86 ซึ่งเป็นผลมาจากกลุ่มตัวอย่างอาจมีค่านิยมทางความคิดเรื่องเมล็ดกาแฟจากต่างชาติที่ดี จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความสำคัญเรื่องรสชาติเมล็ดกาแฟจากต่างชาติ รองลงมา ได้แก่ มีเมนูเครื่องดื่มที่นอกเหนือจากกาแฟหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยรวม 4.79

มีช่องว่างประเภทเค้ก/เบเกอรี่ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.90 มีความหลากหลายของเมนูกาแฟ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.85 ขนาดของบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.69 มีช่องว่างประเภทของทานเล่น มีค่าเฉลี่ยรวม 3.61 เมล็ดกาแฟที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีค่าเฉลี่ยรวม 3.48 มีช่องว่างประเภทอาหาร มีค่าเฉลี่ยรวม 3.38 ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด คือ การออกแบบของบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรวม 1.50

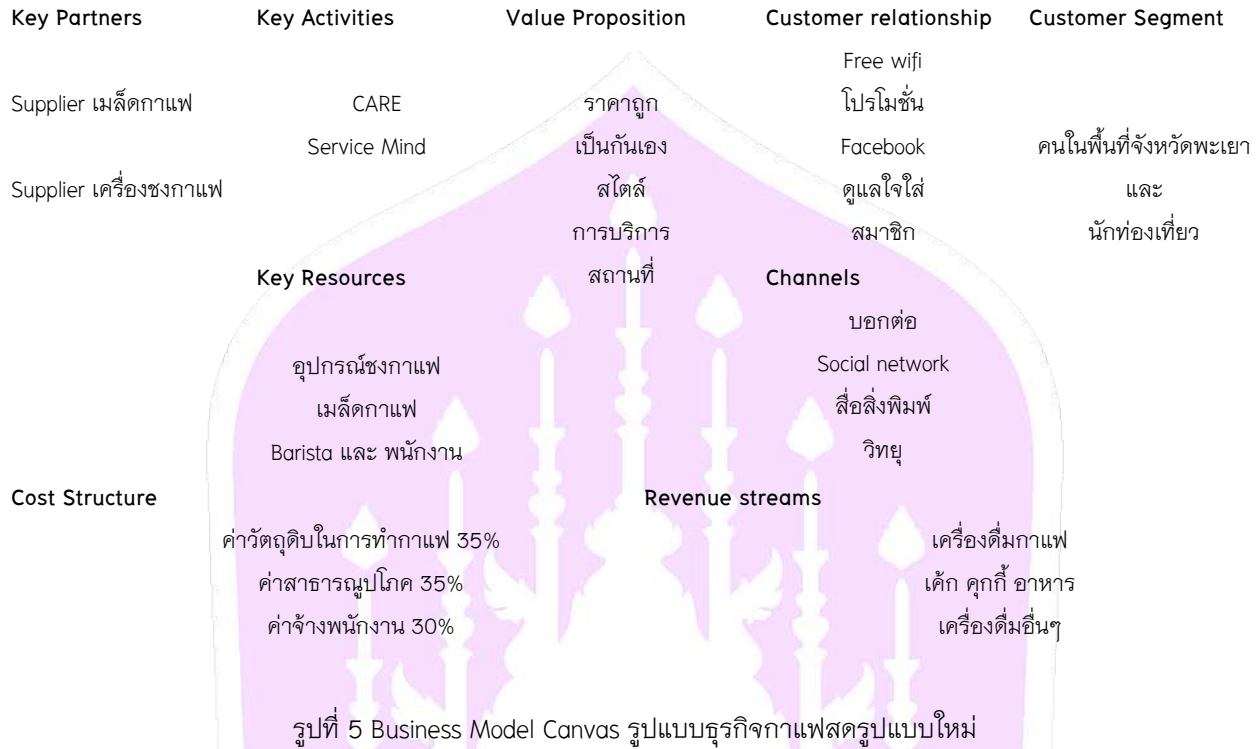
ปัจจัยด้านราคา พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพของกาแฟ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.90 รองลงมา ได้แก่ ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพของกาแฟ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.85 ส่วนปัจจัยด้านราคาที่มีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด คือ ราคามีความเหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ มีค่าเฉลี่ยรวม 3.84

ปัจจัยด้านสถานที่ แยกเป็นสองรายการ ได้แก่ ด้านการออกแบบตกแต่งร้าน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ ตกแต่งร้านสไตล์โมเดิร์น มีค่าเฉลี่ยรวม 4.79 รองลงมา คือ ตกแต่งร้านสไตล์วินเทจผสมโมเดิร์น มีค่าเฉลี่ยรวม 3.83 ส่วนด้านทำเลที่ตั้ง เดินทางสะดวก มีที่จอดรถ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด มีสองรายการ คือ ความเป็นส่วนตัวและการบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยรวม 4.89 รองลงมา ได้แก่ มีมุมสวย ๆ ให้ถ่ายรูป มีค่าเฉลี่ยรวม 4.79 ส่วนปัจจัยด้านสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด คือ สถานที่สูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยรวม 1.50

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด ได้แก่ มีกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น ส่วนลด การแถม มีค่าเฉลี่ยรวม 3.78 รองลงมาได้แก่ มีสื่อโฆษณาหรือพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทาง Website หรือ Social network มีค่าเฉลี่ยรวม 3.67

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและเปรียบเทียบกับความต้องการของผู้บริโภค ได้ Business Model Canvas รูปแบบธุรกิจกาแฟสดรูปแบบใหม่ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

การศึกษารุ่นนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจประกอบการธุรกิจร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการตัดสินใจประกอบธุรกิจ และการวางแผนกลยุทธ์ใน การการตลาดผู้บริโภค ซึ่งหากผู้ประกอบการ ทำการศึกษาและ มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค และแนวโน้มความต้องการในอนาคตแล้ว ย่อมมีโอกาสใน การแข่งขันในธุรกิจร้านกาแฟสด

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ผู้ประกอบการร้านกาแฟควรสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคก่อนจะวางแผนเปิดร้านกาแฟสด
2. ผู้ประกอบการร้านกาแฟควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่อง ความเป็นไปได้ในการลงทุนร้านกาแฟสด
3. ศึกษาการจัดการ Supply Chain เมล็ดกาแฟ เพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อการดำเนินธุรกิจ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาโดยอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและช่วยเหลือจากคณาจารย์บุคคลหลาย ท่าน ในนามผู้วิจัยมีความซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ในลำดับแรกขอขอบพระคุณ ดร.บังอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ ซึ่งเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่การทำการวิจัย และให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา จนงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณ ดร.บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง ผู้ช่วยคณบดีบัณฑิตศึกษา ดร.วิฑูรย์ มน ภัทร พุทธวโรตม์ผล รองคณบดีฝ่ายบริหาร ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี ผู้ช่วยคณบดีประกันคุณภาพ

การศึกษา กรรมการสอบในครั้งนี้ ที่ได้ให้ความกรุณาในการชี้แนะแนวทาง ปรับปรุงแก้ไข และให้คำแนะนำเพื่อให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ผู้สั่งสอนวิชาความรู้ด้านบริหารธุรกิจ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของทางมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวก และสละเวลาในการทำงานมาให้ความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ และมีคุณค่าต่อการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการร้านกาแฟในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่เสียสละมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และมหาวิทยาลัยพะเยา รวมถึงโมเดิร์นจิตร จากพี่ ๆ เพื่อน และเพื่อน MBA ปี 56 ที่ให้ความร่วมมือให้ความรู้เพิ่มเติม แนะนำแนวทางในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพนิต-คุณแม่พรณี และน้องชายนนท์ ที่คอยให้กำลังใจ เชื่อมั่นในความสำเร็จ สอนให้มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค รวมถึงครอบครัวอันเป็นที่รัก และแรงผลักดันสำคัญให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และหากมีความผิดพลาดประการใด ทางผู้วิจัยขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2555). **สรุปการคาดการณ์ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟในปี 2555 ของโรงงานแปรรูปในประเทศไทยปี 2551-2556**. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2557, จาก

http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=15983&filename=index

http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=15983&filename=index

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ความพร้อมการบริการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน

The availability of a restaurant in the city of Phayao To support the launch of the ASEAN Community

เบญจทิพย์ ตรูยานนท์^{1*} และฤทัยภัทร พิมลศรี²
Benjatip Taruyanont^{1*} and Luethaipat Pimonsree²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์ร้านอาหาร ความพร้อม และแนวทางการพัฒนาร้านอาหารในเขตเทศบาลจังหวัดพะเยา ในการรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน โดยมีวิธีการใช้รูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ประกอบการร้านอาหารที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการศึกษา พบว่า ร้านอาหารส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารทั่วไป (feat dining) เป็นร้านอาหารที่มีการออกแบบตกแต่ง เรียบง่าย สะดวก รวดเร็ว มีความทันสมัยเน้นการบริการอาหารจานด่วน มีรายการอาหารจำกัด และสามารถหมุนเวียนลูกค้าได้ในปริมาณมาก ร้อยละ 45.45 และมีความพร้อมในการบริการร้านอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 จำนวนระดับความพร้อมมากที่สุด คือ ด้านสถานที่ ในส่วนของห้องครัว อุปกรณ์ รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ผู้สัมผัสอาหาร และด้านบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้การบริการร้านอาหารของจังหวัดพะเยาพร้อมสู่การแข่งขัน สร้างความประทับใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดพะเยาสู่ประเทศเพื่อนบ้านตั้งนโยบายของจังหวัดและประเทศชาติให้มีความเข้มแข็ง ควรมีการพัฒนาบริการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ดังนี้

1. การฝึกอบรมศักยภาพทางการบริการในร้านอาหารด้านต่างๆ โดยเฉพาะการให้บริการแก่ชาวต่างชาติที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน
2. การพัฒนาศักยภาพด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และภาษาจีน
3. การจัดการร้านอาหาร เช่นการสร้างเครือข่ายร้านอาหาร การศึกษาดูงานร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จ
4. การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ เช่น การจัดทำคู่มือ และเมนูอาหารเป็นภาษาต่างประเทศ

¹ นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : benjatip.t@gmail.com

คำสำคัญ: ความพร้อม การบริการร้านอาหาร การรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน

Abstract

The purposes of research for study context and restaurant situation, preparedness and process to the restaurant development at the city of Phayao in the opening of the ASEAN Community. By the way is using a survey research. The Tools for data collection is questionnaire for restaurant operators are legally registered at the city of Phayao Set of 55. Statistics and data analysis by means of a percentage, average and the focus group of 15 people. The Conclusion of results found most restaurants are general restaurant. The restaurants have designed with a modernization, simple and fast, Fast food and service-oriented, with limited food items and customers can circulate in large quantities of 25 stores percentage 45.45 percent and have availability of amenities. This self-assessment of the restaurant operators at the city of Phayao found that all were moderate with an average of 3.56 with most is the location followed by personnel food handlers.

So the restaurant of Phayao ready to race, create impression and promote tourism links Phayao into neighboring countries. The policy of the province and the country to be strengthened. The study of the main issues that should be developed as follows.

1. Training potential available in the restaurant areas.
2. The development of language
3. The restaurant Management
4. The supported by government policy

Keywords: Preparedness, Restaurant services, support the ASEAN Community

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมหลักประเภทหนึ่งของประเทศไทย ที่ได้สร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ การท่องเที่ยวยังมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน ดังนั้น การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2547 และ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ, 2549) นอกจากนี้ ยังพบว่า แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวจากทุกภูมิภาคทั่วโลกที่เดินทางมาในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงปี พ.ศ.2558 คาดว่า จะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือนประมาณ 52.02 ล้านคน และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น กลุ่มพื้นที่ล้านนาตะวันออกอันได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน จึงเป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็น พื้นที่ยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตามแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region economic cooperation หรือ GMS) เพื่อเปิดประตูภาคเหนือออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน (กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2551) รวมทั้งจากกระแสการเปิด FTA (Free Trade Agreement) ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะมีการลงนาม AEC 2015 (ASEAN Economic Community) อันจะทำให้เกิด

การเดินทางเพื่อธุรกิจการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในอาเซียนมากยิ่งขึ้นในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะ ล้านนาตะวันออก เพราะมีด่านผ่านแดนที่สำคัญอยู่ 4 แห่งใน 3 จังหวัดคือ จังหวัดเชียงรายมีด่านสากลแม่สาย(ติดต่อ ประเทศเมียนมาร์) ด่านสากลเชียงของ (สปป.ลาว สามารถเดินทางไป ประเทศจีน ได้โดยเส้นทาง R3A) จังหวัดน่านมีด่าน สากลห้วยโก๋น (สปป.ลาว เส้นทาง R2A) และจังหวัดพะเยา มีจุดผ่อนปรนก๊วกหรือด่าน บ้านฮวก (สปป.ลาวR2A) ซึ่งมีการผลักดันให้มีการเปิดเป็นด่านถาวร โดยปัจจุบันได้มีการเห็นชอบทั้งรัฐบาลไทยและ สปป.ลาวแล้ว โดยขณะนี้อยู่ ระหว่างการเตรียมความพร้อมของทั้งสองฝ่ายก่อนที่จะมีการเปิดเป็นด่านสากลต่อไปในอนาคตอันไม่ช้านี้ (สำนักงาน จังหวัดพะเยา,2556) การท่องเที่ยวชายแดนของประเทศในภูมิภาคนี้จะทวีความสำคัญมากขึ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการในด้านแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกการบริหารจัดการและ การตลาด รวมทั้ง พัฒนาความสามารถในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาเที่ยวในภูมิภาคนี้และที่สำคัญในการ พัฒนานั้นจะต้องส่งเสริมทัศนคติด้านการท่องเที่ยวที่ดีแก่ชุมชนท้องถิ่น(มิ่งสรรพ ขาวสะอาด,2549)

สำหรับจังหวัดพะเยา มีเมืองชายแดนภูซางหรือบ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง เป็นจุดผ่อนปรนหนึ่งที่สามารถ เชื่อมโยงอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงได้เป็นอย่างดี โดยมีเขตแดนติดกับประเทศลาว และสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางการค้า การท่องเที่ยวระหว่างไทยสู่ลาวผ่านไปยังจีนตอนใต้และเวียดนามได้โดยผ่านทางเส้นทาง R2A ซึ่ง เริ่มมีการพัฒนาเตรียมความพร้อมในการเปิดเป็นด่านถาวรในอนาคตเพื่อรองรับการพัฒนาตามนโยบายเอเซียใน ปี พ.ศ.2559 ด้วยศักยภาพด้าน ทำเลที่ตั้ง ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการตลาด ดังที่ กรรณิกา พิมลศรี และอดิสร เรือลม (2555)ได้ระบุว่า หากมีการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยววันั้น จังหวัดพะเยาจะสามารถพัฒนาเส้นทางความ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวใหม่เชิงนิเวศวัฒนธรรมสายใหม่ คือ เส้นทางจากตัวเมืองพะเยา บ้านฮวก เมืองคอบ หงสาสู่หลวง พระบางเมืองมรดกโลก

ในส่วนนโยบายในระดับประเทศ และระดับจังหวัดต่างสนับสนุนให้มีการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นการอนุมัติงบประมาณในการเตรียมความพร้อมที่จะยกระดับจุดผ่อนปรนชั่วคราวก๊วกให้เป็นด่านถาวร ซึ่งจะเป็น เส้นทางท่องเที่ยวสายใหม่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเลือก เนื่องจาก ข้อได้เปรียบทางระยะทาง และสิ่ง ดึงดูดใจในพื้นที่ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ดังนั้น เส้นทางนี้จะเป็นจุดที่ทำให้นักท่องเที่ยว สนใจเข้ามาเยือน และเป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวจากเชียงใหม่ มาทางจังหวัดพะเยาผ่านเมืองชายแดนภูซาง ไปยังหลวง พระบาง เมืองอุ้มโฮย และเมืองเชียงรุ่ง ซึ่งคาดการณ์ว่า จะมีนักท่องเที่ยวมาเยือน 178,600 คน/ปี มีค่าใช้จ่ายเพื่อการ ท่องเที่ยว 418 ล้านบาท/ปี (สำนักความร่วมมือเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน),2554)

นอกจากที่จังหวัดพะเยา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นหอการค้าจังหวัดพะเยา สภาอุตสาหกรรมจังหวัด พะเยาฯ มีการผลักดันยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวกเป็นด่านถาวรขึ้นในปี พ.ศ.2559แล้ว ยังได้เจริญสัมพันธไมตรีกับ เมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว“สวัสดิักวีานพะเยา สบายดีหลวง พระบาง” ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นจะมีการใช้งบประมาณด้านการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และเชื่อมความสัมพันธ์ กับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน อันจะเป็นการกระตุ้นการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ รวมถึงส่งเสริม วัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม และยังเป็นส่งเสริมด้านการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้วย(สำนักงานจังหวัดพะเยา,2557 และ ฤทัยภัทร พิมลศรี,2557) โครงการสวัสดิักวีานพะเยา สบายดีหลวงพระบางดังกล่าว เป็นโครงการที่กระตุ้นเส้นทาง การท่องเที่ยวใหม่ โดยจุดเริ่มต้นในจังหวัดพะเยาที่ กวีานพะเยา แล้วเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสายใหม่ที่

จะเกิดขึ้นเพื่อเชื่อมจังหวัดพะเยาเข้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นกระแสการพัฒนาหลักและเป็นโอกาสในการพัฒนาจังหวัดและภูมิภาคล้านนาตะวันออกอย่างยิ่ง แต่ในขณะเดียวกันหากไม่มีการเตรียมความพร้อมที่ดี โอกาสที่เกิดขึ้นย่อมกลายเป็นภัยคุกคามที่จะตามมาและเกิดขึ้นใน จังหวัดพะเยา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการภาคธุรกิจทางการท่องเที่ยว หรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่จะต้องสัมผัสและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรงไม่ว่าจะเป็นธุรกิจที่พักโรงแรม (Accommodation Business) ,ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage Business) ,ธุรกิจการขนส่ง (Transportation Business) ,ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก (Souvenir Business) ,ธุรกิจนำเที่ยว (Tourism Business) ,ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ (Others Tourism Business)

จะเห็นได้ว่าธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage Business) ก็เป็นส่วนหนึ่งในภาคธุรกิจทางการท่องเที่ยว ซึ่งร้านในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีจำนวนมากถึง 78 ร้าน และต่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้บริการต่อผู้มาเยือนจังหวัดพะเยา ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อเปิด ประชาคมอาเซียนย่อมส่งผลทำให้จังหวัดพะเยาต้องเตรียมพร้อมที่จะต้อนรับชาวต่างชาติซึ่งควรมีการพัฒนาในเรื่องของการบริการร้านอาหารในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อาทิเช่น มีการให้บริการที่สุภาพ ให้ความสำคัญกับลูกค้า มีสิ่งดึงดูดใจให้ลูกค้ามาให้ความสนใจ ภายในร้านต้องสะอาดเรียบร้อยและอาหารต้องมีความสด ใหม่สะอาดน่ารับประทาน ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาร้านอาหาร ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน” เพื่อให้การบริการร้านอาหารของจังหวัดพะเยาพร้อมสู่การแข่งขัน สร้างความประทับใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดพะเยาสู่ประเทศเพื่อนบ้านดังนโยบายของจังหวัดและประเทศชาติให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

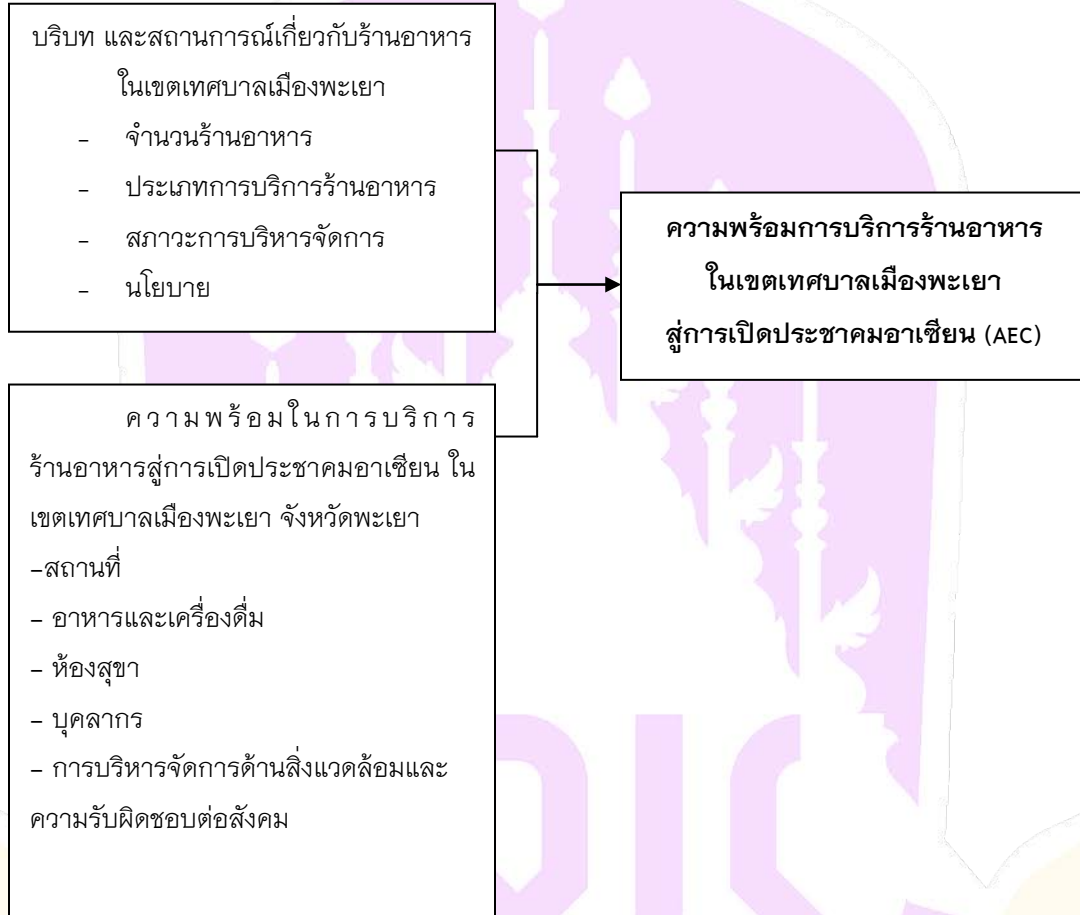
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาบริบท ข้อมูลทั่วไป และประสบการณ์ด้านการประกอบการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
- (2) เพื่อศึกษาความพร้อมในการบริการร้านอาหารสู่การเปิดประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
- (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาร้านอาหาร ในเขตเทศบาลจังหวัดพะเยา ในการรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน

กรอบแนวคิด(Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวความคิดในการศึกษาแนวทางการพัฒนาร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ ที่มุ่งศึกษาถึงบริบท สถานการณ์โอกาสและผลกระทบของการเปิดประชาคมอาเซียน ที่มีต่อร้านอาหารในจังหวัดพะเยา เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาร้านอาหาร ในเขตเทศบาลจังหวัดพะเยา ในการรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 55 ชุด ประกอบกับการสัมภาษณ์ รวมทั้ง มีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 15 คน เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาร้านอาหาร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ใช้สถิติและวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาความพร้อมการบริหารร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน โดยสรุปผลการศึกษาได้ 4 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประกอบการร้านอาหาร
2. ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการประกอบการร้านอาหารกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา
3. ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
4. แนวทางในการพัฒนาร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประกอบการร้านอาหาร

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 และเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ส่วนมาก อายุ 31-40 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 25.45 รองลงมาอายุ 51-60 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 21.81 อายุ 41-50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยสุดอายุ 21-30 และ 61-70 ปีขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 16.37 ส่วนสถานภาพ พบว่า สมรส จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 69.1 รองลงมา โสด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 และน้อยสุด หย่าร้าง/แยกกันอยู่ และหม้าย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 และต่ำสุดอยู่ที่ระดับอื่นๆ อย่างเช่น ไม่ได้เรียน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการประกอบการกิจการร้านอาหาร ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา

ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการประกอบการร้านอาหารกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา พบว่า ลักษณะลูกค้าที่เดินทางมาใช้บริการร้านอาหาร ส่วนใหญ่จะเดินทาง มาเป็นกลุ่ม จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73

ลักษณะกลุ่มของลูกค้า ที่เดินทางมาใช้บริการร้านอาหาร พบว่า กลุ่มของลูกค้าที่เดินทางมาใช้บริการร้านอาหารมากที่สุดคือกลุ่มครอบครัวจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาเป็นกลุ่มเพื่อน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และน้อยที่สุดคือกลุ่มครอบครัวและเพื่อน จำนวน 11 คิดเป็นร้อยละ 26.5 ประเภทของร้านอาหาร พบว่า ประเภทของร้านอาหารมากที่สุดคือร้านอาหารทั่วไป (fast dining) เป็นร้านอาหารที่มีการออกแบบตกแต่งเรียบง่าย สะดวก รวดเร็ว มีความทันสมัย เน้นการบริการอาหารจานด่วน มีรายการอาหารจำกัด และสามารถหมุนเวียนลูกค้าได้ในปริมาณมาก จำนวน 25 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาคือร้านอาหารระดับกลาง (casual dining) เป็นร้านอาหารที่มีการออกแบบตกแต่งแบบพอเหมาะสมควร เน้นบรรยากาศแบบสบายๆเป็นกันเอง ราคาอาหารระดับปานกลางพนักงานบริการแบบเป็นกันเอง ไม่มีพิธีรีตอง จำนวน 18 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 32.73 และน้อยที่สุดคือร้านอาหาร ตามสั่ง/ริบบาทวิถี (kiosk) เป็นร้านอาหารที่มีการออกแบบตกแต่งง่ายๆ เน้นอาหารจานเดียว สามารถปรุงได้ง่ายและรวดเร็ว โดยเป็นธุรกิจขนาดย่อมที่มีเจ้าของร้านเป็นพ่อครัวเอง จำนวน 12 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 21.82 การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการร้านอาหาร พบว่า การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการร้านอาหารมากที่สุดคือยังไม่เคยเข้าร่วมเครือข่ายใดๆเลย แต่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมอย่างยิ่ง จำนวน 28 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 50.91 รองลงมาคือยังไม่เคยเข้าร่วมเครือข่ายใดๆเลย และไม่คิดจะเข้าร่วมจำนวน 15 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 27.27 และน้อยที่สุดคือเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/กลุ่ม/ชมรม/สมาคม/องค์กรหรือหน่วยงานแล้ว จำนวน 12 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 21.82 เครือข่ายในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการร้านอาหารที่เข้าร่วม พบว่า เครือข่ายในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการร้านอาหารที่เข้าร่วมมากที่สุดคือสมาคมการค้าธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพะเยาจำนวน 6 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาเป็นเครือข่ายอื่นๆอย่างเช่นสาธารณสุข เป็นต้นจำนวน 5 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 31.25 และน้อยที่สุดคือสภาอุตสาหกรรม จังหวัดพะเยาจำนวน 2 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตอนที่ 3 ความพร้อมในการบริการร้านอาหารและความต้องการในการพัฒนาร้านอาหาร เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร พบว่ามีความพร้อมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.56 และพบว่าองค์ประกอบที่มีความพร้อมมากที่สุด และเรียงตามลำดับ ได้แก่

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์ประกอบของสถานที่ ในด้านห้องครัวและอุปกรณ์พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.02 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. มีความสะอาดและทำความสะอาดได้ง่าย
2. ประเภทวัสดุของภาชนะ/อุปกรณ์ มีความเหมาะสมกับการใช้งาน
3. การเก็บรักษาต้องอยู่ในสถานที่ที่ถูกต้องลักษณะ
4. เก็บในภาชนะที่สะอาดมีการปกปิดที่ดี
5. รูปลักษณ์และขนาดเหมาะแก่การใช้งาน

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์ประกอบบุคลากร ในด้านผู้ให้บริการ พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่ มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.97 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหา น้อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ให้บริการลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว เรียบร้อย
2. แต่งกายสุภาพ สะอาด เหมาะสม
3. มีรายการอาหาร พร้อมระบุราคาที่เป็นธรรม
4. สามารถให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงได้

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์ประกอบบุคลากร ในด้านผู้สัมผัสอาหาร พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.92 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหา น้อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคผิวหนัง
2. มีสุขนิสัยที่ดี ในระหว่างการเตรียม ปรง ประกอบจำหน่าย และการเสิร์ฟอาหาร
3. ใช้อุปกรณ์หยิบ จับอาหารที่ปรุงแล้วอย่างถูกวิธี
4. แต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน
5. ผูกผ้ากันเปื้อนสีขาว ต้องใส่หมวก หรือเน็ตคลุมผม

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์ประกอบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านแรงงาน พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.89 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหา น้อย

1. ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานกำหนดเรื่องค่าจ้างสวัสดิการ และไม่ละเมิดการใช้แรงงานเด็ก/แรงงานหญิง
2. มีความต้องการพัฒนาร้านของตนเพื่อให้มีความพร้อมสู่การรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมทั้งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
3. สนับสนุน หรือยินดีเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพะเยา หรือเพื่อสังคม
4. ส่งเสริมให้มีการประหยัดพลังงานน้ำ
5. สนับสนุนการใช้ผลผลิตทางการเกษตรกรรมที่ตรงตามฤดูกาล และปลอดภัย
6. สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์อาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์ประกอบของอาหาร และเครื่องดื่ม ในด้านวัตถุดิบพบว่า ร้านอาหาร โดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.88 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหา น้อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ล้างให้สะอาดก่อนนำมาเก็บรักษา
2. สด สะอาด ถูกสุขอนามัย
3. จัดเก็บโดยจำแนกประเภทต่างๆให้เป็นสัดส่วน
4. ต้องจัดเก็บในภาชนะที่สะอาด มีการปกปิด
5. ภาชนะจัดเก็บน้ำดื่ม/เครื่องดื่ม ต้องมีก๊อกหรือทางเทริน้ำ

6. ไม่นำอาหาร ผัก ผลไม้ มาแชปนกับน้ำแข็งเพื่อการบริโภค

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์กรประกอบห้องสุขา ในด้านสุขลักษณะ พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.83 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาหน่อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แยกการใช้ชาย-หญิง โดยมีภาษาหรือการแสดงสัญลักษณ์ที่เข้าใจง่าย
2. ที่ตั้งอยู่ในส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมของสถานจำหน่ายอาหาร
3. มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ
4. ประตูไม่เปิดสู่บริเวณจัดเตรียมปรุงอาหาร

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์กรประกอบของสถานที่ ในด้านบรรยากาศภายใน พบว่าร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.81 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลางสำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาหน่อยตามลำดับมีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. มีการระบายอากาศที่ดี
2. โถ้ ฝ้า แข็งแรง
3. สะอาด เป็นระเบียบ ถูกสุขลักษณะ
4. ติดเครื่องหมาย “ห้ามสูบบุหรี่” ไว้ในสถานที่ไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่
5. การตกแต่ง และบรรยากาศร้านมีความสวยงามน่าสนใจ เป็นเอกลักษณ์
6. ป้ายหรือชื่อร้านมีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ หรือสัญลักษณ์ที่เข้าใจง่ายว่าเป็นร้านอาหารที่พร้อมให้บริการแก่ชาวต่างประเทศ

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์กรประกอบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการกำจัดมูลฝอย พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.56 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาหน่อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้ ใช้ถังขยะที่ไม่รั่วซึม และมีฝาปิด มีการเก็บแยกประเภทมูลฝอยและเศษอาหารก่อนนำไปทิ้ง มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือของเสียที่ถูกสุขลักษณะ

ความพร้อมในการบริการร้านอาหาร องค์กรประกอบบุคลากร ในด้านผู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของเจ้าของหรือพนักงานผู้ให้บริการ พบว่า ร้านอาหารโดยส่วนใหญ่มีความพร้อมโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.57 ซึ่งจัดอยู่ในระดับน้อยที่สุด สำหรับความพร้อมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาหน่อยตามลำดับ มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้ ภาษาอังกฤษ ภาษาลาว ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาพม่า ภาษาเกาหลี และภาษาอิสลาม หรือภาษาฮาวาย

ตอนที่ 4 ความพร้อมการบริหารร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 55 ชุด ประกอบกับการสัมภาษณ์ รวมทั้ง มีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 15 คน เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาร้านอาหารฯ ซึ่งเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความต้องการของผู้ประกอบการร้านอาหารจากมากไปหาหน่อย ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับ การให้บริการแก่ชาวต่างชาติซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการส่งเสริมในการศึกษาดูงานร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นต้นแบบฯ ให้แก่ผู้ประกอบการ
3. ควรส่งเสริมเครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหารร่วมกับเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวอื่นๆให้เกิดความเข้มแข็ง
4. ควรมีแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและร้านอาหารที่พักในพะเยาให้นักท่องเที่ยว
5. ควรมีการอบรมด้าน “การตลาด” แก่เจ้าของกิจการร้านอาหาร
6. ควรมีการอบรมด้านภาษา “อังกฤษ” แก่บุคลากรในร้านอาหาร
7. ควรมีการอบรมด้าน “หลักการบริหารจัดการร้านอาหาร” แก่เจ้าของกิจการฯ
8. สถาบันการเงินภาครัฐควรมีเงินกู้ แก่เจ้าของกิจการร้านอาหารในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
9. ควรมีการอบรมด้านภาษา “จีน” แก่บุคลากรในร้านอาหาร
10. ควรมีใบประกาศนียบัตรรับรองร้านอาหาร
11. ร้านอาหารควรมีป้ายบอกสรรพคุณทางโภชนาการของอาหาร
12. ควรมีการจัดทำหนังสือหรือคู่มือแนะนำร้านอาหารอร่อยในพะเยา
13. ควรมีการอบรมเทคนิคการให้บริการของบุคลากรในร้านอาหารตามมาตรฐานสากล สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้
14. เมนูอาหารที่เป็นภาษาอังกฤษ
15. เมนูอาหารที่เป็นภาษาจีน
16. ควรมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและการตกแต่งร้านอาหาร
17. ควรส่งเสริมให้ร้านอาหารในจังหวัดพะเยามีการแต่งกายชุดพื้นเมือง
18. เมนูอาหารที่เป็นภาษาลาว
19. เมนูอาหารที่เป็นภาษาอิสลาม
20. เมนูอาหารที่เป็นภาษาพม่า

สรุปและอภิปรายผล

จังหวัดพะเยา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นหอการค้าจังหวัดพะเยา สภาอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยาฯ มีการผลักดันยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวกเป็นด่านถาวรขึ้นในปี พ.ศ.2559แล้ว ยังได้เจริญสัมพันธ์ไมตรีกับเมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว“สวัสดิคควีวันพะเยา สบายดีหลวงพระบาง” ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นจะมีการใช้งบประมาณด้านการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน อันจะเป็นการกระตุ้นการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม และยังเป็นส่งเสริมด้านการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้วย(สำนักงานจังหวัดพะเยา,2557 และ ฤทัยภัทร พิมลศรี,2557) โครงการสวัสดิคควีวันพะเยา สบายดีหลวงพระบางดังกล่าว เป็นโครงการที่กระตุ้นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ โดยจุดเริ่มต้นในจังหวัดพะเยาที่ กวีวันพะเยา แล้วเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสายใหม่ที่ เกิดขึ้นเพื่อเชื่อมจังหวัดพะเยาเข้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นกระแสการพัฒนาหลักและเป็น

โอกาสในการพัฒนาจังหวัดและภูมิภาคล้านนาตะวันออกอย่างยิ่ง แต่ในขณะเดียวกันหากไม่มีการเตรียมความพร้อมที่ดี โอกาสที่เกิดขึ้นย่อมกลายเป็นภัยคุกคามที่จะตามมาและเกิดขึ้นใน จังหวัดพะเยา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการภาคธุรกิจทางการท่องเที่ยว หรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่จะต้องสัมผัสและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยตรงไม่ว่าจะเป็นธุรกิจที่พักโรงแรม (Accommodation Business) ,ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage Business) ,ธุรกิจการขนส่ง (Transportation Business) ,ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก (Souvenir Business) ,ธุรกิจนำเที่ยว (Tourism Business) ,ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ (Others Tourism Business) จะเห็นได้ว่าธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage Business) ก็เป็นส่วนหนึ่งในภาคธุรกิจทางการท่องเที่ยว ซึ่งร้านในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีจำนวนมากถึง 78 ร้าน และต่างมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้บริการต่อผู้มาเยือนจังหวัดพะเยา ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังนั้น เมื่อเปิด ประชาคมอาเซียนย่อมส่งผลทำให้จังหวัดพะเยาต้องเตรียมพร้อมที่จะต้อนรับชาวต่างชาติซึ่งควรมีการพัฒนาในเรื่องของการบริการร้านอาหารในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาร้านอาหาร ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน” เพื่อให้การบริการร้านอาหารของจังหวัดพะเยาร่วมสู้การแข่งขัน สร้างความประทับใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดพะเยาสู่ประเทศเพื่อนบ้านดังนโยบายของจังหวัดและประเทศชาติให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งได้ผลการศึกษาในประเด็นหลักที่ควรมีการพัฒนา ดังนี้

1. การฝึกอบรมศักยภาพทางการบริการในร้านอาหารด้านต่างๆ

- 1) ควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับ การให้บริการแก่ชาวต่างชาติซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
- 2) ควรมีการอบรมด้าน “การตลาด” แก่เจ้าของกิจการร้านอาหาร
- 3) ควรมีการอบรมด้าน “หลักการบริหารจัดการร้านอาหาร” แก่เจ้าของกิจการฯ
- 4) ควรมีการอบรมเทคนิคการให้บริการของบุคลากรในร้านอาหารตามมาตรฐานสากล สามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

2. การพัฒนาศักยภาพด้านภาษา

- 1) ควรมีการอบรมด้านภาษา “อังกฤษ” แก่บุคลากรในร้านอาหาร
- 2) ควรมีการอบรมด้านภาษา “จีน” แก่บุคลากรในร้านอาหาร
- 3) เมนูอาหารที่เป็นภาษาอังกฤษ
- 4) เมนูอาหารที่เป็นภาษาจีน
- 5) เมนูอาหารที่เป็นภาษาลาว
- 6) เมนูอาหารที่เป็นภาษาอิสลาม
- 7) เมนูอาหารที่เป็นภาษาพม่า

3. การจัดการร้านอาหาร

- 1) ควรมีการส่งเสริมในการศึกษาดูงานร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นต้นแบบฯ ให้แก่ผู้ประกอบการ
- 2) ควรส่งเสริมเครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหารร่วมกับเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวอื่นๆให้เกิดความเข้มแข็ง
- 3) ควรมีแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและร้านอาหารที่พักในพะเยาให้นักท่องเที่ยว
- 4) ร้านอาหารควรมีป้ายบอกสรรพคุณทางโภชนาการของอาหาร

- 5) ควรมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและการตกแต่งร้านอาหาร
  - 6) ควรส่งเสริมให้ร้านอาหารในจังหวัดพะเยามีการแต่งกายชุดพื้นเมือง
4. การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ
- 1) สถาบันการเงินภาครัฐควรมีเงินกู้ แก่เจ้าของกิจการร้านอาหารในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
  - 2) ควรมีใบประกาศนียบัตรรับรองร้านอาหาร
  - 3) ควรมีการจัดทำหนังสือหรือคู่มือแนะนำร้านอาหารอร่อยในพะเยา

ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุที่พบว่าแนวทางการพัฒนาร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน ความจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาร้านอาหารเพื่อรองรับสู่ ประชาคมอาเซียน (AEC)ประกอบด้วย การพัฒนาในทุกด้าน และควรจัดให้มีการส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานร้านอาหารที่ประสบความสำเร็จ ต่อมาคือการส่งเสริมเครือข่ายร้านอาหารกับเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความ เข้มแข็ง มีการจัดทำแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและร้านอาหาร สถาบันการเงินภาครัฐควรมีเงินกู้ แก่เจ้าของ กิจการร้านอาหารในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ควรมีใบประกาศนียบัตรรับรองร้านอาหาร มีคู่มือแนะนำร้านอาหารอร่อย ในจังหวัดพะเยา ร้านอาหารควรมีป้ายบอกสรรพคุณทางโภชนาการของอาหาร และมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและตกแต่งร้านอาหาร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.กฤษณ์ วัฒนศิริ ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนสำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริหาร และคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาที่มีประโยชน์คุณค่ายิ่งจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและได้ให้ข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้อง ที่คอยเป็นกำลังใจ และสนับสนุนทุกด้านมาตลอดจนทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2547, ความสำคัญของการท่องเที่ยว
มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ, 2549, แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวจากทุกภูมิภาคทั่วโลกที่เดินทางมาในกลุ่ม
อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงปี พ.ศ.2558/ส่งเสริมทัศนคติด้านการท่องเที่ยวที่ดีแก่ชุมชนท้องถิ่น
กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2551, เปิดประตูภาคเหนือออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน
สำนักงานจังหวัดพะเยา, 2556, จุดผ่านพรมกั้นหรือด่าน บ้านฮวก/ผลักดันให้มีการเปิดเป็นด่านถาวร

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

กรรณิกา พิมพ์ศรี และอดิสร เรือลม(2555), การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยว

สำนักความร่วมมือเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน),2554, นโยบายในระดับประเทศ และระดับ

จังหวัด

สำนักงานจังหวัดพะเยา,2557 และ ฤทัยภัทร พิมพ์ศรี,2557), ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว“สวัสดิ์ดีกว๊านพะเยา สบายดี
หลวงพระบาง”

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

People Satisfaction to public Revenue Collection Service at Baanmai Municipality, MuangPhayao District, Phayao Province

เกื้อกุล หอมดอก^{1*} และปิยะพงษ์ แสงแก้ว²
Kuakuln Homdok^{1*} and Piyapong Sangkaew²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในการศึกษาครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่เป็นผู้เข้าข่ายเสียภาษีบำรุงท้องที่ที่ได้อำนาจ 339 คน ซึ่งแบ่งเป็น 9 หมู่บ้าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ามาใช้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ที่มีความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่, และ ด้านการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่, ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการ, สถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่และด้านกฎหมาย/ระเบียบเกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ที่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยานั้น พบว่าในด้านลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา, อาชีพ, สถานภาพ และรายได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดยังพบอีกว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบ้านใหม่ ไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิง นั่นก็หมายความว่าระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะมีความพึงพอใจที่มากกว่าอาจจะเป็นผลอันเนื่องจากการเข้าใจขั้นตอนและระเบียบการชำระภาษีบำรุงท้องที่ที่ดีกว่าในด้านของอาชีพ รายได้ และสถานภาพก็เช่นเดียว พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในกลุ่มอาชีพราชการ, ผู้มีรายได้สูง และอยู่ในสถานภาพสมรสหรือโสด

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การบริการ ภาษีบำรุงท้องที่

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ni.61166@hotmail.com

Abstract

The purpose of this independent research is to study people satisfaction to public revenue collection service at Baanmai Municipality, MuangPhayao District, Phayao Province. In this study, questionnaire has been applied to correct the data from the sample groups in which they are people who pay the local property tax in 9 villages, composing of 339 people. Statistic techniques used in this study are frequency, percentage, standard deviation, t-test and F-test. The results of this study show people who pay local tax are high satisfied with the revenue collection service and advertisement. However, they are neutral satisfied with tax rates imposed, service processes provided, place and revenue collection policies. In study, it is also found there is no statistically different satisfaction between male and female customers. Nevertheless, customers who have different age, educational level, status and income have different satisfaction to public revenue service statistically.

Keyword: people satisfaction, service, local taxation

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองหลายประการ เช่นการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การจัดการศึกษา และการส่งเสริมประชาธิปไตย ฯลฯ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการปกครองและจัดทำบริการสาธารณะได้โดยอิสระและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีรายได้และทรัพย์สินเป็นของตนเอง โดยมีกฎหมายให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บรายได้ในรูปแบบของภาษีท้องถิ่น (พิศิษฐ์ เมลานนท์, 2553, 424)รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต เป็นต้น

เทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการให้บริการประชาชนเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและบริการเฉพาะด้านซึ่งเป็นการให้บริการแต่ละบุคคลโดยมีพนักงานคอยให้บริการ เช่น งานจัดเก็บรายได้ งานการศึกษา และวัฒนธรรม งานทะเบียนราษฎร งานสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ งานขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ซึ่งในปีงบประมาณ 2557 เทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีรายได้จากการให้บริการชำระภาษี จำนวน 236,201.95 บาท โดยมีเอกสารสิทธิ์โฉนดที่ดินที่การนำยื่นเสียภาษีจำนวน 3,858 แปลง เมื่อเข้าไปตรวจสอบพบว่าในปี 2557 มีจำนวนเอกสารสิทธิ์โฉนดที่ดินในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านใหม่อยู่จำนวน 4,679 แปลง จากการที่ประชาชนนำเอกสารสิทธิ์มายื่นขอรับการประเมินภาษีหรือการยื่นเอกสารสิทธิ์ไม่ครบตามจำนวนแปลงนั้น อาจจะมีผลมาจากการให้บริการของพนักงาน ที่ขาดความกระตือรือร้นในการให้บริการ ขาดการให้คำแนะนำ ขั้นตอน วิธีการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ขาดการประชาสัมพันธ์ภาษีบำรุงท้องที่หรืออาจเกิดจากการที่ประชาชนไม่เข้าใจขั้นตอนการเสียภาษีบำรุงท้องที่ ขาดความรู้เกี่ยวกับ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายเกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่

ดังนั้น ผู้ศึกษาเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ในเทศบาลตำบลบ้านใหม่ จึงมีสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการให้บริการของเทศบาลตำบลบ้านใหม่ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนและจูงใจให้ประชาชนชำระภาษีบำรุงท้องที่เพิ่มมากขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในแต่ละด้านกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้ที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในแต่ละด้านต่างกัน

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	
- เพศ	- อายุ
- สถานภาพ	- ระดับการศึกษา
- อาชีพ	- รายได้รวมต่อเดือน
- ค่าใช้จ่ายรวมต่อเดือน	

ความพึงพอใจด้านต่างๆของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
- ด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่
- ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่
- ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่
- ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่
- ด้านการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ มุ่งศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนผู้มีรายชื่อบริษัทที่อยู่ในข่ายต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนผู้มีรายชื่อบริษัทที่อยู่ในข่ายเสียภาษีบำรุงท้องที่ ของเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งมีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จำนวน 339 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้เข้าข่ายเสียภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้าข่ายเสียภาษีบำรุงท้องที่ได้ จำนวน 339 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2548)

2.กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเทียบบัญชีไตรยางศ์โดย แทนค่าในสูตรเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นโดยการเปรียบเทียบบัญชีไตรยางศ์ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1: แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้ชำระภาษี	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านใหม่ท่ากลอง	269	41
2	บ้านใหม่ดง	169	26
3	บ้านโป่ง	284	44
4	บ้านใหม่หลวง	141	22
5	บ้านร่องไฮ	380	58
6	บ้านเหยียน	221	34
7	บ้านเหยียน	249	38
8	บ้านใหม่นคร	364	56
9	บ้านร่องช้าง	132	20
	รวม	2,209	339

3.การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแบบสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีจับสลากผลจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น โดยผู้ศึกษาได้ทำการหาค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้ของแต่ละหมู่บ้านมาจับสลากหากกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถาม หากกลุ่มตัวอย่างที่จับซ้ำกัน ผู้ศึกษาก็จะทำการจับสลากใหม่จนกว่าจะได้กลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 339 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ใช้ในการวัดระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ รวมต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการชำระภาษีบำรุงท้องที่ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ใช้แบบมาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีลักษณะปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

วิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเอกสารวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาแล้วนิยามสิ่งที่วัดทั้งที่เป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตามจัดทำร่างแบบสอบถามโดยยึดตามวัตถุประสงค์กรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัยสร้างแบบสอบถามที่ประยุกต์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยพิจารณาเพื่อตรวจความถูกต้องและครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยแล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้ครอบคลุมเนื้อหาและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจความถูกต้องอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เข้าข่ายเสียภาษีบำรุงท้องที่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าจำปี จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาเป็นผู้แจกแบบสอบถามเองโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือการใช้แบบสอบถามโดยมี ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามจากผู้มีรายชื่ออยู่ในบัญชีที่อยู่ในข่ายเสียภาษีบำรุงท้องที่ ของเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งมีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จำนวน 339 คน
2. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือเอกสารวิชาการของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ (Website) ตลอดจนงานการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for The Science) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอนะของผู้มารับบริการให้ระบุปัญหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ของเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีลักษณะปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอนะ

4. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้ โดยใช้สถิติทดสอบ (t-test) และ (F-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 339 คน มาดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ สถิติ t-test และสถิติ F-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ 0.05 หากพบความแตกต่างกันในข้อใดจะทำการทดสอบด้วยการเปรียบเทียบภายหลังเป็นรายคู่ เพื่อบอกได้ว่าคู่ไหนต่างกัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.20 มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.10 ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 61.10 อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 41.60 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 73.17 รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท

คิดเป็นร้อยละ 43.40 ค่าใช้จ่ายรวมต่อเดือน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.70 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการชำระภาษีบำรุงท้องที่ผ่านทางหอกระจายข่าวในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 35.40 มาชำระภาษีโดยตรงจากรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 44.40 และการชำระภาษีบำรุงท้องที่ด้วยวิธีใด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมาชำระภาษีบำรุงท้องที่ด้วยตนเองที่สำนักงานเทศบาลฯ มาก คิดเป็นร้อยละ 71.70

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2: แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน

ข้อที่	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา	$\bar{X}$	S.D	ระดับที่มีผล
1	ด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่	3.34	0.96	ปานกลาง
2	ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่	3.55	1.02	ปานกลาง
3	ด้านกฎหมาย/ระเบียบเกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่	3.40	1.05	ปานกลาง
4	ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.06	0.77	มาก
5	ด้านการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร	4.11	0.78	มาก
	รวม	3.69	0.92	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ด้านการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยประมาณ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.11 รองลงมา คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยประมาณ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.06 และด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ มีค่าเฉลี่ยประมาณ ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.55 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2 ลำดับ คือ ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่มี ค่าเฉลี่ยประมาณ ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.40 และด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่มีค่าเฉลี่ยประมาณ ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.34 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้ที่ต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3: แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ปัจจัยส่วนบุคคล	t/F	sig	ผลการศึกษา
เพศ	0.046	0.964	ไม่แตกต่าง
อายุ	2.641	0.049	แตกต่าง
ระดับการศึกษา	13.230	0.000	แตกต่าง
อาชีพ	9.771	0.000	แตกต่าง
สถานภาพ	9.994	0.000	แตกต่าง
รายได้	11.199	0.000	แตกต่าง

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 2.641 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.049 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 3.747 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.011 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 13.230 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.000 พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา ตามลำดับ ภาษีบำรุงท้องที่ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 4.013, 12.836, 4.518 และ 12.275 ตามลำดับ ส่วนด้าน ด้านการประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 9.771 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.000 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และด้านการประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสาร มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 5.774, 5.332, 4.984, 9.143 และ 4.039 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 9.994 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.000 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 7.167, 7.038 และ 9.543 ตามลำดับนอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 11.189 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.000 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า F เท่ากับ 9.202, 10.336, 7.763 และ 10.030 ตามลำดับส่วนด้าน ด้านการประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า t เท่ากับ 0.460 และมีค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.964

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผลการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 51 ปีขึ้นไป ซึ่งถือได้ว่าผู้ที่เริ่มเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ ระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ประกอบ อาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ด้านการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร รองลงมา คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2 ลำดับ คือ ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ที่มี และด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ตามลำดับ

ข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยใช้สื่อหรือช่องทางต่างๆจะทำให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ มีทัศนคติหรือมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตอบสนองต่อผู้ส่งสาร ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ความพึงพอใจต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษีบำรุงท้องที่ การได้รับบริการอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและรวดเร็ว และการได้รับความสนใจเมื่อท่านสอบถามหรือขอรับบริการ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมของผู้ที่จะทำงานบริการที่ดี(สมิต สัจฉกร:23-32) ประกอบด้วย 12 ประการ ได้แก่ อัจฉริยะที่ดี มิมีตรไมตรี เอาใจใส่งาน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย กิริยาสุภาพ วาจาสุภาพ น้ำเสียงไพเราะ ควบคุมอารมณ์ได้ดี รับฟังและเต็มใจแก้ไขปัญหา กระตือรือร้น มีวินัยและซื่อสัตย์และแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ การให้คำแนะนำ ขั้นตอน วิธีการชำระภาษี พุดจาสุภาพเป็นกันเอง มีความเต็มใจในการให้บริการ ยิ้มแย้มแจ่มใสและสอดคล้องกับหลักการของ วีรพงษ์ เฉลิมจิระวัฒน์(2539) คือ บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสและความเข้าใจ ด้วยความรู้สึกรู้สึกว่าผู้เข้ารับบริการมีความยุ่งยากใจในการแสวงหาสิ่งที่ต้องการและกำลังอยากได้ความช่วยเหลือ บริการสนองตอบด้วยความรวดเร็ว สิ่งนี้เป็นคุณสมบัติของผู้ให้บริการเชิงรุกซึ่งจะสร้างความประทับใจได้ดีบริการไปพร้อมกับการให้เกียรติ โดยไม่แสดงอาการดูถูกผู้ใช้บริการไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม บริการด้วยความเต็มใจ โดยไม่คิดว่างานเป็นเพียงภาระรับผิดชอบที่ผ่านมามาเท่านั้น

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้ที่แตกต่างกัน พบว่าประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้มีความพึงพอใจต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้พบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่และด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่อยู่ในระดับปานกลาง จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านความเหมาะสมของช่องทางการให้บริการและสถานที่ให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ควรมีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย เช่น การออกเก็บภาษีนอกสถานที่ เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของประชาชนลดค่าพาหนะเดินทางมาชำระภาษีที่เทศบาล สถานที่ให้บริการควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการอย่างเพียงพอ เช่น การมีที่จอดรถที่สะดวก มีที่นั่งพักสำหรับผู้รอรับบริการชำระภาษีบำรุงท้องที่

2. ด้านระเบียบ กฎหมาย/ข้อบังคับ เกี่ยวกับภาษีบำรุงท้องที่ ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกฎหมายเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการชำระภาษีบำรุงท้องที่ เช่น

การจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของเทศบาล

3.ด้านค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการรับชำระภาษีให้มากยิ่งขึ้นในช่วงการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน เพื่อความรวดเร็วในการออกไปเสิร์ฟรับเงินลดการเสียเวลาในการรอรับบริการ ควรมีการให้บริการช่วงพักเที่ยงของวันเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการวัดระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการชำระภาษีบำรุงท้องที่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ว่ามีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของบุคคลเท่านั้น อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถระบุระดับความความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น(ลักษณะบุคคล) ที่มีต่อความพึงพอใจของประชาชนได้ การศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถตอบได้ว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์หรือกำหนดความพึงพอใจของประชาชนมากกว่ากัน

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.บังอร สวัสดิ์สุข รองคณบดีคณะวิทยาการและสารสนเทศศาสตร์ ดร.บุญญานูช ชีวเกียรติยิ่ง ผู้ช่วยคณบดีคณะวิทยาการและสารสนเทศศาสตร์ ดร.ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้จนสมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณประชาชนในตำบลบ้านใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ขอขอบคุณผู้ใกล้ชิดที่กรุณาช่วยวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ บัณฑิตศึกษา สาขาบริหารธุรกิจทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่คุณบิดามารดา บุรพคณาจารย์ผู้ประสาทความรู้ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.(2553).แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พิศิษฐ์ เมลานนท์.(2553).การภาษีอากรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.กรุงเทพฯ:เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

วีรพงษ์ เฉลิมจิระวัฒน์.(2539).คุณภาพในการบริการ.กรุงเทพฯ:ดวงกลมสมัย.

สมิต สัจฉกร.(2542).การต้อนรับและการบริการเป็นเลิศ.กรุงเทพฯ:สายธาร.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2548.ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางสู่การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ.ขอนแก่น:

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Job Satisfaction of the MuangPhayao Municipality Employees, Phayao Province

เพ็ญนภา หาชาย^{1*} และปิยะพงษ์ แสงแก้ว²

Pennapa Hakhay^{1*} and Piyapong Sangkeaw²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตจำนวน 9 แห่ง ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รวม 269 คน ในการศึกษาครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามโดยมีระดับมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหา ค่าความถี่ (Frequently), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ,การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบลอยู่ในระดับมาก ด้านการควบคุมบังคับบัญชา ตามลำดับ, ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่กำหนดต่อระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบันนั้น พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบันและกลุ่มงานที่ปฏิบัติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พนักงานเทศบาลตำบล

¹ นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nongploy_2010@hotmail.com

Abstract

This research is to study a working satisfaction of 269 employees in nine municipal districts, Muang, Phayao Province. First a 5-rating scale questionnaire has been developed. It is to correct the employees' satisfaction data which, then, will be analyzed and mainly presented in descriptive statistic forms: frequencies, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. Over all, this study finds the municipal employees have neutral satisfaction in their work. However, when considering into the deeper details, the results is found a bit different. At this level, the employees have high satisfaction in potential development and supervision in their workplace. However, their satisfactions in coworkers and income and fringe benefit remain neutral. In addition, even though MuangPhayao district employees have different characteristics such as gender, age, educational level, status, hometown, the experience in current position and divisions. , their satisfactions are not significantly different.

Keywords : Satisfaction, performance and municipal district

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะการกระจายอำนาจ (Decentralization) การโอนกิจการการบริการสาธารณะจากรัฐหรือจากส่วนกลางไปสู่ชุมชนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นการให้บริการประชาชน เป็นนโยบายสำคัญของทุกรัฐบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนรัฐจึงจำเป็นต้องสร้างระบบการบริหารและการบริการที่รวดเร็ว เสมอภาค เป็นธรรม และสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนให้มากที่สุด รวมไปถึงการปรับบทบาทภารกิจ ขนาดของหน่วยงาน การจัดโครงสร้างส่วนราชการให้สอดคล้องกับภารกิจ การพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ

เทศบาลตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก การจัดตั้งโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ถูกยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 การบริหารเทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาล เทศบาลตำบลประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 12 คน ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ภาระหน้าที่ของเทศบาลตำบลคือรักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด การสร้าง บำรุงถนน และท่าเรือ การดับเพลิงและกู้ภัย การจัดการศึกษา การให้บริการสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และการรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น

บทบาทและหน้าที่ของเทศบาลตำบล นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตามภารกิจของเทศบาลตำบลมีฝ่ายบริหาร สภาเทศบาล เป็นผู้กำหนดนโยบายในการดำเนินงาน มีพนักงานเทศบาลเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงาน ให้นโยบายของคณะผู้บริหารเกิดเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการอยู่ดีกินดีของประชาชน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กระทรวงมหาดไทย จึงมีนโยบายการสร้างแรงจูงใจให้แก่ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น เช่น โบนัสประจำปีให้แก่ข้าราชการทุกคน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำงานในเชิงบวก หากบุคคลมีความพึงพอใจต่อการทำงานมากย่อมส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ และกระตือรือร้น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นด้วย แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรย่อมมีผลต่อความสำเร็จของงาน หากบุคลากรมีความกระตือรือร้น ในทางตรงกันข้ามหากบุคลากรในองค์กรไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานต่ำ งานไม่มีคุณภาพ เกิดปัญหายุ่งยากสำหรับผู้บริหาร ทำให้เกิดการสูญเสียงบประมาณขององค์กร ผลของความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงออกมาในหลายรูปแบบ เช่น ขาดงาน การย้าย และการออกจากงาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นพนักงานเทศบาลตำบล มีความเกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจึงมีความสนใจที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล โดยนำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อลดปัญหาการโอน (ย้าย) ของพนักงานเทศบาลตำบล ในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความแตกต่างกันตามลักษณะของบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ลักษณะที่พักอาศัย ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในตำแหน่งงาน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติหรือไม่

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. สถานะภาพ
5. ที่พักอาศัย
6. ภูมิลำเนา
7. ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน
8. กลุ่มงาน

ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล

1. ด้านการควบคุมบังคับบัญชา
2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
3. ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ
4. ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาล

สมมติฐานทางการวิจัย

ลักษณะของบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ที่พักอาศัย ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในตำแหน่งงานของพนักงานและกลุ่มงานที่ปฏิบัติ ของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา, จังหวัดพะเยา มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ มุ่งศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 9 แห่ง รวม 269 คน ดังนี้

เทศบาลตำบลท่าวังทอง	จำนวน 45 คน
เทศบาลตำบลแม่กา	จำนวน 44 คน
เทศบาลตำบลบ้านต๋อม	จำนวน 40 คน
เทศบาลตำบลบ้านสา	จำนวน 21 คน
เทศบาลตำบลแม่ปืม	จำนวน 34 คน
เทศบาลตำบลบ้านใหม่	จำนวน 25 คน
เทศบาลตำบลสันป่าม่วง	จำนวน 15 คน
เทศบาลตำบลท่าจำปี	จำนวน 16 คน
เทศบาลตำบลบ้านต้า	จำนวน 29 คน

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่รวบรวมจากพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร บทความ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการค้นคว้าข้อมูลผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสอบถามความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยสอบถามสถานภาพของพนักงานเทศบาลตำบล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ที่พักอาศัยในปัจจุบัน ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน กลุ่มงานที่ปฏิบัติ ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับใคร

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการควบคุมบังคับบัญชา
2. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
3. ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ

ตอนที่ 3 สอบถามความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาแล้วนิยามสิ่งที่วัดทั้งที่เป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
2. จัดทำร่างแบบสอบถามโดยยึดตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามที่ประยุกต์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการวิจัย และปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC)
5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้ครอบคลุมเนื้อหา และอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out)
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอแม่ใจ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาเป็นผู้แจกแบบสอบถามเอง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach)
7. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. วิเคราะห์ข้อมูล ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 3 ด้าน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดใช้ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ว่าความพึงพอใจของลักษณะของบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ที่พักอาศัย ภูมิภาค ประสิทธิภาพในตำแหน่งงานของพนักงานและกลุ่มงานที่ปฏิบัติ ของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันหรือไม่ ค่าสถิติ t-test และ F-test จะถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการทดสอบค่าเอฟ (t-test and F-test)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ข้อที่	องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล	(n=269)		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D	
1	ด้านการควบคุมบังคับบัญชา	4.02	0.68	มาก
2	ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.90	0.66	ปานกลาง
3	ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ	3.84	0.66	ปานกลาง
4	ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล	4.14	0.65	มาก

จากตาราง พบว่า พนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.14 คือ ด้านความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล ด้านการควบคุมบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.02 ตามลำดับส่วนพนักงานเทศบาลตำบล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.90 และอย่างไรก็ตาม ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.84

ตารางที่ 2 แสดงระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลบ้านใหม่ ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แยกตามลักษณะส่วนบุคคล

ตัวแปรที่พิจารณา	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน		ผลการศึกษา
	t/F	Sig	
เพศ	-0.01	0.312	ไม่แตกต่าง
อายุ	1.13	0.27	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	0.73	0.88	ไม่แตกต่าง
สถานะภาพ	0.92	0.61	ไม่แตกต่าง
ที่พักอาศัยในปัจจุบัน	1.24	0.16	ไม่แตกต่าง
ภูมิลำเนา	1.05	0.39	ไม่แตกต่าง
ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน	0.96	0.53	ไม่แตกต่าง
กลุ่มงานที่ปฏิบัติ	0.83	0.75	ไม่แตกต่าง

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า พนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่พิจารณากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ และด้านความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ที่พักอาศัย ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าพนักงานเทศบาลตำบลมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระหว่างตัวแปรที่พิจารณาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบันของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แยกตามลักษณะของบุคคล

ตัวแปรที่พิจารณา	ความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบัน		ผลการศึกษา
	t/F	Sig	
เพศ	-0.92	0.35	ไม่แตกต่าง
อายุ	1.26	0.28	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	0.49	0.61	ไม่แตกต่าง

ตัวแปรที่พิจารณา	ความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบัน		ผลการศึกษา
	t/F	Sig	
สถานะภาพ	2.19	0.11	ไม่แตกต่าง
ที่พักอาศัยในปัจจุบัน	0.65	0.52	ไม่แตกต่าง
ภูมิลำเนา	0.81	0.44	ไม่แตกต่าง
ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน	0.41	0.66	ไม่แตกต่าง
กลุ่มงานที่ปฏิบัติ	0.04	0.95	ไม่แตกต่าง

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า พนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่พิจารณากับความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบันเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ และด้านความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ ที่พักอาศัย ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน และกลุ่มงานที่ปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าพนักงานเทศบาลตำบลมีความพึงพอใจในตำแหน่งงานปัจจุบันระหว่างตัวแปรที่พิจารณาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานเทศบาลตำบล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในด้านความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล ในเรื่องของการพัฒนาประสิทธิภาพในตำแหน่งงาน แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกพอใจในการพัฒนาศักยภาพ โดยองค์กรมีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมให้มีความรู้ เพิ่มทักษะ ในการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติภาพ วงศ์ศิริ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี จำกัด พบว่า พนักงานมีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าในระดับปานกลาง 4 รายการ ประกอบด้วย พอใจกับงานปัจจุบัน ได้รับการพิจารณาความดีความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม งานที่ทำอยู่ขณะนี้จะทำให้มีเกียรติยศชื่อเสียง มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้นเรื่อยๆ

ด้านการควบคุมบังคับบัญชา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของผู้บังคับบัญชาให้ความสนิมสนมและเป็นกันเอง แสดงให้เห็นถึง การปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของบุคลากรมีการทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชา มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ผู้บังคับบัญชาเป็นบุคคลสำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะในการทำงานแต่ละครั้ง ถ้าบุคลากรมีความเต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชา จะเกิดเข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน และมีความรักใคร่สนิทสนม ย่อมส่งผลให้การทำงานแต่ละครั้งมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นพพล ชมภูคำ (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบบต่อการลาออกโดยสมัครใจของแรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรที่เป็นสาเหตุสำหรับการลาออกระดับองค์กร คือ บทบาทของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

ความสามารถในการบริหารของหัวหน้างาน ด้านการจัดคนให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน การไม่ได้รับความไว้วางใจ

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องของ ความมีน้ำใจและความช่วยเหลือของเพื่อนร่วมงาน แสดงให้เห็นถึง เพื่อนร่วมงานที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การมีน้ำใจช่วยเหลือกัน ย่อมส่งผลต่อการทำงานร่วมกันในองค์กรเกิดความสามัคคีเพื่อจะส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สาวิตรี อิมบูรณาประวัติ (2552) ได้ศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เอสซีบี แคปปิตอล เซอร์วิส จำกัด พบว่า พนักงานพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดีและเมื่อเกิดปัญหาไม่ว่าเรื่องการทำงานหรือเรื่องส่วนตัวท่านสามารถปรึกษาและได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน

ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องความเหมาะสมในสิทธิการลาพักผ่อน ลาภิจ ลาป่วย ลาคลอดบุตร และลาอุปสมบท แสดงให้เห็นถึง ความเหมาะสมกับสิทธิของบุคลากรในการลาต่างๆ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ สันติภพ วงศ์ศิริ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี จำกัด พบว่า พนักงานมีความพึงพอใจในด้านความก้าวหน้าในระดับปานกลาง 4 รายการ ประกอบด้วย พอใจกับงานปัจจุบัน ได้รับการพิจารณาความดีความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม งานที่ทำอยู่ขณะนี้จะทำให้มีเกียรติยศชื่อเสียง มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้นเรื่อยๆ

ข้อเสนอแนะ

จากระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็พบว่าองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานน้อย คือ ด้านการควบคุมบังคับบัญชา ในเรื่องผู้บังคับบัญชาส่งเสริมในการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมสนับสนุนจัดส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรมีโอกาสพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ใหม่ เพื่อจะนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ในเรื่องเพื่อนร่วมงานไม่มีปัญหาความขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ผู้บังคับบัญชาควรจัดกิจกรรมให้พนักงานทุกคนทำงานประสานร่วมกันเป็นทีม การมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเริ่มสร้างสรรค์ด้านความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ในเรื่องความเหมาะสมในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ผู้บังคับบัญชาควรมีการประเมินผลการดำเนินงานในตำแหน่งงาน มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ และการให้ความร่วมมือการทำงานกิจกรรมร่วมกันของพนักงาน และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานเทศบาลตำบล ในเรื่องต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ทั้งภายในและภายนอกเทศบาล มีความพึงพอใจในระดับน้อย เนื่องจากสภาพแวดล้อมในที่ทำงานเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องมีการจัดตกแต่งปรับปรุงให้สวยงาม ก่อให้เกิดความร่มเย็น ร่มรื่น ให้กับพนักงานที่อยู่และผู้มาเยี่ยมเยือน เพื่อการพัฒนาสุนทรียภาพให้สวยงามเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยศึกษากับกลุ่มของพนักงานเทศบาลตำบลเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นภายในองค์กร

2.ควรศึกษาโดยหาความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อที่จะสามารถตอบได้ว่าตัวแปรไหนสำคัญมากกว่ากัน

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตั้งแต่เริ่มการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.บังอร สวัสดิ์สุข รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และสาขาสารสนเทศ ดร.บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง ผู้ช่วยคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และสาขาสารสนเทศ ดร.ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้จนสมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ขอขอบคุณผู้ใกล้ชิดที่กรุณาช่วยวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ บัณฑิตศึกษาศาขารบริหารธุรกิจทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่คุณบิดา มารดา บุรพคณาจารย์ผู้ประสาทความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

นพพล ชมภูคำ.(2553).ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลาออกโดยสมัครใจของแรงงานในจังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,จังหวัดเชียงใหม่

สาวิตรี อิมบูรณาประวัติ.(2552).ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เอลซีบี แคปปิตอล

เซอร์วิส จำกัด.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,กรุงเทพมหานคร

สันติภาพ วงศ์ศิริ.(2551).แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา

บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี จำกัด.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต,กรุงเทพมหานคร

ทิศทาง การพัฒนา การบริการ โรงแรม ในเขต เทศบาล เมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

The Development Directions of Hotel Hospitality in Muang Phayao

Municipality , Phayao Province

เบญจวรรณ ชัยวร^{1*} และฤทัยภัทร พิมลศรี²

Benjawan Chaiwon^{1*} and Luethaipat Pimonsree²

บทคัดย่อ

การศึกษา ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาบริการเป็นการศึกษาเชิงปริมาณผสมผสานกับวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการธุรกิจ โรงแรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 250 ชุด และสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 15 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงคุณภาพคือการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการศึกษา อธิบายได้ดังนี้

บริบทเกี่ยวกับโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาพบว่าโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามี 26 แห่ง จำนวนทั้งหมด 1,000 ห้อง ราคาตั้งแต่ 250 – 2,500 บาท

กลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการโรงแรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.60 อายุเฉลี่ย 26 – 35 ปี ร้อยละ 34.00 สถานภาพสมรส ร้อยละ 75.60 อาชีพเป็นลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท ร้อยละ 36.80

ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมาเยือนจังหวัดพะเยา คิดเป็นร้อยละ 74.00 ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 50.00 เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 34.80 เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 54.40 เคยเข้าพักในโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โรงแรมเกทเวย์ คิดเป็นร้อยละ 24.83 ส่วนใหญ่ได้จองห้องพัก คิดเป็นร้อยละ 51.60 ส่วนใหญ่ได้ใช้ช่องทางในการจองห้องพักไม่ได้จอง คิดเป็นร้อยละ 48.40 ได้ข้อมูลที่พักจากญาติ/เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 59.60 และประสงค์ที่จะเลือกใช้บริการโรงแรมอีกแน่นอน คิดเป็นร้อยละ 76.80

ข้อมูลคุณลักษณะความสำคัญต่อการพัฒนาโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่ควรนำมาเป็นทิศทางการพัฒนาบริการของโรงแรมเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ben_com_science@hotmail.com

1. ด้านบุคลากรและการให้บริการ โดยรวมระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดของบุคลากรและการให้บริการ คือเรื่อง บุคลิกภาพ/การแต่งกาย มีค่าเฉลี่ย 3.80 รองลงมาตามลำดับได้แก่ การพูดจาสุภาพ อ่อนน้อม ความเป็นมิตรของพนักงาน ความรวดเร็วในการบริการ
2. ความปลอดภัย/ความสะอาด โดยรวมระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดของความปลอดภัย/ความสะอาด คือเรื่อง มีการบริการยามรักษาความปลอดภัย ตลอด 24 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย 3.94 รองลงมาตามลำดับได้แก่ มีพนักงานของโรงแรมดูแลความสะอาดและความปลอดภัย 24 ชั่วโมง มีระบบกล้องวงจรปิด ทั้งภายในและภายนอกห้องพัก ห้องพักรับประทานอาหาร มีระบบเตือนภัยและป้องกันอัคคีภัยมีระบบเตือนภัยและ ป้องกันอัคคีภัย มีตู้เซฟเก็บของมีค่าในห้องพัก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก โดยรวมระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.58 กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดของสิ่งอำนวยความสะดวกภายใน คือเรื่อง น้ำอุ่น มีค่าเฉลี่ย 4.46 รองลงมาตามลำดับได้แก่ ระบบปรับอากาศ เตียนนอน ที่นอน โทรทัศน์/เคเบิล/ยูพีซี อินเทอร์เน็ต/wifiภายในห้องพัก โต๊ะทำงาน/โต๊ะเขียน หนังสือ มีบริการเครื่องเป่าผม ในห้อง อ่างอาบน้ำในห้องพัก
- 4.ด้านสถานที่ตั้งอยู่ โดยรวมอยู่ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 ระดับความสำคัญการ ให้บริการด้านสถานที่ตั้งอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ใกล้แหล่งชุมชน ได้แก่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ การคมนาคม สะดวก ใกล้แหล่งธรรมชาติหรืออยู่ในแหล่งธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยว โดยบรรยากาศภายในห้องพักสามารถมองเห็นทิวทัศน์ ทั้งนี้จะเห็นว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการอยู่ใกล้สถานบันเทิงยามค่ำคืนในระดับน้อยที่สุด
- 5.ด้านราคา โดยรวมระดับความสำคัญมาก ตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดของราคา คือเรื่องของแสดงราคาห้องพักชัดเจน และกำหนดราคาอาหารชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.43 รองลงมาตามลำดับได้แก่ กำหนดค่า Service Charge กำหนดค่าบริการเมื่อออกเกินเวลาไว้ชัดเจน ราคาห้องพักมีหลายระดับ ราคาห้องพักคุ้มค่ากับบริการ รับชำระค่าบริการ ด้วยบัตรเครดิต
- 6.ด้านการตกแต่งสถานที่/ลักษณะอาคารของโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12 เมื่อมองระดับความสำคัญระดับมากที่สุดคือสไตล์โมเดิร์น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 รองลงมา สไตล์ล้านนา สไตล์ที่เน้นความเป็นธรรมชาติ สไตล์บูติก สไตล์โมร็อกโก และ สไตล์บาฮาลี

คำสำคัญ : ทิศทางการพัฒนา การบริการ โรงแรม

Abstract

The objectives of this study were to study the opinions of tourists who use the hotels in Muang Phayao Municipality, Phayao Province. This study is intended to address how Hotel Hospitality standards might be developed. This study used both Quantitative Research and Qualitative Research methods. The samples were Thai tourists who make use of the Business Hotel Industry and enjoy the Hospitality in 5 hotels around Muang Phayao Municipality, Phayao Province. Samples were collected using 250 copies of a questionnaire form and by conducting 15 tourist group

interviews. Analysis results were produced using a computer program that assesses the frequency, percentage, mean, average and standard deviation, and analyzes the qualitative contents data. The result was that 26 hotels in Muang Phayao Municipality, Phayao Province, with a total of 1000 rooms, were able to service more than 2000 customers and tourists. The price ranged between 400 – 2500 Baht. Most of the customers, between 59.60 percent, were male. The average age was between 26 – 35 years of age in 34.00 percentage. 75.00 percent were married or of marital status. 36.80 percent were employees, workers and officers. 74.00 percent have been to travel in Phayao Province before. Most tourists, 50.00 percent, come to travel towards their final destinations. 34.80 percent come to join with friends. 54.40 percent use their own cars for transportation, and 24.83 percent of the tourists who stay at hotels in Muang Phayao Municipality, Phayao Province have done so before. 51.60 percent of tourists reserved the rooms in advance. 59.60 percent get help from their relatives or friends. 76.80 percent of tourists selected and came back to the same hotels. In terms of the communication and transportation of the tourists, most have been to visit and travel in Phayao Province before as many as 74.00 percent. 50.00 percent are traveling to their final destination, this is their primary objective. The Development Directions of Hotel Hospitality in Muang Phayao Municipality, Phayao Province were

1. Personnel and Hospitality, the main level varied at about 3.76 of the average. The hotel should be developed in terms of personality and decor in 3.80 of the average. Then, the politeness of the workers in public speaking, friendship between workers, and fast service should be the concern respectively.

2. Safety and Cleaning, the main level is 3.63 of the average. The hotel should develop in the topic of 24 hours Safety and Cleaning Service security guard as 3.94 of the average. Then, the workers should always take care of the hotel for the whole 24 hours and take security cameras indoors and outdoors, the rooms should always be clean and have fire protection, there should be a fire alarm installed and it should have the safe box in rooms respectively.

3. Facilities and furniture in rooms, the main level is 3.58 of the average. The hotels should develop the amount of facilities and furniture, warm water especially is 4.46 of the average. Then, the servicing of air conditioners, beds, telephones, cables and U.B.C. connections, internet and Wi Fi in rooms, tables and desks, books, electric hair dryers and bathtubs in rooms respectively.

4. Location, the main level is 3.52 of the average. The new hotel buildings should be considered near the community in 4.01 of the average. Then, the transportation contact near the natural environment and attractions, the emotion in room and ability to see good views and the hotel's proximity to complex nightlife respectively.

5. Price, the main level varies, the hotel should develop the standard price of room service, the price of foods and beverages is 3.43 of the average. Then, they should list the service charges and also overtime services clearly, as well as the various prices of room service up to a level, and whether or not payments can be made by credit card.

6. Interior Decoration, with the modern style in hotels around Muang Phayao Municipality, Phayao Province, the main level is 2.12 of the average. The hotels should develop specific interior decoration designs in the modern style in 3.67 of the average. Then, the Lanna Style, involving decoration with nature, Boutique Style, Morocco Style, and the Bali Style.

Keywords: the development direction , service , hotel.

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้นำเงินตราเข้ามาใช้จ่ายใน ประเทศเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายโอกาสในด้านอาชีพด้านธุรกิจบริการแก่คนไทยจำนวนมาก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจ หลากหลายประเภททั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม ซึ่งรายได้จากอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว จะกระจายออกไปสู่หลายอาชีพและหลายท้องถิ่น โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่มีรายได้ จากการท่องเที่ยวทำให้เกิดการ หมุนเวียนทางเศรษฐกิจมีการลงทุนหรือขยายกิจการอันเป็นผลให้มี การจ้างงานเพิ่มขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556 ระบบออนไลน์)

ธุรกิจการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพะเยา คือ ธุรกิจที่พักโรงแรมเป็นสถานที่พักนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการ ท่องเที่ยว และในจังหวัดพะเยาจัดได้ว่ามีที่พักหลากหลายระดับหลายราคาที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกความ ต้องการ ซึ่งแต่ละแห่งต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยรูปแบบการออกแบบและรูปแบบการให้บริการระดับมาตรฐานตั้งแต่ หนึ่งดาวไปจนถึงห้าดาวซึ่งมีให้นักท่องเที่ยวเลือกที่แตกต่างกันออกไป ในขณะที่แนวโน้มทางการท่องเที่ยวของจังหวัด พะเยาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดประชาคมอาเซียนในอนาคตอันใกล้ถือถือเป็นโอกาสที่ธุรกิจที่พักโรงแรมของจังหวัด พะเยาจะรองรับผู้มาเยือนจำนวนมาก โดยเฉพาะโรงแรมที่มีอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยาถือเป็นภาคธุรกิจที่รองรับ นักท่องเที่ยวที่สำคัญ

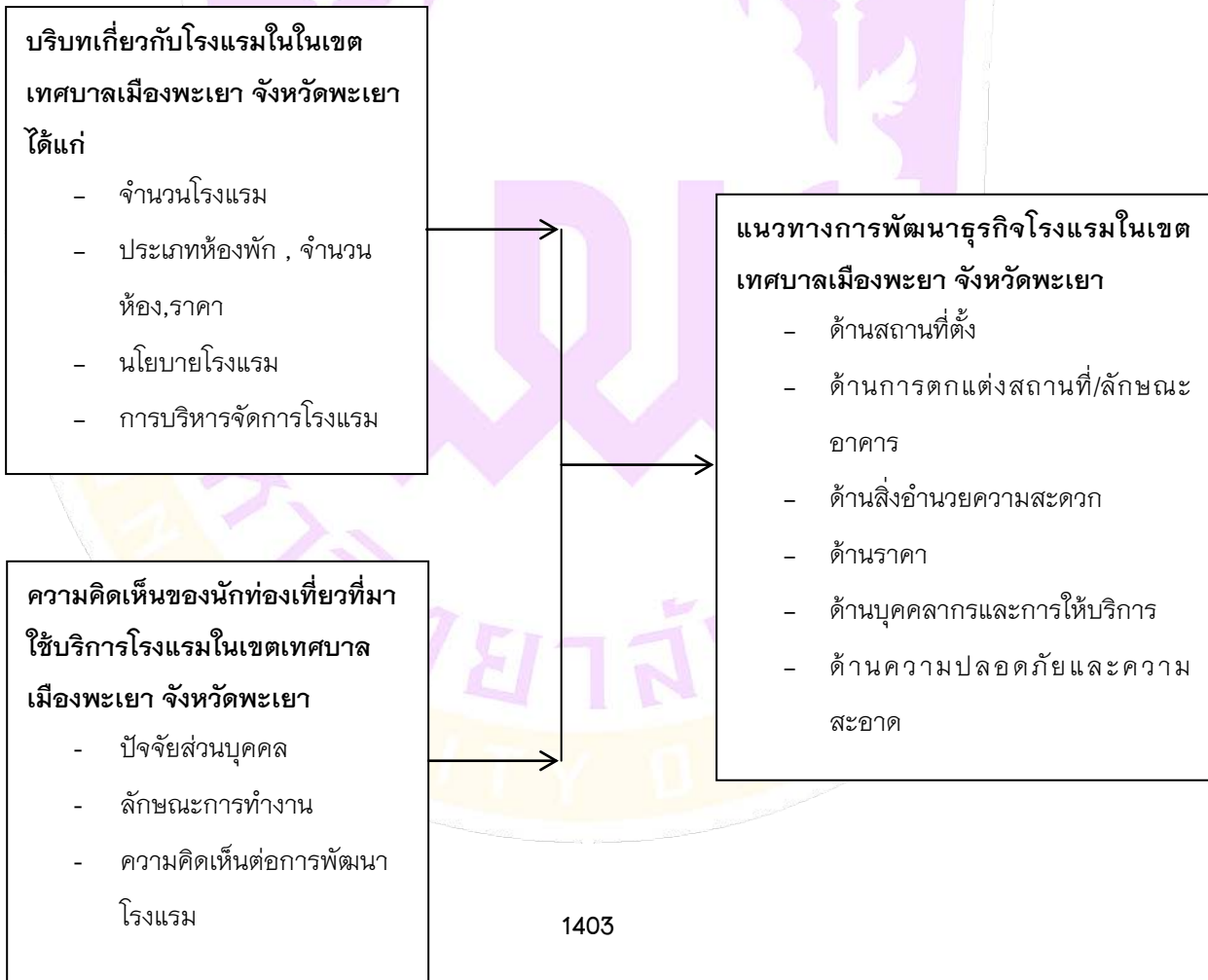
อย่างไรก็ตามการให้บริการหรือการตอบสนองความต้องการให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในโรงแรมนั้นอาจ พบข้อร้องเรียนหลายประการ แม้ว่าโรงแรมจะพยายามให้บริการอย่างดีที่สุดแล้ว ดังที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด พะเยา (2556,ระบบออนไลน์) ได้สรุปว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาร้องเรียนโรงแรมต่อสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา คือ พนักงานบริการไม่ดีพูดจาไม่สุภาพ พนักงานให้บริการโรงแรมไม่ประทับใจนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการโรงแรมในเขต

เทศบาลเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ทำให้นักท่องเที่ยวมองว่าจังหวัดพะเยานอกจากไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและโรงแรมไม่ได้มาตรฐานทำให้จังหวัดพะเยาเป็นเพียงทางผ่านในการท่องเที่ยวเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้โรงแรมได้มีแนวทางในการพัฒนาด้านบริการ การศึกษาถึงบริบทแวดล้อมเกี่ยวกับโรงแรม และการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ จนกระทั่งเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านบริการสู่ความเป็นเลิศของโรงแรม ถือเป็นงานวิจัยที่มีความสำคัญซึ่งต่อการพัฒนาบริการและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดพะเยา อาทิ พนักงานให้บริการสุขภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการโรงแรม และให้ความสำคัญกับลูกค้าเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบทเกี่ยวกับโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาด้านบริการของโรงแรมชั้นเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
3. เพื่อเสนอทิศทางการพัฒนาด้านบริการของธุรกิจโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยาและเทศบาลเมืองพะเยา สำหรับการศึกษาระดับปริมาณผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการธุรกิจโรงแรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Selection) จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ใช้จำนวน ห้องพักของแต่ละโรงแรมเป็นเกณฑ์ดังนี้

ที่	โรงแรม	จำนวนห้อง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1.	โรงแรมเกทเวย์	108	50
2.	โรงแรมพะเยานอร์ทเทิร์นแลค	80	50
3.	โรงแรมภูทองเพลส	79	50
4.	โรงแรมเค.เอ็ม	75	50
5.	โรงแรมวินโฮเทล	60	50
	รวม	402	250

ทั้งนี้ในการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ศึกษาหรือโรงแรมที่ทำการเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก 5 โรงแรมนี้ เนื่องจากมีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ตั้งแต่ 40 ห้องขึ้นไป มีมาราฐานสากลในทุกๆ ด้าน คือด้านราคาห้องพัก ห้องอาหาร การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งมีราคาห้องไม่ต่ำกว่า 500 บาทต่อคืน โดยมีที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ซึ่งมีจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงแรมเกทเวย์ โรงแรมพะเยานอร์ทเทิร์นแลค โรงแรมภูทองเพลส โรงแรมเค.เอ็ม และโรงแรมวินโฮเทล

ทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับนักท่องเที่ยวจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษานี้ คือใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed end questionnaire) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened end questionnaire) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นใจของ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการธุรกิจโรงแรม ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านความสะอาดสบาย ด้านอัตรา

ค่าห้องพัก ด้านสภาพห้องพัก ด้านการต้อนรับของพนักงาน และด้านระบบความปลอดภัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การแปลผลค่าคะแนน

1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ฟังและบันทึกคำตอบ เป็นการสัมภาษณ์แบบบันทึกข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการบริการสู่ความเป็นเลิศของโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารถสรุปของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทเกี่ยวกับโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาพบว่า ได้ตั้งนี้พบว่าโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามี 26 แห่ง จำนวนทั้งหมด 1,000 ห้อง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 อายุเฉลี่ย 26 – 35 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 สถานภาพสมรส จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 75.60 อาชีพเป็นลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมาเยือนจังหวัดพะเยา จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 74.00 ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 เคยเข้าพักในโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โรงแรมเกทเวย์ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.83 ไม่เคยเลือกใช้บริการโรงแรม จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 57.20 ส่วนใหญ่ได้จองห้องพัก จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 ส่วนใหญ่ได้ใช้ช่องทางในการจองห้องพักไม่ได้จองจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 ได้ข้อมูลที่พักจากญาติ/เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 และประสงค์ที่จะเลือกใช้บริการโรงแรมอีกแน่นอน จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 76.80

3. ข้อมูลคุณลักษณะความสำคัญต่อการพัฒนาโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยรวมระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า

3.1 ด้านสถานที่ตั้งอยู่ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ใกล้แหล่งชุมชน ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.01 รองลงมาได้แก่ การคมนาคมสะดวก ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.89 ใกล้แหล่งธรรมชาติหรืออยู่ใกล้แหล่งธรรมชาติ ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.39 บรรยากาศภายในห้องพักสามารถมองเห็นทิวทัศน์ ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.90 และอยู่ใกล้สถานบันเทิงยามค่ำคืน ระดับความสำคัญน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 0.76 ตามลำดับ

3.2 ด้านการตกแต่งสถานที่/ลักษณะอาคารของโรงแรม ในภาพรวม ระดับความต้องการน้อย ค่าเฉลี่ย 2.12 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สไตล์โมเดิร์น ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.67 รองลงมาได้แก่ สไตล์ล้านนา ระดับความสำคัญน้อย ค่าเฉลี่ย 2.25 สไตล์บูติค ระดับความสำคัญน้อย ค่าเฉลี่ย 2.00 สไตล์ที่เน้นความเป็นธรรมชาติ ระดับความสำคัญน้อย ค่าเฉลี่ย 2.00 และน้อยที่สุดคือ สไตล์โมริออคโค ระดับความสำคัญน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.42 สไตล์บาหลี ระดับความสำคัญน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.39 ตามลำดับ

3.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก ในภาพรวมระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ น้ำอุ่น ระดับความสำคัญมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 ระบบปรับอากาศ ระดับความสำคัญมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.38 เตียงนอน ที่นอน ระดับความสำคัญมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.34 โทรทัศน์/เคเบิล/ยูพีซี ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 อินเทอร์เน็ต/wifi ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 โต๊ะทำงานโต๊ะเขียนหนังสือ ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.37 มีบริการเครื่องเป่าผมในห้อง ระดับความสำคัญน้อย ค่าเฉลี่ย 2.22 และอ่างอาบน้ำในห้องพัก ระดับความสำคัญน้อย ค่าเฉลี่ย 1.90 ตามลำดับ

3.4 ด้านราคา ในภาพรวมรวมระดับความต้องการปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ แสดงราคาห้องพักชัดเจน ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.43 กำหนดราคาอาหารชัดเจน ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.43 กำหนดค่า Service Charge อย่างชัดเจน ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40 กำหนดราคาเมื่อออกเกินเวลาไว้ชัดเจน ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.35 ราคาห้องพักมีหลายระดับ ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.36 ราคาห้องพักคุ้มค่ากับบริการ ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.35 และน้อยที่สุดคือ การรับชำระค่าบริการด้วยบัตรเครดิต ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.30 ตามลำดับ

3.5 ด้านบุคลากรและการให้บริการ ในภาพรวมระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ บุคลิกภาพ/การแต่งกาย ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 การพูดจาสุภาพอ่อนน้อม ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.78 ความเป็นมิตรของพนักงาน ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.75 และ ความรวดเร็วในการบริการ ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.69 ตามลำดับ

3.6 ความปลอดภัย/ความสะอาด ในภาพรวมระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.68 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ มีการบริการด้านยามรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.94 มีพนักงานของโรงแรมดูแลความสะอาดและความปลอดภัย 24 ชั่วโมง ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.93 มีระบบกล้องวงจรปิดทั้งภายในและภายนอกห้องพัก ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.93 มีระบบเตือนภัยและป้องกันอัคคีภัย ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.83 และน้อยที่สุดคือ มีตู้เซฟเก็บของมีค่าในห้องพัก ระดับความสำคัญน้อย ค่าเฉลี่ย 2.57 ตามลำดับ

ผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ 3

ทิศทางการพัฒนาโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อให้มีการบริการที่เป็นเลิศ สรุปได้ว่า
ควรมีการพัฒนา ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1. ด้านสถานที่ตั้งอยู่ ควรมีที่ตั้ง ใกล้แหล่งชุมชน และควรปรับปรุงเรื่องบรรยากาศภายในห้องพักสามารถมองเห็นทิวทัศน์
2. ด้านการตกแต่งสถานที่/ลักษณะอาคารของโรงแรม ควรตกแต่งในสไตล์โมเดิร์น
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก ควร มีเครื่องทำน้ำอุ่น ระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมาตามลำดับได้แก่ ระบบปรับอากาศ เตียงนอน ที่นอน โทรทัศน์/เคเบิล/ยูบีซี อินเทอร์เน็ต/wifi ภายในห้องพัก โต๊ะทำงาน/โต๊ะเขียนหนังสือ มีบริการเครื่องเป่าผมในห้อง อ่างอาบน้ำในห้องพัก
4. ด้านราคา ควรแสดงราคาห้องพักและกำหนดราคาอาหารอย่างชัดเจน รองลงมาตามลำดับได้แก่ กำหนดค่า Service Charge อย่างชัดเจน กำหนดค่าบริการเมื่อออกเกินเวลาไว้ชัดเจน ราคาห้องพักมีหลายระดับ ราคาห้องพักคุ้มค่ากับ บริการรับชำระค่าบริการด้วยบัตรเครดิต
5. ด้านบุคลากรและการให้บริการ ควรมีบุคลิกภาพ/การแต่งกาย ระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การพูดจาสุภาพอ่อนน้อม ความเป็นมิตรของพนักงาน ความรวดเร็วในการบริการ
6. ความปลอดภัย/ความสะอาด ควร มีการบริการด้านยามรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีพนักงานของโรงแรมดูแลความสะอาดและความปลอดภัย 24 ชั่วโมง มีระบบกล้องวงจรปิดทั้งภายในและภายนอกห้องพัก ห้องพักรักษาความสะอาด มีระบบเตือนภัยและป้องกันอัคคีภัย มีตู้เซฟเก็บของมีค่าในห้องพัก

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการบริการสู่ความเป็นเลิศของโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านสถานที่ตั้งอยู่ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ใกล้แหล่งชุมชน ระดับความสำคัญมากที่สุดสอดคล้องกับการศึกษาของ สิรินาถ ต้นตราพล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า เพศหญิงให้ความสำคัญเรื่องทำเลที่ตั้งมาเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นคุณภาพห้องพัก ราคา และคุณภาพบริการ ตามลำดับ
2. ด้านการตกแต่งสถานที่/ลักษณะอาคารของโรงแรม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง สไตล์โมเดิร์น ระดับความสำคัญมากที่สุดสอดคล้องกับการศึกษาของ ของ ภาวิณี เต็มดี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมกลุ่ม Boutique Hotel ของนักท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า กลุ่มผู้ใช้บริการโรงแรมกลุ่ม Boutique Hotel เป็นกลุ่มที่รักอิสระ และต้องการหาความแปลกใหม่ในการพักผ่อน มีเอกลักษณ์ส่วนตัวที่โดดเด่นไม่

เหมือนใคร ปัจจัยด้านตัวผลิตภัณฑ์ หรือโรงแรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น แปลกตา ตรงกับสไตล์การท่องเที่ยวของตน จึงเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมกลุ่ม Boutique

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก คือเรื่อง มีเครื่องทำน้ำอุ่น ระดับความสำคัญมากที่สุด และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงแรม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง มีลานจอดรถ ระดับความสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ภาวิณี เต็มดี, 2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมกลุ่ม Boutique Hotel ของนักท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพัก ห้องอาหาร สถานที่จอดรถ สระว่ายน้ำ และอินเทอร์เน็ต ส่วนสุดท้ายที่เป็นตัวเสริมก็คือส่วนของการบริหารจัดการซึ่งต้องดูในเรื่องของความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้บรรยากาศแบบการพักผ่อนอย่างแท้จริง

4. ด้านราคา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง แสดงราคาห้องพักชัดเจน และกำหนดราคาอาหารชัดเจน ระดับความสำคัญปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (จूरีย์พร คักดีสุริยา, 2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา เป็นเรื่อง ราคาห้องพัก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ภาวิณี โชติวรรณกุล ,2550) เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าพักในโรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปัจจัยด้านราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการมากที่สุด คือราคาห้องพักที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการศึกษา (ของ สิรินาถ ต้นตราพล ,2546) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการอันดับหนึ่งคือราคาห้องพัก รองลงมาคือทำเลที่ตั้ง คุณภาพห้องพักและคุณภาพการบริการตามลำดับ

5. ด้านบุคลากรและการให้บริการ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง บุคลิกภาพ/การแต่งกาย ระดับความสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ (อรุณี ปัญญามูลวงษา, 2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวใน การใช้บริการที่พักตากอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการพนักงานที่มีความสุภาพ มีความเป็นกันเองมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ สามารถไว้วางใจได้ เข้าใจลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า บริการลูกค้าได้ทันใจ และมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้ภาษาตามลำดับ และยัง สอดคล้องกับแนวความคิดของ (Kotler, 2000, p.15) กล่าวว่า “ขั้นตอนการให้บริการ (Process) กระบวนการที่ให้บริการแก่ลูกค้าต้องไม่ยุ่งยากซับซ้อนระบบการให้บริการต้องมีความทันสมัย รวดเร็ว ไม่ล่าช้า ซึ่งจะส่งผลทำให้ลูกค้าได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็ว และพนักงานขายก็สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

6. ด้านความปลอดภัย/ความสะอาด กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญที่สุดในเรื่อง มีการบริการด้านยามรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ระดับความสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ขวัญหทัย สุขสมณะ, 2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเชียงราย” พบว่า ปัจจัยที่

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุดคือปัจจัยด้านสถานที่ ได้แก่ การมีพนักงานบริการ 24 ชั่วโมง การมีระบบรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สิน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการบริการสู่ความเป็นเลิศของโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านการจัดการ

ผู้บริหารโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ควรมีการพัฒนาด้านบริการ สู่ความเป็นเลิศ โดยพัฒนาจากประเด็นต่างๆเหล่านี้ ได้แก่

1. ด้านสถานที่ตั้งอยู่ จากการศึกษาลูกค้าผู้ประกอบการโรงแรมทั้ง 5 แห่งตั้งอยู่บริเวณใกล้แหล่งชุมชน อยู่แล้วทั้งนี้ การเลือกเข้าพักจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของลูกค้า
  2. ด้านการตกแต่งสถานที่/ลักษณะอาคารของโรงแรม ควรมีการปรับปรุงตกแต่งโรงแรม และบริเวณรอบๆ ให้มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ ทำสมัยอยู่เสมอ เช่น ทาสีใหม่ จัดสวน
  3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก ควรมีการเพิ่มบริการพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าตามสมัยนิยม เช่น อินเทอร์เน็ตไวไฟภายในห้องพัก สปา รวมถึงการรักษาความปลอดภัยต้องทั่วถึง เพียงพอ
  4. ด้านราคา ควรตั้งราคาให้เหมาะสมกับห้องพัก หรือบริการ อีกทั้งอาจจะเพิ่มช่องทางในการชำระเงินเช่น การใช้บัตรเครดิต หรือบริการจองล่วงหน้า เป็นต้น
  5. ด้านบุคลากรและการให้บริการ ควรมีการอบรมการให้บริการอย่างต่อเนื่องให้แก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึก ในความตั้งใจการให้บริการ การพูดจาติดต่อสื่อสารกับลูกค้าอย่างเป็นกันเอง
  6. ด้านความปลอดภัย/ความสะอาด ควรจัดให้มีจัดสถานที่ให้ดูสะอาดเรียบร้อย ปรับปรุงเรื่องแสงสว่างให้เพียงพอ หากทำเลที่ตั้งใกล้แหล่งชุมชน ควรมีร้านอาหาร หรือร้านสะดวกซื้อเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า
- ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
- การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยควรจะมีการศึกษานักท่องเที่ยวต่างชาติด้วย

กิตติกรรมประกาศ

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ขอขอบคุณ ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี อาจารย์ที่ปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญหทัย สุขสมณะ.(2545). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.**
การค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,เชียงใหม่.
- จรัญพร คักดีสุริยา. (2556). **ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา .**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , เชียงใหม่.
- ธาวินี โชติวรรณกุล. (2550). **เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าพักในโรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย .**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม , มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย , เชียงราย.
- ภาวิณี เต็มดี. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมกลุ่ม Boutique Hotel ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ .**วิทยาลัยศิลปะสื่อและเทคโนโลยี , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , เชียงใหม่
- สิรินาถ ต้นตราพล. (2546). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ .** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อรุณี ปัญญามูลวงษา. (2542). : บทคัดย่อ **ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวใน การใช้บริการที่พักตากอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน .**การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(30 03 2556).**สถิตินักท่องเที่ยว.** จาก(<http://www.toit.or.th>).
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา. (31 01 2556). **ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว ปี 2556.** จาก <http://www.mots.go.th/phayao/main.php?filename=webboard>

แนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The Guidelines in Marketing Management of Ban So Home Stay, Muang District, Phayao Province.

นิตยา ยาวิชัย^{1*} และฤทัยภัทร พิมลศรี²

Nittaya Yawichai^{1*} and Luethaipat Pimonsree²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มประชากร คือนักท่องเที่ยว จำนวน 110 คน ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 83 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75.45 และการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มย่อยกับคณะกรรมการโฮมสเตย์จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.22 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 65.06 สถานภาพโสด สถานภาพโสด ร้อยละ 48.19 อาชีพบริษัทเอกชน ร้อยละ 29.92 การรับทราบข้อมูล โฮมสเตย์บ้านใช้จากญาติพี่น้อง เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 68.67 มีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือตอนบน คิดเป็นร้อยละ 97.6 ระดับความต้องการของผู้ใช้บริการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยมีการวิเคราะห์ผลรวมกับการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยกับคณะกรรมการโฮมสเตย์บ้านใช้พบว่าควรมีการพัฒนาด้านการตลาดทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้

1. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 ราคาที่เหมาะสมสำหรับการเข้าพักโฮมสเตย์ ต่อคน ต่อคืน ควรจะเป็นราคา 501 – 1,000 บาท เมื่อพิจารณารายชื่อ รongลงมา คือ มีกาแจ้งราคาและค่าธรรมเนียมต่างๆ อย่างชัดเจน มีกฎกติกา ระเบียบการเข้าพักโฮมสเตย์ และมีระบบการจองและการลงทะเบียน

2. ด้านราคา (Price) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณารายชื่อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ควรมีราคาที่แสดงอย่างชัดเจน รongลงมา ได้แก่ ควรมีบริการที่พักทั้งรายบุคคลและรายห้อง และให้บริการที่พักราคายืดหยุ่นต่อรองได้ (ตามความเหมาะสม) ตามลำดับ

¹ นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : dr.luethaipat@gmail.com

3. ด้านบุคคลหรือพนักงาน (People) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การต้อนรับและเป็นมิตร เป็นกันเอง รองลงมา ได้แก่ มีจิตบริการ ช่วยเหลือ มีน้ำใจ และบุคลิกภาพดี มีความสุภาพ อ่อนน้อม ตามลำดับ

4. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.99 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ประกอบการควรได้รับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจที่พัก แรมแบบโฮมสเตย์ รองลงมา ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางมายังโฮมสเตย์ และมีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน ตามลำดับ

5. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ รองลงมา ได้แก่ ควรมีเอกสาร สิ่งพิมพ์แนะนำโฮมสเตย์ และควรมีป้ายประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ตามสถานที่ท่องเที่ยว ตามลำดับ

6. ด้านบริการ (Product) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ อาหารและเครื่องดื่มสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ รองลงมา ได้แก่ ความสะอาด สวยงาม และสะดวกสบาย และมีมุมพักผ่อนที่สงบ ภายในบ้านหรือบริเวณโดยรอบสามารถนั่งเล่นและมีบรรยากาศผ่อนคลาย และที่พักแบ่งปันที่นอน หรือห้องนอนอย่างเป็นสัดส่วน และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องการคือ การชื่นชม บรรยากาศ ทัศนียภาพ/ จุดชมวิว ระดับความสำคัญมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 รองลงมาคือ การถ่ายรูป และการเยี่ยมชม และเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์ชุมชน /ของที่ระลึก ตามลำดับ

7. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การใช้โทรศัพท์ติดต่อสอบถามและจองห้องพัก รองลงมา ได้แก่ ติดต่อผ่านทางเว็บไซต์ (Website) และการเข้ามาติดต่อกับโฮมสเตย์ด้วยตนเอง ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการ การตลาด โฮมสเตย์

Abstract

The objectives of this study were 1): To study the needs of tourists from the service at Ban So Home stay, Muang District, Phayao Province; 2) To produce a guideline for Marketing Management at Ban So Home stay, Muang District, Phayao Province. This research is mixed between Quantitative Research and Qualitative Research and uses questionnaires for the collection of data from 110 tourists. There were 83 complete forms or 75.45 Percent. The interviews were with the Home Stay Committees Focus Group. Then, data analysis was done with regards to the Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation using a Computer Program. The results were: the population sample are male 54.22 of Percent of the time, they Graduated with a Bachelor's Degree in 65.06 percent of cases, 48.19 Percent have a Single Status, 29.92 percent Work in Private Companies, 68.67 of Percent heard the information about Ban So Home Stay from relatives and friends, 97.6 percent of the sample group were located in the Northern Region, and the Needed Level for using the Ban So Home Stay appear as More Needed

Level in 3.92 of Mean. Ban So Home Stay should be developed in 7 areas according to the analysis results considered through interviews and the focus group.

1. Process: the generally needed level is more as 4.05 of Mean. The most arrange considered were complete in service price and fee, the price suitable for staying should be 501–1000 Baht per night. Then, the roles and rules for staying. And reservation and registration inferior.

2. Price: the generally needed level is More than 4.02 of Mean. Most customers arranged a clear Price. Then, Personal and specific customer room service. And bargained for a lower price.

3. People: the generally needed level is more as 4.02 of Mean. Most staff were welcoming and Friendly. Then, the service was polite with the staff having good personalities and characteristics inferior.

4. Physical Evidence: the generally needed level is more as 3.99 of Mean. The most arrangements were made by entrepreneurs from the Business Workplace who wanted a permit in Home Stay Management Form. Then, the convenient ways to use the Home stay. And the road signs to Home Stay inferior.

5. Promotion: the generally needed level is more as 3.98 of mean. The most arrange using Website Information. Then, promote in documents, brochure of Home Stay. And should be used the signs in many attractions inferior.

6. Product: the generally needed level is more, as 4.07of Mean. The most arranged were cleaned foods and beverages. Then, the facilities, clean and beautiful seat corners, designed in interested rooms and bedrooms. And tourist activities such as environmental feeling, scenery, and view point in 4.13 of Mean. Next, photography, local products and souvenir shopping inferior.

7. Place: the generally needed level is more as 3.62 of Mean. Most customers arranged things using mobile phones for communication and reservation. Then, contact was made on the website on the internet. And Personal direct contact inferior.

Keywords : Management , Marketing , Home Stay.

บทนำ

การท่องเที่ยวที่เรียกว่า โฮมสเตย์ (Home Stay) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ที่มองเห็นว่าชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็ นน้ำตก ภูเขา วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีชีวิต ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรเพื่อความ ยั่งยืนของชุมชน และส่งเสริมให้ท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมของชุมชน คือไม่ได้ทำท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลัก นักท่องเที่ยวไม่มา คนในชุมชนก็ยังมีอาชีพ และทำมาหากินตามปกติ แต่ครั้งมีนักท่องเที่ยวหรือแขกมาเยี่ยมเยือน ชุมชนก็สามารถต้อนรับ และให้บริการแก่แขกหรือนักท่องเที่ยวได้ ขณะนี้ได้รับการสนองตอบจากชุมชนอย่างกว้างขวาง หลักการโฮมสเตย์เป็นบ้าน หลังเดิมที่เพิ่มเครื่องนอนหมอนมุ้ง ถ้วยโอชาม และความสะอาด พฤติกรรมเจ้าบ้านเคยเป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวนา เก็บผักผลไม้ขาย ก็ให้เป็นอย่างนั้นต่อไป เพิ่มเติมความสดใสด้วยการชวนเชิญญาติผู้มาเยี่ยมเยือนร่วมทำกิจกรรมที่ทำอยู่ ด้วย เล่าเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่หรือหมู่บ้านให้ผู้มาเยือนได้รับรู้และจดจำ จะกินต้องช่วยกันหาและทำ จะอยู่ต้องช่วยกัน ปูและเก็บเครื่องนอน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในชุมชน ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น จากนักท่องเที่ยวกลุ่มหลัก (Main Stream) ทั้งในและต่างประเทศ โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ทันสมัยวิถีชีวิตชนบทไทย (Home Stay & Village Visit) ถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญ

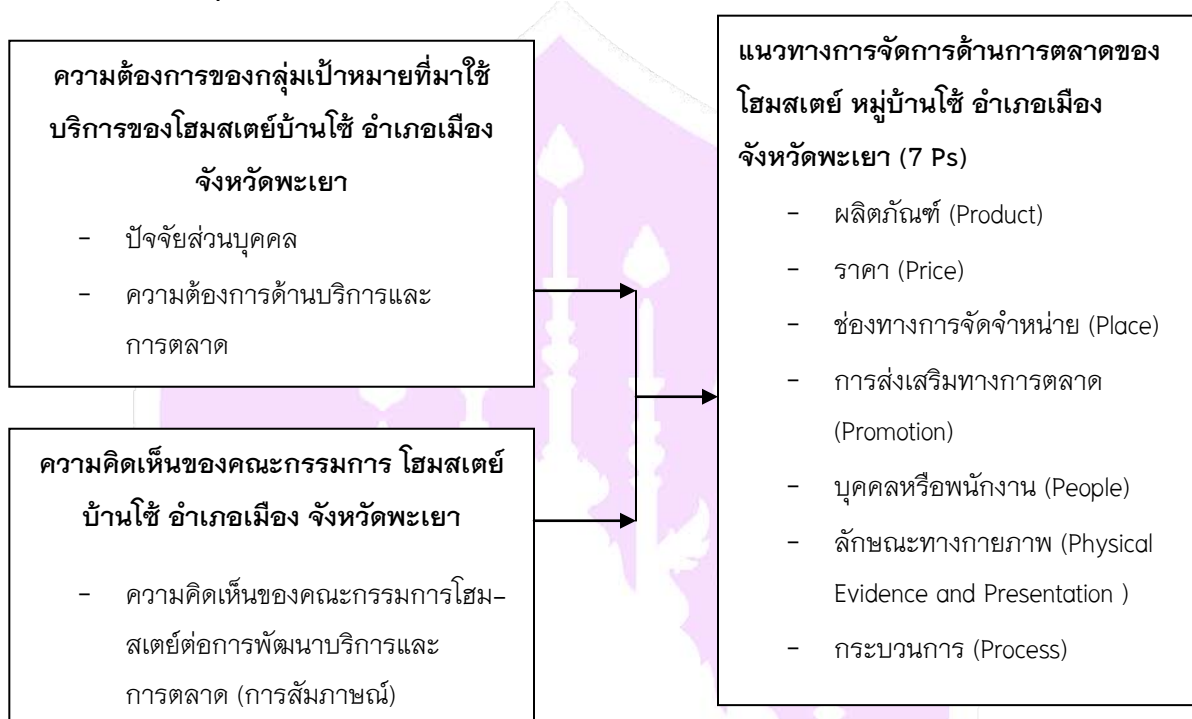
“บ้านไช้” เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา ตามประวัติชุมชนและหมู่บ้าน เมื่อก่อนบริเวณบ้านไช้เป็นชุมชนมาก่อน เพราะพบซากโบราณสถานและวัตถุเป็นวัตถุเก่ามีพระพุทธรูปเก่าอยู่จำนวนมาก แต่ไม่ทราบว่าเป็นสมัยใด มีผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่ามีราษฎรบ้านแม่ใสมาพักแรมเลี้ยงวัวในบริเวณริมห้วยไช้ ต่อมาได้ทำ การเกษตร คือ การทำนาทำไร่ในบริเวณใกล้ที่เลี้ยงวัว เพราะมีสภาพอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก ด้วยเหตุนี้จึงมี ราษฎรมาพักแรมเลี้ยงวัวมากขึ้น และทำการเกษตรมากขึ้น หลายหลังคาจึงเกิดเป็นหมู่บ้านเล็กๆ แล้วได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ ตามชื่อของลำห้วยไช้ มีชื่อว่า “บ้านไช้”

ปัจจุบัน “บ้านไช้” มีการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์และในปีที่ผ่านมาก็ได้ให้บริการแก่ ผู้ปกครอง ญาติ ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่มาเยี่ยมเยือนบุตรหลานโดยเฉพาะในช่วงวันสำคัญ เช่น วันรับปริญญา และวันรายงานตัว หรือส่งนิตินันท์ปีที่ 1 เข้าหอพักเป็นจำนวนมาก แต่โฮมสเตย์บ้านไช้ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากเท่าใดนักทั้งที่เป็น สถานที่ที่พักผ่อนที่อยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยและแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวกรวมทั้งมีจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและ เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านการเกษตร การจัดการสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจมากมาย การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการด้าน การตลาดของโฮมสเตย์บ้านไช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” ถือเป็นงานวิจัยที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการตลาดที่ จะนำมาใช้ในการจัดการโฮมสเตย์ เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับแก่ผู้มาเยือนในจังหวัดพะเยา และช่วยในการพัฒนาด้ว นการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการโฮมสเตย์บ้านไช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านไช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการด้านการตลาดธุรกิจโฮมสเตย์ หมู่บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นถึงความต้องการของผู้ใช้บริการด้านโฮมสเตย์ในหมู่บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และทราบถึงแนวทางการจัดการด้านการตลาดธุรกิจโฮมสเตย์อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มที่ 2 นักท่องเที่ยว (Casual Informant) จำนวน 110 คน ที่สามารถเก็บสถิติจากจำนวนผู้ที่มาพักโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาในปีที่ 2556 ที่ผ่านมาโดยอ้างอิงจากรายชื่อของ Krejcie และ Morgan เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการให้บริการด้านที่พักอาศัย อาหาร วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านวัฒนธรรม (โฮมสเตย์)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัย คือ

1.แบบสอบถาม โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บริการโฮมสเตย์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

(Rating Scale) การแปลผลค่าคะแนน

1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆหรือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2.แบบสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับคณะกรรมการโฮมสเตย์เพื่อเสนอทางแนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์ หมู่บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

- อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- อธิบายข้อมูลความต้องการในการใช้บริการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาของนักท่องเที่ยว โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation:S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ก. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 54.22 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 54.22 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 65.06 สถานภาพโสด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 48.19 อาชีพบริษัทเอกชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 29.92 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 55.42 การรับทราบข้อมูลโฮมสเตย์บ้านใช้จากญาติพี่น้อง เพื่อน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 68.67 มีภูมิลำเนาพะเยา จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 81.93

2. ข้อมูลความต้องการราคาที่เหมาะสมสำหรับการเข้าพักโฮมสเตย์ ต่อคน ต่อคืน ควรเป็นราคา 501 – 1,000 บาท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 54.22 ความต้องการราคาที่เหมาะสมสำหรับการบริการอาหารเช้า ต่อคน ควรเป็นราคาต่ำกว่า 50 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 34.94 มีความต้องการราคาที่เหมาะสมสำหรับการบริการอาหารเย็น ต่อคน ควรเป็นราคา 51 – 100 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 38.55 โอกาสเข้าพักหรือใช้บริการด้านต่างๆ ที่โฮมสเตย์บ้านใช้ มีความสนใจอย่างยิ่ง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 48.19 และกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรให้มีการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การขึ้นชมบรรยากาศ ทัศนียภาพ /จุดชมวิว ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมา การถ่ายรูป และการเยี่ยมชมและเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์ชุมชน /ของที่ระลึก ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 และ 3.80 ตามลำดับ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการของผู้ใช้บริการโฮมสเตย์บ้านโซ้ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า

3.1 ด้านบริการ (Product) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ อาหารและเครื่องดื่มสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.07 รองลงมา ได้แก่ ความสะอาด สวยงาม และสะดวกสบาย และมีมุมพักผ่อนที่สงบ ภายในบ้านหรือบริเวณโดยรอบสามารถนั่งเล่นและมีบรรยากาศผ่อนคลาย ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.96 และที่พักแบ่งปันที่นอนหรือห้องนอนอย่างเป็นสัดส่วน ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.90 ตามลำดับ

3.2 ด้านราคา (Price) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ควรีราคาที่แสดงอย่างชัดเจน ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 รองลงมา ได้แก่ ควรีบริการที่พักรั้รายบุคคลและรายห้อง ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 และให้บริการที่พักราคายืดหยุ่นต่อรองได้ (ตามความเหมาะสม) ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.93 ตามลำดับ

3.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การใช้โทรศัพท์ติดต่อสอบถามและจองห้องพัก ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมา ได้แก่ ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 และการเข้ามาติดต่อกับโฮมสเตย์ด้วยตนเอง ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.71 ตามลำดับ

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ควรีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.16 รองลงมา ได้แก่ ควรีเอกสาร สิ่งพิมพ์แนะนำโฮมสเตย์ ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 และควรีป้ายประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ตามสถานที่ท่องเที่ยว ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.01 ตามลำดับ

3.5 ด้านบุคคลหรือพนักงาน (People) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การต้อนรับและเป็นมิตร เป็นกันเอง ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมา ได้แก่ มีจิตบริการ ช่วยเหลือ มีน้ำใจ ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.11 และบุคลิกภาพดี มีความสุภาพ อ่อนน้อม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.07 ตามลำดับ

3.6 ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.99 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจที่พัก แรมแบบโฮม-สเตย์ ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมา ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางมายังโฮมสเตย์ ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 และมีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.01 ตามลำดับ

3.7 ด้านกระบวนการการให้บริการ (Process) ในภาพรวม ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการแจ้งราคาและค่าธรรมเนียมต่างๆ อย่างชัดเจน ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมา ได้แก่ มีกฎกติกา ระเบียบการเข้าพักโฮมสเตย์ ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 และมีระบบการจองและการลงทะเบียน ระดับความต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 ตามลำดับ

ข. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านไร่ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา เป็นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยกับคณะกรรมการโฮมสเตย์ โดยมีการนำข้อมูลจากผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 1 มาวิเคราะห์แล้วกำหนดแนวทางร่วมกัน ทางคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวบ้านไร่ ควรมีการพัฒนาด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านไร่ อ.เมือง จ.พะเยา โดยเรียงลำดับ ดังนี้

- 1.ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) อันดับแรกควรมีการพัฒนาด้านการแจ้งราคาและค่าธรรมเนียมต่างๆ อย่างชัดเจน รองลงมา ได้แก่ มีกฎกติกา ระเบียบการเข้าพักโฮมสเตย์ และมีระบบการจองและการลงทะเบียน
- 2.ด้านราคา (Price) อันดับแรกควรมีการพัฒนา คือ ควรมีราคาที่แสดงอย่างชัดเจน รองลงมา ได้แก่ ควรมีบริการที่พรั่งพร้อมบุคคลและรายห้อง และให้บริการที่พักราคายืดหยุ่นต่อรองได้ (ตามความเหมาะสม) ตามลำดับ
- 3.ด้านบุคคลหรือพนักงาน (People) อันดับแรกควรมีการพัฒนาด้านการต้อนรับและเป็นมิตร เป็นกันเอง รองลงมา ได้แก่ มีจิตบริการ ช่วยเหลือ มีน้ำใจ และบุคลิกภาพดี มีความสุภาพ อ่อนน้อม ตามลำดับ
- 4.ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) อันดับแรกควรมีการพัฒนา คือ ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ รองลงมา ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางมายังโฮมสเตย์ และมีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน ตามลำดับ
- 5.ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) อันดับแรกควรมีการพัฒนา คือ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ รองลงมา ได้แก่ ควรมีเอกสาร สิ่งพิมพ์แนะนำโฮมสเตย์ และควรมีป้ายประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ตามสถานที่ท่องเที่ยว ตามลำดับ
6. ด้านบริการ (Product) อันดับแรกควรมีการพัฒนา คือ อาหารและเครื่องดื่มสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ รองลงมา ได้แก่ ความสะอาด สวยงาม และสะดวกสบาย และมีมุมพักผ่อนที่สงบ ภายในบ้านหรือบริเวณโดยรอบสามารถนั่งเล่นและมีบรรยากาศผ่อนคลาย และที่พักรวมทั้งที่นอน หรือห้องนอนอย่างเป็นสัดส่วน ตามลำดับ
- 7.ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) อันดับแรกควรมีการพัฒนา คือ การใช้โทรศัพท์ติดต่อสอบถามและจองห้องพัก รองลงมา ได้แก่ ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) และการเข้ามาติดต่อกับโฮมสเตย์ด้วยตนเอง ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านไร่ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5. ด้านบริการ (Product) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุด ในเรื่อง อาหารและเครื่องดื่มสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คีวีวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (342 : 351) ได้อ้างทฤษฎี Service Quality ของ Philip Kotler (2003 : 18) ไว้ว่า คุณภาพการให้บริการในเรื่อง ความปลอดภัย (Security) บริการที่ต้องปราศจากอันตรายความเสี่ยงและปัญหาต่างๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิพงษ์ ไสยวงศ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกเช่าห้องชุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษา ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ สภาพแวดล้อมรอบๆ ที่พักเหมาะสมกับการอยู่อาศัย ความสะอาดบริเวณโครงการอาคารชุดโดยรอบและบรรยากาศที่ดี ภายนอกโครงการอาคารชุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขวัญหทัย สุขสมณะ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเชียงราย” พบว่า ปัจจัยที่นักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญมากที่สุดคือปัจจัยด้านสถานที่ ได้แก่ การมีพนักงานบริการ 24 ชั่วโมง การมีระบบรักษาความปลอดภัย ในทรัพย์สิน และความสะอาดบริเวณส่วนต่างๆ ของโรงแรมและห้องพัก

6. ด้านราคา (Price) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุด ในเรื่อง ควรมีราคาที่แสดงอย่างชัดเจน ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริมาถ ดันตราพล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการอันดับหนึ่งคือราคาห้องพัก รองลงมาคือทำเลที่ตั้ง คุณภาพห้องพักและคุณภาพการบริการตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นางสาวภาวิณี เต็มดี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมกลุ่ม Boutique Hotel ของนักท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ราคาของโรงแรมก็ไม่ควรจะแพงจนมากเกินไป อาจจะมากกว่าโรงแรมโดยทั่วไปขึ้นมา แต่ก็ไม่น่าจะมากกว่า 2 เท่าของราคาโรงแรมอื่นๆ มีโปรโมชั่น หรือส่วนลดให้กับกลุ่มลูกค้าที่พักในระยะยาว (Long stay) เป็นต้น

7. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุด ในเรื่อง การใช้โทรศัพท์ติดต่อสอบถามและจองห้องพัก ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2543) ในเรื่อง การตระหนักถึงความต้องการ (Need recognition) กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคจะเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกถึงความต้องการ แต่ กระบวนการตัดสินใจซื้ออีกอาจต้องหยุดอยู่ ณ จุดนี้ หากผู้บริหาร พนักงานขายหรือผู้ที่ต้องติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเป็นประจำ แต่ไม่อยู่ที่ทำงาน อาจจะทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องซื้อโทรศัพท์มือถือ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ จุรีพร ตักดีสุริยา (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าพักห้องพักในจังหวัดพะเยาโดยมีการสำรองห้องพักล่วงหน้า ผ่านทางโทรศัพท์

8. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุด ในเรื่อง ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รุติวิฑฒม์ ปัญญาภรณ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเลือกที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงราย” พบว่า นักท่องเที่ยวที่ได้รับข้อมูลของที่พักจากทางอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับการศึกษาของ วิรัชณี เขียวอ่อน ศึกษาเรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือกห้องพักเอกชน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ในการศึกษาด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีส่วนสนับสนุนการตัดสินใจเลือก ห้องพักบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยของนักศึกษา พบว่า การส่งเสริมการตลาดของห้องพักที่สำคัญที่มีส่วนทำให้เกิดการตัดสินใจ และเห็นผลชัดเจน คือการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ห้องพักผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ การโฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ ลงรายละเอียดถึงข้อมูลที่สำคัญของห้องพัก เช่น ภาพถ่ายภายในห้องพัก และบริเวณโดยรอบห้องพัก ราคาของห้องพัก ทำเลสถานที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกของห้องพัก การติดต่อ รวมทั้งเงื่อนไขที่สำคัญของการเข้าพัก นักศึกษาสามารถรับรู้ข้อมูลของห้องพักผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องเดินทางมาห้องพักด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (2003: 16 ,อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ 2546: 53) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix หรือ 7 P's) เป็นตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย เรื่อง การตลาดเชื่อมทางตรงหรือการโฆษณาเชื่อมตรง (Online marketing) หรือการตลาดผ่าน

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic marketing) เป็นการโฆษณาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต เพื่อสื่อสาร ส่งเสริม และการขายผลิตภัณฑ์หรือบริการ

9. ด้านบุคคลหรือพนักงาน (People) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุด ในเรื่อง การต้อนรับและเป็นมิตร เป็นกันเอง ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรุณี ปัญญามูลวงษา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักตากอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการพนักงานที่มีความสุภาพ มีความเป็นกันเองมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ สามารถไว้วางใจได้ เข้าใจลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า บริการลูกค้าได้ทันใจ และมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้ภาษา ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิทธิพงษ์ ไสยวงศ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกเข้าพักของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ให้บริการ การเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยของยามรักษาความปลอดภัย ความซื่อสัตย์ของพนักงานผู้ดูแลโครงการ

10. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุด ในเรื่อง ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัณดากริชฐา แสงวงกิจ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพมากที่สุด โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ความสะดวกในการเดินทางมายังสถานที่พัก สถานที่จอดรถมีความปลอดภัย มีป้ายบอกทางสถานที่พักอย่างชัดเจน บรรยากาศโดยรอบที่ สวยงาม สถานที่ จอดรถมีความสะดวก และเพียงพอ ใกล้แหล่งชุมชน และสถานที่พักอยู่ใกล้ถนนสายหลัก

11. ด้านกระบวนการการให้บริการ (Process) กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความต้องการสูงสุดในเรื่อง มีการแจ้งราคาและค่าธรรมเนียมต่างๆ อย่างชัดเจน ระดับความต้องการมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวีญุฑิต สุขสมณะ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเชียงราย” พบว่าปัจจัยด้านบริการหรือบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการให้บริการที่รวดเร็วทันใจ ความเข้าใจและให้บริการที่ถูกต้องและการให้บริการที่มีความปลอดภัย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุริย์พร ตักดีสุริยา (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ พนักงานคิดค่าบริการได้อย่างถูกต้อง และพนักงานสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ระดับความสำคัญมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการทางคณะกรรมการโฮมสเตย์บ้านใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้รวมทั้งผลักดันให้มีการสนับสนุนในระดับนโยบายท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการนำกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจโฮมสเตย์ เพื่อปรับปรุงกลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดของโฮมสเตย์บ้านใช้อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ และมหาวิทยาลัยพะเยา
ขอบคุณ ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี อาจารย์ที่ปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัณดิษฐา แสงวงกิจ. (2554). ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสงคราม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ขวัญหทัย สุขสมณะ. (2545). ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จรรย์พร ตักดีสุริยา. (2556). ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ฐติวัฒน์ ปัญญาภรณ์. (2550). ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการเลือกที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวิณี เต็มดี. (2553). ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมกลุ่ม Boutique Hotel ของนักท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยและวิเทศสัมพันธ์วิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, อองอาจ ปทพานิช และปริญ ฤกษ์ิตานนท์. (2546). การบริหาร การตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- สิรินาถ ต้นตราพล. (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ลลิตพงษ์ ไสยวงศ์. (2551). ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกเช่าห้องชุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อรุณี ปัญญามูลวงษา. (2542 : บทคัดย่อ). ศึกษาเรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวใน การใช้บริการที่พักตากอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา

Factors Affecting the Working Motivation of Worker of Electronic Government
Case Study: Schools of Office of The Basic Education Commission Phayao
Province

พีระพงษ์ กัลยา^{1*} และสิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์²
Peerapong Kanlaya^{1*} and Sittitichai Leevivatwong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา กลุ่มประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ และ เจ้าหน้าที่พัสดุ รวมทั้งสิ้น 759 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยวิธีการบรรยายและอภิปราย

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยจูงใจในการทำงาน และปัจจัยบำรุงรักษามีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นว่า การปฏิบัติงานที่มีความมั่นคงในอาชีพ มีสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน เช่น แสงสว่าง การเดินทางมาทำงาน มีเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หน่วยงานที่สังกัดมีการสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ ทักษะในการทำงาน เช่น การสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ การส่งเข้ารับการอบรมสัมมนา ประกอบกับมีการชี้แจงนโยบายให้ทราบโดยทั่วถึงกัน รวมทั้งมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตรงตามความสามารถ และที่สำคัญผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะตนในการการปฏิบัติงาน และงานที่ปฏิบัติตรงตามความสามารถและความถนัดตลอดจนความไว้วางใจในการมอบหมายให้ทำงาน และได้ความริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ให้บุคลากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดพะเยา เกิดขวัญและกำลังใจ และก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน ในขณะที่เดียวกันหากผู้บังคับบัญชามีหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งและ

¹ นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : phukamyao@gmail.com

เงินเดือนสูงขึ้นที่ชัดเจน และมีการยกย่องชมเชยเมื่อมีการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา ยิ่งจะเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจ อันส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้และความสามารถมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยจูงใจ ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) บุคลากรโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

Abstract

This research aims to study working motivation of officers of electronic government procurement (e-GP) system in school of the Office of the Basic Education, Phayao Province. Data was collected using questionnaires with 759 populations included administrators, head of supply officers, and supply officers. Statistics used in analyzed the data were percentage, mean, and standard deviation and the data was presented in forms of descriptive data using explanation description.

Result presents that working motivation and maintenance were the highest level factors that affected the motivation in working. This can be described that the officers of the school of the Office of the Basic Education in Phayao Province perceived different factors as important motivation in working. These included stability of occupation, good working environment such as the brightness of workplace, transportation to work, helpful colleagues, knowledge and skills development support such as educational extensions and seminars, equally policy noticing, concordance of works and officers' performance, opportunity to express opinion allowed by commanders, and creative expressions in working. In addition, it was found that position promotion, clearly salary rising, and praising for successful working were also the factors that increased working spirit and made the officers working more effectively.

Keywords: Motivation factor, electronic government procurement (e-GP) system, officers of school of the Office of the Basic Education

บทนำ

โรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานของรัฐสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ให้การศึกษาและประชาชนทุกคนต้องเรียนหนังสือภาคบังคับ จำนวน 9 ปี โดยให้เด็กที่อายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับหลักเกณฑ์การนับอายุให้ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 17 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553) การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดหาอุปกรณ์การเรียน เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนจนถึงต้องมีการก่อสร้างต่างๆ ในสถานศึกษานั้น ๆ และการจัดหาพัสดุหรือการก่อสร้างของโรงเรียนนี้ต้องปฏิบัติตาม

กฎหมายและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นระเบียบที่ใช้บังคับในปัจจุบันตามมติ คณะรัฐมนตรี 7 เมษายน 2553 ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2548 ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานของรัฐทุกแห่งลงประกาศจัดซื้อจัดจ้างสำหรับการจัดซื้อจัดจ้าง ด้วยวิธีสอบราคา ประกวดราคา และประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (www.gprocurement.go.th)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพะเยา มีหน้าที่หลักคือสอนหนังสือให้และให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนในสังกัด ประกอบกับต้องทำหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมายควบคู่กันไป ด้วย บางคนได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ด้านงานวิชาการ ด้านงานการเงิน ด้านงานพัสดุ โดยเฉพาะผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ด้านงานพัสดุปัจจุบันทุกการจัดซื้อจัดจ้างที่เกิน 5,000 บาทต้องทำงานบนระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ทำให้เกิดภาระงานเพิ่มขึ้นทำให้ขาดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและการทำงาน ทำให้ผลคะแนน O-NET NT ภาพรวมของสถานศึกษาและของสำนักงานเขตพื้นที่ลดต่ำลงและยังส่งผลกระทบต่อเตรียมหลักฐานเพื่อประกอบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางเกินการล่าช้า

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบจึงเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษา ปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา โดยจะศึกษา 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยบำรุงรักษา เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยที่จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ โดยจะนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยาโดยเฉพาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 เป็นการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ในระยะที่ 3 ให้เกิดประโยชน์กับผู้ใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรมบัญชีกลาง เพื่อสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

กรอบแนวคิด

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ขนาดโรงเรียน
- สังกัด
- ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านจัดซื้อจัดจ้าง

ปัจจัยแรงจูงใจ

-ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivators) (เนื้อหางาน)

- ความสำเร็จในงาน
- การเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป
- ลักษณะงานที่ปฏิบัติ
- ความรับผิดชอบ
- ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ปัจจัยอนามัย(Hygiene) (สภาพแวดล้อมของงาน)

- นโยบายและการบริหารงานขององค์กร
- การปกครองบังคับบัญชา
- ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา
เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา
- สภาพการทำงาน
- ค่าตอบแทน
- ความมั่นคงในงาน
- ตำแหน่งงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยาเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ ดังนี้

เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-Ended) แบบสอบถามแยกออกเป็น 3 ส่วนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการให้เลือกคำตอบ มีทั้งหมด 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียน หน่วยงานที่สังกัด ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านจัดซื้อจัดจ้าง ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานในระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา ประกอบไปด้วย ปัจจัยจูงใจและปัจจัยบำรุงรักษา ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 756 ชุด ได้คืนมา 698 ชุด ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อกำหนดค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อปัญหาการวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ คือจำนวน (Numbers) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

1. ผลสรุปข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มากที่สุด จำนวน 373 คน คิดเป็น 53.40% อายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็น 50.20% ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 234 คน คิดเป็น 33.50% ระดับการศึกษาปริญญาโทจำนวน 395 คน คิดเป็น 56.60% ขนาดโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 516 คน คิดเป็น 94.80% สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 662 คน คิดเป็น 59.40%

2. ผลสรุปข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากรต่อปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา พบว่า ความคิดเห็นของประชากรต่อปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณี โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา ปัจจัยจูงใจในการทำงาน

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาด้านปัจจัยในการทำงาน

ด้านปัจจัยจูงใจในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
1 ความรับผิดชอบ	4.71	0.37	มากที่สุด	1
2. คำสำเร็จในการทำงาน	4.52	0.48	มากที่สุด	2
3. การได้รับการยอมรับนับถือ	4.50	0.53	มากที่สุด	3
4. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.29	0.54	มากที่สุด	4
5. ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	3.81	0.60	มาก	5
รวม	4.37	0.40	มากที่สุด	

2.1 จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงานทั้ง 5 ด้าน อยู่ระดับ มากที่สุด เรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย มีผลการศึกษา ด้านความรับผิดชอบมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาด้านปัจจัยบำรุงรักษา

ด้านปัจจัยบำรุงรักษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
1 การปกครองบังคับบัญชา	4.59	0.54	มากที่สุด	1
2. นโยบายและการบริหารงานของโรงเรียน	4.57	0.45	มากที่สุด	2
3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา	4.55	0.55	มากที่สุด	3
4. ความมั่นคงในงาน	4.54	0.50	มากที่สุด	4
5. ตำแหน่งงาน	4.54	0.48	มากที่สุด	5
6. สภาพการทำงาน	4.32	0.67	มากที่สุด	6
7. ค่าตอบแทน	4.17	0.53	มากที่สุด	7
รวม	4.47	0.53	มากที่สุด	

2.2 จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยบำรุงรักษาอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยมีผลการศึกษา ดังนี้ ด้านการปกครองบังคับบัญชามีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านนโยบายและการบริหารงานของ

โรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านความมั่นคงในงาน ด้านตำแหน่งงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านค่าตอบแทนตามลำดับ

3.สรุปข้อเสนอแนะจากการรวบรวมจากแบบสอบถามทั้งหมด บุคลากรในสังกัดได้เสนอความคิดเห็นเป็นข้อเสนอแนะดังนี้ 1.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสรรบุคลากรด้านจัดซื้อจัดจ้างและการเงิน โดยเฉพาะให้กับโรงเรียนในสังกัดเพื่อแบ่งเบาภาระการสอนของครูในสถานศึกษา 2.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนสังกัดตามระยะเวลาที่เหมาะสมโดยต้องวางแผนการจัดสรรเป็นทั้งปีกระจายระยะเวลา ไม่เห็นควรที่จะจัดสรรลงไปหลายๆครั้งติดกัน ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งโดยเฉพาะช่วงเวลากลับสิ้นงบประมาณ 3. ควรลดภาระงานสำหรับครูผู้ทำงานพิเศษในโรงเรียนลงเพื่อจะทำให้ครูได้มีเวลาที่จะทำงานจัดซื้อจัดจ้างให้เต็มความสามารถ 4. ควรเพิ่ม ธุรการโรงเรียน ให้ประจำแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กจะไม่มีธุรการโรงเรียนประจำต้องแบ่งไปทำงานอีกโรงเรียนหนึ่งทำให้ไม่มีผู้ช่วยในการทำงานโดยเฉพาะเมื่อตอน ครูต้องไปสอนหนังสือในช่วงเวลาของการสอนของตัวเอง

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า: ปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา โดยรวมทั้งสองปัจจัย ได้แก่ปัจจัยจูงใจในการทำงาน และปัจจัยบำรุงรักษาของ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา เห็นว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงาน และปัจจัยบำรุงรักษาที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา มีความเห็นว่า การปฏิบัติงานที่มีความมั่นคงในอนาคต มีสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน เช่นแสงสว่าง การเดินทางมาทำงาน มีเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หน่วยงานที่สังกัดมีการสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ ทักษะในการทำงาน เช่นการสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ การส่งเข้ารับการอบรมสัมมนา ประกอบกับมีการชี้แจงนโยบายให้ทราบโดยทั่วถึงกัน รวมทั้งมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตรงตามความสามารถ และที่สำคัญผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะตนในการการปฏิบัติงาน และงานที่ปฏิบัติตรงตามความสามารถและความถนัดตลอดจนความไว้วางใจในการมอบหมายให้ทำงาน และได้ความริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ให้บุคลากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดพะเยา เกิดขวัญและกำลังใจ และก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน ในขณะที่เดียวกันหากผู้บังคับบัญชามีหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนสูงขึ้นที่ชัดเจน และมีการยกย่องชมเชยเมื่อมีการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา ยิ่งจะเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจ อันส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้และความสามารถมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับตามแนวความคิดและทฤษฎีสองปัจจัยของ เฟรดเดอริค เฮอรัสบอร์ก (Frederick Herzberg 1959) เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะมีอยู่ 2 ปัจจัยได้แก่ 1)ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้คนที่ทำงานแล้วมีความรู้สึกพอใจในงานที่ทําอยู่และเป็นการจูงใจภายในของงานนั่นเอง เช่น การได้รับการยอมรับนับถือ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบ และ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2) ปัจจัยบำรุงรักษา ซึ่งเป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เช่น นโยบายและการบริหาร สภาพ

การทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความมั่นคงในงาน และความเป็นส่วนตัว ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ไม่ได้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดผลผลิตมากขึ้น แต่เป็นการส่งเสริมให้คนที่ทำงานเสร็จไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นการจูงใจภายนอก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบ โดยรวมมีค่าคะแนนสูงสุด ซึ่งค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา มีความเห็นว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงานด้านความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการ ที่ได้รับมอบหมายงานให้ทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการ มีความพึงพอใจกับงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ที่รับมอบหมาย และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และได้รับความเชื่อถือไว้วางใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เมื่อผลการปฏิบัติงานออกมาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุธิภา สายเจริญ (2553) พบว่าความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด เอกวัตร (1994) จังหวัด นครปฐม โดยพนักงานมีความเห็นว่าการมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้เสร็จตามเป้าหมาย ความชัดเจนในขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง ความเหมาะสมของปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบริษัท และการมีโอกาสในการแสดงความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา มีความเห็นว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยจูงใจในการทำงานของตนเอง ทั้งนี้อาจเพราะ ปริมาณงานที่รับผิดชอบด้านงานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ และการได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนำมาประยุกต์ไม่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการทำงานด้านจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ งานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นงานที่ทำหยาบตลอดจนงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นงานที่ไม่ตรงกับความรู้ที่จบมา เพราะส่วนมากจะจบด้านการศึกษาทั้งหมด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปกรณ์ ขอบเจริญ (2549) พบว่า การที่ไดรับงานที่ตรงกับความรู้และความสามารถความถนัด การมีโอกาสได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการได้ความรู้ใหม่ๆเพิ่มเติมจากงานที่ปฏิบัติ พนักงานบริษัทกรุงเทพ – เพชรบุรี ทัวร์ จำกัด ในจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นว่าไม่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภาครัฐด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ด้านความสำเร็จในการทำงาน โดยรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา มีความเห็น ว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ การได้รับความไว้วางใจในการแก้ปัญหาตามความเหมาะสม การได้เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของงาน ตลอดจนผลสำเร็จของงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการและได้วางแผนไว้ จะเกิดความรู้สึกพึงพอใจและส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธกฤต วัฒนากุล (2551) พบว่าความสำเร็จในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทสายไฟฟ้าบางกอกเคเบิลจำกัด จังหวัดสมุทรปราการ โดยพนักงานมีความเห็นว่างานที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของบริษัท ความภาคภูมิใจในผลสำเร็จ และความสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

2.ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็น ว่า การได้รับการยอมรับนับถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน เช่นการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นอันใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิตติยา สมสืบ (2553) พบว่า การได้รับการยอมรับนับถือมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานขายทางโทรศัพท์ของบริษัทประกันชีวิตในกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานมีความเห็นว่าการได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องชมเชย และการได้รับการไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชามีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3.ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็น ว่า ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการปฏิบัติงานและมีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เช่น การได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น การได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และการได้รับประสบการณ์ใหม่จากการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดแรงจูงใจในปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ สุวรรณี ทับทิมอ่อน (2548) พบว่า พนักงานบริษัทที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

4.ด้านนโยบายและการบริหารงานของโรงเรียน โดยรวมมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็น ว่า นโยบายและการบริหารงานของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการมีนโยบายและการบริหารงานของโรงเรียนที่มีความชัดเจน มีการชี้แจงให้ทราบโดยทั่วถึงกัน รวมถึงการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ขอบเขตหน้าที่การปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทาง

อิเล็กทรอนิกส์ ที่ชัดเจน ซึ่งทำให้บุคลากรมีแนวทางในการปฏิบัติงานด้านจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติงานถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดแรงจูงใจในการทำงานบุคลากร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนกฤษ วัฒนากุล พบว่านโยบายและการบริหารงานที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทสายไฟฟ้าบางกอกเคเบิลจำกัด จังหวัดสมุทรปราการ โคนพนักงานมีความเห็นว่าการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการทำงานที่เหมาะสมตลอดจนมีการชี้แจงนโยบายให้ทราบและทั่วถึงและเปิดโอกาสให้พนักงานทำงานอย่างเต็มความสามารถเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

5.ด้านการปกครองบังคับบัญชา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่าการปกครองบังคับบัญชา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปกครองบังคับบัญชาที่มีการใช้เหตุใช้ผลมีประสิทธิภาพและความยุติธรรม การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ตลอดผู้บังคับบัญชามีองค์ความรู้ในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาพกันทิมา (2550) พบว่า การปกครองบังคับบัญชามีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ โดยพนักงานเทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่มีความเห็นว่าการที่ผู้บังคับบัญชามีการบังคับบัญชาปกครองโดยหลักการและเหตุและยึดหลักความยุติธรรม เป็นผู้นำยุคใหม่ สามารถปรับการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีลักษณะเป็นผู้นำเป็นผู้มองการณ์ไกล และมีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ มีความใกล้ชิดและเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของพนักงาน

6.ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่าการความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานที่มีผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสนิทสนมจริงใจ และมีความเป็นกันเอง ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงานหรือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับการเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนกฤษ วัฒนากุล พบว่าความสัมพันธ์ในการทำงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทสายไฟฟ้าบางกอกเคเบิลจำกัด จังหวัดสมุทรปราการ โดยพนักงานมีความเห็นว่าการเป็นกันเองของเพื่อนร่วมงาน การมีบรรยากาศการทำงานร่วมกันของแผนก และความเป็นกันเองของหัวหน้างาน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือของเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

7.ด้านสภาพการทำงาน โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่าการสภาพการทำงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานที่มี

สภาพการทำงาน เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน มีความสะดวกสบายในการเดินทางไปปฏิบัติ สถานที่ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย มีแสงสว่างและอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงานซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับสุภพ กันทิมา (2550) ที่พบว่าสภาพการทำงานมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่

8.ด้านค่าตอบแทน โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่า ค่าตอบแทน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ได้รับจากการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะต้องนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ตลอดจนอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มั่นคง สอดคล้องกับ ชูเกียรติ ยิ้มพวง (2554) พบว่า พนักงานพอใจในการให้สวัสดิการในเรื่องการเบิกค่ารักษาพยาบาลและด้านสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บ้านพัก ค่าเดินทาง เป็นต้น สวัสดิการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พนักงานทำงานในหน่วยงานนี้ เงินเดือนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับความรู้ และความสามารถ มีความพอใจในเงินเดือนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี และเห็นว่าปัญหาเงินเดือนที่หน่วยงานกำหนดให้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม เป็นเพราะองค์กรปรารถนาให้พนักงานทุกคนมีประสิทธิภาพในการทำงานตามภารกิจ และวิสัยทัศน์ขององค์กรอย่างมีความสุขด้วยความมั่นคง ตลอดจนมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และการครองชีวิตส่วนตัว บนรากฐานของความพอเพียงและยั่งยืน

9.ด้านความมั่นคงในงาน โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่า ความมั่นคงในงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีความมั่นคงในอาชีพไม่ต้องเสี่ยงกับการถูกโยกย้าย การได้รับการพิจารณาตำแหน่งที่สูงขึ้น และอาชีพรับราชการครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติส่งผลให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานมากขึ้น สอดคล้องกับ ทิตติยา สมลิบ (2553) พบว่า ความมั่นคงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานขายทางโทรศัพท์ของบริษัทประกันชีวิต ในกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานมีความเห็นว่าความมั่นคงและความเจริญเติบโตของบริษัท ตลอดจนความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานมีความสำคัญต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

10.ด้านตำแหน่งงาน โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นว่า ตำแหน่งงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพรับราชการครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีหน้าที่สอนให้ความรู้แก่เด็กนักเรียน ตลอดจนโรงเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและผู้ปกครอง ส่วนการทำงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เป็นงานที่เพิ่มขึ้นมาจากงานสอน สอดคล้องกับ ทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภพ กันทิมา (2550) พบว่า ตำแหน่งงาน มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา “ปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมี

ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานมากยิ่งขึ้น โดยนำการเสนอแยกออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษา “ปัจจัยจูงใจการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุ เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ได้อย่างเต็มศักยภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานมากยิ่งขึ้นดังนี้

1.ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน และสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานต่อไป

2.ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือลักษณะงานที่ปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยาควรกำกับดูแลให้ เพื่อให้ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุ ปฏิบัติงานลักษณะงานที่ทำทนายและใช้ความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น อันจะส่งผลให้บุคลากรเร่งสร้างสมรรถนะและผลงานมากยิ่งขึ้น เพื่อแข่งขันกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มุ่งเน้นสมรรถนะของบุคคล และมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร. สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์ ท่านอาจารย์ ปรีक्षाที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก้ไขตรวจทานความถูกต้องเรียบร้อยและขอขอบคุณพร้อมต่าง ๆ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านการพิจารณาเครื่องมือคือ 1. ดร.บังอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา 2. ดร. สุจิตรา วสุวัต อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา 3. ดร.ฤทัยภัทร์ พิมลศรี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา 4. ดร.บุญญานูช ชีวาเกียรติยิ่งยง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา 5. ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้วอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อน ๆ สาขาบริหารธุรกิจทุกท่านที่ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ที่ดีในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณ ร้านไมโครคอมพิวเตอร์ที่ให้การสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับทำวิจัย และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีคุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ผู้วิจัยค้นคว้าขอมอบแต่ ผู้มีพระคุณทุกท่าน การวิจัยในครั้งนี้ หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้คงเป็นประโยชน์กับผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทิตติยา สมสืบ.(2553). **แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานขายทางโทรศัพท์ของบริษัทประกันภัยใน กรุงเทพมหานคร** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .จังหวัดเชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ธนภฤต วัฒนานุกุล.(2551). **ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานสายไฟฟ้าบางกอกเคเบิ้ล จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .จังหวัดเชียงใหม่.

ปกรณ ขจรเจริญ (2549).**ปัจจัยสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานบริษัทกรุงเทพ-เพชรบุรีทัวร์ จำกัด ในจังหวัดเพชรบุรี.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.จังหวัดเชียงใหม่.

สุธิภา สายเจริญ.(2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานห้าง หุ่นส่วนจำกัด เอกวัตร (1994) จังหวัดนครปฐม.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่.

ชูเกียรติ ยิ้มพวง.(2554). **แรงจูงใจในที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกรณีศึกษา บริษัท บางกอกกล๊าส จำกัด .การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** บธ.ม.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.จังหวัดประทุมธานี

สุภาพ กันธิมา.(2550). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.

สุวรรณี ทับทิมอ่อน (2548). **แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานบริษัท บางประกงวี๊ด จำกัด จังหวัดชลบุรี.** รป.ม. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. จังหวัดชลบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) **ข้อมูลโรงเรียนในสังกัด ณ 10 มิถุนายน 2557**

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2549). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549.** กรุงเทพฯ:สำนักนายกรัฐมนตรี.

Herzberg Frederick.(1959). The motivation to work. New York: John wiley and sons

ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมี ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

Marketing factors influence the decision to purchase fertilizer of the rubber farmers in Chiangkham district, Phayao province

กสิติ แก้วพาคำ^{1*} และอนุสรณ์ คุณานุกรณ์²

Kasiti Kaewpakam^{1*} and Anusorn Kunanusorn²

บทคัดย่อ

ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (Marketing factors influence the decision to purchase fertilizer of the rubber farmers in Chiangkham district, Phayao province) การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อเดือนพื้นที่ปลูกยางพาราและสถานะในพื้นที่ปลูกยางเพื่อหาแนวทางพัฒนาด้านการตลาดปุ๋ยเคมี ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในขนาดประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรชาวสวนยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาจำนวน 1,039 ราย (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพะเยา, 2557.) จากการคำนวณโดยวิธีการของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ และผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรตัวอย่างเท่ากับ 289 คนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามโดยทำการแจกแบบสอบถามด้วยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรตามวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาโดยรวมทั้ง 4 ด้านคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าในทุกด้านมีระดับการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีอยู่ใน

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mariokinhd88@hotmail.com

ระดับมาก ซึ่งด้านช่องทางจำหน่ายเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีระดับ ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.96$) ลำดับสามคือด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.83$) ด้านราคา ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

ส่วนเพศระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่ปลูกยางพาราและสถานะในพื้นที่ปลูกยางแตกต่างกัน การตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยาแตกต่างกันจากการทดสอบแสดงให้เห็นว่าในทุกปัจจัยที่แตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยาแตกต่างกันดังนั้นจึงยอมรับ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งข้อสนเทศที่ได้ สามารถใช้เป็นประโยชน์โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาด้านการตลาดปุ๋ยเคมี ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านการตลาด การตัดสินใจ เกษตรกรชาวสวนยางพารา

Abstract

The purpose of this research is to study the marketing factors that influence the decision to purchase fertilizer by rubber farmers in Chiangkham district, Phayao province. This study was done by analyzing gender, education level and the average monthly income of the rubber plantations and the role of those who are involved (owner vs. labour).

The findings will be used to develop the marketing potential of chemical fertilizers to match the needs of consumers in the future. The research sample for this study was taken from the rubber farmers in Chiangkham district, Phayao province of 1,039 cases. Calculated by means of Taro Yamane. There is a 95 percent confidence level. The researcher has conducted the study by analyzing a representative sample. The number of rubber farmers in the sample was 289 from Chiangkham district, Phayao province. The tool that has been used in this research was a questionnaire that was a distributed query supported by specifics (purpose Random Sampling).

The researcher analyzed the data using a computer program. The statistics used in this study were frequency, percentage, average, standard deviation test T- Test and F-Test analysis, One Way Anova, in case the differences are statistically significant. To detect a different pair, a significant level of 0.05 or a 95% confidence level using a formula based on the least significant difference (LSD) to compare to the average population.

The results showed what the marketing factors are that influence the decision to purchase the fertilizer in the representative sample in Chiangkham district, Phayao province. Overall the 4 marketing factors, namely product, price, promotion, and channel are in the high level ($\bar{X} = 3.85$) when analyzed as individual factors. Every factor that influences the decision to purchase the fertilizer is in the high level. Channel has highest average ($\bar{X} = 3.98$), second is product ($\bar{X} = 3.96$), third is promotion ($\bar{X} = 3.83$) and the last is price ($x = 3.62$) respectively.

Apropos of gender, education level, average monthly income of the rubber plantation and the role of those who are involved (owners, labor). The research shows that for all the different factors the influence on the decision of rubber farmers to buy fertilizers are not different. It can be accepted as H_0 at the significant level of 0.05 which is the

information result of the research which, in turn, can be utilized to develop the chemical fertilizer market to match the needs of consumers in the future.

Keywords: Marketing factors, decision to purchase, the rubber farmers

บทนำ

จังหวัดพะเยาถือว่าเป็นแหล่งผลิต “ต้นกล้ายางพาราที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่ง” ของภาคเหนือ สามารถปลูกได้ประมาณ 10 ล้านต้นต่อปี มีศักยภาพพัฒนาเป็นศูนย์กลางการค้ายางพาราแห่งล้านนา ในระยะเวลาที่ผ่านมา มีปริมาณการผลิตยางพาราเข้าสู่ตลาดถึง 103,000 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่ากว่า 13 ล้านบาท ทำให้เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการปลูกยางพาราในระยะที่ 3 จาก 3,600 ไร่ เป็นกว่า 26,000 ไร่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางสงข.ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือหลายจังหวัดหันมาปลูกยางพาราแทนการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ทั้งยังช่วยฟื้นคืนป่าเดิมเสริมป่าใหม่ อีกทั้งต้นยางพาราและลดปัญหาการ บุกรุกทำลายป่าของชาวบ้านในการทำไร่เลื่อนลอยหรือพืชเชิงเดี่ยว จังหวัดพะเยามีพื้นที่ ปลูกยางทั้งสิ้น 140,275 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วม โครงการจำนวน 14,957 ราย โดยปลูกมากที่สุดอยู่ในพื้นที่ อ.เชียงคำ และ อ.ภูซาง ซึ่งทั้ง 2 อำเภอรวมกันมากถึง 60,000 กว่าไร่ และสามารถเปิดกรีดได้แล้ว 13,417 ไร่ มีพื้นที่เปิดกรีดเพิ่มขึ้นอีก ประมาณ 23,455 ไร่ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายและภารกิจของ สกย. ในการส่งเสริมปลูกยางพาราในพื้นที่แห่งใหม่ (ไชยรัตน์ สัมฉุน ,2555)จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา 2557 พบว่าพื้นที่ปลูกยางพาราของจังหวัดพะเยาในปี พค.2555-2556 มีพื้นที่ในการปลูกยางพาราในจังหวัดพะเยา รวมทั้ง 9 อำเภอเป็นจำนวน155,553 ไร่พื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดพะเยานั้นมีอัตราการปลูกยางพาราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีพื้นที่ในเขตอำเภอเชียงคำมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด คือมีจำนวน 39,878 ไร่ รองลงมาคืออำเภอภูซาง มีพื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน 34,537 ไร่ อันดับที่สามคืออำเภอปง มีพื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน 25,600 ไร่ ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา มีปริมาณการผลิตยางพาราเข้าสู่ตลาดถึง 103,000 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่ากว่า 13 ล้านบาท จากข้อมูลดังกล่าวและนโยบายของจังหวัดที่จะผลักดันให้จังหวัดพะเยาเป็นศูนย์กลางการค้ายางพาราแห่งล้านนา เพื่อเชื่อมต่อการส่งออกไปตามเส้นทางอาร์สามเอของประเทศจีนซึ่งจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดพะเยา

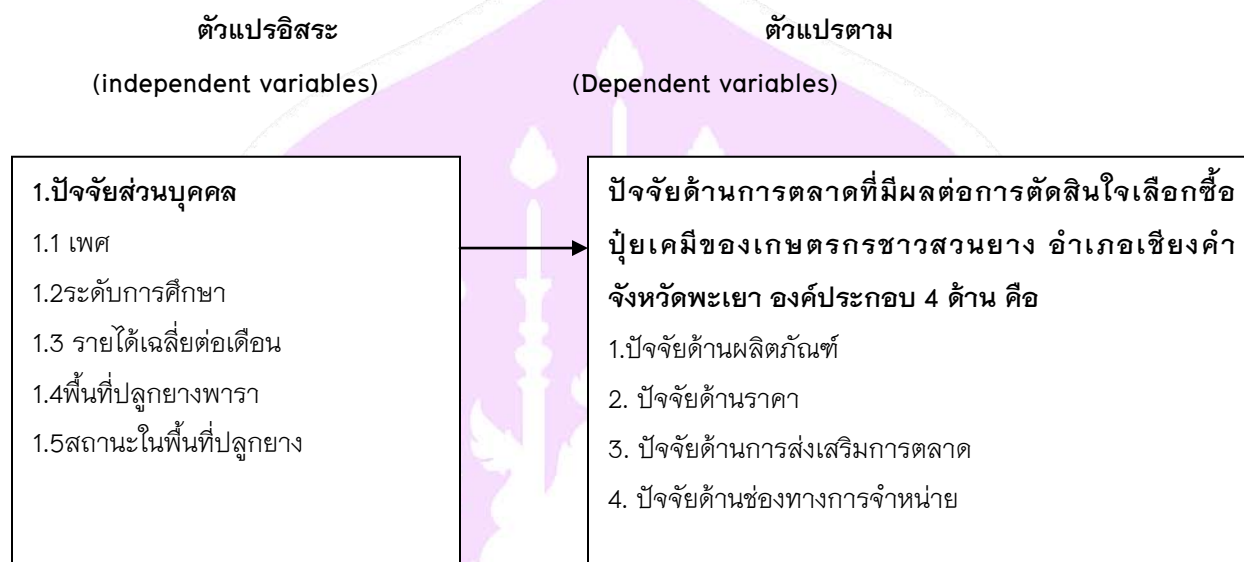
ปัจจุบันอัตราความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราจังหวัดพะเยาเพิ่มขึ้นตามมาจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ทั้งนี้เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจและหาแนวทางพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดปุ๋ยเคมี เพื่อตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1)เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา(2)เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนพื้นที่ปลูกยางพาราและสถานะในพื้นที่ปลูกยาง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งแสดงระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามไว้ดังนี้

สมมุติฐานการศึกษา

- 1.เพศแตกต่างกัน การตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
- 2.ระดับการศึกษาแตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
- 3.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
- 4.พื้นที่ปลูกยางพาราแตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยาแตกต่างกัน
- 5.สถานะในพื้นที่ปลูกยางแตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยาแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน289คนซึ่งประชากรทั้งหมดเป็นเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามโดยทำการแจกแบบสอบถามด้วยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่า t-test และ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรตามวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยรวมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาโดยรวม

ที่	ข้อความ	ระดับความคาดหวัง		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านผลิตภัณฑ์	3.96	0.70	มาก
2	ด้านราคา	3.62	0.87	มาก
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.83	0.81	มาก
4	ด้านช่องทางจำหน่าย	3.98	0.64	มาก
รวม		3.85	0.75	มาก

ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาโดยรวมทั้ง 4 ด้านคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าในทุกด้านมีระดับการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านช่องทางจำหน่ายเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีระดับ ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.96$) ลำดับสามคือด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.83$) ด้านราคา ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างเพศกับปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาโดยภาพรวม

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	111.44	1	111.44	27.03	.00*
		ภายในกลุ่ม	1183.25	287	4.12		
		รวม	1294.69	288			
2	ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	246.18	1	246.18	48.24	.00*
		ภายในกลุ่ม	1464.46	287	5.10		
		รวม	1710.64	288			
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	27.94	1	27.94	3.52	.06
		ภายในกลุ่ม	2276.94	287	7.93		
		รวม	2304.88	288			
4	ด้านช่องทางจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	351.13	1	351.13	282.59	.00*

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
		ภายในกลุ่ม	356.61	287	1.24		
		รวม	707.75	288			
		ระหว่างกลุ่ม	184.17	1	184.17	90.34	0.01*
		ภายในกลุ่ม	1320.31	287	4.59		
		รวม	1504.49	288			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาแตกต่างกัน ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาต่างกันโดยภาพรวม

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	563.57	4	140.89	54.72	.00*
		ภายในกลุ่ม	731.12	284	2.57		
		รวม	1294.69	288			
2	ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	628.43	4	157.10	41.23	.00*
		ภายในกลุ่ม	1082.20	284	3.81		
		รวม	1710.64	288			
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	1123.71	4	280.92	67.54	.00*
		ภายในกลุ่ม	1181.17	284	4.15		
		รวม	2304.88	288			
4	ด้านช่องทางจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	266.46	4	66.61	42.87	.00*
		ภายในกลุ่ม	441.28	284	1.55		
		รวม	707.75	288			
		ระหว่างกลุ่ม	645.54	4	161.38	51.59	.00*
		ภายในกลุ่ม	858.94	284	3.02		
		รวม	1504.49	288			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาต่างกันโดยภาพรวม

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	352.95	2	176.47	53.59	.00*
		ภายในกลุ่ม	941.74	286	3.29		
		รวม	1294.69	288			
2	ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	203.06	2	101.53	19.26	.00*
		ภายในกลุ่ม	1507.57	286	5.27		
		รวม	1710.64	288			
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	441.35	2	220.67	33.86	.00*
		ภายในกลุ่ม	1863.52	286	6.51		
		รวม	2304.88	288			
4	ด้านช่องทางจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	35.91	2	17.95	7.64	.00*
		ภายในกลุ่ม	671.83	286	2.34		
		รวม	707.75	288			
		ระหว่างกลุ่ม	258.31	2	129.15	28.58	.00*
		ภายในกลุ่ม	1246.16	286	4.35		
		รวม	1504.49	288			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ปลูกยางพาราแตกต่างกัน ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาต่างกันโดยภาพรวม

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	932.09	3	310.69	244.20	.00*
		ภายในกลุ่ม	362.59	285	1.27		
		รวม	1294.69	288			
2	ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	1268.86	3	422.95	272.85	.00*
		ภายในกลุ่ม	441.77	285	1.55		
		รวม	1710.64	288			
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	1059.76	3	353.25	80.85	.00*
		ภายในกลุ่ม	1245.11	285	4.36		
		รวม	2304.88	288			
4	ด้านช่องทางจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	444.70	3	148.23	160.60	.00*
		ภายในกลุ่ม	263.04	285	.92		
		รวม	707.75	288			

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
		ระหว่างกลุ่ม	926.35	3	308.78	189.62	.00*
		ภายในกลุ่ม	578.12	285	2.02		
		รวม	1504.49	288			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสถานะในพื้นที่ปลูกยางแตกต่างกันกับปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาต่างกันโดยภาพรวม

ที่	ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	151.10	1	151.10	37.92	.00*
		ภายในกลุ่ม	1143.58	287	3.98		
		รวม	1294.69	288			
2	ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	109.25	1	109.25	19.58	.00*
		ภายในกลุ่ม	1601.39	287	5.58		
		รวม	1710.64	288			
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	240.21	1	240.21	33.39	.00*
		ภายในกลุ่ม	2064.67	287	7.19		
		รวม	2304.88	288			
4	ด้านช่องทางจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	122.75	1	122.75	60.22	.00*
		ภายในกลุ่ม	584.99	287	2.03		
		รวม	707.75	288			
		ระหว่างกลุ่ม	155.82	1	155.82	37.77	0*
		ภายในกลุ่ม	1348.65	287	4.69		
		รวม	1504.49	288			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพศระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่ปลูกยางพาราและสถานะในพื้นที่ปลูกยางแตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาแตกต่างกันจากการทดสอบแสดงให้เห็นว่าในทุกปัจจัยที่แตกต่างกันการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาแตกต่างกันดังนั้นจึงยอมรับ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งข้อสมมติที่ได้ สามารถใช้เป็นประโยชน์โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาด้านการตลาดปุ๋ยเคมี ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต

สรุปผลและอภิปรายผล

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่ปลูกยางพาราและสถานะในพื้นที่ปลูกยางจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่าทั้ง 4 ปัจจัย ทุกข้อค่าที่ได้มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนดไว้ ณ ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05นั้นหมายความว่า ปัจจัยทางด้านเพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่ปลูกยางพารา และสถานะในพื้นที่ปลูกยางที่แตกต่างกันทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์สุทธิพันธ์(2552)ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อสารกำจัดวัชพืชไร่ย่อยพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่าด้านผลิตภัณฑ์เพศชายให้ความสำคัญด้านตราหือและชื่อเสียงของผู้จำหน่ายมากกว่าเพศหญิงส่วนเพศหญิงจะให้ความสำคัญทางด้านประสิทธิภาพ

ภาพของสินค้ามากกว่าเพศชายด้านราคาเพศหญิงจะให้ความสำคัญในด้านราคาเงื่อนไขการชำระเงินมากกว่าเพศชายด้านช่องทางการจัดจำหน่ายโดยให้ความสำคัญในการจำหน่ายผ่านทางโรงงานน้ำตาลที่แตกต่างกันโดยเพศชายให้ความสำคัญมากกว่าเพศหญิงและด้านการส่งเสริมการตลาดโดยให้ความสำคัญด้านโฆษณาผ่านสื่อคำแนะนำจากพนักงานส่งเสริมการขายคำแนะนำจากร้านค้าส่วนลดราคาและรายการสมนาคุณของแถมที่แตกต่างกันโดยเพศชายให้ความสำคัญในด้านโฆษณาผ่านสื่อคำแนะนำจากพนักงานส่งเสริมการขายคำแนะนำจากร้านค้ามากกว่าเพศหญิงส่วนเพศหญิงให้ความสำคัญในส่วนลดด้านราคาและรายการสมนาคุณของแถมมากกว่าเพศชายและงานวิจัยของสิทธิรัตน์ทันทภาพิพัฒน์(2548)ได้ทำการศึกษาถึงส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสารเคมีเกษตรในนาข้าวเพื่อจำหน่ายโดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนร้านค้าของเจ้าของร้านค้าเคมีเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรีโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 รายและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ 2 แบบได้แก่สถิติเชิงพรรณนาคือค่า T-test และ F-test ซึ่งผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนร้านค้าแตกต่างกันในเรื่องยอดขายเฉลี่ยต่อเดือนให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์และราคาแตกต่างกันรวมถึงงานวิจัยของประมุขบุญรอด(2546)ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้ทำนาในเขตชลประทานจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่าส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยในระดับมากที่สุดคือด้านช่องทางจัดจำหน่ายโดยประกอบด้วยการมีจำหน่ายตามร้านค้าปุ๋ยทั่วไปการมีบริการจัดส่งและมีความสะดวกในการหาซื้อในท้องถิ่นส่วนด้านผลิตภัณฑ์ราคาและการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญระดับมากและเมื่อมองเป็นรายด้านพบว่าเกษตรกรจะให้ความสำคัญมากที่สุดในข้อคุณภาพของปุ๋ยการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนเกษตรกรและการมีพนักงานบริษัทแนะนำให้ข้อมูลการผลิตพืชเศรษฐกิจ โดยเฉพาะยางพาราที่เป็นสินค้าหลักของประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งเป็นแหล่งธาตุอาหารหลัก ต้นยางเจริญเติบโตได้ดี และเพิ่มผลผลิตสูง ปัจจุบันปุ๋ยเคมีกลับมีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นว่ามีประสิทธิภาพต่อการผลิตพืชทุกชนิด เนื่องจากมีปริมาณธาตุอาหารสูงมากกว่าปุ๋ยชนิดอื่นๆ นอกจากทำให้ดินมีความสมบูรณ์อยู่แล้ว พืชสามารถนำไปใช้ได้ทันที จะเห็นได้ว่าปีหนึ่งๆไทยต้องนำเข้าปุ๋ยเคมีเพื่อใช้ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพประมาณ 3.3ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า ประมาณ 30,000ล้านบาท แม้ปุ๋ยเคมีจะมีราคาแพงมาก แต่เกษตรกรจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีต่อไปทุกปี ทางหนึ่งที่จะช่วยเกษตรกรได้คือ ให้เกษตรกรผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีแบบ ลังตัดคือ การใช้ปุ๋ยเคมีตามชุดดิน และ ค่าวิเคราะห์ดินปัจจุบัน ซึ่งพัฒนาโดยนำข้อมูลดิน พืช การจัดการดิน รวมทั้งผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์มาคำนวณในคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมการปลูกพืชที่สลับซับซ้อน แต่ทำให้ง่าย

สำหรับเกษตรกรนำไปใช้ คำแนะนำปุ๋ยแบบ สั่งตัดจะมีความแตกต่างกันในดินแต่ละชนิด นอกจากประหยัดค่าใช้จ่ายแล้วยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนารูปแบบที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการจำหน่ายปุ๋ยเคมีในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่เกษตรกร
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ควรทำวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ในชุมชนที่มีโครงสร้างพื้นฐานต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของ ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือด้านข้อมูล แนวทางการทำวิจัยที่ถูกต้อง และข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร อำเภอยางชุมน้อย สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางและเกษตรกรชาวสวนยางอำเภอยางชุมน้อย ที่ให้ความร่วมมือการออกแบบสอบถาม และแนะนำข้อเสนออื่นๆ จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ สัมฉุน. (2555). พะเยา.ปลูกลูกยางที่หนึ่งภาคเหนือ สกย.ผลักดันสู่ศูนย์กลางแห่งล้านนา.หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 29 ก.พ. 2555 <http://www.thairath.co.th/content/241750>.
- ทวีศักดิ์สุทธิพันธุ์. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อสารสกัดวัชพืชไร้อ้อยพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี,บธ.ม.,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพมหานคร
- ประมุขบุญรอด. (2546). พฤติกรรมการซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้ทำนาในเขตชลประทานจังหวัดสุพรรณบุรี,บธ.ม.,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพมหานคร
- สิทธิวัฒน์ภักดีพัฒน์. (2548). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสารเคมีเกษตรในนาข้าวเพื่อจำหน่ายของเจ้าของร้านค้าเคมีเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี,บธ.ม.,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กร ในระยะยาว กรณีศึกษาหอพักเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Human resource management factors that affected long-term loyalty to workplace.

Case study dormitories in Maeka sub-district, Muang district, Phayao province

กัญญารัตน์ อุดคำมี^{1*} และ บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง²
Kanyarat Autcomeme^{1*} and Boonyanuch Cheewakiayingyong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1) ศึกษาระดับความคิดเห็นด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการบริหารงานบุคคลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานหอพักจำนวน 200 คน ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน 173 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานหอพักส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีสถานภาพสมรส มีภูมิลำเนา/ที่อยู่อาศัยที่บ้าน ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระยะเวลาในการทำงาน 4 ปีขึ้นไป รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001-9,000 บาท และปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้จัดการหอพัก

ระดับความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว พบว่า พนักงานให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน และต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านค่าตอบแทน

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : peterpan_ly_paint@hotmail.com

จากการทดสอบสมมติฐานพบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ด้าน แต่มีเพียงด้านความรับผิดชอบ เท่านั้นที่ไม่พบความแตกต่างเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิจัยครั้งนี้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลของหอพักในเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ให้สอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหารทรัพยากรบุคคล พนักงานหอพัก จังหวัดพะเยา

Abstract

This research aimed at (1) studying opinion level concerning human resource management, and (2) comparing factors employed in human resource management, categorized by personal factors. The research was a qualitative research of which the research tool was questionnaires. The sample group was 200 of those who worked at dormitories. However, 173 completed questionnaires were returned. The data analysis was done using computer software package. The statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study indicated that the majority of the dormitory employees were females, whose ages were between 20–30 years old. They were married. They lived at their own properties in Maeka sub-district, Muang district, Phayao province. Their educational level was either bachelor's degree or higher. The period of working was 4 years or more. Their monthly salary was between 5,001–9,000 baht. Their position was managers of the dormitories.

With regard to the employees' opinion level concerning human resource management factors that affected long-term loyalty to workplace, it could be seen that ,in a larger picture, the employees paid attention to human resource management factors that affected long-term loyalty to workplace in a moderate level. The factor that had the highest mean value was the relationship in workplace. The factor gained the second highest mean value was work environment, responsibility, social acceptance, and job security, respectively. The factor gained the least mean value was payment.

The results from the hypothesis test showed the difference of factors affected long-term loyalty to workplace when taking the 5 personal factors into consideration. There was only the factor concerning responsibility that showed no difference when it was considered according to personal factors at the level of significance at 0.05.

This research, therefore, provided the executives with some useful information that could be taken into consideration when they would like to specify the human resource management policies used at the dormitories in Maeka sub-district, Muang district, Phayao province that effectively corresponded with personal factors.

Keywords : human resource management, dormitory employees, Phayao Province

บทนำ

ในสถานภาพด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้องค์กรต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสภาพการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป ผู้คนต่างขวนขวายหาปัจจัยในการดำรงชีพมากขึ้น ผู้คนต่างเลือกงานที่ได้ผลตอบแทนสูง แต่เนื่องด้วยผลกระทบจากนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ ทำให้มีอัตราการเลือกเปลี่ยนงานมากขึ้น ดังนั้นองค์กรต่างๆ จึงหันมาให้ความสนใจกับพนักงานของตนเพิ่มขึ้นโดยอาศัยวิธีการต่างๆ เพื่อให้พนักงานมีความเชื่อมั่นในองค์กรและมีความภักดีต่อองค์กร โดยขวัญกำลังใจในการทำงานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่องค์กรเลือกใช้ ซึ่งขวัญกำลังใจในการทำงานแตกต่างกันตามความมีอิสระในการทำงาน โอกาสความก้าวหน้าในงาน การมีส่วนร่วมในการบริหาร ความเชื่อถือและพึงพิงได้ขององค์กร ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กรและความรู้สึกต่อระบบการพิจารณาความดีความชอบ ส่วนความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกันตามความสำคัญของงานที่รับผิดชอบ ลักษณะงานที่ทำหาย โอกาสความก้าวหน้าในงาน และขวัญกำลังใจในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร (วิรตี โกมุทีวงษ์, 2547) เนื่องจากพนักงานเป็นผู้ที่ทำงานให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการได้และปัจจุบันหลายๆ องค์กรเริ่มให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลากรอันมีค่านี้ทั้งหน่วยงานที่อยู่ในภาครัฐและองค์กรในภาคเอกชน

จากสถิติการลาออกของพนักงานหอพักนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา (จากสถิติการลาออกของพนักงานหอพักนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ปี 2555-2558) ส่งผลกระทบต่อการทำงาน และพัฒนาโครงการต่างๆ ของทางองค์กร ทำให้การดำเนินงานบางส่วนหยุดชะงัก และล่าช้า พนักงานหอพักที่ยังปฏิบัติงานอยู่ต้องเพิ่มความรับผิดชอบของภาระงานทดแทนในส่วนที่ลาออกไป ทำให้มีการทำงานล่วงเวลาเพิ่มสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผลวิจัยที่บ่งชี้ว่าปัจจัยด้านใดของการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว กรณีศึกษาหอพักเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

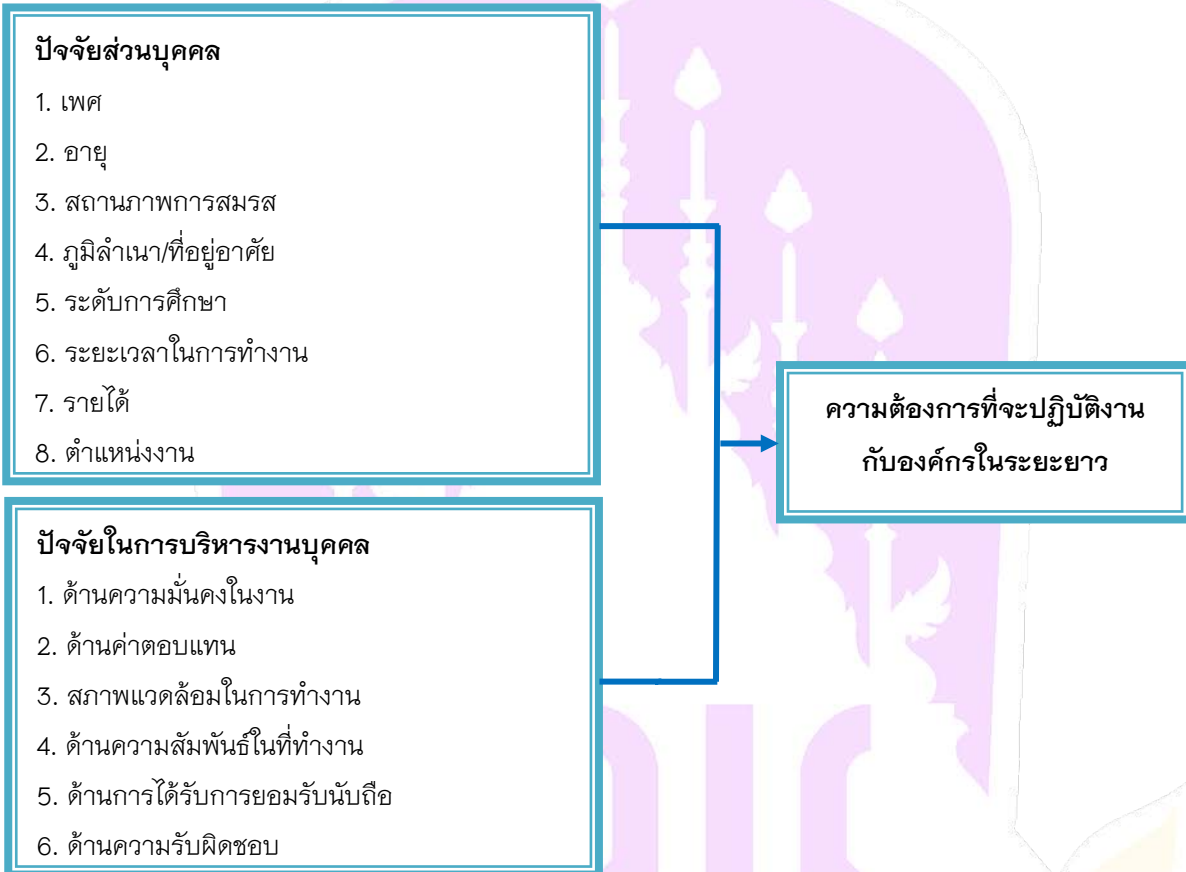
1. ศึกษาระดับความคิดเห็นด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลของพนักงานหอพักเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการบริหารงานบุคคลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว

สมมุติฐาน

ปัจจัยในการบริหารงานบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเหมาะสมระหว่างคนกับงาน กับความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน (สาวิตรี พูลสมบัติ, 2550) ผู้วิจัยนำมาประยุกต์และปรับตามแนวคิดที่ได้จากงานวิจัยของ (Steer, 1983 อ้างในปาณิสรา วงศ์ใหญ่, 2555) มาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานโดยการว่าจ้างของหอพักในเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 400 คน (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ 2557) ซึ่งปฏิบัติงานในหอพักจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ หอพักหญิง AS DC อพาร์ทเมนท์ หอพักสี่ขา เค.เอ็ม.อพาร์ทเมนท์ หอพักหญิงราชพฤกษ์ หอพักต้นคูณ หอพักหญิงเงินเย็น หอพักชายอิงดอย และหอพักนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ใช้วิธีการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีของ Yamane (ปาณิสรา วงศ์ใหญ่, 2555) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน การสุ่มตัวอย่างเป็นแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยประยุกต์จากงานวิจัยของ (สาวิตรี พูลสมบัติ, 2550) จำนวน 200 ชุด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา/ที่อยู่ อาศัยระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน รายได้ และตำแหน่งงาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยด้านการบริการทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว โดยได้นำมาทำการแบ่งลำดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการประมาณค่าของ Likert's Scales ซึ่งมีความหมายและให้ค่าคะแนน เพื่อเปลี่ยนระดับความสำคัญให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถให้ความหมายช่วงคะแนนได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุดเท่ากับ	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมากเท่ากับ	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลางเท่ากับ	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยเท่ากับ	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยมากเท่ากับ	1	คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงาน ที่ทำงาน ผู้บริหาร นโยบาย และการทำงานต่างๆ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาแล้วนิยามสิ่งทีวัด ทั้งที่เป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตาม
2. เครื่องมือประยุกต์แบบสอบถามจากงานวิจัย(สาวิตรี พูลสมบัติ, 2550) โดยยึดตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ เป็นการตอบแบบสอบถามในลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended Questions) ที่มีลักษณะเป็นแบบ Check List
4. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม
5. เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม โดยใช้แบบวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC)
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดสอบ (Try-out) เพื่อวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.87

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะทำการศึกษา
2. เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้จัดการหอพักแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรอรับกลับทันทีด้วยตัวเอง
3. กรณีที่พนักงานหอพักไม่อยู่หรือไม่สะดวกที่จะตอบแบบสอบถามในทันที ผู้วิจัยได้ทอดแบบไว้และไปรับคืนในวันถัดไป
4. ตรวจสอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และคัดลอกมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้ค่าสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานหอพัก ใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ (กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติและคณะ, 2552)
  - ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง พนักงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด
  - ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง พนักงานให้ความสำคัญในระดับมาก
  - ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง พนักงานให้ความสำคัญในระดับปานกลาง
  - ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง พนักงานให้ความสำคัญในระดับน้อย
  - ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง พนักงานให้ความสำคัญในระดับน้อยที่สุด
3. การทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติ t-test และ F-test

ผลการศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว	ค่าเฉลี่ย	1. ด้านความมั่นคงในงาน	2. ด้านค่าตอบแทน	3. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4. ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน	5. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	6. ด้านความรับผิดชอบ
	$\bar{x}$	3.22	3.01	3.47	3.52	3.24	3.43
เพศ	t	-.771	-.252	-2.155	-2.100	-1.183	-.752
	sig	0.442	0.801	0.033	0.037	0.238	0.453
อายุ	f	10.619	5.289	3.476	0.578	3.878	2.146
	sig	0.000*	0.002*	0.017*	0.630	0.010*	0.096
สถานภาพสมรส	f	5.179	4.446	1.608	1.039	0.641	2.421
	sig	0.007*	0.013*	0.203	0.356	0.528	0.092
ภูมิลำเนา/ที่อยู่อาศัย	f	1.946	0.717	3.185	0.998	1.195	1.182
	sig	0.105	0.582	0.015*	0.410	0.315	0.321
ระดับการศึกษา	f	7.949	7.185	4.457	0.398	2.759	0.949
	sig	0.000*	0.000*	0.002*	0.810	0.029*	0.437
ระยะเวลาในการทำงาน	f	1.311	0.640	2.532	2.071	2.747	0.359
	sig	0.268	0.634	0.042*	0.087	0.030*	0.837
รายได้	f	0.346	2.297	0.730	0.234	2.504	1.536
	sig	0.708	0.104	0.483	0.791	0.085	0.218
ตำแหน่งงาน	f	5.621	3.221	4.803	1.042	1.866	0.860
	sig	0.000*	0.005*	0.000*	0.400	0.090	0.526

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบปัจจัยในการบริหารงานบุคคลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว

1. ข้อมูลทั่วไปของพนักงานหอพัก

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานหอพักส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีสถานภาพสมรส มีภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยที่บ้าน ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระยะเวลาในการทำงาน 4 ปีขึ้นไป รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001-9,000บาท และปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้จัดการหอพัก

2. ข้อมูลระดับความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว กรณีศึกษาหอพักเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2.1 พนักงานให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{x}=3.23$ โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ในการทำงาน $\bar{x}=3.52$ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน $\bar{x}=3.47$ ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ $\bar{x}=3.43$ ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ $\bar{x}=3.24$ ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน $\bar{x}=3.22$ และต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านค่าตอบแทน $\bar{x}=3.01$

2.2 ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน พนักงานให้ความสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{x}=3.22$ โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสบความสำเร็จในงานที่ท่านทำ $\bar{x}=3.33$ รองลงมาได้แก่ ความมั่นคงในหน่วยงานที่ท่านอยู่ $\bar{x}=3.30$ งานที่ท่านอยู่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน $\bar{x}=3.18$ และต่ำที่สุด คือ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าที่อื่น $\bar{x}=3.09$

2.3 ปัจจัยด้านค่าตอบแทน พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{x}=3.01$ โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ $\bar{x}=3.08$ รองลงมาได้แก่ สวัสดิการอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับองค์กรอื่น $\bar{x}=3.05$ องค์กรใส่ใจสวัสดิการที่นอกเหนือจากรายได้หลักอย่างสม่ำเสมอ $\bar{x}=3.01$ และต่ำที่สุด คือ ค่าล่วงเวลาเหมาะสมกับงาน $\bar{x}=2.90$

2.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x}=3.47$ โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสะดวกในการเดินทางมาทำงาน $\bar{x}=3.50$ รองลงมาได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ทำงานมีระบบระเบียบ $\bar{x}=3.50$ ที่ทำงานมีความปลอดภัย $\bar{x}=3.49$ และต่ำที่สุด คือ วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกในการทำงาน มีเพียงพอต่อความต้องการใช้ $\bar{x}=3.40$

2.5 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x}=3.52$ โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี $\bar{x}=3.79$ รองลงมาได้แก่ ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน $\bar{x}=3.76$ ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา/ผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงาน $\bar{x}=3.61$ และต่ำที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาขาดความเป็นกันเอง $\bar{x}=2.94$

2.6 ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{x}=3.24$ โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการยกย่องชมเชยจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา $\bar{x}=3.32$ รองลงมาได้แก่ ข้อคิดเห็นของท่านได้รับการยอมรับทั่วไปจากคนในองค์กร $\bar{x}=3.28$ งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่มีเกียรติ $\bar{x}=3.25$ และต่ำที่สุด คือ ทำงานที่ท่านนี้แล้วจะสามารถยกระดับฐานะทางสังคมของครอบครัวได้ $\bar{x}=3.10$

2.7 ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{x}=3.43$ เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปริมาณงานที่รับผิดชอบมีมาก $\bar{x}=3.65$ รองลงมาได้แก่ งานที่ได้รับมอบหมายนั้นมีความสำคัญต่อองค์กร $\bar{x}=3.39$ และต่ำที่สุด คือ ได้รับมอบหมายในงานใหญ่ๆ $\bar{x}=3.25$

3. การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน

3.1 จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.2 จำแนกตามอายุ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.3 จำแนกตามสถานภาพการสมรสเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนด้านความมั่นคงในงาน และด้านค่าตอบแทน มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.4 จำแนกตามภูมิลำเนา/ที่อยู่อาศัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.5 จำแนกตามระดับการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.6 จำแนกตามระยะเวลาในการทำงานเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.7 จำแนกตามรายได้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3.8 จำแนกตามตำแหน่งงานเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

4. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของพนักงาน

พนักงานส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แต่พบว่ามีความคิดเห็นบางประการ ดังนี้ ด้านความมั่นคงในงานพนักงานแสดงความคิดเห็นว่าเป็นงานที่ไม่มีความมั่นคง ไม่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวได้ต้องหาอาชีพเสริม ปัจจัยด้านค่าตอบแทนควรมีการจัดสวัสดิการศึกษาดูงานสำหรับพนักงาน และไม่ควรรนำเอาสวัสดิการรวมกับค่าตอบแทนอีกทั้ง มีการจ่ายเงินเดือนต่ำกว่าวุฒิการศึกษา ค่าล่วงเวลาน้อย บางครั้งไม่จ่ายค่าทำงานล่วงเวลา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานพบว่าอุปกรณ์ล้าสมัย ชำรุด ขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงานพนักงานเห็นว่าเป็นการวางแผนและการประสานงานที่ดี ไม่รู้จักหน้าที่ตัวเอง ไม่รู้ขอบเขตความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือพนักงานเห็นว่าผู้บริหารมีแนวคิดล้าสมัย ไม่รับฟังความคิดเห็นของลูกน้อง บางครั้งฟังแต่ปฏิเสธความคิดเห็นโดยไม่พิจารณาทำให้ลูกน้องไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และปัจจัยด้านความรับผิดชอบเห็นว่าจำนวนคนน้อยกว่าปริมาณงาน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว กรณีศึกษาหอพักเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลในแต่ละปัจจัย ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน พนักงานให้ความสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประสบความสำเร็จในงานที่ท่านทำมาก รองลงมาได้แก่ ความมั่นคงในหน่วยงานที่ท่านทำอยู่ งานที่ท่านทำอยู่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และต่ำที่สุดคือ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าที่อื่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสิ่งที่สำคัญที่พนักงานปฏิบัติหน้าที่ในองค์การต้องการ มีอยู่ 8 ข้อ (ชัชชนะ, 2543, อ้างถึงในสาวิตรี พูลสมบัติ, 2550) ได้กล่าวในเรื่องความมั่นคง (Security) ว่าพนักงานผู้ให้บริการแล้วแต่ต้องการความมั่นคงในอาชีพการงาน เมื่อใดก็ตามที่พวกเขาเริ่มรู้สึกว่าไม่มีความมั่นคงในอาชีพการงาน การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการก็อาจมีปัญหาตามไปด้วย

ปัจจัยด้านค่าตอบแทน พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ รองลงมาคือ สวัสดิการอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ดีเมื่อเทียบกับองค์กรอื่น องค์กรใส่ใจสวัสดิการที่นอกเหนือจากรายได้หลักอย่างสม่ำเสมอ และต่ำที่สุดคือค่าล่วงเวลาเหมาะสมกับงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ(เกิญญู สาธร, 2517) กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ว่า การทำงานจะให้ความสุขหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารมีส่วนร่วมในการการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บังคับบัญชาภายใน ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหารไม่ควรละเลย มีดังนี้ 1)รายได้ 2)สวัสดิการ 3.ความภูมิใจในหน่วยงาน 4)การมีส่วนร่วมในองค์กร

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความสะดวกในการเดินทางมาทำงาน รองลงมาได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ทำงานมีระบบ

ระเบียบ ที่ทำงานมีความปลอดภัย และต่ำที่สุดคือ วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกในการทำงาน มีเพียงพอต่อความต้องการใช้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมี 10 ประการ (Gilmer, 1967, อ้างถึงใน สาวิตรี พูลสมบัติ, 2550) ที่กล่าวไว้ว่าสภาพการทำงาน (Working Condition) ได้แก่ สภาพอุณหภูมิ แสง สี เสียง ห้องทำงาน ห้องน้ำ ห้องอาหาร ชั่วโมงการทำงาน มีความสำคัญสำหรับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับมาก

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดีมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา/ผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงาน และต่ำที่สุดคือผู้บังคับบัญชาขาดความเป็นกันเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของ(เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2552) ที่กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการทำงานเป็นทีม ส่วนหนึ่งมาจากการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงานที่ชัดเจน ตลอดจนมีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในทีมงานแบบเปิดเผย ตรงไปตรงมา ให้ทุกคนรับทราบข้อมูลข่าวสารทั่วถึงกัน

ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ได้รับการยกย่องชมเชยจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา รองลงมาได้แก่ ข้อคิดเห็นของท่านได้รับการยอมรับทั่วไปจากคนในองค์กร งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่มีเกียรติ และต่ำที่สุดคือ งานที่ท่านทำแล้วจะสามารถยกระดับฐานะทางสังคมของครอบครัวได้ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ Steer (Steer, 1977, อ้างถึงในปาดิสราร วงศ์ใหญ่, 2555) กล่าวว่า ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร กล่าวคือ เมื่อพนักงานเข้าไปปฏิบัติงานในองค์กรก็ต้องการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญแก่บุคลากรโดยการให้เกียรติ ให้ความวางใจ ให้มีส่วนร่วมในการบริหาร มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ตรงกับความสามารถ บุคลากรจะรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อองค์กรเขาจะเกิดความจงรักภักดี และคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ พนักงานให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปริมาณงานที่รับผิดชอบมีมาก รองลงมาคือ งานที่ได้รับมอบหมายนั้นมีความสำคัญต่อองค์กร และต่ำที่สุดคือ ได้รับมอบหมายในงานใหญ่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมเกียรติ จอมราชคม, 2552) กล่าวว่าไว้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในงานที่สำคัญหรือเร่งด่วนและสามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีการวางแผนการทำงานในหน่วยงานล่วงหน้าและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ทำให้เกิดการดำเนินงานที่มีระเบียบแบบแผนในหน่วยงาน มีความชัดเจนในการแบ่งหน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบตามความถนัด ทำให้พนักงานมีความพอใจและสนใจในการสร้างสรรค์มุ่งทำงานอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารกิจการหอพักและผู้สนใจเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว เพื่อนำไปประกอบการบริหารได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับ 2 ปัจจัยหลักที่พนักงานให้ความสำคัญระดับมาก ซึ่งมีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ซึ่งผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน อันจะเป็น

การสร้างความรู้ความผูกพันที่มีต่อองค์กรให้กับพนักงาน และอีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผู้บริหารควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและให้ความรู้สึกที่ดีในช่วงเวลาปฏิบัติงาน โดยจัดรูปแบบให้สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ให้ข้อมูลว่า ปัจจัยในการบริหารงานบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาวแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในบางปัจจัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากปัจจัยทั้ง 6 ด้าน เพื่อนำมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้พนักงานหวนกลับไปปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะยาว
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา ณ ช่วงเวลาหนึ่ง (Cross-sectional study) ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal Study)
3. ควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงบางกลุ่มตัวอย่างจากกรณีศึกษาเขตหอพักแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นเพียงบางกลุ่มเท่านั้น
4. การศึกษาครั้งต่อไปควรจำแนกตามประเภทของการบริหารธุรกิจด้วย เนื่องจากส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลมาเป็นการบริหารธุรกิจแบบครอบครัวซึ่งจะได้ข้อมูลที่แตกต่างจากการบริหารธุรกิจแบบบริษัทเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ เป็นเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร. บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ศึกษารู้อิสระซึ่งในความกรุณาดังกล่าว และสำนักในพระคุณของอาจารย์เป็นอย่างยิ่งที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ ท่านเจ้าของเอกสาร และงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัย และคณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแก้ไขแบบสอบถามตลอดจนเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
คุณประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณพระพุทธรูปคุณแห่งบิตรมารดา บูรพาจารย์ ตลอดจนถึงผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุน ชี้แนะและให้กำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงมาด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กองคลัง. (2557). รายชื่อผู้ประกอบการหอพัก เทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประจำปี
งบประมาณ 2557.

กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติและคณะ. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์เพียร์สันเอดดูเคชั่น
อินโดไชน่า.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ. บริษัททริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.

ปาณิสรา วงศ์ใหญ่. (2555). **ปัจจัยด้านสวัสดิการที่มีผลกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัย
พะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. บธ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ภิญโญ สาร. (2517). **การบริหารงานบุคคล**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ. พระนครไทยวัฒนาพานิช

วิรัตน์ โกมุทีวงษ์. (2547). **ความสัมพันธ์ของขวัญกำลังใจกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษากลุ่มบริษัท
SCHUNK THAILAND**. สารนิพนธ์, วท.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.

สาวิตรี พูลสมบัติ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเหมาะสมระหว่างคนกับงานกับความพึงพอใจใน
งานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
อุตสาหกรรมและองค์การ**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
กรุงเทพฯ.

สมเกียรติ จอมราชคม. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส. วี. ที.แมชชีนเนอร์รี่
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน**. ภาคนิพนธ์. มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่

Factors Affecting the Payment of the Treasury Office-tenants in Phrae

พิมพ์พิไล ศรีชัย^{1*} และปิยะพงษ์ แสงแก้ว²

Pimpilai Srichai^{1*} and Piyapong Sangkaew²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่า และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไข ปัญหาการค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้างต้นผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผู้เช่าที่ดินราชพัสดุในจังหวัดแพร่ จำนวน 350 ราย โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น วิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าอัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติโคสแควร์ จากผล การศึกษาพบว่า เพศ สถานภาพ อาชีพ และระยะทางในการเดินทางมาชำระค่าเช่า มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการ ชำระค่าเช่า เมื่อพิจารณาตัวแปร (1) ด้านเพศ พบว่า ผู้เช่าส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (2) ผู้เช่าส่วนใหญ่มี สถานภาพสมรส (3) มีอาชีพรับจ้าง (4) ด้านระยะทางในการเดินทางมาชำระค่าเช่า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้เช่าที่เดินทางมา จากอำเภอเด่นชัย ซึ่งอยู่ห่างไกลจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่มากที่สุด ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของผู้เช่าที่ มีต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (1) ด้านการจัดประโยชน์ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการการรับชำระค่าเช่าใกล้บ้านเป็นการลดภาระ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (2) ด้านพนักงานและการต้อนรับ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การได้รับบริการอย่างเท่าเทียม กัน (3) ด้านระยะเวลาในการให้บริการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การลดขั้นตอนในการดำเนินงานให้กับผู้เช่า (4) ด้าน ความสะดวกที่ได้รับ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้คำแนะนำ การอธิบาย ให้ข้อมูลชัดเจนและให้บริการ (5) ด้านสถานที่ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีที่นั่งสำหรับผู้เช่าขณะรอรับบริการและมีวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้กับ ผู้เช่าอ่านขณะรอรับบริการ เนื่องจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุกับลักษณะส่วน บุคคลข้างต้นยังไม่สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับการชำระค่าเช่ามากที่สุด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรข้างต้นด้วยวิธีสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของ ตัวแปรต้นและตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ: ผู้เช่า ที่ราชพัสดุ การเช่าที่ดินราชพัสดุ การชำระค่าเช่า การค้างชำระค่าเช่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ รายได้ใน ครอบครัวสถานภาพส่วนบุคคล

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pimpilai_sr@hotmail.co.th

Abstract

The objectives of this current study were to study factors affecting the payment and to find the guidelines in solving the accrued payment of the Treasury Office–tenants in Phrae. To achieve the objectives, the data was gathered by distributing questionnaires to 350 treasury–office tenants. The data was analyzed by using descriptive statistic namely, frequency, percentage, mean, standard deviation, and Chi–square analysis. The results of the study showed that some variables such as gender, status, occupation and the distance of tenants' home away from Treasury office in Phrae had significant effect on the payment. In general, it was shown that most of the tenants were female, married, daily workers and living in Denchai District where is farthest away from the Treasury office. The study also showed that the overall level of satisfaction was high. When considering some certain factors such as (i) benefit management, (ii) officers and receptions, (iii) the length of service, (iv) convenience and (v) location, In term of the benefits management, the tenants had the highest satisfaction in the service provided by the mobile payment unit which helped them to reduce their transportation cost. As for the officers and receptions, the highest satisfaction concerned the equal reception. Concerning the length of service, it was shown that the highest satisfaction concerned the reduction of the service procedures for the tenants. Regarding convenience, the study showed that the highest satisfaction concerned advising, explaining, giving precise information and service. As for the location, it was indicated that the highest satisfaction concerned the seats and magazines arranged for the tenants while they were waiting for service. Since the study of the relationship between the payment of the treasury–office tenants and the tenants' characteristics did not reveal the level of their relationship, therefore in order to know that level, I would like to suggest that the succeeding study should focus on the relationships using multiple correlation technique. This statistic could show not only the direction, but also the level of the relationships between dependent and independent variables.

Keywords: tenants, renting treasury land, payment, accrued payment, the treasury–office tenants, household income, personal status

บทนำ

ที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องจากการอยู่อาศัยตลอดจนใช้ประกอบการผลิตทั้งภาคเกษตรกรรม ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรมและที่ดินในปัจจุบันมีจำนวนจำกัด ไม่อาจจัดหาเพิ่มเติมได้ แต่ในทางตรงกันข้ามประชากรของประเทศไทยได้เพิ่มมากขึ้นทุกปีประกอบกับอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบันนี้ทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น จากเหตุดังกล่าวก็ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อประชาชนผู้ไม่มีที่ทำกิน เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนของประชาชน โดยให้หน่วยงานของรัฐที่ดูแลป่าไม้ที่ดินราชพัสดุโดยกรมธนารักษ์ ที่ดินสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่นิคมสหกรณ์ ที่นิคมสร้างตนเองและที่สาธารณประโยชน์ ดำเนินการตรวจสอบการถือครองทำประโยชน์ของราษฎรในที่ดินของรัฐ ซึ่งแต่ละหน่วยงานข้างต้นดูแลเพื่อจัดให้ราษฎรได้มีที่ทำกินโดยชอบด้วยกฎหมาย

กรมธนารักษ์ (Treasury Department) เป็นหน่วยงานของรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่ในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ จัดหาประโยชน์ จัดทำนิติกรรม และดำเนินการในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 มาตรา 4 ได้นิยามความหมายของ คำว่า ที่ราชพัสดุไว้ว่า คืออสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิดเว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังต่อไปนี้ คือ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินที่มีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดินและอสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้ หรือ สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ส่วนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ (กรมธนารักษ์,2518) ที่ราชพัสดุเป็นทรัพย์สินอันมีค่าของแผ่นดินและเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากที่ราชพัสดุเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารจัดการและการพัฒนาเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลกำหนดวิธีการจัดการทรัพย์สินของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้ที่ราชพัสดุเกิดประสิทธิภาพและประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ที่ราชพัสดุเป็นทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของแผ่นดิน ซึ่งรัฐเป็นผู้บริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและภาครัฐอย่างสูงสุด

นอกจากนี้กรมธนารักษ์นำที่ราชพัสดุมาจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่ารายได้เข้าแผ่นดินเพื่อประโยชน์โดยส่วนรวม ในแต่ละจังหวัดโดยจังหวัดแพร่ มีผู้เช่าที่ดินราชพัสดุทั้งหมดจำนวน 1,769 ราย มีผู้เช่าค้างชำระ 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.16 ของผู้เช่าทั้งหมด จากนโยบายการค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุไม่ควรเกินร้อยละ 5 ของ ผู้เช่าทั้งหมด รวมค่าเช่าค้าง 201,891.00 บาท (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่,2557) อันเป็นเหตุให้มีการเร่งรัดติดตามการค้างชำระค่าเช่าและเตือนให้ผู้เช่าปฏิบัติตามระเบียบสัญญาเช่า ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและรัฐสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก หากยังไม่เร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวนอกจากจะมีผลกระทบต่อรายได้ส่วนหนึ่งของรัฐแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาการไม่ยอมรับปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการติดตามมาเป็นปัญหาเรื้อรังไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงปัญหาการค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา การค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่

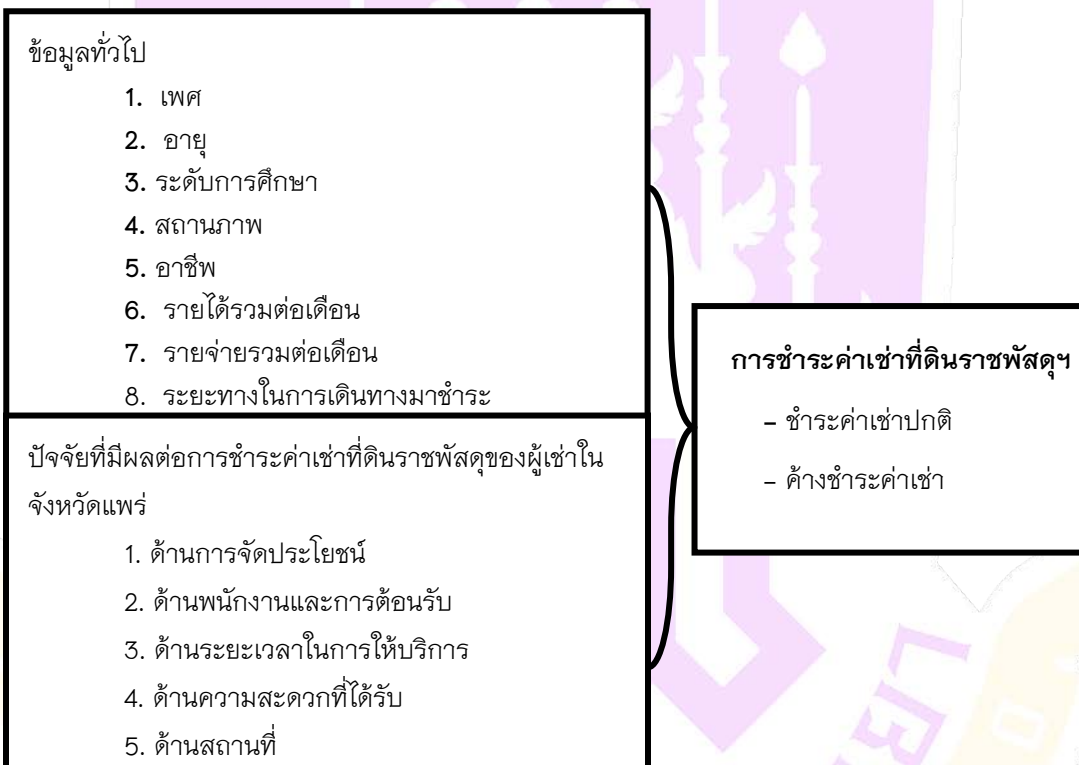
กรอบแนวคิด

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ ดังแผนภูมิภาพ ต่อไปนี้

ภาพที่ 1:แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

สมมติฐานการศึกษา

การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ ขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพ อาชีพ รายได้ในครอบครัวต่อเดือน และระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ

วิธีวิทยาการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้เช่าที่ดินราชพัสดุในเขตจังหวัดแพร่ จำนวน 1,769 ราย (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่, 2557)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 350 ตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ใช้ในการวัดระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อ การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคลของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ในครอบครัวโดยรวมต่อเดือน รายจ่ายในครอบครัวโดยรวมต่อเดือน ระยะทางในการเดินทางมาชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ โดยใช้รูปแบบของแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Close Ended Question) ชนิดเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยด้านองค์ประกอบการเช่า ซึ่งประกอบด้วย ระยะเวลาในการเช่า จำนวน ผู้เช่า วิธีการชำระค่าเช่า อัตราค่าเช่าต่อเดือน วันและเวลาที่สะดวกในการชำระค่าเช่า การบริหารจัดการหนี้ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่ โดยใช้รูปแบบของแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Close Ended Question) ชนิดเลือกตอบ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เช่าที่มีต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่ โดยใช้รูปแบบของแบบสอบถามเป็นมาตรวัดแบบลิเคอร์รี่ (Likert 's Scale) และชนิดปลายเปิด (Open Ended Question) การตัดสินใจ แบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อความที่เป็นการให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจต่อปัจจัยแต่ละด้าน แบ่งออกเป็น 23 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการจัดประโยชน์	มีจำนวน 5 ข้อ
2. ด้านพนักงานและการต้อนรับ	มีจำนวน 5 ข้อ
3. ด้านระยะเวลาในการให้บริการ	มีจำนวน 4 ข้อ
4. ด้านความสะดวกที่ได้รับ	มีจำนวน 5 ข้อ
5. ด้านสถานที่	มีจำนวน 4 ข้อ
รวมทั้งหมด	มีจำนวน 23 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ คือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินงานโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตรวจสอบเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ

2. ประมวลผลความรู้ที่ศึกษาเป็นแนวความคิด กำหนดขอบเขตและกำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา โดยผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาจากกรณีตัวอย่าง และเครื่องมือที่สร้างเป็นแบบประมาณค่าตามแบบ Rating Scale โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นต่อปัจจัยการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ความคิดเห็นเห็นด้วยมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ความคิดเห็นเห็นด้วยมาก	ให้ 4 คะแนน

ความคิดเห็นเห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ความคิดเห็นเห็นด้วยน้อย	ให้ 2 คะแนน
ความคิดเห็นเห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

4. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และทำค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)
6. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้กับผู้เข้าที่ติตราชพัสดุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้เข้าที่ติตราชพัสดุในจังหวัดแพร่ ด้วยตนเองทั้งหมด 30 ชุด แล้วนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
8. นำแบบสอบถามฉบับจริงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่กำหนดไว้

สถิติที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequently), ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-squared)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษานำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive) และเชิงปริมาณ(Quantitative) โดยแบ่งขั้นตอนให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ติตราชพัสดุของผู้เช่า และแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้างชำระค่าเช่าที่ติตราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า คุณลักษณะของผู้เช่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง, มีอายุระหว่าง มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาน้อยกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีอาชีพทางการเกษตร มีรายได้ในครอบครัวโดยรวมต่อเดือนประมาณ 10,001 – 20,000 บาท มีรายจ่ายในครอบครัวโดยรวมต่อเดือนประมาณ 10,001 – 20,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นผู้เช่าที่อำเภอเด่นชัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการเช่าของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้เช่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเช่าที่ติตราชพัสดุ 6 – 10 ปี ส่วนใหญ่มีจำนวนผู้เช่าในครอบครัว 3 คน มีการชำระค่าเช่าโดยวิธีอื่นๆ โดยระบุว่าชำระทางไปรษณีย์และเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ไปเก็บค่าเช่าในแต่ละพื้นที่ มีค่าเช่าต่อเดือนต่ำกว่า 500 บาท ส่วนใหญ่รับทราบแนวทางปฏิบัติเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการชำระเงินค่าเช่า และต้องไปพบเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานฯ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความเห็นเกี่ยวกับวิธีการเก็บค่าเช่า ว่าเหมาะสมดีแล้ว ส่วนใหญ่สะดวกไปชำระค่าเช่า วันเสาร์ – อาทิตย์ ช่วงเที่ยงเวลา 12.00 – 13.00 น. ทราบวิธีการชำระค่าเช่าที่ถูกต้องตามสัญญาเช่า ว่าชำระค่าเช่าภายในวันที่ 28 ของเดือน กุมภาพันธ์ ส่วนใหญ่ไม่เคยค้างชำระค่าเช่า โดยวิธีการติดต่อการค้างชำระค่าเช่าของเจ้าหน้าที่ติดต่อผู้เช่าโดยการแจ้งเตือนด้วยตนเอง/ทางโทรศัพท์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาค่าระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าจังหวัดแพร่ จำนวน 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพึงพอใจของผู้เช่าที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่า	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านการจัดประโยชน์	4.06	0.50	มาก
ด้านพนักงานและการต้อนรับ	4.10	0.50	มาก
ด้านระยะเวลาในการให้บริการ	3.97	0.61	ปานกลาง
ด้านความสะดวกที่ได้รับ	4.52	0.39	มาก
ด้านสถานที่	4.02	0.56	มาก
รวม	4.13	0.37	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุในจังหวัดแพร่ ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้เช่ามีระดับความพึงพอใจ ด้านความสะดวกที่ได้รับ เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมาคือ ด้านพนักงานและการต้อนรับ มีค่าเฉลี่ย 4.10 และมีความพึงพอใจด้านสถานที่ ต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.02

1. ด้านการจัดประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้บริการการรับชำระค่าเช่าใกล้บ้านเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รองลงมา คือ การชำระค่าเช่าล่าช้าเกินเวลาที่กำหนดต้องเสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือนของเงินที่ค้างชำระ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของอัตราค่าเช่าเมื่อเทียบกับราคาตลาด

2. ด้านพนักงานและการต้อนรับโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน รองลงมา คือ พนักงานบริการมีเพียงพอในการให้บริการ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ กิริยามารยาทในการให้การต้อนรับ

3. ด้านระยะเวลาในการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การลดขั้นตอนในการดำเนินงานให้กับผู้เช่า รองลงมา คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการรอคิวบริการ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ความรวดเร็ว ถูกต้องในการให้บริการ

4. ด้านความสะดวกที่ได้รับโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้คำแนะนำ การอธิบาย ให้ข้อมูลชัดเจนและให้บริการ รองลงมา คือ ระบบการจัดคิวให้บริการแก่ผู้เช่า และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ รูปแบบหรือช่องทางในการชำระค่าเช่า

5. ด้านสถานที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีที่นั่งสำหรับผู้เช่าขณะรอรับบริการและมีวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้กับผู้เช่าอ่านขณะรอรับบริการ รองลงมา คือ การจัดสถานที่ภายในสำนักงานเป็นระเบียบ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมบริเวณสถานที่รับชำระค่าเช่า

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่กับลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการชำระค่าเช่า คือ เพศ สถานภาพ อาชีพ และระยะทางในการเดินทางมาชำระค่าเช่า มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างการชำระ/ค้างชำระค่าเช่า กับลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ

บุคคลด้านเพศ		ชำระ	ค้างชำระ(ชำระ=1)	Pearson Chi-square
ชาย				P = 0.01*
จำนวน	123 (88%)	16 (12%)		
ร้อยละ	42.71	25.81		
หญิง				
จำนวน	165 (78%)	46 (22%)		
ร้อยละ	57.29	74.19		
รวม	288 (72.29%)	62 (17.71%)		
	100%	100%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุสัมพันธ์กับเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซ็นต์ โดยเพศชายจะชำระค่าเช่ามากเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.29 ของผู้เช่าที่เป็นชายทั้งหมด ในขณะที่เพศหญิงจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 78 ของผู้เช่าที่เป็นผู้เช่าที่เป็นเพศหญิงทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างการชำระ/ค้างชำระค่าเช่า กับลักษณะส่วนบุคคลด้านสถานภาพ

บุคคลด้านสถานภาพ		ชำระ	ค้างชำระ	Pearson Chi-square
โสด				P = 0.00*
จำนวน	45 (83.33%)	9 (16.67%)		
ร้อยละ	14.93	14.25		
สมรส				
จำนวน	215 (91.10%)	21 (8.90%)		
ร้อยละ	74.64	33.87		
หย่า/หม้าย				
จำนวน	30 (48.39%)	32 (51.61%)		
ร้อยละ	10.42	51.61		
รวม	288 (82.29%)	62 (17.71%)		
	100%	100%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุมีความสัมพันธ์กับสถานภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ โดยสถานภาพสมรสจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.10 ของผู้เช่าที่มีสถานภาพสมรสทั้งหมด และสถานภาพโสดจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของผู้เช่าที่มีสถานภาพโสดทั้งหมด ในขณะที่สถานภาพหย่า/หม้ายจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.39 ของผู้เช่าที่มีสถานภาพหย่า/หม้ายทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธะระหว่างการชำระ/ค้างชำระค่าเช่า กับลักษณะส่วนบุคคลด้านอาชีพ

อาชีพ	ชำระ	ค้างชำระ	Pearson Chi-square
รับจ้าง			P = 0.01*
จำนวน	78 (91.76%)	7 (8.24%)	
ร้อยละ	27.08	11.29	
อื่นๆ ระบุ (เกษตรกร)			
จำนวน	210 (79.25%)	55 (20.75%)	
ร้อยละ	72.92	88.71	
รวม	288 (82.29%)	62 (17.71%)	
	100%	100%	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุมีความสัมพันธ์กับอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ โดยอาชีพรับจ้างจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.76 ของ ผู้เช่าที่มีอาชีพรับจ้างทั้งหมด และผู้เช่าที่มีอาชีพเกษตรกรจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 79.25 ของผู้เช่าที่มีอาชีพเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธะระหว่างการชำระ/ค้างชำระค่าเช่า กับลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้

รายได้	ชำระ	ค้างชำระ	Pearson Chi-square
ต่ำกว่า 10,000 บาท			P = 0.23
จำนวน	31 (77.50%)	9 (22.50%)	
ร้อยละ	10.76	14.52	
10,001 – 20,000 บาท			
จำนวน	214 (84.58%)	39 (15.42%)	
ร้อยละ	74.31	62.90	
20,001 – 30,000 บาท			
จำนวน	30 (78.95%)	8 (21.05%)	
ร้อยละ	10.42	12.90	
20,001 – 30,000 บาท			
จำนวน	13 (68.42%)	6 (31.58%)	
ร้อยละ	4.51	9.68	

จากตารางที่ 5 พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุไม่มีสัมพันธ์กับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ โดยผู้เช่าที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.58 ของผู้เช่าที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท ทั้งหมด และผู้เช่าที่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท จะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 78.95 ของผู้เช่าที่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท ทั้งหมด ในขณะที่ผู้เช่าที่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท จะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.42 ของผู้เช่าที่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท ทั้งหมด

ตารางที่ 6 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างการชำระ/ค้างชำระค่าเช่า กับลักษณะส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่า

ระยะเวลา	ชำระ	ค้างชำระ	Pearson Chi-square
อำเภอเมือง			
จำนวน	38 (86.36%)	6 (13.64%)	
ร้อยละ	13.19	9.68	
อำเภอสูงเม่น			
จำนวน	18 (100%)	0 (0.00%)	
ร้อยละ	6.25	0.00	
อำเภอหนองม่วงไข่			
จำนวน	30 (100%)	0 (0.00%)	
ร้อยละ	10.42	0.00	
อำเภอลอง			
จำนวน	40 (68.97%)	18 (31.03%)	
ร้อยละ	13.89	29.03	
อำเภอเด่นชัย			P = 0.00*
จำนวน	61 (91.04%)	6 (8.96%)	
ร้อยละ	21.18	9.68	
อำเภอร่องขวาง			
จำนวน	24 (96.00%)	1 (4.00%)	
ร้อยละ	8.33	1.61	
อำเภอสอง			
จำนวน	35 (74.47%)	12 (25.53%)	
ร้อยละ	12.15	19.35	

ระยะทาง	ชำระ	ค้างชำระ	Pearson Chi-square
อำเภอวังชิ้น			
จำนวน	42 (68.85%)	19 (31.15%)	
ร้อยละ	14.58	30.65	
รวม	288 (82.29%)	62 (17.71%)	
	100%	100%	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุมีสัมพันธกับระยะทางในการเดินทางมาชำระค่าเช่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยผู้เช่าอำเภอร่องกวางจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.00 ของผู้เช่าอำเภอร่องกวางทั้งหมด และผู้เช่าอำเภอเด่นชัยจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 91.04 ของผู้เช่าอำเภอเด่นชัยทั้งหมด ในขณะที่ผู้เช่าอำเภอวังชิ้นจะชำระค่าเช่าเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.85 ของผู้เช่าอำเภอวังชิ้นทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ให้ความสะดวก รวดเร็ว ดูแลเอาใจใส่ผู้เช่าดี
2. เจ้าหน้าที่มีความเป็นธรรม และเสมอภาคต่อผู้เช่า ช่วยเหลือสังคม และพัฒนาชุมชน
3. ช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยได้มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
4. ขอให้เจ้าหน้าที่ลดขั้นตอนในการดำเนินการและระยะเวลาในการดำเนินการให้สั้นลง
5. ในการลงพื้นที่ติดตามการชำระหนี้ เจ้าหน้าที่ควรแจ้งให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์ เพื่อให้ผู้เช่าจะได้เตรียมความพร้อมในการชำระค่าเช่า
6. ขอให้เจ้าหน้าที่ไปดูสภาพพื้นที่จริงของผู้เช่าก่อนขึ้นค่าเช่า เพื่อเข้าใจปัญหา
7. หากมีค่าธรรมเนียมการต่ออายุสัญญาเช่า หรือค่าใช้จ่ายอื่นที่มากกว่าค่าเช่าปกติ ควรแจ้งให้ ผู้เช่าทราบก่อนล่วงหน้า
8. ขอให้ลดค่าเช่าลงและขยายเวลาการชำระเงินค่าเช่าออกไปในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร
9. ขอให้ชี้แจงระเบียบ วิธีการ นโยบายการจัดประโยชน์ให้ชัดเจนขึ้น และประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
10. ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปิดประมูลสถานที่เช่าให้ทั่วถึง
11. ควรเน้นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการชำระค่าเช่าหลายๆ ทางเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้เช่า
12. ควรมีระบบแจ้งเตือนการชำระเงินค่าเช่าล่วงหน้าทาง sms เพื่อความสะดวกและป้องกันการผิดนัดชำระค่าเช่า
13. ควรจัดระบบการชำระเงินค่าเช่าให้เบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว

14. อยากให้เจ้าหน้าที่มาเก็บค่าเช่าเดือนละครึ่ง เพราะแต่ละปีจะมาเก็บค่าเช่าแค่ครึ่งเดียว ทำให้บางวันที่เจ้าหน้าที่มา ผู้เช่าไม่ได้อยู่บ้าน จึงต้องยินยอมให้ทางราชการปรับและยกยอดไปจ่ายที่เดียวปีหน้า

15. อยากให้เจ้าหน้าที่ไปให้บริการเก็บค่าเช่าถึงบ้านเพราะจะได้ไม่ต้องเสียเวลามาชำระค่าเช่า ที่สำนักงาน เนื่องจากอยู่ต่างถิ่นต่างอำเภอเดินทางลำบากและไม่มีลูกหลานมาส่ง

สรุปผลและอภิปรายผล

ผู้เช่าส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาน้อยกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีอาชีพทำการเกษตร มีรายได้ในครอบครัวโดยรวมต่อเดือนประมาณ 10,001 – 20,000 บาท มีรายจ่ายในครอบครัวโดยรวมต่อเดือนประมาณ 10,001 – 20,000 บาท ส่วนใหญ่เดินทางมาชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุจากอำเภอเด่นชัย

ส่วนทางด้านความพึงพอใจของผู้เช่าที่มีต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีระดับความพึงพอใจในแต่ละด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดประโยชน์ มีความพึงพอใจในระดับมาก (2) ด้านพนักงานและการต้อนรับ มีความพึงพอใจในระดับมาก (3) ด้านระยะเวลาในการให้บริการ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (4) ด้านความสะดวกที่ได้รับ มีความพึงพอใจในระดับมาก (5) ด้านสถานที่ มีความพึงพอใจในระดับมาก

ข้อมูลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุกับลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ สถานภาพ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่า พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุมีความสัมพันธ์กับเพศ สถานภาพ อาชีพ และระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษา และการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการศึกษา อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ (1) ด้านเพศ สอดคล้องกับรัชนิย์ โทษาพงศ์สกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ ศึกษากรณีผู้เช่าที่ราชพัสดุในจังหวัดตรัง พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดิน ราชพัสดุและเพศมีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการชำระค่าเช่าที่ราชพัสดุขึ้นอยู่กับเพศ ซึ่งควรให้ความสำคัญ ดูแลเอาใจใส่กับผู้เช่าที่เป็นเพศหญิงเป็นสำคัญ (2) ด้านสถานภาพ สอดคล้องกับธิดา นวมะตานนท์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การชำระค่าเช่าและความพึงพอใจของผู้เช่าสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การชำระค่าเช่าและสถานภาพมีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการชำระค่าเช่าที่ราชพัสดุขึ้นอยู่กับสถานภาพ อาจเป็นไปได้ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นสถานภาพที่มองดูแล้วจะมีความมั่นคงที่สุด เพราะคู่สมรสในปัจจุบันจะมีรายได้ทั้งคู่ การมีรายได้มากขึ้นย่อมจะทำให้มีความสามารถในการชำระค่าเช่าดีขึ้นด้วย นอกจากนั้นการอยู่ร่วมกันของคู่สมรสยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว และสถานภาพที่น่าเป็นห่วงคือสถานภาพโสด หย่า/หม้าย เนื่องจากมีรายได้เพียงทางเดียวจึงทำให้มีแนวโน้มที่จะค้างชำระมากกว่าสถานภาพสมรส (3) ด้านอาชีพ สอดคล้องกับธิดา นวมะตานนท์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าและความพึงพอใจของผู้เช่าสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การชำระค่าเช่าและอาชีพมีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุขึ้นอยู่กับอาชีพ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้เช่าที่มีอาชีพรับจ้างสามารถรับจ้างทำงานได้หลายหลายรูปแบบเป็นผลทำให้มีรายรับได้หลายทาง จึงไม่มีข้อผูกมัดในเรื่องรายรับ แต่ผู้เช่าที่มีอาชีพเกษตรกรมีรายรับได้ทางเดียว

และมีข้อผูกมัดในเรื่องรายรับเพราะกว่าจะได้รับเงินก็หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว มีผลทำให้เกิดการค้างชำระได้มากกว่าผู้เช่าที่มีอาชีพรับจ้าง (4) ด้านรายได้ สอดคล้องกับบริษัท ไทยาพวงศ์สกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ ศึกษากรณีผู้เช่าที่ราชพัสดุในจังหวัดตรัง พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุและรายได้รวมต่อเดือนของผู้เช่าไม่มีความสัมพันธ์กัน สะท้อนให้เห็นว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุไม่ขึ้นอยู่กับรายได้รวมต่อเดือน อภิปรายได้ว่าผู้ที่มีรายได้รวมต่อเดือนไม่ว่าจะมาก/น้อยก็มีความสามารถในการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุ อาจเป็นเพราะอัตราค่าเช่าอยู่ในอัตราที่ไม่สูงเกินไป ทำให้สามารถชำระค่าเช่าได้ (5) ด้านระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่า สอดคล้องกับประไพวรรณ จันดา (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการผิดนัดค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดเชียงราย พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุและระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่าของผู้เช่ามีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่จะอยู่ในตัวอำเภอเมืองแพร่ ทำให้ผู้เช่าที่อยู่ต่างอำเภอที่ไกลไม่สะดวกที่จะเดินทางมาชำระค่าเช่า ประกอบกับเมื่อมาชำระค่าเช่าจะพบกับปัญหาสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ จึงไม่อยากมาชำระค่าเช่า ดังนั้นสำนักงานฯ จึงควรพัฒนารูปแบบการรับชำระค่าเช่าในรูปแบบอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เช่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์หน่วยงาน และเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้

1. ให้ความสำคัญการดำเนินการต่อสัญญาเช่าในครั้งต่อไป ควรพิจารณาถึงอัตราค่าเช่า และสาเหตุของการค้างชำระ กับกลุ่มผู้เช่าที่ค้างชำระเป็นพิเศษ
2. ควรมีการแจ้งผู้เช่าล่วงหน้าในกรณีที่สำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่จะมีการปรับปรุงค่าเช่า เพื่อให้ผู้เช่าได้มีการเตรียมพร้อม
3. การให้บริการเชิงรุก ด้วยการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้เช่าด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ
4. การพัฒนาขั้นตอนการให้บริการ นำรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว และประหยัดเวลาการติดต่อของผู้เช่าให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุกับลักษณะส่วนบุคคล พบว่า การชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุกับ เพศ สถานภาพ อาชีพ และระยะเวลาในการเดินทางมาชำระค่าเช่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผลดังกล่าวยังไม่สามารถบอกได้ว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับใด เพื่อให้ทราบถึงระดับความสำคัญ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าการวิจัยครั้งต่อไป ควร ศึกษา ความสัมพันธ์ด้วยวิธีสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัว และความสัมพันธ์นี้จะบอกให้ทราบว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับใด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดแพร่ สำเร็จได้ เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะคำปรึกษา แนะนำความคิดเห็นและกำลังใจ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้มีส่วนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง ผู้เขียนขอขอบคุณ คณะอาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความรู้ คำชี้แนะ ตลอดจนแนวทางการทำงาน ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์ ดร.สุเทพ นิมีใส มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง อาจารย์ ดร.บุญญานูช ชีวาเกียรติยิ่งยง ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ ดร.บึงอร สวัสดิ์สุข รองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ คณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ขอขอบพระคุณคณะเจ้าหน้าที่สำนักงาน ธารักษ์พื้นที่แพร่ และผู้เช่าที่ดินราชพัสดุจังหวัดแพร่ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครอบครัวศรีชัย อันประกอบด้วยคุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว น้องชาย และเพื่อนๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นเตือน และเป็นกำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

กรมธนารักษ์. (2518). **พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518**, กรุงเทพมหานคร : กรมธนารักษ์.

ธิดา นวเมตตานนท์. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระค่าเช่าและความพึงพอใจของผู้เช่าสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในกรุงเทพมหานคร**. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ประไพวรรณ จันดา. (2555). **สภาพปัญหาการค้ำค้างชำระค่าเช่าที่ดินราชพัสดุของผู้เช่าในจังหวัดเชียงราย**. การศึกษาอิสระ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.

รัชนิย์ ไทยาพงษ์สกุล. (2544). **ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระค่าเช่าที่ราชพัสดุศึกษากรณีผู้เช่าที่ราชพัสดุในจังหวัดตรัง**. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่แพร่. (2557). **สรุปรายงานค่าเช่าค้างชำระ ประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2557**. ส่วนจัดการที่ราชพัสดุ. แพร่.

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปง จังหวัดพะเยา

Factors affecting Agricultural Credit repayment of customers to the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Pong Branch, at Phayao

อุไรลักษณ์ สุพรม^{1*} และวิฑนน์มนภัทร พุทธวโรตม์ผล²
Urailak Suphrom^{1*} and Vidamanabhattha Buddhavarotamaphala²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมของลูกค้าผู้ถือบัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปง จังหวัดพะเยาจากลูกค้าบัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่ดำเนินงานของ ธ.ก.ส. สาขาปง จังหวัดพะเยา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตำบล 300 ราย ได้แก่ ตำบลปง 87 ราย ตำบลนาปรัง 42 ราย ตำบลควรร 96 ราย และตำบลขุนควรร 75 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาคือปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, อาชีพ, ระดับการศึกษา, จำนวนสมาชิกในครัวเรือน, รายได้, ค่าใช้จ่าย ปัจจัยภายนอกได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ, นโยบายของรัฐบาล, ภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงถึงปัจจัยภายในได้แก่ นโยบายของธนาคาร อัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระ, การติดตามทวงถามหนี้ของพนักงาน ธ.ก.ส., ช่วงเวลาในการชำระหนี้, การบริการของพนักงาน ธ.ก.ส. ปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกหนี้ได้แก่ ลักษณะการเป็นหนี้ และลักษณะการชำระหนี้

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่มีอายุระหว่าง 56 – 65 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ทราบถึงวัตถุประสงค์การใช้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมและมีความเพียงพอต่อวงเงินในบัตรเครดิต ทราบถึงการใช้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมจากพนักงานธนาคาร และมีความพึงพอใจต่ออัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิต สาเหตุที่เลือกใช้บริการผ่านบัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมคือการแบ่งเบาภาระด้านการเงิน รายได้ก็นำมาชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมคือรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรรมได้แก่ ต้นทุนเพื่อการผลิตสูงขึ้น, ภาวะเศรษฐกิจทางด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ, นโยบายของธนาคาร เช่น การชำระก่อน 1 เดือนไม่คิด

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : usu_ben@hotmail.com

ดอกเบี้ย, ได้รับหนังสือเตือนการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรจากธนาคาร, การมีภาระหนี้สินระยะยาวหรือหนี้สินเพื่อเป็น
ค่าลงทุนในการประกอบอาชีพกับ ธ.ก.ส.และมีภาระหนี้สินระยะสั้นหรือหนี้สินเพื่อค่าใช้จ่ายในการผลิตกับ ธ.ก.ส.เช่น ค่า
พันธุ์พืช ค่าสารเคมีฮอร์โมน ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน

คำสำคัญ: บัตรสินเชื่อเกษตรกร ธ.ก.ส.

Abstract

This study aimed to study socio- economic condition of customers holding the Agricultural credit cards and to explore factors affecting repayment of customers to the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Pong Branch, at Phayao. The sample group was the bank's customers who hold Farmer's Credit Cards in the operational area of the Bank (BAAC) consisting of 300 farmers from 4 sub-districts namely, 87 from Pong, 42 from Na Prang, 96 from Khuan and 75 cases from Khun Khuan. The data collection was carried out employing questionnaires and statistically analyzed using frequency, percentage, mean, correlation and variance analysis.

The independent variables used for the study were personal factors, including gender, age, marital status, occupation, education level, number of family members, income, expenses. The external factors included economic conditions, government policies, natural disasters or unexpected events. The internal factors were the Bank policy, interest rate to be paid, the debt demanding pursuit of BAAC employees, performance duration, and services given by BAAC officers. The factors arisen from the debtors included the debt title or characteristics and their performance method.

Findings revealed that majority of respondents were male, age 56 – 65 with primary education background. They knew the objectives of Farmer Credit Card and the credit amount specified in the credit card was sufficient to their requirement. The farmers knew how to use or spend credit cards from the Bank's employees and they were satisfied with the interest rates specified in the Farmer Credit Card. The reason why they selected to use the Farmer Credit Card was it could relieve their financial burden. The revenues brought to pay performance or repay the Farmer Credit Card debt came from their agricultural production income. The factors affecting the farmers' performance ability to repay Farmer Credit Card debt included higher production capital cost, the economic condition, lower price of their agricultural products, the Bank's policy, for example, repayment before 1 month can be done without interest charged, received warning letters to repay performance of Farmer Credit Card, long term indebtedness or liabilities for investment in an enterprise with BAAC and short-term obligations or liabilities of production cost with BAAC such as , plant seed, plant hormone, chemicals, fertilizer and labor cost.

Keywords: Agricultural Credit Card, BAAC

บทนำ

ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพในแต่ละช่วงฤดูกาล 2 การเพาะปลูก จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งค่าเมล็ดพันธุ์ค่าปุ๋ยค่ายาฆ่าแมลงปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและความสมบูรณ์ของผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการหาแหล่งเงินทุนในการนำมาลงทุนและซื้อวัสดุ อุปกรณ์การเกษตรจึงมีความสำคัญยิ่งต่อเกษตรกรหากขาดปัจจัยต่างๆอาจส่งผลต่อผลผลิตที่เพาะปลูกและทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร รายได้จากการขายผลผลิตที่ได้รับไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนจึงมีการกู้เงินนอกระบบเกิดขึ้นเพื่อมาใช้จ่ายในครัวเรือนและเป็นเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรเสียเปรียบนายทุนจากเงินทุนที่กู้ยืมมาซึ่งจ่ายดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ประชากรทั่วประเทศมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน มีอัตราที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเกษตรจึงทำการจัดตั้งโครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกรขึ้น เพื่อต้องการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพและราคาที่เป็นธรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิตและแบ่งเบาภาระด้านการเงินของเกษตรกรทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวกรวดเร็วขึ้นซึ่งในระยะแรกได้ดำเนินการนำร่องจัดทำบัตรสินเชื่อเกษตรกรให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวก่อนเพื่อให้สามารถจัดหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็นเช่นเมล็ดพันธุ์ข้าวปุ๋ยยาปราบศัตรูพืชและน้ำมันเชื้อเพลิงรัฐบาลได้มอบหมายให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นผู้ดำเนินนโยบายบัตรสินเชื่อเกษตรกร ซึ่ง ธ.ก.ส.เป็นสถาบันการเงินที่ใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด ง่ายต่อการดำเนินนโยบายดังกล่าวให้เป็นไปได้ด้วยดี

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบาง จังหวัดพะเยาเป็นสาขาหนึ่งในสังกัดสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเปิดดำเนินงานตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2534เป็นต้นมาและดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายที่ธนาคารกำหนดในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสามารถให้บริการทางด้านการเงินเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์อื่นๆโครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกรเป็นหนึ่งในโครงการที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบาง จังหวัดพะเยาต้องดำเนินตามนโยบายของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมอบหมายให้ดำเนินงานในเขตพื้นที่เพื่อให้บริการด้านสินเชื่อแก่เกษตรกรรายย่อยเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการทำการเกษตรของเกษตรกรในแต่ละฤดูกาลและช่วยเสริมสภาพคล่องด้านการเงินให้กับภาคเกษตรกรรม

จากรายงานการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2557)เห็นได้ว่าจำนวนลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรได้ชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบางจังหวัดพะเยาและลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรที่ไม่ได้ชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ทำให้ผู้ศึกษาสนใจและเห็นความสำคัญของการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าเพื่อจะนำข้อมูลที่ได้ไปแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าตลอดจนการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการเดิมที่มีอยู่ให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของลูกค้าทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุดและสามารถเพิ่มปริมาณผู้ใช้บริการได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมของลูกค้าผู้ถือบัตรสินเชื่อเกษตรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปง จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพการสมรส
- อาชีพ
- ระดับการศึกษา
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- รายได้
- ค่าใช้จ่าย

ปัจจัยภายนอก

- ภาวะเศรษฐกิจ
- นโยบายของรัฐบาล
- ภัยธรรมชาติ/เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง

ปัจจัยภายใน

- นโยบายของธนาคาร
- อัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระ
- การติดตามทวงถามหนี้ของพนักงาน ธ.ก.ส.
- ช่วงเวลาในการชำระหนี้
- การบริการของพนักงานธ.ก.ส.

ปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกหนี้

- ลักษณะการเป็นหนี้
- ลักษณะการชำระหนี้

การชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปง จังหวัดพะเยา

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมติฐานของการศึกษา

1. อาชีพหลักของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร
2. ช่วงอายุที่แตกต่างกันของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรส่งผลให้มีการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มประชากรจากลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปวงจังหวัดพะเยา 1,204 รายตามพื้นที่ดำเนินงานของ ธ.ก.ส. สาขาปวง จังหวัดพะเยา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลปง 349 ราย ตำบลนาปรัง 169 ราย ตำบลควน 385 ราย และตำบลขุนควน 301 ราย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดด้วยการคำนวณตามแนวคิดของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 300 ตัวอย่างการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจสังคมของลูกค้าผู้ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปวง จังหวัดพะเยา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดและแบบปลายปิดให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานการใช้บริการบัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปวง จังหวัดพะเยา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดและแบบปลายปิดให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปวงจังหวัดพะเยาลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้างนี้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาแล้วนิยามสิ่งที่วัดทั้งที่เป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตามจัดทำร่างแบบสอบถาม โดยยึดตามวัตถุประสงค์กรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัยสร้างแบบสอบถามที่ประยุกต์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อตรวจความถูกต้องและครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการศึกษาและปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of congruence) ผลการหาค่าความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 0.50 แสดงว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้ครอบคลุมเนื้อหาและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจความถูกต้องอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับลูกค้าผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาตอนใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาเป็นผู้แจกแบบสอบถามเองโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

เท่ากับ 0.86 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลลักษณะ คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถาม จากการเก็บข้อมูลโดยตรง จากลูกค้าที่ใช้บริการบัตรสินเชื่อเกษตรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปง จังหวัดพะเยา จำนวน 300 ตัวอย่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิโดยรวบรวมจากงานวิจัยและหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยพะเยา และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อสรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ค่าความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสถิติ Chi-square และการวิเคราะห์ความแปรปรวนวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว One Way Analysis of Variance โดยใช้ค่าสถิติ F-test การกำหนดเกณฑ์ให้ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้านิติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปงจังหวัดพะเยาตามเกณฑ์ Rating scale ของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุดปานกลางน้อยและน้อยที่สุดเกณฑ์ในการแปลความหมาย เพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	มีระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	มีระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	มีระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้านิติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปง จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 95.0 อายุระหว่าง 56 – 65 ปี ร้อยละ 35.0 โดยมีสถานภาพการสมรสร้อยละ 86.3 ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาร้อยละ 70.3 อาชีพหลักทำนาร้อยละ 73.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มี 4-5 คน ร้อยละ 61.0 รายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 3,000 บาท จากการรับเบี้ยผู้สูงอายุร้อยละ 14 ส่วนรายได้จากการเกษตรส่วนใหญ่มาจากการทำนาไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 50.3ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 3,000 บาท เป็นค่าโทรศัพท์ร้อยละ 96.7ส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตรต่อปีพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจ่ายค่าเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่เกิน 5,000 บาทต่อปี ร้อยละ 62.4

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานการใช้บริการบัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้า

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทราบถึงวัตถุประสงค์ของการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรกันทุกคนและมีความเพียงพอต่อวงเงินในบัตรสินเชื่อเกษตรกร ส่วนใหญ่มีวงเงินในบัตรสินเชื่อเกษตรกร 50,000 บาท ร้อยละ 64.0 ทราบถึงวิธีการใช้บัตร

สิ้นเชิงเกษตรกรจากพนักงานธนาคาร ร้อยละ 57.3 และมีความพึงพอใจต่ออัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตกันทุกคน สถานที่ใช้บริการสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.(สกต.)ร้อยละ 96.0 บัตรสินเชื่อเกษตรช่วยแบ่งเบาภาระด้านการเงิน ร้อยละ 55.7 การแจ้งเตือนการชำระหนี้บัตรเครดิตจากหนังสือเตือนของธนาคาร ร้อยละ 86.3 และรายได้ที่ลูกค้าผู้ใช้บัตรเครดิตส่วนใหญ่ที่นำมาชำระหนี้บัตรเครดิตคือรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรร้อยละ 90.7

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิต	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	Chi-square	F	sig
ปัจจัยภายนอก						
1. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำจากภาวะเศรษฐกิจ	4.08	0.64	มาก	.000	1.658	.160
2. นโยบายของรัฐบาล เช่นการประกันรายได้ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	3.98	0.79	มาก	.000	1.559	.185
3. ภาวะภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม พายุลูกเห็บ	3.74	0.67	มาก	.000	0.303	.876
4. ต้นทุนเพื่อการผลิตสูงขึ้น	4.30	0.82	มากที่สุด	.000	1.107	.353
5. เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง เช่น งานศพ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่	2.98	0.94	ปานกลาง	.780	0.747	.561
ปัจจัยภายใน (ธนาคาร)						
1. นโยบายของธนาคาร เช่น การชำระก่อน 1 เดือนไม่คิดดอกเบี้ย	3.91	1.01	มาก	.000	3.524	.008
2. อัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระ	3.71	1.16	มาก	.000	2.891	.023
3. ดอกเบี้ยที่ต้องชำระ	3.64	1.16	มาก	.000	3.208	.013
4. การติดตามทวงถามหนี้บัตรเครดิตของพนักงานธ.ก.ส.	3.72	1.35	มาก	.000	4.097	.003
5. การกำหนดเวลาการชำระหนี้บัตรเครดิต	3.87	1.07	มาก	.000	2.112	.079
6. การให้บริการของพนักงานธ.ก.ส.	3.83	1.28	มาก	.000	3.415	.009
7. ได้รับหนังสือเตือนการชำระหนี้บัตรเครดิต	3.91	1.26	มาก	.000	2.651	.033
ปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้า						
1. มีภาระหนี้สินระยะสั้นกับธ.ก.ส.	4.09	1.08	มาก	.000	2.470	.050
2. มีภาระหนี้สินระยะยาวกับธ.ก.ส.	4.20	0.84	มาก	.000	3.967	.004
3. มีภาระหนี้สินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือการกู้เงินด่วนกับธ.ก.ส.	3.02	0.94	ปานกลาง	.834	0.142	.966
4. มีภาระหนี้สินผ่อนเครื่องจักรทางการเกษตร,รถเพื่อการเกษตร	2.70	1.07	ปานกลาง	.245	0.157	.960
5. มีภาระหนี้สินนอกระบบ	2.05	1.76	น้อย	.108	1.487	.206
6. ทำประกันกับธ.ก.ส.	3.92	1.12	มาก	.000	3.607	.007
7. มีบุคคลในครอบครัวช่วยชำระ	3.11	1.23	ปานกลาง	.000	2.192	.070

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	Chi-	F	sig
8. จ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อมีรายได้พอจ่าย	3.76	1.43	มาก	.000	2.395	.051
9. จ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเมื่อมีพนักงานธ.ก.ส.ติดตาม	3.76	1.35	มาก	.000	4.461	.002
10. จ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อถึงกำหนดการชำระ	3.84	1.28	มาก	.000	5.307	.000

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อ

เกษตรกร

พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยภายนอกส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นว่าต้นทุนเพื่อการผลิตสูงชันมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.30 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยภายในธนาคารมีระดับความคิดเห็นว่าการได้รับหนังสือเตือนชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร และนโยบายของธนาคาร เช่น การชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรก่อน 1 เดือนไม่คิดดอกเบี้ยมีระดับความคิดเห็นในระดับมากมีค่าเฉลี่ยที่ 3.91 เท่ากัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้ามีระดับความคิดเห็นในระดับมาก มีภาระหนี้สินระยะยาวหรือหนี้สินเพื่อเป็นค่างวดในการประกอบอาชีพกับธ.ก.ส., ภาระหนี้สินระยะสั้นหรือหนี้สินเพื่อค่าใช้จ่ายในการผลิตกับธ.ก.ส.เช่น ค่าพันธุ์พืช ค่าสารเคมีฮอร์โมน ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงานมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่ 4.20 และ 4.09 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ราย ผู้ศึกษาสามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้ ลูกค้าผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรมีปัญหาในการซื้อสินค้าที่สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.(สกต.) เนื่องจากสินค้าที่ลูกค้าต้องการบางอย่างไม่มีจำหน่าย เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าว สารเคมี ฮอร์โมน จึงทำให้ลูกค้าบางรายไปใช้บริการร้านค้าที่ลงทะเบียนกับ ธ.ก.ส.หรือร้านค้าทั่วไปแทน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลของการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 อาชีพหลักของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร พบว่าอาชีพหลักทำนาของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรด้านปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์กับอาชีพหลักคืออาชีพทำนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำจากภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล เช่น การประกันรายได้ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ภาวะภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม พายุลูกเห็บต้นทุนเพื่อการผลิตสูงชัน

อาชีพหลักทำนาของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรด้านปัจจัยภายใน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ นโยบายของธนาคาร เช่น การชำระก่อน 1 เดือนไม่คิดดอกเบี้ยอัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระดอกเบี้ยที่ต้องชำระ การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของพนักงาน ธ.ก.ส. การกำหนดเวลาการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทุกเดือนมีนาคมการให้บริการของพนักงาน ธ.ก.ส.การได้รับหนังสือเตือนการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร

อาชีพหลักทำนาของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรด้านปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีภาระหนี้สิน

ระยะสั้นหรือหนี้สินเพื่อค่าใช้จ่ายในการผลิตกับ ธ.ก.ส. เช่น ค่าพันธุ์พืช ค่าสารเคมีฮอร์โมน ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงานการ ภาระหนี้สินระยะยาวหรือหนี้สินเพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพกับ ธ.ก.ส. ทำประกันวงเงินกู้ ประกันอุบัติเหตุ ประกันภัยพืชผลกับ ธ.ก.ส. บุคคลในครอบครัวช่วยชำระ เช่น บิดา มารดาบุตรจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อมี รายได้พอจ่ายการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเมื่อมีพนักงาน ธ.ก.ส. ติดตามการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ทันทีเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้มีความสัมพันธ์กับอาชีพหลักคืออาชีพทำนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลของการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรส่งผลให้มีการ ชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นโยบาย ของธนาคาร เช่น การชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรก่อน 1 เดือนไม่คิดดอกเบี้ยอัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระ รวมถึงดอกเบี้ยที่ ต้องชำระ การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของพนักงาน ธ.ก.ส. การให้บริการของพนักงาน ธ.ก.ส. การรับ หนังสือเตือนชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรภาระหนี้สินระยะสั้นหรือหนี้สินเพื่อค่าใช้จ่ายในการผลิตกับ ธ.ก.ส. เช่น ค่าพันธุ์ พืช ค่าสารเคมีฮอร์โมน ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน ภาระหนี้สินระยะยาวหรือหนี้สินเพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพกับ ธ.ก.ส. ทำประกันวงเงินกู้ ประกันอุบัติเหตุ ประกันภัยพืชผลกับ ธ.ก.ส. การจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อมี รายได้พอจ่ายการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเมื่อมีพนักงาน ธ.ก.ส. ติดตามการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ทันทีเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร สาขาปง จังหวัดพะเยา ปรากฏผลการศึกษารูปดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 56-65 ปี โดยมีสถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษา รายได้จากการเกษตรส่วนใหญ่มาจากอาชีพหลักคือการทำนา รายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อ เดือนไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือนจากการรับจ้างและเบี้ยผู้สูงอายุ ค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตรต่อ จ่ายค่าเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ เกิน 5,000 บาทต่อปี ผู้ตอบแบบสอบถามทราบถึงวัตถุประสงค์การใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรและมีความเพียงพอต่อวงเงิน ในบัตรสินเชื่อเกษตรกร มีความพอใจต่ออัตราดอกเบี้ยบัตรสินเชื่อเกษตรกร สาเหตุที่เลือกใช้บริการผ่านบัตรสินเชื่อ เกษตรคือการแบ่งเบาภาระด้านการเงิน รายได้ที่นำมาชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรคือรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ทั้ง 3 ด้านคือ ปัจจัยภายนอก ปัจจัย ภายใน และปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้า พบว่าระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ด้าน ปัจจัยภายนอกมีต้นทุนเพื่อการผลิตสูงขึ้นมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.30 ระดับความคิดเห็นรวมด้าน ปัจจัยภายนอกมีระดับความคิดเห็นที่มากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.82 ส่วนระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตร สินเชื่อเกษตรกร ด้านปัจจัยภายใน มีระดับความคิดเห็นรวมมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 3.80 คือ นโยบายของธนาคาร อัตรา ดอกเบี้ยและดอกเบี้ยที่ต้องชำระ การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของพนักงาน ธ.ก.ส. ระยะเวลาการชำระหนี้ บัตรสินเชื่อเกษตรกร การให้บริการของพนักงาน ธ.ก.ส. และการได้รับหนังสือเตือนการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ระดับ

ความคิดเห็นต่อปัจจัยมีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ด้านปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้าได้แก่การมีภาระหนี้สินระยะยาวระยะสั้นการทำประกันกับ ธ.ก.ส. การจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเมื่อมีรายได้พอจ่าย, จ่ายเมื่อมีพนักงาน ธ.ก.ส. ติดตาม และจ่ายทันทีเมื่อถึงกำหนดชำระ มีระดับความคิดเห็นมาก ส่วนการมีภาระหนี้สินนอกระบบมีระดับความคิดเห็นน้อยมีความเฉลี่ยที่ 2.05 ระดับความคิดเห็นรวมด้านปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้ามีระดับความคิดเห็นที่มากมีค่าเฉลี่ยที่ 3.45

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักทำนามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้า ในด้านปัจจัยภายนอกได้แก่ ราคาผลผลิตทางการเกษตร ตกต่ำจากภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล เช่นการประกันรายได้ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ภาวะภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม พายุลูกเห็บต้นทุนเพื่อการผลิตสูงขึ้นด้านปัจจัยภายใน(ธนาคาร) ได้แก่ นโยบายของธนาคาร เช่น การชำระก่อน 1 เดือนไม่คิดดอกเบี้ยอัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระดอกเบี้ยที่ต้องชำระ การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของพนักงาน ธ.ก.ส. การกำหนดเวลาการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทุกเดือนมีนาคมการให้บริการของพนักงานธ.ก.ส.การได้รับหนังสือเตือนการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร และด้านปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้าได้แก่ การมีภาระหนี้สินระยะสั้นหรือหนี้สินเพื่อค่าใช้จ่ายในการผลิตกับธ.ก.ส. เช่น ค่าพันธุ์พืช ค่าสารเคมีฮอร์โมน ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงานการภาระหนี้สินระยะยาวหรือหนี้สินเพื่อเป็นค่างวดในการประกอบอาชีพกับธ.ก.ส.ทำประกันวงเงินกู้ ประกันอุบัติเหตุ ประกันภัยพืชผลกับ ธ.ก.ส.บุคคลในครอบครัวช่วยชำระ เช่น บิดา มารดาบุตรจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อมีรายได้พอจ่ายการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเมื่อมีพนักงาน ธ.ก.ส.ติดตามการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้

ช่วงอายุที่แตกต่างกันของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรส่งผลให้มีการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรแตกต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุแตกต่างกันส่วนมากคือ อายุไม่เกิน 35 ปี กับอายุ 56 – 65 ปี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยภายใน ได้แก่ นโยบายของธนาคาร เช่น การชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรก่อน 1 เดือนไม่คิดดอกเบี้ยอัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระ รวมถึงดอกเบี้ยที่ต้องชำระ การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของพนักงานธ.ก.ส. การให้บริการของพนักงาน ธ.ก.ส การรับหนังสือเตือนชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรและปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้าได้แก่ ภาระหนี้สินระยะสั้นภาระหนี้สินระยะยาว การทำประกันวงเงินกู้ ประกันอุบัติเหตุ ประกันภัยพืชผลกับธ.ก.ส การจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อมีรายได้พอจ่ายการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเมื่อมีพนักงาน ธ.ก.ส.ติดตามการจ่ายชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรทันทีเมื่อถึงกำหนดการชำระหนี้มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ส่วนปัจจัยภายในไม่พบว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรส่งผลให้มีการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปาง จังหวัดพะเยา ทั้ง 3 ด้าน คือด้านปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน(ธนาคาร) และปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าความคิดเห็นของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรที่มีผลต่อปัจจัยการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ปัจจัยภายในธนาคารได้แก่ การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของพนักงานธ.ก.ส. สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ของประชัน แสนโซ (2555) การติดตามทวงถามหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรส่งผลให้ลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรนำเงินมาชำระหนี้ทันทีเมื่อมีพนักงาน ธ.ก.ส. ติดตาม

ความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าพบว่าลูกค้าผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรม เกี่ยวกับปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้าสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของณัฐนารี ทาจวง (2555) สินค้าที่นำไปเป็นปัจจัยการผลิตของลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรรมไม่ตรงต่อความต้องการ และร้านค้าบางร้านที่ขึ้นทะเบียนไว้กับ ธ.ก.ส. นำสินค้าที่เป็นปัจจัยในการผลิตขาดคุณภาพมาจำหน่าย ทำให้ส่งผลกระทบต่อรายได้จากการขายผลผลิต

ความคิดเห็นความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าพบว่าลูกค้าผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรม เกี่ยวกับข้อมูลในการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของชิตชนก แสนบ่อ (2555) ลูกค้าบัตรสินเชื่อเกษตรกรรมมีความรู้และทราบถึงวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับคือการแบ่งเบาภาระทางการเงิน รวมถึงมีความพึงพอใจต่ออัตราดอกเบี้ยที่ต้องชำระ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมได้แก่ปัจจัยภายในที่เกิดจากธนาคารและปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกค้าควรมีพนักงานพัฒนาธุรกิจของธนาคารกระตุ้นการใช้บัตรและการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่องโดยการติดตามทวงถามจากตัวลูกค้าโดยตรง ถ้าลูกค้าผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมมีการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมและได้ทำการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรมได้เร็ว จะส่งผลให้วงเงินในบัตรสินเชื่อได้กลับคืนมาเท่าเดิมเมื่อถึงเวลาที่ลูกค้าต้องการลดการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรก็สามารถนำบัตรสินเชื่อเกษตรกรรมไปใช้ได้ทันที

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำงานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ดร.วิพนมณภัทร พุทธวโรดม ผล อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นอย่างสูงที่ได้ให้โอกาส สละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบปรับปรุงงานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ลูกค้าผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรรม สาขาปาง จังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชิดชนก แสนป้อ (2555). การศึกษาผลการดำเนินงานโครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณัฐนารี ทาจวง.(2555). ผลกระทบของบัตรเครดิตชาวนาต่อภาวะหนี้สินของชาวนาในอำเภอแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศ.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2557). รายงานการชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ระบบสารสนเทศ เพื่อธุรกิจหลักสาขา. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- ประชัน แสนโซ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สาขาป่าแดด จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม, มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556).รายได้-รายจ่ายและจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2557, จาก<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries11.ht>

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขา แม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย

Factors influencing decision on buying Special Government Saving Bank Lottery of Government Saving Bank, Maekhachan Branch, Chiangrai Province

ปาณิศรา ดวงทิพย์^{1*} และวิฑนน์มนภัทร พุทธวรโรตมภ์ผล²
Panisara Duangthip^{1*} and Vidamanabhata Buddhavarotamaphala²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ลูกค้ำที่ซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย เป็นประชากรจำนวน 357 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เชิงสถิติพรรณนา หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน หาค่า T-test ค่า F-test แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.90 มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.70 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.40 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.30 มีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 29.70 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.70 พฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษ พบว่า ลูกค้ำส่วนใหญ่ซื้อสลากออมสินพิเศษเพื่อต้องการเสี่ยงโชค คิดเป็นร้อยละ 77.30 โดยจะซื้อสลากออมสินพิเศษต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.40 จะซื้อเป็นปกติ/ซื้อเป็นประจำ หรือซื้อในโอกาสพิเศษ/วันสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 38.40 สิ่งจูงใจในการซื้อสลากออมสินพิเศษ คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 46.80 ความถี่ในการซื้อสลากออมสินพิเศษ ไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 76.50 เหตุผลในการออมเงินส่วนมากต้องการได้รับรางวัล หรือได้รับดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 32.60 รูปแบบการออมเงินของลูกค้ำ คือ เงินสด คิดเป็นร้อยละ 81.50 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : littlelove_pang@hotmail.com

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.46$) รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$) และด้านพนักงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$) และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\mu = 3.14$) อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานด้านประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้านพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษ พบว่า พฤติกรรมผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษตามโอกาสที่ซื้อ และสิ่งจูงใจที่ซื้อ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : การตัดสินใจ สลากออมสินพิเศษ

Abstract

This independent study aims to 1) to study demographic factors influencing decision on buying the Special Government Savings Bank of the Government Saving Bank, Maekhachan Branch, Chiangrai Province 2) to study the buyers' behaviors influencing decision on buying the Special Government Savings Bank Lottery of the Government Saving Bank, Maekhachan Branch, Chiangrai Province

This study is quantitative study. The populations consisted of 357 customers buying the Special Government Savings Bank Lottery of the Government Saving Bank, Maekhachan Branch, Chiangrai Province. Questionnaires were used to collected data and analyzed by descriptive statistics and presented in forms of percentage, frequency, average, standard deviation. In addition, inferential statistic (T-test and F-test) was used for testing hypotheses and One-way ANOVA was used for analyze one-way variance.

Result indicated that the majority of the populations were female (63.90%), aged between 21 to 30 years old (29.70%), with bachelor's degrees (45.40%), marriage status (56.30%), government officers and state enterprise employees (29.70%), and with monthly income between 10,001 and 20,000 Thai baht (38.70%). From buying behaviors, it was found that the majority of them bought the lottery for the purpose of risk-taking (77.30%). They saved their money in form of cash (81.50%) and bought the lottery both in regular and special occasions (38.40%) with fewer than 1,000 Thai baht each time (64.40%). It was also investigated that the most motivated factor on buying the lottery was the public relation of the bank (46.80%). However, in terms of buying frequency, the result reports that there was no certain frequency in their buying (76.50%). Interestingly, as the main reason for buying was the need of lottery's prizes or interest (32.60%) and most of the customers have ever won the prize. The factors of marketing mix influencing buying decision on the Special Government Savings Bank of the Government Saving Bank was at the high level ($\mu = 3.74$). When taking each aspect into consideration, Physical evidence factor was at highest factor ($\mu = 4.46$) that affect the decision to the purchase the winning a special savings. The followed

was promotion factor ($\mu = 3.84$), people factor ($\mu = 3.68$) at high level. And the lowest was place factor at moderate level ($\mu = 3.14$).

The result from demographic hypothesis testing illustrates that sex, occupation and monthly income influenced buying decision on the Special Government Savings Bank Lottery with a statistical significance level of 0.05. In addition, the result of behavioral hypothesis testing showed that the behavior of purchase opportunity and purchase motivation affected the buying decision on the lottery with the statistical significance level of 0.05.

Keyword: Decision making, Special Government Saving Bank Lottery

บทนำ

ปัจจุบันภาพรวมของระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีความผันผวนซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เช่น สถานการณ์ด้านการเมือง ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ราคาน้ำมันผันผวนตลอดเวลา และการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการบริโภคและการออมของภาคครัวเรือน โดยครัวเรือนมีการออมน้อยลง เพราะขาดแรงจูงใจในการออม เนื่องจากนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย ทำให้สถาบันการเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารออมสิน และสถาบันรับฝากเงินอื่นๆ ขาดเงินออม เพื่อมาให้สินเชื่อในการลงทุนแก่ภาคธุรกิจในการผลิตสินค้า และบริการ เพื่อสนองความต้องการของประชากรทั้งประเทศ และต่างประเทศจึงส่งผลเศรษฐกิจโดยรวม แต่เนื่องจากสถาบันการเงินเหล่านี้มีจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องมีการแข่งขันกัน เพื่อระดมทุน โดยใช้กลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น เงินฝากกระยะสั้น ดอกเบี้ยสูง รวมถึงการออกสลากออมทรัพย์ เป็นต้น เพื่อจูงใจให้ประชาชนนำเงินฝากยังสถาบันของตน

ธนาคารออมสิน เป็นสถาบันการเงินของรัฐที่เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธนาคารออมสินก็เพื่อการสร้างความมั่นคงที่ดีขึ้น มีความมั่นคงเข้มแข็งในชีวิตและครอบครัวของประชาชนอันเป็นนโยบายของรัฐบาล และเป็นเจตนารมณ์พื้นฐานของธนาคารออมสิน “ธนาคารของปวงชน ซึ่งดำเนินงานเพื่อปวงชน เพื่อชุมชนและสังคม” ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ธนาคารออมสินได้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนาระบบการดำเนินงานและการบริการในทุกด้านอย่างเป็นพลวัต ธนาคารจึงได้ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่อรักษาฐานลูกค้ามากกว่า 26 ล้านบัญชี โดยระดมทรัพยากรในทุกด้านเตรียมการเพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์รูปแบบการให้บริการที่ทันสมัยและครบวงจรยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการให้บริการที่สอดคล้องต่อความต้องการและครอบคลุมทุกกลุ่มทุกอาชีพและทุกช่วงวัย โดยปัจจุบันธนาคารออมสินมีสาขา 1,121 สาขา ทั่วประเทศ มีอายุครบ 101 ปี เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557 (ธนาคารออมสิน, 2557)

ธนาคารออมสินเปิดให้บริการรับฝากเงินประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมของประชาชน โดยให้บริการสนับสนุนการออมทรัพย์ ในรูปแบบเงินฝากประจำ เงินฝากเผื่อเรียก เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว และอีกรูปแบบหนึ่งของการออมทรัพย์ที่มีลักษณะพิเศษที่ธนาคารออมสินให้บริการติดต่อกันมากกว่า 60 ปี มีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ธนาคารออมสิน ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความมั่นคงในอนาคตให้กับผู้ฝากเท่านั้น แต่ยังสามารถทวีเงินออมของประชาชนที่มีโชคให้สูงขึ้น โดยผู้ฝากมีสิทธิถูกรางวัลตามที่ธนาคารกำหนด โดยที่ผู้ฝากยังได้รับสิทธิประโยชน์ใน

การยกเว้นภาษี ซึ่งตลอดระยะเวลา ธนาคารได้ปรับปรุงเงื่อนไข เงินรางวัล ราคา และอายุ ของสลากออมสินเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

สลากออมสินพิเศษก็ยังเป็นจุดแข็งของธนาคาร และมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของธนาคารออมสินและได้รับความสนใจ จูงใจให้แก่ลูกค้าที่ชอบการเสี่ยงโชค และมีการจัดแคมเปญส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถดึงดูดใจลูกค้าได้อย่างต่อเนื่องซึ่งแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์อื่นๆ แต่คู่แข่งที่สำคัญของธนาคารออมสิน คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ชื่อว่าเป็นคู่แข่งของธนาคารออมสิน ได้ทำการออกสลากออมทรัพย์ทวีสิน จำหน่ายหน่วยละ 500 บาท (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2557) ส่วนด้านรางวัลที่ลูกค้าจะได้รับมีมูลค่าสูงถึง 20,000,000 บาท ส่วนสลากออมสินพิเศษมีมูลค่าเพียง 10,000,000 บาท ซึ่งรูปแบบการรับฝากเงินก็ใกล้เคียงกับสลากออมสินพิเศษซึ่งได้รับความนิยมเหมือนกัน แต่รางวัลจะได้รับสูงกว่า ดังนั้นลูกค้าส่วนหนึ่งไปซื้อสลากออมทรัพย์ทวีสิน แสดงให้เห็นว่าการให้บริการรับฝากเงินประเภทนี้ยังเป็นที่ต้องการของผู้ลงทุนหรือการฝากออมทรัพย์ในรูปแบบสลากที่ผู้ฝากได้ทั้งดอกเบี้ยและรางวัลตามที่ธนาคารกำหนดโดยไม่มี ความเสี่ยงที่จะเสียเงินต้นไป

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติงานที่ธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ได้พบว่า สลากออมสินพิเศษเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับธนาคารออมสินมาเป็นเวลานาน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย เพื่อประโยชน์ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจานในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานของการศึกษา

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน
2. พฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงรายที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการศึกษ

ตัวแปรต้น

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพ
5. อาชีพ
6. รายได้ต่อเดือน

พฤติกรรมในการเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ

- วัตถุประสงค์ที่ซื้อ
- มูลค่าในการซื้อ
- โอกาสที่ซื้อ
- สิ่งจูงใจที่มีอิทธิพล
- ความถี่ในการซื้อ
- เหตุผลในการออมเงิน
- รูปแบบการออมเงิน

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

1. ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place)
2. ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion)
3. ด้านพนักงาน (People)
4. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence)
5. ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)

ตัวแปรตาม

การตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ
ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน
จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษ

วิธีวิทยาการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ลูกค้ำที่ซื้อสลากออมสินพิเศษของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 357 ราย (รายงานสรุปของสาขาแม่ชะจาน ณ 22 ตุลาคม 2557)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้ศึกษาจะใช้การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 357 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย โดยมีกรเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยแบ่งแบบสอบถาม เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมทางการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ด้วยค่าสถิติ T-test (Independent Samples) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และค่าสถิติ F-test (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

ผลการศึกษาจากประชากรผู้ตอบแบบสอบถามที่มาซื้อสลากออมสินพิเศษของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 357 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.90 มีอายุ 21 – 30 ปี ร้อยละ 29.70 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 45.40 สถานภาพการสมรสแล้ว ร้อยละ 56.30 ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 29.70 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 38.70

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษ

ผลการศึกษาพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษของลูกค้า พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในซื้อสลากออมสินพิเศษเพื่อต้องการเสี่ยงโชค ร้อยละ 77.30 โดยจะซื้อสลากออมสินพิเศษมูลค่าต่ำกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 64.40 โอกาสที่จะซื้อสลากออมสินพิเศษจะซื้อเป็นปกติ/ซื้อเป็นประจำ หรือซื้อในโอกาสพิเศษ/วันสำคัญ ร้อยละ 38.40 สิ่งจูงใจในการซื้อสลากออมสินพิเศษ คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 46.80 ความถี่ในการซื้อสลากออมสินพิเศษ แต่ละครึ่งจะไม่แน่นอน ร้อยละ 76.50 เหตุผลในการออมเงินส่วนมากต้องการได้รับรางวัล ร้อยละ 32.60 รูปแบบในการออมเงินของลูกค้า คือ เงินสด ร้อยละ 81.50

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ

โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.46$) รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$) และด้านพนักงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$) ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\mu = 3.14$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในแต่ละด้าน ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปดังนี้

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.14$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด ได้แก่ สามารถซื้อสลากออมสินพิเศษได้ทุกสาขาทั่วประเทศ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.50$) รองลงมา ได้แก่ สามารถขายสลากออมสินพิเศษได้ทุกสาขา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.49$) และสามารถขอรับรางวัลได้ทุกสาขาทั่วประเทศ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.43$) ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ สามารถซื้อสลากออมสินพิเศษผ่านทางตู้ ATM ได้ อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.58$)

ด้านส่งเสริมการตลาด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด ได้แก่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ แผ่นพับ ป้ายไว้นิล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.24$) รองลงมา ได้แก่ มีการลุ้นรับรางวัลพิเศษ เช่น ทองคำ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10$) และมีการโอนเงินรางวัลเข้าบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02$) ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ มีการออกบูธประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.85$)

ด้านพนักงาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านพนักงานที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด ได้แก่ พนักงานมีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับสลากออมสินพิเศษเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71$) รองลงมา ได้แก่ พนักงานให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) และพนักงานมีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$) ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ พนักงานให้บริการอย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.65$)

ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.46$) เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด ได้แก่ ความมั่นคงและน่าเชื่อถือของธนาคาร, ภาพลักษณ์และความมีชื่อเสียงของธนาคาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$) ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ มีการให้ผลตอบแทนเป็นเงินรางวัล นอกเหนือจากดอกเบี้ยที่จะได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.33$)

ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.56$) เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด ได้แก่ มีการจัดระบบรอคิวที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.67$) รองลงมา ได้แก่ เอกสารที่ใช้มีเพียงสำเนาบัตรประชาชนในการซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64$) และระบบการทำงานถูกต้อง น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$) ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ, การซื้อสลากออมสินพิเศษมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.44$)

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบสมมติฐานด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	เพศ		อายุ		การศึกษา		สถานภาพ		อาชีพ		รายได้	
	T	Sig.	F	Sig.	T	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-2.62	0.00*	2.10	0.06	0.14	0.93	0.28	0.83	1.19	0.30	1.19	0.30
ด้านส่งเสริมการตลาด	-1.62	0.11	0.96	0.44	0.58	0.62	1.01	0.38	0.75	0.58	0.75	0.58
ด้านพนักงาน	-0.80	0.43	0.74	0.58	0.48	0.69	1.95	0.12	0.91	0.47	0.91	0.47
ด้านลักษณะทางกายภาพ	-0.80	0.42	1.42	0.21	1.98	0.11	1.18	0.13	3.14	0.00*	3.14	0.00*
ด้านกระบวนการให้บริการ	-1.33	0.19	1.02	0.40	0.58	0.62	0.89	0.44	2.74	0.01*	2.74	0.01*

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ สรุปได้ดังนี้

1. เพศ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จึงยอมรับสมมติฐาน นั่นคือ เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. อายุ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัด เชียงราย จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคาร ออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน ในด้านปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสิน พิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน ในด้านปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้าน ส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. สถานภาพ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัด เชียงราย จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ สถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของ ธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ไม่แตกต่างกัน ในด้านปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริม การตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. อาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จึงยอมรับสมมติฐาน นั่นคือ อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันในด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย จึงยอมรับสมมติฐาน นั่นคือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออม สินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันในด้านลักษณะทางกายภาพ และด้าน กระบวนการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออม สินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบสมมติฐานด้านพฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลาก ออมสินพิเศษ

ปัจจัยส่วนประสมทาง	มูลค่าการซื้อ		โอกาสการซื้อ		สิ่งจูงใจ		ความถี่		รูปแบบการออม	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
การตลาด										
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	1.21	0.30	2.07	0.10	1.90	0.15	1.71	0.18	0.88	0.45
ด้านส่งเสริมการตลาด	1.22	0.30	3.90	0.00*	1.17	0.31	0.08	0.92	0.37	0.77
ด้านพนักงาน	2.30	0.07	3.30	0.02*	2.80	0.06	1.71	0.18	0.84	0.47
ด้านลักษณะทางกายภาพ	1.48	0.21	0.89	0.44	3.10	0.04*	0.47	0.62	0.48	0.69
ด้านกระบวนการให้บริการ	1.39	0.24	2.43	0.06	0.31	0.73	0.71	0.49	2.16	0.09

ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสิน สาขาโคกกรวด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่มาใช้บริการด้านสลากออมสินพิเศษของธนาคารออมสินสาขาโคกกรวด จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21 – 30 ปีจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ/เอกชน โดยรายได้ 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน และสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของอุณาวรรณ สุวรรณมาโจ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจฝากสลากออมสินของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า ลูกค้าส่วนมากเป็นเพศหญิง สถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ย 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อสลากออมสินพิเศษ

พฤติกรรมของผู้ซื้อสลากออมสินพิเศษของลูกค้า พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ซื้อสลากออมสินพิเศษเพื่อต้องการเลี้ยงชีพ โดยจะซื้อสลากออมสินพิเศษต่ำกว่า 1,000 บาท จะซื้อเป็นปกติ/ซื้อเป็นประจำ หรือซื้อในโอกาสพิเศษ/วันสำคัญ สิ่งจูงใจในการซื้อสลากออมสินพิเศษ มากที่สุด คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ความถี่ในการซื้อสลากออมสินพิเศษ ไม่แน่นอน เหตุผลในการออมเงินส่วนมากต้องการได้รับรางวัล หรือได้รับดอกเบี้ย รูปแบบการออมเงินของลูกค้า คือ เงินสด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของอุณาวรรณ สุวรรณมาโจ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจฝากสลากออมสินของลูกค้าธนาคารออมสินสาขาท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า พฤติกรรมการฝากสลากออมสินของลูกค้าตัดสินใจฝากสลากออมสินพิเศษเพราะต้องการถูกรางวัลและต้องการเลี้ยงชีพ สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของประภาพร พันธุ์เพชร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกการออมทรัพย์ประเภทเงินฝากสลากออมสินพิเศษ พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อตามกิจกรรมส่งเสริมการออม จำนวนที่ซื้อสลากออมสินพิเศษในแต่ละ ครั้งคือต่ำกว่า 10,000 บาท รับทราบข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ไม่สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของรุ่งริ้ว ลาวัณย์รัตนากุล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษ พฤติกรรมการซื้อสลากออมสินพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยซื้อสลากออมสินพิเศษ โดยมีลักษณะการซื้อเป็นครั้งคราว วิธีการชำระเงินในการซื้อชำระด้วยเงินสด/เช็คถอนจากธนาคารพาณิชย์ และวัตถุประสงค์ที่ซื้อเพื่อการออมเงิน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ

โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ด้านพนักงานอยู่ในระดับมาก และด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ลูกค้ามีความเชื่อมั่น ความมั่นคงและน่าเชื่อถือของธนาคาร ทำให้ลูกค้ายอมรับในภาพลักษณ์และความมีชื่อเสียงของธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของประภาพร พันธุ์เพชร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกการออมทรัพย์ประเภทเงินฝากสลากออมสินพิเศษ ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษที่ลูกค้าให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการนำเสนอภาพลักษณ์ รองลงมาคือ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของรุ่งริ้ว ลาวัณย์รัตนากุล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

สลากออมสินพิเศษ ซึ่งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการให้บริการของพนักงานและด้านขั้นตอนการให้บริการและความสำคัญระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ถือว่าสอดคล้องกัน เนื่องจาก ผู้ศึกษาไม่ได้มีส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา มาทำการศึกษาในครั้งนี้ และไม่สอดคล้องกับการค้นคว้าอิสระของจรัพร อินทรานุรักษ์ (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสิน สาขาโคกกรวด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมากที่สุด เพราะความสะดวกต่อการมาใช้บริการได้ทุกวัน มีสื่อโฆษณาในการช่วยตัดสินใจในการซื้อ

ข้อเสนอแนะ

1. ธนาคารออมสิน สามารถนำข้อมูลการศึกษาในด้านประชากรศาสตร์ไปกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับผู้ใช้บริการของธนาคารออมสิน เนื่องจาก ผลการศึกษา พบว่า เพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ ของธนาคารออมสินสาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย
2. ด้านส่งเสริมการตลาด จากผลการศึกษา พบว่า การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ควรเพิ่มโฆษณาการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสลากออมสินพิเศษนอกสถานที่หรือตามหน่วยงานของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย หรือทางโทรทัศน์ มีรายละเอียดครบถ้วน เพื่อประกอบการตัดสินใจของลูกค้าให้เข้าถึงง่าย รวมถึงจัดทำรางวัลที่ดึงดูดใจลูกค้า เช่น เพิ่มมูลค่าเงินรางวัล
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากผลการศึกษา พบว่า การซื้อสลากออมสินพิเศษผ่านทางตู้ ATM อยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ควรปรับปรุงระบบการทำงานของสลากออมสิน ให้ใช้งานง่าย มีรายละเอียดอย่างครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการใช้งานด้วยตนเอง
4. ด้านกระบวนการให้บริการ จากผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรพัฒนากระบวนการทำงานให้ทันสมัย รวดเร็วยิ่งขึ้น และลดความซ้ำซ้อนของขั้นตอนในการทำงาน
5. ธนาคารออมสิน จำเป็นต้องมีวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ เพื่อรักษาสถานลูกค้าเดิม และเพิ่มฐานลูกค้าใหม่ จึงจำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นต่อลูกค้า เพื่อที่จะได้กลับมาใช้บริการอีกในอนาคต ธนาคารสามารถนำข้อมูลการศึกษาไปใช้ในการวางแผน และกำหนดกลยุทธ์ต่อไปได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ เฉพาะธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย เท่านั้น ดังนั้น หากมีผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้ก็ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยๆ อื่น เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและปัจจัยด้านสังคม ว่ามีผลต่อการตัดสินใจฝากสลากออมสินหรือไม่ รวมถึงศึกษา เรื่อง ความรู้ความเข้าใจของลูกค้าสลากออมสินเกี่ยวกับสลากออมสินพิเศษด้วย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการบริการ หรือปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าเข้าใจถูกต้องในการตัดสินใจซื้อสลากออมสินเพื่อความมั่นใจของลูกค้า รวมถึงควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นเพื่อเปรียบเทียบถึงความแตกต่างด้วย

2. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลิตภัณฑ์สลากออมสินพิเศษเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรเลือกผลิตภัณฑ์ของธนาคารออมสินประเภทอื่นมาศึกษา เพื่อดูความแตกต่างของการตอบสนองจากผู้ใช้บริการธนาคารออมสินว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นมีการตอบสนองไปในทางที่ดีหรือไม่

3. ควรศึกษาในด้านปัจจัยเชิงลึกที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สลากออมสินพิเศษ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้ได้มากที่สุด

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบจุดเด่น จุดด้อย ของสลากออมสินพิเศษของคู่แข่งชั้นในสถาบันการเงินอื่น

5. ศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตอบสนองของลูกค้า เช่น ภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ที่สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ และมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นอย่างยิ่ง และอาจารย์ ดร.วิพนธ์มนภัทร พุทธิวรโรตม์ผล อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ให้แนวทางในการให้คำแนะนำเพื่อแก้ปัญหาและติดตามความก้าวหน้าในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่น้องนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้การอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อร่วมงานที่ธนาคารออมสิน สาขาแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านสลากออมสินพิเศษมาโดยตลอด

กราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้องทุกท่าน ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ อีกทั้งให้คำปรึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จรัพร อินทรานุรักษ์. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสิน สาขาโคกกรวด จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม. , มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, นครราชสีมา.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2557). **สลากออมทรัพย์ทวีสิน**. สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 2557, (Online) Available <http://www.baac.or.th/lotto2014/info.html>
- ธนาคารออมสิน. (2557). **ความเป็นมาของธนาคารออมสิน**. สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 2557, (Online) Available <http://www.gsb.or.th/about/index.php>
- ธนาคารออมสิน. (2557). **ประวัติสลากออมสิน**. สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 2557, (Online) Available <http://www.gsb.or.th/lottery/about.php>
- ธนาคารออมสิน. (2557). **รายงานผลการดำเนินงาน**.ธนาคารออมสินเขตเชียงราย: จังหวัดเชียงราย.
- ประภาพร พันธุ์เพชร . (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกการออมทรัพย์ ประเภทสลากออมสินพิเศษ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศ.ม. , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- รุ่งวิภา ลาวัลย์รัตนากุล . (2549). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษ ธนาคารออมสิน สำนักพหลโยธิน**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม. , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อุณาวรรณ สุวรรณมาใจ. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจฝากสลากออมสินของลูกค้ำธนาคารออมสิน สาขาท่าอุเทน จังหวัดนครพนม**, การศึกษาค้นคว้าอิสระ บธ.ม. , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท

มหาวิทยาลัยพะเยา

Factors affecting the purchase of smart phones of the Master degree's students at the University of Phayao

จิตาภา บุญเรือง^{1*} และ อนุสรณ์ คุณานุสรณ์²
Jidabha Boonruang^{1*} and Anusorn Kunanusorn²

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งนี้ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมายในอนาคต การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 185 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่ากลางระหว่างข้อมูลโดยการวิเคราะห์ผ่านค่าความแปรปรวน (Analysis of Variance) หรือ ANOVA ในการทดสอบเพื่ออธิบายสมมติฐานการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.60 อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.80 ด้านระดับชั้นปีการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 มากถึงร้อยละ 51.90 ด้านสถานภาพ พบว่า มีสถานภาพโสด ร้อยละ 63.80 ด้านอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพหลักรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 64.30 และในด้านของรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.10

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ผลการศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า วัตถุประสงค์หลักที่เลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน คือ เพื่อการติดต่อสื่อสารโดย Line, Video call, SMS, MMS, E-mail ฯ ซึ่งส่วนใหญ่ก็กิจกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่กล่าวมาเป็นกิจกรรมที่อาศัยทั้งภาพและ

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jidabhaboon@yahoo.co.th

เสียงเป็นสื่อกลางในการสื่อสารและเมื่อศึกษาการพิจารณาเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนในราคาที่เหมาะสมกับประสิทธิภาพ เช่น มีโปรแกรมรองรับการใช้งานที่หลากหลาย พร้อมทั้งสะดวกต่อการใช้งาน ด้านความนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนยี่ห้อ Apple ที่มีระบบ IOS เป็นระบบปฏิบัติการในเครื่อง ซึ่งสถานที่ที่นิยมซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ได้แก่ ศูนย์บริการ เช่น ศูนย์บริการ AIS, DTAC, True เนื่องจากศูนย์บริการเหล่านี้ มีบุคลากรที่มีเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนสามารถแนะนำการใช้งานได้อย่างละเอียดครบถ้วน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า นิสิตปริญญาโทของมหาวิทยาลัยพะเยา มีการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน จากปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจำหน่ายอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ 4.19 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.82 ส่วนปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อมากที่สุดมี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากันที่ 4.43 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.74 และ 0.68 ตามลำดับ รองลงมาคือปัจจัยด้านราคา (Price) ที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.03 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.82 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่น้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ 3.89 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.06 จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุดคือปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ดังนั้นผู้จำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน จึงควรพัฒนากลยุทธ์ทั้งสองด้านให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อาทิ คุณภาพของสินค้า การรับประกันความเสียหาย รวมไปถึงการจัดให้มีพนักงานที่กิริยา พูดจาสุภาพ อ่อนน้อม สามารถให้บริการและให้คำแนะนำการใช้งานแก่ผู้ที่มาซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนได้อย่างถูกต้องครบถ้วน อย่างไรก็ตามปัจจัยทางด้านราคาและช่องทางการจัดจำหน่ายก็ยังคงมีผลต่อการเลือกซื้อด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้จำหน่ายควรพัฒนาปัจจัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจำหน่าย ควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มยอดขายจำหน่ายสินค้าของตนเองได้อีกด้วย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมีค่า F ที่ 10.60 และค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) ที่ 0.04 (<0.05) จึงสรุปได้ว่าเมื่อปัจจัยส่วนบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลให้การเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนแตกต่างกันไปด้วย เช่น เมื่อฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนไปจะส่งผลให้ความสามารถในการซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนแตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนาสินค้าของผู้จำหน่ายควรคำนึงถึงความสามารถในการซื้อของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : ปัจจัยการตลาด กลยุทธ์การสื่อสาร โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน นิสิต

Abstract

The study of factors affecting the purchase of smart phones of the Master degree's students at the University of Phayao was a quantitative study whose aims were to study factors influencing the purchase of smart phones of the students and to study the relationship between personal factors and some other variants in order to comprehend the relationship of the data. This would lead to the development of smart phone marketing strategies that corresponded with the needs of the target markets in the future. The research tool in the data collection process was questionnaires. The sample was 185 master's degree students at the University of Phayao. The descriptive statistic used included frequency, percentage, mean and standard deviation. Concerning the data analysis and inferential statistics, Analysis of Variance or ANOVA was employed in order to verify the research hypothesis.

According to the study, it was found that as per the general information of the sample group the majority of them, which was 74.60%, were female. They were between 21–30 years old, which was 56.80%. In term of level of education, it was found that most of the respondents, 51.90%, were the first year students. Concerning status, 63.80% were single. As for occupation, most of them, 64.30%, were civil servants. Regarding the salary per month, most of the respondents, 55.10%, earned 15,001–20,000 baht.

From the study on smart phone buying behavior, it was indicated that the main purpose of purchasing was to use them as a means of communication via Line, Video call, SMS, MMS, E-mail and etc.,. The activities needing smart phones were those required images and sounds as a medium for communication. In terms of considering buying smart phones, it was found that the sample group would choose the models they felt reasonable in both price and the product's efficiency. For example, there were multifunction programs installed and the product was easy to use. As for the preference of the smart phones, it was found that the sample group preferred using the brand Apple whose operating system was IOS. The most preferable places to buy the smart phones included service centers such as AIS shops, DTAC shops and True shop. They chose these service shops because they were fully equipped with specialists who could give some thorough advice on operating smart phones.

The results of the study on factors affecting the purchase of smart phones showed that the master's degree students at the university of Phayao bought the smart phones following the factors such as product, price, promotion and place in a high level. The mean value of this finding was 4.19 and the standard deviation was 0.82. The two marketing factors affected the purchase decision the most were product and promotion. Their mean was the same, which was 4.43, and the standard deviation was 0.74 and 0.68 respectively. The second most influential factor was price, whose mean was 4.03 and standard deviation was 0.82. The least affected factor on the decision to buy smart phone was place. The mean was 3.89 and the standard deviation was 1.06. The results of the study showed that the most influential factors on buying smart phones were product and promotion. Therefore, the smart phone sellers should develop the strategies concerning the two factors in order to serve the needs of the customers. For example, the quality of the product, warranty, and proper manner and well-trained salespersons who could serve

and provide customers with correct and complete advice. Nevertheless, price and place were still the affecting factors in purchase decision. Therefore, the distributors should develop all 4 factors namely, product, price, promotion and place at the same time. To do this, not only the needs of the customers would be served, but also the sales would increase.

The finding resulted from the study of the relationship between personal factors and marketing factors that affected the purchase of smart phones was that the relationship of both factors depicted F at 10.60 and statistic significance (Sig.) at 0.04 (<0.05). It could be concluded that the change in personal factors would result in the different pattern of the purchase of smart phones. For example, when the economic status or the monthly salary changed, the smart phone purchasing power would change; therefore the distributors should develop their products depending on the purchasing power of each target group.

Keywords: Marketing Mix Factors ,Communication Strategy ,Smart phones ,Master degree's students

บทนำ

การสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์โลก โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของโลกไร้พรมแดน (Globalization) หากมีการติดต่อสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ย่อมทำให้การพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการติดต่อสื่อสารต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย โดยการสื่อสารมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ตั้งแต่ยุคแรก ๆ จะเป็นการตีเกราะ เคาะไม้ การส่งเสียงต่อเป็นทอด ๆ และการส่งสัญญาณควันทันทีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้เกิดการพัฒนาเป็นระบบโทรศัพท์ และได้พัฒนามาจากระบบโทรศัพท์ 1G ซึ่งเป็นระบบอนาล็อก ระบบโทรศัพท์แบบ 2G เป็นระบบโทรศัพท์แบบดิจิทัล โดยเป็นยุคที่มีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มากขึ้นซึ่งโทรศัพท์เคลื่อนที่ คืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการสื่อสารสองทาง โทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้คลื่นวิทยุในการติดต่อกับเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยผ่านสถานีฐาน และได้รับการพัฒนาของระบบโทรศัพท์มาเป็นยุค 2.5G, 2.75G, 3G, 3.5G และ 4G ตามลำดับ ซึ่งที่เป็นระบบดิจิทัลในแบบต่างๆมีความสามารถครบทั้งการสื่อสารด้วยเสียงและข้อมูลรวมถึงวีดิโอสามารถสนับสนุน แอปพลิเคชันที่ต้องการแบนด์วิดสูง เช่น ความจริงเสมือน 3 มิติ (3D Virtual reality) หรือ ระบบวิดีโอที่โต้ตอบได้ (Interactive video) พัฒนาการของระบบโทรศัพท์เหล่านี้เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นของมนุษย์ โดยโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบันมีความสามารถเพิ่มขึ้นในลักษณะเป็นคอมพิวเตอร์พกพา ซึ่งจะถูกกล่าวถึงในชื่อสมาร์ทโฟน (อนูโลม ศรีพิณ, 2555)

สมาร์ทโฟน (Smartphone) เป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีความสามารถที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั่วไป คือโทรศัพท์ที่รองรับระบบปฏิบัติการต่างๆได้เสมือนยกเอาคุณสมบัติที่ PDA และคอมพิวเตอร์มาไว้ในโทรศัพท์ เช่น iOS (iPhone), BlackBerry OS (Blackberry), Android OS, Windows phone และ Symbian OS (Nokia) เป็นต้น โดยสมาร์ทโฟนเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากสำหรับสมาร์ทโฟนที่ได้รับความนิยมและที่รู้จักกันดี เช่น Apple , Samsung , Nokia, HTC เป็นต้น ปัจจุบันนี้ถือได้ว่าสมาร์ทโฟนกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะสามารถให้ผู้ใช้งานติดตั้งโปรแกรมเสริมสำหรับเพิ่มความสามารถของสมาร์ทโฟนซึ่งเรียกว่า แอปพลิเคชัน

ในปี 2556 นี้ ถ้าหากมองดูตลาดไอทีของโลกในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นความแตกต่างเป็นอย่างมากระหว่างตลาดคอมพิวเตอร์ที่ซบเซา ขณะที่สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตกลับเติบโตสวนทางกับเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ปัจจัยลบต่อตลาดคอมพิวเตอร์มาจากการชะลอตัวของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นหลัก เนื่องจากภาคธุรกิจชะลอการลงทุนด้านไอทีลงอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของผู้บริโภคยังมีแนวโน้มจะเปลี่ยนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่หมดอายุการใช้งาน (Replacement) มากกว่าที่จะซื้อเพราะต้องการอัปเดตเป็นสินค้ารุ่นใหม่ ทั้งนี้แม้ว่าจะมีการเปิดตัวของ Windows 8 และ Ultrabook รุ่นใหม่ ๆ ออกมาแต่ไม่ช่วยกระตุ้นยอดขายมากนัก โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะที่ยอดขายส่งสินค้าในตลาดโลกติดลบ 3% ต่อปีในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2555 ในขณะที่โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตกลับเติบโตแบบก้าวกระโดดเพิ่มขึ้นกว่า 50% ในช่วงปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะตลาดสมาร์ทโฟนที่มียอดขายเพิ่มขึ้นจาก 45% ในปี พ.ศ. 2553 เป็น 60% ของยอดขายการส่งสินค้าไอทีในตลาดโลกในปีพ.ศ. 2555

ตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนในประเทศไทยมีการเติบโตในช่วงปีพ.ศ. 2551 – 2555 เพิ่มขึ้นมากกว่า 50% ต่อปี มีมูลค่าตลาดอยู่ราว 4.4 หมื่นล้านบาทในปี พ.ศ. 2555 แต่การเข้าถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทยอยู่ที่ราว 111 เลขหมายต่อประชากร 100 คนสูงกว่าจีนและอินโดนีเซีย แต่ที่น่าสนใจคือ การเข้าถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนของไทยยังไม่สูงมากนักหากดูสัดส่วนของโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน เมื่อเทียบกับจำนวนโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งหมด จะพบว่ามีเพียง 34% เมื่อเทียบกับจีนซึ่งมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนใกล้เคียงกันแต่กลับมีสัดส่วนในตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนถึง 63% และตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนในไทยยังสามารถเติบโตได้อีก มากโดยเฉพาะต่างจังหวัด (ปรานิศา ศยามานนท์, 2556)

ปัจจุบันจังหวัดพะเยามีประชากรประมาณ 488,864 คน เป็นชายจำนวน 238,956 คนและหญิงจำนวน 249,908 คน (ข้อมูลประชากรในจังหวัดพะเยา, 2556) จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่ไม่หนาแน่นมากนักแต่ยังคงมีการโยกย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในอัตราที่สูงทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาด้านการศึกษา ที่มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยพะเยาขึ้น ในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด มีการตั้งร้านค้า หอพัก และสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวนมาก ซึ่งตามแผนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัด พบว่ามีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว ทั้งจากโครงการของภาครัฐและเอกชน ปัจจัยเหล่านี้เป็นการหนุนเสริมพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา เป็นพื้นที่ที่น่าจับตามองในด้านโครงข่ายธุรกิจ โดยเฉพาะโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนสูง ซึ่งผลที่ได้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน หรือผู้ที่สนใจในธุรกิจดังกล่าวนี้ นำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาวางแผนและปรับปรุงกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน และสอดคล้องกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนของผู้บริโภคต่อไป

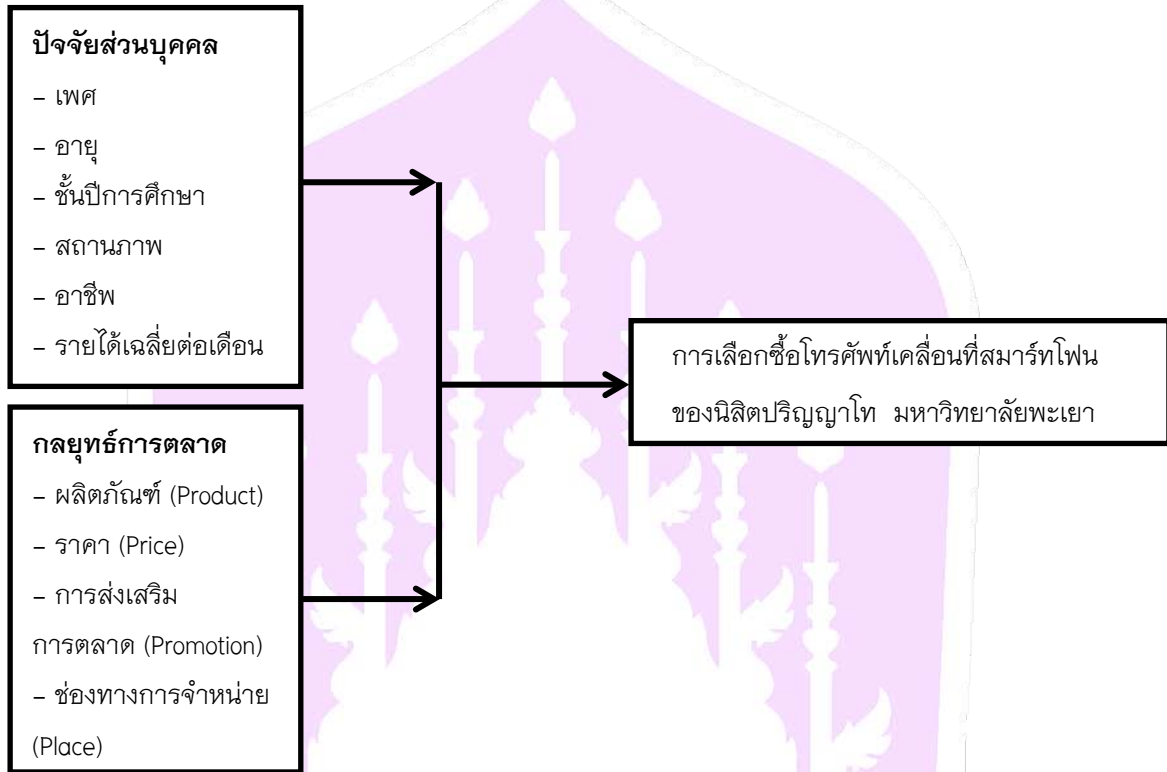
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา

สมมติฐาน

1. เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน
2. อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน
3. ชั้นปีการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน
4. สถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน
5. อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน
6. รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตปริญญาโทที่ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 343 คน (ฐานข้อมูลนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา, 2557)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้บริโภคที่ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อการกระจายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรคำนวณประชากรกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นคำถามชนิดปลายปิด (Closed-Ended Questions) และชนิดปลายเปิด (Open-Ended Questions) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งได้ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน รวมเป็น 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน โดยมีคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา โดยที่แบบสอบถามในส่วนนี้จะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยมาก จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำเกี่ยวกับการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) จำนวน 1 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ตาราง ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการทดสอบเพื่ออธิบายสมมติฐาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่ากลางระหว่างข้อมูลโดยการวิเคราะห์ผ่านค่าความแปรปรวน (Analysis of Variance) หรือ ANOVA ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ชั้นปีการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยาโดยที่มีคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา โดยที่แบบสอบถามในส่วนนี้จะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert's Rating Scale ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยมาก ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำเกี่ยวกับการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ใช้การพรรณนาจากข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

ในส่วนของการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานในการศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่ากลางระหว่างข้อมูลโดยการวิเคราะห์ผ่านค่าความแปรปรวน (Analysis of Variance) หรือ ANOVA

ผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมมติฐานในการศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่ากลางระหว่างข้อมูลโดยการวิเคราะห์ผ่านค่าความแปรปรวน (Analysis of Variance) หรือ ANOVA

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบว่ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งนี้ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจในประเด็นเนื้อหาการศึกษาอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน ของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	47	25.40
- หญิง	138	74.60
2. อายุ		
- 11 – 20 ปี	8	4.30
- 21 – 30 ปี	105	56.80
- 31 – 40 ปี	54	29.20
- 41 – 50 ปี	18	9.70
- 50 ปี ขึ้นไป	0	0.00
3. ระดับชั้นปีที่ศึกษา		
- ชั้นปีที่ 1	96	51.90

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
- ชั้นปีที่ 2	62	33.50
- อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	27	14.60
4. สถานภาพ		
- โสด	118	63.80
- สมรส	57	30.80
- หย่าร้าง/หม้าย	10	5.40
5. อาชีพหลัก		
- เกษตรกรรม	9	4.90
- นักเรียน-นักศึกษา	9	4.90
- ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	0	0.00
- รับจ้างทั่วไป	0	0.00
- รับราชการ	119	64.30
- พนักงาน/ลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ	39	21.10
- พนักงาน/ลูกจ้างหน่วยงานภาคเอกชน	9	4.90
- อื่นๆ (โปรดระบุ.....)	0	0.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
- ต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 15,000 บาท	22	11.90
- 15,001 – 20,000 บาท	102	55.10
- 20,001 – 30,000 บาท	54	29.20
- 30,001 – 40,000 บาท	0	00.00
- 40,001 บาท ขึ้นไป	7	3.80

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.60 รองลงมา เป็นเพศชาย ร้อยละ 25.40 ด้านอายุ กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 56.80 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.20 ด้านระดับชั้นปีการศึกษา พบว่า ระดับชั้นปีที่ 1 มากถึงร้อยละ 51.90 รองลงมาคือระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 33.50 ด้านสถานภาพ พบว่า มีสถานภาพโสด ร้อยละ 63.80 รองลงมาคือสถานภาพโสดและหย่าร้าง ร้อยละ 30.80 และร้อยละ 5.40 ตามลำดับ ในด้านอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 64.30 รองลงมาคืออาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 21.10 และด้าน

ของรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.10 รองลงมาเป็นมีรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.20

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน

ผลการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า วัตถุประสงค์หลักที่เลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน คือ เพื่อการติดต่อสื่อสารโดย Line, Video call, SMS, MMS, E-mail ฯ เป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 58.90 รองลงมาคือ เพื่อการติดต่อสื่อสารพูดคุยในรูปแบบธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 26.50 ส่วนสิ่งที่ไม่ใช่ปัจจัยหรือวัตถุประสงค์หลักในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนคือ เพื่อแสดงถึงความทันสมัยและสถานะทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 0.00 ซึ่งส่วนใหญ่กิจกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่กล่าวมาเป็นกิจกรรมที่อาศัยทั้งภาพและเสียงเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เช่น สนทนาผ่านโปรแกรมประยุกต์ เช่น Line, Facebook, Whatsapp เป็นต้น และเมื่อศึกษาการพิจารณาเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนในราคาที่เหมาะสมกับประสิทธิภาพการใช้งาน เช่น มีแอปพลิเคชันรองรับการใช้งานที่หลากหลาย สะดวกต่อการใช้งาน และเมื่อศึกษาความนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนยี่ห้อ Apple ซึ่งมีระบบ IOS เป็นระบบปฏิบัติการในเครื่อง และสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ได้แก่ ศูนย์บริการ เช่น ศูนย์บริการ AIS, DTAC, True คิดเป็นร้อยละ 59.90 รองลงมาคือตัวแทนจำหน่าย เช่น iStudio, Telewiz shop, TG fone, i-Mobile shop เนื่องจากศูนย์บริการเหล่านี้ มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน สามารถแนะนำการใช้ได้อย่างละเอียดครบถ้วน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน

รายการ	S.D.	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	แปลค่า
- ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	0.74	4.43	มากที่สุด
- ปัจจัยด้านราคา (Price)	0.82	4.03	มาก
- ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	0.68	4.43	มากที่สุด
- ปัจจัยด้านช่องทางจำหน่าย (Place)	1.06	3.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	0.82	4.19	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า นิสิตปริญญาโทของมหาวิทยาลัยพะเยา มีการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน จากปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจำหน่าย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ 4.19 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.82 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อมากที่สุดมี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากันที่ 4.43 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.74 และ 0.68 ตามลำดับ รองลงมาคือปัจจัยด้านราคา (Price) ที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.03 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.82

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่น้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านช่องทางจำหน่าย (Place) มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ 3.89 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.06 ซึ่งสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า นิสิตมีการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน จากปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.43 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.74 และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุดคือ การเลือกซื้อสมาร์ทโฟน สิ่งที่มีค่าเป็นอันดับแรกคือคุณภาพสินค้า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.85 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.57 รองลงมาคือการรับประกันความเสียหายเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ร้านขายสมาร์ทโฟนต้องมีบริการลูกค้าหลังการขาย มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.51 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.77 ส่วนความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่น้อยที่สุด คือ การบริการหลังการขายของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสมาร์ทโฟน เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการซื้อสมาร์ทโฟน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.84 แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน

ด้านราคา (Price) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า มีการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน จากปัจจัยด้านราคา (Price) ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.03 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.82 และปัจจัยด้านราคา (Price) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุดคือ จะตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนที่มีราคาเหมาะสม ซึ่งอยู่ในระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.25 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.89 รองลงมาจะเลือกซื้อสมาร์ทโฟนในร้านที่มีสินค้าและราคาสินค้าที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.22 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.72 ส่วนความคิดเห็นด้านราคา (Price) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่น้อยที่สุดคือ จะตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนในช่วงเวลาที่มีการลดราคา มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.03

ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า มีการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน จากปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.43 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68 และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุดคือ จะต้องการซื้อสมาร์ทโฟนกับร้านที่มีเจ้าหน้าที่ผู้ขายมีกิริยา พูดจาสุภาพ อ่อนน้อม โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.59 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.55 รองลงมาคือการบริการและให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มาซื้อสมาร์ทโฟนในร้านเป็นสิ่งจำเป็นที่ร้านขายสมาร์ทโฟนต้องมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.54 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.71 ส่วนความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนที่น้อยที่สุด คือการขึ้นชอปปาร์ซื้อ-ขายสินค้าในช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 3.18 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.78

ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 3.89 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.06 และปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนมากที่สุดคือ จะเดินทางไปซื้อสมาร์ทโฟนในร้านที่อยู่ใกล้บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.43 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.66 รองลงมาคือเมื่อสั่งซื้อสินค้าจะคำนึงถึงระยะเวลาในการรับ-ส่ง สินค้าเสมอ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.24 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.95 ส่วน

ความคิดเห็นด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนที่น้อยที่สุด คือ ชื่นชอบที่จะสั่งซื้อสินค้าและสมาร์ตโฟนทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 3.00 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.58

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน			
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	F	Sig.
1. เพศ	4.23	0.81	6.88	0.08
2. อายุ	4.28	0.60	10.39	0.06
3. ชั้นปีการศึกษา	4.30	0.64	11.68	0.05
4. สถานภาพ	4.42	0.60	7.62	0.01
5. อาชีพ	4.14	0.48	10.97	0.02
6. รายได้ต่อเดือน	4.09	0.50	16.06	0.04
ค่าเฉลี่ยรวม	4.24	0.60	10.60	0.04

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน พบว่า ค่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ 4.24 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.60 และเมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนพบว่า มีค่า F ที่ 10.60 และค่าระดับนัยสำคัญ (Sig.) ที่ 0.04 (<0.05) จึงสรุปได้ว่าเมื่อปัจจัยส่วนบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลให้การเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนแตกต่างกันไปด้วย เช่น เมื่อฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลให้ความสามารถในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนแตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน พบว่า การตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนของกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยานั้น เกิดจากการถูกกระตุ้นทั้งภายใน เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ การรับรู้ การคิด และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดจากผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ผู้บริโภค และการศึกษายังได้พบว่าการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน จากปัจจัยทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจำหน่ายอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่ 4.19 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.82 นอกจากนั้นจากการศึกษาในรายละเอียด

ได้พบว่า การเลือกซื้อสมาร์ทโฟน สิ่งที่มีค่าหนึ่งเป็นอันดับแรกคือคุณภาพสินค้า รองลงมาคือการรับประกันความเสียหาย และการบริการลูกค้าหลังการขาย ซึ่งการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนต้องขึ้นอยู่กับราคาที่เหมาะสม โดยจะเลือกซื้อสมาร์ทโฟนในร้านที่มีสินค้าและราคาสินค้าที่หลากหลาย รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ผู้ขายที่มีกิริยา พุดจาสุภาพ อ่อนน้อม มีการบริการ และให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มาซื้อสมาร์ทโฟนอย่างละเอียดถี่ถ้วน อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาห่างจากที่พักของผู้ซื้อที่ร้านค้า รวมถึงระยะเวลาในการรับ-ส่งสินค้า ยังมีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยภายนอกที่มากกระตุ้นให้เกิดการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ตรงกับแบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภคของ Armstrong and Kotler (อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคนอื่นๆ, 2546, หน้า 196) ซึ่งมีเนื้อหาของแบบจำลองสามารถสรุปได้ว่า เหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ มีจุดเริ่มต้นจากการที่เกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's black box) ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่างๆของผู้ซื้อ ซึ่งจะนำไปสู่การตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's response) หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's purchase decision) สิ่งแรกที่เป็นจุดเริ่มต้นของแบบจำลองอยู่ที่การมีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ทำให้เกิดความต้องการก่อน แล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆของกลุ่มตัวอย่างกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อและใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนแล้ว จะเห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อและใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของวิชญ์ ดิษเทวา (2550) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชาชนในเขตบางเขน โดยเก็บข้อมูลในกลุ่มประชาชนเขตบางเขน จำนวน 400 ราย และมีสมมติฐานว่า ปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชากรในเขตบางเขน ผลของการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการตลาดนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชากรในเขตบางเขน ซึ่งวิชญ์ได้สรุปว่า ปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชากรในเขตบางเขนทั้งในภาพรวมและรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานภาครัฐกิจ ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการพัฒนาและเลือกจำหน่ายสินค้าให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในอนาคต
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อยอดธุรกิจต่าง ๆ เพื่อรองรับการแข่งขันทางการตลาด เมื่อประเทศเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและควรมีการแยกศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ตามแนวคิดและทฤษฎีประเภทอื่น ๆ บนพื้นฐานปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย

2. ควบการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน ในพื้นที่ใกล้เคียงของจังหวัดพะเยา เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพื่อการนำไปปรับใช้กับการพัฒนาธุรกิจต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยาฉบับนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้ หากไม่ได้รับความกรุณาจาก ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งให้ทั้งความรู้คำแนะนำและเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนนำไปสู่การเสร็จสมบูรณ์ของรายงานฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดลอดจนช่วยในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่น้องนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้การอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อร่วมงานที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยาที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด และเพื่อน ๆ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ

กราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้องทุกท่าน ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ อีกทั้งให้คำปรึกษามาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

ปราณีดา สยามานนท์. (2556). **เจาะกระแสไอที...แนวโน้มการเติบโตของตลาดสมาร์ทโฟน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2557 , จาก www.thaibanker.com

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). **พฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

วิชญ์ ดิษเทวา. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชาชนในเขตบางเขน**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพมหานคร.

อนุโลม ศรีพิณ. (2555). **พัฒนาการการสื่อสาร**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฐานข้อมูลนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา. (2557). จังหวัดพะเยา: กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ข้อมูลประชากรในจังหวัดพะเยา. (2556). จังหวัดพะเยา: สำนักงานสถิติจังหวัดพะเยา.

**ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา**

**Factors leading to success of SMEs performance in Muang district, Phayao
province**

พิทักษ์ บุญทา^{1*} และ บังอร สวัสดิ์สุข²
Phitak Buntha^{1*} and Bungon Sawatsuk²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการความสำเร็จของธุรกิจ SMEs และศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำนวน 222 ราย เป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ใช้แบบสอบถามแบบปลายปิดในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.7 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 42 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 38 เป็นธุรกิจ SMEs ในกลุ่มของค้าปลีก ร้อยละ 41 มีงบลงทุนในช่วง 1,000,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 76 และมีพนักงานจำนวน 1-10 คน ร้อยละ 69 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.926) โดยปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากอันดับแรก ($\bar{X}=3.64$) ที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจของธุรกิจ SMEs อันดับสอง คือ ปัจจัยด้านการตลาด ($\bar{X}=3.63$) อันดับสาม คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.57$) อันดับสี่ คือ ปัจจัยด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.51$) และลำดับสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านการควบคุม ($\bar{X}=3.50$)

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ การดำเนินงาน SMEs จังหวัดพะเยา

¹ นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : phitakbuntha@yahoo.com

Abstract

The objective of the study was to determine key success factors influencing SMEs and to study economic and social conditions of SMEs in Muang district, Phayao province. The data collection was carried out employing questionnaires administered to sample numbering 222 enterprises from SMEs in Muang district, Phayao province. The Collected data were analyzed by using a computer program applying for frequency distribution, mean and standard deviation.

The study shows that 57.7% of samples are male with age rank between 41–50 years old (42%). They have held bachelor's degree education. Majority of SMEs (69%) have 1–10 staff and 76% of them have an initial capital at 1,000,001 baht. The study result indicated that the level of SMEs success was at high level in all factors ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.926). Key factors effecting the success of the SMEs in Mueng district, phayao province were organizing competency ($\bar{X}=3.64$), marketing competency ($\bar{X}=3.63$), staffing competency ($\bar{X}=3.57$), developing competency ($\bar{X}=3.51$) and controlling competency ($\bar{X}=3.50$)

Keywords: Key success factors, Performance, SMEs, Muang district, Phayao province

บทนำ

ในปีพุทธศักราช 2558 จะเป็นปีที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ภายหลังจากการเข้าร่วมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ไม่ว่าจะในด้านของการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้าและบริการ แรงงานและเงินทุน เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้ตลาดประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวนมาก เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ของไทยมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยทิศทางการพัฒนา SMEs ที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นำเสนอประกอบด้วยแผนงาน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น (ภายใน 1 ปี) ระยะกลาง (2–3 ปี) และระยะยาว (3–5 ปี) มีเป้าหมาย ในการเพิ่มรายได้และสัดส่วนใน GDP ของ SMEs ให้ถึง 50% ของ GDP ประเทศ และส่งเสริมให้ SMEs ไทยก้าวสู่สากล รวมถึงส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อขับเคลื่อน SMEs เพื่อให้ SMEs ไทยสามารถเติบโตต่อเนื่องได้อย่างยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 4 ของแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555–2559) ให้เป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการ SMEs ใน 8 อุตสาหกรรมเป้าหมาย คือ ก่อสร้าง อาหาร สิ่งทอ บริการเพื่อสุขภาพ อัญมณีและเครื่องประดับ เฟอร์นิเจอร์ การพิมพ์ และพลาสติกและบรรจุภัณฑ์พลาสติก การที่จะบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน ดังนั้นผู้ประกอบการทุกภาคธุรกิจต้องเรียนรู้ภาษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนด้วยกันให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถปรับกิจการของตนเองให้สามารถอยู่รอดได้ และเป็นจุดเริ่มต้นการเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต และด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษา จึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาหาปัจจัยความสำเร็จที่มีต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

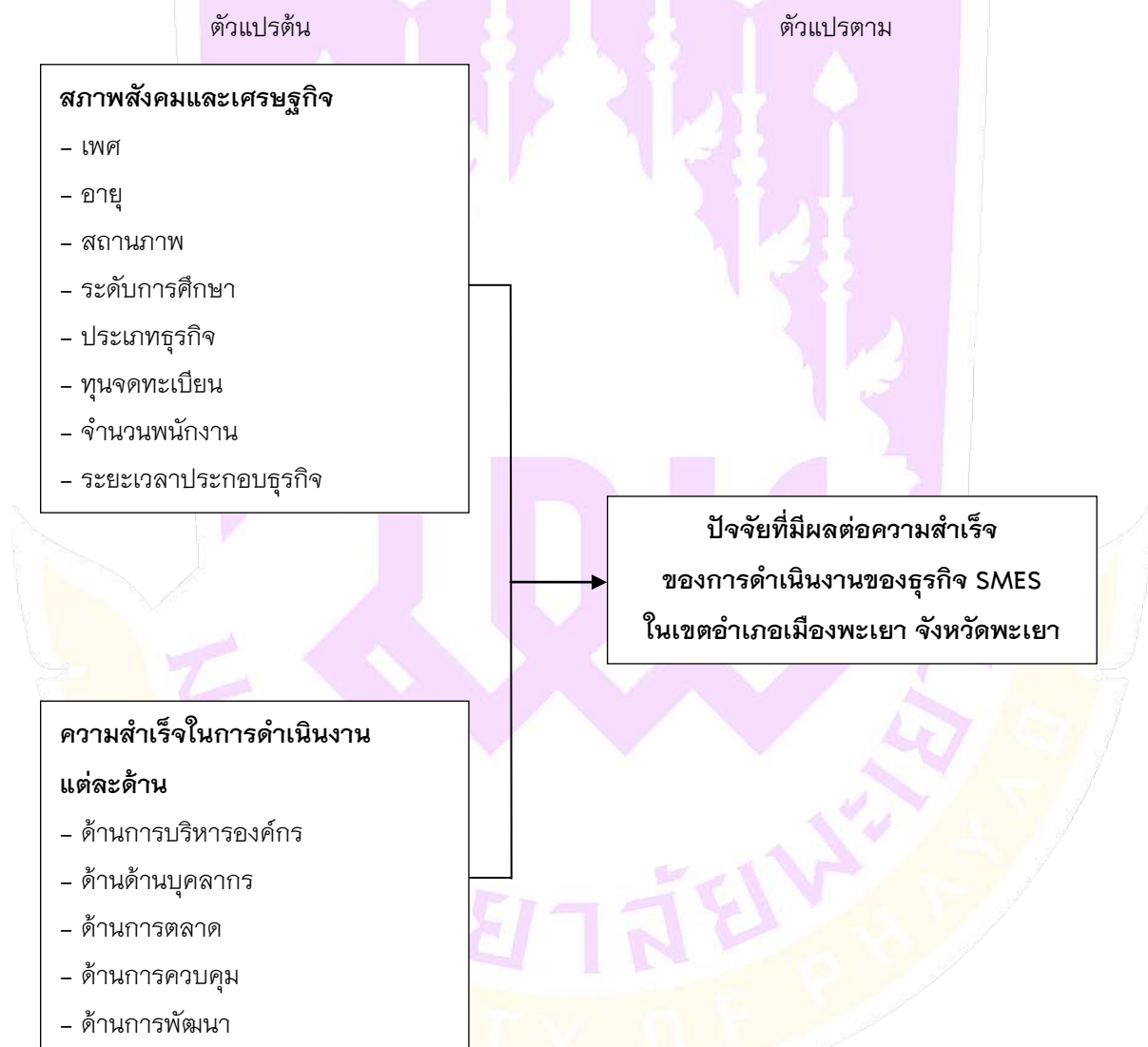

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของธุรกิจ SMEs เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานธุรกิจ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และแนวทางในการเตรียมความพร้อมของการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพ.ศ. 2558 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จต่อการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาในหัวข้อปัจจัยที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา นั้น ผู้ทำการศึกษาจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดของขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจจังหวัดพะเยา จำนวน 401 ราย (สำนักงานพัฒนาธุรกิจ จังหวัดพะเยา, 2557) และได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้ตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 222 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก (Lottery Method)

2. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ส่วนที่ 1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ระยะเวลาการดำเนินธุรกิจ จำนวนพนักงานประจำ ลักษณะของธุรกิจ

ส่วนที่ 2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังต่อไปนี้

3.1 เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามและปรับปรุงสำนวนภาษาที่ใช้ให้ชัดเจนเหมาะสม

3.2 การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบแบบสอบถามล่วงหน้า (Pre Test) กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธี Cronbach 'Alpha (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2546)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับแล้ว ได้ทำการลงรหัสข้อมูลตามคู่มือลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ การอธิบายถึงโครงสร้างทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษาในลักษณะต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประเภทของธุรกิจที่ประกอบการ และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยอาศัยค่าความถี่และร้อยละใช้ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีผลการศึกษาดังนี้

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.7 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 42 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 38 จัดอยู่ในธุรกิจ SMEs ในกลุ่มของค้าปลีก ร้อยละ 41 กลุ่มค้าส่ง ร้อยละ 25 กลุ่มการผลิต ร้อยละ 17 และกลุ่มบริการ ร้อยละ 17 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 76 มีงบลงทุนในช่วง 1,000,001 บาทขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 16 ของกลุ่มตัวอย่าง มีเงินลงทุนอยู่ในช่วง 500,001-1,000,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพนักงานจำนวน 1-10 คน ร้อยละ 69

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$) โดยปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากอันดับแรก ($\bar{X}=3.64$) ที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา รองอันดับสอง คือ ปัจจัยด้านการตลาด ($\bar{X}=3.63$) อันดับสาม คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.57$) อันดับสี่ คือ ปัจจัยด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.51$) และลำดับสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านการควบคุม ($\bar{X}=3.50$) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	3.64	0.920	มาก
2. ด้านบุคลากร	3.57	0.914	มาก
3. ด้านการตลาด	3.63	0.906	มาก
4. ด้านการควบคุม	3.50	0.911	มาก
5. ด้านการพัฒนา	3.51	0.979	มาก
รวม	3.57	0.926	มาก

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.7 เป็นเพศชาย และร้อยละ 42.30 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 42 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 38 จัดอยู่ในธุรกิจ SMEs ในกลุ่มของค้าปลีก ร้อยละ 41 มีงบลงทุนในช่วง 1,000,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 76 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพนักงานจำนวน 1-10 คน ร้อยละ 69

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากอันดับแรก ($\bar{X}=3.64$) ที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจของธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อันดับสอง คือ ปัจจัยด้านการตลาด ($\bar{X}=3.63$) รองอันดับสาม คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.57$) อันดับสี่ คือ ปัจจัยด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.51$) และลำดับสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านการควบคุม ($\bar{X}=3.50$)

3. การวิจัยนี้ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดพะเยาไม่เกื้อหนุนระบบ Logistic ทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการสูงกว่าคู่แข่ง ปัญหาของบุคลากร ที่มีการเข้าและออกจากงานอยู่ตลอดเวลา ทักษะและความชำนาญการในงาน ปัญหาค่าแรงขั้นต่ำ ความเสถียรของนโยบายทางด้านการเมือง ส่งผลต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางเช่นกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กรที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดของปัจจัยด้านนี้ ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับผู้บริหารองค์กรมีความสามารถปฏิบัติงานได้ทุกด้านและทุกระดับ ($\bar{X}=3.82$) ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ อันดับสอง คือ ผู้บริหารมีรูปแบบของการจัดตั้งธุรกิจที่มีนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ชัดเจน ($\bar{X}=3.73$) และอันดับสาม คือ ผู้บริหารมีความรู้ความชำนาญในธุรกิจที่ทำอยู่ในด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ($\bar{X}=3.68$)

2. กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อ ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดของปัจจัยด้านนี้ ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับธุรกิจมีการวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้า ($\bar{X}=3.86$) ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ อันดับสองคือธุรกิจมีทำเลที่ตั้ง การจัดหาวัตถุดิบที่สะดวกและตรงตามความต้องการของลูกค้า ($\bar{X}=3.72$) และอันดับสามคือ ผู้บริหารมีการจัดทำตลาดเชิงรุก ($\bar{X}=3.66$)

3. กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อ ปัจจัยด้านบุคลากรที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดของปัจจัยด้านนี้ ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับธุรกิจมีระบบแรงจูงใจให้พนักงานตั้งใจทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ($\bar{X}=3.79$) ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ อันดับสอง คือ ธุรกิจมีพนักงานที่มีคุณภาพ มีความสามารถ มีคุณสมบัติตรงกับงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}=3.65$) และอันดับสาม คือ ธุรกิจมีนโยบายการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=3.58$)

ซึ่งผลการศึกษาทั้งสามประเด็นข้างต้นมีผลใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วสุธิดา นุริตมนต์ และคณะ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ SMEs ประกอบด้วย การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารการผลิต การบริหารการตลาดการบริหารการเงินและบัญชี ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการบริหารการตลาด ซึ่งมีอิทธิพลต่อทุกองค์ประกอบของความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs เกี่ยวกับการวางแผนการตลาด การค้นหาความต้องการของลูกค้า การตลาดสนองความต้องการ และการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า

นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ SMEs โดยจะให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การแสวงหาโอกาสตลอดอุปสรรคในการดำเนินงาน และค้นหาจุดแข็งซึ่งเป็นความสามารถของผู้ประกอบการเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของ SMEs และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ ธนัชชา ปินทุเหล็ก และคณะ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสงขลา พบว่า 1) ระบบการตลาด ระบบลูกค้า ระบบเทคโนโลยี ระบบการเงิน และระบบบุคลากร สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยที่ทุกระบบส่งผลในทิศทางบวกกับความมั่นคง ยกเว้นระบบบุคลากร ที่ส่งผลในทิศทางลบกับความมั่นคงขององค์กร และพบว่า 2) ระบบการบริหารจัดการ ระบบลูกค้า ระบบการตลาด สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านการยอมรับนับถือได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ทุกระบบส่งผลในทิศทางบวกกับการยอมรับนับถือ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้พบว่า ธุรกิจ SMEs มีปัญหาด้านบุคลากร มีการเข้าและออกจากงานบ่อย และขาดทักษะในการทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง และเกิดความล่าช้าในการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้า นอกจากนี้ธุรกิจที่ต้องสั่งซื้อวัตถุดิบจากที่อื่น ดังนั้นธุรกิจ SMEs ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ควรมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัด เพื่อประสานร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหาวัตถุดิบ การร่วมกันขยายกำลังการผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดในอนาคต เพื่อรักษากาลไกลทางการตลาดให้สมดุล
2. ภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการอบรมให้ความรู้ทางวิชาการ การสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อให้ความรู้ ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาดูงาน งบประมาณสนับสนุนการจัดแสดงสินค้าทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากธุรกิจขนาดเล็กที่เริ่มธุรกิจใหม่ยังขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ และขาดความรู้เรื่องการเงิน วัตกรรมการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น การขายสินค้าแบบออนไลน์ เป็นต้น การให้ความรู้กับธุรกิจขนาดเล็กด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและตรงตามความต้องการของตลาดอาเซียน
3. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ธุรกิจ SMEs ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีปัญหาด้านเงินทุน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ภาครัฐและสถาบันการเงิน ควรให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ที่มีกฎระเบียบการกู้เงินที่ชัดเจน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการพัฒนาธุรกิจของตนเองสู่ตลาดอาเซียนในปลายปี 2558
4. งานวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพกับธุรกิจ SMEs ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ประสบความสำเร็จว่าปัจจัยใดที่ส่งผลให้ธุรกิจนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ เพื่อใช้เป็นรูปแบบธุรกิจตัวอย่างให้กับบริษัทอื่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.บังอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งตลอดมา ตั้งแต่เริ่มงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ และร่วมประเมินตรวจสอบให้การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เกิดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวบุญทา รวมถึงญาติพี่น้อง ทุกคนที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กับผู้ศึกษามาโดยตลอด ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจทุกท่าน หากการศึกษาค้นคว้านี้ยังมีคุณค่าและประโยชน์บ้าง ผู้ศึกษาขอมอบความดีทั้งหมดให้กับครูบาอาจารย์ทุกท่าน และบิดา มารดาที่อบรมสั่งสอนจนเติบโตใหญ่มาจนวันนี้

เอกสารอ้างอิง

ธัญชา ปินดูเหล็ก และชุตินา หวังเบ็ญหมัด. (2557). **ศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ**

ของการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2557,

จาก <http://www.hu.ac.th/Symposium2014/proceedings/data/3304/3304-8.pdf>

วสุธิตา นุริตมนต์ และอารยา สงเคราะห์. (2556). **ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน**

ขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลสุวรรณภูมิ, กรุงเทพฯ.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2546). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.** กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดพะเยา, (2557). **ข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจ.** สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558,

จาก http://www.dbd.go.th/ewtadmin/ewt/dbdweb56/ewt_news.php?nid=7485&filename=province_temp1

ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Factors Affecting the Working Motivation of Administrative Staff Members of the University of Phayao

ปวาลี ดวงดี^{1*} และบุญญาหนู ชีวาเกียรติยิ่งยง²

Pawalee Duangdee^{1*} and Boonyanuch cheewakiatyingyong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาที่มีสถานภาพปัจจุบันยังคงเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 257 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 10 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความรับผิดชอบ ด้านนโยบายและการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพการทำงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการอยู่ในระดับมากมีเพียงด้านเดียว คือด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: แรงจูงใจ มหาวิทยาลัยพะเยา บุคลากรสายบริการ ทฤษฎีสองปัจจัย

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : peacock_ny@hotmail.co.th

Abstract

This study aimed at 1) studying factors affecting the working motivation of the administrative staff members of the University of Phayao, and 2) comparing factors motivating working basing on the University of Phayao's administrative staff members' personal concerns.

The sample was 257 administrative staff members who were, at the time of the study, employed by the University of Phayao. Questionnaires were distributed in order to gather the data. The data analysis was done using descriptive statistic namely, mean, S.D., t-test and F-test.

The results of the study showed that there were 10 factors moderately affecting the working motivation of the administrative staff members of the University of Phayao. Having been arranged in the order of the mean figure, they included the relationship between the commanders: the responsibilities: the university's policies and administration: job achievement: characteristics of jobs: the management and lines of commanding: job security: fringe benefits: and job prospects. There was only one factor highly affecting the working motivation of the administrative staff members, which was the acceptance from society.

With regard to the comparison of the factors motivating work based on the University of Phayao's administrative staff members' personal concerns, it was shown that the administrative staff members whose personal factors differed from one another affected the opinions toward the factors affected by the working motivation at the level of significance at 0.05

Keywords: motivation, the University of Phayao, administrative staff members, two factor theory

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรทางการบริหารที่นับว่าสำคัญที่สุดต่อองค์กร ถึงแม้ว่าในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กร แต่ก็ไม่สามารถที่จะนำมาทดแทนทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างสิ้นเชิง ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อองค์กร ปัจจุบันทุกองค์กรได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ตั้งแต่การนำกลยุทธ์การสรรหาคนดีมีความสามารถเข้าสู่องค์กร รู้จักใช้ประโยชน์จากบุคลากร ตลอดจนการให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมรวมทั้งการรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรให้นานที่สุดตลอดจนการสร้างแรงจูงใจ การปฏิบัติงาน อันนำมาเพื่อให้องค์กรสามารถที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

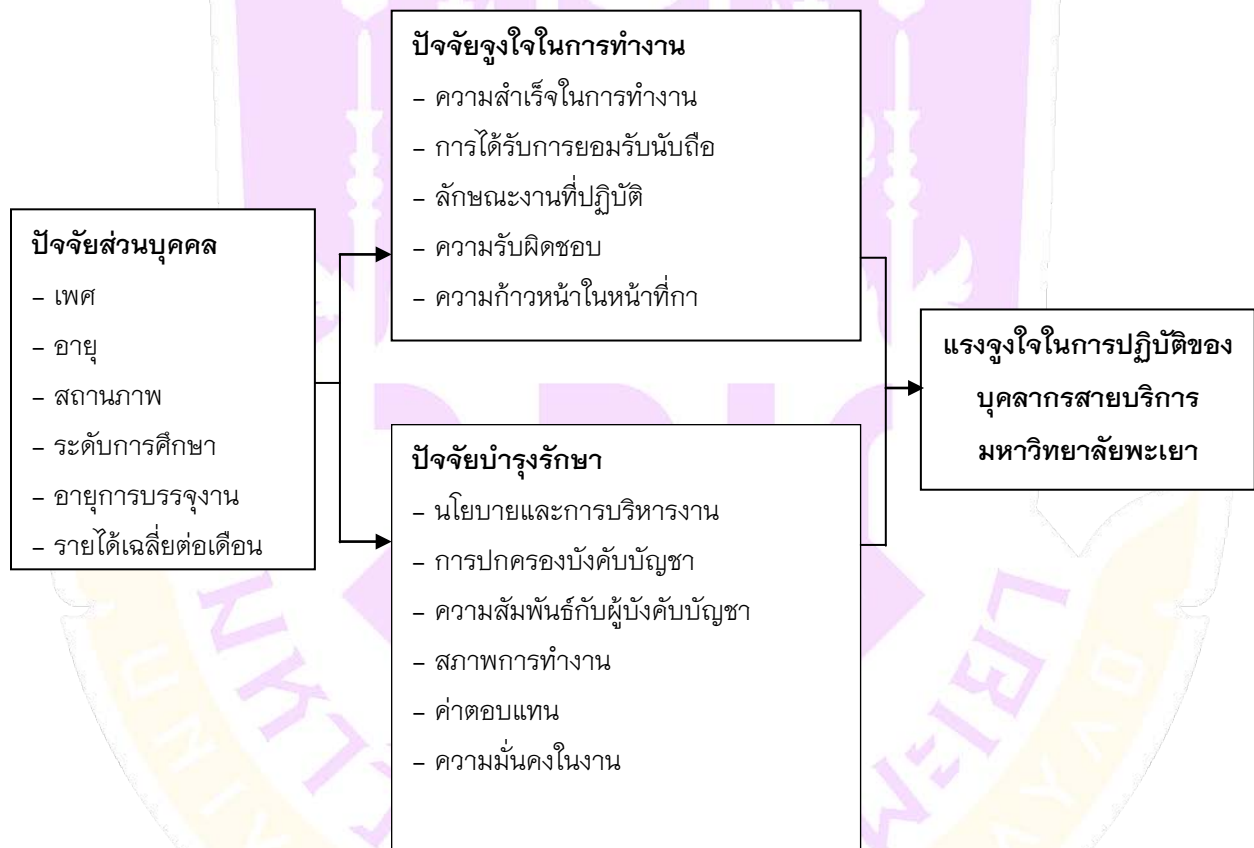
มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแยกตัวออกจากมหาวิทยาลัยนเรศวรเมื่อปี พ.ศ. 2553 มีบุคลากรแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายบริการ ซึ่งในกลุ่มบุคลากรสายบริการยังแบ่งตามลักษณะการจ้างงานได้เป็น พนักงานเงินงบประมาณและพนักงานเงินรายได้ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยพะเยาเกิดภาวะการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ส่งผลให้การดำเนินงานและการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ชะลอลง บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ต้องเพิ่มความรับผิดชอบในภาระงานทดแทนบุคลากรที่ขาดไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสายบริการ ซึ่งจะวิเคราะห์จากทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick Herzberg ประกอบด้วยปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) และปัจจัยบำรุงรักษา (Maintenance Factors) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาที่มีสถานภาพปัจจุบันยังคงเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 723 คน (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา, (11 พฤศจิกายน 2557)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 257 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษานี้มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีของ Yamane (1973) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้น

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดยที่

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e² = ค่าสัดส่วนที่ต้องการ โดยการศึกษาครั้งนี้ยอมให้มีการคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุการบรรจุงาน และรายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา ได้แก่ ปัจจัยจูงใจในการทำงาน (Motivator Factor) และปัจจัยบำรุงรักษา (Maintenance Factors) ประกอบด้วย ลำดับความสำคัญ 5 ชั้น สอบถามโดยใช้มาตราวัดของลิเคอร์ท (Likert's Scales) จำนวน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	เท่ากับ	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	เท่ากับ	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	เท่ากับ	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยมาก	เท่ากับ	1	คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงาน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการ บทความ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด

3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4. เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม โดยใช้แบบวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC)

5. นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try-out) เพื่อวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.95

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทอดแบบไว้ที่ทำงานของกลุ่มตัวอย่างและเก็บคืนด้วยตัวเอง
2. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อย สมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับคะแนน การวัดระดับคะแนนของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 นี้วัดโดยการกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนตัวแปรของค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ที่มีคะแนนแต่ระดับออกเป็นช่วง ๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการทำอันตรภาคชั้น (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติ t-test และ F-test

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจ
ในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	เพศ		อายุ		สถานภาพ		ระดับการศึกษา		อายุการ บรรจุนงาน		รายได้		
	$\bar{X}$	T	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.26	3.21	0.08	4.77	0.01*	1.52	0.22	2.01	0.16	7.38	0.00*	3.69	0.03*
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.45	9.30	0.00*	12.06	0.00*	5.67	0.00*	3.06	0.00*	6.34	0.00*	3.23	0.04*
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	3.26	4.52	0.03*	9.98	0.00*	7.11	0.00*	6.07	0.00*	9.35	0.00*	1.21	0.30
4. ด้านความรับผิดชอบ	3.37	12.76	0.00*	2.11	0.12	2.30	0.10	3.46	0.00*	3.69	0.01*	1.32	0.27
5. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	2.88	17.71	0.00*	2.66	0.07	7.67	0.00*	4.89	0.00*	7.93	0.00*	9.78	0.00*
ปัจจัยบำรุงรักษา													
1. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	3.36	0.07	0.79	0.81	0.45	7.02	0.00*	9.32	0.00*	5.59	0.00*	11.69	0.00*
2. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	3.15	0.06	0.80	1.47	0.23	5.94	0.00*	0.07	0.80	7.15	0.00*	0.28	0.76
3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	3.39	2.26	0.13	0.04	0.96	4.00	0.12	1.09	0.30	3.28	0.02*	5.42	0.01*
4. ด้านสภาพการทำงาน	3.16	2.08	0.15	2.64	0.07	3.91	0.02*	3.36	0.07	9.23	0.00*	4.62	0.01*
5. ด้านค่าตอบแทน	3.05	8.67	0.00*	1.18	0.31	4.30	0.02*	9.90	0.00*	7.79	0.00*	12.06	0.00*
6. ด้านความมั่นคงในงาน	3.11	9.30	0.00*	4.81	0.01*	3.68	0.03*	10.02	0.00*	8.09	0.00*	2.87	0.06

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า บุคลากรสายบริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 10 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.39$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.37$) ด้านนโยบายและการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.36$) ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 3.26$) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.26$) ด้านสภาพการทำงาน ($\bar{X} = 3.16$) ด้านการปกครองบังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.15$) ด้านความมั่นคงในงาน ($\bar{X} = 3.11$) ด้านค่าตอบแทน ($\bar{X} = 3.05$) และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 2.88$) โดยบุคลากรสายบริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเพียง 1 ด้าน คือด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 3.45$)

จากผลการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการทดสอบทางสถิติพบว่า

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน
2. บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความมั่นคงในงาน
3. บุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน
4. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน
5. บุคลากรที่มีอายุการบรรจุงานแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 11 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านค่าตอบแทน ด้านความมั่นคงในงาน
6. บุคลากรที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านค่าตอบแทน

จากการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากรพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ แต่พบข้อเสนอแนะที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานบางประการ ดังนี้

1. สถานที่ในการทำงานคับแคบ
2. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีการอบรมนอกสถานที่ในด้านที่จะพัฒนาตนเอง
3. ขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหาร
4. ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานด้านความก้าวหน้า มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ การทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับสูง เนื่องจากบุคลากรมหาวิทยาลัยซึ่งปฏิบัติงานด้านสายงานบริการ ไม่มีตำแหน่งและไม่มีความก้าวหน้าเหมือนข้าราชการ นอกจากนี้ระดับข้อบังคับของมหาวิทยาลัยพะเยา ไม่มีความชัดเจนในด้านการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้บุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติภาพ วงศ์ศิริ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี พบว่า พนักงานมีความพึงพอใจด้านความก้าวหน้าในระดับปานกลาง 4 รายการ ประกอบด้วย พอใจกับงานในปัจจุบัน ได้รับการพิจารณาความดีความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม งานที่ทำอยู่ขณะนี้จะทำให้มีเกียรติยศชื่อเสียง มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ด้านค่าตอบแทน ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ เนื่องจากการกำหนดค่าตอบแทนและอัตราค่าจ้างของมหาวิทยาลัยพะเยายังไม่เพียงพอต่อสภาพการณ์ทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากนี้สวัสดิการอื่น ๆ ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยมีน้อยเมื่อเทียบกับข้าราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติภาพ วงศ์ศิริ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี พบว่า มีความพึงพอใจด้านผลตอบแทนในระดับปานกลาง 4 รายการ คือ การประเมินผล การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความยุติธรรม พอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับ บริษัทได้จัดสวัสดิการต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ และรายได้จากการทำงานในหน้าที่เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัว

ด้านความมั่นคงในงานมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ เนื่องจากบุคลากรปฏิบัติงานสายบริการจะต้องมีสัญญาจ้าง และทุกปีจะต้องมีการประเมิน ซึ่งถ้าการประเมินผลงานแต่ละปี บุคลากรจะต้องเกิดความวิตกว่าจะผ่านการประเมินหรือไม่ และด้านการปกครองบังคับบัญชา มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ เนื่องจากการบริหารของแต่ละหน่วยงานของมหาวิทยาลัยพะเยามีความแตกต่างกัน บางหน่วยงานผู้บริหารมีวิสัยทัศน์การทำงานที่กว้างไกล มีความเป็นประชาธิปไตย การประเมินผลก็มีความยุติธรรมไม่อคติเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่บางหน่วยงานผู้บริหารมีความลำเอียงก็ทำให้บุคลากรในสังกัดไม่มีความสุขในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชลี ปริญาขจร (2549) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการลาออกของพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระตุ้นและจูงใจการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ

ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะของงานที่ทำ ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านความเจริญเติบโต มีผลต่อการกระตุ้นให้ทำงานค่อนข้างสูง

ด้านสภาพการทำงานมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน บางหน่วยงานจะมีพื้นที่ในการทำงานที่คับแคบซึ่งไม่เพียงพอกับจำนวนบุคลากร เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน และจำนวนบุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานของ Gilbert กล่าวว่าเครื่องมือ (Instruments) ในการทำงาน เทคนิคงาน เทคโนโลยี กระบวนการต่าง ๆ ขั้นตอน วิธีการทำงาน โครงสร้างองค์กร จะช่วยให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ เนื่องจากภาระงานที่ปฏิบัติมีอยู่เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่างานที่รับผิดชอบนั้นจะตรงกับความรู้ความสามารถแต่งานนั้นจะต้องทำเป็นประจำ ไม่มีอะไรแปลกใหม่ ส่งผลให้บุคลากรเกิดความเบื่อหน่ายในงานและด้านความสำเร็จในการทำงานมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ เนื่องจากการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง แต่ละหน่วยงานก็มีการมอบหมายให้แต่ละคนทำ ซึ่งส่วนใหญ่จะมอบหมายตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล แต่เมื่องานที่ทำแล้วประสบผลสำเร็จผู้ที่ได้รับค่าชมหรือค่ายกย่องส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้างาน ถึงแม้ว่าบุคลากรจะมีโอกาสได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเองแล้วก็ตาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ทวี ทองอยู่ (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท เคซีอี อีเลคโทรนิคส์ จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยจูงใจที่มีค่าน้อยอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะงาน ด้านการยกย่อง และด้านความเจริญก้าวหน้า

ด้านนโยบายและการบริหารงานของมหาวิทยาลัยพะเยา มีการกำหนดนโยบายและข้อบังคับโดยผู้บริหารระดับสูงเท่านั้น ถ้าหน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอความต้องการเพื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร และมีการบริหารงานโดยจัดสรรงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีปริมาณงานที่เหมาะสมยอมทำให้บุคลากรตั้งใจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบในการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัยพะเยาจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกคุณสมบัติของบุคลากรอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ ซึ่งมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในปริมาณที่มาก ปัจจุบันอัตรากำลังของพนักงานในแต่ละหน่วยงานนั้นยังมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อภาระงานที่มีอยู่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา การปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของบุคลากรมีการทำงานร่วมกันกับผู้บริหารมีการทำงานเป็นทีมดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงเป็นปัจจัยบุคคลสำคัญในการทำงาน เพราะในการทำงานแต่ละครั้งต้องมีการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีผู้บังคับบัญชาที่มีอัธยาศัยดี เข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน และมีความรักใคร่สนิทสนม ย่อมทำให้ในการทำงานแต่ละครั้งช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ ด้านการยอมรับนับถือ พนักงานส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยพะเยานอกเหนือจากภาระงานที่ปฏิบัติแล้วจะได้รับมอบหมายงานนอกเหนือจากงานที่รับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาเชื่อถือและไว้วางใจ ซึ่งทำให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน และทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานเกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นพพล ชมภูคำ (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลาออกโดยสมัครใจของแรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรที่เป็นสาเหตุสำหรับการลาออกระดับองค์การ คือ บทบาทของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ความสามารถ

ในการบริหารของหัวหน้างาน ด้านการจัดคนให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน การไม่ได้รับความไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า บุคลากรให้ความสำคัญระดับมากในปัจจุบันด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้มีการจัดการในองค์กรเพื่อให้บุคลากรรับรู้ถึงการได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างานและจากมหาวิทยาลัยโดยการรับฟังข้อคิดเห็น ให้ความไว้วางใจ ให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีของบุคลากร แสดงความมีน้ำใจ และแสดงความชื่นชมยินดี เป็นต้น ด้านปัจจัยความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา นั้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมหรือนโยบายที่เป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและจากผลการศึกษาที่พบว่าความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจแตกต่างกันนั้น มหาวิทยาลัยสามารถนำไปปรับใช้ในการกำหนดโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมแรงจูงใจ การปฏิบัติงานให้กับบุคลากรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อมูลที่หลากหลาย
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา ณ จุดหนึ่งของเวลา (Cross-sectional study) ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลระยะยาว (Longitudinal Study)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.บุญญานุช ชีวาเกียรติยิ่งยง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านเจ้าของเอกสารงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัย และคณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถามตลอดจนเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด และขอบพระคุณคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่าง ๆ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ในที่สุด

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้พยายามทุ่มเทและตั้งใจทำอย่างดีที่สุด หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองการเจ้าหน้าที่. (2557). งานทะเบียนประวัติและสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ทวี ทองอยู่. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท เคซีอี อีเล็คโทรนิคส์ จำกัด (มหาชน).** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- นพพล ชมภูคำ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการลาออกโดยสมัครใจของแรงงานในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติภาพ วงศ์ศิริ. (2551). **แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี จำกัด.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
- อัษฎลีส ปริญญาขจร. (2549). **ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการลาออกของพนักงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- Yamane Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (Third edition). Newyork, Harper and Row.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา

Factors Influencing Service Receiving Of Phayao Hospital

รณภัทร อักษรศิริ^{1*} และ สุจิตรา วสุวัต²

Ronnapat Aksornsiri^{31*} and Suchitra Vasuvat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ารับบริการโรงพยาบาลพะเยา และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการเข้ารับบริการโรงพยาบาลพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ เป็นผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก อายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และใช้บริการตั้งแต่ห้องบัตร ห้องสิทธิบัตร ห้องตรวจรักษา ห้องจ่ายยา และห้องการเงิน จำนวน 396 คน ในช่วงระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2557 – กุมภาพันธ์ 2558 ซึ่งเครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถามปลายปิด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพะเยา เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาจุดแข็ง และจุดอ่อนของการบริการโรงพยาบาลพะเยา ผลการการวิจัยพบว่า

1. ผู้มารับบริการแผนกผู้ป่วยนอกและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลพะเยา มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับบริการโรงพยาบาลพะเยา คือ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบริการทางการแพทย์ ด้านการสื่อสารข้อมูล ด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการ ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ ด้านขั้นตอนการให้บริการ

2. ผู้มารับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพะเยา มีปัญหาในการรับบริการ คือ บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรใช้วามไม่สุภาพ ระยะเวลาในการรับบริการนานเกินไป และโรงพยาบาลคับแคบ ในส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรเพิ่มพื้นที่ลานจอดรถและสถานที่สำหรับผู้มารับบริการขณะรอรับการตรวจรักษา ควรบริการผู้มารับบริการด้วยความเต็มใจและเสมอภาคกัน กระชับเวลาในการตรวจรักษาให้เร็วขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยในการรับบริการ การบริการในโรงพยาบาล ผู้รับบริการ

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Inlove_2you@hotmail.com

Abstract

This research aims to 1) analyze factors influencing service receiving of Phayao Hospital and 2) study problems and recommendations in service receiving of Phayao Hospital. The samples were 396 service receivers at Outpatient Department aged over 15 years old. They came to receive the services at registration room, patent room, diagnosis room, dispensary room and financial room between November, 2014 and February, 2015. Open-ended questionnaires were mainly used for data collection and statistics used included percentage, mean, and standard deviation. In addition, an interview session with hospital member of staff at the Outpatient Department was organized in order to analyze strengths and weaknesses of Phayao Hospital services. The results are illustrated below;

1. The total level of opinion of service receivers of Outpatient Department towards hospital services was high. In all 5 services, it was found that the opinions were in high level as respectively as follows; equipment, medical services, communication, location and servicing process.

2. There were some problems reflected by service receivers of Outpatient Department of Phayao Hospital such as insufficient amount of staff members, vulgar language of staff members, long time receiving services and narrowness of the hospital. Consequently, some recommendations were proposed. For example, there should be more parking area and waiting spaces for service receivers when waiting for diagnosis. In addition, hospital staff member should give equal service to all receivers and reduce time in diagnosis.

Keywords: Factors of service receiving, Hospital service, Service receiver

บทนำ

โรงพยาบาลเป็นสถานที่สำหรับให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ตามความต้องการของชุมชน เป็นศูนย์กลางระบบการดูแลสุขภาพอนามัยตามพระราชบัญญัติ “สถานพยาบาล พ.ศ. 2504” โรงพยาบาลหมายถึง “สถานที่รวมตลอดถึงยานพาหนะซึ่งจัดไว้ เพื่อประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการประกอบโรคศิลปะหรือจัดไว้เพื่อการประกอบกิจการอื่นด้วยการผ่าตัด ฉีดยาหรือสารใด ๆ หรือด้วยการใช้กรรมวิธีอื่นซึ่งเป็นกรรมวิธีของการประกอบโรคศิลปะ ทั้งนี้โดยการกระทำเป็นปกติธุระไม่ว่าจะได้ประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ แต่ไม่รวมถึงสถานที่ขายยาตามกฎหมายว่าด้วยการขายยาซึ่งประกอบธุรกิจขายยาโดยเฉพาะ” ในทางปฏิบัติโรงพยาบาลคือ “สถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนนั่นเอง” (สุรชาติ ฅ หนองคาย, 2538)

งานบริการรักษาพยาบาล คือ หัวใจของทุกโรงพยาบาล ผู้ป่วย ญาติ และประชาชนทั่วไป ต่างมุ่งหวังว่าเมื่อไปโรงพยาบาลจะได้รับบริการที่ดี มีคุณภาพสูงทุกครั้ง แต่เนื่องจากการปฏิบัติงานด้านรักษาพยาบาลเป็นงานที่ซับซ้อนละเอียดอ่อน มีบุคคลที่เกี่ยวข้องมากทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ประกอบกับเป็นงานที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว รวดซ้ำไม่ได้ จึงมีโอกาสเกิดความผิดพลาด ความไม่สมบูรณ์ ความรู้สึกไม่พอใจ เข้าใจผิด และสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ได้ง่าย (สมชาติ ไตรรักษา, 2540)

หน่วยงานที่มีความสำคัญในการให้บริการของโรงพยาบาลที่ผู้ป่วยแต่ละรายจะต้องผ่านเข้ามา เพื่อจะได้รับการตรวจก่อนที่จะเข้าพักหรือหลังออกจากโรงพยาบาล แล้วจะต้องมาติดตามผลการรักษาพยาบาล คือ แผนกผู้ป่วยนอก (Outpatient Department) ซึ่งเป็นบริการด่านแรกของโรงพยาบาล โดยมีงานหลัก คือ การให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยนอก ซึ่งครอบคลุมในด้านการรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสภาพ (วิศิษฐ์ พิชัย สนิท และสัมฤทธิ์ โปธา, 2538) ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า แผนกผู้ป่วยนอกมีผู้รับบริการจำนวนมาก และดูเหมือนจะเป็นสถานบริการที่มีศักยภาพสูงในการให้บริการในมุมมองของผู้รับบริการ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า โรงพยาบาลทั่วไปจะเป็นที่ที่สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการได้สูงสุด ในการที่จะรับบริการอย่างต่อเนื่อง หน่วยผู้ป่วยนอกนั้นนับว่าเป็นบริเวณที่มีผู้มารับบริการแออัดคับคั่งก่อให้เกิดความสับสน วุ่นวาย และเกิดทัศนคติที่ไม่ดีแก่ผู้รับบริการจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความไม่พอใจ (ศุภชัย คุณารัตนพฤกษ์ และดวงสมร บุญผดุง, 2532) โรงพยาบาลหลายแห่งได้รับการตำหนิและวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนเกี่ยวกับการบริการที่ล่าช้า ต้อนรับไม่ดี ไม่ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความเจ็บปวดและการรักษาพยาบาล (วรรณวิไล จันทราภา และพานิ สัตตะกลิน, 2537) ดังนั้นเป้าหมายที่สำคัญในการให้บริการ คือ การทำให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ดี รวดเร็ว ปลอดภัย และประทับใจ

ปัจจุบันโรงพยาบาลพะเยามีความพร้อมในด้านการให้บริการทั้ง บุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงาน เครื่องมือแพทย์ที่มีมาตรฐาน พื้นที่การให้บริการที่กว้างขวาง สะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก ซึ่งมีประชากรที่รับผิดชอบเป็นประชากรในเขตอำเภอเมือง, กิ่งอำเภอภูกามยาวและพื้นที่ใกล้เคียงรวมทั้งหมดประมาณ 150,000 คน เกือบทั้งหมดเป็นชาวไทยพื้นราบ ปัญหาทางสุขภาพของประชากรในพื้นที่ ได้แก่ เอดส์ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โดยโรงพยาบาลพะเยามีอัตราการให้บริการ 3 ปีย้อนหลัง ดังนี้ ปี 2555 มีอัตราการให้บริการผู้ป่วยนอก 398,472 ครั้ง อัตราการให้บริการผู้ป่วยใน 24,050 ครั้ง ปี 2556 มีอัตราการให้บริการผู้ป่วยนอก 392,991 ครั้ง โดยลดลงจากปีที่แล้ว 1.38% อัตราการให้บริการผู้ป่วยใน 24,140 ครั้ง โดยเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 0.37% และในปี 2557 (1 ตุลาคม 2556 – 31 มีนาคม 2557) มีอัตราการให้บริการผู้ป่วยนอก 205,933 ครั้ง อัตราการให้บริการผู้ป่วยใน 12,759 ครั้ง (งานเวชระเบียน โรงพยาบาลพะเยา, 2557) แต่การบริการยังไม่สามารถครอบคลุมกับจำนวนผู้ป่วยรวมทั้งผู้ป่วยไม่ได้รับการบริการอย่างทั่วถึง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ปัจจัยในด้านบริการทางการแพทย์ ขั้นตอนการให้บริการ ในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านการสื่อสารข้อมูล และด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการ มีผลต่อการใช้บริการในโรงพยาบาลพะเยา จังหวัดพะเยา และรวมถึงศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้ารับบริการของโรงพยาบาลพะเยามีอย่างน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยในด้านการบริการทางการแพทย์ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านการสื่อสารข้อมูล และด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการที่มีผลต่อการเข้ารับบริการโรงพยาบาลพะเยา 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการเข้ารับบริการโรงพยาบาลพะเยา

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. เขตพื้นที่อาศัย
5. ระดับการศึกษา
6. อาชีพ
7. รายได้
8. ความถี่ในการใช้บริการ
9. หลักประกันสุขภาพ

ตัวแปรตาม

การบริการ

1. ด้านบริการทางการแพทย์
2. ด้านขั้นตอนการให้บริการ
3. ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์
4. ด้านการสื่อสารข้อมูล
5. ด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการ

วิธีวิทยาการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพะเยา และแจกแบบสอบถามผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพะเยา กลุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณ ได้ 396 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-Ended) การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยอีก 3 คน ในการแจกแบบสอบถามโดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ 2) ปัจจัยด้านการบริการทางการแพทย์ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ด้านการสื่อสารข้อมูล และด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการของโรงพยาบาลพะเยา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการรับบริการของโรงพยาบาลพะเยา โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับปัญหาและอุปสรรคที่เจอ และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการให้บริการของโรงพยาบาลพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการวิเคราะห์ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของข้อมูลดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และทางด้านการหาจุดแข็งและจุดอ่อนในการให้บริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพะเยา

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา” สรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สถานภาพสมรส มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพลูกจ้างประจำ/ลูกจ้างชั่วคราว มีรายได้เฉลี่ย 5,001-10,000 บาท มารับบริการเฉลี่ยต่ำกว่า 5 ครั้งต่อปี และส่วนใหญ่มีมาใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา เนื่องจากใช้ตามสิทธิบัตรโครงการประกันสุขภาพ 30 บาท

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการใช้บริการ

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา ด้านบริการทางการแพทย์

ด้านบริการทางการแพทย์	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ชื่อเสียงของแพทย์ผู้รักษา	3.99	0.75	มาก
2. ความเชี่ยวชาญของแพทย์ในการรักษา	4.11	0.71	มาก
3. การดูแลและรักษาผู้ป่วยตามขั้นตอนการรักษาที่ถูกต้อง	4.06	0.74	มาก
4. การติดตามผลการรักษาของผู้ป่วย	4.05	0.77	มาก
5. การให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีดูแลรักษาตนเองให้กับผู้ป่วย	3.96	0.74	มาก
6. อัจฉริยะของเจ้าหน้าที่และแพทย์ที่มีต่อผู้ป่วย	3.90	0.89	มาก
7. ความรวดเร็วในการให้บริการ	3.61	1.00	มาก
8. ความเสมอภาคในการให้บริการผู้ป่วย	3.66	0.89	มาก
9. ความเอาใจใส่และจดจำผู้ป่วย	3.79	0.84	มาก
เฉลี่ยรวม	3.90	0.81	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านบริการทางการแพทย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเชี่ยวชาญของแพทย์ในการรักษา (ค่าเฉลี่ย 4.11) รองลงมา คือ การดูแลและรักษาผู้ป่วยตามขั้นตอนการรักษาที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.06) การติดต่อผลการรักษาของผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 4.05) ชื่อเสียงของแพทย์ผู้รักษา (ค่าเฉลี่ย 3.99) การให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีดูแลรักษาตนเองให้กับผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.96) อัจฉริยะไม่ตรีของเจ้าหน้าที่และแพทย์ที่มีต่อผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.90) ความเอาใจใส่และจดจำผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.79) ความเสมอภาคในการให้บริการผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.66) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความรวดเร็วในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา ด้านขั้นตอนการให้บริการ

ด้านขั้นตอนการให้บริการ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ความชัดเจนของผังแสดงขั้นตอนและคำอธิบายการให้บริการ	3.87	0.70	มาก
2. การบันทึกข้อมูลการรักษาของผู้ป่วยทุกครั้งที่ได้รับการรักษา	4.00	0.78	มาก
3. ความสะดวกรวดเร็วในการลงทะเบียนผู้ป่วย	3.33	0.77	ปานกลาง
4. ความสะดวกรวดเร็วในการชำระค่าบริการ	3.01	0.81	ปานกลาง
5. ความสะดวกรวดเร็วในการรับยาหรือเวชภัณฑ์	3.35	0.88	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.51	0.79	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านขั้นตอนการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูลการรักษาของผู้ป่วยทุกครั้งที่ได้รับบริการรักษา (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาคือ ความชัดเจนของผังแสดงขั้นตอนและคำอธิบายการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.87) ความสะดวกรวดเร็วในการรับยาหรือเวชภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.35) ความสะดวกรวดเร็วในการลงทะเบียนผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.33) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสะดวกรวดเร็วในการชำระค่าบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.01) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์

ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
1. คุณภาพและความทันสมัยของเครื่องมือทางการแพทย์	3.97	0.77	มาก
2. ความพร้อมในการใช้งานของเครื่องมือทางการแพทย์	4.04	0.76	มาก
3. ความพร้อมในการใช้งานของอุปกรณ์ในการปฏิบัติการกู้ชีพ เช่น ยา ออกซิเจน	4.09	0.75	มาก
4. ความสะอาดของเครื่องมือทางการแพทย์	4.09	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	4.04	0.77	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพร้อมในการใช้งานของอุปกรณ์ในการปฏิบัติการกู้ชีพ เช่น ยา ออกซิเจน เป็นต้น และความสะอาดของเครื่องมือทางการแพทย์ (ค่าเฉลี่ย 4.09) รองลงมาคือ ความพร้อมในการ

ใช้งานของเครื่องมือทางการแพทย์ (ค่าเฉลี่ย 4.04) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คุณภาพและความทันสมัยของเครื่องมือทางการแพทย์ (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา ด้านการสื่อสารข้อมูล

ด้านการสื่อสารข้อมูล	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ระบบการให้ข้อมูลข่าวสารทันสมัยและเข้าถึงผู้ป่วย เช่น เว็บไซต์ บัญชีปิดประกาศ เป็นต้น	3.94	0.73	มาก
2. การจัดบอร์ดนิทรรศการให้ความรู้	3.86	0.74	มาก
3. เอกสารวารสาร แผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ	3.81	0.79	มาก
4. เจ้าหน้าที่สื่อสารและให้ข้อมูลผู้ป่วย	3.88	0.81	มาก
5. ความทันสมัยของระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้ป่วย	3.92	0.80	มาก
6. ความถูกต้องครบถ้วนในการจัดเก็บข้อมูลของผู้ป่วย	3.94	0.75	มาก
เฉลี่ยรวม	3.89	0.77	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านการสื่อสารข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ระบบการให้ข้อมูลข่าวสารทันสมัยและเข้าถึงผู้ป่วย เช่น เว็บไซต์ บัญชีปิดประกาศ เป็นต้น และความถูกต้องครบถ้วนในการจัดเก็บข้อมูลของผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมาคือ ความทันสมัยของระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.92) เจ้าหน้าที่สื่อสารและให้ข้อมูลผู้ป่วย (ค่าเฉลี่ย 3.88) การจัดบอร์ดนิทรรศการให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.86) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เอกสารวารสาร แผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย
ที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา ด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการ

ด้านการสื่อสารข้อมูล	ระดับความคิดเห็น		การแปลผลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	คะแนน
1. ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้งของโรงพยาบาล	3.92	0.71	มาก
2. ความเหมาะสมของห้องตรวจผู้ป่วยนอก	3.86	0.68	มาก
3. ความสะอาดของห้องน้ำ	3.68	0.87	มาก
4. ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน บันได ลิฟต์	3.68	0.93	มาก
5. ความเพียงพอของบริการที่จอดรถ	3.37	0.79	ปานกลาง
6. การเชื่อมโยงของตึกอาคารมีความเหมาะสม	3.58	0.74	มาก
เฉลี่ยรวม	3.68	0.78	มาก

จากตาราง 14 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้งของโรงพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 3.92) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของห้องตรวจผู้ป่วยนอก (ค่าเฉลี่ย 3.86) ความสะอาดของห้องน้ำ และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน บันได ลิฟต์ (ค่าเฉลี่ย 3.68) การเชื่อมโยงของตึกอาคารมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.58) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความเพียงพอของบริการที่จอดรถ (ค่าเฉลี่ย 3.37) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการ

ปัญหาโดยส่วนใหญ่ที่ผู้มารับบริการพบเจอ คือ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในช่วงเทศกาลหรือวันบริการที่มีผู้มารับบริการจำนวนมาก ทำให้รอคิวในการรับบริการนานบุคลากรพูดจาไม่สุภาพ อธิบายขั้นตอนการให้บริการไม่ชัดเจน ระยะเวลาในการรอคิวเพื่อการรับบริการนานเกินไป และโรงพยาบาลคับแคบ เกิดการแออัดของผู้รับบริการในขณะที่รับการตรวจรักษา

ข้อเสนอแนะจากผู้มารับบริการ คือ ด้านสถานที่ สถานที่ที่ให้บริการทางการแพทย์ คับแคบและไม่เพียงพอต่อผู้รับบริการ ควรมีการเพิ่มเก้าอี้สำหรับผู้มารับบริการสามารถนั่งขณะรอรับบริการ สถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อความต้องการ ควรจะเพิ่มสถานที่จอดรถให้มากขึ้นด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ควรให้บริการทั้งด้านการรักษาพยาบาล และด้านอภัยาคัย แก่ผู้มารับบริการทางการแพทย์ทุกคนด้วยความเต็มใจและเสมอภาคกัน ด้านเวลาในการตรวจรักษา ระยะเวลาขณะที่ผู้รับบริการรอการตรวจรักษานานมาก โดยอาจเพิ่มปริมาณจำนวนแพทย์ต่อเวรทำการเพิ่มขึ้นในช่วงที่มีผู้มารับบริการจำนวนมาก เพื่อให้บริการตรวจรักษาอย่างเพียงพอกับปริมาณผู้รับบริการ

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงพยาบาลพะเยา

จุดแข็งของโรงพยาบาลพะเยา

เนื่องจากโรงพยาบาลพะเยาเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดพะเยา และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีแพทย์ที่มีความชำนาญ และแพทย์เฉพาะทางเกือบทุกสาขา ประจำโรงพยาบาล เป็นศูนย์ฝึกนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก ทำให้ไม่ประสบปัญหาขาดแพทย์ มีระบบพยาบาลที่ชัดเจน สะดวก และรวดเร็ว มีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย พร้อมให้บริการเกือบทุกสาขา มียาและเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงได้รับมาตรฐาน อยู่ใกล้แหล่งชุมชน สะดวกต่อการเดินทางมาใช้บริการ และรองรับทุกสิทธิ์การรักษา เช่น โครงการเบิกจ่ายตรง โครงการประกันสังคม บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ โครงการ 30 บาท เป็นต้น

จุดอ่อนของโรงพยาบาลพะเยา

เนื่องด้วยโรงพยาบาลพะเยาเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดพะเยา ทำให้มีผู้มารับบริการต่อวันเป็นจำนวนมาก ทำให้บุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ใช้ระยะเวลามากในการให้บริการ ทั้งในด้านการรอคิวตรวจรักษา รอคิวรับยา/เวชภัณฑ์ รอคิวชำระเงิน ไม่มีศูนย์กลางการสื่อสารที่แท้จริง ทำให้แต่ละแผนกในโรงพยาบาลได้รับข้อมูลล่าช้า ข้อจำกัดในเรื่องเครื่องมือเทคโนโลยี ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการประมวลผลของระบบคอมพิวเตอร์ได้ทันที่ และการเข้าถึงชุมชนเพื่อตั้งศักยภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพ

สรุปผลและอภิปรายผล

การดำเนินการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา พบว่า ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ปี สถานภาพสมรส อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองพะเยา ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพลูกจ้างประจำ/ลูกจ้างชั่วคราว รายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,001-10,000 บาท ใช้บริการต่ำกว่า 5 ครั้งต่อปี และใช้สิทธิ์การรักษาโครงการรักษาสุขภาพ 30 บาท

การศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพะเยา พบว่า ผู้รับบริการมีระดับความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีระดับความคิดเห็นในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านบริการทางการแพทย์ ทั้งนี้เพราะ โรงพยาบาลพะเยาได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งทำให้มีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย และได้รับมาตรฐาน มีแพทย์ที่เชี่ยวชาญและชำนาญในการวินิจฉัยรักษา มีแพทย์เฉพาะทางทุกสาขา และยังเป็นศูนย์ฝึกนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิกร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชไมพร พุ่มเกิด (2554) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการศูนย์ศรัทธาพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการ ส่วนที่มากที่สุดคือ การมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย สะอาด ปลอดภัยในการรักษาโรค รองลงมาคือ ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงในการรักษาและวินิจฉัยโรคอยู่ในระดับมาก

ส่วนระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการในด้านการสื่อสารข้อมูล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะมีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน มีเทคโนโลยีช่วยทำให้สะดวกสบาย และลดขั้นตอนการสื่อสารลงได้ ทำให้การสื่อสารกระชับและเข้าใจง่ายที่สุด

ส่วนระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการในด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่บริการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ บริเวณของโรงพยาบาลพะเยามีอาณาเขตกว้างขวาง มีการจัดโครงสร้างของแต่ละแผนกหรือเชื่อมโยงอาคารกันได้เหมาะสม จุดบริการประเภทเดียวกันอยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อความสะดวกแก่ผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ ทัดดาว คำยอดใจ ได้ศึกษาเรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ของผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐบาล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความคิดเห็นในด้านสถานที่ที่มีความสำคัญมาก คือ โรงพยาบาลอยู่ไม่ไกลเกินไป มีความสะอาด มีการจัดสภาพแวดล้อมได้ดี รongลงมาจากด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่ารักษาพยาบาลมีความสำคัญมากที่สุด

และในส่วนขอระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการในด้านการสื่อสารข้อมูล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะมีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน มีเทคโนโลยีช่วยทำให้สะดวกสบาย และลดขั้นตอนการสื่อสารลงได้ ทำให้การสื่อสารกระชับและเข้าใจง่ายที่สุด ส่วนในด้านขั้นตอนการบริการ มีระดับความคิดเห็นของผู้บริการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะในแต่ละแผนกให้บริการ จะมีป้ายประกาศขั้นตอนการรับบริการให้ผู้มารับบริการทราบอย่างชัดเจน มีการกระชับขั้นตอนการให้บริการ และเรียงลำดับขั้นตอนตั้งแต่ลงทะเบียนจนถึงชำระค่าบริการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของการให้บริการซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล พิณทิสืบ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสุขภาพของผู้ประกันตนที่ใช้สิทธิประกันสังคมในสถานพยาบาล จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยในด้านกระบวนการให้บริการ และด้านการให้คำแนะนำและข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลางเนื่องด้วยจำนวนผู้มารับบริการมีจำนวนมาก ทำให้การสื่อสารข้อมูลไม่ทั่วถึงหรือไม่ครบถ้วน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลพะเยา และได้วิเคราะห์หาจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงพยาบาลพะเยา ซึ่งจุดแข็ง ได้แก่ โรงพยาบาลพะเยาเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดพะเยา และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีแพทย์ที่มีความชำนาญ และแพทย์เฉพาะทางเกือบทุกสาขา ประจำโรงพยาบาล เป็นศูนย์ฝึกนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก ทำให้ไม่ประสบปัญหาขาดแพทย์ มีระบบพยาบาลที่ชัดเจน สะดวก และรวดเร็ว มีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย พร้อมให้บริการเกือบทุกสาขา มียาและเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงได้รับมาตรฐาน อยู่ใกล้แหล่งชุมชน สะดวกต่อการเดินทางมาใช้บริการ และรองรับทุกสิทธิ์การรักษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการตอบแบบสอบถามจากผู้รับบริการในด้านการบริการทางการแพทย์ ในระดับมาก ที่มีแพทย์ที่มีความชำนาญและมีแพทย์เฉพาะทาง และในด้านขั้นตอนการให้บริการ ในระดับมาก ที่มีป้ายบอกขั้นตอนการให้บริการทุกแผนก และมีการเรียงลำดับขั้นตอนตั้งแต่ลงทะเบียนจนถึงชำระค่าบริการที่เหมาะสม ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ โรงพยาบาลพะเยาเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดพะเยา ทำให้มีผู้มารับบริการต่อวันเป็นจำนวนมาก ทำให้บุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ใช้ระยะเวลามากในการให้บริการ ทั้งในด้านการรอคิวตรวจรักษา รอคิวรับยา/เวชภัณฑ์ รอคิวชำระเงิน ไม่มีศูนย์กลางการสื่อสารที่แท้จริง ทำให้แต่ละแผนกในโรงพยาบาลได้รับข้อมูลล่าช้า ข้อจำกัดในเรื่องเครื่องมือเทคโนโลยี ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการประมวลผลของระบบคอมพิวเตอร์ได้ทันที่ และการเข้าถึงชุมชนเพื่อดึงศักยภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการตอบแบบสอบถามจากผู้รับบริการ ในส่วนของปัญหาในการรับบริการ คือ บุคลากรไม่เพียงพอในช่วงเทศกาลหรือวันบริการที่มีผู้มารับบริการจำนวนมาก ทำให้รอคิวในการรับบริการนาน บุคลากรพูดจาไม่สุภาพ อธิบายขั้นตอนการให้บริการไม่ชัดเจน ควบคุมอารมณ์ของผู้ให้บริการไม่ได้ การรอคิวในการรับบริการนานเกินไป เนื่องจากมีผู้มารับบริการจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ และบริเวณโรงพยาบาลคับแคบ เกิดการแออัดของผู้รับบริการในขณะที่รับการตรวจรักษา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลพะเยา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านบริการทางการแพทย์จากการศึกษา พบว่า ความรวดเร็วในการให้บริการมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ดังนั้นโรงพยาบาลพะเยา ควรจะเพิ่มเจ้าหน้าที่บุคลากรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้มารับบริการ เพื่อจะได้ลดระยะเวลาในการให้บริการน้อยลง 2) ด้านขั้นตอนการให้บริการจากการศึกษา พบว่า ความสะดวกรวดเร็วในการชำระค่าบริการ มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

เนื่องจากการชำระค่าบริการต้องตรวจสอบสิทธิ์การรักษาก่อน ทำให้เกิดความล่าช้าหลายขั้นตอน ดังนั้นโรงพยาบาลพะเยา ควรที่จะเพิ่มจุดชำระค่าบริการเพิ่ม และควรให้ผู้รับบริการตรวจสอบสิทธิ์การรักษาก่อนมาชำระค่ารักษาพยาบาลเพื่อลด ขั้นตอนในการชำระค่าบริการลง 3) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการศึกษา พบว่า คุณภาพและความทันสมัยของเครื่องมือ ทางการแพทย์ มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ดังนั้นโรงพยาบาลพะเยาควรเปลี่ยนเครื่องมือทางการแพทย์ใหม่ เพื่อที่จะได้ ตอบสนองความต้องการทางการแพทย์ได้มากยิ่งขึ้น 4) ด้านการสื่อสารข้อมูล จากการศึกษา พบว่า เอกสาร วารสาร และ แผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ดังนั้นโรงพยาบาลพะเยาควรสั่งการให้แต่ละแผนก การตรวจโรค ทำเอกสารความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ วิธีป้องกัน และการรักษาตัวเอง เพื่อแจกหรือให้ความรู้แก่ผู้มารับบริการ และ 5) ด้านทำเลที่ตั้ง/สถานที่ให้บริการจากการศึกษา พบว่า ความเพียงพอของสถานที่บริการจอดรถ มีระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด ดังนั้นโรงพยาบาลพะเยาควรจัดสรรสถานที่รองรับผู้มารับบริการ โดยที่ปรับพื้นที่บริเวณหลังโรงพยาบาลให้เรียบ เพื่อใช้เป็นสถานที่บริการจอดรถ จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการได้อย่างเพียงพอ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ เป็นเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร.สุจิตรา วสุวัต อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ศึกษารัฐศึกษาซึ่งในความกรุณาดังกล่าว และสำนักในพระคุณของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ ท่านเจ้าของเอกสาร และงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัย และคณะ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแก้ไขแบบสอบถามตลอดจนเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้านี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาพระพุทธรูปคุณแห่งปิตรมารดา บูรพาจารย์ ตลอดจนจนถึงผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุน ชี้แนะและให้กำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงมาด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

งานเวชระเบียนโรงพยาบาลพะเยา. (2557). **ข้อมูลบริการ**. พะเยา: โรงพยาบาลพะเยา.

ชูไมพร พุ่มเกิด. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการศูนย์ศรีพัฒน์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ของประชาชน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานกระบวนการวิชา 751490, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

หัตตดาว คำยอดใจ. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ของผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐบาล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานกระบวนการวิชา 751490, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ไพศาล พิมพ์สีบ. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสุขภาพของผู้ประกันตนที่ใช้สิทธิประกันสังคม ในสถานพยาบาล จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ ส.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ศุภชัย คุณารัตนพฤกษ์ และดวงสมร บุญผดุง. (2532). **การศึกษาความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ด้านรักษาพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป**. กรุงเทพฯ: วชิรินทร์.

สมชาติ ไตรรักษา. (2540). **การบริหารโรงพยาบาลยุคใหม่**. **เอกสารวิชาการสมาคมผู้บริหารโรงพยาบาล ประเทศไทย ชุดที่ 7**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตและพัฒนาสื่อสาธาณสุข.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุรชาติ ฒ หนองคาย. (2540). **หลักการบริหารและการพัฒนาองค์การสาธารณสุข**. ม.ป.ส.: ม.ป.พ.

วรรณวิไล จันทราภา และพานี สีตกะสิน. (2537). **การบริหารการพยาบาลในโรงพยาบาล** (พิมพ์ครั้งที่ 5).

เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารโรงพยาบาล 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

วิศิษฐ์ พิชัย สนิท และสัมฤทธิ์ โปธา. (2538). **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริการโรงพยาบาล** (พิมพ์ครั้งที่ 5).

นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ
ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา

Factors Influencing Morale of Operational Employees at the Bank for Agriculture
and Agricultural Cooperatives in Phayao Province

ราชันย์ แก้วประภา^{1*} และบังอร สวัสดิ์สุข²

Rachan Kaewprapa^{1*} and Bungon Sawatsuk²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา ประชากรจำนวน 210 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 188 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงาน ธ.ก.ส. สำนักงานจังหวัดพะเยามากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.65$) และน้อยที่สุด คือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.28$)

คำสำคัญ: ขวัญและกำลังใจ พนักงานปฏิบัติการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : maetam01@hotmail.com

Abstract

The objective of the study was to determine factors Influencing morale of operating staff at the Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives in Phayao Province. The samples included of 188 operating staff. The questionnaire was used as research tool to measure the level of the morale. The statistics used in the study were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results shows that the level of morale in job performance of operating staff at the Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives in Phayao province was at a high level in dimension of the relationship with colleague ($\bar{X} = 3.93$). The relationship with the management team was second high level of morale in job performance of operating staff at the bank ($\bar{X} = 3.65$). Then the compensation and welfare were in lower level of morale in job performance of operating staff at the Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives ($\bar{X} = 3.28$).

Keywords: Working Morale, operating staff, Bank for Agriculture and Agricultural Co-operative, Phayao province

บทนำ

การแข่งขันทางธุรกิจที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้องค์กรทางธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน และพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลง นักบริหารยุคใหม่ถือว่ามนุษย์เป็นทุนอย่างหนึ่งที่มีคุณค่าแตกต่างจากทุนในความหมายเดิม คือ เงิน เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งใช้แล้วหมดไปหรือต้องคุณค่าไปตามกาลเวลา แต่ทุนมนุษย์หากใช้ให้ดีจะมีแต่เพิ่มคุณค่าให้กับองค์กรมากขึ้นตามกาลเวลา (วิทยา ต้านธำรงกุล, 2546) การบริหารจัดการและเตรียมบุคลากร จึงเป็นภารกิจสำคัญในการส่งมอบบริการที่ดีให้ลูกค้าพึงพอใจและผูกพันต่อ ธ.ก.ส. (ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2557)

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ให้ความสำคัญกับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ได้แก่ ด้านบุคลากรและด้านเทคโนโลยี เนื่องจากบุคลากรเป็นกลไกขับเคลื่อนภารกิจของธนาคารให้บรรลุเป้าหมาย หากบุคลากรขาดทักษะความรู้ความสามารถ หรือจำนวนไม่เพียงพอจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของ ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2556) ปัจจัยเสี่ยงด้านกำลังคน จะได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายบุคลากรไปปฏิบัติงานในส่วนงานอื่น บุคลากรใหม่ที่มาทดแทนแม้จะมีความสามารถในการเรียนรู้งาน แต่ยังขาดความเชี่ยวชาญประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จึงต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ ประกอบกับมีงานเร่งด่วนด้านนโยบายรัฐเข้ามาแทรกการปฏิบัติงานปกติ นอกจากนี้อัตราการเข้าออกของพนักงาน ธ.ก.ส.ระดับประเทศ ในรอบ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2556 มีพนักงานบรรจุใหม่รวม 14,845 คน และพ้นสภาพ 9,752 คน ซึ่งทำให้มีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์กรเช่นกัน (ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2557)

พนักงานระดับปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรสามารถให้บริการ ให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหาให้ลูกค้าได้ ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและยินดีที่จะมารับบริการอย่างสม่ำเสมอ พนักงานระดับปฏิบัติการเหล่านี้ถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนมากที่สุดในองค์กรจำนวน 86.80 เปอร์เซ็นต์ ในระดับประเทศและ จำนวน 85.58 เปอร์เซ็นต์ใน ธ.ก.ส.จังหวัดพะเยา ฉะนั้นย่อมมีทัศนคติในการทำงาน

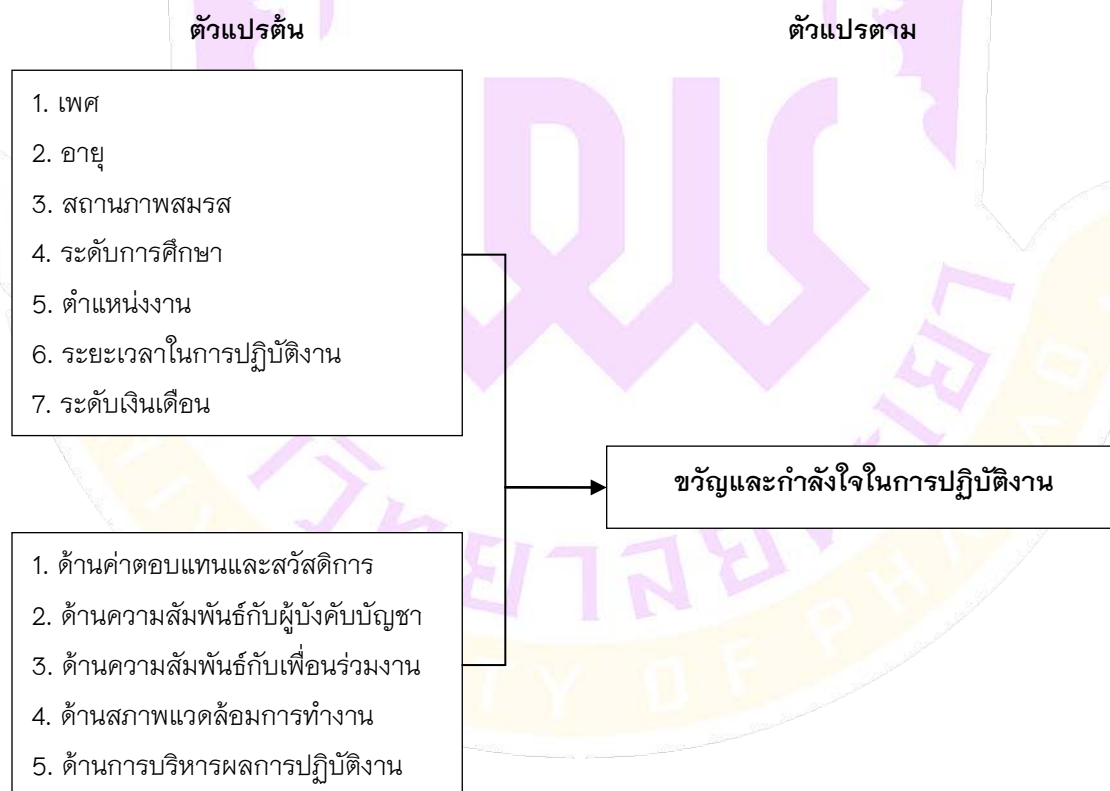
ความแตกต่างของพฤติกรรม ลักษณะนิสัย รูปแบบการดำเนินชีวิต และการทำงานที่หลากหลาย อันจะส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างแน่นอน นอกจากนี้ จังหวัดพะเยายังเป็นขอบเขตในการศึกษาในครั้งนี้ มีความหลากหลายของสภาพแวดล้อมตามที่ตั้งอยู่ เช่น สาขาในเขตอำเภอเมือง และสาขาในเขตรอบนอก ซึ่งพนักงานอาจมีขวัญและกำลังใจในการทำงานที่ต่างกัน

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นพนักงานคนหนึ่งของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานจังหวัดพะเยา มีความสนใจที่จะศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการบริหารองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพการบริหารงานที่แท้จริง นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปสู่ผู้บริหารระดับสูง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจการจ้ดระบบการวางแผนบริหารบุคคล กระบวนการเสริมแรงให้บุคคลในหน่วยงาน และเป็นแนวทางไปสู่การบริหารงานในองค์กรอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานเชิงคุณภาพด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีต่อส่วนรวมขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจของพนักงานระดับปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยส่งแบบสอบถามให้กับพนักงานระดับปฏิบัติการ 1-9 และพนักงานบริการ 1-3 ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานจังหวัดพะเยา โดยมุ่งศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา ใน 5 ด้าน คือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์กับคู่บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และด้านการบริหารผลการปฏิบัติงาน แบบสอบถามที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ (Rating Scale) โดยแบ่งระดับ มาตราส่วนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แทนค่าด้วย 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

สำหรับการแปลผลค่าคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จะใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นตัวสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาจากตัวอย่างทั้งหมด โดยที่ค่าเฉลี่ยได้จากการประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จะมีทศนิยม 2 ตำแหน่ง ดังนั้นจึงต้องกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วงตามหลักการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงมาก

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำมาก

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.60 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48.40

อายุของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 31 ปี – 39 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.20 รองลงมาคือ 40 ปี – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 33 และน้อยที่สุดคือ 50 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.20

สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.20 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 35.10 และน้อยที่สุดคือ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 3.70

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.80 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.50 และน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.70

ตำแหน่งงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในตำแหน่งพนักงานระดับ 4 – 7 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.50 รองลงมาคือ พนักงานระดับ 8 – 9 คิดเป็นร้อยละ 23.40 และน้อยที่สุดคือ พนักงานระดับ 1 – 3 และพนักงานบริการ 1 – 3 คิดเป็นร้อยละ 1.10

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 2 ปี – 4 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.60 รองลงมาคือ 20 ปี – 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.60 และน้อยที่สุดคือ 25 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8

ระดับเงินเดือนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 10,000 บาท – 19,999 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.70 รองลงมาคือ 40,000 บาท – 49,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 16 และน้อยที่สุดคือ 90,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.50

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฯ

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	3.28	.675	ปานกลาง
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	3.65	.734	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.93	.625	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.64	.682	มาก
5. ด้านการบริหารผลการปฏิบัติงาน	3.52	.725	มาก
รวม	3.60	.507	มาก

จากตารางที่ 1 ภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และน้อยที่สุดคือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) รายละเอียดมีดังนี้

ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$) ทั้งนี้เพราะเงินโบนัสประจำปีทำให้ท่านมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาได้แก่ พนักงานได้รับความสะดวกสบายทุกครั้งเมื่อใช้สิทธิสวัสดิการการรักษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และน้อยที่สุดคือ เงินเดือนและค่าตอบแทนมีความเหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องหารายได้เสริม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$)

ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ทั้งนี้เพราะผู้บังคับบัญชาให้เกียรติและเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานจนเต็มความสามารถ เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาได้แก่ ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และน้อยที่สุดคือ พนักงานยึดผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานและการใช้ชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$)

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) ทั้งนี้เพราะพนักงานมีความสุขเมื่อได้ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานทุกคน เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาได้แก่ พนักงานและเพื่อนร่วมงานให้เกียรติในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และผู้ร่วมงานให้ความช่วยเหลือกันในกรณีที่เพื่อนร่วมงานได้รับความเดือดร้อน อยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X} = 4.01$) และน้อยที่สุดคือ พนักงานได้มีโอกาสพบปะสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานนอกเวลางานหรือในโอกาสพิเศษต่าง ๆ และเพื่อนร่วมงานยินดีสละเวลาให้พนักงานเสมอเมื่อพนักงานต้องการ อยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X} = 3.79$)

ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) พบว่า สถานที่ทำงานของพนักงานมีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาได้แก่ มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทำงานอย่างพอเพียงและสะดวกสบาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) และน้อยที่สุดคือ มีห้องพัก และห้องปฏิบัติศาสนกิจที่เป็นส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$)

ด้านการบริหารผลการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) พบว่า ความโปร่งใสของกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาได้แก่ ความเป็นธรรมของผลการประเมินที่พนักงานได้รับเมื่อเทียบกับบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกัน ใน อ.ก.ส. อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) และน้อยที่สุดคือ ความเหมาะสมของผลการประเมินที่พนักงานได้รับเมื่อเทียบกับความทุ่มเทให้กับงานของพนักงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$)

สรุปผลและอภิปรายผล

การดำเนินการศึกษาวิจัยและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นด้านที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) ซึ่งสอดคล้องกับ นริศชา ภูกลีบ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความสามารถของตนเอง น้อยคนที่สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ซึ่งสอดคล้องกับ พรรณทิวา วรณพฤษ์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บังคับบัญชานอกจากจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานแล้ว ยังเป็นผลให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และน้อยที่สุดคือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) ซึ่งสอดคล้องกับ ไครตรีย์ จุฑานนท์ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า หากพนักงานได้รับค่าตอบแทนด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรมจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและทำให้มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันหากพนักงานรู้สึกได้ว่ารายได้และสวัสดิการที่เขาได้รับไม่เพียงพอ หรือไม่สะท้อนความจริงระหว่างรายได้กับปริมาณงาน ความสามารถ และความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตของพนักงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความอนุเคราะห์จาก ดร.บังอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข กระทั่งทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา ทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อคิดเห็นในศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเป็นอย่างดี ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอด

ความรู้และมวลประสบการณ์อันทรงคุณค่า ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ คอยให้ความช่วยเหลือ และคอยให้คำปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษาและคอยกระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจให้สำเร็จ ประโยชน์คุณค่าและความดีของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ หากบังเกิดต่อการศึกษาและสังคม ด้วยประการใด ๆ ผู้ศึกษาขอมอบคุณความดีเหล่านี้ เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความรักความเคารพและตอบแทนพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2556). **รายงานกิจการประจำปี รอบปีบัญชี 2556**

(1 เมษายน 2556 – 31 มีนาคม 2557). กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

นริศชา ภูักลิบ. (2555). **การทำงานเป็นทีม**. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2557, จาก http://www.idd.go.th/web_psd/knowledge/knowledge/2555/sarei24.pdf

ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์. (2557). **แผนธุรกิจ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ปีบัญชี 2557**. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

พรรณนทิวา วรณพฤกษ์. (2553). **การสร้างความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา**. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2557, จาก <https://www.l3nr.org/posts/378114>

วิทยา ด้านธำรงกุล. (2546). **การบริหาร = Management** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เชิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

ไตรตรีย์ จุฑานนท์. (2546). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการระบบบริหารราชการไทย**. อุตรดิตถ์: สถาบันราชภัฏ อุตรดิตถ์.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาที่ดินและแนวโน้มราคาที่ดินในอนาคต: บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Factors Affecting the Price of Land and the Trend of Land Prices in the Future: In Front of University of Phayao Area, Muang District, Phayao Province

ณิชชา ปุณศรีณย์^{1*} และวิฑนน์มนภัทร พุทธรวิโรตม์ผล²
Nitcha Poonsaran^{31*} and Vidamanabhattha Buddhavarotamaphala²

บทคัดย่อ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2536-2557 และแนวโน้มราคาที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี คือ ความหมายของที่ดินในเชิงเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีอุปสงค์และอุปทานของที่ดิน ทฤษฎีและแบบจำลองเกี่ยวกับที่ดินในเขตเมือง ระเบียบวิธีการศึกษา ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ของหน่วยงานต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive) เป็นการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ดินตามสภาพพื้นที่ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์ถึงความสำคัญ และอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อราคาที่ดิน ด้วยการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square-OLS) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Eviews แบ่งพื้นที่การศึกษาออกเป็นสามบริเวณ คือ 1) ที่ดินทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ระยะไม่เกิน 40 เมตร, 2) ที่ดินติดถนน ซอย ทาง ระยะไม่เกิน 40 เมตร และ 3) ที่ดินหน่วยนอกเหนือ (ที่ดินตาบอด)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) คือ ราคาที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ของปีที่ผ่าน เนื่องจากมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินติดถนน ซอย ทาง คือ ราคาที่ดินติด ถนน ซอย ทาง ของปีที่ผ่าน และการปรับราคาที่ดินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ เนื่องจากมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินหน่วยนอกเหนือ คือ ราคาที่ดินหน่วยนอกเหนือของปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาแนวโน้มราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 ราคาที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ -แม่สาย) ในปี พ.ศ. 2558 มีราคาที่ดินลดลงร้อยละ 42.80 แล้วจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2559-2562 เฉลี่ยร้อยละ 4.92 ต่อปี ส่วนที่ดินติดถนน ซอย ทาง ในปี พ.ศ. 2558

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

³Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : rachada.t@hotmail.com

มีราคาที่ดินลดลงร้อยละ 29.63 แล้วจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2559-2562 เฉลี่ยร้อยละ 4.36 ต่อปี ส่วนที่ดินหน่วยนอกเหนือ (ที่ดินตาบอด) ในปี พ.ศ. 2558 มีราคาที่ดินลดลงร้อยละ 31.00 แล้วจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2559-2562 เฉลี่ยร้อยละ 3.32 ต่อปี

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดิน แนวโน้มราคาที่ดิน

Abstract

In this study aims to analyze the economic factors that affect the price of the land during the year 2535-2557 and trends in land prices during the year 2558-2562 in front of Phayao university is meant by the concept and theory of land in economics, demand and supply of land, theories and models of land in urban areas. Education Methodology uses the secondary data collection methods of various agencies are descriptive analysis to analyze the facts of land to the area and quantitative analysis to analyze the importance and the influence of the various factors that affect the price of land. By analyzing the correlation of a variable with the least squares method (Ordinary Least Square-OLS) using the software package Eviews. The study area is divided into three areas: 1) Highway no.1 land (Bangkok-Mae-Sai) distance up to 40 meters, 2) road-way land the distance up to 40 meters, and 3) land units apart. (Blinded land).

The results showed the factor which was affected the price of Highway no.1 land was the previous year price of Highway no.1 land due to 0.05 statistical significant impact. Factors that affected the price of road-way land was the previous year of road-way land and the price adjustment by the Treasury Department due to 0.05 statistical significant impact. Factors that affected the price of blinded land was the previous year of blinded land due to 0.05 statistical significant impact.

The study of trends in land prices in front of Phayao University during the year 2558-2562 for Highway no.1 land in the year 2558 is decreased 42.80% and then increased steadily in the year from 2559 to 2562 averaged 4.92% per year, the road-way land in the year 2558 is decreased 29.63% and then increased steadily in the year from 2559 to 2562 averaged 4.36% per year, the blinded land in 2558, with land prices fell 31.00% and then increased steadily in the year From 2559 to 2562 averaged 3.32% per year.

Key words: economic factors, Trend of Land Prices

บทนำ

เทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ทั้งหมด 131 ตารางกิโลเมตร (เทศบาลตำบลแม่กา, 2557) ลักษณะเด่น คือ เป็นตำบลหน้าด่านก่อนเข้าสู่ตัวจังหวัดพะเยา ทอดตัวในแนวทิศเหนือ-ใต้ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ในปี พ.ศ. 2538 มหาวิทยาลัยนเรศวรได้จัดทำโครงการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่จังหวัดพะเยาขึ้น ให้ก่อตั้งเป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยนเรศวรเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2538 และในวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา นับตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยพื้นที่ด้านหน้ามหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ตามการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น มีการพัฒนาสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด คือ จากการใช้ประโยชน์เป็นที่เกษตรกรรม ที่อยู่อาศัยสลับกับที่ว่างเปล่าไปเป็นการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และที่อยู่อาศัยหนาแน่น เนื่องจากอุปสงค์ของที่ดินมีขอบข่ายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการที่ดินที่เพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการจัดสรรที่ดินสนองความต้องการนั้น ๆ เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพยากรที่สำคัญในด้านปัจจัยการดำรงชีพของมนุษย์ (โกรสร คือประโดม, 2542) และเป็นแหล่งสนองความต้องการในการบริโภคของมนุษย์แทบทุกด้าน จนทำให้ราคาที่ดินในบริเวณดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นมาก ประกอบกับพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยามีข้อจำกัดด้านเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เช่น โฉนดที่ดิน, นส.3 ก และ นส.3 มีจำนวนน้อยมาก สวนทางกับความต้องการใช้ที่ดินในพื้นที่ จากสถิติการดำเนินการกิจกรรมเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ในตำบลแม่กา 201 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 53.36 ของอำเภอเมืองพะเยา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

จากรายงานสรุปการประเมินราคาที่ดินรอบบัญชีปี พ.ศ. 2555-2558 ของกรมธนารักษ์ พบว่า ราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยาปรับเพิ่มขึ้นร้อยละ 200-809.09 เมื่อเทียบกับราคาประเมินที่ดินในรอบบัญชี พ.ศ. 2551-2554 (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา, 2554) ปัญหาราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากราคาที่ดินเปรียบเสมือนเครื่องวัดและประเมินมูลค่าที่ดิน เป็นต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ ถ้าหากราคาที่ดินไม่สะท้อนราคาที่แท้จริงได้ย่อมไม่สามารถทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินไปได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น ราคาที่ดินสูงเกินไปทำให้ยากต่อการพัฒนาที่ดิน ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางเศรษฐกิจได้ เพราะนอกจากผู้ประกอบการจะประสบปัญหาการใช้เงินทุนจำนวนมากในการจัดหาที่ดินแล้วยังต้องเผชิญปัญหาการตลาดในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัว นักลงทุนอาจประสบปัญหาการประกอบการที่ไม่คุ้มทุนหรือใช้ระยะเวลาคืนทุนนานมากจนอาจตัดสินใจล้มเลิกโครงการได้

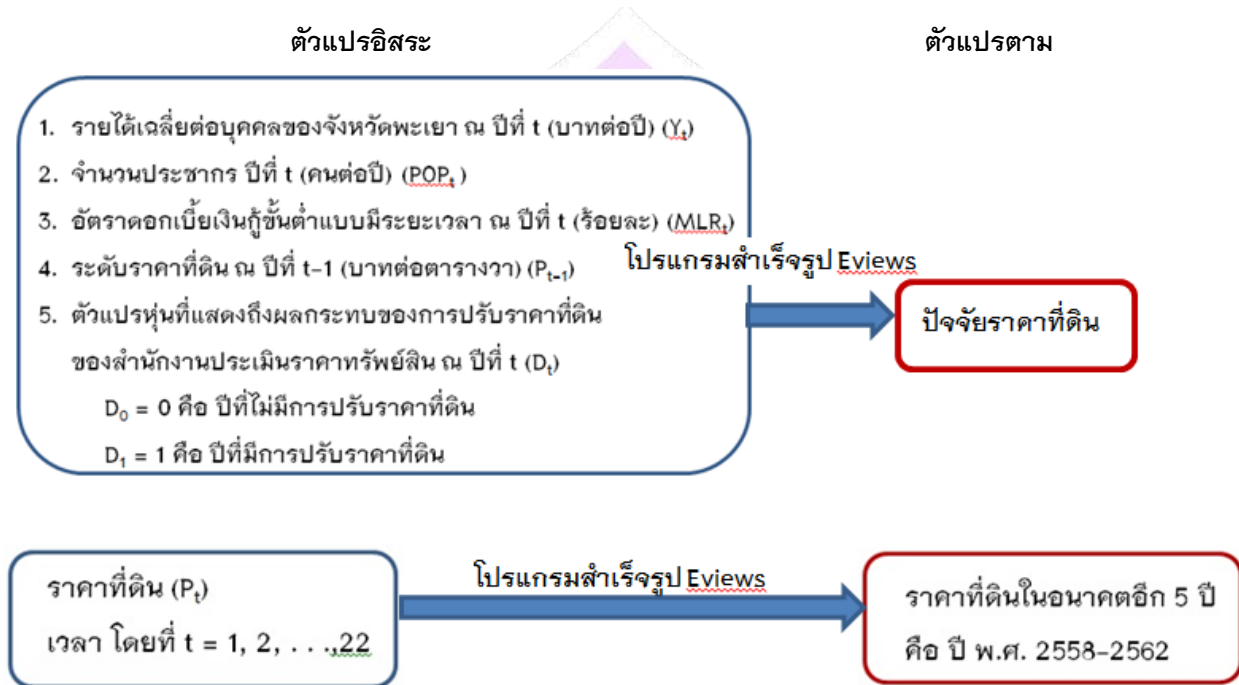
การศึกษาครั้งนี้จึงได้พยายามที่จะวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดิน และแนวโน้มของราคาที่ดินในอนาคต บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยาที่มีอัตราการขยายตัวของที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรมสูง ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือประกอบการตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชนและภาครัฐต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

สมมติฐานของการศึกษา

ในการศึกษาจะวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในช่วงปี พ.ศ. 2536–2557 และแนวโน้มในอนาคตอีก 5 ปี ชำนาญ พ.ศ. 2558–2562 ปัจจัยที่สำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อราคาที่ดินในบริเวณที่ศึกษาคือ

- รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา (per capita gross regional product at market price) โดยมีสมมติฐานว่ารายได้เฉลี่ยต่อบุคคล (Y_t) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาที่ดิน
- จำนวนประชากร โดยมีสมมติฐานว่าจำนวนประชากร (POP_t) ในเขตเทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาที่ดิน
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา Minimum Loan Rate หรือ MLR โดยมีสมมติฐานว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา (MLR_t) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาที่ดิน
- ราคาที่ดินในปีที่ผ่านมา หรือ P_{t-1} (บาทต่อตารางวา) สามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อราคาที่ดินในปีถัดมาได้ โดยมีสมมติฐานว่า ราคาที่ดินในปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาที่ดิน
- ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงผลกระทบของการปรับราคาที่ดินของสำนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน ณ ปีที่ t (D_t) โดยมีสมมติฐานว่า ตัวแปรหุ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาที่ดิน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดิน บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา ในปี พ.ศ. 2536-2557 และวิเคราะห์แนวโน้มราคาในอนาคตอีก 5 ปี คือ ปี พ.ศ. 2558-2562 การศึกษานี้จะทำการศึกษาเฉพาะที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ โดยแบ่งบริเวณที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- ที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ระยะ 40 เมตร
- ที่ดินติดถนน ซอย ทาง ระยะ 40 เมตร
- ที่ดินนอกเหนือ หรือที่ดินตาบอด

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ของหน่วยงานต่าง ๆ คือ ข้อมูลราคาที่ดินและการปรับราคาประเมินที่ดินจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา จากสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ข้อมูลจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จากสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา (MLR) จากธนาคารแห่งประเทศไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพทั่วไป และราคาที่ดินบริเวณอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2557 การหาอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดิน โดยใช้ข้อมูลจากการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ มาหาอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินที่เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงปีจากปี พ.ศ. 2536-2558 ดังนี้

$$\% \text{ การเปลี่ยนแปลงของราคาประเมินที่ดิน} = \frac{\text{ราคาประเมินที่ดินปี (t)} - \text{ราคาประเมินที่ดินปี (t-1)}}{\text{ราคาประเมินที่ดินปี (t-1)}} \times 100$$

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินโดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์ประกอบทฤษฎี และแบบจำลองที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายถึงความสำคัญ และอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อราคาที่ดินซึ่งทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square-OLS) โดยโปรแกรมสำเร็จรูป Eviews ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2557 โดยมีสมการที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ

$$P_t = \alpha_0 + \alpha_1 Y_t + \alpha_2 POP_t + \alpha_3 MLR_t + \alpha_4 P_{t-1} + \alpha_5 D_t$$

โดยกำหนดให้

$$P_t = \text{ราคาที่ดิน ณ ปีที่ } t \text{ (บาทต่อตารางวา)}$$

$$Y_t = \text{รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา ณ ปีที่ } t \text{ (บาทต่อปี)}$$

$$POP_t = \text{จำนวนประชากร ปีที่ } t \text{ (คนต่อปี)}$$

$$MLR_t = \text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา ณ ปีที่ } t \text{ (ร้อยละ)}$$

$$P_{t-1} = \text{ระดับราคาที่ดิน ณ ปีที่ } t-1 \text{ (บาทต่อตารางวา)}$$

D_t = ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงผลกระทบของการปรับราคาที่ดินของสำนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน ณ ปีที่ t

D_0 = 0 คือ ปีที่ไม่มีการปรับราคาที่ดิน

D_1 = 1 คือ ปีที่มีการปรับราคาที่ดิน

α_0 = ค่าคงที่

ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ = $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5$

การศึกษาแนวโน้มราคาที่ดินในอนาคตโดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์ประกอบทฤษฎี และแบบจำลองที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงราคาที่ดินในอนาคตอีก 5 ปี คือ ปี พ.ศ. 2558–2562 แบบจำลองเชิงเส้นตรง

$P_t = a + bT$

โดยกำหนดให้

P_t = ราคาที่ดิน

a = ค่าคงที่

b = ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์

t = เวลา โดยที่ $t = 1, 2, \dots, n$

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) ศึกษาตัวแปร/ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาที่ดิน (P_t) เฉพาะที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ ตั้งแต่ทางเข้าอ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำถึงหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ พย.3 (แม่กา) เทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536–2557 (จำนวน 22 ข้อมูล) ได้ผลการศึกษาดังนี้

ที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ระยะไม่เกิน 40 เมตร ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$P_t = -1329.63 + 0.036Y_t - 0.038POP_t + 77.74MLR_t + 0.83P_{t-1} + 796.09D_t$$

(1.13)   (-0.23)   (0.94)   (4.85)***   (1.78)

R square = 0.78

Adjusted R square = 0.71

F statistic = 11.29

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่า t statistic สัมประสิทธิ์ตัวแปรอิสระ

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นสูงกว่าร้อยละ 95

จากผลการทดสอบการประมาณค่าสมการสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (R square) กับระดับราคาที่ดินได้ 0.78 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ 0.71 หรือเท่ากับ 71% โดยที่มีค่า F statistic เท่ากับ 11.29 โดยมีผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา ผลปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าเมื่อ

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยาเพิ่มขึ้น 1 บาท ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.036 บาท, จำนวนประชากร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับราคาที่ดินในบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 1 คน จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงลดลงเท่ากับ 0.038 บาท, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินในบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลาเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินในบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 77.74 บาท, ระดับราคาประเมินที่ดินของปีที่ผ่านมาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินในบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าเมื่อระดับราคาที่ดินของปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดิน เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.83 บาท และตัวแปรหุ่น ทางด้านการปรับราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินในบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการปรับราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 796.09 บาท

ที่ดินติดถนน ซอย ทาง ระยะไม่เกิน 40 เมตร ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$P1_t = -207.67 + 0.007Y_t - 0.005POP_t + 9.92MLR_t + 0.84P1_{t-1} + 210.81D_t$$

(0.97)   (-0.13)   (0.54)   (4.97)***   (2.15)***

R square = 0.82

Adjugsted R square = 0.76

F statistic = 14.73

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่า t statistic สัมประสิทธิ์ตัวแปรอิสระ

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นสูงกว่าร้อยละ 95

จากผลการทดสอบการประมาณค่า สมการสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับระดับราคาที่ดินได้ 0.82 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ 0.76 หรือเท่ากับ 76% โดยที่ค่า F statistic เท่ากับ 14.73 โดยมีผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา ผลปรากฏว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินติดถนน ซอย ทาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าเมื่อรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยาเพิ่มขึ้น 1 บาท ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.007 บาท, จำนวนประชากรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับราคาที่ดินติดถนน ซอย ทาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 1 คน จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงลดลงเท่ากับ 0.005 บาท, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินติดถนน ซอย ทาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลาเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินติดถนน ซอย ทาง เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 9.92 บาท, ระดับราคาประเมินที่ดินของปีที่ผ่านมาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินติดถนน ซอย ทาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าเมื่อระดับราคาที่ดินของปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดิน เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.84 บาท และตัวแปรหุ่นทางด้านการปรับราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดิน

ติดถนน ซอย ทาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการปรับราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 210.81 บาท ที่ดินนอกเหนือ (ที่ดินตาบอด) ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$P1_t = -44.23 + 0.002Y_t - 0.001POP_t + 3.04MLR_t + 0.82P1_{t-1} + 33.03D_t$$

(1.05)   (-0.18)   (0.81)   (4.73)***   (1.62)

R square = 0.77

Adjusted R square = 0.69

F statistic = 10.49

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่า t statistic สัมประสิทธิ์ตัวแปรอิสระ

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นสูงกว่าร้อยละ 95

จากผลการทดสอบการประมาณค่าสมการสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับระดับราคาที่ดินได้ 0.77 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ 0.69 หรือเท่ากับ 69% โดยที่มีค่า F statistic เท่ากับ 10.49 โดยมีผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา ผลปรากฏว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินนอกเหนือ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าเมื่อรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดพะเยา เพิ่มขึ้น 1 บาท ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.002 บาท, จำนวนประชากรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับราคาที่ดินนอกเหนือ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 1 คน จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงลดลงเท่ากับ 0.001 บาท, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินนอกเหนือ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลาเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินนอกเหนือ เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 3.04 บาท, ระดับราคาประเมินที่ดินของปีที่ผ่านมามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินนอกเหนือ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าเมื่อระดับราคาที่ดินของปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดิน เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.82 บาท และตัวแปรหุ่นทางด้านการปรับราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคาที่ดินนอกเหนือ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการปรับราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 33.03 บาท

2. วิเคราะห์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา การพยากรณ์โดยใช้แบบจำลองเชิงเส้นตรง ของที่ดินทั้ง 3 บริเวณดังกล่าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางแสดงผลการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

(หน่วย: บาทต่อตารางวา)

ปี พ.ศ.	ราคาที่ดินบริเวณทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ตั้งแต่ทางเข้าอ่างเก็บน้ำแม่ต้า ถึงหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ พย.3 (แม่กา) ในระยะ 40 เมตร	อัตรา เพิ่ม (ร้อยละ)	ราคาที่ดินติด ถนน ซอย ทาง ในระยะ 40 เมตร	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	ที่ดินหน่วย นอกเหนือ (ที่ดินตาบอด)	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
2558	2,860	-42.80	950	-29.63	207	-31.00
2559	3,012	5.31	994	4.63	214	3.38
2560	3,163	5.01	1,038	4.43	221	3.27
2561	3,314	4.77	1,083	4.33	228	3.16
2562	3,466	4.59	1,127	4.06	236	3.50

2.1 ผลการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณที่ 1 ที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ในระยะ 40 เมตร จากข้อมูลราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินของกรมธนารักษ์ ในปี พ.ศ. 2557 มีราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินที่ระดับราคา 5,000 บาทต่อตารางวา และจากการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินในปี พ.ศ. 2558 มีการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินลดลงจากปี พ.ศ. 2557 เท่ากับ 2,850 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 42.80 จากนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยเพิ่มขึ้นจากราคา 3,012 บาทต่อตารางวา ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 3,466 บาทต่อตารางวา ในปี พ.ศ. 2562 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 4.92

2.2 ผลการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณที่ 2 ที่ดินติดถนน ซอย ทาง ในระยะ 40 เมตร จากข้อมูลราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินของกรมธนารักษ์ ในปี พ.ศ. 2557 มีราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินที่ระดับราคา 1,350 บาทต่อตารางวา และจากการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินในปี พ.ศ. 2558 มีการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินลดลงจากปี พ.ศ. 2557 เท่ากับ 300 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 29.63 จากนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยเพิ่มขึ้นจากราคา 994 บาทต่อตารางวา ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 1,127 บาทต่อตารางวา ในปี พ.ศ. 2562 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 4.36

2.3 ผลการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณที่ 3 ที่ดินหน่วยนอกเหนือ หรือที่ดินตาบอด จากข้อมูลราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินของกรมธนารักษ์ ในปี พ.ศ. 2557 มีราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินที่ระดับราคา 300 บาทต่อตารางวา และจากการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดิน ในปี พ.ศ. 2558 มีการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินลดลงจากปี พ.ศ. 2557 เท่ากับ 207 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 31 จากนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยเพิ่มขึ้นจากราคา 214 บาทต่อตารางวา ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 236 บาทต่อตารางวา ในปี พ.ศ. 2562 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3.33

อภิปรายผลการศึกษา

1. จากผลการศึกษาราคาที่ดินบริเวณที่ 1 ที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย), ราคาที่ดินบริเวณที่ 2 ที่ดินติดถนน ซอย ทาง และราคาที่ดินบริเวณที่ 3 ที่ดินนอกเหนือ (ที่ตาบอด) ซึ่งสอดคล้องกับงานสารนิพนธ์ของไพศาล แก้วสุกใส (2552), การศึกษาอิสระของ ศลิษา กาญจนสถิตย์ (2556) ที่พบว่าระดับราคาที่ดินในปีที่ผ่านมา, ตัวแปรหุ่น dummy ของการปรับราคาที่ดินของกรมธนารักษ์และรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้น มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแบบจำลองที่สำคัญเกี่ยวกับที่ดินในเขตเมือง The Concepts of Sherman I. ของ Maisel ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินในเขตเมืองอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน คือ (Darin-Drabkin, 1977) รายได้สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นในรายได้ที่แท้จริงของประชาชน (real income) แสดงให้เห็นถึงกำลังซื้อของประชาชนที่มีต่อสินค้าและบริการ รวมทั้งที่ดินที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ที่ดินมีปริมาณคงที่แต่ความต้องการที่ดินมีเพิ่มสูงขึ้นจึงส่งผลให้ที่ดินมีราคาเพิ่มสูงขึ้นด้วย

ส่วนจำนวนประชากรในตำบลแม่กา (POP.) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา (MLR_t) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน และเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าจำนวนประชากรในอำเภอเมืองเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ระดับราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงลดลง และเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ระดับราคาที่ดิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานสารนิพนธ์ของ ไพศาล แก้วสุกใส. (2552), การศึกษาอิสระของ ศลิษา กาญจนสถิตย์ (2556) ที่พบว่าจำนวนประชากรในอำเภอเมือง (POP.) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าจำนวนประชากรในอำเภอเมืองเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้น และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา (MLR_t) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลดลง 1 บาท จะทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้น และไม่สอดคล้องกับแบบจำลองที่สำคัญเกี่ยวกับที่ดินในเขตเมือง The Concepts of Sherman I. ของ Maisel ที่กล่าวไว้ว่าการเพิ่มขึ้นของประชากร กล่าวคือ การพัฒนาเมืองก่อให้เกิดการขยายตัวของเมือง ไปยังชานเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในชานเมืองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง เพราะอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ซึ่งเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ สถานที่ทำงาน สถานบันเทิง และสถานศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เพิ่มขึ้นทำให้ราคาที่ดินในเมืองเพิ่มขึ้น ผู้ศึกษาได้พบปัญหาหรือข้อสังเกตระหว่างการเก็บข้อมูลว่าในการปรับราคาประเมินไม่ได้เป็นไปตามสภาวะเศรษฐกิจที่แท้จริง เนื่องจากข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น การโอนย้ายหน่วยงาน การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานจากส่วนกลางมาสู่ภูมิภาค เป็นต้น

2. วิเคราะห์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา การพยากรณ์โดยใช้แบบจำลองเชิงเส้นตรง ของที่ดินทั้ง 3 บริเวณดังกล่าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 ได้ผลการศึกษาการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดินบริเวณที่ 1 ที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (สายกรุงเทพฯ-แม่สาย) ที่ดินติดถนน ซอย ทาง และที่ดินหน่วยนอกเหนือ หรือที่ดินตาบอด จากการพยากรณ์แนวโน้มราคาที่ดิน ในปี พ.ศ. 2558 มีการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินลดลง จากนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2559 ถึงปี พ.ศ. 2562 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอิสระของ ศลิษา กาญจนสถิตย์ (2556) ที่ได้ผลการศึกษาเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า วิธีการประเมินราคาที่ดินของหน่วยงานภาครัฐเป็นการประเมินราคาแบบจำนวนมาก แปลงการปรับราคาประเมินที่ดินแต่ละครั้งมีผลต่อทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ดังนั้นเพื่อให้การกำหนดราคาประเมินมีมาตรฐาน จึงควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้านการประเมินราคาทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมการศึกษาด้านการประเมินราคาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

ในการศึกษาพบว่า บางตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติแตกต่างกัน อาจมีผลมาจากสภาพเศรษฐกิจ การที่หน่วยงานใดจะนำไปใช้งานอาจต้องดูปัจจัยและแนวโน้มทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งอาจใช้ได้เฉพาะช่วงเวลานั้น ๆ และยังมีข้อจำกัดมากในด้านปัจจัยหรือตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษา เนื่องจากศึกษาเพียงพื้นที่เพียงตำบลเดียว อาจจะมีข้อมูลไม่เพียงพอครบถ้วนได้ ดังนั้น ผลที่ได้จากการศึกษาอิสระนี้จึงอาจไม่เป็นตัวแทนที่ดี จึงควรที่จะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมอีกหากมีข้อมูลที่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าต่อไปผู้ที่ศึกษาเพิ่มเติม สามารถนำปัจจัยอื่นมาศึกษาและทำการศึกษาในบริเวณอื่นที่มีการพัฒนาและมีขอบเขตกว้างกว่าการศึกษาในครั้งนี้ การเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เช่น อัตราเงินเฟ้อ จำนวนสถานประกอบการ มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน (GPP) ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้านี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้ เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ ทั้งทางด้านวิชาการและความเมตตาด้วยดีมาโดยตลอด ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญต่าง ๆ ได้แก่

ดร.วิวัฒน์ภัทร พุทธรโรตม์ผล อาจารย์ที่ปรึกษารายงานการศึกษาค้นคว้านี้ ที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา แนวทางในการแก้ไขปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งช่วยตรวจทาน แก้ไขรายงานการศึกษาค้นคว้านี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

คณาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ จนทำให้รายงานการศึกษาค้นคว้านี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร คือประโตม. (2542). **เศรษฐศาสตร์ที่ดิน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เทศบาลตำบลแม่กา. (2557). **ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลแม่กา**. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.maekalocal.com/index.php>
- ไพศาล แก้วสุกใส. (2552). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินและแนวโน้มราคาที่ดินในอนาคต: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. สารนิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพฯ.
- ศลิษา กาญจนสถิตย์. (2556). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินและแนวโน้มราคาที่ดินในอนาคต ของตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา**. สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพฯ.
- สำนักงานธนารักษ์พื้นที่พะเยา. (2554). **รายงานสรุปการประเมินราคาที่ดินรายบล็อกเพื่อจัดทำบัญชีกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์รอบบัญชีปี พ.ศ. 2555-2558**. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2558, จาก http://www.treasury.go.th/pv_phayao/download/article/article_20150302131819.pdf
- สำนักสถิติพยากรณ์, สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **สถิติการใช้ที่ดิน ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2545 - 2554**. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2557, จาก http://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=9830
- Darin-Drabkin, H. (1977). **Land policy and urban growth**. Oxford, NY: Pergamon Press.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Marketing Mix factors influencing people's decision on buying real estate in Muang District, Chiangmai Province

ลลียา สิงห์แก้ว^{1*} และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์²
Laliya Singkeaw^{1*} and Anusorn Kunanusorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้กำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่เยี่ยมชมหรือสนใจซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวน 407 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แล้วนำมาการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-Test และ F-Test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีระดับความสำคัญมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.30) มีสภาพแวดล้อมดี ไม่มีปัญหาน้ำท่วมและเดินทางได้สะดวก ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.22) เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ คุณภาพการก่อสร้าง ชื่อเสียง รูปแบบ ความสวยงามของโครงการ ปัจจัยด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.33) มีที่จอดรถเพียงพอ สะดวกต่อการเข้าออก ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.32) ในเรื่องการจัดหาสถาบันทางการเงินหรือสินเชื่อเงินจูง กระฉับชอสินเชื่อไม่ผ่าน ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.97) ซึ่งสามารถสอบถามข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้และสำนักงานหางาย เดินทางสะดวก ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.40) มารยาท บุคลิกภาพของพนักงานและความรวดเร็วในการตอบแบบสอบถาม และปัจจัยด้านราคา ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.32) ความเหมาะสมของราคาบ้าน ภาษีและค่าธรรมเนียมการโอนที่ลดลง

คำสำคัญ: ปัจจัย บ้านจัดสรร พฤติกรรมผู้บริโภค

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepsi_fiver@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study important factors of marketing mix and customer behavior in Muang District, Chiang Mai province. The results can be used by entrepreneurs in order that they could specify the marketing strategies that effectively corresponded to the needs of the customer. Questionnaires were distributed to 407 samples who visited or showed interest in purchasing housing estate in the area of Muang district, Chiang Mai province. Statistics employed included frequency, percentage, mean and standard deviation. Hypotheses were tested using t-test and F-test.

With regard to the data analysis concerning marketing factors influencing the decision to purchase the housing estate in Muang district, Chiang Mai Province, it was found that every factor was crucial at very high level. They were arranged later respectively from high to low mean value. The factor carried the highest mean was geographical factor ($\bar{X}=4.52$, S.D. =0.30) that concerned pleasant environment, flood free, and convenient to travel to. The product factor ($\bar{X}=4.50$, S.D. =0.22) that concerned material used, quality of construction, reputation, design, pleasant presentation of the housing development. The third rank was the process factor ($\bar{X}=4.47$, S.D. =0.33) that included enough parking space, easy to enter and leave. Next was the marketing promotion factor ($\bar{X}=4.44$, S.D. =0.32) which included financial institution sorting, or booking fee refunding when the loan application was unsuccessful. Distribution factor ($\bar{X}=4.42$, S.D. =0.97) concerning requesting enquiries via internet, easy to locate the sales office, easy to access. The personnel factor ($\bar{X}=4.33$, S.D. =0.40) concerning the good manner of the staff members, and prompt response. The price factor ($\bar{X}=4.29$, S.D. =0.32) suitable price, tax and reduced transfer of ownership fee.

Keyword: factors, housing estate, buying behavior

บทนำ

บ้านเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน เนื่องจากมนุษย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีที่พักอาศัยที่เหมาะสมเพื่อดำรงชีวิต การพัฒนาที่อยู่อาศัยของมนุษย์เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เทคโนโลยี ระเบียบหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเห็นได้ว่า หากสังคมมีการพัฒนามากขึ้นเท่าใด ที่อยู่อาศัยก็จะมีการพัฒนาควบคู่ไปด้วย จนเกิดเป็นรูปแบบของที่อยู่อาศัยหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่อยู่อาศัยเริ่มจากการซื้อขายที่ดินและการรับจ้างก่อสร้างบ้านเป็นหลัก ๆ จากนั้นค่อย ๆ มีการรับเหมาสร้างบ้านในรูปแบบของสินค้าหรือที่เรียกกันว่า หมู่บ้านจัดสรร คือมีการสร้างบ้านแบบเดียวกันในพื้นที่ติด ๆ กันเป็นจำนวนมาก และก้าวไปสู่การพัฒนาที่อยู่อาศัยหลากหลายรูปแบบและได้มีการพัฒนากฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการ เพื่อให้เกิดการค้าที่เป็นธรรมกันทั้งสองฝ่ายโดยการป้องกันการฉ้อโกงเอาเปรียบซึ่งกันและกัน นอกจากนี้กฎหมายที่อยู่อาศัยต่าง ๆ ยังส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่อยู่อาศัยอีกด้วย

การเลือกที่อยู่อาศัยไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม ผู้ซื้อไม่ได้ซื้อเพียงแต่ตัวบ้านเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงความพอใจ การอยู่อาศัยร่วมกันด้วย ซึ่งความพอใจที่กล่าวถึง คือ วัตถุประสงค์ที่ผู้ซื้อจะได้รับตามขนาดของบ้าน ความสะดวกสบาย

เพื่อนบ้าน รวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่นใดที่ผู้ซื้อต้องการเพื่อความสุขในการอยู่อาศัยและใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวลักษณะของครอบครัวคนไทยส่วนใหญ่แล้วมักจะมีบ้านเป็นของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการซื้อบ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม แพลตหรือการก่อสร้างบ้านบนที่ดินของตนเองมากกว่าการเช่าบ้าน ทั้งนี้การซื้อบ้านเป็นของตนเองจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ซื้อ คือ การได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกรณีของการซื้อบ้านแบบผ่อนส่ง ความมั่นคงในถิ่นที่อยู่ และการได้รับความยอมรับทางสังคม และความภูมิใจในการได้เป็นเจ้าของ แต่การซื้อบ้านก็มีผลเสียเช่นกัน คือ ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ทั้งเรื่องของเงินดาวน์ ค่าบำรุงรักษา และความยากลำบากในการย้ายที่อยู่ ดังนั้นการซื้อบ้านจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีองค์ประกอบหลายอย่างที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งได้แก่ ทำเลที่ตั้งของบ้าน คือ เส้นทางในการเดินทางเข้าสู่ตัวเมือง ความใกล้เคียงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาลหรือสถานบริการทางการแพทย์ ซูเปอร์มาร์เก็ต ธนาคาร ความไกลจากมลพิษรวมถึงไม่เป็นพื้นที่ที่มักเกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่ประจำ มีบริการงานบริหารส่วนกลาง เช่น ระบบรักษาความปลอดภัย การดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่ส่วนรวม การจัดเก็บขยะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอื่น ๆ ได้แก่ สระว่ายน้ำ สวนหรือสนามเด็กเล่น คุณภาพของวัสดุก่อสร้าง และความเหมาะสมของราคาบ้านกับขนาดของที่ดิน

ในปัจจุบันนี้จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ทำให้ที่ผ่านมามีประชาชนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ความต้องการทางด้านอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่พุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่โดยสภาพทั่วไปแล้วที่อยู่อาศัยในเมืองเชียงใหม่ มีอยู่ค่อนข้างจำกัดรวมทั้งมีข้อกำหนดกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคารสูงบริเวณเขตเมืองและการก่อสร้างอาคารพื้นที่อยู่ติดกับบริเวณวัด เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมรูปแบบและสถาปัตยกรรมของเมืองเชียงใหม่ ส่งผลทำให้ที่ดินในบริเวณตัวเมืองที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีราคาแพง จึงเหมาะสำหรับเป็นแหล่งของการประกอบธุรกิจมากกว่าที่อยู่อาศัย ดังนั้นในปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่จึงหันไปให้ความสนใจกับโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่อยู่บริเวณรอบ ๆ ตัวเมืองเชียงใหม่และที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรร มีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมจากประชาชนสูงกว่าที่อยู่อาศัยประเภทอื่น ๆ บ้านจัดสรรและอาคารชุดในจังหวัดเชียงใหม่มีทิศทางเติบโตต่อเนื่องตามความต้องการที่อยู่อาศัย ราคาบ้านเดี่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้นตามราคาวัสดุก่อสร้างที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยโครงการส่วนใหญ่สามารถจำหน่ายได้ตามเป้าหมายด้วยศักยภาพของเมืองเชียงใหม่และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจทำให้ชาวไทยและชาวต่างชาติที่เกษียณอายุแล้วต้องการเข้ามาพำนักอาศัยหรือประกอบธุรกิจมากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหมู่บ้านจัดสรรเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคที่กำลังมองหาที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันรวมถึงอัตราการเติบโตของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจในทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดการพัฒนาธุรกิจบ้านจัดสรรกันอย่างรวดเร็วในหลายด้าน เช่น การลงทุน การดำเนินการก่อสร้าง การออกแบบบ้านและแผนผังโครงการ การตลาด การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการก่อสร้าง ทำให้เกิดการประหยัดขนาด การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังมีเปลี่ยนแปลงกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับบ้านจัดสรรซึ่งมีผลต่อการพัฒนาธุรกิจนี้ รวมถึงเรื่องของการเลือกซื้อบ้านจัดสรรที่มีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้ออย่างมาก และหลักของการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งการวางแผนการตลาดที่ดีและมีประสิทธิภาพจะตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี รวมทั้งความสนใจของผู้ศึกษาเกี่ยวกับการทำธุรกิจโครงการบ้านจัดสรรและการเลือกซื้อบ้านจัดสรรให้คุ้มค่า จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาปัจจัยได้บ้างที่มีส่วนสำคัญต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และนำผลที่ได้มากำหนด

กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการบ้านจัดสรรในการนำไปเป็นแนวทาง เพื่อประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบ้านจัดสรรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาและผู้ที่ต้องการซื้อที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรรได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาก่อนตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสิ่งสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานของการศึกษา

1. ผู้บริโภคมีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีผลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรต่างกัน
2. พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่างกัน มีผลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรต่างกัน

กรอบแนวคิด

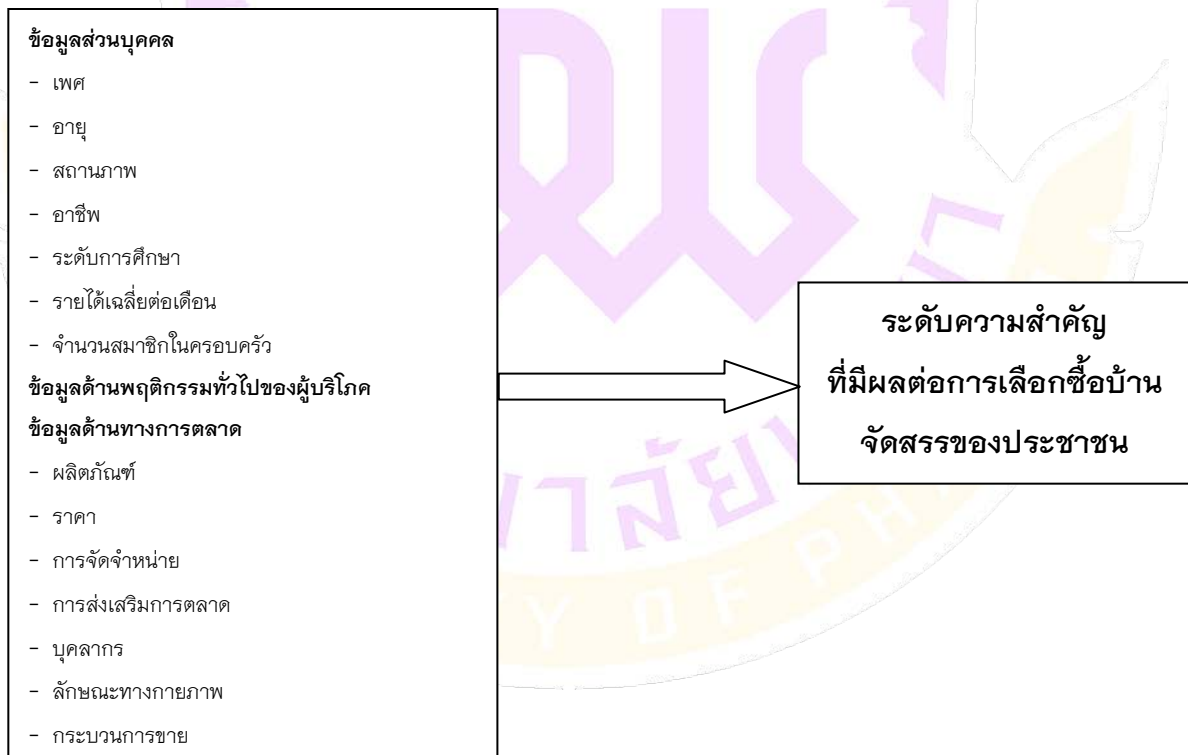
ในการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variable)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variable)

วิธีวิทยาการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการนำแบบสอบถามไปทอดแบบให้กับโครงการบ้านจัดสรรหรือบุช บ้านจัดสรร ที่ห้างสรรพสินค้าทั้ง 37 โครงการ โดยจะเก็บข้อมูลกระจายไปตามโครงการบ้านจัดสรรที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เช่น ลูกค้าที่แวะชมโครงการบ้านจัดสรรที่กำลังก่อสร้างอยู่หรือสร้างเสร็จแล้วพร้อมที่จะขาย หรือลูกค้า ที่แวะชมตามบูชขายบ้านจัดสรรตามห้างสรรพสินค้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่ต้องการซื้อบ้านจัดสรรใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในกรณีไม่สามารถนับจำนวนได้ ผู้วิจัยจึงทำการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม กำหนด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ W.G. Cochran

$$n = \frac{P(1 - P)Z^2}{E^2} = \frac{0.5(1-0.5)1.96^2}{0.05^2}$$

- เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
- P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (โดยทั่วไปนิยมใช้สัดส่วน 50% หรือ 0.50)
- Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น95%)
- E คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.05

ได้จำนวน 385 ตัวอย่าง และเพื่อขยายกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างของผู้เยี่ยมชมโครงการ เป็นจำนวน 407 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ทั้งหมดมี 37 โครงการ แบ่งเป็นโครงการละ 11 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยจะเป็นคำถามปลายปิด 2) ข้อมูลด้านพฤติกรรมทั่วไปของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร จะเป็นคำถามปลายปิดและให้เลือกตอบจากตัวเลือกเพียง 1 คำตอบหรือเลือกตอบมากกว่า 1 คำตอบ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้แจกแจงความถี่ (Frequency) สรุปรูปเป็น ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ในการแจกแจงความถี่สรุปรูปเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t-Test และ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ของปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร

ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตราวัดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) แต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือกตามลำดับความคิดเห็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ ดังนี้

ระดับความสำคัญ	คะแนนอันดับของตัวเลือก
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.80 ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยและการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติ แบ่งได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ให้ความสำคัญมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ให้ความสำคัญมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ให้ความสำคัญปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ให้ความสำคัญน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ให้ความสำคัญน้อยที่สุด

การทดสอบเครื่องมือ

ความเที่ยงตรง (Valid) เป็นเครื่องมือที่วัดความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) อาศัยค่าสถิติที่สำคัญ คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) หรือดัชนีความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกคำถาม

ความเชื่อมั่น (Reliability) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ค่าแอลฟาที่ใช้ควรมากกว่า 0.7 และแบบสอบถามนี้ได้ค่าแอลฟา เท่ากับ 0.88

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ปี 2557 จนถึง เดือนธันวาคม ปี 2557

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จำแนกผลการศึกษากออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกซื้อบ้านจัดสรร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.4) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 38.1) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 60.2) อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 44.4) ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 59.6) รายได้เฉลี่ย 20,001 บาท – 30,000 บาท (ร้อยละ 42.6) และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน (ร้อยละ 57.9)

ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาพฤติกรรมการซื้อบ้านจัดสรร

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับข้อมูลข่าวสารของโครงการจากป้ายโฆษณา (ร้อยละ 39.3) มีการเปรียบเทียบโครงการอื่น ๆ ด้วย (ร้อยละ 98.5) ก่อนซื้อบ้านจัดสรรจะพิจารณาจากความน่าเชื่อถือในนามบริษัทที่ทำการจัดสรร (ร้อยละ 68.17) ปรีक्षा บิดา-มารดา (ร้อยละ 74.69) และจะใช้เวลาในการตัดสินใจประมาณ 1 เดือนขึ้นไป (ร้อยละ 42.1) ขนาดของบ้านที่สนใจคือ 101-150 ตารางวา (ร้อยละ 41.4 51) ราคา 2-3 ล้านบาท (ร้อยละ 39.6) เหตุผลที่อยากซื้อบ้านจัดสรรมากที่สุดคือ แต่งงานแล้วอยากแยกครอบครัว (ร้อยละ 35.8)

ส่วนที่ 3 ระดับสิ่งสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีระดับความสำคัญมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.30) มีสภาพแวดล้อมดี ไม่มีปัญหาน้ำท่วมและเดินทางได้สะดวก ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.22) เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ คุณภาพการก่อสร้าง ชื่อเสียง รูปแบบ ความสวยงามของโครงการ ปัจจัยด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.33) มีที่จอดรถเพียงพอ สะดวกต่อการเข้าออก ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.32) ในเรื่องการจัดหาสถานบันทางการเงินหรือสินเชื่อเงินจอง กรณีขอสินเชื่อไม่ผ่าน ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.97) ซึ่งสามารถสอบถามข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้และสำนักงานหางาย เดินทางสะดวก ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.40) มารยาท บุคลิกภาพของพนักงานและความรวดเร็วในการตอบแบบสอบถาม และปัจจัยด้านราคา ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.32) ความเหมาะสมของราคาบ้าน ภาษีและค่าธรรมเนียมการโอนที่ลดลง

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรร

ตารางแสดงการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร

ปัจจัย	ผลิตภัณฑ์			ราคา			ช่องทางการจัดจำหน่าย			ส่งเสริมการตลาด			บุคลากร			ลักษณะทางกายภาพ			กระบวนการ		
	$\bar{X}$	t/F	Sig.	$\bar{X}$	t/F	Sig.	$\bar{X}$	t/F	Sig.	$\bar{X}$	t/F	Sig.	$\bar{X}$	t/F	Sig.	$\bar{X}$	t/F	Sig.	$\bar{X}$	t/F	Sig.
เพศ	4.50	0.58	0.45	4.29	0.84	0.36	4.48	0.31	0.58	4.45	20.50	0.00*	4.34	19.11	0.00*	4.52	8.38	0.00*	4.48	4.53	0.03*
อายุ	4.52	7.75	0.00*	4.31	7.39	0.00*	4.36	3.84	0.00*	4.41	11.82	0.00*	4.27	17.80	0.00*	4.53	2.83	0.38	4.48	4.88	0.00*
สถานภาพ	4.53	16.89	0.00*	4.38	5.27	0.00*	4.3	1.05	0.37	4.35	8.15	0.00*	4.21	18.74	0.00*	4.53	2.65	0.042	4.5	2.70	0.04*
อาชีพ	4.58	23.48	0.00*	4.37	15.79	0.00*	4.33	4.22	0.01*	4.4	7.79	0.00*	4.2	14.20	0.00*	4.54	3.77	0.01*	4.51	4.75	0.00*
ระดับการศึกษา	4.48	22.38	0.00*	4.29	0.39	0.68	4.39	2.44	0.09	4.46	5.51	0.00*	4.34	18.13	0.00*	4.52	1.86	0.16	4.51	8.02	0.00*
รายได้	4.48	12.99	0.00*	4.32	5.58	0.00*	4.42	2.47	0.04*	4.46	5.63	0.00*	4.39	19.37	0.00*	4.51	2.64	0.03*	4.48	3.44	0.01*
จำนวนสมาชิก	4.47	7.57	0.00*	4.36	6.08	0.00*	4.38	0.74	0.48	4.38	16.31	0.00*	4.29	18.38	0.00*	4.53	3.89	0.02*	4.51	3.39	0.04*

จากตาราง พบว่า เพศ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในการส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.03*)

อายุ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.00*)

สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.00*)

อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.03*)

ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.00*)

รายได้ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.03*)

จำนวนสมาชิก ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.03*)

ตารางแสดงการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร

พฤติกรรม	ผลิตภัณฑ์			ราคา			ช่องทางการจัด			ส่งเสริมการตลาด			บุคลากร			ลักษณะทาง			กระบวนการ		
	$\bar{x}$	t/F	Sig.	$\bar{x}$	t/F	Sig.	$\bar{x}$	t/F	Sig.	$\bar{x}$	t/F	Sig.	$\bar{x}$	t/F	Sig.	$\bar{x}$	t/F	Sig.	$\bar{x}$	t/F	Sig.
การได้รับข้อมูล	4.41	33.00	0.00*	4.31	1.96	0.10	4.47	3.61	0.01*	4.47	6.53	0.00*	4.41	15.83	0.00*	4.54	6.51	0.00*	4.48	8.10	0.00*
การเปรียบเทียบกับโครงการอื่นๆ	4.38	0.95	0.33	4.34	0.00	0.96	4.44	0.03	0.87	4.49	0.23	0.63	4.52	1.51	0.22	4.55	0.28	0.60	4.46	0.31	0.86
ระยะเวลาในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร	4.43	15.6	0.00*	4.31	2.81	0.04*	4.45	4.13	0.01*	4.48	4.73	0.00*	4.45	18.89	0.00*	4.53	4.30	0.01*	4.47	4.43	0.00*
ขนาดของบ้านที่อยากซื้อ	4.41	26.8	0.00*	4.32	3.41	0.02*	4.44	3.79	0.01*	4.47	4.20	0.01*	4.42	16.7	0.00*	4.54	7.38	0.00*	4.51	5.87	0.00*
ราคาของบ้านจัดสรรที่สนใจ	4.44	22	0.00*	4.35	5.88	0.00*	4.38	1.21	0.30	4.39	5.84	0.00*	4.27	9.06	0.00*	4.57	2.03	0.07	4.47	1.97	0.08
เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร	4.49	10.9	0.00*	4.35	4.70	0.00*	4.33	3.02	0.01*	4.37	6.96	0.00*	4.30	9.98	0.00*	4.55	2.19	0.04*	4.43	3.49	0.00*

จากตาราง พบว่า พฤติกรรมในด้านการได้รับข้อมูล ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ (Sig.=0.00*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.01*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.00*)

การเปรียบเทียบกับโครงการอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน มิไม่มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในทุก ๆ ด้าน
ระยะเวลาในการซื้อบ้านจัดสรร ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.04*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.01*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.01*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.00*)

ขนาดของบ้านที่อยากซื้อ แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.02*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.01*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.01*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.00*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.00*)

ราคาของบ้านจัดสรรที่สนใจ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) และด้านบุคลากร (Sig.=0.00*)

เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการซื้อบ้านจัดสรรต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ (Sig.=0.00*) ด้านราคา (Sig.=0.00*) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.01*) ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.00*) ด้านบุคลากร (Sig.=0.00*) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig.=0.04*) และด้านกระบวนการ (Sig.=0.03*)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่เยี่ยมชมและสนใจซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 ปี - 40 ปี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 บาท - 30,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน - 4 คน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย เลิศโยธารงค์ (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในระดับราคา 3 ถึง 5 ล้านบาท ของบริษัท มั่นคงเคหะการ จำกัด (มหาชน) พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสอดคล้องกับ ดวงทิพย์ มาสำราญ (2551) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ร้อยละ 56 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 29.8 มีรายได้ในช่วง 20,000 - 29,999 บาท ระดับการศึกษาของผู้บริโภคพบมากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี และสอดคล้องกับ ปุณณดา กอบกิจสูงมงคล (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี หลังวิกฤตการณ์น้ำท่วม ปีพ.ศ. 2554 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 36 - 40 ปี สถานภาพสมรส การศึกษา ระดับปริญญาตรี รายได้ 20,000 - 30,000 บาท ขนาดสมาชิกในครอบครัว 3 - 6 คน

ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อบ้านจัดสรร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อบ้านจัดสรร พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของโครงการบ้านจัดสรรจากป้ายโฆษณา มีการเปรียบเทียบกับโครงการอื่น ๆ ด้วย ในด้านภาพพจน์ของโครงการจะพิจารณาจากความน่าเชื่อถือในนามบริษัทที่ทำการจัดสรรและก่อนการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรจะขอปรึกษาบิดา - มารดา และใช้เวลาในการตัดสินใจ ประมาณ 1 เดือนขึ้นไป ขนาดของบ้านที่สนใจ 101 ตารางวา - 150 ตารางวา ราคา 2 - 3 ล้านบาท เหตุผลส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจซื้อบ้าน คือ แต่งงานแล้ว อยากแยกครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิพนนท์ สนธิศปัญญา (2550) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านพฤติกรรมทั่วไปของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร มีดังนี้ เรื่องของการได้รับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากรู้จักจากป้ายโฆษณา มีการเปรียบเทียบกับคุณสมบัติกับโครงการอื่น ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อมากกว่า 3 โครงการขึ้นไป ในด้านภาพพจน์ของโครงการจะพิจารณาถึงประสบการณ์ในการทำโครงการอื่น ๆ ที่ผ่านมาเป็นส่วนมาก และจะขอคำปรึกษาจากบิดา - มารดา ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรและใช้เวลาในการตัดสินใจ มากกว่า 1 เดือนขึ้นไป เหตุผลส่วนมากที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร คือ แต่งงานแล้วต้องการแยกครอบครัว

ข้อมูลสิ่งสำคัญของปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีระดับความสำคัญมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีสภาพแวดล้อมดี ไม่มีปัญหาน้ำท่วมและเดินทางได้สะดวก ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ คุณภาพการก่อสร้าง ชื่อเสียง รูปแบบ ความสวยงามของโครงการ ปัจจัยด้านกระบวนการ มีที่จอดรถเพียงพอ สะดวกต่อการเข้าออก ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ในเรื่องการจัดหาสถานบันทางการเงินหรือสินเชื่อเงินจอง กรณีขอสินเชื่อไม่ผ่าน ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งสามารถสอบถามข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้และสำนักงานหางาย เดินทางสะดวก ปัจจัยด้านบุคลากร มารยาท บุคลิกภาพของพนักงานและความรวดเร็วในการตอบแบบสอบถาม และปัจจัยด้านราคา ความเหมาะสมของราคาบ้าน ภาษีและค่าธรรมเนียมการโอนที่ลดลงมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปทุมธนา กอบกิจสูงมงคล (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีหลังวิกฤตการณ์น้ำท่วม ปีพ.ศ. 2554 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร ปัจจัยการตลาด ด้านราคา การส่งเสริมการขาย ช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรร ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรในจังหวัดปทุมธานี และสอดคล้องกับงานวิจัย ศิพนนท์ สนธิศปัญญา (2550) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจซื้อ คือ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านทำเลที่ตั้งของโครงการ และงานวิจัยของ ดวงทิพย์ มาสำราญ (2551) ได้ศึกษา ปัจจัยทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสำคัญในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรมากที่สุด เนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างนั้นถ้าใช้วัสดุที่มีความคงทนถาวรก็จะทำให้บ้านมีอายุการใช้งานที่ยืนยาวนาน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจทราบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโครงการบ้านจัดสรรสามารถนำผลการศึกษาไปปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด

ด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อบ้านจัดสรร ควรเน้นการรับรู้ข่าวสารจากป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ภายนอกโครงการ และนำเสนอข้อดีของโครงการ เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือในนามบริษัทที่จัดทำโครงการจัดสรร ส่วนเหตุผลที่ซื้อส่วนใหญ่จะดูความเหมาะสมของราคาบ้าน การคมนาคมดี สะดวก นักวิเคราะห์โครงการสามารถนำข้อมูลเสนอผู้บริหาร เพื่อสำรวจพื้นที่การสร้างโครงการในอนาคต

ด้านการตลาด ผู้บริหารโครงการบ้านจัดสรรควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้รับรู้เกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานของวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ชื่อเสียง รูปแบบ ความสวยงาม ของโครงการตลอดจนความเหมาะสมของราคาบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถติดต่อสอบถามข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้ มีการคืนเงินจอง กรณีขอคืนเงินไม่ผ่านและมีบริการซ่อมแซมดูแลบ้านหลังการขาย ส่วนด้านมารยาท บุคลิก และความรวดเร็วในการตอบคำถามของพนักงานก็มีส่วนช่วยให้ผู้ที่เยี่ยมชมโครงการหรือสนใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้เป็นการศึกษา ณ จุดหนึ่งของเวลา (Cross-sectional study) ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเก็บข้อมูลระยะยาว (Longitudinal Study)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ได้ทำการศึกษาสำเร็จจุลวงไปด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ แก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของการศึกษามาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้การดูแลและสนับสนุนด้านการศึกษาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และภายภาคหน้า ซึ่งทำให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเองในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จในที่สุด

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนและเจ้าหน้าที่หลักสูตร MBA ที่ได้คอยช่วยเหลือมาโดยตลอด และทำให้การศึกษาปริญญาโทครั้งนี้ เต็มไปด้วยความสุขและเหตุการณ์ที่น่าประทับใจตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- ดวงทิพย์ มาสำราญ. (2551). ปัจจัยทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม. (การจัดการ), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- ปุ่นณดา กอบกิจสุมงคล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี หลังวิกฤตการณ์น้ำท่วม ปี พ.ศ. 2554. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย: ปทุมธานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พรชัย เลิศโยธารงศ์. (2553). ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในระดับราคา 3 ถึง 5 ล้านบาท ของบริษัท
มั่นคงเคหะการ จำกัด (มหาชน). การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม. (การจัดการ), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:
นนทบุรี.
- ดิพนนท์ สนธิศปัญญา. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.
การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าม่านของผู้บริโภคในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Marketing Mix Factors Affecting the purchase of curtains of customers in Muang District, Chiang Mai

อนุพงษ์ หอมหวาน^{1*} และบุญญา นุช ชิวาเกียรติยิ่งยง²

Aunpong Homwan^{1*} and Boonyanuch Cheewakiatyingyong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าม่านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 400 ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัท มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มีจุดประสงค์เพื่อนำผ้าม่านไปใช้กับบ้านจัดสรร โดยที่มีความชอบในรูปแบบม่านตาไก่มากที่สุด

สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าม่านนั้นปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการใช้บริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการเลือกซื้อผ้าม่านของผู้บริโภคเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิจัยนี้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านการตลาดของธุรกิจผ้าม่านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้สอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผ้าม่าน จังหวัดเชียงใหม่

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : j_pop2005@hotmail.com

Abstract

The purposes of this independent study was to study marketing mix factors that affected the purchase of curtains of the customers in Muang District, Chiang Mai province. The data was collected from 400 people lived in Muang District. The research tool was opened and closed end questionnaires. The data analysis was done using software package. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results showed that most of the respondents were the married female whose ages were less than 30 years old. The level education was bachelor's degrees and their occupation was office employees. Their monthly income ranged between 10,001–20,000 baht. Their buying purpose was to use the curtains with the housing agent. The most favorable type of curtain was eyelet curtains.

In terms of marketing mixed factors which influenced the decision on buying curtain, it was found that the factor of creating and presenting physical evidence of service was in very high level and had the highest average. This was followed by the factors of selling channels, products, servicing staffs, servicing process, prices, and marketing support, respectively. Regarding the hypothesis testing, it was discovered that the differences of individual marketing mixed factors in which influenced the decision on buying curtain had statistically significances at 0.05 levels. This study provides valuable information for the curtain business of Muang district, Chiang Mai province in order to conform the marketing improvement to individual factors effectively.

Keywords: Marketing Mixed Factors, curtain, Chiang Mai

บทนำ

ผ้าม่านเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมในการตกแต่งบ้าน ซึ่งนอกจากความสวยงามและผ้าม่านยังช่วยให้ความเป็นส่วนตัว ช่วยป้องกันฝุ่นละอองอีกทั้งยังช่วยควบคุมแสงในช่วงกลางวันอีกด้วย ในจังหวัดเชียงใหม่ธุรกิจผ้าม่านเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมมาโดยตลอด แบ่งตามการจัดตั้งแล้วมีทั้งแบบที่เป็นเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วน และบริษัท เมื่อพิจารณาตามวิธีการผลิตแล้วสามารถจำแนกได้เป็นทั้งแบบที่ใช้เครื่องมือง่าย ๆ ในการผลิต เช่น จักรเย็บผ้า ไปจนถึงการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ในการผลิต ซึ่งสามารถผลิตสินค้าได้หลากหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการธุรกิจผ้าม่านได้พยายามใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่หลากหลาย แต่ยังไม่มียานวิจัยที่บ่งชี้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านใดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าม่านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จากเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ตามที่ประยุกต์มาจาก ยุพาวรรณ วรณวณิช (2549) คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากรที่ให้บริการ (People) หรือพนักงาน (Employees) การสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของบริการ (Physical Evidence and Presentation) และกระบวนการให้บริการ (Process) ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าม่านของผู้บริโภคเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจผ้าม่านสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าปูที่นอนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐาน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันมีผลต่อการเลือกซื้อผ้าปูที่นอนของผู้บริโภคแตกต่างกัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิด

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- สถานภาพ
- อายุ
- การศึกษา
- อาชีพ
- รายได้ต่อเดือน
- จุดประสงค์เพื่อใช้งาน
- ประเภทของผ้าปูที่นอน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าปูที่นอนของผู้บริโภค

- ด้านผลิตภัณฑ์
- ด้านราคา
- ด้านช่องทางจัดจำหน่าย
- ด้านการส่งเสริมการตลาด
- ด้านบุคลากรที่ให้บริการ
- ด้านสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ
- ด้านกระบวนการให้บริการ

การเลือกซื้อผ้าปูที่นอนของผู้บริโภค
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีวิทยาการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้แจกแบบสอบถามผู้บริโภคที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 235,154 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Taro Yamane ที่ตารางกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งสามารถคำนวณหากลุ่มตัวอย่างได้ 399 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิดที่ได้ประยุกต์มาจากการงานของ สิริรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด เกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของลูกค้าเป้าหมาย ได้แก่ 7P's 3) เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการตัดสินใจซื้อผ้าผ้าม่านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.5 ทุกคำถาม

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) การทดสอบครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.80

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่ได้เข้ามาเลือกซื้อผ้าผ้าม่านในร้านผ้าผ้าม่านที่ทอดแบบไว้ที่ร้านต่าง ๆ จากร้านจำหน่ายผ้าผ้าม่านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 16 ตำบล ตำบลละ 25 ราย
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสาร ฐานข้อมูลและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา เป็นค่าความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าผ้าม่าน ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่านของผู้บริโภค ใช้ค่าสถิติ t-test และ F-test

เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนโดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ โดยใช้ค่าทางสถิติ คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) กำหนดช่วงของการวัด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญ โดยกำหนดค่าคะแนน (ประคอง กรรณสูตร, 2542) ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
4.21-5.00	ผู้บริโภครู้สึกให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด
3.41-4.20	ผู้บริโภครู้สึกให้ความสำคัญในระดับมาก
2.61-3.40	ผู้บริโภครู้สึกให้ความสำคัญในระดับปานกลาง
1.81-2.60	ผู้บริโภครู้สึกให้ความสำคัญในระดับน้อย
1.00-1.80	ผู้บริโภครู้สึกให้ความสำคัญในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าอนามัยของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	เพศ		สถานภาพ		อายุ		การศึกษา	
		t-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.
1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	4.07	3.33	0.068	15.34	0.000*	4.11	0.003*	3.48	0.004*
2. ปัจจัยด้านราคา	3.99	0.57	0.488	1.72	0.180	3.71	0.006*	6.21	0.000*
3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.20	0.45	0.500	0.51	0.599	1.46	0.211	5.19	0.000*
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	3.73	0.15	0.904	3.56	0.029*	1.51	0.198	1.66	0.143
5. ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการ	4.05	3.62	0.058	2.90	0.056	4.50	0.001*	1.31	0.259
6. ปัจจัยด้านการสร้างและนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ	4.25	3.24	0.072	0.07	0.936	0.09	0.983	5.40	0.000*
7. ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ	4.03	3.15	0.077	3.09	0.046*	2.43	0.047*	3.89	0.002*

การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	อาชีพ		รายได้ต่อเดือน		จุดประสงค์		ประเภทผ้าผ้าม่าน	
		t-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.
1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	4.07	1.06	0.37	1.36	0.25	10.48	0.000*	4.49	0.001*
2. ปัจจัยด้านราคา	3.99	1.53	0.19	2.35	0.07	4.21	0.002*	3.63	0.006*
3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.20	11.17	0.000*	18.16	0.000*	5.56	0.000*	12.6	0.000*
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	3.73	7.11	0.000*	8.86	0.000*	4.03	0.003*	8.0	0.000*
5. ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการ	4.05	1.48	0.21	3.55	0.015*	2.43	0.047*	3.99	0.003*
6. ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ	4.25	3.10	0.015*	15.94	0.000*	3.57	0.007*	13.53	0.000*
7. ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ	4.03	2.85	0.023*	6.41	0.000*	2.37	0.05	7.23	0.000*

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บข้อมูลพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรสอายุระหว่าง ต่ำกว่า 31 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จุดประสงค์เพื่อใช้ผ้าผ้าม่านเกี่ยวกับบ้านจัดสรร โดยที่มีความชอบในประเภทม่านตาไก่มากที่สุด

ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.20$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.07$) ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการ ($\bar{X} = 4.05$) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) ปัจจัยด้านราคา ($\bar{X} = 3.99$) และต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.73$)

1. **ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์** ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบของสินค้ามีความหลากหลาย ทันสมัยและสวยงาม ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาตามลำดับ คือ คุณภาพของสินค้า ($\bar{X} = 4.14$) ประโยชน์ทางด้านการใช้งาน ($\bar{X} = 4.11$) การปรับเปลี่ยนหรือสินค้ากรณีสินค้ามีปัญหา ($\bar{X} = 4.08$) และต่ำสุด คือ ตรายี่ห้อ ($\bar{X} = 3.82$)

2. **ปัจจัยด้านราคา** ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถต่อรองราคาได้ ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาตามลำดับ คือ มีการติดป้ายแสดงราคาสินค้าอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.13$)

ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ($\bar{X} = 4.07$) รูปแบบการชำระเงินมีความหลากหลาย ($\bar{X} = 3.96$) และต่ำสุด คือ มีบริการให้สินเชื่อผ่อนชำระสินค้า ($\bar{X} = 3.64$)

3. **ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย** ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตั้งสินค้ามีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาตามลำดับ คือ มีสินค้าให้บริการลูกค้าอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.21$) การเดินทางไปซื้อสินค้ามีความสะดวก ($\bar{X} = 4.20$) และต่ำสุด คือ ร้านค้าอยู่ในย่านธุรกิจการค้า ทำให้กระตุ้นการซื้อสินค้าได้อย่างดีและช่วงเวลาการปิด-เปิดบริการของร้าน ($\bar{X} = 4.18$)

4. **ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด** ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคิดราคาพิเศษเมื่อสั่งทำสินค้าจำนวนมาก ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาตามลำดับ คือ การจัดทำแคตตาล็อกแบบผ่านบ้านไว้บริการลูกค้า ($\bar{X} = 4.15$) การจัดแสดงสินค้าในร้านและงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.97$) การจัดโปรโมชั่นลดพิเศษในช่วงเทศกาล ($\bar{X} = 3.58$) การจัดชิงโชคและสิ่งของสมนาคุณแก่ลูกค้า ($\bar{X} = 3.44$) และต่ำสุด คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่น โปสเตอร์ ป้าย วิทยุ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.10$)

5. **ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการหรือพนักงาน** ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พนักงานมีอัธยาศัยไมตรีดี บุคลิกภาพดี ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาตามลำดับ คือ พนักงานแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.09$) พนักงานมีความรู้ในสินค้าเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.06$) จำนวนพนักงานเพียงพอสำหรับให้บริการลูกค้า ($\bar{X} = 4.02$) และต่ำสุด คือ พนักงานมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{X} = 3.96$)

6. **ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ** ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแต่งร้านสร้างความน่าดึงดูดใจ ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาตามลำดับ คือ ร้านมีสถานที่สะอาด เป็นระเบียบและกว้างขวาง ($\bar{X} = 4.33$) ทำเลที่ตั้งเป็นที่จดจำของผู้บริโภค ($\bar{X} = 4.16$) และต่ำสุด คือ ร้านจำหน่ายมีระบบรักษาความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.13$)

7. **ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ** ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตรงต่อเวลาในการติดตั้งและส่งมอบงาน ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาตามลำดับ คือ ความรวดเร็วในการให้บริการของพนักงาน ($\bar{X} = 4.07$) การให้บริการนอกสถานที่แก่ลูกค้า ($\bar{X} = 4.04$) ความเสมอภาคในการให้บริการแก่ลูกค้า ($\bar{X} = 4.01$) และต่ำสุด คือ การให้บริการหลังการขาย ($\bar{X} = 3.98$)

การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่านของผู้บริโภค จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่าน จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรที่ให้บริการ ด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ และด้านกระบวนการให้บริการที่มีผลการเลือกซื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าผ้าม่าน จำแนกตามสถานภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ

ปัญหาในการเลือกซื้อผ้ามางาน สินค้าไม่ตรงกับความต้องการ ไม่มีการรับประกันสินค้า ราคาแพงเมื่อเทียบกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน ไม่มีที่จอดรถ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ น้อย พนักงานขาดความกระตือรือร้นในการขายสินค้า ไม่มีบริการหลังการขาย

ข้อเสนอแนะที่มีต่อผู้ประกอบการ ควรเน้นสินค้าที่มีคุณภาพดี ใช้ได้ทนทาน และสวยงาม ควรมีสินค้าทุกชนิด ตามที่ลูกค้าต้องการ ควรมีการติดป้ายแสดงราคาสินค้าอย่างชัดเจน ควรจัดให้มีการผ่อนชำระที่สมเหตุสมผล ควรมีการจัดการลดราคาผ้ามางานบ้าง ควรจัดส่งสินค้าให้ตรงเวลา ควรให้บริการด้วยความจริงใจและสร้างความไว้วางใจ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ้ามางานของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบของสินค้ามีความหลากหลาย ทันสมัยและสวยงาม ผู้บริโภคส่วนใหญ่ต้องการให้สินค้าทันสมัย ก้าวทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ผลิตภัณฑ์สินค้ามีความโดดเด่นสวยงาม ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับรูปแบบของสินค้ามีความหลากหลาย ทันสมัยและสวยงาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา สุรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) กล่าวว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ต้องการให้สินค้ามีความคงทน สามารถใช้งานได้นาน จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษา นั้นมีผลต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและพื้นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันของผู้บริโภค โดยได้ให้ความสำคัญในรูปแบบของสินค้ามีความหลากหลาย ทันสมัยและสวยงามในระดับมาก

ปัจจัยด้านราคา ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถต่อรองราคาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา จิตติ โจนงโพบูลย์ (2552) ที่ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากลำดับแรก คือ ราคาที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของลูกค้า แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กันนิกรณ์ ธนะวัฒน์ (2550) ที่ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากลำดับแรก คือ บริการผ่อนชำระสินค้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ได้ทำศึกษานั้นมีผลต่อความต้องการของผู้บริโภคและพื้นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยได้ให้ความสำคัญในสามารถต่อรองราคาได้ในระดับมาก

ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตั้งสินค้ามีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา สุรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) กล่าวว่า การติดตั้งสินค้ามีประสิทธิภาพและรวดเร็ว อาจเป็นเพราะว่า การให้บริการที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วจะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อสินค้าและร้านค้าที่จะนำมาสู่การซื้อซ้ำอีกครั้ง

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่น ทีวี วิทยุ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา สุรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) กล่าวว่า การโฆษณาเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจเกิดความต้องการ และตัดสินใจซื้อสินค้านั้น ๆ และสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ กฤษณา รัตนพฤกษ์ (2545) กล่าวว่า การส่งเสริมการขายใช้ควบคู่กับการโฆษณา มีจุดมุ่งหมายเพื่อจูงใจให้ลูกค้าต้องซื้อสินค้าต้องการซื้อสินค้าหรือบริการมากขึ้น

ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการหรือพนักงาน ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พนักงานมีอธยาศัยไมตรีดี บุคลิกภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา สุรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) กล่าวว่า พนักงานขายที่มีอธยาศัยดีและมีบุคลิกภาพที่ดี จะสร้างความประทับใจให้เกิดแก่ลูกค้า ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งทีสร้าง ความประทับใจโดยตรง จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความจงรักภักดีต่อร้านค้านั้น ๆ เสมอ

ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแต่งร้านสร้างความดึงดูดใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา สุรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) กล่าวว่า ท่าเลที่ตั้งเป็นที่จดจำของผู้บริโภค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ท่าเลที่ตั้งที่เข้าถึงได้ง่าย เป็นที่จดจำ ส่งผลให้ร้านค้านั้น ๆ ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค และคนส่วนใหญ่มักจะใช้ความเคยชินหรือความเป็นประจำในการซื้อสินค้า เรียกว่าพฤติกรรม การซื้อที่ติดเป็นนิสัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษานั้นมีผลต่อความต้องการของผู้บริโภคและพื้นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยได้ให้ความสำคัญในการแต่งร้านสร้างความน่าดึงดูดใจในระดับมาก

ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ผู้บริโภคให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตรงต่อเวลาในการติดตั้งและส่งมอบงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา สุรินทร์ดาว โพธิกุล (2551) กล่าวว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในทำงาน เวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญ หากร้านค้าให้ความสำคัญในเรื่องของการตรงเวลาแล้ว จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และการส่งมอบงานเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ ซึ่งคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งนี้

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาวิจัย และผู้ที่สนใจเรื่องปัจจัยทางการตลาดและปัญหาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าปูที่นอนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการตัดสินใจในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเรียงตามลำดับความสำคัญในแต่ละด้านดังนี้

1. ปัจจัยด้านการสร้างและการนำเสนอหลักฐานทางกายภาพของการให้บริการ ร้านค้าควรเลือกทำเลที่ตั้งให้เป็นที่จดจำของบริโภค เข้าถึงได้ง่าย และควรตกแต่งร้านให้น่าดึงดูดใจ ซึ่งสำหรับผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้สูงสุด
2. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรติดตั้งสินค้าให้มีประสิทธิภาพและให้บริการด้วยความรวดเร็ว และควรตั้งร้านค้าให้อยู่ในย่านธุรกิจการค้า เพื่อกระตุ้นการซื้อสินค้า
3. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ควรให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพของสินค้า และปรับปรุงรูปแบบของสินค้ามีความหลากหลาย ทันสมัย และสวยงาม
4. ปัจจัยด้านบุคลากรที่ให้บริการหรือพนักงาน ควรมีการอบรมพนักงานให้มีอธยาศัยไมตรีที่ดี มีบุคลิกภาพดี และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
5. ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ควรให้ความสำคัญเรื่องของการตรงต่อเวลาในการติดตั้งส่งมอบงาน และ ความรวดเร็วในการให้บริการของพนักงาน
6. ปัจจัยด้านราคา ควรตั้งราคาสินค้าให้มีความเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า และควรจัดให้มีการต่อรองราคาได้

7. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ใบบลิว ป้าย โฆษณา วิทยุ ฯลฯ เพื่อเข้าถึงลูกค้า และการติดตามราคาพิเศษเมื่อสั่งทำสินค้าจำนวนมาก

นอกจากนี้ผลการศึกษาที่พบความแตกต่างของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผ่านงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจผ่านงานในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ นำข้อมูลไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ่านงาน ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านวัฒนธรรม
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริโภคในด้านการตัดสินใจซื้อผ่านงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ เป็นเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร. บุญญา นุช ชีวาเกียรติยิ่งยง อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาดังกล่าว และสำนึกในพระคุณของอาจารย์เป็นอย่างยิ่งที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ ท่านเจ้าของเอกสาร และงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัย และคณะผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแก้ไขแบบสอบถามตลอดจนเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณพระพุทธรูปคุณแห่งปิตรมารดา บูรพาจารย์ ตลอดจนจนถึงผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุน ชี้แนะและให้กำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงมาด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา รัตน์พฤษย์. (2545). การตลาดบริการ. ภาควิชาการตลาดคณะบริหารธุรกิจ, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กันณิกาณั ธนะวัฒน์. (2550). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อส่วนประสมการตลาดบริการของบริษัทเพาเวอร์ บาย

จำกัด สาขาภาคสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

จิตติ โสจนโพนบูลย์. (2552). ความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจที่มีต่อบริการของบริษัทคิตตี้ ทำดี แรงดี ออกแกโมเซออร์

จำกัด. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ฐิรินทร์ดาว โพธิกุล. (2551). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากธุรกิจผ่านงานของผู้บริโภค

ในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ประคอง กรรณสูต. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2549). การตลาด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

**ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต
มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**

**The Marketing Mix Factors affecting the decision of choose a private dormitory
of Phayao university Students**

สิริพร กาจิณา^{1*} และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์²
Siriporn kajina^{1*} and Anusorn Kunanusorn²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิตและศึกษาถึงพฤติกรรมการเลือกเช่าหอพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พักอาศัยหอพักเอกชนนอกมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวม ได้แก่ นำเสนอในรูปแบบการแจกแจงความถี่ (Frequency) อัตราร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการศึกษาพบว่า ทุกปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการหอพักเอกชนของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นนิสิตคณะแพทยศาสตร์ เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 19-21 ปี เงินได้ต่อเดือนที่รับจากผู้ปกครอง ไม่เกิน 5,000 บาท ความชอบที่จะเช่าหอพักเอกชน นิสิตส่วนใหญ่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกเช่าหอพักด้วยตนเองและนิสิตทราบข้อมูลเกี่ยวกับหอพักจากคำบอกเล่า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมค่าเฉลี่ย 3.86 ระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรมี INTERNET WIFI และระดับน้อยที่สุด ในเรื่อง ควรมีโทรศัพท์ภายในห้องพัก

ด้านราคา ในภาพรวมค่าเฉลี่ย 3.85 ระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่องควรเก็บค่าเช่ารายเดือนในอัตรามาตรฐาน ระดับความสำคัญมาก และระดับน้อยที่สุด ในเรื่องการรับชำระค่าเช่าโดยโอนเงินผ่านธนาคาร

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mygirl_aom@hotmail.com

ด้านสถานที่ตั้งในภาพรวมค่าเฉลี่ย 4.04 ระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ครัวที่จะเดินทางสะดวกระดับความสำคัญมาก และระดับน้อยที่สุด ในเรื่อง ครัวอยู่ใกล้แหล่งชุมชน

ด้านการส่งเสริมการตลาด ในภาพรวมค่าเฉลี่ย 3.49 ระดับความสำคัญปานกลาง กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญที่สุดในเรื่องรู้จักห้องพักจากคำบอกกล่าวของคนรู้จัก ระดับความสำคัญมาก และระดับน้อยที่สุดในเรื่องควรมีโฆษณาทางหนังสือพิมพ์และวิทยุ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเช่าห้องพัก ผู้ประกอบการ นิสิตปริญญาตรี การตัดสินใจ

Abstract

This independent study aimed at studying the marketing mix factors that affected the students' decision in renting an accommodation and studying renting behaviors of the University of Phayao's students, Muang district, Phayao province. The data collection was drawn from the questionnaires distributed to the University of Phayao's students who stayed at the off-campus private dormitories. They were 400 full-time undergrad students. The data analysis was done by adopting descriptive statistic including frequency, percentage and mean.

The results indicated that every of distinctive personal factors had influence on the students' decision in renting the off-campus private dormitories. The majority of the students were the male medical students whose ages ranged between 19–21 years old. Their monthly allowance was not exceed 5000 baht. Most of the students had preference in renting the private accommodation. They decided to rent the room by themselves. They knew the information about the dormitories by word of mouth.

Consider each of the marketing mix factors influencing the University of Phayao's students' decision in renting an accommodation, it was found as follows:

In terms of product, the overall mean was 3.86, which was at high level. The samples paid attention to the availability of the internet service the most. On the other hand, the least important service was the availability of the telephone in the room.

As for the price, the overall mean was 3.85, which was at high level. The students paid attention to the standardization of the rent at high level. The least important aspect was paying the rent by money transfer service.

Concerning place, the overall mean was 4.04, which was at high level. The students focused on travelling conveniently at high level. The least important aspect was the close proximity to communities.

With regard to promotion, the overall mean was 3.49, which was at a moderate level. The sample group were interested in the knowledge of the dormitories by word of mouth from those they knew at high level. The least important aspect was advertising in newspaper and radio.

Keywords: factors affecting decision in renting dormitory entrepreneur, undergrad students, decision

บทนำ

ปัญหาเรื่องที่พักอาศัยเป็นปัญหาทางสังคมประการหนึ่งของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการที่เพิ่มมากขึ้นของประชากร ความต้องการที่อยู่อาศัยก็ย่อมเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวเมืองใหญ่ๆ แทบทุกที่ในโลกประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาการเพิ่มจำนวนของประชากรเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทำให้เศรษฐกิจของเมืองเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานในการผลิต โดยมีความต้องการแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการสูงขึ้นมากแต่ความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมกลับลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นดังตัวดึงดูดให้แรงงานในชนบทให้เข้ามาสู่ในเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ในช่วง 20 ปีแรกกรุงเทพ ฯ จึงมีความพยายามที่จะกระจายความเจริญสู่ปริมณฑล และในหัวเมืองใหญ่ต่าง ๆ ในภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงที่เศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยซึ่งก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัดตามมา ประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น ทำให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม และแหล่งเสื่อมโทรมนั้นจะนำไป สู่ปัญหาต่างๆ ได้แก่ปัญหาทางสังคมชุมชนแออัด ปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กวัยรุ่น ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่นๆ อีกมากมายและปัญหาต่างๆ เหล่านี้นอกจากจะเป็นอันตรายโดยตรงต่อสวัสดิภาพของประชาชนผู้พักอาศัยแล้ว ยังเป็นการบั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของประชากรและประเทศชาติทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างร้ายแรง จนเป็นเหตุให้รัฐบาลได้มองเห็นปัญหาและจัดดำเนินนโยบายบ้านคนจน หรือโครงการบ้านเอื้ออาทร และด้วยโครงการสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา สภาพทางสังคมเกษตรกรรมกำลังปรับเปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมีโรงงานตั้งขึ้นมากมาย แรงงานจากภาคเกษตรเคลื่อนย้ายเข้าสู่อุตสาหกรรมมากขึ้นเป็นทวีคูณ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ปัจจัยสี่นั้นถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะที่พักอาศัย จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ประชากรมีการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น เพื่อศึกษาต่อของผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เพื่อความสะดวกสบายและประหยัดเวลาในการเดินทางไปทำงานหรือสถานศึกษา ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ธุรกิจที่พักอาศัยให้เข้าเกิดขึ้นอย่างมากมายทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่เป็นศูนย์รวมของแหล่งงานเขตอุตสาหกรรมและสถานศึกษา เช่น กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลไปจนถึงจังหวัดใหญ่ ๆ และที่เราไม่สามารถมองข้ามไปได้ คือธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่ในขณะนี้มีการแข่งขันอย่างดุเดือดและมีธุรกิจที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์อีกประเภทคือธุรกิจเกี่ยวกับทำหอพัก หรือ อพาร์ทเมนต์ให้เช่าซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งที่สร้างกำไรให้กับธุรกิจดังกล่าวเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าการทำธุรกิจดังกล่าวจะมีระยะเวลาในการคืนทุนช้ากว่าธุรกิจอื่นๆ

จังหวัดพะเยามีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงเช่น มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้รับการยอมรับในด้านการศึกษามีบรรยากาศที่สวยงาม และสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์จึงทำให้นิสิตเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยา จึงทำให้มีจำนวนนิสิตเพิ่มมากขึ้น นั้น โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พักอาศัยหอพักเอกชนนอกมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ จำนวนทั้งหมด 13,562 คน (ฐานข้อมูลนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2557) ซึ่งทำให้หอพักภายในมหาวิทยาลัยพะเยามีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนิสิตที่มาเรียนในมหาวิทยาลัยพะเยา ทำให้นิสิตส่วน

ใหญ่จำเป็นต้องเลือกเช่าที่พักอาศัยซึ่งมีอยู่ทั่วไปรอบๆ มหาวิทยาลัยปัจจุบันในจังหวัดพะเยา มีที่พักอาศัยที่เปิดให้เช่าพักทั้งใน

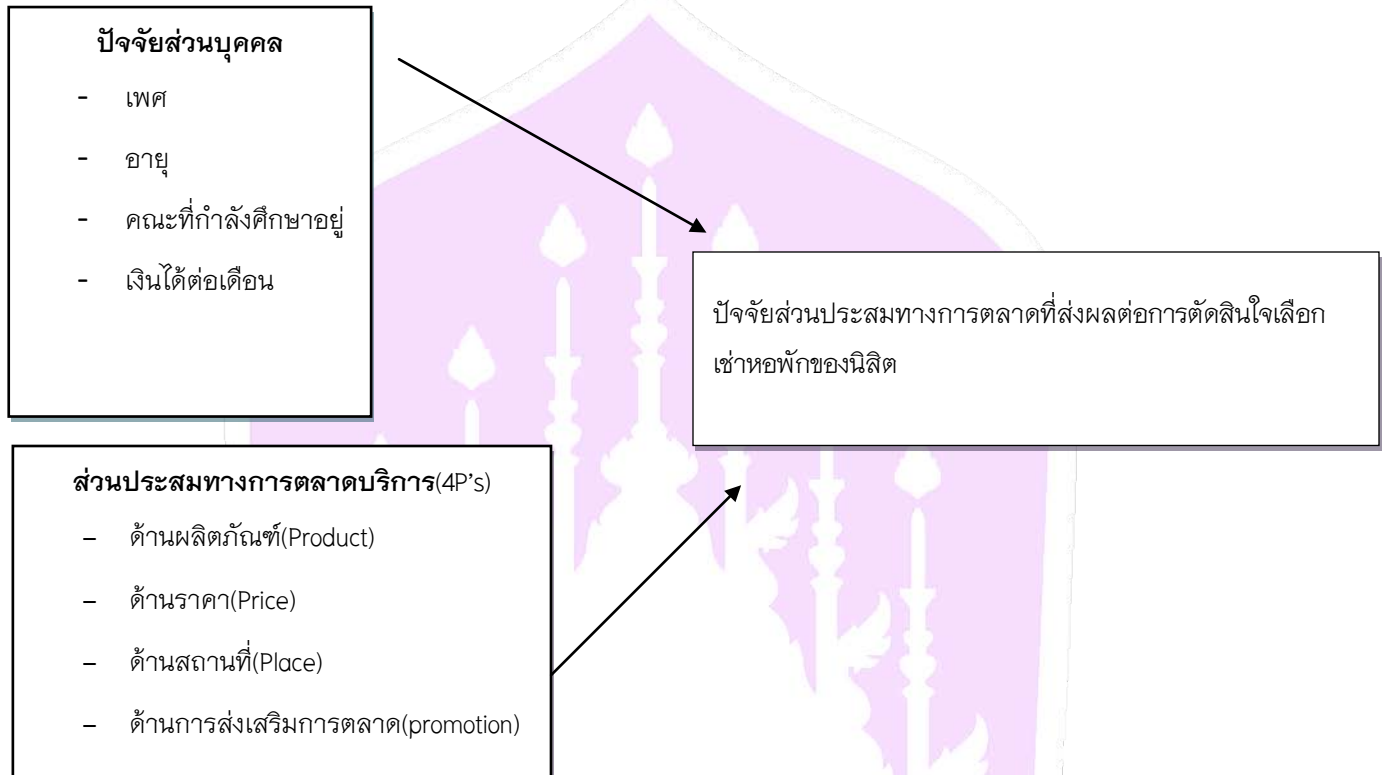
รูปแบบห้องแบ่งให้เช่า บ้านเช่า และหอพักรายเดือน ซึ่งจากข้อมูลจำนวนหอพักที่จดทะเบียนซึ่งมีรัศมีห่างจากมหาวิทยาลัยพะเยาไม่เกิน 2 กิโลเมตร มีจำนวน 430 แห่ง (เทศบาลตำบลแม่กา, 2557) และยังมีการก่อสร้างหอพักเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นธุรกิจหอพักจึงมีการแข่งขันค่อนข้างสูง เพื่อรองรับความต้องการของนิสิตที่จะพักอาศัย และหอพักแต่ละที่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ทางด้านราคา ระยะการเดินทาง สถานที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก ทำให้นักศึกษามีโอกาสที่จะเลือกเช่าพักตามความต้องการของแต่ละบุคคล ปัจจุบันปริมาณห้องพักที่รองรับจำนวนนิสิตที่เพิ่มขึ้น ทำให้หอพัก มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนนิสิตที่ต้องการพัก จึงทำให้ธุรกิจหอพักมีความต้องมีการแข่งขันกันโดยมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเข้าพักของนิสิต

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการ หอพักรายเดือน ตลอดจนผู้ที่มีความสนใจที่จะลงทุนในธุรกิจหอพักในอนาคต สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหอพักรายเดือน ในท้องถิ่นเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และสอดคล้องกับสภาพความต้องการในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมในการเลือกเช่าหอพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีสำรวจ (Survey Research Method) และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พักอาศัยหอพักเอกชนนอกมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ จำนวน ทั้งหมด 13,562 คน (ฐานข้อมูลนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2557) เป็นกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้วิเคราะห์และประกอบกับการพิจารณาการเลือกหอพัก

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่เช่าหอพักบริเวณ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง 5% โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย จากผู้ที่พักอาศัยหอพักเอกชนนอกมหาวิทยาลัยพะเยาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ รายละเอียดดังตาราง

	รายชื่อ	จำนวนนิสิต	ขนาด ตัวอย่าง
1	คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ	552	16
2	คณะวิทยาศาสตร์	430	13
3	คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์	440	13
4	คณะศิลปศาสตร์	1,733	51
5	คณะนิติศาสตร์	678	20
6	คณะแพทยศาสตร์	3,148	93
7	คณะเภสัชศาสตร์	361	11
8	คณะพยาบาลศาสตร์	245	7
9	คณะสหเวชศาสตร์	311	9
10	คณะวิศวกรรมศาสตร์	647	19
11	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	852	25
12	คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์	1,688	50
13	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์	260	7
14	วิทยาลัยการศึกษา	1,989	59
15	วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม	228	7
	รวมทั้งสิ้น	13,562	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 400 คน โดยใช้วิจัยสำรวจ (Survey Research Method)

ซึ่งแบบสอบถาม(Questionnaire)ที่ใช้นั้นจะประกอบด้วยคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือก (Close-ended question) และคำถามที่มีลักษณะให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ (Open-ended question) โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามมี 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย คณะที่กำลังศึกษาอยู่ เพศ อายุ และเงินได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกห้องพักของผู้เช่าห้องพักบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยพะเยา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกห้องพักของผู้เช่าห้องพักบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ส่วนที่4 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลือกเช่าที่พักอาศัยของผู้เช่าห้องพักเอกชนบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) นำเสนอในรูปแบบการแจกแจงความถี่ (Frequency) อัตราร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

วิธีการค้นคว้าข้อมูล

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยการประมวลผลความรู้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มข้อมูล 2 ประเภทคือ

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการออกแบบสอบถามการกลุ่มประชากรคือนิสิตที่มีความสนใจเข้าพักภายนอกบริเวณมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทำการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจทางด้านส่วนประสมทางการตลาด ทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ ส่งเสริมการขาย บุคลากรด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากแหล่งความรู้ต่างๆ จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร หนังสือ ตำรา นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความใน website ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดบริการ

กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มนิสิตที่พักอาศัยอยู่บริเวณหอพักเอกชนภายนอกมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา โดยนำมาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยใช้สูตรของ Yamane ยามาเน่ (Yamane T, 1973) ที่ความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง 5% โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลต่างๆ จากเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ รวมทั้งศึกษาการสร้างแบบสอบถามวิจัย
2. การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้พิจารณา เพื่อตรวจสอบปรับปรุงความสมบูรณ์และความถูกต้องให้ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างเนื้อหา และภาษาที่ใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
3. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา เมื่อนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์แล้ว นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ไปทดสอบกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อดูว่าข้อมูล คือ ข้อความที่มีค่า Corrected Item-total Correlation ต่ำออกจากแบบสอบถาม จากนั้นนำคะแนนของข้อความที่ผ่านเกณฑ์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) โดยใช้วิธี Coefficient Alpha Cronbach Method

จากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่า Alpha เท่ากับ 0.96 ซึ่งเมื่อมีการทดสอบหาความเชื่อมั่นในแต่ละข้อ พบว่า ทุกข้อคำถามที่มีค่า Corrected Item-Total Correlation ได้ค่า Alpha ที่ 0.96 ขึ้นไป อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ถือว่ามีความน่าเชื่อถือจึงสามารถนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปของการศึกษา ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้จำนวนและร้อยละ ดังจะสามารถวิเคราะห์จากตาราง 1 - 4 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะ

คณะ	จำนวน	ร้อยละ
คณะแพทยศาสตร์	88	22.17
คณะเภสัชศาสตร์	11	2.77
คณะวิทยาการจัดการ	51	12.85
คณะวิทยาศาสตร์	13	3.27
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์	13	3.27
คณะวิศวกรรมศาสตร์	19	4.79
คณะศิลปศาสตร์	52	13.10
คณะสถาปัตยกรรม	7	1.76
คณะสหเวชศาสตร์	9	2.27
วิทยาลัยและสิ่งแวดล่อม	7	1.76
วิทยาลัยการศึกษา	59	14.86
คณะเกษตรศาสตร์	16	4.03
คณะนิติศาสตร์	20	5.04
คณะพยาบาลศาสตร์	7	1.76
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	25	6.30
รวม	397	100.0

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	153	38.5
ชาย	244	61.5
รวม	397	100.0

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 18 ปี	14	3.5
19-21 ปี	334	84.1
22-24 ปี	45	11.3
25 ปีขึ้นไป	4	1.0
รวม	397	100.0

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	133	33.5
5,001-6,000 บาท	120	30.2
6,001-7,000 บาท	65	16.4
มากกว่า 7,000 บาทขึ้นไป	78	19.6
รวม	397	100.0

ข้อมูลทั่วไปของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่เข้าหอพักเอกชนภายนอกมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามศึกษาอยู่คณะแพทยศาสตร์ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.17 เป็นเพศชาย จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 อายุระหว่าง 19-21 ปี จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 84.1 เป็นช่วงอายุเฉลี่ยของนิสิตชั้นปีที่ 2-4 ซึ่งในชั้นปีที่ 1 จะต้องพักหอภายในมหาวิทยาลัย หลังจากอยู่ชั้นปีที่ 2 เป็นต้นไป ต้องออกไปพักหอพักภายนอก และเงินได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่มีการพึ่งพาค่าใช้จ่ายจากทางครอบครัว และกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกเข้าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้จำนวนและร้อยละ ดังจะสามารถวิเคราะห์จากตาราง 5 - 10 ดังนี้

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความชอบที่จะเข้าหอพัก

ความชอบที่จะเข้าหอพัก	จำนวน	ร้อยละ
หอพักในมหาวิทยาลัย	92	23.2
หอพักเอกชน	305	76.8
รวม	397	100.0

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าหอพัก

บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าหอพัก	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ปกครอง	121	30.5
ตนเอง	226	56.9
เพื่อน	49	12.3
อาจารย์	1	.3
รวม	397	100.0

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการทราบข้อมูลเกี่ยวกับหอพัก

การทราบข้อมูลเกี่ยวกับหอพัก	จำนวน	ร้อยละ
ผ่านพับ/ใบปลิว	64	16.1
คำบอกเล่า	223	56.2
ป้ายโฆษณา	48	12.1
วิทยุ	2	.5
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	1	.3
Web Site	59	14.9
รวม	397	100.0

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามราคาค่าเช่าหอพักต่อเดือน

ราคาค่าเช่าหอพักต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
2,000 บาท	69	17.4
2,001-2,500 บาท	103	25.9
2,501 -3,000 บาท	130	32.7
มากกว่า 3,000 บาท	95	23.9
รวม	397	100.0

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเลือกที่จะพักคนเดียวหรืออยู่รวมกับเพื่อน

การเลือกที่จะพักคนเดียวหรืออยู่รวมกับเพื่อน	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	230	57.9
เพื่อน	167	42.1
รวม	397	100.0

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเลือกหอพักท่านจะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหอพักนั้นๆ ด้วยตนเอง

การเลือกหอพักท่านจะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหอพักนั้นๆ ด้วยตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
ใช่	370	93.2
ไม่ใช่	27	6.8
รวม	397	100.0

ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรเลือกเช่าห้องพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่**มักจะเช่าห้องพัก** เอกชน จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.8 ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อนิสิตอยู่ชั้นปีที่ 2 ทางมหาวิทยาลัยจะให้นิสิตออกไปพัก นอกมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเลือกเช่าห้องพักด้วยตนเอง จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 และได้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับห้องพักจากคำบอกเล่า จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 ทั้งนี้อาจจะรับทราบข้อมูลห้องพักจากเพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ และจะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหอพักนั้นๆ ด้วยตนเอง จำนวน 371 คน คิดเป็นร้อยละ 93.5 กลุ่ม ตัวอย่างเห็นว่าราคาค่าเช่าห้องพักเดือนควรจะอยู่ ระหว่าง 2,501 –3,000 บาท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ซึ่งถือว่าเป็นราคามาตรฐานของห้องพักเอกชน บริเวณรอบมหาวิทยาลัย และกลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่คนเดียว จำนวน 230 คนเป็นร้อยละ 57.9

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้ค่าเฉลี่ย เลขคณิต (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังจะสามารถวิเคราะห์จากตาราง 11 ดังนี้

ตาราง 11 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักของ นิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	3.86	1.016	มาก
ด้านราคา	3.85	0.992	มาก
ด้านสถานที่ตั้ง	4.04	0.985	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.49	0.994	มาก
รวม	3.81	0.997	มาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4P's ที่มีผลต่อการเลือกห้องพักเอกชนบริเวณมหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวม ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสถานที่ตั้ง ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 ด้านราคา ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.85 และด้านการส่งเสริมการตลาด ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.49 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ ในภาพรวม ระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรมี INTERNET WIFI และระดับน้อยที่สุด ในเรื่อง ควรมีโทรศัพท์ภายในห้องพัก

ด้านราคา ในภาพรวม ระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรเก็บค่าเช่าราย เดือนในอัตรามาตรฐาน ระดับความสำคัญมาก และระดับน้อยที่สุด ในเรื่อง การรับชำระค่าเช่าโดยโอนเงินผ่านธนาคาร

ด้านสถานที่ตั้ง ในภาพรวม ระดับความสำคัญมาก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรที่จะเดินทางสะดวกระดับความสำคัญมาก และระดับน้อยที่สุด ในเรื่อง ควรอยู่ใกล้แหล่งชุมชน

ด้านการส่งเสริมการตลาด ในภาพรวม ระดับความสำคัญปานกลาง กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง รู้จักหอพักจากคำบอกกล่าวของคนรู้จัก ระดับความสำคัญมาก และระดับน้อยที่สุดในเรื่อง ควรมีโฆษณาทางหนังสือพิมพ์และวิทยุ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ตาราง 12 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ควรมีภาพลักษณ์และชื่อเสียงดี	3.52	1.006	มาก
ควรมีการออกแบบที่ดีและมีความสวยงาม	3.74	.970	มาก
หอพักควรจะต้องสะอาด	4.16	.980	มาก
ความสงบเงียบ	4.04	.949	มาก
ควรมีร้านอาหาร/ร้านของชำภายในหอ	3.70	1.033	มาก
ควรมีขนาดของห้องกว้างเพียงพอ	3.93	.902	มาก
ความแข็งแรงของเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพัก	4.02	.925	มาก
ควรมีเครื่องสุขภัณฑ์ภายในห้องน้ำ	4.14	.886	มาก
ควรมีเครื่องน้ำอุ่นภายในห้องน้ำ	4.12	1.010	มาก
ควรมีเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพักครบถ้วน	3.92	1.013	มาก
ควรมีรายการโทรทัศน์นอกเหนือจากช่องปกติ เช่น เคเบิล จานดาวเทียม	3.59	1.113	มาก
ควรมีโทรศัพท์ภายในห้องพัก	3.18	1.254	ปานกลาง
ควรมี INTERNET WIFI	4.37	1.020	มาก
ควรมีเครื่องปรับอากาศภายในห้องพัก	3.30	1.154	ปานกลาง
ควรมีพัดลมภายในห้องพัก	4.00	.917	มาก
ควรมีกลิ้งวงจรปิด	3.97	1.062	มาก
ควรมีพนักงานรักษาความปลอดภัย	3.91	1.071	มาก
รวม	3.86	1.016	มาก

ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรมี INTERNET WIFI ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมา ได้แก่ หอพักควรจะต้องสะอาด ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.16 และควรมีเครื่องสุขภัณฑ์

ภายในห้องน้ำ ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.14 ตามลำดับสอดคล้องกับการศึกษาของ นพรุจ บรรจงจิตร และกนกคุณท์ โตชัยวัฒน์ (2556)เรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักอาศัยให้เช่าบริเวณรอบมหาวิทยาลัยรังสิต จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าที่พักอาศัยของนิสิต มากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ บริการเสริมในห้องพัก (อินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี ตู้เย็น โทรทัศน์ และเฟอร์นิเจอร์) ความสะดวกในการเดินทาง กระบวนการรักษาความปลอดภัย กระบวนการรักษาความสะอาด และระยะห่างระหว่าง ที่พักกับมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

ตาราง 13 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านราคา

ปัจจัยด้านราคา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
ควรเก็บค่าเช่ารายเดือนในอัตรามาตรฐาน	4.09	.929	มาก
ค่าเช่ารายเดือนเหมาะสมกับห้องพัก	4.08	.936	มาก
ควรมีการเก็บค่าประกันความเสียหาย	3.72	.963	มาก
การรับชำระค่าเช่าโดยโอนเงินผ่านธนาคาร	3.52	1.140	มาก
รวม	3.85	0.992	มาก

ด้านราคา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรเก็บค่าเช่ารายเดือนในอัตรามาตรฐาน ระหว่าง 2,500–3,000 บาท/เดือน ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมา ได้แก่ ค่าเช่ารายเดือนเหมาะสมกับห้องพัก ค่าเฉลี่ย 4.08 และควรมีการเก็บค่าประกันความเสียหาย ค่าเฉลี่ย 3.72 ตามลำดับ จากการวิจัยพบว่า อัตราค่าเช่าที่พักให้มีความเหมาะสมกับ สภาพของห้องพักเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับเงินได้ของนิสิตที่มีอยู่อย่างจำกัดห้องพักไม่ควรมีราคาสูงเกินไป ควรกำหนดค่าเช่าห้องพักให้เหมาะสมกับความสามารถในการจ่ายค่าเช่าของนักศึกษาโดยทั่วไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของธาวินี โชติวรรณกุล (2550) เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเช่าพักในโรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปัจจัยด้านราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการมากที่สุด คือ ราคาห้องพักที่เหมาะสม

ตาราง 14 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าห้องพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านสถานที่ตั้ง

ปัจจัยด้านสถานที่ตั้ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
ควรอยู่ใกล้สถาบันการศึกษา	4.09	.989	มาก
ควรอยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า	3.94	1.011	มาก
ควรอยู่ใกล้แหล่งชุมชน	3.84	.987	มาก
ควรที่จะเดินทางสะดวก	4.21	.932	มาก
ควรมีความสะดวกและปลอดภัยในการจอดรถ	4.14	1.006	มาก
รวม	4.04	0.985	มาก

ด้านสถานที่ตั้ง กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง ควรที่จะเดินทางสะดวก ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมา ได้แก่ ควรมีความสะดวกและปลอดภัยในการจอดรถ ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.14 และควรอยู่ใกล้สถาบันการศึกษา ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 4.09 ตามลำดับ จากการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่ ผู้ประกอบการธุรกิจหอพักควรสร้างหอพักที่เดินทางสะดวก มีลานจอดรถที่สะดวกและปลอดภัย รวมถึงมีการออกแบบและตกแต่งหอพักให้สวยงามยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยทิพย์ เย็นประเสริฐ (2550)เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเช่าหอพักสตรี ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ด้านสถานที่ ว่าควรมีความปลอดภัยจากโจรกรรม และมีความสะดวกสบายต่อการเดินทางไปสถานศึกษาหรือสถานที่ทำงาน

ตาราง 15 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ควรมีป้ายโปสเตอร์โฆษณาและใบปลิว	3.47	.965	ปานกลาง
รู้จักหอพักจากคำบอกกล่าวของคนรู้จัก	3.59	.926	มาก
ควรมีโฆษณาทางหนังสือพิมพ์และวิทยุ	3.37	.993	ปานกลาง
ควรมี Web Site	3.52	1.093	มาก
รวม	3.49	0.994	ปานกลาง

ด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่อง การได้รับข้อมูลส่งเสริมการตลาดหอพักจากคำบอกกล่าวของคนรู้จัก ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 รองลงมา ได้แก่ ควรมี Web Site ระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 และควรมีป้ายโปสเตอร์โฆษณาและใบปลิว ระดับความสำคัญปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.47 ตามลำดับ จากการวิจัยพบว่าสื่อที่รับทราบข้อมูลและรายละเอียดของหอพักคือคำแนะนำจากเพื่อน ญาติหรือคนรู้จัก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนาวุส เขียวเชิงการุณ และอิทธิกร ข้าเดช (2554) ปัจจัยการตัดสินใจเลือกหอพัก กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเรื่องเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้งาน

จากการศึกษา เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าหอพักของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทางผู้ประกอบการควรมีการปรับปรุงการให้บริการ ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีการให้บริการเสริมในห้องพัก เช่น อินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี ตู้เย็น โทรทัศน์ และเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเลือกเช่าหอพัก อีกทั้งควรมีการปรับปรุงตกแต่งสถานประกอบการให้มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ ทำสมัยอยู่เสมอ เช่น ทาสีใหม่ จัดสวน

ด้านราคา ควรมีการเก็บค่าเช่ารายเดือนในอัตรามาตรฐาน และค่าเช่ารายเดือนเหมาะสมกับห้องพัก ซึ่งปัจจุบันมีการเก็บค่าเช่ารายเดือนแพง ไม่เหมาะสมกับสภาพห้อง ตลอดจนค่าประกันห้องพักเอกชนแพงเกินไป

ด้านสถานที่ตั้ง ซึ่งปัจจุบันสภาพห้องพักรอบมหาวิทยาลัยกระจายไปทั่วบริเวณใกล้เคียง ซึ่งลักษณะทางกายภาพพื้นที่แล้วค่อนข้างแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการในการตัดสินใจในการซื้อพื้นที่แต่ทั้งนี้บัณฑิตก็เลือกตัดสินใจต่อปัจจัยในเรื่องความสะดวกในการเดินทางสะดวกปลอดภัย

ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการจัดโปรโมชั่นเพื่อดึงดูดกลุ่มนิสิตที่เป็นเพื่อนกันเข้ามาพักเป็นกลุ่มๆ และประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ มากขึ้น ควรมีการสร้างเว็บไซต์หรือเฟสบุ๊กของห้องพักเพื่อให้ข้อมูลห้องพักต่างๆ แก่บัณฑิตที่สนใจจะเข้าพัก

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนิสิตที่พักอาศัยอยู่หอพักเอกชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรีมหาวิทยาลัยพะเยา เท่านั้นผลการศึกษาที่ได้รับเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่นำมาใช้ประโยชน์ในการนำมาใช้ในทางด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา กับปัจจัยด้านอื่นๆ

3. ควรศึกษาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนิสิต เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการเช่าห้องพักเพื่ออยู่อาศัยได้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความรู้และคำแนะนำช่วยเหลือบริการต่างๆ เป็นอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเล่มนี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิต คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้นำไปเป็นตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งต่อไป รวมถึงสามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มรายละเอียดที่ถูกต้อง และสมบูรณ์ต่อไป หากเกิดข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (2557) . รายชื่อสถานที่พักอาศัยในเขตเทศบาล
ตำบลแม่กา. จังหวัดพะเยา: สำนักงานเทศบาลตำบลแม่กา

ฐานข้อมูลนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา .(2557) .จังหวัดพะเยา: กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

นพรุจ บรรจงจิตร และกองกฤษณ์ โตชัยวัฒน์ (2556). **ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่พักอาศัยให้เช่าบริเวณรอบ
มหาวิทยาลัยรังสิต.** การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บธ.ม. ,มหาวิทยาลัยรังสิต,จังหวัดปทุมธานี.

ธาวินี โชติวรรณกุล. (2550). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าพักในโรงแรมในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บธ.ม. , มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง,จังหวัด
เชียงราย

ไชยทิพย์ เย็นประเสริฐ (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าพักสตรี .**การศึกษอิสระบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต บธ.ม. , มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต,กรุงเทพฯ.

ชญาสุส เขียวเชิงการุณ และผศ.พิเศษดร.อิทธิกร ชำเดช (5 กันยายน 2554).**ปัจจัยการตัดสินใจเลือกห้องพักในเขต
นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา หอพักซอยคุ้มเกล้า ,วารสาร การเงิน การ
ลงทุน การตลาด และการบริการธุรกิจ .** สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2557, <http://www.thaiejournal.com/?p=80>

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Marketing mix factors affecting the choice of chemists in Muang district, Phayao province

เสาวลักษณ์ ปัญสุวรรณ^{1*} และบุญญา นุชชีวาเกียรติยิ่งยง²
Saowalak Pansuwan^{1*} and Boonyanuch cheewakiatyingyong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคที่มาใช้บริการร้านขายยา จำนวน 400 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองพะเยา

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคโดยรวม อยู่ในระดับมาก คือ มีค่า $\bar{x}=4.16$ เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ($\bar{x}=4.48$) ด้านผลิตภัณฑ์ยา ($\bar{x}=4.27$) และบริการ ($\bar{x}=4.27$) และด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ($\bar{x}=4.25$) มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกระบวนการ ($\bar{x}=4.20$) ด้านราคา ($\bar{x}=4.19$) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}=3.59$) อยู่ในระดับมาก

จากการทดสอบสมมติฐานพบความแตกต่างของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยา เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และภูมิลำเนา แต่ไม่พบความแตกต่างของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยา เมื่อจำแนกตามสถานภาพ อาชีพ และรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิจัยนี้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการต่อกำหนดกลยุทธ์ด้านการตลาดของธุรกิจร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ให้สอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ร้านขายยา ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด จังหวัดพะเยา

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : rx.saowalak@gmail.com

Abstract

The purpose of this survey research was to study marketing mix factors that affected the choice of chemists in Muang district, Phayao province. The research tool was questionnaires; and the sample group was customers of the chemists. The data analysis was drawn from 400 questionnaires which were distributed to the customers. The statistics employed in the analysis included percentage, frequency, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study indicated that the majority of the customers who came to the chemists were the married female customers. Their age ranged between 26–35 years old. They completed their bachelor's degrees and worked as civil servants/state enterprise employees. Their monthly salary was less than 10,000 baht. They lived outside the Phayao municipality area.

In general, the marketing mix factors were important to the customers' choice of chemists in a high level, of which $\bar{X}=4.16$. Having analyzed each factor individually, the study showed that the factor concerning personnel ($\bar{X}=4.48$), products ($\bar{X}=4.27$) and service ($\bar{X}=4.27$), and location ($\bar{X}=4.25$) were important to the choice of using service at a highest level. As for the factor about process ($\bar{X}=4.20$), price ($\bar{X}=4.19$) and promotion ($\bar{X}=3.59$) were important at a high level.

In accordance with the hypothesis test, at the statistical significance 0.05, the differences of the marketing mix factors affected the choice of chemists were found basing on the factors concerning gender, age, education level and domicile. However, no differences in the marketing mix factors that affected the choice of chemists were found in terms of status, occupation and income were found. This research, therefore, provided the chemists in Muang district, Phayao province with some useful information which could be taken into consideration when they specified their marketing strategy in order to make it effectively correspond with personal factors.

Keywords: chemists, marketing mix factors, Phayao province

บทนำ

โดยธรรมชาติเมื่อมนุษย์เกิดความเจ็บป่วย ก็จะหาวิธีให้อาการเจ็บป่วยบรรเทาลงหรือหายไป ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ไปพบแพทย์ ซื้อยารับประทานเอง และสมุนไพร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเชื่อของแต่ละบุคคล เมื่อความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีชีวิตยืนยาวขึ้น แต่ต้องสัมผัสกับปัจจัยเสี่ยงของโรคมามากขึ้น จึงเป็นเหตุให้เกิดความเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นสาเหตุหลัก ทำให้ต้องเกี่ยวข้องกับยาในชีวิตประจำวัน วิธีทางของการใช้ยา มีอยู่ 2 วิธี คือ วิธีแรกเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยผู้ป่วยจะไปพบแพทย์ตามโรงพยาบาลหรือคลินิก วิธีที่สองเมื่อผู้ป่วยเกิดอาการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงจะรักษาตนเองโดยเลือกมารับบริการจากร้านขายยา ซึ่งเป็นสถานบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิที่สำคัญ และอยู่ใกล้ชิดประชาชน

ในประเทศไทยนั้น ประชาชนสามารถซื้อยาใช้เองจากร้านขายยา โดยที่ไม่ต้องมีใบสั่งยาจากแพทย์ ร้านขายยาจึงเป็นหน่วยหนึ่งของระบบสุขภาพที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ด้านการกระจายยาและเวชภัณฑ์เท่านั้น

แต่ยังมีบทบาทสำคัญเปรียบเสมือนเป็นที่พึ่งด้านสุขภาพของชุมชนซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของประชาชนที่มีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น ประชาชนสามารถเข้าถึงร้านขายยาได้ง่าย นอกเหนือจากการจำหน่ายยา ร้านขายยายังเป็นแหล่งที่สามารถให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพตนเอง ตลอดจนการแนะนำและส่งต่อไปยังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสม ดังนั้นเพื่อให้ร้านขายยาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค หรือผู้ป่วย ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ร่วมมือกับสภาเภสัชกรรมในการพัฒนาร้านขายยาให้ได้คุณภาพ ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมให้ร้านขายยาสามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งในระบบการสร้างหลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนได้ จึงได้มีการจัดทำมาตรฐานร้านขายยาขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานร้านขายยาในประเทศไทยให้เทียบเท่าระดับสากล ทั้งนี้โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญในการพัฒนาร้านขายยาให้สามารถเป็นหน่วยบริการหนึ่งในเครือข่ายระบบบริการสุขภาพขั้นปฐมภูมิ โดยที่ผ่านมาร้านขายยาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยามีจำนวน 30 แห่ง (กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา, 2555) ในการเปิดร้านยานั้นเจ้าของไม่ต้องเป็นเภสัชกรประจำร้านเองก็ได้ แต่จ้างเภสัชกรที่มีใบประกอบวิชาชีพมาปฏิบัติงานที่ร้านขายยา จึงเป็นเหตุให้ผู้มีเงินทุนสามารถเปิดกิจการร้านขายยาได้อย่างไม่ยากนัก และเกิดคู่แข่งรายใหม่เข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางตลาดเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการร้านขายยาได้พยายามใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่หลากหลาย แต่ยังไม่มีการวิจัยที่บ่งชี้ว่าปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดมีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ดังนั้นจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยา โดยประยุกต์มาจากงานวิจัยของ เลอวิทย์ เกิดมงคลการ (2551) ซึ่งประกอบไปด้วยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมทางการตลาดและด้านกระบวนการ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ประกอบการร้านขายยาและผู้ที่มีสนใจประกอบกิจการร้านขายยา ได้นำไปใช้ให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

สมมติฐาน

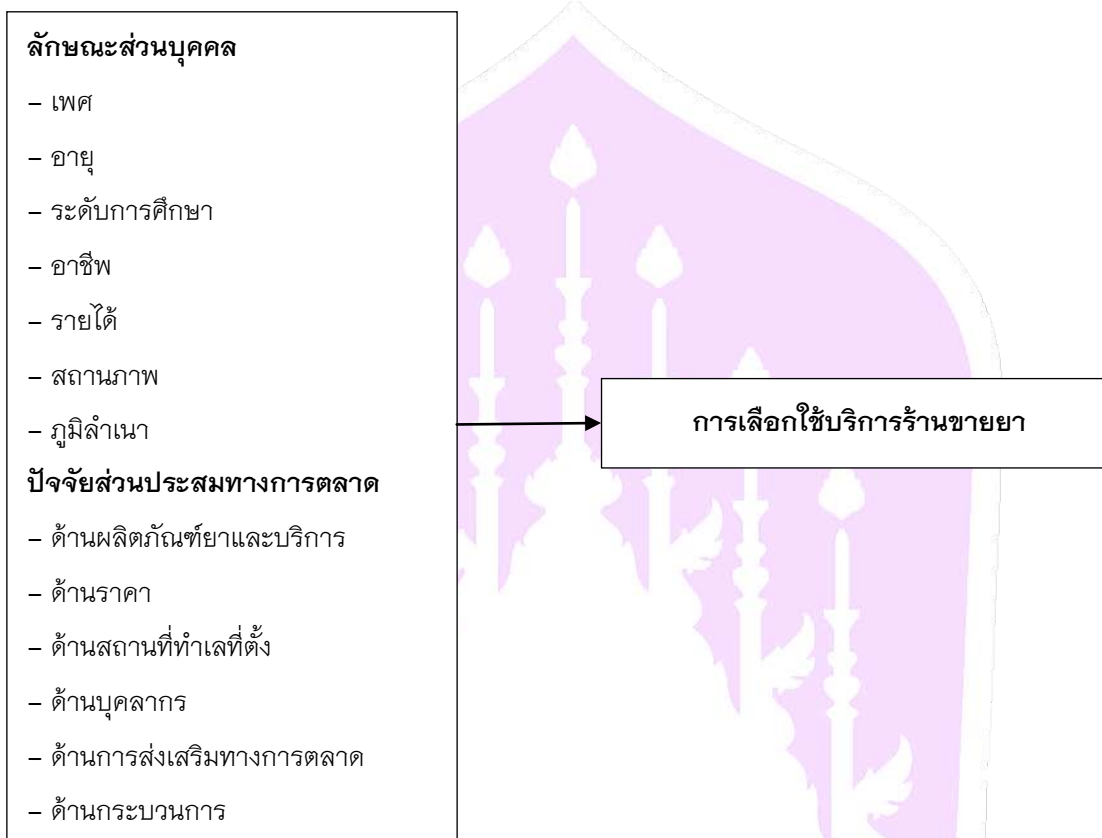
ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยาแตกต่างกัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิด

จากงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาแผนปัจจุบันของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (เลอวิทย์ เกิดมงคลการ, 2551) ผู้วิจัยนำมาประยุกต์และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแสดงในภาพ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้การศึกษา คือ กลุ่มประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 45,544 คน (บรรยายสรุปจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ 2556)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการร้านขายยา จำนวน 400 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีของ Taro Yamane (1973) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และภูมิสำเนา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด สอบถามโดยใช้มาตรวัดของลิเคอร์ท (Likert's Scales) จำนวน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	เท่ากับ	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	เท่ากับ	4	คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อยมาก เท่ากับ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร้านขายยา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาต้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการ บทความ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด
3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาต้นคว้าด้วยตนเองแก้ไขปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องและชัดเจนเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม
4. เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม โดยใช้แบบวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC)
5. นำแบบสอบถามไปทดสอบ เพื่อวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.95

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอแบบสอบถามไว้ที่ร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 30 ร้าน ร้านละ 13 ชุด และเก็บคืนด้วยตนเอง

2. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อย สมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยา ใช้ค่าสถิติ t-test และ F-test

การวัดระดับคะแนนของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 นี้วัดโดยการกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนตัวแปรของค่าเฉลี่ยซึ่งกำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ที่มีคะแนนแต่ละระดับออกเป็นช่วง ๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการทำอันตรภาคชั้น โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ ประคอง กรรมสูตร (2542) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด

ต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ บริการร้านขายยาของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา	$\bar{X}$	เพศ		สถานภาพ		อายุ	
		t	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
1. ด้านผลิตภัณฑ์ยาและบริการ	4.27	-1.105	0.704	0.871	0.422	2.887	0.027*
2. ด้านราคา	4.19	-2.121	0.015*	0.015	0.985	3.151	0.018*
3. ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง	4.25	-0.197	0.593	0.709	0.459	2.148	0.081
4. ด้านบุคลากร	4.48	0.751	0.743	1.395	0.253	0.299	0.878
5. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.59	-2.392	0.770	2.829	0.064	2.887	0.026*
6. ด้านกระบวนการ	4.20	0.455	0.451	0.004	0.996	1.438	0.227

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ บริการร้านขายยาของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา	ระดับการศึกษา		อาชีพ		รายได้ต่อเดือน		ภูมิลำเนา	
	t	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
1. ด้านผลิตภัณฑ์ยาและบริการ	0.395	0.851	0.436	0.783	0.555	0.734	2.952	0.074
2. ด้านราคา	2.762	0.023*	1.309	0.272	1.108	0.361	2.769	0.015*
3. ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง	0.840	0.525	0.528	0.715	1.496	0.198	0.834	0.331
4. ด้านบุคลากร	1.212	0.310	1.134	0.345	0.573	0.721	1.436	0.490
5. ด้านการส่งเสริมการตลาด	1.190	0.320	0.320	0.864	0.487	0.785	0.541	0.429
6. ด้านกระบวนการ	0.700	0.625	0.668	0.616	2.196	0.061	2.119	0.060

จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองพะเยา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาของผู้ใช้บริการโดยรวม อยู่ในระดับมาก คือ มีค่า $\bar{X}=4.16$ เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ($\bar{X}=4.48$) ด้านผลิตภัณฑ์ยา ($\bar{X}=4.27$) และบริการ ($\bar{X}=4.27$) และด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ($\bar{X}=4.25$) มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.20$) ด้านราคา ($\bar{X}=4.19$) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=3.59$) อยู่ในระดับมาก

จากการผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ในด้านราคาและการส่งเสริมการตลาดมีการเลือกใช้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามสถานภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านบุคลากร การส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามอายุ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ในด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา และการส่งเสริมการตลาด มีการเลือกใช้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีคู่อายุ 16-25 ปี กับ 26-35 ปี และ 16-25 ปี กับ 36-45 ปี แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ในด้านราคามีการเลือกใช้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามอาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามรายได้ต่อเดือน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามภูมิลำเนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง ด้านบุคลากร และด้านการส่งเสริมการตลาด มีการ

เลือกใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ในด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา และด้านกระบวนการ มีการเลือกใช้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการมีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยาได้มาตรฐานที่ดีในการผลิต จากกระทรวงสาธารณสุข และมีคุณภาพ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับยาที่ได้รับมาตรฐานที่ดีในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมประสงค์ แดงพลอย (2553) กล่าวคือ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพยาในระดับมาก

ปัจจัยด้านราคา มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ราคาขายมีความเหมาะสม โดยผู้ใช้บริการร้านยาส่วนใหญ่มีการเปรียบเทียบราคาก่อนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมประสงค์ แดงพลอย (2553) กล่าวคือ ผู้ใช้บริการจะให้ความสำคัญในเรื่องความเหมาะสมในด้านราคาจำหน่าย

ปัจจัยด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสะดวกในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาและทำเลที่ตั้งมีความเหมาะสมใกล้แหล่งชุมชน ทำให้สะดวกต่อการเดินทางเพื่อส่งมอบผลิตภัณฑ์และยังสามารถส่งสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมประสงค์ แดงพลอย (2553) ในด้านความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการร้านขายยา

ปัจจัยด้านบุคลากร มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพอ่อนน้อมและมีความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านการบริการ ผู้ให้บริการจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้บริการกลับมาซื้อสินค้าในร้านเดิมที่เคยได้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมประสงค์ แดงพลอย (2553) กล่าวคือ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการให้ข้อมูล มีมนุษยสัมพันธ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทางร้านยาบางแห่งมีการจัดกิจกรรม เพื่อแนะนำสินค้าให้ลูกค้า โดยการแจกสินค้าตัวอย่าง เพื่อให้ลูกค้านำไปทดลองใช้ อีกทั้งมีแผ่นปลิวและป้ายโฆษณาหน้าร้าน เพื่อชักชวนให้ผู้ใช้บริการเข้ามาสอบถามและรับคำปรึกษาในสินค้าที่ผู้ใช้บริการสนใจ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการประชาสัมพันธ์

ปัจจัยด้านกระบวนการ มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ใช้บริการได้รับการบริการอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยมีการจัดลำดับคิวในการรับบริการอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการอย่างรวดเร็วและถูกต้องก่อนส่งสินค้าถึงมือลูกค้า เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อการใช้บริการในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษารีวิวครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาวิจัย และผู้ที่สนใจเรื่องปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการตัดสินใจในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเรียงตามลำดับความสำคัญในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านบุคลากร ร้านขายยาควรมีเภสัชกรประจำร้านตลอดเวลาทำการ เนื่องจากความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ และให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง
2. ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบ คุณภาพยาและการแสดงใบประกอบวิชาชีพของเภสัชกรที่อยู่ประจำร้านขายยานั้น ๆ ว่าถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ร้านขายยาควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่จำหน่ายที่นอกเหนือจากบัญชีที่อนุญาตให้ จำหน่ายได้มาขาย หรือยาที่เสื่อมคุณภาพหรือยาที่ไม่ได้รับการรับรอง และเข้าข่ายยาอันตรายมา จำหน่ายให้กับลูกค้า
3. ด้านทำเลที่ตั้ง ควรอยู่ในเขตชุมชน ทำให้สะดวกต่อการใช้บริการ และควรมีที่จอดรถ
4. ด้านกระบวนการ ควรให้บริการอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยมีการจัดลำดับคิวในการให้บริการ
5. ด้านราคา ควรมีการปรับปรุงด้านราคาให้สอดคล้องกับต้นทุนที่แท้จริง ราคาของยาจะต้องสอดคล้องกับคุณภาพ และนอกจากหากมีการให้ส่วนลดในการซื้อยาหรือขายยาในราคาถูกกว่าร้านอื่น ๆ
6. ด้านการส่งเสริมการตลาด ภาครัฐและองค์การเภสัชกรรม ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในการซื้อยา และการบริโภคยา รวมถึงอันตรายในการใช้ยาไม่ถูกวิธี เพื่อให้ลูกค้ามีความรู้ในเบื้องต้นและสามารถที่จะระวังตนเองได้ เมื่อต้องไปซื้อยาจากร้านขายยา

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและรายได้ของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ต่อการซื้อยาแต่ละครั้ง จากร้านขายยา
2. ควรศึกษาความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ อาหารเสริม การบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

รายงานจากการศึกษาค้นคว้าเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการร้านยาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่อาจจะนำมากล่าวได้ทั้งหมด ซึ่งผู้มีพระคุณท่านแรกที่คุณศึกษาใคร่ขอกราบพระคุณ คือ ดร.บุญญา นุช ชีวา เกียรติยั้งยง ผู้ได้สอนที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน เพื่อให้การเขียนรายงานคว้านั้นอย่างอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด

ขอขอบคุณอาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา ได้คำแนะนำในการจัดทำรายงานจากการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้ที่ไม่ได้กล่าวนาม

ขอขอบพระคุณคุณพ่อสมบุญ บุญสุวรรณ คุณแม่เครือวัลย์ บุญสุวรรณ และนายแพทย์วิวัฒน์ แสนมา ที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

บรรยายสรุปจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ 2557. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2557,

จาก http://www.phayao.go.th/au/all_phayao_2557.pdf

เลอวิทย์ เกิดมงคลการ. (2551). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ จากร้านขายยาแผนปัจจุบัน
ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการทั่วไป),
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

สมประสงค์ แดงพลอย. (2553). **พฤติกรรมการซื้อยาจากร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ**. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2557, จาก : <http://www.slideshare.net/UtaiSukviwatsirikul/ss-20798112>

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา.(2555). **สาธารณสุข** .สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2557,

จาก <http://www.phayao.go.th/au/c4-2.php>

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (Third edition). Newyork, Harper and Row.

พฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัย

พะเยา

The Consumer Behavior of Students of The University of Phayao; Specifically With Regards to Their Purchasing if Frozen Ready to Eat Meals

Chemjira Ninnon^{1*} และอนุสรณ์ คุณานุสรณ์²

Khemjira Ninnon^{1*} and Anusorn Kunanusorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน และศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาทุกชั้นปี จำนวน 400 รายใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าAnalysis of Variance หรือ ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 21 ปี มีรายได้ที่รับจากผู้ปกครอง 8,000 บาทต่อเดือน เป็นนิสิตเรียนอยู่ชั้นปี 4 และสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานพบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน 5-9 ครั้งต่อเดือน ซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานในวันจันทร์-วันศุกร์ ช่วงเวลาก่อน 08.00 น. ใช้ระยะเวลาในการซื้อ 1-5 นาที มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 100 บาท เลือกซื้อจากเซเว่น-อีเลฟเว่น เนื่องจากใกล้มหาวิทยาลัยพะเยา เหตุผลที่เลือกซื้ออาหาร คือ มีความสะดวกในการเลือกซื้อ ทราบแหล่งข้อมูลอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งจากโทรทัศน์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านพนักงาน และปัจจัยการส่งเสริมการขาย ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า เพศ อายุ รายได้ และชั้นปี มีความสัมพันธ์ต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิต และปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิต

¹นิสิตคณะวิทยาการการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : khemjira.ni@up.ac.th

มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางกรจำหน่าย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านพนักงาน และปัจจัยการส่งเสริมการขาย มีความสัมพันธ์ต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ การตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับการซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง

อาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน หมายถึง อาหารที่ใช้วิธีการเก็บรักษาสภาพของอาหารโดยการให้อาหารมีอุณหภูมิต่ำกว่าประมาณ -18 องศาเซลเซียส ซึ่งจะทำให้สามารถเก็บอาหารได้นานกว่า เพื่อป้องกันการเจริญเติบโตของแบคทีเรียและหากจะรับประทานก็สามารถนำมาอุ่นหรือรับประทานได้ทันที เช่น ผัดกระเพรา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยพะเยา หมายถึง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ตั้งอยู่ที่ 19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา 56000

นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยพะเยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20,010 คน

Abstract

This research aims to study the impact on the consumer of frozen ready to eat meals. The marketing factors affecting the consumer behavior of University of Phayao students who buy frozen ready to eat meals was collected. The study comprised 400 samples and was done using the accidental sampling Method. The instruments used for gathering data were questionnaires. Then, the data was analyzed and the statistics tools used were frequency, percentage, mean, standard deviation and Analysis of Variance (ANOVA) test.

The results revealed that the majority of respondents were males aged 21 years old. The income received from their parents was 8,000 baht per month, and 4th year students studying in the Faculty of Science. Student buying of frozen ready to eat meals from delicatessens happens on average 5 to 9 times per month, Monday–Friday, before 08.00 a.m. Student spent 1–5 minutes buying and spent less than 100 baht. They mostly buy these products at the Seven–Eleven near the University of Phayao because of the shop's convenient location and they have seen adverts about the frozen foods at Seven Eleven on TV. The marketing factors affecting the consumer behavior of students buying frozen ready to eat meals at the University of Phayao are various: respective distribution channels, physical environment, prices, products, the process of service, officer and marketing promotion. The personal relations between factors and the consumer behavior of students is dependent on: gender, age, income per month, what the student is studying. The consumer impact of frozen ready to eat meals on the students at the University of Phayao has a significance level of 0.05. The personal relations between factors and consumer impact of frozen ready to eat meals on students at the University of Phayao and the relation between marketing factors are,

respectively, distribution channels, physical environment, prices, product, process of service, officer and promotion of marketing at the significance level of 0.05.

Keywords: Behavior refers to the act of a person's decision about buying frozen ready to eat meals. In response to their needs.

To prevent the growth of bacteria and if they are, it can be heated and eaten immediately hottie like basil and so on.

ACADEMIC represents the Autonomous University of government located at 19 Moo 2, Tambon Mae KaMuang Phayao 56000.

Students who studied at the University of Phayao in Phayao University during the 2nd Semester 2557 of 20,010 people.

บทนำ

ปัจจุบันอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทานเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ในกลุ่มผู้บริโภค เนื่องจากอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทานสามารถตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภคสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม และวิถีการดำรงชีวิตที่ปรับเข้าสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคเพิ่มความสำคัญกับปัจจัยด้านความสะดวกสบาย ความเร็วในการบริโภค พกพาง่าย นอกเหนือไปจากการคำนึงถึงเฉพาะเรื่องความสะดวกปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการดังเช่นในอดีต

ด้วยเหตุนี้ ทำให้อาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีโอกาสในการขยายตลาดอย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยเฉพาะตลาดส่งออก เนื่องจากผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานมีระยะเวลาในการเก็บรักษาได้นานกว่าอาหารสด ขนาดและน้ำหนักเบา ซึ่งสะดวกต่อการขนส่งและการกระจายสินค้าต่อไปยังกลุ่มผู้บริโภคได้มากกว่าสินค้าอาหารสด อีกทั้งการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน ยังช่วยลดแรงกดดันจากการเผชิญกับมาตรการสุขอนามัยของตลาดปลายทาง ได้มากกว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารในรูปแบบสินค้าสดแช่เย็น นอกจากนี้ การส่งออกอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมอาหารของไทยมากยิ่งขึ้นอีกด้วย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ธันวาคม 2555)

สำหรับจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ประกอบกับอัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นมีผลให้อาหารสำเร็จรูปแช่แข็งที่พร้อมบริโภคศักยภาพของตลาดอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งที่พร้อมรับประทาน ผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวในจังหวัดพะเยามีหลากหลายรูปแบบให้ผู้บริโภคได้เลือกสรร โดยอาหารสำเร็จรูปเหล่านี้จะผลิตภายใต้มาตรฐานอุตสาหกรรมอาหารและยังมีกรรมวิธีการผลิตที่สามารถรักษาคุณค่าทางอาหาร และรสชาติ ไว้เป็นอย่างดีที่สุด

ดังนั้น การสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน จึงมีความสำคัญเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนทางการตลาด และนำมาใช้เป็นข้อมูลในการเลือกใช้กลยุทธ์ในการประกอบธุรกิจให้มีความเหมาะสมกับสถานะตลาด และการแข่งขันมากที่สุด รวมถึงการนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้ประกอบในการปรับปรุงด้านกลยุทธ์ และการพัฒนาธุรกิจ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด

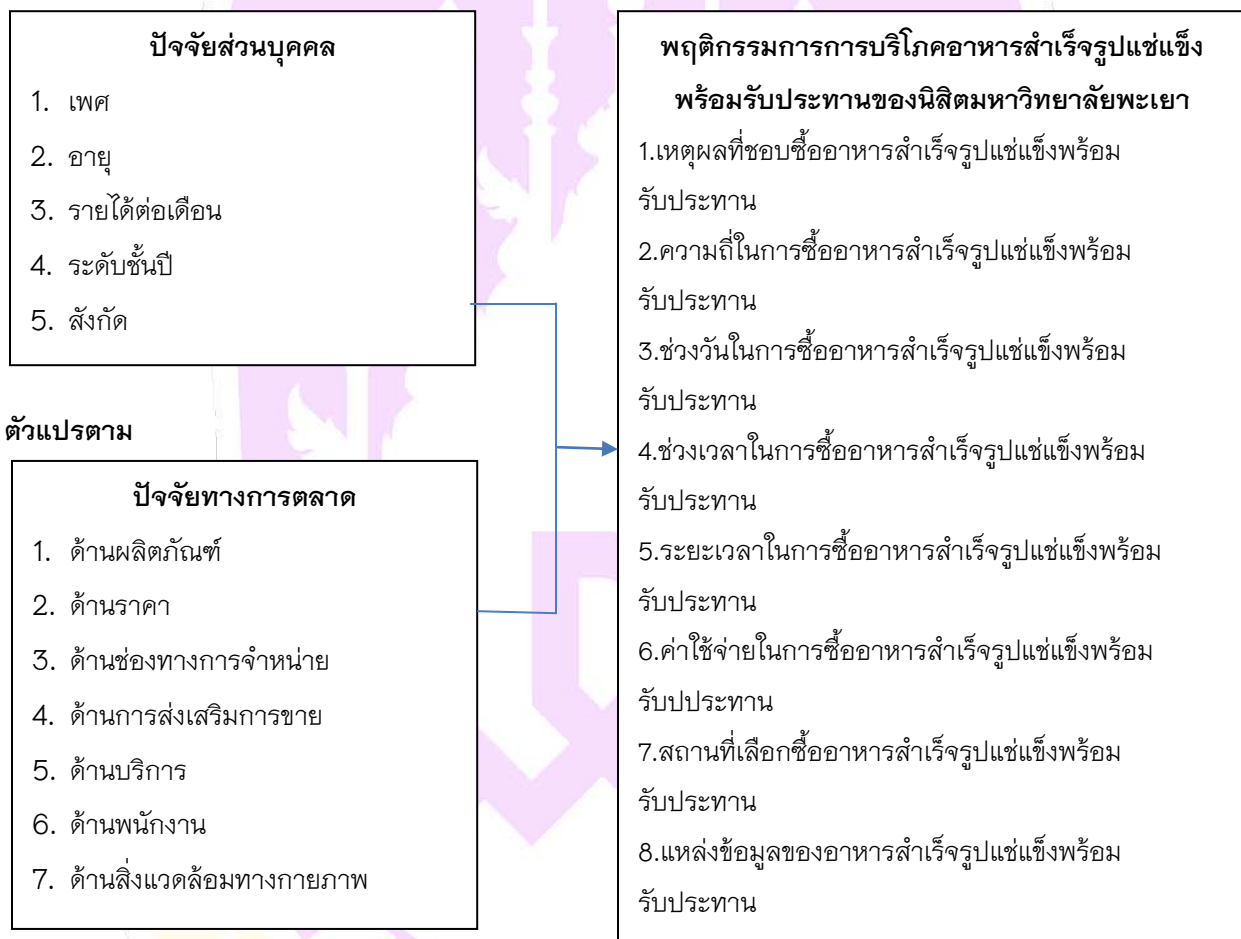
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

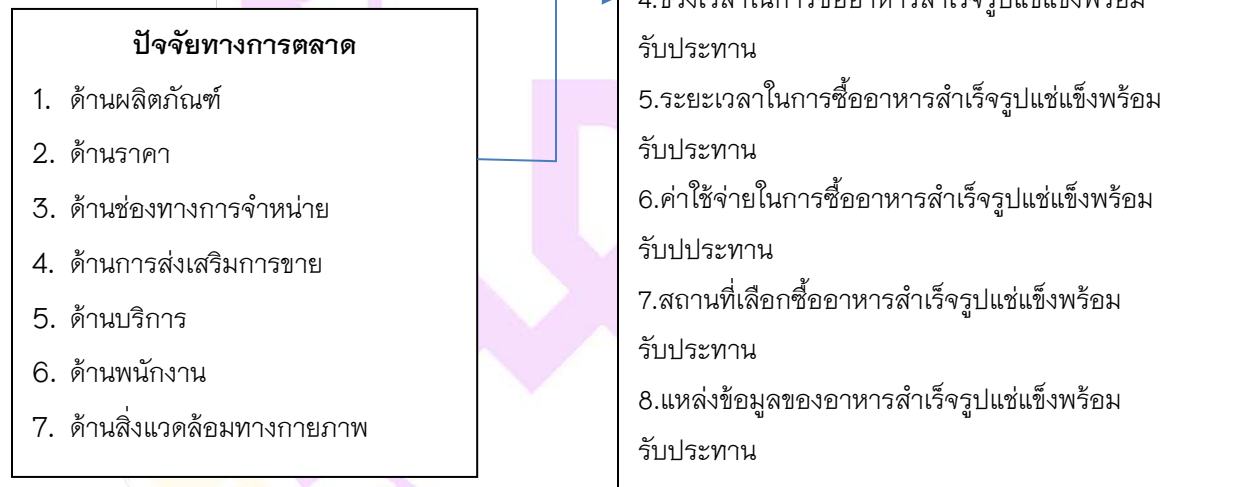
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมุติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
2. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา และปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน โดยเลือกการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากทุกชั้นปี

1. การสุ่มแบบบังเอิญ จากนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

2. นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวนประชากรทั้งสิ้น 21,010 คน (มหาวิทยาลัยพะเยาปีการศึกษา 2557) ใช้สูตร

ของ Yamane กำหนดมีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 และที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตามวิธีของ ยามาเน่ (Taro Yamane)

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

e คือ คลาดคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง เช่น

ระดับความเชื่อมั่น 90% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.10

ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 (ปกตินิยมระดับความเชื่อมั่น 95%)

ระดับความเชื่อมั่น 99% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.01

$$= 392.16$$

จากการคำนวณ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง ดังนั้น จึงเก็บแบบสอบถามจากนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามมี 5 ข้อ คือ

1. เพศ
2. อายุ
3. รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง
4. ระดับชั้น
5. สังกัด/คณะ

ขั้นตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา คือ

1. สาเหตุที่ชอบซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน
2. ความถี่ในการซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน
3. ช่วงวันในการซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน
4. ช่วงเวลาในการซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน

- 5. ใช้ระยะเวลาในการซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน
- 6. ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน
- 7. สถานที่เลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน
- 8. ท่านทราบข้อมูลของอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน

ขั้นตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า ของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

คะแนนระดับ	5	มากที่สุด
คะแนนระดับ	4	มาก
คะแนนระดับ	3	ปานกลาง
คะแนนระดับ	2	น้อย
คะแนนระดับ	1	น้อยที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ย	$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$	

$$\begin{aligned} \text{ระดับค่าเฉลี่ย} &= 5-1 \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

การแปลความหมายใช้หลักเกณฑ์การแบ่งเป็น 5 ระดับ

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง การตัดสินใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง การตัดสินใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง การตัดสินใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง การตัดสินใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง การตัดสินใจน้อยที่สุด

ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

- 1.ด้านผลิตภัณฑ์
- 2.ด้านราคา
- 3.ด้านช่องทางการจำหน่าย
- 4.ด้านการส่งเสริมการขาย
- 5.ด้านกระบวนการให้บริการ
- 6.ด้านพนักงาน
- 7.ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Questionnaire)

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

- 1.ศึกษาการสร้างแบบสอบถาม แนวคิดทฤษฎี และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด
- 2.ขอคำแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 3.สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ผล

การทดสอบเครื่องมือ

- 1.นำแบบทดสอบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
- 2.หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
- 3.นำแบบสอบถามหาความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่น มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การแจกและเก็บแบบสอบถามทันที ให้กับนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาทุกชั้นปีจำนวน 400 ชุด โดยแจกที่ร้านขายอาหารที่อาคารเรียนรวม ร้านขายอาหารที่อาคาร CE ร้านขายอาหารที่อาคารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ร้านขายอาหารที่อาคารคณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ ร้านสะดวกซื้อ เซเว่น-อีเลฟเว่น ห้างเจริญภัณฑ์ และตลาดโลดส์

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.การเตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- 2.เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า ความแปรปรวน (Analysis of Variance หรือ ANOVA) ดังนี้

- 1.อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.อธิบายข้อมูลปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance หรือ ANOVA)
- 4.อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา และปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อม

รับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance หรือ ANOVA) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.วิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากคำถามปลายเปิดที่ได้

ผลการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

1.ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า เพศ อายุ รายได้ และชั้นปี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา และปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านพนักงาน และปัจจัยการส่งเสริมการขาย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 21 ปี มีรายได้ที่รับจากผู้ปกครอง 8,000 บาทต่อเดือน เป็นนิสิตเรียนอยู่ชั้นปี 4 และสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน 5-9 ครั้งต่อเดือน ซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานในวันจันทร์-วันศุกร์ ช่วงเวลาก่อน 08.00 น. ใช้ระยะเวลาในการซื้อ 1-5 นาที มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 100 บาท เลือกซื้อจากเซเว่น-อีเลฟเว่น เนื่องจากใกล้มหาวิทยาลัยพะเยา เหตุผลที่เลือกซื้ออาหาร คือ มีความสะดวกในการเลือกซื้อ ทราบแหล่งข้อมูลอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งจากโทรทัศน์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านพนักงาน และปัจจัยการส่งเสริมการขาย ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า เพศ อายุ รายได้ และชั้นปี มีความสัมพันธ์ต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา และปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัย

ด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านพนักงาน และปัจจัยการส่งเสริมการขาย มีความสัมพันธ์ ต่อพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ส่วนใหญ่พบว่าเป็นเพศชาย อายุ 21 ปี รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง 8,000 บาทต่อเดือน เรียนอยู่ชั้นปี 4 และสังกัดคณะ วิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิดา ไชยวงศ์ (2553) เรื่อง พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา จันทร์กลิ่น (2553) เรื่อง การศึกษาเรื่อง อุปสงค์ใน อาหารสำเร็จรูปแช่แข็งของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริษา พลับไพบุญ.(2551) เรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปของผู้บริโภคในชุมชนหมู่บ้านกรุงเทพมหานคร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

2. ปัจจัยทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานของนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีผลการประเมินเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจำหน่าย ปัจจัยด้าน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านพนักงาน และปัจจัยการส่งเสริมการขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิดา ไชยวงศ์ (2553) เรื่อง พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหาร สำเร็จรูปแช่แข็งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา จันทร์กลิ่น (2553) เรื่อง การศึกษา เรื่อง อุปสงค์ในอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริษา พลับไพบุญ.(2551) เรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปของผู้บริโภคในชุมชนหมู่บ้านกรุงเทพมหานคร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. สาเหตุที่เลือกผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานเพราะมีความสะดวก รวดเร็วในการซื้อสินค้า เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องเข้าเรียนตั้งแต่เช้า ร้านอาหารที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ และอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อม รับประทานสามารถบริโภคได้ทุกสถานที่ ผู้ผลิตควรกระจายผลิตภัณฑ์ให้ครอบคลุมถึงกลุ่มบริโภค
2. ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ เรื่องความสะดวก เป็นสิ่งสำคัญทำให้ผู้บริโภคเลือกผลิตภัณฑ์ที่มี ยี่ห้อ มาตรฐาน และคุณภาพ ผู้ผลิตจึงควรสร้างยี่ห้อ มาตรฐานและคุณภาพ ให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค
3. ปัจจัยทางด้านช่องทางการจำหน่าย เรื่อง การหาซื้อได้ง่าย สะดวกต่อการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ มีการจัดจำหน่าย ใกล้มหาวิทยาลัยพะเยา เช่น เซเว่น-อีเลฟเว่น
4. ปัจจัยทางด้านส่งเสริมการขาย เรื่อง มีการประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผู้บริโภครับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก โทรทัศน์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้เห็นภาพลักษณ์ชัดเจน ผู้ผลิตจึงควรสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้บริโภค เช่น กิจกรรมช่วยเหลือสังคม
5. ปัจจัยทางด้านกระบวนการให้บริการ เรื่อง ร้าน/ห้างมีขั้นตอนการสั่งซื้อ/การชำระเงิน มีการแสดงรายการ ราคา และการชำระเงินอย่างชัดเจนถูกต้อง เป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบได้
6. ปัจจัยทางด้านพนักงาน เรื่อง พนักงานแต่งกายสะอาด เรียบร้อย และเหมาะสม จะทำให้ผู้บริโภคเข้ามาเลือก ซื้อผลิตภัณฑ์มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ อาจารย์คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ ในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณดร.วิฑูรย์มนภัทร พุทธวโรตม์ผล รองคณบดีฝ่ายบริหาร ดร.บังอร สวัสดิ์สุข รองคณบดีฝ่ายวิชาการ และดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ

ขอขอบคุณนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูล หนังสืองานวิจัย ขอขอบพระคุณกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้การอบรมเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่อบรมการจัดรูปแบบวิทยานิพนธ์ให้กับผู้วิจัย และขอขอบพระคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องการติดต่อประสานงาน การจัดทำเอกสารต่างๆ และการให้คำปรึกษา ขอขอบคุณเพื่อนบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตทุกท่านที่เป็นกำลังใจ เสียสละเวลาและให้คำปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้การสนับสนุนทุนและโอกาสทางการศึกษา กราบขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์แก่ผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุง แก้ไข และวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคให้มีความชัดเจน ทันท่วงทีมากขึ้นและเพื่อพัฒนาปรับปรุงตัวผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมรับประทานในปัจจุบันให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, ธันวาคม 2555 **ประเภทวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง**

วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

पालิตา ไชยวงศ์. (2553). **พฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์, เชียงใหม่.

ปนัดดา จันทร์กลิ่น. (2553). **อุปสงค์ในอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่.**

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์, เชียงใหม่.

อาริษา พลับใจบุญ. (2551). **ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปของผู้บริโภคในชุมชนหมู่บ้านกรุนนท**

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรบริหารธุรกิจ

มหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร

ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

Principle of Management Competencies of Community Enterprise in Chiangkham District, Phayao Province

ศุภรัตน์ ใจคำ^{1*} และบังอร สวัสดิ์สุข²

Suparat Chaikahm^{1*} and Bungon Sawatsuk

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 165 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ANOVA (F-test)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมดูแล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.81 ด้านการจัดองค์กร การวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89, 3.81 และ 3.44 ตามลำดับ และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.70 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมและด้านกระบวนการภายในอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.17, 3.11 และ 2.72 ตามลำดับ ส่วนด้านลูกค้าอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.22

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีศักยภาพด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านการควบคุมดูแลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกต่างกัน มีศักยภาพด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านการควบคุมดูแลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาการดำเนินกิจการต่างกัน มีศักยภาพด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวกและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นศักยภาพด้านการควบคุมดูแลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน ศักยภาพในการดำเนินกิจการ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

¹นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²นิสิตคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : suparat.chaikahm@hotmail.com

วิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินศักยภาพในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนและผ่านการประเมินศักยภาพ จำนวน 292 กลุ่ม ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลทำให้ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มว่ามีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างไรบ้าง ศึกษาลักษณะการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม เพื่อนำมาศึกษาศักยภาพของการดำเนินงานและศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการพัฒนาเพิ่มศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงคำ, 2557)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ

จังหวัดพะเยา

สมมติฐาน

1. ระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างกัน
2. จำนวนสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างกัน
3. ระยะเวลาการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัยศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการอนุมัติขึ้นทะเบียนให้ดำเนินกิจการอย่างถูกต้องและผ่านการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนตัดยอด ณ วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 292 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงคำ, 2557)

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่ผ่านการอนุมัติขึ้นทะเบียนให้ดำเนินกิจการอย่างถูกต้อง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยคำนวณสัดส่วนจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrlye W. Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ วิสาหกิจชุมชน 292 กลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 165 กลุ่ม และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งด้วยวิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Sampling) โดยการกำหนดหมายเลขให้กับกลุ่มประชากรทุกหน่วย เริ่มตั้งแต่หมายเลข 001-292 และทำการสุ่มตัวอย่างเริ่มต้นจากหมายเลข 2 เรียงลำดับไปเรื่อย ๆ ทุก 2 หมายเลข จนได้จำนวนตัวอย่างครบตามที่ต้องการ

3. การสร้างเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งศึกษาเอกสาร ตำราต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาของแบบสอบถาม

3.2 จัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปสอบถามตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และสภาพเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามทฤษฎีของ Harold D. Koontz

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามแนวคิดของ Thomas และ Robert

ตอนที่ 4 แนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

4. การทดสอบเครื่องมือ

4.1 ทดสอบความเที่ยงตรงกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

4.2 ทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ประยุกต์ขึ้นมาไปทำการทดสอบ (Try-out) กับตัวแทนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่เลือก จำนวน 30 กลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เสร็จสมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

5.2 ลงรหัสในแบบสอบถามทุกชุด แล้วนำรหัสที่กำหนดพิมพ์ลงในคอมพิวเตอร์และทำการวิเคราะห์

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

5.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ SD)

5.3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรด้วยการหาค่าทดสอบ ANOVA (F-test)

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ผล 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และสภาพเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามทฤษฎีของ Harold D.Koontz

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามแนวคิดของ Thomas และ Robert

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาการดำเนินกิจการแตกต่างกัน

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และสภาพเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.4 อาชีพหลักนอกเหนือจากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้านประเภทของการผลิตสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน เป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยมีจุดเริ่มต้นเพื่อการหารายได้เสริม รายได้ต่อเดือนที่นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีรายได้ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน รายได้ต่อเดือนจากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 4,001-6,000 บาทต่อเดือน มีความสมดุลระหว่างรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว มีเงินเหลือเก็บ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 77 ไม่เคยเข้ารับการอบรม ระดับศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี มีระยะเวลาในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มากกว่า 6 ปีขึ้นไป ร้อยละ 44.2 มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 10-19 คน สมาชิกทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางของกลุ่ม มีการจัดการทุนและผลประโยชน์ของกลุ่มทั้งภายในและภายนอก และมีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ที่แน่นอน เป็นลายลักษณ์อักษร การจัดทำบัญชี พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 165 กลุ่ม มีการจัดทำบัญชีอย่างชัดเจนตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด ทุกกลุ่มเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทราบ โดยการจัดประชุมชี้แจงข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก มีวิสาหกิจชุมชน 101 กลุ่ม มีระบบ

การตรวจสอบบัญชี ด้านที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน โดยส่วนใหญ่มีที่มาของทุนจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน โดยยื่นขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 56.4

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามทฤษฎีของ Harold D.Koontz มีดังนี้

ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการควบคุมดูแลมีศักยภาพสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการจัดองค์กร ด้านการวางแผน ด้านการจัดคนเข้าทำงาน อยู่ในระดับมาก และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านการควบคุมดูแล ในการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81

ด้านการจัดองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา ได้แก่ สถานที่ที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60

ด้านการวางแผน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 รองลงมา ได้แก่ การจัดหาช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 การจัดหาวัตถุดิบในการผลิตสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24

ด้านการจัดคนเข้าทำงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ จัดสรรตำแหน่งงานให้เหมาะกับสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 รองลงมา ได้แก่ จำนวนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ประสบการณ์/ความเชี่ยวชาญของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05

ด้านการอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ภาวะการเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลงมา ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานและภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สวัสดิการในการทำงานแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามแนวคิดของ Thomas และ Robert มีดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านการเงินมีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาปัจจัยด้านการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านกระบวนการภายในวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านลูกค้า อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

ปัจจัยด้านการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ปริมาณเงินทุนหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 รองลงมา ได้แก่ ผลกำไรจากการลงทุนที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ยอดการขายสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22

ปัจจัยด้านการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความแตกต่างของสินค้าและบริการของกลุ่มวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลงมา ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้ของสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79

ปัจจัยด้านกระบวนการภายในวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 รองลงมา ได้แก่ คุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ประสิทธิภาพและเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความปลอดภัยในการทำงานของสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.28

ปัจจัยด้านลูกค้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.26 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความรวดเร็วและความถูกต้องในการจัดส่งสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาการดำเนินงานแตกต่างกัน แสดงไว้ในตารางที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน

ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ไม่ได้รับ	ป.4	ป.6	ม.ต้น	ปวช.	ปวส.	ป.ตรี	F-test	Sig.
	การศึกษา	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
การวางแผน	3.03	4.25	3.85	3.36	3.19	3.13	3.55	39.794	.000
การจัดองค์กร	3.04	4.58	3.92	3.15	3.17	3.17	3.35	72.202	.000
การจัดคนเข้าทำงาน	2.69	3.77	3.45	3.66	2.94	3.00	3.48	24.424	.000
การอำนวยความสะดวก	2.16	2.60	2.63	2.15	2.00	2.50	2.32	27.256	.000
การควบคุมดูแล	4.75	4.95	4.79	4.78	4.75	5.00	4.59	3.006	.008

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของศักยภาพด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุมดูแลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีจำนวนสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน

ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ศักยภาพการดำเนินงานของ						F-test	Sig.
	< 10 คน	10-19 คน	20-29 คน	30-39 คน	40-49 คน	50 คนขึ้นไป		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
การวางแผน	3.70	4.17	3.43	3.12	3.00	3.19	30.689	.000
การจัดองค์กร	3.60	4.47	3.24	3.10	3.33	3.08	56.200	.000
การจัดคนเข้าทำงาน	3.44	3.69	3.10	2.79	3.00	2.88	21.592	.000
การอำนวยความสะดวก	2.48	3.13	2.21	2.13	2.67	2.17	20.748	.000
การควบคุมดูแล	4.68	4.92	4.71	4.77	5.00	5.00	2.887	.016

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของศักยภาพด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุมดูแลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีระยะเวลาการดำเนินกิจการแตกต่างกัน

ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ระยะเวลาการดำเนินงาน				F-test	Sig.
	< 1 ปี	1-3 ปี	4-6 ปี	> 6 ปีขึ้นไป		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
การวางแผน	4.21	3.73	4.12	3.57	15.524	.002
การจัดองค์กร	4.43	3.75	4.35	3.55	21.393	.000
การจัดคนเข้าทำงาน	3.80	3.35	3.67	3.27	9.624	.004
การอำนวยความสะดวก	3.24	2.57	3.05	2.43	15.325	.000
การควบคุมดูแล	5.00	4.71	4.84	4.79	1.603	.191

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาการดำเนินกิจการต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของศักยภาพด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีค่าเฉลี่ยของศักยภาพด้านการควบคุมดูแลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีศักยภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมดูแล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดองค์กร ด้านการวางแผน และด้านการจัดคนเข้าทำงาน อยู่ในระดับมาก และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ ภิระบัน (2549) ที่มีศักยภาพด้านการผลิตมากที่สุด ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม และด้านกระบวนการภายในอยู่ในระดับปานกลาง และด้านลูกค้าอยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ สุทธิรักษ์ (2551) ที่มีปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการภายในวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ในเรื่องของมาตรฐานการรับรองสินค้าและบริการ

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อศักยภาพการดำเนินงานด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุมดูแลที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสรรค์ พัทธพิพัฒน์กุล และคณะ (2555) สมาชิกที่มีระดับการศึกษาไม่สูงจะประกอบอาชีพหลักที่ไม่ได้ใช้ความรู้ แต่เป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน และความเชี่ยวชาญ เช่น เกษตรกรรม การประมง หัตถกรรม เป็นต้น มีความสัมพันธ์กับประเภทของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการดำเนินการเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น เครื่องดื่ม การเกษตร อาหาร สมุนไพร ของใช้ เครื่องจักสาน ปู่ ประมง ปศุสัตว์ เป็นต้น เพราะฉะนั้นสมาชิกที่มีระดับการศึกษาไม่สูงจึงมีศักยภาพการดำเนินกิจการสูง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกแตกต่างกัน มีศักยภาพการดำเนินงานด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุมดูแลแตกต่างกัน กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยจะมีศักยภาพในการดำเนินกิจการที่ดีกว่ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ ภีระบัน (2549) โดยกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยจะมีการจัดการที่คล่องตัวกว่า ไม่ว่าจะเป็นในด้านการวางแผนสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการจัดองค์กร จำนวนสมาชิกน้อยจะง่ายต่อการจัดสรรเวลาการทำงาน และเกิดปัญหาน้อยในการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ง่ายต่อการจัดสรรตำแหน่งให้ตรงต่อความถนัดและความเชี่ยวชาญของสมาชิก เพราะฉะนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยจึงมีศักยภาพการดำเนินกิจการสูง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการแตกต่างกัน มีศักยภาพการดำเนินงานด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน และด้านการอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน ส่วนศักยภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมดูแลไม่แตกต่างกัน ระยะเวลาการดำเนินกิจการน้อยกว่า 1 ปี และระหว่าง 4-6 ปี จะมีค่าเฉลี่ยของศักยภาพการดำเนินงานสูง ของทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระยะเวลาการดำเนินกิจการยังน้อย เป็นช่วงที่กำลังเริ่มก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน มีการรวมตัวของสมาชิกแรกเริ่ม มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทำให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการช่วยกันวางแผน จัดองค์กร จัดหาสถานที่ จัดหาบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ แต่ในด้านการควบคุมดูแล ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรังสรรค์ พัทธพิพัฒน์กุล และคณะ (2555) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาการดำเนินงานที่ยาวนาน จะมีศักยภาพการดำเนินงานสูง แต่ไม่ว่ากลุ่มไหนจะมีระยะเวลาการดำเนินกิจการมากหรือน้อย ก็จะมีค่าเฉลี่ยของศักยภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะทุก ๆ กลุ่มล้วนแต่มีการควบคุมการผลิต ตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการของตนเองให้ดีอยู่แล้ว ก่อนที่จะส่งถึงผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการของกลุ่มตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ควรมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบลและอำเภอ เพื่อประสานร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหาวัตถุดิบ การร่วมกันขยายกำลังการผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดในอนาคต การรวมกลุ่มกันต่อรองราคา ทำการตรึงราคาสินค้าที่ทำการผลิตให้อยู่ในระดับเดียวกัน ไม่ทำการตัดราคาตัวเอง

2. ปัญหาด้านการกระจายสินค้าและบริการ บางกลุ่มมีการกระจายตัวกันออกไปแต่ละตำบล บางกลุ่มอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกล ยากที่ลูกค้าจะเข้าไปถึง จึงทำให้สินค้าจำหน่ายได้เพียงในชุมชนเท่านั้น ควรมีการรวมตัวกันจัดตั้งร้านค้า

วิสาหกิจชุมชนเพื่อทำการแสดงสินค้าและจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว หรือรวบรวมนำสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด มาจัดแสดงและจำหน่ายในงาน ประจำปีหรืองานแสดงสินค้า เพื่อจะได้เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จัก และนำไปสู่การกระจายออกสู่ตลาดระดับอำเภอและระดับจังหวัดต่อไป

3. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานและภาครัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการเยี่ยมเยียนกลุ่มวิสาหกิจ มีการอบรมให้ความรู้ทางวิชาการ การสนับสนุนทางวิชาการเพื่อให้ความรู้ ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาดูงาน เนื่องจากสมาชิกในบางกลุ่มยังขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ และขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี

4. สถาบันการเงิน ควรให้การสนับสนุนเงินกู้ยืมอย่างเพียงพอกับสมาชิกกลุ่ม และต้องการให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมร่วมวางแผนกับกลุ่มวิสาหกิจเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีระเบียบหรือบทลงโทษ สมาชิกผู้ที่ไม่จ่ายเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ การจัดทำเอกสารการเงิน ทะเบียนสมาชิก การกู้เงิน อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้พบปัญหาการขาดความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่มโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุและหาทางแก้ไขให้การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งขึ้น

2. งานวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาในเชิงคุณภาพกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ และมีระดับศักยภาพการดำเนินงานในระดับดี ว่าปัจจัยใดที่ส่งผลให้กลุ่มได้รับความสำเร็จ เพื่อช่วยให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับปานกลางและต้องปรับปรุง ให้มีการพัฒนาศักยภาพที่ดีขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.บงอร สวัสดิ์สุข อาจารย์ที่ปรึกษา ในการตรวจสอบเครื่องมือและให้คำปรึกษา คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณสำนักงานเกษตรอำเภอเชียงคำ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ เป็นประโยชน์มากต่องานวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนให้ดีขึ้น และขอขอบคุณกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำทุกกลุ่มที่ให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลนี้ไปทำการสรุปผลเพื่อพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูริย์ ภีระบัน. 2549. **ปัจจัยความสำเร็จของสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพะเยา.** การค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาพ สุทธิรักษ์. 2551. **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง กรณีดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางพารา.** สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- รังสรรค์ พยัคฆพิพัฒน์กุล, สุนันท์ สีสังข์ และพรชุลี นิลวิเศษ . 2555. **ศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามเกณฑ์การพิจารณาการให้สินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ.** การค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ คณะเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัสมนต์ คำศรี. 2556. **ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยอของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรทอผ้าเกาะยอ.** การค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงคำ. 2557. **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.** สัมภาษณ์เมื่อ 14 กันยายน 2557.
- Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan. 1970. **Determining Sample Size for Research Activities.** In Education and Psychological Measurement. Vol. 30. Page 607–610.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- Harold D. Koontz & Cyril O. Donnell & David Schwartz. 1972. **Principle of Management.** New York: McGraw – Hill.
- Thomas J. Peter & Robert H. Waterman. 1980. **In Search of Excellence.** New York: Harper & Row.

กระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

Process to Promote Loyalty in The Organization of Teachers in The Secondary Educational Service Area 36 Group 2

อุรารัตน์ แก้วศิลา^{1*} และสุชาติ ลีตระกูล²
Urarat Kaewsila^{1*} and Suchart Leetagool²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความภักดีต่อองค์กรของครู และเพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กร ของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 201 คน จาก 11 โรงเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความภักดีต่อองค์กร 4 ด้าน และกระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กร 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า ความภักดีต่อองค์กรของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีความภักดีต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานสูงสุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรม และด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

กระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครู ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า ทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดคือขั้นตอนแรก Career Well-Being การสร้างความรักความชอบในงาน รองลงมา ขั้นตอนที่ 2 Social Well-Being การสร้างสังคมการทำงานขั้นตอนที่ 3 Financial Well-Being การบริหารค่าตอบแทนที่แข่งขันได้ ขั้นตอนที่ 4 Physical Well-Being การสร้างสุขภาพกายและใจ ตามลำดับ และขั้นตอนที่ 5 Community Well-Being การสร้างสภาพแวดล้อมตามลำดับ

คำสำคัญ: กระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : u.kaewsila@gmail.com

Abstract

This research aims to study the level of Loyalty in the Organization of Teachers in The Secondary Educational Service Area 36 Group 2, and study the Process to promote Loyalty in the organization of Teachers in The Secondary Educational Service Area 36 Group 2. The samples were 201 teachers who performed duties in academic year 2014 in The Secondary Educational Service Area 36 Group 2. The instrument to collect data was questionnaire with rating scale. The Loyalty in the Organization questionnaire had four dimensions and the process of the loyalty in the organization had five dimensions. The data analysis were performed using Package Computer Program, Using frequency and percentage analyzed respondents. The data in part 2 and 3 were analyzed mean and standard deviation and compared with interpretation average.

The results showed that The overall of The Loyalty in The Organization of teachers were high level. Considering each dimensions showed that every dimensions were high level which the norm dimension was highest, the second was behavioral dimension and the lowest average was mind dimension.

The overall of The Process to promote loyalty in the organization of teachers were high level. Considering each dimensions showed that every dimensions were high level. The most important procedure was Career Well-Being, the second was Social Well-Being, the third was Financial Well-Being, the fourth was Physical Well-Being and the last was Community Well-Being respectively.

Keywords: Process to promote Loyalty in the organization

บทนำ

องค์กรเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีกิจกรรมที่จะกระทำร่วมกันเพื่อเป้าหมายในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกิจกรรมที่กระทำเพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมาย ซึ่งทุกองค์กรต่างต้องการความเจริญก้าวหน้า โดยมีบุคลากรเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามทิศทางที่องค์กรกำหนดไว้ ซึ่งต่างต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและพร้อมที่จะทุ่มเทให้กับการทำงาน สำหรับผู้บริหารขององค์กรย่อมต้องการให้บุคลากรของตนมีความรักและจริงใจต่อองค์กรและเต็มใจที่จะทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรเสมือนว่าองค์กรนี้เป็นของตน และพร้อมที่จะเดินไปยังจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าแต่หลายองค์กรขาดแคลนบุคลากรที่เต็มใจและทุ่มเทให้กับการทำงานจึงทำให้การขับเคลื่อนขององค์กรดำเนินได้ไม่เต็มที่ การที่บุคลากรในองค์กรจะมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างมีคุณภาพและตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้นั้น ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความรักดีต่อองค์กร (Loyalty) ซึ่งสามารถแสดงออกได้ถึง ความเชื่อมั่น ซื่อสัตย์ ไม่คิดจะโยกย้ายไปทำงานองค์กรอื่น มุ่งมั่นทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเต็มศักยภาพ (พิชิต ชติเรือง, 2550, หน้า 63)

ความจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นความรู้สึกหรือสภาวะทางจิต ของบุคลากรที่มีต่อองค์กร 4 ด้าน คือ ความจงรักภักดีต่อองค์กรด้านจิตใจ ด้านความคงอยู่ ด้านบรรทัดฐาน และด้านพฤติกรรม และบุคลากรที่มีความจงรักภักดีต่อ

องค์การด้านจิตใจสูงจะคงอยู่กับองค์การเพราะเหตุผลที่ว่าอยากอยู่ (Want to) บุคลากรที่มีความจงรักภักดีต่อองค์การด้านความคงอยู่จะอยู่กับองค์การเพราะเหตุผลที่ว่าจำเป็นต้องอยู่ (Need to) และบุคลากรที่มีความจงรักภักดีต่อองค์การด้านบรรทัดฐานสูงนั้นจะคงอยู่กับองค์การเพราะเหตุผลที่ว่าควรอยู่ (Ought to) (ชนพร แยมสุดา, 2550, หน้า 1) ความภักดีต่อองค์การเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ มีความเต็มใจทุ่มเทความพยายาม เพื่อทำประโยชน์ให้กับองค์การ รวมทั้งมีความปรารถนาที่จะรักษาการเป็นสมาชิกขององค์การไว้ บุคลากรที่มีความภักดีต่อองค์การ จะเป็นผู้ที่พึงพอใจในงาน พยายามจะทำงานให้ดีที่สุด ต้องการเห็นความก้าวหน้าขององค์การ รวมทั้งก่อให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการทำงาน เช่น ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วม เอาใจใส่ทุ่มเทการทำงาน นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ที่องค์กรกำหนดไว้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความภักดีที่บุคลากรมีต่อองค์กรนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่ต้องการ จะเกิดขึ้นได้นั้นต่างต้องอาศัยทั้งตัวขององค์กรเองรวมถึงบุคลากรด้วย เพราะทั้งสองส่วนนับเป็นสิ่งซึ่งเอื้อกันและกัน ซึ่งพฤติกรรมการเป็นบุคลากรที่ดีขององค์กร มีความสำคัญต่อองค์กร ทำให้กลไกการทำงานของสังคมภายในองค์กรมีความราบรื่น มีความยืดหยุ่นในการทำงาน คนในองค์กรมีการปรับตัวพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมที่มีการปรับเปลี่ยน เชื่อว่าการสร้างและสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรเกิดพฤติกรรม การเป็นบุคลากรที่ดีต่อองค์กรนี้ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้องค์กรนั้นมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

แต่การที่จะทำให้บุคลากรเกิดความรักภักดีจนนำไปสู่ความทุ่มเท และเต็มใจในการปฏิบัติงานได้นั้น สิ่งสำคัญอันดับแรกคือการทำให้องค์กรต้องให้ความรัก ความจริงใจ รวมถึงสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคลากรให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม การจัดตำแหน่งหน้าที่งานให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร นอกจากนี้การให้ความรัก ความจริงใจแก่บุคลากรนับเป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารที่ชาญฉลาดต้องทำให้บุคลากรของตนเกิดความรัก ภักดีต่อองค์กร อันจะนำไปสู่ความพยายามทุ่มเทเต็มใจ และเต็มที่จะปฏิบัติงาน โดยองค์กรต้องไม่ละเลยถึงความต้องการขั้นพื้นฐานรวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นไม่ว่าจะโดยการส่งไปอบรมดูงาน ฝึกอาชีพพิเศษ รวมถึงตลอดถึงส่งไปศึกษาต่อเพื่อให้เขามีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (อารีรัตน์ หมั่นหาทรัพย์, 2554, หน้า 1)

การพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงาน โดยเฉพาะสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ ความภักดีต่อองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาคงอยู่ในการทำงานกับองค์กรอย่างต่อเนื่อง

จากที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าในแต่ละปีการศึกษาจะมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตามแผนอัตรากำลัง โดยส่วนมากครูทุกท่านก็มีความประสงค์ที่จะทำงานในสถานศึกษาใกล้บ้าน สถานศึกษาในเขตเมือง ตามความเหมาะสม โรงเรียนที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง หรือไปรับตำแหน่งตามการโยกย้ายสับเปลี่ยน อาจจะเป็นโรงเรียนที่ยังไม่เหมาะสมตามความต้องการ หรือโรงเรียนที่ยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างถาวร ก็จะต้องมีการย้ายต่อไปเรื่อย ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลากร ส่งผลต่อระบบการทำงานต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่เสถียร เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบงาน ซึ่งสิ่งที่ทุกโรงเรียนต้องการคือการทำงาน ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอัตรากำลังนี้ ก็คือการสร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีความภักดีต่อองค์กร เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์กรให้มีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ผู้วิจัย

จึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครู โรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อต้องการทราบระดับความภักดีต่อองค์กร และกระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อ องค์กรของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาแนวทางส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้มี คุณลักษณะที่ดีและมีความสอดคล้องกับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความภักดีต่อองค์กรของครู โรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กร ของครู โรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กร ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาดังนี้ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอน ในโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน รวมเป็นครูผู้สอนทั้งสิ้น 395 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 201 คน โดยสุ่มตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

ขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) เป็นครูผู้สอนจำนวน 201 คน
2. กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียน โดยคิดเป็นสัดส่วนตามจำนวนของครูผู้สอนที่มีอยู่ในโรงเรียนทั้ง 11 โรงเรียน ในกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ได้แก่ โรงเรียนพานพิทยาคม โรงเรียนพานพิเศษพิทยา โรงเรียนแม่ฮ้อวิทยาคม โรงเรียนนครวิทยาคม โรงเรียนป่าแดดวิทยาคม โรงเรียนแม่ลาววิทยาคม โรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม โรงเรียนวาวีวิทยาคม โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม โรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม และโรงเรียน ดอยงามวิทยาคม
3. กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา งานการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด

2. สร้างแบบสอบถาม โดยเขียนเป็นข้อกระทงความ ของแบบสอบถามตามขอบเขต ด้านเนื้อหา

3. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแนะนำและปรับปรุงแก้ไข ให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้วยการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ได้นิยามไว้ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .67 – 1.0

5. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาแก้ไขให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมเชื่อถือได้ นำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.87

6. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

7. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ มี 3 ตอน โดยรายละเอียดของแบบสอบถามเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ซึ่งเป็นการศึกษาระดับความภักดีต่อองค์กร 4 ด้าน ได้แก่

1. ความภักดีต่อองค์กรด้านจิตใจ
2. ความภักดีต่อองค์กรด้านความคงอยู่
3. ความภักดีต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน
4. และความภักดีต่อองค์กรด้านพฤติกรรม

ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กร 5 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 Career Well-Being การสร้างความรักความชอบในงาน
- ขั้นตอนที่ 2 Social Well-Being การสร้างสังคมการทำงาน
- ขั้นตอนที่ 3 Financial Well-Being การบริหารค่าตอบแทนที่แข่งขันได้
- ขั้นตอนที่ 4 Physical Well-Being การสร้างสุขภาพกายและใจ
- ขั้นตอนที่ 5 Community Well-Being การสร้างสภาพแวดล้อม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทาง สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขต เชียงราย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนอีกส่วน หนึ่ง โดยจัดทำแบบสอบถามและส่งไปขอความร่วมมือให้ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 201 ชุด ได้คืน 201 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ระดับความภักดีต่อองค์กร ของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลและความหมายของความคิดเห็นที่เป็นจริงในสถานศึกษา จากค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970, p. 190) ซึ่งมีความหมายดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตาราง ประกอบการบรรยายโดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลและความหมายของความคิดเห็นที่เป็นจริงในสถานศึกษา โดยกำหนด เกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970, 190) จากค่าเฉลี่ย ซึ่งมีความหมายดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอไว้ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความภาคภูมิใจของคณาจารย์ของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจของคณาจารย์ของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

สรุปผลและอภิปรายผล

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจของครู โรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 201 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25 – 34 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 – 10 ปี ตำแหน่งทางการศึกษา ครู

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความภาคภูมิใจของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ระดับความภาคภูมิใจของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยความภาคภูมิใจด้านบรรทัดฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ความภาคภูมิใจด้านพฤติกรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือความภาคภูมิใจด้านจิตใจ สรุปเป็นด้านได้ดังนี้

ด้านจิตใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูจะชี้แจงเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องหากมีผู้ใดกล่าวร้ายต่อโรงเรียนจะชี้แจงเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง คือไม่ต้องการให้ใครมากล่าวหาองค์กรของตนในแง่ร้าย รองลงมาคือ ภูมิใจที่จะทุ่มเทและอุทิศตนให้กับองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีความรู้สึกว่าเป็นเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ในการทำงานของตนเองมีความสอดคล้องกับองค์กร

ด้านความคงอยู่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ตระหนักถึงผลดี ผลเสีย ของการละทิ้งการเป็นสมาชิกขององค์กร รองลงมา คิดว่าสิ่งตอบแทนจากองค์กรมีความคุ้มค่าในการคงอยู่กับองค์กร และความเจริญก้าวหน้าขององค์กร มีแนวโน้มที่จะทำงานในองค์กรอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ไม่คิดเปลี่ยนแปลง โยกย้ายสถานที่ทำงาน

ด้านบรรทัดฐาน พบว่า ครูมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีความยึดมั่นและผูกพันต่อองค์กร และยินดีอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอันจะเกิดขึ้นกับองค์กร รองลงมา รู้สึกว่าปัญหาขององค์กรเป็นสิ่งที่ต้องช่วยแก้ไข และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีความรู้สึกว่าความศรัทธาในหน้าที่เป็นสิ่งที่สมาชิกในองค์กรควรปฏิบัติ

ด้านพฤติกรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทกำลังใจและกำลังกายในการทำงานเพื่อช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จ รองลงมา คำนึงถึงการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

คือ ยินดีเสียดสีความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ขององค์กร

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ต่อกระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจต่อองค์กร 5 ขั้นตอนนี้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า ทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ขั้นตอนที่ 1 Career Well-Being การสร้างความรักความชอบในงาน รองลงมา ขั้นตอนที่ 2 Social Well-Being การสร้างสังคมการทำงาน ขั้นตอนที่ 3 Financial Well-Being การบริหารค่าตอบแทนที่แข่งขันได้ ขั้นตอนที่ 4 Physical Well-Being การสร้างสุขภาพกายและใจ ตามลำดับ และขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือขั้นตอนที่ 5 Community Well-Being การสร้างสภาพแวดล้อม สรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Career Well-Being การสร้างความรักความชอบในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารควรจัดคนเข้าทำงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอน ตามความสามารถ ตามความเหมาะสม รองลงมา มีการกระจายงานอย่างทั่วถึง อยู่ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูว่าการทำงานขององค์กรมีความมั่นคง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารควรมีการแสดงออกให้เห็นว่าทุกคนมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาได้

ขั้นตอนที่ 2 Social Well-Being การสร้างสังคมการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารควรมีลักษณะพฤติกรรมแสดงออกที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมาผู้บริหารควรมีนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันสำหรับการสร้างสังคมที่ดีในองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารควรมีความเข้าใจในบริบทของครู

ขั้นตอนที่ 3 Financial Well-Being การบริหารค่าตอบแทนที่แข่งขันได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีระบบการบริหารค่าตอบแทนที่แข่งขันได้ รองลงมาผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูโดยการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือให้รางวัลตอบแทน ตามความเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีระบบการให้รางวัลตอบแทนที่เป็นธรรม

ขั้นตอนที่ 4 Physical Well-Being การสร้างสุขภาพกายและใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาการทำงานของครู ตามความเหมาะสม รองลงมาผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีเวลาใช้ชีวิตส่วนตัว รวมทั้งเวลาสำหรับครอบครัว และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการจัดกิจกรรมนันทนาการที่สร้างสรรค์ให้ ครูและหรือนักเรียนได้ผ่อนคลายและพัฒนาความคิด

ขั้นตอนที่ 5 Community Well-Being การสร้างสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ผู้บริหารควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในองค์กรให้น่าอยู่ น่าทำงานและเกิดความปลอดภัยในการทำงาน รองลงมาผู้บริหารควรมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและมีความผูกพัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ เป็นผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์และความพร้อมที่จะนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยของอภิปรายผลประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาระดับความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่าครูในโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีความภักดีต่อองค์กร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อารีย์รัตน์ หมั่นหาทรัพย์ (2554, หน้า 70) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการออกนอกระบบ และความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนโรงพยาบาลศิริราช บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของโรงพยาบาลศิริราชอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ ปภาวดี เหล่าพาณิชย์เจริญ (2553, หน้า 96) ที่ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรามาศิริ ได้พบว่า พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรามาศิริมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ รัชรินทร์ เทียงตรงจิตต์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีของพนักงาน บริษัท มิตรชูปชี มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด สำนักงานใหญ่ พบว่า พนักงานมีความจงรักภักดีต่อองค์กรในระดับสูงเช่นกัน ทั้งนี้เพราะความภักดีคือสิ่งที่ครูทุกคนต้องมีให้กับองค์กร หากองค์กรใดขาดความภักดี การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและการอยู่รอดขององค์กรก็เป็นไปได้ยาก ธนพร แยมสุดา (2550, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า ความภักดีมีความสำคัญต่อองค์กรและมีความสัมพันธ์ต่อผลผลิตของคณงานโดยผู้บังคับบัญชาที่ได้รับความภักดีจากผู้ใต้บังคับบัญชา จะสามารถบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปีเตอร์ เอ็ม บลิว และ วี ริชาร์ด สก็อต (Peter M. Blau & W. Reichard Scotts, 1962, p. 165) ซึ่งให้เห็นว่าผลผลิตของคณงานมีส่วนสัมพันธ์เป็นอย่างมากต่อความภักดีจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสะดวกในการสั่งการ และง่ายพอที่จะกระตุ้นให้ลูกน้องทำงานมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ความภักดีต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับ รัชรินทร์ เทียงตรงจิตต์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีของพนักงาน บริษัท มิตรชูปชี มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด สำนักงานใหญ่ พบว่า พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กร โดยให้ความสำคัญลำดับแรกคือ ร่วมห่วงใยอนาคตขององค์กร รองลงมาคือใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อความสำเร็จขององค์กรและความต้องการดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กรตลอดไป และขัดแย้งกับ อารีย์รัตน์ หมั่นหาทรัพย์ (2554, หน้า 70) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการออกนอกระบบ และความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนโรงพยาบาลศิริราช บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของโรงพยาบาลศิริราชอยู่ในระดับสูง โดยมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของโรงพยาบาลศิริราชด้านความคงอยู่สูงสุด รองลงมาคือ ด้านบรรทัดฐาน ด้านจิตใจและด้านพฤติกรรม ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะความภักดีต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน เป็นความภักดีและตั้งใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์กร เป็นบรรทัดฐานภายในจิตใจของบุคลากรที่ต้องการทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย เป็นข้อผูกมัดด้านจริยธรรมภายในของบุคลากรที่มีต่อองค์กร คือ บุคลากรรู้สึกว่ามีเมื่อเข้าไปเป็นสมาชิกก็ต้องมีความยึดมั่นผูกพัน และจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นหน้าที่เป็นความผูกพันที่สมาชิกต้องปฏิบัติต่อองค์กร จากผลการวิจัยที่ผ่านมามีพบว่าการศึกษาที่บุคคลมีความยึดมั่นผูกพัน และภักดีต่อองค์กรสูง มีแนวโน้มว่าจะทำงานกับองค์กรได้เป็นเวลานาน บุคลากรที่มีความจงรักภักดีต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานสูงนั้นจะคงอยู่กับองค์กรเพราะเหตุผลที่ว่าควรอยู่ (ธนพร แยมสุดา, 2550, หน้า 1)

2. ศึกษากระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจต่อองค์กร ของครู โรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ต่อกระบวนการส่งเสริมความภาคภูมิใจต่อองค์กร 5 ขั้นตอนนี้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า ทุกขั้นตอนมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุดคือขั้นตอนที่ 1 Career Well-Being การสร้างความรักความชอบในงาน รองลงมา ขั้นตอนที่ 2 Social Well-Being การสร้างสังคมการทำงาน ขั้นตอนที่ 3 Financial Well-Being การบริหารค่าตอบแทนที่แข่งขันได้ ขั้นตอนที่ 4 Physical Well-Being การสร้างสุขภาพกายและใจ ตามลำดับ และขั้นตอนที่ 5 Community Well-Being การสร้างสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะก้าวแรกของการ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเกิดความรัก ความพึงพอใจในงานที่ทำ หรือในงานที่จะต้องทำเสียก่อน ผู้บริหาร จะต้องรู้จักใช้คนตามความถนัดและความชอบ และสร้างความรักความชอบในงานให้เกิดขึ้นกับครูทุกคนก่อน แล้วทุก ขั้นตอนก็จะสำเร็จตามมา เกิดเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ครูเกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับอารีย์รัตน์ หมั่นหาทรัพย์ (2554, หน้า 70) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการออกนอกกระบวน และความจงรักภักดีต่อ องค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนโรงพยาบาลศิริราช พบว่า และสอดคล้องกับ รัชรินทร์ เทียงตรงจิตต์ (2552, หน้า 154) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีของพนักงาน บริษัท มิตรชุบชี มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด สำนักงาน ใหญ่ พบว่า ความภาคภูมิใจที่ครูมีให้กับองค์กรนั้นๆ จะต้องเกิดจากองค์ประกอบหลายๆ อย่าง มิใช่เพียงผลตอบแทนที่เป็นตัว เงินตามที่เคยเข้าใจกัน จะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่จะทำให้ครูมีความภาคภูมิใจต่อองค์กรได้ดีและเป็นเวลาที่ยาวนาน จะเป็น เรื่องของจิตใจและความรู้สึกเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความภาค ภูมิใจต่อองค์กรของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งจะส่งผลไปยังผลผลิตหรือนักเรียนที่มีคุณภาพ เกิดเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ

2. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูในโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีความภาคภูมิใจต่อองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความภาคภูมิใจต่อองค์กรด้านจิตใจน้อยที่สุด ซึ่งผู้บริหารไม่ควรจะ มองข้าม เนื่องจากหากครูจะเกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กรหรือไม่นั้นเรื่องของจิตใจและความรู้สึกนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านจิตใจของครู โดยกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการทำงานให้เป็นที่ยอมรับได้ สร้างเจตคติที่ดีต่อองค์กรและการทำงาน เพื่อให้ครูมีความรู้สึกว่าองค์กรนี้เป็นองค์กรที่ดีที่สุดที่จะทำงานด้วย มีความปรารถนาที่จะทำงานเพื่อองค์กร ภูมิใจในองค์กร พุ่มเทและอุทิศตนให้กับองค์กร และต้องการเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรอย่าง ยาวนาน

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมความภาคภูมิใจทุกขั้นตอน โดยคำนึงถึงเรื่องความรักความชอบในการ ทำงานของครูเป็นอันดับแรกเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานตามความสามารถและความถนัด ต่อด้วยการสร้างสังคมการ ทำงานที่ดี สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูโดยการพิจารณา

เลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างยุติธรรมและมีการจัดสวัสดิการที่ดีให้กับครู มีการส่งเสริมการสร้างสุขภาพกายและใจที่ดีของครู โดยผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาการทำงานของครู ตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้ครูได้มีเวลาใช้ชีวิตส่วนตัว รวมทั้งเวลาสำหรับครอบครัว จัดกิจกรรมนันทนาการที่สร้างสรรค์ให้ ครูและนักเรียนได้ผ่อนคลายและพัฒนาความคิด มีการสร้างสภาพแวดล้อมขององค์กรในด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในองค์กรให้น่าอยู่ น่าทำงานและเกิดความปลอดภัยในการทำงาน สร้างบรรยากาศในการทำงานที่อบอุ่น ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และที่สำคัญคือผู้บริหารควรเป็นผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์และความพร้อมที่จะนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามกับความภักดีต่อองค์กรของครูและบุคลากรในโรงเรียน
2. ศึกษาศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อองค์กรของครูและบุคลากรในโรงเรียน ปัจจัยที่สามารถส่งเสริมให้ครูเกิดความภักดีต่อองค์กร เพื่อความมั่นคงขององค์กร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมุ่งศึกษากระบวนการส่งเสริมความภักดีต่อองค์กรของครูโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ ลีตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ จึงขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณ นายพิเศษ อาษา ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ลาว วิทยาคม นายชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งมาน และดร.สมเกียรติ จรกฤต รองผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน คณะครูทุกท่านในกลุ่มย่อยที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน เพื่อน ๆ นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษารุ่นที่ 3 มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายทุกคนที่ได้เสนอแนะ และเป็นกำลังใจในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ธนพร แยมสุดา. (2550).*ความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาลทหารเรือ.
- ปภาวดี เหล่าพาณิษฐ์เจริญ. (2553).*ความผูกพันต่อองค์กรของ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรามาริบัติ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พิชิต ชัดใจ. (2550).**ความพึงพอใจโดยรวมและความจงรักภักดีต่อองค์กร ที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของ**

พนักงานบริษัท สุปรีม พรซิชั่น แมนูแฟคเจอร์ส จำกัด. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, นครนายก.

รัชนีกร เทียงตรงจิตต์ (2552).**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีของพนักงาน บริษัท มิตรบุษิ มอเตอร์ส**
(ประเทศไทย) จำกัด สำนักงานใหญ่ การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., ศิลปากร,นครปฐม. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม
2557, จาก <http://www.research.rmutt.ac.th/wp-content/uploads/2011/08/รัชนีกร-เทียงตรงจิตต์1.pdf>

อารีย์รัตน์ หมั่นหาทรัพย์. (2554).**ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการออกนอกระบบ และความจงรักภักดีต่อ**
องค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนโรงพยาบาล. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., ศิลปากร,นครปฐม. สืบค้นเมื่อ 20
กรกฎาคม 2557, จาก

http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Areerat_Manhasap/fulltext.pdf

Peter M. Blua and W. Reichard Scoots. (1962).**Formae organizations.**San Francisco : Chandler publishing.

การจัดการความรู้ตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพ การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่ม
โรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

The knowledge management of measures to read and communicate credit
guidelines for international student assessment (PISA) Pong school group 2,
under Phayao Primary Educational Service Area Office 2

ภาณุวงศ์ ชัยวร^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Panuwong Chaiworn^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ตามมาตรการเร่งรัด
คุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถม ศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบ
เลือกตอบและแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่าการจัดการความรู้ตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียน
ปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามกระบวนการจัดการความรู้ 7 ด้าน ภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบ่งชี้ความรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ อยู่ใน
ระดับมาก ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านการ
เข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการความรู้ให้เป็น
ระบบ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ในด้านการจัดการ
ความรู้ ควรมีการปรับปรุง พัฒนาความรู้และเร่งรัดพัฒนาการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรการ
เร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการความรู้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : panu 2531@ hotmail.com

Abstract

This study was intended to study the knowledge management of measures to read and communicate Pong school group 2, under Phayao primary educational service area office 2. This sample was the 118 supporting administrators teacher and educational personal from Pong school group 2. Questionnaire was selected to be the study tool and analyzed statistical in frequency, percentage, average and standard deviation.

The results were found that overall and seven strategies the knowledge management of measures to read and communicate Pong school group 2 were at high level. Arranged the data in order from greatest to less are knowledge identification, learning, knowledge creation and acquisition, knowledge sharing, knowledge access, knowledge codification and refinement and knowledge organization.

The problems and suggestions was found that teacher and educational personal, lack of knowledge and understanding about knowledge management should improving teacher and educational personals knowledge with immediate measures readable and communicative quality to increase more understanding.

Keywords: The knowledge management

บทนำ

การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม โดยเฉพาะครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนพัฒนาความรู้และสร้างเสริมทักษะเพื่อสร้างให้เยาวชนเป็นคนดีและมีคุณภาพต่อไปในอนาคต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นตัวกลางสำคัญในการจัดการเรียนรู้และการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จะช่วยให้เข้าใจถึงขั้นตอนในการรวบรวมและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ นำความรู้มาทำการต่อยอดภูมิปัญญาที่มี และนำไปสู่การเป็นบุคคลเรียนรู้ในที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบ จากแนวนโยบายดังกล่าวนำไปสู่การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งพบว่า การอ่านยังเป็นปัญหาของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มีการกำหนดมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านได้และเข้าใจเรื่องที่อ่าน สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นแนวทางและข้อมูลสารสนเทศให้กับครูและบุคลากรทางการ

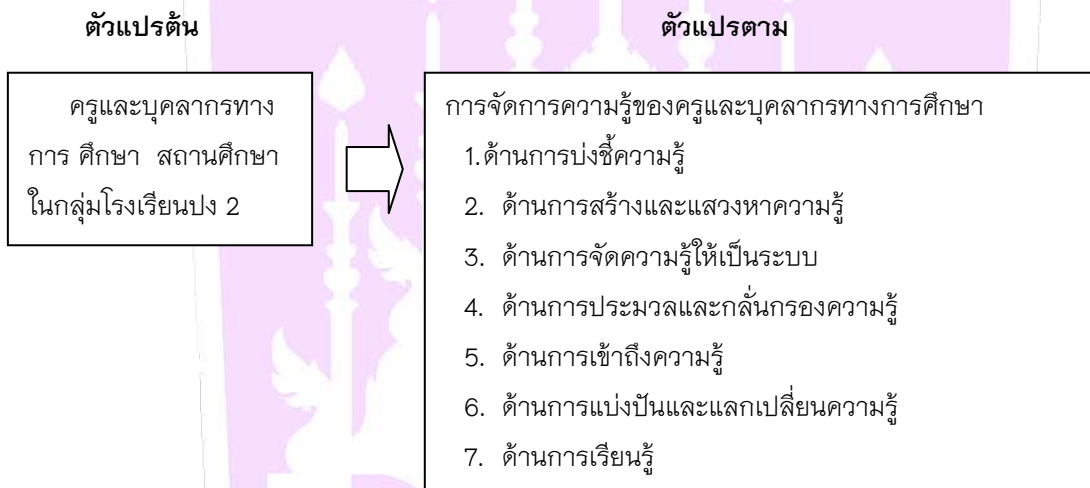

ศึกษา นำมาปรับปรุง พัฒนา ในการปฏิบัติและปรับประยุกต์ใช้ให้ดี ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา เรื่องการบริหารจัดการความรู้ตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพ การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบบสอบถามแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 170 คน จากจำนวนสถานศึกษา จำนวน 18 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 118 คน จากจำนวนสถานศึกษา จำนวน 18 แห่ง ซึ่งได้มาโดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้จำนวน 1 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามการจัดการความรู้ ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามองค์ประกอบกระบวนการจัดการความรู้ 7 ประการ ได้แก่ 1. การบ่งชี้ความรู้ 2. การสร้างและแสวงหาความรู้ 3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5. การเข้าถึงความรู้ 6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 7. การเรียนรู้ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ มาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะของครู และผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการความรู้ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามองค์ประกอบกระบวนการจัดการความรู้ 7 ประการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอบหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งไปยังผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน โดยผู้วิจัยจัดส่งทางไปรษณีย์ และด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง ก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์การให้ค่าน้ำหนัก
2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้
  - 2.1 หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งแปรความหมายของระดับค่าเฉลี่ย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายความเรียง

ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่าการจัดการความรู้ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 สรุปผลการศึกษา ดังนี้

ผลการศึกษากิจการการจัดการความรู้ ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการเข้าถึงความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ในด้านการจัดการความรู้ ควรมีการปรับปรุง พัฒนาความรู้และเร่งรัดพัฒนาการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรฐานการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ให้มากขึ้นเพื่อความเข้าใจร่วมกันมากยิ่งขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการความรู้ตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตามกระบวนการจัดการความรู้ 7 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตพรณดิฐกมล (2553, หน้า 91-95) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3 พบว่าภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านการบ่งชี้ความรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันศึกษา พิจารณา แสดงความคิดเห็นในวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และมีการแบ่งงานรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงศ์ คุวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตพรณดิฐกมล (2553, หน้า 91 - 95) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3 พบว่าด้านการบ่งชี้ความรู้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการสร้าง แสวงหาและรวบรวมความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา ทองกัญชร (2553, หน้า 114 - 118) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหพัฒน์ ไตรรัตน์วิช (2553, หน้า 82 - 85) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพการจัดการความรู้ของบุคลากรศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพัฒน์ มีสุนทร (2553, หน้า 71 - 76) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพงศ์ คุวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการบ่งชี้ความรู้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันรวบรวม กำหนด แบ่งหมวดหมู่ ชนิด ประเภท และมีการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงศ์ คุวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตพรธณ ดิฐกมล (2553, หน้า 91 - 95) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3 พบว่า ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการสรุป วิเคราะห์ ปรับปรุงและประเมินความรู้ให้เป็นมาตรฐาน ถูกต้อง สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงศ์ คุวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการเข้าถึงความรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเครื่องมือ อุปกรณ์ ตลอดจนระบบที่ดีในการสืบค้นและส่งข้อมูลความรู้ที่มีมาตรฐาน เข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงศ์ คุวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการเข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตพรธณ ดิฐกมล (2553, หน้า 91 - 95) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3 พบว่า ด้านการเข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีระบบการสืบค้น นำทักษะความรู้ทางวิชาการที่มีอยู่มาแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงศ์ คุวิบูลย์ศิลป์ (2556, หน้า 45) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการเข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิทญา โพธิ์จัญญาโน (2554, หน้า 105 - 106) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความรู้ของครูในเครือข่ายที่ 22 สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตพรธณ ดิฐกมล (2553, หน้า

91 - 95) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3 พบว่า ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มีสุนทร (2553, หน้า 71 - 76) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมาก

ด้านการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้ใหม่และมีการประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพร ชายสวัสดิ์ (2550, หน้า ก) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตพรธณ ดิฐกมล (2553, หน้า 91 - 95) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3 พบว่า ด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาปัญหา ของการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ตาม กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า มีปัญหา โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการบ่งชี้ความรู้ พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ได้มีส่วนในการพิจารณาการบ่งชี้ความรู้ รวมถึงการพิจารณา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และเป้าหมาย ยังขาดระบบและทิศทางที่ชัดเจน ทำให้เกิดความไม่เข้าใจของครู โดยเฉพาะครูรุ่นเก่า จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบ่งชี้ความรู้

ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังไม่มีการสร้างและแสวงหาความรู้ อย่างจริงจัง ประกอบกับมีภาระงานมาก จึงทำให้การสร้างและแสวงหาความรู้ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขาดเป้าหมายที่ชัดเจน

ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ พบว่า การจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ยังขาดความเป็นระบบ

ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปง 2 ไม่มีการสรุป ประมวลและกลั่นกรองความรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้

ด้านการเข้าถึงความรู้ พบว่า การเข้าถึงความรู้เป็นปัญหาสำหรับครูรุ่นเก่าที่มีอายุมาก เพราะไม่ทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบกับในการเข้าถึงความรู้แต่ละครั้งต้องใช้เวลาในการศึกษา ทำให้ต้องเสียเวลามาก

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่าเป้าหมายในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังไม่ชัดเจน ประกอบกับครูและบุคลากรทางการศึกษายังมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้กันน้อยมาก

ด้านการเรียนรู้ พบว่า การเรียนรู้ยังไม่ได้ผลดีเพราะมีลักษณะเป็นการลองผิดลองถูก ไม่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร ประกอบกับมีจำนวนเนื้อหาวิชาที่มากเกินไป ทำให้ไม่มีการเน้นย้ำอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กลุ่มโรงเรียนปง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ควรใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และควรมีการพิจารณาเป้าหมาย วางแผน พัฒนา ปรับปรุงและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ตามการบริหารจัดการความรู้ตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ร่วมกันให้ชัดเจนและปฏิบัติได้ เพื่อทำให้การจัดการความรู้ ตามมาตรการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมถึงสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “การจัดการความรู้ ตามมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้กลุ่มโรงเรียนปง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2” ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วย ความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุน ให้ความรู้ และแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน โดยเฉพาะ ดร.สันติ บุรณะชาติ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายอิสริย์ ทองภูมิพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชานุเคราะห์ นางช่อเพชร วงศ์ชัยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขในการแก้ไข ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ขอเก็บข้อมูล รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนปง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งส่งผลให้การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์รวมทั้งญาติพี่น้อง เพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน จนประสบความสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

จิราพร ชายสวัสดิ์. (2550). การจัดการความรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ธนพัฒน์ มีสุนทร (2553). การจัดการความรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. การศึกษาอิสระ กจ.ม., มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- รัชตพรรณ ดิลูกมล ผู้ธนดี. (2552). สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการความรู้ของผู้บริหารในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน ช่วงชั้น 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- วีรพงศ์ คูวิบูลย์ศิลป์. (2556). การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรี
นครินทร์ พะเยา จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สินีนาง โปธิจิณญาโน. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการความรู้
ของครูในเครือข่ายโรงเรียนที่ 22 สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

Learning Management of Teachers According to the Quality Classroom.

Group Chiangkham 1 School, Chiangkham Districts, Phayao Province

เกรียงศักดิ์ สินเปียง^{1*} และนำฝน กันมา²

Kreangsak Sinpeang^{1*} and Namfon Kanma²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครูในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 231 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากพบว่า งบประมาณในการดำเนินงานมีจำกัด

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเสนอว่าควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ห้องเรียนคุณภาพ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sinpeang@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the state management system of teacher according to the quality classroom, Group Chiangkham 1 school, Chiangkham districts, Phayao province and analyze problems and suggestions to learning management system of the the teacher according to the quality classroom. As to be the guidelines for the improvement of the quality classroom, Group Chiangkham 1 school, Chiangkham districts, Phayao province. The population of the study and sample were the teachers in the Group Chiangkham 1 school, Chiangkham districts, Phayao Province. They were 231 people. The statistics used in the study were percentage, mean and standard deviation.

The results illustrated as follows: 1) comment on the learning management of teacher in line with the quality classroom. Overall, the comment was great. When each item was taking into account, the items with the highest average was in the design standards-based learning units. Then, followed by the Positive Discipline (Positive Discipline), introducing the changes to the quality classroom, classroom action research (CAR). And the minimum average minimum was the used of ICT for teaching and learning support. 2) The issues by means of management of the teacher according to the quality classroom approach, most respondents found in the operating budget is limited. 3) The comments on the state of knowledge of the classroom teacher quality approach, the majority of the respondents suggested that it should be indcreasing the budget for the operation.

Keywords: Learning management, The quality classroom

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. 2557 – 2561 ในข้อที่ 2 ระบุว่า “การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผลในทุกๆระดับที่สัมพันธ์กันและเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน อย่างรอบด้าน พัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ให้มีความเป็นเลิศ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างทั่วถึง พัฒนาครูและผู้บริหารให้มีระบบการชี้แนะทางปัญญา (Coaching)” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, สื่อออนไลน์) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในระดับ

ปฏิบัติ คือ “ระดับห้องเรียน” โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและทักษะพื้นฐาน เกี่ยวกับ “ห้องเรียนคุณภาพ” มี 5 ประการ ดังนี้ 1) การมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียน 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน 3) การวิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน 5) การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

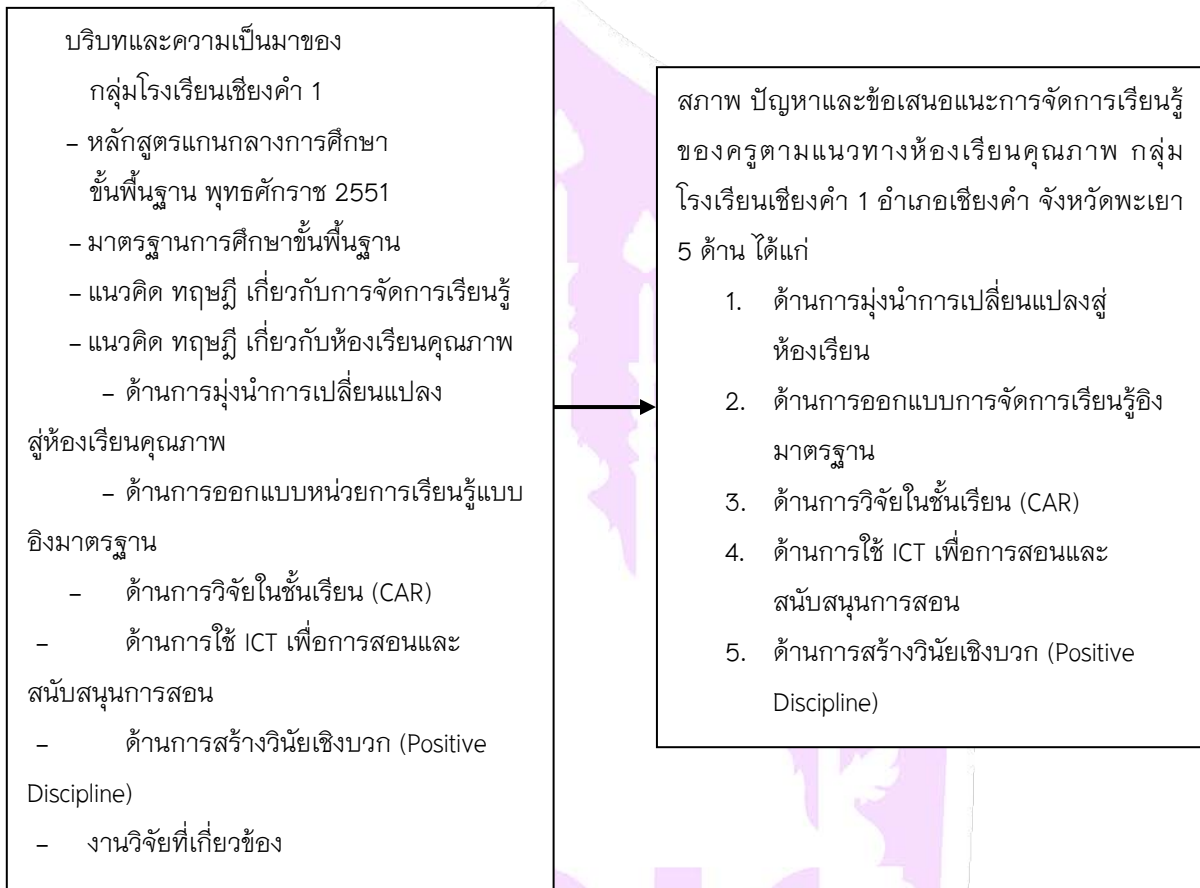
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพครูและยกระดับคุณภาพ การศึกษา โดยใช้ห้องเรียนคุณภาพเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเนื่องจากระบบห้องเรียนคุณภาพเป็นระบบที่ส่งเสริมให้ ครูผู้สอนได้มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ โดยเริ่มตั้งแต่ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตอบสนอง มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร จัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีที่หลากหลายและนำเสนอผลการพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบคุณภาพ (Rubrics) มีการนำ ICT มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและแก้ปัญหา นักเรียนด้วยกระบวนการวิจัย (CAR1 – CAR4) ทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2554, เอกสารนิเทศที่ 037 หน้า 2)

จากการที่ผู้วิจัย ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ โดยเป็นครูผู้สอนรายวิชาการ งานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบสวน) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม แนวทางห้องเรียนคุณภาพ ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งโรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบสวน) เป็นโรงเรียนหนึ่งในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นระบบชัดเจน ที่จะชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในปัจจุบันสามารถปฏิบัติได้ในระดับใด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพอันจะเกิดผลดีต่อนักเรียนและครู เพื่อบรรลุมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

จากการศึกษาผู้วิจัยกำหนดประชากรจาก ครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 231 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาคำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดห้องเรียนคุณภาพ

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร ที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. กำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุม และความชัดเจนของเนื้อหา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. เสนอแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. นางสาววารภรณ์ วงศ์ใหญ่

2. นางนงคราญ ไชยวงศ์

3. นางพชรมนต์ ไชยสมบัติ

6. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มที่ทำการวิจัย จำนวน 30 คน

8. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

9. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากประชากรต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอ เชียงคำ จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการสอน และระดับชั้น

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอ เชียงคำ จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุน การสอน และด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียน คุณภาพ กลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอ เชียงคำ จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบ ปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือถึงวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ส่งหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอ เชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อขอความร่วมมือครูผู้สอนตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามไปส่งให้ครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มประชากร จำนวน 231 คน ได้รับกลับคืนมา จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.68

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจหาความสมบูรณ์เพื่อจัดหมวดหมู่ตาม ตัวแปรที่ศึกษาและนำไปวิเคราะห์
2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าแจกแจงความถี่และร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย เรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาบัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงมีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 75.90 และ รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 ตามลำดับ จำแนกตามอายุ พบว่าส่วนมากมีอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมาอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.50 และอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.50 และมีอายุน้อยที่สุดคือ 20 – 30 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ตามลำดับ จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ส่วนมากมีวุฒิปริญญาตรี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 81.20 รองลงมาวุฒิปริญญาโท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่า ส่วนมากมีประสบการณ์ในการสอน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ

46.60 รองลงมา มีประสบการณ์ในการสอน 6 – 10 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 และมีประสบการณ์ในการสอนน้อยที่สุดคือ 11 – 15 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ตามลำดับ จำแนกตามระดับชั้นพบว่า ส่วนมากสอนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 74.30 รองลงมาสอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 และน้อยที่สุดคือสอนอยู่ในระดับชั้นก่อนประถมศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.16, \sigma=0.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.28, \sigma=0.51$) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.23, \sigma=0.54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.98, \sigma=0.59$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ดังนี้

1. ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ปัญหาที่พบ คือ งบประมาณในการดำเนินงานมีจำกัด ขาดสื่อ และอุปกรณ์ในการจัดห้องเรียนคุณภาพ
2. ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ปัญหาที่พบ คือ หน่วยการเรียนรู้บางหน่วยมีเนื้อหายากต่อการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน กลุ่มอ่อน และครูบางส่วนไม่ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ และทักษะในการทำวิจัย ขาดความต่อเนื่องของการวิจัย ไม่มีการส่งต่อในระดับต่อไป
4. ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน ปัญหาที่พบ คือ สื่อ ICT มีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูขาดทักษะการใช้ สื่อ ICT ความไม่พร้อมของสื่อ ICT ในการจัดการเรียนการสอน
5. ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ปัญหาที่พบ คือ ขาดความร่วมมือจากผู้บริหารในการแก้ไขปัญหา การรับรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการออกแบบการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน

ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ด้านการใช้ ICTเพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ของครูกลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา เป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2554 : 13) ได้กำหนด แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไว้ในมาตรฐานที่ 7 ตัวบ่งชี้ที่ 3 โดยให้ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสติปัญญา เมื่อพิจารณาความคิดเห็นรายด้าน มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา ได้เห็นความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ โดยผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูกลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา จัดบรรยากาศภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ กลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (2555 : 7) ได้กำหนดให้ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัด การเรียนการสอนตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปังกร หัสดีธรรม (2555 : 115) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ห้องเรียนคุณภาพตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและนักเรียน จัดทำห้องเรียนคุณภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่ในสภาพพร้อมใช้และมีความเพียงพอสำหรับผู้เรียนทุกคน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูกลุ่มโรงเรียนเชิงคำ 1 อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา มีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องตามมาตรฐานและตัวชี้วัด มีการกำหนดเป้าหมาย และองค์ประกอบภายในหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดสาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ชั้นงาน / ภาระงาน กิจกรรมการเรียนการสอนและเกณฑ์การประเมินผล การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐานเป็นส่วนที่นำมามาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนอย่างแท้จริงสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรินทร์ แก้วประสิทธิ์ (2554 : 132) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวการสอนที่กำหนดไว้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูมีการประเมินผลการสอน โดยวิธีสังเกต สนทนา ซักถาม เพื่อนครูและนักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวิจัยในชั้นเรียน(CAR)เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เกิดความเข้าใจในสภาพผลสำเร็จและปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู เป็นแนวทางพัฒนาวิชาชีพและเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูสะท้อนความคิดต้องการเกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การวิจัยในชั้นเรียน(CAR) เกี่ยวข้องกับการที่ครูย้อนกลับมามองการปฏิบัติงานของตน หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน อาทิ พัฒนาการ พฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความยากลำบากในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ จากนั้นสะท้อนความคิดและค้นหา การสนับสนุน หรือสะท้อนผลกลับ อาจกล่าวได้ว่าการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) เป็นกระบวนการสร้างความรู้จากการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู ให้สามารถคิดและปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น (กลุ่มนิเทศฯ.สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2555 : 27) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ระบุไว้ในมาตรา 24 (5) และ มาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรอบแก้ว จันทรทัวะระ (2557 : 75) ได้วิจัยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนแม่ใจวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน มีความคิดเห็นในระดับมาก

ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ICT เข้ามามีบทบาทในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เล็งเห็นความสำคัญของการใช้ ICT ในการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของ ปัทมดิษฐ์ (2555 : 111 - 112, 118) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ห้องเรียนคุณภาพตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณา 8 ด้านเรียงลำดับจากมากลงมา คือ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก ด้านการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ด้านการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม ด้านการเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง ด้านการเรียนรู้อย่างมีความสุข เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ ICT ในกระบวนการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 รายการ ได้แก่ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างชัดเจน และครูมีการสร้างข้อตกลงกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญต่อการสร้างวินัยเชิงบวกให้กับนักเรียน มีการมอบหมายงานให้ครูรับผิดชอบชัดเจนเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีการสื่อสารด้วยท่าทีที่เป็นมิตรให้ความไว้วางใจกับนักเรียน มีการเสริมแรงในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยงค์ วงษ์ดี (2553 : 98- 99) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้แก่ักเรียนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านมีภาวะเปียบในห้องเรียนที่ชัดเจนและให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน ควรมีการสนับสนุนให้มีห้องเรียนคุณภาพครบทุกชั้นเรียน
2. ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ผู้บริหารควรมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง
3. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ผู้บริหารควรจัดอบรมการทำวิจัยให้กับครูทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ควรมีการนำผลการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง
4. ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน ควรจัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้าน ICT มาสนับสนุนเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการสื่อ ICT เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรขอรับการสนับสนุนสื่อ ICT จากชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริม ให้นักเรียนมีวินัยเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ
2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ
3. ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ

ตรวจทาน ตลอดจน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรอบแก้ว จันทระ. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่ใจ**
วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กลุ่มนิเทศฯ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2. (2554). **วันเกียรติยศ : ครูดีมีคุณภาพและการ**
ขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษา. พะเยา : สำนักงานฯ.
- กลุ่มนิเทศฯ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2. (2555). **แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพ**
การศึกษา “3 มิติ 8 จุดเน้น” มิติที่ 1 การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา. พะเยา : สำนักงานฯ.
- กลุ่มนิเทศฯ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2. (2555). **แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพ**
การศึกษา “3 มิติ 8 จุดเน้น” มิติที่ 2 การพัฒนาคุณภาพครู. พะเยา : สำนักงานฯ.
- เกศรินทร์ แก้วประสิทธิ์. (2554). **การประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ**
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- ปัทมกร หัสดีธรรม. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารการศึกษากับการปฏิรูป**
การเรียนรู้สู่ห้องเรียนคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, สมุทรปราการ.
- ประยงค์ วงษ์ดี. (2553). **การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้แก่นักเรียนของข้าราชการครูและบุคลากร**
ทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคนตลอด ช่วงชีวิต**
พ.ศ.2557 – 2561. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2557.
จาก http://www.onec.go.th/onec_web/page.php?mod=Newseducation&file=view&item Id=1168.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

Usage of Local Wisdom to Provide the Learning and Instruction Management of Local Administration Organization in Chiang Rai Province

กมลลักษณ์ ก้อนคำหน้อย^{1*} และธิดาวลัย อุ๋นกอง²

KamonluckKonkhomnoi^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายจำนวน 610 คน ได้แก่ โรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 144 โรงเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการศึกษาพบว่า

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแนวทางปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านคติความคิดความเชื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

การศึกษาข้อเสนอแนะ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายพบว่า ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ที่สำคัญดังนี้ ครูควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงรองลงมาครูควรใช้สื่อประกอบการเรียนที่หลากหลาย น่าสนใจ และนักเรียนควรสามารถสืบทอดวิถีชีวิตของชาวบ้านได้ ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ที่สำคัญดังนี้ ควรให้วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนรองลงมาควรจัดโครงการด้านวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และควรเน้นการสอนศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและอยู่ใกล้ตัวนักเรียน ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้ ควรจัดโครงการอาชีพให้นักเรียนอย่าง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

ต่อเนื่อง รองลงมา ควรเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ และควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงด้านแนวทางปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้านที่สำคัญดังนี้ ควรอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รองลงมา ควรบรรจุในหลักสูตร 8 สารการเรียนรู้ และควรให้นักเรียนเรียนรู้การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาดัดแปลงเข้ากับปัจจุบันได้

คำสำคัญ: การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน

Abstract

The purposes of this research were to study the research on the use of local wisdom in instructional management of Local Administration Organization in Chiang Rai province and to study suggested the use of local wisdom in instructional management of Local Administration Organization in Chiang Rai province. The samples group used in this study are school administrators and teachers in the Local Administration Organization in Chiang Rai province, 610 persons in 144 schools by Simple Random Sampling and the tools used for data collection include a questionnaire rating scale (Rating Scale) statistics used in this study were mean ($\bar{X}$) and standard deviation (SD). The results showed that,

The use of local wisdom in instructional management of Local Administration Organization in Chiang Rai province in overall average is the highest level. When considering it was found that the practices or locals technologies has a highest mean in the highest level. Followed by cultural traditions, the average value is high. And folklore beliefs, the average value is high. The lowest was in the local occupational respectively.

The study suggested the use of local wisdom in instructional management of Local Administration Organization in Chiang Rai province found that the motto, ideas, and beliefs such important as follows: teachers should provide students with a real practice. Secondary, teachers should use a variety of teaching and interesting media. Students should be able to inherit the lifestyle of the villagers. Culture and arts such important as follows: should provide a participant in teaching for the guest speaker or village philosophers. Secondary, cultural projects should be continued and should focus on teaching arts and culture, local traditions that involve around the students. Secondly, should be added to 8 substance learning group and give the students a learning to use local wisdom and adapted to the present

Keywords: Usage of Local Wisdom to Provide the Learning and Instruction Management.

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆรวมไปถึงศิลปะแขนงต่างๆที่ได้รับการสืบทอดหลักการและประสบการณ์มากจากอดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องตามพื้นฐานของสังคมไทยภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งความรู้ในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากที่สุดการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการใช้ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านอาชีพแก่ผู้เรียนการใช้แนวคิดกระบวนการและหลักปฏิบัติของปราชญ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร (มณฑิชา ชนะสิทธิ์, 2539, หน้า 3) จึงเป็นแนวทางในการจัดแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 3)

โรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายทำหน้าที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างทั่วถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่อยู่ใกล้โรงเรียนที่หลายคนมักมองข้ามความสำคัญส่วนนี้จึงนับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ทางการศึกษาที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ของท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการในท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการชีวิตของผู้เรียนมากที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการพัฒนาชีวิตให้เป็นสุขในท้องถิ่นของตนเองการศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย จังหวัดเชียงราย

จากเหตุผลและข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเพียงใดและเพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้ มาวางแผนการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย จังหวัดเชียงรายทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญและคุณค่าของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆอันจะทำให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนา และการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารจำนวน 27 คนและครูจำนวน 583 คนในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายจำนวน 144 โรงเรียนในปีการศึกษา 2557 จำนวน 610คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คนโดยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประเภท	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	27	11
ครู	583	231
รวม	610	242

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แสดงค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ด้านตามเนื้อหาสาระดังนี้

1. ด้านคติความคิดความเชื่อ
2. ด้านศิลปะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี
3. ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น
4. ด้านแนวทางปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน

ในการพิจารณาแบบสอบถามระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ของช่วงไว้ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด
- คะแนน 4 หมายถึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก
- คะแนน 3 หมายถึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
- คะแนน 2 หมายถึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย
- คะแนน 1 หมายถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายผู้วิจัยได้แปลความหมายระดับของการมีส่วนร่วมซึ่งใช้เกณฑ์ของ ประคอง กรรณสูต (2542, หน้า 117) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4.50 – 5.00	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อความปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเป็นกรอบแนวคิดหลัก กำหนดขอบเขตขอบการวิจัย และกำหนดโครงสร้างเครื่องมือในการวิจัย และสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถามของ วุช กวางค์กลาง (2547, หน้า 88-85) มาปรับปรุงเพิ่มเติมให้ครอบคลุมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุม งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้(Wording)แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามเฉลี่ยทั้งฉบับมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.94

ข้อคำถามแต่ละข้อสอดคล้องหรือไม่มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

ให้คะแนน -1 แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง(IOC)ระหว่างข้อคำถามกับความต้องการโดยใช้สูตรดังนี้ พงษ์รัตน์ทวีรัตน์ (2540, หน้า 117)

เมื่อ IOC แทนค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความต้องการ

ΣR แทนผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

5. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน (โรงเรียนเทศบาล 2หนองบัว จังหวัดเชียงราย) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำผลที่ได้จากทดลอง มาไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha(α)-Coefficient) ของครอนบาค(Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.8951

วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังต่อไปนี้

1. ด้านคติความคิดความเชื่อมีความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.9035
2. ด้านศิลปะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีมีความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.8560
3. ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.8483
4. ด้านแนวทางปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้านมีความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.7617

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการใน ปีการศึกษา 2557 มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ทำบันทึกถึงมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์หนังสือราชการของมหาวิทยาลัย ถึงโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย เพื่อขออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. จัดส่งหนังสือของมหาวิทยาลัยพะเยา พร้อมด้วยแบบสอบถามไปให้ โรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง จำนวน 144 โรงเรียน 242 ฉบับ ได้รับกลับคืนมีความสมบูรณ์ 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง รวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ยค่าร้อยละแล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลค่าจากค่าเฉลี่ยซึ่งใช้เกณฑ์ของ ประคอง กรรณสูต (2542, หน้า 117) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

4.50 – 5.00

3.50 – 4.49

ระดับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด

ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงรายวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่นำเสนอข้อมูล ในรูปตาราง

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 57.02 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 42.98 และเมื่อจำแนกตามอายุส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาคืออายุ 20-30 ปีจำนวน 102 คนคิดเป็นร้อยละ 42.15 และมีอายุ 41-60 ปีมีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ามีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 58.26 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 41.74 และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งครูจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 95.45 และอยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และเมื่อจำแนกประสบการณ์สอน/บริหาร พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 และมีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนระดับกลาง จำนวน 98 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมาเป็นผู้บริหาร/ครูที่อยู่ในโรงเรียนมีขนาดกลาง จำนวน 72 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 29.75 และเป็นผู้บริหาร/ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 72 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 29.75

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

1. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, SD = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแนวทางปฏิบัติหรือ

เทคโนโลยีชาวบ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62, SD=0.18$) รองลงมา คือ ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25, SD=0.12$) และด้านคติความคิดความเชื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19, SD=0.21$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ($\bar{X}=3.80, SD=0.19$) ตามลำดับ

1.1 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงรายด้านคติความคิดความเชื่อโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X}=4.19, SD=0.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเชื่อแบบพิธีพุทธเช่นการทำบุญตักบาตรไหว้พระการฟังเทศน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.87, SD=0.35$) รองลงมา คือ คติคำคมสุภาษิตคำพังเพย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.81, SD=0.39$) และ ได้นำนิทานตำนานพื้นบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50, SD=0.50$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือความเชื่อแบบผีเช่นการเช่น ไหว้ผีบ้านผีเรือนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=2.28, SD=0.45$)

1.2 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงรายด้าน ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X}=4.25, SD=0.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเพณีสำหรับตัวบุคคลเช่นการทำบุญขึ้นบ้านใหม่การบวช การโกนผมไฟประเพณีการทำตบมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.86, SD=0.34$) รองลงมา คือ ประเพณีที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เช่น ประเพณีการ เกิด ประเพณีการแต่งงาน มาใช้ในจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86, SD=0.34$) และ ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือเช่นวงสะล้อซอซึงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.85, SD=0.38$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือประเพณีเกี่ยวกับการถือผีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=2.05, SD=0.28$)

1.3 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงรายด้านการ ประกอบอาชีพในท้องถิ่นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X}=3.80, SD=0.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำ สมุนไพรรักษาโรคเช่นตะไคร้ ขมิ้น ฟ้าทะลายโจร ใบเตย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ($\bar{X}=4.75, SD=0.43$) รองลงมา คือ การประกอบอาหารพื้นบ้าน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62, SD=0.51$) และ การทำขนมพื้นเมืองเช่นขนมเทียน ข้าวต้มมัด ขนมกล้วย มาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.60, SD=0.51$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการทำเครื่อง เชน เช่น การทำเครื่องประดับ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=2.18, SD=0.70$)

1.4 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงรายด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้านโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.62, SD=0.18$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำเกษตรแบบผสมผสานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.90, SD=0.34$) รองลงมา คือ การทำไร่นาสวนผสมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ มาใช้ในการจัดการเรียนการ

สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.87$, $SD=0.39$)และ เกษตรกรรมชาติ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.83$, $SD=0.42$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการแปรรูปอาหารเป็น
อาหารกระป๋องมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.07$, $SD=0.70$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่ม
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย

1. ข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
ด้านคติ ความคิด ความเชื่อที่สำคัญดังนี้ ครูควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รongลงมา ครูควรใช้สื่อประกอบการเรียนที่
หลากหลาย น่าสนใจ และ นักเรียนควรสามารถสืบทอดวิถีชีวิตของชาวบ้านได้

2. ข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด
เชียงรายด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมที่สำคัญดังนี้ ควรให้วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
รongลงมา ควรจัดโครงการด้านวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และควรเน้นการสอนศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณีของท้องถิ่นและอยู่ในใกล้ตัวนักเรียน

3. ข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดเชียงราย ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้ ควรจัดโครงการอาชีพให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง รongลงมา
ควรเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ และควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

4. ข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด
เชียงราย ด้านแนวทางปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้านที่สำคัญดังนี้ ควรอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านโดยให้นักเรียนได้
ปฏิบัติจริง รongลงมา ควรบรรจุในหลักสูตร 8 สารการเรียนรู้ และควรให้นักเรียนเรียนรู้การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ
นำมาดัดแปลงเข้ากับปัจจุบันได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดเชียงรายมีประเด็นที่สำคัญควรนำมาอภิปรายดังนี้

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย
โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแนวทางปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดรongลงมา คือ ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
และด้านคติความคิดความเชื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น
ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ประยูรศรี เจียวก๊ก (2546) ได้วิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่าย
วิชาการมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา
จังหวัดกระบี่ทั้ง 4 กลุ่มเรียงตามลำดับมากที่สุดคือ 1. กลุ่มแนวความคิดหลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน 2. กลุ่มคติ
ชาวบ้านความเชื่อความคิดภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานของความรู้ 3. กลุ่มศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและ
ประเพณี 4. กลุ่มประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเองส่วนใหญ่มีการนำมาใช้ในลักษณะการปรับกิจกรรม

การเรียนการสอนสำหรับปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนงบประมาณรองลงมาคือบุคลากรมีภาระงานมากเกินไปไม่มีเวลาใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการขาดแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นกล่าวโดยสรุปส่วนใหญ่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดการเรียนการสอนหรือในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นส่วนปัญหาที่พบคือขาดแคลนงบประมาณเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดทักษะในการถ่ายทอดไม่มีเวลาครุการึกมากไม่มีเวลาใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและขาดแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านความคิดความเชื่อ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเชื่อแบบพิธีพุทธเช่นการทำบุญตักบาตรไหว้พระการฟังเทศน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมา คือ คิดคำคมสุภาษิตคำพังเพย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ ได้นำนิทานตำนานพื้นบ้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือความเชื่อแบบผีเช่นการเซ่นไหว้ผีบ้านผีเรือนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อังกุล สมคะเนย์ (2535, หน้า 150-151)ความคิดความเชื่อที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบันทั้งที่เป็นการประกอบพิธีกรรมการปลุกผีขการเลี้ยงสัตว์และการใช้แรงงานของตนเองรวมถึงการหาผลผลิตต่างๆที่อยู่ในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพประกอบกับความเชื่อทางศาสนาพุทธและพราหมณ์ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยจึงก่อให้เกิดความเชื่อเรื่องผีความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และพุทธ ซึ่งส่วนผสมของความเชื่อเหล่านี้จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพื้นฐานการพัฒนาของแต่ละบุคคลในแต่ละท้องถิ่นความเชื่อดั้งเดิมนั้นเกิดขึ้นสืบทอดและพัฒนาการมานานซึ่งเป็นผลมาจากการฟังพาและให้คุณค่ากับธรรมชาติการให้ความเคารพในสิ่งที่บรรพบุรุษสั่งสมและถ่ายทอดไว้ให้ดังจะพบได้ในแต่ละชุมชนเช่นชุมชนภูเขาจะมีความเชื่อในเรื่องผีป่าเจ้าเขาเทพารักษ์ผู้ที่อยู่ในที่ราบก็จะมีเชื่อในเรื่องพระภูมิเจ้าที่การสวดัญการให้ความเคารพแก่แม่โพสพอยู่ที่ตามแม่น้ำริมหะเล็มก็จะเชื่อในเรื่องของแม่ย่านาง เป็นต้น

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเพณีสำหรับตัวบุคคลเช่นการทำบุญขึ้นบ้านใหม่การบวช การโกนผมไฟประเพณีการทำศพมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมา คือ ประเพณีที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เช่น ประเพณีการเกิด ประเพณีการแต่งงาน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ เช่น วงสะล้อซอซึงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือประเพณีเกี่ยวกับการถือผี มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ ซึ่งตรงกับ อังกุล สมคะเนย์ (2535, หน้า 150-151) ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีจะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านต่อการดำเนินชีวิตซึ่งก็คือผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่แสดงให้เห็นคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิตวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาเฉพาะกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำสมุนไพรรักษาโรคเช่น ตะไคร้ ขมิ้น ฟ้าทะลายโจร ใบเตย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การประกอบอาหาร

พื้นบ้าน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ คีกรการทำขนมพื้นเมืองเช่นขนมเทียนข้าวต้มมัดขนมกล้วยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการทำเครื่องเขิน เช่น การทำเครื่องประดับ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อังกุล สมคะเนย์ (2535, หน้า 150-151) ในอดีตวิถีชีวิตของคนไทยมีความเป็นอยู่โดยอาศัยธรรมชาติทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชสมุนไพรในการประกอบอาชีพนั้นเป็นการทำเพื่อให้มีอยู่มีกินมากกว่าที่จะทำเพื่อความมั่งมีมีความร่ำรวยโดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอกมาเป็นตัวกำหนดหรือมีอิทธิพลในการผลิตแต่ในปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากซึ่งเป็นผลมาจากการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ทำให้ระบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อขายชีพเป็นการผลิตเพื่อการดำรงระบบการผลิตยึดติดกับระบบธุรกิจภายนอกเมื่อระบบธุรกิจภายนอกล้มเหลวทำให้ระบบการผลิตของชาวบ้านได้รับผลกระทบไปด้วยจึงก่อให้เกิดความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างรุนแรงผลจากความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจึงได้มีบุคคลหนึ่งนำไปการริเริ่มฟื้นฟูทรัพยากรในท้องถิ่นที่ได้สูญเสียไปให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์พร้อมกับปรับสภาพการดำเนินชีวิตที่เคยถูกรอบงำด้วยระบบธุรกิจการค้ากลับมาสู่อาชีพเกษตรกรรมเพื่อความอยู่รอดโดยอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติกลุ่มบุคคลดังกล่าวยืนยันยึดต่อสู่ด้วยความเข้มแข็งกับความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจด้วยกำลังกายสติปัญญาสั่งสมประสบการณ์จากการผสมผสานกลมกลืนได้อย่างเหมาะสมสามารถยืนยันยึดอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเองซึ่งนับว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องและนำเอาหลักการความรู้แนวคิดและประสบการณ์ไปถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นต่อไป

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้านโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำเกษตรแบบผสมผสานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การทำไร่สวนผสมการทำ การเกษตรทฤษฎีใหม่ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ เกษตรธรรมชาติ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการแปรรูปอาหารเป็นอาหารกระป๋องมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อังกุล สมคะเนย์ (2535, หน้า 150-151) สืบเนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมจึงมีผลทำให้สภาพการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการค้าทำให้เกิดการนำแนวความคิดความรู้และวิทยาการที่เคยปฏิบัติมาผสมผสานกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อนำมาในการเพิ่มผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพหรือประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมซึ่งนับว่าบุคคลเหล่านี้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคมได้อย่างดียิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้

1.1 ควรกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนในโรงเรียนทุกระดับวิชาที่มีหน้าที่สนับสนุนการค้นคว้าและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียนทั้งในส่วนของ การสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กันเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 ควรสนับสนุนด้านงบประมาณการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านสถานที่สื่อวัสดุอุปกรณ์เช่นการขอยืมสื่อวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานอื่นการออกหนังสือเชิญหนังสือขอขอบคุณเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการให้บริการรถรับ-ส่งเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการจัดอบรมสัมมนาประชุมเชิงปฏิบัติการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่นและให้ความสำคัญแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเชิญเข้ามาร่วมกิจกรรมในโรงเรียนหรือยกย่องให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการโรงเรียน

1.5 ครูผู้สอนควรศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติหลักสูตรแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและศึกษาปัญหาความต้องการของท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของหลักสูตรสภาพความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น

1.6 ครูผู้สอนควรศึกษาพัฒนาตนเองอยู่เสมอด้วยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.7 ครูผู้สอนควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่นเพื่อขอความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.8 ครูผู้สอนควรสำรวจและรวบรวมรายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นในท้องถิ่นที่ตนอยู่และท้องถิ่นที่อยู่ใกล้โรงเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอพร้อมทั้งวางแผนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.9 ครูผู้สอนควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเชิญเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนที่โรงเรียนหรือจัดนำนักเรียนออกไปหาแหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษาดูงานหรือรับการถ่ายทอดความรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาโดยแยกเป็นกลุ่มวิชาเพื่อเปรียบเทียบการนำไปใช้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนในทุกสังกัดและทุกระดับการศึกษาในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดอื่น ๆ

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิธีการถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ดร.ธิดาวลัย อุ๋นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง และผู้เชี่ยวชาญดังมีรายนามในภาคผนวกที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารและครูโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- ประคอง กรรณสูต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ประยูรศรี เจียวก๊ก. (2546). **การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดกระบี่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.บ., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพฯ.
- มณฑิชา ชนะสิทธิ์. (2539). **การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น**. สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุษ กวางคักกลาง.(2547). **สภาพการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในอำเภอมัญจาคีรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2**.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อังกูล สมคะเนย์. (2535). **สภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนประถมศึกษา** สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

The Use of Local Knowledge in Learning and Teaching of The School Belong to Primary Educational Service CHIANG RAI Area 4

กนกนาฏ สุกใส^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²

Kanooknard Sooksai^{1*} and Anawat uoonkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยจำแนกตามเพศและระดับ การศึกษา ประชากรได้แก่ ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 385 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและ ประเพณี ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายเป็นระดับการปฏิบัติ พร้อมทั้ง นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 พบว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามสถานภาพ เพศและระดับการศึกษา พบว่า

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 มีความคิดเห็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The self-study is aimed at. To study the use of local knowledge in the learning and teaching of the schools belong to primary education Chiang Rai area 4 divided by sex and educational level factors. Population, including teachers, Head Coaching. And social studies teachers in the small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 year 2557 of 385 people given sample by using a table of Craig, point and Morgan (Krejcie & Morgan) at a confidence level of 95% of 196 people the tools used. A study of local knowledge in the learning and teaching of the schools belong to primary education Chiang Rai area 4 of 4 aspects: Apocalypse notion of art, culture and tradition. The occupation based on the principle of local self-concepts, practices and technologies locals analysis was performed using the mean and standard deviation. And interpret a practical level. And presented in tables and subtitles.

The study, using local knowledge in the learning and teaching of the small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 found that the use of local knowledge in the learning and teaching of the schools belong to primary education Chiang Rai area 4 and 4 in the overall compliance was high. Considering it was found that. The side with the highest level of activity ideas, beliefs, and perform at a high level, followed by the arts, culture, customs and traditions. Is performed at a high level, and the smallest is the concept, practice and locals. Performed at a high level.

The study compared the use of local knowledge in the learning and teaching of the schools belong to primary education Chiang Rai area 4 by legal status. Gender and educational level Found that teachers Head Coaching And social studies teachers in the learning and teaching of the schools belong to primary education Chiang Rai area 4 opinions using local knowledge in the learning and teaching of the schools belong to primary education Chiang Rai area 4 is no different.

Keywords : LOCAL KNOWLEDGE, LEARNING AND TEACHING

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันสังคมมีความสนใจเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ในท้องถิ่นและชุมชนที่เป็นรากเหง้าของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการผลักดันประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมี

ความสำคัญต่อการศึกษา ซึ่งจะช่วยสร้างและเพิ่มพูนองค์ความรู้ท้องถิ่นรวมทั้งการสร้างคุณค่าและมรดกทางปัญญาเพื่อคนไทยรุ่นหลัง อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างนั้นไม่ได้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ไม่สามารถค้นหาองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ นอกจากนี้องค์ความรู้บางอย่างได้กระจุกกระจายอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่รุ่นลูกหลานด้วยวิธีมุขปาฐะ ทำให้องค์ความรู้บางอย่างได้สูญหายไปจากโลกนี้เมื่อบุคคลเหล่านี้สิ้นชีวิตลง ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นรากเหง้าที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของท้องถิ่นหรือสังคมนั้น ๆ มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนาภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และเกิดความภาคภูมิใจในผลผลิตของบรรพบุรุษ (รีนา ศรีวรสาร 2556)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนแต่พอทำความเข้าใจได้ดังนี้หมายถึง ความรู้หรือประสบการณ์ดั้งเดิมของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดต่อกันจากสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน เช่น จากสถาบันครอบครัว สถาบันความเชื่อและศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความหมาย คำว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” นั้นเป็นการเชื่อมโยงไปถึงความรู้ประสบการณ์ตรงของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสะสมประสบการณ์จากการทำงาน การประกอบอาชีพและการเรียนรู้จากธรรมชาติแวดล้อมต่าง ๆ และถ้าจะพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีแล้ว นั้นหมายถึง เทคโนโลยีที่พื้นบ้านได้ด้วย โดยสถานวิจัยสังคมได้ให้คำจำกัดความว่า เทคโนโลยีนั้นเป็นความรู้ว่าจะทำอะไร โดยมียุคประกอบ 2 ประการคือ เครื่องมือในการทำสิ่งนั้น ๆ และกระทบกันขั้นตอนในการทำสิ่งนั้น ๆ ซึ่งสามารถแยกได้ในลักษณะความรู้ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและความจำเป็นในท้องถิ่น เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์แนวความคิดที่เป็นมรดกของคนไทยในการประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลักพิจารณากิจกรรมหรืออาชีพของชุมชน เช่น แลบน้ำที่หรือท้องถิ่นใดเป็นที่ราบลุ่ม กิจกรรมของชุมชนก็คือ การ ทำนา หรือการปั้นโอ่งและตุ้มน้ำจากดินเหนียว หรือการแกะสลักไม้เป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยใช้ไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น (รีนา ศรีวรสาร 2556)

เมื่อกล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน คนส่วนใหญ่มักจะมองว่าการศึกษาระบบเท่านั้นที่ดีที่สุด เพราะหลักสูตรการเรียนการสอนถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ข้อเท็จจริงกลับตรงกันข้ามการศึกษาของชาติกำลังประสบกับภาวะวิกฤต เช่น เด็กจบประถมศึกษาแล้วไม่สามารถอ่านเขียนได้คล่อง เด็กมัธยมศึกษาบางคนหุงข้าวไม่เป็น ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถหาวิธีการ ที่จะปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น หากมีการนำเอาความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านมาหล่อหลอมรวมกับวิทยาการของสถานศึกษาก็จะสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ดังนั้นการศึกษาจึงมี 2 วิธีทาง (Two – Way Communication) คือการถ่ายทอดความรู้จากสถานศึกษาไปสู่ชุมชนและการนำความรู้จากชุมชนมาสู่สถานศึกษา จึงจะเป็นการบูรณาการการศึกษาแผนใหม่ (รีนา ศรีวรสาร 2556)

การนำวิธีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มาใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่สถานศึกษานั้น มีความเกี่ยวข้องกับการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งกระจุกกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือ

เอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาคลังความรู้ในการรวบรวมจัดเก็บเพื่อให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ชุมชนมีความสามารถในการประกอบอาชีพและมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้มี 2 ประเภทคือ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลและความรู้ ที่ชัดเจน ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลเกิดจากประสบการณ์เป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ยาวนานและสั่งสม ทดลองใช้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ชัดเจน เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดออกมาจากตัวบุคคลโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น ทักษะในการทำงาน การบันทึกความรู้ไว้ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นตัวนำไปสู่การถ่ายทอดไปยังสมาชิกที่อยู่ในชุมชนต่อไป ความรู้ประเภทนี้จะต้องผ่านกระบวนการศึกษาและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีซึ่งต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้เข้าไปดำเนินการ การจัดการความรู้จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) เพราะถ้าบุคคลในชุมชน ไม่มีการทำงานร่วมกันหรือคิดรวมนกัน ก็จะไม่สามารถเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือมีการปฏิสัมพันธ์กันได้ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันน้อยลง (ริณา ศรีวรสาร 2556)

ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในภาคเหนือ ซึ่งที่ผ่านมามีการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลายด้าน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีโครงการพระราชดำริหลายประการ อีกทั้งมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ แหล่งการพัฒนาสินค้าพื้นบ้านเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติและอาชีพหลายแห่ง เช่น น้ำตก รีสอร์ท โฮมสเตย์ ทางด้านอาชีพ ประชาชนมีอาชีพทางด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำรายได้หลักให้กับชุมชน ได้แก่ การทำไม้กวาด ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เป็นต้น ทางด้านการศึกษาจังหวัดเชียงรายมีสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สำคัญหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีวิทยาลัยการอาชีพในอำเภอต่าง ๆ เช่นที่ อ.เมือง อ.เทิง มีโครงการพัฒนาการศึกษาตามโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและมีโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนขยายโอกาสที่อยู่ในเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาจำนวนมาก

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ โดยความร่วมมือของชุมชนและศึกษาวิธีการนำมาจัดเก็บไว้ในรูปแบบของคลังความรู้ส่วนกลางที่ชุมชนสามารถเข้ามาสืบค้นได้

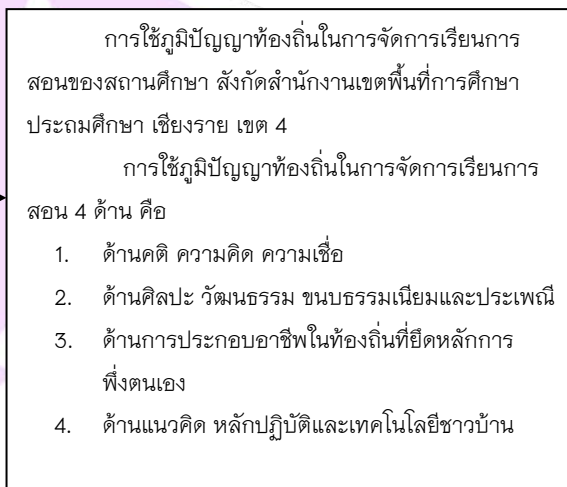
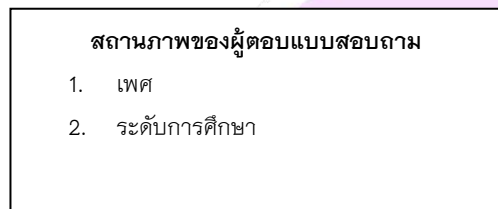
ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญและคุณค่าของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาปรับปรุง แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อันจะทำให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยจำแนกตาม เพศและระดับการศึกษา

กรอบแนวคิด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 แตกต่างกัน

2. ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร ได้แก่ ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2557 มีประชากร จำนวน 385 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2557 ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 196 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครู

วิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 385 ฉบับ

2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศและระดับการศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อรายด้านและโดยรวมและแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศ วิเคราะห์ โดยใช้ค่า t - test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ One Way Analysis of variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 พบว่าการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ

ความคิดเห็นของครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต

4 ด้านคิด ความคิด ความเชื่อ มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความเชื่อแบบพิธีพุทธ เช่น การทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ ฟังเทศน์ คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่น้อยที่สุดคือ ความเชื่อแบบผี เช่น การเซ่นไหว้ผีบ้าน ผีเรือน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี

ความคิดเห็นของครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ประเพณีสำหรับตัวบุคคล เช่น การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การบวช การโกนผมไฟ ประเพณีทำศพ เป็นต้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน เช่น การทำบุญปีใหม่ วันสงกรานต์ ทำบุญวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา วันลอยกระทง เป็นต้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและด้านที่น้อยที่สุดคือ ศิลปะการเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นมอญซ่อนผ้า ตีจับ ลูกช่วง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง

ความคิดเห็นของครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การทำสมุนไพรรักษาโรค เช่น ตะไคร้ ขมิ้น ฟ้าทะลายโจร ใบเตย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การเกษตร เช่น การทำนา การทำสวนผลไม้ต่าง ๆ และการเลี้ยงสัตว์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และที่น้อยที่สุดคือ การทำเครื่องทองเหลือง เช่น การหล่อพระพุทธรูป การทำช้อน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน

ความคิดเห็นของครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การเลี้ยงสัตว์ให้โตเร็ว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การทำเกษตรแบบผสมผสาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและที่น้อยที่สุด คือ การแปรรูปเป็นอาหารกระป๋อง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ

พบว่าครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่าด้านคติ ความคิด ความเชื่อ แตกต่างกันในที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและ เทคโนโลยีชาวบ้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามระดับการศึกษา

พบว่าครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาคำถามใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีการส่งเสริมให้ครูได้ทำผลงานทางวิชาการ ในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดสวาท กุมารจันทร์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้อิทธิภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้โครงการสืบจากบรรพชน

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายใน 4 ด้านดังนี้

1. ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านคติ ความคิด ความเชื่อ มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความเชื่อส่วนบุคคลยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนะ จุฑาวิภาต (2552) ได้กล่าวว่า มนุษย์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและกลุ่มชนของตน คิดค้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ที่มีอยู่ในธรรมชาติ มนุษย์จะนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวในธรรมชาติมาประดิษฐ์หรือนำมาเป็นสื่อเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของตนให้สะดวกสบายขึ้น เป็นการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย สังคม จิตใจ สุนทรียภาพและสังคม สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นขึ้นมีลักษณะง่าย ๆ ชื่อด ๆ ไม่ซับซ้อนโดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยแต่มีความงามอยู่ในตัว ความต้องการของมนุษย์ในการทำมาหากิน

2. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก เนื่องจากมีการสืบสานในเรื่องของศิลปะ ประเพณีต่าง ๆ มาช้านาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กอบกุล พรหมทอง (2550 หน้า 25) อธิบายว่า ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะต้องมีการสืบทอดกันมาเป็นเวลาที่ยาวนาน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ไม่ใช่เทคนิคหรือความรู้ใหม่ ๆ ที่เพิ่งจะคิดได้ ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

3. ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ วิบูลย์ สีสวรรณ (2554 หน้า 10-11) ได้กล่าวถึง การทำมาหากิน ประกอบด้วย เครื่องมือและเครื่องใช้ เครื่องมือ คือ เครื่องที่สำหรับใช้ด้วยมือ เครื่องใช้ คือ เครื่องภาชนะที่ปรุงสำหรับใช้สอย เครื่องมือเครื่องใช้คือ สิ่งที่ทำขึ้นด้วยวัสดุต่าง ๆ ให้มีรูปแบบสอดคล้องกับการใช้สอย และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทัดจิตตา นาคเกษม (2550 หน้า 169) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาการทำมาหากิน มาจากการปรับตัวในวิถีชีวิตของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ดีกว่าเดิม

4. ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ วิบูลย์ สีสวรรณ (2554 หน้า 10-11) ได้กล่าวถึง การทำมาหากิน ประกอบด้วยเครื่องมือและ เครื่องใช้ เครื่องมือ คือ เครื่องที่สำหรับใช้ด้วยมือ เครื่องใช้ คือ เครื่องภาชนะที่ปรุงสำหรับใช้สอย เครื่องมือเครื่องใช้คือ สิ่งที่ทำขึ้นด้วยวัสดุต่าง ๆ ให้มีรูปแบบสอดคล้องกับการใช้สอย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ชาววัง (2550) การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวใหม่หมักของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งเพื่อการท่องเที่ยวบ้านเข็กน้อย

ผลการศึกษาคำเปรียบเทียบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกิจ บัวแพง (2550) ได้ศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานระดับชั้นที่สอนและปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดต่างกัน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน ใน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น
- 1.2. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาอื่น ๆ

2.2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กอบกุล พรหมทอง.(2550). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร

สถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนจตุรลงรัตนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย .มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ทิตติธิตา นาคเกษม. (2550). **ไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

รีนา ศรีวรสาร. 2556. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2557.

จาก : <http://nunsriworasarn3.blogspot.com/2013/03/local-wisdom-2-localwisdom-popular.html>.

วัฒน์นะ จุฑะวิภาต. (2552). **ศิลปะการออกแบบตกแต่งภายใน**. พิมพ์ ครั้งที่ 3. บริษัทวิทยพัฒน์ , กรุงเทพฯ.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2554). **ศิลปินสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างไร**. วารสารอภิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุกิจ บัวแพง. (2550). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.

สุภาพร ชาววัง. (2552). การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาเครื่องจักสานเชิงพานิชย์ จังหวัดนครราชสีมา.

สุภาพร ชาววัง. (2550). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวใหม่มัดชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ .มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

สุดสวาท กุมารจันทร์. (2550). รายงานผลการพัฒนาการเรียนรู้อิทธิภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้โครงงานสืบจากบรรพชน . โรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สตุล.

การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

Using the media for learning and teaching of the teachers Phayao Vocational Collage

พรชัย สว่างทิศ^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²

Pornchai sawangtis^{1*} and Pongsakron hongkrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557

ผลการศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 จำแนกตามหลักการใช้สื่อทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการเลือกสื่อ ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือ ด้านการนำเสนอสื่อ ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการเตรียมสื่อ ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินสื่อ ($\bar{X} = 3.98$)

คำสำคัญ: การใช้สื่อ

Abstract

This research aims to study the use of media in teaching and learning management of a vocational teacher in phayao. 2014

It was found that the use of the media in the teaching of the teachers in Vocational Education Province. In 2014 When considering the 4 aspects. Overall, at a high level. ($\bar{X} = 4.04$) to consider the report by sorting the average opinion found that the side that has the most comments is selected media ($\bar{X} = 4.07$), followed by the presentation of media ($\bar{X} = 4.05$) the preparation of media ($\bar{X} = 4.03$), respectively. The evaluation of media ($\bar{X} = 3.98$)

Keywords: The use of the media

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก้ไข้ปัญหา และพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาบุคลากรของประเทศให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหาตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้นั้นจำเป็นจะต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของไทยฉบับแรกบัญญัติจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความรู้และมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญาและพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนให้สามารถคิดได้อย่างมีระบบคิดสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) สารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้เสนอวิธีคิดและวิธีการศึกษาที่ท้าทายหลายด้านจึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาการปฏิรูปต่าง ๆ ดังกล่าวจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คาดหวังว่าการศึกษาไทยจะนำไปสู่ความมั่งคั่งของบุคคลและสังคมให้ความเสมอภาคแก่เด็กและเยาวชนไทยทุกคนที่จะได้พัฒนาตนเอง ทั้งเพื่ออนาคตตนเองและชาติหากไม่ปฏิรูปการศึกษานั่นโอกาสสำคัญของเด็กและเยาวชนไทยจะพลาดโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย ประเวศ วะสี (2547) กล่าวว่าหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้คือการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมายึดมนุษย์ หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตและแสดงว่าบุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษาจะเห็นได้ว่าปัจจุบัน ICT ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราและเกี่ยวข้องกับระบบงานต่าง ๆ มากมายทั้งในทางตรงและทางอ้อมแต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ ICT เข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรงคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้ มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้เพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนารผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายแผนส่งเสริมและประสาน การวิจัย การพัฒนาและการใช้รวมทั้งการประเมินคุณภาพ และประสิทธิภาพของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความรู้ และมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญา และพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนให้สามารถคิดได้อย่างมีระบบคิดสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณ สื่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ สอนอง โสहितวิเศษ (2547) คุณภาพของการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาที่มุ่งผลิตนักศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้สามารถนำความรู้ความสามารถไปใช้ประกอบอาชีพและเป็น

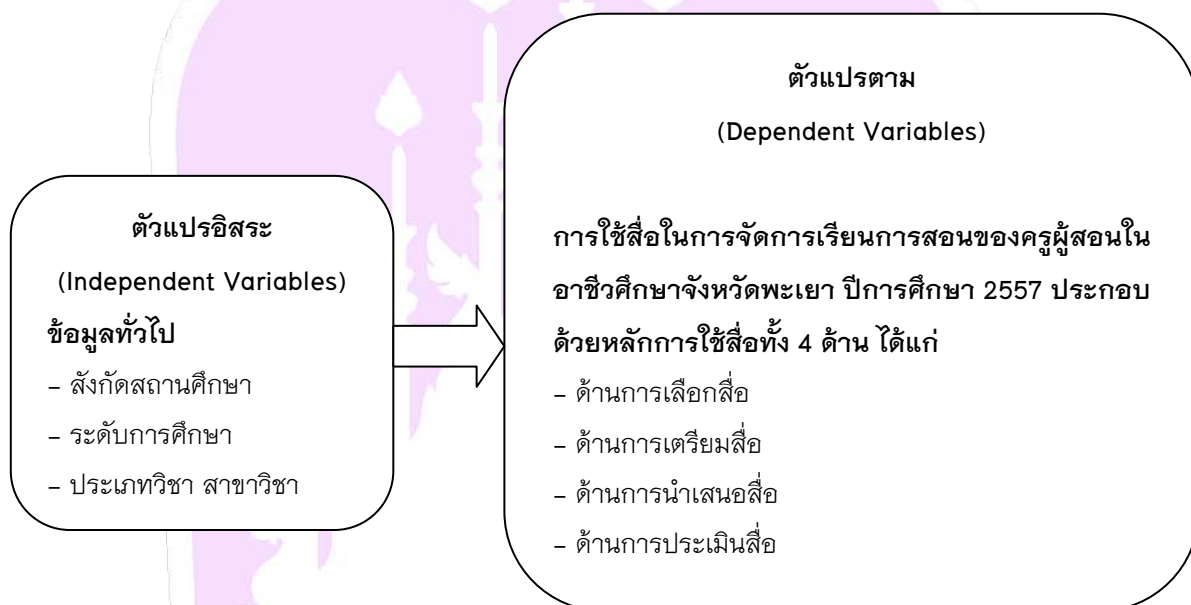

ประโยชน์ต่อสังคมได้และในปัจจุบันอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนและสถานการณ์ของการเรียนการสอนแตกต่างไปจากเดิม การเรียนการสอนในปัจจุบันถูกกำหนดด้วยเทคโนโลยีที่ได้มีการพิจารณานำเข้ามาใช้ เช่น สื่อการศึกษาชนิดต่าง ๆ การเรียนการสอนทางไกลแบบสองขา การเรียนด้วยโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เป็นต้น การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงวิธีการ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทั้งผู้เรียนและผู้สอน การนำเทคโนโลยีเข้ามาเพื่อช่วยการเรียนรู้จะมีบรรยากาศการเรียนรู้และเงื่อนไขการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิม ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสถานการณ์และเงื่อนไขที่ตนเองต้องการมากขึ้น สถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่จำเป็น ต้องสร้างขึ้นด้วยครูผู้สอนเท่านั้นอย่างแต่ก่อนแต่สื่อการเรียนรู้สามารถจะสร้างสถานการณ์ของการเรียนให้เกิดขึ้นได้ และมีความหลากหลายอีกด้ยจากการเปลี่ยนแปลงนี้จึงทำให้สถานศึกษาต้องมีการวางแผนและจัดการกับสื่อการเรียนรู้ที่เป็นตัวกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดก็คือ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อที่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภทรวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้และแหล่ง การเรียนรู้ทุกประเภทรวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้จากการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนมาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลให้สื่อการเรียนรู้และกระบวนการเลือก การผลิต การใช้ การออกแบบ และการประเมินผลของอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหน้าที่หลักหลักของรัฐที่มีในการจัดการศึกษาวิชาชีพ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไปได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาระยะที่ 9 เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตและพัฒนา กำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 ตลอดจนความสอดคล้องของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ดังในมาตราที่ 20 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดการอาชีวศึกษาต่อไปนี้จะต้องจัดในลักษณะของความร่วมมือและต้องประสานความร่วมมือกับ อย่างกลมกลืนและเหนียวแน่นระหว่างสถานศึกษากับองค์กร หรือสถานประกอบการเป็นการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้ สังคม หรือชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับสภาพ สังคมและชุมชนในท้องถิ่นซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่มากยิ่งขึ้นทั้งภาคอุตสาหกรรมและการบริการ ในภาคธุรกิจนั้นมีการตื่นตัวในการพัฒนาเครื่องจักรเครื่องกลให้ทันสมัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เพื่อหวังผลในด้านปริมาณและคุณภาพของการผลิตตลอดจนการเอาชนะคู่แข่ง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เองที่ส่งผล กระทบต่อสภาพของตลาดแรงงานซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาที่จะต้องมีการพัฒนาทั้งรูปแบบและ วิธีการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการจะ ทำวิจัยเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างยิ่งเพื่อศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนที่ทำการสอนอยู่ในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาในปีการศึกษา 2557 จำนวน 5 สถานศึกษา มีครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น จำนวน 221 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนที่ทำการสอนอยู่ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาในปีการศึกษา 2557 จำนวน 5 สถานศึกษา ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน (Taro Yamane)

$$\text{สูตรทาโรยามาเน} \quad N \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนที่ทำการสอนอยู่ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาในปีการศึกษา 2557 จำนวน 221 คน

$N = 221$ (ประชากรรวม)

$e = 0.05$ (ค่าความคลาดเคลื่อน)

แทนค่าตามสูตร

$$= \frac{221}{1 + (221)(0.05)^2}$$

$$= 142.35 \text{ หรือ } 142 \text{ คน}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 142 คน และเนื่องจากประชากรได้จำแนกเป็น 5 สถานศึกษาจึงทำการเทียบ
บัญญัติไตรยางค์ตามสังกัดสถานศึกษาดังตาราง 1

ตาราง 1 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามสังกัดสถานศึกษา

ลำดับที่	สังกัดสถานศึกษา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	วิทยาลัยเทคนิคพะเยา	109	70
2	วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้	24	16
3	วิทยาลัยการอาชีพเชียงคำ	27	17
4	วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง	16	10
5	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา	45	29
	รวม	221	142

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบสอบถามชนิด
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบสอบถามปลายเปิด โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนด และสร้างแบบสอบถาม
ตามประเด็นและตัวแปรที่วิเคราะห์ โดยศึกษารูปแบบ การออกแบบ สอบถามจากตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการออกแบบ
แบบสอบถามตามประเด็นที่แยกไว้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประเภทวิชา/สาขาวิชา สังกัดสถานศึกษา
เป็นคำถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา
ปีการศึกษา 2557 ประกอบไปด้วยหลักการใช้สื่อ 4 ด้าน คือ ด้านการเลือกสื่อ ด้านการเตรียมสื่อ ด้านการนำเสนอสื่อ
ด้านการประเมินสื่อ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 44 ข้อ เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการ
การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเพื่อกำหนดคำถามแต่ละประเด็นที่ศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบของตัวแปรตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 วิเคราะห์ประเด็นหลัก ประเด็นรองให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ประกอบด้วยตัวแปรต้นคือ ข้อมูลส่วนตัวของครูผู้สอน และตัวแปรตามโดยแยกประเด็นตามตัวแปรและวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ประกอบไปด้วยหลักการใช้สื่อ 4 ด้าน คือ ด้านการเลือกสื่อ ด้านการเตรียมสื่อ ด้านการนำเสนอสื่อ ด้านการประเมินสื่อ

1.4 ออกแบบแบบสอบถาม ตามประเด็นและตัวแปรที่วิเคราะห์ โดยศึกษารูปแบบ การออกแบบแบบสอบถามจากตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการออกแบบสอบถามตามประเด็นที่แยกไว้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประเภทวิชา/สาขาวิชาสังกัดสถานศึกษา เป็นคำถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ประกอบไปด้วยหลักการใช้สื่อ 4 ด้านคือ ด้านการเลือกสื่อ ด้านการเตรียมสื่อ ด้านการนำเสนอสื่อ ด้านการประเมินสื่อ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 44 ข้อ เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.5 ร่างแบบสอบถามตามตัวแปรที่ได้ออกแบบไว้เสนอประธานกรรมการและประธานร่วมพิจารณาเพื่อให้คำแนะนำแก้ไข

1.6 แก้ไขปรับปรุงและเสนอประธานกรรมการและประธานร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบ

1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

1.7.1 ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอยแสนใจ

1.7.2 นายธนวัฒน์ กณะบุตร ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง

1.7.3 นายเกษม สายสำราญ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง

1.8 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธานกรรมการวิจัยเพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ค่า IOC > 0.5 ทุกข้อคำถาม

1.9 นำแบบสอบถามที่ประธานกรรมการวิจัยตรวจสอบแก้ไขและเห็นชอบแล้วไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

1.10 นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่ารวม 0.953

1.11 จัดทำแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการทั้ง 5 วิทยาลัยในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้ วิทยาลัยการอาชีพ

เชิงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยาเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

2. แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 สถิติที่ใช้หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC)

1.2 สถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ตามวิธีการของครอนบาค

(Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean: $\bar{X}$)

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ผู้ศึกษาพบว่าประเด็นที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่สังกัดอยู่ในวิทยาลัยเทคนิคพะเยาเพราะว่าเป็นสถาบันอาชีวศึกษาประจำจังหวัด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นวุฒิการศึกษาขั้นต้นของครูผู้สอน ส่วนสาขาวิชาที่ทำการสอนนั้นส่วนใหญ่ทำการสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมเพราะผู้เรียนของสายอาชีพส่วนใหญ่เป็นช่างอุตสาหกรรม

การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการที่จะใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้จนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้สอดคล้องกับทศพร ชินสาร (2544) ที่ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการใช้สื่อการสอนของเจ้าหน้าที่และวิทยากรศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดนครพนมพบว่า การใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จากค่าเฉลี่ยแปรผลจากมากไปหาน้อยปรากฏผลดังนี้ ด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการเลือกสื่อ รองลงมาคือ ด้านการนำเสนอสื่อ ด้านการเตรียมสื่อ และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินสื่อ ซึ่งจะได้อภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

1. ด้านการเลือกสื่อ

จากการศึกษาพบว่าการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ด้านการเลือกสื่อมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น รองลงมาคือ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านความคิดได้ ช่วยสร้างเสริมเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าครูเลือกสื่อการเรียนการสอนนั้นยังไม่เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนอาจเป็นเพราะพื้นฐานประสบการณ์เดิมของผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพร แก้วดี (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันการใช้สื่อการเรียนรู้อของครูผู้สอนในสถาบันการอาชีวศึกษา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนได้นำหลักการเกี่ยวกับการเลือกสื่อการเรียนรู้อ การออกแบบสื่อการเรียนรู้อ การนำสื่อการเรียนรู้อไปใช้ และการประเมินผลสื่อการเรียนรู้อไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการเลือกสื่อการเรียนรู้อ ครูผู้สอนจะคำนึงถึงการเลือกสื่อที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายและเนื้อหาการเรียนรู้อ ด้านการออกแบบสื่อการเรียนรู้อ ครูผู้สอนจะออกแบบสื่อการเรียนรู้อให้มีความสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้อของผู้เรียนและลักษณะของเนื้อหาวิชา

2. ด้านการเตรียมสื่อ

จากการศึกษาพบว่าการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ด้านการเตรียมสื่อ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อพบว่ามึระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ พิจารณาความสนใจและความต้องการของผู้เรียน รองลงมาคือ สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสื่อการสอน พัฒนาความพร้อมเฉพาะอย่างเช่นจะให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนตอนไหนอย่างไรพิจารณาถึงวิธีที่จะใช้สื่อการเรียนรู้อนั้นให้ได้ผลดีที่สุด ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ สามารถป้องกันและแก้ไขข้อขัดข้องของเครื่องมือต่าง ๆ ได้ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าครูผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในกรณีที่สื่อมีการขัดข้อง อีกทั้งยังขาดผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอนโดยตรงในการที่จะมาป้องกันและแก้ไขข้อขัดข้องของเครื่องมือสื่อการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพากร ชินสาร (2544) ที่พบว่าปัญหาการใช้สื่อการเรียนรู้อนอกจากการสอนทำให้ไม่มีการผลิตสื่อการเรียนรู้อขึ้นมาใช้ประกอบการสอน ขาดงบประมาณในการจัดหาและผลิตสื่อการเรียนรู้อไม่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นอีกทั้งยังไปสอดคล้องกับประกอบ จันทร์ประโคน (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันการใช้สื่อการเรียนรู้อของครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าสภาพการใช้สื่อการเรียนรู้อในสาระการเรียนรู้อทั้ง 8 สาระการเรียนรู้อ ครูผู้สอนได้นำสื่อการเรียนรู้อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อของจริง และสื่อท้องถิ่นไปใช้ในระดับมากแต่ปรากฏว่าการใช้สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับน้อย

3. ด้านการนำเสนอสื่อ

จากการศึกษาพบว่าการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ด้านการนำเสนอสื่อมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อพบว่ามึระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ นำเสนอสื่อการเรียนรู้อออกใช้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ยิน หรือมีกิจกรรมร่วมอย่างทั่วถึง

รองลงมาคือ เลือกกิจกรรมการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตามจุดหมายของการสอน ตอบและอภิปรายข้อซักถามของผู้เรียน ชี้แนะสาระสำคัญขั้นต้น และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้จากสื่ออื่น ๆ ตลอดจนแนะนำการรู้จักสื่อ ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ จัดดำเนินการด้านการจัดสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น จัดมุมวิชาการ จัดป้ายนิเทศ เป็นต้นที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าครูยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ผู้ช่วยเหลือในการจัดแสดง งบประมาณและเวลาที่ใช้ในการผลิตสื่อ หรือในการจัดสถานที่จัดส่งผลให้จัดสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น จัดมุมวิชาการ จัดป้ายนิเทศนั้นออกมาไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญวีร์ เกียรติประจักษ์ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของอาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน

1. ปัญหาด้านสื่อการสอนพบว่า ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ สื่อการสอนมีจำนวนจำกัด วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ผลิตสื่อการสอนมีไม่เพียงพอและสื่อการสอนที่มีอยู่ชำรุดขาดประสิทธิภาพ ปัญหาอยู่ในระดับน้อยคือ สื่อการสอนที่มีอยู่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน

2. ปัญหาด้านครูผู้สอนพบว่า ปัญหาอยู่ในระดับมากคือ เวลาสำหรับจัดหาสื่อการสอน ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางคือ มีพื้นฐานความรู้พอเพียงในการเลือกสื่อการสอน ปัญหาในระดับน้อยคือ ทราบว่ามีสื่อการสอนไว้ให้บริการ

3. ปัญหาด้านการรับบริการพบว่า ปัญหาอยู่ในระดับมากคือ ขาดผู้ช่วยเหลือผลิตงานกราฟิก แผนภูมิ แผนผัง และเขียนภาพเพื่อประกอบการสอน ขาดผู้ให้คำแนะนำในการผลิตและการสร้างสื่อการสอน มีสื่อการสอนที่จำเป็น เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องขยายเสียง ฯลฯ ประจำห้องเรียน

4. ปัญหาด้านงบประมาณพบว่า ปัญหาอยู่ในระดับมากคือ งบประมาณไม่เพียงพอในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมสื่อการสอน ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางคือ งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อสื่อการสอน และปัญหาระดับน้อยคืองบประมาณมีจำกัดทำให้ได้สื่อการสอนที่ไม่มีคุณภาพ

5. ด้านการประเมินสื่อ

ผลการศึกษาคำถามการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ด้านการประเมินสื่อมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเช่นวัดดูประสงค์เชิงทักษะพิสัยมีการวัดกระบวนการของพฤติกรรม การตอบคำถามแบบปรนัย และมีการประเมินสื่อและวิธีการใช้สื่อหรือวิธีการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อ ความคุ้มค่าประโยชน์ของสื่อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือ มีการประเมินผลกระบวนการสอนทั้งในด้านการสอนสื่อการสอนและวิธีการสอนในระยะก่อนการสอนระหว่างการสอน และหลังสอน มีการประเมินสื่อโดยผู้เรียนหลังจากการใช้สื่อเสร็จแล้วทันทีจากแบบประเมิน (หัวข้อหรือเกณฑ์การประเมิน) ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ มีการประเมินสื่อจากผู้ชำนาญด้านสื่อการเรียนการสอนก่อนนำสื่อไปใช้ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าครูขาดความรู้ความชำนาญการในการประเมินสื่อ ขาดการศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับดุษณี โครตมา (2544) พบว่า ครูสอนมีปัญหาด้านการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าพนักงานครูเทศบาลขาดการประเมินสมรรถภาพของผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรเลือกสื่อที่เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเพราะพื้นฐานประสบการณ์เดิมของผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน
2. สถานศึกษาควรจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนการสอน สามารถป้องกันและแก้ไขข้อขัดข้องของเครื่องมือต่าง ๆ ได้โดยเฉพาะสื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ หรือจัดฝึกอบรมการใช้ ออกแบบสื่อการเรียนการสอน การบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อที่บุคลากรหรือครูผู้สอนจะได้มีความชำนาญและเชี่ยวชาญทางด้านใช้สื่อการเรียนการสอน
3. สถานศึกษาควรสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ จัดมุมวิชาการ หรือจัดนิทรรศการทางวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการใช้สื่ออย่างเต็มที่
4. ครูผู้สอนควรมีการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้อีกมากขึ้นโดยการให้ผู้เรียนตอบคำถาม อภิปราย หรือเขียนรายงานเพื่อเป็นการทดสอบว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนและเรียนรู้จากสื่อที่เสนอไปนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่เพื่อผู้สอนจะสามารถทราบจุดบกพร่อง และแก้ไขปรับปรุงการสอนของตนได้
5. สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อการจัดทำสื่อการเรียนรู้อ สำหรับส่งเสริมการเรียนการสอนขึ้นมา โดยเฉพาะ เช่น การตั้งศูนย์พัฒนาสื่อการเรียนรู้อของวิทยาลัย ศูนย์วิทยบริการ หรือศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาประจำสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เปรียบเทียบการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในอาชีวศึกษาจังหวัดอื่น ๆ
2. ศึกษากระบวนการออกแบบ การผลิต การใช้สื่อและการประเมินสื่อการเรียนรู้อเพื่อจะได้เข้าถึงการปฏิบัติจริง
3. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอนจากครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งจาก ดร.พงษ์กร หงษ์กรายที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในทุกด้านด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจึงจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคอยแสนใจ นายธนวัฒน์ กณะบุตร ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก และนายเกษม สายสำราญ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะครู อาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้ วิทยาลัยการอาชีพเชียงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยาที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจนทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ น้อง และเพื่อนทุกคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจตลอดมาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ขอมอบแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดุชนิ ไครตมา. (2544). **สภาพและปัญหาการใช้สื่อการสอนของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทิพากร ชินสาร. (2544). **สภาพและปัญหาการใช้สื่อการสอนของเจ้าหน้าที่และวิทยากรศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดนครพนม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุญยวีร์ เกียรติประจักษ์. (2552). **สภาพ ปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอนของอาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประกอบ จันทรประโคน. (2547). **สภาพปัจจุบันการใช้สื่อการเรียนรู้อาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2547). **ปฏิรูปการศึกษาในทศนะของศ.น.พ. ประเวศ วะสี (ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ: โฟร์ พรินติ้ง จำกัด.
- เพชร แก้วดี. (2550). **การศึกษาสภาพปัจจุบันการใช้สื่อการเรียนรู้อาจารย์ผู้สอนในสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สนอง ไหลดีพิเศษ. 2547. **รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์)ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาครู โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพื้นที่เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). **ประวัติความเป็นมาและสถานศึกษาในสังกัด**. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.vec.go.th>

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557
The Power of School Administrators in School Under The Secondary Educational
Service Area Office 36 (Subdivision 4) Chiang Rai Province Academic Year 2014

วันเฉลิม ระลาธิ^{1*} และปราณี อยู่ศิริ²
Wanchalerm Ralathi^{1*} and Pranee Usiri²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2557 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 11 โรงเรียน รวมทั้งหมด 443 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามฐานอำนาจ 5 ประเภท ได้แก่ ฐานอำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power Base), ฐานอำนาจการบังคับหรือลงโทษ (Coercive Power Base), ฐานอำนาจทางกฎหมาย (Legitimate Power Base), ฐานอำนาจจากการอ้างอิง (Reference Power Base) และฐานอำนาจจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert Power Base)

คำสำคัญ : การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This independent study aimed to study the power of school administrators in schools under the secondary educational service area office 36 (subdivision 4) Chiangrai province academic years 2014. The informants consisted of 443 person school administrators and teachers who worked in 11 schools under the secondary educational service area office 36 (subdivision 4) Chiangrai province academic years 2014. The instruments comprised the questionnaire of the empowerment of school administrators in schools following 5 power bases. The power bases is rewarding power, coercive power, legitimate power, reference power, and expert power.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Science, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author:

Keywords : Power of School Administrators

บทนำ

โรงเรียนหรือสถานศึกษานับได้ว่าเป็นองค์กรระดับปฏิบัติการที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและสร้างสรรค์ความเป็นมาตรฐานและคุณภาพให้เกิดขึ้น สังคมและชุมชนนั้น ต่างคาดหวังและเชื่อมั่นว่าสถานศึกษายุคใหม่จะเป็นองค์กรหลักสำคัญของการสร้างความมั่นใจด้านมาตรฐาน และคุณภาพของการจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในท้องถิ่น หรือชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยต้องอาศัยกระบวนการจัดการบริหารที่ดี มีกลไกของการพัฒนาที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและเกิดขึ้นโดยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมี และใช้ “ อำนาจ ” เพื่อเป็นเครื่องมือ ในการจัดการกับภารกิจต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ แต่การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารนั้น ยังเป็นข้อสนทนากันอยู่เสมอ ว่าอำนาจมาจากแหล่งอำนาจหรือฐานอำนาจใด ที่จะส่งผลสู่ความสำเร็จพร้อมกับความชอบธรรม

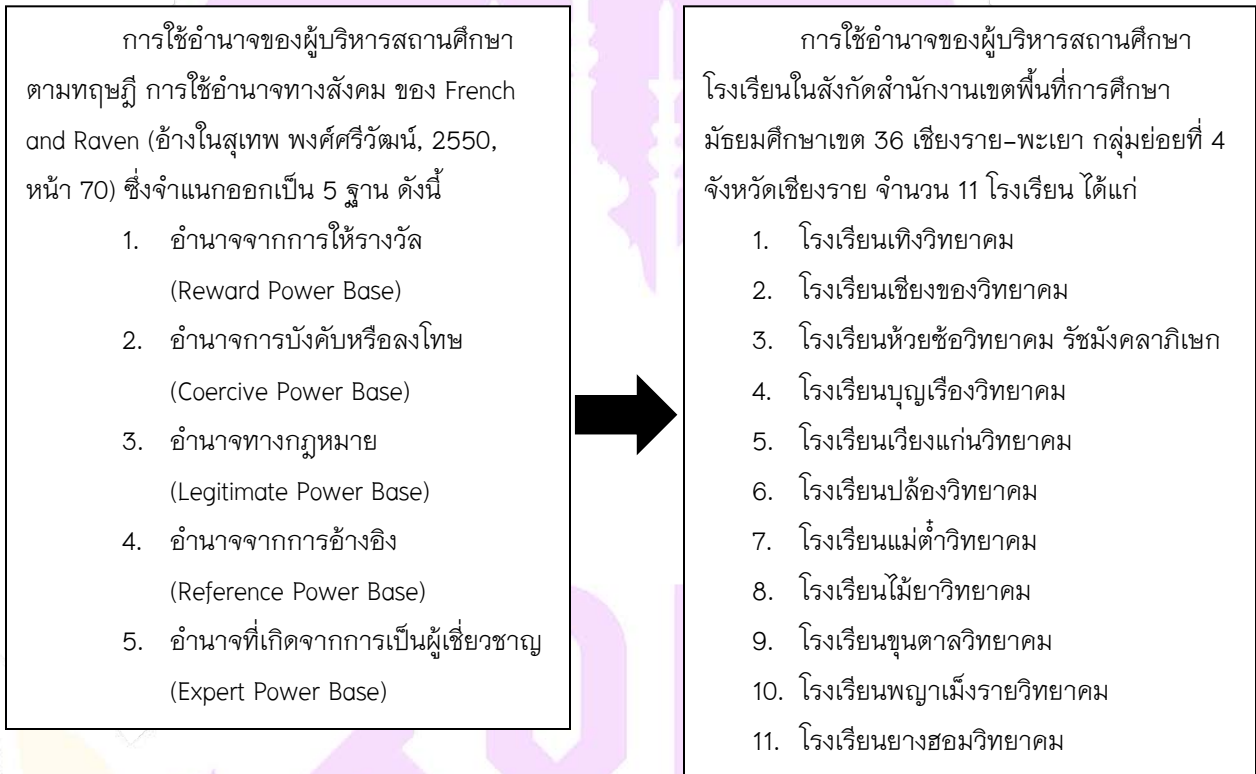
ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้อำนาจในการบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ โดยหลีกเลี่ยงการเกิด ปัญหาและอุปสรรคและหลีกเลี่ยงการกระทบกับความรู้สึกผู้ร่วมงานให้มากที่สุด จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ฐานอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีกรอบอำนาจหนึ่งเป็นกรอบอำนาจที่มีคนใช้มากและเป็นที่ยอมรับผู้ศึกษาสนใจนำมาใช้ คือกรอบแนวคิดการใช้ฐานอำนาจของ French and Raven (อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550, หน้า 70) ได้แบ่งฐานอำนาจเป็น 5 ฐานได้แก่ ฐานอำนาจจากการให้รางวัล, ฐานอำนาจการบังคับหรือลงโทษ, ฐานอำนาจทางกฎหมาย, ฐานอำนาจจากการอ้างอิง และฐานอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษา ซึ่งการใช้อำนาจของผู้บริหารด้วยฐานอำนาจต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ย่อมมีผลกระทบต่อผู้ร่วมงานอยู่มาก ดังนั้น การศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้อำนาจจาก ฐานอำนาจใดบ้าง มากน้อยเพียงใด จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะผลจากการศึกษาจะทำให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจถึงผลของปรากฏการณ์ การบริหารโรงเรียน โดยการใช้อำนาจของผู้บริหารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และนอกจากนี้การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ยังมีอยู่น้อย ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการปรับพฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงรายครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอน จำนวน 419 คน รวมทั้งสิ้น 443 คน

การพัฒนาและการสร้างเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้อำนาจและปฏิกิริยาของผู้ถูกใช้อำนาจ โดยใช้ทฤษฎีของ French and Raven ตลอดจนจนรายละเอียดวิธีการทำวิจัยเชิงสำรวจและเทคนิควิธีการในการจัดสร้างเครื่องมือ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด ในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดภารกิจการศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือตามกรอบการศึกษาที่วางไว้ โดยปรับปรุง และดัดแปลงจากชุดเครื่องมือ การศึกษาของ French and Raven แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด จำนวน 50 ข้อ รายละเอียดดังนี้

- 1) อำนาจการให้รางวัล 10 ข้อ   2) อำนาจการบังคับหรือลงโทษ 10 ข้อ   3) อำนาจทางกฎหมาย 10 ข้อ
4) อำนาจการอ้างอิง 10 ข้อ   5) อำนาจการเป็นผู้เชี่ยวชาญ 10 ข้อ

ในการสร้างแบบสอบถามผู้ศึกษาไม่ต้องการให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบถึงอำนาจจากด้านต่าง ๆ ของแต่ละข้อคำถามเพราะอาจก่อให้เกิดความไม่มั่นใจ หรือมีอคติได้ ผู้ศึกษาจึงไม่ได้กำหนดหัวข้อการใช้อำนาจในแต่ละด้านไว้ในแบบสอบถาม แต่ผู้ศึกษาได้จัดเรียงตามลำดับไว้เพื่อเป็นการสะดวกต่อการนำผลมาวิเคราะห์ดังนี้ คือ

ข้อ 1-10 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจการให้รางวัล

ข้อ 11-20 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ

ข้อ 21-30 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางกฎหมาย

ข้อ 31-40 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจการอ้างอิง

ข้อ 41-50 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการเลือกตอบแบบสอบถาม ตามเทคนิคของลิเคิร์ต (Likert Technique) ไว้ดังนี้

5 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ มากที่สุด

4 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ มาก

3 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ ปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ น้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ น้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดลำดับคะแนนเฉลี่ย ตามเทคนิคของลิเคิร์ต (Likert Technique) จะอยู่ในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

4.21-5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ มากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ มาก

2.61-3.40 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ ปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ น้อย

1.00-1.80 หมายถึง ผู้บริหารมีหรือปฏิบัติ น้อยที่สุด

4. นำแบบสอบถามมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และพิจารณาให้คำปรึกษา พร้อมข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและเหมาะสม
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบความถูกต้อง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ พิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้ง
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบความถูกต้อง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
8. จัดทำแบบสอบถามเพื่อไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้ศึกษา ได้จัดทำขึ้นแบ่ง 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scales) เพื่อสอบถามการใช้อำนาจของผู้บริหาร จากฐานอำนาจ 5 ประเภท คือ

1. อำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power Base)
2. อำนาจการบังคับหรือลงโทษ (Coercive Power Base)
3. อำนาจทางกฎหมาย (Legitimate Power Base)
4. อำนาจจากการอ้างอิง (Reference Power Base)
5. อำนาจจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert Power Base)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open – ended questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขออนุมัติจัดทำหนังสือจากประธานกรรมการการบริหารหลักสูตร บัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกและเก็บแบบสอบถามให้คณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน
3. จัดทำหนังสือราชการขอบคุณทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
4. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ ของแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ตามฐานอำนาจทั้ง 5 ฐาน มาแจกแจงโดยใช้ความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบคำบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงรายมาวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความเห็น โดยอาศัยหลักความสอดคล้อง ความเป็นเหตุเป็นผล และประมวล แล้วสรุปเป็นความเรียงโดยใช้ข้อมูลทางสถิติประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการใช้อำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power Base) ($\mu = 4.33, \sigma = 0.56$), การใช้อำนาจทางกฎหมาย (Legitimate Power Base) ($\mu = 4.35, \sigma = 0.33$), การใช้อำนาจจากการอ้างอิง (Reference Power Base) ($\mu = 4.34, \sigma = 0.54$) และการใช้อำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert Power Base) ($\mu = 4.39, \sigma = 0.40$) มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ (Coercive Power Base) ($\mu = 3.73, \sigma = 0.60$) มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สรุปค่าเฉลี่ยรวมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.23, \sigma = 0.49$) สำหรับทัศนะของครูผู้สอน ในด้านการใช้อำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power Base) ($\mu = 4.22, \sigma = 0.77$), การใช้อำนาจจากการอ้างอิง (Reference Power Base) ($\mu = 4.26, \sigma = 0.60$) และการใช้อำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert Power Base) ($\mu = 4.27, \sigma = 0.61$) มีระดับความพึงพอใจในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ (Coercive Power Base) ($\mu = 3.72, \sigma = 0.88$), การใช้อำนาจทางกฎหมาย (Legitimate Power Base) ($\mu = 4.02, \sigma = 0.77$) มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สรุป ค่าเฉลี่ยรวมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน ตามทัศนะของครูผู้สอน มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10, \sigma = 0.73$)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของประชากร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร แล้วนำเสนอ ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ได้ผลสรุปดังนี้

1. ด้านการใช้อำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power Base) ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีระดับการแสดงพฤติกรรมในการ ใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีโอกาสศึกษาต่อ ฝึกอบรม และดูงาน ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) และผู้บริหารสถานศึกษาให้การบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาให้เกียรติ ยกย่อง และเคารพนับถือผู้ร่วมงานทุกคน อย่างจริงใจ ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$) และผู้บริหารสถานศึกษาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานดีเด่นของผู้ร่วมงานต่อสาธารณชน ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยเหลือผู้ร่วมงานที่ประสบปัญหา ทางครอบครัวและเรื่อง

ส่วนตัว ($\mu = 3.83, \sigma = 0.75$) สำหรับทัศนคติของครูผู้สอนในภาพรวม มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีโอกาสศึกษาต่อ ฝึกอบรม และดูงาน ($\mu = 4.50, \sigma = 0.79$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเสมอ ($\mu = 4.49, \sigma = 0.65$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจสารทุกข์สุกดิบ ความเป็นอยู่ของผู้ร่วมงานอยู่เสมอ ($\mu = 3.89, \sigma = 0.80$)

2. ด้านการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ (Coercive Power Base) ตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีระดับการแสดงพฤติกรรม ในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมผู้ร่วมงานอย่างเข้มงวดในการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งกฎเกณฑ์ให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามนอกเหนือจากระเบียบของทางราชการ ($\mu = 1.42, \sigma = 0.81$) สำหรับทัศนคติของครูผู้สอนในภาพรวมมีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ($\mu = 4.47, \sigma = 0.59$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษา ให้โอกาสผู้ร่วมงานที่กระทำผิดได้แก้ตัวใหม่ ($\mu = 4.28, \sigma = 0.82$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาตำหนิหรือดักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อผู้ร่วมงานทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ($\mu = 3.00, \sigma = 1.03$)

3. ด้านการใช้อำนาจทางกฎหมาย (Legitimate Power Base) ตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ ($\mu = 5.00, \sigma = 0.00$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรในการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานรับผิดชอบ ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) และผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ แสดงให้ผู้ร่วมงานยอมรับว่าเขาเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาสับสนุนความก้าวหน้าในการปฏิบัติราชการ ($\mu = 3.79, \sigma = 0.76$) สำหรับทัศนคติของครูผู้สอน ในภาพรวม มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร ในการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานรับผิดชอบ ($\mu = 4.42, \sigma = 0.69$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้ผู้ร่วมงานยอมรับว่า เป็นผู้ที่มีสิทธิในการสั่งการให้ปฏิบัติ ($\mu = 4.26, \sigma = 0.69$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบผู้ร่วมงานด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ($\mu = 3.50, \sigma = 1.08$)

4. ด้านการใช้อำนาจจากการอ้างอิง (Reference Power Base) ตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตัวได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามโอกาส เวลาและสถานที่ ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$), ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำงานอยู่เสมอ ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) และผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามที่มอบหมายด้วยการแสดงความเป็นพวก ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) รองลงมา

ผู้บริหารสถานศึกษาพูดคุยกับผู้ร่วมงานด้วยวาจาที่ไพเราะและสุภาพ ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจพอเพียงกับศักยภาพการใช้จ่าย ($\mu = 3.58, \sigma = 1.04$) และผู้บริหารสถานศึกษาพูดจาโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานให้คล้อยตามได้ ($\mu = 3.58, \sigma = 0.49$) สำหรับทัศนะของครูผู้สอนในภาพรวม มีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำงานอยู่เสมอ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.60$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาพูดคุยกับผู้ร่วมงานด้วยวาจาที่ไพเราะและสุภาพ ($\mu = 4.33, \sigma = 0.59$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ผู้ร่วมงานประทับใจและศรัทธาในบุคลิกลักษณะของท่าน ($\mu = 4.16, \sigma = 0.50$) และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจพอเพียงกับศักยภาพการใช้จ่าย ($\mu = 4.16, \sigma = 0.92$)

5. ด้านการใช้อำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert Power Base) ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารกับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$), ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะการบริหารเป็นอย่างดี ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$), ผู้บริหารสถานศึกษามีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$), มีปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$), ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือเสนอโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$) และผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและนำเอานวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ ในการบริหารงาน ($\mu = 4.58, \sigma = 0.49$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นวิทยากร ให้การฝึกอบรมเรื่องงานที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ($\mu = 4.42, \sigma = 0.49$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาอธิบายแผนงานและโครงการของโรงเรียนให้แก่ผู้ร่วมงาน ได้อย่างชัดเจน ($\mu = 4.00, \sigma = 0.65$), ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำเรื่องต่างๆ แก่ผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี ($\mu = 4.00, \sigma = 0.00$) และผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ($\mu = 4.00, \sigma = 0.00$) สำหรับทัศนะของครูผู้สอน ในภาพรวมมีระดับการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือเสนอโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\mu = 4.43, \sigma = 0.55$) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาอธิบายแผนงานและโครงการของโรงเรียนให้แก่ผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจน ($\mu = 4.42, \sigma = 0.68$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นวิทยากรให้การฝึกอบรมเรื่องงานที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ($\mu = 4.14, \sigma = 0.59$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจ ที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าตนเองใช้อำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด รองลงมาคืออำนาจทางกฎหมาย อำนาจจากการอ้างอิง อำนาจการให้รางวัล และอำนาจการบังคับหรือลงโทษ

ตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและนำเอานวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงาน แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือเสนอโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถสื่อสารกับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะการบริหารเป็นอย่างดี มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน และมีปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งน่าจะมีผลมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการบริหารงานสั่งสมอยู่มาก ซึ่งในผู้บริหารบางท่านมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมายาวนาน ทำให้มีความต้องการแสดงออกให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ที่มีอยู่สูงกว่าครูผู้สอน โดยการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมในลักษณะของการแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาในด้านการทำงาน ส่งเสริมในการนำเสนอโครงการใหม่ๆ หรือการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ผู้บริหารยังมารดปฏิบัติตนในการเป็นสื่อกลาง ช่วยเหลือประสานงานทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และผู้ร่วมงาน นอกจากนี้ยังคอยนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาเผยแพร่และแบ่งปันความรู้ ให้กับผู้สอนและผู้ร่วมงานเพื่อเสริมสร้างผลงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามแนวคิดของ Fisher (อ้างใน ปาวิรัตน์ พิศุทธิศักดิ์ , 2551 , หน้า 39) ได้กล่าวถึง อำนาจในรูปของการใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นอำนาจสำคัญซึ่งทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่สมควรดำรงตำแหน่งและสมควรเป็นผู้ใช้อำนาจโดยชอบธรรม อำนาจความรู้ช่วยให้การทำงาน มีประสิทธิภาพและใช้ได้ดีทุกสถานการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าไปช่วยเหลือผู้ร่วมงาน โดยใช้ความรู้ ความชำนาญแก้ปัญหาการทำงาน ซึ่งจะช่วยลดความวิตกกังวล ลดความขัดแย้ง ช่วยสร้างความสำเร็จ และทำให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการใช้อำนาจ ที่เกิดจากผู้เชี่ยวชาญนั้น จึงทำให้ผู้ร่วมงานมีความภูมิใจ และเชื่อมั่น เชื่อฟัง ไว้วางใจ ในตัวผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำที่มีคุณภาพ ที่สำคัญสามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดี ให้คำแนะนำต่อตนเมื่อมีปัญหาหรือมีข้อสงสัยที่ต้องการข้อชี้แนะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัณฑิต กุลบุตรดี (2548) ได้ศึกษาการยอมรับของครูต่ออำนาจการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง พบว่า การยอมรับของครูต่ออำนาจการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ ครูยอมรับอำนาจการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจากฐานอำนาจความเชี่ยวชาญมากกว่าอำนาจอื่น รองลงมาเป็นอำนาจตามกฎหมาย อำนาจบารมี อำนาจการให้คุณ และอำนาจการให้โทษ ตามลำดับ ซึ่งข้อดีของการใช้อำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญนี้ จะทำให้ผู้ร่วมงานยอมตามมากที่สุด และทำให้ผู้ร่วมงาน มีความรู้สึกว่ามีที่พึ่งพาทางวิชาการการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

สำหรับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนคติของครูผู้สอนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด รองลงมาคือ อำนาจจากการอ้างอิง อำนาจการให้รางวัล อำนาจทางกฎหมาย และอำนาจการบังคับหรือลงโทษ ตามลำดับ โดยภาพรวมมีประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำงานอยู่เสมอ ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การพูดคุยกับผู้ร่วมงานด้วยวาจาที่ไพเราะและสุภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานอยู่เสมอ และแสดงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่าจนได้รับความไว้วางใจ จากข้อมูลข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่าในทัศนคติของครูผู้สอนนั้น อาจมีความรู้สึกชื่นชมชื่นชอบผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะนิสัย และมีบุคลิกลักษณะที่น่านับถือ มีความน่าเชื่อถือ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถูกต้องตามครรลองครองธรรม รู้จักกาลเทศะ พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้ลูกน้องชื่นชม ชื่นชอบ สามารถจูงใจให้ลูกน้องนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติ ปฏิบัติตัว และการทำงาน ทั้งนี้สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกของผู้ร่วมงานให้ดีขึ้น

โดยไม่รู้ลึกว่าถูกบังคับให้ทำตาม แต่ทำเพราะชอบ หรือศรัทธานับถือ เชื่อกันว่าประเพณี ปฏิบัติตามย่อมก่อให้เกิดผลดี ทั้งต่อตนเอง และองค์กร การใช้อำนาจในลักษณะนี้คือการใช้อำนาจจากการอ้างอิง ซึ่งเป็นอำนาจที่ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างขึ้นเอง โดยอำนาจอ้างอิงนี้สามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ สิ่งที่สำคัญคือการสร้างความผูกพันระหว่างผู้ร่วมงาน กับสิ่งที่ใช้อ้างอิง ซึ่งอาจเป็นผู้บริหารสถานศึกษาด้วยตนเอง หรือครูผู้สอนก็ได้ โดยอาศัยความรัก ความชื่นชม ความเมตตาสงสาร ความใกล้ชิดเป็นเกณฑ์ วิธีสร้างอิทธิพลแบบนี้จึงเป็นไปในทำนองชักชวนมากกว่าคุกคาม เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ ความสัมพันธ์ส่วนตัวมาก ตามที่ French and Raven (1968, pp. 667 – 673) ได้กล่าวไว้ว่า ฐานอำนาจจากการอ้างอิงเป็น แหล่งอำนาจที่ได้มาจากความปรารถนา อยากรจะเป็น อยากรลอกเลียนแบบบุคคลที่มีบุคลิก ลักษณะเด่น มีชื่อเสียง จึงมีการอ้างอิงหรือพาดพิงบุคคลนั้น ให้กลายเป็นผู้มีอำนาจขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา ผู้มีอำนาจจากการอ้างอิง นอกจากจะสร้างอำนาจให้ตนเองแล้วยังสามารถถ่ายทอดไปให้คนอื่นที่มีบุคลิกลักษณะคล้ายคลึงกันให้กลายเป็นผู้มีอำนาจขึ้นได้ทั้งๆ ที่บุคคลนั้นอาจไม่มีคุณสมบัติที่ติดเทียมกับผู้มีอำนาจต้นแบบเลย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอำนาจ อ้างอิงจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกดีเป็นที่ดึงดูดใจของผู้ร่วมงาน เพื่อให้ผู้ร่วมงานเลียนแบบโดยไม่คำนึงว่าผู้บริหารสถานศึกษา จะมีอำนาจให้คุณ ให้โทษ หรือมีความชอบธรรมหรือไม่ก็ตามดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ที่หวังสร้างอำนาจจากแหล่ง อำนาจนี้จึงมักปรับปรุงบุคลิกลักษณะให้เป็นที่ดึงดูดผู้ร่วมงานอยู่เสมอ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องการ เป็นบุคคลมีคุณสมบัติที่ดีพร้อมและเหมาะสม กล่าวคือ ด้วยตำแหน่งหน้าที่ อาวุธราชการ วิทยุคุณ คุณวุฒิ ที่สูงกว่า มีบุคลิกภาพหรือลักษณะท่าทางที่น่าประทับใจในการพูด การแต่งกาย มีพฤติกรรม ทางการบริหารที่แสดงถึง คุณธรรมและ มีความน่าเชื่อถือใ สรัทธา วางตัวอย่างเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศ ตามสถานการณ์ มีไหวพริบปฏิภาณดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกที่ควร และสามารถเข้าถึงจิตใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่สามารถทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว เป็นพวกเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษา มีความภูมิใจในตัวผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการให้ได้รับความเคารพนับถือ ความนิยมชมชอบ ได้รับการยอมรับชื่นชม จากผู้ร่วมงาน จนเกิดเป็นความประทับใจ เกิดความเคารพรักและศรัทธา ความใกล้ชิดสนิทสนม ก่อให้เกิดเป็นความรัก ความผูกพัน มีความเมตตา กรุณาต่อกัน เห็นอกเห็นใจ จนกลายเป็นสัมพันธภาพที่ดีซึ่งกันและกัน เกิดความต้องการเอา เป็นแบบอย่าง และปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ เต็มกำลังความสามารถจนทำให้เกิดประโยชน์กับองค์กรมาก ที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อารีย์ ชินสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารของ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการใช้อำนาจ ในการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีการใช้อำนาจโดยรวม อยู่ในระดับมากและการใช้อำนาจแต่ละด้าน ส่วน ใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้อำนาจอ้างอิงสูงกว่าทุกอำนาจ เนื่องจากอำนาจอ้างอิงเกิดจากความรัก ความรักดี และ ความชื่นชมที่ผู้ร่วมงานมีต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเอาใจใส่ต่อความต้องการและความรู้สึกของ ผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรม ป้องกันผลประโยชน์ของผู้ร่วมงาน ใช้ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด (Face to Face Relationship) สนใจในทุกข้อ สุขของผู้ร่วมงาน ระมัดระวังไม่แสดงความใกล้ชิดกับคนใดคนหนึ่งมากเกินไปเป็นพิเศษ เนื่องจากการใช้อำนาจ อ้างอิง เป็นการใช้อำนาจส่วนตัว (Personal Appeal) แต่ถ้าใช้อำนาจมากเกินไปอำนาจอ้างอิงอาจจะลดลง ผู้ร่วมงานจะคิดว่าถูกเอาเปรียบ เป็นการลดความเชื่อถือ ที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา อีกวิธีหนึ่งก็คือการวางตัวเป็นแบบ (Role Modeling) เช่น ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความขยันขันแข็งมีทัศนคติที่ดีต่องาน ซึ่งจะเป็นแบบอย่างพฤติกรรมให้ผู้ร่วมงาน เลียนแบบ ซึ่งในการใช้อำนาจจากการอ้างอิงมีผลดีคือ ก่อให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ความเชื่อถือผู้บริหารสถานศึกษาโดยไม่

รู้ตัว ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเลื่อมใสศรัทธา เกิดความเคารพรัก ต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้รับการยอมรับและ
สวามิภักดิ์จากผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมงานมีแรงดลใจ จากภายใน การทำงานจึงไม่จำเป็นต้องมีการติดตามสอดส่อง อย่างใกล้ชิด

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะใช้อำนาจด้านนี้ให้มากขึ้น เพื่อความสงบ และเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ต่อ
องค์กร แต่ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้ไม่เหมาะสมหรือใช้กับคนที่มีผลงานดี และไม่ดี แตกต่างกันไปแล้ว อาจทำให้
ผู้ร่วมงาน ไม่ศรัทธา หรือผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณธรรม อำนาจในด้านนี้ก็จะลดถอยลง จะกระทบกระเทือนถึงสภาพ
การทำงานประจำ ซึ่งอาจนำไปสู่สภาพความเป็นกันเองจนเกินไป เสถียรภาพในการปฏิบัติหรือการสั่งงานลดลง ส่งผลต่อ
การดำเนินการในองค์กรในภาพรวมได้

ส่วนอำนาจที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต
36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย มีความเห็นที่สอดคล้องกัน คือการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษของ
ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจในด้านนี้อยู่ในระดับ มาก และเป็นอันดับสุดท้ายของการใช้
อำนาจทั้ง 5 รูปแบบ อาจเป็นเพราะการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษนี้ เป็นอำนาจที่มีผลกระทบกระเทือนต่อความรู้สึก
ของคนในองค์กรมากที่สุด แต่ผลที่ได้จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษนี้ มีระดับการแสดง
พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากฐานอำนาจการบังคับหรือลงโทษเป็นฐานอำนาจที่
มีมาตั้งแต่อดีต เป็นฐานอำนาจที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย ทุกยุคทุกสมัย ในทุกๆองค์กรทางสังคม และอยู่คู่กับสังคมไทย
มาเป็นเวลายาวนานทำให้ผู้ที่ใช้อำนาจเคยชินกับการใช้อำนาจประเภทนี้ และใช้อำนาจในการบังคับหรือลงโทษโดยไม่รู้ตัว
ผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจจึงมักแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษออกมาอยู่
เสมอ โดยในบางครั้งอาจแสดงพฤติกรรมการใช้อำนาจในด้านนี้โดยไม่รู้ตัว ส่งผลให้การประเมินผลการใช้อำนาจในการ
บังคับหรือลงโทษอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนิดา อินตะปัญญา (2547, บทคัดย่อ) พบว่า มีการใช้
ฐานอำนาจในการลงโทษเป็นอันดับสุดท้ายเช่นกัน ซึ่ง French and Raven (อ้างในสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550, หน้า 72)
ได้กล่าวถึงฐานอำนาจในการขู่บังคับ (Coercive Power) ไว้ว่าอำนาจประเภทนี้ เกิดจากการที่บุคคลหนึ่งสามารถขู่บังคับทำ
ให้ผู้ถูกบังคับเกิดความกลัวที่จะถูกลงโทษและปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้บังคับซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการเสริมแรง
ในทางลบ (Negative Reinforcement) การใช้อำนาจในลักษณะนี้อาจจะทำให้เกิดประสิทธิผล กับองค์กรได้ แต่ถึงกระนั้น
การใช้อำนาจนี้ก็ต้องเป็นไปอย่างระมัดระวังมาก เนื่องจากกระทำในลักษณะขู่บังคับ ทำให้เกิดผลข้างเคียง ที่ไม่พึง
ปรารถนา อาจจะเป็นความคับข้องใจ ความกลัว การตีตนออกห่าง หรือแม้แต่ การอาฆาตมาดร้าย และที่สุดท้ายจะนำไปสู่
การปฏิบัติงานที่ด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความไม่พึงพอใจหรือถึงขั้นลาออกจางานได้ เช่นเดียวกับผล
การศึกษาของ จวน สุดใจรัก (2544, หน้า 24) พบว่า มีการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ
ขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก และมีการใช้อำนาจการบังคับ เป็นอันดับสุดท้าย

ถึงแม้อำนาจด้านนี้จะให้ผลตอบกลับมาในด้านลบมากกว่าด้านบวก แต่ผู้บริหารสถานศึกษา ก็มีความจำเป็นต้อง
ใช้ฐานอำนาจด้านนี้ในการบริหารงานในบางส่วนหรือในบางกรณี เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวดเร็ว มีคุณภาพ
และมีประสิทธิภาพ ตามที่ สมมาตร สุพานิชวิทย์ (2534, หน้า 46 – 48) ได้ทำการศึกษาไว้ว่า ผู้บังคับบัญชาต้องมีอำนาจ
การให้โทษแก่ผู้ร่วมงาน เมื่อผู้ใดปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบที่วางไว้ ก็จำเป็นต้องมีการลงโทษเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่
ผู้อื่น จะได้ไม่กล้าที่จะปฏิบัติเช่นนั้นอีก อำนาจการลงโทษนี้จะยังคงอยู่และใช้ได้ผลตราบดีที่บุคคล ยังมีการเกรงกลัวการ
ถูกลงโทษ และบุคคลนั้นรับรู้ว่าเขาอยู่ในสายตาของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถล่วงรู้พฤติกรรม

ของเขาได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้ผู้ร่วมงานยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยและการชั่งน้ำหนักให้ปฏิบัติ ถ้าหากไม่ปฏิบัติจะมีการลงโทษทางวินัยตามอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา แล้วแต่กรณีคือ ตักเตือน ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก ซึ่งวิธีการใช้อำนาจบังคับที่มีการต่อต้านน้อยมีการปฏิบัติตามมากได้แก่ การใช้อำนาจปฏิฐาน (Positive discipline) ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้ คือแจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบกฎระเบียบและโทษในการฝ่าฝืน มีการตักเตือนก่อนการลงโทษสำหรับความผิดเล็กน้อย และต้องสืบสวนหาความจริงและสาเหตุของความผิดก่อนใช้วิธีการลงโทษ ผู้บริหารสถานศึกษาควรลงโทษด้วยความเอื้อเฟื้อมีเหตุผล ไม่แสดงความเป็นศัตรู รักษาความเชื่อถือในการลงโทษไว้ เช่น ไม่ชมชู้จะทำโทษที่เกินอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่พูดว่าจะลงโทษแล้วเปลี่ยนใจภายหลัง การลงโทษต้องเป็นไปตามกฎระเบียบ และการตักเตือนหรือการลงโทษต้องดำเนินการส่วนตัว หากผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติได้ดังนี้แล้วจะส่งผลดีต่อการใช้อำนาจนี้ คือเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นจะได้ไม่กล้าปฏิบัติเช่นนั้นอีก และจะส่งผลดีกับผู้ร่วมงานซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้าน เป็นการรักษามาตรฐานและการควบคุม การปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การใช้อำนาจบังคับหรือการลงโทษที่เป็นไปด้วยความชอบธรรมมากขึ้นเท่าใด ก็จะลดความรู้สึกต่อต้านและความไม่ชื่นชมลงได้มากขึ้นเท่านั้น

จากผลการศึกษาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าการใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษของผู้บริหารสถานศึกษานั้น หากมองผิวเผินอาจจะมีเฉพาะผลเสียต่อผู้ร่วมงาน แต่ถ้าพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนแล้ว การใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ นั้นมีข้อดีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษบุคคลที่ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามระเบียบที่วางไว้ เพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นจะได้ไม่กล้าปฏิบัติเช่นนั้นอีก การใช้อำนาจบังคับจะส่งผลดีกับผู้ร่วมงานซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้าน อีกทั้งยังเป็นการรักษามาตรฐานและการควบคุมการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ แต่การใช้อำนาจบังคับหรือการลงโทษต้องเป็นไปด้วยความชอบธรรม ซึ่งจะลดความรู้สึกต่อต้านและความไม่ชื่นชมลงได้ จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษอย่างระมัดระวังหากขาดการไตร่ตรอง อย่างรอบคอบก็มีข้อเสียในการปฏิบัติจากฐานอำนาจนี้เช่นเดียวกันกล่าวคือ ทำให้บุคคลเกิด ความเคียดแค้น เจ็บปวดทรมาน และทางใจ หวาดกลัว รู้สึกขยาดหรือสูญเสียความรัก ความศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษา อาจทำให้มีผลงานที่เลวลง ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานและการออกจากงาน เกิดความบาดหมางใจกัน และทำให้เกิดการต่อต้านเกิดขึ้น ผู้ร่วมงานอาจจะแสดงอาการ ก้าวร้าว ประชดประชัน ทำงานด้วยความไม่เต็มใจ บางคนอาจก่อพฤติกรรม โดยการปฏิเสธทางอ้อมในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ และยังขัดขวางการทำงาน กลั่นแกล้งกัน ลาหรือหยุดงานโดยไม่บอกกล่าว เป็นต้น

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพยายามหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจประเภทนี้ นอกจากจะมีความจำเป็นจริงๆ เพราะการใช้อำนาจด้านนี้อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ผู้ร่วมงานและทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสูญเสียอำนาจอ้างอิง ถ้ามีการบังคับมากๆ ผู้ร่วมงานอาจจะทำตามด้วยความไม่เต็มใจ ลาออกจากงานและหยุดงานมาก แสดงความเป็นศัตรูหรือก้าวร้าวออกมา อำนาจการบังคับจะใช้ได้ดี ในกรณีที่ต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด และกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบอย่างจริงจังอันเป็นความเสียหายต่อองค์กรโดยรวม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพิจารณา ไตร่ตรองให้ดีกว่าก่อนที่จะใช้อำนาจด้านการบังคับหรือลงโทษ และต้องใช้ตามความเหมาะสม มีเหตุผล และเห็นสมควรจริงๆ เท่านั้น เพื่อความสบายใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และของผู้ร่วมงาน ไม่ก่อให้เกิดการบาดหมางใจกัน และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ถึงแม้ว่าผลการศึกษาของการใช้อำนาจในฐานะต่างๆ จะแสดงผลออกมาดังที่ได้สรุปและอภิปรายข้างต้นก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าการใช้อำนาจจากฐานอำนาจไหนดีที่สุด และจากการสรุปผลค่าเฉลี่ยเลขคณิตของประชากร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ที่ได้มานั้น รวมทั้งข้อมูลจากคำถามปลายเปิด ทำให้ทราบว่า ทุกฐานอำนาจ มีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างมาก และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ก็ใช้ฐานอำนาจแต่ละฐานอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดเช่นเดียวกัน นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการใช้อำนาจในการบริหารงานอย่างมี ประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมของสังคมที่แตกต่างกัน ผู้ร่วมงานที่แตกต่างกัน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น วิธีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป องค์กรต่างๆ ก็ได้มีการยกระดับ ปรับระบบการ ทำงานโดยเฉพาะระบบการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานได้เน้นพื้นฐานการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลถึงระบบการทำงาน การสั่ง การ การมอบหมายงานของผู้บริหารสถานศึกษาต่อผู้ร่วมงานที่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น การใช้อำนาจจึงต้องมาจาก หลายๆรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับองค์ประกอบต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การใช้อำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาจึงควรเป็นไปในรูปในลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ใช้วิธีแนะนำ สร้างแรงจูงใจ ชักจูง กระตุ้นผู้ร่วมงานให้ ปฏิบัติงานหรือยินยอมปฏิบัติตาม โดยการยอมรับปฏิบัติด้วยความเต็มใจ มากกว่าที่จะใช้วิธีบังคับกันโดยตรง หากแต่อาจ เป็นการบังคับแบบมีศิลปะ เป็นการบังคับโดยไม่ก่อให้เกิดความบาดหมางภายในองค์กร พยายามใช้ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษานำผู้ร่วมงานในการทำงานให้กับองค์กรด้วยความพึงพอใจและมีความสุขกับการทำงาน จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้อำนาจเป็นสิ่งคู่กันในการบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง ตระหนักถึงการใช้อำนาจทุกข้อ และทบทวนบทบาทหน้าที่ในการใช้อำนาจของตนให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า ต้อง ศึกษา ตรีศตรอง รวมถึงการไตร่ตรองการใช้อำนาจในแต่ละด้านอย่างรอบคอบและรอบด้าน เพื่อให้เหมาะสมกับ บุคคล ถูกกาลเทศะ ถูกกับสถานการณ์ และบริบทต่างๆ ก่อนการใช้อำนาจนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองให้ลึกถึง ข้อดี ข้อเสีย ผลบวก ผลลบ หรือที่เรียกว่าอำนาจเหมือนดาบสองคม ซึ่งอาจจะนำพาความสุขสงบหรือความทุกข์มาให้ หรือที่ เรียกว่ามีทั้งคุณและมีทั้งโทษ ดังนั้นผู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจะให้ความสำคัญในฐานะอำนาจทั้ง 5 ฐาน อันได้แก่ ฐานอำนาจจากการให้รางวัล, ฐานอำนาจการบังคับหรือลงโทษ, ฐานอำนาจทางกฎหมาย, ฐานอำนาจจากการอ้างอิ้ง และฐานอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงการศึกษาฐานอำนาจทั้งหมดให้ดีและนำมาปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร หน่วยงาน และงานที่ปฏิบัตินั้นๆ ให้สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษา เรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการที่จะนำไปใช้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ควรพิจารณาการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมด้วยความเป็นธรรมชาติ เสมอภาค ไม่เลือกที่รัก หรือแบ่งพรรคแบ่งพวก

2. ควรอธิบายกฎเกณฑ์ของการให้รางวัล ที่ชัดเจน และเป็นมาตรฐาน สามารถเปิดเผยผลการประเมินต่อผู้ร่วมงานได้
  3. ควรยกย่องและชมเชยผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
  4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางใจเป็นกลางและมีความมั่นคงทางจิตใจ ไม่มีอคติ และเชื่อคนง่าย
  5. การลงโทษ ควรใช้เหตุผลกับผู้ร่วมงานเพื่อลดความรู้สึกต่อต้าน และเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
  6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทลงโทษที่แน่นอน เป็นธรรม
  7. การใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ ควรกระทำตามความเหมาะสมกับผู้ร่วมงานเพื่อไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนใจ
  8. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความมั่นคงทางอารมณ์ รู้จักระงับความโกรธ ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวออกมาจนผู้ร่วมงาน รู้สึกกดดัน และอึดอัด
  9. ควรใช้วิธีป้องปราม มากกว่าวิธีการลงโทษ หากจำเป็นต้องมีการลงโทษ ควรใช้บทลงโทษขั้นต่ำที่สุด
  10. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่ทำผิดได้มีการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ก่อนลงโทษ และควรลงโทษให้เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เกิดจากอคติส่วนตัว (12)
  11. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อกฎหมาย ระเบียบ และวินัยของข้าราชการ อย่างถูกต้อง เหมาะสม เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย
  12. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการ เตือนผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และวินัยของข้าราชการ อย่างเคร่งครัดอยู่เสมอๆ เพื่อไม่ก่อให้เกิดการทำความผิดของผู้ร่วมงาน
  13. ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวให้เหมาะสม ถูกต้องตามโอกาส เวลา และสถานที่ ทำให้ผู้ร่วมงานไม่ประทับใจและศรัทธาในบุคลิกของผู้บริหารสถานศึกษา
  14. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานอยู่เสมอ
  15. ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงาน
  16. ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกด้วยการสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน
  17. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอรอบด้าน
  18. ผู้บริหารสถานศึกษาควรถ่ายทอดความรู้ในการทำงานให้กับผู้ร่วมงานโดย ไม่ปิดบัง
- ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป**
1. ควรเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูล ควรใช้วิธีการสัมภาษณ์ หรือสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น
  2. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาจากองค์กรอื่น หรือท้องถิ่นอื่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาภายใต้บริบทที่ใกล้เคียงกัน
  3. ควรมีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจในการบริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระในฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวลัย ชุ่มกอง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นายสะอาด สุวรรณทา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนมหาวันวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และ นางสาวศิริเดียง วงศา ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม รัชมง์คลาภิเษก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้ให้คำปรึกษา แนะนำตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี อยู่ศิริ เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษา ได้ให้คำปรึกษาดังแต่เริ่มการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จสมบูรณ์ ด้วยดีตลอดมา จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอน ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เชียงราย-พะเยา กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอขอบคุณ สมาชิกทุกคนในครอบครัว ตลอดจนบรรดาเพื่อนๆ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยารุ่นที่ 3 ที่มีส่วนช่วยเหลือให้กำลังใจ และสนับสนุนการทำงานในทุกๆ ด้านมาโดยตลอด ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์จากการค้นคว้าแบบอิสระ ครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นสิ่งตอบแทนพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- จวน สุดใจรัก. (2544). **การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศรีราชา.** ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนิดา อินตะปัญญา. (2547). **การใช้อำนาจของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอเมืองเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิต กุลบุตรดี. (2548). **การยอมรับของครูต่ออำนาจการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ปาริฉัตรกั พิศิภูรศักดิ์. (2551). **การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏครินทร์.
- สมมาตร สุพานิชวิทย์. (2534). **เรื่องนํารู้อำนาจสำหรับการจัดการสำหรับผู้บริหารโรงเรียน.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : นํอักษรการพิมพ์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2544). **ภาวะผู้นำทฤษฎีและปฏิบัติ .** เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- อารีย์ ชินสุวรรณ. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผล ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.** ปรินญาณิพนธ์ ปรินญา การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF THE SCHOOLS IN MAE FHA LUANG UNDER
CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

บุญญาดา อินทพันธ์^{1*} และเจ็ดหล้า สุนทรวิภาต²

Bunyada Intapat^{1*} and Jeodla Suntarawipat²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 ใน 31 โรงเรียน จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1.การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) และด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในตามลำดับ

2.แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3พบว่า ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน คือ การให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)คือ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (P)การนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้(D)การจัดทำเครื่องมือประเมินผล

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

โดยมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียน(C)และการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ (A) ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน คือ การนำผลสรุปรายงานคุณภาพการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายใน

Abstract

The purposes of this Independent Study were to study internal quality assurance of schools in Mae PhaLuang under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 and to study guidelines about **Internal quality assurance of schools** in Mae PhaLuang under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3. The populations were 62 directors and teachers who are responsible in **internal quality assurance of schools** in Mae PhaLuang under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 from 31 schools of academic year 2014. The study instruments were questionnaire with 5 rating scale and open-ended questions. The data were analyzed by using percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study revealed that:

1. The internal quality assurance **of schools** in Mae PhaLuang under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 in overall and each aspect was at a high level in every aspects, ranking from high to low as: the prepared procedure of internal quality assurance, the implement of internal quality assurance by Deming Cycle (PDCA), the report of internal quality assurance.

2. The guidelines of internal quality assurance **of schools** in Mae PhaLuang under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 revealed that the prepared procedure of internal quality assurance was giving knowledge for teachers about internal quality assurance. The implement of internal quality assurance by Deming Cycle (PDCA) were preparation of the school charter/ developed plan of the school (P), the supervision in the implement of internal quality assurance (D), the evaluation by teachers in school (C), Doing school information (A). The report of internal quality assurance was development about internal quality assurance of school for the implement of internal quality assurance.

Keywords: Internal quality assurance

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยมีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานในทุกระดับและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยเฉพาะหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา และสถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 ระบุไว้ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปี(SAR: Self-Assessment Report) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา(2557:22) ระบุไว้ในหมวดที่ 2 ส่วนที่ 1 ข้อ 14 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา(3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ(4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา(5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา(6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา(7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน(8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้เปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549:119) กำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 12 ให้สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร ในตัวบ่งชี้ที่ 12.3 สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามความดังกล่าว สถานศึกษาจึงมีหน้าที่จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในโดยการสำรวจสภาพของสถานศึกษา ทั้งสภาพการทั่วไป และสภาพการเฉพาะ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) กำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ หน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ให้การส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และวางแผนทางการประกันคุณภาพภายในให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3(แผนปฏิบัติการประจำปี,2533:14) กำหนดบทบาทอำนาจ หน้าที่ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 34 เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

โดย จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และภายในเขตพื้นที่การศึกษา

ดังที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารการศึกษาในโรงเรียนและเป็นแนวทางพัฒนาให้กับ โรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 และแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกดังนี้

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา
4. ตำแหน่ง
5. ประสบการณ์ทำงาน

ตัวแปรตาม

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 และแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

1. ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน
2. ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)
3. ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

กระบวนการวงจรคุณภาพ(PDCA) ดังนี้

- 1.วางแผนการปฏิบัติงาน(Plan)
- 2.ดำเนินการตามแผน(Do)
3. ตรวจสอบประเมิน(Check)
4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. ประเภทบุคลากรประสบการณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยเชิงใจ

1. ด้านความรับผิดชอบ
2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน
3. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
4. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง

ปัจจัยค้ำจุน

1. ด้านนโยบายและการบริหาร
2. ด้านการปกครองบังคับบัญชา
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา
4. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

วิธีการวิจัย

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 31 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 31 คน รวม 62 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.1 เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม แบ่งย่อยออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คือ 1. ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน 2. ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) 3. ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Method) มีเกณฑ์การให้ค่าคะแนนของความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
3 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2. การสร้างเครื่องมือ

การศึกษาค้างนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ในการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

2.2 ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.3 กำหนดกรอบแนวคิดการดำเนินการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนภายใต้ขอบเขตที่ครอบคลุมในเรื่องที่ทำการศึกษา

2.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะการดำเนินการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.5 สร้างแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ที่จะเก็บข้อมูล

2.6 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา รับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

2.7 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ขึ้นไป

โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.8 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งตามคำแนะนำแล้วนำมาพิมพ์ฉบับสมบูรณ์สำหรับไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอเชียงแสน จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .958

โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_r^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
	n	แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum_{i=1}^2 S_i^2$	แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_i	แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแต่ละคน

2.9 นำผลการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) ไปปรับปรุงแก้ไข เรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าด้วยตนเองได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยและความถูกต้อง

2.10 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 31 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ ผู้วิจัยได้ส่งเก็บแบบสอบถาม จำนวน 62 ชุด ได้กลับคืนมาอย่างครบถ้วน 62 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และได้นำคำตอบมา วิเคราะห์

3. นำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละและ บรรยายแบบความเรียงประกอบตาราง

ตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน คือ 1. ด้านการ เตรียมการประกันคุณภาพภายใน 2. ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) 3. ด้านการ รายงานการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอข้อมูลแบบบรรยายความเรียงประกอบตารางที่ได้กำหนดค่าคะแนนและการแปล ความหมาย

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตอนที่ 3 แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการใช้การแจกแจงความถี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร P (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (μ) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด.2545:105)

$$\mu = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนของข้อมูลทั้งหมด
	μ	แทน	ค่าเฉลี่ย

1.3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum f(x - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ	σ	คือ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	คือ	จุดกึ่งกลางชั้น
	μ	คือ	ค่าเฉลี่ยของข้อมูล
	f	คือ	ความถี่ของข้อมูลแต่ละชั้น
	N	คือ	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1. ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร P (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมาย

การกำหนดค่าคะแนนและการแปลความหมายตาม บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว(2535, หน้า 23 – 24) คือ

4.51 – 5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในมีภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงรายการจากมากไปหาน้อย คือ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเรื่องการประกันคุณภาพภายใน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาเป็นการให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมีการสร้างความเข้าใจให้แก่กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน มีการจัดประชุมชี้แจงแก่บุคลากร เรื่องการประกันคุณภาพภายในและหน่วยงานมีการมอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากร มีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการประกันคุณภาพภายในและผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมและรับบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่างๆ ตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามลำดับ

แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในได้ข้อสรุปดังนี้การให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเรื่อง การประกันคุณภาพภายในการกำหนดบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจนการมอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากรผู้ปกครอง ชุมชน และมีส่วนร่วมและรับบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่างๆ

2. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) สรุปได้ดังนี้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายงานพบว่า การวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (P) มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาการดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพภายใน (D) การตรวจสอบการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (C) และการนำผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุง (A)

2.1 การวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (P) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงรายการจากมากไปหาน้อย คือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สามารถปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มีการกำหนดกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน มีการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชนมีแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (P) ได้ข้อสรุปดังนี้ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สามารถปฏิบัติได้

2.2 การดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพภายใน (D) มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงรายการจากมากไปหาน้อย คือ มีการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้มากที่สุด รองลงมา การจัดทำแผนปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อวางแผนแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมีการจัดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ และมีการจัดทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพภายใน (D) ได้ข้อสรุปดังนี้การนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้การจัดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้การจัดทำแผนปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและการจัดทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

2.3 การตรวจสอบการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (C) โดยเรียงรายการจากมากไปหาน้อย คือ มีการกำหนดกรอบการประเมินสอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพมากที่สุด รองลงมา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายใน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานเป็นทีม มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เชื่อถือได้ มีการจัดทำเครื่องมือประเมินผล โดยมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียน

แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การตรวจสอบการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (C) ได้ข้อสรุปตั้งนี้การจัดทำเครื่องมือประเมินผล โดยมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียน การเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เชื่อถือได้ การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายใน

2.4 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การนำผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุง (A) มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงรายการจากมากไปหาน้อย คือ มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง รองลงมา มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การนำผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุง (A) ได้ข้อสรุปตั้งนี้การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและการวางแผนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการจากมากไปหาน้อย คือ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ รองลงมา มีการเสนอรายงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนการเสนอรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเปิดเผยต่อสาธารณชนมีการรวบรวมผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้และมีการนำผลสรุปรายงานคุณภาพการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีการติดตามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อรายงานคุณภาพการศึกษามีการรวบรวมผลงานของนักเรียนเพื่อให้เห็นพัฒนาการและความ สามารถของผู้เรียนมีการจัดทำแผนการรายงานคุณภาพการศึกษาและมีการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียน

แนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในได้ข้อสรุปตั้งนี้การนำผลสรุปรายงานคุณภาพการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียนการเสนอรายงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนและการจัดทำแผนการรายงานคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ

ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในรองลงมาด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง สภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมี ประเด็นน่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในมีภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเรื่องการประกันคุณภาพภายใน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจน มีการให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และมีแนวทางการพัฒนา คือ การให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพภายในอย่างสม่ำเสมอ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเรื่องการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสอดคล้องกับสยามสู่งาม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงานปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่องสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีพบว่า กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีเริ่มดำเนินการปีการศึกษา 2541 ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปีโดยเข้ารับนโยบาย 4 ประกัน จากการศึกษาพบแนวทางการแก้ปัญหาของจังหวัดด้านการถ่ายทอดความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยศึกษานิเทศก์ของจังหวัดได้ดำเนินการนิเทศด้วยการให้คำแนะนำด้านวิชาการกระตุ้นเตือนการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนให้เร่งรีบดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการผนวกเข้ากับการประชุมผู้บริหารประจำเดือนและการให้ความช่วยเหลือเป็นรายการณด้านการขาดงบประมาณผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดได้มีนโยบายให้ดำเนินโครงการโดยใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวยังไม่ปรากฏผลที่ชัดเจนเนื่องจากอยู่ระหว่างกาดำเนินการ

2. ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ การวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (P) มีการปฏิบัติมากที่สุด การดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพภายใน (D)การตรวจสอบการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (C)และการนำผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุง (A)โดยมีการอภิปรายผลแต่ละรายการดังนี้

2.1 การวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (P)มีรายละเอียดที่น่าสนใจ คือ มีการกำหนด วิสัยทัศน์ที่สามารถปฏิบัติ มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน มีการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชนมีแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และมีแนวทางการพัฒนา คือการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สามารถปฏิบัติได้ซึ่งสอดคล้อง ชาติชายพิมพ์ไสย (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า

ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียนส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมคุณภาพการศึกษามีอยู่ในระดับน้อยปัญหาที่สำคัญคือด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาได้แก่การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียนการกำกับติดตามควรปฏิบัติอย่างจริงจังและการพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

2.2 การดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพภายใน (D) มีรายชื่อที่นำมาพิจารณา คือ มีการนิเทศ ติดตาม ผล การดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ มีแนวทางการพัฒนา คือ การนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้การจัดการจัดแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้การจัดทำแผนปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและการจัดทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสอดคล้องกับ สยามสู่สยาม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงานปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนารองสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีพบว่ากรณีศึกษากำกับติดตามการถ่ายทอดยังไม่เป็นระบบและยังพบว่าทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษาบางคนยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงขาดความรู้ความตระหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนพร้อมทั้งงบประมาณมิได้มีการจัดสรรให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

2.3 การตรวจสอบการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (C) โดยมีรายชื่อที่นำมาพิจารณา คือ มีการกำหนดกรอบการประเมินสอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายในมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานเป็นทีมมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบมีการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เชื่อถือได้มีการจัดทำเครื่องมือประเมินผล โดยมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียนมีแนวทางการพัฒนา คือ การจัดทำเครื่องมือประเมินผล โดยมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียน การเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เชื่อถือได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประเมินคุณภาพภายในสอดคล้องกับชาติชายพิมพิไลย(2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์กล่าวว่าการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียนการกำกับติดตามควรปฏิบัติอย่างจริงจังและการพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

2.4 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) การนำผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุง (A) มีรายชื่อที่น่าสนใจ คือ มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและมีแนวทางการพัฒนา คือการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและการวางแผนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับชาติชาย พิมพิไลย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่าการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษาด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียนส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมคุณภาพการศึกษามีอยู่ในระดับน้อยปัญหาที่สำคัญคือด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาได้แก่การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียนการกำกับติดตามควรปฏิบัติอย่างจริงจังและการพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

3.ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายในมีรายชื่อที่น่าสนใจ คือ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่มีการเสนอรายงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนการเสนอรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเปิดเผยต่อสาธารณชนมีการรวบรวมผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้และมีการนำผลสรุปรายงานคุณภาพการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยมีแนวทางพัฒนาคือการนำผลสรุปรายงานคุณภาพการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับกัญญาบุโรทกานนท์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาพบว่าระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากและผู้ใช้ระบบสารสนเทศมีความพึงพอใจต่อระบบการนำเข้าข้อมูลกระบวนการทำงานและผลลัพธ์หรือรายงานของระบบอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษา/ผู้บริหารสถานศึกษา ได้นำข้อมูลพื้นฐานเพื่อไปวางแผนและนำผลการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินการการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. นำผลการวิจัยในครั้งนี้ ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ไปปรับใช้กับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามบริบทของสถานศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3โดยมีการศึกษาเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กตามสัดส่วน
2. ควรศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนแต่ละอำเภอ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

The operation of the drug prevention and problem solution of students in Padadwitthayakom School Chiang Rai province

ธีระศักดิ์ ลาภภพเพิ่มพูน^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²
Teerasak Lappoppermpoon^{1*} and Pongsakron Hongkrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของนักเรียน ครู เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครู จำนวน 48 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จำนวน 248 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นความเรียง ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียน ป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

2.1 ด้านการป้องกัน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น และสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมและขจัดพื้นที่เสี่ยงหรือมุมอับเพื่อให้ผู้เรียนปลอดภัยยาเสพติด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

2.2 ด้านการค้นหา สถานศึกษาควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดให้ถี่มากขึ้น

2.3 ด้านการรักษา สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อให้นำนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไปบำบัดรักษาและฟื้นฟู และสถานศึกษาควรจัดฝึกอบรมเพื่อให้มีผู้บริการให้คำปรึกษาให้มากขึ้นและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษามากขึ้น

2.4 ด้านการเฝ้าระวัง สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับเครือข่ายผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญในการดูแลและเอาใจใส่นักเรียนให้มากขึ้น และสถานศึกษาควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดมากขึ้นและจัดให้มีนักเรียนสายสืบช่วยเหลือครู

2.5 ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรเพิ่มความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น และคณะกรรมการควรมีการประชุมสม่ำเสมอเพื่อกำกับและติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

ความสำคัญ สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

Abstract

The purposes of the study were to investigate the conditions of the operation of the drug prevention and problem solution and to examine the problems and recommendations of students and teachers in order to be the guideline for the operation of the drug prevention and problem solution of students in Padadawitthayakom School, Chiang Rai province. The population was 48 teachers and the sample was 248 students. The research instrument drawn for this study was a questionnaire (Cronbach's Alpha Coefficient). The data was systematically analyzed by using frequency, mean and standard deviation.

The results of the study were found as follows;

1. All five aspects in the conditions of the operation of the drug prevention and problem solution of students in Padadawitthayakom School, Chiang Rai province in general were ranked at high level.

2. The recommendations for the operation of the drug prevention and problem solution of students in Padadawitthayakom School, Chiang Rai province in order to increase the efficiency as follows;

2.1 The prevention; school should increase activities of drug knowledge and activities of morality. However, school should create school environment properly and eliminate the risk areas in order to make students are free from the drug.

2.2 The searching; school should choose at random a risk student group for urinalysis.

2.3 The treatment; school should make parents to understand of taking students who related to drug to treat and rehabilitate. Besides, school should provide the training in order to gain more servicers of consultation and develop the knowledge and ability of consultation more.

2.4 The watching out; school should make parents to understand the important for more taking care of their own children. Moreover, school should give student have more participation in the watching out of drug problem and students should be the spies for helping their teachers.

2.5 The management; school should gain the cooperation and coordination with the related organizations by co-integration with network participant; especially, Local Administration. Besides, the committee should always have the meeting in order to monitor, and follow up the operation efficiently.

Keywords : the operation of the drug prevention and problem solution

บทนำ

การแพร่ระบาดของสารเสพติดในปัจจุบัน เป็นปัญหาที่ร้ายแรงของประเทศไทยซึ่งทุกฝ่ายไม่ว่าภาครัฐเอกชนหรือประชาชนทั่วไปทั้งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและไม่มีความตระหนักถึงมหันตภัยร้ายแรงที่กำลังสืบคลานใกล้เข้ามาหาเสพติดกำลังบั่นทอนเสถียรภาพของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติอันเป็นผลให้ประเทศต้องสูญเสียปัจจัยการผลิตในส่วนที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมและประเทศชาติส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาคนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

สถานการณ์ยาเสพติดและแนวโน้มของปัญหาเสพติด จากรายงานสรุปสถานการณ์และข้อมูลเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.(ส่วนข้อมูลเฝ้าระวังปัญหาเสพติด. ปปส. 2556) พบว่าสถิติผู้เข้ารับการรักษาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด จาก 38,060 คน ในปี 2547 เป็น 185,892 คน ในปี 2554 ส่วนใน ปี 2555 และ 2556 นั้น ได้มีการจัดทำแผนพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดขึ้นเป็นวาระแห่งชาติส่งผลให้มีผู้เข้ารับการรักษาเพิ่มสูงขึ้นมากถึง 420,209 คน และ 416,873 คน และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กลุ่มหลักของผู้เข้ารับการรักษายังคงเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มากที่สุด โดยสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 44.7-49.9 มีแนวโน้มลดลง กลุ่มอายุระหว่าง 25-29 ปี มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 18.0-21.4 และเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี พบว่าสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 1.0-1.5 ถึงแม้เป็นสัดส่วนที่ไม่มากนักแต่เป็นกลุ่มที่น่าห่วง เนื่องจากเป็นวัยที่ยังไม่รู้จักรู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่ดี โดยพบการเข้ามาบำบัดในเกือบทุกจังหวัด และยาเสพติดที่เด็กกลุ่มนี้ใช้คือยาบ้า สัดส่วนของการเข้ารับการรักษาในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 7.4 เป็นร้อยละ 6.8 โดยกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่เข้ารับการรักษาจะมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด มีแนวโน้มสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 45.6 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 47.7 ในปี 2557 ระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14.0 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 19.9 ในปี 2557 และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีแนวโน้มสัดส่วนลดลง จากร้อยละ 18.0 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 16.1 ในปี 2557 สำหรับข้อมูลเสพติดที่นักเรียน/นักศึกษาเข้ารับการรักษามากที่สุด คือยาบ้า ร้อยละ 75.5 รองลงมาคือกัญชา ร้อยละ 10.2 โอิซ์ ร้อยละ 3.4 และกระท่อม ร้อยละ 2.8 (สำนักงาน ป.ป.ส. 2557) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าได้แพร่ระบาดเข้าไปในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติและนับวันจะเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของจังหวัดเชียงราย จากสภาพพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติด และสำนักงาน ป.ป.ส. กำหนดให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีการแพร่ระบาด ยาเสพติดอยู่ในระดับรุนแรง สถานการณ์ การแพร่ระบาดของยาเสพติด มีการขยายตัวเข้าไปสู่หมู่บ้าน ชุมชน และสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของ ยาบ้า ในกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดและแนวโน้มของปัญหาเสพติด (เพื่อประกอบจัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2560) (ส่วนข้อมูลเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด. ป.ป.ส. 2556) โดยประมาณการในจังหวัดเชียงรายมีผู้เสพทั้งสิ้นจำนวน 13,526 คน มีผู้เสพที่สมัครใจเข้ารับการ บำบัดรักษาและผ่านการบำบัดแล้ว จำนวน 5,541 คน ผู้เสพที่เลิกเสพเอง โดยไม่ต้องบำบัดรักษา จำนวน 3,037 คน สำหรับผลการจับกุมคดียาเสพติด ห้วงเวลา 23 ตุลาคม 2554-15 มกราคม 2556 โดยจับกุมข้าราชการเจ้าหน้าที่รัฐ รวม 36 ราย จับกุมผู้ต้องหา ข้อหาจำหน่าย จำนวน 741 คดี ผู้ต้องหา จำนวน 1,005 คน เสนอเรื่องขอยึดทรัพย์สินตาม พ.ร.บ. มาตรการยึดทรัพย์ ฯ กับผู้จำหน่าย จำนวน 118 ราย อนุมัติแล้วจำนวน 9รายอยู่ระหว่างรอผล 21 ราย รวมมูลค่า ทรัพย์สินที่ยึดประมาณ 365 ล้านบาท และเสนอขอใช้ พ.ร.บ. ฟอกเงิน จำนวน 7 ราย มูลค่าทรัพย์สิน ประมาณ 24 ล้าน บาท จับกุมทำลายเครือข่าย จำนวนมากกว่า 36 เครือข่าย ผู้ต้องหา 153 คน โดยได้ขยายเครือข่ายเพิ่มเติมไปยังพื้นที่ จังหวัดอื่น ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย ได้วิเคราะห์สถิติการ จับกุมคดียาเสพติด และเห็นว่า “ยิ่งจับมากปริมาณยาเสพติดยิ่งมากขึ้นทุกวัน” จึงกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา จัดทำ โครงการพลังแผ่นดินชาวเชียงรายเพื่อเอาชนะยาเสพติด และประกาศสงครามกับผู้ค้ายาเสพติด โดยยึดหลักการป้องกัน นำการปราบปราม ผู้เสพติได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษเด็ดขาด และจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด 5 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกาศสงคราม ร่วมสร้างความโปร่งใส และให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการป้องกัน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 "การปราบปราม ยุทธศาสตร์ที่ 4 การดูแลผู้ติดยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 5 มาตรการการต่อสู้ผู้ค้าโดยเฉียบขาด

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย-พะเยา) จากข้อมูลสรุปรายงานสภาพการ ใช้สารเสพติด/ยาเสพติดในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย-พะเยา) (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557) จำนวนนักเรียนทั้งหมด 53,847 คน แยกเป็นชาย 23,558 คน หญิง 30,289 คน จากการคัด กรองนักเรียนพบว่า มีกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวน 636 คน แยกเป็นชาย 554 คน หญิง 82 คน กลุ่มที่สงสัยว่าค้า จำนวน 30 คน สำหรับกลุ่มที่ยังใช้ยาเสพติดอยู่แยกประเภทยาเสพติดออกเป็น เหล้า/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 311 คน บุหรี่ 355 คน ยาบ้า 3 คน และกลุ่มที่กำลังบำบัดประกอบด้วยเหล้า/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 10 ค บุหรี่ 27 คน และยาบ้า 4 คน

ในส่วนของโรงเรียนป่าแดดวิทยาคมซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงรายไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 60 กิโลเมตร ปีการศึกษา 2557 มีนักเรียนจำนวน 716 คน เป็นนักเรียนชาย 328 คน เป็นนักเรียนหญิง 388 คน เปิดทำการสอน 2 ระดับคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ม.1 – ม. 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ม.4 – ม.6 โรงเรียนได้ตระหนักถึงสภาพการแพร่ระบาดของสารเสพติดที่มีการ ระบาดเข้าสู่โรงเรียนอย่างรวดเร็ว ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการจึงทำการคัดกรองนักเรียนกลุ่ม

เสี่ยงด้านยาเสพติดโดยงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดและโรคเอดส์ กลุ่มงานกิจการนักเรียนเป็นระยะ และล่าสุดเมื่อเดือนมิถุนายน 2557 สํารวจพบว่ามึนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะใช้สารเสพติด จำนวน 40 คน

คิดเป็นร้อยละ 5.58 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการโรงเรียนสีขาว กิจกรรมวันงดสูบบุหรี่โลก กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติดโลก กิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด กิจกรรมอบรมนักเรียนแกนนำต่อต้านยาเสพติด นอกจากนี้โรงเรียนมีการดำเนินงานร่วมกับศูนย์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอำเภอป่าแดด (ศพส.อ.ป่าแดด) ซึ่งมีคณะกรรมการประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

ฉะนั้นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญไม่ว่าจะเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือนักเรียน จะต้องมีความรู้ ความสามารถทางด้านการป้องกัน การค้นหา การรักษา การเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของ นักเรียน ครู เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาคำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน เป็นการศึกษาที่มีกรอบแนวคิดที่ศึกษาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประกอบด้วย

1. นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล
2. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล
3. นโยบายและแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนป่าแดดวิทยาคมตามโครงการสถานศึกษาสีขาว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของ นักเรียน ครู เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาที่ต้องการทราบสภาพการ

ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนและข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาใช้วิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนปีการศึกษา 2557 จำนวน 296 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ศึกษาจากประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและครูผู้สอนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ปีการศึกษา 2557 จำนวน 48 คน

กลุ่มที่ศึกษาจากตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 716 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970:608) และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 248 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับครู และชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป จำแนกตามกลุ่ม ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert Method

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการสร้างแบบสอบถาม

2 กำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถามและร่างข้อความในแบบสอบถามในแต่ละด้านให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

5 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)

6 นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้เป็นแบบสอบถามได้ (พิชิต ฤทธิจรรยา, 2544, หน้า 273) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

7 นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

8 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาตรวจสอบแก้ไขและให้ความเห็นชอบ

9 ปรับปรุง จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (วิทยาเขตเชียงราย) เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ที่เป็นต้นสังกัดของผู้ศึกษา ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยให้เวลาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 3 วัน

3. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมามาตรวจสภาพความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อไปเขียนผลการวิเคราะห์ สรุปผล อภิปรายต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยประมาณค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน ประกอบด้วย ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ โดยประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลการวิเคราะห์เป็นความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ยประชากร (Mean: μ)
3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard Deviation: σ)
4. ค่าเฉลี่ยประชากร (Mean: $\bar{X}$)
5. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard Deviation: S.D.)

ผลการศึกษา

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคมตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามครูและนักเรียน (รวมทุกด้าน) ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม โดยภาพรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการป้องกัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ด้านการค้นหา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ด้านการรักษา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ด้านการเฝ้าระวัง มีค่าเฉลี่ยระดับมาก และ ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก สำหรับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน สรุปผลดังนี้ สภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคมทั้ง 5 ด้าน การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ครูให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเฝ้าระวัง โดยระบุว่า ครูหรือชายผู้ปกครองละเลยและไม่เอาใจใส่ในนักเรียนเท่าที่ควรปล่อยให้ป็นหน้าที่ของโรงเรียน (ร้อยละ 94.87) รองลงมา ด้านการค้นหา ระบุว่า การสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดขาดความต่อเนื่อง (ร้อยละ 71.79) และ ด้านการรักษา ระบุว่า ผู้ปกครองไม่ยอมให้นักเรียนไปบำบัดเพราะกลัวเสียประวัติ กับ ด้านการบริหารจัดการ ระบุว่า การร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังน้อยไป มีค่าร้อยละเท่ากัน (ร้อยละ 64.10) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีสภาพปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านการป้องกัน ระบุว่าว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยเฉพาะการเข้าค่ายธรรมะน้อยไป (ร้อยละ 61.54)

สำหรับนักเรียนให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเฝ้าระวัง โดยระบุว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดยังน้อยไป (ร้อยละ 88.79) รองลงมา ด้านการป้องกัน ระบุว่า สถานศึกษามีบริเวณกว้างซึ่งทำให้ง่ายมีพื้นที่เสี่ยงหรือมุมอับที่เอื้อต่อการใช้สารเสพติด (ร้อยละ 79.50) และ ด้านการค้นหา ระบุว่า การสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดนานๆครั้งทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 72.89) ตามลำดับ ส่วน ด้านที่มีสภาพปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ระบุว่า คณะกรรมการประชุมน้อยไป (ร้อยละ 48.60)

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ครูให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขสภาพปัญหา ด้านการเฝ้าระวังมากที่สุด โดยระบุว่าสถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับเครือข่ายผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญในการดูแลและเอาใจใส่นักเรียนให้มากขึ้น (ร้อยละ 79.92) รองลงมา ด้านการค้นหา ระบุว่าสถานศึกษาควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 71.79) และ ด้านการรักษา ระบุว่า สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อให้นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไปบำบัดรักษาและฟื้นฟู กับ ด้านการบริหารจัดการ ระบุว่า สถานศึกษาควรเพิ่มความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น มีค่าร้อยละเท่ากัน (ร้อยละ 64.10) ส่วน ด้านที่มีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด คือ ด้านการป้องกัน ระบุว่า สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น (ร้อยละ 61.54) ส่วนนักเรียนให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขสภาพปัญหา ด้านการเฝ้าระวังมากที่สุด โดยระบุว่า สถานศึกษาควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาสารเสพติดมากขึ้นและจัดให้มีนักเรียนสายสืบช่วยเหลือครู (ร้อยละ 81.30) รองลงมา ด้านการป้องกัน ระบุว่า สถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมและจัดพื้นที่เสี่ยงหรือมุมอับเพื่อให้นักเรียนปลอดยาเสพติด (ร้อยละ 76.60) และ ด้านการค้นหา ระบุว่า สถานศึกษาควรสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดให้ถี่มากขึ้น (ร้อยละ 63.55) ส่วนด้านที่มีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ระบุว่าคณะกรรมการควรมีการประชุมสม่ำเสมอเพื่อกำกับและติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 48.69)

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษามีข้อค้นพบที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม จากการศึกษาครั้งนี้รวมทุกด้าน พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ได้ดำเนินการตามนโยบายและแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของรัฐบาล ซึ่งโรงเรียนปฏิบัติตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดและโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด จึงส่งผลให้ผลการดำเนินงานจากการศึกษาครั้งนี้อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณารายด้านมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

2. ด้านการป้องกัน ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคมดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาสีขาว สำหรับด้านการป้องกัน โรงเรียนได้ดำเนินโครงการห้องเรียนสีขาว จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้และสร้างความตระหนัก เช่น ครูพระครูภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี การบูรณาการเรียนการสอน กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติด ได้แก่ วันงดสูบบุหรี่โลก วันต่อต้านยาเสพติดโลก วันเข้าพรรษา เป็นต้น กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด ชุมนุมอาสาพัฒนา ชุมนุมดนตรีไทย ชุมนุมนาฏศิลป์ กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ เข้าค่ายธรรมะ

กิจกรรมบริจาคโลหิต กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและราชพิธี ได้แก่ กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมเวียนเทียน กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมคนดีศรีป่าแดด นอกจากนี้ โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปลอดภัยเสพติด ได้แก่ Anti Drug Corner, Cleaning Day ชักตุ่มม้อบ ลานกีฬาต้านยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ว่าที่ พันตรีสุรเดช รอดจินดา (2550 หน้า 64-66) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาบตำรวจจรรยา ศรีวิชัย (2552) ได้วิจัยเรื่อง การป้องกันและการแก้ไขปัญหาคาติดยาเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก

ด้านการค้นหา ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการคัดกรองและสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด การจัดกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การจัดครูที่ปรึกษาให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียน การดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียนในชั้นเรียน การส่งต่อนักเรียน กิจกรรมตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

ด้านการรักษา ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมด้านการรักษา ได้แก่ กิจกรรมส่งต่อภายนอกเพื่อบำบัดรักษานักเรียนที่เสพ กิจกรรมอบรมกลุ่มเสี่ยง กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กิจกรรมบำบัด กิจกรรมบริการให้คำปรึกษา ได้แก่ ศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น

ด้านการเฝ้าระวัง ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมในการเฝ้าระวัง ประกอบด้วย กิจกรรมด้านการป้องกัน ได้แก่ โครงการตำรวจประสานโรงเรียน 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน กิจกรรมหน้าเสาธง 5 นาทีพบตำรวจ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมแนะแนว เป็นต้น กิจกรรมด้านการจัดนักเรียนแกนนำป้องกันยาเสพติด ได้แก่ นักเรียนแกนนำ จิตอาสาป้องกันยาเสพติด กิจกรรมด้านครูแกนนำ ได้แก่ สรรพตนักเรียน ครูเวรประจำวัน การตรวจตราพื้นที่เสี่ยงของครูแกนนำ

ด้านการบริหารจัดการ ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานบริหารจัดการที่เป็นระบบ ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ สถานีตำรวจอำเภอป่าแดด โรงพยาบาลป่าแดด ศูนย์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอำเภอป่าแดด การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโตมรธาตล อนันตสถาน (2555) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการครูกับนโยบายแนวทางการป้องกันการติดยาเสพติดตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษารังเรียนมัธยมศึกษาเพชรพิทยา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคาติดยาเสพติดของนักเรียน ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้รับูปัญหามาโดยตรงแต่ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมโดยผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นรายด้านซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ด้านการป้องกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูระบุสภาพปัญหาคือสถานศึกษาจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยเฉพาะการเข้าค่ายธรรมะน้อยไป และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมอบรม

ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนระบุสภาพปัญหาคือ สถานศึกษามีบริเวณกว้างซึ่งทำให้ยังมีพื้นที่เสี่ยงหรือมุมอับที่เอื้อต่อการใช้สารเสพติด และเสนอแนะว่าสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมและจัดพื้นที่เสี่ยงหรือมุมอับเพื่อให้ผู้เรียนปลอดภัยจากยาเสพติด

ด้านการค้นหา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูระบุสภาพปัญหาคือ การสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดขาดความต่อเนื่อง และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนระบุสภาพปัญหาคือ การสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดนานๆครั้งทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ถูกต้อง และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติดให้ถี่มากขึ้น

ด้านการรักษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูระบุสภาพปัญหาคือ ผู้ปกครองไม่ยอมให้นักเรียนไปบำบัดเพราะกลัวเสียประวัติ และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อนำนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไปบำบัดรักษาและฟื้นฟู ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน ระบุสภาพปัญหาคือ ผู้ให้คำปรึกษามีจำนวนน้อยและยังมีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษาน้อย และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรจัดฝึกอบรมเพื่อให้มีผู้บริการให้คำปรึกษาให้มากขึ้นและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ สะตะ (2553) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงของวิทยาลัยการอาชีพเลิงนกทา ภายใต้โครงการค่ายเยาวชนต้นกล้าสายใยรักในการแก้ไขปัญหายาเสพติด(กรมทหารราบที่ 16 ค่ายบดินทรเดชา จังหวัดยโสธร) ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรักษา อยู่ในระดับมาก

ด้านการเฝ้าระวัง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูระบุสภาพปัญหาคือ เครือข่ายผู้ปกครองละเลยและไม่เอาใจใส่ในนักเรียนเท่าที่ควรปล่อยให้เป็นที่ของโรงเรียน และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญในการดูแลและเอาใจใส่ในนักเรียนให้มากขึ้น ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน ระบุสภาพปัญหาคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดยังน้อยไป และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมากขึ้นและจัดให้มีนักเรียนสายสืบช่วยเหลือครู

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูระบุสภาพปัญหาคือ การร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังน้อยไป และเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรเพิ่มความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน ระบุสภาพปัญหาคือ คณะกรรมการประชุมบ่อยไป และเสนอแนะว่า คณะกรรมการควรมีการประชุมสม่ำเสมอเพื่อกำกับและติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ถึงแม้ว่าผลการศึกษากวบรวมทั้ง 5 ด้าน จะมีค่าเฉลี่ยระดับมาก แต่ผู้ตอบแบบสอบถามก็ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วย

ด้านการป้องกัน

1. สถานศึกษาควรมีการบูรณาการการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้ครบทุกกลุ่มสาระ
2. สถานศึกษาควรจัดหาสื่อมัลติมีเดียที่เกี่ยวกับการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาให้นักเรียนดู

อย่างสม่ำเสมอและครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม

ด้านการค้นหา

1. สถานศึกษาควรวางวิธีการที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการมากขึ้น
2. สถานศึกษาควรเชิญเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาร่วมในการตรวจปัสสาวะ

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อหาสารเสพติด

ด้านการรักษา

1. สถานศึกษาควรจัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด โดยมีวิทยากรที่เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะเป็นผู้ดำเนินการและเชิญผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมค่ายด้วย

ด้านการเฝ้าระวัง

1. สถานศึกษาควรประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตราพื้นที่รอบโรงเรียนทุกวันเพื่อป้องกันการนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายให้กับนักเรียน

ด้านการบริหารจัดการ

1. สถานศึกษาควรประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ต่อเนื่อง
2. สถานศึกษาควรจัดทำโครงการของงบประมาณสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3. สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจากบุคคลภายนอก เช่น ภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและความเอาใจใส่เป็นอย่างดีของ อาจารย์ ดร.พงษ์กร หงส์กราย อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งกรุณาเสียสละเวลาเพื่อให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งใจขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายจรูญ ไชยวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม นายสมควร จารุธนภัทร์ นางเมธี ทะลิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนป่าแดดวิทยาคม ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่สนับสนุนเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลักษณ์ สตะ. (2553) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงของวิทยาลัยการอาชีพ
เลิงนกกา ภายใต้โครงการค่ายเยาวชนต้นกล้าสายใยรักในการแก้ไขปัญหายาเสพติด(กรมทหารราบที่ 16
ค่ายบดินทรเดชา จังหวัดยโสธร) กศ.ม ,วิทยาลัยการอาชีพเลิงนกกา, ยโสธร
- ดาบจรรณู ศรีวิชัย. (2552) การป้องกันและการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอน
ปลายอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. รป.ม, มหาวิทยาลัยนเรศวร,พิษณุโลก
- โดมธราดล อนันตสถาน. (2555). ความเห็นของข้าราชการครูกับนโยบายแนวทางการป้องกันการติดยาเสพติดตาม
แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีโรงเรียนมัธยมศึกษาเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ กศ.ม,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์,เพชรบูรณ์
- โรงเรียนป่าแดดพิทยาคม (2557). สรุปรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว. เชียงราย: โรงเรียนป่าแดดพิทยาคม.
- ว่าที่พันตรีสุรเดช รอดจินดา. (2550) การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 22. กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา,พะเยา
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (2557). ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะ
ยาเสพติดจังหวัดเชียงรายประจำปี พ.ศ. 2557. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2557) สถานการณ์ยาเสพติด และ
แนวโน้มของปัญหาในปี 2558–2560. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.oic.go.th/Operations56/>

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

The operation of the Student Supporting System Operation in Schools under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 3

เขมณีจ วังเสาร^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²

Kammanid Wangsao^{1*} and Kumpon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 108 คน เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามแบบ 5 ตัวเลือกจำนวน 34 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติการทดสอบความแปรปรวน (F-test) พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ทั้งจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การส่งต่อ มีความคิดเห็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ปรากฏว่าสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajnugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : wikee_rrr@hotmail.com

คำสำคัญ : การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The purposes of this research were to study the conditions of the student supporting system operation and to compare the student supporting system operation of small-sized schools, medium-sized school and big-sized schools under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 3. The samples used were 108. The research instruments drawn for this study was a 5 rating scale questionnaire. The data were systematically analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and F-test.

The results of the study were found as follows;

1. The conditions of the student supporting system operation in Schools under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 3 which were done in all four aspects showed that the individual knowing, the student selection, the student support were ranked at the high level and the prevention and problem solution in general was ranked at the highest level. When considered in each aspect, it appeared that the condition of the student supporting system arrangement, the administration and the operation were ranked respectively.

2. The comparison of the student supporting system operation of small-sized schools, medium-sized school and big-sized schools under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 3 revealed that the comment on the student supporting system operation in schools of the respondents from small-sized schools, medium-sized school and big-sized schools was the statistic significance different at the .01 level. When experimented in paired aspect showed that the student supporting system operation between medium-sized schools and big-sized schools under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 3 was the statistic significance different at the .05 level.

Keywords : The operation of the Student supporting System

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่การดูแลของครู ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพร้อมทั้งมีโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มาโดยตลอดพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานและไม่เห็นความสำคัญ ทั้งที่เกิดปัญหาต่างๆมากมายกับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูไม่รู้ถึงความเชื่อมโยงหรือประโยชน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักเรียน โดยทั่วไปแล้วการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นระบบที่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนและแนวปฏิบัติ นอกจากนี้ ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นไม่ประสบผลสำเร็จเพราะจำนวนนักเรียนมากเกินไป ครูไม่เพียงพอที่จะให้คำปรึกษาแนะนำใดๆ ผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างยิ่งว่ามีส่วน

ช่วยเหลือและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆให้ลดลงได้ในฐานะครูผู้สอนแนะแนวและครูที่ปรึกษาจึงต้องการที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในพื้นที่สูงนักเรียนส่วนมีปัญหาภาวะการถนัดออกกลางคืน การอพยพของนักเรียนชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ระบบการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือในโรงเรียนแต่ละขนาดแตกต่างกันเนื่องจากบางโรงเรียนมีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณครูต่อนักเรียน นอกจากนี้และผู้วิจัยได้สนใจศึกษาว่าโรงเรียนขนาดต่างกันจะมีความแตกต่างในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างกันด้านใด เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะนำไปเป็นปัจจัยในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาไปพร้อมกัน อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่จะช่วยเหลือบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนักเรียนได้รับรู้ปัญหา มีความเข้าใจและร่วมมือกันเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีความรู้และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (ข้อมูลส่งเสริมการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2557 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 จำนวน 108 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นแบบสอบถาม เรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มี 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนา
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแบบสอบถามเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

2. สร้างแบบสอบถามตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ

3. สร้างแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ จำนวน 34 ข้อสอบถามในแนวคำถามเชิงแสดงความคิดเห็นให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert Scale)

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขเบื้องต้น เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม (IOC) ค่า IOC เท่ากับ 0.67 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น .90 ขึ้นไปมาใช้

6. ได้แบบสอบถามทั้ง 2 ตอนรวม 38 ข้อ โดยมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 34 ข้อ

7. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่แท้จริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยาเพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เก็บรวบรวมได้ครบทั้ง 152 ฉบับ ตรวจสอบแล้วสมบูรณ์ สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบ F – test ในการทดสอบสมมติฐาน (Scheffe)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 1.3 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ 3 กลุ่ม โดยใช้ F-test

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)
- 2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

เกณฑ์การแปลความหมาย

โดยอาศัยเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด.2545: หน้า12)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นประเด็นการอภิปราย 2 ประเด็น คือ สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ของโรงเรียนขนาด กลางและขนาดใหญ่ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้ศึกษาระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ ผลปรากฏว่าด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการที่ครูมีบันทึก ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียน อาจเนื่องมาจาก การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายและ เหมาะสม เพื่อให้ได้แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วถึง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กิตติ ตักดี จุลมณฑล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ผลปรากฏว่า 1) การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่ โรงเรียนใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิตในทุกด้าน ซึ่งล้วนเป็นส่วนหนึ่งของแบบคัดกรองที่สามารถแยกนักเรียน เป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา แต่นักเรียนต้องไม่ทราบว่าจะตนอยู่ในกลุ่มใด แล้วค่อยๆแก้ปัญหาตามความ ต้องการของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ ตักดี จุลมณฑล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ผลปรากฏว่า การ บริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าโรงเรียนมีแผนโครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบครัวมีนักเรียนทุกกลุ่ม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การส่งเสริมและพัฒนานอกเหนือจาก จะจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยครูแล้วต้องอาศัยความร่วมมือของครอบครัว ผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาเป็นบุคคลที่มี คุณภาพสามารถปรับตัวเพื่อเผชิญปัญหาและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตนได้อย่างปกติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนัด แสนกล้า (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ชั้น โดย ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการที่โรงเรียนมีระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการรายงานและประเมินผลการจัดกิจกรรมให้กับบุคคลฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อาจเนื่องมาจาก ครูมีความมุ่งหวังที่จะแก้ปัญหานักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหามิควรปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรินทร์ โฉมพุดดี (2551, หน้า 105) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ โดยมีพฤติกรรมเสี่ยงดื่มสุรา 2 คน สูบบุหรี่ 10 คน หลังจากได้รับการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ผลปรากฏว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขนักเรียน โดยภาพรวมแล้วสามารถแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง โดยยังมีประเด็นปัญหาในบางกิจกรรมที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งต้องการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์กิจกรรมพัฒนา และกำกับติดตามผล ผลการพัฒนาปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงลดลงเหลือเพียง 1 คน ที่ต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน อาจจะทำให้หลากหลายวิธีการตามความเหมาะสม แต่กระบวนการที่สำคัญคือครูที่ปรึกษามีความรู้ และจัดให้มีการดำเนินงานในโรงเรียน

5. ด้านการส่งต่อ โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่โรงเรียนมีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายการณีสถิตที่สุด อาจเนื่องมาจาก เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ต้องดูแลและปฏิบัติต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา เพื่อแก้ปัญหานักเรียนเบื้องต้น ดังที่กรมสุขภาพจิต (2545, หน้า 56) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือและนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาสก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้อง ที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และการส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษาโดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ปรากฏว่าสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวานิยา งามศิริ (2553, หน้า 98) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียง เขต 1 พบว่า ครูที่ปรึกษาสังกัดขนาดโรงเรียนต่างกัน มีการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขนักเรียน และด้านการส่งต่อ ซึ่งอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นประเด็นการอภิปราย 2 ประเด็น คือ สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้ศึกษาระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ ผลปรากฏว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ประสานความร่วมมือกับกรมสามัญ กรมวิชาการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา เพื่อให้นักเรียนได้มีการรู้จักตนเอง มีการพัฒนาตนเอง ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ภายใต้การดูแลของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544 , หน้า 3) ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและการจัดการกระบวนการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ในการปฏิรูปวิชาชีพครูซึ่งเป็นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะที่ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพตามการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านปัจจัย คือ ครูเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียน คือ การมีความรัก เอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดีพร้อมที่จะแนะนำและร่วมมือแก้ปัญหาของนักเรียน แสดงให้เห็นว่า ครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพคือ นอกจากจะทำหน้าที่ครู ผู้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนให้แก่ นักเรียนแล้วยังต้องทำหน้าที่อื่นๆ ที่เป็นการสนับสนุนหรือพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งดี เก่ง มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานด้านผลผลิต คือ นักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นระบบที่สามารถดำเนินการเพื่อรับประกันคุณภาพได้ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้าน ปัจจัย ด้านผลผลิตและด้านกระบวนการ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งหวังให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาเยาวชนให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม และงานวิจัยของ ประภาศรี ศรีวงศ์พันธ์ (2549,

บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน โรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า การที่ครูมีบันทึกข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียน มีบันทึกความสามารถด้านความปลอดภัยของนักเรียน และครูมีการบันทึกสุขภาพนักเรียน ซึ่งครูมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้ได้แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาที่ ซึ่งในการศึกษารั้งนี้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 1 ผลปรากฏว่า 1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยที่สูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล

2.ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่โรงเรียนใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิตในทุกด้านมากที่สุด โรงเรียนมีการใช้เครื่องมือคัดกรองด้านระเบียบวินัยและสามารถแปลผลได้ และมีการใช้เครื่องมือคัดกรองด้านการเรียนและสามารถแปลผลได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของแบบคัดกรองที่สามารถแยกนักเรียน เป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา แต่นักเรียนต้องไม่ทราบว่าตนอยู่ในกลุ่มใด แล้วค่อยๆ แก้ปัญหาตามความต้องการของนักเรียน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2544 , หน้า 7 - 8) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษาและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไร จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 1 ผลปรากฏว่า 1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าโรงเรียนมีแผน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่มมากที่สุด โรงเรียนมีการรายงานผลการจัด

กิจกรรมต่อผู้ปกครองหรือชุมชน และโรงเรียนมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การส่งเสริมและพัฒนา นอกเหนือจากจะจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยครูแล้วต้องอาศัยความร่วมมือของครอบครัว ผู้ปกครอง เพื่อให้นักเรียนได้ พัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวเพื่อเผชิญปัญหาและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตนได้อย่างปกติ ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2545, หน้า55) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีรูปแบบที่หลากหลายครูประจำชั้น/ครูที่ ปรึกษาสามารถเลือกได้ตามสภาพและความเหมาะสม เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน และโครงการพิเศษต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียน เป็นการสนับสนุนนักเรียนที่อยู่ในการดูแล ของครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนกลายเป็นนักเรียนกลุ่ม เสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้น ตามที่ สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนัด แสนกล้า (2553 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผล การศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ชั้น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4.ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการที่โรงเรียนมีระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการรายงาน และประเมินผลการจัดกิจกรรมให้กับบุคคลฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โรงเรียนมีครูแนะแนวหรือ ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะ และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูมีความมุ่งหวังที่จะแก้ปัญหานักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียน กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหามิควรปล่อยปละละเลยจนกลายเป็น ปัญหาของประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรินทร์ โฉมพุดดี (2551 , หน้า105) ได้วิจัยเรื่อง การ พัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย พบว่า นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ โดยมีพฤติกรรมเสี่ยงดื่มสุรา 2 คน สูบบุหรี่ 10 คน หลังจากได้รับการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ผลปรากฏว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขนักเรียน โดยภาพรวมแล้วสามารถแก้ไขได้ ในระดับหนึ่ง โดยยังมีประเด็นปัญหาในบางกิจกรรมที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งต้องการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ กิจกรรมพัฒนา และกำกับติดตามผล ผลการพัฒนาปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงลดลงเหลือเพียง 1 คน ที่ต้องการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง การดำเนินการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน อาจจะทำให้หลากหลายวิธีการตามความเหมาะสม แต่ กระบวนการที่สำคัญคือครูที่ปรึกษามีความรู้ และจัดให้มีการดำเนินงานในโรงเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงให้สภาพการ บริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข อยู่ในระดับมาก

5.ด้านการส่งต่อ โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่ โรงเรียนมีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายการณีสุงที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่

ต้องดูแลและปฏิบัติต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา เพื่อแก้ปัญหานักเรียนเบื้องต้น ดังที่กรมสุขภาพจิต (2545 , หน้า 56) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือ นักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือและนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณี ที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาสก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้อง ที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และการส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษาโดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุภาพ อัยยะ (2552 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลปรากฏว่า สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ปรากฏว่าสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการดำเนินงานทั้งงบประมาณและบุคลากร ซึ่งเพียงพอในการดูแล ติดตาม ตรวจสอบนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิยา งามศิริ (2553 , หน้า98) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ครูที่ปรึกษาสังกัดขนาดโรงเรียนต่างกัน มีการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และให้เหตุผลว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ได้ให้ความร่วมมือ และมีการส่งเสริมสนับสนุนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวไว้ให้สถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และในโรงเรียนขนาดใหญ่อาจมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงส่งผลให้ ครูที่อยู่ในโรงเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน และมีผู้บริหารคอยนิเทศ ติดตามผลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ
2. ด้านการคัดกรองนักเรียนควรสร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการคัดกรอง มีการประชุมวางแผนกำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนที่ชัดเจน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูมีปฏิทินการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี ครบทั้ง 7 ด้าน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อป้องกันและแก้ไขนักเรียน เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5. ด้านการส่งต่อ ครูมีการวิเคราะห์นักเรียนแยกตามกลุ่ม และส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อจัดทำรายงานผลการส่งต่อให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

6. ขนาดโรงเรียน ควรพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางไปพร้อมๆกัน เพื่อความยั่งยืนในการพัฒนา การพัฒนาสภาพการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายโดยครูในโรงเรียนต้องได้รับการกระตุ้นจากผู้บริหารมีการติดตามผลเป็นระยะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาด้วย เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น และควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

2.ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก ประกอบการพัฒนา ระบบ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี ข ด้วยความช่วยเหลือและความเอาใจใส่เป็นอย่างดีของดร. กัมพล ข ไชยนันท์ ข อาจารย์ที่ปรึกษา ข การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งกรุณาเสียสละเวลาเพื่อให้คำแนะนำตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งจึงขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายสวาท สงวนสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวียงแก้ว นายพงษ์ศักดิ์ ศิริพงษ์ นางสาวสุดา รัตน์ ปัญญาศิริวงศ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านเทอดไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่สนับสนุนเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2545 ก) **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.**กรุงเทพมหานคร, ศูนย์สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, (2544).

กรมสุขภาพจิต.(2547 ข). **คู่มือผู้บริหารการสร้างคู่มือช่วยการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพมหานคร , ปิยะนพลับปลื้มซึ่ง.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546 ก). **ชุดฝึกอบรมการปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร , โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546 ข). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพมหานคร , วัฒนาพานิช.

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงรายเขต 4

Operation of Student Care Taking System for Educational Opportunity Expansion Schools at
Wiangkaen District ChiangRai Province ChiangRai Primary Educational Service Area Office 4

ชัชวาลย์ นาระตะ^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²
Chatchawan Narata^{1*} and Pongsakron Hongkrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 8 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมนักเรียน ลำดับที่ 2 คือ การคัดกรอง ลำดับที่ 3 คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ลำดับที่ 4 คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ลำดับสุดท้ายคือ การส่งต่อ (2) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนช่วยเหลือนักเรียนสรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ครูมีกิจกรรมงานพิเศษอื่นมากจึงทำงานไม่ต่อเนื่อง การคัดกรองนักเรียนยังไม่เป็นระบบ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นวัยรุ่มมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนแต่ละช่วงชั้นมีปัญหาตามวัย การส่งต่อนักเรียนไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน ข้อเสนอแนะคือ ควรลดภาระงานที่ครูที่ปรึกษาไม่ควรเปลี่ยนครูที่ปรึกษาบ่อย ควรมีคณะกรรมการทำงานการคัดกรองนักเรียนและทำต่อเนื่อง ควรมีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวที่ชัดเจนเป็นระบบ ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ควรมีหลักฐานการส่งต่อนักเรียน และสามารถตรวจสอบได้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : ting_wk@hotmail.com

คำสำคัญ : การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The purpose of this research was to study Student Care and Support System for School Education Compulsory Wiangkaen District Chiangrai Province Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. A sample of 121 people, including administrators and teachers School Education Expansion Wiang Kaen. Under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. including administrators and teachers was used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed by means of frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that (1). Operation of Student Care Taking System for Educational Opportunity Expansion Schools at Wiangkaen District Chiang Rai Province Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4. And considering it was found that all sides are high. In descending order of number 1 is to The Student Support number 2 is to The student screening number 3 is to The prevention and students. number 4 is to The unknown individual students. The final sequence is The students passed (2) problems and suggestions to help students, students operating system are summarized below. The most common problems include teachers and other special events, so it does not run continuously. The student' screen is not be system. Students in school compulsory education Often aggressive behavior. Each grade students have a problem with age. Transfer students are not recorded as evidence. The suggestion is Should decrease Another way teacher's works, counselors, teachers, counselors should not change frequently. Should have a screening committee and doing early. Should have a management structure and guidance systems. Should be convened to resolve and plan to prevent problems that occurring, and have proof of the student's transfer. And can be evaluated.

Key words : Student Care and Support System

บทนำ

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข (2546, หน้า 1) ได้กล่าวว่า สภาพสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงทำให้เกิดปัญหามากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีผลกระทบต่อครอบครัวที่ต้องดิ้นรนต่อสู้กับชีวิตประจำวันมากขึ้นทำให้สถาบันครอบครัวต้องมีความห่างเหินกันการดูแลการพึ่งพาอาศัยกันน้อยลงและเกิดแรงกดดันบีบคั้นต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อทางจิตใจจึงเป็นเหตุของปัญหาการหย่าร้างซึ่งเป็นปัญหาที่จะทำให้เกิดกระทบกระเทือนต่อสภาวะจิตใจของสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มาจากครอบครัวที่หย่าร้างจะมีสภาพป่วยทางจิตใจเช่นขาดความมั่นคงทางอารมณ์ขาดความรักความอบอุ่นมีปมด้อยขาดความเข้าใจตนเองปัญหาต่าง ๆ ในทางสังคมโดยเฉพาะ

ปัญหาเด็กและเยาวชนพบว่าเด็กจำนวนไม่น้อยมีปัญหาด้านครอบครัวขาดการเลี้ยงดู ถูกทอดทิ้งขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญาอารมณ์และจิตใจอย่างเหมาะสมเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการปรับตัวและการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขเด็กจำนวนหนึ่งมีปัญหาด้านพฤติกรรมมีความเครียด ความขัดแย้งและหันไปใช้สารเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และทำให้เกิดการติดยาการมั่วสุม การกระทำผิดตามมา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 5) ได้กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมาตรา 22 แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้รู้จักคิดเป็นทำเป็นรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 ก, หน้า 13) ได้สรุปว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือ จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิเด็กโดยให้สถานศึกษาดำเนินการ ตามแนวทางเพราะสภาพสังคมปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจการเมืองวัฒนธรรมและความเจริญของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลต่อการเกิดปัญหาในด้านสังคมปัจจุบันจึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องหาแนวทางนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาพัฒนาครูเพื่อที่จะสามารถดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้นั้นจึงต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเกี่ยวเนื่องถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคืองานปกครองนักเรียนงานแนะแนวนักเรียนด้วยการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นจะทำให้นักเรียนได้รับการดูแลและได้รับการป้องกันจากสภาพสังคมที่ไม่สร้างสรรค์ได้โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และเป็นการสร้างความผูกพันในจิตสำนึกที่ดีและเพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเองและเรียนรู้ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 8 โรงเรียน เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งโรงเรียนในเขตนี้มีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมประเพณีเนื่องจากประชากรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นประชากรที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติอันได้แก่ คนเมือง ไทลื้อ เชาว (เมี่ยน) ม้ง (แม้ว) จีนฮ่อ ขมุ ลาว มูเซอ อาข่า และไทยใหญ่แต่ในกลุ่มชนเหล่านี้ก็ยังคงมีความคล้ายคลึงกันในด้านสภาพเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่ยากลำบากจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของทั้ง 8 โรงเรียนพบว่า มีปัญหาที่คล้ายคลึงกันได้แก่ปัญหาด้านยาเสพติดคดียาเสพติด ปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กด้อยโอกาสเนื่องจากเป็นเด็กชาวเขาไม่มีสัญชาติไทยต่างภาษาและวัฒนธรรมมีพฤติกรรมก้าวร้าวชอบใช้ความรุนแรงตัดสินใจและปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งสอดคล้องกับวรรณพ จินะวัฒน์ (2551, หน้า 4) ที่กล่าวว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่เติบโตต่อโดยอดขึ้นมาจากโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนชนบทความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองมีความใกล้ชิดคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีสามารถประสานความร่วมมือได้แต่ก็มีข้อจำกัดในบางโรงเรียนที่ผู้ปกครองย้ายถิ่นบ่อย ๆ อันเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังคงมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีรายได้น้อยพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดนักเรียนจึงอยู่กับปู่ย่าตายายหรือญาติอื่น ๆ และก็มีจำนวนมากที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกันทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่นขาดการดูแลอบรมสั่งสอนและการปลูกฝังความดีงามซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่ทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จึงได้นำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาดำเนินการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเพื่อคอยเฝ้าระวังดูแลและคอยให้การช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังจะเกิดปัญหาและมีปัญหา มีการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาและหาแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้รู้สึกรับผิดชอบที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาความสามารถมีคุณธรรมทั้งด้านร่างกายและจิตใจมีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวังไว้ซึ่งเป็นภารกิจที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับนักเรียน

จากสภาพปัญหาของนักเรียนดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเวียงแก่นทั้งนี้ผลที่ได้จากมาประยุกต์ใช้ให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีปัญญามีความสุขและรักประเทศชาติท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมโดยที่ผู้อำนวยการโรงเรียนคณะครูและผู้ปกครองนักเรียนจำเป็นต้องร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหาของนักเรียนและมีความเข้าใจในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

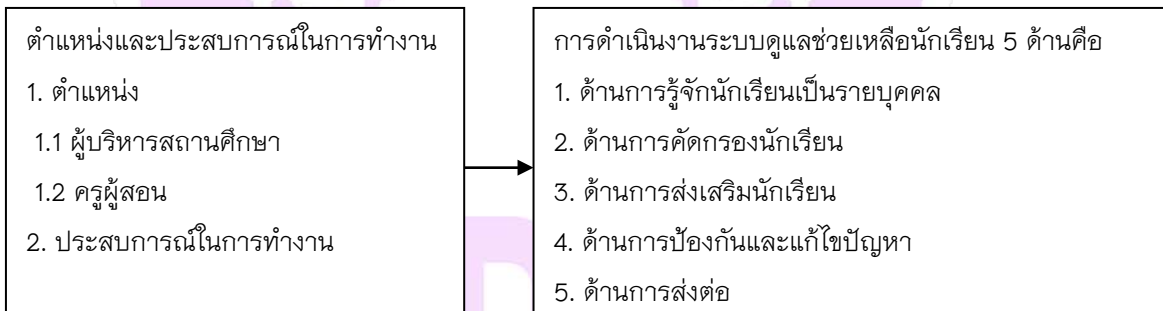
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอเวียงแก่นจังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามสถานภาพของบุคลากร คือ

ผู้บริหาร ครู และประสบการณ์ในการทำงานเพื่อนำมาเป็นตัวแปรต้นในคู่มือครูที่ปรึกษาาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมส่งเสริมสุขภาพจิตร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลคือ รู้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านความสามารถด้านสุขภาพด้านครอบครัวและด้านอื่น ๆ (2) การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มซึ่งจะมีประโยชน์ในการส่งเสริมช่วยเหลือป้องกันแก้ไขตามแต่กรณีซึ่งจะต้องทำด้วยความระมัดระวังที่จะทำให้นักเรียนรับรู้ตัวตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา (3) การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนนักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ และให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาเป็นการป้องกันช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มที่มีปัญหาซึ่งต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดโดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ (5) การส่งต่อเป็นการส่งต่อนักเรียนในกรณีที่ครูที่ปรึกษาอาจยากต่อการช่วยเหลือโดยส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้การช่วยเหลือต่อไป

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยผู้ศึกษาค้นคว้า นำเสนอวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ผู้บริหารและครู จำนวน 172 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 8 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 121 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปี

การศึกษา 2557 จำนวน 8 โรงเรียน โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (อ้างใน วรณิ แกมเกตุ 2551) เป็นเกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจำแนกตามขนาดของโรงเรียนตามสัดส่วนของประชากร และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาเรียบเรียงและสร้างแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยสร้างให้ครอบคลุมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ หลังจากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาและนิยามศัพท์เฉพาะซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อรับข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขมาปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เป็นรายข้อ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขที่เหมาะสม
5. นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลงหนังสือขออนุญาตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้ศึกษาค้นคว้าประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อขอเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 121 ฉบับ

3. ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

4. ผู้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้ศึกษาค้นคว้าตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการทำการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำอธิบาย โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยการจัดกลุ่มของคำตอบที่มีลักษณะในทิศทางเดียวกันมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อสรุปประเด็น โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

- 1. สถิติพื้นฐาน
  - 1.1 ร้อยละ (Percentage)
  - 1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

2. สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.40) เพศชาย (ร้อยละ 49.60) ด้านอายุ ส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 47.90) รองลงมา อายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 24.80) และอายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 19.00) และอันดับสุดท้ายมีอายุ 51 – 60 ปี (ร้อยละ 8.30) ด้านระดับการศึกษา พบว่าจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 53.70) รองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 44.60) อันดับสุดท้าย คือการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 1.70) ด้านประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 1-5 ปี (ร้อยละ 43.80) อันดับรองลงมาคือประสบการณ์มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 33.10) และอันดับสุดท้ายคือประสบการณ์ 6-10 ปี (ร้อยละ 23.10)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

จากผลการวิเคราะห์ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมนักเรียน ลำดับที่ 2 คือ การคัดกรอง ลำดับที่ 3 คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ลำดับที่ 4 คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ลำดับที่ 5 คือ การส่งต่อ

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามากที่สุด คือ การส่งเสริม สนับสนุน และให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ

ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด คือ ความยุ่งยากในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามากที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียนพิจารณาจากข้อมูล นักเรียนหลาย ๆ ด้าน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การเก็บรักษาความลับผลการคัดกรองนักเรียน ของครูที่ปรึกษา อยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการแบ่งกลุ่มนักเรียนจากผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก

การส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด คือ ความสอดคล้องของนโยบายโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนกับการจัดกิจกรรมก่อนเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูมและบันทึก อยู่ในระดับมาก น้อยที่สุดคือ ความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมก่อนเรียนให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก

การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด คือ การพัฒนาของโรงเรียนให้ครูมีความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาวะทางอารมณ์ของครูที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหานักเรียน อยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด คือ ความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษา อยู่ในระดับมาก

ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด คือ ความพยายามของครูที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหา นักเรียนก่อนการส่งต่อรับการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อจำกัดเวลาเพื่อการแก้ปัญหาของครู อยู่ในระดับมาก น้อยที่สุดคือการประสานระหว่างครูที่ปรึกษากับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาคือ ครูมีกิจกรรมงานพิเศษอื่นมาก จึงทำงานไม่ต่อเนื่อง ครูไม่ได้เอาใจใส่ข้อมูลของนักเรียนอย่างจริงจังและเป็นปัจจุบัน การเก็บข้อมูลจากนักเรียนและเพื่อนไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงโรงเรียนไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ข้อเสนอแนะคือ ควรลดภาระงานครูที่ปรึกษาไม่ควรเปลี่ยนครูที่ปรึกษาบ่อย ครูควรเอาใจใส่ข้อมูลของนักเรียนอย่างจริงจังและเป็นปัจจุบัน ครูควรรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มากขึ้นมีกิจกรรมร่วมกัน

ด้านการคัดกรองนักเรียน มีปัญหาคือ การคัดกรองนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ครูยังขาดความรู้ในการคัดกรอง ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังมีระยะเวลาในการดำเนินการแก้ปัญหาที่จำกัด ไม่มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ในการพัฒนานักเรียน ข้อเสนอแนะคือ ควรมีคณะกรรมการทำงานการคัดกรองนักเรียนและทำต่อเนื่อง ควรศึกษาข้อมูลนักเรียนให้ละเอียดในทุกด้านเพื่อการคัดกรองที่ชัดเจน ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมทุกด้าน ควรสรุปผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ในการพัฒนานักเรียน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีปัญหาคือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นวัยรุ่นมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดกิจกรรมการแนะแนวนักเรียนมีน้อย ข้อเสนอแนะคือ ควรมีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวที่ชัดเจนเป็นระบบ ครูประจำชั้นและครูแนะแนวควรดูแลอย่างใกล้ชิด ควรมีการจัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน ครูผู้สอนควรส่งเสริมนักเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวเพิ่มมากขึ้น

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีปัญหาคือ นักเรียนแต่ละช่วงชั้นมีปัญหาตามวัย การศึกษาปัญหาไม่มีความชัดเจนไม่เป็นระบบ ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครูทุกคนในโรงเรียนควรช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูประจำวิชา ครูประจำชั้น ครูปกครอง ควรสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างใกล้ชิด

ด้านการส่งต่อ มีปัญหาคือ การส่งต่อนักเรียนไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน นักเรียนมีปัญหาเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ นักเรียนมีพฤติกรรมเช่นเดิมแม้จะได้รับการบำบัดรักษา ข้อเสนอแนะคือ ควรมีหลักฐานการส่งต่อนักเรียน และสามารถตรวจสอบได้ ควรหาเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือและส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 อภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพราะต้องการที่จะช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อ ซึ่งสอดคล้องกับ จักร์ โปธิ์สำนึก (2550) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า (1) ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนตามลำดับ (2) ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับอุทัย วงศ์จันทร์ (2552) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 3 ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่าด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน ได้ศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี ได้เขียนอัตชีวประวัติของนักเรียนในชั้นเรียนที่รับผิดชอบด้านการคัดกรองนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีการคัดกรองนักเรียนพิจารณาจากข้อมูล นักเรียนหลาย ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับนิภารัตน์ วงษ์วิชา (2552) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า (1) สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนมากที่สุด โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการรักษาความลับจากการคัดกรองนักเรียนมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีความสามารถ

ในการจำแนกนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/ปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีการอธิบายและให้ความรู้แก่นักเรียนก่อนที่จะตอบแบบประเมิน ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีนโยบายในการพัฒนานักเรียนกับการจัดกิจกรรมก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับประกาศ นาคประวัตติ (2553) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-3 ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน ได้จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การสรุปผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน การสำรวจความสำคัญของผู้เรียนในการจัดกิจกรรม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีการพัฒนาให้ครูมีความรู้ทักษะ ตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสุจิตรา ไชโยแสง (2552) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนจัดหาทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ โรงเรียนจัดอบรมให้รู้จักการคบเพื่อนและการปฏิบัติตนเพื่อห่างไกลสารเสพติด โรงเรียนจัดอบรมให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ด้านการส่งต่อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีความพยายามของครูที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหา นักเรียนก่อนการส่งต่อรับการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับประกาศ ศิริวงศ์พันธ์ (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียนโรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานปานกลาง ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่ดำเนินงานมากโดยส่วนใหญ่มีการวางแผนในการส่งต่อนักเรียน ตลอดจนการประสานงานและบันทึกการส่งต่อไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาและข้อเสนอแนะ ครูมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาไปเยี่ยมบ้านนักเรียนและขาดงบประมาณ ผู้ปกครองไม่มีเวลามาพบครูเมื่อนักเรียนมีปัญหาและไม่เข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยให้ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาครูทุกคนในสังกัด ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้น ควรจัดงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ควรมีเครือข่ายผู้ปกครอง และควรมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงขั้นตอนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ทำการวิเคราะห์โดยการสรุปคำบรรยายโดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ครูมีกิจกรรมงานพิเศษอื่นมาก จึงทำงานไม่ต่อเนื่อง ครูไม่ได้เอาใจใส่ข้อมูลของนักเรียนอย่างจริงจังและเป็นปัจจุบัน การเก็บข้อมูลจากนักเรียนและเพื่อนไม่ได้ข้อมูลที่เป็นจริง โรงเรียนไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ข้อเสนอแนะคือ ควรลดภาระงานครูที่ปรึกษาไม่ควรเปลี่ยนครูที่ปรึกษาบ่อย ครูควรเอาใจใส่ข้อมูลของนักเรียนอย่างจริงจังและเป็นปัจจุบัน ครูควรรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มากขึ้นมีกิจกรรมร่วมกัน

ด้านการคัดกรองนักเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการคัดกรองนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ครูยังขาดความรู้ในการคัดกรอง ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังมีระยะเวลาในการดำเนินการแก้ปัญหาที่จำกัด ไม่มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ในการพัฒนานักเรียน ข้อเสนอแนะคือ ควรมีคณะกรรมการทำงานการคัดกรองนักเรียนและทำต่อเนื่อง ควรศึกษาข้อมูลนักเรียนให้ละเอียดในทุกด้านเพื่อการคัดกรองที่ชัดเจน ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมทุกด้าน ควรสรุปผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ในการพัฒนานักเรียน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นวัยรุ่นมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดกิจกรรมการแนะแนวนักเรียนมีน้อย ข้อเสนอแนะคือ ควรมีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวที่ชัดเจนเป็นระบบ ครูประจำชั้นและครูแนะแนวควรดูแลอย่างใกล้ชิด ควรมีการจัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวเพิ่มมากขึ้น

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ นักเรียนแต่ละช่วงชั้นมีปัญหาตามวัย การศึกษาปัญหาไม่มีความชัดเจนไม่เป็นระบบ ข้อเสนอแนะ ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครูทุกคนในโรงเรียนควรช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูประจำวิชา ครูประจำชั้น ครูปกครอง ควรสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างใกล้ชิด

ด้านการส่งต่อ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การส่งต่อนักเรียนไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน นักเรียนมีปัญหาเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ นักเรียนมีพฤติกรรมเช่นเดิมแม้จะได้รับการบำบัดรักษา ข้อเสนอแนะ ควรมีหลักฐานการส่งต่อนักเรียน และสามารถตรวจสอบได้ ควรหาเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือและส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากการศึกษาพบว่าความยุ่งยากในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา น้อยที่สุด ดังนั้นทางโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน และควรลดความยุ่งยากในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน จากการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการแบ่งกลุ่มนักเรียนจากผู้ปกครอง น้อยที่สุด ดังนั้นทางโรงเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมในการแบ่งกลุ่มนักเรียนจากผู้ปกครอง และมีคณะกรรมการทำงานการคัดกรองนักเรียนและทำต่อเนื่อง และควรสรุปผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ในการพัฒนานักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน จากการศึกษาพบว่าความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมก่อนเรียนให้กับนักเรียน น้อยที่สุด ดังนั้นทางโรงเรียนควรเพิ่มความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมก่อนเรียนให้กับนักเรียน มีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวที่ชัดเจนเป็นระบบ ครูประจำชั้นและครูแนะแนวควรดูแลอย่างใกล้ชิด ควรมีการจัดกิจกรรมตามความต้องการ

ของนักเรียน ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวเพิ่มมากขึ้น

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จากการศึกษาพบว่า ความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษา น้อยที่สุด ดังนั้นครูประจำวิชา ครูประจำชั้น ครูปกครอง ควรสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างใกล้ชิด มีความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษาของครูที่ปรึกษา ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครูทุกคนในโรงเรียนควรช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา

5. ด้านการส่งต่อ จากการศึกษาพบว่า การประสานระหว่างครูที่ปรึกษากับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อและบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด ดังนั้นทางโรงเรียนควรมีการประสานระหว่างครูที่ปรึกษากับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรมีหลักฐานการส่งต่อนักเรียน สามารถตรวจสอบได้ และควรหาเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือและส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ เช่น พฤติกรรมการบริหาร คุณลักษณะของครู เป็นต้น

2. ควรศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีอื่น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงหรือข้อมูลในแง่มุมอื่น

3. ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร.พงษ์กร หงษ์กราย อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ประกอบด้วย นายเอกราช ลือชา ผู้อำนวยการโรงเรียนขุนววกพิทยาศาสตร์ นายมานิตย์ ภูนาแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนขุนววกพิทยาศาสตร์ และนางรัตนา ชินะขาย ครูวิชาการโรงเรียนขุนววกพิทยาศาสตร์ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณท่านผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีคุณค่าและมีประโยชน์ ต่อวงการการศึกษา ผู้วิจัยขออุทิศคุณความดีที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มอบให้แก่ท่านที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำงานจนเป็นผลสำเร็จ

ขอระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ได้ให้ชีวิต ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษา และประสบความสำเร็จในวิชาชีพมาจนถึงทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546). **คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 – ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จักรี โพธิ์สำนัก. (2550). **ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2**. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิภารัตน์ วงษ์วิธา. (2552). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3**. ววิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาศรี ศรีวงศ์พันธ์. (2549). **การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาส นาคประวัตติ. (2553). **ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-3 ในเขตอำเภอฮอดยาดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2**. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). **คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน : เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม:เส้นทางสู่ครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สุจิตรา ไชโยแสง. (2552). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1**. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรธณพ จินะวัฒน์. (2551). **รูปแบบวิธีดำเนินงาน Best Practices ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชบาโอกาส**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้.
- อุทัย วงศ์จันทร์.(2552). **สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 – 3 ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3**.การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

Academic Affairs Implementation of the Schools in Patueng Educational
Networking Development Group, Mae Chan District, Office of Primary Education
Service Area Chiang Rai 3

ปรางปัจฉมาภรณ์ พิบุรพัฒน์^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²
Prangpatchamaporn Phiboonpat^{1*} and Kumpon chainunt²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และข้าราชการครู จำนวน 115 คน ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 รวมทั้งสิ้น 9 โรงเรียน รวมผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูทั้งหมดทุกโรงเรียน จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 5 ตอน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษา พบว่าศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึงอำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน

1. สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน พบว่าในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือหลักสูตรควรใช้ในเวลาที่เหมาะสมไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ มีค่าความถี่สูงสุดและควรจัดอบรมและพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตร เป็นแนวทางที่ต่ำสุด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชา) จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : kolykoy_2@hotmail.com

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ควรมีครูจบตรงสาขาวิชามาสอนเพราะจะมีความชำนาญมากกว่า มีค่าความถี่สูงสุด และควรมีการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของสถานศึกษา หรือมีหลักสูตรที่เอื้อต่อบริบทสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนชนเผ่าเพื่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนจะได้พัฒนาได้ตามสภาพของผู้เรียน เป็นแนวทางที่ต่ำสุด

2.3 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ผู้นิเทศควรเข้าใจถึงบริบทผู้สอนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน มีความถี่สูงสุดและควรให้ครูอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการนิเทศเป็นแนวทางที่ต่ำสุด

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ควรปรับข้อสอบให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนมีความถี่สูงสุด และควรลดการสอบจากส่วนกลางลง เป็นแนวทางที่ต่ำสุด

2.5 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ควรมีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ มีความถี่สูงสุด และควรมีสื่อให้ครบทุกสาระ เป็นแนวทางที่ต่ำสุด

คำสำคัญ: งานวิชาการ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าติ้ว ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน

Abstract

The purpose of this study was to examine the academic affairs implementation of Patueng Educational Networking Development Group, Mae Chan District, Chiang Rai Province under the Office of Primary Educational Service Chiang Rai Area 3. The populations included 124 participants consisting of 9 school administrators and 115 teachers from 9 schools. Research instrument was a series of questionnaires with 5 level – rating scale. The data were analyzed by mean and standard deviation. The findings are as follows. The academic affairs implementation conducted by Patueng Educational Networking Development Group, Mae Chan District, Office of Primary Educational Service Chiang Rai Area 3, in 5 aspects appeared as follows:

1. Overall, the academic affairs implementation of the schools appeared at a high level. When considering in each aspect, it was found that the assessment and evaluation was ranked at the top level, while learning management was ranked the second and supervision was at the lowest level.

2. The guidelines for implementing the academic affairs of the schools in Patueng Networking Development Group, Mae Chan District, Office of Primary Educational Service Chiang Rai Area 3 are summarized as follows:

2.1 On the curriculum management and development, the highest rank was on that the curricula are needed to be used in the appropriate time without any frequent change, while teacher training and development on curriculum design was ranked at the lowest level.

2.2 On the learning management, it appeared that the teacher's direct qualification in their majoring field was ranked on topic, while teaching management or having curricula corresponsive to the context of the schools for ethnic students in order to manage teaching and learning activities appropriate to the students' state was ranked

at the lowest level.

2.3 On the educational supervision, it was suggested that the supervisors need to understand the teaching staff's context and learners' environment which was ranked on top, while the teachers are needed to be trained on supervision was ranked at the lowest level.

2.4 On the assessment and evaluation, it was advised that the test design appropriate to learners' state was ranked on top, while the reduction of testing from central heading office was ranked at the lowest level.

2.5 On the educational technology development and promotion, the sufficient support of budget was ranked on top, while the preparation of teaching materials for every subject matter was ranked at the lowest level.

Keywords: Academic Affairs, Patung Educational Networking Development Group, School Administrator

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคมและประเทศชาติทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ และสังคมโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูป การศึกษา กำหนดเรื่องการจัดการศึกษาต้องให้ชุมชน บุคคล และท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และมีความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 43, 78, 79 และ 81 ในมาตรา 43 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนตามที่กฎหมายบัญญัติ ในมาตรา 78 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึง มาตรา 79 บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุง รักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน มาตรา 81 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการพัฒนาวិทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ตามที่สังคมให้ความคาดหวัง ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งกระจายอำนาจให้แก่โรงเรียน ให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหาร โดยจะทำให้โรงเรียนมีสภาพเป็นนิติบุคคล ให้มีรูปแบบการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อรองรับการกระจายอำนาจในงานวิชาการ การบริหารบุคคล งบประมาณและการบริหารทั่วไป ซึ่งจะเป็นการสร้างคามเข้มแข็งให้แก่โรงเรียน และโรงเรียนมีอิสระในการพัฒนากระบวนการบริหารการศึกษาให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียน และร่วมรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ชุมชนต้องการ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ทำให้การจัด

การศึกษาของโรงเรียนต้องมีการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนที่จะต้องร่วมมือกันในการปฏิบัติภารกิจ ให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามทิศทางที่โรงเรียนได้วางไว้ ทั้งนี้โรงเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนรับทราบและเสนอแนะแนวทาง ตลอดจนความต้องการและนำไปกำหนดแนวทางพัฒนาเยาวชนในพื้นที่บริการได้ตรงตามความต้องการของผู้ปกครองชุมชน และพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อจะสร้างให้นักเรียนเป็นคนที่รู้จักปัญหา สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมนอกจากนั้นต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวของผู้เรียน จะเกี่ยวข้องกับภารกิจด้านวิชาการของโรงเรียนเป็นสำคัญส่วนงานด้านอื่น ๆ จะเป็นส่วนสนับสนุนส่งเสริมงานด้านวิชาการให้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของโรงเรียนงานวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารและครูจะต้องยึดถือเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน งานวิชาการของโรงเรียนจะมีขอบเขตของภารกิจหลายด้าน ทำให้ความหมายของวิชาการโรงเรียนเป็นไปในทิศทางที่จะพัฒนานักเรียนได้หลายแนวทางดังนี้ กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 6) กล่าวว่า การดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษาหมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา โดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวัง ซึ่งประกอบด้วยงานหลาย ๆ ด้านเช่น งานเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และแนวความคิดในการปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาจะต้องนำหลักสูตรแกนกลางมาจัดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดขึ้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการในด้าน พฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่ การบริหารจัดการและ พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานในการปฏิบัติงานวิชาการของในโรงเรียนสังกัดกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่งอำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางให้กับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาดังนี้เป็นการศึกษาดำเนินงานวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และข้าราชการครู จำนวน 115 คน ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 รวมทั้งสิ้น 9 โรงเรียน รวมผู้บริหารสถานศึกษาและ ข้าราชการครูทั้งหมดทุกโรงเรียน จำนวน 124 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และจำนวนปีของประสบการณ์ เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท(Liker's Five Rating Scale) จำนวนข้อคำถามมี 49 ข้อ กำหนดเกณฑ์ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหา การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ระเบียบ หลักสูตร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการ

1.2 ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามขึ้นโดยศึกษาแนวคิดจากตำรา เอกสารระเบียบงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 เขียนแบบสอบถามฉบับร่างตามโครงสร้างเนื้อหา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา

- 1.4 นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.5 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจดูความเรียบร้อยถูกต้องอีกครั้ง
- 1.6 ปรับปรุงแบบสอบถามครั้งสุดท้าย เพื่อเป็นแบบฉบับจริงแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจัดพิมพ์ใหม่ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พร้อมเค้าโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ของ ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดเนื้อหาจริง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดเนื้อหาจริง
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่วัดเนื้อหาจริง

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความต้องการโดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

$$\frac{\sum R}{N} \text{ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ}$$

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยโดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

- 2.2 พิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ระดับ 0.67- 1.00 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปเรียบเรียงจัดพิมพ์ต้นฉบับใหม่ที่สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง
- 2.3 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว จำนวน 49 ข้อ ไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารและข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ที่ไม่ใช่ประชากร
- 2.4 นำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85
- 2.5 นำต้นฉบับที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปอัดสำเนา แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครู ในโรงเรียนสังกัดกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าติ้ว อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ที่เป็นประชากร
2. ทำหนังสือขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนช่วยแจกแบบสอบถามให้กับคณะครูในโรงเรียนที่เป็นประชากร

3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. ถ้ายังไม่ได้แบบสอบถามคืนผู้ศึกษาจะติดตามรวบรวมแบบสอบถามเอง จากประชากร 124 คน และได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Excel ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยหา ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

เกณฑ์การแปลความหมาย

เกณฑ์การแปลความหมายจาก ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวม ตามเกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\mu = 3.82$)

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเมื่อ

พิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาและสถานศึกษาประชุมทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานต่างสังกัดในเรื่องการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสถานศึกษาใช้ศูนย์การเรียนในการจัดการเรียนการสอน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศศูนย์การเรียนรู้อาเซียน ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.3 ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ และสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้มีการสังเกตการสอนของเพื่อนครูในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล และท่านได้นำผลจากการวัดและประเมินมาวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนของท่านโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.5 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาประเมินผลและนำผลการสรุปและประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอนของครู ไปวางแผนพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.6 สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง ในภาพรวมพบว่า มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การวัดผลและประเมินผลการศึกษาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนตลอดเวลา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผลนั้น ไม่ใช่เฉพาะการนำผลการวัดไปตัดสินได้-ตก หรือใครควรจะได้เกรดอะไรเท่านั้น แต่ควรนำผลการวัดและประเมินนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา เพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน หมายถึงการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูว่านักเรียนบกพร่องหรือไม่ เข้าใจในเรื่องใด ตอนใด แล้วครูพยายามสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ มีความเจริญงอกงามตามศักยภาพของตนเอง จุดมุ่งหมายข้อนี้สำคัญมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นปรัชญาการวัดผลการศึกษา

2. แนวทางในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าตึง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า

2.1 การดำเนินงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตร พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ นำผลสรุปการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตร การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน ประกอบด้วย การกำหนดกระบวนการและสาระการเรียนรู้การจัดเตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษามาสนับสนุนซึ่งสอดคล้องกับ มุทฺรสนธิ กวางทอง(2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावางอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่จันจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด เห็นว่าผู้บริหารได้วางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และประชุมคณะครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ส่วนปัญหาที่พบเพียงส่วนน้อย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร การใช้หลักสูตรไม่เป็นไปตามที่กำหนดได้ทำให้การใช้หลักสูตรไม่ได้ผลเท่าที่ควร และหลักสูตรบางหัวข้อไม่สอดคล้องกับการเรียน สำหรับข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารและครูควรมีการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการนำหลักสูตรมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในทุกด้าน ทุกสาระการเรียนรู้ และควรวิเคราะห์หลักสูตรในสาระ ที่ตนสอน และปรับเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ส่วนในด้านการประเมินผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดเห็นว่าผู้บริหารมีการวางแผนการประเมินผลการเรียนการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผล และนำผลที่ได้จากการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบมีเพียงส่วนน้อย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผล ส่วนข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ควรอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลผู้บริหารควรมีการกำกับติดตามการประเมินผล ควรประเมินผลตามสภาพจริงให้มากที่สุด และกำหนดแนวทาง การประเมินผลให้เป็นแนวทางเดียวกัน

2.2 การดำเนินงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการคือ จัดหาครูที่สอนให้ตรงตามความถนัด การสอนแบบรวมชั้นและบูรณาการ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดครูเข้าสอนตามความถนัด ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียน ได้จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญาตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน และมีจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตร ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการครูได้แจ้งจุดประสงค์มีการเรียนรู้แก่ผู้เรียนก่อนทำการสอน ได้จัดทำโครงการสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่เรียนแต่ละภาค จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงและแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ได้วัดและประเมินผลหลังการเรียนการสอน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อสอบ นำผลการนิเทศมาวางแผนเพื่อการเรียนการสอน

2.3 การดำเนินงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ควรจัดให้มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การชี้แนะ แนะนำ ความร่วมมือเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการ

ทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยส่งเสริมให้การศึกษา มีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอนตามความคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยส่วนสมชาย ไชยจินดา (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ไม่ได้นิเทศตามตารางที่กำหนดไว้ เพราะมีภาระงานอื่นมาก ความสับสนในเรื่องหลักสูตรซึ่งมี 2 หลักสูตร มีโครงสร้างเนื้อหาสาระของกลุ่มวิชาและการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรศึกษาเรื่องหลักสูตรให้เข้าใจและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

2.4 การดำเนินงานวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ควรนำผลการประเมินมาปรับแก้ไข ปรับปรุงการเรียนการสอน มีการวัดผลที่ครอบคลุมหลากหลายทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุผลในการเรียนและครูผู้สอนได้บรรลุผลในการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ใช้เครื่องมือวัดที่ดีและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สิริจิต หอจันทิก (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าการปฏิบัติงานวิชาการด้านวัดและประเมินผล ผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ได้กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานในการวัดและประเมินผลนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร

2.5 การดำเนินงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานวิชาการ คือ ควรจัดหาสื่อที่มีคุณภาพ ทันสมัย ครอบคลุม หลากหลาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การช่วยเหลือ จัดหา บริการ ส่งเสริมให้ครูผลิต ใช้ บำรุงรักษาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน เพื่อใช้ช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้เข้าใจบทเรียน เช่น สื่อมัลติมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์วิธีการ เทคนิค หรือกิจกรรม อย่างคุ้มค่า และรวมถึงแสวงหาวิทยากรในท้องถิ่นมาร่วมถ่ายทอดในการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อีกทั้ง ปราโมทย์ ธิศรี (2551) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนชนเผ่าศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนชนเผ่า ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावางในด้านสื่อและนวัตกรรมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อการสอนธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อการสอน ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน แต่บางส่วนเห็นว่าการรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อใช้ประกอบการสอน ในส่วนของปัญหาพบว่า ขาดแคลนงบประมาณในการสร้าง จัดหาสื่อและนวัตกรรม ครูขาดความรู้ทักษะในการผลิตสื่อและนวัตกรรมมีสื่อและนวัตกรรมน้อยไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมกับสภาพและความสนใจของนักเรียน สำหรับข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักแก่ครูในการผลิตสื่อ จัดงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุนและจัดหาสื่ออย่างเพียงพอในด้านการประเมินผลตามสภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาป่าดิ่งที่สำคัญดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ดัดต่อให้มีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการให้ความเห็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรมาให้ความรู้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรวางแผนและจัดท้าวัสตุดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรวางแผนการนิเทศและดำเนินการนิเทศให้เป็นระบบและต่อเนื่องจัดให้มีการประชุมระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อสรุปและประเมินการนิเทศทุกครั้งและแนะนำให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แก่ครูและบุคลากร
4. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรมีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงแก่ครู โดยตรวจหรือสนับสนุนให้มีการตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลของครูให้ครอบคลุมตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรวางแผนและดำเนินการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณในการจัดหาจัดซื้อสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการปรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาโดยอาจใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์หรือรูปแบบการประชุม เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาอื่น ถึงสภาพและเปรียบเทียบการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร.กัมพล ไชยนันท์อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ข้อคิดคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ให้ความรู้และแนวคิด ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านดังรายนามในภาคผนวก ก ที่ได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือและแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะครูใน กลุ่มเครือข่าย

พัฒนาการศึกษาป่าดิ่ง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ
ตอบแบบสอบถามจนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและ
ให้คำปรึกษาช่วยให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีความสำเร็จคุณค่าและคุณประโยชน์จาก
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2535). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ก.พล 1996.
- มธุรสณี กวางทอง. (2551). การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่
นาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมชาย ไชยจินดา (2547). การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สิริจิต หอจันทิก. (2550). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้า
อิสระ ศษ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปราโมทย์ ธิศรี. (2551). การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนชนเผ่าศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษาแม่สาว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Academic Affairs Performance of Education Opportunity Expansion School in

Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2

ศุภสุตา ชัยวงษ์^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²

Supasuta Chaiwong^{1*} and Kumpon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 14 คน และครูผู้สอนจำนวน 130 คน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 รวม 144 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. การศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากคือ สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนและออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ สถานศึกษาของท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ด้านการนิเทศภายใน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ สถานศึกษาของท่านมีการรายงานการประเมินผลการเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 สรุปได้ดังนี้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : nudang_deedee@hotmail.com

2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ควรให้คณะครู ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานและตัวชี้วัดก่อนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 ด้านการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบโดยให้คณะครูส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยอิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด

คำสำคัญ: การดำเนินงานวิชาการ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This Independent Study investigated academic Affairs Performance of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2. Population under study comprised 14 school administrators and 130 teachers who were in active duty at the above school in the 2014 academic year total of 144 people. Instrument used was a questionnaire with items asking about essentials of the topic. Collected data were then analyzed through applications of means and standard deviation.

The findings were summarized as follows:

1. In academic Affairs Performance of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2 was overall at a high level. Most respondents revealed that the school,

1.1 The curriculum and Curriculum Implementation was at a high level that the school analyzed and designed the content as well as activity-based school curriculum covered by core curriculum.

1.2 Learning for teaching management was at a high level that activities were consistent with the school curriculum.

1.3 Internal supervision was at a high level that arranged for collegial supervision activities.

1.4 Learning Evaluation was at a high level that the school was an evaluation report to related personnel.

2. Improving academic affairs performance of education. Most respondents revealed that should have;

2.1 teachers, administrators and related personnel meeting concerning the making for curriculum.

2.2 analyzing school curriculum, learning standards and indicator before preparation of the plan.

2.3 encouraged and supported teachers to perceive in internal supervision.

2.4 evaluation process should be systematically and let teachers participated in the evaluation of curriculum implementation based on learning standard and indicator.

Keywords: Affairs Performance of Education, improving academic affairs performance of education, Opportunity Expansion School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งสถานศึกษานั้นจะเห็นได้ว่า หัวใจของสถานศึกษาอยู่ที่การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 งานบริหารวิชาการซึ่งเป็นการบริหารที่สำคัญ และเป็นหัวใจต่อการปฏิรูปการศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการศึกษา วิธีการจัดการหรือการบริหารวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นทั้งนักบริหารและนักวิชาการ ด้วยเหตุว่างานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานการนิเทศภายใน งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ด้วยเหตุดังกล่าวการบริหารงานวิชาการนับเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียน เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน ถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน โรงเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการโรงเรียน ที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไปได้เป็นอย่างดี

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 33) ที่ให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เป็นตัวชี้วัด จัดอันดับมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (อ้างใน พงษ์สิริ สารเถื่อนแก้ว, 2549, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการ สรุปได้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา อีกทั้งได้อ้างการศึกษาของ สมิท และคนอื่น ๆ ให้ความเห็นถึงความสำคัญของ การบริหารงานวิชาการว่า การบริหารการศึกษาต้องรับผิดชอบ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม กับการบริหารโรงเรียน ดังนี้ งานบริหารวิชาการ ร้อยละ 40 งานในหน้าที่ทั่วไป ร้อยละ 5 งานบริหารบุคลากรที่เป็นผู้สอนและ ฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอน ร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน ร้อยละ 5 งานบริหารงานอาคารสถานที่ ร้อยละ 5 งานบริหารกิจกรรมนักเรียน ร้อยละ 20 งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ร้อยละ 5

งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู, 2553, หน้า 9)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในโรงเรียน การที่จะสร้างนักเรียนให้นักเรียนมีประสิทธิภาพ มีความรู้ มีคุณธรรม โรงเรียนจะดีขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการโรงเรียน ดังนั้นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2556 พบว่าโดยส่วนใหญ่โรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ 50 และบางรายวิชามีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 , 2556) ดังตาราง

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลต่างคะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 กับ ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 และผลการสอบระดับชาติ

วิชา	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET		ผลต่างของโรงเรียน	ผลคะแนนระดับประเทศ
	ปี 55	ปี 56	ปี 55-56	ปี 56
	ภาษาไทย	40.85	39.13	-1.72
สังคมศึกษา	38.47	35.25	-3.22	38.31
ภาษาอังกฤษ	31.35	28.58	-2.77	33.82
คณิต	30.98	38.22	7.24	41.95
วิทยาศาสตร์	35.87	34.38	-1.49	37.40
สุขศึกษา	52.01	59.03	7.02	61.69
ศิลปะ	48.86	42.41	-6.45	47.14
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	48.83	49.93	1.10	53.16
รวมเฉลี่ย	34.79	35.56	-0.29	44.81

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลต่างคะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-net ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2555 กับ ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และผล การสอบระดับชาติ

วิชา	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET		ผลต่างของโรงเรียน	ผลคะแนนระดับประเทศ
	ปี 55	ปี 56	ปี 55-56	ปี 56
	ภาษาไทย	50.19	41.48	-8.71
สังคมศึกษา	42.38	37.33	-5.05	39.37
ภาษาอังกฤษ	25.01	28.40	3.39	30.35
คณิต	24.16	22.84	-1.32	25.45
วิทยาศาสตร์	32.60	36.01	3.41	37.95
สุขศึกษา	60.82	57.54	-3.28	58.30
ศิลปะ	41.25	42.10	0.85	43.65
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	44.10	40.84	-3.26	44.46
รวมเฉลี่ย	34.90	33.05	-13.97	40.47

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนรู้ การนิเทศภายใน และการวัดผลและประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น ตลอดจนเพื่อใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ครั้งนี้ เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการและหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 14 คนและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 130 คน รวม 144 คน ในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น ซึ่งในแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) (มธุ สมเพชร, 2548, หน้า 3) โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียด และขอบเขตของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งศึกษาเอกสาร ตำรา วารสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสาร และการศึกษาที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
3. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ
5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ด้วยการนำแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมิน แล้วนำมา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนด ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้
6. นำแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้าจำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโป่งเหนือ โรงเรียนบ้านแม่ตะละ โรงเรียนดอยเวียงผาพิทยา โรงเรียนปางอ้ายห้วยชมพู โรงเรียนปางมะกาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ที่ไม่ใช่แหล่งข้อมูล จำนวน 30 คน นำไปหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับเท่ากับ .97
7. แก้ไขอีกครั้งแล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากประชากร 144 คน ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้ศึกษาได้ศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ทุกด้านมีสภาพดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีสภาพการดำเนินงานสูงสุด ($\mu = 4.16$) ($\sigma = 0.64$) รองลงมา ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.12$) ($\sigma = 0.68$) ด้านการนิเทศภายใน ($\mu = 4.09$) ($\sigma = 0.73$) และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ($\mu = 4.05$) ($\sigma = 0.73$) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนและออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านมีห้องพิเศษเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

1.3 ด้านการนิเทศภายใน ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานศึกษาของท่านเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษาของ

ท่านมีการรายงานการประเมินผลการเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาของท่านมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุด คือ ควรให้คณะครู ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ควรให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารระดับกลุ่มเครือข่ายได้วางแผนจัดทำหลักสูตร เพื่อให้การบริหารหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีความถี่ และร้อยละสูงสุด คือ ควรให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานและตัวชี้วัดก่อนการจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้หาความรู้เพิ่มเติม เช่น การอบรม ศึกษาดูงาน เป็นต้น

2.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการนิเทศภายใน พบว่า ข้อที่มีความถี่ และร้อยละสูงสุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ควรให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ

2.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละสูงสุด คือ ควรมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบโดยให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยอิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ควรมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

อภิปรายผลการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอ แม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ดังที่ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่นำเสนออภิปราย ดังนี้

1.1 ในการดำเนินงานวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการดำเนินงาน พบว่า สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนและออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หลักสูตรเป็นงานบริหารที่ผู้บริหาร คณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน และดำเนินการใช้หลักสูตรซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้ ยังเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านต่างๆ ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551, หน้า 35) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและการประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อีกทั้ง บรรพต สุวรรณประเสริฐ (อ้างใน พัชรินทร์ วงศ์ดีป, 2551, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของการวางแผนหลักสูตรไว้ว่า เป็นสิ่งที่ต้องกระทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรอาชีพต่าง ๆ

คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ช่วยกันตัดสินใจว่า โครงการใหม่ควรเพิ่มเข้ามาในหลักสูตรหรือไม่ โครงการเก่าควรตัดทิ้งหรือปรับปรุงเพื่อให้ใช้ได้ในการเรียนการสอนการวางแผนหลักสูตรเป็นแผนบุคลากรในโรงเรียนที่จะทำให้หลักสูตรปฏิบัติได้จริงในโรงเรียนและเป็นส่วนที่ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ครูต้องรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่ศึกษาในชั้นเรียน สิ่งที่คณะกรรมการวางแผนหลักสูตรจะใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ ควรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งรวมถึงการวัดและประเมินการประเมินผลกิจกรรมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อการใช้และการปรับปรุงหลักสูตรในชั้นต่อไปด้วย

1.2 ในการดำเนินงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ ผลการดำเนินงาน พบว่า สถานศึกษาของท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องคำนึงถึงสภาพผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ ความต้องการ ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเป็นอยู่และบริบทของคนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 25-26) กล่าวในข้อ 3) การออกแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนการสอน ซึ่งวัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนการสอนซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดพร้อมทั้ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนการสอนและมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (6) จัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

1.3 ในการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศภายในผลการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศภายในถือเป็นกระบวนการหรือวิธีการนิเทศบุคลากรในโรงเรียน การนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณาจารย์ พัฒนางานสร้างสรรค์การทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจะต้องทำอย่างมีขั้นตอนและกระบวนการ ถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง เพื่อพัฒนาครูในวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ Harris (อ้างใน สมชาย ไชยจินดา, 2547, หน้า 21) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศภายในที่เรียกว่า “POLCA” ไว้ในขั้นการวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางแผน โปรแกรมงาน สถานศึกษาของท่านเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงผลงานแก่เพื่อนครู สถานศึกษาของท่านสร้างความตระหนักให้ครูได้เห็นความสำคัญของการนิเทศภายใน ดังที่ หน่วย

ศึกษานิเทศก์ สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, ข. หน้า 52-53)กล่าวถึงหลักการการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาว่า มีหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังนี้ 1) การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศ 2) บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญ ในการดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครูของโรงเรียน และสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู 4) เป้าหมายสำคัญในการนิเทศคือ การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจหลักคือการสอน หรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำกับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า เป้าหมายสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนคือ การสร้างครูมืออาชีพ

1.4 ในการดำเนินงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาของท่านจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลของโรงเรียนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นระเบียบที่สถานศึกษาต้องถือเป็นกรอบให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า, 4) การจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ว่าสถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกรอบภาระงานและแนวปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้เป็นกระบวนการเดียวกัน สารของระเบียบดังกล่าวกำหนดบนพื้นฐานของนโยบายด้านการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักวิชาหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและแนวปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติม อันจะสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในกระบวนการดำเนินงานและสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย พร้อมทั้ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้พบ ว่า ควรให้คณะครูผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม โดยการปรึกษาหารือร่วมกัน ร่วมกันวางแผนและการดำเนินงานการใช้หลักสูตร ร่วมตัดสินใจ ทำงานอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ เพื่อประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ที่สอดคล้องกับ บรรพต สุวรรณประเสริฐ (อ้างใน พัชรินทร์ วงศ์ดีป, 2551, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของการวางแผนหลักสูตรไว้ว่า เป็นสิ่งที่ต้อง

กระทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรอาชีพต่าง ๆ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ช่วยกันตัดสินใจว่า โครงการใหม่ควรเพิ่มเข้ามาในหลักสูตรหรือไม่ โครงการเก่าควรตัดทิ้งหรือปรับปรุงเพื่อให้ใช้ได้ในการเรียนการสอนการวางแผนหลักสูตรเป็นแผนบุคลากรในโรงเรียนที่จะทำให้หลักสูตรปฏิบัติได้จริงในโรงเรียนและเป็นส่วนที่ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ครูต้องรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่ศึกษาในชั้นเรียน สิ่งที่คณะกรรมการวางแผนหลักสูตรจะใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ ควรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งรวมถึงการวัดและประเมินการประเมินผลกิจกรรมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อการใช้และการปรับปรุงหลักสูตรในชั้นต่อไปด้วย

2.2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ควรให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานและตัวชี้วัดก่อนการจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้นั้นแผนการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถือเป็นกิจกรรมที่ต้องไปใช้กับนักเรียน ครูผู้สอนต้องมีนำหลักสูตรสถานศึกษามาวิเคราะห์รวมทั้งมาตรฐานและตัวชี้วัดก่อนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน สมชาย ไชยจินดา, 2547, หน้า 5) ได้กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับเด็กและเด็กได้ปฏิบัติมากที่สุด นั่นคือเป็นกิจกรรมของเด็กโดยเด็กและเพื่อเด็ก ครูเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางตามที่แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนการสอนและคู่มือเสนอแนะไว้ เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม ครูเป็นเพียงผู้ควบคุมดูแลและแนะนำเพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา มีหลักการสอนตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา อีกทั้ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 25-26) กล่าวว่า ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

2.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการนิเทศภายใน พบว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศภายในเกิดขึ้นภายในโรงเรียนและเป็นการดำเนินงานกับคณะครู ทั้งนี้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการนิเทศภายใน ซึ่งสอดคล้องกับ ชารี มณีศรี (อ้างใน พงษ์สิริ สารเถื่อนแก้ว, 2549, หน้า 18) ได้กล่าวถึงการนิเทศภายในว่า คือ กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เป็นการร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักประชาธิปไตยในการนิเทศ ความสำเร็จของงานอยู่ที่ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูในด้านวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพตรง มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนนั่นคือ การพัฒนาคนและพัฒนางาน ส่วนโกวิท ประวาลพุกฤษ์ (อ้างใน สมชาย ไชยจินดา, 2547, หน้า 19) กล่าวถึงบทบาทของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศว่า การนิเทศที่ครอบคลุมย่อมมีทั้งการนิเทศภายนอกโรงเรียน และการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งมีระดับแตกต่างกันในภาระหน้าที่ ผู้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ต้องเข้าร่วมคิดร่วมทำ ร่วมวางแผน และช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด ส่วนผู้นิเทศภายนอก ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารระดับสำนักงานต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียน ก็ทำหน้าที่สนับสนุนกระตุ้นให้เกิดการนิเทศภายใน รวมทั้งเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนในด้านวิชาการต่าง ๆ รูปแบบใหม่ ๆ และแหล่งวิทยากรที่นำมาใช้เพิ่มพูนผลงานได้ บทบาทของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ จึงสรุปเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกัน

2.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ควรมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบโดยให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยอิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลแล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู ดังนั้นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและคณะครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 24-25) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพสถานศึกษา ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนการสอนของผู้เรียน จากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติตลอดจนการประเมินภายในและนอกสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องของหลักสูตรกับบริบทของโรงเรียน มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพบปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรนำมาปรับปรุง หาแนวทางแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนอุปกรณ์การจัดทำสื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน มีการสนับสนุนอุปกรณ์การจัดทำสื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการจัดทำนวัตกรรม

1.3 ด้านการนิเทศภายใน ควรมีการประเมินผลการนิเทศ และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการปฏิบัติตามนิเทศภายในเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และจัดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรมีการวิเคราะห์การวัดและประเมินผลให้ตรงตามเนื้อหาสาระหลักสูตร มีการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลให้ตรงตามจุดประสงค์ และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานในเขตการศึกษาที่อยู่ในเขตใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงาน
2. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานวิชาการตามที่ตั้งของสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาใน
พื้นที่พิเศษและสถานศึกษาในพื้นที่ปกติ
3. ควรมีการศึกษาเนื้อหารายละเอียดให้ครอบคลุมตามงานบริหารงานวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร. กัมพล ไชยพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษากิจกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ นายนิเรก หอมรส ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงผาวิทยา ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายวิรัตน์ สาณมิตร ศึกษาานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนการให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดามารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้แก่ผู้วิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).**หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร :
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2542). **พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). **การบริหารวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร.
- พงษ์สิริ สารเถื่อนแก้ว. (2549). **การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรินทร์ วงศ์ดีป. (2551). **การดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

มนู สมเพชร. (2548). สถิติ. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2555).

แผนปฏิบัติการประจำปี 2556. เชียงราย: กลุ่มนโยบายและแผน สพป.เชียงราย เขต 2

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2529). **การนิเทศการศึกษาโรงเรียน.**

เอกสารชุดนิเทศการศึกษาเล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือปฏิบัติงาน**

ข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง

ศึกษาธิการ. (2552). **เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สมชาย ไชยจินดา. (2547). **การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสัน**

ป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Affecting Parents' Decision to enroll their children in Child Development Centre under Subdistrict Administration Organization, Phan District, Chiangrai Province

สองเมือง ทรช่วย^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Songmuang Thonchuai^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และสถานะของผู้ปกครอง

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานะผู้ปกครองต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การตัดสินใจ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : twocity_tim@hotmail.com

Abstract

The purpose of research affecting Parents' decision to enroll their children in Child Development Centre under subdistrict Administration Organization, Phan district, Chiang district, Chiangrai province. The objective of this research, 1) to study on Parent' decision to enroll their children with the standard management in Child Development Centre under subdistrict Administration Organization, Phan district, Chiangrai province. 2) to compare the parents' decision to enroll their children with the standard management in Child Development Centre undet subdistrict Administion Organization, Phan distric, Chiangrai province, classified by gender, Educational background, occupation, and parental status.

The results revealed 1)The affecting factors on parents'decision to enroll their children in child Development centre under subdistrict Administration Organization,phan district ,Chiangrai Province. In whole and in high. The first one is human Second are the child Development centre's administration and the participation and supported form every parts. Third are the academic and the curriculum activities. Fourth is the Development network's support. Fifht are the buildings. Sixth are the environment and safety. 2) The hypothesis testing showed the parents' difference in gender, age, education background, occupation, income and parental status,to enroll their children in child Development Centre, Phan subdistrict, Chiangrai Province. A significantly different level. 05.

Keywords: decision, Child Development Center

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคต การศึกษาในระดับนี้จึงมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ เป็นผลสืบเนื่องมาจากมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองให้ความไว้วางใจและตัดสินใจนำบุตรหลานเข้าเรียน ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา แก่เด็กปฐมวัย อายุ 2-5 ขวบ ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ถ่ายโอนจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น, 2553)

เมื่อพิจารณาถึงสภาพสังคมปัจจุบันและความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีบทบาทอย่างมากต่อการเลือกสถานศึกษาให้กับบุตรหลานของตนนั้น ก็คือ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับปฐมวัยที่บุตรยังไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ สำหรับผู้ปกครองก็ต้องเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับบุตรหลานของตนโดยเฉพาะในด้านการศึกษา เพื่อให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด ฉะนั้นสิ่งที่ผู้ปกครองเลือกจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยใดบ้างที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญในการตัดสินใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษานั้น ๆ

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา สังกัดส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงห้า อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งปฏิบัติงานด้านการศึกษาของตำบล กอปรกับผู้บริหารท้องถิ่นของผู้วิจัยเคยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่า ผู้ปกครองที่มีความหลากหลายในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และสถานะผู้ปกครองให้ความสำคัญมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านใดเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจนำบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะได้ส่งเสริมและนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนา และคงมีผู้บริหารหลาย ๆ แห่งต้องการข้อมูลในลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองปกครอง และชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

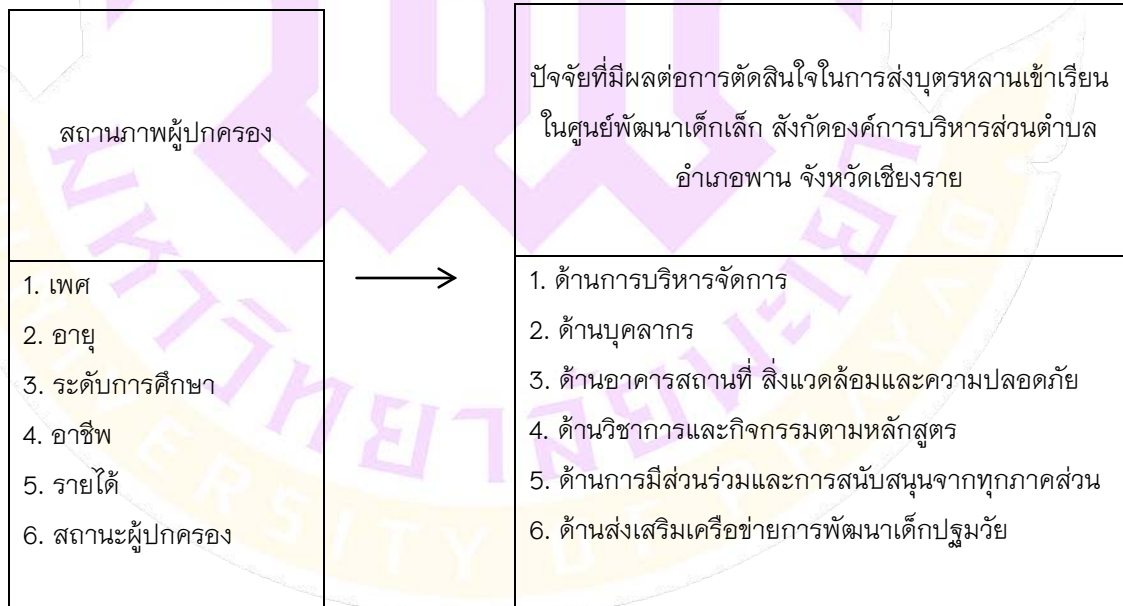
1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และสถานะของผู้ปกครอง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐาน

การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีความแตกต่างกันตามสภาพทั่วไป

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 14 ตำบล โดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 30 ศูนย์ จำนวน 1,135 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางสำเร็จรูปของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน โดยผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 342 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 อันดับ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้านดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) หรือความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม ที่มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ค่า.05 ขึ้นไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปกครองเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว นำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูล

2. การส่งและการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

2.1 ลงรหัสของแบบสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกตรวจสอบและติดตาม

2.2 การจัดส่งและเก็บแบบสอบถามผู้ศึกษานำแบบสอบถามส่งและเก็บยังองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งด้วยตนเอง

2.3 การเก็บแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยกำหนดวันส่งคืนอย่างชัดเจน

2.4 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 297 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 86.84 ซึ่งมากกว่าจำนวนที่เปิดจากตารางตารางสำเร็จรูปของเครชชีและมอร์แกน ด้วยเหตุผลที่ว่าให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกรอบที่ต้องการ และการใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยอาจทำให้ออกาสเกิดความคลาดเคลื่อนมีมาก การใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ทำให้ออกาสที่เกิดความคลาดเคลื่อนมีน้อย (กนกวรรณ เอี่ยมชัย, 2549 หน้า 102)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระทำกับข้อมูลดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ลงรหัสข้อมูลบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ (SPSS) ทั้งนี้ผู้วิจัยมีเกณฑ์ให้คะแนนของการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองแต่ละข้อ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5
มาก	มีค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 4
ปานกลาง	มีค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 3
น้อย	มีค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 2
น้อยที่สุด	มีค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 1

2. เกณฑ์การแปลผลคะแนนระดับการตัดสินใจ ใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบส (Best, 1970:190)ซึ่งแบ่งคะแนน เป็นช่วงๆ แต่ละช่วงมีความหมาย ดังนี้

- ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับมาก
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับน้อย
- ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

- 3.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 3.4 การเปรียบเทียบค่า t- test
- 3.5 การเปรียบเทียบ F-test

ผลการศึกษา

จากการศึกษาระดับการตามตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครองตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และสถานะผู้ปกครอง 1. ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 6 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ =4.09) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.02) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจาก ทุกภาคส่วน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.02) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.00) ด้านส่งเสริม

เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และ สถานะผู้ปกครอง พบว่า ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ ผู้ปกครองเพศชายกับหญิง ในการส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายจำแนกตามอายุ ช่วงอายุแตกต่างกันของผู้ปกครอง ทำให้ระดับการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายจำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ปกครองที่มีระดับ การศึกษาแตกต่างกัน ทำให้ระดับในการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายจำแนกตามอาชีพ ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันทำให้ระดับใน การตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระดับการ ตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายจำแนกตามรายได้ ผู้ปกครองมีรายได้แตกต่างกันทำให้ระดับในการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายจำแนกตาม สถานะผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีสถานะแตกต่างกันทำให้ระดับในการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอพาน ตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 6 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้าน การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนา เด็กปฐมวัย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง กับณัฐธยาน์ หาญรับ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองระดับก่อน ประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยและบริการ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามลำดับ สอดคล้องกับ ศรีธัญญา ชัยนุรัตน์ (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง สังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านผลการสอบ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบ สอดคล้องกับนิเทศฯ กลับแก้ว (2551) ได้ศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับหนึ่ง คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันในยุคปัจจุบัน มีสูงขึ้น การเลือกสถานศึกษาจึงมีความสำคัญมากในยุคนี้ ผู้ปกครองจึงให้ความสำคัญกับการพิจารณาข้อมูลในแต่ละด้าน ของสถานศึกษา เพื่อการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาที่ดีและเหมาะสมที่สุดให้กับบุตรหลานและเหมาะสมกับสภาพ ครอบครัวยุคใหม่ และการให้ความสำคัญกับปัจจัยในแต่ละด้านของแต่ละบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ซึ่งผลการศึกษาระดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญในแต่ละด้านอาจแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ สังคม เศรษฐกิจ โครงสร้างบริบทของครอบครัว พฤติกรรมของสมาชิกและครอบครัวที่ได้ยึดถือ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้และ สถานะผู้ปกครองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับบรมณี ศศิโสภา (2553) ทำการวิจัย การศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาลกับเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน อนุบาลในโรงเรียนรัฐบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับอมลสิริณ กัญชัย (2551) ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนางรอง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลาน เข้าศึกษาในโรงเรียนนางรอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลาน เข้าศึกษาในโรงเรียนนางรองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับรชชวัน สุวรรณดี (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ รายได้ และการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคล เช่น อิทธิพลทางครอบครัว อิทธิพลทางสังคม อิทธิพลทางวัฒนธรรม อิทธิพลทางเศรษฐกิจ และอิทธิพลทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอพาน ตามมาตรฐานการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 6 ด้านพบว่า ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ยสูงสุด

ดังนั้นหากจะเพิ่มแรงจูงใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานให้มาเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องให้ความสำคัญในเรื่องบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่า ในด้านนี้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญน้อย ซึ่งจริงๆ แล้วก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้พัฒนา ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในด้านอาคารสถานที่และความปลอดภัยเช่นกัน

3. การนำผลการศึกษาไปใช้ควรคำนึงถึงความแตกต่างตามสภาพบริบทของพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของด้านบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทรศนะของผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาบุคลากรต่อไป

2. ควรมีการทำการศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามสภาพจริงของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอนุเคราะห์ช่วยเหลือและชี้แนะ จาก ดร.ฐิติชัย รักบำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง**

ส่วนท้องถิ่น. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ณัฐธยาน์ หาญรับ. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อน**

ประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา

นิตยา กลับแก้ว. (2551). **การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.

รชตวัน สุวรรณดี. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

รมณีย์ ศศิโสภาส. (2553). **การศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาลกับเอกชน เขตบางเขนกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร, กรุงเทพมหานคร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สรินญา ชัยนุรัตน์. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2548). **องค์การและการจัดการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี :ชวนพิมพ์.
- อมลสิริณ ก้นชัย. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนางรอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Preparation For Participation in ASEAN Community of Schools in Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

สำเนียง โกพา^{1*} และกัมพล ไชยพันธ์²

Samniang Kopha^{1*} and Kampon chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1.เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2.เพื่อหาแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม อาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 150 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 150 คน รวม 300 คน การศึกษาในครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับและใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า

1. การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับ ประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนและการ เตรียมความพร้อมด้านนโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนตามลำดับ

2. แนวทางในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 คือสถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรอาเซียนให้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดทำในรูปแบบการบูรณาการ เนื้อหากับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : snkopa@gmail.com

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the preparation for participation in ASEAN community, 2) to study the guidelines for the preparation for participation of schools in Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3. The population consisted of 150 administrators and 150 head of academic teachers in the area. The instrument was a rating scale questionnaire 5 level. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results found were

1. The preparation of the schools was at a high level. The aspects studied found were the preparation in ASEAN community knowledge was at a high level whereas the preparation of learning management and the policy in education were lower respectively.

2. The guideline for the participation of the schools was the schools should have a course of ASEAN study or integrate the ASEAN study in various courses.

Keywords: The preparation for participation in ASEAN community

บทนำ

คำว่า“ASEAN”เป็นคำย่อของ “Association of Southeast Asian Nations” แปลเป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการ โดยกระทรวงการต่างประเทศของไทย ว่า “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เป็นที่มาของชื่อ “ASEAN” และคำว่า “ประชาคมอาเซียน”(ASEAN Community) เป็นการสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองของทั้งสิบรัฐสมาชิกอาเซียน อยู่ร่วมกันอย่างฉันญาติมิตรในครอบครัวเดียวกัน หรือเป็นเพื่อนร่วมชุมชนคนหมู่บ้านเดียวกัน ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทยอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และ กัมพูชา วัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียนนั้นประกอบด้วยความร่วมมือใน 3 เสาหลัก (Pillars) ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ 1.ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) 2.ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และ 3.ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1-2)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน ได้มีการกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน พ.ศ.2558 ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 หน้า 4)

อนึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน และในภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและภูมิภาค เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 17-19)

สำหรับการเตรียมความพร้อมสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษาให้ประเทศไทยเป็น Education Hub ของกระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้ เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ต้องเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน เพราะมีหน้าที่สำคัญในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาในสังกัดมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2556, หน้า 47-50)

สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนพร้อมเข้าสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน อีกทั้งการเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษา การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร ครู และที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนานักเรียน ซึ่งการที่สถานศึกษาจะสามารถพัฒนาการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สถานศึกษาเข้าสู่อาเซียนอย่างมีคุณภาพนั้นต้องอาศัยกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างเป็นระบบเป็นสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานให้การเตรียมความพร้อมดังกล่าวของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายมากที่สุด

จากเป้าหมายความสำคัญของอาเซียนและนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ทำให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เรียน จำเป็นต้องปรับตัวและปรับบทบาทในการเตรียมนักเรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2558

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งอาศัยเทคนิคทางสถิติมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 150 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 150 คน รวม 300 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 3 ด้านจำนวน 26 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของ Likert Scale

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด(Open-ended Question) เกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จากเอกสารบทความ ตำรา รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้ง 3 ด้าน คือ

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

3. ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุม การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาและการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้น วัดตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้น วัดตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

ให้คะแนน -1 เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับหลักการโดยใช้สูตร ดังนี้
(ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 249)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความต้องการ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 15 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 15 คน รวม 30 คน ในสถานศึกษาเขตตำบลนางแลและเขตตำบลบ้านดู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตอธิบดีวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับสถานศึกษาผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ฉบับ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 300 ชุด ได้รับคืน จำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตามจำนวนประชากรและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล
5. จัดทำหนังสือขอบคุณถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลังการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาดังนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละหาค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 แนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นคำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษา จำนวน 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

2. ผลการหาแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การดำเนินงานในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง

1.3 การเตรียมความพร้อมด้านจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก

2. แนวทางในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงาน

เพื่อเตรียมความพร้อมคือสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาความรู้เรื่องอาเซียนโดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเข้ารับการอบรม สัมมนา (ศึกษาดูงาน) และสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสี่ยงตามสายให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ค่าความถี่ต่ำสุด

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมคือสถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรอาเซียนให้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดทำในรูปแบบการบูรณาการเนื้อหาเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ มีค่าความถี่สูงสุด และสถานศึกษาควรจัดประชุมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาชี้แจงและให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีค่าความถี่ต่ำสุด

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมคือควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ มีค่าความถี่สูงสุด และครูผู้สอนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปสู่การสอนอย่างต่อเนื่องมีค่าความถี่ต่ำสุด

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การดำเนินงานในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

1.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน พบว่าในสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ศรีงาม(2555) ซึ่งได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษพบว่าแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษควรให้ความสำคัญกับการจัดครูและบุคลากรในโรงเรียน ให้ได้เข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ตลอดจนศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จใน การจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษา ควรจัดให้มีโรงเรียนต้นแบบเป็นโรงเรียนแกนนำเพื่อจัดการความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายได้เรียนรู้และใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการจัดทำหลักสูตรเน้นอาเซียนในกลุ่มสาระต่าง ๆ หรือบูรณาการในบางรายวิชา เช่น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหรือภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และควรจัดให้มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางหรือสอดแทรก เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนผลิตสื่อ เช่น แผ่นพับความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับ Skinner, 1965, p 305) ได้กล่าวว่าความพร้อมเป็นรากฐานและแนวโน้มของบุคคล การที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมและความไม่พร้อม บุคคลที่มีความพร้อมอย่างดีจะทำงานด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ส่วนบุคคลที่ไม่พร้อมย่อมเปรียบเสมือนถูกบังคับให้ทำงาน การทำงานนั้นจึงไม่ประสบความสำเร็จ และดลिन กิจสมัย (2548, หน้า 26) ได้กล่าวไว้ว่าความพร้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนบุคคลให้สามารถทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างต่อไปได้

1.2 การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านนโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน พบว่าในสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารงานในสถานศึกษาทั้ง 4 งาน มีภาระงานที่ต้องดำเนินงานเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การดำเนินงานการเตรียมความพร้อมด้านนโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนขาดความต่อเนื่อง ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานดังกล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 79-85) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของบุคคลที่มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลคุณภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียน ผู้มีคุณสมบัติและมีกระบวนการทิศทางการทำให้เห็นภาพความสำเร็จ ประกอบด้วยบุคคลและองค์กรหลายกลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาการ หลักสูตรนวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้อาเซียนศึกษาและสนับสนุนให้มีทั้งในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปลูกฝังความเป็นชาติไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นตัวตนของคนไทย มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย อย่างเป็นมิตร มีการวิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงานทุกด้าน และรายงานผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นปัจจุบัน และต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดพลังขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำไย บุตรน้ำเพชร (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอย่างทอง พบว่าปัญหาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านวัสดุสิ่งของสูงสุด ด้านการจัดการเรียนรู้ มีปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการสูงสุด ด้านการนิเทศภายใน มีปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านเงินสูงสุด และด้านการติดตามและประเมินผลมีปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการสูงสุด และแนวทางการแก้ไขปัญหาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาควรจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ด้านการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรอาเซียน จัดหาสื่อ และพัฒนาครูให้มีความรู้ ด้านการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อวางแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และหลากหลาย และ ด้านการติดตามและประเมินผล สถานศึกษาควรจัดทำตัวชี้วัดการประเมินและนำไปติดตามและประเมินผลอย่างใกล้ชิด

1.3 การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน พบว่าในสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือครู โดยเน้นให้ครูเริ่มจากการวิเคราะห์ตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียน ให้มีความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงกับอาเซียนที่จะต้องเผชิญในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์วัชรระ ดวงศรี (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าแนวทางการเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 คือ 1) ครูควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 2) ครูควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีความต้องการรับบริการ 3) ครูต้องรู้จักสร้างองค์ความรู้และให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สร้างและพัฒนาวัตกรรมใหม่ๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลง 4) ครูควรให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนกำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน และปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อการบรรลุเป้าหมายของการทำงานได้ 5) ครูต้องเสียสละ อุทิศตนเพื่อการจัดการศึกษา และรู้จักวางแผนในการปฏิบัติหน้าที่ 6) ครูควรสร้างและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิธีการสอนที่หลากหลาย พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 7) โรงเรียนต้องพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ 8) ครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียน 9) ครูจะต้องวางแผนในการทบทวนและประเมิน การวิจัย รวมทั้งดำเนินการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียน และควรมีการนำผลการวิจัยที่เกิดขึ้นมาใช้เพื่อการพัฒนาอย่างจริงจัง 10) ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่นโดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 11) ครูควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และควรที่จะประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี

2. แนวทางในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนพบว่าแนวทางที่ พบมากในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมคือสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาความรู้เรื่องอาเซียนโดยการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองและเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าตัวชี้วัดคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในประชาคมอาเซียนนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ศรีงาม (2555) ซึ่งได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ได้เสนอแนวการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษว่าควรให้ความสำคัญกับการจัดครูและบุคลากรในโรงเรียน ให้ได้เข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ตลอดจนศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษา ควรจัดให้มีโรงเรียนต้นแบบเป็นโรงเรียนแกนนำเพื่อจัดการความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่าย ได้เรียนรู้และใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการจัดทำหลักสูตรเน้นอาเซียนในกลุ่มสาระต่าง ๆ หรือบูรณาการในบางรายวิชา เช่น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหรือภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และควรจัดให้มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางหรือสอดแทรกเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนผลิตสื่อ เช่น แผ่นพับความรู้เรื่องอาเซียน และเผยแพร่ให้กับคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมคือสถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรอาเซียนให้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดทำในรูปแบบการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของแต่ละชั้นปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำใย บุตรน้ำเพชร (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ด้านการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรอาเซียน จัดหาสื่อ และพัฒนาครูให้มีความรู้ ด้านการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อวางแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย และด้านการติดตามและประเมินผลสถานศึกษาควรจัดทำตัวชี้วัดการประเมินและนำไปติดตามและประเมินผลอย่างใกล้ชิด และราตรี ศรีงาม(2555) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ได้เสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าควรจัดให้มีโรงเรียนต้นแบบเป็นโรงเรียนแกนนำเพื่อจัดการความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายได้เรียนรู้และใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการจัดการจัดทำหลักสูตรเน้นอาเซียนในกลุ่มสาระต่างๆ หรือบูรณาการในบางรายวิชา เช่น สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หรือภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และควรจัดให้มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางหรือสอดแทรกเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนผลิตสื่อ เช่น แผ่นพับความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน

2.3 การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมคือควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ มีความถี่สูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผลการเรียนรู้มีคุณภาพ เพราะการทำแผนการจัดการเรียนรู้นั้นครูผู้สอนได้เตรียมการล่วงหน้าด้วยตนเอง จึงมีแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน การเตรียมตัวล่วงหน้าโดยการจัดทำแผนการเรียนรู้ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์วัชระ ดวงศรี (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าแนวทางการเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 คือ 1) ครูควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 2) ครูควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีความต้องการรับบริการ 3) ครูต้องรู้จักสร้างองค์ความรู้ และให้ความสำคัญของกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สร้างและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลง 4) ครูควรการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนกำลังใจแก่เพื่อน

ร่วมงาน และปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อการบรรลุเป้าหมายของการทำงานได้ 5) ครูต้องเสียสละ อุทิศตนเพื่อการจัดการศึกษา และรู้จักวางแผนในการปฏิบัติหน้าที่ 6) ครูควรสร้างและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการวิธีการสอนที่หลากหลาย พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 7) โรงเรียนต้องพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบและมี ประสิทธิภาพ 8) ครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้ของนักเรียน 9) ครูจะต้องวางแผนในการทาวิจัยและ ดำเนินการวิจัย รวมทั้งดำเนินการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียน และควรมีการนำผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนำไปใช้เพื่อ การพัฒนาอย่างจริงจัง 10) ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับ ผู้อื่นโดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 11) ครูควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่าย ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และครูที่จะประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ สามารถใช้บริการได้ ตลอดเวลา โดยนำเอาระบบสารสนเทศด้านเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มีความสะดวก รวดเร็ว และความรู้มีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนเข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ ก่อให้เกิดความ พร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับประชาอาเซียน

2. สถานศึกษาควรปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโดยบรรจุหลักสูตรอาเซียนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือ จัดทำในรูปแบบการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามประเมินผลการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในรูปแบบของการวิจัยเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. ควรมีการศึกษาการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรอาเซียนในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับประเทศ สมาชิกในอาเซียน และเพื่อให้นักเรียนพร้อมเข้าแข่งขันในตลาดแรงงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคตได้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาดิฉันครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.กัมพล ไชยพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษาดิฉันนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นางสาวสมจิต กัลยณกุล ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่ธารทองและนางเครือวัลย์ ดงपालี ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการศึกษาเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อน ๆ ทุกคนสำหรับความห่วงใยช่วยเหลือจนทำให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินการศึกษาดิฉันนี้จนสำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ดลีน กิจสมัย. (2548). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: รวมสาสน์.

ราตรี สิงาม. (2555). **การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมเพื่อการพัฒนา.อุบลราชธานี:

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ลำไย บุตรน้ำเพชร. (2557). **การศึกษากการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้อุปประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง**.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

วงค์วัชระ ดวงศรี. (2556). **การเตรียมความพร้อมครูเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (3 พฤษภาคม 2556). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2556**.

สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2557, จาก http://www.cr3.go.th/cr3-ew/home/read_news.php?n_id=79.

Skinner, (1965). **Educational Psychology New York** :Prentice Hall Inc.

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง)ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Readiness Preparation for Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy Schools Assessments (Sufficiency Schools) Elementary Level under Phayao Educational Service Area Office 2

ภาณุพงษ์ ต๊ะอ้าย^{1*} และสุนทร คล้ายอ้า²
Phanuphong Ta-ai^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ชุดที่ 2 สำหรับครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง และชุดที่ 3 สำหรับครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 253 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 47 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ผลการศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการเตรียมความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับการเตรียมความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และครูผู้สอนมีระดับการเตรียมความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nuikung.15@gmail.com

2. ผลการศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูควรมีส่วนร่วมในการวางแผน/โครงการ/กิจกรรมที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ชุดที่ 2 สำหรับครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ศึกษาลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานศึกษาต้นแบบหรือสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินแล้วนำมาประยุกต์เข้ากับบริบทของสถานศึกษาตนเอง จัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น ชุดที่ 3 สำหรับครูผู้สอน ได้แก่ จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตได้อย่างพอเพียงโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในกิจกรรมต่าง ๆ

การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ระหว่างครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและครูผู้สอน พบว่า ด้านลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน

คำสำคัญ: การประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง), สถานศึกษาพอเพียง

Abstract

The aims of Study was to study readiness reparation levels and suggests for Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy Schools Assessments (Sufficiency Schools) Elementary Level under Phayao Educational Service Area Office 2 as perceives by personal classified by educational positions were in group 1 was school directors, group 2 was sufficiency economy's leader teachers, group 3 was teachers. The all of samples were 253 that classified in 3 groups were 47 school directors, 47 sufficiency economy's leader teachers and 159 teachers. The research instruments were checklist and opened-end questionnaires. Data were frequency, percentage, mean, standard deviation and content – analysis.

The main Independent study findings were summarized as follows:

1. The study of readiness reparation level for Sufficiency Schools assessments as perceives by personal classified by educational positions were Group 1 was the school directors as a whole and in the most aspects was at the high level were School arrangements, human resource developments arrangements was at the high level. Group 2 was the sufficiency economy's leader teachers as a whole and in the all aspects were at the high levels were the student development activity arrangements, curriculum and learning activity arrangements. Group 3 was the teacher as a whole and in the all aspects were at the medium levels were the student development activity arrangements and the curriculum and learning activity arrangements.

2. The suggests of Sufficiency Schools assessments as perceives by personal classified by educational positions were Group 1 was the school directors suggested to School directors and teachers should participated to make planning, projecting, activities which integrated with philosophy of sufficiency economy, followed up, check and control in every procedures. Group 2 was the sufficiency economy's leader teachers suggested to observed curriculum and learning activities form the school where have passed Learning Activities And Administration Of Sufficiency Economy Schools Assessments (Sufficiency Schools) in order to adapted to own school's context after that make lesson units and lesson plans that integrated with Philosophy of sufficiency economy. Group 3 was the teacher suggested to make activities both in the classroom and out of school to teach the students to sufficiency living by integrated learning and activity with philosophy of sufficiency economy.

The comparison of readiness reparation levels for Sufficiency Schools between sufficiency economy's leader teachers and teachers in curriculum and learning activity arrangements were economy's leader teachers had more readiness reparation level than teachers and in the student development activity arrangements were economy's leader teachers had more readiness reparation level than teachers.

Keywords: Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy Schools Assessments (Sufficiency Schools) Elementary Level, Sufficiency Schools.

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมาแนวคิดในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติ แนวทางหนึ่งคือการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ได้ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดเป็นเวลายาวนานกว่า 25 ปีโดยเชื่อว่าหากนำปรัชญาดังกล่าวมา ปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐก็จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการ แก้ ปัญหาเศรษฐกิจของชาติให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจและนำพาประเทศชาติไปสู่ความมั่นคงและความมั่งคั่งได้ (สกุลรัตน์ กมฺพาคม, 2550, หน้า 1)

รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาของชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และสอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาซึ่งดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาตั้งแต่ปี 2549 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาจัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 – 2556 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 6) โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งในสังกัดดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นสถานศึกษาพอเพียงภายในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2557 – 2560 (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2558, หน้า 15) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพะเยาเขต 2 มีเป้าหมายที่จะให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2557 โดยตั้งเป้าหมายให้สถานศึกษา ในสังกัดที่ยังไม่ได้รับการประเมินและสถานศึกษาที่มีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ในการประเมินปีการศึกษา 2556 ให้เข้ารับการประเมินและผ่านการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียง

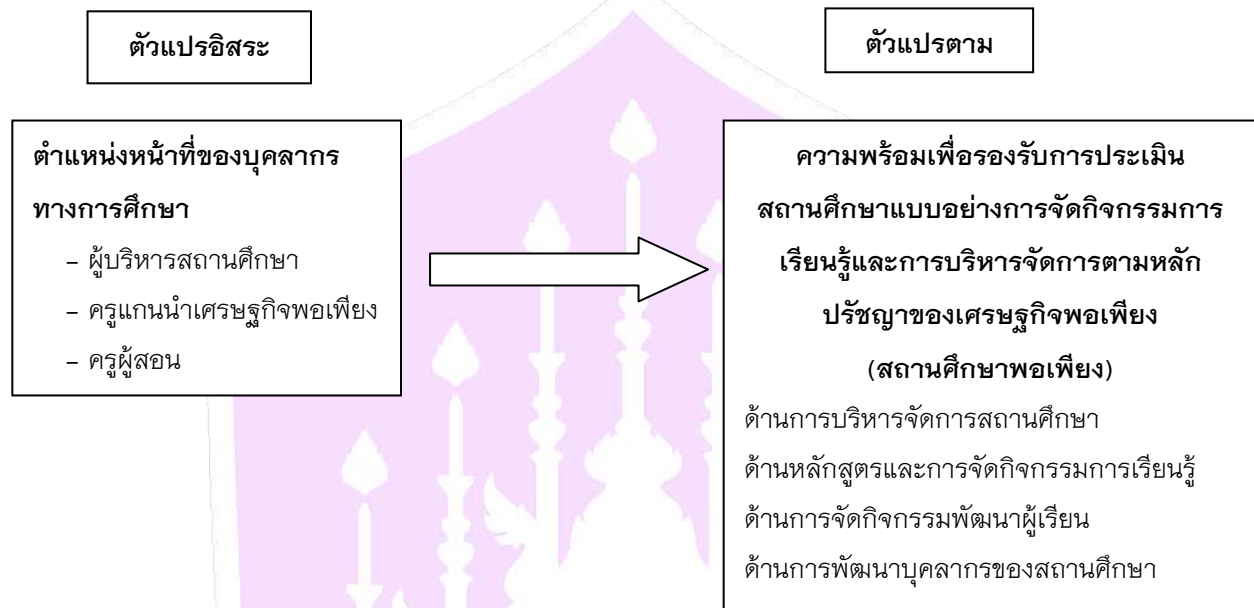
การประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง)ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(คู่มือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554 - 2556 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1) นั้นเป็นการประเมินระดับคุณภาพ/การปฏิบัติของสถานศึกษาใน 5 ด้านโดยแบ่งเป็น ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ซึ่งการจะผ่านประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียงคือ คะแนนเฉลี่ยของแต่ละด้านได้คะแนนตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ทั้ง 5 ด้าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และเขตการศึกษาอื่น ๆ รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาในระดับเดียวกัน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. ศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 253 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 47 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 3 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการเตรียมความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับการเตรียมความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และครูผู้สอนมีระดับการเตรียมความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูควรมีส่วนร่วมในการวางแผน/โครงการ/กิจกรรมที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ชุดที่ 2 สำหรับครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ควรศึกษาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานศึกษาต้นแบบหรือสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินแล้วนำมาประยุกต์เข้ากับบริบทของสถานศึกษาตนเอง จัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น ชุดที่ 3 สำหรับครูผู้สอน ได้แก่ จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตได้อย่างพอเพียงโดยบูรณาการ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในกิจกรรมต่าง ๆ

การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ระหว่างครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและครูผู้สอน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

พบว่าสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 44 คน คิดเป็นร้อยละ 93.6 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท 34 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3

1.2 ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

พบว่าสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี 33 คน คิดเป็นร้อยละ 70.2

1.3 ครูผู้สอน

พบว่าสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 115 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี 79 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี 119 คน คิดเป็นร้อยละ 74.8

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

พบว่า ระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการเตรียมความพร้อมในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านสูงสุดได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

2.2 ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

พบว่า ระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการเตรียมความพร้อมในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.3 ครูผู้สอน

พบว่า ระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ระหว่างครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและครูผู้สอน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูควรมีส่วนร่วมในการวางแผน/โครงการ/กิจกรรม ผู้บริหารควรติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมการขับเคลื่อน ดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารควรนำคณะครูและบุคลากรของสถานศึกษา ศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบ

3.2 ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษาควรศึกษาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานศึกษาดั้งเดิมหรือสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินแล้วนำมาประยุกต์เข้ากับบริบทของสถานศึกษาตนเอง

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ควรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง จัดทำแผนงาน โครงการที่สอดคล้องหรือเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจนและครอบคลุม

3.3 ครูผู้สอน

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาตนเอง

ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรจัดทำแผน/โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ โดยสอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติให้ครบทุกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินงาน แผนงาน โครงการด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนวัตน์ ทองน้อย (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดลำกระดาน สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารจัดการสถานให้ประสบความสำเร็จจะต้องพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อที่จะได้นำความรู้ ความเข้าใจเหล่านั้นไปถ่ายทอด เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร จงเพียร (2556 : 131) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า โดยรวมและรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

2. ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรให้ความสำคัญและดำเนินการปรับปรุง พัฒนา ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสภาพของปัญหาตลอดจนหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาเกี่ยวกับผู้เรียนซึ่งสอดคล้องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 78 และมาตรา 83 (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2554, หน้า 44) ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้ทุกภาคส่วนในสังคมไทยร่วมกันน้อมนำหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรียนรู้ โดยรวมอยู่ในมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและคณะครูควรร่วมมือกันในการจัดทำแผนงาน โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้ผู้เรียนใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและบริบทของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา ธนสารมงคลกุล (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประทุมสุรณีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ครูผู้สอน

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนพฤติกรรมผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนสภาพปัญหาผู้เรียนที่มีผลกระทบทั้งต่อทางบวกและ

ลบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหาแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือจากคณะครูซึ่งไม่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2557 – 2560 (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2558, หน้า 15) ที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้น ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและเยาวชนของชาติ และประชาชนมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง เป็นสถานศึกษาพอเพียง บุคคลพอเพียง การพัฒนาแบบอย่างที่เป็นเลิศ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาชีพครู การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปฐมวัยและสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนตามศักยภาพซึ่งไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พ.ศ. 2550 – 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 6) ที่จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนโดยสอดแทรกทั้งในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ระดับบุคคลและครอบครัว

การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ระหว่างครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและครูผู้สอน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและคอยกำกับ ดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้มีความพร้อมในการรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงมากกว่าครูผู้สอนในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พ.ศ. 2550 – 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 4) ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนโดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสอดแทรกทั้งในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ระดับบุคคลและครอบครัว สามารถนำไปประยุกต์ใช้นำไปขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ระหว่างครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงและครูผู้สอนพบว่าด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีการเตรียมความพร้อมมากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญตามหลักสูตรซึ่งครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงต้องเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะครูในสถานศึกษาของตนให้ทราบและตระหนักในความสำคัญ แนวทางในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปเผยแพร่ต่อไปยังครอบครัวชุมชนซึ่งสอดคล้อง

กับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2554, หน้า 3) ที่กล่าวว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกายความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรติดตามผล แผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริม การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจ หน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามมา ปรับปรุง พัฒนา การดำเนินโครงการ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร

1.2 ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรจัดทำมีแผนงาน โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะ“อยู่อย่างพอเพียง”และนำผลการติดตามมาปรับปรุงพัฒนา

1.3 ครูผู้สอน

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของ ผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.1 ควรศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.1.2 ควรศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายรับการ ประเมิน ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.2 ครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมของครูแกนนำเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.3 ครูผู้สอน

2.3.1 ควรศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายรับการประเมินปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.3.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญ คือ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา นาย เจตน์ วงษ์ชัยเรืองศรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านทุ่งกล้วย และนายพงศธร ช่างปิดศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ทั้งนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ทั้งนี้ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ขอมอบแด่ครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้มีความรู้และผู้มีพระคุณทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2554 - 2556. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

ธีรพงษ์ มหาวีโร. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554). กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นวรรตน์ ทองน้อย. (2553). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนวัดลำกะदान
สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม,
กรุงเทพฯ.
- วิยะดา ธนสารมงคลกุล (2551). การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
ประทุมมสุรณี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สกุศลรัตน์ กุมพทาศ. การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สุนทร จงเพียร. (2556). การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2550 – 2554). กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2554 – 2556). กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2558). แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2558 – 2560). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2554). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
เลขาธิการวุฒิสภา.

การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Preparation of the earthquake disaster under the Department of Local Government schools, in Phan District, Chiang Rai

เอกชัย ยาวิลาศ^{1*} และสุชาติ ลีตระกูล²
Akekachai Yawilas^{1*} and Suchart Leetagoon²

บทคัดย่อ

การศึกษาการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย รวมทั้งหมด 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร

ปัญหาการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย คือ ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว และปัญหางบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

ข้อเสนอแนะการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนโรงเรียนในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ทั้งด้านผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณ รวมไปถึงการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author :

คำสำคัญ : การเตรียมความพร้อม, ภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

Abstract

This research is to study Status of the Preparation of the earthquake disaster under the Department of Local Government schools, in Phan, Chiang Rai. Objective is to evaluate the preparedness for disasters from earthquakes and to study the problems and suggestions to prepare for disasters from earthquakes under the Department of Local Government schools, in Phan, Chiang Rai. The populations used in this study were the administrators and teachers in the school under the Department of Local Government schools, in Phan, Chiang Rai. In addition of 4 schools with a total of 70 people by method used in this study was a questionnaire. The researcher collected data manually to perform data analysis on a PC. Complete stats program by using the Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The results showed that the preparation for disasters from earthquakes under the Department of Local Government school, in Phan, Chiang Rai. The overall personnel Administrator and teacher got a moderating. The side with the highest average is followed by the majority of the teaching. The side with the lowest average is Personal Development

Problems preparation for disasters from earthquakes under the Department of Local Government school, in Phan, Chiang Rai. Is the shortage of experts in preparing for disasters from the earthquakes.

Suggestions to prepare for disasters under the Department of Local Government school, in Phan, Chiang Rai is the authorities concerned should support the school for disasters not only the budget experts, but also including training activities to prepare for disasters from the earthquakes.

Keywords : Preparation of the earthquake disaster.

บทนำ

แผ่นดินไหว เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เกิดจากการเคลื่อนตัวโดยฉับพลันของเปลือกโลกส่วนใหญ่ แผ่นดินไหวมักเกิดตรงบริเวณขอบของแผ่นเปลือกโลกเป็นแนวแผ่นดินไหวของโลกการเคลื่อนตัวดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากชั้นหินหลอมละลายที่อยู่ภายใต้เปลือกโลกได้รับพลังงานความร้อนจากแกนโลก และลอยตัวผลักดันให้เปลือกโลกตอนบนตลอดเวลา ทำให้เปลือกโลกแต่ละชั้นมีการเคลื่อนที่ในทิศทางต่าง ๆ กันพร้อมกับสะสมพลังงานไว้ภายในบริเวณขอบของชั้นเปลือกโลกจึงเป็นส่วนที่ชนกันเสียดสีกันหรือแยกจากกันหากบริเวณขอบของชั้นเปลือกโลกใด ๆ ไม่ผ่านหรืออยู่ใกล้กับประเทศใดประเทศนั้นก็จะมีความเสี่ยงต่อกภัยแผ่นดินไหวสูง เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฟิลิปปินส์ประเทศอินโดนีเซีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น นอกจากนี้พลังที่สะสมในเปลือกโลกถูกส่งผ่านไปยังเปลือกโลกพื้นของทวีป ตรงบริเวณรอยร้าวของหินใต้พื้นโลกที่เรียกว่า "รอยเลื่อน" เมื่อระนาบ รอยร้าวที่ประกบกันอยู่ได้รับแรงอัดมาก ๆ ก็จะทำให้รอยเลื่อนมีการเคลื่อนตัวอย่างฉับพลันเกิดเป็น แผ่นดินไหวเช่นเดียวกัน

ทุกปีมีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นหลายพันครั้งกระจายทั่วโลกตามแนวรอยเลื่อนที่ยังคงมีพลังบางเหตุการณ์ได้สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล สำหรับตัวอย่างเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่สร้างความเสียหายที่สุดที่เคยบันทึกได้ในประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันได้แก่ (วิชาการไทย, 2558, หน้า <http://www.geothai.net/big-earthquakes/>)

1. แผ่นดินไหวนิวแมดริด (1811 New Madrid Earthquake) เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2354 เกิดจากรอยเลื่อนนิวแมดริด (New Madrid fault) อยู่ใกล้กับเขตติดต่อของรัฐมิสซูรีเคนทักกี อาร์คันซอ และเทนเนสซี ได้ก่อให้เกิดแผ่นดินไหวแมกนิจูดประมาณ 7.7 โดยแรงสั่นสะเทือนทำให้ระฆังของโบสถ์ในบอสตันที่อยู่ห่างออกไปถึง 2,400 กิโลเมตรแกว่งและส่งเสียงดัง นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลันคือพื้นดินถูกยกขึ้นจนแม่น้ำมิสซิสซิปปีไหลย้อนขึ้นทางต้นน้ำโซคติที่บริเวณนั้นมีประชากรเบาบางจึงมีคนเสียชีวิตน้อยเพียงรายเดียวและทรัพย์สินเสียหายอีกเล็กน้อย

2. แผ่นดินไหวซานฟรานซิสโก (1906 San Francisco Earthquake) เมื่อ 18 เมษายน พ.ศ.2449 แผ่นดินไหวแมกนิจูด 7.9 จากการขยับตัวของรอยเลื่อนซานแอนเดรียส (San Andres fault) ได้ถล่มโครงสร้างอาคารบ้านเรือนในเขตพื้นที่เบย์แอเรีย (Bay Area) ระบบท่อน้ำถูกทำลาย และวางรถไฟไฟฟ้าบดจนกลายเป็นแคเคสเหล็กแต่สาเหตุหลักของความเสียหายจำนวน 524 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และผู้คนเสียชีวิตถึง 3,000 รายนั้น เป็นผลมาจากเพลิงไหม้ที่เกิดตามมาและลุกลามไปทั่วเมืองอย่างรวดเร็วประกอบกับการขาดน้ำสำหรับดับไฟประชาชนที่อาศัยห่างออกมาถึงรัฐโอเรกอนและทางตะวันตกของรัฐเนวาดายังรู้สึกถึงการสั่นสะเทือนได้เป็นเวลาเกือบหนึ่งนาทีก่อน

3. แผ่นดินไหวอาชกาบัต (1948 Ashgabat Earthquake) แผ่นดินไหวแมกนิจูด 7.3 เกิดขึ้นที่เมืองอาชกาบัต ประเทศเติร์กเมนิสถานทำให้ประชาชนจำนวน 110,000 คนซึ่งถือเป็นประชากรที่มากกว่าสองในสามในขณะนั้นเสียชีวิต นอกจากนี้แรงสั่นสะเทือนจะทำให้โครงสร้างเกือบทั้งเมืองกลายเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยแล้วยังสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงให้เอเชียกลางอีกด้วย ในปี พ.ศ.2545 รัฐบาลเติร์กเมนิสถานได้ประกาศระลึกถึงเหตุการณ์ โดยกล่าวไว้ว่าภัยถึงประธานาธิบดีชูปามูร์ดี โนยาซอฟและครอบครัว ที่ได้สังเวชชีวิตในเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งนั้น

4. แผ่นดินไหวฮันชิน (1995 Great Hanshin Earthquake) เมื่อ 17 มกราคม พ.ศ.2538 (ค.ศ.1995) แผ่นดินไหวแมกนิจูด 6.9 ในโกเบ ประเทศญี่ปุ่น หรือเรียกได้ว่า แผ่นดินไหวโกเบเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่นี้คร่าชีวิตผู้คนกว่า 5,000 รายและสร้างความเสียหายมากกว่า 100 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถือว่ามีมูลค่าสูงที่สุดในประวัติศาสตร์เนื่องจากอาคารมากกว่า 200,000 แห่งที่ถล่มและเสียหายนั้นอยู่ในพื้นที่ที่มีค่าครองชีพสูงนอกจากนี้ยังเป็นเรื่องบังเอิญอย่างยิ่งที่แผ่นดินไหวในโกเบครั้งนี้ (ชาวญี่ปุ่นรู้จักทั่วไปในชื่อ แผ่นดินไหวฮันชิน) เกิดขึ้นพร้อมกับการครบรอบหนึ่งปีของแผ่นดินไหวในนอร์ทริดจ์พอด

สำหรับเหตุการณ์แผ่นดินไหวในประเทศไทย ถึงแม้แนวรอยต่อระหว่างแผ่นเปลือกโลกหลักไม่ได้พาดผ่านประเทศไทยโดยตรงแต่แผ่นเปลือกโลกที่ประเทศไทยก็มีรอยเลื่อนที่แตกแขนงออกมาจากรอยเลื่อนหลักจากการสำรวจทางธรณีวิทยาพบ รอยเลื่อนกระจายอยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ของประเทศไทย รอยเลื่อนที่เกรงว่าจะมีผลกระทบต่อกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือรอยเลื่อนเจดีย์สามองค์ ซึ่งวางตัวตามแนวตะวันตกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงใต้ในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งจุดที่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุดห่างจาก กทม. ประมาณ 150 ถึง 200 กิโลเมตร ระยะห่างถือว่าไกลพอสมควร แต่กรุงเทพฯ ตั้งอยู่บนชั้นดินที่เป็นดินเหนียวอ่อนซึ่งสามารถขยายความรุนแรงของการสั่นสะเทือนได้

คล้ายกับกรุงเม็กซิโกซิตี ซึ่งเคยเกิดความเสียหายรุนแรงจากแผ่นดินไหวที่เกิดห่างออกไปกว่า 200 กิโลเมตรเมื่อปี ค.ศ. 1985 (จุฬาริทยานุกรม, 2557)

จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย ขนาด 6.3 ริคเตอร์ จากความลึก 7 กิโลเมตรเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2557 โดยมีจุดศูนย์กลางของรอยเลื่อน (fault) อยู่ที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย นั้นสร้างแรงสั่นสะเทือนครอบคลุมไปตั้งแต่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน น่าน พะเยา หนองคาย เลย และกรุงเทพฯ ตามด้วยอาฟเตอร์ช็อกกว่า 400 ครั้งสร้างความเสียหายเป็นวงกว้างโดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างอาคาร บ้านเรือน วัด และถนน พังทลาย แตกร้าวเสียหายเป็นจำนวนมาก ทางจังหวัดเชียงราย ต้องประกาศพื้นที่ภัยพิบัติ 7 อำเภอได้แก่ อำเภอพาน อำเภอแม่ลาว อำเภอแม่สรวย อำเภอเมือง อำเภอเวียงชัย อำเภอป่าแดด และอำเภอพญาเม็งราย (ผู้จัดการ, 2557, หน้า <http://www.manager.co.th>) ซึ่งศ.ดร. สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ นายกวีตวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท.) อธิบายเกี่ยวกับเหตุแผ่นดินไหวครั้งล่าสุดที่เกิดขึ้นว่า เกิดจากพลังงานของ “รอยเลื่อนพะเยา” จุดกำเนิดมีความลึกจากผิวดินประมาณ 7 กิโลเมตร ซึ่งค่อนข้างตื้นมาก ทำให้เกิดความรุนแรงสูงและสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก เหตุแผ่นดินไหว ขนาด 6.3 ริคเตอร์นั้น นับเป็นแผ่นดินไหวครั้งรุนแรงที่สุดเท่าที่เคยวัดได้ โดยมีศูนย์กลางเกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งแรงสั่นสะเทือนทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่รัศมี 30 กิโลเมตรจากจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหว อีกทั้งยังเกิดอาฟเตอร์ช็อกตามมาอีกระลอกใหญ่ (ผู้จัดการ, 2557)

โรงเรียนในพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวในครั้งนี้เช่นเดียวกัน อาคารเรียนหลายหลังเกิดรอยแตกร้าว บางอาคารเกิดความเสียหายอย่างหนักไม่สามารถปรับปรุงซ่อมแซมได้ จนต้องสร้างอาคารเรียนใหม่ ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างมาก โรงเรียนหลายแห่งต้องเลื่อนการเปิดเรียน และบางโรงเรียนต้องย้ายที่เรียนใหม่ ทางโรงเรียนไม่ได้เตรียมความพร้อมรับมือในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากยังไม่เคยเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวถึงขั้นรุนแรงขนาดนี้ ซึ่งเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งนี้เกิดจากพลังงานของรอยเลื่อนพะเยา ซึ่งถือเป็นรอยเลื่อนที่มีพลังมีโอกาสทำให้เกิดแผ่นดินไหวได้อีก ดังนั้นเพื่อเป็นการลดหรือบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดจากแผ่นดินไหวในครั้งต่อไป จึงต้องการศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลดอยงาม จำนวน 11 คน โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 20 คน โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน จำนวน 12 คน โรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านเก่า) จำนวน 27 คน รวมทั้งหมด 70 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

เนื้อหาหรือประเด็นที่ศึกษาเป็นการศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแนวคิดในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติภาครัฐของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2553, หน้า 36-38) และแนวคิดรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ จินตวิรี เกษมสุข (2554, หน้า 3-4) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายปิดถามถึงข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ระบุอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และโรงเรียนที่สังกัด เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่เตรียม มีระดับคะแนนดังนี้

ไม่เตรียม	ให้	0 คะแนน
น้อย	ให้	1 คะแนน
ปานกลาง	ให้	2 คะแนน
มาก	ให้	3 คะแนน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบคำถามตามที่กำหนดไว้และแสดงเหตุผลอย่างอิสระ

ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าถึงแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ให้มีความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์มากที่สุด
2. สร้างแนวคำถามในการศึกษา โดยแนวคำถามจะมีเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน คือ
  - 4.1 ดร. ตักดา วงศ์วรนิรันดร์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพานพิทยาคม อ.พาน จ.เชียงราย
  - 4.2 นายสยาม วงศ์ธิดาธร รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านเก่า) อ.พาน จ.เชียงราย
  - 4.3 จ.ส.ต. จตุภัทร์ นามเมือง บรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลเมืองพาน อ.พาน จ.เชียงราย

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC เพื่อหาความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ จากการวิเคราะห์หาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผู้ศึกษาได้ปรับปรุงแบบสอบถามให้สอดคล้องกับคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำถามนี้มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ข้อคำถามมีเนื้อหากระชับมากยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียน สังกัดโรงเรียนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลแม่ลาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน จากนั้นใช้วิธีการทดสอบประมาณค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตร Cronbach - α เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

6. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากผู้บริหารและบุคลากรครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 70 คน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ใช้สถิติดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน
2. ข้อมูลทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)
3. ข้อมูลการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและอธิบาย โดยได้กำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด}-\text{ค่าต่ำสุด}}{\text{ช่วงคะแนน}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.67 \end{aligned}$$

การแปลความหมายของช่วงคะแนนการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ดังนี้

2.36 – 3.00	หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมระดับมาก
1.68 – 2.35	หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมระดับปานกลาง
1.00 – 1.67	หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมระดับน้อย

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นแบบปลายเปิด (Open End) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาเขียนบรรยายสรุปผลและอภิปรายประเด็นข้อเสนอแนะของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

การศึกษาการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30–39 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป เป็นผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดโรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านเก่า)
2. การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการสำรวจโครงสร้างอาคารเรียนเพื่อรองรับ/ป้องกันเหตุการณ์แผ่นดินไหว รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำแผน/โครงการป้องกันภัยจากแผ่นดินไหว ในสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ โรงเรียนได้ติดตั้งระบบเตือนภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว บริเวณสถานศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบจากการเกิดแผ่นดินไหว แก่ครูหรือบุคลากรในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการแจ้งนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ

กรณีเกิดแผ่นดินไหวให้บุคลากรได้รับทราบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรแกนนำเกี่ยวกับแผ่นดินไหว

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจถึงผลกระทบของการเกิดแผ่นดินไหว รองลงมาได้แก่ โรงเรียนได้เพิ่มพูนให้ความรู้ในการเตรียมตัวป้องกัน เมื่อเกิดแผ่นดินไหวแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ โรงเรียนได้จัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับแผ่นดินไหวในสถานศึกษา และโรงเรียนมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับแผ่นดินไหว

2.4 ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนความรู้/งบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ จากหน่วยงานราชการ/องค์กรเอกชนอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการกับชุมชน เพื่อรองรับเหตุการณ์แผ่นดินไหว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การฝึกซ้อมอพยพ การอบรมให้ความรู้ร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. ปัญหาและข้อเสนอนะในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบปัญหาและข้อเสนอนะดังนี้

3.1 ปัญหาในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.1.1 ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.1.2 งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.1.3 โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.1.4 หลักสูตรของสถานศึกษา ยังไม่ชัดเจนในเรื่องการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.1.5 ขาดสื่อการสอน สนับสนุนการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.2 ข้อเสนอนะในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนโรงเรียนในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ทั้งด้านผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณ รวมไปถึงการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.2.2 ควรมีการจำลองสถานการณ์ เพื่อฝึกซ้อมแผนอพยพนักเรียนและบุคลากร เพื่อรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว อย่างสม่ำเสมอหรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3.2.3 โรงเรียนควรจัดทำแผนงานทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว อย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นคู่มือในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.2.4 จัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนและผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

3.2.5 ควรมีการติดตั้งสัญญาณเตือนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว

3.2.6 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้บุคลากรไปศึกษาดูงานในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว

อภิปรายผล

การศึกษาการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ บุรฉัตร กันตะกะนิษฐ์ (2558) ได้ศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วิริยา โพธิ์ขวาง-ยุสท์ และคณะ (2551) ได้ศึกษาความพร้อมของบุคลากรและระบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉินเมื่อเกิดภัยพิบัติ พบว่า บุคลากรและระบบการบริการการแพทย์ฉุกเฉินมีการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดภัยพิบัติในระดับปานกลาง เหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากพื้นที่อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่ไม่เคยได้รับผลกระทบขั้นรุนแรงจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว แต่แผ่นดินไหวในครั้งนี้ ขนาด 6.3 ริกเตอร์ จากความลึก 7 กิโลเมตร เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2557 โดยมีจุดศูนย์กลางของรอยเลื่อน (fault) อยู่ที่อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย สร้างความเสียหายเป็นวงกว้างโดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างอาคาร บ้านเรือน วัด โรงเรียน และถนนพังทลาย แตกร้าวเสียหายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนจึงอาจเกิดความบกพร่องบ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสื่อการสอน การประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงความเชี่ยวชาญของบุคลากร ดังนั้นระดับการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย จึงอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว เนื่องจากในพื้นที่ไม่เคยได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวรุนแรงถึงขั้นนี้ ดังนั้นจึงขาดการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งขาดการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ซึ่งในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนงบประมาณส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นจึงทำให้ไม่มีงบประมาณเพื่อดำเนินการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติแผ่นดินไหว อาทิ การติดตั้งสัญญาณแจ้งเตือน การจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนโรงเรียนในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ทั้งด้านผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณ รวมไปถึงการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเตรียม

ความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว โดยเฉพาะการจำลองสถานการณ์ เพื่อฝึกซ้อมแผนอพยพนักเรียนและบุคลากร เพื่อรับมือภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว อย่างสม่ำเสมอหรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อบรรเทาหรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากแผ่นดินไหวในครั้งต่อ ๆ ไป ข้อดีของการให้การสนับสนุนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวในด้านต่าง ๆ ข้างต้น จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องแผ่นดินไหว สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติแผ่นดินไหวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูวงศ์ อุบลี (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ภัยพิบัติ ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรที่จะมีการศึกษาถึงความต้องการ และความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในแต่ละพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้ประชาชนมีความพร้อม ด้วยวิธีการฝึกอบรมให้ความรู้และการฝึกซ้อมการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยไป

การศึกษาการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบข้อเสนอแนะดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแผ่นดินไหว เพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินงานเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. โรงเรียนควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับแผ่นดินไหวในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การฝึกซ้อมอพยพ การอบรมให้ความรู้ร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. โรงเรียนควรติดตั้งระบบเตือนภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว เพื่อบรรเทาหรือลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวในครั้งต่อ ๆ ไป
4. โรงเรียนควรจัดหางบประมาณในการจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผ่นดินไหวที่มีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องจำลองแผ่นดินไหว เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน ผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียน รวมไปถึงชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนในพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นการสร้างจิตสำนึก ความตระหนัก รวมไปถึงเป็นการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนให้มีความเชี่ยวชาญในการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว
2. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

3. ควบคู่การศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของครูและนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัด เชียงราย หลังเหตุการณ์แผ่นดินไหว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูและนักเรียนให้ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งมอบกำลังใจความปรารถนาดีความเมตตา อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัยจาก ผศ.ดร. สุชาติ ลีตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความอนุเคราะห์แนะนำการทำ วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ และประสบการณ์อันล้ำค่า แก่ข้าพเจ้า ตั้งแต่อดีต จวบจนปัจจุบัน

ขอขอบคุณ ดร. ตักดา วงศ์วรนิรันดร์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพานพิทยาคม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย นายสยาม วงศ์ธิดาธร รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านเก่า) อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และ จ.ส.ต. จตุภัทร์ นามเมือง บรรเทาสาธารณภัยเทศบาล ตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ เครื่องมือการวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหาร และผู้บริหารและบุคลากรครูในโรงเรียนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ใน การเก็บข้อมูลในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้หากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จะมีคุณค่าหรือคุณประโยชน์ประการใด ข้าพเจ้า ขอมอบความดีงามทั้งปวงให้กับ พระคุณบิดา มารดา บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

จินตวิโร แกษมศุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). แผ่นดินไหวในประเทศไทย. สืบค้นวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2558

จาก <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php>.

ชูวงศ์ อุบลาลี. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษาอาคารเคหะชุมชน

เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

บุรฉัตร กันตะกะนิษฐ. (2558). การเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ของประชาชนในพื้นที่เทศบาล ตำบลสันกาแพง อำเภอสันกาแพง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ วท.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ผู้จัดการ. (2558). รายงานข่าวแผ่นดินไหว. สืบค้นวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2558 จาก

<http://www.manager.co.th/AstWeekend/ViewNews.aspx?NewsID=957000005>.

วิชาการไทย. (2558). เหตุการณ์แผ่นดินไหว. สืบค้นวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2558

จาก <http://www.geothai.net/big-earthquakes/>.

วิริยา โพธิ์ขวาง และคณะ. (2551). ความพร้อมของบุคลากรและระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินเมื่อเกิดภัยพิบัติ.

รายงานการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสู่ราษฎร์ธานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย. (2553). คู่มือแนวทางการดำเนินงานชุมชนเข้มแข็ง เตรียมพร้อม
ป้องกันภัย. กรุงเทพฯ : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.

การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The supervision of school administrators and teachers in Maelao District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

ศิริลักษณ์ กาศมณี^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Sirilak Kadmanee^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติกรนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามสถานภาพ ตามประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติกรนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอนตามสถานภาพ ตามประสบการณ์การสอน และตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและในรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ส่วนด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านการพัฒนาหลักสูตร ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : การนิเทศภายใน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : aueddy22@gmail.com

Abstract

The purpose of this research were : to study and compare the educational supervision of the school administrators and teachers in Maelao district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2 by status, teaching experience, education and the size of schools. The results were : the educational supervision of the school administrators and teachers in Maelao district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2 by overall and each sides were found in high level. The corporation of educational supervision and teachers among status, teaching experience and education were no statistical differences .And was classified by overall and each sides found that the statistical significant was different at the level of .05 as the direct assistance to teachers, the strengthening of professional teaching experience and the research in classroom. But group development and curriculum development was no significant difference.

Keywords : Supervision

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์แบบ คือเป็นทั้งคนเก่ง และคนดีมีคุณภาพ เมื่อคนมีคุณภาพแล้วช่วยมาเป็นกำลังสำคัญหรือเป็นทรัพยากรหลักในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 (2545, หน้า 7) ระบุว่า การพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรผู้บริหารต้องอาศัยการบริหารงานในโรงเรียน 4 งาน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งในการบริหารงานทั้ง 4 งานนั้น งานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 7)

จากการประชุมผู้บริหาร ครั้งที่ 3/2557 ของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอำเภอแม่ลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (เอกสารลำดับที่ 3/2557 หน้า 3) เกี่ยวกับผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี พุทธศักราช 2556 ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 15 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านผาบ่อง โรงเรียนบ้านหนองเก่าห้อง โรงเรียนห้วยล้านยาววิทยา โรงเรียนอนุบาลจอมหมอกแก้ว โรงเรียนบ้านต้นงิ้ว โรงเรียนบ้านต้นยาง โรงเรียนชุมชนป่าก่อดำ โรงเรียนบัวสลีวิทยา โรงเรียนห้วยล้านพลับพลา โรงเรียนบ้านโป่งมอญ โรงเรียนโป่งแพร่วิทยา โรงเรียนบ้านดงมะตะ โรงเรียนบ้านแม่แฝง โรงเรียนบ้านท่ามะโอและโรงเรียนอนุบาลแม่ลาว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่พอใจเมื่อเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติจำนวน 5 รายวิชา ได้แก่ รายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ในเอกสารได้แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสามของการประเมินตามมาตรฐานพบว่าตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง และจากการรายงานผลการจัดการศึกษา

ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ปีการศึกษา 2555 โดยกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา (2555, หน้า 26) ได้กล่าวว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ได้แก่ วิธีการในการแก้ปัญหาของครู เกี่ยวกับการเรียนการสอน การติดตามผลการเรียนของนักเรียนและการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และให้ ข้อเสนอแนะว่า ครูผู้สอนควรค้นหาสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่ามีความบกพร่องในด้านใด โดย นำผลการประเมินรายคนและจำแนกตามสาระในแต่ละวิชาที่โรงเรียนมีอยู่ไปวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการพัฒนา การจัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการวัดผลประเมินผลที่ครอบคลุมทุกสาระที่นักเรียนได้ เรียนโดยใช้เครื่องมือวัดที่มีเกณฑ์และระดับคุณภาพ และในระดับสถานศึกษาควรมีกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

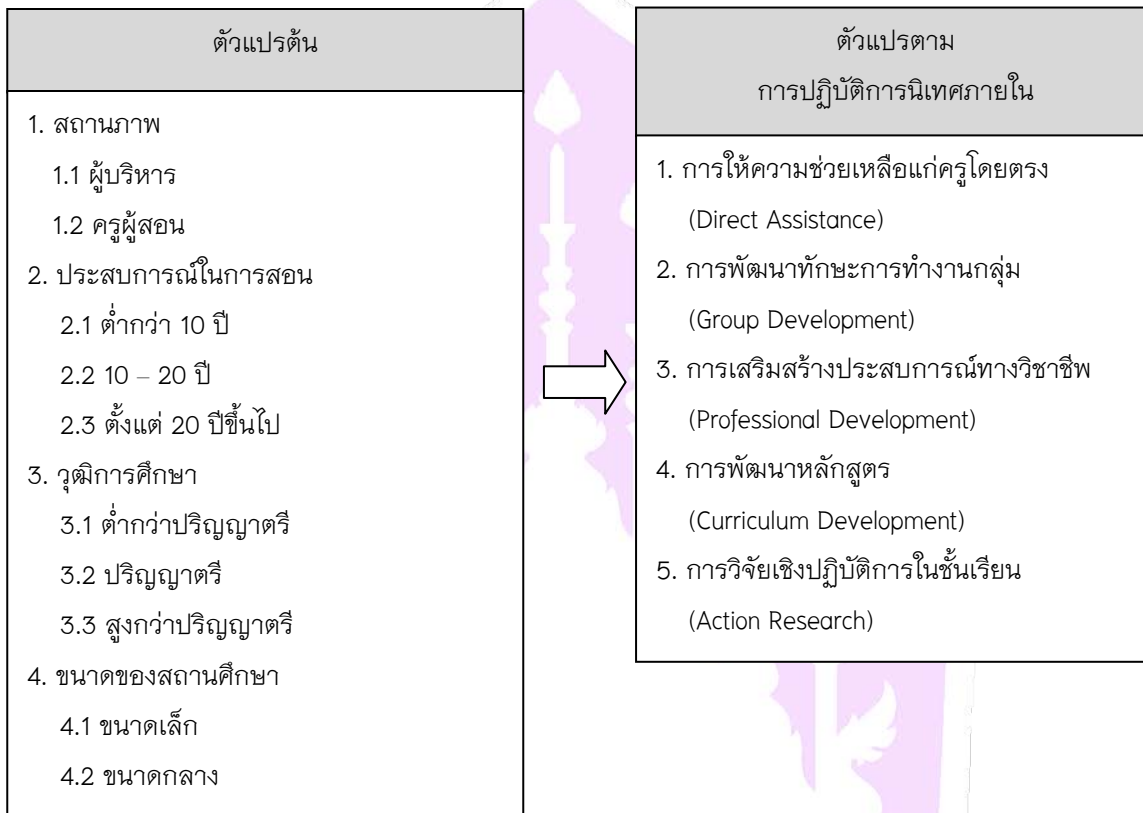
จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จะต้องพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างเร่งด่วน เพราะ การนิเทศภายในเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานในด้านวิชาการของโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทางการ ศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ ครูผู้สอนเข้าใจกระบวนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้ศึกษาซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความจำเป็นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ศึกษาการปฏิบัติการนิเทศ ภายในโรงเรียน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงงานนิเทศภายในโรงเรียน อันจะก่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมุติฐาน

การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความแตกต่างกันตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ อำเภอแม่ลาว โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา อำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 15 โรงเรียน จำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 139 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา อำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรตารางคำนวณ ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้ผู้บริหารและครูผู้สอน 103 คน ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 48 คน และสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 55 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ข้อคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ สถานภาพในปัจจุบัน ประสบการณ์การในสอน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ“การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณ ค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ คือ การปฏิบัติมากที่สุด การปฏิบัติมาก การปฏิบัติปานกลาง การปฏิบัติน้อย และการปฏิบัติน้อยที่สุด ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) จำนวน 50 ข้อ

การสร้างเครื่องมือ

1. ผู้ศึกษาศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อ กำหนดขอบเขตและกรอบแนวคิดแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์

4.2 นายเมฆ เฟื่องฟู

4.3 นายบุญส่ง ศรีสายัณห์

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ ที่กำหนดไว้

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อ หาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธี หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 และความเชื่อมั่นในแต่ละด้านมีดังนี้

- 6.1 ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct Assistance to Teachers)

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

- 6.2 ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (Staff Development)

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

6.3 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Development)

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

6.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

6.5 ด้านการศึกษาเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research)

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารและครูผู้สอนตอบแบบสอบถาม

2. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. การส่งและการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาปฏิบัติดังนี้

3.1 ลงรหัสของแบบสอบถามเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบและติดตามคืน

3.2 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 ผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้ศึกษาได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานภาพในปัจจุบัน ประสบการณ์การสอน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม

3. ข้อมูลเปรียบเทียบการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน วิเคราะห์โดยใช้สถิติที่ (t – test) แบบ Independent และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Anova) หากพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี Scheffe's method

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่
  - 3.1 สถิติในการทดสอบสมมุติฐาน เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ใช้สถิติ t – test แบบ Independent
  - 3.2 สถิติในการทดสอบสมมุติฐาน เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 3 กลุ่ม โดยทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) หากพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี Scheffe's

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูล ได้แก่ สถานภาพในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามสถานภาพประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูล ได้แก่ สถานภาพในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 85.44 รองลงมาเป็นผู้บริหาร จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 ในด้านประสบการณ์ในการสอน ส่วนใหญ่ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 62.14 รองลงมา มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 10 – 20 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 20.39 น้อยที่สุดมีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 17.48 ด้านวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่วุฒิปริญญาตรี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 66.99 รองลงมาวุฒิสถาบันกว่าปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 และหากพิจารณาเกี่ยวกับขนาดสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดกลางมากที่สุด จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40 รองลงมาเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 46.60

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามลำดับ และพิจารณาตามสถานภาพปรากฏผลดังนี้ คือ

ผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ครูผู้สอน มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามสถานภาพประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้ผลดังนี้

การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านการพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษากการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ฉวีวงศ์ (2551, หน้า 134) พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุมพร จำปา (2548, หน้า 98) ซึ่งพบว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูทั้งโดยภาพรวมและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วลัยศรี ดอกพรม (2547, หน้า 66) การปฏิบัติการนิเทศตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้ความสำคัญกับเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่เน้นความเข้มแข็งของการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยตระหนักถึงความสำคัญขององค์ประกอบ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหารการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 (2554, หน้า 8) กล่าวว่าการนิเทศการศึกษา นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้ โดยใช้หลักการสำคัญ 3 ประการ คือ มีการนิเทศอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และมีคุณภาพ การนิเทศการศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานตามที่กำหนด

2. จากผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยครูผู้สอนมีการปฏิบัติการนิเทศภายในมากกว่าผู้บริหารในทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสายช่อ ทองสุข (2547, 68) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านกรพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาจากครูผู้สอนซึ่งมีจำนวนมากกว่าผู้บริหาร แต่การปฏิบัติการนิเทศของสถานศึกษามีการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนภายในระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน จึงทำให้

การทำงานเป็นไปตามขั้นตอนการนิเทศที่เอื้อต่อกัน ผู้บริหารและครูผู้สอนได้รับการประชุมอบรมสัมมนา และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน ด้านการพัฒนา ระบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้สร้างเครื่องมือ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหาร ให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการนิเทศภายใน จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบตามสถานภาพไม่ แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามประสบการณ์การ สอนที่แตกต่าง พบว่า โดยภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลเทพ ลำเหลือ (2552, หน้า 75) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการนิเทศภายใน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า การ เปรียบเทียบทักษะการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสายช่อ ทองสุข (2547, หน้า 69) ได้ทำการ วิจัยเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 10 ปี 11 – 20 ปี และตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาวมีประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันทำให้ การประสานงาน การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างคล่องตัว ครูผู้สอนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศ ภายในมากยิ่งขึ้น ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาโดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค จึงส่งผล ให้การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้ที่มีประสบการณ์ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามวุฒิการศึกษาที่ ต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับผลการวิจัย ของสายช่อ ทองสุข (2547, หน้า 69) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างผู้ที่มีวุฒิ ปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันทางด้านวุฒิการศึกษา มีโอกาสได้ศึกษาหา ความรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีมากมายในปัจจุบัน เช่น จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต การชมโทรทัศน์ การศึกษาจาก หนังสือเอกสาร วารสารต่าง ๆ ที่ส่งไปยังโรงเรียนโดยตรง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับปรุงพัฒนาระบบการ นิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารที่จะดึงศักยภาพในตัวของ ครูผู้สอนมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

2.4 การเปรียบเทียบการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน ตามขนาดของสถานศึกษาที่ แตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า

ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านการพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับชุมพร จำปา (2548, หน้า 98) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างการนิเทศภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามขนาดสถานศึกษา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามขนาดสถานศึกษา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐมไม่มีความแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้โรงเรียนทุกขนาดมีสภาพการบริหารที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้วยการเน้นทักษะการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง รวมทั้งจัดทำจัดหาสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนกำกับติดตามผลและประเมินผลเป็นระยะทำให้การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษามากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการปรับปรุงระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ต้องให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยอาจวางแนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษา อาทิการปรับปรุงมาตรฐานในการนิเทศที่มุ่งให้เกิดการนิเทศได้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ โดยอาจขอสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และขอความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย เพื่อให้งานนิเทศมีการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้สูงขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย
2. การกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ควรเน้นที่ทักษะกระบวนการมากกว่าบทบาทการนิเทศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะเริ่มแรก เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศมีประสบการณ์และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาที่สูงขึ้น เมื่อได้ทำการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และจริงจังแล้ว อันจะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ควรจัดประชุม อบรม สัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติการนิเทศภายในของสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยเน้นทักษะกระบวนการนิเทศภายในและหาแนวทางให้ผู้ทำหน้าที่มีเวลาสำหรับการปฏิบัติการนิเทศภายในของสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ควรจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาในรูปแบบของการนิเทศเป็นกลุ่มให้มากขึ้นในแต่ละสถานศึกษา เพราะจะช่วยให้ประหยัดทรัพยากรในการนิเทศและทำให้ผู้รับการนิเทศได้รับการนิเทศตรงกัน เข้าใจตรงกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูมีความตระหนัก เห็นความสำคัญของการนิเทศในทุกด้าน ไม่ควรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศเพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 51) กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือการส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือการสอน โดยให้ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการปฏิบัติการณ์ภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยใช้กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขวาง เพื่อจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการนิเทศภายในของสถานศึกษา
2. ควรศึกษาการปฏิบัติภารกิจการนิเทศตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีการเปรียบเทียบระหว่างขนาดของโรงเรียนด้วย
3. ควรศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ดร.จิตติชัย รักบำรุง ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และให้คำปรึกษาในการจัดทำตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มเครือข่ายอำเภอแม่ลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.(2557).

เอกสารประกอบการประชุมครั้งที่ 3/2557. เชียงราย: กลุ่มเครือข่ายอำเภอแม่ลาว.

กมลเทพ ลำเหลือ. (2552). การศึกษาทักษะการนิเทศของผู้ที่ทำหน้าที่ การนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

ชุมพร จำปา. (2548). การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. การค้นคว้า

แบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

บพิตร วิทยาวิโรจน์. (2545). **บทสรุปของแผนการศึกษาแห่งชาติ 2545-2559.** กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การนิเทศการสอน.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ราตรี ฉวีวงศ์. (2551). การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม

เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

วัลลีย์ ดอกพรม. (2547). การปฏิบัติภารกิจการนิเทศตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม.

การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สายช่อ ทองสุข. (2547). การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช:
นครศรีธรรมราช.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2. (2554). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงรายเขต 2:เชียงราย.

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

The study on conflict management of school administrators affecting teacher's teamwork of Doisantikeeree School Cluster Mae Fah Luang District, Chiangrai Province

ณัฐรดา อ่อนดี^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Natrada Ornde^{1*} and Banjong Chairinkom²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (2) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (3) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาคือครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 โรงเรียน ทั้งสิ้น 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การถอนตัว การใช้อำนาจ การประนีประนอม สัมพันธภาพ และการเผชิญหน้า การทำงานเป็นทีมของครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างทีม การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ การตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา และการติดต่อสื่อสาร การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการถอนตัว การใช้อำนาจ สัมพันธภาพ และการประนีประนอม ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในภาพรวม โดยที่สัมพันธภาพและการประนีประนอมส่งผลพกพ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารความขัดแย้ง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Opoon@live.com

Abstract

The purposes of the research were to 1) study on conflict management of school administrators affecting teacher's teamwork of Doisantikeeree School Cluster, Mae Fah Luang District, Chiangrai Province. 2) to investigate teacher's teamwork of Doisantikeeree School Cluster, Mae Fah Luang District, Chiangrai Province and 3) to compare the conflict administration of the school administrators affecting teacher's teamwork of Doisantikeeree School Cluster, Mae Fah Luang District, Chiangrai Province. Data were collected from 90 teachers from 6 schools through a questionnaire by a questionnaire and analyzed by using percentage, mean, standard deviation and inferial statistics; simple regression.

The results were as follows : The conflict management of school administrators in overall was at moderate level. When ordering all aspects, it was discovered that withdrawing, forcing, the compromising, smoothing and confronting were rated from high to low respectively. In terms of teacher's teamwork in overall was at high level in all aspects respectively; individual development, sound inter-group relation, sound working and decision making procedures, cooperation and conflict, regular review, support and trust, openness and confrontation and communications. Finally, the withdrawing, forcing, compromising and smoothing of the school administrators had an effect on the teacher's teamwork by the smoothing and the compromising was not at the significant level of .05.

Keywords: Conflict Administration

บทนำ

ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยง トラบใดที่เราจะต้องอาศัยคนเป็นผู้ขับเคลื่อน ประสิทธิภาพของงานจึงจำเป็นที่เราจะต้องทำความรู้จักและเข้าใจความขัดแย้ง แปลงสภาพความขัดแย้งให้เป็นประโยชน์ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ , 2550) ในการบริหารองค์การบางโอกาสความขัดแย้งก็มีความจำเป็น เพราะความขัดแย้ง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หากองค์การใดไม่มีการเปลี่ยนแปลง องค์การนั้นก็จะมีชีวิตที่ก้าวหน้า ดังนั้นการศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะบริหารความขัดแย้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมของครูและเพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู โดยใช้แนวความคิดการบริหารความขัดแย้งของ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) ประกอบด้วย การถอนตัว การใช้อำนาจ สัมพันธภาพ การประนีประนอม และการเผชิญหน้า ส่วนการทำงานเป็นทีม ยึดกรอบแนวคิดของของแกลด์สไตน์ (Gladstein) วัตต์ค็อก (Woodcock) และ ทิตนา แชมมณี (2547) มาเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีในการวิจัยการทำงานเป็นทีมของครูซึ่งประกอบด้วย การติดต่อสื่อสาร การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง ในทางสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ การตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน การพัฒนาตนเอง และ ความสัมพันธ์ระหว่างทีม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 3) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัยคือ 1) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง 2) การทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง 3) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มุ่งศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 90 คน จาก 6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson and Johnson) 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมการถอนตัว (withdrawing)
2. พฤติกรรมการใช้อำนาจ (forcing)
3. พฤติกรรมลطمพันสภาพ (smoothing)
4. พฤติกรรมการประนีประนอม (compromising)
5. พฤติกรรมการเผชิญหน้า (confronting)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครู ตามแนวคิดของแกสต์สไตน์ (Gladstine) วัตถุประสงค์ และทิศนา
ชมมณี 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. การติดต่อสื่อสาร
2. การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา
3. การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน
4. ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์
5. การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ
6. การตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน
7. การพัฒนาตนเอง
8. ความสัมพันธ์ระหว่างทีม

แบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert rating scale (Likert, 1961)

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็น
ทีมของการวิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมถึงการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน และ
การทำงานเป็นทีมของครูอีก 8 ด้าน

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่
ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษานำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้
ภาษา

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอ
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ของเนื้อหา (content validity) ว่าเนื้อหาสาระในเครื่องมือที่สร้าง
ขึ้นมีความครอบคลุมเรื่องที่ทำการศึกษาเพียงใด โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective
congruence: IOC) โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
เพื่อขอความร่วมมือจากครูตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยนำหนังสือพร้อมแบบสอบถามส่งด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและขอรับคืน
ตามเวลาที่กำหนด

3. รวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาจำแนก และทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนแต่ละโรงเรียนมาตรวจสอบความเรียบร้อย และความถูกต้องสมบูรณ์ในการตอบ
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ดังนี้
  - 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
  - 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู และการทำงานเป็นทีมของครู ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
  - 2.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู โดยใช้ค่าสถิติการถดถอย (simple regression)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบทางสถิติเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สรุปข้อค้นพบการวิจัย ได้ดังนี้

1. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การถอนตัว การใช้อำนาจ การประนีประนอม สัมพันธภาพ และการเผชิญหน้า
2. การทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างทีม การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ การตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา และการติดต่อสื่อสาร
3. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในภาพรวมคือ การถอนตัว การใช้อำนาจ สัมพันธภาพ และการประนีประนอม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสัมพันธภาพและการประนีประนอมส่งผลผกผัน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า องค์ประกอบของการบริหารความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย คือ องค์ประกอบด้าน การถอนตัว การใช้อำนาจ สัมพันธภาพ และการประนีประนอม ส่งผลต่อการติดต่อสื่อสาร การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ระหว่างทีม โดยสัมพันธภาพและการประนีประนอมส่งผลผกผันกับการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบการบริหารความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูด้าน การถอนตัว และ สัมพันธภาพ ส่งผลต่อการสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน โดยที่สัมพันธภาพส่งผลผกผัน องค์ประกอบการบริหารความขัดแย้งที่

ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูด้านการถอนตัว การใช้อำนาจ และการประนีประนอม ส่งผลต่อความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ โดยที่การประนีประนอมส่งผลผูกพัน องค์ประกอบการบริหารความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูด้านการถอนตัว และการประนีประนอม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ โดยที่การประนีประนอมส่งผลผูกพันการบริหารความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูด้านการถอนตัว ส่งผลต่อการตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงานของครู องค์ประกอบของการบริหารความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูด้านการถอนตัว การใช้อำนาจ และการประนีประนอม ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง โดยการประนีประนอมส่งผลผูกพัน

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นเพื่อสนับสนุนการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ความขัดแย้งมักเกิดขึ้นเสมอ เพราะการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่บุคลากรทุกคนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ความขัดแย้งระหว่างบุคคลมักพบเสมอทุกสถานศึกษา และเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาให้กับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เช่น ความขัดแย้งระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ความขัดแย้งมีผลต่อบรรยากาศในการทำงานของสถานศึกษา เช่น เกิดความอึดอัด คับข้องใจ อารมณ์หงุดหงิด ซุนมัว บั่นทอนสุขภาพจิตของบุคลากรทุกฝ่าย บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องหาหนทางในการบริหารจัดการ เพื่อลดความขัดแย้งดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลง หรือไม่ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน แต่บางครั้งการบริหารจัดการในเรื่องความขัดแย้งของผู้บริหารก็ไม่สามารถจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ เนื่องมาจากความขัดแย้งเกิดขึ้นเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ ดังที่ถวิล วรเทพวุฒิพงษ์ ได้แบ่งความขัดแย้งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่างด้านทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความคาดหวังในบทบาท 2) ความขัดแย้งในผลประโยชน์ เกิดจากความต้องการที่ต่างกัน และ 3) ความขัดแย้งเรื่องบุคลิกภาพ (ถวิล วรเทพวุฒิพงษ์ ,2554) เช่นเดียวกับ ฟิชเชอร์ (Fisher) แบ่งประเภทความขัดแย้งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านอารมณ์ 2) ความขัดแย้งในด้านเนื้อหาสาระ (Fisher, 1955) ส่วนสวิง สุวรรณ ได้ชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดจากสาเหตุสำคัญ 8 ประการ คือ ความแตกต่างของบุคลิกภาพ ความแตกต่างของค่านิยม ความแตกต่างของการรับรู้ ความแตกต่างของเป้าหมาย การแข่งขันเพื่อจะได้ทรัพยากรที่จำกัด การพึ่งพาอาศัยของบุคคล ความกดดันต่อบทบาทและความแตกต่างของสถานภาพ (สวิง สุวรรณ , 2547) จึงทำให้การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รังสรรค์ เหมันต์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (รังสรรค์ เหมันต์, 2550)

ส่วนวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 จากการวิจัย พบว่า การบริหารความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การถอนตัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ แบบ

สัมพันธภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ด้านการถอนตัวและแบบสัมพันธภาพ ผู้บริหารเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงหรือเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งโดยตรง แต่จะรอโอกาสที่จะเข้าไปแก้ไขความขัดแย้งเมื่อสถานการณ์มีความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องใช้ความเข้าใจอันดีต่อกัน ใช้สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คำนึงถึงเหตุผล ความเป็นจริง ผู้บริหารจะต้องใจกว้าง รับฟังความคิดเห็น ข้อมูล และเหตุผลของผู้อื่น ที่จะทำได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด ทุกฝ่ายเห็นประโยชน์ของการแก้ไขความขัดแย้งเป็นที่ตั้ง ใช้ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ และศรัทธาที่ผู้อื่นมีต่อตนและหันหน้าเข้าหากัน หรือจับเข้าคุยกัน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล ผู้บริหารโรงเรียนอาจมีความเชื่อมั่นว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีภายใต้เวลาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสม จึงใช้การบริหารความขัดแย้งแบบการถอนตัวและสัมพันธภาพควบคู่กันไป ส่วนการใช้อำนาจเป็นวิธีการที่ต้องใช้ในสถานการณ์ที่จำเป็นเท่านั้น เพราะเป็นวิธีการที่ครูไม่ชอบ เป็นวิธีการที่ผู้บริหารต้องใช้ความเด็ดขาด โดยใช้อำนาจของตนเพื่อยุติปัญหา (ริงสรณ์ เหมันต์ , 2550) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูเกียรติ แถวปัตตา ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการแก้ไขความขัดแย้งของผู้บริหารกับการรับรู้ของผู้บริหารและครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 1 พบว่า พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร ได้แสดงออกถึงพฤติกรรมสัมพันธภาพเป็นอันดับแรก รองลงมาคือพฤติกรรมการใช้อำนาจ และใช้พฤติกรรมเผชิญหน้าน้อยที่สุด เพราะการแก้ไขความขัดแย้งนั้น ควรเป็นการแก้ไขความขัดแย้งแบบชนะ-ชนะ เพราะเป็นการแก้ไขที่สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ต่อสัมพันธภาพของบุคลากรในระยะยาว เป็นการแก้ไขความขัดแย้งที่ยอมรับของทุกฝ่ายและเป็นที่ยอมรับของบุคลากร (ชูเกียรติ แถวปัตตา , 2552) ฟิลเลย์ (Fillely) กล่าวว่า การแก้ไขความขัดแย้งแบบชนะ-ชนะ เป็นการแก้ปัญหาที่มีเหตุผล และเป็นวิธีการสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาข้อตกลงที่สภารวมกันและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย แต่การเลือกวิธีการแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความสามารถในการมองปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การหาทางเลือกหรือทางออกที่เหมาะสม ต้องใช้เวลาพอสมควร (Fillely, 1975) ตามแนวคิดของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) กล่าวว่า การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงพฤติกรรมถอนตัวเป็นอันดับแรกนั้นแสดงว่า ผู้บริหารต้องการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งโดยตรง แต่จะรอโอกาสที่จะเข้าไปแก้ไขความขัดแย้งเมื่อสถานการณ์มีความเหมาะสม แต่ถ้าหากวิธีการนี้ไม่สามารถยุติหรือลดระดับความขัดแย้งลงได้ ผู้บริหารก็จะใช้วิธีการจับเข้าคุยกัน ปรึกษาหารือ วิเคราะห์หาสาเหตุ สภาพปัญหา แล้วร่วมกันหาทางออกที่เหมาะสมต่อไป (Johnson and Johnson , 1987)

2. การทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอขยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำงานเป็นทีมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกมีความเปิดเผยต่อกัน เผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาทุกอย่างด้วยความจริงใจ มีการสนับสนุนและให้ความไว้วางใจต่อกัน มีความร่วมมือในการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติงานและการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ มีการตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน สมาชิกทุกคนมีการพัฒนาตนเอง มีความสัมพันธ์ระหว่างทีมในการทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารที่ดี สอดคล้องกับวูดค็อก (Woodcock) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ความเปิดเผยต่อกันและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา 2) การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน การสนับสนุนและไว้วางใจกันโดยธรรมชาติแล้วต้องไปด้วยกันจะมีคุณค่าอย่างมากกับบุคลิกภาพของความสัมพันธ์ของมนุษย์ 3) ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ ความร่วมมือคือการที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ 4) การปฏิบัติงานและการตัดสินใจที่ถูกต้อง

เหมาะสม ทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะคิดถึงผลงานเป็นอันดับแรก ส่วนวิธีการเป็นลำดับรองลงมาแต่ยังคิดว่าวิธีการทำงาน และการตัดสินใจที่ดีอันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ 5) การตรวจสอบผลงานและวิธีการทำงาน ทีมงานที่ดีไม่ใช่ดู ลักษณะและบทบาทที่มีอยู่ในองค์กรเท่านั้น ต้องดูวิธีการทบทวนงานที่จะทำให้ทีมได้เรียนรู้จากประสบการณ์และรู้จักคิด ปรับปรุงงาน 6) การพัฒนาตนเอง ประสิทธิภาพของทีมจะมากขึ้นถ้าหากทีมให้ความสนใจต่อการพัฒนาทักษะของแต่ละ คน ทำการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น 7) ความสัมพันธ์ระหว่างทีมในการทำงานเป็นทีม ถ้าขาดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างทีมหรือบุคคลแล้ว ความสำเร็จของการทำงานเป็นทีมก็จะมีอุปสรรค 8) การสื่อสารที่ดี การสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งที่ยิ่ง ประสงค์ ไม่ว่าจะในระดับบุคคล ระดับทีมงาน หรือภายในองค์กร (Woodcock , 1981) เช่นเดียวกับ ทิศนา แคมมณี กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการทำงานเป็นทีมที่ดีต้องมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสาร กันภายในกลุ่ม ร่วมมือประสานงานกัน ตัดสินใจร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ทิศนา แคมมณี , 2547) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกัญญา เริ่มภักดิ์ ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการทีมที่สัมพันธ์กับมาตรฐานงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 วัฒนธรรมของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ความมุ่งประสงค์ของสถานศึกษา การเป็นส่วน หนึ่งของสถานศึกษา บรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการเป็นมิตร รักใคร่ผูกพัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความ เชื่อถือและยอมรับในความรู้อื่น ความสามารถซึ่งกันและกัน การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การให้ความร่วมมือในการ พัฒนางาน การผสมผสานความคิดเห็นและวิธีการทำงาน การยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมการแก้ไข ปัญหาาร่วมกัน จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากนั้น ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ถือว่ามีความสำคัญ อย่างหนึ่งที่ทำให้การทำงานเป็นทีมประสบผลสำเร็จ (กัญญา เริ่มภักดิ์ , 2553) สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุวรัตน์ รัตนบดินทร์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมของนักสังคมสงเคราะห์ พบว่า การพัฒนาตนเอง การดำเนินงานร่วมกันตามขั้นตอนต่าง ๆ และความร่วมมือกัน มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานเป็นทีม ดังนั้นจึงเชื่อว่าการพัฒนาตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างงาน หากสมาชิกในสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ก็จะทำให้เป็นบุคลากรที่เต็มไปด้วยความรู้ ความสามารถ ส่งผลให้กระบวนการทำงานดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมี ประสิทธิภาพ (ยุวรัตน์ รัตนบดินทร์ , 2551)

3. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูใน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอขยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ด้านการถอนตัว การใช้อำนาจ สัมพันธภาพ และการประนีประนอม ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมและทุกองค์ประกอบ คือ การติดต่อสื่อสาร การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้ง ในทางสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ การตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน การพัฒนาตนเอง และ ความสัมพันธ์ระหว่างทีมนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารใช้การบริหารความขัดแย้งโดยวิธีการหลีกเลี่ยงหรือเผชิญหน้ากับ สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งโดยตรง แต่จะรอโอกาสที่จะเข้าไปแก้ไขความขัดแย้งเมื่อสถานการณ์มีความเหมาะสม มีการ พบปะพูดคุย การหาเหตุผลร่วมกันทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงเหตุผลความเป็นจริงมากกว่าการลงมติหรือใช้เสียงส่วนใหญ่ ทุก คนมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ผู้บริหารใจกว้างยินดีรับฟังความคิดเห็นข้อมูลและเหตุผลคนอื่นเพื่อให้ได้ ข้อเท็จจริงมากที่สุด มีการจับเข่าคุยกันโดยตรงกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ใช้ความจริง ความซื่อสัตย์ และความศรัทธาที่ผู้อื่นมี ต่อตนเอง ในขณะที่เดียวกันการบริหารความขัดแย้งโดยการใช้อำนาจก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการบริหารความขัดแย้ง แต่ ต้องใช้ในสถานการณ์ที่จำเป็น ผู้บริหารต้องใช้ความเด็ดขาด โดยใช้อำนาจของตนเพื่อยุติปัญหา การบริหารความขัดแย้ง

เหล่านี้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ทำให้ครุมีขวัญและกำลังใจ ทำงานอย่างมีความสุข ความสัมพันธ์ของหมู่คณะมีความมั่นคง มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้กลุ่มหรือทีมมีความสามัคคี อันที่จะส่งผลให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน มีการพัฒนาตนเอง และมีความสัมพันธ์ระหว่างทีมเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเคเซอร์ (Coser) พบว่า ความขัดแย้งทำให้เกิดผลดี คือ 1) ความขัดแย้งสร้างและรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่ม 2) ช่วยให้ความสัมพันธ์ของหมู่คณะมั่นคง 3) กระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎเกณฑ์ให้เหมาะสมกับเวลา 4) มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน 5) ก่อให้เกิดการรักษาคุณอำนาจ 6) ความขัดแย้งกับกลุ่มยังทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มมากขึ้น (Coser , 1969) เช่นเดียวกับจุงและแมกกินสัน (Chung and Magginson) ได้เสนอผลดีของความขัดแย้งที่มีต่อองค์กร ดังนี้ 1) ทำให้ประเด็นปัญหาแจ่มชัดขึ้น 2) กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในองค์กร 3) เกิดความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม 4) ทำให้มีการระบายความรู้สึกอย่างเต็มที่ และ 5) ทำให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มดีขึ้น (Chung and Magginson , 1981) นอกจากนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของความขัดแย้งไว้ว่า 1) ป้องกันไม่ให้องค์กรหยุดอยู่กับที่ 2) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารสามารถนำความแตกต่างของบุคคลมาใช้ประโยชน์ต่อองค์กร 4) กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาข้อมูลข้อเท็จจริง หรือวิธีการแก้ปัญหาอย่างใหม่ 5) ทำให้เกิดความกลมเกลียว รวบรวมพลังกัน และ 6) ทำให้มีความรอบคอบและมีเหตุผลในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้การทำงานมีระบบและประสิทธิภาพ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ , 2550)

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโดยการประนีประนอม ผลการวิจัยพบว่า มีผลผูกพันต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวม ด้านการติดต่อสื่อสาร การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ การพัฒนาตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างทีม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารใช้การบริหารความขัดแย้งโดยต้องการทั้งผลประโยชน์และความสัมพันธ์กับคนอื่น พยายามจะให้คู่ขัดแย้งยอมลดผลประโยชน์ของตนเองลงเพื่อรักษาความสัมพันธ์กันไว้ มีการผ่อนปรนความต้องการของผู้อื่น ผู้บริหารเชื่อว่าการแก้ปัญหาความขัดแย้งจะได้เพียงบางส่วนก็ยังคงคิดว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้เลย ใช้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายโดยยอมทำตามความต้องการของคนอื่นบ้างเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ใช้การแบ่งปันผลประโยชน์คนละครึ่ง ทุกฝ่ายจะได้ตามที่ต้องการเพียงครึ่งหนึ่งซึ่งจะมีผลต่อการทำงานเป็นทีม ขาดประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสาร ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการยอมรับ ขาดข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ขาดการผสมผสานความคิดเห็นและวิธีการทำงาน ไม่มีการเตรียมการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ไม่สามารถตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดจุดเน้นและแนวทางร่วมกันได้ ขาดแรงจูงใจของผู้ร่วมงาน บรรยากาศการทำงานขาดความอบอุ่นและความเป็นมิตรในที่ทำงาน สมาชิกขาดความรับผิดชอบ ขาดความขยันหมั่นเพียร ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ขาดการอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้สรุปผลเสียไว้ 13 ประการ คือ 1) ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดความไว้วางใจ ไม่เคารพซึ่งกันและกัน บุคคลตั้งแง่และใช้เล่ห์เหลี่ยมเข้าหากัน 2) ขาดความร่วมมือในการทำงาน 3) ขาดความคิดริเริ่ม บุคคลจะทำงานตามที่ถูกสั่งเท่านั้น 4) การสื่อสารถูกปิดเป็นอันขาด 5) ทำให้เกิดความเครียด สุขภาพจิตเสีย 6) ลดประสิทธิภาพในการทำงาน 7) ทำลายความสามัคคีกลมเกลียวในกลุ่ม 8) เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจ ขาดข้อมูลในการตัดสินใจทำให้ต้องตัดสินใจด้วยความเสี่ยง 9) ไม่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 10) ทำให้บุคคลหรือองค์กรเกิดความเสียหาย ทั้งชื่อเสียง เกียรติยศ ทุนทรัพย์ หรือแม้แต่ชีวิต 11) ถ้าแก้ปัญหาไม่ดีอาจเป็นเหตุ

นำไปสู่ความขัดแย้งอย่างอื่น ๆ อีก 12) ความไม่พอใจที่จะทำงานเกิดการเฉื่อยงาน และ 13) ทำให้สูญเสียกำลังคนที่หนีออกไปจากองค์กร (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ , 2550)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีประโยชน์ในเรื่องการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะเพื่อนำผลไปใช้ ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบที่มีจุดอ่อนมากที่สุดคือด้านการเผชิญหน้า ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีการจับเข่าคุยกัน เผชิญหน้ากัน พบปะพูดคุยหาเหตุผลที่เป็นจริงที่สุดด้วยความจริงใจ ต้องใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนที่สุด อีกทั้งยังต้องใช้ศรัทธาที่ผู้อื่นมีต่อตนเองในการบริหารความขัดแย้งด้วยความจริงใจ เป็นธรรม และซื่อสัตย์

2. จากการวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมของครู พบว่า อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า การติดต่อสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีจุดอ่อนที่สุดในการทำงานเป็นทีม ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ครูจึงต้องมีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลที่เข้าใจง่าย หลากหลาย รวดเร็ว ถูกต้อง ผู้บริหารต้องมีส่วนช่วยในการกระตุ้น ส่งเสริม หรือสนับสนุนให้ครูได้พบปะกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ รวมไปถึงเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้

3. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู จากงานวิจัยพบว่า การบริหารความขัดแย้งแบบการถอนตัวส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมทุกองค์ประกอบ ด้านสัมพันธภาพส่งผลผกผันต่อองค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างทีม การประนีประนอมส่งผลผกผันต่อองค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร การเปิดเผยและการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานและการตัดสินใจ การพัฒนาตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างทีม ดังนั้น การบริหารความขัดแย้งจึงควรใช้การถอนตัว คือ ลดการเผชิญหน้ากันโดยตรงเมื่อเกิดความขัดแย้งที่รุนแรง โดยผู้บริหารต้องคำนึงถึง เวลา สถานการณ์ และโอกาสที่เหมาะสมในการเข้าไปแก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการจับเข่าคุยกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความจริงใจ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ใช้เหตุผลและข้อเท็จจริงในการแก้ปัญหามากที่สุด ส่วนการบริหารความขัดแย้งแบบสัมพันธภาพและการประนีประนอมควรใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจของครู
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาที่ส่งผลกับความผูกพันหรือขวัญกำลังใจในการปฏิบัติของครู

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งสละเวลาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้การศึกษาอิสระนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติคีรี นายสุคนธ์ พันธุ์รัตน์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่สันติ นางสาวจรรยา ชัยบุญลือ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่สอนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ รวมถึงเพื่อนๆ ทุกคนสำหรับความห่วงใยช่วยเหลือจนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาอิสระนี้จนสำเร็จลุล่วงลงได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา เริมภักตร์. (2553). กระบวนการทีมที่สัมพันธ์กับมาตรฐานงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูเกียรติ แถวปัดดา. (2552). **พฤติกรรมการแก้ไขความขัดแย้งของผู้บริหารตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11.**วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.
- ถวิล วรเทพพุดพิงษ์.(2554). **การบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่.**กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ทิตนา แชมมณี. (2547). **กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานเป็นทีมและการจัดการเรียนการสอน.**กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยัวร์ตัน รัตน์บดินทร์. (2551). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมของนักสังคมสงเคราะห์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รังสรรค์ เหมันต์. (2550). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม .**ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สวิง สุวรรณ. (2547). **พฤติกรรมองค์กร.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์.(2550). **ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อความสำเร็จ** .กรุงเทพมหานคร : ดันอ้อ แกรมมี.
- Chung, Yukl and Magginson, Boy. (1981). **Leadership in Organization.** Englewood Cliff , New Jersey : Prentice-Hall,Inc.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Coser, Chester. (1969). **Organization and Management**. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press.

Filley, C. Alan.(1975).**Interpersonal Conflicted Resolution**.Glenview, Illinois: cott,Foreman and Company.

Fisher , Deorg. (1955). **Conflict and the web of Group Affiliation Kurt. H. Wolt**. Glencoe, Mlinors : Pree Press.

Johnson, David W., and Frank P. Johnson.(1987). **Johnson Together : Group Theory and Skill**.

Woodcock, Mick.(1981). **Organization development Through Teambuilding**.Great Britain : Gower Publishing.Co.

การบริหารงานการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โซนเหนือ

The Management of Schools Public Relations under the Chiangrai Local Administration Educational Development Unit, Northern Zone

สุภาวรรณ สมณา^{1*} และกัมพล ไชยพันธ์²
Supawan Sommana^{1*} and Kumpon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โซนเหนือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 148 คน ซึ่งประกอบด้วย ครูและบุคลากรในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โซนเหนือ เครื่องมือที่ผู้ศึกษาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ตรวจสอบรายการ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วน และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โซนเหนือ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โซนเหนือ
  - 2.1 ด้านสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ควรสอบถามความต้องการจากผู้ปกครองและนักเรียน และให้บอกถึงปัญหาที่มีอยู่จริงในการจัดประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา
  - 2.2 ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ควรวางแผนการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดประชาสัมพันธ์ในแต่ละครั้งให้ชัดเจน
  - 2.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานนักเรียน สนับสนุนครูและบุคลากรเผยแพร่ผลงานอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : supawansommana@gmail.com

2.4 ด้านการประเมินผล ควรมีการสรุปผลการจัดประชาสัมพันธ์ทุกครั้ง ควรมีการนำผลการปฏิบัติไปใช้หรือปรับปรุงในคราวต่อไป

คำสำคัญ: การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

Abstract

The purposes of the research were to study the actuality and proposed guidelines to improve the schools public relations under the Chiangrai Local Administration Educational Development Unit, Northern Zone. The people used in the research were 148, included teachers and directors. Check list questionnaire, rating scale questionnaire and open – ended questionnaire were used as a data collection tool. The statistics used for data analysis were frequency, percentile, mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The actuality of school public relations under the Chiangrai Local Administration Educational Development Unit, Northern Zone was at a high level.

2. The proposing guidelines of school public relations under the Chiangrai Local Administration Educational Development Unit, Northern Zone.

2.1 Surveying should be requested by students, their parents or guardians. Telling the problems of school public relations was suggested.

2.2 Planning should to plan about the media and assigned the clearly objectives of school public relations.

2.3 Communicating should to promote the success. Encourage them to make more success. Promoting school activities should be done continuously.

2.4 Evaluating should be concluded and improved for doing the school public relations on the next time.

Keywords: School Public Relations

บทนำ

ในยุคสมัยที่การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเป็นไปโดยง่าย การประชาสัมพันธ์จึงเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งของสถานศึกษา ในการส่งและรับข่าวสาร ความคิดเห็น เผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การสร้างไมตรีสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ บุคลากรภายในที่มีความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร คือ ผู้บริหาร ซึ่งองค์กรที่มีภาพลักษณ์ดี คนในสังคมยอมรับ ผู้บริหารมักเข้ามามีบทบาทสร้างภาพลักษณ์นั้นด้วย ส่วนนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้บริหารหน่วยงานมีความเข้าใจ ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนงานประชาสัมพันธ์อย่างแท้จริง ดังนั้นในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญ เป็นผู้นำในการหาแนวทาง

ประชาสัมพันธ์สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการประชาสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยสะท้อนภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานศึกษา

จากผลการรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด พบว่าสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ ยังมีคะแนนในเรื่องของการจัดการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาน้อย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจและอยากทราบถึงสภาพการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โชนเหนือ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาให้กับผู้ปกครอง และชุมชน องค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจนำผลการศึกษาเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ความคิดเห็นของครูและบุคลากร
กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา
อปท. เชียงราย โชนเหนือ

สภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย

อปท. โชนเหนือ

1. สสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ
2. การวางแผนและการตัดสินใจ
3. การติดต่อสื่อสาร
4. การประเมินผล

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 ครูและบุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ จำนวน 148 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 10 คน ครูและบุคลากรจำนวน 138 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) มาเป็นแนวทางในการกำหนดค่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษา วิเคราะห์หลักการ แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. นำแบบสอบถามเสนอเพื่อขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและถูกต้องแล้วแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. จัดพิมพ์แบบสอบถามตามที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไข โดยผ่านการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสมบูรณ์ของภาษา

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาใช้

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่ออนุมัติให้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูและบุคลากรที่มีความคล้ายคลึงกับประชากร เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของคำถาม

8. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's) ค่าระดับคะแนนความเชื่อมั่น 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเข้าเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย

2. ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้กับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บข้อมูล พร้อมกับแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือผู้ประสานงานของโรงเรียน และระบุวันที่ต้องการรับแบบสอบถามคืน

3. ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาในวันที่มีการประชุมวิสามัญประจำปีของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ ในวันที่ 8 ธันวาคม 2557 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ โดยการหาค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษา จำนวน 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ
2. ผลการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สรุปผลการศึกษาผลการศึกษาสภาพการประชาสัมพันธ์สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ
  - 1.1 ด้านการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่าสถานศึกษาสร้างความเข้าใจที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด สถานศึกษาสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจากชุมชน น้อยที่สุด
  - 1.2 ด้านการวางแผนและตัดสินใจ พบว่า สิ่งที่สถานศึกษามีการปฏิบัติมากที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ส่วนที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในการบริหารงานด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา
  - 1.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียนและสิ่งที่พบที่สถานศึกษามีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้าง website ในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา
  - 1.4 ด้านการประเมินผล พบว่าการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ สถานศึกษานำผลจากการกำกับติดตามด้านการประชาสัมพันธ์มาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นและสิ่งที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สถานศึกษากำกับติดตามการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ
2. ผลการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชียงราย โชนเหนือ

2.1 ด้านสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ควรสอบถามความต้องการจากผู้ปกครองและนักเรียน มากที่สุด และให้บอกถึงปัญหาที่มีอยู่จริงในการจัดประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา น้อยที่สุด

2.2 ด้านการวางแผนและตัดสินใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางในการวางแผนและตัดสินใจในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาที่มากที่สุด คือ ควรวางแผนการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา ส่วนที่น้อยที่สุด คือ ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดประชาสัมพันธ์ในแต่ละครั้งให้ชัดเจน

2.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนวคิดในการติดต่อสื่อสาร คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานนักเรียน สนับสนุนครูและบุคลากรเผยแพร่ผลงานอย่างสม่ำเสมอ มากที่สุด ส่วนที่น้อยที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการประเมินผล พบว่า แนวทางที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีต่อการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ ที่มากที่สุดคือ ควรมีการสรุปผลการจัดประชาสัมพันธ์ทุกครั้ง และที่น้อยที่สุด คือ ควรมีการนำผลการปฏิบัติไปใช้หรือปรับปรุงในคราวต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารงานการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงราย โชนเหนือ มีการแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการประเมินผล ซึ่งผลการประเมินทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงราย โชนเหนือ

1.1 ด้านการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการประสานสอบถามความพึงพอใจจากผู้ปกครองและชุมชน รับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง ชุมชน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้อมูลกับบุคลากรในโรงเรียนยังไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงในการจัดประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิระวรรณ มณีเนียม (2550, หน้า 104 – 105) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงสภาพที่ควรจะเป็นและปัญหาของการจัดการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และพฤติกรรมของทุกคนมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของโรงเรียน

1.2 ด้านการวางแผนและตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญและทำการกำหนดนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา แจกวัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในแต่ละครั้งให้แก่ครูและบุคลากรทราบจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา จัดให้มีสถานที่ในการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา สถานศึกษายังได้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และจัดสรรงบประมาณในการบริหารงานด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร ชนะบุญ (2549, หน้า 92 – 96) ที่พบว่า สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์มีปัญหาเกิดจาก ความล่าช้าของข้อมูลข่าวสาร ข่าวที่แจ้งไปไม่ถึง

ชุมชน และหน่วยงานที่แจ้งข่าว เป็นเหตุให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนในทางที่ไม่ถูกต้องนัก บัญหาดังกล่าวหากไม่มีการแก้ไข อาจทำให้ปัญหารุนแรงขึ้นตามมา เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา จึงได้จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ครู อาจารย์ที่รับผิดชอบงาน โครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำ ได้ชี้แจงประชาสัมพันธ์ในที่ประชุมผู้ปกครอง การประกาศเสียงตามสายให้ข้อมูล ข่าวสารและงานโครงการที่โรงเรียนกำลังดำเนินการ และพบภายหลังว่าการจัดประชาสัมพันธ์ได้ผลดีขึ้น

1.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาใช้การประชาสัมพันธ์โดยการเผยแพร่ผลงานของนักเรียน ครู ในระดับต่าง ๆ ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองโดยตรงด้วยวิธีการพบปะพูดคุย ใช้กิจกรรมสร้างความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ใช้การติดต่อสื่อสารผ่านทาง social media เช่น facebook แต่ก็ยังพบว่าสถานศึกษาไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาผ่านทาง website เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ อลิสสา สิงห์สง่า (2552, หน้า 60 – 61) ที่ได้ศึกษาผลของการนำแนวคิดการประชาสัมพันธ์ของ บัสกิน, อโรนอฟฟ์ และแลทติมอร์ มาใช้ในโรงเรียนเทศบาลท่าเรือประจวบคฤกษณ์ ที่ระบุว่า การปฏิบัติและการสื่อสารเป็นการนำแผนงานและโครงการที่ได้กำหนดไว้มาดำเนินการสื่อสารและเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนได้ทราบเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่สถานศึกษาและชักจูงให้ประชาชนให้การสนับสนุนหรือมีความนิยมชมชอบในสถานศึกษาซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์เวลาสถานที่และประชาชนเป้าหมาย ไกรทรี ประดิษฐ์จา (2552, หน้า 144 – 147) พบว่าการให้ผู้รับผิดชอบได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ จะสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในงานประชาสัมพันธ์ในทุกด้าน ซึ่งจะทำให้ระบบงานประชาสัมพันธ์มีความถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษานำผลจากการกำกับติดตามด้านการประชาสัมพันธ์มาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น โดยการจัดเก็บข้อมูลการสำรวจความพึงพอใจ ทำรายงานผลการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ และมีการกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับ อลิสสา สิงห์สง่า (2552, หน้า 60 – 61) ที่ได้ทำการศึกษาผลการนำแนวคิดการประชาสัมพันธ์ของบัสกิน, อโรนอฟฟ์ และแลทติมอร์ มาใช้ด้วยวิธีการดำเนินการศึกษา 4 ระยะ คือ การศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ ทดลองใช้แนวทางการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ และการประเมินผล ได้ผลคือ ปริมาณคนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียน ข้อมูลข่าวสารที่ผู้ปกครองได้รับ ความครอบคลุมของข้อมูลข่าวสารมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้โรงเรียนกับผู้ปกครองมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน

2. ผลการศึกษาการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

2.1 ด้านสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ สถานศึกษาควรมีการสอบถามความต้องการจากผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อเป็นการสะท้อนความต้องการจากหลาย ๆ ฝ่ายอย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การที่จะทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อนำมาพัฒนาการประชาสัมพันธ์ควรต้องมีการเปิดใจจากหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำมาพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช ลภีรัตนกุล (2546, หน้า 148) ที่กล่าวถึงหลักสำคัญในการประชาสัมพันธ์ คือ ต้องรู้จักใจของคนกลุ่มต่าง ๆ ความรู้ในทางจิตวิทยา และสังคมวิทยาจะช่วยได้มากในเรื่องที่ต้อรู้จิตใจ ก็เพราะว่าเพื่อประสานประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ได้ถูก ถ้าไม่รู้จิตใจแล้ว ก็ไม่สามารถจะปรับความเข้าใจหรือประสานประโยชน์ให้เข้ากันได้ ดังนั้น ปัญหาการประชาสัมพันธ์จะต้องรู้และเข้าใจใน

วิธีการศึกษาเรื่องคน บุคลิกของคน รวมทั้งอุปนิสัยใจคอกของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร การรู้จักการประนีประนอมและตั้งให้เข้าสู่จุดหมายร่วมกันจึงเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง

2.2 ด้านการวางแผนและตัดสินใจ สถานศึกษาควรวางแผนการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดประชาสัมพันธ์ในแต่ละครั้งให้ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนในคราวต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน และให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จะเป็นส่วนที่ทำให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ในแต่ละครั้ง และตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้ตรงตามบริบทที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะ สตะเวทิน (2542, หน้า 145) ที่ระบุประโยชน์ของการวางแผนประชาสัมพันธ์ คือ การวางแผนช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถตัดสินใจในนโยบายขององค์การไปในทิศทางที่ถูกต้อง สามารถควบคุมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้

2.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานนักเรียน สนับสนุนครูและบุคลากรเผยแพร่ผลงานอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลภายนอก ชุมชน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้จัดขึ้นในแต่ละครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอกเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถรับทราบถึงผลตอบรับในการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี การเผยแพร่ผลงานของครูและนักเรียน และการตั้งหลาย ๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ประชาสัมพันธ์สถานศึกษาได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช อภิรัตน์กุล (2546, หน้า 84) ในเรื่องของการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานศึกษา ควรใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เข้าช่วยในการดำเนินงานสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าถึงประชาชนเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ เข้าช่วย รวมทั้งการใช้การโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์

2.4 ด้านการประเมินผล สถานศึกษาควรมีการสรุปผลการจัดประชาสัมพันธ์ทุกครั้ง และควรมีการนำผลการปฏิบัติไปใช้หรือปรับปรุงในคราวต่อไป เพื่อพัฒนางานประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีรูปแบบในการประชาสัมพันธ์ที่แน่นอนชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาจะได้มีข้อมูลในการจัดประชาสัมพันธ์ในครั้งต่อ ๆ ไป และสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการจัดประชาสัมพันธ์ในแต่ละครั้งได้ และเป็นขั้นตอนในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในแต่ละครั้งได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณรัตน์ ชินวรรณ (2553, หน้า 8) ที่กล่าวถึงการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ว่า นับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ การประเมินผลเป็นการประเมินประสิทธิภาพของงานที่กระทำไปแล้วว่า ส่วนใดที่ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น นับเป็นงานที่สำคัญมากเพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงานขององค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด สื่อที่องค์กรใช้ประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมทั่วถึงหรือไม่

จากแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดประชาสัมพันธ์สถานศึกษานั้น สถานศึกษาควรต้องคำนึงถึงความต้องการจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ควรต้องมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์ในหลาย ๆ รูปแบบ เป็นการทำให้ทราบถึงผลตอบรับในการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง เพื่อจะได้นำข้อมูล ต่าง ๆ ที่ได้ในแต่ละครั้งนำกลับไปพัฒนาการจัดประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาในคราวต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดประชาสัมพันธ์สถานศึกษาจากหลายฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ
2. ควรมีการจัดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นแผนงานหนึ่งในสถานศึกษา และให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง พร้อมทั้งจัดงบประมาณ สถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการประชาสัมพันธ์ให้เพียงพอ
3. ควรมีการพัฒนารูปแบบการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อความทันสมัยและทันต่อยุคสมัยปัจจุบันที่มีการใช้เทคโนโลยี ซึ่งการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารจากทางโรงเรียนออกไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะปัจจุบันนี้วิธีการหรือช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันมีมากมายหลายประเภท หากรู้จักนำมาใช้ให้เหมาะสม ก็จะเป็นการช่วยให้การบริหารงานประชาสัมพันธ์ด้านการติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างดี
4. ควรมีการจัดเก็บผลการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ และให้มีการติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งให้มีการรายงานไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือต้นสังกัด เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน และเป็นข้อมูลในการตัดสินใจพัฒนาในคราวต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีความเห็นว่าคุณที่สนใจจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการบริหารงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ควรมีการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ คือ

1. การพัฒนารูปแบบการสร้างนโยบายประชาสัมพันธ์สถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
2. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ผู้มีพระคุณท่านแรกที่คุณศึกษาใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งคือ ดร. กัมพล ไชยพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเอาใจใส่ ตรวจสอบ แนะนำ แก้ไข เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้ออกมาสมบูรณ์ที่สุด และคอยให้กำลังใจตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. เทอดชาติ ไชยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 4 นายอำนาจ ไชยบัน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านใหม่ประกอบราษฎร์วิทยานุกูล และนายบุญชอบ จันทาพูน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 ต้นยาง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณา แนะนำ ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการศึกษาครั้งนี้ จนการศึกษาได้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาแด่พระคุณของบิดา มารดา ตลอดจนครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ ทำให้ผู้ศึกษาประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- วีระวรรณ มณีเนียม. (2550). **สภาพที่เป็นจริงสภาพที่ควรจะเป็นและปัญหาของการจัดการประชาสัมพันธ์โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2557, จาก <http://tdc.thailis.or.th>
- นิรันดร ชนะบุญ. (2549). **การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนบ้านบัลลังก์สะอาด อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2558. จาก <http://tdc.thailis.or.th>
- อลิสสา ลิงห์สง่า. (2552). **การศึกษาผลของการนำแนวคิดการประชาสัมพันธ์ของ บัสกิน, อโรนอฟฟ์ และแลท-ติมอร์ มาใช้ในโรงเรียนเทศบาลท่าเรือประชาณุกุล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2557. จาก <http://tdc.thailis.or.th>
- ไกรทวิ ประดิษฐ์จา. (2552). **การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนประชารัฐพัฒนศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2558. จาก <http://tdc.thailis.or.th>
- วิรัช อภิรัตน์กุล. (2546). **การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักษณา สตะเวทิน. (2542). **หลักการประชาสัมพันธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด.
- อรุณรัตน์ ชินวรรณ. (2553). **สื่อประชาสัมพันธ์ Public Relations Media (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

The Personnel administration of the secondary Educational (the 6th Group of Phayao) Service Area Office 36

พรทิพย์ กันทวิ^{1*} และน้ำฝน กันมา²
Phorntip Kantawee^{1*} and Numfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของครูและเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ และด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการออกจากราชการ

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nuyphorn_19@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research were to 1) study the state of personnel administration of the secondary Educational Service Area Office 36 2) compare the state of the personnel administration affair the secondary Educational Service Area Office 36 which is different size of school. The sample group consisted of 205 teachers. The research instrument drawn for this study was a five-rating scale-based questionnaire. The data were systematically analyzed by mean ($\bar{X}$), percentage, arithmetic mean, standard deviation (S.D.) and F-test .

The findings of the study were as follows:

1. As a whole , the state of the personnel administration of the secondary Educational Service Area Office 36 was at a highlevel in performance. When considering each category found that the highest performance is recruitment and appointment and the following is enhancing of performance efficiency and the lowest is manpower planning and retired.
2. comparing the state of the personnel administration of the secondary Educational Service Area Office 36 classification about different size of school in general there was no difference .

Keywords: The Personnel administration

บทนำ

ในทางการศึกษา สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่ในการให้บริการการศึกษาและสร้างคนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของรัฐบาล การบริหารงานบุคคลากรจึงเป็นงานที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อใช้คนให้ทำงานให้ได้ผลที่สุดในขณะเดียวกันคนที่ทำงานนั้นมีความสุข มีความพึงพอใจที่จะทำงาน ดังนั้น คนหรือบุคลากร จึงมีความสำคัญและเป็นหัวใจของการบริหารที่ทุกองค์กรหรือหน่วยงานจะขาดมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาซึ่งเป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชน จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญในการนำองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาองค์กรจะประสบผลสัมฤทธิ์หรือไม่เพียงใด บุคลากรซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ประเด็นหลักของการบริหารจัดการ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนให้งานด้านต่าง ๆ ให้ดำเนินงานได้จนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีหน่วยงานดังกล่าวอย่างเป็นทางการ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศต่อไป การบริหารงานบุคคล เป็นงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลากรที่สำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา งานบุคคลมีจุดประสงค์หลักในการดูแล อำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ทั้งการสร้างเสริมขวัญกำลังใจ การดูแลรักษาสิทธิประโยชน์ของบุคลากร การพัฒนาประสิทธิภาพและศักยภาพในการทำงาน รวมทั้งความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งอันเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ขององค์กร

โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีความยากลำบากในการเดินทางจึงทำให้ประสบกับปัญหาการย้ายไป

ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ศึกษาเมื่อมีการโยกย้ายต้องมีการบรรจุครูใหม่ซึ่งขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหลาย ๆ ด้านส่งผลทำให้เกิดผลเสียต่อการปฏิบัติงานอีกประการ รวมถึงการประสบกับปัญหาการจัดบุคคลเข้าทำงานไม่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและความถนัดของบุคคล ซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการศึกษาของสมศักดิ์ พรหมผล (2552) ได้ศึกษาความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา พบว่า ปัญหาในการบริหารงานบุคคลหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งมีปัญหากับการคำขอให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีความล่าช้า และการกำหนดตำแหน่งของบุคลากรของโรงเรียนมีภาระงานมาก บุคลากรบางคนรับผิดชอบงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ด้านการบรรจุแต่งตั้งและสรรหาปัญหาที่พบ คือ บุคลากรมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายบ่อยจะต้องรับบุคลากรใหม่มาแทนคนเดิมขาดประสบการณ์การทำงานทำให้งานไม่ต่อเนื่องและงานล่าช้า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้นบุคลากรขาดความรู้ มีการประกาศผลล่าช้า และมีเกณฑ์การประเมินที่เข้มงวด ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และด้านวินัยและการรักษาวินัยครูและบุคลากรทางการศึกษาบางคนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของทางราชการ และจากปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหานี้ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมกับคุณภาพของสถานศึกษา

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหาร หัวหน้างานใช้ในการวางแผน และปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและนำไปสู่การพัฒนาองค์กรทั้งระบบต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของครู 2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

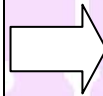

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรอิสระ

ขนาดสถานศึกษา

1. สถานศึกษาขนาดเล็ก
2. สถานศึกษาขนาดกลาง
3. สถานศึกษาขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม

การบริหารงานบุคคล ทั้ง 5 ด้าน

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย
5. ด้านการออกจากราชการ

สมมุติฐานการศึกษาในครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยครอบคลุมเนื้อหาใน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัยและด้านการออกจากราชการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และ วิเคราะห์ข้อมูลแยกตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเอฟ (F-test) แบบวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างกัน จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา พบว่า

1. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

ผลการศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ในภาพรวมรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ และ ด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการออกจากราชการ

1.1. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ด้านการวางแผนอัตรากำลังในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีกำหนดแผนงานบุคคลในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ มีการกำหนดอัตรากำลังของสถานศึกษาร่วมกับตัวแทนชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา และ ข้อที่ต่ำที่สุด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ

1.2. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ด้านสรรหาและบรรจุแต่งตั้งในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ การตรวจสอบคุณสมบัติของข้าราชการครูเข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษา รองลงมา คือ ดำเนินการสรรหา และบรรจุแต่งตั้งด้วยกระบวนการคุณธรรม และ ข้อที่ต่ำที่สุด คือ การส่งเสริม และเสนอคำขอการเลื่อนวิทยฐานะ

1.3. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ การดำเนินการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ รองลงมา คือ กำหนดแนวทางนโยบายการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการชัดเจน และ ข้อที่ต่ำที่สุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

1.4. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ด้านวินัยละการรักษาวินัยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ให้ความเอาใจใส่ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ มีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและข้อที่ต่ำที่สุด คือ การดำเนินการสอบสวนวินัย มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยที่จะต้องดำเนินการทางวินัยกรณีที่กระทำผิดวินัยทั้งไม่ร้ายแรง และร้ายแรง

1.5. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ด้านการออกจากราชการในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัยการออกจากราชการ

รองลงมา คือ สร้างความตระหนักให้เกิดความรักและผูกพันกับวิชาชีพและข้อที่ต่ำที่สุด คือ การดำเนินการลงโทษทางวินัย แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามอำนาจหน้าที่และระเบียบของทางราชการ

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 พบว่า

3.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง มีข้อเสนอแนะ คือ ควรลดภาระงานของครูโดยจัดให้มีผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานพิเศษ ควรมีการกำหนดการวางแผนอัตรากำลังในสถานศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลากรควรรายงานในที่ประชุมรับทราบทุกครั้ง ควรสำรวจความต้องการ ความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อมอบหมายงานให้เหมาะสม ควรให้ออกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลัง และควรมีบุคลากรครบตามสายงาน

3.2 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ควรจัดบุคลากรปฏิบัติงานตามความสมัครใจและควรคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานพิเศษก่อนที่จะปฏิบัติงาน ควรให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และควรมีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งด้วยกระบวนการยุติธรรม

3.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ออกาสบุคลากรได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจ ควรจัดอบรมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัยและควรให้การสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการของบุคลากร ควรยกย่องชมเชย และจัดสวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเพื่อเป็นแรงจูงใจ และลดปัญหาการย้ายหรือเปลี่ยนครูผู้สอน และควรนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร

3.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการให้ความรู้ในด้านระเบียบวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรเป็นประจำ ควรมีการสร้างเสริมความตระหนักในกฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดและควรมีการออกคำสั่งและให้มีการติดตามในด้านของการปฏิบัติของบุคลากร

3.5 ด้านการออกจากราชการ ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการให้ความรู้อยู่เสมอ

4. แนวทางการบริหารงานบุคคล

4.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ควรลดภาระงานของครูโดยจัดให้มีผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานพิเศษ

4.2 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ควรให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาครูเข้ามาปฏิบัติงานของโรงเรียน และควรมีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งด้วยกระบวนการยุติธรรม

4.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ควรให้ออกาสบุคลากรได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจ

4.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ควรมีการให้ความรู้ในด้านระเบียบวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรเป็น ประจำ

4.5 ด้านการออกจากราชการ ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ การรักษาวินัยอยู่เสมอ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาคำบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต พบว่า

1. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ในภาพรวมรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับ การปฏิบัติมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการดำเนินการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมีความสำคัญกับการบริหารจัดการคนใน โรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการตรวจสอบคุณสมบัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐาน การกำหนดตำแหน่งให้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุดา สุวรรณภรณ์ (2548) อธิบายไว้ว่า การสรรหา (Recruitment) คือ กระบวนการกลั่นกรอง และคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติ คุณสมบัติทางการ ศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งมาสมัครงานในตำแหน่งต่างๆที่องค์การเปิดรับสมัคร การสรรหาบุคลากร หมายถึง การค้นหาและจูงใจผู้สมัครงานที่มีความรู้ ประสบการณ์ความสามารถ ความเหมาะสมกับ ตำแหน่งที่องค์การต่าง ๆ ต้องการเข้ามาทำงาน การสรรหา เริ่มตั้งแต่การแสวงหาบุคคลจากแหล่งต่าง ๆ ดึงดูดบุคคลที่มี ศักยภาพที่เหมาะสมให้เกิดความสนใจและสิ้นสุดเมื่อบุคคลได้เข้ามาสมัครงานในองค์การ

ด้านการวางแผนอัตรากำลังในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคล ในด้านการวางแผนอัตรากำลังของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ได้มี กำหนดแผนงานบุคคลของโรงเรียนในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจันจิรา อินตะเสาร์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคำบริหารบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนเห็นว่า มีการแผนงานบุคลากรไว้ในแผนกลยุทธ์ มีการวางแผนใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้ตรงกับงานที่ ปฏิบัติและให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน สำหรับการจัดบุคลากรเข้าร่วมปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเห็นว่า มีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจงก่อนการเริ่มปฏิบัติงานแก่ บุคลากร มีการมอบหมายงานหน้าที่การปฏิบัติหน้าอย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ธนกฤต ทานูรี (2554) ได้ทำการศึกษาคำบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการวางแผนงานบุคลากรไว้ในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน และให้บุคลากรมีส่วนร่วมใน การวางแผนงาน

ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มโรงเรียน มัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีการตรวจสอบ คุณสมบัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง ทั้งนี้ในการการสรรหาและ บรรจุแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษามีกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน มีกฎระเบียบหลักเกณฑ์ และมีการกำหนด คุณสมบัติที่ถูกต้องของผู้ที่ถูกระบุหาเพื่อมาบรรจุแต่งตั้งให้ตรงตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง ซึ่งใกล้เคียงกับผล

การศึกษาของ วีระ สุรินทร์ (2553) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรม และมีคำสั่งก่อนแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่ง สอดคล้องกับ วิไลวรรณ ยะสินธ์ (2552) ได้ศึกษาพบว่า ได้แจ้งเกณฑ์การทดลองงานและประเมินผลบุคลากรใหม่และได้ดำเนินการตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอย่างชัดเจนมีความเข้าใจตรงกัน

ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครูโดยการดำเนินการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อยู่เสมอ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วิริยะ วิวัฒน์ (2555) ศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารบุคคลในสถานศึกษาอำเภอปาย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ด้านการธำรงรักษาและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีการสนับสนุนบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นและการยกย่องชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ซึ่งใกล้เคียงกับแนวความคิดของวิลาสินี สุวรรณภา (2548) ที่ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ไว้ว่า การชมเชยให้รางวัลทุกคนขอการสรรเสริญ แต่ต้องทำด้วยใจจริงและระวังมิให้หลังการชมเชยให้รางวัลจะทำให้เกิดแรงจูงใจการทำงานไม่ดีถ้าไม่มีใครเห็นก็จะเกิดการเบื่อหน่ายและท้อถอย ผู้บังคับบัญชาต้องรับรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทั่วถึงใครทำดีก็สรรเสริญให้ปรากฏ

ด้านวินัยและการรักษาวินัย ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ให้ความเอาใจใส่ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัลย์ธีรา ทะแสนเทพ (2553) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสีชมพูศึกษา อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบข้อเสนอแนะในการธำรงรักษาบุคลากร คือ ควรสร้างความมั่นใจ และมั่นคงในการทำงานของบุคลากร ควรแจ้งสิทธิประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ให้กับบุคลากรรับทราบ ควรจัดสวัสดิการให้กับบุคลากรอย่างทั่วถึง เช่น บ้านพัก ค่าเช่าบ้าน เพื่อลดค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการสร้างความรักและผูกพันเสริมสร้างกำลังใจของครูและบุคลากร และเป็นการป้องกันการขัดแย้งภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำผิดด้านวินัยและการรักษาวินัยโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและบุคลากรให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

ด้านการออกจากราชการ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะการดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัยการออกจากราชการ ซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับแนวความคิดของสุภาพร พิศาลบุตร และยงยุทธ เกษสาคร (2549) ได้อธิบายการพัฒนาบุคคลว่า คือ กระบวนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลในสังคมใดสังคมหนึ่ง หรือในองค์การใดองค์การหนึ่ง การพัฒนาบุคลากรจะครอบคลุมใน 3 เรื่อง คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา (กลุ่มย่อยที่ 6) จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธรรม ทองประทุม (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรด้านการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหารงานบุคลากรด้านการพัฒนา

บุคลากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับของจริญญาภรณ์ ศรีจันดา (2552, หน้า 35) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทัศนะของผู้บริหารการศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ที่อยู่ในสถานศึกษาซึ่งมีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านวินัยและการรักษาวินัยไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ควรใช้แผนการใช้บุคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาและจัดบุคลากรให้ตรงกับความสามารถของบุคลากร
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ควรส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และการเลื่อนวิทยฐานะ
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพโดยการทำผลงานทางวิชาการเพื่อให้เลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัยควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบวินัยเพื่อให้ข้าราชการและบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับวินัยของข้าราชการ
5. ด้านการออกจากราชการ ผู้บริหารควรจัดการอบรม การรณรงค์ ส่งเสริมการรักษาระเบียบวินัย

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. ควรศึกษาสภาพปัญหาของการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาคณะบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลย์ธีรา ทะแสนเทพ . (2553). สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสีชมพูศึกษา อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- จริญญาภรณ์ ศรีจันทารี. (2552). **สภาพการบริหารงานบุคลากรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษของผู้บริหารการศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2.** รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จันจิรา อินดีเสาร์. (2550). **การบริหารบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทรงธรรม ทองประทุม.(2549). **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรด้านการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี
- ธนกฤต ทานูรี. (2554). **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายบ่อหลวงอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วีระ สุรินทร์. (2553). **การบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิลาสิณี สุวรรณภา. (2548). **การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ธนพรการพิมพ์.
- วิริยะ วิวัฒน์ศักดิ์. (2555). **สภาพการดำเนินงานบริหารบุคคลในสถานศึกษาอำเภอปาย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิไลวรรณ ยะสินธ์. (2552). **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภายหลังย้ายไปสังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมศักดิ์ พรหมมล .(2552). **ความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- สุดา สุวรรณภรณ์.(2548). **เอกสารคำสอนวิชาการบริหารงานบุคคล (Personnel management) .** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยบูรพา .
- สุดา สุวรรณภรณ์. (2548). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- สุภาพร พิศาลบุตร และยงยุทธ เกษสาคร .(2549). **การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม.** กรุงเทพฯ : BK อินเทอร์เน็ต จำกัด.

การบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The study on student's Discipline Administration at Ban Santikeeree school Office of Chiang Rai Primary Education service Area 3

จักรพันธ์ มาจักร^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Chakkaphan Machak^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็น คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ครูและคณะกรรมการนักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยปฏิบัติมากเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานปกครองนักเรียน ในภาพรวมด้านการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยปฏิบัติมากที่สุดเกี่ยวกับการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์เพื่อให้เกิดความมีวินัยในตนเอง ในภาพรวมด้านการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยปฏิบัติมากเกี่ยวกับจัดกิจกรรมกีฬาต่อต้านยาเสพติด ในภาพรวมด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยปฏิบัติมากเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนเช่น การจัดตั้งสภานักเรียน เป็นต้น ในภาพรวมด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยปฏิบัติมากเกี่ยวกับการประชุมผู้ปกครองแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน

คำสำคัญ: การบริหารงานปกครองนักเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pormungga@gmail.com

Abstract

The objectives of this independent study were to investigate the problems and to explore the suggestion on student's discipline at Ban Santikeeree School The target population Of 45 teachers and school committee of Ban Santikeeree School Data were collected through a question airy and analyzed by using descriptive

The finding were as follows; the problems on student's discipline at Ban Santikeeree School in overall was at high level. Looking at aspect of student disciplinary affairs administration of planning was high laver with authorize the committee to administrate student affairs. In an aspect of promotion student disciplinary, virtue,and morality as found high level that nurturing the students with moral. In an aspect of prevented and modified student' undesirable behavior was at intermediate level through promotion sport without drug. In an aspect of democracy promotion found that high level due to foster student' behavior and setup students' council in school. The evaluation of student disciplinary affairs was found intermediate level through invited parents to meeting for the report on student disciplinary.

Keywords: The study on student's Discipline Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้เจริญเติบโตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และตลอดจนทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดียิ่ง ทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองให้สูงขึ้นและเป็นการจัดการศึกษาเพื่อความเจริญของงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4) การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 หมวด 1มาตรา 6) การปกครองนักเรียนเป็นงานอย่างหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่มีความสำคัญพอกับการบริหารงานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานธุรการ และงานด้านอื่น ๆ เพราะเป็นงานที่ส่งผลไปถึงการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน เสริมสร้างให้นักเรียนได้มีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมและจริยธรรมพร้อมที่จะเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคตโรงเรียนบ้านบ้านสันติคีรี เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ระดับที่เปิดทำการสอน ปัจจุบันเปิดสอน 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา รวมทั้งสิ้น 1,080 คน ครูอาจารย์จำนวน 47 คนโรงเรียนนอกจากจะให้ความรู้ทางด้านวิชาการแล้วยังต้องอบรมสั่งสอนปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีงาม แต่งานปกครองนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการดำเนินงานปกครองนักเรียนไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันหรือมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับ การ

บริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรี ในหลาย ๆ ด้าน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา และเกิดความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงานปกครองนักเรียน

อย่างไรก็ตามงานปกครองในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา นับว่าเป็นภาระหนักของโรงเรียน ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นครูฝ่ายปกครอง เพื่อให้งานปกครองของนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ มีความประพฤติดี มีคุณธรรมและจริยธรรม จึงได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียน ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงงานปกครองนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 45 คน

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งได้พัฒนามาจากแบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่องการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม ของประสิทธิ์ อึ้งสมัค (2549) และแบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าแบบอิสระเรื่องการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ ของณัฐพล เงินใส (2551) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating – Scale) 5 ด้าน คือ

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน
2. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
3. การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
4. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย
5. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามกรอบการบริหารงานปกครองนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยและการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaires)

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานปกครองนักเรียน ในด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยและการประเมินผลงานปกครองนักเรียนและรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการแนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนियามศัพท์เฉพาะและนำนियามศัพท์เฉพาะมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. พัฒนาแบบสอบถามเลือกตอบใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนแบบสอบถามปลายเปิดใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารงานปกครองนักเรียน
5. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความค่าความสอดคล้อง และได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง (ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 0.90)
7. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ค้นคว้าอิสระ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามและการเก็บข้อมูลกลับมาด้วยตนเองซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลกลับมาด้วยตนเองจากประชากรที่ศึกษาจำนวน 45 คน

การจัดกระทำข้อมูล

1. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว มีความสมบูรณ์จำนวน 45 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
2. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มาตรวจให้คะแนนดังนี้

การปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
การปฏิบัติมาก	ให้	4 คะแนน
การปฏิบัติปานกลาง	ให้	3 คะแนน
การปฏิบัติน้อย	ให้	2 คะแนน
การปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน
2. นำคะแนนที่ได้หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ โดยแจกแจงความถี่และคำนวณเป็นร้อยละ เสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
  2. วิเคราะห์การปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้าน การวางแผนงานปกครองนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยและการประเมินผลงานปกครองนักเรียน เป็นรายด้านและโดยรวม เสนอในรูปแบบตาราง
  3. นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล ดังนี้ (ของณัฐพล เงินใส (2551)
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
  4. วิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และลำดับปัญหาและข้อเสนอแนะจากมากไปหาน้อย

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียน

บ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 21 ปีมากที่สุด โดยมีวุฒิการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด และตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูมากที่สุด

2. การปฏิบัติงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 5 ด้าน คือ การวางแผนงานปกครองนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยและการประเมินผลงานปกครองนักเรียน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากและปานกลาง มีปัญหาและข้อเสนอแนะ หากพิจารณาสรุปเป็นรายด้านผลปรากฏดังนี้

การวางแผนงานปกครองนักเรียน

การปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ภาพรวมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติ 2 ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากมี 7 ข้อ การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางมี 1 ข้อ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานปกครองนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองที่ใช้ในปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดทำปฏิทินติดตามการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน มีการปฏิบัติในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน พบว่ามีปัญหาในเรื่องขาดการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนงานปกครองนักเรียน ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานปกครองนักเรียนและการวางแผนงานปกครองนักเรียนยังไม่ชัดเจน พร้อมข้อเสนอแนะที่ว่า ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการวางแผนงานปกครองนักเรียน จัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายที่เป็นประโยชน์และตอบสนองความต้องการของนักเรียน สร้างแนวปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกันในงานปกครองนักเรียนควรมีการควบคุมดูแลนักเรียนเป็นระดับชั้น โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ควบคุมอย่างใกล้ชิดและควรแต่งตั้งครูฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้น

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

การปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้าน การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ภาพรวมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติ 3 ระดับการปฏิบัติระดับมากที่สุดมี 1 ข้อ การปฏิบัติในระดับมากมี 10 ข้อการปฏิบัติในระดับปานกลางมี 4 ข้อ โดยการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์เพื่อให้เกิดความมีวินัยในตนเอง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ส่วนการยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดี โดยให้รางวัลและเกียรติบัตร มีการปฏิบัติในระดับมาก การจัดทำปฏิทินติดตามการปฏิบัติงานปกครอง

นักเรียน มีการปฏิบัติในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่ามีปัญหาในเรื่องการขาดวินัย คุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนเช่นความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความมีน้ำใจ ความเสียสละ การมีสัมมาคารวะและการช่วยเหลือ ผู้ปกครองนักเรียนส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ที่ไม่เหมาะสมนักเรียนรุ่นพี่ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับรุ่นน้องและการจัดเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมไม่สามารถจัดได้ทุกระดับชั้น พร้อมข้อเสนอแนะที่ว่าควรมีการจัดอบรมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูควรตระหนักและร่วมมือกันอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม

การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

การปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในด้าน การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ภาพรวมครูและคณะกรรมการสถานศึกษา เห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติ 3 ระดับ การปฏิบัติในระดับมากมี 7 ข้อ การปฏิบัติในระดับปานกลางมี 8 และการปฏิบัติในระดับน้อยมี 1 ข้อ โดยการจัดกิจกรรมกีฬาต่อต้านยาเสพติด มีการปฏิบัติในระดับมาก และให้ครูว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนที่กระทำความผิดมีการปฏิบัติมาก ส่วนการให้การให้ครูลงโทษนักเรียน หน้าเสาธง มีการปฏิบัติในระดับน้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวมาก ขาดความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องการการ ป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนยังไม่ทั่วถึง ครูใน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการปกครองนักเรียนที่ต่างกันและผู้ปกครอง นักเรียนให้ความร่วมมือในการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนน้อย ส่วนข้อเสนอแนะควรมีการกำหนด แนวทางในการลงโทษนักเรียนอย่างชัดเจนและให้ถือปฏิบัติในแนวเดียวกัน ให้นักเรียนที่กระทำความผิดบ่อยครั้งหรือ กระทำความผิดที่รุนแรงย้ายโรงเรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบรรยากาศควรมีการลงโทษนักเรียนที่หลากหลายเพื่อ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพจิตใจของนักเรียน

การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย

การปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในด้าน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย ภาพรวมครูและคณะกรรมการสถานศึกษา เห็นว่ามีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติ 2 ระดับ การปฏิบัติระดับมากมี 4 ข้อ การปฏิบัติใน ระดับปานกลางมี 2 ข้อ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนเช่นการจัดตั้งสภานักเรียน เป็นต้น มีการปฏิบัติมาก และนโยบายในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วน การการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยจากโรงเรียนสู่บ้าน มีการปฏิบัติในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้าน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่ามีปัญหาในเรื่องนักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็น คณะกรรมการสถานศึกษาบางคนไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นประชาธิปไตยแก่ผู้อื่นและ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ค่อยมีบทบาทในกิจกรรมประชาธิปไตย พร้อมข้อเสนอแนะที่ว่า ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยมากขึ้นและแสดงความคิดเห็นมากขึ้นควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษารู้จัก คิดเอง ทำเอง ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องประชาธิปไตย ให้มีการอบรม ความรู้เรื่องประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

การปฏิบัติงานบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ในด้าน การประเมินผลงานปกครองนักเรียน ภาพรวมครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติ 2 ระดับการปฏิบัติระดับมากมี 2 ข้อ การปฏิบัติในระดับปานกลางมี 5 ข้อ โดยการประชุมผู้ปกครองแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน มีการปฏิบัติในระดับมาก และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลการดำเนินงานปกครองนักเรียน มีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงงานปกครองนักเรียนปกครองนักเรียน มีการปฏิบัติในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน พบปัญหาว่า ครูไม่มีการประเมินงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจนทำงานยังไม่เต็มที่และการติดตามและประเมินผลยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร สำหรับข้อเสนอแนะ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลงานปกครองนักเรียนอย่างจริงจังและให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานปกครองนักเรียน มีการรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนให้คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองได้รับทราบ และฝ่ายปกครองนักเรียนมีการนำผลการประเมินผลงานปกครองนักเรียนมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมได้มีปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นิรมล ทองใบดี (2549) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การวางแผนงานปกครองนักเรียน 2) การบริหารงานปกครองนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) การประเมินผลงานการปกครองนักเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษาและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1) การวางแผนงานปกครองนักเรียน 2) การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 3) การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน 4) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยและ 5) การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

การวางแผนงานปกครองนักเรียน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก คือแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานปกครองนักเรียนและชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองที่ใช้ในปัจจุบันซึ่งสัมพันธ์กับ ญัฐพล เงินใส (2551, หน้า 38) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 เห็นว่าได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานปกครองนักเรียนและชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสัมพันธ์กับ ประสิทธิ์ ยิ่งสมศรี (2546 : หน้า 52) ได้ศึกษาการ

ปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้ปฏิบัติ คือ การจัดทำปฏิทินติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์เพื่อให้เกิดความมีวินัยในตนเองซึ่งสัมพันธ์กับ เดช สุธรรมปวง (2551 : หน้า 54-56) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครู-อาจารย์โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าฝ่ายปกครองนักเรียน ได้มีการประสานงานปกครองนักเรียน ครูอาจารย์เกือบครึ่งได้ตอบข้อคำถามจากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ มีการประสานงานระหว่างบ้านกับทางโรงเรียนด้านการส่งเสริมพัฒนาให้เด็กนักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัย ได้จัดการอบรมนักเรียนในเรื่องนอนก่อนนอนทุกคืนในวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ และจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนในคาบสุดท้ายทุกวันจันทร์โดยมีการจัดครูเข้าให้การอบรมนักเรียน ตลอดจนมอบหมายครูเวรให้การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง หลังจากเคารพธงชาติทุกวัน นอกจากนี้ยังพบว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมและจริยธรรมทุกระดับชั้นทุกชั้นปี ซึ่งสัมพันธ์กับ ประสิทธิ์ ยิ่งสมัคร (2546 หน้า 52) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้ปฏิบัติคือ การจัดทำปฏิทินติดตามการปฏิบัติงานปกครองของนักเรียนการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนทุกระดับชั้นทุกปี ครูแนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือการจัดแข่งขันกีฬาต่อต้านยาเสพติด ซึ่งสัมพันธ์กับ เดช สุธรรมปวง (2552 หน้า 54-56) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สำหรับการดำเนินการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ได้ตอบข้อคำถามจากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จัดกิจกรรมโครงการกีฬาต่อต้านยาเสพติดและกิจกรรมอื่น ๆ และครูอาจารย์เกือบครึ่งตอบว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเอกชนในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จัดอบรมนักเรียนแกนนำโครงการเพื่อเตือนเพื่อนของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังพบว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือให้ครูลงโทษนักเรียนหน้าเสาธง

การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนเช่น การจัดตั้งสภานักเรียน เป็นต้น และมีนโยบายในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งสัมพันธ์กับ เดช สุธรรมปวง (2542 : หน้า 54-56) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย ครูอาจารย์เกือบครึ่งได้ตอบข้อคำถามจากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ได้มีการจัดกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเรือนนอน และหัวหน้าห้องและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ในทำนองเดียวกับ ประสิทธิ์ ยิ่งสมัคร (2553 หน้า 52) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าได้ปฏิบัติคือจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรม

ประชาธิปไตยให้กับนักเรียน เช่น การจัดตั้งสถานักเรียน เป็นต้น ส่วนครูผู้สอนได้มีการสอดแทรกการส่งเสริมประชาธิปไตยในแผนการสอนทุกหมวดวิชา นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาได้ควบคุมดูแลการปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงของนักเรียนทุกวันและมีครูเวรประจำวันปฏิบัติหน้าที่เพื่อตรวจตราดูแลความประพฤติของนักเรียนในบริเวณโรงเรียนทุกวัน ปัญหาการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยมากขึ้นและแสดงความคิดเห็นมากขึ้นควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษารู้จักคิดเอง ทำเอง ในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับ จำريญ จารุสิริโสภณ (2553) ได้ศึกษาการศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาเกา ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 1 คือ ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนซึ่งนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยมากที่สุดต้องกล้าที่จะแสดงออกและแสดงความคิดเห็น

การประเมินผลงานปกครองนักเรียน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ การประชุมผู้ปกครองแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนซึ่งสัมพันธ์กับ ณัฐพล เงินใส (2553, หน้า 38) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 เห็นว่า การประเมินผลงานปกครองนักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานปกครองนักเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมประเมินผลงานปกครองนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงงานปกครองนักเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับ เจริญ กาละ (2554 หน้า 69) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่า ครู-อาจารย์โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าฝ่ายปกครองนักเรียนไม่ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินงานปกครองนักเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงใช้ในปีต่อไปของโรงเรียนให้สม่ำเสมอและไม่มีตารางปฏิบัติงานให้ครูนักเรียนทราบอย่างชัดเจน ปัญหาการประเมินผลงานปกครองนักเรียน พบว่า ครูไม่มีการประเมินงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจนข้อเสนอแนะควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลงานปกครองนักเรียนอย่างจริงจังและให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานปกครองนักเรียน มีการรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนปกครองนักเรียนให้คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองได้รับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ในภาพรวมการบริหารงานทั้ง 5 ด้าน คือ การวางแผนงานปกครองนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยและการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานปกครองนักเรียนให้เจริญก้าวหน้า อย่างไรก็ตามฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง หัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษาระดับชั้น ผู้ที่ได้รับมอบหมาย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานปกครองนักเรียนควรเอาใจใส่มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

จึงจะส่งผลให้การบริหารปกครองนักเรียนทั้ง 5 ด้านของโรงเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะการบริหารงานปกครองนักเรียนดังนี้

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน จะต้องมีการประชุมร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการวางแผนงานปกครองนักเรียน ในด้านกิจกรรมควรจัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลายที่เป็นประโยชน์และตอบสนองความต้องการของนักเรียน

2. การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรมีการจัดอบรมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ตระหนักและร่วมมือกันอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน ควรมีการยกย่องนักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำและควรพิจารณาเปรียบเทียบการใช้บริการในโรงเรียน

3. การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ต้องกำหนดแนวทางในการลงโทษนักเรียนอย่างชัดเจน และให้ถือปฏิบัติในแนวเดียวกัน ให้นักเรียนที่กระทำความผิดบ่อยครั้งหรือกระทำความผิดที่รุนแรงย้ายโรงเรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบรรยากาศ ควรมีการลงโทษนักเรียนที่หลากหลายเพื่อความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพจิตใจ

4. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยมากขึ้นและแสดงความคิดเห็นมากขึ้น รู้จักคิดเอง ทำเอง ในกิจกรรมต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องประชาธิปไตย ควรมีการอบรมความรู้เรื่องประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนตามเหตุผลและมีการสอดแทรกความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยในการสอนอย่างจริงจัง

5. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลงานปกครองนักเรียนอย่างจริงจังและให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานปกครองนักเรียน มีการรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนปกครองนักเรียนให้คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองได้รับทราบ และฝ่ายปกครองนักเรียนมีการนำผลการประเมินผลงานปกครองนักเรียนมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัญหาการบริหารงานปกครองที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านสันติคีรี
3. ควรใช้วิธีการแบบสัมภาษณ์ ประกอบกับแบบสอบถามเพื่อจะได้ข้อค้นพบในเชิงลึก

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้โดยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความจริงใจ จริงจัง รวมทั้งคณะอาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ให้ความรู้และความปรารถนาดีเสมอมา

ขอขอบคุณ ผอ. สมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติคีรี

ผอ.สุคลชัย พันธุ์รัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่สันติและผอ.จรรยา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้อง ให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ และขอขอบคุณผู้ที่มิได้เอ่ยชื่อนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาอิสระฉบับนี้อันจะพึงมีผู้ศึกษาขอมอบผลแห่งความดีนี้แต่บิดา มารดา บุคคล ในครอบครัว บุรพจารย์ และเพื่อน ผู้ให้แสงสว่างปัญหาที่ได้อบรมสั่งสอนให้ไฟรู้ ไฟเรียน มีความซื่อสัตย์ กตัญญู มีใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไปยังผู้ที่ไม่รู้ให้เกิดความกระจ่าง ให้การสนับสนุนกำลังแก่ผู้ศึกษาโดยตลอดจนการศึกษาอิสระเสร็จ สมบูรณ์ได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.

เจริญ กาละ. (2549). การบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม

จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิตบัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จำเริญ จารุสิริโสภณ. (2550). การศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงาน ปกครอง นักเรียนช่วงชั้นที่ 2

โรงเรียนบ้านนาเกา ตำบลแกใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์. การค้นคว้าแบบอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ชาญชัย ชัยชนะ. (2552). ความคิดเห็นของนักเรียนและบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองนักเรียนของ

โรงเรียนดอยสะเก็ดวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณัฐพล เงินใส. (2551). การบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24

เดช สุธรรมปวง. (2552). การบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.

การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิรมล ทองใบดี. (2553). การบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษาใน กรุงเทพมหานคร.

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประสิทธิ์ ยิ่งสมัคร. (2549). การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. การ

ค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เสงี่ยม มิตรอุดม. (2551).การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการ บริหารงานปกครองนักเรียน

ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด สมุทรปราการ. การค้นคว้าแบบอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา)

Academic Administration of Secondary School Administrators the Secondary
Educational Service Area office 36 (6th Group of Phayao)

กัลยา สวยาม 1* และน้ำฝน กันมา 2

Kanlaya Souyngam^{1*} and Numfon Ganma²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยการจำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเอฟ (F-test) ผลการศึกษา พบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนสภาพการปฏิบัติที่น้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษาศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000

¹Graduate Student School of Educational, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Educational, University of Phayao, Phayao, 56000

Corresponding author : aonnecs@hotmail.com

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีโรงเรียนขนาดสถานศึกษาต่างกัน พบว่าการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this the research were to 1) Study the stute of the Academic Administration of Secondary School Administrators The Secondary Educational Service Area Office 36 (6th Group of Phayao) 2) compare the state of the Academic Administration of Secondary School Administrators The Secondary Educational Service Area Office 36(6th Group of Phayao) as classified by school size. The sampling groups used in the research were 205 teachers in school of The Secondary Educational Service Area Office 36 (6th Group of Phayao). The instrument used for collecting the data were checklist questionnaires, Rating Scale questionnaires and open-ended questions. The data were analyzed by mean of frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and f-test. The findings of the research were as follow:

1. The stute of the Academic Administration of Secondary School Administrators The Secondary Educational Service Area Office 36 (6th Group of Phayao) as a whole at the high level. when considered the individual aspect found that research in educational quality development and cooperation in academic development with other schools at the most level subordinate is development of teaching aids innovation and technology, promotion of the community's academic knowledge, academic support to families organization agencies, curriculum development, development of learning resources, educational guidance, educational supervision, educational evaluation and transfer subordinate is the cooperation in academic development with other schools and the lowest level is learning process development.

2. Compare the state of the Academic Administration of Secondary School Administrators The Secondary Educational Service Area Office 36 (6th Group of Phayao) as classified by school size in general and in particular, were different at the 0.05 level of significance.

Keywords: Academic Administration of Secondary School Administrators

บทนำ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานั้นเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ เป็นผู้นำทางวิชาการ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในทุกด้าน เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพของการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวังได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ทุกภาคส่วนต้องพึงตระหนักว่าเป้าหมายของงานวิชาการมิใช่อยู่นักเรียนอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมืองและความมั่นคงของประเทศไทย

งานวิชาการในสถานศึกษาเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบายเป้าหมายวัตถุประสงค์การวางแผนงานสถานศึกษาการควบคุมกำกับติดตามและนิเทศอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยตระหนักในหน้าที่ของตนเองและมีความต้องการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา อนึ่งในการบริหารงานในสถานศึกษาโดยทั่วไปต่างก็ให้ความสำคัญต่องานวิชาการเป็นหลักและถือว่าสำคัญที่สุดแต่เท่าที่ผ่านมามีความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยทั่วไปยังไม่เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและชุมชน เห็นได้จากมีผู้ปกครองและครูบางคนในชุมชนยังนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่สถานศึกษาอื่นโดยเฉพาะสถานศึกษาที่เด่นดังในเขตอำเภอและเขตเมืองใหญ่ย่อมแสดงให้เห็นว่างานวิชาการในสถานศึกษาในเขตอำเภอรอบนอกยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการของทุกฝ่าย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ซึ่งมีสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ทั้งสิ้น 9 แห่ง เพื่อต้องการทราบปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงจะได้นำมาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษามัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยการจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ

ขนาดสถานศึกษา

1. ขนาดเล็ก
2. ขนาดกลาง
3. ขนาดใหญ่

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) 12 ด้าน คือ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) มีความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36(กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยครอบคลุมเนื้อหาใน 12 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเอฟ (F-test) แบบวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างกัน จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการศึกษา

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ โดยภาพรวมทั้ง 12 ด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา น้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมการมีปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดหาคู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาบริการแก่ครู และผู้บริหารประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุดคือ ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจหลักการจัดทำหลักสูตร จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารควบคุมกำกับให้การจัดตารางสอนของครูเป็นไปตามความเหมาะสมของครูและจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติการสอนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารควบคุมกำกับให้ครูมีการจัดเตรียมการสอนและบันทึกการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารจัดประชุมอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตร ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารดำเนินการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลร่วมกับครูและฝ่ายวิชาการ

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำเสนอผลงานการวิจัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้มีการคิดค้นและผลิตวัสดุสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมาบริการอำนวยความสะดวกแก่ครู ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการนำผลการสรุปและประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอนของครู ไปวางแผนพัฒนาต่อไป

1.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ให้บริการด้านเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อื่น

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีแผนนิเทศการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร เพื่อช่วยเหลือครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารเสนอวิธีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำแก่เพื่อนครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการแนะแนวการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดทำคู่มือการแนะนำสำหรับครูและนักเรียนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนเป็นบุคคลแห่งการแนะแนวและผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อแนะแนวให้แก่ผู้เรียน

1.9 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำการประกันคุณภาพภายในมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการรายงานการประเมินตนเองต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดระบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

1.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารศึกษาและสำรวจความต้องการสนับสนุนงานวิชาการแก่ประชาชนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดบุคลากรในโรงเรียนให้มีหน้าที่ประสานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคลรอบครุวัชชุมชนและท้องถิ่น ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน

1.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการ

พัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดการระบบในองค์กรให้มีความเหมาะสมในการใช้เป็นที่ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

1.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสำรวจและศึกษาข้อมูลรวมทั้งความต้องการในการสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันที่จัดการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการได้รับการศึกษาของบุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาส่วนสภาพการปฏิบัติตามความจริงที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36(กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีโรงเรียนขนาดสถานศึกษาต่างกันมีสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงาน

2.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษาแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษาแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ตามขอบข่ายงานวิชาการ 12 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ผู้บริหารควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนในท้องถิ่นผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียนในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ผู้บริหารควรมีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรให้ความสนใจกับคณะครูเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

3.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างจริงจัง ผู้บริหารควรเน้นการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงโดยมีวิธีการวัดที่หลากหลาย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการควบคุมติดตามประเมินผลและนำผลการประเมินมาพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดอบรมการวัดผลประเมินผลแก่คณะครูเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

3.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณะครูในการทำวิจัย

3.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ ผู้บริหารควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพและเพียงพอ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการควบคุมกำกับให้ครูได้ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้บริหารควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรจัดหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ

3.7 ด้านการนิเทศการศึกษา คือ ผู้บริหารควรหาเวลาในการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ผู้บริหารควรเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นที่ปรึกษาและคอยสนับสนุนตลอดเวลา

3.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนในด้านงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนวให้กับครูในสถานศึกษา

3.9 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารควรพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกชั้นตอนและจัดให้มีการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

3.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน คือ ผู้บริหารควรเน้นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวิชาการภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะครูรับผิดชอบโครงการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

3.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายและการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

3.12 ด้านการสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา ผู้บริหารควรเน้นการประสานความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษารับบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36(กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา)ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เพราะเป็นหัวใจหลักของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อัมภา บุญช่วย (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า โดยทั่วไปภารกิจหรืองานในสถานศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนมักจะถูกแยกเป็น 6 งาน ในบางสถานศึกษาจะแยกย่อยมากหรือน้อยกว่าก็ขึ้นอยู่กับปริมาณของนักเรียนของโรงเรียนนั้น ๆ แต่ไม่มีสถานศึกษาหรือโรงเรียนใดไม่จัดให้มีงานวิชาการซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ หรือเรียกได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาหรือโรงเรียนส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นงานที่มาสสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย คำปสิว (2549) ได้ศึกษารับบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามภาระงานการบริหารงานวิชาการ 12 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรม

และเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การแนะแนวการศึกษาผู้บริหารมีบทบาทสูงสุด และรองลงมาคือ การนิเทศการศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นในด้านการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ตามลำดับ และแน่นอนที่ขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่จะสะท้อนให้เห็นสภาพการดำเนินงานการบริหารงานงานวิชาการตามขนาดของโรงเรียนที่ต่างกันย่อมมีความพร้อมในการจัดการ หรือบริหารงานงานวิชาการที่แตกต่างกันด้วยโดยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า ย่อมจะมีความพร้อมในการจัดสภาพโรงเรียนดีกว่าโรงเรียนกลางและขนาดเล็กซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประกอบ ภูงูไธ (2545) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ควรศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานในเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละด้านดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรจัดประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจหลักการจัดทำหลักสูตร จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรควบคุมกำกับให้ครูมีการจัดเตรียมการสอนและบันทึกการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
3. การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารควรดำเนินการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลร่วมกับครูและฝ่ายวิชาการ
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูนำเสนอผลงานการวิจัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
5. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรมีการนำผลการสรุปและประเมินผล การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอนของครู ไปวางแผนพัฒนาต่อไป
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ให้บริการด้านเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อื่น

7. การนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรเยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำแก่เพื่อนครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
8. การแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารควรประสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อแนะแนวให้ผู้เรียน
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรจัดระบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ผู้บริหารควรจัดระบบในองค์กรให้มีความเหมาะสมในการใช้เป็นสถานที่ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวของคณาจารย์และสถาบันที่จัดการศึกษา ผู้บริหารควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ควบคู่ไปด้วย เพื่อจะได้ทราบสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารงานวิชาการจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งหมด เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ลูกจ้าง ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบสภาพปัญหาเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน รวมทั้งคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ให้ความรู้และแนวคิด ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือ ตรวจสอบและให้คำแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามจนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาช่วยให้การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ประกอบ กุญโพนธ์. (2550). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมชาย คำปสิว. (2549). การศึกษาบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารชั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอ
ราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ศษ.ม., วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, ศรีสะเกษ
อำภา บุญช่วย. (2537). การบริหารงานวิชาการโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

การบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Academic Administration for Preparing to the ASEAN Community of the Schools in
Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

เกษรินทร์ ไชยวุฒิ^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²
Ketsarin Chaiwut^{1*} and Anawat UnKong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 153 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้จากการเปรียบเทียบกับตารางสำเร็จรูป จำนวนทั้งสิ้น 175 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการพัฒนาบริหารงานวิชาการ ส่วนใหญ่เสนอแนวทางด้านการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการบูรณาการประชาคมอาเซียนเข้าไปในหลักสูตรของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ด้านประชาคมอาเซียน และควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: งานวิชาการ ประชาคมอาเซียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiangrai Primary Educational Service Area Office3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : jeabket2610@hotmail.com

Abstract

This researched was purposed to study getting ready of the development of academic administration for preparing to the ASEAN community of schools in ChiangRai Primary Educational Service Area Office 3. Population used in the study was 306 executives and head teachers of the academic division of 153 schools in ChiangRai Primary Educational Service Area Office 3 for academic year 2014. The samples were set by comparing with the table of Krejcie & Morgan and finding the sample size of 175 persons. Tools used were Rating Scale questionnaires. Data analysis was done by computer program in finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results revealed that:

1. Academic administration for preparing to the ASEAN community of schools in ChiangRai Primary Educational Service Area Office 3 for the four aspects was in a high level in every aspect. When considering in each aspect, it's found that: The highest mean was measurement and evaluation; the secondary was instruction media and learning source respectively, and; the lowest mean was instruction management.

2. For the way to develop academic administration for preparing to the ASEAN community of schools in ChiangRai Primary Educational Service Area Office 3 : Mostly there were proposing the way for instruction management of making and developing curriculum of the school integrated with the ASEAN into the curriculum of every core course; there should make the learning plan of the ASEAN, and; there should do research of the ASEAN in classroom continuously.

Keywords: Getting ready for the ASEN

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการรวมตัวกันและก่อตั้งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 เป็นต้นมาประเทศสมาชิกอาเซียนต่างได้รับประโยชน์จากความร่วมมือที่ช่วยให้ผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ และสามารถเพิ่มอำนาจต่อรองกับประชาคมอื่น ๆ ในโลกให้สูงขึ้นตลอดจนการประชุมสุดยอดอาเซียนในปี พ.ศ.2550 (ค.ศ.2007) ที่ได้ตกลงให้เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จภายในปีพ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) ซึ่งมีการลงนามรับรอง “ร่างกฎบัตรอาเซียน” (ASEAN Charter) เพื่อใช้เป็นกติกาในการอยู่ร่วมกันที่จะนำไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของอาเซียนส่งผลให้เกิดความพยายามในการขับเคลื่อนและเตรียมการเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนให้ทันตามกำหนดเวลาดังกล่าวในทุกมิติอย่างเป็นรูปธรรมและจริงจังมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ทุกฝ่ายต่างเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่ต้องเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะภาคการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชนที่ถือเป็นอนาคตสำคัญของประเทศ ส่วนทางกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ กระจายโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนตลอดจนสามารถก้าวทันและแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นจึงจัดให้มีหลักสูตรอาเซียนศึกษาเพื่อให้คนไทยเข้าใจอาเซียน

เข้าใจการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมการกิน การอยู่ การดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน จึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นจีน พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย เป็นต้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะสร้างหลักสูตรที่สามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ภายใต้การรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันของคนจำนวนกว่า 600 ล้านคน โดยจะเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป(มุกดาวรรณ รักสัตย์มัน, 2555, หน้า 1)

การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของประเทศไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (วรัยพร แสงนภาพวร, 2553, หน้า 20-22) ชี้ว่าประเทศอื่น ๆ จากการสำรวจการตระหนักถึงความรู้เกี่ยวกับอาเซียนของเยาวชนไทยอยู่อันดับที่ 8 และคนไทยมีจุดอ่อนเรื่องภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นสื่อสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจการค้าและการแลกเปลี่ยนกับประชาชนประเทศอื่น ๆ หากเป็นเช่นนี้ต่อไป ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีความพร้อมน้อยที่สุดและเสียเปรียบทุกประเทศทันที อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความตระหนักในปัญหาดังกล่าวและได้สร้างแนวทางแผนการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยมีโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการหลายเรื่องได้แก่ การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ปรับปรุงเนื้อหาสาระจากเดิมมุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการศึกษาการพัฒนาความเป็นสากลทางการศึกษา การเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและเน้นเป้าหมาย 3 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาตลอดจนการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาเรื่องอาเซียนศึกษา (ASEAN Studies) ในระดับอุดมศึกษา

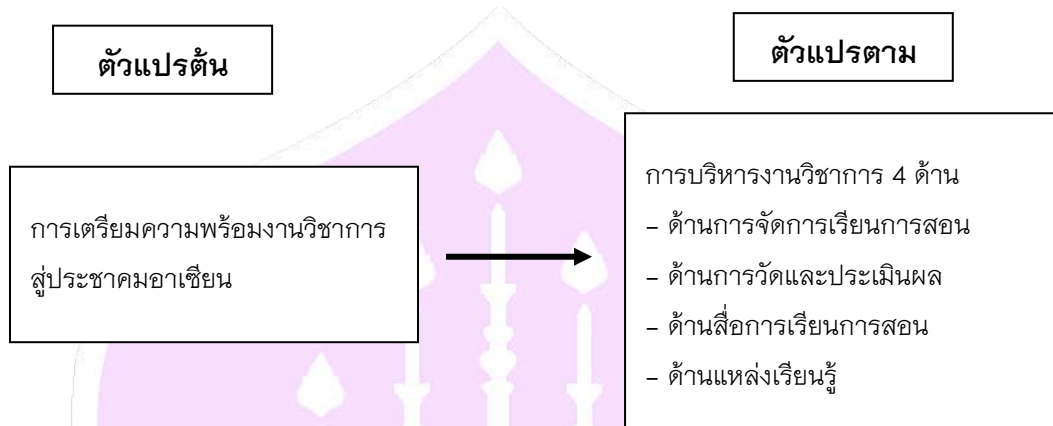
การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและภูมิภาคความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การใช้โครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี การสื่อสารตลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างประชาคมอาเซียน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวและเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้อย่างสูงสุดอันเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อผลักดันการดำเนินการด้านการศึกษาให้สอดคล้องต่อการเป็นประชาคมอาเซียนและพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมการบริหารงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาและดำเนินการ ดังนี้

ประชากร: ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหาร และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 153 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 306 คน

กลุ่มตัวอย่าง: ได้จากการเปรียบเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, หน้า 607-610) โดยใช้วิธีประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดสัดส่วนของประชากร สามารถคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชากรได้ คือ 175 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) สำหรับตรวจสอบสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีคำถาม 4 รายการเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการบริหารงานวิชาการสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับที่มีความเที่ยงตรงซึ่งผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 คนจากการทดลองโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามคืนมาร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency หรือ 'f') ประกอบความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า เป็นเพศชาย 96 คน คิดเป็นร้อยละ 54.90 เป็นหญิง 79 คน คิดเป็นร้อยละ 45.10 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.90 เป็นผู้บริหาร 89 คน เป็นครูสายผู้สอน 86 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 60.60

2. การเตรียมความพร้อมในการบริหารงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.37) ลำดับที่ 2 คือ ด้านสื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.35) และลำดับที่ 3 คือ ด้านแหล่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.32) โดยรายละเอียดของแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ มีการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน เช่น การจัดงาน ASEAN Day การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาเซียนให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.54) ลำดับที่ 2 คือ บูรณาการสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในรายวิชาพื้นฐาน หรือกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาเซียน เน้นการสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54) ลำดับที่ 3 คือ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.53) ส่วนลำดับที่ 11 มีการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.63)

2.2 ด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ครู บุคลากร รับผิดชอบด้านการวัดผลและการประเมินผลการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.56) ลำดับที่ 2 คือ การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรเข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลเพื่อเตรียมความพร้อมการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.56) ลำดับที่ 3 คือ ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.57) ส่วนลำดับที่ 15 คือ นำผลจากการประเมินการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพในระยะต่อไปมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.49)

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าลำดับที่ 1 คือ สนับสนุนงบประมาณสำหรับการผลิตสื่อการเรียนเกี่ยวกับประเทศสมาชิกในอาเซียนอย่างเพียงพอ

มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.61) ลำดับที่ 2 คือ จัดหาสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกในอาเซียนของครูแก่นักเรียนอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58) ลำดับที่ 3 คือ โรงเรียนให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยี สื่อและนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.59) ส่วนลำดับที่ 12 คือ ชุมชนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรมสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.58)

2.4 ด้านแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.57) ลำดับที่ 2 คือ มีการส่งเสริมให้มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนทั้งในรูปแบบเว็บไซต์ สถานศึกษา เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์และสื่อมัลติมีเดียอย่างหลากหลายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.60) ลำดับที่ 3 คือ มีการจัดเตรียมงบประมาณเพื่อจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.60) ส่วนลำดับที่ 9 คือ การพัฒนาเว็บไซต์สถานศึกษาเพื่อการประชาสัมพันธ์การติดต่อ การสื่อสาร การสืบค้นและเป็นแหล่งเรียนรู้สื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.55)

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 175 คน มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 ได้นำเสนอตามประเด็นของผู้เสนอแนะในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน

1. ควรมีการประชุมครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระให้บูรณาการการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนเข้าไปในหลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (f = 25 คน)
2. ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ด้านประชาคมอาเซียนเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่ประชาคมอาเซียน (f = 20 คน)
3. โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้บูรณาการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (f = 15 คน)
4. ควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียนอย่างต่อเนื่อง (f = 10 คน)

ด้านการวัดและประเมินผล

1. ควรเน้นการประเมินให้ครบทุกด้านทั้ง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยเฉพาะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน (f = 20 คน)
2. สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน AEC ในแต่ละช่วงชั้น และประเมินผลในทุกภาคเรียนการศึกษา (f = 15 คน)

ด้านสื่อการเรียนการสอน

1. ฝ่ายบริหารงานวิชาการควรเตรียมความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ให้กับครู เพื่อนำไปใช้พิจารณาการเรียนการสอนให้เพียงพอ (f = 25 คน)
2. ควรจัดซื้อและจัดหาสื่ออาเซียนที่ทันสมัย (f = 20 คน)
3. ครูและนักเรียนควรร่วมกันจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น (f = 15 คน)

ด้านแหล่งการเรียนรู้

1. ควรนำนักเรียนออกไปทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้ภายนอกที่มีความพร้อมในเรื่องอาเซียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ (f = 18 คน)
2. ควรจัดมุมให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทุกชั้นเรียน (f = 15 คน)
3. ควรจัดศูนย์การเรียนรู้ของประชาคมอาเซียนภายในโรงเรียน (f = 15 คน)
4. ควรจัดสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้อาเซียน (f = 10 คน)

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมในการบริหารงานวิชาการสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการวัดและประเมินผล ลำดับที่ 2 คือ ด้านสื่อการเรียนการสอนลำดับที่ 3 คือ ด้านแหล่งการเรียนรู้และลำดับที่ 4 คือด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งในแต่ละด้านสามารถพิจารณาเป็นรายข้อดังนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลำดับที่ 1 คือ มีการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน เช่น การจัดงาน ASEAN Day การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาเซียนให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างหลากหลายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 บุคลากรสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในวิชาชีพพื้นฐาน หรือกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาเซียน เน้นการสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 3 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากส่วนลำดับที่ 11 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการการวัดและประเมินผลโดยรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลำดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ครู บุคลากร รับผิดชอบด้านการวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ 2 คือการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรเข้ารับการอบรมการวัดผลและประเมินผลเพื่อเตรียมความพร้อมการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและลำดับที่ 3 คือ ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับที่ 15 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นำผลจากการประเมินการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพในระยะต่อไป

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนโดยรวมมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สนับสนุนงบประมาณสำหรับการผลิตสื่อการเรียนรู้อีกเกี่ยวกับประเทศสมาชิกในอาเซียนอย่างเพียงพอมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จัดหาสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกในอาเซียนของครูแก่นักเรียนอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยี สื่อและนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรมสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านแหล่งการเรียนรู้โดยรวมมีดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลำดับที่ 1 คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากลำดับที่ 2 คือ มีการส่งเสริมให้มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนทั้งในรูปแบบเว็บไซต์ สถานศึกษา เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์และสื่อมัลติมีเดียอย่างหลากหลายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 คือ มีการจัดเตรียมงบประมาณเพื่อจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับที่ 9 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาเว็บไซต์สถานศึกษาเพื่อการประชาสัมพันธ์การติดต่อ การสื่อสาร การสืบค้นและเป็นแหล่งเรียนรู้สื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรมีการประชุมครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระให้มีการบูรณาการประชาคมอาเซียนเข้าไปในหลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ด้านประชาคมอาเซียนเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้บูรณาการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรเน้นการประเมินให้ครบทุกด้านทั้งความรู้ ทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน AEC ในแต่ละช่วงชั้น และประเมินผลในทุกภาคเรียนการศึกษา

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนจากการสำรวจส่วนใหญ่มีการเสนอแนวทางการพัฒนาว่าฝ่ายบริหารงานวิชาการควรเตรียมความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ให้กับครู เพื่อนำไปใช้พิจารณาการเรียนการสอนให้เพียงพอ จัดซื้อและจัดหาสื่ออาเซียนที่ทันสมัย ครูและนักเรียนควรร่วมกันจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านแหล่งการเรียนรู้จากการสำรวจมีผู้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ควรนำนักเรียนออกไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่มีความพร้อมในเรื่องอาเซียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ควรมีการจัดมุมให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในทุกชั้นเรียน ควรจัดสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้อาเซียน และควรจัดศูนย์การเรียนรู้ของประชาคมอาเซียนภายในโรงเรียน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมในการบริหารงานวิชาการสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 4 ด้านพบว่า โดยรวมภาพรวมและรายด้านมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้เห็นความสำคัญและมีการเตรียมความพร้อมของการบริหารงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดีและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมืองปาย รัฐสรวพกิจ (2555, 76-77) ที่ศึกษาความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 และเฉลียว เกื่อนเกา (2554) ที่ศึกษาการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา และมยุรี ถิ่นวัลย์ (2553, หน้า 107-112) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการบริหารวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในเครือมหาไถ่ศึกษาสังฆมณฑลอุดรธานีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนส่วนตรวจราชการที่ 10 พบว่าด้านสภาพการบริหารวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นสภาพการบริหารงานวิชาการมีการปฏิบัติงานจริง เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบริหารจัดการงานวิชาการให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 33) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพราะฉะนั้นการเตรียมความพร้อมของการบริหารงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจึงมีความสำคัญมากสำหรับสถานศึกษาทุกแห่ง

เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ตามรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการวัดและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีสภาพการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการศึกษาและงานบริหารวิชาการก็ขึ้นอยู่กับวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมยุรี ถิ่นวัลย์ (2553, หน้า 107-112) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการบริหารวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในเครือมหาไถ่ศึกษาสังฆมณฑลอุดรธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนส่วนตรวจราชการที่ 10 พบว่า ด้านสภาพการบริหารวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีสภาพการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ส่วนการศึกษาของวรรณรัตน์ ทายิดา (2551, หน้า 130-139) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 พบว่า สภาพการบริหารวิชาการโรงเรียนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกุลทรี พิgulแกม (2551, หน้า 106) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีการบริหารงานอยู่ในระดับมาก กรวรรณ จันทน์ผา (2549, หน้า 86-87) ที่ทำการศึกษากการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่าระดับ การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล

ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนสภาพการบริหารวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งเพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจ ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมอาเซียนมีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาไทยจะต้องเตรียมความพร้อมของนักเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ให้พร้อมทั้งทาง ด้านภาษา ความรู้ความสามารถโดยเฉพาะทางด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจะต้องมีประสิทธิภาพมากพอในการพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้มีศักยภาพพร้อมรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี พ.ศ. 2558

1.2 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้จัดสรรงบประมาณในการจัดสื่อการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการอย่างเพียงพอ อีกทั้งสถานศึกษาได้มีการส่งเสริมให้ครูนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเข้าประกวดแข่งขันในโอกาสต่าง ๆ ทำให้ครูมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนรู้อันสอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวรส วรณเกษม (2557, หน้า 431) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ส่วนชัยยนต์ เสรีเรืองยุทธ (2556) ศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของ โรงเรียนประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานครและวสันต์ ปรีदानันต์ (2553, หน้า 93-94) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ในด้านการส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านแหล่งการเรียนรู้ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้มีการสำรวจและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น มีการเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครูและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนผู้สอนในการจัดสื่อต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากการสอน เพราะสื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเกิดทักษะกระบวนการและความรู้สึกนึกคิดอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย จึงทำให้การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลศิริ พิกุลเกษม (2551) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 เช่นเดียวกับวรรณรัตน์ ทายิดา (2551, หน้า 130-139) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 และบังอร สาคลาโคล

(2550) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหาร งานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีการบริหารงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้กำหนดให้โรงเรียนในสังกัดพร้อมใช้หลักสูตรอาเซียนศึกษาที่บูรณาการการจัดการเรียนการสอนสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา หมีนศรีภูมิ (2556, หน้า 76-77) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีการจัดการเรียนการสอนที่ได้ระดับคู่เทียบเคียงมาตรฐานสากล ส่วนสุกัญญา ทุมทุมมา และคณะ (2555) ได้ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และกุลทรี พิภพแกม (2551) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่าแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่เสนอแนวทางด้านการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรที่มีการบูรณาการประชาคมอาเซียนเข้าไปในหลักสูตรของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ด้านประชาคมอาเซียน เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้บูรณาการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับอาเซียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เพื่อเป็นแนวทางในการในการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนให้มีศักยภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรัศมี พระชัยศรีและคณะ (2554, หน้า 36) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สังกัดกรมสร้างครูกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ควรจัดอบรมอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละรายวิชาการวัดและประเมินผลทางการเรียน ควรอบรมอาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมุกดาวรรณ รักสัตย์มัน (2555, หน้า 10-11) เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของฝ่ายวิชาการเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจนนทบุรี ได้สรุปไว้ว่า โดยภาพรวมของฝ่ายวิชาการการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนผู้ศึกษาเห็นว่า ทุกส่วนงานของฝ่ายวิชาการมีความกระตือรือร้น และให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยให้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะในเรื่องของด้านหลักสูตรและการใช้ภาษาอังกฤษในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรมีการจัดทำหลักสูตรหรือแผนการสอนที่นำเอาประชาคมอาเซียนบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 1.2 ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการวัดและประเมินผลและมีการวัดและประเมินผลให้ครบทุกด้าน
- 1.3 ควรหาสื่อที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการเรียนรู้ หรือให้ครูและนักเรียนร่วมกันทำสื่อเพื่อเพิ่มความเข้าใจของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น
- 1.4 ควรมีการจัดมุมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในทุกชั้นเรียน หรือมีศูนย์อาเซียนภายในโรงเรียน หรือให้นักเรียนไปทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้ภายนอกที่มีความพร้อมในเรื่องอาเซียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เปรียบเทียบกับเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
- 2.2 ควรศึกษาการบริหารงานในทุกด้านเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
- 2.3 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อนวัช อุณทอง อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ให้ความอนุเคราะห์คอยชี้แนะให้คำปรึกษาคำแนะนำในการค้นคว้าข้อมูล ให้ความรู้ และช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอมอบให้แก่ผู้สนใจการศึกษาทั้งมวล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ จันทน์ผา. (2549). การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กุลشري พิกุลแกม.(2551). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- เฉลียว เกื้อนภา. (2554). การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์
อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต, ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ชัยยนต์ เสรีเรืองยุทธ.(2556).การบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนประชานิเวศน์.
บังอร สาคลาไคล. (2550). ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- พัฒนา หมื่นศรีภูมิ. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียน
มาตรฐานสากลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
กศ.ม., เพาะ : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- มยุรี ถิ่นวัลย์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
โรงเรียนในเครือข่ายได้ศึกษาสังฆมณฑลอุดรธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา
เอกชน ส่วนตรวจราชการที่ 10. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, เลข :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มุกดาวรรณ รักสัตย์มั่น. (2555). การเตรียมความพร้อมของฝ่ายวิชาการ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.สืบค้นเมื่อ12
กรกฎาคม 2557, จาก(<http://web62.sskru.ac.th/aseansskru/maxsite/?name=page&op=3>).
- เมืองปาย รุ่งสรพกิจ. (2555). ความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิต
บางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต,
ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตมี พระชัยศรี และคณะ. (2554). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ในวิทยาลัยครูสะทวันนะ
เขต สังกัดกรมสร้างครู กระทรวงศึกษาธิการ.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา, ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณรัตน์ ทายิดา. (2551). การศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, เลข :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วรัยพร แสงนภาพร. 2553. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน, วารสารการศึกษา
ไทย.
- वलันต์ ปริदानันต์. (2553). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์.

สุกัญญา ทูมทูมา และคณะ. (2555). การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา
การบริหารการศึกษา, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เสาวรส วรรณเกษม. (2557). การศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต1. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558, จาก
<http://www.edu.chla.th/ojed>.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการก้าวสู่
ประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2557, จาก (<http://www.once.g47o.th>).

Krejcie, Robert, V. and Morgan, W. Daryle. (1970). *Educational And Psychological Measurement*. Autumm.

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Academic Administration of Educational Opportunity Expansion Schools in The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1

วิลาลินี จันทร์ลีอ^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²

Wilasinee Chunlue^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 23 คน และครูผู้สอน จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาห้องสมุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ควรพัฒนาบุคลากรในด้านจัดทำหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ควรวิเคราะห์ปัญหา ก่อนการวัดผลประเมินผล จัดหาสื่อ สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอ ควรจัดให้มีการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mn_lovepool@hotmail.co.th

Abstract

The purposes of this study were (1) to examine the problems in academic administration of educational opportunity expansion schools which are under the Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1 and (2) to investigate the guidelines for academic administration in educational opportunity expansion schools under The Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1. The samples consisted of 23 school administrators and 115 teachers from educational opportunity expansion schools. The instrument used for collecting data was a rating scale and open ended questionnaires. Frequency percentage mean and standard deviation (S.D.) were employed for data analysis.

The findings of research were as follows;

1. The problems in academic administration of educational opportunity expansion schools which are under the Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1 in overall was at a high level. From the study it can be seen that the development in learning process, the assessment and evaluation and the development of the libraries were high levels. In the aspect of research for developing educational quality was at the lowest level.

2. There were six suggestions proposed by the samples to the school academic administrators to consider for the O-NET score improvement were as follow; The schools' administrators should encourage the teachers to use more technology in learning activities. The teachers should conduct a classroom action researches the administrators and the teachers should study and analyze the problems beforehand. In addition, the schools should support teaching and learning activities with up-to-date media and publication. and Supervision of continuing education.

Key words: Academic Administration

บทนำ

การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วย งานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่น การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียน เทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนางานห้องสมุด การนิเทศการศึกษา งานแนะแนว การพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา งานพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ และงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2556 เมื่อเปรียบเทียบ

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) กับระดับประเทศกับปีที่ผ่านมา พบว่า มีค่าเฉลี่ยลดลงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แสดงให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

จากข้อมูลและสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 มีแนวทางการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างไรและอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้แต่ละโรงเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ลดลง เพื่อจะนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1 จำนวน 23 คน
2. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1 โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 115 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ใน 1 ฉบับ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวม ทั้ง 8 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการพัฒนาห้องสมุด ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารงานวิชาการแยกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 ผู้บริหาร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาห้องสมุด ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

2.2 ครูผู้สอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาห้องสมุด ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แยกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

3.1 ผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการ แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดการประเมินหลักสูตร หลักสูตรเปลี่ยนแปลงบ่อยตามนโยบาย และการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง

แนวทางแก้ปัญหา คือ จัดให้มีการประเมินหลักสูตรทุกปี ปรับปรุงหลักสูตรทุกปี ส่งครูเข้าอบรมสาระที่เพิ่มเติม และทำปฏิทินปฏิบัติงาน

3.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดการนิเทศติดตามกระบวนการเรียนรู้ ครูยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ขาดสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ครูขาดการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ และครูมีภาระงานมาก

แนวทางแก้ปัญหา คือ อบรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียน ส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระมีการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนวางแผนการจัดการเรียนรู้ และลดภาระงานครู

3.1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูบางคนขาดการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตร ครูขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการวัดผลในปีที่ผ่านมา ไม่ออกข้อสอบตามตัวชี้วัด และครูไม่เข้าใจการวัดผลประเมินผล

แนวทางแก้ปัญหา คือ อบรมกระบวนการจัดการวัดผลประเมินผลก่อนเปิดภาคเรียนประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องวางแผนวิเคราะห์สภาพปัญหาของการวัดผลประเมินผลและออกข้อสอบตามตัวชี้วัด

3.1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูไม่ได้ทำการวิจัยเพื่อการพัฒนา ครูไม่เข้าใจกระบวนการวิจัยที่ชัดเจน และครูไม่ยอมศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย

แนวทางแก้ปัญหา คือ มอบหมายครูรับผิดชอบงานวิจัยรายบุคคล รวบรวมผลงานวิทยากรที่มีความรู้ด้านการวิจัย จัดทำสื่อให้เพียงพอ และจัดอบรมเกี่ยวกับการวิจัย

3.1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูไม่ให้ความสำคัญและไม่ใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน สื่อเทคโนโลยีไม่เพียงพอ และสื่อขาดคุณ

แนวทางแก้ปัญหา คือ อบรมการจัดทำและใช้สื่อ นวัตกรรมเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณเพิ่มสื่อเทคโนโลยี และสร้างเครือข่ายเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.1.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและ ขาดแหล่งเรียนรู้

แนวทางแก้ปัญหา คือ ประชุม สัมมนา วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาและประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้

3.1.7 ด้านการพัฒนาห้องสมุด

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย ขาดวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยี ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบประจำ ครูไม่มีวุฒิตรงกับงานห้องสมุด

แนวทางแก้ปัญหา คือ อบรมครูตามหน่วยงานที่จัด ฝึกนักเรียนเป็นผู้ดำเนินงาน และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานห้องสมุด

3.1.8 ด้านการนิเทศการศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การนิเทศไม่ต่อเนื่อง การนิเทศไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติที่กำหนดไว้เนื่องจากภารกิจมาก ไม่มีข้อมูลย้อนกลับ และเครื่องมือไม่เหมาะสม

แนวทางแก้ปัญหา คือ นิเทศแบบองค์รวมหรือจัดเป็นประชุมทางวิชาการ กระจายการนิเทศให้หลากหลาย นำข้อมูลมาปรับใช้ตามความต้องการของครู และแต่งตั้งให้มีบุคลากรในสังกัดเข้ามารับผิดชอบ

3.2 ครูผู้สอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

3.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ไม่มีการปรับหลักสูตรให้เป็นปัจจุบันหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นโยบายรัฐบาลเพิ่มรายวิชาเรียน ครูไม่เข้าใจหลักสูตร ไม่มีการประเมินหลักสูตร ทำให้ไม่รู้จุดเด่น จุดด้อยหลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป และการใช้หลักสูตรไม่สอดคล้องกับนโยบายของเขตพื้นที่

แนวทางแก้ปัญหา คือ ปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน อบรม สัมมนาการจัดทำหลักสูตร ใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักเนื้อหาในหลักสูตรและประเมินหลักสูตร

3.2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูใช้เทคนิคการสอนแบบเก่า ครูเน้นการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ความจำ ครูยึดหนังสือเรียนเป็นหลักในการสอนครูมีเวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้น้อย กระบวนการเรียนรู้ไม่เหมาะสม และครูไม่เข้าใจการจัดกระบวนการเรียนรู้ในระดับมัธยม

แนวทางแก้ปัญหา คือ ครูควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ครูไม่ควรมัวงานพิเศษมาก เน้นการเรียนการสอน จัดทำ จัดหาสื่อ เทคโนโลยีอุปกรณ์ที่ทันสมัย ร่วมมือกับครูและบุคลากรในเขตพื้นที่เพื่อพัฒนาสื่อ จัดระบบการสื่อสารให้ครอบคลุมและเชื่อมต่อที่ดี และจัดให้มีการสอนเสริม

3.2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูขาดการวิเคราะห์แบบทดสอบอย่างจริงจัง ขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ไม่ประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และครูสอนหลายกลุ่มสาระ วัดผลเน้นด้านความรู้เป็นหลัก ขาดการวิเคราะห์การประเมินผลของปีที่ผ่านมา มีการวัดผลประเมินผลไม่จริงจัง และครูไม่ให้ความสำคัญกับการวัดผลประเมินผล

แนวทางการแก้ปัญหา คือ เข้าร่วมกลุ่มตามกลุ่มสาระที่สอนเพื่อร่วมกันวิเคราะห์แบบทดสอบให้ตรงตามตัวชี้วัด ครูได้รับการอบรมเรื่องการวัดผลประเมินผล ร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริงของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล

3.2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูขาดความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ครูไม่ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง ผู้บริหารและครูไม่ให้ความสำคัญกับการวิจัย ระเบียบวิธีการยุ่งยาก ทำให้ไม่เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ งานวิจัยไม่ได้เกิดจากสภาพปัญหาที่แท้จริง ขาดการพัฒนาบุคลากรในด้านการวิจัย และรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนไม่ตรงกัน

แนวทางแก้ปัญหา คือ วางแผนเพื่อทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ควรทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา จัดให้ครูอบรมเกี่ยวกับการวิจัย สร้างทีมงานวิจัยเพื่อจัดกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง รวบรวมผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทาง และส่งเสริมให้ครูสำรวจสภาพปัญหา ทำวิจัยจากข้อมูลจริงไม่ต้องอ้างอิงข้อมูลจากที่อื่น

3.2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ สื่อมีไม่เพียงพอโดยเฉพาะสื่อ ICT ขาดการสร้างสื่อที่ทันสมัย ครูใช้สื่อน้อย ขาดงบประมาณ และขาดห้องปฏิบัติการต่าง ๆ

แนวทางแก้ปัญหา คือ เข้ารับการอบรมการผลิตสื่อ นำสื่อในอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดหางบประมาณ และครูจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อที่หลากหลาย

3.2.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้มีจำกัด ขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ครูยังใช้แหล่งเรียนรู้น้อย ไม่ไปศึกษาตามสภาพจริง ครูใช้หนังสือจึงไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ และขาดการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้และนำไปพัฒนาปรับปรุงในครั้งต่อไป

แนวทางแก้ปัญหา คือ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างแหล่งเรียนรู้ใหม่ ประสานกับ อปท. ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสร้างความตระหนักการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า

3.2.7 ด้านการพัฒนาห้องสมุด

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ มีหนังสือไม่เพียงพอ มีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอกับความต้องการ สื่อสารสนเทศไม่ทันสมัยเพราะโรงเรียนอยู่ห่างไกล การจัดการหนังสือในห้องสมุดไม่เป็นระบบ บรรยากาศในห้องสมุดไม่ดีพอ มีหนังสือที่ไม่น่าสนใจและขาดบุคลากรด้านห้องสมุด

แนวทางแก้ปัญหา คือ ปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ต อบรมการจัดระบบห้องสมุดให้เป็นระบบจัดหาเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ประจำห้องสมุด จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้ห้องสมุด จัดหาหนังสือที่ทันสมัยให้เพียงพอ และผู้บริหารต้องให้ความสำคัญส่งเสริมให้มีการใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่มีมีเพื่อรอรับการประเมิน

3.2.8 ด้านการนิเทศการศึกษา

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดความต่อเนื่อง การนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการนิเทศอย่างจริงจัง ไม่ได้นิเทศตามแผน ขาดการนำข้อมูลมาพัฒนาและผู้บริหารไม่เข้าใจกระบวนการนิเทศตามลำดับ

แนวทางแก้ปัญหา คือ กำหนดปฏิทินการนิเทศให้ชัดเจน ติดตามการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผู้บริหารต้องมีความรู้ เข้าใจกระบวนการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูและนักเรียนและจัดระบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รายการส่งเสริมให้ครูตีวงเข้ม ฝึกให้นักเรียนทำแบบทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ก่อนสอบจริง และส่งเสริมให้ครูได้วิเคราะห์แบบทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพื่อหาแนวทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับงานวิชาการในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้วิเคราะห์แบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานเพื่อหาแนวทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง พัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลสำหรับนักเรียน มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน มีการนิเทศการศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ที่กำหนดไว้ว่างานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาและยังสอดคล้องกับ

ภาววิชา ธาราศรีสุทธี (2557) ที่กล่าวไว้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ถือเป็นความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จของการบริหารจัดการด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ซึ่งเป็นการทดสอบจากสถาบันที่ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในระดับชาติของไทย

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงานวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนขาดการประเมินหลักสูตร และหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มรายวิชาตามนโยบายของรัฐบาล มีการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ขาดการนิเทศติดตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดหนังสือเรียนเป็นหลักไม่นำเทคโนโลยีมาใช้ ขาดการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาวางแผน การจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับอภิชาติ อินตา (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูวิชาการและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูบางคนขาดการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตร ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการวัดผลในปีที่ผ่านมา ไม่ออกข้อสอบตามตัวชี้วัด และไม่เข้าใจการวัดผลประเมินผลขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูไม่ได้ทำการวิจัยเพื่อการพัฒนา ไม่เข้าใจกระบวนการวิจัยที่ชัดเจน และไม่ยอมศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับสุริยันต์ อินทเจริญศานต์ (2552) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า แนวทางในการพัฒนางานวิชาการที่เสนอแนะมากที่สุด คือ พัฒนาครูให้มีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและถูกต้อง และรองลงมา คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา ครูไม่ให้ความสำคัญและไม่ใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่มีคุณภาพคุณภาพและทันสมัย ขาดการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและ ขาดแหล่งเรียนรู้ ครูไม่มีวุฒิตรงกับงานห้องสมุดงบประมาณมีจำกัด ขาดเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย จัดหาวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยี ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบประจำการนิเทศไม่ต่อเนื่อง การนิเทศไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติที่กำหนดไว้ ไม่มีข้อมูลย้อนกลับ และเครื่องมือไม่เหมาะสม ผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจนและขาดความต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับดารณี ทองป้อ (2550) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ การนิเทศกำกับติดตามงานไม่สม่ำเสมอขาดความต่อเนื่องและการวางแผนด้านการปฏิบัติงานด้านวิชาการไม่ครอบคลุม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะเป็นแยกเป็นด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
  - 1.1 ควรมีการประเมินหลักสูตรทุกสิ้นปีการศึกษา
  - 1.2 นำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงให้เหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

- 1.3 พัฒนาครูผู้สอนและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 2.1 ควรให้ครูมีการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนวางแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.2 ครูควรพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย
  - 2.3 จัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่มีคุณภาพให้เพียงพอกับความต้องการ
  - 2.4 ลดภาระงานของครูให้เน้นที่การจัดการรู้
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล
  - 3.1 พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรและให้สามารถนำไปใช้ใน
ห้องเรียนได้
  - 3.2 ควรจัดทำคลังข้อสอบที่ได้มาตรฐานให้เพียงพอ
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  - 4.1 พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน
  - 4.2 สร้างเกณฑ์ประเมินครูด้านการวิจัย
  - 4.3 ไม่ควรนำระเบียบการวิจัยที่ยุ่งยากมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน
  - 4.4 สร้างทีมงานวิจัยเพื่อเป็นเครือข่ายการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนระดับกลุ่มโรงเรียน หรือเขตพื้นที่
การศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา
  - 5.1 จัดหาสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอกับความต้องการ
  - 5.2 พัฒนาครูเกี่ยวกับการสร้างสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้
  - 5.3 สร้างเครือข่ายเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
  - 6.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และจัดทำบัญชีแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
  - 6.2 จัดให้มีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อประโยชน์ในการใช้ครั้งต่อไป
  - 6.3 ประสานงานกับองค์กรอื่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
  - 6.4 ใช้สถานการณ์จริงในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้
7. ด้านการพัฒนาห้องสมุด
  - 7.1 จัดหาหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีคุณภาพและทันสมัยให้เพียงพอ
  - 7.2 จัดบรรยากาศห้องสมุดให้แปลกใหม่และให้เอื้อต่อการเข้าใช้
  - 7.3 นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด
  - 7.4 ฝึกนักเรียนเป็นผู้ดำเนินงาน
8. ด้านการนิเทศการศึกษา
  - 8.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการนิเทศ และมีการนิเทศอย่างจริงจัง
  - 8.2 ควรเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

8.3 นำผลการนิเทศมาใช้

8.4 นำข้อมูลมาปรับใช้ตามความต้องการของครู

8.5 แต่งตั้งให้มีบุคลากรในสังกัดเข้ามารับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการ เพื่อเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำและปรึกษาเป็นอย่างดีจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนปรับปรุงผลงานการวิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล ที่ได้อนุเคราะห์ให้คำแนะนำในการสอบโครงร่างการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ตลอดจนขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ความสำเร็จในการทำการศึกษานี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดขวัญกำลังใจ และความช่วยเหลือจากครอบครัวของของผู้วิจัย คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ดารณี ทองบ่อ. (2550). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาลำปาง เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้น เมื่อ 10 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.edu.ru.ac.th/aspfile/showprosectionindex.asp?pid=164>.
- สุริยันต์ อินทเจริญคานต์. (2552). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2**. ;วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- อภิชาติ อินตา. (2550). **ความพึงพอใจของครูวิชาการและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

Management of the Sub-district Administrative Organization's Center for Child Development in the Mae Chan district, Chiang Rai province

ปราณีย์ คำจันทร์^{1*} และ อรวัช อุ๋นกอง²

Pranee Khamchan^{1*} and Anawat Uookon²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการนำไปพัฒนาการจัดการจัดการ
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการ ผู้ช่วยนักวิชาการ ครู ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่จัน องค์การบริหารส่วนตำบลจอมสวรรค์
องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคำ องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย และองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง รวมประชากร
ทั้งสิ้น 179 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอน สถิติที่ใช้ คือ เฉลี่ย และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษา การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัด
เชียงราย ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวม ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\mu = 3.86$) รองลงมา
คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\mu = 3.81$) ด้านบุคลากร ($\mu = 3.73$) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
($\mu = 3.68$) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาค ($\mu = 3.73$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการบริหารจัดการ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\mu = 3.72$)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์การบริหารส่วนตำบล

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

Abstract

The aim of this study was to study the conditions, problems, and recommendations for improvement for the management of the centers for child development of the sub-district administrative organizations (SAO) in the district of Mae Chan of Chiang Rai province. Participants of the study included the administrators of the SAOs, members of the SAOs, academics, academic assistants, and teachers in the area of the SAOs of Mae Chan, Chiang Rai, including the SAO's of the Mae Chan, Chomsawan, Srikham, Sansai, and Patueng sub-districts. In total there were 179 participants. Research was conducted with questionnaires using 5 point rating scales, and assessed statistically according to average and standard deviation.

The findings measured 6 different areas. Overall, the category of “academic and curricular activities” had higher average measures than the other categories ($\mu = 3.86$). This was followed by “promotion of the networks for early childhood development” ($\mu = 3.81$), “personnel” ($\mu = 3.73$), “buildings and environment” ($\mu = 3.68$), “cooperation and support” ($\mu = 3.73$), and lastly, “management of the center for child development” ($\mu = 3.72$).

Keywords: Management, Center for Child Development, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นส่วนสำคัญสำหรับการดำเนินการพัฒนาเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545-2559 โดยรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายช่วยกันผลักดันระดมความคิดเห็นในการบริหารจัดการสนับสนุนให้มีกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีโอกาสได้แสดงความสามารถ ด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดตั้งหรือปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้รับการถ่ายโอนภารกิจงานศูนย์เด็กเล็ก จาก จากกรมพัฒนาชุมชน ตั้งแต่ปี 2546 จำนวน 4 ศูนย์ ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ายังมีปัญหาในการบริหารจัดการศูนย์ หลายด้าน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะทราบปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแม่จัน ทั้ง 6 ด้านตามมาตรการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ทั้ง 5 ศูนย์ จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีศักยภาพตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำไปพัฒนาการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ผู้บริหาร	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	นักวิชาการ	ผู้ช่วยนักวิชาการ	ครู	รวม
ศรีคำ	4	20	1	1	2	28
แม่จัน	4	22	1	1	4	32
สันทราย	4	20	1	1	2	28
ป่าดิ่ง	4	40	1	1	8	54
จอมสวรรค์	4	26	-	-	7	37
รวม	20	128	4	4	23	179

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การใช้

แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอแม่จัน โดยผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งวัดเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงาน 6 ด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น, 2553)

ลักษณะแบบวัดการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประโยคคำถามด้านต่างๆ ตามเนื้อหาแต่ละประเด็น โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือกตอบของระดับการบริหารจัดการตามความเป็นจริงในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ควรปรับปรุง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะปลายเปิด เป็นข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอิสระที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ
2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา โดยศึกษาปรับปรุงเครื่องมือจาก ช่อทิพย์ ศรีรัตน์ แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบภาษาและความถูกต้องทางวิชาการแล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .96
4. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะบดีมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบเขตของงานวิจัย เพื่อตอบแบบสอบถาม
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถาม และรอเก็บแบบสอบถามตามจำนวนที่แจก
4. สังเคราะห์ความคิดเห็น และแสวงหาแนวทางบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 179 ฉบับ
2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวมแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

5. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่ง 5 ระดับ ตามวิธีการประเมินค่า (Likert's Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

หาค่าคะแนนรวมและค่าคะแนนรวมเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ซึ่งการแปลความหมายระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของข้อมูลใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง การบริหารจัดการระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง การบริหารจัดการระดับมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง การบริหารจัดการระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง การบริหารจัดการระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง การบริหารจัดการระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. หาค่าสถานภาพส่วนบุคคล ใช้ความถี่ และร้อยละ
3. หาค่าเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม

รายการ	ระดับสภาพ			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.72	.623	มาก	5
2. ด้านบุคลากร	3.73	.596	มาก	3
3. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.73	.631	มาก	3
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	3.86	.614	มาก	1
5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาค	3.72	.615	มาก	5
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	3.81	.618	มาก	2
รวม	3.76	.553	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ปรากฏผลตามรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผลการวิเคราะห์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น เพศหญิง ร้อยละ 50.8 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 47.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.3 มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 3-6 ปี และ มากกว่า 6 ปี 73 คน เป็นร้อยละ 40.8 และตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 71.5

2. การศึกษาการบริหารจัดการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูง

ที่สุด รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาค และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้นเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้ อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการกำหนดระยะเวลาการเรียนรู้ การเปิด-ปิดภาคเรียน โดยจัดทำประกาศแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง ทราบอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง มีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน หลากหลาย และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดชั้นเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (สำหรับเด็กห้องละไม่เกิน 20 คน) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับบริบท และสภาพแวดล้อม และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ที่สอดคล้องกับนโยบาย และมีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด

2.2 ด้านบุคลากร สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับดีโดย เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ครูผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความสามารถมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ให้มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการทุกด้านตามวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีผู้ประกอบอาหาร ที่ประกอบอาหารได้ถูกสุขลักษณะและโภชนาการ ส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการที่ดี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเจ้าหน้าที่ดูแล และทำความสะอาดศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำใบพรรณนางานของบุคลากรในศูนย์

2.3 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย พื้นที่ในอาคารมีความเหมาะสม มีความสะอาด ปลอดภัยและมีบริเวณเพียงพอกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กรวมถึงความเหมาะสมด้านแสงสว่าง และการถ่ายเทอากาศ รองลงมา คือ ด้านมาตรการรับสถานการณ์ฉุกเฉินมีการเตรียมความพร้อม เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม การป้องกันด้านมาตรการความปลอดภัย เช่น มีรั้ว อยู่ห่างจากถนนใหญ่ ฯลฯ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดห้องพยาบาลหรือที่พักสำหรับเด็กป่วย

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย เด็กเล็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและถูกต้องตามหลักโภชนาการ เช่น อาหารกลางวัน อาหารเสริม อาหารว่าง รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมประจำวันมีความเหมาะสมและน่าสนใจสำหรับเด็ก เช่น การเล่นนิทาน วาดภาพ ระบายสี ร้องเพลง ฯลฯ เด็กมีลักษณะพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกตามขั้นพัฒนาการด้านสังคมได้อย่างเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดการศึกษาเป็นไปตามคุณลักษณะตามวัย เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน เกี่ยวกับการจัดการด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รongลงมา คือ มีการติดตามและประเมินผลการเข้ามามีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบถึงประโยชน์ และความจำเป็นของการดำเนินงาน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้ และให้บริการชุมชน ด้านสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ

2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับดีโดย เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยึดปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะปฏิบัติงานเครือข่าย เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็ก รongลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมการเข้าร่วมเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ งานพัฒนาเครือข่ายช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รongลงมา คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาค และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย เด็กเล็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและถูกต้องตามหลักโภชนาการ เช่น อาหารกลางวัน อาหารเสริม อาหารว่าง รongลงมา คือ การจัดกิจกรรมประจำวันมีความเหมาะสมและน่าสนใจสำหรับเด็ก เช่นการเล่านิทาน วาดภาพ ระบายสี ร้องเพลง ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจาก สอดคล้องกับ ภาณูพงษ์ ผดุงวงษ์ (2552) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่จัน จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับดี

2. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับดีโดย เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยึดปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะปฏิบัติงานเครือข่าย เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็ก รongลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจาก เครือข่ายของกลุ่มโรงเรียนมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านวิชาการ และการสร้างความสัมพันธ์ มีการประชุมติดตามทุกเดือน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ซึ่งเป็นไปตาม มาตราฐานที่ 6 ของมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ระบุว่า เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์

และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและ ผู้เกี่ยวข้องขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งในระดับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค

3. ด้านบุคลากร พบว่า สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับดีโดยเมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ครูผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความสามารถมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ให้มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการทุกด้านตามวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีผู้ประกอบอาหาร ที่ประกอบอาหารได้ถูกสุขลักษณะและโภชนาการ แม้ว่าบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีผู้ที่จบการศึกษาด้านปฐมวัย ไม่ตรงตามที่ควรจะเป็น แต่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการส่งเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการศึกษาดูงานจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ นอกจากนี้ ครู แล้ว การประกอบอาหารสำหรับเด็ก นับว่าเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน จึงมีการควบคุมมาตรฐานการประกอบอาหารสำหรับเด็กไว้ด้วยเพื่อให้เด็กได้รับสารอาหารอย่างครบถ้วน และถูกต้องตามหลักโภชนาการสอดคล้องกับ ภาณพงษ์ ผดุงวงษ์ (2552) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับดี

4. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย พื้นที่ในอาคารมีความเหมาะสม มีความสะอาด ปลอดภัยและมีบริเวณเพียงพอกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กรวมถึงความเหมาะสมด้านแสงสว่าง และการถ่ายเทอากาศ รองลงมา คือ ด้านมาตรการรับสถานการณ์ฉุกเฉินมีการเตรียมความพร้อม เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ทั้งนี้เนื่องจาก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่เตรียมความพร้อมแก่เด็กเล็กก่อนการเข้าสู่การเรียนการสอนในระบบ กอปรกับฝ่ายบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กเล็ก จึงมีนโยบายให้สร้าง และจัดอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็ก พร้อมทั้งตระหนักถึงความปลอดภัยของเด็กด้วย เป็นไปตาม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ที่กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย และสอดคล้องกับธวัช โพธิ์ทองคำ (2553:) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การบริหารจัดการด้านต่างๆ ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีอาคารเรียนที่เหมาะสมน่าอยู่ สะอาด ปลอดภัย และมีการกำหนดแผนการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

5. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาค พบว่า สภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน เกี่ยวกับการจัดการด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รองลงมา คือ มีการติดตามและประเมินผลการเข้ามามี ส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ และทำการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้อยู่เสมอ จึงทำให้ได้รับความสนใจ และ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนด้วยดี ซึ่งเป็นไปตามแนวนโยบายในการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545-2549 ข้อ 6 ที่ระบุว่า การระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกฝ่าย สร้างความตระหนักในความเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม ให้แก่กลไกทางสังคมทุกส่วน ทั้งกลุ่มประชาชน ภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นทุก รูปแบบ ทั้งการสนับสนุนกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ตลอดจนความคิดเห็นหรือการติดตาม ตรวจสอบ เพื่อให้ กิจกรรมต่าง ๆ บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

6. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สภาพการบริหาร จัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการ กำหนดระยะเวลาการเรียนรู้อื่นๆ การเปิด-ปิดภาคเรียน โดยจัดทำประกาศแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง ทราบอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง มีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ปลอดภัยและ เหมาะสมกับวัยเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารจัดการ เป็นจุดสำคัญมากที่สุดในทุกส่วนหากมีการบริหารการจัดการที่ดี ก็คาดว่าด้านอื่นๆ ก็จะดีตามไปด้วย จึงทำให้ฝ่ายบริหารการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับ ด้านการบริหารจัดการมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานที่ 1 เพื่อให้ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
  - 1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเน้นการจัดการทำแผนยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับ บริบท และสภาพแวดล้อม อาจโดยการเชิญผู้นำ หรือตัวแทนจากชุมชนเข้าร่วมให้ข้อเสนอแนะด้วย
  - 1.2 ด้านบุคลากร หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดทำใบพรรณนางานของบุคลากรในศูนย์ เพื่อให้ได้งาน ตรงตามจุดประสงค์ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งไว้
  - 1.3 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดห้องพยาบาลหรือที่พักสำหรับเด็กป่วยระหว่างวัน เพื่อเป็น การแยกเด็กป่วยออกจากเพื่อน เพื่อให้ดูแลได้อย่างใกล้ชิดและเพื่อไม่เป็นการแพร่เชื้อแก่เด็กอื่น
  - 1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ควรเน้นการจัดการศึกษาเป็นไปตามคุณลักษณะตามวัย เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อาจทำได้โดยการแยกห้องเด็กตามพัฒนาการของเด็ก
  - 1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเข้ามาช่วยพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้
  - 1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรส่งเสริมให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเห็นความสำคัญของ งานพัฒนาเครือข่ายมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เครือข่ายช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เฉพาะเจาะจงในแต่ละด้านของมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ด้านบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หรือด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.อนวัช อุ่ณทอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญตั้งมีรายนามในภาคผนวกที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารองค์การส่วนตำบล นักวิชาการ ผู้ช่วยนักวิชาการ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแต่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). **แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

พ.ศ. 2545 – 2559. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาสารักษาศาตินแดน.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.(2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2557,

ชัช โพธิ์ทองคำ. (2553). **การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์**. กศ.ม, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ภาณุพงษ์ ผดุงวงษ์. (2552). **การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจจังหวัดพะเยา** กศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

Managment Of Information Technology Education In Chaiprakran District Under Chingmai Primary Education Service Area Office 3

วรวิทย์ อินตะแก้ว^{1*} และอนวัช อุ่นกอง²

Worawit Intakaew^{1*} and Anawat Aunkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และปัญหาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาครู และด้านการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษา การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการด้านการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน และด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ ส่วนด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนปัญหาพบว่า ในสถานศึกษามีทุนทรัพย์ไม่เพียงพอในการจัดการงบประมาณในการจัดซื้อสื่อเทคโนโลยีไม่เพียงพอ ระบบอินเทอร์เน็ตไม่มีประสิทธิภาพความเร็วของอินเทอร์เน็ตช้า คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ขาดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้และซ่อมบำรุงเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาของครู และขาดหลักสูตรการเรียนการสอนเทคโนโลยี และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ต้องจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น ควรพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ดีและมีคุณภาพเพื่อจะได้นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรต้องมีความสามารถ มีการอบรมบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้ ดูแล รักษา ซ่อมบำรุงอุปกรณ์ และส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศใน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : radaputthakomol@hotmail.com

ด้านการเรียนการสอน มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

This research study The objective is to study the management of information technology education in Chaiprakarn District. Under Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 and issue recommendations on the management of information technology education in Chaiprakarn District. Under Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 in 4 aspects of management in schools. Infrastructure Teacher Development And the teaching. The sample used in this study were teachers in schools Chaiprakarn District . Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 Year 2557 total 148 people. The instrument used for data collection was a questionnaire. 5-level rating scale Statistics used in the analysis were percentage (Percentage) Average (Mean) and standard deviation (Standard Deviation) study the management of information technology education in Chaiprakarn District. Under Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 overall average was high. Considering that the income side of the field of teacher development. Highest average value, followed by the management in schools. And infrastructure, respectively, while the teaching. With an average minimum of problems found in the study are not sufficient funds in the budget management of purchasing media technology is not enough. Internet inefficient, slow internet speeds. Computer insufficient number of students Lack of training and knowledge about the use and maintenance of information technology in the education of teachers. And lack of instructional technology courses. Learning and teaching is not enough. The recommendation is to allocate a budget for the management of information technology increased. The development of computers and the Internet for good and quality to be used in the development of teaching effectively. Personnel must have the ability Highly trained personnel with the ability to take care of maintenance equipment. And encourage teachers and students to take advantage of information technology in teaching. Has organized training courses on information technology. The seminar was held teaching modern.

Keywords: Information Technology

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ตามมาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อ

การส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็นประกอบกับมาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำราหนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมและมาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพ และประสิทธิภาพและมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเนื่องตลอดชีวิตและมาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

จากการปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2552 – 2561) มีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ เรื่องคุณภาพการศึกษา โอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพครู เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของครูจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้เก่ง มีคุณธรรม มีรากเหง้าของความเป็นไทย ขณะเดียวกันจะให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและผลักดันการศึกษา การเรียนรู้ไปจนตลอดชีวิต ส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันของประชาชนในประเทศให้เพิ่มขึ้นด้วย โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สร้างความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมด้านโอกาสและภัยคุกคาม จึงต้องเตรียมพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในอนาคต โดยต้องมีการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งการพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานร่วมกับจุดแข็งในสังคม เช่น สร้างความเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ มีการบริหารจัดการลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมกับชุมชน ใช้โอกาสและเสียงภาวะคุกคามจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เน้นการพัฒนาบนฐานความรู้และสร้างนวัตกรรม และการค้าเสรี รวมทั้งการที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้อย่างกว้างขวางด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ จะช่วยเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษา ซึ่งปัจจุบันคุณภาพการศึกษา ยังก้าวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

การเคลื่อนไหวเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ปรากฏชัดเจนมากขึ้นในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศรัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อส่งเสริมการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศไทยก็ได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หน่วยงานองค์การต่าง ๆ ได้นำเสนอความสำคัญเทคโนโลยีสารสนเทศกับ

การปฏิรูปการศึกษา จนนำไปสู่การบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 ว่าด้วย เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะมาตรา 63-69 เพื่อให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ลงสู่การปฏิบัติโดยทั่วถึงทุกคนและทุกครัวเรือนเพื่อให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้วยมาตรการดังกล่าว รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาทั่วประเทศ

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสอาน (2551) กล่าวว่า การจะพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน มีบรรลุสู่การปฏิรูปการ เรียนรู้ได้นั้น จำเป็นต้องมีการปฏิรูปคนเสียก่อน แนวคิดในการปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้ชัดเจน ในหมวด 1 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่เร่งจะยกฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง และการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพที่ผู้เข้ามาสู่อาชีพสามารถจะยึดเป็นอาชีพที่มีความก้าวหน้า มีความมั่นคง มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ด้อยไปกว่าวิชาชีพอื่น ๆ เป็นการเร่งที่จะพัฒนาวิชาชีพครูแบบครบวงจร นั่นคือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือใหม่ที่ รู้จักใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ครูยุคใหม่ต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของการเรียนการสอน จะมาพูด และเขียนกระดานดำ แบบเดิมไม่ได้แล้ว เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ถึงขนาดแทนครูทั้งหมดได้

สำหรับการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน เพื่อให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการวางแผนโรงเรียนและการวางแผนช่วยให้ผู้บริหารปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดย เดวีส์ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การวางแผนนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานการวางแผนเพื่ออนาคต มิใช่ ณ เวลาปัจจุบัน โรงเรียนหรือสถานศึกษาต่างๆ จึงจำเป็นต้องเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วย ซึ่งเดิมโรงเรียนนั้นเป็นสถานที่ปลายทางของการรับนโยบายต่างๆ เป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ดำเนินการตามที่ได้มีการวางแผนมาจากฝ่ายบริหารของประเทศ แต่จากการศึกษาพบว่า การยอมรับของโรงเรียนต่อเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ครูในโรงเรียนไม่ได้เร่งในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากนัก ข้อสังเกตเห็นว่าอาจมาจากระบบบริหารอำนาจแบบบนสู่ล่าง (Top-Down) ซึ่งขาดการพิจารณาใส่ใจในบริบทและสภาพความเป็นจริงทางด้านการบริหารงานและวัฒนธรรมของโรงเรียน ดังนั้น หากว่าทางโรงเรียนได้มีการปรับการบริหารโรงเรียนเป็นแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนจำเป็นต้องเข้าใจและใส่ใจในการวางแผนการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนให้มากขึ้น

สรุปได้ว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาข้างต้นทั้งหมดทั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจากนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบกับบริบทของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนพบว่า ไม่เป็นสิ่งที่ง่ายที่จะทำใหสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว และคุ้มค่าต่อการลงทุน แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นคนหนึ่งในสถานศึกษากลุ่มดังกล่าวนี้ จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงสภาพการบริหารจัดการ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาวิชาชีพครูและการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ทั้งนี้เพื่อได้ข้อมูลสำหรับวางแผนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

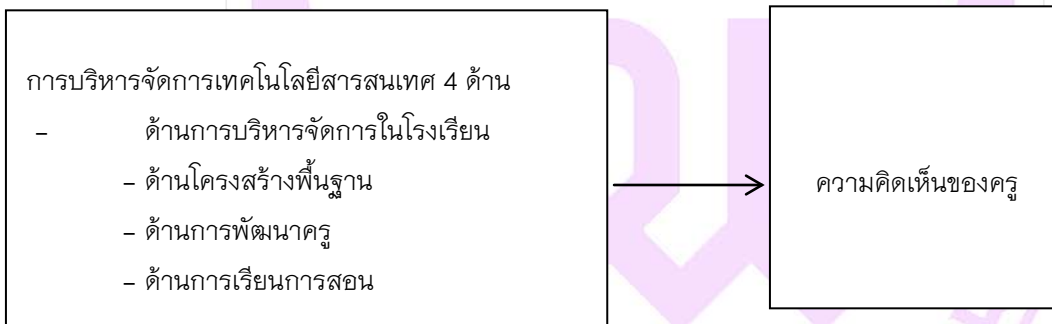
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของ ศธ. (พ.ศ. 2557 – 2559) ซึ่งได้ กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557 – 2559 ไว้ 4 ยุทธศาสตร์

จากยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของ ศธ. (พ.ศ. 2557 – 2559) จึงเกิดเป็นกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตามนี้. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 233 คน จาก 20 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (Krejcie, R.V., and Morgan D.W., 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะ คำถาม ที่ใช้เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ซึ่งประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อายุราชการ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาวิชาชีพครู และด้านการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert อ้างใน บุญธรรม กิจปริตาศิริสุทธิ, 2531, หน้า 43-98 เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาสังเคราะห์ความรู้ และนำมากำหนดรูปแบบและข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลและแนวคิดต่างๆ มากำหนดเป็นนิยามศัพท์เพื่อสร้างแบบสอบถามและ วิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยเครื่องมือของ สุนิรัตน์ ฤกษ์สุจริต (2552, หน้า 102-107) ประกอบด้วยคำถามสถานภาพทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ด้านเพศ,อายุ,ระดับการศึกษา,ตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน รวมถึงรายการสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3

3. การสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามดังนี้

3.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดเป็นคำถามแบบมาตรนามบัญญัติ ประกอบด้วย คำถามสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

- เพศ จำนวน 2 ตัวเลือก
- อายุ จำนวน 4 ตัวเลือก
- ระดับการศึกษา จำนวน 2 ตัวเลือก

- ตำแหน่ง จำนวน 2 ตัวเลือก - ประสพการณ์ทำงาน จำนวน 4 ตัวเลือก

3.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดหัวข้อในการสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ด้าน รวม 47 ข้อ จำแนกคำถามในแต่ละด้านของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ดังนี้

- ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 14 ข้อ - ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ
- ด้านการพัฒนาครู จำนวน 11 ข้อ - ด้านการเรียนการสอน จำนวน 12 ข้อ

3.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดหัวข้อในการสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

- ปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา จำนวน 1 ข้อ
- ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1 ข้อ

ตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ศึกษาศาสตร์นิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง ให้มีความถูกต้องครบคลุมตามขอบเขตและนิยามศัพท์ที่ศึกษา พร้อมทั้งตรวจจำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเหมาะสมในด้านความสมบูรณ์และ ความครอบคลุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ดำรงตำแหน่ง รองคณบดีวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นายเทวินทร์ สร้อยเพชร ดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ระดับชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
3. นายสมพงษ์ อยู่พุ่ม ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ในการทดสอบเครื่องมือ การหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้อง (Index of Concordance IOC) โดยมีค่าเท่ากับ 0.67-1.00

ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำในรายการสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

จากการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) เชิงโครงสร้าง เนื้อหา ข้อคำถามของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า

- ควรตรวจสอบการพิมพ์ข้อความให้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น
- ควรมีการจัดเรียงข้อคำถามในแต่ละด้านให้เหมาะสม

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบการพิมพ์ข้อความให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้ง ทำการ
จัดเรียงข้อคำถามในแต่ละด้านให้เป็นไปตามข้อบ่งชี้ของผู้เชี่ยวชาญ

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
นำไปทดสอบกับ กลุ่มตัวอย่างใกล้เคียง กับครูในสถานศึกษา อำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 3 จำนวน 30 คน เพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของ Cronbach's Alpha เพื่อทำการหา
ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบผู้บริหารสถานศึกษาตามรายชื่อของ
กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับการตอบ กลับคืนด้วยตนเอง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อรายด้าน และรวมทุกด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยของคำตอบตาม
หลักการของ บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24 ดังนี้โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เสนอ ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายวิเคราะห์และแปลความหมาย ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการแปล
ความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด	มีค่าระหว่าง 4.50 – 5.00
มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก	มีค่าระหว่าง 3.50 – 4.49
มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง	มีค่าระหว่าง 2.50 – 3.49
มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย	มีค่าระหว่าง 1.50 – 2.49
มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด	มีค่าระหว่าง 1.00 – 1.49

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และบรรยายเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 101 คน (ร้อยละ 68.24) รองลงมาคือเพศชายจำนวน 47 คน (ร้อยละ 31.76) ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 30 – 40 ปี จำนวน 60 คน (ร้อยละ 40.54) รองลงมาคืออายุ 51 – 60 ปี จำนวน 44 คน (ร้อยละ 29.73) อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 15.54) และสุดท้ายอายุ 20–30 ปี จำนวน 21 คน (ร้อยละ 14.19) ด้านระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 110 คน (ร้อยละ 74.32) รองลงมาคือระดับปริญญาโท จำนวน 38 คน (ร้อยละ 25.68) ด้านตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นตำแหน่งครูปฏิบัติการ จำนวน 129 คน (ร้อยละ 87.16) รองลงมาคือตำแหน่งครูระดับหัวหน้า จำนวน 19 คน (ร้อยละ 12.84) ด้านประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 15 ปี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 43.92) รองลงมาคือมีประสบการณ์ทำงาน 1 – 5 ปี จำนวน 39 คน (ร้อยละ 26.35) มีประสบการณ์ทำงาน จำนวน 6 – 10 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 18.92) สุดท้ายมีประสบการณ์ทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 16 คน (ร้อยละ 10.81)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา ในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.57$), (S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$), (S.D.=0.59) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$), (S.D.=0.56) และด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$), (S.D.=0.63) ตามลำดับ ส่วน ด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.52$), (S.D.=0.53)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียน อำเภอไชยปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3

ปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่สำคัญดังนี้

ปัญหา ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน 3 ลำดับแรก คือในสถานศึกษามีทุนทรัพย์ไม่เพียงพอในการจัดการงบประมาณในการจัดซื้อสื่อเทคโนโลยีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีดีพอ ขาดการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน 3 ลำดับแรก คือต้องจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น นักเรียน ครู บุคลากร สถานศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อสื่อเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการในการใช้งาน

ปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3 ลำดับแรก คือระบบอินเทอร์เน็ตไม่มีประสิทธิภาพความเร็วของอินเทอร์เน็ตช้า คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และสภาพของอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์ ล้าหลัง ไม่ทันสมัย และชำรุด

ข้อเสนอแนะ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3 ลำดับแรก คือควรพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ดีและมีคุณภาพเพื่อจะได้นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงความเร็วอินเทอร์เน็ต จัดหาคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนโดยรับบริจาคจากหน่วยงานต่าง ๆ

ปัญหา ด้านการพัฒนาครู คือ ขาดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้และซ่อมบำรุงเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาของครู และขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะ ด้านการพัฒนาครู คือบุคลากรต้องมีความสามารถ มีการอบรมบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้ ดูแล รักษา และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ และควรมีการจัดการอบรมการใช้เทคโนโลยีและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพัฒนาการใช้เทคโนโลยี

ปัญหา ด้านการเรียนการสอน คือ ขาดหลักสูตรการเรียนการสอนเทคโนโลยี และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอข้อเสนอแนะ ด้านการเรียนการสอน คือส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการเรียนการสอน มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และปรับปรุง Web Site ของโรงเรียน นำเสนอข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับนักเรียน และครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลไว้ดังนี้

การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา ในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เปิดโอกาสให้ครูทุกคนในโรงเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมให้ครูได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวคิดของ ดิเรก พรสีมา (2556, สื่อออนไลน์) กล่าวว่าการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรและครูทุกคนในโรงเรียนมีความสามารถในการใช้ และมีโอกาสที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อาทิเช่น ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคมโลก แสวงหาความรู้ผ่านเครือข่ายข้อมูลสากล และการพัฒนาการเรียนการสอนของตน โดยใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าช่วยเพื่อลดเวลาการเรียนรู้ในชั้นลง หรือสร้างเครือข่ายข้อมูลทางการศึกษากับโรงเรียนในเครือ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอน รัตรี ดวงไชย (2550) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อใช้ในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารโรงเรียน โดยใช้ ทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีความ พร้อมมาก คือ ด้านบุคลากร เมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชย ปรากฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้มีการแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาครูและบุคลากร และมีการ พัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการในโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวคิดของ พิสิษฐ์ ชาญเกียรติกิจ (2550) กล่าวว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาหรือ วิทยาลัย ควรมีแนวทางในการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศในอันที่จะก่อให้เกิดการตัดสินใจแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้อง สามารถกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการที่มีข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนมากกว่าการคาดเดา ข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ คงเทศ (2551) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของครูในสถานศึกษา ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของครูในสถานศึกษา ตำบลบางนายสีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปรากฏ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารกับครู และ มี การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารระหว่างครูกับครู และ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารระหว่างครูกับ นักเรียน ในโรงเรียนในสังกัด ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวคิดของ (เอยส์เชอร์ Eyscher, 1994) พัลลภ พิริยะสุวรรณ (2548) ได้ ให้แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน โดยการปรับโครงสร้างพื้นฐานการบริหารจัดการ ที่ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศประกอบด้วย

2.1 โรงเรียนควรจัดระบบของอุปกรณ์และโปรแกรมที่ช่วยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ โดยนำ เทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ ปัจจุบันมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายอย่าง มีระบบ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มีระบบมัลติมีเดีย (Multimedia) ระบบวิดีโอ ออน ดีมานด์ (Video on Demand) วิดีโอ เทเล คอนเฟอเรนซ์ (Video Teleconference) และอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น ระบบเหล่านี้เป็นระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสาร และการค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้

2.2 โรงเรียนต้องจัดหาเทคโนโลยีที่เข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาลักษณะใหม่ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผนการดำเนินการ การติดตามและประเมินผลคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสาร

โทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในเรื่องนี้ โดยมีการจัดสรรให้มีอุปกรณ์และระบบเครือข่าย พร้อมทั้งซอฟต์แวร์เพื่อรองรับโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.3 นอกจากระบบโครงสร้างพื้นฐาน 2 ประการที่กล่าวมาแล้ว โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารของบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคล จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างผู้บริหารกับครู ผู้สอนกับนักเรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนโรงเรียนกับผู้ปกครอง หรือครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนการสอน และการดำเนินงานในหลายด้านโดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสาร และการดำเนินงานในหลายด้านโดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การใช้โทรศัพท์ โทรสาร เทเล-คอนเฟอเรนซ์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุรินทร์ ฤกษ์สุจริต (2552) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขต 5 ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู และด้านการเรียนการสอน โดยการเปรียบเทียบ จำแนกตาม วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งงานและช่วงชั้นที่ทำการสอน พบว่า ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน และด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากสำหรับด้านการพัฒนาวิชาชีพครู และด้านการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และ

3. ด้านการพัฒนาครู การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้จัดอบรมพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการพัฒนาครู ให้มีการเปิดโอกาสให้ครูทุกคนในโรงเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมให้ครูได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน และมีการพัฒนาครูให้รู้จักการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่ ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวคิดของดิเรก พรสีมา และคณะ (2556) กล่าวว่าการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรและครูทุกคนในโรงเรียนมีความสามารถในการใช้ และมีโอกาสที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อาทิเช่น ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคมโลก แสวงหาความรู้ผ่านเครือข่ายข้อมูลสากล และการพัฒนาการเรียนการสอนของตน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าช่วยเพื่อลดเวลาการเรียนในชั้นลง หรือสร้างเครือข่ายข้อมูลทางการศึกษากับโรงเรียนในเครือ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ใช้ในการสอนเรียน และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2551) กล่าวว่าควรส่งเสริมให้ครูมีต้องการที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเป็นประจำ เพื่อที่จะพัฒนาทักษะและทัศนคติอันจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในสังคมแห่งความรู้ ครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อประกันว่าพวกเขาสามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถที่จะใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีในการส่งเสริม กระบวนการ เนื้อหา และผลลัพธ์ของการเรียนการสอน เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระดับทักษะของครูในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งในระดับโรงเรียนและในชุมชนภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิตาตรี วิไลเลิศ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝันจังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดการ ICT ของโรงเรียนในฝันจังหวัดกาฬสินธุ์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านและปัญหาการจัดการ ICT มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนความต้องการจัดการ ICT พบว่าควรฝึกอบรมครูให้มีความรู้ ความสามารถทาง ICT ให้มาก สามารถนำไปใช้ได้จริงจัดครูผู้สอน ICT และจัดงบประมาณให้เพียงพอ

4. ด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้จัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนครูได้เข้าถึงสาระการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการเป็นผู้บริโภคข้อมูลในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ และมีการส่งเสริมให้ครูได้ใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นไปตามแนวคิดของ ฌ็องฌัก กูว์แซง (2550) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสถานศึกษาได้ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้จากแหล่งและวิธีการที่หลากหลาย โดยจัดให้มีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนทางไกล จัดหาหรือให้มีการศูนย์ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Courseware center) ให้มีการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) จัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) จัดให้มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Library) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) นำไปสู่สังคมแห่งคุณธรรม และสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และขยายขอบเขตการเรียนรู้ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพให้เพิ่มทักษะการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหนึ่ง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2551) กล่าวว่าอีกทั้งสถานศึกษายังได้มีการจัดหา โปรแกรมประยุกต์ที่ใช้ในการบริหารงานด้านบุคลากร ด้านบริหารทั่วไปด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ ด้านติดตามประเมินผล ด้านบริหารกิจการนักเรียน เพิ่มขึ้น ได้ระบุดึงการเข้าถึงสาระการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล (digital) ที่มีคุณภาพสูงนักเรียนและครูจะต้องเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ และเครื่องมือที่ใช้ digital ที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงวิถีทางที่เทคโนโลยีนั้นจะเพิ่มพูนคุณค่าให้กับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌ็องฌัก กูว์แซง (2549) ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของแก่นเขต 1 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการบริหารทั่วไป และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้มีการปฏิบัติในระดับมาก สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการทำวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการเรียนการสอน โดยการพัฒนาการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดหาหรือให้มีศูนย์ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และด้าน โครงสร้างพื้นฐาน โดยการพัฒนาการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ระบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้งานในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย เหมาะสม ทั้งปริมาณ คุณภาพ และความต้องการ

2. ผู้บริหารควรต้องจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น ควรมีการจัดการอบรมการใช้เทคโนโลยีและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีแก่บุคลากร ให้มีความสามารถในการดูแลรักษา และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ เทคโนโลยีและพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ดีและมีคุณภาพ เพื่อจะได้นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ กับขนาดโรงเรียน เล็ก กลาง ใหญ่
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ได้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ นายเทวินทร์ สร้อยเพชร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง รองคณบดีวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และ นายสมพงษ์ อยู่พุ่ม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านผาแดง อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จนสมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกท่านของสถานศึกษาในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **นโยบายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). **หลากหลายวิถีกับการใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ฐิตารีย์ วิลัยเลิศ. (2554). **รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝัน จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, กาฬสินธุ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ณัฐวุฒิ ชีรปรเมศวร์. (2549). **สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ โรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของแก่นเขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.**
- ฉันทศกรณ์ นิลอรุณ. (2550). **การเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาที่น่าสนใจ. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2557, จาก**
<http://www.itie.org/eqi/modules.php?name=Journal&file=display&jid=540>
- ดิเรก พรสีมา และคนอื่นๆ. (2546). **การพัฒนาวิชาชีพครู. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2557, จาก**
<http://isc.ru.ac.th/data/ED0003025.doc>
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. 2535. **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2531). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :สามเจริญพานิช.**
- พัลลภ พิริยะสุวรรณต์. (2548). **เทคโนโลยีสารสนเทศกับการปฏิรูปการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2557, จาก**
http://www.kroobannok.com/view.php?article_id=145
- พิสิษฐ์ ชาญเกียรติทอง. (2550). **การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน. สืบค้น เมื่อ 20 ธันวาคม 2557, จาก**
http://jongpop.blogspot.com/2007/08/blog-post_21.html
- ราตรี ดวงไชย. (2550). **ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อใช้ในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.**
- สมศักดิ์ คงเทศ. (2551). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของครูในสถานศึกษา ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. การศึกษาอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.**
- สุนิรัตน์ ฤกษ์สุจริต. (2552). **การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขต 5. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.**
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). **นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2557, จาก**
<http://cmi.nfe.go.th/nfe/ICT/7.doc>
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.**

การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Administration Structure of Mae Sai District Schools under Chiangrai Primary Education Office Area 3

อุษณาภา พลศักดิ์^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²
Usanapa Polsak^{1*} and Thitichai Ruckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ตามโครงสร้างงาน ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป 2) เปรียบเทียบสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1) การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป

2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยจำแนกตามตำแหน่ง ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : jip_usanapa@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study administration structure in Mae Sai District Schools under Chiangrai Primary Education Office Area 3 as assessed by administrators and teachers, and, 2) to compare the administration structure of private schools under Chiangrai Primary Education Office Area 3 as assessed by administrators and teachers grouped by position. The research results revealed that

1) The administration structure of Mae Sai District Schools under the Chiangrai Primary Education Office Area 3 was of a high level as a whole. The assessments of academic administration, general affairs administration, budget administration and personnel administration all were rated at the high level,

2) The comparing of administration structure in the opinion of administrators and teachers classified by position was not different as a whole.

Keywords: Administration

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและให้โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันกึ่งรัฐกึ่งเอกชน ได้ออกระเบียบรับรองการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ว่าด้วยผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนในอุดมคติ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง เจตนารมณ์เพื่อให้เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการการศึกษา เน้นการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังหน่วยปฏิบัติ คือ สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ให้กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรมคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 22-24)

เมื่อมีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการ คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ และขอบข่ายการดำเนินงานของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้มีส่วนร่วมในการบริหาร นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผลที่จะส่งผลคุณภาพการศึกษา ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการดึงศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษาออกมาใช้ ให้โอกาสและมีทักษะส่วนตัวที่บุคลากรในสถานศึกษารักและ

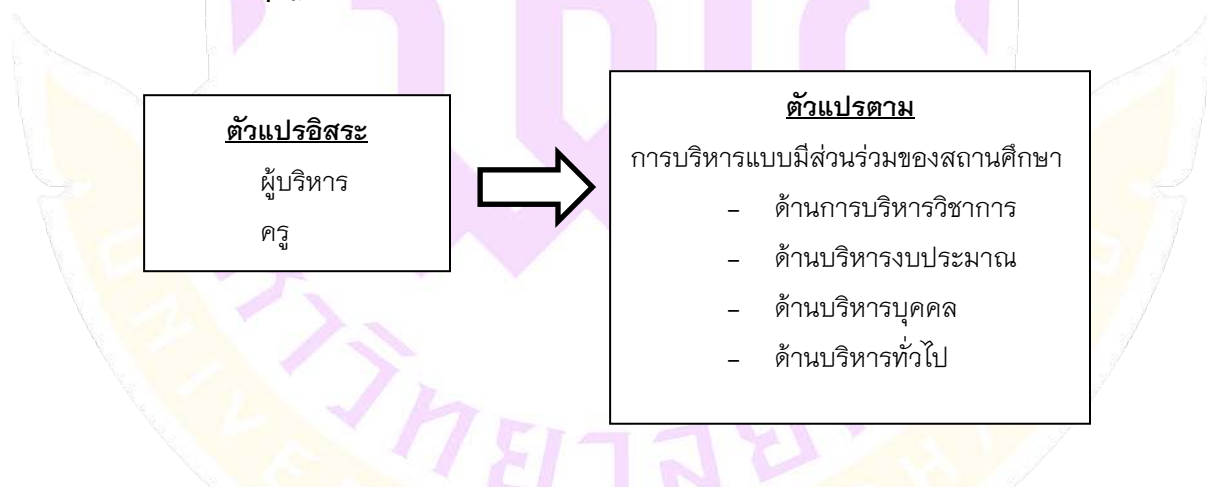
เคารพ พร้อมที่จะทุ่มเทร่างกายแรงใจในการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาชั้นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เป็นองค์กรที่คอยกำกับดูแลการบริหารจัดการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่บริการ จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอ ดอยหลวง ในการให้บริหารด้านการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งปัจจุบันอำเภอแม่สายเป็นพื้นที่บริการส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา จากกำกับและติดตามพบว่ามีปัญหาในการบริหารจัดการในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านทั่วไป ควรได้รับการช่วยเหลือและพัฒนา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่อยากทราบสภาพ การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษาในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อเป็นแนวทางการบริหารและพัฒนาการศึกษาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยจำแนกตามตำแหน่ง

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน(ถ้ามี)

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนในอำเภอแม่สาย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2557 ผู้บริหารสถานศึกษา 47 คน ครู 427 คน รวมทั้งหมด 474 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2557 ผู้บริหารสถานศึกษา 33 คน ครู 181 คน รวมทั้งหมด 214 คน ซึ่งได้มาจากการเปรียบเทียบจากตาราง ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random)

1. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1.1. ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
- 1.2. นำผลการศึกษาเอกสาร มาสังเคราะห์การบริหารตามโครงสร้างงาน 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป พร้อมทั้งกำหนดคำนิยาม คัพท์เฉพาะ
- 1.3. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบ
- 1.4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นในด้าน ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
- 1.5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและการสร้างเครื่องมือจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาวิจัย 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม และจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และรับคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาสำนวนภาษาที่ใช้ เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องชัดเจน ใช้เทคนิค IOC โดยเลือกข้อที่มีค่า $IOC > 0.5$ ให้เป็นแบบสอบถาม ในครั้งนี้พบว่าค่าอยู่ระหว่าง 0.86-1.0
- 1.6. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ที่โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
- 1.8. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) พบว่ามีค่า 0.95
- 1.9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงครูโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาได้จัดส่งหนังสือของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง จำนวน 214 ชุด พร้อมทั้งชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามตามเกณฑ์ประเมินแก่ผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูล และผู้ศึกษาเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 214 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าสถิติ ได้แก่หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง วิเคราะห์โดยค่าสถิติที (t-test)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	33	15.4
ครู	181	84.6
รวม	214	100.00

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษาในอำเภอแม่สาย สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตาราง 2 แสดงผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการบริหาร	n = 214		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านการบริหารวิชาการ	4.08	0.50	มาก
2.	ด้านการบริหารงบประมาณ	4.07	0.43	มาก
3.	ด้านการบริหารบุคคล	4.18	0.48	มาก
4.	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.31	0.53	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.16	0.42	มาก

จากตาราง 2 โดยภาพรวมการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษาในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) และด้านการบริหารงบประมาณน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.07$)

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบ โดยภาพรวมการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 4 ด้าน จำแนกตามตำแหน่ง

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการบริหาร	ผู้บริหาร		ครู		df	t	P
		สถานศึกษา						
		(n = 33)		(n = 181)				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1.	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.16	0.36	4.07	0.53	212	0.91	0.36
2.	ด้านการบริหารงบประมาณ	4.11	0.31	4.06	0.45	59.32	0.70	0.49
3.	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.19	0.32	4.18	0.51	65.82	0.15	0.86
4.	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.32	0.36	4.31	0.55	63.50	0.12	0.91
	รวม	4.21	0.26	4.16	0.45	72.11	0.92	0.36

จากตาราง 7 พบว่าการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษาในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของผู้บริหารสถานศึกษาและค่าเฉลี่ยของครู ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวม พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้บริหารสถานศึกษาและค่าเฉลี่ยของครู ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

จากผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอ แม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยอภิปรายผลแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ จากผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ นฤมล พอดี (2549, หน้า 66-67) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 4 ด้านและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูจำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 282 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของครูเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า (1) ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20 (2) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างอย่างชัดเจนเพื่อในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และกิจกรรมของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น จัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรให้พร้อมและพอเพียง ทั้งยังต้องประเมินผลการใช้หลักสูตร ตลอดจนให้ความคิดเห็นต่อผู้บริหารระดับสูงเพื่อปรับปรุง พัฒนาการหลักสูตรต่อไป

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ จากผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะในการจัดตั้ง หรือจัดทำแผนปฏิบัติการ การใช้จ่ายงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สมเกียรติ ศรีสวัสดิ์ (2548, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของนักศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดและประเภทของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำนวน

212 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่การเงินเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 424 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย(X) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way :ANOVA) และการทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2.สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ และการบริหารสินทรัพย์มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เข้าโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันและสถานศึกษาที่ไม่ได้เข้าโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงบประมาณเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเงินและพัสดุของโรงเรียนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับระเบียบการใช้จ่ายเงิน การจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้และความรับผิดชอบต่องานเป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดตั้งหรือจัดทำแผนปฏิบัติการ การใช้จ่ายงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณนั้น ช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางและแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละปีงบประมาณ ที่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีงบประมาณและยังเป็น เครื่องมือในการควบคุมกำกับติดตามในการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนอกจากนั้นแล้วการบริหารงบประมาณในปัจจุบันผู้บริหารต้องยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และประการสำคัญต้องให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้รับทราบการจัดสรรเงินงบประมาณและการใช้เงินตามแผนงานของโรงเรียน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล จากผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าสถานศึกษาส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสนธิ ทงภักดี (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 จำนวน 6 ด้านคือ ด้านการวางแผนและการกำหนดตำแหน่ง ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านวินัยและการดำเนินการทางวินัยและด้านการออกจากราชการและเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์และขนาดโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 จำนวน 437 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าทีและการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานบุคคลเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งเป็นงานสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารงานบุคคลโดยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาวิสัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้เกิดความคล่องตัว อีสรระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ

1.5 การบริหารงานทั่วไป จากผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับโอกาสทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เฉลลา พวงมาลัย (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน และเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อำเภอปากท่อ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานบริหารทั่วไปและครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1 สภาพการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมพบว่าระดับการปฏิบัติงานบริหารทั่วไป ตามองค์ประกอบด้านการบริการ 10 ด้าน ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อำเภอปากท่อ อยู่ในระดับมาก 2 สภาพการบริหารงานทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างาน และครูผู้สอน พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานมีความคิดเห็นแตกต่างกันกับผู้บริหารและครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน และการเปิดโอกาสให้ภาคีทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาจำต้องมีคุณลักษณะสำคัญที่เป็นที่ยอมรับอย่างสูงทั้งด้านความรู้และความเชี่ยวชาญมีความรับผิดชอบสูงมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาสถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยจำแนกตามตำแหน่ง

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามโครงสร้างงานตามของสถานศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่าโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของผู้บริหารสถานศึกษาและค่าเฉลี่ยของครู มีค่าไม่แตกต่างกัน ในด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุหัมหมัด เบ็ญนุญ (2550, หน้า 77-79) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของ

ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลามีส่วตฤประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาของผู้บริหารและครูตามตัวแปรวุฒิทางวิชาชีพและกลุ่มวิชาที่สอนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านได้แก่ด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปอยู่ระดับปานกลาง 2) ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิทางวิชาชีพครูและไม่มีวุฒิทางวิชาชีพครูมีส่วนร่วมในการบริหาร 55 โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารและครูที่สอนกลุ่มวิชาสามัญและสอนกลุ่มวิชาศาสนามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านได้แก่ด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาเปิดโอกาสและจัดโครงสร้างการบริหารงาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารงานตามความรู้ความสามารถของผู้บริหารและครู ประกอบกับผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์มีทักษะในการบริหารงานด้านการวางแผนและปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นระบบคำนึงถึงศักยภาพของบุคคลที่สอดคล้องกับภาระงาน ทำให้มีการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ

จากการศึกษาการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานในโรงเรียนดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารควรมีการบริหารวิชาการโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรอื่นและชุมชนให้มากขึ้น
2. ผู้บริหารควรมีการบริหารงบประมาณโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและการใช้สวัสดิการเพื่อการศึกษาให้มีความชัดเจนมากขึ้น
3. ผู้บริหารควรมีการบริหารบุคคลโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์คุณลักษณะเฉพาะตำแหน่งของบุคลากรในการพิจารณาจากความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูอย่างเหมาะสม
4. ผู้บริหารควรมีการบริหารทั่วไปโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศจากการสำมะโนผู้เรียนให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารและครูครุศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ควรหาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามโครงสร้างงาน เช่น ด้านการวางแผน การลงมือทำการตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3” สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ให้ความเมตตาและปรับปรุงข้อบกพร่อง จากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.จิตติชัย รักบำรุง ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนสำเร็จการศึกษา เจ้าหน้าที่ประสานงานหลักสูตรที่อำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณกลุ่มเป้าหมายที่สละเวลาตอบแบบสอบถามตลอดจนเพื่อนร่วมหลักสูตรที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และที่สำคัญอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้ค่าปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านและให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเสมอมา

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในกลุ่มอำเภอแม่สาย และผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามโครงสร้างงานของสถานศึกษา หากมีความผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาต้องขออภัยเป็นอย่างสูงและยินดีรับคำติชมและข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งชาติประเทศไทย จำกัด

เฉลา พวงมาลัย. (2551). สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อำเภอปากท่อ.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

นฤมล พอดดี. (2549). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

มุhammad เบ็ญญ์. (2550). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สนิท คงศักดิ์. (2549). **การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาพ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). **หลักเทคนิคการบริหารและการวางแผน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สมเกียรติ ศรีสวัสดิ์. (2548). **การศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยนครปฐม
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟิค.

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Management of Information Technology and Communication for Academic
Administration of school In Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

สุภัทรา ศรีเจริญ^{1*} และกัมพล ไชยพันธ์²

Supattra Sricharoen^{1*} and Kampon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานและเพื่อเสนอหาแนวทางการพัฒนาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 150 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าฝ่ายสารสนเทศ จำนวน 150 คน รวมจำนวน 300 คน ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เครื่องมือในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่าที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการประมวผลมากที่สุด รองลงมาคือด้านจัดเก็บข้อมูล ด้านการสร้างข้อมูล ด้านการเผยแพร่ข้อมูล และด้านการจัดหาข้อมูล ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้
สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ อบรมการใช้งานโปรแกรมและวิธีการสืบค้นพื้นฐานแก่บุคลากร

คำสำคัญ : การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : supattra.araina@gmail.com

Abstract

The purposes of the independent study were to study the conditions of using information technology and communication for academic management and guidelines for developing the use of information technology and communication for schools in Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3. The population consisted of 150 administrators and 150 head of the academic teachers in the schools. The study was a survey research. The instrument was a 5 rating scale questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results found were the conditions of using the information technology and communication for academic management were at a high level. The data processing was used most, whereas the data collecting, the data creating, the data procuring and the data disseminating were used less respectively.

The guidelines for developing the use of information technology and communication for schools were the schools should promote and develop the use of information technology and communication for academic management in schools by training the teachers how to access the information and communication through technology.

Keywords : Management Information Technology and Communication

บทนำ

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนนั้นจะต้องมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และให้เป็นประโยชน์สูงสุด ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็น ในระบบการศึกษาอาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วนคือ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ เช่น งบประมาณ ระบบการเงิน ระบบบุคลากร พัสตุการลงทะเบียนเรียน การเก็บประวัติผลการเรียน การจัดการการสอน ตลอดจนทำระบบเอกสารและงานห้องสมุด และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

พบว่าปัญหาส่วนใหญ่จะมาจากการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการไม่พัฒนาของบุคลากรครู ระบบบริหารจัดการศึกษาจึงขาดความคล่องตัว ระบบการกำกับติดตาม และสืบค้นข้อมูลสารสนเทศไม่ทันสมัย ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างงานทั้ง 6 งานตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนได้อย่างทันท่วงทีที่ต้องการ จึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบในทางลบต่องานและชื่อเสียงของโรงเรียน เพราะไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาให้ทัดเทียมหรือเท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาช่วยในการดำเนินงานด้านวิชาการ เพื่อให้การตัดสินใจถูกต้อง รวดเร็ว และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามภารกิจ เกิดการบูรณาการและเอกภาพในระบบข้อมูล เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ครู นักเรียน ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับบริการสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้

ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะที่ปฏิบัติงานอยู่ในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่จะนำไปพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและมุ่งพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามสภาพการบริหาร ดังแสดงกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

1. การจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
2. การจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
3. การสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
4. การประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
5. การเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 150 คน ครูฝ่ายหัวหน้าวิชาการ จำนวน 150 คน รวมจำนวน 300 คน ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการจากบทความ ตำรา รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 5 ด้าน คือ

- 2.1 การจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
- 2.2 การจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
- 2.3 การสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
- 2.4 การประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ
- 2.5 การเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ

3. ผู้ศึกษาลงแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุม สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาและการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- 4.1 ดร.เทอดชาติ ชัยพงศ์
- 4.2 นายวิชัย ชัยรินทร์
- 4.3 นายธัญญา เนียมแดง

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจำนวน 36 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของ Likert scale 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารงานวิชาการของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับสถานศึกษาผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขอเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 300 ฉบับ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตามจำนวนประชากรและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล
5. จัดทำหนังสือขอบคุณถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลังการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1. การดำเนินงานในสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

1.1 สรุปสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด และด้านการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด

1.2 ด้านการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความรับผิดชอบข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ จัดหาข้อมูลโดยใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เช่น ใช้งานโปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซลล์ เวิร์ด และเพาเวอร์พอยท์ เป็นต้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาจัดหาวัสดุอุปกรณ์สารสนเทศพื้นฐาน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ เพียงพอกับความต้องการของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านการจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาได้จัดเก็บสื่อ CD หรือสื่อนวัตกรรมทางการเรียนรู้ อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านการสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาได้จัดเก็บสื่อ CD หรือสื่อนวัตกรรมทางการ

เรียนรู้ อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ เช่น งานหลักสูตรสถานศึกษา งานวัดผลและประเมินผลทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและสถานศึกษาประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ เช่น งานวัดผลและประเมินผลทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.6 ด้านการเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในการเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีและการสื่อสารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและบุคลากรในสถานศึกษาเผยแพร่ นวัตกรรม หรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในระดับประเทศมีค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานคือสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ อบรมการใช้งานโปรแกรมและวิธีการสืบค้นพื้นฐานแก่บุคลากร และแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรับผิดชอบข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการมีความดีต่ำสุด

2.2 ด้านจัดเก็บงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานคือสถานศึกษาควรจัดทำควรทำข้อมูลสารสนเทศบนพื้นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และสถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการค่าความดีต่ำสุด

2.3 ด้านการสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานคือสถานศึกษาให้ความรู้แก่คณะครูในการจัดหาและสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริง และจัดเก็บข้อมูลด้านผู้เรียนจากนักเรียนมีค่าความดีต่ำสุด

2.4 ด้านการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงาน คือสถานศึกษาให้ความรู้แก่คณะครูในการจัดหาและสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริง และจัดเก็บข้อมูลด้านผู้เรียนจากการเยี่ยมบ้านนักเรียน มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.5 ด้านการเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงาน คือสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรสร้างเครือข่ายด้านวิชาการและเผยแพร่งานวิชาการบนโลกออนไลน์ และให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็ว สะดวก มีค่าความถี่ต่ำสุด

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญในการจัดหาข้อมูลมีการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษามีความรับผิดชอบข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ จัดหาข้อมูลโดยใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เช่น ใช้งานโปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซลล์ เวิร์ด และเพาเวอร์พอยท์ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายและความคล่องตัวในการทำงานทุก ๆ ด้านและเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งให้กระจายอำนาจสถานศึกษาในการบริหารจัดการงานวิชาการให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับทรี นามอินทร์ (2551, หน้า 9) ที่มีการจัดหาจัดเก็บ การสร้าง ประมวลผล รับ ส่ง ข้อมูล เผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบ สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อผสม หรือเสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความหรือตัวอักษรและตัวเลข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงสารสนเทศ ความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ตามความต้องการได้ทันต่อการใช้งานไปใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับเพชรภรณ์ อัจฉิริ (2553) โรงเรียนมีโปรแกรมระบบสารสนเทศงานวิชาการ ซึ่งได้นำไปพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีและการสื่อสารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล โดยสถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถเก็บบันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 9 เรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 63-67) ได้บัญญัติไว้ มาตรา 65 ดังนี้ มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับครรชิต มาลัยวงศ์ (2538, หน้า 24) ว่าเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยให้เราสามารถเก็บ บันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้เราสามารถส่งผลลัพธ์ของการใช้งานคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ที่ใช้ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็วและสะดวก

1.3 ด้านการสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการเพื่อการจัดข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับอัญชลี ศรีสุข (2546, หน้า 7) กล่าวว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อใช้ในการจัดเก็บ บันทึก ประมวลผลและรับ ส่ง นำเสนอข้อมูลและสารสนเทศไปยังผู้ใช้ที่ห่างไกล โดยผ่านข่ายงานคอมพิวเตอร์ เปิดโอกาสให้ผู้ใช้แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง รุ่ง สอดคล้องกับ รุ่งราววรรณ มากคะมุด (2550) มีการสร้างและจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบทั้งรายการข้อมูลในส่วนที่เป็นจำนวนตัวเลขค่าสถิติ และค่าเฉลี่ยทั้งเป็นรายวิชาและรายชั้น ที่ชัดเจนจึงทำให้ระบบในด้านนี้สามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้เรียกใช้ ตามรายละเอียดของข้อมูลในทุกๆด้านตามกรอบงานและสามารถเรียกใช้ได้อย่างดีไม่ติดขัด เป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศในด้านนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ เช่น งานหลักสูตรสถานศึกษา งานวัดผลและประเมินผลทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ เช่น งานวัดผลและประเมินผลทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับครุฑิต มาลัยวงศ์ (2538 หน้า 24) กล่าวว่า วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย เทคโนโลยีสำคัญสองสาขา คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยให้เราสามารถเก็บ บันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้เราสามารถส่งผลลัพธ์ของการใช้งานคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ใช้ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็วและสะดวก สอดคล้องกับ เสรณี มรกตคันโธ (2549) มีการประมวลผลข้อมูลข่าวสารสนเทศด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการคำนวณผลการเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียน ผลิตสื่อการสอนและเก็บรวบรวมคะแนนหรือผลสอบของนักเรียน

1.5 ด้านการเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีและการสื่อสารงานวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาโรงเรียนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในทุก ๆ ด้าน ในการดำเนินงาน ด้านการเชื่อมโยง/แลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการวางแผนการบริหารและ การจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ กฤษญา บุญเกตุ (2554) มีการเชื่อมโยง/แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อการวางแผนการบริหารและ การจัดการการศึกษาในระดับครบถ้วน

1.6 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญในการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (ทั้งระดับชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ปฐมวัย ระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือระดับสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นเพิ่มเติมตามบริบท หรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา) โดยการประมวลผลการใช้ข้อมูลทำงานอย่างมีระบบ และปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง

จัดทำข้อมูลสารสนเทศในส่วนที่รับผิดชอบ ใช้ข้อมูลสารสนเทศนั้นให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานเป็นประจำ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานที่กำหนดนั้น ต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ที่ทุกกิจกรรม / โครงการ / งานมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน มีการพัฒนาด้านปัจจัยให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรรหาให้เพียงพอ ดูแลรักษาให้ใช้ได้อยู่เสมอและปลอดภัยในการใช้ ประการสำคัญต้องมีระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งติดตามกำกับกำกับการดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องมีการจัดข้อมูลที่เป็นระบบ เป็นปัจจุบัน ตรงตามความต้องการที่จะเรียกใช้ และสามารถเรียกใช้ได้ง่าย สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ มาตรา 2550) ที่ระบบข้อมูลของจำนวนตัวเลขที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มวิชาทั้งเป็นรายรวมและรายด้าน ตามระดับช่วงชั้นที่เป็นหมวดหมู่ มีความเป็นปัจจุบัน ตรงตามความต้องการของผู้เรียกใช้ ตามรายละเอียดของข้อมูลในทุกๆด้านตามกรอบงานและสามารถเรียกใช้ได้เป็นอย่างดีไม่ติดขัดแต่อย่างใดการพัฒนาสารสนเทศในด้านนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้เพราะมีข้อมูลที่จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบทั้งรายการข้อมูลในส่วนที่เป็นจำนวนตัวเลขค่าสถิติ และค่าเฉลี่ยทั้งเป็นรายวิชาและรายชั้น ที่ชัดเจนจึงทำให้ระบบในด้านนี้สามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่น่าสนใจที่ค้นพบจากผลการวิจัย คือ ด้านการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีข้อจำกัดบางประการจึงยังไม่สามารถดำเนินการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการให้อยู่ในระดับมากที่สุดได้ เพราะบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการจัดระบบสารสนเทศ การจัดทำ ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ระบบบริหารงาน นักเรียนรายบุคคล (Onpec App) ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ขาดแคลนเครื่องคอมพิวเตอร์ ขาดความรู้และทักษะในการดูแลรักษาระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับบุญทรง ด้ายรินรัมย์ (2547) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานและปัญหาเรื่องการพัฒนาสารสนเทศสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ด้วยการจัดระบบสารสนเทศที่ใช้กระบวนการจัดการ 6 ขั้นตอนและการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ เมื่อดำเนินการโดยใช้กลยุทธ์ คือการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศแบบ Coaching Techniques ในการพัฒนาด้านบุคลากรด้านวัสดุและอุปกรณ์ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ และด้านการดูแลรักษาระบบสารสนเทศ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ครูปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนหนองโตง “สุระวิทยาคม” โรงเรียนบ้านดงมันและโรงเรียนบ้านขมิ้น (โรงเรียนราษฎร์รังสรรค์) ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการจัดระบบสารสนเทศ การจัดทำ ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ระบบบริหารงานวิชาการ ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน

2. แนวทางทางการพัฒนาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการจัดหาข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานคือสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ อบรมการใช้งานโปรแกรมและวิธีการสืบค้นพื้นฐานแก่บุคลากร และแต่งตั้งแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรับผิดชอบข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐี มรกตคันโธ (2549) ได้ศึกษาการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนฮอดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อดูแลระบบเครือข่ายในการ

เก็บรวบรวมข้อมูล มีการตรวจสอบเครื่องคอมพิวเตอร์ และข้อบกพร่องของระบบเครือข่าย มีการประมวลผลข้อมูลข่าวสารสนเทศด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการคำนวณผลการเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียน ผลิตสื่อการสอนและเก็บรวบรวมคะแนนหรือผลสอบของนักเรียนเพื่อความสะดวก รวดเร็ว

2.2 ด้านจัดเก็บงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานคือสถานศึกษาควรจัดทำควรทำข้อมูลสารสนเทศบนพื้นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และสถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐี มรกตคันโธ (2549) ได้ศึกษาการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่ามีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อดูแลระบบเครือข่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการตรวจสอบเครื่องคอมพิวเตอร์ และข้อบกพร่องของระบบเครือข่าย มีการประมวลผลข้อมูลข่าวสารสนเทศด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการคำนวณผลการเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียน ผลิตสื่อการสอนและเก็บรวบรวมคะแนนหรือผลสอบของนักเรียนเพื่อสถานศึกษาสามารถเก็บบันทึกข้อมูลด้วยความสะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับครรชิต มาลัยวงศ์ (2538, หน้า 24) กล่าวไว้ว่าเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยให้เราสามารถเก็บ บันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้เราสามารถส่งผลลัพธ์ของการใช้งานคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ใช้อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็วและสะดวก

2.3 ด้านการสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงานคือสถานศึกษาให้ความรู้แก่คณะครูในการจัดหาและสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริง ซึ่งสอดคล้องกับมณีรัตน์ สิทธิโชค (2546) ได้ศึกษาปัจจัยคัตสรรที่ส่งผลต่อความคิดเห็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารและครูในโรงเรียนผู้นำการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่าครูผู้สอนต้องได้รับการสนับสนุนในการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาวิชาชีพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นครูและผู้ที่เป็นครูอยู่แล้วให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการประมวลผลการใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงาน คือสถานศึกษาให้ความรู้แก่คณะครูในการจัดหาและสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริง ซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐี มรกตคันโธ (2549) ได้ศึกษาการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนฮอดพิทยาคม โดยการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อดูแลระบบเครือข่ายในการประมวลผลข้อมูลข่าวสารสนเทศด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการคำนวณผลการเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียน ผลิตสื่อการสอนและเก็บรวบรวมคะแนนหรือผลสอบของนักเรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 7) ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาศูนย์ใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผลซึ่งอาศัยคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ

2.5 ด้านการเผยแพร่การใช้ข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการพบว่าแนวทางที่พบมากในการดำเนินงาน คือสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรสร้างเครือข่ายด้านวิชาการและเผยแพร่งาน

วิชาการบนโลกออนไลน์ และให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็ว สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับเพชรภรณ์ อาจารย์ (2553) ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารการ ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านหนองตะลุงปึก ในการดำเนินการในวงรอบที่ 1 ทำให้โรงเรียนมีโปรแกรมระบบสารสนเทศงานวิชาการ ซึ่งได้นำไปพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมระดมความคิด ซึ่งมีคู่มือการใช้ระบบสารสนเทศ งานวิชาการโรงเรียนในการกำกับติดตาม ทำให้การนำโปรแกรมสารสนเทศงานวิชาการไปใช้ ตลอดจนการดูแลรักษาและ ตรวจสอบระบบ มีความชัดเจนและคล่องตัวในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนากาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการ อบรมการใช้งานโปรแกรมและวิธีการสืบค้นพื้นฐานแก่บุคลากร เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อการใช้ข้อมูลวิชาการมีความสะดวก รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน
2. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานระบบสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็น ค่าใช้จ่ายในด้านการจัดหาข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การจัดสร้างข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการเผยแพร่ข้อมูลไปใช้ เพื่อพัฒนาระบบงานสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้มีงบประมาณมาดำเนินงาน
3. สถานศึกษาให้ความรู้แก่คณะครูในการจัดหาและสร้างข้อมูลงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การบริหารงานวิชาการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริง

ข้อเสนอแนะในการทำศึกษาคั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารงานวิชาการใน รูปแบบของการวิจัยเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเป็นปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากท่าน ดร.กัมพล ไชยพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนตรวจทานแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงศ์ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายวิชัย ชัยรินทร์ ศึกษาานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นายธัญญา เนียมแดง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอยจัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่กรุณาแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ดร.สายสวาท วิชัย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ผู้คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนการทำงานทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าของการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และขอมอบแด่บูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงฯ, กฤษฎา บุญเกตุ. (2554). **การจัดการระบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของ โรงเรียนในเขตพื้นที่พิเศษกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สองใน-เทอดไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 3**. การค้นคว้าแบบอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดรชิต มาลัยวงศ์. (2538). **ก้าวไกลไปกับคอมพิวเตอร์ สาระคอมพิวเตอร์ที่ข้าราชการต้องรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยเจริญการพิมพ์.
- ทวี นามอินทร์. (2551). **การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในงานบริหารโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, เชียงราย.
- บุญทรง ด้ายรินรัมย์. (2547). **การพัฒนากระบวนสารสนเทศ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เพชรภรณ์ อัจฉิริ. (2553). **การพัฒนากระบวนสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านหนองตะลุมปุ๊ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- รุ่งราวรรณ มากคะมุด. (2550). **การพัฒนากระบวนสารสนเทศงานวิชาการโรงเรียนสมเด็จพระเชษฐาธิราช อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เศรณี มรกตคันโธ . (2550). **การจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนฮอดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **เทคโนโลยีการเรียนรู้ของไทยในปี2553**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.
- อัญชลี ศรีสุข. (2546). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนอัญสัมชัญลำปาง**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน
อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
Information System Management of the School Maesalongnai Network,
Mae Fa Luang District, Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

ภูเบศ มุลเจริญ^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²
Phoobest Mooncharoen^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศ (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบสารสนเทศโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 50 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายชั้นตอนของสภาพระบบสารสนเทศ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกชั้นตอน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ชั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ชั้นการประมวลผลข้อมูล ชั้นการตรวจสอบข้อมูล ชั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และชั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : taapaam@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was study the problems of information system management and suggestion for information system management. The populations are school administrators and information system teacher of the School Maesalongnai Network, Mae Fa Luang District amount 50 people. Tool that used for collecting the data is the questionnaire. The statistics in the study are the frequency, percentage, average and standard deviation.

The results show that, the problems of information system management of the school of the School Maesalongnai Network, Mae Fa Luang District, Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 as a whole was high level. Mean of the state of Information System was high level: Storing data, Processing data, Checking data, Presenting data and Collecting data.

Keywords: information system

บทนำ

ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 50 กำหนดให้สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพในและภายนอกของสถานศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมากส่วนใหญ่มักจัดเก็บข้อมูลจำแนกตามงานของสถานศึกษาได้แก่งานบริหารวิชาการงานบริหารแผนและงบประมาณงานบริหารบุคคลงานบริหารทั่วไปและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแต่การจัดการข้อมูลนั้นยังไม่เป็นระบบซึ่งไม่สะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้สถานศึกษาจึงควรคำนึงถึงการเลือกข้อมูลและสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานำมาจัดทำเป็นระบบสารสนเทศให้สมบูรณ์ครบถ้วนเป็นปัจจุบันสามารถเรียกใช้ได้สะดวกและตรงตามความต้องการช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการบริหารงานสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเพราะข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสภาพการทำงานและผลงานว่าเป็นอย่างไรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานหรือไม่จะแก้ไขหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างไรรวมถึงการวางแผนการดำเนินงานประกอบการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายและภารกิจของหน่วยงานซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดและสร้างทางเลือกใหม่ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในขณะที่การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนส่วนมาก ยังพบว่าไม่มีการนำระบบสารสนเทศไปใช้งานอย่างแท้จริง การใช้งานและการดำเนินงานระบบสารสนเทศของแต่ละโรงเรียนให้ความสำคัญไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความต้องการใช้งานของผู้ใช้งานสารสนเทศ และยังพบปัญหาต่าง ๆ อีกหลายประการ ดังที่ ประเสริฐ สุขสิงห์ดล (2541) ได้ศึกษาปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศในยุคปฏิรูปการศึกษา: ศึกษากรณีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ในด้านบุคลากรขาดผู้มีความรู้ความสามารถ ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ชวลิต แพนอม (2547) ที่ได้ศึกษาการจัดทำคู่มือปฏิบัติการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร

โรงเรียนบ้านท่าเมืองล่าง อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าบุคลากรที่รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศมีการเปลี่ยนตัวบ่อย ผู้เข้ามารับงานแทน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากรที่รับผิดชอบ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการวัดผล ประเมินผล มาจัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้อง ข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไม่ครอบคลุมถึงแผนงานต่าง ๆ ทำให้บุคลากรในโรงเรียนนำไปใช้น้อย หรือไม่นำไปใช้ประโยชน์ ในขณะที่ สุชีรา จินดาวงศ์ (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลมายังไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี ขาดการวางแผนและมีการเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ด้านการนำข้อมูลไปใช้พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากสภาพจริง มีการเก็บข้อมูลบ่อยครั้ง แต่นำไปใช้น้อยและไม่ได้นำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงพัฒนางานต่าง ๆ

การจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ข้อมูลที่โรงเรียนจัดเก็บ คือ ข้อมูลครู อาจารย์ ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลการเรียนการสอน สารสนเทศมีความถูกต้องตามความต้องการ ทันต่อเหตุการณ์ และเพียงพอต่อการใช้ระดับมาก แต่ยังมี การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดสารสนเทศน้อย สำหรับในเรื่องการตัดสินใจในการวางแผนและการบริหารงาน ผู้บริหารโรงเรียนใช้ข้อมูลและสารสนเทศมากกว่าการใช้ประสบการณ์และสามัญสำนึก ธนา จินดาวัฒน์ (2534) หรือในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ก็ยังพบว่า การจัดระบบสารสนเทศส่วนใหญ่จะต้องมีบุคลากรรับผิดชอบโดยเฉพาะ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จัดระบบสารสนเทศอย่างมีระบบและเป็นปัจจุบัน โดยใช้ระบบแฟ้มเอกสาร มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทันที เมื่อเป็นเรื่องสำคัญมาก มีการประเมินผลด้วยมือและรายงานผลโดยใช้เอกสารบรรยาย ปัญหาที่พบคือ ข้อมูลล่าช้า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ บุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์ มณเฑียร นาคทองอินทร์ (2542)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งศึกษาถึงสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาและดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน และผู้รับผิดชอบสารสนเทศจำนวน 40 คน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รวมทั้งหมดจำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตรวจสอบสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีคำถาม 5 รายการ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ตำแหน่ง อายุราชการ วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระบบการบริหารสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับที่มีความเที่ยงตรงซึ่งผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 คนจากการทดลองโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามคืนมาร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารระบบสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency หรือ 'f') ประกอบความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า เป็นเพศชายและเพศหญิง ร้อยละ 50.00 เท่ากัน อายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 38.00 มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 58.00 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 62.00 ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร ร้อยละ 20.00 และปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้รับผิดชอบสารสนเทศ ร้อยละ 80.00

2. สภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.89$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก 5 รายการ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ($\mu=3.99$) ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ($\mu=3.91$) ขั้นตอนตรวจสอบข้อมูล ($\mu=3.88$) ขั้นตอนนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ($\mu=3.86$) และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ($\mu=3.85$) ส่วนปัญหา ระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.36$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย 5 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ขั้นตอนนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ($\mu=2.44$)

ชั้นการประมวลผลข้อมูล ($\mu=2.39$) ชั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ($\mu=2.37$) ชั้นตรวจสอบข้อมูล ($\mu=2.35$) และชั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ($\mu=2.26$) โดยรายละเอียดของแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ชั้นตอนการรวบรวมข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.85$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการแต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบงานรวบรวมข้อมูล ($\mu=4.06$) รองลงมาคือ มีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม ($\mu=3.94$) มีการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล ($\mu=3.86$) และมีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม ($\mu=3.54$) ส่วนปัญหาาระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.37$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ข้อ ได้แก่ มีการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูลและมีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu=2.40$) รองลงมาคือ มีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม ($\mu=2.38$) และมีการแต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบงานรวบรวมข้อมูล ($\mu=2.32$)

2.2 ชั้นการตรวจสอบข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.88$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทุกครั้ง, มีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้ตามความเหมาะสม และมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทุกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันตรงตามเนื้อหาและถูกต้องแม่นยำ ($\mu=3.96$) รองลงมาคือ มีการกำหนดวิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ($\mu=3.82$) และมีการตรวจสอบข้อมูลซ้ำโดยการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม ($\mu=3.74$) ส่วนปัญหาาระบบสารสนเทศ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับน้อย 5 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการกำหนดวิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ($\mu=2.42$) รองลงมาคือ มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทุกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันตรงตามเนื้อหาและถูกต้องแม่นยำและมีการตรวจสอบข้อมูลซ้ำโดยการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม ($\mu=2.36$) มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทุกครั้งและมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้และทักษะ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้ตามความเหมาะสม ($\mu=2.32$)

2.3 ชั้นการประมวลผลข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.91$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการจัดกลุ่มของข้อมูล แยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูลก่อนประมวลผลทุกครั้ง ($\mu=4.02$) รองลงมาคือ มีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ($\mu=3.94$) สามารถประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศได้ครอบคลุม ครบถ้วน ($\mu=3.92$) และสารสนเทศมีความถูกต้อง แม่นยำ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ ($\mu=3.76$) ส่วนปัญหาาระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.39$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ($\mu=2.46$) รองลงมา คือ มีการจัดกลุ่มของข้อมูล แยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูลก่อนประมวลผลทุกครั้ง ($\mu=2.42$) สามารถประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศได้ครอบคลุม ครบถ้วน ($\mu=2.38$) และสารสนเทศมีความถูกต้อง แม่นยำ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ ($\mu=2.32$)

2.4 ชั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.86$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ นำข้อมูลและสารสนเทศไปพัฒนาหรือปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\mu=4.06$) รองลงมาคือ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตาม

ความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้ ($\mu=3.98$) จัดส่งข้อมูลและสารสนเทศให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตามความต้องการและทันตามกำหนดเวลา ($\mu=3.88$) มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศแก่ผู้ที่ต้องการ ($\mu=3.82$) มีนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบเอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ ป้ายนิเทศหรือเว็บไซต์ ($\mu=3.72$) และประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ($\mu=3.70$) ส่วนปัญหาระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.44$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3 รายการ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ($\mu=2.58$) รองลงมาคือจัดส่งข้อมูลและสารสนเทศให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตามความต้องการและทันตามกำหนดเวลา ($\mu=2.56$) และมีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศแก่ผู้ที่ต้องการ ($\mu=2.50$) และมีรายการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 3 รายการ ได้แก่ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตามความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้และนำข้อมูลและสารสนเทศไปพัฒนาหรือปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu=2.36$) และมีนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบเอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ ป้ายนิเทศหรือเว็บไซต์ ($\mu=2.30$)

2.5 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.99$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ ($\mu=4.14$) รองลงมาคือ จัดให้มีแหล่งการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศไว้ในโรงเรียนอย่างชัดเจน ($\mu=3.98$) และเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ($\mu=3.86$) ส่วนปัญหาระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu=2.26$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ จัดให้มีแหล่งการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศไว้ในโรงเรียนอย่างชัดเจน ($\mu=2.28$) ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศและเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu=2.26$)

3. ข้อเสนอแนะในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอมะป้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ได้นำเสนอตามประเด็นของผู้เสนอแนะในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการรวบรวมข้อมูล

1. ควรมีการพัฒนาระบบระบบสัญญาณทางโทรคมนาคมให้ดียิ่งขึ้น (f = 10 คน)
2. ควรมีการประชุมคณะทำงานและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบสารสนเทศโรงเรียน (f = 5 คน)
3. ควรวางแผนการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ (f = 5 คน)
4. ควรใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล (f = 7 คน)
5. ควรสำรวจแหล่งข้อมูล เก็บรวบรวม จัดหมวดหมู่ ก่อนประมวลผลทุกครั้ง (f = 8 คน)
6. ควรจัดวางระบบขั้นตอนในการบริหารระบบสารสนเทศให้เกิดความมั่นคงและเป็นระบบมากขึ้น (f = 10 คน)

ขั้นการตรวจสอบข้อมูล

1. ควรแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบข้อมูล (f = 12 คน)
2. ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน (f = 8 คน)

3. คณะครูร่วมกันตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศตามเนื้องานแต่ละฝ่ายงาน (f = 10 คน)
4. ควรมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเพื่อตรวจสอบข้อมูลและมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลทุกครั้งและมีการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม (f = 6 คน)
5. ควรมีการบันทึกหรือรายงานผลการตรวจสอบทุกครั้ง (f = 5 คน)
6. ควรมีการตรวจสอบการให้บริการในการบริหารระบบสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจจะเกิดจากความร่วมมือระหว่างฝ่ายงานทุกฝ่ายโดยมีคณะครูหรือบุคลากรร่วมกัน (f = 5 คน)

ขั้นการประมวลผลข้อมูล

1. ควรใช้เครื่องมือการประมวลผลโดยการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง แม่นยำ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้ (f = 10 คน)
2. เครื่องมือที่ใช้ประมวลผลควรเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการดำเนินการชัดเจน (f = 5 คน)
3. ควรใช้เครื่องมือประมวลผล สรุปเนื้อหาเป็นข้อมูลที่ได้มาตรฐานตรวจสอบได้ (f = 6 คน)
4. ควรมีการประสานงานวิเคราะห์ข้อมูลร่วม (f = 9 คน)
5. ควรร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง (SWOT) ของเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือประมวลผลต่อไป (f = 10 คน)

ขั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ

1. ควรมีการนำเสนอข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศของโรงเรียนและผ่านระบบสารสนเทศเครือข่าย (f = 7 คน)
2. ควรใช้สื่อสารสนเทศเข้ามาช่วยในการนำเสนอข้อมูลที่กระชับ เข้าใจง่าย และครอบคลุมต่อภาระงาน เช่น คอมพิวเตอร์หรือโปรเจคเตอร์ (f = 9 คน)
3. ควรจัดทำสื่อการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ หรือโปรแกรมนำเสนอ (f = 10 คน)
4. ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอที่ประชุมร่วม เพื่อตรวจทานโดยใช้คอมพิวเตอร์และระบบเอกสารจัดเก็บข้อมูลนำเสนอ (f = 5 คน)

ขั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

1. มอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ปลอดภัย สามารถนำมาใช้ได้ทันเวลา (f = 5 คน)
2. ควรใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลร่วมกับการจัดทำเอกสารเป็นรูปเล่ม (f = 10 คน)
3. ควรเก็บข้อมูลบนฐานข้อมูลระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อสะดวกในการใช้ข้อมูล สามารถใช้ข้อมูลในที่ต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ (f = 8 คน)
4. ควรมีการเก็บข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบของกลุ่มเครือข่าย (f = 12 คน)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา พัฒนาการศึกษามะสลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายชั้นตอน พบว่า

1.1 ชั้นการรวบรวมข้อมูล สภาพระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการแต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบงานรวบรวมข้อมูล รองลงมาคือ มีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม มีการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล และมีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม ส่วนปัญหาในระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ข้อ ได้แก่ มีการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล และมีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือ มีการกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม และมีการแต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบงานรวบรวมข้อมูล

1.2 ชั้นการตรวจสอบข้อมูล สภาพระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทุกครั้ง, มีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้และทักษะ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้ตามความเหมาะสม และมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันตรงตามเนื้อหาและถูกต้องแม่นยำ รองลงมาคือ มีการกำหนดวิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และมีการตรวจสอบข้อมูลซ้ำโดยการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม ส่วนปัญหาในระบบสารสนเทศ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับน้อย 5 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการกำหนดวิธีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รองลงมาคือ มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทุกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันตรงตามเนื้อหาและถูกต้องแม่นยำและมีการตรวจสอบข้อมูลซ้ำโดยการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทุกครั้งและมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้และทักษะ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้ตามความเหมาะสม

1.3 ชั้นการประมวลผลข้อมูล สภาพระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการจัดกลุ่มของข้อมูล แยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูลก่อนประมวลผลทุกครั้ง รองลงมาคือ มีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สามารถประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศได้ครอบคลุม ครบถ้วน และสารสนเทศมีความถูกต้อง แม่นยำ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ ส่วนปัญหาในระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ มีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ มีการจัดกลุ่มของข้อมูล แยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูลก่อนประมวลผลทุกครั้ง สามารถประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศได้ครอบคลุม ครบถ้วน และสารสนเทศมีความถูกต้อง แม่นยำ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้

1.4 ชั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สภาพระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ นำข้อมูลและสารสนเทศไปพัฒนาหรือปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รองลงมาคือ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตามความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้ จัดส่งข้อมูลและสารสนเทศให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือ

หน่วยงานอื่น ๆ ได้ตามความต้องการและทันตามกำหนดเวลา มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศแก่ผู้ที่ต้องการ มีนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบเอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ ป้ายนิเทศหรือ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ส่วนปัญหาระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาข้อพบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3 รายการได้แก่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง รองลงมาคือจัดส่งข้อมูลและสารสนเทศให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตามความต้องการ และทันตามกำหนดเวลา และมีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศแก่ผู้ที่ต้องการ และมีรายการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 3 รายการได้แก่ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศตามความเร่งด่วนและความสำคัญในการนำไปใช้ และนำข้อมูลและสารสนเทศไปพัฒนาหรือปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบเอกสาร แสดงสถิติ วารสาร หนังสือ ป้ายนิเทศหรือเว็บไซต์

1.5 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สภาพระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ รองลงมาคือ จัดให้มีแหล่งการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศไว้ในโรงเรียนอย่างชัดเจน และเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ส่วนปัญหาระบบสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาข้อพบว่า อยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ จัดให้มีแหล่งการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศไว้ในโรงเรียนอย่างชัดเจน ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศและเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ โดยการจำแนกหมวดหมู่อย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะพบว่าในการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สรุปได้ดังนี้

2.1 ขั้นการรวบรวมข้อมูล ควรมีการพัฒนาระบบระบบสัญญาณทางโทรคมนาคมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การจัดวางระบบขั้นตอนในการบริหารระบบสารสนเทศให้เกิดความมั่นคงและเป็นระบบมากขึ้น และควรสำรวจแหล่งข้อมูล เก็บรวบรวม จัดหมวดหมู่ ก่อนประมวลผลทุกครั้ง มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล จัดแบ่งบุคลากร และควรมีการประชุมคณะทำงานและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบสารสนเทศโรงเรียน เพื่อช่วยให้วางแผนการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ

2.2 ขั้นการตรวจสอบข้อมูล ควรแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบข้อมูลและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน มีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเพื่อตรวจสอบข้อมูลและมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลทุกครั้งและมีการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม มีการบันทึกหรือรายงานผลการตรวจสอบทุกครั้งและตรวจสอบการให้บริการในงานระบบสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจจะเกิดจากความร่วมมือระหว่างฝ่ายงานทุกฝ่ายโดยมีคณะครูหรือบุคลากรร่วมกัน

2.3 ขั้นการประมวลผลข้อมูล ควรใช้เครื่องมือการประมวลผลโดยการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง แม่นยำ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้ ร่วมกับวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง (SWOT) ของเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือประมวลผลต่อไป และควรมีการประสานงานวิเคราะห์ข้อมูลรวม และเครื่องมือที่ใช้ประมวลผลควรเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการดำเนินการชัดเจน

2.4 ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ควรจัดทำสื่อการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ หรือโปสเตอร์นำเสนอ ใช้สื่อสารสนเทศเข้ามาช่วยในการนำเสนอข้อมูลที่กระชับ เข้าใจง่าย และครอบคลุมต่อภาระงาน ควรมีการนำเสนอข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศของโรงเรียนและผ่านระบบสารสนเทศเครือข่าย และมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอที่ประชุมร่วม เพื่อตรวจทานโดยใช้คอมพิวเตอร์และระบบเอกสารจัดเก็บข้อมูลนำเสนอ

2.5 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรมีการเก็บข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบของกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้โรงเรียนต่าง ๆ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศได้สะดวกมากยิ่งขึ้น และใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลร่วมกับการจัดทำเอกสารเป็นรูปเล่ม ร่วมกับการเก็บข้อมูลบนฐานข้อมูลระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อสะดวกในการใช้ข้อมูลสามารถใช้ข้อมูลในที่ต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ และมอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบปลอดภัย สามารถนำมาใช้ได้ทันเวลา

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพระบบสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ นั้นเป็นเพราะว่า สถานศึกษาที่มีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน สามารถนำสารสนเทศมาใช้ได้สะดวกและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนประกอบกรตัดสินใจการดำเนินงานซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจบพร คำจันทร์ (2553, หน้า 117) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่าสภาพและความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันการใช้ระบบสารสนเทศของทุกโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ต่างก็มีการใช้ระบบสารสนเทศอยู่ในระดับมากเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการรับส่งหนังสือราชการ การประชาสัมพันธ์ หรือการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ต่างก็ต้องใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นหลักในการทำงานทำให้สภาพการใช้ระบบสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ถึงระดับสภาพการใช้งานจะอยู่ระดับมาก ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน นั่นเป็นการแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของการใช้ระบบสารสนเทศในปัจจุบันมีแนวโน้มมากขึ้น และแสดงว่าระบบสารสนเทศมีความจำเป็นมากในการทำงานในปัจจุบัน และผลงานวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินกรณ แก้วรักษา (2554, หน้า 30) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลงานวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติกาญจน์ นกเด่น (2554, หน้า 68) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหา

และความต้องการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาในรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหาร วิชาการ โดยสถานศึกษา มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา การดำเนินจัดเก็บฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อพร้อมรับ การประเมินคุณภาพภายนอก และการมีระบบการ จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อพร้อมรับการประกัน คุณภาพภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด ปัญหาในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาในรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่ มีปัญหาในด้านการบริหารงบประมาณ ในการจัดหาโปรแกรมระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการใน สถานศึกษาการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดหาด้านวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้งาน ความต้องการ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหาร สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาในรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีความ ต้องการ ในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหารวิชาการ ในการดำเนินการจัดเก็บฐานข้อมูลสารสนเทศอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปจัดทำ รายงานการประเมิน ตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครูผู้สอนและ ของนักเรียน (e-training)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและเวลาในการพัฒนาระบบ สารสนเทศ
- 1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรร่วมมือในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน จัดทำคู่มือการ ปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
- 1.3 ควรจัดการอบรมสัมมนาให้แก่บุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน
- 2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
- 2.3 ควรศึกษาวิธีการการบริหารระบบสารสนเทศในต่างเขตพื้นที่เพื่อนำผลการวิจัยมาเทียบเคียง ผลที่ได้ ค้นพบนั้นอาจเป็นการสนับสนุนหรือเป็นแนวทางชี้แนะที่ดีและเป็นประโยชน์ในการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ให้ความอนุเคราะห์คอยชี้แนะให้คำปรึกษาคำแนะนำในการค้นคว้าข้อมูล ให้ความรู้ และช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ และขอมอบให้แก่ผู้สนใจการศึกษาทั้งหมด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต แพนยอม (2547) **การจัดทำคู่มือปฏิบัติการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนบ้านท่อมเมืองสัง อำเภอมืองเชียงใหม่ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชินกรณ์ แก้วรักษา. (2554) **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, ปีที่ 1(1), หน้า 30.**
- ชุดิภาญจน์ นกเด่น. (2554). **สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ธนา จินดาวัฒน์. (2534). **การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บรรจบพร คำจันทร์. (2553) **รูปแบบการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับพิเศษ), หน้า 117.**
- ประเสริฐ สุขสิงห์คลี. (2541). **การจัดระบบสารสนเทศในยุครูปการการศึกษา; ศึกษากรณีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มณฑิยา นาคทองอินทร์. (2542). **ระบบสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุชีรา จินดาวงศ์. (2550). **การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Information Management System in Schools under the Office of Chiangrai

Primary Educational Service Area 3

เกวลี่ ศิริแสน^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²

Kewalee Sirisan^{1*} and Kampon Chinunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศและเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีการศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ค้นหาแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ แจกแจงความถี่

ผลการศึกษา พบว่า

1) การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าด้านที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการนำข้อมูลไปใช้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 และมีระดับปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการประมวลผลข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

2) แนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปรากฏผลดังนี้ 2.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบุคลากร

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : kimberly.maityx@gmail.com

ในสถานศึกษาและมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบอยู่ในระดับความถี่สูงสุด 2.2 ด้านตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลโดยครูผู้รับผิดชอบงานอยู่ในระดับความถี่สูงสุด 2.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาประมวลผลโดยบุคลากรที่มีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบอยู่ในระดับความถี่สูงสุด 2.4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับความถี่สูงสุด 2.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การนำข้อมูลไปใช้ อยู่ในระดับความถี่สูงสุด 2.6 ด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษานำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานสถานศึกษาอยู่ในระดับความถี่สูงสุด

คำสำคัญ: บริหารระบบสารสนเทศ

Abstract

The purposes of the Independent were attended to study and propose guidelines the information management system in schools under the office of Chiangrai Primary Education Service Area 3.

The Independent study was divided into two steps. Step one was studying the information management system in schools by using the six-point rating scale questionnaire which was given to the 300 people consisting of directors and teachers who concerned with the school informations. Descriptive statistics: percentile, mean and standard deviation were used in data analysis. Step two was guided for the information management system of schools under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3 by using the open-ended questionnaire. Descriptive statistics: percentile and frequency were used in data analysis.

The results of the Independent study were as follows :

1. As a whole the information management system of schools under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 3 were at the high level ($\mu=3.84$, $\sigma=0.69$) Using the data was worked the most ($\mu=3.91$, $\sigma=0.65$). Evaluating the data was worked less ($\mu=3.84$, $\sigma=0.72$)

2. The proposes guidelines of the information management system in schools under the Office of Chiangrai primaty Educational Service Area 3 were as follows :

- 2.1 Collecting the data was cokedted by the person in charge of schools.
- 2.2 Checking the data was checked by the person in charge of schools.
- 2.3 Calculating the data was calculate by the expert person in charge of schools.
- 2.4 Keeping the data was kept by computer progeams.
- 2.5 Analyzing the data was analyze by the objects.
- 2.6 Schools data used for planning the schools management.

Keywords: Information Management System

บทนำ

ในยุคสังคมข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ IT (Information Technology) เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในสำนักงาน การจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ในส่วนภาครัฐได้มีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานทางการศึกษาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 มาตรา 65 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

ดังที่ อรุณา แก้วสว่าง (2548, หน้า 5) กล่าวถึงระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็น และมีบทบาทสูงต่อการบริหารงาน ภารกิจของผู้บริหารมีมากมายหลายประการที่จะต้องปฏิบัติในเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศเป็นองค์ประกอบหลักในการบริหาร การวางแผนและตัดสินใจสั่งการ สอดคล้องกับ จามิกร เปียทอง (2550, หน้า 3) พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมิได้เป็นเพียงสนับสนุนกระบวนการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนเสริมภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรในเชิงรุกได้เช่นกัน ทั้งยังเป็นและเป็นโอกาสที่จะพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตรงตามยุคสมัย นอกจากนี้แล้ว จิตติมา ฤทธิ์เลิศ ได้พบปัญหาการจัดการสารสนเทศ คือ สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการดำเนินการจัดระบบสารสนเทศที่แตกต่างกันและไม่สามารถนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการสนับสนุน การตัดสินใจเพื่อการบริหารและจัดการสถานศึกษา ขาดแนวทางการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอย่างมีประสิทธิภาพทำให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการตามที่มุ่งหวังได้เท่าที่ควรและตามวัตถุประสงค์ ขาดการวิเคราะห์ ข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ และการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล มีการกระจายอยู่หลายที่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานรวบรวมข้อมูล บุคลากรมีภาระงานมาก ทำให้มีเวลาพอในการตรวจสอบ ข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ด้านการนำเสนอข้อมูล ผู้ปฏิบัติงานไม่แน่ใจว่าจะ นำเสนออะไร และขาดการติดตามควบคุม และกำกับเกี่ยวกับการจัดการด้านสารสนเทศ

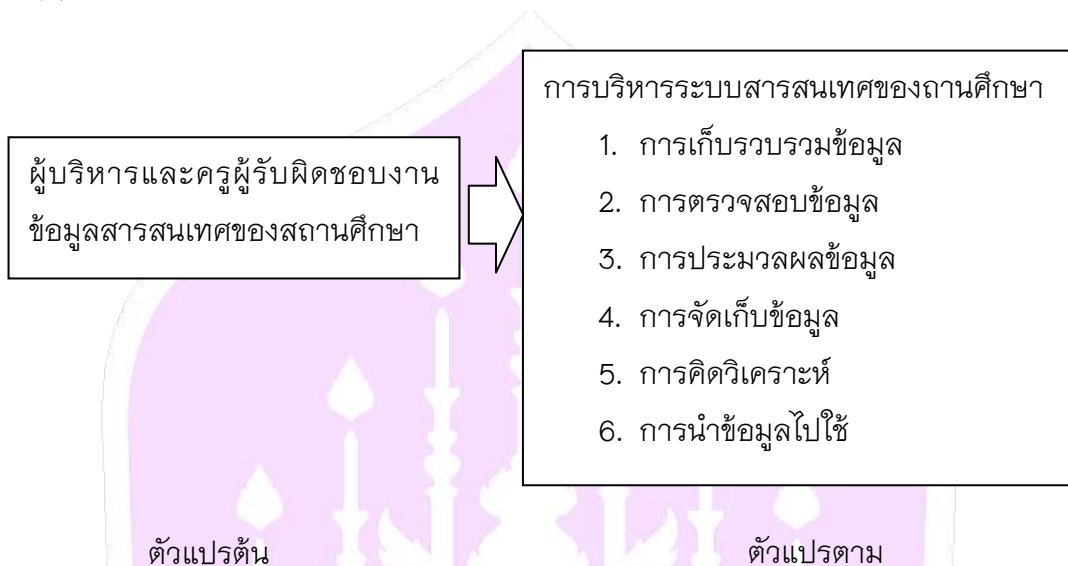
จากปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาชั้น พื้นฐานที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ตลอดจนผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบสารสนเทศใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการระบบสารสนเทศให้ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและจำเป็นต่อการนำข้อมูลสารสนเทศมาบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อหาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 150 คน และครูผู้รับผิดชอบงานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2557 สถานศึกษาละ 1 คน จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะของเครื่องมือ

แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ประสบการณ์ในการบริหารงานโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ด้วยวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) เรียงระดับสภาพการใช้จากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ 5 4 3 2 และ 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสารสนเทศและการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากเอกสารบทความ ตำรา รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 6 ด้าน คือ 1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล 3 ด้านการประมวลผลข้อมูล 4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล 5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล 6 ด้านการนำข้อมูลไปใช้
3. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุม การบริหารสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาและการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม
4. นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศ จำนวน 30 คนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับสถานศึกษาผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ฉบับ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตามจำนวนประชากรและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล
5. จัดทำหนังสือขอบคุณถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลังการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาระบบการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

เกณฑ์การแปลความหมาย

กำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์เพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง โดยใช้เกณฑ์ของ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2550)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

1. การศึกษาระบบการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษากำหนดข้อรายการการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชีอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษากำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการส่งแบบสอบถาม เอกสาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษาตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลหลักสูตร ข้อมูลการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ข้อมูลแหล่งเรียนรู้และสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษาตรวจสอบขอบเขตของข้อมูลงานเอกสารธุรการ งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สัมภาษณ์ผู้เรียน กิจการนักเรียน ระบบควบคุมภายในอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่า สถานศึกษาจัดเรียงลำดับ แยกประเภท จัดแบ่งกลุ่มข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชี โดยวิธีการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หรือคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษาจัดเรียงลำดับ แยกประเภท จัดแบ่งกลุ่มข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชี โดยวิธีการใช้แรงงานคนเป็นหลักในการประมวลผลข้อมูลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล พบว่า สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชี โดยวิธีการจัดเก็บเป็นแฟ้มข้อมูลในตู้เอกสารอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศข้อมูลอัตราค่าจ้าง ตำแหน่งการบรรจุแต่งตั้ง ทะเบียนบุคลากร การเลื่อนขั้นตำแหน่ง ความดีความชอบโดยวิธีการจัดเก็บเป็นแฟ้มข้อมูลในตู้เอกสารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพใช้งานจริงอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สามารถนำข้อมูลสารสนเทศสามารถไปใช้ได้ทันที และ

สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มข้อมูลสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการการใช้งานของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.6 ด้านการนำข้อมูลไปใช้ พบว่า สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจและการวางแผนปฏิบัติงานสำหรับงานด้านบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และคือสถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ / พันธกิจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบุคลากรในสถานศึกษาและมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุดและการเก็บรวบรวมจากแฟ้มงานของปีการศึกษาที่ผ่านมาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลโดยครูผู้รับผิดชอบงานอยู่ในระดับมากที่สุดและสถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารรายงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 ด้านประมวผลข้อมูล พบว่า สถานศึกษาประมวผลข้อมูลโดยบุคลากรที่มีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุดและสถานศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลด้วยผู้รับผิดชอบงานแต่ละด้านอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล พบว่า สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับมากที่สุดและสถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลระบบฐานข้อมูล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การนำข้อมูลไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุดและสถานศึกษาจัดกลุ่มข้อมูลตามความต้องการการใช้งาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.6 ด้านการนำข้อมูลไปใช้ พบว่า สถานศึกษานำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และสถานศึกษาวิเคราะห์ วางแผน การพัฒนาจุดด้อย พัฒนาจุดเด่น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 3

1.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษากำหนดข้อรายการการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชีในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องกำหนดรายการข้อมูลสารสนเทศที่ต้องจัดเก็บ มีการกำหนดขอบเขตข้อมูล รายการข้อมูล สอดคล้องกับ วีระ สุภากิจ (2539, หน้า 318) พบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องกำหนดรายการข้อมูลสารสนเทศที่ต้องจัดเก็บ มีการกำหนดขอบเขตข้อมูล รายการข้อมูล ควรมีผู้รับผิดชอบที่แน่นอน มีวิธีการจัดเก็บและสร้างเครื่องมือให้เหมาะสมกับแหล่งข้อมูล และมีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทั้งในและนอกสถานศึกษา และ สอนอง เครือมาก (2535, หน้า 41) พบว่า ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลแบบเป็นทางการจึงจำเป็นจะต้องออกแบบสำรวจที่ให้เป็นตารางสำเร็จรูปเอาไว้ เพื่อกรอกข้อมูลตามชนิดที่ต้องการ เรียกว่า แบบฟอร์มการกรอกข้อมูล และควรออกแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลให้แยกจากกันตามลักษณะงาน

1.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลหลักสูตร ข้อมูลการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ข้อมูลแหล่งเรียนรู้และสื่อวัตกรรมการเรียนรู้อ การนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เป็น เพราะ ว่า สถานศึกษาตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลและความเป็นปัจจุบันและความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล สอดคล้อง กับ สนอง เครือมาก (2535, หน้า 41) พบว่า การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้มักจะไม่มีความคลาดเคลื่อนอยู่ เสมอจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อให้ข้อมูลมีคุณสมบัติตามความต้องการมากที่สุด คือ ความถูกต้อง แม่นยำ เป็น ปัจจุบัน และตรงตามประเภทของข้อมูลที่ต้องการ ขณะเดียวกัน วีระ สุภากิจ (2539, หน้า 318) ได้กล่าวว่า การ ตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลที่เก็บมาจากแหล่งต้องทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดี คือ มีความเป็นปัจจุบัน คือ ช่วงเวลาที่ข้อมูลเกิดเหมาะสมกับเวลา และทันกับเวลาที่ใช้หรือไม่ มีความเที่ยงตรง ตามเนื้อหาของสารสนเทศที่ ต้องการ มีความถูกต้องแม่นยำ อารุง จันทวานิช (2539, หน้า 39) ได้สรุปว่า การตรวจสอบ การตรวจสอบข้อมูลเป็น ขั้นตอนสำคัญในการผลิตสารสนเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลได้รับการรวบรวมและบันทึกไว้อย่างถูกต้อง ซึ่งการตรวจสอบ ความถูกต้องจะกระทำใน 3 ลักษณะ คือ การตรวจสอบความผิดพลาด การตรวจสอบความแม่นยำหรือความสอดคล้อง กัน และการตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อดูความถูกต้องของข้อมูลโดยอาศัยความสัมพันธ์ของข้อมูลเป็นเกณฑ์

1.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาจัดเรียงลำดับ แยกประเภท จัดแบ่งกลุ่มข้อมูลการจัดทำและ เสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชี โดยวิธีการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูล ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนำข้อมูลมาประมวลผลให้เป็นสารสนเทศนั้น มีขั้นตอน ในการทำงานหลายขั้นตอนประกอบกัน เช่น การรวบรวมข้อมูล การแยกแยะข้อมูลออกเป็นกลุ่ม การตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล การคำนวณหาค่าต่าง ๆ การจัดลำดับ และการรายงานผล สอดคล้องกับ วีระ สุภากิจ (2539, หน้า 318) ได้กล่าวว่า การประมวลผลข้อมูล เป็นการนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศที่เป็นสารสนเทศอยู่แล้ว นำมา จัดกลุ่ม แยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ การประมวลผลนั้นใช้ตั้งแต่วิธีการที่ทำด้วยมือ ใช้เครื่องคิดเลข จนกระทั่งใช้คอมพิวเตอร์ แนวปฏิบัติและกิจกรรมสำคัญ และอารุง จันทวานิช (2539, หน้า 39) สรุปว่า การจำแนก การ จำแนกข้อมูลสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ การจำแนกข้อมูลหรือแบ่งประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามคุณสมบัติของ ข้อมูลในลักษณะที่เหมาะสม มีความหมาย และเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ การจำแนกข้อมูลตามโครงสร้างเพื่อการวางแผนการ บริหารการศึกษาจะเป็นในลักษณะของการจำแนกตามระดับชั้น การเรียงลำดับ เป็นการวางโครงสร้างของแฟ้มข้อมูลว่า จัดเรียงลำดับระเบียบข้อมูลเพื่อสะดวกในการค้นหาและเรียกใช้ข้อมูล

1.4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล สถานศึกษาจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศข้อมูลการจัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ บริหารการเงิน บริหารงานพัสดุ งานบัญชี โดยวิธีการจัดเก็บเป็นแฟ้มข้อมูลในตู้เอกสาร ทั้งนี้เป็น เพราะ ว่า การจัดการข้อมูล (Data Management) เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีข่าวสาร คอมพิวเตอร์ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดการและบริหารองค์การให้ ประสบความสำเร็จนั้น การตัดสินใจที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ถือเป็นหัวใจของการทำธุรกิจในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องจะช่วยให้องค์การอยู่รอดได้ในการแข่งขันกับ องค์การอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วีระ สุภากิจ (2539, หน้า 318) ได้กล่าวว่า การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูลเป็นการจัดให้มี แหล่งรวมข้อมูลสารสนเทศไว้ในหน่วยงานซึ่งเรียกว่า ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนซึ่งมีการปฏิบัติดังนี้ 1) จัดให้มีสถานที่ 2) จัดให้มีวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็น เช่น ตู้สำหรับเก็บแฟ้มข้อมูลสารสนเทศหรือแผ่นบันทึกข้อมูลกรณีที่ใช้

คอมพิวเตอร์ไว้ในห้อง ในข้อ 3) จัดทำระบบค้นหาแฟ้มหรือหากเป็นคอมพิวเตอร์ก็จัดทำระบบการค้นหาข้อมูลให้สามารถใช้กับการบริหารงานของโรงเรียน 4) จัดแสดงสารสนเทศที่สำคัญ แต่ละรอบปีเป็นแผ่นป้ายหรือรูปแบบอื่น ๆ 5) จัดทำสรุปข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ๆ 6) จัดห้องปฏิบัติการสำหรับนำเสนอผลงานของหน่วยงาน และยังคงคล้องกับอรุณ จันทวานิช (2539, หน้า 39) สรุปว่า การจัดเก็บการจัดเก็บจะต้องเก็บทั้งข้อมูลพื้นฐาน และสารสนเทศที่ผ่านมา การจัดกระทำแล้ว โดยเก็บไว้ในสื่อต่าง ๆ แล้วแต่ว่าจะเป็นระบบการจัดกระทำด้วยมือ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

1.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพใช้งานจริง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การคำนวณ การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับวีระ สุภากิจ (2539, หน้า 319) พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลและสารสนเทศ มาใช้ตัดสินใจในการจัดการหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของแต่ละเรื่อง แต่ละครั้ง ข้อมูลและสารสนเทศที่มีลักษณะเป็นปรนัย ผู้บริหารอาจมอบหมายงานให้ครูที่มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวทำการวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลสารสนเทศ ที่มีลักษณะเป็นอัตนัย เช่น ข้อมูลประเภทภาษาสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความคิด ผู้บริหารควรให้คณะบุคคลใช้ดุลยพินิจของคนส่วนใหญ่ในการวิเคราะห์ ในขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ส่วน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน กิตติกานต์, 2540) สรุปว่า เป็นการดำเนินการในขั้นที่จะนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจในการบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์แต่ละเรื่องแต่ละครั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้มีวิธีที่ดีที่สุด คือ ทำโดยคณะบุคคลใช้ดุลยพินิจของคนส่วนใหญ่ในการพิจารณาตัดสินใจ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มข้อมูลสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการประมวลข้อมูลในภาพรวมโดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์และทางสถิติ

1.6 ด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจและการวางแผนปฏิบัติงานสำหรับงานด้านบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาในการบริหารงานเป็นอย่างมาก ใช้ในการกำหนดนโยบาย สอดคล้องกับ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน กิตติกานต์, 2540) กล่าวว่า ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษานั้น ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป คือ ใช้ในการวางแผน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาในการบริหารงานเป็นอย่างมาก ใช้ในการกำหนดนโยบาย เช่น หากผู้บริหารพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ผู้บริหารก็สามารถนำข้อมูลนี้ไปกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงด้านวิชาการของนักเรียนได้ ใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นข้อบกพร่องของการบริหารและสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ใช้ในการรายงานผลและประเมินผล ในส่วนนี้ผู้บริหารมักจะใช้บ่อย เช่น การรายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชาทราบ การรายงานระบบข้อมูลมักจะรายงานเป็นขั้นตอนตามสายการบังคับบัญชา

2. การศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบุคลากรในสถานศึกษาและมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บุคลากรมีความชำนาญและมีประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะงาน สอดคล้องกับสนอง เครือมาก (2535, หน้า 41) พบว่า เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลแบบเป็นทางการจึงจำเป็นจะต้องออกแบบสำรวจที่ทำเป็นตารางสำเร็จรูปเอาไว้ เพื่อกรอก

ข้อมูลตามชนิดที่ต้องการ เรียกว่า แบบฟอร์มการกรอกข้อมูล และควรออกแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลให้แยกจากกันตามลักษณะงาน ส่วนอรุณ จันทวานิช (2539, หน้า 39) กล่าวว่า การดำเนินการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อการประมวล การรวบรวมอาจได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสำรวจ การทดสอบ การใช้แบบสอบถาม ตามที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน กิตติกานต์, 2540) ว่าเป็นแหล่งต้นของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำข้อมูลไปจัดกระทำเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาทุกระดับหน่วยงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษาต้องพิจารณาจากแหล่งข้อมูล ซึ่งได้มาจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน วิธีการดำเนินการ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อประมวลผล เช่น บันทึกในแฟ้ม เอกสาร บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ จัดบันทึกในสมุด เป็นต้น

2.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษาตรวจสอบโดยมอบหมายครูผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การตรวจสอบโดยบุคลากรในการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำ สมบูรณ์ ความเป็นปัจจุบันและได้ตรวจสอบข้อมูลตามลักษณะงาน สอดคล้องกับสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน กิตติกานต์, 2540) กล่าวว่า การตรวจสอบข้อมูล ทุกครั้งที่เก็บข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลจะต้องนำมาตรวจสอบทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดี 3 ประการ คือ ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล หมายถึง ช่วงเวลาที่ข้อมูลเกิดขึ้น เมื่อใดเหมาะสมและทันกับเวลาที่จะใช้หรือไม่ มีความตรงตามเนื้อหาสารสนเทศที่ต้องการสารสนเทศที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติในการสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์และลักษณะงาน มีความพอเพียงและไม่เบี่ยงเบน มีความถูกต้องแม่นยำ สารสนเทศที่มีความถูกต้องแม่นยำจะต้องมีการบันทึกจากสภาพจริง ในเวลาที่สำรวจ และผ่านกระบวนการในการจัดเก็บด้วยวิธีการ เครื่องมือที่ถูกต้องได้มาตรฐาน หากตรวจสอบแล้วพบข้อมูลผิดพลาดบกพร่องก็ต้องจัดเก็บหรือแก้ไขใหม่ นอกจากนี้ สอนง เครือมาก (2535, หน้า 41) ได้เสนอว่า ควรตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้อง แม่นยำ เป็นปัจจุบัน และตรงตามประเภทของข้อมูลที่ต้องการ

2.3 ด้านประมวลผลข้อมูล พบว่า สถานศึกษาประมวลผลโดยบุคลากรที่มีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การประมวลผลข้อมูลโดยบุคลากรนั้นเป็นการนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศที่เป็นสารสนเทศอยู่แล้ว นำมาจัดกลุ่ม แยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศได้ดี สอดคล้องกับ วีระ สุภากิจ (2539, หน้า 319) กล่าวว่า การประมวลผลข้อมูล เป็นการนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศที่เป็นสารสนเทศอยู่แล้ว นำมาจัดกลุ่ม แยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ การประมวลผลนั้นใช้ตั้งแต่วิธีการที่ทำด้วยมือ ใช้เครื่องคิดเลข จนกระทั่งใช้คอมพิวเตอร์

2.4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล พบว่า สถานศึกษาจัดเก็บในรูปแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถจัดเก็บข้อมูลได้จำนวนมากเพื่อให้ข้อมูลของหน่วยงานมีความถูกต้อง แม่นยำ ทันสมัยและสะดวกต่อการเรียกใช้งานมากที่สุดรวมถึงมีความสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูล สอดคล้องกับ สอนง เครือมาก (2535, หน้า 41) สรุปว่า ข้อมูลที่ผ่านการจัดกระทำเป็นสารสนเทศแล้วนั้น ควรมีระบบการจัดอย่างมีระเบียบและสะดวกแก่การนำมาใช้ ไม่สับสน การจัดเก็บจึงควรแยกเป็นหมวดหมู่ จะช่วยให้สะดวกแก่การนำไปใช้เป็นอย่างมาก และ วีระ สุภากิจ (2539, หน้า 318) กล่าวว่า จัดทำระบบค้นหาแฟ้มหรือหากเป็นคอมพิวเตอร์ก็จัดทำระบบการค้นหาข้อมูลให้สามารถใช้ในการบริหารงานของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การนำข้อมูลไปใช้งาน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกประเภทของข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อให้ใช้สารสนเทศตามวัตถุประสงค์การ นำไปใช้งาน สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถนำข้อมูลสารสนเทศสามารถไปใช้ได้ทันที และวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มข้อมูลสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการการใช้งานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สอนง เครือมาก (2535, หน้า 41) กล่าวว่า ควรต้องมีการสรุปและรวบรวมปัญหาอย่าง ที่คล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกันโดย จัดหมวดหมู่ของปัญหาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เพื่อมิให้เกิดความซับซ้อนของปัญหาและสะดวกแก่การกำหนดแผนเพื่อ แก้ไข ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างอิงใน กิตติกานต์, 2540)สรุปว่า การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้มี วิธีที่ดีที่สุด คือ ทำโดยคณะบุคคลใช้ดุลยพินิจของคนส่วนใหญ่ในการพิจารณาตัดสินใจ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ จัด กลุ่มข้อมูลสารสนเทศให้ตรงตามความต้องการ

2.6 ด้านการนำข้อมูลไปใช้ พบว่า สถานศึกษานำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานสถานศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ในการบริหารสถานศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการ แก้ปัญหาในการบริหารงานเป็นอย่างมาก ใช้ในการกำหนดนโยบาย ใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของหน่วยงาน ถ้าหน่วยงาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นข้อบกพร่องของการบริหารและสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ใช้ในการรายงานผลและประเมินผล สอดคล้องกับ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างอิงใน กิตติกานต์, 2540) สรุปว่า ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นข้อบกพร่องของการบริหารและ สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ใช้ในการรายงานผลและประเมินผล ในส่วนนี้ผู้บริหาร มักจะใช้บ่อย เช่น การรายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชาทราบ การรายงานระบบข้อมูลมักจะรายงาน เป็นขั้นตอนตามสายการบังคับบัญชา ส่วน สอนง เครือมาก (2535, หน้า 41) กล่าวว่า การเผยแพร่ เป้าหมายสูงสุดของ การดำเนินงานสารสนเทศ คือ การเผยแพร่สารสนเทศให้กับผู้ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเอกสารรายงาน หรือ การแสดงบน จอภาพโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับวีระ สุภากิจ (2539, หน้า 319) กล่าวว่า การนำข้อมูลไปใช้ เป็นการนำ ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วไปใช้ประกอบการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์แต่ละเรื่อง ในทางปฏิบัติด้านการวิเคราะห์ข้อมูลกับ การนำข้อมูลไปใช้ จะทำไปด้วยกัน คือ เมื่อต้องการใช้ เช่น เพื่อการวางแผนก็นำข้อมูลสารสนเทศที่ต้องใช้เพื่อการวางแผน มาวิเคราะห์ตามกระบวนการแล้วนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่านผู้ท่าน ดร.กัมพล ไชยพันธ์ เป็นอย่างสูงและ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบ พร้อมทั้งชี้แนะการจัดรูปแบบการศึกษา นอกจากผู้ศึกษา ได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เป็นประชากร คอยช่วยเหลือในการให้ข้อมูลที่สำคัญ จนการศึกษาฉบับนี้สำเร็จได้ จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกานต์. (2545). **การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการศึกษาระดับจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- จามิกร เปี้ยทอง. (2550). **การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กรณีศึกษา โรงเรียนเตรียมบัณฑิต(บริบูรณ์ศิลป์ศึกษา)**. ค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ.(2550).**การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยSPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วีอินเตอร์ปรีน.
- วีระ สุภากิจ. (2539). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ**.จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน .กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สนอง เครือมาก. (2535). **คู่มือปฏิบัติการ สปจ./สปอ./ก./รร.ฉบับปรับปรุง**. นครสวรรค์: บริษัทเรียนดี จำกัด.
- อรอุมา แก้วสว่าง. (2548). **การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อำรุง จันทวานิช. (2529). **สารสนเทศเพื่อการวางแผนและการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กองนโยบายและแผนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่าย

โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The participatory management in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

จิรายุ เหลี่ยมใส^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²

Jirayu Liamsai^{1*} and Thoetchat Chaiyapong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 89 คน ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 รวมทั้งสิ้น 96 คน โดยอิงตามแนวคิดทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวความคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ที่ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้านคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลขึ้นมา 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา และข้อเสนอแนะ โดยได้ผลการวิจัยดังนี้

ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมพบว่า มีระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายชั้นพบว่า ชั้นที่มีระดับ การดำเนินการสูงสุดคือชั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ปัญหาในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าจากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า อำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ตกเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาการเสนอแนะแนวทางการดำเนินการต่างๆไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับจากสถานศึกษา คณะทำงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเท่าที่ควร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : zomebie16@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the level of management problems and suggestions of participatory management in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. The populations in this research are administrators on primary School of 7 members and school board consisted of 89 people. Based on the concept of participatory management theory the concept of Cohen and up Hops (Cohen & Uphoff, 1980). Seamless pattern of participation in four areas: participation in decision making. Participation in practice. Participation in benefits and participation in the evaluation. By creating a tool to keep the information up to 3 Part 1: For general information about the characteristics of the respondents. 2: conditions principals of the schools involved. 3: queries about the issues and recommendations. The results were following.

Overall, the administration has engaged in a high level. Considering that the stages are level. Action: Step up. 4. Participation in the evaluation. Operating at a high level.

Problems in the implementation of the study showed that the problems and suggestions. Most decisions are taken by the principals and guidelines for actions not being recognized by the Academy. Most of the work I have been involved in the operation as it should. Obligations with Can not perform the duties of a joint study committee to the full. Participation in defining the purpose of the activities of educational institutions, primarily as a custom. The school board does not have a role to contribute as much as they should. And the school does not participate in the evaluation of various aspects of the school as they should. Assessment of Education is the process itself. Make that a participatory management process is also not good enough.

Keywords: Participation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกใน ยุคปัจจุบัน ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ว่า ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมาตราที่ 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น จะเห็นว่าความมุ่งหมาย และหลักการในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติแห่งการศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่นำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติ เป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับ

ต่างๆ ซึ่งได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดแผน โดยมีการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และ
ธรรมชาติ บูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการโดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในเรื่องของการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษา ได้กล่าวไว้ในวัตถุประสงค์ของแผน ในส่วนของการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการ
พัฒนาคน และสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ เน้นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัด และ
สนับสนุนการจัดการศึกษารวมทั้งการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ด้วยการให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถ
แสวงหาความรู้ได้อย่างหลากหลาย อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดสังคมแห่งภูมิปัญญา
และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบริหารสถานศึกษาคือหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทย การบริหารสถานศึกษาที่จะประสบ
ผลสำเร็จและได้ผลดีนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคคลทุกภาคส่วน ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องเข้ามามีบทบาทในการบริหาร
จัดการองค์การโดยมุ่งเน้นในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำร่วมกันบริหาร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการ
ขับเคลื่อนและเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการตามหลักสูตร พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมโลกยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและ
สามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้ ตามนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยการกระจาย
อำนาจจากการที่รัฐให้อำนาจในการตัดสินใจ การจัดสรรหรือการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารระดับสูงของรัฐบาลไปสู่
หน่วยงานระดับล่าง ในการที่จะสามารถดำเนินการจัดการและการบริหารการศึกษาในลักษณะที่องค์อำนาจหน้าที่ แก่
ท้องถิ่นได้ร่วมกันให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน ทุกเพศทุกวัยที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณของท้องถิ่น ต่าง ๆ มีอำนาจ
ในการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการแทบทุกอย่างใน
ท้องถิ่น และสอดคล้องกับความหมายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การเผยแพร่ สนับสนุน ส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา ตลอดจนการจัดกิจกรรมไปสู่จังหวัด อำเภอ และหน่วยปฏิบัติสรุปได้
ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจในการบริหารต่าง ๆ จากองค์กรปกครองส่วนกลางให้กับชุมชนหรือ
ท้องถิ่นหรือหน่วยงานระดับล่างรับผิดชอบ รวมทั้งด้านการศึกษาผู้บริหารระดับล่างมีอิสระในการตัดสินใจ อันจะเกี่ยวข้อง
ไปจนถึง อำนาจหน้าที่ ที่กระจายออกไปทำให้เกิดการกำกับนิเทศติดตามจากหลาย ๆ ฝ่าย อันนำมาซึ่งความโปร่งใส
สามารถตรวจสอบได้

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นแผนระยะยาวถึง 15 ปี คือเริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2545
จนถึง พ.ศ. 2559 เน้นการจัดการศึกษาโดยมีส่วนร่วมของประชาชน สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานปฏิบัติ โดยผู้บริหาร
ครู บุคลากรในสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามแนวนโยบาย เพื่อดำเนินการใน
การบริหารและจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลในการพัฒนาสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง

กลุ่มโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ประกอบไปด้วยโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้
โรงเรียนบ้านดอยช้าง โรงเรียนบ้านแสนเจริญ โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว โรงเรียนบ้านห้วยมะซาง โรงเรียนบ้านห้วยชี้เหล็ก
โรงเรียนบ้านห้วยน้ำเย็น โรงเรียนบ้านผาแดงหลวง และโรงเรียนบ้านห้วยกล้า เป็นโรงเรียนบนที่ราบสูง นักเรียนทั้งหมด
เป็นชาวไทยภูเขา ประกอบไปด้วยชนเผ่าต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันทางด้านภาษาวัฒนธรรม ทำให้การติดต่อสื่อสาร

ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นไปค่อนข้างลำบาก จำเป็นต้องมีคนเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การประชาสัมพันธ์ ถึงกิจกรรมของทางโรงเรียน ที่จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากชุมชน การตอบสนอง จึงเป็นไปค่อนข้างน้อย จากสภาพดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีระดับการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อนำผลของการศึกษาในครั้งนี้ไปวางแผนปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 89 คน ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประกอบไปด้วยโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ โรงเรียนบ้านดอยช้าง โรงเรียนบ้านแสนเจริญ โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว โรงเรียนบ้านห้วยมะฆาง โรงเรียนบ้านห้วยขี้เหล็ก โรงเรียนบ้านห้วยน้ำเย็น โรงเรียนบ้านผาแดงหลวง และโรงเรียนบ้านห้วยเกล้า รวมทั้งสิ้น 96 คน ปีการศึกษา 2557

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาทฤษฎีเอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม โดย อาศัยนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาของรัฐบาล โดยอ้างอิงถึงทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของโคเฮินและอัฟออฟ(Cohen & Uphoff, 1980) 4 ชั้น

ชั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ชั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามฉบับร่างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด ให้ครอบคลุม การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของโคเฮินและอ์ฟออฟ 4 ขั้น
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ (ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา
4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 4.1 ดร.ธิดาวลัย อุ่นทอง
  - 4.2 ดร.เอกชัย ผาบชัย
  - 4.3 นายจรัส รินเที่ยง

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1
  6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย
- เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ สถานภาพ จำนวน 6 ข้อ
- ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Summated Rating Scale) โดยใช้เทคนิคการวัดความคิดแบบ Likert Scale ซึ่งกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ และให้มีน้ำหนักคะแนนในแต่ละระดับโดยกำหนดเกณฑ์ (อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548 หน้า 77)) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงานมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินงานมาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินงานปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินงานน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินงานน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน ของเบสต์ (Best, อ้างถึงใน สุภาพเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542, หน้า 122) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง มีการดำเนินงานมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง มีการดำเนินงานมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง มีการดำเนินงานปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง มีการดำเนินงานน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง มีการดำเนินงานน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถาม จำนวน 96 ฉบับ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองได้มาครบทุกฉบับ
3. ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมา วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติที่ได้วางแผนไว้
5. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์คั้งนี้หลังจากประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลทั่วไปมาหาค่าร้อยละ
2. ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ สถานภาพ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม แบบปลายเปิด

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมา อภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. ชั้น 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมีผลการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาให้เข้ากับสภาพและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก รวมไปถึงจนถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กระบวนการจัดการเรียนการสอน การให้ความเป็นชอบในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนเด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาทุกคน

3. ชั้น 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจากกรรมการสถานศึกษายังคงมีระดับการดำเนินงานเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีระดับการดำเนินการรวมกันมากที่สุดคือการเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวข้อที่สนับสนุนการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทภายในสถานศึกษา

รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ สัมพันธ์กับงานวิจัยของ สหชาติ ศรีวิชัย (2554) ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชนเผ่ามูเซอ ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยผาน ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชนเผ่ามูเซอ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ชั้น 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าสถานศึกษายังคงมีระดับการดำเนินงานเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบุคลากรที่รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นตัวกรรมการสถานศึกษาได้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในด้านของตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการที่วางเอาไว้ ทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน และได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการด้านพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ บริการหรือความพึงพอใจจากสาธารณูปโภค โดยใช้รูปแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ทุกคนยากจนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่องปริมาณ การแบ่งผลประโยชน์ และคุณภาพบริการและความพึงพอใจตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในเรื่องของการเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาร่วมหาแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาด้วย

5. ชั้น 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าสถานศึกษามีระดับการดำเนินงานเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมมากที่สุดคือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันหลาย ๆ ฝ่ายย่อมมีความเห็นที่ไม่ตรงกัน การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันนั้นจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและทำให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามกระบวนการเรียนการสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งร่วมอภิปรายผลข้อบกพร่องในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

6. จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า อำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ตกเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา การเสนอแนะแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับจากสถานศึกษา คณะทำงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเท่าที่ควรเนื่องจากภาระหน้าที่ที่มี จึงไม่สามารถร่วมกันดำเนินการตามหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาส่วนใหญ่แล้วเป็นสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเอง โดยกรรมการสถานศึกษาไม่ได้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมเท่าที่ควร และกรรมการสถานศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการประเมินในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเท่าที่ควร การประเมินต่าง ๆ สถานศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ทำให้เห็นว่า กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมยังเป็นไปไม่ดีเท่าที่ควรและข้อเสนอแนะที่ได้ ได้แก่ ยกกระดับกรรมการสถานศึกษาให้มีบทบาทมากขึ้นสามารถเข้าร่วมรับฟังการประชุมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น เพื่อยกระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายมีความสำคัญในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย จัดตารางนัดหมายการประชุมเพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนมากขึ้น อาจจะเป็นการเพิ่มการติดต่อในการประชุมเพื่อร่วมกันประเมินในผลประโยชน์จากวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้ ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เมื่อมีการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ หรือ โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จต่าง ๆ ควรเชิญกรรมการสถานศึกษามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของผู้ประเมินด้วย สถานศึกษาควรพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมที่จะให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มโรงเรียนบ้านห้วยไคร้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในการบริหารงานร่วมกับสถานศึกษามากขึ้น เช่นการพิจารณาเห็นชอบผลการเรียนของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม หรือการออกแบบสอบถามให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หรือแม้กระทั่งกรณีเกิดโดยคณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้ปกครอง ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาตั้งแต่กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมทักษะชีวิต เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาต้องเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเข้าใจหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในชั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นสามระยะ คือ การตัดสินใจช่วงต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการ และการตัดสินใจช่วง

ปฏิบัติการ ความสำคัญของขั้นตอนนี้อยู่ที่การเสนอแนวทางที่สอดคล้องกับกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหา กับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

2. ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการสำรวจเปรียบเทียบความคิดเห็นจากทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายสถานศึกษาและฝ่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม และให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินสถานศึกษาแต่ละครั้งด้วย

3. ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ หรือการกำหนดทิศทางการศึกษาของ หลักสูตรท้องถิ่นควรสำรวจความต้องการของชุมชนโดยผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อ ประเมินผลหรือจากการ หารือในที่ประชุม

4. ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญและเข้าใจถึงหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม และมีทักษะ กระบวนการที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษามากที่สุด เพราะความสำเร็จของเป้าหมายการจัดการศึกษาจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดไม่เฉพาะเจาะจงแต่กรรมการสถานศึกษา และผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการกับบริหารสถานศึกษาร่วมด้วย เช่น นักเรียน ครู และองค์กรเอกชน เพื่อข้อมูลที่หลากหลายขึ้น
2. ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างเต็มความภาคภูมิใจได้เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ให้คำแนะนำพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข อาจารย์ ดร.กัมพล ไชยพันธ์ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ช่วยกรุณาแก้ไขจนทำให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ ชูนกอง รองคณบดีวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และผู้เกี่ยวข้องที่ได้กรุณาตรวจแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อการทดสอบเครื่องมือ และผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ ดร.เอกชัย ผาบชัย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 2 ที่ได้กรุณาตรวจแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อการทดสอบเครื่องมือ และผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ นายจรัส รินเที่ยง รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ที่ได้กรุณาตรวจแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อการทดสอบ เครื่องมือ และผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ที่ให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ กัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และให้คำแนะนำดีและชมตลอดมา สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ

เอกสารอ้างอิง

สหชาติ ศรีวิชัย (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชนเผ่ามูเซอในเขตบริการ

ของโรงเรียนบ้านห้วยผาย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอชัยปราการ จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดดสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

School Management to ASEAN Community of the Padaet school under the
Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

ธนสร ใจเสารดี^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²
Thanason Chaisaodee^{1*} and Anawath Unkong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนใน อำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ประชากรได้แก่ ครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีการบริหารสถานศึกษาสู่อาเซียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์

2. การศึกษาข้อเสนอแนะพบว่า ควรมีการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา ประชาคมอาเซียน

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² โรงเรียนดอยแสนใจ เชียงราย 57110

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Doiseanjai School , Chiangrai, 57110

*Corresponding author : Thanason8@gmail.com

Abstract

The purposes of this research was to study about the school management to ASEAN community of the Padaet school under the Chiangrai primary educational service area office 2. The people in this study were 99 people of teachers and directors school under the Chiangrai primary educational service area office 2. The statistics used in the data analysis comprised frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results were as follows

1. The level of the school management to ASEAN community of the Padaet school under the Chiangrai primary educational service area office 2 in readiness preparation to ASEAN as a whole is high. When considering of in descending order of descending is administration manages, personnel administration, administration of the management of teaching and the administration of network and the community.

2. Study about the suggestion were should be more development of teacher to ASEAN.

Keywords : School Management , ASEAN Community

บทนำ

ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ โดยมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยต้องใช้โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและระดับโลก อาทิ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน การขยายตัวของขีดอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ในเอเชีย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านการตลาดของโลก การพัฒนาในการแข่งขันทางเศรษฐกิจต้องมีความสัมพันธ์และ ร่วมพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกในอาเซียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ยั่งยืน

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์ (2548, หน้า 33) กล่าวว่า ปัจจุบันการศึกษากลายเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายระดับชาติและระดับนานาชาติมักมีข้อกำหนดด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ความร่วมมือด้านการวิจัย การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนบุคลากร นิสิตนักศึกษา และครู อาจารย์ เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและใช้ทรัพยากรมนุษย์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นข้อกำหนดในหลักการประการหนึ่งสำหรับการดำเนินการของโครงการร่วมมือในแต่ละภูมิภาค ดังเช่น อาเซียน (ASEAN) หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nation)

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 1) กล่าวว่า อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nation) ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักร

ไทย การราบรูไนครูสชาลาลม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา

กระทรวงการต่างประเทศ กรมอาเซียน (2552, แผ่นพับประชาสัมพันธ์อาเซียน) กล่าวว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nation) หรือ อาเซียน (ASEAN) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มเพื่อความมั่นคงและต่อต้านการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์เป็นหลัก ต่อมาความร่วมมือมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยมีการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนเพื่อกระตุ้นการค้าภายในภูมิภาค ในภายหลังได้มีการขยายความร่วมมือด้านการค้าบริการ โดยมีการจัดทำกรอบข้อตกลง ด้านการค้าบริการและเปิดเขตการลงทุนอาเซียนเพื่อดึงเงินทุนและความร่วมมือภายในอาเซียน ในปี พ.ศ.2546 ผู้นำอาเซียนเล็งเห็นความสำคัญว่าการรวมกลุ่มควรแข็งแกร่งขึ้นโดยพัฒนาเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ภายในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ. 2020) ต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบร่วมกันว่าควรเร่งให้เกิดประชาคมอาเซียนเร็วขึ้นเป็นภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) เพื่อการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นและทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆของโลก โดยประชาคมอาเซียนจะเป็นชุมชนที่มีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ทั้งนี้ในการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้มีการเคลื่อนย้ายกำลังคน นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปโดยสะดวกขึ้น และการเปิดการค้าเสรีบริการทางการศึกษา จะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศ โดยเรียงลำดับตามการเข้าร่วมเป็นสมาชิก ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย การราบรูไนครูสชาลาลม สาธารณรัฐสังคมนาิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา

ในการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกประชาคมอาเซียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดประตูสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ. 2015) หน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะระดับประถมศึกษา เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อก้าวไปสู่ในระดับในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา รวมไปถึงการเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตด้วย

จังหวัดเชียงราย ถือเป็นประตูหน้าด่านสู่อาเซียนและเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ถึง 2 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เป็นจังหวัดที่มีหลายองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจโดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจ และการศึกษา

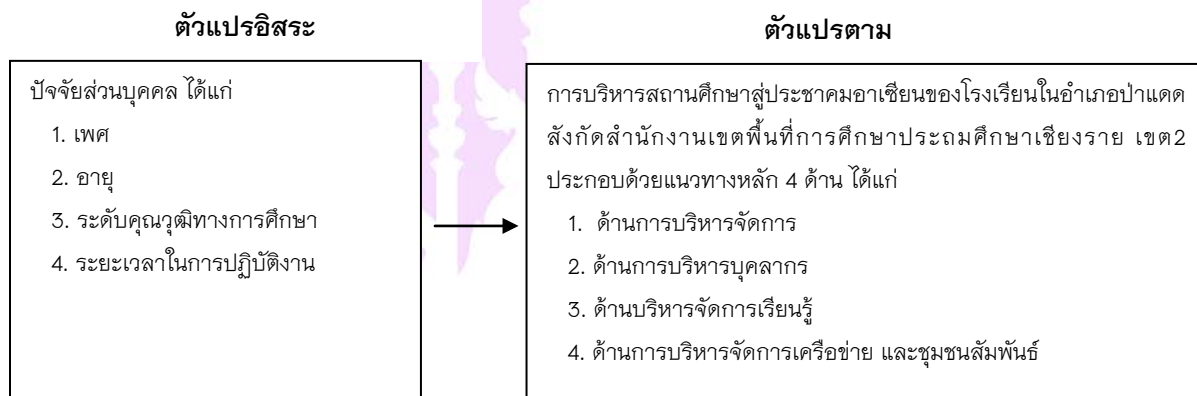
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร คือ “ภายในปี 2558 เป็นองค์กรที่มีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างความเป็นเลิศให้ผู้เรียนพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” จากวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดเตรียมการทุก ๆ ด้านเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และดำเนินการเพื่อสนองนโยบายโดยโรงเรียนส่วนใหญ่ในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2557 ใน 11 โรงเรียน จำนวน 99 คน แยกเป็นผู้บริหาร จำนวน 11 คน และครูผู้สอน จำนวน 88 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับคุณวุฒิการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และในแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

ตามแนวทางหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ จำนวน 40 ข้อ เกณฑ์ระดับการบริหารงานเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในด้านการบริหารจัดการ 4 ด้าน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

3. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยการพรรณนาวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.60 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.50 ระดับคุณวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.70 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอ ป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย พบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์

2. การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนมีการบูรณาการหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อาเซียนศึกษากลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เต็มศักยภาพของผู้เรียน และโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

3. การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการบริหารบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ บุคลากรมีการจัดห้อง/มุมอาเซียนศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรมีการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน เช่น การจัดป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาเซียน และบุคลากรมีความตระหนักและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ICT ในการเรียนรู้ มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน

5. การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ชุมชนได้ร่วมส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในด้านต่างๆ และชุมชนทราบแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษา สู่

ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงจากความถี่จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ควรเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมประชุมกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และมอบหมายทุกฝ่ายดำเนินการร่วมกัน ควรจัดสรรครูชาวต่างชาติหรือกลุ่มครูในประเทศสมาชิก ประชาคมอาเซียนมาสอนนักเรียน หรือบุคลากรในโรงเรียน และควรสร้างความตระหนักและร่วมสร้างทัศนคติที่ดี ต่อการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

2. ด้านการบริหารบุคลากร ได้แก่ ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากร เช่น ด้านภาษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ควรมีบุคลากรครูชาวต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษในแต่ละโรงเรียน และควรมีการพัฒนาด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นเพื่อการสนทนาและใช้ได้จริง

3. ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ควรมีการจัดทำแผนการเรียนรู้และปฏิบัติการสอนที่หลากหลายวิธี ควรนำวิทยากรชาวต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษทั้งในและนอกเวลาเรียนเพื่อให้สามารถสื่อสารได้ และควรให้มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง

4. ด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนอย่างทั่วถึง ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และควรมีการจัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อจัดตั้งเครือข่ายประชาคมอาเซียน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

จากการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนใน อำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของจากรุวรรณิ แพร์ศรีสกุล (2556, หน้า 135) ที่ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และเทิดพงษ์ ศรีวิเศษ (2557, หน้า 583-597) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งแสดงให้เห็นสภาพการปฏิบัติงานจริงเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาว่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบริหารและจัดการเพื่อความพร้อม สู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ้างถึงใน เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ (2557, หน้า 583-597) โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างศักยภาพให้แก่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียน จึงได้จัดทำเอกสารแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กไทย เพื่อการอยู่ร่วมกับประชาชนของประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียนใน ปี 2558 และยังได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนในเรื่องการจัดเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

ในเรื่องของการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน นักรบ ระวีงการณ และนฤนันท์ สุริยมณี (2555, หน้า 71-85) ได้เขียนบทความเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สรุปได้ว่า การให้การศึกษากับประชาชน เป็นเครื่องมือจะสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จตามต้องการ

ได้ และผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 176-177) ที่กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีสมรรถภาพหรือศักยภาพ ความสามารถในการบริหารจัดการและความรู้ความเข้าใจแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหาร เป็นผู้หน้าที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร โดยการร่วมมือกันบริหารจัดการคุณภาพทางการศึกษาให้เกิดความพึงพอใจของทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนมีระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการบริหารบุคลากร มีระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ สอดคล้องกับ เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ (2557, หน้า 583-597) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่พบว่า ภาพรวมสภาพในการบริหารสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้านมีสภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมทรัพยากรในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านคือ การวางแผนพัฒนาครู และการจัดตั้งเครือข่าย และราตรี สิงาม (2555, หน้า 92-93) ที่ศึกษาการเตรียมความพร้อม สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีการดำเนินงานการเตรียมความพร้อมด้านนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนและด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฏิบัติการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีบางด้านที่อยู่ในระดับมาก เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมประชุม สัมมนา ตลอดจนศึกษาดูงานการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งภายในประเทศ และประเทศสมาชิกอาเซียน จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า แม้ผลการวิจัยในภาพรวมการบริหารสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาใน

สภาพโดยรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่จากผลการวิจัย รายด้าน ยังพบว่าการบริหารสถานศึกษาบางด้านอยู่ใน ระดับปานกลาง จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้ครบถ้วน สมบูรณ์ ในทุกด้าน เพราะภาระหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การมีบทบาทในการบริหารจัดการการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียนและครูในประเทศประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรเร่งดำเนินการพัฒนาและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียนและครูในประเทศประชาคมอาเซียน โดยมีการประชุม คณะผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอป่าแดดเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรมและอื่นๆ เพื่อให้ทันกับสถานการณ์โลกและมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงหลังจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนต่อไป

1.2 ด้านการบริหารบุคลากร จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีการจัดตั้งเครือข่าย/สมาคม/ชมรมครูประชาคมอาเซียนที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือดำเนินการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สร้างเครือข่ายประชาคมอาเซียนร่วมกัน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และมีคณะดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน ทั้ง 11 โรงเรียน

1.3 ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้กับครูชาวต่างชาติ ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการจ้างครูชาวต่างชาติ หรือเชิญเป็นวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มพูนทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรมและอื่นๆ

1.4 ด้านการบริหารจัดการเครือข่ายและชุมชนสัมพันธ์ จากผลการวิจัย พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม กับสถานศึกษาเพื่อให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง ในการบริหารสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในการบริหารสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนสังกัดทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 ควรศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.อนวัช อุ๋นกอง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและคณาจารย์จากมหาลัษยะเภาทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายถวิล สุริยะ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังวิทยา นายสุรพล ยังวัฒนาศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูโรงเรียนในอำเภอป่าแดด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่กรุณาให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ประสานงานให้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่สร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนจรจบเท่าปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. กรมอาเซียน. (2552). **แผนพับแนะนำให้รู้จักอาเซียน**. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการวิพากษ์แผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. **ความร่วมมือกับต่างประเทศ**. 8(3). เมษายน – มิถุนายน.
- จารุวรรณี แพร์ศรีสกุล. (2556). **สภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์**. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ. (2557). **การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาดและ คณะ. (2553). **วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย**. กาฬสินธุ์. ประสานการพิมพ์
- เป็รื่อง กิจรัตน์ภร. (2554). **การปฏิรูปการศึกษาารอบสอง: การผลิตครูและการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ยุทธ โกยวรรณ. (2545). **พื้นฐานการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.
- ราตรี สิงาม. (2555). **การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ**. อุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- สุวิชัย โกตยยะวัฒน์. (2548). **การประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ณ กรุงเทพมหานคร : ข้อเสนอแนะบางประการด้านนโยบายการศึกษาและการเปิดประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม**. ชลบุรี. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกราช อะมะวัลย์. (2554). **การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558**. ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนวัดฝิ่งหมีนวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย The Development of Educational Quality of Wat Fang Min Wittaya School, Rimkok sub-district Meung District Chiang Rai Province

พระมหากุศล คำจันทร์วงศ์^{1*} และเจ็ดหล้า สุนทรวิภาต²

Pramahakutson Khamchantawong^{1*} and Jeodla Suntarawipat²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาบริบท การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมีนวิทยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดฝิ่งหมีนวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย 1. ผู้บริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารฝ่ายงบประมาณและบุคคล ผู้บริหารฝ่ายกิจการนักเรียน และผู้บริหารงานทั่วไป 2. ครู 3. คณะกรรมการสถานศึกษา 4. นักเรียน จำนวน 191 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมดจำนวน 129 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอน สถิติที่ใช้ คือ เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษา พบว่า สภาพและปัญหาในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมีนวิทยา (พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา) ทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวม ด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา คือ ด้านครู ($\bar{X} = 3.64$) และลำดับสุดท้าย ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.48$)

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The aim of this research was to study the context of development of quality of education as well as the problems and obstacles of that development in the Wat Fang Min Wittaya School, in the Rimkok sub-district of the Mueang district of Chiang Rai province. Participants in the study were those who had a stake in the management of the school, including: 1) the administrators of four departments, including academic administration, bursary office, student affairs, and general staff; 2) teachers; 3) the school board; and 4) students. Altogether there were 191

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : napatt_nanglae@hotmail.com

participants. They were randomly sampled into a group of 129 participants. Research was conducted using questionnaires with 5 point rating scales, and assessed statistically according to average and standard deviation.

The results looked at three areas of the development of educational quality at Wat Fang Min Wittaya School. Overall, the area of “administrators” had a higher average score than the others ($x = 3.68$), followed by “teachers” ($x = 3.64$), and lastly, “students” ($x = 3.48$).

Keywords: Quality development, Religious education

บทนำ

การจัดการศึกษาของสงฆ์ไทย เป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาของภาครัฐที่มีต่อพระสงฆ์ โดยมีลักษณะแบบให้เปล่า ในปัจจุบันการจัดการศึกษามีหลากหลาย และมีองค์กรรับผิดชอบหลากหลายองค์กร รวมถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งด้านการศึกษา ที่ภาครัฐบาลสนับสนุน ส่งเสริม และกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาสงฆ์ จะต้องจัดให้มีคุณภาพเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาอื่น แต่จะมีคุณภาพที่ดีได้นั้นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ทั้ง บุคลากร อาคารสถานที่ หลักสูตรที่เหมาะสม การวัดประเมินผล งบประมาณ และการบริหารจัดการที่เหมาะสม การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดฝั่มหิมนิวทยาไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบ 3 (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลการจัดการศึกษา ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการศึกษา ยังขาดแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะของต้นสังกัด ที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนา เพื่อมุ่งไปสู่คุณภาพตามกลุ่มของสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนที่ขาดการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษายังขาดการนำผลการประเมินครูไปพัฒนาครู และครูยังจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่มากนัก (รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม, 4-5) ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามการวิจัยว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดฝั่มหิมนิวทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายได้อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดฝั่มหิมนิวทยา และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนวัดฝั่มหิมนิวทยา เพื่อให้เป็นประโยชน์และนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบทโรงเรียนวัดฝั่มหิมนิวทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนวัดฝั่มหิมนิวทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนวัดฝั่มหิมนิวทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารผู้บริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารฝ่ายงบประมาณ และบุคคล ผู้บริหารฝ่ายกิจการนักเรียน และผู้บริหารงานทั่วไป ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน โรงเรียนวัดฝั่มหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 191 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารผู้บริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน โรงเรียนวัดฝั่มหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 129 คนโดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง เรื่อง การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝั่มหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีวิธีดำเนินการดังนี้ ประเภทของข้อมูล เป็นข้อมูลเชิงปริมาณลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเอง โดยผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 3 ด้าน ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านครูผู้สอน

ตอนที่ 2 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) (อ้างถึงใน ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2543) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง ระดับสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด

4 หมายถึง ระดับสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาก

3 หมายถึง ระดับสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษานปานกลาง

2 หมายถึง ระดับสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาน้อย

1 หมายถึง ระดับสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุด

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนนดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษานปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยศึกษาปรับปรุงเครื่องมือจาก พระกฤตยา สัจจันทร์เป็ง
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ดังนี้
  - 4.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมิน แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยค่าระหว่าง 0.6 – 1.00
  - 4.2 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยผู้วิจัยได้ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจริง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .98
5. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร สอบถาม และสังเกต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา แล้วสรุปผลเป็นความเรียง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ดำเนินการดังนี้
1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 129 ฉบับ
  2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
  3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
  4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวมแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
  5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัย นำมาจัดกลุ่มของคำตอบ แล้วเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. หาค่าสถานภาพส่วนบุคคล ใช้ความถี่ และร้อยละ
3. หาค่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาบริบทโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลลริมกอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประวัติโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา (พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา) ตั้งอยู่ เลขที่ 30 หมู่ที่ 6 วัดฝิ่งหมื่น ตำบลลริมกอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย รหัสไปรษณีย์ 57100 หมายเลขโทรศัพท์ /โทรสาร 0 – 5371 – 7714 ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2545 ตามใบอนุญาตเลขที่ 12/2545 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2546

ใน พ.ศ. 2546 คณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงราย โดยการนำของหลวงพ่อพระครูขันติพลารดร เจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงราย ได้มองเห็นว่าปัจจุบันนี้เป็นยุคแห่งการพัฒนาการศึกษา ประกอบกับทางรัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาพร้อมกับทางกรมการศาสนามีความประสงค์ที่จะให้แต่ละเขตการปกครองของแต่ละอำเภอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมโดยการบวชเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงรายจึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันในที่ประชุมมีความเห็นควรขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นได้รับความสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และได้นำเรื่องเข้าปรึกษาหารือ พระเดชพระคุณพระสุนทรปริยัติวิธาน(พระเทพสิทธินายก ในปัจจุบัน) เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ได้รับความเมตตาจากพระเดชพระคุณท่าน อนุญาตให้พระมหาวิชฌนุรักษ์ วิโรธรสี ป.ธ. 4, น.ธ.เอก,พ.ธ.บ. เป็นครูใหญ่ และดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต่อกรมการศาสนา แล้วขออนุญาตเป็นสาขาของโรงเรียนพุทธวิถังคีวิทยา วัดพระแก้ว อำเภอเมืองเชียงรายโดยเปิดทำการเรียนการสอน ณ วัดฝิ่งหมื่น ตำบลลริมกอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยใช้ชื่อว่า **“โรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา”**

ปรัชญาประจำโรงเรียน : อตฺตา สฺนุหนโต ปุริสสฺส โชติ

คนที่ฝึกตนเองดีแล้ว ย่อมเจริญรุ่งเรือง

เอกลักษณ์ของโรงเรียน : เป็นโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ

อัตลักษณ์ของโรงเรียน : รักศีลธรรม น้ำค้างาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่พระภิกษุ – สามเณร
2. เพื่อพัฒนาให้พระภิกษุ-สามเณร ได้มีความรู้ความสามารถทั้งโลกและทางธรรม
3. เพื่อเสริมสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพของพระพุทธศาสนา
4. เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เข้ามาบวชได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมกับศาสนิกชนทั่วไป
5. เพื่อเสริมสร้างบุคลากรของชาติให้มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญได้

ประเภทของโรงเรียน

1. สังกัดกองศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. เป็นโรงเรียนสอนวิชาสามัญตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระและวิชาเพิ่มเติมโดย เปิดสอนระดับช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) และช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6)

3. ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเอง

สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

วิสัยทัศน์ (Vision)

มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่ดี มีทักษะทางด้านวิชาการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และมีค่านิยมอันพึงประสงค์

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม
2. ส่งเสริมทักษะการปฏิบัติตนในสังคมให้เหมาะสมกับการเป็นศาสนทายาท
3. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ เพื่อพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน
4. นำเทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนากระบวนการเรียนรู้
5. ปลุกฝังให้ผู้เรียนนำความรู้ มุ่งทำประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม
6. ปลุกฝังให้ผู้เรียน ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม
2. ผู้เรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับการเป็นศาสนทายาทที่ดี
3. ผู้เรียน อ่าน คิด วิเคราะห์ ตามศักยภาพของตนเองได้
4. ผู้เรียน ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นได้
6. ผู้เรียน ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

กลยุทธ์ระดับโรงเรียน

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. พัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. สร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้
4. ส่งเสริมอัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้โดดเด่น
5. มาตรการส่งเสริม

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับชั้น คือ ระดับช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3) ระดับช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – มัธยมศึกษาปีที่ 6)

โครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา แบ่งออกเป็น 4 ฝ่ายได้แก่

- 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ
- 2) ด้านการบริหารงบประมาณและงานบุคคล
- 3) ด้านการบริหารงานกิจการผู้เรียน
- 4) ด้านการบริหารทั่วไป

ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบ PDCA (Plan – Do – Check – Act) กล่าวคือ มีการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นทั้งวงจร ได้แก่

1. Plan(วางแผน) หมายถึง มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ในการดำเนินงาน กำหนดวิธีการและ ขั้นตอนในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน และให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจรวมถึง ปรัชญา หรือสิ่งอื่น ๆ ของโรงเรียน เช่น สีของโรงเรียน ตราของโรงเรียน

2. Do (ปฏิบัติ) มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน และมอบหมายงานอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกการประชุมไว้เป็นหลักฐาน ให้หลักประชาธิปไตย ให้หลักแห่งความมีมนุษยสัมพันธ์ หลักการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

3. Check (ตรวจสอบ) มีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการทำงานทุกระยะ เพื่อให้งานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะสิ่งที่จะเกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน จะมีการส่งเสริมเป็นพิเศษ

4. Act (การปรับปรุง) มีการมองรอบด้าน หากมีปัญหาใด จะรีบแก้ไขโดยรีบด่วน มีการปรับปรุงแผนงาน โครงการอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดผล เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

ผู้บริหารนอกจากจะยึดหลัก PDCA ในการบริหารแล้ว ยังนำหลักของ SBM มาเป็นฐานในการปฏิบัติ คือจัดตามความต้องการสถานศึกษา โดยอาศัยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นผู้ร่วมพิจารณาทั้งการวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Doing) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Action)

อย่างไรก็ตามโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยายพยายามพัฒนาตนเอง โดยมุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารโรงเรียนเป็นฐาน จึงยึดรูปแบบดังนี้

- 1.การบริหารแบบเพื่อร่วมวิชาชีพ หรือครูเป็นสำคัญ ได้แก่ ให้ครูใช้ความรู้ ความสามารถของตนเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.การบริหารโดยการนำของผู้บริหาร หรือผู้บริหารเป็นสำคัญ หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้ตั้งเป้าหมายเชิงวิเคราะห์มุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไว้ แล้วให้ครูช่วยกันนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายนั้น

3.การบริหารโดยคณะกรรมการ ผู้ปกครอง หรือยึดบิดา มารดา ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานมีพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อศึกษาต่อขั้นสูงขึ้น ทางโรงเรียนจึงจัดบริหารในเชิงวิชาการตามความประสงค์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามผู้บริหารมุ่งหวังว่า ผู้เรียนทุกคนที่จบการโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา นอกจากจะมีความรู้ตามหลักสูตรแล้ว ต้องมีความรู้ความสามารถพิเศษติดตัวไป เพื่อนำไปใช้ชีวิตประจำวันในสังคมต่อไปในอนาคต ตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพและปัญหาในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวม

รายการ	สภาพการพัฒนา			สภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ด้านผู้เรียน	3.48	0.61	ปานกลาง	2.94	0.74	ปานกลาง
2. ด้านครู	3.64	0.69	มาก	3.10	0.67	ปานกลาง
3. ด้านผู้บริหาร	3.68	0.78	มาก	3.68	0.78	มาก
รวม	3.57	0.62	มาก	3.22	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับสภาพปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 รองลงมา คือ ด้านครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47

สำหรับการพิจารณาปัญหาการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 รองลงมา คือ ด้านครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝิ่งหมื่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มาตรฐานด้านครู โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวัดฝั่งหมื่นวิทยา ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ครู และผู้บริหาร พบว่า สภาพการพัฒนาข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้บริหาร รองลงมา คือ ด้านครู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผู้เรียน ส่วนสภาพปัญหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้บริหาร รองลงมา คือ ด้านครู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผู้เรียน

1. ด้านผู้บริหาร พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการพัฒนา และด้านปัญหา โดยสถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้เรียน จึงทำให้ไม่เข้าใจกระบวนการบริหาร จึงทำให้ผลที่ออกมาเป็นการพัฒนา และปัญหาอยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วหลักสูตรที่สถานศึกษาทำขึ้นมีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมจัดทำด้วย จึงทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นและผู้เรียนที่บวชเรียน อยู่ในระดับมาก ประกอบกับผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ สามารถนำคณะครูให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ และเต็มความสามารถ จึงทำให้การพัฒนาด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับณรงค์ศักดิ์ แดงสุข (2553:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับ การประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุรฉาน เขต 3 พบว่า สภาพการพัฒนา โดยรวม และทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครูและด้านผู้เรียน

2. ด้านครู พบว่า สภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดย ครูมีคุณวุฒิ/ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ ด้านการพัฒนามีค่าเฉลี่ยมากกว่า ด้านปัญหา ส่วนครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนามีค่าเฉลี่ยมากกว่า ด้านปัญหา ซึ่งมีความสมเหตุสมผล เนื่องจากมีการจัดครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอก เนื่องจากมีการจัดครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอก หากได้รับมอบหมายให้สอนในวิชาอื่นที่ไม่ตรงตามความรู้ที่จบมา จะมีการส่งเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ เป็นไปตาม Educational Production Function Model:EPF Model, 1991 ของ IIEP UNESCO ซึ่งได้กำหนดแนวคิดคุณภาพการศึกษาเชิงระบบประกอบด้วย 3 มิติที่สัมพันธ์กัน คือ Input เกี่ยวข้องกับคุณภาพหลักสูตรครู Process เกี่ยวข้องกับคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน การบริหาร และการจัดการOutput เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผลผลิต วัดในรูปของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งหากหลักสูตรมีคุณภาพ ครูสามารถใช้กระบวนการเรียนการสอน ที่มีคุณภาพ ก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

3. ด้านผู้เรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านการพัฒนา และด้านปัญหา โดยด้านการพัฒนา และด้านปัญหา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รองลงมา คือ ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ให้ผู้เรียนมีความสนใจ และเข้าร่วมในกิจกรรมของสงฆ์ อันเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบหลัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมของท้องถิ่น เช่น งานวันสำคัญทางศาสนา โดยจะเป็นกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศิริสิทธิ์ วรโงน (2551) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 5 เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่าการดำเนินการด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ดำเนินการมากคือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติ

ธรรม และ โภคผล เพียงสา, เอื้อมพร หลินเจริญ และ เทียมจันทร์ พานิชย์ผลิตไชย (บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเร่งด่วน ด้านผลผลิต คือมาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุทธิภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนวัดฝั่งหมิ่นวิทยา ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1.1 ด้านผู้บริหาร ควรนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการเข้าอบรม หรือจากการพัฒนา มาพัฒนาโรงเรียนให้ได้ตรงตามมาตรฐาน

1.2 ด้านครู ควรมีการพัฒนาครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ อาจเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ เขตพื้นที่การศึกษา

1.3 ด้านผู้เรียน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ โดยอาจสอดแทรกเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในแต่ละวิชา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยวิธีการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ หรือการจัดประชุมกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และได้ข้อมูลเชิงลึก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รศ.ดร.เจิดหล้า สุนทรวิภาต ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญดังมีรายนามในภาคผนวกที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)

พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงฯ.

ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์. (2543). การวิจัยเชิงบรรยาย. กรุงเทพมหานคร:บารมีการพิมพ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ณรงค์ศักดิ์ แดงสุข. (2553). **สภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม**

มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ มรภ.อบ., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
, อุบลราชธานี.

พระกฤตยา สีจันทร์เบ็ง. (2542). **การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก**

สามัญศึกษา กลุ่มลุ่มน้ำฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ มร.ชร., มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย,
เชียงราย.

พระมหาศิริสิทธิ์ วรโณน. (2550). **การจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระ**

ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 5. วิทยานิพนธ์ มช., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). **รายงาน**

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554–2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

การพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวยสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

The development of Internal Supervision of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2

เจริญศักดิ์ ธาตุอินจันทร์^{1*} และกัมพล ไชยพันธ์²
Charansuk Tatinjunand^{1*} and Kumpon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนางานนิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 14 คน และครูผู้สอนจำนวน 130 คน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 รวม 144 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานนิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ สถานศึกษาประชุมระดมความคิดเพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหา

1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ สถานศึกษามีกระบวนการการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบเพื่อบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ สถานศึกษาสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : Charansuk_10@hotmail.com

1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 คือ สถานศึกษากำหนดกิจกรรมประเมินผลการนิเทศภายใน

2. แนวทางการพัฒนางานนิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ คือ กำหนดเป้าหมายการนิเทศภายในไว้ อย่างชัดเจน

2.2 แนวทางการพัฒนาด้านการวางแผน คือ การวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

2.3 แนวทางการพัฒนาด้านการปฏิบัติการนิเทศ คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาการนิเทศภายใน

2.4 แนวทางการพัฒนาด้านการประเมินผล คือ มีการแจ้งการประเมินผลการนิเทศภายในให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำผลไปพัฒนาครั้งต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนางานนิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This Independent Study investigated the development of Internal Supervision of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2. Population under study comprised 14 school administrators and 130 teachers who were in active duty at the above school in the 2014 academic year total of 144 people. Instrument used was a questionnaire with items asking about essentials of the topic. Collected data were then analyzed through applications of means and standard deviation.

The findings were summarized as follows:

1. The development of Internal Supervision of Education Opportunity Expansion School in Maesuai District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 2 was overall at a high level. Most respondents revealed that;

1.1 Statement of Current and Needs was the school boards should together meeting for causation of probably problems.

1.2 Planning was the school had systematic of internal supervision process for efficient achievement.

1.3 Implementation was the school constructed materials and tools to internal supervision.

1.4 Evaluation was setting up activities for evaluation of internal supervision.

2. Improving of internal supervision. Most respondents revealed that the school should have;

2.1 setup goal for internal supervision clearly.

2.2 planned of internal supervision systematically.

2.3 encouraged and supported teachers to perceive of internal supervision;

2.4 gave related personnel the results of evaluation and it should be utilized for development.

Keywords: the development of Internal Supervision, Education Opportunity Expansion School, Maesuai District, improving of internal supervision

บทนำ

สาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) นั้น ได้กล่าวถึงคนไทยและการศึกษาไทยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือ ภายในปี พ.ศ.2561 ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ทั้งนี้มีจุดเน้นหลักอยู่สามประการ อันได้แก่1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาริชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น

แนวทางการปฏิรูปการศึกษา ที่มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบนั้น ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ เช่น การพัฒนาคุณภาพนักเรียนหรือคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาระดับในระบบโรงเรียน นอกเหนือจากระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพ ในยุคของการปฏิรูปการศึกษานั้น คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารจัดการทางด้านวิชาการที่จะปฏิรูปและพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาจากภายในโรงเรียนได้พร้อมกันอย่างสอดคล้อง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นฐานคิดและฐานปฏิบัติที่สำคัญยิ่งในเชิงบริหารการศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจ ยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยของทุกคน

กระบวนการนิเทศภายในจึงเป็นกลไกของการซึ่งนำไปให้ความช่วยเหลือ ควบคุมกำกับและติดตามให้การปฏิรูปการเรียนรู้ภายในโรงเรียนก้าวไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องคิด ทบทวนและแสวงหาแนวทางการพัฒนาโดยใช้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาดังกล่าว (สุรศักดิ์ ปาเส, 2545, หน้า 25-31)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ฉบับปรับปรุง (2556) และสถานศึกษาได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยได้มอบนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาโรงเรียน นั่นคือ Chiangraime SMART model 2555 ซึ่งบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ทั้งผู้บริหารและครูต้องดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย โดยเฉพาะผู้บริหารที่ต้องมีสมรรถนะในการบริหารงาน ซึ่งเป็นข้อเน้นย้ำว่าผู้บริหารต้องก้าวไกลทางวิชาการ ซึ่ง S ตัวแรกของคำว่า SMART ของผู้บริหาร ย่อมาจากคำว่า Supervision ซึ่งแปลว่า การนิเทศภายใน จึงสะท้อนได้ว่าการนิเทศภายในเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารพัฒนาคุณภาพโรงเรียน และเป็นตัวกำหนดให้ผู้บริหารทุกโรงเรียนในสังกัดต้องดำเนินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนนั้นมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานมากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ,2555แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา Chiangrai2555 ME SMART Model)

จุดเน้นในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันหาจุดที่ต้องพัฒนา วางแผนแก้ไข ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง การนิเทศภายในควรมีจุดมุ่งหมายที่พัฒนามากกว่าการติดตามผล โดยนำสภาพปัญหาและความต้องการมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียน

การจัดการนิเทศการศึกษาภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ในแต่ละครั้งนั้นผู้บริหารและผู้รับการนิเทศจะมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการควบคุม กำกับและดำเนินการนิเทศเช่น การประสานงานการให้ข้อมูล และการอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในด้านต่างๆการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ยังไม่บรรลุเป้าหมายโดยพบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ O-NET ปีการศึกษา 2556 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังต่ำกว่าเป้าหมาย

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ(O-NET) ปีการศึกษา 2556 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจเนื่องจากบางวิชามีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า ร้อยละ 50.00(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ,2555 แผนปฏิบัติการประจำปี 2556)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ากิจกรรมการนิเทศในโรงเรียนจะมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายและมีการพัฒนานวัตกรรมหรือกิจกรรมมาโดยตลอดแต่ทั้งนี้คุณภาพการจัดการศึกษาก็ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย ซึ่งการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในอย่างยั่งยืนเท่านั้นที่สามารถจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาได้ หัวใจของการนิเทศภายในนั้น คือ การเรียนรู้ของครูเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ จวบจนเข้าใจวิธีการในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน และความต้องการในการพัฒนาบุคลากร ที่กล่าวมา ทั้งหมดจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้กิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่ต้องตอบสนองความต้องการในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดภารกิจของการนิเทศภายใน

สถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการไว้ 5 ขั้นตอน คือ (1) ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (2) ชั้นวางแผนการนิเทศ (3) ชั้นสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ (4) ชั้นปฏิบัติการนิเทศ (5) ชั้นประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542 หน้า7) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับกระบวนการตามแนวคิดของ Glickman(อ้างถึงใน สุทธนุศรีไสย์, 2547, หน้า3) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนที่ต้องปรับปรุงการสอนรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครูการพัฒนาหลักสูตรการให้บริการเสริมวิชาการการพัฒนากลุ่มและให้การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จะเห็นว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่พัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยจะได้นำข้อมูลและแนวทางการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการวางแผนบริหารและการจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนอันจะเป็นผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากร คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย จำนวน 14 คน และครูผู้สอน จำนวน 130 คน รวมทั้งหมด 144 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาดังนี้ผู้ศึกษาได้ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการศึกษาเรื่อง การพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การสร้างเครื่องมือ

1. สร้างแบบสอบถามโดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

2. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาภาษาที่ใช้ และพิจารณาตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือตรวจสอบสอดคล้อง (Item Objective Congrence : IOC) ของข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อ จึงสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Tryout) เพื่อทดสอบความเที่ยง(Reliability) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่สรวยที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาความเชื่อมั่น จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามให้กับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 144 ฉบับ

2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองจากประชากร 144 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการพัฒนางานนิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย

2. การหาแนวทางการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ผู้ศึกษาได้ศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน คือ คือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการนิเทศด้านการประเมินผล พบว่า มีผลค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.08$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ($\mu = 4.15$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ($\mu = 4.09$) และรองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ($\mu = 4.05$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผล ($\mu = 4.04$)

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอ แม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือสถานศึกษา ประชุมระดมความคิดเพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือสถานศึกษากำหนดแนวทางการ นิเทศภายในได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือสถานศึกษามีกระบวนการการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบเพื่อบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือสถานศึกษากำหนด กิจกรรมและรายละเอียดของกิจกรรมการนิเทศภายใน

1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษาประชุมคณะกรรมการปฏิบัติงาน การนิเทศภายในเพื่อซักซ้อมความเข้าใจและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือสถานศึกษาประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการ ปฏิบัติงานนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ สถานศึกษากำหนดกิจกรรม ประเมินผลการนิเทศภายใน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือสถานศึกษานำผลการประเมินการนิเทศภายในมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. แนวทางการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละ สูงสุด คือ ควรกำหนดเป้าหมายการนิเทศภายในไว้อย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ควรกำหนดรายละเอียด การนิเทศภายใน

2.2 แนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนพบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละ สูงสุด คือ ควรมีการวางแผนการ นิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ควรให้มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการวางแผนการ นิเทศภายใน

2.3 แนวทางการพัฒนาด้านการปฏิบัติการนิเทศ พบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละ สูงสุด คือ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาการนิเทศภายในส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละต่ำสุด คือ ควรมีการสร้าง บรรยากาศที่ดีในขณะปฏิบัติการนิเทศภายใน

2.4 แนวทางการพัฒนาด้านการประเมินผลพบว่า ข้อที่มีความถี่และร้อยละ สูงสุด คือ ควรมีการแจ้งการ ประเมินผลการนิเทศภายในให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำผลไปพัฒนาครั้งต่อไปส่วนข้อที่มีความถี่และร้อยละ ต่ำสุด คือ ควรมีการประสานงานและติดตามผล

อภิปรายผลการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ดังที่ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม คือสถานศึกษาประชุมระดมความคิดเพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหาทั้งนี้เป็นเพราะว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศ เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติ ขั้นตอนในการดำเนินงานและนำไปสู่กระบวนการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับสังคุดุทธนันท์(2530, หน้า 84-87) ได้พัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังนี้ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (planning-P) เป็นขั้นที่ผู้บริหารผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย อีกทั้งปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2546, หน้า 22-25) ได้เสนอแนะว่า ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมต่างๆเพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยสรุป ดังนี้ผู้บริหารร่วมกับผู้รับการนิเทศในโรงเรียนสร้างบรรยากาศในการนิเทศด้วยการประชุมปรึกษาหารือ

1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม คือสถานศึกษามีกระบวนการการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบเพื่อบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเป็นแนวทางในการพัฒนางานนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในเรื่องการวางแผนการนิเทศนั้น ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น วางแผนการนิเทศและจัดทำปฏิทินการนิเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (1990 อ้างใน สังคุดุทธนันท์, 2530) ที่กล่าวว่า ในการวางแผนการนิเทศ เป็นขั้นตอนของผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ เดชกัลยา (2550) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ด้าน การวางแผนการนิเทศอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม คือ สถานศึกษาสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน กล่าวคือสื่อในการนิเทศภายในจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ รวมทั้งเครื่องมือยังช่วยในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 31-33) ได้ให้ความหมายของสื่อและเครื่องมือของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ สื่อการนิเทศการศึกษา หมายถึงสิ่งที่ช่วยในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาและพิจารณาการทำงานของครู ได้แก่ บทเรียนด้วยตนเอง สไลด์ วิดีโอเทป วิทยุเครื่องบันทึกเสียง เป็นต้นเครื่องมือการนิเทศการศึกษา หมายถึงสิ่งที่ใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ผู้นิเทศทราบที่มาของปัญหา ความต้องการ และวางแผนแก้ปัญหาได้ถูกต้อง เครื่องมือเหล่านี้ได้แก่แบบทดสอบ

แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมินค่า แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น อีกทั้งนพรัตน์ คลีตถนยอ (<http://ss530.multiply.com/journal/item/34,2551>) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องจัดเตรียมสื่อและเครื่องมือนิเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการไปนิเทศภายในแต่ละครั้ง นั่นคือ เพื่อช่วยให้ทราบถึงคุณภาพการศึกษาสาเหตุของปัญหา อันจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางแก้ไข ส่งเสริม สนับสนุน ได้ตรงตามความเป็นจริง และเพื่อเป็นเครื่องช่วยเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ทักษะและเจตคติ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวม คือ สถานศึกษากำหนดกิจกรรมประเมินผลการนิเทศภายในในการดำเนินกิจกรรมการนิเทศภายในสามารถทำให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้เห็นทราบถึงผลการนิเทศภายในและข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศในสถานศึกษาตามแนวคิดของ Glickman (1990)ซึ่งสามารถจัดเรียงเรียงและแบ่งออกเป็นแนวทางปฏิบัติงานนิเทศภายในได้ดังข้อที่ 7. การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงาน ที่ได้ดำเนินการนิเทศผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผลก็สมควรจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขอาจจะทำโดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่ผลงานออกมายังไม่ถึงขั้นที่น่าพอใจ หรือการดำเนินงานเป็นไปไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานทั้งหมด และถ้าประเมินผลเกิดประสพผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้แล้ว ถ้าหากต้องการจะดำเนินการนิเทศต่อไปก็สามารถทำได้เลยไม่ต้องให้ความรู้เรื่องนั้นอีก

2. แนวทางการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพบว่า คือ ควรกำหนดเป้าหมายการนิเทศภายในไว้อย่างชัดเจนทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การกำหนดเป้าหมายการนิเทศไว้ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามระบบว่าจะดำเนินการไปในทิศทางใด การวางเป้าหมายการนิเทศจะทำให้เห็นสภาพความสำเร็จว่าถ้าตั้งเป้าหมายไว้และนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือสถานศึกษาก็ตาม จะมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับมล ภูประเสริฐ (2545 , หน้า 13-14) ได้กล่าวถึงการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ การจัดให้มีการดำเนินงานดังกล่าวนี้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาาร่วมกัน ทุกคนจึงต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน

2.2 แนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนพบว่า คือ ควรมีการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบจากการดำเนินงานด้านการวางแผนจะพบว่า การจะทำให้การนิเทศภายในบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาสภาพปัญหา จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อดำเนินการ วางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ โดยกำหนดวิธีการวางแผนเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน อีกทั้งสรรหาบุคคลและมอบหมายงานให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบงาน ซึ่งสอดคล้องกับแฮริส(Harris, 1963, pp. 14-15)

ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานการศึกษาโดยทั่วๆไปมาเสนอใช้กับการนิเทศการศึกษาประกอบด้วยกระบวนการหลัก 5 ประการที่เรียกด้วยอักษรย่อว่า “POLCA” ดังนี้

1. planning processes (P) หมายถึงการวางแผนในการปฏิบัติงานโดยคิดว่าจะทำอย่างไรกำหนดจุดมุ่งหมายของงานพัฒนาวิธีดำเนินงานกำหนดงานที่จะดำเนินการคาดคะเนถึงผลที่จะได้รับจากโครงการและวางโครงการกระบวนการเกี่ยวกับวางแผนมีดังนี้ 1) การคิด (thinking) การคิดแผนงานที่จะทำในอนาคตตามลำดับก่อนหลัง 2) จัดทำตารางงาน(scheduling) เพื่อให้แผนงานง่ายต่อการปฏิบัติกำหนดวันเวลาสถานที่ให้แน่นอน 3) การทำโครงการ(programming) เป็นขั้นนำแผนงานไปปฏิบัติ 4) แผนงานที่ตีนำไปสู่การคาดคะเน (forecasting) การกะประมาณการอย่างดีย่อมง่ายต่อการที่จะทำนายผลการทำงานได้และ 5) ปรับปรุงการทำงานแผนการให้ดีขึ้น (developing procedures) ตระหนักในปัญหาและอุปสรรคของแผนงานที่เกิดขึ้นหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2. organizing processes (O) หมายถึงการจัดโครงสร้างของงานดำเนินงานโดยสร้างหลักเกณฑ์ในการทำงานสร้างความสัมพันธ์ของงานแบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานมีการประสานงานมอบหมายอำนาจให้ตามหน้าที่และการรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์กระบวนการจัดโครงสร้างมีดังนี้ 1) จัดจำแนกหน้าที่ (distributing functions) เพื่อมิให้งานล้นงานซ้อนงานควรจำแนกลักษณะงานให้เด่นชัด 2) การประสานงาน(coordinating) สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกัน 3) จัดแหล่งข้อมูลวิชาการ (resources allocating) การจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนอำนวยความสะดวก 4) จัดให้มีความสัมพันธ์ (establishing relationship) มีความเป็นปึกแผ่นในหน่วยงานการนิเทศและ 5) เป็นตัวแทน (delegating) งานของศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางการศึกษามีบทบาทเป็นตัวแทนทั้งในด้านบริหารด้านวิชาการด้านวิทยากรและด้านการประสานงาน

3. leading processes (L) หมายถึงบทบาทในฐานะผู้นำที่ดำเนินการการวินิจฉัยสั่งการการคัดเลือกตัวบุคคลการให้คำปรึกษาแนะนำกระตุ้นให้บุคคลทำงานลงมือปฏิบัติงานการสาธิตในการปฏิบัติงานการติดต่อสื่อสารกระบวนการนำมีลักษณะดังนี้ 1) นำในการตัดสินใจ(decision-making) แต่การตัดสินใจนั้นจะต้องมาจากหมู่คณะเป็นสำคัญ 2) ข้อเสนอแนะ(suggesting) ให้คำปรึกษาแนะนำ 3) แรงจูงใจ (motivation) การรักษาแรงจูงใจให้คงทนถาวรด้วยการตอบสนองความต้องการการเข้าใจกันการเอาใจใส่ 4) การสื่อความหมาย (communicating) การใช้ความสามารถในด้านการติดต่อสื่อความหมายซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาของผู้นิเทศเป็นสำคัญ 5) การคิดริเริ่ม (initiating) บรรยายภาคในการคิดริเริ่มอยู่ที่ภาวะของผู้นำหากศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีใจกว้างขวางยอมรับความคิดเห็น ของคนอื่นปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ครูอยากจะทำอะไรจะทำอะไรแปลกๆใหม่ๆและ 6) การสาธิต (demonstrating) การนำในการสาธิตคือการนำเผยแพร่ทางวิชาการ

4. controlling processes (C) หมายถึงการควบคุมการปฏิบัติงานดำเนินงานโดยการพิจารณามอบหมายงานให้ความสะดวกในด้านต่างๆพิจารณาสิ่งที่ไม่ดีแก้ไขทันทีเมื่องานผิดพลาดการให้บุคลากรออกจากงานการตักเตือนและการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติงานกระบวนการควบคุมมีลักษณะดังนี้ 1) ทำให้ถูกต้อง (taking corrective action) เมื่อทราบข้อบกพร่องข้อผิดพลาดของครูศึกษานิเทศก์จะใช้เทคนิคการนิเทศแก้ไขข้อบกพร่องนั้นซึ่งเป็นไปเพราะครูมีความเชื่อถือศรัทธาในหลักการความร่วมมือในด้านนี้มาจากน้ำใจจริงมิใช่จากการใช้อำนาจบังคับ 2) ความเจริญงอกงาม (expediting) ในกรณีที่มีการกระทำถูกต้องหรือการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพศึกษานิเทศก์ย่อมช่วยให้กิจการนั้นประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น 3) การกล่าวโทษเป็นลายลักษณ์อักษร (reprimanding) การทำงานร่วมกับบุคคลหลาย

ประเภทควรยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งบุคคลบางคนย่อมง่ายต่อการแนะนำแต่บางคนอาจจะต้องใช้
หลักการเข้มงวดกวดขันจึงจะยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับปรุงตัวเอง

5. assessing processes (A) หมายถึงการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานวัดผล
การปฏิบัติงานวิจัยผลการปฏิบัติงานดังนี้ 1) พิจารณาผลงาน(judging performance) ประเมินค่าผลงานว่าดี-เลวประการ
ใด 2) วัดผล (measuring performance) ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงาน

2.3 แนวทางการพัฒนาด้านการปฏิบัติการนิเทศ พบว่า คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่คณะครูและ
บุคลากรทางการศึกษาการนิเทศภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การสนับสนุนคณะครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู
ความสามารถในการนิเทศหรือรับการนิเทศก็ตามทำให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากการ
เข้าใจอย่างแท้จริงถึงปัญหา แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน การแก้ไขปัญหาต่างซึ่งสอดคล้องกับ Briggs and
Justman (1952, pp. 130-141) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ข้อคือ 1) เพื่อส่งเสริมความ
เจริญก้าวหน้าทางอาชีพ (Professional Leadership) 2) เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู (Aid Teacher's Growth) 3)
เพื่อการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น (Improvement of Teaching) และ 4) เพื่อการส่งเสริมและแนะนำคณะครูและ
ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาคม (Guiding staff and Community Relations) ดังนั้นการนิเทศการศึกษ
มีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การพัฒนาครูทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพคือช่วยให้ครูมีความเข้าใจถ่องแท้ในวัตถุประสงค์ของ
การจัดการศึกษาในด้านหลักสูตรด้านระเบียบวิธีการสอนด้านการประเมินผลและการประมวลความรู้เพื่อให้เกิดการ
พัฒนาทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเจริญงอกงามทางสติปัญญาให้เกิดแก่ผู้เรียน

2.4 แนวทางการพัฒนาด้านการประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ควรมีการแจ้งการประเมินผลการนิเทศภายใน
ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำผลไปพัฒนาครั้งต่อไปทั้งนี้เป็นเพราะว่าการประเมินผลและทราบผลการดำเนินการนิเทศ
ภายในจะเป็นส่วนช่วยในการพัฒนางานและแก้ไขปัญหา ตลอดจนเกี่ยวข้องกับข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสุรศักดิ์ ปาเฮ (2545, หน้า 26) ให้ความสำคัญของการนิเทศภายในไว้ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาคณะ เป็นการทำคำแนะนำช่วยเหลือเมื่อนิเทศแล้วบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และ
ความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนางาน เป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. สร้างขวัญและกำลังใจ เป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ควรประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้
ของปัญหาของการนิเทศเพื่อกำหนดรายละเอียดและความสำคัญของปัญหา

1.2 ด้านการวางแผน ควรมีการระดมการการนิเทศภายในอย่างเป็นทางการและเป็นระบบและให้มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการ
วางแผนการนิเทศภายใน

1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศควรรสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและควรรสร้างบรรยากาศที่ดีในขณะที่ปฏิบัติการนิเทศภายใน

1.4 ด้านการประเมินผลควรรกำหนดกิจกรรมประเมินผลการนิเทศภายในให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและควรรมีการประสานงานและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรรมีการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนางานนิเทศภายในของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร. กัมพล ไชยนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษากรรณการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการศึกษาผู้ศึกษาจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณนายนิเรก หอมรส ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงผาวិทยา ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายวิรัตน์ สานุมิตร ศึกษาานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามตลอดจนการให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการทำศึกษาในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้ศึกษาขอโน้มรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดามารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนและผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้แก่ผู้วิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กมลภูประเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเมธีทีปส์ จำกัด.

นพรัตน์คลีตอนยอ. การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน [Online], accessed 30

January 2008. Available from URL: <http://ss530.multiply.com/journal/item/34>.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

สังต์ อุทรนันท์. (2530) การนิเทศการศึกษาหลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สุทธนุ ศรีไสย์. (2547). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2545). การนิเทศภายในหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน. วารสารวิชาการ, 5(8) : 25-31.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 .(2555).แผนปฏิบัติการประจำปี 2556.เชียงราย : กลุ่มนโยบายและแผน สพป.เชียงรายเขต 2
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 .(2555).แนวทางการพัฒนา คุณภาพการศึกษา Chiangrai2 555 ME SMART Model .เชียงราย : กลุ่มนโยบายและแผน สพป.เชียงรายเขต 2
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2542). การนิเทศเพื่อการเป็นเลิศ. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Briggs, Thomas H. and Joseph,Justman. **Improving Instruction Through Supervision.** New York : McMillan, 1952.
- Glickman.(1990). **Supervision Instruction : A Developmental Approach.** (2nd ed.). Boston :Allyn and Bacon Inc.
- Harris, Ben M. **Supervisory Behavior in Education.** Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hill, 1963.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

Participation of the Community in the Management of a small Elementary School
School Study on Quality Development Center of Thaton the center 1 Province
Thaton District Chiangmai 3

จิรภัทร วังที^{1*} และ น้ำฝน กันมา²
Jirapate Wangtee^{1*} and Namfon Kunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 164 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไปรวมเฉลี่ยทุกด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมา ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานวิชาการตามลำดับ

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bird7473jirapate@gmail.com

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่าปัญหา ด้านบริหารงานด้านวิชาการ คือ ชุมชนไม่ค่อยเข้าร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสอน และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียน ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่าปัญหา คือ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการใช้

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

Abstract

The study Its a desire to study the involvement of the community in education small elementary school and problems suggestions to participate education development centre in thaton district court 1 district of Chiangmai Province under the office of primary education Chiangmai 3 The study population included parent student, community leaders, basic education board, director of the school, teacher people total 164 The instrument used for data collection A questionnaire The statistics used to analyze the data Include frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that

1. Community participation in the management of small primary schools education development Centre in thaton district court 1 under the office of primary education Chiangmai 3 In 4 areas include the academic administration, budget management, the personnel management, the getra administration, the average of all participation at the moderate considering each thread found maximum community participation namely the general administration, the personnel management, budget management, the academic administration, respectively.

2. Problems involved in the management of primary education in a small development of quality education at the center position 1 under the office of Primary education Chiangmai 3 found that the administration of the community is not prepared to participate in the planning of the school curriculum in teaching activities. and monitoring the implementation of the work plan of the school. the budget shows that the problem is a lack of community involvement to ensure transparency in the use of school resources management and use of the school budget. Management found that the problem is rarely participate in community planning, education and strategic plan of the school Including participation in the development environment of the school. the administration found that the problem is a lack of community participation in monitoring the performance of the teachers.

Keywords: The participation of the community in education.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ.กรมวิชาการ, 2546 หน้า 13 – 14) กล่าวไว้ว่าการศึกษาคือหัวใจของชาติ โดยเน้นเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา วางแผน เสนอแนวคิดร่วมกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นโดยอาศัยวิทยากรแหล่งวิทยาการที่สำคัญในท้องถิ่นนั้นเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาอยู่ในรูปของการจัดการศึกษาให้เป็นระบบโดยอาศัยสถานศึกษาในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงจากอดีตที่ผ่านมาชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร ซึ่งผลกระทบของการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้การศึกษาเป็นสิ่งที่แบ่งแยกไปจากชุมชนจึงก่อให้เกิดปัญหาชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในการจัดการศึกษาตามแนวทางการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ตามความต้องการอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (มาตรา 8) “การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1)เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง” (มาตรา 9) “การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) มีเอกภาพ ด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2)มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคลากร ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคม อื่น ๆ จึงถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษากับชุมชนจะต้องร่วมกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (2) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน, ครู, คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,ผู้ปกครองนักเรียน, ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่ จำนวน 184 คน ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานบริหารทั่วไป ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ โดยใช้หลักของ Likert Scale โดยกำหนดเป็นตัวเลข และความหมาย คือ

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับร่วมมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ของเบสท์ (Best อ้างอิงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 หน้า 42) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานบริหารทั่วไป

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานนโยบายและแผน การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานบริหารทั่วไป เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ รูปแบบ วิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. กำหนดกรอบและแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย
3. ร่างแบบสอบถามที่จะใช้สำหรับการวิจัยให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเหมาะสมในด้านความสมบูรณ์และความครอบคลุมของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความต้องการ โดยวิธีของ Rovineli&Hambleton, 1970 pp 607-610 (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550 pp 160)

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 2) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่ฮาด จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการโดยภาพรวมชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นอย่างดี รองลงมา คือได้จัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือได้ร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือได้ร่วมจัดหาสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน และรองลงมา คือได้ร่วมวางแผนจัดหาสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือได้ร่วมวางแผนจัดทำค่าขุดตั้งงบประมาณของโรงเรียน

1.3 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวม พบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือได้ร่วมรับฟัง ร่วมให้ข้อคิด ข้อมูล ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียน รองลงมา คือได้ร่วมระดมทรัพยากร ด้านบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือท่านได้ร่วมวางแผนจัดหาครูจ้างสอน

1.4 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวม พบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือได้ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียน รองลงมา คือได้เข้าร่วมในกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์กับโรงเรียน และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือได้ร่วมวางแผนจัดทำธรรมนูญโรงเรียน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน

2. ปัญหา ข้อเสนอแนะ

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

ปัญหา ชุมชนไม่ค่อยเข้าร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสอน และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสอน การติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนงาน โดยการร่วมกันกำหนดแนวทางเรื่องช่วงเวลาและสถานที่ ตลอดจนแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนร่วมกัน

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

ปัญหา ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนและการบริหารจัดการการใช้งบประมาณของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการเพื่อติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนในการบริหารจัดการงบประมาณของโรงเรียน

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

ปัญหา ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามการปฏิบัติงานการสอนของครู

ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการเพื่อติดตาม

การปฏิบัติงานการสอนของครู

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

ปัญหา ชุมชนไม่ค่อยเข้าร่วมในการวางแผนจัดทำแผนสถานศึกษาและแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของทางสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ หากมีการกำหนดแผนพัฒนาหรือแผนกลยุทธ์ ควรประชาสัมพันธ์ให้แก่ชุมชน และอธิบายถึงความสำคัญของแผนพัฒนาและแผนกลยุทธ์ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างไร ทั้งนี้ควรกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้แก่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอนศูนย์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมวางแผนพัฒนางานวิชาการเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองม้วน ศรีเจริญ (2552) ได้วิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแต่ละด้านมากที่สุดดังนี้ ด้านปัญหา ได้แก่ โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมวางแผนพัฒนางานวิชาการเท่าที่ควร จึงทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อย

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา การบริหารจัดการการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วุฒิพงษ์ คงลิ้ม (2550) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังสรรหาครูอัตราจ้าง สอน รวมทั้งไม่ค่อยได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรสอนในโรงเรียน และการระดมทรัพยากรด้านบุคคลในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มหรรณพ ยะอนันต์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา โรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2 ในด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับน้อย

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายสารสนเทศ เช่น จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์

1.4.2 การประชาสัมพันธ์การศึกษาแจ้งความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจกรรมของสถานศึกษา

1.4.3 การทัศนศึกษา เช่น ร่วมกับครูในการพานักเรียนไปทัศนศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่

1.4.4 การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม เช่น ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียน เช่น ปรับปรุงภูมิทัศน์ และอาคารสถานที่

1.4.5 การใช้อาคารสถานที่ของสถานศึกษา

1.4.6 การดำเนินงานกิจกรรมของนักเรียน เช่น สนับสนุนกิจกรรมนักเรียนระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เช่น วัสดุ สื่อ ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธเนศ อุทโยธ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนผดุงวิทย (วัดศรีบุญเรือง) โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดลำปาง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน ในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล การบริหารงานทั่วไป เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัย ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ควรวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำกับติดตาม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และควรมีการผลิตและใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ ควรมีคณะกรรมการจากภายนอก ในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ตรวจสอบการเงิน และการบัญชีของสถานศึกษาจากภายนอก การตรวจสอบความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร และงบประมาณ และควรเปลี่ยนระบบเงินอุดหนุนรายหัวที่ใช้อยู่ปัจจุบันไปใช้ระบบอุดหนุนรูปแบบที่เป็นธรรมกับสถานศึกษาขนาดเล็ก

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการรวมการดำเนินการพัฒนาวินัยของบุคลากรทางการศึกษาจากภายนอก คณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากภายนอก มีการวางแผนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาระงาน และอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งมีคณะกรรมการประเมินความดีความชอบจากภายนอกประเมินกับคณะประเมินภายใน

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีการวางแผนและพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน สนับสนุนงานด้านการบริหาร อาคารสถานที่ และด้านอื่นๆ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา รวมทั้งควรมีคณะทำงานเพื่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและควรประสานงานเครือข่ายการจัดการศึกษาที่หลากหลาย และมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนทำสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้บูรณาการศึกษาระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (“บวร”)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่อาว จ.เชียงใหม่
2. ควรศึกษาความพึงพอใจในงานด้านบริการและการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาที่อยู่ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน ศูนย์ที่ 1 ต.ท่าตอน อ.แม่อาว จ.เชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำปรับปรุงจาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งกรุณาเอาใจใส่ให้กำลังใจ คำแนะนำปรึกษา ติดตามความก้าวหน้าของการศึกษาอย่างสม่ำเสมอจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ :คุรุสภา.

ทองม้วน ศรีเจริญ. (2552) .การศึกษาปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

ธนศ อุทธโยธา. (2549). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนผดุงวิทย์ (วัดศรีบุญเรือง) โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

มหรธณพ ยะอนันต์. (2548). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.ราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.

วุฒิพงษ์ ดงลิ้ม. (2550). แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 จังหวัดเชียงราย วิทยานิพนธ์ กศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

The Participation of the Community in Education of Rajprachanukroh 24 School, Phayao

นัทธวัฒน์ พลเมฆ^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²
Nuttawat Phonmek^{1*} and Santi Buranachats²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยาและเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ประชากรประกอบด้วย คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การประสานงาน การจัดหาทรัพยากร การประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแจกแจงความถี่

ผลการศึกษา ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและแนวทางการวางแผนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลภายนอก ปราชญ์ชาวบ้าน หรืออดีตชนชาวนบ้าน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น การมีส่วนร่วม ในด้านการประสานงาน ควรประสานงานผู้ที่มีภูมิความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งและองค์กรต่าง ๆ ที่สามารถนำมาบูรณาการในการจัดการศึกษา เพื่อเข้าถึงภูมิปัญญานั้นอย่างแท้จริงโรงเรียนควรจัดการเรียนการสอน ในงานอาชีพต่าง ๆ ที่เป็นจุดเด่นของชุมชน และควรจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ งานอาชีพต่าง ๆ อย่างมั่นคงและยั่งยืนควรมีปราชญ์ชาวบ้านและเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก ผู้ปกครองชุมชน เป็นผู้ร่วมประเมินผลการทำงานและการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ส่วนร่วม ชุมชน การจัดการศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

Abstract

The purpose of this study were to study the participation of the community in the education of Rajaprachanughoh 24 school, Phayao. for study the problems and possible involvement of the community in the education of Rajprachanukroh 24 school, Phayao. The sample consisted of 75 basic education school boards, the school administrator, the school deputy director of Rajaprachanughoh 24 school, Phayao. The tool used in this study was a set of questionnaire include resource allocation, evaluation and analyze data by using the computer program. The Statistics used in data analysis were percentage, mean , standard deviation and the frequency distribution. The results of the Study found that The overall was in good level. The problems and solutions that the relationship between the community participation Should be more relationship and corporation participate about the Education management for Career in Rajprachanukroh 24 school, Phayao.

Keywords: the participation community Education Management

บทนำ

ในสภาวะปัญหาสังคมในปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเกี่ยวข้องกับเยาวชนและประชาชน สาเหตุหลักของปัญหา มาจากการขาดคุณภาพทางการศึกษา ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ และการพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นจะต้องจัดให้มีการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพราะการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ในด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถใช้ทรัพยากรอันจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พีรศักดิ์ หม่อมกันทา (2553, หน้า 2) กล่าวว่า การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันโดยอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกระบวนการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของชุมชนและสังคมนั้น จะต้องให้ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 12, 14) ได้เน้นให้ทุกส่วนของสังคมคือ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการปฏิรูปรอบสอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2561 ที่ว่า คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มุ่งเน้นใน 3 ด้าน หลักคือ 1.ด้านคุณภาพ ได้แก่ คุณภาพครู คุณภาพแหล่งเรียนรู้ คุณภาพการศึกษา คุณภาพการบริหารจัดการ แบบกระจายอำนาจ และมีธรรมภิบาล 2. ด้านโอกาส ได้แก่ คนไทยทุกคนทุกกลุ่มทุกประเภท ได้เข้าถึงการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ 3.ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อีกทั้งคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มี 9 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ในนโยบายที่ 6 ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม และการกระจายตัว (การประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 8/2557)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและสังคม เพื่อให้มีคุณภาพ ชุมชนและสังคมจะต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษา และเข้ามาเกี่ยวข้อง ร่วมวางแผน บริหารจัดการ ประสานงาน ช่วยเหลือในเรื่องของทรัพยากร ตลอดจนติดตามวัดและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้บุตรหลานของคนในชุมชนและสังคมได้รับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่สังคมต้องการ

จากการศึกษาการประเมินตนเองและจากหน่วยงานต้นสังกัด ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ที่ยังเป็นอุปสรรค ส่งผลให้การพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และ เด็กนักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้เดินทางมาไกลหลากหลายสถานที่ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในชุมชนเสียเป็นส่วนน้อย ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา หรือไม่ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) ทั้งในเรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา โดยได้ศึกษา 4 ด้าน ด้วยกันคือ 1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการวางแผน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการประสานงาน 3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดหาทรัพยากร 4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้จะได้นำความคิดเห็นที่ได้จากการศึกษา นำไปประยุกต์ใช้และร่วมกันหาแนวทางส่งเสริมในการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น ชุมชน ให้อยู่คู่กับโรงเรียนในการสร้างคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีและเป็นคนดีในสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการ และครู ในการมีส่วนร่วมผลักดัน และประเมินให้โรงเรียนได้ตั้งศักยภาพของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงทำให้ผู้วิจัยศึกษา สภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ความคิดเห็นของ

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา
2. รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา
2. ครูผู้สอนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัด

-สภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา คือ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน จำนวน 13 คน ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน ครู ทั้งหมดจำนวน 62 คน รวมทั้งหมด 75 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา โดยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ขององค์กรและผู้ที่ได้ศึกษานิยามไว้สกัดออกมาจนได้หลักในการและประเด็นหัวข้อใหญ่ที่มีคนพูดถึงมากที่สุดและนำมาสกัดเป็นคำถามอีกครั้งหนึ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม ใช้สอบถามครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา จำนวน 75 คน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถานภาพตามตำแหน่ง โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ(Checklist)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ใช้คำถามที่เป็นมาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ โดยการให้คะแนนตามแบบ Arbitrary Weighting Method ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความต่าง ๆ ว่าตนเองประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในการจัดการศึกษา มากน้อยเพียงใด โดยกำหนดการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ เรนซิล ลิเคอร์ท (Rensis Likert) (1932, pp 1-55) ซึ่งได้กำหนดค่าระดับไว้ดังนี้

ส่วน 3 แบบสอบถาม ลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ให้ผู้ตอบคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความหมายขอบข่ายของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อมาสร้างแบบสอบถาม

2. ขั้นออกแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลประมวลความรู้ที่จะเป็นขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถาม และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง

3. ขั้นพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและเนื้อหาหลังจากนั้นผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามกลับไปแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.2 นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความครอบคลุมเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับเนื้อหา หรือค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

1) นายทอม ศรีทิพย์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

2) นายอำนาจ สุขแปง ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (หลายอิงราษฎร์บำรุง)

3) นางพูนสุข โมกศิริ รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาโดยใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และได้ค่า IOC เท่ากับ 0.98

4. ขั้นตอนทดลองใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับคณะกรรมการ ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๑ อำเภอแม่แจ่ม จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาใช้คำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach, 1970, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 หน้า 117) และได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. บันทึกรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรจำนวน 75 คนซึ่งเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเองภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 69 ฉบับ จาก 75 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมีขั้นตอนดังนี้ศึกษาครั้งนี้ ผู้ที่ศึกษา สามารถประมวลผลข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากแบบสอบถามทั้งหมด

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทุกฉบับ

2. ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) แล้วนำมาเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบการบรรยาย

3. ตอนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลตามเกณฑ์ การแปลผล 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 103) ดังนี้

4. ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และใช้วิธีสรุปผลความคิดเห็นด้วยการบรรยาย

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยาและเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา พบว่า ครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา มีจำนวนตอบแบบสอบถามมากที่สุดจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 91.22 รองลงมาคือ คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.30 อันดับ 3 ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือด้านการจัดหาทรัพยากร ($\bar{X}=4.15$) และด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.13$) ส่วนในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการประเมินผล ($\bar{X}=4.10$)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ด้านการวางแผน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์บริบทในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.23$) รองลงคือ มีส่วนรับทราบปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.17$) มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายของโรงเรียน ($\bar{X}=4.17$) ร่วมช่วยเหลือส่งเสริมในการดำเนินการตามแผนงาน ($\bar{X}=4.17$) และร่วมวางแผนและ

นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ($\bar{X}=4.17$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการนำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษา ($\bar{X}=3.94$)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ในด้านการประสานงาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการสนับสนุนกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X}=4.39$) รองลงมาคือ ชุมชนช่วยประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.32$) และโรงเรียนได้รับการสนับสนุนที่ดีจากชุมชน ($\bar{X}=4.22$) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ชุมชนมีการประสานงานที่ดีต่อโรงเรียนและชุมชนเสียสละเวลาให้กับโรงเรียนในการประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=4.13$)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ในด้านการจัดหาทรัพยากร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ($\bar{X}=4.29$) รองลงมาส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{X}=4.28$) และ ชุมชนเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X}=4.14$) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.97$)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ในด้านการประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.19$) รองลงมา ร่วมเป็นคณะกรรมการในการติดตามประเมินผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X}=4.16$) และนำผลการประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สมาชิกในชุมชนรับทราบ ($\bar{X}=4.14$) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการทำงานของโรงเรียน ($\bar{X}=4.04$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ด้านการวางแผน

ปัญหาในด้านการวางแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ชุมชนและผู้ปกครองยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนมากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือ ประชาชนชาวบ้าน คดีชนชาวบ้าน ยังไม่ได้มีการนำเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร ส่วนความถี่น้อยที่สุดคือ ครูผู้สอนและชุมชนยังไม่ได้มีความร่วมมือในการจัดทำแผนการเรียนการสอน

ส่วนแนวทางในการมีส่วนร่วม ข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ควรให้ชุมชนและองค์กรภายนอกได้มีส่วนร่วมมากกว่านี้ ควรให้ชุมชน ผู้ปกครอง ได้ร่วมประชุม กำหนดนโยบาย และร่วมกันวางแผน ควรจะมีการนำประชาชนชาวบ้าน คดีชนชาวบ้านและนักพัฒนาชุมชน ร่วมกันวางแผนในการจัดการศึกษา ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ ครูและชุมชนควรมีการวางแผนสร้างหลักสูตรในการเรียนการสอน

ด้านการประสานงาน

ปัญหาในด้านการประสานงานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ การประสานงานยังไม่กระจายตัว ผู้ชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนหรือผู้นำชุมชนเท่านั้น รองลงมา การประสานงานและประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง เท่าที่ควร และการประสานส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับ บนขององค์กรแต่ระดับล่างยังถือว่าน้อย ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ โรงเรียนยังไม่ได้รับการประสานงานที่รวดเร็วจากชุมชน

ส่วนแนวทางในด้านการมีส่วนร่วมในด้านการประสานงาน ข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ควรประสานงานผู้ที่มีความรู้ ภูมิปัญญา มาบูรณาการในการเรียนการสอน รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์เช่นงานกีฬาชุมชนต่างๆ และ ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการรับนักเรียนอย่างทั่วถึง ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ ชุมชนน่าจะมีการจัดระบบเพื่ออำนวยความสะดวก

ด้านการจัดหาทรัพยากร

ปัญหาในด้านการจัดหาทรัพยากรการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ปรากฏชาวบ้าน เข้ามาจัดการเรียนการสอนน้อย และยังไม่ครอบคลุม รองลงมา ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย เช่น การจัดการเรียนการสอนไร้ในส่วนผสม การสานต่างๆ และ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการเขียนหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมน้อย

ส่วนแนวทางในการมีส่วนร่วมในด้านการจัดหาทรัพยากรการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ควรเปิดโอกาสให้ปรากฏชาวบ้าน มาบูรณาการในการเรียนการสอนให้ครอบคลุม ควรส่งเสริมอาชีพ และจัดการศึกษา อย่างมั่นคงและยั่งยืน และ ควรมีความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนข้อที่มีความถี่น้อยที่สุดคือ ควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ด้านการประเมินผล

ปัญหาในด้านการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ชุมชนผู้ปกครอง/บุคลากรภายนอก มีส่วนร่วมในการประเมินน้อย รองลงมาคือ การประเมินส่วนใหญ่ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง

ส่วนแนวทางในการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาข้อที่มีความถี่มากที่สุดคือ ควรเปิดโอกาสให้ร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานด้วย ควรจะนำปรากฏมาร่วมในการประเมินการเรียนการสอนด้วยควรมีการประชาสัมพันธ์ในการประเมินงานของโรงเรียนให้ทั่วถึงด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ผู้ที่ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ในสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับคำกล่าวของ ธรรมสาร บัลลังก์ปัทมา (2551, หน้า 30) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนากระบวนการให้ความรู้ของเด็ก ชุมชนมีส่วนร่วมมาในการส่งเสริมพัฒนาเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้สืบสานในสิ่งที่สังคมนั้น ๆ อยากจะให้ เป็น ญัฐวุฒิ หลวงธิดา (2549, หน้า 13-14)

กล่าวว่า ชุมชนกับโรงเรียนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนคือ การพัฒนาบุคลากร ผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชนภารกิจนี้ทำให้โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนโดยตรง เช่นเดียวกับชุมชนเองก็มีหน้าที่โดยตรงต่อโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนรวมทั้งสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพแต่ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนจะเป็นไปในทิศทางใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนและชุมชนที่ปฏิบัติต่อกัน ดังนั้นในกระบวนการพัฒนาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ได้ดึงศักยภาพของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ พร้อมทั้งเอื้อช่วยเหลือในสิ่งที่โรงเรียนช่วยเหลือชุมชนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ด้านการวางแผน จากการศึกษาชุมชนได้มีส่วนร่วมมากในการวิเคราะห์ เพราะสภาพปัจจุบัน ชุมชนร่วมปรึกษากับฝ่ายบริหารของโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ประกอบกับชุมชนได้มองเห็นนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ดังที่ เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2545, หน้า 4) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกิจกรรม หรืองานในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีการที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางสำหรับดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อันอาจแยกเป็นองค์ประกอบได้ 3 ประการ คือ จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต จะต้องเป็นการกระทำและจะต้องเป็นการกระทำที่ติดต่อกันจนสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ กิ่งทอง นันทาลิตรี (2554, หน้า 47-48) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรพตพิทยบาล ตำบลปอ อำเภอดงเจริญ จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมในด้านการประสานงาน การมีส่วนร่วมในด้านการจัดทรัพยากร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากเครือข่าย ผู้นำชุมชน มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับนักเรียนในโรงเรียน จึงทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางโรงเรียนอย่างเต็มศักยภาพ จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เป็นข้อสรุปอย่างดีในกระบวนการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการวางแผน เพราะเป็นการกำหนดทิศทางของการศึกษาของคนในชุมชน

ด้านการประสานงาน จากการศึกษาชุมชนได้มีส่วนร่วมมากในการวิเคราะห์ เพราะหัวใจของการมีส่วนร่วม คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ชุมชนเกือบทุกโรงเรียน โรงเรียนเกือบทุกชุมชน มีระบบการประสานงานที่ดีอย่างเป็นระบบและง่ายในการเข้าถึงทั้งชุมชนและโรงเรียน อีกทั้งชุมชนเป็นแรงเสริมผลักดันองค์กรต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ได้ให้ความสำคัญกับชุมชน ผู้นำชุมชนและช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี มาตลอด โดยโรงเรียนจะเป็นผู้คอยประสานงานต่าง ๆ จากชุมชน ให้กับนักเรียน จากองค์กรสู่ชุมชน มีการประสานงานที่สะดวกรวดเร็ว กับชุมชนและผู้นำชุมชน ซึ่ง สมิต ลัษณูกร (2546, หน้า 11, 16-40) ให้ความหมายของ การประสานงาน คือ การจัดให้มีการทำงานที่สอดคล้องในจังหวะเวลาเดียวกันให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และได้กล่าวถึง ขอบข่ายซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ วัตถุประสงค์ ความสำคัญ หลักการ ปัจจัย สิ่งที่ต้องประสาน และวิธีการประสานงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดศักดิ์ จันเลวี (2549) อ่างใน วีรพงศ์ ไจกสว่าง (2555, หน้า 33) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเรื่องการสื่อสารมาก อาจสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ชุมชนอยู่ในฐานะ

ผู้ให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น ซึ่งรวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเกิด ประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา

ด้านการจัดหาทรัพยากร จากการศึกษาชุมชนได้มีส่วนร่วมมาก ชุมชนนับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มากไปด้วย วัฒนธรรมและประสบการณ์ถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น ความมั่งคั่งทางโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ ได้เห็นความสำคัญ โดยมีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการในหลักสูตร ศึกษาหาความรู้ตามแหล่งต่าง ๆ ในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร้องขอ และทางโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ จากองค์กรต่าง ๆ เป็นอย่างดี รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 108-109, 156-157) ได้ให้คำจำกัดความของทรัพยากรไว้ว่า ทรัพยากร คือ “ความรู้” ทุกเรื่อง ที่มีอยู่ในชุมชนรวมถึง “ภูมิปัญญา” ก็ถือเป็นทรัพยากรของชุมชน เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ ถ้าสามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ ก็ถือว่าเป็นทรัพยากร พัสตุด่างๆ บุคลากรและ เวลา ก็ถือว่าเป็นทรัพยากรโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศก็ถือเป็นทรัพยากร สุดท้ายจึงเป็นเรื่องของ “เงิน” หรืองบประมาณ สอดคล้องกับ ณรงค์ อภัยใจ (2549, หน้า 60) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน บ้านเมืองกีด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับการจัดสรรทรัพยากร พบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือด้านพัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนและวางแผนกำหนดแนวทางในการแสวงหาพัสดุ อุปกรณ์ ทุนทรัพย์เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ทรัพยากรนั้นในโลกนี้มีขีดจำกัด มิใช่แค่งบประมาณเอง แต่รวมทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งเมื่อได้รับแล้วจะต้องใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมสูงสุด เน้นคนหนุ่มมาก สร้างคุณค่า อนุรักษ์ หวงแหน เพื่อประโยชน์ของลูกหลายสืบไป

การประเมินผล จากการศึกษาชุมชนได้มีส่วนร่วมมาก เป็นกระบวนการสุดท้ายที่จะตอบถึงการบรรลุในกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น จากผลการศึกษา ชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลทั้งในเรื่องการจัดการศึกษาและบุคลากร ให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งจัดหา ป้องกันรักษา อุปกรณ์ทรัพย์สินของโรงเรียน และยังช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและผลการประเมินให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบ ส่งผลให้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ได้ผ่านการประเมินจากคณะกรรมการ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพ การศึกษารอบที่ 3 ซึ่งสมาคมผู้บริหารโรงเรียนในอเมริกัน (American Association of School Administrators : AASA) อังโน นาวิณ วรศักดิ์มหาศาล (2549, หน้า 3-4) กล่าวถึงการประเมินว่า การประเมิน (Evaluation) เกี่ยวข้องกับการประเมินแผนงาน การใช้ทรัพยากร การติดตามผล การปฏิบัติงานของโรงเรียน และถือว่ากระบวนการวัดความก้าวหน้าของบุคคลหรือหน่วยงานว่าการปฏิบัติที่ออกมา นั้น เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ และผลของการประเมินต้องรายงาน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมหาทางแก้ไขปรับปรุงพัฒนาองค์กรต่อไป กิ่งทอง นันทาลิตรี (2554, หน้า 28) ได้กล่าวว่ประโยชน์ของการประเมินผล สรุปไว้ดังนี้ ทำให้การพิจารณาความดีความชอบหรือการปูนบำเหน็จแก่ผู้ปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยความยุติธรรม มีเหตุผล ทำให้การพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การสับเปลี่ยนโยกย้าย การลดขั้น ลดตำแหน่งและการเลิกจ้างเป็นไปอย่างยุติธรรม ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นเครื่องมือตรวจสอบประสิทธิภาพในการบริหารองค์การอีกด้วย ประโยชน์ในการกำหนดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามความจำเป็นและความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่แต่ละประเภท แต่ละหน้าที่ ทำให้พนักงานทราบถึงผลการปฏิบัติของตนเองว่าบรรลุตามเกณฑ์

หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ในการทำงานหรือไม่ รวมทั้งรู้ว่าตนเองมีจุดเด่นอย่างไร และมีจุดอ่อนอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เป็นเครื่องจูงใจให้พนักงานในองค์กร ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง ความรู้ความสามารถ ไม่ต้องคอยกังวลที่จะประจบผู้บังคับบัญชาด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องและสามารถมั่นใจว่าตนเองจะได้รับความยุติธรรมส่งเสริมความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับพนักงาน ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เช่น การแนะนำ การวางแผนแนวอาชีพให้แก่พนักงาน และในกระบวนการประเมินผลนี้เอง สิ่งสำคัญคือ ตัวชี้วัดอย่างหนึ่งที่โรงเรียนปฏิบัติการ หรือกิจกรรมบรรลุตามเป้าประสงค์ ทั้งนี้โดยการวางรากฐานมาจากชุมชน ผู้การเป็นผู้ใหญ่ของชุมชนที่ดีโดยสืบสาน พัฒนา คงคุณค่า รวมทั้งถ่ายทอดสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้และการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

1. การวางแผน โรงเรียนควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดเสวนาใหญ่ ทิศทางของโรงเรียนและโรงเรียนที่ชุมชนต้องการ ทั้งในเรื่องของหลักสูตร บุคลากรในโรงเรียน รวมถึงความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน
2. การประสานงาน โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสารทั้งในเรื่องของโรงเรียนและข่าวสารที่เป็นเกร็ดความรู้ ประกอบกับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อความรู้ให้กับชุมชนในฐานะโรงเรียนคือองค์กรที่นำความรู้
3. การจัดสรรทรัพยากร การนำปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งให้เด็กได้มีส่วนร่วมเข้าไปพักอาศัยในครอบครัวต่าง ๆ เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา ถ่ายทอดเป็นมรดกทางความคิด จากรุ่นสู่รุ่น
4. การประเมินผล ควรมีการติดตาม และแก้ไข สร้างชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน และแจ้งผลการประเมินสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะได้ข้อมูลมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้จะได้นำข้อมูลมาพัฒนาให้การศึกษาระบบยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จและสมบูรณ์แบบได้ด้วยความกรุณาให้คำชี้แนะชี้แนะ ปรับปรุงจาก ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งกรุณา เอาใจใส่ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และติดตามความก้าวหน้าของการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดียิ่ง ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบของพระคุณ นายทอม ศรีทิพย์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ดร.อำนาจ สุขแปง ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (เหล่าอึ้งราษฎร์บำรุง) จังหวัดพะเยา และ นางพูนสุข โหมศิริ รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการชี้แนะ ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม ในครั้งนี้ จนทำให้การศึกษาสำเร็จไปด้วยดี

ขอกราบของพระคุณ คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา รองผู้อำนวยการ และคณะครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา และทุกคนในครอบครัว และเพื่อน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ตลอดจน พระคุณบรรพคณาจารย์ทุกท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- กิ่งทอง นันทาลิตรี. (2554). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรพตวิทยา ตำบลปอ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ**. การค้นคว้าค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยรัตนนคร, พิษณุโลก.
- ณรงค์ อภัยใจ (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่กุด อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ณัฐวุฒิ หลวงธิดา. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านโป่งแดง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ**. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ธรรสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). บทบาทและวิธีการของชุมชนและท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. *Thecity Journal*, 17(34), 30.
- นาวิณ วรศักดิ์มหาศาล. (2549). **การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, ศรีสะเกษ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิรศักดิ์ หม่อมกันทา. (2553). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมโพธิ์สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่**. การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.
- รุ่ง แก้วแดง (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช
- วีรพงศ์ ใจกว้าง (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลจุน จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สมิต สัจฉกร. (2546). **เทคนิคการประสาน**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2545). **การจัดทำแผนกลยุทธ์ศาสตร์ระดับสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
- Rensis Likert. (1932). "A Technique for the Measurement of Attitudes", *Archives of Psychology* 140:pp.1-55

การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

The Participation of sub-district municipality for the basic instructional management at Wiangkaen District Chiangrai Province

วีระศักดิ์ น้อยหอม^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²

Weerasak Noimor^{1*} and Pongsakron Hongkrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและศึกษาปัญหาข้อเสนอนแนะ การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย จำแนกตามหน่วยงานบริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สมาชิกสภาเทศบาลตำบล ปีการศึกษา 2557 จำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (RatingScale) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่ผลศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาปัญหา และข้อเสนอนแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ลำดับที่ 2 คือ การมีการมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไป ลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนปัญหาในภาพรวม พบว่า ขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียน โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณน้อยงบประมาณที่เทศบาลตำบลจัดสรรให้ล่าช้า องค์กรเชิญบุคลากรในโรงเรียนไปร่วมกิจกรรมบ่อยรบกวนเวลาสอนและปัญหาด้านการกำจัดขยะและแหล่งน้ำสะอาด ข้อเสนอนแนะควรมีผู้ประสานงานด้านวิชาการระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียนอย่างจริงจัง เทศบาลตำบลควรเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษาให้มากขึ้น จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและเทศบาลตำบลและให้ให้เทศบาลตำบลช่วยพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานในโรงเรียนให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม เทศบาลตำบล โรงเรียนในอำเภอเวียงแก่น เชียงราย

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Memory-me@hotmail.com

Abstract

The purpose of this study is to learn sub-district municipality's cooperation for basic education management, problem's suggestion of sub-district municipality's cooperation for basic education management of schools in Wiangkaen District, Chiangrai Province analyzed by school network administrations. The sample study consisted of 223 school's directors, teachers, and sub-district municipal councilors during the 2014 academic year. The instrument used in this study was a rating scale type questionnaire. The collected data were analyzed through the application of Percentage, Mean, Standard Deviation, and Frequency. Results of the study showed that : sub-district municipality's cooperation for basic education management of schools in Wiangkaen District, Chiangrai Province in conclusion was in high level and considered individual items shown : the first item was the highest average in cooperation for budget management, the second was cooperation for general management, the third were equal lowest average between cooperation for academic management and personnel management. The overall problem were lacking of coordination between sub-district municipalities and schools, limited budget supporting for schools, belated budget supporting for schools, too many times of invited teachers participated sub-district municipality's activities to have insufficiency time for teaching, the problem of waste disposal and insufficiency clean water sources. Suggestions were appointment academic coordinators between sub-district municipalities and schools pragmatically, increasing of budget supporting for schools, actuation supported relationship activities between sub-district municipalities and schools, and the recourse for better essential public utilities development from sub-district municipalities.

Keywords: The Participation , sub-district municipality's, Wiangkaen District, Chiangrai Province

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็วจะเห็นว่าการศึกษามีความหมาย 2 มิติ คือ มิติแรกเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และมิติที่สองเป็นการพัฒนาบุคคลผู้ศึกษาเองให้มีความคิด ความประพฤติ ทักษะ ค่านิยม และคุณธรรม ซึ่งทั้งสองมิติแห่งความหมายนี้แยกกันไม่ได้ ตรงกันข้ามจะต้องควบคู่กันไปเพราะเมื่อบุคคลหนึ่งมีความรู้ แต่มีความประพฤติ ทักษะ ค่านิยมและคุณธรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมจะนำไปสู่การใช้ความรู้ในทางที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและส่วนร่วมได้ (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความหมายของการศึกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520)

เทศบาลตำบลมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นมีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นต้องคำนึงการ

บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีบทบัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม หน้าที่ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร งานบุคคล และการบริหารทั่วไป องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม และให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการโดยมีตัวบทกฎหมายและระเบียบรับรอง และรูปแบบการแสดงออกโดยจิตสำนึกของความรับผิดชอบของชุมชนในลักษณะต่างๆ ตามเงื่อนไขของ แต่ละท้องถิ่นนั้นๆ แนวคิดที่เป็นอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ด้วยระบบการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีบทบาทหลักในการบริหารโรงเรียนจะเป็นแบบที่เพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้รับบริการการศึกษาที่มีความพอใจในการศึกษาที่จัดให้มากที่สุด

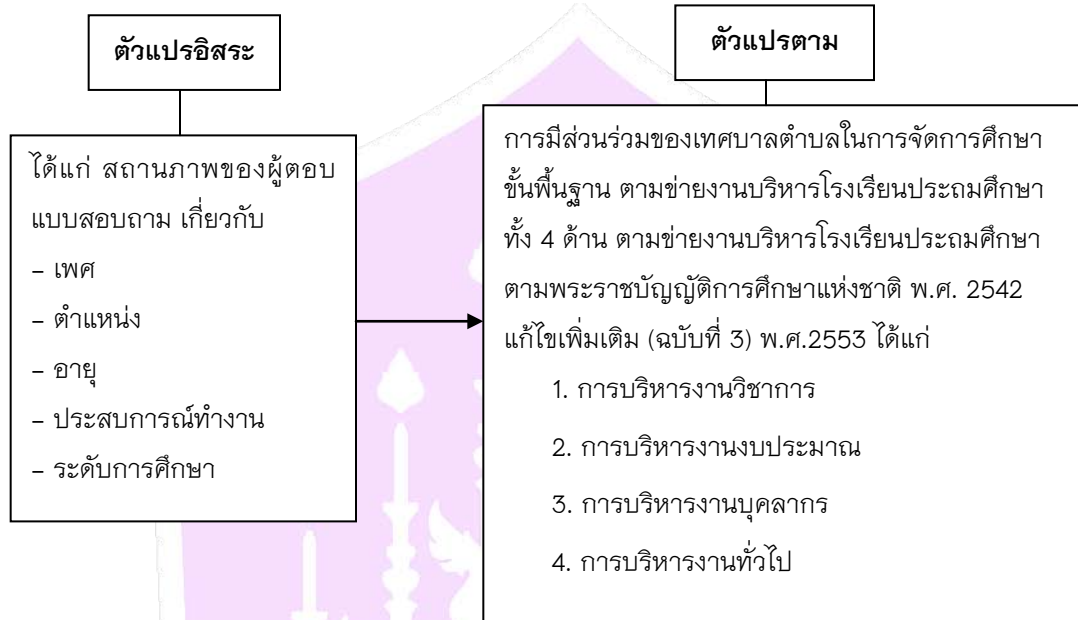
ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดตามมาตรา 39 แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ในการบริหารงานทั้ง 4 งาน คือ งานบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไปมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและเทศบาลตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 แห่ง ครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 20 แห่ง ปีการศึกษา 2557 และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล 4 แห่ง ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย รวมประชากรทั้งสิ้น 329 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และ ครู จำนวนทั้งสิ้น 155 คน และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จำนวน 48 คน ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 223 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (สุวิมล ติรภานันท์. 2548, หน้า179) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการโดยใช้วิธีการคำนวณอย่างง่ายตามโควตา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเวียงแก่น ครูโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เพื่อทราบการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check-List) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู อำเภอเวียงแก่นและสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ตามกรอบแนวคิดในการบริหารงานใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ
2. ด้านการบริหารงานบุคลากร
3. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน
4. ด้านการบริหารงานธุรการ

โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแนวคิดของ Likert ซึ่งกำหนดเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมมาก

ระดับ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถาม โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.4 นำวัตถุประสงค์ศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

2. หาความเชื่อมั่น (IOC)

2.1 นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item Objective) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1.1 นายเอกราช สือชา ผู้บริหารโรงเรียนขุนวาทพิทยา ต.ท่าข้าม อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย

2.1.2 นายมานิตย์ธัญญาแก้วรองผู้อำนวยการโรงเรียนขุนวาทพิทยา ต.ท่าข้าม อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย

2.1.3 นางรัตนชินะชายหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ โรงเรียนขุนวาทพิทยา ต.ท่าข้าม อ.เวียงแก่น

จ.เชียงราย

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นแล้วเสนอคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญตรวจ โดยใช้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของทุกข้อสูงกว่า 0.5 จากนั้นนำไปจัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ขอรับหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึง นายกเทศมนตรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังสมาชิกสภาเทศบาลตำบล อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดอำเภอเวียงแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 ครูโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล อำเภอเวียงแก่น จำนวน 223 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 223 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยเข้าชี้แจงการตอบแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารครูและสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ปี 2557 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 223 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มีรายละเอียด

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นการตอบเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการตอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นำมาหาค่าสถิติต่างๆ

2.1 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ระบุโดยรวมและรายด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าแจกแจงความถี่ (f) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยตำแหน่ง เพศอายุและ ประสบการณ์การทำงานแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ(CheckList) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู อำเภอเวียงแก่นและสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ตามกรอบแนวคิดในการบริหารงานใน 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (RatingScale) 5 ระดับ ของเรนชิสลิเคอร์ท โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (X) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency)

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายพบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ ($\bar{x} = 3.86$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ลำดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไป ($\bar{x} = 3.80$) ลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 3.78$)ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่า ขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียน โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณน้อยงบประมาณที่เทศบาลตำบลจัดสรรให้ล่าช้า องค์การเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนไปรวมกิจกรรมบ่อยรบกวนเวลาสอนและปัญหาด้านการกำจัดขยะและแหล่งน้ำสะอาด ข้อเสนอแนะควรมีผู้ประสานงานด้านวิชาการระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียนอย่างจริงจัง เทศบาลตำบลควรเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษาให้มากขึ้น จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและเทศบาลตำบลและให้ให้เทศบาลตำบลช่วยพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานในโรงเรียนให้ดีขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

จากการศึกษามีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ลำดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไป ลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่า ขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียน โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณน้อยงบประมาณที่เทศบาลตำบลจัดสรรให้ล่าช้า องค์กรเชิงบุคคลากรในโรงเรียนไปร่วมกิจกรรมบ่อยรบกวนเวลาสอนและปัญหาด้านการกำจัดขยะและแหล่งน้ำสะอาด ข้อเสนอแนะควรมีผู้ประสานงานด้านวิชาการระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียนอย่างจริงจัง เทศบาลตำบลควรเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษาให้มากขึ้น จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและเทศบาลตำบลและให้ให้เทศบาลตำบลช่วยพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานในโรงเรียนให้ดีขึ้น

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะคณะผู้บริหารเทศบาลและคณะสมาชิกเทศบาลส่วนใหญ่เข้าใจในเห็นความสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันคณะผู้บริหารเทศบาลและคณะสมาชิกเทศบาลส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาที่สูง ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติเทศบาลกำหนดไว้ที่สนับสนุนให้เทศบาลตำบลให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการทำงานที่ต้องการสนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตลอดจนคณะผู้บริหารเทศบาลและคณะสมาชิกเทศบาลเป็นคนในพื้นที่จึงทำให้ทราบบริบทของโรงเรียนเป็นอย่างดีสอดคล้องกับสมเจต วิสัยสูงเนิน (2551, หน้า 117-120) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชิตสุขเกษม (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา ที่ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2547 พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารงานการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่พบว่าแตกต่างจากงานวิจัยของเอกราช พรหมพิบูลย์ (2549, หน้า 91-95) ศึกษาสภาพการรับรู้และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ศึกษาจาก คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายการบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นการรับรู้และการมีส่วนร่วมของบุคลากรพบว่า คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและผู้อำนวยการโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาการรับรู้และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อภิปรายได้ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ ผลการการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายพบว่ามีอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา โดยทางเทศบาลตำบลได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหานักเรียน พร้อมทั้งยังจัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและครู ซึ่งสอดคล้องกับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

1.2 การมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ ผลการการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะทางเทศบาลตำบลได้มีการสนับสนุนงบประมาณในโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม และงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ เช่น งานกีฬา กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมวันเด็ก เป็นต้น ให้กับทางโรงเรียนทุกปีการศึกษา

1.3 การมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล ผลการการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะทางเทศบาลตำบลได้ให้การยอมรับความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาและสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรมีการประชาสัมพันธ์ให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นเสมอ ๆ

1.4 การมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไป ผลการการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานบริหารทั่วไปประกอบด้วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ การเทศบาลตำบลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษา เสนอแนะการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ภายในท้องถิ่น การดูแลบำรุงซ่อมแซมสถานศึกษา รวมไปถึงมีการบริการรถมาเก็บขยะภายในโรงเรียน

2. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น พบว่าประเด็นย่อยแต่ละด้านยังเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจ ซึ่งในด้านการมีส่วนร่วมบริหารงบประมาณมีปัญหาลงสุด รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการ บริหารงานทั่วไป และการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคลตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อภิปรายได้ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ ผลการการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่ายังมีปัญหาในด้านการประสานงานระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียน เป็นผลให้เทศบาลตำบลไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ขาดอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย อาจเป็นเพราะแต่ละฝ่ายยังขาดการสื่อสารกัน และด้วยลักษณะภูมิประเทศของอำเภอเวียงแก่นมีลักษณะเป็นภูเขา ทุรกันดานและโรงเรียนแต่ละแห่งอยู่ห่างไกลกัน ทำให้การติดต่อสื่อสารกันทำได้ยากลำบาก เทศบาลตำบลยังขาดข้อมูลข่าวสารในการแจ้งความเคลื่อนไหวของโรงเรียนและบางโรงเรียนยังขาดความชำนาญในการขอความร่วมมือจากทางเทศบาลตลอดจนทางเทศบาลตำบลยังไม่มียุบายในการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษาที่ชัดเจนในส่วนขอของแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ ได้มีข้อเสนอแนะว่า

เทศบาลตำบลควรวางแผนนโยบายในการจัดหาสื่ออุปกรณ์ สื่อ การเรียนการสอนที่ทันสมัยให้กับโรงเรียนอย่างชัดเจน ควรมีผู้ประสานงานด้านวิชาการระหว่างเทศบาลตำบลกับโรงเรียนอย่างจริงจังและควรสำรวจความต้องการของสถานศึกษาด้าน สื่อการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนและเทศบาลตำบลควรประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการเข้าร่วมประชุม ร่วมกิจกรรมทำให้ได้รับรู้ข่าวสารซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง

2.2 การมีส่วนร่วมการบริหารงานงบประมาณ ผลการการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่ายังมีปัญหาในด้านโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณน้อยงบประมาณที่เทศบาลตำบลจัดสรรให้ล่าช้า และไม่มีโครงการที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางเทศบาลตำบลได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายของเทศบาลตำบลส่งผลทำให้มีข้อจำกัดในการสนับสนุนงบประมาณให้กับทางโรงเรียน และยังไม่มีการกำหนดโครงการที่จะช่วยสนับสนุนโรงเรียนอย่างชัดเจน ส่วนที่จัดสรรได้ล่าช้านั้นทางผู้วิจัยเห็นว่า งานการเงินและงานพัสดุในการเบิกจ่ายแต่ละครั้งต้องมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบตามระเบียบ กฎหมายข้อบังคับ จึงต้องมีการตรวจสอบหลายขั้นตอนทำให้เกิดความล่าช้า ในส่วนของแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารงานงบประมาณนั้น ได้มีข้อเสนอแนะว่าทางเทศบาลควรเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษาให้มากขึ้น ทางผู้วิจัยเห็นว่าทางเทศบาลตำบลควรมีแหล่ง ระดมทุนเพิ่มเติมเพื่อมาช่วยพัฒนาด้านการศึกษาให้ดีขึ้น

2.3 การมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล ผลการการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาในด้านนี้มีน้อยที่สุด คือทางเทศบาลตำบลได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ และได้เชิญคณะกรรมการเข้าร่วมดำเนินงานทำให้ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะงานบางด้านทางบุคลากรในเทศบาลตำบลยังขาดความรู้ความชำนาญจึงขอความร่วมมือจากทางโรงเรียน ในส่วนของแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคลนั้น ทางผู้วิจัยเห็นว่าควรสร้างความเข้าใจในบทบาทของแต่ละฝ่ายมากขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

2.4 การมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไปบุคคล ผลการการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่ามีปัญหาในด้านกำจัดขยะ และแหล่งน้ำสะอาด อาจเป็นเพราะทางเทศบาลตำบลได้ให้บริการในการขนย้ายขยะภายในโรงเรียนยังไม่ทั่วถึงและล่าช้า ประกอบกับอำเภอเวียงแก่นมีที่ตั้งอยู่บนภูเขาทำให้ในฤดูแล้ง ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ในการอุปโภคบริโภค ในส่วนของแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไปนั้น ได้มีข้อเสนอแนะว่าเทศบาลตำบลช่วยพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานในโรงเรียนให้ดีขึ้น อาจช่วยโดยวิธีการช่วยดูแล ซ่อมแซม ระบบน้ำภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ แม้จะพบว่า การมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก และแต่ด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ก็ยังพบว่าประเด็นย่อยแต่ละด้านยังเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะระหว่างเทศบาลตำบลและโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลควรสรรหาวิทยากรภายนอกมาให้บริการทางวิชาการแก่โรงเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลควรจัดหารายได้หรือระดมทุนให้แก่โรงเรียน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้แก่นักเรียน
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลควรมีส่วนร่วมในการนิเทศกำกับ ติดตามและควบคุมบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและเต็มเวลา
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลควรประสานงานการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภออื่นๆ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.พงษ์กร หงษ์กราย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผอ.เอกราช ลือชา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนขุนววกพิทยา นายมานิตย์ ภูนาแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนขุนววกพิทยา และนางรัตนา ชินะชัย ครูชำนาญการพิเศษหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการโรงเรียน ขุนววกพิทยา ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไข ตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

พิชิต สุขเกษม (2548). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาอิสระศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมเจต วิลัยสูงเนิน. (2551) การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครราชสีมา

สุวิมล ตีรกานันท์. (2548). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกราช พรหมพิบูลย์. (2549) **สภาพการรับรู้และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลใน
โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่

Participation of Administrator's Assistant in the Catholic School of Chiangmai Diocese

สมาน อวดครอง^{1*} และน้ำฝน กันมา²

Saman Uadkrong^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครูโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ ทั้งหมด 7 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนพระหฤทัย เชียงใหม่ โรงเรียนศีลวี โรงเรียนนุชานาตอนุสรณ์ โรงเรียนอรุโณทัย ลำปาง โรงเรียนศิริมาตย์เทวี โรงเรียนเทพพิทักษ์วิทยา โรงเรียนสันติวิทยา เป็นจำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ผู้ช่วยผู้บริหาร

Abstract

The purpose of this independent study was to find the outcome of participation of vice-administrator in catholic school, Chainmail diocese. The samples were 330 teachers from 7 catholic schools which were Chiang Mai Secred Heart School; Silravee School, Nuchanat Anusorn School; Arunothai Lumpang School, Srimadthevi School, Theppitak Withaya School, and Santi Withaya School. Research tool was the 4 aspects questionnaire which composed of knowledge administration, financial administration, personnel administration, general administration. Statistics of this research were percentage, means and standard deviation.

The results of this research were that the participation of the vice - administrator in catholic school was in high level. Considered by each aspect, general administration was the highest followed by knowledge administration, financial administration and personnel administration.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : saman4812459@hotmail.com

Keywords: Involvement, Assistant administration

บทนำ

โลกยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทุกยุคทุกสมัยเปลี่ยนแปลงไป ในท่ามกลางสิ่งท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะถูกละเลยให้อยู่ข้างหลังเสื่อมโทรมหรือในที่สุดก็หมดความหมายไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาก็เช่นเดียวกัน เป็นไปตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ถ้าโลกก้าวหน้า แต่การศึกษาไม่ทันกับโลก การพัฒนา จะไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทำให้การยอมรับความสำคัญของการศึกษา น้อยลงไปด้วย เพราะไม่สนองความต้องการที่เปลี่ยนไป

การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจำเป็นที่สุดของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ท่ามกลางอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การค้า การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมไทย การศึกษาจึงจะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในทุกมิติ ตลอด ดังนั้น การศึกษาจึงจำเป็น และทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษา ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2542 มาตราที่ 42 วรรคแรก ได้กล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึง อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งความสำคัญของรัฐธรรมนูญนี้ เน้นไปที่คุณภาพ การจัดการศึกษา จึงทำให้เกิดมีกฎหมายหลักในด้านการศึกษาระดับแรกของประเทศไทย โดยกำหนดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูล พระราชบัญญัติการศึกษาในมาตรา 6 ก็ได้เน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งกายใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในมาตราที่ 8 ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษา ให้ดำเนินไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และในหมวด 4 ว่าด้วยเรื่อง แนวการจัดการศึกษา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการจัดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของ การเรียนการสอน ในมาตรา 22 ที่ได้เน้นว่า “ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด”ซึ่งการจัดการศึกษาที่ยึดตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะไม่ประสบความสำเร็จ และเกิดผลได้ ถ้าหากไม่มีการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ถือว่าเป็นหลักการสำคัญอันหนึ่ง ที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ เป็นการบริหารจัดการซึ่งถือว่าได้ดำเนินตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่ของการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจทางการศึกษา และลดการควบคุมโรงเรียนจากส่วนกลาง โดยให้ความสำคัญกับคณะกรรมการโรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนั้น ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในระดับโรงเรียนจึงไม่ใช่มีแต่ผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังมีตัวแทนจากผู้ช่วยผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครองร่วมด้วย

โรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ในปัจจุบัน ได้มีการบริหารโรงเรียนโดยมีบาทหลวงและนักบวช เป็นผู้ดูแล และตามที่ฝ่ายการศึกษาสังฆมณฑลเชียงใหม่ กำหนดคือ คุณธรรม จริยธรรม และวิชาการ ที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความคิด สติปัญญา และจิตใจในการบริหารโรงเรียนที่เป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน และได้รับความร่วมมือ

จากทุก ๆ ฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นต้น แต่เนื่องจากโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ มีโครงสร้างการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม (participation) และความร่วมมือ (cooperation) และไม่ได้เน้นการบริหารแบบสั่งการแบบทางเดียว (one way communication) เป็นแบบสองทาง (two way communication) ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร โดยมีความเข้าใจกันมากขึ้น ถึงแม้ในบางโรงเรียนผู้บริหารที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งใหม่ จะไม่มีประสบการณ์แต่ก็สามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากมาจากโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่มีการบริหารโรงเรียนที่เป็นระบบ โดยมีฝ่ายการศึกษาสังฆมณฑลเชียงใหม่ให้นโยบาย วางแผน ติดตามและประเมินผลโดยตลอด ทำให้ผู้บริหารมีแนวทางในการบริหารโรงเรียนที่ชัดเจน และเป็นระบบ จากการศึกษาถึงสภาพปัญหาของโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ในปัจจุบันมีดังนี้

1. ปัญหาด้านวาระในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ที่ทำให้การกำหนดแผนงานและโครงการไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นนโยบายของฝ่ายการศึกษา สังฆมณฑลเชียงใหม่ที่จะจัดให้การดำเนินการบริหารในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน ให้มีวาระในการบริหารอย่างน้อย 3 ปีและในช่วงเวลาการเปลี่ยนวาระจะเกิดช่องว่างที่ไม่มีผู้บริหารประจำทำให้งานของโรงเรียนดำเนินไปไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

2. ปัญหาในด้านการบริหารงานวิชาการ เนื่องมาจากการวาระในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้การบริหารวิชาการไม่ต่อเนื่องติดขัดและมีการเปลี่ยนนโยบายของผู้บริหาร หรือเกิดจากภาระงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ มีมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กจึงไม่สามารถเข้าไปกำกับดูแลในงานด้านวิชาการได้เท่าที่ควร ต่างจากโรงเรียนของรัฐบาลที่มีกฎระเบียบให้รองผู้อำนวยการปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการได้ แต่ในโรงเรียนเอกชน ไม่มีกฎระเบียบนี้กำหนดไว้ ทุกอย่างต้องผ่านผู้อำนวยการและโดยเฉพาะงานตรวจเอกสาร ซึ่งมีจำนวนมาก จึงต้องพิจารณาในเรื่องขนาดโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารจะเข้าไปมีส่วนร่วมในงานวิชาการได้มากน้อยแค่ไหน และแต่งตั้งมอบหมายให้ครูรับหน้าที่ผู้ช่วยผู้บริหารโดยเฉพาะงานด้านวิชาการและงานฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. ปัญหาในด้านการให้ความสำคัญ และความเข้าใจในหลักการบริหารโดยใช้การมีส่วนร่วมในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ซึ่งในภาพรวมของบริหารในโรงเรียนคาทอลิก มีหลักการบริหารที่ดี และมีคุณภาพและเป็นไปตามหลักการบริหารการบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่ในทางปฏิบัติ โรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ไม่ได้เจาะจงว่าโรงเรียนคาทอลิกมีหลักการบริหารอย่างไร หรือนำหลักการบริหารอะไรมาเป็นแนวทางการบริหาร ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้น เพราะต้องอาศัยการบริหารที่ดี นำไปสู่ผลผลิตตรงตามเป้าหมาย และเกณฑ์ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น ทำให้เกิดความพึงพอใจ และมั่นใจต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง และด้วยเหตุจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับทุก ๆ ฝ่ายเพื่อที่จะทำความเข้าใจในหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

จากคำกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่แม้จะมีการบริหารโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยการดูแลของฝ่ายการศึกษา สังฆมณฑลเชียงใหม่แต่ก็ยังพบปัญหาในเรื่องของวาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารที่มีการเปลี่ยนแปลง ปัญหาในด้านของผู้บริหารในการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการของผู้บริหาร ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมให้กับตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำ และผู้บริหารที่มีคุณภาพ และปัญหาในการนำหลักการแบบมีส่วนร่วมมาใช้โรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา

3. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่

4. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4 ด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ
- 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ
- 3) ด้านการบริหารงานบุคคล
- 4) ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป
- 5) ปัญหาการมีส่วนร่วม

วิธีวิทยาการวิจัย

กำหนดประชากรจากครูสังกัดฝ่าย ๆ ต่างในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลและอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีความชัดเจน ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับการจัดสรรตามโครงการต่าง ๆ ด้านการบริหารงานบุคคล มีการเสนอจัดอัตรากำลังบุคลากรตามสายงานและสาขาวิชาที่วิชาการต้องการให้ผู้อำนวยการพิจารณา ด้านการบริหารทั่วไป มีการศึกษาชุมชนที่ตั้งอยู่โดยละเอียด ในด้านโครงสร้างวัฒนธรรมประเพณี อาชีพสภาพเศรษฐกิจ ทรัพยากรสภาพปัญหา เลือกรูปแบบคนในชุมชน เพื่อเสนอแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื่องจากว่าในปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู และการบริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปมากโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่จะมีทั้งปริมาณและคุณภาพซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องให้บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนี้แล้วการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ช่วยผู้บริหาร (ครู) เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลข่าวสารจากหลายด้านเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจและวางแผนทางการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับคำกล่าวของประยูร ศรีประสาธน์ (2536, หน้า 252-243) ได้กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมการตัดสินใจ โดยเสนอแนวคิดไว้ว่าบทบาทและขอบเขตของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากร ผู้บริหารควรใช้วิจารณญาณพิจารณาว่าเรื่องที่จะดำเนินการตัดสินใจควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องกับบุคลากรผู้ใดมีความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจะทำให้เกิดผลดีและสามารถดำเนินการได้ถูกต้องตรงประเด็น

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ ได้ให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นลำดับต้นเพราะเป็นหัวใจหลักในการบริหารสถานศึกษามีการจัดวางระบบการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนให้ครูดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างหลักสูตรมีการนิเทศการสอนและประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในด้านการสอน การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนจัดให้มีการบริการทางด้านห้องสมุด และโสตทัศนูปกรณ์แหล่งความรู้แก่นักเรียนและครูอย่างทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับ วินัย ดิสง ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพและการศึกษาและพัฒนาผลงานทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพด้วยยุทธศาสตร์ครูช่วยครูมีส่วนร่วมในการบริหาร จากการประเมินความคิดเห็นของครู – อาจารย์ หลังดำเนินการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ ได้ให้ผู้ช่วยผู้บริหารที่ได้รับผิดชอบได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับการจัดสรรตามโครงการต่าง ๆ และผู้ช่วยผู้บริหารยังช่วยในการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ เนียมสวัสดิ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองพัทลุง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ครู) ในการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ช่วยผู้บริหารมีการเสนออัตราค่าจ้างบุคลากรตามสายงานและสาขาวิชาที่วิชาการต้องการให้ผู้บริหารพิจารณา สรรหา ทดสอบและคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามที่โรงเรียนต้องการควบคุม กำกับ ติดตาม มีการนิเทศบุคลากรติดตาม ดูแล เอาใจใส่ด้านการประพฤติปฏิบัติของบุคลากร ให้ถูกต้องตาม

คู่มือครูหากพบข้อบกพร่องให้เรียกครูมาตักเตือน แนะนำสั่งสอน หรือ คาดโทษ ลงโทษ ตามแต่กรณีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ เนียมสวัสดิ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ครู) โรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองพัทลุง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านการบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การ ให้บริการงานบริหารอื่น ๆ บรรลุตามผล ตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการของสถานศึกษา ศึกษาชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยละเอียด ในด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพสภาพเศรษฐกิจ ทรัพยากร สภาพปัญหา เจตคติ และความเชื่อถือต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนกับชุมชนวางแผนปฏิบัติงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพเลือกบุคคลในชุมชน เพื่อเสนอให้แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ส่งเสริมให้คณะกรรมการฯ ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้มากที่สุด โดยให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่ง สอดคล้องกับนเรศ ยุ่นประสงค์ (2540, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า งานกิจการนักเรียนและงานความสัมพันธ์ชุมชนใช้ลักษณะการตัดสินใจข้อที่ 5 อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารร่วมปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วร่วมกันตัดสินใจ ในการบริหารทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การ ให้บริการบริหารอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์การที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารมีความสำคัญเพราะจะทำให้งานประจำมีความต่อเนื่องถึงแม้หลักในการบริหารจะเปลี่ยนไปตามการนำตามวาระของผู้บริหารที่เข้าดำรงตำแหน่ง จากข้อมูลในการวิจัยที่สอบถามจากครูซึ่งเป็นผู้ร่วมงานโดยตรงกับผู้ช่วยผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จไปควบคู่กับการบริหารของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป คือผู้ช่วยผู้บริหารควรมีการสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการประสานงานวิชาการในโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่ให้มากขึ้น เช่นเปิดโอกาสให้ครูที่ทำงานวิชาการของโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเสนอความคิดเห็นร่วมกัน ช่วยแก้ปัญหา หากจุดแข็งจุดอ่อน เพื่อนำมาปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป คือผู้ช่วยผู้บริหาร มีการจัดอบรม สัมมนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมมีศักยภาพ และความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของตน เป็นการสร้างความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง ในการพัฒนาโรงเรียน และยังเป็นเจ้าขององค์การร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งยั่งยืนต่อไป

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป คือผู้ช่วยผู้บริหาร ควรมีมาตรฐานในการบริหารงานที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นต้น การมีระบบการจัดการเอกสารที่ดี มีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน สามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจได้ มีการรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ และติดตามผลได้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่คุณวิจัยได้มีข้อเสนอแนะทั่วไปที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้งานวิจัยเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการเปรียบเทียบการบริหารแบบ การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนพรവാาส หรือโรงเรียนของคณะนักบวชอื่น ๆ กับโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลเชียงใหม่
2. ควรมีการเปรียบเทียบ เรื่องภาวะผู้นำในโรงเรียนเอกชนทั่วไป กับโรงเรียนเอกชนคาทอลิก

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลเชียงใหม่ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือให้คำปรึกษาด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ตลอดจนผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามจนการวิจัยเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรานี นิลกรณ์. (2544) สถิติสำหรับการวิจัยทางการศึกษา(พิมพ์ครั้งที่ 1).นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฝ่ายการศึกษาสังฆมณฑลเชียงใหม่. (2556) คู่มือและบุคลากรทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: ศูนย์มิสซังสังฆมณฑลเชียงใหม่.
- พูนสุข โมกศิริ. (2554). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พะเยา.
- วินัย ดิสงส์. (2549). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผลงานทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- สภาการศึกษาคาทอลิก. (2545) 336ปีการศึกษาคาทอลิกไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : SUN PRINTTING.
- อาเดรียง โลเน. (2546) ประวัติมิสซังกรุงสยาม ค.ศ.1662-1811(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Parents' Participations of Kindergarten Students Development under the Local Center Schools in Phan District, Chiangrai Province

อรอนงค์ จันท์กำวิ^{1*} และสุชาติ ลีตระกูล²
Onanong Jankawee^{1*} and Suchart Leetagoon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประชากร คือ ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 334 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าและตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านร่างกายตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนแนวทางการพัฒนาที่มีความถี่สูงสุด พบว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ และมีการเผยแพร่ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนา การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพิ่มระดับการศึกษาของผู้ที่กำลัง

ศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้สูงขึ้น และเป็นการส่งเสริมความร่วมมือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและสูงขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study the participations and proposed guidelines to improve kindergarten students under the Local Center Schools in Phan Disrtict, Chigngrai Province. The people used in the research were 334, parents of kindergarten students. The collection data tools were questionnaire; consisted of check list, rating scale and open – ended. The statistics used for data analysis were frequency, percentile, mean and standard deviation.

The results of the research were presented as follows. The parents' participations for improvement kindergarten students was at high level. The items were ordered by the highest level as social participation development, psychology participation development and physical participation development. The intellectual participation development was at the lowest level. The guidelines to improve proposed that the school should be always presented by school public relations about the results of schools workings. This is the way to improve the qualifications of kindergarten students and support the parents' participations in the future.

Keywords: Parents' Participations of Kindergarten Students

บทนำ

เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะด้านสมองซึ่งเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ เป็นวัยที่สำคัญและเหมาะสมที่สุดในการปูพื้นฐาน เพื่อ ยกกระตือรือร้น การพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงวัยนี้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ย่อมนำไปสู่คุณภาพของผู้ใหญ่ที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศชาติในอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากบิดา มารดา คนรอบข้าง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุนิสัยและการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมอง สติปัญญา ความสามารถ เฉลียวฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และมีความสุข เด็กปฐมวัยจะมีชีวิตจรดและเติบโตได้ดีด้วยการพึ่งพาพ่อแม่ และผู้ใหญ่ที่ช่วยเลี้ยงดู ปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็กพร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยอย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แล้วเด็กจะเติบโตแข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไปให้เป็นคนเก่ง คนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โรงเรียนต้องสื่อความเข้าใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมไทยได้ทราบว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และตลอดเวลาการเรียนรู้จากบ้านและโรงเรียนจะสร้างพลังการเรียนรู้ทั้งทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ควบคู่กันไป โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนในการจัดและพัฒนาการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, คำนำ) การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ซึ่งหมายความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนอยู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงมีความหมายว่าครอบครัวเสมือนงานการศึกษา เพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรกของพ่อแม่คือครูคนแรกของลูก

ดังนั้นจะเห็นว่าผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในระดับนี้ และหากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาก ก็ย่อมทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยในด้านต่างๆ เพื่อนำผลจากการศึกษา ไปพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียนระดับปฐมวัยให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ กำหนดกลุ่มประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 รวมทั้งสิ้น 334 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย ในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยใช้แนวคิดของอดิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 7-9)ในการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์

ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถามในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถามจากแนวคิดของอดิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545, หน้า 7-9) ในการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 นายวีรัตน์ สาณมิตร

4.2 นายจำนงค์ ดุ้ยชัยตา

4.3 นายสมศาสตร์ เรือนแก้ว

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.87

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา จำนวน 35 ข้อ เกณฑ์ระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Lilert)

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 100)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการ/หัวหน้าสถานศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มประชากร

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา นำแบบสอบถามถึงผู้ปกครองถึงผู้อำนวยการ/หัวหน้าสถานศึกษา และขอความอนุเคราะห์จากครูประจำชั้นให้แจกแบบสอบถามถึงผู้ปกครอง โดยกำหนดวัน ส่งแบบสอบถามคืน

3. การเก็บแบบสอบถามคืนผู้วิจัยไปขอรับแบบสอบถามคืนที่ครูประจำชั้นแต่ละสถานศึกษาด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม ส่งไป 334 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 334 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย

ข้อมูลส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของประชากร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percent)

ข้อมูลส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ข้อมูลส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสอบถามที่ได้รับ

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านร่างกายตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านร่างกาย

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านร่างกาย ของผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านร่างกาย อยู่ในระดับ มาก ข้อที่อยู่ในระดับ น้อย ได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประกอบอาหารในโรงเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจรับอาหารกลางวันของโรงเรียน

1.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ ของผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ อยู่ในระดับ มาก ข้อที่อยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการผลิต

จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านสังคม ของผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคมอยู่ในระดับ มาก ข้อที่อยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการจัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินกิจกรรมโครงการของโรงเรียน

1.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสติปัญญา

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านสติปัญญา ของผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคมอยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อที่อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพาเด็กไปทัศนศึกษาออกสถานที่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองเช่นการวาดภาพ ระบายสี การปั้น การปะ ดัด ฯลฯ และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

2. แนวทางการพัฒนามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอกวน จังหวัดเชียงรายแนวทางการพัฒนา

1. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ และมีการเผยแพร่ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมชี้แจง ข่าวสาร และขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง อย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง
3. โรงเรียนควรจัดให้มีการปฐมนิเทศ ก่อนเปิดภาคเรียน
4. โรงเรียนควรจัดให้มีการกำหนด หรือตารางการปฏิบัติงานต่างๆของ โรงเรียนไว้ล่วงหน้า เช่นตารางการประชุมประจำเดือน ตารางการจัดทำโครงการ/กิจกรรม และตารางการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน
5. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเป็นคณะกรรมการ ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และรวมถึงการประเมินโครงการ/กิจกรรมงานวิชาการต่างๆ
6. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี
7. โรงเรียนควรสร้างกลุ่มเครือข่าย ภาคี จากหน่วยงานต่างๆ เช่น บ้าน วัด โรงเรียน สถานีนอนามัย โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ฯลฯ
8. โรงเรียนควรจัดทำโครงการ/กิจกรรม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
9. โรงเรียนควรจัดให้มีการระดมทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือชุมชน
10. โรงเรียนควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ในด้านต่างๆ มาเป็นวิทยากรพิเศษ ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน

11. โรงเรียนควรกระจายอำนาจ โดยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากระดับให้ข้อมูล ข่าวสาร รับฟังความคิดเห็น เข้ามา มีบทบาท สร้างความร่วมมือ จนถึงระดับเสริมอำนาจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าผู้ศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก และ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสติปัญญา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงวัยทำงาน ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่มีความรู้ ไม่มีความมั่นใจและขาดทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ กรองกาญจน์ เขียวชัยชिरากุล (2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในกลุ่มสมาคมสหศึกษาสัมพันธ์ คือ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านการเลี้ยงดู ด้านการเรียนของเด็กที่บ้าน ด้านความร่วมมือกับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ พบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาพอในการอบรมเลี้ยงดู ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและได้รับข่าวสารทางโรงเรียนน้อย ควรเพิ่มวิธีในการสื่อสารที่หลากหลายและส่งข่าวสารให้ผู้ปกครองรับทราบสม่ำเสมอจัดให้มีการพบปะพูดคุยระหว่างผู้ปกครองกับครูประจำชั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การอบรมเลี้ยงดูแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากบิดา มารดา คนรอบข้าง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุนิสัยและการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมอง สติปัญญา ความสามารถ เฉลียวฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และมีความสุข เด็กปฐมวัยจะมีชีวิตรอดและเติบโตได้ก็ด้วยการพึ่งพาพ่อแม่ และผู้ใหญ่ที่ช่วยเลี้ยงดูปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็กพร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยอย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แล้วเด็กจะเติบโตแข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไปให้เป็นคนเก่ง คนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังนั้น ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด จะต้องสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข เด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงใด อยู่ที่บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นสำคัญถึงแม้เด็กจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่บ้านก็ยังคงเป็นสิ่งแวดล้อมสำคัญที่มีอิทธิพลยิ่งต่อเด็ก จากการประชุมขอผู้เชี่ยวชาญที่มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ซึ่งองค์การยูเนสโกจัดขึ้น พบว่า ศูนย์กลางที่พัฒนาการเด็กทั้งทางร่างกาย สมองและสติปัญญานั้น ได้แก่ ครอบครัว ถ้าหากครอบครัวให้ความอบอุ่น และสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้อง อนาคตของเด็กก็แจ่มใส และมีผลต่อทัศนคติของเด็กด้วย

เมื่อพิจารณารายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้าน ได้แก่ 1.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประกอบอาหารในโรงเรียน 2.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการผลิต จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม 3.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการจัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 4.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมใน

การสนับสนุนเป็นคณะกรรมการ บริหารจัดการในการแข่งขันทักษะวิชาการ อาจเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีความรู้ น้อย ไม่มีความมั่นใจในการตัดสินใจ และมีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน สอดคล้อง กับงานวิจัยของ วาริ กติกา (2540) ที่ได้ศึกษา เกี่ยวกับการรับรู้และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการ จัดอนุบาลศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่สามารถมีส่วนร่วมในการจัด อนุบาลศึกษาทั้ง 6 ด้าน และสามารถมีส่วนร่วมระดับ มาก คือ ทุกครั้งในด้านการเลี้ยงดู การเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน ส่วนใน ด้านการติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน สามารถมี ส่วนร่วมในระดับปานกลาง คือการเข้าร่วมได้เป็นบางครั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันรอล เงินคำ (2543) ทำการ วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การประถมศึกษาอำเภอเมืองของ จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมผู้ปกครองในการจัด การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน การอบรมและพัฒนา นักเรียนร่วมกับทางโรงเรียน ในขณะที่ผู้ปกครองส่วนน้อยที่สามารถมีส่วนร่วมในฐานะเป็นวิทยากรพิเศษ ส่วนด้านการ จัดสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนตลอดจนการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการบริจาคเงิน สำหรับด้านการประสานสัมพันธ์ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้ วิธีการติดต่อสื่อสาร โดยการพบปะพูดคุยด้วยตนเอง ให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน สนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน และรับบริการจากทางโรงเรียน นอกจากนี้ในด้านการบริการ ผู้ปกครองเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมใน การดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน และการจัดบริการอาหารสำหรับเด็ก ในส่วนของปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องไป ประกอบอาชีพ ไม่มีความรู้ความสามารถ และฐานะยากจน สำหรับข้อเสนอแนะนั้น ทางโรงเรียนควรให้ครูประจำชั้น ได้ พบปะผู้ปกครองเพื่อสอบถามปัญหาเกี่ยวกับเด็กและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันเป็นประจำ จัดอบรมชี้แจงและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารโดยวิธีการต่างๆให้ผู้ปกครองทราบอย่างชัดเจนและเป็นระยะ และจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมี ส่วนร่วมมากขึ้น เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ นงรัตน์ ศรีพรหม (2544: 21-24) ทำการวิจัยเรื่อง โรงเรียนกับการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียน ควรเปิด โอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามา มี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีกิจกรรม หลากหลายที่โรงเรียนสามารถจัดให้ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศึกษาได้ เช่น จัดทำธรรมนูญ แผนพัฒนา โรงเรียน จัดหา ทุนการศึกษา การพัฒนาอาคาร สถานที่สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัย เช่น การจัดอาหารกลางวัน อาหารเสริม และ การกีฬา ข้อเสนอแนะคณะกรรมการและครู ควรประชาสัมพันธ์ใน ส่วนต่าง ๆ ให้ผู้ปกครอง ได้รับทราบและเกิดการมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง ภาครัฐ และเอกชนเพื่อพัฒนา ด้าน บริหารงานวิชาการ

2. แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีแนวทางการพัฒนาที่มีความถี่สูงสุด ดังนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรม

ประชาสัมพันธ์ และมีการเผยแพร่ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดทำเอกสาร แผ่นพับ วิทยุชุมชน หรือการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ ของโรงเรียน เป็นต้น ดังที่ คซา ชั้นโพลูลย์ (2545 : 12) กล่าวถึงแนวทางที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรม คือ การติดต่อสื่อสาร นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานจะประสบความสำเร็จ หรือไม่ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับการติดต่อสื่อสาร มีหลายวิธี เช่นการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นทางการและไม่เป็น ทางการ การติดต่ออย่างเป็นทางการนั้นต้องมีขั้นตอนการพัฒนา ต้องอาศัยบุคคลหลายๆฝ่าย ร่วมมือกันและที่สำคัญ ที่สุด คือ การมีส่วนร่วมระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้าน ได้แก่ 1.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประกอบอาหาร ในโรงเรียน 2.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการผลิต จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม 3.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเป็น เครือข่ายการเรียนรู้ โดยการจัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 4.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเป็น คณะกรรมการ บริหารจัดการในการแข่งขันทักษะวิชาการ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ให้มากขึ้น เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ความร่วมมือของผู้ปกครองเป็นการสนับสนุนให้ลูกเห็นว่าพ่อแม่และครูมีความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน การเรียนรู้ที่โรงเรียนและที่บ้านสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ นอกจากนี้การที่ผู้ปกครองไปร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่นการเป็นวิทยากร อาสาสมัคร การให้ข้อมูลของลูก การร่วมประเมินความก้าวหน้าพัฒนาการของลูก การสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียนทำให้เกิด การสื่อสารสองทาง ซึ่งการติดต่อสื่อสารนี้ไม่ควรเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น แต่ควรได้สื่อสารให้ครู ได้รับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่บ้าน พัฒนาการของเด็ก ความสนใจของเด็ก ความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับครู โรงเรียน กิจกรรม และการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ เช่น แหล่งเรียนรู้ สื่อที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ลีตระกูล ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จ สมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายวีรัตน์ สานุมิตร คีษานินเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 นายจำนงค์ ดุ้ยชัยตา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าหัด ป่าแหม ตำบลป่าหูก อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ นายสมศาสตร์ เรือนแก้ว ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

บ้านศาลา ตำบลป่าหูก อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลและขอขอบพระคุณผู้ปกครองนักเรียน ระดับปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

_____. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ :คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2547). **บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : กรมฯ

กรรองกาญจน์ เชิญชัยชรากุล (2550). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชนในกลุ่มสมาคมสหศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณะศึกษาศาสตร์,มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

กราฟพิศดารต์.ศรีนครินทร์วิโรฒ. มหาวิทยาลัย.ร่วมกับศูนย์ฝึกอบรมเม้าท์ คาร์-เมล.การอบรมการศึกษาก่อนวัยเรียน. เอกสารเนื่องในการฝึกอบรมโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ วิโรฒร่วมกับศูนย์ฝึกอบรมเม้าท์ คาร์เมล ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ บางเลน 14 เมษายน-8 พฤษภาคม 2523. เอกสารอัดสำเนา.

กิตติ กรทอง. (2552). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ** คณะศึกษาศาสตร์,มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

กิตติชัย การโสภณ. (2536). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน.วารสารการศึกษาปฐมวัย. ,5(4): 30-36.
_____. (2551). การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย.กรุงเทพมหานคร : เบริน – เบล บู้ค.
- โกวิทีย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์ โสภากการพิมพ์.
ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2525. “รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบท ภาคเหนือของ
ไทย. คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชญญา อภิบาลกุล. (2544). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ภายใต้โครงสร้างการ
กระจายอำนาจการบริหารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุสิตุบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงธร. (2532). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.ในการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนา ชนบท. ในเอกสารการสนชดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการ พัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน.
หน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชูเกียรติ ภัยลี . (2536).การศึกษาการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรม ระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและ
มวลชนสัมพันธ์ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ
โรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติมา อุดมศรี. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา
องค์การ
บริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัด
สมุทรปราการ สารนิพนธ์หลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ:ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- เทิดศักดิ์ จันเลวี. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเขตเทศบาล
ตำบลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ .การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- ธนสาร บัลลังศ์ปัทมา . (2551). บทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. The city journal ปีที่ 4 ฉบับที่ 85
วันที่ 1-15 มีนาคม 2551.
- นงรัตน์ ศรีพรหม. (2544). โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน.21 (ธันวาคม 2543-
มกราคม 2544) : 22 .
- นงเนตร ธรรมบวร. (2542).หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546).การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง กรุงเทพมหานคร : 598 print.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2547. การมีส่วนร่วม : หลักพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2 เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์.

นันทิยา น้อยจันทร์ . (2548). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย.นครปฐม : พิมพ์นิตินัย จำกัด.

นิตยา คชภักดี และคณะ การส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน กรุงเทพฯ : กราฟิควันเอเดเวอร์ไทซิ่ง,2555.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ . (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

บุญฉัตร เดือนกลาง . (2552). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

บุญเพ็ง กุละนาม. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองบัวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,สกลนคร.

ประสาธ อิศรปริดา. (2523). จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.

พระชนนธ์ จักรใจ. (2554).การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์. (2537).ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัย จากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก).ปริญญาานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร .

พิภพ ชงไชย. (2528). ชีวิตจริงที่หมู่บ้านเด็ก: ชุมชนและโรงเรียนทดลองในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเด็กบริษัทเคล็ดไทย.

พิสุทธิ วรธนฉัตรสิริ . (2546).การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำและผู้บริหารโรงเรียน ต่อการจัดระเบียบสังคมในชุมชนกลุ่มรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร.,กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เพ็ญศรี สมร่าง. (2545).การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏลำปาง.

ภัทรภรณ์ นันทวงศ์. (2545).การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนเทศบาลนครลำปาง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา,มหาลัษราชภัฏลำปาง,ลำปาง.
มณฑยา ประสงค์และดร.สุริยะ เจียมประชาชนรากร.(2552). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของโรงเรียนเทศบาลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น.** ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2528). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ :
- ยุพาพร รูปงาม. (2545).**การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูป ระบบราชการ.**ภาคินพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 ธันวาคม 2553
- รักตวรรษณ ศิริถาวร . (2548). **การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.**ราชบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง.
- โรงพิมพ์มหาภูมิราชวิทยาลัย.คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2523). สำนักงาน สำนักราชบัณฑิตยสถาน. **การจัดบริการ
ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน.** กรุงเทพฯ : เอารวัดการพิมพ์.
- วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์. (2540). ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการครอบครัวและชุมชน
พัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแขเขตปทุมวัน กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต
,สาขาบริหารและ นโยบายสวัสดิการสังคม, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์ .(2543).**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจชุมชน.**(เจมแอล เครตัน) ศูนย์สันติวิธีเพื่อ
พัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาดิน. (2531).**การพัฒนาชนบทไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.สืบค้นเมื่อ
วันที่ 9 ธันวาคม 2553
- วารสารวิชาการและวิจัย มทบ.พระนคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2553. ศึกษาธิการกระทรวง. (2542).**คู่มือหลักสูตร
ก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 อายุ 3-6 ปี.** กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวสู่การศึกษาเชิงปริมาณและเชิง คุณภาพ.**
สมุทรปราการ : ดี. เค. ปรีนติ้งเวลด์.
- สานิตย์ บุญชู. (2527). **การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 ธันวาคม 2553
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ.สำนักงานสถาบันราชภัฏและทบวงมหาวิทยาลัย (2546 หน้า
114).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไข
เพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 .** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค
- _____ (2547). **บทบาทการมีส่วนร่วมของในชุมชน.**กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544. คำนำ.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐาน อุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง. สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 ธันวาคม 2553

สิริมา ภิญโญนันต์พงษ์. (2538). **แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ: แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย)**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล. ถ่ายเอกสาร.

สุกัญญา สยามประโคน และ ดร. สุริยะ เจียมประชาชนรากร. (2552). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา**. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สุจิตตรา ประทุมแผ้ว และ ดร. สุริยะ เจียมประชาชนรากร. (2552). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านหนองขาว อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา**. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สุชาติ มีสมบัติ. (2551). **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสะพานยูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรเขต 2**.

สุรศักดิ์ แหล่งหล้า . (2546). **การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาร้านค้าสวัสดิการหมู่บ้าน: กรณีศึกษาหมู่บ้านหลักศิลา ตำบลหนองแวง กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ . (2537). **“หน่วยที่ 9 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา” ในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา .** สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช.

โสภ่า มัดลั้ง. (2551). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์สังกัดกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้า อิสระ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

อดิน รพีพัฒน์ . (2547). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย**. ศักดิ์โสภาการพิมพ์. สืบค้นเมื่อ วันที่ 7 ธันวาคม 2553

อภิชัย นุชเนื่อง. (2551). **รูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยานิพนธ์** กศม. มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

อรรถัย ก๊กผล. (2552). **คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพมหานคร : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง. สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 ธันวาคม 2553

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อรุณี หรดาล. (2548). แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัด

ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. หน่วยที่ 2 (หน้า 26-27, 51-64). นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

เอกสารการสอน ชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน่วย ที่ 8). นนทบุรี:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

The Participation of Associate Network in Education Development of non-formal Education Centre in Mealaow District, Chiangrai Province

สุรเกียรติ์ อัมพันธ์^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²
Surakiet Ampun^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ประชากร ได้แก่ บุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 10 คน และบุคลากรจากภาคีเครือข่ายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จำนวน 144 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน เครื่องมือได้แก่แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านที่มีปัญหาและข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนทรัพยากรและการจัดทำหลักสูตรกับโรงเรียนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและความจำเป็น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการยังไม่มากเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอ และการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : keepershow@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was to study the participating and problem and suggestion in participation of associate network in education development of non-formal and Informal education centre in Mealao District, Chiangrai Province. The populations were 10 personnel in non-formal and Informal education centre and 144 personnel of associate network in education development of non-formal and Informal education centre in Mealao District. The tools used in collecting data were five-rating scales questionnaires. The data were analyzed by using descriptive statistics, mean, percentage, frequency and standard deviation. It found out that:

1. The overall aspect of the participation and problem and suggestion in participation of associate network in education development of non-formal and Informal education centre in Mealao District, Chiangrai Province was at a high level.

2. The problem and suggestion the participation and problem and suggestion in participation of associate network in education development of non-formal and Informal education centre in Mealao District, Chiangrai Province were found that the highest problem and suggestion was a planning; the participation of associate network in resource supporting and doing the curriculum with school not enough for need and necessity, include the associate network rarely participate to support resource for development. The suggestion was the associate network should participate to support enough resource and participate in doing curriculum with school.

Keywords: Personnel Administration

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการพึ่งตนเองและความมั่นคงประเทศไทยจำเป็นต้องเริ่มเสริมสร้างสมรรถนะประชากรของประเทศให้มีคุณภาพ ให้สามารถดำรงชีพในสังคมและเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศให้สามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี พัฒนาการของประเทศที่พัฒนาแล้วได้ชี้ให้เห็นว่าระดับการศึกษาของประชากรมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรวัยแรงงาน ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.พัฒนา วิเชียรสุวรรณ, ม.ป.ป., หน้า 72 – 73) จึงได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดเน้นหลักของการพัฒนาเพียงอย่างเดียว มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป

ในการเสริมสร้างศักยภาพของคนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาให้มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (บริษัท สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร จำกัด, ม.ป.ป., หน้า 11) ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึดคนเป็น

ศูนย์กลางของการพัฒนา ในทุกมิติอย่างเป็นสัดส่วนและให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้ง ด้านตัวตน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในความรับผิดชอบ ของสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาอีกลักษณะหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตที่มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาประเทศและหากพิจารณาในแง่ของจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายก็สามารถกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาที่มี บทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพของประชากรและการพัฒนาของประเทศ โดยเหตุที่ประชากรกลุ่มเป้าหมายของ การศึกษานอกโรงเรียน คือ ประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ ซึ่งอยู่นอกระบบโรงเรียน ประชากรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็น ประชากรวัยแรงงาน (อายุระหว่าง 15 – 59 ปี) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในความรับรู้และความ เข้าใจที่ยอมรับ ร่วมกันของผู้ปฏิบัติงาน คือการศึกษาที่จัดในรูปแบบของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมี วัตถุประสงค์เพื่อเติมเต็มหรือชดเชยโอกาสทางการศึกษาในระบบ รวมทั้งการเชื่อมประสานและสานต่อโอกาสการเรียนรู้ ตลอดชีวิตให้กับประชาชน โดยจัดกิจกรรมการศึกษา 4 ประเภท คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งมีนโยบายแนวทางและ จุดเน้นในการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาการศึกษาของชาติ ปัญหาและความต้องการและความสนใจในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายทั้งระดับชุมชน กลุ่มบุคคลและปัจเจกบุคคล ในส่วนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว ได้จัดตั้งศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำตำบล (กศน.ตำบล) หรือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล (ศรช.) และ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) อยู่ทุกตำบลในเขตพื้นที่อำเภอแม่ลาว รวมทั้งสิ้น 5 ตำบล และได้จัดการศึกษาให้กับ นักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุกตำบลอย่างทั่วถึง โดยที่เข้าถึงความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงภายใต้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัวตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตของผู้เรียน และพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนโดยเน้น การจัดการเรียนรู้อิงให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายประชากรวัยแรงงาน การจัดการ การศึกษาตามหลักสูตรนี้ ได้มีการปรับให้เข้ากับความเหมาะสมของสภาพและความต้องการชุมชน กลุ่มเป้าหมายของแต่ละ ท้องถิ่น โดยเน้นการแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของผู้สอน ผู้เรียนและชุมชนนั้น ๆ ตลอดจน ส่งเสริมให้ มีการใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายและมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียน โดยมีครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียนอยู่ประจำศูนย์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้การศึกษแก่ชุมชน ตลอดจนประสานงานหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ในส่วนของการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้มากขึ้น หรือลดรายจ่ายอันเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การพัฒนาอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาแก่คนในชุมชนจึงต้อง เข้าใจสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน ลักษณะผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน ค่านิยม ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ตลอดจนสภาพปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่คนในชุมชนการทำให้ประชาชนในชุมชนเกิด การเรียนรู้ความตระหนักที่จะร่วมกันแก้ไข ปัญหาของชุมชน ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจเกิดความเอื้ออาทรต่อกันและความมั่นใจในการพึ่งตนเองอันจะส่งผลให้เกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืนต่อมาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว ได้ทำงานร่วมกับชุมชนและภาคี เครือข่าย ซึ่งในส่วนของ การสร้างภาคีเครือข่าย มุ่งการเสริมสร้างพลังภาคีเครือข่ายการศึกษา หวังใช้เป็นกลไกการ ประสานพลังขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา สู่ประชาชนได้ถึงเป้าหมายทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบและศักยภาพของภาคีเครือข่าย

การศึกษา ให้มีความรู้ และสมรรถนะในการส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือในการจัดการด้านการศึกษาให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้จะสามารถเสริมสร้างพลังภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และเกิดการผสมพลัง ขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาสู่ประชาชน โดยได้เน้นการให้แนวคิด และแนวทางการพัฒนาของภาคีเครือข่ายการศึกษาในการสร้างการศึกษา และการควบคุมการศึกษา รวมทั้ง การเข้าถึงหลักประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งจะเกิดแรงผลักดันให้เกิดนโยบายการประสานงาน ประสานความร่วมมือ ของภาคีเครือข่ายการศึกษาจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้มีการทำงานร่วมกันมากขึ้น มีความเข้มแข็ง บนพื้นฐาน การยอมรับ การเข้าใจในประโยชน์จากจุดแข็งที่แตกต่างกัน ซึ่งเครือข่ายการเรียนรู้จึงมีความสัมพันธ์ในการประสานแหล่งความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อรับและส่งหรือถ่ายทอดความรู้ประเภทต่างๆ ไปยังประชาชนได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยที่ภาคีเครือข่ายมีเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาการศึกษาของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถแสดงบทบาทในการจัดการศึกษา และพึ่งตนเองด้านการศึกษาต่อไป

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาวอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การมีส่วนร่วม

- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย
- แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- แนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
- แนวคิดการจัดการศึกษาของภาคีเครือข่าย

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย คือ

- 1) ด้านการวางแผน
- 2) ด้านการประสานงาน
- 3) ด้านความร่วมมือ
- 4) ด้านการทำงานร่วมกัน
- 5) ด้านการประเมินผล

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา ครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ ลาว ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จำนวน 1 คน ครู อาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 1 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 คน และบุคลากรจากภาคีเครือข่ายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จำนวน 144 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิด หลักการและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพื่อเป็นฐานในการสร้างเครื่องมือ
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวม
3. นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของ เนื้อหา (Content) โดยใช้เทคนิค IOC นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาลั่นกรองจาก อาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้
  - ให้คะแนน 1 เมื่อแน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาตรงตามการมีส่วนร่วม
  - ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาตรงตามการมีส่วนร่วม
  - ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาไม่ตรงตามการมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับหลักการโดยใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความต้องการ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้นั้นต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of consistency) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1 ซึ่งถือว่าทุกข้อผ่านเกณฑ์การคัดเลือก

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร จำนวน 30 คน ในหน่วยงานราชการ ของอำเภอแม่ลาวเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

8. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยสูตรของ ครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202 – 204) ที่เรียกว่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.9090

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการประสานงาน 3) ด้านความร่วมมือ 4) ด้านการทำงานร่วมกัน 5) ด้านการประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็น มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (Best&Kahn, 1993, pp 246–250) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงรายเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว ท้องถิ่นอำเภอแม่ลาว พัฒนาการอำเภอแม่ลาว สาธารณสุขอำเภอแม่ลาว นายกเทศมนตรีตำบล นายกองดีการบริหารส่วนตำบล และกำนันตำบล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลโดยตรง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือ การตอบแบบสอบถามได้รับแบบสอบถามคืน 154 ฉบับครบทุกฉบับ

3. นำแบบสอบถามที่ได้คืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ร้อยละและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย

2. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดย

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ μ แทนค่าเฉลี่ยประชากร

$\sum X$ แทนผลบวกของข้อมูลทั้งหมดในประชากร

N แทนจำนวนข้อมูลทั้งหมดของประชากร

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

เมื่อ σ แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร

$\sum X$ แทนผลบวกของข้อมูลทั้งหมดในประชากร

N แทนจำนวนประชากรทั้งหมด

มีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการ
พัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$) และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$) รองลงมา
ได้แก่ ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ด้านการวางแผน อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\mu = 3.29$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการ
พัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนา
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่า

1) ในด้านการวางแผน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมายของการวางแผน
กำหนดแนวทางในการทำงาน จัดทำแผนชุมชน และจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของชุมชนในการพัฒนา
การศึกษา และยังขาดการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวางแผน และจัดทำหลักสูตรระหว่างท้องถิ่นกับสถานศึกษา
ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว

2) ด้านการประสานงาน ภาคีเครือข่ายให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน รวมทั้งช่วยเหลือประสานงาน
ระหว่างหน่วยงานกับชุมชน และ ประสานงานการประชุมผู้นำชุมชน เป็นอย่างดี ส่วนกำหนดรูปแบบการประสานงาน ที่มี
ต่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

3) ด้านความร่วมมือ ภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์ต่อชุมชน เป็นอย่างดี และยังขาดการเข้า
ร่วมประชุมเพื่อรับทราบการรายงานผลการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
รวมถึงการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน และ จัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น
โทรทัศน์ วีซีดี คอมพิวเตอร์ จานดาวเทียม ต่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว

4) ด้านการทำงานร่วมกัน ภาคีเครือข่ายได้ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงต่อเวลา และให้
กำลังใจเพื่อร่วมงานเมื่อเกิดความท้อแท้ รวมถึงทำกิจกรรมคลายเครียดเมื่อเกิดความล้าในการทำงาน

5)ด้านการประเมินผล ภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือในการติดตามผลการวางแผน โดยรักษามาตรฐานการปฏิบัติงาน

6)ด้านร่วมมือกับผู้ประสานงานในการทำงาน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่า บุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว และภาคีเครือข่ายอำเภอแม่ลาว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการทำงานร่วมกัน มีสภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว และ ภาคีเครือข่ายอำเภอแม่ลาวเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาร่วมกันภายในชุมชน จึงต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาด้านต่างๆภายในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน ดังนั้น การจะพัฒนาการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายเพื่อให้การพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคง และมีการพัฒนาอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล (วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 กค-กย 2544) กล่าวว่า การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉย ๆ โดยไม่ได้ “รวมกัน” ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกัน ย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาก่อกันเป็นกำแพงโดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบ และก็ไม่ใช่เป็นแค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และไม่ใช้การรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายวงใส่อิฐให้โตขึ้นเพื่อจะได้บรรจุอิฐได้มากขึ้น แต่กองอิฐในวงก็ยังคงวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้ การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือ จุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (synergy) ในลักษณะที่มากกว่า $1+1 = 2$ แต่ต้องเป็น $1+1 > 2$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาวควรหาวิธีการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายในการวางแผนเพื่อร่วมกันทำงานกับภาคีเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรให้มีการสนับสนุน สื่อวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและให้การสนับสนุนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีคุณภาพดีขึ้น
2. ภาคีเครือข่ายควรเข้าร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นกับสถานศึกษาและควรให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และควรจัดให้มีผู้ประสานงานทำหน้าที่แทนผู้บริหารเพื่อการติดต่อสื่อสารงานด้านต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ควรติดตามผล เพื่อประเมินผลการทำงานร่วมกันทั้งกระบวนการและรายบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการแก้ไขปัญหาด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน และด้านความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่มีต่อการพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้ แนวทาง ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและหวังดีตลอดมา จนทำให้การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณ นายทีระ นามสุโพธิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว นางพรมาดา วงศ์หวั่น ศึกษาพิเศษที่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย และนายอนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) ชี้แนะแนวทาง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว และบุคลากรหน่วยงานภาคีเครือข่าย ทุกท่าน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจ จนทำให้การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้จัดทำขออ้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา-มารดา ผู้ให้กำเนิด ครู-อาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน และสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนทำให้ผู้จัดทำประสบความสำเร็จในการศึกษาด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : ชัดเชสมิเดีย
- กลุ่มแผนงานสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. (ม.ป.ป.). **การติดตามผลผู้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนระหว่างปีงบประมาณ 2544-2546**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จินตนา สุขจรรย์นัท. (2549). **การศึกษาและการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- ชาญชัย อาจินสมมาตร. (2543). **ทักษะการบริหารทีมงาน**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุญรณ์. (2547). **คัมภีร์สร้างสมรรถนะผู้นำโลกวิวัฒน์**. กรุงเทพฯ : วลี ศรีเอชนัน
- ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง (2551) **วิจัยเรื่องการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี**
- กฤษฎาภรณ์มัยทอง(2555) **ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางั่ว**
- दनัย เทียนพุดม. (2540). **กลยุทธ์การพัฒนาคนสำหรับนักฝึกอบรมมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : บুদ্ধแบงค์.
- ทัศน์า แสงวงศ์ศักดิ์. (2546). **“ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา**. บริหารการศึกษา มศว. 3, 7 (มกราคม-มิถุนายน 2546) 12-18
- เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (2545). **ทักษะชีวิต (Life Skills) : ทักษะชีวิตเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย ลั่นดิวงษ์ และชัยยศ ลัทธิวงษ์. (2535). **พฤติกรรมบุคคลในองค์การ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2544). **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**. ของแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นงลักษณ์ สุทธิวิวัฒน์พันธ์. (2546). **คิดและทำอย่างผู้นำ**. กรุงเทพฯ : สนุกอ่าน
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2545). **การจัดการสำนักงาน**. กรุงเทพมหานคร : มณฑลการพิมพ์.
- พิพัฒน์ วิเชียรสวรร. (ม.ป.ป.). **แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด.
- พิมพ์พร อินทจันทร์ และคณะ. (2550). **3 ทศวรรษ การพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือและก้าวต่อไปสู่การพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย**. ลำปาง : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ.
- พระมหาสุทนต์ อาภาโคโร. (2547). **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- บดินทร์ รัศมีเทศ. (2550). **การจัดการเทคโนโลยี**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- เมตต์เมตต์การ์จุจิต. (2547). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ**. กรุงเทพฯ : บুদ্ধพอยท์

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษานาดกลาง ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
The Education Management of the School Committee in Extend School, Vavee
Sub-district, Maesuy District, Chiangrai Province

บัณฑิต วูแพ^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²
Bundit Wuiphae^{1*} and Pongsakorn Hongkrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานาดกลาง ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 75 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผล จัดอันดับ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานาดกลางทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ

ปัญหาอุปสรรค พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณและการบริหารงานบุคคลน้อย และรับรู้การบริหารงานทั่วไปเพียงบางเรื่องเท่านั้น ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และควรแจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารงบประมาณ การแจ้งผลการรายงานการบริหารงานทั่วไป ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณ การตรวจสอบการบริหารงานบุคคล การประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม/โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purpose of this independent study was to examine participation, problems and suggestion towards the education management of the school committee in extend school, Vavee sub-district, Maesuy district, Chiangrai province. Data were collected from 75 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation.

The findings was as follows; The education management participation of the school committee in extend school in overall was at high level consisting of 4 aspects as follows : personal management, general administration, academic affair management and Budgeting management.

The problems of education management participation were the school committee in extend school lack of knowledge of academic affair management, budgeting management, personal management and general administration in their roles and duties. The suggestion were supporting and training in their roles and duties of the school committee, making them to participate and knowing information of education management, education development, budgeting management report, general administration report, personal management report, public relation, and more cooperation with community.

Keywords : Education Management Participation /Extend School

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นั้นได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจพลังงาน และภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งเชิงบวกและลบดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้ความสำคัญกับการ

พัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในส่วนการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลกขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับปลูกจิตสำนึกค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่มและเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญที่ก่อให้เกิดการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาเป็นอย่างมากได้ระบุไว้ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยการบริหารและจัดการศึกษาโดยเฉพาะในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงโดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎกระทรวง นอกจากนี้ในมาตรา 40 ยังกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) ที่กล่าวมานั้นถือว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงานของรัฐซึ่งก็คือ การเน้นบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนในฐานะองค์กรของรัฐเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) จึงจำเป็นต้องมีแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่เน้นให้เกิดการบริหารที่ดีภายในสถานศึกษาและเกิดประสิทธิภาพที่ดีในการบริหารสถานศึกษาและแนวทางที่ได้นั้นก็คือ การให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะทำหน้าที่ กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก และเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นนับเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาเป็นอย่างมากเพราะคณะกรรมการสถานศึกษามาจากตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

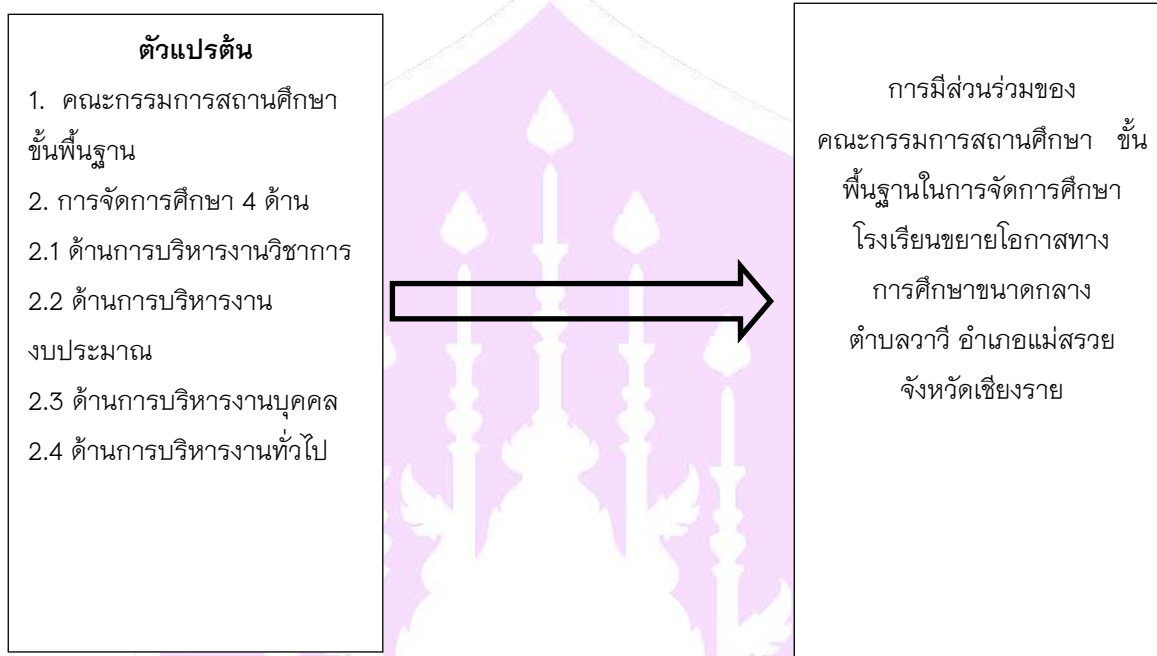
แม้แต่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลลาวา อำเภอมะสรวย ก็เช่นกันที่จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยจัดการศึกษาให้มีส่วนร่วมจากชุมชนผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแม้ว่าจะเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความต่างทางด้านภาษา เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และการดำรงชีวิต

ดังเช่นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลลาวา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย มีลักษณะที่ตั้งของโรงเรียนเป็นพื้นที่ภูเขาและมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากพื้นที่ราบ คือ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชนโดยรอบ อีกทั้งนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนั้นเป็นเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง ตำบลลาวา อำเภอมะสรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ในงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มากน้อยเพียงใด รวมไปถึงการทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในดำเนินงานและการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับผิดชอบได้อย่างเต็มศักยภาพและเกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลางตำบลลาวา อำเภอมะสรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงรายเขต 2 ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลางตำบลลาวี อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย มีวิธีดำเนินการศึกษาตามลำดับดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำรงตำแหน่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2557 ในโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว (เพ็ญศรีหัตถ์) โรงเรียนโป่งกลางน้ำประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านดอยช้าง โรงเรียนบ้านห้วยน้ำเย็น และโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ โรงเรียนละ 15 คนรวมจำนวน 75 คน

การพัฒนาและการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ และเว็บไซต์เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานในสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำมาออกแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมคำถาม วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผู้แทน และประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด

ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Likert (Likert's Rating Scale) (อ้างอิงจาก พิสนุ พงศ์ศรี. 2550: 242) คือ

ระดับ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน 5
ระดับ 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก	ให้น้ำหนักคะแนน 4
ระดับ 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนน 3
ระดับ 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย	ให้น้ำหนักคะแนน 2
ระดับ 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน 1

3. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบและปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม ได้แก่

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาหรือดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item Objective Congruence) พร้อมทั้งปรับปรุงข้อคำถามที่คัดเลือกได้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเกิน 0.50 ทุกข้อ แสดงว่าเป็นที่ยอมรับและสามารถนำไปใช้ได้

5. นำข้อคิดเห็นและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปดำเนินการแก้ไขข้อคำถามก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out)

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient - α) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของคำตอบจากแบบสอบถาม โดย ค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และมีค่า ≥ 0.50 แสดงว่า คำตอบของแบบสอบถามมีค่าความสัมพันธ์และมีความน่าเชื่อถือ จึงสามารถนำไปใช้ได้ (พิสนุ พงศ์ศรี. 2550 : 287) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .95

7. นำแบบสอบถาม ไปใช้กับกลุ่มประชากรจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าแบบอิสระ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผู้แทน และประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอความร่วมมือในการกรอกรายละเอียดในแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนตามวันเวลาที่กำหนด โดยได้แบบสอบถามคืนครบ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลทั้งหมดและลงรหัสแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
4. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาพิจารณาคัดเลือกความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ในการกรอกแบบสอบถามบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการบรรยาย
5. ผู้รายงานได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best.1981: p.182) มีรายละเอียด ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แสดงว่า มีส่วนร่วมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แสดงว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงว่า มีส่วนร่วมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่า มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) (พิสนุ พงศรี, 2550, หน้า 270-272) เพื่อการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผู้แทน และประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ และร้อยละ
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4-8 ปี

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีส่วนร่วมในระดับสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ มีส่วนร่วมในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ข้อที่มีส่วนร่วมสูงสุดที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุม กำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในระดับมาก และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีด้านวิชาการของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ด้านการบริหารงบประมาณ ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ข้อที่มีส่วนร่วมสูงสุดที่สุด คือ มีส่วนร่วมประชุมและจัดทำแผนใช้งบประมาณของสถานศึกษาในระดับมาก และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานด้านงบประมาณแก่สาธารณชน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ข้อที่มีส่วนร่วมสูงสุดที่สุด คือ มีส่วนร่วมส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ร่วมพิจารณาจัดหาวิทยากรภายนอกตามความต้องการของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในระดับมาก

ด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ข้อที่มีส่วนร่วมสูงสุดที่สุด คือ มีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น สหกรณ์ อาหารกลางวัน สุขภาพอนามัย กีฬา ศาสนา ประชาธิปไตย เป็นต้น และมีส่วนร่วมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมและร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในระดับมากที่สุด และข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ให้ความเห็นชอบแผนการยุบ เลิก หรือรวมสถานศึกษา มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีความรู้ด้านการจัดการวิชาการที่ดี และไม่ได้รับการอบรมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมน้อยและไม่รู้หลักการในการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ด้านการการบริหารงานบุคคล คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคลน้อย และด้านการบริหารงานทั่วไป คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับรู้การบริหารงานทั่วไปเพียงบางเรื่องเท่านั้น เช่น การระดมทรัพยากรทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดหาข้อมูลและความต้องการของชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนคณะครู ควรแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาทราบการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีสิทธิในการจัดทำแผนงบประมาณร่วมกับผู้บริหารและคณะครู และผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนคณะครู ควรแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาทราบและรับรู้ด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ด้านการการบริหารงานบุคคล คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีสิทธิในการตรวจสอบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา และด้านการการบริหารงานทั่วไป คือ สถานศึกษาควรแจ้งการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาให้ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ และมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล มีส่วนร่วมในระดับสูงที่สุด คือ มีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ มีส่วนร่วมในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรคณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และผู้เรียนได้ นอกจากนี้ความหลากหลายของบุคคลที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประชาสัมพันธ์ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ผู้ปกครอง ชุมชน เอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อมีส่วนร่วมผลักดันให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของขวัญชนะ กิจนุกร (2555) พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ และผลการศึกษาของปรีชา พลายพงษา (2556) พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หนองตากยา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีมีส่วนร่วมในระดับมาก

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุม กำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในระดับมาก ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้มีส่วนบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มี

ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และมีส่วนผลักดันให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจะต้องร่วมกับภาคเอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา ใช้ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมประชุม กำหนดนโยบาย จัดทำแผนการศึกษา ร่วมถึงจัดสถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นประสานกับวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของปรียา พลายนงษา (2556) พบว่าด้านวิชาการ มีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีโอกาสเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมวิชาการในสถานศึกษา และผลการศึกษาของอติภรณ์ ศรีนนทา (2555) พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอองาว จังหวัดลำปาง ด้านบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงบประมาณ ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ มีส่วนร่วมประชุมและจัดทำแผนใช้งบประมาณของสถานศึกษาในระดับมาก ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาและชุมชน คือ การระดมทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมประชุมและจัดทำแผนใช้งบประมาณของสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานงบประมาณมีความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ นอกจากนี้การจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของปรียา พลายนงษา (2556) พบว่า ด้านงบประมาณ มีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมกำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารงบประมาณอย่าง โปร่งใส และมีส่วนช่วยบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา และผลการศึกษาของประพนธ์ กระแสร์พันธ์ (2554) พบว่า การมีส่วนร่วมในกลุ่มงานบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมจัดหางบประมาณสนับสนุนสถานศึกษา โดยระดมจากประชาชน การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการควบคุมการก่อสร้างของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมติดตามและรายงานการใช้งบประมาณในสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ มีส่วนร่วมส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของปรียา พลายนงษา (2556) พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูบุคลากรทางการศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาประพนธ์ กระแสร์พันธ์ (2554) พบว่ากลุ่มงานบริหารบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า การมีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การร่วมให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ มีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น สหกรณ์ อาหารกลางวัน สุขภาพอนามัย กีฬา ศาสนา ประชาธิปไตย เป็นต้น และมีส่วนร่วมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมและร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในระดับมาก

ที่สุด บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ช่วยประสานงานและประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและผู้ปกครอง การส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจอันดีต่อกันทุกฝ่าย และภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาปริยา พลายนงษา (2556) พบว่าด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและท้องถิ่น และผลการศึกษาของ ประพนธ์ กระแสร์พันธ์ (2554) พบว่า การมีส่วนร่วมกลุ่มงานบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การมีส่วนร่วมระดมความร่วมมือในชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดหาทุนการศึกษาให้สถานศึกษา การมีส่วนร่วมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในสถานศึกษาและการให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษา

ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอมะ สรวาย จังหวัดเชียงราย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ด้านการบริหารวิชาการที่ดี และไม่เคยได้รับการอบรมด้านการบริหารวิชาการ มีส่วนร่วมน้อยและไม่เคยรู้หลักการในการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา มีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคลน้อย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับรู้งานบริหารทั่วไปเพียงบางเรื่อง เท่านั้น เช่น การระดมทรัพยากรทางการศึกษา อาจจะเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกร มีภาระงานมาก จึงขาดความเอาใจใส่ในบทบาทหน้าที่ และไม่มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ ทำให้พบปัญหาต่างๆ ขึ้น ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของอดิภรณ์ ศรีนันทา (2555) พบว่า สภาพปัญหาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ไม่มี ความรู้ในเรื่องงานด้านต่าง ๆ ควรให้ความรู้ในเรื่องงานด้านต่าง ๆ แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนการ ปฏิบัติหน้าที่ ขาดความเอาใจใส่ในงาน ไม่มีเวลาเพราะต้องหาเลี้ยงครอบครัว ควรให้ค่าตอบแทนคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ตลอดจนสร้างความตระหนัก และหาแนวร่วมในการ ทำงาน และผลการศึกษาของย่น แก้วบุญมา (2554) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ด้านวิชาการไม่ เพียงพอ และไม่คอยเข้าร่วมประชุม ติดตามงานของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอมะ สรวาย จังหวัดเชียงราย พบว่า ควรจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสถานศึกษาควรแจ้งให้ที่ประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาทราบการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณร่วมกับผู้บริหารและคณะครู และสถานศึกษาควรแจ้ง ให้ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบและรับรู้ด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา รวมทั้งการ พัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา และควรแจ้งผลการรายงานการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาให้ที่ประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ และควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของเตนมหาชัย นันธิษา (2557) พบว่า สถานศึกษา ควรนำผลการนิเทศของคณะกรรมการสถานศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงด้านการเรียนการสอน ควรมีการประชุมและผ่าน ความคิดเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาทุกครั้งที่การจัดครูเข้าชั้นเรียน และควรแจ้งผลการประเมินใช้หลักสูตร

ให้คณะกรรมการสถานศึกษา รับทราบ ผลการศึกษาของสุรัส ภู่วงษา (2556) ข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู คือ ควรจัดการอบรมสัมมนาให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความสามารถเรื่องเทคโนโลยีและรูปแบบการบริหารโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณควรขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ ควรประสานงาน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในการสนับสนุนทรัพยากรให้กับสถานศึกษา ควรจัดให้มีการประชุมพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และผลการศึกษาของขวัญชนะ กิจนุกร (2555) พบว่า ควรมีแผนงานในการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณที่สอดคล้องกับสภาพการบริหารงานโรงเรียนในปัจจุบันที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ควรมีแผนงานเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงความสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการวางแผนงบประมาณร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีแผนงานเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนด้านกำลังในการบริหารงานของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้พบข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีด้านวิชาการของสถานศึกษา และให้ครูรู้ด้านการบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ด้านการบริหารงบประมาณ ควรชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานด้านงบประมาณแก่สาธารณชน และควรสร้างการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
3. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรสร้างการมีส่วนร่วมจัดหาวิทยากรภายนอกตามความต้องการของสถานศึกษาโดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการประชุม เสนอแนะ รับรู้ และประชาสัมพันธ์ในงานดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ชุมชน
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป คือ ควรสร้างความเข้าใจอันดีและสร้างการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา โดยการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับรู้ข้อมูล เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น รับรู้ประชาสัมพันธ์ มีการกำกับติดตามการดำเนินงานในด้านต่างๆ ด้วยความโปร่งใส เพื่อเผยแพร่และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดกลาง ตำบลลาวี อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย” ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีโดยได้รับความกรุณา ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ จาก ดร.พงษ์กร หงษ์กราย อาจารย์ที่ปรึกษา และนายเกียรติชัย ชันระ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยน้ำเย็น นายคำนึ่ง ยาคองโก ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่อมฤวิทยา และนายสมศักดิ์ สีหัวสระ ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนทุ่งพร้าว ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งต้องกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้าน ทุ่งพร้าว (เพ็ญกั๊กค็อก) โรงเรียนโป่งกลางน้ำ โรงเรียนบ้านคอยช้าง โรงเรียนห้วยน้ำเย็น และโรงเรียนห้วยไคร้ ตำบลลาวี อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย ที่ให้การอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดาและสมาชิกในครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบให้แก่บิดา มารดา ผู้ให้ชีวิต ตลอดจนจดณาจารย์ผู้ให้การศึกษอบรมสั่งสอนให้มีความรู้อันทรงคุณค่าตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ก). **คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหาการเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป). **เอกสารคู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล**. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2558. จาก <http://kormor.obec.go.th/arti/arti002.pdf>.

ขวัญชนะ กิจนุกร. (2555). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายม เชียงราย.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : บั๊ค พอยท์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เด่นมหาชัย นันธิษา. (2557). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The participation management for principles of Good Governance in a small school
of basic education school committees under Chiangrai primary educational service
area office 2

ญาณิน แก้วกัน^{1*} และโสภา อำนวยรัตน์²
Yanin Kaewkun^{1*} and Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 265 คน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ปัญหาด้านวิชาการที่พบมากที่สุดคือ ครูในโรงเรียนมีไม่เพียงพอและนักเรียนมีจำนวนลดลง สำหรับข้อเสนอแนะคือ ควรเพิ่มจำนวนครูให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม การบริหารสถานศึกษา หลักธรรมาภิบาล

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study the participation management and the problem and suggestion to the participation management for principles of Good Governance in a small school of basic education committees under Chiangrai primary educational service area office 2. Samples group used in research is the Council of basic education 265 persons. The results showed that participation in the administrative budget management which is the highest average, academic management problems are the most common. There are not enough teachers and students has decreased. For feedback is should increase the number of teachers to the number of students in the school.

Key words: Participation, educational management, Principles of Good Governance

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 มาตรา 26 ได้กำหนดบทบาทอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่าให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการ กำกับดูแลบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด เสนอความคิดเห็นต่อการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามอบหมาย จากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 มาตรา 26 ได้ระบุบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนและต้องการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งได้ใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ โดยหลักนิติธรรมได้บริหารงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ด้านหลักคุณธรรมได้บริหารงานอย่างมีศีลธรรม สร้างความยุติธรรม ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ด้านหลักความโปร่งใสได้บริหารงานในโครงสร้างการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป โดยมีการควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบได้ ด้านหลักความมีส่วนร่วมได้บริหารงานอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา บุคคลในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน(คณะกรรมการข้าราชการครู, 2541)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาจะเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษา ที่ส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล และตอบสนองความต้องการของชุมชน ในท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ

บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 เป็นอย่างไร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันหรือไม่ มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะนำผลที่ได้ไปประกอบการวางแผนพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเพื่อความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการของชุมชนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 94 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 846 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา
2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายงาน การบริหารงานโรงเรียน 4 งานตามหลักธรรมาภิบาล มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามวิธีการ ของ Likert

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถามต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

3.2 หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน

3.1.1 นายอินสอน กัณนา

3.1.2 นายกิตติศักดิ์ อัครศิริธิกุล

3.1.3 นายประเสริฐ ทุนชิงชัย

3.3 แล้วนำแบบสอบถามตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาซึ่งคำนวณได้จากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น ดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนนสามระดับได้แก่ คะแนนระดับ 1 หมายถึงมีความสอดคล้อง 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ คะแนนระดับ -1 หมายถึงไม่สอดคล้อง สูตรที่ใช้คำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อเข้าแจกแบบสอบถามให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาช่วยอนุเคราะห์ ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

2. เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียน และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืน ภายใน 15 วัน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

3.1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

3.2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)

3.3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มาทำการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ปัญหาดังนี้ครูในโรงเรียน มีไม่เพียงพอ ความยากคนของคนในพื้นที่ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายมาทำงานไม่ตรงเวลาดำเนินงาน ขาดการประสานงานที่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ ดังนี้ หาทุนการศึกษาให้นักเรียน ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาดำเนินงาน ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เมื่อพิจารณาในรายด้านนำเสนอโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการบริหารงานงบประมาณเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริการงานบริหารทั่วไป ด้านการบริการงานวิชาการ และด้านการบริการงานบุคคล ตามลำดับ

1.1 ด้านการบริการงานวิชาการ พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับพบว่า รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน รองลงมาคือ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น ๆ ในการพัฒนาวิชาการ และ ร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมกับโรงเรียนในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ และการเรียนการสอนในโรงเรียน

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อหาความเหมาะสมในการเสนอของบประมาณ รองลงมาคือ ระดมทรัพยากร และแหล่งกองทุนจากชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน และร่วมจัดระบบ การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน ให้ผู้ปกครอง และชุมชนรับทราบทุกภาคเรียน ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อจัดสรรงบประมาณ

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีรายชื่อร่วมวางแผนอัตรากำลังคน และบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสม และเพียงพอต่อนักเรียน เป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ร่วมมือกับโรงเรียนในการสร้างขวัญ และกำลังใจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร และร่วมมือกับโรงเรียน ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษา ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สนับสนุนให้มีการรักษาวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน

1.4 ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมากเช่นกัน รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ร่วมมือ และสนับสนุนโรงเรียนให้มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รองลงมาคือ สนับสนุนให้ครู นำเทคโนโลยี และระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมจัดทำระบบการบริหารงานธุรการ ที่ทันสมัย โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็วประหยัด และคุ้มค่า ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ร่วมกำหนด มาตรการ วางแผนจัดระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษา

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

ปัญหา คือ ครูในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ และนักเรียนมีจำนวนลดลง และ ท้องถิ่นมีความต้องการหลายอย่าง ไม่สามารถตอบสนองได้ทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ คือ เพิ่มจำนวนครูให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน และจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ปัญหา คือ ความยากคนของคนในพื้นที่ และขาดงบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ คือ หาทุนการศึกษาให้นักเรียน และจัดหางบประมาณมาสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

ปัญหา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายมาทำงานไม่ตรงเวลา นัดหมาย ทำให้งานล่าช้า และคณะครูในโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขาดการจัดกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ คือ ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาดำเนินงาน และควรหากิจกรรมในหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อได้ร่วมกิจกรรมกันมากขึ้น

2.4 ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป

ปัญหา คือ ขาดการประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขาดการวางแผนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรมีการวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อเสริมทักษะในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่างานงบประมาณเป็นงานที่เกี่ยวกับการเงินทุกประเภทที่มีและใช้ในสถานศึกษา มีการรับ การจ่าย การเก็บรักษา และการบันทึกของเงินในบัญชีทะเบียนต่างๆ ตลอดจนการกำกับ ควบคุม ดูแล และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและการบัญชีของโรงเรียน ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับตามที่ทางราชการกำหนดไว้ ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมการจัดทำระบบการบริหารจัดการงบประมาณที่ดีและตรวจสอบได้ ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการงบประมาณ โรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัว โปร่งใสและ สามารถให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาตรวจสอบได้ โดยจัดทำบันทึกรายการงบประมาณให้เป็นปัจจุบัน และตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และอาจจะแจ้งข้อมูลหรือรายการงบประมาณให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชนทราบ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (2546, หน้า103) ที่กล่าวว่าให้สถานศึกษาเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการบริหารจัดการงบประมาณ พัสดุและสินทรัพย์ ให้เกิดความคล่องตัว ควบคู่กับความโปร่งใส และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลของงานและทรัพยากรที่ใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขุม อ่อนค้อม (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อเนก กันหา (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์

ประสานงานโรงเรียนบ้านนาหว้าตำบลนาหว้า อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์ประสานงานโรงเรียนบ้านนาหว้า ตำบลนาหว้า อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป ด้านการบริหารวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารบุคคล ตามลำดับ สอดคล้อง ปุณณฎาตา กาพย์คุ้ม (2555) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าผา-เทพพนม เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่าสถานศึกษาได้ใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ โดยหลักนิติธรรมได้บริหารงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ด้านหลักคุณธรรมได้บริหารงานอย่างมีศีลธรรม สร้างความยุติธรรม ปลอดภัยจากการหาผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ด้านหลักความโปร่งใส ได้บริหารงานในโครงสร้างการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป โดยมีการควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบได้ ด้านหลักความมีส่วนร่วมได้บริหารงานอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา บุคคลในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ด้านหลักความมีส่วนร่วมได้บริหารงานด้านหลักความรับผิดชอบได้บริหารงานบนพื้นฐานข้อมูล ที่ถูกต้อง ขอมรับผลดีและผลเสียจากการปฏิบัติงานอย่างรับผิดชอบ มีการนำผลการประเมิน ไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และด้านหลักความคุ้มค่าได้บริหารงานโดยการจัดสรรและการใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการใช้ทรัพยากรได้อย่างรู้คุณค่า โดยการส่งเสริม การสนับสนุนการรณรงค์การใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ปัญหา ดังนี้ 1) ครูในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ และนักเรียนมีจำนวนลดลง และ ห้องเรียนมีความต้องการหลายอย่าง ไม่สามารถตอบสนองได้ทั้งหมด 2) ความยากคนของคนที่ในพื้นที่ และขาดงบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายมาทำงานไม่ตรงเวลา นัดหมาย ทำให้งานล่าช้า และคณะครูในโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขาดการจัดกิจกรรมร่วมกัน 4) ขาดการประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขาดการวางแผนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) เพิ่มจำนวนครูให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน และจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น 2) หาทุนการศึกษาให้นักเรียน และจัดหางบประมาณมาสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 3) ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาดำเนินงาน และควรหากิจกรรมในหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อได้ร่วมกิจกรรมกันมากขึ้น 4) ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างคณะกรรมการ

สถานศึกษากับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรมีการวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อเสริมทักษะในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

ควรมีการเพิ่มจำนวนครูให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน จัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้การสนับสนุนในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ควรให้เอกสารคู่มือแก่คณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษา และทางโรงเรียนควรมีการจัดสถานศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ควรจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียน จัดหางบประมาณมาสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ควรให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าใจยิ่งขึ้น ให้ความรู้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และควรมีการพูดคุยกันและร่วมมือหาแหล่งงบประมาณร่วมกัน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

ควรมีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาดำเนินงาน ควรหากิจกรรมในหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อได้ร่วมกิจกรรมกันมากขึ้น ควรสรรหาบุคลากรที่มีความพร้อมที่จะเสียสละในการทำงาน ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำงาน มีความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถเข้าร่วมประชุมได้ทุกครั้ง และควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

4. ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป

ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อเสริมทักษะในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ควรมีการประเมินผล ติดตามผลการพัฒนาสถานศึกษา และควรส่งเสริม สนับสนุน การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้น่าอยู่ น่าเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคล

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานงานบุคคล และด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.โสภกา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำนับว่าเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการปรับปรุงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามจนได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ขอขอบใจเพื่อน พี่ น้องร่วมรุ่น มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย สนับสนุน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา บ่มเพาะจนผู้วิจัยสามารถนำเอาหลักการมาประยุกต์ใช้ และอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกคนของคณะวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีดีลก. (2542). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2550). **การขับเคลื่อนนโยบายของสพฐ. ปี 2550 – 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2546). **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. (2541). **บริหารศาสตร์**. ชุดฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- จำรัส เชื้อสาย. (2552). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย , เชียงราย.
- ชัยอนันต์ สมุทรวานิช. **ธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม**. (กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลาคมพิมพ์, 2543), (หน้า 12).
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะศึกษาศาสตร์.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. **Good Governance การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. หนังสือที่ระลึกประจำ ปี 2543 (เล่มที่ 17) , สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน ก.พ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. (2543). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธานินทร์ ศิลป์ จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ปิสนิเนสฮาร์
แอนด์ดี.
- ปुरुณฎาดา กาพย์ด้อม. (2555). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6. วิทยานิพนธ์ การ
บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิชาการ,กรม . (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 .กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้า
และพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตาม
หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพฯ : บริษัท
พีริเมียร์ โปร จำกัด.
- สุขุม อ่อนค่อม. (2550). ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อเนก กัณหหา. (2554). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์
ประสานงานโรงเรียนบ้านวาวีตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ.

การมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาลขุนตาล จังหวัดเชียงราย

Participation in School Administration of Basic Education Institution Committees in the Expand Educational Opportunities School in Khun Tan District, Chiang Rai Province

สาริกา ธรรมรักษา^{1*} และนันท์ทิมา นาคาพงศ์²

Sarika Thummaruksa¹ and Nanthima nakapong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ของการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามผลกรวิจัย พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณ ส่วนปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข พบว่า ด้านบริหารงานวิชาการ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานด้าน แนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ในโรงเรียน ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษา ด้านบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียน ยังไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนช่วยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเท่าที่ควร และบางครั้งชุมชนไม่ทราบเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรในโรงเรียนที่ชัดเจน แนวทางแก้ไข คือ โรงเรียนควรให้เกียรติแก่คนในชุมชนอย่างแท้จริง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sarika_thummaruksa@hotmail.com

แต่งตั้งคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และมีการจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ ด้านบริหารงานงบประมาณ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ทราบหน้าที่ที่ชัดเจนในการที่จะร่วมบริหารด้านงบประมาณของโรงเรียน แนวทางแก้ไข คือ โรงเรียนควรมีการประชุม เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรู้ถึงบทบาทหน้าที่ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ด้านบริหารงานทั่วไป คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมที่จะรับรู้เกี่ยวกับการทำงานของครูในโรงเรียน แนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะครูในโรงเรียน เพื่อจะได้รับรู้ปัญหา แล้วนำมาช่วยกันหาแนวทางที่จะพัฒนาการทำงาน

คำสำคัญ: คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purpose of this study aimed to investigate the current management, problems, and solutions for the basic educational committee's participatory educational administration held in the extension educational schools, Khun Tan District, Chiangrai Province. For data collection, a questionnaire related to academic, personnel, budgeting, and secretariat administrations, in terms of the academic year 2014, was conducted with 45 basic educational committee working for the Office of Chiangrai Primary Educational Services Area 4, Khun Tan District, Chiangrai Province. The data were statistically analyzed through using percentage, mean, and standard deviation. The findings of the study revealed that the basic educational committee's participatory educational administration held in extension education schools, Khun Tan District, Chiang Rai Province, with its mean of 3.21 and S.D. of 0.61, were all rated with a moderate level, followed by their secretariat administration their personnel administration their academic administration and their budgeting administration. Otherwise, the problems and solutions for the basic educational committee's participatory educational administration held in the extension educational schools, Khun Tan District, Chiang Rai Province were as follows:

Academic Administration The basic educational committee's no understandings of their academic administration in relations to the management of educational quality assurance, and its educational evaluation were mostly observed, meanwhile it was suggested that the provisions for the enhancement of the basic educational committee's participation in effectively managing not only their annual school action plans, but also their better understandings of educational evaluation, and their participation in evaluating educational administration be all required. **Personnel Administration** The basic educational committee's opportunities in effectively managing their personnel administration in academic collaborations with school administrators and teachers were not supported; moreover, some communities did not realize the numbers of school staff because of their staff's targeted school flows. In terms of the solutions for the basic educational committee's participatory personnel administration, it was suggested that the provisions for the enhancement of the

community residents' social acceptance, as well as their appointed villagers' participation in effectively managing their educational staff's self-development, and databases related to government teacher's and educational staff's personal information should be also provided. Budgeting Administration The basic educational committee's no job duties in managing their school's budgeting administration were mostly seen; otherwise, the basic educational committee's panel discussions on their participatory budgeting administration in relations to their self-fiscal assessment report and their effective financial administration were provided. Secretariat Administration The basic educational committee's perceptions on their teacher's secretariat administration were rarely observed, meanwhile the basic educational committee's opportunities in examining their teachers' job duties should be also offered for their better working improvements.

Keywords: The basic educational committee's

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ก็คือการศึกษา โดยการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2450 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความชำนาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 2/2553 ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4 ได้กำหนดระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4 ว่าด้วยโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พ.ศ. 2553 เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในการประสานงาน การบริหารการจัดการศึกษาทั้งด้าน วิชาการ งานบริหารบุคคลงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอขุนตาล เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 3 โรงเรียน มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกโรงเรียน ตามรายงานประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอขุนตาล ได้รับการเสนอแนะจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาว่า สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา เช่น รายงานประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้านต้าตลาด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2551 : 25) ได้รับข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดนัดหมายการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทางด้านวิชาการเพิ่มขึ้น รายงานประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านป่าแดงห้วยหลวง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

คุณภาพการศึกษา. 2552 : 57) ได้รับข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานเพื่อกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 3 - 5 ปี รายงานประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลบ้านพระเนตร (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2552 : 41) ได้รับข้อเสนอแนะให้โรงเรียนแสวงหาแนวทางให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการบริหารการศึกษาของโรงเรียน

จากข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้ง 3 โรงเรียน จะเห็นได้ว่าข้อเสนอแนะให้โรงเรียนบริหารและจัดการศึกษาโดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมจัดการศึกษาจากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับไหน และสอดคล้องกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 หรือไม่ ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลพัฒนา ส่งเสริมการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 45 คน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 15 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 45 คน ได้แก่

1. โรงเรียนชุมชนบ้านต้าตลาด	จำนวน 15 คน
2. โรงเรียนบ้านป่าแดงห้วยหลวง	จำนวน 15 คน
3. โรงเรียนอนุบาลบ้านพระเนตร	จำนวน 15 คน
รวม	จำนวน 45 คน

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purpersive selection) กำหนดเกณฑ์ คือ สถานศึกษาที่ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ตามรายงานประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง การมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย โดยมีเนื้อหาตามขอบข่ายงานของสถานศึกษา 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบริหารทั่วไป และยึดการบริหารแบบใช้หลักการกระบวนการวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง PDCA (Edward 1953 : 78) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไขปัญหา (Act)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้ปรับปรุงมาจากเครื่องมือของชูเดช เฟื่องฟู (2549 : 61-64) ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 ตามขอบข่ายงานของสถานศึกษา 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบริหารทั่วไป เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (Likert Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 ตามขอบข่ายงานของสถานศึกษา 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบริหารทั่วไป เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 75-77) เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย จำนวน 3 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดสงขลา จำนวน 3 โรงเรียน โดยผู้วิจัยเดินทางไปชี้แจง ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดสงขลา พร้อมกับหนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูล โดยผู้ศึกษาไปชี้แจงการตอบแบบสอบถามและขอรับด้วยตนเอง ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 สัปดาห์

3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนทางสถิติต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน มาวิเคราะห์และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำข้อมูลตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. นำแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2557 ตามขอบข่ายงานของสถานศึกษา 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบริหารทั่วไป เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มาตรวจนับคะแนนแต่ละข้อ แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดค่าคะแนนและการแปลความหมายตามแนวทางของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 75-77)

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข รวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด แล้ววิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลและอภิปรายผล

พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 4 มีสภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลางการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปมาแล้วข้างต้น มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบ้านดง จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการ และการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งสภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน พบว่า

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในขั้นตอนตามหลักการกระบวนการวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง PDCA ดังนี้ ส่งเสริมให้มีการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน รองลงมา คือวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการวางแผนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น อาจเนื่องมาจากหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย เน้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ยังมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงจัดทำโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งตรงกับที่สัมฤทธิ์กาเพ็ง (2545 : 9) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงาน จะเกิดความรู้สึกเกี่ยวข้อง ผูกพันกับงานหรือองค์กร หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะเป็นผลให้เกิดข้อมูลหรือสิ่งที่ตกลงร่วมกัน นอกจากนี้บุญฤทธิ์ พูลสวัสดิ์ (2544 : 40 - 43) กล่าวว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการพัฒนาการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนด หลักสูตรท้องถิ่นตามภารกิจของสถานศึกษา และ ปณิตา ปันดอน (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี ติดตามผลการดำเนินงานในลักษณะการรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานประจำปี และให้คำแนะนำในการจัดการเรียนรู้สาระภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรณีที่ทำผิดวินัยรองลงมา คือ การปฐมนิเทศแก่ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในโรงเรียน และการส่งเสริมการฝึกอบรม และพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรในโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนอาจถือว่าเป็นเรื่องของการบริหารจัดการภายใน สอดคล้องกับ จำเริญ งามสงวน (2551) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาสถานศึกษาในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีความคิดว่าเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและไม่เข้าใจระเบียบต่าง ๆ ของการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานงบประมาณ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การวางแผนในการช่วยระดมทรัพยากรมาพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน รองลงมา คือ การให้ข้อเสนอแนะการจัดทำรายงานการเงินของโรงเรียน และการให้ข้อเสนอแนะพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารงานการเงินของโรงเรียน อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าร่วมประชุมวางแผนจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ทำให้ทราบถึงงบประมาณที่โรงเรียนได้รับ จึงสามารถที่จะวางแผนการจัดสรรงบประมาณและกรอบการใช้จ่ายล่วงหน้าของโรงเรียนได้ ซึ่งคล้ายกับงานการศึกษาของ ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ วาทศิลป์ (2550 : 61-63) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในด้านการวางแผนปฏิบัติงาน สร้างวิสัยทัศน์ สนับสนุนเงินทุนการศึกษา ทุนโครงการอาหารกลางวัน ติดตามประสานงานขอความร่วมมือจากวิทยากรภายนอก เพื่อช่วยเหลือการขาดแคลนบุคลากรแก่ทางโรงเรียน ส่วนการวางแผนทางด้านงบประมาณการเงินมีน้อย

เพราะขาดความรู้ความเข้าใจ เอกราช ฉัตรใจคำ (2542 : 58 – 75) พบว่า กรรมการส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมประชุมปรึกษาหารือในการวางแผนจัดทำแผนงบประมาณและแสวงหาเงินทุนเพื่อมอบให้แก่ทางโรงเรียน ขณะที่คณิต ไซยลังการ (2546 : 52 – 60) ได้ทำการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมประชุมปรึกษาหารือ เกี่ยวกับปัญหาความต้องการของโรงเรียน และในปีเดียวกัน คณิตฐา กลัดเนียม (2546 : 46 – 48) พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมวางแผนงบประมาณของสถานศึกษาและยังมีส่วนร่วมช่วยเหลือระดมทุนหรือปัจจัย เพื่อจัดการศึกษาของโรงเรียน

ด้านงานบริหารทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การประสานงานและประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และผู้ปกครอง รองลงมา คือ การกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ และความต้องการของชุมชน และการร่วมเป็นกรรมการบริหารโรงเรียนในการปฏิบัติงานฝ่ายต่าง ๆ อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียน เป็นตัวแทนของชุมชนหรือองค์กรอื่น สามารถมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงจะสามารถที่จะเสนอปัญหาของโรงเรียนและแนวทางแก้ไขร่วมกันได้ ดังที่ จำเนียร งามสงวน (2551) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาสถานศึกษาในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านบริหารงานทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจเรื่องนโยบายและการวางแผนต่าง ๆ ของสถานศึกษา

2. ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

ด้านการบริหารงานวิชาการ

ปัญหา อุปสรรค ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานด้านวิชาการ ไม่ทราบขั้นตอนการปฏิบัติงาน

แนวทางแก้ไข คือผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียน ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษา ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจัดการศึกษาทุกระยะตามความเหมาะสม นอกจากนี้ทรงพล ทรงจำ (2541 : 39 – 40) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการทุกด้านน้อย เพราะไม่มีความเข้าใจและบุคลากรในโรงเรียนยังติดกับความคิดเก่าว่า งานวิชาการเป็นเรื่องของโรงเรียนเท่านั้นจึงไม่เชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการ

ด้านการบริหารงานบุคคล

ปัญหา อุปสรรค ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียน ยังไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนช่วยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเท่าที่ควร และบางครั้งชุมชนไม่ทราบเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรในโรงเรียนที่ชัดเจน อาจเนื่องมาจากบุคลากรในโรงเรียนมีการย้ายบ่อย

แนวทางแก้ไข คือผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียน ควรให้เกียรติแก่คนในชุมชนอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษา ควรประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และแต่งตั้งคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และทางโรงเรียนควรจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ ซึ่งอาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีความเชื่อว่างานบุคคลเป็นงานที่ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารในการปฏิบัติหน้าที่ และออกคำสั่งงานโดยตรง คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จึงมีส่วนร่วมน้อยในการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นการมองเชิงลบที่คิดว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตรงกับทฤษฎี X ของ McGregor (ปราชญา กล้าผจญ (2544 : 50 ; อ้างอิงจาก McGregor. The Human Side of Enterprise. 1960 : 124) นอกจากนี้งานของจิตติมา วงศ์อาษา (2547 : 69 – 80) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีส่วนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนและการให้ ข้อมูลหรือคำแนะนำในการบริหารงานบุคคล มีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินการสรรหาบุคลากร จัดทำแผนอัตรากำลัง พิจารณาความดีความชอบและประเมินประสิทธิผลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจเนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต้องการสรรหาบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อให้มีคุณสมบัติตามที่โรงเรียนต้องการ ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของปรีชา ไชโย (2541 : 88 – 90) พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในการมีส่วนร่วมเสนอคณะกรรมการกำหนดคุณสมบัติและร่วมพิจารณาบุคคลที่เข้าร่วมทำงานในโรงเรียน และร่วมให้ความเห็นชอบแผนงานด้านบุคคล รวมทั้งขั้นตอนวิธีนิเทศกำกับ ดูแลบุคลากร

ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ปัญหา อุปสรรค ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานยังไม่ทราบหน้าที่ที่ชัดเจนในการที่จะร่วมบริหารด้านงบประมาณของโรงเรียน

แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานงบประมาณ คือ โรงเรียนควรมีการประชุม เพื่อทำความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ให้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน คล้ายกับการศึกษาของชูเดช เฟื่องฟู (2549 : 44 – 51) พบว่า ชุมชนรับทราบ ผลการใช้งบประมาณ แต่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป

ปัญหา อุปสรรค ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมที่จะรับรู้เกี่ยวกับการทำงานของครูในโรงเรียน

แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้มีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะครูในโรงเรียน เพื่อจะได้รับรู้ปัญหา แล้วนำมาช่วยกันหาแนวทางที่จะพัฒนาการทำงาน ซึ่งมีส่วนคล้ายกับงานวิจัยของทรงวุฒิ เรืองวาทะศิลป์ (2550 : 61 – 63) พบว่า ชุมชนส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนและการพิจารณากำหนดหน้าที่การทำงานของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ไว้ ดังนี้

1. ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกคนกับโรงเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในเชิงลึก

3. ผู้บริหารและคณะครูควรปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานว่าไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยการสนับสนุนให้มีการระดมความคิดที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่

4. คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการแบ่งงานและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ขอบข่ายงาน ของสถานศึกษาปรากฏว่า งานที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือการบริหารงานงบประมาณ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานแยกตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและ ขนาดใหญ่
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนที่ใช้ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้นและเพิ่มพื้นที่ของประชากรและกลุ่มตัวอย่างหลายพื้นที่ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ฉบับปรับปรุง 2545. กรุงเทพมหานคร, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ. การกำหนดจำนวนกรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา : http://www.moe.go.th/webld/pdf/B_20.pdf, 2546 ก.

_____. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: http://www.moe.go.th/webld/pdf/A_05.pdf, 2546 ข.

_____. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.(ออนไลน์).

แหล่งที่มา:http://www.moe.go.th/webld/pdf/A_11.pdf, 2547.

คณิต ไชยลังการ. การมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียน ไตรมิตร อำเภอต๋อยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

จิตติมา วงศ์อาษา. (2547). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดลำพูน.

การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

จำเนียร งามสงวน. (2551). บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาสถานศึกษาในตำบล

เมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชูเดช เพ็ญฟู. (2549) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม

จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ทรงวุฒิ เรื่องวาทะศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล่อมแรด
วิทยา อำเภอลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทับทิม กวีวัฒน์. (2545). การบริหารที่มีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย
จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

A study of the participation management of school administration in the area
Mae Suai District, Chiangrai Province under Chiangrai Primary Educational
Service Area Office 2

วันวิสาข์ สาบุญมา^{1*} และโสภกา อำนวยรัตน์²
Wanwisa sabunma^{1*} and Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยทำการศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพด้านความยึดมั่นผูกพัน มีผลที่สุดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา 2) ด้านปัญหาด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในประเด็นขาดโอกาสในการเสนอความคิดเห็นในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีปัญหาที่สุดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wanwisa.sabunms@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the state of the participation management of school administration. And 2) to study the problem of the participation management of school administration in the area Mae Suai District, Chiangrai Province under Chiangrai primary educational service area office 2. The population and sample group. used in this study are 285 persons were director ,teachers and educational personnel school in the area Mae Suai District. The instruments were the questionnaire and the 5–level scale. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. For this study are four aspects include the goals and objectives together, the commitment the independence of the job responsibilities, and the trust. The findings were as follows: 1) the state of commitment to the most the participation management of school administration. 2) The problem state of goals and objectives to in the lack of opportunity to comment on the proposed the goals and objectives that to the most problems in the participation management of school administration in the area Mae Suai District, Chiangrai Province under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

Key words: Participation Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการเน้นย้ำว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมสร้างคนออกไปรับใช้สังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีบทบาทเป็นผู้นำที่จะสามารถนำบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้สามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นสัญลักษณ์ขององค์กร จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นี้ จึงต้องมีคุณลักษณะ ในการใช้ทักษะ การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ กระบวนการของการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่ การบริหารของพวกเขาให้เข้ากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของพวกเขา ประการสุดท้าย การบริหารแบบมีส่วนร่วม ต้องการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กรไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย (สมยศ นาวิกาน, 2545, หน้า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในระดับปฏิบัติ ฉะนั้นในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในระดับปฏิบัติ ถือเป็นสิ่งที่ทำทลายโดยต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหารมา

สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยหลักการสำคัญคือการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ภายในสถานศึกษาให้เกิดพลังและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อส่งมอบผลผลิตการให้บริการการศึกษาที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบาย รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จึงได้กำหนดปัจจัยความสำเร็จคือ 1)ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญใน การบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน และการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการบริหาร จัดการเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 3)เชื่อมโยงความสำเร็จของการปฏิบัติงานกับการบริหารงาน บุคคลอย่างชัดเจน 4) บริหารจัดการโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและยึดหลักธรรมาภิบาล

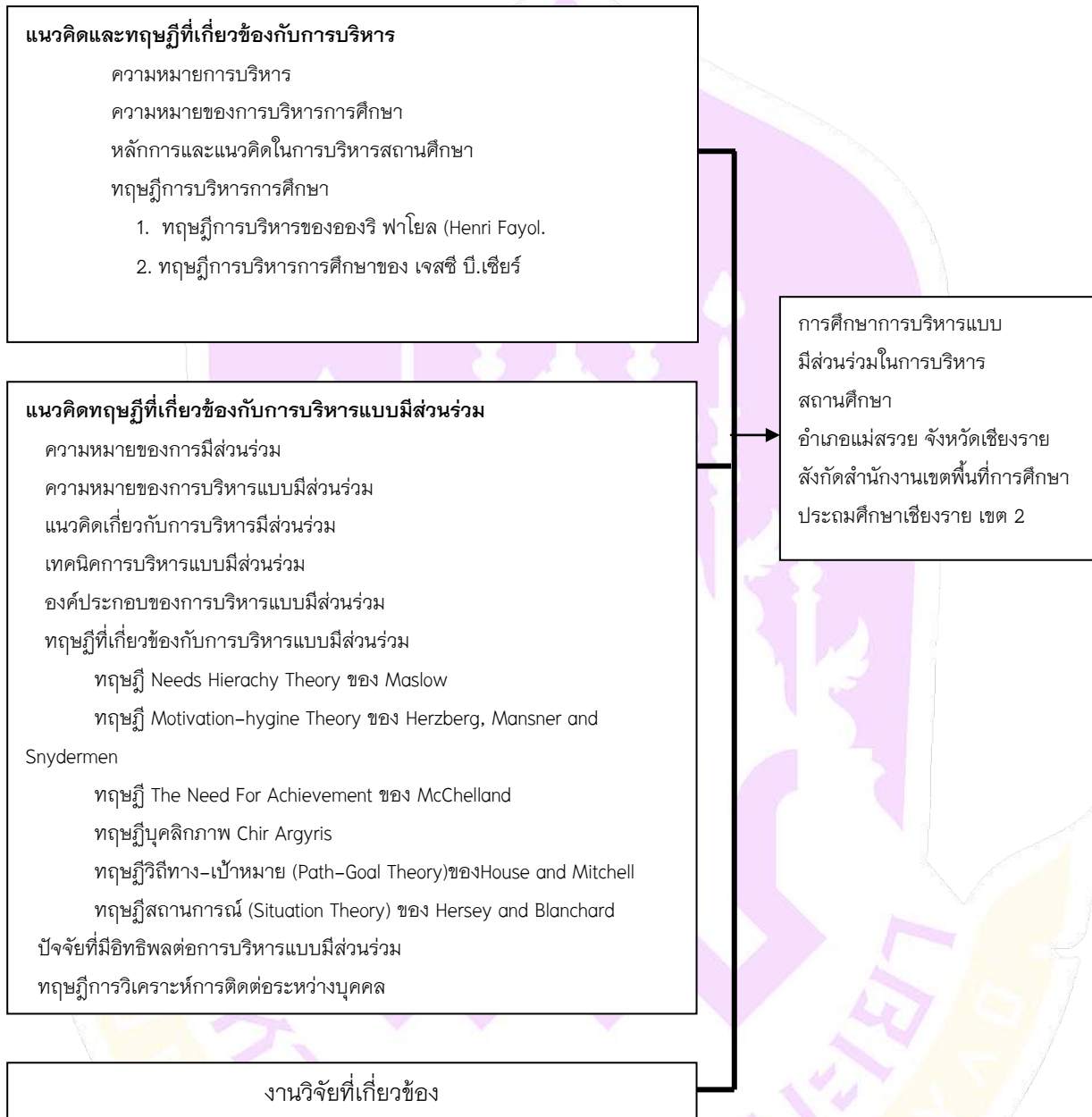
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน การบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่

1. ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 53 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 53 คน
2. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (จากข้อมูลอัตรากำลังครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย) จำนวน 580 คน

สรุป ประชากรรวมทั้งสิ้น 633 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ครูในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้มาจากข้อมูลอัตรากำลังครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 รวมจำนวน 580 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างอิงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 48-49) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 232 คน โดยใช้วิธีเทียบอัตราส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยผู้วิจัยกำหนดค่าระดับคะแนนของช่วงน้ำหนัก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้
  - 3.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้
  - 3.2 หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย
    - 3.2.1 นายบัณฑิต ไชยวงศ์ คึกขานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
    - 3.2.2 นายอินสอน กันนา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอยช้าง
    - 3.2.3 นายสุทัต จันทะลินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไค้
4. ตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาปรับแก้ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้
5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามในสถานศึกษาในเขตอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และกลุ่มอำนาจการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับครูในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวยช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้
2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่กลุ่มอำนาจการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (ค่า IOC: Index of Item Objective Congruence) (วารุ เฟ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 245)

3.2 ค่าร้อยละ (Percentage = %)

3.3 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$

3.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard deviation)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปได้ว่า

1. สภาพด้านความยึดมั่นผูกพัน มีผลที่สอดคล้องต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. ด้านปัญหาด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในประเด็นขาดโอกาสในการเสนอความคิดเห็นในการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ มีปัญหาที่สอดคล้องต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

1.1 ด้านความยึดมั่นผูกพัน ผลการวิจัยพบว่าสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการไว้วางใจ ผลการวิจัยพบว่าสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่าสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความอิสระต่อความรับผิดชอบในผลการวิจัยพบว่าสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์ปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ปัญหาส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการเสนอความคิดเห็นในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ รองลงมาคือ ครูเสนอความคิดเห็นแต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ อย่างแท้จริง ขาดการร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา และสุดท้ายการตั้งเป้าหมายส่วนใหญ่ อำนาจในการตัดสินใจเป็นของผู้บริหาร

2.2 ด้านความยึดมั่นผูกพัน

ปัญหาส่วนใหญ่คือขาดสวัสดิการเอื้ออำนวยให้บุคลากร รองลงมาคือขาดการให้ขวัญกำลังใจ แก่บุคลากร มีความสามัคคีกันเฉพาะในระดับคนทำงาน คณะครูมีภูมิลำเนาอยู่ไกลสถานศึกษา และบรรยากาศในการทำงาน ไม่เป็นกันเอง

2.3 ด้านความอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

ปัญหาส่วนใหญ่คือไม่ได้รับอิสระตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ มอบหมาย งานไม่ตรงตามความสามารถ ได้รับหน้าที่ด้วยความไม่สมัครใจ และสุดท้ายคือขาดอิสระในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.4 ด้านการไว้วางใจกัน

ปัญหาส่วนใหญ่คือการทำงานต้องดำเนินไปตามกรอบแนวทางที่ผู้บริหารกำหนดวางไว้ ขาดความไว้วางใจ ให้ครูตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และขาดความไว้วางใจกันทั้งต่อผู้บริหารและระหว่างคณะครู

ดังนั้นจากการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สรุปได้ว่า

1. สภาพด้านความยึดมั่นผูกพัน มีผลที่สุดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. ด้านปัญหาด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในประเด็นขาดโอกาสในการเสนอความคิดเห็นในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีปัญหาที่สุดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นน่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็นดังนี้

1. สภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านความยึดมั่นผูกพัน มีผลที่สุดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าความผูกพันต่อองค์กร เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพขององค์กรได้มีการค้นพบว่าผู้มีความผูกพันต่อองค์กรมากย่อมทำงานได้ดีกว่า ผู้ที่มีความผูกพันน้อยกว่า ความผูกพันต่อองค์กรมีความเกี่ยวข้องกับมีส่วนร่วมใน

งานองค์การซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2537, หน้า 178) ได้ให้แนวคิดว่าการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเกี่ยวข้อง และการเกี่ยวข้องทำให้เกิดการผูกพันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพร ธรรมโชติ (2555, บทความย่อ) พบว่าโดยภาพรวมสามารถสรุปได้ว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา ชูเอน (2553 ,บทความย่อ) พบว่าระดับความคิดเห็นต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ พนักงานมีความเต็มใจทุ่มเทใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กร

2. ปัญหาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันในประเด็นขาดโอกาสในการเสนอความคิดเห็นในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์มีปัญหาที่สุดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม กวีวัฒน์ (2545, บทความย่อ) ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการสั่งการและการควบคุม นอกจากนี้ครูผู้สอนยังให้ความเห็นในเรื่องการวางแผนว่าผู้บริหารวางแผนด้วยตนเอง ไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายเสนอแนะให้จัดกิจกรรมการบริหารแบบประชาธิปไตย ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ส่วนการสั่งการ ผู้บริหารไม่มีคุณธรรม ไม่เปิดใจกว้าง ไม่สนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความรู้ความสามารถเสนอแนะให้ผู้บริหารให้การยอมรับในความรู้ความสามารถและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของครูผู้สอน สำหรับการควบคุมนั้น ผู้บริหารไม่อยู่ประจำในโรงเรียน ขาดการนิเทศติดตามงาน ควรจัดระบบการควบคุมการปฏิบัติงานโดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและพัฒนาทีมงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรเน้นให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เปิดโอกาสในการตัดสินใจและรับฟังข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา
2. ผู้บริหารควรมีการจัดสวัสดิการสนับสนุนให้บุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงาน
3. ผู้บริหารควรให้อิสระในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และเน้นการมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างเต็มที่
4. ผู้บริหารควรเน้นการบริหารงานตามกรอบแนวทางที่กำหนดไว้และให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานอย่างเต็มที่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลาย

ฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายบัณฑิต ไชยวงศ์ ศึกษาโทศก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 นายอินสอน กันนา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอยช้าง และนายสุทัต จันทะสินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12)**. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรดักส์.
- ทับทิม กวีวัฒน์. (2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ธานีฤทธิ์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่10)**.นนทบุรี: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- ธนพร ธรรมโชติ . (2555). **ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา**. มหาวิทยาลัยพะเยา. มหาวิทยาลัยพะเยา: พะเยา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมยศ นาวิกการ.(2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์กรุงพัฒนา จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2545).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). **ประมวลสารชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัจฉรา ชูเอน.(2553). **ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

การศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์

ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาลำเภอมแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

Education, school administrators and school board's participation in development.

Coordinating Center of Chedi Luang Phitthaya School, Mae Suai District, Chiang

Rai Province

กาญจนา สุริยะวงศ์^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Kanchana Suriyawong^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาลำเภอมแม่สรวย จังหวัดเชียงราย การรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละและ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยพิจารณาทางด้านพบว่าหลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยสูง รองลงมาคือหลักการมีส่วนร่วมและหลักการประสานงานตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่หลักการตรวจสอบได้ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงานและระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : konlola2011@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were to study the participation school administration in the education of the education board in coordination center of ChediLuang Phitthaya school, Mae Suai District,Chiang Rai Province,The tool for the data collecting was questionnaires and data were analyzed by percentage, When They were considered detail,They were shown that the mean of principle of decentralization was high.The second was the principle of participation and the principle of coordination was ordering.In the other hand, the lowest of mean was the principle of inspection .Education quality development which classified by sex, experience and education were not different .

Key words: the participation school administration in the education of the education board

บทนำ

การศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญของงาม ของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. หน้า 2) อีกทั้งการศึกษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับระบบสังคม เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ดังนั้นการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและทิศทางให้สอดคล้องกับระบบสังคมและเศรษฐกิจการศึกษาต้องเป็นไปตาม ความมุ่งหมายการศึกษา คือ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข นับตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มีผลบังคับใช้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านการจัดการศึกษาหลาย ๆ ประเด็นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผ่านรูปแบบ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา หลักการมีส่วนร่วมของสังคม ชุมชน องค์กรเอกชนต่าง ๆ และการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อให้มีอิสระในการบริหารและการจัดการ

ดังที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กำลังดำเนินการสรรหาผู้ที่จะมาช่วยกันคิดปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งในจำนวนนี้ก็มีเรื่องการศึกษารวมอยู่ด้วย การที่จะทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพกับการพัฒนาคนให้มีความรู้ชีวิตที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้คิดจะต้องรู้จัก รู้จริง ถึงบริบทคุณภาพชีวิตคนไทยที่ผ่านมาเป็นอย่างไรและ วิธีการพัฒนาคนของชาติไปลอรูปแบบเขามาทั้งดุ้นผลที่ได้ก็คือ กระทรวงเดียวมีซี 11 ถึง 5 คน ครูก้าวหน้า ทั้งเงินเดือนและวิทยฐานะ แต่คุณภาพเด็กแย่ง การปฏิรูปการศึกษาครั้งต่อไปจึงน่าจะให้ความสำคัญไปที่หัวใจหลัก ซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้เด็กเกิดคุณภาพชีวิตได้อย่างแท้จริง ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ สถานศึกษา นำมาซึ่งการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต้องยอมรับและเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงการบริหารงาน ในหน่วยงานทางการศึกษา ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้น

ยอมรับการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานราชการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้จะยังมีคณะกรรมการคอย กำกับ ดูแลทั้งหมด 3 ระดับ คือ ระดับกระทรวง เขตพื้นที่และสถานศึกษาซึ่งคณะกรรมการของแต่ละระดับจะเข้ามา มีบทบาทในการตรวจสอบการทำงาน การกำหนดนโยบาย เพื่อให้ทุกส่วนในสังคม ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตาม เจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียน มีฐานะเป็นนิติ บุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระเกิดความคล่องตัวสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้ สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพตามหลักกระจายอำนาจ และ ตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมกัน จัดการศึกษาที่สนอง ความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นการบริหารหลักสูตรเป็นกลไกสำคัญที่ให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบ ความสำเร็จ ตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของทุกสถานศึกษา เป็นหัวใจหลัก ที่ จะช่วยให้ การจัดการศึกษา ของสถานศึกษาสนองความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังไม่ มี การศึกษาว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาศูนย์ประสานงานเจดีย์หลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามากน้อยเพียงใด และกรรมการ สถานศึกษาในแต่ละสถานภาพมีส่วนร่วมในการพัฒนาแตกต่างกันหรือไม่

ผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยศึกษา สถานศึกษาในศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อทราบถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา และศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยฯ อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ประสานงานดังกล่าวในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนในศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยฯ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนในศูนย์ ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยฯ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การบริหาร การศึกษาและ ระดับการศึกษา

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

1. เพศ
  - ชาย
  - หญิง
2. ประสบการณ์ในการทำงาน
  - น้อยกว่า 5 ปี
  - 5 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
  - ต่ำกว่าปริญญาตรี
  - ปริญญาตรี
  - สูงกว่าปริญญาตรี

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. หลักการกระจายอำนาจ
2. หลักการมีส่วนร่วม
3. หลักการประสานงาน
4. หลักการริเริ่ม
5. หลักการตรวจสอบได้

โรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
จังหวัดเชียงราย”

ประสานงาน

ในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในศูนย์แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 72 คน

มূল เพื่อการศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถาม

เกี่ยวกับการดำเนินการศึกษารับรู้โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มุ่งสำรวจข้อมูลของ เพศประสบการณ์การทำงานระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert Scale) (อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2543 หน้า 163) จำนวน 50 ข้อ ครอบคลุมตามหลักการมีส่วนร่วม 5 หลักการคือ

1. หลักการกระจายอำนาจ
2. หลักการมีส่วนร่วม
3. หลักการประสานงาน
4. หลักการริเริ่ม
5. หลักการตรวจสอบได้

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษารับรู้โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียน เจดีย์หลวงพิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา

ประชากรจำแนกตามเพศในการการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีเพศชาย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 69.40 และเพศหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 ประชากรจำแนกตาม ประสบการณ์ในการบริหารงาน ในการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม น้อยกว่า 5 ปีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 ประสบการณ์ในการบริหารงาน 5 ปีขึ้นไปจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 76.40 และจำแนกตามระดับการศึกษา การศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 44.40 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.30 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20

สภาพการดำเนินงานการศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายจำนวน 50 ข้อ ผลการศึกษา โดยภาพรวมและราย หลักการอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายหลักการ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักการกระจาย อำนาจรองลงมา ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการประสานงาน หลักการคิดริเริ่ม ตามลำดับส่วนหลักการที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ หลักการตรวจสอบได้

ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียน เจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายหลักการ โดยภาพรวมและราย หลักการไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียน เจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยภาพรวมและราย หลักการ โดยภาพรวมและรายหลักการไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียน เจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำแนกตามระดับการศึกษา ในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดย ภาพรวมและรายหลักการไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวง พิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายครั้งนี้ได้รับความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นอย่างดี ควรมีการต่อยอด ศึกษาค้นคว้าและศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์ประสานงาน เจดีย์หลวงพิทยาคม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ เรื่อง การบริหาร วิทยาลัยแบบมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงรายฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้โดยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ฐิติชัย รักบำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการค้นคว้าสารนิพนธ์ในครั้งนี้ซึ่งได้แก่ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายบุญยืน ทูบแป้น ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลทรายขาวนางสาวกานต์ชนิด ต๊ะนัย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ พร้อมแนวความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ศึกษา

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์ประสานงานโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาคม อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ ปุริสาร. (2547). **การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการของ**

โรงเรียนชุมชน บ้านเสารีกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. อำนาจเจริญ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). กรมศาสนา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.

บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.**

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนาชัยและคณะ. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญศรี แสงศรี. (2545). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บัวเขต จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.**

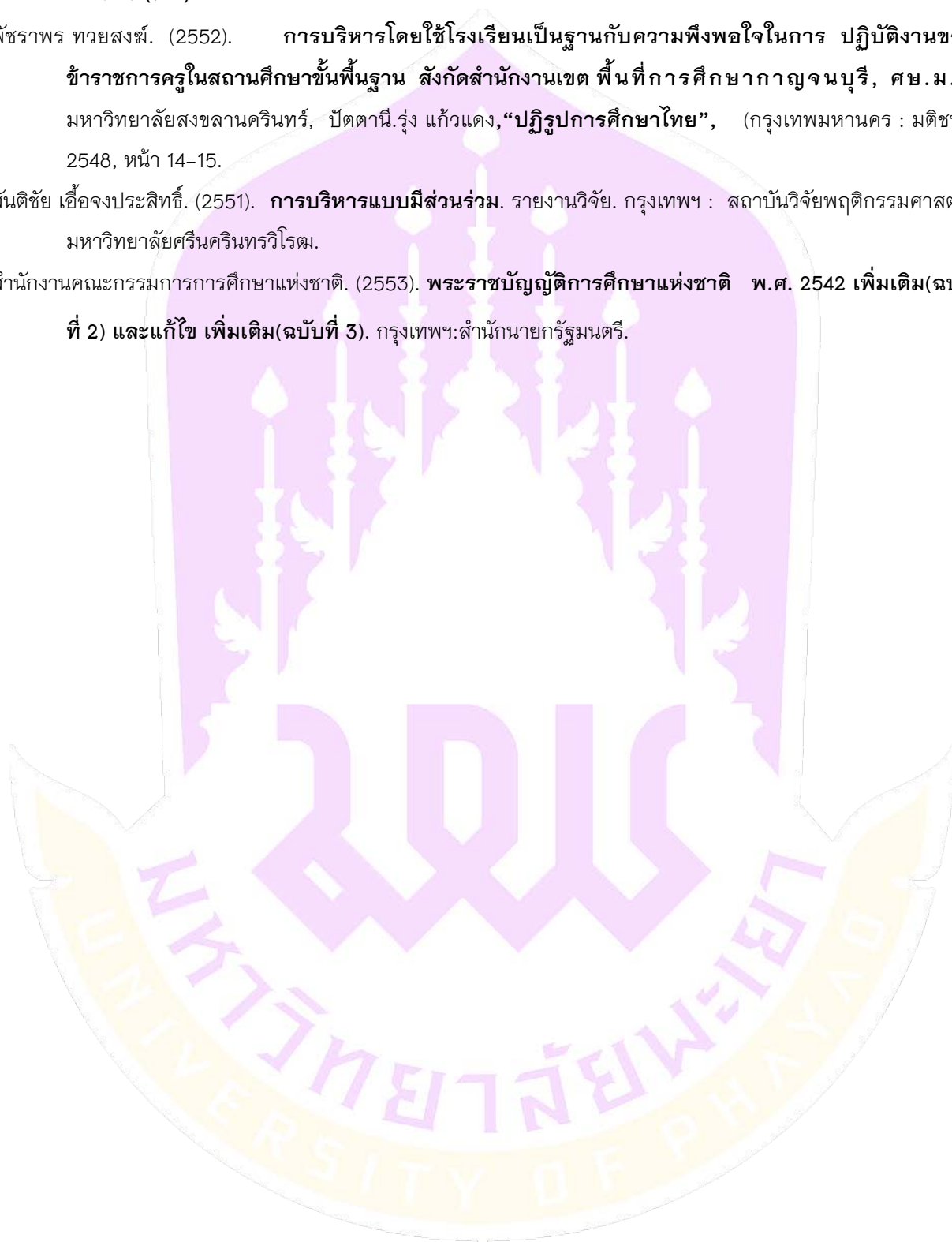
ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์. (2551). **ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม**. 13 กรกฎาคม 2557, e-article.plu.ac.th/files/2556/PP/PP560285.pdf.

สาคร สังวงศ์. (2546). **การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐานสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนาวัง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พัชรพร ทวยสงฆ์. (2552). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานของ
ข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากาญจนบุรี, ศษ.ม. ,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี. รุ่ง แก้วแดง, “ปฏิรูปการศึกษาไทย”, (กรุงเทพมหานคร : มติชน),
2548, หน้า 14-15.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2551). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพิ่มเติม(ฉบับ
ที่ 2) และแก้ไข เพิ่มเติม(ฉบับที่ 3). กรุงเทพฯ:สำนักงานกฤษฎีกา.

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
A Study of Teachers' Participation In The True Friend Supervision In Mae Salong
Nai Education Development Network Group Under Chiang Rai Primary
Educational Service Area Office 3

รดา แสงธรรม^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²
Rada Sawangtrum^{1*} and AnawatUnKong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครู ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรเป็นครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 167 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านกรนิเทศการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการประเมินผลการนิเทศ และด้านการปรับปรุง/แก้ไขตามลำดับ ส่วนด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัญหาส่วนใหญ่ขาดการเผยแพร่แผนการนิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาและเครือข่ายนิเทศอื่น ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมวางแผนการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เกณฑ์การประเมิน การสรุปและรายงานผลการดำเนินงานนิเทศข้อเสนอแนะควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ เกณฑ์การประเมิน การสรุปและรายงานผลการนิเทศ และควรเผยแพร่ผลการปรับปรุงพัฒนาการนิเทศไปยังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การนิเทศแบบกัลยาณมิตร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : Radaputthakomol@gmail.com

Abstract

This research was aimed to study teachers' participation in the true friend supervision in Mae Salong Nai Education Development Network Group under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Population was 167 teachers in Mae Salong Nai Education Development Network Group under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Tools used were Rating Scale questionnaires. Data analysis was done by computer program in finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results showed that: In overall, The studying had a medium level of mean. When considering in each aspect, it's found that: Teaching supervision had the highest mean; the secondary was evaluating the supervision and improving/correcting respectively, and; the lowest mean was developing the supervision continuously. For problems and suggestions: Mostly there were lack of publicizing the new revised supervision plan to other schools and supervision networks; there were no exchanging and learning with each other; the supervised persons had no participation in meeting and planning, designating objectives/targets/evaluation criteria, concluding and reporting the results of the supervision's operation. For suggestions: There should let every party participated in meeting, planning, designating objectives/evaluation criteria, concluding and reporting the results of the supervision, and; there should publicize the results of developing and improving the supervision to every related sector for exchanging and learning, and for sustainable development.

Keywords: True Friend Supervision

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า นั้น จะต้องกระทำควบคู่กันไปในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่องและมั่นคงตามศักยภาพของแต่ละคน สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ 2 พุทธศักราช 2545 และตามแนวนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมรวมทั้งมุ่งส่งเสริมพัฒนาครู ให้ครูแลกเปลี่ยน และมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 221) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนจึงต้องแปรเปลี่ยนไปตามระบบการศึกษา ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงเป็นภารกิจที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา เป็นเรื่องละเอียดอ่อนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในหลายๆด้าน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาจึงถือเป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องดำเนินการนิเทศหรือจัดการให้มีการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนของครูประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นได้และสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ผู้บริหารต้องยึดหลักการ การมีส่วนร่วมซึ่งผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรทางการศึกษาต้องทำร่วมกันอย่างจริงจัง มีการนิเทศที่มีความเมตตา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันแบบเป็นกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นการนิเทศกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ร่วมมือการพัฒนาการเรียนการสอนสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เป็นการนิเทศโดยใช้วิธีการนำหลักธรรมความเป็นกัลยาณมิตรมาใช้ในการนิเทศ(ภาวนิตา ธาราศรีสุทธิ. 2550 หน้า 190-192)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้มีนโยบายสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัด นำรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในการมุ่งคุณภาพการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกโรงเรียนให้มีมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน โดยการสร้างเครือข่ายโรงเรียนที่มีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน และสอดคล้องกับพื้นที่การศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน เกิดจากการรวมกลุ่มของโรงเรียนในตำบลแม่สลองใน เพื่อพัฒนาการศึกษาจำนวน 10 โรงเรียน ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงด้านสภาพทางภูมิศาสตร์คือ เป็นกลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขตพื้นที่ภูเขาเป็นพื้นที่พิเศษ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในได้รับสนับสนุนงบประมาณจากทางภาครัฐยังไม่เพียงพอในการพัฒนา จึงทำให้ขาดสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียน และเทคโนโลยีต่างๆรวมทั้งครูผู้สอนเนื่องจากครูส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นใหม่ ได้รับการแต่งตั้งบรรจุใหม่ เทคนิควิธีการสอน การสร้างสื่อในการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน ยังขาดความชำนาญ และประสบการณ์

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จึงได้มีโครงการนิเทศสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมในด้านการพัฒนาครูโดยเป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้ครูได้เพิ่มพูนองค์ความรู้ ประสบการณ์ อันจะส่งผลดีต่อการจัดเรียนการสอนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ว่าครูมีส่วนร่วมในการนิเทศเป็นอย่างไร ปัญหาใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาแก้ปัญหา นำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการนิเทศครูในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครู (2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาและดำเนินการ ดังนี้

ประชากร: เป็นครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 167 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครู ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครู ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ซึ่งแบ่งเป็น 7 ด้าน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ นำเสนอในรูปแบบความเรียง

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวารสารแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและครอบคลุมขอบเขตการศึกษาและได้ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ออกเสนอแนะตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นที่ได้รับการปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามครอบคลุมและความชัดเจนของภาษาแล้วได้ผลมีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 และข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมดแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบเป็นขั้นสุดท้ายก่อนนำไปทดลองใช้

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนวิเคราะห์และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

6. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในทั้ง 10 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรของโรงเรียน

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากครู ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 167 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 167 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านนำเสนอเป็นความเรียงท้ายตาราง มีเกณฑ์การแปลผลความหมายค่าเฉลี่ย

3. คำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.53 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.47 ส่วนใหญ่อายุ 20–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.08 วุฒิก่อนการศึกษามาก่อนปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 61.08 และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.20

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.07, \sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการสอน ($\mu = 3.45, \sigma = 0.83$) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($\mu = 3.44, \sigma = 0.82$) และด้านการปรับปรุง/แก้ไข ($\mu = 3.11, \sigma = 0.78$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 2.48, \sigma = 0.72$) โดยรายละเอียดของแต่ละด้าน มีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านการประชุมวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.03, \sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมจัดทำแผน/โครงการนิเทศของโรงเรียนร่วมกับเพื่อนครู ($\mu = 3.72, \sigma = 0.50$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรมสร้างเครื่องมือแบบประเมินผลการนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการ ($\mu = 3.17, \sigma = 0.55$) และมีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนมาใช้ประกอบการวางแผนการนิเทศ ($\mu = 3.09, \sigma = 0.69$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การร่วมประชุมเพื่อพิจารณานโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการนิเทศ ($\mu = 2.13, \sigma = 0.44$)

2.2 ด้านการทำปฏิทินการนิเทศในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.07, \sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คู่กัลยาณมิตรได้ร่วมชี้แจงหรือรับฟังวัตถุประสงค์ วิธีการนิเทศ ตลอดจนวิธีการประเมินผลการนิเทศ ($\mu = 3.77, \sigma = 0.54$) รองลงมาคือ ด้านคู่กัลยาณมิตรมีส่วนร่วมในการทำปฏิทินการนิเทศ กำหนดการนิเทศ ระยะเวลาการนิเทศ การจัดลำดับขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ($\mu = 3.31, \sigma = 0.73$) และด้านคู่กัลยาณมิตรได้ร่วมประชุมคณะทำงานเพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ($\mu = 3.29, \sigma = 0.72$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคู่กัลยาณมิตรมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมการนิเทศของโรงเรียน ($\mu = 2.06, \sigma = 0.41$)

2.3 ด้านการนิเทศการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.45, \sigma = 0.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปฏิบัติการนิเทศหรือรับการนิเทศตามแผนและปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ด้วยความเมตตา ($\mu = 4.38, \sigma = 0.79$) รองลงมาคือ การประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อทบทวนการดำเนินงานการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตามขั้นตอน ($\mu = 3.86, \sigma = 0.88$) และการกำกับควบคุมและติดตามให้การนิเทศเป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้กับการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแก่เพื่อนครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 3.46, \sigma = 0.79$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สร้างศรัทธาให้ครูมีและความตั้งใจที่จะไปปรับปรุงวิธีการสอนของตนเอง ($\mu = 3.03, \sigma = 0.82$)

2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.44, \sigma = 0.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการนิเทศสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ($\mu = 3.84, \sigma = 0.67$) รองลงมาคือ การรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินการนิเทศเพื่อนำมา

ประเมินทางเลือกใหม่ ($\mu = 3.49$, $\sigma = 0.86$) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศตามโครงการเป็นระยะๆ ตามที่กำหนดไว้ในปฏิทินการนิเทศ ($\mu = 3.46$, $\sigma = 0.90$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินความคิดเห็นเพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของครูผู้สอน ($\mu = 3.18$, $\sigma = 0.76$)

2.5 ด้านการปรับปรุง/แก้ไข ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.11$, $\sigma = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดให้บุคลากรได้ระดมความคิดเห็นเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ($\mu = 3.44$, $\sigma = 0.92$) รองลงมาคือการแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาคำสั่งการปรับกระบวนการเรียนรู้กับครูในโรงเรียนเครือข่าย ($\mu = 3.47$, $\sigma = 0.97$) และมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานของครู ($\mu = 3.03$, $\sigma = 0.74$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประชุมทบทวน ปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ในระหว่างการปฏิบัติการนิเทศให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ($\mu = 2.49$, $\sigma = 0.50$)

2.6 ด้านการสรุปรายงานผลการนิเทศในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.89$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีส่วนร่วมประชุม เสนอแนะและสรุปรวบรวมผลจากการประเมินเพื่อใช้วางแผนปรับปรุงโครงการนิเทศสัมพันธต่อไป ($\mu = 3.16$, $\sigma = 0.61$) รองลงมาคือ คณะกรรมการนิเทศมีการรายงานการประเมินให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.79$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัด ($\mu = 2.37$, $\sigma = 0.50$)

2.7 ด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่องในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.48$, $\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประเมินพัฒนาการของการนิเทศระหว่างก่อนและหลังการนิเทศ ($\mu = 3.32$, $\sigma = 0.73$) รองลงมาคือ ปรับปรุงเทคนิค วิธีการ กระบวนการและกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบใหม่ ($\mu = 3.29$, $\sigma = 0.73$) และโรงเรียนใช้ผลการประเมินการนิเทศเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อประสิทธิผลการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายต่อไป ($\mu = 2.35$, $\sigma = 0.72$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เผยแพร่แผนการนิเทศ การศึกษาใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศโดยทางเอกสาร อินเทอร์เน็ต ($\mu = 1.82$, $\sigma = 0.71$)

3. ปัญหาและ ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมการนิเทศแบบกัลยาณมิตรจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 167 คน มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 14.97 ดังนี้

ด้านการประชุมวางแผน

1. ปัญหา

- 1.1 ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมวางแผนการนิเทศ (f = 15 คน)
- 1.2 ผู้รับการนิเทศไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการดำเนินงานนิเทศ (f = 10 คน)
- 1.3 คณะนิเทศไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ หรือคุณภาพของผู้เรียนก่อนที่จะเข้านิเทศครู (f = 7 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ผู้รับการนิเทศควรมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงานนิเทศ (f = 15 คน)

2.2 คณะนิเทศควรมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ หรือคุณภาพของผู้เรียนก่อนที่จะเข้านิเทศครู(f = 7 คน)

ด้านการทำปฏิทินนิเทศ

1. ปัญหา

1.1 ผู้รับการนิเทศไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมการนิเทศ ทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ (f = 18 คน)

1.2 ผู้รับการนิเทศไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทิน และเกณฑ์การในการเข้านิเทศ(f = 10 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ผู้รับการนิเทศควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมการนิเทศ ทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ(f = 18 คน)

2.2 ผู้รับการนิเทศควรมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทิน และเกณฑ์การในการเข้านิเทศ(f = 10 คน)

ด้านการนิเทศการสอน

1. ปัญหา

1.1 เมื่อได้รับการนิเทศไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้รับการนิเทศเหมือนถูกนิเทศเพียงฝ่ายเดียว (f = 15 คน)

1.2 เมื่อมีการนิเทศการสอนไม่มีการสาธิตการสอนที่ดีให้ดูเป็นตัวอย่างหรือสาธิตการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ(f = 10 คน)

1.3 ผู้นิเทศยังขาดทักษะการนิเทศที่จะทำให้เกิดกำลังใจ ความศรัทธาในการพัฒนา ปรับปรุง(f = 12 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และให้ผู้รับการนิเทศได้ทำการนิเทศด้วยตัวเอง(f = 15 คน)

2.2 ควรมีการสาธิตการสอนที่ดี หรือสาธิตการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องให้ผู้รับการนิเทศดูเป็นตัวอย่าง(f = 10 คน)

2.3 ผู้นิเทศควรผ่านการอบรมหรือมีทักษะในการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อสร้างศรัทธา และกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ (f = 12 คน)

ด้านการประเมินผลการนิเทศ

1. ปัญหา

1.1 ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการนิเทศของตนเอง (f = 17 คน)

1.2 ขาดการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน(f = 8 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการนิเทศของตนเอง(f = 17 คน)

2.2 ควรมีการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน (f = 8 คน)

ด้านการปรับปรุงแก้ไข

1. ปัญหา

1.1 ไม่มีการประชุมทบทวน ปรึกษาหารือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้ร่วมนิเทศเพื่อปรับปรุงพัฒนา แก้ไข ข้อบกพร่องในระหว่างการปฏิบัติการนิเทศ (f = 10 คน)

1.2 ไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครู (f = 7 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการประชุมทบทวน ปรึกษาหารือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้ร่วมนิเทศเพื่อปรับปรุงพัฒนา แก้ไข ข้อบกพร่องในระหว่างการปฏิบัติการนิเทศ (f = 10 คน)

2.2 ควรมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (f = 7 คน)

ด้านการสรุปรายงานผลการนิเทศ

1. ปัญหา

1.1 ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัด (f = 10 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนร่วมในการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัด (f = 10 คน)

ด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

1. ปัญหา

1.1 ขาดการเผยแพร่แผนการนิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่น (f = 20 คน)

1.2 ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการนิเทศระหว่างครูในโรงเรียน หรือสถานศึกษาอื่น (f = 18 คน)

1.3 ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการนำผลสรุปการนิเทศที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาใช้ (f = 15 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการเผยแพร่แผนการนิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่น (f = 20 คน)

2.2 ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการนิเทศให้กับครูในโรงเรียน และสถานศึกษาอื่น (f = 18 คน)

2.3 ผู้รับการนิเทศควรมีส่วนร่วมในการนำผลสรุปการนิเทศที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนา ที่ยั่งยืน (f = 15 คน)

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา แม่ฮ่องสอน ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการสอน รองลงมาคือด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการปรับปรุง/แก้ไข ด้านการทำปฏิทินการนิเทศ ด้านการประชุมวางแผน ด้านการสรุปรายงานผลการนิเทศตามลำดับ และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่องซึ่งในแต่ละด้านสามารถพิจารณาเป็นรายข้อดังนี้

1.1 ด้านการประชุมวางแผนครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมจัดทำแผน/โครงการนิเทศของโรงเรียนร่วมกับเพื่อนครู การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรมสร้างเครื่องมือแบบประเมินผลการนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการมีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนมาใช้ประกอบการวางแผนการนิเทศการมีส่วนร่วมพิจารณาตัวบุคคล ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติการนิเทศ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการดำเนินงานนิเทศอย่างชัดเจนส่วนข้อที่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การร่วมประชุมเพื่อพิจารณานโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการนิเทศ

1.2 ด้านการทำปฏิทินการนิเทศครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ คู่กัลยาณมิตรได้ร่วมชี้แจงหรือรับฟังวัตถุประสงค์ วิธีการนิเทศ ตลอดจนวิธีการประเมินผลการนิเทศคู่กัลยาณมิตรมีส่วนร่วมในการทำปฏิทินการนิเทศ กำหนดการนิเทศ ระยะเวลาการนิเทศ การจัดลำดับขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบ คู่กัลยาณมิตรได้ร่วมประชุมคณะทำงานเพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ คู่กัลยาณมิตรได้ร่วมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อและเครื่องมือประเมินการนิเทศ คู่กัลยาณมิตรมีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติและการประเมินผลการนิเทศการ ส่วนข้อที่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ คู่กัลยาณมิตรมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมการนิเทศของโรงเรียน

1.3 ด้านการนิเทศการสอนครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ ปฏิบัติการนิเทศหรือรับการนิเทศตามแผนและปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ด้วยความเมตตา การประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อทบทวน การดำเนินงานการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตามขั้นตอน การกำกับควบคุมและติดตามให้การนิเทศเป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้และการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแก่เพื่อนครู มีระดับการมีส่วนร่วมเท่ากัน การสาธิตวิธีการสอนให้ดูและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ และการพบปะสนทนาเพื่อจะได้ทราบทุกข์ สุข และก่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาพื้นฐานมีระดับการมีส่วนร่วมเท่ากัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อสังเกตจากการนิเทศร่วมกัน ส่วนข้อที่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ สร้างศรัทธาให้ครูมีและความตั้งใจที่จะไปปรับปรุงวิธีการสอนของตนเอง

1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการนิเทศสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินการนิเทศเพื่อนำมาประเมินทางเลือกใหม่มีส่วนร่วมในการสรุปผลประเมินกระบวนการของการนิเทศส่วนข้อที่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือมีส่วนร่วมในการประเมินความคิดเห็นเพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของครูผู้สอน

1.5 ด้านการปรับปรุง/แก้ไขครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ จัดให้บุคลากรได้ระดมความคิดเห็นเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาคัดกระบวนการเรียนรู้กับครูในโรงเรียนเครือข่ายมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานของครูส่วนข้อที่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือมีการประชุมทบทวน ปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในระหว่างการปฏิบัติการนิเทศให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

1.6 ด้านการสรุปรายงานผลการนิเทศครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ มีส่วนร่วมประชุม เสนอแนะและสรุปรวบรวมผลจากการประเมินเพื่อใช้วางแผนปรับปรุงโครงการนิเทศสัมพันธ์ต่อไปคณะกรรมการนิเทศมีการรายงานการประเมินให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบตามลำดับ ส่วนข้อที่ระดับสภาพต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัด

1.7 ด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามข้อรายการพบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุดคือ คือ มีการประเมินพัฒนาการของการนิเทศระหว่างก่อนและหลังการนิเทศปรับปรุงเทคนิค วิธีการ กระบวนการและกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบใหม่โรงเรียนใช้ผลการประเมินการนิเทศเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อประสิทธิผลการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายต่อไปจัดทำแผนการนิเทศการศึกษาใหม่ที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนจากการนิเทศครั้งที่แล้วมีส่วนร่วมในการนำผลสรุปการนิเทศที่ได้ปรับปรุงแล้วมาใช้ในการวางแผนการนิเทศในรอบปีต่อมาอย่างเหมาะสมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศกับสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่น ๆ ตามลำดับส่วนข้อที่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ เผยแพร่แผนการนิเทศการศึกษาใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศโดยทางเอกสาร อินเทอร์เน็ต

2. ผลการศึกษายุทธศาสตร์และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปได้ดังนี้

2.1 การประชุมวางแผนพบว่าปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของผู้รับการนิเทศที่ไม่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมวางแผนการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการดำเนินงานนิเทศส่วนคณะนิเทศเองก็ไม่มีมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้หรือคุณภาพของผู้เรียนก่อนที่จะเข้านิเทศครูข้อเสนอแนะผู้รับการนิเทศควรมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงานนิเทศส่วนคณะนิเทศควรมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ หรือคุณภาพของผู้เรียนก่อนที่จะเข้านิเทศครู

2.2 ด้านการทำปฏิทินนิเทศพบว่าปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมการนิเทศ ทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทิน และเกณฑ์การประเมินในการเข้านิเทศจากการสำรวจจะมีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมการนิเทศ และมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทิน และเกณฑ์การประเมินในการเข้านิเทศ

2.3 ด้านการนิเทศการสอนพบว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องการนิเทศที่ไม่มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้รับการนิเทศเหมือนถูกนิเทศเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีการสาธิตการสอนที่ดีให้ดูเป็นตัวอย่างหรือสาธิตการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆและผู้นิเทศยังขาดทักษะการนิเทศที่จะทำให้เกิดกำลังใจ ความศรัทธาในการพัฒนา ปรับปรุงข้อเสนอแนะควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และให้ผู้รับการนิเทศได้ทำการนิเทศด้วยตัวเองควรมีการสาธิตการสอนที่ดี หรือสาธิตการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องให้ผู้รับการนิเทศดูเป็นตัวอย่างและผู้นิเทศควรผ่านการอบรมหรือมีทักษะในการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อสร้างศรัทธา และกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ

2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศพบว่าปัญหาส่วนใหญ่คือ ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการนิเทศของตนเอง นอกจากนี้ยังขาดการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบันมีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการนิเทศของ ควรมีการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

2.5 ด้านการปรับปรุงแก้ไขพบว่าปัญหาส่วนใหญ่คือ ไม่มีการประชุมทบทวน ปรัชญาหรือกันระหว่างผู้
นิเทศกับผู้ร่วมนิเทศเพื่อปรับปรุงพัฒนา แก้ไขข้อบกพร่องในระหว่างการปฏิบัติการนิเทศ และไม่มีการนำผลการประเมิน
ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูมีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชุมทบทวน ปรัชญาหรือกัน
ระหว่างผู้นิเทศกับผู้ร่วมนิเทศเพื่อปรับปรุงพัฒนา แก้ไขข้อบกพร่องในระหว่างการปฏิบัติการนิเทศ และควรมีการนำการ
ประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.6 ด้านการสรุปรายงานผลการนิเทศพบว่าปัญหาส่วนใหญ่คือเรื่องของผู้รับการนิเทศไม่ได้มีส่วนร่วมใน
การสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งข้อเสนอแนะคือควรให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนร่วมในการสรุป
และรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัด

2.7 ด้านการพัฒนาการนิเทศอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจปัญหาพบว่าไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ประสบการณ์จากการนิเทศระหว่างครูในโรงเรียน และขาดการเผยแพร่แผนการนิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยัง
สถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่น ข้อเสนอแนะคือควรมีการเผยแพร่แผนการนิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยัง
สถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการนิเทศให้กับครูในโรงเรียน และ
สถานศึกษาอื่นและผู้รับการนิเทศควรมีส่วนร่วมในการนำผลสรุปการนิเทศที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนา
ที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. การศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 7 ด้าน พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมใน
การนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา
แม่ฮ่องสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ห่างไกลและมีเขตพื้นที่ที่ทุรกันดาร การ
เดินทางไปยังโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายยากลำบากทำให้การนิเทศอาจไม่ทั่วถึง อีกทั้งครูส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสบการณ์
น้อย มีการย้ายเข้าออกบ่อย ส่งผลให้การนิเทศไม่เกิดความต่อเนื่อง จึงทำให้การมีส่วนร่วมของครูในการนิเทศแบบ
กัลยาณมิตรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุภาพ จันทรมณี (2536) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วน
ร่วมของบุคลากรในการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี
ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีระดับการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยัง
สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจนวิทย์ สว่างสุวรรณ (2549) ที่ทำการศึกษามีส่วนร่วมและความพึงพอใจของบุคลากรใน
กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านแม่จัน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในบุคลากรมีส่วนร่วม
ในระดับปานกลางและยังสอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธิเกียรติ ศิริกุล(2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการนิเทศของ
ศึกษานิเทศก์ ตามความคิดเป็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ศรัทธา ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพการนิเทศของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับปานกลางทั้งรายด้านและภาพรวม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการนิเทศการสอนรองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และด้านการปรับปรุง/แก้ไข ตามลำดับ ด้านการนิเทศการสอนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การปฏิบัติการนิเทศหรือรับการนิเทศตามแผนและปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ด้วยความเมตตา มีการประชุมคณะกรรมการนิเทศเพื่อทบทวน การดำเนินงานการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตามขั้นตอน และกำกับควบคุมและติดตามให้การนิเทศเป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรจะให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน มุ่งเน้นในการพัฒนาตัวผู้เรียนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายการนิเทศของกลิคแมน (Glickman 1990: 6 อ้างถึงใน สถิตย์สวนพรหม 2548, หน้า11) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศว่า เป็นแนวความคิดกับการงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมการสอนและการพัฒนาครุรวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน ทั้งนี้ในการนิเทศผู้นิเทศจะต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร เมตตากรุณา ให้คำแนะนำที่ดีเข้าใจบริบทของผู้รับการนิเทศ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน คอยดูแลใส่ใจและกำกับติดตามแบบกัลยาณมิตรตามจุดประสงค์ของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่สุมน อมรวิวัฒน์ (2545, หน้า217-220) ได้ให้ไว้ว่าเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การเปิดใจ การให้ใจ การร่วมใจ ตั้งใจสร้างสรรค์คุณภาพ และเงื่อนโซ่ที่ไม่เน้นปริมาณงานแต่เน้นคุณภาพรูปแบบการนิเทศของไทยจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางใจเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยจะเป็นการช่วยเหลือกันอย่างจริงใจ เพื่อให้งานดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องตามความต้องการของผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศร่วมกัน นอกจากนี้ผลจากการศึกษารายด้านยังสอดคล้องกับการศึกษาของรัตนา นครเทพ(2552) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโดยการประยุกต์ใช้แบบกัลยาณมิตรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นว่า ปัจจุบันสถานศึกษาดำเนินการนิเทศภายในตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยชี้แจงเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญและความจำเป็น องค์การและบทบาทขององค์กร การดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดกิจกรรมการนิเทศ และมีการประเมินผลความสำเร็จ ของจัดการนิเทศภายในทุกสถานศึกษา

2. ปัญหาข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่ขาดการเผยแพร่แผนการนิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่น ขาดการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการนิเทศระหว่างครูในโรงเรียน นอกจากนี้ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เกณฑ์การประเมิน การสรุปและรายงานผลการดำเนินงานนิเทศขาดการประชุมชี้แจงให้แก่ครูผู้สอนได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มานิเทศแบบกัลยาณมิตร ส่วนคณะนิเทศเองก็ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ หรือคุณภาพของผู้เรียนก่อนที่จะเข้านิเทศครูไม่มีการสาธิตการสอนที่ดีให้ดู ในส่วนของผู้บริหารเองก็ไม่ได้จัดประชุมชี้แจงแก่ครูผู้สอนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มานิเทศแบบกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวรสิทธิ์ วรณพงษ์(2552) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาในรายด้านพบว่าสภาพปัญหาที่สถานศึกษามี

รายงานผลการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานมีระดับปัญหาสูงสุด รองลงมาคือสถานศึกษามีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามที่สถานศึกษากำหนดและมีรายงานประจำปี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสุภาพ จันทร์ณี (2536: ออนไลน์) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจและยังมองไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การวางแผนยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง การปฏิบัติการณ์เทศไม่สม่ำเสมอ เมื่อประเมินผลแล้วไม่นำผลการประเมินมาใช้พิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติงาน สำหรับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเข้าใจมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในนครให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตรมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมวางแผนการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ รายละเอียดต่างในการดำเนินงานนิเทศ

1.2 ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และให้ผู้รับการนิเทศได้ทำกรณิเทศด้วยตัวเองควรมีการสาธิตการสอนที่ดี หรือสาธิตการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องให้ผู้รับการนิเทศดูเป็นตัวอย่าง

1.3 ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศของตนเอง และรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

1.4 จัดให้มีการประชุมทบทวน ปรึกษาหารือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้ร่วมนิเทศเพื่อปรับปรุงพัฒนา แก้ไขข้อบกพร่องในระหว่างกรปฏิบัติกรณิเทศ และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกรณิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนร่วมในการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัด

1.6 จัดให้มีการเผยแพร่แผนกรณิเทศใหม่ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายนิเทศอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการนิเทศ และกำหนดแนวทางการพัฒนากรณิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เปรียบเทียบกับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อนวัช อุ๋นกอง อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ให้ความอนุเคราะห์คอยชี้แนะให้คำปรึกษาคำแนะนำในการค้นคว้าข้อมูล ให้ความรู้ และช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอมอบให้แก่ผู้สนใจการศึกษาทั้งมวล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เจนวิทย์ สุวงศ์วาร(2549). การศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3. วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการสอน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่2)พุทธศักราช 2545 มาตรา 22. กรุงเทพมหานคร, กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ(2550). การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัตนา นครเทพ. (2552). การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโดยการประยุกต์ใช้แบบกัลยาณมิตรในสถาน

ศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.

วรสิทธิ์ วรณพงษ์(2552). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สถิตย์ สนวนพรหม. การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต

พื้นที่ การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. 2547

สุทธิเกียรติ ศิริกุล(2556). การศึกษาสภาพการนิเทศตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและศึกษานิเทศก์

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุภาพ จันทรมณี(2536). การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการนิเทศภายในของโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต

ปัตตานี. ศึกษาครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2557 จาก

<http://kb.psu.ac.th/psukb/handle>

สุมน อมรวิวัฒน์(2547). กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหารกลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่ม เครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

The morale of education personnel performance in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

ปริศนา เหลี่ยมใส^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²
Prissana Liamsai^{1*} and Thoetchat Chaiyapong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประชากรได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 110 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมพบว่ามึระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงสุด คือโอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย พบว่า 1) ด้านความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน แนวทางสำคัญพบว่าสนับสนุนค่าตอบแทนไปปฏิบัติราชการนอกหน่วยงานให้เหมาะสม 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน แนวทางสำคัญพบว่าวางแผนจัดสถานศึกษาให้มีความสะอาดปลอดภัย 3) ด้านสวัสดิการในหน่วยงาน แนวทางสำคัญพบว่าสนับสนุนสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลของครู 4) โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน แนวทางสำคัญพบว่าส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) สถานภาพและการยอมรับนับถือ แนวทางสำคัญพบว่าสนับสนุนการมีภาวะผู้นำ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แนวทางสำคัญพบว่าสนับสนุนโดยจัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์

คำสำคัญ: ขวัญกำลังใจ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : man_u47@windowslive.com

Abstract

The purpose of this research is to study and guidelines for promotion The morale of education personnel performance in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. Population also include school administrators. And education of 110 people. The major findings are as follows.

1. The morale of education personnel performance in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 showed that The morale of the workers are moderate. Considering it was found that The side with the highest morale of the workers. Is a breakthrough in performance at a high level.

2. Guidelines for promotion The morale of education personnel performance in Bann Hauy Krai Network Group Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 showed that 1) the adequacy of income from operations. Important guidelines that support the return to duty outside agencies as appropriate. 2) The environment in the workplace. Important Guidelines were planning to have a clean, safe school. 3) welfare agencies. Important guidelines that support the welfare and benefits of teachers. 4) opportunities for advancement in performance. Teachers are important guidelines that encourage creativity. 5) status and recognition. Important guidelines that support the leadership. And 6) The relationship between The main event was supported by the teachers have the opportunity to socialize.

Keywords: morale

บทนำ

บุคลากรทางการศึกษาถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นรากฐานในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว ภายในสถานศึกษาและด้วยลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใส่ใจทุ่มเทใจอย่างมากต้องคอยระมัดระวังในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สุขอนามัย โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย ประกอบกับการปฏิบัติงานในหน้าที่หลักในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องทุ่มเทกำลังความสามารถเพื่อให้นักเรียนมีความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นเป็นรากฐานในการที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไปและการปฏิบัติงานภายใต้โครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่าย ภายในสถานศึกษา ที่บุคลากรทางการศึกษาแต่ละคนได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา จากลักษณะของการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นทำให้สภาพของการปฏิบัติงานอยู่ในสภาวะที่มีความเครียดปะปน เกิดความรู้สึกเหน็ดเหนื่อย ทั้อแท้ หรือแม้กระทั่งเบื่อหน่าย เป็นเหตุทำให้การปฏิบัติงานไร้ประสิทธิภาพในที่สุด จากประเด็นเรื่องสภาพพื้นที่ในการปฏิบัติงานและลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา การที่จะทำให้บุคลากรทางการศึกษาแต่ละคนภายในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เราอาจจะต้องพิจารณา คำนึงถึงและให้ความสำคัญในเรื่อง “ขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา” ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนและเปราะบางหรือมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงานโดยตรง

สำหรับสถานศึกษาหรือโรงเรียนบุคคลผู้ที่สามารถจะเสริมสร้าง ดูแล และส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานจะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับคน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าการบริหารเป็น “การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยความความเพียรพยายามของบุคคลอื่น การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับคน” ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องใช้เทคนิควิธีการใด ๆ ก็ตามเพื่อเสริมสร้าง ส่งเสริม หรือโน้มน้าวจิตใจของบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทำให้ภายในสถานศึกษาเกิดบรรยากาศของการทำงานร่วมกัน การประสานความร่วมมือกันและเกิดความสมัครสมานสามัคคีขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากประเด็นเรื่องสภาพพื้นที่ในการปฏิบัติงานและลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา การที่จะทำให้บุคลากรทางการศึกษาแต่ละคนภายในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เราอาจจะต้องพิจารณา คำนึงถึงและให้ความสำคัญในเรื่อง “ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา” ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนและเปราะบางหรือมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงานโดยตรง หากพิจารณาแล้วจะพบว่าในแต่ละองค์การเรื่องของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากและเป็นที่ยอมรับว่าหากสามารถเสริมสร้างให้คนหรือผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานในหน้าที่จะทำให้เกิดการ ทำงานร่วมกันหรือการประสานงานกันขึ้นภายในองค์กรทำให้การปฏิบัติงานสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานหรือคนเป็นสิ่งมีชีวิต มีเลือดเนื้อ มีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ ความรู้สึกในการสนองตอบความต้องการจากทั้งเพื่อนร่วมปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 มีเขตให้บริการครอบคลุม 5 อำเภอ ดังต่อไปนี้ อำเภอแม่ลาว อำเภอพาน อำเภอป่าแดด อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า มีโรงเรียนในสังกัดรวมทั้งสิ้น 186 โรงเรียน มีครู 1,756 คน นักเรียน 24,371 คน ในเขตอำเภอแม่สรวยในตำบลลาวามีโรงเรียนที่อยู่บนภูเขา หุบเขา เนินเขา และติดลำห้วย ห่างไกลจากความเจริญ ปัญหาที่ตามมาคือเรื่องการเดินทางที่ค่อนข้างยากลำบากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน การติดต่อสื่อสาร และการเสี่ยงภัยอันตรายต่างๆทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินในระหว่างเดินทางไปปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังประสบกับการปฏิบัติงานที่ไม่พร้อม ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา รวมตลอดไปถึงเรื่องของอาหารการกินและที่พักอาศัยรวมทั้งเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องตระหนักและใส่ใจในแง่การบริหารงานบุคคลที่เน้นถึงเรื่องขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน ว่าสมควรจะต้องหมั่นปรับปรุงและเสริมสร้างปัจจัยที่ป้องกันการเกิดความไม่พึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร อันจะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาองค์กรให้มั่นคงยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมเพื่อทำความเข้าใจเรื่องขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 7 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 103 คน รวมจำนวน 110 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม 1) ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) สวัสดิการในหน่วยงาน 4) โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน 5) สถานภาพและการยอมรับนับถือ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามฉบับร่างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด ให้ครอบคลุมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ (ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา
4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 4.1 ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง
  - 4.2 ดร.เอกชัย ผาบชัย
  - 4.3 นายจรัส รินเที่ยง

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ สถานภาพ รายได้ที่ได้รับต่อเดือน จำนวน 7 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6 ด้าน 1) ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) สวัสดิการในหน่วยงาน 4) โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน 5) สถานภาพและการยอมรับนับถือ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ระดับ 5 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน ของเบสต์ (Best, อ้างถึงใน สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542, หน้า 122) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.49 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.49 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.49 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามเป็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือรับรองจากภาคสาขาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยาวิทยาเชียงราย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ที่เป็นประชากรในการตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 110 ฉบับ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้มาครบทุกฉบับ

3. ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ

4. วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติตามที่ได้วางแผนไว้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.1 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ สถานภาพ รายได้ที่ได้รับต่อเดือน จำนวน 7 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

1.2 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6 ด้าน 1) ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) สวัสดิการในหน่วยงาน 4) โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน 5) สถานภาพและการยอมรับนับถือ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องการศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.70 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.30 ส่วนมากอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.90 วุฒิทางการศึกษาส่วนมากจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.30 ตำแหน่งผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 5.50 รองผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 0.90 ครู คิดเป็นร้อยละ 88.20 เจ้าหน้าที่ธุรการ คิดเป็นร้อยละ 3.60 นักการภารโรง คิดเป็นร้อยละ 1.80 ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการส่วนมากไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.90 สถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 52.70 สมรส คิดเป็นร้อยละ 47.30 และส่วนมากรายได้ที่ได้รับต่อเดือนไม่เกิน 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.90

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผลการศึกษขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมพบว่า มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงสุด คือ โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานต่ำสุดคือด้านสวัสดิการในหน่วยงานอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจสูงสุด คือข้อที่ 2 ความพึงพอใจกับเงินเดือน และค่าตอบแทนที่ได้รับในปัจจุบัน มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อ 3 เงินเดือน ค่าตอบแทน มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือข้อ 4 เบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทนในการที่ต้องไปปฏิบัติราชการนอกหน่วยงานเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจสูงสุด คือข้อที่ 5 งานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติมีความชัดเจนและปริมาณที่เหมาะสม มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อ 1 องค์กรของท่านมีสวัสดิครุภัณฑ์และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างเพียงพอ มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือข้อ 4 รู้สึกว่างานที่รับผิดชอบปัจจุบันไม่เสี่ยงอันตรายใดๆ มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านสวัสดิการในหน่วยงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจสูงสุด คือข้อที่ 1 รู้สึกพอใจกับสวัสดิการที่องค์กรจัดเพิ่มเติมให้นอกเหนือจากสวัสดิการปกติ เช่น การจัดเลี้ยงตามเทศกาลต่าง ๆ มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือข้อ 4 ที่พักอาศัยที่หน่วยจัดให้เหมาะสมดีแล้ว มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือข้อ 2 สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่องค์กรจัดให้เพียงพอ เหมาะสม มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านโอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจสูงสุด คือข้อที่ 3 องค์กร ส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังพลศึกษาต่อหรือทำการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อ 2 รู้สึกว่าการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันมีโอกาสนำหน้า มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือข้อ 5 การพิจารณาตำแหน่ง การแต่งตั้งโยกย้าย รู้สึกว่าผู้บริหารพิจารณาได้อย่างเหมาะสมดีแล้ว มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านสถานภาพและการยอมรับนับถือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจสูงสุด คือข้อที่ 5 ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อ 4 เพื่อนร่วมงานให้ความเชื่อถือและศรัทธาในตัวท่าน มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือข้อ 2 ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของท่านและได้นำไปใช้จริง มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง

6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจสูงที่สุด คือข้อที่ 5 เมื่อประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานหรือเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ท่านสามารถปรึกษากับเพื่อนร่วมงานได้ มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อ 4 เพื่อนร่วมงานมีความยินดีที่มีท่านร่วมปฏิบัติงานอยู่ด้วย มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือข้อ 1 ผู้บริหารให้ความสนทนสนมและเป็นกันเอง มีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1. ด้านความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน พบว่า สนับสนุนค่าตอบแทนในการที่ต้องไปปฏิบัติราชการ นอกหน่วยงานเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า วางแผนสถานศึกษาให้มีความสะอาดปลอดภัย

3.สวัสดิการในหน่วยงาน พบว่า สนับสนุนสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลของครู เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าพยาบาลหรือค่าเล่าเรียนบุตร วางแผนจัดระบบสวัสดิการ

4. โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่งเสริมให้ครูได้ทำงานตรงความสามารถ เห็นความสำคัญของครู ให้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ เลื่อนขั้นเงินเดือนด้วยความเป็นธรรม ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้ความก้าวหน้า พัฒนาทักษะ ส่งเสริมให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และให้มีอิสระ ในการทำงานในหน้าที่ มีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยการอบรม สัมมนา หรือการศึกษาต่อ

5. สถานภาพและการยอมรับนับถือ พบว่า สนับสนุนการมีภาวะผู้นำ โดยยึดแบบผู้นำแบบประชาธิปไตย คือให้บุคลากรทุกคนเขามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า สนับสนุนโดยจัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมสังสรรค์ท่องเที่ยว ศึกษา ดูงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผลแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คาบตำรวจวารการ สือออก (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรทุ่งคอก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นยศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอายุราชการ การศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรทุ่งคอก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรทุ่งคอก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน

กลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชา สำหรับด้านที่มีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านความเพียงพอของรายได้ ด้านโอกาส ก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพการปฏิบัติหน้าที่ ตามลำดับ

2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า โดยรวมมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของชัยศรี กล้าณรงค์ (2550) ได้ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของพยาบาลด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เช่น Edwin B. Flippo (1971) ได้กล่าวว่า สภาพการทำงานที่มีความสะดวกสบาย ปลอดภัย ย่อมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อขวัญ และกำลังใจในการทำงาน

3. ด้านสวัสดิการในหน่วยงาน พบว่า โดยรวมมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นนเรศ เนื่องภิรมย์ (2542) ได้ศึกษาสภาพขวัญของข้าราชการหน่วยสนับสนุนการบิน กองบิน 6 พบว่าสภาพขวัญของ ข้าราชการหน่วยสนับสนุนการบิน กองบิน 6 มีระดับขวัญอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาตามองค์ประกอบขวัญแล้ว พบว่า เรื่องเกี่ยวกับหน้าที่การงานมีระดับขวัญอยู่ในเกณฑ์สูงและเรื่องเกี่ยวกับรายได้และสวัสดิการมีระดับขวัญอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 122) สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อ การทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพของการทำงาน รวมทั้งการส่งผล ต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

4. ด้านโอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ดารากร จาบทอง (2555) ได้ศึกษาเรื่องขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานของราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร กองบังคับการอำนวยการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจพบว่า ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของราชการ ตำรวจชั้นสัญญาบัตรกองบังคับการอำนวยการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ในด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติและ ความก้าวหน้า อยู่ในระดับมาก

5. ด้านสถานภาพและการยอมรับนับถือ พบว่า โดยรวมมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ริฟิสซา (Refissa, 1997, หน้า 12 ; อ้างถึงใน ฤทธิผล ศรีทอง, 2547, หน้า 50) ได้ทำการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการ ปฏิบัติงานและความพึงพอใจในงานของ เจ้าหน้าที่ที่มสุขภาพในเมืองโวลลีกา ประเทศเอธิโอเปีย ตัวอย่างที่ทำการศึกษา เป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 152 คน ผลการ วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับต่ำ และพบว่า ความ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความ สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็น ว่าปัจจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร งาน การยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์กับผล การปฏิบัติงาน และรูปแบบการ บริหารงานโอกาสเจริญก้าวหน้าในงานมีความ สัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า โดยรวมมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มัณฑนา เสนาธรรม (2545) ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในจังหวัด ลำปาง พบว่า พนักงานมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ สัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

2. ผลจากการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่ม เครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ความเพียงพอของรายได้ จากการปฏิบัติงานควรสนับสนุนจัดเบี่ยเลี้ยง ค่าตอบแทนในการที่ต้องไปปฏิบัติราชการนอกหน่วยงานเหมาะสมกับการ

ปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ควรวางแผนจัดสถานศึกษาให้มีความสะอาดปลอดภัย ด้านสวัสดิการในหน่วยงาน ควรให้การสนับสนุนสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลของครู เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าพยาบาลหรือค่าเล่าเรียนบุตร ด้าน โอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน สนับสนุนครูได้ทำงานตรงความสามารถ เห็นความสำคัญของครู ให้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ เลื่อนขั้นเงินเดือนด้วยความเป็นธรรม ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้ความก้าวหน้า และส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะ ส่งเสริมให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยการอบรม สัมมนา หรือการศึกษาต่อและให้มีอิสระในการทำงานในหน้าที่ อาจมอบหมายงานที่ตรงความสามารถแก่ครู รวมทั้งมอบหมายงานที่สำคัญ ๆ และท้าทายความสามารถแก่ครู ด้าน สถานภาพและการยอมรับนับถือผู้บริหารต้องให้การยอมรับในความสามารถของครูและเห็นความสำคัญของครูสนับสนุนให้ครูมีภาวะผู้นำ โดยยึดแบบผู้นำแบบประชาธิปไตย คือให้บุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลควรมีการจัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมสังสรรค์ท่องเที่ยว ศึกษา ดูงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านสวัสดิการในหน่วยงาน ควรเอาใจใส่ดูแลสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลของครู เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าพยาบาลหรือค่าเล่าเรียนบุตร
2. ด้านความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริม และพัฒนาโดยการจัดเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทนในการที่ต้องไปปฏิบัติราชการนอกหน่วยงานเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ควรจัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมสังสรรค์ท่องเที่ยว ศึกษา
4. ดูงานด้านโอกาสความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษา ได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ โดยการมอบหมายงานที่ท้าทาย มีความสำคัญ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้งานใหม่ ๆ และเกิดการพัฒนาทักษะ และความชำนาญ ยิ่งขึ้น
5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ควรจัดให้มีความเหมาะสมของปริมาณงานและครูควรมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อความรวดเร็วในการทำงาน
6. ด้านสถานภาพและการยอมรับนับถือ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ โดยยึดแบบผู้นำแบบประชาธิปไตย คือให้บุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยประเมินผลหรือติดตามผลในเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูทุกปี เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มีมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีขวัญและกำลังใจของครูในแต่ละกลุ่มงาน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยเกื้อหนุนได้ตรงกับความต้องการ

3. ควบคู่กันไปด้วยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในด้านสวัสดิการ สภาพแวดล้อมการทำงาน และความปลอดภัยของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างเต็มความภาคภูมิใจได้เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองที่ให้คำแนะนำพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข อาจารย์ ดร.กัมพล ไชยพันธ์ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ช่วยกรุณาแก้ไขจนทำให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง รองคณบดีวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และผู้เกี่ยวข้องที่ได้กรุณาตรวจแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อการทดสอบเครื่องมือ และผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ กัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และให้คำแนะนำดีชมตลอดมา สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ

เอกสารอ้างอิง

ชัยศรี กล้าณรงค์. (2550). **ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน กับการปฏิบัติงานพัฒนาและรับรองคุณภาพ โรงพยาบาลของพยาบาล โรงพยาบาลศรีสังวาลย์. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

ณฤมล ศรีทอง. (2547). **ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผล ต่อความพึงพอใจในงานของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

ดารากร จาบทอง. (2555). **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของราชการตำรวจ ชั้นสัญญาบัตรกองบังคับการอำนาจการ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.**

ปิ่นมเรศ เนื่องภิรมย์. (2542). **การศึกษาสภาพขวัญของข้าราชการหน่วยสนับสนุนการบิน กองบิน 6 ในปัจจุบัน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ.**

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ**

มัณฑนา เสนาธรรม. (2545). **ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) ในจังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

วรารกร สือออก ดาบตำรวจ. (2556). **ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรทุ่งคอก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยทองสุข.**

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

The Study of School Administrator's Role to the Local Curriculum Development of the Secondary Educational Service Area Office 36

สมบุญ ไชยวงศ์^{1*} และธิดาวลัย อุ๋นกอง²
Somboon Chaiwong^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งได้มาจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและด้านการสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่นตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้ สรรวจความต้องการของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น รองลงมา คือ จัดเวลาให้ครูมีโอกาสร่วมกันตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น และจัดอบรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาที่สำคัญดังนี้ แสวงหาครูและประชาชนชาวบ้านมาเป็นแกนนำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมา คือ กำหนดเป้าหมาย

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : peeboon@hotmail.co.th

ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและขยายผลบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นให้เข้ากับกลุ่มสาระ
ต่าง ๆ

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

Abstract

The research in this The event aimed to study of school Administrator's role to the local curriculum Development and problem and suggestion and settlement of the Secondary Educational Service Area office 36, which is derived from a sample using the sample table and Morgan Krejcie simple. By simple random sampling. A sample of 355 people, the tools used. The collection of information is estimated standardized questionnaire (Rating Scale) 5 level, and analyze data. By using a computer program The percentage average ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) findings showed.

1. The study of school Administrator's role to the local curriculum development of the Secondary Educational Service Area office 36. Overall, the average was high. Considering it was found that. Development plan for the provision of local education. The highest mean score. Followed by, Leadership in the curriculum of local schools and supporting learning environment conducive for learning local, respectively. The two groups had the lowest average is, Aspect of the promotion of the educational curriculum.

2. Suggestions from respondents in The study of school Administrator's role to the local curriculum development of the Secondary Educational Service Area office 36. Just to answer that question. Development plan for the provision of local education. As follows, Explore the educational needs of the local education development plan. Followed by, Provide time for teachers to work together to improve the quality of local education plan and training to improve the quality of local education. Leadership in the curriculum of local schools. As follows, Teachers and scholars seeking to become a mainstay in the local curriculum development. Followed by, Set clear goals about the curriculum of local schools and extended and integrated curriculum to the various groups.

Key words: School Administrator, Development of the local curriculum.

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักการสำคัญประการหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น ระบุว่า เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น หากการศึกษาทำให้เยาวชนละทิ้งท้องถิ่นไม่เข้าใจและรู้จักท้องถิ่นของคน ในที่สุดความเป็นชาติก็อาจล่มสลายได้ ความเป็นท้องถิ่น ชุมชนของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีความอุดมสมบูรณ์ทุกภูมิภาคก็ว่าได้ หากการจัดการศึกษาจัดให้ทุกคนรักหวงแหน ทรัพยากรในท้องถิ่น รู้จักอนุรักษ์ และพัฒนาที่จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าได้ ปัจจุบันนี้กระแสโลกกำลังให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชนท้องถิ่น สารการเรียนรู้ท้องถิ่น จะเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องปลูกฝังพัฒนาให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น รักบ้านเกิด รักภูมิภาคของตน และรักประเทศของตนในที่สุด ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชนและท้องถิ่น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีความรู้ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม สามารถเรียนรู้ และเผชิญสถานการณ์ในอนาคตได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงกรอบคิดที่กำหนดไว้ว่า ผู้เรียนควรได้รับการจัดการศึกษาและประมวลประสบการณ์อะไรบ้าง จัดอย่างไร ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้การจัดการศึกษาพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน ร่วมมือสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นไปตามเจตนารมณ์ มาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ฉะนั้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12,15 และมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 และคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ.294/2551 เรื่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นกรอบเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันเวทีโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา คือ “หลักสูตรสถานศึกษา” สิ่ง que ผู้เรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น สามารถสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ หรือหากสถานศึกษาเห็นว่ามึสิ่งสำคัญต้องการจะเน้น และแยกสอนเป็นการเฉพาะ เช่น การสอนจักสานเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็สามารถเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดก็อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาทั้งนั้น “มิใช่แยกหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่นออกจากกัน” มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้จะช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วย

แก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผนดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ มาตรา 7 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้รักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ(คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 29) การจัดการศึกษาในท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือและการสนับสนุนช่วยเหลือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 31) ได้แนะนำไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการส่งเสริมและประสานงานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

สถานศึกษาควรศึกษากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งต้องเริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นในระดับต่างๆ และความเข้าใจให้ตรงกันในการกำหนดขอบข่ายของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในแต่ละรายวิชา สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน นำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวสำคัญเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน เกิดความรักความผูกพันและมีความภาคภูมิใจท้องถิ่นของตน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3, 2552, หน้า 17)

โรงเรียนตั้งอยู่และเกิดการลอกเลียนแบบหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งกันและกันอย่างแพร่หลาย (อมรรัตน์ วัฒนาร, 2550) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) จะเปิดโอกาสให้ครูแต่ละโรงเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกันโดยร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมของครูด้านเนื้อหาสาระในรายวิชาที่สอนและด้านพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน และเกิดการ

เรียนรู้ร่วมกันในระหว่างที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรกับผู้วิจัย จนเกิดการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการความรู้ดำเนินงานจะไม่เฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้ แต่รวมถึงกิจกรรมของการทำงาน (วิจารณ์ พานิช, 2548)

จากสภาพของการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น และการจัดการศึกษาโดยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ แต่การดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ผ่านมาก็ประสบปัญหาต่างๆมากมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาครูผู้สอนที่ยังขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีนโยบาย แผนงานที่ต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยเร่งรัดพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และลักษณะที่เด่นชัดตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น สามารถพัฒนาตนเอง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์

ทั้งนี้ผู้บริหารที่สามารถนำพาให้สถานศึกษามีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้านได้นั้นต้องอาศัยคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความรัก และศรัทธาในวิชาชีพครู มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใช้หลักธรรมทางศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพเพื่อการขับเคลื่อน และพัฒนางาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 76) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาท ที่จะต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูมีความตระหนัก และเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่น สามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา และนำหลักสูตรไปใช้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ทั้งนี้เพราะผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในการได้ข้อสังเกตของหลักสูตรท้องถิ่นนี้สำหรับการวางแผนในการบริหารจัดการต่อไปและข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษในการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งที่จะต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเป็นของตนเอง นั้นหมายความว่าหากสถานศึกษาใดมีหลักสูตรที่มีคุณภาพ ย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพด้วย ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากสังคมในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นคนดี คนมีความสามารถ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งเพื่อนำผลวิจัยไปเผยแพร่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ตรงตามกรอบความต้องการของท้องถิ่นอย่างมีเหตุผล และสามารถดำเนินงานจัดการบริหารการศึกษาร่วมกับชุมชนอย่างเข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

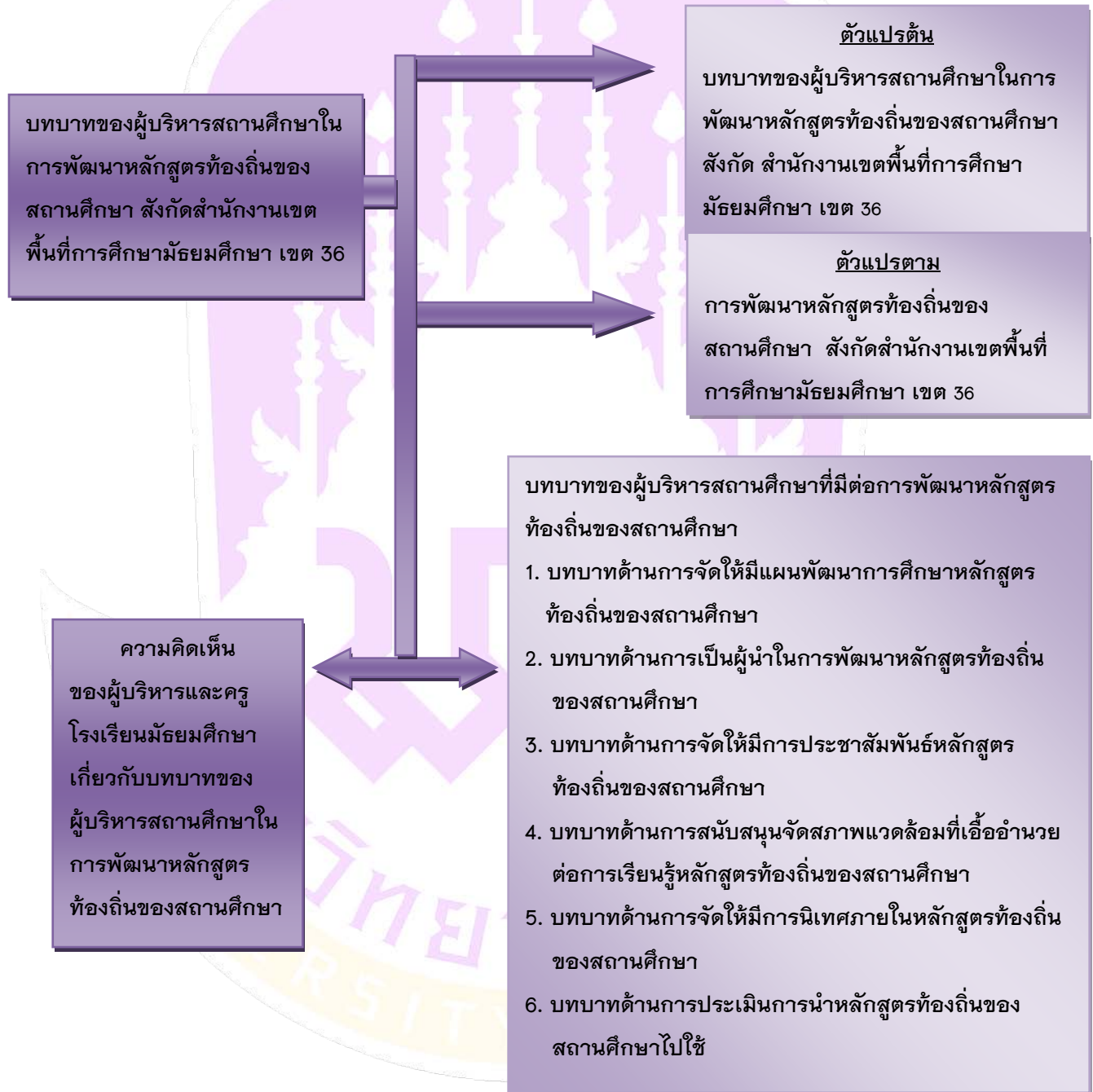
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,883 คน จำนวน 41 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 355 คน โดยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ด้านการเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการจัดให้มีการนิเทศภายใน ด้านการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ โดยใช้แบบสอบถามของ ทรงรัตน์ พงศ์โสภาก (2547, หน้า 119-123) เดชา แสงจันทร์ (2548, หน้า 127-135) สมพงษ์ ทุนมาลา (2549, หน้า 166-177) สมปอง รินทอง (2550, หน้า 111-121) และทับทิม เบ็ญชวีญ (2556, หน้า 93-102) มาปรับปรุงเพิ่มเติมให้ครอบคลุม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาหลักสูตรในการพัฒนาท้องถิ่นของสถานศึกษา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา การวิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม จากแบบสอบถามของ ทรงรัตน์ พงศ์โสภ (2547, หน้า 119-123) เดชา แสงจันทร์ (2548, หน้า 127-135) สมพงษ์ ทุนมาลา (2549, หน้า 166-177) สมปอง รินทอง (2550, หน้า 111-121) และทับทิม เบ็งขวัญ (2556, หน้า 93-102) มาปรับปรุงเพิ่มเติมให้ครอบคลุม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาหลักสูตรในการพัฒนาท้องถิ่นของสถานศึกษา

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 ดร.อนวัช อุ่นกอง

4.2 นางเนติกานต์ สุวรรณเพชร

4.3 นายพิชิต พันธุ์พิทยแพทย์

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยใช้สูตรของโรวินเนลลีและแฮมเบิลตัน, 1977.

(Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K., อ้างอิงใน พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์ 2540, หน้า 117) มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1

6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาจากกลุ่มตัวอย่าง ของครอนบาค (α -Coefficient), Cronbach, 1951. (Cronbach, อ้างอิงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538, หน้า 200) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.85

7. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ๗ ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงาน จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ด้านการเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่นด้านการจัดให้มีการนิเทศภายใน ด้านการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ จำนวน 57 ข้อ เกณฑ์ระดับความคิดเห็น เป็น 5 ระดับ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนก เป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวมโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 45)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาคือเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน
3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 355 ฉบับ ร้อยละ 100
4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ

สถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 45) วิธีการตรวจให้คะแนนนำหน้าสมมุติของตัวเลือกที่เป็นคำตอบในแต่ละข้อ ดังนี้

ให้คะแนน เมื่อตอบในช่อง 5 หมายถึง 5 คะแนน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ให้คะแนน เมื่อตอบในช่อง 4 หมายถึง 4 คะแนน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ให้คะแนน เมื่อตอบในช่อง 3 หมายถึง 3 คะแนน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ให้คะแนน เมื่อตอบในช่อง 2 หมายถึง 2 คะแนน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ให้คะแนน เมื่อตอบในช่อง 1 หมายถึง 1 คะแนน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนก เป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่า ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, 2545:45) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย = 4.51 - 5.00 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย = 3.51 - 4.50 หมายถึง ปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย = 2.51 - 3.50 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย = 1.51 - 2.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

คะแนนเฉลี่ย = 1.00 - 1.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวม

ตอนที่ 2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเป็นคำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 355 คน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวน 41 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นข้าราชการ มีตำแหน่งหน้าที่อื่น ๆ มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 การศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและด้านการสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้ สรรวจความต้องการของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น รองลงมา คือ จัดเวลาให้ครูมีโอกาสดำเนินงานร่วมกันตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่นและจัดอบรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ที่สำคัญดังนี้ แสวงหาครูและปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นแกนนำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมา คือ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและขยายผลบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นให้เข้ากับกลุ่มสาระต่าง ๆ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 355 คน

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 87.32 เพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 12.68

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาวุฒิปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 50.42 รองลงมาวุฒิปริญญาโท จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 49.21 และวุฒิปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.56

ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 15 ปี มากที่สุด จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 51.55 รองลงมาคือ ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.69 ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 18.59 และน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.17

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.96$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.13$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ($\bar{x}=4.05$, S.D.=0.82) และด้านการสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ($\bar{x}=3.99$, S.D.=0.79) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ($\bar{x}=3.82$, S.D.=1.06)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น ที่สำคัญดังนี้ สรรวจความต้องการของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น รองลงมา คือ จัดเวลาให้ครูมีโอกาสร่วมกันตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่นและจัดอบรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ที่สำคัญดังนี้ แสวงหาครูและปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นแกนนำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมา คือ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและขยายผลบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นให้เข้ากับกลุ่มสาระต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยขอนำผลการศึกษา มาอภิปรายผลดังนี้

ผลของการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและด้านการสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีระ รุชเจริญ (2553, หน้า 324 – 326) พบว่า ผู้บริหารในยุคปัจจุบันมีบทบาทสำคัญมากในการที่จะทำให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องใช้ความเป็นผู้นำทางวิชาการและสมรรถภาพทางด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมอย่างเต็มที่ ตลอดทั้งสรรหาทรัพยากรมาใช้อย่างพอเพียงในกระบวนการจัดทำหลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งฟ้า ลินธุ์ษ์ (2547) พบว่า โรงเรียนจัดทำตามแนวทางของกรมวิชาการ ส่วนการใช้ ได้พยายามดำเนินตามแนวทางเดียวกัน ครูผู้สอนรับรู้ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง แต่ยังไม่สามารถจัดทำหลักสูตรได้ด้วยตนเอง และไม่ทราบหลักการ แนวคิด ปรัชญา การศึกษาว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร สถานศึกษามีระยะเวลาจำกัด ทำให้ขาดความมั่นใจในการพัฒนารูปแบบการใช้หลักสูตร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว มีประเด็นที่จะนำมาอธิบาย

ข้อเสนอแนะ

1. แสวงหาลำรวจความต้องการของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่นพร้อมทั้งจัดเวลาให้ครูมีโอกาสทำงานร่วมกันตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่นและจัดอบรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น
2. ครูและปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นแกนนำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาและขยายผลและบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นให้เข้ากับกลุ่มสาระต่าง ๆ
3. ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาเป็นมาตรฐานตัวชี้วัดในการประเมิน เพื่อทดสอบระดับชาติและจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่แนวทางการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาที่ชัดเจน
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่นมากขึ้นพร้อมทั้งจัดให้มีการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและให้การสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการทำงานและติดตามผลทุกกระยะตามปฏิทินการนิเทศและจัดสรรตำแหน่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเรียนรู้ท้องถิ่นพร้อมทั้ง ยกย่อง ชมเชย เผยแพร่ความสำเร็จของครูด้านการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
6. ครูต้องนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้อย่างแท้จริงและผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญการนำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาไปใช้อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง และผู้เชี่ยวชาญดังมีรายนามในภาคผนวกที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กิ่งฟ้า ลินธุวษ์. (2547). **รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ: เจริญผล.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- เดชา แสงจันทร์. (2548). **สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ทับทิม เป็งขวัญ. (2556). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับประถมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ทรงรัตน์ พงศ์โสภา. (2547). **การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธีระ รุจเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และการประเมินภายนอกรอบ 3**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). **การวิจัยท้องถิ่นกับการจัดการความรู้**. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2548, จาก <http://blog-for-thai-km.blogport.com>.
- สมปอง รินทอง. (2550). **สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ.
- สมพงษ์ ทุนมาลา. (2549). **สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์. (2542). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย**. กาญจนบุรี: ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์, สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3. (2552). **กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- อมรรัตน์ วัฒนาธร. (2550). การจัดการความรู้งานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว
จังหวัดพิษณุโลก. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.บ., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, พิษณุโลก.
- Cronbach, L. J. (1951). **Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests.** Psychometrika.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). **Determinining Sample Size for Research
Activities.** Educational and Psychological Measurement.
- Likert,Rensis. (1961). **New Patterns of Management.** New York : Mc Graw-Hill BookCompany.
- Rovinelli,R.J. and Hambleton,R.K. (1977). "On the Use Content Specialiats in the Assessment of
Criterin Reference Test Item Validity," Dutch Journal of Educational Research.

การศึกษาปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนกลุ่ม
เครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย

Study the problems of management information system to be operational personnel
in Doi Tung Community Education Development Project Schools, Chiang Rai
Province

จันจิรา ชัยภูวนารณ^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

ChanchiraChaiphuwanart^{1*} and Thitichai Rckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร 2) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานในการใช้งานระบบสารสนเทศของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การรวบรวมข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล 2) ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานในการใช้งานระบบสารสนเทศโดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากได้แก่ สารสนเทศของงานวิชาการของโรงเรียน มีการนำโปรแกรมประยุกต์ระบบข้อมูลออนไลน์มาใช้งานระบบสารสนเทศมีการนำเสนอข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการประมวลผลข้อมูล ด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย

คำสำคัญ: การจัดการระบบสารสนเทศ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : chanchira.nokaew@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) The results of this study were 1) To study the problem of information system for management. 2) To study the performance of school administrators and teachers. Practitioners in the information system of Doi Tung community education development project Schools, Chiang Rai Province.

The results of the study were as follow, 1) Problems of information systems in the opinion of the overall school administrators and practitioners teacher was the problem is moderate include storing data and information, and information gathering, presentation, data validation, data processing. 2) The performance level of school administrators and practitioners teacher in the information system was the performance was great. Information system of academic school has been applied by used online information systems. Present information that is useful to own development, school and agencies involved. A data processing with modern equipment.

Keywords: Management information system

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ได้เน้นเป้าหมายหลัก 3 ประการคือ เรื่องคุณภาพการศึกษา โอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพครู เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของครูจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้เก่ง มีคุณธรรม มีรากเหง้าของความเป็นไทย ขณะเดียวกันจะให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและผลักดันการศึกษา การเรียนรู้ไปจนตลอดชีวิต ซึ่งจะส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันของประชาชนในประเทศให้เพิ่มขึ้นด้วย (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1)

จากเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงานข้างต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีหน้าที่จัดการจัดระบบบริหาร ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนให้มากที่สุด นอกจากนี้ การจัดเตรียมความพร้อมในระบบสารสนเทศภายในสถานศึกษาและการนำข้อมูลไปใช้ต้องเป็นหัวใจของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการวางระบบบริหารจัดการ พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพ เป็นไปตามที่กฎหมาย กฎกระทรวงและประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1) ได้ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสารสนเทศไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้การ

บริหารและจัดการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสถานศึกษาควรจัดให้ทุกงานมีระบบข้อมูลสารสนเทศของแต่ละงานไว้ด้วย

สถานศึกษาทุกแห่งมีความต้องการให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมสามารถดำเนินการสร้างระบบกลไกหรือกระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างความมั่นคงและหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ดังนั้น การศึกษาแนวคิดและหลักการทางการบริหารสถานศึกษาให้ได้คุณภาพจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ที่จะนำองค์ความรู้ไปใช้ในการวางระบบการบริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม(สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2553,หน้า 2)การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจ ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนรวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลาโดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ(สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2553,หน้า 17)

โครงการพัฒนาโดยดู (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งโครงการพัฒนาที่สนองแนวพระราชดำรินี้ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 และจะสิ้นสุดโครงการในปี พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการพัฒนาโดยดูฯ ระยะที่ 3 (ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – พ.ศ.2560) ต้องการให้ราษฎรในพื้นที่ที่ตนเองได้ในการดำรงชีวิตด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบสามารถปกครอง ดูแลตนเองในระดับหมู่บ้าน และขยายผลไปสู่การปกครองที่สอดคล้องกับกฎหมายไทย นอกจากนี้ยังคาดหวังไว้ว่าเมื่อราษฎรมีรายได้ดีแล้วจะสามารถเสียภาษีคืนสู่รัฐได้เช่นเดียวกับคนไทยทั่วประเทศ การพัฒนาคนในพื้นที่ให้มีคุณสมบัติ ดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาให้โรงเรียนในพื้นที่โครงการสามารถจัดการศึกษา ให้นักเรียนเกิดคุณสมบัติที่ต้องการเพื่อเป็นผู้นำและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยดูต่อไป ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดูพบจุดอ่อนที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่สูงห่างไกล การเดินทางลำบาก มีอัตราการย้ายออกของบุคลากรครูตลอดเวลา ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากร และการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ปัจจุบันไม่สอดคล้องกับคนในพื้นที่ราบสูง (วัฒนา พรหมินทร์, 2556, หน้า 2-3) จุดอ่อนอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการจัดการสารสนเทศของสถานศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่โครงการ ยังไม่เป็นปัจจุบัน และไม่ใช่นโยบาย ทำให้เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงาน เมื่อต้องการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้งานเพื่อตัดสินใจ หรือใช้ในการจัดการเรียนการสอนอาจเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาความสำคัญ และปัญหาผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อกระบวนการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดู จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้รับรู้ถึงปัญหาและการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อกระบวนการ

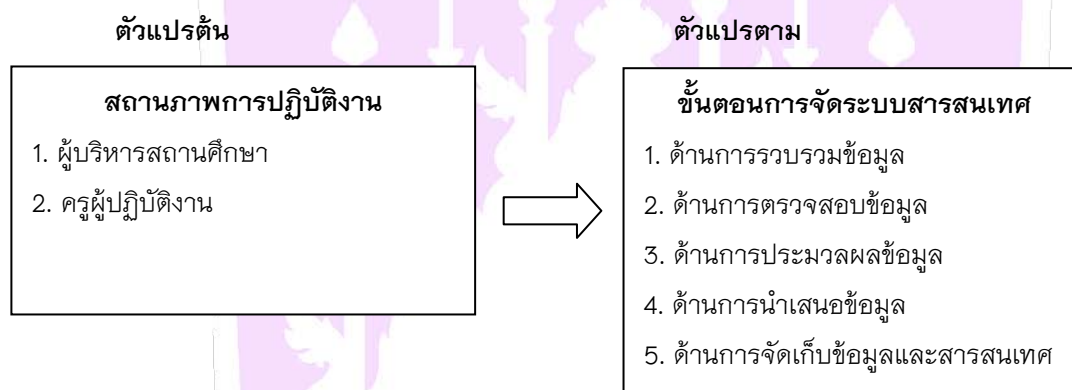

จัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตรงตามมาตรฐานการศึกษา และ พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนกลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานในการใช้งานระบบสารสนเทศของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการ พัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) โดยมี วิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ ปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุงจังหวัดเชียงรายจำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาจำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 106 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเพื่อใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อการจัดระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา พื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุงจังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาคั้งนี้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานเพื่อกำหนดขอบเขตและกรอบแนวคิดแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการ สพป.เชียงราย เขต 4

นายศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี

นายสุชสันต์ สอนนวล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพญาไพร

5. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ค่า .05 ขึ้นไปซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามมีค่าIOC ระหว่าง 0.67 - 1

6 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out)กับผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนบ้านด้ายเทพกาญจนอนุถัมภ์ จำนวน 30 คนเพื่อหาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 และความเชื่อมั่นในแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านการรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

ด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

ด้านการนำเสนอข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

ด้านการปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

9. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดระบบสารสนเทศแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ซึ่งครอบคลุมการจัดระบบสารสนเทศ 5 ขั้นตอน จำนวน 48 ข้อ มีจำนวนแบบสอบถามในแต่ละด้าน

ด้านการรวบรวมข้อมูล	จำนวน 12 ข้อ
ด้านการตรวจสอบข้อมูล	จำนวน 8 ข้อ
ด้านการประมวลผลข้อมูล	จำนวน 9 ข้อ
ด้านการนำเสนอข้อมูล	จำนวน 12 ข้อ
ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ	จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ กำหนดในการวัดออกเป็น 5 ระดับซึ่งครอบคลุมกลุ่มงานตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนทั้งหมด 4 กลุ่มงาน คือ วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ นำหนังสือจากวิทยาเขตเชียงใหม่มาหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูที่ปฏิบัติงานตอบแบบสอบถาม จากนั้นส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยรับแบบสอบถามคืนทั้งหมดจำนวน 106 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเรียงลำดับจัดหมวดหมู่ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผู้ศึกษาได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการปฏิบัติงานวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานการอบรมด้านคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วรายงานเป็นความเรียง
2. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของรายข้อแต่ละข้อ

3. ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานในการใช้งานระบบสารสนเทศของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์โดยนำคะแนนที่ได้มา หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของรายชื่อแต่ละข้อ

ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.60 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.40 มีสถานภาพการปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 8.50 และครูผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.00 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการจัดการระบบสารสนเทศ ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.90 และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 90.00 เคยได้รับการอบรมด้านคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 90.60

ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนา การศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุงจังหวัดเชียงราย โดยรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.12$) เมื่อ พิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ ($\mu=3.17$) จึงมีปัญหามากที่สุด การรวบรวมข้อมูล ($\mu=3.12$) การนำเสนอข้อมูล ($\mu=3.11$) การตรวจสอบ ข้อมูล ($\mu=3.09$) และที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ การประมวลผลข้อมูล ($\mu=3.12$)

ระดับการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการใช้ระบบสารสนเทศในการ ปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.93$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สารสนเทศของงานวิชาการของโรงเรียน มีการนำโปรแกรมประยุกต์ ระบบข้อมูล ออนไลน์มาใช้งานระบบสารสนเทศ (Microsoft Office, Student2551 โปรแกรมระบบงานทะเบียน-วัดผลและสารสนเทศ นักเรียน, Bookmark2551 โปรแกรมวัดผลรายวิชา, DMC-ระบบจัดเก็บข้อมูลบนเว็บไซต์ ฯลฯ) ($\mu= 4.07$) จึงมีการ ปฏิบัติงานมากที่สุด มีการนำเสนอข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\mu= 4.01$) และที่มีการปฏิบัติงานน้อยที่สุด ได้แก่ มีการประมวลผลข้อมูล ด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ($\mu= 3.76$) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์รายด้านและโดยรวม

จากการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศการรวบรวมข้อมูลการนำเสนอข้อมูลการตรวจสอบ ข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล เมื่อสรุปผลเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่าสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ พบว่าทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก กำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันดับสอง กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอันดับสาม สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบทุกกลุ่มงาน จัดให้เป็นหมวดหมู่ และให้ความรู้กับบุคลากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล ปรากฏว่าสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ พบว่าทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก ตรวจสอบความเป็นปัจจุบันของข้อมูล อันดับสองกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล และอันดับสาม จำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะข้อมูลโดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรให้ความรู้การอบรมเรื่องการดำเนินงานระบบสารสนเทศแก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญในการร่วมมือกันจัดระบบการตรวจสอบข้อมูลโดยมีการกำหนดระยะเวลา

1.3 ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูล ปรากฏว่าสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ พบว่าทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก กำหนดวางแผนแนวทางปฏิบัติในการประมวลผลข้อมูลจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา อันดับสอง บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูลกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูล จำแนกข้อมูลตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ (การจัดหมวดหมู่, การเรียงลำดับ, การแจกแจง, การใช้สูตรทางคณิตศาสตร์)และอันดับสามประมวลผลข้อมูลด้วยมือและเครื่องคอมพิวเตอร์โดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และรวบรวมให้เป็นปัจจุบันและเป็นระเบียบกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบและให้ความรู้กับบุคลากรในการประมวลผลข้อมูล

1.4 ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ปรากฏว่าสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ พบว่าทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก นำข้อมูลสารสนเทศใช้ในการประกันคุณภาพเพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก อันดับสอง นำเสนอข้อมูลสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน และอันดับสาม มีห้องปฏิบัติการสำหรับนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ นำข้อมูลสารสนเทศใช้ในการประกันคุณภาพภายในโดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรมีห้องสำหรับการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศนำเสนอข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลายและให้ทันตามเหตุการณ์ปัจจุบัน

1.5 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ปรากฏว่าสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ พบว่าทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก มีห้องสำหรับศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ อันดับสอง จัดระบบการค้นหาข้อมูลและสารสนเทศที่รวดเร็ว และอันดับสาม กำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถรับผิดชอบประจำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ เก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศโดยใช้แฟ้มเอกสารข้อมูล

โดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรจัดห้องข้อมูลสารสนเทศวางแผนการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถ

2. การใช้ระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลไว้ว่า การใช้สารสนเทศของงานวิชาการของโรงเรียน มีการนำโปรแกรมประยุกต์ ระบบข้อมูลออนไลน์มาใช้งานระบบสารสนเทศ (Microsoft Office, Student 2551 โปรแกรมระบบงานทะเบียน-วัดผลและสารสนเทศนักเรียน, Bookmark 2551 โปรแกรมวัดผลรายวิชา, DMC-ระบบจัดเก็บข้อมูลบนเว็บไซต์ ฯลฯ) และการนำเสนอข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยที่ต้องทำการประมวลผลข้อมูล ด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า ทำให้ทราบถึงการศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยผู้ศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ขั้นตอน พบว่า มีปัญหาการจัดระบบสารสนเทศอยู่ที่ในระดับปานกลางทุกด้าน มีปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านการรวบรวมข้อมูล พบว่า มีปัญหาการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสอดคล้องกับผลวิจัยของ วิสุทธิศักดิ์ เครือสาร (2554) ที่ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศน้อยมากและขาดการจัดระบบที่ดีโดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานและทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรธนา เอกตะ (2550) ศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า บุคลากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เพียงพอ ขาดแคลนเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลยังไม่เป็นระบบ ขาดแคลนเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ในการรวบรวมข้อมูล และขาดงบประมาณในการรวบรวมข้อมูลสอดคล้องกับผลวิจัยของ จันทรพร เสงี่ยมพัทตร์ (2549) ได้ศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่พบว่า บุคลากรมีจำกัด มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความชำนาญและไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงแหล่งข้อมูลไม่ครบสมบูรณ์ ไม่ครอบคลุมในบางเรื่อง และข้อมูลที่ต้องการมาจากหลายแหล่งทำให้ใช้เวลานานในการเก็บรวบรวมสำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา คือ จัดหางบประมาณสนับสนุน จัดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญมาทำงาน แยกจากงานการสอน หรือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหน้าที่โดยตรง และลดเวลาสอนลงจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสารสนเทศให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนระบบสารสนเทศสถานศึกษาทุกขนาดไม่ว่าขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง หรือขนาดใหญ่ ควรจัดทำคำสั่งมอบหมายงานให้ชัดเจน ให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับบริบท สภาพแวดล้อม และจำนวนบุคลากร ทั้งนี้ควรมีการกำหนดระยะเวลา เครื่องมือ วิธีการที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระบุให้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์

1.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า มีปัญหาตรวจสอบความเป็นปัจจุบันของข้อมูล กำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล และจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะข้อมูล สอดคล้องกับผลวิจัยของ จันทรพร เสถียรพัทธ์ (2549) พบว่า บุคลากรมีจำกัด มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความชำนาญ ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง และข้อมูลบางอย่างไม่เป็นปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลง ขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลวิจัยของ สุชีรา จินดาวงศ์ (2550) พบว่า ชั้นตรวจสอบข้อมูล ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับมาในเรื่องคุณภาพ ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ส่วนข้อเสนอแนะในการตรวจสอบข้อมูล พบว่า ควรจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบข้อมูลในโรงเรียนเพื่อให้มีการตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบและควรมีการเผยแพร่ข้อมูลที่ สอดคล้องกับผลวิจัยของ วิสุทธิศักดิ์ เครือสาร (2554) พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรไม่ให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศ ขาดการวางแผน การตรวจสอบ และติดตามข้อมูล ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล บุคลากร ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบสารสนเทศและควรร่วมมือกัน

ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินการกรอกข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาได้จัดทำขึ้นก่อนนำไปใช้เพื่อให้เกิดผลดีต่อสถานศึกษา

1.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่า มีปัญหากำหนดวางแผนแนวทางปฏิบัติในการประมวลผลข้อมูล จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูลกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูลจำแนกข้อมูลตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ (การจัดหมวดหมู่, การเรียงลำดับ, การแจแนบ, การใช้สูตรทางคณิตศาสตร์) และประมวลผลข้อมูลด้วยมือและเครื่องคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับผลวิจัยของ วรธนา เอกตะ (2550) พบว่า การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูล บุคลากรขาดทักษะในการประมวลผลข้อมูล ขาดแคลนเทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูล ขาดแคลนโปรแกรมการประมวลผลข้อมูล สอดคล้องกับผลวิจัยของ จันทรพร เสถียรพัทธ์ (2549) พบว่าบุคลากรมีจำกัด มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความชำนาญ และไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง และโปรแกรมที่ใช้จากหน่วยงานต้นสังกัดไม่สมบูรณ์และมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุน จ้างบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญมาทำงาน แยกจากงานสอน หรือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำหน้าที่โดยเฉพาะ และลดเวลาสอนลง และควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติม โดยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และผู้รับผิดชอบควรศึกษาโปรแกรมและวิธีการใช้ให้เข้าใจอย่างละเอียด สอดคล้องกับผลวิจัยของ สุชีรา จินดาวงศ์ (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนดอกคำใต้ วิทยาคม จังหวัดพะเยา สำหรับปัญหาในการประมวลผลข้อมูล พบว่า ขาดบุคลากรในการประมวลผลข้อมูล การประมวลผลข้อมูลยังไม่เป็นระบบและไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะ ควรขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการประมวลผล ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประมวลผล แสดงในรูปแผนภูมิ แผนภาพ หรือกราฟ ในรูปแบบต่างๆ และควรพัฒนา software ใหม่ เพื่อมาประมวลผลข้อมูลหรือจัดทำ software มาเพิ่มเติม

ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศให้มีหน้าที่จัดทำข้อมูลตามระบบการใช้โปรแกรมสารสนเทศให้เข้ารับการอบรมในโปรแกรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้นโดยที่บุคลากรในด้านนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่จึงควรให้การสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้ได้รับการอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีข้อมูล

สารสนเทศในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการนำเสนอข้อมูล พบว่า มีปัญหานำข้อมูลสารสนเทศใช้ในการประกันคุณภาพเพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก นำเสนอข้อมูลสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน และมีห้องปฏิบัติการสำหรับนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ นำข้อมูลสารสนเทศใช้ในการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งตรงกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจ ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาจึงต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนรวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลาสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทพร เสี่ยงมัทตร์ (2549) ศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศไม่ตรงประเด็น ไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นระบบที่ชัดเจนเกิดความซ้ำซ้อน และไม่มีความหลากหลาย และบุคลากรมีจำกัด มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความชำนาญ และไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานวิจัยของ วรณา เอกตะ (2550) ศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศยังไม่มีมีความหลากหลาย และไม่วิสัยศุ อุปกรณ์ ในการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดการอบรมการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศให้กับบุคลากร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญของการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ และสนับสนุนให้โรงเรียนได้นำการเสนอข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสุทธิศักดิ์ เครือสาร (2554) พบว่า ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานโดยตรง และการนำเสนอข้อมูลยังมีรูปแบบจำกัด โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดบุคลากรรับผิดชอบ ควรจัดระบบการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ในรูปแบบต่างๆ ให้ทันตามเหตุการณ์ และควรนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย

ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลาโดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำเสนอได้ในหลายรูปแบบ เช่น ตาราง แผนภาพ กราฟ หรือการบรรยายเป็นความเรียง และมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี จะต้องประชาสัมพันธ์ทุกด้าน ในด้านวิชาการจะต้องประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องการพัฒนาด้านอื่น เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดภูมิทัศน์โรงเรียน การจัดบริการที่ดี เช่น โครงการอาหารกลางวัน ซึ่งจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง

1.5 ด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ พบว่า มีปัญหาห้องสำหรับศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบการค้นหาข้อมูลและสารสนเทศที่รวดเร็ว และกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถรับผิดชอบประจำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ เก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศโดยใช้แฟ้มเอกสารข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา เอกตะ (2550) ปัญหาที่พบโดยมาก คือ ขาดแคลนงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศไม่เป็นสัดส่วน ไม่มีผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และระบบจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศไม่ดี ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

และสารสนเทศ ควรสนับสนุนให้โรงเรียนมีระบบการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศที่ดี และควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสุทธิศักดิ์ เครือสาร (2554) ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ไม่มีสถานที่จัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และขาดระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศที่ดี โดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ควรจัดสถานที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศและดำเนินงานระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชีรา จินดาวงศ์ (2550) พบว่า การจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบ ทำให้ข้อมูลอาจสูญหายได้ ข้อมูลที่มีอยู่ไม่มีการจัดระเบียบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และข้อมูลต่างๆ กระจัดกระจาย จัดเก็บไม่เป็นหมวดหมู่ ยกต่อการค้นหา ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดระเบียบข้อมูลหรือคลังข้อมูลเพื่อจัดระเบียบข้อมูลและคลังข้อมูลให้มันระบบที่ดีขึ้น

ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบและจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม เป็นปัจจุบันสะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการ สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีความรู้และสามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่ทางสถานศึกษาจัดทำขึ้นได้ด้วยตนเองโดยมีการจัดทำห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ไว้ให้บริการและให้ผู้ที่ทำหน้าที่จัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ เป็นผู้แนะนำขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ และควรจัดเก็บผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สมบูรณ์ มีความเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษานำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างแท้จริงโดยไม่แยกส่วนจากภารกิจประจำหรือเพิ่มภาระงาน

2. ระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรในการใช้ระบบสารสนเทศ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน ที่มีความคิดเห็นโดยรวมสามารถปฏิบัติได้ตามหลักและกระบวนการจัดระบบสารสนเทศได้ในระดับมากโดยมีปัจจัยมาจากกลุ่มงานตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการในส่วนงานสารสนเทศของงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป ของโรงเรียน มีการนำโปรแกรมประยุกต์ ระบบข้อมูลออนไลน์มาใช้งานระบบสารสนเทศ ตามกระบวนการจัดระบบสารสนเทศมีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมทำการตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้จัดการประมวลผลข้อมูล ด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีการนำเสนอข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร ข้อมูล หรือฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ซึ่งตรงกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวว่าเมื่อพิจารณาภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน พบว่าแม้จะมีการกำหนดภารกิจเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศไว้อย่างชัดเจนในงานบริหารทั่วไปแล้วก็ตามเพื่อให้การบริหารและจัดการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สถานศึกษาควรจัดให้ทุกงานมีระบบข้อมูลสารสนเทศของแต่ละงานไว้ด้วยสอดคล้องกับผลวิจัยของ เทพฤทธิ์ วรณมะกอก (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายสามัคคี อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานทุกด้านของการดำเนินงานระบบสารสนเทศ คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ ส่วนปัญหาที่พบ บุคลากรมีจำกัด ภาระงานมาก ขาดความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ ได้รับ

งบประมาณในการดำเนินงานระบบสารสนเทศไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยและไม่มีศูนย์สารสนเทศ สอดคล้องกับผลวิจัยของ กิตติศักดิ์ เจริญศรี (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนอัสสัมชัญ ลำปาง พบว่า ได้แต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อดูแลระบบเครือข่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ ข้อมูลด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะงาน เตรียมวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการจัดเรียงข้อมูลคำนวณผลข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ กำหนดเวลารายงานการเก็บรวบรวม ข้อมูลของโรงเรียนเป็นปัจจุบัน จัดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถรับผิดชอบประจำในการจัดเก็บข้อมูล ทำสำเนาข้อมูล ทุกครั้ง ที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล และนำข้อมูลสารสนเทศไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียน

ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานสถานศึกษาตามโครงสร้างภารกิจงาน จะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาการปฏิบัติงานต้องได้รับความร่วมมือ อย่างดีจากบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแจ่มชัด จึงจะช่วยนำมาซึ่งความสำเร็จของการ จัดระบบสารสนเทศ ทั้งนี้ นโยบายในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในงานของโรงเรียนต้องมีความชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ มีการกำหนดระยะเวลาในการทำงาน และสร้างเครื่องมือในรูปแบบ ต่างๆ
2. ควรมีการจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะข้อมูล และตรวจสอบความเป็นปัจจุบันของข้อมูลทำ การประมวลผลข้อมูลด้วยมือและเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานระบบสารสนเทศของสถานศึกษา
4. ควรนำข้อมูลสารสนเทศ มาใช้นำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ควรมีห้องสำหรับศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบการค้นหา ข้อมูลและสารสนเทศที่รวดเร็ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนใน เครือข่ายอื่นๆ ที่มีพื้นที่หรือลักษณะของกลุ่มเครือข่ายที่ใกล้เคียง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้สำเร็จ และสมบูรณ์ได้ด้วยดี ได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.ฐิติชัย รักบำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้ ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไข ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ จนสำเร็จด้วยความ เรียบร้อย ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เจริญศรี. (2550).การดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จันทร์พร เสี่ยมพัตร์. (2549).การจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เทพฤทธิ์ วรรณมะกอก. (2550).การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายสามัคคีอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วรรณณา เอกตะ. (2550).การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพในของสถานศึกษาขนาดเล็ก เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วัฒนา พรหมินทร์. (การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง(พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ).วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- วิสุทธิศักดิ์ เครือสาร. (2554).การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเครือข่ายร่องเคาะอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุชีรา จินดาวงศ์. (2550).การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 . กรุงเทพฯ.

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

The Study Problem Of Internal Quality Assurance Maelao Subdistrict Administrative
Organization Child Development Center,Chiangkham Distric,Phayao Province.

ธัญกมล สุนทร^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Tunyakamol Sunton^{1*} and Titichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาผลการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นประเมินคุณภาพภายใน การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ มีข้อเสนอแนะควรส่งเสริมและให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถาน ให้แก่คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก

คำสำคัญ: การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The study problem of internal quality assurance Maelao Subdistrict Administrative Organization child development center Chiangkham distric , Phayao province.The purpose of the research :1) to study problem of quality assurance 2) to study the development of the internal quality assurance based on the opinions of administrators , teachers and school board. The study results showed that the quality assurance situated in the low level except the internal quality evaluation , the information and management system. The quality of education checking situated in the moderate level. Suguestions should promote and educate in the internal quality assurance to executive committee child development center.

Keywords: Internal quality assurance, Child development center

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pupu_pun@hotmail.com

บทนำ

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในเรื่องของคุณภาพโดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สิ่งที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สนองจากสถาบันครอบครัวที่เป็นแหล่งพัฒนาคนให้มีความรู้ ออกไปใช้ชีวิตในสังคม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการ โดยจะต้องให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ประชาชน เพื่อให้ได้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สุภาวดี ตรีรัตน์, 2555) ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็ผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจุบันเอื้ออื่นๆ เช่น ความร่วมมือของกรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 1)

จากเหตุผลดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลในที่สุด ระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการเรื่องการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา โดยหมวด 6 ได้กล่าวถึงมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน ระบบประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด หน่วยงานที่รับผิดชอบและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

แม้ว่าการพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะผ่านไปแล้วช่วงระยะหนึ่ง คือ รอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ.2552-2551) กระแสสังคมก็ยังมีภาวะวิพากษ์วิจารณ์ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็งสถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบคุณภาพให้เกิดอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การ

ประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2553 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 1) กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ประเมินคุณภาพภายใน 7) จัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนถึง 8) มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าสู่การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างแท้จริง(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553)

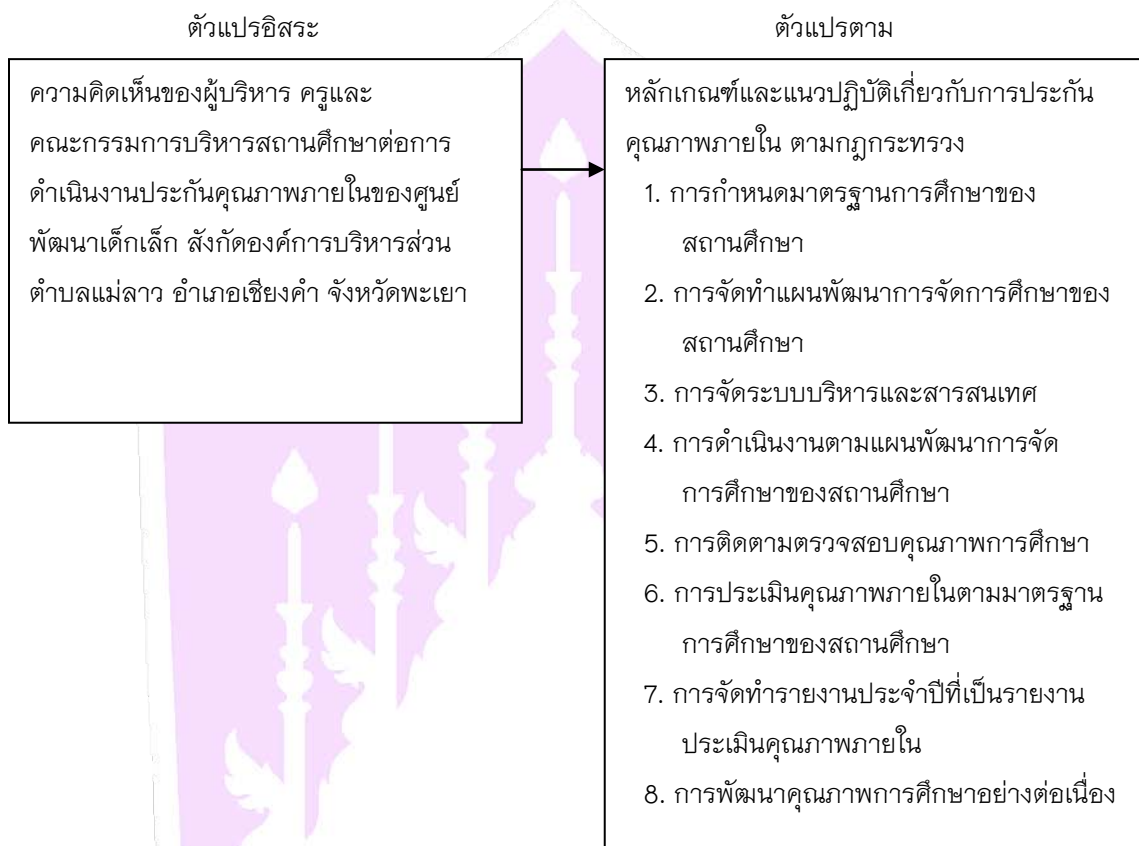
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งได้รับการถ่ายโอนเข้าสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อปี 2557 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่ลาวมีทั้งหมด 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทุ่งเย็น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพลาสด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกาญจนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสบตุ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแฮะ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำมิน ได้เปิดทำการสอนและอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 2-5 ปี มีเด็กทั้งหมด 120 คน หัวหน้าสถานศึกษา ปฏิบัติราชการแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 4 คน ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย 6 คน ผู้ดูแลเด็ก 2 คน ซึ่งได้เข้ารับการดูแลภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว มาแล้วเป็นระยะเวลา 10 ปี แต่การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่มีมีการจัดระบบการประกันคุณภาพตามขั้นตอนที่กฎกระทรวงกำหนดเท่าที่ควร จึงทำให้การประกันคุณภาพภายในประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ซึ่งจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินภายนอกต่อไป

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้ศึกษาได้ตระหนักและมีความสนใจในการจะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานในการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา นำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก และได้รับการรับรองว่าเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 70 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาปัญหาการดำเนินงานและการหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามกฎกระทรวง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ประกอบด้วย

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษารั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ข้อคำถาม 3 ด้าน ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ“ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” แบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ซึ่งแบ่งเป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ“ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา”

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบสำรวจรายการ มีค่า 5 ระดับ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อกำหนดขอบเขตและกรอบแนวคิดแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ นางพริ้นท์ กันทะมาลา และ นายสุวัฒน์ กาติ๊บ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หนทอความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร

โดยผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่ได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ค่า 0.05 ขึ้นไปซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.74
7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล
8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล แม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายได้ถึงผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม
2. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว ที่เป็นกลุ่มประชากรเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
3. การส่งและการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มประชากร ผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้
  - 3.1 ลงรหัสของแบบสอบถามเพื่อส่งต่อการตรวจสอบและติดตามคืน
  - 3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง
  - 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
  - 3.4 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 70 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อการวิเคราะห์ในการศึกษาใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละแล้ว นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
2. ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (μ) มีดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานฯ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานฯ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานฯ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด
3. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
  - 1.1 ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าเมื่อพิจารณารายขั้นตอนแล้วอยู่ในระดับปานกลาง 3 ขั้นตอน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และอยู่ในระดับน้อย 5 ขั้นตอน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินภายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 1.2 ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับ

มากที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขาดการวิเคราะห์ความสอดคล้องกันในมาตรฐานการศึกษา
จุดเน้น บริบท ความต้องการ และอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา ได้แก่ สาระสำคัญที่กำหนดในมาตรฐาน
การศึกษาไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

1.3 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
แม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ใน
ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กไม่ได้จัดทำแผนพัฒนาที่ยืดสภาพปัญหา ความต้องการและข้อมูลสารสนเทศ
เป็นหลัก รองลงมา ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ขาดการประชุมวางแผนการจัดทำแผนพัฒนา
การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ร่วมกับผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก

1.4 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
แม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการจัดระบบบริหารและสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการจัดระบบบริหารและสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารไม่ได้
กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบและจัดระบบสารสนเทศให้สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
รองลงมา ได้แก่ คณะกรรมการ และ องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ได้รับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้ง
ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้
จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี

1.5 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
แม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอน การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัด
การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการมีส่วนร่วม
กับครูในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารขาดการดูแล
กำกับ ติดตาม และนิเทศงานบุคลากรเพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารขาดการสนับ
หนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
แม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงานติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
รองลงมา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างน้อย 1 ครั้ง
ใน 3 ปี และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมใน
การเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.7 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการประเมินขาดเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ คณะกรรมการประเมินไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการประเมินอย่างชัดเจน และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายใน

1.8 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้วิเคราะห์และแปลผลนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รองลงมา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาให้องค์การบริหารส่วนตำบลและสาธารณชนทราบทุก 1 ปี และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้นำรายงานการประเมินเสนอคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อรับรองผลการประกันคุณภาพภายใน

1.9 พบว่าปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าข้อที่มีปัญหาขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีการปรับเปลี่ยนแผนพัฒนาการจัดการศึกษาในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นฐานวางแผนพัฒนาทุกระยะ และข้อที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดคุณภาพไม่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมดังนี้

ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับการศึกษาของลมบล บุญมานะ (2550) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมพบว่า มีสภาพปัญหาในระดับน้อย

ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเคร่งครัดซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานสอดคล้องกับ

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามกฎกระทรวง ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 จึงทำให้มีเอกสารหลักฐานการดำเนินงานครบถ้วน

ขั้นตอนที่มีปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับมากที่สุด คือ ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสอดคล้องกับการศึกษาของเขมจิรา บริหารักษ์ (2554) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จังหวัดลำพูนพบว่า ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนแต่ปัญหาสำคัญที่พบคือ การประเมินคุณภาพการศึกษายังไม่สะท้อนความสามารถของนักเรียนได้อย่างแท้จริง และขาดรูปแบบการประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ทั้งนี้เนื่องมาจากคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดประสบการณ์ในด้านการประเมินมาตรฐานการศึกษา และไม่ได้มีการประชุมเพื่อกำหนดรูปแบบและเกณฑ์การประเมินให้เหมาะสมตามสภาพจริงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

และขั้นตอนการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของ เขมจิรา บริหารักษ์ (2554) ได้ศึกษาการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า สารสนเทศยังไม่เป็นปัจจุบันไม่ได้จัดหมวดหมู่ที่ดีจึงไม่สามารถนำข้อมูลสารสนเทศมาเป็นทรัพยากรได้

ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีบุคลากรไม่เพียงพอต่อภาระงานด้านสารสนเทศที่มีมากมายรวมถึงไม่เข้าใจระบบงานการจัดเก็บเอกสาร และระบบข้อมูล ที่ต้องมีการรวบรวมและการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นหมวดหมู่ การกำหนดฟอร์มการเก็บที่เป็นรูปแบบหรือเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ขั้นตอนที่มีปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสอดคล้องกับการศึกษาของแสงเพียร งานดี (2553) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินการปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีข้อค้นพบที่ปรากฏคือ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษานั้นมีปัญหาลอยอยู่ในอันดับน้อย

ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องและมีการถ่ายทอดความรู้สู่คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงทำให้การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตอบสนองปัญหาและความต้องการ การพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดสาระสำคัญและตัวบ่งชี้ที่สะท้อนอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมคิดร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา (SWOT Analysis) และกำหนดผู้รับผิดชอบจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการประชุม

ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และความก้าวหน้าด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใต้ตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการทำงานเป็นทีมโดยใช้กระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพครบวงจร (PDCA) ของเดิมมี และจัดทำรายงานประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกปีในรูปแบบการวิเคราะห์แปลผลนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เสนอต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ฐิติชัย รักบำรุง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- เชมจิรา บริหารักษ์. (2554). การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จังหวัดลำพูน. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ลมบล บุญมานะ. (2550). การบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.
- แสงเพียร งานดี. (2553). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). การประเมินคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุภาวดี ตีร์รัตน์. (2555). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Administrative Behavior of Administrators in Schools under the Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1

เกรียงไกร เดชวงศ์^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²
Kriangkrai Techawong^{1*} and Kumpon chainunt²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอน สถิติที่ใช้ คือ เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน สรุปในภาพรวมได้ว่าการแสดงออกถึงทักษะการบริหารทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธีตามลำดับ ส่วนแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน และ วางแผนหาวิธีการหลากหลายไว้ล่วงหน้า ด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และ ให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นและกระจายอำนาจ ด้านเทคนิควิธี คือผู้บริหารต้องวางแผนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการทำงาน รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริหาร การบริหารงานโรงเรียน ทักษะการบริหารงานโรงเรียน

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajnanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : kriangkrait28@gmail.com

Abstract

The purposes of this study surveyed administrative behavior of administrators in school under the office of Chiangrai primary Educational service Area 1 with consideration of 3 administrative skills, i.e., conceptual, human and technical. The populations under study comprised 108 school administrators. The instrument used was rating scale questionnaire. Data were analyzed through the applications of mean and standard deviation.

The findings revealed that administrative behavior of administrators in the 3 skills were found to be at the highest level in the order as following: human, conceptual and technical skills. Human, conceptual and technical skills that were highly rated with highest scores were administrators' sociability with personnel in school, administrators' understanding of teacher development by allowing teacher to attend instructional workshops and academic seminars, and administrators' criteria for teachers in preparing lesson plans, respectively. As for skills that were highly rated with lowest scores regarding administrators were in order as follow: human: giving advising and helping teachers to organize the school library; conceptual: believing and understanding of school supervisory process by organizing school supervision systematically; and technical: giving advice in setting up library systematically.

Keywords: Education Administration, School Administration, School Administrator

บทนำ

การจัดการศึกษาในประเทศไทย มีเพียงระดับประถมศึกษาเพียงระดับเดียวที่เป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งบังคับให้คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาระดับนี้ ดังนั้น ภาระหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้ดำเนินการให้ทุกท้องที่มีโรงเรียนและบังคับให้ผู้ปกครองพาบุตรหลานของตนได้เข้าเรียน โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้

ในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน บุคคลที่สำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้า จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการบริหารงานต่าง ๆ จึงถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียน เป็นผู้ชี้แนะและตัดสินใจเด็ดขาด เพื่อให้การบริหารและการจัดการโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด เพื่อตอบสนองต่อภารกิจการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ตลอดจนขอขยายและภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 27 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และมีอำนาจและหน้าที่ ในการควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา กำหนด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอเสนอพิจารณาเสนอความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดของตน รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบัน มีผู้บริหารที่ยังขาดภาวะการณ์เป็นผู้นำ รวมถึงการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดของตำแหน่งผู้บริหารและรองผู้บริหาร ทำให้การควบคุมและการบริหารจัดการมีความคาบเกี่ยวกันมากขึ้น พฤติกรรมของผู้บริหารอาจถูกครอบงำหรือถูกจำกัดด้วยความคาดหวัง

การตัดสินใจหรือการทำงานจึงไม่เป็นตัวของตัวเองและบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น ในขณะที่เดียวกัน พฤติกรรมในการบริหารที่มีลักษณะปล่อยตามสบาย ก็สร้างภาระอันหนักหน่วงให้กับรองผู้บริหาร และสร้างความขัดแย้ง และความไม่มั่นคงให้เกิดขึ้นในองค์กรด้วย กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 5) สาระสำคัญของ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 นั้นได้เสนอแนวคิดและ วิธีการจัดการศึกษาที่ทำหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมาย ปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบ การศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูป หลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและ การจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดยเน้นเรื่อง การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกัน คุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผล มาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่ หลากหลายที่มีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2535, หน้า 80)

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้ การจัดการศึกษา พัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach : WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะต้อง เป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มี ความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน การสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและ จัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ก้าว ไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติ และศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท (Context) หลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ“ ผู้บริหารมืออาชีพ ”ซึ่งจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำ หน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็น ศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 108 โรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 108 คน ในการ บริหารโรงเรียนดังกล่าวได้พบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมในการบริหารที่แสดงออกมาไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตามความคาดหวังของตนเองและของ ผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระหน้าที่โดยตรง ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ บุคลากรในโรงเรียนขาด ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ชุมชนและหน่วยงานภายนอกไม่ให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียน เกิดความ ขัดแย้งในองค์กร จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน เป็น ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน และส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของ โรงเรียน ทั้งจากสภาพที่รองผู้บริหารมีบทบาทมากกว่าและใกล้ชิดกับครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหาร

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผลสะท้อน การทำงานของผู้บริหารได้ชัดเจน และผลที่ได้ จะช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองได้ดีขึ้น และสามารถ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารงานภายในโรงเรียนอย่างพึงประสงค์ และเอื้อต่อการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจและทุกคนในองค์กร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 108 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ โดยแยกเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

เกณฑ์สำหรับพิจารณาเลือกตอบแบบสอบถามมีดังนี้

- 5 หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมการบริหารในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมการบริหารในระดับมาก
- 3 หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมการบริหารในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมการบริหารในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมการบริหารในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการบริหารงานด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านเทคนิควิธี ของผู้บริหารโรงเรียน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนของการวิจัย

นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนคือ 1) ด้านมโนทัศน์ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านเทคนิควิธี

3. ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด ให้ครอบคลุม กรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอนแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความ

ความคมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการไม่สอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าทำการสำรวจข้อมูล

2. แจกแบบสอบถามไปยังบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดโดยขอความร่วมมือ แล้วอธิบายนรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม

3. เก็บแบบสอบถามคืนตัวตนเองจากแบบสอบถามที่ส่งไป 108 ฉบับ

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม

5. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

2. วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารงานด้านมโนทัศน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านเทคนิควิธี ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เป็นคำถามปลายเปิดใช้วิธีแจกแจงความถี่ของข้อความและคำร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

เกณฑ์การแปลความหมาย

เกณฑ์การแปลความหมายจาก ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวม ตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่แสดงออกอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่แสดงออกอยู่ในระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่แสดงออกอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่แสดงออกอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่แสดงออกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะการบริหารทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เริ่มลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\mu = 4.18$) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\mu = 4.10$) และ ทักษะด้านเทคนิควิธี ($\mu = 4.09$)

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

1.1 ด้านมโนทัศน์พบว่าพฤติกรรมงานบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านมโนทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้าน ได้แก่ เข้าใจวิธีการพัฒนาคุณภาพของครู โดยสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมประชุมสัมมนาทางวิชาการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้าน ได้แก่ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างชัดเจน

1.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์พบว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้าน ได้แก่ ชี้แจงให้บุคลากรทราบถึงการปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้าน ได้แก่ ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่บุคลากรอย่างเป็นกันเอง

1.3 ด้านเทคนิควิธีพบว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะทางด้านเทคนิควิธี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้าน ได้แก่ แนะนำและให้คำปรึกษาแก่ครูในการเลือกใช้สื่อการเรียนได้อย่างเหมาะสมและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้าน คือ กำหนดวิธี กำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ครูปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาด้วยความเต็มใจ

1.4 พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยรวมพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะการบริหารทั้ง 3 ด้าน อยู่ใน

ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะด้านเทคนิควิธีตามลำดับ

2. แนวทางการจัดการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านมโนทัศน์ พบว่าแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่พบมากที่สุดในการแก้ปัญหาทักษะด้านมโนทัศน์คือ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน (Frequency=43) และ วางแผนหาวิธีการหลากหลายไว้ล่วงหน้า ค่าความถี่ต่ำสุดคือ (Frequency=2)

2.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่าแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่พบมากที่สุดในการแก้ปัญหาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ คือให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นโดยมีค่าความถี่สูงสุด (Frequency=54) และกระจายอำนาจ ใช้ศักยภาพของบุคลากรให้เกิดประโยชน์ค่าความถี่ต่ำสุดคือ (Frequency=5)

2.3 ด้านเทคนิควิธี พบว่าแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่พบมากที่สุดในการแก้ปัญหาด้านเทคนิควิธีคือวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างถูกต้องและเป็นขั้นตอนโดยมีค่าความถี่สูงสุด(Frequency=54)และผู้บริหารต้องมีวางแผนหาวิธีการหลากหลายไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับกับการแก้ไขปัญหาที่เเกิดจากการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็วค่าความถี่ต่ำสุดคือ (Frequency=2)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

1.1. พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านมโนทัศน์ จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านนี้อยู่ระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับการบริหารงานอยู่ในระดับมาก นับว่าเป็นเรื่องที่ดี เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนต้องมองภาพรวมของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับการบริหารงานอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารโรงเรียนได้รับการกระตุ้นอยู่เสมอโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 จะเน้นย้ำในการประชุมประจำเดือนผู้บริหารโรงเรียน และประกอบกับโรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการบริหาร จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นภาพรวมการบริหารงานของผู้บริหารได้ค่อนข้างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนควรที่จะมีการพัฒนาทักษะด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับการบริหารงานนี้ให้ถึงเกณฑ์ระดับมากที่สุด เพราะทักษะด้านนี้มีความสำคัญต่อผู้บริหารที่จะทำให้องค์กรมองเห็นภาพรวมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความสำคัญของทักษะด้านมโนทัศน์นี้ ได้มีนักการศึกษากล่าวถึง ดังเช่น พันธ์ พันนาคินทร์ (2546, หน้า 68-69)

กล่าวว่า ทักษะที่ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างขึ้นให้เป็นสมบัติประจำตัว คือ ทักษะในด้านกลวิธีทำงาน ทักษะในด้านด้านมนโอทัศน์ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

เช่นเดียวกับ สันต์ ธรรมบำรุง (2532, หน้า 232-233) ได้กล่าวถึงหน้าที่บทบาทของครูใหญ่ในการบริหารงานไว้หลายประการ เช่น เป็นผู้นำครูให้รู้จักหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แผนการสอน การวัดผลประเมินผล และวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นผู้นำครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน การจัดห้องเรียนพิเศษต่าง ๆ เพื่อเสริมการสอนให้เกิดประสิทธิผล สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในทักษะด้านนี้ได้แก่ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างชัดเจน รองลงมา ได้แก่ จัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียน ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวได้อย่าง โดยยังมองว่าผู้บริหารโรงเรียนยังมีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ และบทบาทการบริหารงานของตนไม่ดีพอ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรที่จะตระหนักและทำความเข้าใจในหน้าที่และบทบาทการบริหารงานให้ชัดเจน ดังที่ได้มีนักการศึกษาบางท่านได้กล่าวถึงหน้าที่และบทบาทการบริหารงานทัศนีย์ เอี่ยมพอง (2535, หน้า 74-75) ว่า ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดนโยบายและรู้จักวิเคราะห์งานของตนเองและผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจน

1.2. พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์จากผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการบริหารงานผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านนี้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการบริหารงานที่แสดงออกถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารงานโรงเรียนที่จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรหลายฝ่าย ตลอดจนจนการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมงาน เพื่อจะให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะด้านนี้อยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ เป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน จึงนำความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหาร และความรู้ ความเข้าใจในหลักมนุษยสัมพันธ์มาใช้ในการบริหารโรงเรียน เป็นผลให้พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านนี้อยู่ในระดับมาก ในเรื่องนี้มีผลสอดคล้องกับการศึกษาของ ทัศนีย์ เอี่ยมพอง (2534, หน้า 85-86) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาที่พบนี้ พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านนี้ ยังไม่ถึงเกณฑ์ระดับมากที่สุด จึงเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะด้านนี้ให้สูงขึ้น

1.3. พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านเทคนิควิธีจากผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านเทคนิควิธีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานเป็นอย่างดี และการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะด้านเทคนิควิธีเกี่ยวกับการบริหารงาน ในระดับมากนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาจากการจัดอบรมประชุมสัมมนาตามโครงการต่างๆที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาที่พบนี้ พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงทักษะด้านนี้ ยังไม่ถึงเกณฑ์ระดับมากที่สุด เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะด้านนี้ให้ถึงขีดสูงสุด ซึ่งถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน ในระดับมากที่สุดแล้ว จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนดังที่ ธงชัย สันติวงษ์ (2535, หน้า 238-239) ทั้งนี้ถือว่าการจัดองค์การนับเป็นทักษะด้านเทคนิคที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทักษะด้านนี้ ได้แก่ แนะนำและให้คำปรึกษาแก่ครูในการเลือกใช้สื่อการเรียนได้อย่างเหมาะสม รองลงมา ได้แก่ แนะนำการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ครูให้เข้าใจง่ายได้ การกำหนดให้ครูมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า นับว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะการเตรียมการสอนเป็นการเตรียมความพร้อมของครู ก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะเรื่องนี้อยู่ในระดับมาก อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจในหน้าที่และบทบาทการบริหารการศึกษาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมการสอนของครู ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ได้เน้นให้ผู้บริหารทุกระดับมีหน้าที่ติดตามผลการจัดการเรียนการสอน ได้ติดตามการเตรียมการสอนของครู จึงเป็นผลให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญของเรื่องนี้ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กำหนดวิธี กำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ครูปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาด้วยความเต็มใจ รองลงมา ได้แก่ แนะนำและปฏิบัติเป็นตัวอย่างในการเขียนแผนการสอนแก่ครูได้โดยส่วนมากผู้บริหารมีเพียงการแนะนำแต่ไม่มีตัวอย่างที่ชัดเจนมาชี้แนะครูผู้สอน จึงทำให้ในข้อนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยและการปฏิบัติเป็นตัวอย่างในการเขียนแผนการสอนแก่ครูก็ยังไม่ครอบคลุมความต้องการของครูผู้สอน

2. แนวทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2.1. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์คือ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนและ วางแผนหาวิธีการหลากหลายไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนได้รับการกระตุ้นอยู่เสมอโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จะเน้นย้ำในการประชุมประจำเดือนผู้บริหารโรงเรียน และประกอบกับโรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการบริหาร จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นภาพรวมการบริหารงานของผู้บริหารได้ค่อนข้างชัดเจนดังที่สันต์ ธรรมบำรุง (2532, หน้า 232-233) ได้กล่าวถึงหน้าที่บทบาทของครูใหญ่ในการบริหารงานไว้หลายประการ เช่น เป็นผู้นำครูให้รู้จักหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แผนการสอน การวัดผลประเมินผล และวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นผู้นำครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้แก่นักเรียน การจัดห้องเรียนพิเศษต่างๆ เพื่อเสริมการสอนให้เกิดประสิทธิผล เช่นเดียวกับทัศนีย์ เอี่ยมผ่อง (2535, หน้า 74-75) ว่า ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดนโยบายและรู้จักวิเคราะห์งานของตนเองและผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจน

2.2. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์ คือให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นและกระจายอำนาจ ใช้ศักยภาพของบุคลากรให้เกิดประโยชน์ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารงานโรงเรียนที่จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรหลายฝ่ายตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมงาน เพื่อจะให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ทัศนีย์ เอี่ยมผ่อง (2534, หน้า 85-86) ได้ทำการศึกษาศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

2.3. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านเทคนิควิธี คือวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างถูกต้องและเป็นขั้นตอนและผู้บริหารต้องมีวางแผนหาวิธีการหลากหลายไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็วทั้งนี้ เป็นเพราะว่าวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ครูให้เข้าใจง่ายได้ การกำหนดให้ครูมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า นับว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะการเตรียมการสอนเป็นการเตรียม

ความพร้อมของครู ก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2535, หน้า 238-239) ทั้งนี้ถือว่าการจัดองค์การนับเป็นทักษะด้านเทคนิคที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ บุญเลี้ยว หินศรีสุวรรณ (2535) พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน คือ ขาดการนิเทศ ควบคุม กำกับและติดตามผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนดังต่อไปนี้

1. ควรพัฒนาทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ
2. ควรพัฒนาทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในด้านเทคนิควิธีเกี่ยวกับการจัดระบบการใช้ห้องสมุดโรงเรียน
3. ควรพัฒนาทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในด้านเทคนิคเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษา ศึกษาเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ผลการศึกษาที่ได้มามีขอบเขตจำกัด ดังนั้น จึงควรได้ศึกษาเรื่องนี้ในระดับจังหวัด หรือระดับภาคเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่กว้างยิ่งขึ้น
2. ควรจัดให้มีแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ดร.กัมพล ไชยพันธ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผลงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.**

2545, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

สันต์ ธรรมบำรุง. (2532). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นรสิงห์.

จุมพล สวัสดิ์ยากร. (2545). **หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์.** กรุงเทพมหานคร. สุวรรณภูมิ.

พนัส หันนาคินทร์. (2542). **การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชเนศ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2535). **คู่มือปฏิบัติงานบริหารบุคคลสำหรับข้าราชการครู.** กรุงเทพมหานคร.

: วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร.

ทัศนีย์ เอี่ยมผ่อง. (2535). **ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของ**

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของ**

สถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

การศึกษาภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย

The Study of the working tension of teachers under The Secondary Educational
Service Area Office 36

พรชรินทร์ มาลัย^{1*} และกัมพล ไชยพันธ์²

Porncharin Malai^{1*} and Kumpon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย 2) เปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม 5 ตัวเลือก จำนวน 46 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) และสถิติทดสอบค่าเอฟ (F-Test) พบว่า

1. ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มีภาวะความเครียดในการทำงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ภาวะความเครียดภายในองค์กรและภาวะความเครียดภายนอกองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า มีภาวะความเครียดในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

คำสำคัญ: ภาวะความเครียดในการทำงานของครู

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajnugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : porncharin.tg2012@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to study the level of the working tension of teachers and to compare the working tension of teachers classified by school size under The Secondary Educational Service Area Office 36. The samples used were 330 people. The tool drawn for this study was a 5 rating scale questionnaire with 46 item. The data were systematically analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and F-test.

The results of the study were found as follows:

1. The working tension of teachers under The Secondary Educational Service Area Office 36 presented as 2 parts of the tension which were the tension from both the inside and outside organization; it was ranked at average level.
2. The comparison of the working tension of teachers under The Secondary Educational Service Area Office 36 showed as follows; when considered in size of school revealed that the working tension was the statistic significance different at the .01 level. Besides, when considered in pair aspect found that the teachers who worked at small-sized school were more stressful than the teachers worked at medium-sized school, big-sized school and special big-sized school.

Keyword: the working tension of teachers

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากผู้คนมีการเบี่ยงเบนความสัมพันธ์จากเดิมจากสังคมชนบทพัฒนาเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง สังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในขณะเดียวกันเมื่อสังคมไทยเจริญก้าวหน้าไปเท่าไรก็จะส่งผลให้มีปัญหาต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม หน้าที่การงาน ปัญหาทางการเมือง ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จึงส่งผลให้มนุษย์มีความเครียด และสาเหตุหนึ่งของความเครียดก็คือความเครียดจากการทำงาน

ความเครียดจากการทำงานส่งผลเสียให้สุขภาพทางร่างกาย จิตใจ เสื่อมโทรม ประสิทธิภาพในการทำงานลดน้อยลงส่งผลกระทบต่อตนเอง คนรอบข้าง และสังคม สาเหตุของความเครียดจากการทำงานอาจเกิดจากปัจจัยภายในตนเอง สภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในสังคม นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า งานเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียด และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น (Robbins and Judge, 2013; Chandola, 2012; Luthans, 2008; Greenberg, 2005; Cooper and Clarke, 2004; Cooper and Straw, 1993; อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2551; บังอร ไสพัส และ อัจฉรา วงศ์วัฒนางคกุล, 2539)

ครูเป็นอาชีพหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงาน เนื่องจากครูมีภาระงานที่รับผิดชอบมากและต้องมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับตัวนักเรียน ประสานกับผู้ปกครองของนักเรียนอยู่เสมอ ให้ความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสัมพันธ์ชุมชน เป็นต้น อีกทั้งครูยังต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีให้กับนักเรียนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเน้นให้ครูผู้สอนใช้แนวทางการสอนแบบเน้น

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ซึ่งวิธีนี้ผู้สอนต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมการสอนและในทางปฏิบัติสามารถทำได้ยาก มี การเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ทำให้ครูต้องทำงานหนักยิ่งขึ้น เนื่องจากครูจะต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงแบบการวัดและประเมินผลของนักเรียนให้ตรงตามหลักสูตร และการประกันคุณภาพการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับรูปแบบการทำงานใหม่ นอกจากนี้ ครูยังมีงานพิเศษที่ต้องรับผิดชอบที่นอกเหนือจากงานการสอน ก็คือ งานด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นงานบริหารงานด้านวิชาการ การเงินและพัสดุ บุคลากร และบริหารทั่วไป เนื่องจากครูในปัจจุบันต้องรับภาระงานมาก และมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ จึงทำให้ครูเกิดภาวะความเครียดในการทำงานส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตตาม ปัจจัยที่ทำให้ครูเกิดความเครียด ได้แก่ การทำงาน ไม่มีเวลาพักผ่อน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น พฤติกรรมนักเรียน โรจนรินทร์ โกมลหิรัญ (2551 อ้างถึงใน ชีรศักดิ์ อัครบวร 2542) ได้กล่าวถึงความประพฤตินักเรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้ครูเกิดความเครียด กล่าวว่า ครูต้องมีความอดทนต่อการประพฤตินอกคิษย์ ซึ่งหากคิษย์ประพฤตินอกคิษย์ไม่ดีครูบางคนอาจมีความอดทนไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดอาการเครียดตามมาได้ จากรายงานผลการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบความเครียดของข้าราชการ กลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูมีความเครียดสูงถึงระดับรุนแรง ร้อยละ 9.3 อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 28.0 (โรจนรินทร์ โกมลหิรัญ, 2551 อ้างถึงใน ชีรศักดิ์ อัครบวร, 2542)

จะเห็นว่า การปฏิบัติงานของครูนั้น สิ่งนี้อาจทำให้ครูเกิดความเครียดในการทำงานมาจาก 2 ด้าน คือ ด้านภายในองค์กร เช่น ภาระงานมีมาก ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร และด้านภายนอกองค์กร เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัว และสังคม ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการจัดการศึกษา มีหน้าที่ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่ แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้หากครูมีความเครียดในการทำงานระดับสูงก็ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ และย่อมส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้งานไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ไม่เครียด จะส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดีและการพัฒนาการศึกษา ก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (ลูกมาน หะยิกาเล็ง, 2554, หน้า 3)

จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาจะเห็นว่าภาวะความเครียดในการทำงานของครูอาจส่งผลในด้านต่าง ๆ ต่อนักเรียนและสังคม ครูจึงเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับสูง ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นข้าราชการ ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษา ภาวะความเครียดในการทำงานของครูอยู่ในระดับใดเมื่อเปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครู โดยจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ว่าแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงหรือลดแหล่งที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานของครู ซึ่งจะช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการศึกษา

ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงรายทำงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีระดับความเครียดในการทำงานแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,812 คน (งานสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2557)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 330 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ด้วยค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถาม ดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเครียดในการทำงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะความเครียดในการทำงานของครู ประกอบด้วย 2 ด้าน จำนวน 46 ข้อ ดังนี้

1. ภาวะความเครียดภายในองค์การ จำนวน 28 ข้อ ได้แก่
  - 1.1 ด้านลักษณะงานและบทบาทของงาน จำนวน 10 ข้อ
  - 1.2 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จำนวน 11 ข้อ
  - 1.3 ด้านโครงสร้าง การจัดการ และบรรยากาศในองค์การ จำนวน 7 ข้อ

2. ภาวะความเครียดภายนอกองค์กร จำนวน 18 ข้อ ได้แก่
  - 2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว จำนวน 7 ข้อ
  - 2.2 ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ข้อ
  - 2.3 ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ จำนวน 5 ข้อ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย

1. การศึกษาระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมพบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ด้าน โดยมีภาวะความเครียดในการทำงานด้านภายในองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาวะความเครียดในการทำงานของครูด้านภายนอกองค์กร

1.2 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายในองค์กร ในภาพรวมพบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านลักษณะงานและบทบาทของงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้าง การจัดการและบรรยากาศในองค์กร

1.3 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายนอกองค์กร ในภาพรวม พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว และด้านที่ครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านเศรษฐกิจ

1.4 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายในองค์กร ด้านลักษณะงานและบทบาทของงาน พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีภาวะความเครียดส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิตกกังวลเมื่องานเสร็จไม่ทันตามเป้าหมายที่กำหนด และมี 4 ข้อ ที่ครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้รับมอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ

1.5 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายในองค์กร ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีภาวะความเครียดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อนร่วมงานรายงานการทำงานแก่ผู้บังคับบัญชาที่ไม่ตรงความจริง ซึ่งทำ

ให้เสื่อมเสีย และมี 3 ข้อ ที่ครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บังคับบัญชามือถือติดต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชา

1.6 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายในองค์การ ด้านโครงสร้าง การจัดการ และบรรยากาศในองค์การ ในภาพรวม พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มืองค์การที่มีการบริหารจัดการไม่ชัดเจนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แนวความคิดในการทำงานขัดแย้งกับแนวทางขององค์การ

1.7 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ในภาพรวม พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องรับผิดชอบภาระงานในครอบครัว และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1.8 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวม พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวและครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกู้เงินนอกระบบเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

1.9 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ในภาพรวม พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ ครูมีภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประสบปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงานกับชุมชนและจากหน่วยงานอื่น

2. การเปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์โดยใช้ F-Test ปรากฏดังนี้

2.1 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมด้านภายในองค์การ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

มัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ด้านเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.9 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่นๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พิเศษ ด้านความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นการอภิปราย 2 ประเด็น คือ ระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย และผลเปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1. การศึกษาระดับภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ภาวะความเครียดภายในองค์กร ผลการศึกษาพบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านลักษณะงานและบทบาทของงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านโครงสร้าง การจัดการ และบรรยากาศในองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นต่อภาระงานที่ต้องทำในแต่ละวันมีมาก นอกจากภาระงานสอนแล้ว ครูมัธยมศึกษาายังต้องทำงานอื่น ๆ อีก เช่น งานธุรการ งานการเงิน งานบุคคล งานวิชาการ งานแนะแนว งานกิจการนักเรียน เป็นต้น ลักษณะงานมีความเร่งด่วน มีภาระงานที่รับผิดชอบหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ขาดความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ครูเกิดความเครียดในการทำงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 118-119) สภาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านครู พบว่า ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากภาระงานสอนมาก ครูมีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ครูต้องสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูใช้เวลาในการทำผลงานทางวิชาการมากทำให้สนใจในการสอนน้อยลง ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การพัฒนาอบรมครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาระงานครูจะมีมากแต่ด้วยประสบการณ์การทำงานที่ครูได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเคยชินกับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ส่งผลให้ครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มีความเครียดในระดับปานกลาง ซึ่งความเครียดระดับนี้ทำให้บุคคลตื่นตัวและร่างกายเกิดปฏิกิริยาต่อต้านในระยะเริ่มต้น เมื่อเวลาผ่านไปการปฏิบัติงานจะดีขึ้น เพราะความเครียดจะช่วยกระตุ้นให้บุคคลทำงานตามสิ่งท้าทายนั้น สามารถพัฒนา

งานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงทำให้ครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มีความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลูกมาน หะยีกาเล็ง (2554, หน้า 58) พบว่า ความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า ครูมีความเครียดในการทำงาน ด้านภายในองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มองว่าด้วยภาระงานที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวันทำให้ไม่มีเวลามากนักในการให้เวลากับครอบครัวหรือพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูมีความเครียดได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ จงกล (2551 อ้างถึงใน ลูกมาน หะยีกาเล็ง, 2554, หน้า 62) ได้ศึกษาความเครียดและการจัดการความเครียดในการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ด้านความไม่สงบในพื้นที่เสี่ยงภัย และด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ต่อระดับความเครียดของครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลูกมาน หะยีกาเล็ง (2554, หน้า 61) พบว่า ความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า ครูมีความเครียดในการทำงาน ด้านภายนอกองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม พบว่า ครูมีภาวะความเครียดในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานานพอสมควร อีกทั้งครูส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ จึงทำให้มีความเข้าใจในบริบทและสภาพแวดล้อมในการทำงานได้เป็นอย่างดี เมื่อต้องเผชิญกับภาวะความเครียด จึงสามารถปรับตัวได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเครียดในระดับสูงเกินไป ซึ่งความเครียดระดับนี้เป็นความเครียดที่เหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีในการทำงานทำให้การทำงานมีการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Worechel และ Wayne (1980 อ้างถึงใน วนิดา รัตนมงคล, 2542, หน้า 32) ที่กล่าวว่า ความเครียดเป็นทั้งคุณและโทษ ระดับความเครียดมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบกับสัมฤทธิ์ผลของการทำงาน คือระดับความเครียดที่เหมาะสม (Eustress) จะมีสัมฤทธิ์ผลของการทำงานสูงสุด ซึ่งจะอยู่จุดสูงสุดของตัวยูหัวกลับ ถ้าความเครียดสูงกว่นี้ สัมฤทธิ์ผลของการทำงานจะลดลงอย่างรวดเร็ว และยังเสนอว่า ความเครียดน้อยก็ทำให้ผลงานต่ำ และผลของงานกับระดับความเครียดจะผันแปรอยู่ระหว่างคนกับองค์การ ผลการวิจัยในครั้งนี้ถือเป็นสิ่งที่น่ายินดี เพราะครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นระดับที่เหมาะสม หากมีนโยบายที่ชัดเจน มีแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมก็จะประสบความสำเร็จ ดังที่ Janis (1952 อ้างถึงใน ลูกมาน หะยีกาเล็ง, 2554 หน้า 60) ได้กล่าวว่า ความเครียดในการทำงานระดับปานกลาง เมื่อความเครียดเพิ่มขึ้น การปฏิบัติงานจะดีขึ้น เพราะความเครียดจะช่วยกระตุ้นให้บุคคลทำงานตามสิ่งท้าทายนั้นไปถึงระดับหนึ่ง ผู้ปฏิบัติงานจะทำงานได้ดีที่สุด ภายใต้ปริมาณความเครียดที่เหมาะสมความเครียดในระดับนี้จะเป็นการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้บุคคลนั้นสามารถคิดค้นวิทยาการใหม่ ๆ ทำให้รู้จักคิดแก้ปัญหา หรือทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปรับสภาพตนเองให้สามารถเผชิญกับสิ่งที่มาคุกคาม ปรับสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามความเครียดในระดับนี้ไม่ก่อให้เกิดผลดีถ้าหาว่าเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2541 อ้างถึงใน ลูกมาน ละเอียด, 2554, หน้า 60) ได้กล่าวไว้ว่า ความเครียดระดับต่ำและไม่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานจะช่วยกระตุ้นบุคคลกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพในการทำงาน การแก้ปัญหา แต่หากความเครียดอยู่ในระดับสูงขึ้นไป และเกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนาน ก็จะเกิดผลเสียต่อตนเอง ครอบครัวและองค์การได้ ทั้งนี้ในทุก ๆ องค์การย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นซึ่งปัญหาเหล่านั้นอาจจะมาจากด้านภายในขององค์การเอง เช่น วัสดุอีกัดเมื่อทำงานล่าช้า งานมีความเร่งด่วนต้องแข่งขันกับเวลาทำให้ทำงานเสร็จไม่ทันตามเป้าหมายที่กำหนด ลักษณะงานที่มากเกินไป

2. เปรียบเทียบภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ภาวะความเครียดภายในองค์การและภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมักมีภาระงานมากมาย ไม่สามารถรับบุคลากรเข้าทำงานให้สมดุลกับภาระงานได้ มีโครงสร้าง การจัดการ และบรรยากาศในองค์การ ที่ไม่ชัดเจน มีงบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการจัดบรรยากาศในองค์การให้น่าอยู่ เป็นกันเอง และมีพื้นที่ไม่เพียงพอในการอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในการทำงานได้ และด้วยครูหนึ่งคนมีภาระงานหลายด้านมากกว่าครูที่สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษด้วยภาระงานที่มากแต่เวลาอันจำกัด ครูที่สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กอาจจะนางานที่ยังทำไม่แล้วเสร็จกลับไปทำ ที่บ้านส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ครอบครัวได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็กทำงานในปริมาณมากต้องทำงานในเวลางานและนอกเวลางานจึงส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการติดต่อสื่อสารทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลูกมาน ละเอียด (2554, หน้า 59) ได้วิจัยเรื่อง ความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า ความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำแนกตามขนาดตัวแปรขนาดของโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ภาวะความเครียดภายในองค์การ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านลักษณะงานและบทบาทของงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านโครงสร้าง การจัดการ และบรรยากาศในองค์การ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมักมีงบประมาณดำเนินการที่จำกัด แต่ภาระงานมากมาย จึงไม่สามารถรับบุคลากรเข้าทำงานในจำนวนมากได้ ทำให้ประสบปัญหาจำนวนบุคลากรและปริมาณงานที่ไม่สมดุล สถานศึกษาขนาดเล็กมีรายได้ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ทำให้สถานศึกษาไม่มีกำลังทรัพย์

เพียงพอที่จะรับครูเข้าทำงานในจำนวนที่เพียงพอกับปริมาณงานได้ ครูหนึ่งคนจึงมีภาระงานหลายด้านมากกว่าครูที่สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งมีกำลังทรัพย์เพียงพอในการรับครูเข้าทำงานให้สมดุลกับปริมาณงานที่มีอยู่ ส่งผลให้ครูมีภาระงานน้อยกว่าครูที่สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รจเรข วีรยวรรณ (2544) ได้วิจัยเรื่อง ความเครียดในการทำงานของครูศึกษาโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนโรงเรียนขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่

2.3 ภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมักมีภาระงานมากมาย ไม่สามารถรับบุคลากรเข้าทำงานให้สมดุลกับภาระงานได้ ครูหนึ่งคนจึงมีภาระงานหลายด้านมากกว่าครูที่สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ด้วยภาระงานที่มากแต่เวลาอันจำกัด ครูที่สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กอาจจะนำงานที่ยังทำไม่แล้วเสร็จกลับไปทำที่บ้าน ส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ครอบครัวได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รจเรข วีรยวรรณ (2544) ได้วิจัยเรื่อง ความเครียดในการทำงานของครูศึกษาโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนโรงเรียนขนาดเล็กมีความเครียดในการทำงานสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษานำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. ภาวะความเครียดภายในองค์การ ผู้บริหารควรจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีความพร้อมและ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เมื่อมีหนังสือสั่งการจากสำนักงานเขตพื้นที่ต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต้องการข้อมูลของสถานศึกษา บุคลากร และนักเรียนอย่างเร่งด่วนแล้ว ครูสามารถที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ จากระบบสารสนเทศของสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ทันกับเวลาที่กำหนด

2. ภาวะความเครียดภายนอกองค์การ ผู้บริหาร และคณะครูควรจัดทำโครงการที่สามารถให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา ซึ่งสามารถทำให้ครูมีโอกาสพบปะ ประชุมปรึกษาหารือ กับผู้ปกครอง ในการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ในการส่งเสริมสนับสนุน แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษานำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความเครียดในการทำงานเชิงลึก โดยการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นรายกรณีของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง เพื่อให้ผลการศึกษาชัดเจนและชี้เฉพาะสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง

2. ควรมีการปรับแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำไปศึกษาความเครียดในการทำงานขององค์การในรูปแบบอื่น เช่น ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.กัมพล ไชยพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายปราโมทย์ นพวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยหลวง รัชมังคลาภิเษก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 นายสนิทธ ไชยลวง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุนแม่บง ตชด. สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำแก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่สนับสนุนเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2545). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา

ทศพล บุญธรรม. (2547). ความเครียดจากการทำงานของครูระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม

เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา จิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิรมล คงขาว. (2551). การศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์. (2546). เอกสารคำสอนระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 ปัตตานี:

ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พรพรรณ ศรีเทพ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนใน

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.(สำเนา)

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รจเรข วีรยวรรณ. (2544). **ความเครียดในการทำงานของครูประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง**

จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โรจนรินทร์ โกมลหิรัญ. (2551). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความเครียดในการทำงานของครูสังกัด**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลูกมาน หะยีกาเล็ง. (2554). **ความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงาน**

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15. สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศ
ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
กลุ่มย่อยที่ 2

A Study of Transformation Leadership in Administrators with Internal of Basic
Education School of The Secondary Educational Service Area 36 Group 2

สาวิตรี จิตเพือก^{1*} และสันติ บุรณะชาติ²
Sawitree Jitphuak^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินงานนิเทศภายในและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 201 คน จาก 11 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก (2) การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ในภาพรวม 5 ด้าน มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน นิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r=0.90$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานนิเทศภายใน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sawitree.jitphuak@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study the Transformation Leadership in Administrators, Internal of basic Education school and the relationship between Transformation Leadership in Administrators with Internal of Basic Education School of The Secondary Educational Service Area 36 Group 2. The Samples were 201 teachers who performed duties in 2014 academic year in The Secondary Educational Service Area 36 Group 2. The instrument to collect data was questionnaire. The data analyses were performed using Package Computer program, the statistical techniques employed were percentage, mean, standard deviation, and Pearson Correlation Coefficient.

The research results showed that 1) The overall 4 dimensions of Transformation Leadership in Administrators of Basic Education School of The Secondary Educational Service Area 36 Group 2 were high level. 2) The overall 5 dimensions of Internal of Basic Education School of The Secondary Educational Service Area 36 Group 2 were high level. and 3) The Transformation Leadership in Administrators of overall 4 dimensions had positive relationship with the overall 5 dimensions of the Internal of Basic Education School. The correlation coefficient was significant at .01 level, $r=0.90$

Keywords: Transformation Leadership, Internal of Basic Education School

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ทั้งยังเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและการแข่งขัน การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติจึงต้องทำความเข้าใจปัญหาและบริบทขององค์การในการกำหนดเป้าหมาย ขอบเขตการทำงาน การดำเนินกิจกรรมและกลยุทธ์อย่างเหมาะสม ผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์จึงต้องมีทักษะและความสามารถในการบริหารองค์การและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในหน่วยงาน เพื่อนำพาให้หน่วยงานสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 บัญญัติว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เนื่องจาก ผู้นำมีความสำคัญจึงมีแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาในเรื่องการพัฒนาความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) เกิดขึ้น แนวคิดและทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบันคือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะพิจารณาลักษณะของผู้นำที่ พฤติกรรม อำนาจ รวมทั้งตัวแปรสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแนวทางที่กว้างกว่าแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำอื่น ๆ และผลจากการวิจัยเชิงประจักษ์และการฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถทำให้ประสิทธิผลของงานและองค์การสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) การบริหารสถานศึกษาของผู้อำนวยการสถานศึกษามีภาระงานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา 2553 ที่มอบให้ผู้อำนวยการมีหน้าที่ นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนการสอนของคณะครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นการนิเทศการเรียนการสอน การดำเนินงาน นิเทศศึกษานับว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครู ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้ การนิเทศศึกษาดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การนิเทศภายนอกและการนิเทศภายใน แต่เดิมนั้นการนิเทศ การศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันงานนิเทศการศึกษา มีความสำคัญมากขึ้น บุคลากรในโรงเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น อันเนื่องมาจากศึกษานิเทศก์ มีจำนวนจำกัดไม่สามารถสนองตอบความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนและโรงเรียนส่วนใหญ่ ในปัจจุบันมีบุคลากรในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและ บางคนยังมีความชำนาญเฉพาะ สาขาอีกด้วย จึงควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และการนิเทศภายในโรงเรียนสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด (สังัด อุทรานันท์, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เป็นหน่วยงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และมีกลยุทธ์ คือสร้างความเสมอภาค เพิ่มโอกาสและการ พัฒนาผู้เรียนเร่งพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ระดมและจัดการ ทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์รวม ด้วยเจตนาให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ ผู้เรียนทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรมและใช้ทักษะชีวิตอยู่ ในสังคม อย่างมีความสุข ครูและบุคลากรทางการศึกษานำ ICT ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้สู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีการออกแบบ (Design concept) และมีฐานข้อมูลพร้อมสำหรับการพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ระดับประเทศ

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเฉพาะ ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงมีความสำคัญและจำเป็น อย่างยิ่งต่อการบริหารการดำเนินงานนิเทศภายใน เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมในการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศ ภายในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

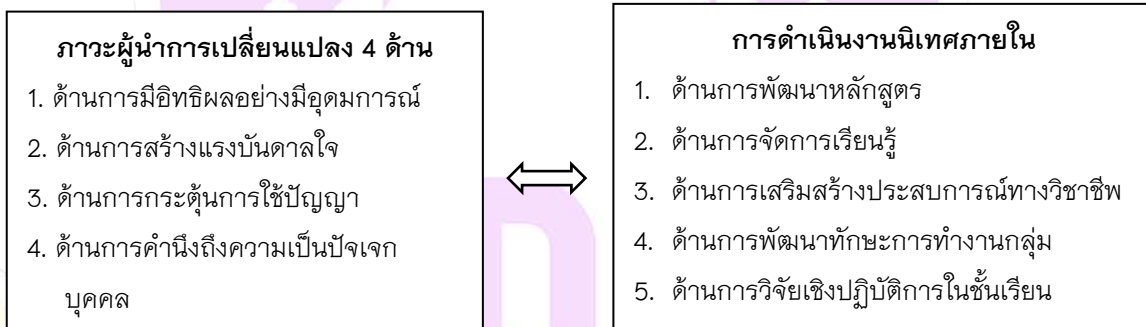
เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 เพื่อเป็นข้อเสนอทิศในการวางแผนพัฒนากรณีพิเศษภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและมีแนวทางส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากร ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานพิเศษภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานพิเศษภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาทำการวิจัย เรื่องการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานพิเศษภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 จึงได้กรอบแนวคิด ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 อยู่ในระดับมาก
2. การดำเนินงานพิเศษภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 อยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานพิเศษภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยค้างนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนรู้
3. ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ
4. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในค้างนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentile)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 3 การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's moment product correlation Coefficient) และนำค่าที่ได้
มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของแนวทาง (Pallant, 2005, หน้า 126 อ้างอิงใน Cohen, 1988, หน้า 115)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินงานนิเทศ
ภายในและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายใน
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้น การใช้ปัญญา
และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยในแต่ละด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารยึดหลักธรรมศาสนา และจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมา
คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพร้อมอุทิศตนในการทำงานและยึดถือค่านิยมของหน่วยงานตามที่ผู้บริหารกระตุ้น และ
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าคุณค่าและมุ่งปฏิบัติงานไปตามที่ผู้บริหารคาดหวัง

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความเสียสละ อุทิศตน ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย รองลงมาคือ ผู้บริหารกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ
ให้ครูผู้สอนเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูผู้สอน

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ดุลยพินิจก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ
รองลงมาคือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูผู้สอนเกิดการเปลี่ยนแปลง ตระหนักถึงปัญหา และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนแสดง
ความคิดเห็นและมองถึงปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ
ครูผู้สอนให้เกิดความเชื่อมั่นว่าปัญหาทุกอย่างมีการแก้ไข

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมต่อครูผู้สอน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการติดต่อสื่อสารสองทาง และปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนเป็นรายบุคคล และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้ความสนใจ เอาใจใส่ต่อครูผู้สอน

2. การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม โดยในแต่ละด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ดำเนินการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

2.2 การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารให้คำแนะนำในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ผู้บริหารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียนและการแก้ปัญหานักเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้ข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการสอน

2.3 การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

2.4 การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ บริหารสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีวิธีการลดความขัดแย้งภายในกลุ่มโดยกระบวนการทำงานเป็นทีม

2.5 การดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุน จัดสรรงบประมาณ การทำวิจัยในชั้นเรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายใน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 พบว่า ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อยู่ในระดับสูงมาก โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

โดยในแต่ละด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดได้แก่ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

3.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดได้แก่ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

3.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดได้แก่ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

3.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการเสริมสร้าง ประสบการณ์ทางวิชาชีพ และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดได้แก่ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อผู้ตาม การทำให้ผู้ตามเคารพนับถือ ศรัทธา ผู้นำที่มองเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจผู้ตามให้เกิดแนวคิดใหม่ มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาวิธีการทำงานแนวใหม่อย่างสม่ำเสมอ และมีความมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการพัฒนาตนเอง ให้ทัน ต่อเหตุการณ์และทันต่อยุคสมัย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีจึงมีความตระหนักในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ต่อบุคลากร และองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรันดร์ ต้นจ้อย (2553) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ

อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนที่สังกัด พบว่า โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่าง และเมื่อจำแนกตามอายุพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้อเสนอนี้แนะต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถสรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการสร้างวิสัยทัศน์มีความเชื่อมั่นในตนเองตลอดจนการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกหรือมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการโน้มน้าว จูงใจหรือกระตุ้น ให้บุคคลากรเกิดความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการกระตุ้นให้บุคคลากรตระหนักถึงวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้บุคคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเกิดโอกาสในการเรียนรู้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกัตถะบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการเอาใจใส่เป็นพิเศษแก่บุคคลากรมีการวิเคราะห์ความต้องการ ความสามารถโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษาแนะนำผู้ฝึกสอน

2. ผลการศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันโลกมีการแข่งขันกันทางวิชาการ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการสื่อสารด้านการศึกษาได้มีการพัฒนาอย่างกว้างขวางทำให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ส่วนมากศึกษาหาความรู้ได้ง่ายด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่าง นอกจากนี้โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมการนิเทศภายในมากขึ้น โดยมีการจัดอบรมสัมมนาทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน พร้อมทั้งมีการจัดทำคู่มือและเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศภายใน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมนิเทศ พร้อมทั้งให้โรงเรียนวางแผนการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบโดยมีการติดตามการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและครบกระบวนการซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นารา อารังสุข (2548, บทคัดย่อ) การศึกษาความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยพิจารณาตาม เพศ ประสบการณ์ในการสอนและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำนวน 326 คน สุ่มโดยใช้เทคนิคแบบเทียบสัดส่วนจากครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2543 โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ผลวิจัยพบว่า 1. ความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 งาน 2. ความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหารเมื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพ พบว่า 2.1 ครูชายและครูหญิงมีความต้องการในการนิเทศภายในจากผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 5 งาน 2.2 ครูที่มีประสบการณ์

สอนมากและครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย มีความต้องการในการนิเทศภายในจากผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 5 งาน 2.3 ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความต้องการในการนิเทศภายในจากผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 5 งาน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเรียงลำดับตามความต้องการที่ได้นำเสนอ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อยู่ในระดับสูงมากโดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ด้านการดำเนินงานถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านที่มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เมื่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีมากก็ส่งผลให้การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาให้คำแนะนำในการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพัชรา เมืองอินทร์ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสมมติฐานของการวิจัยได้รับการยอมรับ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = 0.78$

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นด้านที่ผู้บริหารมีระดับค่าเฉลี่ย การปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึง ความกระตือรือร้น ความเสียสละ อุทิศตน มีความตั้งใจแน่วแน่ มีการกำกับติดตามให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ให้ความเชื่อมั่นและความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร และเพื่อประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

2. จากผลการศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 พบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม คือ ด้านที่ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรสร้างความเข้าใจต่อครูผู้สอนในการตระหนักถึงการทำงานเป็นทีม มีการวางแผน ตั้งเป้าหมายการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้งภายในทีม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างความพึงพอใจ ให้ครูร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้งานที่วางไว้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2

โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นแบบอย่างแนวทางในการปฏิบัติของผู้บริหาร เพื่อความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร. สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ประกอบด้วย นายพิเศษ อาษา ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ลาววิทยาคม ดร. สมเกียรติ จรเกตุ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม และนายชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งมาน ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คณะครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 2 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีคุณค่าและมีประโยชน์ ต่อวงการศึกษา ผู้วิจัยขออุทิศ คุณความดีที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มอบให้แก่ท่านที่ได้ช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำงานจนเป็นผลสำเร็จ ขอระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ได้ให้ชีวิต ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษา และประสบความสำเร็จในวิชาชีพมาจนถึงทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). รายงานการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นารา อ่างสุข. (2548). การศึกษาความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- นิรันดร์ ต้นจ้อย. (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก.วิทยานิพนธ์, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ปทุมธานี.
- พิมพ์พัชรา เมืองอิทร์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

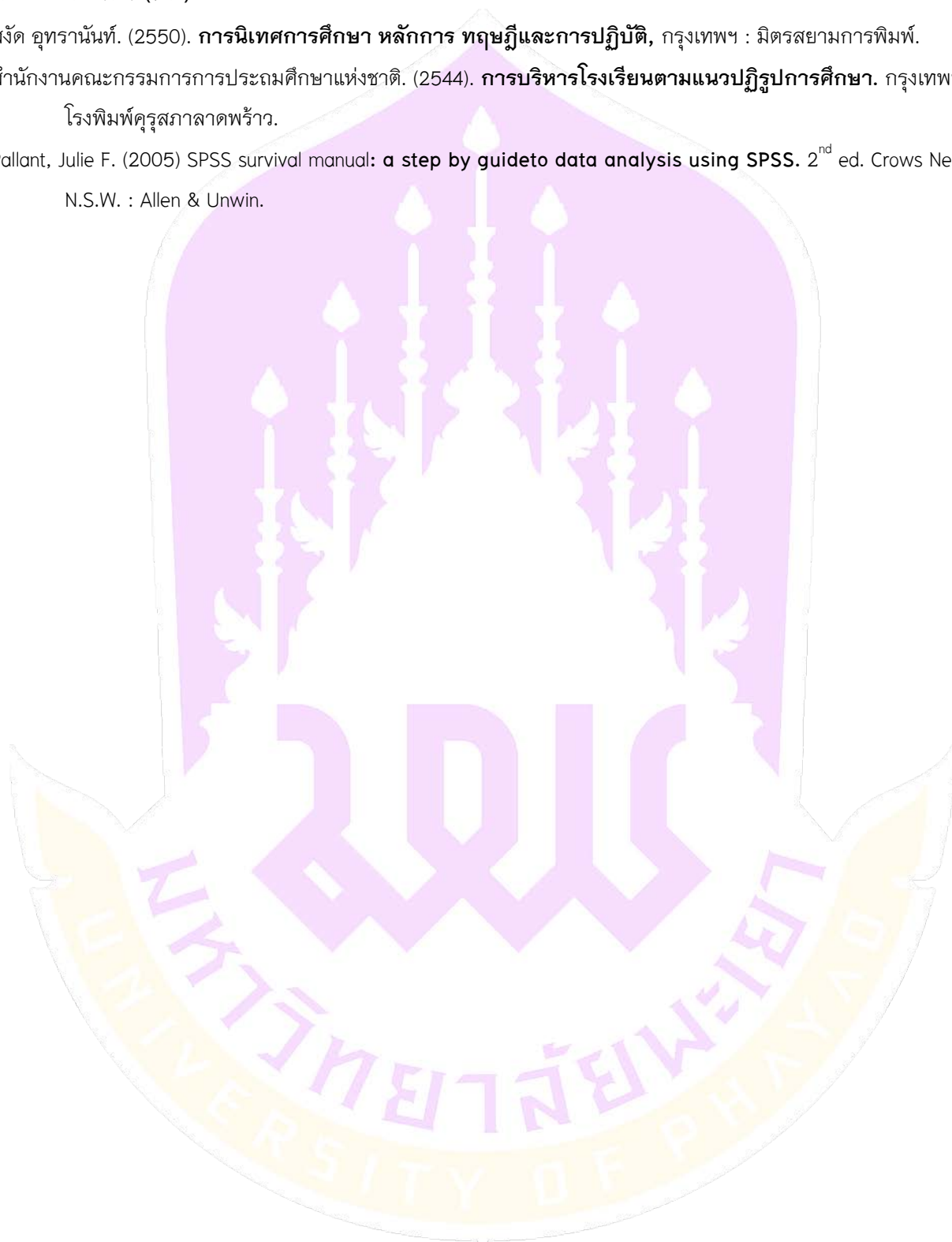

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สงัด อุทรานันท์. (2550). การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ, กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). การบริหารโรงเรียนตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Pallant, Julie F. (2005) SPSS survival manual: a step by guide to data analysis using SPSS. 2nd ed. Crows Nest, N.S.W. : Allen & Unwin.

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย

The Study of the School Director Effective Leadership in the Secondary Education
Service Area Office 36 (Group 4), Chiang Rai Province

วัชรพล เทพลีสิทธิ์^{1*} และปราณี อยู่ศิริ²
Watcharapon Tapesith^{1*} and Pranee Usiri²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ปัญหาและข้อเสนอแนะประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 419 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 419 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นด้วยในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสติปัญญา ด้านคุณลักษณะทางสังคม และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ

ปัญหา พบว่า ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ น้อย แก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ และไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ควรพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบ ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างเป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกโรงเรียน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ/ผู้บริหารสถานศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purpose of this independent study was to study of the school director effective leadership in the Secondary Education Service Area Office 36 (Group 4), Chiang Rai Province. Data were collected from 419 people through the questionnaires and analysis by using the descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation.

The findings was as follows; the study of the school director effective leadership in the Secondary Education Service Area Office 36 (Group 4), Chiang Rai Province in overall was at high level consisting of 6 aspects as follows : Social background, Physical quality, Work quality, Intelligence, Social quality and Personality.

The problems were lack of leadership's skills: be leader, vision, creative thinking, knowledge, technology and innovation, solving problems, cannot except for the changing. The suggestion were supporting in their roles and duties to be effective leadership by improving leadership skills, training, learning, and practicing, being role model and responsibility.

Keywords: Effective Leadership /School Director

บทนำ

การศึกษานี้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ เนื่องจากความสามารถด้านศักยภาพในการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ของคนในชาติ ประเทศที่พลเมืองมีการศึกษาดี ย่อมได้เปรียบในการแข่งขันเสมอ ด้วยเหตุที่การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองของคนเรา คนที่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมก็คือคนที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามธรรมเนียมของครอบครัวและได้รับสิ่งดี ๆ การศึกษามีใช้เพียงการมีชีวิตระยะหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว หน้าที่การงาน ตลอดจนความก้าวหน้า และความมั่นคงของประเทศ ยิ่งในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้ คนมีหลักคิด รู้จักใคร่ครวญ เลือกรสรับ ปรับตัวกับเหตุการณ์ และสิ่งใหม่ๆที่จะเข้ามาในชีวิต ตลอดเวลากระบวนการศึกษาจะต้องตอบสนองการทำงานที่เป็นมาในอดีต บทบาทของผู้บริหารและผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลง

ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาและมีคุณลักษณะที่สำคัญทั้งในด้านวิชาชีพและส่วนตัว เพื่อดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ การบริหารกิจการใด ๆ เกี่ยวกับสาธารณะมีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะทำให้ธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ดำเนินการไปด้วยดี และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

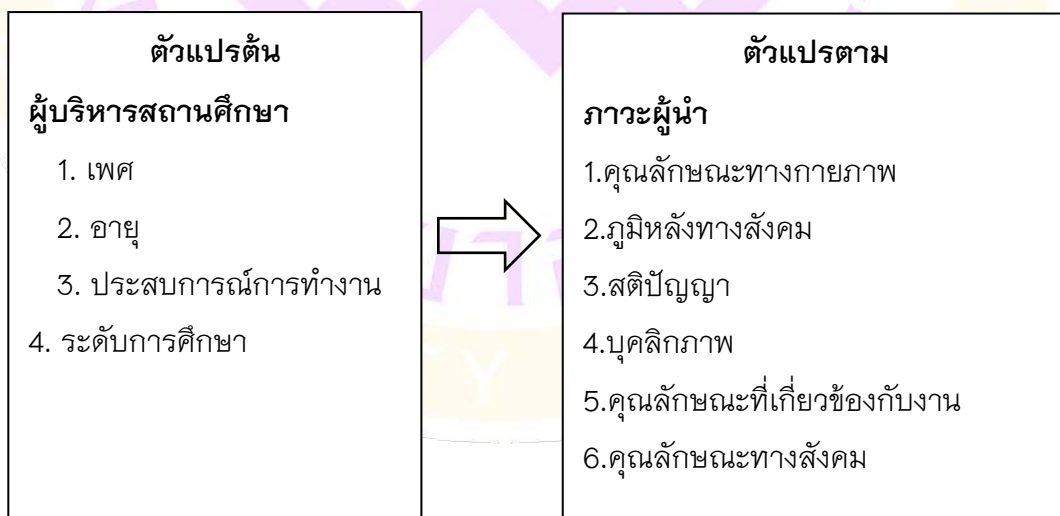
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2545 และ ปี พ.ศ. 2553มาตรา 53 ได้กำหนดให้ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหารการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่องค์การวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ และวิธีการองค์การวิชาชีพชั้นสูง นั่นคือจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการบริหารเพื่อให้จัดการศึกษาตามแนวทาง หลักการ และมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2545และ ปี พ.ศ. 2553 และนำไปสู่การบรรลุผลตามการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2545 และ ปี พ.ศ. 2553 การบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School Based Management : SBM) การประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การบริหารโดยองค์คณะบุคคล การประเมินภายในและการประเมินภายนอก และการที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นมืออาชีพและเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจำเป็นต้องมีสมรรถภาพทั้งความรู้ ทักษะ และต้องมีคุณธรรมจริยธรรม จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงรายเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศและนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะภาวะผู้นำผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2557 รวมจำนวนประชากร 419 คนเป็นการคัดเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive sampling) (สมคิด พรหมจ้อย, 2555, หน้า 80)

การพัฒนาและการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และเว็บไซต์เกี่ยวกับภาวะผู้นำการบริหารสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำมาออกแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมคำถาม วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ได้แก่ คุณลักษณะทางกายภาพ ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และคุณลักษณะทางสังคม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Likert (Likert's Rating Scale) (อ้างอิงจาก พิสนุ พงศ์ศรี, 2550, 242) คือ

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด	ให้นำหนักคะแนน 5
ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยมาก	ให้นำหนักคะแนน 4
ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง	ให้นำหนักคะแนน 3
ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยน้อย	ให้นำหนักคะแนน 2
ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้นำหนักคะแนน 1

3. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบและปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาหรือดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item Objective Congruence) พร้อมทั้งปรับปรุงข้อคำถามที่คัดเลือกไว้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเกิน 0.50 ทุกข้อ แสดงว่าเป็นที่ยอมรับและสามารถนำไปใช้ได้

- นำข้อคิดเห็นและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปดำเนินการแก้ไขข้อคำถามก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out)
- นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient - α) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของคำตอบจากแบบสอบถาม โดย ค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และมีค่า ≥ 0.50 แสดงว่า คำตอบของแบบสอบถามมีความสัมพันธ์และมีความน่าเชื่อถือ จึงสามารถนำไปใช้ได้ (พิสนุ พงศ์ศรี. 2550 : 287) ผลการวิเคราะห์ที่ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .86
- นำแบบสอบถาม ไปใช้กับกลุ่มประชากรจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าด้วยตนเอง คือแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ได้แก่ คุณลักษณะทางกายภาพ ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และคุณลักษณะทางสังคม

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม
- ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการกรอกรายละเอียดในแบบสอบถาม
- ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนตามวันเวลาที่กำหนด โดยได้แบบสอบถามคืนครบ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลทั้งหมดและลงรหัสแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
- นำแบบสอบถามทั้งหมดมาพิจารณาคัดเลือกความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ในการกรอกแบบสอบถาม บันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการบรรยาย
- ผู้รายงานได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981, p.182) มีรายละเอียด ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติพื้นฐานด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2550, หน้า 270–272) เพื่อการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานระดับการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ และร้อยละ
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ได้แก่ คุณลักษณะทางกายภาพ ภูมิหลังทางสังคม สถิติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และคุณลักษณะทางสังคมสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 16 – 20 ปี

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นด้วยในภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ด้านสถิติปัญญา ด้านคุณลักษณะทางสังคม และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ

ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยในภาพรวมและแต่ละรายการในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีคุณวุฒิทางการศึกษา และข้อที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม

ด้านภูมิหลังทางสังคม พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยในภาพรวมและแต่ละรายการในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด คือ ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมคำสั่งสอนของศาสนา และข้อที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารให้ความถูกต้องและยุติธรรมในการปฏิบัติงาน

ด้านสถิติปัญญา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยในภาพรวมในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นด้วยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารริเริ่มจัดทำและใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนและท้องถิ่น มีความคิดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารนำผลงานวิจัย จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน มีความคิดเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยในภาพรวมในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นด้วยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับรูปแบบวัฒนธรรมและค่านิยม มีความคิดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารไม่เห็นแก่ตัว มีความคิดเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยในภาพรวมในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นด้วยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีความคิดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ด้านคุณลักษณะทางสังคม พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยในภาพรวมระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นด้วยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารพัฒนาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของตนเองโดยการฝึกปฏิบัติ ศึกษาต่อ อบรมประจำการจากสถานที่ชำนาญการทางการบริหาร มีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก และข้อที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความคิดเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ปัญหา พบว่า ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ น้อย แก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ และไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควรพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบ ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างเป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นด้วยในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านภูมิหลังทางสังคม ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสติปัญญา ด้านคุณลักษณะทางสังคม และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ ซึ่งในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องแสดงความเป็นผู้นำในบทบาทต่างๆ เช่น บทบาทการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน ผู้ประสานงาน ผู้สื่อสาร ผู้แก้ปัญหา รวมถึงเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีในการบริหารและการจัดการศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน ครองงาน และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา มีการประชุมปฏิบัติการระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหาร, 2544 อ้างอิงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า141) ผลการศึกษานี้ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของเมธิญา นนท์ศรี (2555)พบว่า ครูมีการรับรู้ว่าคุณบริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในด้านมุ่งงานในระดับการปฏิบัติอย่างบ่อยมาก และผลการศึกษา ของวรัญญา บ่อม้วน (2555) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาคเหนือตอนบน พบว่า ครูที่มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมาก

ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ พบว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยต่อผู้บริหารมีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับมาก เนื่องจากคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ได้แก่ ความรู้ทั่วไปในการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการศึกษา และความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจของสถานศึกษา รวมถึงการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสร้างคามมุ่งหวังในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแนวทางพัฒนาการศึกษา (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา มีการประชุมปฏิบัติการระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหาร, 2544 อ้างอิงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553, หน้า141) คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) (2553, หน้า 7-10) ได้ระบุไว้เพื่อให้ผู้นำในระบบราชการจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนต่อการขับเคลื่อนนโยบายที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ด้านภูมิหลังทางสังคม พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยต่อผู้บริหารประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ขัดต่อศีลธรรม คำสั่งสอนของศาสนาในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับคุณสมบัติด้านภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) (2553, หน้า 7-10) ที่ระบุว่าผู้นำต้องมีคุณธรรม จริยธรรม คือ การครองตนและการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมทั้งตามหลักกฎหมายและหลักคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนหลักการในวิชาชีพของตนเองโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนส่วนตน เพื่อสนับสนุนและผลักดันให้ภารกิจหลักขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ผลการศึกษาของThompson (2008) ได้กล่าวไว้ว่าพื้นฐานทางอารมณ์ ความเชื่อใจในภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำงานของผู้ตาม

ด้านสติปัญญา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยต่อการที่ผู้บริหารริเริ่มจัดทำและใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนและท้องถิ่น ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ระบุว่าผู้บริหารต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและชุมชน ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นอกจากการให้สาระความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้เรียนและควรทำให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ได้อย่างชาญฉลาดและอย่างมีความสุข การรู้เท่าทันโลก การรู้จักทางเลือก การรู้จักแก้ปัญหา การได้รับการพัฒนาทักษะและนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างไม่ยอมจบสิ้น (Life-long Learner) รวมถึงผู้บริหารต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายและทันสมัยเรียกว่า การเรียนรู้แบบไร้พรมแดนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งอาจเป็นที่บ้าน ที่ทำงาน ศูนย์การค้า รวมทั้งที่โรงเรียนเองก็ได้ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2552)

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยต่อผู้บริหารแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับรูปแบบวัฒนธรรมและค่านิยม ในระดับมากที่สุด ซึ่งคุณสมบัติที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของภาวะผู้นำทางการศึกษาหรือการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพคือการเป็นต้นแบบ คือ การเป็นตัวแบบหรือตัวอย่างของความสำเร็จในการทำงานและมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ทีมงานได้นำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ รวมถึงการมีบุคลิกภาพหรือการวางตัวที่ดี เป็นการสร้างความประทับใจในเรื่องบุคลิกภาพ การวางตัวและความประพฤติ มีความสุภาพ นุ่มนวล หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดด้วยถ้อยคำหยาบคาย ส่อเสียดหรือเหยียดหยามผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีความสง่าผ่าเผย ควบคุมตนเองได้ทั้งในการปฏิบัติตนและอารมณ์ รวมถึงการแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด ทำให้ผู้บริหาร

สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.), 2553, หน้า 7-10)

ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยต่อผู้บริหารกำกับดูแล ติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายในกรอบระยะเวลาที่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลเมทริกซ์ นนทศรี (2555) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพญาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง เขต 35 พบว่า ครูมีการรับรู้ว่าคุณสมบัติผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในด้านมุ่งงานในระดับการปฏิบัติอย่างบ่อยมาก ได้แก่ ผู้บริหารได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนให้ครูทราบอย่างชัดเจน การขอความร่วมมือให้ครูปฏิบัติงานตามกฎข้อบังคับและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา และการปกครองอย่างเข้มงวด

ด้านคุณลักษณะทางสังคม พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยต่ำที่สุด คือผู้บริหารพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความคิดเห็นด้วยในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ (2553) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าข้อที่ผู้นำมีภาวะผู้นำน้อยที่สุด คือ การจัดการความรู้และความรู้ในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความสามารถในการบริหาร มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาของพรหมลือ แก้วคำใจ (2551) ได้สรุปพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ สังกัดแผนกศึกษาแขวงพงสาลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป. ลาว) ด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านความกล้าและเปิดเผย ด้านการใช้คุณค่าเป็นแรงผลักดัน ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้านความสามารถเผชิญกับความสลับซับซ้อน เป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารให้สูงขึ้น

ปัญหา พบว่า ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ น้อย แก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ และไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของจักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ (2553) ที่พบว่าข้าราชการครูมีความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยที่สุด คือ วิสัยทัศน์ยังไม่เป็นที่ยอมรับของครู บุคลากร และชุมชน ด้านความฉลาดทางอารมณ์ โดยผลการศึกษาของศุภรัตน์ บัวหลวง (2550) ได้ระบุปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา คือการวิสัยทัศน์ ความเป็นที่เชื่อถือได้ การตัดสินใจ บุคลิกภาพ และความสามารถในการจูงใจ เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลโดยมุ่งความสำเร็จขององค์กร มองเห็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คาดคะเนเห็นการเปลี่ยนแปลง ก้าวทันต่อเหตุการณ์และกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้นำจะต้องเป็นผู้กำหนดทิศทางขององค์กรให้ดำเนินการตามเป้าหมายโดยการวางแผนการทำงาน การจัดกำลังคนและการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควรพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบ ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างเป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งผลการศึกษาของนิธิตา บุรณจันทร์ (2550) ได้พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน คือ ผู้บริหารโรงเรียนแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำทุกด้านทั้งภาวะผู้นำด้านการท้าทายและกล้าเผชิญกลับ

กระบวนการ และภาวะผู้นำด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรมากที่สุด นอกจากนี้ผลการศึกษาชี้ว่า อ่อนละออบ, ประยุทธ์ ชูสอน และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2553) ที่ระบุว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเองทั้งในด้านการมุ่งเน้นการบริหารโดยใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมการใช้ภาวะผู้นำในการโน้มน้าวให้ผู้ที่บังคับบัญชาช่วยทำงานมากกว่าการมุ่งอำนาจรวมทั้งมีกระบวนการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิกทุกคนภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ค้นพบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะทางกายภาพคือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม
2. ด้านภูมิหลังทางสังคมคือผู้บริหารให้ความถูกต้องและยุติธรรมในการปฏิบัติงาน
3. ด้านสติปัญญาคือ ผู้บริหารนำผลงานวิจัย จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน
4. ด้านบุคลิกภาพ คือ ผู้บริหารไม่เห็นแก่ตัว
5. ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน คือ ผู้บริหารบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ด้านคุณลักษณะทางสังคม คือ ผู้บริหารพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ

ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน ควรได้รับรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำที่สูงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสนใจต่อการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน มีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเพื่อจะได้กำหนดทิศทางของโรงเรียนและกระบวนการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น และควรให้ความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพของครูผู้สอน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงสื่อการเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงราย” ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีโดยได้รับความกรุณา ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ปราณีอยู่ศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา และนายบุญธรรมดอกสนธิผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคมรัชมังคลาภิเษกนางแสงพลอยอุตสาหกรรมวิทยฐานะชำนาญการพิเศษโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคมรัชมังคลาภิเษกและนางสาวภัทร์ธิษวิปินใจตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษโรงเรียนเชียงของวิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งต้องกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารและคณะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 กลุ่มย่อยที่ 4 จังหวัดเชียงรายจำนวน 11 โรงเรียนทุกท่าน ที่ให้การอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดาและสมาชิกในครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมาจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบให้แต่บิดา มารดา ผู้ให้ชีวิตตลอดจนคณาจารย์ผู้ให้การศึกษอบรมสั่งสอนให้มีความรู้อันทรงคุณค่าตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

จันทร์ธานี สงานนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : บুদ্ধ พอยท์.

นิธิดา บุรณจันทร์. (2550). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การ ของโรงเรียนอาชีวศึกษา**

เอกชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรมลือ แก้วคำใจ. (2551). **พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์สังกัดแผนกศึกษาแขวงพงสาส์**

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป. ลาว). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา),

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, จังหวัดมหาสารคาม.

พิสนุ พงศรี. (2550). **การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร :

พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.

เมทธิญา นนท์ศรี. (2555). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพญาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่**

การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง เขต 35. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา

จังหวัดพะเยา.

วรัญญา ป้อมผืน. (2555). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาคเหนือ**

ตอนบน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ศุภรัตน์ บัวหลวง. (2550). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, จังหวัดมหาสารคาม.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2555). **การเขียนรายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : จตุพรดีไซน์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และกิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2556). **ผู้นำและภาวะผู้นำ**. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2558. จาก http://kit.kvc.ac.th/2012MJR/Leadership_kit.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) (2553). **หลักสูตรผู้นำทีมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Team Leader) สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.
- สุนทร โครตบรรเทา. (2552). **หลักและทฤษฎี การบริหารการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- Best, J.W.(1981). **Research in education**. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice–Hall.

การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

The Study of World Class Standard Schools' Potentials on Teacher Learning
towards ASEAN Community Preparations in Secondary Educational Service Area
Office 36

แสงดาว ลภภใหญ่^{1*} และธิดาวลัยย์ อุ๋นกอง²

Sangdow Lapyai^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

จากการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้สอน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 269 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดผล และประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การศึกษา ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล

Abstract

The objectives of this study are : 1) to study the state of World Class Standard Schools' potentials on teacher learning 2) to study the suggestions of World Class Standard Schools' potentials on teacher learning towards ASEAN community preparations, in Secondary Educational Service Area Office 36. The samples used in the study was school teachers and 269 people. The results were measurement and evaluation learning approach of teachers were at a high level.

Keywords: The Study of World Class Standard Schools' Potentials on Teacher Learning

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mestar_bio@hotmail.com

บทนำ

ประเทศไทยได้รับการจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียน จึงต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องมีการวางแผนเพื่อให้ผู้เรียนในประเทศเป็นพลเมืองของประชาคมอาเซียนที่มีคุณภาพด้วยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ สถานศึกษาและการจัดการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนดให้ครูใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนมาตรฐานสากล (World – Class Standard School) จึงเป็นนวัตกรรม การจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วน ในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล และเป็นการรองรับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และผู้ที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้มีคุณภาพคือครู

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามตัวชี้วัดคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในประชาคมอาเซียน ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารของครู ด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการสอนของครู ด้านการใช้หนังสือเรียน หรือตำราเรียนที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้สื่อ ICT ในการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านเทคนิค และวิธีการสอนในการจัดการเรียนรู้ ของครู ด้านการใช้วิจัย สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้ของครู และด้านการวัดผล ประเมินผลในการจัดการเรียนรู้ ของครู เพื่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาครู และบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ และยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล เพื่อให้ผู้เรียน มีศักยภาพ และความสามารถแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาชาติประเทศ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในจังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2557 ในสถานศึกษาที่เข้าสู่โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย จำนวน 884 คน รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในประชาคมอาเซียน ทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ด้านความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารของครู ด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการสอนของครู ด้านการใช้หนังสือเรียน หรือตำราเรียนที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้สื่อ ICT ในการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านเทคนิค และวิธีการสอน ในการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้วิจัย สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้ของครู และด้านการวัดผล ประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้ของครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมาตรฐานสากล
3. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามปลายเปิด
4. สร้างแบบสอบถาม การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มี 3 ตอน
5. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิจัย เพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์
6. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงซึ่ง ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Items Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ดร. อนวัช อุ๋นกอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

2. นายคมน์สิทธิ์ กันทาสวรรณ์ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

3. นายสมโภชน์ ผ่องใส ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

7. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา กับครูผู้สอน จำนวน 30 คน โรงเรียนแม่ลาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ และนำไปใช้หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาโดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟา ของ (Conbrach) ได้ 0.97

8. ได้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

9. จัดพิมพ์แบบสอบถาม การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประสานงานกับวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทำหนังสือ เกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 269 คน

2. นำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ จำนวน 269 ฉบับไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถาม คืนภายใน 15 วัน

3. เก็บรวบรวมและติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน และแจกแบบสอบถามอีกครั้ง ในรายที่ทำแบบสอบถามสูญหายหรือไม่สมบูรณ์ โดยขยายเวลาอีก 5 วัน ทำให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบ 100%

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 269 ฉบับ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ของสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) นำมาตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับจากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เพื่อทราบว่าการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับใด แล้วนำผลวิเคราะห์ที่ได้มา แปลความหมาย รายข้อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม การแปลผลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 , หน้า 100) ของช่วงระดับคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.51 – 5.00	การดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	การดำเนินการอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	การดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	การดำเนินการอยู่ในระดับน้อย
1.0 – 1.50	การดำเนินการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ของสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด มาหาค่าร้อยละของผู้ตอบข้อเสนอแนะและผู้ไม่ตอบข้อเสนอแนะจากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อความที่มีผู้ตอบข้อเสนอแนะเขียนมาโดยจับประเด็นที่คล้ายคลึงกันจัดกลุ่มเป็นกลุ่มเดียวกันแล้วนำมากำหนดค่าความถี่ให้กับข้อความ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์

(Index of item objective congruence :IOC) (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 245)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

N หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- +1 หมายถึง ข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหาในการวิจัย
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามเนื้อหาในการวิจัย
- 1 หมายถึง ข้อคำถามนี้ไม่ตรงตามเนื้อหาในการวิจัย

2. สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟา ของ Conbrach,1990,pp.202-204 อ้างอิงใน (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551, หน้า 260)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ในที่นี้คือค่าความเชื่อมั่น
 K_2 = จำนวนข้อ
 S_i = ความแปรปรวนของคะแนนการตอบทีละข้อ
 S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนการตอบทั้งฉบับ

3. สถิติพื้นฐาน

3.1 ค่าร้อยละ (Percentage=%)

3.2 ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD.)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 36

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 36

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.98)

เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านการวัดผล และประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้ของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ ด้านเทคนิค และวิธีสอน ในการจัดการเรียนรู้ของครู ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.75) และด้านการใช้วิจัย สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้ของครู ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.85) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถ ในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ของครู ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 1.16)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีข้อเสนอแนะที่สำคัญเป็นอันดับแรก 3 ด้าน คือ

□ ด้านความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ ควรจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

ด้านความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการสอนของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ ครูสามารถนำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนไปปรับใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาความสามารถของตนเองได้มากขึ้น

ด้านการใช้หนังสือเรียน หรือตำราเรียนที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือเรียน หรือตำราเรียนที่เป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องจากมีราคาแพง

ด้านการใช้สื่อ ICT ในการจัดการเรียนรู้ของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ ICT ที่ทันสมัย และเพียงพอกับการใช้งานทุกห้องเรียน

ด้านเทคนิค และวิธีสอน ในการจัดการเรียนรู้ของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ ครูมีเทคนิค และวิธีการสอนดี และมีความหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน และกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ด้านการใช้วิจัย สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้ของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ ครูมีการทำวิจัย และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู

ด้านการวัดผลประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้ของครู มีข้อเสนอแนะสำคัญอันดับแรกคือ ครูมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และใช้เกณฑ์การประเมินที่หลากหลายเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าด้านผลการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีประเด็นซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านการวัดผล และประเมินผล ในการจัดการเรียนรู้ของครูพบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูมีการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ชัดเจนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล มีการพัฒนาระบบการทดสอบการวัดผลประเมินผลที่ได้มาตรฐาน และเชื่อมโยงกับหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายและกระบวนการดำเนินการ ที่เป็นระบบ มีการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาคุณภาพบรรลุมตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8

กลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร รินทะ (2554) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ด้านผลลัพธ์ (Performance Results) โรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบมีความสะดวก รวดเร็ว ในการเรียกใช้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน

2. ด้านเทคนิค และวิธีสอน ในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง และค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล มีการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกให้เกิดทักษะทางความคิด การจัดการ ค่านิยม และคุณลักษณะ ฝึกปฏิบัติจากสภาพจริงมีการผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดสภาพต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ “บันได 5 ขั้น”ภายใต้สาระ “การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study : IS)” ให้ผู้เรียนนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2550) ทำการวิจัยเกี่ยวกับ เครือข่ายการจัดการความรู้ พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ต้องเริ่มจากการที่องค์การให้ความสำคัญกำหนดเป็นพันธกิจหนึ่งขององค์การต้องสร้างกิจกรรมให้เกิดเป็นของผู้รู้และผู้ที่ยากรู้ในเรื่องต่าง ๆ และพัฒนากิจกรรมการจัดการความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ควรดำเนินไปในทิศทางเดียวกับพันธกิจหลักขององค์กร เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้องค์การสามารถสร้างความรู้เพื่อต่อยอดเป็นนวัตกรรมต่อไป

3. ด้านการใช้วิจัย สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล มีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อให้ครูผู้สอนนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเทียบเคียงมาตรฐานสากล จึงมีการสนับสนุน ให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อบรม สัมมนา ดูงาน ทางด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง และพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร รินทะ (2554) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โรงเรียนเมืองคงมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือก รวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งการทบทวนผลการดำเนินการ และได้นำผลการทบทวนไปใช้ในการปรับปรุงผลการดำเนินการ ไปใช้เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและยกระดับมาตรฐานการศึกษา

4. ด้านการใช้สื่อ ICT ในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อ ICT ที่เพียงพอ และเหมาะสมให้กับครูและบุคลากรทุกฝ่าย และสนับสนุนให้ครูอบรม สัมมนา ดูงาน ทางด้านการใช้สื่อ ICT ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง และพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร รินทะ

(2554) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ด้านการจัดกระบวนการ(Process Management) โรงเรียนเมืองคงมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนที่เป็นระบบและครอบคลุมงานทุกฝ่ายพร้อมทั้งมีการกำหนดแนวทางเพื่อมุ่งพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียนอีกทั้งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน

5. ด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการสอนของครู พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ออกกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารยังขาดการกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกฝนอบรมในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนไม่มีการสอนเสริมภาษาที่สองให้กับครูในกลุ่มสาระอื่น ๆ นอกเหนือจากครูกลุ่มในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ทำให้ครูขาดความพร้อม และความกล้าในด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ และในการจัดการเรียนการสอนของครูในห้องเรียนปกติ ครูไม่มีการใช้ภาษาที่สองในการสื่อสารกับผู้เรียนเนื่องจากผู้บริหารขาดการนิเทศ ติดตามผลการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา หมั่นศรีภูมิ (2555) การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีปัญหาการดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำ สร้างความตระหนักและกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ทิศทาง และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล การปฏิบัติที่มุ่งส่งเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการมุ่งเน้นผลงานที่เป็นเลิศ โดยการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงความต้องการที่จำเป็นของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต บริหารองค์กรโดยมีวิธีปฏิบัติหรือนำเสนอผลงานที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นตัวอย่าง มีการจัดการความรู้ สร้างนวัตกรรม เผยแพร่ มีการประเมินผลที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีระบบบริหารจัดการความรู้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่ชัดเจน และมีการนำวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) มาใช้ในการบริหารจัดการครอบคลุมภารกิจทุกด้านของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาการ ใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรม เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพครูอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทิศทางการพัฒนาของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักประเมิน แสวงหา สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการให้สำเร็จ

6. ด้านการใช้หนังสือเรียน หรือตำราที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ ของครู พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูใช้หนังสือ ตำราเรียนและสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประกอบการเรียนอย่างเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาหนังสือเรียน หรือตำราเรียนที่เป็นภาษาต่างประเทศทุกปีการศึกษา แต่หนังสือเรียนหรือตำราที่เป็นภาษาต่างประเทศ ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จากรัฐบาลไม่เพียงพอในการจัดซื้อหนังสือเรียน หรือตำราเรียนที่เป็นภาษาต่างประเทศที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ และทันสมัย เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่อ

ตระกูล บุญปลุก (2557, หน้า 4-5) การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 กรณีศึกษาโรงเรียนเวียงพานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แนวทางแก้ไขด้านภาคเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน คือ การจัดตั้งภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกลงสู่ระดับโรงเรียนโดยการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ

7. ด้านความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารของครู พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารยังขาดการกระตุ้นให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกฝนในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง และครูที่สอนในรายวิชาอื่นนอกจากครูผู้สอนภาษาต่างประเทศไม่ได้รับการฝึกอบรมในด้านการใช้ภาษาอย่างทั่วถึงทุกคน และในการจัดการเรียนการสอนของครูในห้องเรียนปกติ ครูไม่มีการใช้ภาษาที่สองในการสื่อสารกับผู้เรียนเนื่องจากขาดการนิเทศ ติดตามผลการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของต่อตระกูล บุญปลุก (2557, หน้า 4-5) การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 กรณีศึกษาโรงเรียนเวียงพาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แนวทางแก้ไขด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

เพื่อให้ครูผู้สอน ในโรงเรียนมาตรฐานสากล มีการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล เพื่อให้ผู้เรียน มีศักยภาพและความสามารถแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาชาติ ควรมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม คือ

1. ควรมีการจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

2. ควรสนับสนุนครูให้ไปศึกษาต่อในต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษา กับชาวต่างชาติ

3. ควรมีการประเมินความก้าวหน้าของการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นระยะ เพื่อกระตุ้นให้ครูมีความพร้อม และพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความพร้อมของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ของครู ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล

ประสบความสำเร็จ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียน มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจาก บุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจน

ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จ สมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ๋นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) นายคมน์สิทธิ์ กันทาสวรรณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม และนายสมโภชน์ ผ่องใส ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม ที่ได้ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ แบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียน มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2550). **เครือข่ายการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ห้วยเฉีงเฉลิมพระเกียรติ.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** กรุงเทพฯ : ชุมชนุสภกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล World-Class Standard School Instruction Guidelines**. กรุงเทพฯ : ชุมชนุสภกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
ต่อตระกูล บุญปลุก. (2557). **การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูและผู้บริหาร สถานศึกษา สู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 กรณีศึกษา โรงเรียนเวียงพานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., เชียงราย: มหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง.**
ประจักษ์ ศรีสาลี. (2552 ก). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา “กระบวนการจากหลักสูตร...สู่การจัดการเรียนรู้” ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
พัฒนา หมั่นศรีภูมิ. (2556). **การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง กศ.ม., พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รัตนภรณ์ ชื่อตรง. (2556). สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมาตรฐานสากลของสถานศึกษา

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., พะเยา:
มหาวิทยาลัยพะเยา.

ศิริพร รินทะ. (2554). การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลกรณีศึกษา

โรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

A study on the effectivity of the elective subjects to the students of Chiangrai municipality school 6

ณัฐชัย นิมประเสริฐ^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²
Nattachai Nimprasert^{1*} and Anawat Uoonkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 55 คน และนักเรียนจำนวน 199 คน รวม 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการมีส่วนร่วม และด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) สภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ตามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3) ข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจนั้น เป็นเรื่องที่มีความเข้าใจยากสำหรับนักเรียน ควรจัดเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาหลักที่เรียน

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

ปกติ อธิบายเนื้อหาให้ละเอียดเข้าใจง่ายไม่วกไปวนมา และควรพานักเรียนออกนอกสถานที่บ้าง เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน และครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน

ABSTRACT

This research study aims to know the following: 1) the teaching management in elective subjects in relation to the interest of the students of Chiang Rai Municipality School 6; and 2) the recommendations given by the teaching management and the students on the improvisation of the elective subjects. A total of 254 respondents took part in this study – there were 55 administrators and teachers and 199 students. The tool used to collect the data was in a form of a survey questionnaire. The collected data were analyzed with ration scale statistics which would include the Average (μ) and the Standard Deviation (σ).

The results on teaching elective subjects showed diverse responses from different groups

Administrators and Teachers

1. For the administration and teachers, teaching of elective subjects got the highest overall rating. When the aspects were considered it showed that the Measurement and Evaluation Area got the highest average (UU). While the Activities for Teaching, the Use of Teaching Materials, and the Participation Areas got the lowest average (UU).

Students

2. For the students, teaching of elective subjects got the highest overall rating. When the aspects were considered it showed that the Activities for Teaching and Studying Management Areas got the highest average (UU). While the Participation in the School and the Grading Evaluation Areas got the lowest average (UU).

Students' Comments

3. Generally, the students find the elective subjects difficult. They recommended of having a simplified elective subjects which will also relate to the main courses they are taking up in the school. In addition, they expressed of having more outdoor sessions which will boost their interest and curiosity. Lastly, they wanted the teachers to encourage them to participate and let them speak out their opinion freely.

Keywords: Teaching

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดคือการมีพลเมืองที่มีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะคนเป็นเหตุปัจจัยและเป็นผลลัพธ์สำคัญ ของการพัฒนาประเทศ คนที่ดีย่อมสร้างสรรค์สังคมสังคมให้ดีขึ้น ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 – 2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555, หน้า 1) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่การกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ทุกโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งมี เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิธีลัดที่ชัดเจน จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักวิชาการและ

มาตรฐานการศึกษา, 2551) นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เคยบรรยายพิเศษเรื่อง "การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558" ไว้ว่า ประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์เดียว เอกลักษณ์เดียว และประชาคมเดียว เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากรและเศรษฐกิจ ภายใต้การก่อตั้งนี้จะต้องยึดหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่น ๆ มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทยมี 2 อย่าง ได้แก่

การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษาให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้ เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน ๓ ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษาและขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกๆระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม (ชินวรณ์คอตคอม, 2557, สื่อออนไลน์)

ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั้น จะพัฒนาตามหลัก 3N ได้แก่ NedNet (National Education Network) โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ NEIS (National Education Information System) ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา NLC (National Learning Center) ศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาที่จบจากอาชีวศึกษาจะต้องเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะการทำงานร่วมกันในประเทศอาเซียน (ชินวรณ์คอตคอม, 2557, สื่อออนไลน์)

โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จึงได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ และเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม เป็นคนดีของสังคมโดยเน้นหลักการรับรู้และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2557 ที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปใช้จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด(โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย, 2 พฤษภาคม 2557)

เนื่องจากโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ได้เปิดหลักสูตร SM PLUS โดยมีการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษเข้มข้น เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ทางโรงเรียน จึงทำการจัดสร้างหลักสูตร SM PLUS โดยหนึ่งในวิชาที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน คือ รายวิชาเลือกเพิ่มเติมที่เปิดสอน

ทั้งหมด จำนวน 12 รายวิชา ตามความสนใจของนักเรียน โดยได้แยกตามกระบวนวิชา ทั้งหมด 5 กระบวนวิชา คือ 1. **กระบวนวิชาคณิตศาสตร์** มี 6 วิชา ได้แก่ ทักษะกระบวนกรทางคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์กับเครื่องคิดเลข สถิติไดนามิก พาราเมตริกซ์เบื้องต้น แคลคูลัสพื้นฐานสำหรับมหาวิทยาลัย คณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน คณิตศาสตร์กับสิ่งแวดล้อม 2. **กระบวนวิชาเคมี** ได้แก่ เคมีกับสิ่งแวดล้อม เคมีอาหาร พอลิเมอร์ เคมีอุตสาหกรรม ชีวเคมี 3. **กระบวนวิชาคอมพิวเตอร์** ได้แก่ การสร้างเว็บเพจ การสร้างงานกราฟฟิก 4. **กระบวนวิชาฟิสิกส์** ได้แก่ กลศาสตร์เบื้องต้น งานและพลังงาน พื้นฐานทางวิศวกรรมศาสตร์ 5. **กระบวนวิชาชีววิทยา** การเก็บตัวอย่างแมลง ไส้เดือน การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เทคนิคทางชีววิทยา การเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ สรีรวิทยาของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ชีววิทยากับศิลปะ สรีรวิทยาของพืช จุลชีววิทยาอุตสาหกรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ ครูและนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

กรอบแนวคิด

ตัวแปรตาม

ตัวแปรต้น

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. วุฒิการศึกษา
4. ตำแหน่ง
5. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษเข้มข้น (SM PLUS) โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล
5. ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย โดยมีวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากร ได้แก่

1. ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน
  2. คณะกรรมการหลักสูตร SM PLUS ได้แก่ ครูในหลักสูตร SM PLUS ซึ่งไม่ได้สอนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 50 คน
  3. นักเรียน ได้แก่ นักเรียนหลักสูตร SM PLUS จำนวน 199 คน
- รวมประชากรทั้งสิ้น 254 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนาขึ้นโดยพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้สอดคล้องคำจำกัดความในการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของประชากร เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ผู้บริหารและครู ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และชุดที่ 2 นักเรียนประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับห้องเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการหลักสูตร SM PLUS และนักเรียนต่อครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจ ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแนวคิดของลิเคิร์ท แบ่งออกเป็น 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์วัดระดับ ดังนี้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน	มีค่าเท่ากับ	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4 คะแนน	มีค่าเท่ากับ	ระดับความคิดเห็นมาก
3 คะแนน	มีค่าเท่ากับ	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2 คะแนน	มีค่าเท่ากับ	ระดับความคิดเห็นน้อย
1 คะแนน	มีค่าเท่ากับ	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจ
โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด

2. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 2.1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- 2.2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 2.3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 2.4. สร้างเครื่องมือแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องพิจารณา
แก้ไข และปรับปรุงข้อเสนอแนะ
- 2.5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาคุณภาพและความเที่ยงตรงในเรื่องต่อไปนี้
  - 2.5.1 ด้านโครงสร้างของแบบสอบถาม
  - 2.5.2 ด้านเนื้อหา
  - 2.5.3 ด้านภาษา
- 2.6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
- 2.7. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อย ถูกต้อง อีกครั้ง
- 2.8. ปรับปรุงแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์
- 2.9. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประสานงานกับงานวิชาการ มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บ
ข้อมูลการวิจัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้
แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร
2. นำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังประชากรเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล
และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืน ภายใน 5 วัน
3. เก็บรวบรวมและติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืนและแจกแบบสอบถามอีกครั้งในรายที่ทำแบบสอบถาม
สูญหายหรือไม่สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การจัดทำข้อมูล
  - 1.1 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์
  - 1.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์หาค่าสถิติตามจุดมุ่งหมาย
2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร และคณะกรรมการหลักสูตร SM PLUS และนักเรียน โดยใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: σ) เป็นรายชื่อแล้วหาค่าเฉลี่ยรวมในแต่ละด้าน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ แปลความหมายได้ดังนี้

คะแนน	4.21 – 5.00	แสดงว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน	3.41 – 4.20	แสดงว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
คะแนน	2.61 – 3.40	แสดงว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน	1.81 – 2.60	แสดงว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
คะแนน	1.00 – 1.80	แสดงว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการหลักสูตร SM PLUS และนักเรียน ในข้อเสนอแนะการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลการวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ การจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย มีดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

จากการศึกษาศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย เป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการทำแผนการสอนและมีการเตรียมเอกสาร หนังสือหรือข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่จำเป็นต่อผู้เรียนในการเรียนรู้ตามลำดับ ส่วนการเตรียมเครื่องมือวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอนควรมีการเตรียมการสอนเนื้อหาและวิธีการสอนที่หลากหลาย

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการให้ความสนใจนักเรียนในชั้นอย่างทั่วถึงและมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามแสดงความคิดเห็นตามลำดับ ส่วนการบันทึกหลังการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและนักเรียน

1.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับนักเรียนและมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายตามลำดับ ส่วนการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการใช้คำถามหรือกิจกรรมเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนเป็นระยะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงผลงาน ตามลำดับ ส่วนการวัดผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการวัดผลและประเมินผลควรมีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียน

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือช่วยส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนให้มีชื่อเสียงในด้านวิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนการร่วมกับทางโรงเรียนจัดโครงการเข้าค่าย SM PLUS มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆกับทางโรงเรียน

2. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ตามความคิดเห็นของนักเรียน

จากการศึกษาการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย เป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนหลักสูตร SM PLUS เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือครูกับนักเรียนร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ตามลำดับ ส่วนการสอบถามปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล / รายกลุ่มเพื่อเตรียมการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอนควรมีการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการสอนที่หลากหลาย

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนหลักสูตร SM PLUS เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการจัดการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำด้วยตนเองและมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกปฏิบัติและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอตามลำดับ ส่วนมีการเสริมแรงจูงใจในการเรียนแก่นักเรียน ด้วยการให้รางวัลหรือคำชมเชย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ

2.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนหลักสูตร SM PLUS เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการสื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับนักเรียนและสื่อการสอนช่วยสร้างองค์ความรู้ มีประโยชน์ มีคุณค่าและสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน ตามลำดับ ส่วนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ส่วนข้อเสนอแนะด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนหลักสูตร SM PLUS เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการวัดผลสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนและมีแบบทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามลำดับ ส่วนการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนจากแฟ้มสะสมงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการวัดผลและประเมินผลควรมีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียนและควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงผลงาน

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนหลักสูตร SM PLUS เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการร่วมกับทางโรงเรียนจัดโครงการเข้าค่าย SM PLUS มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการช่วยส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนให้มีชื่อเสียงในด้านวิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆของทางโรงเรียนตามลำดับ ส่วนมีการร่วมส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆกับทางโรงเรียนและควรมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนจัดโครงการเข้าค่าย SM PLUS

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีการวัดผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดเตรียมสื่อการดำเนินการสอนมีวิธีที่หลากหลายจัดในลักษณะบูรณาการและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่วนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบโดยมีทั้งสื่อที่ผลิตเองจากเศษวัสดุท้องถิ่นและสื่อสำเร็จรูป ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางโรงเรียน มีส่วนร่วมในการแนะแนวการศึกษาแก่เด็กและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ร่วมส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและการศึกษานอกสถานที่ และด้านการเรียนการสอน มีการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มีการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของธนู มีสัจย์ (2542)

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกปฏิบัติและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน มีการช่วยส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนให้มีชื่อเสียงในด้านวิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่วนด้านการเรียนการสอน มีการกำหนดกิจกรรมการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อการสอนช่วยสร้างองค์ความรู้ มีประโยชน์ มีคุณค่าและสร้างประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียน ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล มีการวัดผลกับเนื้อหาที่สอน อีกทั้ง (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 หน้า 1) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ไม่สะท้อนให้เห็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมในเรื่องการเรียนรู้ ภาษายุคดิจิทัล การฝึกทักษะความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนมีการคิดประดิษฐ์และสร้างสรรค์งาน สามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.29$) ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยเหมาะสมกับนักเรียน ครูควรเพิ่มเทคนิคการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับวัยของนักเรียนตามความต้องการของนักเรียน และสถานศึกษาควรมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนสื่อการสอนของครู เพื่อจะได้มีสื่อที่ทันสมัยและน่าสนใจในการสอนสอนมาดึงดูดความสนใจของนักเรียนอีกด้วย และจากความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.08$) ดังนั้นทางครูผู้สอนควรมีการวัดผลประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนทุกครั้งก่อนที่จะสอนเนื้อหาต่อไป ควรมีเกณฑ์การให้คะแนนแก่นักเรียนอย่างชัดเจน เพื่อที่จะได้ให้นักเรียนมีผลการเรียนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงผลการเรียนของผู้เรียนเพื่อบูรณาการความรู้ของครูกับนักเรียนเข้าด้วยกัน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเนื้อหาการสอนในรายวิชาปกติ
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปเมื่อได้เรียนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย สำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีความสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.อนวัช อุ๋นกอง ที่กรุณาให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบการศึกษาต้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เสียสละเวลาให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือทั้ง 3 ท่าน คือ นางอนุรัักษ์ บุตรसार ดร.พงษ์กร หงษ์กราย และ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง

เอกสารอ้างอิง

ชินวรณ์คอทคอม. (2557). การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ.

2558. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.chinnaworn.com>

ธนู มีสัตย์. (2542). พฤติกรรมการสอนของครูดีเด่นสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเสารักษ์ จังหวัด

เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

เบญจวรรณ ขจรฤทธิ์. (2550). พฤติกรรมการสอน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา.

พงกะพรรณ ตะกลมทอง และคณะ. (2550). รูปแบบการสอนใหม่ : การปรับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ.

วิทยานิพนธ์ ศ.ศ., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

พรวิมล ระวันประโคน. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการสอนของครูที่

สอนวิชาภาษาอังกฤษ. สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แกนหลักแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเกณฑ์การ

ประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่

11 พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพมหานคร. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). แนวทางการจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

The Study about Solution in the Implementation with the Standards of the
Educational Quality of the Childhood Development Center Under
Thoongruangthong Municipality

พัชรินทร์ พุทธวงศ์^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²
Pacharin buddhawong^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ
การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองอำเภอจุนจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้
เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล
ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลจากการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้ 1) พบว่าได้ด้าน ผลผลิตทางการศึกษามี
ค่าเฉลี่ย สูงสุดรองลงมาคือ 2) ด้านกระบวนการทางการศึกษา และ 3) ด้านปัจจัยทางการศึกษาตามลำดับ

คำสำคัญ: การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ

Abstract

The objectives of this research were to study the implementation with the standards of the educational
quality of the Childhood Development Center under Thoongruangthong Municipality by two objectives as follows:

To study the conditions of the implementation with the standards of the educational quality of the
Childhood Development Center Under Thoongruangthong Municipality, Phayao Province The findings can be
summarized as follows: 1) The educational productivity has the highest average 2) Followed by the educational
process 3) And the educational factors respectively

Keywords: the Implementation with the Standards of the Educational Quality

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Patcharin.bd@gmail.com

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ที่เป็นทรัพยากรสำคัญของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาทรัพยากรนั้นต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า มีความพร้อมและศักยภาพมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยเพื่อที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมต่อไป

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีมาตรฐานและคุณภาพ สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้ารับบริการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากรและด้านวิชาการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐาน และมีคุณภาพเท่าเทียมกันทุกแห่งและเพื่อเป็นการต่อยอดในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา และมาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา เพื่อเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในปัจจุบันเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย 2-5 ปีที่ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กมีความพร้อมและมีคุณภาพเพื่อที่จะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม โดยเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองมีเขตพื้นที่ต้องรับผิดชอบ ครอบคลุม 13 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และรับจ้าง มีฐานะปานกลางและมีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ประกอบไปด้วย ประชาชนคนไทลื้อ ประชาชนคนอีसान และประชาชนคนเหนือ ทางเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองได้รับการโอนย้ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากกรมพัฒนาชุมชน 4 ศูนย์และกรมการศาสนาจำนวน 1 ศูนย์ รวมทั้งหมดอยู่ในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 5 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันหลวงหมู่ที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลทุ่งรวงทองหมู่ที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านร่องแมต หมู่ที่ 7, 4 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยไคร้ หมู่ที่ 8 มี ครูจำนวน 4 คน และผู้ช่วยครูจำนวน 7 คน รวม 11 คน

สัมภาษณ์ สํารายณ์ กองแก้ว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2557 รองนายกเทศมนตรีถึงการดำเนินงานได้มีความก้าวหน้า มีพัฒนาการไปในทิศทางที่ดีมาโดยตลอด แต่ยอมรับว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง มีข้อจำกัดและอุปสรรคหลาย ๆ ด้าน เช่นเดียวกับท้องถิ่นอื่น ได้แก่

ด้านงบประมาณ จากการถ่ายโอนภารกิจมาให้องค์กรปกครองท้องถิ่น รัฐบาลได้โอนเพียงเฉพาะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารเสริมนม อาหารกลางวัน สื่อและอุปกรณ์ ส่วนเงินสนับสนุนด้านโครงสร้างไม่มี ทางเทศบาลต้องได้รับผิดชอบด้าน โครงสร้างและสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 5 ศูนย์ฯ ส่วนค่าใช้จ่ายของใช้สอยภายในครัว สำนักงานทางเทศบาลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองไม่ให้เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น นี่ก็เป็นสาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ทางเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองต้องได้รับการทั้งหมด จึงทำให้มีงบประมาณไม่เพียงพอพัฒนาจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

สัมภาษณ์ ที่พะเยา 5 ธันวาคม 2557 รักษาการแทนนักวิชาการศึกษา ได้กล่าวว่า ระบบการจัดการศึกษา ขาดการวางแผนการจัดกิจกรรมและการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จากการติดตามศึกษาการรายงานการประเมินภายใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2556 พบว่าการทำงานของครูโดยภาพรวมแล้วครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ทั้งงานด้านการสอน งานพิเศษ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนการร่วมกิจกรรมในชุมชนตามประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ เป็นประจำปีการศึกษา พ.ศ.2554 – 2556 มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดีแต่มีปริมาณเด็กปฐมวัยลดปริมาณ ตลอดจนการย้ายออกไปเข้าโรงเรียนของเอกชนทุกปี ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาและเป็นข้อเสนอแนะให้ทางเทศบาลตำบลทุ่งรวงทองได้นำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด เทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยที่จะศึกษาจำนวน 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา และมาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 5 คน ครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางการศึกษาของเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 15 คน คณะกรรมการ จำนวน 13 คน และผู้ปกครอง จำนวน 117 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน

ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยศึกษาครอบคลุมขอบข่ายงานมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา
2. มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา
3. มาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปร

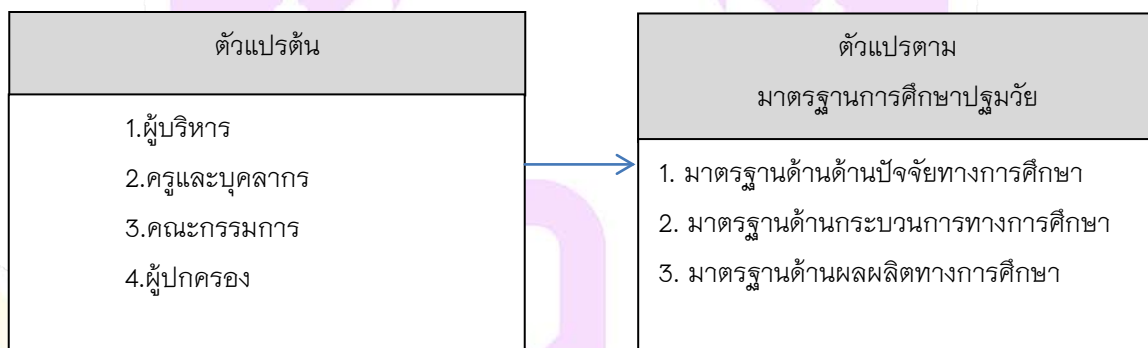
ตัวแปรต้น

1. ผู้บริหาร
2. ครูและบุคลากร
3. คณะกรรมการ
4. ผู้ปกครอง

ตัวแปรตาม

1. มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา
2. มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา
3. มาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา

กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม(Questionnaires)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกองการศึกษาเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยาซึ่งผู้สอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อทราบถึงตัวแปรอิสระได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าวัดแบบ 5 ระดับ (Rating scale) คือ

- 5 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือ

1. ค้นคว้ากรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่างๆที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบแนวคิดและ สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมสอดคล้องกับนิยามศัพท์และขอบเขตของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาถึง ความเหมาะสม
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 4.1 ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์
  - 4.2 นายนิทัศน์ ใจหลวง
  - 4.3 นายเกียรติศักดิ์ เรืองนภารัตน์
5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.95
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับจำนวน 30 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้วหาความเชื่อมั่น โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้ศึกษาจากมหาวิทยาลัยพะเยาไปยังนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งรวงทองเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการทำงานวิจัย
2. ผู้ศึกษาทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังประชากรที่ทำการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เสนอต่อนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งรวงทอง
3. ทำการแจกแบบสอบถามแก่ประชากรที่ศึกษาด้วยตัวเอง เพื่อชี้แจงให้ผู้รับแบบสอบถามทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและความหมายของคำถาม
4. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรที่ทำการวิจัย
5. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ คัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์
2. จำแนกแบบสอบถามตามลักษณะตัวแปรอิสระคือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษารายได้ตรวจ

ให้คะแนน แบบสอบถาม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ ร้อยละ
4. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ที่สอบถามความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแบบสอบถามเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา แล้วนำมาประเมินระดับความคิดเห็นของเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด. (2545, หน้า 50-54)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

จากการวิจัยการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1). เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด เทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัด พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลจากการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. พบว่าได้ด้านผลผลิตทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.10$) รองลงมาคือ
2. ด้านกระบวนการทางการศึกษา ($\mu = 4.01$)
3. ด้านปัจจัยทางการศึกษา ($\mu = 3.89$) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผลผลิตทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการทางการศึกษาและด้านปัจจัยทางการศึกษา ตามลำดับพอสรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ด้านปัจจัยทางการศึกษาโดย

โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทองอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครุมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กผู้ปกครองและชุมชนมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาครูมีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงเหมาะสมกับวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี สารสนเทศ ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารงาน มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นเพราะครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครองและชุมชนมีครูมีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงเหมาะสมกับวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี สารสนเทศ ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ส่วนผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารงาน ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยวารุณี ภาชนนท์ (2551, หน้า 70) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่าด้านบุคลากรและการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากเพราะบุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง ด้านวิชาการกิจกรรมหลักสูตร ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผู้ดูแลเด็กมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และมีการนำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเพราะมีการจัดสภาพแวดล้อม สะอาดเรียบร้อย เครื่องเล่นมีความปลอดภัยน้อยและควรเพิ่มสถานที่จอดรถ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากหมู่บ้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองมีความคุ้นเคยใกล้ชิดและให้ความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์อย่างต่อเนื่องและได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ต่างๆตลอดเวลา

2. จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา

โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทองอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กโดยใช้กระบวนการวิจัยแก้ไขปัญญาผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และครูมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามลำดับ ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กโดยใช้กระบวนการวิจัยแก้ไขปัญญาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และครูมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก

ซึ่งสอดคล้องกับปรีศณี เจริญใจ (2551, หน้า 49) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จอำเภอต๋องสะบัดชัยจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จอยู่ในระดับมากด้านบุคลากรด้านพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและด้านผู้เรียนและประชาชนที่อาศัยในตำบลเทพเสด็จในฐานะผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในประสิทธิภาพของผู้เรียนในระดับด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็กควรได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางการศึกษาทุกคนเพื่อให้เกิดการยอมรับในคุณภาพของผู้สอนด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านผลผลิตทางการศึกษา

โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทองอยู่ในระดับสูงสุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เด็กมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของตนเองเหมาะสมตามวัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เด็กมีความซื่อสัตย์สุจริตเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความรู้สึกที่ดี

ต่อตนเองและผู้อื่น และเด็กมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามวัย ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจต่อผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ศรารุช สังกะเทศ (2551, หน้า 83) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ พบว่าระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีโดยพิจารณาจากปัจจัยด้านนโยบายการบริหารการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอยู่ 5 ด้าน คือ ด้านตัวบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านพัฒนาการของตัวเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านความร่วมมือของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนปัญหาอุปสรรคของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ มีอยู่ 3 ด้าน คือด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านระบบการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมและด้านสุขภาพอนามัยของเด็กเล็กทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของตนเองเหมาะสมตามวัย เด็กมีความซื่อสัตย์สุจริตเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับผู้กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเด็กมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามวัย ส่วนผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจต่อผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาในการดำเนินการด้านปัจจัยทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเห็นควรพัฒนาตามลำดับดังนี้ต่อไป

1. มีการวางแผนงานการบริหารอย่างชัดเจนสามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริตตามกฎระเบียบขององค์กรให้คำแนะนำระเบียบและข้อบังคับของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ
3. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดสรรงบประมาณในการบริหารสถานศึกษาด้านอาคารเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมีสื่อวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยาทำให้ทราบแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นควรจะศึกษาในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการดำเนินงานตามแผนงานยุทธศาสตร์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและชุมชนในการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ดร.ฐิติชัย รักบำรุง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความหวังดีเสมอมา จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขต เชียงราย ทุกท่านที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณศึกษา ดร.เทิดชาติ ชัยพงษ์ ผู้อำนวยการนิเทศ ใจหลวง ผู้อำนวยการเกียงคักดี เรืองนภาร์ตัน ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ตลอดจนผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลทุ่งรวงทอง ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อนๆ สาขาการบริหารการศึกษา ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจ กำลังใจ จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี หากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อวงการศึกษา คุณค่าและประโยชน์เหล่านั้นขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2545). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก**. โรงพิมพ์อาสาศึกษาดินแดน.

กฤษณา สวัสดิ์ชัย. (2551). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลต้น**

ธง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปรีดี เจริญใจ. (2551). **การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ**

อำเภอต๋อยสะแก. การค้นคว้าแบบอิสระ กศม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วารุณี ภาชนนท์. (2551). **การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ**

แม่ใจ จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ. กศม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ศราวุธ สังกะเพศ. (2551). **การประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ**.

การค้นคว้าแบบอิสระ รปม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำราญ กองแก้ว (2557) การดำเนินงานได้มีความก้าวหน้า [นางพัชรินทร์ พุทวงศ์, ผู้สัมภาษณ์]

ทีปะธรรมโม เชื้อสะอาด (2557) ระบบการจัดการศึกษา [นางพัชรินทร์ พุทวงศ์, ผู้สัมภาษณ์]

การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเครือข่าย พัฒนา
การศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
THE STUD IN THE SYSTEM OF CARE FOR STUDENT IN THE SCHOOL, MAE SALONG
NAI EDUCATION DEVELOPMENT NETWORK GROUP UNDER CHIANG RAI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

อาชีระ วิชาทยานนท์^{1*} และปราณี อยุธยา²
Acheera Vichatayanon^{1*} and Pranee Issiri²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานขนาดของโรงเรียนจำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดของโรงเรียน
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 10 คน และครู จำนวน 115 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 125 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจง
ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำสำคัญ: ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The purpose of this research. 1) To study the system of care for students in the school, Mae Salongnai
Educational Development Network Group under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3. By
operational experience. The size of the school. The population used in
this research. Administrators, 10 teachers and 115 students, totaling 125 people. Tools used to collect data was the
fifth scale degree. Data were analyzed by using mean and standard deviation.

Keywords: The System of Care for Student

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

บทนำ

ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะได้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม พร้อมด้วยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งความมุ่งหวังนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน อีกทั้งมีการประสานงานกับพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และจากการที่สังคมปัจจุบันประสบกับปัญหาต่าง ๆ และการมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมาก ก่อเกิดปัญหาต่างๆตามมามากมาย แม้แต่เยาวชนก็ได้รับผลกระทบเช่นกันซึ่งเยาวชนเหล่านั้นยังเป็นเด็กวัยเรียนที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี บางครั้งก็ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหามาในชีวิตรอบตัวอย่างเร่งด่วน เช่น ต้องการความรัก ความเข้าใจจากผู้ใหญ่ โดยมีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดของสถาบันครอบครัวในการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีครูทุกคนโดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ซึ่งตามหลักการแล้วจะเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อเด็ก ๆ อยู่ที่โรงเรียน(กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2551 หน้า 2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 3 เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในส่วนที่ 8 มาตรา 49 เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

จากหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการ ศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ หมวดที่ 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและ มาตรา 23 ข้อ 5 แนวการจัดการศึกษาทั้งการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ประกอบด้วยกระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงสาธารณสุข ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะได้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้านทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม พร้อมด้วยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งความมุ่งหวังนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน อีกทั้งมีการประสานงาน กับพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อประสิทธิภาพในการดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมาก เยาวชนเหล่านั้นยังเป็นเด็กวัยเรียนที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี บางครั้งก็ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมากในชีวิตรอบตัวอย่างเร่งด่วน เช่น ต้องการความรัก ความเข้าใจจากผู้ใหญ่ โดยมีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดของสถาบันครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีครูทุกคนโดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ซึ่งตามหลักการแล้วจะเป็น

บุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครองเมื่อเด็ก ๆ อยู่ที่โรงเรียน จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโดยเน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา การคุ้มครองสิทธิเด็กโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง(กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต, 2551) สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยมุ่งหวังว่าครูทุกคนสามารถ ให้ความดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียนด้านการป้องกันมิให้ ปัญหาเกิดขึ้นหรือลุกลามมากขึ้นโดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยงและสามารถแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนในเบื้องต้นได้ ทั้งนี้ให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบตรวจสอบได้ ซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน เพื่อให้ระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ในปี 2552 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงประกาศให้เป็นที่แห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทางสังคม สิทธิเด็กตลอดจนป้องกัน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชื่อมโยงความรู้สารสนเทศ และความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องประสานการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ส่งเสริมแก้ไขการส่งต่อนักเรียนในทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 หน้า 2)

สอดคล้องกับ สมศักดิ์ บั้งเงิน (2553 หน้า 3) ได้กล่าวถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ได้กำหนด กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เด็กทุกคนเป็นกลยุทธ์ที่ 1 โดยมีเป้าหมายที่จะลดจำนวนเยาวชนที่มี พฤติกรรมเสี่ยง มีการกำหนดมาตรการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม เด็กติดเกมการตั้งครรภ์ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ความรุนแรงในโรงเรียนและการกระทำผิดในหมู่นักเรียนและให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามนโยบายในแต่ละสถานศึกษา มีระบบการจัดการความรู้และมีแผนส่งเสริมติดตามผลการพัฒนาคุณธรรมสู่การปฏิบัติและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายให้โรงเรียนทุกแห่งมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีมาตรฐาน โดยมีมาตรการสนับสนุนการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทุกแห่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ ที่ต้องส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตาม นิเทศประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองในก็เป็นกลุ่มเครือข่ายหนึ่งที่อยู่ภายใต้สังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จึงมีหน้าที่รับนโยบายดังกล่าว แล้วนำมาดำเนินการในโรงเรียน ซึ่งจากการดำเนินงานมาระยะหนึ่งพบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน เป็นช่องทางที่ทำให้ครู ได้เรียนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้เกิดความเข้าใจในตัวนักเรียนมากขึ้น จนนำไปสู่การเข้าใจปัญหา และการแก้ปัญหาที่ตรงจุด อย่างไรก็ตาม

ก็ดี ถึงแม้จะมีเครื่องมือที่ดี และระบบที่ดี แต่หากการบริหารจัดการ และการดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เครื่องมือเหล่านี้ก็ไม่สามารถจะก่อให้เกิดประโยชน์ได้เท่าที่ควร

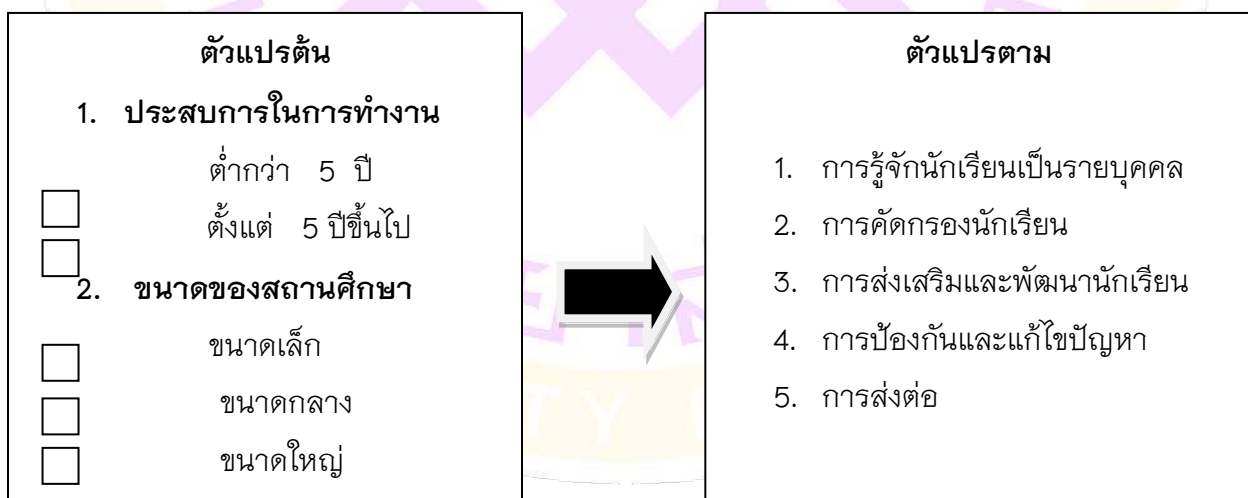
จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะช่วยให้เห็นนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา อย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพราะการบริหารงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น กระบวนการดำเนินงานที่มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและ บุคลากรทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถาน ศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและ มาตรฐานการศึกษา, 2552 หน้า 3) เช่นเดียวกับกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนว่ามีกระบวนการเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียนรวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพมาใช้ในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยมีผู้บริหาร และครูเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงาน (กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต 2551 หน้า 2)

ดังนั้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อ พัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนา การศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 125 คน ในปีการศึกษา 2557

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร
1. โรงเรียนชุมชนศึกษา(บ้านแม่สะแลบ)	13
2. โรงเรียนบ้านมนตรียุทธยา	17
3. โรงเรียนรัฐราษฎร์วิทยา	13
4. โรงเรียนบ้านห้วยห้วยกว่ำไซ	5
5. โรงเรียนบ้านห้วยหก	6
6. โรงเรียนบ้านฟ้าเตี๋ย	6
7. โรงเรียนบ้านห้วยฝิ่ง	35
8. โรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์)	7
9. โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 5	15
10. ตชด.โรงเรียนบ้านนาโต	8
รวมทั้งสิ้น	125

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ถ้ามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนา

การศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรา
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 5 4 3 2 1

2. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและ ให้คำแนะนำในการ
ปรับปรุงแบบสอบถาม

5. หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อ
ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ กับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้เชี่ยวชาญ
ประกอบด้วย

6. ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม กับนิยามศัพท์เฉพาะ

7. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (try - out) กับผู้บริหารและครู สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
(Cranach alpha coefficient) ผลการหาความเชื่อมั่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จาก มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่
สลองในทั้ง 10 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรของโรงเรียน

2. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากผู้บริหารและครู ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่
สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 125
ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 125 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม
คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ (%)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาแม่สลองใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริม การคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริม การคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.1 จากสรุปผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วย ความเมตตาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนเกิดความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจน กระทั่งเป็นเล่มสมบูรณ์ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี อยู่ศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ข้าพเจ้าขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย. ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นทอง นายสะอาด สุวรรณทา นางสาวศิริเดียง วงศา ที่ให้การชี้แนะแนวทางที่มีประโยชน์

ขอบคุณผู้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริหารและครู ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอน
ใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.(2545). **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพมหานคร : กรมฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.(2547). **การ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.
สมศักดิ์ บั้งเงิน. **การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษา
มัธยมศึกษาตอนปลายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).**
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.เชียงราย.(2553).

การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน

อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา

The Study of Learning Organization State of Dongjen Subdistrict Municipality, Phikamyao District, Phayao Province

อรวรรณ วงศ์ไชย^{1*} และสันติ บุรณะชาติ²

Orawan Wongchai^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้แห่งตน ด้านแบบแผนความคิด ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา จำนวนรวมทั้งสิ้น 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพและแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความรู้แห่งตน รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านแบบแผนความคิด ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ และแนวทางในการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้คือ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ตรงกับสายงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ ทันเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ระดมความคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์ของเทศบาล ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคีในองค์กร และส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pro_krai@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study the people's opinion toward the state of learning organization and the 5 different ways of development namely – Personal Mastery, Mental Model, Shared Vision, Team Learning and Systemetic Thinking in orto develop learning organization of Dongjen Subdistric Municipality, Phukamyao District, Phayao Province. The population of the study is 85 personal of Dongjen Subdistric Municipality. The research tool comprise the questionnaire about general information and the questionnaire about the opinion of the personnel toward the state learning organization. The statisticts are percentage, mean and standard deviation

The results of the study were The Dongjen Staff have high level of opinion toward the condition of learning organization. The highest score is Personal Mastery field and Shared Vision field got a lowest score's opinion. The suggestion to create learning organization is supporting the staff to learn or train them about curriculum supporting career path. Promoting staff to think or create about up to date incident. Opening sphere to brainstorm vision specifying of Dongjen Subdistric Municipality. Promoting knowledge and team work, staff unity and supporting staff to think systematically.

Keywords: Learning Organization

บทนำ

การบริหารองค์การให้มีคุณภาพสูงในขณะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด องค์การจำเป็นต้องมีระบบการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของบุคลากรผู้มีความรู้ หรือ “Knowledge Workers” ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 กล่าวถึงการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ โดยกำหนดให้ส่วนราชการต้องพัฒนาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาส่วนราชการให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้ส่วนราชการมีระบบการจัดการความรู้ในองค์กรที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 14 บัญญัติว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

เทศบาลตำบลดงเจน เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546) มาตรา 50 ได้กำหนดให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบกับ คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) และ

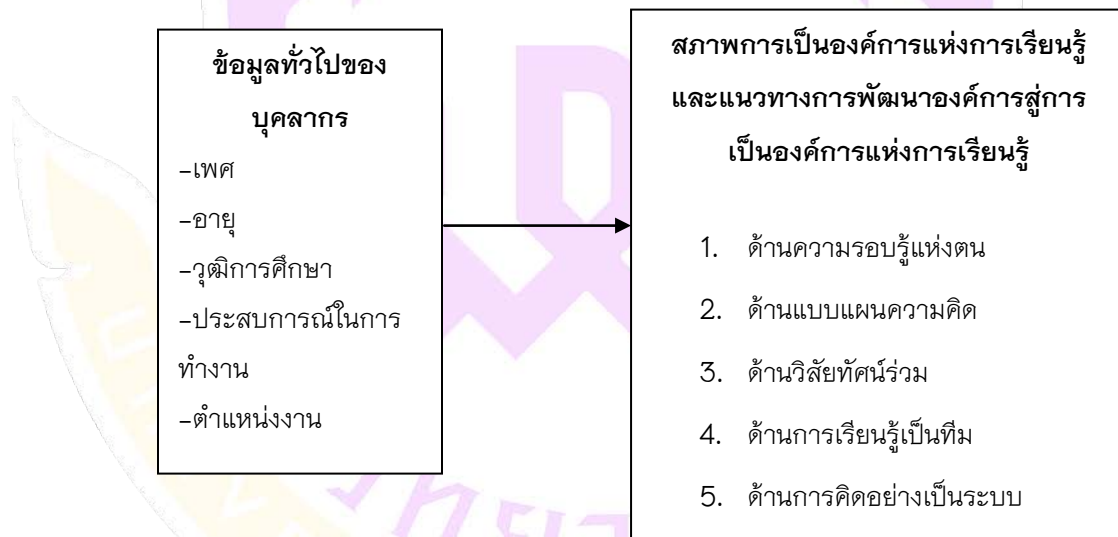
สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ถ.) ได้มีนโยบายในการพัฒนา มาตรฐานการบริหารงานบุคลากรท้องถิ่น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นยุทธศาสตร์แรกของแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2548 และในแผนการปฏิบัติ ราชการประจำปี พ.ศ. 2555 ก็ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงตามลักษณะ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น เทศบาลตำบลดงเจน ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกำกับ ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น จึงต้องปรับกระบวนการทัศนในการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรด้านการศึกษา ของเทศบาลตำบลดงเจนมีความสนใจศึกษาสภาพการ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของเทศบาลตำบลดงเจน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรและเพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างฐานความเข้มแข็งของ องค์กรและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสังกัดเทศบาลตำบลดงเจน ประกอบด้วย พนักงานเทศบาล จำนวน 32 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 5 คน พนักงานจ้างทั่วไป จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 85 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมคำถาม จากการศึกษาตำรา เอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery)
2. ด้านแบบแผนความคิด (Mental Models)
3. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) ด้านแบบแผนความคิด (Mental Models) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ตามที่กำหนดไว้
4. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอบุคลากรที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความครอบคลุมเนื้อหาของแบบสอบถาม
5. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เป็นผู้พิจารณาให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้
+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามตัวแปรที่ระบุไว้
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามตัวแปรที่ระบุไว้
-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามตัวแปรที่ระบุไว้

จากนั้นนำคะแนน ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$
(นวลอนงค์ บุญฤทธิพงศ์, 2556, หน้า 97)

เมื่อ **IOC** แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R แทน ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความสอดคล้อง

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์ในการพิจารณาค่า IOC ดังนี้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง (นวลอนงค์ บุญฤทธิพงศ์, 2556, หน้า 99)

6. นำผลที่ได้จากเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อ 1 ไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง เทศบาลตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามที่นำมาใช้นั้นสื่อความหมายได้ถูกต้องและชัดเจนของผู้ทำการทดสอบจำนวน 30 คน

8. นำผลการทดลองมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.91

9. จัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริงกับประชากร คือ บุคลากรของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา จำนวน 85 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงเทศบาลตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 85 ฉบับ ได้รับคืน 85 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. **แบบสอบถามตอนที่ 1** วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ ตำแหน่งงาน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ

(Percentage) และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย

2. **แบบสอบถามตอนที่ 2** เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยนำค่าเฉลี่ยมาแปรผลตามเกณฑ์ (บุญชุม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 22 – 28)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. **แบบสอบถามตอนที่ 3** วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ตามทฤษฎีของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบตารางแสดงค่าความถี่ (f) ประกอบคำบรรยาย ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามในตอนที่ 3 ทั้งหมด 72 คน คิดเป็นร้อยละ 84.7

ผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลของบุคลากรของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา พบว่า เพศของบุคลากรของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา จำนวน 85 คน สูงสุดเป็นเพศชาย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 61.18 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 38.82

ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 44.71 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.88 อายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 18.82 และน้อยสุด คือ อายุระหว่าง 51–60 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.59

ด้านวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 42.35 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.88 ระดับอนุปริญญา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.29 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.06 น้อยที่สุดคือระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนเท่ากัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.71

ด้านประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 3 – 5 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 28.24 มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 6 – 9 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 21.18 น้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 1 เดือน – 2 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.29

ด้านตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างทั่วไปจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 56.47 รองลงมาคือพนักงานเทศบาล จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 37.65 และน้อยที่สุดคือพนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88

สภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ด้านแบบแผนความคิด (Mental Models) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ตรงกับสายงาน ด้านแบบแผนความคิด (Mental Models) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ ทันเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ระดมความคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์ของเทศบาล ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคีในองค์การ และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดอย่างเป็นระบบ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีและมีความรู้ความสามารถในตำแหน่งงานของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อองค์การ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเหตุมีผลสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในองค์การได้ ซึ่งสอดคล้องกับอภิชาติ ธาณิรัตน์ และคณะ (2555, หน้า 147) ได้ศึกษารูปแบบการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับระดับพฤติกรรมของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรมีความรู้ความสามารถในตำแหน่งงานของตนเอง มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีความเข้าใจเป้าหมายของงานในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ฉนิตรา ดาวประดับวงษ์ (2550, หน้า 96) ได้ศึกษาความพร้อมเพื่อพัฒนาสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ระดับความพร้อมด้านตัวบุคคลเพื่อพัฒนาสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านความรอบรู้แห่งตน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก

ด้านความแบบแผนความคิด (Mental Models) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรมีการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในเทศบาล สามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้สอดคล้องเหมาะสมกับเป้าหมายของเทศบาลได้แต่ยังขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ พนานันท์ โกตินานนท์ (2551, หน้า 57) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยราชพฤกษ์สู่องค์กรแห่งการ

เรียนรู้ โดยศึกษาความพร้อมของวิทยาลัยราชพฤกษ์สูงศักดิ์กรแห่งการเรียนรู้และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัย 5 ประการ กับความพร้อมของวิทยาลัยราชพฤกษ์สูงศักดิ์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในวิทยาลัยราชพฤกษ์ ด้านรูปแบบวิธีการคิด (Mental Model) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของเทศบาลไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย แต่มาจากนโยบายของคณะผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานและวิชาการเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติภัทร แก้วเพชรบุตร (2557, หน้า 64) ได้ศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรเข้าใจบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักการมีส่วนร่วมทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพีใจ อุ้นแก้ว (2555, หน้า 54) ได้ศึกษาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล ตามทรรศนะของผู้บริหาร กศน.และครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง พบว่า ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 4 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรมีการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีกระบวนการคิดที่สามารถในการเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ เกศสุดา ใจคำ (2554, หน้า 62 – 63) ได้ศึกษาสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพาร์ฮิสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มหาวิทยาลัยพาร์ฮิสเทอร์น มีสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านความคิดความเข้าใจเชิงระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบล ดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา มีประเด็นในการอภิปรายผลในแต่ละด้าน 5 ด้าน ดังนี้

แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ด้านความรู้แห่งตน (Personal Mastery) พบว่า บุคลากรได้มีข้อเสนอแนะให้มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่ตรงกับสายงานหรือหน้าที่ของตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น เพิ่มเติมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และควรมีการส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีความรอบรู้ในทุกด้านอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ เซงเก (1990, หน้า 12) ที่ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นองค์กรที่บุคลากรในองค์กรนั้นมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน มีการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนา เป็นที่ซึ่งสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น เน้นผลสำเร็จของบุคคลโดยมีองค์กรเป็นแหล่งของการเรียนรู้เพราะถ้าไม่มีการเรียนรู้ของบุคคลแล้วก็จะไม่มีการเรียนรู้ขององค์กรอย่างแน่นอน

แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ด้านแบบแผนความคิด (Mental Models) พบว่า บุคลากรได้มีข้อเสนอแนะให้มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ ทันเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน เปิดรับฟังความคิดเห็นของทุกคน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หรือจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ควรมีการยอมรับข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ที่ผ่านการอบรมหรือสัมมนาหลักสูตรต่าง ๆ ได้ออกมาพูดหรือเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆให้คนอื่นได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต (2557, หน้า 141) ซึ่งได้กล่าวว่าลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ประการหนึ่งคือการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต มีการบันทึกข้อมูลเพื่อให้สมาชิกในองค์กรได้ศึกษาถึงความล้มเหลวและความคิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในอนาคต มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของสมาชิก มีการเรียนรู้จากผู้อื่น และมีการถ่ายทอดความรู้ให้แกกันในองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ รัอบบิน และ คูลเตอร์ (Robbins และ Coulter, 2005, หน้า 248 -250 อ้างอิงในทวีศักดิ์ สุททวาทีน, 2550 หน้า 20) ที่ได้สรุปลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า ได้แก่ การใช้ระบบสารสนเทศระบบเปิด องค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องสร้างระบบการจัดการความรู้ (Knowledge management) ขององค์กรด้วยการให้พนักงานทุกคนในทุกระดับขององค์กรเข้าถึง และใช้สารสนเทศขององค์กรได้อย่างเปิดเผย ซึ่งจะส่งผลทำให้พนักงานเกิดการเรียนรู้ได้

แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) พบว่า บุคลากรได้มีข้อเสนอแนะให้เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้ระดมความคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์ของเทศบาล ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรกล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และควรส่งเสริมให้บุคลากรมีแนวคิดมองไปข้างหน้าเพื่อพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2540, หน้า 36 - 37) ซึ่งได้กล่าวว่าลักษณะที่โดดเด่นคือ มีการสร้างวิสัยทัศน์ เป้าหมายและค่านิยมร่วมกันทั้งองค์กร กระจายอำนาจการตัดสินใจด้วยการเพิ่มอำนาจปฏิบัติแก่เหล่าผู้ปฏิบัติ มององค์กรว่าเป็นองค์การพหุที่เรียนรู้และเติบโตได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ รัอบบิน และ คูลเตอร์ (Robbins และ Coulter, 2005, หน้า 248 - 250 อ้างอิงในทวีศักดิ์ สุททวาทีน, 2550 หน้า 20) ที่ได้สรุปลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า ได้แก่การใช้ภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนพนักงานให้เข้ามามีส่วนร่วมกับฝ่ายบริหารในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับอนาคตขององค์กรร่วมกัน ตลอดจนคอยทำหน้าที่กำกับดูแลพนักงานให้ทำงานบรรลุความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว

แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) พบว่า บุคลากรได้มีข้อเสนอแนะให้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้และทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคีในองค์กร ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นนั้นด้วยเหตุด้วยผล ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ มาร์ควาร์ดท์ และเรย์โนลส์ (Marquardt & Reynold, 1994 p.30 - 32 อ้างอิงใน ยศ กันทาวยง, 2557, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะการทำงานเป็นทีมและการทำงานอย่างมีเครือข่าย (Teamwork and Networking) ระบบการทำงานอย่าง เป็นเครือข่าย อันจะนำไปสู่พลังร่วม (Synergy) ในองค์กร ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2547, หน้า 20 - 23) ซึ่งได้กล่าวว่าศาสตร์แห่งการเรียนรู้เป็นทีม

เป็นเรื่องสำคัญที่ซึ่งได้แก่การมีกลยุทธ์ซึ่งกันและกัน มีผู้อำนวยการที่กระตือรือร้นและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นทีม

แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) พบว่า บุคลากรได้มีข้อเสนอแนะให้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดอย่างเป็นระบบหัวหน้างานควรฝึกฝนบุคลากรในสังกัดให้มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล สามารถตอบสนองนโยบายของหน่วยงานและความต้องการของประชาชนได้ทันตามกำหนดเวลา ควรมีการจัดทำแผนงานเป็นขั้นตอนอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้องค์กรพัฒนาตามเป้าหมาย ควรมีการนำแบบอย่างการคิดอย่างเป็นระบบที่ดีจากหน่วยงานอื่นมาเป็นแบบอย่างในการประยุกต์ใช้กับบุคลากรของเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2547, หน้า 23 – 25) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นเรื่องสุดท้ายขององค์การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นการมองเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ และจะต้องมองเห็นภาพรวมของระบบ และแยกย่อยไปที่แต่ละจุดของระบบได้เห็นถึงความซับซ้อนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนเหล่านั้นที่เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เคลื่อนไหวไปตามกาลเวลาและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และเรียนรู้เพิ่มเติมจากงานประจำเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่เสมอ
2. ด้านแบบแผนความคิด (Mental Model) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฝึกฝนทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่สร้างสรรค์ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคต
3. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของเทศบาลและส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือกันปฏิบัติเพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ที่ร่วมกันสร้างไว้
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) เทศบาลควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการสนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเพื่อสร้างสรรค์อนาคตให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือวิสัยทัศน์ของเทศบาล
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบและการปฏิบัติงานที่สลับซับซ้อนให้แก่บุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา
2. ควรศึกษาความต้องการของบุคลากรในการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึง ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อาจารย์รักษิณา วงศ์ษา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเจน (เจน จันทรานุกูล) อาจารย์พิศาล เครือลิต รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา และ นายสัมพันธ์ สุภาภาวี ปลัดเทศบาลตำบลดงเจน คณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขคุณภาพของเครื่องมือ ขอขอบพระคุณ บุคลากรของเทศบาลตำบลดงเจน และ เทศบาลตำบลห้วยลาน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลแบบสอบถาม ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิติภัทร แก้วเพชรบุตร. (2557). **สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- เกศสุดา ใจคำ.(2554). **สภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.).(2549).**รายงานประจำปี 2548.**สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ
- คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.).(2556).**รายงานประจำปี 2555.** สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ
- เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต. (2557). **การพัฒนาองค์กร.เอกสารประกอบการสอน.** วิทยาลัยการศึกษา ,มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา
- ณิศรา ดาวประดับวงษ์. (2550). **ความพร้อมเพื่อพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ของเทศบาลเมือง จังหวัดราชบุรี** . วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- ทวีศักดิ์ สุทกวาทิน.(2550).**การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน.**กรุงเทพฯ : ที พี เอ็น เพลส.
- นวลอนงค์ บุญฤทธิ์พงศ์.(2556).**ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา .** กรุงเทพฯ : จุดทอง จำกัด.
- บุญชุม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว.(2535).**การวิจัยเบื้องต้น .** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.มหาสารคาม
- พจน์ สะเพียรชัย. (2546). **องค์กรแห่งการเรียนรู้.** มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ.
- พนานันท์ โกตินานนท์. (2551). **แนวทางการพัฒนาวิทยาลัยราชพฤกษ์สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้.** รายงานการวิจัย , วิทยาลัยราชพฤกษ์.กรุงเทพฯ

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พิมพ์ใจ อุ่นแก้ว. (2555). **ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล ตามทัศนคติของผู้บริหาร กศน. และครูกศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดลำปาง .** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ยศ กันทายวง.(2557). **ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพและแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

วิจารณ์ พานิช.(2547). **องค์การการเรียนรู้และการจัดการความรู้.** กรุงเทพฯ : วิบูลย์กิจ.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2540). **การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท

วีรุธ มาชะศิริานนท์. (2542). **องค์กรแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ.** กรุงเทพฯ : อีระป้อมวรรณกรรม

อภิชา ธานีรัตน์ และคณะ. (2555).**รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ**
ในกรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.

Senge Peter M. (1990). **The Fifth Discipline : The Art and Practice of the Learning Organization.** New York :
Doubleday

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียน

ราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The Study of Current Situation and Expectation About Personal Administration
from Rajaprajanugroh, Group 6, upper Northern Region, Bureau of Special Education

สุทธฉญาณ์ นามวงศ์^{1*} และน้ำฝน กันมา²

Suttaya Namwong^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษประชากรที่ใช้ ได้แก่ข้าราชการครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 137 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: บริหารงานบุคคล/สภาพปัจจุบัน/ความคาดหวัง

Abstract

The purpose of the research were study the investigate the current status and the expectation of Rajaprajanukroh school human administration, group 6, upper Northern, under the administration of the special education. The sample of 137 study teachers were asked to answer a set of 5 rating scale questionnaire. The collected data was analyzed by using frequency distributions, percentage, mean and the standard deviation. The findings were as follows; The overall level of the investigate the current status of Rajaprajanukroh school human administration, group 6, upper Northern, under the administration of the special education was rated at a good level and the expectation of

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : faprayapad@gmail.com

Rajaprajankroh school human administration, group 6, upper Northern, under the administration of the special education was rated at a very good level

Keywords: personal administration/investigate the current status/expectation

บทนำ

การบริหารบุคลากรเป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหรือ บุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์การร่วมกันใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสรรหา การคัดเลือก และบรรจุบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เข้าปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งธำรงรักษาและพัฒนาให้บุคลากรขององค์การมีศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานและมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสม ตลอดจนเสริมสร้างหลักประกันให้แก่สมาชิกที่ต้องพึ่งพาการร่วมงานกับองค์การให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขในอนาคต

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนแบบศึกษาสงเคราะห์ ในลักษณะประจำรับเด็กด้อยโอกาสและมีความบกพร่องที่อยู่ในสภาวะยากลำบากเข้าเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆเพื่อให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ บุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จึงต้องเป็นบุคลากรที่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่สนองตอบต่อการดูแลนักเรียน ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะประสบการณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสประเภทอยู่ประจำ อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเด็กด้อยโอกาสเป็นพิเศษ ในการสรรหาหรือรับย้ายผู้บริหาร ครู หรือบุคลากรทางการศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องได้บุคลากรที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภารกิจของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ การสรรหาหรือการรับย้ายที่ผ่านมาพบว่ามีบุคลากรที่ไม่พร้อมจะปฏิบัติงานในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่เป็นโรงเรียนประจำ ต้องปรับตัวในการทำงานกับเด็กด้อยโอกาสซึ่งมีความแตกต่างตามสภาพปัญหาและวัฒนธรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ภายใต้การดำเนินงานของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการบริหารแบบเบ็ดเสร็จเป็นศูนย์รวมของการบริหารการจัดการศึกษาโดยไม่มีภาระกระจายอำนาจตามส่วนภูมิภาค การดำเนินงานต้องขึ้นตรงกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยตรง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนค่อนข้างมีปัญหาและเกิดความล่าช้าไม่ต่อเนื่อง บุคลากรในโรงเรียนขาดความมั่นใจ ในการประสานงานกับส่วนราชการต้นสังกัด ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

ดังนั้นในฐานะผู้ศึกษาเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลทั้ง 5 ด้าน จากข้าราชการครูในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของข้าราชการครูต่อการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 7 โรงเรียน จำนวน 137 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ส่งและเก็บแบบสอบถาม จำนวน 137 ฉบับ ให้กับข้าราชการครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 137ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับคืนและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคล โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคล โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 58 คิดเป็นร้อยละ 42.3 อายุระหว่าง 30-34 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 และมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 45 คิดเป็นร้อยละ 32.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคล โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคล โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการสรรหาบรรจุและการแต่งตั้ง อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านวินัยและการรักษาวินัย อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากและมีรายละเอียดแต่ละด้านแยกเป็นรายข้อสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินการส่งคำขอการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการและบุคลากรของสถานศึกษาไปยังต้นสังกัด อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ โรงเรียนศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้ข้าราชการและบุคลากรปรับปรุงกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการกำหนดตำแหน่งบุคลากรสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา

1.2 ด้านการสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ที่อ.ก.ค.ศ.กำหนด อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ โรงเรียนสรรหาบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรตรงตามวิชาเอกที่ต้องการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้กับข้าราชการและบุคลากรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ โรงเรียนมีการปฐมนิเทศก่อนมอบหมายการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใสยุติธรรม เป็นที่ยอมรับอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยกรณีความผิดวินัยร้ายแรงและความผิดไม่ร้ายแรง อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือโรงเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัย ข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติราชการในการปฏิบัติแก่ข้าราชการและบุคลากร อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือโรงเรียนมีการสังเกตตรวจสอบ ดูแลเอาใจใส่ ป้องกัน ขจัดเหตุเพื่อมิให้ข้าราชการและบุคลากรในสถานศึกษากระทำผิดวินัยสถานศึกษามีการส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจที่ส่งเสริมและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึกและพฤติกรรม เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัย อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการออกจากราชการภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการรายงานการออกจากราชการของข้าราชการและบุคลากรไปยังต้นสังกัด อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลียรองลงมา คือโรงเรียนให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่ข้าราชการและบุคลากรที่มีความประสงค์เกษียณอายุราชการก่อนกำหนดอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการและบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการและพ้นจากการเป็นราชการอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาการศึกษาคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือ ตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด คือ ด้านการสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการออกจากราชการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านวินัยและการรักษาวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก และมีรายละเอียดแต่ละด้านแยกเป็นรายข้อสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการนำแผนอัตรากำลังสู่การปฏิบัติในการจัดครูเข้าปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลียรองลงมา คือ โรงเรียนมีการกำหนดตำแหน่งบุคลากรสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการวิเคราะห์ วางแผนความต้องการอัตรากำลังบุคลากรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินการรับโอนย้ายบุคลากรตามความเหมาะสมและระเบียบของทางราชการ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลียรองลงมา คือ โรงเรียนสรรหาบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การรับบุคลากรใหม่อย่างทั่วถึงอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่ประพฤติดีและมีผลงานเป็นที่ปรากฏ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้จัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการให้กับบุคลากรอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินการลงโทษบุคลากรที่กระทำผิดวินัย ตามอำนาจหน้าที่และระเบียบวินัยของทางราชการ อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ โรงเรียนมีการสังเกตตรวจสอบ ดูแลเอาใจใส่ ป้องกัน ขจัดเหตุเพื่อมิให้ข้าราชการและบุคลากรในสถานศึกษากระทำผิดวินัย สถานศึกษามีการาสร้างขวัญกำลังใจที่ส่งเสริมและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึกและพฤติกรรม เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติกรณีมีการร้องเรียนขอความเป็นธรรมของข้าราชการและบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการออกจากราชการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดให้ข้าราชการและบุคลากรที่พ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการกลับเข้ามามีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือดูแล ให้คำปรึกษากับสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ โรงเรียนมีการรายงานการออกจากราชการของข้าราชการและบุคลากรไปยังต้นสังกัดอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการและบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการและพ้นจากการเป็นราชการ อยู่ในระดับมาก

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพการบริหารบุคคลของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติดำเนินการภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์ของการบริหารงานบุคคลตามกรอบนโยบายจุดเน้นของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีการจัดประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศความเป็นผู้นำแก่ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอจึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รู้เข้าใจบทบาทภาระหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์คงฤทธิ์ (2551, บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์

ธานี เขต 1 มีการบริหารงานบุคคลโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับภัทรวดีเกตุแก้ว (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรเขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพรเขต 1 ได้ปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ด้านวินัยและการรักษา วินัยด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการด้านงานออกจากราชการด้านการวางแผนอัตรากำลังและการ กำหนดตำแหน่งและการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน

การศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัด สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามภารกิจงาน 5 ด้าน พิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการวิเคราะห์ประเมินสภาพความต้องการ การจัดวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งที่สอดคล้องกับเป้าหมายของ สถานศึกษาและรายงานข้อมูลด้านบุคลากรไปยังต้นสังกัด พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก บุคคลเข้ามาปฏิบัติงานและมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคคลในโรงเรียนได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ข้าราชการและบุคลากรปรับปรุงกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด ซึ่งสอดคล้อง กับสุนันทา เลาहनันท์ (2542, หน้า 15) กล่าวว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตหรือ การดำเนินงานของหน่วยงาน การที่จะได้บุคคลที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีการวางแผน ทั้งนี้เพราะการวางแผนมี ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวัฒน์ ศรีไสว (2553, หน้า 127) ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการบริหารงาน บุคคลในโรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผน อัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระแสง ปภัสโร วงศ์พันธุ์เสื่อ (2555, หน้า 111) ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก

1.2 ด้านการสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการดำเนินการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ที่ อ.ก.ค.ศ. กำหนด มีการวางแผนอัตรากำลัง สรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ทั้งมีการ สำรวจ ระบุวิชาเอกและจำนวนที่ต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพพิศาลบุตร (2543, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคลากรไว้ว่าหมายถึงภารกิจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารที่ใช้ทั้งศาสตร์ และศิลปะในการจัดวางแผนกำลังคนการสรรหาคัดเลือกและการบรรจุบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับ ตำแหน่งงานพร้อมทั้งสามารถใช้ประโยชน์ให้เกิดผลสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนิท คงภักดี (2549, หน้า 70) ทำการ วิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 พบว่า ด้านการ วางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรใน สถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้จัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะมีการวางแผนและสำรวจความ ต้องการของบุคลากรในการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาสมรรถนะหลัก สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ไวกุทธิ์ (2548) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลให้ประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และบุคลากรในสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจ เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้กับข้าราชการและบุคลากรในสถานศึกษา มุ่งมั่นพัฒนาในด้านบุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 87 ต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หรือการมีจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในโรงเรียน และการเสริมสร้างในการปฏิบัติราชการ มีเหตุผลที่สำคัญ เพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องชอบด้วยระเบียบและแนวปฏิบัติด้านวินัยและการรักษาสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ พรหมผล (2552, หน้า 67) ทำการวิจัย เรื่อง ความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องชอบด้วยระเบียบและแนวปฏิบัติด้านวินัยและการรักษาและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 27 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ ควบคุมดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด

1.5 ด้านการออกจากราชการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการช่วยเหลือแก่ข้าราชการครูและบุคลากรที่มีความประสงค์ลาออกจากราชการมีการดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการและบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการและพ้นจากการเป็นราชการพร้อมทั้งมีการรายงานการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรไปยังต้นสังกัด อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยผิว เครือคำ (2557, หน้า 77) ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการออกจากราชการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การตรวจสอบดูแลเอาใจใส่เพื่อป้องกันและขจัดเหตุมิให้เกิดการกระทำผิดวินัย จัดให้มีการช่วยเหลือดูแลแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความประสงค์ลาออกจากราชการและการแจ้งหลักเกณฑ์การออกจากราชการ

2. ความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ อยู่ภายใต้การดำเนินงานของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ เป็นศูนย์รวมของการบริหารการจัดการศึกษาโดยไม่มีการกระจายอำนาจตามส่วนภูมิภาค การดำเนินงานต้องขึ้นตรงกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยตรง ซึ่งส่งผลให้การประสานการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลระหว่างโรงเรียนกับสำนักบริหารงานการศึกษาไม่สะดวกเท่าที่ควร จึงทำให้ข้าราชการครูมีความคาดหวังการดำเนินงานการบริหารงานบุคคลสูงกว่าสภาพปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชฎกรพรภาณวิษัญญ์ (2540 : 6) ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเห็นได้ว่าความคาดหวังการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับที่สูงกว่าสภาพจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล ลับบัวงาม (2549, หน้า 59) ทำการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจและความคาดหวังในการบริหารงานบุคคลของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านของความคาดหวังในการบริหารงานบุคคลของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย

ของยูโสบอตา (2550, บทที่ 4) ทำการวิจัย เรื่องความคาดหวังและสภาพจริงการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าระดับความคาดหวังโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งและด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามลำดับ

การศึกษาความคาดหวังการบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัด สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามภารกิจงาน 5 ด้าน พิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งโดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนความคาดหวังต่อการบริหารงานบุคคลที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการนำแผนอัตรากำลังสู่การปฏิบัติในการจัดครูเข้าปฏิบัติการสอนทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนแบบศึกษาสงเคราะห์ ในลักษณะประจำรับเด็กด้อยโอกาส และมีความบกพร่องที่อยู่ในสภาวะยากลำบากที่อยู่ห่างไกลคมนาคม และชนเผ่าจากท้องที่ของจังหวัดต่าง ๆ ที่ใกล้เคียง การจัดการศึกษาจึงเน้นด้านทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำ และเพื่อสนองนโยบายของสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนั้น การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งบางครั้งไม่สามารถนำแผนอัตรากำลังสู่การปฏิบัติในการจัดครูเข้าปฏิบัติการสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ พรหมผล (2552, หน้า 67) ทำการวิจัย เรื่อง ความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เสนอคำขอให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา รองลงมา ได้แก่ นำแผนอัตรากำลังสู่การปฏิบัติในการจัดครูเข้าสอนและจัดการเรียนการสอนและวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของโรงเรียนตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ กำหนดตำแหน่งเพื่อขอให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ ที่ ก.ค.ศ.กำหนด และสอดคล้องกับ (สุนันทา เลาहनันท์, 2542, หน้า 15 - 16) กล่าวถึง แนวทางการปฏิบัติ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ในข้อที่ 1 ว่า จำนวนตำแหน่งและอัตราราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีในโรงเรียนโดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนและขนาดของโรงเรียน ซึ่งต้องวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา

2.2 ด้านการสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความคาดหวังต่อการบริหารงานบุคคลที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือโรงเรียนดำเนินการรับโอนย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความเหมาะสมและระเบียบของทางราชการทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำเรื่องโอนย้ายเข้ามารับราชการในโรงเรียนจะมีอุปสรรคปัญหา เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไม่มีตำแหน่งว่างและเมื่อย้ายมาจากต่างสังกัด ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการหลายขั้นตอน ทั้งการพิจารณายังจัดอยู่ในลำดับท้ายสุด และคณะกรรมการพิจารณายังน้อยกว่าบุคคลที่ ย้ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้นจึงทำให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคาดหวังมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประกาศ อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เรื่อง องค์ประกอบในการพิจารณาการโอนย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายครูผู้สอน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เกณฑ์การพิจารณาการโอนย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายครูผู้สอน ในองค์ประกอบที่ 8.1 ว่าการ

พิจารณาย้ายภายในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และนอกสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภายในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ น้าหนักคะแนนอยู่ในระดับ 5 และนอกสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ น้าหนักคะแนนอยู่ในระดับ 3

2.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดส่วนความคาดหวังต่อการบริหารงานบุคคลที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือโรงเรียนมีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่ประพฤติดีและมีผลงานเป็นที่ปรากฏทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีจำนวนข้าราชการครูมาก การยกย่องเชิดชูเกียรติยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร จึงทำให้ข้าราชการครูมีความคาดหวังมากที่สุดที่จะให้โรงเรียนมีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่ประพฤติดีและมีผลงานเป็นที่ปรากฏซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 55 ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ว่าด้วย การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ ว่าการให้ค่าชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติเป็นการที่ผู้บังคับบัญชาดำเนินการให้บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้รับค่าชมเชย รางวัลหรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ที่ได้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลไว้ว่า บุคคลใดก็เพื่อจะไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายหรือที่ต้องการ เช่น ความคาดหวังของการทำงาน คือ การได้รับค่าตอบแทนที่สูงหรือการได้รับการยกย่อง และการยอมรับ

2.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความคาดหวังต่อการบริหารงานบุคคลที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือโรงเรียนดำเนินการลงโทษบุคลากรที่กระทำผิดวินัยตามอำนาจหน้าที่และระเบียบวินัยของทางราชการอย่างเหมาะสมทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการึกมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเดินทางไปราชการบ่อยครั้ง ทั้งส่วนราชการที่ต้องประสานงานอยู่ห่างไกล จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถดูแลและดำเนินการลงโทษบุคลากรที่กระทำผิดวินัยตามอำนาจหน้าที่ได้เท่าที่ควร เป็นผลทำให้ข้าราชการครูมีความคาดหวังที่จะให้ผู้บริหารมีการดำเนินการลงโทษบุคลากรที่กระทำผิดวินัยตามอำนาจหน้าที่และระเบียบวินัยของทางราชการอย่างเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 27 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ และ อ.ก.ค.ศ เขตพื้นที่การศึกษา กำหนด

2.5 ด้านการออกจากราชการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความคาดหวังต่อการบริหารงานบุคคลที่มีความคาดหวังมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดให้ข้าราชการและบุคลากรที่พ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการกลับเข้ามามีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษากับสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนอยู่แบบประจำ ข้าราชการครูและบุคลากรที่บรรจุในสังกัด ส่วนใหญ่พออายุราชการถึงหลักเกณฑ์ที่ อ.ก.ค.ศ. กำหนด ก็จะยื่นคำร้องขอย้ายเปลี่ยนสถานศึกษา ทำให้มีการปรับเปลี่ยนบุคลากรบ่อยครั้งและบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ราชการประสบการณ์

น้อย ขาดความรู้ ความเข้าใจ ทำให้ต้องเรียนรู้งานใหม่ จึงอาจเป็นเหตุให้งานสำคัญต่างๆต้องหยุดหรือชะงักลงดังนั้นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ข้าราชการ จึงมีความคาดหวังอยากให้ข้าราชการและบุคลากรที่พ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการ ที่มีความรู้ ความสามารถ กลับเข้ามารับราชการ ซึ่งสอดคล้องกับ หลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ออกจากราชการตามมติคณะรัฐมนตรีกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2556) ได้อธิบายไว้ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ราชการด้วยมติคณะรัฐมนตรี หากผู้นั้นไม่ได้กระทำผิดใด ๆ ให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่ไม่เกินสี่ปีนับแต่วันไปปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจตาม มาตรา 53 สั่งบรรจุและแต่งตั้งผู้นั้น เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีตำแหน่งและวิทยฐานะและรับเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางราชการสืบไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ภาระงานเพื่อวางแผนในการกำหนดตำแหน่งและสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และตรงตามวิชาเอกที่ต้องการของสถานศึกษาหรือวิชาเอกที่สถานศึกษาขาดแคลนจริง ๆ
2. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการโรงเรียนควรมีเกณฑ์หรือแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานในการพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใสยุติธรรม เป็นที่ยอมรับและเปิดเผยผลการประเมินให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบ
3. ด้านวินัยและการรักษาวินัยโรงเรียนควรสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติจิตสำนึก และพฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการอบรมหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วินัย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการ ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารงานบุคคลระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา กับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. ควรมีการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวัง การบริหารงานบุคคล โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี จากความช่วยเหลืออย่างยิ่ง จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบ แก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายทอม ศรีทิพย์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา นายสมศักดิ์ พรหมผล รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา และนายกิติพงษ์ คำดี รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 2 (แม่ตำดรุณเวทย์) ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์และมีคุณค่า

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ พร้อมด้วยสามี บุตร รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนคณะครูและบุคลากรโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเพื่อร่วมวิชาชีพและเพื่อนนิสิตสาขาการบริหารการศึกษา ที่ให้คำแนะนำส่งเสริมเป็นกำลังใจแก่ผู้ศึกษาทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.

ชัชฎนกร พรภานุวิชญ์ (2540). **ปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา**

อำเภอปาย.วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปิยะวัฒน์ ศรีไสว (2553, หน้า 127) **การศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขั้นพื้นฐาน**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33.กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

พระเล็ง ปภัสสร วังศ์พันธุ์เสื่อ (2555). **การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ พศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ไพศาล ลับบัวงาม. (2549, หน้า 59). **ความพึงพอใจและความคาดหวังในการบริหารงานบุคคลของ**

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สนิห คงภักดี. (2549). **การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี**

เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

สุภาพรพิศาลบุตร (2543, หน้า 1). **ขอช่วยการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.**

สุนันทา เลานันท์. (2546). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์.**

สมศักดิ์ พรหมผล (2553, หน้า 66 – 69). **ความคาดหวังของครูและบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลโรงเรียน**

ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (26 มิถุนายน 2556) ประกาศ อ.ก.ค.ศ.สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เรื่อง องค์ประกอบในการพิจารณาย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายครูผู้สอน.

สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ (21 พฤษภาคม 2556) ที่ศธ 0206.2/ว 10.หลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ออกจากราชการตามมติคณะรัฐมนตรีกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

อานนท์ ไวกูठी (2548, บทคัดย่อ). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

อุทัยผิว เครือคำ (2557, หน้า 77). สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่้ออวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

A Study Working Management Conditions based on Strategy Plan of Meaoowittayakom School. Secondary Educational Service Area Office 36

สุวิมล มาดี^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Suwimon Madee^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่้ออวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์และเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะของแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่้ออวิทยาคม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ ยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณ ยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคล และยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไป โรงเรียนแม่้ออวิทยาคม เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ ปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านงานบุคคล และงานงบประมาณ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ศึกษาสภาพ ปัญหา แผนยุทธศาสตร์

Abstract

A Study Working Management Conditions based on strategy plan of Mae-ao wittayakom school. under Secondary educational service area office 36. The objectives of this study were to study of conditions, and problems working management and suggestions of strategy plan in Mae-oo wittayakom school, Phan, Chiangrai under secondary educational service area office 36

The findings were the conditions, and problems of strategy plan towards academic, budget, personal, and administrative of Maeoowittayakom school, Phan under secondary educational service area office 36 were averaged at high level as considered of each aspect that academic strategy plan was the highest followed by

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : suwimon@maeoowit.ac.th

administrative, personnel and budget.

Keywords: Study of Conditions, Problems, Strategy Plan

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ หากจัดการศึกษามีคุณภาพดีแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ย่อมจะมีประสิทธิภาพมีความรู้ความสามารถ มีปัญญาสามารถพึ่งตนเองได้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4 ให้ความหมาย การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ ทั้งนี้การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ยังกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และตามมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการคือ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล กระบวนการศึกษาค้นคว้าได้มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาซึ่งกำหนดนโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความคิด รู้จักวิเคราะห์ และทันต่อเหตุการณ์มีความสามารถทางการสอน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ด้วยแรงผลักดันจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร การแข่งขันที่รุนแรง และกระแสความต้องการสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ส่งผลกระทบและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ ระบบการเงิน การคลัง ปฏิรูปการเมือง ปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและยั่งยืนจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เน้นการพัฒนาในด้านอื่นๆ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ แต่ในปัจจุบันสภาพการจัดการศึกษาพบว่ามีคุณภาพที่ต่ำ ไม่สนองความต้องการของผู้เรียน สังคม ประเทศชาติและก้าวไม่ทันกระแสโลกาภิวัตน์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน อันได้แก่ การปฏิรูประบบบริหาร และการจัดการ ปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพ การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการใช้แผนยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งเน้นสู่การศึกษาเป็นเลิศ ผู้เรียนมีคุณภาพ

เป้าหมายของการปฏิรูปที่สำคัญคือคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นกระแสผลักดันทุกด้าน จึงมุ่งไปที่โรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ การทำโรงเรียนให้มีคุณภาพทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต จะเป็นจุดเริ่มต้นของคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตามปัจจัยดังกล่าวโรงเรียนไม่ได้เป็นผู้กำหนดทั้งหมด แต่ส่วนที่โรงเรียนสามารถกำหนดเองได้คือปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารและการจัดการผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จะสามารถบริหารและจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้ และสามารถจัดทรัพยากรสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปได้

อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่จะนำมาใช้กำหนดทิศทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้ รวมทั้งการวางระบบและกำหนดกลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพเครื่องมือดังกล่าวคือ แผนยุทธศาสตร์

เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์เครื่องมือในการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร และเกี่ยวข้องกับทุกส่วน ทุกขั้นตอนและทุกคน ดังนั้นทุกคนจึงมีข้อผูกพันและมีส่วนรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น เป็นประโยชน์ในการกระตุ้นให้บุคลากรของโรงเรียนปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ได้อย่างเต็มศักยภาพ โรงเรียนมีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน เข้าใจตรงกัน อาจกล่าวได้ว่าแผนยุทธศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นของ "การร่วมมือเป็นหนึ่งเดียว" เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนการจัดการศึกษาสู่ "คุณภาพ" ผู้เรียนเป็นคนเก่งและดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้ และมีพื้นฐานทางจิตใจที่พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์

ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อนำสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่แสดงคุณภาพการศึกษาที่แท้จริงของชาติ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ จะต้องปรับบทบาทที่จะปฏิบัติจริงในการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ในยุคปฏิรูปซึ่ง (ธีรพนธ์ คงนาวัง, 2545 หน้า 18) ได้กล่าวไว้ว่าการวางแผน เป็นหน้าที่หลักที่สำคัญของผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องกระทำเป็นอันดับแรกๆ ของการเลือกแนวทางปฏิบัติ การวางแผนเป็นการกำหนดแนวทาง กำหนดทิศทางและความรู้สึกในเรื่องของความมุ่งหมายขององค์กร โดยให้ผู้ปฏิบัติทุกคนได้รู้ มองเห็นภาพของการทำงานในอนาคต เห็นประโยชน์ เห็นวิธีการในการทำงานตลอดจนปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การทำงานสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ การวางแผนเป็นเรื่องของการเตรียมการไว้ล่วงหน้า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมต่าง ๆ คือจะทำเพื่ออะไร ให้ใครทำ ทำเมื่อไร ที่ไหน สร้างความมั่นใจให้ผู้ปฏิบัติในการทำงาน ป้องกันไม่ให้เกิดหรือลดปัญหาในอนาคต ก่อให้เกิดการประหยัด การวางแผนใช้ได้กับองค์การทุกระดับ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการเช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน รัฐบาล นายจ้าง สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับสูงกว่า

การการวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารคุณภาพของการวางแผน ขึ้นอยู่กับการรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด หลากหลายและเป็นจริงที่สุด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลเลือกหนทางที่จะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลถึงความยากง่ายในการปฏิบัติและเป็นไปได้ที่จะบรรลุผลด้วย การวางแผนที่มีลักษณะดังกล่าว ก็คือ แผนยุทธศาสตร์ เนื่องจากมีขั้นตอนในการวิเคราะห์สถานภาพปัจจุบัน และศักยภาพของหน่วยงาน กำหนดภาพอนาคต เป้าหมายและวิธีการที่จะบรรลุจุดหมายปลายทาง โดยเน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลักและเน้นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหาร เพื่อใช้ในการบริหารและการจัดการตามภารกิจของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมรอบสถานศึกษา ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว และพร้อมกันนี้ในหลาย ๆ เรื่อง ประกอบกับเกิดการแข่งขันระหว่างสถานศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพ สถานศึกษาควรมีทางเลือกที่หลากหลายวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดต้องถูกเลือกมาใช้ เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุด แต่ลงทุนต่ำที่สุด กระบวนการวางแผนเพื่อหาแนวทางหรือวิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุดมาใช้นั้น คือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่ง รังสรรค์ มณีเล็ก (2544 หน้า 71) ได้กล่าวไว้ว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นขั้นตอนหนึ่งใน

กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ กล่าวคือกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์จะมีทั้งหมด 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การศึกษาสภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปใช้ การควบคุมและการศึกษาสภาพและปัญหากลยุทธ์ ซึ่ง 2 ขั้นตอนแรกนับเป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการเห็นบุตรหลานตนเองได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษามาจากโรงเรียนที่มีคุณภาพ แผนกลยุทธ์จะไม่มีผลใดๆ ในทางปฏิบัติเลย ถ้าสถานศึกษาจัดทำแผนกลยุทธ์เสร็จไว้แล้วก็เก็บไว้หรือมีไว้เพื่อรองรับการตรวจสอบเท่านั้น กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น ต้องนำไปใช้โดยมีการจัดทำความเข้าใจในรายละเอียดของกลยุทธ์ร่วมกัน การปรับโครงสร้างของสถานศึกษา กิจกรรมเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ เมื่อกลยุทธ์ได้ถูกนำไปปฏิบัติแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ก็คือการควบคุมและการศึกษาสภาพและปัญหากลยุทธ์ ซึ่งในขั้นนี้ต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล กำหนดเกณฑ์การศึกษาสภาพและปัญหาเก็บข้อมูลและนำผลที่ได้จากการควบคุมและการศึกษาสภาพและปัญหากลยุทธ์ไปใช้เป็นข้อเสนอแนะในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์

จากที่ผ่านมาสักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้สถานศึกษาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกระบวนการวางแผนเท่าใดนัก และมักจะทำโดยจำใจมากกว่าทำ เพราะเห็นประโยชน์หรือความจำเป็น (ธงชัย สันติวงษ์, 2540 หน้า 1) บางสถานศึกษาก็มีการจัดทำแผนกลยุทธ์แต่ยังขาดขั้นตอนบางตอนไปหรือเป็นการมองข้ามความสำคัญในบางส่วนไปคือในส่วนของการการศึกษาสภาพและปัญหาแผนนั้นเอง เพราะการการศึกษาสภาพและปัญหาผลแผน แผนงานโครงการของโรงเรียน ได้ดำเนินการโดยปฏิบัติตามหนังสือสั่งการจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งจะดำเนินการในช่วงระยะเมื่อสิ้นปีแต่ละปีงบประมาณเท่านั้น ระยะเวลาดำเนินการการศึกษาสภาพและปัญหาผลเป็นไปอย่างเร่งรัดกระชั้นชิด แต่ละปีงบประมาณใช้หลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการติดตามประเมินผลแตกต่างกันไป และในปัจจุบันนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องซึ่งมีผลกับระบบดำเนินการ ขาดความชัดเจนทำให้สถานศึกษาขาดข้อมูลที่เพียงพอต่อการวางแผนดำเนินการ ตลอดจนไม่ทราบผลการดำเนินการของแผนกลยุทธ์ที่จัดทำว่าปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพเพียงใดเพราะทางปฏิบัติจะมุ่งนำข้อมูลจากการการศึกษาสภาพและปัญหา ผลดังกล่าวไปประกอบการจัดทำแผนของปีงบประมาณใหม่ นับว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญ ทำให้กระบวนการดำเนินการวางแผนงานขาดระบบข้อมูล ข้อเสนอแนะที่สมบูรณ์ครบถ้วนและถูกต้อง ทันสมัยมาใช้ประกอบในการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 25 – 28)

จากเหตุผลและความจำเป็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยให้ความสนใจในการศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่จ้อวิทยาคม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จึงเห็นสมควร ทำการศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่จ้อวิทยาคม เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการทางวิชาการให้มากยิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์สำหรับโรงเรียนแม่จ้อวิทยาคม ให้เกิดผลอย่างคุ้มค่ากับการลงทุนทางด้านการศึกษาของทางราชการต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอฟาน จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะของแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอฟาน จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร: ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอฟาน จังหวัด เชียงราย จำนวน 40 คน โดยแยกเป็น ผู้บริหารจำนวน 1 คน ครูจำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 9 คน และที่ปรึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ “การศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอฟาน จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36” แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ระยะเวลาการเก็บข้อมูล 22-30 มกราคม 2558

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอฟาน จังหวัด เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 แบบปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล: ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์และเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะของแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและที่ปรึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อําเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการหาความเที่ยงตรงเชิงพิพินิจ (Face Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ ยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณ ยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคล และยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไป โรงเรียนแม่ฮ่องสอน เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาการศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการโรงเรียนลำดับสูงสุดได้แก่ บุคลากรทุกคนมีความสามารถในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ ($\mu=4.60$) รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการมีความชัดเจนมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ($\mu=4.43$) ส่วนสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการโรงเรียนลำดับสุดท้ายคือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอต่อการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ ($\mu=3.50$) การศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณของโรงเรียนลำดับสูงสุดได้แก่ บุคลากรการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในแต่ละแผนยุทธศาสตร์ ($\mu=3.95$) รองลงมาคือ วางแผนการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิผลในแต่ละแผนยุทธศาสตร์ ($\mu=3.80$) ส่วนสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณลำดับสุดท้ายคือ งบประมาณนำไปใช้เกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ ($\mu=3.40$) การศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคลของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคลของโรงเรียนลำดับสูงสุดคือ แผนยุทธศาสตร์ให้มีการยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\mu=4.88$) รองลงมาคือ บุคลากรมีความเข้าใจกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ($\mu=4.25$) ส่วนสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคลลำดับสุดท้ายคือ แผนยุทธศาสตร์เอื้อให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ($\mu=3.25$) การศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนลำดับสูงสุดคือ มอบเอกสารแผนยุทธศาสตร์ให้ทุกฝ่ายงาน ($\mu=4.60$) รองลงมาคือ จัดทำเอกสารรูปแบบแผนยุทธศาสตร์ ($\mu=4.55$) ส่วนสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไปลำดับสุดท้ายคือ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามงบประมาณที่กำหนด ($\mu=3.35$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ ยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณ ยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคล และยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไป โรงเรียนแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.95$) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สมบูรณ์ จันทะคาด (2553) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานบุคลากรเชิงกลยุทธ์ โรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารบุคลากรเชิงยุทธศาสตร์โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งทุกด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลยุทธ์การบริหารงานบุคลากรรองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและการธำรงรักษาบุคลากร ด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนงานบุคลากรและด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ปัญหาการบริหารบุคลากรที่พบ คือ ปัญหาการขาดงบประมาณ บุคลากรบางคนยังขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและบุคลากรของโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนน้อย ปริมาณงานมากส่งผลให้บุคลากรไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ไม่มีโอกาสพัฒนาตนเองเท่าที่ควร โดยแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย คือ โรงเรียนควรมีการจัดหาและระดมงบประมาณจากหน่วยงานหรือชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองโดยการศึกษาดูงาน การจัดประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการร่วมมือปฏิบัติงานและนำผลการประเมินการปฏิบัติงานไปใช้ร่วมกับการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งนี้เนื่องมาจาก โรงเรียนแม่ฮ่องสอนเป็นโรงเรียนได้รับงบประมาณจากภาครัฐที่นำมาสนับสนุนโรงเรียนไม่เพียงพอ ทำให้ขาดแคลนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการศึกษาอื่นๆ

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการของโรงเรียนแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.15$) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอต่อการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยันต์ พิสัยพันธ์ (2548) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางเห็นว่า มีการนำผลการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีไปใช้อยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีในครั้งต่อไป ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางควรให้ความสำคัญกับผลการประเมินโดยโครงการใด กิจกรรมใดที่ประสบผลสำเร็จสูงควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มและโครงการใด กิจกรรมใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จควรชะลอหรือหยุดโครงการนั้น ส่วนเจ้าหน้าที่แผนงานโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ควรจัดทำเอกสารรายงานผลการประเมิน เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศให้ผู้บริหารใช้ประกอบการตัดสินใจ วิจัยวิจัยสังการได้ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีในครั้งต่อไป โรงเรียนขนาดใหญ่มีการนำผลการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีไปใช้อยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ใช้ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนได้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ควรให้ความสำคัญกับข้อมูลสารสนเทศเนื่องจาก ข้อมูลเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและวิจัย

สั่งการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ อาจจะต้องปรับปรุงจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ การประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งระบบคอมพิวเตอร์ เอกสารรายงาน เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมระบบเทคโนโลยี ส่วนเจ้าหน้าที่แผนงานโรงเรียนขนาดใหญ่ควรจัดระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยของ สมบูรณ์ จันตะคาด (2553) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานบุคลากรเชิงกลยุทธ์ โรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า โรงเรียนควรมีการจัดหาและระดมงบประมาณจากหน่วยงานหรือชุมชนผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะ การจัดสรรงบประมาณในแผนยุทธศาสตร์ด้านงานวิชาการน้อยกว่าด้านอื่น การกำหนดงบประมาณที่ใช้บริหารตามแผนยุทธศาสตร์ไม่เต็มอัตรา การกำหนดงบประมาณไม่ละเอียด ไม่มีการเรียงลำดับความสำคัญของแผนงานและโครงการ

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานงบประมาณของโรงเรียนแม่ฮ่องสอนวิทยาลัยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.66$) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า งบประมาณนำไปใช้เกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีมาลา จตุพร (2551) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษา การวิเคราะห์วิจัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามข้อตกลงที่ทำกับเขตพื้นที่การศึกษา ด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา ตลอดจนต้นทุน ซึ่งต้องคำนวณต้นทุนผลผลิตขององค์กร และผลผลิตงาน/โครงการและศึกษาวิเคราะห์วิจัยการจัด และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษาและตามความต้องการของสถานศึกษาและผลการวิจัยของ เบญจมาภรณ์ พัฒนพงศา (2553) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินโครงการมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง ซึ่งพบว่า งานที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ นำผลการจัดทำต้นทุนผลผลิต ไปใช้ในการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อความคุ้มค่า จัดทำปฏิทิน ปฏิบัติงานและประชาสัมพันธ์เผยแพร่องค์ความรู้ข้อเสนอแนะ ควรจัดทำต้นทุนผลผลิต ไปใช้ในการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อความคุ้มค่า จัดทำปฏิทิน ปฏิบัติงานและประชาสัมพันธ์เผยแพร่องค์ความรู้ ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งนี้เนื่องมาจาก การกำหนดงบประมาณไม่คำนึงถึงความจำเป็นของแผนงาน ไม่มีการสร้างความเข้าใจในงบประมาณด้านต่าง ๆ สถานศึกษาขาดการนำผลลัพธ์โครงการไปใช้ในการจัดตั้งงบประมาณ

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านงานบุคคลของโรงเรียนแม่ฮ่องสอนวิทยาลัยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าแผนยุทธศาสตร์เอื้อให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์ (2545) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งพบว่า สถานศึกษาขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ข้อเสนอแนะ ควรจัดรวมโรงเรียนของห้องเรียนที่อยู่ใกล้เคียงเข้าด้วยกัน และด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ คือ ขาดการส่งเสริมและการพัฒนาให้ครูได้ศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ข้อเสนอแนะ ควรวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาครู และผลการวิจัยของ สมพร ใจคำปัน (2547 หน้า 47 - 55) ปัญหาที่พบในการบริหารงานบุคลากร คือ บุคลากรไม่เพียงพอ การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานไม่ตรง ความรู้ความสามารถ บุคลากร รับผิดชอบงานหลายด้าน ขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนพัฒนาบุคลากร ขาดการ

ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งนี้เนื่องมาจาก บุคลากรมีจำนวนไม่พอเพียงต่อการดำเนินงาน ภาระงานพิเศษของครูมาก ไม่มีการส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนแม่ฮ่องสอนวิทยาลัยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามงบประมาณที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา ศิริวงศ์ (2551) ได้ศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนถิ่นวิทยา อำเภอลำปาง ซึ่งพบว่า ปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย เกิดขึ้นในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนทุกด้านของกระบวนการ แสดงให้เห็นว่า เป็นปัญหาหลักของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียน และประเด็นข้อเสนอแนะโดยรวม เสนอให้เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาของโรงเรียนถิ่นวิทยาที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งนี้เนื่องมาจาก การวิเคราะห์โครงการไม่ละเอียด การจัดสรรงบประมาณ ครูและบุคลากรของโรงเรียนไม่มีส่วนร่วม ไม่มีการคัดกรองแผนงาน บุคลากรไม่มีความตระหนักและไม่เห็นความจำเป็นและความสำคัญของการประเมิน บุคลากรขาดการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ผู้รับผิดชอบควรสำรวจความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะกรรมการที่ปรึกษา การจัดทำแผนยุทธศาสตร์สถานศึกษาและประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ จากนั้นควรวางแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาด้วยเทคนิค SWOT Analysis ด้านการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศ คือ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ครบทุกด้าน จากนั้นควรนำผลลัพธ์โครงการไปใช้ในการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อความคุ้มค่า ต่อไปควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ทุกโครงการและจัดหาระดับงบประมาณจากชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ควรกำหนดทรัพยากรไว้ในแผนยุทธศาสตร์ให้ชัดเจน ที่สำคัญควรจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานให้ตรงความรู้ความสามารถ ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องกรณีศึกษาให้บุคลากรทุกฝ่าย ควรเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาของโรงเรียนแม่ฮ่องสอนวิทยาลัยรวม จัดระบบการเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณให้สัมพันธ์กับแผนงานที่กำหนด และตรงตามแผนอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและกิจกรรมการตรวจสอบติดตามประเมินผล นำเสนอและประมวผลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ประเมินผลการจัดกิจกรรมโครงการตามแผนยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของ ดร.ฐิติชัย รักบำรุง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความหวังดีเสมอมา จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขต เชียงราย ทุกท่านที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณศึกษา ดร. สันติ บุรณะชาติ ผู้อำนวยการจรัล แก้วเป็ง ผู้อำนวยการพิเศษสุ สมฤทธิ์

ผู้อำนวยการส่งศักดิ์ เทพดวงแก้ว ผู้อำนวยการเลิศ จันทิมา ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา และที่ปรึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อนๆ สาขาการบริหารการศึกษา ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจ กำลังใจ จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อวงการศึกษาคงคุณค่าและประโยชน์เหล่านั้นขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การพัฒนาการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกุดมศึกษา.

กาญจนา ศิริวงศ์. (2552). **การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้า แบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชัยยันต์ พิสัยพันธ์. (2548). **การศึกษาสภาพการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา**

จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ คบ. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี
ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีรพันธ์ คงนาวัง. (2545). **ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.มหาสารคาม.

เบญจมาภรณ์ พัฒนพงศา. (2553). **การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต**

4 ปิงปประมาณ 2551. การค้นคว้าอิสระ คบ. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

รังสรรค์ มณีเล็ก. (2544). **การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : ทิปส์ พับบลิคเคชั่น

วรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์. (2546). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

ศรีมาลา จตุพร. (2551). **สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**

ขอนแก่น เขต 5. การค้นคว้าอิสระ คบ. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เลย
สมบูรณ์ จันต๊ะคาด. (2553). **การบริหารงานบุคลากรเชิงกลยุทธ์ โรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอ**

แม่สาย จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ คบ.สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย. เชียงราย

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา)

A study of State and Problems on the Administration of Students Affair of
schools in the Secondary Educational Service Area Office 36 (The 6th Group of
Phayao)

เจนจิรา ชูประเสริฐ^{1*} และ น้ำฝน กันมา²
Jenjira Chuprasert^{1*} and Numfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีขนาดต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ปีการศึกษา 2557 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเอฟ

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านงานปกครองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ด้านงานแนะแนว และด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหา มากที่สุด คือ ด้านงานปกครองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน ด้านงานกิจกรรมนักเรียน และด้านงานงานแนะแนว ตามลำดับ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding : dajang1981@hotmail.com

3. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่ามีสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา การบริหารงานกิจการนักเรียน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the state and problems of the administration of students affair in the secondary educational service area office 36 (The 6th Group of Phayao). 2) compare the state and problems of the administration of students affair in the secondary educational service area office 36 (The 6th Group of Phayao). The sampling groups used in the research were 205 teachers. The instrument used for collecting data was a questionnaire. The data were analyzed by means of frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and F-test.

The findings of the research were as follow:

1) The state of the administration of students affair in the secondary educational service area office 36 (The 6th Group of Phayao) in general was at a highest level. When considering each category found that the highest are that is managed is the disciplinary. Whereas the students' activities, the educational guidance and the students' service are followed respectively.

2) The problems of the administration of students affair in the secondary educational service area office 36 (The 6th Group of Phayao) as a whole, were at the lowest level. When considering each category found that the main problem is the disciplinary. Whereas the students' service, the students' activities and the educational guidance are followed respectively.

3) Compare the state and problems of the administration of students affair in the secondary educational service area office 36 (The 6th Group of Phayao) which is different size of schools in general and in particular, were different at the .05 level of significance.

Keywords: state and problems, Administration of students affair

บทนำ

ด้วยสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมโลก ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลมีความจำเป็นต้องพัฒนาประเทศไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ ด้วยยึดหลักการที่ว่าการศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ จึงมีแผนพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเชื่อว่าการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำมาซึ่งความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการ

ถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต เป็นการพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 หน้า 13-15) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการที่จะพัฒนาคนโดยจัดให้ประชาชนได้รับ การเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548 หน้า 28-29)

งานกิจการนักเรียน เป็นงานเร่งด่วนของสถานศึกษา ที่จะมองข้ามไม่ได้ ประเทศชาติต้องการเห็นเด็กและเยาวชน เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน และได้มอบความไว้วางใจให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ (สงบ ประเสริฐพันธุ์, 2543: 34) ดังนั้น การบริหารงานฝ่ายกิจการนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการ เพราะงานกิจการนักเรียนนั้นมีความสำคัญยิ่งงานหนึ่ง เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในทางตรง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน การบริหารงาน กิจการนักเรียนนั้น เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรให้บรรลุ เป้าหมาย ดังเช่น จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “วิธีการเรียนรู้ ที่จะได้ผลดีแก่ ผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่การเรียนรู้ด้วยการกระทำ” จากแนวคิดดังกล่าว นักการศึกษาทั่วโลกจึงนำไปใช้ในการเรียนการสอนแก่นักเรียน โดยการให้ทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น (อุไร อารีย์, 2546 หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ รื่นจิตร์ (2547 หน้า 93-94) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนควรเน้นการมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ของนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม ในระดับที่น่าพอใจ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) มีนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวข้องกับนักเรียนนับตั้งแต่เข้าเรียนจนถึง จบการศึกษา นอกจากนี้งานกิจการนักเรียนเป็นงานสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมงานวิชาการซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยลดและขจัดปัญหาของนักเรียน อันจะทำให้นักเรียน มีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการสูงสุดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ของนักเรียนเอง ในด้านต่างๆ เช่น ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตาม รู้จักเคารพนับถือผู้อื่น และตนเอง มีสุขภาพดี มีความสุข มีทักษะในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีจิตใจที่มั่นคง สร้างสัมพันธภาพอันดีกับ คนในวัยเดียวกันและวัยแก่กว่าได้ สร้างค่านิยมที่เหมาะสม พัฒนาการทางด้านเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน และ ต่อชุมชน อีกทั้งยังช่วยให้มีโอกาสได้ร่วมงานกับเพื่อนนักเรียน ครู อาจารย์ บุคคลต่าง ๆ ในชุมชน สามารถที่จะดำรงตนอยู่ ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะทำให้งาน ด้านนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการร่วมมือกับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน สนับสนุนและส่งเสริม งานกิจการนักเรียนร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย จัดทำเป็นแผนงาน และโครงการบริหารงานด้านนี้ใน แต่ละปีการศึกษาให้ชัดเจน ด้วยเหตุที่ การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการ บริหารงานวิชาการ เพราะการดำเนินงานมุ่งตรงไปที่นักเรียน พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถที่จะไป

ศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้วิจัยรับผิดชอบต่องานกิจการนักเรียนของโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนได้ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของสังคม อันส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีขนาดต่างกัน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ขนาดของโรงเรียน
- ขนาดเล็ก
- ขนาดกลาง
- ขนาดใหญ่

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน
ของโรงเรียน
2. ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน
ของโรงเรียน
ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย
1. ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน
2. ด้านงานปกครองนักเรียน
3. ด้านงานแนะแนว
4. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน

สมมุติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับน้อย 2) โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเอฟ (F-test) แบบวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างกัน จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา)

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านงานปกครองนักเรียน ด้านงานกิจกรรมนักเรียน และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านงานบริการให้นักเรียน ด้านงานแนะแนว เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

1.1 ด้านงานบริการให้นักเรียน พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานบริการให้นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการด้านสุขภาพอนามัย /งานอนามัยโรงเรียน รองลงมา คือ การบริการระบบอินเทอร์เน็ต, อินทราเน็ตในโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้บริการห้องสมุดที่ทันสมัย

1.2 ด้านงานปกครองนักเรียน พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และการป้องกันและการแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงกับสิ่งเสพติด และรองลงมาคือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านการประหยัดอดออมและการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเสียสละ จิตสาธารณะ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การป้องกันและการแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงกับการพนัน

1.3 ด้านงานแนะแนว พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการคำแนะนำปรึกษาทั่วไปแก่นักเรียน รองลงมา คือ การ

ให้บริการด้านทุนการศึกษาแก่นักเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดบริการติดตามผลหลังจากนักเรียนรับการแนะแนวไปแล้ว

1.4 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมด้านการกีฬา ดนตรี ศิลปะ และการส่งเสริมด้านวิชาการ 8 กลุ่มสาระ ภายในโรงเรียน รองลงมา คือ การจัดตั้งสถานักเรียนในโรงเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการนอกโรงเรียน

2. ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา)

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงาน ปกครองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านงานบริการให้แก่แก่นักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานแนะแนว เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านงานบริการให้แก่แก่นักเรียน พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานบริการให้แก่แก่นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการความปลอดภัยด้านระบบการจราจร ยานพาหนะในโรงเรียน รองลงมา คือ การบริการระบบอินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดบริการด้านสาธารณูปโภค ระบบไฟฟ้า ประปา ถนน ในโรงเรียน

2.2 ด้านงานปกครองนักเรียน พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การป้องกันและการแก้ปัญหาพฤติกรรมชู้สาว การป้องกันและการแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงกับสิ่งเสพติด รองลงมา คือ การป้องกันและการแก้ปัญหานักเรียนมาสายหรือหนีเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านการประหยัด อดออม

2.3 ด้านงานแนะแนว พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดบริการติดตามผลหลังจากนักเรียนรับการแนะแนวไปแล้ว รองลงมา คือ การจัดบริการสารสนเทศข้อมูลข่าวสาร ด้านการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัด บริการรวบรวมข้อมูลรายบุคคล

2.4 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ในด้านงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมด้านบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

นอกโรงเรียนรองลงมา คือ การส่งเสริมกิจกรรม ลูกเสือ-เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในโรงเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมด้านวิชาการ 8 กลุ่มสาระภายในโรงเรียน

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีโรงเรียนขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารงาน กิจการนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

3.1 ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงาน บริการให้แก่ นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงาน บริการให้แก่ นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ด้านงานปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานปกครองนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานปกครองนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานปกครองนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ด้านงานแนะแนว มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานแนะแนว แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานแนะแนว แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานแนะแนว แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารงาน กิจการนักเรียน ในด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานกิจกรรม นักเรียนแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ผลการวิจัย พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ที่มีโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

4.1 ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหาร งานกิจการนักเรียน ในด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ด้านงานปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานปกครองนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานปกครอง นักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานปกครองนักเรียนแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 ด้านงานแนะแนว มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานแนะแนว แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานแนะแนว แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานแนะแนว แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหาร งานกิจการนักเรียน ในด้านงานกิจกรรมนักเรียนแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน

ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน คือ ควรวางแผนการพัฒนาการดำเนินการงานห้องสมุดและจัดทำทะเบียนหนังสือและบัญชีพัสดุห้องสมุดพร้อมทั้งให้บริการยืมหนังสือและวัสดุเพื่อการศึกษาอื่น ๆ พร้อมทั้งให้บริการตอบคำถามเกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ วางแผนงานด้านอนามัยและโภชนาการและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบครูอนามัยโรงเรียน ครูโภชนาการและผู้ช่วยงานให้ชัดเจน ควบคุมดูแลการใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด ห้องพยาบาล และการใช้บริการของนักเรียนให้มีระบบระเบียบและมีประสิทธิภาพ และประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานห้องสมุด ห้องพยาบาล เพื่อนำมาพัฒนาในปีต่อ ๆ ไป

ด้านงานแนะแนว คือ ควรกำหนดนโยบายด้านงานแนะแนวให้มีความชัดเจน และกำหนดบทบาทหน้าที่ครูแนะแนว ให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ควรปรับปรุงสภาพห้องแนะแนวให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการติดต่อของนักเรียนเพื่อขอคำปรึกษาทั้งเรื่องการเรียน การศึกษาต่อและปัญหาชีวิต ควรให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของงานแนะแนวเป็นระยะ ๆ แล้วนำผลมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่นักเรียน และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้งานแนะแนวมีการเผยแพร่ความรู้ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียน การศึกษาต่อ และการดำเนินชีวิตของนักเรียนและพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนและที่จบไปแล้วให้มีความสะดวกต่อการค้นคว้า

ด้านงานปกครอง คือ ควรกำหนดนโยบายด้านการปกครองนักเรียนและขอขานหน้าที่ของงานปกครองนักเรียนให้มีความชัดเจน ควรจัดแต่งตั้งคณะกรรมการ ครู ผู้ปกครอง ให้มีจำนวนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันของคณะครู ในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ควรมีการประเมินกฎระเบียบวินัย ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันและอนาคต และควรให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของงานปกครองเป็นระยะ ๆ แล้วนำผลมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่นักเรียน

ด้านงานกิจกรรมนักเรียน คือ ควรให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของงานกิจกรรมนักเรียนเป็นระยะๆ แล้วนำผลมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่นักเรียน ควรมีการประชุมและวางแผนก่อนล่วงหน้าในการทำกิจกรรม ควรมีการกำหนดโครงสร้างของการจัดกิจกรรมนักเรียนให้แน่นอน และชัดเจน และควรกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมไว้ในแผนการบริหารงานอย่างชัดเจน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) พบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ได้ให้ความสำคัญของงานกิจการนักเรียนมาก เพราะเป็นขอขานงานหลักของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงานปกครองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรพินทร์ ธงไชย (2553: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาสภาพและปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของ มนูญ ชัยสูงเนิน (2549 หน้า 84) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลพบุรี พบว่า การปฏิบัติงานกิจการนักเรียนเป็นงานสำคัญที่ต้องจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ตลอดจนสวัสดิการอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความสุขและปลอดภัย

2. ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้รับ

การสนับสนุนด้านงานกิจกรรมนักเรียน เช่น การส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี นักศึกษาวิชาทหาร ด้านดนตรี กีฬา ทั้งจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด แต่ยังมีจำกัดในด้านงานปกครองนักเรียน ที่ต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การแก้ปัญหานักเรียนมาสาย การหนีเรียน การป้องกันพฤติกรรมชู้สาว ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ อรพินทร์ ธงไชย (2553: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ รุ่งฟ้า เวชทรัพย์ (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในเขตอำเภอชลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จันทบุรี เขต 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานแนะแนวโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) มีนโยบายการบริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน มีการ กำกับติดตามผลการทำงาน และผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสกับครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และประชุมในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นาวิ (2552: 315) กล่าวว่า การบริหาร สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริม การจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และร่วมกิจกรรม ที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

4. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) มีบริบทการบริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้ง กับผลการวิจัยของ ปรีชา นาคศิริ (2547 หน้า 81) ซึ่งได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนที่ศึกษา มีนโยบายการบริหารงานกิจการนักเรียนในแนวทางเดียวกัน มีการกำกับติดตามผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน ควรมีการให้บริการห้องสมุดที่ทันสมัย อำนวยความสะดวกในการสืบค้น ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ และมีสำหรับให้บริการอย่างเพียงพอ

1.2 ด้านงานปกครองนักเรียน ควรมีการป้องกันพฤติกรรมชู้สาว หรือบรรยาการที่จะเอื้อให้นักเรียน มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านชู้สาวและการแก้ปัญหา นักเรียนมาสาย หรือหนีเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อย่างจริงจัง หลากหลายวิธี เช่น ใช้ชุมชนเป็นรั้วโรงเรียน หมายความว่า หามาตรการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา นักเรียนร่วมกันกับทางโรงเรียน

1.3 ด้านงานแนะแนว ควรมีการจัดบริการติดตามผลหลังจากนักเรียนรับการแนะแนวไปแล้ว และการส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ และทักษะชีวิตแก่นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ควรมีการส่งเสริมด้านการบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานศึกษา หรือการมีจิตสาธารณะ ตลอดจนการส่งเสริมการประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการนอกสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงสภาพปัญหาของนักเรียนในเชิงลึกหรือเฉพาะด้าน เพื่อหาแนวทางป้องกันแก้ไข และช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ

2.2 ควรศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของระดับสภาพการดำเนินงานและสภาพปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน

2.3 ควรศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ส่วน เช่น ศึกษาจากนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือคณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการบริหารกิจการนักเรียนโดยตรง เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (กลุ่มย่อยที่ 6 จังหวัดพะเยา) ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายพล ยะนา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนปงรัชดาภิเษก นายพิเชษฐ์ สมฤทธิ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนปงพัฒนาวិทยาคม และดร.รุ่งทิภา กองสอน รักษาการรองผู้อำนวยการงานบริหารวิชาการ โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนดิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ภารดี อนันต์นาวิ. (2552) **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริการการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 ชลบุรี:

สำนักพิมพ์มนตรี จำกัด.

มนูญ ชัยสูงเนิน. (2549). **สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน**

จุฬารัตนราชวิทยาลัย ลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

รุ่งฟ้า เวชทรัพย์. (2548). **ปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในเขตอำเภอขลุ้ง**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2. งานวิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วีระศักดิ์ เครือเทพ.ก (2548) **กนวัตกรรมการสร้างสรรค์องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวง. (2552). **มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552**. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สงบ ประเสริฐพันธ์. (2543). **ร่วมกันสร้างสรรค์คุณภาพโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

อุไร อารีย์. (2546). **การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนผอบ ณ นคร 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอนาจะหลวย จ.อุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

อภิสิทธิ์ รื่นจิตร์. (2547). **รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อรพิมพ์ ชงไชย. (2553). **สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา
โรงเรียนเครือข่ายเขตไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

The Promotion on Knowledge Sharing of Local Wisdom from Community to
School in TherdThai Network Learning on Mae Fah Luang, Chiang Rai

มัลลิกา บุญพิทักษ์^{1*} และเจิดหล้า สุนทรวิภาต²
Mullika Boonpituk^{1*} and Cherdla Soontornvipart²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเขตไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเขตไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเขตไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 ใน 10 โรงเรียน จำนวน 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำสำคัญ: การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this Independent Study were to study The Promotion on Knowledge Sharing of Local Wisdom from Community to School in TherdThai Network Learning on Mae Fah Luang, Chiang Rai and to study the problem about The Promotion on Knowledge Sharing of Local Wisdom from Community to School in TherdThai Network Learning on Mae Fah Luang, Chiang Rai. The populations were 163 directors and teachers from 10 schools of academic year 2014. The study instruments were questionnaire with 5 rating scale and open-ended questions. The data were analyzed by using percentage, mean, and standard deviation.

Keywords: The Promotion on Knowledge Sharing of Local Wisdom

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kluoy40@hotmail.com

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไข ปี 2545 ได้กำหนดให้ชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ ที่ีระหว่างบ้านกับโรงเรียน และสนับสนุนการมีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ และในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนได้รับการยกระดับให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล และกำหนดให้มีการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยให้โรงเรียนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กร สถาบันต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ ให้มีเครือข่ายสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษา หรือสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับที่สูงกว่าชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้โรงเรียนที่จัดการศึกษา ในระดับเดียวกันเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาหรือเครือข่ายร่วมพัฒนา ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับสากลระหว่างประเทศ โดยมีข้อตกลงในการดำเนินการ ร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ครูและบุคลากรในโรงเรียนร่วมพัฒนาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพ ได้ขยายโลกทัศน์สู่การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในขอบข่ายของสังคมและชุมชนที่หลากหลายกว้างขวางขึ้น นักเรียนได้สื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เคารพความคิดเห็น ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันหลายหลาก รวมถึงการมีจิตสำนึกร่วมในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายทั่วถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นการเข้าถึงข้อมูลที่ไร้พรมแดน ขวางกัน สภาพดังกล่าวทำให้กระทบถึงวิถีชีวิตของผู้คนโดยทั่วไป เพราะเป็นสภาพที่เอื้อต่อการรับและถ่ายโยงเอาศาสตร์หรือภูมิปัญญาตะวันตกเข้ามาในการพัฒนาประเทศและพัฒนาผลผลิต ตลอดจนการดำเนินชีวิต อย่างมิได้มีการปรับปนกับภูมิปัญญาไทยที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้ชุมชนชนบทประสบปัญหาดังที่กล่าวไว้ว่า ชุมชนล่มสลาย อันมีผลรวมไปถึงความทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง การพยายามใช้กลไกทางการศึกษาที่เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ที่เป็นช่องทางในการประยุกต์เอาภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีจุดเด่น ที่สามารถพิสูจน์ตัวเองในการยืนหยัดอยู่รอดได้ ท่ามกลางกระแส การล่มสลายของชุมชนและการทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อม ดังกล่าว มาสู่หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในแนวทางของการคิดปฏิบัติจริง จากการประยุกต์ปรับปนภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาไทยกับปัญญาสากล เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบคุณค่าภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด นำมาซึ่งคุณภาพที่สงบสันติสุขของบุคคล ชุมชนและชาติ

ภูมิปัญญา เป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมขนาดใหญ่พอควรและดำรงอยู่ได้ยาวนานย่อมต้องมีด้วยกันทุกสังคม สังคมไทยเป็นสังคมเก่าแก่สังคมหนึ่ง จึงปรากฏภูมิปัญญาเช่นนี้อยู่จำนวนมาก ภูมิปัญญาเหล่านี้ นอกจากแสดงความเป็นไทย เป็นเอกลักษณ์ไทยที่สำคัญอย่างหนึ่งแล้วยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญ และพัฒนาการของคนในชาตินั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมของประสบการณ์ของผู้รู้ในชุมชนและเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่มีความรู้และจากสถาบันต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยและมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นสิ่งที่สนใจและได้รับการรื้อฟื้นและเผยแพร่มากขึ้น มนุษย์เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ย่อมเรียนรู้ ปรับตัว และสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ โลกทัศน์ ความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ อันประกอบกันเป็นวิถีชีวิตของผู้คนที่มีการสั่งสม สืบทอดและปรับเปลี่ยนต่อเนื่องกันมา จึงเป็นภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่นนั้น สำหรับภูมิปัญญาในกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอด องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว

พัฒนา เลือกลงร ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตให้เหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดภูมิปัญญา (องค์ความรู้ใหม่) ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

บริบทโดยทั่วไปของกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่ฟ้าหลวง อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 800 เมตร ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง ประมาณ 40 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 167.60 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 102,935 ไร่ พื้นที่ทั้งหมดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่น้ำจันฝั่งซ้ายและป่าแม่น้ำคำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ มีเทือกเขาสลับซับซ้อนและมีที่ราบหุบเขาบางส่วนระหว่างภูเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำแม่คำไหลผ่าน มีหมู่บ้านหลักจำนวน 18 หมู่บ้านและหมู่บ้านบริวาร จำนวน 16 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 20,573 คน แบ่งเป็นชาย 10,249 คน หญิง 10,324 คน จำนวนครัวเรือน 5,153 ครัวเรือน ประชากรหนาแน่นเฉลี่ย 123 คน/ตารางกิโลเมตร บ้านบริวาร จำนวนชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในเขตการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทยจำนวน 7 ชนเผ่าคือ อาข่า ล่าหู่ จีนยูนนาน ไทยใหญ่ ม้ง ลีซอและลื้อ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการทำนาตามพื้นที่ราบระหว่างภูเขาและที่ราบบริเวณ ลุ่มแม่น้ำ ในบริเวณภูเขามีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ข้าวไร่ ชิง ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมีการปลูกพืชสวน เช่น ชา ยางพาราและผลไม้ โดยปัจจุบันโครงการพัฒนาโดยตุงเข้ามาส่งเสริมให้มีการปลูกขาน้ำมัน ซึ่งเกษตรกรให้ความสนใจเป็นจำนวนมากและประชากรบางส่วน ก็จะประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป

ตั้งที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารการศึกษาในโรงเรียนและเป็นแนวทางพัฒนาให้กับโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาสภาพและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย 1. การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) 2. การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) 3. การประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) 4. การปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A) ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน
กลุ่มเครือข่ายเทอดไทย โรงเรียนกลุ่ม
เครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย จำแนก ดังนี้

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา
4. ตำแหน่ง

กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ดัง
1. วางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)
2. ดำเนินการตามแผน (Do)
3. ตรวจสอบประเมิน (Check)
4. นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน
(Action)

ตัวแปรตาม

การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
จากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอด
ไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้
กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย
1. การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P)
2. การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D)
3. การประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C)
4. การปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A)

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่ม
เครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่ม
ตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 10 คน และครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย จำนวน 153 คน รวม 163 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม แบ่งย่อยออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบ
รายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย 1. การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) 2. การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) 3. การประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) 4. การปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Method) มีเกณฑ์การให้ค่าคะแนนของความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
3 หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
2 หมายถึงมี	การปฏิบัติในระดับน้อย
1 หมายถึงมี	การปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ในการศึกษาการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา
3. กำหนดกรอบแนวคิดการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา ภายใต้อาณาเขตที่ครอบคลุมในเรื่องที่ทำการศึกษา
4. นิยามคำศัพท์เฉพาะการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
5. สร้างแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่จะเก็บข้อมูล
6. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา รับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

7. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ขึ้นไป

8. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งตามคำแนะนำแล้วนำมาพิมพ์ฉบับสมบูรณ์สำหรับไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มอำเภอเชียงแสน จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .96

9. นำผลการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) ไปปรับปรุงแก้ไข เรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยและความถูกต้อง

10. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และผู้วิจัยได้ส่งเก็บแบบสอบถาม จำนวน 163 ชุด ได้กลับคืนมาอย่างครบถ้วน 163 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และได้นำคำตอบมาวิเคราะห์

3. นำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละและบรรยายแบบความเรียงประกอบตาราง

ตอนที่ 2 ข้อมูลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย 1. การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) 2. การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) 3. การประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) 4. การปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A) ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอข้อมูลแบบบรรยายความเรียงประกอบตารางที่ได้กำหนดค่าคะแนนและการแปลความหมาย

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยใช้การแจกแจงความถี่

ผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษา จำนวน 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) การปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A) และการประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) ตามลำดับ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) คือ การวางแผนกำหนดกิจกรรม/ปฏิทินการดำเนินงานการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาไม่ชัดเจน การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) คือ การเชิญเจ้าของภูมิปัญญา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือช่างฝีมือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) คือ การกำหนดขั้นตอนการประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาที่ไม่ชัดเจน และการปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A) คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาที่ไม่ชัดเจน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง สภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีประเด็นน่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) จากผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนกำหนดกิจกรรม/ปฏิทินการดำเนินงานการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่

สถานศึกษาที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน การจัดกิจกรรม เป็นต้น และมีการวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทสู่ภูมิภาค ภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมายของ หลักสูตรแม่บทและสอดคล้องกับภูมิภาคต่าง ๆ ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็อง-ฌัก กูแซ (2541) ศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิกรณี ศึกษากลุ่ม ไทยลาว ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน มีแนวโน้มขยายกำหนดให้มีการปรับปรุงระบบหลักสูตรเนื้อหาสาระ ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ให้ผู้บริหาร มีอำนาจนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการศึกษาพัฒนาครู ให้มีความรู้ความเข้าใจในการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ วิทยาการสมัยใหม่ แนวทางปฏิบัติกำหนดให้ จัดทำข้อมูลแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งวิทยากรจัดการศึกษาหลักสูตร ร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น เน้นการปฏิบัติจริง ส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางยกเว้นเนื้อหาในเรื่องความเชื่อทาง พุทธศาสนา คุณค่าของความเชื่อระหว่างคนกับธรรมชาติคุณค่าของศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี การใช้แหล่งน้ำและ คุณค่าของศาสตร์ท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก วิธีการถ่ายทอดส่วนใหญ่มีมนต์พระมาเทศนา ศึกษาแหล่งความรู้ ในวัดและชุมชน และนำเนื้อหาจากรายการวิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ บทเรียนสำเร็จรูปและวารสารหรือ สิ่งพิมพ์อื่นๆ มาถ่ายทอด

2. การดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) จากผลการวิจัย พบว่า มีการนำองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนออกไปสำรวจข้อมูลแล้วนำมาจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนนำความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชา และมีการให้นักเรียนไปฝึกงานที่บ้านของผู้รู้ หรือสถาน ประกอบการในท้องถิ่น มีการนำกิจกรรมเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรชั้นในโรงเรียน โดยคัดเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น มีการเชิญเจ้าของภูมิปัญญา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ช่างฝีมือชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกับประกอบ ใจ มั่น (2539, หน้า 268-292) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง พบว่า การเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นควรคำนึงถึงผู้เรียน หลักสูตร เนื้อหาวิชาและคุณสมบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่นการ เตรียมครูผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนและ การเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า ส่วนปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติงานงบประมาณไม่เพียงพอ การเบิกจ่ายค่าตอบแทนยุ่งยาก ล่าช้า ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ค่อยมีเวลาว่างและขาดทักษะตลอดจนประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติ และต้องการที่จะเข้ามา รับการฝึกอบรมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) จาก ผลการวิจัยพบว่า มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน สู่สถานศึกษา มีการกำหนดขั้นตอนการประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน สู่สถานศึกษาที่ชัดเจน มีการสรุปผลนักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากชุมชนสู่สถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าควรมีการประเมินและต้องมีการกำหนดตัวบุคคลและ ขั้นตอนให้ชัดเจน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีผลการศึกษาที่ต่างจาก ทศนีย์ ทองไทย (2542, หน้า 121-124) ได้วิจัยสภาพ และแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม

สามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1. การสนับสนุนให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษานำเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2. การนำแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีการนำมาปฏิบัติในระดับกลาง 3. ปัญหาอุปสรรคในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และ 4. แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

4. การปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A) มีผลการวิจัยพบว่า มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษามากที่สุด รองลงมา มีการทบทวนตรวจสอบแผนงานการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาและนำไปสู่การวางแผนให้ครั้งต่อไป หากนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับการศึกษาของ ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์ (2549, หน้า 121-122) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระของ ผลการศึกษาพบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ประเภทบุคคล ประเภทสถานที่ ประเภทประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี และประเภทอาชีพตามลำดับ, ผู้บริหารที่มีอายุ, ระดับการศึกษา, ประสบการณ์การทำงาน, ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่ต่างกัน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสถานที่ตั้งโรงเรียนต่างกันมีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่างกัน โดยผู้บริหารที่สถานที่ตั้งโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากกว่าผู้บริหารที่สถานที่ตั้งโรงเรียนในเขตอำเภอบางกรวย จะเห็นได้ว่าเมื่อสภาพบริบทของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีความแตกต่างกัน จึงมีผลต่อการปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษา/ผู้บริหารสถานศึกษา ได้นำข้อมูลพื้นฐานเพื่อไปวางแผนและนำผลการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเขตอําเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ด้านการวางแผนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (P) ไปใช้ในการเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ โครงการ และกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ด้านการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (D) ไปใช้เป็นแนวทางในการนำองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน การจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนนำความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชา และการนำ

กิจกรรมเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ด้านการประเมินผลการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (C) ไปใช้ในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การกำหนดขั้นตอนการประเมิน การสร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลและการจัดทำรายงานต่อไป

5. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ด้านการปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา (A)

ไปใช้ในนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีการศึกษาเปรียบเทียบจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามสัดส่วน

2. ควรมีศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการดำเนินการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนสู่สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

เอกสารอ้างอิง

เวกวรรณธ์ ฉ่ำสันเทียะ. (2541). การศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิกรณี ศึกษากลุ่มไทยลาว กศ.ม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์. (2549). การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

ในชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 กศ.ม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร

ทัศนีย์ ทองไทย. (2542). แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี กศ.ม, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก

การสร้างสุขภาพองค์การของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัด เชียงราย

The study health organization of primary schools in Wiangkaen District Chiangrai Province

สุคนธ์ทิพย์ ตานา^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²
Sukhonthip Tana^{1*} and Pongsakron Hongkrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาพองค์การและศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ปีการศึกษา 2557 จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความถี่ (f) ผลการศึกษา พบว่า สุขภาพองค์การและศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทุกมิติอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะ พบว่าปัญหาในภาพรวม คือ ครูยังขาดความรักใคร่ปรองดองกัน ผู้บริหารไม่มีความชัดเจนในการมอบหมายงาน ผู้บริหารบางโรงเรียนยังไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากคณะครู โรงเรียนขาดการปลูกฝังให้เด็กนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมไปถึงระบบ Internet ความเร็วสูง และผู้ปกครองยังขาดความร่วมมือในการเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน ข้อเสนอแนะนั้น พบว่า ควรจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อส่งเสริมให้ครูรักและสามัคคีกัน ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและมอบหมายงานให้ชัดเจนเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถของเด็กนักเรียน และส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การสร้างสุขภาพองค์การ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : memory-me@hotmail.com

Abstract

This study investigated the organizational happiness and problem's suggestion of primary schools in Wiangkaen District, Chiangrai Province. The sample under study consisted of 175 school's directors and teachers during the 2014 academic year. The instrument used in this study was a rating scale type questionnaire. The collected data were analyzed through the application of Percentage, Mean, Standard Deviation, and Frequency. Results of the study showed that : the organizational happiness of primary schools in Wiangkaen District, Chiangrai Province in conclusion was in high level. The problem's suggestion of primary schools in Wiangkaen District, Chiangrai Province in conclusion were the maladjustment of teachers, the director's turbidity of assignment, unaccepted directors from teachers in schools, the lacking of cultivation students to be active at learning, the privation of modern instructional medias, high speed internet system, and the lacking of cooperation from student's parents. The suggestion shown that : the schools must have activities that enhanced teacher's unity, the supervision of individual specific assignment explicitly and regularly, enhancing the efficacy of students, stimulation of using modern instructional medias for teaching, and encouragement student's parents to have more cooperation in schools

Keywords: Health Organization, Wiangkaen District, Chiangrai Province

บทนำ

สุขภาพองค์การ (Organization Health) เป็นการรวมคำสองคำระหว่าง “สุขภาพ” (Health) กับองค์การ (Organization) เป็นภาวะแห่งความสุขขององค์การที่สามารถคงอยู่ในสังคมได้ดี มีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำงานร่วมกันกับองค์การให้น่าอยู่ นำมาทำงาน หรือมรดกการดำเนินการในส่วนต่างๆ ขององค์การอย่างเป็นระบบ สามารถคงอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการจัดการให้องค์การได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนความสามารถขององค์การในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้

จากสถานการณ์โลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์การจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์การต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน รวมทั้งการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด การนำเอาทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดได้นั้น จำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์การ รวมทั้งทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีมและผสมผสานผลประโยชน์กับองค์การได้อย่างกลมกลืน รวมทั้งพฤติกรรมการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งจะส่งแรงผลักดันให้องค์การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่วางเป้าหมายไว้ ทั้งนี้เพราะถ้าหากบุคคลในองค์การได้รับแรงจูงใจที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ และช่วยให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการทำงาน การจะบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการทำงานจะบังเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารองค์การเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์และสามารถเลือกใช้วิธีการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความมั่นใจ และเกิดความรู้สึกที่จะอุทิศตนเพื่องานได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น

หากองค์การหรือหน่วยงานสามารถแสวงหาคนที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานและสามารถดึงดูด สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้อยู่ปฏิบัติงานได้นานที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ย่อมทำให้การลาออกโยกย้ายงานลดลง หากองค์การมีนโยบายส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เกิดความสุขในการทำงาน ย่อมทำให้บุคลากรอันเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาองค์การปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพของตน มีความกระตือรือร้น รักและมีความผูกพันต่อองค์การส่งผลให้มีความสุขและรักในงาน (Tzeng and others, 2002 อ้างอิงในรพีพล จิตตะวิกุล 2552, หน้า 1)

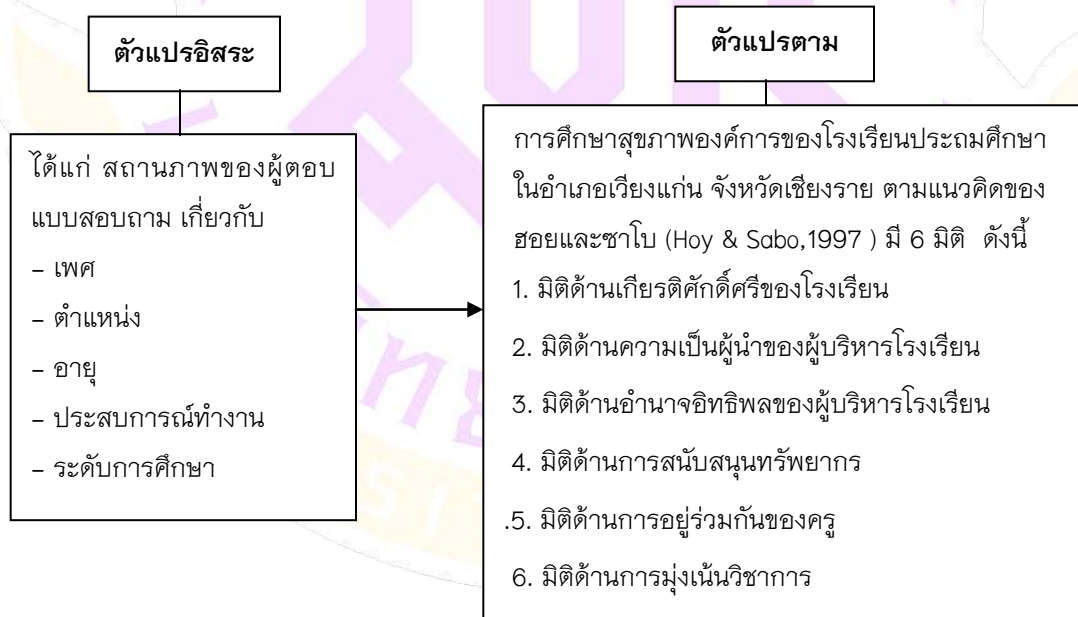
จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอเวียงแก่น ชาติความกระตือรือร้นในการทำงาน บรรยากาศในการทำงานเงียบเหงา มีความล่าช้าหรือความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน สภาพเช่นนี้ ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานลดลง ส่งผลต่อองค์การและการสร้างองค์การแห่งความสุข ในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึง เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ สามัคคีในการทำงาน สร้างความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อองค์การ เสริมสร้างวินัยให้องค์การมีความเข้มแข็ง ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาสภาพขององค์การโรงเรียนในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสุขในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้นำผลของการศึกษาในครั้งนี้ เสนอผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในอำเภอเวียงแก่นใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสร้างองค์การแห่งความสุข อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพขององค์การโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพขององค์การโรงเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัด

เชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 แห่ง ครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 20 แห่ง ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557 รวมประชากรทั้งสิ้น 281 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาริวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และ ครู จำนวนทั้งสิ้น 155 คน ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 175 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (สุวิมล ติรกานันท์. 2548, หน้า179) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการโดยใช้วิธีการคำนวณอย่างง่ายตามโควต้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ และ ประสบการณ์การทำงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งน้ำหนัก 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและ ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถาม โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 1.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 1.4 นำวัตถุประสงค์ศึกษาการสร้างสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัด

เชียงราย

2. หาคความเชื่อมั่น (IOC)

2.1 นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item Objective) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1.1 นายเอกราช ลือชา ผู้บริหารโรงเรียนขุนขวกพิทยาศึกษา ต.ท่าข้าม อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย

2.1.2 นายมานิตย์ ภูนาแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนขุนขวกพิทยาศึกษา ต.ท่าข้าม อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย

2.1.3 นางรัตนา ชินะขำ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ โรงเรียนขุนขวกพิทยาศึกษา ต.ท่าข้าม อ.เวียงแก่น

จ.เชียงราย

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นแล้วเสนอคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญตรวจ โดย
ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อสูงกว่า 0.5 จากนั้นนำไปจัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จาก มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในในอำเภอเวียงแก่น จังหวัด
เชียงราย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรของโรงเรียน

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัด
เชียงราย จากเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 175 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารและครูในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557
โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มีรายละเอียด
ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นการตอบเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลมาแจกแจง
ความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการตอบเกี่ยวกับสภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอ
เวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นำมาหาค่าสถิติต่างๆ

วิเคราะห์สภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โรงเรียนใน
อำเภอเวียงแก่น ระบุโดยรวมและรายด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการแปลผลความหมายของ
ค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ระดับมีการสร้างสภาพองค์การดีที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ระดับมีการสร้างสภาพองค์การดี

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ระดับมีการสร้างสภาพองค์การปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ระดับมีการสร้างสภาพองค์การน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ระดับมีการสร้างสภาพองค์การน้อยที่สุด

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าแจกแจงความถี่ (f) และการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) ประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมทุกมิติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 รองลงมา คือ มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และ มิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ตามลำดับ ส่วน มิติด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทุกมิติมีความถี่ ($f=262$) พิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีปัญหามากที่สุดโดยมีความถี่ ($f=82$) รองลงมา คือ มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีความถี่ ($f=48$) และ มิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน และด้านการมุ่งเน้นวิชาการโดยมีความถี่ ($f=38$) มี ตามลำดับ ส่วนมิติด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน มีปัญหาน้อยที่สุด โดยมีความถี่ ($f=25$) ข้อเสนอแนะ โดยภาพรวม คือควรจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูรักและสามัคคีกัน ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและมอบหมายงานให้ชัดเจน เฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถของเด็กนักเรียน และส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

จากการศึกษาสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทุกมิติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และ มิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่าจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดในตอนที่ 3 ไม่มีการกรอกในสภาพปัญหา ซึ่งทางผู้วิจัยได้นำปัญหาจากการแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าในตอนที่ 2 ในระดับการปฏิบัติน้อยและน้อยที่สุดมาหาค่าความถี่ เมื่อพิจารณาปัญหารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ พบว่า คือ มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และ มิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ตามลำดับข้อเสนอแนะ โดยภาพรวม คือควรจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูรักและสามัคคีกัน ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและมอบหมายงานให้ชัดเจนเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถของเด็กนักเรียน และส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น

อภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะมิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนและมิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูในเขตอำเภอเวียงแก่นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบทุ่มเทกายใจ เวลาในการสอนและปฏิบัติงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดการองค์การได้อย่างราบรื่น มีภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เน้นและส่งเสริมพฤติกรรมมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์สนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกๆเรื่อง ทั้งสวัสดิการ วัสดุอุปกรณ์ การส่งเสริมให้ก้าวหน้าในอาชีพ ชี้นำและมีมาตรฐานการปฏิบัติงานสูงมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งการกระทำและความคิด ครูในโรงเรียนมีสุขภาพดีและผูกพันกับการเรียนการสอน ตั้งมาตรฐานการเรียนการสอนไวสูงและสามารถปฏิบัติได้ นักเรียนตั้งใจเรียนอย่างดี มีแรงจูงใจในการเรียน อุปกรณ์ในการเรียนการสอนมีเพียงพอ รวมทั้ง โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเวียงแก่นส่วนใหญ่ มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีการยังรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมแต่ละชนเผ่าในท้องถิ่น จึงสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครอง ผู้เรียน และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร จันทร์เดช (2548, หน้า 1-2) ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3 ที่พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สุขภาพองค์การที่อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการอยู่ร่วมกันของครู ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน และด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน ส่วนด้านการสนับสนุนทรัพยากร อยู่ในระดับปานกลาง และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของสายัญ เรืองโรจน์ (2549, หน้า 24-25) ได้ทำการวิจัยเรื่องสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียน โดยรวมด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน ด้านความเป็นผู้นำและอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการอยู่ร่วมกันของครู ด้านมุ่งเน้นวิชาการอยู่ในระดับแข็งแรงมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ เกตุงาม (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสุขภาพองค์การของโรงเรียนแก่นำกับโรงเรียนทั่วไป สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนโดยรวมด้านด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน ด้านความเป็นผู้นำและอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการอยู่ร่วมกันของครู ด้านมุ่งเน้นวิชาการอยู่ในระดับสมบูรณ์มาก รวมทั้งยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยวรรณ อุปถัมภ์ (2551, หน้า 6-7) ได้ทำการวิจัยเรื่องสุขภาพองค์การโรงเรียนเอกชนจังหวัดสระแก้ว พบว่าสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสระแก้วโดยรวม ด้านนักวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และด้านมุ่งเน้นวิชาการอยู่ในระดับสมบูรณ์มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ อภิปรายได้ดังนี้

1.1 มิติเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียนจากผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเวียงแก่น มีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม ศาสนา วัฒนธรรมและความต้องการของชุมชน นั่นคือมีการเรียน

วัฒนธรรมแต่ละชนเผ่าควบคู่ไปกับรายวิชาสามัญ อีกทั้งโรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และพยายามสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นจุดขายของโรงเรียน ส่งผลให้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูผู้สอนมีมุมมองต่อสภาพองค์การในมิตินี้อยู่ในระดับมาก

1.2 มิติความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า สภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันครูผู้สอนได้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาต่อในสาขาการบริหารการศึกษาจึงค่อนข้างมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ และเพื่อให้บุคลากรครูสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำ มีความเป็นมิตร และสนับสนุนครูในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

1.3 มิติอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่าสภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ค่อนข้างจะมีอำนาจในการควบคุมดูแลบุคลากรครูในโรงเรียนโดยเฉพาะในโรงเรียนที่ผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อกันแล้วการดำเนินการใด ๆ ในโรงเรียนก็มีความคล่องตัว ในส่วนของผู้ปกครองและชุมชนก็ค่อนข้างในการยอมรับนับถือในตัวผู้บริหารว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถและเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต รวมทั้งสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้

1.4 มิติการสนับสนุนทรัพยากร จากผลการวิจัยพบว่าสภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงแก่นทุกโรงได้จะจัดการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้งบประมาณสนับสนุนรายหัวและงบประมาณเรียนฟรี 15 ปี จากทางรัฐบาล โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณไปใช้ในการบริหารจัดการในหลายๆเรื่องและมีการควบคุม กำกับ ตรวจสอบรายจ่ายอย่างเข้มงวด และได้พยายามสนับสนุนให้มีการจัดสรรทรัพยากรให้กับครูและนักเรียนตามศักยภาพของโรงเรียน

1.5 มิติการอยู่ร่วมกันของครู จากผลการวิจัยพบว่าสภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร พักแก้ว (2550, หน้า 1-2) ได้วิจัยเรื่องสภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่พบว่าสภาพองค์การมิติการอยู่ร่วมกันของครูอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้สร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อกระตุ้นให้ครูได้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ครูส่วนใหญ่มีความเสียสละ และมีเจตคติที่จะทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายขององค์การ

1.6 มิติการมุ่งเน้นวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่าสภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร พักแก้ว (2550, หน้า 1-2) ได้วิจัยเรื่อง สภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่พบว่าสภาพองค์การมิติการมุ่งเน้นวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ จากสภาพการณ์ปัจจุบันผู้ปกครองและตัวของนักเรียนเองได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพด้านวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับโรงเรียนข้างเคียงโรงเรียนจำเป็นต้องมีนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ พร้อมทั้งประกาศให้บุคลากรครูได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางโรงเรียนก็มีการส่งเสริมการอบรมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้บุคลากรครูได้ใช้กระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น มีการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการสนับสนุนโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกระตุ้นให้นักเรียนมีการแข่งขันทางวิชาการ รวมถึงสนับสนุนให้

นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ในทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนและพื้นฐานของผู้เรียนด้วยว่าจะมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด

2. จากผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบว่าจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดในตอนที 3 ไม่มีการกรอกในสภาพปัญหา ซึ่งทางผู้วิจัยได้นำปัญหาจากการแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าในตอนที 2 ในระดับการปฏิบัติที่น้อยและน้อยที่สุดมาหาคำความถี่ซึ่งพบว่า มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู มีความถี่สูงที่สุด รองลงมาคือ มิติด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และมิติด้านอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ อภิปรายได้ดังนี้

2.1 มิติเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน ซึ่งพบว่าปัญหาน้อยที่สุดโดยเกิดจากการที่ผู้ปกครองและชุมชนคาดหวังกับโรงเรียน ว่าเด็กในความปกครองของตนต้องได้สิ่งที่ดีที่สุดจากโรงเรียนโดยที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในช่วยเหลือหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอเวียงแก่นเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ และไม่ค่อยเข้าใจในภาษาไทยทำให้มีปัญหาด้านการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและชุมชนผู้ปกครอง ในส่วนของแนวทางแก้ปัญหสุขภาพองค์การในมิติเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียนนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือเข้ามาประชุมกับทางโรงเรียนมากขึ้นและให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารงานอย่างเต็มที่ผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมขององค์การ มีการประชุมชี้แจงนโยบายของโรงเรียนต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนสู่ชุมชน และที่สำคัญคือต้องมีการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในทุกด้าน

2.2 มิติความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพบว่าปัญหาว่า ผู้บริหารขาดการดูแลจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ ให้ครู และไม่มีความชัดเจนในการมอบหมายงานและกำหนดเวลางานที่ชัดเจนทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ซึ่งอาจเกิดจากนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ชัดเจน ด้านสวัสดิการและเงินเดือนที่ยังไม่เป็นไปตามวุฒิ การจัดสรรสวัสดิการสำหรับครูค่อนข้างน้อย และด้านการประเมินติดตามครูของผู้บริหารที่ยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง ในส่วนของแนวทางแก้ปัญหสุขภาพองค์การในมิติความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนั้น คือ ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและมอบหมายงานให้ชัดเจนเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล โดยผู้บริหารควรต้องศึกษาต่อด้านบริหารการศึกษา และมีการวางนโยบายที่ชัดเจน นอกจากนี้การจัดสรรเงินเดือนต้องเป็นไปตามวุฒิมีการสนับสนุนสวัสดิการสำหรับครู และมีการประเมินติดตามการทำงานของครู และที่สำคัญผู้บริหารต้องใช้รูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจสู่ฝ่ายงานต่าง ๆ

2.3 มิติอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพบว่าปัญหาว่า ผู้บริหารบางโรงเรียนยังไม่ค่อยได้รับการยอมรับในการบริหารงานด้านต่าง ๆ จากคณะครู ผู้ปกครองและชุมชน อาจเกิดจากโครงสร้างการบริหารที่ไม่มีความชัดเจนผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางการบริหารที่แตกต่างกัน มีการจัดการที่ผู้บริหารไม่มีมาตรการที่จะจูงใจบุคลากรและไม่มีความสามารถในการจัดคนให้ตรงกับงาน ในส่วนของแนวทางแก้ปัญหสุขภาพองค์การในมิติอำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนนั้น โรงเรียนต้องมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีแนวทางการและมีมาตรการจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ และพยายามจัดคนให้ตรงกับงาน นอกจากนี้แล้วผู้บริหารต้องแสดงบทบาทการเป็นแบบอย่างที่ดีการทำงานมีคุณธรรมและมีความสามารถ

2.4 มิติการสนับสนุนทรัพยากร ซึ่งพบว่าปัญหาว่า ขาดสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมไปถึงระบบ Internet ความเร็วสูง ตลอดจนขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ ซึ่งอาจเป็นเพราะการบริการสื่อการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และด้านการจัดการพัสดุและงบประมาณที่ยังไม่เป็นระบบ แนวทางแก้ปัญหาสุขภาพองค์การในมิติการสนับสนุนทรัพยากร นั้นผู้วิจัยคิดว่า โรงเรียนควรต้องจัดครูให้เพียงพอและสอนตรงตามวุฒิ หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับเอกที่ต้องการ สวัสดิการต่างๆต้องมีการจัดสรรให้ครูอย่างเหมาะสม มีการสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาไปอย่างทั่วถึง สำหรับครูที่ไม่มีวุฒิคูจะต้องสนับสนุนให้ได้เรียนต่อวุฒิคู และที่สำคัญต้องสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและอาจมีมาตรการจำกัดจำนวนนักเรียนให้เหมาะสม นอกจากนี้จะต้องมีการจัดสรรงบประมาณด้านวิชาการให้พอเพียงและมีการควบคุมการเบิกจ่ายพัสดุให้เป็นระบบและควรส่งเสริมและจัดให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในด้านเนื้อหาวิชาที่สอน การใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ อีกทั้งควรส่งเสริมให้มีการจัดปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 มิติด้านการอยู่ร่วมกันของครู ซึ่งพบว่าปัญหาว่า ครูยังขาดความรักใคร่ปรองดองกัน ไม่ค่อยมีกัลยาณมิตรที่ดี และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ทำให้ไม่เอากว่ร่วมมือกันในการทำงาน อาจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหารซึ่งเกิดจากครูขาดวิสัยทัศน์ร่วม และนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหารทำให้ขาดแรงจูงใจและไม่กระตือรือร้น ที่จะทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกันที่เกิดจากครูมีความห่างเหินกัน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรครูจำนวนมาก มีหลายอาคาร มีห้องพักครูหลายห้อง มีการแบ่งสายชั้นหลายห้อง ทำให้การสื่อสารของครูน้อยลงความสัมพันธ์จึงห่างกัน สำหรับแนวทางแก้ปัญหาสุขภาพองค์การในมิติการอยู่ร่วมกันของครูควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูรักและสามัคคีกัน โดยโรงเรียนควรสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและกำหนดนโยบายที่สามารถกระตุ้น ครูให้มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน นอกจากนี้จะต้องมีการจัดทำโครงการที่เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรครูจำนวนมาก และโครงการที่จัดขึ้นต้องเน้นให้มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระเพื่อให้ครูได้มีความใกล้ชิดกัน และเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในองค์กร

2.6 มิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ซึ่งพบว่าปัญหาว่า โรงเรียนขาดการปลูกฝังให้เด็กนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และครูยังจัดการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนครูไม่เชื่อมั่นว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะเป็นเพราะนักเรียนขาดทักษะกระบวนการในการเรียนรู้ นักเรียนไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกต้อง นักเรียนมีครอบครัวที่แตกแยก นักเรียนไม่มีแรงเสริมกระตุ้นให้สนใจการเรียน และนักเรียนปรับตัวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ ไม่ทัน ปัญหาด้านสถานศึกษาขาดความพร้อม ขาดวัสดุอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดครูที่มีความชำนาญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ขาดการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกระบวนการเรียนรู้ และขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารสู่ชุมชน และผู้ปกครองไม่มีเวลา ขาดการเอาใจใส่บุตรหลานเท่าที่ควร และผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หลักสูตร รวมถึงสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในส่วนของแนวทางแก้ไขแก้ปัญหาสุขภาพองค์การในมิติการมุ่งเน้นวิชาการนั้น ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถของเด็กนักเรียนและมั่นใจว่านักเรียนเป็นเด็กชนเผ่าสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนได้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ และนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสนับสนุนให้มีการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการมีการจัดโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหการอ่าน

ภาษาไทยไม่ออกและเขียนไม่ได้ของนักเรียนและที่สำคัญต้องสนับสนุนให้ครูได้มีการอบรมพัฒนาตนเองในด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูแก้ไขปัญหาด้านผู้เรียนอย่างจริงจัง และควรให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการทำวิจัยในชั้นเรียนที่สามารถนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนได้จริงนอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีการนิเทศติดตามและประเมินการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และต้องให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายใน การวัดและประเมินผลต้องเป็นไปตามสภาพจริง ต้องมีการปรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้เข้ากับบริบทของนักเรียนในพื้นที่ในด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนนั้น ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือในการติดตามนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ประกอบกับที่โรงเรียนต้องส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก และแต่ละมิติอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ก็ยังพบว่าประเด็นแต่ละมิติยังเป็นปัญหาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงสุขภาพองค์การ ภายในโรงเรียน ดังนี้

1. จากการวิจัย พบว่า การสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายมีติด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน ในด้านชุมชนไม่มีอิทธิพลเหนือคณะกรรมการสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมมือกันในการสนับสนุน การจัดการศึกษาตามความต้องการของชุมชนต่อไป

2. จากการวิจัย พบว่า การสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย มีติด้านการอยู่ร่วมกันของครู ในด้าน ครูมีความรักใคร่ปรองดองกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ ครูมีความรักใคร่สามัคคีกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยรูปแบบของความสัมพันธระหว่างสุขภาพองค์การของโรงเรียนกับความพึงพอใจของครูโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

2. ควรทำการศึกษาวิจัยการวิจัยปฏิบัติการสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องการสร้างสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.พงษ์กร หงษ์กราย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผอ.เอกราช ลือชา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนขุนววกพิทยา นายมานิตย์ ภูนาแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนขุนววกพิทยา และนางรัตนา ชินะชัย ครูชำนาญการพิเศษหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการโรงเรียนขุนววกพิทยา ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไข ตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ชนวัฒน์ เกตุงาม. (2550). การเปรียบเทียบสุขภาพองค์การของโรงเรียน แขนงนำกับโรงเรียนทั่วไป สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- รพีพล จิตตะวิกุล. (2552). การรับรู้ความปลอดภัยในการทำงานและความสัมพันธ์กับหัวหน้างานที่มีผลต่อความสุขของพนักงานระดับปฏิบัติการ. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ศิลปะศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- วราพร จันทรเดช. (2548). การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- สายัณห์ เรืองโรจน์. (2549). สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมพร พักแก้ว. (2550). สุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ฐานการศึกษาสระแก้วเขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2548). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัยวรรณ อุปถัมภ์. (2551). สุขภาพองค์การโรงเรียนเอกชนจังหวัดสระแก้ว. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- Hoy.W.K. & Sabo,J.D.(1997). Quality middle schools ; Open and healthy.Englewood cliffs, NJ : prentice-Hall

ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Needs in Using Information Technology System for Management of the Teachers
in Nang Lae School Group under Chiang Rai Primary Education Service Area
Office 1

วรารพร อารีย์^{1*} และสุชาติ ลีตระกูล²
Waraporn Aree^{1*} and Suchart Leetagoon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการใช้ระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน จำนวน 5 โรงเรียน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยไปติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืน 55 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการจัดเก็บ และการบริการข้อมูล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และด้านการประมวลผลข้อมูล
2. การเปรียบเทียบ ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแล ที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันมีความต้องการใช้ระบบสารสนเทศแตกต่างกันทุกด้าน

คำสำคัญ: การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : waraporneurmgdoi@gmail.com

Abstract

This study aimed at examining the needs and comparing these needs using information technology system for management of the teachers in Nang Lae School Group under Chiang Rai Primary Education Service Office 1. The participants included 55 teachers from 5 schools whose qualifications were classified according to their age, sex, and working experience. Research instrument was a series of rating scale questionnaires constructed by the researcher. Data were also collected by the researcher with 100 per cent return. The obtained data were analyzed by descriptive statistics drawing on percentage, mean and standard deviation. The findings of the study are as follows.

1. The teachers' needs in using information technology system for management overall appeared at a high level. When considering in each aspect, it appeared at a high level in every aspect ranking from higher to lower level as follows: data collection, data checking, data filing and service, data utilization, data analysis, and data processing.

2. From comparing the teachers' needs in using information technology system for management in Nang Lae School Group under Chiang Rai Primary Education Service Office 1, it appeared that the teachers with different working experiences had different needs in using information technology system in every aspect.

Keywords : Using Information Technology System for Management

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าข้อมูลข่าวสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่จำเป็นอย่างยิ่งผู้ใดได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็วกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบเพราะสามารถใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ดังนั้น ข้อมูลสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษาและการกำหนดนโยบายต้องมีระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศที่มีคุณภาพ มีความละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ และทันสมัย จึงช่วยให้การวางแผนการบริหารจัดการและการตัดสินใจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานใดไม่ได้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานก็ย่อมเสี่ยงต่อความผิดพลาดสูงและผลการดำเนินงานก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ข้อมูลและสารสนเทศจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจของงาน ซึ่งหน่วยงานจำเป็นต้องสร้าง จัดและพัฒนาาระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรงตามเรื่องที่ต้องการใช้ สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเวลา โดยข้อมูลดังกล่าวรวบรวมได้จากการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานและจากแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบสารสนเทศที่ดีช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานทางการจัดการศึกษาทุกระดับ ที่จะต้องนำข้อมูลสารสนเทศ ไปใช้ในการจัดการศึกษา หากไม่ได้จัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ ไม่ถูกต้อง ไม่ทันเหตุการณ์ และไม่เพียงพอ ย่อมจะส่งผลให้การบริหารงานของหน่วยงานลดประสิทธิภาพลง หากมีการนำเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ประมวลผล และจัดระบบสารสนเทศ ทำให้การบริหารจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิผลที่สมบูรณ์ ถูกต้อง รวดเร็ว และทันสมัย (ศิริชัย สมพงษ์ 2544 หน้า 1)

การบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์การต่างๆทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ไม่ว่าจะระดับใด ผู้บริหารมีความจำเป็นจะต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการควบคุมงานและตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์การในการบริหารงานนั้น นอกจากนี้จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยพื้นฐานในการบริหารอันได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการที่ดีแล้วในปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศ ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับผู้บริหารและปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือองค์การนั้นๆ ทั้งนี้เพราะข้อมูล สารสนเทศ จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสภาพการปฏิบัติงานครั้งต่อไป ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และภารกิจของหน่วยงานหรือองค์การที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (อรุณา แก้วสว่าง 2548 หน้า 1) เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งการแข่งขันความสำคัญของสารสนเทศและข้อมูลข่าวสาร นั้นจึงได้รับการยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าผู้ที่ได้รับสารสนเทศที่ถูกต้องรวดเร็วกว่าคู่แข่งย่อมเป็นผู้ได้เปรียบโดยเฉพาะในวงธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูง ผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ก่อน ย่อมตัดสินใจในก้าวเดินไปได้ก่อนคู่แข่ง ดังนั้น จึงเกิดปรากฏการณ์แข่งขันกันพัฒนาสารสนเทศความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดสังคมยุคสารสนเทศที่มีสรรพสิ่งมากมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ไม่รู้จักหมดสิ้น สร้างการเรียนรู้ให้เกิดได้กว้างขวางและกระจายไปทุกระดับ ทั้งในระบบและนอกระบบ และเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาขององค์กรทั้งหลาย ได้มีความพยายามนำสารสนเทศมาใช้เพื่อประโยชน์สำหรับหน่วยงานหรือองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กระบวนการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ สารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน การบริหาร การตัดสินใจ ภายในองค์กร เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการวางแผนการควบคุม และการปฏิบัติการขององค์กรได้อย่างถูกต้อง จึงมีระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ซึ่งเป็นระบบที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อนำมาประมวลผลให้ได้สารสนเทศที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน และการตัดสินใจของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT - Information Technology) มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ที่จะแสวงหาวิเคราะห์และการจัดสรรให้มีทักษะในการประกอบอาชีพสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงและการปรับประยุกต์ใช้ข้อมูล ข่าวสารสำหรับแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ดังนั้นในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารจะต้องตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จึงต้องได้รับข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรด้านนั้นมาใช้ในการตัดสินใจ ดังนั้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (Management Information System หรือ MIS) ก็นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โรงเรียนในกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 มีผู้นำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวม และประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนบริหารจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในด้าน กระบวนการจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการวัดผลประเมินผล กระบวนการนิเทศรวมถึงโครงการหรืองานต่าง ๆ ระบบสารสนเทศจะช่วยให้สามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางสู่การพัฒนาและสร้างทางเลือกใหม่ในการวางแผนการควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากระบบสารสนเทศมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารในการใช้วางแผนพัฒนาการศึกษา จากผลการวิจัยของ (เมธา ชาญเมธี 2549 หน้า 130) และปัจจุบันโรงเรียนกลุ่มนางแลมีความต้องการที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้คุณภาพจำเป็นต้องอาศัยระบบสารสนเทศมาช่วยใน

ด้านกระบวนการจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการวัดผลประเมินผล และกระบวนการนิเทศรวมถึงโครงการหรืองานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง แม่นยำ ทันท่วงที และเป็นปัจจุบัน

ในการพัฒนาระบบสารสนเทศดังกล่าว มีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการใช้สารสนเทศ ตลอดจนความต้องการในการใช้ของครูผู้สอนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสารสนเทศให้สอดคล้องความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริงดังนั้นผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

ดังนั้นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของกลุ่มนางแล หากมีการพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเตรียมความพร้อมที่จะรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ได้เป็นอย่างดีทั้งยังสามารถรายงานต่อสาธารณชนได้อย่างเปิดเผยและชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้สาธารณชนองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในระบบการจัดการศึกษายิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจดำเนินการศึกษาวิจัยกับความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ซึ่งผลการศึกษาดังนี้ จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศในโรงเรียน ให้มีความเป็นระบบ และมีความเหมาะสม ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อันจะส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพื่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประสบการณ์ทำงาน แบ่งออกเป็น 4 ระยะเวลา

1. ต่ำกว่า 5 ปี
2. 5 – 10 ปี
3. 11 – 20 ปี
4. 21 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 55 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจแบบสอบถามรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับ ระดับคุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษาที่โรงเรียนจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครูกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมี 5 ตัวเลือกและมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ คือ

ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับมากที่สุด	ให้คะแนน 5	คะแนน
ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับมาก	ให้คะแนน 4	คะแนน
ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับปานกลาง	ให้คะแนน 3	คะแนน
ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับน้อย	ให้คะแนน 2	คะแนน
ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1	คะแนน

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบและ ขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกประเด็น

2.2. รวบรวมข้อมูลที่ศึกษาแล้วเบื้องต้นนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบรูปแบบความถูกต้องและความ เหมาะสมของภาษา

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่า IOC เท่ากับ ช่วง 0.5 – 1.0

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์ สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องคำนวณและการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนการประมวลผลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กำหนดไว้
2. ลงรหัสและบันทึกผลในคอมพิวเตอร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3.2 สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นำมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และส่วเบี่ยงเบนมาตรฐานเสนอเป็นรูปตารางประกอบคำบรรยายแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์รายด้าน และรายชื่อ ตามเกณฑ์ดังนี้ (กิตติ เกียรติกนก.2542:51)

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศในระดับน้อยที่สุด

3.3 การเปรียบเทียบความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่จำแนกตามประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากศึกษาจากประชากรโดยการให้ข้อมูลเปรียบเทียบโดยตรง

สรุปผลและอภิปรายผล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล ผู้วิจัยเห็นว่า มีประเด็นอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแลที่มีประสบการณ์สูงมีความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการในการจัดทำแผนพัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดการ โดยให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดการไปใช้ปฏิบัติจริง มีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตรวจสอบและประเมินผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขแผนพัฒนาระบบ โดยพบว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแลมีความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาก เนื่องจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในด้านการจัดการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน และรวดเร็วสอดคล้องกับกาญจนา จิตโรภาส (2546 หน้า 114-115) ได้ทำการศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตตามทัศนะของครูปฏิบัติการสอนพบว่าครูมีความต้องการใช้ระบบสารสนเทศ ในระดับมากโดยเฉพาะการจัดเก็บข้อมูลและการประเมินผลข้อมูลมีความจำเป็นต้องที่โรงเรียนต้องดำเนินงานตามนโยบายการประกันคุณภาพ การประกันคุณภาพต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ สืบค้นได้รวดเร็ว และสามารถทบทวนแก้ไขได้ โดยเหตุผลข้างต้นทำให้ครูมีความต้องการใช้ระบบสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อมูลสารสนเทศทำให้ผู้บริหารมองเห็นปัญหาสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้

2. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านการตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูกลุ่มนางแลที่มีคุณวุฒิสองมีความต้องการที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อวางแผนการตรวจสอบข้อมูล และติดตามประเมินผล นำแผนการตรวจสอบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการไปใช้ปรับปรุงแก้ไขควบคุมการจัดการทุกด้านอย่างถูกต้องสมบูรณ์โดยพบว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแลมีความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาก เนื่องจากครูโรงเรียนกลุ่มนางแลมีความต้องการให้ใช้ข้อมูลที่ดีในการวางแผนเพื่อการบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องแม่นยำและชัดเจน สอดคล้องกับอรอุมา แก้วสว่าง (2548 หน้า 123-131) ได้ทำการศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 2 สภาพการดำเนินงานพบว่า มีการดำเนินการในด้านการจัดทำรายการข้อมูลที่ต้องการใช้มีระบบและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการตรวจสอบความชัดเจนของการเขียนข้อมูล มีการเลือกใช้เทคนิควิธีการในการวิเคราะห์และประเมินผล มีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการเก็บรักษาข้อมูล มีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำแผนและการบริหารและมีการพัฒนาและจัดหาสื่ออุปกรณ์ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

3. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านการประเมินผลข้อมูลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและครูกลุ่มนางแลส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ทำงานมากและโรงเรียนกลุ่มนางแลที่ครูปฏิบัติงาน มีความต้องการให้มีการวางแผนการจัดกระทำและประเมินผลข้อมูลเพื่อการจัดการโดยให้ครูโรงเรียนกลุ่มนางแลทุกคนมีส่วนร่วมมีการติดตามและประเมินผลความเชื่อถือได้ของการประเมินผลข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการเมื่อนำไปใช้ปฏิบัติจริงว่าตรงตามวัตถุประสงค์และภารกิจงาน โดยการใช้คอมพิวเตอร์ในการประเมินผลและการเชื่อมโยงเครือข่ายแสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแลมีการติดตามและประเมินผลระบบสารสนเทศทุกครั้งอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับอดิสร โชคบัณฑิต (2548 หน้า 68-77) ได้ทำการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยการใช้วัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่แล้วในสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานด้านสารสนเทศมากที่สุดในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลและประเมินผลข้อมูล โดยสถานศึกษามีห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศ ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านงบประมาณในนโนไรจัดเก็บซ่อมแซมบำรุงรักษาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ด้านการจัดเก็บ และการบริการข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความต้องการให้นำแผนการพัฒนาระบบการจัดเก็บและการบริการข้อมูลเพื่อการจัดการ ไปใช้ให้สอดคล้องกับการบริหารของโรงเรียนประเมินผลระบบการจัดเก็บและการบริการข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้มีการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบการจัดเก็บและบริการข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยสอดคล้องกับอรอำไพ ศรีสุพรรณ (2547 หน้า 82-89) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพาพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรด้านการใช้ระบบฐานข้อมูลวัตถุประสงค์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมากด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคมนาคมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับความแตกต่างพบว่าเพศความรู้ อายุ จำนวนปีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพาแตกต่างกัน ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพาด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากรและด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับความแตกต่างพบว่าด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ และบุคลากรตัวแปรทุกตัวแปรมีความแตกต่างกัน

5. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความต้องการให้มีการวางแผนพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการโดยให้ครูโรงเรียนกลุ่มนางแลทุกคนมีส่วนร่วม นำแผนพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการไปใช้ในการจัดการฝึกอบรมความรู้ความสามารถของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ศิริชัยสมพงษ์ (2544 หน้า 101-104) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รายการข้อมูลที่กำหนดไว้ในโปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียนทุกรายการ มีความต้องการจำเป็นสำหรับใช้ในระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียน ส่วนการประเมินความคาดหวังผลที่ได้จากการบันทึกและการประมวลผลข้อมูล ด้านประโยชน์และความเหมาะสมของโปรแกรมการประเมินประสิทธิภาพด้านความสะดวกในการใช้โปรแกรม ด้านความทนทานต่อความผิดพลาดที่เกิดจากการใช้โปรแกรมด้านความคุ้มค่าและความพึงพอใจในการนำโปรแกรมไปใช้ ทุกรายการของระบบสารสนเทศมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สำหรับคู่มือการใช้โปรแกรมการจ้ระบบสารสนเทศ มีผลการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา ด้านการใช้ภาษาที่ง่ายและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ด้านความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหาในเอกสาร ทุกรายการมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

6. ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านการนำข้อมูลไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแลที่มีอายุ และมีประสบการณ์การทำงานมาก มีความต้องการให้มีการนำแผนพัฒนาระบบการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการบริหารจัดการ โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูโรงเรียนกลุ่มนางแลทุกคน มีการติดตามและประเมินผลในการนำแผนพัฒนาระบบการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อการบริหารจัดการโดยการประสานงานกับงานอื่นๆภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขแผนพัฒนาระบบการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการบริหารจัดการได้ตรงตามวัตถุประสงค์และชัดเจน จากการติดตามและประเมินผลที่ได้อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ พิสมัย ชัยวิเศษ (2547 หน้า 83-87) ได้ทำการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน บุคลากรมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการจ้ระบบสารสนเทศพื้นฐานในงานข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารนำข้อมูลไปใช้ในงานบริหารทั่วไปและได้มีการจัดอำนวยความสะดวกในการให้บริการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการนั้น เป็นวิธีการที่จัดหาข้อมูลที่ต้องการ ถูกเวลาให้กับฝ่ายบริหาร เพื่ออำนวยความสะดวกกับกระบวนการตัดสินใจ และช่วยให้หน้าที่การวางแผนการควบคุมและการดำเนินงานขององค์กรการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่น่าสังเกตว่าครูโรงเรียนกลุ่มนางแลมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาทำให้ครูครมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถที่จะนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารและครูจึงมีความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้นี้ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความต้องการพัฒนาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบ ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บและการบริการข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนกลุ่มนางแลที่มีอายุ ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป มีความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้คุณภาพ จำต้องอาศัยระบบสารสนเทศมาช่วยในด้านกระบวนการจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการวัดผล ประเมินผล และกระบวนการนิเทศ รวมถึงโครงการหรืองานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง แม่นยำ ทันทเวลา และเป็นปัจจุบัน ช รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบสารสนเทศได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ ช และมีทักษะและเกิดความชำนาญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์และเป็นการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. การดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน หรือหน่วยงาน ควรใช้หลักการมีส่วนร่วม และควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

3. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศของงานโรงเรียน หรือหน่วยงานควรใช้หลักการมีส่วนร่วม หลักการปฏิบัติการ และควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพื่อนำมาพัฒนาระบบสารสนเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปจากการวิจัย มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้คือ

1. ควรได้มีการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกโดยการใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์ถึงความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศของครูโรงเรียนกลุ่มนางแล

3. ควรได้มีการศึกษาขยายผลในกลุ่มโรงเรียนใกล้เคียง

4. ควรมีการศึกษาการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มนางแล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ พราวศรี. (2544). การจัดระบบสารสนเทศในการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานเพื่อการประเมิน

คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บั๊คพอยด์.

อรอุมา แก้วสว่าง. (2548) การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่. การศึกษาเชียงใหม่ เขต2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

Satisfaction of Teachers in Academic affairs Administration of Secondary
Schools, Secondary Educational service Area Office 36, Group 3

กุลลาบ ฮองลือก^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²

Kulab Hongluek^{1*} and Kumpon Chainunt²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการ และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ประชากร จำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1. ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผลมีค่าน้อยที่สุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 คือโรงเรียนควรมีหลักสูตรที่ชัดเจนต่อเนื่องทันสมัยตามสภาพจริง มีประสิทธิภาพ มีแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถใช้ได้จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความสนใจของผู้เรียน มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อนิเทศที่ได้มาพัฒนา มีการประชุมทำความเข้าใจระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ควรส่งเสริมให้มีการนิเทศอย่างกัลยาณมิตร จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวัดและประเมินผล ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลนักเรียน ให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล และ ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ/ ครูผู้สอน/ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : kulab31@gmail.com

Abstract

This research is aimed to study the satisfaction of teachers in academic administration and guidelines for development academic administration of secondary schools. At the secondary educational service area office 36 in group 3. The population 177 teachers in academic affairs administration for data collection by 5-level rating scale questionnaires. Statistics analysis used frequency, percentage, mean and standard deviation. Findings from analysis :

1. Teachers satisfaction of academic administration secondary schools in the secondary educational service area office 36 in group 3 show the high average for satisfaction. Teaching is the most average, followed by the curriculum, course administration and internal supervision. Minimum average is measurement and evaluation.

2. Guidelines for development academic administration of secondary schools. At the secondary educational service area office 36 in group 3. Schools should clear course for modern and continuous have effective learning plan and applications. To support students with learning how to search many information.

Learning activities are organized by the interests of the students. Recommended to use regularly.

Development with the understanding between students and teachers should encourage the friend communication. Conducted the workshop on the assessment. Using a variety of tools to measure and students evaluate. Students and parents are involved in the measurement and evaluation.

Keywords: Satisfaction / Teachers/ Academic administration of secondary schools

บทนำ

การศึกษาทำให้บุคคลมีคุณภาพและเป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อประเทศชาติ ซึ่งจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552 – 2559 ประกอบกับการคำนึงถึงสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตที่เน้นการใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประชากร สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) รวมทั้งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางของแผนการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ เป้าหมายรวม “คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2553, หน้า 109)

ปัจจุบันประเทศก็ได้ก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของคนจำเป็นต้องมีการสร้างให้มนุษย์รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีสติปัญญา รู้จักการแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล

ในการพัฒนาบุคคลนั้น สถานศึกษาถือว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงเนื่องจากมีหน้าที่ในการให้การศึกษา อบรมแก่เยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนาเด็กนักเรียน และเยาวชนของชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพและมาตรฐานดั่งนั้น ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม ที่ดีงามในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545, หน้า 5)

โรงเรียนเป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่ง จึงจำเป็นจะต้องมีการบริหารงานวิชาการที่ดี ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้น จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ (รุจิรี ภู่อาระ 2545, หน้า 56)

ขอบข่ายงานวิชาการได้ปรับเปลี่ยนรวบรวมในส่วนที่เห็นว่าเป็นเรื่องเดียวกันรวมเข้าไว้ด้วยกันและเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยกำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 5 ประการดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศภายใน 4) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (จันทร์ธานี สงวนนาม 2545, หน้า 144 - 145)

โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 มีภูมิประเทศ และที่ตั้งของโรงเรียนเป็นโรงเรียนชายขอบ ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และอยู่บนภูเขาจากสภาพการณดังกล่าว จึงมีความสนใจศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ในการบริหารงานตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นอย่างไร และศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 อย่างไร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 จำนวน 177 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการของ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็น แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check list) จำแนก ตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร จำนวน 16 ข้อ ด้านการเรียนการสอน จำนวน 13 ข้อ ด้านการนิเทศภายใน จำนวน 9 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 11 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองตามแนวทางการบริหารงานวิชาการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 100) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 (Rating Scale) ตามแนวทางของของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form) เกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานวิชาการของ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล ด้านละ 1 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษา ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการ และ รายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 100) เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษา ความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนियามศัพท์เฉพาะ และนำนियามศัพท์เฉพาะมา เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

4. พัฒนาแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการ จากแนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 100)

5. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมิน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ได้ค่าระหว่าง 0.67 – 1.00

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 4 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

8. นำไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. หนังสือจาก วิทยาลัยการศึกษา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 จำนวน 8 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านแซววิทยาคม โรงเรียนดอยหลวงรัชมังคลาภิเษก โรงเรียนแม่จันวิทยาคม โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม โรงเรียนสันติศิริวิทยาคม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ และโรงเรียนวัดถ้ำปลาวิทยาคม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 ฉบับและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 177 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.16

3. นำแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และอธิบายความเรียงประกอบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และอธิบายความเรียงประกอบตาราง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 ค่าร้อยละ (%)
- 1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)
- 2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

เกณฑ์การแปลความหมาย

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย อาศัยเกณฑ์การแปลความหมายมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 45)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	แปลความหมายว่า	มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	แปลความหมายว่า	มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	แปลความหมายว่า	มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	แปลความหมายว่า	มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	แปลความหมายว่า	มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

1. ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

1.1 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศภายใน และ ด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.2 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารงานหลักสูตรตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 ด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การตรวจแผนการ จัดการเรียนรู้อของผู้บริหาร

1.4 ด้านการนิเทศภายใน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนิเทศภายในตามโครงการที่กำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนดำเนินงานตามโครงการนิเทศภายใน

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวัดและประเมินผลที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำสถิติด้านการวัดและประเมินผล การประเมินกระบวนการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดประชุมอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัด และประเมินผล

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

2.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ควรมีหลักสูตรที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพโรงเรียนควรมีการจัดทำหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและทันสมัยตามสภาพจริง ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และควรให้สถานศึกษาที่อยู่ในท้องที่เดียวกัน ร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการเรียนการสอน ครูควรมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้จริงและมีเครื่องมือหรือวิธีการที่ช่วยให้แผนบรรลุตามจุดประสงค์ ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมการสร้างสื่อ นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณ การจัดหา/ผลิตสื่อ และควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน

2.3 ด้านการนิเทศภายใน ควรมีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อนิเทศที่ได้มาพัฒนา ควรมีประชุมทำความเข้าใจระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ควรส่งเสริมให้มีการนิเทศอย่างกัลยาณมิตร และควรมีการนิเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้และนิเทศข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวัดผลประเมินผล ครูควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลและประเมินผลนักเรียน ควรให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลด้วย และควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

1. ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

1.1 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการด้านการเรียนการสอน เฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นหัวใจหลักสำคัญของการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งงานวิชาการจะมีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

ได้นั้นผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศงาน ให้ความช่วยเหลือ การกระตุ้น แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทันเหตุการณ์ ทำให้ครูร่วมแรงร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผล การศึกษานี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อุดม คชพงษ์ (2548) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนอำนวยการกสิกรรมนคร สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของ ครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอำนวยการกสิกรรมนคร สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีนโยบายเน้น การพัฒนางานด้านวิชาการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินจากองค์ภายนอก สมศ. โรงเรียนจึงได้ดำเนินการ พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของครู ปรับปรุงระบบการเรียนการสอน รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (แผนพัฒนา โรงเรียนอำนวยการกสิกรรมนคร. 2547 - 2549) จึงทำให้ครูพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

1.2 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ผลการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยนำหลักสูตรสถานศึกษา มาวางแผนการจัดการ เรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินดา ทรัพย์เมฆ (2549, หน้า 82) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของครูใน การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร การศึกษาพบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของสังคม รองลงมา สถานศึกษามีการรายงานผลการใช้หลักสูตรแก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน และสถานศึกษามีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดภารกิจไว้อย่างชัดเจน

1.3 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอน เน้นวิธีการสอนที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ การวิจัยของ พระอุเทน อุเทโน (สำรวญกุล) (2554, หน้า 93) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือนักเรียนเกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน นักเรียนสามารถนำความรู้ ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และนักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

1.4 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านการนิเทศภายใน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการนิเทศภายในตามแผนงานและโครงการที่กำหนด ชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินดา ทรัพย์เมฆ (2549, หน้า 84) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร การศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อ

ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีรูปแบบ วิธีการนิเทศภายในที่หลากหลาย รองลงมา สถานศึกษามีการประเมินผล การนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและสถานศึกษามีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการไว้อย่างชัดเจน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีโครงการนิเทศภายในโรงเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

1.5 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็น เพราะโรงเรียนส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ซึ่งปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการก้าวสู่ ศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการวิจัยของ พระอุเทน อุเทโน (สำรวกุล) (2554, หน้า 94) พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การวัดประเมินผลเน้นความก้าวหน้าความพยายามและความ ตั้งใจในการเรียนของนักเรียน นักเรียนได้นำผลการเรียนแต่ละครั้งไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนอยู่เสมอ และมีความ ยุติธรรมในการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

โรงเรียนควรมีหลักสูตรที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและทันสมัยตาม สภาพจริง และควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สถานศึกษาที่อยู่ใน ท้องที่เดียวกัน ควรร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ต้องมีหลักสูตรที่ ชัดเจน มีความทันสมัย สอดคล้องกับการวิจัยของ พระอุเทน อุเทโน (สำรวกุล) (2554, หน้า 95) ได้ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี คือ หลักสูตรมีความ ยากเกินไปสำหรับนักเรียน หลักสูตรมีเนื้อหาที่ยากต่อความเข้าใจของนักเรียน หลักสูตรมีเนื้อหาไม่ทันตามยุคสมัย

2.2 ด้านการเรียนการสอน

ครูควรมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้จริงและมีเครื่องมือหรือวิธีการที่ช่วยให้แผนบรรลุตามจุดประสงค์ ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมการสร้างสื่อ นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณ การจัดหา/ผลิตสื่อ และ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามความ สนใจของผู้เรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัจจุบันทุกที่ทุกเวลาสามารถสืบค้นหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จัดหาสื่อ จัด สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับการวิจัยของ พระอุเทน อุเทโน (สำรวกุล) (2554, หน้า 95) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพนมทวน จังหวัด กาญจนบุรี คือ ควรมีการจัดหาบุคลากรมาดูแลเอาใจใส่ในการเรียนการสอนให้เพียงพอ โรงเรียนควรมีการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนมากขึ้น ควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อนักเรียนได้รับ ความสุขในการเรียน

2.3 ด้านการนิเทศภายใน

โรงเรียนควรมีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อนิเทศที่ได้มาพัฒนา ควรมีประชุมทำความเข้าใจระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ ควรส่งเสริมให้มีการนิเทศอย่างกัลยาณมิตร และ ควรมีการนิเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้และนิเทศข้าม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศมิใช่การจับผิด แต่เป็นการนิเทศเพื่อช่วยเหลือและนำอย่างเป็น

กัลยาณมิตร สอดคล้องกับการวิจัยของ พระอุเทน อุเทโน (สำรวจกุล) (2554, หน้า 96) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี คือ โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคของการนิเทศในโรงเรียนให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม โรงเรียนควรมีการจัดนิเทศเป็นประจำเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจในการเรียนมากขึ้น

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

โรงเรียนควรมีจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวัดผลประเมินผล ครูควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลและประเมินผลนักเรียน ควรให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลด้วยและ ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูมีการวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐาน ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลและประเมินผลนักเรียนเชิงประจักษ์ ทำให้สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ พระอุเทน อุเทโน (สำรวจกุล) (2554, หน้า 96) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี คือ โรงเรียนควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผลและประเมินผลให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้นเพื่อความยุติธรรม โรงเรียนควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผลประเมินผลตามลักษณะท้องถิ่นเพื่อเป็นตัวชี้วัดที่แท้จริงของนักเรียนได้ โรงเรียนควรมีเพิ่มแรงจูงใจในการวัดและประเมินผลเพื่อให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนไปปรับปรุงพัฒนาการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โรงเรียนจัดฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตร ควรมีความเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการพัฒนา
2. ด้านการเรียนการสอนผู้บริหารควรมีการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะต่อครูอย่างสม่ำเสมอ
3. ด้านการนิเทศภายใน ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานตามโครงการนิเทศภายใน
4. ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรมีการจัดประชุมอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ตัวผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจและสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาด้วยเช่น ด้านการแนะแนว ด้านการประเมินผลงานทางวิชาการ งานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น
2. ควรศึกษาความพึงพอใจและมุมมองของผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนด้วย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้โดยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.กัมพล ไชยพันธ์ ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้ทำการศึกษาค้นคว้ารู้สึกซาบซึ้ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายธีระพล เตมีศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแซววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 36 (เชียงใหม่-พะเยา) นางสาวสุภารัตน์ ปัญญาสิริวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านเทอดไทยนางฉิว ตาภัทร คำภาลี ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนป่าตึงพิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครู โรงเรียน แม่จันวิทยาคมโรงเรียนบ้านแซววิทยาคม โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม และโรงเรียนดอยหลวงรัชชังคลาภิเษก ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา

ท้ายสุดนี้ คุณค่าทั้งหมดที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุพการี บุรพคุณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ความสามารถทำการค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ได้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545. **การพัฒนาหลักสูตร ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร, บัณฑิต การพิมพ์.

จินดา ทรัพย์เมฆ. 2549. **ความพึงพอใจของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัด**

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

บุญชม ศรีสะอาด. 2535. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร, สุริยาสาส์น.

พระอุเทน อุเทโน (สำรวจกุล). 2554. **ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน**

มัธยมศึกษา อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

รุจิรี ภูสาระ. 2545. **การพัฒนาหลักสูตร ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร, บัณฑิต การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ, 2549, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**

แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). สื่อออนไลน์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)**.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร, บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อุดม คชพงษ์. 2548. **ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอำนวยการศึกษาศรีอนุสรณ์**

สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพมหานคร.

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The Relationships of Transformational Leadership with Decision Making Behavior of
School Administrators under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4

กัณฑ์ชญ์ สิตนไชย^{1*} และโสภา อำนวยรัตน์²

Kantapich Sitonchai^{1*} and Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 147 คน ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านอัตตาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่าโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการตัดสินใจ

Abstract

The purpose of the research was to study the Transformational Leadership of the Academic Administrators of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. and to study the Decision Making Behavior of Academic Administrators of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. And to study the Relationship between the Transformational leadership and the Decision Making Behavior of the Academic Administrators of Chiangrai Primary

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

Educational Service Area Office 4. A Sample was selected from Academic Administrators of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. The sample consisted of 147 people. The Result of the study was as follows 1.The Transformational leadership of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4.The analysis results revealed high, they are put in order from high to low.The Individual Consideration and Idealized Influence. 2.The Decision Making Behavior of Academic Administrators of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4.They are put in order from high to low as following: Autocratic leadership Decision Making and Democratic leadership Decision Making. 3.The Overall of Relationship between the Transformational leadership and the Decision Making Behavior of Academic Administrators of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4.The finding indicated that was Statistically significant at 0.01 level with the moderately positive relationship

Key words: Transformational Leadership, Decision Making Behavior

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องมีบทบาทในการบริหารจัดการและพฤติกรรมขององค์กรตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างดี ต้องรู้ถึงเทคนิคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ บทบาทเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อนำองค์กรให้ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพผู้นำเป็นองค์ประกอบหลักขององค์กร (ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต, 2555, หน้า 1)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประกอบด้วย อำเภอเทิง 53 คน อำเภอเชียงของ 34 คน อำเภอพญาเม็งราย 25 คน อำเภอเวียงแก่น 20 คน อำเภอขุนตาล 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 147 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาแล้วกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบชนิดเลือกตอบ(check list) จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตามแนวคิดและทฤษฎีของ บาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านอัตตาธิปไตย 2) ด้านมีส่วนร่วม 3) ด้านประชาธิปไตย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

3.2 หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน

3.2.1 นายธนาวัฒน์ ธรรมานวงศ์   ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนไตรมิตรวิทยา
อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

3.2.2 นายอินสอน   กัณหา   ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านดอยช้าง
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3.3.3 นายประเสริฐ ทุนชิงชัย ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนบ้านป่าถ่อน (วิทยาสmith)

อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาปรับแก้ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยโดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกประชากรอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประชากรตอบแบบสอบถามโดยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อโรงเรียนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายวัน เวลา ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย(ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย(ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)
4. นำข้อมูลที่ได้แปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการ

ตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ได้แล้วนำเอาค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 316) แปรความหมาย

ผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผลการศึกษภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อย่อยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ร่วมงานรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือ ผู้บริหารสามารถแสดงความมั่นใจในการที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและผู้บริหารสามารถระบุจุดประสงค์หลักในการทำงานของผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจนและรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานและผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มองโลกในแง่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อย่อย พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือผู้บริหารสามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีกำลังใจในการทำงานและผู้บริหารมีความตั้งใจในการทำงานอย่างแน่วแน่และรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีวิธีการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงาน มีความสามัคคีในการปฏิบัติงานและผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มองโลกในแง่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

1.3 ด้านด้านการกระตุ้นทางปัญญาโดยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นในแง่บวกต่าง ๆ อย่างเต็มที่และมีผู้บริหารมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถของผู้ร่วมงานรองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานรู้จักวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐานและรองลงมาคือ ผู้บริหารสามารถตรวจสอบข้อสันนิษฐานของปัญหาที่สำคัญว่ามีความเหมาะสมหรือไม่และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้บริหารสามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเห็นแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและพัฒนาจุดด้อยของตนเองอยู่เสมอรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและผู้บริหารมีการนิเทศโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของผู้ร่วมงาน และรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมอบหมายงานตรงกับความรู้ ความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้บริหารรับฟังเรื่องราวของผู้ร่วมงานอย่างตั้งใจและต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านอัตตาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปรับปรุงและพัฒนา อาคาร สถานที่ รองลงมา คือ การกำกับ นิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียนและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหารโรงเรียน

2.2 ด้านมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น รองลงมา คือ การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียน รองลงมา คือ การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำแผนและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

2.3 ด้านประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวทางการปฏิบัติงานในโรงเรียน รองลงมา คือ การจัดสำมะโนนักเรียน การติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา รองลงมา คือ สนับสนุนการบริหารจัดการให้สามารถใช้ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .38^{**}$)

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาด้านอัตตาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .21^{**}$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .38^{**}$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาด้านประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .29^{**}$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ กับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .20^{**}$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาด้านประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .19^*$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเรียงลำดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถเปลี่ยนแปลงการทำงาน ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและพัฒนาจุดด้อยของตนเองอยู่เสมออยู่ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดร.ณิ ชันขวา(2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา และกิ่งกาญจน์ จิตต์กะวาน(2553) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ครูโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยเรียงลำดับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านอัตตาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วม และด้านประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีการกำกับ นิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนให้

ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสนห์ อัครมงคล (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1)รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 มากที่สุด คือ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม คือ การตัดสินใจที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแล้วผู้บริหารจะเป็นผู้เลือกแนวทางและตัดสินใจด้วยตนเอง รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบประชาธิปไตย คือ การตัดสินใจที่ผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมพิจารณาปัญหาและการตัดสินใจ ผู้บริหารจะรับการตัดสินใจและนำไปปฏิบัติโดยให้ผู้ร่วมตัดสินใจรับผิดชอบและสนับสนุนเต็มที่และการตัดสินใจแบบอัตตาธิปไตย คือ การตัดสินใจที่ผู้บริหารตัดสินใจเองหมด โดยที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตามลำดับ 2)ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 มี 7 รายการ ข้อที่เสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่ควรตัดสินใจตามลำพังโดยไม่สอบถามหรือขอความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็น รองลงมา คือ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและที่ให้ข้อเสนอแนะน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารควรหาข้อมูลให้ครบถ้วนประกอบการตัดสินใจ

3. จากการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) อย่างง่าย ซึ่งการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันธิดา ผ่านสอน (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมและและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือภาวะผู้นำเชิงบารมี ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ประสิทธิผลของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสรุปภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อุดม พินธุรักษ์(2553)ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวธราณี ผลการวิจัยพบว่า 1)ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งโดยภาพรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามี

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดอยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านเกือบทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีบางด้านแตกต่างกัน 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับ ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล และมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำถึงปานกลางและพิมพ์พัชรา เมืองอินทร์ (2555, หน้า 67 - 68) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานเมื่อภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีมากก็ส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นอาจเป็นเพราะผู้บริหาร คือผู้นำ การเปลี่ยนแปลงทั้งตนเอง บุคลากร และองค์กร ร่วมกันพัฒนาองค์กรและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนจึงได้จัดสรรงบประมาณให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาครูให้ได้รับการอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนา และศึกษาดูงานจากหลาย ๆ หน่วยงานจึงส่งผล ให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านมีอิทธิพลอย่างมีคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงาน เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน สร้างความไว้วางใจให้กับผู้ร่วมงานได้ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มองโลกในแง่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานสามารถควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เป็นผู้วิสัยทัศน์ มีความเป็นไปใน ทางปฏิบัติ สามารถแสดงความมั่นใจในการที่จะเอาชนะปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถระบุดจุดประสงค์หลักในการ ทำงานของผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจน เพื่อให้มีระดับภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยเรียงลำดับพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านอัตตาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วม และด้าน ประชาธิปไตย และด้านที่ควรปรับปรุง พัฒนา คือด้านประชาธิปไตย

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรทบทวนวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาสนับสนุน การบริหารจัดการให้สามารถใช้ในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเหมาะสม การจัดสำมะโนนักเรียน การติดตามนักเรียนที่

สำเร็จการศึกษา แนวทางในการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการมอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.โสภณ อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามจนได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ขอขอบใจเพื่อน พี่ น้องร่วมรุ่น มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย สนับสนุน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา ปมเพาะจนผู้วิจัยสามารถนำเอาหลักการมาประยุกต์ใช้ และอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกคนของคณะวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ จิตต์กะวาน.(2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา.วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา.
- จันธิดา ฝานสอน. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์ะ. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะศึกษาศาสตร์.
- ดรณี ชันขวา.(2551). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอหนองเรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ประสิทธิ์ สีแซ่ไตร.(2550). **ความพึงพอใจของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อพฤติกรรมกา
ตัดสินใจของผู้บริหารในโรงเรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 1. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม .**
- พิมพ์พัชรา เมืองอินทร์.(2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. การค้นคว้า
อิสระการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยพะเยา.**
- วาสิฎฐี คงเปี่ยม.(2555).**การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสเขต
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. การค้นคว้า
อิสระการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยพะเยา**
- เสนห์ อัครมงคล.(2552). **พฤติกรรมกาตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา
เขต 1. การศึกษาอิสระการบริหารการศึกษา.**
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ภาวะผู้นำ. ในทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 5 (หน้า 42-
104) (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ. (2545). **พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- อนงค์ แสงแก้ว. (2548). **พฤติกรรมกาตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยศิลปากร .กรุงเทพมหานคร.**
- อุดม พินธุรักษ์.(2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ.วิทยานิพนธ์การ
บริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.**

ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

The relationship between leadership styles and conflict management of
Administrators in basic educational schools subdivision 1 under Chiang Rai
Educational Service Area Office 36

ไพวดี ศักยาภินันท์^{1*} และอนวัช อุณทอง²

Paiwadee Sakyabhinant^{1*} and Anawat Uoonkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 2) วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 13 คน ครู 241 คน รวม 254 คน จากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบผู้นำตามแนวของ วิลเลียม เจ เรดดิน ที่เรียกว่า Reddin's Management Style Diagnosis Test และแบบวัดพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร ตามแนวคิดและทฤษฎีของโทมัส-คิลล์แมนน์ ที่เรียกว่า Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และ สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ผลการศึกษาพบว่า 1) แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมมากที่สุดเป็นแบบผู้หนีงาน (deserter) 2) วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ส่วนใหญ่ใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งแบบประนีประนอม (compromising) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าเป็นอิสระต่อกัน ไม่มีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: แบบผู้นำ วิธีการบริหารความขัดแย้ง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : Paisak53@gmail.com

Abstract

The purposes of this Independent Study were to find: 1) the styles of leadership administrations in basic education schools subdivision 1 under Chiang Rai Educational Service Area Office 36. 2) the conflict management of administrators in basic education schools subdivision 1 under Chiang Rai Educational Service Area Office 36., and 3) the relationship between leadership styles and conflict management of administrators in basic education schools subdivision 1 under Chiang Rai Educational Service Area Office 36. The samples were 13 school administrators or assistant school administrators, and 241 teachers, with the total of 254. The Independent Study instrument was a questionnaire regarding leadership styles based on the concept of William J. Reddin and a questionnaire regarding conflict management based on viewpoint of Thomas and Kilmann. The statistics used were frequency, percentage, and Chi-square. The finding revealed as follow: 1) The leadership style of administrations in basic education schools subdivision 1 of The Secondary Educational Service Area Office 36, as a whole, was a deserter. 2) The conflict management of administrators in basic education schools subdivision 1 of The Secondary Educational Service Area Office 36. as a whole, was by using compromising method. 3) The relationship between leadership style and conflict management of administrators in basic education schools subdivision 1 of The Secondary Educational Service Area Office 36, it was found that there was forcing conflict between all eight leadership styles.

Keywords: Leadership styles Conflict Management

บทนำ

การบริหารหน่วยงาน ไม่ว่าจะจะเป็นหน่วยงานของรัฐบาล หรือเอกชน ต้องอาศัยทรัพยากรพื้นฐานของการบริหาร อันได้แก่ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) เทคนิควิธีการในการบริหารจัดการ (Management) รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ และข้อมูลสารสนเทศทั้งหลาย (ศุภกร เมฆขยาย, 2550) สอดคล้องกับพิพิธ เรื่องสมบัติ (2553, หน้า 2) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างหรือพัฒนาคนของหน่วยงาน หรือองค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพในการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารซึ่งจะนำองค์กรสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ พัฒนาองค์การให้ก้าวหน้า ความเป็นจริงประการหนึ่ง คือ ขณะที่องค์การเติบโตขึ้นทุกวัน บุคคลในองค์กรนั้นก็พัฒนาทักษะ ความคิดของแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ขึ้นมาด้วย มักจะเกิดเป็นความขัดแย้งกัน เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นธรรมชาติตามเวลา ที่เปลี่ยนแปลง

จากข้อมูลในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย เกือบทุกราย ราชการเป็นจำนวนมาก (สพม.36, 2557) โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโรงเรียนยอดนิยม มีการจัดการเรียนการสอนที่มีผลงาน เชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองที่นิยมส่งลูก หลาน เข้ามาเรียนต่อเป็นจำนวนมาก จึงเป็นภาระหนักของผู้โยกย้ายสับเปลี่ยนมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขต 36 ที่ต้องแบกรับท่ามกลางความคาดหวังของสังคม บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ปกครองที่มี บุตร หลานเรียนอยู่ ต้องการเห็นผู้บริหารที่

มีความสามารถ ทำหน้าที่บริหารงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่ง ๆ กว่าเดิม หรืออย่างน้อยผลงานต้องไม่ด้อยไปกว่าผู้บริหารคนก่อน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแบบผู้นำ วิธีการบริหารความขัดแย้ง และความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำ กับ วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้แบบผู้นำ และวิธีการบริหารความขัดแย้งอย่างไร มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของ กลุ่มโรงเรียนในสังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้เป็นผู้นำแบบมีประสิทธิผลมาก มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงาน และสามารถจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ มีความก้าวหน้า เทียบเคียงกับประเทศที่ได้ชื่อว่าพัฒนาแล้วต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: William J. Redden, 1970, pp. 41-43.

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 702 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน โดยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประเภท	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	35	13
ครู	667	241
รวม	702	254

2. เครื่องมือสำหรับการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice)

ตอนที่ 2 แบบทดสอบ MSDT (The Management Style Diagnosis Test) ตามแนวของ วิลเลียม เจ. เรดดิน (William J. Reddin) จำนวน 64 ข้อ ซึ่งแปล และเรียบเรียงโดย อุทัย หิรัญโต (2524, หน้า112-124)

ตอนที่ 3 แบบทดสอบวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงจาก สิทธิพงศ์ สิทธิขจร (2535, หน้า 50-55) ที่แปล จาก Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument ตามแนวของ โทมัส และคิลแมนน์ (Thomas and Kilmann) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ

โดยที่แบบทดสอบในตอนที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาและปรับปรุงบางข้อความ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ตอบแบบทดสอบ แต่ยังคงให้ความหมายและใจความสำคัญคงเดิม

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับการบริหารความขัดแย้ง ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	85	33.46
	หญิง	169	66.54
	รวม	254	100.00
2	อายุ		
	20-30 ปี	27	10.63
	31-40 ปี	59	23.23
	41-50 ปี	80	31.50
	50 ปี ขึ้นไป	88	34.65
3	ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	2.76
	ปริญญาตรี	155	61.02
	สูงกว่าปริญญาตรี	92	36.22
4	ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา		
	ผู้บริหาร	13	5.12
	ครูผู้ปฏิบัติการสอน	241	94.88
5	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งตามข้อ 4.		
	ต่ำกว่า 5 ปี	38	14.96
	5-10 ปี	60	23.62

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อ	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
	11-15 ปี	62	24.41
	16-20 ปี	46	18.11
6	ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน		
	ต่ำกว่า 5 ปี	71	27.95
	5-10 ปี	83	32.68
	11-15 ปี	58	22.83
	16-20 ปี	28	11.02
	21 ปี ขึ้นไป	14	5.51

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 66.54 และเพศชาย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 33.46 ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุด 88 คน คิดเป็นร้อยละ 34.65 รองลงมา เป็นช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 จำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.63 การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 61.02 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวนน้อยที่สุด 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.76 ตำแหน่งครูมีมากที่สุด 241 คน คิดเป็นร้อยละ 94.88 ตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.12 ด้านประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ช่วง 11-15 ปี มากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 24.41 รองลงมา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.62 จำนวนน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.96 ด้านประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน ช่วงอายุ 5-10 ปี มากที่สุด จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 32.68 รองลงมาต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.95 ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน 21 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.51

ตอนที่ 2 แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ใช้หลักการวิเคราะห์ตามแบบของ วิลเลียม เจ. เรตดิน เพื่อทราบผลการวิเคราะห์แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 วิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม แต่ละด้าน 8 ด้าน โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ นำเสนอข้อมูลประกอบคำบรรยาย ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าความถี่ และร้อยละของแบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

แบบผู้นำ	ความถี่	ร้อยละ
ผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย		
แบบผู้หนึ่งงาน	83	32.68
แบบนักบุญ	81	31.89
แบบผู้เผด็จการ	32	12.60
แบบผู้ประนีประนอม	25	9.84
รวม	221	87.01
ผู้นำที่มีประสิทธิผลมาก		
แบบผู้ยึดระเบียบ	24	9.45
แบบนักพัฒนา	1	0.39
แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์	7	2.76
แบบนักบริหาร	1	0.39
รวม	33	12.99
รวม	254	100.00

จากตาราง 3 พบว่า แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้นำในแบบมีประสิทธิผลน้อย จำนวนมากที่สุดคือ แบบผู้หนึ่งงาน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 32.68 รองลงมาเป็นแบบนักบุญ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 31.89 จำนวนน้อยที่สุด เป็นแบบผู้ประนีประนอม จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.84 ส่วนผู้นำแบบมีประสิทธิผลมาก จำนวนมากที่สุดคือ แบบผู้ยึดระเบียบ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 9.45 รองลงมาเป็นแบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.76 จำนวนน้อยที่สุด เป็นแบบนักพัฒนาและแบบนักบริหาร จำนวนเท่ากัน จำนวนแบบละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.39

ตอนที่ 3 วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ใช้หลักการวิเคราะห์ตามแนวข้อคำถามของ โทมัส และคิลแมนน์ ได้ค่าความถี่และค่าร้อยละจากระดับ ดังรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 ความถี่และ ร้อยละ ของวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีการบริหารจัดการความขัดแย้ง		กลุ่มต่ำ	กลุ่มปานกลาง	กลุ่มสูง	รวม
การเอาชนะ	ความถี่	78	150	26	254
	ร้อยละ	30.71	59.06	10.24	100.0
การร่วมมือ	ความถี่	104	142	8	254
	ร้อยละ	40.94	55.91	3.15	100.0
การประนีประนอม	ความถี่	8	228	18	254
	ร้อยละ	3.15	89.76	7.09	100.0
การหลีกเลี่ยง	ความถี่	23	185	46	254
	ร้อยละ	9.06	72.83	18.11	100.0
การยอมให้	ความถี่	34	130	90	254
	ร้อยละ	13.39	51.18	35.43	100.0

จากตาราง 4 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีวิธีการบริหารความขัดแย้งแต่ละแบบทั้ง 5 แบบอยู่ในกลุ่มปานกลาง คือ แบบเอาชนะ แบบการร่วมมือ แบบการประนีประนอม แบบการหลีกเลี่ยง และแบบการยอมให้ จำนวน 150, 142, 228, 185 และ 130 คน คิดเป็นร้อยละ 59.06, 55.91, 89.76, 72.83 และ 51.18 ตามลำดับ ซึ่งวิธีการบริหารความขัดแย้งที่ใช้มากที่สุดคือแบบประนีประนอม จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 89.76 รองลงมาเป็นวิธีการบริหารความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 72.83 และใช้น้อยที่สุดคือ วิธีการบริหารความขัดแย้งแบบยอมให้ จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 51.18

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งผู้บริหารสถานศึกษาคือกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ผลการวิเคราะห์แบบผู้นำ โดยใช้หลักการวิเคราะห์ตามแบบของ วิลเลียม เจ. เรดดิน และวิธีการบริหารความขัดแย้งโดยใช้หลักการวิเคราะห์ตามแนวข้อคำถามของ โทมัส และคิลแมนน์ ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยใช้การทดสอบแบบไค- สแควร์ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 8-12 ดังนี้

ตาราง 5 ความถี่ 2 ทาง และค่าสถิติ ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งแบบเอาชนะ

ระดับ แบบผู้นำ	กลุ่มต่ำ	กลุ่มปาน กลาง	กลุ่ม สูง	รวม	ไค-สแควร์
แบบผู้หนึ่งงาน	25	54	4	83	13.497 p-value =0.488
แบบนักบุญ	23	49	9	81	
แบบผู้เผด็จการ	12	14	6	32	
แบบผู้ประนีประนอม	5	17	3	25	
แบบผู้ยึดระเบียบ	9	12	3	24	
แบบนักพัฒนา	0	1	0	1	
แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์	4	2	1	7	
แบบนักบริหาร	0	1	1	1	
รวม	78	150	27	254	

จากตาราง 5 พบว่า แบบผู้นำทั้ง 8 แบบไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้งแบบเอาชนะ เนื่องจากค่า $p\text{-value} = 0.488 > 0.05$

ตาราง 6 ความถี่ 2 ทาง และค่าสถิติ ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งแบบความร่วมมือ

ระดับ แบบผู้นำ	กลุ่มต่ำ	กลุ่มปาน กลาง	กลุ่มสูง	รวม	ไค-สแควร์
แบบผู้หนึ่งงาน	37	43	3	83	8.290 p-value = .874
แบบนักบุญ	27	51	3	81	
แบบผู้เผด็จการ	14	17	1	32	
แบบผู้ประนีประนอม	9	16	0	25	
แบบผู้ยึดระเบียบ	13	10	1	24	
แบบนักพัฒนา	0	1	0	1	
แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์	4	3	0	7	
แบบนักบริหาร	0	1	0	1	
รวม	104	142	8	254	

จากตาราง 6 พบว่า แบบผู้นำทั้ง 8 แบบ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือ เนื่องจาก ค่า $p = .874 > .005$

ตาราง 7 ความถี่ 2 ทาง และค่าสถิติ ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งแบบประนีประนอม

ระดับ \ แบบผู้นำ	กลุ่มต่ำ	กลุ่มปาน กลาง	กลุ่มสูง	รวม	ไค-สแควร์
แบบผู้หนึ่งงาน	3	76	4	83	20.395 p-value =.118
แบบนักบุญ	3	73	5	81	
แบบผู้เผด็จการ	0	29	3	32	
แบบผู้ประนีประนอม	0	22	3	25	
แบบผู้ยึดระเบียบ	1	21	2	24	
แบบนักพัฒนา	0	1	0	1	
แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์	1	6	0	7	
แบบนักบริหาร	0	0	1	1	
รวม	8	228	18	254	

จากตาราง 7 พบว่าแบบผู้นำทั้ง 8 แบบไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการความขัดแย้งแบบประนีประนอม เนื่องจาก ค่า $p = .118 > .005$

ตาราง 8 ความถี่ 2 ทาง และค่าสถิติ ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งแบบการหลีกเลี่ยง

ระดับ \ แบบผู้นำ	กลุ่มต่ำ	กลุ่มปาน กลาง	กลุ่มสูง	รวม	ไค-สแควร์
แบบผู้หนึ่งงาน	10	61	12	83	11.087 p-value =.679
แบบนักบุญ	8	59	14	81	
แบบผู้เผด็จการ	2	20	10	32	
แบบผู้ประนีประนอม	1	17	7	25	
แบบผู้ยึดระเบียบ	1	21	2	24	
แบบนักพัฒนา	0	1	0	1	
แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์	1	5	1	7	
แบบนักบริหาร	0	1	0	1	
รวม	23	185	46	254	

จากตาราง 8 พบว่า แบบผู้นำทั้ง 8 แบบ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยง เนื่องจาก ค่า $p = .679 > .005$

ตาราง 9 ความถี่ 2 ทาง และค่าสถิติ ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการบริหารความขัดแย้งแบบการยอมให้

ระดับ แบบผู้นำ	กลุ่มต่ำ	กลุ่มปาน กลาง	กลุ่มสูง	รวม	ไค-สแควร์
แบบผู้หนึ่งงาน	12	40	31	83	7.961 p-value = .891
แบบนักบุญ	12	46	23	81	
แบบผู้เผด็จการ	5	15	12	32	
แบบผู้ประนีประนอม	2	13	10	25	
แบบผู้ยึดระเบียบ	2	13	9	24	
แบบนักพัฒนา	0	1	0	1	
แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์	1	2	4	7	
แบบนักบริหาร	0	0	1	1	
รวม	34	130	90	254	

จากตาราง 9 พบว่า แบบผู้นำทั้ง 8 แบบ ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการความขัดแย้งแบบการยอมให้ เนื่องจาก ค่า $p = .891 > .005$

สรุปผลและอภิปรายผล

1. แบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แบบผู้หนึ่งงาน แบบผู้เผด็จการ แบบผู้ประนีประนอม แบบผู้ยึดระเบียบ แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์ แบบนักพัฒนา และแบบนักบริหาร
2. วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดเชียงราย ใช้วิธีจัดการความขัดแย้งเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การร่วมมือ การเอาชนะ การยอมให้ การหลีกเลี่ยง และการประนีประนอม
3. แบบผู้นำทั้ง 8 แบบ คือแบบผู้หนึ่งงาน แบบผู้เผด็จการ แบบผู้ประนีประนอม แบบผู้ยึดระเบียบ แบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์ แบบนักพัฒนา แบบนักบริหาร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้ง ทั้ง 5 แบบ คือ การร่วมมือ การเอาชนะ การยอมให้ การหลีกเลี่ยง และการประนีประนอม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. จากผลการศึกษาแบบผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมเป็นผู้นำแบบมีประสิทธิผลน้อยบริหารงานในลักษณะ ที่ได้ผลงานต่ำ ความก้าวหน้าของงานไม่มี จำนวนมากที่สุดคือ แบบผู้หนึ่งงาน ซึ่งมีลักษณะผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงานและคนน้อยไม่มี

ความสนใจในงาน ไม่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ชัดขวางผู้อื่น ไม่ยอมรับความผิดพลาด ไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและบุคคล รองลงมาคือแบบนักบุญ แบบเผด็จการ และแบบผู้ประนีประนอม ตามลำดับ ส่วนผู้นำแบบมีประสิทธิผลมาก คือผู้นำประเภทที่ทำงานมีผลงานอยู่ในระดับสูง กิจกรรมงานมีความก้าวหน้า จำนวนมากสุดคือ แบบผู้ยึดระเบียบ มีบริหารงานโดยให้ความสำคัญกับงาน และคนน้อย ให้ความสำคัญกับกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติที่วางไว้อย่างเคร่งครัด และเข้มงวด มักไม่มีความริเริ่มไม่สนใจพัฒนาผู้ร่วมงาน รองลงมาเป็นแบบผู้เผด็จการแบบมีศิลป์ แบบนักพัฒนาและแบบนักบริหาร แสดงให้เห็นว่าแบบผู้นำของผู้บริหารศึกษาที่ใช้แบบผู้นำที่ยังไม่เข้ากับสถานการณ์และความคาดหวังของผู้ร่วมงานเท่าที่ควร เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดผู้วิจัยขอเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาภาวะผู้นำสถานศึกษาจัดทำโครงการพัฒนาผู้บริหารเกี่ยวกับแบบผู้นำ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพ บุคลิกภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารในสถานศึกษาต่อไป

2. จากผลการศึกษารูปแบบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีรูปแบบการบริหารความขัดแย้งแบบการประนีประนอม ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งจะให้ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจบ้าง เป็นลักษณะที่หากจะได้บ้างก็ควรจะยอมเสียบ้างหรือในลักษณะที่มาพบกันครึ่งทางมากที่สุด และรูปแบบการยอมให้ ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการเอาใจผู้อื่น ปลอบยให้ผู้อื่นดำเนินการไปตามที่เขาชอบแม้ตนเองจะไม่เห็นด้วยก็ตามเนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดการบาดหมางใจน้อยที่สุด ผู้ศึกษาเห็นว่าการเลือกใช้รูปแบบการบริหารความขัดแย้งในแต่ละแบบ ควรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และบริบทของแต่ละสถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาจัดทำโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการเสริมสร้าง พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร. อนุวัช อุ่นกอง , ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง และคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ศุภากร เมฆชยา. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำกับวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหาร

ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตกาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์

ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สิทธิพงศ์ สิทธิขจร. (2535). **การบริหารความขัดแย้ง**. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.

พิพิธ เรืองสมบัติ. (2553). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**

ประถมศึกษาชุมพรเขต 2. วิทยานิพนธ์. ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา: กรุงเทพฯ

อุทัย หิรัญโต.(2550). **หลักการบริหารงานบุคคล**. โอเดียนสโตร์การพิมพ์: กรุงเทพฯ

อุษณีย์ บุญธรรม. (2553). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลการประเมินตนเองตามมาตรฐาน โรงเรียนคุณภาพ**

สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

Kenneth W.Thomas, and Ralph H Kilmann.(1987), **Thomas–Kilmann Conflict Mode Interest**, 27 printing (New York: XICOM Incorporated.)

Reddin, William J.(1970), **Managerial Effectiveness**. New York : McGraw–Hill Co.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย

Relationship Between Transformational Leadership of School Administrators and School Based Management under Chiang Rai Municipality

กนกวรรณ เรืองสวัสดิ์^{1*} และธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Kanokwan Ruangsawas^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ตามลำดับ 2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจ ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนและด้านการบริหารตนเอง ตามลำดับ 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : momchicha@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the transformational leadership of the school administrator; (2) to study school based management (SBM) of the school administrator; (3) to study the relationship between transformational leadership and school based management of the school administrator under Chiang Rai Municipality.

The samples for the study were 196 administrators and teachers from schools under Chiang Rai Municipality. The instrument consisted of the questionnaires in 5 rating scales, which had the reliability of 0.95. The statistics for analysis of data were mean, standard deviation and Pearson product moment correlation.

The result showed that the school administrators had mainly transformational leadership in high levels which were idealistic influence, inspiration motivation, individualized consideration and intellectual stimulation. The school based management was in high levels which were whole school approach, participation, decentralization, accountability, support leadership and self-management. An analysis showed that the correlation between transformational leadership and school based management of the school administrators in the positive way with statistically significant difference at the level of .01.

Keywords: Transformational leadership School based management

บทนำ

ในการปฏิรูปการศึกษาของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ดังจะเห็นได้จากนโยบายการกระจายอำนาจการศึกษาเพื่อให้และยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาในการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) มาเป็นยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 13) ซึ่งรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักการสำคัญสี่ประการ ได้แก่ ประการแรก มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองโดยยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ประการที่สอง เน้นการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ โดยให้สาธารณชนร่วมกำหนดนโยบายและแผนกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ประการที่สาม ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจเพื่อเป็นการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ให้ตรงตามความต้องการของตน และประการที่สี่ ให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและชุมชนอย่างชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

ต่อมสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 3-4) ได้เพิ่มหลักการอีกประการ คือ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนนอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้อาศัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวในการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร งาน

บุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงเพื่อให้โรงเรียนมีความสะดวกและคล่องตัว มีอิสระในการตัดสินใจ ได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ความสำเร็จในการบริหารจัดการของสถานศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจการศึกษาดังกล่าว ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันได้มีแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง แนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่หรือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมกรนำที่ผู้นำจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้น้อมตามมีความคาดหวังที่สูงขึ้น สำนึกในความสำคัญและคุณค่าของจุดมุ่งหมายและวิธีที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คำนึงถึงผลประโยชน์ ขององค์การมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน และยกระดับความคาดหวังขององค์กรให้สูงขึ้น (Bass, 1985, p. 20 อ้างอิงใน แคทลียา ศรีใส, 2548, หน้า 27) นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) จากภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่มีการกระจายอำนาจ มีการเสริมสร้างพลังใจ เป็นผู้มีคุณธรรม และมีการกระตุ้นผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำ สำหรับประเทศไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง และได้นำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารที่โรงเรียนจะต้องมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจบริหารจัดการด้วยตนเอง จึงต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะสำคัญคือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นั่นคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะตลอดจนมีกลยุทธ์การบริหารสมัยใหม่ มีวิสัยทัศน์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมออย่างต่อเนื่องตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันแสดงออกถึงภาวะผู้นำอย่างเด่นชัด (ชัยพจน์ รังงาม, 2544, หน้า 358; อุทัย บุญประเสริฐ, 2545, หน้า 63-73) เพราะภาวะผู้นำดังกล่าว จะเป็นปัจจัยอิทธิพลที่เชื่อมโยงต่อผลสำเร็จของคุณภาพการจัดการศึกษา (ถวิล มาตรเยี่ยม, 2544, หน้า 59) จากผลการวิจัยของ (ขวัญชัย จะเกรง, 2551, หน้า 84) ที่ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ได้อภิปรายสรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งถือว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นภารกิจของผู้บริหารยุคใหม่ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยความสำเร็จของการบริหารจัดการสถานศึกษาวัดได้จากผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ ไว้วางใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนั้น ในเกือบทุกบริบทขององค์การทางการศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความเป็นได้ที่จะมีความสัมพันธ์กับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยสนับสนุนว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อเข้าสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานบางแห่งยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารต้องตระหนักและต้องดำเนินการให้บุคลากรซึ่งเป็นทีมงานในสถานศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารยังไม่สามารถแสดงภาวะผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ และบริหารอย่างมืออาชีพที่ต้องสามารถนำทั้งทางวิชาการและการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน (สว่าง คำภีระ, 2544, หน้า 48)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังคมไทย แต่ยังมีอุปสรรคในสถานศึกษาบางแห่งสำหรับสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายนั้นเนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษายังมีความจำกัด จึงทำให้พันธกิจของเทศบาลนครเชียงรายที่ต้องส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย

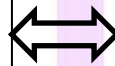
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา
4. ด้านการดำเนินถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหาร
สถานศึกษา

1. ด้านการกระจายอำนาจ
2. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. ด้านการบริหารตนเอง
4. ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
5. ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
6. ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 400 คน ในปีการศึกษา 2557

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ แอนด์ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน โดยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (checklist) สร้างตามทฤษฎีของบาส และอโวลิโอ (Bass and Avolio) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย สรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการวางตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการทำงานให้บุคลากรทุกคนรับทราบ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแสดงความสามารถจนเป็นที่ไว้วางใจของบุคลากร

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกระตือรือร้นตระหนักเห็นคุณค่าของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และ ผู้บริหารพูดถึงเป้าหมายในอนาคตที่เกี่ยวกับการทำงานอย่างชัดเจน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเห็นว่าทุกคนมีค่าและความสำคัญ

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสนใจที่จะปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้มี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และผู้บริหารมักกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถคิดวิเคราะห์และตรวจสอบปัญหาอย่างริเริ่มสร้างสรรค์

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารเข้าใจในความแตกต่างของผู้ร่วมงานแต่ละคนว่ามีความถนัด ความรู้ ความสามารถตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านการกระจายอำนาจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารตนเอง

2.1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนจัดทำแผนการปฏิบัติงานโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการมอบหมายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบการบริหารงานของโรงเรียนมีความโปร่งใส ถูกต้อง ตรวจสอบได้

2.2 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อร่วมกันจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

2.3 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการบริหารตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีความคิดริเริ่มโครงการเพื่อพัฒนาโรงเรียนขึ้นด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบสามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และโรงเรียนปรับปรุงระบบการศึกษาให้ทันเหตุการณ์และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ และรายการปฏิบัติมีอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจ

2.4 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนยุทธศาสตร์/ธรรมนูญโรงเรียนที่ประกอบด้วยปรัชญาโรงเรียน แผนปฏิบัติการและตัวชี้วัดความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษา ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาของต้นสังกัด และโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนา

คุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำระบบสารสนเทศครบถ้วนทันสมัย พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้

2.5 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงาน งานการเงิน การจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนมีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอและโรงเรียนมีการวัดประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำสารสนเทศการทำงานเพื่อใช้ในการประเมินผลพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

2.6 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีทักษะในการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการพัฒนา และข่าวสารของโรงเรียนให้ผู้ปกครอง และชุมชนทราบอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นผู้มุ่งอำนวยความสะดวก อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของครู และนักเรียน และผู้บริหารสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการ และกำกับติดตาม เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีทักษะในการสร้างความเข้มแข็งให้ครู และบุคลากรสามารถปฏิบัติงานและร่วมตัดสินใจอย่างมีความเชื่อมั่น

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง กับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นที่พบในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีการวางตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน สามารถชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการทำงานให้บุคลากรทุกคนรับทราบ มีการแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงข้อคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนจนสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และความคิดที่สำคัญให้กับบุคลากร ซึ่งถือว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งกระตุ้นจูงใจผู้ตามให้กระทำมากกว่าที่คาดหวัง มีความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามที่ปรารถนาและใช้ความพยายามเพื่อยกระดับความต้องการของผู้ตามให้เป็นลำดับของความต้องการที่สูงขึ้น (บาส Bass, 1985) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ รัชชชัย หอมยามเย็น (2548, หน้า 97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าจากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ไพศาล แสนยศบุญเรือง (2549, หน้า 59-62) ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดขอนแก่นผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สมพร จาปานิล (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการวางตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการทำงานให้บุคลากรทุกคนรับทราบ ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ การเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมของเขา ผู้นำจะเสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม ทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกันกับผู้นำ โดยอาศัยวิสัยทัศน์และการมีจุดประสงค์ร่วมกัน ผู้นำแสดงความมั่นใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำและพฤติกรรมของผู้นำจากการสร้างความมั่นใจในตนเอง ประสิทธิภาพและความเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระ หน้าที่ขององค์การ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 9) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส (Bass, 1985 อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ เตมียสุวรรณ, 2550, หน้า26) กล่าวว่า ความเสนาหา บางทีอิทธิพลด้านอุดมการณ์ (Idealized influence) คือ พฤติกรรมที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกด้านอารมณ์ของผู้ตามให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเลียนแบบและผูกพันต่อผู้นำ

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกระตือรือร้นตระหนักเห็นคุณค่าของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และ ผู้บริหารพูดถึงเป้าหมายในอนาคตที่เกี่ยวกับการทำงานอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส และอวอลิโอ (Bass & Avolio, 1990 อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ เตมียสุวรรณ, 2550, หน้า 26) กล่าวว่า การจูงใจด้านแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อดึงดูดใจผู้ส่วเกี่ยวข้องด้วยการใช้สัญลักษณ์เพื่อให้เกิดการใช้ความพยายามสูงขึ้นของผู้ตาม และการที่ผู้นำแสดงแบบอย่างของพฤติกรรมแก่ผู้ตาม

1.3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสนใจที่จะปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและผู้บริหารมักกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ ผู้นำจะมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและเหตุผลและไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตามแม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากความคิดของตนเองผู้นำทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาาร่วมกันโดยผู้นำจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ตามว่าปัญหาทุกอย่าง

ต้องมีวิธีแก้ไขแม้บางปัญหาจะมีอุปสรรคมากมาย ผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้จากความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้ตามจะได้รับการกระตุ้น ให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง ความเชื่อ และประเพณีการกระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนที่สำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนักเข้าใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 10) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส (Bass, 1985 อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ เตมียสุวรรณ, 2550, หน้า 26) กล่าวว่า การกระตุ้นการใช้ปัญญาคือ พฤติกรรมของผู้นำในการทำความเข้าใจต่อปัญหาได้จึงสามารถทำให้ผู้ตามมองปัญหาดังกล่าวจากมุมมองใหม่ของตนเองได้

1.4 ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงรายด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและผู้บริหารเข้าใจในความแตกต่างของผู้ร่วมงานแต่ละคนว่ามีความถนัด ความรู้ ความสามารถ ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคลและทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นพี่ปรึกษา (Advisor) ของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตาม ผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสัมฤทธิ์และเติบโตของแต่ละคนผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 10-11) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส (Bass, 1985 อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ เตมียสุวรรณ, 2550, หน้า 26) Leadership and performance beyond expectations) กล่าวว่า การมุ่งเน้นความสัมพันธ์เป็นรายคนเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่เกี่ยวกับการให้การสนับสนุน การกระตุ้นให้กำลังใจ และเป็นการเป็นพี่เลี้ยงสอนแนะแก่ผู้ตาม

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและด้านการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) มาเป็นยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 13) ซึ่งรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองโดยยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำโดยให้สาธารณชนร่วมกำหนดนโยบายและแผนกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจเพื่อเป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของตนให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของผู้บริหาร ครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและชุมชนอย่างชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมร์ สวาหฺล 2546) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

และสอดคล้องกับสุภาพร รัตน์น้อย (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงและสอดคล้องกับขวัญชัย จะเกรง (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการกระจายอำนาจ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เชียงราย ด้านการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนจัดทำแผนการปฏิบัติงานโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือมีการมอบหมายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 5) ได้เสนอแนะแนวทางไว้ว่าการกระจายอำนาจนั้นจะต้องเป็นการกระจายและมอบบทบาทหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้มีหน้าที่ และบทบาทในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ การพิจารณาวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การพิจารณานโยบายและแผนของโรงเรียน การพิจารณางบประมาณ การพิจารณารายงานการประเมินคุณภาพของโรงเรียน การประเมิน ผลงานของบุคลากรในโรงเรียน การระดมทรัพยากร การให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียน การช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียน การช่วยประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และการให้ข้อมูลข่าวสารแก่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นิพนธ์ เสือก้อน (2545, หน้า 5) กล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการสร้างและเพิ่มพลังอำนาจในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนรับผิดชอบผู้บริหารต้องให้อำนาจกับทีมงานหรือบุคลากรในการทำงานอย่างเต็มที่ทั้งอำนาจในการบริหารจัดการ ความรับผิดชอบ การบริหารทรัพยากร และความชอบธรรมต่าง ๆ ในขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ หนึ่งการกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจให้กับสายงานในระดับต่ำลงไปจะต้องเกิดขึ้น โดยที่ผู้บริหารไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของสมาชิก สองจะต้องเปลี่ยนความคิดและการปฏิบัติในเรื่องของอำนาจการ ควบคุมที่เคยเป็นของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียวมาเป็นการควบคุมด้วยกลุ่มสมาชิก การควบคุมจึงเป็นของทุกคนในองค์กร และสามองค์กรจะต้องมีสภาพที่สมาชิกสร้างสรรค์งานได้อย่างเต็มความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นพื้นฐานขององค์กร

2.2 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เชียงราย ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อร่วมกันจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 13) ได้ให้หลักการมีส่วนร่วมไว้ว่า เพื่อให้ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อบุตรหลานของตนโดย

ส่วนกลางจะให้การสนับสนุนต่าง ๆ ตลอดจนกำกับด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็มีความผูกพันและความภูมิใจกับความเป็นชาติโดยรวม ซึ่งบุคคลดังกล่าวรู้ปัญหา ความต้องการและวิธีแก้ปัญหาลงมือได้เป็นอย่างดีในด้านการจัดการศึกษา รู้เนื้อหาสาระที่จะให้นักเรียนในท้องถิ่นรู้มากกว่าบุคคลที่ส่วนกลาง และบุคคล ภายนอกที่อยู่อื่น อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มนักเรียน และสามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึงมากกว่าส่วนอื่นที่จะมาดำเนินการเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศ ขำเกิด (2545, หน้า 149) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียนเพราะการที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

2.3 ด้านการบริหารตนเอง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เชียงราย ด้านการบริหารตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีความคิดริเริ่มโครงการเพื่อพัฒนาโรงเรียนขึ้นด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบ สามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและโรงเรียนปรับปรุงระบบการศึกษาให้ทันเหตุการณ์และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 3) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารตนเองของสถานศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้นภายใต้การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล คือ คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ถวิล มาตรเยี่ยม (2544, หน้า 42) กล่าวว่า หลักระบบบริหารจัดการตนเอง (Principle of Self – Management System) ด้วยหลักการจึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องใช้ระบบบริหารจัดการตนเองมาเป็นหลักในการดำเนินงานภายใต้นโยบายหลักและโครงสร้างของ องค์การฯ จุดประสงค์การสอนและยุทธศาสตร์การพัฒนา สร้างกำลังคน และทรัพยากร การแก้ปัญหาและทำให้จุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จด้วยความสามารถของโรงเรียนเอง

2.4 ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เชียงราย ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนยุทธศาสตร์/ธรรมนูญโรงเรียนที่ประกอบด้วยปรัชญาโรงเรียน แผนปฏิบัติการและตัวชี้วัดความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนกำหนดนโยบาย แผน พัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาของต้นสังกัดและโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการกำหนดกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 3) ได้ให้แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไว้ว่า โรงเรียนจะต้องมีการปรับทั้งในเรื่องโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การโดยในการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุนสอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ (2546, หน้า 59) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทั้งระบบไว้ว่าเป็นการปรับทั้งเรื่องโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การ โดยการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุน

2.5 ด้านความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เชียงราย ด้านความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงาน งานการเงิน การจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนมีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอและโรงเรียนมีการวัดประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ระดับที่สอง ระดับผู้บริหารกับครูในโรงเรียน (Principal-Teachers Accountability) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรโรงเรียน โดยมีเป้าหมายที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาและระดับที่สาม ระดับห้องเรียน (Teachers - Students Accountability) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรรายวิชาและการจัดการเรียนการสอนส่วนของคุณภาพที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการที่ครูและนักเรียนร่วมกันตัดสินใจจัดองค์ประกอบของห้องเรียนจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เพิ่มขึ้นในแต่ละส่วน ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะต้องแสดงความชัดเจนทั้งเป้าหมายและวิธีการพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบเพื่อแสดงความโปร่งใส (Transparency) ในทุก กรณีในส่วนที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ นิพนธ์ เสือก้อน (2545, หน้า 4) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดตามมาของบุคคลที่เข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจเมื่อมีการกระจายอำนาจไปสู่วิทยฐานะและชุมชนในการจัดการศึกษา สิ่งที่ตามมา คือ ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นของโรงเรียนและชุมชนที่ต้องจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และสอดคล้องกับหลักสูตรของชาติ

2.6 ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีทักษะในการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาและข่าวสารของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นผู้มุ่งอำนวยความสะดวก อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของครูและนักเรียน และผู้บริหารสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการและกำกับติดตามเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ดังที่กรมสามัญศึกษา (2545, หน้า 32) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนไว้ว่าผู้บริหารนั้น ถือว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจของโรงเรียนการเปลี่ยนสภาพมาเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นบทบาทของผู้บริหารจะเปลี่ยนไปโดยมุ่งเน้นการเป็นผู้นำการใช้แบบภาวะผู้นำแบบสนับสนุนการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาที่ผู้บริหารเป็นกรรมการและเลขานุการ หรือให้ครู อาจารย์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกระจายอำนาจ การสร้างทีมงาน ซึ่งต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการสอนและการเรียนรู้รวมทั้งประสานสัมพันธ์ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544, หน้า 8) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับบทบาทใหม่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรในท้องถิ่นในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้ที่สามารถประสานพลังของครูในโรงเรียน รวมทั้งชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเพื่อพัฒนาการศึกษาตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ครูต้องมีความสามารถในการปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและผู้เรียน รู้จักพัฒนาตนเอง และสามารถร่วมมือกับคณะครูในการทำงานเป็นกลุ่มได้ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องเปลี่ยนจากผู้นำแบบชี้แนะหรือสั่งการมาเป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย ผลการวิจัยมีดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัลยาณี บุตรดีวงศ์ (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สอดคล้องกับ สาคร เจริญกล้า (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาละยอง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ พรศิษฐ์ คำรอด (2549, หน้า 82) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ชวัญชัย จะเกรง (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญดังมีรายนามในภาคผนวก ก ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งคณะครูของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2545). **แนวทางสู่ SBM การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกรมสามัญศึกษา** สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.ge.go.th>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **รายงานการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยาณี บุตรดีวงศ์. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ขวัญชัย จะเกรง. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม**. ปริญญาานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- แคลิยา ศรีใส. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชัยพจน์ รั้งงาม. (2544). **การบริหารแบบฝึกโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School-Based Management : SBM)**. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- ณัฐฤดี เตมียสุวรรณ. (2550). **ปัจจัยบางประการส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตัวแทนบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปริญญาานิพนธ์, กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2544). **การปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ School-Based Management: SBM**. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- ธนศ ขำเกิด. (2545). “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน”. **วารสารส่งเสริมเทคโนโลยี** 2545 (28), 148-151.
- ธวัชชัย หอมยามเย็น. (2548). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.
- นิพนธ์ เลือก้อน. (2545). **การบริหารและจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.gened.moe.go.th/article-sbm/sbm9.pdf>
- พรศิษฐ์ คำรอด. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถาน ศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ไพศาล แลสนยศบุญเรือง. (2549). พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สมพร จาปานิล. (2549). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เลย.
- สว่าง คำภีระ. (2544). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งหัวช้าง สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดลำพูน เพื่อเข้าสู่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สาคร เจริญกล้า. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาท ผู้บริหารสถานศึกษาโดย ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัย บูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก). รายงานการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัด การศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา. จุลสารรายงานปฏิรูปการศึกษาไทย. 3 (12), 1-15.
- สุภาพร รัตน์น้อย. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2544). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของ สถานศึกษาในรูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- อุ่มริ สวาหฺล้ง. (2546). การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- Bass, Bernard M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York. The Free Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The Relationships between Transformational Leadership and Effectiveness of Sri
Tumbon School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

วิธิตา ตาววงศ์^{1*} และโสภา อำนวยรัตน์²

Witida Tawong^{1*} and Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนดีศรีตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนดีศรีตำบลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 225 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพของโรงเรียนดีศรีตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพของโรงเรียนดีศรีตำบล

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kung_stat23@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study the transformational leadership of the school administrators of Sri Tumbon School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. To study the effectiveness of Sri Tumbon School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 and to study the relationship between the transformational leadership and the effectiveness of Sri Tumbon School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. The samples group were consisted 225 of administrators and teachers of Sri Tumbon School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. The data-collecting instruments were the set of five-levelled questionnaires developed by the researcher and the data-analyzing were percentage, mean, standard deviation and Pearsons correlation. The results were the overall of transformational leadership was highest level. The overall of effectiveness of Sri Tumbon School was high level and the relationship between the transformational leadership of school administrators and the effectiveness of Sri Tumbon School was moderate which is statistically significant at 0.01

Key words: Transformational Leadership, Effectiveness of Sri Tumbon School

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีงบประมาณ 2554 ได้กำหนดนโยบายการพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ในท้องถิ่นชนบทเพื่อให้มี ความเพียงพอที่จะเป็นต้นแบบ หรือศูนย์สาธิตการให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ตลอดจนเป็นศูนย์รวมหรือแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเชื่อมั่นและศรัทธาในการปฏิบัติงานของโรงเรียน และไม่จำเป็นต้องส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง นำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง การสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยโรงเรียนและชุมชนสามารถจัดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ บริการและเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับของโรงเรียน เพราะผู้บริหารคือกลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารมีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในโรงเรียน หากผู้บริหารมีแนวทางการจัดการที่ดี มีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 12) ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 เป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน แต่ยังคงความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนในการจัดการศึกษา ซึ่งมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการ คือ สถานศึกษากระจายอยู่ในทุกพื้นที่ของเขตบริการ จึงทำให้บริบทในการจัดการศึกษาแตกต่างกันทั้งด้านสภาพภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนา และความเป็นอยู่ ส่งผลให้การระดมทรัพยากรแตกต่างกัน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบท อีกทั้งความพร้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีจำนวนบุคลากรไม่เต็มตามกรอบที่กำหนด (รายงานประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2, 2556, หน้า 77) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนในการจัดการศึกษา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 สามารถที่จะนโยบายโรงเรียนดีศรีตำบล มาปรับใช้เพื่อสร้างระบบงานให้มีคุณภาพ และพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายด้วยความเต็มใจ จึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของบาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1991 อ้างอิงใน รัตติกรธน์ จงวิศาล, 2543, หน้า 22-24) ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 10) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูล ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนากิจการการศึกษาต่อไป

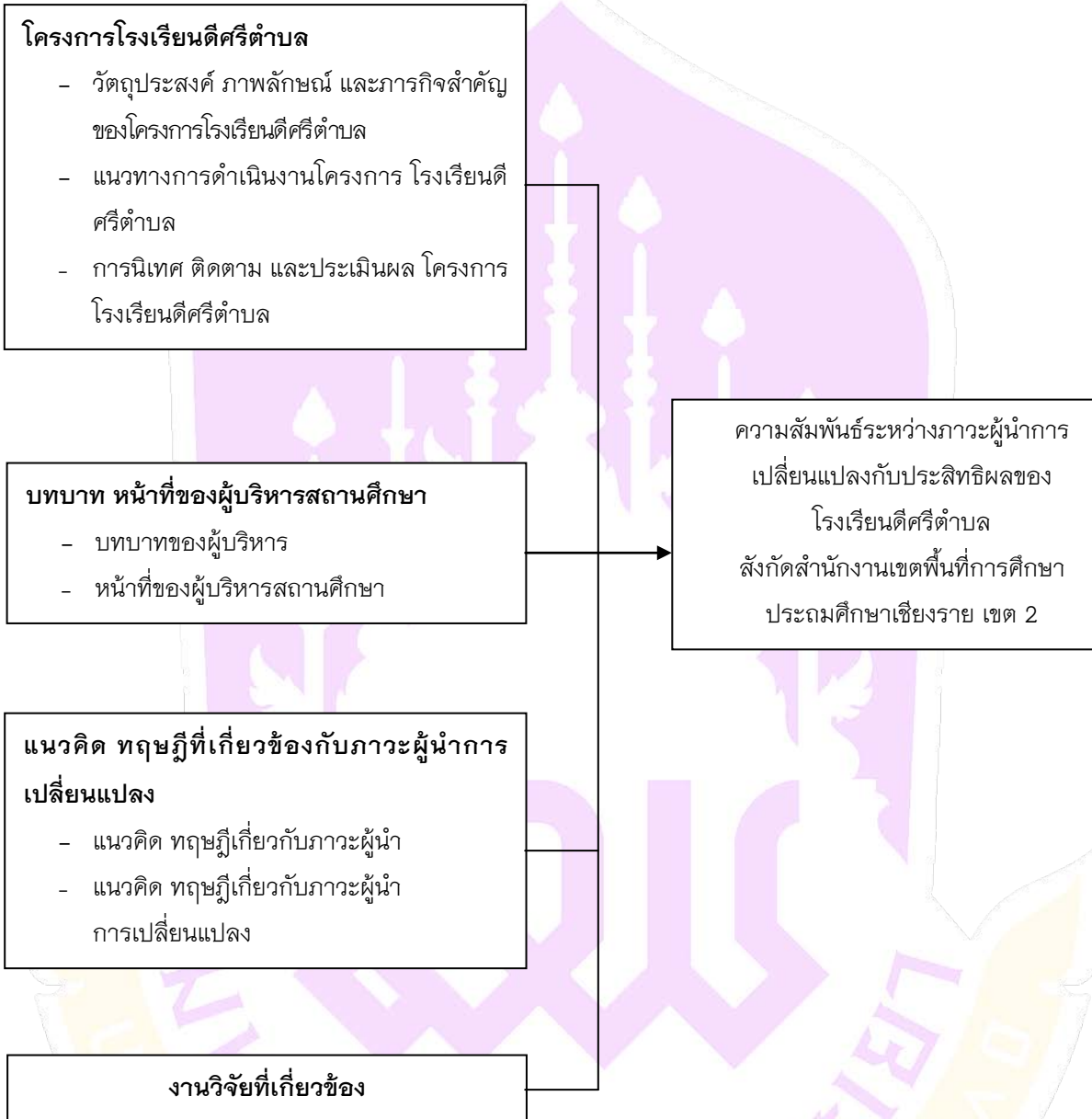
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนดีศรีตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าได้แก่ โรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 35 โรงเรียน รวมจำนวน 35 คน และครู ได้มาจากข้อมูลอัตรากำลังครูและปริมาณงานโรงเรียนดีศรีตำบลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 340 คน สรุปประชากรรวมทั้งสิ้น 375 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 35 โรงเรียน รวมจำนวน 35 คน และครูในโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้มาจากข้อมูลอัตรากำลังครูและปริมาณงานโรงเรียนดีศรีตำบลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 340 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างอิงใน ธาณิชธรรมาธิ์ ศิลปจารุ, 2552, หน้า 48-49) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 190 คน โดยใช้วิธีเทียบอัตราส่วน **รวมจำนวนทั้งสิ้น 225 คน**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา
2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตามแนวคิด และทฤษฎีของบาสและ อวอลิโอ (Bass and Avolio, 1991 อ้างอิงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2543, หน้า 22-24)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา และข้อคำถามที่สอดคล้องกับคู่มือดำเนินงานโรงเรียนดีศรีตำบล

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถามต่อไป

3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

3.1.2 หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) นายสุทัต จันทะสินธุ์
- 2) นายอดุลย์ คงยืน
- 3) นายกิตติศักดิ์ อัครศิริธิกุล

3.2 ตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาปรับแก้ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.96

4. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านห้วยน้ำเย็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม ในสถานศึกษาช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กับโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์หาคำนวนหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)

4. นำข้อมูลที่ได้แปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ได้แล้ว นำเอาค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 316) แปลความหมาย

ผลการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพของโรงเรียนดีศรีตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี รองลงมาคือ ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตามด้วยด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และเมื่อพิจารณา รายชื่อ พบว่า

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี ผู้บริหารประพฤติตนเป็นที่น่าเชื่อถือ น่าเคารพ น่ายกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา แก่เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้ร่วมงานว่าจะเอาชนะปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน

1.2 ด้านคำมั่นถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสนับสนุนผู้ร่วมงานให้พัฒนาตนเอง เข้ารับการอบรมพัฒนา ความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงการยอมรับและชื่นชมในความสามารถของ ผู้ร่วมงาน เมื่อปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความยุติธรรม

1.3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผู้บริหารกระตุ้นความพยายามของผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ และ สร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่ทำหายและเป็นโอกาสที่ดี ที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน

1.4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกแก่เพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานโดยให้ความไว้วางใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานทำงานได้บรรลุตามเป้าหมาย

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนสตรีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครู พบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือ ด้านครูและบุคลากร รองลงมา คือ ด้านโรงเรียน และด้านที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ด้านนักเรียน และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า

2.1 ด้านครูและบุคลากร ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ครูพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง และน้อยที่สุดคือ ครูบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)

2.2 ด้านโรงเรียน โรงเรียนมีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องปฏิบัติการ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์เพียงพอ และมีระบบการใช้อย่างคุ้มค่าอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย (Clean Green Safe) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนสร้างผลิตภัณฑ์ 1 โรงเรียน 1 ผลิตภัณฑ์ (OSOP)

2.3 ด้านนักเรียน นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนผ่านการ ประเมิน มาตรฐานคุณภาพภายนอก และน้อยที่สุดคือ นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษหรือภาษา ที่สองตามความถนัดและความสนใจ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสตรีศรีตำบล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสตรีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.35^{**}$) และเป็นไป ตามสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยขอ นำผลการศึกษา มาอภิปรายผลดังนี้

จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเรียงลำดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล เป็นผู้นำที่สามารถแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นความจริงได้ นำไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถทำให้บุคคลสนใจ และยินดีปฏิบัติตาม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำงานที่ท้าทาย และเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ขององค์การที่นำไปสู่การปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ขององค์การ สภาพแวดล้อมของการแข่งขัน เพราะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเปลี่ยนจากผู้นำแบบเก่ามาสู่ความเป็นผู้นำแบบใหม่ที่น่ามาซึ่งความสำเร็จขององค์การ (Burn, อ้างอิงใน เนตรพัฒน์ ญา ยาราช, 2546, หน้า 44)

ประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเรียงลำดับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบลในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านครูและบุคลากร ด้านโรงเรียน และด้านนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเกิดความไว้วางใจในตัวผู้บริหารมากขึ้น ประกอบกับผู้บริหารในปัจจุบันเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปกครอง ซึ่งเน้นทั้งคนและงาน มีการแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนครูให้ปฏิบัติงานได้ดี จึงเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ง่าย และครูพร้อมที่จะปฏิบัติตาม เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้การพัฒนาสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล จึงสามารถทำได้เป็นอย่างดี

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันอย่างง่าย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบไปด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารงาน มีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปเหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลกับโรงเรียนดีศรีตำบล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งอยู่ในอันดับสุดท้ายของทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้าง

กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน เมื่อต้องเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรค สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกแก่เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนควรทำให้ผู้ร่วมงานเกิดกำลังใจในการทำงาน สร้างและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนเพื่อพัฒนาองค์กรร่วมกัน เน้นให้ผู้ร่วมงานเห็นถึงความสำคัญของภารกิจงานเป็นสิ่งสำคัญและน่าภาคภูมิใจ แสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานทำงานได้บรรลุตามเป้าหมาย อีกทั้งมีการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานโดยให้ความไว้วางใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นส่วนทำให้โรงเรียนดีศรีตำบลมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาหรือควรมีการปรับปรุง คือ ด้านนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในอันดับสุดท้ายของทุกด้าน ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สองตามความถนัดและความสนใจ มีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น มีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดให้มีการพัฒนาพื้นฐานทางอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน และมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นเลิศทางด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นส่วนทำให้โรงเรียนดีศรีตำบลมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่มีผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยไปแล้ว ก็เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 นั้นได้แพร่หลาย และได้มีการศึกษาเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหาร นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจทั่วไป จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเชียงราย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 สามารถสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายสุหัต จันทะสินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ นายอดุลย์ คงยืน ผู้อำนวยการโรงเรียนพานพสกสวัสดิ์ และนายกิตติศักดิ์ อัครศิริธิกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ต้า ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้องให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนดีศรีตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรเกรสซิฟ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS** (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2546). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัล เอ็กเพรส.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). **ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์**. ปริญญาโท วท.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **คู่มือดำเนินงานโรงเรียนดีประจำตำบลตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล**. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **แนวทางการประกันคุณภาพสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก ภายใน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของ
กลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
Relationship between Transformational Leadership and Effectiveness of School
Administrations of School Group Subdivision 1 of the Secondary Educational
Service Area office 36

สันติ ชุมภู^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²
Santi Chumpoo^{1*} and Anawat Unkong²

บทคัดย่อ

จากวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา1)ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง2)ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 11 โรงเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 248 คน ผลการวิจัยพบว่า1)ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: to investigate1) the level of transformational leadership.2)The level of the effectiveness of school administrations and 3) the relationship between the transformational leadership and the effectiveness of School Group Subgroup 1 of the Secondary Educational Service Area office 36. The population of this study were 11 secondary schools. The respondents were 248 school teachers.. The research findings were as follows. 1) The transformational leadership and 2) the effectiveness of school administrations were at the high level, as a whole and in each aspect. 3) the relationship between the transformational leadership and the effectiveness of school administrations had the positive correlation medium and had the correlation at .01 significance.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

Keywords: transformational leadership ,effectiveness of school administrations

บทนำ

โลกยุคปัจจุบัน การแพร่กระจายของข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งมีผลกระทบต่อคนไทยเป็นอย่างมากจนเกิดภาวะวิกฤติทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาในการบริหารและการจัดการศึกษาที่ยังไม่สามารถพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งไม่สามารถพัฒนาและสร้างสรรค์สังคม ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ในสังคมโลก รัฐจึงได้กำหนดนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากจะเน้นการปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการศึกษาแล้วยังเน้นในส่วนที่เป็นแนวทาง หลักการ โครงสร้าง และระบบบริหารให้เป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 จึงกำหนดให้สถานศึกษา นั้น มีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และมาตรา 39 บัญญัติว่า ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ การปฏิรูปการศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะนำสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนได้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล ความสำเร็จในผลงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือผู้นำ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานนั้น มีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำในการบริหารงาน เพื่อรวมพลังและใช้ประโยชน์ของบุคคลากรที่มีอยู่ ให้ช่วยกันทำงาน และต้องรู้จักเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย(ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ,2554,หน้า 3) ในการบริหารสถานศึกษาผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาองค์กรให้บรรลุประสิทธิผลและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในการบริหารโรงเรียน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน เพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อผู้ตาม จึงจำเป็นที่ผู้บริหาร และครูจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการ กระบวนการ วิสัยทัศน์ในการทำงาน ตามทฤษฎีของบาสและอโวลิโอ(Bass and Avolio,1994) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า สามารถเห็นได้จากผู้นำมีลักษณะมีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงาน และผู้ตาม ให้มองเห็นงานของพวกเขาในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้เรื่องภารกิจ(Mission) และวิสัยทัศน์ (Vision)

ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนนับเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพ ประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษา และประสิทธิผลขององค์การทางการศึกษา ซึ่งประสิทธิผลของสถานศึกษาจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการบริหารจัดการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพียงใด การพิจารณาว่าสถานศึกษามีประสิทธิผลหรือไม่นั้น ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และอื่น ๆ เช่น บรรยากาศ

ของสถานศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการในแนวคิดของ มอท (Mott,19721,p.97) กล่าวว่า การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลเพียงใด พิจารณาได้จาก 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาและ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ซึ่งพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับของโรงเรียน เพราะผู้บริหารคือกลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายได้ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในโรงเรียนภายใต้สถานการณ์และบทบาทหน้าที่ ตลอดจนเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ ซึ่งหากผู้บริหารมีแนวทางจัดการที่ดีมีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพสถานศึกษา

จากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและสภาพปัญหาดังกล่าว ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของ บาสและอโวลิโอ(Bass and Avolio,1994) ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และ แนวคิดของ มอท (Mott,1972,P97) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษายิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

สมมุติฐาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้ โรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยมีขั้นตอนการ ดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็น ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 667 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเทียบตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างใน ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ, 2554, หน้า 52) ที่ระดับความ เชื่อมั่น 95% และสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 248 คน จากนั้นใช้วิธีเทียบสัดส่วน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการโดยมี ลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced Choice) ประกอบด้วย สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นแบบมาตรา ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตาม แนวคิดและทฤษฎีของ บาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1994) ประกอบด้วยคุณลักษณะ

4 ประการ คุณลักษณะ ละ 8 ข้อ รวมจำนวน 32 ข้อ คือ

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี (Idealized Influence or Charisma Leadership)
2. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation)
3. การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation)
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา (Individualized Consideration)

ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ของ ของ ไลเคิร์ท (Liker's rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตามแนวคิดและทฤษฎีของ มอท (Mott,19721, p.97) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีจำนวน 4 ด้าน ด้านละ 8 ข้อ รวมจำนวน 32 ข้อ คือ

1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ของ ของ ไลเคิร์ท (Liker's rating scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลของสถานศึกษา
2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบตรวจสอบรายการ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลกำหนดขอบเขตเนื้อหา เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหา
4. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถามของ ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ และปรับปรุงเพิ่มเติม ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของทฤษฎีของ บาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio,1994) และแนวคิดของไลเคิร์ท (Liker's rating scale) ให้ครอบคลุม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลับกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง นายจรูญ แก้วเบ็ง และนายคมสิทธิ์ กันทาสุวรรณ ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
6. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00
7. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ Try Out กับครูโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 และทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขอความร่วมมือจากครู ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน
3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 248 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์ คำนวณหาค่า ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์โดย การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมาย รายชื่อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม การแปลผลตามเกณฑ์ ของช่วงคะแนน 5 ระดับ (ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ, 2554, หน้า 58) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับ น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 แสดงว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 แสดงว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับ มากที่สุด

3. ตอนที่ 3 ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์โดย การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมาย รายชื่อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม การแปลผลตามเกณฑ์ ของช่วงคะแนน 5 ระดับ (ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ, 2554, หน้า 58) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับ น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในระดับมากที่สุด

4. นำข้อมูลที่ได้แปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน ได้แล้ว นำเอาค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ แปลความหมาย (ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ .2554, หน้า 58) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 – 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 – 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

ผลการศึกษา

ผลของการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอน จากโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 248 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุด รองลงมา คือ เพศชาย มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปริญญาโท และน้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาเอก ส่วนประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด มากกว่า 15 ปี รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี และรองลงมามีประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 6 – 10 ปี ตามลำดับ ส่วนประสบการณ์น้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 – 15 ปี

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และรองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา

2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารประพฤติตนเป็นที่น่าเชื่อถือน่าเคารพ นายกอง เลื่อมใส ศรัทธา แก่เพื่อนร่วมงาน และบุคคลทั่วไป และรองลงมา คือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ สร้างความมั่นใจให้กับผู้ร่วมงานว่าจะเอาชนะปัญหา และอุปสรรคต่างๆได้

2.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารเน้นให้ผู้ร่วมงานเห็นถึงความสำคัญของภารกิจงานเป็นสิ่งสำคัญ และนำภาคภูมิใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารเสริมสร้างกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานเมื่อเขาต้องเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรค และรองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนเพื่อพัฒนาองค์กรร่วมกัน ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

2.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองโดยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อหาแนวทาง และวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร และรองลงมา คือ ผู้บริหารกระตุ้นความพยายามของผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ และสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแสดงให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่ทำหาย และเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาพร้อมกัน

2.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารแสดงการยอมรับและชื่นชมในความสามารถของผู้ร่วมงานเมื่อปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ และรองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นที่น่าเคารพ ยกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ของแต่ละคน

3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และรองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

3.1 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนในสถานศึกษาของท่านได้รับรางวัลจากการเข้าประกวดกิจกรรมทางวิชาการ กับหน่วยงานราชการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดจากสถานศึกษาของท่านสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปตามที่ตั้งไว้เป็นที่น่าพอใจ และรองลงมา คือ สถานศึกษาของท่านสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพและมีโอกาสในการสร้างชื่อเสียงทางวิชาการ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูผู้สอนมีการดำเนินการประเมินความพร้อมของนักเรียนก่อนทำการสอน

3.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาของท่านจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และรองลงมา คือ นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษาของท่านเป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนของท่านประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดีกับบุคคลอื่นตามวัย

3.3 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานศึกษาของท่าน มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเทคโนโลยีการเรียนรู้ใหม่ๆมาใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการสนับสนุน ส่งเสริม ครูและบุคลากรในสถานศึกษา จัดให้มีการพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และรองลงมา คือ สถานศึกษาของท่าน มีการอบรม หรือประชุมชี้แจงให้ความรู้ในแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตร และนโยบายใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูนำผลจากการวัดผลและประเมินผลมาวางแผนพัฒนาเพื่อจัดกิจกรรมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

3.4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา และรองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานให้ภาระงานสำเร็จตามเป้าหมาย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารและคณะครูสามารถวางแผนกลยุทธ์ร่วมกัน ทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ($r=0.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมีมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวม ($r=.45$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวม ($r=.45$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวม ($r=.47$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในภาพรวม($r=.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม เป็นผู้บริหารที่น่ายกย่อง เป็นที่เคารพนับถือ เป็นผู้บริหารที่มีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต และเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ปัจจัยนั้นคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงเวลาของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารย่อมพบกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่ง ดังนั้นเมื่อจะดำเนินการเปลี่ยนแปลงใดๆก็ตามในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540, หน้า 15-16) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ใช้วิธีการต่างๆ ในการยกระดับความต้องการ ความตระหนักและความสำนึกของผู้ตาม ทำให้ผู้ตามก้าวพ้นจากความสนใจตนเองมาเป็นการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานและมุ่งมั่นใช้ความพยายามอย่างสูงในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุดา ทัพสุวรรณ (2541, หน้า 8) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ผู้นำจะเน้นให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกเห็นความสำคัญและคุณค่าของงานที่ผลิตออกมา จูงใจให้ผู้ตามสนใจทำงานเพื่อหน่วยงาน ตลอดจนเปลี่ยนแปลงระดับความต้องการในผลงานของผู้ตามให้สูงขึ้น และใช้ความสามารถของตนเองตามศักยภาพทั้งหมดในการทำงาน ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์น บาซ (Bass) (ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม, 2538, หน้า 50-51, อ้างอิงใน Bums, 1978.) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือ ผู้นำและผู้ตามมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งสองฝ่าย เปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้นำแบบจริยธรรม กล่าวคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและจะกระตุ้นตามให้เกิดความสำนึกและยกระดับความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์และทำให้ผู้ตามเกิดจิตสำนึกของอุดมการณ์ยึดถือค่านิยมเชิงจริยธรรม เช่น อิศรภาพ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรัตน์ จินขาวขำ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สราญรัตน์ จันทะมล (2548) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านผู้บริหารมีระดับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารแสดงออกมากกว่าด้านอื่น คือ ด้านการอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารแสดงน้อยกว่าด้านอื่น คือ ด้านการกระตุ้นปัญญา

2. จากผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) โดยด้านความสามารถในการผลิต นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.19$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมี ความสามารถในการดำเนินงานในสถานศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดบรรยากาศของห้องเรียน จนทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด และผู้บริหารได้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมิ การส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้และพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยการสัมมนา ศึกษาดูงาน และดำเนินงานด้านการ นิเทศการศึกษา เพื่อกระตุ้นให้ครูได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งผู้บริหารยังเป็นบุคคลสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ มีการวิเคราะห์สภาพโรงเรียน เตรียมแนวทางในการแก้ปัญหา และวางแผน ปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง (2536, หน้า 9) ที่กล่าวว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถที่ใช้ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงาน เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ วิชัย (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบสังคมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิแก่งสภาคธิศจักรใน ประเทศไทย พบว่า 1) ระบบสังคมในโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระบบสังคมของ โรงเรียน 2 ตัวแปร คือ พฤติกรรมการบริหารและสภาพแวดล้อมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับประสิทธิผลของ สถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ($r=0.53$) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้าง บารมี ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารงาน มีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป เหมาะกับสถานการณ์ ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลกับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ (2554) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้านความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดกลางมีความสัมพันธ์กันในทางบวก หรือมี ความสัมพันธ์ที่คล้ายตามกัน ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดกลาง อำเภอ โพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่มาแก้ ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารควรมีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ (Reframing) การมองปัญหา และการเผชิญกับสถานการณ์เก่าๆ ด้วยวิธีทางแบบใหม่ ๆ มีการตั้งใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและเหตุผล และไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตาม

2. จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน กลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหาร การอบรมสั่งสอน นักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร เพื่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.อนวัช อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นการกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง นายจรูญ แก้วเป็ง และนายคมสิทธิ์ กันทาสวรรณ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ. (2554). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศษ.บ., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ชรัตน์ จีนขาวขำ. (2547). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธาและความพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม. (2538). **การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัดที่สัมพันธ์ กับประสิทธิผลองค์การสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง. (2536). **จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะการณ์ของกลุ่มที่ เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทร, กรุงเทพฯ.
- สรานรัตน์ จันทะมล. (2548). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- สุดา ทัพสุวรรณ. (2541). **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุดใจ วิชัย. (2546). **ระบบสังคมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิ แห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Bass, Bernard M, and Bruce J.Avolio. (1994). **Improving Organizations Effectiveness Through Transformational Leadership.** California: Sage Publications.
- Mott, R.M. (1972). **Organization effectiveness.** Santa Monica: Good Year.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

The Relationship between Administrators' Transformational Leadership and
Organizational Health of Secondary School Under The Secondary Educational
Service Area Office 36

กรรณิกา ปัญญะติ^{1*} และธิดาวัลย์ อุ๋นกอง²
Kannika Panyati^{1*} and Tidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 2) เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 2,759 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมและรายมิติ มีสุขภาพองค์การอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สุขภาพองค์การ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Panyatik@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study the degree in transformational leadership of the secondary schools administrators under the secondary educational service area office 36, 2) to study the degree of secondary school organizational health under the secondary educational service area office 36 3) to study the relationship between transformational leadership of the administrators with secondary school organizational health under the secondary educational service area office 36. The population of this study included teachers from secondary schools. There were 2,759 teachers sampled at random. The sample was determined from Krejcie & Morgan table. The Simple Random Sampling 338. The instruments used for collecting data were a rating-scale questionnaire. The research was further analyzed using the mean, standard deviation, and Peason product moment correlation coefficient.

The results of the study were: 1) the degree in transformational leadership of secondary school administrators under the secondary educational service area office 36. The overall transformational leadership and individual aspects were found at a very good level. 2) The level of the secondary school organizational health under the secondary educational service area office 36, the overall multidimensional organizational health has a perfect level. 3) The relationship between transformational leadership and secondary school organizational health under the secondary educational service area office 36, had overall and individual aspects of a high relationship that was statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: transformational leadership, Organizational health

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น นับเป็นก้าวของการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ของเมืองไทย ด้วยความหวังว่าปัญหาเรื่องต่าง ๆ จะได้รับการแก้ไขเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของประชาชน การบริหารจัดการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งถือว่าเป็นองค์การที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติ สุขภาพองค์การก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้การบริหารองค์การมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สุขภาพองค์การ ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ทางการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะในมุมมองของการบริหารงานภาครัฐหรือการจัดการของภาคธุรกิจเอกชนแต่อย่างใด โดยเนื้อแท้แล้วสุขภาพองค์การ ได้รับความสนใจนำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อใช้ในการศึกษาประเมินสมรรถนะในการบริหารจัดการองค์การอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในแวดวงการศึกษาของประเทศไทย ความสนใจในหลักการศึกษาดูสุขภาพองค์การ ที่ได้ให้ความสำคัญและสนใจศึกษาดูสุขภาพองค์การ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในเชิงการปรับปรุงระบบการบริหาร เพื่อให้เกิดสมรรถนะมากขึ้น ความสนใจดังกล่าว สะท้อนให้เห็นได้ในระดับหนึ่งถึงการให้ความสำคัญต่อเรื่องการวัดสมรรถนะหรือความสามารถในการบริหารจัดการองค์การภาครัฐได้อย่างดีเยี่ยม และเมื่อได้นำผลการจากการศึกษาวิจัยไปสู่การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา จะเห็นว่าหากองค์การต้องการการเปลี่ยนแปลงให้มีความยิ่งขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับสุขภาพขององค์การ ซึ่งการปฏิบัติงานขององค์การที่ดำเนินสามารถพิจารณาได้จากสุขภาพขององค์การ องค์การที่ดีสามารถพัฒนาไปได้ดีพร้อมกับมีบรรยากาศขององค์การที่ดี ในการบริหารจัดการมีแนวคิดการวัด

สุขภาพองค์การหลากหลายวิธีการ แต่วิธีการที่เป็นที่นิยมคือ แนวคิดของ ทาร์เทอร์ ฮอยและคอตท์แคมป์ (Tarter, Hoy, and Kottkamp, 1990, p. 236) ซึ่งได้กำหนดมิติการวัดสุขภาพองค์การเป็น 5 มิติ ดังนี้ มิติที่ 1 ภาวะผู้นำฉันทน์เพื่อนร่วมงาน มิติที่ 2 การสนับสนุนทรัพยากร มิติที่ 3 ขวัญในการปฏิบัติงาน มิติที่ 4 การติดต่อสื่อสาร มิติที่ 5 ความสามัคคี ทั้งนี้เพื่อตอบสนองเป้าหมายขององค์การ ในขณะที่เดียวกันต้องมุ่งเน้นสุขภาพองค์การที่ดี และนอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดว่าสุขภาพองค์การเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของความสำเร็จหรือประสิทธิภาพขององค์การ องค์การใดมีสุขภาพดีก็จะทำให้การบริหารองค์การนั้นมีประสิทธิผลเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์การใดมีสุขภาพไม่ดี จะทำให้ผลการบริหารองค์การนั้นไม่มีประสิทธิผล

เนื่องจากองค์การเป็นระบบเปิดจึงได้รับอิทธิพลจากสภาพภายนอกอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันองค์การต่าง ๆ ได้รับผลกระทบและต้องเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ มากมาย ผู้นำต้อง ตระหนักรู้เพื่อนำองค์การไปสู่องค์การที่มีสุขภาพที่ดี คงอยู่ได้ต่อไป ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการบริหารและพัฒนาองค์การเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การมีสุขภาพดี มีประสิทธิผล ซึ่งการนำการเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดของผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำ และเป็นที่ต้องการมากของสังคมในปัจจุบัน ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสูงมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการจะนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่าและสำคัญที่สุด คือ ผู้นำต้องเป็นผู้ริเริ่มเปลี่ยนแปลงตัวเองก่อน ดังนั้นผู้นำจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงในองค์การทั้งตัวผู้นำและคนอื่น ๆ ในองค์การควรจะต้องเข้าใจเหตุผลว่าทำไมองค์การต้องการเปลี่ยนแปลง (รัตติกรณ ังวิศาล, 2556, หน้า 105) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ยูคส์ (Yukl, 1989, p. 270) ที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของผู้นำด้วยคุณลักษณะและทักษะของผู้นำที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้นำ และอำนาจของผู้นำทั้งหมดเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กับตัวแปร สถานการณ์ภายนอก และตัวแปรสอดแทรก ซึ่งทำให้เกิดตัวแปรสุดท้ายคือ ผลลัพธ์จะเห็นว่า ในสภาพปัจจุบันมีแนวโน้มและความต้องการผู้นำที่มีความสามารถเชิงเทคนิคมากขึ้น ซึ่งหมายถึงผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง ผู้บริหารต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม ดังนั้นองค์การที่มีการเปลี่ยนแปลงช้า ไม่มีการปรับเปลี่ยนแบบภาวะผู้นำองค์การที่มีปัญหาสัมพันธภาพของสมาชิก และถ้าผู้บริหารไม่เข้าใจเจตคติ ความรู้สึกของผู้ร่วมงาน จึงเป็นองค์การที่อยู่ในภาวะอันตรายต่อสุขภาพองค์การ จากความเกี่ยวข่งกันระหว่างภาวะผู้นำกับสุขภาพองค์การ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ แบล และ อโวลิโอ (Bass & Avolio ,1991, อ้างอิงใน รัตติกรณ ังวิศาล, 2543, หน้า 252) ใน 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กับสุขภาพองค์การตามมิติการวัดสุขภาพองค์การของ ทาร์เทอร์ ฮอยและคอตท์แคมป์ (Tarter, Hoy, and Kottkamp, 1990, p. 236) ซึ่งได้กำหนดมิติการวัดสุขภาพองค์การเป็น 5 มิติ ดังนี้ มิติที่ 1 ภาวะผู้นำฉันทน์เพื่อนร่วมงาน มิติที่ 2 การสนับสนุนทรัพยากร มิติที่ 3 ขวัญในการปฏิบัติงาน มิติที่ 4 การติดต่อสื่อสาร มิติที่ 5 ความสามัคคี จะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 เป็นส่วนราชการจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 แก้ไข พ.ศ. 2553 มาตรา 34 ที่บัญญัติให้จัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการ

ที่เรียกชื่ออย่างอื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 41 โรงเรียน และจังหวัดพะเยา มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 18 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 59 โรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นองค์การคุณภาพในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ก้าวสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ภายในปี 2558 และมีพันธกิจ ดังนี้ 1. พัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่บริการทุกคนได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม หลากหลาย ทัวถึง เท่าเทียมตามสิทธิและมีคุณภาพตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม บนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 3. สนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้ ต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และมีศักยภาพเป็นพลโลก

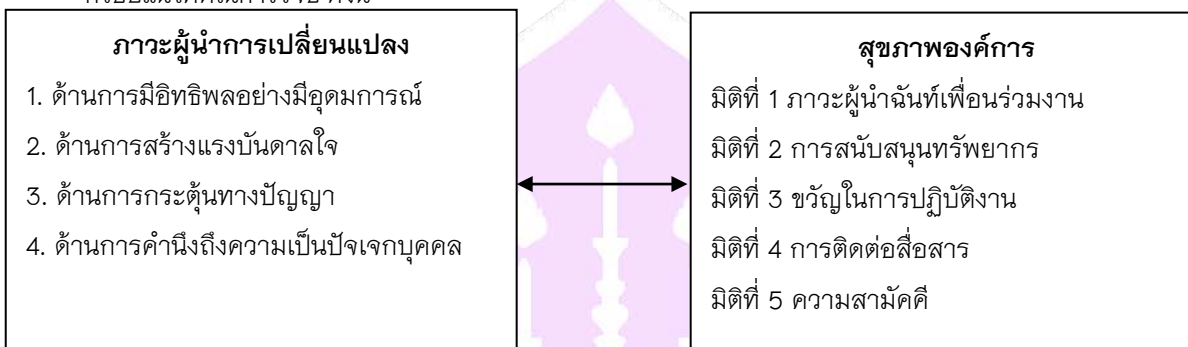
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อเป็นการขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ให้แพร่หลายและกว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งผลการศึกษาก็จะทำให้ทราบระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จะได้เป็นตัวช่วยให้ผู้บริหารนำข้อมูลมาปรับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาบุคคลและผลการศึกษานำไปเป็นแนวทางการปรับปรุงการบริหารงานและพัฒนาองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อให้การบริหารงานได้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 2,759 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607 – 610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (กัลยา วินิชย์บัญชา, 2555, หน้า 14) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นตามตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จำนวนข้อคำถาม 41 ข้อ และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสุขภาพองค์การ จำนวนข้อคำถาม 33 ข้อ หากคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างคำนิยามศัพท์ ความครอบคลุมเนื้อหา และการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าดัชนีแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้ค่าระหว่าง 0.58 – 0.92 และแบบสอบถามสุขภาพองค์การ ได้ค่าระหว่าง 0.32 – 0.89 หากความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ผลการวิเคราะห์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีค่าความเชื่อมั่น 0.99 และแบบสอบถามสุขภาพองค์การ มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 312 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.30

ผลการศึกษา

สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก และด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนในกรอบของศีลธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารกำหนดจุดประสงค์หลักในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารกล่าวถึงขนาดของสถานศึกษาในแง่ดี อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารพูดถึงสิ่งที่ต้องการจะทำให้สำเร็จด้วยความกระตือรือร้น อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และมองการณ์ไกลถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการสร้างแรงบันดาลใจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจภายใน ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการหาแนวทางในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารกระตุ้นครูให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานแบบเก่าให้ดีขึ้นกว่าเดิมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์หรือพิจารณาในเรื่องที่อาจจะเป็นปัญหา อยู่ในระดับมาก

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ครูพัฒนาศักยภาพของตนเอง อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารปฏิบัติต่อครูโดยคำนึงถึงความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารแนะนำการทำงานเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สุขภาพองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่าองค์การมีสุขภาพในระดับมากทุกมิติ

และมิติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มิติที่ 3 ขวัญในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มิติที่ 5 ความสามัคคี อยู่ในระดับมาก และมิติที่ 4 การติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนมิติสุขภาพองค์การที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มิติที่ 2 การสนับสนุนทรัพยากร อยู่ในระดับมาก

2.1 ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 1 ภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความเป็นมิตรและมีสัมพันธ์อันดีกับครูในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์หลักของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารเปิดเผยข้อมูลแก่ครูตามความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.2 ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 2 การสนับสนุนทรัพยากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารสนับสนุนให้ครูทำงานตามความสามารถและความถนัดของตน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสนับสนุนให้ครูปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลาไม่ติดขัด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการสนับสนุนทรัพยากรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้ความรู้เรื่องการใช้การบำรุงรักษา ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อยู่ในระดับมาก

2.3 ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 3 ขวัญในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูมีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และครูมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนขวัญในการปฏิบัติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีความเชื่อมั่นและยอมรับในพฤติกรรมของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

2.4 ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 4 การติดต่อสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารใช้วิธีการและอุปกรณ์การสื่อสารในองค์การที่หลากหลายและทันสมัย รวดเร็ว อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ โรงเรียนมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจนแก่ครู อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารและครูใช้ข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการติดต่อสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูและผู้บริหารรับทราบข่าวสารและเข้าใจตรงกัน อยู่ในระดับมาก

2.5 ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 5 ความสามัคคี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบุคลากรในโรงเรียนให้อภัยซึ่งกันและกันเมื่ออีกฝ่ายทำงานบกพร่อง อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก และบุคลากรในโรงเรียน ยอมรับ สนับสนุน ช่วยเหลือร่วมมือกันทำหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนความสามัคคีที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ บุคลากรในโรงเรียนแก้ไขปัญหาาร่วมกันอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสุขภาพองค์การ มีความสัมพันธ์กันสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัยซึ่งมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญาด้านการดำเนินถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.87) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์และมองการไกลถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา และกล่าวถึงอนาคตของสถานศึกษาในแง่ดี อีกทั้งยังสร้างเจตคติที่ดีและความคิดเชิงบวกในการปฏิบัติงานร่วมกัน และแสดงความเชื่อมั่นว่าครูปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ จารุวรรณ โดบัว (2552, หน้า 71 – 73) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสายผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐา สิทธิจินดา (2552, หน้า 125) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมและรายด้านในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ สุมาลี ละม่อม (2553, หน้า 83 – 84) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 รายด้านพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.83) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารกล่าวถึงอนาคตของสถานศึกษาในแง่ดี และพูดถึงสิ่งที่ต้องการจะทำให้สำเร็จด้วยความกระตือรือร้น อีกทั้งผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และมองการไกลถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของขวัญชัย จะเกรง (2551, หน้า 27) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่กระตุ้น จูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจ กระตือรือร้น ตระหนัก เข้าใจและเห็นคุณค่าของเป้าหมาย ผู้บริหารจะทำให้ผู้ร่วมงานสัมผัสกับภาพทั้งดงามของอนาคต ผู้บริหารจะสร้างเจตคติที่ดีการคิดในแง่บวก และสร้างสื่อความคาดหวังที่ต้องการอย่างชัดเจนผู้บริหารจะอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันสร้างความเชื่อมั่นความเข้าใจให้กำลังใจทำให้ผู้ร่วมงานเห็นคุณค่าของงานมีความตั้งใจแน่วแน่ในการทำงานและเชื่อมั่นว่าจะสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายได้โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ละม่อม (2553, หน้า 83 – 84) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า ระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมทั้ง 5 มิติ สุขภาพองค์การอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D. =0.82) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพ มีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับโรงเรียน และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ชร รอดรัตน์ (2552, หน้า 64 – 68) ที่ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับนุรเอียซาน บอดตอ (2553, หน้า 91 – 100) ที่ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามทัศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยสรุปได้ว่าสุขภาพขององค์การของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ เฟื่องประยูร (2555, หน้า 52 – 53) ที่ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และนอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยสุขภาพองค์การจากหน่วยงานอื่นที่แตกต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พบผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน เช่น จากการศึกษาของ สุนิสา ทองหาว (2554, หน้า 73 – 76) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลพังราด อำเภอแกลง จังหวัดระยอง สุขภาพองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลพังราด อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับแข็งแรงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สุขภาพองค์การทุกรายด้านอยู่ในระดับที่แข็งแรงมาก

เมื่อพิจารณาระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 รายมิติ พบว่าระดับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มิติที่ 3 ขวัญในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.05$, S.D. =0.81) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพ มีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับโรงเรียน รวมทั้งมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และมีความเต็มใจปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นุชชารี สุรกุล (2546, หน้า 29) ที่กล่าวว่าขวัญในการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบ ทางจิตใจ และอารมณ์ของผู้ปฏิบัติงาน อันส่งผลให้เกิดความจงรักภักดี และเกิดความพยายามทำงานอย่างเต็มกำลัง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน ส่วนประกอบที่ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ขึ้นอยู่กับความมีศรัทธาในลักษณะของงานที่ทำ แสดงให้เห็นถึงการที่ครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีส่วนทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดี สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารมีอาชีพจึงไม่ควรมองข้ามการเสริมสร้างความศรัทธาต่อวิชาชีพครูให้เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับ กู๊ด (Good, 1973, อ้างอิงใน ชำนาญ ทัดมาลี, 2542, หน้า 22) กล่าวว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูเกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป้าหมาย ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจของครูที่มีต่องาน ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากรายได้ จากการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการบริหาร โอกาสก้าวหน้าและสติปัญญา การสร้างสรรค์ที่เกิดจากการควบคุมการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรวาภูมิ ปุริสา (2553, หน้า 133 – 139) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษายโสธร ผลการวิจัยปรากฏ สุขภาพองค์การของโรงเรียน (Y) โดยรวมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทั้ง 7 ด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน มิติด้านความสามัคคี มิติด้านความเข้มแข็งขององค์กร มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร มิติด้านการติดต่อสื่อสาร มิติด้านการมีนวัตกรรมใหม่ และมิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ชร รุ่งรัตน์ (2552, หน้า 64 – 68) ที่ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ด้านการบริหารแบบมิตรสัมพันธ์ ด้านการบริหารแบบกิจสัมพันธ์ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสุขภาพองค์การมีความสัมพันธ์กันระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ครูพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีการมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู ผู้บริหารมีความเป็นมิตรและมีสัมพันธ์อันดีกับครูในโรงเรียน และยังกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์หลักของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณี หิรัญญากร (2546, หน้า 146) ที่ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร กับสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์ทางบวกทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสอดคล้องกับ กรรณิการ์ เฟื่องประยูร (2555, หน้า 52 – 53) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ พิรพรรณ ทองปั้น (2552, หน้า 105 – 111) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีการแนะนำการทำงานเป็นรายบุคคลและรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานอย่างตั้งใจ

รวมทั้งควรมีเทคนิคในการมอบหมายงานที่ดีเพื่อให้งานสำเร็จ และคอยดูแล เอาใจใส่ครู เป็นรายบุคคล เพื่อให้ครูรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญเสมอ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำด้านการดำเนินงานถึงความ เป็นปัจเจกบุคคลให้สูงขึ้นต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่าสุขภาพองค์การมิติที่ 2 การสนับสนุนทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความรู้เรื่องการใช้ การบำรุงรักษา ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคอยสอดส่องดูแลให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เมื่อถึงเวลาปฏิบัติงานผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลาไม่ติดขัด รวมทั้งสนับสนุนและบริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่ออำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอกับความต้องการ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีความสัมพันธ์กันสูง ซึ่งให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลต่อสุขภาพองค์การ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้สูงขึ้นเพื่อพัฒนาองค์การให้มีสุขภาพมากขึ้นไป และในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ควรให้ความสำคัญ และพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการดำเนินงานถึงความ เป็นปัจเจกบุคคลเพื่อให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามทัศนะของผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา
2. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางส่งเสริมสุขภาพองค์การด้านการสนับสนุนทรัพยากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จจุลลงด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาจาก ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งได้รับความกรุณาจาก ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนคอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย นางพูนสุข โมกศิริ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ที่ให้ความรู้ ข้อคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ประจำสาขา การบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ทักษะ และอำนวยความสะดวกในการจัดทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอขอบคุณนายวังเงิน สุวงศ์เครือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทิงวิทยาคม พร้อมทั้งคณะครู ที่ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือให้คำแนะนำในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้การอบรมสั่งสอน สนับสนุน และเป็นกำลังใจที่ดี และสุดท้ายขอขอบคุณพลังกาย พลังใจจากตัวเองที่มุ่งมั่นและตั้งใจในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จจุลลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เพื่องประยูร. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์สุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา,
ชลบุรี.
- กัลยา วิเศษปัญญา. (2555). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- ขนิษฐา สิทธิจินดา. (2552). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ขวัญชัย จะเกรง. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการใช้โรงเรียนเป็นฐาน
ช่วงชั้นที่ 3 – 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- จารุวรรณ โตบัว. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพลสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 3. การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ชำนาญ ทัดมาลี. (2542). สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 1. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- นุชชาวี สุรกุล. (2546). การศึกษาสุขภาพองค์การของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาส
วิทยาเขตพระอภัยมณีจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นุรเอี๊ยะซาน บอดอ. (2553). สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัด
สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- พีรพรรณ ทองปิ่น. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการ
บริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- เพ็ชร รอรรัตน์. (2552). สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1.
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
วิทยานิพนธ์ วท.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล (2556). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ หิรัญญากร. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร กับสุขภาพองค์การ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สรารวุฒิ ปุริสา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุนิสา ทองหา. (2554). สุขภาพองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลพังรัต อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุมาลี ละม่อม (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วิทยานิพนธ์. ค.ม., มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement.
- Tarter, C. J., Hoy, Wayne K. and Kottkamp, R. B. (1990). **Open schools, healthy schools: measuring organizational climate.**Journal of Research and Development in Education 23(4), 236.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

The Relationship between The Transformational Leadership of School Administrators and Developing Students' 21st Century Learning skills in Opportunity Expansion Schools, Phayao Primary Educational Service Area Office 1

บุษยพรรณ พรหมวาathy^{1*} และ สุนทร คล้ายอ้า²
Busayaphan Phromwat^{1*} and Sundhorn Klai-Um²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 28 โรงเรียน รวม 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Breeya.porsche@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were to investigate the Transformational Leadership of school administrators and Developing Students' 21st Century Learning Skills and to find out the relationship between the Transformational Leadership of school administrators and Developing Students' 21st Century Learning Skills in opportunity expansion schools, Phayao primary educational service area office 1. The samples were 201 educational personnel from 28 opportunity expansion schools. The research tool was 5 point Likert scales questionnaires. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's moment-product correlation coefficient. The findings indicated that the Transformational Leadership of school administrators and Developing Students' 21st Century Learning Skills administrators in opportunity expansion schools in opportunity expansion schools, Phayao primary educational service area office 1 as a whole and as an individual aspect were at a high level. And the Transformational Leadership of school administrators was positively correlated with Developing Students' 21st Century Learning Skills in high level at 0.01 level statistically significant.

Keywords: Transformational Leadership 21st Century Skills

บทนำ

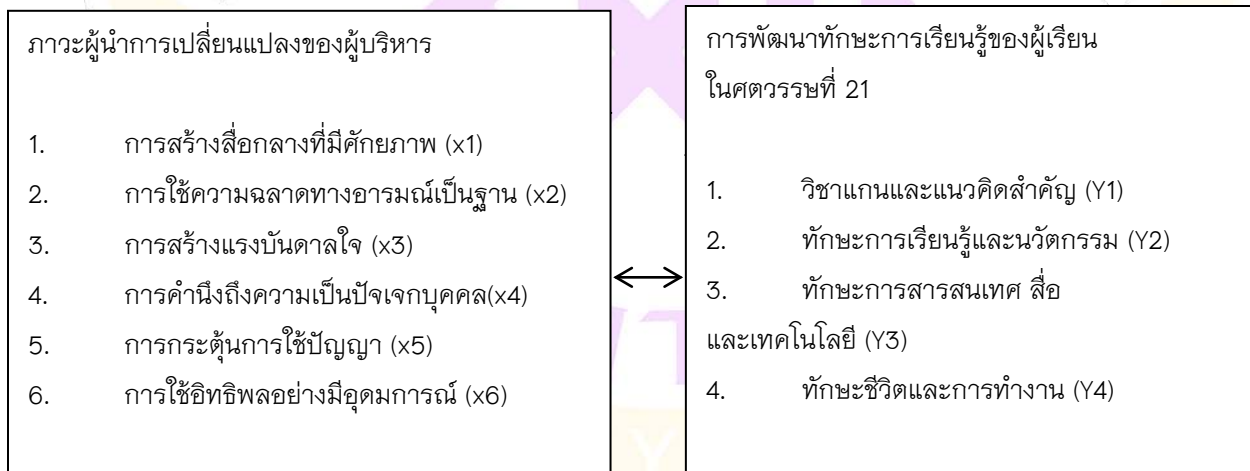
กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อการปรับตัวให้ทัดเทียมและเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมในทุกมิติรอบด้าน การเสริมสร้างองค์ความรู้ทักษะเฉพาะทาง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนในการเรียนรู้ เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ เท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้เราสามารถเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (Ken Kay, JD. อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอริป จิตตฤกษ์, 2554) การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงควรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเข้าใจและสร้างสรรค์ รวมทั้งรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้สื่อต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นอิสระภายใต้กรอบของการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำทักษะการเรียนรู้ในห้องเรียนนำไปประยุกต์ และบูรณาการกับชีวิตประจำวันเกิดเป็นทักษะของชีวิตเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมโลกได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จึงมีการส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สมรรถนะตามหลักสูตร และการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสร้างความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะโรงเรียนที่เปิดขยายโอกาสทางการศึกษาแต่จากรายงานผลการดำเนินงานตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ตามนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ผ่านระบบออนไลน์ ปีการศึกษา 2553–2556 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การดำเนินงานยังไม่มีควมคืบหน้าหรือเป็นรูปธรรมชัดเจน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในขับเคลื่อนสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งในการตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องอาศัยภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงมาบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อตอบสนองต่อสังคมโลกและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 28 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 420 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 201 คน สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและนำเครื่องมือไปทดลองใช้ คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.97 จากนั้นเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้สิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการใช้ความฉลาดทางอารมณ์เป็นฐาน ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างสื่อกลางที่มีศักยภาพ ตามลำดับ
2. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวิชาแกนหลักและแนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน และด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ตามลำดับ
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารคือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ รวมทั้ง ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่ เป็นผู้แทนสถานศึกษาในกิจการทั่วไป ประกอบกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญขึ้นมีความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และวัฒนธรรมขององค์การพร้อมไปกับการส่งเสริมริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมของผู้ตามตลอดจนกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากตามภารกิจไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ บาลลา (2554: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ อำเภอ

เมือง จังหวัดพทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพทุมธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเมธ สมบูรณ์ (2556: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาผู้เรียนจุดเน้นพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนตามมาตรฐานสถานศึกษา และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินงานตามจุดเน้นพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 –2561) และแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI, 2557) ซึ่งได้เสนอข้อเสนอทางนโยบายเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาว่าให้ตั้งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าหมายหลัก แล้วออกแบบองค์ประกอบทั้งหมดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ยึดโยงกับเป้าหมายในการพัฒนาทักษะและความรู้เชิงบูรณาการที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ โดยเฉพาะในส่วนของตัวชี้วัดที่ควรปรับให้องค์ผลลัพธ์ในด้านการพัฒนาทักษะเป็นหลัก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากมาจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะมีวิสัยทัศน์และพฤติกรรมในการบริหารที่เอื้อต่อการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี คุณภาพ เป็นระบบซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน จึงมีแนวโน้มในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในระดับที่มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดินแฮมและสติเฟน (Dinham and Stephen ,2004: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีต่อผลผลิตทางการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการศึกษากับผลผลิตทางการศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำเป็นปัจจัยในการสร้างความสำเร็จของผลผลิตทางการศึกษา เกิดจากผู้บริหารและครูได้รับการฝึกฝนความเป็นผู้นำและเกิดจากความฝึกฝนความเป็นมืออาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ จันทร์เม่ง (2552:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในการเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารงาน และเป็นสื่อกลางในการสร้างสัมพันธภาพในหน่วยงาน ควบคู่กับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกับผู้ร่วมงาน โดยรับฟังความคิดเห็นของ

ผู้ร่วมงานและปรับทัศนคติและความคิดเห็นที่ต่างกัน มีการเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้ผ่านการนิเทศร่วมกับผู้อื่น มีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงรุกในด้านการควบคุมอารมณ์ให้ได้ในทุกสถานการณ์

2. ผู้บริหารควรมีการพัฒนาในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและดูแลผู้ร่วมงานอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการฝึกกิจกรรมการคิดอย่างเป็นระบบการคิดวิเคราะห์และการแสดงเหตุผลให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีระบบ หรือตามแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมงานในการเสนอทางออกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

3. สถานศึกษาควรวางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะเรียนรู้และนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมและปรับใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริงที่มีครูผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือในสถานศึกษา และให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดริเริ่ม ฝึกความเป็นผู้นำ และใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล ปลูกฝังการใช้ทักษะชีวิต การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นในการทำงาน ความรับผิดชอบและมีทักษะในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

4. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำสื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในประเมินผล และการวิจัย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อ เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนใช้สารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับสภาพจริง โดยจัดหาสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อ และอุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทั้งนี้ควรกำกับดูแลการใช้สื่อ เทคโนโลยีของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด โดยเน้นการใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

4. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไขตรวจทานความถูกต้องเรียบร้อย และข้อบกพร่องต่าง ๆ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไข ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่ได้อนุเคราะห์อำนวยความสะดวก และเสียสละเวลาให้ความร่วมมืออย่างยิ่งในการตอบแบบสอบถาม และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ใน

การศึกษาค้นคว้า ตลอดจนผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ให้กำลังใจเสมอมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัว ครูอาจารย์ ที่ให้กำลังใจ อบรมสั่งสอน และให้คำแนะนำช่วยเหลือมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบและอุทิศเป็นกตัญญูคุณเวทิตาคุณต่อบุพการี ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ฉวีวรรณ จันทร์เม่ง. (2552). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ปรเมธ สมบูรณ์. (2556). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอ เวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์ (แปล). (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ :การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : Open Worlds.

สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **รายงานที่ดีอาร์ไอ: การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ.**ฉบับที่ 103 เดือนพฤษภาคม 2557.กรุงเทพฯ.

สมเกียรติ บาลลา (2554). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.**วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์,ปทุมธานี.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ตามนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561) ปีการศึกษา 2553-2556.**กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Dinham and Stephen. **Principal Leadership for outstanding educational outcomes.** Journal of Educational Administration. 43.4 (April 2005).

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็น
ครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 3

The relationship between transformational leadership of administrators and
teachers professional standard of teacher under the jurisdiction of Chiangmai
primary educational service area office 3

กรรณิการ์ จันสม^{1*} และธิดาวัลย์ อุ๋นกอง²

Kannika Chansom^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาความเป็นครูอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ผู้บริหาร และครู จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ มีค่าความเชื่อมั่น .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความเป็นครูอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูมืออาชีพ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kan_a@windowslive.com

Abstract

The purposes of this research were to find : 1) The transformation leadership of school administrators under the jurisdiction, 2)The professionalism toward teacher's professional standard of teacher and 3)The relationship transformation leadership administrators and toward teacher's professional standard of teacher The samples, The respondents were 322 administrators and teachers in total. The research instrument was questionnaire concerning the transformation leadership of school administrators, and the professional toward teacher's professional standard of teachers The statistics used to analysis the data were frequency, percentage, mean standard deviation, and Pearson Product Moment CorrelationThe finding were as follow :

1. The transformation leadership of school administrators under th jurisdiction of Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 as a whole was rated at a high level.
2. The professionalism toward teacher's professional standard of teacher under the jurisdiction of Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 as a whole was rated at a high level.
3. The relationship transformation leadership administrators and toward teacher's professional standard of teacher under the jurisdiction of Chiaingmai Primary Education Service Area Office 3, significantly at the .01 level.

Keywords: Relationship, Transformation leadership , Teachers professional

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีโรงเรียนในความรับผิดชอบ จำนวน 152 โรงเรียน โดยมีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการทำงาน กระจายอำนาจหน้าที่ และบทบาทการดำเนินงานให้แก่สถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องรับผิดชอบต่อผลการบริหารสถานศึกษาของตนเอง ตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษามี 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะผู้อำนวยการสถานศึกษา ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาองค์การ บรรลุตามวิสัยทัศน์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ดั้นด้นยอมมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในตนเอง จึงจะบริหารงานภายในโรงเรียนในด้านบุคลากรให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน มาตรฐานวิชาชีพครูจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบอาชีพ ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

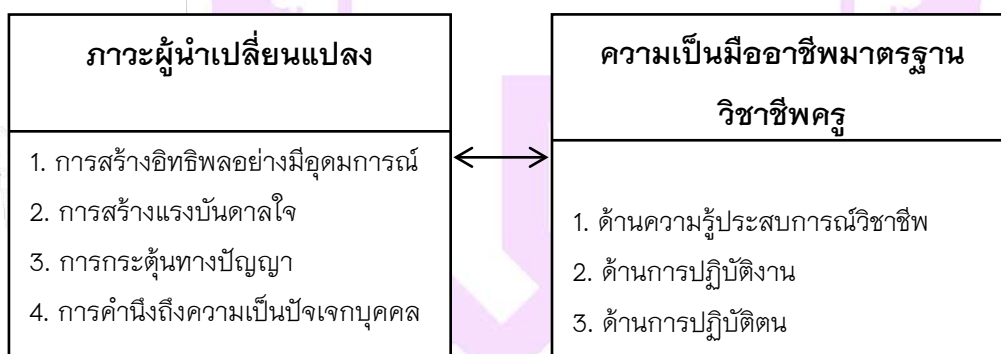
จากเหตุผลและความจำเป็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาความเป็นครูอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สัมพันธ์กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 176 และครู จำนวน 1,807 คน จำนวนทั้งสิ้น 1,983 คน จำนวน 152 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้บริหาร จำนวน 176 คน ครู จำนวน 1,807 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 322 คนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 การสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านความรู้ ประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม จากทฤษฎีภาวะผู้นำของบาส และอโวลีโอ (1944)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถามในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม จากทฤษฎี ภาวะผู้นำของบาส และอโวลีโอ (1944)
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 4.1 ดร. อนุวัช อนุกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
  - 4.2 นายทรงสิทธิ์ ร่วมจิตร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
  - 4.3 นายสิทธิพร นันตาวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมหาค่า IOC โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน 5) ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (checklist) สร้างตามทฤษฎีของบาส และอโวลิโอ (Bass and Avolio) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยวัดพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ มี 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุนทางปัญญา 4) การดำเนินถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 40 ข้อเกณฑ์ระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Lilert)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ซึ่งผู้วิจัยสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาพ.ศ. 2546 เพื่อหาความเป็นครูมืออาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มี 3 ด้าน 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน จำนวน 28 ข้อ

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 314)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม พร้อมแบบสอบถามไปยังแต่ละโรงเรียนโดยส่งทางไปรษณีย์ และด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถามผู้วิจัยขอความร่วมมือสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งทางไปรษณีย์แล้วเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) โดยใช้ค่าสถิติ คือ ความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และอายุราชการใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

1.2 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูของสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ในข้อที่ 2 ข้างต้นถือว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลในช่วงคะแนนใด แสดงว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและครูมืออาชีพของสถานศึกษา อยู่ในระดับนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (John W. Best)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่า ร้อยละ (Percent) นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้สัญลักษณ์ r นำเสนอข้อมูล ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม รองลงมา ผู้บริหารวางตนได้

เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร และผู้บริหารให้ความมั่นใจกับบุคลากรว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาจากบุคลากร

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเห็นว่าทุกคนมีค่าและความสำคัญ รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นแก่ประโยชน์ขององค์การ และผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นถึงพลังและความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงให้บุคลากรเห็นว่าสถานศึกษาเป็นของทุกคนควรให้ความรักและความผูกพัน รองลงมา คือ ผู้บริหารโน้มน้าวให้บุคลากรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และผู้บริหารมักกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีแนวคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติกรร่วมกัน

1.4 ด้านการดำรงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รองลงมา คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน และผู้บริหารแสดงความเชื่อถือและความพึงพอใจเมื่อผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้สำเร็จ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารชี้แจงให้ผู้ร่วมงานทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้ประโยชน์ หากทำงานถึงเกณฑ์มาตรฐาน

2. ความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติตน รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

2.1 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน ช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพ รองลงมา คือ ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและส่งเสริมความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และจัดทำแผนการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพการแต่งกาย กริยา วาจา รองลงมา คือ ใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจและความต้องการ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสาร สิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการ

2.3 ด้านการปฏิบัติตน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอมา รองลงมา คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรักศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และให้บริการด้วย

ความเต็มใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ตามลำดับ ส่วนข้อ
ที่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และ
พัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับความ
เป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติการ และด้าน
การปฏิบัติตน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 4 ด้าน ของภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับภาพรวมของความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการปฏิบัติตน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปาน
กลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับภาพรวมของความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้และ
ประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ตามลำดับ ส่วนด้านการปฏิบัติตน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐาน
วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้และประสบการณ์
วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการปฏิบัติตน ปัญญา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐาน
วิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้และ
ประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการปฏิบัติตน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสัมพันธ์กับความ
เป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีประเด็นที่จะนำมา
อภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคำนึ่ง ผุดผ่อง (2547) พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี

มาก ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน แสดงความเชื่อถือและความพึงพอใจเมื่อผู้ร่วมงานประสบผลสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส และอวลิโอ (Bass and Avolio, 1944, p. 5) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำจะประพฤติในทางที่จงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตามผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตน เพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์การ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว และผู้บริหารต้องแสดงให้บุคลากรเห็นว่าสถานศึกษาเป็นของทุกคนควรให้ความรักและความผูกพัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส และอวลิโอ (Bass and Avolio, 1944, p. 6) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ในหน่วยงาน

2. ผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่าในภาพรวมความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์ (2552) กล่าวว่า ครูมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่ครูสภาพกำหนดอยู่ในระดับดีมาก (Mean = 4.18) สอดคล้องกับงานวิจัยของคณิงใจ กฤษณา (2547) พบว่า ครูมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ใน ด้านการปฏิบัติตน คือ รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูสภา (สำนักงานเลขาธิการครูสภา, 2544, หน้า 12) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพการแต่งกาย กริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูสภา (สำนักงานเลขาธิการครูสภา, 2544, หน้า 10) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสัมพันธ์กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยใดเลย อาจเนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาบางด้านมุ่งเน้นเกี่ยวกับตัวครูไม่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู 3 ด้าน พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับภาพรวมของความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการปฏิบัติตน ด้านการปฏิบัติด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวได้ คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชยา มีเพียร (2552, บทคัดย่อ) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษา

เอกชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลค่ามากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ สอดคล้องกับแนวคิดเรซซิล และสแวนสัน (T.A. Razil and A.D. Swanson, 1998, p. 34) กล่าวว่า ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นผู้จูงใจให้บุคคลปฏิบัติงานเกินความคาดหวังตามปกติ มุ่งไปที่ภารกิจงานด้วยความสนใจที่เกิดขึ้นภายในตนเอง มุ่งการบรรลุความต้องการในระดับสูง และทำให้พวกเขามีความมั่นใจ ในการที่จะใช้ความสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในภารกิจนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านการกระตุ้นทางปัญญาเป็นด้านที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในโรงเรียนที่แสดงถึงการกระตุ้นครูให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ทำให้ครูมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในโรงเรียน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ (Reframing) การมองปัญหา และการเผชิญกับ สถานการณ์เก่า ๆ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ ยังน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดเห็นและเหตุผล ซึ่งการกระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของครูในการที่จะตระหนัก เข้าใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญและพัฒนาบุคลากรในด้านนี้ด้วย

2. ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าครูมีความรู้และประสบการณ์วิชาชีพน้อย ในการใช้ ใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ควรพิจารณาการส่งเสริมให้ความรู้แก่ครูในสังกัด ในเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านทักษะการใช้ภาษาที่ 3 ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งครูจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและได้รับการยอมรับยกย่องจากชุมชนและสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสัมพันธ์กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูในเขตพื้นที่อื่น
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขต เชียงราย ทุกท่านที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร. อนวัช อุ๋นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นายทริชิต ร่วมจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 นายสิทธิพร นันตาวงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อนๆ สาขาการบริหาร การศึกษา ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจ กำลังใจ จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อวงการศึกษาคงคุณค่าและประโยชน์เหล่านั้นขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.**

2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คณิ่งใจ กฤษณา. (2547). **การศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด**

ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, กรุงเทพฯ.

คำนึ่ง ผุดผ่อง. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก.**

วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, กรุงเทพฯ.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โปรแกรมสซิฟ.

ธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์. (2552). **การพัฒนาตัวบ่งชี้คัดสรรการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2544). **คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

อภิชา มีเพียร. (2552). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติของครู**

สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ขอนแก่น.

Bass and Avolio. (1994). **Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership.**

Thousand Oaks: Sage Publications

T.A.Razil and A.D. Swanson. (1998). **Fundamental concepts of Educational Leadership.** Merrill Prentice-Hall.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพ
องค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
The relationship between transformational leadership of administrators and
health organization in school of Chiangmai primary educational service area
office 3

สิทธิพงษ์ จันสม^{1*} และธิดาวลัย อุ๋นกอง²
Sittipong Chansom^{1*} and Thidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาสุขภาพองค์การในโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ผู้บริหาร และครู จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สุขภาพองค์การ

Abstract

The purposes of this research were to find : 1) The transformation leadership of school administrators 2)The health organizational in school and 3)The relationship transformation leadership administrators and health organizational in school The samples, the respondents were 322 administrators and teachers in total. The research instrument was questionnaire concerning the transformation leadership of school administrators, based on the theory

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nansittipong@hotmail.com

of Bass and Avolio, and organizational health in school of Tarter Hoy and Kottkamp. The statistics used to analysis the data were frequency, percentage, mean standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation The finding were as follow

1. The transformation leadership of school administrators of Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 as a whole was rated at a high level.
2. The health organizational in school of Chiangmai Primary Education Service Area Office 3 as a whole was rated at a high level.
3. The relationship transformation leadership administrators and health organizational in school of Chiangmai Primary Education Service Area Office 3, significantly at the .01 level.

Keywords: Relationship, Transformation leadership, health organizational

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยตลอด แต่ยังคงขาดทิศทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่ความเป็นองค์กรที่มีสุขภาพสมบูรณ์ การศึกษางานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวมา พบว่า มีปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรของโรงเรียน คือ ภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ และพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำ ให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

จากเหตุผลและความจำเป็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาสุขภาพองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสัมพันธ์กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 176 และครู จำนวน 1,807 คน จำนวนทั้งสิ้น 1,983 คน จำนวน 152 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้บริหาร จำนวน 176 คน ครู จำนวน 1,807 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 322 คนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 การสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มิติการติดต่อสื่อสาร มิติความสามัคคี การพัฒนาและการ

สร้างแบบสอบถาม จากทฤษฎี ภาวะผู้นำของบาส และอโวลีโอ (1944) และสุขภาพองค์การของ ทาร์เทอร์ ฮอยและ คอทท์แคมป์ (1990)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาคำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแปลงกับสุขภาพขององค์การเอกสาร ตำรา หนังสือ นำผลจากการศึกษามาส่งเป็นเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือ โดยการปรึกษาและรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถาม

5. เสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงของเนื้อหา (content validity) ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

5.1 ดร. อนุช อนุกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

5.2 นายทวิชิต ร่วมจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

5.3 นายสิทธิพร นันทวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงชุม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

6. ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาแก้ไข ขั้นสุดท้าย

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 โรงเรียน 30 ฉบับ

8. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

9. นำแบบสอบถามที่ได้รับการกลับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (Lee J. Cronbach, 1974, p.161) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95

10. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับ 1 เพศ 2 ระดับการศึกษา 3 ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist) สร้างตามทฤษฎีของบาส และอโวลิโอ (Bass and Avolio) ซึ่งผู้วิจัยบูรณาการจากแบบสอบถามของอภิวรรณา แก้วเล็ก (2542) เพื่อศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยวัดพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ มี 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 40 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามสร้างจากแนวความคิดและทฤษฎีของ ทาร์เทอร์ ฮอยและคอตท์แคมป์ (Tarter, Hoy, and Kottkamp, 1990: P.236) ในผลงานเรื่อง “School Climate and Organizational Commitment” ซึ่งได้กำหนดมิติที่ใช้สำหรับชี้วัดสุขภาพองค์การไว้ 5 มิติสุขภาพ คือ 1) มิติภาวะผู้นำจันท์เพื่อนร่วมงาน 2) มิติการสนับสนุนทรัพยากร 3) มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 4) มิติการติดต่อสื่อสาร 5) มิติความสามัคคี

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 31)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม พร้อมแบบสอบถามไปยังแต่ละโรงเรียนโดยส่งทางไปรษณีย์ และด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถามผู้วิจัยขอความร่วมมือสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งทางไปรษณีย์แล้วเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) โดยใช้ค่าสถิติ คือ ความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ การศึกษา และประสบการณ์ทำงานใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

1.2 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสุขภาพองค์การของสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3 หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับสุขภาพองค์การความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (r) ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ มีระดับการวัด ตั้งแต่มาตราช่วง (interval scale) ค่าสัมประสิทธิ์ r มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง ± 1.00 ค่า 0 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550, หน้า 314) การวิเคราะห์ในข้อที่ 2 ข้างต้นถือว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่า ร้อยละ (Percent) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษากับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์โดยการหา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้สัญลักษณ์ r นำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมี อุดมการณ์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารวางตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร รองลงมา คือ ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงาน เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน และผู้บริหารให้ความมั่นใจกับบุคลากรว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแสดงความสามารถจนเป็นที่ไว้วางใจของบุคลากร

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหาร สามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูเห็นแก่ประโยชน์ขององค์กร และผู้บริหารกล่าวถึงงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำว่าเป็นสิ่งที่ทำ

ทายความสามารถของบุคลากร ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารให้ความมั่นใจกับบุคลากรที่ตั้งใจปฏิบัติงาน จะได้รับผลตอบแทนในเชิงบวก

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเสนอแนะให้บุคลากรใช้แนวทางใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารโน้มน้าวให้บุคลากรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานร่วมกัน คิดแก้ปัญหาหาทางออกร่วมกัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีแนวคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติกรร่วมกัน

1.4 ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรโดยคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล รองลงมา คือ ผู้บริหารมอบหมายงานโดยยึดหลักเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล และผู้บริหารชี้แจงให้ผู้ร่วมงานทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้ประโยชน์ หากทำงานถึงเกณฑ์มาตรฐาน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ร่วมงาน

2. สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มิติขวัญกำลังใจในการ รองลงมา คือ มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อนร่วมงาน และมิติสนับสนุนทรัพยากร ตามลำดับ ส่วนมิติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร

2.1 มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อนร่วมงาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้ความเสมอภาคในการทำงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการปรับตัว แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารเป็นประชาธิปไตยรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์การ

2.2 มิติการสนับสนุนทรัพยากร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารดูแล ช่วยเหลือ จัดสรรทรัพยากรให้แก่ครูได้อย่างเหมาะสม และผู้บริหารกระตุ้นให้ครูใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างคุ้มค่า ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารใช้ทรัพยากร คุ้มค่าทุนในการลงทุนทางการศึกษา

2.3 มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานสูง รองลงมา คือ ครูคร่ำครวญ ยอมรับ นับถือประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารและ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน

2.4 มิติการติดต่อสื่อสาร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเห็นความสำคัญในการสื่อสารเพื่อเกิดความเข้าใจตรงกัน รองลงมา คือ ผู้บริหารร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างเป็นประจำและ ผู้บริหารแจ้งข่าวสาร สารสนเทศให้กับชุมชนทราบตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและองค์การภายนอก

2.5 มิติตความสามัคคี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนยอมรับการบริหารจัดการของโรงเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานร่วมปรึกษาหารือ และผู้บริหารและครูมีความยินดีที่จะทำงานร่วมกันตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารและครูสามารถร่วมกันหาทางออกแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 4 ด้าน ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ กับภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=0.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติการติดต่อสื่อสาร และมิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ส่วนมิติตความสามัคคี มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง กับภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน มิติการติดต่อสื่อสาร และมิติตความสามัคคี มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง กับภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มิติตความสามัคคี และมิติการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง กับภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน มิติการติดต่อสื่อสาร และมิติตความสามัคคี มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในภาพรวมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับภาพรวมสุขภาพองค์การในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มิติการสนับสนุนทรัพยากร มิติภาวะผู้นำฉันทเพื่อร่วมงาน มิติการติดต่อสื่อสาร มิติตความสามัคคี และมิติการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสัมพันธ์กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิ หิรัญญากร (2547) พบว่า ระดับภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 12 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของคำนึ่ง ผุดผ่อง (2547) พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก จากข้อค้นพบที่สอดคล้องดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรโดยคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล พิจารณามอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคลโดยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ให้ผู้ร่วมงานทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้ประโยชน์ หากทำงานถึงเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส และอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1944, p. 7) กล่าวไว้ว่า ผู้นำจะเอาใจ ใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคลเพื่อความสัมฤทธิ์และเติบโตของผู้ตามแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพ ของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้นนอกจากนี้ผู้นำจะมีการปฏิบัติต่อผู้ตามโดยการให้โอกาสในการเรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศของการให้แรงสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ การประพฤติดของผู้นำแสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ในภาพรวมสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าสุขภาพองค์การของโรงเรียนมีความสมบูรณ์มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิจพัฒน์ พันธุ์แจ่ม (2549) พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ระยอง เขต 2 มีสุขภาพองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเหม ยูนู (2548) พบว่า สุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นครราชสีมา เขต 1 ในภาพรวมมีสุขภาพสมบูรณ์อยู่ในระดับสูง จากข้อค้นพบที่สอดคล้องดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า มิติขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานสูง ครูศรัทธา ยอมรับ นับถือ ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารและ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยนต์ เสรีเรืองยุทธ (2547)ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า รายการที่มีอันดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดด้านต่างๆ เรียงตามด้านดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงาน 2) ให้รางวัลความสำเร็จที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อสัมฤทธิ์ผล และใช้แนวทางการบริหารที่ทำทนายให้บุคลากรรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลง 3) ทำให้บุคลากรกล้าแสดงการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล 4) สามารถคงรักษาสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้นไว้ได้อย่างยาวนานที่สุด

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสัมพันธ์กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกใน

ระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยใดเลย อาจเนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาบางด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน กับสุขภาพองค์การในโรงเรียน 5 มิติ พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา กับมิติการสนับสนุนทรัพยากร กล่าวคือ ผู้บริหารเสนอแนะให้บุคลากรใช้แนวทางใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน โน้มน้าวให้บุคลากรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานร่วมกันคิดแก้ปัญหาหาทางออกร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาส และอวอลิโอ (Bass and Avolio, 1944, p. 4) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ผู้นำจะหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แต่จะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและประโยชน์ของกลุ่มส่วน มิติการสนับสนุนทรัพยากร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารดูแล ช่วยเหลือ จัดสรรทรัพยากรให้แก่ครูได้อย่างเหมาะสม และผู้บริหารกระตุ้นให้ครูใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างคุ้มค่า ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดฟอร์ดโดซ์ และวีล (Fordyce & Weil, 1971, PP 11-14 อ้างถึงใน ภรณ์ กิรติบุตร 2529, หน้า 4) ได้กล่าวถึงองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์ เป็นองค์ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมเสมอ ผู้บังคับบัญชาและสมาชิกในองค์การมีความสัมพันธ์ที่ดี มีวุฒิภาวะสูง มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในด้านการกระตุ้นทางปัญญาเป็นด้านที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในโรงเรียนที่แสดงถึงการกระตุ้นครูให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องมีแนวคิด ใหม่ ๆ ในการปฏิบัติกรร่วมกัน ร่วมสร้างระบบความคิด เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ (Reframing) การมองปัญหา และการเผชิญกับ สถานการณ์เก่า ๆ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ ยิ่งน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดเห็นและเหตุผล ซึ่งการกระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของครูในการที่จะตระหนัก เข้าใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาในด้านการกระตุ้นทางปัญญาของภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านนี้ด้วยจาก

จากผลการวิจัย พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในมิติด้านการติดต่อสื่อสาร เป็นมิติที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูต้องมีการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและองค์การภายนอก ครูผู้สอนต้องรับฟังข่าวสาร ที่ถูกต้อง ทันเหตุการณ์และชัดเจน รวมไปถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนที่แสดงถึงการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้สึก นึกคิด เจตคติ ตลอดจนอารมณ์และการกระทำต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญและพัฒนาบุคลากรในด้านนี้ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การในโรงเรียน ในเขตพื้นที่อื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขต เชียงราย ทุกท่านที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร. อนวัช อุ๋นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นายทวิชิต ร่วมจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 นายสิทธิพร นันดาวงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อนๆ สาขาการบริหาร การศึกษา ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างกำลังใจ กำลังใจ จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อวงการศึกษาคคุณค่าและประโยชน์เหล่านั้นขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- คำนึ่ง ผุดผ่อง. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กิจพัฒน์ พันธุ์แจ่ม. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.**นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โปรแกรมสซิฟ.
- ภรณ์ กิรดิบุตร. (2549). **การประเมินประสิทธิภาพขององค์การ.** กรุงเทพมหานคร: โอเอสพริ้นติ้ง.
- วรรณิ หิรัญญากร. (2546) **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 12** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เหม ญน. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับความพึงพอใจในงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง

Bass and Avolio. (1994). **Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership.**

Thousand Oaks: Sage Publications

Cronbach, Lee.J. (1970). **Essentials of Psychological Testing** 3d ed New York:Harper & Row.

Tarter, Hoy, and Kottkamp, (1990). **School health and Organizational commilment. Journal of Research and Developepment in Education, 23: 236–243**

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู
กลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
ประถมศึกษา เชียงรายเขต 1

Relationship Between Administators Of Leadership and teacher Job Satisfaction
Performance in Hauychompoo Group Under Chaingrai Pimry Education Service
Arae Office 1

พิชญ์ พลอยศรี^{1*} และโสภกา อำนวยรัตน์²
Pitsanu ploysee^{1*} and Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูระดับชั้นอนุบาล กลุ่มครูระดับชั้นประถมศึกษา และกลุ่มครูชั้นระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งสิ้น 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผนด้านหลักการปกครอง ด้านการบริหารคน ด้านความรักในองค์กร ด้านหลักในการทำงาน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านมีหลักการ และด้านความมุ่งประสงค์ ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านความมั่นคงในงาน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this reseach were to study 1.Lwadership of school Administrator in Hauychompoo School Group 2.Teacher 's saticfaction in Hauychompoo school Group 3.Relationship between leadership of school and teacher satisfaction in Hauychompoo school group.The sample of this study research administrator and teacher from Hauychompoo school groups(10 from each school) .Data were collecte by a Questionnaire about leadership of school administrator according to the theory of Serjiovanni and teacher satisfaction by concept of Herzberg. The statistic used for data analysis were Freqency ,Percentage,Maen, Standard devistion and person 's produt moment correlation coefcient.

The finding reveated as follow.

1.The principals leadership was overall and each aspect at to hight level, ranking in order of maen from high to low as follows administration planning personel administration ,organization awereness, principle working, basic need, vision, principle, and purpose

2.The teacher's satisfaction of teacher's working was overall and in each aspect at a high level , ranking in the order of maen from high to low as follow: policy and ministration,responsibility,relations with supervisorsas and peers, recognition, achievement,work itsrlf , advancement,and job security

3.The principals'leadership and the teacher's satisfaction was a relationship statistically significant at the .01 level

Keyword : leadership,teacher'ssatisfaction of teacher' working

บทนำ

กระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้สามารถพัฒนาตนเอง ครอบคลุม สังคมและประเทศชาติ ทันทต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การปรับเปลี่ยนกระบวนการ ระบบ และวิธีการทางการศึกษา การสืบค้นและถ่ายทอดองค์ความรู้จึงเกิดขึ้นในรูปแบบและกระบวนการที่แตกต่างไปจาก เดิมตลอดจนการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนและวิธีการสอนให้เกิดความเหมาะสม รวมทั้ง มุ่งเน้นให้มีนิสัยใฝ่รู้ รักการค้นคว้า เพื่อให้สามารถก้าวทันกับองค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวาง ด้วยสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ภาระหน้าที่ของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสมัยใหม่ ด้วยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และ ประสพการณ์ของแต่ละคนที่จะต้องทำงานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดจุดจุดหมายของการศึกษาการ

จัดทำหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพ และการสนับสนุนทรัพยากรทั้งในด้านภูมิปัญญา สร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

การบริหารเป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำทรัพยากรมาบริหาร มาประกอบกันตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการบริหารนั้นมีหลักเกณฑ์ที่สามารถนำไปศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีระบบ ระเบียบ สาเหตุที่เรียกว่า “ ศิลป์ ” ก็เพราะพฤติกรรมกรบริหารหลาย ๆ ประการต้องอาศัย ความรอบรู้ ทักษะและไหวพริบซึ่งผู้บริหารเป็นผู้นำที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรในการบริหาร คือ คน วัสดุ เงิน และวิธีการ ตลอดจนเทคนิคในการบริหารในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมต้องเป็นบุคคลที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ มีความชำนาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบ และมีทักษะในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ด้านจิตวิทยามากพอในการปกครองคน

ผู้บริหารในฐานะผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีย่อมส่งผลต่อองค์การได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ศิลปะแห่งกระบวนการอิทธิพลชักนำคนให้ทำกิจกรรมให้สถานการณ์หนึ่งจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีการตัดสินใจที่ดีและทันต่อเหตุการณ์มีความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีและเหมาะสม รู้จักสรวนสนทนาและมุ่งพัฒนาการศึกษาที่ดีตลอดเวลา การพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในผู้บริหารทำได้อย่างมีการฝึกฝนอย่างจริงจังให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดศักยภาพในการเป็นผู้นำ ส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตลอดจนสามารถสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับคณะครูและผู้ร่วมงานฝ่ายอื่นๆ ให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อการทำงานนั้น จะทำให้คณะครูและผู้ร่วมงานเกิดความทุ่มเท ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานให้เต็มความสามารถ เต็มใจ และมีความสุขอยู่กับหมู่คณะและอาชีพของตนเอง อีกทั้งผู้บริหารที่ให้ความสำคัญสนับสนุนคณะครูและผู้ร่วมงานในการทำงาน ให้กำลังใจ ติดตามถามข่าวคราว ทำให้คณะครูและผู้ร่วมงานรู้สึกอุ่นใจ และมีกำลังใจในการทำงาน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน และมีความมั่นใจในการทำงาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำจึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและความพึงพอใจของคณะครูและผู้ร่วมงานให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ไม่สร้างความเครียดและบรรยากาศที่อึดอัด ในขณะที่ทำงาน(กุลรัศมี ศิริกรวุฒิมงคล,2553)

จากสภาพปัญหาและสาเหตุต่างๆ ดังกล่าวในเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้ภาวะผู้นำตามแนวคิดของ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni) และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามแนวคิด เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg) มาเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 81 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน ได้มาจากข้อมูลอัตราคำสั่งครูและปริมาณงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1 ที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ลงมา

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร กลุ่มห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตามแนวคิด และทฤษฎีของเซอร์จิอวานนี (Sergiovanni) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 9 ประการ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยจัดเรียงเนื้อหา และข้อคำถามที่สอดคล้องกับทฤษฎีของ เฮร์ซเบิร์ก (Herzberg) มี 8 ด้าน

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถามต่อไป

4. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์

แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อเข้าแจกแบบสอบถามให้กับครูผู้สอนในสถานศึกษาช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้
2. เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียน และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืน ภายใน 15 วัน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

โดยผู้วิจัยกำหนดค่าระดับคะแนนของช่วงน้ำหนัก ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
  - 4 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
  - 3 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
  - 2 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
  - 1 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนค่า (Rating Scale) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยผู้วิจัยกำหนดค่าระดับคะแนนของช่วงน้ำหนัก ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับปานกลาง

- 2 หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด
4. นำข้อมูลที่ได้แปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' s Product Moment Correlayion Coefficient) ได้แล้ว นำเอาค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซูครี (วงศัรตนะ, 2553, หน้า 316) แปลความหมาย ดังนี้
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 – 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 – 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษา

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 9 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผนด้าน ด้านหลักการปกครอง ด้านการบริหารคน ด้านความรักในองค์กร ด้านหลักในการทำงานด้าน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านมีหลักการ ด้านความมุ่งประสงค์ตามลำดับ
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 8 ด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงานด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านมั่นคงในงาน
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะคล้ายตามกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหารจำนวนและครูและบุคลากรจำนวน 100 คน เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50 เป็นผู้มีอายุ 31-40 ปี ขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ อายุ 21-30ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา ปริญญาโท ร้อยละ 27 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง 1-5 ปี มากที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาประสบการณ์ในตำแหน่ง 11-15 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 หน้าที่และความรับผิดชอบในปัจจุบันครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมาหน้าที่ความรับผิดชอบในปัจจุบันครูระดับชั้นมัธยม จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25

2. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านหลักการปกครอง ด้านการบริหารคน ด้านความรักในองค์กร ด้านหลักในการทำงาน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านมีหลักการ ด้านความมุ่งประสงค์

3. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังต่อไปนี้ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาเพื่อร่วมงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านความมั่นคงในงานตามลำดับ

4. จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านหลักการปกครอง ด้านการบริหารคน ด้านความรักในองค์กร ด้านหลักในการทำงาน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านมีหลักการ ด้านความมุ่งประสงค์ ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากการคัดเลือกผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูมีขั้นตอนที่คัดกรองและเลือกสรรบุคคลที่มีความเหมาะสมในการดำรงตำแหน่ง จึงทำให้สถานศึกษาได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานในฐานะผู้บริหารได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ ตุ่มทอง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครปฐม จำนวน 181 ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 724 คนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแบบภาวะผู้นำ พบว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก มีภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลาง และมีภาวะผู้นำแบบตามสบายอยู่ในระดับน้อย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่จัดการศึกษาโดยภาครัฐแตกต่างจากภาคเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาภาครัฐไม่แตกต่างกัน องค์การเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาที่หลักการฝึกปฏิบัติทั้ง 5 ประการขององค์การการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนรู้โดยภาครัฐเอกชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนส่งผลต่อองค์การการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยที่ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนส่งผลผกผันต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้

ดังต่อไปนี้ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านความมั่นคงในงานตามลำดับ จึงเป็นเงื่อนไขทำให้การสนับสนุนในการทำงานของคุณในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทาว์ลย์ ปิติจะ ได้ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง ในปีการศึกษา 2548 จำนวน 58 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ว่าในภาพรวมบุคลากรโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปางมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ความรับผิดชอบเพียงด้านเดียวที่บุคลากรมีความพึงพอใจมากที่สุดส่วนด้านเงินเดือนและสวัสดิการ บุคลากรไม่แน่ใจว่าพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจนอกจากนั้นแล้วบุคลากรมีความพึงพอใจน้อยในด้านการนโยบายและการบริหาร การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสำเร็จในการปฏิบัติงานการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้า และลักษณะของงาน

3. จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคุณในกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีส่วนกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจการภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานอันเกี่ยวข้องกับขวัญและกำลังใจของคุณผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา ที่เป็นผู้สั่งการและเป็นผู้สนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงของคุณผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ นั่นคือคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบุญลือ พิพัฒน์เศรษฐกุล ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่กับความพึงพอใจของคุณในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1.ภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม 2.ความพึงพอใจของคุณในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และ 3.ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่กับความพึงพอใจของคุณในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 92 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ อาจารย์ใหญ่และรองอาจารย์ใหญ่ ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม รวม 368 รูป ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ส่วนมากเป็นการนำเสนอปัญหาขอคำแนะนำและตัดสินใจ รองลงมาเป็นการนำเสนอการตัดสินใจเป็นข้อเสนอที่เปลี่ยนแปลงได้ ความพึงพอใจของคุณในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ตั๋วงาน เงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การได้รับการยอมรับนับถือ ผลประโยชน์เกื้อกูล สภาพการทำงาน การนิเทศงาน เพื่อนร่วมงาน และหน่วยงานจัดการ พฤติกรรมภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่กับความพึงพอใจของคุณโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู ด้านความมุ่งประสงค์ มีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด ดังนั้น ด้านความมุ่งประสงค์ที่ใช้ในการปฏิบัติหรือการบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน ควรปรับปรุง และพัฒนาให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพเมื่อนำมาปฏิบัติ

2. จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มช่วยเหลือด้านความมั่นคงในงาน มีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด ดังนั้น ด้านความมั่นคงในงานควรมีการปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน และเป็นขวัญกำลังใจสู่ความสำเร็จของงานต่อไป

3. จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนช่วยเหลือกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนช่วยเหลือ มีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำมากเท่าใดครูในโรงเรียนกลุ่มช่วยเหลือก็มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำ ในการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้กับครู เนื่องจากขวัญกำลังใจมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนช่วยเหลือ สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.โสภิต อำนาจรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายดำเนิน บาลสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านช่วยเหลือ และนายวันสว่าง สิงห์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบุญเรืองวิทยาคม และนายอินสอน กันหา ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดอยช้าง ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กุลรัศมี ศิริกรวุฒิพงศ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือข่าย กศ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปกร, กรุงเทพฯ.

ชัยวัฒน์ ตุ่มทอง.(2548). ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กศ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปกร, กรุงเทพฯ

สุธาวัลย์ ปิติจะ.(2549). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง กศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND EFFICIENCY OF TEACHERS PERFORMANCE OF SCHOOLS IN MATTAYOMSUKSA SCHOOL GROUP PONG DISTRICT PHAYAO

สุวรรณรักษ์ ใหม่ดี^{1*} และ น้ำฝน กันมา²
Suwannarak Maita^{1*} and Numfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมีหลักการ ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านหลักในการทำงาน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการวางแผน ด้านการบริหารคน ด้านความรักองค์กร และด้านหลักการปกครอง ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณธรรมของครู ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : suwannarak2@gmail.com

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the leadership of school administrators in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao. 2) study the efficiency of teachers performance in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao. And 3) to analyze the relationship between leadership of school administrators and efficiency of teachers performance in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao. The populations used in this study were 118 teachers. The instruments for collecting data was a questionnaire. The collected data were analyzed by means of frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

The findings of the research were as follow:

1. The leadership of school administrators in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao revealed that the overall aspects and each aspects were at the "high" level and which can be put in order from high to low as principle, purposing, persisting, platform, prerequisites, perspectives, planning, people, patriotism and politics respectively.

2. The efficiency of teachers performance in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao revealed that the overall aspects and each aspects were at the "high" level and which can be put in order from high to low as moral of teacher, responsibilities in teacher profession and organization of learning respectively.

3. The relationship between leadership of school administrators and efficiency of teachers performance in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao revealed that the overall aspects were correlated, having a significantly significant level at 0.01

Keywords: LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS, EFFICIENCY OF TEACHERS PERFORMANCE

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การจัดการศึกษา ยังมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาให้ตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่น และเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจากกระทรวงศึกษาธิการและให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการบริหารจัดการ

การศึกษา ซึ่งหมายถึงกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในหลักสูตร (สงบ ลักษณะ, 2541, หน้า 2-5)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความสำคัญในแง่ของการบริหารจัดการในรูปของทุนมนุษย์ คือช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กร ในฐานะที่งานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมเข้ามาเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานในองค์กร ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ตนเอง มีความรู้ ความสามารถ และยังคงส่งผลทำให้เกิดการทุ่มเท เสียสละ จงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้น ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ความสามารถแบบหลากหลาย และช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีย่อมจะช่วยเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพ มีงานทำ สร้างผลผลิตให้แก่องค์กร และเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง (วิลาวรรณ รัตพิศาล, 2554) จะเห็นได้ว่าการบริหารของผู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารในฐานะผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีย่อมส่งผลต่อองค์กรได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารในการใช้ศิลปะแห่งกระบวนการอิทธิพลชักนำคนให้ทำกิจกรรมในสถานการณ์หนึ่งจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีการตัดสินใจที่ดีและทันต่อเหตุการณ์มีความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีและเหมาะสม รู้จักประสานสามัคคีและมุ่งพัฒนาการศึกษาที่ดีอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในผู้บริหารทำได้ถ้ามีการฝึกฝนอย่างจริงจังให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ, 2543) ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดศักยภาพในการเป็นผู้นำ ส่งผลทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ตลอดจนสามารถสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับคณะครูและผู้ร่วมงานฝ่ายอื่น ๆ ให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อการทำงานนั้น จะทำให้คณะครูและผู้ร่วมงานเกิดความทุ่มเท ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานให้เต็มความสามารถ เต็มใจ และมีความสุขอยู่กับหมู่คณะและอาชีพของตนเอง อีกทั้งผู้บริหารที่ให้การสนับสนุนคณะครูและผู้ร่วมงานในการทำงาน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน และมีความมั่นใจในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำจึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะครู

จากผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก พบว่าประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนงอกพัฒนาวิทยาคม ตำบลงิม อำเภอบึง จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับดีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ และข้อเสนอแนะจากผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกสรุปว่าควรให้การพัฒนาหรือส่งเสริมความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามแนวทางของครูมืออาชีพ เป็นผู้ที่กระตือรือร้น เสาะแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีกผู้เรียน พัฒนาองค์กรหรือภาระงานที่สนับสนุนองค์กรอย่างต่อเนื่องมีความหลากหลาย ศึกษาและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้อื่นๆที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงวิธีการวัดผลประเมินผลให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมกระบวนการบูรณาการจัดการเรียนรู้อื่นๆให้เกิดความต่อเนื่อง มีความรอบรู้ด้านเทคโนโลยีรวมทั้งการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและสากล การจัดการเรียนการสอนแบบ EIS เป็นต้น (รายงานประจำปีของสถานศึกษา, 2556)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา และผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา
จำแนกออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความจำเป็นพื้นฐาน
2. ด้านการมองการณ์ไกล
3. ด้านมีหลักการ
4. ด้านหลักในการทำงาน
5. ด้านหลักการปกครอง
6. ด้านความมุ่งประสงค์
7. ด้านการวางแผน
8. ด้านความยืดหยุ่น
9. ด้านการบริหารคน
10. ด้านความรักองค์กร

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา
จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้
2. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ
3. ด้านคุณธรรมของครู

สมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์กัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา ครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยครอบคลุมเนื้อหาใน 10 ด้าน คือ ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านมีหลักการ ด้านหลักในการทำงาน ด้านหลักการปกครอง ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านการวางแผน ด้านความยืดหยุ่น ด้านการบริหารคน และด้านความรักองค์กร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .77 ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73 วิเคราะห์ข้อมูลแยกตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมาก 10 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมีหลักการ ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านหลักในการทำงาน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการวางแผน ด้านการบริหารคน ด้านความรักองค์กร และด้านหลักการปกครอง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

1.1 ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ให้ข้อมูลข่าวสารที่เชื่อถือได้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหาร และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการมองการณ์ไกล ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ศึกษาหาความรู้ และติดตามกระแสการเคลื่อนไหวทางการศึกษาอยู่เสมอ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ สามารถกำหนดและวางแผนนโยบายของโรงเรียนได้ชัดเจนและเหมาะสม

1.3 ด้านมีหลักการ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมโดยยึดนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และอันดับสุดท้าย ได้แก่ สามารถกำหนดและวางแผน

แนวนโยบายของโรงเรียนได้ชัดเจนและเหมาะสมมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานและรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในครั้งต่อไป

1.4 ด้านหลักในการทำงาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ สามารถปฏิบัติงานตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติงาน และอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการปฏิบัติงานด้วยหลักการและเป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป

1.5 ด้านหลักการปกครอง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ สามารถบริหารงานด้วยความยุติธรรม เสมอภาค โปร่งใส ตรวจสอบได้ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ สร้างความร่วมมือให้บุคลากรทำงานด้วยความสมัครใจ

1.6 ด้านความมุ่งประสงค์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ชี้แจงจุดประสงค์และแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน และยึดเป้าหมายของโรงเรียนเป็นหลัก มิใช่ยึดเป้าหมายส่วนตัว และอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน

1.7 ด้านการวางแผน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมาย และอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่วางไว้อย่างชัดเจน

1.8 ด้านความยืดหยุ่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ยึดมั่นในหลักการและนโยบายที่ถูกต้อง และอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าเผชิญกับปัญหาด้วยความมั่นใจ

1.9 ด้านการบริหารคน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ มีการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร และอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการจัดสวัสดิการ รางวัล และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเมื่อทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย

1.10 ด้านความรักองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ แสดงออกซึ่งความรักและศรัทธาในสถานศึกษาอย่างเด่นชัด และอันดับสุดท้าย ได้แก่ สามารถสร้างศรัทธาให้ครูและผู้ร่วมงานอื่น ๆ ทำงานด้วยความเต็มใจและเสียสละ

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพการ

ปฏิบัติงานของครูระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณธรรมของครู ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูที่มากเป็นอันดับที่ 1 คือ ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล

2.2 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูที่มากเป็นอันดับที่ 1 คือ ผู้สอนมีการจัดทำเอกสารทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้สอนมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

2.3 ด้านคุณธรรมของครู ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูที่มากเป็นอันดับที่ 1 คือ ผู้สอนรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้สอนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมีหลักการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด รองลงมาคือด้านความจำเป็นพื้นฐาน และน้อยที่สุดคือ ด้านหลักการปกครอง

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา พบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมาก 10 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมีหลักการ ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านความยืนหยัด ด้านหลักในการทำงาน ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการวางแผน ด้านการบริหารคน ด้านความรักองค์กร ด้านหลักการปกครอง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ครองตน ครองคน ครองงาน บังคับบัญชาในทางสร้างสรรค์ ทำให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กุลรัตน์สิริกรอุตพิงค์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 9 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความยั่งยืน ด้ำนการวางแผน ด้ำนความมุ่งประสงค์ ด้ำนความรักองค์กร ด้ำนมีหลักการ ด้ำนหลักในการทำงาน ด้ำนการบริหาร คน ด้ำนความจำเป็นพื้นฐาน และด้ำนการมองการณ์ไกล และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้ำนหลักการปกครอง

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูระดับ มาก 3 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้ำนคุณธรรมของครู ด้ำนความรับผิดชอบในวิชาชีพ และ ด้ำนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความ รับผิดชอบในวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกตรา ศรีอุตสาหการ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กรณีศึกษาข้าราชการครู เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านขั้นตอนการ เตรียมการสอนและขั้นตอนการสอนและการะหน้าที่อื่นๆ ในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงถึงศักยภาพและ คุณภาพของข้าราชการครูจังหวัดจันทบุรีว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับสูง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียน มัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมีหลักการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ครูมากที่สุด รองลงมาคือด้ำนความจำเป็นพื้นฐาน และน้อยที่สุดคือ ด้ำนหลักการปกครอง ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำมี อิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรใน องค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกอบศักดิ์ มูลมัย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพ การสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านมี ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านหลักการปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการอธิบายขั้นตอนการบริหารงานให้กับครูได้ช่วยกันทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ควรบริหารงานด้วยความยุติธรรม เสมอภาค โปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรใช้อำนาจอย่าง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามสถานการณ์และบุคคล และควรสร้างความร่วมมือให้บุคลากรทำงานด้วยความสมัครใจ

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจ ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน ติดตามดูแลการใช้เทคนิควิธีการสอนของครู และติดตามผลการดำเนินการเพื่อจะได้หาแนวทางให้ครูจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเพิ่มความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา โดยสร้างความตระหนักให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญในการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาทุกด้านเต็มตามวัยและตามศักยภาพ ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาแล้วจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน รวมทั้งคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ให้ความรู้และแนวคิด ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือ ตรวจสอบและให้คำแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะครูในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามจนได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาช่วยให้การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กอบศักดิ์ มูลมัย. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.**
- กุลรัตน์ ลีกรรุดิพงศ์. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.**
- เกตรา ศรีอุตทาการ. (2548). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กรณีศึกษาข้าราชการครูเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 จันทบุรี. ปัญหาพิเศษ ปรศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.**
- โรงเรียนพัฒนาวิทยาคม. (2556). **รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.**
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ วิจิตรทัศน์.**
- สงบ ลักษณ์. (2541). **แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารข้าราชการครู, 18. หน้า 2-5.**
- สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2543). **หลักการบริหารการศึกษา. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็น
องค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา

The Relationship between the Core Competency of School Administrators and
Being Learning Organization Of Schools In Mattayomsuksa School Group Pong
District Phayao

สายัณห์ ชูประเสริฐ^{1*} และ น้ำฝน กันมา²
Sayan Chuprasert^{1*} and Numfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า

1. สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย คือ สมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีม สมรรถนะหลักด้านการบริการที่ดี สมรรถนะหลักด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ สมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ

2. การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การสร้างและสานวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการมีวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sayan2516@hotmail.com

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

คำสำคัญ: สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหาร องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the level of the core competency of school administrators in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao 2) study the level of being learning organization in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao. 3) to analyze the relationship between the core competency of school administrators and being learning organization of schools in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao. The populations used in this study were 118 teachers. The instruments for collecting data was a questionnaire. The collected data were analyzed by means of frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Pearson's Product Moment, and the construction of multiple regression equation for prediction.

The findings of the research were as follow:

1. The main competences of school administrators, as a whole as well as by individual item of competence, were at the "highest" level of practice and which can be put in order from high to low as team working, good service, achievement orientation, and self-development, respectively.

2. The condition of being learning organization of schools in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao is at high level. When considering each aspect, it shows that all of these aspects are at high level, also. The vision creation and sharing is at the highest level, followed by systematic thinking and understanding and open method of thinking is at lowest level.

3. The core competency of school administrators and being learning organization of school in Mattayomsuksa School Group Pong District Phayao has positive relationship with high significance at 0.01. When considering each aspect, The teamwork is at the highest level, followed by the self development and the achievement motivation is at lowest level.

Keywords: The Core Competency Of School Administrators, Learning Organization

บทนำ

จากรายงานการจัดอันดับการศึกษาของไทยเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศในอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับกลุ่มสุดท้ายและมีแนวโน้มลดลง (WEF : World Economic Forum) ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยของสำนักพิมพ์ตำรา Pearson จัดอันดับการศึกษาของไทยอยู่ในกลุ่มสุดท้ายของอาเซียนซึ่งเป็นกลุ่มที่คะแนนต่ำที่สุด และจากคำกล่าวการบรรยายพิเศษของ ศ.(พิเศษ) ภาวิช ทองโรจน์ เรื่องยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาไทยตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ตอนหนึ่งว่าประเทศไทยถูกสะท้อนภาพคุณภาพการจัดการศึกษาที่ตกต่ำลงทุกปี และศึกษาของชาตินั้นรัฐบาลทุกรัฐบาลมีนโยบายที่จะปฏิรูปการศึกษา โดยการปฏิรูปการศึกษากำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ 4 ด้านคือ ปฏิรูปโรงเรียนหรือสถานศึกษา ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตรและปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ทั้งหมดขึ้นอยู่กับจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยความรู้ความสามารถ คุณธรรมและคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้นำของบุคลากรในโรงเรียน ดังที่ เศวตนิต เศวตนิมานท์ (2539) กล่าวว่า ผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ทั้งนี้ผู้นำมีภาระหน้าที่โดยตรง ที่ต้องวางแผนสรรหาบุคลากร สั่งการดูแลรวมทั้งควบคุมบุคลากรขององค์การให้ปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ความสำเร็จขององค์การล้วนแต่ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญา ความคิดอ่าน และแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ของผู้นำองค์การ ผู้นำเปรียบเสมือนหัวใจขององค์การ เป็นจุดรวมของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะผู้นำต้องใช้สมรรถนะ ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ หลักการบริหารเพื่อให้ องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สมรรถนะจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์การและการจัดการ

องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นการบริหารอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้มีวิธีการเรียนรู้ที่เป็นพลวัต สามารถจัดการความรู้และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีความสำคัญในการต้องพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548) และได้ให้ความสำคัญการที่โรงเรียนควรจะต้องเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์การประเภทใด ๆ โดยอ้างถึงทัศนะของ Hoy & Miskel (2001) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นองค์การที่ให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของโรงเรียนคือ การเรียนรู้ของนักเรียน (Student Learning) ดังนั้นในบรรดาองค์การประเภทต่าง ๆ โรงเรียนจึงควรเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์การประเภทใด ๆ

องค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์การที่สมาชิกในองค์การมีความตื่นตัวและมีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังที่ จำเรียง ชัยวัฒน์ และเบญจมาศ อ่ำพันธ์ (2540) กล่าวว่า องค์การที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากองค์การ การเรียนรู้ เป็นแนวบริหารยุคใหม่ ต้องมีเป้าหมายและระบบงานในการพัฒนาผู้นำและสมาชิก โดยยกระดับการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมภายใต้พื้นฐานแนวคิดของ Seage (1990) เชื่อว่าการพัฒนาองค์การไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้เกิดขึ้นจากบุคคลในองค์การมี 5 ประการ คือ บุคคลมีความเป็นเลิศ รูปแบบวิธีการคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด

การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้นำองค์กร มีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและความเป็นผู้นำจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จต่อแบบแผนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สมรรถนะผู้นำขององค์กรเป็นองค์ประกอบสำคัญแห่งการเรียนรู้ (Bennis & Nanus, 1997 อ้างใน สฤณี เรืองแก้ว, 2551)

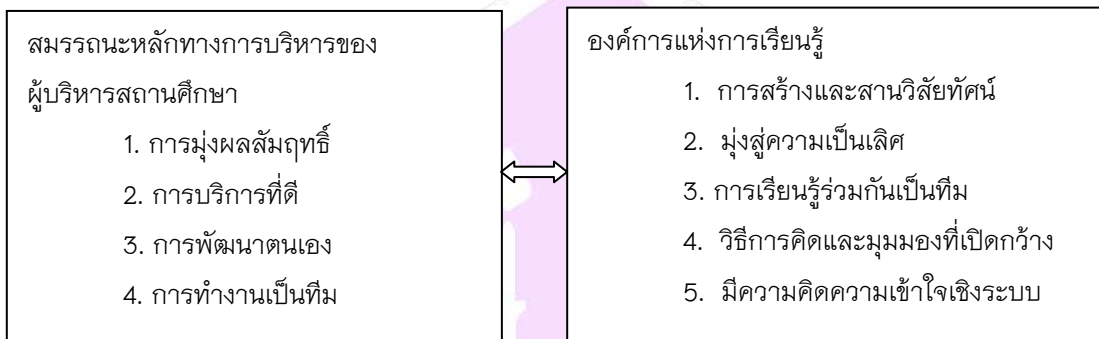
ด้วยเหตุผลดังกล่าวโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพด้านบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษามาโดยตลอด ซึ่งจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O – NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 พบว่า คะแนนเฉลี่ยใน 5 รายวิชาหลักทุกวิชาของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงใหม่-พะเยา) (รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา, 2556) จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น และจากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนคือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะในการบริหารที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา เพื่อให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O – NET) ก็จะสูงขึ้น อันจะส่งผลต่อการจัดอันดับการศึกษาของประเทศไทย และเพื่อนำผลการศึกษาตลอดจนข้อเสนอแนะมาเป็นกรอบในการชี้้นำการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษาอำเภอบง จังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ คือ สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 3 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสำรวจรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยครอบคลุมเนื้อหาใน 4 ด้าน คือด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม รวมทั้งหมด 25 รายการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยครอบคลุมเนื้อหาใน 5 ด้าน คือด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์ ด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการมีวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง และด้านการมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ รวมทั้งหมด 27 รายการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลที่เกี่ยวกับสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlations Coefficient) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน มีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีสมรรถนะหลักสูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริการที่ดี มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสมรรถนะหลักต่ำสุดคือการพัฒนาตนเอง มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก

ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีสมรรถนะหลักสูงสุดคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสามารถปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้เหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ของตน มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีสมรรถนะหลักต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีใจเป็นประชาธิปไตย ยอมรับข้อติงของทีมงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก

ด้านการบริการที่ดี พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีสมรรถนะหลักสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความตั้งใจ เต็มใจและกระตือรือร้นในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมากรองลงมาคือ ผู้บริหารมีการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของสถานศึกษาอยู่เสมอ มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีสมรรถนะหลักต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการประเมินผลการให้บริการของสถานศึกษาอยู่เสมอ มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีสมรรถนะหลักสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการ ปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิบัติงานได้ มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีสมรรถนะหลักต่ำสุดคือ ผู้บริหารยึดหลักประหยัด ในการปฏิบัติงานในแต่ละ ภารกิจของสถานศึกษา มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีสมรรถนะหลักสูงสุดคือ ผู้บริหารเข้าศึกษาต่อ เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และเข้ารับฟังการสัมมนาทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการจับใจความ การสรุป

จากการอ่านและการฟังและสามารถอธิบาย ยกตัวอย่าง ตั้งคำถามและตอบคำถาม เพื่อการสื่อสาร ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีสมรรถนะหลักต่ำสุดคือ ผู้บริหารสามารถนำระบบ IT มาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม มีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การสร้างและสานวิสัยทัศน์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการมีวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์ พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายรวมชัดเจน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบทเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย มาเป็นโอกาสในการพัฒनावิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ บุคลากรเชื่อว่าการเรียนรู้ใหม่ ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในหน่วยงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระบบสถานศึกษากับส่วนต่าง ๆ เช่น ชุมชน หน่วยงานอื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ บุคลากรสามารถพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม นำประสบการณ์ ที่ได้รับมาเชื่อมโยงการทำงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ บุคลากรนำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษานำมาใช้ในการใช้อย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ บุคลากรมีทักษะในการทำงานได้อย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าหมาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ บุคลากรมีปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหา มีการติดตามข่าวสาร เรียนรู้ พัฒนาตนเองและทันต่อเหตุการณ์และบุคลากรมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบในการทำงานสู่ความสำเร็จทุกครั้งและมีความตระหนักในการใช้เวลาราชการทำงานได้อย่างคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ บุคลากรมีความคิดความเข้าใจภาระงาน/พันธกิจในทิศทางเดียวกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ บุคลากรยึดถือค่านิยม และวัฒนธรรมขององค์กร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ บุคลากรเมื่ออยู่ในทีมงานจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่เสมอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการ

ปฏิบัติมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และเสรี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ บุคลากรมีการยอมรับในเหตุผลหรือความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ บุคลากรมีวิธีการคิดที่สามารถบอกเพื่อนร่วมงานเพื่อการลงมือปฏิบัติอย่างมีแบบแผน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงในทางบวก เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม มีระดับความสัมพันธ์สูง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเอง มีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ทุกสมรรถนะมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ควรแก่การนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากผลการวิจัย พบว่า มีระดับสมรรถนะตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤยดี เรืองแก้ว (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วิราภานต์ ปั้นรูป (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนวังเหนือวิทยา ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่อภิปรายผลดังนี้

ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนางานของสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง และให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และให้เกิดริผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤยดี เรืองแก้ว (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ด้านการบริการที่ดี พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความตั้งใจ เต็มใจและกระตือรือร้นในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ มีการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของสถานศึกษาอยู่เสมอและมีการจัดระบบการให้บริการที่ดีในสถานศึกษาบนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริจันทร์ พลอยกระโทก (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริการที่ดี มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการ ปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิบัติงาน มีความคิดสร้างสรรค์ ในการ พัฒนางาน มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนและสามารถปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจได้อย่างครบถ้วน มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย โตเทียม (2553, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทาง การพัฒนาบุคลากรตามสมรรถนะของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี เรืองแก้ว (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเข้าศึกษาต่อ เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และเข้ารับฟังการสัมมนาทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ มีความสามารถในการจับใจความ การสรุปจากการอ่านและการฟัง และสามารถอธิบาย ยกตัวอย่าง ตั้งคำถามและตอบคำถาม เพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน ทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไมตรี หาญแก้ว (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสมรรถนะที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติหน้าที่การบริหารสถานศึกษาและสามารถแสดงพฤติกรรมในการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาตนเอง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายรวมชัดเจน บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความสนใจและศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมและเรียนรู้

ในเรื่องที่ตนเองสนใจเพื่อเพิ่มทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนมีการสนับสนุนบุคลากรโดยการสร้างแรงจูงใจให้นำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบ บุคลากรมีการพัฒนาความคิด วิธีการใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงและนำมาปฏิบัติได้ บุคลากรเปิดใจกว้าง ยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศสุดา ใจคำ (2554, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่อภิปรายผลดังนี้

ด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์ พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายรวมชัดเจน สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบทเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย มาเป็นโอกาสในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาบุคลากรเข้าใจภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ตนเองอยู่บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม คำน้อย (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก

ด้านการมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระบบสถานศึกษากับส่วนต่างๆเช่น ชุมชน หน่วยงานอื่น สามารถพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมนำประสบการณ์ที่ได้รับมาเชื่อมโยงการทำงานและมีความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานหรือระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา กุชอ (2554, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาการศึกษาบ่อหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า สภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาการศึกษาบ่อหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ด้านการมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ อยู่ในระดับมาก

ด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรมีทักษะในการทำงานได้อย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าหมาย มีปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหา มีการติดตามข่าวสาร เรียนรู้ พัฒนาตนเองและทันต่อเหตุการณ์ มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบในการทำงานสู่ความสำเร็จทุกครั้งและมีความตระหนักในการใช้เวลาราชการทำงานได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม คำน้อย (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ อยู่ในระดับมาก

ด้านการมีวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และเสรี บุคลากรมีการยอมรับในเหตุผลหรือ

ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มีความกระตือรือร้นสนใจในการใฝ่รู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอและนำเสนอความคิดที่สร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม คำน้อย (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสถานะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สถานะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ด้านการมีวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง อยู่ในระดับมาก

ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่าการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม ยึดถือค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์การ มีการเรียนรู้จากความสำเร็จและความผิดพลาดในงาน มีการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นทีม มีการปฏิบัติงานตามหลัก P, D, C, A เพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา กุศล (2554, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสถานะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาการศึกษาอำเภอหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า สถานะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาการศึกษาอำเภอหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ทุกสมรรถนะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง” ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีการนำบุคลากรภายในให้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ขอความร่วมมือปฏิบัติงาน จนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเต็มใจและมีความสุข ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งหลักของมนุษยสัมพันธ์ได้พัฒนามาจากแนวความคิดทางการบริหารที่ว่าคนไม่ใช่เครื่องจักร เพราะทุกคนรู้สึกนึกคิดและจิตใจ การทำงานใด ๆ โดยมุ่งแต่ผลผลิตของงานและการให้รางวัลทางเศรษฐกิจไม่ช่วยให้งานดีขึ้น ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การบริหารงานในองค์การจึงได้นำหลักมนุษยสัมพันธ์มาใช้ในการบริหาร โดยเน้นถึงความสำคัญของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ มนุษยสัมพันธ์จึงเป็นความเกี่ยวพันระหว่างคน ๆ หนึ่ง ระหว่างสมาชิกของกลุ่ม ระหว่างกลุ่มหนึ่งกับอีกกลุ่มหนึ่ง หรือระหว่างหลาย ๆ คนในองค์การ มนุษยสัมพันธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ปรองดอง ความร่วมมือ และสัมพันธ์ภาพที่ดีซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พเยาว์ สุตรักษ์ (2553, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารของสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา พบว่าสมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารมีสมรรถนะน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (เชียงราย – พะเยา) ควรดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยยึดตามสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยลำดับความสำคัญ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริการที่ดี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เปรียบเทียบสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในกลุ่มมัธยมศึกษา อำเภอบาง จังหวัดพะเยา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายผล ยะนา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนปงรัชดาภิเษก นายพิเชษฐ สมฤทธิ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม และดร.รุ่งทิศา กองสอน รักษาการรองผู้อำนวยการงานบริหารวิชาการ โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนดิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา**
การพัฒนาวิสัยทัศน์ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โครงการประกันคุณภาพการศึกษา.
- เกศสุดา ใจคำ. **สภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์นจังหวัดเชียงใหม่.**
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น, เชียงใหม่.
- เกษม คำน้อย.(2556). **สภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา**
เชียงใหม่ เขต 1. รายงานอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จำเรียง วิยวัฒน์และเบญจมาศ อัมพันธ์. (2544). **วินัย 5 ประการพื้นฐานองค์กรแห่งการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : คู่แข่ง
เพอร์ฟิว. (2553). **ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการ**
เรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม.,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- โมตรี หาญแก้ว. (2552). **สมรรถนะที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก**
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- วิทยา กุออบ. (2554). **สภาวะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาการศึกษา**
บ่อหลวง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. รายงานอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- วีรกาญจน์ บัณรูป.(2557). **สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู โรงเรียนวัง**
เหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ศิริจันทร์ พลอยกระโทก. (2551). **สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต**
พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สมชาย โตเทียม. (2553). **แนวทางการพัฒนาบุคลากรตามสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัด**
เทศบาลเมืองแม่สอด จังหวัดตาก. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก
- สฤษฎี เรืองแก้ว. (2551). **สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้**
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 7. รายงานอิสระ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เศวมนิต เศวณานนท์.(2539). **องค์การและการบริหาร.** นครราชสีมา:คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักนายกรัฐมนตรี. (2549). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**
พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (2548) **การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์.**
กรุงเทพฯ:สุทธิสารการพิมพ์.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

THE QUALITY OF WORKING LIFE THE SERVICE EMPLOYEES AT THA UNIVERSITY OF PHAYAO

อัจฉรา ชัดดี^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²

Aujchara Kutti^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ พนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 711 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตารางสำเร็จรูปของ Tara Yamane ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 256 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยาทั้ง โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.42) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับดีมาก 3 ด้าน คือ ด้านสังคมสัมพันธ์ ($\bar{X}$ 3.67) ด้านภาวะอิสระจากงาน ($\bar{X}$ 3.58) ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ($\bar{X}$ 3.52) และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน หรือโอกาส พัฒนาศักยภาพ ($\bar{X}$ 3.47) ด้านความก้าวหน้า ($\bar{X}$ 3.34) ด้านลักษณะการบริหารงาน ($\bar{X}$ 3.32) ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ หรือรายได้ และผลประโยชน์ตอบแทน ($\bar{X}$ 3.00)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : aujchara27@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was the quality degree of Working Life the Service Employees in the University of Phayao. The participants were 171 service employees in the Univeristy of Phayao. The study defined the target populations by Taro Yamane's method, determined confidence level at 95 percent of random sampling. The samples were 256 service employees. The statistics of the study were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of this study showed that the quality of Working Life of Service Employees at the University of Phayao. Overall 7 dimensions were found a middle level (3.42), while considerate each dimensions found that there were 3 dimensions at a very good level, Social Integration (3.67), Total Life Space (3.58), Safe and Healthy Environment (3.52) and there were 4 dimensions found a middle level, Development of Human sectors (3.47), Growth (3.34), Constitutionalism (3.32), Adequate and Fair Compensation (3.00).

Keywords: Quality

บทนำ

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตของคนทุกคน เนื่องจากการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและต้องปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าของชีวิตของคน เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่ ดังนั้นการทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสในแสดงออกถึงสติปัญญาความคิดริเริ่มอันนำมาสู่เกียรติยศ และความพึงพอใจในชีวิต เมื่อแต่ละบุคคลได้ใช้ชีวิตการทำงานอยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจก็จะทำให้มีสภาพจิตใจ และอารมณ์ที่ดี ซึ่งส่งผลให้ทำงานดีตามไปด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละองค์กรจะต้องศึกษาหรือแสวงหาหนทางให้เกิดความสอดคล้องต้องกันของความพึงพอใจระหว่าง พนักงานและองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุด

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมีความจำเป็นมาก เนื่องจากการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานด้านต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตการทำงาน เนื่องจากลักษณะของงานแต่ละงานมีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความหลากหลายของงาน ความมีอิสระในการตัดสินใจ โอกาสรับรู้ผลการปฏิบัติงานจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ต้องเอื้ออำนวยต่อการทำงาน และความพร้อมของสำนักงาน เมื่อคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำลง ผลที่ตามมาคือความเสียหายอย่างใหญ่หลวงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิตที่ต้องหยุดชะงัก จนมีผลทำให้การส่งออกไม่สามารถดำเนินการไปตามเป้าหมายได้ ซึ่งนอกจากองค์การจะสูญเสียรายได้จำนวนมหาศาลแล้ว พนักงานเองก็ต้องประสบความลำบาก และขาดรายได้ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม ดังนั้นผู้ศึกษาได้สังเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงาน จากนักวิชาการต่าง ๆ ยูเนสโก้ (อ้างใน วันเพ็ญ วอกกลาง), Werther and Davis Lewin (อ้างถึงใน สืบศักดิ์ สืบสกุล, 2547), นายสุนทร นามโคตรศรี, ดำรง ลาฟอย, ลัดดาวัลย์ สกุลสุข, วอลตัน และ Bruce and Blackburn ได้ทำการสังเคราะห์ได้องค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ออกมา 7 ด้าน ดังนี้ คือ (1) ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรม (2) ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัย (3) ด้านการพัฒนา

ศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (4) ด้านสังคมสัมพันธ์ (5) ด้านความก้าวหน้า (6) ด้านลักษณะการบริหารงาน และ(7) ด้านภาวะอิสระจากงาน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งปัจจัยผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาให้เป็นที่น่าพึงพอใจให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

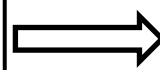
กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ขอบเขตด้านตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

- ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรม
- ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัย
- ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน
- ด้านสังคมสัมพันธ์

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในครั้งนี้มีระเบียบวิธีการศึกษาได้แก่ ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงานและรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 711 คน (กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยพะเยา พฤษภาคม 2557) ใช้การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Taro Yamane กำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดได้กลุ่มตัวอย่าง 256 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบสอบถามโดยทำการศึกษาจากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับเรื่องการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 คุณลักษณะบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เงินเดือน

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนั้นผู้ศึกษาได้สังเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงาน จากนักวิชาการต่าง ๆ ยูเนสโก้ (อ้างใน วันเพ็ญ วอกกลาง), Werther and Davis Lewin (อ้างถึงใน สืบศักดิ์ สืบสกุล, 2547), นายสุนทร นามโคตรศรี, ดำรง ลาฟอย, ลัดดาวัณย์ สกุลสุข, วอลตัน และ Bruce and Blackburn ได้ทำการสังเคราะห์ได้องค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ออกมา 7 ด้าน ดังนี้ คือ (1) ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรม (2) ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัย (3) ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (4) ด้านสังคมสัมพันธ์ (5) ด้านความก้าวหน้า (6) ด้านลักษณะการบริหารงาน และ (7) ด้านภาวะอิสระจากงาน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ส่งถึงคณบดี/ผู้อำนวยการแต่ละคณะ/วิทยาลัย-กอง/ศูนย์ ในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามไปแจกให้แก่พนักงานสายบริการแต่ละคณะ/วิทยาลัย-กอง/ศูนย์ ในมหาวิทยาลัยพะเยา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนตามเวลาที่กำหนด
3. เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for Social Sciences) โดยใช้เกณฑ์การแปลคะแนน ดังนี้

การแปลความหมายจากข้อมูล

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความจริง/คุณภาพชีวิตการทำงาน
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.61-3.50	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะแสดงค่าสถิติต่าง ๆ ที่ต้องการคำนวณ แล้วนำมาประมวล และการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เงินเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศ หญิง จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 มีอายุตั้งแต่ 25 ถึง 30 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 อยู่ในสถานภาพโสด จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 63.70 มีระยะเวลาการทำงานตั้งแต่ 1 – 5 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 63.70 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 63.70 และมีรายได้ ตั้งแต่ 15,001 – 20,000 บาทจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70

ตอนที่ 2 จากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมพบว่ามีความคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42) เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านสังคมสัมพันธ์ (Social Integration) ด้านภาวะอิสระจากงาน ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (Safe and Healthy Environment) ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (Development of Human Capacities) หรือโอกาสพัฒนาศักยภาพ ด้านความก้าวหน้า (Growth) ด้านลักษณะการบริหารงาน (Constitutionalism) และด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ (Adequate and Fair Compensation) หรือรายได้ และผลประโยชน์ตอบแทน เป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ได้รับเงินเดือนที่มีความเหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.34) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอและสอดคล้องกับกฎหมายกำหนด (ค่าเฉลี่ย 2.09)

2.2 ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ หน่วยงานมีระบบป้องกันอันตราย เช่น ถังดับเพลิง ทางหนีไฟ (ค่าเฉลี่ย 3.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.12)

2.3 ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน หรือโอกาส พัฒนาศักยภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.47) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือหน่วยงานส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานไปรวมศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.66) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำโดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.34)

2.4 ด้านสังคมสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับดีมากที่สุด คือได้รับความอบอุ่นเอื้ออาทรเมตตาต่อเพื่อร่วมงาน (ค่าเฉลี่ย 3.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เป็นผู้ปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน (ค่าเฉลี่ย 3.32)

2.5 ด้านความก้าวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดคือ มีโอกาสที่จะก้าวหน้าขึ้นอยู่กับความสามารถของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ได้รับโอกาสจากหน่วยงานของท่านส่งเสริมให้ลาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.11)

2.6 ด้านภาวะอิสระจากงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับดีมากที่สุดคือ มีความเป็นอิสระในการทำงานที่รับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ได้รับการสนับสนุนให้มีการขอตำแหน่งที่สูงขึ้น จาก หัวหน้างานมีอิสระในการตัดสินใจในการวางแผนงานที่ทำอยู่ (ค่าเฉลี่ย 3.43)

2.7 ด้านลักษณะการบริหารงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.32) เมื่อพิจารณาในรายข้อ คือ ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสและสนับสนุนงานที่ท่านปฏิบัติอยู่ (ค่าเฉลี่ย 3.43) ผู้บังคับบัญชามีความโปร่งใสในการบริหารงาน (3.42) ผู้บังคับบัญชามีการคัดสรรบุคลากรตรงความสามารถ (3.42) ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของพนักงาน (3.26) ผู้บังคับบัญชามีความเสมอภาคและความยุติธรรมในการบริหารงาน (ค่าเฉลี่ย 3.11)

2.8 คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าอยู่ในระดับดีมากที่สุดคือ ด้านสังคมสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ หรือรายได้ และผลประโยชน์ตอบแทน (ค่าเฉลี่ย 3.00)

อธิปราชผล

จากผลการศึกษาคคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา นำมาอภิปรายผลพบว่ามคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42) เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านภาวะอิสระจากงาน ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรม เป็นลำดับสุดท้ายทั้งนี้ เนื่องจากพนักงานปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างในหน่วยงาน มีความเมตตาต่อเพื่อร่วมงาน มีอิสระในการตัดสินใจในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อสู่จุดมุ่งหมายในทิศทางเดียวกันและมีความสุขกับการปฏิบัติงาน การอภิปรายผลคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา รายด้านได้ดังนี้

1. **ด้านสังคมสัมพันธ์** โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้รับความอบอุ่นเอื้ออาทรเมตตาต่อเพื่อร่วมงานเป็นผู้ปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
2. **ด้านภาวะอิสระจากงาน** โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีความเป็นอิสระในการทำงานที่รับผิดชอบ ได้รับการสนับสนุนให้มีการขอตำแหน่งที่สูงขึ้น จากหัวหน้างานมีอิสระในการตัดสินใจในการวางแผนงานที่ทำอยู่
3. **ด้านสภาพทำงานที่ปลอดภัย** โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานมีระบบป้องกันอันตราย เช่น ถังดับเพลิง ทางหนีไฟ ได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน
4. **ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานไปร่วมศึกษาดูงานนอกสถานที่

5. **ด้านลักษณะการบริหารงาน** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บังคับบัญชายังเปิดโอกาสและสนับสนุนงานที่ปฏิบัติอยู่อย่างไม่เต็มที่ ผู้บังคับบัญชามีการคัดสรรบุคลากรตรงความสามารถ

6. **ด้านความก้าวหน้า** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานใน มหาวิทยาลัยยังไม่เปิดโอกาสที่จะก้าวหน้าขึ้นอยู่กับความสามารถและ ได้รับโอกาสจากหน่วยงานส่งเสริมให้ลาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

7. **ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรม** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมีค่าครองชีพสูง ค่าใช้จ่ายของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในทุกด้านสูงขึ้นไม่สมดุลกับเงินเดือนที่ได้รับ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุเนตร นามโคตรศรี (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเด่นชัย จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ ดำรง ลาฟอย (2552) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท พีริโซซ์ อิเลคทริก แมนูแฟคเจอร์ จำกัด พบว่าระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานทั้ง 8 ด้าน คือ 1.ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย 3. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 4.โอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ 5. บุรณการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน 6. ธรรมเนียมในองค์กร 7. ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน 8. ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมดและเกิดความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลาง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาในการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดี จาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอน จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.โชค โสรัจกุล ตำแหน่ง ผู้มีความรู้ความสามารถ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณัฐ์ สุนทรประสิทธิ์ ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาการประมง และดร.ตุจตุติ ปานพรหมมินทร์ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา สำหรับอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่และวางรากฐานทางการศึกษาให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆไปได้

ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ที่มอบวิชาความรู้ และอบรมสั่งสอน ตลอดจนถึงผู้บังคับบัญชาและเพื่อร่วมงานทุกท่านที่ให้กำลังใจเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีติติก. (2529). **ทฤษฎีบริหารองค์การ**. กรุงเทพฯ : ธารนิเวศพิมพ์.
- ชัยนาท จิตตวัฒน์. (2540). **การอบรมโครงการเมืองหน้าอยู่**. ชลบุรี: ศูนย์อนามัยและสิ่งแวดล้อมเขต 3 (เอกสารที่ไม่เป็นเล่ม).
- ดำรงศ ฝาฟอย. (2552). **คุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทพีซีไออิเล็กทรอนิกส์ แมนูแฟคเจอร์ จำกัด**.
- เบน – ชินลิน วิฑูรย์ เดโช. (2541). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ :กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจภูธร ที่ปฏิบัติราชการในจังหวัดระนอง**.วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ลัดดา บุญมาเลิศ. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 1. ปริญญาโท** ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ลัดดาวัลย์ สกุศลสุข. (2550). **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน (2546). **การจัดการพฤติกรรมองค์กร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์
- วิเชียร เกตุสิงห์. “**คำเฉลี่ยกับการแปลความหมาย** : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็ผิดพลาดได้,” ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(3) : 8 – 11 กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2538.
- วิเชียร วิฑูรย์ (2550). **การพัฒนาองค์การ** : Organization Development. กรุงเทพฯ: บริษัท ธารนิเวศพิมพ์ จำกัด.
- วันเพ็ญ วอกกลาง .(2535) **คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร**. สำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สืบศักดิ์ สืบสกุล. (2542) **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธร ภาค 2**.วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุนทร นามโคตรศรี. (2553). **คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริการส่วนตำบลในเขตอำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา**.โครงการวิจัยกรมการศึกษาระดับบัณฑิต, สาขาศึกษาระดับบัณฑิต, สำนักวิชา ศึกษาศาสตร์,มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The Characteristics of School Administrators to Performance of teachers in
schools Area Maesuai District under Chiangrai Primary Educational Services
Area Office 2

อรสา เปล่งใส^{1*} และโสภา อำนวนรัตน์²
Orasa Plengsai^{1*} and Sopa Amnauyrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต2 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย จำนวน 295 คน โดยทำการศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ด้านคุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม ด้านคุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และด้านลักษณะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงานมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารมากที่สุด และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานั้น พบว่า คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ มีผู้เสนอแนะแนวทางคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครู สูงสุด คือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารงาน วางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสม มียุทธวิธีและเทคนิค มีกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานหรือองค์กร

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร การปฏิบัติงานของครู

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : orasa.poonsawat@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study and develop model to Characteristics of School Administrators to Performance of teachers in schools by sample group that teachers in Maesuai District consisted of 295 persons by 6 aspects: Physical Characteristic , Social background characteristics , Intelligence and ability characteristics, Personality Characteristics ,Task related and Social characteristics. The results showed that Features of the management on the Characteristics of School Administrators to Chiangrai primary educational service area office 2 that overall in the highest level. The characteristics of the Task - Related to affecting the performance of the most found that the characteristics of intelligence and ability by using the characteristics of the guidance on job performance of teachers, Max is the executive should have a leadership skills in administrations. There are techniques that to strategy to success of job or organization.

Keywords: Characteristics of School Administrators Performance of teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยแรกของเส้นทางการพัฒนาคน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการสร้างความสำเร็จให้กับเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นรากฐานและเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการแก้วิกฤตของสังคม และประเทศ การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของไทย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้มีปฏิรูปการศึกษา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนไทยได้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความสุข การพัฒนาเยาวชนไทยให้มีศักยภาพ ต้องอาศัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น บุคคลที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาก็คือครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการ จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับจัดการกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดีทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี เป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ผู้บริหารในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับต้นสู่ระดับสูงแต่ละระดับย่อมมีความสำคัญทั้งสิ้น เปรียบเสมือนผู้ควบคุมกลไกขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ไปทุกส่วน ดังนั้น ผู้บริหารทุกระดับจึงมีความสำคัญไม่แพ้กัน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นนอกจากจะมีที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้บริหารทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ มีบารมี มีอำนาจที่นำเกรงขาม เป็นผู้

ทรงคุณวุฒิหรือผู้อาวุโสก็ตาม แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยก็คือ คุณลักษณะของผู้บริหารที่จะนำพาสถานศึกษา ครูและบุคลากร ให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้สถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นผู้นำที่ดี ก็ไม่สามารถพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาก็ไม่ประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยในฐานะเป็น ครูผู้สอนในเขตอำเภอแม่สรวย ได้รับประสบการณ์การบริหารจากผู้บริหารหลายท่านที่มีความสามารถในการบริหาร แตกต่างกันไป ซึ่งบางโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ปกครอง ทำให้คุณลักษณะของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาและยังเป็นต้นแบบของครูในการปฏิบัติงาน

ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาและยังเป็นต้นแบบ ของครูในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาคุณลักษณะของผู้บริหารในแต่ละ ระดับและแต่ละสถานศึกษาที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาแต่บางโรงเรียนคุณภาพ การศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา นั้นยังไม่สร้างความสำเร็จให้องค์กร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางใน การปรับปรุงและเป็นพลังผลักดันให้บุคลากรต้องการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือครูที่ ปฏิบัติงานในสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ทฤษฎีของสต็อกคิลล์)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

- 1. การบริหารงานในสถานศึกษา
  - ความหมายของการบริหาร
  - การบริหารการศึกษา
  - หลักและกระบวนการบริหาร
  - ปัจจัยพื้นฐานการบริหาร
  - แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารของสต็อกคิลล์
- 2. คุณลักษณะของผู้บริหาร
  - ความหมายของคุณลักษณะ
  - คุณลักษณะของผู้บริหาร
  - ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร
- 3. การปฏิบัติงานของครู
  - ความหมายของการปฏิบัติงานของครู
  - ลักษณะงานที่ปฏิบัติของครู
  - มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
  - บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครู

คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงาน
ของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ สถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ ครูในสถานศึกษา อ.แม่สรวย จ.เชียงราย จำนวน 295 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้คือ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้มาจากข้อมูลอัตราค่าจ้างครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 รวมจำนวน 580 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างอิงใน ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, 48-49) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 295 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถาม ในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถามจากทฤษฎีคุณลักษณะ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู 6 ด้านตามแนวความคิดของสโตกคิลล์

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 นายสุหัต จันทะสินธุ์	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
4.2 นายจาตุรงค์ สิทธิบุญมา	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยฯ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
4.3 นายชูชาติ ชาวคำเขตนธ์	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.97

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา ประเภทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale) โดยใช้แนวความคิดของ สตีอกดิลล์ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) ลักษณะภูมิหลังทางสังคม 3) สถิติปัญญาและความสามารถ 4) บุคลิกภาพ 5) ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน 6) ลักษณะทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบส (อัชชราธร สังมณีโชติ, 2553, หน้า 46) แปลความหมายดังนี้

4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติน้อย
1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีการปฏิบัติที่น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดข้อเสนอนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย ในการแจกแบบสอบถาม
  2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กับทุกโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
- ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.1 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา ประเภทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 นำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

1.2 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู 6 ด้าน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน หลังจากเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว พิจารณาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดระบบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของสต็อกคิลล์ เป็นแบบมาตราประมาณค่า และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบส (อัครราช สัมณโชติ, 2553, หน้า 46)

ผลการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด และที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะของผู้บริหารด้านลักษณะทางสังคม โดยมีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารงาน วางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสม มียุทธวิธีและเทคนิค มีกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานหรือองค์กร

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยพิจารณาตามรายด้านซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านคุณสติปัญญา และความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด ต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

3. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

4. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภูมิหลังทางสังคม อยู่ในระดับมาก ต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

5. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก ต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

6. คุณลักษณะของผู้บริหารด้านลักษณะทางสังคม อยู่ในระดับมาก ต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 2 จากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางในการทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู จำแนกเป็น 6 ด้าน โดยเรียงตามความประสงค์และข้อเสนอแนะของครูดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ ผู้บริหารควรจะมีคุณลักษณะเป็นผู้ที่มีศิลปะในการพูด ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน มีสุขภาพจิตดี ร่าเริง และมีอารมณ์ขัน มีสุขภาพอนามัยดี แข็งแรง เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน มีคุณธรรมและเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเป็นคนทำงานรวดเร็วและว่องไวและเป็นผู้ที่มีความเสียสละและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องตามสาถกนิยมน และถูกกาลเทศะ มีกิริยาสุภาพ อ่อนน้อม วางตนเหมาะสมเป็นกลางปราศจากอคติ เป็นผู้มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นและผู้มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

2. ด้านคุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการศึกษาดี มีสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองการณ์ไกล อีกทั้งผู้บริหารต้องรู้จักแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเฉลี่ยวฉลาด และแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีการสนับสนุนผู้ร่วมงานได้อย่างเท่าเทียมกัน และครอบครัวมีฐานะทางสังคมดี และคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการให้คำแนะนำผู้อื่นในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม

3. ด้านสติปัญญาและความสามารถ พบว่าอยู่ในระดับ ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา คือ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารงาน วางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสมและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดกาล เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัยเป็นผู้ที่มียุทธวิธีและเทคนิค กลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานหรือองค์กร และเป็นผู้ที่มีสติ สามารถรู้ทันเหตุการณ์และเป็นผู้ที่รู้จักควรไม่ควร รู้จักความพอดี เป็นนักอ่าน ขยันใฝ่หาความรู้ ช่างสังเกต รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย มีความสามารถที่จะเลือกบุคคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในจิตวิทยาการบริหารได้เป็นอย่างดี

4. ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่มากที่สุดคือ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ โดยมีค่าเฉลี่ย เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี และแต่งกายตามวัฒนธรรมขององค์กร เป็นแบบอย่างที่ดีกับองค์กร เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่ห่างจากอบายมุขทุกประการ และต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน มีความโปร่งใส

5. ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู ต้องมีเหตุผลและใช้วิจารณญาณของตนเองเพื่อแก้ไขปัญหา รู้จักแสวงหาความสำเร็จและหวังผลเป็นเลิศในการทำงาน เป็นผู้ที่รู้จักบริหารตนเอง มีการทำงานอย่างมีระบบ รู้จักมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และมีความสามารถในการติดตามผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนเป็นผู้ที่รู้จักบริหารเวลา และมีความสามารถในการนิเทศภายในและนิเทศบุคลากรใหม่ มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งงานและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

6. ด้านลักษณะทางสังคม อยู่ในระดับมาก มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมและผู้อื่นได้ง่าย มีความสามารถในการประสานงานและประสานประโยชน์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สมาคมและหน่วยงานอื่น ๆ และเป็นผู้ที่รู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับตัวเข้าหาความถูกต้อง เป็นผู้ที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเชื่อถือและยอมรับ มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม เป็นผู้เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ที่ทำให้เกียรติและเคารพสิทธิผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา

อภิปรายผลการวิจัย

คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต2 ผู้วิจัยขอนำผลการศึกษา มาอภิปรายผลดังนี้

คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต2 สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความมีพลัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การสร้างกำลังใจในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกครั้งที่ปฏิบัติงานและมีความสุขเมื่อได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทุ่มเทและตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนตรงตามเวลาที่กำหนด และผู้บังคับบัญชาค้นหาวิธีการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถจูงใจบุคคลในหน่วยงานได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการ

1.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความเป็นผู้นำ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่องานที่ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความซื่อสัตย์และจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่พูดปด พูดความจริงเสมอ ไม่หน้าไหว้หลังหลอก ต่อหน้าทำอย่างหนึ่ง และลับหลังทำอีกอย่างหนึ่ง และประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ยอมรับผิดชอบเมื่อทำผิด ไม่ใส่ร้ายความผิดให้กับผู้อื่น

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วิพากษ์ วิวิจารณ์ การทำงานที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้ร่วมงานโดยตรงไปตรงมา ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าจะทำให้สำเร็จ และกล้าในการคิด การพูด และการกระทำ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการสั่งการอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ

1.5 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความเฉลียวฉลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มีความสามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน การวางแผนในการทำงาน และมีวิสัยทัศน์ใน การทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.6 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความรอบรู้ในงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน เสนอการ ปฏิบัติงานของตนเองให้ผู้ร่วมงานได้ทราบอย่างชัดเจน และจัดให้มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สามารถจูงใจคนที่ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดศรัทธา และพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

1.7 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านความกระตือรือร้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยการอบรม สัมมนา หรือการศึกษาต่อ และการสร้างความสุขในการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีความสามารถที่หลากหลาย ในการบริหารงาน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้ เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ ผู้บริหารควรจะมีคุณลักษณะเป็นผู้ที่มีศิลปะในการพูด ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน มีสุขภาพจิตดี ร่าเริง และมีอารมณ์ขัน มีสุขภาพอนามัยดี แข็งแรง เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความสม่ำเสมอในการทำงาน มีคุณธรรมและเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเป็นคนทำงานรวดเร็วและว่องไวและเป็นผู้มี

ความเสียสละและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องตามสากลนิยมและถูกกาลเทศะ มี
กิริยาสุภาพ อ่อนน้อม วางตนเหมาะสมเป็นกลางปราศจากอคติ เป็นผู้มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
และเป็นผู้มีอัธยาศัยดี โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

2. ด้านคุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการศึกษาดี มีสามารถโน้มน้าวจิตใจ
ผู้อื่นให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองการณ์ไกล อีกทั้งผู้บริหารต้องรู้จัก
แสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเฉลียวฉลาด และแก้ปัญหาได้
อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มีการสนับสนุนผู้ร่วมงานได้อย่างเท่าเทียมกัน และครอบครัวมีฐานะทางสังคมดี และ
คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการให้คำแนะนำผู้อื่น
ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม

3. ด้านสติปัญญาและความสามารถ พบว่าอยู่ในระดับ ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา
คือ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารงาน วางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสมและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดกาล เป็นผู้ที่มี
ความรู้รอบรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัยเป็นผู้ที่มียุทธวิธีและเทคนิค กลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานหรือองค์กร และเป็น
ผู้ที่มีสติสามารถรู้ทันเหตุการณ์และเป็นผู้ที่รู้จักควรไม่ควร รู้จักความพอดี เป็นนักอ่าน ชยันใฝ่หาความรู้ ช่างสังเกต รู้จัก
รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามารถที่จะเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มี
ความเข้าใจในจิตวิทยาการบริหารได้เป็นอย่างดี

4. ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่มาก
ที่สุด คือ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ โดยมีค่าเฉลี่ย เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี และแต่งกายตามวัฒนธรรมของ
องค์กร เป็นแบบอย่างที่ดีกับองค์กร เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่
ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่ห่างจากอบายมุขทุกประการ และต้อง
มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน มีความโปร่งใส

5. ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูต้อง
มีเหตุผลและใช้วิจารณ์ญาณของตนเองเพื่อแก้ไขปัญหา รู้จักแสวงหาความสำเร็จและหวังผลเป็นเลิศในการทำงาน เป็นผู้
ที่รู้จักบริหารตนเอง มีการทำงานอย่างมีระบบ รู้จักมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้อย่าง
ถูกต้องและเหมาะสม และมีความสามารถในการติดตามผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนเป็นผู้ที่รู้จักบริหาร
เวลา และมีความสามารถในการนิเทศภายในและนิเทศบุคลากรใหม่ มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งงานและมอบหมาย
งานให้ผู้อื่นปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

6. ด้านลักษณะทางสังคม อยู่ในระดับมาก มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้เอาใจใส่ทุกข์สุข
ของผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมและผู้อื่นได้ง่าย มีความสามารถใน
การประสานงานและประสานประโยชน์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สมาคมและหน่วยงานอื่น ๆ และเป็นผู้ที่รู้จัก
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับตัวเข้าหาความถูกต้อง เป็นผู้ที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเชื่อถือและยอมรับ
มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี
งามของสังคม เป็นผู้เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ที่ทำให้เกียรติและเคารพสิทธิผู้ร่วมงานและ
ผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่คุณวิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยไปแล้ว ก็เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 นั้นได้แพร่หลาย และได้มีการศึกษาเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหาร นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจทั่วไป จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารในการบริหารงานตามโครงสร้างอย่างเป็นระบบ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารของผู้บริหาร เพื่อส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.โสภิต อำนาจรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายสุทัต จันทะสินธุ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ นายจาตุรงค์ สิทธิบุญมา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาศาสตร์ และนายชูชาติ ชาวคำเขตน์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนสันจำปาที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่าผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2557 จาก

<http://www.moc.moe.go.th/sites/default/files/prb1.pdf>.

กิติมา ปรีดีติติก. (2542). ความหมายของการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสารจำกัด.

จิราภรณ์ วุฒิตักดี. (2545). คุณลักษณะของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำรัส นองมาก. (2541). การนำหลักทฤษฎีมาบริหารโรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2557 จาก

<http://www.gotoknow.org/posts/322520>.

ชัยนาท พรหมมาลุน. (2548). บทคัดย่อจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญ

ศึกษาจังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ธงชัย สันติวงษ์. (2543). การบริหารการจัดการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2557 จาก

http://www.radompon.com/weblog/?page_id=115.

ธีระ รุณเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แอล.ที.เพรส.

ธีระ รุณเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เนท.

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Characteristics as Authentic and Desirable Characteristics of the School Administrators Rajaprajanugroh Groups 6 Northern Bureau of Special Education

จรัล พังเร้ว^{1*} และธิดาวลัย อุ๋นกอง²
Jarun Fungrew^{1*} and Tidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 411 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี และเมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าคุณลักษณะที่เป็นจริง จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่เป็นจริง คุณลักษณะที่พึงประสงค์

Abstract

The objectives of the study were aiming 1) explore the Characteristics as authentic and desirable characteristics of the school Administrators Rajaprajanugroh Groups 6 northern Bureau of Special Education Administration, 2) compare

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : krudoj@rpk24.ac.th

Characteristics as authentic and desirable characteristics of the school Administrators Rajprajanugroh Groups 6 northern Bureau of Special Education Administration according to personal status. The population of this research was 411 Rajprachanukro School administrators, Group 6, northern Bureau of Special Education Administration. The sampling group was 201 and was set according to the table of Krejcie and Morgan.

The result of the research was found that 1) The Characteristics as authentic and desirable characteristics of school administrators was in the high level. 2) The comparison of the Characteristics as authentic and desirable characteristics of School Administrators of the Rajprachanukro School, Group 6, northern Bureau of Special Education Administration was found that for Characteristics as authentic according to age, there was no different level at all but for the desirable characteristics, there was a significantly little different at .05. For the comparison of the Characteristics as authentic and desirable characteristics according to working experience and educational qualification was found no different at all.

Keywords: Actual Characteristics, Expected Characteristics

บทนำ

การศึกษา เป็น กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรยาโลความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีอำนาจในการบริหาร สั่งการ ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารต้องอาศัย หลักการ ทฤษฎี ที่มีอยู่มากมายมาปรับใช้ในการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาที่รัฐจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งดำเนินการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนประจำในทุกระดับการศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ทั้งด้านสามัญและทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย

จากความสำคัญของคุณลักษณะ และความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีเพื่อนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนดั่งนั้น ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงความสำคัญในเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหาร จึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหารและคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้วิจัยเชื่อว่าผลการศึกษาที่ได้จะเกิดประโยชน์ ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและมองเห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

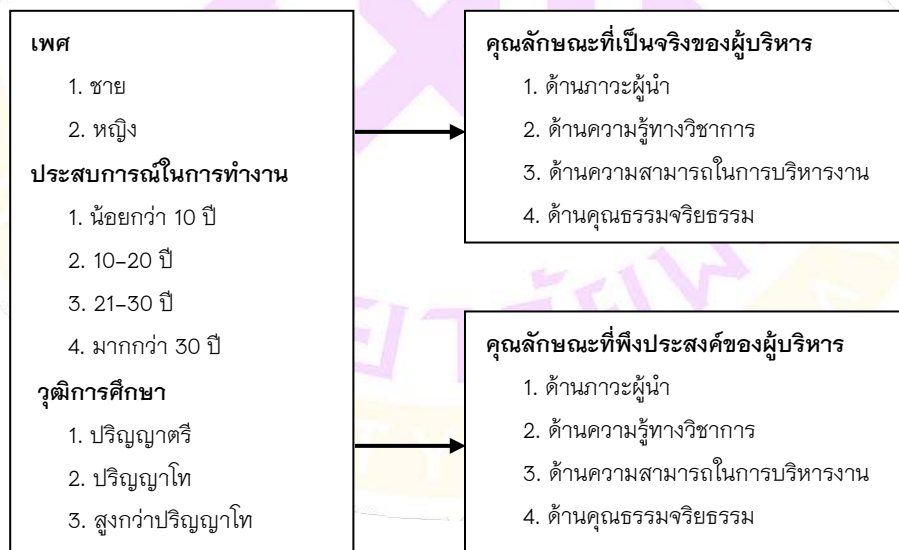
1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สมมุติฐานของการวิจัย คือ

1. ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน
4. ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน
5. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน
6. ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 411 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของตารางเครซีและมอร์แกนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 201 คน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิทางการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรู้ทางวิชาการ รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการบริหารงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านภาวะผู้นำ สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ ด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านความสามารถในการบริหารงาน ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านภาวะผู้นำ

1.1 คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน รองลงมาคือ มีอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาการศึกษา และพัฒนาองค์กร ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ให้ความสนใจสวัสดิภาพ สวัสดิการความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาการศึกษา และพัฒนาองค์กร รองลงมาคือ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน และแสดงศักยภาพทางความคิด ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสามารถจูงใจให้คนทำงานและสร้างความพึงพอใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

1.2 คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้ทางวิชาการ โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รองลงมา คือ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา และผู้บริหารสนับสนุนครู ในการอบรม พัฒนาวិชาการเพื่อพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการกำกับ นิเทศติดตาม และ ประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้ทางวิชาการ โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการกำกับ นิเทศติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา และ ผู้บริหารสนับสนุนครู ในการอบรม พัฒนาวิชาการเพื่อพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดกิจกรรมพัฒนาครูให้ตรงกับความต้องการจำเป็นและต่อเนื่อง

1.3 คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความสามารถในการบริหารงาน โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ และเรียนรู้ตลอดชีวิต รองลงมา คือ เป็นผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดบุคลากรเข้าทำงานได้อย่างเหมาะสม สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความสามารถในการบริหารงาน โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทักษะ ความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่างๆในทางที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ และเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดบุคลากรเข้าทำงานได้อย่างเหมาะสม

1.4 คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วางตัวเหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่การงาน รองลงมา คือ มีความอดทน ต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของราชการ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความสามารถในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วางตัวเหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่การงาน รองลงมา คือ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของราชการและมีความยุติธรรมและปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้ความช่วยเหลือต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.1. คุณลักษณะที่เป็นจริง จำแนกตามครูที่มีเพศแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2. คุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามครูที่มีประสบการณ์ทำงานและวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการศึกษา คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจหลักที่สำคัญ คือ รับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่และวัสดุ อุปกรณ์ การบริหารงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา หลงสมบุญ (2546, หน้า 89) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะคติของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าคุณลักษณะที่เป็นจริง ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นผู้บริหารที่ผ่านกระบวนการคัดเลือก อีกทั้งมีการฝึกอบรมก่อนที่จะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารซึ่งเป็นที่พื้นฐานให้ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีบุคลิกภาพ ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมาย สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า นโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายที่มุ่งปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2550 ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 41-42) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล ศิริโชติ (2545, หน้า 78-79) ได้ทำการศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดยโสธร พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้าราชการครู มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในรายด้านและในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน คุณลักษณะที่เป็นจริงพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.86$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสนับสนุนครูในการอบรม พัฒนาศักยภาพเพื่อพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ โกศล ศรีทอง (2543, หน้า 48-49) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการโดยพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถอำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนได้รวมทั้งการนำกระบวนการด้านบริหารมาประสานกับขอข่ายการบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนั้นผู้บริหารยังต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพรวมทั้งให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.83$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ และเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาต่าง ๆ

ของผู้ได้บังคับบัญชา และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 73) กล่าวว่า การนำทักษะไปใช้นั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารว่าจะใช้ทักษะใดมากทักษะใต้น้อยตาม สถานการณ์ที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะของผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นนักบริหารมืออาชีพ เสียสละ ทั้งนี้เพราะสังคมในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ดังนั้นผู้บริหารจะต้องพยายามเรียนรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารและฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกำกับ นิเทศติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของคุณครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้บริหารสนับสนุนครู ในการอบรม พัฒนาวิชาการเพื่อพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ เกศราภรณ์ วิทย์ไพจิตร (2544, หน้า 31) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ควบคุมโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาการโดยตรง จึงควรมีคุณสมบัติทางวิชาการ ดังนี้ 1) ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ทางด้านวิชาการทั่วไป คือ การรู้หลักเบื้องต้นของวิชาต่าง ๆ ที่สอนอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้การตรวจตราควบคุมและแนะนำแก่ครูเป็นไปอย่างถูกต้อง และความรู้ทางด้านวิชาชีพ 2) ประสบการณ์และระดับความรู้ ระดับความรู้ 3) การฝึกอบรมในระหว่างประจำทำงาน ผู้บริหารต้องหมั่นติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาเนื่องจากวิชาการและเทคนิคในการทำงานเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้าอยู่เสมอ กิจกรรมที่ผู้บริหารควรปฏิบัติ รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.17$) ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีทักษะความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ และเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับนิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 73) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องพยายามเรียนรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญจนมีทักษะ และจะต้องมีคุณสมบัติเพิ่มขึ้นไปอีก ได้แก่ จัดลำดับความสำคัญของงานหรือภารกิจในหน่วยงานได้ถูกต้องเหมาะสม และ สอดคล้องกับ พรนพ พุกกะพันธ์ (2544, หน้า 43) ได้กล่าวไว้ว่า ในการบริหารงานของสถานศึกษา นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการแล้วผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาด้วยการบริหารสถานศึกษาจึงจะได้ผลและประสบความสำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.1 จำแนกตามครูที่มีเพศแตกต่างกัน โดยรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณา รายด้านก็ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูทั้งชายและหญิง เห็นว่าผู้บริหารมีการให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินการพัฒนาคุณภาพของครู และนักเรียน สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างความร่วมมือ ความสามัคคี ของสมาชิกในหน่วยงาน และรับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป และการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน องค์กรเอกชน ซึ่งต้องมีเทคนิคการในการบริหาร และเทคนิค การสร้างทีมในการทำงาน สามารถให้สมาชิกในหน่วยงานร่วมกันปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เต็ม ตามความสามารถของสมาชิก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ วิเศษะภูติ (2549, หน้า 83) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอน

โรงเรียนสฤติเดช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เนื่องมาจากในปัจจุบันผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนสฤติเดชปฏิบัติต่อครูเพศชายและเพศหญิงเท่าเทียมกัน ครูทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการทำงานเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง

แต่เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามครูที่มีเพศแตกต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูเพศชายและหญิง คาดหวังว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้จัดหาจัดทำโครงการบริหารโดยกำหนดหน้าที่ ตำแหน่งต่าง ๆ ประสานงานทรัพยากรที่เป็นมนุษย์ และที่มีใช่มนุษย์ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป้าหมายของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาเสริมสร้างนโยบายและกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานขององค์กรแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล ศิริโชติ (2545, หน้า 78-79) ได้ทำการศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนด้านความรู้ ความสามารถทางการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามครูที่มีประสบการณ์ทำงาน และวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านก็ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการ ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของตนเอง จะต้องเริ่มต้นปรับเปลี่ยนมุมมองในการปฏิบัติงาน ปรับและเปลี่ยนคุณลักษณะของตนเองเพื่อแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ และนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงประกอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ วิเศษะภูติ (2549, หน้า 85) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนสฤติเดช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรายข้อแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล นิยมพันธ์ (2550, หน้า 86) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสามารถที่จะใช้งานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้ถึงศักยภาพ คุณภาพ และความสามารถว่า บุคคลใดในโรงเรียนควรที่จะต้องทำงานอะไรแล้วจึงมอบหมายสั่งการตามความรู้ ความสามารถ ดังนั้น จึงส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจและทุ่มเทการทำงานให้กับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากการศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครั้งนี้ไม่มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้ในแต่ละด้านดังนี้

1. จากผลการศึกษา พบว่า ด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสนใจสวัสดิภาพ สวัสดิการความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความสามารถจูงใจให้คนทำงานและสร้างความพึงพอใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

2. จากผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีความสามารถในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความช่วยเหลือต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาคูณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนคติของผู้ปกครองนักเรียน
2. ศึกษาดูตัวแปรอื่นหรือปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน
3. ศึกษาคูณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สังกัดหน่วยงานอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาจาก ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งได้รับความกรุณาจาก ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนสุธรรม) จ.เชียงราย นายทอม ศรีทิพย์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และนางพูนสุข โมกศิริ รองผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ที่ให้ความรู้ ข้อคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ประจำสาขาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณา ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ทักษะ และอำนวยความสะดวกในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ นายทอม ศรีทิพย์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ที่ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการทำ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้การอบรมสั่งสอน สนับสนุน และเป็น กำลังใจที่ดี และสุดท้ายขอบคุณพลังกาย พลังใจจากตัวเองที่มุ่งมั่นและตั้งใจในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- วาสนา หลงสมบุญ. (2546). การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนคติของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภาพ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นพดล คิริโชติ. (2545). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.**
- โกศล ศรีทอง. (2543). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.**
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). **หลักบริหารการศึกษา(พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ตระกูลไทย.**
- เกศราภรณ์ วิทย์ไพจิตร. (2544). **คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ลัดดาวัลย์ วิเศษะภูติ (2549). **คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนสฤงดิเดช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.**
- พรพิมล นิยมพันธุ์. (2550). **คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.**

**คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยี
และการจัดการปง จังหวัดพะเยา**

**Desirable Characteristics of Student Trainees Pong Technology and
Management College Phayao Province**

สุดาวรรณ วรณบวร^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²

Sudawan vannabovorn^{1*} and Pongsakron hongkrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะของนักเรียน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงของสถาน ประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการสังกัดเอกชนในปีการศึกษา 2557 จำนวนสถานประกอบการ ประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการประเภทเอกชน จำนวน 36 แห่ง สถานประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจจำนวน 37 คน และสถานประกอบการประเภทเอกชน จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 49 ข้อ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยี และการจัดการปงของสถานประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการสังกัดเอกชนทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05, \sigma = 0.76$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\mu = 4.19, \sigma = 0.77$) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\mu = 4.14, \sigma = 0.78$) รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\mu = 4.02, \sigma = 0.75$) ส่วน รายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\mu = 3.94, \sigma = 0.79$)

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sudawan_nut@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study the characteristics of student trainees desired by Pong Technology and Management College and to study the comparison of characteristics of student trainees desired by personnel and training managers of the workplaces in year 2014. The total of workplaces 36 include 37 persons for Government sector, and 42 persons for private organization and government – owned corporation or State Enterprises toward. Data was collected by using 49 desirable characteristics' questionnaires and analyzed to obtain percentage, mean, standard deviation.

The analyzed data showed that the most important characteristics in student trainees of 5 components; The desirable characteristics of student trainees in Pong Technology and Management College on overall component were at a highest level ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.76$), especially in Morality component was the first raking in ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.77$), human relations component was the 2nd. Means ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.78$), skill component means ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.75$), and the lowest means was responsibility and basic knowledge means ($\mu = 3.94$, $\sigma = 0.79$).

Key words: One desirable feature.

บทนำ

การศึกษานับเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนมีการฝึกทักษะด้านความรู้ และฝึกทักษะด้านวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดกระบวนการคิด และมีทักษะในการปฏิบัติงานสามารถเรียนรู้และมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้สอดคล้องกับมาตรา 6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ในหมวดที่ 4 เรื่องการจัดการศึกษามาตราที่ 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพมาตราที่ 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตราที่ 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) บัญญัติ มาตรา 20 ไว้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐสถานศึกษาเอกชนสถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ในมาตราที่ 10 ไว้ว่าการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาในระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษาหลักสูตรระยะเวลาการวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมายรูปแบบวิธีการศึกษา ระยะเวลาการวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จ

การศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนการวัดผลและการประเมินผลโดยนักเรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบรวมกันได้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551) โดยมีเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาพุทธศักราช 2551 ว่าต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีรวมทั้งเป็นการยกระดับในด้านวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยนำความรู้ทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติและมีสมรรถนะจะสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2525-2561) มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริการและจัดการศึกษาโดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและเรียนรู้ยุคใหม่ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการยุคใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ปัจจุบันไทยมีความต้องการแรงงานระดับอาชีวศึกษาอย่างมากจากผลการศึกษาความต้องการกำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรมโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางหรือระดับปฏิบัติการค่อนข้างมากโดยเฉพาะผู้จบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงซึ่งกว่าร้อยละ 75 ของผู้จบการศึกษาระดับนี้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ผู้จบการศึกษาใหม่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามลักษณะงานโดยสถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องฝึกอบรมต่ออีกอย่างน้อย 3-6 เดือนทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาเพิ่มมากขึ้นการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้พัฒนาการศึกษาด้านอาชีพเป็นเวลายาวนานจนกระทั่งปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดประชุมระดมความเห็นเกี่ยวกับวิกฤตคุณภาพพบว่าคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาจากอาชีวศึกษามีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้รวมทั้งขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นได้แก่ทักษะการสื่อสารความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผู้เรียนไม่นิยมมาศึกษาในด้านอาชีวศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีความสามารถสูงจึงทำให้เกิดการขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง) ที่มีคุณภาพค่อนข้างมากการจัดการอาชีวศึกษาไม่เน้นการฝึกปฏิบัติและสมรรถนะทางวิชาชีพและความเชื่อมโยงกับสถานประกอบการมากเท่าที่ควรทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ขาดการจัดการหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงกับการทำงาน

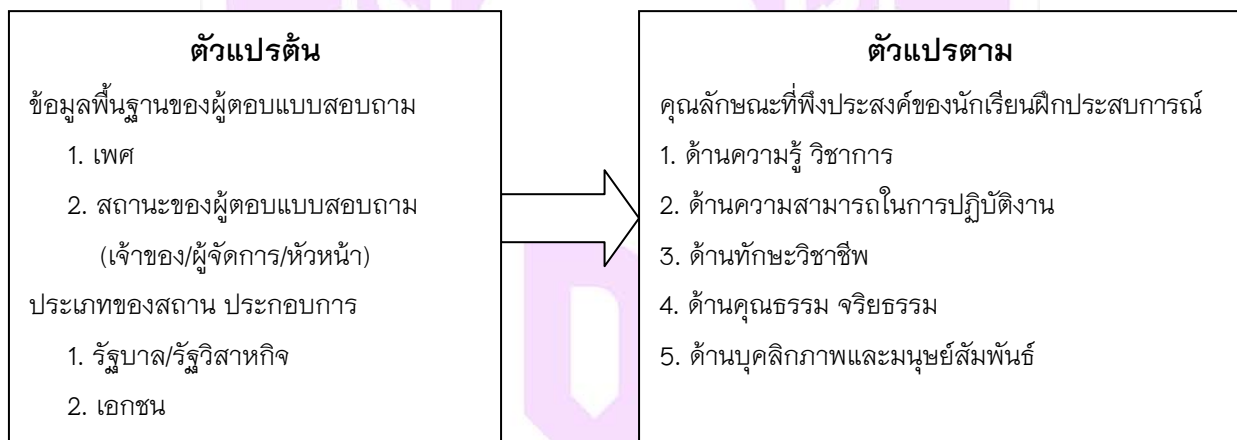
จากสรุปผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึง พ.ศ. 2552 พบปัญหาเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีความสามารถและสมรรถนะที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น
2. ขาดแคลนครูผู้สอนโดยรวมในเชิงปริมาณและคุณภาพ
3. เด็กนักเรียนไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา
4. ผู้สำเร็จอาชีวศึกษากว่าร้อยละ 70 จะศึกษาต่อปริญญาตรีทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อการฝึกงานของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ด้านความรู้ วิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ประจำปีการศึกษา 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยการครั้งนี้เป็นการวิจัยสำรวจ (Survey Research) ศึกษาคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม และประเภทวิชาพาณิชยกรรม โดยการใช้วิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาข้อเท็จจริงในคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่เจ้าของกิจการหรือผู้จัดการหรือหัวหน้าส่วนราชการหัวหน้าฝ่ายบุคคลหัวหน้างานหรือผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกงาน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ จำนวน 37 คน

และหน่วยงานเอกชน จำนวน 42 คน รวมทั้งสิ้น 79 คน ซึ่งอยู่ในสถานประกอบการที่รับนักเรียน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทุกแผนกวิชาที่เข้าฝึกงาน ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 36 แห่ง ประกอบด้วย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

1. เจ้าของกิจการ หรือผู้จัดการหรือหัวหน้าส่วนราชการของสถานประกอบการที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจจำนวน 15 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับหัวหน้างาน หรือผู้ควบคุมดูแลนักศึกษาฝึกงาน จำนวน 22 คน ใช้วิธีการเลือก

2. เจ้าของกิจการ หรือผู้จัดการหรือหัวหน้าส่วนราชการของสถานประกอบการที่เป็นหน่วยงานของเอกชน จำนวน 21 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับหัวหน้างาน หรือผู้ควบคุมดูแลนักศึกษาฝึกงาน จำนวน 21 คน ใช้วิธีการเลือก

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามสำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเพื่อกำหนดคำถามแต่ละประเด็นที่ศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบของตัวแปรตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจัดทำตัวชี้วัดแต่ละด้านที่ทำการศึกษา ดังนี้

- 1.1 ด้านความรู้วิชาการ
- 1.2 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน
- 1.3 ด้านทักษะวิชาชีพ
- 1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 1.5 ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

2. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ประเด็นหลัก ประเด็นรองให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง

นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์)
2. นายธนวัฒน์ กณะบุตร ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง
3. นายเกษม สายสำราญ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง

ตรวจสอบความถูกต้องแลความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.94
5. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง แบ่งออกเป็น 3 ตอน รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานะในหน่วยงาน ประเภทของสถานประกอบการ สาขาวิชาที่รับนักศึกษาเข้าฝึกงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ened)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ

1.2 ทดสอบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1

1. ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานประกอบการทั้งหมดจำนวน 79 คน เป็นผู้ชาย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 เป็นผู้หญิง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5

2. ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหัวหน้างาน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาเป็นเจ้าของกิจการ/หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 รองลงมา เป็นผู้ควบคุมนักศึกษาฝึกงาน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 และผู้จัดการ จำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 17.7

3. ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานประกอบการทั้งหมดจำนวน 79 คน เป็นสถานประกอบการประเภทเอกชนจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 และเป็นสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6

ตอนที่ 2

1 ข้อมูลแสดงการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการประเภทเอกชนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง

ตาราง 1 แสดงผลความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงของสถานประกอบการ ประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการประเภทเอกชน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ความคิดเห็น (N = 79)			
	μ	σ	ระดับค่า	ลำดับ
ด้านความรู้ทางวิชาการ	3.94	0.79	มาก	5
ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.02	0.75	มาก	3
ด้านทักษะวิชาชีพ	3.99	0.71	มาก	4
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.19	0.77	มาก	1
ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	4.14	0.78	มาก	2
รวม	4.05	0.76	มาก	

จากตาราง 1 พบว่าความคิดเห็นของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการประเภทเอกชนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่ามีความคิดเห็นมากทุกด้าน โดยด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.77$) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4$, $\sigma = 0.51$) ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.75$) ด้านทักษะวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99$, $\sigma = 0.71$) ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้ทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$, $\sigma = 0.79$)

2. ข้อมูลแสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จำแนกตามประเภทของหน่วยงาน/สถานประกอบการ

ตาราง 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และประเภทเอกชนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จำแนกตามสถานประกอบการ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ (N = 36)			เอกชน (N = 43)		
	μ	σ	ระดับค่า	μ	σ	ระดับค่า
	ด้านความรู้ทางวิชาการ	3.99	0.82	มาก	3.90	0.75

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ (N = 36)			เอกชน (N = 43)		
	μ	σ	ระดับค่า	μ	σ	ระดับค่า
	ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.10	0.74	มาก	3.97	0.77
ด้านทักษะวิชาชีพ	4.08	0.73	มาก	3.92	0.70	มาก
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.41	0.72	มาก	4.00	0.76	มาก
ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	4.35	0.72	มาก	3.96	0.78	มาก
รวม	4.19	0.75	มาก	3.95	0.75	มาก

จากตาราง 2 พบว่าความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จำแนกตามประเภทของสถานประกอบการ โดยภาพรวม 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ประจำปีการศึกษา 2557 ผลปรากฏตามรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก พบว่าสถานประกอบการประเภทเอกชนมีจำนวนมากกว่าสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ

2. ความคิดเห็นของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการประเภทเอกชนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ผู้ศึกษาได้สรุปโดยแยกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการประเภทเอกชน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่า

2.1.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เชื้ออาหารและจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ตามลำดับ ตรงต่อเวลามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์น้อยที่สุด

2.1.2 ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนเป็นผู้มีสัมมาคารวะและรู้จักกาลเทศะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทุกระดับ ตามลำดับ ส่วนมีความสุขุม สามารถควบคุมอารมณ์ได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์น้อยที่สุด

2.1.3 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพร้อมในการทำงานพิเศษ หรืองานล่วงเวลาเมื่อมีความจำเป็นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ ผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/สถานประกอบการ และสามารถดูแลและซ่อมบำรุงเครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ในสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ส่วนสามารถคิดริเริ่มทำงานและหาวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสมได้โดยผู้บังคับบัญชาไม่ต้องสั่ง หรือแนะนำมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์น้อยที่สุด

2.1.4 ด้านทักษะวิชาชีพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีทักษะในการปฏิบัติงานในสายวิชาชีพของตน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนมีความประณีต เรียบร้อยในการปฏิบัติงานมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์น้อยที่สุด

2.1.5 ด้านความรู้ทางวิชาการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความสนใจใฝ่รู้ในงานของสถานประกอบการ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ มีความรู้เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ และมีความรู้ความสามารถทางวิชาการในสาขาที่เรียน ตามลำดับ ส่วนสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพให้ผู้อื่นได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์น้อยที่สุด

3. ผลความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการประเภทเอกชน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยี และการจัดการตามความคิดเห็นของสถานประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการสังกัดเอกชน โดยภาพรวม 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์พบว่าไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการประเภทเอกชน โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อนำผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านมาเรียงลำดับความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ผลปรากฏตามลำดับดังนี้ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ระดับมาก ด้านทักษะ วิชาชีพ ระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวิชาการสอดคล้องกับของเจริญ แยมสรรพลกุล (2549) ศึกษาคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์ตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบการฝึกงานและผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะพื้นฐานเบื้องต้นทางวิชาชีพ และด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่าเมื่อวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปน้อยปรากฏว่า อันดับแรกคือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะพื้นฐานเบื้องต้นทางวิชาชีพ และด้านความสามารถทางวิชาการ ตามลำดับ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและการเปรียบเทียบยังมีผลการวิจัยของมยุรี ชัยสวัสดิ์ (2538) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจตามความต้องการของผู้บริหารและครูอาจารย์ วิทยาลัยอาชีวศึกษา กับเจ้าของ หรือผู้จัดการสถานประกอบการในด้านคุณธรรมและ จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาชีพและวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงต่อคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ผู้ศึกษาได้แบ่งผลการอภิปราย ดังนี้

1. ด้านความรู้ทางวิชาการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอาหาร จันทร์วิมล (2531) ได้กล่าวว่สถานประกอบการต่าง ๆ หลายแห่งสนใจความรู้ด้านวิชาการของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นอันดับรอง แต่คุณภาพที่สนใจเป็นอันดับแรกคือ คุณภาพด้านบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบ โดยให้เหตุผลว่าความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งหลายนั้นสามารถนำไปฝึกในโรงงานได้อยู่ตลอดเวลาเพราะมีของใหม่ ๆ ที่ทันสมัย แต่ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ต้องมีติดมาตั้งแต่ต้น และการรับคนเข้าทำงานนั้นสถานประกอบการจึงมักหาทางคัดเลือก ผู้มีคุณภาพในด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ก่อนหลังจากนั้นจึงส่งไปทดสอบทางวิชาการต่อไป เมื่อผลการวิจัยได้ ปรากฏดังกล่าวนี้อาจจะเป็นเพราะว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาต้องเป็นผู้ที่มี บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากการฝึกงาน หรือการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐบาลและสถานประกอบการเอกชน มักจะเป็นลักษณะงานประเภทการให้บริการเป็นส่วนมาก ความคิดเห็นจึงไม่แตกต่างกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างที่ ระบบการบริหาร เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ

2. ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากอาจเป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะในด้านวิชาชีพเฉพาะเพื่อเตรียม ผู้เรียนเข้าสู่ตลาดแรงงานสอดคล้องกับเมธี ปิลันธนาพันธ์ (2533) ได้กล่าวว่อาชีวศึกษาคือ การศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากร ด้านฝีมือระดับคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี สำหรับอาชีพหนึ่ง หรือกลุ่มอาชีพช่างและงานต่าง ๆ อาชีวศึกษาตามปกติจัดขึ้น ในระดับมัธยมปลายจะต้องให้มีการศึกษาวิชาชีพพื้นฐานทั่วไปวิชาทฤษฎีสัมพันธ์และฝึกฝนภาคปฏิบัติเพื่อพัฒนาฝีมือที่ ต้องการสำหรับอาชีพหนึ่ง ๆ สัดส่วนของวิชาต่าง ๆ ที่แตกต่างกันแต่ตามปกติแล้วต้องเน้นการฝึกภาคปฏิบัติ

3. ด้านทักษะวิชาชีพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะนุช ทวีสุข (2551) ศึกษา คุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏผล

ดังนั้นคือ หัวหน้างานในสถานประกอบการที่มีขนาดสถานประกอบการต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยรวม และด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านทักษะด้านเจตคติที่มีต่ออาชีพ และด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรวัฒน์ อิมประคอง (2557) ได้กล่าวไว้ว่าสถานประกอบการด้านการโรงแรมมีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมา ด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานแม่บ้าน และด้านความรู้วิชาพื้นฐาน การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมพบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน

5. ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอาหาร จันทวิมล (2531) ได้กล่าวว่าสถานประกอบการต่าง ๆ หลายแห่งสนใจความรู้ด้านวิชาการของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นอันดับรอง แต่คุณภาพที่สนใจเป็นอันดับแรกคือ คุณภาพด้านบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบ โดยให้เหตุผลว่าความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งหลายนั้นสามารถนำไปฝึกในโรงงานได้อยู่ตลอดเวลาเพราะมีของใหม่ ๆ ที่ทันสมัย แต่ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ต้องมีติดมาตั้งแต่ต้น และการรับคนเข้าทำงานนั้นสถานประกอบการจึงมักหาทางคัดเลือกผู้ที่มีคุณภาพในด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ต้องมีติดมาตั้งแต่ต้น และการรับคนเข้าทำงานนั้นสถานประกอบการจึงมักหาทางคัดเลือกผู้ที่มีคุณภาพในด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ก่อน หลังจากนั้นจึงส่งไปทดสอบทางวิชาการต่อไป เมื่อผลการวิจัยได้ปรากฏดังกล่าวนี้อาจจะเป็นเพราะว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากการฝึกงานหรือการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐบาลและสถานประกอบการเอกชนมักจะเป็นลักษณะงานประเภทการให้บริการเป็นส่วนมากความคิดเห็นจึงไม่แตกต่างกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างที่ระบบการบริหาร เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ และการวิจัยยังพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาที่ผู้รับผิดชอบการฝึกงานและผู้ให้บริการมีความคิดเห็นเป็นลำดับแรกคือ นักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของสถานศึกษา มีน้ำใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานทั้งในเวลาทำงานและนอกเวลาทำงาน นักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาควรตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น จากผลการวิจัยที่ปรากฏดังกล่าวเป็นเพราะว่าในการฝึกงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตามหากนักศึกษาฝึกงานหรือผู้ที่ปฏิบัติงานไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง ขาดความรับผิดชอบต่อการทำงานย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานและหน่วยงานได้ อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาฝึกงานหรือผู้ที่ปฏิบัติงานนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัญญัติ กุศล (2532) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะพิเศษของพนักงานที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ ด้านความรับผิดชอบต่อเวลา ส่วนการที่ผู้บริหารและอาจารย์นิเทศในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาผู้บริหารในหน่วยงานของรัฐบาลและผู้บริหารในสถานประกอบการเอกชนมีความคิดเห็นเหมือนกันเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาต้องมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกที่ดี เป็นอันดับสุดท้ายเป็นเพราะคุณลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะไม่ได้นำมาใช้ในการฝึกงานหรือการปฏิบัติงานโดยตรง เนื่องจากระบบการบริหารงานของหน่วยงานมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนและการปฏิบัติงานก็เป็นไปตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ หากแต่ขึ้นอยู่กับ

สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติของหน่วยงานที่ตนฝึกงานอยู่ด้วยเพราะเป็นการแสดงให้เห็นความสนใจที่มีต่อสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อแสดงถึงความสามารถในการตัดสินใจ ความเหตุผล ส่วนผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาควรเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน รักความก้าวหน้าเป็นลำดับสุดท้ายอาจเป็นเพราะการทำงานทุกองค์กรจะต้องมีการแบ่งงานกันทำ การมอบหมายหน้าที่เป็นการเริ่มต้นของการจัดการ ฉะนั้นการมอบพันธะหน้าที่ในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้เป็นหัวหน้างานจะต้องใช้หลักมนุษยสัมพันธ์จะต้องรู้จักและเข้าใจผู้ปฏิบัติงานดีว่าเป็นผู้ที่มีสติปัญญา ทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ความสามารถเป็นอย่างไรเพื่อจะได้มอบหมายหน้าที่ให้ตรงกับบุคคลย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารงานนั้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าความคิดเห็นคุณลักษณะของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการของสถานประกอบการประเภทรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจกับสถานประกอบการประเภทเอกชนที่ให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นมากกว่าด้านอื่น คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่องลงมา ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านความรู้ทางวิชาการ ตามลำดับ

ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาและสถานศึกษาเอกชนในระดับอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญและสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโครงการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อไปสู่การพัฒนานักศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ ความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมโดยยึดมั่นคุณธรรมวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านทักษะวิชาชีพ ผู้บริหารต้องให้นักเรียนฝึกประสบการณ์มากขึ้นอย่างน้อย 1 ภาคเรียนเพื่อฝึกทักษะให้มากยิ่งขึ้น
2. ด้านวิชาการควรเน้นวิชาปฏิบัติให้มากขึ้นโดยเพิ่มวิชาปฏิบัติให้มากขึ้นและลดรายวิชาทฤษฎีให้ลดลง
3. ด้านเจตคติที่มีต่ออาชีพผู้บริหาร ครู อาจารย์ควรจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองเพื่อปลูกฝังให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองรู้จักแก้ปัญหา มีความภาคภูมิใจ มีความรักในงานที่ทำ และมีความผูกพันในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ
4. ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ควรให้การอบรมหรือจัดกิจกรรมเพื่อ ปลูกฝังคุณลักษณะในด้านความซื่อสัตย์ คุณธรรมจริยธรรม เช่น การพัฒนาจิตใจให้มีความสุข และมีความกระตือรือร้นการมีความพยายามอดทน และรักงานที่ทำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการของสถานประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการสังกัดเอกชนเพื่อหาแนวปฏิบัติในการเพิ่มประสิทธิภาพการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการเอกชน

2. ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการของสถานประกอบการสังกัดรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการสังกัดเอกชนที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

3. ควรศึกษาผลกระทบหรือความคิดเห็นผู้ปกครองของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ต้องออกไปฝึกงานประสบการณ์
ในระยะเวลา 1 ภาคเรียนทั้งภายในจังหวัดหรือต่างจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้ศึกษาค้นคว้าได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก
ดร.พงษ์กร หงส์กราย อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขอขอบพระคุณ ดร.อนวัตร ณัฐนุกอง ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) นายอนวัตร ณัฐนุกอง ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก นายเกษม สายสำราญ
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ นายวิชาญ ลัดนาศิริรัตน์
หัวหน้าแผนกการโรงแรมวิทยาลัยการอาชีพห้วยยอด และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาช่วยเหลือ สนับสนุนให้
คำปรึกษา แนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นงาน
ที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น อีกทั้งได้ทุ่มเทความเอาใจใส่ทุกขั้นตอนเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความถูกต้อง สมบูรณ์
ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย
ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในเรื่องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความสะดวก ความ
อนุเคราะห์เอกสารในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร และบุคลากรของสถานประกอบการทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม
ให้แก่ผู้ศึกษา ขอขอบคุณคณะนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาการบริหารการศึกษา รุ่น 3 มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลข่าวสาร
ที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ บิดา มารดา สามีนและบุตร สมาชิกในครอบครัวทุกท่านที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการศึกษาค้น
คว้าจนบรรลุผลตามเป้าหมาย

ท้ายสุดนี้ คุณค่าทั้งหมดที่เกิดจากงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณพาราจารย์ของ
ผู้ศึกษาและบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังแห่งการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้ศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- เจริญ แยมสรवलสกุล. (2549). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดอุดรดิษฐ์
ตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบการฝึกงานและผู้ให้บริการ.** สารนิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรดิษฐ์, อุดรดิษฐ์.
- ธีรวัฒน์ อิมประคองศิลป์. (2550). **คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานตามทัศนะผู้บริหารระดับกลาง
ของสถานประกอบการด้านการโรงแรมในกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บัญญัติ กุลลสถาพร. (2532). **ความต้องการคุณลักษณะของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งภาค
ตะวันออก.** กรุงเทพฯ: สำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ปิยะนุช ทวีสุข. (2551). **คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับอนุปริญญา.**

การค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

มยุรี ชัยสวัสดิ์. (2538). **คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภท**

วิชาบริหารธุรกิจ ตามความต้องการของผู้บริหารและครู-อาจารย์. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เมธี ปิรันธนานนท์. (2533). **การบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). **พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561).**

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อาทร จันทวิมล. (2531). **คุณภาพของผู้จบอาชีวะที่ตลาดแรงงานต้องการ.** กรุงเทพฯ: กรมอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

GOOD GOVERNANCE OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN HUMAN RESOURCE
MANAGEMENT IN SMALL SCHOOLS OF BELONG TO PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE CHIANG RAI AREA 4

นฤนาถ สุกใส^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²
Naruenart sooksai^{1*} and Anawat uoonkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประชากรได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำนวน 150 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรมหลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายเป็นระดับการปฏิบัติ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษา พบว่าธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 คือ หลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ หลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ หลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ หลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามสถานภาพ เพศและระดับการศึกษา พบว่าครูผู้สอน โรงเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 มีความคิดเห็น

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pepoo2527@hotmail.com

เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล การบริหารงานบุคคล

Abstract

The self-study is aimed at. Good governance study of school administrators. In Human Resource Management In small schools belong to primary education Chiang Rai area 4, by sex and educational level. Include population Teachers in small schools. Under the Office of Elementary Rai 4 of 150 sets of samples by using the tables of Craig, point and Morgan (Krejcie & Morgan) at a confidence level of 95% of 108 was used in the study. Good governance of the school administrators. In Human Resource Management In small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 and 6, which are the moral principles of transparency, rule of law. The main limitation Principles involved The main value analysis was performed using the mean and standard deviation. And interpret a practical level. And presented in tables and subtitles.

The results showed that the Good governance of the school administrators. In Human Resource Management In small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 overall top 6 was performed at a high level. Considering it was found that 1 is the value. Is performed at a high level, the second is the principle involved. Is performed at a high level 3 is the transparency. Performed at a high level. And the final The main limitation Performed at a high level.

Results comparing Good governance of the school administrators. In Human Resource Management In small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 by legal status. Gender and educational level Found that teachers Schools in small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 opinions about Good governance of the school administrators. In Human Resource Management In small schools belong to primary education Chiang Rai area 4 is no different.

Keywords : The Good governance, The personnel management.

บทนำ

สังคมไทยในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองการพัฒนาประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาด้านต่าง ๆ เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างกว้างขวางในวงการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่คือ มีการปฏิรูปการศึกษา มีกฎหมายการศึกษาเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกได้แก่ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่ง ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องศึกษาทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานในหน่วยงานทางการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษา มีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานราชการ เพื่อ

รองรับการกระจายอำนาจการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน คือ วิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไป ที่กระจายไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงและตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยมุ่งให้การบริหารจัดการเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สภาพบ้านเมืองของไทยในปัจจุบันนี้ ล้วนเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าห่วงใยและน่าระมัดระวังไปเสียทั้งสิ้นเพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏและประจักษ์ล้วนเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า “เกิดภาวะบกพร่องทางคุณธรรม” ซึ่งอาจมาจากสาเหตุไม่เข้าใจถึงรากเหง้าของศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานของคุณภาพของคนในสังคม สมศักดิ์ สุภีรักษ์ (2550 หน้า 19) ได้กล่าวถึง หลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดีนำไปสู่ความเป็นธรรมได้ โดยการสร้างสำนึก ที่ดีในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใสคือ จะต้องสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม หวน พิณรุฬพันธ์ (2549 หน้า 59) ได้กล่าวถึงธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการนำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลายเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ หลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่ลุกลามไปทั่วโลก รวมถึงประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง กรมโยธาธิการและผังเมือง(2552 หน้า 27-30) ได้กล่าวว่างค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญหลาย ๆ องค์กรเช่น องค์กรสหประชาชาติ ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้ร่วมมือกันหาแนวทางฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและยากจน ได้ข้อสรุปพร้อมกันว่า หลักการแก้ไขและป้องกันวิกฤติเศรษฐกิจที่ยั่งยืนคือ การใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อบริหารจัดการประเทศของภาครัฐ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นเงื่อนไขสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ(International Monetary Fund: IMF) ตั้งเงื่อนไขว่า ประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน ต้องสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นทั้งต้องปฏิบัติตามหลักการโดยเคร่งครัด ส่วนUnited Nations Development Programmed (UNDP) สนับสนุนให้จัดทำโครงการนำร่องเพื่อกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ Asia'n Development Bank (ADB) เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ให้ทุนสนับสนุนประเทศไทยท่ามกลางความท้าทายของการบริหารในยุคของการแข่งขันด้วยทุนมนุษย์ “คน” จึงเป็นต้นทุนสำคัญขององค์กร ในการทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์และตอบสนองต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา บทบาทของการบริหารทุนมนุษย์ในภาคราชการจึงจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เพียงพอที่จะเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและปรับเปลี่ยนบทบาทจากการให้ความสำคัญกับการทำงานประจำและงานเอกสารมาเป็นการสนับสนุนให้องค์กรสามารถบริหารกำลังคนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อนำพาองค์กรให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงออกของศักยภาพบุคคลในองค์กรทำให้เกิดคุณภาพชีวิตในการทำงานพึงพอใจในงาน มีจิตสำนึกจงรักภักดีต่อองค์กร มีการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ต้อง

กระทำอย่างเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องอย่างมีระบบเพราะบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกัน ย่อมมีทัศนคติที่แตกต่างกัน จะไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ การประสานงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีระบบเท่านั้นที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จแก่องค์กร ในบรรดาทรัพยากรการบริหาร 4 อย่าง ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุสิ่งของและการจัดการนั้น บุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารกิจการต่างๆ คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณประโยชน์มหาศาลยากที่จะหาสิ่งใดเปรียบ แม้จะมีการคิดค้นประดิษฐ์เครื่องจักรกลเข้ามาทำงานแทนกำลังคน แต่ก็ไม่พ้นที่จะต้องมีคนคอยควบคุมดูแลรักษา หลายองค์การจึงหันมาให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรของตนมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพให้เกิดแก่บุคคลในองค์กร ในการบริหารกิจการทุกประเภท การบริหารงานบุคคลเป็นเทคนิคเฉพาะ การบริหารหรือการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพจะมีวิธีการจัดการที่ดี นับตั้งแต่การวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ชัดเจนว่าใคร ทำอะไร อยู่ที่ไหน ทำอย่างไร มากหรือน้อย ใช้กำลังคนเท่าไร การวางแผนจัดสรรอัตรากำลัง การสรรหา การคัดเลือกคนเข้าทำงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ จะต้องมีวิธีการสรรหา การคัดเลือกโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรม (Merit System) ไม่ใช่หลักระบบอุปถัมภ์

สุธรรม สงศิริ (2550 หน้า 1) ได้กล่าวว่าผู้นำในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องศึกษาถึงหลักธรรมของการบริหารอย่างมีจุดหมายตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารสอดคล้องกับองค์ประกอบที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาลของการบริหารงานภาครัฐ ที่บุคคลจะสามารถสนับสนุนและช่วยกันพัฒนาให้เกิดขึ้น เพื่อธรรมาภิบาลในการบริหารที่ดีของรัฐบาลซึ่งทุกคนควรจะมีส่วนร่วมในการช่วยกันเอาใจใส่ดูแลการดำเนินงานของผู้บริหารและการบริหารภาครัฐให้เป็นไปตามองค์ประกอบพื้นฐานคือ ความรับผิดชอบตามหน้าที่ ความโปร่งใส การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน การปกครองแบบให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วม กฎหมายและระบบยุติธรรม นักบริหารทุกระดับมีความต้องการที่จะบริหารงานหรือนำองค์การให้บรรลุและสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์การได้อย่างราบรื่นต้องมีปัจจัยหลายด้านเป็นองค์ประกอบ ดังคำกล่าวที่ว่า ผู้บริหารและผู้นำที่ดีจะต้องมีบุคลิกภาพในด้านคุณธรรมคือ ความมีสติ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความละเอียดรอบคอบ ความเสียสละ ความมีเหตุผล ความรัก ความเมตตา ความกตัญญูกตเวที ความจงรักภักดี ความประหยัด ความมีสมาธิหรือความบริสุทธิ์ใจ (สมศักดิ์ สุภีรักษ์, 2550 หน้า 75) จึงจำเป็นต้องมีที่สถานศึกษาต้องมีการปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการร่วมกันสร้างความเป็นเอกภาพและความสามัคคีในหมู่ข้าราชการ เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในส่วนของการทำงาน ให้ยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ของการเป็นข้าราชการที่มีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละซื่อสัตย์สุจริต (ชนิชนาฏ รัตนพฤกษ์, 2550 หน้า 3) ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ว่ามีการดำเนินการอย่างไรบ้าง ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและนำไปเผยแพร่เพื่อเป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดีในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการ

บริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยจำแนกตาม
เพศและระดับการศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาของผู้บริหารในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาด
เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิด

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
2. ระดับการศึกษา

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการ
บริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย
เขต 4

**การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลใน
สถานศึกษา**

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความรับผิดชอบ

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการ
บริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 แตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ใน
การบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ปีการศึกษา 2557 จาก 85 โรงเรียน จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย
เขต 4 ปีการศึกษา 2557 ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)
จำนวน 108 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลได้แก่
เพศและระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อ ธรรมาภิบาลของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ประกอบด้วย การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา 6 หลัก ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 150 ฉบับ

2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศและระดับการศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อ ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวมและแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศ วิเคราะห์ โดยค่า t - test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ One Way Analysis of variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 พบว่า ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 คือ หลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ หลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ หลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ หลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านหลักนิติธรรม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักนิติธรรม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านนำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานของท่านมีการบริหารงานบุคคล เป็นไปตามระเบียบราชการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านบริหารงานบุคคลด้วยความเป็นธรรม โดยใช้หลักนิติธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ หลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านหลักคุณธรรม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักคุณธรรม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านปฏิบัติตนและปลุกฝังให้บุคลากรมีความรักสามัคคีกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและเพื่อนร่วมงานด้วยความอดทนจริงใจ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมอบหมายงานให้แก่บุคลากรปฏิบัติตามความเหมาะสม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการแจ้งการดำเนินการดำเนินงานบุคลากรอย่างชัดเจน เช่น การส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและนำมาขยายผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการบริหารงานบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักความรับผิดชอบ

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการบริหารงานบุคคลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินผลและติดตามการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการบริหารทรัพยากรบุคคลตาม

ความรับผิดชอบ โดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการบริหารงานบุคคลด้วยความรับผิดชอบ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบและมอบหมายงานอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานบุคคลอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอนหรือกระบวนการปฏิบัติงานภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีโครงสร้างของหน่วยงาน ที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา และผู้บริหารในหน่วยงานท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนงาน การดำเนินการของหน่วยงานในการบริหารโดยยึดหลักเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลัก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์และเป้าหมายขององค์การให้บุคลากรทราบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่าน ใช้เทคนิค เทคโนโลยีกระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่าน วางแผนให้บุคลากรใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ ต่าง ๆ ที่โรงเรียนซื้อมาได้ อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในหน่วยงานท่านส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในท้องถิ่น มาจัดทำสื่อการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1. จำแนกตามเพศ

พบว่าครูผู้สอนความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2. จำแนกตามระดับการศึกษา

พบว่าครูผู้สอนความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาดรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ โดยปรับเข้ากับสภาพบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด มาวงค์ (2554) ได้ศึกษาการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็น ของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็น ของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักนิติธรรม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารในหน่วยงานท่านนำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร นวโชติรส (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่าการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ตามหลักคุณธรรม หลักนิติธรรมและความคุ้มค่า มีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ด้านหลักคุณธรรม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักคุณธรรม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารในหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร นวโชติรส (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกๆ องค์ประกอบโดยภาพรวม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา โปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ ผลจากการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา โปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ด้านหลักความโปร่งใส

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารในหน่วยงานจะต้องมีการบริหารงานบุคคลเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา โปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ ผลจากการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการใช้หลัก ธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาโปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา สมัครการ (2551) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่ง ผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่าอำนาจการพยากรณ์ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมพบว่า มี 5 ตัวแปร ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

4. ด้านหลักความรับผิดชอบ

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารในหน่วยงานจะต้องมีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมีการบริหารงานบุคคลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินผลและติดตามการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา โปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ ผลจากการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาโปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา สมัครการ (2551) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่ง ผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่าอำนาจการพยากรณ์ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมพบว่า มี 5 ตัวแปร ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

5. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารในหน่วยงานจะต้องมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานบุคคลอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงานและให้บุคคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอนหรือกระบวนการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา โปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ ผลจากการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาโปลีเทคนิค

ลานนา เชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา สมัครการ (2551) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่ง ผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจวนคร เขต 2 พบว่าอำนาจการพยากรณ์ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจวนคร เขต 2 โดยรวมพบว่า มี 5 ตัวแปร ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

6. ด้านหลักความคุ้มค่า

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารจะต้องมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์และเป้าหมายขององค์การให้บุคลากรทราบ โดยใช้เทคนิค เทคโนโลยีกระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร นวโชติรส (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามนโยบายคณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่นได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุก ๆ องค์ประกอบโดยภาพรวม พบว่าการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ตามหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม และความคุ้มค่า มีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากกว่าองค์ประกอบ อื่น ๆ และองค์ประกอบด้านหลักความโปร่งใสมีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปรเมศวร์ ปญญาวชิโร (แจ่มแจ้ง) (2554 หน้า 152-160) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพ, วุฒิการศึกษา, อายุราชการ , รายได้ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ เพศ, วุฒิการศึกษา, อายุราชการ, รายได้

ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจางงต์ นาหนองตูม (2550) ได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ข้าราชการครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลัก ธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครูที่มีปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย
- 1.2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเช่น การศึกษาต่อ,อบรม,สัมมนา
- 1.3. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อมาใช้ในการเรียนการสอน

สอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 กับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ
- 2.2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อนวัช อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งครู ผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- นิกร นวโชติรส.(2550).ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลนคร
ขอนแก่น.
- ปริญญา สมัครการ. (2551). ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลกระทบต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขลนคร เขต 2.
- ยุทธนา ชุตทองม้วน. (2550). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โปลี
เทคนิคลานนา เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมคิด มาวงค์. (2554). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
ตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2554.

**บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของ
โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงรายเขต 1**

**Participation of Basic Educational Institution Committees in School Administration of
Primary School in Wiangchiang roong District under the office of Chiangrai Primary
Educational Service Area 1**

ชญชิตา บุญคำปัน^{1*} และกัมพล ไชยพันธ์²
Chananchita Bunkhampan^{1*} and Kampon Chainunt²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงรายรวมประชากรทั้งสิ้น 123 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอน สถิติที่ใช้ คือ เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

1.1 ด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานแนะแนวการศึกษาต่อของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

1.2 ด้านงบประมาณ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและ ข้อมีส่วนร่วมตรวจสอบบัญชีควบคุมครุภัณฑ์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : noi-duangmanee@hotmail.com

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในการเสนอนโยบายด้านการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนและทรัพย์สินของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและ มีส่วนร่วมในการจัดจุดบริการด้านน้ำดื่ม อย่างสะอาดและถูกสุขอนามัย เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนและมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบไฟฟ้า ประปาให้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

2. แนวทางพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านบริหารงานวิชาการ ควรเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ครบองค์ประชุม มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผลการพัฒนาโรงเรียน และมีปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

2.2 ด้านบริหารงานงบประมาณ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการจัดหา / ประสานงานในการระดมทุน เพื่อพัฒนาโรงเรียน

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ระหว่างบุคลากรและผู้ปกครอง และควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูที่จะมาบรรจุในโรงเรียน

2.4 ด้านบริหารทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการรวบรวมทรัพยากรชุมชน มาพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการ โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purpose of this Independent Study was to study the Basic Educational Institution Committees' Participative Role in School Administration of Primary School in Wiangchiangroong District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1. Population under study comprised 123 basic educational institution committees. Instrument was used the estimate rating scale questionnaire with items asking about essentials of the topic. Collected data were then analyzed through applications of means and standard deviation.

The findings were summarized as follows:

1. The basic educational institution committees' participative role in School Administration of Primary School in Wiangchiangroong District under the office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1 was overall at a high level. When considered in each aspect, namely academic affair administration was at the highest level, the secondary; personnel, general and budget affairs administration, respectively.

2. Improving basic educational institution committees' participative role in School Administration of Primary School in Wiangchiangroong District under the office of ChiangraiPrimary Educational Service Area 1. Most respondents revealed that;

2.1 The academic affair administration, the basic educational institution committees should have completely meeting. Secondary, should have participated for evaluation and follow up the school development and the last one is the problem of basic educational institution committees be uneducated in academic affair administration.

2.2 The budget affair administration, the basic educational institution committees should have participated to coordinate and fund for school development.

2.3 The personnel affair administration, the basic educational institution committees should have participated in the creative activities between teacher and parents and selected the teachers who work in the school.

2.4 The general affair administration, the basic educational institution committees should have participated for collect the community resources to develop and improve school landscape.

Keywords: Participation, Basic Education school Committees, management primary

บทนำ

สภาพวิกฤตทางการศึกษาที่เป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน มีสาเหตุพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่ง มาจากการบริหาร และการจัดการที่ขาดเอกภาพ ดำเนินนโยบาย ไม่มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ขาดการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น และการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ทั้งภาคธุรกิจเอกชนและชุมชน ขาดสำนึกในการผนึกกำลังร่วมคิด ร่วมทำอย่างจริงจัง ในขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการกระจายอำนาจไว้ในมาตรา 39 กำหนดไว้ว่าให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง และมาตรา 40 กำหนดไว้ว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการประจำปี และการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้รับมาตรฐาน พหุทักษะเด็กทุกประเภทให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ให้

ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบที่เห็นสมควร และปฏิบัติงานอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้รัฐจะกำหนดนโยบายกระจายอำนาจให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการตนเองมากขึ้น จากการสังเกตการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา และจากบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้งในหลายปีที่ผ่านมา พบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะที่เป็นกรรมการสถานศึกษามีบทบาทเพียงเล็กน้อย เป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษาหรือรับทราบการดำเนินงานของสถานศึกษาเท่านั้น ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา การกำหนดหลักสูตรแบบเรียน และการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นและตัวผู้เรียน จะมีอยู่บ้างในรูปของการช่วยเหลือ แรงงาน เงิน วัสดุ มากกว่าการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามผล ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนของระบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในระดับโรงเรียนซึ่งเป็นระดับที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สอดคล้องกับเรื่องยศ เวียงนนท์ (2553) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญคือขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่มีเวลาเข้าประชุม และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะน้อยเกินไป

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่แบ่งเขตพื้นที่การศึกษา เป็น 4 เขต โดยอำเภอเวียงเชียงรุ้ง อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประกอบด้วย, โรงเรียนบ้านห้วยขี้เหล็ก, โรงเรียนบ้านห้วยห่างป่าสา, โรงเรียนล้านป่าซางเหนือ,โรงเรียนบ้านโป่ง, โรงเรียนอนุบาลดงมหาวัน, โรงเรียนอนุบาลเวียงเชียงรุ้ง, โรงเรียนบ้านน้ำตกพัฒนา, โรงเรียนบ้านทุ่งก่อ และโรงเรียนบ้านร่องหวาย ซึ่งโรงเรียนในอำเภอเวียงเชียงรุ้งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบท การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมาจากชุมชนหลากหลายอาชีพ หลากหลายระดับการศึกษา ย่อมมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างทางการศึกษา แตกต่างไปจากเดิมไม่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่อันได้แก่บริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก

ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหาร ทั้ง 4 ฝ่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 123 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง มีวิธีดำเนินการดังนี้ ประเภทของข้อมูล เป็นข้อมูลเชิงปริมาณลักษณะ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุและระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท(Likert Scale) มี 30 ข้อ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	อยู่ในระดับ	มาก
3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	อยู่ในระดับ	น้อย
1 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน ตามขอบเขตของงานวิจัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานสถานศึกษาเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา โดยศึกษาปรับปรุงเครื่องมือจาก วนาสวรรค์ ช่างเกษียน. (2552)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และหาค่าความเชื่อมั่น ของเครื่องมือ ดังนี้

4.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินแล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของรายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.2 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยผู้วิจัยได้ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านเวียงแก้ว จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

5. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือถึงคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบเขตของงานวิจัย เพื่อตอบแบบสอบถาม

3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการแจกแบบสอบถาม และรอเก็บแบบสอบถามตามจำนวนที่แจก โดยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 123 ชุด ได้คืนมา 82 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 66.67

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และแสวงหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป จากแบบสอบถามตอนที่ 3

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์การหาแนวทางพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ การศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละเกณฑ์การแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้ (ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2550 หน้า 77)

- 4.50 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ภาพรวม

ข้อ	รายการ	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.62	0.69	มาก	1
2	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.41	0.76	ปานกลาง	4
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	3.60	0.75	มาก	2
4	ด้านการบริหารทั่วไป	3.59	0.75	มาก	3
เฉลี่ยรวม		3.56	0.66	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=3.61$) และ ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=3.41$)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริหารจัดการ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ปรากฏผลตามรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และ ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
2. แนวทางพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านบริหารงานวิชาการ ควรเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ครบองค์ประชุม มีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผลการพัฒนาโรงเรียน และมีปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

2.2 ด้านบริหารงานงบประมาณ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการจัดหา / ประสานงานในการระดมทุน เพื่อพัฒนาโรงเรียน

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ระหว่างบุคลากรและผู้บริหาร และควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูที่จะมาบรรจุในโรงเรียน

2.4 ด้านบริหารทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการรวบรวมทรัพยากรชุมชน มาพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทอยู่ในระดับมากทั้งนี้เป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งต้องทำหน้าที่แทน ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนทุกคนจึงต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู โดยตระหนักถึงความจำเป็น “เจ้าของร่วมกัน” จึงอาศัยกระบวนการทำงานที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและความโปร่งใสตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา พร้อมกับยึดถือหลักการของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน และคำนึงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนด้านการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา อย่างแท้จริงในลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีเวลาพอ และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีการเงินและทะเบียนบัญชีการเงินมากนัก หรืออาจเป็นไปได้ในกรณีที่สถานศึกษาเองยังไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวมากนัก สอดคล้องกับ ถวิล เกษสุพรรณ (2552, หน้า 124) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุภราชธานี เขต 5 พบว่า การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุภราชธานี เขต 5 ด้านบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า

2.1 แนวทางพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ด้านบริหารงานวิชาการ แนวทางที่พบมากที่สุดคือเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ครบองค์ประชุม ทั้งนี้เนื่องจากกรรมการสถานศึกษาแต่ละคนมีภาระงานมากการประชุมจึงขาดความต่อเนื่องและความพร้อมเพรียงสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองยศ เวียงนนท์ (2553, หน้า 74) ที่มีปัญหาและข้อเสนอนี้ คือ มีเวลาเข้าประชุมไม่ตรงกัน มีแนวทางแก้ไข คือ สร้างความรู้ ความเข้าใจ จัดประชุมอบรมแจกคู่มือ ศึกษาดูงานกับแจ้งกำหนดการประชุมล่วงหน้า จัดประชุมในวันหยุดและสละเวลาเข้าประชุม

2.2 ด้านบริหารงานงบประมาณ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการจัดหา / ประสานงานในการระดมทุน เพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้รับการร้องขอจากสถานศึกษามากกว่าได้รับการคัดสรรจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ สอดคล้องกับ ไทยนต์ แก้วบุญมา (2554, หน้า 100) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ระหว่างบุคลากรและผู้บริหาร ผู้ศึกษาเห็นว่า ทั้งทางโรงเรียน และทางคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่มีเวลาสร้างความสัมพันธ์กัน การพบปะกันทุกครั้งจะเป็นการพบกันอย่างเป็นทางการเท่านั้น และด้วยข้อจำกัดด้านเวลาของทั้งสองฝ่ายจึงทำให้ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ระหว่างกันสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาพระเจ้าพรหมมหาราช ในงานวิจัยของ สุนทรี ชุมภูรัตน์ (2553, หน้า 92) ที่เสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และบุคลากรในโรงเรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.4 ด้านบริหารทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการรวบรวมทรัพยากรชุมชน มาพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ผู้ศึกษาเห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ของตน จึงควรมีการประชุมชี้แจงหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และจัดทำคู่มือ ชี้แจง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองยศ เวียงนนท์ (2553, หน้า 74) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ปัญหาหลักของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาของเสนอแนะจากผลการวิจัยซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษา และการศึกษาครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 ด้านบริหารงานวิชาการ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานและแนวการศึกษาต่อของนักเรียน อาจโดยการให้คนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จเข้ามาแนะนำอาชีพ และแนวทางการศึกษาต่อ

1.2 ด้านการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ความคิดเห็นในแง่มุมที่หลากหลาย

1.3 ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบไฟฟ้า ประปาให้เหมาะสม อาจขอความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

1.4 ด้านการบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณของสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในตรวจสอบบัญชีควบคุมครุภัณฑ์ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรัดกุมในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในงานศึกษาครั้งต่อไป

ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะด้าน เช่น ด้านการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ดร.กัมพล ไชยพันธ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผลงานศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ทำให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ถวิล เกษสุพรรณ. (2552). การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ คบ. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ไทย์น แก้วบุญมา. (2554). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวน. วิทยานิพนธ์ คบ. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- เรืองยศ เวียงนนท์. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุนทรี ชุมภูรัตน์. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาพระเจ้าพรหมมหาราช อำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วิทยานิพนธ์ คบ.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

**บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของ
โรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี**

**Administrators Role On Personnel Development Towards Professional Teachers
In Educational Reform Period of Doi Santikeeree School Classter**

พนมรัตน์ ชชาติสิงห์ทอง^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Panomrat Chatsingthong^{1*} and Banjong Chairinkom²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ครูสายผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนดอยสันติคีรี จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราประมาณค่า Rating Scale วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.58-3.93 โดยเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.93 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย 3.92 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ค่าเฉลี่ย 3.83 ด้านความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนค่าเฉลี่ย 3.77และบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The objective of this independent study aimed to investigate the School administrator's role towards the Professional Teachers development in the age of Education Reform at Doi Santikeeree school Data were collected from 90 teachers through a questionnaire and analyzed by using the descriptive statistics; frequency, percentage, mean and standard deviation for quantitative data while qualitative data was done through content analysis.

The findings were as Follows; the administrator's role towards the Professional Teachers development in the age of education Reform in overall was at high level ($M=3.81$) when considering each item all aspects were at high level ($M=3.58-3.93$), It was discovered that the administrator's role regularly developed themselves was (3.93), development teaching and learning in schools was (3.92), the capacity for using information technology was (3.83), the expertise about classroom research was (3.77) and the last, the administrator's role for using English communication and academic was fond (3.58) respectively.

Keywords: Conflict School Administrators role

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทางการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการยกระดับคุณภาพของครูเพื่อเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพและส่งผลสอดคล้องกับเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษารอบสองคือ การสร้างคุณภาพใหม่ให้เกิดขึ้นได้แก่คุณภาพคนไทย คุณภาพของครูคุณภาพของแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบและคุณภาพการบริหารจัดการซึ่งสาระสำคัญของกรอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (2552-2561)มีจุดเน้นคือการพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้มีลักษณะการใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีทักษะความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ ความมีจิตอาสา ความมีวินัย เป็นคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะความรู้ ความสามารถและมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้คือ “ครูผู้สอน” ครูที่มีความเป็นมืออาชีพจึงเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการพัฒนากรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 คือครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเรียนการสอนเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูจะต้องสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะเป็นครูมืออาชีพ มีมาตรฐานเหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง จากรายงานการสัมมนาทางวิชาการของอัมมารและคณะ (2012, หน้า 11) กล่าวถึง คุณภาพการสอนของครูระหว่างการเรียนกับครูที่สอนเก่งและครูที่สอนไม่เก่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้แตกต่างกัน

ทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 และวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 มีนโยบายเกี่ยวกับการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทยรวมถึงการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของ

การศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติจะเห็นได้จากผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันนานาชาติ IMD (International Institute for Management Development) ได้จัดให้การศึกษาของไทยมีคุณภาพอยู่ในลำดับที่ 54 จาก 60 ประเทศ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้, 2557, ออนไลน์) ซึ่งผลที่ได้ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของครู ดังนั้นเสาหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อสถานศึกษาต่อผู้ได้บังคับบัญชาและต่อผลงานอันเป็นส่วนรวมคือบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญใกล้เคียงกับคุณภาพการศึกษา (เพียรพันธุ์กิจพาณิชย์เจริญ, 2552, หน้า 3) รวมถึงการจัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียนรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสรีจลนบูรณ์การปฏิรูปครูยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 9-10)

“ครู” จึงเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์และระบบการศึกษาตลอดจนการพัฒนาประเทศให้เจริญต่อไปในอนาคต หากประเทศใดที่มี “ครู” ที่มีคุณภาพย่อมเป็นเครื่องการันตีได้ถึงแนวโน้มในการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศ ที่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของครู เพราะในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคปัจจุบันส่งผลให้ “ครู” ได้รับการคาดหวังจากสังคมในการทำหน้าที่จะเป็นกำลังในการเป็น “เป้าหมาย” แห่งการผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม ในความเป็นมืออาชีพของครูนั้นครูจะต้องมีบทบาทที่สำคัญคือ การมีจิตสำนึกต่อบทบาทและภารกิจ มีฉันทะต่อวิชาชีพครู มีความเมตตาต่อเด็กและบุคคลรอบข้าง มีความเป็นกัลยาณมิตรคือมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และต้องมุ่งเน้นในการสอนนักเรียนให้มีคุณภาพ เพราะคุณภาพการสอนของครูนั้นย่อมส่งผลต่อนักเรียนและเยาวชนของชาติ สิ่งที่ครูมืออาชีพควรจะมีและควรจะเป็นคือ มีฉันทะ เมตตา และกัลยาณมิตรซึ่งจะเป็นคุณภาพพื้นฐานที่สำคัญของครู ดังคำกล่าวที่ว่า “คุณภาพของเด็ก” สะท้อน “คุณภาพของครู” (รศ.ดร.ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2556 หน้า 1-4) และจากความคาดหวังนี้เองส่งผลให้ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะให้เป็นครูมืออาชีพรวมถึงมีจิตวิญญาณของความเป็นครู โดยสิ่งที่ครูต้องจำเป็นมีคือ ทักษะที่ใช้ในถ่ายทอดและอบรมสั่งสอนให้กับนักเรียนอย่างความเป็นมืออาชีพอย่างสุดความสามารถ ในการถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองมีทั้งในด้านความรู้ ความรู้ที่ตนเองมี ให้กับนักเรียนด้วยรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย มีทักษะความรู้ความสามารถที่จะทำให้ให้นักเรียนมีการเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดี ในความเป็นมืออาชีพของครูจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในยุคปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูมืออาชีพจะต้องเข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงตลอดจนต้องมีความรอบรู้ในเรื่องทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและทักษะความเป็นครูมืออาชีพ คือการให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้รับรู้ เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และได้รับการพัฒนาตามศักยภาพความสามารถของแต่ละคนโดยปราศจากข้อจำกัดต่างๆ ทั้งในด้านของระดับสติปัญญาและความสามารถในการรับรู้ สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนคือครูจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องของการใช้อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในด้านของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology- ICT) ที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ (ศาสตราจารย์ นพ.สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, 2553, หน้า 1-5)

ในปัจจุบันได้เกิดกระแสแนวคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้” ว่าเป็นการบริหารงานรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นหลักพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์การไม่ว่าจะเป็นทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน ซึ่งสามารถนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและในฐานะที่ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะส่งผลผลักดันให้เกิดความสำเร็จมาสู่องค์การ เช่น บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนคือ มีการวิเคราะห์ ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน การสรรหาครูที่มีความรู้ความสามารถตรงตามรายวิชาที่สอน การส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง การสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ดังนั้นในการพัฒนาองค์การบทบาทต่าง ๆ ของผู้บริหารในด้านของการส่งเสริมให้ครูในการด้านการจัดการเรียนการสอนการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ การพัฒนาตนเองและการนำความรู้ความสามารถในด้านการทำวิจัย ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ซึ่งมีผลต่อคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรวมถึงคุณภาพและมาตรฐานต่าง ๆ จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สามของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน) พบว่า โรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาที่รับรองในทุกมาตรฐานตัวชี้วัด ยกเว้นตัวชี้วัดที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วนจึงไม่ได้การรับรองมาตรฐานและไม่รับรองคุณภาพทั้งหมดในจำนวน 6 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละแปดสิบห้า จากสาเหตุปัญหาในมาตรฐานดังกล่าว กลุ่มโรงเรียนจึงร่วมกันทำการวิเคราะห์พบว่า ส่งผลมาจากการที่มีอัตราการโยกย้ายครูอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ครูขาดไม่ครบชั้นเรียนและมีครูที่ได้รับการบรรจุส่วนใหญ่จะเป็นครูที่ได้เข้ารับการบรรจุราชการใหม่ รวมถึงประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งข้าราชการที่มีอยู่ยังมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับสาระวิชาที่สอน จึงส่งผลให้ระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อยู่ในระดับปรับปรุงและปรับปรุงอย่างเร่งด่วนและจากผลคะแนนจากการทดสอบในระดับชาติ O-Net ในปีการศึกษา 2556 ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยจากการสอบต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่การศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวเหล่านี้จึงเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูสู่มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนดอยสันติคีรี ว่าผู้บริหารมีบทบาทมากน้อยเพียงใดต่อการพัฒนาครูในกลุ่มเพื่อให้เป็นครูมืออาชีพและผู้วิจัยมีความต้องการที่จะนำผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวไปสะท้อนบทบาทของผู้บริหารเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพของครูและช่วยให้ผู้บริหารใช้ข้อมูลดังกล่าวในการผลักดันให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาต่อไปเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีแผนพัฒนาการศึกษาพร้อมทั้งเป็นผู้ประสานงานในสถานศึกษาและเป็นผู้สั่งการควบคุมงานกำกับดูแลการปฏิบัติงานของครูให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูสู่มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัยจากแนวคิดเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานรักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2554 ข หน้า 76) และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ครูพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาโดยสังเคราะห์ จากแนวคิดของคำหมาน คนโต (2543, หน้า 97- 101) ชนาธิป พรกุล (2543, หน้า 6-7) ชีรศักดิ์ อัครบวร (2544, หน้า 17) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 34 – 49) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 หน้า 7 – 8) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548 หน้า 55) อรุณวรรณ นาคทองดี (2549 หน้า 7 – 8) อโณทัย อุดมบุญญาอนุภาพ (2553) และสมสมร ลายพิทูน (2555 หน้า 6-7)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

**บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการพัฒนาครูมืออาชีพในยุค
ปฏิรูปการศึกษาในด้าน**

- 1.ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน
- 2.ด้านความสามารถในการใช้
อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.ด้านความสามารถในการใช้
ภาษาอังกฤษ
- 4.ด้านการพัฒนาตนเองอย่าง
สม่ำเสมอ
- 5.ด้านความรู้ความสามารถในการ
ทำวิจัยในชั้นเรียน

**ลักษณะความเป็นครูมืออาชีพใน
ยุคปฏิรูปการศึกษาในด้าน**

- 1.ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน
- 2.ด้านความสามารถในการใช้
อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.ด้านความสามารถในการใช้
ภาษาอังกฤษ
- 4.ด้านการพัฒนาตนเองอย่าง
สม่ำเสมอ
- 5.ด้านความรู้ความสามารถในการ
ทำวิจัยในชั้นเรียน

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนดอยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 90คน จากโรงเรียนในกลุ่ม 6 โรงเรียน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรีในด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนด้านความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและด้านความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร หนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารกับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพ
2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม ในด้านที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารกับการพัฒนาครูผู้มืออาชีพในด้านที่ต้องการศึกษาตามขอบเขตด้านเนื้อหา
3. สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมในขอบเขตเนื้อหาในแต่ละด้าน
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบเสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาและการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้
  - 5.1 นางสาวธนารักษ์ บันเทียน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สพ.ย.เชียงราย 1
  - 5.2นางสาวจรรยา ชัยบุญลือผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ สพ.ย.เชียงราย 3
  - 5.3 นายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติคีรี สพ.ย.เชียงราย 3

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามหลักการโดยใช้สูตรของพิสนุ พงศ์ศรี (2549) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67

6. แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ
7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. นำหนังสือพร้อมแบบสอบถามส่งด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและขอรับคืน
3. รวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาจำแนก และทำการวิเคราะห์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการประเมิน มีการวิเคราะห์ผล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ และร้อยละ (Percentage) เสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคู่มืออาชีพในยุศปฏิรูปของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิงร้อยละ 66.67 เพศชายร้อยละ 33.33 มีอายุ 26-30 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคืออายุ 31-35 ปีร้อยละ 27.78 อายุ 36-40 ปีและอายุ 40 ขึ้นไป ร้อยละ 12.22 อายุ 21 - 25 ปี ร้อยละ 7.78 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 66.67 รองลงมาคือปริญญาโท ร้อยละ 33.33 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมาคือมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.11 ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี ร้อยละ 11.11 และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีร้อยละ 4.44 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคู่มืออาชีพในยุศปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า

1. ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูตอบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคู่มืออาชีพของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรีในการพัฒนาบุคลากร 5 ด้านคือ

1.1 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก(3.92) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้บริหารมีบทบาทมุ่งเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับตัวชีวิต กระตุ้นให้ครูใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย มีการนำภูมิ

ปัญหาต้องถึนมาบูรณาการกับวิชาที่สอน โดยการพิจารณาร่วมกับคณาจารย์ที่มีความรู้ในรายวิชาที่สอน นิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่งครูเข้ารับการอบรมในสาระรายวิชาที่ครูไม่ถนัด เพื่อบรรณพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและนำเทคนิควิธีการสอนใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.83) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการมุ่งเน้นให้ครูมีการสืบค้นข้อมูล ความรู้เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อ มีการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้สื่อ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดงบประมาณในการซ่อมแซมสื่อ เทคโนโลยีให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดหาคอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ โดยการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้

1.3 ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารมีบทบาทมุ่งเน้นสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา ค้นคว้าพัฒนาตนเอง จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาความรู้ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้คณะครูได้รับการทดสอบความรู้พื้นฐานการใช้ภาษาอังกฤษ สนับสนุนให้ครูมีการใช้ภาษาอังกฤษในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้านเพื่อสนับสนุนพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้กับครู

1.4 ด้านการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมุ่งส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ส่งเสริมให้ครูทำผลงานทางวิชาการ จัดสรรงบประมาณในการอบรมและพัฒนาตนเองให้กับครู ส่งเสริมให้มีการขยายผลต่อยอดแนวความคิด การพัฒนาตนเองหลังจากที่ได้รับการอบรม สร้างแรงจูงใจให้ครูแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูอบรมในเรื่องที่สนใจและให้การสนับสนุนในด้านตำรา เอกสารเพื่อใช้เป็นแหล่งความรู้

1.5 ด้านความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญในการทำงานวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนการเผยแพร่ผลงานการทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน การปรับปรุงคุณภาพ การกำกับติดตาม และการให้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ โดยการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในการวิจัยมาให้คำปรึกษาเพื่อที่จะสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูโรงเรียนในกลุ่มคอยสันติคีรีที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูสู่มืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ

3. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูสู่มืออาชีพของโรงเรียนในกลุ่มคอยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารายเขต 3 ในภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติตามบทบาทในการส่งเสริม

พัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุก ๆ ด้าน ทั้งบทบาทด้านการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง การสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ การพัฒนาตนเองและการนำความรู้ความสามารถในด้านการทำวิจัย ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมีจำนวนครูที่ขาดหรือไม่ครบชั้นเรียน ครูที่ได้รับการบรรจุราชการใหม่ รวมถึงประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนของครู ที่มีความรู้ความสามารถที่ไม่ตรงกับสาระรายวิชาที่สอน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในระดับมากที่ส่งผลทำให้ครูผู้สอนก้าวสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาได้

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มดอยสันติคีรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับที่มากในทุก ๆ ด้าน และในรายด้านอยู่ในระดับที่มากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณวรรณ นาคทองดี (2549) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอองครักษ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทางด้านการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอการมีความรู้ในวิชาที่สอนด้านความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งสอดคล้องกับสมควร เหล่าประเสริฐ (2550) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียน โดยรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ การให้ การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียนการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนและผลการวิจัยของอนุรักษ์ พิดวงค์ (2552) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์พบว่า บทบาทการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพอยู่ในระดับที่มากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านที่ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับธีระวุฒิ บุตรวงษ์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเลยวังไสย์ อำเภอภูหลวงจังหวัดเลย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนได้แก่ผู้บริหารผู้ปฏิบัติภาระงานตามโครงสร้างผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับการปฏิบัติงานให้เป็นตามนโยบายของทางราชการการกำกับติดตามงานของผู้บริหารขาดเครื่องมือการนิเทศไม่เป็นระบบผู้นิเทศไม่สามารถนิเทศงานที่เป็นงานวิจัยได้ครูไม่ตระหนักในการทำวิจัยในชั้นเรียนครูแก้ไขปัญหาพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการจากประสบการณ์เดิมของตนเองชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อทางโรงเรียนน้อยจึงทำให้การสนับสนุนการดำเนินงานและร่วมกิจกรรมไม่สอดคล้องกับภารกิจของทางโรงเรียน 2) ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้บริหารมีความต้องการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนให้ตรงกับความต้องการของครูซึ่งครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองจากการอบรมและจากการนิเทศแบบมีส่วนร่วมจากพี่เลี้ยงจากผู้เชี่ยวชาญและมีแหล่งค้นคว้าที่สะดวกเพื่อใช้การวิจัยในชั้นเรียนพัฒนาวิทยฐานะของตนเองมากกว่าจะใช้ในการแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียน ครูมีความต้องการที่จะได้รับการเรียนรู้ที่ตนเอง

ต้องการและสนับสนุนและได้สอดคล้องนายชชาติ ตีมี (2554) ที่ได้ศึกษาในเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูมีการเข้ารับการฝึกอบรมที่จัดโดย หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาดูงานส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นแต่โรงเรียนขาดการสำรวจความต้องการและประเมินผลหลังจากการลาศึกษาต่อโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนชี้แนะครูผู้สอนในการทำวิจัยในชั้นเรียนและแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในรวมถึงให้ค่าปรึกษาในการจัดการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนและสอดคล้องกับการศึกษาของสมสมร ลายพิğun (2555) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 พบว่า 1)ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดคือด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการพัฒนาตนเองรองลงมาคือด้านการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสภาวะการปัจจุบันผู้บริหารต้องมีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งที่จะต้องทำการพัฒนาครูให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ครูต้องมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยครูต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติในการเข้าสู่การดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายทางการศึกษากำหนด ดังที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 (กระทรวงศึกษาธิการ 2548 หน้า 50) ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและมีหน้าที่พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ความรู้ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมในอันที่จะให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและความก้าวหน้าแก่ราชการและสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 หน้า 31) ระบุว่า ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีประโยชน์ในเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคอยส์นติศิริสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ใน 5ด้านคือด้านความรู้ในวิชาชีพที่สอนด้านความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษด้านพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและด้านความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าระดับการปฏิบัติตามบทบาทโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากแต่หากพิจารณาเป็นรายด้านในด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษแม้ว่าจะอยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยกว่าด้านอื่นๆมากจึงควรมีการวางแผนและให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในทางด้านภาษาอังกฤษมากขึ้นกว่าเดิม เพราะการสนับสนุน

ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากต่อไปประเทศต่างๆ มีการเปิดเสรีทางการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาที่สองจึงมีความสำคัญยิ่งสู่การพัฒนา

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรนำผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาปรับปรุงเพื่อทำแผนในการพัฒนาคุณภาพของครูและมีการพัฒนาคุณภาพ สมรรถนะของครูจนได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการศึกษาระดับของคุณลักษณะของความเป็นมืออาชีพของบุคลากรครูด้วย

2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมความเป็นครูมืออาชีพในบริบทของโรงเรียนที่มีนักเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์

3. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆที่จะส่งผลต่อระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มดอยสันติคีรีในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณนางสาวจรรยา ชัยบุญลือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์นางสาวธนารักษ์ ปั่นเทียนศึกษานิเทศก์ชำนาญการ และนายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ที่ให้ความกรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัยขอขอบพระคุณ ดร.นิตยา บุญทวี ที่ให้คำแนะนำในสืบเสาะความรู้และแนวทางในการค้นคว้าข้อมูล ขอขอบคุณผู้บริหาร ครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนดอยสันติคีรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจในการจัดทำวิจัยและให้การสนับสนุนปัจจัยต่างในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548) **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง(ฉบับที่ 4).พ.ศ.2547. กรุงเทพฯ: สโตร์สครีเอทีฟเฮ้าส์.
- คำหมาน คนโค. (2543). **ทางก้าวหน้าของครุมืออาชีพ**.กรุงเทพฯ: เตือนตุลา.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). **แคลซ์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ ตีมี. (2554). **บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม 41**.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). **ความเป็นครูไทย**.กรุงเทพฯ: พลพิมพ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ธีระวุฒิ บุตรวงษ์. (2552). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังไสย์ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- เพียรพันธ์ กิจพานิชเจริญ. (2552). **ศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานหนองแวม กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2556). **ครุมืออาชีพ : สิ่งจำเป็นที่ควรมีควรเป็น**.บทความออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.parichut.Wordpress.com>
- สมควร เหล่าประเสริฐ. (2550). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี**.วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมสมร ลายพิğun. (2555). **การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครูไปสู่มืออาชีพในยุคปฏิรูป**. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ คม, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2553).**การเปลี่ยนแปลงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ “ครุมืออาชีพ”** ใน สุดาพร ลักษณ์ยานาวิน (บรรณาธิการ). **การเรียนรู้สู่ความเปลี่ยนแปลง**. สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 1-5
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ** : กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. หน้า 55
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552). **พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติพ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **คู่มือเส้นทางครุมีอาชีพสำหรับครูผู้ช่วย**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด 79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **ปัญหาปฏิรูปการศึกษาแนวทางการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2554). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ. หน้า 76
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้. (2557). **ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน IMD ปี 2014**. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.Qlf.or.th/Home/Contents/869>
- อนุรักษ์ พิศวงค์. (2552). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อรุณวรรณนาท ทองดี. (2549). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครุมีอาชีพในยุคการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก**. สารนิพนธ์, การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- อัมมาร สยามวาลา, ดลกะ ลัทธิพัฒน์, สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2555, หน้า 11. **การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่ : สู่อการศึกษามีคุณภาพอย่างทั่วถึง.เอกสารการสัมมนาวิชาการประจำปี 2554. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาสำนักปฏิรูปและสถาบันวิจัยพัฒนาประเทศไทย 15 กุมภาพันธ์ 2555, ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ปี โรงแรมเซนทราแกรนด์ เซ็นทรัลเวิลด์, กรุงเทพฯ.**

**บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

**School-Administrators' Roles in Promoting Students' Ethics in The Area of Winag
Chiang Rung District Under The Office of Chiangrai Primary Education Service
Area 1**

มุกดา แก้วสม^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Mukda Kaewsom^{1*} and Banjong Chairinkom²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 13 โรงเรียน จำนวน 122 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า(1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา และด้านการสอนและการนิเทศเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามลำดับ (2) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การขาดงบประมาณสนับสนุน เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมไม่เป็นปัจจุบัน ครูขาดความใส่ใจ และขาดการบันทึกประเมินผล แนวทางแก้ไข ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายให้เห็นเป็นรูปธรรม มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านจริยธรรม มีการสนับสนุน ส่งเสริม สร้างความตระหนักให้ครูมีความใส่ใจในการจัดกิจกรรมด้านจริยธรรม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : บทบาทผู้บริหาร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mn_lovepool@hotmail.co.th

Abstract

The objectives of the study were (1) to investigate the roles of school administrators in promoting morality of students in Primary School Education Service Area 1, Wiang Chiang Rung District and (2) to study the problems and suggestions in order to promote morality of the students. The samples of the study were 122 teachers teaching in 13 schools in Primary School Education Service Area 1, Wiang Chiang Rung District. The data was collected using a questionnaire and analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation (SD).

The results of this study were as follows:

1. The roles of school administrators in promoting students' ethics were in overall at highest rate. When considering in each aspect, it was revealed that from high to low respectively as follows, school administration, teaching and supervision and environmental management meanwhile the measurement and evaluation was at lowest level

2. Problems and suggestions in promoting the students' ethics it was found that the lack of budget, followed by insufficiency of time and the environmental management. The guidelines were to (1) the concrete policy from the school administrators, establishing the ethical planning, encourage the teacher's interests in student's ethics and continued to oversee the evaluation.

Key words : Executive roles

บทนำ

ท่ามกลางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผลกระทบจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ทำให้ขาดสมดุล ที่ผ่านมามีทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ซับซ้อนเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยทางด้านจิตใจและจริยธรรมอย่างมากสังคมให้ความสำคัญต่อวัตถุ และเทคโนโลยีจนลืมความสุขที่แท้จริงของชีวิต นับว่ามีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ที่ผ่านมามีการจัดการศึกษายังไม่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาชีวิต (วิรัตน์ รัตน์กำเนิด, 2551)

เป้าหมายการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนได้กำหนดในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 หมวด 1 ข้อ 2 มีความว่า“ให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครอง และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพอใจผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาจากสถานศึกษามีการพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด” และปัจจุบันมีการตั้งองค์การมหาชนตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีเป้าหมาย สร้างเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อการประเมินสถานศึกษา มีมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คือมาตรฐานด้านผู้เรียนกำหนดไว้ว่าผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอนบ่มเพาะเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เพราะผู้บริหารมีบทบาทหลัก 3 ประการ คือ ประการแรก บทบาทเชิงสัมพันธ์บุคคล ซึ่งทำให้ผู้บริหารมีลักษณะเป็น “ศูนย์รวมอำนาจ” ภายในสถานศึกษาเป็นศูนย์รวมการออกคำสั่งงานต่าง ๆ จะกระจายออกไปทั่วองค์กร ประการที่สอง บทบาทเชิงสารสนเทศ หมายถึงมีข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ครบถ้วน สามารถนำมาใช้ในการประมวลข่าวสาร นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ทันที และประการที่สาม บทบาทการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารต้องเลือกทางที่ดีที่สุดใน การดำเนินการงาน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548)

สำหรับโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พื้นที่โดย ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะกึ่งสังคมเมือง ความเจริญขยายตัวเข้ามาอย่างรวดเร็ว จึงเกิดปัญหาของวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีอิทธิพลต่อสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว พ่อ แม่ และลูก เป็นสาเหตุ หนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา เช่น เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมแข็ง กระด้าง การแต่งกายไม่เหมาะสม มีกิริยามารยาทไม่นอบน้อมต่อผู้ใหญ่ อันได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ รวมถึง ภัยจากสื่อเทคโนโลยี โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต และการเข้าถึงอบายมุขทั้งหลาย บุหรี่ ยาเสพติดได้ง่ายดาย และที่สำคัญคือ “การขาดแบบอย่างที่ดี”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรม เป็นอย่างดีและมีบทบาทในการ ส่งเสริมจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและกิจกรรมนอกโรงเรียนนอกจากนี้ควรจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อ ต่อการปลูกฝังจริยธรรมด้วย ขณะเดียวกันต้องสร้างแรงจูงใจให้ทุกฝ่าย เกิดความร่วมมือร่วมใจในการสนับสนุนให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติจนเกิดเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรจะให้ ความสนใจเป็นพิเศษว่าควรจะทำเนิการอย่างไร และจะวัดผลออกมาได้อย่างไร

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จึงสนใจจะศึกษาว่าผู้บริหาร สถานศึกษาได้ให้การส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างไร และมีปัญหาอะไรบ้าง เพื่อได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนาด้านจริยธรรม และแก้ไขปัญหา ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา และคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษา บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอ เวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยผู้ศึกษาค้นคว้า นำเสนอวิธีการ

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 13 โรงเรียน เป็น ครูผู้สอน จำนวน 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาเรียบเรียงและสร้างแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยสร้างให้ครอบคลุมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการสอนและการนิเทศและด้านการวัดและประเมินผล หลังจากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาและนิยามศัพท์เฉพาะซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ เพื่อรับข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขมาปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เป็นรายข้อ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขที่เหมาะสม
5. นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนหนังสือบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอ

เวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่เป็นกลุ่มประชากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้ศึกษาค้นคว้าประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อขอเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 122 ฉบับ

3. ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็น ครูผู้สอนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

4. ผู้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้ศึกษาค้นคว้าตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากนั้น นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการทำการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย เป็นรายด้านและรายข้อ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน เป็นคำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 74.60) รองลงมา คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 23.00) และต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 2.50) ด้านประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 47.54) รองลงมา 10-20 ปี (ร้อยละ 32.79) และไม่เกิน 10 ปี (ร้อยละ 19.67)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

จากผลการวิเคราะห์ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานวิจัยจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าลำดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษา และ ด้านการสอนและการนิเทศเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ส่วน ด้านการวัดผลและประเมินผลเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การขาดงบประมาณสนับสนุน เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมไม่เป็นปัจจุบัน ครูขาดความใส่ใจ และขาดการบันทึกประเมินผล แนวทางแก้ไข ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายให้เห็นเป็นรูปธรรม มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านจริยธรรม มีการสนับสนุน ส่งเสริม สร้างความตระหนักให้ครูมีความใส่ใจในการจัดกิจกรรมด้านจริยธรรม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เพราะเป้าหมายการส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมนักเรียนได้กำหนดในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 หมวด 1 ข้อ 2 มีความว่า“ให้สถานศึกษาสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพอใจผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาจากสถานศึกษามีการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด”และปัจจุบันมีการตั้งองค์การมหาชนตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีเป้าหมาย สร้างเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อการประเมินสถานศึกษา มีมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คือมาตรฐานด้านผู้เรียนกำหนดไว้ว่าผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548) ซึ่งแก่นแท้ของความเป็นผู้มีจริยธรรมนั้น อยู่ที่การประพฤติ ปฏิบัติดี การสอนหรือการส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนจึงควรต้องพยายามดำเนินการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่า “การจัดกิจกรรม”เนื่องจากกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสนใจ ความถนัด ตามธรรมชาติอันแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับตัวเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เป็นการสร้างประสบการณ์ตามความแตกต่างของนักเรียนเพื่อสร้างเจตคติที่ดี และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ วิรัตน์ รัตนกำเนิด (2551) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขต รัชมงศ์ลาภิเชก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ คือ ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านการจัดระเบียบงานการใช้หลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล

ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศียงราย เขต 1 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ทำการวิเคราะห์โดยการสรุปคำบรรยายโดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

ด้านการบริหารเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านงบประมาณ ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ผู้บริหารให้การส่งเสริมไม่ต่อเนื่องดังนั้น ผู้บริหารควรได้นำมาพิจารณาหาวิธีการในการให้ได้มาซึ่งงบประมาณ เช่น จัดทอดผ้าป่า จัดงานประจำปี รวมศิษย์เก่า นำดอกผลมาใช้เป็นเงินรายได้ หรือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เห็นความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน และผู้บริหารควรมีการติดตามงาน และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมไม่ตรงตามเนื้อหา กิจกรรมที่จัดมีมากเกินไป ดังนั้น ผู้บริหารควรได้นำมาพิจารณา หาวิธีการจัดกิจกรรมแบบรวมกลุ่มโรงเรียน มีการศึกษาเนื้อหา กิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุม ครบถ้วนเหมาะสมกับระยะเวลาและของงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ มาช่วยสนับสนุน เช่น จากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมไม่เป็นปัจจุบัน บริเวณโรงเรียนมีขนาดกว้างเกินไป สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครอบครัว ดังนั้นผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้ปรับกลยุทธ์การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ให้นักเรียนเป็นผู้จัดทำ มีการประกวดแข่งขันกันภายใน หรือสร้างสรรค์ป้ายด้วยการ์ตูน และสิ่งที่นักเรียนสนใจ มีการจัดสรรเนื้อที่ในบริเวณโรงเรียนเป็นส่วน ๆ เพื่อสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อม มีการประชุมปรึกษาร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรดึงเอาทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ หรือบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น อาทิ การเข้ามาร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา หรือกรรมการที่ปรึกษา

ด้านการสอนและการนิเทศเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูขาดความใส่ใจในการแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมนักเรียน ครูจัดกิจกรรมการสอนได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีบทบาทในการกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญ และส่งเสริมให้มากขึ้น โดยจัดสัมมนา หรือเปิดโอกาสให้เข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม และสมควรแก่อีกโอกาส ผู้บริหารควรมีการนิเทศ สอบถามปัญหาครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการวัดและประเมินเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ปัญหาที่พบ มากที่สุด คือ ขาดการบันทึกหรือการจัดเก็บข้อมูล การวัดผลไม่เป็นไปตามความจริง ดังนั้นผู้บริหารจึงควรได้อบรมเชิงปฏิบัติการสร้างเครื่องมือโดยวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์และผลที่นักเรียนจะได้รับ นอกจากนี้ อาจให้ครูได้ไปศึกษาดูงาน ในรูปแบบต่าง ๆ และควรได้มีการติดตามผลการใช้อย่างต่อเนื่อง และนำผลมา แก้ไขปรับปรุง เพื่อสามารถวัดได้ตามความเป็นจริงของการปฏิบัติ และให้มีการรายงานผลการประเมินทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการบริหาร จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมในเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรและปรับเนื้อหาวิชาด้านจริยธรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตระหนัก เล็งเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตร มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านจริยธรรม ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรด้านจริยธรรมให้มากขึ้น

2. ด้านการจัดกิจกรรม จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมในเรื่อง การสนับสนุนให้ชุมชน ผู้ปกครอง ครู นักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านวิชาการ เช่น การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตรด้านจริยธรรม ผู้บริหารควรดึงเอาทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่

มีความรู้ หรือบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น เช่น การเข้ามาร่วมเป็น คณะกรรมการสถานศึกษา หรือกรรมการที่ปรึกษา เพื่อให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน เป็นต้น

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมในเรื่อง การส่งเสริมให้ครู มีการจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาจริยธรรม น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องมีความรู้ในเรื่องสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน รวมทั้งจัดหา สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในเรื่อง สื่อการเรียนการสอน โดยเน้น สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาจริยธรรม

4. ด้านการสอนและการนิเทศ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมในเรื่อง การกำหนด แผนการนิเทศ ติดตาม สนับสนุนและประเมินผลในการดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญ โดยกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม สนับสนุนและประเมินผลหรือเปิดโอกาส ให้ครูเข้าร่วมนิเทศ ประเมินตามความเหมาะสม และสมควรแก่โอกาส

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมในเรื่อง การส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจริยธรรมของนักเรียน น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาควรทำการศึกษารูปแบบและวิธีการในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการประเมินผลจริยธรรม เปิด โอกาสให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ประเมินผลตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำผลการประเมินไป พัฒนาการนักเรียน ด้านจริยธรรมให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน กับโรงเรียนในสังกัด เขตอื่น ๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากท่าน ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนตรวจทานแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายทองพูน มาไกล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นายชูชาติ อุดอินแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลดงมหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นายกุศล มีปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยขี้เหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่กรุณาแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ผู้คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนการ ทำงานทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าของการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ คงจะเป็น

ประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และขอมอบแต่บูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

วิรัตน์ รัตน์กำเนิด. (2551). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชชมงคลภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จะเชิงเทรา เขต 1.** คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, กรุงเทพมหานคร.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **ผู้บริหารโรงเรียน : สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2548). **มาตรฐานการศึกษาตัวบ่งชี้ และเกณฑ์พิจารณาเพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 พ.ศ. (2549-2553).** กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.(2549). **คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปรียัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

Efficiency of management at the Phrapariyattham School Prathat Wianghor Pariyatseuksa,
Wiang Pa Pao district, Chiang Rai Province

พระชาญชัย ช่องดี^{1*} และเจ็ดหล้า สุนทรวิภาต²
Phrachanchai Chongdi^{1*} and Jeodla Suntarawipat²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพ กระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปรียัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผู้บริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารฝ่ายงบประมาณและบุคคล ผู้บริหารฝ่ายกิจการนักเรียน และผู้บริหารงานทั่วไป ครู คณะกรรมการสถานศึกษา พระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปรียัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายจำนวน 150 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 3 ตอน สถิติที่ใช้ คือ เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิจัย ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปรียัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย ทั้ง 5 ด้าน ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.60$) ด้านประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 3.60$) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.57$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.56$)

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : 7415gon@gmail.com

Abstract

The aim of this research was to study the procedures, problems/obstacles, and the state of operations at the Phrapariyattham School in Prathat Wianghor Pariyatseuksa, in Wiang Pa Pao district of Chiang Rai province. There were a total of 150 participants in the study including administrators from four departments (academics, bursary office, student affairs, and general administration), as well as teachers and the school board. Out of the original group, 108 participants were randomly sampled to be used for the study. Research was conducted with questionnaires using 5 point rating scales, and assessed statistically according to average and standard deviation.

The results of researching the efficacy of management at the Phrapariyattham School in 5 discrete areas showed overall that the area of “curriculum” had the highest average score ($x = 3.81$), followed by “teaching and learning activities” ($x = 3.60$), “learning performance evaluation” ($x = 3.60$), “teachers” ($x = 3.57$), and lastly “resources for learning and teaching” ($x=3.56$).

Keywords: Effectiveness, Management, Phrapariyattham School

บทนำ

การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของสงฆ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่มีเยาวชนกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจและพ่อแม่ ผู้ปกครอง สนับสนุนให้เลือกทางเลือกนี้เพื่อให้บุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนในวัด ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นสถานศึกษาที่ปลอดภัย และยาเสพติด การจัดการศึกษาประเภทนี้มุ่งหวังจะจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติที่อยู่ในวัยกำลังศึกษา แต่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง พระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นพลเมืองของชาติเหมือนกับบุคคลทั่วไป จึงมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนุญกำหนด กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุ สามเณรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา และเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุ สามเณรโดยให้เรียนทั้งวิชาธรรม และวิชาสามัญควบคู่กันไป ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร คือจะได้ศาสนทายาทที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบ ดำรงอยู่ในสมานธรรมสมควรแก่สภาวะเพศ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่าประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารผู้ปฏิบัติงานทั้ง 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารฝ่ายงบประมาณ และบุคคล ผู้บริหารฝ่ายกิจการนักเรียน และผู้บริหารงานทั่วไป ครู คณะกรรมการสถานศึกษา พระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ฝ่าย ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 108 คนโดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง เรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย มีวิธีดำเนินการดังนี้ ประเภทของข้อมูล เป็นข้อมูลเชิงปริมาณลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบไปด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ และตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 1 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับมากที่สุด
- 2 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับมาก
- 3 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับน้อย
- 5 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับน้อยที่สุด

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนนดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา แผนกสามัญศึกษา ตามขอบเขตของงานวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ
2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยศึกษาปรับปรุงเครื่องมือจาก พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ดังนี้
  - 4.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมิน แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยค่าระหว่าง 0.06 – 1.00
  - 4.2 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยผู้วิจัยได้ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจริง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .90
5. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะบดี มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบเขตของงานวิจัย เพื่อตอบแบบสอบถาม
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถาม และรอเก็บแบบสอบถามตามจำนวนที่แจก
4. สังเคราะห์ความคิดเห็น และแสวงหาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย ใน 5 ด้าน 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านผู้สอน 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน 5) ด้านการประเมินผล จากแบบสอบถามตอนที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 108 ฉบับ
2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวมแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัย นำมาจัดกลุ่มของคำตอบ แล้วเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. หาค่าสถานภาพส่วนบุคคล ใช้ความถี่ และร้อยละ
3. หาค่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อ ปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยภาพรวม

รายการ	ระดับประสิทธิภาพ			
	$\bar{X}$	S	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านหลักสูตร	3.81	.60	มาก	1
2. ด้านผู้สอน	3.57	.50	มาก	4
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.60	.501	มาก	2
4. ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน	3.56	.545	มาก	5
5. ด้านประเมินผลการเรียน	3.60	.55	มาก	2
รวม	3.63	.44	มาก	-

จากตาราง พบว่าระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และ ด้านประเมินผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย ปรากฏผลตามรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 เพศชาย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 90.7 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ผู้บริหารมี 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.7 ครูผู้สอน มี 10 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 และสามเณร 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 73.1

2. การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ นักเรียนสามารถนำความรู้พระปริยัติธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ หลักสูตรทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

2.2 ด้านผู้สอน ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนมีความพร้อมได้จัดเตรียมกระบวนการต่างๆ ของการเรียนการสอนครบถ้วน รองลงมา คือ ผู้สอนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และวิธีการใหม่ๆ มาสอนนักเรียนอยู่เสมอ ผู้สอนมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้สอนมีความรู้ความสามารถอธิบายเนื้อหาแต่ละรายวิชาได้โดยละเอียด และเข้าใจง่าย

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รองลงมา คือ นักเรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนธรรมะ

2.4 ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อการสอนที่มีอยู่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา คือ สถานที่เรียนมีความเหมาะสมและมีสภาพเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการติดตั้งอุปกรณ์การใช้สื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้รับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากบุคคลภายนอก

2.5 ด้านการประเมินผลการเรียน ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เกณฑ์การวัดผลประเมินผลเน้นการวัดความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ รองลงมา คือ มีการประเมินผลการเรียนตามการพัฒนาที่เกิดขึ้นของนักเรียน ผู้สอนมีวิธีการในการใช้แบบประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้สอนมีวิธีการแนะนำวิธีการสอบจริงให้

อภิปรายผลการวิจัย

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย 5 ด้าน ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล พบว่า ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านประเมินผล การเรียน ด้านผู้สอน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน

1. ด้านหลักสูตร พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ นักเรียนสามารถนำความรู้พระปริยัติธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการเกี่ยวกับบุคคล และการงบประมาณซึ่งมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (2555, หน้า 96) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอพาสี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รองลงมา คือ นักเรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากการมีภาคีศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจกับหลักการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งมีการพัฒนาเข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาเชิงปฏิบัติ ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และนำปัญหาที่พบจากการเรียนการสอนมาแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสุเมธา ยุธะชัย (2550) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติ

ธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี ด้านหลักสูตรการสอน พบว่า เหมาะสมในระดับมาก

3. ด้านประเมินผลการเรียน พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เกณฑ์การวัดผลประเมินผลเน้นการวัดความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ รองลงมา คือ มีการประเมินผลการเรียนตามการพัฒนาที่เกิดขึ้นของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยมีการส่งผู้สอนเข้ารับการอบรม เพื่อพัฒนาตนเองด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า พระมหาสุเมธา ยุระชัย (2550) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมาก

4. ด้านผู้สอน พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนมีความพร้อมได้จัดเตรียมกระบวนการต่างๆ ของการเรียนการสอนครบถ้วน รองลงมา คือ ผู้สอนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และวิธีการใหม่ ๆ มาสอนนักเรียนอยู่เสมอ เนื่องจากผู้สอนในโรงเรียนปริยัติธรรมจะมีการคัดเลือกจากผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการคัดเลือกก่อนจะได้เข้ามาปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พระกฤษฎา อคฺคธมฺโม (2549) ศึกษาเรื่อง การศึกษาของคหบดีประกอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสอนพระศีลธรรมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูสอนพระศีลธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก

5. ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อการสอนที่มีอยู่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา คือ สถานที่เรียนมีความเหมาะสมและมีสภาพเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการจัดหาสถานที่เรียนที่เหมาะสมและมีสภาพเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนมีการปรับปรุงให้สามารถใช้งานได้และเพียงพอต่อผู้เรียน และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อ และเลือกใช้สื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ พระปลัดสนชัย ภูมีปาโล (2555:96) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอพาสี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อ จังหวัดเชียงราย

1.1 ด้านหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยอาจจัดการประชุมปฏิบัติการเพื่อร่วมกันวางแนวทางจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และสภาพแวดล้อม

1.2 ด้านผู้สอน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถอธิบายเนื้อหาแต่ละรายวิชาได้โดยละเอียด และเข้าใจง่าย

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนธรรมะ เช่น การสอนโดยใช้นิทาน การสอนแบบโครงการ หรือการลงมือปฏิบัติจริง

1.4 ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ควรขอความร่วมมือจากชุมชนในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากบุคคลภายนอก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และแนวคิดที่หลากหลายขึ้น

1.5 ด้านประเมินผลการเรียน ควรให้ผู้สอนแนะนำวิธีการสอบให้แก่ผู้เรียนก่อนทำการสอบจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ตรงกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในแต่ละด้าน หรือในแต่ละอำเภอ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก รศ.ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพรขอบคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญตั้งมีรายนามในภาคผนวกที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารงาน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา พระปริยัติธรรมพระธาตุเวียงฮ่อปริยัติศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- พระกฤษฎา อุดคดมโ. (2549). การศึกษาองค์ประกอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
ของครูสอนพระศีลธรรมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนในจังหวัดนครศรีธรรมราช.
วิทยานิพนธ์ มร.นศ., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- พระบัญญัติ ศรีชัย (2548). แนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6.
วิทยานิพนธ์ มศก. มหาวิทยาลัยศิลปกร. นครปฐม.
- พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (2555). ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม ศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา . วิทยานิพนธ์ มจร. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , พระนครศรีอยุธยา
- พระมหาสุเมธา ยฺวระชัย. (2550). สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ มรท., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง (เทิงท่าอนุประชา) อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

Parents' Decision to enroll Their Children in Wiengthoeng(Thoengthamnupracha) School Thoeng District Chiangrai Province

จุฬาลักษณ์ ใจโน้^{1*} และสุนทร คล้ายอ้า²
Julaluck Jainov^{1*} and Sunthon Klai-Um²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) และเพื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่มีผลต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 597 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการศึกษาคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครอง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ได้แก่ ด้านกฎระเบียบ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านผลการสอบ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านความสัมพันธ์ชุมชน อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการเดินทาง อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุดได้แก่ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะด้านวิชาการ ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดให้มีครูสอนเฉพาะด้านเช่น ภาษาอังกฤษ และควรเพิ่มภาษาอาเซียนในการจัดการเรียนการสอน ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ข้อเสนอแนะคือ โรงเรียนควรเพิ่มเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะคือ เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมากควรเพิ่มจำนวนอาคารและห้องเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ด้านบุคลากรข้อเสนอแนะคือ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pam_p_p@hotmail.com

คำสำคัญ: ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครอง,โรงเรียนเวียงเทิง (เทิงท่ามประชา)

Abstract

This research aimed to study Parents' decision to enroll their Children in Wiangthoeng(Thoengthamnupracha) School and to study the problems and the suggestions of parents by using Servey Research. The sample consisted of 597 students's parents. The major instrument was the Questionnaires. The statistics employed to analyse the data included Percentage, Means and Standard Deviation. The result were as follows Decision of the Parents's school selection was generally found at high level. When considering that after items analysis, all of them could be rated by Means score in descending order as follows; discipline, exam results, personnel, community relations, school image, academic, building and environment.

The study of problems and suggestion found that parents' decision to enroll their children at academic showed that should provide specialized teachers as English and should add Asean language of teaching and learning. For School Image's suggestions showed that should add modern technology for teaching and learning.

Keywords: Parents' Decision, Wiangthoeng (Thoengthamnupracha) School.

บทนำ

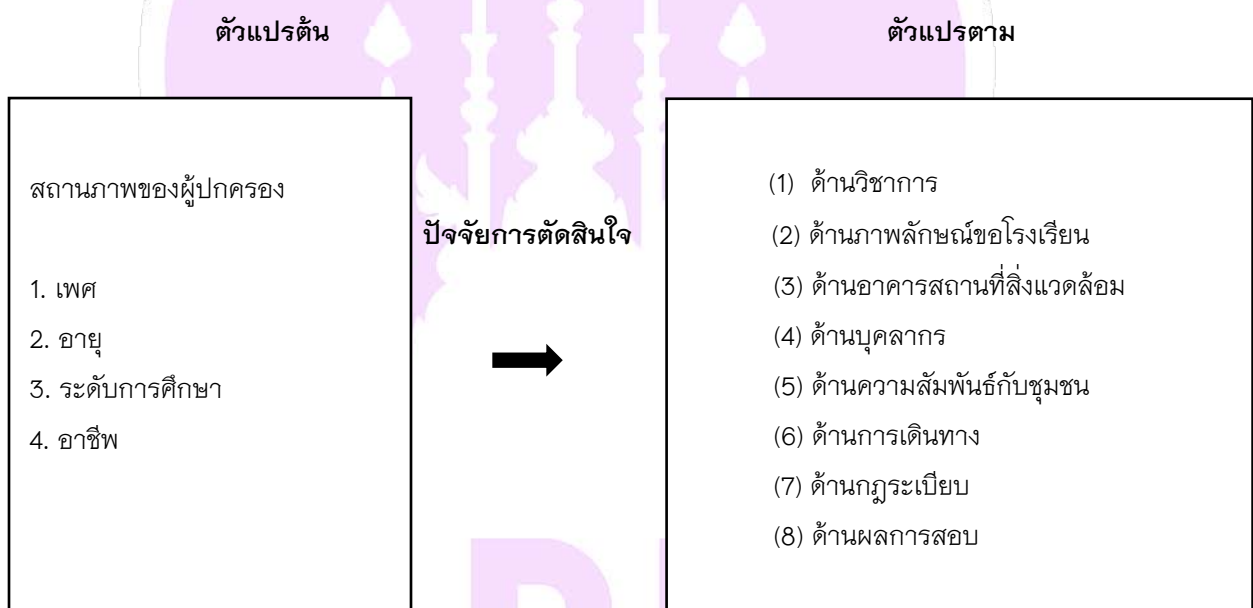
ในปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญต่อมนุษย์มากเพราะการเป็นสิ่งที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบและการศึกษาไทยผู้ปกครองจะต้องส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามกฎหมาย จนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย การศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการบริหารและได้ให้สถานศึกษา ทั้งในเรื่องของการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป เป็นผลทำให้สถานศึกษาได้รับความสนใจมาก ดังนั้นโรงเรียนดีมีคุณภาพจึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบันเช่น ครูรัก โรงเรียนที่มีระเบียบวินัย ทำให้นักเรียนเป็นคนดี คิดเป็นและแก้ปัญหาได้ เด็กไทยจึงเป็นทรัพยากรหนึ่งที่มีความสำคัญมากในปัจจุบันที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศ เด็กทุกคนจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่ามประชา) เพื่อใช้แนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการที่จะเป็นโรงเรียนในดวงใจของผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานในทุกๆด้าน รวมทั้งผลงานของการศึกษาอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำเอาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองไปใช้กับโรงเรียนของตน เพื่อเสนอต่อปัจจัยในอันที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา)
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่มีผลต่อการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา)
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา)

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 618 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างจากกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซึคและมอร์แกน(KrejciMorgan,1970,pp.607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 597 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลาก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างจากกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (KrejcieMorgan, 1970 pp 607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 597 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลาก

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆเพื่อมาจัดทำเป็นเครื่องมือมณการสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนคั้งนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราเรียน บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดการตัดสินใจของผู้ปกครองของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) และกำหนดลักษณะของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. กำหนดกรอบภารกิจการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. สร้างเครื่องมือตามกรอบการศึกษาที่วางไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุง

5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องได้แก่

1. ดร.สันติ บูรณะชาติ ตำแหน่ง รองคณบดีวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2. นายบุญมี ท่าดีสม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา)

3. นายสมหมาย ปริญญา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าสักสามัคคี

จากนั้นหาค่า IOC โดยค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะแต่ถ้าได้คะแนนน้อยกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป แบบสอบถามและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและแจกให้ผู้ปกครองต่อไป

7. จัดพิมพ์ทำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากรจริงในการวิจัยแต่มีลักษณะใกล้เคียงกันคือโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 30 คน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาคำนวณหาความเชื่อมั่นตาม (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค

เครื่องมือที่ใช้ศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคั้งนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครองจำแนกตามเพศ,อายุ,ระดับการศึกษา,อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) ใน 8 ด้านได้แก่ด้าน ด้านวิชาการ, ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน, ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม, ด้านบุคลากร ,ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน, ด้านการเดินทาง, ด้านกฎระเบียบและด้านผลการสอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดถามปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) อำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายใน 8 ด้านได้แก่ ด้านวิชาการ, ด้านภาพลักษณ์

ของโรงเรียน, ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม, ด้านบุคลากร, ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน, ด้านการเดินทาง, ด้านกฎระเบียบและด้านผลการสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามให้กับครูประจำชั้นนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา โรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยส่งและรับเอกสารคืนด้วยตัวเอง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแต่ละฉบับ
2. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์
3. ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวจวัดแบบ Rating Scale 5 ระดับ ตามมาตรฐานวัดแบบลิเคิร์ต(Likert' scale)m(Best and Kahn, 1993) ในการตอบคำถามในตอนที่ 2 ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายความว่า มากที่สุด
- 4 หมายความว่า มาก
- 3 หมายความว่า ปานกลาง
- 2 หมายความว่า น้อย
- 1 หมายความว่า น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) ได้แก่ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน 3. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม 4. ด้านบุคลากร 5. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน 6. ด้านการเดินทาง 7. ด้านกฎระเบียบ 8. ด้านผลการสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean;x) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation:S.D.) เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยความเป็นจริงของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) จังหวัดเชียงราย ใช้การพิจารณาจากเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของเบสท์ (Best, 1993) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ตรวจเสร็จสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้สถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อสนเทศภาพของผู้ปกครอง
2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา วิธีของ ครอนบาค
3. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่ามนุษย์) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$)และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation:S.D.) ค่าความถี่(Frequency:f) ค่าร้อยละ (Percentage:%)

ผลการศึกษา

- ตอนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่ามนุษย์)
- ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่ามนุษย์)
- ตอนที่ 3 แสดงผลปัญหาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครองจำแนกตามเพศ,อายุ,ระดับการศึกษา,อาชีพ

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่าผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่ามนุษย์) ทั้งหมด 597 คน แบ่งเป็นเพศชาย 283 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 และเป็นเพศหญิง 314 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองของนักเรียนมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด มีจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาอันดับสองคือผู้ปกครองของนักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี มีจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมาอันดับสามคืออายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 และอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาเป็นอันดับที่สองคือ ระดับปริญญาตรี มีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมาเป็นอันดับที่สามคือระดับประถมศึกษา มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และระดับอนุปริญญาจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 140 คนคิดเป็นร้อยละ 23.5 และอาชีพค้าขาย มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 รองลงมาเป็นอันดับที่สองคืออาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาเป็นอันดับที่สามคือ อาชีพเกษตรกร มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 และอาชีพอื่น ๆ มีจำนวน 65 คนคิดเป็นร้อยละ 10.9 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่ามนุษย์)ใน 8 ด้านได้แก่ด้าน ด้านวิชาการ, ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน, ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม, ด้านบุคลากร, ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน, ด้านการเดินทาง, ด้านกฎระเบียบและด้านผลการสอบ

การตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงท่าอนุประชา) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านกฎระเบียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านผลการสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ระดับมาก ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ระดับมาก ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ระดับมาก ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ระดับมาก ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ระดับมาก ด้านการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ระดับมากและน้อยที่สุด ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกฎระเบียบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ระดับมาก รองลงมาคือครูดูแลด้านกฎระเบียบวินัยในการเรียนเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ระดับมาก โรงเรียนมีความมุ่งหวังให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ระดับมาก มีกิจกรรมปลูกฝังความมีวินัยในตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านผลการสอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนให้ความสำคัญในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ระดับมากรองลงมาโรงเรียนมีการพัฒนาเด็กครบทั้ง 4 ด้านคือร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ระดับมาก โรงเรียนมีความยุติธรรมเป็นกลางในการประเมินผลสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ระดับมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความรู้ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับมาก รองลงมาโรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ระดับมาก โรงเรียนเน้นการจัดการเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ระดับมาก ครูผู้สอนปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต และซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ระดับมาก บุคลิกของครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนและการปรับตัวของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ระดับมากครูผู้สอนปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักความเมตตา มีอารมณ์ดีใจเย็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนมีการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนทุก ๆ ด้านแก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ระดับมาก รองลงมาได้แก่ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการให้แก่การศึกษาชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ระดับมาก โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเปลี่ยนแปลงที่ดีและพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ระดับมาก โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ระดับมาก โรงเรียนมีการจัดให้บริการด้านอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนเน้นความซื่อสัตย์ปลูกฝังแก่นักเรียนทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ระดับมาก รองลงมาได้แก่ โรงเรียนให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ระดับมาก โรงเรียนได้รับการยกย่องจากสาธารณชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ระดับมาก โรงเรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ระดับมาก นักเรียนปฏิบัติได้ตามเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน อ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ระดับมาก รองลงมาได้แก่ โรงเรียนให้ครูประจำวิชาจัดตารางสอนก่อนเปิดเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ระดับมาก โรงเรียนจัดทำแผนการสอนเป็นแนวทางที่จะสอนหรือจัดกิจกรรมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับวัย, ระดับชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ระดับมาก โรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ระดับมาก โรงเรียนได้จัดอบรมให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ระดับมาก โรงเรียนจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ระดับมาก โรงเรียนจัดสื่ออุปกรณ์การสอนและสื่อการสอนแก่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านการเดินทาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ระดับมาก รองลงมาคือ การเดินทางไปโรงเรียนมีความสะดวกทั้งต่อผู้ปกครองและบุตรหลาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ระดับมาก การเดินทางของนักเรียนมีผลต่อการเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ระดับมาก รถรับส่งนักเรียนมีบริการที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ระดับมาก และน้อยที่สุด มีการรักษาความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ระดับมาก ตามลำดับ

ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โรงเรียนมีอาคารที่ตั้งที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน มีบรรยากาศที่อบอุ่น, เป็นกันเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ระดับมาก รองลงมาโรงเรียนมีห้องสมุดที่เหมาะสมสามารถใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าและอ่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ระดับมาก โรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ระดับมาก โรงเรียนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อัคคีภัยและอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ระดับมาก โรงเรียนมีอาคารห้องเรียน ห้องใช้ประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ระดับมาก โรงเรียนตั้งอยู่ไกลจากแหล่งที่มีมลภาวะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดถามปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) อำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายใน 8 ด้านได้แก่ ด้านวิชาการ, ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน, ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม, ด้านบุคลากร, ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน, ด้านการเดินทาง, ด้านกฎระเบียบและด้านผลการสอบ

ด้านวิชาการ ควรจัดให้มีครูสอนเฉพาะด้านเช่น ภาษาอังกฤษ ควรเพิ่มภาษาอาเซียนในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดสื่ออุปกรณ์การสอนแก่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน โรงเรียนควรจัดอบรมให้แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ

ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน นักเรียนควรปฏิบัติให้ได้ตามเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของโรงเรียน โรงเรียนควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน

ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม โรงเรียนควรตั้งอยู่ไกลจากแหล่งที่มีมลภาวะ โรงเรียนควรมีอาคาร ห้องเรียนให้เพียงพอ โรงเรียนควรตั้งอยู่ในแหล่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนควรมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุมากขึ้น

ด้านบุคลากร ครูผู้สอนควรปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรัก ควรเพิ่มจำนวนครูให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูผู้สอนควรปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ยุติธรรม ซื่อสัตย์

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนควรมีการจัดให้บริการด้านอาคารสถานที่หรือวัสดุแก่ชุมชนโรงเรียนควรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอยู่เสมอ โรงเรียนควรเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนและพัฒนาชุมชน

ด้านการเดินทาง ควรมีการรักษาความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน ารรับส่งนักเรียนควรมีบริการที่เหมาะสม

ด้านกฎระเบียบ โรงเรียนควรปลูกฝังวินัยในตนเองให้กับนักเรียนโรงเรียนควรมีกฎระเบียบที่ชัดเจน ควรปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมมากขึ้น

ด้านผลการสอบ ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนสอบเพื่อให้นักเรียนจะได้มีการเตรียมตัวก่อนโรงเรียนควรมีการติวก่อนสอบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) ด้านกฎระเบียบโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และมีครูดูแลด้านกฎระเบียบวินัยในการเรียนเคร่งครัด โรงเรียนมีความมุ่งหวังให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา เสียงเย็น (2550) ได้ศึกษาหัวข้อปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม พบว่าด้านกฎระเบียบโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ด้านผลการสอบ จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับสูงและโรงเรียนมีการพัฒนาเด็กครบทั้ง 4 ด้านคือร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาและโรงเรียนมีความยุติธรรมเป็นกลางในการประเมินผลสอบเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีซึ่งสอดคล้องกับทองเดิน เผ่าดี (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนในตำบลริมกก พบว่าด้านผลการสอบอยู่ในระดับมาก

ด้านบุคลากร จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความรู้ดี และโรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาซึ่งโรงเรียนเน้นการจัดการเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และครูผู้สอนปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตและซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน บุคลิกของครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนและการปรับตัวของผู้เรียน ครูผู้สอนปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักความเมตตา มีอารมณ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรินญา ชัยนุรัตน์ (2554) ได้ศึกษาหัวข้อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าด้านบุคลากรอยู่ในระดับมากและงานวิจัยของ ประไพ นิลน้อย (2548) ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชน ระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักการบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่าด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์ชุมชน จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนทุก ๆ ด้านแก่ชุมชนและโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการให้แก่การศึกษาชุมชนและโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเปลี่ยนแปลงที่ดีและพัฒนาชุมชนรวมถึงโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอยู่เสมอ โรงเรียนมีการจัดให้บริการด้านอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิยา น้อยจันทร์ (2548) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่าด้านความสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับมาก

ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเน้นความซื่อสัตย์ปลูกฝังแก่นักเรียนทุกคนและโรงเรียนให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็น โรงเรียนได้รับการยกย่องจากสาธารณชนทั่วไป และโรงเรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน นักเรียนปฏิบัติได้ตามเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล เกียรติวิจิต (2553) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียนในอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียนในอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่าด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ด้านวิชาการ จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน อ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ โรงเรียนให้ครูประจำวิชาจัดตารางสอนก่อนเปิดเรียน โรงเรียนจัดทำแผนการสอนเป็นแนวทางที่จะสอนหรือจัดกิจกรรมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น โรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โรงเรียนได้จัดอบรมให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีโรงเรียนจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน โรงเรียนจัดสื่ออุปกรณ์การสอนและสื่อการสอนแก่ครูอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรวิณ อัมภา (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครู พบว่า นักเรียนให้ความสนใจกับชื่อเสียงและคุณภาพด้านวิชาการเป็นระดับมาก และสอดคล้องกับอมลสิริณ กันชัย (2553) ได้กล่าวไว้ว่าการให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ผู้บริหารต้องมีจุดมุ่งหมายในการบริหารการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายคือผลผลิตของโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สูงและเป็นที่ยอมรับสมาชิกในสังคมดังนั้นด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจะต้องมีปรัชญาและเป้าหมายเหมาะสม เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องชี้นำและดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ

ด้านการเดินทาง จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีมาตรการเรื่องความปลอดภัยของรถรับส่งนักเรียน การเดินทางไปโรงเรียนมีความสะดวกทั้งต่อผู้ปกครองและบุตรหลาน โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ชุมชน การเดินทางไปโรงเรียนมีความสะดวกทั้งต่อผู้ปกครองและบุตรหลาน การเดินทางของนักเรียนมีผลต่อการเรียนของนักเรียน รถรับส่งนักเรียนมีบริการที่เหมาะสม มีการรักษาความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล เพ็ชรสุข (2548) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลานเข้าเรียน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้ง ได้แก่ การรับส่งสะดวกและอยู่ใกล้บ้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก

ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบว่าการตัดสินใจของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้แก่ โรงเรียนมีอาคารที่ตั้งที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน มีบรรยากาศที่อบอุ่น, เป็นกันเอง โรงเรียนมีห้องสมุดที่เหมาะสมสามารถใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าและอ่าน โรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อัคคีภัยและอื่น ๆ โรงเรียนมีอาคาร ห้องเรียน ห้องใช้ประโยชน์ต่างๆอย่างเพียงพอ โรงเรียนตั้งอยู่ไกลจากแหล่งที่มีมลภาวะซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุชฎี จิรัตรมงคล (2550) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกใช้บริการสถานศึกษาระดับชั้นอนุบาลของผู้ปกครองให้แก่บุตร ในเขตพื้นที่การศึกษาเชิงรายเขต 1 จังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองอันดับสุดท้ายคือปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ด้านวิชาการ ควรส่งเสริมโรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน อ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ควรส่งเสริมโรงเรียนให้ครูประจำวิชาจัดทำรายงานก่อนเปิดเรียน ควรส่งเสริมโรงเรียนจัดทำแผนการสอนเป็นแนวทางที่จะสอนหรือจัดกิจกรรมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับวัย, ระดับชั้น ควรส่งเสริมโรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ควรพัฒนาให้โรงเรียนได้จัดอบรมให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ควรพัฒนาให้โรงเรียนจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน ควรพัฒนาให้โรงเรียนจัดสื่ออุปกรณ์การสอนและสื่อการสอนแก่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนเน้นความซื่อสัตย์ปลุกฝังแก่นักเรียนทุกคน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นอันดับแรก ควรส่งเสริมให้โรงเรียนได้รับการยกย่องจากสาธารณชนทั่วไป ควรพัฒนาโรงเรียนให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ควรพัฒนาให้นักเรียนปฏิบัติได้ตามเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ด้านอาคารสถานที่ ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีอาคารที่ตั้งที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน มีบรรยากาศที่อบอุ่น, เป็นกันเอง ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีห้องสมุดที่เหมาะสมสามารถใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าและอ่าน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาให้โรงเรียนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อัคคีภัยและอื่น ๆ ควรพัฒนาให้โรงเรียนมีอาคาร ห้องเรียน ห้องใช้ประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ควรพัฒนาให้โรงเรียนตั้งอยู่ไกลจากแหล่งที่มีมลภาวะ

ด้านบุคลากร ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความรู้ดี ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนา ควรส่งเสริมโรงเรียนเน้นการจัดการเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรพัฒนาให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตและซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน ควรพัฒนาบุคลิกของครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้เรียน ควรพัฒนาให้ครูผู้สอนปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักความเมตตา มีอารมณ์ดี

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนทุก ๆ ด้านแก่ชุมชน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการให้แก่การศึกษาชุมชน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเปลี่ยนแปลงที่ดีและพัฒนาชุมชน

ควรพัฒนาให้โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนอยู่เสมอ ควรพัฒนาให้โรงเรียนมีการจัดให้บริการด้านอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน

ด้านการเดินทาง ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีมาตรการเรื่องความปลอดภัยของรถรับส่งนักเรียน การเดินทางไปโรงเรียนมีความสะดวกทั้งต่อผู้ปกครองและบุตรหลาน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ควรส่งเสริมการเดินทางไปโรงเรียนมีความสะดวกทั้งต่อผู้ปกครองและบุตรหลาน การเดินทางของนักเรียนมีผลต่อการเรียนของนักเรียน ควรพัฒนาให้รถรับส่งนักเรียนมีบริการที่เหมาะสม ควรพัฒนาให้มีการรักษาความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน

ด้านกฎระเบียบ ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรส่งเสริมให้มีครูดูแลด้านกฎระเบียบวินัยในการเรียน ควรพัฒนาให้โรงเรียนมีความมุ่งหวังให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ควรพัฒนาให้มีกิจกรรมปลูกฝังวินัยในตนเอง

ด้านผลการสอบ ควรส่งเสริมให้โรงเรียนให้ความสำคัญในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับสูง ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาเด็กครบทั้ง 4 ด้านคือร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาควรพัฒนาให้โรงเรียนมีความยุติธรรมเป็นกลางในการประเมินผลสอบ ควรพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนตามปัจจัยทั้ง 8 ด้าน คือด้านวิชาการ ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการเดินทาง ด้านกฎระเบียบ และด้านผลการสอบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอนุเคราะห์ช่วยเหลือและชี้แนะจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สันติ บุรณชาติ รองคณบดีวิทยาลัยการศึกษา นายบุญมี ท่าดีสม ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) และนายสมหมาย ปริญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าสักสามัคคี ที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะ ตรวจสอบความถูกต้องและความก้าวหน้าของการศึกษาในครั้งนี้จนทำให้การศึกษาสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) โรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและขอขอบพระคุณผู้ปกครองของนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนเวียงเทิง(เทิงทำนุประชา) ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง ที่เป็นกำลังใจให้และขอขอบพระคุณตลอดจน เพื่อน ๆ ที่คอยให้คำปรึกษาตลอดมา ขอขอบพระคุณบรรพคณาจารย์ ทุก ๆ ท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและความเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณ
ทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กมล เกียรติวิจิต. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียนใน
อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ฉัตรปวีณ อำภา (2549) ปัจจัยการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทคโนโลยี
หมู่บ้านครู
- ประไพ นิลน้อย (2548) ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชน
ระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักการบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอบางบัว
ทอง จังหวัดนนทบุรี
- สรินญา ชัยนุรัตน์(2554) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัด
เทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา
- มูราเดียน(Mooradian,1986) การจัดทำหลักสูตรในเขตที่ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตร
สุริยา เสียงเย็น(2550)ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสิรินธรราช
วิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
- สุริยา เสียงเย็น(2550) งานบริหารโรงเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน
- สุวิมล เพ็ชรสุข(2548) ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอำเภอเมือง
สมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
- ดุษฎี จิรฉัตรมงคล(2550) ปัจจัยในการเลือกใช้บริการสถานศึกษาระดับชั้นอนุบาล
- นันทิยา น้อยจันทร์(2548) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
- วิลเลียม (Williams,1983,Abstract) อ้างถึงใน ทักษิณ อารยะจารุ,2548,หน้า 84)ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆของครูที่มีผลต่อการ
เรียนการสอน เพื่อตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อครูที่ส่งผลต่อการเรียนการสอน ซึ่งประเมินโดยใช้ชื่อ purdure
teacher evaluation scall(PTES)
- อมลสิริณ ก้นชัย(2553) ภารกิจของโรงเรียนที่สำคัญคือการให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ
ความต้องการของสังคม

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Factors affecting the job performance satisfaction of the service personnel at University of Phayao

กรวิกา ดวงปัญญารัตน์^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²

Kornwikar Duangpanyarat^{1*} and Banjong Chairinkam²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 256 คน ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test F-test: One -Way ANOVA และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค่าจ้าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา มีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .841 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชามีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .806 ด้านนโยบายและการบริหารมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .791 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .788 ด้านความรับผิดชอบ มีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .777 ด้านความสำเร็จในการทำงาน มีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .756 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .728) ตามลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของบุคลากร และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ พนักงานสายบริการ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

Abstract

This independent study aimed to study the factors affecting the job performance satisfaction and to investigate the relationship between factors affecting the job performance satisfaction of the service personnel at University of Phayao. Data were collected from 256 samples through a questionnaire and analysis by using the descriptive statistics; frequency, percentage, mean, and standard deviation, and t-test, F-test and Correlation.

The findings were as follows: factors affecting the job personnel section of the service personnel at University of Phayao in overall were at moderate level. To compare the relationship between the factors affecting the job performance satisfaction was at high lever at the significant level of 0.01 ranking from high to low; command and control, ($r=.841$) relationship with colleagues and commanders, ($r=.806$) Policy and Management ($r=.791$) progress in job and position ($r=.788$) Responsibility ($r=.777$) success in working ($r=.756$) recognition and Salary and benefits ($r=.728$) Mean file personal data; sex, age, level of personnel and different working experience to wards job performance satisfaction was not different at the significant level of 0.01

Keywords: Factors that affect customer satisfaction, Service Personal

บทนำ

มหาวิทยาลัยพะเยาได้รับการจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดใหม่ ซึ่งในการทำงานในแต่ละคณะ วิทยาลัย กอง และหน่วยงาน มีผู้ปฏิบัติงานที่แตกต่างกันทั้งด้านคุณวุฒิ และวัยวุฒิ และภาระหน้าที่ที่มีปริมาณมาก และแตกต่างกัน ซึ่งจำนวนบุคลากรสายบริการ มีจำนวนไม่เพียงพอกับภาระงานที่มีอยู่ บุคลากรบางท่านต้องทำงานมากกว่า 1 งาน จึงทำให้ประสิทธิภาพการทำงานไม่ได้ผลเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามการที่บุคลากรจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีความร่วมมือและเสียสละในการทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งความร่วมมือและเสียสละดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ แต่สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สายบริการของมหาวิทยาลัย ซึ่งเรื่องที่ควรสนใจสำหรับผู้บริหารทุกระดับเพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรให้เกิดความพึงพอใจในงาน เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ต่อไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านวิธีการบังคับบัญชา ด้านสัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการเพื่อต้องการทราบว่าปัจจัยด้านใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยาและมีผลมากน้อยเพียงไรเพื่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรให้เกิดความพึงพอใจในงานอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ (ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบิร์ก, 1959)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน
- 2. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. ประเภทบุคลากร
5. ประสบการณ์ในการทำงาน

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยจูงใจ

1. ด้านความรับผิดชอบ
2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน
3. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
4. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง

ปัจจัยค้ำจุน

1. ด้านนโยบายและการบริหาร
2. ด้านการปกครองบังคับบัญชา
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา
4. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่พนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 19/2 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา จำนวน 711 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้โดยทำการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 256 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม ปัจจัยจูงใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานและปัจจัยค่าจ้าง ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน จากทฤษฎี สองปัจจัยของเฮอริชเบิร์ก(1959)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถามในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม จากทฤษฎี สองปัจจัยของเฮอริชเบิร์ก (1959)
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 4.1 ผศ.ดร.กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์
  - 4.2 ดร.วิพรพรรณ เมืองเม็ก
  - 4.3 ดร.ศุภฤดี ปานพรหมมินทร์

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่าเท่ากับ 0.97

6. นำเครื่องมือที่ได้มาหาคุณภาพความเที่ยง วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

7. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ประสบการณ์ทำงาน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ในปัจจัยจูงใจ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และปัจจัยค้ำจุน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน จำนวน 40 ข้อ เกณฑ์ระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าทำการสำรวจข้อมูล
2. แจกแบบสอบถามไปยังบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดโดยขอความร่วมมือ แล้วอธิบายรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม
3. เก็บแบบสอบถามคืนตัวตนเองจากแบบสอบถามที่ส่งไป 256 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม
5. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.1 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

1.2 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในปัจจัยจูงใจ 4 ด้าน และปัจจัยค้ำจุน 4 ด้าน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ทดสอบสมมติฐานการศึกษา

2.1.1 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test : Independent) โดยทดสอบตอนที่ 1 ข้อที่ 1 เพศ

2.1.2 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) โดยใช้ทดสอบตอนที่ 1 ยกเว้นข้อที่ 1 เพศ

2.1.3 กรณีพบความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธี Scheffe

2.1.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson ' s Correlation Coefficient)

2.1.5 การแปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ ค่า r ของระดับความสัมพันธ์ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกหมายความว่า ข้อมูลทั้งสองมีลักษณะเพิ่มหรือลดตามกัน แต่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบหมายความว่า ข้อมูลทั้งสองมีลักษณะเพิ่มหรือลดตรงกันข้ามกัน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนซึ่งจะได้เสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏรายละเอียดดังนี้ เพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 69.10 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 ตามลำดับ

อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 25-35 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 73.00 รองลงมาคือ อายุ 36-46 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 อายุ ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และ อายุมากกว่า 46 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 71.90 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 ตามลำดับ

ประเภทบุคลากร ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคลากรประเภทพนักงานมหาวิทยาลัยเงินรายได้ (พ.1) จำนวน 158 คิดเป็นร้อยละ 61.70 รองลงมาคือ พนักงานมหาวิทยาลัยเงินแผ่นดิน (พ.2) จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 และ พนักงานราชการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 4 ปีขึ้นไป จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-2 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 มีประสบการณ์ทำงาน 3-4 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 และปัจจัยค่าจูงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับไม่เกิน 0.05

สมมติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นประเภทบุคลากรแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยาที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา กับตัวแปรด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา กับตัวแปรอื่นๆ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .728 - .841 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปกครองบังคับบัญชามีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .841 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชามีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .806 ด้านนโยบายและการบริหารมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .791 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .788 ด้านความรับผิดชอบมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .777 ด้านความสำเร็จในการทำงานมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .756 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .728

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

สรุปผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 69.10 มีอายุ ระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 73.00 มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 71.90 ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรประเภทพนักงานมหาวิทยาลัยเงินรายได้ (พ.1) จำนวน 158 คิดเป็นร้อยละ 61.70 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 4 ปีขึ้นไป จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ด้าน

ความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และ ด้านการปกครองบังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ด้านนโยบายและการบริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

□ สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

□ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของบุคลากร และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 36 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .335-.841 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าสูงสุด คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับด้านการปกครองบังคับบัญชามีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .841 และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือกับด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .335 ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา กับตัวแปรอื่นๆ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .728-.841 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปกครองบังคับบัญชามีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .841 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชามีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .806 ด้านนโยบายและการบริหารมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .791 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .788 ด้านความรับผิดชอบมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .777 ด้านความสำเร็จในการทำงานมีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .756 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน มีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ .728

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยขอนำผลการศึกษา มาอภิปรายผลดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสำเร็จใน

การทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และ ด้านการปกครองบังคับบัญชา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉันทนา เกตุแก้ว (2546) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเมืองไทยประกันชีวิตจำกัด พบว่า

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ด้านการประเมินผลงาน พนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัตฐา กริทธิรัฐ (2550) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านนโยบาย/แผนและการบริหารงาน ด้านเงินเดือน และผลประโยชน์เกื้อกูล อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความมั่นคงในงานที่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มะลิ เผือกจิตร (2545) ได้ศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา : บริษัทคิมเบอร์ลีย์-คล๊าค ประเทศไทย จำกัด พบว่า ด้านปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านปัจจัยค่าจูง ได้แก่ ด้านนโยบายบริษัท ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านพนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับพอใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรนนท์ กัณทวงศ์ (2545) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ ในโรงเรียนทหารช่าง กรมการทหารช่าง พบว่า ครู อาจารย์ ในโรงเรียนทหารช่าง กรมการทหารช่าง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในโรงเรียนทหารช่าง กรมการทหารช่าง ด้านนโยบาย และการบริหาร ด้านความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านลักษณะงาน และสภาพการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก และด้านรายได้และผลประโยชน์เกื้อกูล อยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 36 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .728-.841 ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

เพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา มีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม คือ

1.1. ด้านนโยบายและการบริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการกระจายงานและมอบหมายหน้าที่อย่างมีความเหมาะสมภาคและเหมาะสมกับบุคคล โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และประกาศให้บุคลากรทุกคนทราบ และปฏิบัติอย่างชัดเจน

1.2. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน มหาวิทยาลัยพะเยา ควรสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าตามความรู้ความสามารถและสายงาน การขึ้นสู่ตำแหน่งทางวิชาการ การวิจัย เพื่อให้บุคลากรมีความมั่นใจและได้ใช้ความรู้ความสามารถ และได้รับค่าตอบแทนตามความรู้ความสามารถจริง

1.3. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับไม่ค่อยเพียงพอต่อการดำรงชีพ หรือได้รับเงินเดือนไม่เหมาะสมกับวุฒิการศึกษา และความรู้ความสามารถ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ มหาวิทยาลัย ควรกำหนดกรอบอัตราเงินเดือนหรือผลประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสมกับคุณวุฒิหรือภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งงานให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการกับสายสนับสนุน ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2.2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยด้วยความเมตตาในการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดี จาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอน จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์ ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาการประมง ดร.ดุจฤดี ปานพรหมมินทร์ ตำแหน่ง อาจารย์ และ ดร.วิพรพรรณ เนืองเม็ก ตำแหน่งอาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา สำหรับอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่และวางรากฐานทางการศึกษาให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ไปได้

ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ที่มอบวิชาความรู้ และอบรมสั่งสอน ตลอดจนถึงผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ให้กำลังใจเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- จิรนนท์ กัณทวงศ์. (2545). **ความพึงพอใจของครู อาจารย์ในโรงเรียนทหารช่าง กรมทหารช่าง.** ปริญญา
นิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ฉันทนา เกตุแก้ว. (2546). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเมืองไทยประกันชีวิตจำกัด.** ปริญญา
นิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฏฐา กวีหิรัญ. (2550). **การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- มะลิ เพื่อกิจิตร. (2545). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา : บริษัทคิมเบอร์ลีย์-
คลีค ประเทศไทยจำกัด.** ปริญญาานิพนธ์. บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Herzberg, Frederick ; Mausner, Bernard, ; & Snyderman, Block. 1959. The Motivation to work. Newyork : John Wiley
& Son

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา

Factors affecting decision of the parents outside the service area to send their
children to study at Chiangkhaw Wittayakom School, Phayao province

นคร ผ่องใส^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Nakorn Phongsai^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมจังหวัดพะเยา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 302 คนซึ่งใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบโดยใช้การทดสอบค่า f – test (ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากรเป็นปัจจัยสูงที่สุดในการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน รองลงมาได้แก่ด้านวิชาการ ด้านผลการสอบ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านกฎระเบียบตามลำดับ

การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nakron312@gmail.com

Abstract

The objectives of this independent study were to determine the factors affecting decision of the parents outside the service area to send their children to study at Chiangkhamwittayakhom School, Phayao. 2. to compare the factors that affect the decision of parents outside the service area to send their children to study at Chiangkhamwittayakhom School, Phayao, Data are collected by using questionnaires. Samples were 302 parents outside the service area who sent their children to study at Chiangkhamwittayakhom School, Phayao in Academic Year 2014. The statistics for data analysis were mean, standard deviation and F test (ANOVA)

The results showed that factors affecting decision of the parents outside the service area to send their Children, to study at Chiangkhamwittayakhom School, Phayao. in overall was at high level when considering in each aspect, it was found that the personnel was the highest for the parents' decisions, followed by the result of the school Academic, the community relationship, the environment and the discipline respectively.

The comparison of factors affecting decision of parents outside the service area to send their children to study at Chiangkhamwittayakhom School, Phayao; it was found that the opinions of the differences between parents' ages, educational levels and occupations were at the statistically significant difference of .05.

Keywords: Personal Service line

บทนำ

โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ 4 หมู่ที่ 8 ถนนพิศาล ตำบลหยวนอำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56110 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น 2,744 คนจำนวนนักเรียนในพื้นที่บริการทั้งสิ้น 1,279 คน จากเขตพื้นที่บริการ 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลหยวน ตำบลเวียง ตำบลเจดีย์คำ ตำบลเชียงบาน ตำบลน้ำแวน ตำบลร่มเย็น ตำบลอ่างทอง และเขตนอกพื้นที่บริการ จำนวนนักเรียน 1,465 คน ได้แก่ ตำบลฝายกวาง ตำบลแม่ลาว ตำบลทุ่งผาสุกอำเภอจุน อำเภอภูซาง และอำเภอปงจากความนิยมของผู้ปกครองในเขตนอกพื้นที่บริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม ที่กล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่าถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการที่เลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม มีความสำคัญต่อการเลือกโรงเรียนเพราะก่อนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนนั้นจะต้องทำการศึกษาจากปัจจัยต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ปกครองได้เลือกปัจจัยที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพปัจจุบันการตัดสินใจเลือกโรงเรียนมีปัจจัยที่เกี่ยวเนื่องมากมาย เช่น สภาพเศรษฐกิจ ของครอบครัว ค่าใช้จ่าย การแข่งขันจัดการบริการ ความศรัทธาและค่านิยม สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ประสิทธิภาพของครูเป็นต้นนอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ อีกได้แก่ด้านการบริหารวิชาการ ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ในทัศนะและการรับรู้ของผู้ปกครองซึ่งเสี่ยงสะท้อน จากผู้ปกครองนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการทำให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม

ต่อการดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนในอีกรูปแบบหนึ่ง ผู้ปกครองของนักเรียนคาดหวังว่าทางโรงเรียนจะสามารถผลักดันหรือเตรียมความพร้อมนักเรียนให้สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับต่อไปได้ เพราะปัจจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นดัชนีบ่งชี้ ทิศทางการพัฒนาโรงเรียน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง อีกทั้งผลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จะเป็นแนวทางในการวางแผน การพัฒนา การจัดการศึกษา อันจะส่งผลต่อสถานะความมั่นคง และมีเสถียรภาพของโรงเรียนและเป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่องานของโรงเรียนโดยตรงในการใช้เป็นข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการที่จะเป็นโรงเรียนในดวงใจของผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานใน ทุก ๆ ด้าน รวมทั้งผลงานของการศึกษาอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนเชิงคำวิทยาคมและโรงเรียนอื่นที่จะนำเอาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ของผู้ปกครองไปใช้กับโรงเรียนของตนเอง เพื่อสนองต่อปัจจัย ในอันที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองนักเรียน (ลชนา ชมตระกูล, 2550 หน้า 3)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการที่จะเป็นโรงเรียนในดวงใจของผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงเป็นโรงเรียน ที่มีคุณภาพและมาตรฐานในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งผลงานของการศึกษาอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำเอาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองไปใช้กับโรงเรียนของตนเอง เพื่อสนองต่อปัจจัยในอันที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองนักเรียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

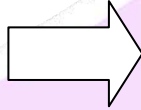
ผู้ปกครองที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้บุตรหลานแตกต่างกัน

ตัวแปรต้น คือ

สถานภาพของผู้ปกครอง ได้แก่

- 1.อายุ
2. ระดับการศึกษา
- 3.อาชีพ

ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ

ตัดสินใจของผู้ปกครอง 6 ด้าน

- 1.ด้านวิชาการ
2. ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 3.ด้านบุคลากร
4. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
5. ด้านการเดินทาง
6. ด้านกฎระเบียบ

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 pp. 607–608) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบโดยใช้ f -test (ANOVA)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรินญา ชัยนุรัตน์ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง สังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านผลการสอบ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบ แยกเป็นรายด้านตามลำดับดังนี้

ด้านบุคลากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา เป็นอันดับแรกโดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นแบบอย่างที่ดีครูมีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชาที่สอนให้คำปรึกษาแก่นักเรียนผู้ปกครองในทุกโอกาสพูดจาสุภาพอ่อนหวานเป็นมิตรกับผู้อื่น ครูมีความรู้ความสามารถในการสอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรับผิดชอบและกระตือรือร้นในการทำงานให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนครูมีวิธีสอนและใช้สื่อที่ทันสมัย หลากหลาย และครูมีน้ำใจโอบอ้อมอารี บุคลิกภาพและความสามารถของผู้บริหาร ครู บุคลากร

ทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนศึกษา ในโรงเรียน เชียงคำวิทยาคมจังหวัดพะเยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรื่องรองผาสุก (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาและเปรียบเทียบ ปัจจัยการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาระดับประถมศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียนวัดอมรินทร์รามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในด้าน บุคลากรระดับมาก

ด้านวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมจังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการอยู่เสมอมีหลักสูตรที่หลากหลายให้เลือกเรียนเช่น หลักสูตรห้องเรียนพิเศษ วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ ห้องเรียนโปรแกรม ภาษาอังกฤษมีคุณภาพจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของ สมศ.โรงเรียนมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนเช่น โรงภาพยนตร์สื่อบริการทางด้านการวิชาการหรือการแข่งขันนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกถึงความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพทุกด้านเช่นด้านวิชาการ ดนตรี กีฬา การแสดง ส่งผลให้นักเรียนที่จบสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงภพชุ่มวงศ์ (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในอำเภอเมืองจังหวัดพะเยาผลการศึกษาพบว่าด้านวิชาการผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญในระดับมาก

ด้านกฎระเบียบเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมจังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากโรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครอง สารวัตรนักเรียน และเจ้าหน้าที่ในการป้องปรามด้านความประพฤติของนักเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีระบบดูแลนักเรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษทุกชนิดและพฤติกรรมของนักเรียนได้รับการยอมรับจากชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยาเสียงเย็น (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัยจังหวัดนครปฐมผลการวิจัยพบว่าด้านกฎระเบียบผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญในระดับมาก

ความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชียงคำวิทยาคมจังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากโรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานและรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาการเรียนหรือปัญหาพฤติกรรมนักเรียนมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบอยู่เสมอเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดแสดงผลงานของนักเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองมีโอกาสรับชมและรับทราบความก้าวหน้าของบุตรหลานคณะครูให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมของชุมชนเสมอโรงเรียนให้บริการชุมชนในเรื่องต่างๆ เช่น สถานที่ หรืออุปกรณ์บริการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัยทองพันธ์ (2550, บทคัดย่อ) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลปริยพราตบลแม่ข้าวต้มอำเภอเมืองเชียงรายจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าด้านความสัมพันธ์กับชุมชนผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญในระดับมาก

ด้านการเดินทางเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคมจังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ชุมชนเดินทางสะดวกสบาย และระยะทางไม่ไกลเกินไป โรงเรียนจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกด้านรักษาความปลอดภัย บริการด้านจราจรในโรงเรียนแก่ผู้ปกครองตรวจบุคคลที่เข้า-ออกโรงเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล เพ็ชรสุข (2548, บทคัดย่อ) คือปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนให้บุตรหลานเข้าเรียนอำเภอเมืองสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้งได้แก่การรับส่งสะดวกและอยู่ใกล้บ้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเดินทางไปโรงเรียนสะดวกทั้งต่อผู้ปกครองและบุตรหลานโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ชุมชนการเดินทางของนักเรียนจึงส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนและโรงเรียนยังมีบริการรถรับส่งนักเรียนอย่างเพียงพอและปลอดภัยอีกทั้งโรงเรียนมีระยะทางไม่ไกลเกินไปทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มาโรงเรียนแต่เช้านักเรียนไม่ต้องรีบตื่นแต่เช้าเพื่อฝ่ารถติดทำให้เด็กเหนื่อยล้าและบั่นทอนสมาธิในการเรียนได้

ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคมจังหวัดพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากบริเวณโรงเรียนได้รับการตกแต่งสถานที่ให้สวยงามน่าอยู่โรงเรียนมีห้องพยาบาล ครูอนามัย และเวชภัณฑ์เบื้องต้นโรงเรียนมีรอบรั้วขอบชิดที่มั่นคงถาวรห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวกสะอาดและปลอดภัยอาคารเรียนและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่ตั้งโรงเรียนอยู่ในที่ไม่มีเสียงหรือกลิ่นรบกวนมีการดูแลรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีและปลอดภัยโรงเรียนมีห้องน้ำห้องส้วมเพียงพอ และถูกสุขลักษณะ และบริเวณรอบโรงเรียนไม่มีสถานบันเทิงหรือแหล่งอบายมุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไตรรงค์ อนันตนิติเวทย์ (2548, บทคัดย่อ) คือปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองให้น้ำหนักการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี ทุกด้านระดับมาก โดยให้น้ำหนักการตัดสินใจระดับมากด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับ 1 รองลงมาด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ด้านคุณภาพการเรียนการสอน ด้านการปกครองนักเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ ด้านค่าใช้จ่ายระหว่างการศึกษาตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม จังหวัดพะเยา จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครองพบว่า

2.1 ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม จังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือผู้ปกครองที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มที่เห็นความสำคัญในด้านบุคลากรด้านวิชาการด้านความสัมพันธ์กับชุมชนด้านกฎระเบียบด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมและด้านการเดินทางทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองที่มีอายุมากกว่าจะให้ความสำคัญ ในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม จังหวัดพะเยา มากกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาริน รัตนเพียร (2556, บทคัดย่อ) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการนำบุตรหลานเข้าเรียนประถมศึกษารัฐบาล กรณี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันความเกี่ยวข้องกับบุตรหลานต่างกันมีเกณฑ์การตัดสินใจโดยคำนึงถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่จะตัดสินใจเลือกโรงเรียนประถมศึกษารัฐบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม จังหวัดพะเยาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือผู้ที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มที่จะเห็นความสำคัญในด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ด้านวิชาการ ด้านกฎระเบียบ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนด้านการเดินทาง ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีความเข้าใจในด้านการบริหารโรงเรียน และด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางและมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานของตนมีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรพล ใจแสงวทรัพย์ (2547, บทคัดย่อ) ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียนวรวิวัฒน์วิทยา กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัจจัยการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการด้านการให้บริการนักเรียน และด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2.3 ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเขตพื้นที่นอกบริการในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม จังหวัดพะเยาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมีแนวโน้มที่จะเห็นความสำคัญในด้านบุคลากร ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนด้านวิชาการด้านกฎระเบียบด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านการเดินทาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาที่ดี ซึ่งหากบุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเช่นเดียวกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยาเสียงเย็น (2550, บทคัดย่อ) คือศึกษาปัจจัยการตัดสินใจส่งบุตรหลาน เข้าเรียนต่อโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัยจังหวัดนครปฐมผลการวิจัยพบว่าภูมิหลังของผู้ปกครองที่มีเพศระดับการศึกษารายได้และระดับชั้นของนักเรียนในครอบครัวที่ต่างกันมีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกันยกเว้นผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำหัวข้อที่ผู้ปกครองให้ระดับความคิดเห็นสูงไปต่อยอดเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการแนะแนวทางการศึกษาต่อและปรับปรุงหัวข้อที่ผู้ปกครองให้ระดับความคิดเห็นต่ำไปพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม

เอกสารอ้างอิง

- ทรงภพ ชุ่มวงศ์. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรเข้าเรียนโรงเรียน
อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา.วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- เรืองรอง ผาสุข. (2548). ปัจจัยการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาระดับประถมศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียน
วัดอมรินทรารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครเขต 3.วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ.
- ลขณา ชมตระกูล. (2550). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน
ในโรงเรียนอนุบาลเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- วาริน รัตน์เพียร. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการนำบุตรหลานเข้าเรียนประถมศึกษารัฐบาล กรณี
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สรพล ใจแสงทรัพย์. (2547). ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียนวรวัฒน์
วิทยา กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,
กรุงเทพฯ.
- สุริยา เลียงเย็น. (2550). ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสิรินธร
ราชวิทยาลัยจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- สุวิมล เพ็ชรสุข. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สรินญา ชัยนุรัตน์. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
สังกัดเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- เอกชัย ทองพันธ์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
อนุบาลปรียาพรอำเภอเมืองเชียงรายจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,
เชียงราย.
- ไตรรงค์ อนันตนิติเวทย์. (2548). ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
เบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 วิทยานิพนธ์
ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

FACTOR AFFECTING TO SELF – DEVELOPMENT OF SUPPORTING STAFF AT UNIVERSITY OF PHAYAO

พีระชาติ อูปแก้ว^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Peerachat Aupkaew^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรสายบริการของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 284 คน ซึ่งใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบ โดยใช้การทดสอบค่า T-test

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา รองลงมาได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการศึกษาต่อ และด้านสวัสดิการ ตามลำดับ

การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า อายุการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น ด้านสวัสดิการ แตกต่างกัน และ ด้านการศึกษาต่อ ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

Abstract

The aims of were this study to study factor affecting to self – development of supporting staff at University of Phayao and Compare the factor affecting to self – development divided by work experience of supporting staff at University of Phayao. The instrument used for data collection was a set of rating scale questionnaires. The sample group was 248 supporting staff at the University of Phayao from the academic year of 2014. The statistical analysis was consisted of mean, standard deviation and T–test.

The findings of the study revealed that the factor affecting to self – development of supporting staff at University of Phayao in overall at high level. Considering each aspect, it was found that factor in the development of practical skills was at highest level to affect self – development of supporting staff in University of Phayao, Followed by moral and ethical, Body and mind, education, and welfare.

In comparing the factors affecting the self– development at the University of Phayao it was found that different work experiences, different opinion development of practical skills, morals and ethics, body and mind at statistically significant .05

Keywords: FACTOR AFFECTING TO SELF – DEVELOPMENT

บทนำ

การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ได้กล่าวถึงประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วและซับซ้อนมาก ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่าง ๆ ต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี 2558

ที่จะต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศมีความเข้มแข็งขึ้น ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพื่อให้คนเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคน ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถต่าง ๆ พร้อมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่จะต้องให้คนได้มีการพัฒนาตนเองในทุกวิถีทาง

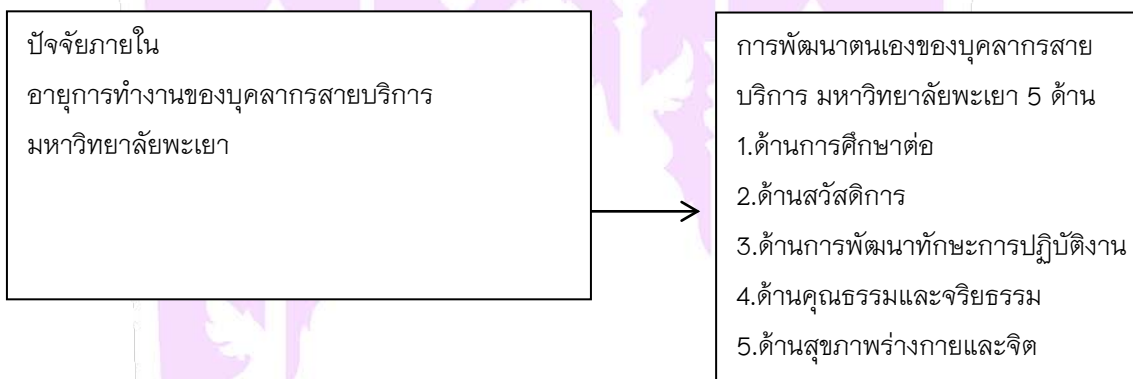
มหาวิทยาลัยพะเยานอกจากผลิตบัณฑิตสู่สังคมแล้ว ยังมีบุคลากรเป็นกำลังในการขับเคลื่อนองค์กร คือ บุคลากรสายบริการ ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำรงชีวิตสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบและสันติสุข บุคลากรสายบริการในมหาวิทยาลัยพะเยามีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อให้ก้าวทันในยุคที่การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ จึงมีหลายปัจจัยทั้งภายในและปัจจัยภายนอกที่อาจจะส่งผลให้ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน อันจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรสายบริการอย่างตรงจุด มีคุณภาพ และเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการไปสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ โดยจำแนกตามอายุการทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่พนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 19/2 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา จำนวน 665 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ พนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ปฏิบัติงานภายในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อ.เมือง จ.พะเยา โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณซึ่งได้มาจากการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 248 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม ปัจจัยภายนอกได้แก่ ปัจจัยทางด้านการศึกษาต่อ ปัจจัยทางด้านสวัสดิการปัจจัยทางด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน และปัจจัยภายในได้แก่ ปัจจัยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ปัจจัยทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถามในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 4.1 ผศ.ดร.กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์
  - 4.2 ดร.วิพรพรรณ เนื่องเม็ก
  - 4.3 ดร.ตุจตุดี ปานพรหมมินทร์ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
5. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ในปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษาต่อ ด้านสวัสดิการ ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ จำนวน 40 ข้อ นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 99)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองกับอายุการทำงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าทำการสำรวจข้อมูล
2. แจกแบบสอบถามไปยังบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดโดยขอความร่วมมือ แล้วอธิบายรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม
3. เก็บแบบสอบถามคืนตัวตนเองจากแบบสอบถามที่ส่งไป 248 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม
5. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
  - 1.1 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย
  - 1.2 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา 5 ด้าน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน
  - 2.1 การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ทดสอบสมมุติฐานการศึกษา
    - 2.1.1 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test : Independent) โดยทดสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองกับอายุการทำงาน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการมหาวิทยาลัยพะเยา
- ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองกับอายุการทำงาน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 160 คน และเพศชาย 88 คน มีช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 137 คน ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 99 คน และช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 12 คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 163 คน ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 78 คน ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 3 คน และระดับการศึกษาอื่น ๆ จำนวน 4 คน ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 103 คน และมากกว่า 3 ปีขึ้นไป จำนวน 145 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา

โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านการศึกษาต่อ และด้านสวัสดิการ ตามลำดับตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองกับอายุการทำงาน

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยจำแนกตามอายุการทำงานพบว่าโดยภาพรวม พบว่า อายุการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านสวัสดิการ แตกต่างกัน แต่ในด้านการศึกษาต่อ ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษา มาอภิปรายผลดังนี้

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของพนักงานสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากค่าเฉลี่ย แปรผล จากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก บุคลากรสายบริการของมหาวิทยาลัยพะเยาทางมีความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้อย่างถูกต้อง ได้รับโอกาสไปเรียนรู้งานในองค์กรชั้นนำ เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงาน การทำงานมีความสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร เกิดความเชี่ยวชาญในการทำงาน และการทำงานเป็นที่พึงพอใจของผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนางานอย่างยิ่ง จึงส่งผลให้บุคลากรต้องการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ จันทร์พิมพ์ (2555) ที่ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ในด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

2. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้ปฏิบัติงานที่มีความคิดดี จิตใจดี ประพฤติอยู่ในกรอบที่ดีงาม มีสติ สัมปชัญญะ ในการทำงาน มีอุปนิสัย และเจตนาที่ดีงาม เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในองค์กร มีความสุขในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเกิดความรักและความสามัคคีภายในองค์กร จะมีแนวโน้มในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ภูสมชาย และนันทวัน ทองพิทักษ์ (2551) ที่ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก

3. ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก บุคลากรสายบริการที่มีร่างกายสมบูรณ์ ไม่เป็นโรค ไม่ทุพพลภาพ เป็นมีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี และมีความสุขในการทำงาน สามารถฝ่าฟันปัญหา และอุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการทำงาน และผู้ปฏิบัติงานมีความพร้อมด้านร่างกายในการปฏิบัติงานร่วมกัน จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น บุคลากรจึงมีความต้องการในการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ ภูสมชาย และนันทวัน ทองพิทักษ์ (2551) ที่ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ร่างกาย และจิตใจ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการศึกษาต่อ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก การศึกษาต่อเป็นการพัฒนาความรู้เพื่อใช้ในการ เปิดโลกทัศน์ของตนเอง เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา ปรับวุฒิการศึกษาเพื่อให้ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน และได้รับการเลื่อนตำแหน่ง จึงเป็นเหตุผลให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา สติรปัญญา (2553) ที่ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากร สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ด้านการศึกษาต่อ อยู่ในระดับมาก ด้านสวัสดิการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก ความมั่นคงในอาชีพ ได้รับโอกาสการกู้ยืมเงิน ได้รับเงินบำเหน็จ บำนาญ เมื่อเกษียณอายุการทำงาน ได้รับเงินพิเศษนอกเหนือจากเวลาทำงาน และได้รับโอกาสให้มีวันลาพักผ่อนเพิ่มมากขึ้น เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ จึงส่งผลต่อการพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับสวัสดิการที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติกา ปัญญาวงศ์ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สวัสดิการของหน่วยงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

เพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา มีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม คือ

1. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัย ด้านการพัฒนาทักษะ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน โดยมีการติดตามผลการนำความรู้จากการพัฒนาบุคลากรไปใช้และจัดระบบการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาตนเองทุกรูปแบบให้ทั่วถึง และสม่ำเสมอ

2. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรให้บุคลากรสายบริการ เข้ารับการอบรมในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถพัฒนาตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายบริการ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายวิชาการ ของมหาวิทยาลัยพะเยา

2.2 ควรศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยาโดยจำแนกตามอายุการทำงาน ในช่วงอายุที่ต่างกันมากขึ้น หรือจำแนกตาม เพศ อายุ เพิ่มเติม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณา ดร.บรรจง ไชยรินคำ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คำนะนำ แก้วไข ตรวจสอบ ความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่องต่างๆ จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสิ้น สมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์ ดร.ดุจฤดี ปานพรหมมินทร์ อาจารย์ประจำ สาขาการประมง และดร.วิพรพรรณ เนื่องเม็ก สาขาเกษตรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ ที่กรุณาให้ คำนะนำ แก้วไข ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบคุณ บุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถามหากพบข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาค้นคว้าขออภัยเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีจากรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแต่คุณบิดา มารดา ตลอดจนบรรพ ติคุณอาจารย์ผู้ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

สมพงษ์ จันทรพิมพ์. (2555) ศึกษาความต้องการการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายบริการ มหาวิทยาลัยพะเยา.

การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา

เสาวลักษณ์ ภูสมชาย และนันทวัน ทองพิทักษ์. (2551) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของพนักงานสาย

สนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา**

**Factors affecting dropout for student in vocational certificate level at
Pong Technology and Management college Phayao Province**

ดวงใจ ขาวงาม^{1*} และพงษ์กร หงษ์กราย²

Duangjai Khawngam^{1*} and Pongsakron hongkrai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ = 2.86) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 2.68) ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}$ = 2.66) ด้านครูที่ปรึกษา ($\bar{X}$ = 2.53) ด้านส่วนตัวนักเรียน ($\bar{X}$ = 2.48) และด้านสภาพครอบครัว ($\bar{X}$ = 2.30)

คำสำคัญ: ปัจจัยการออกกลางคัน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : aoy_nai@hotmail.com

Abstract

The objective of this research was to study the factors affecting of dropout of student in vocational certificate level at Pong Technology and management college, Phayao Province. The results of this research were found that the overall factors affecting of dropout of student in vocational certificate level at Pong Technology and Management college, Phayao Province was at the moderate level. When considered each aspect of factors affecting of dropout of students with average arrangement from the most to the least was showed as follows, school and environmental aspect, learning and teaching management, teacher, adviser, student, and parents' status with average of 2.86, 2.68, 2.66, 2.55, 2.48, and 2.30, respectively.

Keywords: Factors of dropout

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่จัดการอาชีวศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีรวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของบุคคลแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันคือฉบับพุทธศักราช 2540 จึงได้เน้นเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาทุกระดับเพื่อเป็นการส่งเสริมปวงชนชาวไทยเช่นสามารถประกอบอาชีพส่วนตัวโดยไม่จำเป็นต้องเข้ารับราชการเป็นต้นแต่การจัดการอาชีวศึกษาเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน นักการศึกษาต้องเข้าใจในระบบงานอาชีวศึกษารูจักอุตสาหกรรมทุกประเภทอย่างกว้างขวางเพราะการอาชีวศึกษาเป็นงานที่ไม่อาจบริการได้โดยสามัญสำนึก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบต่อการจัดการอาชีวศึกษาทุกระดับ (ธนู แสงวงศ์ดี, 2548)

งานอาชีพ หรืออาชีวศึกษาต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกหัดตามบทเรียนหรือตามใบงานเป็นเงินจำนวนมาก เมื่อศึกษาสำเร็จตามหลักสูตรสามารถประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้

ผู้ปกครองของนักศึกษาตลอดจนครูอาจารย์ต่างชื่นชมในความสำเร็จนั้น หากศึกษาไม่สำเร็จตามหลักสูตรอาจถือว่าการลงทุนจัดการศึกษาระดับนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการลงทุนทุกคนต้องผิดหวัง สิ่งที่มาคือความสูญเสียทางการศึกษาซึ่งในแต่ละปีต้องสูญเสียเป็นเงินไม่น้อยอีกอย่างปัจจัยในเรื่องความยากจนเป็นปัจจัยหลักของการออกกลางคันของนักเรียน ความเชื่อตามแนวคิดดังกล่าวได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยเป็นจำนวนมากทั้งผลการวิจัยภายในประเทศและผลการวิจัยต่างประเทศ การออกกลางคันเป็นปัญหาสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนทำให้เกิดความสูญเสียของงบประมาณในการจัดการศึกษาถึงแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะได้ทุ่มเทให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาผู้เรียนออกกลางคัน (Drop out) แล้วก็ตามแต่ในปัจจุบันปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนก็ยังไม่หมดไป สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพได้รับผลกระทบจากปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนเช่นเดียวกับหน่วยงานหลักอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลจากการสำรวจและติดตามการออกกลางคันของผู้เรียนระบบปกติระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ช่วงปีการศึกษา 2552-2554 จำนวนสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง 353 แห่ง (ร้อยละ 85 ของจำนวนสถานศึกษา 416 แห่ง) ของสำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่าผู้เรียนระบบปกติในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยภาพรวมมีผู้เรียนออกกลางคัน จำนวน 63,773 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.52) (สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา, 2556)

วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และประเภทวิชาอุตสาหกรรมจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งผลิตกำลังคนระดับกึ่งฝีมือระดับฝีมือทุกสาขาวิชาชีพการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนนักศึกษา มีทักษะในวิชาชีพนั้น ๆ และให้มีสมรรถนะตามความต้องการของท้องถิ่นตลาดแรงงานและสามารถประกอบอาชีพอิสระได้จากแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

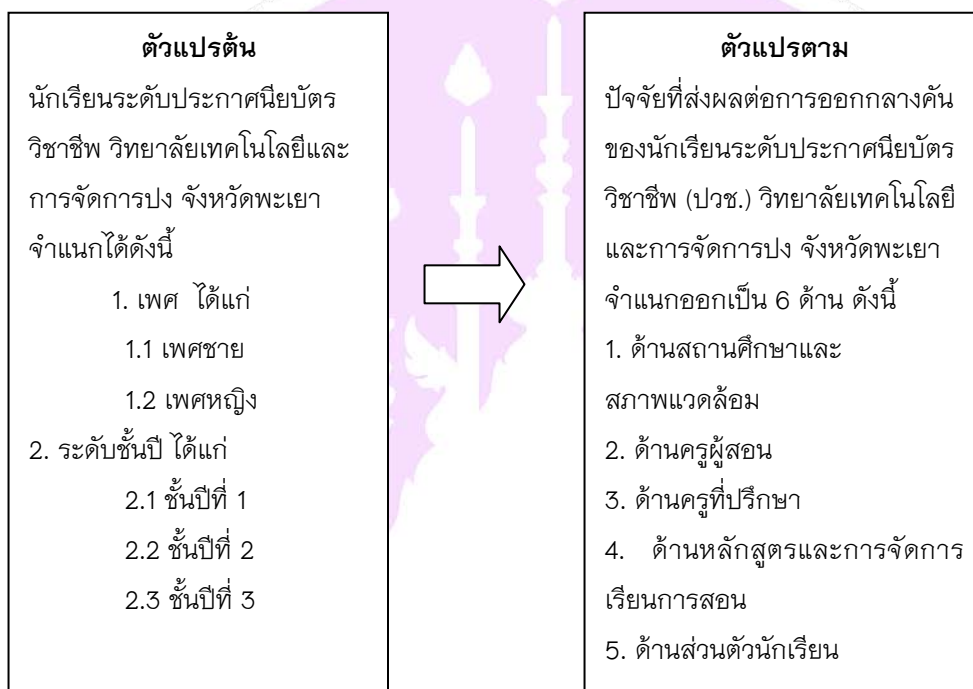
จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ของวิทยาลัยเทคโนโลยี และการจัดการปงปีการศึกษา 2556 จำนวนผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2556 ทั้งหมด 260 คน และจำนวนผู้เรียนที่ออกกลางคันทั้งหมด 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5 (วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง, 2556)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ปีการศึกษา 2557 ว่าสาเหตุใดที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนมากนักน้อยเพียงใดซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครูหาแนวทางดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ และเป็นข้อมูลให้กับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและ
การจัดการปง จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยี และการจัดการปง จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยาจำนวน 241 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงจังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2557 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ด้านครูผู้สอน ด้านครูที่ปรึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านส่วนตัวนักเรียน และด้านสภาพครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยพิจารณาตามหลักระเบียบวิธีวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก
  2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเขียนเป็นข้อระบอความ (Item) ของแบบสอบถามตามองค์ประกอบต่าง ๆ ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพทั้ง 6 ด้าน แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีช่วงตัวเลข 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
  3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขเพิ่มเติมข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและรัดกุมยิ่งขึ้น
  4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
    - 4.1 ดร.อนวัช คุ้มทอง
    - 4.2 นายชนวัฒน์ กณะบุตร
    - 4.3 นายเกษม สายสำราญ
  5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC ได้ค่า $IOC > 0.5$
  6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) จำนวน 30 ชุด โดยขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อทำการทดลองใช้เครื่องมือกับนักเรียน ที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาโดยตรงแต่มีลักษณะที่คล้ายกัน
  7. นำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96
  8. นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาปรับปรุงคุณภาพเป็นฉบับที่สมบูรณ์แล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป
- เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษาซึ่งมีลักษณะแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีช่องตัวเลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยทำการสำรวจระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ตามตัวแปรตามทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา และสภาพแวดล้อม ด้านครูผู้สอน ด้านครูที่ปรึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านส่วนตัวนักเรียน และด้านสภาพครอบครัว โดยมีคำถามทั้งหมด จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

2. การนำส่งแบบสอบถามและการเก็บข้อมูล

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science) ตามหัวข้อหรือประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ด้านครูผู้สอน ด้านครูที่ปรึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านส่วนตัวนักเรียน และด้านสภาพครอบครัว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 สถิติที่ใช้หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC)

1.2 สถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean): $\bar{X}$

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยี และการจัดการปง จังหวัดพะเยาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา สรุปผลการศึกษาที่ต้องการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 148 คน ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 รองลงมา เป็นเพศหญิงมีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 และ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ตามระดับชั้นปีที่ศึกษาพบว่า ซึ่งส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปวช.1 มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อย ละ 40.50 รองลงมาคือ ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปวช.3 มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 น้อยที่สุดคือ ศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นปวช.2 มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 27.70

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีและ การจัดการปง จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยแปรผลจาก มากไปหาน้อยพบว่า ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านครูที่ปรึกษามีค่าเฉลี่ยแปรผลอยู่ในระดับปาน กลาง และด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านสภาพครอบครัวมีค่าเฉลี่ยแปรผลอยู่ในระดับน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัย เทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาพบว่า ประเด็นที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 6 ด้าน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ด้านสถานศึกษา และ สภาพแวดล้อมด้านครูผู้สอนด้านครูที่ปรึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านส่วนตัว นักเรียน และด้านสภาพครอบครัวอยู่ในระดับน้อย ซึ่งจะได้อภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ออกกลางคันมากที่สุด สถานศึกษามีพื้นที่พักผ่อน อุปกรณ์เล่นกีฬาไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักร สำหรับการฝึกทักษะด้านวิชาชีพไม่เพียงพอ ภายในสถานศึกษามีสิ่งรบกวนเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน ตามลำดับ และข้อที่เป็น สาเหตุของการออกกลางคันน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดบรรยากาศในห้องเรียนไม่เหมาะสมที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจากว่า

นักเรียน หรือผู้ปกครองของนักเรียนนั้นต้องพิจารณาในเรื่องสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ อย่างชัดเจน และสะท้อนได้ถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญ หากวิทยาลัยมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็น สถานที่พักผ่อน อุปกรณ์เล่นกีฬาให้กับนักเรียนช่วงพักเที่ยง หรือคาบว่างของนักเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และ เครื่องจักรที่ทันสมัย เพียงพอสำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางด้านฝีมือรวมทั้งสถานศึกษาไม่มีสิ่งเร้าเกี่ยวกับยาเสพติด การพนันซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองของนักเรียนให้ความสำคัญและเป็นห่วงบุตรหลาน และการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนก็เป็นความมุ่งหวังของผู้ปกครองนักเรียนว่าหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะต้องได้ทำงานที่ดี มีความมั่นคง มี รายได้เพียงพอแก่การยังชีพ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีคุณภาพในระดับที่ไม่พึง พอใจแล้ว หรือสถานศึกษามีอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ห้องน้ำไม่เพียงพอ โรงอาหารไม่ เพียงพอ ห้องเรียนและการจัดบรรยากาศในห้องเรียนไม่เหมาะสมด้วยก็อาจจะส่งผลให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว จะมีความยากลำบากในการเข้าทำงานที่ดี ดังนั้นนักเรียน หรือผู้ปกครองนักเรียนก็อาจจะตัดสินใจย้ายไปเรียนใน สถานศึกษาแห่งใหม่ก็เป็นได้ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เรื่องที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษานั้นเป็น สาเหตุที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคันอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ลือสกุล (2553) ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ส่งผลการออก กลางคันของนักเรียน นักศึกษา ด้านสถานศึกษา ได้แก่ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด และมีมากเกินไปซึ่งสถานศึกษาจะต้องยืดหยุ่นกฎระเบียบ ข้อบังคับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สนับสนุนกิจกรรมการ เยี่ยมบ้านผู้เรียน สอดส่องดูแลชุมชนรอบสถานศึกษา โดยเฉพาะร้านอาหารที่มีของมีนเมา สมาคมสนุกเกอร์ที่เป็นแหล่ง มั่วสุมของนักเรียน นักศึกษา

ด้านครูผู้สอน

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่เป็นสาเหตุของการออก กลางคันมากที่สุด ได้แก่ ครูผู้สอนมอบหมายงานให้มากเกินไปไม่มีความยุติธรรมและเข้มงวดการสอนมากเกินไปความเหมาะสม การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ตามลำดับ และข้อที่เป็นสาเหตุของการออกกลางคันทันทีที่สุด ได้แก่ ครูผู้สอนขาดประสบการณ์ในการสอนที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากว่าวิธีสอนและพฤติกรรมของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญ มากต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ผู้สอนที่มีประสบการณ์สอนอาจสอนได้สนุกสนาน และสามารถกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เป็นแบบใดก็ได้ เช่น ความเคร่งเครียด ความขี้บอหรือความเบื่อหน่ายจึงเป็นตัวอย่งที่ผู้เรียนอยากจะเอาอย่างสอดคล้อง กับงานวิจัยของวัชร ตระกูลงาม (2550) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักศึกษามหา วิทยาลัยราช ภัฏสวนดุสิตคือ ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันระดับมากที่สุดคือผู้สอนไม่มี เทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจในระดับมากมี 2 ปัจจัยคือ ให้นานมากเกินไปจนเกิดความท้อแท้และผู้สอนเคร่งเครียดเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราลัชช์ รวมทรัพย์ (2538) ที่ศึกษาสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนคือ ครูผู้สอนต้องมีความรับผิดชอบต่อการสอน เกณฑ์ในการวัดผลต้องเที่ยงธรรม ยุติธรรม ผู้สอนต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ตลอดเวลาเพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการสอน

ด้านครูที่ปรึกษา

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่เป็นสาเหตุของการออกกลางคันมากที่สุด ได้แก่ การวางตนต่อนักเรียนของครูที่ปรึกษาครูที่ปรึกษาไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนการดูแลเอาใจใส่นักเรียนไม่ทั่วถึงครูที่ปรึกษาขาดความเป็นกันเองกับนักเรียน ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจากครูที่ปรึกษา คือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ตักเตือนและดูแลความประพฤติของนักเรียนมีหน้าที่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยเป็นเสมือนพ่อแม่คนที่สองซึ่งต้องให้ความรักความอบอุ่น ให้กำลังใจ เป็นกันเองกับนักเรียน เป็นครู อาจารย์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนและนำเพื่อนพัฒนาตนเอง และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นเพื่อนคอยรับฟัง ร่วมทุกข์ สนับสนุนให้มีความสุข มีน้ำใจให้กัน ดังนั้นนักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาเพราะ นักเรียนอยู่ในระยะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความคิดอ่านรุนแรง เปลี่ยนแปลงง่าย อยากสร้างอุดมคติของตนเองแสวงหาแบบอย่างที่จะยึดถือจึงทำให้มีผลกับผู้อื่นในการเข้ากับเพื่อน ครู อาจารย์ บิดามารดา โดยเฉพาะสภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบันก่อให้เกิดความวุ่นวายจะเห็นได้จากข่าวการประทุพติพิตศีลธรรม การขาดคุณธรรม จริยธรรม และอื่น ๆ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความอบอุ่นในครอบครัว การเลียนแบบ และผู้ชักจูงที่ขาดมนุษยธรรม ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาที่เข้าใจจิตวิทยาวัยรุ่นจะทำให้คำแนะนำปรึกษา สร้างความอบอุ่นจะช่วยให้แก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีโครงสร้าง ระบบแผนการเรียนที่หลากหลายแตกต่างกันในแต่ละประเภทสาขาวิชา ครูที่ปรึกษาคอยดูแล ตักเตือน ประคับประคองให้สามารถเรียนไปจนจบหลักสูตร นอกจากนี้สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันผู้ปกครองมักส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลทำให้ขาดผู้ดูแลเอาใจใส่ ครูที่ปรึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะคอยดูแลให้คำปรึกษาซึ่งหากครูที่ปรึกษาขาดความเป็นกันเองทำให้นักเรียนไม่กล้าที่จะขอคำปรึกษาส่งผลให้นักเรียนอาจตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมในทางที่ผิดได้ และเป็นสาเหตุของการออกกลางคันตามมาสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรก สุวรรณฤทธิ์ (2535) ที่พบว่าสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษา เพชรบูรณ์ ระหว่างปีการศึกษา 2531-2533 คือ ขาดที่ปรึกษาด้านการเรียน

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุด ได้แก่ ความเพียงพอของห้องปฏิบัติการจำนวนรายวิชาต่อสัปดาห์มากเกินไปความยากของเนื้อหาวิชาในสาขาที่เรียนตามลำดับ และข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันน้อยที่สุด ได้แก่ สาขาที่เรียนไม่ตรงกับความถนัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาสายอาชีวศึกษานั้นเป็นการศึกษาที่มีลักษณะพิเศษ มีการลงทุนสูงเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิตและบริการ การรู้ลักษณะความต้องการกำลังคนและการฝึกปฏิบัติจริงจึงเป็นเรื่องสำคัญ นักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจึงมีความคาดหวังว่าสถานศึกษาจะมีเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่ทันสมัยเหมาะแก่การเรียนรู้แต่เมื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษาแล้วพบว่าสถานศึกษาไม่ได้ให้นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเท่าที่ควรประกอบกับนักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ เป็นวัยที่ติดเพื่อนจึงมักจะตัดสินใจเลือกวิชาที่เรียนตามเพื่อน และเมื่อเข้าศึกษาแล้วยังพบว่าวิชาที่เรียนมีเนื้อหาวิชาที่ยากเกินกว่าจะเรียนได้เป็นสาขาวิชาที่ไม่เหมาะสมกับตนเองทำให้มีผลการเรียนต่ำหรือไม่ผ่านเกณฑ์จึงตัดสินใจออกกลางคันได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย ปุณฺณประเสริฐ (2544) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า การเห็นความสำคัญของการศึกษา ความปลอดภัยในโรงเรียน สถิติปัญญา ความพึงพอใจในการเรียน การเป้าหมายการเรียน และพฤติกรรม

เบี่ยงเบนพบว่ามึนัยสำคัญทางสถิติกับการออกกลางคันอยู่ในระดับสูง แม้ว่าจะได้ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดแล้วก็ตาม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลเฉพาะในทางตรงกับการออกกลางคันเท่านั้น

ด้านส่วนตัวนักเรียน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุด ได้แก่ ติดการพนัน ติดเกมส์ ติดเพื่อน ติดยาเสพติด ไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนและไม่ส่งงานครุมี ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนตามลำดับ และข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันน้อยที่สุด ได้แก่ มีทัศนคติไม่ดีกับครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่านิยมของสังคม ส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการอาชีวศึกษาคือทางเลือกสำหรับผู้เรียนอ่อน ผู้มีความประพฤติเกเร และไม่มีทางเลือก หากนักเรียนมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ หรือไม่เหมาะสมกับสาขาวิชาที่เรียน เมื่อนักเรียนเข้ามาเรียนส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน และเรียนไม่ทันเพื่อนส่งผลให้นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำตามมา นอกจากนั้นความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนมักมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางความรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพ และคุณธรรมของนักเรียน นักเรียนต้องใช้เวลาร่วมส่วนใหญ่ในสถานศึกษาจึงต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนมี 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และความสัมพันธ์ทางปัญญา ความสัมพันธ์ทางอารมณ์เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความผูกพันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่ กิจกรรมบันเทิง การเลี้ยงสังสรรค์ ส่วนความสัมพันธ์ทางปัญญา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผลอาศัยความรู้ ความคิด สถิติปัญญา และเหตุผลเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่ การประชุมถกเถียงทางวิชาการ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ นักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในลักษณะความสัมพันธ์ทางอารมณ์จึงมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านกิจกรรมบันเทิง และการเลี้ยงสังสรรค์ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนเห็นได้จากผลการวิจัยความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการออกกลางคันของนักเรียนพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่านักเรียนขาดคุณธรรมจริยธรรม ติดเพื่อน ชอบเที่ยว และเสพของมีเงินมาเป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549) พบว่าการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนักเรียน เช่น มีการใช้สารเสพติด การประพฤติเสื่อมเสียในเรื่องต่าง ๆ การต่อต้านสังคม เป็นต้น มีผลต่อการออกกลางคันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ว่าพฤติกรรมการติดสารเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนไม่สำเร็จของนักเรียนอาชีวเคราะห์ได้ว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมของนักเรียนทั่วไปทำให้นักเรียนคนนั้นเกิดความรู้สึกว่าตนแปลกแยกจากกลุ่มเพื่อน ๆ เช่น เมื่อตนจะสูบบุหรี่ในโรงเรียนในขณะที่เพื่อน ๆ ไม่ทำกันก็จะหลบหนีออกจากกลุ่มเพื่อแอบสูบบุหรี่ไม่ให้ใครเห็น หรือไม่ให้ใครมายุ่งกับตน หรือนักเรียนที่มีพฤติกรรมชอบแะอะ โวยวาย ชอบอาละวาดก่อวุ่นผู้อื่นทำให้เพื่อน ๆ ไม่ชอบ ไม่อยากคบด้วยเขาก็จะรู้สึกที่ตนเองไม่ใช่พวกเดียวกันกับเพื่อน ๆ ไม่อยากอยู่ร่วมกลุ่มด้วย ก็จะค่อย ๆ แยกตัวจากกลุ่ม และเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนพยายามหนีเรียน หรือพยายามหลีกเลี่ยงการพบปะกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนจนกระทั่งขาดเรียน และออกกลางคันในที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของสมิท ทาญจนประดิษฐ์ (2543) ที่ศึกษาการออกกลางคันของนักศึกษาที่มีผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่องกัน เข้ามาเรียนในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วก็หายไป การขาดเรียนบ่อยครั้ง มาสายประจำ ขาดความรับผิดชอบต่องานที่อาจารย์มอบหมาย ชอบแยกตัวอยู่คนเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ วิสิษฐสิริ (2543) ที่ศึกษาปัญหาที่ทำให้นักเรียนมาประสบความสำเร็จในการเรียนพบว่า นักเรียนบางคนมาเรียนตามเพื่อน เมื่อเพื่อนออกจากการเรียนหรือเลิกเรียนก็ออกตามเพื่อนไปด้วย

ด้านสภาพครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัวมีฐานะยากจน มีความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว มีความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัวตามลำดับ และข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองให้เรียนในสาขาวิชาที่นักเรียนไม่ถนัดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือแม่ก็เป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อชีวิตของเด็กเป็นอย่างมากเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าคนอื่น ๆ การอบรมเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เด็กต้องการบิดามารดา และต้องการความรักความอบอุ่น เป็นตัวอย่างที่ดีและเหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ วิสิทภูสิริ (2543) ที่ศึกษาปัญหาที่ทำให้ให้นักเรียนมาประสบความสำเร็จในการเรียนพบว่ามาจากปัญหาด้านการเงิน สภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก การต้องทำงานรับจ้างไปด้วยเรียนไปด้วยทำให้โอกาสสำเร็จการศึกษาน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราลัชช รอมทรัพย์ (2538) ที่ศึกษาสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนคือ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาคความยากจนของครอบครัว และทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถานศึกษาจึงให้ลูกออกพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญที่มีผลทำให้นักเรียนออกกลางคัน คือ สภาพทางอาชีพของผู้ปกครอง และค่านิยมของผู้ปกครองที่มีต่อสถานศึกษา ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักเรียน สาเหตุที่ทำให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคันเนื่องมาจากองค์ประกอบเบื้องต้น คือ ครอบครัวมีรายได้ต่ำ บิดามารดาแยกกันอยู่ และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องคือ ขาดความอบอุ่นจากที่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาควรนำปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง จังหวัดพะเยา ประจำปีการศึกษา 2557 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละด้านเพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน มาปรับปรุงพัฒนารูปแบบระบบช่วยเหลือนักเรียนและหาแนวทางแก้ไข ดังนี้

1. ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุดคือ สถานศึกษามีพื้นที่พักผ่อน อุปกรณ์เล่นกีฬาไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ สถานที่พักผ่อน และจัดหาอุปกรณ์กีฬาให้เพียงพอซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ให้นักเรียนและผู้ปกครองเกิดความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา เมื่อนักศึกษามีคุณภาพชื่อเสียงสถานศึกษาก็ตามมานักเรียนที่ออกกลางคันจะน้อยลง
2. ด้านครูผู้สอน ข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุดคือ ครูผู้สอนมอบหมายงานให้มากเกินไป ดังนั้นจึงควรให้ครูผู้สอนพิจารณาการมอบหมายงานให้กับนักเรียนตามความเหมาะสม และความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งควรให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอนควบคู่กันไปด้วย
3. ด้านครูที่ปรึกษา ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ การวางตนต่อนักเรียนของครูที่ปรึกษา ดังนั้นจึงควรให้มีการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุดคือ ความเพียงพอของห้องปฏิบัติการ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการเพิ่มและเป็นสัดส่วนให้มีความเพียงพอต่อนักเรียน และสาขาวิชาที่ทำการเปิดการเรียนการสอนเพื่อนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางด้านฝีมือ มีความมั่นใจพร้อมที่จะออกสู่ตลาดแรงงานต่อไป

5. ด้านส่วนตัวนักเรียน ข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุด ได้แก่ ดิดการพนัน ดิดเกมส์ ดิดเพื่อน ดิดยาเสพติด ดังนั้นสถานศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำการกำกับติดตาม หรือเฝ้าระวังความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา จัดให้มีแผนการปฏิบัติการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือได้ตรงตามกลุ่มนักเรียน

6. ด้านสภาพครอบครัว ข้อที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุด คือ ครอบครัวมีฐานะยากจน ดังนั้นควรให้มีการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในครอบครัวที่มีปัญหาดังกล่าวอย่างใกล้ชิด โดยการให้ทุนการศึกษา หรือวัสดุ อุปกรณ์การเรียนแก่นักเรียนในครอบครัวที่ยากจนรวมทั้งให้การช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีเพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษาให้มากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่ออกกลางคันของนักเรียนกับสถานภาพทางครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียนที่ออกกลางคัน หรือความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่ออกกลางคันกับผลการเรียนของนักเรียนหรือพฤติกรรมของนักเรียน

2. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจะให้เห็นการดำเนินการที่เป็นระบบอย่างเป็นรูปธรรมได้ทราบผลการดำเนินการพัฒนา และอุปสรรคตลอดจนปัญหา และนำผลการวิจัยไปพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งจาก ดร.พงษ์กร หงษ์กราย ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในทุกด้าน ด้วยความเอาใจใส่ เป็นอย่างดียิ่งจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.อนวัช อุ๋นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอยแสนใจ นายธนวัฒน์ภณะบุตร ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก และนายเกษมสายสำราญ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะครูและนักเรียน วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม จนทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ เพื่อนและน้องทุกคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- จิราลัชช รวบรวมทรัพย์. (2538) การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ สส.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- ดิเรก สุวรรณฤทธิ์. (2535). การออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์.
วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม., สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- ธนู แสงวงศ์ดี. (2548). จุดยืนและทิศทางการศึกษาไทยสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วัฒนาพาณิช.
- พรชัย ปุณประเสริฐ. (2544). การปฏิบัติตามมาตรการแก้ปัญหาหนีเรียนออกกลางคันโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม..
- วัชรีย์ ตระกูลงาม. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง. (2556). รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR).
พะเยา: วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง.
- สมพิศ วิสิษฐสิริ. (2526). ครุอาสาสมัครเดินสอนกับการเปลี่ยนแปลงของบ้านหนองจำนงค์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนธิ กาญจนประดิษฐ์. (2543). การออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา. (2556). คู่มือการปฏิบัติงาน โครงการลด
ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- อุทัย ลือสกุล. (2553). รูปแบบการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดตรัง. ตรัง: วิทยาลัยเทคนิคตรัง,

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1

The Study of Current Situation and Expectation about Personal Administration from
Rajaprajanugroh, group 6, upper Northern Region, Bureau of Special Education

อภิญา ไจมีภักดิ์^{1*} และสันติ บูรณะชาติ²
Apinya Chaimiphak^{1*} and Santi Buranachat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลและประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 198 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 29 คน และครูผู้สอนจำนวน 169 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลในภาพรวมอยู่ในระดับมากและประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า โดเมนภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมที่ระดับ .05

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : bcom.ajapinya@gmail.com

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล โรงเรียนดีประจำตำบล

Abstract

This research aims of this study were to 1) Study the factors affecting and effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 2) To study the relationship between the factors and effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 3) To study the factors affecting the efficiency and effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1

The study population consists of the school administrators and teachers of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 197 people, 28 were classified as school administrators and the teachers were 169 people the tools used in research including questionnaire 5-level rating scale the reliability of 0.83 were analyzed by using percentage, mean and standard deviation (Pearson Product Moment Correlation) Stepwise multiple regression analysis.

It revealed that in overall,

1. The factors and effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 the leadership of the executive at a high level.

2. The relationship between the factors and effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 all independent variables were correlated with effectiveness. The level of statistical significance .01

3. Factors affecting and effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 found that the leadership of the executive. Factors related to the curriculum of the teacher. Students factors Atmospheric and Environmental Factors And expected participation of the community total impact effectiveness of Good Sub-District School of Phayao Primary Education Service Area 1 The overall level .05

Keywords: Factors affecting the effectiveness, Good Sub-District School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไทยทั้งในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

ในปีงบประมาณ 2553 กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โรงเรียนดีประจำตำบล” ต่อมาในปีงบประมาณ 2554 ได้ดำเนินการเปลี่ยนชื่อโครงการจากเดิมเป็น “โรงเรียนดีศรีตำบล” และในปี พ.ศ. 2557 ได้กลับมาใช้ชื่อเดิมคือ “โรงเรียนดีประจำตำบล” โดยเป็นโครงการที่ให้ท้องถิ่นชนบทได้มีความเพียบพร้อมที่จะเป็นต้นแบบ โรงเรียนดีประจำตำบล จึงดำเนินนโยบายโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยมีเป้าหมาย 7,000 โรงเรียน แต่ปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการดีประจำตำบลทั้งสิ้นจำนวน 6,533 โรงเรียน เพื่อร่วมมือกันการหล่อหลอมนิสัยเด็กระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพราะเด็กนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ที่บ้าน เวลาที่โรงเรียนอย่างมากเพียงวันละ 8 ชั่วโมง เวลาที่เหลืออยู่ที่บ้านและชุมชน ผู้ปกครองควรได้ทราบแนวทางในการหล่อหลอมนิสัยเด็กโดยพัฒนานิสัยคุณธรรมพื้นฐาน เพื่อช่วยให้ชุมชนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในโรงเรียนดีประจำตำบล สามารถยกระดับศีลธรรมของประชาชนในชุมชน หรือตำบลนั้น ๆ ให้มากขึ้น และพัฒนาศีลธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องทำการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทุกภาคส่วน

โรงเรียนดีประจำตำบลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้รับการคัดเลือกโครงการตำบลละ 1 โรงเรียน รวม 29 โรงเรียน โดยมีความแตกต่างกันตามบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ความทั่วถึงในการติดต่อสื่อสาร ความรวดเร็วและความสะดวกมีการคมนาคม ความเพียงพอและประสบการณ์ของครูและบุคลากรการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ความแตกต่างระหว่างสังคมวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ โรงเรียนที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน อย่างไรก็ตามการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารทุกคนต้องมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่และบทบาทสำคัญของผู้บริหารเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาและความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะการเป็นผู้นำ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548, หน้า 125) อีกประการหนึ่งคือ ผลของการประเมินเพื่อการพัฒนาและรับรองต้นแบบโรงเรียนดีประจำตำบล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 29 โรงเรียนมีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินอย่างไม่มีเงื่อนไข จำนวน 2 โรงเรียน ผ่านการประเมินอย่างมีเงื่อนไข จำนวน 26 โรงเรียน และกรณีไม่ผ่านการประเมินจำนวน 1 โรงเรียน

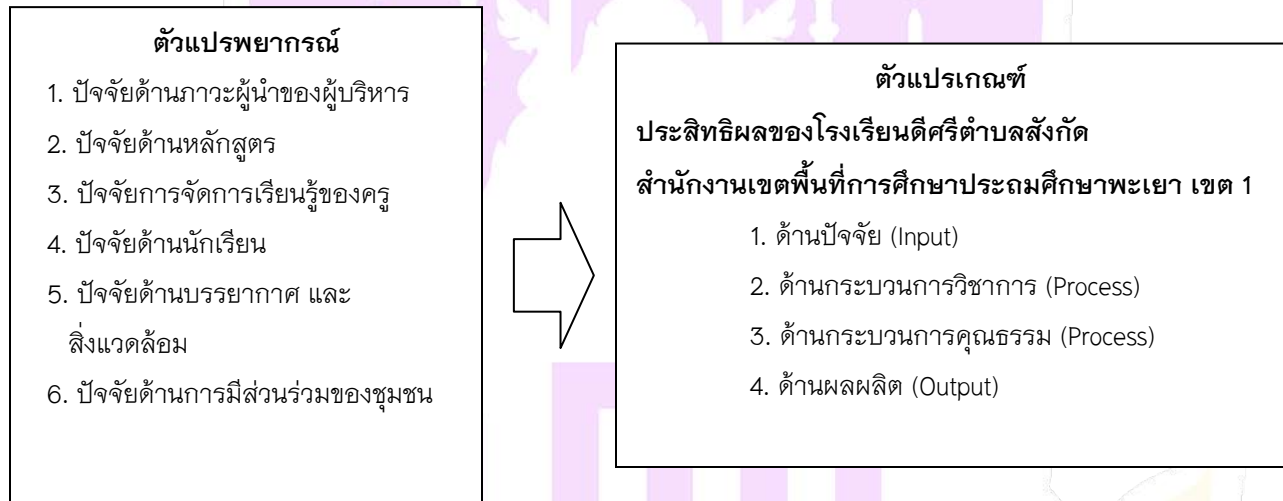
จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยด้านใดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าปัจจัยที่จะส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนดีประจำตำบลจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพจะสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบลได้หรือไม่ ทั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบลและโรงเรียนต่างๆ ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพในการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกับประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 มีกรอบแนวคิด ดังนี้

สมมุติฐาน

1. ปัจจัยที่ส่งผลทุกปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 197 คน จาก 29 โรงเรียน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 28 คน และครูผู้สอน จำนวน 169 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Kreicic and Morgan) (บุญชุม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 44) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ตอน สำหรับรายละเอียดของแบบสอบถามแต่ละ ตอน มีดังนี้คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ใน 6 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านหลักสูตร ด้านครู ด้านนักเรียน ด้านบรรยากาศ และด้านทรัพยากร ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยให้ค่าน้ำหนัก คะแนน มีความหมายดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติ คือ ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล ใช้การ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครูผู้สอน จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 85.8 ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 65 คน มีวุฒิ การศึกษาปริญญาตรีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 คน มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง มากกว่า 15 ปีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 คน

2. การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อยู่ในระดับมาก ($=4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากทุกปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($= 4.14$) ปัจจัยด้านการจัดการ เรียนรู้ของครู ($= 4.07$) ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($= 4.03$) ปัจจัยด้านนักเรียน ($= 3.99$) ปัจจัยด้านหลักสูตร ($=3.98$) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($=3.87$)

2.2 การวิเคราะห์ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการคุณธรรม (Process) (=4.15) ปัจจัยด้าน (Output) ผลผลิต (= 4.12) ด้านปัจจัย (Input) (= 4.06) และด้านกระบวนการวิชาการ (Process) (=3.83)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .450 - .750 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าสูงสุด แต่ละปัจจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .593 - .750 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ($r=.750$) ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($r=.731$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($r=.683$) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($r=.632$) ปัจจัยด้านนักเรียน ($r=.619$) ปัจจัยด้านหลักสูตร ($r=.593$) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ปัจจัยด้านนักเรียน ซึ่งสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$Y_{tot} = .440 + .739 (X_3) + .335 (X_5) + .250 (X_1) + .114 (X_6) + .112 (X_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยจำนวน 6 ด้าน คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ปัจจัยด้านนักเรียน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากครูมีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่สามารถสร้างกิจกรรมที่หลากหลายและพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการ ครูต้องแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง รวมทั้งนำความรู้มาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นและจะเป็นประโยชน์ให้กับเพื่อนำมาพัฒนานักเรียน ดังนั้น เมื่อครูจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นความสนใจและความถนัดของผู้เรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียน ย่อมทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียน ซึ่งจะผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ ดัทท์ ไวลเลอร์ (1988, อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2548 หน้า 30) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) พบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ปัจจัยสมรรถนะขององค์การ ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รองจากปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ของครู การศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า เมื่อโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมน่าอยู่ สะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีห้องเรียน อาคารเรียน อย่างเพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและการเรียนรู้ เชื้อถือศรัทธาซึ่งกันและกัน กล้าคิด กล้าทำ เคารพผู้อื่น มีความรับผิดชอบ การสื่อสารเป็นแบบเปิดกว้าง ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในทางที่ดี สอดคล้องกับ ถวิล มาตรเลื่อน (2545, หน้า 78 – 79) กล่าวว่า บรรยากาศองค์การ (โรงเรียน) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ควรจะมีลักษณะดังนี้ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับนักเรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียน การนำสื่อนวัตกรรมช่วงส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศ ขำเกิด (2548) กล่าวว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล สิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เกิดสภาพบรรยากาศที่ดีก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งชี้วัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสะดวก 2) สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ สอนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน" และ 3) สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร ทุกคนในโรงเรียนยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) พบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีอิทธิพลทางตรง ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ปัจจัยสมรรถนะขององค์การ ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสิทธิ์

ปานนูน (บทคัดย่อ, 2551) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านหลักสูตร และปัจจัยด้านบรรยากาศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จตุพร ทังทอง (บทคัดย่อ, 2555) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนตีประจำตำบล ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาผู้เรียนโดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนรักและพัฒนาถิ่นฐานของตนโดยการร่วมกิจกรรม ในเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน ด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน คือ การจัดสภาพบรรยากาศ ของโรงเรียนให้สะอาด ทำห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้มีความน่าอยู่ น่าเรียน

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รองจากปัจจัยด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนตีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร คือ กระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ มีความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีการจัดสรรทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา มีความริเริ่มสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ความสนใจในการพัฒนาวิชาชีพครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ชุมชน ครู และนักเรียน และเป็นผู้ที่มีความเสียสละอุทิศตนในการทำงาน มีความซื่อสัตย์ และยุติธรรม สอดคล้องกับ วรารัตน์ เขียวโพธิ์ (2542, หน้า 152) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น จูงใจให้บุคคลกระทำตามสิ่งที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ภาวะผู้นำเกิดจากการยอมรับของบุคคล กลุ่มคน ช่วยให้ผู้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ผู้นำจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและเกี่ยวข้องกับอำนาจส่วนบุคคล (personal power) ที่จะมีความสามารถในการมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมและการกระทำของผู้อื่น จูงใจให้บุคคลทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ ยี่ซอ (บทคัดย่อ, 2551) ได้ศึกษาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ทักษะของการบริหารของผู้บริหารมีผลมากต่อการเกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (บทคัดย่อ, 2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสกสิทธิ์ ปานนูน (บทคัดย่อ, 2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธธานี และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุติ รุ่งพานิช (บทคัดย่อ, 2552) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่ดีที่สุด มี 5 ปัจจัย ซึ่งได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความกระตือรือร้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการรู้จักวางแผน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความรับผิดชอบต่องานตนเอง ทักษะด้านการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ ปิตุโส (บทคัดย่อ, 2556) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อยู่ในระดับมาก ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ระดับประสิทธิภาพการสอนของ

ครูและระดับการทำงานเป็นทีมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครูและการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบหากหน่วยงานใด ที่ผู้นำมีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการสูง และครูผู้ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน มุ่งมั่นและตั้งใจ และทุกฝ่ายมีการร่วมมือกันในการปฏิบัติภารกิจ ร่วมสร้างบรรยากาศในหน่วยงานให้เอื้อต่อการดำเนินงาน จะสามารถนำองค์การบรรลุเป้าหมายได้ในที่สุด

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รองจากปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนตีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการวิจัยของ นิศาวิรัตน์ นามประเสริฐ (บทคัดย่อ, 2552) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนขนาดเล็กให้เกิดประสิทธิผล และปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลคือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจของครู ความร่วมมือของชุมชน การระดมทรัพยากรที่สนับสนุนที่ใช้ในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ กฤษฎา สารการ (บทคัดย่อ, 2555) ได้ทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโรงเรียนตีประจำตำบล กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนสร้างถ่อสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนตีประจำตำบลมีอยู่ 7 กลุ่ม คือ 1) การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน 5) การมีส่วนร่วมของคณะครู 6) การมีส่วนร่วมของนักเรียน และ 7) การมีส่วนร่วมขององค์กรทางศาสนา ส่วนเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้มีการเข้ามามีส่วนร่วม พบว่า มีอยู่ 4 ประการคือ 1) ผู้บริหารสร้างศรัทธาเป็นที่ยอมรับของคณะครู นักเรียน และชุมชน 2) ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา มองเห็นความสำคัญของการศึกษา 3) ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน มีความรักสามัคคี และมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และ 4) ชุมชนร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยด้านนักเรียน เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รองจากปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนตีประจำตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเมื่อสถานศึกษามีครูที่มีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำ มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ย่อมส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็น คนเก่ง คนดีและมีความสุข สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 4 – 5) กล่าวว่า ผู้เรียนถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของโรงเรียน การพิจารณาถึงความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้น นอกจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งถือเป็นผลผลิตเชิงปริมาณที่สำคัญ จำเป็นจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับผลผลิตเชิงคุณภาพด้วย นั่นคือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้าน เก่ง ดี และมีสุข อันเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสิทธิ์ ปานนูน (บทคัดย่อ, 2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกระตุ้น และส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้มากขึ้น
2. ด้านหลักสูตร สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้อง ตอบสนองตามความต้องการ และความถนัดของ ผู้เรียน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคม
3. ด้านนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมและให้ความสำคัญให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ แสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของโรงเรียนดีประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีประจำตำบลกับกลุ่มประชากรอื่น เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนดี ประจำตำบล
3. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารโรงเรียนดีประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร. สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก้ไขตรวจทานความถูกต้องเรียบร้อยและข้อบกพร่อง ตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการ พิจารณาเครื่องมือได้แก่ ดร.สุรางค์ ประเทศ ศึกษาพิเศษ สพ.พะเยา เขต 1 นายเวชชัยยันต์ บ่อมบ้านด้า ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลแม่ใจ นายไหว บุญมาเครือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงอินตา จนการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเอง ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจ และขอกราบขอบคุณท่านอาจารย์ หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่าน ขอขอบคุณคณะครูกลุ่ม บริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านดงอินตา และเพื่อนนิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทุกท่าน ที่ให้ คำแนะนำ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดี ในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมการศึกษาค้นคว้านี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยค้นคว้าขอมอบแด่บุพการี และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา สารการ. (2555). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโรงเรียนดีประจำตำบล
กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนสร้างถ่อสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จตุพร ทั้งทอง. (2555). ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนดีประจำตำบล. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เจริญ ภัสระ (2540). การมีส่วนร่วมของชุมชน. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2557, จาก
<http://www.nb2.go.th/booknb2/picbook/goo/113/2.doc>.
- ชูลี รุ่งพานิช. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- ถวิล มาตรเลี่ยม . (2545). การปฏิรูปการศึกษา:โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ SBM,กรุงเทพมหานคร:
เสมาธรรม.
- ธนศ ขำเกิด. (2548). บทความวิชาการการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน.
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557. จาก <https://www.myfirstbrain.com>
- นิศารัตน์ งามประเสริฐ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรารัตน์ เขียวโพรี. (2542). องค์การและการจัดการ .กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- วิโรจน์ ยี่ขอ. (2551). ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร
เขต 3. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548ข). ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล. พิมพ์
ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : ทิพวิสุทธิ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.กรุงเทพฯ : ชุมชน
สมใจ ปี ดุโส. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). ภาวะผู้นำทฤษฎี และปฏิบัติ: ศาสตร์ และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ (ฉบับปรับปรุง
ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิรัตน์ เอ็ดดุกะซัน.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เสกสิทธิ์ ปานนูน. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในฝัน** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). **ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการ
ตรวจสอบความตรงของตัวแบบ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา (001111) ภาษาอังกฤษพื้นฐาน

Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

Factors Affecting an Academic Achievement of Undergraduates in Fundamental English (001111) at University of Phayao

อัศวิน ดวงปัญญารัตน์^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²

Aswin Duangpanyarat^{1*} and Banjong Chairinkam²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา (001111) ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนรายวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานเป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผลรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสื่อการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน และปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : eaw2525@gmail.com

Abstract

This research aimed to study the factors affecting an academic achievement of Undergraduates in Fundamental English (001111) at University of Phayao. Population and sample used in this study were 278 undergraduate students, Registering Fundamental English Course at the University of Phayao in the academic year 2014. Questionnaire was employed for data collection and analyzed by using the descriptive statistics; frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the factors affecting an Academic of Undergraduates in Fundamental English (001111) in overall were at medium level. Looking into each aspect from high to low, it found that instructors' characteristics and teaching behaviors, followed by relationship with friends, measurement and evaluation in education, workplace, instruction media and students' learning behavior respectively.

Keywords: factor, academic achievement

บทนำ

มหาวิทยาลัยพะเยา ได้มีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งบรรจุไว้ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยพะเยา ทุกหลักสูตร โดยกำหนดปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ว่าเป็นวิชาที่มุ่งเสริมสร้าง ปูทางให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ใฝ่รู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ เพื่อการดำรงตนได้อย่างมีคุณค่าและคุณธรรม และได้กำหนดการบริหารจัดการเรียนการสอนและรายวิชาซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาที่ผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ พละนาฏศิลป์ และกลุ่มวิชาบูรณาการ รวมทั้งสิ้น 30 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปบังคับ จำนวน 21 หน่วยกิต และรายวิชาศึกษาทั่วไปเลือก จำนวน 9 หน่วยกิต

รายวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป

ข้อมูลสถิติของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า นิสิตที่เข้ามาศึกษา ในมหาวิทยาลัยพะเยา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 - 2557 ที่ได้ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English มีจำนวนทั้งสิ้น 21,097 คน และมีผลการเรียน ในระดับ F จำนวน 7,013 คน (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สนับสนุนข้อสังเกตที่ว่า การที่นิสิตได้ผลการเรียนระดับ F เป็นจำนวนมาก ทำให้นิสิตต้องลงทะเบียนเรียนซ้ำ ถือว่าเป็นการสูญเสียเวลาทางการศึกษา ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยพะเยา จึงเล็งเห็นความสำคัญและต้องการทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำเสนอผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนานิสิตให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษานี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ปัจจัยด้านตัวของนิสิต หรือปัจจัยภายใน

1. พฤติกรรมการเรียน

ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษาหรือปัจจัยภายนอก

1. เพื่อนร่วมชั้นเรียน
2. อาคารสถานที่และสื่อการสอน
3. อาจารย์
4. การวัดและประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่นิสิตระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนรายวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English จำนวน 278 คน

การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ลงทะเบียนรายวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน Fundamental English ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 00111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ได้แก่ ด้านเจตคติต่อการเรียนของนิสิต ด้านพฤติกรรมการเรียนของนิสิต ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และด้านลักษณะและพฤติกรรมการสอนของผู้สอนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Retting scale) คือ มาก ปานกลาง และน้อย

2. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์

2.2 ดร.วิพรพรรณ เนื่องเม็ก

2.3 ดร.ดุจฤดี ปานพรหมมินทร์

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.98

4. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 278 ชุด แจกแก่กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้จำนวน 278 ชุด นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน และความหมายโดยใช้หลักเกณฑ์ของ Likert's Scale 3 ระดับดังนี้

3	หมายถึง	มาก
2	หมายถึง	ปานกลาง
1	หมายถึง	น้อย

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลค่าเฉลี่ย

2.34 – 3.00	หมายถึง	มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก
1.67 – 2.33	หมายถึง	มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 – 1.66	หมายถึง	มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 รองลงมา ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.90 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 วิทยาลัยการศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20 คณะศิลปศาสตร์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80 คณะนิติศาสตร์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.31) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.23) ด้านการวัดและประเมินผลผลรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.22) ด้านอาคารสถานที่และ

สื่อการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.13) และด้านพฤติกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.09)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ได้อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 001111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญเห็นในระดับปานกลาง ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสื่อการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ด้านผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน

1. ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพื่อนเป็นสังคมกลุ่มใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของนิสิตในมหาวิทยาลัยและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางความรู้ ทักษะคิด บุคลิกภาพ สติปัญญา และความสามารถของนิสิตเอง ดังที่ Astin (1993) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลโดยตรงต่อนิสิตนักศึกษาที่ทำให้เกิดแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยม พฤติกรรม และแผนการเรียนสอดคล้องกับ ประกอบ คุปรัตน์ (2525, อ้างอิงใน กาญจนมา แยมเสาชง, 2556) ได้สรุปความสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อนิสิตตามแนวคิดของเฟลด์แมน และนิเวศอมว่า เพื่อนสามารถให้กำลังใจได้ซึ่งไม่สามารถหาได้จากอาจารย์ในชั้นเรียน อีกทั้งยังช่วยทำให้นิสิตมีความมั่นใจและพอใจในตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงการทำหน้าที่ในการฝึกเข้าสังคม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเรียนและการทำงาน สอดคล้องกับ บอยด์ (1979, อ้างอิงใน กาญจนมา แยมเสาชง, 2556) กล่าวว่า ความเปลี่ยนแปลงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เห็นได้ชัดเจนโดยวัดจากลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ความเป็นอยู่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม พบว่า ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และสอดคล้องกับปนัดดา บุญพาวัฒนาและคณะ(2549) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป ประกอบด้วย ด้านการใช้แหล่งข้อมูล ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความสัมพันธ์กับครอบครัว และเทคนิคการสอน

2. ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตหากผู้เรียนมีพฤติกรรมในการเรียนที่ดี เช่น ส่งงานที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง การเข้าเรียนสม่ำเสมอ มีการทบทวนบทเรียนก่อนสอบ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541, หน้า 366) ทักษะคิด หมายถึง แนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อม ทักษะคิดอาจเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติทางลบก็จะหลีกเลี่ยง ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

นิสัยในการเรียน หมายถึง การกระทำที่นำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน และการปฏิบัติงาน หรือฝึกฝนเป็นประจำ นิสัยในการเรียนสามารถแสดงออกได้ 2 ลักษณะ คือ นิสัยการเรียนที่ดี และนิสัยการเรียนที่ไม่ดี นิสัยในการ

เรียนหรือพฤติกรรมในการเรียนไม่ได้เกิดขึ้นโดยกำเนิด แต่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน การปฏิบัติซ้ำๆเป็นประจำ ดังนั้นผู้เรียนสามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ หากได้รับการแนะนำที่ถูกต้อง

3. ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสื่อการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน พบว่าอาคารสถานที่และสื่อการเรียนการสอน มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะว่าสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานของการเรียนรู้ และมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน กรมวิชาการ (2544) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมทางวิชาการว่าการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงบรรยากาศการเรียนที่ดีจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนเต็มความสามารถและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้สื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนสถานที่ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนล้วนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน

4. ปัจจัยด้านผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ทักษะในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ บุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นผู้สอน และผู้สอนใช้สื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกล่าวคือ ผู้สอนให้ความสำคัญกับการเรียนการสอน มีความพร้อมที่จะสอนทั้งในเนื้อหา และเทคนิควิธีการการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและน่าสนใจ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ผู้สอนให้ความสำคัญกับตนเองกับนิสิต ดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของครูที่ดี และมีประสิทธิภาพ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความเข้าใจธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้ และสามารถที่จะให้วิธีการสอนที่เหมาะสม และจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ ครูต้องใช้วิธีการประเมินผลที่สามารถบอกได้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจริง เป็นผู้ที่ยุติธรรม เป็นผู้มีคุณวุฒิทางวิชาการ เป็นผู้นำและผู้ฟังที่ดี มีทักษะในการจัดการห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ต้องมีทักษะชีวิต คือ เป็นผู้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้ มีสุขภาพกายและใจดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของอัจฉราวรรณ นารถพจนานนท์ (2537, หน้า 21 อ้างอิงใน นรากร พลหาญ และสมสมร เรืองวรบูรณ์, 2555) สรุปไว้ว่า อาจารย์ผู้สอนและพฤติกรรมการสอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก เพราะอาจารย์ผู้สอนนั้น นอกจากจะต้องพร้อมด้วยความรู้และประสบการณ์แล้ว จะต้องมียุติธรรม ถ่ายทอด เทคนิคในการสื่อสารและสามารถเข้าถึงนักศึกษาได้อย่างถ่องแท้ หากการสอนหรือเทคนิคการถ่ายทอดของอาจารย์เป็นไปในทางไม่ดี ย่อมทำให้บรรยากาศการเรียนรู้นั้นเปื้อนหม่น ขาดแรงจูงใจ และความสนใจที่จะเรียนรู้ได้

5. ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผลรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ความยากของข้อสอบเกณฑ์การตัดเกรด เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ Good (1973, p.7 อ้างอิงใน ปัญญา ชูช่วย, 2551, หน้า 11) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การทำให้สำเร็จ (Accomplishment) หรือ ประสิทธิภาพทางด้านกรกระทำ ในทักษะที่กำหนดให้หรือในด้านความรู้ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Attained) การพัฒนาทักษะในการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้จากคร่อมอบหมายงาน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 00111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น ดังนี้

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 00111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า นิสิตให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 00111 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (Fundamental English) ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ควรปรับปรุงในด้านผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ให้มีทักษะในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ ตลอดจนผู้สอนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นผู้สอน
2. ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ในด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพราะกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลโดยตรงต่อนิสิต ที่จะให้คำปรึกษาด้านการเรียน และได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาในการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทุกขั้นตอน จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์ ตำแหน่งหัวหน้าสาขาการประมง ดร.ดุจฤดี ปานพรหมมินทร์ ตำแหน่งอาจารย์ และ ดร.วิพรพรรณ เนื่องเม็ก ตำแหน่งอาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ครูอาจารย์ที่มอบวิชาความรู้ และอบรมสั่งสอน ตลอดจนถึงผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แยมเสาชง. (2556). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์
บัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. **วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร** ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 หน้า 121-129.
- นรากร พลหาญ และสมสมร เรืองวรบูรณ์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม** ปีที่ 31 ฉบับที่ 5 หน้า 34-43.
- ปัญญา ชูช่วย .(2551). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

Factors Affecting the Motivation Performance Perceived by Government Teachers and Education Officers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3

ภัทรานิษฐ์ ดาววงศ์ศรี^{1*} และสุชาติ ลีตระกุล²
Bhathanich Tawongsri^{1*} and Suchat Leetrakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 จำนวน 201คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.85 ด้านสถานะของอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ด้านสถานที่ทำงาน ด้านสวัสดิการ และด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน

คำสำคัญ: ปัจจัยแรงจูงใจ

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : kru.tair@gmail.com

Abstract

The purpose of this research were to study the level of the motivation performance of government teachers and education officers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3 and to study the factors affecting the motivation performance of government teachers and education officers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3. The samples used in this study were 201 teachers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3. The tools used for data collection was questionnaire. Percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis were used in analyzing data.

Research finding shows that the level of the motivation performance of government teachers and education officers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3 was rated at a high level. Mean of work status at a level of 3.85 was rated at the highest level. And the factors affecting the motivation performance of government teachers and education officers under the Secondary Educational Service Area Office 36 Division 3, there was a significant difference at a level of 0.01, was workplace, welfare, supporting from parents, community, government and private sectors.

Keywords: Factors of Motivation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมยุคใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ว่าครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์และบรรยากาศในกระบวนการเรียนรู้ การนำเสนอสาระที่ท้าทายการคิด วิเคราะห์ วิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีให้เกิดกับตัวผู้เรียน ครูมีศิลปะหรือมีวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับสภาวะและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และประการสุดท้ายต้องเป็นครูที่มีใจที่รักในอาชีพครู รักในสิ่งที่สอนและมีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับอันประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก (หมวด 6 มาตรา 47) ที่ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบให้เป็นแนวทางในการจัดระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานที่เชื่อมโยง การปฏิรูปการศึกษา การบริหารจัดการ การปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปบุคลากร ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วล้วนแต่ทำให้ครูต้องมีภาระงานเพิ่มขึ้นทั้งงานด้านการพัฒนาการเรียนการสอนและงานด้านการประกันคุณภาพอีกหลายประการ เช่นการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำสื่อการสอน การประเมินเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และการหาเทคนิควิธีการที่ดี ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนโดยการวิจัยชั้นเรียน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาระงานของการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของครูเป็นส่วนใหญ่ การที่ครูต้องรับภาระงานมากขึ้นหลายด้าน จึงทำให้เกิดความสับสนไม่มั่นใจต่อวิชาชีพครู ไม่แน่ใจว่าตนจะสามารถรับภาระงานที่เพิ่มขึ้นนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ครูต้องรับภาระงานที่นอกเหนือจากงานประจำหลายด้าน อาทิ งานวิจัยชั้นเรียน งานประกันคุณภาพสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอก การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ฯลฯ แต่ในการปฏิบัติงานของครูที่อยู่ภายใต้สภาพการบริหารไม่ว่าจะเป็นนโยบายของโรงเรียน กฎระเบียบปฏิบัติงาน บรรยากาศการทำงาน และสิ่งแวดล้อมในองค์กร เช่น สภาพการทำงาน ลักษณะงาน โอกาสและความก้าวหน้าในการทำงาน ฐานะและค่าตอบแทนของผู้บริหาร ตลอดจนจนถึงความมั่นคง เงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นในสภาพที่เป็นอยู่แตกต่างกันออกไป สิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ซึ่งทำให้ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่จะทำให้บรรลุตามบทบาทและหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่จะให้ครูได้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ก็มาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น นโยบายที่ใช้ในการบริหาร การควบคุมหรือการบังคับบัญชา สภาพการทำงาน เงินเดือนและค่าตอบแทนอื่น การวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหาร ผลงานและน้ำใจของผู้ร่วมงาน ตลอดจนความมั่นคงในการทำงานเหล่านี้ ล้วนมีส่วนในการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานในองค์กร และมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ยังส่งผลต่อพฤติกรรมองค์กรให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง พุ่มเทเวลา แรงกาย แรงใจ และมีความรักความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้การช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันอีกด้วย

สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่ในกลุ่มเครือข่าย เป็นโรงเรียนตะเข็บชายแดน อยู่ในอำเภอติดกัน โดยที่โรงเรียนเหล่านี้จะตั้งอยู่ในพื้นที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่ราบ บางโรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่สูงจึงทำให้มีบริบทแตกต่างกัน สภาพความแตกต่างเหล่านี้อาจมีผลต่อขวัญและกำลังใจของครูผู้ปฏิบัติงาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 การที่ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานจะเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 อันจะนำไปสู่แนวทางการจูงใจให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง พัฒนางานจนสามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน ย่อมหมายถึง การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ครูสามารถอุทิศร่างกายแรงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของสถานศึกษาหรือองค์กรต่อไป

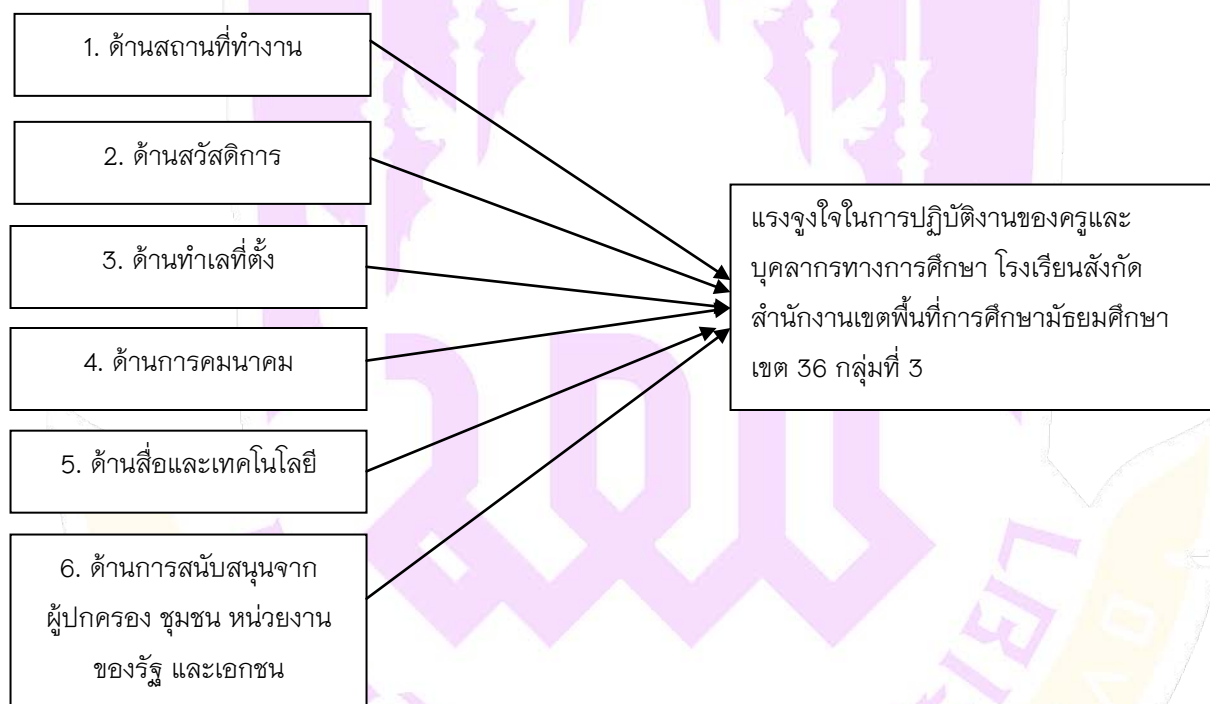
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 และนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อม

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม โรงเรียนแม่จันวิทยาคม โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม โรงเรียนวัดถ้ำปลาวิทยาคม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ โรงเรียนดอยหลวงรัชมังคลาภิเษก โรงเรียนบ้านแซววิทยาคม และ

โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 412 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 412 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป (Krejcie & Morgan) และทำการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ดังนี้

1. แบ่งโรงเรียนออกเป็น 8 โรงเรียน
2. สุ่มครูแต่ละโรงเรียนอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)
3. จะได้โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สภาพปัญหาและความต้องการที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการค้นคว้าครั้งนี้

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากตำรา วารสาร อินเทอร์เน็ต บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

3. สร้างแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไข

5. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ

5.1 นายคณิศ พงศ์สุวรรณ ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดถ้ำปลาวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

5.2 ดร.อนวัช อุณทอง ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

5.3 นางพรณี มามาตร์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์) ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดถ้ำปลาวิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

6. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

7. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานค้นคว้าอิสระเพื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปดำเนินการจัดพิมพ์ฉบับที่สมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุสถานะ ระดับการศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 แบ่งเป็น 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้ศึกษานำหนังสืออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กลุ่มที่ 3 เพื่อขอความร่วมมือคณะครู ตอบแบบสอบถาม

3. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล จากครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

4. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิธีการตอบแบบสอบถาม แล้วรวบรวมเก็บแบบสอบถามคืนได้รับคืน 201 ฉบับ

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม

6. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของประชากร ใช้วิธีคำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละและจำแนกตามสถานภาพของประชากร
2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. นำแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis)

ผลการศึกษา

- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3
  - ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3
  - ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุป

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไป พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ทำงานและระดับเงินเดือนผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมา คือ เพศชาย อายุ พบว่า อายุ 31-40 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 21-30 ปี และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด ระดับการศึกษา พบว่า จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด รองลงมา คือ สูงกว่าระดับปริญญาตรี สถานภาพ พบว่า สมรส มากที่สุด รองลงมา คือ โสด ประสบการณ์ทำงาน พบว่า 6-10 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ 1-5 ปี , 11-15 ปีและมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ตามลำดับ อัตราเงินเดือน พบว่า 20,001-25,000 บาท มากที่สุด รองลงมา 15,000-20,000 บาท , 25,001-30,000 บาท และมากกว่า 30,000 บาท ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านทำเลที่ตั้ง พบว่า สถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นราบ มากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นที่ติดชายแดน สถานศึกษาอยู่บนพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกล สถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและอันตรายที่สุดท้าย คือสถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นที่เสี่ยงภัย ตามลำดับ

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านคมนาคม พบว่า เส้นทางคมนาคมมีพื้นผิวถนนลาดยาง มากที่สุด รองลงมา คือ เส้นทางคมนาคมมีความสะดวก โรงเรียนมีรถโดยสารสาธารณะผ่าน ความสะดวกในการเดินทางมาทำงานและอันตรายที่สุดท้าย คือ เส้นทางคมนาคมมีทางโค้งและลาดชัน ตามลำดับ

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านสถานที่ทำงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภูมิทัศน์ของภายใน ภายนอกอาคาร สะอาด ร่มรื่น สวยงาม อาคารสถานที่ทำงานมีความสะดวก ปลอดภัย ระบบสาธารณูปโภค เช่น เครื่องปรับอากาศ ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ และอาคาร สถานที่ พอเพียงพอต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม น้ำดื่ม เป็นต้น

2.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านสวัสดิการ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีบริการรถรับ-ส่ง ในการเดินทางไปราชการ โรงเรียนมีการมอบขวัญและกำลังใจ เช่น วันเกิด และโรงเรียนของท่านมีบ้านพักครูเพียงพอ อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ โรงเรียนมีค่าเช่าบ้านและโรงเรียนมีโบนัสประจำปี

2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านสื่อและเทคโนโลยี โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุน การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน โรงเรียนมี สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โรงเรียนมีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้งาน และผู้บริหารให้ความสำคัญในการใช้สื่อ และเทคโนโลยี อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ การได้รับและได้ใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศของโรงเรียน

2.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเมื่อมีการจัดกิจกรรม โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองนักเรียน และมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเมื่อมีการจัดกิจกรรม โดยภาพรวมแล้ว โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเมื่อมีการจัดกิจกรรม และโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน และมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเมื่อมีการจัดกิจกรรม

3. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านสถานะของอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านเงินเดือน ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านสภาพการงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบด้านความก้าวหน้า ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ

3.1 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มั่นคงและมีเกียรติ มีวิธีการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน รองลงมา คือ มีโอกาสสร้างผลประโยชน์ต่อส่วนรวมจากอาชีพการงาน มีความภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ปรากฏเด่นชัดและมีผลงานที่ได้รับการยอมรับเผยแพร่อย่างกว้างขวางจากการปฏิบัติงาน

3.2 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เพื่อนร่วมงานให้ความเชื่อถือและศรัทธาในตัวของท่าน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานให้คำชมเชยยกย่องในผลงาน เมื่อปฏิบัติได้สำเร็จและผู้บังคับบัญชารับรู้และยอมรับในความสำเร็จและผลการปฏิบัติงานของท่าน อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ ผลการปฏิบัติงานของท่านมักถูกกล่าวถึงและนำไปเป็นแบบอย่าง และผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ยกย่องชมเชยท่านต่อหน้าผู้อื่น เมื่อทำชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษา

3.3 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้ปฏิบัติงานที่ตรงกับทักษะที่มี การได้รับงานตรงกับความรู้ความสามารถ ความสนใจและความถนัด รองลงมา คือ งานที่ปฏิบัติอยู่เป็นงานที่ทำหาย ให้อายการทำงาน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน , มีสิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติงานเต็มที่ และได้ปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความเด็ดขาดในการตัดสินใจ

3.4 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงกับหลักสูตรสถานศึกษา ทำหน้าที่สอนได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้และได้ปฏิบัติงานได้ตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ สถานศึกษาได้มอบหมายงานพิเศษให้ท่านทำ ในวันหยุดราชการอย่างเหมาะสม และมีปริมาณงานที่มีความสอดคล้องกับชั่วโมงการทำงาน ในแต่ละวัน

3.5 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านความก้าวหน้า โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์กรมีการเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ที่สูงขึ้นในทางวิชาชีพที่มีระบบและหลักเกณฑ์ที่เป็นธรรม มีโอกาสจะได้รับการเลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน และก้าวหน้าทัดเทียมสาขาอื่น ๆ ได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ได้รับการฝึกอบรม และการศึกษาดูงานอยู่

เสมอ และได้เข้ารับการฝึกอบรมหรือร่วมประชุมทางวิชาการ เพื่อให้มีความรู้และทักษะมากขึ้น อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ ได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ให้ศึกษาต่อได้มากขึ้น

3.6 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านนโยบายและการบริหารงาน โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบมีความชัดเจนและเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมอบหมายให้ทำงานตรงตามความถนัด โรงเรียนมีนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนงาน/โครงการปฏิบัติงานในปัจจุบันมีประสิทธิภาพ โรงเรียนฝ่ายบริหารให้ความสนใจแผนงานหรือโครงการใหม่ ๆ ที่ท่านเห็นว่าเป็นประโยชน์ และนโยบายการบริหารงานปัจจุบันของโรงเรียนมีความเหมาะสม

3.7 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านการปกครองบังคับบัญชา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม สัมมนาหรือศึกษาดูงานเพื่อนำนวัตกรรม และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในงานอยู่เสมอ และได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาอย่างเต็มกำลังความสามารถในกรณีที่ปฏิบัติงานผิดพลาดด้วยเหตุสุดวิสัย อยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ ผู้บังคับบัญชาให้ความสนใจและติดตามผลการปฏิบัติงานของท่านสม่ำเสมอ ได้รับความเป็นธรรมและเสมอภาคในการทำงาน และผู้บังคับบัญชาให้คำแนะนำปรึกษา และช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและปัญหาส่วนตัวสม่ำเสมอ

3.8 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านเงินเดือน โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลสำเร็จแห่งการงาน มีส่วนทำให้ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ และได้รับความสะดวกในการเบิกจ่ายเงินเดือน และสวัสดิการอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน รองลงมา คือ สวัสดิการที่ได้รับอยู่ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ตรงตามความต้องการจำเป็น เงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบและผู้บริหารเอาใจใส่และพยายามจัดหาสวัสดิการต่างๆ เพิ่มเติมให้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นอยู่เสมอ

3.9 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรของโรงเรียนมีความสามัคคี รักใคร่ และเอื้ออาทรต่อกัน และผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานยอมรับว่าท่านเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานต่างๆ บรรลุผลสำเร็จอยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีส่วนสนับสนุนในการพัฒนางาน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานยอมรับความคิดเห็นและพบปะ พูดคุย และปรึกษาหารืออย่างเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

3.10 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านสภาพการทำงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น สถานที่ สภาพอาคาร แสงสว่าง ฯลฯ มีส่วนช่วยส่งเสริม บรรลุผลสำเร็จ โรงเรียนมีการจัดหา จัดทำและบำรุงรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ มีความเพียงพอและเหมาะสม โรงเรียนมีการจัดหาและส่งเสริมให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานหรือสื่อการสอนเพียงพอและเหมาะสม การดูแล

บำรุงรักษาและปรับซ่อมพัสดุ ครูภัณฑ์ของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและเหมาะสมและห้องทำงานมีสิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานอยู่ในระดับมากเท่ากัน

3.11 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านความมั่นคงในการทำงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พอใจในสภาพความมั่นคงของงานที่ทำอยู่ มีความสุขและกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอ และมีโอกาสก้าวหน้าจากงานที่ปฏิบัติหรือรับผิดชอบอยู่เสมออยู่ในระดับมากเท่ากัน รองลงมา คือ มีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในโรงเรียนนี้ และตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในโรงเรียนนี้จนครบเวลาเกษียณอายุงานตามระเบียบ

3.12 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ด้านสถานะของอาชีพ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความภาคภูมิใจในอาชีพครู อาชีพครูมีความมั่นคง อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และมีศักดิ์ศรี อาชีพครูเป็นที่ยอมรับและนับถือของสังคมและมีความรัก และศรัทธาในวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ด้านสถานที่ทำงาน ด้านสวัสดิการ ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐ และเอกชน ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย มีโบนัสประจำปี มีรถรับ-ส่งในการเดินทางไปราชการ มีบ้านพักครูเพียงพอ มีการมอบขวัญและกำลังใจและมีค่าเช่าบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนิยม กิตติวินิต (2540) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการทำงานของพนักงาน ผลการศึกษา พบว่า พนักงานธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) มีความรับผิดชอบในการทำงานค่อนข้างสูง ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สภาพการทำงานความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และอายุของ พนักงานมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการทำงานเฉพาะพนักงาน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและตำแหน่งงานมีอิทธิพลต่อ ความรับผิดชอบในการทำงานในเขตกรุงเทพมหานครความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สภาพการทำงาน สถานภาพ สมรส และอายุการทำงาน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการทำงานในเขตปริมณฑล ทั้งนี้เป็นเพราะ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร ให้ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ ดังที่ ร้อยเอกหญิง จิตติมา ทองเนียม (2544) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในเกณฑ์สูง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ด้านลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า การปกครองบังคับบัญชา ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านเงินเดือน และสวัสดิการ

2. ผลการวิจัย พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสถานะของอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย มีความภาคภูมิใจในอาชีพครู เป็นอาชีพที่มีความมั่นคง อาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ทากาโก มอริ (ใจนวล พรหมมณี, 2550 หน้า54; อ้างอิงมาจาก Takako Mori, 1966) ได้ วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจเข้าเป็นครู ผลปรากฏว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจ เลือกอาชีพครู เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิงพบว่า นิสิตหญิงมีเจตคติในทางที่พอใจ ต่อค่านิยมของอาชีพครูมากกว่านิสิตชาย และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านเศรษฐกิจ และค่านิยมต่อสังคม เช่น ระบบเกษียณอายุ โอกาสที่ครูลาป่วย รายได้ โอกาสที่จะเปลี่ยนงานใหม่ ความก้าวหน้าในอาชีพ การยกย่องในสังคม เจตคติที่"ดีต่ออาชีพครู ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่าง บุคคล จรรยาครู สิ่งเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจให้เข้ามาเป็นครู หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อิทธิพล ต่อแรงจูงใจให้เข้าเป็นครู ขึ้นอยู่กับเจตคติต่ออาชีพครู และความคิดเห็นของตนที่ต้องการจะเป็นครูด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นอาชีพที่ยอมรับนับถือของสังคม เป็นอาชีพที่เป็นต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ดังที่ อุบล วรรณพาด (2544) ศึกษาเจตคติต่ออาชีพครู ของครูผู้สอนระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูผู้สอนโดยรวมมีเจตคติต่ออาชีพครูโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับดี คือ ด้าน คุณธรรม ด้านเป็นผู้นำ ด้านการสอน ด้านความรู้ ด้านบริการและสวัสดิการ และมีเจตคติต่ออาชีพครู ในระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านเกียรติยศ และชื่อเสียง ด้านมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน และ ด้านเศรษฐกิจ

3. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ด้านสถานที่ทำงาน ด้านสวัสดิการ และด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน

3.1 ด้านสถานที่ทำงาน ประกอบด้วย สภาพภูมิทัศน์ของภายใน ภายนอกอาคารสะอาด ร่มรื่น สวยงาม อาคารสถานที่ทำงานมีความสะดวก ปลอดภัย ระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ อาคารสถานที่เพียงพอต่อการใช้งาน และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม น้ำดื่ม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ นาวาอากาศโทหญิง อุบลรัตน์ พุดซ้อน (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารอากาศ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการกรมสวัสดิการทหารอากาศ มีปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับสูง คือ ด้านลักษณะงานในตำแหน่งหน้าที่ ด้านนโยบายการบริหารของผู้บังคับบัญชา ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านสภาพการทำงานและความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านการยอมรับในการทำงานและความมั่นคงในงาน และปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง คือ ด้านค่าตอบแทน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ ด้านสถานที่ทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างให้ครูและบุคลากรตั้งใจในการปฏิบัติ เช่น สภาพแวดล้อมมีอากาศที่ปลอดโปร่ง ไม่มีกลิ่น เสียงดังรบกวน รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังที่ ยิ่งลักษณ์ บุญประสิทธิ์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจของข้าราชการครูและพนักงานของรัฐในสถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษวิจัยสรุปได้ดังนี้ ด้านสภาพการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูงข้อที่มีระดับขวัญและกำลังใจใน การปฏิบัติงานสูงสุด คือ ท่านพอใจกับสภาพแวดล้อมในการทำงานปัจจุบัน

3.2 ด้านสวัสดิการ ประกอบด้วย โรงเรียนมีบริการรถรับ-ส่ง ในการเดินทางไปราชการ มีบ้านพักครูเพียงพอ มีการมอบขวัญและกำลังใจ เช่น วันเกิด ซึ่งสอดคล้องกับ ร้อยเอกหญิง จิตติมา ทองเนียม (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในเกณฑ์สูง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ ด้านลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า การปกครองบังคับบัญชา ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านเงินเดือน และสวัสดิการ ทั้งนี้เป็นเพราะ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ ดังที่ นุจจรินทร์ อัครพงศ์พันธุ์ (2538) ได้ศึกษาเรื่องสิ่งจูงใจในการทำงานของพนักงานธนาคาร กรณีศึกษาพนักงานธนาคารในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสิ่งจูงใจในรูปแบบตัวเงิน (financial incentive) ที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญในระดับมากได้แก่ เงินเดือน โบนัส เงินกู้ยืมอาคารสงเคราะห์ และเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล

3.3 ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน ประกอบด้วยสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเมื่อมีการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับ เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544, หน้า 105) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โรงเรียนให้บริการชุมชนด้านอาคารสถานที่ โดยเปิดโอกาส ให้ใช้สนามกีฬาของโรงเรียน และการให้บริการชุมชนด้านความรู้ทางวิชาการโดยจัดป้ายนิเทศทาง วิชาการต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องต่างๆ เช่น การให้บริการสถานที่ การร่วมกิจกรรมในชุมชน รวมทั้งมีครูและบุคลากรอาศัยอยู่ในชุมชนและเป็นการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนและชุมชน ดังที่ ทิพทยา สุวรรณภูมิ(2544, หน้า 95) ได้ศึกษาการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ชุมชนได้ยืมใช้อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเรียนมีหน้าที่ให้บริการสังคมตามที่สังคมปรารถนาในฐานะที่โรงเรียน เป็นศูนย์รวมของชุมชน และมีทรัพยากรหลายประเภทที่สามารถให้บริการแก่ชุมชนได้อีกทั้งยังช่วย ลดภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ด้านสถานที่ทำงาน ด้านสวัสดิการ และด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน

ดังนั้นจึงควรปรับปรุงโดยดำเนินการดังนี้

1. ด้านสถานที่ทำงาน

1.1 โรงเรียนควรปรับปรุงระบบการดูแลรักษาและซ่อมพัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ให้มีความเพียงพอและเหมาะสม

1.2 โรงเรียนควรมีการบริการห้องวิชาการหรือมุมความรู้สำหรับครูและบุคลากร

1.3 โรงเรียนควรจัดห้องสำนักงานให้เป็นสัดส่วน

2. ด้านสวัสดิการ

2.1 โรงเรียนควรพาครูไปทัศนศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.2 โรงเรียนควรมีการแจกของขวัญให้แก่คณะครูในโอกาสต่างๆ เช่น วันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เป็นต้น

2.3 รัฐบาลควรมีมาตรฐานหรือข้อบังคับในการแจกโบนัสครูและบุคลากร โรงเรียนที่สังกัดของรัฐบาลและกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน

3.1 โรงเรียนควรออกไปพบปะกับชุมชน

3.2 โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทางอย่างสม่ำเสมอ

3.3 โรงเรียนควรให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงสภาพความคาดหวังในปัจจุบันที่ส่งผลต่อเจตคติในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. ควรศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
3. ควรศึกษาถึงแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มที่ 3 และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

จิตติมา ทองเนียม. ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล กรณีศึกษาโรงพยาบาล

พระมงกุฎเกล้าฯ กรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยโครงการบัณฑิตศึกษา (สปท.), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

ใจนวล พรหมมณี. (2550). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ 6 ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานตาม เกณฑ์

มาตรฐานวิชาชีพครู ของข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เดือนใจ แก้วประเสริฐ 2544 : ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา

ทัศนีย์ กิติวินิต (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการทำงานของพนักงาน. กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ทิพทยา สุวรรณภูมิ. (2544). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของ คณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- นุจจรินทร์ อัครพงศ์พันธุ์. (2538). การศึกษาสิ่งจูงใจในการทำงานของพนักงานธนาคาร กรณีศึกษา : พนักงานธนาคารในจังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่.
- ยิ่งลักษณ์ บุญประสิทธิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู และพนักงาน ของรัฐในสถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ,หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคาแหง , 2549.
- อุบล วรรณพาด. (2544). เจตคติต่ออาชีพครู ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อุบลรัตน์ พุ่มซ้อน, นาวาอากาศโท . ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารอากาศ กรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตโครงการบัณฑิตศึกษา (สปท.), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,2547.

ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

Factors for the Decision making of Students to study Vocational Certificate of 5 Vocational College in Phayao Province

พิพัฒน์ นวลนิ่ม^{1*} และสันติ บูรณะชาติ²

Pipat Nualnim^{1*} and Santi Booranachat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และเปรียบเทียบระดับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำแนกตามภูมิภาค เพศ ผลการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ทุกปัจจัย จำแนกตามภูมิภาคและเพศ โดยใช้สถิติ t-test และจำแนกตามผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้สถิติ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านเจตคติในการเรียนวิชาชีพ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ และปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา ตามลำดับ
2. เปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำแนกตามภูมิภาคและเพศ และผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ในภาพรวมทุกปัจจัยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Pipat9999@hotmail.com

Abstract

The objectives of the study were factors for the decision making of students to study in vocational certificate of Vocational College in Phayao Province and comparison of factors for the decision making of students to study in vocational certificate of vocational college in Phayao Province By domicile, gender (sex), GPA at end of junior high school. The representative sample of this research is that the students to study in vocational certificate of Vocational College in Phayao Province, studying in the academic year 2014 of 353 people. The tool used in the study include questionnaire, data analysis by using frequency, percentage, average, standard deviation and comparison of factors for the decision making of students to study in vocational certificate of vocational college in Phayao Province are domicile, sex by using T-Test statistics, And classified according to a study in the Junior high School by using F-Test statistics. The results showed that

1. The factors for the decision making of students to study in vocational certificate of Vocational College in Phayao Province. The overall is high level. If considering the each factor, first the attitude of the learned, second the motivation to continuing education and finally are environment and the conveniences of the college.

2. The comparison of factors for the decision making of students to study in vocational certificate of vocational college in Phayao Province By domicile, gender (sex), GPA at end of junior high school. The statistical significance is level .05

Keywords: Factors for the decision making

บทนำ

การจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ระดับเทคนิค คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ม.ป.ป., สื่อออนไลน์)

ภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่จำนวนแรงงานในกลุ่มช่างฝีมือระดับกลางและระดับปฏิบัติยังขาดแคลนอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผู้เรียนจบระดับอาชีวศึกษา และอนุปริญญาทางด้านช่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่พอกับความต้องการของกำลังการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ต้องการแรงงานระดับกลาง หรือระดับปฏิบัติการ มากกว่าระดับปริญญาตรี แต่สิ่งที่ปรากฏในความเป็นจริง แต่ผู้ปกครองกลับต้องการให้บุตรหลาน ได้เรียนสายสามัญ (เพื่อให้บุตรหลานได้จบปริญญาตรี) ซึ่งจากสัดส่วนของผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพเท่ากับ 66 : 34 ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ระดับนี้มานานนับสิบปี ซึ่งยืนยันด้วยผลการศึกษาของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งก็พบว่าสัดส่วนนี้ไม่ดีขึ้นมีแต่จะเลวลง เช่นในปีการศึกษา 2557 ต่อ 2558 มีสัดส่วนแย่งเหลือประมาณ 71 : 29 ซึ่งถ้ายังไม่ปล่อยให้เป็นอย่างนี้ไปตามยุทธศาสตร์แบบนี้ปัญหาการขาดแคลน

แรงงานผู้จบสายอาชีพในระดับอาชีวศึกษาก็จะถึงขั้นวิกฤติ จึงมีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก และเกิดความสูญเสียไปทางการศึกษา (ขงยุทธ์ แฉล้มวงษ์, 2557, สืบออนไลน์) การขาดแคลนคนที่มีฝีมือด้านอาชีพอย่างหนัก จะเป็นสาเหตุที่เราไม่สามารถแข่งขันกับเพื่อนบ้านได้ เพราะเรามีแต่เด็กจบมาหลายที่ไม่มีทักษะ แต่ขาดคนเก่งด้านฝีมือแรงงาน ซึ่งอุตสาหกรรมเกือบทุกด้านต้องการอย่างยิ่ง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำผลการศึกษาไปปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารจัดการและการแนะแนวการศึกษาต่อ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยเฉพาะแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพแตกต่างกัน
2. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพแตกต่างกัน
3. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

1. ภูมิภาค
1.1 จังหวัดพะเยา
1.2 ต่างจังหวัด
2. เพศ
2.1 ชาย
2.2 หญิง
3. ผลการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3.1 1.00 – 2.00
3.2 2.01 – 3.00
3.3 3.01 – 4.00

ตัวแปรตาม

- ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา .
1. ปัจจัยด้านเจตคติในการเรียนวิชาชีพ
  2. ปัจจัยด้านแรงสูงใจในการเข้าศึกษาต่อ
  3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาที่กำลังศึกษาอยู่ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,829 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาที่กำลังศึกษาอยู่ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 353 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียน

ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าศึกษาต่อของนักเรียน ปัจจัยด้านเจตคติในการเข้าเรียนวิชาชีพ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา จากการสังเคราะห์ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากนักวิจัยหลายท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาคำเเนกการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบโครงสร้างแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุม และชัดเจนของเนื้อหา เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง
4. เสนอแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีหาค่า IOC (Index Of Item Objective Congruence)
5. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสม ถูกต้องและสมบูรณ์ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ
6. หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน ณ วิทยาลัยการอาชีพเทิง จังหวัดเชียงราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่น 0.89

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองแล้ว มาตรวจสอบและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการจัดเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 353 คน ด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามไป จำนวน 353 ชุด ได้กลับคืนมา 353 ชุด
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามนี้ให้นักคะแนนแต่ละข้อโดยนำแบบสอบถามมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมาย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ภูมิภาค อำเภอกันทรวิชัย และผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency)
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติในการเรียนวิชาชีพ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การเปรียบเทียบระดับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำแนกตามภูมิภาค อำเภอกันทรวิชัย และผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test / F-test

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ที่ระดับ ระดับ 2.01 – 3.00 รองลงมา คือ ระดับ 3.01 – 4.00 และน้อยที่สุด คือ ระดับ 1.00 – 2.00
2. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านเจตคติในการเรียนวิชาชีพ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ และปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา
3. การเปรียบเทียบระดับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำแนกตามภูมิภาค อำเภอกันทรวิชัย และผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความแตกต่าง
  - 3.1 จำแนกตามภูมิภาค การวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดให้ระดับความคิดเห็นมากกว่านักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดพะเยา ในภาพรวมทุกปัจจัยแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่แตกต่างกัน)
  - 3.2 จำแนกตามเพศ การวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า นักเรียนชายให้ระดับความคิดเห็นมากกว่านักเรียนหญิง ในภาพรวมทุกปัจจัยแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่แตกต่างกัน)
  - 3.3 จำแนกตามผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับที่ต่างกัน คือ (1.00 – 2.00), (2.01 – 3.00) และระดับ (3.01 – 4.00) มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกปัจจัย (ไม่แตกต่างกัน)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านเจตคติในการเรียนวิชาชีพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อระบบการศึกษาสายอาชีพ เห็นว่าการศึกษาสายอาชีพ เมื่อศึกษาจบแล้วสามารถหางานทำได้ง่าย มีความเหมาะสมกับสติปัญญาของตน มีความถนัดในการศึกษาสายอาชีพ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อจบในประเภทวิชาที่ศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ประเภทวิชาที่เลือกศึกษาเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อศึกษาจบแล้วจะได้ค่าตอบแทนสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ชูราตี (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านเจตคติ ด้านลักษณะงานและความก้าวหน้า ด้านการคล้อยตามกลุ่มเพื่อน หรือรุ่นพี่

1.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนเห็นรุ่นพี่ศึกษาจบออกมาแล้วประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นที่ยอมรับของสังคม สถาบันครอบครัวส่งเสริมและสนับสนุนในการเข้าศึกษาต่อสถานศึกษาให้โควตา ในการเข้าศึกษาต่อกรณีพิเศษ สถานศึกษาจัดสวัสดิการให้แก่นักเรียนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ค่าเล่าเรียนถูก นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับสถานศึกษาผ่านสื่อต่าง ๆ งานแนะแนวของสถานศึกษา ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวัญกมล จินวงศ์ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในระดับ ปวส. สาขาบริหารธุรกิจ ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ระดับ ปวช. 3 สายพาณิชยกรรม ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมาก

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน การเดินทางมาสถานศึกษาสะดวกสบาย สถานศึกษามีความร่มรื่นสวยงามน่าอยู่ และพื้นที่กว้างขวาง มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัย มีครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับของสังคม สถานศึกษามีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีวิชัย ไชยประเสริฐ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย โดยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจะประกอบด้วยสินค้า บริการ และความคิด ได้แก่ ด้านเนื้อหา หลักสูตร และวัสดุอุปกรณ์ในสถานศึกษา ด้านครู บุคลากร และนักเรียนในสถานศึกษา ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถานศึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการให้บริการและด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ทางกายภาพซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

2.1 จำแนกตามภูมิภาค พบว่าในภาพรวมทุกปัจจัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดพะเยาและนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาค่อนข้างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณีย์ แจ่มใส (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมหาวิทยาลัยรังสิต จำแนกจากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่านักเรียนที่เลือกกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา อาชีพบิดา ระดับการศึกษาบิดา แตกต่างกัน มีระดับการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยรังสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ คณะแผนกเฉลี่ยสะสม อาชีพมารดา รายได้ผู้ปกครอง ระดับการศึกษามารดา ภูมิลำเนา และวิธีการสมัครเข้าศึกษาต่อ ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ

2.2 จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมทุกปัจจัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มุมมอง ระดับความคิดเห็นของ นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีส่วนที่คล้ายกัน เกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ บุตรเนียน จุไร โชคประสิทธิ์ และอรสา จรุงธรรม (2551) ได้ศึกษาปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี ตามประเภทโรงเรียนและเพศ ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบตามประเภทโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสนใจในวิชาชีพ และด้านอิทธิพลจากโรงเรียน/ครูแนะแนว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับที่ต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาพะเยา ไม่แตกต่างกัน ทุกปัจจัย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มุมมอง และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนที่ต่างกัน เกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีส่วนคล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณ พงษ์ไธมาส สมพร พวงเพชร และ รัชชนก สนวนสีดา (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จากการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ เมื่อจำแนกตามหลักสูตรการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกตามสถานที่พักอาศัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกตามเพศ ผลการเรียน รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และลักษณะครอบครัว ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านเจตคติในการเรียนวิชาชีพ

1. สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระภายในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ด้านแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อ

1. สถานศึกษาควรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาสายอาชีพแก่สถาบันครอบครัวเพิ่มมากขึ้นเพื่อที่สถาบันครอบครัวจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น

2. สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้โควตาในการเข้าศึกษาต่อกรณีพิเศษเพิ่มมากขึ้น

3. สถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาการจัดสวัสดิการให้แก่แก่นักเรียนอย่างมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

4. เพิ่มประสิทธิภาพและช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาผ่านสื่อต่างๆให้มากขึ้น

5. เพิ่มประสิทธิภาพของระบบการแนะแนวศึกษาต่อของสถานศึกษา

ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา

1. สถานศึกษาควรปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในสถานศึกษาให้มีความร่มรื่นสวยงามและน่าอยู่เพิ่มมากขึ้น

2. สถานศึกษาควรจัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัย

3. สถานศึกษาควรมีการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

2. ควรศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ สำเร็จลงด้วยดี จากการเอาใจใส่และช่วยเหลืออย่างจริงใจของอาจารย์ ดร.สันติ บุรณชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งกรุณาเสียสละเวลา เพื่อให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายวิชา อาญาเมือง ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง นายเกษม สายสำราญ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง และ นางสุวรรณา พูลเกล้า ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณคณะครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาพะเยาทุกคน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่สนับสนุนเป็นกำลังใจ ช่วยเหลือในการทำการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ บุตรเนียน จุไร โชคประสิทธิ์ และอรสา จรุงธรรม. (2554). ปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ในจังหวัดปราจีนบุรี. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, ปีที่ 5 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2554), 45.
- ขวัญกมล จินวงศ์. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในระดับ ปวส. สาขาบริหารธุรกิจ ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนระดับ ปวช.3 สายพาณิชยกรรมในเขตอำเภอ เมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.**
- ปรีวิชญ์ ไชยประเสริฐ. (2549). **ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์. บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, เชียงราย.**
- ปวิณ พงษ์ไอลภาส, สมพร พวงเพชร และ รัชชนก สนวนสีดา. (2555) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมหาวิทยาลัย ราชภัฏเทพสตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. **วารสารการจัดการคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ปีที่ 5 (มกราคม-มิถุนายน 2555), 26**
- มนัส ชูราตี. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.**
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2557). **แรงงานไทยในบริบทใหม่: การเรียนสายอาชีพเพื่อชาติ. สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2557, จาก <http://tdri.insight/thai.labour.force/>**
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, (ม.ป.ป.). **การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2557. จาก <http://www.vec.go.th>**
- อุษณีย์ แจ่มใส (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. กรุงเทพฯ.**

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลายและครูการศึกษานอกโรงเรียน

Instruction practice problems of non-formal and informal education center in
Mae Suay district, Chiangrai province as perceived by students in high school
and non-formal education teachers

วิเศษ พลชนะ¹ และเจ็ดหล้า สุนทรวิภาต²

Visat Phonthana¹ and Jeodla Suntarawipat²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและครู
การศึกษานอกโรงเรียน ประชากรที่ใช้ จำนวน 42 คน นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 234 คน เครื่องมือ
ที่ใช้แบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท มีค่าความเชื่อมั่น .95 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดประชุมกลุ่มครู

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย
จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาและครูการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของ ครูการศึกษานอกโรงเรียน จำแนกตาม ประสบการณ์ คุณวุฒิ อาชีพงาน
พบว่า มีความแตกต่างกันในบางข้อ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : visat2556@hotmail.com

Abstract

The purpose of this independent study was to study instruction practice problems at non-formal and informal education center in Mae Suay district Chiangrai province, as perceived by students in high school and non-formal teachers. The samples were 42 non-formal educational teachers and 234 non-formal educational students of non-formal and informal education centers in Mae Suay district Chiangrai province in 2014 year. The tools used in collecting data were rating scale questionnaire with the reliability value 0.95. The data were analyzed using descriptive statistics, frequency, mean and standard deviation.

The finding of the revealed that.

1. The overall aspect of instruction practice problems at non-formal and informal education center in Mae Suay district, Chiangrai province, it found out that a moderate level and a low level.
2. The comparison results of instruction practice problems at non-formal and informal education center in Mae Suay district, Chiangrai province, as perceived of teacher by experience, qualification and position, it found out that having different some items.

Keywords: Instructional practice

บทนำ

ปัจจุบันมีประชาชนอีกจำนวนมากที่พลาดโอกาสทางการศึกษา หน่วยงานของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีหน้าที่ดูแลประชาชนกลุ่มนี้ให้เข้าไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนให้ได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ จึงจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีฐานะเป็นหน่วยจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยขึ้น เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชนและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน(อุดม เขยกีวงศ์, 2551)

ผู้ศึกษามีคำถามการวิจัย ที่จะศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย และครูการศึกษานอกโรงเรียน ว่ามีการรับรู้ในระดับใด และเปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอนของครูการศึกษานอกโรงเรียน โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงาน ต่อการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทาง การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของการศึกษานอกโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงานของครูการศึกษานอกโรงเรียน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประจำปีภาคเรียนที่ 1/2557 ที่เรียนหลักสูตรการศึกษานอกกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 644 คน

2.1.2 ครูการศึกษานอกโรงเรียน ที่ใช้หลักสูตรการศึกษานอกกระบวนการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดกระบวนกรเรียนรู้อันระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ดังนี้ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 34 คน ครูการศึกษานอกโรงเรียนตำบล จำนวน 8 คน รวมมีครูการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งหมด จำนวน 42 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

2.2.1 นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ(เครจซี่ และมอร์แกนKrejcie&Morgan, 1970,p.608) ได้กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จำนวน 234 คน

2.2.2 ครูการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจปัญหาการจัดการเรียนของ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษานอกโรงเรียน มี 2 ชุด คือ สร้างขึ้นสำรวจนักศึกษการศึกษานอกโรงเรียนและสร้างขึ้นสำรวจครูการศึกษานอกโรงเรียน แต่ละชุดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสำรวจเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ มีลักษณะของแบบสำรวจเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

ตอนที่ 2 แบบสำรวจเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาและครูการศึกษานอกโรงเรียน โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน

คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล
ลักษณะแบบสำรวจเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

วิธีการ focus group discussion (การสนทนากลุ่ม)

ขั้นในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาการศึกษา
นอกโรงเรียนและครูการศึกษาออกโรงเรียน ที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แนวทฤษฎีและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อเป็นแนวทางและขอบเขตในการสร้างแบบสำรวจ ตามหัวข้อที่กำหนดให้ตรง
กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา โดยศึกษาปรับปรุงเครื่องมือจาก นายอนันท์ เฟื่องทอง แล้วนำ
แบบสำรวจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบภาษาและความถูกต้องทางวิชาการแล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปฏิบัติงานวิจัยตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
สมบูรณ์

4. นำแบบสำรวจที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองกับ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน นำมา
วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (D) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วย วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา
ของครอนบาค(Cronbach's Alpha Coefficeint) ได้ค่าความเชื่อมั่น .95

5. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและ
ปรับปรุงแก้ไขจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอแม่สรวย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษานอกโรงเรียนและครูการศึกษาออก
โรงเรียน

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสำรวจข้อมูลด้วยตนเอง จากนักศึกษานอกโรงเรียนและครูการศึกษาออกโรงเรียน
ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จากเป้าหมายในการเก็บรวม
รวมข้อมูล จำนวน 234 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน แล้วจัดเรียงลำดับแบบสอบถามและลงรหัสพร้อมตรวจสอบ ความถูกต้องแล้วประมวลผล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของแบบสอบถามแต่ละตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์แบบสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตาม

อัยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนและครูการศึกษา นอกโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์สภาพบริบทพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียง และรายผลการศึกษาระบบการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกกระบวน การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของการศึกษานอกโรงเรียน

การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษานอกโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัยาศัย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงานของครู

สรุปผลและอภิปรายผล

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สภาพบริบทพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียง และรายผลการศึกษาระบบการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกกระบวน การศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของการศึกษานอกโรงเรียน ผลการวิเคราะห์สภาพบริบทพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกกระบวน และการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สรุปแนวทางการศึกษาและกระบวนการพัฒนา โดยใช้วิธีการ ร่วมประชุมกลุ่ม(Focus Group Discussion) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ การศึกษานอกกระบวนและตามอัยาศัยอำเภอ แม่สรวย จำนวน 1 คน ชำราชการครู จำนวน 1 คน ครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูการศึกษานอกเรียนโรงตำบล จำนวน 4 คน ผู้ดำเนินรายการ จำนวน 2 คน โดยแยก ประเด็นปัญหาเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนกรเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการ วัดและประเมินผล โดยผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม ได้เสนอบริบทของปัญหาและแนวทางการพัฒนา ที่ต้องการพัฒนาสูงสุด แบ่งเป็นด้านละ 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

ด้านหลักสูตร พบว่าปัญหาอันดับแรก คือ ครูการศึกษานอกโรงเรียน ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตร โดย จัดทำให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของนักศึกษามากกว่าเดิม รองลงมา คือ ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร และท้ายสุด คือ ต้องการให้มีการติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาทุกคน เพื่อทราบข้อมูลผลของหลักสูตร

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่าปัญหาอันดับแรก คือ ครูการศึกษาณอกโรงเรียน ต้องการให้มีการจัดให้เข้าค่ายหรือมีการอบรมเฉพาะเรื่องแก่นักศึกษา เช่น ค่ายคณิตศาสตร์ ค่ายภาษาอังกฤษ ปัญหารองลงมา คือ ต้องการให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงแก่นักศึกษาและท้ายสุดคือต้องการให้นักศึกษาได้ช่วยเหลือ และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าปัญหาอันดับแรก คือ ครูการศึกษาณอกโรงเรียนต้องการให้ มีการส่งเสริมการศึกษาดูงานที่แหล่งการเรียนรู้และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหารองลงมา คือ การส่งเสริมโครงการอินเตอร์เน็ตเพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้ และท้ายสุด คือ ต้องการให้จัดทำคู่มือ ตำรา เอกสาร เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่าปัญหาอันดับแรก คือ ครูการศึกษาณอกโรงเรียนต้องการให้มีการจัดให้มีการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้หลากหลายวิธี ปัญหารองลงมา คือ ทางคณะครูการศึกษาณอกโรงเรียน ต้องการให้มีการนำผลการวัดและประเมินผล มาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน และปัญหาท้ายสุดคือ ต้องการให้ส่งเสริมให้ครูการศึกษาณอกโรงเรียนและนักศึกษา ร่วมกันออกแบบการวัดและประเมินผล

ผลการศึกษาระบบการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของการศึกษานอกโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้มี 7 วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม 3) การเรียนรู้แบบทางไกล 4) การเรียนรู้แบบชั้นเรียน 5) การเรียนรู้ตามอัธยาศัย 6) การเรียนรู้จากการทำโครงการ 7) การเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสู่ความเป็นคน “คิดเป็น” โดยเน้นพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ และสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเอง และชุมชน สังคม ซึ่งกำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามปรัชญา “คิดเป็น” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้
- ขั้นที่ 2 แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้
- ขั้นที่ 3 ปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้
- ขั้นที่ 4 ประเมินผลการเรียนรู้

การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษาณอกโรงเรียน

1. ปัญหาการจัดเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษาณอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รับรู้ว่ามีปัญหาการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านหลักสูตร พบว่าครูและนักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียนมีปัญหาด้านหลักสูตร ในระดับน้อยและปานกลาง

1.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่าครูและนักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียน มีปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในระดับน้อย

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าครูและนักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียน มีปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในระดับน้อยและปานกลาง

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่าครูและนักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียน มีปัญหาด้านการจัดการวัดผลประเมินผล ในระดับน้อยสุดและน้อย

ผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษาภายนอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงานของครู

1. เปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษาภายนอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงานของครู

1.1 พบว่าครูการศึกษาภายนอกโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายด้านแตกต่างกัน โดยครูการศึกษาภายนอกโรงเรียน ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษา มีระดับปัญหาโดยรวมน้อยกว่า ครูการศึกษาภายนอกโรงเรียนที่ไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษา

1.2 พบว่าครูการศึกษาภายนอกโรงเรียน ที่มีประสบการณ์น้อยและประสบการณ์มาก มีปัญหาการจัดเรียนการสอน รายด้านแตกต่างกัน โดยครูการศึกษาภายนอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์มาก มีระดับปัญหาโดยรวมน้อยกว่า ครูการศึกษาภายนอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อย ยกเว้นเพียงด้านการวัดและประเมินผล เพียงด้านเดียวที่ครูการศึกษาภายนอกโรงเรียนที่มีประสบการณ์มาก มีระดับปัญหามากกว่า

1.3 พบว่าครูอาสาสมัครการศึกษาภายนอกโรงเรียนและครูการศึกษาภายนอกโรงเรียนตำบล มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมแตกต่างกัน โดยพบว่าระดับปัญหาของครูการศึกษาภายนอกโรงเรียนตำบล โดยรวมมีระดับปัญหาน้อยกว่า ครูอาสาสมัครการศึกษาภายนอกโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการจัดเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและครูการศึกษาภายนอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รับรู้ว่ามีปัญหาการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ใน ระดับน้อยถึงปานกลาง โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านหลักสูตร พบว่าครูและนักศึกษาการศึกษาภายนอกโรงเรียนมีปัญหาด้านหลักสูตร ในระดับน้อยและปานกลาง อาจเป็นเพราะเนื้อหาวิชาบางเรื่องไม่มีความสอดคล้องกับการใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักศึกษามาสามารถ

นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่นคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ที่มีเนื้อหาค่อนข้างอวกาย เกินกว่าที่ระดับพื้นฐาน การศึกษาของนักศึกษาที่จะทำความเข้าใจได้ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ สำนักงานการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่าเนื้อหาสาระในหลักสูตรมีความยากเกินไปสำหรับนักศึกษบางกลุ่มที่จะทำความเข้าใจได้ จึงทำให้นักศึกษาเกิดความท้อถอย เรียนไม่รู้เรื่อง หรือหยุดเรียน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

1.2 ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ พบว่าครูและนักศึกษากการศึกษานอกโรงเรียน มีปัญหาด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในวัยผู้ใหญ่ จึงทำให้มีระดับปัญหาในระดับน้อย สอดคล้องกับ สมหมาย แจ่มกระจ่าง(2542) พบว่ากระบวนการเรียนรู้ ของนักศึกษอาตัยการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยเป็นการเรียนจากสื่อสิ่งพิมพ์ ใบงาน และการทำแบบฝึกหัด

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนพบว่าครูและนักศึกษากการศึกษานอกโรงเรียน มีปัญหาด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ในระดับน้อยและปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่วนใหญ่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีวุฒิทางการศึกษา ทำให้สามารถมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสื่อการเรียนการสอนพอสมควร สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2547)

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผลพบว่าครูและนักศึกษากการศึกษานอกโรงเรียน มีปัญหาด้านการจัดการวัดผลประเมินผล ในระดับน้อยสุดและน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดเกณฑ์การประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ถูกกำหนดโดยคณะกรรมการประเมินผลของสถานศึกษาและสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงทำให้ ครูการศึกษานอกโรงเรียนและนักศึกษา ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดผล สอดคล้องกับ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2541) ที่ศึกษาทัศนคติของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกล ที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในเขตภาคตะวันออกเฉียง พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาและอุปสรรค คือ เครื่องวัดผลไม่เหมาะกับผู้เรียน มีข้อเสนอแนะว่าควรให้ครูประจำกลุ่มมีส่วนร่วมในการออกข้อสอบ เพราะจะได้ออกให้ตรงกับเนื้อหาและเกณฑ์อายุของผู้เรียน

2. เปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตาม วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงานของครู

2.1 ปัญหาการเรียนการจัดการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามวุฒิกการศึกษา พบว่าครูการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิกการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการเรียนการสอน รายด้านแตกต่างกัน โดยครูการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิกวุฒิทางการศึกษา มีระดับปัญหาโดยรวมน้อยกว่า ครูการศึกษานอกโรงเรียนที่ไม่มีวุฒิกวุฒิทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า ครูที่มีวุฒิกการศึกษามีพื้นฐานความรู้ความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้กับนักศึกษาได้ดีกว่า เนื่องจากครูที่มีวุฒิกการศึกษามีได้รับการศึกษาและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เป็นวิชาชีพมาโดยตรง รวมทั้งผ่านการฝึกสอน ซึ่งเป็นประสบการณ์ภาคปฏิบัติตามหลักสูตรสาขาการศึกษา จึงทำให้มีทักษะความชำนาญการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างดี ส่วนครูที่มีวุฒิกการศึกษ อื่นๆ ได้ผ่านการ

พัฒนาบุคลากร ด้วยกระบวนการฝึกอบรม ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ทำให้มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนนั้น ครูในพื้นที่นั้นครูต้องร่วมมือกันทำหน้าที่ มีการช่วยเหลือพึ่งพากันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงทำให้ปัญหาการเรียนการสอนแตกต่างกันไม่มากนัก สอดคล้องกับ อนันท์ เพ็ญทอง(2553) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามการรับรู้ของนักศึกษาและครูการศึกษาออกโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน และครูการศึกษาออกโรงเรียนรับรู้ว่ามีปัญหา การเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ครูศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงานต่างกัน มีปัญหาการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 แนวทางการส่งเสริมการเรียนการสอน ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยจัดทำให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและวิถีชีวิตของนักศึกษามากขึ้น และส่งเสริมอินเทอร์เน็ตเพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้

2.2 ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษาออกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูการศึกษาออกโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อยและประสบการณ์มาก มีปัญหาการเรียนการสอน รายด้านแตกต่างกัน โดยครูการศึกษาออกโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงานมาก มีระดับปัญหาโดยรวม น้อยกว่า ครูการศึกษาออกโรงเรียนที่ไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษา ยกเว้นเพียงด้านการวัดและประเมินผลเพียงด้านเดียว ที่ครูที่มีประสบการณ์มากมีระดับปัญหามากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า มักจะมีประสบการณ์และทักษะทางวิชาชีพที่สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย ในหลายๆด้าน โดยเฉพาะด้านหลักสูตร สอดคล้องกับ เทพพร มูลเหล่า ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาออกกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้ ด้านการจัดหลักสูตร ควรมีการลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างที่กำหนดให้มีจำนวนที่เหมาะสม สร้างความเข้าใจเรื่องโครงสร้างหลักสูตรเข้าใจ ตรวจสอบเอกสารและข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ถูกต้องก่อนการวางแผน การจัดหลักสูตรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ครูและผู้เรียน

มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้กับความต้องการของผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการวิจัยพัฒนาสื่อการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีมาตรฐาน การจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูและผู้เรียนจะต้องมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมงบประมาณ ในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ ในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ควรมีการทำงานเชิงรุกลงในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นความต้องการของผู้เรียน พัฒนาคู่มือในเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานงานกับภาคีเครือข่าย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น การเรียนรู้เน้นการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประสบการณ์จริงมากขึ้น และด้านการวัดผลประเมินผล ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผลและประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา ต้องมีการประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจกระบวนการวัดผลและประเมินผลให้แก่ผู้เรียน

2.3 ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามตำแหน่งงาน ของครู พบว่าครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูการศึกษานอกโรงเรียนตำบล มีปัญหาการเรียนการสอน โดยรวมแตกต่างกัน โดยพบว่าระดับปัญหาของครูการศึกษานอกโรงเรียนตำบล โดยรวมมีระดับปัญหาน้อยกว่าครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูการศึกษานอกโรงเรียนตำบล มีหน้าที่ประจำที่ตำบลเป็นหลัก ส่วนครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ต้องออกพื้นที่ทำให้รับรู้ ระดับปัญหามากกว่าครูการศึกษานอกโรงเรียน ตำบล ซึ่งใกล้เคียงกับชุมชน วัฏจักรกรม ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะครูที่ปรึกษาที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักศึกษาศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอรัฐประเศ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะครู ที่ปรึกษาที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอรัฐประเศ จังหวัดสระแก้ว ด้านวิชาการมีการส่งเสริมนักศึกษาที่เรียนดีให้ดีขึ้น สนใจตรวจสอบของการจบหลักสูตรของนักเรียน และมีความเข้าใจในเรื่องระเบียบและวิธีการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีสุขภาพร่าเริงแจ่มใสเป็น แบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ ในด้านบริการ มีความรู้ความสามารถให้คำปรึกษา แก่นักศึกษา แนะนำเกี่ยวกับ การศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นและให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ นักศึกษาเกี่ยวกับการ ศึกษาและการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การเปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตาม วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่งงานของครู ในครั้งนี้ เป็นการจำแนกความแตกต่างของครูเท่านั้น ในครั้งต่อไปผู้วิจัยได้เสนอว่า ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอนระหว่างครูและนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา บริบท สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของครูการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้ทราบสภาพความต้องการที่จะพัฒนา จึงอยากเสนอแนะว่าการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านต่างๆต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความรู้จาก รองศาสตราจารย์ ดร. เจ็ดหล้าสุนทรวิภาต ที่ได้กรุณาให้ความรู้และชี้แนะพร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และอาจารย์ทุกท่านในสาขาบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้การช่วยเหลือแนะนำตลอดจนถึงกำลังใจ และการติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอบคุณ นางอรุณประเสริฐ ศรีวิชัยมูล ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ฟ้าหลวง นายทีระ นามสุโพธิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่ลาว และ นางสาวศรานันท์ มีหวั่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ชี้แนะตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามจนทำให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณ นางสาวศรานันท์ มีหวั่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย ที่ได้คำชี้แนะและโอกาสในการศึกษาต่อ ทั้งยังให้ความช่วยเหลือในการอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในสถานศึกษา และ คณะครูพร้อมด้วยนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สรวย ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและเสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอบคุณ บุพการี บุรพคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้ให้แก่ ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จ เจริญก้าวหน้าในการศึกษาและอาชีพการงาน

เอกสารอ้างอิง

สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2542) วิธีการเรียนรู้ของผู้นำกลุ่มสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ชลบุรี:ภาควิชา

การศึกษานอกระบบ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน:

พหุกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. คู่มือการจัดทำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2551).

คู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการ 2551. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2541). ทักษะคิดของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกลที่มีต่อทฤษฎีการเรียนรู้

สำหรับผู้ใหญ่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อนันท์ เพ็ญทอง.(2553). ปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามการรับรู้ของนักศึกษาและครู การศึกษานอกโรงเรียน.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุดม เขียวแก้ว. (2544). แนวทางการบริหารและการจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตาม

แนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552.

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่ม เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The study of problems and suggestions on the academic administration in order
to improve the student's learning improvement at Doisantikeeree Mae
FahLuang District office of Chiang Rai Primary Education Service Area 3

ธันนชัย พิพิธพงค์สันต์^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Thananchai Phiphitphongsan^{1*} and Banjong Chairinkom²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการและศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงาน
วิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน
รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จำนวน 96 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์และอธิบายเป็นความ
เรียง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มเครือข่าย
พัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านงานการจัดการเรียนการสอน
อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านงานบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานนิเทศการ
สอน

ผลการวิจัยด้านแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม
เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี พบว่า ด้านการวางแผน (Planning) ควรจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษา
สภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารงานวิชาการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือการกำหนดนโยบายในการ
จัดทำงานอย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร ด้านจัดองค์การ (Organizing) ควรจะมีการจัดโครงสร้างในการบริหารงาน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

วิชาการอย่างชัดเจน มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ต่างๆตามโครงสร้างในการบริหารงานและมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารงานเป็นลายลักษณ์อักษร ด้านการนำองค์การ (Leading) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานกับโรงเรียน ส่งเสริมการสอนซ่อมเสริมโดยการหมุนเวียนตามสาระวิชาหรือครูต้องอุทิศเวลาให้เด็ก อาจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ด้านการควบคุม (Controlling) ควรมีการประเมินผลดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการมีการกำกับติดตามและมีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุมปรึกษาหารือเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

คำสำคัญ: ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this study aimed to investigate problems' of academic administration, and to seek for the guidelines of the academic administration to improve the student's learning achievement in Doisantikeeree Maefalong District, Office of Chiangrai Primary Education Service Area 3. For data gathering, a questionnaire and an interview were conducted with 96 respondents, including school directors, vice school directors, teachers, and school's staffs.

The findings were as follows; the problem on academic administration of the academic administration to improve the student's learning achievement in Doisantikeeree Maefalong District, Office of Chiangrai Primary Education Service Area 3. In overall was at high level. When considering each aspect, it was discovered that teaching and learning was at high level, followed by curriculum administration meanwhile the teaching and learning supervision was at low level of all aspects.

The guideline on academic administration to improve the student's learning achievement in Doisantikeeree Maefalong District, Office of Chiangrai Primary Education Service Area 3. It was found that planning aspect should analyze the present school data; organizing aspect, the school administrative administration; leading aspect, teacher should be trained through a seminar or field trip; and controlling aspect, school teaching and learning should be followed and reported.

Keywords: Academic administration

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาเป็นการปรับเปลี่ยนทางการศึกษาของไทยเป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้นกว่าเดิม มีความมุ่งหมายที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีสติปัญญาความสามารถและมีความสุข เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพ ซึ่งคนที่มีคุณภาพ หมายถึง คนที่ดีมีสติปัญญาความสามารถและมีความสุข มีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เพื่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย มีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2545 หน้า 46) และโรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา การศึกษาจะประสบความสำเร็จตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศและเป็นไปตามหลักการจุดหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ นั้น งานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของโรงเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ คนดี มีสติปัญญา มีความสามารถและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ(2540 หน้า 25) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการในสถานศึกษาว่าเป็นงานหลัก เป็นงานศูนย์กลางของโรงเรียนครอบคลุมโรงเรียนทั้งระบบ โรงเรียนใดที่มีงานวิชาการก้าวหน้าจะเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งการที่โรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่บริหารงานวิชาการได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหารให้ความสำคัญแก่งานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี ดังที่ โสรัจ พิเศษชนชม(2542 หน้า 318-319) กล่าวว่า งานด้านวิชาการถือเป็นงานสำคัญ เป็นหัวใจของโรงเรียนเพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนานักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และภาววิชา ธาราศรีสุทธิ (2550 หน้า 1) ระบุว่างานด้านวิชาการนับเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะการบริหารการศึกษาก็เพื่อตอบสนองความสำเร็จของผลงานทางวิชาการหรือการเรียนการสอน โดยจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรมและคุณสมบัติที่ต้องการจากสำคัญของงานวิชาการ ในสถานศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องดูแลเอาใจใส่การบริหารงานวิชาการเป็นพิเศษ และจันทรานี สงวนนาม (2545 หน้า 43) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่นๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร การที่ตรวจสอบว่าสถานศึกษาใด ผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานวิชาการ สามารถดูได้จากสถานศึกษามีขอบเขตของงานวิชาการอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนางาน ครูมีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนางานวิชาการอย่างจริงจัง สามารถนำปรัชญาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามโครงการต่างๆ ได้อย่างดีเยี่ยม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนควรมีความรู้ ความสามารถด้านการบริหารการศึกษเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องรับผิดชอบเป็นผู้นำด้านวิชาการแก่ครู อาจารย์ในโรงเรียนเป็นอันดับแรกและต้องทำงานร่วมกับครู สนับสนุน กระตุ้นเตือนให้คำแนะนำ ตลอดจนทำหน้าที่ประสานงานในด้านการจัดการเรียนการสอน ให้ครูทุกคนสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2547 หน้า 53) โดยสำนักงานการปฏิรูปการศึกษา ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำหน่วยงานหรือสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ งานด้าน

วิชาการในโรงเรียนเป็นหลักที่สำคัญที่สุด มีขอบข่ายงานกว้างขวาง มีบุคคลเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน เพราะมีส่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น ปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตร แผนการสอน การนิเทศการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดผลการเรียนการสอนโดยผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการ จากความสำคัญของงานวิชาการข้างต้น แสดงให้เห็นว่างานวิชาการเป็นกลไกหลักที่จะผลักดันให้โรงเรียน ได้ผลิตเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนซึ่งสิ่งที่จะเกิดตามมาก็คือ โรงเรียนจะได้รับการยอมรับและเกิดความเชื่อมั่น ความศรัทธาจากผู้ปกครอง ชุมชนซึ่งจะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ได้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาและร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนและยังสามารถจัดแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่มากมายจากชุมชนเข้ามาสนับสนุนกิจการของโรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนอีกทางหนึ่ง แต่สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนชนเผ่า(พื้นที่สูง) และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนชาวไทย(พื้นราบ) ก็มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้วย ดังจากรายงานผลการทดสอบในระดับชั้นพื้นฐาน คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ลดลงอย่างต่อเนื่องทุกวิชาในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา และผลจากการทดสอบระดับชาติปีการศึกษา 2556 พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ คะแนนทุกรายวิชาต่ำกว่าขีดจำกัดล่าง มีผลการประเมินต่ำกว่าระดับประเทศ และระดับจังหวัด ซึ่งสาเหตุอาจเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ปัจจัยหลักอาจเกิดจาก นักเรียนชนเผ่าที่เข้ารับการศึกษามากกว่าจะมาจากชนเผ่าที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและมีการใช้ภาษาประจำชนเผ่ามากกว่าการใช้ภาษาไทย ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามมา ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะครูต้องเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมในแต่ละชนเผ่าของนักเรียนที่เข้ารับการการศึกษา เพื่อให้สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน ขณะเดียวกันในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรียังขาดแคลนครู มีจำนวนครูไม่เพียงพอ ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่ตนเองถนัด หลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนยังคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเองไม่ได้ นอกจากนี้ ยังขาดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ภาพรวมโดยส่วนใหญ่ผู้เรียนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้มาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีทั้งหมด 7 ชนเผ่า จากผลการประเมิน การบริหารงานวิชาการยังขาดการพัฒนาอย่างจริงจัง ผลการปฏิบัติงานในหลายๆด้านจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ได้แก่ การพัฒนาหรือดำเนินการในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น สนับสนุนให้สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ดังกล่าว (รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี, 2556 หน้า 52-57)

จากข้อมูลและสภาพปัญหาจะเห็นได้ว่า ปัญหาที่พบอยู่มีความสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่งานวิชาการเป็นพิเศษ ซึ่งการบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี ในด้านงานบริหารหลักสูตร งานการจัดการเรียนการสอน งานสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา งานนิเทศการสอน งานวัดและประเมินผล การเรียน เพื่อค้นหาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการบริหารงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนตอยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 96 คน จากโรงเรียนในกลุ่ม 6 โรงเรียน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรีในด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการงานบริหารหลักสูตร ด้านงานการจัดการเรียนการสอน งานสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา ด้านงานนิเทศการสอน และด้านงานวัดผลและประเมินผลการเรียน ข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert s Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรีอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด
2. ศึกษาค้นคว้าหลักเกณฑ์และวิธีการการสร้างแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลโดยให้ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. จัดทำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามโครงสร้างเนื้อหา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาของแต่ละคำถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไขประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หน้า IOC) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้
+1 หมายถึง เห็นด้วยว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1 หมายถึง เห็นด้วยว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่นำใช้ได้
6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อขอความร่วมมือจากครู ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน
3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 96 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง

2. นำข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ของกลุ่มเครือข่ายคหบดีวิเคราะหโดย
ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำมาหาค่าความถี่และค่าร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3. นำข้อมูลตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มเครือข่ายคหบดีวิเคราะหแม่ฟ้าหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

จากการเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะหโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย
และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด.2545หน้า99) คือ

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.20 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.19 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.60 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.80 – 2.59 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.79 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

5. นำข้อมูลตอนที่ 3 ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหาและสรุปล
สาระสำคัญ

ผลการศึกษา

ปัญหาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาคหบดี
วิเคราะหแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า

2.1 งานการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($x = 3.66$, $S.D.=0.77$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงสุด คือ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ
ของครูแต่ละคนในงานด้านการจัดการเรียนการสอน ($x = 3.82$, $S.D.= 0.97$) รองลงมาคือ การจัดครูเข้าสอนประจำชั้น
ประจำวิชาตามความสามารถและความถนัด ($x = 3.73$, $S.D.= 1.05$) และการส่งเสริมให้ครูพัฒนาเทคนิคการสอนเพื่อ
เพิ่มความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทุกภาคเรียน ($x = 3.70$, $S.D.= 0.99$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหา
ต่ำสุด คือ การนำผลการนิเทศติดตามไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนต่อไป ($x = 3.51$,
 $S.D.= 0.97$)

2.2 งานบริหารหลักสูตร ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($x = 3.61$, $S.D.= 0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงสุด คือ การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ($x = 3.72$, $S.D.= 0.97$) รองลงมาคือ การจัดโครงสร้างในการบริหารหลักสูตรอย่างชัดเจน ($x = 3.68$, $S.D.= 1.00$) และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ($x = 3.66$, $S.D.= 0.96$) กับ การประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ทุกภาคเรียน ($x = 3.66$, $S.D.= 0.91$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาต่ำสุด คือ การวางแผนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ($x = 3.51$, $S.D.= 0.97$)

2.3 งานวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 3.60$, $S.D.= 0.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาในระดับมากในทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลทุกภาคเรียน ($x = 3.76$, $S.D.= 0.89$) รองลงมาคือ การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายในการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างชัดเจน ($x = 3.71$, $S.D.= 1.06$) และการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์มเครื่องมือ ที่จำเป็นเพื่อใช้ดำเนินงานวัดผลและประเมินผลให้เพียงพอ ($x = 3.70$, $S.D.= 1.10$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาต่ำสุด คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงการสร้างเครื่องมือประเมินผลให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพโดยการอบรมให้ความรู้และประชุมปฏิบัติการสร้างข้อสอบทุกภาคเรียน ($x = 3.50$, $S.D.= 1.14$)

2.4 งานสื่อและนวัตกรรมการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ($x = 3.55$, $S.D.= 0.87$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงสุด คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และ การใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆทุกปีการศึกษา ($x = 3.71$, $S.D.= 0.96$) รองลงมา คือ การนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง การผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาในภาคเรียนต่อไป ($x = 3.60$, $S.D.= 0.95$) และการจัดระบบการเก็บรักษา ดูแลสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างดี ($x = 3.57$, $S.D.= 1.08$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาต่ำสุด คือ การส่งเสริมให้ครูผลิต และใช้สื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย ($x = 3.46$, $S.D.= 1.03$)

2.5 งานนิเทศการสอน พบว่า ในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ($x = 3.51$, $S.D.= 0.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงสุด คือ การกำหนดเกณฑ์ในการนิเทศการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร ($x = 3.58$, $S.D.= 0.99$) รองลงมา คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อทราบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาในภาคเรียนต่อไป ($x = 3.57$, $S.D.= 1.03$) และการวางแผนกำหนดปฏิทินการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน ($x = 3.56$, $S.D.= 1.16$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาต่ำสุด คือ การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ($x = 3.44$, $S.D.= 1.11$) กับ การประชุมให้คำแนะนำชี้แนะเรื่องการนิเทศการสอน ($x = 3.44$, $S.D.= 1.04$)

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สรุปได้ดังนี้ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติ

ศิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยนำปัญหาจากแบบสอบถามมากำหนดข้อคำถามทั้ง 5 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร งานการจัดการเรียนการสอน งานสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา งานนิเทศการสอน งานวัดผลและประเมินผลการเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

แนวทางในการบริหารงาน

1.1 โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายและวางแผนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรเพื่อเตรียมพร้อมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

1.2 ผู้บริหารต้องศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง และชัดเจน ตลอดจนจัดหาเอกสารหลักสูตรไว้ให้เพียงพอ พร้อมทั้งจะให้ครูนำไปใช้ได้ตลอดเวลา

1.3 โรงเรียนควรจะต้องศึกษาสภาพของท้องถิ่น ในเขตบริการของโรงเรียนเพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

1.4 การนำหลักสูตรไปใช้ต้องสามารถปรับให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน

1.5 โรงเรียนควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อหาข้อดี ข้อด้อย ในการที่จะนำไปปรับปรุงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านการเรียนการสอน

แนวทางในการบริหารงาน

2.1 โรงเรียนควรจะต้องมีการวางแผนจัดการเรียนการสอนร่วมกันทั้งบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2 ควรสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ในผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครูคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนชุมชน ในการให้ความสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

2.3 ควรจัดทำคู่มือครูในงานวิชาการ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูอาจารย์ที่จะได้แนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ทำให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีคุณภาพ

2.4 ครูควรที่จะต้องศึกษาพื้นฐานของนักเรียนทุกคนว่าแต่ละคนเป็นอย่างไร บกพร่องในเรื่องใด เพื่อจะได้หาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับนักเรียน

2.5 โรงเรียนควรจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือจัดกระบวนการเรียนรู้แบบพี่สอนน้อง (Buddy) เพื่อลดภาระของครูผู้สอนในกรณีที่มีครูจำนวนน้อย หรือกรณีที่โรงเรียนมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมาก

2.6 ควรมีการจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่เรียนรู้อ่อนหรือมีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา

2.7 ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนสอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียน

3. ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

แนวทางในการบริหารงาน

3.1 ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหา ผลิตวัสดุ และสื่อการเรียนการสอน

3.2 ควรดำเนินการศึกษาสภาพแวดล้อมและสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน

3.3 บุคลากรกรในโรงเรียนควรศึกษาการใช้สื่อแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน

3.4 บุคลากรภายในโรงเรียนควรร่วมมือกันในการที่จะผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เองภายในโรงเรียน

3.5 ควรมีการปรับปรุงสื่อวัสดุที่มีอยู่ให้ทันสมัยเหมาะกับการใช้งาน

4. ด้านวัดผลและประเมินผล

แนวทางในการบริหารงาน

4.1 ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครูเกี่ยวกับเกณฑ์เครื่องมือ และระยะเวลาการวัดผล และประเมินผล

4.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่วัดผลและประเมินผลควรจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการที่จะวัดผลและประเมินผล

4.3 ในการวัดผลและประเมินผล ควรมีการกำหนดลำดับขั้นของทักษะของเด็กเป็นขั้นย่อย ๆ แล้ววัดผลโดยการทดสอบด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธี เมื่อเด็กมีทักษะตามขั้นย่อย ๆ เหล่านี้แล้ว ให้ถือว่าเด็กสอบผ่าน

4.4 การวัดผลและประเมินผลควรจะมีจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับลักษณะของเด็กแต่ละคน

4.5 ควรจัดสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

4.6 ควรมีการประเมินเครื่องมือ วิธีการวัดผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาข้อดีข้อด้อยในเครื่องมือวัดผลแต่ละชนิด

4.7 ควรมีการปรับปรุงเครื่องมือ วิธีการวัดผลให้เหมาะสมกับเด็ก

5. ด้านนิเทศภายใน

แนวทางในการบริหารงาน

5.1 ขวัญและกำลังใจจากผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการปฏิบัติงาน

5.2 ควรมีการจัดระบบงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและมีแผนในการนิเทศอย่างเป็นลายลักษณ์

อักษร

5.3 ผู้บริหารควรที่จะพัฒนาปรับปรุงกระบวนการนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมี

แนวทางที่ถูกต้อง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนา การศึกษาโดยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยภาพรวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

1. ด้านงานการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาหนักที่สุดในเรื่อง ปัญหาการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครู แต่ละคนในงานด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีหน้าที่หรือภาระงานมาก นอกจากงานประจำในการ สอนนักเรียนแล้วยังมีงานพิเศษอื่นๆ อีก ที่ผู้บริหารมอบหมาย เช่น งานธุรการชั้นเรียน งานการเงิน งานพัสดุ ส่งผลให้เกิด ปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้ไม่มีเวลาศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อ การพัฒนาผู้เรียนโดยตรง การเรียนการสอนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หวังไว้ (กมล ภูประเสริฐ. 2545 หน้า 39) ส่วนสายหยุด จำปาทอง (2529 หน้า 3) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนส่วนใหญ่มุ่งเน้น ด้านหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การจัดทำโครงการสอน การเตรียมการสอน สื่อการสอน ตลอดจนการ วัดผลประเมินผล นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2545 หน้า11) ยังกล่าวอีกว่า การจัดการเรียนการสอนต้องมีการ จัดระบบสนับสนุน นั่นคือ จัดสิ่งสนับสนุนเพื่ออำนวยความสะดวก ส่งเสริมการเรียนรู้ การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียนในลักษณะต่างๆ และเพื่อให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายน่าสนใจและมี ประสิทธิภาพ จัดแหล่งค้นคว้าสำหรับผู้เรียนประกอบด้วย ห้องสมุด ศูนย์หนังสือ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดหมวดวิชา ฯลฯ ซึ่งควรเป็นสถานที่ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งค้นคว้าที่เป็นระบบ สะดวก ง่ายต่อการค้นคว้าเป็นสถานที่ที่สะอาด สงบ มีสื่อหลากหลาย นำเข้าไปใช้บริการและจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะฝึกให้ผู้เรียน ได้คิดทำและแสดงออก ครูมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งต้องอาศัยสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ หลากหลายน่าสนใจ โรงเรียนจึงควรสนับสนุนสิ่งเหล่านี้ให้พร้อมเพื่อให้ครูสามารถเลือกใช้ เตรียมหรือจัดทำเพิ่มเติมได้ อย่างสะดวกและให้ผู้เรียนได้ใช้คิดค้น ปฏิบัติด้วยตนเอง รวมถึงจัดให้มีผู้รับผิดชอบสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในเป้าหมายที่คาดหวัง

2. ด้านงานบริหารหลักสูตร มีปัญหาหนักที่สุดในเรื่อง การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหาร หลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อดำเนินการจัดบุคลากรเข้า ปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ก่อนเปิดภาคเรียน เรื่องของหลักสูตร สอดคล้องกับข้อค้นพบของสุพัตรา ไทสกุล (2539 หน้า บทคัดย่อ) ที่ว่าปัญหาในการบริหารงานวิชาการ คือการมี ความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้หลักสูตรไม่เพียงพอของโรงเรียน ซึ่งการทำ ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นสิ่งที่ทั้งผู้บริหารและ ครูจำเป็นจะต้องศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างลึกซึ้งและชัดเจน ในการบริหารงาน การวางแผนและกำหนด นโยบายเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านหลักสูตรเพราะหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาที่เป็นเครื่องชี้บ่ง ว่าเยาวชนไทยในอนาคตควรจะเป็นพลเมืองอย่างไรที่สังคมต้องการ ดังที่ กรมวิชาการกำหนดเรื่องการบริหารหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ.2533 หน้า 18) ไว้ว่า ในการบริหารหลักสูตรจะต้องกำหนดปรัชญา และอุดมการณ์ วัดดูประสงค์ไว้ ในนโยบายของโรงเรียน และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 หน้า 184-185) ให้ความเห็นว่าการบริหารโรงเรียนที่มีต่อ หลักสูตรนั้น จะต้องศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อที่จะวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่ จะต้องศึกษาเอกสารหลักสูตรอย่างชัดเจนและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเด็ก และกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน

เพราะฉะนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการศึกษา ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยดี ความสำคัญของหลักสูตรก็คือ ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรจะเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะและความประพฤติและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 หน้า 23)และยังมี สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 หน้า 224) ที่กล่าวว่าหลักสูตรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้ ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งอาคารสถานที่และครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้นอกจากนี้ ปัญญา แก้วกีร และ สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545 หน้า 28 -29) ยังกล่าวอีกว่าการดำเนินการเพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีปัจจัยที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการนิเทศติดตาม ประเมินผลเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนางานต่างๆ ในโรงเรียน รวมถึงครู บุคลากรในโรงเรียน ผู้นำชุมชนกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนจะต้องเป็นผู้มีความพร้อมในการเรียนรู้และผู้บริหารต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

3. ด้านงานวัดและประเมินผลการเรียน มีปัญหาหนักที่สุดในเรื่องการส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลทุกภาคเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการวัดผลและประเมินผลส่วนใหญ่ ครูประจำชั้นจะเป็นผู้วัดผลประเมินผลเอง โดยไม่ได้นำผลมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลในแต่ละภาคเรียน จึงทำให้การวัดและประเมินผลขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารและคณะครูจึงควรที่จะต้องมีการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับเกณฑ์ เครื่องมือในการวัดและประเมินผล การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการที่จะวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้เพราะว่าเด็กมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ในการวัดผลและประเมินผลจำเป็นต้องมีเกณฑ์ และวิธีการเฉพาะเหมาะสมกับเด็กแต่ละประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 หน้า 11) การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ (กรมวิชาการ.2545 หน้า 24) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึง การประเมินผลไว้ในมาตรา 26 ดังนี้ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 หน้า 13) แนวคิดของสมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ (2545 หน้า 9) อธิบายว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดทำเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกันต้องวัดผลผู้เรียนทั้งระดับชั้นและระดับสถานศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพเช่นเดียวกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2544 หน้า 165)ได้กล่าวถึง

หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลไว้ว่าผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล จัดหาวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นตลอดจนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก พยายามส่งเสริมให้ครูอาจารย์มีความรู้ทางการวัดและประเมินผล โดยการจัดการศึกษาอบรม การประชุมปฏิบัติการในด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผลข้อสอบตลอดจนการรายงานผลการสอบ มีการจัดตารางสอบ ห้องสอบและระเบียบในการสอบและการคุมสอบ ควรมีการประเมินผลการสอบหากมีความบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไปหรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ในครั้งต่อไป

4. ด้านงานสื่อและนวัตกรรมการศึกษา มีปัญหามากที่สุดในเรื่องการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตและการใช้สื่อและนวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ทุกปีการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตและการใช้สื่อและนวัตกรรมการศึกษามีค่อนข้างจำกัด ทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนทุกปีการศึกษา ดังนั้นครูจึงต้องมีเทคนิคการผลิตและการใช้สื่อและนวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นสื่อหรือตัวกลางที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิด ทักษะและเจตคติระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ.2546 หน้า 30) ซึ่งคล้ายกับกฤษฎา แสงเดช(2546 หน้า 14) ที่กล่าว ถึงนวัตกรรม ว่าเป็นสื่อการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่นำมาใช้แล้วทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ดีกว่าเดิมมีคุณภาพกว่าเดิม มีประสิทธิภาพกว่าเดิม ส่วนอาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 หน้า 215) กล่าวถึงสื่อว่า เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียน มีลักษณะที่แปลก น่าสนใจและสำคัญทั้งครูและนักเรียนสามารถจัดหาจัดทำร่วมกันซึ่งอาจหาได้ในท้องถิ่นสำหรับ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง (2545 หน้า 11-12) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้อาจได้มีความหมายเฉพาะสื่อที่ครูและนักเรียนนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่เรียนกว่า “สื่อการเรียนการสอน” เท่านั้น แต่หมายถึงทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็น คน สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์หรือความคิดก็ตาม ขึ้นอยู่กับว่าเราเรียนรู้จากสิ่งนั้นๆ หรือนำสิ่งเหล่านั้นเข้ามาสู่การเรียนรู้ของเราหรือไม่ อันจะเป็นการสร้างนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ได้อีกทางหนึ่ง โดยนวัตกรรมทางการศึกษาจึงมีลักษณะความเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ได้พัฒนา ปรับปรุง ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของนักเรียนทำนองเดียวกัน ถวัลย์ มาตจรัส,มณฑล แฉ่นไธสง และ นิชนันทน์ ประสงค์ (2546 หน้า 5) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมว่า เป็นความคิดใหม่ รูปแบบใหม่ วิธีการใหม่ เทคนิคใหม่ แนวทางใหม่ ผลผลิตใหม่ที่ได้ประยุกต์ สร้างสรรค์และพัฒนา ทั้งจากการต่อยอดภูมิปัญญาเดิมหรือการคิดค้นขึ้นใหม่ด้วยภูมิปัญญาใหม่ ให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

5. ด้านงานนิเทศการสอน มีปัญหาที่สุดในเรื่อง การกำหนดเกณฑ์ในการนิเทศการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานด้านนิเทศการสอนนอกจากการจัดให้มีกณิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอแล้วผู้บริหารจะต้องมีกำหนดเกณฑ์ในการนิเทศการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดบทบาทและหน้าที่ในการนิเทศการสอนในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ คือ การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การให้บริการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการจัดการเรียนการสอน การประสานพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 หน้า 55) เนื่องจากกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการที่มุ่งเน้นการให้ได้มาซึ่งคุณภาพของนักเรียนโดยที่นิเทศการศึกษาเป็นการทำงานของผู้บริหาร ร่วมกับครูเพื่อพัฒนางานสอนให้มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

จากการหาแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในด้านต่าง ๆ พบว่า

1. งานบริหารหลักสูตร โรงเรียนควรมีการวางแผนร่วมกันในการสร้างหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องศึกษาเอกสารหลักสูตร จัดทำหลักสูตรของโรงเรียน และมีการติดตามประเมินผลหลักสูตรทุกภาคเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 หน้า 17) ที่กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการประกอบด้วย การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อการนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2. งานการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ โรงเรียนควรมีการวางแผนจัดการเรียนการสอนร่วมกันทั้งบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างความตระหนักความเข้าใจในผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนชุมชนในการให้ความสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพราะการตระหนักและให้ความสำคัญ จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 หน้า 38-39) ในด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนควรจัดให้มีแผนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ จัดห้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการตรวจแผนการสอนหรือบันทึกการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอศึกษาพื้นฐานของนักเรียนทุกคนว่าแต่ละคนเป็นอย่างไร จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และหาวิธีการสอนอื่นๆ ที่จะช่วยลดภาระของครูผู้สอน เนื่องจากครูมีภาระงานมาก และมีงานประจำ คือการสอนนักเรียนปกติ

3. งานสื่อและนวัตกรรมการศึกษา มีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ โรงเรียนควรมีการวางแผน ร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนผู้นำชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหาผลิตวัสดุ และสื่อการเรียนการสอน การนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอน และของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เพื่อแก้ไขปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ และควรมีสื่อที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 หน้า 23-24) กล่าวว่า สื่อควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง สึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4. งานนิเทศการสอน มีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ ขวัญและกำลังใจจากผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการปฏิบัติงานการมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพ ดังที่ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2525 หน้า8) การนิเทศการศึกษา เป็นการแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียนเพื่อการปรับปรุงตัวของเขา (ครูและนักเรียน) ตลอดจนสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ดังนั้น โรงเรียนควรจัดระบบงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและมีแผนในการนิเทศอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

5. งานวัดและประเมินผลการเรียน มีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครูเกี่ยวกับ เกณฑ์ เครื่องมือ และระยะเวลาการ วัดผลและประเมินผล การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการที่จะวัดผลและประเมินผลเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพราะว่าเด็กมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกันในการวัดผลและประเมินผล จำเป็นต้องมีเกณฑ์และวิธีการเฉพาะเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2542 หน้า 11) ตลอดจนควรมีการประเมินเครื่องมือ วิธีการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือ วิธีการวัดผลให้เหมาะสมกับเด็กต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านงานบริหารหลักสูตร ควรมีการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ บริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารหลักสูตรที่เป็นลายลักษณ์อักษร จัดโครงสร้างในการบริหารหลักสูตรอย่างชัดเจน นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ด้วยมีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ทุกภาคเรียน

2. ด้านงานการจัดการเรียนการสอน ควรมีการสนับสนุนให้ครูมีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดตามความถนัดของผู้เรียน โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูแต่ละคนในงานด้านการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจน จัดครูเข้าสอนประจำชั้นประจำวิชาตามความสามารถและความถนัด ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเทคนิคการสอนเพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทุกภาคเรียน และส่งเสริมให้ครูมีการสอนซ่อมเสริมนักเรียนเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นทางการเรียน

3. ด้านงานสื่อและนวัตกรรมการศึกษา ควรมีการวางแผนด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษาอย่างเป็นระบบ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตใช้สื่อและนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆทุกปีการศึกษา

ผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษาและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการใช้สื่อและนวัตกรรมการศึกษาทุกภาคเรียน และนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงในภาคเรียนต่อไป

4. ด้านงานนิเทศการสอน ควรมีการวางแผนกำหนดปฏิทินการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน กำหนดเกณฑ์ในการนิเทศการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร ควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อทราบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาในภาคเรียนต่อไป

5. ด้านงานวัดและประเมินผลการเรียน ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายในการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างชัดเจน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์มเครื่องมือ ที่จำเป็นเพื่อใช้ดำเนินงานวัดผลและประเมินผลให้เพียงพอ ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลทุกภาคเรียน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษากลยุทธ์การพัฒนางานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการนิเทศการสอนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากครูผู้สอนนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงสุด
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในพื้นที่ราบ ที่มีบริบทและปัญหาแตกต่างกัน จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆเป็นแนวทางในการทำงานของโรงเรียนต่างๆต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณนางสาวจรรยา ชัยบุญลือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ นายสุคนธ์ พันธุ์รัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่สันติ และนายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ที่ให้ความกรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ความกรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร ครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย 3 ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจในการจัดทำวิจัยและให้การสนับสนุนปัจจัยต่างในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- อุทัย บุญประเสริฐ. **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร หน้า โรงพิมพ์เอสดีเพรส .2540.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. **ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา**. อุดรธานี หน้า สถาบันราชภัฏอุดรธานี .2550.
- จันทราณี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร หน้า บุ๊คพอยท์,2545.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**.กรุงเทพมหานคร หน้า สำนักงานฯ 2547.
- กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี.**รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี(SAR)**.เชียงราย หน้า กลุ่มเครือข่ายฯ 2556
- กมล ภูประเสริฐ. **การบริหารวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานครหน้าบริษัท เมธีทิวส์ จำกัด, 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544**. กรุงเทพมหานคร หน้า กระทรวงฯ, 2545.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุพัตรา ไหลสกุล. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ. ชุมพร หน้า วิทยานิพนธ์,2539.

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร หน้า สุวีริยาสาส์น ,2550.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร หน้า ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร,2546.

สุนีย์ ภูพันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ หน้า ดวงกลมเชียงใหม่,2546.

ปัญญา แก้วกีย์. และ สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล ชุดฝึกอบรมผู้บริหารหน้าประมวลสาระ. กรุงเทพมหานคร หน้า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร หน้า สาม เจริญพานิช,2542.

กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ. การประเมินผลจากสภาพจริง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร หน้า กรมฯ,2542.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.

กรุงเทพมหานคร หน้า พริกหวานกราฟฟิค,2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร หน้า กระทรวงฯ, 2545.

สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์. มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร หน้า วัฒนาพานิช,2542.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร หน้า พิมพ์ดี,2544.

กศยา แสงเดช. แบบฝึกคู่มือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับประถมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร หน้า แม็ค,2546.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. การใช้สื่อประกอบการสอนหลักการสอน. กรุงเทพมหานคร หน้า สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,2540.

ศิริกาญจน์ โกลุมภ์ และ ดารณี คำวัจนัง. แหล่งการเรียนรู้ หน้า เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา.

กรุงเทพมหานคร หน้า บริษัท เมธิทิปส์ จำกัด,2545

ถวัลย์ มาตจรัส, มงคล แว่นไธสง และ นิชนันทน์ ประสงค์. นวัตกรรมการศึกษาชุด ศูนย์การเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร หน้า 21 เซนจูรี่ จำกัด,2546.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร หน้า พิมพ์ดี,2544.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. เทคนิคการมอบหมายงาน. กรุงเทพมหานคร หน้า เอ็กซ์ปอร์ตเน็ต,2525.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร หน้า สามเจริญพานิช,2528.

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Problems And Guidelines On Academic Administration of Wiang Chiang Rung Disitriect Under The Office of Chiangrai Primary Education Service Area 1

พัชรินทร์ กันทะสุข^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Patcharin Kantasuk^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน และศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 13 โรงเรียน จำนวน 122 คน ผลการศึกษพบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลำดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมและเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในด้านการสอนและการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ ควรมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนให้ที่มีคุณภาพและมีการนิเทศอย่างเป็นระบบ ควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและน่านักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : mn_lovepool@hotmail.co.th

Abstract

The study aimed to (1) investigate problems in academic management in schools under the administration of Primary School Educational Service Area 1, Wiang Chiang Rung District and (2) to study the guidelines for the academic management in the schools. Data were collected from 122 teachers through a questionnaire and analyzed by using The descriptive statistics frequency percentage mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The problems in academic management in schools in Wiang Chiang Rung District were at high level. When considering in each aspects, it was found that development of innovation, and technology Followed by the development of internal school assurance and the schools research and development respectively.
2. The guidelines for the academic administrators of for the schools in Wiang Chiang Rung District were as follows, 1) inviting the qualified speakers to advise the schools curriculum, The effective teaching and learning and measurement and evaluation, 2) developing the school innovation and technology for students and appointed the committee for schools internal assurance.

Key words: Academic Administration

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า การแก้ปัญหา และการพัฒนาในด้านต่างๆ เพราะ การศึกษามีความสำคัญโดยตรงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหาช่วยพัฒนาฟื้นฟู ศักยภาพของบุคคลให้สามารถพึ่งตนเองพัฒนาตนเองพัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคมได้ นอกจากนี้การศึกษายังเป็น เครื่องมือในการปลูกจิตสำนึกของบุคคลให้เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเห็นคุณค่าของ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาที่มี ความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นรากฐานของการ พัฒนาด้านอื่น ๆ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 9)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ”อย่างไรก็ตามการจัดการ ศึกษา ให้บรรลุ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ซึ่งหน่วยงานที่มี หน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา คือ สถานศึกษาโดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มี อายุในเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายของรัฐเห็น ผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานระดับสูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกระทรวงกรมกอง องค์การภาครัฐ และเอกชน ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน และหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันแต่สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการ การพัฒนาคุณภาพของเยาวชน ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนา

หรือปฏิรูปการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะในการบริหารงานในสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการนับว่า เป็นงานหลักของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่น ๆ นั้น แม้ว่มีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมา โดยเป็นงานสนับสนุน ให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถิตชัย วรานนท์วินช.2553, หน้า 144-145) ขอบข่ายงานวิชาการมีทั้งหมด 8 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพ และ มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางการศึกษา (สมเดช สีแสง. 2550, หน้า 303-304) หัวใจหลักของงานวิชาการนั้น มีอยู่ 3 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน งานดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและ ต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อสามารถนำพาให้การปฏิบัติงานวิชาการประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดถือเอางานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหาร มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจะสามารถนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้ตรงกันข้ามกับผู้บริหารที่ไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการอาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ความสามารถ ขาดทักษะประสบการณ์ทางวิชาการและขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา มองเห็นงานอื่นที่สำคัญกว่างานวิชาการจึงไม่สามารถนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (ทัศนีย์ เนตรประโคน. 2552) อย่างไรก็ตาม การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหาร งานทั้งหมดของสถานศึกษา และถือว่าเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนให้ภารกิจของสถานศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สถานศึกษาใดที่มีการบริหารงานวิชาการที่ดีมีคุณภาพได้มาตรฐาน สถานศึกษานั้นก็จะเป็นสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคม

จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนควรพัฒนาคือการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และกำกับงานในทุกด้านให้เป็นรูปธรรมสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะผลการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนของนักเรียน การสอนของครู และการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาว่าอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จ โรงเรียนยังไม่สามารถจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

จากความสำคัญ ความจำเป็นและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของตนเองและโรงเรียนรวมทั้งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารระดับสูง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 13 โรงเรียน โดยมีครูทั้งจำนวน 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาการและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended) วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปความ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตอธิบดีวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ที่เป็นกลุ่มประชากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้ศึกษาค้นคว้าประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เพื่อขอเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 122 ฉบับ
3. ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็น ครูผู้สอนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1
4. ผู้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้ศึกษาค้นคว้าตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากนั้น นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการทำการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย เป็นรายด้านและรายข้อ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์
3. แนวทางในการบริหารวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ
- ตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
- ตอนที่ 3 แนวทางในการบริหารวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง เป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปความ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 77.05) รองลงมาคือวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 22.95) ด้านประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 47.54) รองลงมา 10-20 ปี (ร้อยละ 32.79) และไม่เกิน 10 ปี (ร้อยละ 19.67)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี รองลงมาคือด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการบริหารการประเมินผล การเรียน ด้านการบริหารการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาแหล่ง

การเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมและเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในด้านการสอนและการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ ควรมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนให้ที่มีคุณภาพและมีการนิเทศอย่างเป็นระบบ ควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและนำนักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ เป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจึงทำให้ไม่ค่อยมีงบประมาณเพียงพอที่จะนำมาพัฒนาในโรงเรียนงบประมาณที่ได้จัดสรร น้อยมากเพราะงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจะได้รับตามจำนวนรายหัวของนักเรียนและได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาน้อยทำให้ การบริหารจัดการการศึกษาขาดประสิทธิภาพ และมี

คุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำการลงทุนกับผลตอบแทนที่ได้รับไม่คุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรินทร์ สมมุติ (2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศิริ อำเภอมะแจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การประชุมชี้แจงเรื่อง การจัดทำหลักสูตรเพื่อชี้แจงในการดำเนินงาน ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพของ ชุมชนและท้องถิ่น ได้เลือกใช้สื่อการเรียนรู้โดยยึดเนื้อหา และได้วัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ก็ยังมี บางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติดังเช่น รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการสอนวิชาซีพีที่สอดคล้องกับท้องถิ่น จัดอบรมในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปผลการใช้หลักสูตร นำผลวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และในท้องถิ่นภายนอกโรงเรียน จัดอบรมการผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้ และประชุมเชิง ปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์งานการวัดและประเมินผล สำหรับปัญหาที่พบ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการจัด ทำหลักสูตร ครูผู้สอนมีคาบสอนมากสอนหลายวิชา และมีงานพิเศษนอกเหนือการสอน จนทำให้ดำเนินการสอนได้ไม่เต็มที่ สื่อการเรียนรู้มีน้อยไม่เพียงพอแก่นักเรียน

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอยางเชียงใหม่ รุ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ทำการวิเคราะห์โดยการสรุปคำบรรยายโดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

ด้านการบริหารหลักสูตร แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารควรเชิญวิทยากร มาให้ความรู้ อบรมการทำหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตรควรให้ความรู้แก่ครูในการพัฒนาหลักสูตรสม่ำเสมอ ครูแต่ละกลุ่มสาระควรมาเข้ากลุ่มเพื่อนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ ปรับหลักสูตรไปใช้ให้เข้ากับเนื้อหาของวิชา ผู้บริหารควรมี บุคลากรที่มีความรู้ในด้านการทำหลักสูตรมาร่วมจัดทำโดยตรงอย่างใกล้ชิดและครูควรศึกษาหลักสูตรให้มีความเข้าใจ อย่างชัดเจน ดังนั้น โรงเรียนควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรอย่างถูกต้อง โดย เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาอบรมให้กับครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษา และนิเทศติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ จิรกร มุสิกะวัน (2550) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามความต้องการของครูโรงเรียนวัดพลมานีย์ สำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพความต้องการของครูโรงเรียนวัดพลมานีย์ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมความต้องการในระดับ “มาก” โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตร และการใช้หลักสูตร ด้านการจัด การเรียนการสอน ด้านการจัดแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านสื่อการสอน และด้าน การนิเทศการสอน

ด้านการบริหารการเรียนการสอน แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการบริหารการเรียนการสอน ได้แก่ควรมี การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบและครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน การสอน ควรมีการนิเทศติดตามการสอนให้มากยิ่งขึ้น การจัด ทำแผนการเรียนรู้อาจต้องสอดคล้องด้านคุณธรรมจริยธรรม ทุกแผนและแผนการเรียนการสอนของครูยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรสอนตามแผนที่เตรียมไว้ มีการประเมินแผน ทุกครั้ง แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น และควรจัดสรรงบประมาณในการจัดทำสื่อให้เหมาะสม เพื่อเอื้อ ต่อการจัด การเรียนการสอน ดังนั้น ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถตรงกับภาระงานที่ รับผิดชอบสนับสนุนการไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้ครูทุกคนจัดทำ คู่มือการจัด การเรียนการสอน รวมทั้งมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน เช่น เพิ่มค่าตอบแทนหรือ

พิจารณาความดีความชอบให้เป็นกรณีพิเศษ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ทวี จันทรมณี (2550) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับจากมาก ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาสื่อ และด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยสุดท้าย

ด้านการบริหารการประเมินผลการเรียน แนวทางในทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการบริหารการประเมินผล การเรียน ได้แก่ ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถตรงกับภาระงานที่รับผิดชอบและครูส่วนใหญ่ไม่ค่อย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรเรียนการสอน ควรมีการนิเทศ ติดตามการสอนให้มากยิ่งขึ้น การจัดทำแผนการเรียนรู้ต้อง สอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรมทุกแผนและแผนการเรียนการสอนของครูยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรสอนตาม แผนที่เตรียมไว้ มีการประเมินแผนทุกครั้ง แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น และควรจัดสรรงบประมาณใน การจัดทำสื่อให้เหมาะสม เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดเก็บเครื่องมือ วัสดุประเมินผลเป็นระบบและให้มีการจัดทำคู่มือและระเบียบการวัดผลประเมินผล ที่วางแผนการการวัดและประเมินให้มี แนวทางการปฏิบัติที่ไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ (2544, หน้า 36) ได้กล่าวไว้ว่า การ วัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะของครูในการดำเนินการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนที่ตนรับผิดชอบตลอดจนการดำเนินการให้คำปรึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล แก่ครู การจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลต่าง ๆ

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางในทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีผลงานทางการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับ ส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์ สื่อ และเชิญวิทยากรที่มีความสามารถมาให้ความรู้มาแก่ครู ควรมีการจัด เผยแพร่ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู และควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างโรงเรียน เกี่ยวกับผลงานการวิจัยของครูเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมและ สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยว กับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนสื่อและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย ให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา จัดให้มีคู่มือ/เอกสารเพื่อประกอบ การจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และ สนับสนุนให้ครูนำเสนอผลงานการวิจัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี แนวทางในทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ได้แก่ ควรเชิญวิทยากรที่มีความสามารถด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาให้ความรู้แก่ ครูเพื่อที่ จะผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพ หรือส่งบุคลากรไปเข้าร่วมอบรมแล้วนำความรู้ที่ได้รับมาขยายผลสู่ครูต่อไป ควร จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและแผนการจัดการเรียนรู้ ควรจัดสรร งบประมาณ ครูภัณฑ์สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีจำนวนที่เพียงพอกับความต้องการ นักเรียนและครู ควรมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ ตั้งแต่การวางแผนการผลิต และการทำสื่อ ทดลองใช้ ใช้จริง ดังนั้น ควรส่งเสริมให้โรงเรียน จัดอบรมครูและเชิญวิทยากรมีความสามารถด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาให้ความรู้แก่ครูเพื่อที่จะผลิตสื่อ การสอนที่มีคุณภาพและดำเนินการจัดหาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอ โดยมีการระดมทรัพยากรทั้งใน และนอกชุมชน

ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ แนวทางในทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนควรระดมทรัพยากรจากภายนอกมาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ควรมีการจัดให้ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และโรงเรียนควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาดและน่าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและนำนักเรียนไปศึกษา จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (สมศักดิ์ ชูช่วง, 2551) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ด้านการนิเทศการศึกษา แนวทางในทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการนิเทศศึกษา ได้แก่ โรงเรียนควรมีการจัดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและนำนวัตกรรมมาประกอบการใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ควรชี้แจงในที่ประชุมให้ครูมีความเข้าใจวัตถุประสงค์และเกณฑ์ของการนิเทศ การสอน ควรให้คำแนะนำหลังการนิเทศแจ้งให้ครูทราบและผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศการสอน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีการวางแผน การนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการนิเทศภายในและทำการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับชาวจีนฮุย อัจฉินสมาจาร (2547, หน้า 22) ที่ได้กล่าวถึงการนิเทศเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเอง แก่ครูและนักเรียนเพื่อการปรับปรุงตัวของเขา (ครูและนักเรียน) ตลอดจนสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ที่พึงประสงค์

ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แนวทางในทางการบริหาร งานวิชาการเพื่อการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนควรมีการอบรมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน ควรมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และโรงเรียนควรจัดเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบเป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นโรงเรียนควรจะดำเนินการให้ครูเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ กุลภรณ์ สะแกทอง (2545, หน้า 65-70) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีภูมิจิตใจดี ภูมิจิตใจดี ภูมิจิตใจดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การรักษาคุณภาพของโรงเรียนให้สูงตามมาตรฐานที่การศึกษากำหนดไว้ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งโดยหลักสากลถือว่าการประกันคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการวิจัย เรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่มีปัญหามากที่สุด ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานหลักสูตร จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรร่วมกับครู เช่น ขาดการวางแผนร่วมครู ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร และหลักสูตรไม่มีความสอดคล้องกัน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรมีการประชุมวางแผนและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ อบรมการทำหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร อย่างต่อเนื่อง พร้อมให้ครูแต่ละกลุ่มสาระเข้ากลุ่มเพื่อนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ ปรับหลักสูตรไปใช้ให้เข้ากับเนื้อหา

2. ด้านการบริหารการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง การจัดหาสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนมีสื่อการเรียนการสอนน้อย ไม่คงทน ขาดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ขาดงบประมาณ และครูไม่นำสื่อนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน หรือส่งบุคลากรไปอบรมแล้วนำมาขยายผลสู่ครูต่อไป ควรมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่แต่ละกลุ่มสาระเพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมใหม่ ๆ

3. ด้านการบริหารการประเมินผลการเรียน จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง การนำผลการประเมินไปใช้แก้ไขข้อบกพร่องในการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น ไม่การนำเอาผลที่ได้จาก การประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ขาดการกำกับติดตามการประเมินผล ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารและครูมีการประชุมวางแผนการวัดประเมินผล กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผล และนำผลที่ได้จากการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอน ควรมีการกำกับติดตามและกำหนดแนวทางการประเมินผลให้เป็นแนวทางเดียวกัน

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง การนำเอาผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เช่น ครูและบุคลากรในสถานศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรส่งเสริมจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน แล้วนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน และทำการเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น

5. ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง การนิเทศ กำกับติดตามการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการสอนของครู เช่น ขาดการบำรุงรักษาสื่อเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามและแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบดูแลสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พร้อมทั้งจัดหาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอสภาพความต้องการของผู้เรียน โดยมีการระดมทรัพยากรจากภายในและนอกชุมชน

6. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง การจัดหาเทคโนโลยี ที่ทันสมัยเพื่อการค้นหาความรู้ เช่น ขาดคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตในห้องสมุด โรงเรียนไม่มีหนังสือไม่เพียงพอไม่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรมีการจัดหางบประมาณโดยขอความอนุเคราะห์ สนับสนุน ระดมทุน เพื่อนำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี จัดซื้อหนังสือเพิ่ม ให้มีหนังสือที่ทันสมัยหลากหลาย

7. ด้านการนิเทศการศึกษา จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง ประสิทธิภาพและความรู้ในการนิเทศการศึกษาของผู้นิเทศ เช่น ผู้นิเทศไม่มีความถนัดและไม่มีประสบการณ์ในด้านกรนิเทศข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรอบรมให้ครุมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายใน ควรชี้แจงในที่ประชุมให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ เกณฑ์ของการนิเทศ การสอน และทำการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไข

8. ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีปัญหาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเช่น ครูไม่เข้าใจการประกันคุณภาพและการจัดเก็บข้อมูล ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรให้ครูเข้าร่วมการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบเป็นปัจจุบันพร้อมทั้งมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาค้นคว้าของผู้บริหารในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. ศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ส่งต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากท่าน ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ นายทองพูน มาไกล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นายชูชาติ อุดอินแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลดงมหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นายกุศล มีปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยขี้เหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่กรุณาแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียน ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ผู้คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนการทำงานทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าของการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และขอมอบแต่บูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.(2543). **แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง.**

กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.

กุลภรณ์ สะแกทอง. (2545). **เมื่อโรงเรียนได้รับการประเมินภายนอกกรณีโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วารสารเชิงวิชาการ ฉบับที่ 11 ปีที่ 5 (พฤศจิกายน 2545)**

จิรกร มุสิกะวัน. (2550). **สภาพการบริหารงานวิชาการตามความต้องการ ของครูโรงเรียนวัดพลมานีย์**

สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (ม.ป.ป.). (2547). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: เค แอนด์ พี บุ๊ค

ทวี จันทรมนตร. (2550). **การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชัยภูมิ

ทัศนีย์ เนตรประโคน. (2552). **สภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 อำเภอประโคนชัย.วิทยานิพนธ์ ค.ม.บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.**

พัชรินทร์ สมมุตติ. (2550). **การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาครุศรี อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

สถิตชัย วรานนท์วนิช. (2553). **ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

สมเดช แสงสี. (2550). **คู่มือบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ชัยนาท: โมเดิร์นไฮม.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2544). **การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพมหานคร: ประสานมิตร.

สมศักดิ์ ชูช่วง (2551). **การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุโขทัย เขตที่ 2** วิทยานิพนธ์ (ค.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

พฤติกรรมกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

The behavior of conflicted management of School Administrators under the Office of
Educational Services Area, Chiang Rai Region 1

เอี่ยมพร บุญเกิด^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²

Uamporn Boonkerd^{1*} and Kampon Chainan²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เพื่อหาแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้คือ
แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 3 ตอน สถิติที่ใช้ คือ เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงรายเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.1 ด้านการเอาชนะ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้าพเจ้าใช้วิธีการที่หลากหลายตามอำนาจ
หน้าที่ของตนในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2 ด้านการร่วมมือ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ข้าพเจ้าพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน
อย่างตรงไปตรงมามีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.3 ด้านการประนีประนอม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ข้าพเจ้าพยายามหาวิธีที่จะทำให้การ
ได้เปรียบเสียเปรียบของทุกฝ่ายเป็นไปด้วยความยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.4 ด้านการหลีกเลี่ยง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็น
ที่จะนำไปสู่การโต้แย้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : uamporn2531@gmail.com

1.5 ด้านการยอมให้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ข้าพเจ้าพยายามที่จะไม่ทำร้ายจิตใจหรือความรู้สึกของคนอื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. แนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการเอาชนะ ควรให้ทุกฝ่ายคำนึงถึงประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความยุติธรรม เป็นหลักในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง พยายามใช้วิธีการ แนวปฏิบัติที่หลากหลายในการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการเจรจา โกล่เกลี่ย

2.2 ด้านการร่วมมือ ควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็น

2.3 ด้านการประนีประนอม ควรพยายามให้เกิดความปรองดอง รักษาหน้าใจ ร่วมมือช่วยเหลือกันของทุกฝ่าย ต้องให้มีการพูดจาตกลงยินยอม หรือยอมรับสภาพปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีการหาทางออกร่วมกัน และใช้เหตุผลหาข้อยุติ โดยไม่ใช้อารมณ์

2.4 ด้านการหลีกเลี่ยง ควรหลีกเลี่ยงวิธีการที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น โดยการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและใช้ความอดทนในการแก้ปัญหา

2.5 ด้านการยอมให้ ผู้บริหารต้องรู้จักที่จะยอม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารและทุกฝ่ายเห็นด้วย

คำสำคัญ: พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้ง

Abstract

The purposes of this research were to investigate the behavior of conflicted management and to find out the guidelines for conflicted management of school administrators under the Office of The population of this study was 108 school administrators under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 1. The research instruments drawn for this study was a 5 rating scale questionnaire. The data were systematically analyzed by using mean and standard deviation.

The results of the study were found as follows;

1. The behavior of conflicted management of school administrators under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 1 was in general at the high level. When considered in each aspect, it appeared that the participation was ranked at the highest level as follows;

1.1 Overcome in general was ranked at the average level. The school administrators used the various processes which were done by their own attribution for solving the problems was averaged at the highest level.

1.2 Participation in general was ranked at the high level. The school administrators considered as the problems and their colleagues frankly; was averaged at the high level.

1.3 Compromising in general was ranked at the high level. The school administrators tried to find out the method of all group's advantage or disadvantage by the process of judgment; was ranked at the high level.

1.4 Avoidance in general was ranked at the average level. The school administrators avoided from sharing their opinion that would bring them to argumentation; was ranked at high level.

1.5 Agreement in general was ranked at the high level. The school administrators tried to do not make other's feeling was hurtful; it was averaged at the highest level.

2. The guidelines for conflicted management of school administrators under the Office of Educational Services Area, Chiang Rai Region 1 were concluded as follows;

2.1 Overcome; every group should consider of benefit, appropriateness, possibility, accuracy and justice in order to be the way of solving the conflicts. However, the various process or regulation for solving the problems should be used by mediation.

2.2 Participation; every related group should participate in solving the problems and sharing their own opinion.

2.3 Compromising; harmony, goodwill and cooperation should be gained from every group. They should agree with each other and find out how to solve the problems. Besides, it was better to use more reason than your own temper to solve them.

2.4 Avoidance, every group should avoid from the process which can bring them to make more conflict. That is to say that the high solving of problems was avoidance to encounter and using more patient.

2.5 Agreement, the school administrators should know to agree with each other in order to be the high benefit of administration and every group agree with them.

Keywords: Behavior of conflicted management

บทนำ

การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการนำทรัพยากรการบริหาร มาประกอบกันตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการบริหารนั้นมีหลักเกณฑ์ที่สามารถนำไปศึกษาค้นคว้าได้ อย่างมีระบบ ระเบียบ สาเหตุที่เรียกว่า “ศิลป์” ก็เพราะพฤติกรรมกรรมการบริหารหลาย ๆ ประการต้องอาศัย ความรอบรู้ ทักษะและไหวพริบซึ่งผู้บริหารเป็นผู้นำที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร คือคน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการโดยดำเนินงานอย่างเหมาะสมอันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ (นพพงษ์ บุญจิตรา ดุลย์, 2534, หน้า 4)

ความขัดแย้งเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นทุกหน่วยงานดังที่สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์ (2544) ได้กล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างกันในการรับรู้และความคิดของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534 หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนาแต่ก็เป็นสิ่งที่ยากจะหลีกเลี่ยงพ้น ตราบดีที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่และต้องอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมเมื่อไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้งได้ จึงควรจะต้องรู้จักและเข้าใจความขัดแย้งเมื่อมี

ปัญหาเกิดขึ้นในสถานศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยตรง ปัญหาความขัดแย้งส่วนบุคคล หรือปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องแก้ปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาจะสร้างความยุ่งยากในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะในเรื่องของการร่วมมือประสานงาน และอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้ (กัมปนาท มีสวณิล, 2545, หน้า 3)

ปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนที่พบเสมอ นับตั้งแต่ปัญหาระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา โกลินทร์ รังสยาพันธ์ (2530, หน้า 93) กล่าวไว้ว่า ปัญหาระหว่างครูกับครูปรากฏให้เห็นเสมอว่าครูในหน่วยงานเดียวกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน แบ่งพรรค แบ่งพวก อิจฉาริษยา กลั่นแกล้งกัน ยิ่งกล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ว่าระดับใดก็ตาม มักประสบปัญหาเดือดร้อนใจอย่างยิ่งอยู่เรื่องหนึ่ง คือปัญหาครูขาดความสามัคคีนับเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานอย่างยิ่ง เกิดความลำบากใจในการสั่งการบางครั้งผู้บริหารแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้นแต่คู่กรณีไม่พอใจก็ร้องเรียนไปยังผู้บริหารระดับสูงหรือบางรายใช้วิธีการเขียนบัตรสนเท่ห์(บุญเหลือ มูลทอง, 2529, หน้า 6) ปัญหาดังกล่าวถ้ามีความรุนแรง ก็นับว่าเป็นผลร้ายต่อโรงเรียนอย่างยิ่งเพราะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะสร้างความยุ่งยาก ต่อการปฏิบัติงานได้ทำให้บรรยากาศของโรงเรียนซบเซา สถานการณ์เช่นนี้มีผลต่ออารมณ์ของบุคคลในโรงเรียนเป็นอย่างมาก อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นคนก้าวร้าว ตั้งตนเป็นศัตรูและประณามผู้อื่น บางคนถึงกับลาออก และในที่สุดก็เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนเอง

ปัจจุบันความขัดแย้งในสถานศึกษายังคงมีอยู่และไม่มีความโน้มที่ลดลงไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลในโรงเรียนหรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ส่งผลต่อผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมดังจะเห็นได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของ ประภาทิพย์ ผาสุข (2551, หน้า 53-54) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 มีพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งแบบการประนีประนอมมากที่สุด รองลงมาคือการร่วมมือ การหลีกเลี่ยง การยอมให้ และการเอาชนะน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ การบริหาร เพศ และวุฒิการศึกษาที่ต่างกันจะมีพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน โดยพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งส่วนใหญ่เป็นแบบการประนีประนอม ส่วน อาทิตย์ ขาววัด (2554, หน้า 103-109) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนป่าแฝก อำเภอแม่ใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะเยา เขต 1 พบว่าความขัดแย้งของบุคลากรส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งด้าน ความคิด และความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และผู้บริหารมีพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับ ที่มากน้อย ต่างกัน โดยเน้นรูปแบบพฤติกรรมความร่วมมือและการประนีประนอมเป็นหลัก เช่นเดียวกับพัชราภรณ์ กุลบุตร(2555, หน้า 38-39) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีพฤติกรรมจัดการ ความขัดแย้งแบบการร่วมมือ มากที่สุด รองลงมาคือการประนีประนอม การยอมให้ การหลีกเลี่ยง และการเอาชนะ ปัญหาที่พบมากในการจัดการความขัดแย้ง คือ ความขัดแย้งระหว่างบุคลากร การแบ่งพรรคแบ่งพวกของผู้ร่วมงาน วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ประสบความสำเร็จ คือ พุดคุยหาความเข้าใจ วางแผน ปรับแนวคิดด้วยเหตุผล และคุณธรรม ส่วนข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง คือ การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

จากข้อมูลสถิติเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความขัดแย้งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551–2556 ได้มีเรื่องร้องเรียนจำนวน 12 เรื่อง ซึ่งไม่รวมเรื่องร้องเรียนอื่น สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 หลายแห่งประสบปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลและความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษากับครู และระหว่างครูกับครูด้วยกันเอง ไม่ว่าจะเกิดความขัดแย้งจากการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในแต่ละครั้ง จึงทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสาร การประสานงานทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

ผู้ศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของความขัดแย้งในสถานศึกษาจึงมีความสนใจจะศึกษาพฤติกรรม การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลที่ได้จากการศึกษาอาจเป็นประโยชน์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นำไปเป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมตามสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 และหาแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 108 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร เป็นแบบเลือกตอบ
  - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่พฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ตามแบบวิธีการแก้ไขความขัดแย้ง แบบ Thomas and Kilmann (อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ , 2540 หน้า 104–105) จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการเอาชนะ ด้านการร่วมมือ ด้านการ

ประณีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการยอมรับ ให้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลีเคอร์ท(Liker's Five Rating Scale) จำนวนข้อคำถามมี 36 ข้อ กำหนดเกณฑ์ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาของการวิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาคือ

1) แบบการเอาชนะ 2) แบบการร่วมมือ 3) แบบการประนีประนอม 4) แบบการหลีกเลี่ยง 5) แบบการยอมรับให้

3. ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด ให้ครอบคลุม พฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการไม่สอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 30 คนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน
3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 108 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

- 1 วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ
- 2 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 เป็นคำถามปลายเปิดใช้วิธีแจกแจงความถี่ของข้อความและค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าร้อยละ (Percentage)
  - 1.1 ค่าเฉลี่ย (μ) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, 104)

$$\mu = \frac{\sum x}{N}$$

- เมื่อ μ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน ประชากร

- 1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, 106)

สูตร $\sigma = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
Σ	แทน	ผลรวม

1.3 ร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, 105)

สูตร $P = \frac{f}{n} \times 100$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมาย

กำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์เพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง โดยใช้เกณฑ์ของธานินทร์ ศิลป์จารุ (2550) ดังต่อไปนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.73$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านการร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.38$) รองลงมาคือด้านการยอมให้ ($\mu = 4.05$) ด้านการประนีประนอม ($\mu = 3.94$) ด้านการเอาชนะ ($\mu = 3.27$) และด้านการหลีกเลี่ยงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 3.02$)

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยรวมพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการยอมให้ ส่วนด้านการหลีกเลี่ยงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านการเอาชนะ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าพเจ้าใช้วิธีการที่หลากหลายตามอำนาจหน้าที่ของตนในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและข้าพเจ้าจะพยายามผลักดันให้คนอื่นยอมรับความคิดเห็นของข้าพเจ้ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านการร่วมมือ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าพเจ้าพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานอย่างตรงไปตรงมามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้าพเจ้าแสวงหาความช่วยเหลือจากคนอื่นในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านการประนีประนอม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าพเจ้าพยายามหาวิธีที่จะทำให้การโต้แย้งเบี่ยงเบนของทุกฝ่ายเป็นไปด้วยความยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้าพเจ้ายอมแพ้ในบางประเด็นเพื่อที่จะได้เอาชนะในบางประเด็นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านการหลีกเลี่ยง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การโต้แย้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้าพเจ้ามอบหมายให้ผู้อื่นรับผิดชอบแทนในการแก้ไขปัญหาบ่อยครั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.6 ด้านการยอมให้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าพเจ้าพยายามที่จะไม่ทำร้ายจิตใจหรือความรู้สึกของคนอื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้าพเจ้ายอมเสียสละสิ่งที่ยากได้ เพื่อให้ผู้อื่นสมปรารถนาในบางครั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเอาชนะคือควรให้ทุกฝ่ายคำนึงถึงประโยชน์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความยุติธรรม เป็นหลักในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง พยายามใช้วิธีการแนวปฏิบัติที่หลากหลายในการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการเจรจา ไกลเกลี้ยมีความถี่สูงสุด

2.2 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการร่วมมือคือควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นมีความถี่สูงสุด

2.3 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประนีประนอม คือ ควรพยายามให้เกิดความปรองดอง รักษาหน้าใจ ร่วมมือช่วยเหลือกันของทุกฝ่าย ต้องให้มีการพูดจาตกลงยินยอม หรือยอมรับสภาพปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีการหาทางออกร่วมกัน และใช้เหตุผลหาข้อยุติ โดยไม่ใช้อารมณ์มีความถี่สูงสุด

2.4 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการหลีกเลี่ยง คือ ควรหลีกเลี่ยงวิธีการที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น โดยการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและใช้ความอดทนในการแก้ปัญหามีความถี่สูงสุด

2.5 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการยอมให้ คือผู้บริหารต้องรู้จักที่จะยอม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารและทุกฝ่ายเห็นด้วยมีความถี่สูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

1.1 พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยภาพรวมมีระดับพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ได้ผ่านการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนที่จะเข้าปฏิบัติงานในหน้าที่ มีการใช้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ในการบริหารสถานศึกษาและจัดการความขัดแย้ง สอดคล้องกับจิระพงศ์ ศุภศิริ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 พบว่า พฤติกรรมการใช้ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.2. พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ด้านการเอาชนะโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารความขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะหาเหตุผล ในการที่จะบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ โดยใช้อำนาจ ตำแหน่งในการแก้ปัญหา หรือวางแนวทางไว้ก่อนล่วงหน้าโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์หรือความสูญเสียของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา เปลื้องรัตน์ (2550, หน้า 70) ได้ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้การบริหารความขัดแย้งด้วยวิธีการเอาชนะอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ด้านการร่วมมือโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารความขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องประสานความคิด ความเข้าใจในทุกๆด้านของผู้อื่นและของตนเข้าด้วยกัน รับ ฟังความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายและเปิดเผย เพื่อให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรา ภรณ์ กุลบุตร (2555, หน้า38) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้การบริหารความขัดแย้งด้วยวิธีการร่วมมืออยู่ในระดับ มากและสอดคล้องกับ ชาคริศ พรมมหาชัย (2554, หน้า80) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูต่อวิธีการบริหารความขัดแย้ง ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าความพึงพอใจของครูต่อการ บริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

1.4 พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ด้านการประนีประนอม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นผู้บริหาร พยายามแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอ้อมขอมพยายามหาวิธีที่จะทำให้การได้เปรียบเสียเปรียบของทุกฝ่ายเป็นไปด้วยความ ยุติธรรม สอดคล้องกับ อาทิตย์ ชลพันธุ์ (2551, หน้า53) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้การบริหารความขัดแย้ง ด้วยวิธีการประนีประนอมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุกานดา รอดสุโข (2554, หน้า62) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ บริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 พบว่าผู้บริหาร สถานศึกษาเลือกใช้การบริหารความขัดแย้งด้วยวิธีการประนีประนอม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ด้านการหลีกเลี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารจะหลีกเลี่ยงการ แสดงความคิดเห็นที่นำไปสู่การโต้แย้งทำเท่าที่จำเป็น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความตึงเครียดที่หาประโยชน์ไม่ได้ มักจะผ่อน ผันในการแก้ปัญหาจนกว่าจะมีเวลาคิดอย่างรอบคอบแต่บางครั้งผู้บริหารก็มอบหมายให้ผู้อื่นรับผิดชอบแทนในการแก้ปัญหา เสมอ ในบางครั้งผู้บริหารก็ตระหนักได้ว่า การหลีกเลี่ยงปัญหาความอาจจะรุนแรงมากขึ้น สอดคล้องกับสุกานดา รอดสุโข (2554, หน้า 62) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเลือกใช้การบริหารความขัดแย้งด้วยวิธีการหลีกเลี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.6 พฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ด้านการยอมให้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารจะพยายามที่จะไม่ทำร้าย จิตใจรักษาน้ำใจเพื่อนร่วมงานเพื่อรักษาสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน และในบางครั้งยอมเสียสละในบางสิ่งบางอย่าง เพื่อให้เกิดปัญหาในการทำงานน้อยที่สุด ยอมเสียสละความต้องการของตนเพื่อให้สนองความต้องการของเพื่อนร่วมงาน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง สอดคล้องกับ รุจิเรข มีเจริญ (2548, หน้า 4) ได้ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาความการความขัดแย้ง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ด้านการยอมให้อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

2.1 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเอาชนะคือให้ทุกฝ่ายคำนึงถึงประโยชน์ ความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความยุติธรรม เป็นหลักในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง พยายามใช้วิธีการ แนว ปฏิบัติที่หลากหลายในการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการเจรจา โกล่เกลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการความขัดแย้งด้วย วิธีการเอาชนะเป็นวิธีการแก้ปัญหาแบบการยืนยันรักษาสผลประโยชน์ เอาแต่ได้ มุ่งใช้อำนาจที่ตนเห็นว่าเหมาะสม ผู้บริหาร จะเลือกวิธีการเอาชนะเมื่อเกิดสภาพการณ์ที่ต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ดังที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2540, หน้า 106) ได้ กล่าวไว้ว่า การเอาชนะ (Competition) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งเอาชนะในระดับสูง และแสดงพฤติกรรมร่วมมือต่ำ เป็น พฤติกรรมที่เน้นการเอาใจตัวเอง มุ่งชัยชนะของตนเองเป็นประการสำคัญโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์หรือความสูญเสียของ ผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกมุ่งที่การแพ้ชนะ โดยอาศัยอำนาจจากตำแหน่งหรือสถานการณทางเศรษฐกิจแสดงการ คุกคาม ช่มชู้ หรือแม้แต่การอ้างระเบียบเพียงเพื่อให้ตนได้ประโยชน์ และได้ชัยชนะในที่สุด สอดคล้องกับรัชนีวรรณ พวงวรินทร์ (2554, หน้า 73-73) ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบการจัดการความขัดแย้งด้านการเอาชนะอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการร่วมมือคือให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมใน การแก้ปัญหา และให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมุ่งจะให้เกิดความพอใจทั้งแก่ตนเองและ บุคคลอื่นเป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาที่มุ่งให้เกิดการชนะทั้งสองฝ่าย ดังที่เคนเนธ โทมัส (Kenneth Thomas) (อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540, หน้า 104-105) กล่าวว่า การร่วมมือ (Collaboration) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่ง เอาชนะในระดับสูงและแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับสูงด้วย เช่นเดียวกับบรรณารถ แสงมณี (2544, หน้า 12-29) กล่าว

ว่า ผู้บริหารควรจะเปลี่ยนรูปแบบความขัดแย้งให้เป็นปัญหาที่คู่กรณีจะต้องร่วมมือกันแก้ไขหรือหาทางออกที่เหมาะสม ควรทำให้ผู้ได้บังคับบัญชา รู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและแก้ปัญหา คู่กรณีจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลที่แท้จริง แสดงความรู้สึก ความต้องการอย่างเปิดเผย ซื่อสัตย์และจริงใจ พยายามเข้าใจอีกฝ่ายหนึ่งและมีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน ถ้าหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยการเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ได้ก็จะเป็นการดีแต่ใช้เวลามาก และถ้าบรรยากาศในการประชุมแก้ปัญหาเป็นไปในทางเอาแพ้เอาชนะกันผู้แพ้หรือเสียประโยชน์จะไม่พอใจจึงควรสร้างบรรยากาศให้เป็นไปในทางร่วมมือกันแก้ปัญหาจะทำให้ผลเป็นที่พอใจกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับพัชรพร กุลบุตร (2555, หน้า 38-39) ได้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ข้อเสนอแนะส่วนข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง คือ การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

2.3 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประนีประนอม คือพยายามให้เกิดความปรองดอง รักษาหน้าใจ ร่วมมือช่วยเหลือกันของทุกฝ่าย ต้องให้มีการพูดจาตกลงยินยอม หรือยอมรับสภาพปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีการหาทางออกร่วมกัน และใช้เหตุผลหาข้อยุติ โดยไม่ใช้อารมณ์สูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการประนีประนอม เป็นวิธีที่ผู้บริหารสถานศึกษาพยายามเลือกเป็นทางสายกลางหรือพบกันครึ่งทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ด้วยวิธีการที่เปิดใจกว้างยินดีรับฟังข้อเสนอแนะของทุกฝ่าย ยอมเป็นผู้ให้และยอมเป็นผู้เสียสละส่วนน้อยเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้ทั้งสองฝ่ายมีการเจรจาต่อรองเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจบ้างเป็นลักษณะที่หากจะได้บ้างก็ควรที่จะยอมเสียบ้าง ดังที่เคนเนธ โธมัส (Kenneth Thomas) (อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 , หน้า 104-105) กล่าวว่า การประนีประนอม (Compromising) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่มุ่งเอาชนะและแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับปานกลาง เป็นจุดยืนระหว่างกลางของมิติการเอาใจตนเองและเอาใจผู้อื่น เป็นแบบของการเจรจาต่อรองที่มุ่งให้สองฝ่ายมีความพอใจบ้าง เป็นลักษณะที่หากจะได้บ้างก็ควรที่จะยอมเสียบ้าง หรือในลักษณะพบกันครึ่งทาง สอดคล้องกับสุกานดา รอดสุข (2554, หน้า 72) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของพบว่าการบริหารความขัดแย้งด้านการประนีประนอมอยู่ในระดับมาก

2.4 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการหลีกเลี่ยง คือหลีกเลี่ยงวิธีการที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น โดยการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและใช้ความอดทนในการแก้ปัญหาสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการทำงานผู้บริหารมุ่งแต่ความสำเร็จ ดังที่เคนเนธ โธมัส (Kenneth Thomas) (อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 , หน้า 104-105) กล่าวว่า การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงอาการหลีกเลี่ยงปัญหา เฉื่อยชา และไม่สนใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่สนใจความต้องการของตนเองและความสนใจของผู้อื่นและเชื่อว่าความขัดแย้งจะลดลงเมื่อเวลาผ่านไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สมิต สัจฉกร (2546, หน้า 35) ที่ได้ศึกษาเรื่องความขัดแย้งว่า ความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และเป็นการยากที่จะทำงานร่วมกันในหน่วยงานโดยปราศจากความขัดแย้ง หรือความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมี แต่ปัญหาไม่จำเป็นที่ต้องมี เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงใช้การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้ขัดแย้งเพื่อลดการเกิดปัญหาในการทำงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย เนียมฉาย (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัย

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีพฤติกรรม การบริหาร ความขัดแย้ง ด้านพฤติกรรมกรหลักเชิงการแสดงออก อยู่ในระดับปานกลาง

2.5 การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการยอมให้ คือผู้บริหารต้องรู้จักที่จะยอมเป็น เพื่อ ประโยชน์สูงสุดในการบริหารและทุกฝ่ายเห็นด้วยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้เพื่อที่จะพยายามรักษา น้ำใจเพื่อนร่วมงาน รักษาสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันและในบางครั้งยอมเสียสละบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้เกิดปัญหา ในการทำงานน้อยที่สุด ดังที่เคนเนธ โทมัส (Kenneth Thomas) (อ้างอิงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540 , หน้า 104-105) กล่าวว่า การยอมให้ (Accommodation) เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการเอาใจผู้อื่น ปล่อยให้ผู้อื่นดำเนินการ ไปตามที่เขาชอบแม้ตนเองจะไม่เห็นด้วยก็ตามเพราะไม่ต้องการให้เกิดการบาดหมางใจระหว่างบุคคล สอดคล้องกับ อาทิตย ชลพันธุ์(2552, หน้า 68) ได้ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าการบริหารความขัดแย้งด้านการยอมให้ อยู่ในระดับมาก การยอมให้เป็นวิธีการที่ผู้บริหารใช้ เพื่อที่จะพยายามที่จะรักษาน้ำใจเพื่อนร่วมงาน รักษาสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันและในบางครั้งยอมเสียสละใน บางอย่างเพื่อให้เกิดปัญหาในการทำงานน้อยที่สุด ยอมเสียสละความต้องการของตนเองเพื่อให้สนองความต้องการของ ผู้ร่วมงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งด้านการร่วมมือมากที่สุดเพราะการเลือกใช้ พฤติกรรมจัดการความขัดแย้งในแต่ละแบบควรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ บริบทของสถานศึกษา ตระหนักถึงผล การแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์เพื่อทุกฝ่ายจะได้รับผลประโยชน์ ผู้บริหารควรเลือกใช้วิธีการจัดการความ ขัดแย้งนี้เฉพาะสถานการณ์ โดยไม่แนะนำให้นำไปใช้ในทุกสถานการณ์ เมื่อต้องการหาวิธีการที่ดีกว่าในการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเมื่อแนวคิดของทั้งสองฝ่ายมีความสำคัญมากเกินกว่าที่จะประนีประนอมได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการเปรียบเทียบระหว่าง ขนาดโรงเรียนด้วย
2. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนโดยการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำผลที่ได้ จากการศึกษาไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดประโยชน์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของดร.กัมพล ไชยพันธ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณา ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายศราวุธ ธนาคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านก่น้อยวิทยา นายชวลิต หาญกล้า ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยหมากเหียด ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนการให้ความสะดวกในเรื่องเอกสารต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดามารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้แก่ผู้วิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท มีสวนนิล. (2545). **ความพึงพอใจของครูต่อวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.**
- โกสินทร์ รังสยาพันธ์.(2530). **ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศก์.**
- เขมิกา โกธิร์วัฒนานนท์. (2551). **ความขัดแย้งคือ?. ชลบุรี : สำนักบริการวิชาการมหาวิทยาลัยบูรพา.**
- จิระพงศ์ ศุภศิริ. (2552). **ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, สมุทรปราการ.**
- ชาตรีส พรหมมหาชัย. (2554). **ความพึงพอใจของครูต่อวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.**
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย spss. กรุงเทพฯ. วี อินเตอร์ พรินท์.**
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). **หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.**
- บุญเหลือ มูลทอง. (2529). **“ตามประกาศรูประถมศึกษา”. การศึกษากรุงเทพมหานคร.**
- ประกายทิพย์ ผาสุก. (2551). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต 1. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.**
- พัชราภรณ์ กุลบุตร. (2555). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.**
- รุจิเรข มีเจริญ. (2548). **วิธีการแก้ปัญหาความการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.**
- รัชนิวรรณ พวงวรินทร์. (2553). **การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.**

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วรรณารถ แสงมณี. (2544). **องค์การและการจัดการองค์การ**. กรุงเทพฯ : ระเบียบทองการพิมพ์,

สมหมาย เนียมฉาย. (2551). **พฤติกรรมกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสา**

นักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ราชภัฏธนบุรี, สมุทพรปราการ.

สมิต ลัชณุกร. (2546). **100 ปัญหาในการสั่งงานและแนวทางแก้ไข**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สุกานดา รอดสุข. (2554). **การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**

ประถมศึกษาระยอง. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุนันทา เปลื้องรัตน์. (2550). **ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต**

พื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2544). **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ**. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). **ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน แกรมมี.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2534). **ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตะเกียง.

อาทิตย์ ขาววัด. (2554). **การจัดการความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน**

ป่าแฝก อำเภอแม่ใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. สารนิพนธ์ปริญญา

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

อาทิตย์ ชลพันธุ์. (2552). **การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่**

การศึกษามุทพรปราการ เขต 2. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อย
ที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

Academics Leadership Behavior of Administrators of School Group Subdivison 1
of the Secondary Educational Service Area office 36

ชญุพร คำอ้าย^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²

Chanuporn Kamoay^{1*} and Anawat Unkong²

บทคัดย่อ

จากวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อย ที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 11 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารและครูสายผู้สอน จำนวน 254 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to determine: 1) the academics leadership behaviors of school Administrators, 2) the problem and suggestion for developing academics leadership behaviors of school Administrators of School Group Subgroup 1 of the Secondary Educational Service Area Office 36. The population of this study were 11 secondary schools. The respondents were 254 school administrators, and teachers in School. The research findings were as follows. 1) The level of academics leadership behaviors of school Administrators of School Group Subgroup 1 of the Secondary Educational Service Area Office 36 were a high level both in overall and each aspect.

Keywords: Academics Leadership behaviors

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ การให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงมีความจำเป็น รัฐเห็นความสำคัญจึงจัดการศึกษาของประเทศเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเพื่อสร้างพลเมืองของชาติให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ในยุคปัจจุบันความสำเร็จในการจัดการศึกษานอกจากขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ภาวะผู้นำของผู้บริหารแล้วยังขึ้นอยู่กับการใช้พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ดังนั้นการบริหารงานในองค์กรถือเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารงานของผู้ในยุคใหม่ต้องบริหารงานอย่างเป็นระบบต้องแสดงพฤติกรรมผู้นำให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้นในการจัดการศึกษาผู้บริหารจึงต้องบริหารงานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามที่รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา, 2542, หน้า41) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีหลักการว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

อย่างไรก็ตาม การบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น 12 งาน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32) จากหน้าที่หลักของโรงเรียนจะเห็นได้ว่างานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งคำกล่าวนี้ได้ให้ความสำคัญต่องานวิชาการเป็นอันดับแรก หน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ การที่โรงเรียนจะทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดีก็ต่อเมื่อผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานวิชาการ โดยมีความรู้ความเข้าใจในขอบเขตของการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้ เสรี ลาซโรจน์ (2525, หน้า 7) กล่าวว่า งานวิชาการ คือ กิจกรรมทั้งหลายทั้งมวลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและหลักสูตรซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียนและกมล ชิโสภ (2525, หน้า 12) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ นับได้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารการศึกษาในโรงเรียนไม่ว่าโรงเรียนนั้นจะเป็นโรงเรียนประเภทใดก็ตาม มาตรฐานและคุณภาพการการศึกษา มักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างสำคัญในเรื่องวิชาการและความเจริญเติบโต หรือการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน เป็นความสำคัญอันดับแรกในการบริหารงานในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความรู้

ความสามารถในการบริหารงาน โดยรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนดีมีคุณภาพ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นความสำคัญของ ภาวะผู้นำทางวิชาการหรือความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจะช่วยให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ครูมีความสนใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย แต่การบริหารงานทางวิชาการของโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ยังต้องมีการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จึงได้ทำวิจัยเรื่องนี้ขึ้น เพื่อนำผลวิจัยไปเผยแพร่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้เกิดขึ้นกับตนเองและมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อย ที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้โรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 702 คน จำแนก เป็นผู้บริหาร จำนวน 35 คน และ ครู จำนวน 667 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 702 คน จำแนก เป็นผู้บริหาร จำนวน 35 คน และ ครู จำนวน 667 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางแจก

ซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างใน บังอร สาคลาโคล, 2550, หน้า 90) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสุ่มโดยวิธีแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 254 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดให้ตอบไว้ให้ (Forced Choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามของ สมบูรณ์ เอี่ยมศิลปชัย ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของฮอลลิงเกอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy) โดยมีข้อคำถาม 70 ข้อ

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน
  - 1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ
  - 1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ
2. การจัดการด้านการเรียนการสอน
  - 2.1 การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน จำนวน 11 ข้อ
  - 2.2 การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร จำนวน 7 ข้อ
  - 2.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน จำนวน 8 ข้อ
3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน
  - 3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน จำนวน 5 ข้อ
  - 3.2 การเอาใจใส่ดูแลครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด จำนวน 5 ข้อ
  - 3.3 การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู จำนวน 4 ข้อ
  - 3.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ จำนวน 9 ข้อ
  - 3.5 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ จำนวน 5 ข้อ
  - 3.6 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ ไลเคิร์ท (Likert's Rating Scale) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดของฮอลลิงเกอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy)

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถามของ สมบูรณ์ เอี่ยมศิลป์ชัย และปรับปรุงเพิ่มเติม ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของฮอลลิงเกอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy) ให้ครอบคลุม พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลับกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง นายจรูญ แก้วเบ็ง และนายคมสิทธิ์ กันทาสุวรรณ ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ Try Out กับครูโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 และทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขอความร่วมมือจากครู ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 254 ฉบับ

4. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลใช้ ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 วิเคราะห์โดย การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลตกอยู่ในช่วงพฤติกรรมใด แสดงว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบนั้น โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best อ้างใน สมบูรณ์ เอี่ยมศิลาปะชัย .2546 หน้า 57) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แสดงว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แสดงว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นคำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผลของการวิจัยเรื่องพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร และครูสายผู้สอน จากโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 254 คน โดยภาพรวมเป็นเพศหญิง รองลงมา คือ เพศชาย มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปริญญาโท และน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษาปริญญาเอก ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี และรองลงมา คือ มีประสบการณ์ระหว่าง 6 – 10 ปี และน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ระหว่าง 11-15 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และรองลงมา คือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน และน้อยที่สุด ผู้อำนวยการโรงเรียน

2. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และรองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ส่วนพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน

2.1 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนโดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการวิชาการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และรองลงมา คือ พัฒนาเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนทุกระดับชั้น ตามลำดับ ส่วนการประเมินความต้องการของครูโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้คณะกรรมการนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประชุมชี้แจงเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู อาจารย์ และนักเรียนทราบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อสารให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ครู อาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครองรับทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และรองลงมา คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามเป้าหมายทางด้านวิชาการของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนการจัดทำโปสเตอร์หรือป้ายประกาศที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานด้านวิชาการของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะครูด้วยกัน เพื่อช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านควบคุมดูแลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน และรองลงมา คือ ด้านประเมินการสอนของครูให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน ตามลำดับส่วน คือ รายงานข้อมูลย้อนกลับแก่ครูด้านการทำงาน of นักเรียนหลังการสังเกตการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ จัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องและส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และรองลงมา คือ กำหนดตัวบุคคลในการประสานงานด้านหลักสูตรในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน เช่น ผู้บริหาร ผู้ช่วยบริหารฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้าหมวดวิชา เป็นต้น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้

2.5 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกแผนการเรียนตามความถนัดและความสนใจของตน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การแจ้งผลการประเมินด้านวิชาการของโรงเรียนให้นักเรียนทราบ และรองลงมา

คือ การใช้ผลการทดสอบเพื่อการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของนักเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พบครูเป็นรายบุคคลเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียน

2.6 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการแจ้งผลการทดสอบแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบอย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ใช้ผลการทดสอบเพื่อการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของนักเรียน และรองลงมา คือ พบครูเป็นรายบุคคลเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่น จุดด้อยทางด้านการเรียนของนักเรียน

2.7 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการเอาใจใส่ดูแลครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดครูสอนแทนหรือให้ช่วยดูแลชั้นเรียนในกรณีครูไม่มาปฏิบัติหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ จัดสอนซ่อมเสริมหรือจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน และรองลงมา คือ ด้านการให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ

2.8 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาโดยเป็นรายข้อ พบว่า การประกาศเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยการแจ้งในที่ประชุมหรือลงข่าวในวารสารของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ครู-อาจารย์แต่ละคนได้แสดงความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และรองลงมา คือ บันทึกเกียรติคุณของครูที่มีผลปฏิบัติงานดีเด่นหรือมีความสามารถเป็นพิเศษด้วยการมอบเกียรติบัตรด้วยเพื่อให้ขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษด้วยการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพ เช่น การให้ความดีความชอบ ให้โอกาสไปศึกษาอบรม เป็นต้น

2.9 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้โอกาสและสนับสนุนครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ แจ้งข่าวสารในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้ครูได้ทราบ เช่น การจัดอบรม การสัมมนา เป็นต้น และรองลงมา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่างๆ ที่ได้รับการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีเวลาให้ครูเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาด้วยการเรียนการสอน

2.10 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาโดยเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมให้ครูเข้าสอนตรงเวลาและสอนเต็มเวลา มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด รองลงมา คือ สนับสนุนครูให้ปฏิบัติตามนโยบายหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และรองลงมา คือ กำหนดมาตรฐานด้านการเรียนในแต่ละระดับชั้น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดประกาศต่างๆทางด้านวิชาการให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นได้ทราบ

2.11 พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของนักเรียนตามแนวของมาตรฐานของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การกำหนดประกาศต่าง ๆ ทางด้านวิชาการให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นได้ทราบ และรองลงมา คือ การส่งเสริมให้ครูเข้าสอนตรงเวลาและสอนเต็มเวลา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดมาตรฐานด้านการเรียนในแต่ละระดับชั้น

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

3.1 ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน

ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน คือ ปัญหาการกำหนดภารกิจของโรงเรียนไม่ชัดเจน ขาดเป้าหมาย และขาดการวิเคราะห์เป้าประสงค์ของโรงเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์/พันธกิจ ว่าสัมฤทธิ์ผลอย่างไร มากที่สุด มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรทำการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน วางแผนปฏิบัติงาน ทำกิจกรรมตามแผน สรุป/ประเมินผลรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและควรมีการวิเคราะห์เป้าประสงค์ของโรงเรียน ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการว่าสอดคล้องกับวิสัยทัศน์/พันธกิจของโรงเรียนหรือไม่ ควรทำทุกปีการศึกษาและที่สำคัญควรมีการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนให้ครูทุกคนทราบ รองลงมา คือ ปัญหาด้านการดำเนินงานทางวิชาการ ผู้บริหารไม่ไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีความสามัคคีกัน มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีความสามัคคีกัน เพื่อให้การทำงานไปในทิศทางเดียวกัน โรงเรียนจะได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และรองลงมา คือ ปัญหาการแบ่งงาน การกระจายงาน ไม่เป็นระบบ ทำให้การทำงานล่าช้า มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ จัดคนให้เข้ากับงานให้ตรงตามความสามารถและความเหมาะสม และมีกระจายงานอย่างทั่วถึง ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่เสนอน้อยที่สุด คือ ปัญหาผู้บริหารควรเข้ามานิเทศในแต่ละกลุ่มสาระอย่างสม่ำเสมอ มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเข้ามานิเทศในกลุ่มสาระแต่ละรายวิชาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้พัฒนาระบบวิชาการในโรงเรียน

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาด้านสื่อ ICT อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และเทคโนโลยี ไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน มากที่สุด มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมงบประมาณด้านสื่อ ICT และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ทันสมัย เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน และควรมีการตรวจสอบ ซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอให้พร้อมต่อการใช้งาน รองลงมา คือ ปัญหาระบบการนิเทศการเรียนการสอนไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง มีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีระบบนิเทศการเรียน

การสอนที่ชัดเจน มีการบันทึกข้อมูลปัญหา ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรองลงมา คือ โรงเรียนได้รับการประเมินจากหน่วยงานต่าง ๆ มากเกินไป ทำให้ครูมีภาระงานอื่น นอกเหนือจากงานสอน ทำให้ครูเตรียมการสอนได้ไม่เต็มที่ มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีนโยบายลดการประเมินจากภายนอก เพื่อลดภาระงานของครู จัดสรรครูธุรการเพิ่มมากขึ้น และหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ให้ความรู้กับนักเรียนอย่างเต็มที่ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่เสนอแนะน้อยที่สุด คือ ปัญหาการจัดหลักสูตรสถานศึกษายังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้เต็มที่ มีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีหลักสูตรที่ผ่านการวิเคราะห์และตอบสนองต่อความต้องการท้องถิ่น

3.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนพบว่า ปัญหาการขาดการส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อ นวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มากที่สุด มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มสาระแต่ละรายวิชา ใช้นวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ปัญหาอาคารเรียน ห้องเรียน ขำรดและเสียหาย ไม่เหมาะต่อการจัดการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรมีการปรับปรุงอาคารเรียนใหม่ ห้องเรียนให้น่าอยู่ สะอาด สดใส ให้เหมาะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และรองลงมา คือ ปัญหาโรงเรียนมีระบบสารสนเทศไม่เพียงพอต่อการใช้งานของครูและนักเรียน มีข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรส่งเสริมระบบสารสนเทศ ระบบอินเทอร์เน็ต ให้เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่เสนอแนะน้อยที่สุด คือ ปัญหาโรงเรียนไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ และกระตุ้นความสนใจในการเรียนของนักเรียน มีข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรมีการจัดแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้นอกห้องเรียน เป็นการปลูกฝังการรักการเรียนและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) โดยด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$)ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมบรรยากาศด้านการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการให้รางวัลและการให้การยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูง หรือเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารได้ให้โอกาสนักเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียนและในสถานศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานระหว่างห้องเรียนและในสถานศึกษาในด้านการให้รางวัล ตลอดจนการประสานงานผู้ปกครองให้ทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ซึ่งถือว่าการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมิธและคณะ (Smith and others, 1971, p.170) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน เป็นเสมือนหัวใจของโรงเรียน งานวิชาการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของ

ผู้เรียน ดังนั้นการบริหารวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องให้ความสนใจและใช้เวลาให้มากกว่างานอื่นๆ นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 3) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการประมาณร้อยละ 35 ของเวลาทั้งหมด และสอดคล้องกับ อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 25) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก มีลักษณะคล้ายส่วนที่เป็นร่างกายของคนหรือเด็ก เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียนและมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการใช้กำกับกับระบบการทำงานทำงานของโรงเรียนและใช้กำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่างๆของโรงเรียนให้ตอบสนองและสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพให้ได้คนที่ดีเป็นคนที่สมบูรณ์ ซึ่ง ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985, pp. 221-224) ได้เน้นว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการกำหนดภารกิจของโรงเรียน มีการจัดการด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน นอกจากนี้เหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พะโยม ชินวงศ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งต่อผลการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดกองการศึกษา เพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งต่อผลการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ เอี่ยมศิลปะชัย(2546) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสหครูวิทย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสหครูวิทย์ อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร สาคลาโคล(2550) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่าระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมากด้วยเช่นกัน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวการพัฒนาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า ปัญหาด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียนไม่ชัดเจน ขาดเป้าหมาย และขาดการวิเคราะห์เป้าประสงค์ของโรงเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ / พันธกิจ ว่าสัมฤทธิ์ผลอย่างไร มีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรทำการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน วางแผนปฏิบัติงาน ทำกิจกรรมตามแผน สรุป/ประเมินผลรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและควรมีการวิเคราะห์เป้าประสงค์ของโรงเรียนด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการว่าสอดคล้องกับวิสัยทัศน์/พันธกิจของโรงเรียนหรือไม่ ควรทำทุกปีการศึกษาและที่สำคัญควรมีการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนให้ครูทุกคนทราบ ส่วนปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ด้านสื่อ ICT อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและเทคโนโลยี ไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน มีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมงบประมาณด้านสื่อ ICT และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ทันสมัย เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน และควรมีการตรวจสอบ ซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอให้พร้อมต่อการใช้งาน และปัญหาด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน คือ ด้านการขาดการส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อ นวัตกรรมใหม่ๆเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มสาระแต่ละรายวิชา ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียน

การสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนเซวิก (Knezevick อ้างในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2542, หน้า 73) ที่กล่าวว่า ในการบริหารงานวิชาการนั้น ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของกรีนฟิลด์ (Greenfield อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550, หน้า 31) ที่กล่าวว่า การที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่กระทำอย่างตั้งใจโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสภาพการทำงานให้เป็นที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพสำหรับครู รวมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพต่อนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงค์ (2545, หน้า 11) ที่กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ โดยการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทรัสต์ (Trusty อ้างใน จันทราณี สงวนนาม, 2543, หน้า 62) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการควรมีบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการ ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูได้นำเอาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษาไปปฏิบัติได้ สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของสถานศึกษาและห้องเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นผลมาจากการวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่างๆทางวิชาการเพื่อให้บรรลุความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูได้นำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ ผู้บริหารปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของสถานศึกษา ติดต่อสื่อสารกับคณะครูและนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคมของนักเรียน ให้การสนับสนุนในกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาของนักเรียน ส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อคุณภาพของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อย ที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการนิเทศและการประเมินผลด้านการเรียนการสอน โดยผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับครูในด้านหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารจะต้องมั่นใจว่าเป้าหมายของสถานศึกษา ได้ถูกถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งรวมถึงการประสานเป้าหมายของสถานศึกษากับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียน ให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ควบคุมการสอนในห้องเรียน โดยการเยี่ยมอย่างเป็นทางการและให้ผลย้อนกลับกับครูทางด้านนิเทศและการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ควรจะมีการดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารควรทำการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน วางแผนปฏิบัติงาน ทำกิจกรรมตามแผน สรุป/ประเมินผลรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมงบประมาณด้านสื่อ ICT และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้ทันสมัย เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน และควรมีการตรวจสอบ ซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอให้พร้อมต่อการใช้งาน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มสาระแต่ละรายวิชา ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.อนวัช อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง นายจรูญ แก้วเบ็ง และนายคมสิทธิ์ กันทาสุวรรณ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กมล ธิโสภาน. (2525). การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาหน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชั่น .

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: ศรุสภา.

จันทราณี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตพอยท์ .

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงค์ และคณะ. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: ประมวลสาระการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พะโยม ชินวงศ์. (2543). **พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการ ปฏิบัติงานทางวิชาการ โรงเรียน การศึกษาพิเศษ สังกัดกองการศึกษาเพื่อคนพิการกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.**
- บังอร สาคลาโคล. (2550). **พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททาสงคราม. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.**
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2539). **การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.**
- สมบูรณ์ เอี่ยมศิลปะชัย. (2546). **พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสหครู วิทย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี . กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). **ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.**
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). **คู่มือผู้บริหารโรงเรียนการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.**
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **หัวใจ ปฏิรูปศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.**
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.**
- Hallinger, Phillip & Murphy, Joseph. (1985). **Assessing the instructional manager education of principals. The Elementary School Journal, 86, 221-224.**
- Smith, E. W., Krouse, S. W., & Atkinson, M. M. (1971). **The Education Encyclopedia. N.J. Englewood Cliffs: Prentice – Hall.**

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Transformational Leadership of the School Administrators Phayao Administrators Primary Educational Service Area Office 2

รัตติกาล ไชยวุฒิ^{1*} และนันทิมา นาคาพงศ์²
Rattikan Chaiwut^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 124 คน และคณะครู จำนวน 1,199 คน รวมทั้งสิ้น 1,323 คน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 29 คน คณะครู จำนวน 279 คน รวม 308 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 39 ข้อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เอาใจใส่และตรวจสอบข้อบกพร่องในการทำงานของผู้ร่วมงานอย่างใกล้ชิด โดยวิธีที่เป็นกัลยาณมิตร อยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการประชุมร่วมกันโดยให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานเมื่อเกิดอุปสรรคในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สร้างและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Rattikan22@hotmail.com

3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยอมรับความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประชุมประชาสัมพันธ์ทัศนคติขององค์กร อยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The purpose of Independent Study were as follows: To study the transformational leadership of the school administrators Phayao Primary Educational Service Area Office 2 in a population-based study. School administrators are 124 people and teachers of 1,199 people, a total of 1,323 people at schools in the Phayao Primary Educational Service Area Office 2 in the academic year 2014 used a questionnaire statistics used in this study were frequency percentage. The mean and standard deviation. Presented in tabular form presented.

The results of this study were as follows:

The results showed that transformational Leadership of the school administrators Phayao Primary Educational Service Area Office 2. There are 4 parts, which are moderate. When the criterion in descending order of mean scores from descending below.

1. The intellectual stimulation; the highest average item was attentive and check for bugs to work closely with colleagues by true friend at high level, next the development of a learning organization and create a forum to share their learning at high level. The lowest average item was the meeting by participants analyzes the causes of the problem and work practices at moderate level.

2. Work inspiration; the highest average item was Join solutions and support to their colleagues when have the barriers to work at high level, next there are facilities to function adequately at high level. The lowest average item was created and develops a higher standard of performance at moderate level.

3. Regard to the individual; the highest average item was recognized in the ability of colleagues at high level, next assignment by the abilities and skills of the individual at high level. The lowest average item was treat colleagues with regard to Individual differences at moderate level.

4. The influence of ideology; the highest average item was meeting to promote the vision of the organization at high level, next can convey ideas about value and faith at high level. The lowest average item was can bring the vision into practice at moderate level.

Keywords: Transformational Leadership

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารการประถมศึกษาใหม่ มีการโอนโรงเรียนประถมศึกษามาอยู่ในความรับผิดชอบ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป และมีหน้าที่สำคัญคือ มีการควบคุมคุณภาพของสถานศึกษาด้วยระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการมุ่งเน้นการกระจายอำนาจมาจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา และเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนการตัดสินใจ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่สำคัญรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดไว้ ดังเช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารกลุ่มงานบริหารสถานศึกษา มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ ได้แก่ อำเภอเชียงคำ อำเภอปง อำเภอจุน อำเภอภูซาง และอำเภอเชียงม่วน รวมจำนวน 142 โรงเรียน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 133) หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 25) การบริหารงานของสถานศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ทักษะในการนำคนและสร้างแรงจูงใจคน ให้ผู้ร่วมงานทุกคน ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอยู่เสมอ กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เสริมสร้างและเติมเต็มให้ผู้นำทางการศึกษาที่สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำที่มีพลังขับเคลื่อนสถานศึกษา และสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ สามารถบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลสัมฤทธิ์ถึงผู้เรียน และองค์การทางการศึกษา (ฉวีวรรณ จันทร์เม่ง, 2552 หน้า 19)

การปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่สำนักงานเขตพื้นที่ และสถานศึกษาที่ต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของผู้บริหาร ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพราะภายใต้การนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตลอดจนด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จึงต้องให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ที่จะต้องจูงใจให้บุคลากรให้ความร่วมมือในการทำงานด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ทুমเทสรรพกำลังในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นเป้าหมายของสถานศึกษา ดังนั้น ด้วยสาเหตุที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาวินิจฉัยนำไปส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพ นำไปใช้ในการจัดทำเป็นแผน

และนโยบาย การพัฒนาของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 124 คน และคณะครู จำนวน 1,199 คน รวมทั้งสิ้น 1,323 คน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และคณะครู จำนวน 279 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 308 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่สร้างขึ้นเองนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

โดยแบ่งคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีจำนวน 39 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ โดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการบทความ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยโดยใช้คำถาม 2 ประเภทคือแบบสอบถามปลายปิด และแบบสอบถามปลายเปิด
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาแล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (Try-out) กับ ประชากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมา ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) (องอาจ นัยวัฒน์, 2549 หน้า 151) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.860

5. ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวางแผนและปฏิบัติการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ในการจัดเก็บข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง
4. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนมาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติ คอมพิวเตอร์มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อนำไปใช้ วิเคราะห์กับแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่า ร้อยละ (Percentage) แล้วเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพศหญิง มากที่สุด 164 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 และมีอายุการทำงาน 11-20 ปี มากที่สุด จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 และมีระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2

2. ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ มีการประชุมประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ขององค์กร และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ สามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้จริง

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ ร่วมแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานเมื่อเกิดอุปสรรคในการทำงาน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ สร้างและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ เอาใจใส่และตรวจสอบข้อบกพร่องในการทำงานของผู้ร่วมงานอย่างใกล้ชิด โดยวิธีที่เป็นกัลยาณมิตร และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับน้อย คือ มีการประชุมร่วมกันโดยให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ ยอมรับความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2” ใน 4 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ 1) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 4) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เนื่องจากครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจการทำงาน มีความศรัทธาต่อผู้บริหารสถานศึกษา มีการยอมรับการทำงาน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ครูได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่ยังมีอยู่

แต่บางครั้งอาจมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องตรงกันในบางเรื่อง ด้วยเหตุนี้ ทำให้ครูได้รับรู้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดอย่างไร กับสิ่งที่ครูกำลังดำเนินการทำอยู่ ผู้บริหารสถานศึกษาทำให้เห็นภาพลักษณ์ ในสิ่งที่ทำอยู่ รวมถึงมีข้อเสนอแนะในวิธีการใหม่ ทำให้ครูได้มีการนำไปคิดทบทวนวิธีการทำงาน โดยอาจมีการโต้แย้งข้อเสนอแนะตามข้อค้นพบใหม่ เป็นไปตามแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูผู้ร่วมงาน และสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ แบล และ อโวลิโอ (Bas & Avolio, 1994, P. 16) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติ มากกว่าจะให้ผู้ทำตาม ในเรื่องการยกระดับความสำนึกของผู้ตามให้ตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของเป้าหมาย ที่ต้องยึดและปฏิบัติตาม ในเรื่องของการยกระดับความสำนึกผู้ตาม ให้ตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของเป้าหมายที่ต้องยึดถือและปฏิบัติ สามารถชี้ให้ผู้ตามได้เห็นประโยชน์ของทีมงานและองค์กร มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีการกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติตามความต้องการให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐา โพธิสินธุ์ (2550) ที่ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านการดำเนินถึงเอกบุคคผล การให้รางวัลอย่างเหมาะสม และการบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยตรง อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนชัย เนสะและ (2554) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามทัศนะของบุคลากรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล ที่ว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล รายด้านการกระตุ้นทางปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา ซาเรืองเดช (2555) ที่ว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 องค์ประกอบคือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และการสร้างแรงบันดาลใจ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการส่งเสริมการศึกษา การอบรม และเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติ ได้มีการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกัน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการดูแล ตรวจสอบการทำงานของครู ส่งเสริมให้ครูมีการแสดงออกทางความคิดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกับครูบางคนซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุม ทุกคน

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ไกล แต่การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติยังอาจปฏิบัติได้พอสมควร ซึ่งวิสัยทัศน์เกิดจากการที่ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับค่านิยมและความเชื่อ อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการแสดงหรือถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับค่านิยมและความเชื่อ ในด้านการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการศึกษาได้ดี

ส่วนรายการที่มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก วิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาที่มีการกำหนดขึ้นมาเป็นเพียงรูปธรรม ในการนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้นั้น จึงไม่อาจประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ร่วมแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานเมื่อเกิดอุปสรรคในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ผู้บริหารและครูจะมีการ ร่วมมือร่วมทำร่วมคิดแก้ไขปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง

ส่วนรายการที่มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สร้างและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาอาจมีการสร้างและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานยังอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ สูงนัก ซึ่งต้องมีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องร่วมกับครูผู้สอน

3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ เอาใจใส่และตรวจสอบข้อบกพร่องในการทำงานของผู้ร่วมงานอย่างใกล้ชิด โดยวิธีที่เป็นกัลยาณมิตร อยู่ใน ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการดูแล ติดตามให้ความเอาใจใส่การปฏิบัติงาน คอยชี้แนะ ข้อบกพร่องในการทำงานของครูผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี

ส่วนรายการที่มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประชุมร่วมกันโดยให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและ แนวทางการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งอาจไม่มีการร่วมกันประชุมเพื่อ วิเคราะห์ปัญหาหรือหาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือการปฏิบัติงาน มีการร่วมประชุมยังไม่พร้อม เปรียงกัน

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยอมรับความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการเคารพ ยอมรับในความรู้ความสามารถของครูผู้ร่วมงาน มีการยกย่องชมเชยความสามารถของ ครูผู้ร่วมงาน

ส่วนรายการที่มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน อยู่ใน ระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาบางท่านอาจไม่ได้แนะนำหรือให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานแก่ครู ผู้ร่วมงานได้ทุกคน อาจเป็นเพราะเวลาในการให้คำแนะนำไม่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ (Fact Finding) จากผลการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ 4) ด้านการ

คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สำหรับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 อีกทั้งยังเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษา ในด้านต่าง ๆ ให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมทำงานเป็นทีม โดยเน้นการมีส่วนร่วมในรูปแบบการทำงานเป็นทีมและทำกิจกรรมร่วมกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน กระตุ้นครูผู้ร่วมงานแสดงความรู้ ความสามารถ เข้ามามีบทบาทในการบริหารงานสถานศึกษามากขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการร่วมคิดร่วมทำในการแก้ไขปัญหา มีการให้กำลังใจแก่ครูผู้ร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ควรเป็นแบบอย่างในการสร้างและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น
4. ผู้บริหารต้องให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริมพัฒนาบุคคล มีการสนับสนุนผู้ร่วมงานได้คิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยวิธีการใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนางาน มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับตัวให้เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของครูผู้ร่วมงาน มีการมอบหมายหน้าที่การงานตามความสามารถและความถนัด โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ดร. สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย ดร. สมพิศ กาศีตติ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำมิน ผอ.อิสริย์ ทองภูมิพันธ์ ผู้อำนวยการเรียนราชานุเคราะห์ ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัว ที่เป็นผู้ให้กำลังใจ และขอขอบคุณอาจารย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนนิสิต ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ที่มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้านี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, เอกสาร**
ประกอบการพัฒนา หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ
สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2)กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนิษฐา โพธิสินธุ์. (2550). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.**
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ฉวีวรรณระ จันท์เม่ง. (2552). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียน**
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ลลิตา ซาเรืองเดช. (2555). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา**
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
มหาสารคาม.
- วัฒน์ชัย เนสะและ. (2554). **ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามทัศนะของบุคลากร**
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2550). **เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตร,**
การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ พ.ศ.2550, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ :
คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2549). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงประมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.**
(พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพมหานคร : สามลดา.
- Bas, Bernard M. and Avolio, Bruce J. (1994). **Improving Organization Effectiveness Through Transformational**
Leadership. Thousand Oaks :Sage.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

A Study Of The Transformational Leadership Style Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

ศักดิ์สิทธิ์ พลศักดิ์^{1*} และกัมพล ไชยนันท์²

Saksit Polsak^{1*} and Kumpol Chaiyanun²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากร จำนวน 300 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 150 คน ครูวิชาการ จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์สถิติ โดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับความถี่สูงสุด

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ควรเป็นแบบอย่างในการอุทิศและเสียสละเวลาในการพัฒนาสถานศึกษาจนเป็นที่นับถือของผู้บังคับบัญชาและชุมชน อยู่ในระดับความถี่สูงสุด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajanugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : tu.play@hotmail.com

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ควรส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาตนเองโดยการให้เข้าร่วมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับความถี่สูงสุด

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ควรมอบหมายภาระหน้าที่โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ข้อจำกัดของแต่ละบุคคลมอบหมายงาน ตามความรู้ความสามารถ ความถนัด อย่างเหมาะสมและประสิทธิภาพประสิทธิผลของงาน อยู่ในระดับความถี่สูงสุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The purposes of the research were to study the Transformational Leadership Style and proposed guidelines to improve the leadership of changes for the basic school administrators under the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3. The people used in the research were 300, divided school administrators 150 and academic teachers 150. Check list questionnaire, rating scale questionnaire and open – ended questionnaire were used as a data collection tool and analyzed by computer program. The statistics used for data analysis were frequency, percentile and standard deviation.

1. The research finding were the leadership of changes for the school administrators under the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 was at high level. When considering all items were also at high level.

2. The proposing guidelines about the leadership of changes for the school administrators under the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 were as follows:

2.1 The idealized influence was at the most high level because of they behave as a good model.

2.2 The inspirational motivation, they determine for their work to improve the schools and were respected.

2.3 The intellectual stimulation, they always have self – improved by training, seminar and studying for using about their works.

2.4 The individualized consideration, they assign works by considering the differences and the qualifications of people for the quality works.

Keywords: Transformational Leadership

บทนำ

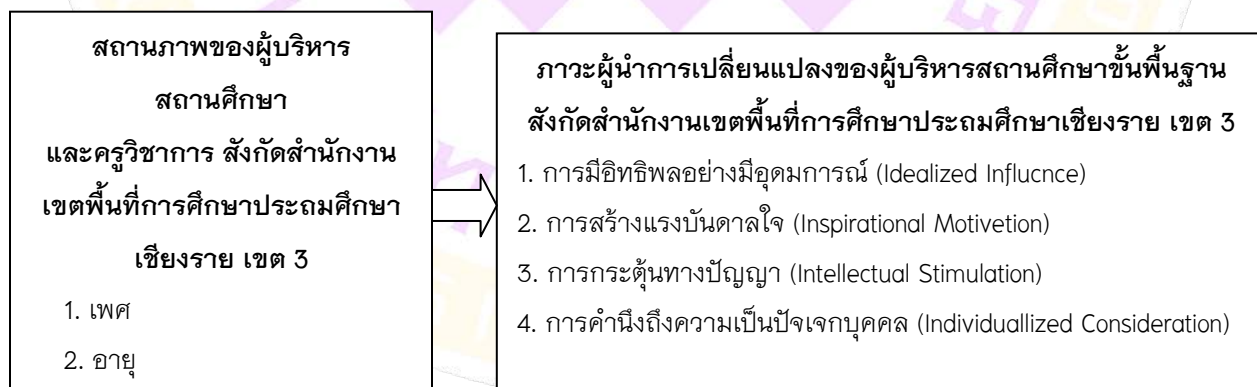
การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและให้มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและชุมชนได้มากที่สุด ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการบริหารและใช้ดุลพินิจของวิชาชีพในการจัดการของสถานศึกษานั้น ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งการบริหารงานในสถานศึกษาต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมีประสบการณ์ในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ และที่สำคัญต้องอาศัยบุคคลที่มีภาวะผู้นำสูงและสามารถใช้ภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะบริหารงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กร สามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรสามารถใช้ศิลปะและการกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและสามารถทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดศรัทธามีความเชื่อถือมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสามารถสร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุนร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาที่พบจะเป็นประโยชน์และแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาตนเองและสถานศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาดังนี้เป็นการมุ่งศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วย สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จัน อำเภอดอยหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่สาย ผู้บริหารจำนวน 150 คน ครูวิชาการ จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 4 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เขียนนิยามศัพท์เฉพาะและกำหนดแผนการเขียนข้อคำถามของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
4. เขียนข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบบสอบถามมี 3 ตอนแต่ละตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ
5. ดำเนินการวิพากษ์ข้อคำถามของแบบสอบถาม ร่วมกันกับอาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำ เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการตามโครงสร้างทฤษฎี
6. นำแบบสอบถามที่สร้างมาตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ต้องการวัดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคือค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า .50 (IOC>.50)สูตร (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2550 , หน้า 90) จึงจะถือว่าคำถามข้อนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด จากการตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มี 44 ข้อ เป็นแบบสอบถามที่ยอมรับ 40 ข้อได้ความเที่ยงตรง (IOC)ระหว่าง 0.66 –1.00 มีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด(IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50)และมีจำนวน 4 ข้อ ที่ไม่ยอมรับเพราะมีค่าความเที่ยงตรงน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อพัฒนาคุณภาพของแบบสอบถามจากโรงเรียนบ้านหัวดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 30 คน

8. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ จากการตรวจสอบ พบว่า ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล (N of Cases = 30 คน) จำนวนแบบสอบถาม (N of Items = 40 ข้อ) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่คำนวณจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach มีค่าเท่ากับ 0.97

9. จัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่เป็นประชากรตอบแบบสอบถาม โดยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยาวิทยาเขตเชียงรายโดยอธิการบดีเป็นผู้เซ็นรับรอง ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายวัน เวลา ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3 จัดเตรียมแบบสอบถามให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนประชากรโดยส่งไปจำนวน 300 ฉบับ ได้คืนมาครบจำนวน 300 ฉบับ
- 4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้ผู้บริหารและครูวิชาการตอบแบบสอบถามซึ่งผู้ศึกษาชี้แจงเพื่อความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามโดยส่งไปจำนวน 300ฉบับ ได้คืนมาครบจำนวน 300ฉบับ
- 5 เก็บแบบสอบถาม ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามแล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้
- 6 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและรายงานผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้สถิติ การหาค่าค่าเฉลี่ยและการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้สถิติ การหาค่าความถี่และการหาค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

1. การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ข้อที่ 7 ท่านปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมประกอบ การตัดสินใจ และข้อที่ 8 ท่านปฏิบัติตนโดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1 ท่านปฏิบัติตนให้เห็นถึงอำนาจและความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และที่มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 6 ท่านจัดให้มีสวัสดิการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญาโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ท่านส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาวิชาชีพโดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อย่างต่อเนื่องและข้อที่มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 9 ท่านคอยให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการจัดทำผลงานทางวิชาการ

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ท่านมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตาม ความรู้ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม และข้อที่มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 ท่านให้ความช่วยเหลือและแนะนำวิธีการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

1.5 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านที่มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2. การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มากที่สุด คือ ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และน้อยที่สุด คือ ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มากที่สุดคือ ควรเป็นแบบอย่างในการอุทิศและเสียสละเวลาในการพัฒนา สถานศึกษา จนเป็นที่นับถือของผู้บังคับบัญชาและชุมชน และน้อยที่สุด คือ ควรใช้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มากที่สุด คือ ควรส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาตนเองโดยการให้เข้าร่วมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และน้อยที่สุด คือ ควรยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบผลสำเร็จ

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มากที่สุดคือ ควรมอบหมายภาระหน้าที่โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ข้อจำกัดของแต่ละบุคคลมอบหมายงาน ตามความรู้ความสามารถ ความถนัด อย่างเหมาะสมและประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพผลงาน และน้อยที่สุด คือ ควรส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาตนเองเสมอ

อภิปรายผลการศึกษา

1. การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้มีความคาดหวังที่สูงขึ้น มีการส่งเสริมพัฒนาความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีศักยภาพมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีเทคนิคการสื่อสารเพื่อจูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชามองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่และปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีพร้อมทั้งปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเป็นสำคัญ เมื่อผู้บริหารแสดงความมั่นใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันแล้วย่อมส่งผลให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทุกด้านมีความสำคัญเท่ากัน เป็นพฤติกรรมที่เสริมสร้างความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาตนเองและสถานศึกษา สู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับ นรรฐรส กาบเครือ (2547, หน้า 20) ได้กล่าวว่า การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ของผู้นำเป็นสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์จะมีอยู่เฉพาะเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามี หรือผู้ตามบอกว่าผู้นำเกิดขึ้นเมื่อมีภาวะวิกฤติทางสังคมหรือเมื่อเกิดภาวะวิกฤติในองค์การ ผู้นำมีคุณสมบัติพิเศษเกิดขึ้นพร้อมกับวิสัยทัศน์ที่ยิ่งใหญ่ที่สามารถแก้ภาวะวิกฤติและจะได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ตามว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประยุทธ์ ชูสอน (2548, หน้า 77 – 79) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับบ่อย และรายด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการกระตุ้นทางปัญญา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรายุรัตน์ จันทะมล (2548, หน้า 49-51) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้บริหารมีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารแสดงออกมากกว่าด้านอื่นคือ ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศายงราย เขต 3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ท่านปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมปฏิบัติตนและการตัดสินใจ มีความซื่อสัตย์ ไม่ลำเอียง แล้ว ย่อมเป็นหลักประกันในผลที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นว่าจะเป็นที่ดี มีความถูกต้อง ไม่เกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา ผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อมั่นและศรัทธาว่าผู้นำจะต้องมีความยุติธรรม เป็นคนดีและเป็นที่ยอมรับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จอห์น อาร์ เซอร์เมอร์ฮอร์น (John R.Schermerhorn, Jr. อ้างถึงใน นิตย สัมภาษณ์, 2546, หน้า 54-55) กล่าวว่า คุณภาพพิเศษของผู้นำปฏิรูป คือ ความซื่อสัตย์ถือมั่น (Integrity) มีความซื่อสัตย์และน่าเชื่อถือไว้วางใจมีพฤติกรรม ที่มุ่งมั่นรักษาความดี มีจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ไม่เสื่อมคลายอันเกิดจากจิตใจที่ตั้งงามและสามารถรักษาคำมั่นสัญญา พันธะผูกพันด้วยการติดตามผลแบบไม่ลดละและสอดคล้องกับพิมพ์พิชิตรา เมืองอินทร์ (2555, หน้า 18) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้นำสูงสุดขององค์การที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลว ผู้บริหารสถานศึกษาจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับความศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บริหาร แต่การที่ผู้บริหารจะสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นได้ ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นได้ตั้งนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องประพฤติตนบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรม อีกประการหนึ่งคือ ท่านปฏิบัติตนโดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน ก็จะเกิดความเสียสละทุ่มเท ไม่เห็นแก่ตนและมุ่งทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารงานในสถานศึกษา ทำงานได้อย่างราบรื่น ประสพผลสำเร็จผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศายงราย เขต 3 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า แรงจูงใจเป็นแรงขับเคลื่อนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่างๆ จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก คอยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจทางบวกให้กับผู้ร่วมงานให้เห็นถึงผลดีในการทำงานให้ประสพผลสำเร็จในอนาคตไม่ว่าจะยาก มีอุปสรรคหรือท้าทายเพียงใด ก็จะพยายามใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย โดยมีผู้บริหารเป็นผู้คอยดูแลแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา พร้อมทั้งยกย่องชื่นชมครุที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมานะอดทน ทุ่มเทเสียสละจนเกิดผลเชิงประจักษ์ ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจจึงมีความสำคัญมากในการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชาสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรพันธ์ ญายวิราช (2550 , หน้า 203) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ความสำคัญกับการสร้างแรงบันดาลใจโดยการจูงใจโดยตอบสนองความต้องการในระดับสูง เช่น การยกย่อง ยอมรับและความสำเร็จสูงสุดมากกว่าที่จะจูงใจโดยการตอบสนองความต้องการในระดับต่ำ เช่นการให้ค่าตอบแทน ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน แม้ความต้องการระดับต่ำจะมีความสำคัญก็ตาม

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ท่านส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาวิชาชีพโดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่ส่งเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างยิ่ง โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถเพราะหากทุกคนได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตามที่ตนสนใจหรือตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ทั้งในด้านความก้าวหน้าทางวิชาการ วิชาชีพของตน ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณ อำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาและศึกษาดูงานจากหลายๆหน่วยงาน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษา มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ หลากหลาย สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพและมีคุณภาพก็จะเกิดผลดีกับสถานศึกษานั้นเป็นอย่างดี อีกทั้งการพัฒนาตนเองอยู่เสมอทำให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาสถานศึกษาเจริญก้าวหน้าต่อไป สอดคล้องกับ กัลยาณี พรหมทอง (2546 , หน้า 63) กล่าววาระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงาน เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับข้อค้นพบงานวิจัยของ พิมพ์พัชรา เมืองอินทร์ (2555, หน้า 67-68) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนจึงได้จัดสรรงบประมาณ ให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาครูให้ได้รับการอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและศึกษาดูงานจากหลายๆหน่วยงานจึงส่งผลให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน

1.5 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ท่านมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารจะต้องมีเทคนิคการมอบหมายที่ดี การมอบหมายงานหรือหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบให้ตรงตามความรู้ความสามารถและความถนัดของผู้ใต้บังคับบัญชาแล้ว ก็ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจและความพร้อมในการปฏิบัติงานนั้นอย่างเต็มความสามารถ โดยผู้บริหารจะต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความรู้ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัดต่างๆรวมทั้งความถนัดเฉพาะส่วนบุคคล หรือมอบหมายงานตามความสนใจความต้องการที่จะศึกษาและพัฒนาตามความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารต้องคอยเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจอยู่เสมอ และประการสำคัญคือ การมอบหมายงานตามปริมาณที่เหมาะสม มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง สอดคล้องกับบัวน้อย กันนิดา (2552, หน้า 92) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง การที่ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมในการทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง และเป็นรายบุคคล ผู้บริหารจะมีพฤติกรรม

เป็นที่เลียง สอนและให้คำแนะนำและส่งเสริมพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้พัฒนาตนเองมีการกระจายอำนาจโดยการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้บริหารจะมีคุณลักษณะสำคัญด้านความเข้าใจในความแตกต่างระหว่าง บุคคล การเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและมีเทคนิคการมอบหมายงาน ที่ดีและ สอดคล้องกับ ขวัญชัย จะเกรง (2551 , หน้า 29) ได้สรุป ความหมายของการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความสนใจ ดูแล เอาใจใส่ผู้ร่วมงาน เป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษาให้ผู้ร่วมงานได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น ตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ด้วยบรรยากาศการ สนับสนุนผู้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน มีการติดต่อสื่อสารสองทางและเป็นรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจ ที่ดีขึ้นและสามารถลดปัญหาความคลุมเครือ ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญ

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถือว่าเป็นประเด็นแนวทางที่ผู้บริหาร และครูวิชาการให้ความสำคัญมากที่สุด ในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เมื่อครองตนเป็น แบบอย่างที่ดีแล้วย่อมเป็นผู้ที่น่าเคารพนับถือทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาศรัทธาและปฏิบัติตามคำสั่งผู้ประพฤติดีด้วยความเต็ม ใจนอกจากนั้นแล้ว ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีความเสียสละ อดทนและมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มี คุณธรรม จริยธรรมและความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอกัน มีความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ เป็นกัลยาณมิตร และที่สำคัญต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการปฏิบัติงานสูง มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ อย่างมีเหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในส่วนของการอยู่เสมอ ยอมรับความคิดเห็นของทุกคน ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วม ในความคิดและตัดสินใจโดยให้คำแนะนำช่วยเหลือด้วยความจริงใจกับผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับบัวอ้อย กัณนิตา (2552, หน้า 84) กล่าวว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง การที่ผู้บริหารประพฤติดีเป็นแบบอย่างหรือเป็น พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกมาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา ภาคภูมิใจและไว้วางใจใน ความสามารถของผู้บริหาร ยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้บริหารจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น เสียสละเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม เน้นความสำคัญเรื่องค่านิยม ความเชื่อ และการมีเป้าหมายที่ชัดเจน

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ การที่ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการอุทิศและเสียสละเวลาในการพัฒนา สถานศึกษา มีความสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เมื่อผู้นำปฏิบัติเป็นแบบอย่างแล้ว จึงไม่ยากนักที่ผู้ใต้บังคับบัญชา จะปฏิบัติตามในเรื่องของการอุทิศและเสียสละเวลาอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวม เกิด ความเห็นอกเห็นใจกันในเวลาทำงาน ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำก็จะเป็นที่นับถือ ของผู้บังคับบัญชาและชุมชน การสร้างขวัญ ให้กำลังใจและให้รางวัลเสริมแรงตามโอกาสสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่าง สม่ำเสมอยกย่องชื่นชมครูที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมานะอดทน ทุ่มเทเสียสละจนเกิดผลเชิงประจักษ์ เป็นการเสริมแรงที่ สำคัญที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานเพื่อสถานศึกษา เพราะแสดงถึงน้ำใจที่ผู้นำมีให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อแสดงว่าผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนว่าเป็นพลังขับเคลื่อนการทำงานของสถานศึกษา มีส่วนทำให้งานทุก งานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ โดยการทำงานทุกครั้งจะต้องมีการประชุมสนทนา แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ ไปพร้อมกันอย่างเสมอภาค สอดคล้องกับคำนิ้ง ผุดผ่อง (2547, หน้า 30) ได้สรุปความหมายของ

การสร้างแรงบันดาลใจว่าหมายถึงพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายในไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวแต่อุทิศตนเพื่อกลุ่มมีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายมีความตั้งใจแน่วแน่ในการทำงานมีการให้กำลังใจผู้ร่วมงานมีการกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญโดยผู้นำจะมีคุณลักษณะที่สำคัญในด้านการสร้างแรงจูงใจภายในให้กับผู้ร่วมงานมีการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาตนเองโดยการให้เข้าร่วมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ค่าพาหนะ ค่าถ่ายเอกสาร อีกทั้งสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ภาระงานของความเป็น ปุชนิยมบุคคลและความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยการสนทนาให้คำปรึกษาและสอดแทรกชี้แนะแนวทางการพัฒนางานที่รับผิดชอบหรือเรื่องที่สนใจและแนวทางในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งติดตามผลหลังการอบรม ให้นำมาเผยแพร่ ขยายผลแก่เพื่อนครูในโรงเรียนเพื่อนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างป็นรูปธรรม สอดคล้องกับวันชัย ธงชัย (2547 ,หน้า 10) ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า หมายถึง เป็นผู้นำที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องภารกิจ(Mission) และวิสัยทัศน์(Vision) ของทีม โดยผู้นำจะยกระดับวุฒิภาวะและอุดมการณ์ของผู้ร่วมงานและผู้ตามและองค์การ ตลอดจนพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถและศักยภาพที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2546, หน้า 76-77) กล่าวว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าความคาดหวังตามปกติ มุ่งไปที่ภารกิจงานกว้าง ๆ ด้วยความสนใจ ที่เกิดขึ้นภายในตน การยอมรับคุณค่าในตัวบุคคล (Individualized Consideration) หมายถึง ความพยายาม จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้อื่น ใส่ในความต้องการของแต่ละบุคคล และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมนุษย์ที่มีคุณค่า

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้แนวทางก็คือการมอบหมายภาระหน้าที่โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ข้อจำกัดของแต่ละบุคคล มอบหมายงาน ตามความรู้ความสามารถ ความถนัด อย่างเหมาะสมและประสิทธิภาพประสิทธิผลของงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องศึกษาความแตกต่าง ข้อจำกัดต่างๆ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ของแต่ละบุคคล วิเคราะห์จากวิสัยทัศน์และผลงานที่ผ่านมา ของผู้ใต้บังคับบัญชา สอบถามความสมัครใจ เปิดโอกาสให้ทุกคนอาสาทำงานในด้านที่ตนถนัด ศึกษาสภาพแวดล้อมของผู้ใต้บังคับบัญชา พบปะพูดคุยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อสร้างความเป็นกันเอง และพยายามให้กำลังใจสม่ำเสมอแล้วนำข้อมูลมาประมวลเพื่อแนะแนวส่งเสริมต่อไป ถ้าหากผู้ใต้บังคับบัญชาจะเปลี่ยนงานควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อกันและส่งเสริมให้เข้าอบรมเพิ่มเติมตามงานที่ตนเองรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของงานเป็นสำคัญ สอดคล้องกับสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2548 ,หน้า 403) ภาวะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือการที่ผู้นำใช้การจูงใจให้ผู้ตามเกิดการเพิ่มความพยายามในการทำงานขึ้นมากกว่าปกติ ซึ่งมาจากการที่ผู้ตามมีระดับความมั่นใจต่อผลของงานที่ได้รับมอบหมายและความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จค่อนข้างสูง ในที่สุดผลที่ได้จากการทำงานก็คือก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับBoss (1985, หน้า 84-91) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นความสามารถของผู้นำที่ทราบความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ตาม ทราบจุดเด่น จุดด้อยและให้ความสนใจในความต้องการและความก้าวหน้าของผู้ตาม โดยการคำนึงถึงการพัฒนา

(Development Orientation) โดยการประเมินการปฏิบัติงานในปัจจุบันและตำแหน่งในอนาคตเมื่อมีความรับผิดชอบมากขึ้น การปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างและมอบหมายงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล ให้ความช่วยเหลือเพื่อเพิ่มความสามารถ และเสริมแรงจูงใจให้มากยิ่งขึ้นตามความต้องการขององค์กร เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกน้องเลียนแบบ มีความเห็นอกเห็นใจ ให้ความสนใจ มีความเอื้ออาทร เป็นผู้ให้คำปรึกษา สังเกต และบันทึกความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของลูกน้อง และสนับสนุนให้ลูกน้องได้รับการฝึกอบรมทางด้านเทคนิค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการศึกษาไปใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้าง แรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุก ด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศและเสียสละเวลาในการพัฒนาสถานศึกษา มอบหมายภาระหน้าที่โดยคำนึงถึง ความแตกต่าง ข้อจำกัดของแต่ละบุคคลมอบหมายงาน ตามความรู้ความสามารถ ความถนัด อย่างเหมาะสมและ ประสิทธิภาพประสิทธิผลของงานพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพและหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา

1. ควรจัดให้มีกระบวนการพัฒนาผู้บริหารเน้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้มากขึ้นโดยการฝึกอบรม/การฝึก ปฏิบัติงานในที่ทำงาน
2. ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดทำคู่มือ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การตรวจเยี่ยมโรงเรียน ให้คำปรึกษาแนะนำการศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงราย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การบริหารคุณภาพ งานทางการศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมาย
2. ควรศึกษาเพื่อหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อรองรับการพัฒนาการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ รวมถึงการจัดการศึกษาในยุคประชาคมอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยผู้ศึกษาได้รับความกรุณาอย่างมากจาก ดร.กัมพล ไชยพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษางานศึกษา ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ ในด้านการให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานศึกษา รวมทั้งคณะกรรมการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ กรรมการสอบงานศึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อมาปรับปรุงแก้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้มีความถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายธัญญา เนียมแดง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคอยจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นายธวัชชัย กันทาเดช ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสบรวก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รวมทั้ง ครูวิชาการและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ รวมถึงผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือตลอดมาจนประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คุณค่าที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และมีพระคุณทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำที่ทรงคุณค่า และได้มอบกำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำศึกษาในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553**. กรุงเทพมหานคร: **คุรุสภาลาดพร้าว**.
- กึ่งกาญจน์ จิตต์กะวาน. (2553). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเมือง พัทยา จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- นรรจรูส กาบเครือ. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง**. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2547). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กเพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2551). **สถิติเพื่อการวิจัยทางศึกษา**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุญโสม ดีเลิศ. (2550). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สุรินทร์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.สุรินทร์

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บัวย่อย กันนิดา.(2552) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.สุรินทร์.
- ประยูทธ ชูสอน. (2548). พฤติกรรมภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ขอนแก่น.
- พิมพ์พัทธรา เมืองอินทร์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, เชียงราย.
- วันชัย ธงชัย. (2547). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.นครปฐม.
- Bass, Bernard M. and Avolio, Bruce. “ Developing Transformational Leadership:1992 and Beyond “ .Journal of European Industrial Training.(May 1990): pp 21–27

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ของ
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ

The Transformational Leadership of the Principals that Affect to the
Organizational Culture of Rajaprajanugroh School, Group 6, upper Northern,
under the Office of the Administration of Special Education

ดุซสฎี เย็นใจ^{1*} และ น้ําฝน กันมา²

Dussadee Yenjai^{1*} and Namfon Khunma²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2. ศึกษาวัฒนธรรมองค์การ
ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือ
ตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6
ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดที่ 1 ค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.99 และ
แบบสอบถามชุดที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. วัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : e49161409d@hotmail.com

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/วัฒนธรรมองค์การ

Abstract

The purpose of the research were study the transformational leadership of the principals and the organizational culture of Rajapranugroh school, group 6, upper northern, under the office of the administration of special education. The sample of 254 teachers were asked to answer a set of 5 rating scale questionnaire 1 is reliable at 0.99 and questionnaire 2 is reliable at 0.95. The collected data was analyzed by using percentage, mean standard deviation and the stepwise multiple regression analysis. The findings were as follows; The overall level of transformational board leadership of Rajapranugroh school, group 6, upper northern, under the office of the administration of special education was rated at a good level. The overall of the enterprise culture of Rajapranugroh school, group 6, upper northern, under the office of the administration of special education was at a middle level and the overall level of the relationship between the changes of management and organizational culture of Rajapranugroh school, group 6, upper northern, under the office of the administration of special education was high level with statistical significant at 0.01

Keywords: Transformational Leadership, organizational culture

บทนำ

ปัจจุบันจากการเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ พบว่าทั่วโลกนั้นมีสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารเศรษฐกิจสังคมการเมือง และวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างไม่หยุดนิ่ง ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆและในฐานะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ เมื่อสภาพสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง องค์การก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงได้ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะนำพาองค์การ ให้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า โดยไม่ต้องรอให้เปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอก จึงต้องนำเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมนำมาพัฒนา และปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้องค์การสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อใดที่แต่ละองค์การมีการดำเนินการเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบกับบุคคล วิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมทั้งในวงแคบหรือกว้าง ย่อมแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้ว องค์การ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่2)พ.ศ.2545และ(ฉบับที่3)พ.ศ.2553 ได้กำหนดแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตราที่ 9 ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาต้องยึด

หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นโดยยึดหลักความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการในแต่ละระดับหรือท้องที่ ดังปรากฏในบทบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 39 ที่ว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 12) จะเห็นได้ว่าการบริหารการศึกษามีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมทำให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อบริหารจัดการในรูปแบบใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวโดยผู้บริหารหรือผู้นำซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและต้องเตรียมพร้อมในตนเองในทุก ๆ ด้านต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการหรือประสบการณ์ และที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องมี ภาวะผู้นำ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำย่อมนำพาซึ่งคุณค่าและประโยชน์ให้แก่กลุ่มและองค์การ การเป็นผู้นำจึงเป็นศิลปะของการที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ มีความเคารพนับถือและให้ความร่วมมือกับผู้นำด้วยความจริงใจ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544, หน้า 19)

ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำจะต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ สร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความกล้าคิด กล้าทำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา (อุตม สิงโตทอง, 2550, หน้า 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสิ่งที่สามารถจูงใจให้ครูอาจารย์ให้ความร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้มีองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Ideological influence) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational development) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Motivation) และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเหมาะกับยุคปฏิรูปการศึกษานี้ เพราะจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งบุคลากรและองค์การ (ประภา อัครพงศ์พันธ์, 2552, หน้า 5)

แต่ในปัจจุบันพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเป็นภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงจนทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการเนื่องจากผู้บริหารยังนำเทคนิคเก่า ๆ หรือเทคนิคที่ล้าสมัยแล้วมาใช้ในการบริหารจัดการหรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือผู้บริหารยังมีความเชื่อที่ผิด ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำ โดยเชื่อว่าความคิดของตนนั้นถูกต้อง ความเชื่อหรือความคิดที่ไม่ถูกต้องเหล่านี้จึงเป็นตัวขัดขวาง ทำให้องค์การเกิดความล้มเหลว ขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ ๆ และเป็นวัฒนธรรมองค์การที่เฉื่อยชา และเป็นวัฒนธรรมแบบแข็งที่ยากจะเปลี่ยนแปลง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่กระทบต่อกระบวนการบริหาร เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1999, p 9-32; อ้างอิงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 8-11) ซึ่งมีองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ด้านที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ตามแนวคิดของคูกและลาฟเฟอร์ตี (Cooke and Lafferty) 3 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะสร้างสรรค์ (Constructive Styles) 2) ลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา (Passive-Defensive

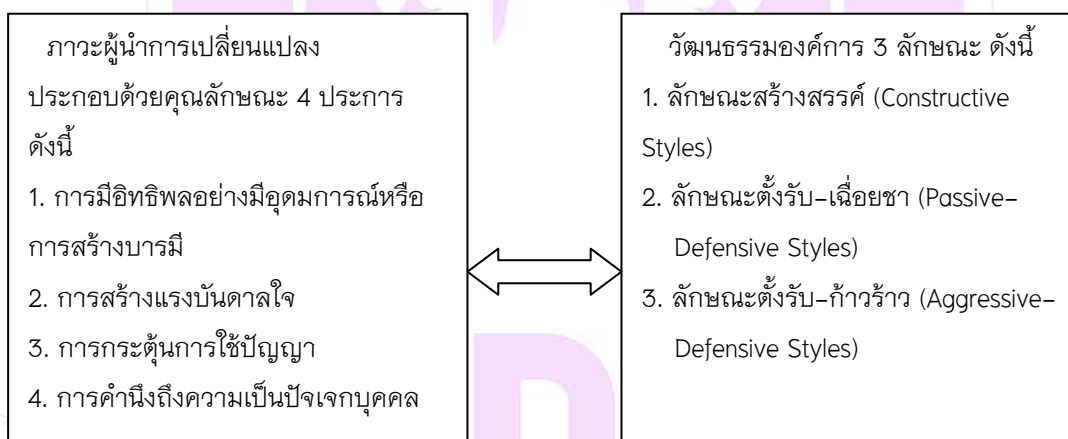

Styles) 3) ลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว (Aggressive-Defensive Styles) เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสามารถพัฒนาการบริหารงาน จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 7 โรงเรียน จำนวน 288 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน โดยวิธีการสุ่มแบบสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษาปัจจุบันเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำของแบสและอโวลีโอ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและประยุกต์จากแบบสอบถามของ (สมพร เมืองแป้น, 2548 หน้า 38) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีข้อคำถาม 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การตามแนวคิดของคูกและลาฟเฟอร์ที่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและประยุกต์จากแบบสอบถามของ เสาวลักษณ์ กิณเรศ (2548) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีข้อคำถาม 3 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ
2. กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ โดยจัดทำตารางโครงสร้างและเนื้อหาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข
3. สร้างเครื่องมือที่กำหนดตามกรอบแนวคิดในข้อ 2
4. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่า (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ไม่ใช่ประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษา คำชี้แจงต่าง ๆ ของแบบสอบถามและวิเคราะห์หาค่าของแบบสอบถาม คือ หาค่าความเที่ยง นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองใช้ทุกฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาคแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น ชุดที่ 1 ค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.99 และ ชุดที่ 2 ค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.95
7. จัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อส่งไปยังโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลกับประชากรในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม พร้อมแบบสอบถามไปยังโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถามโดยการขอความอนุเคราะห์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ส่งแบบสอบถามคืน ณ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด พิจารณาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์
2. นำแบบสอบถาม ที่คัดเลือกแล้วไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน
3. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การ 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์การ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 264 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ในระหว่าง 0.67-1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ แม่ฮ่องสอน เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น ชุดที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.99 และ ชุดที่ 2 ค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.95 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา โดยแจกแบบสอบถามไปจำนวน 264 ฉบับ และเก็บคืนได้มาครบ 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.21 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมากด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการทำงานให้บุคลากรทุกคนรับทราบอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ผู้บริหารแสดงความยินดีที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารชี้ให้เห็นว่าการมีเจตคติที่ดีต่อองค์การจะมีผลต่ออนาคตของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้บุคลากรกระตือรือร้นในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกล่าวถึงงานที่มอบหมายให้ทำว่าเป็นสิ่งท้าทายความสามารถ ของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมักกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ผู้บริหารให้ความมั่นใจว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ถ้าทุกคนร่วมมือกัน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารไม่ปิดกั้นแนวคิดหรือวิจารณ์การแสดงความคิดเห็นของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของบุคลากรแต่ละคน อยู่ในระดับปานกลาง

2. วัฒนธรรมองค์การ ของ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว อยู่ในระดับปานกลาง

2.1 ด้านวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรในสถานศึกษาของท่านมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายเพื่อความสำเร็จของการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ บุคลากรในสถานศึกษามีความซื่อสัตย์และความกระตือรือร้น

ในการทำงาน อยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรทุกคนของท่านมีความสุขกับการทำงานในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรในสถานศึกษาของท่านหลีกเลี่ยงการมีปัญหาคัดแย้งกับผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ บุคลากรในสถานศึกษาจะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรในสถานศึกษามักหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธความรับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากงานประจำ อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรจะปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบและระมัดระวังเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดของตนเอง อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ บุคลากรในสถานศึกษาของท่านมักหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อความผิดพลาด อยู่ในระดับปานกลางและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรในสถานศึกษาของท่านแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ภายในหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นที่อภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแก้ไข (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2552 รวมถึงพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 มีสาระสำคัญที่เน้นว่าผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวุฒิภาวะทางการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกประเภทสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาอีกทั้งแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ระบุว่าให้มีการประสาน พัฒนาบุคลากรและเครือข่ายของสถาบันเป็นศูนย์กลางบริหารการศึกษา โดยเฉพาะเตรียมบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่ง ในปัจจุบันคณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนด กฎ ก.ศ.ศ. ในการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งต้องทำการสอบคัดเลือกจึงทำให้การบริหารสถานศึกษามีการคัดกรองบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งได้มาตรฐานสากล จึงทำให้เกิดมาตรฐานทางการบริหารการศึกษา และก่อนเข้าสู่ตำแหน่งนั้นบุคลากรต้องได้รับการเตรียมตัวเข้าสู่ตำแหน่งโดยผ่านการอบรมตามหลักสูตรของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา เพื่อยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงานทำให้เกิดภาวะผู้นำ สามารถยกระดับจิตใจ และแรงจูงใจของตนเอง และผู้ร่วมงานให้มีอุดมการณ์และคุณค่าทางจริยธรรมที่ ส่งผลให้มีความสามารถในการโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานเกิดความต้องการที่จะปฏิบัติภารกิจ โดยที่ผู้ร่วมงานไม่คิดถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วม อุทิศตนเพื่อการศึกษา เพื่อนักเรียน โดยผู้ร่วมงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมภาคภูมิใจ สอดคล้องกับ (ไพศาล แสนยศบุญเรือง, 2549)

ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ของผู้บริหารโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่สำคัญที่ผู้วิจัยขออภิปรายเป็นรายข้อได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการทำงานและยินดีที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความทุ่มเทเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทำให้บุคลากรเห็นถึง ความมุ่งมั่นในอุดมคติ และการมี วิสัยทัศน์ที่ผู้บริหารถ่ายทอดวิสัยทัศน์และความคิดที่สำคัญให้กับบุคลากรให้ความมั่นใจกับบุคลากรว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ผู้บริหารเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยเน้นค่านิยม ความเชื่อขององค์การเป็นหลักและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจน เป็นที่ยอมรับและศรัทธาจาก บุคลากร จนเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกันสอดคล้องกับ สราญรัตน์ จันทะมล (2548) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังสะพุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 โดยพบว่า ผู้บริหารมีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารชี้ให้เห็นว่าการมีเจตคติที่ดีต่อองค์การจะมีผลต่ออนาคตของสถานศึกษาซึ่งเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรกระตือรือร้นในการทำงานและผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นอุทิศตนและผูกพันกับสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาเป็นของทุกคนให้ความรักและความผูกพันสร้างความมั่นใจกับบุคลากรที่ตั้งใจปฏิบัติงานจะได้รับผลตอบแทนในเชิงบวกสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเห็นว่าทุกคนมีคุณค่าและ ความสำคัญเป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นถึงพลังและความเชื่อมั่นใน ตนเองตลอดจนงานที่มอบหมายให้ทำว่าเป็นสิ่งท้าทายความสามารถ ของบุคลากรไม่สอดคล้องกับไพศาล แสนยศบุญเรือง (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การสร้างแรงบันดาลใจ

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาสร้างความมั่นใจว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ถ้าทุกคนร่วมใจกันพร้อมทั้งสนับสนุนและจูงใจให้บุคลากรให้ใช้ความคิดริเริ่มในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารเสนอแนะให้บุคลากรใช้แนวทางใหม่ๆมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรมองปัญหาในหลายแง่มุมโดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและมองปัญหาต่าง ๆ ว่าเป็นสิ่งท้าทายสามารถคิดวิเคราะห์และตรวจสอบปัญหาอย่างริเริ่มสร้างสรรค์เห็นความสำคัญและให้กำลังใจบุคลากรที่ปฏิรูปเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบใหม่ไม่ปิดกั้นแนวคิดหรือวิจารณ์การแสดงความคิดเห็นของบุคลากรสอดคล้องกับ พระมหาอมร สุทธิ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองโดยใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และมอบหมายงานโดยยึดหลักเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล ผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรโดยคำนึงถึงความสามารถที่

แตกต่างกันระหว่างบุคคลและเห็นความสำคัญของบุคลากรทุกคนโดยให้โอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผู้บริหารมีหน้าที่ให้คำแนะนำ แนวทางความก้าวหน้าของบุคลากรเป็นรายบุคคล ตลอดจนคอยให้ความสนใจและเอาใจใส่กับบุคลากรให้พัฒนา ความสามารถตามศักยภาพของตน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นความสำคัญและคุณค่าของตนเองอยู่เสมอ สอดคล้อง กับขวัญชัย จะเกรง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

2. วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

2.1 ด้านวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษามี การวางแผนและกำหนดเป้าหมายเพื่อความสำเร็จของการทำงานร่วมกัน มีความขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้นในการ ทำงานตลอดจนมีการพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องรักและความผูกพันกับสถานศึกษาให้การสนับสนุนซึ่ง กันและกันในการดำเนินงานของสถานศึกษา เห็นอกเห็นใจยกย่องและยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมงาน กำหนด วิธีการทำงานตามความพึงพอใจของตนและเชื่อว่างานที่ปฏิบัติเป็นงานที่ท้าทาย บรรยากาศของการทำงานเป็นไปใน ลักษณะเป็นมิตรมีไมตรีสัมพันธ์ต่อกันมีความสุขกับการทำงานในสถานศึกษาสอดคล้องกับกัลยภรณ์ ดารากร ณ อยุธยา (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การกับความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร ศึกษา ณาการพาณิชย์ในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า วัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูง

2.2 วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรหลีกเลี่ยงการมี ปัญหาขัดแย้งกับผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงานจะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารอย่างเต็มที่ยอมรับและยินดี ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไขจะยึดถือวิธีการที่เหมือนกับเพื่อนร่วมงานเสมอมุ่งมั่นการทำงาน ไม่ผิดพลาดเพื่อความมั่นคงในอนาคตมั่นใจในกฎระเบียบแบบแผนที่เคยปฏิบัติกันมา มักแสดงความคิดเห็นตาม ผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำกลุ่มระมัดระวังและหลีกเลี่ยงในการเสนอวิธีการทำงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบหรือหลีกเลี่ยงการ เข้าไปตัดสินใจในปัญหาภายในหน่วยงานมักหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธความรับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากงานประจำ สอดคล้องกับ กัลยภรณ์ ดารากร ณ อยุธยา (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ วัฒนธรรม องค์การกับความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร ศึกษาณาการพาณิชย์ในเขตจังหวัดนครปฐม โดยด้านพบว่า อยู่ในระดับสูง รองลงมาจากวัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ ก็คือวัฒนธรรมองค์การลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา

2.3 วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรจะ ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบและระมัดระวังเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นกับตน มักหลีกเลี่ยงการ ปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อความผิดพลาดชอบใช้อำนาจและชอบออกคำสั่งกับเพื่อนร่วมงานเพื่อให้เกิดการยอมรับทำงานอย่าง เป็นระบบตามแผนการที่วางไว้อย่างเคร่งครัดมักไม่พอใจกับคนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับความคิดของตนพยายามที่จะ สร้างผลงานของตนเองให้เหนือกว่าผู้ร่วมงานและชอบตรวจสอบการทำงานของผู้อื่นอย่างถี่ถ้วนมักโต้เถียงกันในเรื่องการ ทำงานเสมอชอบตำหนิเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานทำผิดพลาดแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ภายใน หน่วยงาน สอดคล้องกับกัลยภรณ์ ดารากร ณ อยุธยา (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การกับความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร ศึกษาณาการพาณิชย์ในเขตจังหวัดนครปฐม โดยด้านพบว่า

วัฒนธรรมองค์การด้านวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ กับวัฒนธรรมองค์การลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา อยู่ในระดับสูง
วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียน
ราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมและรายด้าน
มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมองค์การเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นคู่กันและแยก
ออกจากกันได้ยาก ทั้งสองส่วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพราะในแต่ละองค์ประกอบมีส่วนเสริมและส่งเสริมซึ่ง
กันและกัน ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดผลกระทบกับทุกสิ่งทุกอย่างในองค์การและที่สำคัญ คือ องค์ประกอบของภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงจะสร้างสรรค์องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การในแต่ละองค์ประกอบ ให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผล
สัมฤทธิ์ในการดำเนินงานในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย ญัฐวุฒิ แก้วบางพุด (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับวัฒนธรรมองค์การกรณีศึกษา :เทศบาลนครภูเก็ต พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
นายกเทศบาลนครภูเก็ตกับวัฒนธรรมองค์การในลักษณะสร้างสรรค์เทศบาลนครภูเก็ต มีความสัมพันธ์กันในระดับ
ค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6
ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จัดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการ
สร้างแรงบันดาลใจ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในอยู่ในอันดับสุดท้ายของทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างเจตคติที่ดีต่อองค์การ
กระตุ้นให้บุคลากรกระตือรือร้นในการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถในการ
ทำงานอย่างเต็มที่และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเห็นว่าทุกคนมีคุณค่าและ ความสำคัญต่อองค์การ

2. ผลจากการวิจัยที่พบว่า วัฒนธรรมองค์การ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จัดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์ กระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและเหตุผลและไม่วิจารณ์ความคิดของบุคลากรแม้ว่ามันจะ
แตกต่างจากความคิดผู้บริหาร การทำให้บุคลากรรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ทำทนายและเป็นการเปิดโอกาสที่ดีที่จะ
แก้ปัญหาาร่วมกัน สร้างความเชื่อมั่นว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไขและเอาชนะได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแนวทางสำคัญ
ที่ผู้บริหารจะนำมาปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้วัฒนธรรมองค์การเกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง
ไปในเป้าหมายที่ต้องการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษาระหว่าง
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรม
องค์การ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองเล่มนี้สำเร็จสำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำ แนวคิด และตรวจสอบ ตลอดจนการแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดีเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ซึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการสอบเค้าโครง คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม 6 ภาคเหนือตอนบน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้ง 7 โรงเรียน ได้ให้คำชี้แนะ กรอกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล ต้องกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ เพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษาทุกคน ที่ได้สร้างประสบการณ์ที่ดีงาม ขอขอบคุณในน้ำใจและมิตรภาพที่ดีที่มีให้กันเสมอมา จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จตามประสงค์ คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์นี้ ขอบูชาแทนพระคุณบูรพาจารย์และบุพการีทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- กัลยาภรณ์ ดารากร ณ อยุธยา. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์การกับความคิดสร้างสรรค์ของของบุคคลศึกษารานาคารพาณิชย์ ในเขตจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ขวัญชัย จะเกรง. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ณัฐภูมิ แก้วบางพุด. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับวัฒนธรรมองค์การ กรณีศึกษา : เทศบาลนครภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ประภา อัครพงษ์พันธ์. (2552). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2542). **การบริหารความขัดแย้ง**. กรุงเทพฯ : ว.เพ็ชรสกุล.
- พระมหาอมร สุทธิ. (2553). **การศึกษายาทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ไพศาล แลนยศบุญเรือง. (2549). พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สมพร เมืองแก่น. (2548). ผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สรารัตน์ จันทะมล. (2548). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เสาวลักษณ์ กิณเรศ. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำของหัวหน้าผู้ช่วยกับวัฒนธรรมองค์การของกลุ่มงานการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลชุมชน เขต 6. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อุดม สิงโตทอง. (2550). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 . งานสารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- Bass, B.M., & Avolio, B.J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership*. Thousand Oaks, CA : Sage.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัด
เชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
Leadership of School Administrators to the Contentment of Teachers Wiangkaen District
Chiangrai Province Chiangrai Primary Educational Service Office Area 4

วรรณพญา นาระตะ¹ และ พงษกร หงษ์กราย²

Wanpaya Narata¹ and Pongsakron Hongkrai²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครูอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 261 คน และสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยใช้คำถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อความพึงพอใจของครู และข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน คือ ภาวะผู้นำด้านเทคนิค ภาวะผู้นำด้านมนุษย ภาวะผู้นำด้านทางการศึกษา ภาวะผู้นำด้านเชิงสัญลักษณ์ ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, ความพึงพอใจของครู

Abstract

The objectives of the study were to Leadership of School Administrators to the Contentment of Teachers Wiangkaen District, Chiangrai Province, Chiangrai Primary Educational Service Office Area 4. The People were 261 teachers who work in 2014 academic year, And using a simple random sampling with a sample of 155 people

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : p_y_awan@hotmail.com

in Wiangkaen District, Chiangrai Province, Chiangrai Primary Educational Service Office Area 4. The research material was a questionnaire consisted of 3 parts, namely, general data of person teachers, The Leadership of School Administrators to the Contentment of Teachers the suggestion. The data analyses were performed using Packaged Computer Program; Statistical techniques employed were percentage, mean and standard deviation.

The results of this study were found that overall 5 dimensions to Leadership of School Administrators to the Contentment of Teachers were in high level such as Technical leadership, Human leadership, Education leadership, Symbolic leadership and Participation leadership.

Key words : Leadership of School Administrators, Contentment of Teacher

บทนำ

ประจวบ พลอยละออง (2548, หน้า 2) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา โดยการปฏิรูปการศึกษา แล้วกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนหรือสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตร และการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ผลจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จต้องอาศัย ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่ดี และคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำของบุคลากรในสถานศึกษา

ชัยเสฏฐ พรหมศรี (2551, หน้า 41-48) การบริหารการศึกษาในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการศึกษาของชุมชน ซึ่งการบริหารจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคณะครู และชุมชนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องระลึกไว้เสมอ คือการใช้ความอดทนในการแก้ปัญหา และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในการทำงาน ความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน จะเน้นคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญและปัจจัยคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่ง คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝน พัฒนา และเรียนรู้ได้

Owen, 1981 p. 45 และ McCorkle and Others (1982, p.190 อ้างถึงใน ตักดีไทย สุรกิจบวร, 2549, หน้า 21) การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นทั้งผู้อำนวยการ นักจัดการ และเป็นผู้นำ ซึ่งผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุก

สภาพการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้นถือว่า ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน เป็นผู้ส่งเสริมความก้าวหน้าของการเรียนการสอน เป็นผู้จัดการให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบงานของโรงเรียนตั้งแต่งานสูงสุดมาจนถึงต่ำสุด ซึ่ง ธรินธร นามวรรณ (2548, หน้า 21) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาอันจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาจะดีได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของการจัดการของผู้บริหารที่จะเข้าใจหลักการและทฤษฎีทางการบริหารสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรรรณพ พงษ์วาท (2550, หน้า 58) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา จึงต้องแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ คน เวลา สถานที่ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในบริบทดังกล่าวภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะสะท้อนให้เห็นผลของ การจัดการศึกษาและการบริหารงานในสถานศึกษา คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะนำศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร มีความจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างภารกิจของโรงเรียนกับบุคลากรผู้ทำงาน ทำอย่างไร จึงจะได้งานที่มีประสิทธิภาพ และครูให้มีความสุขในการทำงาน คือ ได้ทั้งงานและน้ำใจของผู้ทำงาน

วรินธร กาญจนระวีกุล (2551, หน้า 1) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นหัวใจของการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาในเชิงบวก และมีความมุ่งมั่นที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นทำกิจกรรมนั้น ๆ อย่างทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ ขณะเดียวกันหากมนุษย์ไม่มีความพึงพอใจในงานก็จะทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเชิงลบไม่เอาใจใส่กิจกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้พฤติกรรมการบริหารตามแบบภาวะผู้นำที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานของสมาชิกและความสำเร็จขององค์กรหรือสถานศึกษา เนื่องจากผลการปฏิบัติงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับแบบของผู้นำซึ่งจะสะท้อนวิธีปฏิบัติงาน จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรมีลักษณะเป็นผู้นำที่เหมาะสมเพื่อให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถเพื่อให้ภาระงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ซึ่งปัจจัยที่ชี้ให้เห็น ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรมีหลายปัจจัยที่น่าสนใจและเห็นว่ามีผลสำคัญยิ่งคือ ปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ตลอดจนคนปกครองนักเรียน เพราะความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นทัศนคติที่ดี ในการปฏิบัติงานในองค์กรใดก็ตาม ถ้าบุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหรือมีทัศนคติไม่ดีต่อองค์กรแล้วปัญหาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นกับองค์กรในทุก ๆ ด้าน ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้จะไม่เกิดขึ้น องค์กรก็จะสิ้นเปลืองทั้งทรัพยากรและงบประมาณ โดยเปล่าประโยชน์ ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานหรือต่อหน่วยงาน องค์กร ย่อม ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรประสบผลสำเร็จต่อการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยในฐานะครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางการบริหารของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครูผู้สอน เพื่อจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา ลักษณะของผู้บริหารที่ตรงกับความต้องการของครู รวมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อการนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางด้านการบริหารงานบุคคล ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้กำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ ยูค (Yukl, 1994, pp. 59-60), เซอจีโอวานนี (Sergiovanni, 1984 อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2548, หน้า 28-29) และลูทวูด และดูค (Leithwood & Duke, 1999 cited by Lunenburg and Omstein, 2004, pp. 136-137) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำในแต่ละด้านไว้ ดังกรอบแนวคิดนี้

ตัวแปรอิสระ

สถานภาพทั่วไปดังนี้
- เพศ
- อายุ
- ประสบการณ์ทำงาน
- ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจของครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาใน 5 ด้านดังนี้
1.ภาวะผู้นำด้านเทคนิค
2. ภาวะผู้นำด้านมนุษย
3. ภาวะผู้นำด้านทางการศึกษา
4. ภาวะผู้นำด้านเชิงสัญลักษณ์
5. ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วม

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยผู้ศึกษา นำเสนอวิธีการดำเนินการศึกษาตามลำดับดังนี้ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 155 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงานและระดับการศึกษามีลักษณะเป็นตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ความพึงพอใจ ในการบริหารงาน และการสร้างเครื่องมือวิจัย
2. สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือตามขอบเขตของการวิจัย ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบ เพื่อทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ (นิยามศัพท์เฉพาะ) และนำนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามโดย ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องพร้อมทั้งขอคำแนะนำให้การปรับปรุงแก้ไข
4. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Fact Validity) หรือหาค่า IOC นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากครูผู้สอน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม
2. ผู้ศึกษานำหนังสือพร้อมแบบสอบถาม จัดส่งไปยัง ครูผู้สอน ในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอนด้วยตนเอง ตามเวลาที่กำหนดและดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การผู้ศึกษาในครั้งนี้ใช้โรงเรียนในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1977:179-187)

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง มากที่สุด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 เพศชาย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 30-39 ปีมากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมาอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 1-10 ปีมากที่สุดจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาคือ ประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ประสบการณ์ทำงาน

16–20 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และประสบการณ์ทำงาน 20 ปีขึ้นไปมีน้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2 รองลงมาคือระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

จากผลการวิเคราะห์ ภาวะผู้นำ ทั้ง 5 ด้านของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.20 ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำด้านมนุษย (Human Leadership) ความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.25 อยู่ลำดับที่ 1 ภาวะผู้นำด้านเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Leadership) ความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.20 อยู่ลำดับที่ 2 และลำดับท้ายสุด ภาวะผู้นำด้านเทคนิค (Technical Leadership) ความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 4.16

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

จากผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประมวลสรุปได้ดังนี้ ครูอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางด้านวิชาการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนมากที่สุด เป็นลำดับที่ 1 เพราะว่างานวิชาการคือหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในด้านการพัฒนางานวิชาการ และนวัตกรรมที่ส่งเสริมงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้น และลำดับท้ายสุด ควรมีการประเมินผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจังต่อเนื่อง จากผู้บังคับบัญชา มีการพิจารณาความดีความชอบ จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ไม่แยกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ภาวะผู้นำด้านมนุษย ภาวะผู้นำด้านเชิงสัญลักษณ์ ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำด้านทางการศึกษา ภาวะผู้นำด้านเทคนิค มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีอิทธิพลสามารถจูงใจบุคคลภายในกลุ่มให้เห็นตาม สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจ และใช้ความพยายามในการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์สมาชิกหรือบุคคลภายในกลุ่มยอมรับและมอบหมายให้เป็นผู้นำ และที่สำคัญเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่นำให้กลุ่มบรรลุภารกิจหรือเป้าหมายได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำจะทำให้ผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องเชื่อถือ ยอมรับ ครัทธา ส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ให้แก่ผู้ร่วมงานอย่าง

เสมอภาค และร่วมปฏิบัติงานจนบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระประภา เอื้อวเจริญ (2550, หน้า 96) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าครูมีความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราณี ริวทอง (2550, หน้า 82-83) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรม ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้เสนอแนะไว้ว่า ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางด้านวิชาการประกอบด้วยความรู้ด้านพัฒนางานวิชาการ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและนวัตกรรม มีความสามารถ ความคิดดี เป็นคนดี มีศีลธรรม มีเหตุผล มีความยุติธรรม รับฟังข้อคิดเห็นของผู้ร่วมงานและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเอง ส่งเสริมด้านขวัญกำลังใจ อุทิศตนให้แก่ราชการ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน มีความกล้าตัดสินใจในการทำงาน และกล้ารับผิดชอบ ซึ่งในการบริหารงานจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาผู้บริหารควรใช้หลักการบริหารงาน โดยยึดทางสายกลาง มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้บริหารที่ดีรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ร่วมงานและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองผู้บริหารควรส่งเสริมด้านขวัญกำลังใจ ให้แก่คณะครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ครูต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางด้านวิชาการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในด้านการพัฒนางานวิชาการ และนวัตกรรมที่ส่งเสริมงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรม ปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ดีของศาสนา อยู่ในกฎระเบียบ
4. ควรมีการประเมินผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจังต่อเนื่อง จากผู้บังคับบัญชา มีการพิจารณาความดี

ความชอบ จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ไม่แยกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครูในจังหวัดเชียงรายทุกเขตพื้นที่อย่างต่อเนื่องเนื่องจากยังอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครู อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เมื่อได้มีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาไปแล้วระยะหนึ่ง

3. ควรวิจัยและพัฒนาแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของครูให้ครอบคลุมทุกเขตพื้นที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลความพึงพอใจที่แท้จริงซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

4. ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยสอบถามความเห็นจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน และ นักการภารโรง น่าจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงรอบด้านมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร.พงษ์กร หงษ์กราย อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ประกอบด้วย นายเอกราช ลือชา ผู้อำนวยการโรงเรียนขุนววกพิทยาศาสตร์ นายมานิตย์ ภูนาแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนขุนววกพิทยาศาสตร์ และนางรัตนา ชินะชาย ครูวิชาการโรงเรียนขุนววกพิทยาศาสตร์ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คณะครูโรงเรียน อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีคุณค่าและมีประโยชน์ ต่อวงการศึกษ ผู้วิจัยขออุทิศคุณความดีที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มอบให้แก่ท่านที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำงานจนเป็นผลสำเร็จ

ขอระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ได้ให้ชีวิต ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสศึกษา และประสบความสำเร็จในวิชาชีพมาจนถึงทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

จิรประภา เอี้ยวเจริญ. (2550). ความพึงพอใจของครู ที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนิติบุคคล .สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2551). คู่มือสู่องค์กรแห่งความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

ธรินธร นามวรรณ. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,2548.

ประจวบ พลอยละออง. (2548). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบือ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปราณี รื่นทอง (2550), ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- วรินทร์ กาญจนระวีกุล. (2541). **ความสอดคล้องระหว่างแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับระดับวุฒิภาวะของครู ตามทฤษฎีของเฮอร์เชย์และบลันชาร์ด กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอาชีพ**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรธณพ พงษ์วาท. (2550). **ผู้บริหารกับการพัฒนาศึกษา อะไร ทำไม อย่างไร**. เอกสารคำสอนกระบวนวิชา 051791, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2548). **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Best, John W. *Research in Education*. 3rd ed. New Jersey : Prentice Hall inc. 1977.
- Leithwood, K., & Duke, D. (1999). **A century's quest to understand school leadership**. In J. Murphy & K. Louis (Eds.), *Handbook of research on educational administration*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Yukl, Gary A. (1994). **Leadership in Organization**. New Jersey : Prentice - Hall.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Academic Leadership of school administrators in Phan District Under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2

ภัทรชนน อินพรม^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Phattarachanon Inprom^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อ ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1.ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน 2.ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน ตำแหน่งวิทยฐานะ และประเภทโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน ตำแหน่งวิทยฐานะ และประเภทของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ

Abstract

The objectives of this study was to study the Academic Leadership Administrators in Phan District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. The following objectives: 1) To studying the Academic Leadership Administrators in Phan. 2) To study the level of becoming The Academic Leadership Administrators that classified by experience administration, position and type of school. The results showed that the Academic Leadership Administrators in Phan District Under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 have been found that overall it was great and depending on the high level and the most of all and Study the level of becoming

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : rictor57@gmail.com

The Academic Leadership Administrators by classified in experience administration, position and type of school, there were not differences.

Keywords: Academic Leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน โดยสร้างความเสมอภาคและให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยกำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังเช่นที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาที่ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันให้เกิดความชัดเจน โดยได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษามากขึ้นในลักษณะการบริหารงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับสถานศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาและคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องทำคู่ขนานกันไป เพราะหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญเพราะเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือเก่ง ดี มีความสุขการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการนั้น เกี่ยวข้องกับงานวิชาการโดยตรง เพราะลักษณะงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงในการวางแผนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของตนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการที่จะได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพตรงตามที่ต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจในการบริหารงานวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจอย่างจริงจัง

จากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ในปีการศึกษา 2556 ที่ผ่านมา จำนวนทั้งสิ้น 65 โรงเรียน พบว่าผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ของสถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าจำนวน 8 สาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1.วิชาภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ย 43.22 2.วิชาคณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 40.55 3.วิชาวิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 35.69 4.วิชาภาษาอังกฤษ ได้คะแนนเฉลี่ย 32.22 5.วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้คะแนนเฉลี่ย 37.96 6.วิชาสุขศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ย 59.12 7. วิชาศิลปะ ได้คะแนนเฉลี่ย 43.86 8. วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้คะแนนเฉลี่ย 50.13 ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET)ของสถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 สาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1.วิชาภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ย 40.53 2.วิชาคณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 24.91 3.วิชาวิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 36.76 4.วิชาภาษาอังกฤษ ได้คะแนนเฉลี่ย 28.14 5.วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้คะแนนเฉลี่ย 38.37 6.วิชาสุขศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ย 56.70 7.วิชาศิลปะ ได้คะแนนเฉลี่ย 42.19 8. วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้คะแนนเฉลี่ย 43.45 จาก

ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ของสถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ของโรงเรียนในเขตอำเภอพานในปีการศึกษาที่ผ่านมาทำให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉพาะ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักได้แก่สาระภาษาไทย สาระคณิตศาสตร์ สาระวิทยาศาสตร์ สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และสาระภาษาต่างประเทศมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศและคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงศักยภาพของตนเองโดยเฉพาะความมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยศึกษาในด้านประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งวิทยฐานะ และประเภทของโรงเรียนเพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และในการปรับปรุงการบริหารงานของผู้บริหารให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตำแหน่งวิทยฐานะ และประเภทของโรงเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น

1. ประสิทธิภาพในการบริหารงาน
  - 1.1 ต่ำกว่า 10 ปี
  - 1.2 10 ปีขึ้นไป
2. ตำแหน่งวิทยฐานะ
  - 2.1 ชำนาญการ
  - 2.2 ชำนาญการพิเศษ
3. ประเภทของโรงเรียน
  - 3.1 ประถมศึกษา
  - 3.2 ขยายโอกาสทางการศึกษา

ตัวแปรตาม

- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดของฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี
- 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน
1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน
    - 1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน
    - 1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน
  2. การจัดการด้านการเรียนการสอน
    - 2.1 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน
    - 2.2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร
    - 2.3 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน
  3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน
    - 3.1 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน
    - 3.2 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด
    - 3.3 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจครูให้กับครู
    - 3.4 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ
    - 3.5 ด้านการพัฒนา และสร้างมาตรฐานวิชาชีพ
    - 3.6 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร คือผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 65 คน

การพัฒนาและสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆเพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสร้างสอบถามตามกรอบแนวคิด ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดจากเอกสาร ตำรา และการวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครอบคลุมทั้ง 11 ด้าน
2. สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน แยกเป็น ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการบริหารงาน ตำแหน่งวิทยฐานะ และประเภทโรงเรียนของผู้ตอบมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
3. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดโดยนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในการศึกษาครั้งนี้แบบสอบถามมีค่า IOC เท่ากับ 1
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจำนวน 30 ท่านเพื่อหาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha -Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .75
7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล
8. นำแบบสอบถามฉบับจริงไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาได้ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าทำการสำรวจข้อมูล
2. แจกแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน
3. เก็บแบบสอบถามจากแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 65 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากประชากรมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม
5. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย μ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งวิทยฐานะ และประเภทโรงเรียนของผู้บริหารโดยการหาค่าเฉลี่ย μ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษา

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า จำแนกตามประสบการณ์การบริหารงานไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า จำแนกตามตำแหน่งวิทยฐานะไม่แตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า จำแนกตามประเภทโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ข้อมูลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน พบว่า ประสบการณ์ในการบริหารงานต่ำกว่า 10 ปีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ประสบการณ์ในการบริหารงาน 10 ปีขึ้นไปจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 86.2 จำแนกตามตำแหน่งวิทยฐานะ พบว่าตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 87.7 จำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 81.53 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18.46

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก การพิจารณาเป็นรายด้าน และรายชื่อปรากฏผล ดังนี้

1.1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน

1.1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การจัดการเรียนการสอน

1.2.1 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2.2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2.3 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

1.3.1 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3.2 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3.3 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจสำหรับครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3.4 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3.5 ด้านการพัฒนา และสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3.6 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามตำแหน่งวิทยฐานะ โดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามประเภทโรงเรียน โดยรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบภารกิจของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และมาก ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน องค์ประกอบด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ซึ่งในการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้เนื่องมาจากในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาประกอบกับเทคโนโลยีต่างๆมีความก้าวหน้าและเข้ามามีบทบาทในสังคม ผู้บริหารจึงต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองให้สอดคล้องกับยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2550,หน้า 17) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องส่งเสริมความสามารถ และทักษะภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ และคุณภาพนักเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารควรมีความรู้ และทักษะในด้านการพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการชั้นเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Greenwood,1987,หน้า 89 อ้างอิงใน ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล, 2547,หน้า 4 ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาของอเมริกา พบว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการทำงานของผู้บริหาร การทำงานและคุณภาพของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากหลังจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ประกาศใช้เพื่อปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้าและล้ำหน้าการศึกษาของนานาประเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรหมั่นบทบาทในการกำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอน มีการประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สุรศักดิ์ หลาบมาลา ,2546, หน้า 2-4 อ้างอิงใน วีระชาติ วิลาศศรี, 2551 ,หน้า 25 ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Larsen & Harty,1989, หน้า 92 อ้างอิงใน ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล ,2547,หน้า 16 ได้ศึกษาโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญผู้บริหารโรงเรียน และครูของมลรัฐแคลิฟอร์เนียพบว่า

พฤติกรรมของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่พบของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการติดต่อสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งความสามารถที่จะถ่ายทอดความคิดเป็นคำพูด ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนา อภิชชาติ ประภาสุชาติ ,2532,หน้า 19 อ้างอิงใน พรสุรีย์ สุทชนะวัฒน์ ,2550,หน้า 80 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ศิริพันธ์แก้ว (2550,หน้า 67) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการติดต่อประสานงานมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหาร เพราะจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ อาทิเช่น ช่วยให้บรรลุเป้าหมายอย่างราบรื่น และรวดเร็ว การประสานงานที่ดีจะช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจในหมู่คณะ เกิดความสามัคคี และลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ช่วยป้องกันการงานซ้ำซ้อนของหน่วยงานสอดคล้องกับ Hallinger & Murphy, (1995,pp.221-224) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนอาจจะทำในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่นการประชุมคณะกรรมการ ชี้แจงในหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานของโรงเรียน หรือโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกับครู ผู้ปกครอง เป็นต้น จะทำให้บุคลากรทุกฝ่ายมีการรับรู้และเข้าใจเป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน สามารถร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนได้ และยังสอดคล้องกับ บุญช่วย ศิริเกษ (2540,หน้า 105) ที่ได้สรุปไว้ว่า กระบวนการติดต่อสื่อสารทุกชั้นตอนล้วนมีความสำคัญ และจำเป็นต้องการบริหารทั้งสิ้น เพราะการบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของบุคคลหลายคน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ทุกคนจึงต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มหรือองค์การ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันในโรงเรียนหรือสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแจ้งนโยบายเป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติงานให้ครู และเจ้าหน้าที่ทราบ ครูผู้สอนทุกคนจะต้องเข้าใจหลักสูตรตรงกัน แปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนได้ในทางเดียวกัน ทำการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวทางอย่างเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา และทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์

1.3 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดการงานด้านวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนเปรียบเสมือนบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ผลผลิตสินค้าออกมา คือนักเรียนต้องเก่ง ดี มีความสุข สิ่งที่จะทำให้งานวิชาการสำเร็จได้นั้นคือ การนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ปาเส (2550,หน้า 28) ซึ่งกล่าวว่า การดำเนินงานนิเทศภายในเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อผลสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถแสดงบทบาทในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับ สมาน นัยรัมย์,2547,หน้า 34 อ้างอิงใน ปริฉัตร เล็กดวง ,2554, หน้า 110 ที่กล่าวว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยความรู้ความสามารถที่หลากหลายรอบด้าน รู้เทคนิควิธีการต่างๆ และต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน แต่การปฏิบัติโรงเรียนยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถรวมถึงผู้บริหารโรงเรียนยังขาดทักษะกระบวนการเรียนรู้จึงทำให้การนิเทศการจัดการกระบวนการเรียนการสอนมีปัญหา

1.4 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบ และทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทยทุกคนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ฉะนั้นครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหาความรู้จากสื่อแหล่งการเรียนรู้และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน ซึ่ง สมแผน จำปาหวาย (2550, หน้า 28) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาลังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน 7 ด้าน คือด้านบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด ด้านการนิเทศ และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ โดยรวมมีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2550, หน้า 22) กล่าวว่าผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการ หรือมีภาวะผู้นำทางวิชาการควรมีความรู้เรื่องหลักสูตร และการบริหารการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน

1.5 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากในปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆมีมากขึ้นเช่นผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา และการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงมีความจำเป็นอย่างมาก วีระชาติ วิลาศศรี (2551, หน้า 81) ทั้งนี้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตได้สำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะบนพื้นฐานความเชื่อมั่นว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัวและบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องในการวางแผนการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนตรวจสอบตลอดจนปรับปรุงแก้ไขไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการวางแผนหรือมาตรการในการควบคุมการใช้เวลาในการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เช่นจัดทำคำสั่งแต่งตั้ง หรือหนังสือมอบหมายงานสอนแทนกรณีที่ครูผู้สอนไม่สามารถมาทำการสอนได้กำหนดการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนของผู้บริหาร และแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Davis & Thomas (1989, pp.149-153) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การใช้เวลาในห้องเรียนของครูโดยทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรใช้เวลาในกับนักเรียนเป็นกลุ่มจะดีกว่าเป็นรายบุคคลมีการสอนและการควบคุมอย่างใกล้ชิดรวมทั้งการจัดระเบียบในห้องเรียน ซึ่ง วีระชาติ วิลาศศรี (2551, หน้า 28) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมเวลาในการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่สืบทบาทสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับครูและนักเรียนเพื่อสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน และศึกษาปัญหาความต้องการของครู และนักเรียนเพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิชัย บุญบันดาล ,2538,หน้า 35 อ้างอิงใน วีระชาติ วิลาศศรี, 2551,หน้า 43 ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการกับครู และนักเรียนจะทำให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลในการพัฒนาโรงเรียน และก่อให้เกิดการสื่อสารที่มีความหมายระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนต่อไป

1.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากภาพรวมอาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการให้สิ่งจูงใจแก่บุคลากรทั้งนี้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะการจูงใจคนในการทำงานก็เพื่อต้องการให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด และสูงขึ้น องค์กรจะได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของบุคลากรเป้าหมายของการจูงใจจึงต้องเน้นให้คนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุกฤษณ์ พุ่งขจร 2539, หน้า 45 อ้างอิงใน พะโยม ชินวงศ์, 2550,หน้า 163 ได้ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน พบว่าปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนได้แก่ นโยบาย และการบริหารสภาพการทำงาน ความเจริญเติบโต การยอมรับนับถือ เงินเดือน และความมั่นคงในงาน และยังสอดคล้องกับ Stoner,1978 p.134 อ้างอิงใน บุญช่วย ศิริเกษ, 2540,หน้า 97 ได้ชี้ให้เห็นว่าการจูงใจมีความสำคัญต่อผู้บริหารเพราะว่า ผู้บริหารจะต้องทำงานกับคนและใช้บุคคลอื่นจึงจำเป็นจะต้องรู้ และเข้าใจพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน และรู้ว่าจะต้องสร้างอิทธิพล หรือชักจูงให้คนปฏิบัติงานตามที่พึงปรารถนาได้อย่างไร

1.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการสอดคล้องกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสมบูรณแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jucius, (1971,p.76) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะช่วยเพิ่มพูนความถนัด ทักษะ และความสามารถ ของบุคคลในองค์กรให้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

1.10 ด้านการพัฒนา และสร้างมาตรฐานด้านวิชาการพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งเป็นบทบาทและภาระหน้าที่หลักของผู้บริหารได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมการจัดการเรียนสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนพัฒนาครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอนประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่ง สรพงษ์ จันทร์หอมณ์ (2550, หน้า 67) ได้ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ด้านการวางแผนด้าน

วิชาการของผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการวางแผนถือเป็นหน้าที่ทางการบริหารที่มีความสำคัญที่สุดผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต้องประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกันวางแผนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดทำแผนและร่วมมือกันวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงรวมทั้งต้องประสานสัมพันธ์ความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่จะหล่อหลอมความเป็นคนดีมีปัญญา และมีความสุขให้กับผู้เรียน ดังที่กรมวิชาการโดยกองวิจัยทางการศึกษาได้ทำการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมสภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี ความสุขของผู้เรียนได้ผลสรุปว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สถานศึกษาต้องและมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นเป็นกันเองมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และมีการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพของสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพเป็นคนดี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พิกุล สีหาพงษ์ (2550, หน้า 25-28) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Squires, (1999, p.78) ที่ได้สังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะเป็นผู้นำการจัดการบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารแต่ละสถานศึกษาได้ผ่านการอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทำให้มีประสบการณ์ และเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ จึงสนับสนุนให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำความรู้ ความสามารถ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริทิพย์ บ่อมนบุบผา (2550, หน้า 55) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันมีพฤติกรรมแตกต่างกันเล็กน้อย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามากนัก ซึ่งในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวุฒิทางการบริหารการศึกษาหากไม่มีวุฒิทางการบริหารการศึกษาก็ต้องศึกษาเพิ่มเติม จึงทำให้ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งวิทยฐานะ พบว่า ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่าตำแหน่งวิทยฐานะนั้นเป็นเพียงตำแหน่งทางวิชาการไม่มีผลต่องานด้านการบริหาร

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ บุญเขต (2549, หน้า 45) ได้ศึกษาพบว่าผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่มีตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการกับผู้บริหารโรงเรียนที่มีตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษพบว่า ทั้งสองตำแหน่งไม่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจากยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูป การศึกษาซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และพัฒนาวิสัยทัศน์ให้แก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาอยู่เสมอ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาภรณ์ พิณเมืองทอง, 2548 ,หน้า 85 อ้างอิงใน สารัตถ์ พวงเงิน และอาคม มหาผาตย์ ,2551,หน้า 96 ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดแตกต่างกันได้รับแนวคิด หลักการ กระบวนการบริหารตามนโยบายและเป้าหมายที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เป็นแนวเดียวกัน ขนาดของสถานเป็นเพียงการกำหนดขอบเขตการ บริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ และปัจจุบันสถานศึกษามีการจัดรวมเป็นกลุ่มประสิทธิภาพการศึกษา รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาก็มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนางานวิชาการให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของ สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. องค์ประกอบด้าน การกำหนดภารกิจของโรงเรียน

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินความต้องการของครูโดยใช้ แบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของ ครูในการพัฒนางานวิชาการ เพื่อให้นักวิชาการบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน

2. องค์ประกอบด้าน การจัดการเรียนการสอน

2.1 ด้านการนิเทศ และการประเมินผลด้านการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมิเทศและประเมินด้านการ สอนโดยให้เห็นถึงจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของครู

2.2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำกับดูแล การสร้าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของแต่ละสาระการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษา

2.3 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีการวิเคราะห์ แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยทางการเรียนของนักเรียนเพื่อเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

3. องค์ประกอบด้าน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

3.1 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องเสียงหรือการจัดกิจกรรมต่างๆที่อาจเป็นการรบกวน หรือขัดจังหวะในขณะที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อควบคุมการใช้เวลาในการสอนของคุณให้ตรงตามตารางสอน

3.2 ด้านการเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้ครูสอนซ่อมเสริมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน

3.3 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีรางวัลตอบแทนครูที่ผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ขวัญและกำลังใจครูในการปฏิบัติงาน

3.4 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมในสาระที่ตนเองรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ครูเรียนต่อและสนับสนุนในการทำผลงานทางวิชาการ

3.5 ด้านการพัฒนา และสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ โรงเรียนควรประกาศเกณฑ์ต่างๆ ทางด้านวิชาการให้แก่แก่นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างมาตรฐานทางวิชาการ

3.6 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้โรงเรียนควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณโรงเรียน ส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และควรมีการจัดประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนการสอนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. ศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา
2. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลมีความแตกต่างกันหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุจิตชัย รักบำรุง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล.(2550). การพัฒนาหลักสูตรมีกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ขอนแก่น.

ปรีฉัตร เล็กตวร.(2554).ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2.วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.

บุญช่วย ศิริเกษ.(2540).พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา.เลข:สถาบันราชภัฏเลย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บุญชุม ศรีสะอาด.(2549).การวิจัยเบื้องต้น.กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาส์น.
- พรสุรีย์ สุทธนะวัฒน์.(2550).ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดระยอง.วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี
- พะโยม ชินวงศ์.(2550).พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
วิชาการในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ.วิทยานิพนธ์.กศ.ม.,มหาวิทยาลัยศิลปากร.กรุงเทพมหานคร.
- พิกุล สีหาพงษ์.(2550).วัฒนธรรมสภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ความดีและความสุข
ของผู้เรียน.วารสารวิชาการ,6,25-28
- วีรชาติ วิลาศศรี. (2551).ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาชัยภูมิ เขต 2.วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,เลย.
- ศิรินทีพย์ บ่อมบพผา.(2550.) การศึกษาแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว.วิทยานิพนธ์.กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,
ชลบุรี.
- สารัตน พวงเงิน และอาคม มหามาตย์. (2551).ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถาน
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2.วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยนเรศวร,พิษณุโลก.
- สมแพน จำปาหวาย. (2550).การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์.กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ . (2550). วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สรพงษ์ จันพรหมณ์.(2550).การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2.วิทยานิพนธ์.กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- สุภาภรณ์ ศิริพันธ์แก้ว.(2550).พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง.วิทยานิพนธ์.กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ.การนิเทศภายในหัวใจแห่งการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน.วารสารวิชาการ.5(8).28,สิงหาคม,2545.
- อารีย์ บุญเชิด. (2549). แบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.วิทยานิพนธ์.กศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,
นครศรีธรรมราช.
- Davis,Gary A. and Thomas,Margaret A.(1989).Effective Schools and Effective Teachers. Boston:Allyn and
Bacon.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Hallinger,P and Murphy,J(1985).Assessing the instructional Management behavior of Principals.

The Elementary School Journal,86,221–224.

Jucius,M.J.(1971).Personnel management.Homewood:Richard D.Irwin.

Squires, David A; Huitt,William G; and Segars,John K.Effective schools and classroom A Research – Based Perspective 2nd ed.United States of America Jarboo Printing,1989.

Stoner,A.F.(1978).Management.New Jersey:Prentice Hall.

ภาวะผู้นำและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Leadership and Guidelines for the development leadership of School Administrators under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office1

วีรวัลย์ สิริบุญยะพร^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²

Werawan Siriboonyporn^{1*} and Terdchart Chaipong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 พบว่า 1. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พัฒนาผู้บริหารเกี่ยวกับกระตุ้นปัญญาของครูและบุคลากรทางการศึกษาส่งเสริมสนับสนุน ความคิดเห็นใหม่ ๆ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในองค์การอย่างเป็นระบบ 2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาผู้บริหารเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ สร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายภารกิจขององค์การ 3. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พัฒนาผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา 4. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ที่ดูแลเอาใจใส่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายบุคคลให้รู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ให้ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่บุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ:ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The purposes of this study were to investigate Leadership of School Administrators and to investigate guidelines for the development leadership of school administrators under Chiang Rai Primary Educational Service

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : werawan15511@gmail.com

Area Office 1. The Population of this study was 108 Administrators in schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. The instrument was a questionnaire and statistical analysis included frequency, percentage, means, standard deviation. The findings were as follows:

1. Leadership of the school administrators under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level

2. Guidelines for the development leadership of school administrators under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. The findings were as follows 1) intellectual stimulation School administrators should to development participants to become aware of the problems in the organization. Encouraging participants to comment and solve problems by system. 2) inspirational motivation which the findings were School administrators development to create internal motivation to create the bond shall be one and the same in the School 3) Idealized Influence which the findings were School administrators the influence of an ideology of school administrators development to act as role models for teachers and educational personnel in the school. 4) Individualized Consideration the findings were School administrators development to take care into consideration, individuals found that the school administration should be individualized care education equally.

Keywords: Leadership of School Administrators / Guidelines for the development leadership of School Administrators

บทนำ

การพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำองค์กรที่มีคุณภาพและผู้นำที่มีภาวะผู้นำ การใช้ภาวะผู้นำเป็นศิลปะของแต่ละบุคคลและจะรับรู้ได้จากการใช้ภาวะผู้นำจากการปฏิบัติงาน ผลแห่งความสำเร็จของงาน ประสิทธิภาพและคุณภาพเกิดจากตัวผู้นำและการสร้างแรงจูงใจปลุกจิตสำนึกให้ผู้อื่นเกิดความคิดและแสดงออก การสร้างสิ่งเร้าแก่บุคคลอื่นให้เกิดความร่วมมือและทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ในด้านการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร ต้องใช้ความรู้ความสามารถและภาวะผู้นำของผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรต้องใช้ความรู้ความสามารถและภาวะผู้นำของผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับผู้บริหารด้วยตนเองและครูผู้สอนตลอดจนผู้ร่วมงานในองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะมีความแตกต่างกันตามธรรมชาติของมนุษย์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของสถานศึกษาทำให้เกิดผลดีกับทุกฝ่าย มีความพึงพอใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความร่วมมือตัวผู้บริหารก็ต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมไม่ยึดติดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถทำให้ส่งผลให้การบริหารและจัดการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายของการศึกษาชาติ ซึ่งแรมเซย์และคลาค (กอบศักดิ์ มูลมัย 2554 หน้า 2 อ้างอิง Ramay and Clark 1990 p 1) กล่าวไว้ว่าไม่มีโรงเรียนใดสร้างสรรค์ให้เจริญได้ หากปราศจากผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารจำนวนมากได้บริหารงานตามความรับผิดชอบโดยปราศจากการเป็นผู้นำ แต่ผู้บริหารทุกคนมีโอกาสเป็นผู้นำได้ ถ้าสามารถเรียนรู้และปฏิบัติทักษะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพผลความสามารถที่ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพผลจะแยกผู้บริหารที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็น

เลิศ การบริหารองค์การให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากร ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในส่วนของการบริหารโรงเรียนผู้บริหารมีความสำคัญต่อผลความสำเร็จของโรงเรียน

ภาวะผู้นำและแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลผู้บริหารเป็นอย่างมาก กล่าวกันว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถเหนือคนอื่น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับกลุ่มคนได้ ต้องมีเสน่ห์ มีบารมี และมีคุณธรรมอันเป็นตัวอย่างได้ รูปแบบการเป็นผู้นำยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานและพฤติกรรมในการทำงานของผู้ร่วมงานอย่างมากด้วย ผู้บริหารที่มุ่งงานมากเกินไปอาจต้องใช้พลังเพื่อสร้างสัมพันธ์และสื่อความหมายมาก ไม่คุ้มกับผลงานที่ได้รับ (นิกร สุขใจ 2549 หน้า 81) ผู้นำเปรียบเสมือนหลักชัยในการดำเนินงาน ความสำเร็จความก้าวหน้าขององค์การเป็นภารกิจที่ผู้นำจะต้องรับผิดชอบเพราะความสามารถของผู้นำและแบบของผู้นำมีส่วนใกล้ชิดกับคุณภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ตลอดจนใกล้ชิดกับผลผลิตนั้น ๆ ด้วย (ถวัลย์ มาศเลี่ยม 2547 หน้า 115) ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพขององค์การขึ้นอยู่กับแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใด แบบผู้นำของผู้บริหารแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ บุคลิกส่วนตัวหรือความเชื่อถือจากสาเหตุเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานแต่ละองค์การแตกต่างกันไป

ในการบริหารจัดการองค์การ โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์การ คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์การให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ภาวะผู้นำเปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของผู้บริหารและผู้นำที่เป็นนักบริหารมืออาชีพ ที่จะสามารถสร้างอำนาจชักนำและมีอิทธิพลได้เหนือผู้อื่น ตัวชี้วัดการนำของผู้บริหารจัดการที่ได้ชื่อว่ามืออาชีพ คือ ผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน ภาวะผู้นำจึงเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน (สุภัทรา ปิณฑะแพทย์, 2557, สื่อออนไลน์)

ปี 2555 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยกลุ่มนิเทศการศึกษา ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ปัญหาในการบริหารสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่ยังทำงานไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาตลอดจนเกิดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานในสังกัด ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาและจากสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ย่อมมีผลมาจากพฤติกรรมของผู้นำซึ่งปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงภายใต้การเปลี่ยนแปลงในระบบทางสังคมการเมือง การปกครองและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารโรงเรียนอย่างแท้จริงและหากเกิดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใด ผู้บริหารควรเลือกวิธีการบริหารสถานศึกษาแบบใดและภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถจูงใจและสร้างความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถทำงานทั้งหมดมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยใช้ความพยายามจะนำไปสู่ความสำเร็จในองค์การสถานศึกษาเป็นสำคัญ และเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต1 ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 108 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับมี 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านที่ 2 การสร้างแรงบันดาลใจ ด้านที่ 3 การกระตุ้นทางปัญญา ด้านที่ 4 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

วิธีสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎีจากตำราหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและได้พิจารณายึดหลักการ โดยใช้ทฤษฎีของบาสและอวลิโอ (Bass and Avolio, 1994 หน้า 124–125) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation leadership) นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด กำหนดเป็นค่านิยมศัพท์เฉพาะและสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนด

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยสร้างแบบสอบถามกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมขอบเขตที่กำหนดเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตของเนื้อหาที่กำหนด
4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องของภาษาที่ใช้ และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Objective Congruence : IOC เท่ากับ 0.5
5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 30 คน

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามเครื่องมือ ผู้วิจัยได้หาคุณภาพโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ ระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (IOC= Index of Item Objective Congruence) และการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ขอหนังสือจาก ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ทำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต1เพื่อขอความอนุเคราะห์และแจ้งให้ทราบถึง กำหนดการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมชี้แจงการตอบแบบสอบถามโดยเก็บแบบสอบถามคืนหลังจากแจกแบบสอบถามไป 1 เดือนแล้วได้แบบสอบถามคืนมาครบทุกฉบับ
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่และร้อยละ
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ ด้านที่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านที่ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ ด้านที่ 3) การกระตุ้นทางปัญญา ด้านที่ 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 วิเคราะห์โดยใช้ความถี่โดยเรียงตามลำดับความถี่และนำเสนอด้วยการบรรยาย

ผลการศึกษา

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้ทฤษฎีของบาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1990) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation leadership ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ ด้านที่ 1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านที่ 2 การสร้างแรงบันดาลใจ ด้านที่ 3 การกระตุ้นทางปัญญา ด้านที่ 4 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร (σ) ในแต่ละด้าน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่าเป็นด้านที่มีค่ามากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ท่านกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ท่านแสดงออกถึงความเชื่อมั่นและความตั้งใจอย่างแน่วแน่เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านสร้างและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาองค์การร่วมกันและ ท่านส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานร่วมกันอุทิศตนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ท่านสร้างความเคารพนับถือ ศรัทธาและทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน

1.4 ด้านความคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าเป็นด้านที่มีค่าน้อยที่สุดผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อที่ท่านได้ให้โอกาสอย่างเท่าเทียมกันและเสมอภาคโดยใส่ใจรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ อย่างตั้งใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านให้การดูแลเอาใจใส่และปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคลทำให้รู้สึกว่าคุณค่า

2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

2.1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ได้แก่พัฒนาผู้บริหารให้เป็นแบบอย่างหรือเป็นตัวอย่างสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง ให้มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ การเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อและค่านิยมของเขา ให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ให้ผู้บริหารหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

2.2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ พัฒนาผู้บริหารสร้างแรงจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างแรงจูงใจภายในช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ให้เป็นผู้บริหารตระหนักถึงการอุทิศตนต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันกับบุคลากรทางการศึกษา ให้ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ให้เป็นผู้บริหารที่มองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร

2.3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ได้แก่ พัฒนาผู้บริหารให้กระตุ้นบุคลากรทางการศึกษาให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร ทำให้บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในองค์กร เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม ให้รู้จักให้เกียรติและไว้วางใจบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ให้ผู้บริหารมีสร้างแรงกระตุ้นจูงใจบุคลากรทางการศึกษาและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนางานและองค์กรให้พัฒนาขึ้น

2.4. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ได้แก่ พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ที่ดูแลเอาใจใส่บุคลากรทางการศึกษาเป็นรายบุคคลและทำให้บุคลากรทางการศึกษารู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ให้ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่บุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่าประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยในด้านการกระตุ้นทางปัญญาในระดับ สูงสุดคือ ท่านกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของบาสและอโวลิโอ (Bass&Avolio,1990:19)ที่กล่าวว่า การกระตุ้นเชิงปัญญา (Intellectual Stimulation)ผู้นำจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ตาม ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา กระตุ้นให้เกิดการคิดการเรียนรู้อุ้ วิธีการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้ตามเกิดความคิดในการวิเคราะห์ปัญหาสอดคล้องกับ งานวิจัยของนพพงษ์ เกิดแจ่ม (2545:บทคัดย่อ) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จ.สระแก้ว ด้านกระตุ้นให้ใช้สติปัญญาอยู่ในระดับมากและ สอดคล้องกับขวัญชัย พูลเจริญ (2548)ที่พบว่า ภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านกระตุ้นการใช้สติปัญญาอยู่ในระดับมากรวมทั้งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสรินรัตน์ มุสิกการยกุล (2548)ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามรับรู้ ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญาอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับที่ 2 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยในด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ระดับสูงสุด คือ ท่านแสดงออกถึงความเชื่อมั่นและความตั้งใจอย่างแน่ว แน่ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และท่านบุคลากรในสถานศึกษาให้รู้สึกว่าคุณค่าหรือช่วยให้โรงเรียนฝ่าฝืน อุปสรรคได้ แสดงให้เห็นว่า หากผู้บริหารได้กล่าวถึง แผนงานที่วางไว้ต้องการทำให้สำเร็จด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่มุ่งมั่น เพื่อบรรลุเป้าหมายของงานให้สำเร็จโดยตั้งมาตรฐานของการทำงานจะเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานทำให้งานมี ประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับแนวคิดของบาสและอโวลิโอ (Bass&Avolio,1990:19)ที่กล่าวว่า การดลใจ (Inspiration)เป็น วิธีการที่ผู้นำอธิบายเป้าหมายในอนาคตขององค์การซึ่งผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมรับทราบถึงภารกิจที่จะปฏิบัติให้สำเร็จได้ ผู้นำจะสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นเพื่อให้งานสำเร็จสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกร สุขใจ (2548) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้านการสร้าง แรงดลใจอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับขวัญชัย พูลเจริญ (2548) ที่พบว่าภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการดลใจอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและอยู่เป็นลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับ มากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยในการสร้างบารมีระดับสูงสุด คือ ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา รวมทั้งทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเชื่อถือนับถือและไว้วางใจ สอดคล้องกับแนวคิดของบาสและ อโวลิโอ (Bass&Avolio,1990:19)ที่ กล่าวว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นความสามารถที่ ทำให้คนอื่นเกิดการยอมรับเกิดศรัทธาสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ บุญ เฑิด(2549: บทคัดย่อ)ที่พบว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่นครศรีธรรมราช เขต 3 ด้าน

การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับขวัญชัย พูลเจริญ (2548) ที่พบว่าภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกร สุขใจ (2548) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้านการมีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากและอยู่เป็นลำดับที่ 4 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือท่านได้ให้โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน และเสมอภาคโดยใส่ใจรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ อย่างตั้งใจแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เอาใจใส่ต่อผู้ร่วมงานแต่ละคนซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารผู้บริหารกับผู้ร่วมงานแต่ละคนเป็นการแสดงความสนใจเข้าใจความต้องการของผู้ตาม พัฒนาความรู้ความเข้าใจรายบุคคล (Individual Consideration) ผู้นำจะแสดงความสนใจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้ตามการพัฒนารายบุคคลให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกอบศักดิ์ มูลมัย (2554 หน้า 96) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับขวัญชัย พูลเจริญ (2548) ที่พบว่า ภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 1 ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรินรัตน์ มุสิกการกุล(2548) ที่พบว่าภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามการรับรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านการคำนึงถึงการเป็นเอกบุคคลอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาจะพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในการสร้างความเคารพ ศรัทธาของผู้ร่วมงานต่อผู้บริหารโรงเรียน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเห็นเป้าหมายในการพัฒนาองค์การ

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือแนะนำจากอาจารย์ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนเสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ นายอดิศักดิ์ พงษ์พิษณุ ข้าราชการบำนาญศึกษานิเทศก์

เชี่ยวชาญ,ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนดอยแสนใจ และดร.สราวุธ สุตตะวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ได้กรุณาตรวจตรวจสอบเครื่องมือ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการเก็บข้อมูลในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กอบศักดิ์ มูลมัย.(2554).**ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.**วิทยานิพนธ์ ศษ.ม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.

ขวัญชัย พูลเจริญ.(2548).**การศึกษาภาวะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบ้านโพธิ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1.**การศึกษาอิสระ ศษ.ม, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

นิกร สุขใจ. (2549). **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

นพพงษ์ เกิดแจ้ง.(2545). **ภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สรินรัตน์ มุสิกการยกุล.(2548). **ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2.**วิทยานิพนธ์ กศ.ม,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุภัททา ปิณฑะแพทย์สุคน.(29กรกฎาคม2557) **ภาวะผู้นำของนักบริหารการศึกษามีอาชีพ.สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2557,**จาก <http://www.supatta.haysamy.com>

อารีย์ บุญเชิด.(2547). **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช วิทยานิพนธ์ ค.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,นครศรีธรรมราช.**

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

The Motivation of Government Teachers in Chiangkham Network school 1 Under
the Office of Phayao Primary Education Service Area 2 Chiangkham Distric,
Phayao Province

เจนษิตา สินเปียง^{1*} และน้ำฝน กันมา²
Janesita Sinpiang^{1*} and Namfon Kanma²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และศึกษาข้อเสนอแนะในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 203 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน จำแนกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะด้านการยอมรับนับถือ ข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ยกย่อง ชมเชย ด้านความก้าวหน้าในงานข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่า ข้าราชการครูควรได้รับการส่งเสริมจากโรงเรียนให้เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ด้านนโยบายและการบริหารงานข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่าโรงเรียนควรมีเกณฑ์การพิจารณาความดี ความชอบที่ชัดเจน ยุติธรรม และเป็นมาตรฐาน ด้านการปกครองบังคับบัญชาข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาควรมีทักษะด้านวาทศิลป์ในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านลักษณะงานข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานที่สำคัญและท้าทายควรรู้ความสามารถ ด้านความสำเร็จ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sita_30@hotmail.co.th

ของงานข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่า ข้าราชการครูควรปฏิบัติตามการสอนให้ตรงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานข้าราชการครูส่วนใหญ่ เห็นว่า โรงเรียนควรมีห้องพักครูที่สะดวกสบายเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีห้องศูนย์การการเรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระและมีเครื่องใช้สำนักงานไว้คอยอำนวยความสะดวก

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The purpose of this research was, to study on the Motivation of government Teachers in Chiangkham Network school 1 Under the office of Phayao primary Education Service Area 2 Chiangkham District, Phayao Province. And the study suggestions and ways to Motivation of government Teachers in Chiangkham Network school 1 Under the office of Phayao primary Education Service Area 2 Chiangkham District, Phayao Province. The population used for collecting the data were government teachers of Chiangkham Network school 1 Under the office of Phayao primary Education Service Area 2 Chiangkham District, Phayao Province were 203 teachers. The means used to collect the data was questionnaire. The statistics used in the study were the percentage, mean and standard deviation. The results revealed that the Motivation of government Teachers in Chiangkham Network school 1 Under the office of Phayao primary Education Service Area 2 Chiangkham District, Phayao Province, all 7 areas found that the overall and individual aspects are of the high level. The area with the highest average level of recognition, policy and followed by the rule level, the achievement of a high level, the nature and extent, in the rule level and the management level, and environment in the workplace level had the lowest average respectively.

The results comment in motivation of government Teachers in Chiangkham Network school 1 Under the office of Phayao primary Education Service Area 2 Chiangkham District, Phayao Province, revealed that the majority of the respect that. Commander Colleague Should support the recognition that the work in progress. Teachers should be encouraged by the school as a lecturer in the school or other government agencies on various occasions. Be considered for promotion Or to a higher level of performance and capability. Policy and administration That the school should consider the criteria. Preference is clear, fair and standardized. The rule that Supervisors should have the rhetorical skills to motivate subordinates. The nature of that supervisors assigned an important and challenging field. The success of the work that teachers should teach the lesson plans that meet the requirements. And the environment in the work that the school should have room for a comfortable fit on teacher performance. It has a center of learning for all groups and office equipment are also available.

Keywords: Motivation for practitioners.

บทนำ

ในการบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพนั้น มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการบริหารหลายประการ ได้แก่ คน ทุน วัสดุ และการจัดการ ซึ่งการที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ล้วนจำเป็นต้องมีคนเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น ดังนั้นคนจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ เนื่องจากคนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินการในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันทางการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์ นั่นคือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนร่วมในการผลิตเยาวชนของชาติให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มเวลา เต็มหน้าที่ เต็มความรู้ความสามารถและเต็มใจ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยกำลังความสามารถของตนเอง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

แรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนต่อการปฏิบัติงานจะต้องมีความสามารถในการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โรงเรียนถือเป็นสถาบันทางสังคม มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนท่ามกลางความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วยอมส่งผลให้พฤติกรรมกรรมการบริหาร และการปฏิบัติงานในโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ การพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ภาวะผู้นำในการส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน ให้ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยวิธีการที่หลากหลายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 ตั้งอยู่ในเขตของอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประมาณ 35 กิโลเมตร สำนักงานกลุ่มตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านห้วยวน (เชียงคำนาโคโรวาท) มีนายสำราญ จันตะ ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านสบสา ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 มีโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 ทั้งหมด 18 โรงเรียน ประกอบด้วย ได้แก่ โรงเรียนบ้านไชยพรม โรงเรียนบ้านปี่ โรงเรียนบ้านวังเค็มใหม่ โรงเรียนบ้านดอนลาว โรงเรียนบ้านร่องค้อม โรงเรียนบ้านใจโก้ โรงเรียนบ้านใหม่ร่มเย็น โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง โรงเรียนบ้านทุ่งมอก โรงเรียนบ้านปางวัว โรงเรียนบ้านห้วยวน โรงเรียนบ้านพระนั่งดิน โรงเรียนบัวพิทยา โรงเรียนบ้านสบสา โรงเรียนบ้านปางถ้ำ โรงเรียนชุมชนบ้านเชียงบาน โรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน) และโรงเรียนบ้านร่องล้าน มีข้าราชการครูทั้งหมด 203 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2557, ฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2) แต่ละโรงเรียนจะมีโครงสร้างการบริหารงาน 4 กลุ่มงาน ดังนี้ งานวิชาการ งานแผนและงบประมาณ งานบุคคล งานบริหารทั่วไป ซึ่งทุกกลุ่มงานจะดำเนินการตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของโรงเรียน การดำเนินงานของข้าราชการครูจะบรรลุผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียน (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, หน้า 388)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะ และแนวทางในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ

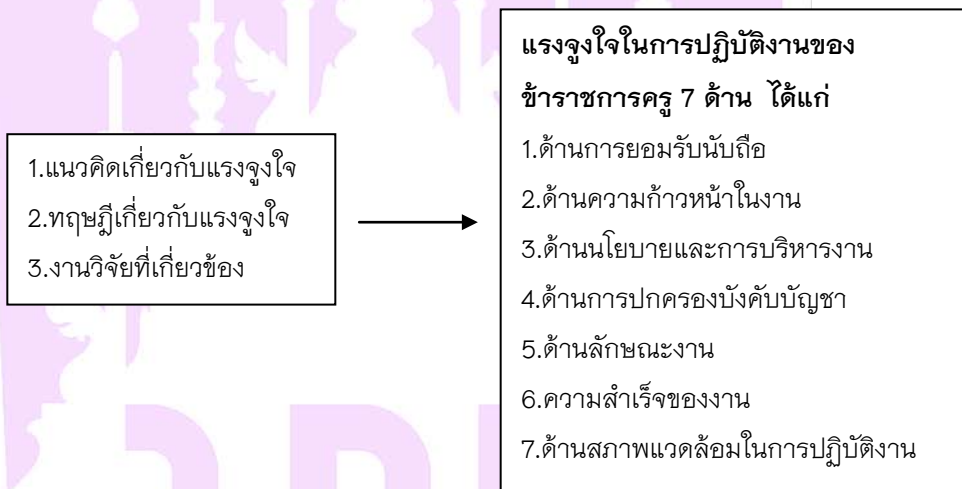
ข้าราชการครู และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานด้านบุคลากร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการบริหารโรงเรียนเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 203 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
  2. ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย
  3. วิเคราะห์เนื้อหาของแนวคิด และทฤษฎี มาประมวลเป็นกรอบแนวคิด เพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างแบบสอบถาม
  4. นำแบบสอบถามเสนอที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ และพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
  5. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
    - 5.1 นายอดุลย์ อ่อนนวล
    - 5.2 นางสาวสมพิศ ไชยลังกา
    - 5.3 นางสาววารากรณ์ วงศ์ใหญ่
- ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
6. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00
  7. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอประธาน และกรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
  8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 2 จำนวน 30 คน
  9. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.80
  10. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากประชากรต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานโดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำแนกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545, หน้า 106)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทาง ในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เพื่อแสดงความคิดเห็นเป็นประโยค หรือข้อความ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัวจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ทั้ง 18 โรงเรียน จำนวน 203 คน

2. ชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาต่อข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ทั้ง 18 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 203 ชุด ให้แก่กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 ทั้ง 18 โรงเรียน ตามจำนวนของข้าราชการครู กระทำโดย 2 วิธี ดังนี้

3.1 แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.2 แจกแบบสอบถามทางช่องเมลล์ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านหยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ ทั้ง 18 โรงเรียน ตามช่วงเวลาที่กำหนด

5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแยกวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน คิดเป็นร้อยละ (Percentage)

1.2 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545, หน้า 106)

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำแนกเป็นรายข้อและรายด้าน วิเคราะห์โดยหา ค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. ข้อเสนอแนะในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentages)

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

1. ผลการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ข้าราชการครูเป็นเพศหญิงมากที่สุด มีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 77.40 และรองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60 อายุ 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 และน้อยที่สุดคืออายุ 20-30 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60 มีระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 84.20 รองลงมาคือระดับปริญญาโท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 มีประสบการณ์การทำงาน 21-30 ปี และมีประสบการณ์การทำงาน 31 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนเท่ากันมากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 1-10ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60 และน้อยที่สุดคือมีประสบการณ์การทำงาน 21-30ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60

2. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.30, \sigma=0.47$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการยอมรับนับถือ ข้าราชการครูมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.38, \sigma=0.48$) รองลงมาด้านการปกครองบังคับบัญชา ($\mu=4.36,$

$\sigma=0.66$) และพบว่าด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ข้าราชการครูมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับต่ำสุด ($\mu=4.15, \sigma=0.62$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ด้านการยอมรับนับถือ ข้าราชการครูร้อยละ 62.50 เห็นว่า ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ยกย่อง ชมเชย ด้านความก้าวหน้าในงาน ข้าราชการครูร้อยละ 54.17 เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาควรให้การส่งเสริมข้าราชการครูให้เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ข้าราชการครูร้อยละ 60.83 เห็นว่าโรงเรียนควรมีเกณฑ์การพิจารณาความดี ความชอบที่ชัดเจน ยุติธรรม และเป็นมาตรฐาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ข้าราชการครูร้อยละ 62.50 เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาควรมีทักษะด้านวาทศิลป์ในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านลักษณะงาน ข้าราชการครูร้อยละ 56.67 เห็นว่าผู้บังคับบัญชามอบหมายงานที่สำคัญและท้าทายความรู้ความสามารถ ด้านความสำเร็จ ข้าราชการครูร้อยละ 60.83 เห็นว่า ข้าราชการครูควรปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ข้าราชการครูร้อยละ 59.17 เห็นว่า โรงเรียนควรมีห้องพักครูที่สะดวกสบายเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน

สรุปผลและอภิปรายผล

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเกียรติ จอมราชคม (2552, หน้า 57-60) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส.วี.ที.แมชชีนเนอรี่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าพนักงานที่ทำงานในห้างหุ้นส่วนจำกัดเอส.วี.ที.แมชชีนเนอรี่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่อปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เมธาพร ฝอยทอง (2557, หน้า 68) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ตามทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ซเบิร์กหรือทฤษฎีสองปัจจัย ซึ่งประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขศาสตร์ ทั้งหมด 14 ด้าน ภาพโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงานควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจเพื่อนร่วมปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

2. ด้านความก้าวหน้าในงาน ผู้บังคับบัญชาควรให้การส่งเสริมและผลักดันข้าราชการครูให้เป็นวิทยากรบรรยาย ในโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง หรือระดับให้สูงขึ้นตามผลงาน และความสามารถ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมให้จัดทำผลงานทางวิชาการ

3. ด้านนโยบายและการบริหารงาน โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาเกณฑ์การพิจารณาความดี ความชอบที่ ชัดเจน ยุติธรรมและเป็นมาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และพัฒนาระบบการ ติดต่อสื่อสารภายในด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการปกครองบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาควรมีทักษะด้านวาทศิลป์ในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาได้แก้ไขข้อผิดพลาด และมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์

5. ด้านลักษณะงาน ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานที่สำคัญ และท้าทายความรู้ ความสามารถให้กับ ข้าราชการครู ตลอดจนประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ

6. ด้านความสำเร็จ ข้าราชการครูควรปฏิบัติตามการสั่งสอนให้ตรงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ตลอดจน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะชีวิต และความประพฤติดีตามความมุ่งหมายของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างมีคุณภาพ

7. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรมีห้องพักรักครูที่สะดวกสบายเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีห้องศูนย์การเรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระและมีเครื่องใช้สำนักงานไว้คอยอำนวยความสะดวก และมีสวัสดิการ ช่วยเหลือข้าราชการครู เช่น น้ำดื่มที่สะอาด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาแต่ละ กลุ่มโรงเรียน ของจังหวัดพะเยา

2. ควรมีการศึกษาลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษาแต่ละกลุ่มโรงเรียน ของจังหวัดพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในครั้งนี้ สำเร็จได้ โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลือ ขอขอบคุณ ดร.น้ำฝน กันมา ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำงานในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบ ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่าง ๆ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการอตุลย์ อ่อนนวล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุดอยสุเทพ) ที่นางสมพิศ ไชยลังกา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุดอยสุเทพ) และนางสาววราภรณ์ วงศ์ใหญ่ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจในการวิจัยใน ครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงานวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในด้าน การประสานงานเกี่ยวกับเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่มิได้เอ่ยนามที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด . (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

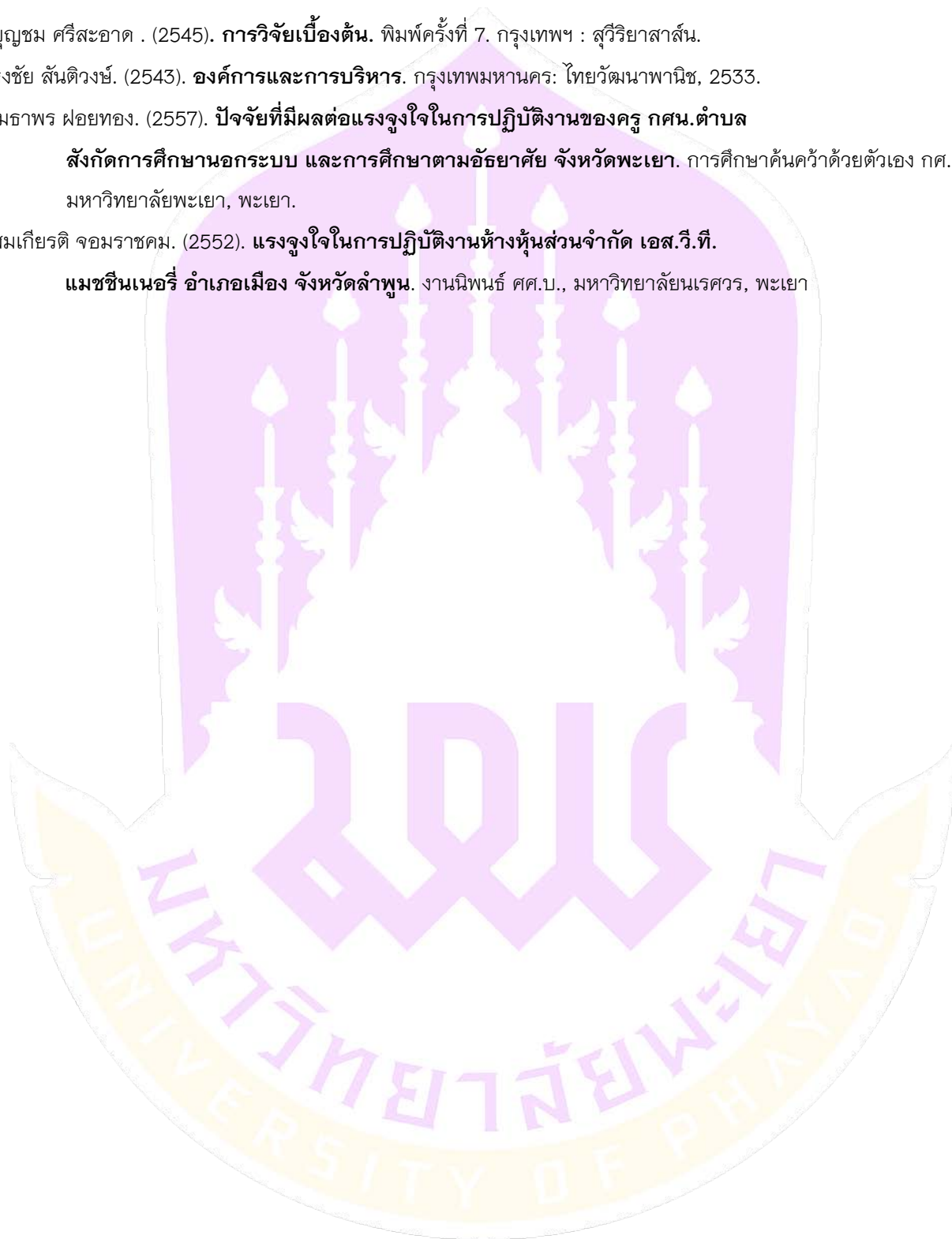
ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

เมธาพร ฝอยทอง. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กศน.ตำบล

สังกัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สมเกียรติ จอมราชคม. (2552). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส.วี.ที.

แมชชีนเนอรี อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. งานนิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พะเยา

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย

The Motivation in Job Performance of Teachers in the Non-Formal and Informal Education Chaingrai Province

อรวรรณ ศรีใจ^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²

Orawan Srijai^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย และเพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ และตำแหน่งงานในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ วุฒิ การศึกษาและ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The objective of this study were to investigate the motivations in Job Performance of teachers in the Non-Formal and Informal Education Chaingrai Province and to compare the motivation in job Performance of Teachers in the Non-Formal and Informal Education Chaingrai Province on the basis of their gender, age, education level, position and work experience

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : sand.kkk@hotmail.com

The research findings were as follow. The motivation of the teachers in job performance were found at a higher level. In terms of comparison of the motivation the teachers in job performance, It was found that those who were different in gender and position. However, teachers with different age, education level, and work experience differed significantly in their levels of motivation, at.05

Keywords: Motivations in Job Performance

บทนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มี ยุทธศาสตร์สำคัญในการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “คนไทยได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่มีคุณภาพ ได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดสังคมฐานความรู้ และการมีอาชีพอย่างยั่งยืน” (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2556 หน้า 1)การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน ในสังกัด ให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เต็มความสามารถ โดยเฉพาะครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีหลายประเภทเช่น ครู กศน. ตำบล ครูอาสาสมัครพื้นที่ปกติ ครูอาสาสมัครพื้นที่สูง ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น มีขอบเขตของงานที่กว้างและหลากหลาย เท่าที่ผ่านมาการปฏิบัติงานไม่สามารถเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ปัญหาประการแรก คือ ครู ขาดความรู้ ความสามารถในการสอน ส่วนมากไม่ได้จบการศึกษาทางด้านวิชาการศึกษา หรือวิชาชีพครู ทำให้ครูมีความพร้อมน้อยในการสอนวิชาพื้นฐาน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ หรือวิชาภาษาอังกฤษ(สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2554) นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร (ผู้บริหารสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับอำเภอ) มีความเห็นว่า ครู ยังไม่มีความรู้เรื่องของจิตวิทยาผู้ใหญ่หรือเทคนิค วิธีการเข้าถึงผู้เรียนและชุมชน ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนขาดทักษะในการวางแผน การประสานงานกับชาวบ้าน ไม่เข้าใจหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งเรื่องสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ครุภัณฑ์ หรือแม้แต่สถานที่ยังเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการปฏิบัติงานเพราะยังขาดแคลน ขาด และไม่ได้คุณภาพภารกิจสำคัญที่เสมือนเป็นหัวใจของงาน กศน. ล้วนแล้วแต่จำเป็นต้องเข้าไปคลุกคลีกับชุมชนครูกศน. จึงต้องรับภาระงานที่มาก นอกเหนือไปจากงานสอน ทำให้ครูเกิดความเครียด ท้อแท้ใจ บางครั้งถึงกับตัดสินใจลาออก (สมใจ เกิดพูลผล 2554 หน้า 3) แสดงให้เห็นว่าครูกศน. ต้องการกำลังใจ และความมั่นคงในอาชีพของตน

ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของตน พยายามสร้างความพึงพอใจ ความผูกพัน ความตระหนักในหน้าที่และความสำคัญของอาชีพแก่บุคลากรของตนผลักดันให้พวกเขาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และมีการพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เนื่องจาก ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญ จึงต้องได้รับการเอาใจใส่ เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด และการที่ครูจะปฏิบัติงานได้ผลดีมากขึ้นน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับขวัญและกำลังใจที่ดีของครูที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการ

เรียนการสอนนอกจากกล่าวได้ว่าการจูงใจครูให้มีความทุ่มเทในการปฏิบัติงานเป็นวิธีสร้างความสำเร็จของการเรียนการสอน
นั่นเอง

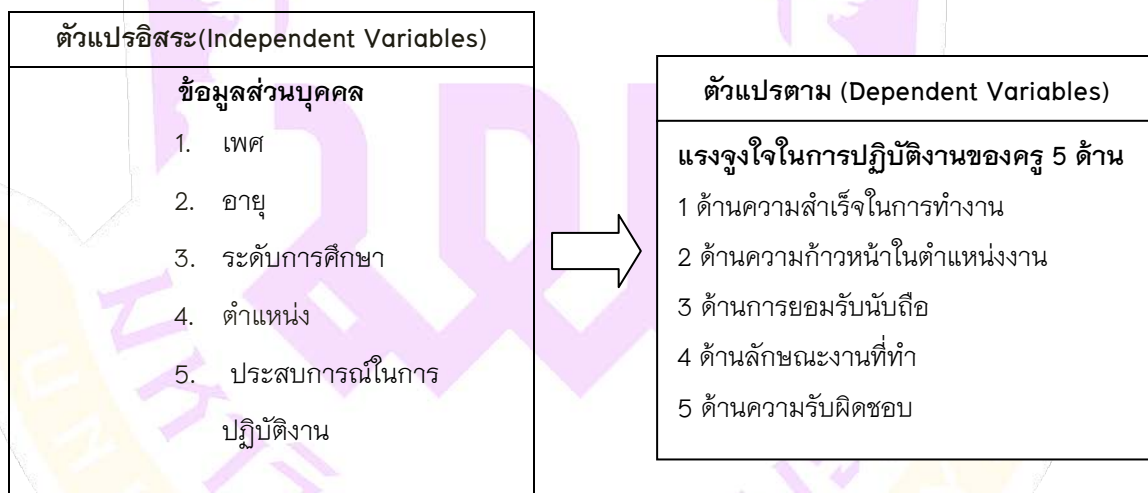
จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูในสังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงรายว่าอยู่ในระดับใดและแรงจูงใจใดที่ครู
ให้ความสำคัญมากที่สุดทั้งนี้ เพื่อนำผลของการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการนำไปวางแผนปรับปรุงพัฒนา ให้สอดคล้องกับ
นโยบายขององค์กร และสร้างเสริมแรงจูงใจตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของครูให้เกิดความเต็มใจในการ
ทำงานให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ ในการทำงาน

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาดังนี้ได้กำหนดแนวคิดในการศึกษา เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดย
กำหนดกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาดังนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative) ในประเภทของการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยจะทำการประมวลและวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงรายจำนวน 216 คนซึ่งเป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติที่เกิดขึ้น ณ ในช่วงเวลาที่ศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย รวมทั้งสิ้น จำนวน 410 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 216 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie andMorgan (1970 : 607 – 610, อ้างถึงใน ทองใบ สุตชาติ 2549 : 129)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

- 1 ด้านความสำเร็จในการทำงาน
- 2 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน
- 3 ด้านการยอมรับนับถือ
- 4 ด้านลักษณะงานที่ทำ
- 5 ด้านความรับผิดชอบ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิคเคอร์ท (Likert Scales) ทั้งสิ้นจำนวน 40 ข้อ ซึ่งครอบคลุมงานทั้งหมด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายเปิด (opened end questionnaire) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวทฤษฎีและผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะ

2. นำนิยามศัพท์ที่ได้มาจากรอบแนวคิดมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อคำถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงและผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรง (validity) ด้านเนื้อหาและความเหมาะสม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกระทงคำถามกับจุดประสงค์ (index of item-objectives congruence : IOC) ซึ่งคำถามมีค่าคะแนนของทุกข้อมากกว่า 0.67 ขึ้นไป

5. ปรับปรุงเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงจัดพิมพ์ให้ถูกต้องตามข้อเสนอนั้น

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง ใช้กับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน จากครู กศน. อำเภอแม่สาย และ กศน. อำเภอเชียงแสน ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และนำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัท (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

7. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1 นำหนังสือจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายถึงผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตอบแบบสอบถาม

2 ส่งแบบสอบถามไปยังครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3 การส่งและการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ลงรหัสของแบบสอบถามเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบและติดตามคืน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 216 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.43

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้ศึกษาได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยนำข้อคำถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระดับของความคิดเห็นที่แสดงออกของครูในแต่ละด้านจากการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามมาตราส่วนการประมาณค่าจาก 1-5 (น้อยที่สุด-มากที่สุด) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย โดยนำมาทดสอบความแตกต่างด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การปฏิบัติงาน แล้วรายงานเป็นความเรียง

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและค่าของความถี่ โดยใช้วิธีการนำเสนอในรูปแบบความถี่ประกอบความเรียง

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงรายทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ทำ และด้านความรับผิดชอบ โดยภาพรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสงค์ ภาเวียง (2551) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่านโยบายในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการการการทำงานในองค์กร กคน.ต้องมีการสัมพันธ์กัน ทั้งระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและภาคีเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเห็นว่า ครู กคน. มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการอบรม สัมมนา อย่างต่อเนื่อง

เมื่อ เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ และตำแหน่งงานในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ วุฒิการศึกษาและ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นรายด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 4.13$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการยอมรับนับถือและด้านลักษณะงานที่ทำให้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.06$) และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 5 ด้าน จำแนกตาม เพศ ในภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัย ของวราภรณ์ คำเพชรดี (2552) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี ที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ตามภาระงานของตน แต่มีเป้าหมายและความสำเร็จเหมือนกัน จึงทำให้ครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงรายทั้งเพศชายและเพศหญิงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านการยอมรับนับถือ และ ด้านความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านลักษณะงานที่ทำให้ มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางวันเพ็ญ เลี้ยงถนอม(2553)ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจการปฏิบัติงานครูโรงเรียนเอกชนผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครูที่มีเพศและอายุต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าบุคคลที่มีอายุน้อยหรือมีอายุมาก เมื่อเข้ามาทำงานแล้วล้วนมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติที่เหมือนกัน ลักษณะงานที่เหมือนกัน ส่วนในด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบ เมื่อตนปฏิบัติหน้าที่หลักของตนดีแล้ว ก็จะมีแรงจูงใจด้านอื่นตามมา

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และ ด้านการยอมรับนับถือ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านลักษณะงานที่ทำให้ และ ด้านความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัทพงศ์ ดัดถุยาวัตร (2553) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายผู้สอนในอำเภออรัญประเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายผู้สอนในอำเภออรัญประเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายผู้สอนใน

อำเภออรัญประเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ไม่ต่างกัน เพราะตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการ ส่วนในด้านลักษณะงานและด้านความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นที่ต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีนั้นต้องรับภาระงานที่ยาก มีความรับผิดชอบมาก ส่งผลให้ระดับแรงจูงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด เชียงราย ที่มีต่อองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตาม ตำแหน่งงาน ในภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นายประสงค์ ภาเรือ (2551) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และพนักงานครูที่มีตำแหน่งต่างกัน เพศต่างกัน อายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า หน้าที่หลักโดยทั่วไปของครูมีหน้าที่ ที่เหมือนกันแต่ครูในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายยังต้องรับหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมจากหน้าที่หลักต่างกัน ตามภารกิจของแต่ละฝ่าย ซึ่งลักษณะงานอาจจะมีความยากง่ายต่างกัน ซึ่งครูทุกคนต่างมีหน้าที่เพิ่มเติมทั้งสิ้น ทำให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จำแนกตามตำแหน่งงาน ไม่แตกต่าง

5. ความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด เชียงราย ที่มีต่อองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจำแนกตาม ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี มั่นตระกูล, สุรางค์ ณรงค์ศักดิ์สกุล (บทความวิจัย เสนอในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556) ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน: กรณีศึกษาองค์การมหาชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า พนักงานที่มี เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้ ต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพนักงานที่มีวุฒิการศึกษา และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญมีทักษะในการปฏิบัติงานรอบรู้ขอบข่ายของงานที่ชัดเจนจากประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นเวลานาน จากการปฏิบัติจริง จากการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถซึ่งแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อย ที่มีความรู้ความสามารถแต่ยังขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ควรมีนโยบายแผนงาน และกำหนดมาตรฐานของหน่วยงานส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการเรียนต่อทางด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและส่งเสริมให้มีการอบรม เฉพาะฝ่ายงานที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.ควรมีนโยบาย ที่จะช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพของครูให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้นมีเงินเดือนตอบแทนค่าตำแหน่ง มีกองทุนสวัสดิการด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและมีความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

3.ควรมีการวางแผนการทำงาน ให้มีความชัดเจนเหมาะสม ทั้งทางด้านงบประมาณ และบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา แแรงจูงใจในกับปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความเครียด ความพึงพอใจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการศึกษารูปแบบในการปฏิบัติงาน ที่จะเพิ่มความสามารถ ในการปฏิบัติของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรทำการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานว่ามีมากน้อยเพียงใด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะได้รับความกรุณาจาก ดร.จิตติชัย รักบำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องและให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กฤติญา อ่อนคล้าย. (2555).แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในอำเภอวังโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- นัทพงษ์ ตัดถุยาวัตร. (2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายผู้สอนในอำเภออรัญประเทศ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2.วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ประสงค์ ภาเรือง. (2551). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล จังหวัดอุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- พงษ์พิศ รักษาธรรม. (2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- พัชรี เหลืองอุดม.(2553).แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.วิทยานิพนธ์.บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ
- วรภากรณ์ คำเพชรดี. (2552). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์. บริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- วันเพ็ญ เลี้ยงถนอม.(2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต..สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2557). **นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน กศน.**

2557.กลุ่มแผนงานสำนักงาน กศน, สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2557. จาก <http://www.nfe.go.th>

อัญชลี มั่นตระกูล,สุรางค์ ณรงค์ศักดิ์สกุล (บทความวิจัย เสนอในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10

พฤษภาคม 2556) **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน: กรณีศึกษาองค์การมหาชน**

แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขต อำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

The study of the academic administration of primary schools with the higher national scores in the academic year of 2556 in Wiangchiangrung District Chiangrai office of elementary rai 1

สุชีรา จันทร์สุข^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²
Sucheera Jansuk^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ประชากรคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ หาค่าเฉลี่ยร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ(O-NET)สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขต อำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.39 รองลงมาด้านการจัดทำแผน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.14

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purpose of this study was to examine the academic management in primary school having Higher O-NET scores than the National Average Score in 2013. Data were collected from the target population consisted of 46 school administrators, teachers who work in academic section in schools, and teachers who work in schools in the

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kiddee_21@hotmail.com

Educational Service Area 1, Wiangchiangrung District through a questionnaire and analyzed by using descriptive statistics; frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings of the study are as the following: the academic administration in primary schools having the O-Net scores higher than the national average score in 2013 was at high (4.11). when considering each aspect, it was found that from high to low. As follows; curriculum (4.39), followed by planning and learning activity (4.14) respectively.

Keywords: academic management

บทนำ

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษานั้นผ่านมาได้ 12 ปีแล้ว โดยเน้นให้จัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถ ของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ จากข้อกำหนดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ทำให้สถานศึกษาต้องจัดให้การศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานในการวัดว่าสถานศึกษาสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่นั้น จึงได้มีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานขึ้น หรือที่เรียกว่า O-NET (Ordinary National Education Test) โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ซึ่งในการทดสอบนี้ เป็นการทดสอบความรู้พื้นฐานทั่วไปใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ โดยมีขอบข่ายเนื้อหาตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นการวัดผลรอบด้านโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก จากการประกาศผลสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานหรือ O-NET ชั้น ป.6 และ ม.3 ประจำปีการศึกษา 2556 พบว่าผลการทดสอบใน 5 สาระการเรียนรู้หลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนทั้ง 2 ช่วงชั้นได้คะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของโรงเรียนได้ เพราะผลการทดสอบดังกล่าวเป็นผลพวงมาจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมา

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้มองเห็นได้ว่าการบริหารวิชาการมีส่วนสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ที่สุด ผู้ทำการศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งมีทั้งหมด 13 โรงเรียน มี 9 โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์มีค่าที่สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ในการศึกษาครั้งนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูล ที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556

ขอบเขตของการวิจัย

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 นั้นต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญต่อการเรียนรู้และเป็นภาระงานหลักของฝ่ายงานวิชาการที่มีความสัมพันธ์กัน 7 ด้านคือ

- ด้านการบริหารหลักสูตร
- ด้านการพัฒนาครู-จัดครูเข้าสอน
- ด้านการจัดทำแผน
- ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ด้านการจัดการสื่อการเรียนรู้
- ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาคั้งนี้ เป็นบุคคลากรในโรงเรียนประถมศึกษำเภอเวียงเชียงรุ้งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรได้แก่

ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	9	คน
ครูวิชาการ	จำนวน	9	คน
ครูผู้สอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวน	28	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	46	คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อ ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นการเลือกตอบ(Check list)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียง

รัฐสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มี 7 ด้าน ด้านที่ 1 การบริหารหลักสูตร ด้านที่ 2 การพัฒนาครู-จัดครูเข้าสอน ด้านที่ 3 การจัดทำแผน ตอบแบบสอบถามโดยผู้บริหาร และครูวิชาการ ด้านที่ 4 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 6 การจัดการสื่อการเรียนรู้ ด้านที่ 7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตอบแบบสอบถามโดยครูวิชาการและครูสอนสาระการเรียนรู้

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและตัวอย่างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เรื่อง การบริหารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ การทดสอบระดับชาติ จากภาคผนวกของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตของเรื่องที่ศึกษาและขอบเขตของเครื่องมือ

2. การสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำเสนอแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความครอบคลุมของคำถามกับเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขมาปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เป็นรายชื่อ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขที่เหมาะสม

5. นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการพิจารณา ดังต่อไปนี้

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าสอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าสอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

สูตรการหาค่า IOC

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสิน

ถ้าค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่ารายการข้อนั้นมีเนื้อหาสาระตรงตามวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมหรือเครื่องมือที่สร้างสามารถนำไปใช้ได้

ถ้าค่า IOC มีค่าน้อยกว่า 0.50 แสดงว่ารายการข้อนั้นมีสาระไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของของนวัตกรรมหรือเครื่องมือที่สร้าง ซึ่งอาจตัดรายการข้อนั้นทิ้ง หรือนำไปปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำจะนำไปใช้ทันทียังไม่ได้

6. นำค่า IOC มาหาค่าเฉลี่ย และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

7. นำเครื่องมือที่ได้ไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือจาก

ผู้อำนวยการ ครูวิชาการเพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 ในการตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขต เชียงรายไปให้ประชากรที่ศึกษา โดยมีการประสานขออนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. อธิบายให้ประชากรที่ศึกษาเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการตอบ แบบสอบถาม

4. แจกแบบสอบถามให้ประชากรที่ศึกษา แล้วนัดหมายการเก็บแบบสอบถามกลับคืน

5. เก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้ ไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาหาค่าร้อยละโดยจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับ ชาติ(O-NET)สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 อำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การ บริหารหลักสูตร ด้านที่ 2 การพัฒนาครู-จัดครูเข้าสอน ด้านที่ 3 การจัดทำแผน สอบถาม ผู้บริหารโรงเรียน และ ครู วิชาการโรงเรียน ด้านที่ 4 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 6 การจัดการสื่อ การเรียนรู้ และ ด้านที่ 7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สอบถามครูวิชาการโรงเรียน และ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการ เรียนรู้ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ กานดา, 2530 หน้า 210; เพ็ญแข, 2541 หน้า 205 = ช่วงกว้างละ $\{(5-1)/5\} = 0.8$ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนนดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (μ)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการโรงเรียน ครูที่สอนสาระการเรียนรู้ มีระยะเวลา ประสบการณ์ มากกว่า 15 ปี

2. การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.39$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดทำแผน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\mu = 4.14$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.08$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการจัดการสื่อการเรียนรู้อีมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.05$) ลำดับที่ 5 คือ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.03$) ส่วนลำดับที่ 6 คือ ด้านการพัฒนาครู-จัดครูเข้าสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 3.99$)

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้นำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การบริหารหลักสูตรของแต่ละสถาบันย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพของบุคลากร งบประมาณ การบริหารและการจัดการ และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ผลการศึกษาในด้านนี้ พบว่า โรงเรียนในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ได้ปฏิบัติคล้องกันในการจัดการการบริหารหลักสูตร คือ วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน จัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาให้

สอดคล้องทั้งตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงกับสภาพจริง โดยให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ประชาสัมพันธหลักสูตรให้กับผู้ปกครองนักเรียนให้รับทราบหลังจากนั้นได้นำหลักสูตรไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการประเมินผลปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สรุปผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำผลการวิเคราะห์ที่ได้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไปและเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมกับสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวย จันทร์แป้น (2532, หน้า 111-118) ได้แบ่งขั้นตอนในการบริหารหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ คือการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ผู้เรียน บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ และการจัดการเรียน การสอน 2) การวางแผน คือ การใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์มาจัดวางแผนหรือจัดโครงการต่าง ๆ 3) การดำเนินการ คือ การดำเนินงานตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการและระยะดำเนินการ 4) การประเมินผลและรายงานผล คือ การประเมินการดำเนินการว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการบริหารหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 2 โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เป็นการนำเอาหลักสูตรระดับชาติมาใช้โดยพิจารณาถึงลักษณะของท้องถิ่นเพิ่มเติมทั้งนี้เพื่อเน้นให้เหมาะสมกับลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่น และลักษณะของผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตจริง กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในชั้นเรียน วิทยากร หมวดวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ การบริหารหลักสูตรประกอบด้วย การวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดกลุ่ม ผู้เรียน การจัดตารางสอน ตารางสอบ รวมทั้งการจัดทำแผนการสอน เอกสารประกอบ การสอน สื่อการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธการใช้หลักสูตรดังที่ สัจด์ อุทรานนท์ (2528, หน้า 263-265) ได้เสนอไว้ ดังนี้ งานเตรียมบุคลากร เป็นงานที่สำคัญมาก ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ควรประชุมชี้แจง อบรม สัมมนา เผยแพร่เอกสาร ประชาสัมพันธหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรใหม่ การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคน เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์มากที่สุด การบริหารและการบริการวัสดุหลักสูตร เป็นหน้าที่ของหน่วยงานกลาง ซึ่งต้องจัดบริการสื่อหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ทันเวลาที่นำไปใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งดูแลรักษาสื่อหลักสูตรให้อยู่ในสภาพใช้สอนได้ งานบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การบริการห้องสอนเฉพาะวิชาห้องสมุด เครื่องมือวัดผลและประเมินผล บริการแนะแนว และให้คำปรึกษา ห้องทะเบียน ต้องจัดให้พร้อมที่จะบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านบุคลากร งบประมาณวัสดุและสื่ออุปกรณ์ เวลาสถานที่ กระบวนการ และเป้าหมายของผลผลิต รวมทั้งการนิเทศและการควบคุมคุณภาพ

ด้านการพัฒนาครู-จัดครูเข้าสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 6 โรงเรียนจัดครูเข้าสอนตามความถนัด ความสนใจ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูมีความ

พร้อมความสามารถความถนัดตามสาขาวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนรวมทั้งเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ประสบการณ์นั้นมาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดครูเข้าสอน เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเลือกจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับแต่ละรายวิชา ชั้นเรียนในแต่ละช่วงชั้น เพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 156) กล่าวว่า ดำเนินการจัดครูเข้าสอนมีการสำรวจความพร้อมของบุคลากรด้านครูก่อนเปิดหลักสูตรใหม่หรือเปิดแผนการสอนเพิ่มสำรวจภาระงานของครู คุณสมบัติของครู เช่น วุฒิ ประสบการณ์ ความชำนาญด้านการสอนแต่ละวิชาจัดตามความพร้อมของครูผู้สอน ด้านความถนัดและความต้องการในการสอนจัดตามวุฒิทางการศึกษา ความถนัด ความสนใจ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

ด้านการจัดทำแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อ 1 โรงเรียนนิเวศระห์ผลทดสอบ o-net ของนักเรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการสอบวัดผลระดับชาตินั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องวางแผนและเตรียมพร้อมสำหรับการทดสอบระดับชาติในแต่ละปีการศึกษาเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจและความสามารถของผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนว่ามีความรู้ตามเกณฑ์คุณภาพที่กระทรวงได้กำหนดไว้หรือไม่ ส่งผลให้โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องศึกษาและหาวิธีการการวางแผนการเรียน โรงเรียนจะต้องจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามถนัด ความรู้ ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับ รุจิรี ภูสาระ และ จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 78) กล่าวว่า แผนการเรียน คือ การจัดลำดับรายวิชาเป็นการวางแผนหลักสูตร เป็นการเตรียมการให้โอกาสกับผู้เรียน

ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อ 4 ท่านจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาและข้อ 6 ท่านมีแผนการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเหมาะสมสอดคล้องกับเวลา ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดทำรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรม เนื้อหา จุดประสงค์ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละหน่วยการเรียนรู้มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเวลา การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 และหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนและสถานศึกษาจะต้องจัดแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับถวัลย์ มาศจรัส (2546, หน้า 33) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือ การนำมวลประสบการณ์สำหรับการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อ 7 ท่านใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย และข้อ 13 ท่านอุทิศเวลาให้กับการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกันและทุกคนสามารถเรียนรู้ได้กิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนจัดว่าเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้และนำไปสู่ความสำเร็จโดยการอุทิศเวลา ใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆในการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนวลจิตต์ เขาวงกิตพิงค์, เบญจลักษณ์ น้าฟ้า และชัตเจน ไทยแท้ (2545, หน้า 11-18) ได้กล่าวว่าครูจำเป็นที่จะต้องรู้จักผู้เรียนอย่างรอบด้าน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นหลักฐานการออกแบบหรือการวางแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียนในการจัดกิจกรรมหรือการออกแบบเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ทำให้หลายวิธี

ด้านการจัดการสื่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อ 2 ท่านใช้ตำรา เอกสาร สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสื่อ การเรียนรู้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของคุณดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ตามกระบวนการต่าง ๆ ที่หลักสูตรต้องการ ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนต่างก็มีประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว ความรู้ ใหม่ ที่ผู้เรียนจะได้รับมีมาได้หลายทางนอกจากครูและสื่อต่าง ๆ ดังกล่าว เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของครูที่จะสามารถจัดหามาใช้ และศักยภาพการเรียนรู้ของ ผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งหลักสูตรใหม่มิได้ละทิ้งหนังสือแบบเรียนเก่า ๆ โดยสิ้นเชิง องค์ความรู้ใหม่ก็ยังคงต้องอาศัยหนังสือเก่า รวมอยู่ตามความจำเป็นและความเหมาะสมการจัดการสื่อการเรียนรู้ กล่าวโดยสรุป คือ การจัดการสื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ และโสตทัศนูปกรณ์ในทางการศึกษา เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ใช้เวลาอย่าง สร้างสรรค์ ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นการสร้างความสนใจ แรงจูงใจการเรียนรู้ นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ไปคิดสร้างสรรค์ และเข้าใจบทเรียนเนื้อหาวิชา มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ คำรงค์ คำภีระปาวงค์, 2549, หน้า 78-79 กระบวนการเรียนรู้ที่ครูถือปฏิบัติมาก คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนว ทางการปฏิรูปการศึกษา ทุกชั้นจัดทำแผนการสอน จัดให้ครูเตรียมการสอน โดยใช้แผนการสอนด้านสื่อการเรียนรู้ที่มีการ ปฏิบัติมาก คือ สนับสนุนให้บุคลากรของโรงเรียนใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม โดยทำการศึกษากิจการบริหาร วิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อ 6 ท่านวัด ประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตาม ศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล การเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอกเพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนมีจุดหมายสำคัญของการประเมิน ระดับชั้นเรียน คือมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม ค่านิยมอันพึง ประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้นการวัดและการประเมินผลต้องใช้วิธีการที่ หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับพิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542, หน้า 47) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีหน้าที่วัดผลและประเมินผลการเรียน ของนักเรียนทั้งนี้เพราะประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการวัดและประเมินผลนั้นมีใช้เกิดประโยชน์เฉพาะครูผู้สอนเท่านั้น แต่จะ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนการวัดและการประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอนมีทั้งการวัดและ ประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียนหรือปลายภาค โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ สถาบันโดยทั่วไปส่วนมากจะ ตั้งส่วนงานมีเจ้าหน้าที่วัดผลและประเมินผลรับผิดชอบ ดังนั้นในการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรจะต้องชัดเจนในบทบาท หน้าที่ของตนเอง บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่วัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติปี 2556 ในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งมี 7 ด้าน

ด้านที่ 1 การบริหารหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและได้นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ดังนั้นโรงเรียนควรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 การพัฒนาครู-จัดครูเข้าสอน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนจัดครูเข้าสอนตามความถนัด ความสนใจ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ แสดงว่าครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างดี ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมและศึกษาต่อเพื่อครูได้พัฒนาตนเอง

ด้านที่ 3 การจัดทำแผน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนได้วิเคราะห์ผลทดสอบ o-net ของนักเรียน เพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ โดยยึดหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรจัดตั้งชุมชนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมและทักษะการเรียนรู้ในกลุ่มสาระหลัก 5 วิชา

ด้านที่ 4 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ครูได้จัดทำแผนการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาสอดคล้องกับเวลา จัดทำแผนการเรียนรู้อย่างมีระบบลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจนและวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ปรากฏในข้อสอบ O-NET ครูควรวิเคราะห์ความยากง่าย ของเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับวัย วุฒิ ภาวะของนักเรียน

ด้านที่ 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ครูอุทิศเวลาให้กับการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย ตามเนื้อหาสาระ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมจากสภาพจริง จัดติวเข้มฝึกทำแนวข้อสอบ (O-NET) ทบทวนบทเรียนอยู่เสมอจนนักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้

ด้านที่ 6 การจัดการสื่อการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ครูใช้ตำรา เอกสาร สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ได้เข้าใจชัดเจน โรงเรียนควรสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ด้านที่ 7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าครูวัดประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง จัดทำข้อสอบที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด ใช้รูปแบบข้อสอบที่หลากหลาย จัดทำแบบทดสอบที่ใกล้เคียงกับแบบทดสอบของสำนักทดสอบ(O-NET) ครูควร ประเมินการสอนของตนเอง สื่อ และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การสอบ (O-NET)

ควรนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติ หรือนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จึงจะสามารถทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การทดสอบระดับชาติสูง ในระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจึงจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งประกอบด้วย นายชชาติ อุดอินแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลดงมหาวัน นายประหยัด ทัพธานี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร่องหวาย นายสุนันท์ สีสิ่งห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปงเคียนที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำเภอยางเชียงใหม่ รุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ใด ๆ ต่อผู้ที่สนใจ ผู้ศึกษาขออุทิศคุณความดีที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มอบให้แก่ทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุน และเป็นกำลังใจในการทำงานจนเป็นผลสำเร็จ ตลอดจนบิดา มารดา บุรพคณาจารย์ที่ได้ช่วยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ได้อบรมสั่งสอน ชี้แนะ ให้แก่ ผู้ศึกษาค้นคว้า ณ ที่นี้ด้วย ขอขอบพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กานดา พูนลาภทวี.2530. **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซ็นเตอร์.

ดำรงศ์ คำภีระปานต์. (2549). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับอำเภอเชียงแสน**

จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3.การศึกษาโดยอิสระ ครุศาสตร์มหา

บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ถวัลย์ มาตจรัส. (2546). **การจัดทำและการเขียนรายงานผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่ความเป็น**

เลิศ. กรุงเทพฯ: อารักษ์กร.

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์, เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า และชัตเจน ไทยแท้. (2545). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหารประมวลสาระ บท**

ที่ 5 และ บทที่ 6 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.

พิชัย เสี่ยงมจิตต์. (2542). **การบริหารงานเฉพาะด้านในสถาบันการศึกษา. อุบลราชธานี:**

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

เพ็ญแข แสงแก้ว.2541. **การวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุจิรี ภูสาระ และ จันทราณี สงวนนาม. (2545). **การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัณฑิต พอยท์.

สังต์ อุทรานันท์. (2528). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหาร

การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำนาจ จันทรแป้น. (2542). **SPIE “Why What How”** เชียงใหม่: โรงพิมพ์ครองช่าง.

ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนบ้านสันติคีรี

The study of problems and solutions on internal school educational assurance system affecting the student quality at Ban Santikiri school

สุภัทสร กาทิ๊บ^{1*} และบรรจ ไชยรินคำ²

Supadsorn Katip^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนบ้านสันติคีรี 2 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการด้านระบบประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามตำแหน่งที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ในภาพรวมทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการเตรียมการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

คำสำคัญ: ระบบประกันคุณภาพภายใน

Abstract

This study aimed to study the problems and the solution on internal school administrative assurance system affecting the student's quality at Ban Santiki School. This study focused on the main aspects; planning and assuring the internal school educational quality. Data were collected from 73 samples; teachers, school administrators and school committee through a questionnaire and analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation.

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

The results were as follows; The fairings of the two aspects were at moderate lever. When comparing the two aspects, it was found that the proceeding of school assurance was higher than the school educational assurance planning.

Keywords: Internal quality assurance system

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 มีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาคนไทยทั้งมวลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีการดำเนินงานด้านกฎหมาย การกำหนดนโยบายและแผน รวมทั้งการนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และพบว่าคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน อยู่ในบรรยากาศที่จำเป็นต้องเร่งรัด พัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ทบทวนกลวิธี และค้นหา นวัตกรรมเพื่อการนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อให้คนไทยได้มีการศึกษาที่ทันต่อโลกของกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งสังคมโลกของเรา มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันกันทุก ๆ ด้านสูงมาก ตลอดเวลา ประชาชนคนไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพียงพอเท่านั้น จึงจะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างสมดุล กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เล็งเห็นและให้ความสำคัญต่อการศึกษาโดยการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การประกันคุณภาพที่ได้นำมาใช้เพื่อการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาของไทย ให้มีคุณภาพคือเป็นระบบการบริหารจัดการที่กำกับขบวนการดำเนินงาน (การผลิตการบริการ) เพื่อให้เกิดความมั่นใจและรับรองได้ว่าผลและ/หรือผลลัพธ์จากการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งก็คือผู้ปกครอง นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไปว่า ผู้จบการศึกษาจากสถานศึกษานั้น ๆ จะมีคุณภาพตามที่ต้องการ ซึ่งความหมายของ“คุณภาพ” ก็คือวิธีการปฏิบัติที่มีมาตรฐานในกระบวนการผลิตนักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้ได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจและทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางข้อกำหนดและมาตรฐานไว้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิด “ความรู้คู่คุณธรรม” และจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งนำไปสู่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6 กำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพไว้ โดยกำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 47 คือ ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน ระบบการประกันคุณภาพภายนอก สำหรับ ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวง และในมาตรา 48 กำหนดให้ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดรายงานประจำปีต่อ

หน่วยงานสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ในมาตรา 49 จึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่ พัฒนาเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกเรียกโดยย่อว่า “สมศ.” มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่ตรวจสอบเพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาต้องมี การประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเนื่องจากการปรับปรุงงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับโรงเรียนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพ การปฏิบัติเรื่องการประกันคุณภาพการใช้ผลจากการประเมิน และตรวจสอบสืบเนื่องจากโรงเรียนบ้านสันติคีรีผลจากการประเมินจากสำนักรับรองมาตรฐานการศึกษารอบที่สาม ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเข้าตรวจสอบเมื่อต้นปี 2556 ที่ผ่านมา ผลการประเมินแจ้งว่า โรงเรียนบ้านสันติคีรี ไม่สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา

1. เนื่องจากคะแนนในตัวบ่งชี้ที่ 5 อยู่ในระดับปรับปรุงเร่งด่วนทุกตัวชี้วัด
2. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไม่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์

มาตรฐาน

3. ผลการทดสอบระดับชาติทุกกลุ่มสาระอยู่ในระดับปรับปรุงเร่งด่วนส่งผลให้ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไม่ส่งผลถึงประสิทธิภาพของผู้เรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนบ้านสันติคีรีโดยคาดหวังไว้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาหาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสันติคีรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ของ

โรงเรียนบ้านสันติคีรี

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามระเบียบของการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.1 การสร้างเครื่องมือ
- 2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี	จำนวน 2 คน
ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านสันติคีรี	จำนวน 56 คน
คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี	จำนวน 15 คน
รวมทั้งสิ้น	73 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับตามแนวความคิดของเบสท์และคาห์น (Best & Kahn, 1993, หน้า 247) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านสันติคีรี

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพโดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีปัญหาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถามในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร
2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม

ข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 นายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์

4.2 นายสุคนธ์ พันธุ์รัตน์

4.3 นางสาวจรรยา ไชยบุญลือ

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.89

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางพร้อมกับคำบรรยายประกอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้าน

สันติคีรี วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย μ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ แล้วนำเสนอในรูปตารางพร้อมกับคำบรรยายประกอบโดยเรียงลำดับจากปัญหาของระบบประกันคุณภาพภายในมากที่สุดไปหาจนถึงปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสันติคีรี วิเคราะห์โดยค่าความถี่ของการตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าทำการสำรวจข้อมูล

2. แจกแบบสอบถามไปยัง ผู้บริหาร ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี

3. เก็บแบบสอบถามคืนตัวตนเองจากแบบสอบถามที่ส่งไป 73 ฉบับ

4. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของประชากร โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.1 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ของผู้ตอบแบบสอบถาม และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

1.2 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านสันติคีรี

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถี่และหาค่าเฉลี่ยของความถี่

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสันติคีรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสันติคีรี ในภาพรวมทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสันติคีรี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการเตรียมการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินการพบว่า โรงเรียนบ้านสันติคีรีมีการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนั้น ยังขาดบุคลากรแกนนำที่มีความรู้ในด้านการประกันคุณภาพภายในและไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เต็มที่ การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ผู้เป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญใน การดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพภายใน รวมไปถึงการวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอผลการประเมินให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษา โรงเรียนจึงต้องพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา และสามารถดำเนินการตามนโยบายให้โรงเรียนบ้านสันติคีรี มีการประกันคุณภาพได้มาตรฐานพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข 2545 หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกสภาวะบัญญัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นแก่พ่อแม่ และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการ และหน่วยงานภายนอกที่จะทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านสันติคีรี จึงต้องจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนาข้าราชการครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ทราบแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวศ โพนน้อย (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรีพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยรวมมีปัญหาระดับ

ปานกลางสอดคล้องกับ ดารณี รัตนพาดิ (2544, หน้า 157-160) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ธัญญาทิพย์ บุรณพันธ์วิวัฒน์ (2544) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนนครนายกวิทยาคมจังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2543 ผลการศึกษา พบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ตามความคิดเห็นของบุคลากรฝ่ายบริหารโรงเรียนและฝ่ายปฏิบัติการสอนอยู่ใน ระดับน้อย

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสันติศิริ ทั้งนี้ เนื่องจาก โรงเรียนบ้านสันติศิริมีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชาติทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยการสอนซ่อมเสริม การจัดทำค่ายวิชาการ ฝึกทักษะการทำแบบฝึกทักษะกระบวนการคิด สถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายใน และนำผลการนิเทศมาใช้พัฒนาการสอนของครู ครูยังขาดประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะ การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งใช้ตัวชี้วัดหรือวัตถุประสงค์ของเป้าหมายที่ครูผู้สอนต้องการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทดสอบหรือใช้คำถามหาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อน ที่จะเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อครูจะได้มีโอกาสปรับกิจกรรม หรือเน้นย้ำประเด็นปัญหา ให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้ทันและสะดวกต่อการวัดผลประเมินผล ครูประจำการย้าย สถานศึกษาบ่อย ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุวรรณ วิลารักษ์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนศูนย์ปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด ฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยหลักพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญที่สุดเนื่องจากการครูปฏิบัติการสอนเพราะมีบทบาท โดยตรงกับนักเรียนและพบปัญหาอุปสรรคคือครูปฏิบัติการสอนไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากแนวเดิมคือมุ่งความรู้ ความจำจึงมิได้ทำให้เด็กมีกระบวนการคิดการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง รวมทั้งการกำกับติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่องและ มาตรการกำหนดให้มีการประเมินผลจากองค์กรภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลที่ส่งผลให้การ ปฏิบัติการเป็นไปตามเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มาตรฐานด้านผู้เรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่ จำเป็นตามหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาท้องถิ่นของตนเองเป็นภาษาหลัก และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ สอง ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการใช้ภาษาไทย (มีเวลาใช้ภาษาไทย 6 ชั่วโมง หรือเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น) ซึ่งเป็น อุปสรรคสำหรับการเรียนการสอน ส่งผลทำให้กระบวนการอ่าน การคิด และการวิเคราะห์ และการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ หลัก ตามที่หลักสูตรการศึกษากำหนดไว้ไม่ได้ ทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สอดคล้องกับ ธนพร ธนสีลังกูร (2554, หน้า 1 - 2) จากประสบการณ์การสอนภาษาไทย พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดประชาเกษม (ห้องเรียนเคลื่อนที่น้ำซุ้ม-ห้วยกว้าง) อำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นนักเรียนชาวเขาชนเผ่า ม้งผู้เรียน ใช้ภาษาประจำเผ่าในการสื่อสาร นอกจากนี้ทางโรงเรียนไม่มีระดับชั้นอนุบาลนักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 จึงไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อน ทำให้ผู้เรียนมี ปัญหาในด้านการเรียนรู้รวมทั้งการสื่อสารด้านการฟัง การ พูด ผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายจากสิ่งที่ฟัง เพราะมักจะคุ้นเคยกับภาษาประจำเผ่าที่ใช้ในการสื่อสาร จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ข้อมูลทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนการสอนกระทบถึงผลการประเมินจากการทดสอบด้านการฟัง การพูด การอ่านและ

การเขียนการศึกษาผลการประเมินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ นอกจากนี้ยังพบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (Nation test) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2552 มีรายงานผลการทดสอบด้านกลุ่มสาระภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.38 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาก สอดคล้องกับดวงหทัย คำวัง (2554, หน้า 2) พบว่า นักเรียนสวนใหญ่มีปัญหาในด้านการใช้ประโยคภาษาไทย จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2552 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการพูดและการเขียนพบว่า มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือร้อยละ 57.68 (โรงเรียนบ้านดงลอย, 2552) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนทุกคน ในโรงเรียนบ้านดงลอยเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงโปว์ ใช้ภาษากะเหรี่ยงโปว์ เป็นภาษาพูดของตนเอง และเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่งผลกระทบ ต่อเนื่องไปถึง การเรียนรู้สาระอื่น ๆ ด้วย

มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือสถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดให้มีการประเมินคุณภาพทั้งระบบ เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนตามเป้าหมายพัฒนาบุคลากรทุกระดับ ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาและสามารถดำเนินการตามนโยบาย ให้ทุกโรงเรียนมีการประกันคุณภาพได้ มาตรฐานพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข 2545 หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกสาระบัญญัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจแก่พ่อแม่และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลถึงผู้เรียนของโรงเรียนบ้านสันติคีรี” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

เพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยพะเยา มีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยา ควรมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม คือ

1. บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำงานเป็นทีมสร้างความตระหนักมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในควรจัดหาคู่มือการให้เพียงพอและมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในเพื่อการเตรียมพร้อมของบุคลากร ต้องส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพภายใน

2. ควรมีการกำหนดกรอบวางแผนการประเมิน มีการชี้แจงให้บุคลากรทราบถึงภาพรวมของกระบวนการประกันคุณภาพภายในและภาพรวมของกระบวนการบริหารคุณภาพ

3. ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอผลการประเมินให้กับบุคลากร การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การติดตามควบคุมบุคลากรให้ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในและมีการประเมินตนเองตามแผน
4. ครูควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์
5. ผู้ปกครอง ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล
6. ไม่ควรให้บุคลากรมีการโยกย้ายบ่อยและควรลดภาระงานหรือกิจกรรมตามนโยบายหรืองานพิเศษที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหรือเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากงานและกิจกรรมดังกล่าวมีมากเกินไปจนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดภาวะการณ์ไม่ต่อเนื่องเกิดความข้อยกเว้นต่อการปฏิบัติงานด้านการดำเนินงานการประกันคุณภาพ
7. ครูควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการให้นักเรียนใช้ภาษาไทยในโรงเรียนอย่างจริงจัง
8. ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวันเนื่องจากนักเรียนขาดโอกาสในการใช้ภาษาไทย(มีเวลาใช้ภาษาไทย 6 ชั่วโมง หรือเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการสอนของครูที่มีผลต่อผู้เรียน
2. ควรศึกษาปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายของข้าราชการครูและบุคลากรของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจากดร.บรรจง ไชยรินคำซึ่งเป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาที่ได้กรุณาแนะนำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางของผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายสมสวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติคีรี นางสาวจรรยา ชัยบุญลือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ นายสุคนธ์ พันธุ์รัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่สันติที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแต่บิดามารดาครู อาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ดารณี รัตนาพิ.(2544).ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชลบุรี.มหาวิทยาลัยบูรพา. บัณฑิตวิทยาลัย
- ดวงหทัย คำวัง.(2554). การใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียงคำในประโยคภาษาไทย และการเล่านิทานของนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

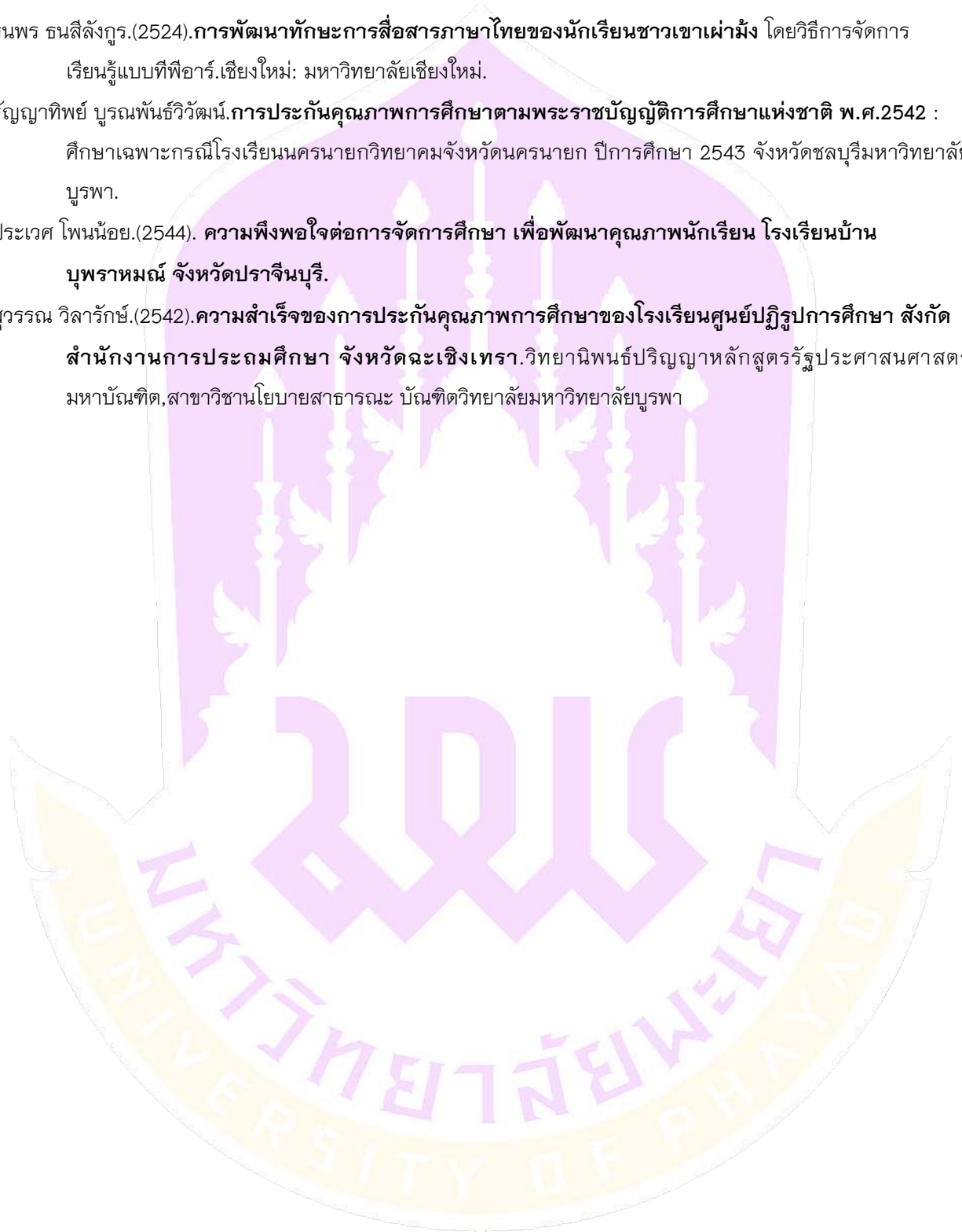
เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ธนพร ธนสีลิ่งกูร.(2524).การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชาวเขาเผ่าม้ง โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบที่พีอาร์.เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธัญญาทิพย์ บุรณพันธ์วิวัฒน์.การประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนนครนายกวิทยาคมจังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2543 จังหวัดชลบุรีมหาวิทยาลัยบูรพา.

ประเวศ โพนน้อย.(2544). ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียนบ้านบุพราหมณ์ จังหวัดปราจีนบุรี.

สุวรรณ วิลารักษ์.(2542).ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนศุภชัยปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต,สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา

ศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

มหาวิทยาลัยพะเยา

A Study of Problems and Guidelines to Solve Teaching and Learning of General Education Courses of The University of Phayao

สุกัญญา เสมอเชื้อ^{1*} และบรรจง ไชยรินคำ²

Sukunya Samerchur^{1*} and Banjong Chairinkham²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 74 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้สอน วิธีการสอน การวัดและประเมินผล และสภาพแวดล้อม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามทัศนะของอาจารย์ผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลรองลงมาได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านผู้สอน และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ 2) แนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาแต่ละด้าน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

Abstract

The Purposes of this independent study were to study about problems in Teaching and Learning of General Education Courses for Guidelines to Solve Teaching and Learning of General Education Courses of The University of Phayao. The population of this studies was 74 instructors of General Education Courses in the academic

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : samerchur@hotmail.com

year of 2013. Questionnaire was employed to collect data consisting of two parts; General data of instructors and problems and guidelines to of General Education Courses, The data were collected by questionnaire and analyzed by SPSS for Windows: Percentage, Mean, standard deviation and presented by using description with table The research found that problems in Teaching and Learning of General Education of General Education Courses of The University of Phayao perceived by instructors was at a medium level, The highest mean was related to the evaluation and assessment, the teaching, the instructors, and the environment respectively. for Guidelines to Solve Teaching and Learning of General Education Courses of The University of Phayao.

Keywords: General Education Courses of University of Phayao

บทนำ

จากการที่เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ได้จัดโครงการสัมมนาทบทวนปรัชญาการศึกษาทั่วไป ซึ่งได้สรุปสาระสำคัญว่าสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ผลิตราย และมีความรับผิดชอบ มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่จะต้องอยู่ในอนาคต มีความชำนาญและสามารถปรับเปลี่ยนแปลงได้ สำหรับด้านผู้สอน ต้องปรับแนวคิดจากครูผู้ให้ทุกอย่างมาเป็นครูผู้ออกการเรียนรู้ จากการให้ความรู้เดิมมาเป็นให้ความรู้ใหม่ ความคิดใหม่ จากที่เน้นวิชาการมาเป็นเน้นชีวิตจริง จากเน้นเนื้อหา มาเป็นเน้นกระบวนการ จากการเน้นความจำมาเป็นเน้นการคิด จากเน้นความคงที่ไปสู่ความเปลี่ยนแปลง จากเน้นแต่อดีต มาสู่การก้าวไปสู่อนาคต และปรับบทบาทผู้เรียนให้สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย สามารถแสวงหาความรู้ เลือกและคัดสรรความรู้ สร้างองค์ความรู้ สรุปความรู้ได้ และประยุกต์ใช้ได้ สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ปัญหาของวิชาศึกษาทั่วไปในปัจจุบันคือ สอนให้จำมากกว่าเข้าใจ สอนให้จดมากกว่าคิดสอนให้เชื่อฟังมากกว่าตั้งคำถาม สอนให้สืบทอดอดีตมากกว่าเปลี่ยนแปลงอนาคตอีกทั้งปัญหาห้องเรียนใหญ่ มหาวิทยาลัยจะปรับห้องเรียนอย่างไรให้เอื้อต่อการเรียนรู้และกิจกรรม การเน้นเนื้อหา มากกว่าวิธีคิด วิธีเรียนรู้ ปัญหาของการศึกษาทั่วไปอีกด้านหนึ่งคือ การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพ การวัดผลผู้เรียนควรวัดเนื้อหาที่ทำจำเป็น วัดการคิด การแสดงออก และปัญหา TQF และการประกันคุณภาพที่เน้นแต่ปริมาณมากกว่าคุณภาพ และเอื้อต่อการควบคุมมากกว่าการทำงานร่วมกัน ทำให้ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ การจัดทำ มคอ.5 ควรให้อาจารย์มาร่วมกันประชุมสัมมนามากกว่าการกรอกข้อมูล (เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย, 2556)

จากสาเหตุและความสำคัญปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงปัญหา และแนวทางการจัดการการสอนกระบวนการวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตลอดจนรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ และเพื่อเป็นแนวทางใหม่มหาวิทยาลัยพะเยาแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ข้อมูลผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปีการศึกษา 2556

ประกอบ ด้วย

1. เพศ
2. อายุ
3. คุณวุฒิทางการศึกษา
4. ลัทธิ
5. ประสบการณ์สอน

ปัญหาและข้อเสนอแนะผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 4 ด้าน

1. ด้านผู้สอน
2. ด้านวิธีการสอน
3. ด้านการวัดและประเมินผล
4. ด้านสภาพแวดล้อม

แนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวด
วิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังนี้ กำหนดประชากร สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คืออาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 74 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษารายงานการวิจัย รายงานการสัมมนา ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่างๆ

3. กำหนดวัตถุประสงค์ของสร้างแบบสอบถามด้านผู้สอน วิธีการสอน การวัดและประเมินผล และสภาพแวดล้อม

4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาซึ่งเป็นร่างแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

5. นำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

5.1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤช ตาชม รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

5.2. รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยพะเยา

5.3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เกาะวัฒนากุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลป-

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ตรวจสอบเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ เพื่อความครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้ค่า Index of item objective congruence (IOC) เท่ากับ 0.67

6. ปรับปรุงร่างแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. นำไปเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ คุณวุฒิการศึกษา คณะที่สังกัด และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ด้านผู้สอน วิธีการสอน การวัดและประเมินผล และสภาพแวดล้อม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert แบบ 5 ระดับ คือ ระดับปัญหา มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

2. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ระดับปัญหามากที่สุด	ให้นำหนักคะแนน	5	คะแนน
ระดับปัญหามาก	ให้นำหนักคะแนน	4	คะแนน
ระดับปัญหปานกลาง	ให้นำหนักคะแนน	3	คะแนน
ระดับปัญหาน้อย	ให้นำหนักคะแนน	2	คะแนน
ระดับปัญหาน้อยที่สุด	ให้นำหนักคะแนน	1	คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา (กานดา พูลลาภทวี, 2530 หน้า 210) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	มีปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	มีปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	มีปัญหาปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	มีปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	มีปัญหาน้อยที่สุด

3. แนวทางที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปความ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 อาจารย์ผู้สอนมหาวิทยาลัยพะเยาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 74 คน ส่วนมากเป็นเพศชาย และมีอายุระหว่าง 30-41 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาโท สังกัดคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และมีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี

ตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามทัศนะของอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล รองลงมาเป็นด้านวิธีการสอน ด้านผู้สอน และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านเป็นรายข้อ ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านผู้สอน พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนด้านผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา อยู่ในระดับมากเพียง 1 ข้อ ระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับน้อย 7 ข้อ โดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จำนวนผู้เรียนที่มากเกินไปต่อหมู่เรียนทำให้ยากต่อการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย เช่น การทำงานกลุ่ม หรืองานรายบุคคล มีปัญหามาก รองลงมาเป็นความเหมาะสมของจำนวนผู้สอนต่อจำนวนนิสิต มีปัญหาปานกลาง ขาดเอกสารตำราเพื่อใช้ในการสอน ระดับปัญหาปานกลาง ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากมีจำนวนชั่วโมงสอนหรือภาระงานอื่นมาก มีปัญหาน้อย ไม่มีเวลาทบทวนเนื้อหาวิชาที่สอนไปแล้วให้กับนิสิต มีปัญหาน้อย ขาดประสบการณ์ในการสอนหรือ

การถ่ายทอดความรู้ มีปัญหาน้อย ขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ มีปัญหาน้อย อาจารย์ผู้สอนไม่ได้รับการอบรมในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีปัญหาน้อย ขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้หรือผลิตสื่อการสอนใหม่ มีปัญหาน้อย และ เนื้อหาที่รับผิดชอบไม่ตรงกับสาขาที่เรียนมา มีปัญหาน้อย ตามลำดับ

2. ด้านวิธีการสอน พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนด้านวิธีการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสอนของแต่ละคนไม่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน มีปัญหาปานกลาง รองลงมาเป็นรูปแบบการสอนยังเน้นเรื่องการบรรยายเป็นหลักขาดการปฏิบัติ มีปัญหาปานกลาง ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างผู้สอนกับเจ้าหน้าที่ประสานงานมีปัญหาน้อยไม่มีความรู้ในการเขียนแผนการสอนให้ครบตามองค์ประกอบของแผนทั้ง 5 ด้าน (วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล) มีปัญหาน้อย และการสอนไม่เป็นไปตามแผนการสอน มีปัญหาน้อย ตามลำดับ

3. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ระดับปานกลาง 4 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ โดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มหาวิทยาลัยกำหนดระยะเวลาในการส่งรายงานผลการเรียนของนิสิตเร็วเกินไป มี ปัญหาในระดับมาก รองลงมาเป็น ระยะเวลาในการรวบรวมคะแนน (การสอบย่อย การสอบกลางภาคและการสอบปลายภาค) น้อยเกินไป กระชั้นเกินไป เป็นปัญหาปานกลาง การทดสอบเก็บคะแนนสอบย่อย สอบกลางภาค และปลายภาค มีปัญหาปานกลาง การใช้งานในระบบรายงานผลการเรียนออนไลน์มีขั้นตอนซับซ้อนยุ่งยากและไม่มีความเที่ยงตรง (ขาดความเสถียร) มีปัญหาปานกลาง ไม่สามารถใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลายได้ เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจงาน มีปัญหาปานกลาง ไม่มีข้อสอบที่เป็นมาตรฐานที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา มีปัญหาน้อย อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะในการสร้างและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล มีปัญหาน้อย และ การวัดและประเมินผลไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีปัญหาน้อย ตามลำดับ

4. ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนด้านสภาพแวดล้อมหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ และระดับน้อย 4 ข้อ โดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน มีปัญหาปานกลาง รองลงมาเป็น สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาปานกลาง บรรยากาศในห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีปัญหาปานกลาง อุณหภูมิในห้องเรียนร้อนจนเกินไปไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาน้อย แสงสว่างในห้องเรียนเพียงพอต่อการมองเห็นได้อย่างชัดเจน มีปัญหาน้อย อุปกรณ์ในห้องเรียนไม่มีคุณภาพ รุ่นเก่าใช้งานยากหรืออยู่ในสภาพที่ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีปัญหาน้อย และขาดอุปกรณ์ช่วยสอนประจำห้องเรียน เช่น เครื่องฉายแผ่นทึบ ไมโครโฟน ฯลฯ มีปัญหาน้อย ตามลำดับ

อธิปราคาผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งมีประเด็นที่ค้นพบและขออภิปราย ดังนี้

1. ด้านผู้สอน จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2556 มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหาด้านผู้สอน ภาพรวมมีปัญหาน้อย ทั้งนี้ถึงแม้จำนวนผู้เรียนที่มากขึ้นไปต่อหมู่เรียนทำให้ยากต่อการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย แต่อาจารย์ผู้สอนได้มอบหมายงานให้นักศึกษาทำงานกลุ่ม หรืองานรายบุคคล และนัดพบนิสิตเป็นครั้ง ๆ ซึ่งการเรียนการสอน ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (สุพิน บุญชูวงศ์, 2532 หน้า 4-5) รวมถึงการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. ด้านวิธีการสอน จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2556 มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหาวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนไม่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน รูปแบบการสอนยังเน้นเรื่องการบรรยายเป็นหลักขาดการปฏิบัติ ซึ่งด้านรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนควรใช้เทคนิคและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยประกอบการเรียนการสอนให้ดูมีชีวิตชีวา น่าสนใจน่าเรียนมากขึ้น รวมทั้งการจัดกลุ่มแบ่งชั้นเรียน ไม่ควรเป็นกลุ่มใหญ่ห้องเรียนรวมอย่างเดียว ถ้าเป็นไปได้ควรสอนเป็นกลุ่มย่อยหรือขนาดกลาง วิธีการสอนจะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาผู้สอนจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าเนื้อหาวิชาแต่ละเรื่องแต่ละตอนนั้นย่อมมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันไปจึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ และต้องเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน วิธีการสอนบางอย่างเหมาะสมกับการสอนนักเรียนที่มีจำนวนมาก เช่น การสอนโดยการบรรยาย บางอย่างจะสอนได้เฉพาะนักเรียนกลุ่มน้อย ๆ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553 หน้า 173-174)

3. ด้านการวัดและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2556 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มหาวิทยาลัยกำหนดระยะเวลาในการส่งรายงานผลการเรียนของนิสิตเร็วเกินไป และ ระยะเวลาในการรวบรวมคะแนน (การสอบย่อย การสอบกลางภาคและการสอบปลายภาค) น้อยเกินไป กระชั้นเกินไป รวมไปถึงการใช้งานในระบบรายงานผลการเรียนออนไลน์มีขั้นตอนซับซ้อนยุ่งยาก และไม่สามารถใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลายได้ ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินการประเมินเป็นกระบวนการที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด หากการประเมินใดมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในด้านการวัด (Measurement) และด้านเกณฑ์การตัดสินคุณค่า จะส่งผลให้การประเมินมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น (สุพัตร์ พิบูลย์, 2548 หน้า 7)

4. ด้านสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2556 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาในภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งในเรื่องห้องเรียน สภาพห้องเรียน บรรยากาศ อุณหภูมิ แสงสว่าง รวมไปถึงอุปกรณ์ในห้องเรียน นั้นแสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญหากมหาวิทยาลัยมุ่งให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์แล้ว ก็จำเป็นต้องจัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีถูกหลักวิชา เชื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2533 หน้า 10) ที่ได้กล่าวว่าสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม สภาพต่างๆเหล่านี้สามารถสัมผัสได้ตลอดเวลา เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ สภาพอุณหภูมิภายในห้องเรียนเพื่อนร่วมชั้น ครู กฏระเบียบของชั้น ของโรงเรียน ค่านิยม

ความรู้สึก ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

ด้านผู้สอน

ความเหมาะสมของจำนวนผู้สอนต่อจำนวนต่อจำนวนนิสิต ซึ่งจำนวนผู้เรียนที่มากเกินไปต่อหมู่เรียนทำให้ยากต่อการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย เช่น การทำงานกลุ่ม หรืองานรายบุคคล อีกทั้งผู้สอนไม่ได้รับการสอนอบรมในการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรทำการสำรวจผู้เรียนทั้งนี้เพื่อทราบข้อมูลเตรียมความพร้อมในการจัดหาอาจารย์ผู้สอนเพิ่ม หรือเพิ่มกลุ่มเรียนให้มากขึ้น และควรจัดให้มีผู้เรียน ≤ 50 คน ต่อ 1 กลุ่มเรียนต่อห้องเรียน รวมไปถึงมหาวิทยาลัยควรจัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการให้แก่อาจารย์ผู้สอนก่อนเปิดภาคเรียน

ด้านวิธีการสอน

รูปแบบการสอนยังเน้นเรื่องการบรรยายเป็นหลักขาดการปฏิบัติ มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้ปรับรูปแบบการสอนในหมวดรายวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยาจากการบรรยายเป็นให้เน้นการปฏิบัติมากขึ้น

ด้านการวัดประเมินผล

ผู้สอนไม่สามารถใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลายได้ เช่นการทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน อีกทั้งไม่มีข้อสอบที่เป็นมาตรฐานที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา รวมไปถึงมีปัญหาในการทดสอบเก็บคะแนนสอบย่อย สอบกลางภาค และสอบปลายภาค เนื่องจากมีผู้สอนหลายคน การรายงานผลการเรียนออนไลน์ก็เช่นกัน มีขั้นตอนซับซ้อนยุ่งยากและระบบไม่มีความเที่ยงตรง (ขาดความเสถียร) มหาวิทยาลัยพะเยา จึงควรจัดให้มีการอบรมอาจารย์ผู้สอนและนิสิต หรือมีคู่มือการใช้งานการประเมินออนไลน์ และควรจัดสรรงบประมาณเพื่อทำข้อสอบกลาง รวมไปถึงควรจัดให้มีอบรมอาจารย์ผู้สอนเรื่องการออกข้อสอบให้ได้มาตรฐาน รวมไปถึงก่อนที่อาจารย์ผู้สอนจะรายงานผลการเรียนในระบบรายงานผลการเรียนออนไลน์ สาขา/คณะ ควรมีการประชุมเพื่อวิพากษ์ผลการเรียน และเนื่องจากผู้เรียนต่อกลุ่มเรียนมีจำนวนมาก อาจจะต้องพิจารณาในเรื่องการยกเลิกเก็บคะแนนย่อยในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ด้านสภาพแวดล้อม

บรรยากาศในห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์ในห้องเรียนก็ไม่มีคุณภาพ ยังเป็นรุ่นเก่าใช้งานยาก อยู่ในสภาพที่ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน จำนวนที่นั่งไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนมีจำนวนมาก ส่งผลให้อุณหภูมิในห้องเรียนร้อนขึ้นตามจำนวนนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยาควรจัดห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับสัดส่วนของจำนวนนิสิต รวมถึงมหาวิทยาลัยควรหาจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เพียงพอต่อจำนวนนิสิต และปรับปรุงห้องเรียนให้มีเครื่องปรับอากาศทุกห้อง และควรเปลี่ยนอุปกรณ์ในห้องเรียนที่ยังเป็นรุ่นเก่าให้เป็นรุ่นใหม่มีความทันสมัยและใช้งานได้ง่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยา จากผู้เรียนเพื่อให้ได้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่แท้จริง
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหมวดอื่นๆ ของหลักสูตรปริญญาตรี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไข ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์พูนพงษ์ งามเกษม คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะหัวข้อเรื่องในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤษ ตาชม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญาเกาะ วิวัฒนากุล ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการบริหารการศึกษาทุกท่าน รวมไปถึง ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ที่ได้กรุณาให้ความรู้และให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปีการศึกษา 2556 ทุกท่าน ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ให้ความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในการศึกษาครั้งนี้

คุณงามความดีอันพึงมีจากการศึกษาฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแต่บิดา มารดา อันเป็นที่เคารพยิ่ง และคณาจารย์ ผู้ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนทุก ๆ ท่านที่ให้อำนาจใจช่วยเหลือจนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กานดา พูลภาลทวี. (2530). **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2556). เอกสารประกอบการสัมมนาบททวน "ปรัชญาการศึกษาทั่วไป". สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2558, จาก http://gened.kmutt.ac.th/paper/supaktra_pibulsiy.
- “แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมิน” ในประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการจัดโครงการประเมิน หน่วยที่ 1-5. หน้า 7 นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2531). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์, หน้า 4-5
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533). **การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน. หน้า 10-12
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. หน้า 173- 174

สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

A state of knowledge management of Sansalee school network under Chiangrai primary Education Service Area office 2

กาญจนา สุจรรต¹ และนันทิมา นาคาพงศ์²

Kanjana Sutjarot¹ and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 46 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการศึกษาพบว่าสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านองค์กร ด้านคณะทำงาน ด้านการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ แนวทางการจัดการความรู้คือ ควรจัดทางประมาณ วัสดุอุปกรณ์จากองค์กรภายนอก จัดหาที่ปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถเพื่อมาสนับสนุนการจัดการความรู้ ควรจัดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จัดให้มีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม จัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการความรู้ จัดหาผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นที่ปรึกษาหรือทำงานในโรงเรียน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nunim_1@hotmail.com

Abstract

This study aims To study knowledge management in the network group of the school locality Sansalee. Under the of office Elementary Rai 2 district and to investigate solutions to knowledge management in the network of the school locality Sansalee. Under the Office of Elementary Rai 2 district population is a school teacher in the locality network Sansalee under the Office of Elementary Rai 2 district years 2257 number 76. The instruments used to collect data for the 5 – level scale questionnaire with 46 items analyzed using statistical computer program used were the average percentage ($\bar{x}$), standard deviation (SD).

The results showed that the condition of the school of knowledge management in the network Sansalee locality. Under the Office of Elementary Rai 2 overall, was high on the criterion in descending order of mean descending below the organization, the Working Group, learning Technology and facilities conducive to learning solution. Issue Should provide funding Material from external organizations Recruitment consultants who are competent to support knowledge management. Should be based on the exchange of learning both inside and outside the school. Arranged to engage with the community and the school. Further work together as a team. Supply of equipment, technology to support knowledge management. Supply specialist with the ability to work as a consultant or in school.

Keywords: Knowledge Management

บทนำ

ในยุคของสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – based Society and Economy) ได้ให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจที่สามารถขับเคลื่อนด้วยการใช้ความรู้ (Drucker, 2007, หน้า 451) สำหรับความเจริญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการใช้นวัตกรรมที่พัฒนาด้วยปัญญาและความรู้เป็นฐานอันสำคัญยิ่งโดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษาสามารถนำความรู้มาพัฒนาการดำเนินงานหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนสำหรับการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

สำหรับการจัดการความรู้ในองค์กรทางการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของ “ความรู้” ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่เรียกได้ว่า “ทรัพย์สินทางปัญญา” ทั้งนี้เพราะการจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้ที่เรียนจากการปฏิบัติเป็นตัวนำ เพราะการปฏิบัติทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดวิธีการที่เป็นตัวอย่างดี (Best-Practice) เพื่อให้ครูรุ่นหลังนำไปศึกษา นำไปใช้ประโยชน์และนำไปต่อยอดความรู้ที่แตกฉานต่อไป (สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา, 2548, หน้า 3)

ดังนั้นโรงเรียนจำเป็นต้องเข้าใจถึงแนวทางการนำการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับองค์กรและพัฒนาการจัดการความรู้ขององค์กรทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านองค์กร 2)ด้านกรเรียนรู้ 3)ด้านคณะทำงาน 4)ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้(พรพิมล หรรษาภิรมย์โชค, 2554, หน้า 20)โดยขั้นตอนที่สำคัญคือการวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดการความรู้ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคเนื่องจากข้อมูลดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการสามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการความรู้ให้เกิดขึ้นใน

โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไปสิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เป็นสาเหตุของการทำวิจัยเรื่องสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลีเป็นกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 7 คน โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่สูง 3 โรงเรียน พื้นที่ราบ 4 โรงเรียนทั้งหมดเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนทั้งหมด 1,120 คน ครู 76 คน

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในด้านองค์กร ด้านการเรียนรู้ ด้านคณะทำงาน ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้และด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลและผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา สนับสนุนและส่งเสริม ในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร ได้จาก ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้จาก ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 76 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 46 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของครู ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผู้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติมีรายละเอียดดังนี้

1. ตอนที่ 1 สถานภาพข้อมูลทั่วไปของครู ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่า ร้อยละ
2. ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปรผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ของ Best (1993, หน้า 247) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ จากแบบสอบถามปลายเปิด ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่า เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 35.5 สำหรับอายุส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.5 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.2 และน้อยที่สุดอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.5 ระดับวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 21.1 น้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาโท คิดเป็น ร้อยละ 2.6 ในส่วนของของประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาคือมีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 6 ปีและมากกว่า 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.3 น้อยที่สุดมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.21

2. สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความเหมาะสมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านองค์กร ด้านคณะทำงาน ด้านการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์เป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านองค์กรโดยภาพรวมสภาพการจัดการความรู้ด้านองค์กร ตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.53 – 4.33 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ที่ชัดเจน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการให้ของขวัญรางวัลสำหรับบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้

ด้านการเรียนรู้โดยภาพรวมสภาพการจัดการความรู้ด้านการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.91 – 4.25 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามความแตกต่างและความถนัดของแต่ละบุคคล ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการเชื่อมชมหน่วยงานที่มีความเป็นเลิศด้านการจัดการความรู้

ด้านคณะทำงานโดยภาพรวมสภาพการจัดการความรู้ด้านคณะทำงาน ตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.86 – 4.26 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความ

ใฝ่รู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการทำงาน (Personal Mastery) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีทักษะการทำงานเป็นทีมที่ดี

ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้โดยภาพรวมสภาพการจัดการความรู้เทคโนโลยี ตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.34 – 4.18 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเช่นอีเมลกระดานข่าวห้องสนทนาสำหรับการสื่อสารและแบ่งปันความรู้ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการนำสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียมาช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน

ด้านสิ่งเอื้ออำนวยการเรียนรู้โดยภาพรวมสภาพการจัดการความรู้ด้านสิ่งเอื้ออำนวยการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41 – 3.88 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินการจัดการความรู้ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการจ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษาหรือทำงานในโรงเรียน

3. แนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

ด้านองค์กร มีแนวทางการจัดการความรู้ ได้แก่ ควรจัดหางบประมาณจากองค์กรภายนอก จัดหาวัสดุอุปกรณ์จากองค์กรภายนอกเพื่อมาสนับสนุน จัดหาที่ปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงมาให้ความรู้ มีการติดตามประเมินผลการนำความรู้มาใช้พัฒนางานอย่างเคร่งครัด ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงหรือควรจะเป็นและให้ความสำคัญในการจัดการความรู้ ทุกกลุ่มสาระ

ด้านการเรียนรู้ มีแนวทางการจัดการความรู้ ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ จัดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จัดให้มีส่วนร่วระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและสร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านคณะทำงาน มีแนวทางการจัดการความรู้ ได้แก่ ควรสร้างความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน สร้างจิตสำนึกของบุคลากรให้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ให้เกียรติซึ่งกันและกันในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จัดการเรื่องต่าง ๆ ไม่ให้เป็นเรื่องยาก ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม จัดหาบุคลากรที่มีทักษะให้ตรงตามที่ต้องการ สร้างทัศนคติที่ดีในการแบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงาน และ ผู้บริหารต้องมีเทคนิคในการบริหารบุคลากรต้องศึกษาการจัดการความรู้ (KM) ให้มาก

ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ มีแนวทางการจัดการความรู้ ได้แก่ ควรจัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการความรู้ สนับสนุนสื่อและนวัตกรรมในการนำเสนอความรู้ ติดต่อประสานงานกับต้นสังกัดเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายให้มีความเร็วสูงขึ้นและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีให้ชำนาญ

ด้านสิ่งเอื้ออำนวยการเรียนรู้ มีแนวทางการจัดการความรู้ โดยจัดหาผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นที่ปรึกษาหรือทำงานในโรงเรียน

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตำบลสันสลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความเหมาะสมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านองค์กร ด้านคณะทำงาน ด้านการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ และด้านสิ่งเอื้ออำนวยการเรียนรู้ ซึ่งมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ด้านองค์กร จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ตามความคิดเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก เห็นว่าโรงเรียนมีวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ที่ชัดเจน โรงเรียนมีแผนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน โรงเรียนมีกลยุทธ์ที่สนับสนุนกิจกรรมการจัดการความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในโรงเรียน การมีวิสัยทัศน์ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนจะเป็นตัวส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความรู้ภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ดาเวนพอร์ต และ พรูซาค (Davenport & Prusak, 1999, pp. 229-238) ที่บอกว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการความรู้ ควบวิสัยทัศน์ และภาษาที่ใช้มีความชัดเจนในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรและสอดคล้องกับแนวคิดของ เซน (Chen, 2004, p. 2) พบว่าองค์การที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ในองค์กร โดยองค์การเหล่านั้นมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการความรู้ คือ มีผู้นำที่มีพฤติกรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ โดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์องค์กร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ด้วย แนวทางการจัดการความรู้ ควรจัดทำงบประมาณจัดหาวัสดุอุปกรณ์จากองค์กรภายนอกเพื่อมาสนับสนุนการจัดการความรู้ จัดหาที่ปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงมาให้ความรู้ มีการติดตามประเมินผลการนำความรู้มาใช้พัฒนางานอย่างเคร่งครัด ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงหรือควรจะเป็น และให้ความสำคัญในการจัดการความรู้ ทุกกลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ปณิศา พันภักย์, 2544, หน้า 6) ให้ความหมายขององค์การแห่งการเรียนรู้ว่า องค์การที่เน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อ ขยายขอบเขตความสามารถ และเพิ่มพูนสมรรถนะที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้า ซึ่งนำไปสู่การอยู่รอด และการบรรลุเป้าหมายในภาพรวม โดยที่องค์การเป็นผู้อำนวยการความ สะดวก กระตุ้น และสร้าง บรรยากาศ ที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ ๆ

2. ด้านการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ตามความคิดเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก เห็นว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามความแตกต่างและความถนัดของแต่ละบุคคล โรงเรียนมีการพัฒนาและสร้างความรู้ร่วมกันกับโรงเรียนเครือข่ายและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ บุคลากรมีความกระตือรือร้นและค้นหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ เนื่องจากเป้าหมายของการพัฒนาบุคลากรภาครัฐคือการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานให้มีศักยภาพสูงขึ้น โดยการเรียนรู้ของบุคลากรจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาตามความถนัดของแต่ละบุคคล สำหรับทักษะสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้อยู่ในรูปวินัย 5 ประการ ได้แก่ 1) ไฟแรงใฝ่รู้คู่ศักยภาพ (Personal Mastery) 2) รับรู้ภาพลักษณ์โลกรอบตัวอย่างถูกต้อง (Mental Models) 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Building Shared Vision) 4) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) และ 5) คิดเป็นระบบครบวงจร (Systems Thinking) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chang, Gray, Jansz และคณะ(2003) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่รวมถึงการให้ผู้มีส่วนร่วมในการสะท้อนบทประสบการณ์

ของตนเองและเมื่อบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในด้านต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลทำให้การปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nonaka & Takeuchi อ้างถึงในวิจารณ์ พาณิช (2548) ว่าควรสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเข้มข้นในกลุ่มบุคลากร ดังนั้นการจัดการความรู้ในองค์กรจึงควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้เปิดกว้างในการเรียนรู้โดยเฉพาะในกลุ่มของบุคลากร และเมื่อบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในด้านต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลทำให้การปฏิบัติของโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แนวทางการจัดการความรู้ควรจัดกิจกรรมแห่งการเรียนรู้จัดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จัดให้มีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ สร้างบรรยากาศในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปีเตอร์ เซนจ์ (Senge, 1990, pp. 140-173) ที่กล่าวไว้ในองค์การแห่งการเรียนรู้ต้องมี การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม โดยอาศัยความรู้และความคิดของทุกคนในการแบ่งปันและ แลกเปลี่ยนกัน เพื่อพัฒนาความสามารถและศักยภาพของทีมให้เกิดการสร้างสรรค์และแพร่กระจาย สิ่งใหม่ๆ มากกว่าการอาศัยความสามารถของสมาชิกแต่ละคน การเรียนรู้ของกลุ่มมีผลสะท้อนที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของบุคคล องค์การแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการรวมตัวของทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง สมาชิกในทีมมีโอกาสเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน โดยการสื่อสาร การแลกเปลี่ยน การแบ่งปัน และการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น รวมทั้งประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ การเรียนรู้ระหว่างบุคคลนั้นเกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยลด การครอบงำความคิดของบุคคลอื่นและปิดโอกาสให้แสดงความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวางภายในทีม ชวินท์ รัมมพันธ์กุล (2541, หน้า 70 - 71) การเรียนรู้ภาวะแท้จริงภายนอกองค์การ คือ บุคลากรต้องรู้ความเป็นไปภายนอกองค์การด้วย ต้องรู้ว่าโลกภายนอกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มีเหตุการณ์ใดที่จะกระทบต่อ ความอยู่รอดขององค์การและมีเทคโนโลยีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพื่อนำไปปรับปรุงองค์การให้ทันโลก

3. ด้านคณะทำงาน จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ตามความคิดเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก เห็นว่า มีความใฝ่รู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการทำงาน (Personal Mastery) มีความพร้อมในการปรับตัวเองกับการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ มีทัศนคติที่ดีในการแบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงาน บุคลากรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียน ลักษณะสำคัญของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียน คือ บุคลากรควรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ อันจะส่งผลต่อการกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเป็นคนที่ใฝ่เรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตามมา ลักษณะดังกล่าวถือเป็นทักษะที่สำคัญของบุคลากรในการพัฒนาตนเองตามแนวทางองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะถ้าหากบุคลากรขาดทักษะดังกล่าวแล้วก็จะไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายการจัดการความรู้ ซึ่งก็คือ การเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) แนวทางการจัดการความรู้ ควรสร้างความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน สร้างจิตสำนึกของบุคลากรให้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ให้เกียรติซึ่งกันและกันในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จัดการเรื่องต่าง ๆ ไม่ให้เป็นเรื่องยาก ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม จัดหาบุคลากรที่มีทักษะให้ตรงตามที่ต้องการ และผู้บริหารต้องมีเทคนิคในการบริหารบุคลากรต้องศึกษาการจัดการความรู้(KM)ให้มาก ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของมาร์ควาร์ดและเรย์โนลด์ (Marquardt & Reynolds, 1994, pp. 26- 34) ที่กล่าวว่าการทำงานเป็นทีมและเครือข่ายการทำงาน (teamwork and networking) องค์กรควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงาน โดยเน้นการทำงานเป็นทีม และสร้างพลังโดยรวมทรัพยากรทั้งภายในทีมและระหว่างทีม กับบุคคลภายนอกทีม เครือข่ายการทำงานที่มีการแบ่งปัน

และประสานงานกันเพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ (ลือชัย พันธุ์เจริญกิจ, 2540, หน้า 33-35) ผู้นำในแต่ละระดับ จะเป็นบุคคลสำคัญ ในการรักษาองค์การไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ

4. ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ตามความคิดเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก เห็นว่ามีเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเช่นอีเมลกระดานข่าวห้องสนทนาสำหรับการสื่อสารและแบ่งปันความรู้ มีเทคโนโลยีเครือข่ายทางสังคมเช่น Facebook สำหรับการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีระบบฐานความรู้ (Knowledge-based Systems) เพื่อสนับสนุนการทำงานของคนในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ(Elias M, Awad & Hassan M. Ghaziri, 2003, หน้า 368 - 371) ที่กล่าวว่า การอภิปรายร่วมกันในบริบทของการจัดการความรู้จำเป็นต้องทำให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันได้ทั้งนอกเวลาและนอกสถานที่โดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อกลาง เนื่องจากในการเผยแพร่ความรู้ต้องอาศัยเทคโนโลยี ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ George & Ricahrd (2007) ได้กล่าวถึง หลักพื้นฐาน 4 ประการเกี่ยวกับเทคโนโลยีและกระบวนการ มีดังนี้ 1) โครงสร้างที่ใช้ในการสนับสนุนระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การประยุกต์ใช้ที่สนับสนุนการทำงาน 3) ทักษะของบุคลากรในการจัดการเทคโนโลยีพื้นฐาน และ 4) กระบวนการและเทคนิคในการติดตามและประเมินที่ทำให้คลังความรู้เรียบร้อยปลอดภัย แนวทางการจัดการความรู้ ควรจัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการความรู้ สนับสนุนสื่อและนวัตกรรมในการนำเสนอความรู้ ติดต่อประสานงานกับต้นสังกัดเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายให้มีความเร็วสูงขึ้นและ สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีให้ชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาร์ควาร์ดและเรย์โนลด์ (Marquardt & Reynolds, 1994, pp. 26 - 34) ที่กล่าวว่า องค์การต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานใน กระบวนการเรียนรู้อย่างทั่วถึง การจัดทำมีการจัดเก็บ การประมวล และการถ่ายทอดข้อมูลให้ทั่วถึง อย่างรวดเร็วและถูกหลักการ ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย สร้างข้อมูลคอมพิวเตอร์และใช้เทคโนโลยี ต่าง ๆ ที่ทันสมัยเพื่อช่วยถ่ายโอนความรู้ให้แพร่กระจายทั่วองค์การ

5. ด้านสิ่งเอื้ออำนวยการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการความรู้ตามความคิดเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสามอันดับแรก เห็นว่าผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินการจัดการความรู้ ผู้บริหารสร้างขวัญและให้กำลังใจแก่ผู้รับผิดชอบที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดการความรู้ โรงเรียนมีการให้ทุนสนับสนุนให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาความรู้ที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดาเวนพอร์ต และ พรูเชค (Davenport & Prusak, 1999, pp. 229-238) ผู้บริหารระดับสูงควรให้การสนับสนุนเต็มที่ ซึ่งตัวอย่างของวิธีการให้การ สนับสนุน เช่น แสดงให้พนักงานทุกคนรู้ว่า การจัดการความรู้และการเรียนรู้ภายในองค์การเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จขององค์การ ปูทางให้และจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาอุปกรณ์จำเป็นพื้นฐาน บุคคลที่รอบรู้หรือมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (personal mastery) องค์การแห่งการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้คนในองค์การสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ได้ กล่าวคือ องค์การต้องจัดกลไกต่าง ๆ ในองค์การเพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ของแต่ละคนเป็นจุดเริ่มต้นและ เป็นพื้นฐานสำหรับองค์การแห่งการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ของคนในองค์การจะสะท้อนให้เห็น ถึงการเรียนรู้ขององค์การได้ สมาชิกขององค์การต้องเป็นตัวของตัวเองสูง และมีระดับของความสามารถพิเศษในหลายแง่มุม ดังนั้นการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้เพื่อความสามารถในระดับบุคคล รวมทั้งเป็นการสร้างสรรค์ให้จุดมุ่งหมายของสมาชิกทุกคนที่มีความ กระตือรือร้น สนใจ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอได้บรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปีเตอร์ เซนจ์ (Senge, 1990, pp. 140 -

173) แนวทางการจัดการความรู้ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นที่ปรึกษาหรือทำงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกานต์สุดา มาฆะศิริรานนท์ (2546, หน้า 133 -153) ที่กล่าวว่า การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) หมายถึง การระบุความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทรัพย์สินทางปัญญาขององค์กรที่จำเป็น ต้องมี โดยการกำหนดหรือนิยามสิ่งที่องค์กรต้องการให้บุคลากรเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ และเป้าหมาย ต่าง ๆ ในการกำหนดความรู้ในองค์กร ทีมผู้เชี่ยวชาญ นักวิเคราะห์ความรู้พิจารณาตามความเหมาะสม และการแบ่งปัน ความรู้ (Knowledge Sharing) ควรเตรียมทีมผู้อำนวยการและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านองค์กรควรส่งเสริมให้มีการสร้างแรงจูงใจโดยการให้ของขวัญรางวัลกับบุคลากรในการจัดการความรู้
2. ด้านการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติด้านการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. ด้านคณะทำงานควรส่งเสริมให้บุคลากรให้มีการเพิ่มทักษะการทำงานที่เป็นทีมเพื่อให้การทำงานมีศักยภาพสูงขึ้น โดยการเรียนรู้ของบุคลากรจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา
4. ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการนำสื่อการเรียนรู้แบบ มัลติมีเดียมาช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงการผลิตสื่อและนวัตกรรมหรือวิธีการ ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อใช้พัฒนาในการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และจัดให้มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถใช้งานได้ ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความสะดวกในการค้นคว้าและประสิทธิภาพ
5. ด้านสิ่งเอื้ออำนวยการเรียนรู้ ควรสนับสนุนการจัดการความรู้ที่เป็นเลิศโดยกำหนดปฏิทินที่จะให้วิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกมาให้ความรู้แก่บุคลากร ควรสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับการนำวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อค่าตอบแทนวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- จากผลสรุปและการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้
1. ควรมีการศึกษาการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้
  2. ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้โรงเรียนเอกชนกับโรงเรียนรัฐบาล
  3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ในโรงเรียน
  4. ควรศึกษาระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับโรงเรียน เนื่องจากรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีกิจกรรม มากมาย ซึ่งแต่ละรูปแบบมีข้อดีและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกัน โดยการศึกษาดังกล่าวจะทำให้ทราบแนวทางการ ดำเนินการในแต่ละกิจกรรม ตลอดจนทำให้เกิดความสะดวกต่อการนำกิจกรรมต่าง ๆ ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของ บุคลากรโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้โดยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ คณบดีวิทยาลัยการศึกษา ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ อาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ คณาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ พร้อมแนวความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ศึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กานต์สุดา มาษาศิริานนท์. 2546. **การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน**. วิทยานิพนธ์ ค.บ., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พรพิมล หารษาภิรมย์โชค. 2554. **การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
- วิจารณ์ พานิช. **องค์การจัดการและการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2557
จาก http://www.kmi.or.th/autopage/show_page.php?h=13&s_id=19&d_id=19. 8 กรกฎาคม 2548.
- วิจารณ์ พานิช. **การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2557
จาก http://www.kmi.or.th/autopage/show_page.php?h=13&s_id=22&d_id=22. 8 กรกฎาคม 2554.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา. 2548. **การจัดการความรู้ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว
- Chang, R., Gray., Jansz-Senn, A., Sendziuk, P., and Radlof, A. 2003. **Action learning as an approach to stall development in tertiary education** (Online) Available from : <http://www.ala.asn.au/conf/2003/chang.pdf>. 8 March 2011.
- George,W. and Richard, H. 2007. **IT Risk Turning Bussiness Threats Into Competitive Advantage**. The United States of America: George Westerman and Gartner.
- Marquardt, Michael J. and Reynolds. 1994. **A. The Global Learning Organization**. New York : IRWIN.
- Senge, Peter M.1990. **The fifth discipline : The art and practice of the learning organization**. New York : Doubleday.

สภาพการเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3

The State of Readiness of School Based Curriculum To ASEAN.Community of Primary
School under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3

อนุโชติ โยสุยะ^{1*} และอนวัช อุ่นกอง²

Anuchot Yosuya^{1*} and Anawat Aunkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งเน้นศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษา
สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ในปีการศึกษา 2557
จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
สำเร็จรูปโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิจัย สภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ภารกิจ ทั้ง7 ภารกิจ มีผลโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา
เป็นรายการกิจ พบว่าลำดับที่ 1 คือ ภารกิจที่3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
รองลงมาลำดับที่2 คือภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากรองลงมาลำดับที่3 คือ
ภารกิจที่7 การปรับปรุงพัฒนามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากตามลำดับและลำดับที่ 7 คือภารกิจที่ 6 คือการ
สรุปผลการดำเนินงานมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ: สภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

Abstract

The purpose of this independent study was to study The State of Readiness of School Based Curriculum To
ASEAN.Community to Asean Community under Chiangrai Primary Educational Service Area office 3. The populations
in this study were 317 respodents. The instrument was a questionnaire about Readiness of School Based
Curriculum to Asean Community.The statistics used in data analysis were frequency,percentage, mean and

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : Radaputthakomol@gmail.com

The State of Readiness of School Based Curriculum to Asean Community under Chiangrai Primary at a high level, when considered in each aspect, it found out that there were seven aspects rated at a high level.

Keywords: The Readiness of Curriculum ASEAN

บทนำ

การจัดการศึกษาและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การในยุคอาเซียนการศึกษา มีการแข่งขันกันสูง ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศมีการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในสมาชิกที่มีการวัดระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ(บัญชา ชุมชัยเวทย์, 2556, หน้า 15)ได้รายงานจากผลสำรวจของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) ธัญบุรี การจัดอันดับคุณภาพการศึกษา ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับอีก 9 ชาติในอาเซียน เพราะ คุณภาพในด้านดังกล่าวของไทยติดที่โหล และยังน่าจะติดหล่มอีกต่างหาก มีผลสำรวจอีกชุดที่น่าสนใจ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ผู้วิจัยได้ศึกษามา และ ผู้วิจัยจึงได้มีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่ระดับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการประจำอยู่ ได้เกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ซึ่งจะเป็นแนวทางการแก้ปัญหา และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา และการเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 153 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 1,882 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 153 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากการเทียบตามตาราง ของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan,อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ,2552, 48-49) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 317 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ตามแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 7-12) ทั้ง 7ภารกิจในครั้งนี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้.

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปผู้บริหาร และครู ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ประกอบด้วย ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert' Rating Scale) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนนดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับระดับน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน ศึกษาจากข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

2. ศึกษาารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัย จากนั้นนำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้รอบรู้เฉพาะเรื่องจำนวน 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ความสมบูรณ์และความครอบคลุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามในครั้งนี้มีค่าความเที่ยงตรงความสมบูรณ์และความครอบคลุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC คือ 0.67–1.00 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา
5. หากคุณภาพของเครื่องมือในส่วนของคุณค่าคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ผู้อำนวยการและครูผู้สอน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำนวน 30 คน ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาคำนวณหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ("α-coefficient") ของ Cronbach โดยคำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่เหมาะสมจะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ยื่นคำร้องขอหนังสือออกจากคณะวิทยาลัยการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่องการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากคณะวิทยาลัยการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย พร้อมกับแบบสอบถาม ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลยื่นต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้วยตนเองเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย พร้อมกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ร้อยละวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ของสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 วิเคราะห์โดยใช้ร้อยละตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. หาค่าสภาพภาพส่วนบุคคล ใช้ความถี่ และร้อยละ
2. หาค่าสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ ใช้ความถี่ และร้อยละ ตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม

ผลการศึกษา

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมทั้ง 7 ภารกิจ

ภารกิจ	รายการ	(N = 317)		ระดับการดำเนินงาน	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S. D.		
1	การเตรียมความพร้อม	3.61	0.56	มาก	2
2	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.55	0.69	มาก	5
3	การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.63	0.69	มาก	1
4	การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร)	3.53	0.70	มาก	6
5	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.58	0.71	มาก	4
6	การสรุปผลการดำเนินงาน	3.53	0.77	มาก	7
7	การปรับปรุงพัฒนา	3.61	0.74	มาก	3
เฉลี่ยรวม		3.58	0.69	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า สภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) ,(S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายภารกิจ พบว่าลำดับที่ 1 คือ ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรมีสภาพการ

ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$), (S.D.=0.69) รองลงมาลำดับที่ 2 คือภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$), (S.D.=0.56) รองลงมาลำดับที่ 3 คือ ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$), (S.D.=0.74) ตามลำดับและลำดับที่ 7 คือภารกิจที่ 6 คือการสรุปผลการดำเนินงานมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$), (S.D.=0.77) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปรากฏผลตามรายละเอียดดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 169 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.31 เพศชาย จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 46.69 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีอัตราส่วนมากที่สุด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 30.28 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด รองลงมา คือ อายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 27.13 กลุ่มอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 21.77 และกลุ่มอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 20.82 ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอัตราส่วนมากที่สุด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 54.26 รองลงมา มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 43.53 และวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก มีอัตราส่วนที่น้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.21 ตามลำดับ ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่ง ข้าราชการครู มีอัตราส่วนมากที่สุด จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 77.29 และตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.71 ตามลำดับ ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน 1 – 5 ปี มีอัตราส่วนที่มากที่สุด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 29.02 รองลงมาเป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 26.81 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน 6 – 10 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 25.87 และผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 15 ปี มีอัตราส่วนน้อยที่สุด จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30

1. ผลการวิจัย สภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายภารกิจ พบว่าลำดับที่ 1 คือ ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รองลงมาลำดับที่ 2 คือภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รองลงมาลำดับที่ 3 คือภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับและลำดับที่ 7 คือภารกิจที่ 6 คือการสรุปผลการดำเนินงานมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดพิจารณาเป็นรายภารกิจดังต่อไปนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรม สัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการ รองลงมาลำดับที่ 2 คือ มีการสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานและประชาคมอาเซียน รองลงมาลำดับที่ 3 คือ มีการประชุม ชี้แจง ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาคมอาเซียน ตามลำดับและลำดับที่ 12 คือ ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้

ที่หลากหลาย สื่อ เอกสารหรือศึกษาจากโรงเรียนนาร่อง โรงเรียนศุภยาศาเรียนศึกษา เครือข่าย หรือ โรงเรียนแกนนำ อาเรียนศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ มีการจัดประชุมคณะกรรมการและคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกัน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาลำดับที่ 2 คือ มีการจัดทำ กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประชาคมอาเซียนในแต่ละช่วงชั้นและกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนเพิ่มเติมวิชาอาเซียนศึกษา รองลงมาลำดับที่ 3 มีการจัดทำ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน รายปี หรือรายภาคตามลำดับ และ ลำดับที่ 9 คือ มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้เรื่องประชาคมอาเซียน / จัดทำปรับปรุงแหล่งการเรียนรู้ ห้องเรียนรู้อาเซียนศึกษา ภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ มีการวางแผนเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาลำดับ ที่ 2 คือ ผู้บริหารจัดหาคู่มือ แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนมาบริการแก่ครู รองลงมาลำดับที่ 3 คือ มีการวางแผนให้ครูผู้สอนจัดหา เลือก ใช้ และพัฒนาสื่ออาเซียน มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับประชาคม อาเรียนศึกษาตามลำดับและลำดับที่ 7 คือ มีเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตรในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ มีการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนหรือบริหารหลักสูตรอย่างเหมาะสมสู่ ประชาคม รองลงมาลำดับที่ 2 คือ มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาลำดับที่ 3 คือ มีการดำเนินการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการวางแผนพัฒนาการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน ตามลำดับและลำดับที่ 10 คือ มีการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้จัด สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนสู่ประชาคมอาเซียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ มีหลักเกณฑ์ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนที่ชัดเจนและสามารถ ตรวจสอบได้ รองลงมาลำดับที่ 2 คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาลำดับที่ 3 มีการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและงานวิชาการภายใน สถานศึกษา ตามลำดับ และลำดับที่ 6 คือ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ มีการจัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูเพื่อสรุปผลการดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนรองลงมาลำดับที่ 2 คือ มีเอกสารหลักฐาน สรุปผลการดำเนินการรายงานผลการนิเทศการใช้ หลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน ตามลำดับ และลำดับที่ 3 คือ มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อสิ้นปีการศึกษาที่เป็นปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและปรับปรุง หลักสูตร

สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรองลงมาลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษามีการนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรตามลำดับ และลำดับที่ 3 คือ มีมีการเสนอผลสรุปการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสู่สาธารณชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ผลการวิจัย การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ดังนี้ พิจารณานาตามภารกิจได้ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ ด้านแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในโรงเรียนมีน้อย และข้อเสนอแนะลำดับที่ 1 คือควรมีการจัดให้มีศูนย์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนอย่างหลากหลายไว้ในโรงเรียนละศูนย์

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ ครูยังขาดการวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลรายงานที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการจัดการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่ครูทุกคนให้ทั่วถึงทุกคนรวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์โดยการใช้สื่ออย่างหลากหลาย

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ ครูไม่มีคู่มือเกี่ยวกับหลักสูตรประชาคมอาเซียนเพียงพอ และข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดทำหลักสูตรและคู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนประชาคมอาเซียนแจกให้ทางสถานศึกษาให้ครบตามจำนวนครูทุกระดับชั้น

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประชาคมอาเซียน ยังมีการประชาสัมพันธ์ในการใช้หลักสูตรอาเซียนน้อยเกินไป และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวหลักสูตรการใช้หลักสูตรอาเซียนให้มากขึ้นกว่าเดิม

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ ไม่มีการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมการอบรม และไม่มีการให้ความรู้ด้านการวัดและประเมินผลหลักสูตรเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และข้อเสนอแนะ คือควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่ครูทุกคน

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูเพื่อเพื่อส่งผลการดำเนินงานสรุปหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนน้อย และข้อเสนอแนะ ลำดับที่ 1 คือ ผู้บริหารควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูให้มากขึ้น

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ หลักสูตรอาเซียนยังต้นต้วล้าช้าถ้าเทียบกับหลักสูตรอื่นๆที่มี และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการสอนและนำผลการจัดกิจกรรมมาพัฒนาแก้ไขหรือใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในปีการศึกษาถัดไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อันเนื่องมาจากยุคปัจจุบันเป็นยุคอาเซียนซึ่งประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียนที่ต้องควรตื่นตัวและเตรียมความพร้อมด้านการศึกษากการสอดคล้องกับงานวิจัยของต่อตระกูล บุญปลุก(2556) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมและศึกษาแนวทางการแก้ไขในด้านการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้บริหาร ผู้มีความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ของโรงเรียนบ้านเวียงพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 พบว่า ครูมีความพร้อมตามตัวชี้วัดทั้งสิ้น 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ ครูใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ และครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเฉลียว เกื้อนภ (2554 :107-108) ที่พบว่า โดยภาพรวมการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1 ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทุกรายการ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุกัญญา ทูมทูมา(2555) ได้ศึกษาการจัดการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่า ทุกสถานภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันเมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษาและด้านการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันเมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า ทุกขนาดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โรงเรียนขนาดใหญ่ ด้านกิจกรรมสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนขนาดกลาง ด้านการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดกิจกรรมเรียนรู้และด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ทั้งนี้ในการจัดเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนนั้นหลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา ซึ่งสามารถเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา ตามแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ(กรมวิชาการ,2545, หน้า 7-12)สามารถอธิบายเป็นรายการกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อันเนื่องมาจากสถานศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรม สัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการมีการสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาคมอาเซียน ประชุมชี้แจง ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณิชาธิ์ ศรีศักดิ์ (2553) ที่ได้ศึกษา แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าจากสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คณะครูมีความต้องการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยวิธีการจัดการประชุมเชิง

ปฏิบัติการในระดับมาก ส่วนการดำเนินการในการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการให้แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรโดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการในระดับมาก

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อันเกิดจากการร่วมมือระหว่างสถานศึกษาคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกัน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่ประชาคมอาเซียน จัดทำ กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดสัดส่วนเวลาเรียนเพิ่มเติมวิชาอาเซียนศึกษา และมีการจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน รายปี หรือรายภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ ยศบุญเรือง (2549) ที่ได้ศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา :ศึกษากรณีบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางพบว่าบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักและเห็นความสำคัญของชุมชนมาก เห็นด้วยกับการมีบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในเรื่องการวางแผนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การกำหนดนโยบาย กำกับ ติดตามและประเมินผลมีการประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาทุกระดับและหน่วยงานอื่น ของรัฐ องค์กรเอกชน ผู้นำทางศาสนาให้เข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โรงเรียนและข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเนื่องด้วย ผู้บริหารอำนวยการ สะดวก บริการแก่ครู มีการวางแผนให้ครูผู้สอนจัดหา เลือก ใช้ และพัฒนาสื่ออาเซียน มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนศึกษา มีการวางแผนเพื่อสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ สอดคล้องกับจันทนา หุนกระแทก(2556) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่ามีการตรวจสอบความพร้อมด้านอาคารสถานที่ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน มีการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับอาเซียนให้สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งการบริหารหลักสูตรถือเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร ที่ต้องการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนหรือบริหารหลักสูตรอย่างเหมาะสมสู่ประชาคมอาเซียน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา รวมไปถึงครูผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อาเซียน สอดคล้องกับจันทนา หุนกระแทก(2556) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ในด้าน การดำเนินการบริหารหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและเป็นจริงในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการจัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิการศึกษา มีการปฏิบัติและเป็นจริงมาก การสอนที่มุ่งเน้นสู่ประชาคมอาเซียน มีการรายงานผลการดำเนินการใช้หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนต่อชุมชน มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และมีการกำหนดตารางการเรียนเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพราะ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องเพื่อการทราบข้อมูลปัญหาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำทิพย์ ทะศรีแก้ว (2549) การบริหารหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนเอกชนจังหวัดน่าน ได้ศึกษาการบริหาร

หลักสูตรสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการนิเทศ ติดตาม และการวัดผลประเมินผล มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยการ การนิเทศ ติดตาม และการวัดผล ประเมินผล มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเนื่องจากมีการจัดการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูเพื่อสรุปผลการดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน และรับทราบ ผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง มานะ ทองรักษ์ (2549) ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานตามที่วางไว้เพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายเกิดผลสัมฤทธิ์กับ โรงเรียน นักเรียน ผู้บริหาร ครูบุคลากรและ คณะกรรมการสถานศึกษา อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือ จากผู้ร่วมงาน และบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการ ปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจากสถานศึกษามีการ ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับ พิชัย จุลวรรณโณ(2550) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ พบว่า ระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปาน กลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือด้าน การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพในสถานศึกษาการวัดและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การแนะแนว การศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศภายใน การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นๆที่จัดการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่นเดียวกับ ลีลาวดี จีระเสมานนท์(2550)ที่ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาด เล็กในอำเภอวังเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่า ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเหนือ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในด้านการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมีการปฏิบัติน้อยสุดในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในเรื่องนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนและบริหารจัดการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม รองลงมาคือ ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับปัญหาในด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา พบว่า ปัญหา มีการวางแผนการจัดทำหลักสูตร แต่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น หลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น การจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนไม่มีผู้ตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำ หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนเป็นหลักสูตร

แกนกลาง ซึ่งในบางครั้งนักเรียนที่เรียนอ่อนจะ เข้าใจยาก หลักสูตรมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน ครูผู้สอนไม่มีโอกาสปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรด้วยตนเอง โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ โดยให้วิทยากรที่มีความรู้มาอบรมก่อน เสมอควรมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านหลักสูตรอย่างแท้จริง และฝ่ายวิชาการมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างแท้จริง ควรมีการสำรวจความรู้พื้นฐานของนักเรียน และจัดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครู ได้พัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร โดยส่งไปอบรมหรือดูงานตามความเหมาะสม ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม กับสถานศึกษาและมีการนำไปใช้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยสภาพการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังนี้

ภารกิจที่ 1 ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสารหรือศึกษาจากโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนศูนย์อาเซียนศึกษา เครือข่าย หรือ โรงเรียนแกนนำอาเซียนศึกษา

ภารกิจที่ 2 ควรมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้เรื่องประชาคมอาเซียน / จัดทำปรับปรุงแหล่งการเรียนรู้ ห้องเรียนรู้อาเซียนศึกษาภายในโรงเรียนในแต่ละโรงเรียน

ภารกิจที่ 3 ควรมีเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างชัดเจน

ภารกิจที่ 4 ควรมีการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้จัดสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนสู่ประชาคมอาเซียน

ภารกิจที่ 5 ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ภารกิจที่ 6 ควรมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษาประชาคมอาเซียน เมื่อสิ้นปีการศึกษาที่เป็นปัจจุบัน

ภารกิจที่ 7 ควรมีการเสนอผลสรุปการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสู่สาธารณชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่

ควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.อนวัช อุ่นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษาพร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง

จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ รวมทั้งคณาจารย์ที่ได้กรุณาส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาและเป็นกำลังใจให้จนสำเร็จการศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญดังมีรายนามในภาคผนวกที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารงาน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ (2545).การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จันทนา หุนกระแทก.(2556) .การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เฉลียว เกื้อนเกา. (2554 หน้า 107–108). การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่าย ศูนย์อาเซียนศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณิชาธิ์ ศรีศักดิ์. (2553). แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัด เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ต่อตระกูล บุญปลูก(2556) การเตรียมความพร้อมและศึกษาแนวทางการแก้ไขในด้านการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้บริหาร สู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ของโรงเรียนบ้านเวียงพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต3 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ.2552. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยSPSS (พิมพ์ครั้งที่10).นนทบุรี.เอส อาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์
- น้ำทิพย์ ทะศรีแก้ว. (2549.) การบริหารหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนเอกชนจังหวัดน่าน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิชัย จุลวรรณโณ.(2550). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ลีลาวดี จีระเสมานนท์.(2550).ศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปางเขต3.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สวัสดิ์ ยศบุญเรือง.(2549).ศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา :ศึกษากรณีบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุกัญญา ทุ่มทума.(2555).การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่าย
การศึกษาตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4
The Circumstance of Effective Team-Working Educational Personnel in the
Educational Network Center of Tabtao 2 under the Chiangrai Primary
Educational Area Office 4

ปุณณวัฒน์ โพธิ์คง^{1*} และสุนทร คล้ายอ่ำ²
Phunnawat Phokhong^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร 70 คน ครู 60 คน รวม 130 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สูงสุด ได้แก่ ด้านผู้นำทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านกระบวนการทำงานของทีม อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด ด้านสมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านผู้นำทีม (ของผู้บริหาร) กระจายงานให้บุคลากรทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมาชิกของทีม (ของผู้บริหาร) จัดตั้ง ICT ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 ด้านโครงสร้างของทีม (ของผู้บริหาร) ควรประชุมวางแผนงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจนตามมาตรฐาน ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของผู้บริหาร) สร้างแรงจูงใจในการในการทำงานร่วมกัน ส่วนด้านผู้นำทีม (ของครู) การวางตัวบุคคลให้เหมาะสมและตรงกับงาน ด้านสมาชิกของทีม (ของครู) สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ด้านโครงสร้างของทีม (ของครู) ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของครู) ติดต่oprสานงานกัน โดยการจัดทำ Website

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม ที่มีประสิทธิภาพ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tidatamai@hotmail.com

Abstract

The objective of this independent study was to study the circumstance of effective team-working as well as problems and suggestions educational personnel in the Educational Network Center of Tabtao 2 under the Chiangrai Primary Educational Area Office 4. The populations of the study were of 70 school directors and 60 teachers. Total number of population was 130. The research tool used in data collection were multiple choice rating scale and open-ended questionnaire .The statistics used were Frequency, Percentage , Mean and Standard Deviation. The findings of the study revealed that the circumstance of effective team-working in the perspective was found that in high level. The problem and suggestion team Leader (for school directors) distribution equality works on the members aspect (for school directors) had to be ICT in the Educational Network Center of Tabtao 2 .On structure team (for school directors) should have a meeting for obvious obligations with standardization On Team – Work Procedures (for school directors) should motivation in working together on Team Leader (for teachers)should put the man on the right job on Team Members (for teachers) should motivation in working The Team Structure aspect everyone participate to set up the goals And on the Team-Work Procedures (for teachers) make a connection by conducting the Website

Keywords: Effective Team-Working

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เข้ามามีบทบาท ต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะต้องมีการแข่งขันกันสูง ทั้งทางด้านการศึกษา หรือการทำงาน ส่งผลให้การทำงานในปัจจุบันได้ตื่นตัวและให้ความสนใจต่อการทำงานเป็นทีมและการสร้างทีมงาน เพราะเห็นว่าการทำงาน เป็นทีมมีความสำคัญต่อการบริหาร ช่วยให้เห็นงานมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ สามารถก้าวสู่ความสำเร็จได้ ซึ่ง เสน่ห์ จัยโต (2547, หน้า 143) ได้สรุปว่า ทีมงานและการสร้างทีมงานมีความสำคัญ ต่อการปฏิบัติงานไปสู่ความสำเร็จ ได้ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคน

จากรายงานข้อมูลของกลุ่มงานสารสนเทศ ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบล 2 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2552 (กลุ่มงานสารสนเทศศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2, 2552, หน้า 4-9) พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 ซึ่งประกอบไปด้วย โรงเรียนบ้านรักแผ่นดิน โรงเรียนบ้านแผ่นดินทอง โรงเรียนบ้านราษฎร์รักดี โรงเรียนร่มโพธิ์ไทย และ โรงเรียนขุนห้วยไคร้ ภูมิภาคเป็นภูเขาสูงและโรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลกันมาก ทำให้การติดต่อสื่อสาร และการประสานงานระหว่างโรงเรียนไปสู่โรงเรียน จากโรงเรียนไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกิดความล่าช้า และเป็นไปด้วยความยากลำบาก เป็นอุปสรรคอย่างมากในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการบริหารงานต่างๆ การประสานงานกันระหว่างโรงเรียนและชาตครุวิชาเอก ซึ่งในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักการการทำงานร่วมกันเป็นทีมการทำงาน

ของบุคลากรทางการศึกษาจะสร้างทีมงานให้แข็งแกร่งโดยเน้นให้บุคลากรทุกคนเห็นความสำคัญของกระบวนการในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีมของศูนย์เครือข่ายการศึกษาตั้งแต่ 2 ขาดการติดต่อประสานงานและการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในระหว่างศูนย์เครือข่ายเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งศึกษาสภาพในการทำงานเป็นทีมมี 4 ด้าน ตามแนวคิดของเกล็ดสไตส์ (Gladstein, 1984, pp. 499-515) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำทีม คือ บุคคลที่มีความเหมาะสมต่อการนำทีมให้ทำงานบรรลุเป้าหมายตามต้องการและได้รับการยอมรับจากทีมงาน 2) ด้านสมาชิกของทีม คือ ผู้ร่วมงานทุกคนที่อยู่ในทีมงานที่มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการดำเนินงานให้สำเร็จ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางานให้ก้าวหน้าซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน 3) ด้านโครงสร้างของทีม คือ แนวทางในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิผลในการติดตามประสานงานให้บรรลุเป้าหมาย 4) ด้านกระบวนการทำงานของทีม คือ กระบวนการที่มีส่วนช่วยในด้านพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบำรุงรักษาและการแก้ปัญหาเพื่อให้การปฏิบัติงานของทีมดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตั้งแต่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อน และพัฒนางานทุกระบบในโรงเรียนให้มีผลการดำเนินงานในโรงเรียนให้สำเร็จจุลวงไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตั้งแต่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตั้งแต่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

สรุปกรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 70 คน และ ครู จำนวน 60 คน ในศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 รวมทั้งหมด 130 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 รวมเฉลี่ยทุกด้าน (ของผู้บริหาร) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.86 และรวมเฉลี่ยทุกด้าน (ของครู) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 โดยเรียงลำดับด้านของผู้บริหารและครูจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้ผลออกมาเหมือนกัน ดังนี้ สูงสุด ได้แก่ ด้านผู้นำทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการทำงานของทีม อยู่ในระดับมาก และด้านสมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ด้านผู้นำทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ ผู้นำทีมไว้วางใจบุคคลเดิมๆเสมอ ข้อเสนอแนะ คือ ควรประชุมวางแผน กระจายงานให้บุคลากรทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมาชิกของทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ ขาดการร่วมมือสนับสนุนในการทำงาน เพราะภูมิประเทศอยู่ห่างไกลกันดาร ข้อเสนอแนะ คือ ประชุมจัดตั้ง ICT ของศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 ด้านโครงสร้างของทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ การปฏิบัติงานยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานตามโครงสร้างของทีมที่กำหนดไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรประชุมวางแผนงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจนตามมาตรฐาน และกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนมากขึ้น ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ ขาดการติดต่อประสานงานเพื่อให้งานไม่ติดขัด ข้อเสนอแนะ คือ สร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน ส่วนด้านผู้นำทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ ผู้นำทีมวางตัวบุคคลไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ขาดการควบคุมทีมงานได้ ข้อเสนอแนะ คือ ผู้นำทีมควรสอบถามตัวบุคคล เพื่อได้วางตัวบุคคลให้เหมาะสมและตรงกับงาน ด้านสมาชิกของทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ ขาดร่วมมือ ไม่ช่วยเหลือกันภายในทีม ข้อเสนอแนะ คือ สร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน ด้านโครงสร้างของทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ โครงสร้างของทีมยังขาดความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ ขาดการติดต่อประสานงานเพื่อให้งานไม่ติดขัด ข้อเสนอแนะ คือ ติดต่อประสานงานกันโดยการจัดทำ Website ของศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2

สรุปและอภิปรายผล

สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านผู้นำทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการทำงานของทีม และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านสมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านผู้นำทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการทำงานของทีม และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านสมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่าย การศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (ของผู้บริหาร) จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 70 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 81.43 โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ ส่วนมากเสนอว่าขาดการร่วมมือสนับสนุนในการทำงาน เพราะภูมิประเทศของแต่ละโรงเรียนอยู่ห่างไกลกันควรจัดตั้ง ICT ของศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (ของครู) จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 60 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 81.67 โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ ส่วนมากเสนอว่าโครงสร้างของทีมยังขาดความสามารถในการปฏิบัติงานของทีมงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (ของผู้บริหาร) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ในด้านผู้นำทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการทำงานของทีม อยู่ในระดับมาก และ น้อยที่สุดได้แก่ ด้านสมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านผู้นำทีม (ของผู้บริหาร) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความสามารถในการติดต่อสื่อสารและประสานงานกับสมาชิกในทีม การเป็นมนุษย์สัมพันธ์อันดีได้รับความเชื่อถือและการยอมรับจากผู้ร่วมงาน ความสามารถในการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ในการกำกับดูแลการทำงานของสมาชิกในทีมงาน และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรวงุฒิ ทาระสา (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งพบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมในด้านภาวะผู้นำทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านสมาชิกของทีม (ของผู้บริหาร) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทีมมีความรู้และความสามารถในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทีมมีการยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกันในด้านความรู้ ความสามารถ ทีมมีการรับรู้และเข้าใจนโยบายตลอดจนเป้าหมายของโรงเรียน ทีมมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองนโยบายและเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสงค์ เกสรสุคนธ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง

การสร้างทีมงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าการสร้างทีมงานในด้านสมาชิกของทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านโครงสร้างของทีม (ของผู้บริหาร) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทีมให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ และการกำหนดหลักการวิธีการทำงานและมาตรฐานการทำงานของทีมในด้านต่าง ๆ เพื่อเข้าใจตรงกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีมในการวางหลักการ การกำหนดวิธีการในการทำงานและมาตรฐานการทำงาน การปฏิบัติตามหลักการและวิธีการทำงานของทีม เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ ความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกในทีมงานแต่ละคน การประสานประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเข้าด้วยกันของสมาชิกแต่ละคนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งขวัญ สันต์การ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ตามทรรศนะของผู้บริหารและครู ซึ่งพบว่า การทำงานเป็นทีมภายในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านโครงสร้างทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของผู้บริหาร) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความชัดเจนในการสื่อสารภายในทีม การแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของสมาชิกในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผย การนำความคิดเห็นข้อตกลงและข้อเสนอแนะของสมาชิกในทีมไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการทำงานของทีม สมาชิกแต่ละคนมีความเข้าใจและสามารถทำงานในฐานะตัวแทนคนหนึ่งของทีม การผนึกกำลังที่จะช่วยกันทำงานของสมาชิกในทีมทุกคนสามารถผสมผสานความคิดของสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าประสงค์ของทีมถึงแม้เป้าประสงค์ส่วนตัวจะแตกต่างกันไป และสามารถในการนำความขัดแย้งไปใช้ในทางสร้างสรรค์ของสมาชิกในทีม การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันของสมาชิกในทีมทุกคน เพื่อผสมผสานความคิดและหาข้อสรุปที่ดีในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรจิตต์ ศรีอ่ำอ่วม (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีมของบุคลากรกับการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่า ปัจจัยการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 (ของครู) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครู ในด้านผู้นำทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการทำงานของทีม อยู่ในระดับมาก และ น้อยที่สุดได้แก่ ด้านสมาชิกของทีม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านผู้นำทีม (ของครู) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการติดต่อสื่อสารและประสานงานความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการทำงานของผู้นำ ความขยันหมั่นเพียรและการอดทนในการทำงาน การเป็นมนุษย์สัมพันธ์อันดีได้รับความเชื่อถือและการยอมรับจากผู้ร่วมงาน ความสามารถในการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการกำกับดูแลการทำงานของสมาชิกในทีมงานให้มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถและดูแลติดตามงาน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมงาน ความสามารถในการประนีประนอม เมื่อสมาชิกเกิดการขัดแย้ง ความสามารถในการจูงใจและแนะแนวทางให้คำปรึกษาผู้ร่วมงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการตัดสินใจที่เหมาะสมตามสถานการณ์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมตาม

สถานการณ์ มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ผู้นำทีมมีพฤติกรรมที่ดีสมควรเป็นแบบอย่างได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา มังคละศิริ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนมด้านผู้นำทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านสมาชิกของทีม (ของครู) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทีมงานมีความรู้และความสามารถในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีการผสมผสานความคิดเห็นประสบการณ์ทำงานมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองนโยบายและเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด สมาชิกของทีมได้รับโอกาสจากผู้นำทีมให้รายงานความก้าวหน้าของงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สมาชิกได้รับการมอบหมายงานที่สำคัญ ๆ จากผู้นำทีมเสมอ สมาชิกของทีมสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกต่อกัน อย่างตรงไปตรงมา สมาชิกภายในทีมมีความรัก ความสามัคคี ผูกพันกันในการทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม สมาชิกในทีมพร้อมที่จะอุทิศตนที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยดี การกำหนดบทบาทและเป้าหมายในการทำงานของทีมงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพภััสสร โกลินทร์จิตต์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการทำงาน เป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่าการทำงานเป็นทีมในด้านการพัฒนาสมาชิกทีมงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านโครงสร้างของทีม (ของครู) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของทีมงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การกำหนดหลักการ วิธีการทำงานและมาตรฐานการทำงานของทีมในด้านต่าง ๆ เพื่อเข้าใจตรงกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางหลักการ การกำหนดวิธีการในการทำงานและมาตรฐานการทำงาน การปฏิบัติตามหลักการและวิธีการทำงานของสมาชิกเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ ความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน การประสานผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมเข้าด้วยกันของสมาชิกแต่ละคน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา วิธีการทำงานและมาตรฐานการทำงานของทีมในด้านต่าง ๆ เพื่อเข้าใจตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งขวัญ สันต์การ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ตามทรรศนะของผู้บริหารและครู ซึ่งพบว่า การทำงานเป็นทีมภายในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านโครงสร้างทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของครู) พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านำข้อมูลที่ได้รับการประเมินภายในมาพัฒนาปรับปรุงการทำงานโดยได้รับการสนับสนุนจากทีม มีการนิเทศสมาชิกในทีมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอด ภายในทีมมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานความคิดและหาข้อสรุปที่ดีในการปฏิบัติงาน เมื่อมีปัญหาในการทำงาน สามารถที่จะชี้แจงเหตุผลต่อผู้นำทีมโดยตรงเพื่อขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ในการทำงานร่วมกันปราศจากความหวาดระแวง มีวิธีการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลที่เหมาะสม การใช้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในการสื่อสารซึ่งกันและกัน ความชัดเจนและสะดวกในการสื่อสารภายในทีม การแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของสมาชิกในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผย การปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาภายในทีม การให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา มังคละศิริ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ด้านกระบวนการทำงานของทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ปัญหาและข้อเสนอแนะของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพใน ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้นำทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ ผู้นำทีมไว้วางใจบุคคลเดิม ๆ เสมอ ข้อเสนอแนะ คือ ควรประชุมวางแผน กระจายงานให้บุคลากรทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมาชิกของทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ ขาดการร่วมมือ สนับสนุนในการทำงาน เพราะภูมิประเทศอยู่ห่างไกลกันดาร ข้อเสนอแนะ คือ ประชุมจัดตั้ง ICT ของศูนย์เครือข่าย การศึกษา ตำบล 2 ด้านโครงสร้างของทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ การปฏิบัติงานยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานตาม โครงสร้างของทีมที่กำหนดไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรประชุมวางแผนงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจนตามมาตรฐาน และกำหนด เป้าหมายให้ชัดเจนมากขึ้น ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของผู้บริหาร) ปัญหาที่พบ คือ ขาดการติดต่อประสานงาน เพื่อให้งานไม่ติดขัด ข้อเสนอแนะ คือ สร้างแรงจูงใจในการในการทำงานร่วมกัน ส่วนด้านผู้นำทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ ผู้นำทีมวางตัวบุคคลไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ขาดการควบคุมทีมงานได้ ข้อเสนอแนะ คือ ผู้นำทีมควรสอบถาม ตัวบุคคล เพื่อให้วางตัวบุคคลให้เหมาะสมและตรงกับงาน ด้านสมาชิกของทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ ขาดร่วมมือ ไม่ ช่วยเหลือกันภายในทีม ข้อเสนอแนะ คือ สร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน ด้านโครงสร้างของทีม (สำหรับครู) ปัญหาที่ พบ คือ โครงสร้างของทีมยังขาดความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ควร ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการทำงานของทีม (ของครู) ปัญหาที่พบ คือ ขาดการติดต่อ ประสานงานเพื่อให้งานไม่ติดขัด ข้อเสนอแนะ คือ ติดต่อประสานงานกันโดยการจัดทำ Website ของศูนย์เครือข่าย การศึกษา ตำบล 2

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้มีความสามารถในการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และควรกระจายงานให้บุคลากรทุกฝ่าย อย่างเท่าเทียมกัน โดยประชุมปรึกษาวางแผน พัฒนาให้มีความรู้ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และจัดตั้ง ICT ของศูนย์ เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 ควรส่งเสริมวิธีการทำงานของทีมเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ และ การผสมผสานความคิดของสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าประสงค์ของทีมถึงแม้เป้าประสงค์ส่วนตัวจะ แตกต่างกันไป โดยสร้างแรงจูงใจในการในการทำงานร่วมกัน

2. ควรส่งเสริมให้มีความสามารถในการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และควรวางตัวบุคคลให้เหมาะสมและตรง กับงานให้สมาชิกของทีมสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกต่อกัน อย่างตรงไปตรงมาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด วัตถุประสงค์ ผู้นำควรนิเทศสมาชิกในทีมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และควรติดต่อประสานงานกันโดยการจัดทำ Website ของศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานโรงเรียนรัฐบาลกับ โรงเรียนเอกชน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูในการทำงานเป็นทีมที่ทำให้เกิดประสิทธิผลภายใน สถานศึกษาของศูนย์เครือข่าย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้อง เรียบร้อย และข้อบกพร่อง ตลอดถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ ได้แก่ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายพงศธร ช่างปัด ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 นายบุญมี ท่าดีสม ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงเทิงทำนุประชา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการีครอบครัวที่เป็นกำลังใจ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานสารสนเทศ. (2552). รายงานข้อมูลศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.
- กาญจนา มังคละศิริ. (2552). องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม. ปริญญาโท คศ.ม., มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.
- ทรงวุฒิ ทาระสา. (2549). การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- นพภััสสร โกสินทรจิตต์. (2548). ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. ปริญญาโท คศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ประสงค์ เกสรสุคนธ์. (2550). การสร้างทีมงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดของผู้บริหารและครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 . วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ชลบุรี.
- มิ่งขวัญ สันต์การ. (2546). การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ตามทรรศนะของผู้บริหารและครู. วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วรกิตต์ ศรีอ่ำอ่วม. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีมของบุคลากรกับการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2547). องค์การสมัยใหม่. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Gladstien, Deborah L. (1984). Group in Conent: A Model of Task Group Effectiveness. Administrative Science Quarterly. (24 December).

สภาพการณ์เทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทัศนระของครู
โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
The Condition of Internal Supervision of Basic School Administrators Towards
Academic according to the Teachers' Attitude in Secondary School Group 2 under
Secondary Educational Service Area Office 36

นวนจันทร กัณทร^{1*} และฐิติชัย รักบำรุง²
Nuanchan Kanthorn^{1*} and Thitichai Ruckbamrung²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์เทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทัศนระของครู และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการณ์เทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทัศนระของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการณ์เทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทัศนระของครู ในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการณ์เทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทัศนระของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการสอนและขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน

Abstract

The objective of this study was to study and compare the condition of internal supervision of basic school administrators towards academic according to the teachers' attitude in secondary school group 2 under secondary educational service area office 36. The research findings were as follows:1) The condition of internal supervision of basic school administrators towards academic according to the teachers' attitude was overall and in each aspect at a high level. 2) The result of comparison the condition of internal supervision of basic school administrators towards academic according to the teachers' attitude classified by sex, teaching experience and size of school were overall and in each aspect were not statistically significant at .05.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : krunuanchan@gmail.com

Keywords: Internal supervision

บทนำ

การศึกษาเป็นการวางรากฐานที่สำคัญของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการศึกษาถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง และช่วยพัฒนาขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต และนำไปประกอบอาชีพ ในการจัดการศึกษาที่ดั้นด้นไม่ควรคิดที่จะพัฒนาคนให้เก่งเพียงอย่างเดียว แต่ควรต้องสร้างคนให้เป็นคนดี และมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 5-16) ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมา “ครู” จึงต้องได้รับการพัฒนาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 30 กล่าวว่า “ให้สถานศึกษา พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การปฏิรูปการเรียนรู้อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปที่ทุกฝ่ายเชื่อมั่นว่าหากได้ดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูปการศึกษาจะเกิดขึ้นและคุณภาพการศึกษาจะได้รับการพัฒนาขึ้น(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: ๘) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย บุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้การปฏิรูปประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ก: 179 – 180) ได้กำหนดไว้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศในสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูที่ผู้บริหารมอบหมายดำเนินการในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร เพราะผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียนที่สนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐาน กิตติพร ปัญญาภิญาญผล (อ้างถึงในพัชรินทร์ ช่วยศิริ . 2554 : 3) กล่าวว่า “ ผู้บริหารมีส่วนสำคัญที่ผลักดันการนิเทศภายในโรงเรียนให้บรรลุผล เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวลในโรงเรียน ” ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูย่อมรู้สภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นอย่างดี

จากการวิเคราะห์สถานศึกษาจากสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ด้านงานวิชาการ ซึ่งหมายถึง งานหลักสูตรสถานศึกษา งานจัดการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผลและงานนิเทศการสอน พบว่า ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ครูยังเข้าใจและใช้หลักสูตรสถานศึกษาสู่ห้องเรียนได้น้อย ปรับหลักสูตรหลายครั้งแต่ครูยังสอนแบบเดิม ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ไม่เป็น จึงทำแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร จัดกิจกรรมไม่น่าสนใจ ขาดเทคนิคการลงที่หลากหลาย จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้านการวัดและประเมินผล ครูยังวัดและประเมินผลแบบเดิม ครูผู้สอนส่วนมาก ขาดการออกแบบการวัดและการประเมินผล ขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลไม่คำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียน ขาดการใช้สื่อ ขาดการผลิตสื่อ และการไม่นำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ ไม่ค่อยมีเวลาหรือให้ความสนใจในการเรียนการสอนเท่าที่ควร และประการสำคัญด้านการนิเทศการสอน คือ สถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา ยังไม่ได้ดำเนินการนิเทศการสอน ตามกระบวนการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายในสถานศึกษาครูผู้สอนไม่มีบทบาทในการเป็นผู้นิเทศ และมีส่วนร่วมในการนิเทศกันเองน้อย เพราะขาดความเชื่อมั่น กลัวไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนครูด้วยกัน กลัวจะเสียเวลาในการเรียนการสอน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าโรงเรียนขาดการนิเทศติดตามหรือผู้บริหารกับครูผู้สอน มีมุมมองหรือ

ทรงสนทนากับการนิเทศภายในด้านวิชาการทั้ง 4 ด้านที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ในปีการศึกษา 2556 อยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พบว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งละเลยการนิเทศภายในโรงเรียนโดยสิ้นเชิง สถานศึกษาบางแห่งไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในและบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ สถานศึกษาบางแห่งไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการนิเทศภายในโรงเรียนในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ต่างงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารโรงเรียนให้ขับเคลื่อนไปได้ เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะ เป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตาม ทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางใน การบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลในการพัฒนาครูให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตาม ทรรศนะของครู 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการสอนและขนาดโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน(ถ้ามี)

ครูมีทรรศนะต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารด้านวิชาการ โรงเรียนกลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 แตกต่างกัน จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการสอนและขนาดโรงเรียน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 11 โรงเรียน จำนวน 436 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ได้มาจากกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน(Krejcie and Morgan, 1970 : 608) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้ครู 205 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารตามธรรมชาติของครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดตามแนวทางของ (บุญชม ศรีสะอาด , 2546 , หน้า 74)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามธรรมชาติของครูเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-end) จำนวน 4 ข้อ

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา 1) การจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผลและการนิเทศการสอน 2) การนิเทศการศึกษา ศึกษาความหมายการนิเทศ จุดมุ่งหมายการนิเทศ หลักการนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนและความสำคัญของการนิเทศ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์เป็นหลักการ เป็นแนวคิด ในการกำหนดขอบเขตของการวิจัย เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

2.1.3 การสร้างแบบสอบถาม การตรวจสอบแบบสอบถามและการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยจากงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ของบุคคลต่าง ๆ 2) สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องวัตถุประสงค์และครอบคลุมหลักการ และขอบเขตของการวิจัย 3) เรียงลำดับข้อคำถามเป็น 4 ด้าน

ตามขอบข่ายงานวิชาการ 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงข้อคำถามแต่ละข้อนั้น หาเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruent หรือ IOC) ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 จึงใช้ได้ทุกข้อ 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 36 โรงเรียนห้วยสักวิทยาคม จำนวน 30 คน โดยนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (r) มีค่าเท่ากับ 0.97 6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และการติดต่อขอรับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 205 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามว่าผู้ตอบครบถ้วนหรือไม่
2. ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านงานวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย ได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับกำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (มฐ. สมเพชร. 2548 : 25)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านงานวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามเพศ ประสิทธิภาพในการสอนและขนาดโรงเรียน โดยนำมาทดสอบความแตกต่างด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test แล้วรายงานเป็นความเรียง

ตอนที่ 4 ทรรศนะของครูเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-end) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และค่าของความถี่ โดยใช้วิธีการนำเสนอในรูปแบบความถี่ประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังนี้

1) การหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) (ไมตรี บุญทศ. 2549 : 37) 2. หาค่าเฉลี่ย(Mean) (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 81) 3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (The Coefficient of Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 70) 5) ค่าทดสอบที (t-test) 6) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) หรือ (F-test)

ผลการศึกษา

จากการทำวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการณ์ในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สภาพการณ์ในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านหลักสูตรสถานศึกษา รongลงมา ได้แก่ การแนะนำให้ครูผู้สอนวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาก่อนทำการสอนเพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายและแนวทางในการปฏิบัติ และมีการสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า สภาพการณ์ในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ มีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รongลงมา ได้แก่ มีการจัดประชุมครูผู้สอนเพื่อเตรียมงานด้านการจัดการเรียนการสอนก่อนเปิดภาคเรียน และมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการและประสบการณ์การสอน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ มีการจัดวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาสาธิตวิธีการสอนและเทคนิคการสอนแบบใหม่ให้กับครูผู้สอน

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สภาพการณ์ในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ มีการรายงานผลการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะๆ และรายงานให้ผู้ปกครองทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา รongลงมา ได้แก่ มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน

การวัดผลและประเมินผลตลอดปีการศึกษาและแจ้งให้ครูผู้สอนทราบอย่างทั่วถึง และมีการชี้แจงและแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ การจัดทำเอกสาร ข่าวสาร ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลเพื่อเผยแพร่แก่ครูผู้สอน

1.4 ด้านการนิเทศการสอน พบว่า สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการนิเทศการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอนของครู รองลงมา ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมการนิเทศให้مبرรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย และมีการกระตุ้นเสริมแรงและการสร้างความเข้าใจในการดำเนินการนิเทศการสอนให้กับครูอย่างมีลำดับขั้นตอน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยในระดับการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ จัดให้มีการศึกษาสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับงานด้านวิชาการก่อนการวางแผนงานนิเทศการศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามเพศ ประสพการณ์ในการสอนและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามเพศโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการนิเทศการสอนครูมีทรรศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 อภิปรายผลรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา โดยสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครู มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องมีโครงสร้างทางการเรียนพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งตรงกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1) กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษา เอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนพันธ์ อักษรสิทธิ์ (2548:105) ได้ทำการศึกษากการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้านการพัฒนากลุ่ม ด้านการฝึกอบรมครูประจำการและด้านช่วยเหลือครูโดยตรง สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ศานติวารณ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่วาง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารร่วมกับครูปรับปรุงกิจกรรมในหลักสูตร ได้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครู มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาครูก็เปรียบเสมือนการพัฒนาผู้เรียนด้วยซึ่งตรงกับ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2535, หน้า 83) กล่าวว่าเมื่อหลักสูตรเปลี่ยนก็จำเป็นต้องอบรมครูตามไปด้วย เพราะการใช้หลักสูตรในโรงเรียนจะมีส่วนเกี่ยวข้องไปถึงการจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน วิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอนและการประเมินผลด้วย และตรงกับวีระชาย กำเนิดมณี (2546) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความจริงในการพัฒนาศักยภาพของครู โดยใช้หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของครูในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสอดคล้องกับจินตนา อูบาทัง (2551 : 21) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ได้ว่า เพื่อพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน โดยเฉพาะครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้านวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดีขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ศานติวารณ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่วาง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนาตามความต้องการของครู เปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดบุคลากรในการปฏิบัติงานตามความถนัด ความสามารถ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรีนทร์ ช่วยศิริ (2554:บทคัดย่อ) การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในและปัญหาข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลีในด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีการอบรมครูเพื่อพัฒนาทางวิชาชีพทั้งด้านเทคนิคการสอนและการส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้ให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และการจัดการประชุม อบรม ติดตามและประเมินหลักสูตร

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล โดยสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทรรศนะของครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการรายงานผลการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทราบเป็น

ระยะๆ และรายงานให้ผู้ปกครองทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบทำให้ครูและ ผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและลดปัญหา นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา สิงขรรักษ์ (2552:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการรับการนิเทศของ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พบว่า 1. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองมีระดับความ ต้องการในการรับการนิเทศ จำนวน 10 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ งานประเมินผล อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการนิเทศการสอน โดยสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทฤษฎีของครู มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอนของครู ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศการสอน ต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ซึ่งตรงกับนริศรา อุปกรณ์ศิริการ (2542:16) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความร่วมมือและประสานงานของบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและกล้าหาญ หอยทอง (2544) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามของบุคลากรภายในโรงเรียนนับตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนศรีธนาภณิชยการ เทคโนโลยี เชียงใหม่ พบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ได้มีการประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานนิเทศภายใน ได้วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในและสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา จตุปาริ สุธติ (2548) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนตะกั่วป่าเสนานุกูลได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ว่า ควรให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและวิธีการปรับปรุงคุณภาพกระบวนการที่จะนำมาใช้กับทุกฝ่าย ทุกกลุ่มสาระ ทุกกลุ่มงานเพื่อ สร้างความเข้าใจและนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพและและกระบวนการอื่น ๆ การกำหนดดัชนีวัดคุณภาพควรให้ผู้ปฏิบัติมีส่วน เกี่ยวข้องในการระดมสมองแสดงความคิดเห็น เพื่อทำให้ดัชนีวัดคุณภาพเป็นไปอย่างเหมาะสมสามารถปฏิบัติได้โดยผู้ ปฏิบัติยอมรับเพราะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการ ควรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการเพื่อความเป็นไปได้ การนำกระบวนการที่ปรับปรุงใหม่ไปใช้

2. การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทฤษฎีของครูโรงเรียน มัธยมศึกษากลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามเพศ ประสพการณ์ในการสอนและ ขนาดโรงเรียน อภิปรายได้ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามทฤษฎีของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามเพศโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งภาพรวมไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูไม่ว่าจะชาย หรือหญิงมีทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการใกล้เคียงกัน เพราะบริบทของแต่ ละโรงเรียนก็ไม่แตกต่างกันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศทำให้ครูและผู้บริหาร สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรา ชำรงสุข (2548:บทคัดย่อ) การศึกษาความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ผลวิจัย พบว่า ความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 งาน ส่วนความต้องการของครูในการ

นิเทศภายในจากผู้บริหารเมื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพ พบว่า ครูชายและครูหญิงมีความต้องการในการนิเทศภายในจากผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 5 งาน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการนิเทศการสอนครูมีพรรณณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา พุทธารักษ์ (2550:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองนาสาร 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลและการรายงานผล เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน อยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างก็มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามพรรณณะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนใกล้เคียงกัน ประกอบกับการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษามีขั้นตอนที่มีการปฏิบัติอย่างชัดเจนสามารถปฏิบัติและเรียนรู้ได้ไม่ยาก โดยครูและผู้บริหารมีการเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ได้จากสื่อที่หลากหลายจึงทำให้สามารถดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบทำให้ครูมีพรรณณะเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา พุทธารักษ์ (2550:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองนาสาร 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลและการรายงานผล เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน อยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน บุคลากรที่มีประสบการณ์ต่างกันมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามพรรณณะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้โรงเรียนทุกขนาดมีโอกาสได้รับข่าวสารและอบรมร่วมกันส่งผลให้ครูในแต่ละโรงเรียนมีพรรณณะเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรา อ่างสุข (2548:บทคัดย่อ) การศึกษาความต้องการของครูในการนิเทศภายในจากผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ผลวิจัยพบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความต้องการในนิเทศภายในจากผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 5 งาน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะโดยรวมแล้วการดำเนินการนิเทศไม่ว่าจะโรงเรียนขนาดใดก็ตามการนิเทศถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ

กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องรวมทั้งนโยบายของสพฐ. ได้กำหนดมาตรการให้โรงเรียนดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภพการศึกษา โดยเน้นให้โรงเรียนในสังกัดจัดระบบพัฒนาคณาภพทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการนิเทศภายใน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้นำนโยบายการพัฒนาคณาภพการศึกษาโดยใช้กระบวนการนิเทศเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาเทคนิควิธีการสอนสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาต่อไป
3. ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนการนิเทศและติดตามระบบการบริหารจัดการการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด
4. ศึกษาเทคนิค นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลการนิเทศภายในสถานศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากดร.ฐิติชัย รักบำรุง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำชี้แนะข้อบกพร่องเพื่อการปรับปรุง แก้ไข ประกอบด้วย ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพะเยา นายจรัส แก้วเบ็ง ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ฮ่องสอนวิทยาคม นายพิเชษฐ์ สมฤทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนงพัฒนาวิทยาคม นายเลิศ จันธิมา ผู้อำนวยการดอนศิลาพางาม และนายส่งศักดิ์ เทพดวงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคี 2 ที่กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มย่อยที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้เอื้อนนามในครั้งนี้ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ตลอดจนเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้า ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนพันธ์ อักษรสิทธิ์.(2548). **การศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร**.ปริญญาานิพนธ์.กศม.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์.(2535).แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระทรวงศึกษาธิการ (พิมพ์ครั้งที่ 4).กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษฎา สิงขรรัชช.(2552).**ความต้องการในการรับการนิเทศของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว**. ปริญญาานิพนธ์.มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.ปทุมธานี.
- กัลยา หอยทอง. (2544).**การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครปฐม**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาคการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิณห์ธาม์ อุปาหัง.(2551).**การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทนา จตุปาริสุทธิ.(2548).**กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนตะกั่วป่าเสนานุกูล**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหา บัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา. ราชภัฏลำปาง.
- นริศรา อุปกรณ์ศิริการ.(2542).**การรับรู้ในการปฏิบัติกรนิเทศภายในโรงเรียนของผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ ช่วยศิริ.(2554).**การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี**. สารนิพนธ์กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี้ ศานติอาวรรณ. (2552).**สภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावงอำเภอแม่เอย จังหวัด เชียงใหม่**.การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนู สมเพชร. (2548). **สถิติวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS**. เชียงราย : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย,

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

โมตรี บุญทศ. (2549). **คู่มือการทำวิจัยในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

วีระชาย กำเนิดมณี. (2546). **การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช**.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริรัตน์ ชุมสาย ณ อยุธยา.(2554).**การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนศรีธนาพณิชยการเทคโนโลยี เชียงใหม่**.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยพาร์อีลเทอร์น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : (2547). **เอกสารประกอบการศึกษาด้วย ตนเองหลักสูตรผู้ช่วย**

ผู้บริหารและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**.กรุงเทพฯ : โรง

พิมพ์ ศุภสภาลาดพร้าว.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา.(2549).**บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ผลสะท้อนจากการ**

ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก พ.ศ. 2544-2548.กรุงเทพฯ.สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกัน

คุณภาพการศึกษา.

สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง
2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2
The condition of school – based management of educational opportunity
expansion school of Pong 2 group under Phayao Primary Educational Service
Area Office 2

รัตนาภรณ์ คำเผ่า^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²
Rattanaporn Kompao^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของบุคลากรโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครู จำนวน 88 คน ของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร และแบบสอบถามสำหรับครูเป็นแบบเลือกตอบ มาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาความ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ผู้อำนวยการส่วนใหญ่ใช้หลักการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชน ด้านหลักการบริหารตนเอง และด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลในการบริหารงานตามความเหมาะสม จากการสอบถามครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการบริหาร ตนเอง ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชน และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ปัญหาข้อเสนอแนะด้านการกระจายอำนาจควรส่งเสริมกำหนดแนวทางในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้ เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักการคืนอำนาจ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : pam_p@hotmail.com

ให้ประชาชน ควรส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง ได้เข้าร่วมกระบวนการจัดกิจกรรมและเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามความเหมาะสม ด้านหลักการบริหารตนเอง ควรมีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของท้องถิ่น ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ควรส่งเสริมการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และการตรวจสอบการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

Abstract

The purpose of this study were to investigate the school – based management of educational opportunity expansion school and to study the problems of school management and the proposals of the school personals in educational opportunity expansion school of Pong District, Phayao. The sample of this study were 5 school administrators and 88 teachers in educational opportunity expansion schools of Pong 2 group under Phayao Primary Educational Service Area Office 2, 93 respondent in total. The research instruments were the interview forms for administrators and the questionnaire for teachers multiple choice, rating scale and open – ended questionnaire in educational opportunity expansion schools were used in data analysis. The interview form were analyzed the data in description. The questionnaires were analysis and statistics through mean, percentage and standard deviation

The results were found that school – based management of educational opportunity expansion school under Pong 2 group under Phayao Primary Educational Service Area Office 2, most of the school. The interview study when considering of particular was found that power distribution the school director decentralization to all parties participation in decision-making according to the guidelines and regulations responsible .The participation management the school director give Other stakeholders to make decisions for the education management plan. The return power to the people the school director return power to the community to joined opinions join as the board to teaching and Learning of the schools the principles of self-management the school directors set the structure according with local needs and the principle of checks and balances the school directors have prepared and develop assessment performance with transparent Can be checked all the time according to the interviews about The condition of school – based management of educational opportunity expansion school on the overall all side in the high level ranking from highest to least. The highest was the principle of decentralization subordinate was Self-management principles at a high level subordinate was the principle of checks and balances at the high level and the lowest was the principles involved at the high level

Problems and Suggestions the power distribution should encourage set guidelines in the supply of equipment and Instruction media of teaching for sufficient learning and teaching activities of the school. The principles involved should encourage the school board and community to participate in the management of general administration. The return power to the people should encourage Parents have the opportunity to join the community

event and proposed development of the school as appropriate. The Self Management there was a clear management structure accordance with policy and local needs and the principle of checks and balances should encourage implemented a system of modern information technology.

Keywords: school – based management

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการแต่ละด้านไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่ สถานศึกษาโดยตรงจะเห็นได้ว่าการบริหารการศึกษามีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อการบริหารรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยใช้หลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษามุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ผู้ใกล้ชิดเด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษามากที่สุด ให้อยู่บนพื้นฐานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 ด้าน คือ 1. การกระจายอำนาจ 2. การมีส่วนร่วม 3. การคืนอำนาจให้ประชาชน 4. การบริหารตนเอง 5. การตรวจสอบและถ่วงดุล

การบริหารโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา ที่ผ่านมามีผลการปฏิบัติงานที่ต้องเป็นไปตามนโยบายคุณภาพค่อนข้างต่ำ การบริหารงานเกิดความล่าช้าเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การนำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างเต็มที่ในแต่ละด้านหรือไม่ได้นำมาใช้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

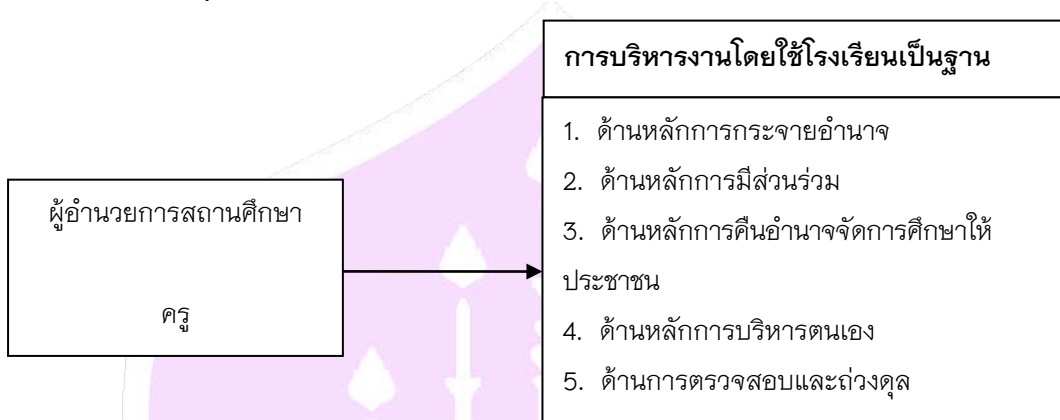
ด้วยสภาพปัญหาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

กำหนดประชากรจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครู จำนวน 88 คน ของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาความ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 5 หลักการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเอง การตรวจสอบและถ่วงดุล ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

ชุดที่ 2 แบบสอบถาม สำหรับครู แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 5 หลักการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเอง การตรวจสอบและถ่วงดุล ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวและหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2

2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จากผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน และจากครู โดยการตอบแบบสอบถาม จำนวน 88 คน รวมทั้งสิ้น 93 คน

3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละและนำเสนอรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอโดยการพรรณนา

ตอนที่ 3 ปัญหาข้อเสนอแนะในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ความถี่จากมากไปหาน้อยและนำเสนอโดยการพรรณนา

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละและนำเสนอรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางและพรรณนาความ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาข้อเสนอแนะในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ความถี่จากมากไปหาน้อยและนำเสนอโดยการพรรณนา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนในเรื่องการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ในการดำเนินงาน 5 ด้าน ด้านการกระจายอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา เกิดขึ้นจากทุกฝ่าย จะมีลักษณะขององค์คณะบุคคล ที่มงาน ที่ร่วมกันตัดสินใจโดยฝึกเป้าหมายของโรงเรียนเป็นหลักในการใช้อำนาจตัดสินใจของผู้บริหาร ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนทุกสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเสนอแนะตัดสินใจการบริหารจัดการ โดยมีการเสนอความคิดเห็นที่ประชุมอย่างสม่ำเสมอขึ้นอยู่กับการกิจหรืองานโดยคำนึงบทบาทและหน้าที่เป็นสำคัญ ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ได้คืนอำนาจให้กับท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเป็นระยะ ๆ และจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านการบริหารตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทุกสถานศึกษาเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนำวิสัยทัศน์เป็นภาพที่ทุกคนได้กำหนดไว้สู่การปฏิบัติเพื่อให้เป็นจริงได้ในอนาคต ให้ทุกคนเห็นภาพชัดเจนแล้วเห็นทิศทางและแนวทางในการที่ตนเองจะมีบทบาท หน้าที่และภารกิจที่ตนเองจะต้องมีส่วนช่วยให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุผลได้อย่างแน่นอน มอบอำนาจการบริหารงานให้รับผิดชอบโดยคำนึงถึงความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล กำหนดขอบเขต แนวทางและมาตรการในการปฏิบัติงานไว้ให้ชัดเจน การตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทุกสถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมที่ สร้างความตระหนัก ให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองตลอดจนผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ เข้าใจและร่วมกันปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และคำนึงถึงความคุ้มค่า คุ่ม การปฏิบัติงานทุกงานของสถานศึกษาได้ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานทุกงานของสถานศึกษา พร้อมทั้งจะรับการตรวจสอบตลอดเวลา

จากปัญหาข้อเสนอแนะพบว่าด้านหลักการกระจายอำนาจปัญหาจำนวนบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ แต่แต่ละคนต้องรับภาระงานหลายอย่าง ข้อเสนอแนะควรมีการวางแผนการจัดการงานให้เป็นระบบกระจายอำนาจให้ทั่วถึง ด้านหลักการมีส่วนร่วมปัญหาคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องยังขาดทักษะในการทำงานและยังไม่กล้าคิด ตัดสินใจ ข้อเสนอแนะสถานศึกษาควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาให้รู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชนปัญหาคนในชุมชนส่วนใหญ่วุฒิทางการศึกษาของอยู่ในระดับประถมศึกษา ทำให้เข้ามาส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีขีดจำกัด ไม่เต็มที่ ข้อเสนอแนะควรพัฒนาองค์คณะบุคคลให้มีความรู้และเข้าใจระบบการศึกษาสมัยใหม่โดยการประชุม ศึกษาดูงานให้เห็นภาพสถานศึกษาชั้นนำหรือสถานศึกษาดั้งแบบต่าง ๆ ด้านหลักการบริหารตนเองปัญหาผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เทคโนโลยีทางการศึกษาข้อเสนอแนะควรจัดหาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านเอกสาร งานอื่นเพื่อให้ครูมีเวลาในการพัฒนาตนเอง ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลปัญหาคนในชุมชนให้ความสำคัญต่อภารกิจที่สถานศึกษามอบหมายให้น้อย ความแตกต่างในระดับการศึกษา และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนข้อเสนอแนะสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจและให้องค์คณะบุคคลเข้าใจถึงกฎระเบียบ แนวปฏิบัติตลอดจนขอบเขตของภาระงาน บทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

จากการสอบถามครูโรงเรียนในเรื่องการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ในการดำเนินงาน 5 ด้าน ภาพรวมจากการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชนอยู่ในระดับมาก และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลอยู่ในระดับมาก ด้านการกระจายอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่าสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานโดยใช้หลักการกระจายอำนาจของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่าสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ด้านบริหารงานทั่วไป อาทิเช่น ภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการทำงานอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่าสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้ปกครอง ได้เข้าร่วมกระบวนการจัดกิจกรรมและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการบริหารตนเอง ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่าสภาพการ

บริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการบริหารตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 พบว่าสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และการตรวจสอบการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

จากปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่าด้านการกระจายอำนาจปัญหาพบว่า การกระจายอำนาจไม่ทั่วถึงไม่ครอบคลุมทุกฝ่ายงานจัดสรรภาระงานไม่ตรงตามความถนัดของผู้รับผิดชอบ ข้อเสนอแนะควรปรับปรุงโครงสร้างของบุคลากรในการรับผิดชอบงาน ควรใช้เทคโนโลยีและกระบวนการใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วมปัญหา คณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองไม่กล้าแสดงออกในการตัดสินใจเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะควรมีการประชุมร่วมกันวางแผนอย่างเป็นระบบทุกฝ่าย ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนปัญหาผู้ปกครองและประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษา ชุมชนคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียนข้อเสนอแนะควรมีการประชุมชี้แจงการกระจายอำนาจให้ทางชุมชนรับทราบ ด้านการบริหารตนเองปัญหาโรงเรียนขาดงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ข้อเสนอแนะควรมีการวางแผนโครงการและเสนอให้ต้นสังกัดพิจารณา การตรวจสอบและถ่วงดุลปัญหาผู้ตรวจสอบบางครั้งไม่มีความถนัดในงานนั้น การนิเทศติดตามผลการทำงานไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะควรมีการตรวจสอบทั้งเอกสารหลักฐาน และสภาพจริง ควรแต่งตั้งผู้ตรวจสอบให้มีความถนัดตรงตามภารกิจ

อภิปรายผลการศึกษา

อภิปรายผลจากแบบสัมภาษณ์ ด้านการกระจายอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา เกิดขึ้นจากทุกฝ่าย ร่วมกันตัดสินใจโดยฝึกเป้าหมายของโรงเรียนเป็นหลัก ในการใช้อำนาจตัดสินใจของผู้บริหาร ได้รับการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการบริหารครู การกำหนด บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ให้ได้รับความเป็นอิสระและมีความคล่องตัว สามารถตัดสินใจดำเนินการในด้านงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคลากรและการบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550: 23 - 24) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM) เป็นการบริหารที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ที่ว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่มโรงเรียนปง 2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนทุกสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเสนอแนะตัดสินใจการบริหารจัดการ ทั้งงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริการทั่วไปโดยมีการเสนอความคิดเห็นที่ประชุมอย่างสม่ำเสมอขึ้นอยู่กับการกิจหรืองานโดยคำนึงบทบาทและหน้าที่เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 3) ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participation) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า ซึ่งสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการ

ตัดสินใจ การกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น การร่วมคิดร่วมทำ ฯลฯ และแม้จะบริหารโดยองค์คณะบุคคลก็ตาม ต้องเน้นการกระจายโอกาสไปให้ทั่วถึงองค์กร เพื่อโยงโยให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสของกลุ่มโรงเรียนปง 2 ได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเป็นระยะ ๆ ในเรื่องงบประมาณ รายงานผลการดำเนินงาน รายงานผลการเรียนและรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษา จัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของอุทัย บุญประเสริฐ (2545 : 34 - 35) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลาย โดยครอบครัวและชุมชนบางแห่งก็ให้วัดหรือองค์กรในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมา มีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัดเกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัดการศึกษาเองอีกครั้ง ด้านการบริหารตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสของกลุ่มโรงเรียนปง 2 ทุกสถานศึกษาเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนำวิสัยทัศน์เป็นภาพที่ทุกคนได้กำหนดไว้สู่การปฏิบัติเพื่อให้เป็นจริงได้ในอนาคต ให้ทุกคนเห็นภาพชัดเจนแล้วเห็นทิศทางและแนวทางในการที่ตนเองจะมีบทบาท ตามความถนัดของแต่ละบุคคล กำหนดขอบเขต แนวทางและมาตรการในการปฏิบัติงานไว้ให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า3) หลักการบริหารตนเอง (self - management) สถานศึกษาจะมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล คือ คณะกรรมการโรงเรียนหรือคณะกรรมการสถานศึกษา การตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสของกลุ่มโรงเรียนปง 2 ทุกสถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมที่ สร้างความตระหนักให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนตลอดจนผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ เข้าใจและร่วมกันปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และคำนึงถึงความคุ้มค่า คุ่มทุน พร้อมทั้งจะรับการตรวจสอบตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของอุทัย บุญประเสริฐ (2545 : 34 - 35) ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มุ่งองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ สถานศึกษาต้องมีความพร้อมให้มีการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และภารกิจของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชนอย่างชัดเจน ภารกิจเหล่านี้ ต้องสามารถตรวจสอบความสำเร็จได้ เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นตามที่กำหนดไว้

จากแบบสอบถามสภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชนอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการบริหารตนเองอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนคร อยู่เป็นสุข (2556 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านใหม่วิทยาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอดงเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านใหม่วิทยาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอดงเหนือ จังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอันดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารตนเอง รองลงมา ด้านตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการคืนอำนาจ การจัดการศึกษาให้ประชาชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ด้านหลักการกระจายอำนาจ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอดงเหนือ จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 โดยภาพรวมด้านการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานโดยใช้หลักการกระจายอำนาจของผู้อำนวยการสถานศึกษาในการปฏิบัติงาน การกำหนดแนวทางในการจัดหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวณี ทิพย์วารี (2548 : 78) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 พบว่า การกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอดงเหนือ จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาด้านบริหารงานทั่วไป อาทิเช่น ภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนคร อยู่เป็นสุข (2556 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านใหม่วิทยาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอดงเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านใหม่วิทยาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอดงเหนือ จังหวัดลำปางพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ด้านหลักการคืนอำนาจให้ประชาชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอดงเหนือ จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ด้านการคืนอำนาจให้ประชาชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง ได้เข้าร่วมกระบวนการจัดกิจกรรมและเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญช่วย หนูชู (2552) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านไสกุญโดยรวมเห็นว่าการปฏิบัติระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าโรงเรียนมีวิธีการและรูปแบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนซึ่งมีระดับปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารตนเอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอดงเหนือ จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ด้านหลักการบริหารตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของท้องถิ่น สามารถปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงานทั่วไปด้วยตนเองอย่างอิสระ มีความคล่องตัว มีการวางแผนจัดการแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกมล เพิ่มผล (2554 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครู ในโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ

โรงเรียนเทศบาล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารตนเอง อยู่ในระดับมาก ด้านการตรวจสอบและ
ถ่วงดุล ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนปง 2
อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลอยู่ในระดับ
มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการประเมินผลและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเป็นระยะและนำผลการปฏิบัติงานมา
ปรับปรุงแก้ไข มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และการตรวจสอบการปฏิบัติงานได้
อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพล สุตสายเนตร (2556) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่าการบริหารงานโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมกำหนดแนวทางในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนของโรงเรียน ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา
ด้านบริหารงานทั่วไป อาทิเช่น การมีส่วนร่วมในการทำงาน ควรส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง ได้เข้าร่วม
กระบวนการจัดกิจกรรมและเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามความเหมาะสม ควรมีระบบโครงสร้างการบริหารงาน
ที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของท้องถิ่น ควรส่งเสริมการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย
เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และการตรวจสอบการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากำหนดแนวทางในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้หลักการบริหาร
บริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “สภาพการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่ม
โรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2” สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ
อย่างยิ่งจาก ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่
อย่างยิ่ง จนวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สันติ บุรณะชาติ นางบงกชปัญญาไว และนายสาคร วงศ์เพิ่ม ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู กลุ่มโรงเรียนปง 2 อำเภอปง จังหวัดพะเยา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมาจนทำให้การศึกษาครั้งนี้
สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 – 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, หน้า 8.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง **หลักสูตร ผู้ช่วยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กรกมล เพิ่มผล (2554). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครู **ในโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- บุญช่วย หนูชู. (2552). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านไสกุณ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- วัชรพล สุตสายเนตร. (2556). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. สารนิพนธ์ ศบ.บ., มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสาวณี ทิพย์วารี. (2548). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน **โรงเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- ศรันธร อยู่เป็นสุข. (2556). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านใหม่วิทยาพระปริยัติธรรม **แผนกสามัญศึกษา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน. กรุงเทพฯ : พระรามสี่ การพิมพ์, หน้า 1 – 3.

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

The Condition of Good Governance Administration of Private Schools in Chiangrai Primary Education Area 2

ณัฐชา เตชะธีราวัฒน์^{1*} และสันติ บุรณะชาติ²
Natcha Techateerawat^{1*} and Santi Buranachat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 คน ซึ่งทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและวิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมโดยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบ (t-test) และ (f-test) ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(one-way-anova) เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่าตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, โรงเรียนเอกชน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nat0158@hotmail.com

Abstract

This research aims to study and compare Administration The principles of good governance of private schools. the of area education Chiang Rai 2. by sex, work experience, and school size. group Sample of 175 people, which random sample by sampling stratified and the way sampling simple random. Collected by questionnaire with 5 levels number 56 items. have reliability as 0.97, the statistics used were percentage, frequency, average ($\bar{x}$) and standard deviation (SD) tests (t-test) and (f-test) in analysis of variance one way. (One- Way -ANOVA) When differences were found therefore test the difference of average are pairs by the way of Scheffe (Scheffé) results were found.

1. The administration of the principles of good governance of private schools. the of area education Chiang Rai 2 are Based on the opinions of teachers. overall in very level. Considering that the Administration The principles of good governance of private schools. all 6 sides at a very level. Sort by descending include side rule of law. primary responsibility side, Transparency side. ethics side, side Principles involved, and home value side respectively.

2. Comparison between Administration The principles of good governance of private schools. the of area education Chiang Rai 2. by sex and experience found not different when by school size found significantly different statistically .05

Keywords: Good Governance, Private Schools

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากตระหนักดีว่าความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศ มาจากการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ให้กระทรวง กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งทุก ๆ องค์กรล้วนแต่ค้นหาหลักการ บริหารที่จะทำ ให้เกิดความสำเร็จสูงสุดกับองค์กร การบริหารจัดการด้านการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัว ขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้เกิดการพัฒนาและส่งผลให้คนในองค์กรเป็นบุคคลที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพ ซึ่งการ บริหารจัดการที่ดีนั้นต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา นั้น ทำให้สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนต้องตระหนักในการบริหารงานให้มีความโปร่งใสและมีความ รับผิดชอบ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลัก คุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542)

ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้สถานศึกษา บริหารงานด้วยความโปร่งใส อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม ยึดหลักการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อนำข้อมูลและผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

1. เพศ จำแนกเป็น 2 กลุ่มได้แก่
  - 1.1 ชาย
  - 1.2 หญิง
2. ประสบการณ์ในการทำงานจำแนกเป็น 3 กลุ่มได้แก่
  - 2.1 น้อยกว่า 5 ปี
  - 2.2 ระหว่าง 5-10 ปี
  - 2.3 มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป
3. ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น 3 กลุ่มได้แก่
  - 3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก
  - 3.2 โรงเรียนขนาดกลาง
  - 3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

- สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่
1. ด้านหลักนิติธรรม
  2. ด้านหลักคุณธรรม
  3. ด้านหลักความโปร่งใส
  4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
  5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
  6. ด้านหลักความคุ้มค่า

วิธีวิทยาการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร คือ ครูโรงเรียนเอกชน จำนวน 304 คน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 175 คน ซึ่งทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดโรงเรียนและวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaires) เพื่อแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ใน 6 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 สถานภาพข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. แบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สถิติทดสอบ t-test (Independent) และใช้สถิติทดสอบ(f-test) ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(one-way-Analysis of Variance) กรณีที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

3. แบบสอบถาม ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงเรียงตามลำดับความถี่

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม

ด้านหลักความด้านรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านหลักความมีส่วนร่วมและด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านหลักความมีส่วนร่วมและด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการนำหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับแผนงานของโรงเรียน ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล โดย สันถวันท์ พยาเลี้ยง (2552, หน้า 18-20) ได้กล่าวว่า พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 “ธรรมาภิบาล” เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม ให้มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำนง นาหนองตูม (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น

เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยดังกล่าว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามตราสารจัดตั้งของโรงเรียนและกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา โดยปลูกฝังให้บุคลากรทำงานอย่างถูกต้องและเป็นระเบียบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ธรรมมีภักดี (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษา การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก

ด้านหลักคุณธรรม จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีผู้บริหารที่บริหารงานโดยยึดมั่นในความถูกต้อง มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการบริหารงานด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม ปฏิบัติตนตามระเบียบ วินัย ของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและปฏิบัติตนต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ เกตุสุวรรณ (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอนบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดูแลเอาใจใส่ และสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอตามความชอบธรรมและอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน รวมทั้งวางตนต่อบุคคลทั่วไป อย่างเหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่แสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบใจตน เสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และปัญญา เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามควรแก่ฐานะ ยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม

ด้านหลักความโปร่งใส จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีการรายงานการกำกับดูแลเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ ให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษารับทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการบริหารงานอย่างเปิดเผย โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยมีการรายงานการใช้งบประมาณให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษารับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับสุดจิต นิमितกุล (2542, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ธรรมมีภักดี (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษา การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก พบว่าผู้บริหาร

โรงเรียนมีการจัดตั้งกรรมการการเบิกจ่ายถูกต้องตามระเบียบและมุ่งเน้นกระบวนการความโปร่งใสทางด้านงบประมาณ ทั้งในเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ การแสดงข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้เกิดศักยภาพและความน่าเชื่อถือในสถานศึกษา

ด้านหลักความมีส่วนร่วม จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับบุคลากร โดยมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความรักสามัคคี เกิดขึ้นในทีมงาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา โดยให้บุคลากรมีบทบาทในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษา การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านหลักความมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารร่วมมือกับวัดและชุมชนในการจัดการศึกษาและเปิดโอกาสให้ร่วมกันวางแผนพัฒนาโรงเรียน

ด้านหลักความรับผิดชอบ จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ว่า สถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ในการจัด โครงสร้างการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ เกตุสุวรรณ (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอชนางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีการบริหารงาน โดยกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และแผนงานที่ชัดเจน มีปฏิทินปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เป็นปัจจุบันรวมทั้งควบคุมให้มีการดำเนินงาน เป็นไปตามกำหนด

ด้านหลักความคุ้มค่า จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 6 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียนและชุมชนประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด โดยวางแผนการใช้ทรัพยากร คือ คน วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ อย่างประหยัด คุ้มค่า ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร นักเรียนและชุมชนประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานตามความจำเป็น ให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับสำนัก นายกรัฐมนตรี (2542, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยแรงจูงใจให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิเรก พรหมเผ่า (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษา การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอวังเหนือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 ในด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก พบว่า สถานศึกษามีการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา มีการสนับสนุนการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น มีการหมุนเวียนทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

จากผลการศึกษาการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูทุกท่านมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้นครูจึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ สวัสดิ์สุข (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษา การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เขตอำเภอเชียงแสน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกับครูผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5-10 ปีและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในด้านหลักคุณธรรมแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยอาศัยกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง จึงให้ความสำคัญต่อการนำหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นครูจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา จิตคง (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษา การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันทุกด้าน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในด้านหลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าแตกต่างกับครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีทรัพยากรที่แตกต่าง

กัน อาทิ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ จึงทำให้สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีปริมาณงานหรือปัจจัยในการบริหารงานที่แตกต่างกัน สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่มีภาระหน้าที่และปริมาณงานที่มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล สุริยะ (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษา การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยมีข้อเสนอแนะในด้านหลักนิติธรรม สถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจและมอบหมายงานอย่างเหมาะสม ตามความรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านหลักคุณธรรม สถานศึกษาควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและดูแลเอาใจใส่ในด้านสวัสดิการ ทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาควรมีการเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ ด้านหลักความมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งการเรียนรู้และสื่อที่มีคุณภาพให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและเหมาะสมและด้านหลักความคุ้มค่า สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมแก่ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ และระดับชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากดร.สันติ บุรณะชาติ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นใน เนื้อหาสาระ ตลอดจนตรวจแก้ไขจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดร. สุนทร คล้ายอำนายนันท์ คำ ใจกันทะ และ นางจินดา กำลั้งประสิทธิ์ ที่ได้ให้ความกรุณา เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณท่าน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่อำนวยความสะดวกเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งใน การตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นจริง

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นผู้ให้กำลังใจ และขอกราบขอบคุณท่านอาจารย์หลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่าน และเพื่อนนิสิตการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดี ในระหว่างการศึกษาดำเนินมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมการศึกษาด้วยกันจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีจาก
การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยค้นคว้าขอมอบแด่บุพการี และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2557 <https://www.mwit.ac.th/~person/01Statutes/NationalEducation.pdf>

กรรณิการ์ ธรรมมีภักดี. (2552). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.

จำนง นาหนองตูม. (2550). การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการ

สถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

เนาวรัตน์ เกตุสุวรรณ. (2556). สภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่ม

เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอนบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต

3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ปนัดดา จิตตง. (2556). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้, นครศรีธรรมราช.

พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสุโก. (2554). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

มัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

กรุงเทพฯ.

วสันต์ สวัสดิ์สุข. (2556). การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เขต อำเภอเชียงแสน สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา,

พะเยา.

สำนักงานกฤษฎีกา. (2542). การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในประเทศไทย.

(ออนไลน์). ค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2006, จาก <http://www.moe.go.th/wijai/GG.htm>.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2546). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร

กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2547,

จาก <http://www.ocsc.com/deeka2546>.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สุดจิต นิमितกุล. (2542). **กระทรวงมหาดไทยพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมาย ให้มีความทันสมัย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.

สันถวันท์ พยาเลี้ยง. (2555). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

สุวิมล สุริยะ. (2556). **การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.** วิทยานิพนธ์ปริญญา กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

อดิเรก พรหมเฝ้า. (2556). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอวังเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

สภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา
แม่่นาวาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

THE STATE OF PERSONNEL ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION PRIMARY
SCHOOL IN MAENAWANG EDUCATION QUALITY DEVELOPMENT CENTER UNDER
CHIANGMAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

จิราภร ก้างอนตา^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²

Jiraporn Kangonta^{1*} and Thoetchat Chaiyapong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่่นาวาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคคล รองลงมา คือ การวางแผนบุคคลและการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ส่วนด้านที่ต่ำสุด คือ การสรรหาบุคคล และข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่่นาวาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พิจารณาจากความถี่สูงสุดในรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนบุคคล ได้แก่ สถานศึกษาควรวางแผนอัตรากำลังให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น ด้านการสรรหาบุคคล ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาเป็นอันดับแรก ด้านการพัฒนาบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารควรจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาบุคคล และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารควรนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : noonuy_friendly941@hotmail.com

Abstract

The purpose of this independent study was to study the state and the suggestion of personnel administration of Basic Education Primary School in Maenawang Education Quality Development Center under Chiangmai Primary Educational Service Area Office 3. Populations in this research were 86 administrators and teachers. The tools used in collecting data were five-rating scales questionnaires. The data were analyzed by using descriptive statistics, frequency, mean and standard deviation. The results of the research were following: The overall aspect of the state of personnel administration of Basic Education Primary School was at a high level. By item found that the highest item was personnel planning and the lowest item was personnel recruitment. The suggestion of personnel administration of Basic Education Primary School by considering of the highest item frequency, a personnel planning was suggested that the school should plan the person to correspond with the need and the necessity, a personnel recruitment was suggested that Chiangmai Primary Educational Service Area Office 3 should divide the teachers to correspond with the need and the necessity first, a personnel development was suggested that the administrators should support enough budget for personnel development and a personnel performance appraisal was suggested that the administrators should suggest and assess the personnel performance continuously.

Keywords: Personnel Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างคนให้มีความเจริญงอกงาม ทั้งทางด้านความรู้ สติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ให้ความรู้ ปกป้องค่านิยมที่ดีงามแก่สมาชิกในสังคมให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข การบริหารงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพจึงต้องอาศัยบุคลากรเข้าช่วยในการดำเนินงาน เพราะคุณภาพของสถานศึกษาจะสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่ทำหน้าที่ในองค์กรนั้น บุคคลจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญประการหนึ่ง ในการผลักดันให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุมในส่วนของการจัดคนเข้าทำงานนั้น ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นศาสตร์ทางวิชาการที่เรียกว่าการบริหารงานบุคคล และพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยได้รวมการพัฒนา การประเมินผลพนักงาน การธำรงรักษา การจ่ายค่าตอบแทน การจัดสวัสดิการ และการจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน การบริหารทรัพยากรจึงมีความสำคัญต่อองค์กร และเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยมีบทบาทสำคัญในการค้นหาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่ามาทำงานกับองค์กร มุ่งพัฒนาเพื่อการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ และส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์นั้นมุ่งทำงานอย่างทุ่มเทให้กับองค์กร (วิชัย โถสุวรรณจินดา 2549, หน้า 1)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งเป็นผลให้สถานศึกษามีภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในภารกิจของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา และดำเนินการด้านการบริหารบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดความคล่องตัว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องรู้และเข้าใจขั้นตอนกระบวนการบริหารงานบุคคล นอกเหนือไปจากการบริหารงานอื่น ๆ อาทิเช่น ด้านการวางแผนบุคคล ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการพัฒนาบุคคล และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของกระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้านนี้แล้ว จะเห็นว่า การบริหารงานบุคคลจัดว่าเป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นกระบวนการแห่งความพยายามที่จะให้มีบุคลากรที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีคุณธรรม จริยธรรม มาทำงานกับองค์กร

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง จัดตั้งขึ้นตามระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ว่าด้วยศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการรวมกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่ตำบลแม่नावาง จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านคายน โรงเรียนบ้านหนองขึ้นกยาง โรงเรียนบ้านปางต่า โรงเรียนบ้านห้วยม่วง โรงเรียนประพันธ์-อารีหงษ์สกุล โรงเรียนบ้านห้วยคอกหมู โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ 1 และโรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ 2 นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและชนกลุ่มน้อยที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ มูเซอ จีนฮ่อ ลีซอ ไทยใหญ่ ปะหรง วัว ปะกาเกญอ ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านภาษา จึงมีอุปสรรคในการสื่อสารการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน การขาดแคลนครูผู้สอนในการจัดชั้นเรียน และครูผู้สอนที่ตรงกับสาขาวิชาต่างๆ นอกจากนั้นผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2556 ได้ชี้ให้เห็นว่าผลคะแนนเฉลี่ยแต่ละวิชาของนักเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกวิชามีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นบุคลากรในองค์กรซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการรับภาระหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนผู้เรียน ยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถจบการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับเป็นแนวทางการพัฒนา การวางแผน การปรับปรุงการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ข้าราชการครู จำนวน 78 คน รวมจำนวน 86 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2557

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง สภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต3 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม 1) ด้านการวางแผนบุคคล 2) ด้านการสรรหาบุคคล 3) ด้านการพัฒนาบุคคล 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามฉบับร่างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุมสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของเนื้อหา (Content) โดยใช้เทคนิค IOC นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน
  - 4.1 ดร.อนวัช อุ๋นกอง
  - 4.2 ศน.สมเด็ยว เกตุอินทร์
  - 4.3 นายณัฐพงศ์ มะโนคำ

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามเกณฑ์

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนบุคคล 2) ด้านการสรรหาบุคคล 3) ด้านการพัฒนาบุคคล 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (Best&Kahn, 1993, pp 246-250) ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินงานมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินงานมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีการดำเนินงานปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีการดำเนินงานน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีการดำเนินงานน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินของเบสต์ (Best, อ้างถึงใน สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542, หน้า 122) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง การดำเนินงานมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง การดำเนินงานมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง การดำเนินงานปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง การดำเนินงานน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง การดำเนินงานน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนบุคคล 2) ด้านการสรรหาบุคคล 3) ด้านการพัฒนาบุคคล 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคล ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอบหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อ ขอความ ร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

3. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตัวเอง

4. การรวบรวมแบบสอบถามผู้วิจัยได้เดินทางไปรวบรวมด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถาม ไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้แบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ

5. นำแบบสอบถามที่ได้คืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางพร้อมทั้งคำบรรยายประกอบ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

การวิจัยสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.50 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.50 ส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี รองลงมาคืออายุเฉลี่ย 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.20 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.30 ตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู คิดเป็นร้อยละ 90.70 ตำแหน่งผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 9.30 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 1–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.50 รองลงมา 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.90

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ผลการศึกษาสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคคล รองลงมา คือ การวางแผนบุคคล และการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ส่วนด้านที่ต่ำสุด คือ การสรรหาบุคคล

1. ด้านการวางแผนบุคคล โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีการสำรวจความต้องการบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดอัตรากำลัง รองลงมา มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ มีการจัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

2. ด้านการสรรหาบุคคล โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายด้านอัตรากำลัง รองลงมา มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าคัดเลือกอย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ มีการคัดเลือกการบรรจุตำแหน่งงาน เหมาะสมกับโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา

3. ด้านการพัฒนาบุคคล โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากรตามแผนงานและโครงการพัฒนาบุคคล รองลงมา มีการจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมตามความเหมาะสม ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ มีการจัดกองทุนในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคลอย่างโปร่งใสและยุติธรรม รองลงมา มีการแจ้งเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานแก่บุคลากร ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานและเผยแพร่รายงานผลการปฏิบัติงานบุคคลสม่ำเสมอ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

1. ด้านการวางแผนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครู เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรวางแผนอัตรากำลังให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็น ศูนย์พัฒนาคุณภาพควรมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา ควรมีการวางแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาและศูนย์พัฒนาคุณภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและควรให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดตำแหน่งอัตรากำลังข้าราชการครูได้เอง

2. ด้านการสรรหาบุคคล พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครู เสนอแนะว่าหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาเป็นอันดับแรก สถานศึกษาควรสรรหาบุคลากรตามความต้องการทางด้านงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้คัดเลือกข้าราชการครูมาบรรจุในสถานศึกษา ควรให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคคลของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลจากการสำรวจมาใช้ในการวางแผนสรรหาบุคคล

3. ด้านการพัฒนาบุคคล พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครู เสนอแนะว่า ผู้บริหารและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาบุคคลอย่างเพียงพอ การพัฒนาบุคคลบางกลุ่มสาระ ทางสำนักงานเขตพื้นที่ที่ไม่มีการดำเนินการ ศูนย์พัฒนาคุณภาพควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาบุคลากรภายในศูนย์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาครบทุกคน ควรมีแผนพัฒนาบุคคลอย่างชัดเจนในแต่ละปี สนับสนุนให้บุคลากรทำวิจัยทางการศึกษาอย่างแท้จริง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรทำการสำรวจความต้องการพัฒนาบุคคลแล้วจัดอบรม

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครู เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคลอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรจัดแผนการ ช่วงเวลา การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ควรมีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล และสถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 โดยภาพรวม มีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาบุคคล มีสภาพการดำเนินงานสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ครูจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เป็นผู้ที่ทันต่อสถานการณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้ พัฒนาวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับ

แนวคิดของ (กิติมา ปรีดีติลล (2542, หน้า 117) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหาร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันทา เลาหันันท์ (2542, หน้า 15-18) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ช่วยให้บุคคล กลุ่มและองค์กรมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะบุคคล งานองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ และยิ่งสอดคล้องกับเสถียร ชาวไทย(2534, หน้า 168-170) กล่าวว่า การพัฒนาบุคคลเป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของบุคคล โดยการดำเนินการต่างๆ เช่น การพัฒนาทางด้านความคิด การกระทำ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อช่วยให้บุคคล มีสมรรถภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคคลหรือการพัฒนาบุคลากรเป็นการจุดประกายความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดใหม่ๆอันเป็นแรงผลักดันให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ อวรรณนา (2551) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า ในการพัฒนาครูด้านการฝึกอบรม ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองที่จัดโดยหน่วยงานภายในและภายนอก และมีการจัดเตรียมแผนงานโครงการในการอบรมเพื่อพัฒนาครู จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต ทาบุรี (2554) ได้ศึกษา การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการพัฒนาบุคลากรผลการศึกษาพบว่า บุคลากรที่เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่แก่บุคลากรภายในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและผลงานทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะการบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 พบว่า ด้านการวางแผนบุคคล ที่มีจำนวนความถี่มากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาดูวางแผนอัตรากำลังให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนอัตรากำลังเป็นการวิเคราะห์หรือคาดคะเนถึงกำลังคนในสถานศึกษา เพื่อจะได้บุคลากรตรงตามความต้องการ ตามความจำเป็นในแต่สาระการเรียนรู้ ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณสมบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิลาวรรณ ธิพิพิศาล (2550, หน้า 57) ได้สรุปเกี่ยวกับ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการวิเคราะห์และคาดคะเนความต้องการของทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรในอนาคตอย่างเป็นระบบโดยจะต้องระบุจำนวน คุณสมบัติของบุคลากร รวมถึงระดับความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ต้องการสอดคล้องกับแผนงานที่องค์กรกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้บุคลากรที่เพียงพอพร้อมในคุณสมบัติ มีจำนวนเพียงพอกับภารกิจขององค์กรที่จะจัดกระทำในอนาคตเป็นสำคัญ และสิ่งที่ควรตระหนักมากที่สุดคือ การกำหนดแนวทางปฏิบัติและแผนการใช้บุคลากรให้เกิดคุณค่าสูงสุดแก่องค์กร และข้อเสนอแนะยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันจิรา อินตะเสาร (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาสังกัด เทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ในด้านการวางแผนงานบุคลากรมีการกำหนดแผนงานไว้ในแผน กลยุทธ์ มีการวางแผนใช้บุคลากรที่มีอยู่ตรงกับงานที่ปฏิบัติและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน มีการวางแผนบุคลากรเข้าปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ส่วนปัญหาในการวางแผนบุคลากรที่พบคือ บุคลากรที่มีอยู่ไม่ตรงตามความต้องการและมีความรู้ความสามารถไม่เหมาะสมกับงาน ไม่มีโอกาสคัดเลือกบุคลากร ข้อเสนอแนะคือ ควรเสนอข้อมูลจำนวนบุคลากรที่ต้องการต่อหน่วยงานต้นสังกัด และควรรีบกำหนดความต้องการของบุคลากรทั้งประเภทและจำนวน

สำหรับด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน มีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มีการมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน มีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ ส่วนปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนบุคลากรในบางสาขา บุคลากรรับผิดชอบงานหลายด้าน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน ข้อเสนอแนะ ควรจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานให้ตรงความรู้และความสามารถและความถนัด ควรจัดบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการโดยเฉพาะงานสนับสนุนการสอน จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ด้านการสรรหาบุคคล ข้อเสนอแนะที่มีจำนวนความถี่มากที่สุด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้รับการจัดสรรตำแหน่งไม่ตรงตามความต้องการที่ขอไป ทำให้ได้รับการบรรจุข้าราชการครูที่ยังไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ ทำให้เกิดประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนน้อย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐิติยา ปทุมราษฎร์ และ จินณวรัตน์ ปะโคทัง (2557) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า 1) ด้านปัญหาการกำหนดอัตราและสรรหาบุคคล มีปัญหา ได้แก่ โรงเรียนไม่มีอำนาจในการกำหนดอัตราและสรรหาบุคคล 2) ด้านการบรรจุแต่งตั้ง มีปัญหาคือ โรงเรียนได้ครูไม่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน ดังนั้น การบริหารงานสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลากรในสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จารุพรรณ คุณพันธ์ (2538, หน้า 25) กล่าวถึงการสรรหาว่า หมายถึง ความพยายามขององค์กรในการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาทำการคัดเลือก เข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งที่เหมาะสมขององค์กร ด้านการพัฒนาบุคคล ข้อเสนอแนะที่มีจำนวนความถี่มากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารควรจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาบุคคลอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ด้วยปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ และเทคโนโลยีต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย และมีแนวโน้มจะมีมากขึ้นตามลำดับ ทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ในด้านการศึกษา หลักสูตรก็มีการปรับเปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้การพัฒนาบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อที่จะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพครู ให้มีความรู้ความชำนาญ และทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ม่อนถิ่น นพคุณ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาครู-แม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาที่พบ คือ การอบรมยังไม่ตรงตามความต้องการของครู ขาดแคลนงบประมาณ ข้อเสนอแนะ ควรสำรวจความต้องการและจัดงบประมาณให้เหมาะสมครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร องค์กรหรือสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กรนั้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันจิรา อินตะเสาร์ (2550) ปัญหาในการพัฒนาบุคลากร พบว่า การจัดการอบรมยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ขาดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เพียงพอ และควรจัดหาหรือให้มีแหล่งข้อมูลที่จะค้นคว้าหาความรู้ได้ และควรจัดให้มีการอบรมให้ตรงตามความรู้ความสามารถ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน ทั้งด้านความรู้และงบประมาณในการพัฒนาวิชาชีพบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนา และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามคาดหวังและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมितिไกร (2547, หน้า 305) ได้อธิบายว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินว่าบุคลากรปฏิบัติงานได้ดี

เพียงไร โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสื่อสารให้บุคลากรทราบถึงผลการพิจารณา การประเมินผลการปฏิบัติงานจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เพราะจะทำให้ทราบว่าบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายและนโยบายขององค์กรหรือไม่ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบว่าบุคลากรแต่ละคนควรจะได้รับรางวัลตอบแทนมากน้อยเพียงไรจากการปฏิบัติงาน และยังทำให้ ผู้บังคับบัญชาทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรม การโยกย้าย และการเลื่อนตำแหน่งของพนักงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต ทาบุรี (2554) การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหา การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่องและควรประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ที่ชี้ให้เห็นสภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต3 ดังนั้นโรงเรียนควรได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคลากรซึ่งเป็นอีกหนึ่งภารกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียนและควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอย่างแท้จริง

1. ด้านการวางแผนบุคคล สถานศึกษาควรวางแผนอัตรากำลังให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็น ศูนย์พัฒนาคุณภาพควรมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา ควรมีการวางแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา และศูนย์พัฒนาคุณภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและควรให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดตำแหน่งอัตรากำลังข้าราชการครูได้เอง
2. ด้านการสรรหาบุคคล หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาเป็นอันดับแรก สถานศึกษาควรสรรหาบุคลากรตามความต้องการทางด้านงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้คัดเลือกข้าราชการครูมาบรรจุในสถานศึกษา ควรให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคคลของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลจากการสำรวจมาใช้ในการวางแผนสรรหาบุคคล
3. ด้านการพัฒนาบุคคล ผู้บริหารและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาบุคคลอย่างเพียงพอ การพัฒนาบุคคลบางกลุ่มสาระ ทางสำนักงานเขตพื้นที่ไม่มีการดำเนินการ ศูนย์พัฒนาคุณภาพควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาบุคลากรภายในศูนย์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาครบทุกคน ควรมีแผนพัฒนาบุคคลอย่างชัดเจนในแต่ละปี สนับสนุนให้บุคลากรทำวิจัยทางการศึกษาอย่างแท้จริง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรทำการสำรวจความต้องการพัฒนาบุคคลแล้วจัดอบรม
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล สถานศึกษาควรมีการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคลอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรจัดแผนการ ช่วงเวลา การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ควรมีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล และสถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่และเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานบุคคล
2. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
3. ควรศึกษาความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษาต่อการพัฒนาบุคคล
4. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารบุคคลของชุมชน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตาจิตอย่างสูงสุดจาก ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดต่างๆผู้ศึกษาซาบซึ้งในการให้ความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายอนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) นายณัฐพงศ์ มะโนคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคายน และนายสมเด็ย เกตุอินทร์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษาขอขอบคุณทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระมีความสมบูรณ์ทุกขั้นตอน ผู้ศึกษาซาบซึ้งและประทับใจความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการหาประสิทธิภาพในเครื่องมือครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ทุก ๆ ท่านที่ช่วยกรุณาให้ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้

คุณค่าและคุณประโยชน์ที่พึงเกิดจากการศึกษาคั้งนี้ ขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนจนครุ อาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้ศึกษา และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความเอื้ออาทรผู้ศึกษาด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กิติมา ปรีดาติลก. (2542). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์.
- จารุพรรณ คุณพันธ์. (2538). **การศึกษาการบริหารบุคลากรครูในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต ภาควิชา บริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- จันจิรา อินตะเสาร์. (2550). **การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูชัย สมิติโกร. (2547). **การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร**. กรุงเทพฯ: แอดทีฟพริ้นท์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ฐิติยา ปทุมราษฎร์ และ จิณณวัตร ปะโคทัง (2557). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอมายอ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
- ชนกฤต ทาบุรี (2554). การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายบ่อหลวง
อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ม่อนถิ่น นพคุณ. (2551). การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาครู
แม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย โถสุวรรณจินดา. (2549). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โพรเพช.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิจิตรทัศน์การ.
- เสถียร ชาวไทย. (2534). การบริหารงานบุคคล. เชียงราย: วิทยาลัยครูเชียงรายสหวิทยาลัยล้านนา.
- สุนันทา เลาหนันท์. (2542). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สันติ อวรรณนา. (2551). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
State of Administration of Quality Assurance in Education School of Liberal Arts,
University of Phayao

ณัฐฐพัชร์ ตติย์ธานุกุล^{1*} และ น้ำฝน กันมา²
Nutthapat Tatithanukul^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ ในภาพรวมพบว่ามีความเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.47$) เมื่อพิจารณาหลาย ๆ ด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการขององค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.54$) รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.52$) และน้อยที่สุดคือด้านด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.59$) ตามลำดับ ในส่วนข้อเสนอแนะพบว่า คณะศิลปศาสตร์ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพการศึกษากับการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งมีการฝึกอบรมด้านการวัดผลประเมินอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีทักษะเฉพาะทาง เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

This research aims to study and make recommendations on state of administration of quality assurance in case of the education school of liberal arts on university of Phayao. In number of population is 50 persons. The

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : amay_cute@hotmail.com

evaluated instrument was a questionnaire, whereas the 5 levels. Statistical results are regarding to mean value (μ) and standard deviation (σ).

The results show that the state of administration of quality assurance in the overall average is the highest level. ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.47$) As considering in many function found that the management of the organization, with the average at the highest level ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.54$), followed by the general features of the administration, the mean is at the highest level ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.52$) and the lowest is the ability of personnel (service staff), the average value was high ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.59$), respectively. On our recommendations is the faculty should also developed a knowledge system can be linked to the quality of the actual work. As well as training on assessment must be intensive continuous. And encourage staff should have specialized skills for operational efficiency.

Keywords: Quality Assurance.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษา ที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มี ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และในวรรคสอง บัญญัติว่า ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง บัญญัติไว้ใน หมวด 6 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับประกอบด้วย “ระบบประกันคุณภาพภายใน” และ “ระบบประกันคุณภาพภายนอก” โดยกำหนดให้ “หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงานการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน” และกำหนดให้ “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกโดยทำการประเมินผลการจัดการศึกษาของทุกสถาบันอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุก 5 ปี

คณะศิลปศาสตร์ เป็นอีกหนึ่งคณะที่จัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งได้มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยพะเยา ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ที่ใช้บังคับประกอบคุณภาพของ สกอ. เป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาการประกันคุณภาพ เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจ 4 ประการของสถาบันอุดมศึกษา มีการกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบประสานงานกับหน่วยงานภายในคณะ และหน่วยงานภายนอกคณะ ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้คณะศิลปศาสตร์ได้นำแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งเป็นระบบประกันคุณภาพที่ใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA เป็นแนวทางในการสร้างระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะ โดยการดำเนินงานการประกันคุณภาพแต่ละตัวบ่งชี้ เพื่อให้การดำเนินการกิจของสถาบันตามตัวบ่งชี้ นั้น ๆ บรรลุเป้าหมายและมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษา สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนำผลการศึกษา และข้อเสนอแนะที่ได้ไปพัฒนาต่อยอด วางแผน ปรับปรุงระบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

พะเยา

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ระดับอุดมศึกษา
2. ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพ
3. ข้อบังคับมหาวิทยาลัยพะเยา ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553
4. การประกันคุณภาพการศึกษาคณะศิลปศาสตร์
5. สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**
- ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหาร
  - ด้านการบริหารจัดการขององค์กร
  - ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่)
  - ด้านสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร
  - ด้านวัฒนธรรมองค์กร

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษากำหนดกลุ่มประชากรที่สังกัดคณะศิลปศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 50 คน ประกอบด้วย คณะผู้บริหารคณะศิลปศาสตร์ จำนวน 8 คน คณะกรรมการประจำคณะศิลปศาสตร์ จำนวน 16 คน อาจารย์หัวหน้าสาขาวิชาต่าง ๆ จำนวน 7 คน และเจ้าหน้าที่ สายสนับสนุนผู้รับผิดชอบตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะศิลปศาสตร์ จำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ในด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหาร ด้านการบริหารจัดการขององค์กร ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่) ด้านสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร และด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) โดยกำหนดมาตราส่วนไว้ 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

หาค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละข้อ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประมาณค่าซึ่งกำหนดดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21–5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41–4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61–3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81–2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยเป็นคำถามปลายเปิด

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา
2. ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามในการวิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา โดยหาค่าความสอดคล้องแบบ IOC (Index of consistency: IOC) เมื่อพิจารณา ข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

- ให้คะแนนเท่ากับ +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- ให้คะแนนเท่ากับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- ให้คะแนนเท่ากับ -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้อง ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สามารถวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาโดยใช้สูตร (พิสนุ พงศ์รี. 2549: 139)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากผลการวิเคราะห์เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และแยกเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษา

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และเพศชายจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และอายุระหว่าง 41-50 ปี อายุระหว่าง 51-60 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากันคืออย่างละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2 วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และรองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และน้อยที่สุดคือระดับปริญญาเอก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18

2. สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาคณะศิลปศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.47$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการบริหารจัดการขององค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.54$) รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.52$) และน้อยที่สุดคือ ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.59$) ตามลำดับ

ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหาร

ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผู้บริหารมีแนวคิด วิสัยทัศน์ มุ่งการพัฒนาต่อยอด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.57$) รองลงมาคือผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.58$) และน้อย

ที่สุดคือผู้บริหารมีทักษะในการควบคุม ติดตามการดำเนินการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.72$) ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการขององค์กร

ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีการกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.58$) รองลงมาคือมีการกำหนดแผนกลยุทธ์ และยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.54$) และน้อยที่สุดคือมีการสื่อสาร และระบบสารสนเทศที่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.78$) ตามลำดับ

ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่)

ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.59$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือบุคลากรมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวและมุ่งสู่ความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษาขององค์กร ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.66$) รองลงมาคือบุคลากรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ($\mu = 4.22$, $\sigma = 0.70$) และน้อยที่สุดคือบุคลากรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.75$) ตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร

ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือคณะมีการสร้างบรรยากาศและมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.72$) รองลงมาคือมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.71$) และน้อยที่สุดคือมีรูปแบบวิธีการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ดี ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.66$) ตามลำดับ

ด้านวัฒนธรรมองค์กร

ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบุคลากร เจ้าหน้าที่สามารถยอมรับและเห็นคุณค่าของการประเมินเพื่อพัฒนางาน ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.66$) รองลงมาคือมีคณาจารย์เจ้าหน้าที่มีความตระหนักในการรับผิดชอบร่วมกัน ($\mu = 4.22$, $\sigma = 0.79$) และน้อยที่สุดคือบุคลากรมีความพร้อมและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงได้ดี ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.89$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหาร

ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ มีความเป็นผู้นำสูงและควรมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพการศึกษากับการปฏิบัติงานจริง

ด้านการบริหารจัดการขององค์กร

ควรจัดระบบองค์กรให้มีระบบมากกว่านี้ บุคลากรและอาจารย์ควรให้ความร่วมมือพัฒนาองค์กรร่วมกัน และมีการพัฒนาการจัดการงานประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี

ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่)

ควรมีฝึกอบรมบุคลากรทุกคนทำความเข้าใจเรื่อง SAR การวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีทักษะเฉพาะทาง

ด้านสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร

ควรมีการเตรียมพร้อมของสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร ก่อนการทำงาน

ด้านวัฒนธรรมองค์กร

ไม่มีข้อเสนอแนะ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหาร

ผลการศึกษาพบว่ามีความเฉลียวฉลาดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารคณะศิลปศาสตร์มีแนวคิด วิสัยทัศน์ที่ตีมองการไกล มุ่งการพัฒนาต่อยอด และให้ความสำคัญต่อการงานประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุน บุคลากรไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณและการสร้างขวัญบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งผู้บริหารยังมี ทักษะในการวางแผนการดำเนินงานและติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ และบุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความไว้วางใจ ซึ่ง สอดคล้องกับนิมิตร อิศระกุล (2549) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาและมีบทบาทด้านภาวะผู้นำ ที่ดีในระดับมากที่สุด

ด้านการบริหารจัดการขององค์กร

ผลการศึกษาพบว่ามีความเฉลียวฉลาดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กร มีการกำหนดโครงสร้าง แผนกลยุทธ์ และยุทธศาสตร์เป้าประสงค์ที่มีความชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการดำเนินงานประกัน คุณภาพอย่างเหมาะสม และมีระบบการดำเนินงานในองค์กรที่ครอบคลุม ข้อมูลเนื้อหาทางเป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีการสร้าง ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับเข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2540) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การ วิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า มีระบบ การประกันคุณภาพที่เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชา และใช้ปฏิทินการศึกษาเป็นเกณฑ์วัด ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปี มีความเฉลียวฉลาดมากที่สุด

ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่)

ผลการศึกษาพบว่ามีความเฉลียวฉลาดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากร มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวสมัครสมานสามัคคี มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของ ตนเองอย่างต่อเนื่อง และตระหนักถึงการใช้วงจรคุณภาพ หลักการ (PDCA) ในการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะฯ ซึ่งสอดคล้องกับใจชนก ภาคอ้อต (2554) ที่ได้การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการ

ประกันคุณภาพการศึกษา: กรณีศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2553 ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรของสถาบัน มีความรู้ความเข้าใจในด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร

ผลการศึกษาพบว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคณะ ศิลปศาสตร์มีการสร้างบรรยากาศและมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีพื้นที่ในการดำเนินงานที่มีความสะดวก และเอื้อต่อการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา วัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และมีทั้งรูปแบบวิธีการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับมุกดา จิตพรมา (2552) ที่ได้ทำการศึกษาศึกษาการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรผลการศึกษาพบว่า ควรสร้างแรงจูงใจด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงานมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

ด้านวัฒนธรรมองค์กร

ผลการศึกษาพบว่ามีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะคณะศิลปศาสตร์ มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบ การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรเห็นคุณค่าของการประเมินเพื่อพัฒนางานรวมทั้งมุ่งพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีการสร้างความเข้าใจของคนในองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับศรีสมร แบ่งหอม (2545) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ในด้านคุณลักษณะขององค์กร และการปรับตัวขององค์กรและการริเริ่มสิ่งใหม่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านคุณสมบัติทั่วไปของผู้บริหาร

ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารมีการอบรมเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุมและติดตาม การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้มีสมรรถนะมากยิ่งขึ้น

ด้านการบริหารจัดการขององค์กร

ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกเนื้อหาขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

ด้านความสามารถของบุคลากร (เจ้าหน้าที่)

ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพการศึกษากับการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งมีการฝึกอบรมด้านการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ด้านสภาพแวดล้อม/ทรัพยากร

ควรมีการอบรมพัฒนาทักษะการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอก

ด้านวัฒนธรรมองค์กร

ควรมีการปรับความเข้าใจของบุคลากรให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันและบุคลากรควรมีความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาคำเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพกลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อค้นหา Best practice ในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
2. ควรทำการศึกษาแนวโน้มการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาตามตัวบ่งชี้ 3 ปี ย้อนหลังเพื่อการบริหารจัดการ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากความกรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำ เป็นอย่างดี จากอาจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ในการตรวจสอบแก้ไขจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เสมอ ถาน้อย รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา และ ดร. จิตติมา กาวีระ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์พูนพงษ์ งามเกษม คณบดีคณะศิลปศาสตร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ และขอบคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะศิลปศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ คุณปัญญา ตติย์ธานุกุล และคุณละออง ตติย์ธานุกุล ผู้ซึ่งเป็นบิดาและมารดา ที่ได้ให้ทั้งกำลังใจ กำลังกายและกำลังใจเสมอมาโดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้หากมีสิ่งที่ขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอภัยเป็นอย่างสูง ในข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว และยินดีรับคำแนะนำเพื่อประโยชน์ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เข้มทอง คิริแสงเลิศ. (2540) การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นิมิตร อิศระกุล. (2549) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์. ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มศว. มหาสารคาม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พิสนุ พงศรี. (2549). **วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์งาม.
ศรีสมร แบ่งหอม (2545) **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.

สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

Conditions of Academic Administration of Administrators in Schools Under the
Office of Chiangrai Primary Educational Service Area 1

วรากร ชินะกุล^{1*} และ กัมพล ไชยพันธ์²

Warakoan chinakunand^{1*} and Kumpon chainunt²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี
ทั้งหมด 2 ตอน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ
พิจารณารายด้าน พบว่า สภาพที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน รองลงมาคือ การนำองค์การ และ
การจัดการองค์การ ส่วนด้านการควบคุม กำกับ ดูแล มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนการหาแนวทางการบริหารงาน
วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม เห็นว่าผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของ
โรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับด้านการควบคุม กำกับ
ดูแลมากที่สุด มีความเห็นว่า ผู้บริหารจะต้องยึดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นหลักในการควบคุม กำกับ ดูแลการ
บริหารงานของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงาน การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย 57150

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Rajaprajnugroh 15, Chiangrai, 57150

*Corresponding author : lovely_lavender_love@hotmail.com

Abstract

This study investigated academic administration conditions of administrators in school under the office of Chiangrai primary Educational service Area 1. The populations under the study comprised 216 people include administrators and teacher who have been the academic affair managers. The instrument used was the 5 – point rating scale questionnaire in 2 sections. First, conditions of academic administration of school administrators and the second is guidelines of academic administration of school administrators. The collected data were analyzed through the applications of mean and standard deviation.

The findings indicated that administrators and academic teachers revealed their opinions on overall academic administration conditions of administrators at the highest level in planning, leading and organizing, except in controlling it was found at the high level. For guidelines of academic administration of school administrators found that administrators were the most important for propel the school development in higher levels. Administrators and academic teachers focused on controlling in highest level. Furthermore, the administrators should abide the school goals primarily in controlling the school administration.

Keywords: Education Administration, Academic Administration, School Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ” อย่างไรก็ตามการจัดการ ศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา คือ สถานศึกษาโดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้ นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานระดับสูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกระทรวงกรมกอง องค์การภาครัฐ และเอกชนถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน และ หลายระดับรับผิดชอบร่วมกันแต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการ การพัฒนาคุณภาพของเยาวชนต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาหรือปฏิรูปการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะในการบริหารงานในสถานศึกษา

ผลการนิเทศติดตามและประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า สมศ. ปีการศึกษา 2555 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสนใจต่อการบริหารงานวิชาการน้อย ขาดความรู้ทักษะในการบริหารงานวิชาการ การนิเทศภายในไม่เป็นระบบ และไม่ต่อเนื่อง จึงมีผลต่อสภาพการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษายังประสบปัญหาต่างๆ มากมาย สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาอาจมาจากสาเหตุหลายประการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน

โดยทั่วไปว่าสถานภาพของผู้บริหารแต่ละคนนั้น มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือ ด้อยประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก ในการปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมมีความสามารถในการคิดใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ หรือตั้งใจให้ผู้ที่บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์การได้ ตรงข้ามกับผู้บริหารที่ขาดประสบการณ์ย่อมขาดความมั่นใจในการสั่งการหรือละเลยการปฏิบัติงานจนส่งผลให้งานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้จากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หลังจากที่สถานศึกษาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาระยะหนึ่ง พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเสียเป็นส่วนใหญ่ จากการสรุปการประเมินผลของ สมศ. ครั้งสุดท้ายจากสถานศึกษา จำนวน 17,562 แห่ง มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 11.1 ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี มีผู้เรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป ได้ผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานทั้งหมด 14 มาตรฐาน หมายถึงโดยภาพรวมของการจัดการศึกษาผู้เรียน สรุปผลการจัดการศึกษาและการนิเทศติดตามผลในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2555 พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบางคน ให้ความสนใจต่อการบริหารงานวิชาการน้อย ขาดความรู้และทักษะในการบริหารงานวิชาการ การนิเทศภายในไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง จึงมีผลต่อปัญหาการจัดการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางกลุ่มสาระวิชาต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษามบทบาทและหน้าที่การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ที่จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสูงขึ้นหรือต่ำได้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่และบทบาทในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยตรง อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีได้นั้น จำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามบทบาทและหน้าที่การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ว่ามีทักษะในการบริหารงานมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า ที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ทั้งยังนำผลการศึกษามาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา เรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถามเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาดังนี้ เป็นการศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 216 คน ปีการศึกษา 2557 ดังนี้

1.1 ผู้บริหาร	จำนวน 108 คน
1.2 ครูผู้ปฏิบัติการสอน	จำนวน 108 คน
รวม	จำนวน 216 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุราชการ และวุฒิทางการศึกษา เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ที่แสดงออกตามแนวคิดของ Shermehorn 4

องค์ประกอบ คือ กรวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์การ การควบคุม กำกับ ดูแลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

เกณฑ์สำหรับพิจารณาเลือกตอบแบบสอบถามมีดังนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินการในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินการในระดับมาก
- 3 หมายถึง การดำเนินการในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินการในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินการในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

- กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมกับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ
1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การนำองค์การ 4) การควบคุม กำกับ ดูแล
- ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด ให้ครอบคลุม กับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา
- นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความควบคุมของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้
ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้
+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อรายการสอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา
-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อรายการไม่สอดคล้องกับนิยาม ตัวแปรที่ศึกษา
แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00
- นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ผู้ศึกษาได้ทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าทำการสำรวจข้อมูล
- แจกแบบสอบถามไปยังบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดโดยขอความร่วมมือ แล้วอธิบายรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม
- เก็บแบบสอบถามคืนตัวตนเองจากแบบสอบถามที่ส่งไป 256 ฉบับ
- นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม
- นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดลำดับข้อมูล และนำไปประมวลผลต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นดังนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ
- วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นคำถามปลายเปิดใช้วิธีแจกแจงความถี่ของข้อความและคำร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

เกณฑ์การแปลความหมาย

เกณฑ์การแปลความหมายจาก ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและภาพรวม ตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง สภาพการบริหารงานที่ดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง สภาพการบริหารงานที่ดำเนินการอยู่ในระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง สภาพการบริหารงานที่ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง สภาพการบริหารงานที่ดำเนินการอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง สภาพการบริหารงานที่ดำเนินการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

สภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ 1 คือ ด้านการวางแผน ($\mu = 4.58$) รองลงมาคือ การนำองค์การ และการจัดการองค์การ ($\mu = 4.54$ และ 4.28) ส่วนลำดับที่ 4 คือด้านการควบคุม กำกับ ดูแล มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ($\mu = 4.16$)

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า การชี้แจงแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีระดับที่ใกล้เคียงกัน คือการชี้แจงทำความเข้าใจภารกิจ หน้าที่ของโรงเรียนให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนอย่างละเอียด ชัดเจน การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียนได้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการกำหนดวิธีการวัด การประเมินผล และการนิเทศภายในเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและชัดเจน สภาพที่ปฏิบัติน้อย คือ สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาที่ดีและเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมให้ครูนำผลการจัดการศึกษามาสังเคราะห์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนการวางแผนส่งเสริมให้ครูแสวงหาวิทยาการใหม่ ๆ และสื่อการสอนในชุมชนหรือท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ปฏิบัติได้ในระดับน้อยที่สุด

1.2 ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อจัดระเบียบการบริหารภายในโรงเรียนในรูปการกระจายอำนาจได้เป็นอย่างดี ปฏิบัติได้ในระดับมากกว่าทุกข้อ ส่วนการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารระดับรองและตำแหน่งอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและวางแผนการใช้บุคลากรที่มีอยู่ในโรงเรียนได้

อย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติในด้านการจัดการองค์การโดยภาพรวม อยู่ในระดับเท่ากัน คือระดับมาก และพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรอย่างมีหลักเกณฑ์และเหมาะสม มีระดับปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

1.3 ด้านการนำองค์การ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำกับ ดูแล ชี้แนะบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อยและสงบสุขและการติดต่อสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี การสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนรู้สึกเป็นกันเองและมีความอบอุ่นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน การประสานสัมพันธ์เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้ปฏิบัติภารกิจร่วมกันได้และการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติในระดับมากที่สุด ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติในระดับน้อย

1.4 ด้านการควบคุมกำกับดูแล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีระเบียบปฏิบัติในการควบคุม กำกับ ดูแลการบริหารงานโรงเรียนและโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การใช้แผนและเทคนิคกระบวนการที่เหมาะสมในการควบคุมตรวจสอบผลสำเร็จของงานและการกำกับ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.5 สภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนรองลงมาคือ การนำองค์การ และการจัดการองค์การส่วนด้านการควบคุม กำกับ ดูแล มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน พบว่าผู้บริหารต้องมีความรู้และสามารถอธิบายวิธีทำแผนการพัฒนาการศึกษาได้ ถูกต้อง ชัดเจน ต้องชี้แจงการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และต้องชี้แจงวิธีดำเนินงานของบุคลากรทุกฝ่ายอย่างชัดเจน

2.2 ด้านการจัดองค์การ พบว่าผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์ แจกแจงงานให้บุคลากรเข้าใจง่าย ชัดเจน เหมาะสม สามารถวางแผนการใช้คนตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล และกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนแก่บุคลากรทุกฝ่าย

2.3 ด้านการนำองค์การ พบว่าผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่นำที่ดียุทธศาสตร์นำบุคลากรปฏิบัติงานตามคำสั่งได้ด้วยความเต็มใจรู้จักสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเป็นบุคคลที่มีความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ ๆ ของบุคลากรและต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียม

2.4 ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล พบว่าผู้บริหารจะต้องยึดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นหลักในการควบคุม กำกับ ดูแลการบริหารงานของสถานศึกษาสามารถควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน พัสดุได้เป็นอย่างดี และต้องสร้างระบบควบคุมคุณภาพการทำงานของบุคลากรได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

1.1 ด้านการวางแผน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนอย่าง ถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเน้นไปที่งานวิชาการเป็นหลัก การกำหนดวิธีการวัด การประเมินผล และการนิเทศภายในเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและชัดเจน การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียนได้ชัดเจน สอดคล้องกับ สภาพท้องถิ่นปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่าคุณภาพที่ผู้บริหารปฏิบัติในระดับน้อย คือ ผู้บริหารวางแผน ส่งเสริมให้ครูแสวงหาวิทยาการใหม่ ๆ และสื่อการสอนในชุมชนหรือท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกำหนดวิธีการประเมินแผนงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษา ของ เพชร วงศ์แปง (2529) ที่ครูผู้สอน เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถวิสัยในการบริหารงานด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกข้อ อย่างไรก็ตาม น่าจะชี้ให้เห็นว่าโครงการอบรมผู้บริหารนั้น ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน วิชาการ โดยเฉพาะในด้านการวางแผนการบริหารงานวิชาโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมภว ทิพย์เสียง (2535, หน้า 152) ซึ่งพบว่าการวางแผนการพัฒนาคณาจารย์ การศึกษาได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดการองค์การ พบว่าสภาพการบริหารงานของวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ ปฏิบัติในด้านการจัดองค์การในระดับมากที่สุดทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารมีการจัดระบบการบริหารภายในโรงเรียนใน รูปการกระจายอำนาจได้เป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติได้ดีในระดับที่มากกว่าทุกข้อ ซึ่งก็สอดคล้องกับโครงสร้างการ บริหารงานของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีโครงสร้างการบริหารงานในรูปคณะกรรมการทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติไปจนถึง ระดับกลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจอย่างชัดเจนดังนั้นหากผู้บริหารโรงเรียนจัดองค์การภายในโรงเรียนได้ดีย่อม นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารถึง 3 ประการ (1) มีส่วนช่วยให้เกิดการจูงใจของบุคคลในองค์การให้ทำงานอย่างมี เป้าหมายเนื่องจากสามารถเข้าใจต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างชัดเจน(2) ช่วยขจัดปัญหาและอุปสรรค ในการทำงานของบุคลากร และ (3) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง เพราะในองค์การมีระบบจัดแบ่ง อำนาจหน้าที่ การติดต่อสื่อสารและรูปแบบการตัดสินใจอย่างชัดเจน (ธงชัย สันติวงษ์, 2535, หน้า 238-239) ทั้งนี้ถือว่าการ จัดองค์การนับเป็นทักษะด้านเทคนิคที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน เนื่องจาก โครงสร้างขององค์การคือเครือข่ายที่บอกภารกิจขององค์การ การกำหนดหน้าที่และกำหนดความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล และบุคคลที่มีต่อกัน ทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารรู้และเข้าใจต่อหน้าที่ของบุคคลที่มีต่อกัน ทั้งใน ฐานะการบังคับบัญชาและตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของโรงเรียนซึ่งจะนำไปสู่การจัดลำดับความสัมพันธ์ของบุคคลใน องค์การ และสามารถมอบภารกิจ บทบาท หน้าที่ ให้แก่กลุ่มบุคคลและบุคคลได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบจำเป็นจะต้องให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการจัดองค์การให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนต่อไปและ อย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการนำองค์การ พบว่า สภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการนำ องค์การ มีระดับปฏิบัติในระดับมากที่สุดทั้งนี้เพราะว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ผู้บริหารมีการกำกับ ดูแล

ซึ่งนำบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อยและสงบสุข ผู้บริหารใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี การสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนรู้สึกเป็นกันเองและมีความอบอุ่นในขณะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันประสานสัมพันธ์เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้ปฏิบัติภารกิจร่วมกันได้ และการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด ส่วนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานปฏิบัติได้น้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ สอดคล้องกับข้อเสนอของธงชัย สันติวงษ์ (2545, หน้า 218) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศ เพื่อสนับสนุนสภาพการทำงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์โดยพยายามสร้างบรรทัดฐานของกลุ่ม ส่งเสริมเกื้อกูลให้บุคคลมีใจรักและอยากจะทำางานร่วมกัน จะก่อให้เกิดความรัก และความสามัคคีได้มากที่สุด ทั้งนี้สภาพของผู้นำจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพในการทำงานและความพอใจของผู้ตามเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับพรรณราย ทวีพะยะประภา (2549, หน้า 124) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร ประสิทธิภาพของงาน และความสุขของบุคลากรในองค์การนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ (1) สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก (Leader – member Relationship) (2) การมอบหมายงาน (Task structure) และ (3) อำนาจที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง (Position power) ทั้งนี้หากดูสภาพระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้สอดคล้องกันดีและผู้นำได้ใช้ทักษะทางการบริหารที่

เหมาะสม แสดงออกมาทั้งการตัดสินใจ การมอบหมายงาน การสร้างขวัญและกำลังใจ การลงโทษ โดยที่ ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่ายืดหยุ่น ไม่ลำเอียง และมีคุณธรรม จริยธรรมแล้วก่อให้เกิดความเคารพนับถือ ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในที่สุด บุคลากรทุกคนก็จะมีความรู้สึกที่พร้อมอุทิศกายใจให้กับการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

1.4 ด้านการควบคุมกำกับดูแล พบว่าสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติในด้านการควบคุมกำกับดูแลในระดับมาก แต่ก็ยังน้อยกว่าความคาดหวัง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าระดับปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมสร้างระบบกลุ่มควบคุมคุณภาพงานของบุคลากรภายในโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสมนั้น ยังมีระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพรัช ไหมชมภู (2537) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขาดการปฏิบัติงานในการประเมินผลงานมากที่สุด และในขณะเดียวกันสุรัช เทียนขาว (2535, หน้า 89) ก็ยืนยันได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่ประสบอยู่เสมอในการบริหาร งานงานของผู้บริหารโรงเรียนประการหนึ่งนั้น ได้แก่ความไม่มีหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงานและขาดการติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรและจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532, หน้า 2) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการควบคุมกำกับติดตามและประเมิน ผลงานต่าง ๆ ของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการควบคุมกำกับดูแล นับเป็นกิจกรรมหรือบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการควบคุมกำกับดูแลกับการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อให้แผนงานหรือโครงการที่ตั้งไว้ได้รับการปฏิบัติและเกิดผลสำเร็จสูงสุดการควบคุมกำกับดูแลนับเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถมาก ด้วยเหตุว่าการควบคุมกำกับดูแลนั้นถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หากต้องการให้งานนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุดและถึงแม้จะได้มีการวางแผนอย่างดีแล้วก็ตาม เพราะการควบคุมกำกับดูแลถือเป็นมาตรฐานวัดระดับคุณภาพของงาน ผลสำเร็จของการบริหารและระดับความพึงพอใจของบุคลากรภายในองค์การอีกด้วย การควบคุมกำกับดูแลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีและจะต้องใช้ทักษะทั้งทางมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางด้านเทคนิคเป็นอย่างดี เพราะการควบคุมกำกับดูแล ถือเป็นศิลปะของผู้ใช้ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกควบคุมกำกับดูแล ไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกควบคุม เกิดความคับข้องใจและเกิดการต่อต้านต่อการควบคุมกำกับนั้น ดังนั้น

การควบคุมกำกับดูแลจึงต้องให้ผู้ร่วมงานยอมรับการควบคุมกำกับดูแลอย่างเต็มใจอีกด้วย อีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ การควบคุมกำกับดูแลที่ดีย่อมช่วยขจัดปัญหาในการบริหารงานที่อาจจะเกิดขึ้นและหากมีปัญหามิอุปสรรคในการดำเนินงานก็อาจจะสามารถแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย

1.5 สรุปโดยภาพรวม ตามการบริหาร 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์การ และการควบคุมกำกับดูแล เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด ยกเว้นในด้านการควบคุม กำกับ ดูแล มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามความคาดหวังของบุคลากรและชุมชนนั้น ต้องการให้ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารที่มีต่อหน้าที่ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์การ และการควบคุมกำกับดูแล อยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน คือ ผู้บริหารต้องมีความรู้และสามารถอธิบายวิธีทำแผนการพัฒนาศึกษาได้ถูกต้อง ชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องชี้แจงการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และต้องชี้แจงวิธีดำเนินงานของบุคลากรทุกฝ่ายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชร วงศ์แปง (2549, หน้า 75) ที่ครูผู้สอนเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีสมรรถนะในการบริหารวิชาการด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการศึกษาของสมภพ ทิพย์เวียง (2545, หน้า 152) ซึ่งพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร มีระดับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านการจัดองค์การ คือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์ แจกแจงงานให้บุคลากรเข้าใจง่าย ชัดเจน เหมาะสมทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสามารถวางแผนการใช้คนตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล และกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนแก่บุคลากรทุกฝ่ายสอดคล้องกับการศึกษาของพนัส หันนาคินทร์. (2534, หน้า 46) ที่พบว่า การพิจารณาความดีความชอบมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเป็นธรรมชาติ

2.3 ด้านการนำองค์การ คือผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่ดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสามารถนำบุคลากรปฏิบัติงานตามคำสั่งได้ด้วยความเต็มใจรู้จักสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเป็นบุคคลที่มีความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมสอดคล้องกับการศึกษาของบุญเสียว หินศรีสุวรรณ (2545) พบว่าการนิเทศติดตามเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถ หรือมีทักษะในการบริหารงานโดยตรง ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารก็ต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดด้วย จึงจะเกิดความกล้าในการแสดงความสามารถทางการนิเทศติดตาม

2.4 ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล คือ ผู้บริหารจะต้องยึดเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นหลักในการควบคุม กำกับ ดูแลการบริหารงานของสถานศึกษาทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสามารถควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน พัสดุได้เป็นอย่างดี และต้องสร้างระบบควบคุมคุณภาพการทำงานของบุคลากรได้เป็นอย่างดี ดังที่ สมพงษ์ เกษมสิน (2546, หน้า 267) ได้กล่าวว่า การควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติงาน เป็นภาระอันสำคัญยิ่งประการหนึ่งของนักบริหารหรือผู้นำองค์การ และในขณะเดียวกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 5) ได้กำหนดให้การควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศ เป็นภารกิจหลักประการหนึ่งของผู้บริหาร ทั้งนี้ เพื่อต้องการทราบความก้าวหน้าของงาน ปัญหา อุปสรรค และจุดดี จุดด้อยในการทำงาน

2.5 กล่าวโดยสรุปแล้วแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้ความสำคัญแก่ผู้บริหารเป็นอย่างมาก เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะต้องเป็นผู้นำในการทำงาน ต้องมีความเป็นผู้นำ และสามารถโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ อย่างไรก็ตามประเด็นที่ยังต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารให้มากขึ้น นั่นคือ การควบคุม กำกับ ดูแล โดยเฉพาะการนิเทศติดตามการทำงานของบุคลากร เป็นจุดเด่นของภาวะการณำองค์การที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ทั้งยังจะเป็นการสร้างบรรยากาศภายในองค์การให้บุคลากรรู้สึกเป็นกันเอง อบอุน และมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ ควรที่จะได้รับการพิจารณาในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนเพิ่มพูนขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา นับเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าทางการบริหารที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาเห็นว่าถ้าได้มีการพัฒนาปรับปรุงโดยการจัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพความรู้ความสามารถในด้านการนำองค์การเข้าไปในโครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นลักษณะหลักสูตรเสริมหรือหลักสูตรเฉพาะ เช่น ความเป็นเลิศในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือการสร้างบรรยากาศในการทำงาน น่าจะทำให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรศึกษาระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ดร.กัมพล ไชยพันธ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผลงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ธงชัย ลั่นดวงศ์. (2535). **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร. : ไทยวัฒนาพานิช.

พนัส หันนาคินทร์. (2534). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร. : วัฒนาพานิช.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พรรณราย ทรัพย์ประภา (2549). **จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและในการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร. : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ เกษมลิน. (2546). **พฤติกรรมผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดในการทำงานของครู**. วิทยานิพนธ์. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมภพ ทัพย์เวียง.(2535). **การวางแผนการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิเทศก์ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

Academic Administration Of A Small School In Phan District, Under Chiangrai Primary Educational Office Area 2

วชิรา มุลกลาง^{1*} และ จิตติชัย รักบำรุง²

Wachira Moonklang^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้เพื่อศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสายผู้สอนต่อสภาพการบริหารงานวิชาการ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ 1) การศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ , โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This independent study is to study condition of the academic administration of a small school. The following objectives: 1) To study academic administration. 2) To compare the opinions of administrators and teachers towards academic administration. **The results showed that** 1) The condition of the academic administration of a small was at a high level. 2) The result of comparison the opinions classified by sex, age and working experience are not different.

Keywords: Academic Administration, Small School.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : aong.keng29@gmail.com

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือที่เรียกว่าโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของโลกในยุคโลกาภิวัตน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับปรุงพัฒนากระบวนการศึกษาค้นคว้า การคิดค้นพัฒนาของมนุษย์อย่างไม่หยุดยั้ง โดยการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่ช่วยพัฒนามนุษย์ในแต่ละภูมิภาคของโลก ให้มีศักยภาพในการศึกษาค้นคว้าคิดค้นพัฒนาจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุล

และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเชิงภาคี การพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งแนวทางดังกล่าวตรงกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถร่วมงานกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งตรงกับ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 4 กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O – NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2556 พบว่า คุณภาพทางการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ผลคะแนนของแต่ละกลุ่มสาระวิชาได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 เช่น วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.87 วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.62 วิชาวิทยาศาสตร์ มี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.30 และภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.42 และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O – NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอพาน พบว่า คุณภาพทางการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดเช่นเดียวกัน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.78 วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.16 วิชาวิทยาศาสตร์ มี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.80 และภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.71 ซึ่งวิชาเหล่านี้ นับว่าเป็นวิชาที่อยู่ใน กลุ่มสาระที่เป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญหรือการศึกษาหาความรู้ของวิชาอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน

โดยในปัจจุบันการจัดการศึกษามีการแบ่งขนาดโรงเรียนออกเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ตามจำนวนนักเรียนที่เข้ามาเรียนทำให้มีผลต่อการบริหารจัดการทั้งใน

ด้านงบประมาณ อัตราค่าจ้างครู อาคารสถานที่ สื่อการเรียนการสอน จึงเป็นเหตุให้การจัดการ การศึกษาในแต่ละขนาด โรงเรียนมีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านคล้ายคลึงกันใน 4 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แล้วโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดได้ เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัยในหลายๆด้าน เช่นสภาพ ครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดอุปกรณ์ของการจัดการเรียนการสอน และงบประมาณ ไม่เพียงพอ จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนขนาดเล็ก กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายที่จะยกระดับคุณภาพของ โรงเรียนขนาดเล็ก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำโครงการยกระดับ คุณภาพของโรงเรียน ขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมาซึ่งมีแนวทางของการบริหารจัดการ ยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ 10 แนวทาง คือ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก การพัฒนา ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก การ จัดหน่วยคอมพิวเตอร์ เคลื่อนที่ (Mobile Unit) การจัดหาสื่อการเรียนการสอน/หนังสือห้องสมุด การแก้ปัญหาการขาด แคลนครู การพัฒนาครู การนิเทศติดตาม การซ่อมแซมอาคารสถานที่ เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถบริหารจัดการ การศึกษาโดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลสารสนเทศ ปรับปรุงงานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสายผู้สอน ต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น

1. ตำแหน่ง
2. เพศ
3. อายุ
4. ประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3 การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การจัดทำและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 1.7 ระบบการนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.12 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สมมุติฐาน

1. ผู้บริหาร และครูสายผู้สอน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกัน
2. ผู้บริหาร และครูสายผู้สอน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกัน
3. ผู้บริหาร และครูสายผู้สอน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกัน
4. ผู้บริหาร และครูสายผู้สอน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูสายผู้สอน ต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยแยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 44 คน ครูสายผู้สอน จำนวน 132 คน รวมทั้งสิ้น 176 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) 44 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยแยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 40 คน ครูสายผู้สอน จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้น 137 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อหาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ข้อคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ“สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ทั้งสิ้นจำนวน 60 ข้อ ซึ่งครอบคลุมสภาพบริหารงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ เพื่อกำหนดขอบเขตและกรอบแนวคิดแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

(Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร

โดยผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามนั้นไม่ได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ค่า .05 ขึ้นไปซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามมีค่า IOC เท่ากับ 1

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.8

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูสายผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูผู้สอนตอบแบบสอบถาม

2. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูสายผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. การส่งและการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาปฏิบัติดังนี้

3.1 ลงรหัสของแบบสอบถามเพื่อส่งต่อการตรวจสอบและติดตามคืน

3.2 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 ผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 137 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ แล้วรายงานเป็นความเรียง

2. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้านแล้วหาค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง (บุญชม ศรีสะอาด. 2550, หน้า 11) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51– 5.00 หมายถึง การปฏิบัติการในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง การปฏิบัติการในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง การปฏิบัติการในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง การปฏิบัติการในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง การปฏิบัติการในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วิเคราะห์โดยใช้สถิติที่ (t – test) แบบ Independent

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้สถิติที่ (t – test) แบบ Independent

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามอายุ วิเคราะห์โดยใช้สถิติที่ (F – test) แบบ ANOVA

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติที่ (F – test) แบบ ANOVA

ผลการศึกษา

1. การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้บริหารและครูสายผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูสายผู้สอนมากกว่าผู้บริหาร และเป็นเพศชายมากที่สุดและส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ส่วนใหญ่ประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป

2. การศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหาร งานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามอันดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการนิเทศการศึกษา

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุคใหม่ หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตามลำดับ โดยทุกรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลทั่วไป จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานต่างมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูสายผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33-38) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการดำเนินงานวิชาการ ที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษา โดยใช้การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย (Stake - Holder) เพื่อการบริหารจัดการ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศักดิ์ศรี ก้อนคำ (2549, หน้า 88) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินดา ทรัพย์เมฆ (2549, หน้า 76) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจำนวน 12 ด้าน มีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหาร งานวิชาการเป็นบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องประสานความร่วมมือในการพัฒนา กำหนด นโยบาย การวางแผน การปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนเพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการบริหารงานวิชาการ จึงเป็นการบริหารจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ จากผลการศึกษาค้นคว้านี้ จึงพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมาก เพราะเป็นการระดมสรรพกำลังของบุคลากรในการประสานความร่วมมือในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้บริหารและครูสายผู้สอนที่มี ตำแหน่ง เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างมีความคิดเห็น ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินดา ทรัพย์เมฆ (2549, หน้า 56) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความพึงพอใจ

ของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยรวมและทุกรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษารามาเมฆ รัตน์ (2551, หน้า 89) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททราการ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการวิชาการในโรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททราการเขต 2 จำแนกตามเพศ การศึกษาและประสบการณ์สอนต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญอันดับแรก ที่สถานศึกษาต้องยึดถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งระบบ และเพื่อให้การดำเนินงานด้านวิชาการเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้น ในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจึงปฏิเสธสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องด้วยการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารวิชาการ ของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปฏิบัติหน้าที่โดยตรงด้านวิชาการ จึงทำให้ความแตกต่างด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างไม่มีผลต่อการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควร ส่งเสริมให้มีเอกสารประกอบหลักสูตรแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่ ใช้ของการเรียนการสอน เช่น แผนการสอน คู่มือครู เอกสารสำหรับครูผู้สอน รวมทั้งส่งเสริม กระตุ้นให้ครูผู้สอนได้จัดทำเตรียมการสอนซึ่งจะทำให้ครูทราบล่วงหน้าว่าจะให้เด็กนักเรียนได้
2. ควรมีการส่งเสริมการนิเทศการสอนที่หลากหลาย โดยให้บุคลากรของสถานศึกษา มีส่วนร่วมของการนิเทศการสอนที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อให้สามารถวางแผนและส่งเสริมการเรียนการสอนที่จะนำพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ
4. ในการบริหารงานวิชาการ ให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียนควรมีการศึกษาปัญหาวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนในชุมชนและสังคม หรือสิ่งที่ปรากฏถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อนำทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรด้านอื่น ๆ เข้ามาร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผ่านการประสานงานของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อน ให้การบริหารงานวิชาการเป็นตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน และอำเภอแม่ลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. ควรทำการศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ในด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอพาน และอำเภอแม่ลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

3. ควรมีศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กของอำเภอพาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะผู้ศึกษาได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ฐิติชัย รักบำรุง ที่ปรึกษาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง และอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ตรวจสอบ แก้ไขการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบพระคุณ ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นายสุกรี เทพชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนดงมะตั้นเนินสยามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นายสันต์ คำมะนาม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่แก้วเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและพิจารณาแก้ไขเครื่องมือในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียน และข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาครั้งนี้ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **กรอบการบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จินดา ทรัพย์เมฆ. (2549). **ความพึงพอใจของครูในการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา** สังกัด

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ,มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์, กรุงเทพมหานคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2550). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.

ราเมฆ รัตนิล. (2551). **ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบางพลีราษฎร์**

บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.

ศักดิ์ศรี ก้อนคำ.(2549). **สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก** สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

A Study of Academic Administration of Schools in Dokkhamtai Group 1 Schools Under Phayao Primary Educational Service Area Office 1

ฟองจันทร์ ทองคำ^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²
Fongchan Thongkam^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คนประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คนและครูวิชาการ จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนการเรียน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนด้านที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานทุกด้าน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: สภาพการบริหารงานวิชาการ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : in_fongchan@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the academic administration of school classified by education degree and years of experience. The sample group was 108 people consisted of 11 schools administrators and 97 teachers in Phayao Primary Educational Service Office Area 1. The instrument used for collecting the data was rating scale questionnaire. The statistical procedures employed in the data analysis that included percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results showed that 1) The results to study the academic administration of Dokkhamtai Area 1 School of Phayao Primary Educational Service Area 1, found that, was the high of level. Considering was aspects found that the development of education was the highest level, the second was the evaluation and transfer of learning and research for develop quality of education and the lowest was the promoting and supporting academic for family or education organization. 2) The results to study the academic administration of Dokkhamtai area 1 school in Phayao Primary Educational Service Area Office 1 the opinion of teachers on the academic by education degree and years of experience found that, as a whole and aspects were not different.

Keywords: Academic Administration

บทนำ

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียนไม่ว่าโรงเรียนนั้นจะเป็นจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนจะพิจารณาได้จากผลงานทางด้านวิชาการ เนื่องมาจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดแผนการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของโรงเรียนและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจในการบริหารงานวิชาการเป็นหลัก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบาย เป้าหมายวัตถุประสงค์วางแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการควบคุม นิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้วิจัยตระหนักในหน้าที่ของตนเอง และมีความต้องการที่พัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มตอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต1 เพื่อเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียน ทั้งนี้ การบริหารงานในโรงเรียนโดยทั่วไปต่างก็ให้ความสำคัญต่องานด้านวิชาการเป็นหลักและถือว่าสำคัญที่สุด และที่ผ่านมามีความสำเร็จของการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาครูและชุมชน เห็นจากการนิยมนส่งบุตรหลานศึกษาต่อโรงเรียนที่มีชื่อเสียงดีเด่นทางด้านวิชาการ อาทิ ในเขตอำเภอและเขตเมือง นั้นแสดงให้เห็นว่างานด้านวิชาการในโรงเรียนในเขตอำเภอรอบนอกยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการของทุกฝ่าย (สุกัญญา ประเสริฐสังข์, 2556, หน้า 2)

จากความสำคัญของการบริหารงานด้านวิชาการดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มตอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการศึกษานี้

จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 33) 12 ด้าน โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงไว้ในภาพ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ข้อมูลทั่วไป
จำแนกเป็น

1. วุฒิการศึกษา
  - 1.1 ปริญญาตรี
  - 1.2 ปริญญาโท
  - 1.3 ปริญญาเอก
2. ประสบการณ์ทำงาน
  - 2.1 ต่ำกว่า 10 ปี
  - 2.2 ตั้งแต่ 11-20 ปี
  - 2.3 ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ใน 12 ด้าน

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
8. ด้านการแนะแนวการศึกษา
9. ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูวิชาการที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน
2. ครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน ครูวิชาการโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 จำนวน 97 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 รวมทั้งสิ้น 108 คน โดยใช้ตารางสูตรการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 กำหนดลักษณะคำถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การทดสอบค่า (t-test) และการวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อบรมครู รองลงมาคือ ด้านการวัด และประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ส่วนด้านที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยแต่ละด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อบรมครู พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนการเรียน พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การวัดผลและประเมินผลมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ การวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนโดยเน้นสภาพจริงจากกระบวนการ ผลงานและการปฏิบัติของนักเรียน และการจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลทุกวิชาและทุกระดับชั้นเรียน ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุดคือการกำหนดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในแผนการปฏิบัติการประจำปี รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ครูสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาผลการเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำผลงานวิจัยที่ได้มาเผยแพร่ได้ และการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ ที่ช่วยในการทำวิจัยของครู ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระอย่างครบถ้วน

1.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 รองลงมาคือการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การนำผลจากการติดตามและประเมินผลมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ และการพัฒนาปรับปรุงสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การนิเทศ ติดตามการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

1.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รองลงมาคือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การนิเทศ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

1.7 ด้านการแนะแนวการศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นเรียน รองลงมาคือ การส่งเสริมให้มีการแนะแนววิชาชีพภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และการวาง

แผนการแนะแนวการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การประสานกับหน่วยงานอื่น เพื่อแนะแนวให้แก่ผู้เรียน

1.8 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การจัดทำมีกิจกรรมนิเทศโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ การจัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในกับโรงเรียนอื่น ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การนำผลการนิเทศมาวางแผนเพื่อพัฒนางานวิชาการในปีต่อ ๆ ไป

1.9 ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การนำผลการประเมินภายในมาชี้แจงให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ รองลงมาคือ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี และการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การปรับปรุงวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.10 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น พบว่า ภาพรวมสภาพ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การวางแผนร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น รองลงมาคือ การศึกษาถึงความต้องการในการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การสร้างเครือข่ายในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่นของรัฐ

1.11 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น และการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันพัฒนาโรงเรียน

1.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา รองลงมาคือ การสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การเปิดให้บุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามาร่วมพัฒนาการศึกษา และการเปิดให้บุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามาร่วมพัฒนาการศึกษา ส่วนข้อที่มีสภาพ การบริหารงานวิชาการต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการศึกษากับบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูวิชาการจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูวิชาการจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูวิชาการที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูวิชาการจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลและอภิปรายผล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 12 ด้าน มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของโรงเรียนคือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการที่ประกอบด้วยงานหลัก คือ งานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชื่อเสียงของโรงเรียน ความพึงพอใจของทุกฝ่าย เป็นการตอบสนองความสำเร็จของการจัดกิจกรรมทุกด้านที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี และมีคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชนันท์ ประวรรณา (2556:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับมาก และवलันต์ ปรีดานันท์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นเดียวกับ อภินันท์ นาเลาห์ (2552, หน้า 109) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ เม้าเวียงแก (2551, หน้า 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของ

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2

โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิตฉวีชัช โพธิ์ขำ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 12 ด้าน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักและสำคัญยิ่งของบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นมีทักษะการสื่อสาร มีทักษะในการแก้ปัญหาได้ในทุกสถานการณ์และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การส่งเสริม ให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม อีกทั้งยังส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม จากแนวปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องวางแผน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู ควบคุม กำกับให้การจัดตารางสอนของครูเป็นไปตามความเหมาะสมของครู มีการจัดเตรียมการสอนและบันทึกการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียน ทำโครงการและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชิต บุญเลิศ (2553, หน้า73) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจและตระหนักต่อภารกิจสำคัญของโรงเรียนเพราะการเรียนการสอนเป็นงานหลัก ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะต้องทำ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ อัครเดช นีละโยธิน (2550, หน้า 46) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีการปฏิบัติงานในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีสภาพการบริหารงานวิชาการสูงสุด คือ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา รองลงมาคือ การสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การเปิดให้บุคคลครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามาร่วมพัฒนาการศึกษา และข้อที่มีสภาพการบริหาร

งานวิชาการอย่างเท่าเทียมกันจึงทำให้การเปรียบเทียบการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณนิภา สีสะอาด (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับอนุบาลศึกษา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า จากผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวสนภา คมขำ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของครูผู้สอน พบว่า บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า ครูวิชาการที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างก็มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามของครูวิชาการส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานสูง คือประสบการณ์ทำงาน 21 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 62) อีกทั้งยังได้รับการอบรมพัฒนาตนเอง และมีการประชุมเพื่อทราบและแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพงศ์ สายอรุณ (2555, หน้าบทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย คำปลิว (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามภาระงานการบริหารงานวิชาการ 12 งาน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่าครูผู้สอนที่มีเพศ อายุและประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
2. ควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการศึกษากับบุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
3. ควรมีการวางแผนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง
4. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา
5. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยในชั้นเรียนไปพัฒนาตนเองในการทำผลงานทางวิชาการ รวมถึงการนำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างจริงจัง
6. ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสมรวมถึงจัดสรรงบประมาณปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความทันสมัยและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตอื่น
2. ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทักษะของบุคคลในชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาอย่างยิ่งจาก ดร. สันติ บุรณะชาติ ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ได้กรุณาแนะนำ เสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณนายันทพล พุทธิกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดง นางสาวเม็ดแก้ว เจนใจ รองผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านห้วยลาน และนางสาวจีระภา พระวิสัยต์ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านทุ่งต้นศรี ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการโรงเรียนในกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงผ่านไปได้อย่างดี ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา สำหรับการอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่และวางรากฐานทางการศึกษาให้สามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบเป็นสักการะเวทิตา
คุณแต่ คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และอบรมบ่มนิสัยให้รู้จักคุณค่าของชีวิต และผู้มีพระคุณ
ทุกท่านที่ช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ทุกๆท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ.
- จตุพงศ์ สายอรุณ. (2555). **การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3**.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- นิชนันท์ ประระวรรณา. (2556). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3**.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,มหาวิทยาลัยพะเยา,
พะเยา.
- นวนลนภา คมขำ (2555). **การศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3**.การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ประพันธ์ เม้าเวียงแก. (2551).**การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 2**.
วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ปรีदानันท์. (2553). **การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม:**
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิจิต บุญเลิศ. (2553). **ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ลิตณัชช โพธิขำ. (2556). **การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนดีศรีตำบล จังหวัดสุโขทัย**.
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุกัญญา ประเสริฐสังข์. (2556). **การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา
ในกลุ่มจุน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต1**.
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.,มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สุพรรณิกา สีสะอาด. (2556). **การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับอนุบาลศึกษา
ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. ปีที่ (11 ฉบับที่ 2), 103-111.**
- สมชาย คำปลิว. (2549). **การศึกษาบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา
อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ**.การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, ศรีสะเกษ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อภิวัฒน์ นานนท์. (2552). **สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติ**

การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของโรงเรียนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

อัครเดช นีละโยธิน. (2550). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน อำเภอเมือง**

จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัด
เชียงราย โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

Condition Academic Administration Phrapariyattidhamma Schools study Chiang Rai.
Schools under the initiative of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn presided

นงศ์พร ตี๋ปาละ^{1*} และ น้ำฝน กันมา²

Nongporn Tippala^{1*} and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ประชากรที่ใช้ใน ครั้งนี้ได้แก่ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ปีการศึกษา 2557 รวม 211 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพและ แนวทางในการบริหารงานวิชาการ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือค่าความถี่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายโรงเรียนใน โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ในภาพรวม 6 ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการนิเทศภายใน

2. จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี พบว่าด้านหลักสูตรและการนำ หลักสูตรไปใช้ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสม และควรพัฒนาครู ในด้านการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริม สนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ควรพัฒนา อบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียน

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nongporn.tip@chaiyo.com

การสอน ด้านการวัดและประเมินผล ควรส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การวัดผลให้เป็นแนวทางเดียวกัน ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด ควรส่งเสริมให้ครูนักเรียนใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ควรสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมการศึกษาแหล่งเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการศึกษาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้านการนิเทศภายใน ควรจะมีการกำกับและติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ควรมีการจัดระบบและประเมินผลการนิเทศในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูมีการนิเทศกันเองระหว่างชั้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objective of this research was, to study and compare the academic administration of the general section, Prapariyatitam School, in the project of Royal HRH Princess Maha Chakri Sirindhon. The population and test used for this study were the teachers of the general section, Prapariyatitam School, in the project of Royal HRH Princess Maha Chakri Sirindhon, academic year 2015, a total of 211 persons, from 20 school. the tools used in this study were questionnaires and academic administration guidelines, which was divided into 5 levels. The data statically analyzed by using percentage, mean and standard.

1. The results showed that the academic administration of the general section, Prapariyatitam School, in the project of Royal HRH Princess Maha Chakri Sirindhon, overall top 6 was performed at a high level.
2. When considered each level, it reveal that the teaching and learning was the most practical and then followed by the library and learning center. And the supervision was the lowest level.

Keywords: Academic Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา คือ สถานศึกษาโดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้นและมีหน่วยงานระดับสูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกระทรวง กรม องค์การภาครัฐ และเอกชน ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน และหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันแต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญเพราะเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการ การพัฒนาคุณภาพของเยาวชนต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาหรือปฏิรูปการบริหารในสถานศึกษาโดยแท้จริงแล้ว งานบริหารสถานศึกษานั้น ทั้งสถานศึกษาขนาด

เล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ภาระหน้าที่ของผู้บริหารและงานที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติเหมือนกันทั้งสิ้น (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2551 หน้า 147) ดังนั้นงานบริหารสถานศึกษาภายหลังการปฏิรูปการศึกษาจึงมี 4 ด้าน คือ วิชาการ งบประมาณ งานบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป โดย ถือว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่น ๆ นั้น แม้ว่าจะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาโดยเป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ(สถิตชัย วรรณท้าวณิช, 2553 หน้า 144-145) ขอบข่ายงานวิชาการมีทั้งหมด 8 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางการศึกษา (สมเดช สีแสง, 2550 หน้า 303-304) โดยงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนโดยตรงและเป็นหัวใจหลักของงานวิชาการนั้น มีอยู่ 3 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน งานดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อสามารถนำพาให้การปฏิบัติงานวิชาการประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดเอางานวิชาการเป็นหลักในการบริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจะสามารถนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 และฉบับปรับปรุง 2553 ซึ่งจากการติดตามผลการใช้หลักสูตรความเข้าใจไม่ตรงกันในหลาย ๆ เรื่องทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลซึ่งปัญหาดังกล่าวได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาเป็นระยะ ๆ มาโดยตลอด เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษานั้นจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการดังนั้น การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นบทบาทสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารโรงเรียน โรงเรียนจะมีคุณภาพดีมาน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญที่สุดได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ (วิชิต บุญเลิศ, 2553 หน้า 3)

ในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า การจัดการศึกษาที่เป็นหลักสำคัญของคณะสงฆ์ไทย มี 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนก เป็นการศึกษาและการสอบสนามหลวงที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์แห่งองค์พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตเป็นลำดับมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน โดยที่การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนก เป็นการศึกษาที่คงคุณลักษณะและอัตลักษณ์เฉพาะตัว ในที่นี้จะกล่าวถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนที่ให้โอกาสกับเยาวชนเพศชายได้เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยบวชเป็นพระภิกษุสามเณรเข้ามาเรียน และเพื่อเป็นการพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการบริหารงานวิชาการตลอดจนข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เพื่อเป็นการจรรโลง

พระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

1. หลักการและทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ
2. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
3. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
4. ขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ
5. ขั้นตอนการบริหารงานวิชาการ
6. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารงานวิชาการ
7. สภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
8. การบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- สภาพการบริหารงานวิชาการ**
1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
  2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
  3. ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  4. ด้านการวัดและประเมินผล
  5. ด้านห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้
  6. ด้านการนิเทศภายใน

วิธีวิทยาการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จากครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 211 รูป/คน จาก 20 โรงเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีการหาค่าความสอดคล้องแบบ IOC (Index of Item Objective Congruence)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โรงเรียนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่างานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารโรงเรียน ส่วนงานอื่นเป็นปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอภิสิทธิ์ จักรแก้ว (2553, หน้าบทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 1 ใน 6 ด้าน คือการวางแผนงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมด้านงานวิชาการ การจัดสื่อการเรียนรู้อื่นๆ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยทำให้ พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

แนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้พบว่าโดยภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านนี้อยู่ในระดับมากทุกข้อทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ มีการดำเนินงานที่จะส่งผลกับหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรงและผู้บริหารยังได้สนับสนุนให้ครูทำการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร มีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมตามหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โรงเรียนสนับสนุนให้ครูทำการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียน โรงเรียนมีการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเมื่อสิ้นปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำเบ็ง รหัสิตา (2550, หน้า 57) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาภายในศูนย์เครือข่ายงานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติโดยภาพรวมด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551, หน้าบทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 1 ผลการศึกษาพบว่า งานบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภางค์ วงษ์นาคเพ็ชร (2553, หน้าบทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนิเทศภายใน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในการปฏิบัติระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้พัฒนาบุคลากร (ครู) ด้านการเรียนการสอนโดยให้รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ใช้ห้องสมุดและสื่อไอทีในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียน

ได้สนับสนุนในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ครูได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตาม แนวคิดของผู้เรียนโดยการประยุกต์ความรู้และแนวคิดที่ได้เรียนรู้มาใช้ ได้การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถ ในการใช้ความคิดพิจารณา ตัดสินเรื่องราว ปัญหา ข้อสงสัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ และมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากฎการศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 หน้า 1) ที่ว่า คุณลักษณะของผู้เรียนมาตรฐานที่ 1 มีความรู้ และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถคิด อย่างเป็นระบบ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และนำไปใช้ในการดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม โดยมีตัวชี้ วัดดังนี้ 1. มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนผ่านเกณฑ์วัดผล และประเมินผลตามหลักสูตร และข้อที่ว่า สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล เลือกรูปแบบที่ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และนำไปแก้ปัญหาได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต บัญเลิศ (2553, หน้า 73) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจและตระหนักต่อภาระกิจสำคัญของโรงเรียนเพราะการเรียนการสอนเป็นงานหลักที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมถูกต้องตามกระบวนการตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริม ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและ ศุภรัตน์ ทราญทอง (2553, หน้าบทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยผลการวิจัยพบว่าครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ดวงเข้ม (2554, บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย เรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรขี เขต 4 พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ รายข้อได้ดังนี้ อันดับ 1 คือด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนผลิต ใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนครูให้มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน เช่น การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียน โรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูนำวัสดุท้องถิ่นเพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอน เช่น การนำเอาวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นมาใช้ผลิตสื่อ โดยที่โรงเรียนมีการจัดฝึกอบรมครูเพื่อการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน และได้มีการประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อนำผลประเมินไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลชรี พิกุลแกม ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ด้านการวัดและประเมินผลพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัย สมสงวน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการและความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่างานวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และแมททอกซ์ ได้ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พบว่าความต้องการที่อยู่ในระดับมากคือ ความต้องการจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการ

ประเมินผลและต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร และวิลเลียม ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารของครูใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐอินเดียนา ผลการวิจัยพบว่าครูใหญ่มักมอบหมายความรับผิดชอบงานประเมินผลในหัวหน้าสายวิชาการ การใช้เวลาปรับปรุงการเรียนการสอน การเยี่ยมห้องเรียนและการประเมินผลมีจำกัดและน้อย ครูใหญ่ใช้วิธีการแนะนำครูมากกว่าการใช้วิธีการจัดอบรม ครูและนักเรียนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการประเมินผลและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การทำหน้าที่ของครูใหญ่ในการประเมินครู สังเกตการสอน การใช้แบบทดสอบ ได้รับการยอมรับระดับมาก นอกจากนี้การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนยังมีความสำคัญตั้งที่กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวไว้ว่า การวัดผล ประเมินผลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาครั้งนี้ คือ เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำกับติดตามกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังเป็นเครื่องมือผลักดันหรือกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาที่โรงเรียนมีการปฏิบัติในด้านนี้อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถปฏิบัติการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนการสอนตามที่ระเบียบกำหนดด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสนับสนุนในการสร้างและปรับปรุง เครื่องมือวัดผลให้มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ มีการติดตามและตรวจสอบ การจัดทำเอกสารการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอได้ส่งเสริมให้ครูได้วัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนตามสภาพที่แท้จริงและยังได้ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน มีการรายงานผลการเรียนและพฤติกรรมที่ ควรแก้ไขของนักเรียน ให้ผู้ปกครองได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

ด้านห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนได้จัดให้มีห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ หรือมุมหนังสือที่เหมาะสม และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพเพื่อจัดกิจกรรมที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน จัดหาเอกสาร หนังสือ สำหรับค้นคว้าหาความรู้ให้เพียงพอ มีคุณภาพและทันสมัย และโรงเรียนได้ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เช่นสถานที่ บุคลากรที่สำคัญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการ ค้นหา ข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด ดังที่ กระทรวงศึกษา (2547, หน้า 3) ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเป็นการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง อีกทั้งเพื่อสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับท้องถิ่นและเป็นระบบ

ด้านการนิเทศภายใน พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศภายในสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้เกิดการ ยอมรับในการนิเทศภายในโรงเรียนจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อทราบปัญหาและให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอนแก่ครู มีการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อทราบปัญหาและให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอนแก่ครู มีการประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต บุญเลิศ (2553, หน้า 74) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่องานนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมุ่งช่วยเหลือ พัฒนา ปรับปรุงให้มีคุณภาพโดยการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ใช้เหตุผลแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมีการร่วมกันวางแผนนิเทศภายในโรงเรียน

จัดทำเครื่องมือนิเทศให้มีมาตรฐาน นิเทศภายในตามแผนที่กำหนดและบันทึกการนิเทศใช้เป็นหลักฐานตลอดจนมีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและแมททอกซ์ (Mattox.1978:6061-A) ได้ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมากคือ ความต้องการจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผลและต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จึงแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่างมุ่งเน้นงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา จึงทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงให้ความสำคัญกับการนิเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นการเรียนการสอน อาจจัดทำในรูปแบบคณะกรรมการนิเทศเพื่อให้อุณหภูมิผู้เรียนดีขึ้น

2. ควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และปรับปรุงพัฒนาสื่อ ให้มีคุณภาพและทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ การบริหารงานวิชาการของ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสิทธิภาพด้านผู้เรียน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

3. ควรวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายโรงเรียนในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความรู้ ความช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งจาก ดร.น้ำฝน กันมา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในทุกด้าน ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่มีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดาและครอบครัว ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545) คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลทวี พิกุลแกม. (2551) การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- คำเบ็ง รดสีดา (2550, หน้า 57) สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาภายในศูนย์ เครือข่ายงานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 .วิทยานิพนธ์ ศษม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551) .ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา . (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด.
- พระมหาอภิรักษ์ จักรแก้ว. (2553) “การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 1”. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- วิจิต บุญเลิศ. (2553). ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ศุภรัตน์ ทราทอง (22 มีนาคม 2552) ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ เทคนิค Jigsaw ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่องเงิน และบันทึกรายรับ รายจ่าย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2557, จาก [Http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=67924bc&id=16](http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=67924bc&id=16)
- สมเดช สีแสง. (2550). คู่มืองานวิชาการ โรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ . ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายและพัฒนา
- สถิตชัย วรรณทวนิช. (2553). ผู้บริหารและการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เจริญดีมั่นคง.
- สมัย สมสงวน .(2551). ความต้องการและความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามทรรศนะของครูผู้สอน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- โสภา วงษ์นาคเพ็ชร (2553) การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหาร
ในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

The Circumstance of Administration in Accordance with Educational Reform in
2nd Decade by School Directors Administrating in Opportunity Expansion Schools
under the Educational Network Center of Tabtao 2, the Chiangrai Primary Educational
Area Office 4

มนต์ธิดา ตามัย^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Montida Tamai^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสและศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ประชากรประกอบด้วยผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบล 2 จำนวน 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ แบบอัตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สูงสุด ได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก และ น้อยที่สุดได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ควรปลูกฝังให้รู้จักกฎระเบียบและความรับผิดชอบให้มากขึ้น ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ควรลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของครู ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ควรนำแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้นและด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ส่วนกลางควรกระจายอำนาจให้กับโรงเรียนมากขึ้น

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : tidatamai@hotmail.com

คำสำคัญ: การบริหาร การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

Abstract

The objective of this independent study were to study the circumstance of administration and the problems as well as suggestions for school directors' administration in accordance with educational reform in 2nd decade by school directors in opportunity expansion schools under the educational network center of Tabtao 2, the Chiangrai Primary Educational Area Office 4. The population of the study was of 70 school directors administrating. The research tool used in data collection were multiple choice rating scale and open-ended questionnaire The data analysis statistics consisted of Frequency, Percentage, Arithmetic Mean and Standard Deviation. The findings of the study revealed that among all four aspects above were great on average ranking from highest to least the highest was development of quality Thai generation at the high level subordinate was development of teacher quality at the high level subordinate was at the high level and the lowest was development of management quality at the high level.

Problem and suggestions were found that development of quality Thai generation should have been implanted about rules and regulations, concerned more about responsibilities. The development of teacher quality should have been reduced so that teachers were able to fully manage their teaching time. The development of school qualification Local Resources learning to use more than this and the development of management quality the Ministry of Education had to decentralize more for administration in schools.

Keywords: Administration/Educational Reform in 2nd Decade

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจฯ ได้มีมติเห็นชอบ ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 – 2561 จากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการคือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และมีกรอบแนวคิดทางการปฏิรูปทางการศึกษา 4 ประการหลัก คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 ได้ดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อมุ่งสร้างโอกาสและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความถนัด สนับสนุนให้มีสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ ตลอดจนมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข

การดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง 4 ประการหลัก ประกอบด้วย ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ คือผู้เรียนตั้งแต่ปฐมวัยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ คือกระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีปริมาณครูเพียงพอตามเกณฑ์ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ คือพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ คือกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ และอยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข

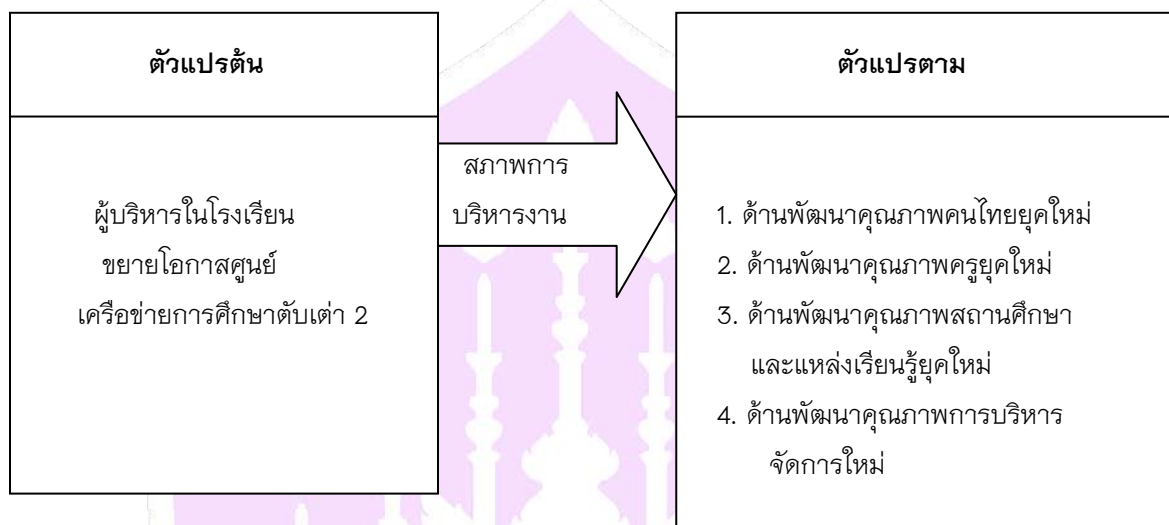
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สี่ประการหลัก ด้วยกันดังนี้ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการบริหารโรงเรียน ซึ่งผลที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

กำหนดประชากรจากผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามได้แก่แบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิดสถิติที่ใช้ใน วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสูงสุดได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก และ น้อยที่สุดได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ควรปลูกฝังให้รู้จักกฎระเบียบและความรับผิดชอบให้มากขึ้น ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ควรลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของครู ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ ควรนำแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้นและ ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ส่วนกลางควรกระจายอำนาจให้กับโรงเรียนมากขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่าสภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 มีจำนวนทั้งหมด 70 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 41 คน คิดเป็นร้อยละ 58.6 จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในช่วงอายุ 40 - 49 ปี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 จำแนกตามตำแหน่งพบว่าเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 40 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ มีวุฒิมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 37คน คิดเป็น ร้อยละ 52.9 และจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า ประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 5 - 15 ปี 45คน คิดเป็นร้อยละ 64.3

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

จากการศึกษาพบว่า ระดับสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสูงสุดได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก และ น้อยที่สุดได้แก่ ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ คนไทยขาดความรับผิดชอบ ไม่มีวินัย

ข้อเสนอแนะ คือ ควรปลูกฝังให้รู้จักกฎระเบียบและความรับผิดชอบต่อหน้าที่และรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น

ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ภาระงานของครูเยอะเกินไป เช่นงานด้านเอกสาร งานพิเศษมากมาย และ มีการอบรมมากเกินไป เบียดเบียนเวลาสอนทำให้คุณภาพการสอนของครูไม่ดีเท่าที่ควรและไม่เต็มที่กับการสอน

ข้อเสนอแนะ คือ ควรลดภาระงาน และตัดการจัดอบรมที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของครู เพื่อให้ครูได้มีเวลาสอนอย่างเต็มที่

ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ ใหม่น้อย

ข้อเสนอแนะ คือ นำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่คงทน และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น

ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

(ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารใหม่)

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางยังไม่มากพอ ทำให้ไม่สามารถบริหารได้ตามศักยภาพของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะ คือ ส่วนกลาง หรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรจะกระจายอำนาจการบริหารงานให้กับโรงเรียนมากขึ้น

ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

(ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารใหม่)

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ สถาบันต่างๆ และ ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ คือ ให้สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้มากขึ้น และทางโรงเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดโครงสร้างการทำงานที่ดีและเกิดประสิทธิผลแก่โรงเรียนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของผู้บริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้ มีการส่งเสริมและอนุรักษ์การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาสากล มีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนกิจกรรมการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อและเอกสารประกอบการสอนที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภัตรา โอดเทิง (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง ของโรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้ ส่งเสริมและอนุรักษ์การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาสากล มีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนกิจกรรมการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ จัดระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและสนับสนุนการประเมินคุณภาพจากภายนอก มีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมทั้งในชั้นเรียนและที่เรียนรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ (KPI) อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเทียบเคียงระดับชาติและนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนและส่งเสริมบทบาทและ

สร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิย์ นิรุติพิงค์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ในทศวรรษที่สอง ของโรงเรียนแม่อนวิทย์ลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีการบริหารด้านต่างๆ ดังนี้ มีการพัฒนาครูให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนในสถาบันการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน มีการปรับปรุง พัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู รวมทั้งมีจำนวนครูเพียงพอตามเกณฑ์และมีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน และลดภาระงานของครูและจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศมาลา เลิศมานพ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงาน ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก

ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้ มีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อที่มีคุณภาพและเอกสารประกอบการสอนที่มีคุณภาพ รณรงค์ให้บุคลากรมีนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ชุมชนในเขตพื้นที่ใกล้ๆ โรงเรียนมีห้องสมุดที่มีชีวิตภายในชุมชนอย่างทั่วถึงและสภาพแวดล้อมของชุมชนในเขตพื้นที่ใกล้ ๆ โรงเรียนมีสภาพเอื้อต่อการศึกษา และเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ มาตั้นบุญ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก

ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้มีการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้ ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส พัฒนาระบบการวัดผลประเมินผล การรับเข้าศึกษา ต่อ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หลากหลายและต่อเนื่องตลอดชีวิต เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล รับผิดชอบโปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้ ส่วนงานบุคคลมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลคือส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงด้านประชาชนมีการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังมีการปรับระบบการวัด ประเมินผลผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ และระบบการรับเข้าศึกษาต่อ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามศักยภาพความพร้อม มีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเป็นต้นแบบที่ดี ได้รับการยกย่องและสามารถขยายผลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีการจัดสรรทุนเพื่อการศึกษาให้แก่นักเรียน โรงเรียนเองก็มีแผนการขับเคลื่อนการกระจาย

อำนาจแบบขั้นบันไดตามศักยภาพความพร้อม ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมการบริหารเชิงคุณภาพ และสนับสนุนให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการได้อย่างอิสระ มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษา กับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณโดยเน้นอุปสงค์หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ (demand side) ส่งเสริมระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาระบบการติดตามประเมินผล การใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ร่วมพัฒนา การศึกษาการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน และมีแผนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา กรมจรรยา (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า การสภาพการบริหาร ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ อยู่ในระดับมาก

ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สองของผู้บริหารใน โรงเรียนขยายโอกาส ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า

ด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พบปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความไม่วินัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คน ส่วนใหญ่ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เคารพซึ่งกันและกัน ดังนั้นควรปลูกฝังให้รู้จักกฎระเบียบและความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่และรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น

ด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พบปัญหาเกี่ยวกับ ภาระงานของครู มีเยอะเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีงาน ด้านเอกสาร งานพิเศษมากมาย และ มีการอบรมมากเกินไป ดังนั้น ควรลดภาระงาน และตัดการจัดอบรมที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของครู เพื่อให้ครูได้มีเวลาสอนอย่างเต็มที่

ด้านพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ พบปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและบริบทของ โรงเรียน ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในโรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้ ใหม่ น้อย ขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และน่าสนใจ ดังนั้นควร นำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่คงทน

ด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ พบปัญหาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางยังไม่มากพอ ทำให้ไม่สามารถบริหารได้ตามศักยภาพของผู้บริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าส่วนกลาง ยังกระจายอำนาจการบริหารงานให้กับ โรงเรียนไม่เต็มที่ ดังนั้นส่วนกลาง ควรจะกระจายอำนาจการบริหารงานให้กับโรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัย ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ควรลดภาระงานของครูและจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง และควรตัดการจัดอบรมที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของครู เพื่อให้ครูได้มีเวลาสอนอย่างเต็มที่ควรส่งเสริมให้ โรงเรียนจัดสภาพที่เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้และนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ที่คงทน และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ มากขึ้น

2. ควรพัฒนาให้มีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้โดยสถาบันศาสนาและสถาบันทางสังคม และสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการศึกษาให้มากขึ้น ทางโรงเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดโครงสร้างการทำงานที่ดีและเกิดประสิทธิผลแก่โรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561)
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) ของโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนเอกชน
3. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ดร. สุนทร ศลัยอำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้อง เรียบร้อย และข้อบกพร่อง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการพิจารณาเครื่องมือ ได้แก่ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายพงศธร ช่างปัด ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 นายบุญมี ท่าดีสม ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงเทิงทำนุประชา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อบุพการี ครอบครัวที่เป็นกำลังใจ และขอกราบขอบคุณอาจารย์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่าน ขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อนนิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริการการศึกษา ทุกท่านที่ให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดี ในระหว่างการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่า และประโยชน์ อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บุพการี และคณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา กรมจรรยา. (2555). การศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1. การค้นคว้าแบบอิสระ, ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พฤตมา เลิศมานพ. (2557). การบริหารงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. การค้นคว้าแบบอิสระ, ค.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัชนิย์ นิลุตติพงศ์. (2552). ความพร้อมในการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของ
โรงเรียน แม่อนนวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิรัตน์ มาตันบุญ. (2552). การบริหารงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
ของโรงเรียนจอมทองจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศุภัตรา โอตเทิง. (2552). การบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของ
โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้า, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552ข). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561).
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่ม เครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

School administration state applying good governance of administrator in group of Ban Wawee schools Mae Suai District, Chiangrai Province

เบญจวรรณ บัวบาน^{1*} และ เทอดชาติ ชัยพงษ์²

Benjawan Buaban^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล และข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามหลักธรรมาภิบาล ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน และครูผู้สอน จำนวน 91 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามเรื่อง สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีข้อเสนอแนะมากสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ หลักนิติธรรมควรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด บริหารบุคลากรด้วยความเท่าเทียมภาคเท่าเทียมกัน (คิดเป็นร้อยละ 24.17) หลักคุณธรรม ควรบริหารงานโดยยึดถือคุณธรรมและ ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนมาเป็นอันดับแรก (คิดเป็นร้อยละ 19.78) หลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ได้ (คิดเป็นร้อยละ 25.27) หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่าย ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ (คิดเป็นร้อยละ 49.45) หลักความรับผิดชอบควรมีระเบียบหรือแนวทางที่ชัดเจนในการมอบหมายงานให้บุคลากรในการปฏิบัติ ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่าง ความสามารถ (คิดเป็นร้อยละ 27.47) หลักความคุ้มค่า ควรบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการดำเนินการอย่างเหมาะสม และมีความคุ้มค่าสูงสุด (คิดเป็นร้อยละ 29.67)

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 1, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : benjawanbiw@gmail.com

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this independent study were to study the school administration state applying good governance of administrator and the suggestions to develop administrator in group of Ban Wawee schools Mae Suai District, Chiangrai Province. There are 91 citizens used as the samples who were administrators and teachers. The questionnaires were the data collecting tools. The data analysed by social scientific program are to find out the frequency, percentage and standard deviation. The results of the independent study were:

1. The school administration state applying good governance of administrator in group of Ban Wawee schools Mae Suai District, Chiangrai Province were in a high level on a whole

2. The suggestions to develop administrator for the administration applying the good governance, each aspect were the rule of law : should administer by use the rule strictly, administer personnel will be equality. (24.17 %) The morality: should abide the morals for the way to administer the sections, should consider the student's advantage as the first. (19.78 %) The accountability: should be honest and clear, the stakeholders can check the result of projects. (25.27 %) The participation: should advance the personnel, and communities to be part of manage to arrange the activities. (49.45 %) The responsibility: should have the discipline or the clear way to assignment the personnel. And advance the personnel to perform to the utmost with their knowledge and ability. (27.47 %) The cost-effectiveness or economy: should administer the resources suitably to develop the sections with suitable and highest worthwhile. (29.67 %)

Keywords : school administration applying good governance,

บทนำ

(ศิรินาถ นันทวัฒน์ภิรมย์, 2547. หน้า 1) การจัดและการบริหารการศึกษาของไทยใช้รูปแบบของการรวมอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง มอบอำนาจการบริหารและการตัดสินใจเพียงบางส่วน ไปให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา แต่แนวการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สพลฐ., กพร. (2553) จากการที่รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชน ให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น โดยการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม

และส่วนราชการถือปฏิบัติ ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบอำนาจหน้าที่ จึงควรนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่เรียกกันว่า ธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและงานบริหารทั่วไป ซึ่งหลักการดังกล่าวประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตาม หลักธรรมาภิบาล เป็นวิธีการที่ดีที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การหรือประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรมและตรวจสอบได้และตรวจสอบได้และมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคม นำมาซึ่ง ความเจริญในด้านต่าง ๆ ซึ่งธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการและเป็นประโยชน์ต่อองค์การ ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก โดยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ ซึ่งการ บริหารจัดการที่อาศัยหลักธรรมาภิบาล มีลักษณะ คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้อย่างเต็มที่ เพื่อเพิ่มโอกาสและคุณภาพในการศึกษา ซึ่งควรบริหารตามหลักธรรมาภิบาล มีการพัฒนาระบบ บริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเอกชน และทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและ สนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น รวมไปถึงการพัฒนากระบวนการจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวีนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ สถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้โดยตรงเนื่องจาก มีการกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาจากส่วนกลางสู่สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และสู่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจเต็มในการบริหารงานให้ เบ็ดเสร็จ ซึ่งพบว่าในการบริหารงานหลัก 4 ฝ่าย (งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป) ของสถานศึกษาแต่ละแห่งทำได้ดีพอสมควร เนื่องจากมีการตรวจสอบจากคณะกรรมการหลายฝ่ายทั้งคณะกรรมการ สถานศึกษาและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต้นสังกัด แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่าในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายดังกล่าว ทั้งใน ส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง น่าจะมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำหลักธรร มาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้เกิดผลดีในการบริหารเนื่องจากพบว่า สถานศึกษาบางแห่งในกลุ่ม เครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวียังคงมีความคลุมเครือในการแจ้งข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงาน กล่าวคือ ยังดำเนินการ เกี่ยวกับการชี้แจงเรื่องแหล่งที่มาของงบประมาณ จำนวนงบประมาณ และในการดำเนินการต่าง ๆ โดยใช้ เงินงบประมาณ ที่ได้รับภายในสถานศึกษา ให้แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลในระดับที่ไม่มากเท่าที่ควร อีกทั้งเมื่อสังเกต จะพบได้ว่าการมีส่วนร่วมและอำนาจในการตัดสินใจของครูในการดำเนินงานต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ และการส่งเสริมสนับสนุนด้านการจัดการศึกษา น่าจะอยู่ในระดับการปฏิบัติที่มากกว่าที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน นี้

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 ตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาระหน้าที่ อำนาจการบริหารและต้องรับผิดชอบการ ตัดสินใจมากขึ้น อีกทั้งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีความชัดเจนในการใช้กฎระเบียบของแต่ละ สถานศึกษา โดยยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรมในการบริหารงาน มีความเสมอภาคไม่

เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใสในการบริหารงานและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ควรประสานงานร่วมกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานภายนอก รวมถึงการมีองค์คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และสามารถใช้ทรัพยากรที่ได้รับอย่างคุ้มค่า ภายใต้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อเสริมสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงควรใช้เทคนิคหลักการบริหารงานที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีขวัญกำลังใจและพร้อมที่จะปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ตลอดจนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารวิ อำเภอมะสรวายจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารวิ อำเภอมะสรวายจังหวัดเชียงราย ตามหลักธรรมาภิบาล

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารวิ อำเภอมะสรวาย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารวิ รวมทั้งสิ้น 8 โรงเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารวิ อำเภอมะสรวาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานงานเขตการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 83 คน รวมทั้งหมด 91 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และการบริหารสถานศึกษา
2. ร่างข้อคำถามตามหลักการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา
3. ปรีกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของเนื้อหา (Content) โดยใช้เทคนิค IOC นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

- ให้คะแนน 1 เมื่อแน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาตรงตามสมรรถนะ
- ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาตรงตามสมรรถนะ
- ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาไม่ตรงตามสมรรถนะ

การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความกับหลักการโดยใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117)

สูตร

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับความต้องการ
	ΣR	แทน	ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งข้อความที่ใช้ได้นั้นต้องมีค่าดัชนี ความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อความมีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC : Index of consistency) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าทุกข้อผ่านเกณฑ์การคัดเลือก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (Best&Kahn, 1993, pp 246-250) อ้างอิงใน (รุ่งนภา มหาเกตุ, 2554, หน้า 79-80) 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ค่าคะแนนที่ได้จากการปฏิบัติแต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และแปลความหมายตามแนวคิดของลิเคิร์ต (รุ่งนภา มหาเกตุ, 2554, หน้า 79-80) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลลักษณะแบบสอบถามแบบปลายเปิดใน 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบและ 6) หลักความคุ้มค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงประธานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. ส่งแบบสอบถามไปยังประชากร และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 91 ฉบับได้รับแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 91 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. นำแบบสอบถามที่ได้จากการตอบ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ดังนี้

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ยประชากร

$\sum X$ แทน ผลบวกของข้อมูลทั้งหมดในประชากร

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของประชากร

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร

$\sum X$ แทน ผลบวกของข้อมูลทั้งหมดในประชากร

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

3. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วใช้ความถี่จัดลำดับ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.54 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.46 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30 – 39 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมา มีอายุ 20 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.77 มีอายุ 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.79 และอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.30 วุฒิการศึกษาาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 .44 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.56 เป็นครูผู้สอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.21 และผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8.79 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมา มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.89 และมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 15 ปีขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 2.20

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะข้อที่มากที่สุดในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1. หลักนิติธรรมมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด บริหารบุคลากรทุกคนด้วยความเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคในการบริหารภายใต้ข้อตกลงร่วมกันและมียุติธรรม (22)

2. หลักคุณธรรมมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ โดยยึดถือคุณธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนมาเป็นอันดับแรก(18)

3. หลักความโปร่งใสมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความซื่อตรง โปร่งใส สามารถตรวจสอบการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการชี้แจงเรื่องการบริหารงบประมาณ แหล่งงบประมาณ และแนวทางในการบริหารงบประมาณโดยสามารถตรวจสอบผ่านเอกสารหลักฐาน และผลการบริหารงบประมาณในเชิงประจักษ์(23)

4. หลักการมีส่วนร่วมมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่าย ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นทั้งภายในสถานศึกษา และกับทางชุมชน (45)

5. หลักความรับผิดชอบมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระเบียบหรือแนวทางที่ชัดเจนในการมอบหมายงานให้บุคลากรในการปฏิบัติ ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มกำลังความรู้ ความสามารถ (25)

6. หลักความคุ้มค่ามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการดำเนินการพัฒนา ฝ่ายงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เท่าเทียมกันและมีความคุ้มค่าสูงสุด ภายใต้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (27)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลไว้ดังนี้

1. สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยมาก และอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนบ้านวาวีเป็นกลุ่มสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบไปด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 โรงเรียน การบริหารจัดการ ยึดแนวปฏิบัติตาม ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ ซึ่งในแต่ละด้านของการบริหารผู้บริหาร จะมีแนวทางที่ค่อนข้างชัดเจนในการบริหาร มีระเบียบปฏิบัติเพื่อให้บุคลากรใช้เป็นแนวปฏิบัติ สอดคล้องกับประภาพรณ รักเสียง (2556) ที่ได้เสนอว่าสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาชน ให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับประชาชน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถอย่างเพียงพอต่อการบริหารสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนด้วยการบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ปฏิบัติตามนโยบายของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4

2. บุคลากรที่เป็นครูผู้สอนของทุกโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี ส่วนใหญ่จะเป็นบุคลากรที่ได้รับการบรรจุใหม่ ซึ่งจะมีลักษณะเด่นคือทุกคนมีความเต็มใจที่จะเปิดรับโอกาสในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงาน พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และมีศักยภาพในการทำงาน สามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้ผู้บริหารแต่ละท่านจะบริหารงาน โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา เนื่องจากทุกสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวีตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงมีข้อจำกัดด้านการเดินทางและทรัพยากร ผู้บริหารจึงต้องมีการวางแผนในการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด โดยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนการใช้ทรัพยากร สื่อ เทคโนโลยี รวมทั้งบุคลากรได้อย่างเหมาะสม คุ้มค่า ซึ่งหากจะพิจารณาเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวีแล้ว จะพบว่ามีความสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6หลัก คือ 1)หลักนิติธรรมผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางในการบริหารสถานศึกษาในลักษณะที่เน้นหลักความถูกต้องดีงาม การสนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ เสียสละ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรม โดยได้จัดทาระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับแนวปฏิบัติ มาตรการ หลักเกณฑ์เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนใช้เป็นแนวทาง

ปฏิบัติ 2) หลักคุณธรรมผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรมอันดีงาม จะส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความสำคัญของความซื่อสัตย์และจริยธรรม ยึดมั่นในศีลธรรมและจริยธรรมโดยผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรของโรงเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และสังคม 3) หลักความโปร่งใสผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ สามารถตรวจสอบได้มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ทั้งนี้มีกฎ/ระเบียบ/ข้อบังคับ/วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในมีความโปร่งใสในด้านการเปิดเผยข้อมูล และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม (บุคลากรได้รับรู้การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ, ประชาชน สื่อ มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้าง 4) หลักความมีส่วนร่วมผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอความคิดเห็นที่จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยภาพรวมซึ่งในเรื่องสำคัญจะดำเนินการแจ้ง ให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมของบุคลากร กล่าวคือ มีการมอบหมายให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน 5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกในสถานศึกษาร่วมกัน โดยบริหารงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินผล และติดตามการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมีการมอบหมายงาน ให้บุคลากรได้รับผิดชอบและปฏิบัติงานเต็มความสามารถ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาได้สื่อสารและทำความเข้าใจแก่บุคลากร ผู้ปกครองและผู้มีส่วนร่วมในการรับรู้สถานการณ์ปัญหา และร่วมเสนอแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น 6) หลักความคุ้มค่าผู้บริหารสถานศึกษา มีการใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับหน่วยงาน มีการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานมีแผนการดำเนินการหรือขั้นตอนที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและคาดหวังความสำเร็จได้ ซึ่งพบว่ามีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน ที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและมีการประกาศให้ทราบทั่วทั้งองค์กรซึ่งในส่วนของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากร มีแนวทางในการหาทรัพยากรทดแทน และมีการบริหาร โดยพิจารณาต้นทุนและงบประมาณ เหมาะสมกับองค์กรมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยึดถือประโยชน์ของผู้ใช้บริการเป็นหลัก ไม่สิ้นเปลืองระยะเวลา จนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ

ซึ่งสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยถูกต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ว่า สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับคณะครู ศาสตราจารย์าลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สพฐ., กพร. (2553) การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล เป็นวิธีการที่ดีที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การหรือประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรมและตรวจสอบได้และตรวจสอบได้และมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคม นำมาซึ่งความเจริญในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับ ผศ. สมเกียรติ พ่วงรอด (2557). หลักธรรมาภิบาลกับการศึกษา(Good Governance) การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วม ทางการศึกษา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ในการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาฯ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพราะจะช่วยให้มีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างหลักสูตรอันเหมาะสมของท้องถิ่นที่ทันสมัย ทันโลก

ผสมผสานกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน (People Needed) ทำให้เกิดการประหยัดการใช้ทรัพยากร ในด้านต่างๆ อาทิ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เพราะทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาโดยเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ในความรับผิดชอบ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ผลจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ มีผลทำให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ไว้ใน ข้อ 4 หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีที่ระบุไว้ในข้อย่อย 4.2 ว่าในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าคุ้มทุนโดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรือ อื่น ๆ และข้อ 6 แนวทางปฏิบัติในข้อย่อย 6.3 เร่งรัดให้เกิดการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงในการบริหารภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูปการศึกษา

และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาลาพิงธีรปัญญา (เพ็ญภู) (2554, หน้า 70) พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการและครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล : ของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิมบุคลากรของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิมมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ จากผลการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่ง ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี ได้บริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ในการบริหาร โดยมีระดับปฏิบัติมาก แต่ทั้งนี้ควรพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการบริหารสถานศึกษา โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สามารถทำได้ดังนี้

1. หลักนิติธรรมผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด บริหารบุคลากรทุกคนด้วยความเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคในการบริหารภายใต้ข้อตกลงร่วมกันและมีความยุติธรรม ควรวางแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรทุกคนได้ปฏิบัติตรงกันและควรยึดถือหลักเกณฑ์ และระเบียบทางกฎหมายที่ชัดเจนในการลงโทษบุคลากรที่ไม่จริงจังในการปฏิบัติงาน รวมทั้งในกรณีที่ทำผิดทางวินัย

2. หลักคุณธรรมผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ โดยยึดถือคุณธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนมาเป็นอันดับแรกควรยึดถือหลักธรรมทางศาสนา ซึ่งรวมไปถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการบริหารงาน และบริหารคน โดยไม่หลงในอำนาจที่มีอยู่ ควรมีความเมตตากรุณา แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเข้มงวดในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ

ควรส่งเสริมการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่าย รวมทั้งผู้บริหารเอง โดยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนาขัดเกลาจิตใจการจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรม เพื่อปลูกฝังความดีให้เกิดขึ้นทั้งองค์กรและควรส่งเสริมความมีคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่าย โดยเป็นสถานศึกษาที่มีคุณธรรมสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนได้

3. หลักความโปร่งใสผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความซื่อตรง โปร่งใส สามารถตรวจสอบการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการชี้แจงเรื่องการบริหารงบประมาณ แหล่งงบประมาณ และแนวทางในการบริหารงบประมาณ โดยสามารถตรวจสอบผ่านเอกสารหลักฐาน และผลการบริหารงบประมาณในเชิงประจักษ์ในการบริหารจัดการทำโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนควรให้ทุกฝ่าย มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่อาศัยเฉพาะอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงผู้เดียว ควรมีระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสควรเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับระบบบัญชีควรแจ้งระเบียบการให้รางวัลความดีความชอบอย่างชัดเจนโปร่งใส ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาความไม่พึงพอใจหรือขัดแย้งกันในสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานในการรับผิดชอบดำเนินงาน มีการประกาศแจ้งผลการดำเนินงานเป็นระยะ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและทางชุมชนได้รับทราบ และควรเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชน สามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความโปร่งใสในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ได้

4. หลักการมีส่วนร่วมผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่าย ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นทั้งภายในสถานศึกษา และกับทางชุมชน ควรเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้เสนอแนะในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น

5. หลักความรับผิดชอบผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระเบียบหรือแนวทางที่ชัดเจนในการมอบหมายงานให้บุคลากรในการปฏิบัติ ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เต็มกำลังความรู้ ความสามารถควรมีบทลงโทษที่ชัดเจนในกรณีที่บุคลากรละเลย หรือละทิ้งการปฏิบัติหน้าที่แล้วส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาและเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานผู้บริหารสถานศึกษาควรมองว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเอง ก่อนที่จะมองว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้อื่น

6. หลักความคุ้มค่าผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการดำเนินการพัฒนาฝ่ายงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เท่าเทียมกันและมีความคุ้มค่าสูงสุด ภายใต้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งควรมีแนวทางที่ใช้สำหรับประเมินความคุ้มค่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานในด้านต่าง ๆ ต่อไป และในส่วนของ การวางแผนด้านทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมกับความสามารถและภาระงาน ภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องของการขาดแคลนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร ในทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งในระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

2. ควรวิจัยเพิ่มเติมจากวิจัยฉบับนี้ ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนวทาง ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและหวังดีตลอดมา จนทำให้การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณดร.เอกชัย ผาบไชย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ดร.ธิดาวลัย อุ่นกองรองคณบดีฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และนายชัชวาล ปัญญาไชย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่กรุณาตรวจเครื่องมือการวิจัย ชี้แนะแนวทาง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้อย่างดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและเสริมสร้างกำลังใจ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้จัดทำขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด ครู อาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน สมาชิกในครอบครัวทุกคนที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนทำให้ผู้จัดทำประสบความสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สพฐ., กพร. (2553). **การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล.ระบบ**

อินเทอร์เน็ต. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2557, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/417635>

ประภาพรธรรม รักเลี้ยง. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.ระบบอินเทอร์เน็ต.** สืบค้นเมื่อ

10 กรกฎาคม 2557, จาก http://plu.ac.th/pluacth/plu_doc/book_gdu003.pdf

พระมหาลำพึง ธีรบุญโญ (เพ็ญญู). (2554). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม**

จังหวัดนครสวรรค์.วิทยานิพนธ์. พธ.ม.,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,นครสวรรค์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 8.กรุงเทพมหานคร :

เจริญผล.

ศิรินาถ นันทวัฒน์นิรมย์.(2547).**การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลอำเภอเมืองลำพูน.**

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สมเกียรติ พ่วงรอด. (2556).**ธรรมาภิบาลกับการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ.ระบบอินเทอร์เน็ต.** สืบค้นเมื่อ

31 สิงหาคม 2557.จาก <http://www.korat4.net>.

สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 4

The state of promotion in Classroom Research of school directors in secondary schools under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4

จารุวรรณ นน่อแหวน^{1*} และ เทอดชาติ ชัยพงษ์²

Jaruwan Norvan^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 4 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 74 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบปรมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม สัมมนา จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างเครือข่ายการทำวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการจูงใจการทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างแรงกระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนจนสำเร็จ ให้งานวัด ยกย่องชมเชยผู้มีผลการวิจัยดีเด่น และใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ กำกับติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างความตระหนักว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นภาระหน้าที่ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขผู้เรียน ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งค้นคว้า สนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาดำเนินการทำวิจัยให้มีคุณภาพและสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหา ตำรา เอกสารเกี่ยวกับงานวิจัย ด้านการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนกิจกรรม งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : jajarcartoon@gmail.com

คำสำคัญ: วิจัยในชั้นเรียน

Abstract

The objectives of this study were to study the State and to investigate guidelines for the promotion in Classroom Research of school directors in secondary schools under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. The population under study comprised 74 school directors and responsible teacher in Classroom Research. The instrument was a five rating scale questionnaire, The Statistics used, percentage, mean and Standard Deviation. The finding were as follows :

1. The state of promotion classroom research was at a high level.

2. The guidelines for the promotion in classroom research. Were comprised: the knowledge and classroom research skills promotion; promote teachers to training and seminars, to set up an advisory committee and learning exchange networking, The classroom research motivation should keep on the promotion until completed, to reward and praise the outstanding. And using these partial results to support. To monitor and encourage the awareness in classroom research should. The finding to classroom research should; provide and encourage the study to apply the knowledge and experience supported textbooks to serve the research. The classroom research promotion should; support budget materials for teacher to do the classroom research at least one title per semester.

Keywords: classroom research

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลกแห่งการเรียนรู้ถูกเปิดกว้างและง่ายต่อการเข้าถึง ทุกอย่างถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและการบริการที่ขับเคลื่อนด้วย ข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม มีการใช้เทคโนโลยีแทนการใช้แรงงานเพื่อเพิ่มผลผลิต เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับโลก ที่มีความซับซ้อน พร้อมที่จะเรียนรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกไปตลอดเวลา นักวิชาการในแวดวงการศึกษาได้ร่วมมือกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นของเด็กนักเรียน เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ และการศึกษาที่สามารถสร้างนักเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต ซึ่งทุก ๆ ฝ่ายต้องร่วมมือกัน การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง ต้องการความรู้ที่ได้จากการวิจัยระบบทุกชั้นตอน เมื่อกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของครูก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ในการให้ความรู้กับ

ผู้เรียน บทบาทของครูในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่เน้นการทำงานวิจัย ดังนั้นครูจึงมีความถนัดในการสอนมากกว่าการทำวิจัย เนื่องจากกระบวนการพัฒนาครูเน้นการให้ความรู้กับผู้เรียนเกี่ยวกับศาสตร์การสอนมากกว่าศาสตร์การวิจัย ทำให้ครูส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย (สุวิมล ว่องวาณิช, 2551, หน้า 3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ในมาตราที่ 24 และมาตราที่ 30 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพไว้ว่าโรงเรียนต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและวิทยากรต่าง ๆ อีกทั้งยังให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เชื่อถือได้ด้วยวิธีที่มีระบบโดยมีลักษณะเป็นการนำความรู้ใหม่มาสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจ มีวิธีดำเนินการที่เป็นระบบชัดเจน มีความเป็นปรนัยและใช้หลักตรรกวิทยา เป็นความพยายามที่จะแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ในเชิงปริมาณ มีการรายงานผลการศึกษายเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการกระทำที่บางครั้งต้องอาศัยความกล้าที่จะเผชิญกับความจริง มีความเกี่ยวข้องกับการสังเกต เป็นการเก็บข้อมูลใหม่จากแหล่งข้อมูลโดยมีการกระทำที่ตั้งอยู่บนข้อมูล และเป็นการกระทำที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (ศิริพงษ์ เคาภายน, 2555, หน้า 14-16)

ในการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นหลัก โดยจะต้องคำนึงถึงกระบวนการพัฒนาผู้เรียน และผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ต้องมีความมุ่งมั่นในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ โดยต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนใหม่ ให้ครูมีบทบาทเป็นนักวิจัย ใช้งานวิจัยเป็นงานเสริมการสอน กล่าวคือ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ครูจะต้องดำเนินการวิจัยโดยสอดคล้องไว้เป็นกระบวนการหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวิจัยในลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือการวิจัยในชั้นเรียน (พิชิต ฤทธิจรรยา, 2549, หน้า 2) ภาระงานหลักของครูคืองานสอน เมื่อเกิดปัญหาการเรียนรู้ก็แสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือมีการพัฒนาการเรียนรู้อีกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน นั่นถือว่าครูได้ใช้กระบวนการวิจัยมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนจึงถือเป็นงานเสริมเสริมให้งานสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นมิใช่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู ตัวผู้บริหารเองต้องชี้แนะให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการด้วยวิจัยในชั้นเรียน แสวงหาเทคนิควิธีการในการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน (ธีระ ฤกษ์เจริญ, 2550, หน้า 357) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในมาตรฐานการศึกษาด้านการจัดการศึกษา ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตัวบ่งชี้ที่ 7 ครูมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นภาระงานที่ครูผู้สอนทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ส่วนผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำขององค์กรจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนทำงานวิจัยในชั้นเรียน สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการรับรองผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น ถ้าครูผู้สอนได้ดำเนินการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียนจนบรรลุเป้าหมายและสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้นั้นถือว่าประสบผลสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียน และผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 จากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำแนกตามตัวบ่งชี้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนของโรงเรียนผู้วิจัยมีระดับคุณภาพต้องปรับปรุงเร่งด่วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จึงสนใจศึกษาสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ว่ามีการส่งเสริมในระดับใด เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้รับผิดชอบงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้น 74 คน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เป็นแบบเลือกรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ของผู้อำนวยการสถานศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน การจูงใจการทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้การวิจัยในชั้นเรียน การ

สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์วัดระดับการปฏิบัติของ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ
ปลายเปิด

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการ
สถานศึกษาแล้วนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุมสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน
ของผู้อำนวยการสถานศึกษา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอ
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และครอบคลุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนี
ความสอดคล้อง IOC โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณามีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

1 หมายถึง เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้น วัดตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้น วัดตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

โดยมีเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ และนำไปทดลองใช้(Tryout)กับประชากร ได้แก่ผู้อำนวยการ
สถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานวิจัยในชั้นเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จำนวน 15 โรงเรียน

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้(Tryout) มาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค
เท่ากับ 0.96 และทำปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือ
จากครูผู้รับผิดชอบงานวิจัยในชั้นเรียน และผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

2. ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 74 ชุด ไปยังสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

3. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้ศึกษาไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืนมาครบทั้ง 74 ชุด

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วใช้ความถี่จัดลำดับ

ผลการศึกษา

การวิจัยสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 และเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยทำการศึกษากับผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้รับผิดชอบงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 37 คน มีประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการทำวิจัย

ในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จำนวน 4 ด้านประกอบด้วย การส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน การมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียน และการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกรายข้อ เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า การมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าสูงสุด รองลงมา คือ การส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน และน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า สภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมากทุกรายข้อ เมื่อพิจารณาสภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ที่มีค่าสูงสุดคือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและแนวทางการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดวิทยากรบรรยายเสริมความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า สภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมากทุกรายข้อ เมื่อพิจารณาสภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่าที่มีค่าสูงสุดคือ สถานศึกษามีการสนับสนุนให้เข้าร่วมประชุม สัมมนา เกี่ยวกับการทำวิจัย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการยกย่อง ชมเชย ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการมอบรางวัล ให้เกียรติบัตรแก่ครูผู้ทำวิจัยอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า สภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมากทุกรายข้อ เมื่อพิจารณาสภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่าที่มีค่าสูงสุดคือ สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนทั้งในและนอกโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสวงหาทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานด้านการวิจัย เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า สภาพการส่งเสริมของผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ที่มีค่าสูงสุด คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการ

สนับสนุนงบประมาณการจัดอบรมพัฒนาในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปและผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษา แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่า

2.1 ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า

2.1.1 ส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม สัมมนา เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ และสามารถขยายผล (f=20)

2.1.2 พัฒนาความรู้โดยการเชิญศึกษานิเทศก์ หรือวิทยากร มาให้ความรู้ (f=14)

2.1.3 สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการทำวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา (f=12)

2.1.4 ส่งเสริมการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน (f=8)

2.1.5 ส่งเสริมให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน และต่อยอดสู่การเลื่อน / ขอมิวิทยฐานะต่อไป (f=5)

2.2 ด้านการจูงใจการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า

2.2.1 ยกย่องชมเชย ให้รางวัล พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตรเชิดชูผู้มีผลการวิจัยดีเด่น (f=27)

2.2.2 สร้างแรงกระตุ้นเพื่อจูงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนจนสำเร็จ (f=13)

2.2.3 สนับสนุนให้มีการนำวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ (f=9)

2.2.4 จัดระบบนิเทศ กำกับติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียน (f=8)

2.2.5 สร้างความตระหนักว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขผู้เรียน (f=3)

2.3 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า

2.3.1 ส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งค้นคว้าข้อมูลภายในโรงเรียน เช่น มุมวิชาการ ห้องสมุด มุมประสบการณ์ เป็นต้น (f=24)

2.3.2 สนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานด้านการวิจัย เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาดำเนินการทำวิจัยให้มีคุณภาพ (f=16)

2.3.3 สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหา ตำรา เอกสารเกี่ยวกับงานวิจัย (f=13)

2.3.4 ส่งเสริมให้มีการติดตั้งระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต (f=6)

2.4 ด้านการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า

2.4.1 สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย (f=23)

2.4.2 สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง (f=17)

2.4.3 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน (f=15)

2.4.4 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียนในโครงการของฝ่ายงานวิชาการ (f=4)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่า การมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะ การมุ่งใจเป็นแรงกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์อันเป็นจุดหมายปลายทาง ซึ่งสอดคล้องกับ สันติ บุญภิรมณ์ (2552, หน้า 252) กล่าวว่า การทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น คำว่า ผู้อื่นในที่นี้หมายถึง ผู้ร่วมงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของผู้นำนั่นเอง ดังนั้นการมุ่งใจจึงเป็นวิธการที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้นำ การมุ่งใจเป็นแรงขับอย่างหนึ่ง ที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลได้ใช้พลังงานของตนที่มีอยู่ แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทาง ดังนั้น ผู้นำต้องมีความสามารถพิเศษในการมุ่งใจผู้ร่วมงานให้แสดงพฤติกรรม หรือทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้นำ และสอดคล้องกับ (นพพงษ์ บุญจิตราดุล 2547, หน้า 30 อ้างอิงใน รุ่งคราญ วิริยง, 2552, หน้า 2555) กล่าวว่า การมุ่งใจ (Motivation) คือ การมุ่งใจเป็นกระบวนการวิธีการกระตุ้นเร้ารักษาหรือกำหนดเกณฑ์ให้คนปฏิบัติกิจกรรม ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะหนุนให้คนเกิดพลังในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การมุ่งใจเป็นวิธีการที่จะชักนำผู้อื่นให้ประพฤติ ปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน นักบริหารใช้เป็นเครื่องมือในการผลักดันคนดำเนินงานไปตามที่หน่วยงานปรารถนาเกิดความสมัครใจในการทำงาน ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อจะได้จัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอนตลอดปีการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาร่วมกับการนำของหัวหน้าวิชาการได้สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง การมุ่งใจการทำวิจัยในชั้นเรียนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน เป็นสิ่งกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 253) กล่าวว่า ถ้ามนุษย์มีความต้องการสิ่งใด ก็พยายามผลักดันตนเองให้ได้รับการสนองตอบความต้องการนั้น ๆ แสดงว่า บุคคลนั้น เกิดแรงมุ่งใจในการแสวงหาสิ่งที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจ ธรรมชาติของการมุ่งใจ จะเกิดขึ้นเป็นกระบวนการต่อเนื่องตรงไปตรงมาที่มนุษย์ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งคราญ วิริยง (2555) กล่าวว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า 1) สภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านกล่าวคือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทรัพยากร และ ด้านการมุ่งใจ มีระดับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ที่พบมาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ ควรเชิญผู้ที่มีความรู้เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนมาให้ความรู้และเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัย ในชั้นเรียนแก่ครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมา ศรีจันทร์ (2555) กล่าวว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ในโรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่า สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก เห็นว่าการ ทำวิจัยในชั้นเรียน มีความจำเป็นมากที่สุดต่อวิชาชีพครู ดังนั้น ความรู้ในกระบวนการทำวิจัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูไม่ค่อยมีเวลาสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง โดยทางโรงเรียน

ได้จัดเตรียมระบบอินเตอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพไว้บริการ และได้ชี้้นำให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน แต่ทางโรงเรียน ยังขาดการเสริมแรงหรือให้ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้ทำวิจัย ด้านปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู คือ ปัญหาด้านกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน ภาระงานของครูมีมาก โรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องของการเข้าเว็บไซต์ต่าง ๆ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการทำวิจัยที่ถูกต้อง การทำวิจัยไม่ค่อยมาจากสภาพการเรียนการสอนและผลของการวิจัยไม่ได้นำไปแก้ไขปัญหาผู้เรียนจริง ส่วนปัญหาด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและให้การสนับสนุนในการทำวิจัย ในชั้นเรียนนั้น ผู้บริหารควรมอบหมายภาระงานให้ครูผู้สอนไม่มากเกินไปซึ่งจะส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการทำวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนยังขาดต่อเนื่อง ขาดการเสริมแรงหรือขาดแรงจูงใจ จึงทำให้งานวิจัยในชั้นเรียนไม่มีคุณภาพ ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ค่อยมีส่วนร่วมหรือมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูโรงเรียน ไม่มีคณะกรรมการที่ให้คำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย มีความสามารถในการรับรู้ ไม่เท่ากันและให้ความร่วมมือน้อย สำหรับปัญหาด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลนั้น โรงเรียนจัดสรรงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียนค่อนข้างจำกัดและไม่ต่อเนื่อง ครูขาดความชำนาญในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนมีข้อจำกัดในการให้บริการการสืบค้นข้อมูล ในบางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และในห้องสมุดไม่ค่อยมีเอกสารงานวิจัยและตัวอย่างงานวิจัย ส่วนความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนนั้น ครูต้องการให้มีการอบรมหรือ นำผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำวิธีการหรือกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ถูกต้อง โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ และคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยมาดูแลช่วยเหลือในการทำวิจัยอย่างใกล้ชิดทั่วถึงและจริงจัง รวมทั้งผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ มีโครงการการอบรมการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมากขึ้น และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้เพียงพอ โรงเรียนควรแนะนำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ให้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างเสรีมากขึ้น ครูควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ การทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนมากขึ้น นักเรียนกลุ่มตัวอย่างควรให้ข้อมูลตามความเป็นจริงด้วยความเต็มใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกรายข้อ เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า การจูงใจการทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าสูงสุด รองลงมา คือ การส่งเสริมความรู้และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน และน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา นอกจากการระดมทรัพยากรต่าง ๆ และการจัดหาทุนวิจัยเพื่อสนับสนุนงานวิจัยแล้ว ต้องให้การสนับสนุนให้ครูเปลี่ยนรูปแบบการทำวิจัยแบบเดี่ยวเป็นการทำวิจัยเป็นทีม เพื่อเป็นการระดมสมองในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดหาโปรแกรมสำเร็จรูปและผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษา และสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วย

2. จากการวิจัยสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้การทำ

วิจัยในชั้นเรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งในและนอกโรงเรียน และสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งครูที่มีความรู้ความสามารถเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนคอยเป็นที่ปรึกษาให้เพื่อนครูด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ชี้แนะ อย่างดียิ่งจาก ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.ทศพร เมฆอากาศ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นางสาวนันทนา จันทร์ผืน ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยก้างรัฐประชาสงเคราะห์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้าวิชาการของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนาจความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศ แต่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

กฤษมา ศรีจันทร์. (2555). การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนเชิงคำพิทยาคม จังหวัดพะเยา.

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์

ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส

นพพร ธนะชัยพันธ์. (2552). สถิติเพื่อการวิจัย . เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

พิชิต ฤทธิจรรณ. (2549). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยการวิจัยในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏพระนคร.

รุ่งคราญ วิริยง. (2555). การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ศิริพงษ์ เสภาภาน. (2555). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ไทยร่วมเกล้า.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: ไทยร่วมเกล้า.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2551). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Learning Resources in schools to ASEAN Community of Schools Under Chiangrai
Primary Education Service Area Office 3

สยาม ตาวงค์^{1*} และ อนวัช อุ่นกอง²

Sayam Tawon^{1*} and Anawat Aunkong²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 153 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ : สภาพของแหล่งเรียนรู้ ประชาคมอาเซียน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study about the condition of the learning resources in schools to enter ASEAN community 2) To study about the problems and suggestions for Learning Resources' Condition in School to enter ASEAN Community of Chiangrai primary educational service area office 3, the amount of people applied for this research are 153 principals of the school under Chiangrai primary educational service area office 3. The data-collecting instruments were the set of five-leveled questionnaires developed by the researcher and the data-

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²โรงเรียนดอยแสนใจ จังหวัดเชียงราย 57110

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Doiseanjai School, Chiangrai 57110

*Corresponding author : krukeng2010@gmail.com

analyzing were percentage, mean, standard deviation. The conclusions; the learning resources' condition in the school to enter ASEAN community, over all are place in a very high level and in all aspect. Considering that the learning resource person has the highest average followed by the resource of place. And the learning resource of materials, equipment and technology has the lowest average.

Keywords: learning resources, ASEAN community

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ได้มีการกำหนดเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพด้วยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย สร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสถานศึกษาในชนบทให้มีคุณภาพและมาตรฐาน จากข้อเสนอของสำนักเลขาธิการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมีมาตรการในการดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาที่ด้อยคุณภาพ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานตามเกณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ โดย (รัตนา ลิทธิราช, 2555, หน้า 2) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน โดยการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชนไทย ให้สู่ประชาคมอาเซียนจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายได้แก่ คุณลักษณะของเด็กไทยที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ให้ชัดเจนต้องประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ตั้ง (มงคล ประเสริฐสังข์, 2553, หน้า 2) เสนอว่า สถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนยุคใหม่ เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน และเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ สิ่งแวดล้อมนั้นคือสิ่งที่อยู่รอบตัวเราทั้ง คน สัตว์ สิ่งของ และการศึกษา จะต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ผลผลิตของการศึกษา จะต้องนำไปสู่การเตรียมประชาชนคนไทยในอนาคตที่มีความเป็นไทย มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอที่จะก้าวสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และกระจายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียมทั้งในเมืองและชนบท พร้อมทั้งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาไทย โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ยึดหลักกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและนำเสนอมากขึ้น ตามแผนปฏิบัติการของ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2557)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงความสนใจที่จะศึกษา สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามประเภทของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละด้าน คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ตามแนวคิดของ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2550, หน้า 12) เพื่อต้องการทราบสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการมากน้อยเพียงไร เพื่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ สภาพของ

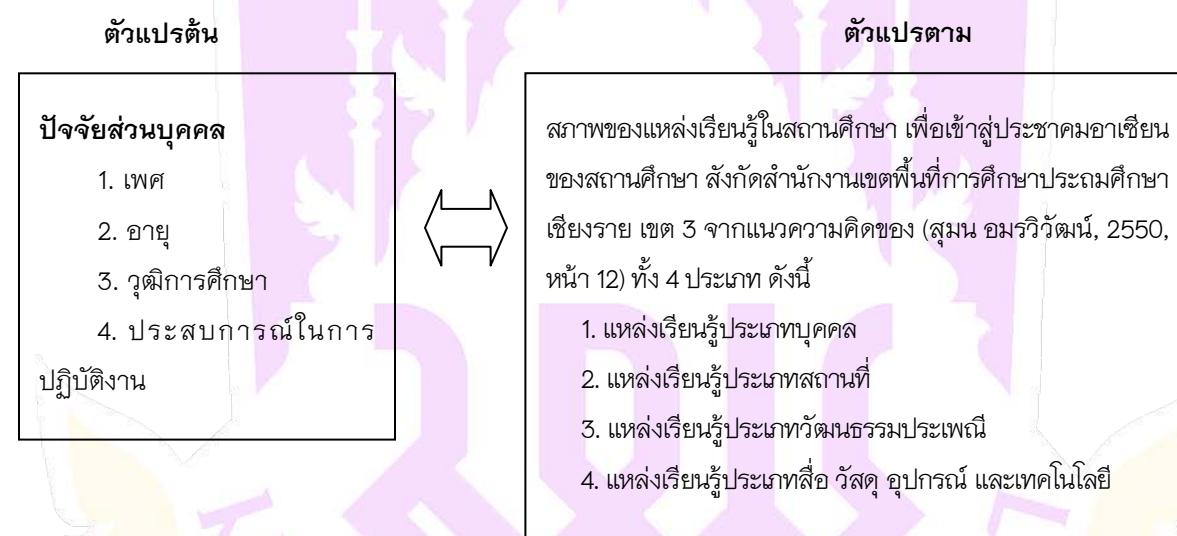
แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ แก่นักเรียน ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ในการเตรียมความพร้อม เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ ที่ทำการศึกษา ได้แก่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงราย เขต 3 บ้านศาลา หมู่ 8 ถนนแม่จัน - เชียงแสน ต.แม่จัน อ.แม่จัน จ.เชียงราย จำนวน 153 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี จากแนวความคิดของ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2550, หน้า 12)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้กรอกแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) จำแนกเป็น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล	จำนวน	8	ข้อ
2. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่	จำนวน	9	ข้อ
3. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทวัฒนธรรมประเพณี	จำนวน	7	ข้อ
4. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี	จำนวน	8	ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยมีซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงราย จากหนังสือ เอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ร่างแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขไปหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

2.3.1 ดร.โสภกา อำนวยรัตน์ หัวหน้าสาขาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2.3.2 ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง รองคณะบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2.3.3 นายเฉลิมพล หล้าเพ็ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง

2.4 ตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาปรับแก้ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และปรับปรุงแก้ไขตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.94

2.5 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) อ้างถึงใน (สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542, หน้า 115) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.73

2.6 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม ในสถานศึกษาช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้
2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กับโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ (%)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Analysis : μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้
ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ใน ระดับมากที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ใน ระดับมาก
ระดับค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ใน ระดับปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับน้อย

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทำการวิเคราะห์และสรุปในแต่ละด้านโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency : f)

ผลการศึกษา

สรุปผล

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามด้วยด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ รองลงมาด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เมื่อพิจารณาในรายด้านนำเสนอโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา 3 อันดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ รองลงมาด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน รองลงมาคือคือ ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สองและภาษาที่สามตามลำดับ และผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ร่วมการจัดบอร์ดหรือป้ายนิเทศให้ความรู้อาเซียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือคือจัดมุมความรู้ภายในห้องเรียนเกี่ยวกับความรู้อาเซียน และจัดสร้างและส่งเสริมการมีศูนย์อาเซียนศึกษา มีห้องอาเซียนศึกษาโดยเฉพาะเป็นเอกเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า จัดบริการแหล่งเรียนรู้ ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ จัดทำข้อมูล

สถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านเป็นระบบ พร้อมนำมาใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา และปลูกสร้างความเคารพ และยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี ส่วนห้องวิชาการทางการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า จัดหาวัสดุครุภัณฑ์และห้องปฏิบัติการด้านภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การรับเงิน การเบิกเงิน และการเก็บรักษาเงินของสถานศึกษามีหลักฐานถูกต้องตามที่กระทรวงการคลังกำหนดให้ห้องบริการ อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เพื่อการสืบค้นสารสนเทศ และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น E-Learning , E-book ส่วนทุกห้องเรียนมีสื่อที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี มีปัญหามากที่สุด รองลงมา ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ส่วนด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม มีปัญหาน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ ในภาพรวมมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีมีผู้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ส่วนด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม มีผู้ให้ข้อเสนอแนะน้อยที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สองและภาษาที่สามตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ (อดิพันธ์ อมาตยคง, 2552) ได้การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ (รวิภัทร วงศ์สรรคกร, สมศักดิ์บุญสาคร, อรวรรณ วงศ์สมบัติ, 2553) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีสภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 25 ที่กล่าวว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ โดยที่โรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนา

กระบวนการคิด การบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัศวิน งอยพาลา, 2552) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1 ผลวิจัยพบว่า สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการวิจัยในด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน การจัดนิทรรศการความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อมรทิพย์ เจริญผล, 2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวกับการจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในการจัดการความรู้จากแหล่งรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับปานกลาง อีกทั้งผลงานวิจัยของ (วิทยา อุทัยหงส์, 2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ระดับการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

ปัญหาสภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ยังขาดการประเมินติดตามการพัฒนาห้องเรียน ไม่มีสื่อที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ ชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษเสี่ยงภัย ห่างไกลจากชุมชนเมือง มีฐานะยากจน ทำให้ไม่เอื้อต่อการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งประสิทธิภาพของบุคลากรภายในองค์กร ยังขาดบุคลากรที่มีความชำนาญการด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรแผนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้ สร้างกระบวนการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ควรเพิ่มงบประมาณให้กับโรงเรียนในการจัดสร้างห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน
3. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทประเพณี วัฒนธรรม ควรมีการดำเนินโครงการที่ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศในอาเซียนในรูปแบบจำลอง

4. ด้านแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ควรเสริมสร้างคุณภาพและความก้าวหน้าของบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความรู้ความเข้าใจของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเข้มข้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
2. ควรมีการศึกษารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้เพราะการได้รับคำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนทำให้การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งได้รับกำลังใจอย่างดียิ่งจาก ดร.อนวัช อุ๋นกอง อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน คือ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ดร.โสภา อำนวยรัตน์ หัวหน้าสาขาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา และ ผอ.เฉลิมพล หล้าเพ็ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำวิชาการบริหารการศึกษา และเจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งเป็นผู้ให้ชีวิตและอนาคตขอขอบพระคุณครูอาจารย์ที่ให้ความรู้และสติปัญญา และให้กำลังใจในการทำวิจัยด้วยดี ตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ที่พึงเกิดจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการี ตลอดจน ครูอาจารย์ที่มีส่วนสนับสนุนแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

มงคล ประเสริฐสังข์. (2553). การจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ของโรงเรียนวัดใหญ่

ศรีสุพรรณ. การค้นคว้าแบบอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. กรุงเทพมหานคร.

วิรัชทร วงศ์สรรคกรและคณะ. (2553). สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียน

ประถมศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

รัตนา สิทธิราช. (2555). ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนพร้าวนุรุ พูรา จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วิทยา อุทัยหงษ์. (2556). การศึกษาเรื่องเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดนครราชสีมาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (27 ธันวาคม 2556). เลขที่ 644/2556.

แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
ปีงบประมาณ พ.ศ.2557.

สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์. (2542). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย**. สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2550). **กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหาร กลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อ
สร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

อดิพันธ์ อมาตยคง. (2552). **การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม, ปริญญานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.**

อมรทิพย์ เจริญผล. (2550). **การจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา.
ดุชนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.**

อัศวิน กองพาลา. (2552). **สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.**

สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอ เวียงแหง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

PROBLEMS AND SUGGESTIONS OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS IN WIANGHAENG DISTRICT UNDER CHIANGMAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

สุรินพร ก้างอนตา^{1*} และ เทอดชาติ ชัยพงษ์²

Surinporn Kangonta^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง จำนวน 9 คน และข้าราชการครูของโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง จำนวน 181 คน รวมทั้งสิ้น 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาพบว่า ขาดความร่วมมือจากชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ข้อเสนอแนะ ควรวางแผนพัฒนาหลักสูตรโดยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ปัญหาพบว่า การจัดการเรียนรู้ ไม่ตรง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชนเผ่า และส่งผลกระทบต่อผลการผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตรงกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ปัญหาพบว่า ครูและผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรจัดอบรมเกี่ยวกับงานวัดและประเมินผลทางการศึกษาให้กับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 จังหวัดเชียงใหม่ 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : nuchty_sk@hotmail.com

นิเทศภายในสถานศึกษา ปัญหาพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษากลายเป็นงานของวิชาการเท่านั้น และ ไม่มีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการวางแผน ข้อเสนอแนะ ควรตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีแผนการนิเทศ ปฏิทินปฏิบัติการนิเทศ จัดทำคู่มือการนิเทศ มีแผนการประเมินผลการนิเทศ เอกสารประกอบการนิเทศ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายและมีการปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปัญหาพบว่า คณะครูขาดความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ข้อเสนอแนะ ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากร จัดให้มีการชี้แจง แนะนำการเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐาน ที่ง่ายต่อการจัดเก็บเพื่อลดภาระครูและบุคลากร

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The purpose of this independent study were to study the state of academic administration of administrators and to study the problem and suggestion of academic administration of administrators in Wianghaeng district Under Chiangmai Primary Educational Service Area Office 3. The populations in this study were 9 administrators and 181 teachers totally 190 respondents. The instrument was a questionnaire about the academic administration. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The findings of this study were as follows: 1)The state of Academic Administration of Administrators in Wianghaeng district in overall was rated at a high level, when considered in each aspects, it found out that there were five aspects rated at a high level. The highest level operation was learning process development. 2) The problem and suggestion about academic administration of administrators in Wianghaeng district. A school based curriculum development was problem and suggested that the school without the cooperation with community about school based curriculum development, it should have a plan for school based curriculum development on community participation, a learning process was problem and suggested that the learning process doesn't comply with the requirements of the participants, it should encouraging the teachers to teach with the appropriate learning process, a measurement and evaluation was problem and suggested that the teachers and parent don't have knowledge and understanding of educational measurement and evaluation, it should training of educational measurement and evaluation to the person concerned and encouraging the teachers to use an authentic evaluation, a school supervision was problem and suggested that school supervision is the only academic and don't have planning for school supervision, it should have participate supervision from all faculty with continuously, a quality assurance system development in school was problem and suggested that teachers don't have knowledge about quality assurance system development in school, it should training about quality assurance system development in school to the personnel and should have a plan for improving internal quality assessment

Keywords: Academic administration, Administrators

บทนำ

งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท มีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษา คุณภาพที่คาดหวัง หมายถึง คุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะความสามารถ สุขภาพกายและจิต และคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมซึ่งคาดหวังไว้ในกำหนดหลักสูตร คาดหวังโดยชุมชนและสังคม คาดหวังโดยสถานศึกษา และคาดหวังในตัวผู้เรียนเองอีกด้วย ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังนั้น ประกอบด้วยงานหลายๆ ด้าน ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตร งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นการประเมินผลตามสภาพจริง การนิเทศภายใน การประกันคุณภาพภายในโดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญนอกจากนี้ยังมีงานอีกหลาย ๆ ด้านที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

การจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้ให้ความสำคัญแก่การบริหารงานวิชาการอย่างเต็มที่ และประสบปัญหาการบริหารงานวิชาการตามบริบทของแต่ละโรงเรียน จึงควรได้รับแก้ไขปรับปรุงต่อไป จากแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (2555 หน้า 22) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจึงได้กำหนดเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ข้อหนึ่งว่า “ผู้เรียนทุกคนต้องมีความสามารถในเรียนรู้ อ่านออก เขียนได้ และยกระดับคุณภาพของผู้เรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น” เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2556 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านมา พบว่าเขตพื้นที่การศึกษามีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์เมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศในทุกวิชา และในการนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้ชี้ให้เห็นว่าผลคะแนนเฉลี่ยแต่ละวิชาของนักเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาในอำเภอเวียงแหง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ สุขพลศึกษา และการงานอาชีพ มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศ ดังนั้นจึงต้องให้มีการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถจบการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในโรงเรียนอำเภอเวียงแหง ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามที่เอกชัย กี่สุขพันธ์และคณะ (2553, หน้า 70) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารวิชาการ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับ การเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การทำแผนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผล การวัดผล การประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการสอน เป็นต้น โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ต่อผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับเป็นแนวทางการพัฒนา การวางแผน การปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาในอำเภอเวียงแหง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ซึ่งจะ

ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารของโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง จำนวน 9 คน และข้าราชการครูของโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวน จำนวน 181 คน รวมทั้งสิ้น 190 คน ปีการศึกษา 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) แบบสอบถามมาตรา-ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามแบบปลายเปิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการศึกษา 4) การนิเทศภายในสถานศึกษา 5) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 62 ข้อ เกณฑ์การดำเนินงานเป็น 5 ระดับ

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย(บุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 103)

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด ใน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการศึกษา 4) การนิเทศภายในสถานศึกษา 5) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการ รวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย
3. เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและการครอบคลุมด้านเนื้อหาที่ต้องการวัด
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00
5. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 30 คนที่และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach alpha α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .974
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง
7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอลงหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อยื่นหนังสือต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง เพื่อขออนุญาตส่งแบบสอบถามไปยัง ผู้บริหารและข้าราชการครูที่เป็นประชากร
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพะเยาแนบไปกับแบบสอบถามเพื่อเตรียมส่งไปยังผู้บริหารและข้าราชการครูที่เป็นประชากร
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 94.74
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มาจัดเรียงข้อมูลแยกข้อมูลและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแปลงค่าแล้วทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล (Coding table)
2. นำข้อมูลที่ได้อันวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้
  - 3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง

และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

3.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน วิเคราะห์

ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Divination)

3.3 ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร แบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่และบรรยาย

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้นำเสนอ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล การศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษา สรุปแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานการบริหารหลักสูตร ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่างๆ เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิทยากรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชุมชนเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาน้อมมติผลการประเมินการเรียนรู้อันต่าง ๆ ทั้งรายปี/รายภาค ตัดสินผลการเรียนการผ่านชั้น จบการศึกษาและนำผลการประเมินการเรียนรู้อมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ จัดให้มีการอบรมหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครู และผู้เกี่ยวข้องกับวิธีการวัดและประเมินผล

1.4 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ มีการนำผลการประเมินการนิเทศภายในสถานศึกษา มาปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ มีการให้บุคลากรทุกคนและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการนิเทศภายในสถานศึกษา

1.5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด คือ เสนอรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน ส่วนข้อที่มีระดับการดำเนินงานต่ำสุด คือ มีการจัดประชุมและเปิดโอกาสให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการนำเสนอ พิจารณา และตัดสินใจในการจัดทำแผนงาน/โครงการ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในอำเภอเวียงแหงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1.1 ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดคือ โรงเรียนยังขาดการประสานความร่วมมือจากชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.2 ข้อเสนอแนะ คือผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาหลักสูตรโดยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

2.2.1 ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้ ยังไม่ตรง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชนเผ่า ทำให้การจัดการเรียนการสอนอย่างลำบาก และส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน

2.2.2 ข้อเสนอแนะ คือผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตรงกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน และตามบริบทของสถานศึกษา

2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.3.1 ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล

2.3.2 ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรจัดอบรมเกี่ยวกับงานวัดและประเมินผลทางการศึกษา

2.4 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.4.1 ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดคือ การนิเทศภายในกลายเป็นงานของแค่วิชาการเท่านั้นและไม่มีกรนิเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการวางแผน ชี้แจงสำหรับงาน

2.4.2 ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีแผนการนิเทศ ปฏิทินปฏิบัติการนิเทศ จัดทำคู่มือการนิเทศ มีแผนการประเมินผลการนิเทศ เอกสารประกอบการนิเทศ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายและมีการปฏิบัติการนิเทศภายในอย่าง

2.5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.5.1 ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดคือ คณะครูขาดความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การเก็บหลักฐาน และการจัดทำเอกสารไม่เป็นปัจจุบันเนื่องจากภาระงานครุมาก ทำให้เวลาประเมินไม่สามารถนำหลักฐานการปฏิบัติงานมาให้การตรวจได้ครบ

2.5.2 ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้กับบุคลากร จัดให้มีการชี้แจง แนะนำการเก็บรวบรวมเอกสาร หลักฐาน ที่ง่ายต่อการจัดเก็บเพื่อลดภาระครูและบุคลากร เพราะมีการปฏิบัติอยู่แล้วแต่อาจไม่มีหลักฐาน ร่องรอยมาแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารจึงต้องมีแผนพัฒนาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายใน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 โดยภาพรวม มีสภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไหลหล่อเลี้ยงหัวใจ เป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา และเป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตคือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เป็นการตอบสนองความสำเร็จของการจัดกิจกรรมทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี เกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มานะ ทองรักษ์ (2549, หน้า 4) ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานตามที่วางไว้เพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายเกิดผลสัมฤทธิ์กับโรงเรียน นักเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน และบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551, หน้า 30) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดการเรียนรู้ มีสภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกชั้นตอนมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ (2545, หน้า 36) กล่าวว่า การ

จัดการเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมโดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตน และสังคมนุคนลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธีการ รูปแบบ การสอน หรือกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี และเน้นวิธีการสอนโดยการลงมือปฏิบัติ หมายถึงวิธีการสอนที่ให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน โดยการให้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการสอนที่มุ่งให้เกิดการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ฮิลการ์ด และเบาวเวอร์(Hilliard and Bower)(1975, หน้า 2)กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ที่ได้รับ แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ

ซึ่งสถานศึกษาในอำเภอเวียงแหงจึงได้จัดให้มีการอบรมบุคลากรทางการศึกษาให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้อื่น นวัตกรรม และเทคโนโลยี ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องการผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกันปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือเมื่อมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แล้วผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพรอบด้านอย่างสมดุล มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ทำให้คนไทยเป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข ในขณะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้ส่งบุคลากรมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้คณะครูที่เข้ารับการอบรมนำความรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายตรงกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนจึงทำให้ระดับการดำเนินงานในด้านนี้อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากานต์ ชาวตร(2548) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและมีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยสูงสุด เช่นเดียวกับ วสันต์ ปรีदानันต์(2553) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและมีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยสูงสุด เช่นเดียวกัน

2. จากผลการวิจัยปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ โรงเรียนยังขาดการประสานความร่วมมือจากชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาหลักสูตรโดยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อันเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรถือเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาตามแนวคิดของ ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ(2550, หน้า 28) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่า เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศเพราะหลักสูตรเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาคน ชุมชน สังคม เป็นการถ่ายทอดความรู้ ผูกพัน อบรม สืบสานวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่ดำรงและเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน ชาติ และโลก การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ตลอดจนการพัฒนาผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ได้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารหรือครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียวหากแต่ว่าทุกฝ่ายทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันจึงจะทำให้โรงเรียนหรือหน่วยงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณไสว ปินอินตะ(2551)ได้ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันสารเสพติด ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่31 อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันสารเสพติดโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ 31 อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ไว้ดังนี้ ได้ใช้บุคคลากรในชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรให้ความรู้ จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ เผยแพร่ข่าวสารในชุมชน ได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประสานความร่วมมือจากองค์กรภายนอก ในการให้ความรู้และป้องกันสารเสพติด ได้ร่วมกับชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมของเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ได้ประเมินผลงานในเรื่องนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและการเสพติดสารเสพติดและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเด็กนักเรียนไม่มีพฤติกรรมหนีเรียนและผู้ที่เคยติดยาเสพติดไม่หวนกลับไป ติดสารเสพติดอีกต่อไป

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ ไม่ตรง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชนเผ่าทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างลำบาก และส่งผลกระทบต่อกรยกผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตรงกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งการศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักตั้ง ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เช่นเดียวกับ ธนาธิป พรกุล(2544,วารสารวิชาการ,หน้า 4,9) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนบทบาทในการเรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด คืองานที่ผู้เรียนทำแล้วเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงเป็นพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกด้าน แต่ทั้งนี้ ภาววัฒนธรรมร่วมถึง เชื้อชาติ ที่แตกต่างทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนการสอน เด็กมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนรู้ จึงไม่ตรง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียนไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ อัครวริยะกุล(2554) ซึ่งได้ศึกษาและนำเสนอแนวคิด รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้บริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศึกษากรณีโรงเรียนสันติศึกษา อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านวิชาการ มีการจัดหลักสูตรทั้งในลักษณะที่ชัดเจนและในลักษณะที่เป็นหลักสูตรแฝง มีการจัดกิจกรรมที่เปิดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ประเภท คือ กิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันได้ กิจกรรมที่แยกกลุ่มตามความเชื่อและกิจกรรมทดแทน ในด้านงบประมาณ มีแหล่งรายได้จากเงินอุดหนุนของภาครัฐ ค่า

เล่าเรียนจากผู้ปกครองและเงินบริจาค มีการจัดการที่โน้มเอียงไปทางหลักการศาสนาอิสลามเป็นหลัก ด้านการบริหารงานบุคคล มีการใช้หลักความเสมอภาค ทั้งในการทำงานร่วมกันและการเปิดกว้างให้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารของโรงเรียน มีการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรครู ให้เป็นครูที่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เน้นมิติทางศาสนา ในด้านการบริหารทั่วไป มีการบริหารจัดการทั้งในด้านพัฒนาอาคารสถานที่และสาธารณูปโภค การดูแลสุขภาพอนามัยและโภชนาการ การจัดสวัสดิการครูและเจ้าหน้าที่ การสร้างความร่วมมือกับชุมชน แต่ยังไม่ชัดเจนเท่าใดนักในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตามแนวทางการความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากการสื่อสารในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายมีความเข้าใจไม่ตรงกัน นอกจากนี้ความคิดเห็นบางอย่างในวัฒนธรรมเดียวกันที่แตกต่างกัน ทำให้การบริหารจัดการเกิดความลำบากมากขึ้น

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนความถี่มากที่สุด คือ ครูและผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล มีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรจัดอบรมเกี่ยวกับงานวัดและประเมินผลทางการศึกษาให้กับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง อันเนื่องมาจากผู้ปกครองไว้วางใจครูผู้สอนในโรงเรียนมากจนไม่ใส่ใจในเรื่องการวัดผลประเมินผล ซึ่งการวัดและประเมินผลถือเป็นการสรุปผลการเรียนการสอน อย่างน้อยที่สุดคือ ครูและผู้ปกครองจะรับรู้ข้อบกพร่องและนำไปแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ต่อเนื่อง ตามแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวว่ เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้ต้องอยู่บนจุดหมายพื้นฐานสองประการ ประการแรก คือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลายและการใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนน สิ่งที่สำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน แก้ไขความคิดความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายพัฒนาตนได้ ประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้อิทธิพลผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ ชูชัย สมิติโกกร(2547, หน้า 305) ได้อธิบายว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินว่าบุคลากรปฏิบัติงานได้ดีเพียงไร โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสื่อสารให้บุคลากรทราบถึงผลการพิจารณา การประเมินผลการปฏิบัติงานจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ เพราะจะทำให้ทราบว่า บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายและนโยบายขององค์การหรือไม่ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบว่าบุคลากรแต่ละคนควรจะได้รับรางวัลตอบแทนมากน้อยเพียงไรจากการปฏิบัติงาน และยังทำให้ ผู้บังคับบัญชาทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย และศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการฝึกอบรม การโยกย้าย และการเลื่อนตำแหน่งของพนักงาน ต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน แสนใจพรม(2554) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการวัดประเมินผลเพื่อ ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนากระบวนการวัดประเมินผลพบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังการพัฒนากระบวนการวัดประเมินผลตามบริบทของโรงเรียนมีค่าผ่านเกณฑ์ มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ ร้อยละ 60 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อระบบการวัดประเมินผลของครู ดังนั้น ระบบการวัดประเมินผลของครูช่วยให้นักเรียนสามารถณา ความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้นักเรียนได้ปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น และทราบข้อบกพร่องของตนเอง นอกจากนี้ครูยังใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อวิธีการวัดประเมินผลของครู ดังนั้น จึงได้ขอมีส่วนร่วมในการประเมินบุตรหลานของตน ทราบความสามารถของบุตรหลานของตน ครู ตรวจสอบการบ้านและงานของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและสนับสนุนให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และควรสนับสนุนให้ครูใช้วิธีการวัดผลแบบนี้ตลอดไป

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาระบบการวัดประเมินผล ดังนั้นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาระบบการวัดประเมินผลของครูให้ประสบผลสำเร็จนั้นมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้รับคำแนะนำ จากเพื่อนร่วมงานและนักวิจัย การตั้งเป้าหมายของตนเองให้ชัดเจนมีความตั้งใจและมุ่งมั่นทำให้การสนับสนุนด้านการวัดประเมินผลและกำลังใจจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงานและนักวิจัย ส่วนปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาระบบการวัดประเมินผล ได้แก่ การมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานด้านวิชาการ

2.4 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ปัญหาที่พบว่า มีจำนวนมากที่สุด คือ การนิเทศภายใน กลายเป็นงานของวิชาการเท่านั้น และ ไม่มีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการวางแผน ชี้แจงสำหรับงานนิเทศ และมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีแผนการนิเทศ ปฏิทินปฏิบัติการนิเทศ จัดทำคู่มือการนิเทศ มีแผนการประเมินผลการนิเทศ เอกสารประกอบการนิเทศ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายและ มีการปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หน่วยงานต่างๆมักจะคิดว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการเพียงฝ่ายเดียว ในการนิเทศมิได้จำเป็นเพียงแค่ฝ่ายวิชาการเท่านั้นหากแต่ต้องเป็นหน้าที่ของทุกๆฝ่ายเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนการเรียนการสอนไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศในสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครู อาจารย์ที่ผู้บริหารมอบหมายดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น โดยรวมให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาทุกคน เช่นเดียวกับ ปรียาพร วงศอนุตรโรจน์(2553, หน้า 22) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับครู และเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวรัชณี ลาภรัตนทอง (2552) ได้ศึกษาการนิเทศภายใน ของโรงเรียนบ้านเวียงแฝง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ในการนิเทศ ภายในโรงเรียนบ้านเวียงแฝง ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลว่า ปฏิบัติครบทุกกิจกรรมโดยมีรายละเอียดดังนี้ ได้ประชุมก่อนเปิดภาคเรียนอย่างเป็นทางการ กำหนดหัวข้อในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการอบรมโดยการฝึกปฏิบัติ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงให้ครูผู้สอนได้เข้าใจหลักการและรายละเอียด เยี่ยมชั้นเรียน สร้างวิธีการเยี่ยมชั้นเรียนร่วมกัน เยี่ยมนิเทศชั้นเรียนเพื่อค้นหาความสามารถของครูผู้สอน ส่งเสริมการสอนตามความสามารถของครูผู้สอน กำหนดการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนร่วมกัน ประเมินการสอนของครูผู้สอน สังเกตการสอน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอนให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดแผนการเรียนรู้ และปฏิบัติตามโครงการที่ได้รับผิดชอบ ทุกข้ออยู่ในระดับปฏิบัติมาก ซึ่งตรงกับ ดัลล์(Dull) Loyd W. Dull(1981 ,หน้า 5)ได้ให้ความหมายว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการกระทำหลายๆอย่างของการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูต่อไป

2.5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า มีจำนวนมากที่สุด คือ คณะครูและผู้บริหารขาดความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การเก็บหลักฐาน และการจัดทำเอกสารไม่เป็นปัจจุบันเนื่องจากภาระงานครูมาก ทำให้เวลาประเมินไม่สามารถนำหลักฐานการปฏิบัติงานมาให้กรรมการได้ครบ และ

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากร จัดให้มีการชี้แจง แนะนำการเก็บรวบรวมเอกสาร หลักฐาน ที่ง่ายต่อการจัดเก็บเพื่อลดภาระครูและบุคลากร เพราะมีการปฏิบัติ อยู่แล้วแต่อาจไม่มีหลักฐาน ร่องรอยมาแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารจึงต้องมีแผนพัฒนาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายใน อันเนื่องมาจากการแบ่งงานที่ไม่เหมาะสมของหน่วยงานทำให้เกิดความเสียหายเพราะในการประกันคุณภาพ ในแต่ละครั้งหลักฐานสำคัญเลยคือเอกสารหลักฐานและ รูปเล่มรายงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายและทุกคนในหน่วยงาน ดัง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน ว่าหมายถึง การประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากร ของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล สถานศึกษานั้น เช่นเดียวกับภาวิตา ธาธาตรีสุทธิ(2550, หน้า 30) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพในส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารและการทำงาน ผู้บริหารต้องมีความตระหนัก ดำเนินถึงผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษารวมถึงผู้นำ หมู่บ้าน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งจะต้องทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรใน สถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายใน และการดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกันทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสุวิจิ ปิมปา(2552) ศึกษา ความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสวนเด็กสันกา แพง พบว่า ผู้ปกครองโรงเรียนสวนเด็กสันกาแพ่ง ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีความรู้ ความเข้าใจในการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ในส่วนของการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของผู้ปกครองในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนสวนเด็กสันกาแพ่ง ในภาพรวม ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นด้าน ๆ พบว่า ด้านการพัฒนา ผู้เรียน ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด และระดับมาก ในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู รวมไปถึง ด้านการ บริหารจัดการสถานศึกษา ตามลำดับ ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนสวนเด็กสันกาแพ่ง รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้าน การจัดการเรียนการสอนของครู และ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่างๆเข้ามามีบทบาท ส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิทยากรและ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชุมชนเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครู และ ผู้เกี่ยวข้องกับวิธีการวัดและประเมินผล

4. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ควรมีการจัดทำปฏิทินการนิเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกในการนิเทศภายในสถานศึกษา

5. ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการจัดประชุมและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการนำเสนอ พิจารณา และตัดสินใจในการจัดทำแผนงาน/โครงการ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสำเร็จอย่างสูงที่สุดจากดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดต่าง ๆ ผู้ศึกษาซาบซึ้งในการให้ความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายสมบูรณ์ อธิฐประสงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ นายอนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) นายสมเดียง เกตุอินทร์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษาขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระมีความสมบูรณ์ทุกขั้นตอน ผู้ศึกษาซาบซึ้งและประทับใจความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ธนารักษ์ พรกุล.(กัณยานน 2544)“**คลังพระราชบัญญัติการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**”
วารสารวิชาการ,2544 (4,9)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.(2553).**การบริหารงานวิชาการ**.กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พระมหากานต์ ชาวดร.(2548).**การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยศิลปกร,กรุงเทพฯ .

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545
(2545 หน้า 14) กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ.(2550).**การจัดและการบริหารงานวิชาการ**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มานะ ทองรักษ์.(2549).**รายงานผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- รัชนี ลาภรัตน์ทอง.(2552).การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนบ้านเวียงผาง จังหวัดเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ.(2553).การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.พิมพ์ครั้งที่ 2.สงขลา:ศูนย์หนังสือ
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- वलันต์ ปรีदानันท์.(2553). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัย
ศิลปากร,กรุงเทพฯ.
- वलันต์ อัศววิริยะกุล.(2554).แนวคิด รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้บริบทความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรม.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- สายฝน แสนใจพรม.(2553).การพัฒนาระบบการวัดประเมินผลเพื่อ ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน.วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- สุวจี ปิมปา.(2552).ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
โรงเรียนสวนเด็กสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ.(2545).21 วิธีการจัดการเรียนรู้: กระบวนการคิด.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
อรุณไสว ปินอินดีะ.(2552).ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนราชประชา
นุกเคราะห์ 31 อำเภอแม่แจ่ม.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์,ป๋นรส มาลากุล ณ อยุธยา และสุกัญญา ทองนาค.(2553).การบริหารจัดการที่ดีตามหลัก
ธรรมาภิบาล.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hilliard and Bower.(1975,หน้า 2) Hilliard R. Ernest and Bower H. Gordon, Theories of Learning,
4th ed. (Englewood Cliffs, N.J. Prentice – Hall)
- (Dull) Llyod W. Dull (1981,หน้า 5): Supervision School Leadership Handbook (Ohio Charles E.
Merrill Publishing Co)

สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัด เชียงราย

THE PROBLEM AND THE GUIDELINE OF MANAGEMENT FOR ENHANCING SELF-KNOWLEDGE SEEKING SKILL OF THE STUDENTS IN THE DEVELOPING EDUCATION GROUP SCHOOLS AT SANTIKIREE MOUNTAIN, CHIANGRAI PROVINCE

ธัญญธรณ์ เสนณะ^{1*} และ สุชาติ ลีตระกูล²
Thanyathorn Senna^{1*} and Suchart Leetagoon²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.99 โดยด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.38 และผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารควรยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำความคิดเห็นไปเป็นแนวทางในการพัฒนางาน และพัฒนาโรงเรียน มีความถี่มากที่สุด

คำสำคัญ : การแสวงหาความรู้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

The purposes of this study aimed to study the problem and the guideline of management for enhancing self-knowledge seeking skill of the students in the developing education group schools at Santikiree mountain, Chiangrai province. For data gatherings are 90 directors and teachers of the developing education group schools at Santikiree mountain, Chiangrai province in academic year 2014. The research instrument drawn for this study was a questionnaire. The data were systematically analyzed by frequency distribution, percentage, means and standard deviation.

As the study result, the overall of the problem of the management for enhancing self-knowledge seeking skill of the students in the developing education group schools at Santikiree mountain, Chiangrai province is all averaged 2.99 at a moderate level. The personal aspect is the highest level at 3.11 and for the consideration by item, the developing library for the modern and perfect resources is the highest level at 3.38. From the result analysis of the management for enhancing self-knowledge seeking skill of the students in the developing education group schools at Santikiree mountain, Chiangrai province is found the personal aspect; the director should listen to and accept the opinions of the teachers in the schools that these opinions are the guidelines to develop the school is the most frequently.

Keywords : The pursuit of self-knowledge

บทนำ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาสภาพปัญหาจาก 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และหาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย จาก 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ลิปพนนท์ เกตุทัต (อ่านใน ชนาธิป พรกุล, 2543, หน้า 20) กล่าวว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เมื่อรู้วิธีการเรียนรู้ก็จะคิดเป็นทำเป็น ต้องจัดระบบการเรียนรู้โดยประสบการณ์ในห้องเรียนไปสู่ชีวิตจริง จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เข้าถึงการเรียน และมีการตรวจสอบเพื่อประเมินปัญหาเป็นระยะ ซึ่งการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะทำให้สังคมไทยในอนาคตเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ทักษะที่เด็กไทยควรมีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วอย่างมหาดศาล รวมทั้งการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและการสื่อสาร พร้อมทั้งการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล (DIGITAL LIFE) ดังนั้นเด็กไทยจึงควรมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าหาข้อมูล สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อรวบรวม ประเมินและใช้ข้อมูลด้วยการ

1. วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้น
2. ค้นหา จัดระเบียบ วิเคราะห์ ประเมิน สังเคราะห์และใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรม จากแหล่งข้อมูลและสื่อต่างๆ
3. ประเมินและคัดเลือกแหล่งข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลตามความเหมาะสมกับภารกิจนั้นๆ
4. ประมวลข้อมูลและรายงานผล

จึงจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมยุคใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 นั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์และบรรยากาศในกระบวนการเรียนรู้ การนำเสนอสาระที่ท้าทายการคิด วิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีให้เกิดกับตัวผู้เรียนดังกล่าวว่าการปฏิรูปการเรียนการสอนที่ครูต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ มีการฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน ครูจึงต้องรู้จักคิดวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นผู้สร้างความรู้ ให้อิสระทางความคิด และมีความกล้าหาญที่จะคิดริเริ่มตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

การที่สถานศึกษาจะดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้อันให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี คือ จัดโอกาสให้ครูได้พัฒนาและใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างอิสระเพราะครูมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน

อาจกล่าวได้ว่าภาระงานของการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของครูเป็นส่วนใหญ่ การที่ครูต้องรับภาระงานมากขึ้นหลายด้าน จึงทำให้เกิดความสับสนไม่มั่นใจต่อวิชาชีพครู ไม่นับว่าตนจะสามารถรับภาระงานที่เพิ่มขึ้นนี้ได้โดยมีประสิทธิภาพหรือไม่ สภาพเช่นนี้ทำให้ข้าราชการครูได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตเกษียณอายุก่อนกำหนดเป็นจำนวนมากประกอบกับการที่รัฐบาลมีนโยบายในการจ่ายเงินเดือนล่วงหน้า และให้สิทธิในการใช้สวัสดิการต่างๆ จึงทำให้สถานศึกษาของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่ห่างไกลความเจริญต้องประสบกับสภาวะขาดแคลนครู แต่ด้วยความตระหนักว่าครูเป็นกลไกสำคัญต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน จึงต้องหาวิธีการในการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ และต่อเนื่องเพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาต๋อยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย เป็นโรงเรียนของรัฐบาล เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย จนถึงระดับชั้นประถมศึกษา ในการบริหารงานของโรงเรียนนั้นๆ จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการในการสร้างและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาต๋อยสันติคีรี จังหวัดเชียงรายเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่สูง และอยู่ห่างไกล ประชากรที่อาศัยอยู่เป็นชนเผ่า มีวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีการใช้ภาษาของท้องถิ่นของตนเองเป็นส่วนมาก อาทิเช่น ภาษาอาข่า ภาษาจีน

ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดในการคมนาคม การใช้ทรัพยากรในการจัดการต่างๆ การใช้เทคโนโลยีและการขาดแคลนบุคลากรครู เนื่องจากมีข้อจำกัดอยู่หลายด้านจากที่กล่าวข้างต้นโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาต๋อยสันติคีรี จังหวัดเชียงรายจึงได้ให้ความสำคัญกับวิธีการบริหารจัดการการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีก

ทั้งการเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย จำนวน 6 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ใช้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพและข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อสอบถามสภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของนักเรียน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำนวน 39 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของนักเรียน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ
2. วิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย สถิติที่ใช้ คือ คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ
3. วิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย โดยใช้การแจกแจงความถี่และนำเสนอการบรรยายสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาคือ เพศชาย อายุ พบว่า อายุ 31-40 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 20-30 ปี , อายุ 50 ปีขึ้นไป , อายุ 41-50 ปี ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่า จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด รองลงมา คือระดับปริญญาโท ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า ตำแหน่งครู มากที่สุด รองลงมา คือ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ตามลำดับ ประสบการณ์ พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 5 ปี แต่ไม่ถึง 10 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ ไม่เกิน 5 ปี , มากกว่า 10 ปี แต่ไม่ถึง 15 ปี , 20 ปีขึ้นไป , มากกว่า 15 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี ตามลำดับ

2. สภาพปัญหาที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนใน โรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดสรรงบประมาณ ตามลำดับ

2.1. สภาพปัญหาที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนใน โรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษาขาดความร่วมมือในการพัฒนางานการเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ มีการโยกย้ายข้าราชการครูบ่อย และผู้บริหารสถานศึกษาขาดการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.2. สภาพปัญหาที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนใน โรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านบริหารจัดการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ สถานศึกษาขาดการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปัญหามากที่สุด รองลงมาคือสถานศึกษาขาดการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สถานศึกษาขาดการวางแผนในด้านการรวบรวมองค์ความรู้ การแสวงหาความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

2.3. สภาพปัญหาที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนใน โรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ สถานศึกษาประสบปัญหาในการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยสมบูรณ์ ไม่สามารถให้บริการแก่นักเรียนและบุคลากรได้อย่างเต็มที่ อยู่ในระดับปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และสถานศึกษาประสบปัญหาในการจัดสิ่งแวดล้อมทางวิชาการต่างๆ เช่น ศูนย์สารสนเทศ สวนเกษตรในโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ ฯลฯ

2.4 สภาพปัญหาที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ สถานศึกษาขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมกันจัดกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมการสำรวจกิจกรรมที่สอนน้อง อยู่ในระดับปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาขาดการสนับสนุนในการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และสถานศึกษาขาดการจัดทำวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและอย่างเพียงพอ

3. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย แสดงผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ดังนี้

3.1. ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำความคิดเห็นไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน (ความถี่ 35)

3.2. ด้านการบริหารจัดการ การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (ความถี่ 30)

3.3. ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยสมบูรณ์ และเพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ (ความถี่ 20)

3.4. ด้านการจัดสรรงบประมาณ สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเพียงพอ (ความถี่ 5)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งฟ้า กิติญาณุตสันต์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต: การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ พบว่า กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีรูปแบบการเรียนรู้คือ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้วางแผนการทำงานและการแก้ปัญหา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินตนเอง เห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน และนำไปประยุกต์ใช้

แนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีแนวทางการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ การทำงานตามความสนใจ การเขียนบันทึกการเรียนรู้ การตั้งคำถามและตอบคำถาม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษางานวิจัย การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของ

นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีปัจจัยที่ควรคำนึงถึงคือ บรรยากาศของการเรียนการสอน บทบาทของอาจารย์ กระบวนการสอน และการสะท้อนการเรียนรู้

อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับ ยุคศิลป์ ฤๅสา (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการปฏิบัติโครงการ พบว่าทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน การทำกิจกรรมและการตรวจผลงาน พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงการ เมื่อประเมินด้วยแบบประเมินทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรายด้านอยู่ในระดับดีมากและสรุปโดยรวมจากคะแนนเต็ม 640 คะแนนมีค่าเฉลี่ย 592.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.1646 ระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการเรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงการ พบว่า คะแนนโดยรวรมีค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 และความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สันธุ์ แสงเนตร (2545) วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดมหาสารคาม จาก 19 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการบริหารงานบุคลากรในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย บุคลากรมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน คือไม่สามารถจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถได้ ดังที่ สมพิศ ศุภพงษ์ (2540) วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 133 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านการวางแผนบุคลากร คือ บุคลากรที่รับมาไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ขาดครูในวิชาทักษะ และบุคลากรโยกย้ายบ่อย ทำให้แผนที่วางไว้ต้องเปลี่ยนแปลง ปัญหาด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน คือ ไม่สามารถจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถได้ ครูหนึ่งคนต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง และบุคลากรไม่ถนัดในงานส่งเสริมการเรียนการสอน ปัญหาด้านการบำรุงรักษาบุคลากร คือ งบประมาณมีจำกัด บุคลากรขอย้ายบ่อยเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทางมาปฏิบัติงาน และการพิจารณาความดีความชอบไม่เหมาะสม ปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ และบุคลากรไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ปัญหาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ เกณฑ์การประเมินผลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูไม่ยอมรับผลการประเมิน และผู้ประเมินมีความเกรงใจเพื่อนร่วมงาน

3. สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านการบริหารจัดการถือเป็นด้านที่สำคัญอีกด้านหนึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้กับบุคลากร นักเรียน ในการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติในมาตรา 9 (2) และมาตรา 39 ประกอบกับมาตรา 35 ที่กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามหลักการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยวิธีการใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4. สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับเอกพงษ์ ฮวดมูล (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า ในการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ ใช้อาคารสถานที่สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้นำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดการเรียนรู้ และได้พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนที่ให้ข้อมูลว่า ไม่ได้จัดทำเนียบวิทยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ไม่ได้นำเสนอผลงานการพัฒนาการศึกษาจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนและไม่ได้จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามเกินครึ่งได้เสนอปัญหาไว้ว่าขาดพลังงานไฟฟ้าในการสื่อเทคโนโลยี

5. สภาพปัญหาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สมศรี กิจชนะพานิชย์ (2535) ได้ศึกษาเรื่องการจัดสรรงบประมาณและวิเคราะห์ต้นทุนสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดการประถมศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพต้องพิจารณาจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ เงิน งบประมาณและทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอ จากผลการศึกษาดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่า ปัจจัยในการจัดการศึกษาที่สำคัญคือ งบประมาณ และในการบริหารงบประมาณมักจะพบปัญหาและอุปสรรคทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ หากองค์กรทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการบริหารงบประมาณ ด้านการจัดทำ และการจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปโดยสอดคล้องกับสภาพปัญหาความขาดแคลนแล้ว ย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านบุคลากร

ผู้บริหารควรจัดหาแนวทางการดำเนินการบรรจุและการแต่งตั้งข้าราชการครู ซึ่งลาออกหรือโยกย้ายผู้บริหารคัดเลือกบุคคลที่เชี่ยวชาญ หรือชำนาญการเข้ารับราชการกรณีความจำเป็นหรือเหตุพิเศษ ผู้บริหารควรสร้างโอกาสให้บุคลากรได้เพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ผู้บริหารควรยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำความคิดเห็นไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน และควรมีการสร้าง

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น และควรมีการมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้กับครูตรงตามความรู้ความสามารถ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งควรเปิดโอกาสให้ครูได้เพิ่มความรู้ความสามารถ ทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการบริหารจัดการ

ควรมีการจัดการความรู้อย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ควรมีให้มีการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการคัดแยกเด็กพิเศษ เพื่อให้ความรู้โดยเฉพาะ และควรมีแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มความสนใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียน ควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ รักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากวิธีการที่หลากหลาย

1.3 ด้านการใช้ทรัพยากรหรืออาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย สมบูรณ์ และเพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ สวนเกษตร และควรมีเจ้าหน้าที่หรือครูบรรณารักษ์ในการดูแล เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการทั้งบุคลากรและนักเรียน อีกทั้งยังควรสนับสนุนในด้านการบริการวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากร ในการจัดการเรียนรู้อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

1.4 ด้านการจัดสรรงบประมาณ

สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมกันจัดกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดสรรงบประมาณในการกิจกรรมต่างๆ ให้เพียงพอ เช่น กิจกรรมการสำรวจ กิจกรรมพี่สอนน้อง สถานศึกษาควรสนับสนุนในการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่เพิ่มความรู้ให้แก่ นักเรียน เช่น พิพิธภัณฑ์ต่างๆ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศูนย์การเรียนรู้ทางวิชาการ ฯลฯ นอกจากนี้สถานศึกษาควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน เช่น เครื่องมือวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ และสื่อนวัตกรรมต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการภายในโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

2.4 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.สุชาติ ลีตระกูล ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาออยสันติศิริ จังหวัดเชียงราย และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กัญจนพร บุญมั่น. (2548). **ความต้องการใช้ e-Learning ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรมวิชาการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรทิทวานกราฟฟิค. **ความหมายของการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง**. 2554. จาก www.intirarr.com, 1 เมษายน 2554
- จงจิตร เลิศวัฒนาพร. (2551:143-144). **การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ของ นักเรียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ ประกอบการประเมินตามสภาพจริง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี พลาวงศ์. (2536). **การเรียนรู้ด้วยตนเอง**. [ฉบับพิเศษ] วารสารรามคำแหง, 82-91.
- Knowles, S. M. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. NewYork: Follett.
- รุ่งฟ้า กิติญาณสุนต์. (2552). **การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต: การสะท้อนจา กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ**. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม ปีที่ 5 ฉบับที่ 1-2 ปีการศึกษา 2552, มหาวิทยาลัยบูรพา
- รัชฎา ศิลมัน. (2552). **การประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5E เพื่อพัฒนาสมรรถนะ ทางวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๖๙ (คลองหลวง) จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลพร มณีพันธ์. (2539). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมใน การทำงานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตรี เทพอุดม. (2556). **สภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนปล้องวิทยาคม สำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36**. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2532). **การเรียนรู้ด้วยตนเอง**. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน, 5, 73-79.
- สมบุญ คาลาชีวิน. (2526). **จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่**. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **คำชี้แจงเครื่องมือนวัตกรรมและประเมินความสามารถและทักษะตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. “แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง”**.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ศตวรรษ ลือเลิศ. (2549). **สภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อุตรธรรมานุสรณ์. โรงเรียน, เอกสารเผยแพร่โครงการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน. **การพัฒนาผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้ฐานกิจกรรม**. 20 สิงหาคม 2557. จาก www.udontham.ac.th

อุบล เพ็ชรพิทักษ์. (2548). **สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 1**. ปริญญาโท กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เอกพงษ์ อวดมูล. (2553). **การใช้แหล่งเรียนรู้ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

**สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู ใน
สถานศึกษาอำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 4**

**The States of Problem and Solution to Solve the Problem of Manpower Administration
of Teacher in School, Phayamengrai District, Chiang Rai Primary Educational Service Office 4**

ศรีไพร สิทธิราช^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²

Sriprai Sitthirath^{1*} and Theochat Chaiyapong²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูและเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า การบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู การวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู การพัฒนาข้าราชการครู และการประเมินผลข้าราชการครู เพื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดแนวทางการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู

คำสำคัญ: การบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู

Abstract

The purposes of this study were to study the states of Manpower Administration of Teacher; moreover, to study problems and solutions to solve the problem of Manpower Administration of Teacher in School, Phayamengrai District, Chiang Rai Primary Educational Service Office 4. The study population were 25 directors. The results was the states of Manpower Administration of Teacher in School, Phayamengrai District, Chiang Rai Primary Educational Service Office 4 in overall had high level. There were four sides as followed: the side of manpower teacher's management, the side of manpower teacher's plan, the teacher development and the teacher evaluation.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : sriprai56@hotmail.com

Keywords: Manpower Administration of Teacher

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปนั้นต้องอาศัยปัจจัยต่างๆมากมาย แต่หนึ่งปัจจัยที่สำคัญและไม่ควรถูกมองข้ามในการพัฒนานั้นคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรคนหรือปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าหลาย ๆ ประเทศสร้างชาติขึ้นมาจากคุณภาพของคน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ ในอดีตประเทศสิงคโปร์ไม่ได้เจริญก้าวหน้าอย่างปัจจุบัน สิงคโปร์เป็นประเทศที่ระบบการศึกษาไม่มีคุณภาพ มีปัญหาการว่างงานเรื้อรัง แต่ปัจจุบันสิงคโปร์กลายเป็นประเทศมีคุณภาพระบบการศึกษาดีที่สุดในอาเซียน และสามารถก้าวขึ้นมาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเข้มแข็งที่สุดประเทศหนึ่งในเอเชีย นอกจากนี้แล้วประเทศสิงคโปร์ก็ยังมุ่งเน้นพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้าได้ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆตลอดชีวิต การพัฒนาศักยภาพของคน จะต้องนำหน้าการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ ในประเทศที่มีการพัฒนาแล้วหรือประสบความสำเร็จในการพัฒนาได้ทุ่มเทการลงทุนในการพัฒนาคนในชาติก่อนที่จะประเทศจะเริ่มเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและทุกส่วนของสังคมจะต้องผนึกกำลังร่วมกันที่จะเร่งรัดจัดการศึกษาให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อให้การศึกษาเป็นตัวนำการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และในการก้าวทันนานาอารยะประเทศในศตวรรษใหม่ได้นั้นจะต้องมีกลไกสร้างและพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงและน่าจะเป็นมิติใหม่ที่เป็นการพัฒนาการศึกษา (อัจฉรา คหิณฑพงศ์, 2549) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 (หน้า 6) ได้กล่าวว่า ผลจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมายังไม่เป็นที่พอใจของสังคม ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งในด้านการผลิตครู คุรุศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีปริมาณที่เพียงพอ เนื่องจากนโยบายการจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ รวมทั้งการใช้มาตรการจูงใจให้ข้าราชการเกษียรก่อนอายุราชการก่อนกำหนดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ทำให้สูญเสียอัตราครูไปจำนวนหนึ่ง อีกทั้งบัณฑิตคุรุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ บางส่วนที่จบการศึกษาแล้วไม่เป็นครู ครูสอนไม่ตรงวุฒิ และการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ ทำให้เกิดความขาดแคลนครูในภาพรวม ในขณะที่ครูสายวิชาชีพส่วนมากขาดแคลนประสบการณ์ในสถานประกอบการ อีกทั้งครูยังมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากภาระงานสอน ประกอบกับในด้านการเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครูพบว่าผู้เลือกคุรุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์เป็นอันดับท้าย ๆ ส่วนการพัฒนาครูก็ยังขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง นอกจากนี้แล้วสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังได้สำรวจภาวะการณ์ขาดแคลนครูในสังกัดตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อต้นปี 2550 พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศยังขาดแคลนครูประมาณ 70,000 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปัจจุบันมีสถานศึกษาอยู่หลายแห่งที่มีอัตรากำลังข้าราชการครูครบตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด และเกินเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด แต่สำหรับสถานศึกษาในอำเภอพญาเม็งราย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 25 แห่ง ยังขาดครูผู้สอนทางด้านสาขาวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอยู่เป็นจำนวนมาก มีครูที่สอนไม่ตรงตามความถนัดหรือตามคุณวุฒิ/ สาขาวิชาที่ได้ศึกษา แม้เคยได้รับจัดสรรอัตราพนักงานราชการตำแหน่งครูผู้สอนและอัตราจ้างครูผู้สอน แต่ก็ยังมีอัตรากำลังครูเกินเกณฑ์ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่พบนี้ได้จากการสำรวจไปยังสถานศึกษาในสังกัด จำนวน

25 แห่ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 – 2556 ได้แก่ ข้อมูลจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนของแต่ละชั้นในแต่ละปี ข้อมูลครูตาม จ.18 ข้อมูลครูตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด ข้อมูลการสอนรายวิชาของครู ข้อมูลการเกษียณอายุราชการของครูในแต่ละปี ข้อมูลครูไปช่วยราชการและมาช่วยราชการ ข้อมูลความต้องการครูในสาขาวิชาที่ขาด รวมถึงข้อมูลพนักงานราชการและลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งครูผู้สอน ดังนั้นการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา บนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้สำรวจจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารอัตรากำลังในปัจจุบันและอีก 2 ปีข้างหน้าเป็นอย่างยิ่ง เช่น เรื่องการตัดโอนตำแหน่งและอัตรารายเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การเกลี้ยอัตรากำลังจากสถานศึกษาที่มีอัตรากำลังครูเกินเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด ไปกำหนดในสถานศึกษาที่มีอัตรากำลังครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งฯ การแต่งตั้ง(ย้าย)ข้าราชการครูฯ การบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูฯ ตำแหน่งครูผู้ช่วย การพิจารณาจัดสรรอัตรากำลังตำแหน่งครูผู้สอนหรือพนักงานราชการ การพิจารณาจัดสรรอัตรากำลังที่ได้รับการจัดสรรอัตรากำลังจากคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังภาครัฐ (คปร.) รวมถึงการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มศักยภาพในทักษะต่าง ๆ และการธำรงรักษากำลังคนที่เหมาะสมไว้กับองค์การอย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งนี้เพราะแผนที่ได้จัดทำขึ้นมีฐานข้อมูลรายละเอียดที่ค่อนข้างสมบูรณ์และครบถ้วน

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งเป็นอำเภอขนาดกลางที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูตามความต้องการของอำเภออื่นในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับกลุ่มดังนี้ กลุ่มประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 25 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู 2) ด้านการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู 3) ด้านการพัฒนาข้าราชการครู และ 4) ด้านการประเมินผลข้าราชการครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎี แบบสอบถามในวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู ใน 4 ด้าน

2. สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยการพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 นายกิตติชัย เมืองมา

4.2 นางพวงผกา สุขัมศรี

4.3 ดร.กัมพล ไชยนันท์

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1

6. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู จำนวน 12 ข้อ 2) ด้านการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู จำนวน 2 ข้อ 3) ด้านการพัฒนาข้าราชการครู จำนวน 8 ข้อ 4) ด้านการประเมินผลข้าราชการครู จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษาเป็นแบบปลายเปิด ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู จำนวน 2 ข้อ 2) ด้านการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู จำนวน 2 ข้อ 3) ด้านการพัฒนาข้าราชการครู จำนวน 2 ข้อ 4) ด้านการประเมินผลข้าราชการครู จำนวน 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน อำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และจดหมายนำไปยังโรงเรียนที่เก็บรวบรวมข้อมูลและนัดหมายวันเวลาที่จะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองโดยใช้แบบสอบถาม ได้แบบสอบถามคืนมาร้อยละ 100
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มาจัดเรียงข้อมูล แยกแยะข้อมูล และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมาแล้ว ผู้ศึกษาพิจารณาแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตาราง พร้อมกับคำบรรยายประกอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารอัตรากำลังครูในสถานศึกษา 4 ด้าน วิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกเป็นรายชื่อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายร้อยละ 76 เป็นเพศหญิงร้อยละ 24 มีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุดร้อยละ 48 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 40 และน้อยที่สุดอายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 12 ส่วนระดับการศึกษาปริญญาโทมากที่สุด ร้อยละ 64 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 36 ส่วนระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36 รองลงมาระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี ร้อยละ 20 และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 16-20 ปีและมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 16 น้อยที่สุดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี ร้อยละ 12

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.22$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า การบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู

($\mu=4.48$) การวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู ($\mu=4.24$) น้อยที่สุด การพัฒนาข้าราชการครู และการประเมินผลข้าราชการครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu=4.17$)

สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า มากที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการวางแผนการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง ($\mu=4.4$) รองลงมาได้แก่ โรงเรียนกำหนดความต้องการอัตรากำลังข้าราชการครูของสถานศึกษาว่ามีแนวโน้มหรือทิศทางที่จะออกมาในลักษณะใดและโรงเรียนกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในด้านการดำรงรักษาข้าราชการครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu=4.36$) และน้อยที่สุด โรงเรียนกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในด้านการฝึกอบรมข้าราชการครู ($\mu=4.08$)

สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ด้านการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า โรงเรียนดำเนินการเสนอข้อมูลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดตั้งและจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูให้กับสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) รองลงมาได้แก่ โรงเรียนดำเนินการสำรวจ วิเคราะห์อัตรากำลังข้าราชการครูที่ขาดแคลนภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$)

สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ด้านการพัฒนาข้าราชการครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า โรงเรียนสำรวจความต้องการในการพัฒนาข้าราชการครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) รองลงมาได้แก่ โรงเรียนพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.32$) และน้อยที่สุดได้แก่ โรงเรียนพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการศึกษาดูงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.80$)

สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ด้านการประเมินข้าราชการครูโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูอย่างยุติธรรม อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.32$) รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.24$) และน้อยที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผลปฏิบัติงานของข้าราชการครูอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.92$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู

1. ปัญหา

1.1 โรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูตามข้อมูลที่มีอยู่ แต่การจัดสรรอัตรากำลังต้องรอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นผู้กำหนดหรือจัดสรรให้

1.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาและข้าราชการครูไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกรอบอัตรากำลังข้าราชการครูในระดับอำเภอ

1.3 โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีจำนวนเด็กนักเรียนไม่เท่ากัน บางแห่งครูเกินเกณฑ์ บางแห่งต่ำกว่าเกณฑ์ ทำให้โรงเรียนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อผู้เรียนโดยตรง

1.4 อัตรากำลังข้าราชการครูต่อจำนวนนักเรียนน้อย ต่ำกว่าเกณฑ์ ทำให้ภาระงานของข้าราชการครูแต่ละคนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. แนวทางการแก้ไขปัญหา

2.1 ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดอัตรากำลังข้าราชการครูในแต่ละสถานศึกษาในระดับอำเภอ

2.2 ยุบโรงเรียนขนาดเล็กให้มาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง เพื่อจัดข้าราชการครูให้ครบชั้นเรียน และอัตราครูต่อชั้นเรียนก็จะเพียงพอ ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

2.3 จัดทำโครงการจัดสรรครูจ้างสอนหรือครูอัตราจ้าง

2.4 ใช้สื่อการเรียนการสอน eDLTV ควบคุมในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

2.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครู ควรมีการบรรจุข้าราชการครูเพิ่มมากขึ้น จัดสรรครูให้มีความเพียงพอเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ที่ได้รับมอบหมายในการเกลี้ยอัตรากำลังข้าราชการครูควรใช้อำนาจที่มีอยู่เกลี้ยอัตรากำลังครูให้พอดีเกณฑ์ทุกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู

1. ปัญหา

1.1 การจัดการอัตรากำลังข้าราชการครูสอนประจำชั้น มีอัตราส่วนครู 1 คน ต่อ 2 ห้องเรียน

1.2 การจัดการอัตรากำลังข้าราชการครูตามวิชาเอกต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ทำให้ครู 1 คน ต้องสอนในหลายวิชา

1.3 อัตรากำลังครูที่ได้รับการจัดสรรจากเขตพื้นที่การศึกษาไม่ตรงกับวิชาเอกโดยตรงที่สถานศึกษาต้องการ จึงทำให้การจัดการจัดการเรียนการสอนไม่เกิดการพัฒนารับรู้เท่าที่ควร

1.4 อัตราที่ได้รับการจัดสรรต่ำกว่าเกณฑ์ ทำให้การบริหารจัดการทีมงานทุกกลุ่มงานมีประสิทธิภาพนั้นเป็นไปได้ยาก รวมถึงการเกษียณ การโอนย้าย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู

2. แนวทางการแก้ไขปัญหา

2.1 สำนักเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูที่เหมาะสมตามความต้องการและเป็นธรรม

2.2 สำนักเขตพื้นที่การศึกษาควรจะมีหนังสือหรือการสอบถามความต้องการในการจัดสรรอัตรากำลังครูในโรงเรียน ก่อนที่จะมีคำสั่งให้บรรจุหรือโอนย้าย

2.3 โรงเรียนดำเนินการของงบประมาณสนับสนุนจากผู้ปกครองของนักเรียนหรือองค์กรท้องถิ่น ปีการศึกษาละ 400 บาท โดยผ่านการขอมติในที่ประชุมผู้ปกครอง เพื่อนำเงินมาใช้ในการสนับสนุนจ้างครูอัตราจ้างตามวิชาเอกที่โรงเรียนขาดแคลน

2.4 สำนักเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีการวางแผนล่วงหน้า ในกรณีที่อัตราข้าราชการครูมีการเกษียณ การลาออก และการโยกย้าย ควรมีการจัดสรรข้าราชการครูมาทดแทนอย่างฉับพลัน เพื่อที่จะรักษาความต่อเนื่องของงานในสถานศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูให้ตรงกับวิชาเอกที่สถานศึกษาต้องการ ควรมีการสับเปลี่ยน โอนย้ายข้าราชการครูในสถานศึกษาต่าง ๆ ให้เพียงพอและตรงกับวิชาเอก รวมถึงการลดเวลาสับเปลี่ยน โอนย้ายให้เร็วขึ้น

ด้านการพัฒนาข้าราชการครู

1. ปัญหา

1.1 การพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการฝึกอบรม ส่วนใหญ่มักเป็นประเด็นเรื่องเดิม ทำให้ข้าราชการครูไม่ค่อยให้ความสนใจ

1.2 การพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการต่าง ๆ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน

1.3 การพัฒนาข้าราชการครูด้านสวัสดิการ ไม่ได้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน หากครูได้รับสวัสดิการดี ส่งผลให้ครูตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด

1.4 ข้าราชการครูได้รับมอบหมายภาระงาน ที่ยกเว้นงานจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนมากเกินไป จึงทำให้ข้าราชการครูขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง

2. แนวทางการแก้ไขปัญหา

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาข้าราชการครู

2.2 การพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการอบรมควรมีประเด็นเรื่องใหม่

2.3 ลดภาระงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของข้าราชการครูลง เพื่อให้ข้าราชการครูได้พัฒนาอย่างเต็มที่

ด้านการประเมินผลข้าราชการครู

1. ปัญหา

1.1 สถานศึกษาขาดความต่อเนื่องในการประเมินการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญรับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ให้ตรงตามเป้าหมาย

1.3 การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เน้นประเมินเอกสารมากกว่าประเมินการปฏิบัติงานจริง

1.4 การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ส่งผลให้ข้าราชการครูบางคนไม่ยอมรับผลของการประเมิน หรือการแสดงอาการที่ไม่พึงประสงค์ออกมา เมื่อมีการการแจ้งผลการประเมินให้กับข้าราชการครูทราบ รวมถึงเกิดการเปรียบเทียบระหว่างกัน

1.5 การประเมินข้าราชการครูไม่เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาในแต่ละชุมชน ทำให้ผลประโยชน์ที่แท้จริงที่เกิดขึ้นจากการประเมินไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง

1.6 การประเมินผลข้าราชการครูไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้ประเมินจะประเมินในลักษณะประนีประนอม เพื่อให้ผู้ถูกประเมินผ่านเกณฑ์ ทำให้ผลการประเมินไม่เป็นความจริง

2. แนวทางการแก้ไข้ปัญหา

- 2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประเมิน มาให้คำปรึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในแต่ละสถานศึกษา
- 2.2 สถานศึกษาจัดปฏิทินและช่วงเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ข้าราชการครูทราบล่วงหน้า
- 2.3 สถานศึกษาแจ้งเกณฑ์การประเมินและวิธีการประเมินให้ข้าราชการครูทราบล่วงหน้า ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้อธิบายแล้วผู้แจ้งผลการประเมินผล
- 2.4 การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ดูได้จากผลผลิตของผู้ถูกประเมินซึ่งจะสะท้อนถึงคุณภาพที่แท้จริง
- 2.5 การประเมินผลข้าราชการครูต้องประเมินตามสภาพจริง กำหนดเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
- 2.6 ผู้ที่ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ประเมินต้องประเมินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด สิ่งไหนที่มีปัญหา ต้องได้รับการแก้ไข้ปัญหาและพัฒนาผู้ถูกประเมินต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อยู่ในระดับมากทุกรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู การจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู การวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู การพัฒนาข้าราชการครู และการประเมินผลข้าราชการครู มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการบริหารอัตรกำลังข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า โรงเรียนดำเนินการเสนอข้อมูลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดตั้งและจัดสรรอัตรกำลังข้าราชการครูให้กับสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนดำเนินการสำรวจวิเคราะห์อัตรกำลังข้าราชการครูที่ขาดแคลนภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการวางแผนอัตรกำลังข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยรองลงมาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า มากที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการวางแผนการบริหารอัตรกำลังข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ โรงเรียนกำหนดความต้องการอัตรกำลังข้าราชการครูของสถานศึกษาว่ามีแนวโน้มหรือทิศทางที่จะออกมาในลักษณะใดและโรงเรียนกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในด้านการธำรักษาข้าราชการครูและน้อยที่สุด โรงเรียนกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในด้านการฝึกอบรมข้าราชการครู

1.3 ด้านการประเมินผลข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า มากที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูอย่างยุติธรรมรองลงมาได้แก่

โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูอย่างต่อเนื่องและน้อยที่สุดได้แก่ โรงเรียนมีการประเมินผล
ปฏิบัติงานของข้าราชการครูอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านการพัฒนาข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายการพบว่า โรงเรียนสำรวจความต้องการในการพัฒนาข้าราชการครู อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียน
พัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและน้อยที่สุดได้แก่ โรงเรียนพัฒนาข้าราชการ
ครูโดยวิธีการศึกษาดูงาน

2. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอ
พญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู

2.1.1 ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูตามข้อมูลที่มีอยู่ แต่การ
จัดสรรอัตรากำลังต้องรอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นผู้กำหนดหรือจัดสรรให้ รวมถึงผู้อำนวยการ
สถานศึกษาและข้าราชการครูไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกรอบอัตรากำลังข้าราชการครูในระดับอำเภอ
นอกจากนี้แล้วอัตรากำลังข้าราชการครูต่อจำนวนนักเรียนน้อย ต่ำกว่าเกณฑ์ ทำให้ภาระงานของข้าราชการครูแต่ละคน
เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาจัดทำแผนโครงการจัดสรรครูจ้างสอน
หรือครูอัตราจ้างและให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดอัตรากำลังข้าราชการครูในแต่ละสถานศึกษาใน
ระดับอำเภอ รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครู ควรมีการบรรจุ
ข้าราชการครูเพิ่มมากขึ้น จัดสรรครูให้มีความเพียงพอเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งเสนอให้ยุบโรงเรียนขนาดเล็กให้
มาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง เพื่อจัดข้าราชการครูให้ครบชั้นเรียน และอัตรากำลังครูต่อชั้นเรียนก็จะเพียงพอ ดูแลนักเรียนได้
อย่างทั่วถึง

2.2 ด้านการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครู

2.2.1 ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า การจัดการอัตรากำลังข้าราชการครูสอนประจำชั้น มีอัตราส่วน
ครู 1 คน ต่อ 2 ห้องเรียนและอัตรากำลังครูที่ได้รับการจัดสรรจากเขตพื้นที่การศึกษาไม่ตรงกับวิชาเอกโดยตรงที่
สถานศึกษาต้องการ รวมถึงอัตราที่ได้รับการจัดสรรต่ำกว่าเกณฑ์ ทำให้การบริหารจัดการให้งานทุกกลุ่มงานมี
ประสิทธิภาพนั้นเป็นไปได้ยาก การเกษียณ การโอนย้าย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการอัตรากำลังข้าราชการครู

2.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า สำนักเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดสรร
อัตรากำลังข้าราชการครูที่เหมาะสมตามความต้องการและเป็นธรรมและควรจัดทำมีหนังสือหรือการสอบถามความ
ต้องการในการจัดสรรอัตรากำลังครูในโรงเรียน ก่อนที่จะมีคำสั่งให้บรรจุหรือโอนย้าย รวมถึงสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
ต้องมีการวางแผนล่วงหน้า ในกรณีที่อัตรากำลังข้าราชการครูมีการเกษียณ การลาออก และการโยกย้าย ควรมีการจัดสรร
ข้าราชการครูมาทดแทนอย่างฉับพลัน เพื่อที่จะรักษาความต่อเนื่องของงานในสถานศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของ
ผู้เรียน นอกจากนี้แล้วโรงเรียนดำเนินการของงบประมาณสนับสนุนจากผู้ปกครองของนักเรียนหรือองค์กรท้องถิ่น
ปีการศึกษาละ 400 บาท โดยผ่านการขอมติในที่ประชุมผู้ปกครอง เพื่อนำเงินมาใช้ในการสนับสนุนจ้างครูอัตราจ้างตาม
วิชาเอกที่โรงเรียนขาดแคลน

2.3 ด้านการพัฒนาข้าราชการครู

2.3.1 ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการต่างๆ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนและข้าราชการครูได้รับมอบหมายภาระงาน ที่ยกเว้นงานจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนมากเกินไป จึงทำให้ข้าราชการครูขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง นอกจากนี้แล้วการพัฒนาข้าราชการครูโดยวิธีการฝึกอบรม ส่วนใหญ่มักเป็นประเด็นเรื่องเดิม ทำให้ข้าราชการครูไม่ค่อยให้ความสนใจ การพัฒนาข้าราชการครูด้านสวัสดิการ ไม่ได้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน หากครูได้รับสวัสดิการดี ส่งผลให้ครูตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด

2.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาข้าราชการครูและการจัดการอบรมควรมีประเด็นเรื่องใหม่ นอกจากนี้แล้วควรลดภาระงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของข้าราชการครูลง เพื่อให้ข้าราชการครูได้พัฒนาอย่างเต็มที่

2.4 ด้านการประเมินข้าราชการครู

2.4.1 ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาขาดความต่อเนื่องในการประเมินการปฏิบัติงานของข้าราชการครู การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เน้นประเมินเอกสารมากกว่าประเมินการปฏิบัติงานจริง การประเมินข้าราชการครูไม่เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาในแต่ละชุมชน ทำให้ผลประโยชน์ที่แท้จริงที่เกิดขึ้นจากการประเมินไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ส่งผลให้ข้าราชการครูบางท่านไม่ยอมรับผลของการประเมิน หรือการแสดงอาการที่ไม่พึงประสงค์ออกมา เมื่อมีการการแจ้งผลการประเมินให้กับข้าราชการครูทราบ รวมถึงเกิดการเปรียบเทียบระหว่างกัน นอกจากนี้แล้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญรับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ให้ตรงตามเป้าหมาย

2.4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาจัดปฏิทินและช่วงเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการแจ้งให้ข้าราชการครูทราบล่วงหน้าและแจ้งเกณฑ์การประเมินและวิธีการประเมินให้ข้าราชการครูทราบล่วงหน้า รวมถึงการประเมินผลต้องประเมินตามสภาพจริง กำหนดเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและผู้ที่ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ประเมินต้องประเมินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด สิ่งไหนที่มีปัญหา ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาผู้ถูกประเมินต่อไป นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประเมิน มาให้คำปรึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในแต่ละสถานศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการสภาพบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 4 ดังที่ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย คือ ประเด็นด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวางแผนงานบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งและมีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน ไม่ว่าจะปฏิบัติงานใด ๆ "คน" มักจะเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลากับความสำเร็จของงาน หากผู้อำนวยการสถานศึกษาได้มีการวิเคราะห์และคำนึงถึงปัญหาด้านนี้เป็นหลักอยู่

เสมอแล้ว ก็ย่อมแสดงว่าการตัดสินใจหรือการดำเนินการใดๆต่อไปนั้น หนทางหรือโอกาสที่จะสำเร็จย่อมเป็นไปได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธนกฤต ธาบุรี (2554, หน้า 19) ได้สรุปว่า การวางแผนงานบุคคล คือ กระบวนการกำหนดความต้องการบุคคลขององค์การในอนาคต ที่จะต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ขององค์การ การวางแผนงานบุคคลมีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์การทุกคน ถ้าองค์การมีการวางแผนงานบุคคลที่ดีแล้วจะทำให้้องค์การนั้นประสบผลสำเร็จ

ปัญหาสภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูตามข้อมูลที่มีอยู่ แต่การจัดสรรอัตรากำลังต้องรอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นผู้กำหนดหรือจัดสรรให้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวางแผนกำลังคนสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากจะวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาแล้ว ยังต้องวางแผนกำลังคนเพื่อใช้กำลังคนให้ได้ประโยชน์สูงสุดด้วย กล่าวคือ จะต้องมีการวางแผนการกระจายกำลังคนหรือเริ่มวางแผนกำลังคนตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ซึ่งในปัจจุบันพบว่าข้าราชการครูในระดับโรงเรียนหลายโรงเรียนมีสภาพอัตรากำลังที่ขาดแคลน ในขณะที่ภาพรวมของอัตรากำลังไม่ได้สะท้อนภาพดังกล่าว และหากพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาพบว่า บางสาขาวิชาขาดแคลนครูเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การวางแผนกำลังคนสำหรับข้าราชการครู จึงควรแก้ปัญหาในเรื่องจำนวนและคุณภาพของข้าราชการครูในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร ใจปันคำ (2547 หน้า 20) ได้สรุปปัจจัยที่ควรคำนึงในการวางแผนงานบุคคล ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านนโยบายและโครงสร้างขององค์กร ดังนี้ ปัจจัยด้านการกำหนดนโยบายขององค์กร ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการวางแผนงานบุคคลในองค์การเพราะจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดพันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การด้วย ทั้งนี้เพราะการวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ในองค์การโดยรวมจะต้องมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและนโยบาย ขององค์การ ซึ่งจะต้องกำหนดว่า องค์กรจะมีทิศทางไปทางไหน อย่างไรเพื่อที่ผู้บริหารจะได้วางแผนงานบุคคลให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรได้อย่างเหมาะสม และปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์การ การวางแผนด้านงานบุคคลในองค์การจะต้องมีความสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กร กล่าวคือ องค์กรได้มีการจัดโครงสร้างในลักษณะใด เป็นแบบแบนราบ หรือเป็นแบบลำดับชั้น เช่น ถ้าเป็นการจัดโครงสร้างแบบลำดับชั้นที่มีสายการควบคุมบังคับบัญชามาก การวางแผนงานบุคคลก็อาจจะมีความซับซ้อนมากกว่าการจัดโครงสร้างแบบแบนราบที่มีสายการควบคุมบังคับบัญชาน้อย เป็นต้น

แนวทางการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษา ด้านการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครู ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาจัดทำแผนโครงการจัดสรรครูจ้างสอนหรือครูอัตราจ้าง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูคือ กระบวนการต่อเนื่องที่ใช้ในการคาดการณ์และกำหนดวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ในกิจกรรมด้านบุคลากร เช่น การจัดสรรครูจ้างสอนหรือครูอัตราจ้างด้วยงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อรักษาสมดุลของบุคลากรในสถานศึกษาให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร ใจปันคำ (2547 หน้า 21) เมื่อมีการคาดการณ์ถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว นักบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละกิจกรรมด้านทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม การชำระรักษา จนถึงการเกษียณอายุของบุคลากร เพื่อให้สามารถดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การและกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. สถานศึกษาควรใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่ขาดแคลนบางรายวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี นาฏศิลป์
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ด้านภาษาอังกฤษ ด้านดนตรีนาฏศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาสภาพการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมของการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตัวเอง ที่กรุณาให้คำปรึกษาคำแนะนำ ชี้แนวทาง ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและหวังดีตลอดมา จนทำให้จัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบพระคุณ นายกิตติชัย เมืองมา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นางพวงผกา สุขัมศรี ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นายกัมพล ไชยพันธ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชา) ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ชี้แนวทางข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา อำเภอพญาเม็งรายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกท่าน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลให้สำเร็จรุดไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอโน้มระลึกถึงพระคุณของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด ครูอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนและสมาชิกครอบครัวทุกคนที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษาด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- ชนกฤต ธาบุรี. (2554). การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่, การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญเลิศ อรุณพิบูล. (13 กุมภาพันธ์ 2557). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.thailibrary.in.th/2014/02/13/thai-edu-master-plan-11/>

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมพร ใจปันคำ. (2547). การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อัจฉรา คหันทวงศ์. (2549). การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดศรีวงศ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศศ.ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

สภาพปัญหาและแนวทางบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา
การศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
PROBLEMS AND GUIDELINES FOR MANAGEMENT PERSONNEL ADMINISTRATION OF
SCHOOL IN DOI SANTIKEEREE DEVELOPMENT NETWORK GROUP CHIANG RAI
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

ศิริลักษณ์ สุตแสวง^{1*} และ สุชาติ ลีตระกูล²
Siriluck Sudsawaeng^{1*} and Suchart Leetagoon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี จำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.19 โดยด้านการบรรจุและแต่งตั้งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.36 ส่วนสภาพปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.45 เมื่อพิจารณารายข้อ การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.59 และผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี พบว่า การเรียกบรรจุ แต่งตั้งข้าราชการครูตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลน มีความถี่มากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางบริหารงานบุคลากร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author :

Abstract

This investigated the problems on management personnel administration and guidelines for teaching personnel administration of Doi Santikeeree development education network group. Chiang Rai primary educational service area 3. Population under study comprised 95 administrators and teachers in Doi Santikeeree development education network group. Instrument used was a questionnaire of personnel affairs administration. Collected data were analyzed through applications of percentage, average, and standard deviation.

The findings were personnel affairs administration of Doi Santikeeree development education network group at an average level (3.19) due to the recruitment of teachers at a high level (3.36). In an aspect of problems on teaching personnel administration of Doi Santikeeree development education network group at an average level (3.45) when considered setting personnel registers at the present moment at a high level (3.59) including guidelines for teaching personnel administration of Doi Santikeeree development education network group found that recruitment of teachers was lacking at a high frequency.

Keywords : Guidelines for Management Personnel Administration

บทนำ

การบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในยุคปัจจุบัน ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษาที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542” และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ตามมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยยึดหลักการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีความเป็นเอกภาพในด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ทั้งทางด้านวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีอิสระในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาที่จะ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6) โดยเฉพาะในด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่ “โรงเรียนคุณภาพ” ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญในการเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศและเกิดความเสมอภาคในการให้บริการทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและได้มาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 1-3) ดังปรากฏในหมวดที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2), 2545, หน้า 28) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องสร้างองค์การของตนเองให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์และบุคลากรในโรงเรียนที่จะได้เรียนรู้จากกระบวนการบริหารของผู้บริหาร และความรู้

ความสามารถที่นักเรียนจะได้รับจากการสอนของครูที่มีคุณภาพ อันหมายถึงผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (รัชพล ศษชารุ่งโรจน์, 2548, หน้า 7)

สำหรับการบริหารงานบุคคลนั้นเพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับกระบวนการการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนโดยตรง ซึ่งมีอยู่หลายด้านโดยเริ่มตั้งแต่ ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการสรรหา ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการอุทิศตนและการร้องทุกข์ ซึ่งเกี่ยวข้องระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหารงานบุคลากรเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 นั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาด้านต่างๆ ได้ อย่างไรก็ตามการบริหารงานบุคลากรจะบรรลุตามวัตถุประสงค์จะประสบผลสำเร็จหรือมีปัญหาในการบริหารงานมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคน แต่ละโรงเรียนว่าจะมีมาตรการ มีกลยุทธ์และกลวิธี มีความฉลาดในการปกครองบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ มีความก้าวหน้าในอาชีพ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความมั่นคงและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนเป็นสำคัญ (ธีระ รุญเจริญ, 2548 หน้า 71)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และเป้าหมายผลผลิตของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน 100 คน มีโรงเรียนในสังกัด 168 โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล 153 โรงเรียน เป็นโรงเรียนเอกชน 15 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 43,286 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล 36,296 คน และนักเรียนโรงเรียนเอกชน 6,990 คน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานและเป็นคนในพื้นที่ที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถปฏิบัติงานตรงตามความรู้ความสามารถ ส่งผลให้งานมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมาย แต่เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพและเทคโนโลยีใหม่ๆ น้อย ก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และมีสถานศึกษาร้อยละ 38.56 ที่ขาดแคลนครูและมีครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ และสถานศึกษาไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากสมศ. ครูมีภาระงานมาก ส่งผลให้มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อย อีกประการหนึ่งคือครูและผู้บริหารมีการโยกย้ายบ่อยส่งผลให้การบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง (แผนปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2556, หน้า 19-20)

สำหรับโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการติดตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี ปีการศึกษา 2556 โดยรวมตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูงตามภูเขา บางโรงเรียนอยู่ติดแนวชายแดนไทย-พม่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาประกอบด้วย เผ่าม้ง อาข่า ไทยใหญ่ จีนฮ่อ วัว ลีซอและไทย โดยอพยพมาจากต่างถิ่นและตั้งบ้านเรือนตามแนวภูเขา มีการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และรับจ้าง ศาสนาที่นับถือ ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลามและนับถือผี โรงเรียนในกลุ่มมีคณะบุคคลและองค์การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน

ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานราชการในพื้นที่ใกล้เคียง โดยทั่วไป ชุมชนมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาค่อนข้างดี แต่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาค่อนข้างน้อย สภาพชุมชนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนชนปานกลาง สภาพภายในส่วนใหญ่เอื้อต่อการจัดการศึกษา แต่สภาพแวดล้อมภายนอก ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ต้องเร่งพัฒนา เมื่อดูปัจจัยต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านที่ไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา คือ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี การเมือง และ กฎหมาย ส่วนปัจจัยภายในส่วนใหญ่เป็นจุดแข็งที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ โครงสร้างนโยบาย ด้านผลผลิตและบริการ ส่วนที่เป็นจุดอ่อน ปัจจัยภายใน คือ ด้านบุคลากรที่ต้องเร่งรัดพัฒนาให้มากที่สุด โดยต้องใช้ศักยภาพที่เป็นจุดแข็งและปัจจัยเอื้อที่มีอยู่ในการเร่งพัฒนา ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ มีความพร้อมในการพัฒนา มีคุณวุฒิเหมาะสม และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี แต่ยังถือว่าขาดประสบการณ์ด้านการสอนนักเรียนชาวไทยภูเขา ขณะเดียวกัน การจัดสวัสดิการ ที่พักอาศัยมีไม่เพียงพอ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจและการปฏิบัติงาน อีกประการหนึ่งคือมีการโยกย้ายครูบ่อยมาก ครูที่มาแทนตำแหน่งเดิมไม่ตรงตามวิชาเอก (แผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี, 2556, หน้า 1-6)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารบุคลากรของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการออกจากราชการ เพื่อเป็นแนวทางบริหารงานบุคลากร เพื่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. สภาพและปัญหา
  - ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง
  - ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
  - ด้านวินัยและการรักษาวินัย
  - ด้านการออกราชการ

2. แนวทางการบริหารงาน

ด้านการบรรจุและแต่งตั้ง

ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

ด้านวินัยและการรักษาวินัย

ด้านการออกราชการ

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 5 คน ครูผู้สอนจำนวน 90 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 95 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อความเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ตอนที่ 3 เป็นข้อความเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตอนที่ 4 เป็นข้อความเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1 วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้ ความถี่และค่าร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง

2 วิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้านและโดยรวม เสนอในรูปแบบตาราง

3 นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลดังนี้ ซึ่งมีเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2547)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4 วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้ความถี่และนำเสนอการบรรยายสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย และ ด้านการออกจากราชการ ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แสดงผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ การส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนาและฝึกอบรม การสรรหา การบรรจุ แต่งตั้งและการโยกย้ายบุคลากรทางการศึกษาให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และโปร่งใส อันดับสุดท้าย คือ การจัดสวัสดิการและเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ให้แก่บุคลากร

3. แนวทางการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แสดงผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดังนี้

1. การเรียกบรรจุ แต่งตั้ง ข้าราชการครูตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลน (ความถี่ 37)
2. การเรียกบรรจุ การย้าย ในแต่ละครั้งควรเรียกในระหว่างปิดภาคเรียน ไม่ควรเรียกบรรจุในระหว่างเปิดภาคเรียน เพื่อการเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (ความถี่ 28)
3. เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงออกถึงความคิด ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ และคอยส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (ความถี่ 15)
4. มีการจัดทำทะเบียนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (ความถี่ 13)
5. ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่กระทำผิด (ความถี่ 5)

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สิ้นธุ์ แสงเนตร (2545) วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดมหาสารคาม จาก 19 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการบริหารงานบุคลากรในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ ในการปฏิบัติงานบุคลากรของเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 บุคลากรมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน คือไม่สามารถจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถได้ ดังที่ สมพิศ ศุภพงษ์ (2540) วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 133 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการวางแผนบุคลากร คือ บุคลากรที่รับมาไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ขาดครูในวิชาทักษะ และบุคลากรโยกย้ายบ่อย ทำให้แผนที่วางไว้ต้องเปลี่ยนแปลง ปัญหาด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน คือ ไม่สามารถจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถได้ ครูหนึ่งคนต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง และบุคลากรไม่ถนัดในงานส่งเสริมการเรียนการสอน ปัญหาด้านการบำรุงรักษาบุคลากร คือ งบประมาณมีจำกัด บุคลากรขอย้ายบ่อยเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทางมาปฏิบัติงาน และการพิจารณาความดีความชอบไม่เหมาะสม ปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ และบุคลากรไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ปัญหาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ เกณฑ์การประเมินผลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูไม่ยอมรับผลการประเมิน และผู้ประเมินมีความเกรงใจเพื่อนร่วมงาน

2. สภาพปัญหาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สุภารัตน์ รวดเร็ว (2540) วิจัยเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลข้าราชการตรวจคนเข้าเมือง ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารงานบุคคลในการรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านการบำรุงรักษาบุคลากร คือ ความสนใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายความเต็มใจในการปฏิบัติงาน และความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านการพัฒนาบุคคล คือ การปรับปรุงข้อบกพร่องของบุคคลในการปฏิบัติงาน การแสวงหาความรู้ความสามารถด้วยตนเอง และการปฐมนิเทศบุคคลที่ปฏิบัติงานใหม่ ปัญหาด้านการให้บุคคลพ้นจากงาน คือ การสับเปลี่ยนหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การกำหนดระเบียบข้อบังคับ และกฎเพื่อให้บุคลากรยึดถือปฏิบัติ และการตั้งคณะกรรมการพิจารณากรณีข้าราชการกระทำผิด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สภาพการบริหารงานบุคลากรของเครือข่ายพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะ สภาพการปัญหาการบรรจุและการแต่งตั้งของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3 มีการดำเนินการบรรจุและแต่งตั้ง รับย้าย โอน แทนตำแหน่งที่ว่างไม่สอดคล้องกับวิชาเอกที่โรงเรียนขาดแคลน ดังที่ ผกาพรพรรณ ปะติเส (2542) วิจัยเรื่องปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข ปัญหาการบริหารงานบุคคลของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 68 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านการวางแผน

แผนการบริหารงานบุคคล คือ การกำหนดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เป็นไปตามความต้องการ และการมอบหมายหน้าที่ไม่ตรงตามความรู้ความสามารถของบุคลากร ปัญหาด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากร คือ ไม่ได้บุคลากรที่ตรงตามสายงานที่ต้องการ บุคลากรไม่สะดวกในการเดินทางมาปฏิบัติงาน และขาดความสมดุลระหว่างปริมาณงานและจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการออกจากราชการ

ควรดำเนินการดังนี้

1. ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง

1.1 กระทรวงหรือสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบายให้กับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในการพิจารณาการบรรจุและการแต่งตั้งข้าราชการครูให้ตรงกับสาขาวิชาที่ขาดแคลน

1.2 สถานศึกษาควรจัดทำแผนระยะยาวในการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครู

1.3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา

2. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

2.1 สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาในระยะ 5 ปี เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างชัดเจน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักเกณฑ์ วิธีการในการพิจารณาความดี ความชอบ ที่ทำให้ข้าราชการครูมีความพึงพอใจ

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำปรึกษาและช่วยเสนอแนะการแก้ปัญหาส่วนตัวและแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน

2.4 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับข้าราชการครู

3. ด้านวินัยและการรักษาวินัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการบริหารงานให้กับรองผู้อำนวยการ หรือข้าราชการครูในสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ผู้บริหารควรกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับข้าราชการครูในการรักษาวินัย

4. ด้านการออกจากราชการ

4.1 สถานศึกษาควรมีการจัดให้ข้าราชการครูที่พ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการ กลับเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษา กับสถานศึกษา

4.2 สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับข้าราชการครูที่พ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลากรอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา

ควรศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยสันติศิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546)พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราชการ2546.

กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ

บุญชุม ศรีสะอาด.(2547).**วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพมหานคร:สุวีริยาสาส์น

ผกาพรรณ ปะติเส. (2542). **สำรวจปัญหา สาเหตุ และการแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคลากรของพนักงาน**

ศึกษาธิการอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม. การศึกษามหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไข**

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) . ราชกิจจานุเบกษา.

รัชพล คชชารุ่งโรจน์.(2548).**คิดทำหลากหลายกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนทันสมัย**.ม.ท.ป.กรุงเทพมหานคร.

ลินธุ์ แสงเนตร. (2545). **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรม**

สามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา สถาบันราชภัฏ

มหาสารคาม.

สุภารัตน์ รวดเร็ว. (2540). **ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลข้าราชการตรวจคนเข้าเมือง ในเขตพื้นที่**

ภาคตะวันออก. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.

สภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

State And Proceedin Project Trend Encourage The Habit Love Reading Of The School Under Chiang Rai Prlmary Educatlonal Service Area Office 3

สุพาณี คำก้อน^{1*} และอนวัช อุ๋นกอง²

Supanee Khamkon^{1*} and Anawat uonkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประชากรประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 150 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการส่งเสริมการอ่าน (Plan) การดำเนินการส่งเสริมการอ่าน (Do) การประเมินผลการส่งเสริมการอ่าน (Check) และการปรับปรุงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Action) คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายเป็นระดับการปฏิบัติ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่าสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ ด้านการปรับปรุงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Action) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Plan) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่น้อยที่สุดด้านการดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน(Do) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 จังหวัดเชียงราย 57100

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3, Chiang Rai, 57100

*Corresponding author : supanee_1114@hotmail.co.th

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : นิสัยรักการอ่าน

Abstract

The research with oneself in this time have the objective for study the state and proceeding project trend encourage the habit love reading of the school for compare with proceeding project encourages the habit loves reading of the school under Chiang Rai primary educational service area office 3. By separate to follow basic personal factor the people composes the executive and the teacher in the school where proceed the project encourage the habit love reading under Chiang Rai primary educational service area office 3. Amount borders are 150 persons the sample is for example. The executive and the teacher are under Chiang Rai primary educational service area office 3. 2557 academic year amount borders are 108 persons. A tool that use in the education about proceeding project encourages the habit loves reading under Chiang Rai primary educational service area office 3. Both of borders are side for example laying plans encourages reading (Plan) the administration encourages reading (Do) push reading evaluation (Check) and push habit adaptation loves reading(Action) be questionnaire analyse the data by use average the part deviates the standard and interpret practice level together with present in table picture writes words to narrate.

The education meets that the state and proceeding project trend encourage the habit love reading of the school under Chiang Rai primary educational service area office 3. borders by divide to are 4 a side in the overall image. There is the practice is in many level consider lay a side meets that A side that have the practice in the level most is adaptation push habit side loves reading(Action). There is the practice is in many level laying plans side encourages the habit loves reading (Plan). There is the practice is in many level and a side least administration side encourages the habit love reading (Do). There is the practice is in many education comparison state level and proceeding project trend encourage the habit love reading of the school under Chiang Rai primary educational service area office 3. Borders separate to follow the gender, age and work experience, by the overall image and lay 4 both of side sides, not different.

Keywords: THE HABIT LOVE READING

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งระบุไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษามาตรา 24(3) ที่กำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูป กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ทุกด้านไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้และจัดการเรียนรู้ได้ ทุกเวลาทุกสถานที่

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิตการทำงานและการพัฒนาสติปัญญา ดังนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ทางวิชาการและข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ และนำความรู้ที่ได้จากการอ่านศึกษาค้นคว้ามาพัฒนาความคิดได้อย่างเหมาะสมมีคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม(กระทรวงศึกษา, 2552, หน้า 25)

การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่างๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง ความเป็นจริงการอ่านไม่ได้มีความสำคัญต่อนักเรียนหรือนักศึกษาเท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปก็อาจแสวงหาความรู้ได้ด้วย การอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ผู้อ่านมากย่อมรู้มากและถ้านำความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์ต่อสังคม สังคมนั้นย่อมมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควรอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการปลูกฝังให้รักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัยจึงเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งการอ่านยังเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนการสอนและมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญอันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาหากเริ่มต้นดี รากฐานการอ่านของเด็กก็จะดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 1)

การอ่านหนังสือเป็นการพัฒนาตนเองและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในการพัฒนาคนและพัฒนาสังคม การอ่านหนังสือของคนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลายแม้ในหมู่ผู้รู้หนังสือแล้ว โดยเฉพาะการอ่านหนังสือที่ดีและมีสาระยิ่งน้อยลงไปอีกสาเหตุมีอยู่หลายประการนับตั้งแต่การขาดแคลนหนังสือที่ดีและตรงกับความสนใจของผู้อ่าน การขาดแคลนหนังสือที่จะยืมอ่านได้ไปจนถึงการดึงความสนใจและการแย่งเวลาของสื่ออื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ฯลฯ รวมทั้งขาดการชักจูง การกระตุ้นและมีนิสัยรักการอ่านทั้งในและนอกโรงเรียน เมื่อเทียบกับความเพลิดเพลินและการได้ฟังได้รู้เห็นเรื่องต่าง ๆ จากโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงแล้ว การอ่านหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องใช้ความพยายามมากกว่าและต้องมีทักษะในการอ่าน ถ้าจะให้การอ่านหนังสือเกิดเป็นนิสัยจำเป็นต้องมีการปลูกฝังและชักชวนให้เกิดความสนใจการอ่านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 7)

การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ในกลุ่มสาระต่างๆ สามารถเน้นกระบวนการอ่าน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและนิสัยรักการอ่าน เข้าใจกระบวนการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่อ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนได้เต็มศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน รู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจอยากรู้ อยากอ่าน จนสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย สถานศึกษาสามารถนำการอ่านเข้าไปอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตามศักยภาพและต้องจัดกิจกรรมการอ่านเป็นกิจกรรมเสริมนอกเหนือเวลาเรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอ่านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเป็นนิสัย ดังนั้นการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน ถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 24)

จากผลการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าปัญหาประการหนึ่งที่ทำให้การศึกษาของไทยเป็นไปด้วยความล่าช้าและเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศคือ ประชากรในประเทศอ่านหนังสือกันน้อยมากและกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเจตนารมณ์ของกระทรวงไว้ว่า “ปี 2549 เป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” และกระทรวงศึกษาธิการจะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะที่สำคัญคือ ทักษะด้านการอ่าน การใช้ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศและทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ที่เป็นประจักษ์ความสำเร็จในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ ควบคู่ไปกับการวางรากฐานและบ่มเพาะความเป็นคนดีมีคุณธรรม โดยเน้นให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การอ่านกับการเรียนการสอน การอ่านกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 1)

ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มอบนโยบายการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ปีงบประมาณ 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียน ครูและผู้บริหารเห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้นและให้การอ่านนำไปสู่การใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต ตลอดจนสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดังกล่าว จึงมอบหมายให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียน

ผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพื่อลดจำนวนนักเรียน ที่อ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้และอ่าน ไม่คล่อง เขียนไม่คล่องให้ลดลงและให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นจากเดิม ดังนั้นจึงได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน อ่านได้เร็ว อ่านได้คล่อง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ต่อไป ซึ่งการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตในสังคมให้พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 , หน้า 1)

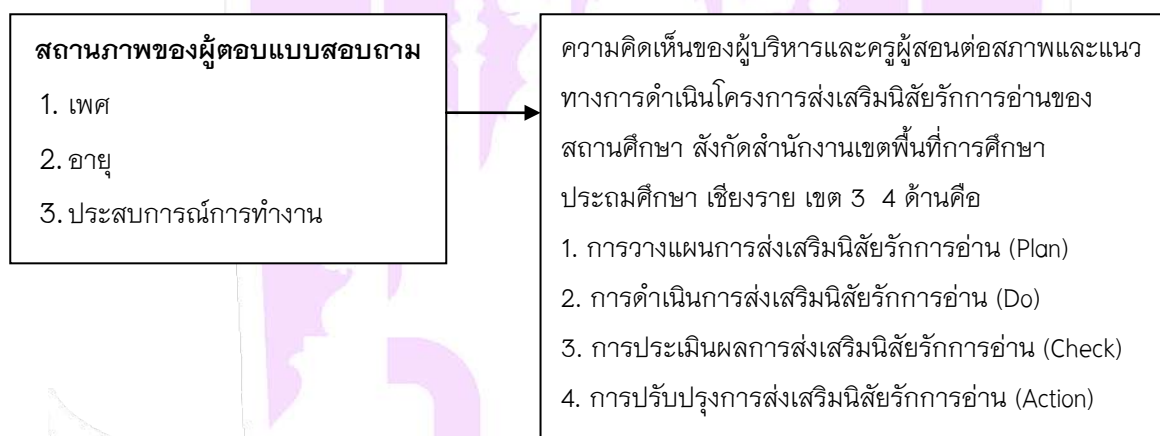

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสนใจจะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาในเรื่องส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในสถานศึกษา รวมทั้งมีคู่มือดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 เป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 แตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 108 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 บั้จจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 150 ฉบับ
2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำแนกตาม เพศ อายุและประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยค่า T – test และ F – test
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้านและโดยรวมและแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายวิเคราะห์โดยใช้ One Way Analysis of variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายชื่อใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffe's Post hoc Comparison)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์การทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Plan)

สภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการวางแผนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Plan) มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการอ่านอย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวรรณ วงศ์ลังกา (2551) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนหอยพระ ปีการศึกษา 2551 พบว่าด้านปัจจัยโครงการ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

2. ด้านการดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Do)

สภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน(Do) มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการดำเนินการให้นักเรียนทำบันทึกการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของวิลาวรรณ วงศ์ลังกา (2551) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนหอยพระ ปีการศึกษา 2551 พบว่าด้านกระบวนการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของพิชัย ศิริอรุณ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์โพธิ์วิทยาลัย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน 5 กิจกรรม คือกิจกรรมกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ กิจกรรมเรื่องเล่าเช้านี้ กิจกรรมค้นหาสุดยอดนักอ่าน กิจกรรมนักอ่านแฟนพันธุ์แท้ กิจกรรมนิทานที่ยังวันสร้างสรรค์ สังคม ส่งผลให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านอยากอ่านหนังสือ มีความตั้งใจในการอ่านหนังสือ เมื่ออ่านแล้วสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้รับจากการอ่าน เพื่อขยายผลความรู้สู่ผู้อื่นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ ตะเรียน (2554) ได้ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 พบว่าด้านกระบวนการของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการประเมินผลการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Check)

สภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการประเมินผลการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Check) มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบความเพียงพอ ความสนใจ ประเภทหนังสือ สารสนเทศใน

ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทฤษฎี ลิงอุปโป (2550) ที่ได้ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนบ้านหลุมหวายป่าขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่าการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยใช้แบบประเมินโครงการผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการปรับปรุงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Action)

สภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ด้านการปรับปรุงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Action) มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับปรุงงบประมาณเพื่อสนับสนุนส่งเสริมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านซึ่งสอดคล้องกับ จักรพันธ์ ตะเรียน (2554) ได้ศึกษาโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลังการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการ

ผลการศึกษารเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างของวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบลน (1983) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเด็กที่มีประสบการณ์ในการอ่านและไม่มีประสบการณ์ในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาเปรียบเทียบจากอายุ ภูมิหลังความสามารถในการอ่าน ความแตกต่างของปัญหาที่เกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีประสบการณ์ในการอ่านจะมีความ สนใจเรื่องราวที่มีสาระยุ่งยาก ให้ความสนใจข้อมูลข่าวสาร ชอบอ่านหนังสือที่มีข้อเท็จจริง พจนานุกรม สารานุกรม เด็กกลุ่มนี้จะมีความคิดดีเลิศ เป็นเด็กที่สมบูรณ์ทุกด้าน ไม่เคยประสบความล้มเหลวในชีวิตมาก่อน มีความร่าเริงและมีการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่าน นอกจากนี้ ยังทำแบบทดสอบความสามารถในการอ่านการวิเคราะห์คำศัพท์ได้ในระดับคะแนนที่ดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่าน การวิเคราะห์คำศัพท์ไม่แตกต่างกันในบทบาทที่เกี่ยวกับการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง พาไปห้องสมุดให้ดูโทรทัศน์การศึกษา แต่มีความแตกต่างกันในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยอภิปราย สอบถามเรื่องที่ย่านจากหนังสือให้เด็กฟัง โดยที่ผู้ปกครองกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการอ่านมีความถี่ในการปฏิบัติมากกว่าผู้ปกครองกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่านมาก่อน

ผลการศึกษารเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำแนกตาม อายุและประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรจิต อาทิวา (2551) ได้ศึกษากระบวนการบริหารที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตาม อายุและประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 สถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดแนวนโยบายที่ส่งเสริมการอ่านอย่างชัดเจน
สถานศึกษาต้องดำเนินการให้นักเรียนทำบันทึกการอ่านอย่างสม่ำเสมอ
- 1.2 สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบความเพียงพอ ความสนใจ ประเภทหนังสือ สารสนเทศในห้องสมุด
อย่างสม่ำเสมอ
- 1.3 สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนงบประมาณเพื่อสนับสนุนส่งเสริมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 กับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ
- 2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านในโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.อนวัช อุ๋นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณะอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารและ
ครูผู้สอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2549). **แนวทางการกระจายอำนาจบริหาร และการจัด
การศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์
และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จักรพันธ์ ต๊ะเรียน (2554) . ปริญญาโท วุฒิ กศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรสาขาการบริหารการศึกษา
- จักรพันธ์ ต๊ะเรียน. (2555). **การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 . การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร, กำแพงเพชร**
- นรจิต อาทิวะช(2551). **กระบวนการบริหารที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**
- ทฤษฎีสิงอุโป (2550) . โปสต์โดย จ.อ. ทฤษฎี สิงอุโป :[16 พ.ค. 2552]

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พลายพิชัย ศิริธรรม. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียน

ไพโรจน์วิทยาลัย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, มหาสารคาม

วิลาวรรณ วงศ์ลังกา (2551). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. โรงเรียนหอพระ,
กรุงเทพมหานคร

สภาพและแนวทางการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

Guidelines for Academic Supervision of the schools under the Department of Local Government, in Phan, Chiang Rai

พิมพกา จันตะวงศ์^{1*} และ ฐิติชัย รักบำรุง²

Phimpaka Jantawong^{1*} and Thitichai Ruckbumrung²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในด้านวิชาการและมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอฟาน จังหวัดเชียงรายโดยจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา ผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในด้านวิชาการ ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายและแปลกใหม่ ทันสมัย เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน จัดให้มีห้องสำหรับเก็บสื่อการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการซ่อมแซมและบำรุง สามารถนำมาใช้ได้สะดวก และคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น และมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ: การนิเทศภายในด้านวิชาการ

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kunkrooning@windowlive.com

Abstract

The study is intended to improve communication within the academic and specific objectives: 1) to study the internal supervision of academic schools in the Department of Local Government District, Chiang Mai Province, 2) to study the internal supervision side. Proceedings of the schools under the Department of Local Government District, Chiang Mai Province, classified by the location and size of the institutions. The results are summarized as follows:

1. The Academic Supervision of schools under the Department of Local Government District, Chiang Mai Province. Both overall and in the level
2. The current state of the academic supervision of the schools under the Department of Local Government District, Chiang Mai Province. BY position and size of the school As a whole and all the different
3. Guidelines for Improving Academic Supervision. Should be developed and improved to reflect the change. Activities should be teaching the rich and exotic edge to arouse the interest of the students. Provide room for storage media teaching system. The repair and maintenance Can be more convenient and cost effective. And the establishment of a committee to assess the tools used to measure and evaluate.

Keywords : Academic Supervision

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ การจัดการศึกษาที่ดีย่อมส่งผลให้ประชากรนำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในปัจจุบันได้อย่างดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงถือได้ว่าการจัดการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงทำให้การจัดการศึกษาเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อน จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 และตามแนวนโยบายของรัฐ ซึ่งจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ประกอบกับพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวดที่ 6 มาตรฐานและ

การประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก และถือว่าระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นภารกิจของผู้บริหารและครูคือต้องร่วมกันพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดี เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคม (พัชรี ศานติอาวรณ์, 2552)

การนิเทศการสอนเป็นภารกิจอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนไม่อาจละเลยได้ งานวิจัยหลายฉบับได้รายงานเกี่ยวกับการจัดสภาพการจัดการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนโดยทั่วไปว่า โรงเรียนได้จัดให้มีการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนขึ้นแล้ว แต่สภาพที่ได้จัดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับภารกิจด้านอื่น ๆ แล้วยังปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยและยังขาดประสิทธิภาพ ขาดหลักเกณฑ์และกระบวนการที่ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ที่สำคัญคือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรภายในโรงเรียนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ บุคลากรในโรงเรียนไม่ยอมรับเทคนิควิธี แนวความคิด เทคโนโลยีใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติงาน และไม่ศรัทธาในตัวผู้นิเทศภายในโรงเรียน ขาดบุคลากรที่จะรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับงานนิเทศด้านวิชาการภายในโรงเรียน มีการจัดทำเป้าหมาย แผนงานและโครงการเกี่ยวกับงานนิเทศ งานวิชาการต่าง ๆ ในโรงเรียนไม่เด่นชัด โรงเรียนขาดข้อมูลเพื่อการวางแผนการดำเนินงานจัดการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน เวลาในการปฏิบัติการณ์เทศของบุคลากรในโรงเรียนมีน้อย เพราะบุคลากรมีงานสอนและหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป การขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เหล่านี้เป็นต้น

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการนิเทศภายในเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานในด้านวิชาการของโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ครูผู้สอนต้องเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงจะสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาแนวการนิเทศภายในด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยผลการศึกษาที่ได้จะได้นำไปเป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษา และเพื่อพร้อมรับการประเมินต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงรายโดยจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตามการนิเทศภายในด้านวิชาการ
1. ตำแหน่ง 1.1 ผู้บริหาร 1.2 ครูผู้สอน 2. ขนาดของสถานศึกษา 2.1 ขนาดเล็ก 2.2 ขนาดกลาง 2.3 ขนาดใหญ่	1. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3. ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน 4. ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

วิธีวิทยาการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย 5 โรงเรียน จำนวน 68 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาคครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการนิเทศงานวิชาการ 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ขอบเขตด้านตัวแปร การศึกษาคครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแปร ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษาลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย 4 ด้าน คือด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ดังนี้ 5 ระดับการปฏิบัติมากที่สุด 4 ระดับการปฏิบัติมาก 3 ระดับการปฏิบัติปานกลาง 2 ระดับการปฏิบัติน้อย และ 1 ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา

สภาพการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัด เชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.03$) โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.99 – 4.06 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.06$) รองลงมาคือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ($\mu=4.04$) และด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ($\mu= 4.03$) ส่วนด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=3.99$) ดังนี้

ด้านหลักสูตรและการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu= 4.03$) โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.76 – 4.19 เมื่อพิจารณา รายข้อ มีการวางแผนงานหรือโครงการเพื่อส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสมบูรณ์ผู้บริหาร ครูร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยการประชุม นิเทศภายในชั้นเรียน ตั้งคณะทำงานในการแก้ไข ฯลฯ และโรงเรียนได้ดำเนินงาน ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น หรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันคือ ($\mu= 4.19$) ส่วนโรงเรียนได้จัดหาหรือจัดให้มีเอกสารหลักสูตรไว้ให้เพียงพอสำหรับศึกษาค้นคว้า และโรงเรียนนำคณะครูศึกษาดูงานด้านหลักสูตรจากหน่วยงาน สถาบัน หรือโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากันคือ ($\mu=3.76$)

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu= 4.06$) โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.82 – 4.34 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูมีการเตรียมการสอน ช่วยเหลือให้ครูจัดทำแผนการสอน ตารางสอน และกำหนดการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu= 4.34$) รองลงมา คือ โรงเรียนได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=4.15$) และจัดให้ครูสอนเนื้อหาวิชา กลุ่มสาระต่างๆ ตามความถนัดและความสามารถ ของแต่ละคน ($\mu= 4.13$) ตามลำดับ ส่วนแนะนำวิธีการสอนแบบต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งวิธีการสอนที่แปลกใหม่ ให้แก่ครูอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=3.82$)

ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.99$) โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.78 – 4.24 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชี้แจงแนะนำให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu= 4.24$) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการกำหนดบุคคลหรือคณะบุคคลรับผิดชอบงานด้านการจัดหาสื่อ การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.15$) และโรงเรียนสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนการใช้สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน ($\mu= 4.07$) ตามลำดับ โรงเรียนมีการจัดทำระบบและจัดระเบียบการใช้และบำรุงรักษาสื่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=3.78$)

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu= 4.04$) โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.91 – 4.15 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนมีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งเป็น ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu= 4.15$) รองลงมา คือ โรงเรียนได้กำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในแต่ละ ปีการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.10$) และโรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบวิธีการและหลักฐานการวัดและประเมินผลการเรียน การสอนของครูเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ($\mu= 4.04$) ตามลำดับ ส่วนสนับสนุนการจัดตั้ง คณะกรรมการเพื่อประเมินผลการเรียน การสร้างข้อทดสอบ วิเคราะห์ข้อทดสอบ และพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ วัดผลประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=3.91$)

สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่ง ทั้งโดยรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.51$) ครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.07$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71$) ครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$) ครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$) ครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.86$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน

สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71$) โรงเรียนขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.94$) โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\mu= 4.20$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.71$) โรงเรียนขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ($\mu= 3.97$) โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.25$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.57$) โรงเรียนขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ($\mu =3.85$) โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.26$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.63$) โรงเรียนขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.86$) และโรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.33$) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ระดับการปฏิบัติโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติด้านการนิเทศสูงสุด ($\mu=4.26$) รองลงมาคือขนาดกลาง ($\mu=3.90$) และขนาดเล็ก ($\mu= 3.65$) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาด้าน หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ภัย และมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศด้านวิชาการ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและนำผลมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขและพัฒนา ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ควรจัดหลักสูตรในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายและแปลกใหม่ ทันสมัย เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนใหม่ ๆ อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน

ควรจัดให้มีห้องสื่อการเรียนสอน ในการจัดเก็บสื่อการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการซ่อมแซมและบำรุง สามารถนำมาใช้ได้สะดวกและคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ควรมีการจัดการอบรมแลกเปลี่ยนการผลิตสื่อในแต่ละกลุ่มสาระ ทั้งจากบุคคลภายในโรงเรียนหรือจากหน่วยงานอื่น ๆ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำ จัดหา

สื่อให้เพียงพอ หรือใช้วัสดุที่หาได้ง่าย ใกล้เคียง มีการผลิตสื่อที่ได้จากวัสดุธรรมชาติ เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียนและผู้เรียนตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้กับครูทุกคน เพื่อให้มีการปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล และวัดผลประเมินผลตามสาระและตัวชี้วัดของแต่ละสาระวิชา ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพและแนวทางการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายรวม 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาระดับทักษะทั้ง 4 ด้านพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้

ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โดยรวมแล้วมีการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้มีการใช้และบริหารหลักสูตรเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้ยึดหลักสูตรแกนกลางในการจัดทำแผนงานและโครงการด้านหลักสูตรของสถานศึกษา มีการมีการวางแผนงานหรือโครงการเพื่อส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสมบูรณ์ ผู้บริหารและครูร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยการประชุม นิเทศภายในชั้นเรียน ตั้งคณะทำงานในการแก้ไข ฯลฯ และ โรงเรียนได้ดำเนินงานปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น หรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการนิเทศภายในด้านวิชาการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร มีความตระหนักว่าหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา จึงทำให้โรงเรียนมีการปฏิบัติด้านนี้อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับ อัมภา บุญช่วย (2546, หน้า 17 – 29 อ้างถึงใน สุรัชย์ คุณแก้ว, 2555, หน้า 99) ที่ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งครูควรจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง และนอกจากนี้ยังมีคำกล่าวอีกว่า สำหรับการนำหลักสูตรสู่การสอนนั้น เป็นการตีความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร สิ่งที่ผู้นำไปใช้ต้องตีความหมายคือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร เพราะหลักสูตรแม่บทกล่าวไว้อย่างกลาง ๆ ผู้นำไปใช้ต้องกำหนดรายละเอียดเอาเอง จะต้องพิจารณาว่ามีความมุ่งหมายอย่างไร จะสอนใคร ระดับไหน อย่างไร และต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากทำความเข้าใจจุดมุ่งหมาย ตลอดจนจนหลักการและโครงสร้างแล้ว จะต้องกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรว่าให้ผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวกับอะไร โดยมีคณะกรรมการจัดทำประมวลเนื้อหาการสอน โครงการสอนหรือแผนการสอน กำหนดการสอน และบันทึกการสอนประจำวัน ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของเอกสารหลักสูตร สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 25 อ้างถึงใน ฉวีวรรณ พันวัน, 2552 หน้า 82) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ส่วน Saylor Alexander (อ้างใน ชวลิต ชูกำแหง, 2551, หน้า 12) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง สิ่ง que แสดงถึงความตั้งใจด้านโอกาส เพื่อการจัดบรรยากาศเพื่อให้ได้รับการศึกษาร่วมกันและสิ่งอื่นๆ โดยมีระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดไว้อย่างแน่นอน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนได้มีการส่งเสริมให้ครูเตรียมการสอน ช่วยเหลือให้ครูจัดทำแผนการสอน ตารางสอน และกำหนดการสอนมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมให้ครูเตรียมการสอน ช่วยเหลือให้ครูจัดทำแผนการสอน ตารางสอน และกำหนดการสอน จะทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่น สามารถพานักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ โรงเรียนจึงให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 11 อ้างถึงใน ฉวีวรรณ พันวัน, 2552 หน้า 83) ได้สรุปว่าการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับเด็กและเด็กได้ปฏิบัติมากที่สุด กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่เด็กและครูต้องทำร่วมกัน โดยการเรียนการสอนเป็นการดำเนินการเพื่อเอื้ออำนวยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและต้องมีการจัดระบบสนับสนุน เช่นเดียวกับ กมล ภูประดิษฐ์ (2545, หน้า 39 อ้างถึงใน สุรัชย์ คุณแก้ว 2555, หน้า 101) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของโรงเรียน เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง การเรียนการสอนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หวังไว้สุรัชย์ คุณแก้ว (2555, หน้า 24) กล่าวว่า งานด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่เน้นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนจะต้องวางแผนร่วมกันในการจัดองค์ประกอบของการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมซึ่งต้องให้สอดคล้องกับความต้องการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ หาเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตร มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรความรู้ อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางของภารกิจหลัก

ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนได้มีการชี้แจง แนะนำให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอนกำหนดบุคคลหรือคณะบุคคลรับผิดชอบงานด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแผนการสอนมีบทบาทในการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ตรงและง่ายขึ้น สื่อที่ดีจะสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดี ทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงเน้นให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน ทำให้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 11 อ้างถึงใน สุรัชย์ คุณแก้ว 2555, หน้า 28) กล่าวว่า สื่อนวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะฝึกให้ผู้เรียนได้คิดและปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งต้องอาศัยสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย น่าสนใจ โรงเรียนจึงควรสนับสนุนสิ่งเหล่านี้ให้พร้อม เพื่อให้ครูสามารถเลือกใช้ เตรียมหรือจัดทำเพิ่มเติมได้อย่างสะดวก และให้ผู้เรียนได้ใช้ คิดค้น ปฏิบัติด้วยตนเอง กิดานันท์ มลิทอง (2450, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า สื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้สอนได้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี ดังนั้น ก่อนที่จะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้ ผู้สอนจึงควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อการสอน ข้อดีและข้อจำกัดอันเกี่ยวข้องกับตัวสื่อและการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตลอดจนการผลิตและใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โรงเรียนมีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการวัดและ

ประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้หรือไม่ ครูผู้สอนจะต้องตระหนักว่าผลที่ได้จากการประเมินผลจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนอย่างไร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ใช้ค้นและแสดงศักยภาพของผู้เรียน ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของการเรียนการสอน และยังสามารถนำผลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นด้วย โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 อ้างถึงใน สุรชัย คุณแก้ว 2555. หน้า 101) ได้กล่าวว่าการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรนำไปปรับปรุงผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียนเพื่อสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาจะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้ และเพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของ สมชาย ไชยจินดา (2547 อ้างถึงใน ฉวีวรรณ พันวัน. 2552 หน้า 85) พบว่า การมีการวางแผนการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร มีการใช้เครื่องมือในการวัดผลการเรียนตลอดปีการศึกษา มีการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและเสนอผลการประเมินในที่ประชุมวิชาการ รวมทั้งรายงานผลการประเมินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามตำแหน่ง ทั้งโดยรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูผู้สอนตระหนักในความสำคัญของการดำเนินการนิเทศภายในด้านวิชาการในโรงเรียน บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพรัช ชารีแก้ว (2549 หน้า 88) ได้ศึกษาทัศนะของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและทุกรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนถึงแม้จะมีขนาดแตกต่างกัน แต่บทบาทหน้าที่รวมถึงนโยบายที่ได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวัตร พิเลิศ (2554 อ้างถึงใน หะมะสูติง มามะ. หน้า 112 หน้า 28) เรื่องการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน เห็นว่าการดำเนินการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้านวิชาการของโรงเรียน ในทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน นำไปพัฒนาตนเอง พัฒนาคนและพัฒนางาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายที่สนับสนุนให้ทุกโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม
2. โรงเรียนควรมีแผนงานการนิเทศภายในด้านวิชาการอย่างชัดเจน มีการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และสามารถตรวจสอบได้
3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการวางแผนการนิเทศ และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยถือว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือเทคนิควิธีการนิเทศภายในด้านวิชาการที่มีความเหมาะสมกับโรงเรียนมาใช้ เพื่อให้งานด้านวิชาการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ดร.ฐิติชัย รักบำรุง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความหวังดีเสมอ จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ทุกท่านที่ให้ความความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2450). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อการสอน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2557, จาก http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-4/introduction_to_teaching/01.html
- ฉวีวรรณ พันวัน. (2552). **การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรี ศานติอาวรรณ. (2552). **สภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพรัช ชารีแก้ว. (2549). **ทัศนะของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- หะมะสูติง มามะ. (2557). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน
จังหวัดยะลา. วารสาร AL – NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีที่ 9 ฉบับที่ 16, 15 – 32.
- สุรชัย คุณแก้ว. (2555). การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
เขต 2

A study the State and Guidelines Implementation Development of Advising and
Helping Student System Management of Educational Opportunity Expansion
Schools in Maesuai District under Chiangrai Primary Educational Service Area
Office 2

ศิริรัตน์ ขัดทะขันธ์¹ แล โสภา อำนวยรัตน์²

Sirirat Khudtakhun and Sopa Amnuayrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำนวน 160 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียนตามลำดับ 2) แนวทางในการดำเนินงานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีผู้เสนอแนวทางสูงสุดคือ โรงเรียนควรมีระบบการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

คำสำคัญ : สภาพการดำเนินงาน, แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000

Graduate Students, School of Education, University of Phayao, 56000

Corresponding author: khudkhun_si@hotmail.com

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000

School of Education, University of Phayao, 56000

Abstract

This purposes of this research to study the operational management and guidelines implementation of advising and helping student system management of educational opportunity expansion schools in Maesuai District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. The samples group used 160 persons. The results showed that 1) the state of advising and helping student system management of educational opportunity expansion schools in Maesuai District High level in all aspects by descending below. The prevention and solution of students pass the students recognize individual students for student transit and the screening students, respectively, 2) the guidelines on operations management system to assist students of the school extend opportunities that the individual students recognized with the highest offer is that the school should have a system of individualized student data collection.

Key words: The state of Management, Guidelines Development of Advising and Helping Student System

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) นอกจากนี้แนวทางการจัดการศึกษายังได้ให้ ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือ ว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้การดำเนินการคือ เรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนมีจำนวน 54 ข้อ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ 4 ลักษณะ คือ 1) สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะมีชีวิตอยู่รอดหลังจากคลอดจากครรภ์มารดา ครอบคลุมความต้องการจำเป็นที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ ปัจจัย 4 อันหมายถึง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แนวทางในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษามีดังนี้คือ ให้โภชนาการที่ดี ให้ความรักและเอาใจใส่ด้านสุขภาพ ให้ทักษะชีวิตที่ถูกต้องให้การเลี้ยงดู 2) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองมิให้ถูกล่วงละเมิดสิทธิจากการทำร้าย ทารุณทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การถูกล่วงละเมิดทางเพศการใช้แรงงานเด็ก การถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ของผู้ใหญ่ รวมถึงสิทธิตามกฎหมายในประการอื่น ๆ เช่น สิทธิในการมีชื่อและสัญชาติของตนเอง แนวทางในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษามีดังนี้ คือ การไม่ล่วงละเมิด การไม่ทำร้ายการไม่ทอดทิ้ง การไม่เอาเปรียบ การดูแลรักษาความปลอดภัยการ

คุ้มครองให้พ้นจากยาเสพติด 3) สิทธิในการได้รับการพัฒนาเด็ก ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอและเต็มตามศักยภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้มีความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ทั้งด้านโภชนาการ ด้านสุขภาพอนามัย นันทนาการให้เหมาะสมกับวัยที่เด็กควรจะได้รับ เช่น สิทธิในการศึกษาเล่าเรียน การเล่น การพักผ่อน การมีอิสระในการคิด การนับถือศาสนา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแนวทางการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษา มีดังนี้ คือ การเล่นพักผ่อน การได้รับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 4) สิทธิในการมีส่วนร่วมในสังคมและตัดสินใจชีวิตตนเอง หมายถึง การยินยอมให้เด็กได้รับบทบาทที่สำคัญในชุมชน เด็กจะต้องมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชนและสังคม การได้รับบริการของรัฐ การมีส่วนร่วมในการรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ โดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่ถูกกีดกันแบ่งชั้นวรรณะ หรือถูกจำกัดโดยเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นกรณีพิเศษ เป็นการเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลแนวทางการพิทักษ์คุ้มครองเด็กของสถานศึกษามี ดังนี้คือ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิบทบาทในชุมชนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา ระเบียบในโรงเรียนการมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 1)

ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนไทยในสังคมยุคใหม่ที่ต้องเผชิญปัญหาในชั้นวิกฤติ ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถปรับตัวและรู้เท่าทัน หลงใหลไปกับสิ่งมอมเมาไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและครูที่จะต้องดูแลช่วยเหลือต่อไป ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ทั้งผู้บริหารครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และชื่นชมผลงานเพื่อสร้างสรรค์ระบบการดูแลการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม ประเทศไทยมีความเจริญและการเปลี่ยนแปลงมากในด้านเศรษฐกิจสังคม อุตสาหกรรม เทคโนโลยีและการเกษตร ส่งผลให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายของคนชนบทเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้นและหนาแน่นทำ ให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากสภาวะการณดังกล่าวย่อมสร้างปัญหาให้กับทุกคน โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เป็นวัยที่ต้องการเอกลักษณ์ของตนเองมีความอยากรู้อยากเห็น อยากลองต้องการอิสระและการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เหล่านี้เป็นธรรมชาติของวัยรุ่น ที่จะเป็นเหตุแห่งความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายและปัญหาต่าง ๆ ตามมา(กรมสุขภาพจิต, 2547, หน้า1)

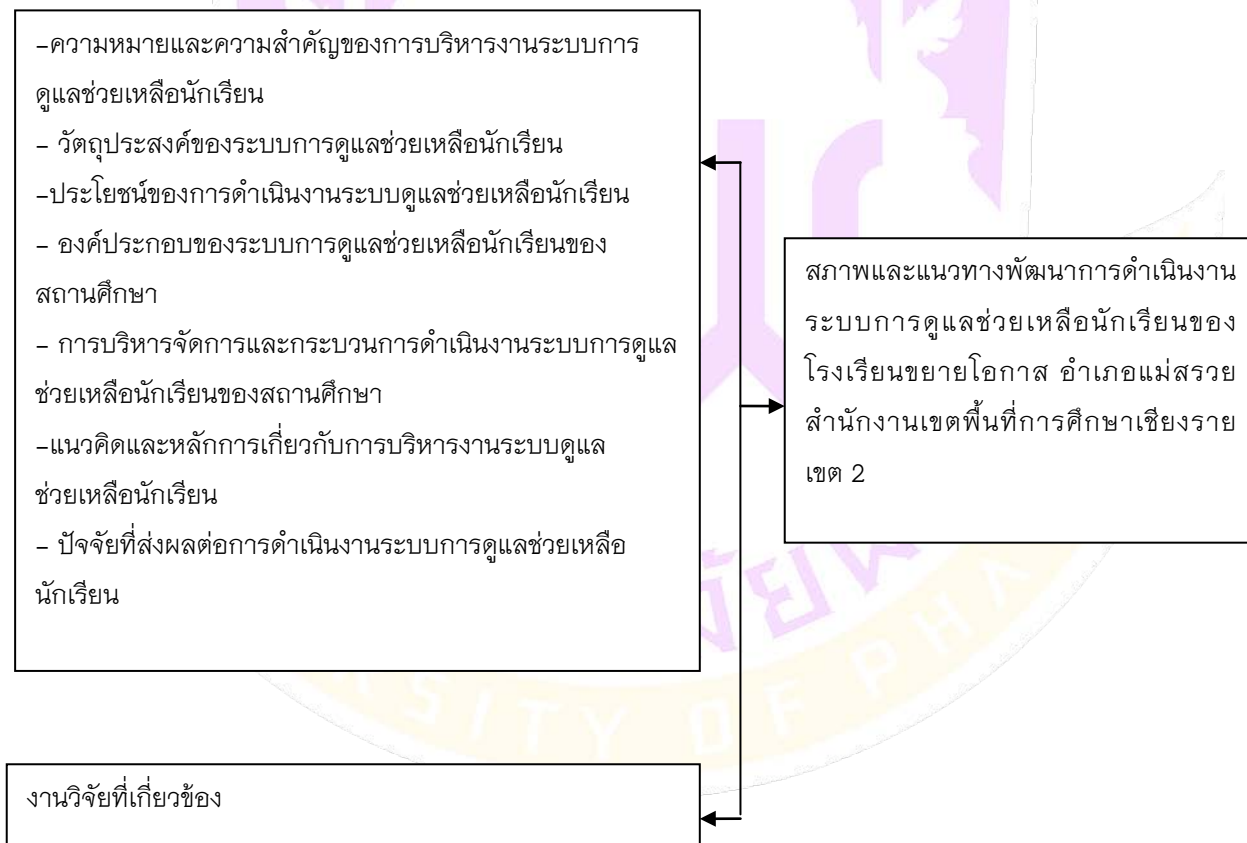
โรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย ก็เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเร่งด่วนภายใต้สภาวะการณที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากมาในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีความสุข มีความสามารถทางสติ ปัญญาเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมครูและผู้ปกครองให้มีศักยภาพในการร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีสภาพการดำเนินงานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน นั่นก็คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เพื่อส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ความเป็นมาข้างต้น ผู้ศึกษามีความสนใจและศึกษาสภาพการดำเนินงานและ แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสมาโดยตลอดเนื่องจากในโรงเรียนขยายโอกาสมีเด็กนักเรียนที่ช่วงระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน ประกอบกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน โดยให้นำมาประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาการแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ว่ามีสภาพการดำเนินการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ โรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 14 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน และครูของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 254 คน สรุปประชากรรวมทั้งสิ้น 274 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ครูของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 จำนวน 140 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างอิงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 48-49) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 140 คน โดยใช้วิธีเทียบอัตราส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา แล้วกำหนดวัตถุประสงค์
2. สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดโดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถามตามแนวคิด และทฤษฎีของบาสและอวลิโอ (Bass and Avolio, 1994 อ้างใน ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ, 2554)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้านซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถามต่อไป

3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่สร้างไว้

3.1.2 ทหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา

เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) นายสุทัต จันทะสินธุ์
- 2) นายชูชาติ ชาวคำเขต
- 3) นายจตุรงค์ สิทธิบุญมา

3.2 ตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาปรับแก้ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และปรับปรุงแก้ไขส่วนภาษาที่ใช้ตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม ในสถานศึกษาช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

2. เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียน และกำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 69)

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 แนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอ โดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย จำแนกตามลำดับได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. สถานภาพทั่วไป พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุ 36 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี
2. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือครูประจำชั้นมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง รองลงมาคือ ครูประจำชั้นมีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน จนนักเรียนเกิดความไว้วางใจ เชื่อมั่นและศรัทธา และด้านที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการประสานกับผู้ปกครองโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนตามต้องการ
  - 2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือ โรงเรียนใช้เกณฑ์เดียวกันในการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีการรายงานผลข้อมูลคัดกรองนักเรียน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่าง และด้านที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการปฏิบัติ กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อย่างถูกต้อง จนนักเรียนไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกแยกจากนักเรียนอื่น
  - 2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือ ครูประจำชั้นมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่นและสังคมดีขึ้น และด้านที่มีค่าระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ
  - 2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือ ครูประจำชั้นเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน รองลงมาคือ ครูประจำชั้นมีความเข้าใจปัญหา ของนักเรียน ตามเพศ และวัย เป็นอย่างดี และด้านที่มีค่าระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการปรับตัวและการวางตัวในสังคม
  - 2.5 ด้านส่งต่อนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับมากที่สุดคือ ครูประจำชั้นแก้ไขปัญหา นักเรียนเบื้องต้นด้วยตนเองก่อน หากไม่สามารถแก้ไขได้จึงทำ

การส่ง ร่องลงมาคือ ครูประจำชั้นมีการวิเคราะห์ และพิจารณาข้อมูล ก่อนการส่งต่อนักเรียน และด้านที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการส่งต่อนักเรียน กับหน่วยงานที่รับช่วงต่อ อย่างชัดเจน

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าโดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือโรงเรียนควรมีระบบการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ร่องลงมาคือนักเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูประจำชั้นได้ทำความรู้จักเป็นรายบุคคล

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือโรงเรียนควรมีข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนให้เพียงพอในการคัดกรอง ร่องลงมาคือการคัดกรองนักเรียนควรมีความชัดเจน

3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมแล้วมีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ตนเองถนัด ร่องลงมาคือควรแจ้งจุดประสงค์ของกิจกรรมส่งเสริมที่ให้นักเรียนเข้าใจชัดเจน

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน พบว่าโดยภาพรวมมีประเด็นตรงกันมากที่สุดเพียงประเด็นเดียวคือโรงเรียนควรมีระบบการป้องกันและแก้ไขในเชิงโครงสร้างคณะกรรมการ

3.5 ด้านส่งต่อนักเรียนพบว่ามีประเด็นตรงกันมากที่สุดคือโรงเรียนควรมีข้อมูลในการส่งต่อนักเรียนที่ชัดเจน ร่องลงมาคือครูประจำชั้นควรมีการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจในการส่งต่อ

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากโรงเรียนมีการปฏิบัติ ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับสภาพการดำเนินการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน จึงกล่าวได้ว่าการดำเนินการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ ปัจจัยแรก มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ปัจจัยที่สองความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน (กรมสุขภาพจิต, 2547, หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณ ทักษิมา (2547, หน้า 114 –125) ได้ศึกษาพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน ทำให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอนในการแก้ปัญหานักเรียนให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลพื้นฐานจัดทำระเบียบสะสม ดำเนินงาน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ครูที่ปรึกษา นักเรียนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือด้วยดี 2) การคัดกรองนักเรียน มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน และการดำเนินงานในการพิจารณา

คัดกรองนักเรียน ในรูปคณะกรรมการให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับสภาพบริบทของนักเรียนในท้องถิ่น โดยการกำกับติดตามให้ความรู้ตลอดระยะเวลา 3) การส่งเสริมนักเรียน โดยการจกกิจกรรมโฮมรูม นักเรียนมีการพัฒนาด้านอารมณ์จิตใน มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก ครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน นักเรียนได้เรียนรู้การคบเพื่อนมารยาทในสังคม และการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน และโรงเรียนจัดโครงการเยี่ยมบ้านเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและนักเรียน ได้ข้อมูลจากสภาแวดล้อมทางบ้าน 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน การดำเนินจัดกิจกรรมห้องเรียน การดำเนินการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม การดำเนินงานกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองตามความถนัด ตามความสามารถ 5) การส่งต่อให้มีการดำเนินการวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ และมีการประสานงานกับอาจารย์ที่รับนักเรียน เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของครูที่ปรึกษาและครูที่เกี่ยวข้อง ทำให้ช่วยแก้ปัญหาและลดปัญหาของนักเรียนลงได้ ปัญหาของนักเรียนยังไม่ถึงขั้นรุนแรงที่ต้องดำเนินการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมและวางแผนดำเนินงาน 2) ด้านการดำเนินงานตามแผน 3) ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม และ 4) ด้านการประเมินผล และเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงานของครู ประเภทของสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และพฤติกรรมผู้นำ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 189 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยครอบคลุมการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ด้าน มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมและวางแผนดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนิเทศ กำกับติดตามอยู่ในระดับปานกลาง 2) ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่มีสถานภาพในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่ต่างกัน ครูที่อยู่ประเภทสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาแก้ไขในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวมมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรมีระบบการเก็บข้อมูลนักเรียนที่เป็นข้อมูลรายบุคคล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 1 – 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ บทบาทของครูจะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน โดยการทำงานอย่างมี

ระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะเกิดผลดีต่อทุกคน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนให้เพียงพอในการคัดกรอง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 4) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ตนเองถนัด ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 56 – 60) กล่าวว่า เด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็ม ตามศักยภาพ ภายใต้ความมีวินัย ความเสมอภาค และเอกราช

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนควรมีระบบการป้องกันและแก้ไขในเชิง ซึ่งสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2547, หน้า 2) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา จึงเป็นสิ่งจำเป็น

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรมีข้อมูลในการส่งต่อของนักเรียนที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 ข, หน้า 39 – 40) กล่าวว่า การส่งต่อ คือกระบวนการดำเนินการกับนักเรียนที่มีปัญหา ซึ่งยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายในโดยการที่ครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนที่มีปัญหาและยากต่อการช่วยเหลือต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา และฝ่ายปกครอง และการส่งต่อภายนอก คือครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งนักเรียนที่มีปัญหาและยากต่อการช่วยเหลือต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1. จากการวิจัยพบว่าด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการที่ถูกต้องชัดเจน ข้อมูลเป็นรายบุคคลประสานกับผู้ปกครองโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนตามต้องการ

ดังนั้นโรงเรียนควรประสานงานกับผู้ปกครองโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ถูกต้องและติดตามอย่างต่อเนื่อง ครูประจำชั้นควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง เพื่อศึกษาสภาพ บริบท ครอบครัวของนักเรียน จัดทำแฟ้มบันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อส่งต่อระดับชั้นต่อไปจนกว่าจะจบจากสถานศึกษา ครูประจำชั้นควรออกเยี่ยมบ้าน อย่างน้อย ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง สังเกตพฤติกรรมเด็กรายบุคคล อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ครูควรมีการคุ้มครองนักเรียนในด้านสิทธิของเด็กให้ทั่วถึง และครอบคลุมอย่างต่อเนื่องทั้งร่างกายและจิตใจ

1.2. จากการวิจัยพบว่าการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการปฏิบัติ กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อย่างถูกต้อง จนนักเรียนไม่เกิดความรู้สึกที่ตนเองแปลกแยกจากนักเรียนอื่น

ดังนั้นโรงเรียนควรมีการคัดกรองนักเรียนทุกคนก่อนรับเข้าสถานศึกษา ควรคัดกรองนักเรียนให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริง เทียงตรงมากที่สุด ควรมีแบบคัดกรองที่เป็นมาตรฐาน แบบเดียวกัน ควรมีการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนทุกคนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ พร้อมนำมาใช้งานได้ตลอดเวลา โรงเรียนควรมีข้อมูลนักเรียนมากพอที่จะใช้คัดกรองควรมีการคัดกรองนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษหรือบกพร่องทางสติปัญญาตามหลักกระบวนการของวิธีคัดกรอง และร่วมเป็นเครือข่ายของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย เพื่อจะได้ประสานงานให้เจ้าหน้าที่มาให้ความรู้และการช่วยเหลือนักเรียนนิเทศติดตามประเมินผล

1.3. จากการวิจัยพบว่าด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ

ดังนั้นโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมไฮสมรูมที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมไฮสมรูมนอกห้องเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ตนเองถนัด ควรมีการสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานและศักยภาพสู่ระดับประเทศ เด็กนักเรียนที่มีปัญหาควรส่งเสริมให้ทำกิจกรรมอย่างจริงจัง ส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถและศักยภาพของนักเรียน ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านอาชีพให้กับนักเรียนหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดรูปแบบกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมนักเรียนให้มีจิตสำนึกและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัย จัดอบรมเข้าค่ายทั้งประณมและมัธยมร่วมกัน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตามสถานที่ต่าง ๆ

1.4. จากการวิจัยพบว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการปรับตัวและการวางตัวในสังคม

ดังนั้นโรงเรียนควรมีภาวะเปรียบเทียบที่ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎ สอดส่องดูแลนักเรียนประจำชั้นของตนเอง สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้ในการวางตัวในสังคม ครูประจำชั้นควรประสานงานกับครูวิชาการในการแก้ไขปัญหา นักเรียน เฝ้าระวังและดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ผู้ปกครองและคณะครูควรร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ปัญหา มีแนวทางการป้องปรามที่เน้นความชัดเจน เป็นไปในทางเดียวกัน มีระเบียบหรือมาตรการรองรับที่ครูสามารถปฏิบัติกับนักเรียนได้จริง และป้องกันนักเรียนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข มีการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด

1.5 จากการวิจัยพบว่าด้านส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการส่งต่อนักเรียน กับหน่วยงานที่รับช่วงต่อ อย่างชัดเจน

ดังนั้นโรงเรียนควรมีการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการส่งต่อนักเรียนให้ชัดเจน ควรติดตามผลการส่งต่อนักเรียนด้วย การขอความร่วมมือกับองค์กรเอกชนเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการบริหารจัดการ ด้านนักเรียนที่มีปัญหาให้ผู้ปกครองเข้ามารับรู้ก่อนส่งต่อให้กับชั้นถัดไป เมื่อพบเด็กที่มีปัญหาควรส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญอย่างถูกต้องตามขั้นตอน

ก่อนมีการส่งต่อนักเรียน ควรคัดกรองให้ดี ครูประจำชั้นควรมีการสื่อสารกับผู้ปกครองให้เข้าใจในการส่งต่อนักเรียน สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จัดเป็นนักเรียนพักนอน ดูแลอย่างใกล้ชิด จัดกิจกรรมให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกฝนและปฏิบัติตนในทางที่ดี การส่งต่อนักเรียนมีความเป็นไปได้และสามารถที่จะพัฒนาต่อไปในระดับสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่คุณวิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยไปแล้ว ก็เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 นั้นได้แพร่หลาย และได้มีการศึกษาเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหาร นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเชียงราย

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ประสบผลสำเร็จ ที่สามารถนำมาพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.โสภณ อำนวยรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายสุทนต์ จันทะสินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ นายชูชาติ ชาวคำเขต ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา และนายจตุรงค์ สิทธิบุญมาผู้อำนวยการโรงเรียนเจดีย์หลวงพิทยาศาสตร์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนขยายโอกาสของอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ทักษิณ ทักษิมา. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วีระ โอบอ้อม. (2549). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเรียนนานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2547). คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกษา.

สภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย

Situation and problem of management in Inclusive Schools by using SEAT Framework
in Office of the Doi Tung Development Education Chiang Rai

สิริญาดา กิตติรัตนทรัพย์^{1*} และ ฐิติชัย รักบำรุง²

Siriyada Kittirattanasup^{1*} and Thitichai Luckbumrung²

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัด เชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท 4 ด้าน มีการดำเนินงานในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทเรียง จากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านนักเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านเครื่องมือ ตามลำดับ

คำสำคัญ: สภาพ ปัญหา

Abstract

The objective of This study were to the situation of management in Inclusive Schools by using SEAT framework and problem of management in Inclusive Schools by using SEAT framework in office of the Doi Tung Development Education Chiang Rai. This result found that the problem situation in management inclusive schools could describe from high to low: students, teaching and learning activities, environment, and tool respectively, however, overall there were in high level

Keywords: situation, problem

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : noopat_20@hotmail.com

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสอง ระบุว่า "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ" และวรรคสาม ระบุว่า "การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และได้รับความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 6-7)

การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ดังที่ เบญจมา ชลธารนนท์ (2546, หน้า 2) ได้กล่าวว่าปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือ เด็กที่มีความบกพร่องมีแนวโน้มที่จะจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการเรียนร่วม โดยจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ ได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กทั่วไป การจัดการเรียนร่วมอาจทำได้หลายลักษณะ แล้วแต่จะจัดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลาย ๆ รูปแบบในสถานศึกษาเดียวกัน สิ่งสำคัญของการจัดการเรียนร่วม คือ ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือมีความบกพร่องได้อยู่ร่วมในสังคมของ เด็กปกติและได้ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็ก ปกติ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นได้รู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสังคมไม่รังเกียจ แต่ให้การยอมรับและคอยช่วยเหลือ ดังนั้น การศึกษาในปัจจุบันและอนาคตจึงต้องปรับให้เป็นการศึกษาแบบเสรี เปิดกว้าง ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน และเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ต่อเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับโอกาสและความเสมอภาคในสังคม

จากการทบทวนผลการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 11) ในด้านประสิทธิภาพทางการศึกษา พบว่า ในการจัดการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเสมอภาคและไม่เท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษา รวมทั้งกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความบกพร่องผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ก็ยังขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่เหมาะสม และทั่วถึงด้วยเช่นกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนการประกันคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่อง จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีชีวิตจำกัดน้อยที่สุดและสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

กลุ่มพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 8 โรงเรียนได้จัดการศึกษาเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างสร้างซีท SEAT ร่วมกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่เหมาะสมกับความบกพร่องตั้งแต่ยังเล็ก คนเหล่านี้สามารถที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นปกติ หรือสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างอิสระ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคมได้ อย่างไรก็ตามแม้จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ก็ยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง จังหวัดเชียงราย หลายประการ

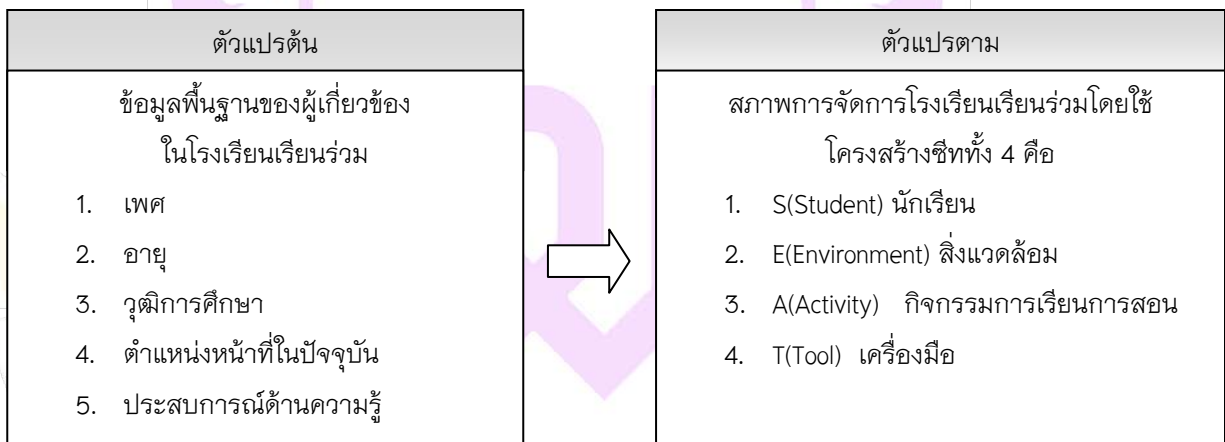
อาทิเช่น ความรู้ความเข้าใจในภาวะปัญหาของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้การจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควรซึ่งในการจัดการเรียนร่วมนั้นต้องได้รับความร่วมมือหลายฝ่ายได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนร่วมเพื่อพัฒนาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วม ตลอดจนเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษา ที่มีความสนใจในการจัดการเรียนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงรายเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูหัวหน้าโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงรายจำนวน 105 คน โดยแยกเป็นประชากรผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 9 คน ครูหัวหน้าโครงการเรียนร่วม จำนวน 3 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษาจำนวน 93 คน รวม 105 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) จำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือ

1. ผู้ศึกษาศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อกำหนดขอบเขตและกรอบแนวคิดแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อคำถามแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูผู้สอนตอบแบบสอบถาม
2. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง จังหวัดเชียงราย ทุกโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
3. การส่งและการติดตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาปฏิบัติดังนี้
  - 3.1 ลงรหัสของแบบสอบถามเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบและติดตามคืน
  - 3.2 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง
  - 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 ผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 105 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามคืนมาร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้ศึกษาได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันและประสบการณ์ด้านความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ“สภาพการจัดการโรงเรียนเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท” แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scales) ทั้งสิ้นจำนวน 35 ข้อ ซึ่งครอบคลุมงานทั้งหมด ได้แก่

- 2.1. ด้านนักเรียน (S-Student)
- 2.2. ด้านสภาพแวดล้อม (E- Environment)
- 2.3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities)
- 2.4. ด้านเครื่องมือ (T - Tools)

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน

2. วิเคราะห์ข้อมูล สภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของสภาพการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงรายโดยผลการศึกษาพบว่าสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีททั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีการดำเนินงานค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.52$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านนักเรียน ($\mu = 3.55$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\mu = 3.54$) 0. ด้านสภาพแวดล้อม ($\mu = 3.53$) และด้านเครื่องมือ ($\mu = 3.48$)

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการจัดการจัดการเรียนร่วม ตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท 4 ด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน ในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สรุปได้ดังนี้ มีการส่งเสริมนักเรียนปกติให้โอกาสนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมกลุ่มตามกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมผู้ปกครองให้แสดงความเห็นอย่างเต็มที่เพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ จัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์การเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจความไม่สะดวกและความลำบากของเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ สำหรับปัญหาพบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่พื้นที่สูงที่ห่างไกลจาก สหวิทยาการ จึงไม่มีความสนใจในการเรียน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเด็กชนเผ่าบนพื้นที่สูง อันเป็นปัญหาในการสื่อสารภาษาไทย นักเรียนมีการเรียนรู้ซ้ำและสมาธิสั้น ส่วนข้อเสนอแนะ ปรับพฤติกรรมนักเรียนสร้างแรงจูงใจในการเรียน ควรจัดครูการศึกษาพิเศษมาสอนและดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยไม่ต้องมีภาระงานด้านอื่น ควรจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านด้านสภาพแวดล้อม ในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สรุปได้ดังนี้ จัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนร่วมและพัฒนาการของผู้เรียน จัดให้มีห้องเรียนพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่วนการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ปรับห้องน้ำ-ห้องส้วมให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมจากบุคคลต่างๆอย่างเหมาะสม สำหรับปัญหาพบว่า บ้านนักเรียนอยู่ห่างไกลสถานศึกษา ครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่ โรงเรียนขาดแคลนห้องเรียน และแหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถใช้ในการเรียนรู้ ในชั้นเรียนปกติมีจำนวนนักเรียนมากอยู่แล้ว ทำให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ทั่วถึง ส่วนข้อเสนอแนะ ควรจัดสถานที่ มีป้ายนิเทศ ที่กระตุ้นความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้น ควรจัดแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจอย่างเป็นสัดส่วน ควรปรับห้องเรียนตามสภาพบริบทของโรงเรียนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก สรุปได้ดังนี้ ครูมีกระบวนการคัดกรองและส่งต่อเด็กอย่างหลากหลาย สำรวจ คัดแยก และประเมินความสามารถพื้นฐานนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิเทศ ตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะและรายงานผลและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้บุคลากรในโรงเรียนผู้ปกครอง ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้รับทราบ ส่วนการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สำหรับปัญหาพบว่า ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง กิจกรรมการเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูไม่มีความรู้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ส่วนข้อเสนอแนะ จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการศึกษาศาพิเศษแก่ครูในโรงเรียน ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดครูเสริมวิชาการเพื่อสอนเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านเครื่องมือ ในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง สรุปได้ดังนี้ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม โรงเรียนกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการปฏิบัติงานของโครงการเรียนร่วมและระบบการให้บริการที่ชัดเจน มีระบบประกันคุณภาพที่มีระบบและสอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วม ส่วนการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือจัดสรรงบประมาณในการจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเพียงพอ สำหรับปัญหาพบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สื่อการเรียนการสอนไม่น่าสนใจและไม่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพราะบางครั้งครูผู้สอนไม่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูที่มีความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษมีไม่เพียงพอต่อเด็ก ส่วนข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรจัดหางบประมาณทั้งจากภายในและภายนอกมาสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม ควรให้ครูผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เลือกซื้อสื่อด้วยตนเอง ประสานศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อแจ้งถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาต่อไป

โดยสรุปแล้ว ภาพรวมสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท 4 ด้าน พบว่า มีการดำเนินงานในภาพรวมในระดับมาก เรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านนักเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนด้านสภาพแวดล้อม และด้านเครื่องมือ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปมาข้างต้น ทำให้ทราบสภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง จังหวัดเชียงราย มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง จังหวัดเชียงราย 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนมีการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทมีการดำเนินงานในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ คิลป์ชัย อ่วงตระกูล (2553) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า

1. สภาพการการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก
2. การบริหารงานวิชาการมีปัญหามากที่สุด เรื่อง ไม่มีการดำเนินงานทางด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษอันเป็นผลต่อการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีคุณภาพต่อการจัดการศึกษาพิเศษ
3. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมควรให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานบริหารโดยให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริม ส่วนผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ควรสนับสนุนส่งเสริม ครูและบุคลากร ดำเนินงานไปตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและควรรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่

เมื่อพิจารณาทางด้าน ผลการศึกษาด้านนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก ในเรื่องส่งเสริมให้นักเรียนปกติให้ออกมาเล่นร่วมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมกลุ่มตามกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม

ผู้ปกครองให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาของ อัจฉราภรณ์ บัณวล (2551) พบว่าโดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ในเรื่องนักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการยอมรับและช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ครูทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนในชั้นเรียนได้รู้และเข้าใจ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไปได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการเตรียมความพร้อมตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

ด้านสภาพแวดล้อมผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก ในเรื่องของการจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไป ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนร่วมและพัฒนาการของผู้เรียน จัดให้มีห้องเรียนพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาของ วิภาวี สันนิธิพานิชกุล (2552) พบว่าด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สายวสันต์ นิมาพร (2554) พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับบุคคล ครูทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนร่วมครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษให้คำแนะนำและปรึกษาซึ่งกันและกัน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก ในเรื่องครูมีกระบวนการคัดกรองและส่งต่อเด็กอย่างหลากหลาย สุ่มตรวจ คัดแยก และประเมินความสามารถพื้นฐานนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิเทศ ตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะและรายงานผลและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้บุคลากรในโรงเรียนผู้ปกครอง ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้รับทราบ ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาของ วิภาวี สันนิธิพานิชกุล (2552) ครูได้จัดกิจกรรมเสริมให้แก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง และใช้ระบบแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แต่ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และจัดได้ไม่ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำนองเดียวกับการศึกษาของ สุกุณา นันทะชัย (2552) พบว่า ผู้บริหารควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องตลอดจนสร้างความเข้าใจและให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอและหลากหลายรูปแบบในเรื่อง การจัดการเรียนร่วม สำหรับด้านปัจจัยคือ ควรเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อขอพิจารณาจัดสรรครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ ในส่วนของโรงเรียน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ด้านเครื่องมือ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ในเรื่องของการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม โรงเรียนยังขาดการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการปฏิบัติงานของโครงการเรียนร่วมและระบบการให้บริการที่ชัดเจน ขาดระบบประกันคุณภาพที่มีระบบและสอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วม ซึ่งในการกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการปฏิบัติงานของโครงการเรียนร่วมที่ชัดเจนนั้นจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

จากผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง จังหวัดเชียงราย ให้ประสบผลสำเร็จนั้นโรงเรียนต้องกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์

พันธกิจ ในการปฏิบัติงานของโครงการเรียนร่วมและระบบการให้บริการที่ชัดเจน มีระบบประกันคุณภาพที่มีระบบและสอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วม โดยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไปอย่างเสมอภาค

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงรายผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งนี้และในการศึกษาคั้งต่อไปไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ครูควรปรับพฤติกรรมนักเรียน และสร้างแรงจูงใจในการเรียน
2. ควรจัดสถานที่ มีป้ายนิเทศ ที่กระตุ้นความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อพัฒนาการที่ดี
3. โรงเรียนควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษแก่ครูในโรงเรียน
4. ผู้บริหารควรจัดหางบประมาณทั้งจากภายในและภายนอกมาสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทร่วมกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้โครงสร้างซีท

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ดร.ฐิติชัย รักบำรุง ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และให้คำปรึกษาในการจัดทำตั้งแต่ต้นจนสำเร็จผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. รายงานวิจัย. มปท.
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2546). การศึกษาปฐมวัย. หน้าที่ 40 ปีที่ 7 ฉบับที่ 1.
- แก้วสุน จินาราช. (2554). การบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). สำนักงาน.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2538). การศึกษาสำหรับคนพิการในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นิษิตยา ทองจันทร์. (2549). การศึกษาความต้องการของครูและผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพรหมณี.
- เบญจมา ชลธารินทร์. (2546). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวม. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- วารีย์ ธีระจิตร์. (2534) . การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ เอกสารคำสอนวิชา การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. เอกสารอัดสำเนา.
- วิภาวี สันนิตพานิชกุล. 2552. การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เชียงใหม่ เขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิลาปชัย อ่องตระกูล. (2553). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- สายวสันต์ นิมาพร. (2554). การจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมในอำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สกุณา นันทะชัย (2552). การจัดการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียน จัด การ เรี ย น ร ่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๙) : ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : สกศ.
- อัจฉราภรณ์ บัณวล. (2551). สภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พะเยา เขต 2

The condition and problem of the operation of prevention and solution to drug
abuse at the school in Educational Opportunity Expansion School, Phayao Primary
Educational Service Area Office 2

พรศักดิ์ บรรเทาทุกข์^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Pornsak Bantaotook^{1*} and Soontorn Klai-Am²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีจำนวนทั้งหมด 639 คนจำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 34 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการเปิดตาราง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 208 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า มีสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาระบบงาน ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านการวางแผนงานยาเสพติด ปัญหาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการพัฒนาระบบงาน ด้านการวางแผนงานยาเสพติด ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน และด้านการแก้ไขปัญหายา

คำสำคัญ: การดำเนินงานยาเสพติด

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Breeya.porsche@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the opinion, problems and the suggestions in the operating of preventing and solving drug problems at the school in Educational Opportunity Expansion School, Phayao Primary Educational Service Area Office 2. The populations was 639 administrators and teachers in Educational Opportunity Expansion School. Questionnaires were used for the instrument. The results found that the operation at present of preventing and solving drug problems at the school is at a high level. The highest average is the problems solution followed by system development division, operational network, the strategy of preventing and solution to drug problems, the information about drug problems and planning. The problems of the operation of preventing and solving drug problems at the school is at a low level. The highest average at the low level is the strategy of preventing and solving drug problems, followed by system development division, drug problems planning, information, and lastly operational network.

Keywords: The operation of drug

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มีส่วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสถานการณ์ปัญหาเสพติดของโลกและภูมิภาค รวมทั้งยังมีส่วนที่สัมพันธ์กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การบริหาร และความสัมพันธระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2554, หน้า 5) ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ยาเสพติดได้แพร่ระบาดในประเทศไทยนับเป็นเวลาช้านาน ลักษณะของปัญหาเสพติดมีความหลากหลายและเป็นพลวัตทั้งในแง่ของชนิดยาและวิธีเสพ ซึ่งส่งผลให้ประเทศต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (มานพ คณะโต, 2551, หน้า 1) การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมไทยเป็นบ่อเกิดที่นำไปสู่ปัญหาทางสังคมนานัปการ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่เป็นความเสียหายต่อประเทศชาติหลายระดับโดยเฉพาะในด้านที่ต้องสูญเสียปัจจัยการผลิตในส่วนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ทำให้เป็นคนที่ด้อยคุณภาพไร้คุณค่า การติดยาเสพติดทุกประเภทมีแต่โทษไม่มีประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนอกจากจะมีผลกระทบต่อผู้เสพเองแล้วยังส่งผลกระทบต่อผู้ใกล้ชิดและคนอื่น ๆ ด้วย

แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหาเสพติดภาพรวมของไทยในปัจจุบัน ยาเสพติดมีการแพร่ระบาด ขยายตัวเข้าไปสู่หมู่บ้าน ชุมชน และสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546, หน้า 1-2) มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และสถานการณ์ปัญหาเสพติดของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในปี 2556 พบว่าสถานการณ์ด้านผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดยังคงขยายตัว โดยเฉพาะในกลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มอายุของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง ผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ที่เข้าสู่วงจรปัญหาเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากร้อยละ 50 ของจำนวนผู้เสพยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในแต่ละปีเป็นผู้เสพยาใหม่ อันมีสาเหตุเกี่ยวเนื่องกับปัญหาพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะความอ่อนแอของสถาบันทางการศึกษา สถาบันทางสังคมและครอบครัว

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของไทยนั้น ถือเป็นนโยบายจำเป็น เร่งด่วน และเป็นยุทธศาสตร์เฉพาะ รัฐบาลยุทธศาสตร์หนึ่งที่ต้องมี การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ โดยยึดหลักนิติธรรม ในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤตินิยม โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างจริงจังในการป้องกันปัญหาด้วยการแสวงหาความร่วมมือเชิงรุกกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นยาเสพติด สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดที่ลักลอบเข้าสู่ประเทศ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้นโยบาย “4 ต้อง 2 ไม่” เสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน และเป็นแนวทางพัฒนาส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

สภาพ และปัญหาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

1. ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ
บริบทในพื้นที่
2. ด้านการวางแผนงานยาเสพติดในสถานศึกษา
ที่ชัดเจน
3. ด้านการพัฒนาระบบงาน รองรับยุทธศาสตร์
4 ระบบ ได้แก่ ระบบป้องกัน ระบบเฝ้าระวัง
ระบบดูแลช่วยเหลือ และระบบบริหาร
จัดการ
4. ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงานระหว่างนักเรียน
ครู ผู้ปกครอง และชุมชน
5. ด้านข้อมูลข่าวสาร
6. ด้านการแก้ไขปัญหา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey
Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่
ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารโรงเรียน ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพะเยา
เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 34 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 34 คน และครู จำนวน 609 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปี
การศึกษา 2557 โดยการเทียบสัดส่วนจากตารางสำเร็จรูปของ Krijcie & Morgan. จำนวน 208 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามผลการดำเนินงานตามนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดย แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทในพื้นที่
- 2) ด้านการวางแผนงาน ยาเสพติดในสถานศึกษาที่ชัดเจน
- 3) ด้านการพัฒนาระบบงาน รองรับยุทธศาสตร์ 4 ระบบ ได้แก่ ระบบป้องกัน ระบบเฝ้าระวัง ระบบดูแลช่วยเหลือ และระบบบริหารจัดการ
- 4) ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงานระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน
- 5) ด้านข้อมูลข่าวสาร
- 6) ด้านการแก้ไขปัญหา

โดยแบ่งแบบประเมินผลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ การศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติงาน และปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านการวางแผนงาน ด้านการพัฒนาระบบงาน ด้านเครือข่าย ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการแก้ไขปัญหา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Method)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านการวางแผนงาน ด้านการพัฒนาระบบงาน ด้านเครือข่าย ด้านข้อมูลข่าวสารด้านการแก้ไขปัญหา โดยให้(ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง) เขียนเชิงพรรณนาตามความคิดเห็นของแต่ละคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 242 ชุด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ขออนุญาตจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

2) นำหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ไปแสดงต่อผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อขออนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

3) นำแบบสอบถามการดำเนินงานแจกไปยังโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาด้วยตนเอง

4) ผู้วิจัยตรวจแบบสอบถามการดำเนินงานที่ได้กลับคืนมาทั้งหมดตรวจสอบความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามการดำเนินงานแล้วตรวจให้คะแนน หากไม่สมบูรณ์จะทำการคัดออก

5) นำแบบสอบถามการดำเนินงานทั้งหมดที่ตรวจสอบความเรียบร้อย และมีความสมบูรณ์ของการตอบแล้ว ตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนด

6) ข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์สถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการดำเนินงานมาดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มาดำเนินการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย

2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มาดำเนินการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน แล้วแปลผลโดยเทียบเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 , หน้า 100)

3) นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มาดำเนินการวิเคราะห์ โดยเป็นการเขียนเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

1) สถิติพื้นฐานที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1) วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงโดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) โดยใช้สูตร(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539 , หน้า 249 อ้างอิงจาก Rovinelli and Hambleton, 1977) ได้ค่า IOC 1.0

1.2) หาความเชื่อมั่นของแบบประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นมาตราส่วน ประเมินค่า โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach alpha procedure) ซึ่งสูตรหาความเชื่อมั่นในรูปสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2536 , หน้า 171 : อ้างอิงจาก Cronbach, 1951)

2) สถิติที่จำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1) ค่าร้อยละ (%)

2.2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

2.3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า สภาพในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ภาพรวมมีสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนงานยาเสพติด อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อยู่ในระดับน้อย พบปัญหาในเรื่องการรวบรวมข้อมูล ทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบงาน อยู่ในระดับน้อย พบปัญหาในเรื่องการพัฒนา ระบบงานรองรับยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา 4 ระบบ ได้แก่ ระบบป้องกัน ระบบเฝ้าระวัง ระบบดูแลช่วยเหลือ และระบบบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงานยาเสพติด ในระดับน้อย พบปัญหาในเรื่องระบบ กลไก แผนกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงาน ที่ยังไม่ชัดเจน รองลงมาคือ ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับน้อย พบปัญหาในเรื่องการติดตาม และรายงานผล พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้ายาเสพติดให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ รองลงมาคือ ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย พบปัญหาในเรื่องการมีส่วนร่วมและสนับสนุนของเครือข่าย ในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการแก้ไข้ปัญหา อยู่ในระดับน้อย พบปัญหาในเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนที่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษา เนื่องจากสถานศึกษาไม่มีนโยบายในการไล่นักเรียนออกเมื่อพบนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สรุปผลและอภิปรายผล

สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า

สภาพในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตระหนักในความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด มีการเตรียมพร้อมในการดำเนินงานตามนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยเฉพาะนโยบาย “4 ต้อง 2 ไม่” เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน โดยมีการเรียบเรียง เชื่อมโยง นโยบายในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับกระทรวง ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้สามารถเข้าใจถึงความเป็นมาของการนำนโยบายมาแปลงเป็นแผนงาน/โครงการ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้ โดยมีการใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน ให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการแก้ไข้ปัญหา ด้านการพัฒนาระบบงาน ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านข้อมูลข่าวสารและด้านการวางแผนงานยาเสพติด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรรณิกา ศรีสัตย์รสนา (2542) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของกรมสามัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และมีการกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมลสิริ บุญโญปกรณ์ (2556) ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ไปสู่การปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงาน ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก

ด้านการวางแผนงานยาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้าง และผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผนพัฒนางานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ละเมย สิมมาสุต (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงาน ด้านการวางแผนและโครงการ อยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาระบบงาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการสอนทักษะชีวิต และสร้างเจตคติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และมีระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิมพงษ์ ฟองจินา (2556) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงาน ด้านการพัฒนา ระบบงาน อยู่ในระดับมาก

ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีตำรวจเข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษา และมีการรับข้อมูล ข่าวสารจากเครือข่าย และชุมชนอย่างต่อเนื่องหลากหลาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัวแวว โคตรนรินทร์ (2547) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงาน ด้านการสนับสนุนเครือข่าย อยู่ในระดับมาก

ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนไม่ปิดข้อมูล นักเรียนกลุ่มเสพ กลุ่มติด กลุ่มค้า ยาเสพติด และมีการประชุมชี้แจงบุคลากรที่มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ถึงการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และปัญหาในการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดาวิรินทร์ วิมลสุต (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

ด้านการแก้ไข้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อพบนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สถานศึกษาไม่มีนโยบายในการ ไล่นักเรียนออก และนักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเข้าสู่วัฒนการให้คำปรึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมลสิริ บุญโญปกรณ์ (2556) ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ไปสู่การปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ปัญหาในการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา พบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รัฐบาลมีการส่งเสริมและบังคับใช้นโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยเฉพาะนโยบาย “4 ต้อง 2 ไม่” ในสถานศึกษาอย่างเคร่งครัดและจริงจัง ส่งผลให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นักเรียนมีความเกรงกลัวต่อโทษภัยที่จะตามมาถึงตัว อีกทั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดน การแพร่กระจายของยาเสพติดและสภาพพื้นที่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โรงเรียนจึงต้องกำหนดให้ครู อาจารย์ รับผิดชอบและดูแลนักเรียน นักศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องประสานและขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และกำหนดว่างานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความสำคัญยิ่ง ที่จะต้องกำหนดไว้ในแผนงานกิจกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี รวมทั้งต้องให้ความรู้ความเข้าใจถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสำหรับนักเรียนที่ติดยาเสพติดถือว่าเป็นผู้ป่วยต้องให้ความช่วยเหลือ ดูแลและสง่เข้าบำบัดรักษา สถานศึกษาจะไม่ทอดทิ้งนักเรียนเหล่านี้ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการพัฒนาระบบงาน ด้านการวางแผนงานยาเสพติด ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน และด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัปสร สุรโชติ (2544) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี ผลวิจัยพบว่า มีปัญหาการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการรวบรวมข้อมูลทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมลสิริ บุญญูปกรณ์ (2556) ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ไปสู่การปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับน้อย

ด้านการวางแผนงานยาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีระบบ กลไก แผนกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงาน ที่ชัดเจน และมีการจัดทำแผนพัฒนางานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัปสร สุรโชติ (2544) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานด้านการวางแผนงาน อยู่ในระดับน้อย

ด้านการพัฒนาระบบงาน อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการพัฒนาระบบงานรองรับยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา 4 ระบบ ได้แก่ ระบบป้องกัน ระบบเฝ้าระวัง ระบบดูแลช่วยเหลือ และระบบบริหารจัดการ และมีการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิมพงษ์ พงษ์จินา (2556) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทาง

การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบงาน อยู่ในระดับน้อย

ด้านเครือข่ายการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เครือข่ายมีส่วนร่วมและสนับสนุน การจัดการกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวแวว โคตรนรินทร์ (2547) ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการสนับสนุนเครือข่าย อยู่ในระดับน้อย

ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการติดตาม และรายงานผล พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Stokely (1978 pp. 6,026 – 6,027) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน สำหรับการป้องกันยาเสพติดในเบื้องต้น เพื่อประเมินผลการป้องกัน ยาเสพติดซึ่งดำเนินงานร่วมกันโดยโรงเรียนและชุมชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการประสานสัมพันธ์ของชุมชน อยู่ในระดับน้อย

ด้านการแก้ไข้ปัญหา อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อพบนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสถานศึกษาไม่มีนโยบายในการ ไล่นักเรียนออก และนักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวแวว โคตรนรินทร์ (2547) ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการช่วยเหลือแก้ไข้ปัญหาผู้เส้ยาเสพติด อยู่ในระดับน้อย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไข้ข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา นายพงศธร ช่างปัด ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 และนายวิจิตร สมศรีวัฒนา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสถาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

กราบขอบพระคุณคุณพ่อภมรินทร์ คุณแม่ต่อม บรรเทาทุกข์ และขอขอบคุณ คุณครูโรงเรียนบ้านสถานและเพื่อนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษาปีการศึกษา 2556 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดามารดา ตลอดจนคุณบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้แก่ผู้วิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). หนังสือราชการ ที่ ศธ 0234/2254 เรื่องนโยบายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข

ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2554. ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2554

กรรณิกา ศรีสัตย์รสนา. (2542). การศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

เสพติดในสถานศึกษาของกรมสามัญศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัด

ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

เฉลิมพงษ์ พองจินา. (2556). การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งและ

ยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เชียงราย, เชียงราย.

ดาวินทร์ วิมลสุตร์. (2548). สภาพและปัญหาการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่

ตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

กรุงเทพฯ.

บัวแหว โคตรนรินทร์. (2547). การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษเลย เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย

ละเมย สิมมาสุต. (2548). สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนที่จัดการเรียน

การสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษเลย

เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

วิมลสิริ บุญโญปกรณ์. (2556). การดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติ.

วิทยานิพนธ์ ศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อัปสร สุรโชติ. (2544). สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, อุตรธานี.

Stokely, B.L. (1978). An evaluation of school-community team for the primary prevention

of drug abuse. Dissertation Abstracts International

สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

The State and Problems of Internal supervision of Administrator in Thoeng
District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4

มัณฑุศา ฟังเร้ว^{1*} และเทอดชาติ ชัยพงษ์²

Manchusa Fungrew^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 จำนวน 90 คน โดยศึกษาระดับการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 พบว่า ปัญหาด้านการดำเนินการนิเทศเป็นปัญหามากสุด

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน

Abstract

The purposes of this study were to study the state and problems of internal supervision of administrator in Thoeng District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. The population used in this study is the administrator and the head academic total of 90 people. The instrument is questionnaire and statistical analysis included, percentage, means, standard deviation. The findings were as follows: 1) The state of internal supervision of administrator in Thoeng District. The result is high level. 2) The problem and suggestion of internal supervision of administrator in Thoeng District. Found that: Doing is the high level problem.

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : kunenok@hotmail.co.th

Keywords: Internal Supervision

บทนำ

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารหรือบุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศในโรงเรียนและครูในโรงเรียนเพื่อหาแนวทางปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยทั่วไปเป็นการนิเทศในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการจัดระบบการเรียนการสอน ด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ (สื่อการสอน) ด้านการจัดบริการพิเศษให้แก่ นักเรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของการศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายมากหรือน้อย ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน กรองทอง จิระเดชากุล(2550 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า

1) เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน 2) ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความ ต้องการของครูและสถานศึกษา 3) บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดปัญหา มากที่สุด 4) บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง ในการนิเทศภายใน โรงเรียนมีหลักการนิเทศ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียน โดยเฉพาะทางด้านวิชาการบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 227) ได้กล่าวไว้ ดังนี้ 1) การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ 2) การ นิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือมีความเป็นประชาธิปไตย เคารพในความคิดของผู้อื่น เห็นความแตกต่าง ระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้น บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 3) การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละ บุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ 4) การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียน การสอน โดยครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ปัญหาได้อย่างไร

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นงานที่ช่วยพัฒนาครูในด้านวิชาการ ในด้านการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของการศึกษา ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายในก็เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด เพื่อจะใช้ประโยชน์ สูงสุดจากทรัพยากร และบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาการเรียนการสอนได้ดี รวมทั้งการสร้างความร่วมมือ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน บุคลากรภายในโรงเรียนที่สามารถนิเทศได้ นอกจากผู้บริหารแล้ว ครูที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญก็สามารถทำหน้าที่นิเทศได้ รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาร่วมโครงการ เทคนิค วิธีการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย จำนวนผู้รับการนิเทศ เวลาและ ทรัพยากรอื่น ๆ ในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นควรจะได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใน การนิเทศ จัดทำแผนการนิเทศภายในโรงเรียน แล้วจึงนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ และควรมี

การประเมินผลโครงการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุ ตามจุดหมายของหลักสูตร(แนงน้อย เพ็งพันธ์. <http://www.vcharkarn.com/blog/41337/13459>)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 และสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้ผู้บริหารทุกสถานศึกษาในสังกัดดำเนินโครงการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพตามเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันนั้นเป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเชื่อมโยงกระบวนการเรียนการสอน ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร ต้องอาศัยกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหารกระบวนการ นิเทศการศึกษา และหนึ่งในกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือกระบวนการนิเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน (สังต์ อุทรานันท์, 2545)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม
  2. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมการนิเทศภายในสถานศึกษาตามกระบวนการนิเทศของสังัด อุทรานันท์
  3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
  4. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
    - 4.1 ดร.ธิดาวลัย อุ่นทอง
    - 4.2 ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล
    - 4.3 นางสาวนันทนา จันทร์ผืน
- ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
5. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00
  6. นำไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรซึ่งมิใช่ ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในอำเภอพญาเม็งราย จำนวน 30 คน หลังนำไปทดลองใช้แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบร็ค (Cronach alpha coefficient) เท่ากับ 0.98
  7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษา จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ ตามสภาพความเป็นจริงที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ และด้านการประเมินผลการนิเทศ จำนวน 39 ข้อ

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย (นพพร ณะชัยพันธ์, 2552 หน้า 11-32)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคำถามแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ขอหนังสือจากวิทยาลัยต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาในอำเภอเทิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จำนวน 45 โรงเรียน
2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ไปให้ประชากรที่ศึกษา โดยมีการประสานนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมชี้แจงการตอบแบบสอบถามโดยเก็บแบบสอบถามคืนหลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ โดยเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 90 ฉบับได้รับคืนทั้งหมด 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
4. ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มประชากร โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตาราง
2. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเทิง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม
3. นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วใช้ความถี่จัดลำดับ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศชายมากที่สุด ร้อยละ 57.80 มีอายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 64.40 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 26.70 และอายุระหว่าง 31- 40 ปี ร้อยละ 8.90 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 50.00 โดยระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระยะ 21 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 48.90 รองลงมาช่วงระยะ 6 – 10 ปี ร้อยละ 17.80 และช่วงระยะ 11 – 15 ปี ร้อยละ 16.70 และระดับการศึกษา ระดับปริญญาโทมากที่สุดร้อยละ 51.10 รองลงมาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.90

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.72$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านการวางแผนการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.86$) รองลงมาได้แก่ด้านการดำเนินการนิเทศ อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.81$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านการประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.58$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า

3.1 ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สรุปได้ดังนี้

3.1.1 ด้านการวางแผนการนิเทศพบว่า สถานศึกษาขาดการประชุมชี้แจงให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญของการวางแผนการนิเทศภายใน ครูมีภาระงานงานสอนและงานพิเศษอื่นๆ มากจึงไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศภายใน ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีเวลาในการนิเทศน้อยจึงไม่ได้นิเทศอย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาขาดการจัดทำระบบข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และสุดท้ายการนิเทศไม่เป็นไปตามปฏิทินที่ได้วางไว้

3.1.2 ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการพบว่าสถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการนิเทศ สถานศึกษาไม่มีการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ สถานศึกษาขาดการสร้างเครื่องมือในการนิเทศ และสุดท้ายสถานศึกษาไม่มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการนิเทศ

3.1.3 ด้านการดำเนินการนิเทศพบว่า การนิเทศไม่เป็นไปตามที่ระยะเวลาที่กำหนดเนื่องจากผู้นิเทศมีภาระงานหลายอย่าง ครูไม่มีเวลาในการออกนิเทศพร้อมผู้บริหารเพราะติดภาระงานสอนในชั้นเรียนและการออกนิเทศไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

3.1.4 ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจพบว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน การนิเทศขาดที่มุงานที่ดีในการออกนิเทศ ผู้นิเทศ มักไม่ให้ความสำคัญของการนิเทศภายในและสุดท้ายการนิเทศขาดแรงจูงใจในการทำงาน

3.1.5 ด้านการประเมินผลการนิเทศพบว่าการนิเทศขาดการประเมินผลที่ชัดเจน สถานศึกษขาดการกำกับ ดูแลและติดตามอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาไม่ได้นำผลการนิเทศมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและสุดท้ายการนิเทศมีปฏิกริยาจากผู้รับการนิเทศและมีคำติชมหลังสิ้นสุดการนิเทศ

3.2 ข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า

3.2.1 ด้านการวางแผนการนิเทศพบว่าสถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สถานศึกษาควรมีการกำหนดปฏิทินการออกนิเทศให้ชัดเจนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาควรนำผลการนิเทศมาวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น สถานศึกษาควรประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงานและสุดท้ายผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศภายในโดยดูจากสภาพของปัญหา

3.2.2 ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการพบว่าควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านการนิเทศมาให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำการนิเทศเป็นรูปแบบของโครงการ สถานศึกษาควรนำบุคลากรไปศึกษาดูงานด้านการนิเทศ สถานศึกษาควรจัดหาคู่มือการนิเทศให้เพียงพอและสถานศึกษาควรมีการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3.2.3 ด้านการดำเนินการนิเทศพบว่าสถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศตามปฏิทินที่กำหนดไว้ สถานศึกษาควรจัดทำเครื่องมือนิเทศที่เกิดการยอมรับ คณะกรรมการออกนิเทศควรใช้เวลาให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินการนิเทศแบบปลายเปิด สถานศึกษาควรกำหนดการออกนิเทศให้ได้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งและสุดท้ายสถานศึกษาควรกำหนดระยะเวลาการนิเทศให้ชัดเจน

3.2.4 ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจพบว่าสถานศึกษาควรสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการนิเทศเพื่อเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน สถานศึกษาควรมอบเกียรติบัตร รางวัลแก่ผู้ที่ทุ่มเทในการทำงาน สถานศึกษาควรให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศและการประเมินการนิเทศควรเป็นแบบกัลยาณมิตรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.2.5 ด้านการประเมินผลการนิเทศพบว่าสถานศึกษาควรสรุปผลการนิเทศแล้วนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สถานศึกษาควรประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรมีการวางแผนการนิเทศแบบใหม่ ๆ และควรประเมินผลการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็นดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมพบว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด คือด้านการวางแผนการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก เพราะการวางแผนการนิเทศมีความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ

ปฏิบัติงานและสามารถนำมาจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ คำพลอย (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 สรุปได้ว่าโดยส่วนรวมครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาได้มีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก และสัมพันธ์กับงานวิจัยของ สวัสดิ์ เดชกล้า (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกดำเนินการนิเทศอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ศิริ จันทะผล (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 ด้านการเตรียมการนิเทศพบว่าควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

2. ปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมพบว่าปัญหาด้านการดำเนินการนิเทศเป็นปัญหาสูงสุด เพราะการดำเนินการนิเทศไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้เนื่องจากครูมีภาระงานการสอนและงานพิเศษอื่นๆมาก และช่วงเวลาในการนิเทศไม่เป็นไปตามปฏิทินเพราะส่วนใหญ่มีกิจกรรมอื่นๆในแต่ละภาคเรียน นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กปัญหาครูไม่ครบชั้นการนิเทศส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารทำให้การนิเทศไม่หลากหลายและมีข้อจำกัดด้านบุคลากรในการเข้าทำการนิเทศจึงส่งผลให้ขาดการยอมรับ สอดคล้องกับการวิจัยของวรสิทธิ์ วรรณพงษ์(2552) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาในรายด้านพบว่าสภาพปัญหาที่สถานศึกษามีรายงานผลการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานมีระดับปัญหาสูงสุด รองลงมาคือสถานศึกษามีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามที่สถานศึกษากำหนดและมีรายงานประจำปีและสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล ปิ่นม้น (2550) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต1ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ได้แก่สถานศึกษาควรจัดทำเครื่องมือในการนิเทศให้เหมาะสมกับการนิเทศ สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินให้ชัดเจนและขอความร่วมมือทุกฝ่ายอย่างจริงจังในการรับการนิเทศ และควรยืดหยุ่นเวลาในการนิเทศให้เหมาะสมกับช่วงเวลา พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จะทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล ปิ่นม้น (2550) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินการนิเทศทั้ง 5 ด้าน โดยผู้ศึกษาเห็นว่าการดำเนินการนิเทศภายในเป็นการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณที่รับจากหน่วยงานต้นสังกัดมาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาให้คุ้มค่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรสิทธิ์ วรรณพงษ์ (2552) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการนิเทศภายในของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ว่าควรกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการออกนิเทศ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศและมีเครื่องมือในการนิเทศที่ชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรเน้นให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในโดยสถานศึกษาควรประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อกำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงาน
2. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรในสถานศึกษา สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงาน
3. ผู้บริหารควรให้อิสระในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และเน้นการนิเทศให้ต่อเนื่อง
4. ผู้บริหารควรนำผลการนิเทศมาวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและการนิเทศแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาจากท่าน ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา รวมทั้งคณาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงรายที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาตลอดถึง ดร.ธิดาวัลย์ ชู่นกทอง ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล และนางสาวนันทนา จันทร์ผืน ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรทอง จิตรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.
- วีโรจน์ คำพลอย.(2549)**ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ ภายในสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร.เพชรบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สวัสดิ์ เดชกัลยา.(2550)การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพมหานคร.

ศิริ จันทะผล.(2552)แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.
วิทยานิพนธ์ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง.กรุงเทพมหานคร.

แน่น้อย เพ็งพันธ์.(20มีนาคม2552). ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา. สืบค้นเมื่อ
24กุมภาพันธ์2558, จาก <http://www.vcharkarn.com/blog/41337/13459>.

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนก
สามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ

THE STATE AND ADMINISTRATION WORK TECHNICAL PROBLEM OF GROUP MONK
SCHOOL SPLIT TO CONDEMN THE DHARMA (GRADE SCHOOL EDUCATION
DEPARTMENT) CHIANG RAI IN THE PROJECT FOLLOWS ROYAL THOUGHT OR IDEA
HIS MAJESTY GOD NIGHT OFFICE OF THE PRIME MINISTER SUDA LINE. SIAM
SMOKES DAUGHTER FUNGUS UNDER GRADUATE IN BUDDHIST ABBOT
ASSOCIATION THEOLOGY BUDDHISM NATIONAL OFFICE

พระมหาอเนกพงษ์ เลี้ยงถนอม^{1*} และ ชิดาวัลย์ อุ๋นกอง²

Anekpong Leangthanom^{1*} and Tidawan Uoonkong²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม(แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยจำแนกตาม
ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ใน
โครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัด มหาเถรสมาคม สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2557 จาก 21 โรงเรียน จำนวน 283 คนกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจ
ซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 17 ด้าน
ได้แก่การวางแผนงานด้านวิชาการการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผล

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Anek_18024@hotmail.co.th

ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้การนิเทศ การศึกษาการแนะแนวการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นการส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ งานด้านวิชาการของสถานศึกษาการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายเป็นระดับการ ปฏิบัติ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัด เชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัด มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยภาพรวมทั้ง 17 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในระดับมากที่สุดคือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศ การศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัด เชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัด มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยภาพรวมทั้ง 17 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปาน กลาง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การบริหาร งานวิชาการ

Abstract

The research with oneself in this time have the objective. For study the state and administration work technical problem of group monk school split to condemn the dharma (Grade school education department) Chiang Rai in the project follows royal thought or idea line. His god night office of the Prime Minister Suda majesty Siam smokes daughter fungus be under graduate in Buddhist abbot association theology. Buddhism national office by separate follow basic personal factor. The executive and the teacher of group monk school split to condemn the dharma. (Grade school education department) Chiang Rai in the project follows royal thought or idea His majesty god night office of the Prime Minister Suda line Siam smokes daughter fungus under graduate in Buddhist abbot association theology. Buddhism National office 2557 academic years 21 from the school 283 persons amounts. Fix the sample by use the table (Krejcie & Morgan) at 95 % confidence amount 162 persons levels a tool that use in

state education and administration work technical problem of group monk school split to condemn the dharma (Grade school education department) Chiang Rai in the project follows royal thought or idea line. His god night Office of the Prime Minister Suda majesty Siam smokes daughter fungus under graduate in Buddhist abbot association theology. Buddhism national office both of 17 a side for example planning work the academic. The development is manage about opinion development substance course locality alms course development of the school. The administration studies the instruction in the school. Procedure learning measurement development evaluates and compare with to transfer the school-record. The research for develop education quality place learning development. Something education supervision guidance system guaranteeing quality development within the school community push has academic strength cooperation integration in technical development and the school and other organization. The push and support technical work old person family organization institute and other institute where manage to study. The arrangement does the regulations and the regulation about academic work of the school book choosing the textbook for use in the school the development and use mass technology media for the education. Questionnaire analyse the data by use average. The part deviates the standard and interpret practice level together with present in table picture writes words to narrate.

The education meet that the state and administration work technical problem of group monk school split to condemn the dharma (Grade school education department) Chiang Rai in the project follows royal thought or idea line His god night Office of the Prime Minister Suda majesty Siam smokes daughter fungus under graduate in Buddhist abbot association theology. Buddhism National office by 17 overall both of side images. Think stay in many levels consider lay a side meet that a side is that think in many the level most be planning work academic side. Think stay in many levels development procedure learning side. Think stay in many levels a side least is a side something education supervision. Think stay in many education problem administration work technical levels of group monk school s split to condemn the dharma (Grade school education department) Chiang Rai in the project follows royal thought or idea His majesty god night office of the Prime Minister Suda line Siam smokes daughter fungus be under graduate in Buddhist abbot association theology. Buddhism National office by 17 overall both of side images. Think stay in the average consider lay a side meet that a side that think in the level most is development procedure learning side. Think stay in the average ,development side manage about opinion development substance course locality alms. Think stay in the average a side least is push side and support technical work old person family organization, institute, and other institute where manage to study. Think stay in the average.

Keywords : Administration, Technical work

บทนำ

ในโลกปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ มีการแข่งขันกันเพื่อสร้างประเทศให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงและก้าวหน้าทันสมัยอารยประเทศและหนึ่งใน การแข่งขันก็คือ การพัฒนาการศึกษาโดยเน้นคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พลเมืองของตนมีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพที่ดี และนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาประเทศ จึงมีการปรับปรุงและสร้างกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการพัฒนาการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคม ผู้เรียนให้มีศักยภาพในการแข่งขัน ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้ก้าวทันโลกยิ่งขึ้น การศึกษาไม่ว่าจะเป็นคดีโลกหรือคดีธรรม ย่อมเป็นเหตุปัจจัยต่อการยกระดับฐานะของตนเองให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับ กฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123ก ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2545(16-21) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามมาตรา 6 และแนวทางการจัดการ การศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ตามมาตรา 22 นอกจากนี้ในการ จัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับการศึกษา นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ดำเนินการเรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต อย่างมีความสุข ตามมาตราที่ 23 ข้อ 5 ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ ผู้เรียนรู้จักประยุกต์นำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2534 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตอนปลาย พ.ศ. 2535 โดยให้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมการศาสนา เพื่อจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนที่บวชเรียนใน พระพุทธศาสนา ทำให้คณะสงฆ์ได้ดำเนินการด้านการศึกษามากขึ้น กรมการศาสนาจึงได้จัดตั้งกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นตามภาคต่าง ๆ เพื่อแบ่งเบาภาระและช่วยควบคุมดูแลกันเอง โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ควบคุมดูแล

โรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคเหนือตอนบนประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ 8 เรียกชื่อว่า “กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 8” โดยมี ประธานกลุ่มฯ เป็นหัวหน้าบริหารงานในกลุ่มนั้นๆและต่อมาปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแบ่งส่วนราชการแผ่นดินแยกกรมการ ศาสนา กระทรวงศึกษาธิการออกเป็น 2 ส่วนคือกรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยให้กรมการ ศาสนาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่ามีสภาพและปัญหา
อย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติ
ธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม(แผนกสามัญศึกษา)
จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถร
สมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัด
เชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

กรอบแนวคิด

สถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถาม
1. เพศ
2. อายุ
3. ประสบการณ์การทำงาน
4. ตำแหน่งทางการศึกษา

- ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 17 ด้าน ดังนี้
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
  2. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
  3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
  4. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
  5. การพัฒนากระบวนการการเรียนรู้
  6. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
  7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  8. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
  9. การนิเทศการศึกษา
  10. การแนะแนว
  11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
  13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
  14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
  15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
  16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
  17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นของต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นของต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแตกต่างกัน

4. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งทางการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2557 จาก 21 โรงเรียน จำนวน 283 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวน 162 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้ประเภทของข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณลักษณะแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเอง โดยผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบด้วย 3 ตอน คือตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งทางการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แบ่งเป็น 17 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดใช้ความถี่และร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนนี้ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละตอนที่ 2 วิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวม นำเสนอในรูปตาราง ประกอบการบรรยายตอนที่ 3 วิเคราะห์โดย ค่าความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอในรูปตาราง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 17 ด้าน พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ หล้าหนัก(2551 : บทคัดย่อ)ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 สภาพปัญหาการบริหารวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรไม่เพียงพอในการจัดทำและบริหารหลักสูตร มีครูไม่ครบชั้น ครูมีภาระงานมากจึงไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมตามเนื้อหา สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมีแนวทางแก้ปัญหาที่สำคัญ คือ เพิ่มอัตรากำลังครูให้ครบชั้นและเพียงพอตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรใช้วิธีพูดคุย ปรีกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการระหว่างเพื่อนร่วมงานให้มากขึ้น ร่วมกันในกลุ่มสถานศึกษาขนาดเล็กข้างเคียงจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนให้สมบูรณ์แบบและเพิ่มบุคลากรให้กับสถานศึกษาขนาดเล็กโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 11 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการบริหารวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านคือด้านการวางแผนวิชาการ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านงานสื่อการเรียนการสอน และยังมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายใน 17 ด้านดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ พบว่าสภาพ

การบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุญา อินทร์มั่ง(2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตปัญหาการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และในส่วนของงานวิชาการนั้นยังมีแนวคิดงานวิจัยที่สอดคล้องของ มาร์เทสลาโร (1983: Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ในรัฐเม็กซิโก โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากผลการศึกษาที่ผ่านมามีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ในการควบคุมการศึกษาและอิทธิพลที่เป็นไปได้จากข้อมูลที่สามารถหาได้โดยใช้ตัวแปรจากการสรุปการทดสอบทักษะเบื้องต้นของนักเรียน ระดับชั้นที่ 5,8 และ11 ในโรงเรียนนิวเม็กซิโก ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ในช่วงท้ายของการศึกษาพบว่าถึงแม้ผลสัมฤทธิ์ที่พบตามแบบเพียร์สันมีแนวโน้มจะบ่งชี้ความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆ เช่น จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ได้เรียนศิลปะธรรมจรรยาของนักศึกษาเบื้องต้นและตัวแปรอื่นที่จะถูกรวมในรูปแบบดังกล่าวก็ไม่ปรากฏตามความสัมพันธ์และดูเหมือนว่าจะไม่มีเหตุผลใดที่จะเชื่อถือหรือยอมรับได้ว่าขนาดของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

2. พัฒนาระเบียบหลักสูตรท้องถิ่น

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fred และ Omstein(1996 :409-530) ได้กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการในรูปแบบของการบริหารโปรแกรมและการบริหารต่างๆ (Administration of programs and services) ของผู้บริหารไว้ว่ามีอยู่ 3 งานที่สำคัญ คือ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ การวิเคราะห์และปรับปรุงการสอนและการบริหารงานบุคคล ซึ่งแต่ละงานเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยตรง

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อานนท์ หล้าหนัก(2551) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรมีสภาพปัญหาการบริหารอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550 หน้า 41) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้

เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของยูเนสโก(1992) เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในระดับมัธยมศึกษา ได้สรุปปัญหาการบริหารการใช้หลักสูตรของประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งได้แก่ประเทศอัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และศรีลังกา พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสาร หลักสูตรของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้องกับการอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตร ขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัยขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบประการสุดท้ายคือศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

4. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับบทความจากเว็บไซต์ของทีศนท แคมมณีสืบค้นวันที่ 26 กรกฎาคม 2557 ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้เป็นงานเฉพาะบุคคล ทำแทนกันไม่ได้ ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเองและยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ หล้าหนัก(2551 :บทคัดย่อ)ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 สภาพปัญหาการบริหารวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเรียนการสอน มีสภาพปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรภรณ์ วิจารณ์ (2550 :บทคัดย่อ)ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

6. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงรายในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อานนท์ หล้าหนัก(2551 :บทคัดย่อ)ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 สภาพปัญหาการบริหารวิชาการในสถานศึกษาขนาด

เล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีสภาพปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับแนวคิดของพิชญ์ พงศรี(2550:2-3)ได้กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินดังนี้ การวัดหมายถึง การกำหนดค่าตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามวิธีการหรือเครื่องมือที่กำหนดขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณโดยตรง

7. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2550: 26) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารงานวิชาการว่าการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต้องอาศัยหลักการและวิธีการดำเนินงาน โดยมุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

8. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550:26) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารงานวิชาการว่าการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต้องอาศัยหลักการและวิธีการดำเนินงาน โดยมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้รวมทั้งสร้างเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรภรณ์ วิจารณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

9. ด้านการนิเทศการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงรายในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ(2550:148)ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าเป็นการร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในการช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือเป็นกระบวนการทำงานที่มุ่งสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งจะยังผลสู่เป้าหมายสุดท้ายคือ

ผู้เรียนมีคุณภาพตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาและในขณะเดียวกัน การนิเทศการศึกษาต้องพิจารณาในเรื่องการพัฒนา
กลุ่มคนผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ครูมีความรู้ ความสามารถ

10. ด้านการแนะแนว

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม
พระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการแนะแนว พบว่าสภาพการ
การบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่ง
สอดคล้องกับแนวคิดของหลักการพื้นฐานของแนวคิด "ผู้เรียนเป็นสำคัญ" ของ ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า
การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมต่อการ
เรียนรู้ของตนเอง ซึ่งแนวคิดแบบผู้เรียนเป็นสำคัญจะยึดการ ศึกษาแบบก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนแต่ละคนมี
คุณค่าสมควรได้รับการเชื่อถือไว้วางใจแนวทางนี้จึงเป็นแนวทางที่จะผลักดันผู้เรียนไปสู่การบรรลุศักยภาพของตน โดย
ส่งเสริมความคิดของผู้เรียนและอำนวยความสะดวกให้เขาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ที่การจัดการเรียนการ
สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างจากการจัดกระบวนการเรียนรู้
แบบดั้งเดิมทั่วไป

11. ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม
พระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและ
ระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2550:26) ได้กล่าวถึง
หลักการบริหารงานวิชาการว่าการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต้องอาศัย
หลักการและวิธีการดำเนินงาน โดยมุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัด
หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

12. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม
พระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง
ทางวิชาการพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับ
ปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550 หน้า 28) ได้กล่าวว่างานวิชาการเป็นงาน
หลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา
ดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วม

ร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา คุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ

13. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม พระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พงกะพรวณ ตะกลมทอง(2550:2)ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

14. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม พระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่ บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหา การบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พงกะพรวณ ตะกลมทอง (2550:2)ได้กล่าวว่าผู้บริหารต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร สถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งทั้งนี้การส่งเสริมและ สนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2550 หน้า 57)ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนโดยถ้วนหน้า ครอบคลุมการศึกษาภาคบังคับ สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎหมายอื่นที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดภารกิจของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

15. ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม พระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงรายในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ(2550:32)ได้

กล่าวถึงการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งเรียกว่า ธรรมภิบาลมาบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ การบริหารงานวิชาการ ก็ต้องมีหลักธรรมภิบาล

16. ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยูเนสโก(1992:66) บทคัดย่อวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในระดับมัธยมศึกษา ได้สรุปปัญหาการบริหารการใช้หลักสูตรของประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งได้แก่ประเทศอัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซียฟิลิปปินส์และศรีลังกา พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสาร หลักสูตรของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้องกับการอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตร ขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัยขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบประการสุดท้ายคือศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

17. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการและปัญหาการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระพุทธศาสนาแห่งชาติจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมทั้ง 17 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญทอง เหลาฉลิต (2552 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าพระภิกษุและคฤหัสถ์ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการด้านนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา โดยกำหนดปฏิทินการนิเทศให้ชัดเจน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) จังหวัดเชียงราย ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพลส.
- ทิตนา แชมมณี สืบค้นวันที่ 26 กรกฎาคม 2557
จาก : http://lms.thaicyberu.go.th/officialtcu/main/advcourse/presentstu/course/ww521/joemsiit/joemsiit-web1/ChildCent/Child_Center2_2.htm.
- พงกะพรรณ ตะกลมทอง. (2550). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารระดับกลางสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
- พระมหาบุญทอง เหลาฉลาด. (2552). **การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 11 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.
- พิสนุ พงศรี. (2550). **เทคนิควิธีประเมินโครงการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์งาม.
- ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน. (2549). **การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

รุ่ง แก้วแดง. **หลักการไคเซ็น(KAIZEN)**. สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2557. จาก :

http://prodang.blogspot.com/2010/01/blog-post_20.html

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ดร. (2550). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ดร. (2551). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ 2, สงขลา : นำศิลป์
โฆษณา จำกัด.

วัชรภรณ์ วิจารณ. (2550). **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อานนท์ หล้าหนัก.(2551). **การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2**.

อนุญา อินทร์มั่ง. (2551). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครู โรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**.

Lunenburg, Fred C. & Allan C . Ornstein. (2000).**Educational administration** : Concepts and practice. (3rd

ed.). Australia : Wadsworth. Moore Kenneth D. (1992). การสอน Retrieved 12 กรกฎาคม 2557, from :

<http://www.l3nr.org/posts/539756>.

Martellaro. (1983). **ความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในรัฐเม็กซิโก**.

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The situation and the problems of academic administration small size schools in Thoeng district, under Chiangrai primary educational service area office 4

ชุลีภรณ์ นवलนุช^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Chuleeporn Nounnuch^{1*} and Sunthorn Khlaium²

บทคัดย่อ

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาปัญหา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีภาระงานมากทำให้การจัดทำหลักสูตรแบบเร่งด่วนมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมของนักเรียนมีมากเกินไป ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อยการเรียนการสอนจึงไม่ได้ผลตามที่ต้องการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลไม่มีมาตรฐาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขาดบุคลากรที่มีความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขาดงบประมาณและบุคลากรด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ขาดทักษะในการนิเทศและการวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : be_jubjang@hotmail.com

ปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพของบุคลากรแนะแนวในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูภัณฑ์ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรแนะแนว ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขาดการติดตามดูแลเอาใจใส่ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้ไม่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ไม่มีบุคลากรมาอำนวยความสะดวกในการบริการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น สถานศึกษาขาดศูนย์บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

คำสำคัญ: สภาพปัญหา การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purpose of this research studied the conditions and problems of the academic administration of small schools in Thoeng district under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. The samples used in this study are the principals and teachers of small schools in Thoeng district under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. The samples were used 152. The instrument used in this study was the scales and closed-ended questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean and standard deviation.

The result of this study reviews the management towards the academic administration of small schools in Thoeng district under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. The overalls were all the very highest levels. There were the measurement, evaluation and transfer of learning at the highest level. Followed by the study abroad at a high level. Followed by the development of quality assurance in education at a high level was a minor. The development of the learning process was at a high level. The development of curriculum, the development of learning was at the highest level of the promotion. And technical support to individuals, families, organizations, agencies, and other institutions that provide education at a high level. Followed by research to improve the quality of education was high. The second is to promote knowledge of the community, followed by the high level of cooperation in the development of this study lies in the highest level. And lowest in the educational supervision at a high level, a review of the teachers towards the academic administration of small schools in overalls were the highest level. Data on the other side at a high level.

The study found that the problems of academic administration were problems of the work load of the curriculum and the activities of the students have too much, to have less time to study and learning was not achieved the goal. Problems of evaluating measurement tools were not standardized for teachers to design their research. Problems of The development of learning resources, found that lack of budget and personnel development. Problems of The educational supervision found that the lack of supervision and planning. Problems of The educational guidance found that guidance on the potential of its staff to assist students. Problems of equipment is not enough for

teaching and learning development. Problems of lack of personnel, the development of quality assurance in education found that lack of monitoring. Problems of promoting academic knowledge to the community. It was found that no personnel to facilitate the service coordination, cooperation, and no School of Academic Services Center to link exchange information. Problems of promotion found that the lack of exchange of learning in educational management of technical support to individuals, families, organizations, agencies and other institutions of education

Keywords: The situation ,The problems ,Academic administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติมใน มาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ 3 ประการคือเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีวิสัยทัศน์ของหลักสูตรคือมุ่งพัฒนา ผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพล โลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความ เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, หน้า 4) การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (รุจิรี ภูสาระ, 2545)

ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่นอกเขตเมืองซึ่งแต่เดิมเคยเป็น โรงเรียนขนาดกลางและรองรับนักเรียนที่อาศัยในชุมชนโรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญคือนักเรียนมีคุณภาพการ เรียนค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ (<http://smallschool.obec.go.th>) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ในส่วนของอำเภอเทิงมีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวน 37 โรงเรียน (ไม่รวมเอกชน) และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากอัตราการเกิดลดลงความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่ง บุตรหลานไปเรียนโรงเรียนในตัวเมืองรวมถึงโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนมีขยายออกนอกเขตเมืองเพิ่มขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ยังไม่บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ในขอบข่ายงานตามกรอบการบริหารงานวิชาการของ กระทรวงศึกษาธิการ 12 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการ พัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความ

ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา
ครูผู้สอน

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามกรอบการ บริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ 12 ด้าน

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
8. ด้านการแนะแนวการศึกษา
9. ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาอื่น
12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล รอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่

ทำการศึกษได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 37 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอนจำนวน 168 คน รวม 205 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 37 โรงเรียน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากและได้กลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกนได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูผู้สอนจำนวน 118 คน รวม 154 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ ผู้บริหาร 1 ชุด และครูผู้สอน 1 ชุด แต่ละชุดแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพผู้ปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ตามขอบข่ายงานวิชาการ 12 ด้าน

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอนคั้งนี้

1. ศึกษาหลักการทฤษฎี ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ขอคำแนะนำข้อคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษา

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าโดยใช้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก, หน้า 32) 12 ด้าน

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างจำนวน 2 ชุด ผู้บริหารสถานศึกษา 1 ชุด และครูผู้สอน 1 ชุด

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอให้อาจารย์การค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาตรวจสอบและเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน ดังนี้

5.1 ดร.สันติ บุรณะชาติ ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

5.2 นางศรันญา ประใจ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเชียงเคี่ยน (คณาราชราษฎร์บำรุง)

5.3 นายสมสัด ฉายา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันชุม (สหราษฎร์บำรุง)

6. นำแบบสอบถามไปหาค่า IOC แบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่า (IOC) เท่ากับ 0.96 และแบบสอบถามของครูผู้สอนได้ค่า (IOC) เท่ากับ 0.99 โดยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

7. นำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่นของ (Reliability) แบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 และแบบสอบถามของครูผู้สอน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในการแบ่งช่วงคะแนนและแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานบุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 162) เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือ ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยพะเยาพร้อมแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามจำนวน 154 ชุด ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 30 วัน

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 154 ชุด ได้รับกลับคืนจำนวน 154 ชุด แบบสอบถามที่ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามเตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงสถิติ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์ มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดย

การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดระเบียบข้อมูล ตีความ และสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.19 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.81 ส่วนใหญ่มีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.34 รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.97 และมีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.69 มีสถานภาพการปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 76.62 และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.38 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.19 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 44.81 มีประสบการณ์การทำงาน 31 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.21 รองลงมาคือประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.97 มีประสบการณ์การทำงานในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.03 และมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.79

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

2 .1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อสภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ตามขอบข่ายงานวิชาการ 12 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแนะแนวการศึกษา อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2 .2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ตามขอบข่ายสภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กใน

อำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ตามกรอบการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ 12 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการบริหารมากคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีภาระงานมากทำให้การจัดทำหลักสูตรแบบเร่งด่วนมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ บุคลากรยังไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยึดติดกับรูปแบบเดิม การกำหนดหน่วยการเรียนรู้และเวลาในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรยังไม่ตรงกันขาดผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำ การจัดทำหลักสูตรเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาไม่ชัดเจนขาดความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า กิจกรรมของนักเรียนมีมากเกินไปทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อย การเรียนการสอนจึงไม่ได้ผลตามที่ต้องการ ครูผู้สอนขาดเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ครูมุ่งสอนให้เด็กนักเรียนเข้าใจในหนังสือเรียนมากกว่าการปฏิบัติจริง

3.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ไม่มีการจัดทำคู่มือและระเบียบการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน การวัดและประเมินผลไม่มีแนวทางการปฏิบัติที่ไปในแนวทางเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลไม่มีมาตรฐาน

3.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์ขาดงบประมาณในการส่งเสริมในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์หนังสือหรือเอกสารตำราที่เป็นแบบอย่างในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน

3.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ขาดงบประมาณและบุคลากรด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขาดการประสานงานการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขาดการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์

3.7 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ไม่มีเครื่องมือในการนิเทศภายในที่ชัดเจนและเพียงพอ ครูผู้สอนไม่มีการนิเทศภายในซึ่งกันและกันไม่มีการกำหนดการในการนิเทศภายในที่แน่นอน

3.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา พบว่า ขาดบุคลากรแนะแนว บุคลากรแนะแนวขาดการพัฒนาการปฏิบัติงานแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้ได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวยังขาดความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมแนะแนว ครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้านการแนะแนว

3.9 ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ขาดการติดตามดูแลเอาใจใส่ในเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาทำให้ไม่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการอบรมสัมมนาการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาไม่มีการกำหนดปฏิทินในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน

3.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน พบว่า ไม่มีบุคลากรมาอำนวยความสะดวกในการ และไม่มีการประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการในด้านต่าง ๆ

3.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น พบว่า สถานศึกษาขาด ศูนย์บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ ขาดการ ประชาสัมพันธ์ความร่วมมือที่ประสบผลสำเร็จให้แก่เครือข่าย

3.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบรั้วองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่ จัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาขาดศูนย์บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่ง วิชาการในที่ อื่น ๆ ไม่มีการสำรวจความต้องการและประสานความช่วยเหลือทั้งบริเวณภายในเขตพื้นที่การศึกษาและ ต่างเขตพื้นที่การศึกษา ขาดการประชาสัมพันธ์ความร่วมมือที่ประสบผลสำเร็จให้แก่เครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประเด็นที่ค้นพบนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สภาพการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและ ดำเนินงานตามแผนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทรงเพชร ใจทน (2551, หน้า 64-65) ได้ ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอบ้านดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า การบริหารงานด้านวิชาการด้านหลักสูตรมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อตาม ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการกระตุ้นและสร้างความตระหนัก ในภาระหน้าที่ครูและส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพในด้านการเรียนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศุภชัย วีระวาทีน (2550, หน้า 117-118) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า มีสภาพการบริหารงานด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออยู่ในระดับมาก ส่วน ความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของคำเบ็ง รลธิดา (2550, หน้า 52-53) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาภายในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนนาคามศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ อยู่ในระดับ มาก

3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำผลจากการวัดและประเมินผลมาใช้เพื่อหาความบกพร่องมาปรับปรุงการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทรวงเพชร ใจทน (2551, หน้า 64-65) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอพานสักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการประเมินผลการเรียนมีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในด้านการวัดผลและประเมินผล 1) กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา 2) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาสาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน 4) จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ทักษะประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่นๆตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 5) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ทางการบริหารมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นประโยชน์และความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมการทำวิจัยอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คำเบ็ง รหัสิตา (2550, หน้า 52-53) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาภายในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนนาจวนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษา พบว่า ด้านวิจัยและพัฒนาคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้สร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการใช้สื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อและพัฒนาสื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อให้เป็นศูนย์รวมสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประทวน พรหมจ้อย (2548, หน้า 112-135) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก

6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการพัฒนา

และใช้แหล่งการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เป็นระบบ แหล่งเรียนรู้ถูกใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาได้อย่างพอเพียงและสอดคล้องกับการเรียนรู้และมีการให้บริการข้อมูลและแหล่งเรียนรู้กับครูนักเรียนและชุมชน อีกทั้งส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมชาย คำปลิว (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ตามภาระงานการบริหารงานวิชาการ 12 งาน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

7. ด้านการนิเทศการศึกษา

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น สถานศึกษาดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระวงศ์เพชรชินวโร (เพชรสวรรค์) (2552, หน้า 91) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการวิทยาลัยเทคนิคปากปาลักนครหลวงเวียงจันทน์ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผลวิจัยสรุปการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก

8. ด้านการแนะแนวการศึกษา

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการแนะแนวการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการแนะแนวและใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและการแนะแนวในการบริหารงานวิชาการและสถานศึกษา และมีประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษาขององค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน องค์กรทางศาสนา และชุมชนในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการแนะแนวการศึกษาคือ 1) การจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาโดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน 2) ดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา 3) ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา 4) ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา กำกับติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรทรัพยากรในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุमितตา ชัยศิลป์และ ธนิษฐา รัตมีเจริญ (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า ด้านการนำผลการประกันคุณภาพ การศึกษามาปรับปรุงมีสภาพปัญหา อยู่ในระดับมาก

10. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ เน้นด้านการจัดให้มีความรู้เสริมสร้างความคิดเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและ ท้องถิ่น สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ และผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุษยา ศรีสร้อย (2551, หน้า 119-120) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก

11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาอื่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการ จัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน อีกทั้งยังมีการประสานความ ร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐสถานศึกษาได้มีการดำเนินการประสานความร่วมมือ และจัดทำ ระเบียบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ดำเนินการนิเทศติดตามสรุปผลการ ดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 38) ได้ให้แนวปฏิบัติในการประสาน ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นคือ 1) ประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาของรัฐเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณ ใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษาต่างเขตพื้นที่การศึกษา 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กร ต่าง ๆ

12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นถึงผู้การนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีการสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาของบุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา และมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของบุคคลครอบครัว องค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันชัย พงสุพันธ์ (2553, บทความ) ได้ศึกษาการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามหาสารคามเขต 3 พบว่าด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแก่ บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นผู้บริหารสถานศึกษามีระดับปฏิบัติโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ครูผู้สอนควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสนับสนุนการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรเข้าอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพ

ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมครูผู้สอนในการจัดทำและพัฒนาเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่ได้มาตรฐาน ครูผู้สอนควรวัดประเมินความรู้ของนักเรียน ตามแผนการเรียนรู้เป็นระยะ

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายด้านวิชาการภายนอกสถานศึกษา ครูผู้สอนควรออกแบบการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบตามปัญหาวิจัยที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูผู้สอนควรเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาด้านการผลิตสื่อด้วยวิธีการต่างๆ

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งในและนอกสถานศึกษา ครูผู้สอนควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายการนิเทศภายนอกสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การนิเทศการศึกษาครูผู้สอนควรวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาและนิเทศตามแผนงานที่วางไว้อย่างเป็นระบบ

ด้านการแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหาและสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวครูผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว

ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรทรัพยากรในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาครูผู้สอนควรปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแผนงานที่วางไว้

ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำวิทยากรด้านต่าง ๆ มาพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนครูผู้สอนควรพัฒนาทักษะทางวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครูผู้สอนควรดำเนินงานร่วมกันกับสถานศึกษาอื่นวางแผนเพื่อพัฒนาวิชาการ

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษาครูผู้สอนควรสำรวจข้อมูลการจัดการศึกษาความต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์และการให้การสนับสนุนจากหลายฝ่ายขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ดร.สันติ บูรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางศรันยา ประใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเชียงเคี่ยน (คณาราชภูร์บำรุง) และนายสมสดี ฉายา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันชุม (สหราชภูร์บำรุง) ที่กรุณาให้คำปรึกษาแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทุกโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนผู้ศึกษาค้นคว้าได้อย่างครบถ้วน

ผู้ศึกษาค้นคว้าขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดา ขอขอบคุณพี่น้องในครอบครัว คณะครูโรงเรียนบ้านเชียงเคี่ยน (คณาราชภูร์บำรุง) เพื่อน ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำแนะนำแก้ไข และเป็นกำลังใจให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)**

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2557, จาก (<http://www.curriculum51.net/>)

คำเบ้ง รหัสิตา. (2550). **สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาภายในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนนาจันศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5.** รายงานการศึกษาค้นคว้า ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ทรงเพชร ใจทน. (2551). **การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอสว่างแดนดิน**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุชา ศรีสร้อย. (2551). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ประทวน พรหมจ้อย. (2548). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่นเขต 3.** รายงานการศึกษาอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พระวงษ์เพชร ชินวโร (เพชรสุวรรณค์). (2552). **การบริหารงานวิชาการวิทยาลัยเทคนิคปากป้าสัก นครหลวง เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์ พศ.ม., มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- วันชัย พงสุพันธ์. (2553). **การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคามเขต 3.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2), 119-123.
- ศุภชัย วีระวาทีน. (2550). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับ ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี, ลพบุรี.
- สมชาย คำปลิว. (2549). **การศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ มัธยมศึกษาอำเภอราษีไศลจังหวัดศรีสะเกษ.** การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, ศรีสะเกษ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). **แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน.** สืบค้น เมื่อ 5 กรกฎาคม 2557, จาก (<http://www.smallschool.obec.go.th>)
- สุมิตตา ชัยศิลป์และธนัชฐา รัศมีเจริญ. (2555). **สภาพปัญหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา
ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปางเขต 1

The states and problems of Academic Administration by Educational personnel
in Pha-Thai Network school in Ngao district under the Lampang Primary Education
Service Area Office 1

นวพรรณ แก้วรุ่มวงศ์^{1*} และ นันทิมา นาคาพงศ์²

Nawaphan Kaewruamwong^{1*} and Nanthima Nakaphong²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 โดยดำเนินการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดผลประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 14 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งหมด 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยของประชากร ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศภายใน
2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ครูไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มสาระ และมีความเห็นที่รับผิดชอบงานมากเกินไป ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยนวิธีสอนยังสอนแบบเดิม ๆ และยังไม่เข้าใจการวัดและประเมินผล อีกทั้งผู้บริหารมีเวลาน้อยที่จะนิเทศ กำกับ ติดตาม แนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนัก ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ลดภาระงานของครูให้รับผิดชอบงานสอนเป็นหลัก จัดให้มีการอบรมเทคนิคการสอน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Nawaphan_2524@hotmail.com

แบบใหม่เพื่อให้ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดผลประเมินผลและเน้นการนำไปปฏิบัติจริง ผู้บริหารควรมีเวลาในการนิเทศมากขึ้น และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this study were to study the states problems and suggested reforms in the Academic Administration in Pha-Thai Network school in Ngao district under the Lampang Primary Education Service Area Office 1 by conducting studies on 4 aspects; the curriculum and the curriculum management, the learning and teaching, the measurement and evaluation, and the internal supervision. The sample of this study were administrators and teachers in Pha-Thai Network school in Ngao district under the Lampang Primary Education Service Area Office 1 who work in 2014 total of 14 school included the administrators and the teachers total 126 people by sample random way. The study instrument was a questionnaire. The statistic used were percentage mean and standard deviation.

The study findings were summarized as follow;

1. The state of Academic Administration in overall compliance was high level when the criterion found to have performed at high level and moderate in order; the measurement and evaluation the learning and teaching the curriculum management and the internal supervision
2. The problems and solutions found that aren't evaluation of all course in curriculum. Teachers have more responsibilities. Some teacher didn't change approach. Teacher don't understand well enough how to measure and evaluate, administrators have less time to pursue supervision. The solutions are administrators should create awareness understanding of the curriculum, reduce the workload of teachers responsible for teaching it. Provide training to teachers teaching techniques to be used in teaching, should be have workshop about the procedure of examination and evaluation and the practical. Administrators should have more time to supervise.

Keywords: Academic Administration

บทนำ

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาเพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้นงานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศ การศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

ศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอถาวเป็นกลุ่มการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ประกอบด้วย 14 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนอนุบาลถาว (ภานณุนิยม) โรงเรียนบ้านหลวงเหนือ โรงเรียนบ้านหลวงใต้ โรงเรียนบ้านบ่อห้อย โรงเรียนชุมชนบ้านแหง โรงเรียนบ้านโป่ง โรงเรียนบ้านสบพสิง โรงเรียนบ้านใหม่ โรงเรียนบ้านหวด โรงเรียนบ้านปางหละ โรงเรียนไทยรัฐ 85 โรงเรียนบ้านแม่ตึบ โรงเรียนบ้านทุ่ง และโรงเรียนบ้านจิ้งจวาม การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผาไทได้กำหนดขอบเขตการบริหารงานวิชาการออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผล ซึ่งมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่ได้กำหนดขอบเขตของงานวิชาการออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอถาวเป็นกลุ่มการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 พบว่าสภาพทั่วไปแตกต่างกันทั้งด้านการบริหารทั่วไปของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและชุมชน โรงเรียนตั้งอยู่ทั้งในเมือง ในชนบทห่างไกล ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์แตกต่างกัน ครูไม่ครบชั้น สอนไม่ตรงวิชาเอก ครูวิชาการไม่มีความรู้ในการบริหารงานวิชาการอย่างแท้จริง จึงนอกจากนี้ถ้าพิจารณาถึงเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของความสำเร็จของโรงเรียนก็ปรากฏว่ายังอยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ โดยพิจารณาจากผลการทดสอบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ในปีการศึกษา 2556 สรุปได้ว่า ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท ส่วนใหญ่กลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50

จากข้อมูลและสภาพการณ์ที่ประสบอยู่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรจะต้องใส่ใจใส่ งานวิชาการเป็นพิเศษ ผู้ศึกษาเป็นครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอถาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จึงมีความต้องการที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในด้านการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายใน การวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผาไท ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผาไท อำเภอถาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผาไท อำเภอถาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ในการศึกษานี้เก็บข้อมูลจากจำนวนประชากรทั้งหมดของโรงเรียนในกลุ่มชายผ้าไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผ้าไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 14 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 126 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษานี้คือ แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบสอบถามมาตรา-ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผ้าไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 คือ ด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในและด้านการวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผ้าไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แนบไปกับแบบสอบถามเพื่อเตรียมส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านศูนย์เครือข่ายผ้าไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1
3. นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายผ้าไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขตเขต 1 แล้วรับคืนด้วยตนเอง
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มาจัดเรียงเรียงข้อมูลแยกข้อมูลและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแปลงค่าแล้วทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล (Coding table)
2. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.2 ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการ 4 ด้านคือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดผลและประเมินผลทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.3 ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไข วิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 40-49 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี การดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็น ครูผู้สอน และประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป

สภาพการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ที่ดำเนินการศึกษามี 4 ด้าน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศภายใน

ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง รองลงมาคือ มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มสาระ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ส่งเสริม สนับสนุนครูนำนักเรียนร่วมการแข่งขันทักษะด้านวิชาการและวิชาชีพ รองลงมาคือ ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความคุ้มค่า กำกับ ให้ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการนิเทศภายในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการกำหนดให้ครูสรุปรายงานผลการจัดการเรียนการสอนภาคเรียนละ 1 ครั้ง รองลงมาคือ มีการกำกับดูแลให้ครูเตรียมการสอนและตรวจบันทึกหลังการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการควบคุม กำกับให้ครูนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน

ด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ควบคุม กำกับให้มีการบันทึกผลการประเมินของผู้เรียนในเอกสารการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปพ.) ต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ รองลงมาคือ จัดทำสรุปรายงานผลการวัดและประเมินผล

ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกภาคเรียน (ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการจัดทำแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาในแต่ละช่วงชั้น

ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรคือ ไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มสาระ ขาดครูวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในหลักสูตรและกลุ่มสาระโดยเฉพาะ การจัดทำหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมถึงสภาพและบริบทของชุมชน ขาดการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม หลักสูตรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ่อย แนวทางแก้ไข คือ สร้างความตระหนัก ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร ควรมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดทำหลักสูตรระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้เกิดหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพของบริบทชุมชน ด้านการจัดการเรียนการสอนปัญหาที่พบคือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานมากเกินไป นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยนวิธีสอนยังสอนแบบเดิม ๆ แนวทางแก้ไขคือ ลดภาระงานของครูให้รับผิดชอบงานสอนเป็นหลัก ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่อการเรียนรู้อย่างพอเพียงโดยเฉพาะสื่อ ICT ควรมีการจัดอบรมเทคนิคการสอนแบบใหม่เพื่อให้ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ปัญหาที่พบคือ ขาดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีเวลาน้อยที่จะนิเทศ กำกับ ติดตาม ชุมชนมีบทบาทน้อยในการนิเทศภายในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดมีบทบาทน้อยในการนิเทศภายในสถานศึกษา แนวทางแก้ไขคือ ผู้บริหารควรมีเวลาในการนิเทศมากขึ้น มีการจัดตารางนิเทศและดำเนินการตามตารางอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้านการวัดผลประเมินผล ปัญหาที่พบคือ ครูยังไม่เข้าใจการวัดและประเมินผลที่ดีพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบเครื่องมือการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรใหม่บ่อย การประเมินตามสภาพจริงยังขาดเครื่องมือที่หลากหลาย แนวทางแก้ไข คือ ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดผลประเมินผลและเน้นการนำไปปฏิบัติจริงมีการจัดทำคู่มือการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ควรมีการลดเอกสารการวัดผลประเมินผลต่าง ๆ ที่มีมากเกินไป

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอถาวร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ผลการศึกษาพบดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอถาวร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในและด้านการวัดและประเมินผล พบว่าสภาพการปฏิบัติในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศภายใน

2. ปัญหาและแนวทางแก้ไข ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร พบปัญหา คือ ไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มสาระ ขาดครูวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในหลักสูตรและกลุ่มสาระโดยเฉพาะ และการจัดทำหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมถึงสภาพและบริบทของชุมชน ขาดการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งหลักสูตรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ่อย ด้านการจัดการเรียนการสอน พบปัญหา คือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานมากเกินไป ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยนวิธีสอนยังสอนแบบเดิม ๆ นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ

วัสดุ อุปกรณ์ ด้านการนิเทศภายใน พบปัญหา คือ ขาดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีเวลาน้อยที่จะนิเทศ กำกับ ติดตาม ชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดมีบทบาทน้อยในการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล พบ ปัญหา คือ ครูยังไม่เข้าใจการวัดและประเมินผลที่ดีพอ อีกทั้งครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานหลายอย่างมีเวลาน้อย ทำให้การวัด ประเมินผลไม่เต็มที่ และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบเครื่องมือการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรใหม่่น้อย การประเมินตามสภาพจริงยังขาดเครื่องมือที่หลากหลาย เอกสารการวัดผลประเมินผลมากเกินไปและซ้ำซ้อน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มีลักษณะดังต่อไปนี้

สภาพการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ผลการศึกษาปรากฏว่า ในภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก แสดงว่าสถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็น ส่วนใหญ่ ที่จะนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลาง มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงาน วิชาการของสถานศึกษาครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดทำหลักสูตรสาระเพิ่มเติมและหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้อง กับ พัชรินทร์ สมมติ (2550, หน้า 88) กล่าวว่า โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงเรื่องการจัดหลักสูตรเพื่อชี้แจงในการดำเนินงาน ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น ได้เลือกใช้สื่อโดยการเรียนรู้โดยยึดเนื้อหา และ ได้วัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดให้มีเอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วน นอกจากนี้ มยุรี สมใจ (2550, หน้า 102) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่า ได้มีชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและการจัดทำหลักสูตรตามความ ต้องการท้องถิ่น ครูผู้สอนได้ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในการจัดทำแผนการสอนและการฝึกทักษะ การใช้สื่อ เครื่องมือและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาที่เป็นระบบมากขึ้นและครูผู้สอน เป็นผู้ดำเนินการการวัดและประเมินผลเอง โดยเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง และปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 43) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้ (1) ขั้นตอนเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้ หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้าก่อนเปิดหลักสูตร การวางแผนใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และนำนวัตกรรม ทางศึกษามาช่วยเป็นสิ่งจำเป็น (2) ขั้นตอนดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจะมีทั้งฝ่ายปฏิบัติการ หลักสูตร และฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร (3) การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการจัดการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการ ประเมินผลเพื่อจะพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือเพิ่มจะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ หลักสูตร

สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาปรากฏว่าในภาพรวม มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก แสดงว่าด้านการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับ ความถนัดของผู้เรียนที่จะสอนด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ นอกจากนี้แสดงว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ หลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับ ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 53) ได้กล่าวถึงการจัดแผนการสอน

สถานศึกษาต้องจัดแผนการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัดตามความสนใจและความสามารถ แผนการเรียนเป็นการกำหนดรายวิชาให้เรียนมีวิชาบังคับ วิชาเลือกและวิชาเลือกเสรีอย่างมีจุดหมายเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้เข้าใจโดยละเอียดและสรุปรัตน์ มณีรัตน์ (2552, หน้า 113) ได้กล่าวว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วม มีการประชุมอบรม ตรวจสอบ ทบทวน พัฒนาหลักสูตรเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การผลิตสื่อและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีการเตรียมการสอน และนำเทคนิคมาใช้ในการสอน ในขณะที่ กิตติพงษ์ ชันทะวงศ์ (2555, หน้า 96) กล่าวว่า สถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม มีค่านิยมที่ดีงามและมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งปลูกฝัง สร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน

สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศภายใน ผลการศึกษาปรากฏว่าในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศภายในเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยมีการกำกับดูแลให้ครูเตรียมการสอนและตรวจบันทึกหลังการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการกำหนดให้ครูสรุปรายงานผลการจัดการเรียนการสอนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับกิตติพงษ์ ชันทะวงศ์ (2555, หน้า 98) กล่าวว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนได้รับการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศอย่างหลากหลาย มีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน ประเมินและกำกับดูแลอยู่เสมอ ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่ามีการบันทึกผลการประเมินของผู้เรียนในเอกสาร ปพ. ต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ ซึ่งสุณี ทรัพย์ประเสริฐ (2547, หน้า 38) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำซึ่งกันและกันในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ส่วน กมล ภูประเสริฐ (2547, หน้า 59-60) ได้กล่าวว่า หลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษาได้แก่หลักการ (1) มุ่งที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ แม้ว่าการนิเทศภายในจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งที่จะพัฒนาจะต้องอิงไปสู่คุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น (2) อาศัยความร่วมมือภายในสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน ร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนพัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ และหลายกรณีอาจต้องเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาช่วยให้คำแนะนำด้วย (3) อาศัยวิธีการที่หลากหลาย ที่จะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินการ แต่ละวิธีมีจุดเด่น – จุดด้อยที่จะช่วยเสริมประสิทธิภาพของกันไม่ได้ (4) กระทำอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพจนสร้างความรู้สึกรู้ว่ากระบวนการนี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างอุปนิสัยของการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (5) ใช้กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่างานนิเทศภายในสถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาปรากฏว่าในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการควบคุม กำกับให้มีการบันทึกผลการประเมินของผู้เรียนในเอกสารการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปพ.) ต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ มีการจัดทำสรุปรายงานผลการวัดและประเมินผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกภาคเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ส่งเสริม

สนับสนุนให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนโดยใช้เครื่องมือวัดและวิธีวัดอย่างหลากหลายและนำผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาใช้ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับ มยุรี สมใจ (2550, หน้า 95) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการวัดและประเมินผลเอง โดยเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เนื่องจากโรงเรียนถือได้ว่าเป็นองค์การซึ่งส่วนต่าง ๆ ต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน การจัดการองค์การในการบริหารงานวิชาการ สู่เกณฑ์มาตรฐานชาติ และกิตติพงษ์ ชันทะวงศ์ (2555, หน้า 79) กล่าวว่าด้านการวัดผลประเมินผลสถานศึกษาพบว่ามีการบันทึกผลการประเมินของผู้เรียนในเอกสาร ปพ. ต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 28) ได้กำหนดว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 166) ได้กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ บางที่ขึ้นอยู่กับ การวัดเพียงอย่างเดียว แต่โดยทั่วไป จะเป็นการเก็บรวบรวมการวัดหลาย ๆ ทาง โดยอาศัยข้อมูลและรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล นั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 84) ได้ให้ความหมายในการบริหารงานวิชาการไว้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้านเพื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองดีของสังคมการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษและควรแบ่งเวลาที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการและงานอื่นๆ แต่ละงานให้พอเหมาะกับความต้องการซึ่งควรใช้เวลาในรอบสัปดาห์ (35 ชั่วโมง) แยกตามขนาดโรงเรียนงานวิชาการในโรงเรียนเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

2. ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มีดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร พบปัญหา คือ ไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มสาระ รองลงมาคือขาดครูวิชาการที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในหลักสูตรและกลุ่มสาระโดยเฉพาะ และการจัดทำหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมถึงสภาพและบริบทของชุมชน ขาดการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งหลักสูตรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ่อย

แนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนัก ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดทำหลักสูตรระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้เกิดหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพของบริบทชุมชน ควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดประเด็นหรือหัวข้อประเมินเป็นแนวเดียวกันทุกโรงเรียนและมีการประเมินทุกปีการศึกษาและควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบปัญหา คือ ครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานมากเกินไป ครูบางคนไม่ยอม

เปลี่ยนวิธีสอนยังสอนแบบเดิม ๆ นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ขาดการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์

แนวทางแก้ไข คือ ลดภาระงานของครูให้รับผิดชอบงานสอนเป็นหลัก ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่อการเรียนรู้ของครูเพียงโดยเฉพาะสื่อICT และจัดให้มีการอบรมเทคนิคการสอนแบบใหม่เพื่อให้ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.3 ด้านการนิเทศภายใน พบปัญหา คือ ขาดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือผู้บริหารมีเวลาน้อยที่จะนิเทศ กำกับ ติดตาม ชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดมีบทบาทน้อยในการนิเทศภายในสถานศึกษา

แนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารควรมีเวลาในการนิเทศมากขึ้น มีการจัดตารางนิเทศและดำเนินการตามตารางอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรมีการวางแผนระบบการนิเทศ กำหนดแนวทางนโยบายในการนิเทศภายในอย่างชัดเจน ควรมีโอกาสหลักฐานแสดงถึงการนิเทศและการนำผลการนิเทศไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล พบปัญหา คือ ครูยังไม่เข้าใจการวัดและประเมินผลที่ดีพอ อีกทั้งครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานหลายอย่างมีเวลาน้อย ทำให้การวัดประเมินผลไม่เต็มที่ และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบเครื่องมือการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรใหม่้อย การประเมินตามสภาพจริงยังขาดเครื่องมือที่หลากหลาย เอกสารการวัดผลประเมินผลมากเกินไปและซ้ำซ้อน

แนวทางแก้ไข คือ ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดผลประเมินผล และเน้นการนำไปปฏิบัติจริงมีการจัดทำคู่มือการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ควรมีการลดเอกสารการวัดผลประเมินผลต่าง ๆ ที่มีมากเกินไป และมีการสนับสนุนให้มีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีแบบประเมินในตัวและเก็บผลการประเมินเป็นตอน ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยประเมินทุกปีการศึกษา ติดตามผลเป็นระยะ มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและจูงใจให้ครูใช้วิธีการสอนแบบใหม่หลากหลายวิธีตามลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงปัญหาและทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไป

3. ด้านการนิเทศภายใน ควรให้มีการประเมินผลจากการนิเทศแล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงระบบการนิเทศให้ได้ผลเป็นรูปธรรมและส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมามีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน

4. ด้านการวัดและประเมินผล ควรมีการปรับปรุงเครื่องมือวัดและวิธีวัดผลให้มีความเหมาะสม สอดคล้องต่อการเรียนการสอน จัดให้มีเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างเพียงพอ มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนประเมินผลการจัดการเรียนรู้และนำผลไปพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของครู จัดให้มีการประชุมอบรม สัมมนาด้านการวัดและประเมินผลภายในหรือนอกสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้คณะครูมีความรู้ ความชำนาญในการสร้างเครื่องมือและประเมินผลให้

มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอท่าวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 และสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาวางแผนการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายผาไท อำเภอท่าวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.นันทิมา นาคาพงศ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2547). **การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ:ทิพย์พัลลภเคชั่น.
- กิตติพงษ์ ชันทะวงศ์. (2555). **สภาพการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภออุทาจ**
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัย
พะเยา, พะเยา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ:พิมพ์ดี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ:ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พัชรินทร์ สมมุตติ. (2550). **การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาครุศิริ**
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มยุรี สมใจ. (2550). **การบริหารงานวิชาการสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติกลุ่มโรงเรียนปง สำนักงานเขต**
พื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 2.การศึกษาค้นคว้าอิสระศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สิริรัตน์ มณีรัตน์.(2552). **สภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนหัวหมาก สังกัด**
กรุงเทพมหานคร.ภาคนิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- สุณี ทรัพย์ประเสริฐ. (2548). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: บริษัทบูคพอยท์. สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2550). **คู่มือการนิเทศงานบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ:สำนัก.

สภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The conditions and problems of education administration in border schools Wieng
Kean District under the office of Chiang Rai educational Service area 4

ศิริประภา บุญสูง^{1*} และ เทอดชาติ ชัยพงษ์²

Siriprapa Boonsoong^{1*} and Thoetchart chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างาน 4 งาน ของโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 100 คน พบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่นโดยรวมพบว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการปฏิบัติงานสูงสุด คืองานบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการบริหารจัดการศึกษา พบว่า 1) งานบริหารวิชาการได้แก่ปัญหาในการตีความและเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนเนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขาและมีภูมิหลังจำกัด 2) งานบริหารงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาในหลายๆด้านทำให้ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3) งานบริหารงานบุคคล ได้แก่ ครูมีภาระงานพิเศษและกิจกรรมหรืองานอื่นที่ต้องทำร่วมกับชุมชนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมากซึ่งทำให้เบียดเบียนงานสอนและเวลาส่วนตัว 4) ด้านงานบริหารทั่วไป ได้แก่ การจัดระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ และงานบริหารทั่วไปยังไม่ค่อยเป็นระบบและมีความล่าช้า

คำสำคัญ : สภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to analyze the conditions and the problems for the education administration in border schools of Wieng Kean District under the office of Chiang Rai educational Service area 4. The

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : nookung124@hotmail.com

population used were 100 of administration and 4 administrative work management teachers of Wieng Kean District under the office of Chiang Rai educational Service area 4. The research instruments drawn for this study were a series of questionnaire. The data were systematically analyzed by using Mean and Standard deviation. The results of the study were found as follows ;

1. The condition of the education administration of Wieng Kean district schools area border country were done in general at the high level .

2. The problems of the education administration were found as follows, 1) The academic administration of all school were the interpretation and understanding of the lesson problem. Because most all of the students were hill tribe background 2) The budget administration were inadequate budgets for school development. 3) The personnel administration were the teacher's work load besides teaching experience and had participation in community activities. So the teachers lacked time for teaching. 4) the general administration were the support disorganize and facilitate of academic, budget and general education administration were slowly.

Keywords : education administration in border schools

บทนำ

ดินแดนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นรัฐ และภายในอาณาเขตล้อมรอบแห่งดินแดนนั้น รัฐสามารถใช้อธิปไตยได้อย่างเต็มที่แนวเส้นล้อมรอบดินแดนดังกล่าวซึ่งแยกดินแดนของประเทศหนึ่งออกจากดินแดนของประเทศหนึ่งหรือดินแดนที่ ๆ ไม่มีเจ้าของเรียกกันว่า “เส้นเขตแดน” หรือ “แนวพรมแดน” (boundary line) การแบ่งเขตแดนในทางปฏิบัติมักจะใช้ ภูเขาหรือแม่น้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดนธรรมชาติ (สุวรรณณี เจริญนาน. 2543, หน้า 1) เส้นแบ่งเขตแดนไทย-ลาว บริเวณที่เป็นทิวเขาและแม่น้ำสายเล็ก ๆ ส่วนที่ 1 ลสำรวจจับกับเขตแดนไทย-ลาวตอนบน ตั้งแต่แก่งผาได อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ยาวไปตามสันปันน้ำของทิวเขาหลวงพระบางต่อด้วยน้ำเหือง จนออกสู่ม่าน้ำโขงที่ปากแม่น้ำเหือง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ความยาวโดยสรุปของเส้นแบ่งเขตแดน ไทย-ลาว มีรวมกันทั้งสิ้น 1,810 กิโลเมตร โดยเป็นเส้นแบ่งเขตแดนตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขง ยาว 97 กิโลเมตร ที่จังหวัดเชียงราย และโดยสรุปเส้นแบ่งเขตแดนไทย-พม่าตามลำน้ำโดยใช้ร่องน้ำลึกของแม่น้ำรวกและแม่น้ำสาย ยาว 59 กิโลเมตร ในจังหวัดเชียงราย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2550)

สำหรับด้านสังคมและวัฒนธรรม ตามบริเวณชายแดนมีชุมชนกระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณ ผู้คนหรือประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนเหล่านี้มักถูกเรียกว่า “คนชายขอบ” หรือ “กลุ่มชายขอบ”(marginal group) ซึ่งหมายถึง กลุ่มที่ยังไม่ถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใหญ่อย่างสมบูรณ์ กลุ่มที่ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนไปบางส่วน และยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างสมบูรณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่กลายมาเป็นวิถีชีวิตของตนคำนี้มักนำมาใช้กับกลุ่มคนที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ กลุ่มคนเหล่านี้จะมีวัฒนธรรมต่าง ๆ ผสมกันมากมาย ดังนั้นทัศนคติ คุณค่าและแบบอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงมิได้มีลักษณะของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง(สุรัชย์ หวันแก้ว, 2550, หน้า 10-13) คนชายขอบหรือกลุ่มชายขอบจะมีวิถี

ชีวิตและวัฒนธรรมแตกต่างกันไปจากสังคมใหญ่ของประเทศหรือศูนย์กลางการปกครอง โดยส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ตามชายแดนเป็นชน กลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตในลักษณะคล้ายคลึงกัน (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2545, หน้า 1)

สถานศึกษาจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด ในการสร้างและพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขดังในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่3) พ.ศ.2553 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษามาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้นและหมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการเรียนรู้จากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน นอกจากนั้นนโยบายของรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิต และการให้บริการ ที่สำคัญ ประเทศไทยเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989(พ.ศ.2532) ที่กำหนดให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่ได้รับการศึกษานานพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกันอันเป็นไปตามปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน(Education for all) หรือปฏิญญาจอมเทียน ค.ศ. 1990 (พ.ศ.2533) ที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนอง ความต้องการในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของปวงชนเป็นไปอย่างเสมอภาคทั่วถึงการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้ให้

สิทธิทางการศึกษากับเด็กทุกคน โดยในวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 คณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เด็กทุกคนบนผืนแผ่นดินไทยได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐแม้จะไม่มีหลักฐานประจำตัวใด ๆ (ยกเว้นเด็กในศูนย์พักพิงให้ได้เรียนในศูนย์ฯ) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556, หน้า 22) และเป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำกันในระบบการศึกษาระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ปกคลุมด้วยป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ประชากร ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว มีหลากหลายเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ชาวไทยจากพื้นที่ราบที่ขึ้นไปทำมาหากินเลี้ยงชีพชาวไทยพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซอ ไทยใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่ประชากรมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพทำไร่ ไร่รับจ้าง หาของป่าและมีการบุกรุกถางป่าจึงให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพมากกว่าการส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษาซึ่งสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทจึงมีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษานั้นคุณภาพที่คาดหวัง หมายถึง คุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความคิด ทักษะความสามารถ สุขภาพกายและสุขภาพจิตและคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งคาดหวังโดยการกำหนดในหลักสูตรที่คาดหวังโดยชุมชนและสังคมคาดหวังโดยสถานศึกษาเองและคาดหวังจากตัวผู้เรียนเองอีกด้วย

อำเภอเวียงแก่นมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จำนวน 20 โรงเรียน เป็นอำเภอที่มีพื้นที่เป็นที่ราบริมแม่น้ำงาวและพื้นที่ลาดเชิงเขา มีเทือกเขาขนานทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตกซึ่งทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาผีปันน้ำ แนวเทือกเขาที่ขนานทางทิศตะวันออก คือ ดอยผาหม่น เป็นแนวเขตแดนธรรมชาติระหว่างเขตอำเภอเวียงแก่นกับแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาวและแนวเทือกเขาที่ขนานทางทิศตะวันตก คือ ดอยยาว แบ่งแนวเขตระหว่างอำเภอเวียงแก่น อำเภอขุนตาล และอำเภอเชียงของ โดยเทือกเขาที่ขนานทั้งสองนั้นทอดตัวอยู่ในแนวเหนือใต้ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหลากกลุ่มชาติพันธุ์ มีการใช้ภาษาที่หลากหลายจึงทำให้ประชากร มีวิถีชีวิตเฉพาะแบบพหุวัฒนธรรม ในฐานะเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักและมุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล บนพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร มีความหลากหลายของชนเผ่า ประเพณี วัฒนธรรม การคมนาคมไม่สะดวก นักเรียนมีปัญหา อยู่ห่างไกล ไม่สามารถมาโรงเรียนได้สม่ำเสมอ ตลอดจนนักเรียนมีฐานะยากจน ทำให้ขาดเรียนบ่อย ๆ ไม่สามารถมาเรียนทุกวันได้ตามปกติ ทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาไม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4, 2556,) ได้ข้อมูลดังนี้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จำนวน 20 โรงเรียน พบว่าค่าเฉลี่ยทุกวิชาของทุกโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ยกเว้นโรงเรียนบ้านแจ่มบ้อง บ้านท่าข้าม บ้านทุ่งคำ บ้านม่วงยายที่มีบางวิชาสูงกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและโรงเรียนอนุบาลเวียงแก่นที่มีเพียงค่าเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษเท่านั้นที่ต่ำกว่า

ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 8 โรงเรียน พบว่าค่าเฉลี่ยทุกวิชาของทุกโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เพื่อทราบสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 20 คน และครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างาน 4 งาน จำนวน 80 คน รวมจำนวน 100 คน

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่องสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานทั่วไป 4) การบริหารงานงบประมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น แล้วนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ครอบคลุมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและภาษา

3. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

3.1 ดร.ทศพร เมฆอากาศ

3.2 นายอัครเดช ยมภักดี

3.3 นายสะอาด คำตัน

ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาหาค่า IOC โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1

5. นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ(Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่นใน 4 งาน ได้แก่ 1)งานบริหารวิชาการ 2)งานบริหารบุคคล 3)งานบริหารงบประมาณ 4) งานบริหารทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scales)5 ระดับ ของ Likert (Best&Kahn, 1993, pp. 246–250) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างาน 4 งาน ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด ใน 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานงบประมาณ 4) การบริหารงานทั่วไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนและ ครูผู้รับผิดชอบงาน หัวหน้างาน 4 งาน โรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

2. ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนด้วยตนเอง จำนวน 100 ชุด ไปยังโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

3. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้ศึกษาไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืนมาครบทั้ง 100 ชุด

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics)เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย(Mean)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.1 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

1.2 นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุดร้อยละ 57.00 เพศชาย 43 คน ร้อยละ 43.00 มี อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 45.00 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 32.00 และอายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 23.00 เป็นครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างาน 4 งาน ร้อยละ 80.00 ผู้อำนวยการโรงเรียน ร้อยละ 20.00 มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 6-10 ปีร้อยละ 60.00 รองลงมา 6-10 ปี ร้อยละ 35.00 อายุระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 15.00 ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 45.00 และระดับปริญญาโท ร้อยละ 35.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอ

เวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1. งานบริหารวิชาการ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากเมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของท้องถิ่น มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลแต่ละรายวิชาโดยให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและโรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อุทิศในการบริหารจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษามีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. งานบริหารงบประมาณ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากเมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่าโรงเรียนมีการวิเคราะห์และจัดทำโครงสร้างรายละเอียดโครงสร้างแผนงาน โครงการและกิจกรรมหลักมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่โรงเรียนมีการจัดทำระบบการบริหารจัดการพัสดุ และสินทรัพย์ เพื่อให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนมีการทำแผนกลยุทธ์ หรือแผนพัฒนาการศึกษามีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษาและประเมินสถานภาพของสถานศึกษามีปัญหาเพียงใดมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. งานบริหารงานบุคคล ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการสนับสนุนอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ โรงเรียนมีการดำเนินการสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง และการโยกย้ายบุคลากรทางการศึกษาให้ถูกต้องตามเกณฑ์และโปร่งใสมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและโรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่งเหมาะสมกับงานมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4. งานบริหารงานทั่วไปในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากเมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนงานทางการศึกษามีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการ

พัฒนาองค์กรของสถานศึกษามีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ โรงเรียนมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและโรงเรียนมีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนโดยการประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการขอข้อมูลและสามารถนำข้อมูลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า

1. งานบริหารวิชาการ
  - 1.1 ปัญหาในการตีความและเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนเนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นเด็กชาวเขาและมีภูมิหลังจำกัด (f=65)
  - 1.2 ปัญหาในด้านการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องเกิดจากผู้เรียนมีฐานะยากจนส่วนใหญ่เป็นเด็กไม่มีสัญชาติและมักอพยพตามผู้ปกครองบ่อย ๆ (f=62)
  - 1.3 ครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่มีความหลากหลาย (f=52)
  - 1.4 หลักสูตรยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนที่แท้จริง (f=51)
  - 1.5 ครูผู้สอนสอนมากกว่า 1 วิชาและสอนไม่ตรงเอก (f=37)
2. งานบริหารงบประมาณ
  - 2.1 งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาในหลายๆด้านทำให้ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (f=54)
  - 2.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการวางแผนงบประมาณยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนเท่าที่ควรทำให้การใช้งบประมาณเป็นไปในลักษณะยืดหยุ่นตามสถานการณ์ (f=45)
  - 2.3 บุคคลกรมีการย้ายบ่อยทำให้ต้องมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ใหม่บางครั้งต้องใช้เวลาในการศึกษาเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างนาน เนื่องจากขาดประสบการณ์ (f=33)
  - 2.4 ปีการศึกษา กับปีงบประมาณไม่สัมพันธ์กันทำให้การดำเนินงานตามแผนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ (f=29)
3. งานบริหารงานบุคคล
  - 3.1 ครูมีภาระงานพิเศษ และกิจกรรมหรืองานอื่นที่ต้องทำร่วมกับชุมชนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมากซึ่งทำให้เบียดเบียนงานสอน และเวลาส่วนตัว (f=67)
  - 3.2 ครูมีการโยกย้ายบ่อยและไม่มีความต่อเนื่องในการมอบหมายงานทำให้ครูมาใหม่ต้องเริ่มเรียนรู้งานใหม่เสมอ (f=54)
  - 3.3 ผู้บริหารอยู่ประมาณ 1-2 ปี ก็มีมีการโยกย้ายทำให้การบริหารไม่ต่อเนื่อง (f=36)
4. ด้านงานบริหารทั่วไป
  - 4.1 การจัดระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ และงานบริหารทั่วไปยังไม่ค่อยเป็นระบบและมีความล่าช้า (f=43)
  - 4.2 การจัดทำรายละเอียดแผน งบประมาณ แผนงาน โครงการยังไม่มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดความสำเร็จ (f=36)

4.3 อาคารสถานที่ สื่อ และห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ส่วนครุภัณฑ์มีอายุการใช้งานมาก (f=30)

4.4 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงห่างไกลความเจริญ ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และการคมนาคมไม่สะดวกเท่าที่ควร (f=29)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผล แยกเป็นรายข้อ ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

1.1 งานบริหารวิชาการ พบว่า เป็นงานเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การนิเทศ การวัดผลและประเมินผลเป็นงานที่เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเป็นการพัฒนาการเรียนของนักเรียน การสอนของครูตลอดจนคุณภาพในการบริหารงานการศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งคุณภาพของวิชาการจะเกิดขึ้นได้จะต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การกำหนดจุดหมาย การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแผนงาน การอนุมัติปัจจัยในการจัดทำแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและประเมินผล สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการโดยยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550ก, หน้า 28- 29)ซึ่งโรงเรียนได้เห็นความสำคัญของงานบริหารงานวิชาการ และให้การสนับสนุนให้ครูได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผนการวัดผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ อรุณปรีย์ (2549) โรงเรียนได้มีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมอบรมทางวิชาการ ผู้บริหารบางส่วนไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ ส่วนพงษ์ศิริ สารเถื่อนแก้ว (2549) พบว่าส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานวัดผลประเมินผล การนิเทศทางวิชาการ นิเทศการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้และการใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรของ แต่ละสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สมบัติ คำบุญสง (2549) พบว่าได้ส่งเสริมและกำหนดหน้าที่ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ เม้าเวียงแก (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 2 ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก นอกจากนี้ นิลวรรณ วัฒนา (2556) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรีพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยภาระกิจหลักของการบริหารสถานศึกษางานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญซึ่งต้องจัดให้เอื้อ ยืดหยุ่น หลากหลายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมใจ วังศิริไพศาล (2551, หน้า 111-121) ที่ว่าหลักสูตรในโรงเรียนรวมถึงระบบการวัดผลจำเป็นต้องปรับให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับภูมิหลังของเด็กที่แตกต่างกันและไม่ส่งผลกระทบต่อประเมินคุณภาพของโรงเรียนโดยรวมควรเพิ่มเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ตลอดจนสถานการณ์พื้นที่ชายแดน ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ให้ใช้ได้ใช้ ในชีวิตประจำวันและเป็นอาชีพต่อไปและควรได้รับความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นจริงของเด็กแต่ละกลุ่มมากกว่าการให้ความรู้เหมือนกันหมดทุกกลุ่มและสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ บุรณะชาติ (2552, หน้า 282-306) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่าในด้านหลักสูตรต้องมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรของโรงเรียนการจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกกลุ่มชาติพันธุ์ ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชนโดยบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรด้วย

1.2 งานบริหารงบประมาณ เป็นงานที่มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 39) โรงเรียนมีการวิเคราะห์และจัดทำโครงสร้างรายละเอียดโครงสร้างแผนงานโครงการและกิจกรรมหลัก ซึ่งสอดคล้องกับวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ (2556, หน้า 190) พบว่าในด้านการจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษาทางเลือกบนพื้นที่สูงต้องจัดสรรตามความจำเป็นพื้นฐานและความขาดแคลนสอดคล้องกับรายงานวิจัยของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเสนอต่อสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2553, หน้า 64-72) เรื่องการศึกษาต้นทุนมาตรฐานต่อหน่วยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งต้นทุนทางตรงและทางอ้อมที่มีเป้าประสงค์ให้สะท้อนหลักการของการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้สถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการดังนี้ 1) ความเป็นธรรมและเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนที่ขาดโอกาส 2) คุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษา และ 3) ประสิทธิภาพของการใช้จ่ายเงินและประสิทธิผลของการบริหารการศึกษา ในรายงานการวิจัยฉบับนี้ได้มีข้อเสนอแนะทางนโยบายเชิงพื้นที่ดังนี้ 1) ควรปรับระบบโรงเรียนในภาคชนบทเชื่อมโยงเครือข่ายให้ครบทุกช่วงชั้นภายในรัศมีที่ใกล้เพื่อลดต้นทุนการเดินทางเข้าถึงบริการและสำหรับโรงเรียนในเมืองควรจัดการศึกษาให้เป็นระดับเฉพาะมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของแหล่งงาน 2) ให้การอุดหนุนโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบทเป็นหลักก่อนการอุดหนุนโรงเรียนในเมืองแม้การผลิตบริการทางการศึกษาในภาคชนบทสามารถผลิตอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแต่หากพิจารณาจากแหล่งการเข้าถึงบริการและความเท่า

เทียบกันระหว่างเมืองกับชนบท จึงควรเน้นการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในชนบทเป็นอันดับต้นโดยการอุดหนุน เพื่อให้การบริการการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการการลงทุนทางการศึกษาของครัวเรือนในชนบท 3) ประสิทธิภาพของการให้บริการการศึกษาในแต่ละโรงเรียนโดยทำแผนงานการเรียนการสอน บุคลากร งบประมาณ รองรับการเพิ่มคะแนนประสิทธิภาพในแต่ละโรงเรียนทั้งนี้การเพิ่มประสิทธิภาพหมายถึงการลดต้นทุนต่อหัว โรงเรียนที่สามารถเพิ่มคะแนนประสิทธิภาพจะได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเพื่อทำการผลิตบริการที่ทันสมัยและมีคุณภาพมากขึ้น

1.3 งานบริหารบุคคล การพัฒนาครูอย่างเหมาะสมต่อเนื่องและจริงจังย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายซึ่ง งานบริหารบุคคลเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถ ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระ ภายใต้อำนาจหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 51)โรงเรียนมีการ สนับสนุนอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณมีการสร้างขวัญและกำลังใจใน การสร้างประสิทธิภาพของงาน สอดคล้องกับวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ (2556, หน้า 190-191) พบว่าการจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ บนพื้นที่สูงเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในพื้นที่มีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552 ก, หน้า ๗-๘)ได้ศึกษาวิจัย เรื่องสภาพการจัดการศึกษาชายขอบภาคใต้ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่าควรมีการส่งเสริมพัฒนาครู ดูแลครูและบุคคล ทางการศึกษาให้ได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกันเพื่อเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจให้บุคคลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่การ สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพของครู เป็นต้น

1.4 งานบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผล ตามมาตรฐาน มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี อย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 65)ทางโรงเรียนมีการประสานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนงานทาง การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ (2556, หน้า 188-189) พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสบนพื้นที่สูงปัจจัยที่สำคัญประกอบด้วยคุณลักษณะของ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีความเหมาะสมเข้าใจในบริบทวัฒนธรรมของพื้นที่และมีการ

สร้างแรงจูงใจจากหน่วยงานในต้นสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมพล สุวรรณมกฏและ สุพรรณิ ไชยอำพร (2551) ได้วิจัยเรื่องการสังเคราะห์การจัดการศึกษาและพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่าแนวทางการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริ มีดังนี้ 1) การสรรหาคัดเลือกครุมี 2 กรณี คือตามความสมัครใจและโครงการครูทายาท 2) การรักษาครู โรงเรียนได้จัดระบบการบริหารให้อิสระมีความยืดหยุ่น และเน้นสนับสนุนครูผู้สอนให้เจริญก้าวหน้า 3) พัฒนาครูประจำการ ใน 3 ลักษณะ คือการศึกษาต่อการศึกษาต่อการฝึกอบรมและนิเทศการจัดการเรียนรู้ 4) การสร้างความผูกพันระหว่างครูกับชุมชนทั้งในบทบาทผู้ให้ความรู้และนักพัฒนาในชุมชน และ 5) การสร้างจิตวิญญาณครูเพื่อพัฒนาการศึกษาตามแนวพระราชดำริ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ ประไพเพชร (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนชาวไทยภูเขา พบว่า เงื่อนไขภายในได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ลักษณะเด่นของผู้อำนวยการโรงเรียนและการยอมรับจากชุมชน เงื่อนไขที่เกิดจากครูได้แก่ ครูชาวไทยภูเขา ลักษณะการทำงานของครู ความผูกพันของครู ปฏิสัมพันธ์ของครู กิจกรรมที่เป็นเลิศของครูและความผูกพันระหว่างชุมชนกับครู เงื่อนไขที่เกิดจากนักเรียนได้แก่ ลักษณะพิเศษของชาวไทยภูเขา ลักษณะการอยู่ร่วมกันของเด็กและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. ผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ดังนี้

2.1 ด้านงานบริหารวิชาการ พบว่า ผู้เรียนมีภูมิหลังจำกัดส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขาจึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความและเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน มีฐานะยากจนส่วนใหญ่เป็นเด็กไม่มีสัญชาติและมีกอพยพตามผู้ปกครองบ่อยๆทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่มีความหลากหลาย หลักสูตรยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนที่แท้จริงครูผู้สอนสอนมากกว่า 1 วิชาและสอนไม่ตรงเอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชिरพร สุวรรณศรวล (2556) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามณฑลภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่าสภาพปัญหาประกอบด้วย 1) ด้านนักเรียน ครอบครัวมีฐานะยากจนและไม่สนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษา ภาษาเป็นอุปสรรคในการเรียนและเด็กพักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน 2) ด้านโรงเรียน หลักสูตรไม่เหมาะสมโรงเรียนตั้งอยู่ในที่ห่างไกลจากที่พักของนักเรียนครูขาดความเข้าใจในตัวนักเรียนปัญหาการจัดการศึกษาของนักเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดารสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ระบุว่าปัญหาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่สูงพบว่าผลการประเมินการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ลดลง ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องหาเลี้ยงชีพจึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย (สำนักยุทธศาสตร์และบูรณาการที่ 1, 2554, หน้า 12-14)

2.2 ปัญหาด้านงานบริหารงบประมาณ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาในหลายๆ ด้านทำให้ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการวางแผนงบประมาณยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน

เท่าที่ควรทำให้การใช้งบประมาณเป็นไปในลักษณะยืดหยุ่นตามสถานการณ์ บุคลากรที่ทำหน้าที่มีการเคลื่อนย้ายทำให้ต้องมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ใหม่บางครั้งต้องใช้เวลาในการศึกษาเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างงาน เนื่องจากขาดประสบการณ์ ปีการศึกษาที่งบประมาณไม่สัมพันธ์กันทำให้การดำเนินงานตามแผนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนระบุว่าปัญหาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่สูงพบว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่พร้อมและไม่ทันสมัย อาคารสถานที่ห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ครุภัณฑ์มีอายุการใช้งานมาก(สำนักยุทธศาสตร์และบูรณาการที่ 1, 2554, หน้า 12-14)

2.3 ปัญหาด้านงานบริหารบุคคล พบว่า ครูมีภาระงานพิเศษและกิจกรรมหรืองานอื่นที่ต้องทำร่วมกับชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมากซึ่งทำให้เบียดเบียนงานสอนและเวลาส่วนตัว ครูมีการโยกย้ายบ่อยและไม่มี ความต่อเนื่องในการมอบหมายงานทำให้ครูมาใหม่ต้องเริ่มเรียนรู้งานใหม่เสมอผู้บริหารอยู่ประมาณ 1-2 ปีก็มีการโยกย้ายทำให้การบริหารไม่ต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่ระบุว่าปัญหาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่สูงพบว่าบุคลากรครูมีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอนและงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนมีการโยกย้ายบ่อยและขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักยุทธศาสตร์และบูรณาการที่ 1, 2554, หน้า 12-14)

2.4 ปัญหาด้านงานบริหารทั่วไป พบว่า การจัดระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ และงานบริหารทั่วไปยังไม่ค่อยเป็นระบบและมีความล่าช้า การจัดทำรายละเอียดแผน งบประมาณ แผนงาน โครงการยังไม่มีเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จ อาคารสถานที่ และห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ครุภัณฑ์มีอายุการใช้งานมากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงห่างไกลความเจริญ ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ และการคมนาคมไม่สะดวกเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ระบุว่าปัญหาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่สูง พบว่าอาคารสถานที่ห้องปฏิบัติการไม่พร้อมครุภัณฑ์มีอายุการใช้งานมาก (สำนักยุทธศาสตร์และบูรณาการที่ 1, 2554, หน้า 12-14)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. งานบริหารวิชาการควรส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นความต้องการของชุมชน บริบทของโรงเรียนและเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ
2. งานบริหารบุคคลควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษา ได้แสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ โดยการมอบหมายงานที่ทำทนาย มีความสำคัญ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้งานใหม่ ๆ และเกิดการพัฒนาก้าวหน้าทักษะและความชำนาญ ยิ่งขึ้น

3. งานบริหารทั่วไป ควรจัดให้มีความเหมาะสมของปริมาณงานและครูควรมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อความรวดเร็วในการทำงาน

4. งานบริหารงบประมาณ ควรจัดงบประมาณให้มีความเพียงพอต่อการสร้างและพัฒนาห้องเรียน อาคารเรียน ให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบหรือโรงเรียนบนพื้นที่สูงในภาคเหนือ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติต่อโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายกันต่อไป

2. ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติต่อโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายกันต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความกรุณาจาก ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ เป็นอย่างยิ่งโดยเป็นที่ปรึกษาผู้ให้คำแนะนำและติดตามการค้นคว้าอิสระอย่างใกล้ชิดตลอดมา รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน คอยช่วยเหลือให้กำลังใจด้วยดีและให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ดร.ทศพร เมฆอากาศ นายอัครเดช ยมภักดี และนายสะอาด คำตัน ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ รวมถึงผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างาน 4 งาน ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของงานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่บิดามารดาและครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้เคยอบรมสั่งสอนมาและหวังว่างานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550ก). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้**

คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คมพล สุวรรณภูมิ และสุพรรณิ ไชยเดช. (2551). **การสังเคราะห์การจัดการศึกษาและพัฒนาครุตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี : ศึกษากรณีตำรวจตระเวนชายแดนสิงคโปร์แอร์ไลน์เฉลิมพระเกียรติฯ.** กรุงเทพฯ:

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตรณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.เจเลียว บุรีรักษ์ดี.

ทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ม.ป.ป.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2550-2544) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2549)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **ฉบับที่ 4 พ.ศ.2550-2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

States And Problems of Secondary Schools Curriculum Management in Pong District, the Secondary Education service area Office 36

จิตรลดา อุปติมา^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²

Jitlada Upatima^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตร ด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 36 ในภาพรวม 7 ด้าน พบว่ามีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร และด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ปัญหาการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวม 7 ด้าน พบว่ามีปัญหาในภาพรวมระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร และด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คำสำคัญ: สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : wongchai_kea@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study states and problems of secondary schools curriculum management in Pong district, the secondary education service area office 36 in 7 aspects. For example the preparation, the preparation of the curriculum, the planning and implementation of the curriculum, the using of curriculum, the evaluation and respectively of curriculum, result of operations in curriculum management, improving and developing the process curriculum management. The research samples were 102 school administrators and teachers and the tool used to collect data was rating scale questionnaires. Then data was analyzed by some statics such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of this research were as follow;

1. States the problems of secondary schools curriculum management in Pongdistrict, the secondary education service area office 36, was at high level in 7 aspects when considering each aspect, it demonstrated that the preparation of curriculum were at high level, follow by the planning and implementation of the curriculum, and developing process the curriculum management was low level.

2. The problem of secondary schools curriculum management in Pongdistrict, the secondary education service area office 36 was at low level in 7 aspects. When considering each aspects, it demonstrated that the preparation of schools was at high level, follow by the improving and developing process the curriculum management and the using of curriculum was at low level

Keywords: States and problems curriculum management

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ศิลธรรม และสามารถดำรงชีวิตประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตัวเองครอบครัว และช่วยเหลือสังคมได้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ประเทศไทยจึงมีการปฏิรูปการศึกษาเพราะตระหนักว่าการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุม เข้มแข็ง มีคุณภาพ การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นวาระแห่งชาติในการปรับเปลี่ยนการศึกษาครั้งสำคัญและได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันเวทีโลก

อย่างไรก็ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 ยังมีปัญหาหลายประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 หน้า 1) จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เหมาะสมชัดเจนทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ประกอบด้วย 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนปงรัชดาภิเษก โรงเรียนปงพัฒนวิทยาคม และโรงเรียนขุนควรวิทยาคม พบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร คือ คณะกรรมการสถานศึกษาและครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนการสอนของครู ยังไม่สะท้อนถึงหลักสูตรท้องถิ่น ขาดการประเมินการใช้หลักสูตร และการนิเทศภายในครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังไม่มีจัดทำเผยแพร่การประเมินการใช้หลักสูตรและการนิเทศภายใน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารจัดการด้านหลักสูตรของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำเป็นต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำและใช้หลักสูตร เพื่อให้มีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนสามารถวัดและประเมินผลได้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งมีทั้งหมด 3 โรงเรียน การวิจัยในครั้งนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านหลักสูตรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ความคิดเห็นของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู

สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร
ตามขอบข่ายการบริหารจัดการ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กรม
วิชาการ 7 ด้าน

1. การเตรียมความพร้อม
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล
หลักสูตร
6. สรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร
7. ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหาร
หลักสูตร

วิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปงรัชดาภิเษก โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม และโรงเรียนขุนควรวิทยาาคม จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูจำนวน 118 คน รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 121 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 102 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.30

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและข้อเสนอแนะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert Rating Scale ปรับปรุงมาจาก บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 102)

สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายของแต่ละระดับความต้องการ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ ดังนี้ ปรับปรุงมาจาก บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 103)

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
2. ศึกษาข้อมูลประมวลความรู้ที่จะเป็นขอบเขตและโครงสร้างเครื่องมือ
3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจความเที่ยงตรงตาม

โครงสร้าง หลังจากนั้นผู้ศึกษานำแบบสอบถามกลับมากำไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

- 3.1 นายพล ยะนา
- 3.2 นางสิริรัตน์ เชื้อนแก้ว
- 3.3 ดร.ทองพรรณ ปัญญาอุตมกุล

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.94

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) กับโรงเรียนจุนวิทยาคม จังหวัดพะเยา อำเภोजุน จังหวัดพะเยา เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม $\alpha = 0.98$

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปให้ประชากรที่ศึกษา โดยมีการประสานขอนัดหมาย วัน เวลาในการเก็บ

3. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อยเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) นำเสนอด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร และด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร และด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ตามลำดับ

ปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาการบริหารหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการ

นิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

สภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า (อ้างใน ทับทิม เบ็งขวัญ, 2556 หน้า 84) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 กล่าวได้ว่า เน้นให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้หน่วยปฏิบัติคือ สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนาที่ยืดหยุ่น ปัญหา ความต้องการ สถานศึกษาจะต้องมีการระดมสมองในการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑล สุวรรณภรณ์ (2552, หน้า 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับห้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน และจัดให้ครูเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเจนจิรา ชื่นชม (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านพร้าวห่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าด้านปัจจัยเบื้องต้น มีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานเกือบทุกด้านเรียงลำดับดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้

1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น มีการจัดสาระการเรียนรู้ จัดสัดส่วนเวลาเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาเป็นรายปีหรือรายภาคและรายหน่วยการเรียนรู้เพื่อกำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนก อัดดีเดช (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่าในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำสารระของหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ

1.3 ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามระเบียบการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักของกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำสารระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระและหรือรายวิชาที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ทั้งยังจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับชุมชน แจ่งจิตร (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดทำและการใช้หลักสูตร มีคณะทำงานดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาหลักสูตร จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดครูเข้าสอนตรงตามความถนัด ให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มและนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.4 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการจัดครูเข้าสอนตามวิชาเอก มีการเตรียมการด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก และดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสันต์ โยศรีคุณ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสี่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จัดทำรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล แล้วนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวรรณ กันคำ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการส่งเสริม สนับสนุน และด้านกำกับดูแล คุณภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.6 ด้านการสรุปผลดำเนินการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับหก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและ

ชุมชนเป็นประจำ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยวัฒน์วันดี (2555, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอำเภอจาง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ใน 3 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน และด้านกำกับดูแล คุณภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

1.7 การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับเจ็ด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการนำข้อมูลและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนศักดิ์ เปาริก (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 2 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนพบว่าทุกขั้นตอนมากเรียงตามลำดับการดำเนินงานจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 4) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และ 7) การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมและรายด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอน ขาดความตระหนักในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ขาดการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร วางแผนการใช้หลักสูตร ขาดการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น แผนพัฒนาการศึกษายังไม่มีความสอดคล้อง สัมพันธ์กับสภาพของสถานศึกษาเท่าที่ควร ขาดการวัด ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลิต เกษทอง (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครเขต 3 พบว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครเขต 3 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านปฏิบัติน้อย

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนไม่ได้มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนศักดิ์ เปาริก (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 2 ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมปฏิบัติ

น้อย และเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนพบว่าทุกขั้นตอนมีปัญหาเล็กน้อย เรียงลำดับปัญหามากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 3) การปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 6) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ 7) การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับหก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ขาดการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเหตุให้หลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวรรณ กันคำ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขาดการวิจัย พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และขาดการนิเทศ ติดตาม

2.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขาดแหล่งการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน ครูไม่สอนซ่อมเสริมและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ทั้งการนิเทศภายในยังไม่เป็นระบบ และต่อเนื่องไม่มีเอกสารให้ตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนศักดิ์ เปาริก (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนองศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่โรงเรียนพบคือ ครูขาดความรู้และทักษะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษา และขาดเทคนิคและวิธีการวัดผลแนวใหม่ ครูไม่สอนตามแผนการสอน ไม่มีเวลาเนื่องจากมีภาระงานอื่นมากและไม่ให้ความสำคัญกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนขาดแหล่งการเรียนรู้และศูนย์วิทยากร

2.4 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับเจ็ด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขาดการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วม และไม่มีการจัดการเรียนแบบบูรณาการ ทั้งยังไม่รายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม เบ็งขวัญ (2555, หน้า 83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่าปัญหาที่มีต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษา คือขาดการนิเทศภายในไม่มีหลักฐานในการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และขาดการประเมินสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครู นักเรียนและผู้ปกครอง และไม่มีการรายงานผลการการใช้หลักสูตรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

2.5 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับห้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนไม่มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และไม่นำผลการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของเจนจิรา ชื่นชม (2552, หน้า 94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านพร้าวห่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการนิเทศติดตามการใช้

หลักสูตร มีเอกสาร หลักฐานหรือร่องรอยการปฏิบัติงานน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้น

2.6 ด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสี่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนยังขาดการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการ บริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวง สุวรรณเกิดผล (2550, บทคัดย่อ) สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาศถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการผลการเรียน ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับน้อย

2.7 ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขาดการนำข้อมูลและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยวัฒน์ วันดี (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอำเภอองอาจ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรคือขาดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน ขาดการพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม ไม่ได้ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ขาดการเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ระเบียบวัดผลประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบ ขาดการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการวิจัย ประเมินผลสรุปผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรมีการวิเคราะห์บริบทความต้องการของท้องถิ่น
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ควรวิเคราะห์การเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
4. ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
5. ด้านนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตร ควรมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และการนิเทศควรเป็น

ลักษณะการแนะนำ

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร ควรมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินการใช้หลักสูตร

7. ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันของคณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36
2. ควรศึกษาความพึงพอใจการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในครั้งนี้ สำเร็จได้โดยได้รับความกรุณา ช่วยเหลือ ขอขอบคุณ ดร.สันติ บุรณะชาติ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำงานในครั้งนี้ให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่าง ๆ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิจิตร วงศ์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนปงรัชดาภิเษก ที่มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงานคณะวิทยาลักษณ์การศึกษา สาขาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานเกี่ยวกับเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่มีได้เอ่ยนามที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้ ทั้งนี้ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ขอมอบแต่ครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้มีความรู้และมีพระคุณทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา ชมชื่น. (2552). การประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านพร้าวห่ม อำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่ . การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชุมพร แจ้งจิตร์. (2554). การบริหารหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชลิต เกษทอง. (2550). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ
- ดวง สุวรรณเกิดผล. (2550). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ทับทิม เป็งขวัญ. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับประถมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- มงคล สุวรรณกล่อม . (2552) . การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 . วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต , บัณฑิตวิทยาลัย . มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ , ฉะเชิงเทรา.
- รังสันต์ โยศรีคุณ. (2556). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ . สารนิพนธ์ ศษ.ม., มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ขอนแก่น.
- ฉนวนวรรณ กันคำ. (2556). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ชนัดดี เปาริก. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, อยุธยา.
- สุริยวัฒน์ วันดี. (2555). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอำเภอองาว จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- อนก อัครเดช. (2549). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พะเยา เขต 2

The condition and problem of basic educational committee's participation in
educational administration in Phusang group under Phayao Primary Educational
Service Area Office 2

เยาวรัตน์ ยอดแก้ว^{1*} และสุนทร คล้ายอ่ำ²
Yaowarat Yodkaew^{1*} and Sunthon Khlaium²

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม ปัญหา และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดย เรียงอันดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป การจัดการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และ ด้านการบริหารงานบุคคล

จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่เข้าใจนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ชัดเจน สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ชุมชนรับทราบ ขาดการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงไม่ชี้แจงรายรับ – รายจ่าย ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษา

คำสำคัญ: คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Management and information sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kruiyimam@hotmail.com

Abstract

The objectives of the study were to the condition problems and suggestions of basic educational committee's participation in educational administration .Population were 180. Data collection was a questionnaire. Data analysis and statistics through percentage mean and standard deviation.

The results of the study were found that the condition of basic educational committee's participation in educational administration at a high level when considering individual aspects that ranking from highest to least were found that the general administration the budgeting administration the academic administration and the personnel administration.

Problems and Suggestions were found that the committees on Basic Education have participation in the decision making at a low level because of lack of knowledge and Understanding of the role and duties Lack of morale in practice. Do not understand the policy and performances of the education are clear schools lack of publicity activities of the school community know. The mobilization of resources from various sources, including a Statement of Revenues – Expenses in the activities of the budget is funded from private or local. The school should provide opportunities for the school board to participate in decisions on matters more

Keywords: The basic educational committee

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน ไว้ในหลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 29 ระบุให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษามาตรา 39 ระบุให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นองค์คณะบุคคลที่มีบทบาท และภาระหน้าที่โดยตรงในการเข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการบริหารงานของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546

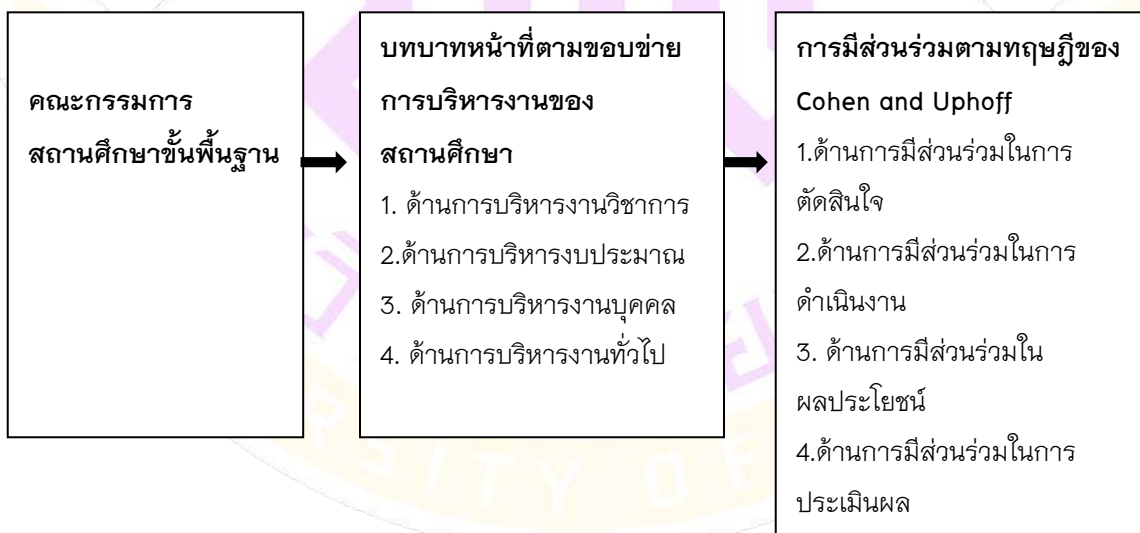
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จัดได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff ที่แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ขั้นตอนนี้จะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภาระงานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไปในการให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การระดมทรัพยากร การออกกฎระเบียบข้อบังคับ การประสานงานสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน ดังนั้นการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นภารกิจ และหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อที่จะนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทาง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถทำหน้าที่ได้เต็มตามศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง จำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำแนกตาม เพศ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไปลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ มาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหา แนวทางและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรในกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 2

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการดำเนินการส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ทำการกำหนด วัน เวลา ที่จะเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน

4. ผู้วิจัยเดินทางไปขอรับข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วยตนเองจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร

5. ผู้ศึกษาได้เก็บแบบสอบถามคืนทั้งหมดจำนวน 180 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อการวิเคราะห์ในการศึกษาใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติบรรยาย (Descriptive statistics) ประกอบด้วยสถิติพื้นฐานประกอบด้วย

2.1 ค่าความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (μ)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า เป็นผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 11.10 ผู้แทนครู คิดเป็นร้อยละ 11.10 ผู้แทนองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 11.10 ผู้แทนศิษย์เก่า คิดเป็นร้อยละ 11.10 ผู้แทนผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 11.10 ผู้ทรงคุณวุฒิ คิดเป็นร้อยละ 22.20 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 11.10 และผู้แทนองค์กรทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 11.10 ตามลำดับ จำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา พบว่า มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.50 มีคุณวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.40 มีคุณวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 11.10

2. สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวม พบว่า

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล

การมีส่วนร่วมในการดูแลผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการดูแลผลประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่เข้าใจนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ชัดเจน สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ชุมชนรับทราบ ขาดการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงไม่ชี้แจงรายรับ – รายจ่าย ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากเอกชนหรือท้องถิ่น สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ให้มากขึ้น และจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษา รวมถึงให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และต่อเนื่อง ตลอดจนการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาให้มากขึ้นกว่านี้

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

จากผลการศึกษาพบว่าสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอกู่ช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดย เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานวิชาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และ ด้านการบริหารงานบุคคล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหา แนวทางและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ปัญหา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ขาดขวัญและกำลังใจในการ ไม่เข้าใจนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ชัดเจน สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ชุมชนรับทราบ ขาดการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงไม่ชี้แจงรายรับ – รายจ่าย ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากเอกชนหรือท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ให้มากขึ้น และจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษา รวมถึงให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และต่อเนื่อง ตลอดจนการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาให้มากขึ้นกว่านี้

อภิปรายผล

สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนอำเภอกู่ช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวม พบว่า

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ

บริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช ธรรมวงศ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมทั้ง 4 งาน ในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดบทบาท อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ กำกับ ส่งเสริม สนับสนุน และมี อำนาจอื่นตามกฎหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา เชื้อชัย (2557, บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ระดับความคิดเห็นสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในการดูแลผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากจะให้ความสำคัญของผลประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยทิพย์ จันดีวงษ์ (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตัดสินใจ และดูแลผลประโยชน์ของสถานศึกษามากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุทัยทิพย์ จันดีวงษ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรก อนันต์ (2556, บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา หรือตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศกำหนดยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอำมิล รักชาติ (2557, บทคัดย่อ)

ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในอำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ด้านการดูแลผลประโยชน์และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินงานที่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานด้านบุคคล ยังไม่สามารถตัดสินใจหรือดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ วะไลใจ (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าด้านการบริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมปานกลาง

ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานด้านการบริหารทั่วไป เป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา ตนุเลิศ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 9 อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านการบริหารงานวิชาการ

สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและให้โอกาสผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงานสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานงบประมาณ

สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีการประชุมชี้แจงรายรับ-รายจ่ายการใช้จ่ายงบประมาณตามโครงการต่างๆของสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบอย่างสม่ำเสมอ สามารถตรวจสอบได้

ด้านการบริหารงานบุคคล

สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านบุคลากรในโรงเรียนตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง การย้ายเข้า ย้ายออกตลอดจนถึง การออกจากราชการให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบ

ด้านการบริหารงานทั่วไป

สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานและประชาสัมพันธ์กิจกรรม งานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชนหรือคณะกรรมการสถานศึกษาได้ทราบอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริงและควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจนการศึกษาต้นค้วด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สันติ บุรณะชาติ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายรุ่ง สุริยา พ้าเลิศ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านฮวก นายพงศธร ช่างปัด ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาต้นค้วำจนทำให้การศึกษาต้นค้วำครั้งนี้ สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอภูซาง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 2 ทุกโรงเรียนที่ได้อนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือ เป็นอย่างยิ่งในเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จรรุญ ตนุเลิศ. (2554). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน**

เครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 9 อำเภอบ้านคา.การค้นคว้าอิสระ, ค.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี.

ดิเรก อนันต์. (2556). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1.การค้นคว้าอิสระ, ค.ม.,

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย. ร้อยเอ็ด.

ธวัช ธรรมวงศ์. (2554). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3.การค้นคว้าอิสระ, ค.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ลำปาง.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุจิตรา เชื้อชัย. (2557). การศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. การค้นคว้าอิสระ, ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- อุทัยทิพย์ จันดีะวงษ์. (2555). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงรายเขต 2. การค้นคว้าอิสระ, ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- อาทิตย์ วัฒโนใจ. (2556). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าอิสระ, ค.ม., มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น. เชียงใหม่.
- อามิล รักชาติ. (2557). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน
ในอำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. การค้นคว้าอิสระ, ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์

สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

The Organizational Health of the Child Development center under Tabtao sub- district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai Province

อุตร ฟังเรวี^{1*} และ ทิดาวัลย์ อุ๋นกอง²

Udon Fangrew^{1*} and Tidawan Unkong²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่าอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย วิธีการดำเนินการวิจัย โดยสอบถามจากบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 34 คน และทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 สอบถามสภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) สอบถามแนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย (Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ส่วน แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการปรับตัวอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก และด้านขวัญกำลังใจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนสุขภาพองค์การที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การมีผลการวิจัยดังนี้

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : Udon_fr_2505@hotmail.com

2.1 ควรมีการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนการพัฒนา กำหนดเป้าหมายขององค์การ ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ร่วมกับชุมชน

2.2 ควรมีการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต มีวิทยุสื่อสารเพื่อรับมือสถานการณ์ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 ควรมีการบรรยายบรรณในวิชาชีพ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติตนเองให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงาน ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เที่ยงตรงชัดเจน เข้าใจขอบเขตของอำนาจที่จะสั่งการ

2.4 ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้เกิดความคุ้มค่า และบรรลุผลตามเป้าหมาย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงผลบวกและลบที่จะตามมา และมองว่าทรัพยากรมนุษย์ เป็นหัวใจสำคัญของการงานให้สำเร็จ

2.5 ควรมีการจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือเครือข่าย ขึ้นในระดับตำบล จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นเป็นกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มใหญ่ ประชุมปรึกษาหารือหรือพร้อมให้เสนอปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยยึดถือเอาความคิดเห็นส่วนใหญ่ และยึดหลักคุณธรรม 12 ประการ เป็นแนวทางปฏิบัติ

2.6 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในองค์การ มีการให้ทุนการศึกษา การส่งเข้าอบรมเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ใช้แนวทางหลักการบริหารงานบุคคลเข้ามาปฏิบัติในองค์การ

2.7 ควรมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่หลากหลาย มุ่งเน้น การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อ อินเทอร์เน็ต เพื่อค้นคว้าหาสิ่งนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงาน รวมถึงการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่มาปรับใช้ในการทำงานปรับเปลี่ยน แนวคิดใหม่ เพื่อประโยชน์ต่อองค์การสูงสุด

2.8 ควรเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น ให้ปฏิบัติหน้าที่ ที่ตนเองรับผิดชอบให้ดีที่สุด มีการทำงานเป็นทีมเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ

2.9 ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีความพร้อมต่อเหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อ การฝึกอบรม ศึกษาดูงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป

2.10 ควรมีการเตรียมการให้พร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที มีการสำรวจจุดอ่อน จุดแข็งขององค์การ พิจารณาแก้ปัญหาร่วมกันหลายฝ่าย

คำสำคัญ: สุขภาพองค์การ

Abstract

The purposes of this research were to study the organizational health of the child development center under Tabtao sub-district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai province and to study the development of the organizational health of the child development center under Tabtao sub-district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai province. The research conduction used the questionnaire of educational personnel Tabtao sub-district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai province. The samples were 34 people and interviewed executives of Tambon Mueang Chiang Rai, The instruments used for collecting data were a check-list survey and a rating-scale questionnaire. was divided into 2 parts 1: Overview of the respondents, parts 2: condition is the choice of organization health care center under Tabtao sub-district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai province. This research interviewed the development of organization health care center. Analysis of the query used the average percentage (Means) and standard deviation of the interviews and content analysis.

The results of this research were :

1. The organization of the health care center under Tabtoa sub-district Administrative, Thoeng district, Chiang Rai province. As a whole was a high on the criterion. This research found that the side with the highest average. Adaptation is at a high level. The goal-oriented was at a high level and the morale was at a high level, respectively, with the lowest organizational health. The resource quality was at a high level

2. Health Organization guidelines for developing the interview were as follows.

- 2.1 Health Organization guidelines for the development of goal-oriented. The policy should Development plan Target of the organization Promote the use of free time to benefit the community.

- 2.2 Guidelines for Health Development Agency, the communication was enough. It should have communicated by telephone and Internet radio to cope with the situation and the promotion of events.

- 2.3 Health Organization guidelines for the development of user authority were wrong. It should professional ethics Good governance principles. Treated ourselves to a good moral principles that govern a people dominate maverick party. Be honest In order to understand the scope of the authority competent to order.

- 2.4 Health Organization guidelines for the development of a quality resource used practices and achieved value for money. And achieving their goals with limited the resources for maximum benefit. The account was the positive and negative consequences. Those human resources were the key to a successful job.

- 2.5 Health Organization guidelines for the harmonious development should be established community groups or networks. The district level activities focused on a common activity in large groups. Consultation with the problems found solutions together, commented and listened to the opinions of others. It was taken by most reviews with 12 facts morally and practices.

2.6 Guidelines for Health Development Organization morale should be provided for personnel in the organization. It provided scholarships sending participants to find out more and used the procedures in personnel management practiced in organizations and created a mental health organization.

2.7 Health Organization guidelines for the development of new technology should focus on developing its employees' skills. The experiences focused on learning more from the internet to research for new media, or innovation to adapt the work. The study was based on the creation of new knowledge to deploy. As well as modifications was the maximum benefit of the organization.

2.8 Health Organization guidelines for developing independence gave the opportunity to comment to perform to the best of their responsibility Working as a team Respect the opinions of others.

2.9 Health Organization guidelines for the development of adaptation. There should be a clear plan of action. A meeting to clarify the situation occurs. Everything is ready for the events that occurred. Encourage people to study educational training in various fields keep pace with the changing world situation.

2.10 Health Organization guidelines for developing the ability to solve problems should be prepared to be ready to correct the problem promptly and a survey weakness, the strengths of the organization and considered multiple solutions together.

Keywords: Organizational Health

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพประชากรของชาติเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพประชากรของชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งและจะต้องเริ่มกระทำตั้งแต่แรกเกิด (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2548, หน้า 32) เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงถือว่าเป็นหน้าที่หลักของผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ตลอดจนชุมชนและองค์กรหรือองค์การที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กเหล่านี้ทั้งนี้รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติที่มีจุดเน้นสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนตามช่วงวัยการคุ้มครองและพัฒนาเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนและภาคีเครือข่ายเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง“โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ. 2550 – 2559) สาระสำคัญในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กมี 4 เรื่องหลัก คือ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์และความรุนแรงและต่อต้านเอชไอวีเอนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง“โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ. 2550 – 2559) ของประเทศไทย ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 11 ด้านซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วยเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน มีมาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนสำหรับเด็กแรกเกิด -

2 ปี คือ การส่งเสริมหญิงมีครรภ์และเด็กเล็กให้มีภาวะโภชนาการที่เหมาะสมโดยเน้นให้มีการสื่อสารเรื่องอาหารตามวัย และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่องรวมทั้ง มีการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์และเด็กอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพและ เด็กปฐมวัย 3 – 5 ปีคือส่งเสริมให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ให้มีการเพิ่มศักยภาพบุคลากรผู้ดูแลเด็กรวมทั้งสนับสนุนให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน โรงงาน สถานประกอบการ และพื้นที่ก่อสร้างขนาดใหญ่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระบบการให้บริการคุณภาพการให้บริการ และการสนับสนุนช่วยเหลือด้านคุณภาพแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามประเมินผลสถานรับเลี้ยงเด็กภาคเอกชน เพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานกลาง

ส่งเสริมการใช้มาตรฐานกลางสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงการดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญาอารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้สหวิทยาการ และบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559, 2554, หน้า 1 – 33) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการจัด โครงสร้าง การบริหาร การศึกษา โดยยึดหลักของการ มีเอกภาพเชิงนโยบาย หลากหลาย ในการปฏิบัติ โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ สาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นได้เสนอแนวคิดและ วิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบ การศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้นเรื่อง การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกัน คุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายใน และให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจาก องค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า 15 – 18)

สถานศึกษา ถือเป็นองค์การที่มีความสำคัญทางการศึกษาพื้นฐาน ซึ่งมีการกิจสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในส่วนกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติการกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่อบรมบ่มนิสัยให้เด็กเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 2 – 3) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นจัดเป็นสถานศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาในเบื้องต้นที่มีความสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก เพราะกระบวนการ

เรียนรู้ของเด็กวัยนี้ เป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งกระบวนการของการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในสังคม ดังนั้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานอันสำคัญและจำเป็น อย่างไรก็ตามการพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเด็กระดับปฐมวัย ที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี จะเป็นช่วงอายุที่สามารถพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ หากไม่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมในช่วงนี้ อาจจะมีผลทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้าซึ่งจะกระทบต่อความเจริญเติบโตในอนาคต ดังที่นักจิตวิทยาเสนอแนวคิดไว้ เช่น ซิกมันด์ฟรอยด์ (Sigmund Freud) กล่าวว่า “วัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์คือ ระยะ 5 ปีแรกของคนเรา ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับในตอนต้นของชีวิต จะมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนเราตลอดจนถึงวาระสุดท้าย โดยเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูในระยะปฐมวัยนั้น จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต และโจเอลฟรอสท์ (Joe L. Frost) ได้เสนอว่า “เด็กในช่วง 4-5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่ความเจริญงอกงามทางด้านร่างกายและจิตใจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไวต่ออิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก”(อ้างอิงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 หน้า 13) ดังนั้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย จึงมีปรัชญาอยู่ให้การให้ความรัก ความอบอุ่น ที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก การจัดการศึกษาเด็กอายุ 3-6 ปี เกิดภาวะทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีพัฒนาการถึงระดับหนึ่งเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น (วิรัตน์ บัวขาว, 2543, หน้า 2 - 5) โรงเรียนในฐานะที่เป็นองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่ต้องรับเอาตัวบ่อนจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรวัตถุ ทรัพยากรการเงิน และสารสนเทศ ผ่านกระบวนการแปรสภาพของโรงเรียน ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริการ และกระบวนการบริหาร ผลที่ได้ก็คือ ผลผลิตของโรงเรียนประกอบด้วย ผลผลิตเกี่ยวกับนักเรียน ผลผลิตเกี่ยวกับครู และผลผลิตอื่น ๆ (ทองอินทร์ วงศ์ไสสร, 2540, หน้า 161 - 163) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปรียบเสมือนโรงเรียนแห่งหนึ่ง จึงจะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่มาจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในให้ได้ เพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่คุณลักษณะขององค์การสุขภาพดีว่าเป็นองค์การที่มีความสามารถในการประกอบการและเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainable Growth) ซึ่งเมื่อมีปัญหาารุมเร้า ไม่ว่าจะปัญหาภายในหรือจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การองค์การจะยังสามารถดำรงอยู่ได้ อันเปรียบได้กับการมีสุขภาพดีของมนุษย์ที่หากแม้มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียนร่างกายของมนุษย์ก็ยังสามารถรองรับหรือต้านทานโรคนั้นได้องค์การที่มีสุขภาพดีนั้นมิได้เป็นเพียงอุดมการณ์เท่านั้น หากแต่ยังพึงได้รับความสนใจในฐานะแนวคิดที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์การ (Concept of Organization Development) เพื่อให้องค์การสามารถเติบโตและอยู่รอดอย่างยั่งยืนได้โดยประการนี้สุขภาพองค์การ จึงจัดได้ว่าเป็นเครื่องมือที่เรียกกันว่า “การวินิจฉัยองค์การ” (จิระประภา อัครบวร, 2549, หน้า 100) และในประเทศไทย หน่วยงานด้านการศึกษามีความสนใจนำมาเป็นแนวคิดเรื่อง สุขภาพองค์การ มาใช้ในการศึกษาประเมินสมรรถนะใน การบริหารจัดการองค์การอย่างแพร่หลาย ความสนใจหลักในการศึกษาสุขภาพองค์การ อันสามารถพิจารณาได้จากงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาจำนวนหนึ่ง ให้ความสำคัญและสนใจศึกษาสุขภาพองค์การ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในเชิงการปรับปรุงระบบการบริหารเพื่อให้ เกิดสมรรถนะมากขึ้น แม้ว่าประเด็นที่สนใจศึกษาในงานวิจัยระดับมหาบัณฑิต จะไม่ลึกซึ้งเทียบเท่ากับงานวิจัยรูปแบบดุษฎีนิพนธ์ แต่คณาจารย์แห่งความสนใจดังกล่าว สะท้อนให้เห็นได้ในระดับหนึ่งถึงการให้ความสำคัญต่อเรื่องการวัดสมรรถนะหรือ ความสามารถในการบริหารจัดการองค์การภาครัฐได้อย่างดีเยี่ยม และ คณาจารย์เหล่านั้น ย่อมมากทับทวีเมื่อได้นำผลการจากการศึกษาวิจัยไปสู่

การปรับปรุงระบบการ บริหารจัดการสถานศึกษานั้นเอง จะเห็นว่าการหาต้องการการเปลี่ยนแปลงให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับสุขภาพขององค์กร ซึ่งการปฏิบัติงานขององค์กรที่ดีนั้น สามารถพิจารณาได้จากสุขภาพ ขององค์กร องค์กรที่ดี สามารถพัฒนาไปได้ดีพร้อมกับมีบรรยากาศขององค์กรที่ดี (Hoy & Miskel, 1991, p.234) สุขภาพ ขององค์กรจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อการบริหารงานภายใน องค์กร ซึ่งจะขาดเสียมิได้ใดมิติหนึ่งไม่ได้ (วรรณ พยุงวงษ์, 2544, หน้า 2)

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ อ.เทิง จ. เชียงราย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพสุขภาพองค์กรของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ เพื่อให้ทราบถึงสภาพสุขภาพองค์กรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์กร ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพสุขภาพองค์กรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์กรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล บ่ออำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

การศึกษานี้ผู้วิจัย ทำการศึกษาสภาพสุขภาพองค์กรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล บ่อ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยได้นำแนวคิดของ โอเวนส์ (Owens, 1991: 222) มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ แนวคิดในการศึกษานี้ โดยแบ่งออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมาย
2. ด้านการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ
3. ด้านการใช้อำนาจที่เป็นธรรม
4. ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ
5. ด้านความกลมเกลียว
6. ด้านขวัญกำลังใจ
7. ด้านการมีนวัตกรรมใหม่
8. ด้านความเป็นอิสระ
9. ด้านการปรับตัว
10. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

วิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย วิธีการดำเนินการวิจัย โดยสอบถามจากบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 34 คน และทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามสภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา จำนวน 97 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ย (Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ส่วน แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการปรับตัว อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก และด้านขวัญกำลังใจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนสุขภาพองค์การที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก

1.1 สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรในองค์การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานขององค์การร่วมกัน อยู่ในระดับมากรองลงมา คือ การบริหารจัดการมีความอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก และองค์การของท่านมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่สอดคล้องกับชุมชนอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการมุ่งเน้นเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่กำหนดสามารถแก้ไขปัญหาขององค์การได้ อยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือองค์การของท่านให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสารภายในองค์การเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการบริการข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก และองค์การของท่านมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือองค์การของท่านให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสารภายนอกองค์การเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน อยู่ในระดับมาก

1.3 สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการใช้อำนาจที่เป็นธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

บุคลากรมีความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ บุคลากรรับทราบ อำนาจหน้าที่ และงานที่ได้รับมอบหมายงาน อยู่ในระดับมาก และมีการยอมรับหน้าที่ของกันและกันในองค์การ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการใช้อำนาจที่เป็นธรรม ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารมีความเป็นกันเองกับบุคลากรในองค์การ อยู่ในระดับมาก

1.4 สภาพสุภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและพอเพียงอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ งานที่ท่านได้รับมอบหมายตรงกับความรู้ความสามารถของท่านอยู่ในระดับมากและบุคลากรที่ได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือองค์การของท่านมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อยู่ในระดับมาก

1.5 สภาพสุภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านความกลมเกลียวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ บุคลากรมีการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขอยู่ในระดับมาก และองค์การของท่านได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความกลมเกลียวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือองค์การของท่านมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อยู่ในระดับมาก

1.6 สภาพสุภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านขวัญกำลังใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือท่านมีความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านยอมรับและศรัทธาในผู้บริหารขององค์การอยู่ในระดับมาก และท่านเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการบริหารขององค์การอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านขวัญกำลังใจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับมาก

1.7 สภาพสุภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการมีนวัตกรรมใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถใหม่ ๆ ให้แก่บุคลากรเพื่อให้เกิดแนวทางการทำงานใหม่ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน อยู่ในระดับมาก และมีการสนับสนุนให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการมีนวัตกรรมใหม่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือมีการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก

1.8 สภาพสุภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านความเป็นอิสระในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ส่งเสริมและให้โอกาสในการเสนอสิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และบุคลากรมีอิสระในการวางแผนงานของตนเองอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความเป็นอิสระที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือบุคลากรมีความอิสระในการตัดสินใจที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมาก

1.9 สภาพสุภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการปรับตัวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรเห็น

ความสำคัญของเด็กอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ บุคลากรเห็นความสำคัญของชุมชนอยู่ในระดับมาก และองค์การมีการปรับกระบวนการทำงานที่เหมาะสมอยู่เสมออยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านการปรับตัวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือบุคลากรมีการปรับกระบวนการทำงานที่เหมาะสมอยู่เสมออยู่ในระดับมาก

1.10 สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเตา อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนในการแก้ไขปัญหาขององค์การอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขององค์การอยู่ในระดับมาก และบุคลากรมีความสามารถในการแก้ปัญหาร่วมกับชุมชนเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือองค์การของหน่วยงานสามารถยุติปัญหาหรือระงับเหตุการณ์มิให้ลุกลามได้อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การมีผลการวิจัยดังนี้

2.1 ควรมีการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนการพัฒนา กำหนดเป้าหมายขององค์การ ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ร่วมกับชุมชน

2.2 ควรมีการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต มีวิทยุสื่อสารเพื่อรับมือสถานการณ์ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 ควรมีการบรรยายอบรมในวิชาชีพ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติตนเองให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงาน ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เที่ยงตรงชัดเจน เข้าใจขอบเขตของอำนาจที่จะสั่งการ

2.4 ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้เกิดความคุ้มค่า และบรรลุผลตามเป้าหมาย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงผลบวกและลบที่จะตามมา และมองว่าทรัพยากรมนุษย์ เป็นหัวใจสำคัญของการงานให้สำเร็จ

2.5 ควรมีการจัดตั้งชมรม กลุ่ม หรือเครือข่าย ขึ้นในระดับตำบล จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นเป็นกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มใหญ่ ประชุมปรึกษาหารือพร้อมให้เสนอปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยยึดถือเอาความคิดเห็นส่วนใหญ่ และยึดหลักคุณธรรม 12 ประการ เป็นแนวทางปฏิบัติ

2.6 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในองค์การ มีการให้ทุนการศึกษา การส่งเข้าอบรมเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ใช้แนวทางหลักการบริหารงานบุคคลเข้ามาปฏิบัติในองค์การ

2.7 ควรมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่หลากหลาย มุ่งเน้นการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อ อินเทอร์เน็ต เพื่อค้นคว้าหาสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงาน รวมถึงการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่มาปรับใช้ในการทำงานปรับเปลี่ยน แนวคิดใหม่ เพื่อประโยชน์ต่อองค์การสูงสุด

2.8 ควรเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น ให้ปฏิบัติหน้าที่ ที่ตนเองรับผิดชอบให้ดีที่สุด มีการทำงานเป็นทีมเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ

2.9 ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีความพร้อมต่อเหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อ การฝึกอบรม ศึกษาดูงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป

2.10 ควรมีการเตรียมการให้พร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่วงที่มี การสำรวจจุดอ่อน จุดแข็ง ขององค์การ พิจารณาแก้ปัญหาพร้อมกันหลายฝ่าย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87, \sigma = 0.71$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลต้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้ กำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ (กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น 2551, หน้า 2 – 5) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา ทองขาว (2554, หน้า 73 – 76) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสุขภาพ องค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลปางรัต อำเภอแกลง จังหวัดระยอง สุขภาพองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลปางรัต อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับแข็งแรงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สุขภาพองค์การทุกรายด้านอยู่ในระดับ ที่แข็งแรงมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร พักแก้ว (2550, หน้า 57 – 63) ที่ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่าสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการปรับตัว อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95, \sigma = 0.66$) ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานเห็นความสำคัญของเด็กและชุมชน รวมทั้งองค์การมีการปรับกระบวนการทำงานที่เหมาะสมอยู่ เสมอ บุคลากรมีการปรับการทำงานที่เหมาะสมกับเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับแนวคิดของแมคฟาร์แลนด์ (1979, หน้า 439) ที่ว่า องค์การที่มีสุขภาพดีจะต้องมีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ตระหนักใน เอกลักษณ์ของตน (Sense of Identity) และต้องม ีความสามารถในการทดสอบสภาพความเป็นจริงในสังคม (Capacity to Test Reality) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของมอทท์ (อ้างถึง ในกาญจนา หวานวิน 2553, หน้า 21 – 22) ที่กล่าวว่า องค์การที่มีสุขภาพดีต้องมีความสามารถในการปรับตัว มีความยืดหยุ่น และมีความสามารถในการผลิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา หวานวิน (2553, หน้า 70 – 74) ที่ได้วิจัยเรื่อง สุขภาพ องค์การของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า สุขภาพองค์การของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านการปรับตัวอยู่ในระดับมาก

ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94, \sigma = 0.71$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในองค์การมีส่วนร่วม ในการวางแผนปฏิบัติงานขององค์การร่วมกัน การบริหารจัดการในองค์การมีความอย่างชัดเจนและมีการกำหนดวิสัยทัศน์และ เป้าหมายที่สอดคล้องกับชุมชน ส่งผลให้สภาพสุขภาพองค์การมีความสมบูรณ์มาก สอดคล้องกับแนวคิดของมายส์ (1973, หน้า 31) ที่กล่าวว่า สุขภาพองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์นั้นเป้าหมายขององค์การจะต้องชัดเจน มีเหตุผลเหมาะสมกับสถานการณ์และ ทรัพยากรที่มีอยู่และต้องเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์การและด้านความเป็นอิสระแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลต้าแต่นั้นไม่มีแรงกดดันจากการทำงานมากนัก มีความเป็นอิสระการ ในการตัดสินใจในการทำงานบางเรื่อง ซึ่งความมีอิสระในการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้องค์การมีสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงภัทร สุนิมิต (2550,

หน้า 142) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา หวานวิน (2553, หน้า 70 – 74) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านการมุ่งเน้นเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก

ด้านขวัญกำลังใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90, \sigma = 0.80$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรมีความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและยอมรับและศรัทธาในผู้บริหารขององค์การอีกทั้งบุคลากรมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการบริหารขององค์การ รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในขณะที่ปฏิบัติงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวุธ ภูมิ ปุริสา (2553, หน้า 133 – 139) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร พบว่าสุขภาพองค์การของโรงเรียนโดยรวมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพบว่ามีติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสมบูรณ่มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชร ร่องรัตน์ (2552, หน้า 64 – 68) ได้ศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. สุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารจึงควร มีการปรับปรุงด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และส่งเสริมความรู้ และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2. ควรส่งเสริมสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาโดยให้สามารถยุติปัญหาหรือระงับเหตุการณ์มิให้ลุกลาม ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามารถในการเผชิญและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ควรมีการศึกษาข้อมูลต่างๆเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาขององค์การ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จจุล่งด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาจาก ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเอง รวมทั้งได้รับความกรุณาจาก ดร.อนวัช อุ๋นกอง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนดอยแสนใจ(ตชด.อนุสรณ์) จังหวัดเชียงราย ส.ต.อ.สมศักดิ์ เรือนนาค รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และนางพูนสุข โมกศิริ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ที่ให้ความรู้ข้อคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ประจำสาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ทักษะ และอำนวยความสะดวกในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์การของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ที่ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้การอบรมสั่งสอน และสุดท้ายขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวและผู้ร่วมชีวิต นายทวน พังเร็ว ผู้คอยให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้กำลังใจ ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จจุล่งด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา หวานวิน. (2553). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่**

การศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การปกครองส่วน**

ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555**

- 2559. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิระประภา อัครบวร. (2549). **สร้างคน สร้างผลงาน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เต้า (2000).

ดวงภัทร สุนิมิต (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่**

การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2540). **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา.** นนทบุรี :

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (19 สิงหาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่(74ก). หน้า 116 เลขหน้าที่

อ้าง 2-3.

เพ็ชร รอดรัตน์. (2552). **สุขภาพองค์การของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง**

เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

เยาวพา เตชะคุปต์. (2542). **กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วิรัตน์ บัวขาว(2543.). การเตรียมคนและพัฒนาคนเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ
กรมวิชาการ. 3 (5) : 2 -7.

วรรณภา พงษ์วงษ์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพองค์การกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สมพร พักแก้ว. (2550). สภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.
งานนิพนธ์. กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

สรารุณี บุรีสา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

สุนิสา ทองขาว (2554). สภาพองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลพังราด อำเภอแกลง จังหวัดระยอง.
งานนิพนธ์. กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬารังกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก
อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

A study Academic Management to Competencies of school Administrators as
Opinion Teacher in small school area Mae Suai Disdriect under Chiangrai Primary
Educational Service Area Office 2

เกียรติศักดิ์ อุดสี^{1*} และ โสภา อำนวยรัตน์²
Kiattisak Utchee^{1*} and Sopa Amnuayrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประชากร เป็นข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : สมรรถนะการบริหาร/การบริหารวิชาการ

Abstract

The purpose of this research were to study and compare the Academic Management to Competencies of school administrators as opinion teacher in small school area Mae Suai Disdriect under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2. The population used 92 teachers's small school of Mae Suai District under Chiangrai Primary

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : kung_stat23@hotmail.com

Educational Service Area Office 2. The results showed that Academic Management to Competencies of school administrators as opinion teacher in small school area Mae Suai District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 were overall were high levels and comparing the the Academic Management to Competencies of school administrators as opinion teacher in small school area Mae Suai District under Chiangrai Primary Educational Service Area Office 2 classified by sex, degree of education and teaching experience which overall and specifically is not different

Key words: Competencies Administration/ Academic Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบทบาทใหม่ที่เข้มแข็ง และนอกจากมีหน่วยตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานแล้ว ครูสภายังได้กำหนด มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้บริหารศึกษา รวมถึงสมรรถนะการบริหารด้านวิชาการ 4 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ (มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ครูสภา 2556, สื่อออนไลน์) ทั้งนี้ การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการวางแผนงานวิชาการ โดยมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (สำนักการศึกษา, 2551, หน้า 34) 1) การวางแผนการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงทศวรรษที่สิบห้าของประเทศไทย ปัญหาความต้องการ กำหนดขอบข่ายภารกิจงาน การจัดทำแผนงานวิชาการนำแผนไปปฏิบัติ ประเมินผลวิเคราะห์ผลจากการประเมินและพัฒนางานวิชาการ 2) การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงทศวรรษที่สิบห้าของประเทศไทย ปัญหาความต้องการ วางแผนและดำเนินการ จัดการเรียนการสอนจัดทำแผนการเรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ การส่งเสริมงานวิจัยเพื่อพัฒนา การพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ การจัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุดของปฏิบัติการให้เอื้อต่อการเรียน 3) การนิเทศการศึกษา ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงทศวรรษที่สิบห้าของประเทศไทย ปัญหาความต้องการ วางแผนจัดทำโครงการนิเทศภายใน ซึ่งสมรรถนะของผู้บริหารวิชาการเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นตัวที่ช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จากที่กล่าวมา ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

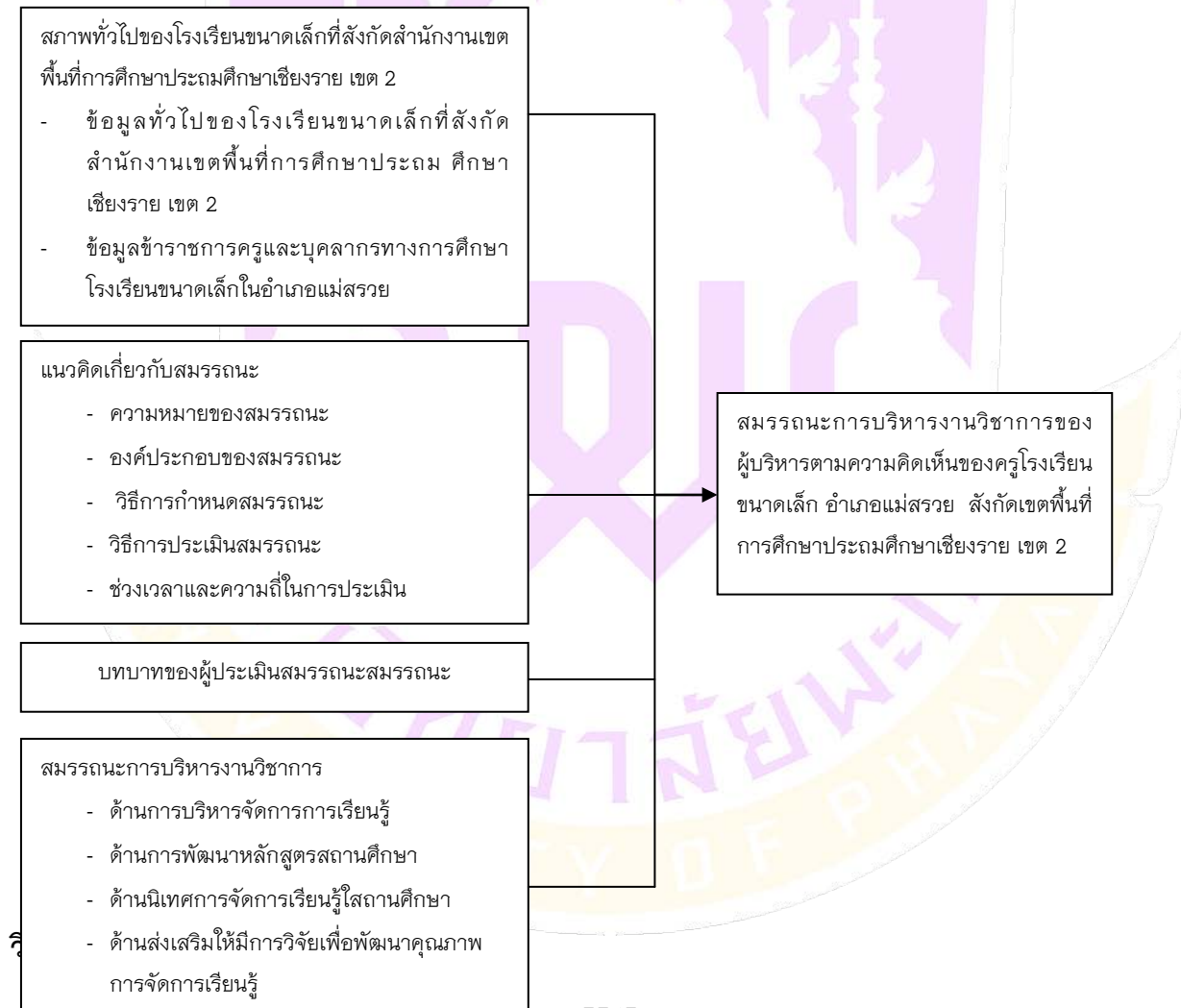
1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามพรตนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามพรตนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

พรตนะของครู เพศต่างกัน ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอนต่างกัน มีพรตนะต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษา สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 23 โรงเรียน ในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งสิ้น 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการการเรียนรู้ 2) ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา 4) ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

3.2 หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1) นายกิตติศักดิ์ อัครศิริกุล

2) นายประเสริฐ ทุนชิงชัย

3) นายสมจิต อินตะบุญ

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาปรับแก้แบบสอบถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ตามค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.73

3.4 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

3.5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำหนังสือถึง มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. ผู้ศึกษาดำเนินการส่งแบบสอบถาม และเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยจำแนกเป็น เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน แล้วหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน ใช้ค่า t-test โดยแยกวิเคราะห์เป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านและผลรวมทุกด้าน

3. นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert)

ผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน พบว่า อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทฤษฎีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 พบว่า ทฤษฎีของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เมื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในแต่ละด้านเป็นรายข้อพบว่า

1.1 ด้านบริหารจัดการการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีวิธีส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดมุมการเรียนรู้ในห้องเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีผู้บริหารเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียน

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการดำเนินงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารอธิบายวิธีการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ผู้บริหารดำเนินการจัดระบบงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดทำจัดหา เอกสารหลักสูตรให้ครูใช้ในการใช้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และผู้บริหารใช้เทคนิคการนิเทศหลายรูปแบบตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดทำปฏิทินและตารางการนิเทศภายในโรงเรียน

1.4 ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาครูด้านการวิจัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย และผู้บริหารแนะนำวิธีการหลากหลายในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน พบว่า

2.1 สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ส่วน เพศหญิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

2.2 สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปริญญาตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ส่วนปริญญาโท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

2.3 สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ต่ำกว่า 10 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ส่วนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของทฤษฎีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีของครูที่มีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจหลักการ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลเพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้อย่างอิสระคล่องตัวรวดเร็ว และสามารถจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมได้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ผักกักขยะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญหน้าสถานการณ์ และการประยุกต์จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้สื่อและ

นวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 13) ได้กำหนดในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ผูกทักษะการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 9-13) ได้กล่าวถึงการบริหารการประเมินผลการเรียนได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้รายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารมีความรู้และทักษะในการกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล 3) ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมดูแล ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่กำหนดไว้ 4) ผู้บริหารมีความสามารถนำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน

1.2 ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามความเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายขั้นตอนและบทบาทในการบริหารหลักสูตร เป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้จัดหาส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตร และจัดกิจกรรมการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง และผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 23-24) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขหลักสูตร 2) ศึกษาและทำความเข้าใจในหลักสูตรสามารถควบคุมดูแลให้คำแนะนำแก่ผู้สอนให้ดำเนินการจนบรรลุจุดหมายของหลักสูตรได้ 3) กำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการใช้หลักสูตร 4) จัดหาวัสดุหลักสูตรที่ทันสมัยและให้มีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนผู้สอน 5) ควบคุมดูแลติดตามผลการใช้หลักสูตรสนับสนุนส่งเสริมและนิเทศการใช้หลักสูตรและการสอน 6) ประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร

1.3 ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือและส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ติดตามประเมินผลการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งหลักการสำคัญสำหรับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารการศึกษาต้องยึดหลักสำคัญดังนี้ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2543, หน้า 182) 1) ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยตรง 2) การนิเทศภายในโรงเรียนจะสำเร็จลงได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 3) ตระหนักถึงความเข้าใจว่าการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงาน 4) บุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน 5) การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนต้องเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 6) การสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 9-13) ได้กล่าวถึงการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีความสามารถในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ 2) ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน 3) ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในสม่ำเสมอ 4) ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม

1.4 ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามความเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก สามารถวางระบบกระตุ้นกำกับติดตามให้ความช่วยเหลือการวิจัยในชั้นเรียนสามารถจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในและนอกโรงเรียน และให้ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับ สำนักงานการศึกษา (2544, หน้า 1-2) ได้ให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นั้นจะเน้นไปที่การวิจัยปฏิบัติการ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การนำผลการวิจัยไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากที่สุด บรรลุเป้าหมายหลักสูตรที่สุด และสอดคล้องกับ มนัส ไชยศักดิ์ (2547, หน้า 49) กล่าวว่า การส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ดั่งนั้น ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการดำเนินการ 5 ประการ ดังนี้ 1) ประชุมชี้แจงครูในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการกรณีวิจัยในชั้นเรียน 3) สร้างครูผู้นำทางการวิจัย 4) จัดให้ครูทำวิจัยร่วมกัน 5) ขยายผลการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูทุกคนภายในโรงเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทรรศนะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านบริหารจัดการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามเพศระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ทรรศนะของครูเพศชายและเพศหญิง มีทรรศนะต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากการบริหารงานวิชาการต้องดำเนินการทุกคนในสถานศึกษาครูทุกคน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้อย่างดี การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการจัดการเรียนรู้และการวิจัย ทำให้ได้เห็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการทุกด้าน โดยเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการและ ให้ความสำคัญในงานวิชาการเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับ อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 1) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษาทุกระดับการที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐานมักเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานเพียงใดและบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในงานวิชาการมากน้อยแค่ไหน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมการ

2.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความเห็นต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวใจของการเป็นครูต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพโดยเคร่งครัด โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะจัดการงานเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพโดยที่งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารศึกษา ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ สำนักมาตรฐานวิชาชีพ (2548, หน้า 56) ดังนี้ 1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษา 2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และ

ชุมชน 3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 4) พัฒนาแผนงานขององค์การให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ 6) ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร 7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ 8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ 10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา 11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ 12) สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

2.3 ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความเห็นต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความตื่นตัวในพัฒนาตนเองอย่างจริงจังในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้ ดังนั้นถึงแม้จะปฏิบัติเกินกว่า 5 ปีขึ้นไป แต่ก็เริ่มพัฒนาตนเองอย่างจริงจังในช่วงระยะเวลาเดียวกัน จึงส่งผลให้ทุกคนรับรู้สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษามีการจัดโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) ใช้สำหรับประเมินผู้บริหารคือ มาตรฐานที่ 10. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 11. สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มาตรฐานที่ 12. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายพัฒนาอบรมเสริมความรู้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารวิชาการของตนเองให้มากขึ้น เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น โดยอาจจัดการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือทำการวิจัยร่วมกับครูในโรงเรียนเนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น
3. ควรจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติม ทั้งงบประมาณ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถปฏิบัติงานได้ทัดเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตอื่น
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา
3. ควรศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการในด้านอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามทฤษฎีของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร.โสภณ อำนวยรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายกิตติศักดิ์ อัครศิริธิกุล ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแม่ต๋ำ นายประเสริฐ ทุนชิงชัย ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านป่าถ่อน (วิทยาสmith) และ นายสมจิต อินตะบุญ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสันสลี ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). **การบริหารวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บริษัท ก.พล 1996 จำกัด.
- กรมวิชาการ. (2545). **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คุรุสภา. (2556). **มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ**. มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2557. จาก <http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=255>
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. ภาควิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (องค์การมหาชน) กระทรวงศึกษาธิการ.

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Competency of school administrator In Doi Luang Education Development

Network Group Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

อัฉรรร มณีรัตน์^{1*} และ เทอดชาติ ชัยพงษ์²

Utchara Maneerat^{1*} and Thoetchat Chaiphong²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู จำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ส่งเสริมการวัดประเมินผล นำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย เปรียบเทียบเพื่อหาประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริการที่ดี พัฒนาระบบการให้บริการให้ทันต่อสถานการณ์ โดยศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ศึกษาดูงาน ในและนอกพื้นที่ เพื่อให้การบริการบรรลุเป้าหมาย พัฒนาเครื่องมือ ในการให้บริการแก่บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน 3) ด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง ศึกษาต่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถเสริมจุดเด่น พัฒนาจุดด้อย 4) ด้านการทำงานเป็นทีม วางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ระบบการทำงานเป็นทีมที่ดี เน้นการยอมรับ รับผิดชอบ ร่วมมือ มีคุณธรรม และจริยธรรม

คำสำคัญ : สมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 จังหวัดเชียงราย 57160

¹ Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

² Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Chiang Rai, 57160

*Corresponding author : kluay_23@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the competency of school administrators. And find ways to the competency development of school administrators. In Doi Luang Education Development Network Group Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Year 2014. Population, including school administrators, teachers were 127 people. The instrument is a five-rating scale questionnaire were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The results show below:

1. Competency of School Administrators. In Doi Luang Education Development Network Group Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 were at the high level.

2. Guidelines for the Development of School Administrators. In Doi Luang Education Development Network Group Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 found. 1) The Achievement Motivation include Further assessment Achievement data To analyze their strengths and comparative effectiveness. 2) The Service Mind include Develop a system to provide timely. The educational needs of the clients inside and outside the study area. In order to achieve service development to serve the school community. 3) The Expertise include Develop the knowledge and ability to self-study for knowledge sharing and learning needs. Continued Plus the ability to develop blind spots. 4) The Teamwork include Strategic planning vision system is a good team. Hearing focuses on the collaboration, integrity and ethics.

Keywords : Competency, School administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา สถานศึกษาได้รับสภาพเป็นนิติบุคคลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ในขอบเขตของวัตถุประสงค์ตามบทบัญญัติของระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งกำหนดหน้าที่ของสถานศึกษาให้เป็นการเฉพาะโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาและมีหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการด้วยความอิสระคล่องตัว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 8 – 11) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในระดับมืออาชีพ ดังที่ ชีระ รุญเจริญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า จ – ฉ) กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะตน มีความอิสระในการบริหาร ใช้วิธีแห่งปัญญา มีการศึกษาสูงพอ มีองค์การวิชาชีพตรวจสอบ และมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพโดยเฉพาะ และมีความต่อเนื่องในการพัฒนาตนเอง

การที่ผู้บริหารจะทำภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จตามเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ เฉลียว ยาจันทร์ กล่าวไว้ว่า (Knowledge Management Center: สพท.นนทบุรี เขต 2) ผู้บริหารจะต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง สถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนโดยตั้งเป้าหมายในการทำงานไว้สูง

(High Expectation) และพยายามใช้ความรู้ความสามารถ ยุทธศาสตร์เทคนิคหรือกระบวนการบริหารจัดการจูงใจโน้มน้าวให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้โดยคำนึงถึงคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การกำหนดสมรรถนะของผู้บริหาร และตามที่สำคัญงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะหลัก (Core Competencies) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competencies) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงกับชาติรี โพธิกุล (2552, หน้า 4) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติโดยเฉพาะ การบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนของตน แต่มีเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้เหมือนกันทุกคน การบริหารจัดการสถานศึกษาใช้วิธีการบริหารจัดการ ที่หลากหลายที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพของสถานศึกษาจะมีความคล่องตัว สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้ทันต่อเหตุการณ์ผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการ การศึกษาในปัจจุบันเป็นการดำเนินการที่ประกอบด้วย การวางแผนการจตุรปูงงานและกำลังคนการจูงใจ และการควบคุมการดำเนินงานของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญจึงสมควรมีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในการที่จะบริหารจัดการโรงเรียนที่สามารถครอบคลุมภารกิจและบทบาทได้ทั้งหมดในโรงเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อที่จะได้ทราบถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้ในการศึกษาคั้งนี้จะสะท้อนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อให้มีสมรรถนะที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียน หรือผู้บริหารระดับสูงขึ้นอาจนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำผลที่ได้มาเสนอ และนิเทศเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารเพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 13 คน และครูจำนวน 114 คน รวมทั้งสิ้น 127 คน ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ปีการศึกษา 2557

การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำเครื่องมือในการสอบถาม เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 การพัฒนาและการสร้างแบบสอบถาม 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2557 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 4 สมรรถนะ คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม ลักษณะแบบสอบถามเป็น มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของ Likert (Best&Kahn, 1993, pp 246-250) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน ของเบสต์ (Best, อ้างถึงใน สุภาพัญญ จริยะเศรษฐ์, 2542, หน้า 122) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับสมรรถนะของผู้บริหาร
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามฉบับร่างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด ให้ครอบคลุม สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของเนื้อหา (Content) โดยใช้เทคนิค IOC นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

ให้คะแนน 1 เมื่อแน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาตรงตามสมรรถนะ

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาตรงตามสมรรถนะ

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจข้อความนั้น มีเนื้อหาไม่ตรงตามสมรรถนะ

การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับหลักการโดยใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า

117)

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความต้องการ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้นั้นต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of consistency) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1)

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร จำนวน 30 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยสูตรของ ครอนบาค (Cronbach, 1990 p 202 – 204) ที่เรียกว่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ไปติดต่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน
3. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรผู้วิจัยส่งด้วยตัวเองในกลุ่มประชากรที่อยู่ใกล้และกลุ่มประชากรที่อยู่ไกลได้ส่งทางไปรษณีย์โดยส่งซองติดแสตมป์จ่ายหน้าซองถึงผู้วิจัย
4. การรวบรวมแบบสอบถามผู้วิจัยได้เดินทางไปรวบรวมด้วยตนเองหลังจากส่ง แบบสอบถาม ไปแล้ว 2 สัปดาห์ และรอรับจากทางไปรษณีย์
5. ในกรณีที่มิได้รับแบบสอบถามคืนผู้วิจัยได้นัดเพื่อไปเก็บ แบบสอบถามด้วยตนเองอีกใน 1 สัปดาห์
6. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 127 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
7. นำแบบสอบถามที่ได้คืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมกับคำบรรยายประกอบ
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 127 คน เป็นเพศชาย 48 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 เพศหญิง 79 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20 อายุ 20-30 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 17.32 อายุ 31-40 ปี จำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 42.52 อายุ 41-50 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.24 อายุ 51-60 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 23.62 ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.24 ครู 114 คน คิดเป็นร้อยละ 89.76 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1-10 ปี 47คน คิดเป็นร้อยละ 37.01 ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 11-20 ปี 45 คน คิดเป็นร้อยละ 35.43 ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 21-30 ปี 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.39 และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 31-40 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.17

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง มีระดับการปฏิบัติมากตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า ส่งเสริมการวัดประเมินผล นำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย เปรียบเทียบเพื่อหาประสิทธิภาพ
2. ด้านการบริการที่ดี พบว่า พัฒนาระบบการให้บริการให้ทันต่อสถานการณ์ โดยศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ศึกษาดูงาน ในและนอกพื้นที่ เพื่อให้การบริการบรรลุเป้าหมาย พัฒนาเครื่องมือ ในการให้บริการแก่บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน
3. ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง ศึกษาต่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถเสริมจุดเด่น พัฒนาจุดด้อย
4. ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า วางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ระบบการทำงานเป็นทีมที่ดี เน้นการยอมรับ รับฟัง ร่วมมือ มีคุณธรรม และจริยธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประเด็นที่วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงาน ส่งเสริม มุ่งมั่น พัฒนา ติดตาม ประเมินการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและเกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยเชื่อมโยงกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, (2546, หน้า 1-4) ได้กล่าวไว้ว่า การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานราชการให้ดีขึ้นหรือให้เกินกว่ามาตรฐานที่มีอยู่ โดยมาตรฐานนี้อาจเป็นผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของตนเองหรือเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น อีกทั้งยังหมายความรวมถึงการสร้างสรรคพัฒนาผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่โดดเด่นและท้าทาย สำนักงาน ก.ค.ศ. (2549) ได้กล่าวไว้ว่า การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์หรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องระบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเชิงกลยุทธ์การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์องค์การใช้วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ซึ่งอยู่ในแผนกลยุทธ์ขององค์การเป็นกรอบในการกำหนดปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors) และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicators) ของการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือช่วยประเมินความสำเร็จของการดำเนินการตามกลยุทธ์ องค์การที่มีการบริหารเชิงกลยุทธ์สามารถใช้ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (CSF) และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (KPI) ของการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นกรอบวัดผลการปฏิบัติงานขององค์การเทียบกับเป้าหมายเพื่อให้รู้ถึงความก้าวหน้าของการบรรลุ วิสัยทัศน์ หากผลงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้บริหารองค์การควรปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสม สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ (2004, หน้า 48) กล่าวถึง สก็อต บี พารี (Scott B. Parry) ได้นิยามคำว่าสมรรถนะว่าเป็น กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่งๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้นๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิงยศ พลเลิศ (2550, หน้า 60) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริการที่ดี โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความพยายาม ความตั้งใจในการสร้าง ปรับปรุงระบบบริการ และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารบนพื้นฐานข้อมูลความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงาน ก.ค.ศ. (2549) กล่าวไว้ว่า การบริการที่ดี (Service Mind) คือ ความตั้งใจและความพยายามของข้าราชการในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการดังนี้ 1) ความสามารถในการสร้างระบบการให้บริการ คือ การศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ การจัดระบบการให้บริการบนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการ และการจัดรูปแบบระบบบริการที่ดี 2) ความสามารถในการให้บริการ คือ ความตั้งใจ เต็มใจและกระตือรือร้นในการให้บริการ การศึกษาผลการให้บริการเพื่อปรับปรุงพัฒนาการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ สำนักงานปลัดกระทรวง

ศึกษาธิการ (2546, หน้า 1-4) กล่าวว่า จิตมุ่งบริการ (Service Mind) ความตั้งใจและความพยายามของผู้บริหารในการให้บริการเพื่อตอบสนองของผู้รับบริการและหน่วยงานภาครัฐ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียรพันธุ์ กิจพาณิชย์เจริญ (2552, หน้า 129) ได้ศึกษาการศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขุนวัง ณรงค์ศรี (2550, หน้า 110-112) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ในแวดวงการศึกษาของผู้บริหาร สามารถวิเคราะห์วิธีการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับ จุดเด่น จุดด้อยของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพัฒนาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การจับใจความ การอ่าน การฟัง อภิปราย ตั้งคำถาม และตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ตรงประเด็น สามารถพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษในการแสวงหา ความรู้ จับใจความ สรุปเรื่องจากการอ่าน การฟัง อธิบาย ยกตัวอย่าง ตั้งคำถามและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ตรง ประเด็น สามารถติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน สามารถประมวลความรู้ รวบรวมความรู้ นำความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนา งาน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา รัตมิตร์มโชติ (2004 p 48) กล่าวถึง สก็อต บี พาร์รี่ (Scott B. Parry) ได้นิยามคำ ว่าสมรรถนะก็คือ กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบ ต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่งๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงาน นั้นๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรม และการพัฒนา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1-4) กล่าวว่า การสะสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise) ความขวนขวายสนใจใฝ่รู้เพื่อสังคมพัฒนาศักยภาพความรู้ความเข้าใจความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน ราชการ ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนาปรับปรุง ประยุกต์ใช้ความรู้เชิง วิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สำนักงาน ก.ค.ศ. (2549) กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง (Expertise) คือ การศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนา งาน ดังนี้ 1) ความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง คือ วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยตนเอง การเลือกวิธีการพัฒนาตนเองให้ เหมาะสมกับจุดเด่น จุดด้อย 2) ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร การจับใจความการสรุปความจากการ อ่านและการฟัง ความชัดเจนในการอภิปรายและการอ่าน ยกตัวอย่าง การตั้งคำถามและตอบคำถามได้ตรงประเด็น 3) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการแสวงหาความรู้ คือ การจับใจความและการสรุปจากการอ่านและการฟัง ความชัดเจนในการอธิบายและยกตัวอย่าง การตั้งคำถามและตอบคำถามตรงประเด็น 4) ความสามารถในการติดตาม ความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพ คือ การใช้ Computer เบื้องต้น การใช้ e-mail Internet การเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลายและเหมาะสม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน 5) ความสามารถในการประมวลความรู้และนำความรู้ ไปใช้ คือ การวิเคราะห์รวบรวมองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางาน และการนวัตกรรมการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ ในการพัฒนางาน สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 78 - 86) กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และเป็น การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุกิน สุขมา (2550, หน้า 83-85) ได้ศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติงาน ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจ ยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อตกลงต่างๆร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานในองค์กร ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตามบทบาทและกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ด้วยคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงาน ก.ค.ศ. (2549) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม (Teamwork) คือ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตามได้อย่างเหมาะสม 1) ความสามารถในการวางแผนเพื่อการทำงานเป็นทีม คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็น การยอมรับข้อตกลงของทีม การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล 2) ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกัน คือ ความเต็มใจร่วมมือในการปฏิบัติงานความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน การปฏิบัติตน เป็นผู้นำหรือผู้ตามได้เหมาะสมกับบทบาท การร่วมมือกับทีมงานในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน การสนับสนุนให้กำลังใจยกย่องให้เกียรติผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1-4) กล่าวว่าความร่วมแรงร่วมใจ (Teamwork) ความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในทีมงานหน่วยงานหรือองค์กรโดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิกในทีมมิใช่ในฐานะหัวหน้าทีมและมีความสามารถในการสร้างและดำรงรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี เรืองแก้ว (2551) ได้ศึกษาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 7 ประกอบด้วยสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มีโดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

2.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ส่งเสริมการวัดประเมินผล นำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย เปรียบเทียบเพื่อหาประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 78 - 86) กล่าวว่า การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น การกำหนดมาตรฐานการทำงานให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ยอดเยี่ยม การตรงต่อเวลาการอุทิศเวลาให้ราชการ การส่งเสริมชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.2 ด้านการบริการที่ดี พัฒนาระบบการให้บริการให้ทันต่อสถานการณ์ โดยศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ศึกษาดูงาน ในและนอกพื้นที่ เพื่อให้การบริการบรรลุเป้าหมาย พัฒนาเครื่องมือ ในการให้บริการแก่บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 67) ได้กำหนดคำนิยามความหมายของสมรรถนะ (Competency) ไว้ว่า คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ทักษะความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้ง ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น สมรรถนะการบริหารที่ดีซึ่งอธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้”

หากขาดองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ความรู้ในงาน หรือทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อดทนขอความช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว บุคคล ก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะของการบริหาร ที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้

2.3 ด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง ศึกษาต่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถเสริมจุดเด่น พัฒนาจุดด้อย สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2004, หน้า 48) กล่าวถึง สก็อต บี พีรี (Scott B. Pomy) ได้นิยามคำว่าสมรรถนะว่าเป็น กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา

2.4 ด้านการทำงานเป็นทีม วางแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ระบบการทำงานเป็นทีมที่ดี เน้นการยอมรับ รับผิดชอบ ร่วมมือ มีคุณธรรม และจริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ กนกอร สมปราษฎ์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการทำงานเป็นทีม กระบวนการที่จำเป็นของการทำงานเป็นทีม คือการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การป้อนข้อมูลย้อนกลับ ตลอดจนการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจร่วมกันเป็นผลดีในการสร้างความสามัคคี และการทำงานเป็นกลุ่มทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความผูกพันและอนาคตของหน่วยงาน ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นผลสำเร็จและความภาคภูมิใจของแต่ละคน ซึ่งจะนำไปถึงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดย หลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ควรส่งเสริม และพัฒนาให้การติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละภารกิจอย่างสม่ำเสมอ
2. ด้านการบริการที่ดี ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการจัดระบบการให้บริการบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความต้องการ
3. ด้านการพัฒนาตนเอง ควรเลือกวิธีการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับจุดเด่น จุดด้อยของแต่ละคน
4. ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรศึกษาปัญหาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย

เขต 3

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนวทาง ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและหวังดีตลอดมา จนทำให้การจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ให้ความรู้อันทรงคุณค่าแก่ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณ นายวิเศษ เขยกระรินทร์ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นางสุพิชญา ฤทธิรักษา ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคลเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 นายกัมพล ไชยพันธ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่กรุณาตรวจเครื่องมือการวิจัย ชี้แนะแนวทาง ข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในครั้งนี้ไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2547). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)**

พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สภาลาดพร้าว.

ขุนวัง ญวงค์ศรี. (2550). **สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์**

เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.

เจลิยว ยาจันทร์. **Knowledge Management Center: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. นนทบุรี เขต 2 สืบค้นเมื่อ

2 มิถุนายน 2557 จาก, <http://research.cmru.ac.th>

ชาติรี โพธิกุล. (2552). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2**

ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

เพียรพันธ์ุ กิจพาณิชย์เจริญ. (2552). **ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา**. สังกัดสำนักงาน

เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ ก.ศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พรไพโรจน์ ไชยเสนา. (10 กันยายน 2553). **สมรรถนะการบริหารงานที่ทำให้องค์กรเกิดการยอมรับ**. สืบค้นเมื่อ

21 มิถุนายน 2557 จาก, <http://www.kroobannok.com/blog/36790>

ยิ่งยศ พลเลิศ. (2550). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 3**.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ยุพิน สุขมา. (2550). **สมรรถนะของผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาดากเขต 2**.

ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สุโขทัย.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สฤณี เรืองแก้ว. (2551). **สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7**. รายงานอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ. (2548). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency based learning**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (31 มกราคม 2547). **การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์**. สืบค้น 21 มิถุนายน 2557, จาก <http://ocs.go.th/veform/PDF/competency.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2549). **พระราชบัญญัติ**
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

Organization Health of The Phayao Primary Educational Service Area Office 2th

กาญจณี พุกคำใบ^{1*} และ สันติ บุรณะชาติ²

Kanjaneek ukumbai^{1*} and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ประชากรประกอบด้วยบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านภารกิจ ความต้องการด้านบำรุงรักษา และความต้องการด้านความเจริญและการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านบำรุงรักษา ความต้องการด้านภารกิจ และความต้องการด้านความเจริญและการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์

2. แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

2.1. ความต้องการด้านบำรุงรักษา ผู้บริหารควรจัดการประชุมชี้แจงนโยบายการทำงานแก่บุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและควรกำหนดวิธีการทำงานให้ชัดเจน

2.2. ความต้องการด้านภารกิจ ผู้บริหารควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการทำงานและทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีและกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน

2.3. ความต้องการด้านความเจริญและการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างนวัตกรรม ให้โอกาสเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการทำงาน

คำสำคัญ: สุขภาพองค์กร

¹นิสิตวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

²School of Education, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author : nokkanjaneek@gmail.com

Abstract

The purpose of this Independent study was to determine the state of the organization health of The Phayao Primary Educational Service Area Office 2th and suggested to guide the organizational development. Study population was consisted the whole 84 staff who working in The Phayao Primary Educational Service Area Office 2th. The three-phasesquestionnaire was the collected tool for this research by the 3 dimensions ; The Task Needs Dimension, Survival Needs Dimension and Growth and Development Needs Dimension. The statistics used in this study are percentage, mean, standard deviation and content analysis.

1.The results showed that the state of the organization health of The Phayao Primary Educational Service Area Office 2th has the overall health are on the high level, sorted by descending ; Survival Needs Dimension is the first, The Task Needs Dimension and Growth is the second and the last is Development Needs Dimension.

2.. The staff suggests to guide the organizational development that

2.1.The administrator should to communicate their policy by face to face for clearly understanding and set the working process.

2.2. The administrator should to expand the staff ability in the modern management skills, Including the recreation activities for harmony reinforce and relaxing activities from strain work.

2.3. The administrator should to support for teamwork, new innovation, the opportunity to provide their comments and approach to work.

Keywords: Organization Health

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้องค์กรเตรียมความพร้อมเพื่อความอยู่รอดและบรรลุเป้าหมายโดยการพัฒนาองค์กรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง แนวคิดใหม่ในการพัฒนาองค์กรมี 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) องค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization หรือ HPO) 2) องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation Organization) และ 3) องค์กรสุขภาพดี (Healthy Organization) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีแนวทางการพัฒนาแตกต่างกัน โดยนักพัฒนาองค์กรมีข้อสังเกตว่าการพิจารณาความสำเร็จจากรายได้เป็นหลักมิได้ทำให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน ขณะที่รูปแบบขององค์กรสุขภาพดี(Healthy Organization) มีแนวคิดที่มุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืน(Sustainable Growth) ถึงพร้อมด้วยสุขภาพองค์กรที่ดีหากองค์กรติดกับดักแห่งความสำเร็จของตนเองและคิดว่าองค์กรมีสุขภาพดีเพียงพอแล้วจึงไม่ให้ความสำคัญต่อการดูแลและตรวจสุขภาพอาจจะมีสุขภาพย่ำแย่และอาจจะไม่ประสบความสำเร็จอีกต่อไปในอนาคต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 พบการปฏิบัติงานมีความหลากหลายของบริบท

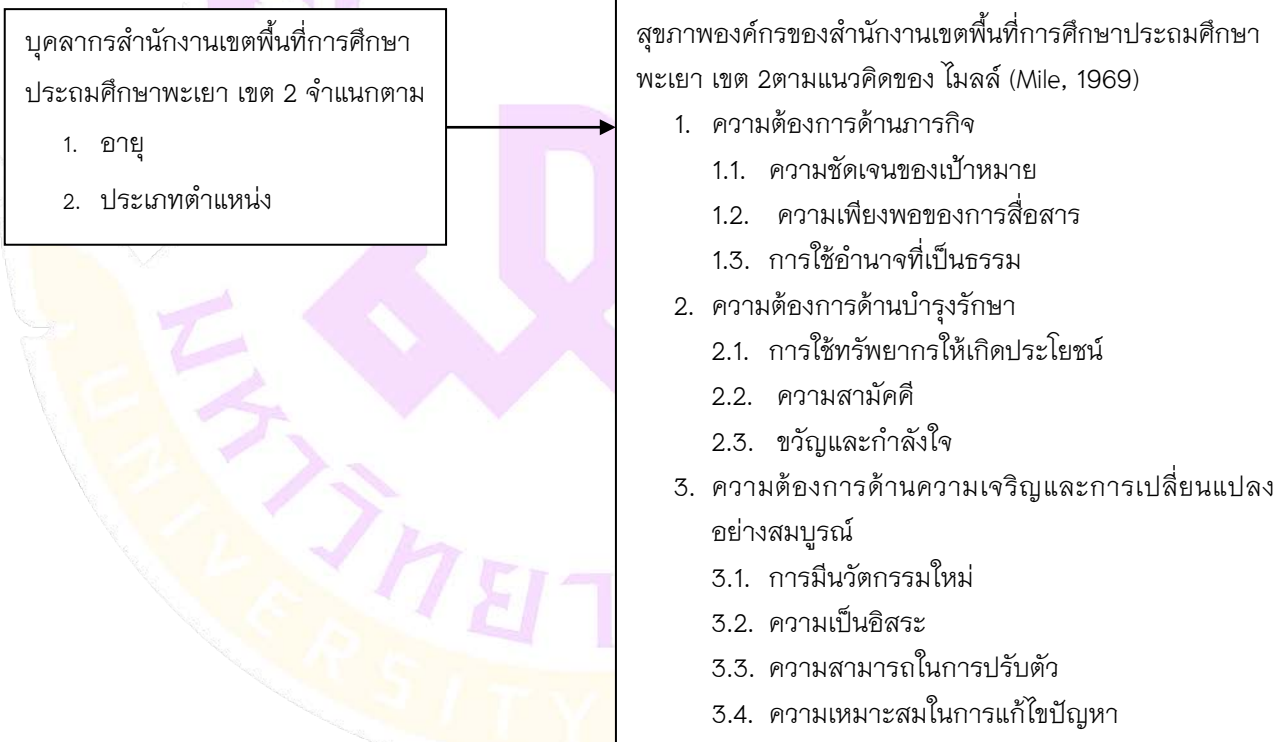
และปัจจัยการทำงาน ทำให้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 185 แห่ง มีระดับผลสัมฤทธิ์และการพัฒนาที่แตกต่างกันและมีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นเอกภาพพร้อมเพรียงกันและเป็นฐานไปสู่การยกระดับให้สูงขึ้นในอนาคต โดยข้อกำหนดในมาตรฐานที่ 1 ได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนาระบบการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารภาครัฐ (PMQA) ซึ่งมีตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีระบบการบริหารจัดการที่ดี 2) มีการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ มีรายละเอียดครอบคลุมการบริหารจัดการองค์กรทั้งระบบ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีผลการประเมินคุณภาพการบริหารงานภาครัฐ (PMQA) ในระดับดีมากซึ่งแสดงถึงการบริหารจัดการที่เป็นเลิศเป็นผลให้องค์กรประสบความสำเร็จในการมุ่งสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization หรือ HPO) แต่ผลการประเมินไม่ได้แสดงถึงระดับสุขภาพองค์กรซึ่งมีความสำคัญต่อการธำรงรักษาประสิทธิภาพการทำงานรวมทั้งการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

วิธีวิทยาการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้กลุ่มประชากร ได้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 3 ตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Content Validity) โดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องแบบ IOC (Index of Item Objective Congruence) ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.71 ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.49
2. สุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความสุขภาพในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านบำรุงรักษาความต้องการด้านภารกิจและความต้องการด้านความเจริญและการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์
3. แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า
  - 3.1. ความต้องการด้านภารกิจ 1) ความชัดเจนของเป้าหมาย โดยการประชุมชี้แจงนโยบายการทำงานจากผู้บริหาร กำหนดวิธีการทำงานให้ชัดเจน จัดคนให้เหมาะสมกับงานและความรู้ความสามารถ 2) ความเพียงพอของการสื่อสาร โดยพัฒนาระบบการสื่อสารทั้งการพัฒนามูลสารและเครื่องมืออุปกรณ์ 3) การใช้อำนาจที่เป็นธรรม โดยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล กำหนดแนวทางป้องกัน แก้ไข ยุติปัญหาที่มีประสิทธิภาพ พิจารณาให้รางวัลจากผลการทำงานและความสามารถ
  - 3.2. ความต้องการด้านบำรุงรักษา 1) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ โดยการพัฒนาบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 2) ความสามัคคี โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ ใช้การประชุมเพื่อร่วมกันทำงาน คิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันทำงาน 3) ขวัญและกำลังใจ โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ ขวัญกำลังใจ จัดสถานที่และเวลาเล่นกีฬา ส่งเสริมการออกกำลังกาย สร้างจิตสำนึกรักองค์กร
  - 3.3. ความต้องการความเจริญและการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ 1) การมีนวัตกรรมใหม่ โดยการจัดเครื่องมือที่ทันสมัย ใช้งานได้รวดเร็วพัฒนามูลสารด้านสารสนเทศ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่และมีการนำเสนอเผยแพร่ 2) ความเป็นอิสระในการทำงาน โดยให้โอกาสบุคลากรแสดงความคิดเห็นเสนอแนวทางต่อผู้บริหาร ประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถและแนวคิดใหม่ในการทำงาน ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นรอบด้าน 3) ความสามารถในการปรับตัว โดยกำหนดแนวทางบริหารความเครียดจากการทำงาน สร้างจิตสำนึกจิตอาสาในการทำงาน จัดกิจกรรม

ออกกำลังกาย กิจกรรมผ่อนคลาย 4) ความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาโดยกำหนดแนวทางป้องกันความเสี่ยงจากการทำงาน กำหนดกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เป็นธรรม เป็นยอมรับ ใช้หลักคุณธรรม ให้โอกาสในการเรียนรู้และแก้ไขข้อผิดพลาด

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สุขภาพองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความต้องการด้านบำรุงรักษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับการจัดสรรทรัพยากรการบริหารจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอและดำเนินการบริหารจัดการด้านบริบทคุณลักษณะ และภาระงาน ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา, 2542, หน้า 1 - 2) จึงสามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน สามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อบรรยากาศการทำงาน บริหารจัดการด้านบุคลากรและงบประมาณได้อย่างเหมาะสมตามภารกิจ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรและเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานที่เต็มไปด้วยมิตรไมตรี บุคลากรมีความสามัคคี มีความยินดีมีความสุขในการทำงานร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีขวัญและกำลังใจที่ดี มีความต้องการทำงานให้เกิดประโยชน์กับองค์กรมากกว่าที่องค์กรคาดหวังไว้ มีความภาคภูมิใจและมีแรงจูงใจที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งส่งผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรจนบรรลุผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศแสดงถึงการเป็นองค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานสูงของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฟอร์เยอร์และเวลล์ (1971) ที่ได้จำแนกคุณลักษณะขององค์กรสุขภาพสมบูรณ์ว่าเป็นองค์กรที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำงาน มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ผู้บริหารเปิดกว้างต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม บุคลากรมีขวัญกำลังใจและทำงานอย่างมีความสุข สามารถทำงานได้เต็มสมรรถนะ มีความก้าวหน้าและมีผลผลิตขององค์กรสูง และสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (1946) ในกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ทำงานนำอยู่ Healthy workplace Framework โดยกล่าวถึงสุขภาพในที่ทำงานว่าองค์กรต้องอาศัยการพัฒนาและสอดคล้องกับผลการวิจัยของเกสร์ ฟุ่มเพ็ช (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องสุขภาพองค์กรของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและโรงพยาบาลเอกชน พบว่าในภาพรวมสุขภาพองค์กรของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและโรงพยาบาลเอกชนอยู่ในระดับมาก ฉะนั้นการจัดการองค์กรในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ การกำหนดเป้าหมายให้บุคลากรมุ่งพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน การสร้างความสามัคคี ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ซึ่งส่งผลเอื้อหนุนต่อการสร้างบรรยากาศการทำงาน การมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพกระบวนการทำงาน และความต้องการให้องค์กรมีความมั่นคงและเข้มแข็งในทุกสภาวะ

แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

2.1. ความต้องการด้านภารกิจ องค์กรควรแจ้งเป้าหมายการทำงานให้บุคลากรรับทราบอย่างชัดเจน มีระบบการสื่อสารที่เพียงพอ และผู้บริหารควรใช้อำนาจที่เป็นธรรมทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรใช้รูปแบบการสื่อสารภายในที่ยังไม่เหมาะสมกับลักษณะของสื่อและความต้องการของบุคลากร แม้จะได้กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและภารกิจไว้อย่างชัดเจน

กำหนดเป้าหมายงานให้สอดคล้องกับภารกิจและจัดช่องทางการสื่อสารไว้หลากหลายช่องทางแล้วก็ตาม แต่ยังขาดการสื่อสารโดยตรงจากผู้บริหาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการสื่อสารภายในองค์กรยังขาดประสิทธิภาพที่ดีการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อความคลาดเคลื่อนในการรับรู้และการตีความ ทำให้ไม่เข้าใจในเป้าหมาย ส่งผลถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการคลาดเคลื่อนกับเป้าหมายที่แท้จริงและต้องมีการปรับแผนบ่อยบุคลากรต้องใช้เวลาทำงานมากขึ้นหรือแก้ไขงานบ่อยครั้ง ส่งผลต่อความเข้าใจว่าเป็นเพราะองค์กรกำหนดขั้นตอนการทำงานไม่ชัดเจนดังนั้นผู้บริหารจึงควรจัดประชุมชี้แจงนโยบายแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของออร์นรัถน์ ชินวรรณ (2553, หน้า 65 - 74) ที่กล่าวว่า การสื่อสารโดยผู้นำองค์กรเป็นการสื่อสารที่มีพลังที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐยา ลินตระกูลผล (2549, หน้า 38 - 39) ว่าคุณสมบัติของผู้นำแห่งความสำเร็จคือมีความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจน สามารถโน้มน้าวใจคนทุกประเภทท่ามกลางสถานการณ์ที่แตกต่างอย่างมีประสิทธิภาพ รางอิทธิพลเหนือผู้อื่นผ่านบทสนทนา การเข้าประชุมกลุ่ม และการปราศรัยต่อหน้าผู้คนจำนวนมากซึ่งจะส่งผลถึงความเชื่อมั่นและความร่วมมือในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายด้านการใช้อำนาจที่เป็นธรรมบุคลากรเสนอให้ผู้บริหารใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีแนวทางยุติปัญหาที่มีประสิทธิภาพ พิจารณาให้ความดีความชอบโดยยึดผลการทำงานเป็นหลักทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารขององค์กรตั้งอยู่บนรากฐานของนโยบายการกระจายอำนาจ จึงมอบอำนาจการตัดสินใจเบื้องต้นแก่หัวหน้างาน ซึ่งอาจเผชิญกับอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการตัดสินใจประกอบกับขาดการประชุมแจ้งนโยบายจากผู้บริหารองค์กรอย่างต่อเนื่อง จึงมีการทบทวนการตัดสินใจบ่อยครั้งซึ่งส่งผลถึงความเชื่อมั่นของบุคลากรต่อความรู้ความสามารถของหัวหน้างานหรือผู้ที่ได้รับผิดชอบ จึงเสนอให้องค์กรประเมินตรวจสอบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายสอดคล้องกับนิติพล ภูตะโชติ (2556, หน้า 282) ว่าการตัดสินใจที่ผิดพลาดอาจนำมาซึ่งความล้มเหลวและความขัดแย้งในองค์กร และสอดคล้องกับสาคร สุขศรีวงศ์ (2551, หน้า 78) ผู้บริหารควรคำนึงถึงกรอบทางความคิด การกระทำต่อสังคมและจริยธรรมทางการจัดการ

2.2. ความต้องการด้านบำรุงรักษา องค์กรควรใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ เสริมสร้างความสามัคคี ขวัญและกำลังใจทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในภารกิจ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้พัฒนางานบางด้านจนมีความเป็นเลิศในการปฏิบัติ (Best Practice) องค์กรจึงไม่ได้กำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องและจริงจังผลการวิจัยพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการจัดสรรทรัพยากรว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการแนวใหม่และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับภารกิจพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับข้อเสนอของบุคลากรที่ต้องการให้องค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการพัฒนาความรู้ ทักษะการทำงาน ตลอดจนให้โอกาสแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมร่วมทำงานร่วมความรับผิดชอบและร่วมแก้ปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเลิศในการปฏิบัติ (Best Practice) คือการบรรลุศักยภาพระดับสูงสุดของระดับการปฏิบัติการ บุคลากรยังมีความต้องการเพิ่มพูนทักษะการบริหารจัดการแนวใหม่ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่การทำงานเป็นทีม การจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการความก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth needs) สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (อ้างอิงถึงในนิติพล ภูตะโชติ, หน้า 187 - 192) ว่าความต้องการระดับสูงของมนุษย์คือการเติมเต็มศักยภาพของตนเองให้ถึงขีดสุดหยุด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น การคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (อ้างอิงถึงในกระทรวงการต่างประเทศ, 2556) ที่กล่าวถึงการรักษาระดับการเจริญเติบโตและการเพิ่มผลิตภาพในระยะ

ยาวว่าสามารถทำได้โดยการพัฒนาศักยภาพเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งบุคลากร ต้องการเติมเต็มด้านจิตใจและใช้เวลาร่วมกับกลุ่มพวกเดียวกัน เพื่อสร้างความสามัคคีและพลังในการทำงาน จึงควร จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีมในงานที่ต้องระดมความคิดซึ่งเป็นแนวปฏิบัติหนึ่งของนโยบาย กระจายอำนาจ รวมทั้งจัดกิจกรรมออกกำลังกายและนันทนาการนอกสถานที่เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่ดี ซึ่งจะส่งผล สะท้อนกลับสู่องค์กรโดยการมีจิตสำนึกรักองค์กร กระตุ้นแรงจูงใจในทางบวกทำให้เกิดการทำงานให้เกิดประโยชน์กับ องค์กรมากกว่าที่องค์กรคาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพในองค์กรภาครัฐ (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551) ที่มีนโยบายให้ส่วนราชการระดับต่าง ๆ สามารถกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อสุขภาพ ที่สัมพันธ์กับการสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งผลถึงการปรับสภาพแวดล้อมในหน่วยงานของตนเอง ตามบริบทที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถนำไปตั้งงบประมาณเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคลากรได้

2.3 ความต้องการด้านความเจริญและการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์ องค์กรควรส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ และมีการนำเสนอเผยแพร่ ให้อิสระในการทำงาน ส่งเสริมและสนับสนุนความสามารถในการปรับตัวและมีความเหมาะสม ในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรประกอบด้วยบุคลากร 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่สร้างสรรค์นวัตกรรมของตนเอง ต้องการให้องค์กรพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นผลการปฏิบัติงานที่ดี และกลุ่มที่ยังไม่มีองค์ความรู้เพียงพอในการคิดและสร้าง นวัตกรรมของตนแต่มีความต้องการรับการสนับสนุนจากบุคลากรกลุ่มแรก หากทั้งสองกลุ่มได้รับการตอบสนองจะเกิด ผลดีต่อองค์กรสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Skarzynski & Rowan Gison (อ้างอิงในณัฐยา ลินตระกูลผล, หน้า 44-45 , 316-326) ว่าจุดเริ่มต้นของนวัตกรรมมีเงื่อนไข ได้แก่ การให้บุคลากรได้คิดทบทวนคิดหาสิ่งใหม่ กระตุ้นให้มี ความคิดหลากหลาย ปัจจัยที่กระตุ้นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ได้แก่ การฝึกอบรม ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การฝึกสอน ให้คำปรึกษา และการให้รางวัลด้วยการชื่นชมในด้านความเป็นอิสระในการทำงาน นอกจากนี้บุคลากรยังเสนอให้ผู้บริหาร รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกระดับ สนับสนุนให้มีการนำความรู้และแนวคิดใหม่ไปใช้ในการทำงานแม้แนวคิดอาจ สวนทางกับผู้บริหารด้านความสามารถในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Donald F.Kettl (อ้างอิงถึงใน อนุรักษ วัฒนธรรวรงค์, 2552, หน้า 252) ในหนังสือการปฏิวัติทางการจัดการภาครัฐทั่วโลก The Global Public Management Revolution ว่าการปฏิรูปการจัดการภาครัฐคือการจัดการหน้าที่พื้นฐานและเป็นศูนย์กลางในการทำหน้าที่ปฏิรูปให้มี ความสำเร็จ โดยต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ของบุคลากรกระบวนการรวมทั้งสถาบันต่างๆ ที่จะทำให้มั่นใจในกระบวนการปฏิรูป ให้มีการจัดการได้ดีขึ้น จึงเป็นความท้าทายของเพิ่มประสิทธิภาพและกระตุ้นการเจริญเติบโต รวมทั้งองค์กรควรมี แนวทางจัดการความเครียดจากการทำงาน โดยจัดกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมผ่อนคลาย เพราะปริมาณภาระงาน ที่มาก รวมทั้งความมุ่งมั่นขององค์กรที่เน้นประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งผลต่อความเครียดของบุคลากรซึ่งแสดงให้เห็น ว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งกายและใจส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร จะทำให้เกิดพลัง ใจและกระตุ้นจิตสำนึกความรับผิดชอบต่องานแม้ว่าต้องเจออุปสรรคและปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรแห่ง ความสุข 8 ประการ ในฐานที่ 3 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(2556) ในการผ่อนคลายความตึง เครียดว่าต้องมีวิธีผ่อนคลายความเครียดเพื่อไม่ให้อารมณ์เสียมากเกินไป การบริหารความเครียดขององค์กรแสดงถึงการ มุ่งความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งในด้านการเสริมสร้างปัญญา อารมณ์และความสัมพันธ์ จึงควรให้ความสำคัญ กับการปรับทัศนคติการทำงานโดยใช้กิจกรรมเชิงบวกที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีภายใต้ความคิดที่ว่าหาก บุคลากรมีความสุขในการทำงานจะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงาน ในด้านความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหา องค์กร

ควรกำหนดแนวทางป้องกันความเสี่ยงมีการแก้ไขปัญหาที่เป็นธรรมเป็นที่ยอมรับ ใช้หลักคุณธรรม ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงาน แก้ไขข้อผิดพลาด เรียนรู้จากความผิดพลาด สอดคล้องกับแนวคิดของศาสตราจารย์ (2551) ว่าผู้บริหารต้องแยกแยะ ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ซึ่งมี 3 ประเภท ได้แก่ ปัญหาวิกฤต ปัญหาไม่วิกฤต และปัญหาที่เป็นโอกาส โดยผู้บริหารต้องใช้ คุณธรรมในการแก้ปัญหา ให้โอกาสบุคลากรแก้ไขข้อผิดพลาดจากการทำงานซึ่งถือเป็นปัญหาที่เป็นโอกาส เนื่องจาก สถานการณ์ของปัญหาจะแฝงไว้ด้วยศักยภาพและโอกาสแห่งความสำเร็จ ซึ่งจะพลิกผันส่งผลดีต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความต้องการด้านภารกิจ พัฒนาระบบการสื่อสารภายในองค์กรให้มีหลากหลายช่องทาง สามารถใช้ได้ สอดคล้องและเหมาะสมกับภารกิจ ประกอบด้วย การสื่อสารอย่างเป็นทางการ การสื่อสารแบบเผชิญหน้า การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บุคลากรได้รับทราบเป้าหมายและนโยบายในการทำงาน ซึ่งจะทำให้ บุคลากรมองเห็นเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การแบ่งกันทำงานโดยใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านตามบทบาทหน้าที่ ช่วยกันทำงานในรูปแบบของทีม นำระบบการสื่อสารอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการมาใช้ในการ ติดต่อประสานงาน สร้างความเข้าใจและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลถึงความสำเร็จในงานร่วมกันและลดความขัดแย้ง ในองค์กร

2. ความต้องการด้านบำรุงรักษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้เฉพาะ ทางตามหน้าที่รับผิดชอบและทักษะการทำงานที่จำเป็นสำหรับองค์กรในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถพัฒนาและรักษาประสิทธิภาพในการทำงาน นำไปสู่การใช้ทรัพยากรในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและความทันสมัยของเครื่องมืออุปกรณ์ สามารถสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมเพื่อ การทำงาน

3. ความต้องการความเจริญและการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์ มีระบบบริหารความเสี่ยงจากจากการทำงาน ได้แก่ ความเสี่ยงในระบบงานและความเสี่ยงต่อสุขภาพกายและจิตของบุคลากรอันเนื่องมาจากความเข้าใจต่อเป้าหมาย ไม่ชัดเจน มีระบบการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบการทำงานที่ไม่รัดกุมจะช่วยลดความผิดพลาดในงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ระดับความสำเร็จของงานและความเครียดของบุคลากร ดังนั้นควรมีระบบควบคุม ติดตาม ตรวจสอบการทำงานแบบ กัลยาณมิตร เพื่อให้องค์กรมั่นใจว่ามีการทำงานตรงกับเป้าหมายที่กำหนดโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของบุคลากร จัดกิจกรรมออกกำลังกายและสันทนาการเพื่อผ่อนคลายความเครียดและความเมื่อยล้าของร่างกายและจิตใจที่เกิดจาก การทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรที่มีสุขภาพดีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการบริหารการศึกษา สามารถจัดทำจนเป็นผลสำเร็จได้ด้วยดี โดยการสนับสนุนและความกรุณาจากผู้บังคับบัญชา ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และอาจารย์ที่ปรึกษา จนการศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันเกิดจากวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณที่ให้ความเมตตาเกื้อหนุนจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. (27 ม.ค. 2558). **Economic Outlook for Southeast Asia, China and India 2014 :**

Beyond the Middle-Income Trap. รายงานผลการประชุมสัมมนา. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2558.

จาก <http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/252/16519>

เกสร พุ่มเพ็ช. (2552). **สุขภาพองค์การของกลุ่มพยาบาล.** วิทยานิพนธ์ พย.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2557. จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/17078>

ณัฐยา ลินตระกูลผล. (2554). **การสร้างนวัตกรรมให้เป็น Core Competency.** แปลและเรียบเรียงจาก Innovation to the Core โดย Perter Skarzynski & Rowan Gibson (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.

นิติพล ภูตะโชติ. **พฤติกรรมองค์กร Organizational Behavior.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2551) **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร (MANAGEMENT form the Executive's Viewpoint)** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จี.พี.ไซเบอร์พรินท์จำกัด

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (17 กันยายน 2556). **โครงการพัฒนาดัชนีสุขภาพองค์กรสร้างเสริมศักยภาพการพัฒนาองค์กรสุขภาพ.** สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2557

จาก <http://www.thailog.org/happyworkplace/index.php/happy5/item/40-happy-workplace-index>

อนูรักษ์ วัฒนธนากรวงศ์. (30 ธันวาคม 2552). **การปฏิวัติทางการจัดการภาครัฐทั่วโลก : The Global Public Management Revolution.** สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2558.

จาก http://anuruckwatanathawornwong.blogspot.com/2009/12/blog-post_8604.html

อรุณรัตน์ ชินวรรณ. (2553). **สื่อประชาสัมพันธ์.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

World Health Organization (WHO). **Healthy Workplace Framework and Model: Background and Supporting Literature and Practices.** สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2558.

จาก http://www.who.int/occupational_health/healthy_workplace_framework.pdf

การจัดการกิจกรรมและความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการกิจกรรมของแผนก ภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา

Activity Management and Parents' Satisfaction towards Activities Hosted by Thai Language and Culture Department of NIVA International School

อัมภิกา ป้อมบุบผา^{1*} และ นรา สมประสงค์²
Amphika Pombuppa^{1*} and Nara Somprasonk²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการกิจกรรมและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนนานาชาตินิวา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 300 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC) ระหว่าง .67 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .959 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา ในความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการต้อนรับ ด้านอาคารสถานที่ ด้านระยะเวลา ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการกิจกรรมโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการต้อนรับ ด้านอาคารสถานที่ ด้านระยะเวลา ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการกิจกรรมจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมของแผนกภาษาไทยโรงเรียนนานาชาตินิวาโดยภาพรวมและรายรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านอายุ ที่พบว่าผู้ปกครองที่มีอายุ 41-45 ปี มีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมของแผนกภาษาไทยโรงเรียนนานาชาตินิวา ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แตกต่างกับผู้ปกครองที่มีอายุสูงกว่า 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹นิสิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

²School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: amphika.misb@gmail.com

คำสำคัญ: การจัดการกิจกรรม ความพึงพอใจ

Abstract

This research aimed to study the activity management of Thai Language and Culture department in NIVA International School and to compare parents' satisfaction towards the activity management. The samples used in this study were 169 parents of students enrolled in the second semester of the academic year 2015. The instrument used in this research was a rating scale questionnaire with IOC .67 – 1.00 and reliability of .959. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Scheffe's method. The results found that: 1) The activity management hosted by Thai language and culture department of NIVA International School in all 6 aspects were rate at a high level and the mean score from high to low were as follows: reception, building and facilities, length of time, public relation, facilitation, and parents' participation, respectively. 2) The parents' satisfaction towards the activity management in all 6 aspects were rate at a high level and the mean score from high to low were as follows: reception, building and facilities, length of time, public relation, facilitation, and parents' participation, respectively. 3) There was no significant difference on the parents' satisfaction towards the activity management classified by gender, educational level, and economic status, except age, that there was a significant difference between parents age 41–45 and above 45 at the level of .05.

Keywords: Activities' management, Parents' satisfaction

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นส่วนสำคัญที่ผูกมัดจิตใจของคนไทยด้วยกันให้มีความคิด ความเชื่อแบบไทย มีความภูมิใจที่เป็นคนไทย (เปรม ติณสูลานนท์, ม.ป.ป. อ้างอิงใน จรัญ จิตสาคร, 2547, หน้า 2) นอกจากนี้วัฒนธรรมจะมีความสำคัญสำหรับเด็กนักเรียนไทยแล้ว ยังส่งผลต่อนักเรียนต่างชาติที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยอีกด้วย เนื่องจากนักเรียนต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยจากการจัดการเรียนรู้โดยครูแผนกภาษาไทยของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ตรงจากการศึกษา การปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันพ่อ และกิจกรรมวันสงกรานต์ ซึ่งจัดขึ้นในทุกปี เพื่อเป็นการเผยแพร่และเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย

โรงเรียนนานาชาติเป็นสถานศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของเด็กต่างชาติที่ติดตามผู้ปกครองซึ่งย้ายมาทำงานที่ประเทศไทย แต่ในปัจจุบันผู้ปกครองไทยส่วนหนึ่งนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติ ด้วยเหตุผลที่ต้องการให้เด็กมีโอกาสเรียนภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ตลอดจนได้อยู่ในระบบการศึกษาของประเทศนั้นๆ และเนื่องจากปัจจุบันมีโรงเรียนนานาชาติเปิดดำเนินการจำนวนมาก ทางคณะกรรมการอำนวยการหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความห่วงใยผลกระทบที่มีต่อเด็กไทย จึงกำหนดให้นักเรียนไทยเรียนวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย สัปดาห์ละ 5 คาบ เพื่อให้เกิดความภูมิใจในชาติไทย ให้ได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของตน จนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมาคมโรงเรียนนานาชาติ

แห่งประเทศไทย, 2542, หน้า 59) เมื่อภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก การเรียนรู้ภาษาจึงต้องเรียนรู้วัฒนธรรมควบคู่กันไป (นงศราญ ขวลิต, หน้า 2553, หน้า 1) ดังนั้นการใช้ภาษาจึงต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมด้วย การใช้ภาษาที่ดีเพื่อการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนควรให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน

การจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติเน้นให้นักเรียนได้เป็นผู้ศึกษาและลงมือทำกิจกรรม โดยมีครูแผนกภาษาไทยเป็นผู้ให้คำแนะนำ โดยกิจกรรมที่จัดมีดังนี้ จัดนิทรรศการเกี่ยวกับวันสำคัญในชั้นเรียน การแสดงของนักเรียนที่แสดงออกถึงความเป็นไทย การเปิดร้านขายอาหารไทย และกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นไทย เช่น การรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ เป็นต้น โดยทางโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีของนักเรียน บุคลากรภายในโรงเรียน และผู้ปกครอง

สำหรับผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดูและมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดต้องการให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดีและดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมของโรงเรียนให้ดีขึ้นและเป็นประโยชน์กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของปรกรณ์ ศรีตันทิพย์ (2553, หน้า 1) ที่กล่าวว่า การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองจะส่งผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกัน และเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สนับสนุน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลข้างต้นรวมไปถึงการเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทย ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นครูผู้สอนแผนกภาษาไทยของโรงเรียนนานาชาติเน้นว่า จึงได้ศึกษาการจัดกิจกรรมและความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยโรงเรียนนานาชาติเน้นว่า ซึ่ง ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติเน้นว่า
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติเน้นว่า
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติเน้นว่า

จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและ สถานะทางเศรษฐกิจ

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาติเน้นว่าแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนนานาชาตินิวา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 300 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนนานาชาตินิวา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการต้อนรับ ด้านอาคารสถานที่ ด้านระยะเวลา ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยหาคุณภาพเครื่องมือด้วยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปใช้กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .959

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้รับคืน 169 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one – way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินิวา โดยภาพรวมเป็นรายด้าน

ด้าน	การจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทย ในโรงเรียนนานาชาตินิวา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านประชาสัมพันธ์	3.87	.81	มาก
2	ด้านการต้อนรับ	4.22	.82	มาก
3	ด้านอาคารสถานที่	4.22	.74	มาก
4	ด้านระยะเวลา	4.04	.74	มาก
5	ด้านการอำนวยความสะดวก	3.75	.81	มาก
6	ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	3.63	.80	มาก
	เฉลี่ย	3.95	.63	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการต้อนรับ ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .82$) และด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .74$) รองลงมา ได้แก่ ด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 4.04$, $SD = .74$) ด้านประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.87$, $SD = .81$) ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.75$, $SD = .81$) และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.63$, $SD = .80$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า โดยภาพรวมเป็นรายด้าน

ด้าน	ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านประชาสัมพันธ์	3.92	.76	มาก
2	ด้านการต้อนรับ	4.28	.71	มาก
3	ด้านอาคารสถานที่	4.23	.71	มาก
4	ด้านระยะเวลา	4.06	.71	มาก
5	ด้านการอำนวยความสะดวก	3.77	.78	มาก
6	ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	3.64	.80	มาก
	เฉลี่ย	3.98	.59	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า โดยภาพรวม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .59$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการต้อนรับ ($\bar{X} = 4.28$, $SD = .71$) รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.23$, $SD = .71$) ด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 4.06$, $SD = .71$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.92$, $SD = .76$) ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.77$, $SD = .78$) และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.64$, $SD = .80$) ตามลำดับ

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจ พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มีความแตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 3 และตาราง 4

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทย
ในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า รายด้าน จำแนกตามอายุ

ด้าน	ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ต่อการจัดกิจกรรมของ แผนกภาษาไทย	ต่ำกว่า 41 ปี		41-45 ปี		สูงกว่า 45 ปี		F	p
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1	ด้านการประชาสัมพันธ์	4.07	.57	3.91	.77	3.78	.90	1.54	.21
2	ด้านการต้อนรับ	4.35	.70	4.34	.71	4.15	.72	.99	.37
3	ด้านอาคารสถานที่	4.25	.71	4.30	.67	4.12	.77	.69	.50
4	ด้านระยะเวลา	4.16	.73	4.10	.71	3.91	.67	1.33	.26
5	ด้านการอำนวยความสะดวก	3.76	.74	3.85	.81	3.69	.78	.48	.61
6	ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	3.67	.69	3.82	.73	3.39	.91	3.45	.03*
	รวม	4.03	.50	4.05	.58	3.83	.67	1.74	.17

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method) ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทย
ในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ ($\bar{X}$)	ต่ำกว่า 41 ปี (3.67)	41-45 ปี (3.82)	สูงกว่า 45 ปี (3.39)
ต่ำกว่า 41 ปี (3.67)	-	.156	.283
41-45 ปี (3.82)		-	.439*
สูงกว่า 45 ปี (3.39)			-

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ 41 – 45 ปี มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่าในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีอายุสูงกว่า 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการต้อนรับและด้านอาคารสถานที่ ด้านระยะเวลา ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการอำนวยความสะดวก และ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
2. ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยในโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการต้อนรับ ด้านอาคารสถานที่ ด้านระยะเวลา ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการอำนวยความสะดวก และ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และ สถานะทางเศรษฐกิจ ใน 6 ด้าน ไม่พบความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านอายุ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ 41-45 ปี มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีอายุสูงกว่า 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการจัดการประชาสัมพันธ์ของแผนกภาษาไทยอยู่ในระดับมากและผู้ปกครองก็มีความพึงพอใจในระดับมากทั้งนี้เนื่องจากแผนกภาษาไทยจะมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านทางสื่อที่มีความหลากหลาย โดยจะประชาสัมพันธ์ผ่านทางปฏิทินกิจกรรมรายปีซึ่งทางโรงเรียนได้มีการประชุมวางแผนร่วมกับครูแผนกภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยรายปี เมื่อได้ข้อสรุปแจกให้กับผู้ปกครองและลงในเว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย นงศ์สูงเนิน (2546, หน้า 103) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 8-9) ได้กล่าวว่า การวางแผนการประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องที่โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องทำโดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ดังนั้น การกำหนดรายละเอียดกิจกรรมที่จะจัดจึงเป็นการประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่งซึ่งงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นมักเกิดจากผู้บริหารมีการวางแผนที่จริงจังและเอาใจใส่ นอกจากนี้ ทางแผนกภาษาไทยยังได้มีการทำแผ่นโฆษณาที่มีสีสันสวยงาม มีรูปแบบตัวหนังสือที่ชัดเจน และมีรูปแบบสะดุดตาติดบริเวณจุดสำคัญของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองที่มาจับคู่บุตรหลานสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน
2. ด้านการต้อนรับ พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการต้อนรับของแผนกภาษาไทยอยู่ในระดับมากและผู้ปกครองก็มีความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากทางแผนกภาษาไทยได้เตรียมนักเรียนที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมมาเป็นผู้ต้อนรับ โดยมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และบอกทางให้กับผู้ที่มาร่วมงานด้วยวาจาที่สุภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวรรัตน์ ชัยสุริยา (2552, หน้า 82) ซึ่งกล่าวว่า การต้อนรับจะมีประสิทธิภาพหากสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดงานเป็นผู้ต้อนรับและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่มาร่วมงาน นอกจากนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ต้อนรับจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี อ่อนน้อม พุดจามนุ่มนวล และสามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจน โดยทางแผนกภาษาไทยจะให้ผู้ต้อนรับประจำจุดสำคัญ ได้แก่ ลานจอดรถ บริเวณทางขึ้นห้องประชุม และ บริเวณภายในงาน ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครอง

3. ด้านอาคารสถานที่ พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าอาคารสถานที่จัดงานที่ทางแผนกภาษาไทยจัดอยู่ในระดับมากและผู้ปกครองก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สถานที่จัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยจะจัดที่บริเวณโรงเรียนนานาชาตินิเวา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นลานกว้างเพื่อให้เหมาะกับกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ เช่น กิจกรรมลอยกระทง และกิจกรรมวันสงกรานต์ ที่มีการเปิดร้านขายของ หรือ มีการเล่นน้ำ เป็นต้น และอีกส่วนจะเป็นบริเวณห้องประชุมชั้นบนอาคารเรียน ซึ่งเหมาะกับกิจกรรมที่เน้นการแสดง เช่นกิจกรรมวันพ่อ โดยภาพรวมแล้วสถานที่จัดงานมีความสะอาด เป็นระเบียบ มีความปลอดภัยกับผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพรรณ อนันต์ศิริการ (2550, หน้า 135-136) พบว่า ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจต่อสถานที่จัดงานที่มีความสะอาด มีบรรยากาศภายในพื้นที่ที่เหมาะสม และมีการจัดสรรพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ เกียรติวี เจริญวิศาล (2553, หน้า 209) พบว่า สถานที่จัดการจะต้องมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการจัดงาน ได้แก่ อุณหภูมิที่เหมาะสม แสงสว่างที่เหมาะสม มีความสะดวกสบาย สะอาด และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ ตามลำดับ

4. ด้านระยะเวลา พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าระยะเวลาการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทยโรงเรียนนานาชาตินิเวา มีความเหมาะสมระดับมาก และผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากทางแผนกภาษาไทยมีการระบุเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมวันลอยกระทง และกิจกรรมวันสงกรานต์ เป็นกิจกรรมที่มีกิจกรรมที่หลากหลายมากมายจึงใช้เวลาในการจัดทั้งวัน ซึ่งนักเรียนและผู้ปกครองที่เปิดร้านขายของมีโอกาที่จะขายสินค้าได้ตลอดทั้งวัน ส่วนกิจกรรมวันพ่อ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีกิจกรรมไม่มากนักจึงใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ซึ่งจากการสำรวจพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับระยะเวลาที่ทางแผนกภาษาไทยจัด

5. ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของแผนกภาษาไทย โรงเรียนนานาชาตินิเวา อยู่ในระดับมาก และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนนานาชาตินิเวามีการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่จอดรถทั้งทางลานกว้างหน้าโรงเรียน และลานกว้างหลังโรงเรียน มีบริการห้องน้ำชายและหญิงในทุกชั้นของตึก นอกจากนี้ยังมีการบริหารน้ำดื่มเย็นที่ผู้ปกครองสามารถดื่มได้ตลอดเวลา กิจกรรมที่จัดบริเวณลานกว้างจะมีเก้าอี้บริการอยู่บริเวณโรงอาหาร ส่วนกิจกรรมที่ใช้ห้องประชุมเป็นสถานที่จัดกิจกรรมจะมีการจัดเก้าอี้ให้ที่นั่งนักเรียน ครู และ ผู้ปกครอง ดังที่เจนจิรา ปักษา (2552, หน้า 64) ได้กล่าวว่า ผู้ร่วมงานจะคำนึงถึงความเพียงพอของที่จอดรถเป็นลำดับ รองลงมาคือน้ำดื่มที่เพียงพอ และมีความสะดวกเป็นระเบียบตามลำดับ

6. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการให้ความรู้ การสร้างประสบการณ์แก่บุตรหลาน สนับสนุนด้านกำลังทรัพย์ และ มีส่วนร่วมในการช่วยงาน ยกเว้น การมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ทางแผนกภาษาไทยมีเพียงการประชุมกันเนแผนก และ ประชุมกับผู้บริหาร โดยมิได้ประชุมกับตัวแทนผู้ปกครองจึงทำให้ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในจุดนี้ อาจเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะเวลา รูปแบบ และ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ดังนั้นทางผู้บริหารจึงเปิดโอกาสให้ทางแผนกภาษาไทยออกแบบรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมนักเรียน ระยะเวลา และงบประมาณที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ หากทางแผนกภาษาไทยให้ทางผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม และทางแผนกภาษาไทยติดต่อบุคคลต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถจัดงานได้ตามที่ผู้ปกครองต้องการจะส่งผลให้เกิดผลเสียกับทางโรงเรียนมากกว่า ซึ่งปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชิต วงศ์มณี (2550, หน้า 1) ซึ่งศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการมี

ส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนประจิม จังหวัดแพร่ พบว่า ส่วนที่เป็นปัญหามากที่สุดในเรื่องของการบริหารงานกิจกรรมคือ การที่ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาคิดเป็นปัญหาร้อยละ 82.3 ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมและร่วมให้ข้อมูลพร้อมให้ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากการศึกษา

1.1 ด้านการประชาสัมพันธ์ จากผลการศึกษาพบว่า ข้อการประชาสัมพันธ์มีความทั่วถึง และสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์มีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ทางแผนกภาษาไทยอาจมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น จากเดิม มีเพียงปฏิทินบอกกิจกรรมประจำปี ทางเว็บไซต์ และทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ทางโรงเรียนควรเพิ่มช่องทางการแจ้งข่าวสารให้กับผู้ปกครองเพิ่มอีกหนึ่งช่องทางคือ ทางการส่งข้อความทางโทรศัพท์ถึงผู้ปกครอง ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองได้รับข่าวสารการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและอย่างทั่วถึงครบถ้วนมีความหลากหลายด้วย

1.2 ด้านการต้อนรับ จากผลการศึกษา พบกว่า ข้อผู้ทำหน้าที่ต้อนรับสามารถให้ข้อมูลได้ถูกต้องชัดเจน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ครูผู้ดูแลจึงควรมีการฝึกซ้อมเด็กนักเรียนผู้ทำหน้าที่ต้อนรับทุกคนก่อนถึงวันงานเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

1.3 ด้านอาคารสถานที่ จากผลการศึกษา พบว่า ข้อสถานที่จัดกิจกรรมมีคามพอเพียง มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ทางแผนกภาษาไทยจึงอาจมีการระบุนลงในจดหมายเชิญร่วมงานว่าผู้ปกครองจะมาร่วมงานหรือไม่มาร่วมงานจำนวนกี่คน เพื่อให้สะดวกต่อการจัดเตรียมสถานที่ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องใช้ห้องประชุม หรือ หากเป็นกิจกรรมที่คาดว่าผู้ปกครองจะมาร่วมงานจำนวนมากอาจหลีกเลี่ยงการจัดงานบริเวณห้องประชุมและจัดบริเวณลานกว้างของโรงเรียนแทน

1.4 ด้านระยะเวลา จากผลการศึกษาพบว่า ข้อการระบุนเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการจัดกิจกรรมและระยะเวลาที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้นทางแผนกภาษาไทยควรมีการแจ้งเวลาและรายละเอียดของงานตั้งแต่เริ่มงานจนถึงสิ้นสุดงาน นอกจากนี้ทางแผนกควรสอบถามผู้ปกครองถึงความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

1.5 ด้านการอำนวยความสะดวก จากผลการศึกษาพบว่า ข้อการบริการสถานที่จอดรถที่เพียงพอ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ทางโรงเรียนควรมีการจัดระเบียบการจอดรถเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองมากขึ้น

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากผลการศึกษาพบว่า ข้อการมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมของผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ทางแผนกภาษาไทยอาจทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามว่าหากจัดกิจกรรมครั้งหน้าผู้ปกครองต้องการเสนอแนะเรื่องใดบ้างและนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในเชิงลึก

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษารองศาสตราจารย์ ดร.นรา สมประสงค์ ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน เพื่อให้การเขียนบทความฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ขอขอบพระคุณ ดร.ราชันย์ บุญธิมา และ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ที่ปรึกษาด้านสถิติ ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำผู้ศึกษาเกี่ยวกับการทำข้อมูลทางสถิติ และขอขอบคุณ Mr.Jonathan D.Just ผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายมัธยมศึกษาที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษา**

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เกิดศิริ เจริญวิศาล. (2553). **รูปแบบการตลาดที่เหมาะสมของสถานที่จัดงานสำหรับอุตสาหกรรมไมซ์**

ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

คเชนพงษ์ สุมาลัยโรจน์. (2550). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของสถานศึกษา**

ในอำเภอหนองม่วงไข่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

จรัญ จิตสาคร. (2547). **การจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นไทยของโรงเรียนประถมศึกษา**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.

จุไรรัตน์ เปรมวรเวทย์. (2557). **พัฒนาการของมนุษย์.** สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2558, จาก

http://hlinzaii.50webs.com/j3_8htm.

เจนจิรา ปักษา. (2552). **ความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกและการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล**

ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ บศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

เฉลิมเกียรติ ตุ่นแก้ว. (2555). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนสาธิต**

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ชัยนันท์ นันทพันธ์. (2549). **กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ยุคใหม่:รวมบทความยอดฮิตสะกิดใจคนทำงาน**

ประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ทิพย์ธารา ประทุมณี. (2553). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา**

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

นงคราญ เซาวลิต. (2552). **สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย ระดับปฐมวัย**

ในโรงเรียนนานาชาติ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- บวรรัตน์ ชัยสุริยา. (2552). การปรับปรุงกระบวนการต้อนรับของงานประชาสัมพันธ์โดยการเทียบรอย: ศึกษารณิ
โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.
- ปกรณ์ ศรีตันทิพย์. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติลานนา จังหวัด
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประทีป โกลาวัลย์. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 3
ชุมชนวัดจันทราวาส. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.thar-school-net/view.php?ID=478827&pschool-rd=1259-50k>.
- พัทธยา จิตต์เมตตตา. (2551). การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิมพ์ ตามี. (2550). ความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วันชัย โกลละสุด. (2551). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2557, จาก
http://subweb2.dpt_kimcenter/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=1.
- วันชัย นงค์สูงเนิน. (2546). การศึกษาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,
นครราชสีมา.
- วิจิต วงศ์มณี. (2550). การศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน
ประจิม จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- วิลาสิณี มูลสาร. (2552). การต้อนรับและการให้บริการ. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2557, จาก
<https://www.l3nr.org/posts/279978>.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2555). **หลักสูตรโรงเรียนนานาชาติ**. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2557,
จาก <https://www.opec.go.th>.
- สุทิน พรหมสี. (2550). **งานอาคารสถานที่**. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2557, จาก
<https://www.gotoknow.org/posts/161662>.
- สุนทร เกิดสุข. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาสถานศึกษาโรงเรียนกันทราราม (นุ่่นศึกษาคาร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2557, จาก
http://www.kroobannok.com/board_view.php?Mb-id=18348&beat_1d16-28k.
- อภิญา เวชชัย. (2551). **แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม**. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2557, จาก
<http://www.surinareal.go.th/isresearch/>.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อรรวรรณ อนันต์กิริติการ. (2550). *ความพึงพอใจของผู้เข้าชมที่มีต่อสถานที่จัดงานสินค้าและนิทรรศการนานาชาติ*

กรณีศึกษา: ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร,
พิษณุโลก.

เอกชัย กี่สุขภัณฑ์. (2548). *การบริหารทักษะและการปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Rew Publishers.

Murphy, E. (1990). *A handbook for teachers and administrators in International school*. England: Multilingual
Matter.

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

กรุงเทพมหานคร

Environmental Management in Schools under the Jurisdiction of Ratburana

District Office, Bangkok Metropolitan Administration

สุเทพ เกตุศักดิ์^{1*} และ อัจฉรา วัฒนานรงค์²

Suthep Ketsak^{1*} and Achara Whattananarong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู จำนวน 176 คน ปฏิบัติงานการสอนในปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) สถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพ สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่าง

คำสำคัญ: การจัดสภาพแวดล้อม สถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to investigate and to compare environmental management in schools under the Jurisdiction of Ratburana District Office, Bangkok Metropolitan Administration in the aspects of physical facilities, administration, teaching and learning and personal interaction in overall and each aspect classified by school

¹นิสิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

²School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: thepteana@gmail.com

size. The samples were 176 school teachers working in the academic year of 2014. The instrument used for collecting data was a five rating scale questionnaire with the reliability of .97. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, one way analysis of variance and Scheffe's method. The results found that 1) The environmental management in schools under the Jurisdiction of Ratburana District Office in overall and each aspect were at a high level. 2) There was no significant difference among the schools with different sizes : small, medium and large, on environmental management in overall. When considered in each aspect, it was found that there was a significant difference between the medium and the large sized ones in the aspect of physical facilities, and between the small and the medium sized ones in the aspect of personal interaction at the level of .05.

Keywords: Environmental Management, School

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 1) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 4: แนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยที่ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 7) การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้และคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 20)

ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดังกล่าว สภาพแวดล้อมนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหากจะมองโดยภาพรวมแล้วเราสามารถจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้คือ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ สิ่งที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ เช่น บริเวณต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องประชุม โรงอาหาร ห้องน้ำห้องส้วม ที่จอดรถ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ป้ายนิเทศ ถนน ทางเชื่อมระหว่างอาคาร ที่ดื่ม้ำ ที่ล้างมือล้างเท้า สื่อการเรียนการสอน

ครูภัณฑ์และวัสดุต่าง ๆ สิ่งชีวิตที่แสดงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีได้แก่การถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น และความสวยงาม ความเป็นระเบียบ และความสะอาด การจัดและสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียน ที่มีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแนวคิดของบุคลากรภายในโรงเรียนนั้น ๆ ที่จะสร้างขึ้น

2) สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ได้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่น่าเรียนรู้ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ การให้แรงเสริมแก่ผู้เรียนและผู้สอน การประเมินผลและวัดผลการเรียนรู้ 3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในขอบเขตของสถานศึกษาเพื่อให้ปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือของบุคลากร เช่น การจัดโครงสร้างองค์กร ปรัชญา แนวคิด ระบบและวิธีการบริหารจัดการ การจัดสำนักงาน นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารจัดการ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติงาน การติดตามนิเทศ การตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาและสร้างขวัญในการทำงาน และ

4) สภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (เสรี ลาขโรจน์, 2546, หน้า 62-63)

สถานศึกษาซึ่งมีสภาพแวดล้อมดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่อยากมาโรงเรียน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมดีจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ และมีความสุข สำหรับนักเรียนโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านแห่งที่สองของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ชีวิตในโรงเรียนเป็นเวลาหลายชั่วโมงในแต่ละวัน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งนักเรียนยังอยู่ในระหว่างปฐมวัยควรได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ โรงเรียนจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้คล้ายกันหรือดีกว่าที่บ้านโดยสนองความต้องการของนักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 235) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของพระครูวิรุฬห์สุดคุณ (2554, หน้า 11) ที่กล่าวว่าปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ สภาพแวดล้อมเพราะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพได้ ดังนั้นครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพเพื่อที่จะได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางปะกอก โรงเรียนรัตนะจินะอุทิศ โรงเรียนวัดแจรงร้อน โรงเรียนวัดसारอด โรงเรียนวัดสน และโรงเรียนวัดประเสริฐสุทธาวาส ทั้ง 6 โรงเรียนมีนโยบายในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา จากการศึกษาข้อมูลรายงานประจำปีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ ปีการศึกษา 2556 ในภาพรวมพบว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ มีปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) ปัญหาด้านกายภาพ พบว่า มีการก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ ส่งเสียงรบกวน มีฝุ่นละอองจำนวนมาก สภาพอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษามีจำกัด และมีความแออัด ห้องน้ำ ห้องส้วมขาดสุขลักษณะ มีการชำรุดและไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สถานศึกษาควรเพิ่มและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการบริหาร พบว่า บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความร่วมมือร่วมใจ

และการประสานงานที่ดี การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโรงเรียนให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบยังน้อย
ขาดความสม่ำเสมอในการนิเทศ 3) ด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูควรต้องได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสังเกตของนักเรียน ทักษะการใช้สื่อของครูการทำวิจัยในชั้นเรียน
การวัดและประเมินผล การสร้างบรรยากาศในการเรียนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและตั้งใจในการเรียน และควรพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระให้ดีขึ้น 4) ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่านักเรียนขาดทักษะในการทำงาน
เป็นทีม สภาพครอบครัวนักเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเรียน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง
ยังมีน้อย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อประโยชน์
ต่อการพัฒนานักเรียน รวมทั้งแก้ปัญหาอุปสรรคด้านคุณภาพของนักเรียน จึงสนใจศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ
ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่สายการสอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
ราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 โรงเรียน รวม 237 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่สายการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่
และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 176 คน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นแบบสอบถาม
เกี่ยวกับ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ

จำนวน 14 ข้อ ด้านการบริหาร จำนวน 13 ข้อ ด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 15 ข้อ และด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 12 ข้อ รวมข้อคำถาม จำนวน 54 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ .67 – 1.00 แล้วนำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้รับคืน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.45 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ	n = 168		ระดับ
	($\bar{X}$)	S.D.	
1. ด้านกายภาพ	3.94	0.75	มาก
2. ด้านการบริหาร	4.15	0.68	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน	4.13	0.66	มาก
4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.17	0.69	มาก
รวม	4.10	0.70	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2.281	2	1.140	4.248	.016
	ภายในกลุ่ม	44.293	165	.268		
	รวม	46.574	167			
2. ด้านการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	.483	2	.242	.907	.406
	ภายในกลุ่ม	43.966	165	.266		
	รวม	44.450	167			
3. ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.397	2	.699	2.636	.075
	ภายในกลุ่ม	43.744	165	.265		
	รวม	45.142	167			
4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2.033	2	1.016	3.607	.029
	ภายในกลุ่ม	46.499	165	.282		
	รวม	48.531	167			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.189	2	1.095	2.282	.105
	ภายในกลุ่ม	79.144	165	.480		
	รวม	81.333	167			

จากตาราง 2 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ขนาดต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพและด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

สภาพแวดล้อม	ขนาดสถานศึกษา		
	ขนาดเล็ก-ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก-ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง-ขนาดใหญ่
	$(\bar{X}=3.92)-(\bar{X}=4.13)$	$(\bar{X}=3.92)-(\bar{X}=3.86)$	$(\bar{X}=4.13)-(\bar{X}=3.86)$
1. ด้านกายภาพ	-	-	.016*
2. ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	.029*	-	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ด้านกายภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลาง ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบูรณะกรุงเทพมหานคร ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพ สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัย การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยรวมและในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบูรณะ มีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่ดี มีการจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม ได้แก่ การจัดบริเวณต่าง ๆ ของสถานศึกษามีความร่มรื่นสวยงาม การจัดอาคารเรียน ห้องเรียน การจัดโรงอาหารให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดเตรียมถังขยะมูลฝอย การจัดบรรยากาศห้องสมุดให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ การจัดหาหนังสือ ตำราเรียน และวารสารให้นักเรียนได้ค้นคว้าอย่างเพียงพอ ดังที่

นรา สมประสงค์ (2546, หน้า 68-75) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพให้ดีขึ้น สามารถทำได้โดยการจัดภูมิทัศน์ของสถานศึกษา อาคารสถานที่และสาธารณูปโภคให้มีความเหมาะสม เช่น การตกแต่งบริเวณต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ดูงดงาม มีสนามหญ้า สวนหย่อม สวนดอกไม้ การปลูกไม้ยืนต้น มีการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีการจัดหาที่ทิ้งขยะมูลฝอยให้เพียงพอทั่วถึง การจัดอาคารสถานที่ ห้องและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมเพียงพอ และมีความปลอดภัยในการใช้งาน ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทิรา บริบูรณ์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารในแต่ละสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงาน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ เพื่อความก้าวหน้า ยกย่องชมเชยและเผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น รวมทั้งมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถความถนัดและนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่องด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ส่งผลต่อความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารเป็นการดำเนินการของสถานศึกษา ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารและครู เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อม โดยเริ่มที่ตัวผู้บริหารเองจะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครูด้วยกัน และระหว่างครูกับผู้บริหาร ความสัมพันธ์อันดีจะทำให้ผู้บริหารได้รับการวางใจจากคณะครู ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อครูเหมือนกับผู้ร่วมงานที่ดี และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับครู โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา คนเล (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 พบว่าการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก

1.3 การจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีแผนงาน นโยบาย และมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ดี มีการจัดการเรียนรู้โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ครูมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการจัดการเรียนการสอนและมีความสนใจต่อนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา และตัดสินใจ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 8) ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาไว้ คือ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล (2537, หน้า 35) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนหรือบรรยากาศในห้องเรียน ถ้าบรรยากาศในห้องเรียนดี จะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตรงกันข้ามถ้าบรรยากาศของห้องเรียนไม่ดีจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ จึงมีความสำคัญและถือว่าคุณมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมเหล่านั้นนอกเหนือจากการสอน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรคนิย์ วราห์คำ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

1.4 การจัดสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม มีการส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคีระหว่างกลุ่มเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน มีการสร้างความร่วมมือร่วมใจของนักเรียนในการรักษาชื่อเสียงและภาพพจน์ของโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกถึงความรักและเคารพครูอาจารย์และสร้างความผูกพันและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ดังที่ นรา สมประสงค์ (2555, หน้า 38) ได้กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างครูอาจารย์ อาจแสดงออกในลักษณะของการทำงานเป็นทีม ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ยกย่องชมเชยซึ่งกันและกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรและจริงใจต่อกัน ปฏิบัติต่อกันอย่างมีสัมมาคารวะตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูอาจารย์ จะมีความรักและเข้าใจเพื่อน นักเรียนจะชอบโรงเรียนและเรียนอย่างมีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ การจัดสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี ส่งผลให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ครู นักเรียน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน สร้างบรรยากาศความรักใคร่ สามัคคี มีความร่วมมือร่วมใจกัน ครูสอนอย่างมีความสุข นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองตามศักยภาพ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิน คุ่มครอง (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

2.1 สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขนาดใหญ่ได้มีการพัฒนามาจาก

สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง และมีจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี จึงต้องมีการปรับปรุง พัฒนา เพิ่มจำนวนอาคารสถานที่ สำหรับเป็นห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องพักครู ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องน้ำ โรงอาหาร และแม้จะมีการก่อสร้างอาคารสถานที่เพิ่มเติม รวมทั้งพื้นที่ใช้ประโยชน์ภายในสถานศึกษา เช่น ที่จอดรถ โรงอาหาร ห้องน้ำ แต่อาจยังไม่เพียงพอกับจำนวนบุคลากรและนักเรียนที่เพิ่มขึ้น และเกิดความแออัดซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ การดูแลรักษาทำได้ไม่ทั่วถึง การก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่สะดวก เกิดฝุ่นละออง และการกีดขวางของวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางที่มีจำนวนอาคารสถานที่สำหรับจัดการเพียงพอ และไม่มีการก่อสร้างเพิ่มเติม การดูแลความสะอาดเรียบร้อย การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่จึงสามารถทำได้เหมาะสมมากกว่า ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2541, หน้า 18) ได้กล่าวว่า การจัดและสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่มีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกันและขึ้นอยู่กับแนวคิดของบุคลากรภายในโรงเรียนนั้น ๆ ที่จะสร้างขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ สา สีลากุล (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาด้านกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขนาดกลางมีจำนวนครูเพียงพอ เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูด้วยกัน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักเรียนได้รับการเรียนรู้และทำกิจกรรมที่หลากหลาย ภาระงานสอนและงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายของครูมีความเหมาะสม งบประมาณในการทำกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนมีเพียงพอ การมีจำนวนบุคลากรที่มีจำนวนพอเพียงและมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ทำให้มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครู ครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ - ยุวกาชาด กิจกรรมกีฬา กิจกรรมชมรม กิจกรรมนันทนาการ ดังที่ นรา สมประสงค์ (2555, หน้า 39) ได้กล่าวว่า การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะส่งผลต่อนักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยดูจากครูเป็นต้นแบบและนำไปพัฒนาพฤติกรรม ลักษณะนิสัย ความคิด จิตใจ และอารมณ์ ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครู จะทำให้นักเรียนรักและเข้าใจเพื่อนนักเรียนจะชอบโรงเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ สา สีลากุล (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวม ด้านการบริหารและด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบูรณะ ทุกโรงเรียน ไม่ว่าขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีนโยบายในการบริหารงานความมุ่งหมายในการบริหารงาน การจัดโครงสร้างในการบริหารงานที่คล้ายคลึงกัน ใช้หลักเกณฑ์ในการบริหารแบบเดียวกัน มีความร่วมมือกันในกลุ่มสถานศึกษาเดียวกันในการบริหารงาน มีการประชุมด้านวิชาการร่วมกันเป็นประจำทุกเดือน เพื่อวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ในการบริหารงานพร้อมทั้งแก้ปัญหาทางด้านการบริหารงานร่วมกัน

มีการรวมกลุ่มกันเพื่อปรึกษาหารือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการประชุม อบรมเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกัน มีศูนย์วิชาการเขตรัฐราษฎร์บูรณะ ซึ่งศึกษาธิการเขตรัฐราษฎร์บูรณะ และศึกษานิเทศก์สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ประสานงานให้ความช่วยเหลือในการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตรัฐราษฎร์บูรณะ ให้มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้อง มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแลกเปลี่ยน ครูเพื่อทำงานร่วมกัน มีการนิเทศการสอน จัดงานนิทรรศการทางวิชาการ ศึกษาดูงานและประชุมร่วมกันเป็นประจำ ทุกปีการศึกษา ครูมีการสร้างเครือข่ายทางวิชาการร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน จึงทำให้การจัดสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารเป็นการดำเนินการของสถานศึกษา ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารและครู เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์อันดีจะทำให้ผู้บริหารได้รับการไว้วางใจ จากคณะครู ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อครูเหมือนกับผู้ร่วมงานที่ดี และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ สร้างขวัญและกำลังใจ ในการทำงานให้กับครู โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 8) ได้กำหนด แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาไว้ คือ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ สมนึก สุระกุล (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาควรปรับปรุงแผนงาน โครงการ ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สนับสนุนให้มีการจัดบริเวณต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้ความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย สวยงาม และปลอดภัย เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ มากยิ่งขึ้น มีการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบให้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน การจัดโรงอาหารให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ การจัดห้องน้ำให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และการดูแลห้องน้ำ ห้องส้วม ควรมีการจัดดำเนินงานในระดับ ที่มากขึ้น
2. การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาควรปรับแผนงาน ในการส่งเสริมความร่วมมือกันปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา สนับสนุนบุคลากรให้มีโอกาส เพิ่มพูนความรู้เพื่อความก้าวหน้า เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการบริหาร และจัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานในสถานศึกษาที่ถูกต้องครบถ้วนทันต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น
3. การจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีการพัฒนา

เพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย สนับสนุนให้นักเรียนมีการอภิปราย ค้นคว้าทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. การจัดสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาควรส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับบุคลากร ครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน สร้างความไว้วางใจกันในการปรึกษาปัญหาระหว่างครูด้วยกัน การสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีการจัดให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ระหว่างครู บุคลากร มีการสร้างความผูกพันและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

5. สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีการดำเนินงานในระดับมากกว่า ดังนั้นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ควรมีการจัดทำแผนงานปรับปรุงและดูแลอาคารสถานที่ การจัดดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ได้แก่ การจัดอาคารเรียน อาคารประกอบให้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน การจัดเตรียมจุดบริการน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาดให้เพียงพอแก่นักเรียน จัดบรรยากาศห้องสมุดให้เหมาะสมกับการศึกษา การจัดโรงอาหารให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ

6. สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีการดำเนินงานในระดับมากกว่า ดังนั้นสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการบูรณาการกิจกรรม เพื่อสามารถดำเนินงานด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้เหมาะสมมากขึ้น สถานศึกษาขนาดเล็กควรเพิ่มการสร้าง ความผูกพันและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู การส่งเสริมให้นักเรียนมีการรวมกิจกรรมของนักเรียนเพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน การจัดกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียนรู้สึกอบอุ่นและสนุกสนานเมื่อได้รวมกลุ่มเพื่อน และการสร้างความร่วมมือร่วมใจของนักเรียนในการรักษาชื่อเสียง และภาพพจน์ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบ เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง กับการจัดสภาพแวดล้อมที่คาดหวัง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา
3. ควรศึกษาสภาพปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านกายภาพ ในสถานศึกษาขนาดใหญ่

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนานรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านกรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนคุณครูในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะทุกท่าน ที่ช่วยทำแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ขอขอบแต่คุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). **กว่าจะถึงวันนี้โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนผู้ปกครอง การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทรศณีย์ วรวิฑูรย์. (2554). **การศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน วัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์. (2546). **การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาการ จัดการสถานศึกษาหน่วยที่ 9 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นรา สมประสงค์. (2555). **การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษาในประมวลสาระชุดวิชาการจัดและบริหาร องค์การทางการศึกษา หน่วยที่ 12 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระครูวิฑูรย์พิศาลคุณ. (2554). **ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารต่อการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ปพ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- รุ่งนภา คนเล. (2553). **การศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาระยอง เขต 2**. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สมนึก สุระกุล. (2549). **ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ คม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- สา สีลากุล. (2552). **การบริหารสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ. (2556). **รายงานประจำปี ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต ราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร**. ม.ป.ท: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **หลักสูตรปรับกระบวนการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้บริหาร: รวมพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สิริวรรณ ศรีพหล. (2536). การจัดการเรียนการสอนมัธยมศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนามัธยมศึกษา
หน่วยที่ 7 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิน คุ้มครอง. (2555). การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยา
เขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อินทิรา บริบูรณ์. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียน
นานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. สารนิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Educational
and Psychological Measurement*, 30(3), 608-609.

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

กรุงเทพมหานคร

Characteristics of Administrators in Schools under the Jurisdiction of Ratburana District, Bangkok Metropolitan Administration

พุทชาติ เนตรานนท์^{1*} และ อัจฉรา วัฒนารงค์²

Putachart Netranon^{1*} and Achara Whattananarong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 171 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีคุณลักษณะโดยรวมและในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านภาวะผู้นำไม่แตกต่าง

คำสำคัญ: คุณลักษณะ ผู้บริหารสถานศึกษา

¹นิสิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

²School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: manora2523@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to investigate and to compare the characteristics of administrators in schools under the Jurisdiction of Ratburana District, Bangkok Metropolitan Administration in the aspects of personality, moral ethics, knowledge and ability, human relations, and leadership in overall and each aspect classified by school size. The samples were 171 school teachers working in the academic year of 2014. The instrument used was a five rating scale questionnaire with the reliability of .98. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, one way analysis of variance and Scheffe's method. The results of the study revealed that the characteristics of administrators in overall and each aspect were rated at a high level. Moreover, there was a significant difference among the characteristics of administrators who work in the large, medium and small sized schools in overall and each aspect at the level of .05, except the aspect of leadership.

Keywords: Characteristics, Educational Administrator

บทนำ

สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 10 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายประกอบกับมาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543, หน้า 9) อีกทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2555 -2559 ระบุว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง กับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ

บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาสู่การบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับตัวผู้เรียน เกิดการพัฒนาในสถานศึกษา และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มี อำนาจหน้าที่สูงสุดในการบริหารสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการบังคับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา วางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงาน บประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ การสอน การจัดการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง การประสานสัมพันธ์กับบุคคลทั้งภายใน และภายนอก ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดหาระดมทุน และทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ และผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงเปรียบได้ว่าเป็นผู้นำหลักสำคัญในการนำพาองค์กรให้ก้าวไปสู่ทิศทางที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อสังคมเหมาะสมกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน (ธีระพันธ์ พวงจำปี, 2553, หน้า 5)

จากบทบาหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งด้านการใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านความคุ้มค่า รวมทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะประจำตัว เพราะคุณลักษณะประจำตัวที่ดีจะเป็นหัวใจของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา สร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นคุณลักษณะประจำตัวที่สามารถนำพาความร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนางานให้ก้าวหน้าได้มาตรฐาน จูงใจผู้ร่วมงานในองค์กรให้เกิดความสมัครใจในการทำงาน ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน หรือองค์กร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 40) ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณลักษณะที่ดี ไม่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ ผู้บริหารก็จะไม่สามารถพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาก็ไม่ประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 7)

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารจึงมีความสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้นำองค์กรขับเคลื่อนส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหาร เป็นแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา รวมทั้งขอบข่าย และภารกิจงานด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา (สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ, 2556, หน้า 166) จากรายงานประจำปีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป เช่น งานที่ผู้บริหารมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ เกิดความล่าช้า ไม่เสร็จตามกำหนด ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ทำให้งานเกิดความเสียหาย ผลงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์กร บุคลากรเกิดความขัดแย้งภายในองค์กร ผู้ใต้บังคับบัญชาขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในตัวผู้บริหาร เกิดการต่อต้านคัดค้านการบริหารงานของผู้บริหาร เป็นต้น (รายงานประจำปีของสถานศึกษา, 2556, หน้า 124)

จากความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหาร และสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลนำไปใช้ในการพัฒนา กำหนดนโยบายหลักการในการคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีคุณลักษณะโดยรวม และในแต่ละด้านแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่สายการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 โรงเรียน รวม 237 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่สายการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 6 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจิจและมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970, pp. 608–609) รวมกลุ่มตัวอย่าง 171 คน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร หาค่าคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในลักษณะความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .67 – 1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 7 ข้อ ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 ข้อ ด้านความรู้ ความสามารถ จำนวน 6 ข้อ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 8 ข้อ และด้านภาวะผู้นำ จำนวน 8 ข้อ จำนวนข้อคำถามมีทั้งหมด 37 ข้อ แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้รับคืน 171 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตราชภัฏวชิรบำรุง กรุงเทพมหานคร โดยรวม และในแต่ละด้าน

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตราชภัฏวชิรบำรุง	n = 171		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านบุคลิกภาพ	4.45	0.58	มาก
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.37	0.68	มาก
3. ด้านความรู้ความสามารถ	4.29	0.63	มาก
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.37	0.65	มาก
5. ด้านภาวะผู้นำ	4.33	0.66	มาก
รวม	4.36	0.64	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบำรุง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบำรุง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังแสดงตารางใน 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบำรุง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรบำรุง กรุงเทพมหานคร	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	1.60	2	0.80	4.46	.013
	ภายในกลุ่ม	30.10	168	0.17		
	รวม	31.70	170			
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.14	2	1.07	3.58	.030
	ภายในกลุ่ม	50.18	168	0.29		
	รวม	52.33	170			
3. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	1.64	2	0.82	3.49	.033
	ภายในกลุ่ม	39.46	168	0.23		
	รวม	41.10	170			

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2.99	2	1.49	5.65	.004
	ภายในกลุ่ม	44.44	168	0.26		
	รวม	47.43	170			
5. ด้านภาวะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	1.39	2	0.69	1.73	.179
	ภายในกลุ่ม	67.56	168	0.40		
	รวม	68.95	170			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.96	2	0.98	4.84	.009
	ภายในกลุ่ม	34.13	168	0.20		
	รวม	36.10	170			

จากตาราง 2 แสดงว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านภาวะผู้นำไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรเวศน์ กรุงเทพมหานคร โดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

คุณลักษณะ	ขนาดสถานศึกษา		
	ขนาดเล็ก - ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก - ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง - ขนาดใหญ่
	$(\bar{X} = 4.27) - (\bar{X} = 4.44)$	$(\bar{X} = 4.27) - (\bar{X} = 4.64)$	$(\bar{X} = 4.44) - (\bar{X} = 4.64)$
1. ด้านบุคลิกภาพ	.013*	-	-
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	-	.030*	-
3. ด้านความรู้ความสามารถ	.045*	-	-
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	-	.008*	-
โดยรวม	.045*	.010*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า คุณลักษณะโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลางและกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและด้านความรู้ความสามารถ แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และผู้บริหาร

สถานศึกษาขนาดเล็ก มีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวม และในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ยกเว้นด้านภาวะผู้นำไม่พบความแตกต่าง เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า คุณลักษณะโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลางและกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและด้านความรู้ความสามารถ แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะกรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ด้านบุคลิกภาพ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีลักษณะท่าทางการวางตัวที่เหมาะสม แต่งกายได้ถูกต้องตามกาลเทศะ มีวาจาถ้อยคำที่สุภาพ สามารถควบคุมอารมณ์ การใช้ลักษณะของน้ำเสียงที่อ่อนน้อมต่อผู้ร่วมสนทนาอย่างถูกต้องต่อบุคคล และสถานการณ์ แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองอย่างชัดเจน สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ร่วมงาน สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้พบเห็น ทำให้เกิดการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง ดังที่ ประณม ถาวรเวช (2555, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพที่สำคัญของบุคคลประกอบด้วย บุคลิกภาพทางกาย บุคลิกภาพทางอารมณ์ และจิตวิทยา บุคลิกภาพทางสังคม และบุคลิกภาพทางสติปัญญา เป็นผู้ที่มีกิริยาวาจาที่ถูกต้องเหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ ทนต่อความกดดันได้ ระวังอารมณ์โกรธได้อย่างรวดเร็ว ต้องกล้าเผชิญอุปสรรค เคารพสิทธิผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และต้องมีจิตวิทยาในการพูดพูดจาชมเชย โน้มน้าวใจให้คนทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานได้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภักดี ลีตปรุกโกโม (ศรีนา) (2556, หน้า 84) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการแสดงออกบ่งบอกถึงความประพฤติและความนึกคิดในสิ่งที่ดีงามที่ถูกต้อง และสมควรตามศีลธรรม

อย่างชัดเจน รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความโปร่งใสในการบริหาร ตรงต่อเวลา เสียสละ ให้เกียรติและเคารพสิทธิผู้อื่น วางตัวเป็นกลาง มีความเป็นธรรม แสดงให้เห็นถึงความมีเมตตาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่นอย่างชัดเจน เห็นประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน ดังที่ สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2554, หน้า 14) ได้กล่าวว่า ในการบริหารจัดการสถานศึกษาหรือองค์การ ทางศึกษานั้นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ถือเป็นหลักใหญ่ คือ การมีผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาที่มี คุณธรรมและจริยธรรม พฤติกรรมด้านจริยธรรมในการบริหารจัดการ คือ พฤติกรรมที่ไม่ใช่เพียงแต่ถูกต้องตามกฎหมาย เท่านั้น แต่ยังเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องภายในกรอบของคุณธรรมและจริยธรรมที่บุคคลในสังคมโดยทั่วไปยอมรับได้ นอกจากนี้คุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะสร้างศรัทธาซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน ปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนในองค์การเกิดความเชื่อถือนับถือและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุกษา รื่นเริง (2556, หน้า 87) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสตรีโรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความรู้ ความสามารถ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการนำทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญเฉพาะบุคคล รู้จริงจนต้องแสร้ง ลึกถึงกระบวนการในหลักการบริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการนำไปสู่การพัฒนาองค์กร อย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีการนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ เป็นวิธีการทำงานที่มีเทคนิคใหม่ ๆ จากการอบรมพัฒนาตนเอง หรือการสั่งสมจากประสบการณ์การทำงาน จนเกิดเป็นความชำนาญ เป็นทักษะในการปฏิบัติงาน และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้จนเป็นผลสำเร็จ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 17-19) ได้กล่าวไว้ว่า ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญในการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นพัฒนา จัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของผู้บริหารจะช่วยประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน และประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระภักดี ลีตปรุกโกโม (ศรีนา) (2556, หน้า 84) ได้ศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านความรู้ ความสามารถ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการสร้างบรรยากาศ จัดกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน หรือผู้ร่วมงาน กับผู้ร่วมงานด้วยตนเอง ให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่สร้างกำแพง ไม่แบ่งระดับชนชั้นระหว่าง ผู้ร่วมงานกับผู้บริหาร มีความเอื้ออาทร ดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน ปฏิบัติตนกับผู้ร่วมงานและผู้อื่นอย่างมีน้ำใจ สร้างขวัญ และกำลังใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง และส่วนสำคัญในองค์กร ดังที่ สัมมา รัตนธีย์ (2553, หน้า 168) ได้กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ผู้นำจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษเพราะในการทำงานนั้น จำเป็นต้อง ประสานกับหน่วยงานหลายต่อหลายฝ่าย และมีพนักงานหลายคนหรือหลายกลุ่มที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกัน จึงจำเป็นต้องมี มนุษยสัมพันธ์มาก ๆ เข้าไว้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของตนเอง ผู้นำจึงควรเป็นผู้ที่ให้ความรัก ความเข้าใจ กับผู้ร่วมงาน เพราะผู้ร่วมงานมีความต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ความเคารพยกย่อง มนุษยสัมพันธ์ที่ดีของผู้บริหาร

กับผู้ร่วมงานจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่น และมุ่งมั่นของบุคคลในการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พฤกษา รื่นเริง (2556, หน้า 87) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านภาวะผู้นำ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถแสดงถึงความเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจในการสั่งการขับเคลื่อนทิศทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อความก้าวหน้าขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพจนเกิดความสำเร็จของงานในองค์กร อีกทั้งยังหมั่นศึกษาหาความรู้ ฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เป็นที่ดี จนสามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลรอบข้างเกิดความเคารพยกย่องพร้อมที่จะร่วมงานด้วยความเต็มใจ ดังที่ ประพนธ์ ผาสุขยัต (2541, หน้า 91) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ดำเนินการที่จะนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ในการบริหารจัดการซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะต้องให้ความมั่นใจ เพื่อการยอมรับของคนในองค์กร อันจะนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน และทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระภักดี ลีตปรุกโกโม (ศรีนา) (2556, หน้า 84) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 9 จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านภาวะผู้นำไม่พบความแตกต่าง ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายดังนี้

2.1 การที่ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง การพบปะกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรย่อมเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยังไม่เคยผ่านงานการบริหารสถานศึกษามาก่อน เพิ่งเริ่มจะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องผ่านการเข้ารับการอบรมพัฒนาบุคลิกภาพในการเป็นผู้บริหาร อีกทั้งการเริ่มต้นการทำงานจึงต้องเพิ่มความระมัดระวังตัวในการวางตัว การแสดงออก การแต่งกาย การใช้ถ้อยคำวาจาในการสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดความน่าเชื่อถือ ให้เป็นที่ยอมรับเคารพนับถือเป็นที่น่าเกรงใจต่อผู้พบเห็น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเพิ่งสำเร็จการศึกษา ความรู้ย่อมทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทั้งยังมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานสถานศึกษามาแล้ว อาจขาดความระมัดระวังตัวในการแสดงออกทางบุคลิกลักษณะบ้าง อีกทั้งอาจไม่มีเวลาในการอบรมพัฒนาความรู้ ความสามารถเพิ่มเติม ดังที่ อรุณ รักธรรม (2537, 198) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะปรากฏเฉพาะบุคคลเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สร้างให้เกิดแรงจูงใจ เกิดแรงกระตุ้นในการทำงานทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มคนในองค์กรให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บรรลุตามเป้าหมายประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมี

คุณลักษณะที่บ่งบอกได้ถึงความดี ซึ่งให้เห็นถึงความสามารถที่เป็นคุณลักษณะประจำตัว ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การที่ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กรเป็นจำนวนกลุ่มคนที่มีจำนวนน้อย การใช้คุณธรรม จริยธรรมในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมสร้างความน่าเชื่อถือ สร้างศรัทธาในการทำงาน ให้เป็นผู้ยอมรับตนเอง และผู้อื่น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยังไม่เคยผ่านการบริหารงานมาก่อน ประสบการณ์ในการทำงานย่อมมีน้อยกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารยังต้องสร้างลักษณะคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดความน่าเชื่อถือ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน และ สถานศึกษาขนาดเล็กย่อมมีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ การแสดงออก การพบปะ พูดคุย การสนทนา การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำงานระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน การดูแลเอาใจใส่ของผู้บริหารกับผู้ร่วมงานย่อมได้รับความเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง จนเกิดเป็นความใกล้ชิดของผู้บริหารกับบุคลากรที่เปรียบเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนบุคลากรมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก การทำงาน ภาระงานที่มีมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก การบริหารงานในคนที่มีความจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้ผู้บริหารอาจละเลยขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึง จนทำให้เกิดความแตกต่างในความรู้สึกของผู้ร่วมงานกับผู้บริหารว่าเลือกปฏิบัติ และด้วยเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารอาจมุ่งผลงานมากจนลืมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การพบปะพูดคุยกัน อาจมุ่งความสำคัญไปที่เรื่องงานมากกว่า จนทำให้ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน ดังที่ ชัยเสฏฐ พรหมศรี (2550, หน้า 41) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่จะชี้วัดความสำเร็จ และความล้มเหลวขององค์กร เป็นกุญแจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งการบริหารจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคณะครู และชุมชนมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญมากในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องระลึกไว้เสมอคือความอดทนในการแก้ปัญหา การใช้คุณธรรม จริยธรรม และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุกษา รื่นเริง (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การที่ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ไม่ว่าจะผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก ผู้บริหารย่อมต้องใช้ภาวะผู้นำเป็นตัวขับเคลื่อน กำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร การสร้างวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองการณ์ไกลกล้าตัดสินใจเปลี่ยนแปลงผลักดันพัฒนาองค์กร เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ต้องสร้างกระบวนการ สร้างแรงจูงใจ ที่ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ร่วมงานในองค์กรเกิดความตระหนักถึงสิ่งที่จะต้องทำร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดการยอมรับ และความมุ่งมั่นที่จะทำให้กับองค์กร

คุณลักษณะภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยหลักที่มีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพึงมีในการบริหารสถานศึกษา เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์กร ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างแรงผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ภาวะผู้นำสามารถแสดงออกได้ภายนอก ให้ผู้ร่วมงานได้เห็นถึงพฤติกรรมของความเป็นผู้นำ มีความกล้าคิดกล้าลงมือตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีความยุติธรรม รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและผู้ร่วมงาน ไม่โยนความผิดให้กับผู้ร่วมงาน ไม่หนีปัญหา อดทน มองอนาคตขององค์กรไปข้างหน้า มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงศรัทธา ได้เกิดกับผู้ร่วมงาน อนาคตขององค์กรก็มีการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้งจากผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดี ดังที่ สุมาลี ละม่อน (2553, หน้า 29) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน มีความรอบรู้ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน เป็นผู้ฟังที่ดี วางนโยบายขององค์กรอย่างชัดเจน มีการบริหารจัดการที่ดี โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน เข้าใจผู้อื่นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชักนำให้ผู้อื่นเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวัตร มงคล (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา เรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะด้านนี้มากขึ้นผู้บริหารควรสร้างภาพลักษณ์ ที่แสดงท่าทางความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกการควบคุมอารมณ์ และการเข้าสังคมในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการเข้ารับการอบรมบุคลิกภาพสำหรับผู้บริหาร เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ร่วมงาน และผู้พบเห็น
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะด้านนี้มากขึ้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและใส่ใจในการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงาน ให้ความสำคัญเป็นธรรม วางตัวในลักษณะคนกลาง และนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธาในตัวผู้บริหาร อาจจัดโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกับผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและพัฒนาคน
3. ด้านความรู้ ความสามารถ ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะด้านนี้มากขึ้น ผู้บริหารควรแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงาน หรือหาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดทัศนคติที่สร้างสรรค์ เป็นที่ยอมรับในความรู้ ความสามารถของผู้บริหาร อาจใช้การมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการทำงานมากขึ้น และผู้บริหารต้องเปิดกว้างยอมรับในเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรหาเวลาและโอกาสในการเข้าร่วมฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้เกิดการทักษะ เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน สามารถมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถของผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดการเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานมากขึ้น
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะด้านนี้มากขึ้นผู้บริหารต้องหมั่น

สร้างความสัมพันธ์สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน หมั่นดูแลเอาใจใส่ผู้ร่วมงานให้มากขึ้น แสดงท่าทางการเป็นมิตรอย่างชัดเจน ลดช่องว่างของระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน ยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานอย่างเปิดกว้าง สร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ร่วมงานเมื่อปฏิบัติหน้าที่ หรือ ภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมาย มีการจัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดมิตรภาพต่อกัน

5. ด้านภาวะผู้นำ ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะด้านนี้มากขึ้น ผู้บริหารต้องรู้จักพัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำอยู่เสมอ สามารถจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว กล้าตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรให้เกิดความก้าวหน้า ผู้บริหารต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดแก่ผู้ร่วมงาน สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ผู้ร่วมงานเห็นอย่างชัดเจนให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่สามารถรณำพาทีม และองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่องคุณลักษณะที่คาดหวังกับคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน
3. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อัฉรดา วัฒนาณรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครและผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนคุณครูในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานครทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณบิดามารดา ผู้ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ลูกมีวันนี้ รวมทั้งครู อาจารย์ที่เคารพเป็นอย่างสูงทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). การบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- ธีระพันธ์ พวงจำปี. (2554). ลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงมี. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://www.kroobannok.com/threerapan>.
- นิวัตร มงคล. (2550). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- ประณม อารวเวช. (2555). บุคลิกคลิกความสำเร็จ. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://.novabizz.com>

- ประพันธ์ ผาสุกยี่ต. (2541). **ทางเลือก ทางรอด: ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป**. กรุงเทพฯ: เออาร์ อินฟอร์เมชั่น แอนด์ พับลิเคชั่น.
- พุกษา รื่นเริง. (2556). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
- พระภักดี วิฑูตปรุกโก (ศรีนา). (2556). **ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญ กลุ่ม 9 จังหวัดอำนาจเจริญ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2542). **ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด นครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สัมมา ธรนิธย์. (2546). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่: จากประสบการณ์สู่ปฏิบัติการ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2532). **จิตวิทยาทั่วไป: แนวคิดและทฤษฎีขั้นมูลฐานและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุมาลี ละม่อม. (2553). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 4**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตราชภัฏวชิรณະ. (2556). **รายงานประจำปีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏวชิรณະ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตราชภัฏวชิรณະ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). **แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- อรุณ รักธรรม. (2537). **การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคคล: ศึกษาเชิงพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

แนวทางการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Guidelines on Sustainable Tourism Development at Nakornshum Retro Market, Nakornchum Municipality, Muaeng District, Kamphangphet Province

ธัญณภัสกร สัทพ์ทิม^{1*} และ ละเอียด ศิลาน้อย²

Thannapassakorn Sritubtim^{1*} and La-iyad Silanoi²

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ ความต้องการในการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดย้อนยุคนครชุม การวิจัยแบ่งออกเป็น การวิจัยเชิงปริมาณโดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวจำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ประกอบการและองค์กรของรัฐ เช่น เทศบาลนครชุม คณะกรรมการกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าตลาดย้อนยุคนครชุม คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน คณะกรรมการวิจัยชุมชน การท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ จำนวนความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ใช้สถิติในการทดสอบสมมุติฐาน T-Test, One-way ANOVA และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe Method ผลการวิจัย พบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 35-44 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว รายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านการส่งเสริมการตลาด 3) ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้ ที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมการตลาด ได้แก่ ผลិតภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการและองค์ประกอบทางกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ภาครัฐและผู้ประกอบการได้ให้ความคิดร่วมกันในการพัฒนาตลาดย้อนยุค นครชุมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว

¹ นิสิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Graduate Student, School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

² School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: thanapassri@gmail.com

ภายในชุมชนโดยให้ตลาดย้อนยุคร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยได้นำหลักการส่วนประสมทางการตลาดมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ภายใต้กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ตลาดย้อนยุคคนครชุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นักท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps

Abstract

The objective of this research is to study the marketing mixed factors when visiting for sustainable tourism development of Nakornshum Retro Market, Nakornshum Municipality, Muaeng District, Kamphangphet Province, Thailand, and to compare those various marketing mixed factors according to the gender, educational background marital status and income, characteristic of the tourists. And the final result is to formulate the guideline on the marketing development for the sustainable tourism at Nakornshum Retro Market, Nakornshum Municipality, Muaeng District, Kamphangphet Province, Thailand. This is a Mixed methods research which the questionnaires were used in quantitative research design at the 385 sample size, and structured interview were utilized at the entrepreneur/manager of the market and the government representatives i.e. Nakornchum Municipality, Muaeng District, Kamphangphet. Committee of Nakornshum Retro Market 's Venders, committee of Nakornshum Community Tourism, committee of Community Research, Authority of Thailand, Kamphangphet Office for the qualitative research design. The researcher used the descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation to explain the samples characteristic and used the t-test and ANOVA to test the research hypothesis accompany with the Scheffe' Method for the multiple comparison as well. The results indicated that 1) most tourists were married, female, of approximately 35 – 44 years old. Many of them earned bachelor's degree, business owners (with the monthly salary of about 5,001 to 10,000 baht 2) Tourists preferred the progress marketing mixed factors such as physical evidence, process (service procedures), promotion, people (staffs), place (channels of distribution), prices, and products and services 3) For the research hypothesis, demonstrated that gender, age, occupation, and educational level, marital status, job, salary heavily determined the preference in marketing mixed factors at the 0.05 statisficancy significant level. 4) Government and entrepreneurs share the ideas to develop Nakormshum Retro Market as a source of sustainable tourism by creating tourism activities within the community by taking part in the retro market activities. It was adopted as part of the marketing mix in order to achieve sustainable development.

Keywords: Nakornshum Retro Market, Sustainable tourism development, Tourist, Marketing mixed factors (7Ps)

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจโลก เพราะคิดเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ 1 ใน 3 ของภาคการค้าและบริการรวมของโลก และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศต่างๆ มากมาย ซึ่งจากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Organization: UNWTO) ได้คาดการณ์ว่าในอีก 8 ปีข้างหน้า ค.ศ. 2020 จะมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 1,600 ล้านคน โดยภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีการขยายตัวอย่างเข้มแข็งเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 7 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (PATA) คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่จะเดินทางเข้าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 โดยภูมิภาคที่ขยายตัวได้ดีที่สุด คือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 (สินีนาถ ฉัตรศุกกุล, 2555)

สำหรับประเทศไทยเรานั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ในลำดับต้น ๆ ของประเทศ โดยประเทศไทยนั้นมีรายรับด้านการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ ในอาเซียน และมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนสูงเป็นอันดับสองรองจากมาเลเซีย และจากข้อมูลสถิติด้านนักท่องเที่ยวระหว่างปี 2548-2553 มีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราเพิ่มขึ้นปีละ 7.51 เปอร์เซ็นต์ โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการและการทำการตลาด อีกทั้งสินค้าท่องเที่ยวไทยก็มีความโดดเด่นมีใช้น้อยไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมมาตรฐานในระดับสากลของโรงแรมและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ขณะเดียวกันโรงแรมที่พักของไทยก็มีหลายรูปแบบให้เลือกสรร ภายใต้ราคาที่หลากหลาย อีกทั้งอาหารไทยเองก็มีความโดดเด่นด้านรสชาติและวิธีการปรุง รวมถึงการให้บริการของไทยก็เป็นด้วยเมตริจิตที่ดีเยี่ยม (นิศา ชัชกุล, 2554)

Nostalgia Tourism คือปรากฏการณ์ในเชิงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ที่ตอบสนองความต้องการ “โหยหาอดีต” (Nostalgia) และนำมาสู่ความต้องการที่จะหวนย้อนกลับไปมีประสบการณ์ “วันขึ้นคืนสุข” ในอดีตนั้น ๆ อีกครั้ง ซึ่งมีได้หมายถึงอดีตในลักษณะประสบการณ์ตรงที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนเคยประสบพบเจอมาเองในวัยเด็กแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมไปถึงวันขึ้นคืนสุขที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นจินตนาการร่วมกันของสังคมว่า ณ ยุคสมัยหนึ่งสมัยใดในอดีต คือ ช่วงเวลาแห่งความสุขเจริญรุ่งเรือง หรือสวยงามที่สุด เป็นต้นยิ่งสังคมไหน ตกอยู่ในสภาวะที่ขาดความมั่นใจหรือมีวิกฤตต่อสภาพสังคมในยุคปัจจุบันและรู้สึกหมดหวังต่อสังคมในอนาคตของตนเองมากเท่าไร ปรากฏการณ์โหยหาอดีตก็จะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อตรงต่อการเพิ่มขึ้นของสิ่งที่เรียกว่า Nostalgia Tourism ผลการศึกษาของ University College London เมื่อ ค.ศ. 2007 พบว่า 90% ของนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษเลือกที่จะท่องเที่ยวในสถานที่ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสบการณ์หวานชื่นในอดีตของตนเอง มากกว่าที่จะเลือกท่องเที่ยวในสถานที่แปลกใหม่ที่ไม่เคยไปมาก่อน ปรากฏการณ์ Nostalgia Tourism นี้มิใช่เกิดขึ้นในสังคมใดสังคมหนึ่ง แต่มันกำลังเป็นกระแสการท่องเที่ยวในระดับสากลที่มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี ไม่เว้นแม้กระทั่งในสังคมไทย ซึ่งเมื่อมองสำรวจย้อนกลับไปประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า Nostalgia Tourism ของไทยที่โดดเด่นที่สุด คือ การเกิดขึ้นของ ตลาดย้อนยุคในรูปแบบต่าง ๆ (ชาติรี ประภิตนทการ, 2556)

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์แห่งหนึ่ง เพราะมีโบราณสถานเก่าแก่ซึ่งก่อสร้างด้วยศิลาแลงหลายแห่งรวมอยู่ใน “อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร” มีหลักฐานให้สันนิษฐานว่าเดิมเคยเป็นที่ตั้งของเมือง 2 เมือง คือ เมืองซากังราว และเมืองนครชุม โดยเมืองซากังราวสร้างขึ้นก่อน เมื่อประมาณ พ.ศ. 1980 ต่อมาสมัยพระเจ้าลิไท กษัตริย์องค์ที่ 5 แห่งราชวงศ์สุโขทัยได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นทางฝั่งตะวันตกของลำน้ำปิง “เมืองนครชุม”

นครชุม เป็นเมืองเก่าที่มีมนต์เสน่ห์พร้อมด้วยสีสันทางศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์รวมถึงบรรยากาศธรรมชาติร่มรื่น อีกทั้งนครชุมยังเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อการเดินทางไปยังเมืองต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกด้วยระยะทางในรัศมี 100 กิโลเมตร ด้วยมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 700 ปี นครชุม จึงมีความโดดเด่นหลายด้าน ทั้งศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายได้รับการผสมผสานเข้ากันอย่างลงตัว เห็นได้จากปรากฏร่องรอยของประวัติศาสตร์อัญญา บ้านเรือนเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์หลากหลายรูปแบบให้ได้สัมผัสเยี่ยมชม ดังนั้นอาหารพื้นบ้านของชาวบ้านจึงมีความหลากหลาย ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น จึงได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมา ถ่ายทอดสู่อนุชนรุ่นหลังในรูปแบบของอาหารพื้นบ้าน (สันติ อภัยราช, 2542)

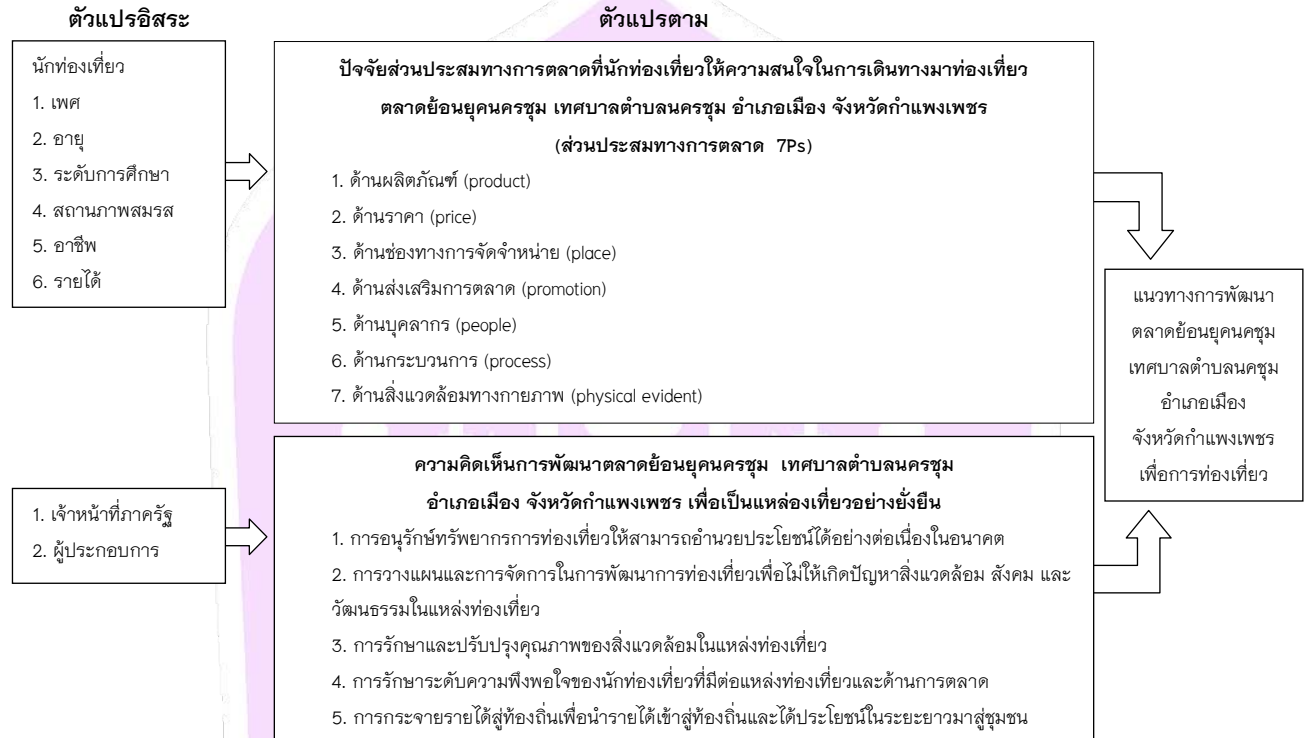
ตลาดย้อนยุคนครชุมตั้งอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นย่านธุรกิจที่มีการค้าขายเจริญรุ่งเรืองครั้งในอดีต จึงได้มีการรื้อฟื้น ปรับสภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชน อาคารบ้านเรือนโบราณให้กลับมามีชีวิตใหม่ ตลาดย้อนยุค นอกจากจะเป็นการหมุนเสริมเศรษฐกิจที่พอเพียงยังสามารถใช้ศิลปวัฒนธรรมโบราณสถานที่มียุคสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้อีกทางหนึ่ง ตลาดย้อนยุคนครชุมได้ถือกำเนิดมาเป็นระยะเวลาเกือบ 4 ปี เป็นที่แน่นอนว่ากระแสความนิยมจึงเริ่มลดลงประกอบกับตลาดย้อนยุคในรูปแบบคล้ายคลึงกันได้ในหลายพื้นที่ ทั้งยังไม่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น จากเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีความพร้อมทั้งสถานที่ในการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่รองรับต่อการท่องเที่ยวและเพื่อให้มีความน่าสนใจและสร้างแรงดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอยเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการมาท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการในพื้นที่ในการมีส่วนร่วมการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้ ที่แตกต่างกันให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการและองค์ประกอบทางกายภาพแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เป็นการศึกษานักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในตลาดย้อนยุค นครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และเนื่องจากเป็นการศึกษาวิจัยค่าเฉลี่ยประชากร (population mean, μ) และไม่ทราบจำนวนประชากร ผู้วิจัยจึงได้ใช้สูตรกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยค่าเฉลี่ยของประชากร (population mean, μ) ของคัสซานี (Khazanie, 1996, p. 403) ซึ่งกำหนดให้ความเชื่อมั่นที่ $(1-\alpha)$ 100% โดยที่ประมาณค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จะไม่ต่างจากค่าเฉลี่ยประชากร (μ) มากเกินกว่าปริมาณ E ที่กำหนดไว้ นั่นคือ เมื่อไม่ทราบจำนวนประชากร กำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 1 ส่วนใน 10 ส่วน (หรือ $\pm 10\%$) ของส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานของประชากร (σ) จะได้ตัวอย่างจำนวนขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 385 คน ผู้วิจัยทำการเก็บตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic sampling) ด้วยแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (check-list) และแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ทั้งด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวตามแนวคิดปัจจัยสมประสมทางการตลาด (7 Ps) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ มีข้อสอบถามทั้งสิ้น 57 ข้อ โดยแบ่งเนื้อหา ดังนี้

1. ด้านสินค้าและบริการ จำนวน 8 ข้อ
2. ด้านราคา จำนวน 6 ข้อ
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จำนวน 6 ข้อ
4. ด้านส่งเสริมการตลาด จำนวน 8 ข้อ
5. ด้านบุคลากร จำนวน 5 ข้อ
6. ด้านกระบวนการให้บริการ จำนวน 10 ข้อ
7. ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open-ended question) เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวตอบข้อเสนอนะเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการมาท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการและตัวแทนภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร เทศบาลตำบลนครชุม คณะกรรมการกลุ่มพ่อค้า แม่ค้าตลาดย้อนยุคคนครชุม คณะกรรมการชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม คณะกรรมการงานวิจัยชุมชนนครชุมชุมชนโบราณ โดยใช้ในการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (structured interview) ภายใตกรอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านต่าง ๆ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

1. การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นผ่านความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษา และใช้ IOC โดยได้รับการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง แล้วพิจารณาตรวจสอบข้อคำถามและแสดงความคิดเห็นเป็นรายชื่อ พบว่า ผลการตรวจสอบค่า IOC มากกว่า 0.07

2. นำแบบสอบถามไปทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเนื้อหา โดยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 30 ตัวอย่าง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อทดสอบความเข้าใจในข้อคำถามของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลมาหาค่าความน่าเชื่อถือของ

แบบสอบถาม (reliability of the best) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา Cronbach's Alpha ได้ค่า 0.85 ซึ่งมากกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในขั้นตอนต่อไปได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วยจำนวนความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) จะใช้ สถิติค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยและกรณีที่มีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบรายคู่ด้วย Scheffe' Method

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรด้วยแบบสอบถามจำนวน 385 ชุด และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการอย่างมีโครงสร้าง จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เค้าโครงแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สรุปได้ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 68.8 และเป็นผู้ชาย คิดเป็นร้อยละ 31.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 35 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.1 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.2 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาเป็นมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.9 ตามลำดับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่โสด คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมา คือ สมรส คิดเป็นร้อยละ 39.2 หม้าย คิดเป็นร้อยละ 2.9 และหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 25.2 รองลงมา เป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท คิดเป็นร้อยละ 24.9 และข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 19.7 ตามลำดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาจะอยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.0 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคนครชุม
เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับความสำคัญ
1	ด้านสินค้าและบริการ	3.88	.55	มาก	4
2	ด้านราคา	3.90	.55	มาก	3
3	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.02	.53	มาก	2
4	ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.84	.50	มาก	7
5	ด้านบุคลากร	4.04	.62	มาก	1
6	ด้านกระบวนการให้บริการ	3.87	.55	มาก	6
7	ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	3.88	.52	มาก	5
เฉลี่ย		3.92	.46	มาก	

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรโดยภาพรวมทั้ง 7 ด้านนั้น มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาตามลำดับค่าเฉลี่ยจะสามารถเรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคลากร เป็นด้านที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญให้ความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาเป็น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.02$) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.90$) ด้านสินค้าและบริการ ($\bar{X} = 3.88$) ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.88$) ด้านกระบวนการในการให้บริการ ($\bar{X} = 3.87$) และด้านปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.84$) ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม ดังนี้

1. ควรเพิ่มร้านค้าและสินค้าต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย การให้ความสำคัญทั้งด้านราคาและด้านสินค้าและบริการควบคู่กันไป คือต้องผลิตสินค้าและบริการ ให้เหมาะสมกับราคา และราคาก็ต้องเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าและบริการเช่นกัน
2. ควรมีการเพิ่มด้านการส่งเสริมการตลาดให้มากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ ผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือเว็บไซต์ ให้มากขึ้น และควรมีเอกสารข้อมูลของตลาดย้อนยุคนครชุมและชุมชนนครชุมให้กับนักท่องเที่ยว
3. ในส่วนของบุคลากรของตลาดย้อนยุคนครชุม นักท่องเที่ยวอยากให้พ่อค้า แม่ค้าแต่งกายด้วยชุดไทยอย่างจริงจังเพื่อแสดงอัตลักษณ์
4. ในส่วนขององค์ประกอบทางกายภาพ ควรมีห้องน้ำสะอาดให้บริการ เพิ่มอุปกรณ์รองรับขยะ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมรวมถึงความสะอาดของตลาดย้อนยุคนครชุม ตู้เอทีเอ็ม ที่จอดรถ ที่นั่งสำหรับรับประทานอาหารให้เพียงพอ
5. อาหารและเครื่องดื่มที่จำหน่ายในตลาดย้อนยุคนครชุมมีรสชาติดีและถูกสุขลักษณะ ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหารนำมาจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งทำให้ย่อยสลายได้ง่าย จึงควรรักษาและปฏิบัติแบบนี้ตลอดไป แต่ต้องการให้มีสินค้าที่หลากหลายกว่านี้

6. ในส่วนของป้ายบอกทางมายังตลาดย้อนยุคนครชุม ควรจะทำให้ชัดเจนขึ้น รวมถึงควรจะมีการพัฒนาเรื่องการคมนาคมและยานพาหนะที่พานักท่องเที่ยวเข้ามาตลาดย้อนยุคนครชุมให้สะดวกยิ่งขึ้น มีที่จอดรถเพียงพอ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลนครชุมที่ทำหน้าที่ดูแลตลาดย้อนยุคนครชุม และผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในตลาดย้อนยุค เรื่องแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดย้อนยุคนครชุม จำนวน 5 ท่าน คือเจ้าหน้าที่เทศบาลนครชุม ประธานตลาดย้อนยุคนครชุม และผู้ประกอบการร้านค้า 3 ท่าน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความคิดเห็น เป็นผลการสัมภาษณ์ โดยภาพรวม ดังนี้

ความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต

สรุปได้ว่า การอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนและภาครัฐ ต้องมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งทำให้เกิดการรวมตัวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนไว้ให้ได้ และสร้างความเข้าใจตระหนักถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยการให้ความรู้กับชุมชนในด้านการอนุรักษ์ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชุมชนนครชุม เพื่อให้ตลาดย้อนยุคนครชุมมีความเข้มแข็งและสามารถอำนวยความสะดวกสืบต่อไป

ความคิดเห็นด้านการวางแผนและการจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความคิดเห็นว่า ภาครัฐควรมีนโยบายและงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และผลักดันให้มีนักท่องเที่ยว ประชากรในชุมชนต้องมีการอบรมชุมชนในเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี กำหนดนโยบายและการวางแผนการจัดการที่ดีเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ผู้นำชุมชนหรือหัวหน้ากลุ่มต้องให้ความสำคัญในการในการรักษาวัฒนธรรมทั้งนี้นครชุมมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ “แหล่งเรียนรู้การทำพระเครื่องนครชุม” ที่บ้านของลุงสมหมาย พยอ และมียี่หอหนึ่งแห่ง คือ บ้านของคุณยายประภาศรี เอกปาน ซึ่งเป็นบ้านที่ทำ “ขนมข้าวตอกอัด” ขนมไทยโบราณชนิดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักของคนนครชุม

ความคิดเห็นด้านการรักษาและปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ความเห็นว่าทางตลาดย้อนยุคได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้งด้านการแต่งกาย อาหารการกิน ทำเองสามารถนำมาเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจคือสามารถนำมาสร้างด้านผลิตภัณฑ์ (product) มีการนำผลิตภัณฑ์มาสร้างรายได้ให้ชุมชน ด้านบุคลากร (people) จะมีส่วนร่วมในเรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดของตลาดย้อนยุคนครชุม และเน้นการร่วมมือและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของตลาดย้อนยุคให้ดียิ่งขึ้น ด้านลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) โดยทางตลาดย้อนยุค จะเน้นให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกลมกลืน รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและสังคมของพื้นที่ มีการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างไร้มีการจัดมุมบริการอาหาร จัดเตรียมดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ (product) ทางตลาดย้อนยุคได้มีกิจกรรมรณรงค์ให้พ่อค้าและแม่ค้าเลือกใช้ภาชนะที่บรรจุอาหาร และเครื่องดื่มทำมาจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งจะย่อยสลายง่าย และมีการดูแลในเรื่องของความสะอาดและการคัดแยกและจัดเก็บขยะ อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่จากเทศบาลนครชุมมาช่วยในเรื่องของการจัดเก็บและขนถ่ายขยะด้วย ภาชนะที่สำหรับใส่อาหารและเครื่องดื่ม

ด้านลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) จะเพิ่มในส่วนของถังขยะให้มากขึ้นเพื่อที่จะรองรับต่อปริมาณขยะที่จะเพิ่มมากขึ้นหากนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งทางตลาดย้อนยุคเน้นความยั่งยืนในการจัดการการพัฒนามากกว่า การนำสิ่งที่ไม่ทันสมัยเข้ามา โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม พัฒนาการตลาดย้อนยุคและองค์ประกอบทางกายภาพของตลาดย้อนยุค ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก โดยพัฒนาให้ดีขึ้นในขอบเขตของความยั่งยืน

ด้านราคา (price) ตลาดย้อนยุคนครชุมมีการคิดราคาสินค้าอย่างเหมาะสม สำหรับนักท่องเที่ยว ด้านลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) สถานที่ภายในตลาดย้อนยุค มีที่นั่งสำหรับพักผ่อนเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว มีที่นั่งหลากหลายมุม หลากหลายบรรยากาศ เพื่อความสะดวกและตามความพึงพอใจของลูกค้า มีการจัดการห้องสุขาอย่างพอเพียง และมีระบบการจัดการที่ดี มีเจ้าหน้าที่ดูแลในส่วนของโรงแรมสุขาให้มีความสะอาดและปราศจากกลิ่นรบกวน **ความคิดเห็นด้านรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ตลาดย้อนยุคนครชุมนั้นจะยังคงสามารถรักษาความเป็นที่นิยมอยู่ได้ และสามารถทำการตลาดได้อย่างต่อเนื่องในอนาคตโดยมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่นักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยว ดังนี้**

ด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion) ทางตลาดย้อนยุคนครชุมมีความพยายามเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสบรรยากาศย้อนยุคด้วยความสุข อิ่มเอมหัวใจ เราจะพยายามพัฒนาในบางส่วนที่ไม่ดีให้ดีขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นนครชุมดั้งเดิม เป็นย่านการค้าชุมชนโบราณ

ด้านบุคลากร (people) บุคลากร ผู้ประกอบการที่มาค้าขายในตลาดย้อนยุค มีความเป็นกันเอง มีน้ำใจดี มีอัธยาศัยที่ดี ช่วยดูแลและเอาใจใส่ลูกค้าเป็นอย่างดี

ข้อเสียของทางตลาดย้อนยุค คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร โดยปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Social Network สื่อโทรทัศน์ และมีแม่ค้าสัญจรไปตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ โดยมีการวางแผนที่จะจัดทำเอกสารและข้อมูลให้นักท่องเที่ยว อาจจะเป็นในรูปแบบของแผ่นพับหรือข้อมูลบนสื่ออินเทอร์เน็ตให้เพิ่มมากขึ้น มีการวางแผนประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานเทศบาลอื่น ๆ และองค์กรต่าง ๆ มาศึกษาดูงานที่นครชุม เป็นการประชาสัมพันธ์อีกด้าน

ความคิดเห็นด้านการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพื่อนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นและได้ประโยชน์ในระยะยาวมาสู่ชุมชน

ทางเทศบาลได้กำหนดพ่อค้าแม่ค้าให้เป็นคนในชุมชนนครชุมเท่านั้นมีส่วนร่วมเข้ามาให้การบริการนักท่องเที่ยว และการค้าขายกับนักท่องเที่ยวโดยสินค้าที่นำมาขายนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการผลิตเอง เช่น ผัก ผลไม้ เมนูอาหารของชาวบ้าน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ตลาดย้อนยุค ซึ่งผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ได้นั้นเป็นการกระจายรายได้ไปสู่สังคม สู้ครัวเรือน

สรุปผลและการอภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้สรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมการตลาด

ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการและองค์ประกอบทางกายภาพแตกต่างกัน

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้านนั้นมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบุคลากรซึ่งเป็นด้านที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด โดยบุคลากรของตลาดย้อนยุค คือผู้ประกอบการร้านค้ามีอัตราค่าที่ดี มีการบริหารที่เป็นที่ประทับใจ เอาใจใส่นักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาเป็นจากตาราง 2 สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรโดยภาพรวมทั้ง 7 ด้านนั้น มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาตามลำดับค่าเฉลี่ยจะสามารถเรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคลากร เป็นด้านที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านสินค้าและบริการ ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ด้านกระบวนการในการให้บริการ และด้านปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ น้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตวัตร มีศิริ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวชาวไทยในตลาดน้ำวัดตลิ่งชันให้ความสำคัญ พบว่านักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำวัดตลิ่งชัน นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านสินค้าและบริการ

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านของสินค้าและบริการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ พิภฏ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านราคา

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านของราคานักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมกับราคาดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ พิภฏ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (place) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ พักภู (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดดลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านส่งเสริมการตลาด

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านส่งเสริมการตลาด (promotion) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตวัตร มีศิริ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยในตลาดน้ำวัดดลิ่งชันให้ความสำคัญ

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านบุคลากร

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวในความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านของบุคลากร (process) พบว่า นักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีบริการด้วยความสุภาพและให้บริการลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะนาถ น้อยวัฒน์ (2554) ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยให้ประเด็นสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก เห็นด้วยให้พัฒนาพนักงานขายสินค้าต้อนรับลูกค้าทุกคนโดยเท่าเทียมกันพนักงานขายสุภาพและจริงใจในการบริการ

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านกระบวนการ

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านกระบวนการ (process) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตวัตร มีศิริ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยในตลาดน้ำวัดดลิ่งชันให้ความสำคัญ

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการท่องเที่ยว ตลาดขอนแก่นนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านขององค์ประกอบทางกายภาพ (physical evident) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัฒนชิตา โกมทุมณี (2556) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนลุงโชค อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ประเด็นสำคัญ คือ สถานที่ภายในสวนลุงโชค มีที่นั่งพักผ่อนตามจุดต่าง ๆ เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และเรื่องของห้องน้ำให้มีความสะอาดและมีอย่างพออนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ การุณ เครือม่วง (2553)

ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของตลาดนัดสวนจตุจักรโดยให้ประเด็นสำคัญ คือ ในเรื่องห้องน้ำ โดยอยากให้มีห้องน้ำมากขึ้นและอยู่ใกล้กัน

การอภิปรายผลการสัมภาษณ์ แนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวมีการกระจายในทุกภาคส่วน เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยว ผลประโยชน์ของทางตลาดย้อนยุคนครชุมนั้น แม่ค้า ผู้ประกอบการนั้นมีส่วนเข้ามาในการบริการนักท่องเที่ยวและการค้าขายกับนักท่องเที่ยวโดยสินค้าที่นำมาขายนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการผลิตเอง เช่น ผัก ผลไม้ เมนูอาหารของชาวบ้าน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกระจายรายได้ไปสู่สังคมผู้ครัวเรือนครอบครัวของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธุ์ชิตา โกมุทเมธี (2556) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนลุงโชค อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ประเด็นสำคัญ คือ การบริการอาหารให้แก่นักท่องเที่ยว โดยจะใช้วัตถุดิบที่ได้มาจากพืชผักปลอดสารพิษภายในสวนลุงโชค ทำให้ลดต้นทุนและประหยัดค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุมอย่างยั่งยืน

ด้านสินค้าและบริการควรมีพัฒนาในด้านของการความหลากหลายของสินค้าเพิ่มมากขึ้นและความหลากหลายของกิจกรรมในตลาดย้อนยุค ให้มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติม และพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้น เน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากทรัพยากรภายในชุมชนนครชุมให้ความสำคัญการดูแลในเรื่องของความสะอาด การคัดแยก การจัดเก็บขยะ มีเจ้าหน้าที่ดูแลในส่วนนี้โดยเฉพาะเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม

ด้านราคาควรมีการพัฒนาในเรื่องของความหลากหลายของราคาของสินค้าและบริการให้เพิ่มมากขึ้นและมีสินค้าและบริการให้เลือก หลากหลายราคา หลายระดับรวมถึงตั้งราคาและคิดราคาสินค้าอย่างเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว

ด้านช่องทางการขาย ควรมีการพัฒนาในส่วนของเส้นทางที่เข้าถึงตลาดย้อนยุคนครชุมให้มีความสะดวกมีการจัดระเบียบร้านค้าให้เป็นระเบียบ แยกประเภทร้านค้าให้ชัดเจน ควรมีการจัดทำป้ายเพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบว่าในส่วนนี้มีสินค้า หรือกิจกรรมเพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ให้มากขึ้น รวมถึงการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวด้วยความสุขอิ่มหัวใจ

ด้านบุคลากร ควรให้การเอาใจใส่ในการบริการที่รวดเร็ว และให้บริการลูกค้าอย่างเท่าเทียมกันและบริการด้วยความสุภาพและมีมิตรไมตรี รวมถึงเน้นส่วนร่วมในเรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดของตลาดย้อนยุคและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ด้านกระบวนการ ควรมีช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียน และควรมีการจัดเส้นทางเดินในการเที่ยวชมตลาดย้อนยุคเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ พบกับสินค้าและกิจกรรมของการท่องเที่ยวตลาดย้อนยุคนครชุมได้อย่างครบถ้วน

ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีอุปกรณ์รองรับของปริมาณขยะที่เพียงพอ มีตู้เอทีเอ็ม คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาภายใต้ขอบเขตของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรทุก ๆ ด้านเน้นในเรื่องของการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุกประการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อที่จะทำให้ตลาดย้อนยุคนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการมาท่องเที่ยวพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียงตลาดย้อนยุคนครชุม

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ละเอียด ดิลาโนย อาจารย์ที่ปรึกษาและคณาจารย์ จากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่รวมทั้งได้คอยให้กำลังใจอย่างดียิ่งขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่น้อง ญาติมิตร ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือขอบคุณนักท่องเที่ยวที่ตลาดย้อนยุคนครชุม เทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีโดยเฉพาะ เทศบาลตำบลนครชุม คณะกรรมการกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าตลาดย้อนยุคนครชุม คณะกรรมการชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม คณะกรรมการงานวิจัยชุมชน นครชุมชุมชนโบราณ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชรที่อนุเคราะห์และให้ความร่วมมือตอบข้อซักถามเป็นข้อมูลให้นำมาศึกษาวิจัยจนสำเร็จจุล่งได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวัตร มีศิริ. (2556). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวชาวไทยในตลาดน้ำวัดดลิ่งชัน ให้ความสำคัญ.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). **แนวคิดการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว,** 3, 1-7.
- การุณ เครื่องม่วง. (2554). **แนวทางการพัฒนาการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลาดนัดสวนจตุจักร.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์. (2554). **การตลาดการท่องเที่ยวและการบริการ.** กรุงเทพฯ: บ้านเสีรัตน์
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2551). **การวางแผนและการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 8).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยรัตน์ พักภู. (2556). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตดลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ชาติรี ประกอบกิตนพการ. (2556). **การวางแผนและการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ** 1 เมษายน 2558 จาก <http://www.etatjournal.com>
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). **ภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นฤกร ยกขุน. (2553). **ปัจจัยส่วนประสมชาวไทยให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวตลาดโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- นิศา ชัชกุล. (2554). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัญชา แก้วสอง. (2539). **องค์การการจัดการและพัฒนา**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญธรรม กิจปริตธาภิสิทธิ์. (2553). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 11)**. กรุงเทพฯ: จามจุรีโพลีเทค.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ปาริชาติ สถาปินนท์, ดวงพร คำบุญวัฒน์ และหฤทัย ชัดนาถ. (2549). **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน จากแนวคิดสู่การปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: ซีโน ดีไซน์.
- ปิยนดา น้อยวัฒน์ . (2554). **แนวทางการพัฒนาการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลาดน้ำดำเนินสะดวก**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พัฒนรัชดา โกมุกมณี (2556). **แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนลุงโชค อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- รัฐนุ ชัยเมือง. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเลือกท่องเที่ยวสามชุกตลาดร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บธ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2557, จาก <http://www.lib.ku.ac.th/kuis/2553/ratchanoo-cha-all.pdf>
- ราณี อิลิชัยกุล. (2545). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณภา วงษ์วานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สันติ อภัยราช. (2542). **นครชุม: พัฒนาทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร**. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://www.sunti-apairach.com/book/book1pdf/booksec1_02.pdf
- สิทธิ์ ชีรธรรม. (2551). **การตลาด: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: วี.พรินท์.
- สิรินดา ฉัตรศุกกุล. (2555). **สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศ ปี 2555 และแนวโน้มปี 2556**. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2558, จาก www.etatjournal.com.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

องค์การการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). **เที่ยวชุมชนคั่นของดีไปกับอพท.:**

นครชุม ชุมทางแห่งศิลปะ อารยะ วัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก

<http://www.dasta.or.th/attachments/article/795/cbt05.pdf>

อรุวรรณ เพิ่มศิริ. (2554). **การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาชุมชนตลาดสามชุก**

ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

Best, John W. (1997). **Research in Education** (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

International Fund for Agricultural Development. (2001). **Enhancing Ownership and Sustainability: A Resource**

book on Participation. Retrieved August 12, 2014, from portal.wi.wur.nl/files/docs/ppme/Part_1.pdf

Khazanie, Ramakant. (1996). **Statistics in a World Applications** (4th ed.). New York: Haper Collins College Publisher.

Sulemana M. and Ngah I. (2012). **Participatory Planning: Ending the Controversies.** *European Journal of*

Social Sciences. Retrieved July 16, 2013 from <http://www.europeanjournalofsocialsciences.com>

Weiers, Ronald M. (2005). **Introduction to Business Statistics** (5th ed.). USA: Thomson – Brooks cole.

World Tourism Organization. (1998). **Guide for local authorities on Developing Sustainable Tourism.**

Spain: n.p.

World Tourism Organization. (1999). **Tourism 2020 Vision: A New Forecast. Executive Summary.** Spain: n.p.

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ Administrator's Role in Development of Classroom Action Research of School Teachers in South Krungthon School Group.

สุรพล ภาโสสม^{1*} และ นรา สมประสงค์²

Surapon Pasom^{1*} and Nara Somprasongk²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,898 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกนได้กลุ่มตัวอย่าง 376 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 43 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(IOC) ระหว่าง .67 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .972 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการสนับสนุนแหล่งข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียน ยกเว้นด้านการสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน เล็ก กลาง ใหญ่ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหาร กลุ่มกรุงธนใต้ การทำวิจัยในชั้นเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

²School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: surapon0482@gmail.com

Abstract

The purposes of the research were to study and to compare administrator's role in development of classroom action research of school teachers in South Krungthon school group. The samples were 376 school teachers working in the academic year of 2014. The instrument used in this research was a 43 – item 5 rating – scale questionnaire with IOC .67 – 1.00 and reliability of .972. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA. The results of research were as follows: 1) Administrator's role in development of classroom action research of school teachers in South Krungthon school group as a whole and in each aspect were at a high level. The mean score from high to low were as follow: supporting of the operation in the classroom action research, supporting of the materials and equipment in the classroom action research, promoting of the knowledge in the classroom action research, promoting of the personnel and supporting of the resources in the classroom action research, except the aspect of supporting of the budget that was at a moderate level. 2) There was no significant difference on administrator's role in development of classroom action research of school teachers in school with different sizes of South Krungthon school group.

Keywords: Administrator's role, South Krungthon school group, Classroom action research

บทนำ

การศึกษาแต่ละระดับต่างก็มีจุดประสงค์เดียวกัน คือ มุ่งเน้นต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างมีความสุข เพราะในสภาวะปัจจุบัน สังคมมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยลักษณะที่เป็นโลกาภิวัตน์ ที่มีการสื่อสารข้อมูลความรู้ที่รวดเร็วทันสมัยด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งจะกระทบต่อคนในสังคม ทุกคนจึงต้องปรับตัวและเรียนรู้ในการดำรงชีพ สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ รู้จักปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ (ลักขณา สิริวัฒน์, 2553 อ้างอิงใน ศศิธร เวียงวะลัย, 2556, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 12-14) ได้ให้ความสำคัญกับการนำการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กำหนดให้ครูมีภารกิจจัดการกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งดังระบุในมาตรา 24(5) บัญญัติให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ให้ครูทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะกับผู้เรียน โดยนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและตามที่ระบุในมาตรา 30

กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา นอกจากนี้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการวิจัยที่ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นสิ่งที่จะให้ผลดีแก่นักเรียนมากกว่าที่ครูแก้ปัญหาในชั้นเรียนของตนตามผลการวิจัยของผู้อื่น เนื่องจากครูผู้สอนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ครูจึงย่อมรู้ธรรมชาติ ภูมิหลังและสภาวะแวดล้อมของผู้เรียนดีกว่าผู้อื่น แต่ครูต้องพยายามศึกษาค้นคว้าหาแนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ผู้อื่นทำไว้ เพื่อนำมาเป็นฐานความคิดในการปรับนำไปใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนและจะได้ทราบถึงข้อควรระวังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ เพื่อป้องกันผิดพลาดซ้ำรอยเดิม รวมทั้งควรปรึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้ผู้มีประสบการณ์ภายในโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนและการใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนหากไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารหรือถูกต่อต้านจากผู้บริหาร กิจกรรมนั้น ๆ ก็จะไม่สามารถดำรงอยู่หรือแพร่หลายต่อไปได้ แต่ถ้าผู้บริหารมองเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมนั้น ๆ ก็จะได้รับ การปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น งานวิจัยในชั้นเรียนก็เช่นเดียวกัน หากผู้บริหารตระหนักในความสำคัญและได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องก็จะมี การพัฒนาและแพร่หลายจนกลายเป็นกิจกรรมปกติ เป็นนวัตกรรมการทำงานของโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของวงการศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูและเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้มีการทำวิจัยอย่างอย่างแท้จริง จึงได้ศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่ม การปฏิบัติงานของสำนักงานเขต เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิต ของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการประสานงาน การกำกับ และติดตามการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตราชบุรีบูรณะ และเขตทุ่งครุ ผู้บริหารแต่ละสำนักงานเขตมีบทบาทอย่างไร มากน้อยเพียงใด เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ให้สามารถนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนางานของครู โรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานครจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,898 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 376 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู หาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .972

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้รับคืน 376 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (one – way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน

ด้านที่	บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัย ในชั้นเรียนของครู	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1	ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน	3.77	0.82	มาก
2	ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.93	0.82	มาก
3	ด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน	3.71	0.86	มาก
4	ด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียน	3.18	0.96	ปานกลาง
5	ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การวิจัยในชั้นเรียน	3.83	0.93	มาก
6	ด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียน	3.55	0.91	มาก
โดยรวม		3.66	0.88	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านสนับสนุนงบประมาณ ($\bar{X} = 3.18$, S.D = 0.96) และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.82) รองลงมาได้แก่ ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 3.83$, S.D = 0.93) ด้านการส่งเสริมความรู้ ($\bar{X} = 3.72$, S.D = 0.96) ด้านส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.71$, S.D = 0.86) ด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูล ($\bar{X} = 3.55$, S.D = 0.91) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ด้าน	บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		F	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน	3.71	0.72	3.76	0.74	3.79	0.87	0.21	0.80
2	ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.94	0.82	3.92	0.73	3.94	0.85	0.02	0.97
3	ด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน	3.73	0.87	3.65	0.76	3.73	0.89	0.33	0.71
4	ด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียน	3.41	1.07	3.14	0.80	3.22	0.99	1.05	0.35
5	ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การวิจัยในชั้นเรียน	4.08	0.86	3.92	0.86	3.77	0.96	2.77	0.06
6	ด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียน	3.48	0.98	3.50	0.82	3.58	0.93	0.61	0.54
โดยรวม		3.72	0.88	3.63	0.78	3.67	0.91	0.83	0.57

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียน และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกรวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนและด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียนเล็ก กลาง ใหญ่ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท

ของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามที่สมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ารวมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียน และระดับมาก 5 ด้าน เรียงตามลำดับ ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ มีบทบาทด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารขอทุนจากต้นสังกัดเพื่อให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานต้นสังกัดมีเพียงแต่นโยบายลงมาให้กับผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและพัฒนาผู้เรียน โดยขาดงบประมาณสนับสนุน จึงทำให้ครูส่วนใหญ่ใช้งบประมาณส่วนตัวในการทำวิจัยในชั้นเรียนและทำให้บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในความคิดเห็นของครูในด้านการสนับสนุนงบประมาณการทำวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อภริณี ทองพลอย (2552, หน้า 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ซึ่งพบปัญหาด้านงบประมาณการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่มีปัญหามาก ได้แก่ ต้องใช้งบประมาณส่วนตัวในการทำวิจัยในชั้นเรียน งบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนจากสถานศึกษามีไม่เพียงพอ และงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนจากต้นสังกัดมีไม่เพียงพอ

2. ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ มีบทบาทด้านการสนับสนุนการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มกรุงธนใต้ได้รับนโยบายจากต้นสังกัดที่ได้ให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 12-14) ได้ให้ความสำคัญกับการนำการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้กำหนดให้ครูมีภารกิจจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งดังระบุในมาตรา 24(5) บัญญัติให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ให้ครูทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและตามี่ระบุในมาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิช (2545, หน้า 78-79)

ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีการวางระบบกระตุ้น กำกับติดตาม ให้ความช่วยเหลือการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในกลุ่มครูอาจารย์ในโรงเรียน บริหารให้ครูมีเวลาประชุมเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนของครูแต่ละคน สังเคราะห์ผลการวิจัยของรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน จัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครู ในโรงเรียน ยกย่องให้กำลังใจ สิ่งตอบแทนเป็นแรงเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู วางระบบฐานข้อมูลงานวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียน

3. ด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัยในชั้นเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ มีบทบาทด้านสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน และจากผลงานการวิจัยจากหลาย ๆ ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ว่ามีปัญหาด้านขาดการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และเครื่อง อำนวยความสะดวกต่างๆให้กับครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้วยเหตุผลนี้เองทำให้ผู้บริหารมีบทบาทในด้านการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรดี ทองพลอย (2552, หน้า 50) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. ในด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 7) ได้เขียนบทบาทของผู้บริหารในด้านการบริหารจัดการว่าเป็นการระดม คน เงิน ทรัพย์สิน ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ตรงตามวัตถุประสงค์ และได้ผลงานที่มีคุณภาพเลือกใช้ ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างประหยัดและได้ผลคุ้มค่า และนำบุคลากรในโรงเรียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับ สุวิมล ว่องวานิช (2545, หน้า 78 – 79) บทบาทผู้บริหารในการทำวิจัยของครู คือ การสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

4. ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัด กลุ่มกรุงธนใต้ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการของโรงเรียน และงานวิชาการถือว่าเป็น หัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน และจุดมุ่งหมายของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนที่จะพัฒนานักเรียน ให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้ และยังเป็น หลักประกันถึงคุณภาพของโรงเรียนและเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการ การศึกษามาตรา 30 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ครูรัชนี ภิมรัมย์ภักษ์ (2543 อ้างอิงใน ประสาท เนืองเฉลิม, 2556, หน้า 57) ได้ให้ความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของครู ในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูเป็นนักแสวงหา ความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และเป็นระบบ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้งานของครูมีลักษณะ

เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวก้าวไปข้างหน้าไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัยนำมาใช้ในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนได้ทันทั่วถึง และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จรรโลงวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็งเพราะผลจากการวิจัยในชั้นเรียน จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนตามที่ครูต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมทั้งตัวครูและผู้เรียน จากเหตุผลความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารมีบทบาทมากในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู นอกจากนี้ พูลทรัพย์ นาคานาคา (2552, หน้า 447-450) ยังให้บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมความรู้ในการทำวิจัยคือการพัฒนาความสามารถ ในการทำวิจัยของครูในโรงเรียน การที่ครูจะสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ และใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนนั้น ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยเสียก่อน ดังนั้น หากผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาเห็นว่าครูส่วนใหญ่ยังไม่มี ความสามารถในการทำวิจัยก็ต้องพัฒนาความสามารถในการทำวิจัยของครูด้วยวิธีต่าง ๆ โดยวิธีหนึ่งที่ทำได้ง่ายก็คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยจากวิทยากรและลงมือปฏิบัติจริงในการทำวิจัย ในชั้นเรียน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว อาจต้องทำต่อเนื่องหลายครั้ง จนกระทั่งครูส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด ในโรงเรียนสามารถทำวิจัยได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ คุณมี (2557, หน้า 156-157) ที่ได้ศึกษาบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา อุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความรู้ในการทำวิจัยของครูผู้สอน มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ชมชล นาพิมพ์ (2553) ได้ทำการวิจัย บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม การทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่าบทบาทของผู้บริหาร ในการส่งเสริมการทำวิจัยโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียน จากผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของการวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงให้การสนับสนุนให้ครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกัน มีการจัดตั้งครูแกนนำคอยเป็นที่ปรึกษาให้กับครูในการทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ พูลทรัพย์ นาคานาคา (2552, หน้า 447-450) เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ผลวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน คือ การสร้างวัฒนธรรมและการทำงานใหม่โดยอาศัยผลการวิจัย ผลของการวิจัยในชั้นเรียนหรือผลของการวิจัย สถาบันจะไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรหรือเป็นรูปธรรมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน หากมิได้มีการประชุม ทางวิชาการในโรงเรียนเพื่อพิจารณาผลการวิจัยที่ได้จัดทำขึ้น ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารก็คือ จัดการประชุมทางวิชาการ ซึ่งควรจะต้องจัดภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูได้เสนอผลการวิจัยในชั้นเรียน และพิจารณา ผลการวิจัยดังกล่าวอันจะทำให้ได้ข้อสรุป ซึ่งนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนสนองตอบต่อความจำเป็นที่แก้ปัญหาที่ค้นพบจากการวิจัยและรับเอาวิธีการใหม่ ๆ ที่รายงานว่าได้ผลดี จากการวิจัย นำมาประสมประสานเป็นวิธีการปฏิบัติงานปกติ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2542, หน้า 11-14) ได้ให้แนวทางการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ การวิจัยในชั้นเรียนนอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนแล้วยังเป็นการพัฒนา วิชาชีพของครู กล่าวคือ เมื่อครูทำวิจัยในชั้นเรียนทำให้เป็นการเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการของตนเอง ทำให้ครูมีนวัตกรรม

สื่อ และวิธีการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 อีกประการหนึ่ง ครูยังสามารถนำผลงานที่เกิดจากการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการ ตามหลักเกณฑ์การขอเลื่อนระดับหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชดา ผูกพยนต์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 พบว่าบทบาทของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบทบาทด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

6. ด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูลการทำวิจัยในชั้นเรียน จากผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมแหล่งข้อมูลการทำวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่ากรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป็นเมืองที่เจริญมีความก้าวหน้าในเรื่องเทคโนโลยี การสื่อสาร มากกว่าจังหวัดอื่นในประเทศไทย จึงทำโรงเรียนในกรุงเทพมหานครได้เปรียบโรงเรียนในจังหวัดอื่น ๆ ในเรื่องแหล่งของฐานข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้น แหล่งค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ในการทำวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นอีกด้านหนึ่งของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครยังมีเว็บไซต์ของโรงเรียนตัวเองเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ผลงานครู รวมทั้งมีการจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนออกเป็นกลุ่มทั้งหมด 80 เครือข่าย เพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนา ส่งเสริมโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังมีหน่วยศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครคอยติดตามให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน และในขณะเดียวกันทิศทางการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายของรัฐบาลโดยกำหนดนโยบายด้านการศึกษา คือ “เสริมสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ด้วยนโยบายการศึกษาที่ทำได้จริง มีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้องเรียน” และเพื่อให้นโยบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างเป็นรูปธรรม กรุงเทพมหานครจึงส่งเสริม สนับสนุนโครงการ/กิจกรรม เพื่อบรรลุผลตามนโยบายทั้งโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักงานการศึกษา และโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักงานเขตตลอดจนโครงการของหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา, 2554) และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Minzberg (1998 อ้างอิงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2555, หน้า 4) พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่จะแสดงบทบาทออกมา 10 บทบาทย่อยภายใต้ 3 บทบาทหลัก ซึ่ง 1 ใน 3 บทบาท ก็คือ บทบาทเชิงสาระสนเทศ (informational roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเป็น “ศูนย์กลางข่าวสาร” ทั้งในฐานะผู้รับและผู้ส่ง ประกอบด้วย 1) บทบาทการเป็นผู้กำกับติดตามผล (Monitor) ให้ได้ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การ 2) บทบาทการเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (dissemination) ที่ได้รับทั้งจากภายในและภายนอกให้แก่บุคลากรในองค์การ 3) บทบาทการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ (spokesperson) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การต่อบุคคลภายนอกองค์การ

7. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ รัชดา ผูกพยนต์ (2550) ได้ทำการศึกษารoles ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหาร

โรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทุกโรงเรียนเห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิธีการช่วยแก้ปัญหาและพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น และอีกบทบาทหนึ่งของผู้บริหารที่ทำได้คือการแสดงบทบาทของตนเองต่อครูผู้สอนเพื่อให้ ครูผู้สอนได้รับรู้ว่าผู้บริหารเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 (สัมมา ธรนิธย์, 2546) ที่ให้ความสำคัญต่อการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างกำหนดให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังปรากฏในมาตรา 24 ที่ว่าส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงแสดงบทบาทต่อครูผู้สอนให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถแก้ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการศึกษาวิจัย เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน รู้และเข้าใจสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษายบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้พบว่า ด้านการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับ ปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่พบว่ารายข้อบางด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ศึกษาค้นคว้า มีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นการสนับสนุนการทำ วิจัยในชั้นเรียนของครูและการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ การขอทุนสนับสนุนจากต้นสังกัดให้ครูทำวิจัยและสนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัยของครู
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมแหล่งข้อมูลการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า บางข้อยังอยู่ใน ระดับปานกลาง คือ ข้อผู้บริหารจัดหาเอกสาร ตำรา วารสารไว้ในห้องสมุด เพื่อใช้ในการทำวิจัย และข้อผู้บริหารมีการจัด สถานที่ไว้สำหรับปรึกษาหารือเพื่อทำการวิจัย ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะพัฒนาบทบาททั้งสองข้อนี้เพิ่มมากขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนด้านการดำเนินงานการทำวิจัยในชั้นเรียน จากผลการวิจัย พบว่า ยังมีบางข้อ ในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือข้อผู้บริหารจัดให้มีการประกวดผลงานวิจัยในชั้นเรียน การยกย่องชมเชย และมอบเกียรติบัตรให้กับครูที่มีผลงานวิจัยที่โดดเด่นและข้อผู้บริหารมีการนำผลงานการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่ง ในการพิจารณาความดีความชอบ ซึ่งผู้บริหารควรที่จะพัฒนาบทบาททั้งสองข้อนี้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นและการให้ กำลังใจแก่ครูที่ทำงานวิจัยในชั้นเรียน พร้อมทั้งเป็นการยกระดับคุณภาพผลงานการทำวิจัยของครูให้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยหรือแนวทางทางการพัฒนาครูในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้
3. ควรทำการศึกษาการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้
4. ศึกษาผลของการใช้การวิจัยในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.นรา สมประสงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านกรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร และผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนคุณครูในสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ทุกท่านที่ช่วยทำแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ผู้ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ลูกมีวันนี้ รวมทั้งครู อาจารย์ที่เคารพเป็นอย่างสูงทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2542). **วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: ศรุสภ.
- จรูญ คุณมี. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายุบลราชธานี. **วารสารบริหารการศึกษา มศว**, 20(12), 154-161.
- ชมชล นาพิมพ์. (2553). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธวัชชัย ยวดยิ่ง. (2555). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในระดับประถมศึกษา เขตอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี**. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- นาตยา อติคัยนิกร. (2551). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จังหวัดนราธิวาส**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). **วิจัยการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: วี.พรีนท์ (1991).
- พูลทรัพย์ นาคณาศา. (2552). **การวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รัชดา ผูกพยนต์. (2550). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). **การจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สัมมา ธรนิธย์. (2546). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อจากประสบการณ์สู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 15)**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- หน่วยศึกษาเทศก์ สำนักการศึกษา. (2554). **แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การบริหารวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อภิรดี ทองพลอย. (2552). **การศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อุทุมพร จามรมาน. (2544). **การทำวิจัยในชั้นเรียนและในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียน**. กรุงเทพฯ: ฟันนี้.

ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขต ราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร

Problems of Using Information Technology in Administration of Schools under the Jurisdiction of Ratburana District Office, Bangkok Metropolitan Administration

ณัฐนนท์ รัตนวรธำรง^{1*} และ อัจฉรา วัฒนารงค์²

Natanon Rattanavoratamrong^{1*} and Achara Whattananarong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะของบุคลากรด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร 11 คน ครูผู้สอน 148 คน และเจ้าหน้าที่ 5 คน รวมเป็น 164 คน ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารโรงเรียน

¹นิสิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

²วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹Graduate Student, School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

²School of Management, University of Phayao, Phayao, 56000

*Corresponding author: natanon5000@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to investigate and to compare the problems of using information technology in administration of schools under the Jurisdiction of Ratburana District Office, Bangkok Metropolitan Administration in the aspects of knowledge and skill of personnel, systems and computer equipment, and school administration in overall and each aspect classified by school size. The sample consisted of 11 school administrators, 148 teachers and 5 officers in the academic year of 2014. The instrument used to collect data was a five rating scale questionnaire with the reliability of .98. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. The results of the study revealed that the problems of using information technology in school administration in overall and each aspect were at a moderate level. And there was no significant difference on the problems of using information technology in administration of small, medium, and large sized schools in overall and each aspect.

Keywords: Information Technology, School Administration

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก นานาประเทศต่างมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจ และสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ แต่การที่จะพัฒนาประเทศไปสู่สังคมดังกล่าวได้ ต้องมีการนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และสามารถเข้าถึง องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การผลิต การเข้าถึง การแพร่กระจาย ความรู้ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่ดีและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมไทย เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชน ในการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (พงษ์ศักดิ์ ผกามาต, 2553, หน้า 13) นอกจากนี้ ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ และคณะ (2546, หน้า 34-37) ได้กล่าวถึงการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการกระจายองค์ความรู้ ข่าวสารและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้นอย่างเพียงพอ ภายใต้โลกยุคของระบบสารสนเทศที่ส่งผลให้การแข่งขันในด้านการใช้งานเทคโนโลยีทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาปรับฐานทางการศึกษาและทางเศรษฐกิจให้มาเป็น “ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้” (Knowledge Based Economy) ในส่วนของการจัดการศึกษานั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการ เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้มีการสนับสนุนให้มีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการอย่างกว้างขวาง และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้ง

การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ และมาตรา 66 ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและส่งเสริมให้ผู้สอนนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 37-38)

ในการบริหารงานในสถานศึกษาปัจจุบันนั้น มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่น ๆ ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เช่น การผลิตสื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการศึกษา การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการสอน การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูลทางการศึกษาจากอินเทอร์เน็ตและการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและในการบริหารการศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบาย วางแผน และประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ดังนั้น ข้อมูลสารสนเทศต้องมีความแม่นยำ เชื่อถือได้เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจในการบริหารงานสถานศึกษาเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง ตลอดถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการนำใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา และเพื่อเป็นการป้องกันภัยทางอินเทอร์เน็ต โดยให้ผู้เรียน ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาและประชาชน ได้ใช้ประโยชน์และเข้าถึงบริการได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามความเหมาะสม จึงมีนโยบายและมาตรฐานการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาดำเนินการ (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2554)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 6 โรงเรียน มีฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ ให้การดูแลการจัดการศึกษาและประสานงานทั้ง 6 โรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งมีโรงเรียนขึ้นกับสำนักงานเขตประกอบไปด้วย โรงเรียนวัดบางปะกอก โรงเรียนวัดบางปะกอก โรงเรียนวัดจันทน์จันทน์ โรงเรียนวัดจันทน์จันทน์ โรงเรียนวัดจันทน์จันทน์ โรงเรียนวัดจันทน์จันทน์ และโรงเรียนวัดประเสริฐสุทธาวาส (สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ, 2556) จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อ และบำรุงรักษาทรัพยากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดซอฟต์แวร์ในการใช้งานที่เหมาะสม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไม่คุ้มค่า บุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างน้อยและผู้บริหารส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียนไม่มากนัก ผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานในโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้น้อย ขาดความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง การมอบหมายงานไม่ตรงกับความสามารถของแต่ละบุคคลและขาดการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ (สุเทพ เกตุศักดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2557)

จากความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร และสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้าน

การบริหารจัดการ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการบริหารจัดการ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

วิธีวิทยาการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ จำแนกเป็น ผู้บริหารจำนวน 17 คน ครูผู้สอน จำนวน 237 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 คน รวมเป็น 260 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนครูกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง เครจิก และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 171 คน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร จำนวน 10 ข้อ ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ จำนวน 10 ข้อ และด้านการบริหารจัดการ จำนวน 18 ข้อ รวมจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 38 ข้อ หาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามส่งไป 171 ฉบับ ได้รับคืน 164 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน

ด้าน	ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ	n = 164		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร	3.16	0.89	ปานกลาง
2	ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์	3.07	0.78	ปานกลาง
3	ด้านการบริหารจัดการ	3.28	0.80	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย		3.17	0.61	ปานกลาง

จากตาราง 1 แสดงว่าปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านระบบ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต ราชภัฏบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตราชภัฏบูรณะกรุงเทพมหานคร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.20	0.10	0.12	.884
	ภายในกลุ่ม	161	131.10	0.81		
	รวม	163	131.30			
2. ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.03	0.15	0.02	.976
	ภายในกลุ่ม	161	100.62	0.62		
	รวม	163	100.65			
3. ด้านการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.37	0.68	1.17	.312
	ภายในกลุ่ม	161	94.33	0.58		
	รวม	163	95.71			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	2	0.70	0.35	0.53	.586
	ภายในกลุ่ม	161	106.04	0.65		
	รวม	163	106.75			

จากตาราง 2 แสดงว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต ราชภัฏบูรณะ กรุงเทพมหานคร ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุป

1. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชภัฏบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชภัฏบูรณะ กรุงเทพมหานคร ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตราชภัฏบูรณะ กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และด้านการบริหารจัดการ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้น เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสื่อสารประชาสัมพันธ์ จนอาจกล่าวได้ว่าคอมพิวเตอร์เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน แต่บุคลากรมีความรู้และมีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการทำงานคอมพิวเตอร์ การประมวลผล ระบบเครือข่าย ฟังก์ชันการทำงาน การใช้โปรแกรม การอัปเดตโปรแกรม รวมทั้งระบบอินเทอร์เน็ตในระดับที่พอใช้งานได้ ซึ่งบุคลากรของโรงเรียนมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปแต่ก็ไม่ได้จบการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาโดยตรง นอกจากนี้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันบุคคลจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงาน และโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากร ฝึกอบรม ให้มีความสามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และการปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับหนึ่งจึงทำให้บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในด้านนี้ในระดับปานกลาง ดังที่ วนิดา บุตตะมา (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ทำให้การเข้าถึงข้อมูลมีความรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ และช่วยประหยัดต้นทุนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เชื่อมต่อในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น การรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การมีเว็บไซต์สำหรับเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการทำงานซึ่งความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการใช้งานระบบและคอมพิวเตอร์ของคนใช้งานส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอกับชีวิตปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ บุญยหนู ธรรมสะอาด (2552) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการ การเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนมีระบบ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ระบบ Wi-Fi เอกสารคู่มือการใช้งานระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ผู้ดูแลซึ่งรับผิดชอบงานคอมพิวเตอร์ การจัดทำรายการบันทึกการใช้ การดูแล บำรุงรักษา การซ่อมแซมโปรแกรมที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการใช้งาน การวางแผนสำรองอะไหล่ การจัดซื้อระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้เพียงพอกับการใช้งานในโรงเรียนในระดับหนึ่งแต่อาจไม่เพียงพอสำหรับการใช้งานในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นเทคโนโลยีที่มีการปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านโปรแกรมต่าง ๆ เช่น โปรแกรมอัปเดตการใช้งานด้านเอกสาร ด้านบัญชี ด้านฐานข้อมูล โปรแกรมป้องกันไวรัส และอุปกรณ์สำคัญของคอมพิวเตอร์ เช่น ฮาร์ดดิสก์ อุปกรณ์เก็บข้อมูลสำรอง หน้าจอ เมาส์ เป็นต้น แต่โรงเรียนมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซึ่งทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ต่างก็มีงบประมาณที่ได้เป็นสัดส่วนกับจำนวนขนาดโรงเรียน จำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน ทำให้ทางโรงเรียนยังมีระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่พอใช้งานได้แต่ไม่พร้อมกับการใช้งานในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.กระทรวงศึกษาธิการ (2556, หน้า 20-25) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ผ่านมาพบว่า เกิดปัญหาขึ้นอย่างมากในด้านระบบคอมพิวเตอร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากร และด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีสาเหตุมาจาก 1) ปริมาณฮาร์ดแวร์ไม่เพียงพอ 2) ซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นไม่ตอบสนองต่อการใช้งานตามภารกิจอย่างครบวงจร 3) บุคลากรส่วน

ใหญ่ไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ 4) โครงข่ายอินเทอร์เน็ตของสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ศิริลักษณ์ นาทัน (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน พบว่า มีการพัฒนาระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนน้อย ปัญหาการบริหารงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่จำเป็น พบว่าอุปกรณ์เครือข่ายและการสื่อสารมีไม่เพียงพอ ศูนย์บริการด้านวิชาการโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลมีน้อย การดำเนินงานด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนยังล่าช้าไม่ทันสมัย มีข้อมูลสารสนเทศน้อยในคลังข้อมูลของโรงเรียนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง

1.3 ด้านการบริหารจัดการ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารงานด้านต่าง ๆ มีการใช้คอมพิวเตอร์ซึ่งมีความจำเป็นในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา เช่นการจัดทำเอกสารวิชาการ การสืบค้นข้อมูลทางวิชาการ การสืบค้นความรู้ทางอินเทอร์เน็ต การจัดทำและบันทึกข้อมูลระบบประกันคุณภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน (SAR) และการเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพ การจัดทำข้อมูลนักเรียน การบันทึกคะแนน ผลการสอบของนักเรียนและวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ การจัดทำตารางสอน หรือตารางเรียน ตารางสอบ การสืบค้นรายชื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือและข้อมูลอื่น ๆ ในห้องสมุด รวมทั้งการให้ยืมและคืนหนังสือ การให้บริการใส่ตลับอุปกรณ์ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย เช่น การยืมคืนผ่านระบบ ฯลฯ ด้านการบริหารงานบุคคลเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว เช่น การจัดทำข้อมูลหรือการเก็บบันทึกทะเบียนประวัติของบุคลากร การประมวลผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อใช้ในการพิจารณาความดีความชอบ และเลื่อนขั้นเงินเดือน ฯลฯ ด้านการบริหารงานงบประมาณ เช่น การจัดทำและบันทึกข้อมูลงบประมาณ การเงิน การจัดทำและบันทึกข้อมูลงานพัสดุ ครุภัณฑ์ การจัดซื้อ การบำรุงรักษาและการตรวจสอบ ฯลฯ และด้านการบริหารงานทั่วไป เช่น งานเอกสารประจำของโรงเรียน การจัดทำเว็บไซต์ (Website) การบันทึกประวัติการซ่อมบำรุงของอุปกรณ์แต่ละชิ้น การสื่อสาร การส่งงาน การสนทนาโต้ตอบ ส่งข่าวสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกันภายในโรงเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจัดทำระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่มโรงเรียน และการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มาจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งการติดต่องานด้านต่าง ๆ เชื่อมโยงกับหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ด้านนี้เป็นงานประจำ แต่ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานอาจทำได้ไม่ครอบคลุมในทุกเรื่อง ซึ่งอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของความรู้ ทักษะ ความสามารถของบุคลากร และจำนวนของวัสดุ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน และทุกคนในโรงเรียน ดังที่ ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544, หน้า 294-298) ได้กล่าวว่าความสำคัญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญจำเป็นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในเรื่องการมีข้อมูลอย่างหลากหลาย รวดเร็ว และดังที่กองบรรณาธิการ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มสธ. (2546, หน้า 70-72) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีอยู่กับการทำงานในแทบทุกเรื่อง ดังนั้น เมื่อนำมาใช้ในการจัดการสถานศึกษาจึงสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสถานศึกษาด้านการเรียนการสอน ด้านทะเบียนนักศึกษา ด้าน

การวัดและประเมินผล ด้านบุคลากรหรือด้านอาคารสถานที่ เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติเห็นแนวทางการทำงานใหม่ ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้นกว่าเดิม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ วชิระ ศิริสุนทร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายน้ำพองสะอาดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าปัญหาอยู่ในภาพรวม “ปานกลาง” ทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารวิชาการ

2. ผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขต ราชภัฏรบุรีระณะ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรของสถานศึกษาทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ไม่ได้จบการศึกษาโดยตรงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้งานระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน สามารถใช้ได้ในระดับหนึ่ง ส่วนด้านวัสดุและอุปกรณ์มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณในการจัดซื้อเช่นเดียวกัน ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้รับงบประมาณตามสัดส่วนขนาดของโรงเรียน ในการบริหารจัดการซื้อระบบ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์จึงได้ไม่ทั่วถึงกับจำนวนบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนไม่ได้มีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ดูแล ผู้รักษาระบบ จัดการเรื่องอะไหล่อย่างเพียงพอ สำหรับด้านการบริหารจัดการอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของจำนวนวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมที่ทันสมัยมาใช้งานในการบริหารงานด้านต่าง ๆ การดูแลรักษาระบบวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การขาดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศประจำในโรงเรียนฯลฯ ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กมีสภาพคล้ายคลึงกัน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จึงส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และโรงเรียนในเครือข่าย มีความจำกัดจึงส่งผลให้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน ดังที่กองบรรณาธิการ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มสธ. (2546, หน้า 70-72) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง คือ ความพร้อมทางด้านบุคลากรซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงาน บุคลากรจะต้องมีความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่จะนำเข้ามาใช้ได้ ความรู้นี้ อาจได้จากการเข้าฝึกอบรม การเข้าสัมมนา หรือการไปเยี่ยมชมหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแล้วจึงจะต้องมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานอีกด้วย ซึ่งถ้าหากไม่มีหรือมีไม่เพียงพอจะต้องรับเข้ามาเพิ่มเติม ความพร้อมด้านงบประมาณ ซึ่งการจะนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ไม่ว่าจะ เป็นคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย หรือระบบสำนักงานอัตโนมัติ จะต้องมีความพร้อมทางด้านงบประมาณพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งงบประมาณในการจัดซื้อแล้วก็จะต้องเตรียมงบประมาณในส่วนการดำเนินการ และค่าวัสดุและค่าบำรุงรักษาไว้ด้วย โดยเฉพาะค่าวัสดุซึ่งเป็นค่าซอฟต์แวร์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีราคาสูง และในบางครั้งจะมีราคาสูงกว่าราคาของอุปกรณ์ด้วย ดังนั้น จะต้องคำนึงถึงการจัดหางบประมาณในส่วนนี้ไว้ด้วย ความพร้อมด้านอาคารสถานที่เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น หากจะมีการนำเอาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ก็จะต้องมีการจัดวางสายเครือข่าย และจุดต่อเชื่อมเครื่องของผู้ใช้เข้ากับเครือข่าย หรือหากจะมีการจัดตั้งห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ก็จะต้องหาสถานที่หรือห้องที่เหมาะสมหรือถ้าหาไม่ได้ก็อาจจะต้องสร้างขึ้นใหม่ แต่ถ้ามีห้องแต่ไม่เหมาะสมก็ต้องทำการปรับปรุง เช่น การติดเครื่องปรับอากาศ เดินสายไฟและปลั๊กไฟเพิ่ม แยกวงจรไฟฟ้าออกมาจากวงจรเดิม เหล่านี้เป็นต้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ หฤทัย อรุณศิริ (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลเปรียบเทียบ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา เรื่องปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขต ราชภัฏบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านความรู้และทักษะของบุคลากร ผลการวิจัยพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้ปัญหาด้านนี้ลดน้อยลง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและตระหนักในด้านความรู้และทักษะของบุคลากร โดยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสม ส่งเสริมให้มีการวิจัย วิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีประเภทต่าง ๆ จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาประจำ

2. ด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นการวางแผนสำรองอะไหล่หรือวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้งานทดแทนเมื่อวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เสียหาย ชำรุด รอการซ่อมแซมมีปัญหาในระดับมาก เพื่อให้ปัญหาด้านนี้ลดน้อยลง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและตระหนักในด้านระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ให้พอเพียงต่อการใช้งาน และกระจายทุกหน่วยงานมากกว่า กระจุกอยู่ในห้องใดห้องหนึ่ง และควรจัดให้มีอะไหล่ วัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำรอง ทดแทน ซึ่งจะเอื้อต่อการบริหารงานของโรงเรียนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

3. ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นการใช้งานคอมพิวเตอร์ในการสื่อสาร การส่งงาน การสนทนาโต้ตอบ ส่งข่าวสาร จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกัน ภายในโรงเรียนผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต และการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มาจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่มโรงเรียน สังกัดเขตราชภัฏบูรณะมีปัญหาในระดับมาก เพื่อให้ปัญหาด้านนี้ลดน้อยลง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และสนับสนุนให้มีการนำโปรแกรมที่ทันสมัย มาใช้ในการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

2. ควรศึกษาความต้องการของบุคลากรในการใช้งานและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านกรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครและผู้บริหาร สถานศึกษา ตลอดจนคุณครูในสังกัดกลุ่มกรุงธนใต้ทุกท่านที่ช่วยทำแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ผู้ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ลูกมีวันนี้ รวมทั้งครู อาจารย์ที่เคารพเป็นอย่างสูงทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2547-2549).** สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน, 2557, จาก http://202.28.92.121/old_planning_web/pdf/ict_master_plan/plan_ict47_49.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2547-2549).** กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานปีงบประมาณ 48-54.** สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557, จาก http://doc.obec.go.th/doc/web_doc/strategyspt2548-2551.files/frame.htm.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550ก). **สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน.** กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550ข). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550-2554.** สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557, จาก http://www.moe.go.th/webpdit/proj_2550/itplan.htm.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวทางการบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (6 สิงหาคม 2551). การปรับจุดเน้นและกลยุทธ์ สพฐ. ให้สนองนโยบายรัฐบาล. ใน **การประชุมสัมมนาผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ.** สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557 จาก http://rongjo.blogspot.com/2008/08/blog-post_06.html
- กองบรรณาธิการ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มสธ. (2546). **การจัดการสถานศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดร.ชิต มาลัยวงศ์. (2540). **ทัศน์ไอที.** กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

ครุชาติ มาลัยวงศ์. (2541). ความรู้เรื่องสารสนเทศสำหรับนักวิจัย. ใน สารสนเทศสำหรับนักวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสารสนเทศทางเทคโนโลยี.

ครูบ้านนอกดอทคอม. (2556). ภาระหน้าที่การบริหารงานโรงเรียน 4 ฝ่าย. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.kroobannok.com/54850>

บุญยง ธรรมสะอาด. (2552). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ปทีป เมธาคูณวุฒิ. (2544). หลักสูตรอุดมศึกษาการประเมินและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิชิน แอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา และกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติม พ.ศ. 2551. (4 กุมภาพันธ์ 2551). ราชกิจจานุเบกษา. 125(พิเศษ 24 ง). หน้า 18.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา. (ม.ป.ป.). ราชกิจจานุเบกษา.

ประเสริฐ แก้วเพชร. (2547). การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 6 และ 7. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.inspect6.moe.go.th/praseart/ICT.htm>.

ปราชญา กล้าผจญ และคณะ. (2546). แนวโน้มและการพัฒนาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2553). ระบบไอซีทีและการจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: วิดีโต้กรุ๊ป.

วชิระ ศิริสุนทร. (2550). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายน้ำพองสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วนิดา บุตตะมา. (2557). ความสำคัญของเทคโนโลยี. สืบค้นวันที่ 20 มกราคม 2557, จาก <http://www.gotoknow.org/>.

ศิริลักษณ์ นาทัน. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของโรงเรียนต้นแบบ ในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไทย.

สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ. (2556). รายงานประจำปี ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545ก). **แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545ข). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

หฤทัย อรุณศิริ. (2556). **ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.

คำสั่งมหาวิทยาลัยพะเยา

ที่ ๑๑๓๙ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งกองบรรณาธิการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings)

บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ ๑

.....

ตามที่ มหาวิทยาลัยพะเยาได้จัดโครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ ๑ ในวันที่ ๔-๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ อาคารเรียนรวม(หลังเดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา นั้น

เพื่อให้การจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings) บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ ๑ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงแต่งตั้งกองบรรณาธิการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings) บัณฑิตศึกษาครั้งที่ ๑ ดังรายนามต่อไปนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต
๓. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรูประชีวิน
๔. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน
๕. รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย
๖. รองศาสตราจารย์ ดร.นรา สมประสงค์
๗. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วังวอน
๘. รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์
๑๐. รองศาสตราจารย์เสมอขวัญ ดันติกุล
๑๑. รองศาสตราจารย์กิตติพงษ์ วุฒิจำนงค์
๑๒. รองศาสตราจารย์ยุพิน จันทร์เรือง
๑๓. รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว
๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ.ทพญ.ดร.สุพัตรา จิตตเสถียร
๑๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกฤษ ตาชม

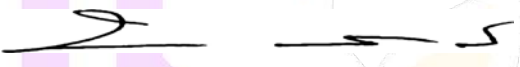
๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนัช กนกเทศ
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา ไชยมหาวัน
๑๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ทรัพย์บำรุง
๑๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล
๒๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร
๒๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย มุ่งไธสง
๒๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง
๒๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปวีต สุภากุล
๒๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสน่หา บุญยรักษ์
๒๕. ดร.จิตติมา กาวิระ
๒๖. ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์
๒๗. ดร.ทวิวรรณ ซาลีเครือ
๒๘. ดร.เทียนทอง ต๊ะแก้ว
๒๙. ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง
๓๐. ดร.นันทิมา นาคาพงศ์
๓๑. ดร.น้ำฝน กันมา
๓๒. ดร.น้ำฝน เอกตาแสง
๓๓. ดร.บุญญาอนุช ชีวาเกียรติยิ่งยง
๓๔. ดร.ประจวบ แหลมหลัก
๓๕. ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว
๓๖. ดร.พงษ์สนิทธิ คุณนะลา
๓๗. ดร.พรเทพ ไรจนวสุ
๓๘. ดร.รักษ์ศรี เกียรติบุตร
๓๙. ดร.รัชตะ พันธุ์แสง
๔๐. ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์
๔๑. ดร.วิหน์มณัทร พุทธวโรตม์ผล
๔๒. ดร.วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์
๔๓. ดร.ศักดิ์ดา พริ้งลำภู
๔๔. ดร.สมคิด จุฬหว่า

๔๕. ดร.สมชาย จาคศิริ
๔๖. ดร.สันติ บุรณะชาติ
๔๗. ดร.สุเทพ นิมสายน
๔๘. ดร.โสภณ อำนวยรัตน์
๔๙. ดร.อนุกุล มะโนทน
๕๐. ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์
๕๑. ผู้อำนวยการกองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา
๕๒. นางสาวอัญชลี เทียมศิริ
๕๓. นายณัฐ จันทร์บรรจง

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้

๑. ตรวจสอบความถูกต้องของบทความ หลังจากผู้พิมพ์ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว
  ๒. หน้าที่อื่นๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.มณฑล สงวนเสริมศิริ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

โทรศัพท์ : 08 2629 1970 โทรสาร : 0 5446 6714

E-mail : prconference@up.ac.th

www.prc.up.ac.th